Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicățiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Fóe bisericéscă-politică.

Anulŭ II. Blașiŭ 2 Ianuariŭ 1892. Numĕrulŭ 1.

Cum să mântuimŭ școlele nóstre?

(+) Luptele, ce trebue să le susținemŭ pentru mântuirea nóstră culturală și națională din potopulŭ atacurilorŭ nesfârșite, carî le îndurămŭ în fiesce care di, nu ne lasă să consacrămŭ nicî măcar unŭ singurŭ numĕrŭ din organulŭ nostru esclusivŭ numaĭ bucuriilorŭ senine, mângâitóre și supranaturale, carî le revarsă în noĭ amintirea Nascerii Mântuitorului nostru, adecă sĕrbătórea aparițiunii acestuĭ farŭ aprinsŭ de nemărginita bunătate a lui Dumnedeŭ în marea neměsurată a generațiunilorŭ omenescĭ, pre care l'aŭ așteptatŭ cu dorŭ ferbinte toți aceia, carî în decursŭ de 40 de vécurî voiaŭ să se mântuéscă înainte de venirea luĭ, și la care după aparițiunea luĭ trebue să-și ațintéscă privirile toți aceia, carî călĕtorescŭ saŭ vorŭ călĕtorí pre marea furtunósă a lumiĭ acesteia.

Nu putemŭ să ne ocupămŭ esclusivŭ numaĭ cu bucuriile acestea fericitóre și din motivulŭ durerosŭ, că indolința multora, dela carî amŭ speratŭ spriginŭ pentru a puté scóte organulŭ nostru de maĭ multe orî pre sĕptĕmână, aŭ zădărnicitŭ de o cam dată acéstă speranță dulce, și ne-aŭ silitŭ ast-felŭ a cruță spațulŭ foiĭ nóstre numaĭ pentru luptele dilnice, ca ast-felŭ să se împlinéscă și cu privire la organulŭ nostru tristele cuvinte, că Românulŭ *„n'are sóre nicĭ dile de sĕrbătóre“*.

Dóuĕ suntŭ căile, carî potŭ vení în combinățiune, cândŭ amŭ voĭ, să mântuimŭ școlele nóstre și prin școle biserica și națiunea nóstră de periculele cuprinse în proiectulŭ de lege despre regularea salarelorŭ învĕțătorescĭ.

Prima cale ar fi, să mijlocimŭ modificarea tuturorŭ paragrafilorŭ din proiectulŭ amintitŭ, carî în forma de astădĭ ar nimicí caracterulŭ confesionalŭ și naționalŭ alŭ celorŭ maĭ multe dintre școlele nóstre. Între paragrafiĭ aceștia amintimŭ maĭ cu samă pre alŭ 9, 11 și 12-lea.

În paragrafulŭ 9 se dice, că în decursŭ de 9 lunĭ dela întrarea legiĭ în vigóre autoritatea bisericéscă saŭ să asigure la școlele sale salarŭ de celŭ puținŭ 300, respective 200 fl., saŭ să céră întregirea salaruluĭ dela Ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică, căcĭ dacă nu se face nicĭ una nicĭ alta, atuncĭ salarulŭ se consideră ca asiguratŭ până la minimulŭ prescrisŭ de lege, și în casŭ de lipsă organele administrative vorŭ încercá incassarea luĭ cu esecuțiune, și dacă acéstă încassare nu ar succede, Ministrulŭ va da ordinŭ, să se casseze respectiva școlă confesională, și acésta o va face fără a maĭ da școleĭ confesionale cele treĭ admonițiunĭ prescrise în legea dela 1868.

Cu paragrafulŭ acesta se potŭ nimicí multe școle confesionale, căcĭ să punemŭ casulŭ, că auctoritatea bisericéscă a sistemisatŭ salarulŭ la cutare școlă confesională până la 300 fl., folosindu-se spre acestŭ scopŭ maĭ vîrtosŭ de aruncurĭ făcute asupra credincioșilorŭ seĭ. În buna credință, că salarulŭ este asiguratŭ, auctoritatea bisericéscă nu cere ajutorŭ de statŭ dela Ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică. Într'aceea cu câțĭ-va dintre credincioșĭ se întîmplă o calamitate neprevĕdută, și ast-felŭ salarulŭ învĕțătoruluĭ nu se póte incassá întregŭ. Auctoritatea politică dă ordinŭ, să se incasseze salarulŭ cu orĭ ce prețŭ, dar se întîmplă, că dela câțĭ-va credincioșĭ și maĭ cu samă dela ceĭ loviți de calamitatea presupusă nu se póte scóte aruncŭlŭ făcutŭ asupra lorŭ. În urma acestuĭ incidentŭ Ministrulŭ îndată capĕtă dreptulŭ de a cassá școla acésta și a o preface în școlă comunală. De aceea ar fi de doritŭ, ca paragrafulŭ 9 să se modifice ast-felŭ, câtŭ cele treĭ admonițiunĭ, ce ar' trebuí să se dea școleĭ confesionale, să se susțină în deplină vigóre și să se aplice și după ce s'ar observá, că salarulŭ docentalŭ nu se póte incassá pre calea indigitată maĭ susŭ, pentru ca ast-felŭ auctoritatea bisericéscă să aĭbă timpŭ a creá unŭ salariŭ, care să se pótă incassá între tóte împrejurările.

Paragrafiĭ 11 și 12, carî vatemă drepturile de a denumí și judecá independentŭ pre docenții lorŭ, ar' trebuí să se caseze cu totulŭ, și în locŭlŭ lorŭ să se introducă unŭ singurŭ paragrafŭ de cuprinsulŭ acela, că la propunerea motivată făcută din partea auctorității supreme bisericescĭ Ministrulŭ este detorŭ a ajutá și școlele confesionale cu suma, ce s'ar recere până la minimulŭ de 300, re-

---

Feuilleton.

Cântărĕța Crăciunuluĭ.

Istorisire de **Emmy Gordon.**

„Ce să facemŭ, pentru Dumnedeŭ! ce să facemŭ?“ se tânguiá într'una din diminețele de ĭernă ale anuluĭ 1867 stariția mănăstiriĭ de călugărițe de lângă Mentana din Nordulŭ Italieĭ. „Ea-ĭ neodihnită, cum n'a maĭ fostŭ nicĭ cândŭ, și de bună samă va fi cu neputință a o reține în chilia eĭ.“

„Atuncĭ nu ne rĕmâne alta, decâtŭ s'o încuiămŭ,“ rĕspunse sora Clarissa, consiliera venerabileĭ Maĭce.

„Se vede, că-ți uiți, soră dragă, că biéta nóstră smintită, îndată ce i-se face și cea maĭ neînsĕmnată silă, erumpe într'unŭ plânsŭ istericŭ. Și apoĭ nu maĭ asta ar maĭ trebuí, s'o audă órdele dușmane, ce le așteptămŭ, și veĭ avé apoĭ să vedĭ, câtŭ de miserabilŭ ne vorŭ maltractá.“ Și la cuvintele acestea unŭ norŭ ușorŭ se sloboді pre fața călugărițeĭ.

„Din contră, soră, vomŭ fi nevoite a urmá impulsuluĭ eĭ, și-ĭ vomŭ da tótă libertatea, vomŭ lăsá-o, să mérgă și să facă, ce va voí. Îngerulŭ apĕrătorŭ va grigí-o, și noĭ din partea nóstră încă ne vomŭ rugá pentru ea.“

Stariția avea o mare încredere în Dumnedeŭ, și o deosĕbită cunoscință de ómenĭ, darurĭ, ce le posedea dela natură. Cândŭ audĭ, că trupele garibaldiene aŭ tăbărîtŭ în apropiere, și că vreaŭ să se încuartireze fără multe ceremoniĭ în casele mănăstiriĭ, se umplŭ de gróză. Ceea ce o mângâiá în nĕcasulŭ acesta și o umplea cu unŭ felŭ de încredere, erá speranța în Preabunulŭ Dumnedeŭ, care nu va întârdiá a vení într'ajutorulŭ șerbitórelorŭ sale.

În diua următóre erá 24 Decembre, și representarea peșterei, în care se născuse. Acela, care a datŭ pacea, pre care lumea n'o putea da, s'a fostŭ făcutŭ deja în bisericá.

În toțĭ anĭ la Crăciunŭ poporulŭ din împrejurime veniá cu grămada la bisericá, ca să admire peștera, pre care surorile o împodobiaŭ atâtŭ de frumosŭ. Dar ceea ce și maĭ multŭ atrăgea lumea la biserica mănăstiriĭ, eraŭ cântările celea minunate. Și eraŭ așa de melodióse cântările acestea, câtŭ mulțĭ din ceĭ ignoranți credeaŭ cu tótă seriositatea, că îngerulŭ Domnuluĭ s'a pogorîtŭ din ceriŭ, ca să ridice festivitățile acesteĭ sĕrbătorĭ.

Aceea însă, care cântá atâtŭ de plăcutŭ, nu erá o ființă cerescă, ci sora Maria Assunta. O sĕrmană călugăriță, care întrase ca orfană între zidurile mănăstiriĭ, ca să scape de nĕcasurile lumiĭ, și care acum, ca și mulțĭ membri aĭ familieĭ sale, erá întunecată la minte de spiritulŭ celŭ rĕŭ.

Stariția nu sciuse, că morbulŭ acesta erá ereditariŭ în familia eĭ. Cândŭ întrase în mănăstire, erá sănĕtósă. Câteva lunĭ după depunerea votuluĭ se iviră primele simptóme, dar într'o formă așa de blândă, câtŭ celorŭalte surorĭ nu le-a fostŭ cu anevoință s'o grigéscă.

Cândŭ erá cuprinsă de morbulŭ sĕŭ, óre întregĭ umblá încóce și încolo prin aleele grădineĭ saŭ prin coridórele mănăstiriĭ, fără de a ține ceva sémă de strictele regule ale claustruluĭ. Tóte facultățile eĭ sufletescĭ eraŭ întunecate cu desĕvârșire. Unŭ singurŭ simțĕmîntŭ îĭ maĭ rĕmânea totuși deșteptŭ și limpede, simțulŭ musicalŭ. Și vócea eĭ admirabilă avea unŭ timbru așa de plăcutŭ, câtŭ răpiá cu totulŭ inimele muritorilorŭ și le desfăceá pre câteva momințe de pulverea vieții pământene și le ridicá susŭ la Dumnedeŭ.

Și nu erá de lipsă, ca surorile să-ĭ arete și să-ĭ spună, ce bucată trebuesce cân-

spective 200 fl., fără ca în urma acestui ajutoru Ministrulu să-şi pótă arogá ceva ingerinţă asupra denumiriĭ şi judecăriĭ docenţilorŭ confesionalĭ. Dacă însă modificarea acésta nu s'ar puté dobândí, atunci este neapĕratŭ de lipsă, să se céră, ca ajutorulŭ, pentru care Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică îşĭ reservă drepturile specificate în paragrafiĭ 11 şi 12, să fie maĭ mare, de câtŭ este suma, cu care confesiunea concurge la salarisarea docenteluĭ, ér la stabilirea cuantuluĭ, cu care ar trebui să concurgă statulŭ, să nu se esmită numaĭ organe administrative, ci comisiunĭ mixte din funcţionarĭ civilĭ şi funcţionarĭ bisericescĭ. Maĭ departe la nicĭ o întîmplare să nu se concédă Ministruluĭ, ca în casulŭ, cândŭ nu ĭ-ar convenĭ docenţiĭ, ce ĭ-ar propune spre aprobare auctoritatea bisericéscă, elŭ să pótă denumí unŭ docente după placulŭ sĕŭ, căcĭ deşi proiectulŭ de lege díce, că Ministrulŭ în casulŭ acesta este detorŭ să denuméscă unŭ docente de confesiunea, de care se ţine şi şcóla, totuşĭ la o şcólă română greco-catolică póte denumí pre unŭ Ruténŭ greco-catolicŭ, ér la o şcólă română greco-orientală pre unŭ Sĕrbŭ greco-orientalŭ.

Numaĭ dacă s'ar puté obţiné aceste modificărĭ, ar devení, după părerea nóstră, proiectulŭ acesta o lege bună, care de o parte ar promová înflorirea învĕţămîntuluĭ poporalŭ, ér de altă parte ar mulţămi atâtŭ confesiunile câtŭ şi naţionalităţile, fără ca statulŭ să sufere absolutŭ nimica prin acésta.

„Naivĭ“ trebue că suntŭ domniĭ dela „Unirea“, cândŭ cugetă, că se va puté mijlocí între împrejurările actuale modificarea proiectuluĭ de lege în sensulŭ celorŭ propuse maĭ susŭ: — ast-felŭ vorŭ díce póte uniĭ dintre cetitoriĭ nostri.

Scimŭ şi noĭ, că modificarea proiectuluĭ de lege nu se va puté face în sensulŭ celorŭ propuse de noĭ, şi nicĭ prin minte nu ne-a trecutŭ, că Româniĭ între împrejurările actuale ar' puté dobândí o victorie aşa de strălucită; ci propunerea nóstră amŭ făcut'o numaĭ cu scopulŭ, ca să se vadă, câtŭ de rĕŭ este, dacă Româniĭ nu suntŭ organisaţi politicesce aşa, câtŭ să-şi pótă validitá tot-deuna drepturile şi interesele lorŭ culturale nu numaĭ spre binele lorŭ, ci şi spre binele comunŭ alŭ patrieĭ.

Modificarea proiectuluĭ de lege în sensulŭ celorŭ desfăşurate de noĭ saŭ în altŭ sensŭ, ce s'ar aflá cu cale, numaĭ atunci s'ar puté obţiné, cândŭ vócea nóstră într'una din cele dóuĕ camere şi maĭ vîrtosŭ în caméra deputaţilorŭ ar fi aşa de puternică, câtŭ preste aceea să nu se pótă trece uşorŭ la ordinea ďileĭ.

Româniĭ însă în caméra deputaţilorŭ nu potŭ să trimiţă deputaţĭ, dară apoĭ afară de caméră nu se organiséză astfelŭ, câtŭ caméra să ţiná contŭ şi de eĭ. În chipulŭ acesta se continuă o politică nefructuósă, care pre Românĭ îĭ va duce la unŭ bancrotŭ politicŭ, ce nu maĭ póte fi departe. Dovédă suntŭ aceĭ politicianĭ, carĭ chiar în préjma alegerilorŭ se cértă între sine nu numaĭ în foile române, ci şi în cele străine, şi carĭ pre calea acésta se facŭ prevestitoriĭ bancrotuluĭ politicŭ, de care ne tememŭ noĭ.

Aşa dară rĕmâne constatatŭ, că Româniĭ nu desfăşură nicĭ în caméra deputaţilorŭ, nicĭ afară de ea o acţiune, sub a căreĭ presiune să se modifice proiectulŭ de lege din cestiune aşa, câtŭ să nu se pericliteze caracterulŭ confesionalŭ şi naţionalŭ alŭ şcólelorŭ nóstre şi prin acésta esistinţa nóstră naţională.

Maĭ rĕmâne acum acţiunea Archiereilorŭ în casa Magnaţilorŭ. Despre Archiereĭ presupunemŭ, că fiindŭ aicĭ vorba în prima linie despre apĕrarea unorŭ drepturĭ curatŭ bisericescĭ, îşĭ vorŭ face detoria celŭ puţinŭ cu aceea-şi energie, cu care aŭ apĕratŭ în casa Magnaţilorŭ alte drepturĭ aprópe curatŭ naţionale. Noĭ o presupunemŭ acésta, fiindŭ că scimŭ, că nu numaĭ gazetariĭ aŭ durere de biserică şi de némŭ, ci şi Archiereiĭ, carĭ suntŭ totĭ eşiţĭ din sinulŭ nostru.

Dar óre vócea Archiereilorŭ obţiné-va resultatele dorite? Óre şepte voturĭ puté-vorŭ învinge faţă cu sute de voturĭ? Aceste suntŭ întrebărĭ, la carĭ noĭ, judecândŭ după esperinţele trecutuluĭ, nu putemŭ dá rĕspunsŭ afirmativŭ. Orĭ cum va fi însă resultatulŭ, Archiereiĭ vorŭ avé mângăierea, că şĭ-aŭ împlinitŭ detorinţa şi şĭ-aŭ asiguratŭ recunoscinţa fiilorŭ sĕĭ, care va durá, până cândŭ va rĕsuná unŭ cuvîntŭ românescŭ pre plaiurile patrieĭ nóstre.

Ilusiunĭ nu ne facemŭ, dar nicĭ desperá nu scimŭ. Dacă proiectulŭ de lege se va primí aşa, precum este redigeatŭ, şi se va sancţioná de Maieiestatea Sa, vomŭ porni pre a dóua cale, ce ne maĭ rĕmâne pentru mântuirea şcólelorŭ nóstre, adecă vomŭ reorganisá şcólele nóstre ast-felŭ, câtŭ cu legea acésta să nu le pótă nimenĭ nimicí. Dar despre acéstă cale cu altă ocăsiune!

La starea învĕţămîntuluĭ în munţiĭ apusenĭ. — Corespondentulŭ din munţiĭ apusenĭ alŭ „Gazeteĭ“, a căruĭ sinceritate şi iubire de adevĕrŭ e prea bine cunoscută cetitorilorŭ nostri din desminţirile publicate în fóea nóstră, a aflatŭ cu cale a rĕspunde ceva la „plóca“ aceea de întîmpinărĭ şi de desminţirĭ, ce le-a provocatŭ publicaţiunea luĭ nesocotită. Că totŭ rĕspunsulŭ nu plătesce nimicŭ, şi că nu este altceva decâtŭ o svîrcolire neputinciósă, este de sine înţelesŭ. Ca totuşĭ corespondentulŭ să suplinéscă lipsa argumenteloră cu frase, de carĭ gemŭ atarĭ corespondinţe, se apucă şi aruncă cu noroiŭ în toţĭ. Din noroiulŭ acesta noĭ suntemŭ împărtăşiţĭ maĭ multŭ, deşi noĭ nu l'am vătĕmatŭ pre dlŭ corespondentŭ alŭ „Gazeteĭ“ nicĭ cu unŭ singurŭ cuvîntĕlŭ, ci numaĭ amŭ stătoritŭ adevĕrulŭ curatŭ. Étă ce díce între altele corespondentulŭ „Gazeteĭ“ (Nr. 279—1891):

»Maĭ neesplicabile mi-s'aŭ părutŭ observaţiile »Uniriĭ« dela Blaşiŭ, care şi în cestiunea acésta şĭ-a luatŭ rolulŭ de procatorŭ nechematŭ, grăbindu-se lute şi de grabă a ascunde relele, pentru ca nu cumva ajungêndŭ ele la cunoscinţa publiculuĭ românescŭ, acesta să pretindă vindecarea lorŭ. Dar fiindŭ că sciamŭ, că »Unirea« îşĭ ţine de detorinţă a se ingerá la tótă ocăsiunea ca apĕrătóre necondiţionată a stă-

---

tată, primele acorduri ale organelorŭ depărtaŭ céţa, ce stá întinsă preste mintea eĭ, şi sufletulŭ îĭ reviniá din lumea străină, prin care rĕtăciá. Şi atunci mariĭ eĭ ochĭ negri cufundaţĭ în orbitele lorŭ luciaŭ plinĭ de inteligínţă, şi ea-şi terminá cântarea întocmaĭ cum unŭ copilŭ sirguinciosŭ şĭ-ar gătá tema. Şĭ-apoĭ cândŭ ultima notă a organelorŭ se perdea prin boltiturele mănăstiriĭ, legătura, ce ţinea ridicatŭ în susŭ vĕlulŭ, ce o despărţiá de lumea acésta, se desfăcea, şi înaintea sufletuluĭ eĭ apăreaŭ érăşĭ tablourĭ întunecate, şi nicĭ unŭ surisŭ nu maĭ însĕniná trăsăturele fine ale chipuluĭ eĭ frumosŭ, dar aprópe de veştedire.

Unŭ medicŭ specialistŭ ar fi descoperitŭ ceva studiándŭ influinţa, ce musica o făcea asupra minţiĭ eĭ, şi póte ar fi şi putut'o vindecá cu totulŭ de morbulŭ eĭ. Dar aşa ceva recerea multe spese, pre carĭ săraca mănăstire nu le avea.

Acum sora Assunta erá cuprinsă de morbulŭ sĕŭ maĭ multŭ decâtŭ orĭ cândŭ, şi adese nicĭ chiar tonurile organelorŭ nu o deşteptaŭ de odată din nóptea, ce durmiá preste spiritulŭ eĭ. Şi de aceea sĕrmanele călugăriţe eraŭ îngrijate multŭ, căcĭ se temeaŭ, că ea nu va puté nicĭ să cânte frumósa cântare „Mărire întru cele de susŭ luĭ Dumneḑeŭ, şi pre pământŭ pace, între ómenĭ bună voire“.

Dar în viéţa nóstră cea atâtŭ de bogată în evenimente adese suntemŭ nevoiţĭ a uĭtá unŭ nĕcasŭ maĭ micŭ pentru altulŭ maĭ mare, ce ne ésă de odată în cale. Aşa se întîmplase şi aci.

În ḑiua de 24 Decembre desŭ de diminéţă nisce ómenĭ bărboşĭ şi armaţĭ până în dinţĭ smânciră cu putere de clopoţĕlulŭ dela pórtă, chemándŭ pre portărésă la postulŭ sĕŭ. „Generalulŭ a demândatŭ, să vĕ dămŭ de scire, că pre séră veţĭ avé să încuartiraţĭ vre-o 30 de ómenĭ, orĭ póte şi maĭ mulţĭ,“ díseră eĭ şĭ-apoĭ se depărtară salutându milităresce maĭ multŭ numaĭ în bătae de jocŭ.

La vestea acésta stariţa se umplŭ de fricĕ. Ce să pótă ea face în potriva trupelorŭ „erouluĭ dela Caprera“? Şi încă într'unŭ timpŭ aşa de scurtŭ cine l-ar maĭ fi pututŭ întinde ceva mână de ajutorŭ, acuma cândŭ tabăra lorŭ erá atâtŭ de aprópe de zidurile mănăstiriĭ? Singurulŭ ajutorŭ, la care maĭ putea sperá în nĕcasulŭ acesta, erá ajutorulŭ luĭ Dumneḑeŭ. De aceea ea a poruncitŭ călugăriţelorŭ, să se róge cu tóte în capelă, şi apoĭ să se retragă fiesce care în chilia sa. Ele se îngrigiră, după câtŭ le ĭertá sĕrăcia lorŭ, ca refectorulŭ să fie încărcatŭ cu mâncărĭ. În modulŭ acesta speraŭ, că soldaţiĭ ocupaţĭ cu consumarea mâncărilorŭ nu le vorŭ face alte neajunsurĭ.

Înainte de ce trupele „generaluluĭ“ ar fi ajunsŭ încă în curtea mănăstiriĭ, stariţa întrá mereŭ prin chiliile călgăriţelorŭ întărindŭ pre celea maĭ fricóse şi îndemnându-le, să-şĭ pună încrederea în Dumneḑeŭ, care nu le va lăsá la nĕcasŭ.

Şi numaĭ o singură călugăriţă rĕmase fără nicĭ o vorbă de încurăjare, una singură erá numaĭ, căreia stariţa nu-ĭ adresase nicĭ o vorbă, şi acésta erá sora Maria Assunta. „Preasfântă Feciór, Născătórea luĭ Isusŭ Christosŭ, rógă-te pentru ea şi ocrotesce-o!“ esclamase odată stariţa vĕḑêndu-o umblându prin curtea claustruluĭ.

De-odată se întunecă. În Italia trecerea dela ḑi la nópte se întîmplă repede, amurgitŭ nu este. Şi odată cu sosirea sĕriĭ se audĭ şi sgomotulŭ, ce-lŭ produceaŭ trupele garibaldiene, carĭ porniră maĭ departe. Portărésa deschise pórta şi se retrase apoĭ în chiliuţa sa.

Nu preste multŭ larma încetá din ce în ce. Şi apoĭ se audĭ de odată, cum o parte din luptaciĭ garibaldienĭ întrară în curte strigându şi înjurându.

„Aduce-ţĭ paie!“ strigă unulŭ privindŭ în susŭ spre ferestrile zidiriĭ. „De nu veţĭ aduce, vĕ vomŭ încălḑí noĭ, să nu vĕ maĭ fie frigŭ în tótă viéţa vóstră!“

ERDÉLYI MUZEUM-EGYLET KÖNYVTÁRA

pânilorŭ sĕĭ, credeamŭ s'o lasŭ şi pre ea în scirea Domnuluĭ şi să nu-ĭ mai respundŭ nimicŭ, fiindŭ că şi aşa ca unŭ organŭ, care-şĭ consideră de o chemare a sa a ascunde şi a retăcé abusurile, prevedeam, că nu voiŭ puté ajunge la nimicŭ.«

Fiindŭ că cuvintele citate cuprindŭ o injurie fórte gravă la adresa nóstră şi o insinuaţiune nelertată, care nu este permisŭ a rĕmâné neînfierată, de aceea îlŭ provocămŭ pre dlŭ corespondentŭ alŭ „Gazeteĭ“, să ne spună:

1. Cândŭ şi unde şĭ-a luatŭ „Unirea“ „rolulŭ de procatorŭ nechematŭ“? Óre nu-ĭ este permisŭ uneĭ foĭ *bisericescĭ-politice* a rectificá informaţiunile false şi tendenţióse, referitóre la afacerĭ bisericescĭ-scolare, lăţite prin celealalte foĭ de câte unŭ individŭ neinformatŭ?

2. Cândŭ şi unde şĭ-a consideratŭ „Unirea“ „de o chemare a sa a ascunde şi a retăcé abusurile“? Ce l'a îndreptăţitŭ pre corespondentulŭ „Gazeteĭ“ la asemenea afirmaţiunĭ vătĕmătóre în cea mai mare mĕsură pentru orĭ ce omŭ de caracterŭ?

Pretindemŭ rĕspunsŭ clarŭ şi lămuritŭ la întrebările aceste! Calumnia încă e o armă, numaĭ câtŭ ómenĭ de omenie nu o întrebuinţézĕ. Insinuarea corespondentuluĭ „Gazeteĭ“ este o calumnie. Judece-lŭ cetitoriĭ nepreocupaţĭ. S'o scie însă dlŭ corespondentŭ, că asemenĭ insinuărĭ pre lângă Dumnedeŭ le resplătesce şi legea civilă. Noĭ însă îlŭ încredinţămŭ numaĭ preabunuluĭ Dumnedeŭ.

O dreptate are totuşĭ şi dlŭ corespondentŭ. „„Unirea“ îşĭ ţine“ într'adevĕrŭ „de detorinţă a se ingerá la tótă ocăsiunea ca apĕrătóre necondiţionată a stăpânilorŭ sĕĭ.“ Pentru acésta a fostŭ întemeiată „Unirea“; şi noĭ vomŭ fi fórte fericiţĭ, dacă vomŭ reuşĭ în apĕrarea acésta, care, durere, acum trebue să o purtămŭ nu numaĭ în contra foilorŭ nóstre, ci şi în contra unorŭ preoţĭ nesocotiţĭ, carĭ şĭ-aŭ uitatŭ de chemarea lorŭ. Da, „Unirea“ cu ajutorulŭ luĭ Dumnedeŭ va apĕrá auctorităţile bisericescĭ în contra tuturorŭ acelora, carĭ voescŭ să le subsape, pentru că este convingerea eĭ, că ceĭ ce subsapă auctorităţile Bisericeĭ, subsapă temeliile însĕşĭ ale bisericeĭ şi aşa biserica şi religiunea nóstră sântă. — Celealalte afirmăţiunĭ ale corespondentuluĭ le vomŭ reduce la valórea lorŭ cu altă ocasie.

De închiare întrebămŭ onorabila Redacţie dela „Gazeta“: unesce-se cu regulele redacţionale şi cu simţulŭ eĭ de onestitate literară şi civică a publicá în colónele sale la adresa uneĭ foĭ nisce insinuărĭ atâtŭ de calumniatóre, cum suntŭ cele din corespondinţa publicată în numĕrulŭ 279? Noĭ nu ne-amŭ puté hotărî să facemŭ aşa ceva faţă cu „Gazeta“ nicĭ odată.

Forulŭ supremŭ alŭ opinieĭ publice.

Nu odată ni-s'a datŭ trista ocasiune de a vedé prin foile publice înnegrite chiar şi oficiile nóstre bisericescĭ cele mai înalte. Şi durere! facŭ lucrulŭ acesta nu ceva laicĭ necunoscătorĭ de instituţiunile bisericeĭ, ci chiar preoţĭ, carĭ aŭ învĕţatŭ teologia în tótă ordinea, şi încă ce e mai multŭ, cândŭ facŭ lucrulŭ acesta, atuncĭ susţinŭ, că apeléză la „forulŭ supremŭ alŭ opiniuniĭ publice“.

Nu va fi aşa dară de prisosŭ, dacă în câteva şire ne vomŭ ocupá de apelaţiunile acestea la „forulŭ supremŭ alŭ opiniuniĭ publice“, după ce ele tot-deuna suntŭ unŭ sĕmnŭ, că în celŭ ce-şĭ ĭea refugiulŭ la ele, spiritulŭ de disciplină bisericéscă se clătină fórte tare.

Înainte de tóte nu voimŭ a denegá opiniuniĭ publice valórea morală, ce i-se cuvine. Căcĭ dacă opiniunea publică se formézĕ pre base solide şi se condensézĕ totŭ maĭ multŭ pre aceste base, atuncĭ ea este o putere, pre carea nu este ĭertatŭ a o desconsideră. Basele solide a uneĭ atarĭ opiniunĭ publice suntŭ fapte desŭ repetite şi notorie, aşa câtŭ cu privire la esistinţa lorŭ nu se ivesce nicĭ cea mai mică îndoiélă. O opiniune publică formată şi condensată pre atarĭ base pre dreptulŭ ridică pre uniĭ fórte susŭ, şi pre alţiĭ îĭ scobóră fórte josŭ.

Acum óre aceia dintre preoţiĭ nostri, carĭ apeléză la „forulŭ supremŭ alŭ opiniuniĭ publice“, apeléză eĭ la o atare opiniune formată pre atarĭ base? Nu! de locŭ nu! C cu nu puţină aroganţă voescŭ să formeze eĭ o opiniune publică. Aruncă câteva invective asupra vre-unuĭ consistoriŭ, protopopŭ saŭ preotŭ în vre-o fóe publică cam totŭ sub masca anonimităţiĭ, şi apoĭ aştéptă, ca publicŭlŭ să le crédă totŭ ce aŭ disŭ, şi să se formeze o opiniune publică conformă invectivelorŭ lorŭ. Acum a poftí aşa ceva dela publicŭ însemnézĕ a crede, că cea mai mare parte a publiculuĭ este lipsită de cugetare sănĕtósă. Căcĭ pre basa uneĭ acuse anonime nicĭ unŭ omŭ cugetătorŭ nu-şĭ va formá numaĭ decâtŭ opiniune nefavorabilă despre nimenĭ. De unde apoĭ ce se întîmplă? Toţĭ apelanţiĭ aceştia la „forulŭ opiniuniĭ publice“, ce vreŭ să o formeze eĭ, o pătescŭ fórte rĕŭ. Căcĭ de-a rîndulŭ îndată după „apelaţiune“ vinŭ desmînţirile din tóte părţile, şi în urmă „apelantele“ bătutŭ cum se cuvine se retrage éră-şĭ în tăcerea de mai înainte nĕcăjitŭ, că nu şĭ-a pututŭ ajunge scopulŭ. Se póte convinge despre acésta orĭ cine-şĭ va reîmprospĕtá în minte „apelaţiunile întîmplate la forulŭ opiniuniĭ publice“ numaĭ în aniĭ ceĭ de curêndŭ trecuţi.

Apelaţiunile aceste însă maĭ aŭ şi unŭ altŭ inconvenientŭ. Ele de-a rêndulŭ nu suntŭ sincere, nicĭ cu privire la motivulŭ, din care purcedŭ, nicĭ cu privire la modulŭ, cum se espune într'însele lucrulŭ. Căcĭ ce atinge lucrulŭ, „apelanţiĭ“ de comunŭ espunŭ numaĭ faptulŭ golŭ, fără de a atinge nicĭ cu unŭ cuvîntŭ motivele şi împrejurările, cândŭ unŭ teologŭ totuşĭ ar trebuí să scie, că motivele şi împrejurările de ce mare valóre suntŭ în judecarea uneĭ fapte. Chiar şi în scaunulŭ mărturisiriĭ, cândŭ unŭ preotŭ are să judece pre unŭ penitente pentru vre-o faptă, trebue să se informeze maĭ întâiŭ despre tóte împrejurările: *„quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando“*, şi apoĭ să-lŭ judece. Şi totuşĭ „apelanţiĭ“ aceştia aştéptă, ca publicŭlŭ să-şĭ formeze o opiniune despre fapta óre cuĭ după spusele lorŭ, fără ca să-ĭ descrie şi motivele şi împrejurările. De unde e lucru fórte firescŭ, că publicŭlŭ cugetătorŭ de comunŭ despre „apelanţiĭ“ aceştia la „forulŭ supremŭ alŭ opiniuniĭ publice“ îşĭ formézĕ opiniunea întemeiată, că suntŭ nisce malcontenţĭ ambiţioşĭ, de valóre problematică, însă rĕsbunătorĭ şi totŭ odată şi fără curajŭ de a se tânguí pre calea sa la forulŭ competentŭ.

Însă óre de lipsă este, ca unŭ preotŭ să apeleze la „forulŭ opiniuniĭ publice“? Óre biserica nu s'a îngrigitŭ de forurĭ de apelaţiune pentru toţĭ, carĭ se simţescŭ asupriţĭ? Óre în provincia nóstră de Aiba-Iuliă nu-ĭ stă orĭ cuĭ calea deschisă a apelá la forulŭ mitropolitanŭ şi după aceea la celŭ apostolicŭ? Şi óre forurile acestea nu vorŭ judecá tot-deuna multŭ mai dreptŭ decâtŭ orĭ ce opiniune publică, ce se încércă óre cine să şĭ-o formeze? Şi dacă chiar ĭ-ar succede cuĭva a-şĭ formá cu forţa o opiniune publică, atuncĭ óre nu-şĭ aducŭ aminte, că o atare opiniune publică falsă pre Fiulŭ luĭ Dumnedeŭ l'a rĕstignitŭ, pre Apostolĭ ĭ-a ucisŭ, şi pre creştinĭ ĭ-a persecutatŭ 300 de aniĭ? Şi câţĭ preoţĭ de aĭ nostri nu suferŭ multe dela o atare opiniune publică formată în parochie în contra lorŭ de câte unŭ semidoctŭ arogantŭ, intrigantŭ şi tulburătorŭ? De unde de o mie de orĭ durere, că se maĭ află preoţĭ, carĭ se punŭ înşi-şĭ pre unŭ terenŭ aşa puţinŭ consistentŭ şi lunecosŭ, şi pre lângă aceea şi nemoralŭ şi necanonicŭ.

Şi starița, care pândiá neobservată toţĭ paşiĭ lorŭ, vĕdŭ, cum vre-o câţĭ-va din soldaţĭ se îndreptară spre capelă îmbrâncindŭ uşa şi trăgêndŭ catăriĭ lorŭ de călăritŭ după eĭ.

În capelă erá linişte. Unŭ întunerecŭ taĭnicŭ cuprinse tóte. Soldaţiĭ întrară; dar . . . . ce se întîmplase? S'a deschisŭ cumva cerulŭ? Căcĭ de unde, dacă nu din sferele maĭ înalte póte să rĕsune acéstă cântare serafică? Cine, dacă nu unŭ îngerŭ şĭ-a deschisŭ versulŭ sĕŭ, ca să cânte în onórea Ziditoruluĭ lumiĭ cântarea: „Mărire întru cele de susŭ“? Orĭ s'a pogorîtŭ dóră vre-unŭ archangelŭ, ca cu sabie de focŭ să păzéscă locuinţa celuĭ Preaînaltŭ?

Şĭ-acuĭ inimĭ nu le umplea de sânte aduceriĭ amunte acéstă cântare? A cuĭ gânduri nu le ridică spre Dumnedeŭ, care a trimisŭ pacea sa ómenilorŭ?

Ostaşiĭ îşĭ plecară ruşinaţĭ capetele, şi chiar şi în mințile lorŭ dure şi tocite se născŭ cugetulŭ, că aĭcĭ e nóptea Crăciunuluĭ, şi triştĭ şi abătuţi óre cum de îndrăsnéla, ce-şĭ luaseră, eşiră din capelă.

Sunetulŭ organelorŭ încă nu încetase, şi echoulŭ cântăriĭ vibrá încă printre boltiturele bisericeĭ, cândŭ se audĭ de o dată rĕsunândŭ o altă cântare plângătóre, care cuprindea tóte durerile unuĭ sufletŭ torturatŭ. „Acum slobodesce Dómne pre şerbulŭ tĕŭ!“ se audiá prelungindu-se atâtŭ de dulce şi de linŭ.

* * *

„Ce-ĭ, fricoşilorŭ?“ strigă unŭ soldatŭ din curte către ceĭ ce se retragŭ din biserică.

„Eŭ aşĭ puté ţiné peptŭ cu orĭ ce fiinţă din sânge şi carne, dar cu ceĭ de acolo . . . .“ Şi elŭ arétă cu capulŭ spre capelă.

Câte-va momințe nu s'a maĭ audĭtŭ decâtŭ sbierăturĭ, înjurărĭ, strigărĭ, trântiruri de uşĭ, şĭ-apoĭ a urmatŭ linişte, o linişte aprópe completă, o linişte, ce umplŭ cu rade de speranţă inimele sĕrmanelorŭ călugăriţe, carĭ stândŭ totŭ în genunchĭ se rugaŭ ferbinte de ajutorulŭ şi paza celuĭ atotputernicŭ.

Desŭ de diminéţă surorile privindŭ în curtea mănăstiriĭ şi vĕdêndu-o golă şi părăsită se întrebaŭ, că ce-a pututŭ fi causa uneĭ schimbărĭ atâtŭ de repedĭ.

Starița descoperise minunea acésta, dar nu voia să spună nimicŭ surorilorŭ, maĭ înainte de ce n'ar fi întratŭ în chiliuța Marieĭ Assunta, în care audise sgomotŭ după medulŭ nopţiĭ.

Călugăriţa erá culcată pre patulŭ sĕŭ, îmbrăcată în vesmintele ordeluĭ. Ea ţinea apĕsatŭ pre peptŭ crucifixulŭ rosariuluĭ, şi pre buzele eĭ rĕmase încă unŭ surîsŭ. Dumnedeŭ o desfăcuse de legăturele vieţiĭ acesteia, şi-ĭ scăpase sufletulŭ din nóptea, de care erá cuprinsŭ. . . . .

A.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Ca în toţi anii, aşa şi în anulŭ acesta Colegiulŭ Cardinaliloru a presentatŭ din incidentulŭ sĕrbătoriloru Nascerii Domnuluĭ urările sale Pontificeluĭ supremŭ. Sânţia Sa a rĕspunsŭ la vorbirea Cardinaluluĭ-Decanŭ cu o vorbire maĭ lungă, în care a ţisŭ, că cestiunea socială, acéstă cestiune arţĕtóre a secoluluĭ nostru, formézĕ una dintre îngrigirile sale cele maĭ vii, şi că va continuá a venĭ cu sfatulŭ sĕŭ părinţescŭ întru ajutoru lucrătoriloru. S'a plânsŭ Sânţia Sa, că în nisuinţele aceste nu este ajutoratŭ din partea guverneloru, ci că chiar din contră i-se punŭ pedecĭ, deşi interesulŭ binepriceputŭ alŭ tuturoru statelorŭ ar fi resolvirea corĕspunzĕtóre a cestiuniĭ sociale şi combaterea doctrinelorŭ celoru perverse, a cărorŭ scopŭ este nu numaĭ rĕsturnarea auctorităţiĭ bisericescĭ, ci şi a celeĭ lumescĭ. Sânţia Sa a conversatŭ apoĭ multŭ timpŭ cu Eminentissimiĭ Cardinalĭ şi a datŭ espresiune dorinţeĭ, ca şi la anulŭ ce vine să pótă primí cu sănĕtatea de acum bunele urărĭ ale sacruluĭ Colegiŭ. Isusŭ Christosŭ să păzéscă viaţa preţiósă a vicaruluĭ sĕŭ!

†

Episcopulŭ Freppel.

Biserica francesă atâtŭ de greŭ cercată a înduratŭ o perdere nespusŭ de grea prin mórtea neaşteptată a renumituluĭ episcopŭ de Angers, Mgr. Charles Emile Freppel. Freppel fŭ născutŭ la anulŭ 1827. În 1870 a fostŭ numitŭ episcopŭ de Angers. Diu anulŭ 1880 fŭ membru alŭ parlamentuluĭ francezŭ. Activitatea episcopuluĭ Freppel a fostŭ binecuvîntată în tóte privinţele. Sciinţa, pietatea şi elocinţa luĭ îlŭ făceaŭ iubitŭ, dară tot-odată şi temutŭ. Presinţa singură a episcopuluĭ Freppel erá destulă pentru a impune tăcere la mulţĭ deputaţĭ radicalĭ şi inimicĭ aĭ bisericeĭ. Cuvîntările luĭ eraŭ fulgere pentru contrariĭ catolicismului. Cu unŭ cuvîntŭ Freppel a fostŭ unŭ atletŭ neînvinsŭ alŭ bisericeĭ franceze şi alŭ bisericeĭ catolice întregĭ, a căreĭ dogme le-a apărată cu multă erudiţiune maĭ alesŭ în contra luĭ Renan.

†

Prelatulŭ Ianssen.

Şi catoliciĭ germanĭ şi împreună cu dînşiĭ lumea catolică întrégă aŭ suferitŭ o perdere ireparabilă. Prelatulŭ *Ioannŭ Ianssen,* istoriculŭ celebru, gróza protestanţiloru şi a tuturoru celoru ce se temŭ de lumină, a repausatŭ. Ianssen fŭ născutŭ la anulŭ 1829 în Xanten. După absolvarea studiiloru a fostŭ numitŭ în anulŭ 1854 profesorŭ de istorie în Münster. De atuncĭ Ianssen s'a ocupatŭ totŭ cu istoria, şi activitatea luĭ literară ĭ-a asiguratŭ unŭ unme nemuritorŭ. Opulŭ celŭ maĭ celebru alŭ repausatuluĭ Ianssen este „Geschichte des deutschen Volkes". Dea Dumneḑeŭ, ca unŭ demnŭ urmaşŭ să înlocuéscă pre repausatulŭ, care acum se bucură de fructele ostenelelorŭ sale în patria Adevĕruluĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Bucuriile sĕrbătoriloru aŭ fostŭ conturbate în taběra stăpânitoriloru prin gândurile, ce le causézĕ alegerile proxime, şi prin costeşirile, ce de acum trebue să se începă în vederea acelorŭ alegerĭ. Opoziţia se pregătesce în tóte părţile, dar acum e cam descurăjată în urma disolvărĭ proxime a parlamentuluĭ.

Casa magnaţiloru a ţinutŭ Lunĭ o şedinţă scurtă, în care a primitŭ convenţiunile comerciale. Contele Szápáry a înpărtăşitŭ la finea şedinţeĭ, că guvernulŭ va disolvá parlamentulŭ, şi a rugatŭ pre magnaţĭ, să ţină o şedinţă în 4 Ianuarŭ. E decĭ sigurŭ, că în ḑilele aceste se va şi disolvá dieta. Alegerile se vorŭ face în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ, anume deja la începutulŭ luĭ Februarŭ. Noulŭ parlamentŭ va puté să-şĭ începă decĭ activitatea deja în luna luĭ Februarĭŭ.

România.

Ministerulŭ Catargiŭ a gătat'o lute cu camerele. Îndată ce s'a presentatŭ înaintea parlamentuluĭ, a primitŭ unŭ votŭ de blamŭ. În urma acestora a propusŭ regeluĭ disolvarea corpuriloru legiuitóre. Regele a încuviinţatŭ propunerea ministeriuluĭ, a disolvatŭ camerele, şi a prescrisŭ alegerĭ nóuĕ, pentru cameră pre 1, 2 şi 3 Februarŭ, ĕră pentru senatŭ pre 5 şi 6 Februarŭ. Deschiderea corpuriloru legiuitóre se va face în 24 Februarŭ. Disolvarea acésta este deja a dóua în decursulŭ anuluĭ 1891. Pentru a-şĭ asigurá succesulŭ alegeriloru dlŭ Catargiŭ a pactatŭ cu grupulŭ constituţionalŭ alŭ luĭ *Carpŭ.* Urmarea pactuluĭ este remaniarea ministeriuluĭ prin întrarea în cabinetŭ a dloru *Carpŭ, Ghermani* şi *Marghilomanŭ* în loculuĭ dloru *Manŭ, Ştirbeĭ* şi *Sturdza.*

Conflictulŭ bulgaro-francesŭ.

Ambasadoruluĭ francezŭ din Constantinopolŭ a adresatŭ Sublimeĭ Pórte o notă, în care cere, să întrevină pre lângă guvernulŭ bulgarŭ, ca decretulŭ de espulsiune datŭ în contra luĭ Chadourne să fie retrasŭ. Se pare însă, că guvernulŭ turcescŭ nu prea are voe de a se amestecá în afacerea acésta, şi de altă parte guvernulŭ bulgarŭ n'are de cugetŭ a renunţá la dreptulŭ sĕŭ de a puté espulsá din ţĕră supuşi de aceia străinĭ, carĭ agitézĕ în contra statuluĭ. Se ḑice, că nicĭ Ţarulŭ n'ar fi mulţămitŭ cu procedura violentă a guvernuluĭ francezŭ, temêndu-se, nu cumva Sultanulŭ să se alăture la alianţa puterilorŭ centrale.

Corespondinţe.

Bucurescĭ, 25 Dec. 1891.

Sesiunea de primăvară din anulŭ curentŭ a Stuluĭ Sinodŭ s'a compusŭ din şepte şedinţe. Cestiunile maĭ însĕmnate, ce s'aŭ discutatŭ, aŭ fostŭ: alegerea comisiuniĭ pentru verificarea socotelelorŭ tipografieĭ cărţiloru bisericescĭ, arendarea pămênturiloru bisericescĭ de cătră primarĭ, jurămîntulŭ preoţiloru, îmbunătăţirea sorţiĭ cleruluĭ de mirŭ, călugăririle, şi cuvîntulŭ „unire". Stima, ce o nutrescŭ faţă cu ĭubita nóstră „Unirea", şi maĭ cu samă importanţa lucruluĭ, ce-lŭ esprimămŭ prin cuvîntulŭ bisericescŭ „unire", mĕ silescŭ, să lasŭ de o parte, celŭ puţinŭ de o cam dată, tóte celealalte cestiunĭ discutate în pomenita sesiune a Stuluĭ Sinodŭ, şi să vorbescŭ numaĭ despre cea din urmă.

La ordinea ḑileĭ erá raportulŭ comisiuniĭ ad-hoc pentru cercetarea manualuluĭ de „Istoria Universală Ecclesiastică" partea a III de Gheorghie Aramă, profesorŭ la Seminariulŭ Veniamin din Iaşi. În punctulŭ alŭ III-lea alŭ observărilorŭ sale comisiunea ḑicea: „Pretutindenea, unde autorulŭ cărţiĭ ar trebuí să scrie cuvîntulŭ *unie,* elŭ se servesce cu cuvîntulŭ *unire;* precândŭ se scie de prin tóte cărţile şi isvórĕle istorice, că nu unire, ci unie se ḑice, precum: unia Românilorŭ cu Papistaşiĭ, unia Polonilorŭ cu Biserica Apusuluĭ, unia Galiţienilorŭ cu Catoliciĭ, cândŭ maĭ cu samă este vorba de supunerea uneĭ Biserice alteia, adecă a aceleĭ Ortodoxe celeĭ Papistaşe." Câtŭ de tulbure aŭ fostŭ „isvórĕle istorice", de carĭ s'a folositŭ on. comisiune, se vede, mi-se ĭerte espresiunea, de o svêrlită de departe, căcĭ din nicĭ unŭ isvorŭ limpede n'a pututŭ aflá nimicŭ decum despre *unia,* dar nicĭ despre *unirea* „Polonilorŭ cu Biserica Apusuluĭ", pentru simplulŭ motivŭ că Poloniĭ, fiindŭ dela începutulŭ încreştinărĭĭ lorŭ şi până în ḑiua de aḑĭ catolicĭ de ritulŭ latinŭ, nicĭ odată n'aŭ avutŭ a face unire, saŭ cum ḑicŭ, unie cu Biserica Apusuluĭ. Dar să nu anticipŭ.

Deschiḑêndu-se discuţiunea, Episcopulŭ *Dunărĭĭ-de-josŭ* îndată după vre-o câteva cuvinte ḑise: „Vĕḑŭ, că comisiunea condamnă cuvîntulŭ românescŭ *unirea,* înlocuindu-lŭ cu *ünia* saŭ *unía,* cu toniculŭ adecă pre prima saŭ secunda silabă. Am vîrsta, care o arĕtŭ, şi vîrsta canonică şi am cetitŭ şi eŭ tractate privitóre la „unirea bisericeloru", dar de „unía" bisericeĭ, n'am cetitŭ afară numaĭ de scrierile Românilorŭ de dincolo; aci, la noĭ, nu! În românesce nu veţĭ audí pre nimenĭ ḑicêndŭ „unía"; se ḑice: „unirea principatelorŭ", „unirea Românilorŭ", societatea „Unirea" etc.; pentru-că în limba nóstră nu avemŭ decâtŭ verbulŭ *a uní-unire,* şi adjectivulŭ numĕralŭ: *un-unulŭ,* la masculinŭ; *o-una,* la femininŭ; carĭ la genetivŭ şi dativŭ facŭ: *unuĭ-unuia; uneĭ-uneia* saŭ *unia.*" Apoĭ „surprinsŭ maĭ multŭ şi cu atâtŭ maĭ multŭ surprinsŭ, fiindŭ-că acestŭ raportŭ are să se tipăréscă," rógă Stulŭ Sinodŭ, ca „pentru prestigiulŭ" sĕŭ să încuviinţeze scóterea cuvîntuluĭ „unía" din raportŭ. — Ep. *Argeşuluĭ* a fostŭ de aceea-şĭ părere. — Ep. *Romniculuĭ* susţinŭ cuvîntulŭ „unía" contra „unirĭĭ", de óre-ce acela se află în Condica sântă dela Mitropolie (tradusă însă totŭ de P. S. Sa), şi în fine la istoriculŭ Şincai, carele încă întrebuinţézĕ cuvîntulŭ de „unie", cândŭ e vorbă de „unirea cu Biserica romană". — Ep. *Dunărĭĭ-de-josŭ* replică maĭ pre largŭ ḑicêndŭ între altele, că „unia" nu se găsesce în cărţile rituale, că ceĭ din Transilvania ḑicŭ „unie", pentru-că l'aŭ luatŭ dela latinescŭ „unio-unionis" saŭ dela francesulŭ „union", dar Româniĭ n'aŭ ḑisŭ nicĭ odată „unia" vorbindŭ de „unirea principatelorŭ"; ast-felŭ cuvîntulŭ „unia" „putea să stea elŭ multŭ şi bine în Condica sântă, dacă P. S. Sa Ep. Romniculuĭ nu-lŭ desgropá." Faţă de pomenirea luĭ Şincai, adause: „Nu-lŭ sciŭ, nu vĕ miraţĭ de locŭ; dar ce? Şincai e norma

nóstră în materie de limbă? Noi suntemŭ aci S-tŭ Sinodŭ, care avemŭ să ne ţinemŭ strictŭ de limba nóstră bisericéscă.“ În fine Sinodulŭ a încuviinţatŭ suprimarea cuvîntuluĭ „unia“ din raportŭ şi manţinerea „unirii“. — Ce luptă grea a avutŭ să susţină *unirea* spre a eşĭ învingătóre asupra *ùnieĭ, unieĭ şi unaţieĭ: Tantae molis erat!*

După cum s'a vĕdutŭ, comisiunea a susţinutŭ cuvîntulŭ „unie“ pre basa „tuturorŭ cărţilorŭ şi a isvórĕlorŭ istorice“; ci alţĭ doĭ membri aĭ Sinoduluĭ s'aŭ provocatŭ pentru acela-şĭ cuvîntŭ la scriitoriĭ din Transilvania, şi unulŭ în deosebĭ la Şincai. Eĭ bine, eŭ mărturisescŭ, că nu-mĭ este cunoscutŭ nicĭ unŭ autorŭ transilvăneanŭ, carele ar fi numitŭ unie, unie saŭ unaţie marele şi preainsĕmnatulŭ actŭ bisericescŭ sĕvârşitŭ de Mitropolitulŭ Atanasie la an. 1700. Sciŭ însă de sigurŭ, că nu numaĭ Sam. Clainŭ, Petru Maiorŭ, Ciparĭŭ, Laurianŭ, Ilarianŭ, Bariţiŭ, Moldovanŭ, Rusŭ, Silaşi, Grama şi alţiĭ de aĭ nostri, ci şi N. Popea, Unirea o numescŭ *unire,* ér nu únie, unie saŭ unaţie. Bărnuţŭ după datina sa latinisătóre acela-şĭ actŭ îlŭ numesce uniune, ceea ce érăşĭ se deosĕbesce de unaţie et comp.

Cătŭ pentru Şincai, după ce în deosebĭ s'aŭ provocatŭ la elŭ, mĭ-am luatŭ penibila ostenélă de a frundări cu mare băgare de samă neperitórea luĭ Cronică, şi nicăirĭ nu mĭ-a fostŭ datŭ să mĕ lovescŭ de *unaţie.* Din contră am aflatŭ, că fiindŭ „vorba de unirea cu Biserica romană“, mereŭ întrebuinţézăcuvîntulŭ *unire.* Ast-felŭ *unire* numesce, şi încă maĭ de multe orĭ, rentórcerea Românilorŭ sub Ioaniţiu la „Prea sfânta Biserica luĭ Dumneḑeŭ din Roma“, „mama nóstră“, — cum se esprimă marele împĕratŭ românŭ; cuvîntulŭ *unire* îlŭ întrebuinţézăcândŭ vorbesce de încercările Pontificeluĭ Gregoriŭ IX dela a. 1238, de ale Pontificeluĭ Inocenţiŭ IV dela an. 1245, de cele făcute pre timpulŭ luĭ M. Paleologulŭ, de cea sevârşită la Florenţa etc. Ér cândŭ tractézăde Unirea făcută de Părinţiĭ nostri sub Atanasiŭ, pururea, în nu maĭ puţinŭ de 25 de locurĭ, se folosesce absolutŭ numaĭ de acela-şĭ cuvîntŭ, *unire.* Într'unŭ singurŭ locŭ, la an. 1238, traducêndŭ o scrisóre a regeluĭ Bela IV cătră Papa, pune cuvîntulŭ *unime,* ceea ce încă nu este únie, unie saŭ unaţie. Am maĭ găsitŭ în fine la a. 1238 intercalatŭ în textulŭ Croniceĭ luĭ unŭ versŭ, în care stă cuvîntulŭ *uniţă;* dar se pare că l'a pusŭ singurŭ numaĭ ca să facă rimă cu cuvîntulŭ *credinţă* din rîndulŭ următorŭ. După aceea sensulŭ versuluĭ e cam obscurŭ, şi cu tótă probabilitatea credŭ, că cronicarulŭ a voitŭ să facă alusiune la reîmpreunarea Românilorŭ cu Constantinopolulŭ, întîmplată sub Ioanŭ II Asan, care „măritându-şĭ fata după fiulŭ împ. Ioanŭ Vataţe, şi dobândindŭ Trinoviténulŭ cinste de patriarchŭ, de unirea acésta (cu Roma) cu totulŭ s'aŭ lăsatŭ“. Aşa dară e constatatŭ, că Şincai vorbindŭ de unirea cu Biserica Romană, şi în deosebĭ de S. nóstră Unire, nicĭ odată nu întrebuinţézăcuvîntulŭ *unie, unie* saŭ *unaţie,* ci pre celŭ vrednicŭ şi meritoriŭ, *unire.* Se vede totŭ asemenea, că cine a adusŭ înainte autoritatea luĭ Şincai contra cuvîntuluĭ *unire,* a pătit'o întocmaĭ ca şi dniĭ dela „Biserica Ortodoxă Română“, carĭ tocmaĭ acum e anulŭ, într'o celebră controversă cu *Revista Catolică,* l'aŭ fostŭ adusŭ pre acela-şĭ Şincai într'unŭ chipŭ şi maĭ rĕŭ, ciuntitŭ adecă şi falsificatŭ, contra S. Unirĭ saŭ Uniaţieĭ, cum îĭ diceaŭ eĭ!

Pomenindŭ acéstă controversă, prea bine cunoscută şi cetitorilorŭ „Unirii“, şi pre de altă parte vĕḑêndŭ, că cuvîntulŭ *uniaţie* scriitorilorŭ ardeleni, dela Şincai până la celŭ maĭ recentŭ, Bariţiŭ, le e necunoscutŭ, am rĕmasŭ frământatŭ de o mare îndoiélă. Anumitŭ, nu cumva „cărţile“ şi „isvórĕle istorice“, de carĭ s'a folositŭ on. comisiune a Stuluĭ Sinodŭ, se reducŭ la modestele proporţiunĭ ale aceleia-şĭ reviste „Bis. Ort. Română“, care şi după votulŭ Stuluĭ Sinodŭ totŭ unaţie scrie? Ce maĭ sciĭ?!

Voiŭ continuá! **Philalet.**

Rugare.

Avêndŭ lipsă mare de banĭ pentru acoperirea speselorŭ, ce le are societatea nóstră „Inocenţiŭ M. Clainŭ“ cu tipărirea părţiĭ a II a opuluĭ„ Epistole cătră unŭ preotŭ tinĕrŭ“, rugămŭ încă odată şi *pentru ultima dră* pre toţĭ aceĭ P. T. domnĭ, carĭ abonându partea I din opulŭ amintitŭ, până acum încă nu ne-aŭ trimisŭ preţulŭ, — să binevoéscă a ni-lŭ trimite în *timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ.*

Totŭ cu acéstă cale rugămŭ respectuosŭ şi pre toţĭ aceĭ P. T. domnĭ, carĭ aŭ primitŭ liste de prenumĕrăţiune la partea II a „Epistolelorŭ“ şi până acum încă nu ni-le-aŭ retrimisŭ, — să binevoéscă a grăbi cu retrimiterea lorŭ, ca să ne putemŭ orientá cu privire la numĕrulŭ esemplarelorŭ, ce aŭ să se tipărescă

Pentru societatea de lectură „Inocenţiŭ M. Clainŭ a teologilorŭ din Blaşiŭ“

Teodorŭ Vandorŭ, preş. soc. **Ioanŭ Ţucu,** secret. soc.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii“ din 1891:

Aŭ solvitŭ. *In Archidiecesă.* Parochia *Homorodŭ,* 5 fl. 91 cr. — Parochia *Şardŭ,* 7 fl. 21 cr. — Parochia *Sânmihaiulŭ de Câmpie,* 7 fl. 56 cr. — Parochia *Hurezŭ,* 1 fl. 60 cr. — Parochia *Petroşanĭ,* 1 fl. — Parochia *Lunca,* 5 fl. — Parochia *Bucerdeagrânósă,* 4 fl. — Parochia *Ibănescĭ,* 4 fl. 10 cr. — Parochia *Bandulŭ de Câmpie,* 4 fl. 40 cr. — Filia *Ciptelnicŭ,* 1 fl. 76 cr. — Parochia *Beĭca română,* 4 fl. — Parochia *Frata,* 5 fl. — Parochia *Roşia de munte,* 8 fl. 32 cr. — Parochia *Ţapu,* 6 fl. — Parochia *Basna,* 3 fl. 67 cr. — Parochia *Bordŭ,* 4 fl. 8 cr. — Parochia *Şamşudulŭ de câmpie,* 9 fl. 30 cr. — Parochia *Pogăcéua,* 10 fl. — Parochia *Rîciŭ,* 10 fl. — Parochia *Lechinţióra,* 1 fl. — Parochia *Bozedŭ,* 3 fl. — Parochia *Bala,* 5 fl. 20 cr. — Parochia *Sân-Petru,* 6 fl. — Parochia *Bia,* 5 fl. 50 cr. — Parochia *Ocnişóra,* 3 fl. — Parochia *Aindulŭ de susŭ,* 5 fl. 20 cr. — Parochia *Miraslăŭ,* 2 fl. 25 cr. — M. O. D. *Georgiŭ Totoianŭ,* 4 fl.

În diecesa Oradeĭ-marĭ: Parochia *Belényes-Ujlak,* 2 fl. 10 cr. — Parochia *Vértes,* 3 fl. 50 cr.

În diecesa Gherleĭ: O. D. *Petru Caba,* parochŭ în *Cheudŭ,* 12 fl.

Până acum aŭ încursŭ 580 fl. 56 cr. v. a.

Noutăţĭ.

Din diecesa Lugoşuluĭ. *Chirotonire.* Ilustritatea Sa P. D. Dr. *Victorŭ Mihályi* Episcopulŭ Lugoşuluĭ a conferitŭ în 25 Decembre ordurile ipodiaconatuluĭ şi diaconatuluĭ, ér în 27 Decembre ordulŭ sântŭ alŭ preoţieĭ, clericilorŭ *Ştefanŭ Popŭ, Georgiŭ Munteanŭ, Corneliŭ Iubaşŭ* şi *Iulianŭ Suciŭ.* Totŭ în 27 Decembre a fostŭ ordinatŭ de lectorŭ, ipodiaconŭ şi diaconŭ clericulŭ *Nicolaŭ Todoranŭ.*

Numiriĭ. O. D. *Ştefanŭ Popŭ,* actuarŭ şi protocolistŭ diecesanŭ, este numităadministratorŭ protopopescŭ alŭ Cudşiuluĭ şi parochŭ alŭ Orăştieĭ. — O. D. *Corneliŭ Iubaşŭ,* practicantŭ la oficiulŭ diecesanŭ, este numitŭ actuarŭ şi protocolistŭ la acela-şĭ oficiŭ. — O. D. *Iulianŭ Suciŭ* este numitŭ administratorŭ parochialŭ în Dobrescĭ.

Inspectorŭ scolasticŭ nouŭ. În locŭlŭ inspectoruluĭ scolasticŭ pensionatŭ Ioanŭ Gáspár este numitŭ inspectorŭ de şcolĭ în comitatulŭ Albeĭ inferióre Dr. *Iuliŭ Havas,* fostŭ inspectorŭ în comitatulŭ Bistriţa-Năsĕudŭ.

Numire. Comitele supremŭ alŭ Comitatuluĭ Albeĭ inferióre a denumitŭ pre pretorele din Blaşiŭ Sp. Dnŭ *Pongrátz Géza* de *protopretorŭ* onorarŭ.

Sinodulŭ protopopescŭ din tractulŭ „Lujerdŭ“, diecesa Gherleĭ, s'a ţinutŭ la 26 Oct. în Ineŭ sub presidiulŭ zelosuluĭ protopopŭ tractualŭ Ioanŭ Papiriŭ Popŭ. La sinodŭ aŭ fostŭ de faţă toţĭ preoţiĭ tractualĭ afară de unulŭ, şi aŭ luatŭ parte şi mireniĭ. Ce privesce decursulŭ sinoduluĭ, după verificarea procesuluĭ verbalŭ luatŭ în sinodulŭ premergătoriŭ, O. D. Sabinŭ Coroianŭ, parochŭ în Dobâca, a cetitŭ o disertaţiune *„Despre ţinuta confesariuluĭ în scaunulŭ mărturisiriĭ“,* apoĭ aŭ urmatŭ raportele despre starea bibliotecheĭ şi a fonduluĭ culturalŭ tractualŭ. S'a constatŭ cu plăcere, că în tómna acésta s'a înfiinţatŭ unŭ fondŭ bisericescŭ de bucate în parochia Ineŭ. „Privitorŭ la tendinţele sinistre a asilelorŭ de copiĭ, conferinţa otărescea a avé de cinosură principiile propagate de organulŭ „Unirea“.“

În tractulŭ numitŭ s'a ţinutŭ la 7 a l. c. în Moreŭ şi o adunare învĕţătorescă, cu care ocasiune s'a cetitŭ o disertaţiune „despre tipulŭ uneĭ şcóle bune“, şi s'aŭ ţinutŭ prelegerĭ practice, asemenea s'aŭ discutatŭ şi alte cestiunĭ pedagogice.

Redactorulŭ „Transilvanieĭ“ şi primulŭ secretarŭ alŭ Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ română, dlŭ *Ioanŭ Popescu,* şi-a datŭ abdicerea din postulŭ de primŭ-secretarŭ şi redactorŭ. Comitetulŭ Asociaţiuniĭ în şedinţa sa dela 7 Nov. 1891 a primitŭ cu părere de rĕŭ acéstă abdicere şi a botărîtŭ, ca până la viitórea adunare generală redigerea foiĭ „Transilvania“ să fie încredinţată unuĭ redactorŭ interimalŭ.

Scandalŭ. În numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre amŭ trecutŭ cu vederea duelulŭ ministruluĭ Fejérváry cu deputatulŭ Ugron. Cetitoriĭ nostri cunoscŭ vederile nóstre despre asemenea dueluri, maĭ alesŭ cândŭ unŭ ministru, a căruĭ detorinţă ar fi observarea şi respectarea legiloru, este celŭ ce se dueléză. Acum însă ne vedemŭ necesitaţi a face amintire despre acestŭ casŭ durerosŭ, pentru că domniĭ duelanţi nu s'aŭ îndestulitŭ cu atâta, că aŭ călcatŭ în pecióre legile, dar acésta aŭ făcut'o în sala aceea a căsarmeĭ „Franciscŭ Iosifŭ“, în care în tóte duminecile se ţinŭ serviţiile divine pentru miliţie şi în care înainte de duelŭ numaĭ cu câteva óre s'a fostŭ celebratŭ s. Liturgie. Acestŭ sacrilegiŭ ne-a revoltatŭ şi nu ne-a permisŭ, să trecemŭ în tăcere preste o asemenea impietate.

† Dr. Barbŭ Constantinescu, unulŭ dintre ceĭ maĭ sinceriĭ amicĭ şi părtinitorĭ aĭ Românilorŭ, carĭ trecŭ dela noĭ în regatulŭ României, a încetatŭ din viaţă la 12 Dec. an. tr. în Bucurescĭ. Defunctulŭ tótă viaţa şi-a dedicat'o educaţiuniĭ şi instrucţiuniĭ. Elŭ a funcţionatŭ ca profesorŭ şi rectorŭ la facultatea teologică din Bucurescĭ, ca profesorŭ la liceulŭ „Mateiŭ Basarabŭ“ şi ca directorŭ la asilulŭ de fete „Elena Dómna“. Elŭ a fostŭ şi unŭ distinsŭ pedagogŭ şi a edatŭ maĭ multe manuale pentru şcolele poporale şi normale din România. Totŭ elŭ o tradusŭ din grecă în limba română „Confesiunea ortodoxă“, opŭ de însĕmnătate între gr. or. În primăvéra anuluĭ 1882 a întreprinsŭ duulŭ Constantinescu o călĕtorie în Transilvania spre a studia insituţiunile facultăţilorŭ nóstre teologice, şi chiar în sĕrbătorile sântelorŭ Paschĭ a fostŭ în Blaşiŭ, unde a rĕmasŭ încântatŭ de pompa şi precisiunea serviţiuluĭ dumneḑeescŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Literatura bisericéscă și scolastică sub guvernulŭ Escelenței Sale Mitropolitului Vancea.

Cându la 1869 Escelența Sa Mitropolitulŭ Vancea a luatŭ în mână frânele guvernării archidieceseĭ Făgărașuluĭ și a provincieĭ mitropolitane de Alba-Iuliă, atâtŭ literatura bisericéscă câtŭ și cea scolastică lăsá încă multŭ de doritŭ. În seminarulŭ clericalŭ din Blașiŭ érá deja limba română de mai mulți anĭ introdusă ca limbă de propunere în locŭlŭ celeĭ latine. Cu tóte acestea pentru studiile teologice încă nu esistaŭ manuale în limba română afară de istoria bisericéscă a fostuluĭ Prepositŭ Rațiŭ și afară de vre-o dóuĕ brosure din istoria revelațiuniĭ dumnedeéscĭ, ce cu doĭ anĭ mai înainte începuse a o edá profesorulŭ de teologie Gavrilă Popŭ, de presente Canonicŭ mitropolitanŭ în Blașiŭ. Ascultătoriĭ de teologie din Blașiŭ trebuiaŭ să foloséscă mai totŭ manuale scrise, saŭ să și-le scrie eĭ înși-și, ceea ce pre lângă alte inconveniente erá împreunatŭ și cu multă perdere de timpŭ.

Totŭ asemenea stá lucrulŭ și în gimnasiŭ. Aci încă după 1848 a fostŭ introdusă limba română ca limbă de propunere în locŭlŭ celeĭ latine. Cu tóte acestea și în gimnasiŭ lipsiaŭ cele mai multe manuale tipărite pentru diversele studiĭ. Afară de gramaticele române și latine a fostuluĭ Prepositŭ Cipariŭ, filosofia lui Krug tradusă de acela-și, unŭ manualŭ de poetică totŭ de elŭ, o istorie a evuluĭ vechiŭ de profesorulŭ Rusŭ, de presente protopopŭ în Sibiŭ, nisce manuale micĭ de istoria naturală de fostulŭ profesorŭ Mihali, unŭ dicționarŭ micŭ latinŭ de profesorulŭ Moldovanŭ și încă vre-o douĕ saŭ treĭ alte manuale, tinerimea gimnasială erá avisată totŭ la manuale scrise și la folosirea de manuale mai cu sémă germane.

Câtŭ suferiá prin acésta instrucțiunea, póte să-și închipuéscă orĭ cine, dacă va cugetá, că manualele eraŭ câte odată așa de rĕŭ scrise, câtŭ și tinĕrulŭ celŭ mai diligentŭ nu putea face din ele sporiulŭ, ce l'ar fi doritŭ.

Nu voimŭ pentru acésta a inculpá pre nimenĭ. Mitropolitulŭ Șuluțŭ încă s'a îngrigitŭ multŭ de instrucțiune. Mulți își vorŭ aduce încă și astădĭ aminte, cu câtă plăcere asistá Mitropolitulŭ Șuluțŭ la tóte esamenele tinerimiĭ, și cu ocăsiunea publicăriĭ clasificățiunilorŭ cu câtŭ focŭ îndemná tinerimea la studiŭ și la progresŭ. Însă periodulŭ, în care a trăitŭ elŭ, a fostŭ pentru instrucțiune unŭ periodŭ de transițiune dela limba latină la limba română ca limbă de propunere în institutele nóstre. Și așa în periodulŭ acela mai multŭ nu s'a pututŭ face de câtŭ s'a făcutŭ, după ce și fără de aceea este cunoscutŭ, cum guvernulŭ absolutisticŭ a făcutŭ încercăriĭ de a înlocuí limba română cu cea germână, ceea ce n'a pututŭ fi favorabilŭ pentru desvoltarea literaturelĭ nóstre scolastice.

Lipsa cea mai mare după mórtea Mitropolituluĭ Șuluțŭ a fostŭ, ca scaunulŭ mitropolitanŭ să-lŭ ocupe unŭ bărbatŭ însuflețitŭ pentru progresŭ, ca progresulŭ începutŭ de sub antecesorulŭ sĕŭ să nu stagneze, ci să se desvólte mai departe. Și bărbatulŭ acesta a fostŭ Escelența Sa Preasânțitulŭ Mitropolitŭ actualŭ, care îndată după ocuparea scaunuluĭ mitropolitanŭ a începutŭ a purtá o deosĕbită grige de desvoltarea literaturelĭ bisericescĭ și scolastice prin încurajarea și ajutorarea continuă a autorilorŭ, așa câtŭ între profesoriĭ dela institutele din Blașiŭ s'a născutŭ unŭ zelŭ literarŭ, cum nu credemŭ, că mai este în timpulŭ de față la institutele din niciunŭ centru bisericescŭ culturalŭ din patrie.

Din o privire fugitivă numai preste literatura bisericéscă și scolastică sub guvernulŭ Escelenței Sale se va puté convinge orĭ ce binesimțitorŭ, că nu esagerămŭ, cându susținemŭ așa ceva.

Începemŭ mai întâiŭ cu literatura bisericéscă. Aicĭ întîmpinămŭ mai întâiŭ dóuĕ opurĭ voluminóse a fostuluĭ profesorŭ de teologie Dr. Ioanŭ Rațiŭ, de presente canonicŭ mitropolitanŭ: *„Instituțiunile dreptuluĭ bisericescŭ“* și *„Prelecțiunĭ teologice despre matrimoniŭ, impedimente și procedură“* dedicate Escelenței Sale Preasânțituluĭ Mitropolitŭ actualŭ. Opurile acestea suntŭ cele dintâiŭ opurĭ române complete, ce se ocupă cu dreptulŭ bisericescŭ, și până în diua de astădĭ se folosescŭ ca manuale în seminarulŭ archidiecesanŭ. Pre lângă aceea opurile acestea aŭ contribuitŭ și contribuescŭ și astădĭ fórte multŭ la orientarea cleruluĭ din întrégă provincia în lucrurile de dreptŭ și disciplină. Cu deosĕbire forurilorŭ protopopescĭ de judecată le-aŭ servitŭ și le mai servescŭ și astădĭ de îndreptariŭ în pertractarea și judecarea causelorŭ disciplinare, matrimoniale și penale. Totŭ Dr. Rațŭ a edatŭ și *„Etica creștină“* după celĭ mai buni autorĭ, folosită și de presente ca manualŭ teologicŭ. Urmézŭ după aceea: *„Teologia dogmatică generală și specială“* după Schwetz de Simeonŭ Micu, fostŭ asemenea profesorŭ în Seminariulŭ archidiecesanŭ din Blașiŭ, de presente protopopŭ în Alba-Iuliă, carea încă se folosesce de manualŭ în Seminariulŭ din Blașiŭ. După aceea: *„Istoria universală a bisericeĭ“* și *„Istoria particulară a bisericeĭ românescĭ unite“* de Dr. Alesandru Grama canonicŭ și profesorŭ în seminarulŭ din Blașiŭ, carĭ încă se folosescŭ ca manuale de istorie în acelŭ Seminariŭ. După aceea *„Introducere în Sânta Scriptură“* de Dr. Victorŭ Szmigelski, profesorŭ de teologie în Blașiŭ, *„Manualŭ de catechetică“* de Basiliŭ Rațiŭ, fostŭ asemenea profesorŭ de teologie în Blașiŭ, érá acum vicariŭ foraneŭ alŭ Făgărașuluĭ.

Ast-felŭ în timpulŭ guvernăriĭ Escelenței Sale literatura manualelorŭ pentru studiulŭ academicŭ alŭ teologieĭ s'a desvoltatŭ deja până la acelŭ gradŭ, câtŭ de presente între studiile principale singurŭ numaĭ teologia pastorală se mai propune numaĭ din manuscrisŭ, și sperămŭ, că preste scurtŭ timpŭ și pentru studiulŭ acesta va esiste manualŭ tipăritŭ.

Pre lângă aceea totŭ în timpulŭ acesta aŭ mai eșitŭ și alte opurĭ literare bisericescĭ de valóre însemnată, cum suntŭ: *„Actele sinodalĭ“* de canonicŭlŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ, *„Istoria revelațiuniĭ divine“*, în dóuĕ tomurĭ, de canonicŭlŭ Gavrilă Popŭ și *„Predicele“* aceluia-și; *„Esplicarea mecanică modernă a natureĭ și credința în Dumnedeŭ“* de Dr. Alesandru Grama, *„Esplicarea rugăciuniĭ dominice: Tatălŭ nostru“* de Dr. Victorŭ Szmigelski, *„Actele și decretele celorŭ dóuĕ sinóde provinciale dela 1872 și 1882,“* *„Istoria scurtă a bisericeĭ românescĭ“* în Șematismulŭ archidiecesanŭ dela 1870, *„Biografia Escelenței Sale Mitropolituluĭ Vancea“* *„Epistole către unŭ preotŭ tinĕrŭ“* de Aloisiŭ Meiher, t. I., traduse de societatea teologilorŭ, și altele.

Totŭ sub Escelența Sa și sub scutulŭ dînsuluĭ s'a fundatŭ la 1883 *„Fói'a besericésca* pentru cultura religiósă a cleruluĭ și a poporuluĭ“ redijată de Dr. Alesandru Grama patru anĭ și de Dr. Ioanŭ Rațiŭ treĭ anĭ.

Ce atinge cărțile rituale, totŭ sub Escelența Sa s'a edatŭ pentru întâia dată *„Liturgierulŭ“* cu litere latine, asemenea *„Apostoleriulŭ“* și *„Triodulŭ“*, a eșitŭ a dóua edițiune cu litere latine a *„Octoechuluĭ“* celuĭ micŭ și a dóua și a treia a *„Pentecostariuluĭ“* celuĭ micŭ, precum și a dóua și a treia edițiune cu litere latine a *„Orologiuluĭ“* și întâia edițiune cu acelea-și litere a *„Acatisteriuluĭ“*.

Și nu trebue să uităm, că Escelența Sa însu-și a cetitŭ și emendatŭ din începutŭ până în capetŭ tóte manualele de școlă și unele cărțĭ rituale, mai înainte de ce ar fi fostŭ date la tiparŭ, ceea ce nu póte face decâtŭ unŭ bărbatŭ însuflețitŭ de unŭ adevĕratŭ zelŭ apostolicŭ.

(Va urmá.)

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de Fernan Caballero.

I.

Nu credŭ, că póte fi ceva mai desfătătoriŭ pentru ochĭ și pentru inimă decâtŭ a privĭ, cum se rentorcŭ economiĭ séra dela câmpŭ. Fiesce care din eĭ vine călare pre asinulŭ sĕŭ, pre care-lŭ urmézŭ la óre care depărtare unŭ puiŭ tinĕrŭ totŭ sărindŭ veselŭ. Și acestŭ puiŭ parcă se grăbesce órecum a-și petrece bine scurta s'a tinereță, ca și cum unŭ instinctŭ profeticŭ i-ar spune, că acésta veselie, neatîrnare și voe bună va fi cea dintâiŭ și cea de pre urmă din viéța luĭ cea miserabilă și plină de ostenélă.

Economulŭ aduce acasă o coșarcă plină de póme și de legumĭ și pre de-asupra puĭ de cucuruzŭ, ca să-ĭ dea de cină urechiatuluĭ sĕŭ soțŭ credinciosŭ. Acesta își iuțesce pașiĭ, câtŭ ce zăresce copiiĭ, carĭ grăbescŭ înaintea tatăluĭ lorŭ. Și alaiulŭ apoĭ tĭŭ încheie unŭ câne bĕtrânŭ, urîtŭ și fórte puținŭ grigitŭ, dar pentru aceea credinciosŭ și îndestulitŭ. Elŭ încă se numĕră în familie și pentru nu sciŭ ce mâncare gustósă dintr'unŭ palatŭ n'ar schimbá bucătura de pâne, ce ĭ-o întinde stăpânulŭ sĕŭ.

Icĭ unŭ tată își alintézá copilulŭ celŭ mai micŭ aședându-lŭ pre asinŭ înaintea sa, în vreme ce celŭ mai în etate dintre copiĭ se jócă cu urechile animaluluĭ orĭ sare în jurulŭ luĭ.

Dincolo altŭ tată se scobórá de pre asinŭ, își așédá copilulŭ mai mare călare, ér pre celŭ mai micŭ tĭŭ îea în brațe. Și astfelŭ aceste cete diferite înaintézá spre casă, unde aștéptă mama bună și credinciósa soție.

Într'o séră frumósă de véră călăriá pre unŭ asinŭ unŭ bărbatŭ bĕtrânŭ în spre satulŭ *Rota*, care e aședatŭ aprópe de mare. Înapoia luĭ veniaŭ doĭ tinerĭ frumoși cu fața brună și pĕrulŭ negru, ducêndu-și fiesce care pre umerĭ sapa și lopata.

Aprópe de casă eĭ observă unŭ copilŭ cam de vre-o 5 anĭ fugindŭ spre eĭ. Copilulŭ trăgea după sine o copiliță și mai micá. Fața luĭ erá roșie și plină de sudorĭ din causa trudeĭ, ce și-o dá, ca să grăbéscă pașiĭ șovăitorĭ aĭ surorii sale.

Ajunși lângă ceĭ treĭ călătorĭ se oprirá. Celŭ mai bĕtrânŭ dintre tinerĭ apucă pre copilŭ, care-ĭ erá nepotŭ, și pre copila, care-ĭ erá nepótă, și-ĭ așédă pre unulŭ în brațulŭ dreptŭ, pre celalaltŭ în brațulŭ stîngŭ alŭ bĕtrânuluĭ. Și ast-felŭ asinulŭ își urmézŭ mai departe mersulŭ sĕŭ liniștitŭ, până ce ajunge acasă, unde se opresce, fără ca cineva să-ĭ mai fi strigatŭ în urechĭ poruncitoriulŭ „ho!“

Mai înainte de ce amŭ întrá și noĭ în casa acésta, care-ĭ a bĕtrânuluĭ, să o privimŭ mai cu de-amĕruntulŭ și să facemŭ cunoscință cu locuitoriĭ eĭ.

Întrându dar pre pórtă ajungĭ într'o curte mare pardosită. La drépta observĭ o grădină plină de florĭ și tufișŭ. La stînga e plântată viță de vie, de care pretutindenea atîrnă strugurĭ marĭ; și chiar în față e casa de locuitŭ, din care ducŭ ușĭ la culină, la curtea de dinapoia eĭ, pre nisce trepte de cărămidă te suĭ în o mansardă. Apoĭ atâtŭ la stînga, câtŭ și la drépta dela casa de locuittŭ mai este câte o casă cu câte dóuĕ chiliĭ și cu ferestrile în spre curtea dinapoĭ.

Proprietarulŭ acestorŭ căsĭ liniştite e unchiaşulŭ *Mateo Lopez*, care locuia laolaltă cu familia sa tótă partea stîngă. Totŭ cu elŭ maĭ şedea şi fată-sa *Catalina,* pre carea o măritase după unŭ păzitoriŭ de caĭ.

Mansarda erá dată în chirie pentru câte şese realĭ pre lună vĕduveĭ unuĭ mărinarŭ, care se înecase în mare şi nu lăsase femeiĭ sale bolnave altceva decâtŭ doĭ copiĭ. Biéta vĕduvă maĭ nicĭ odată nu putea să plătéscă chiria, dar unchiaşulŭ Mateo nicĭ nu ĭ-o cereá. „Căcĭ dacă sĕrmana n'are de unde să o plătéscă," ḑicea bunulŭ bĕtrânŭ, „înzădarŭ o aşĭ maĭ şi cere dela ea."

Într'o chilie de lângă culină locuiá unŭ bietŭ călugărŭ, care se mutase acolo de cândŭ cu desfiinţarea mănăstirilorŭ. Chiliile din drépta apoĭ le ţinea în chirie pentru ḑece realĭ unŭ carabinierŭ saŭ unŭ mercenariŭ înşuratŭ. Singurŭ numaĭ acesta cu soţia sa eraŭ adevăraţiĭ închiriătorĭ aĭ caselorŭ, căcĭ singurĭ numaĭ eĭ maĭ plătiaŭ câte ceva.

Carabinierulŭ se chemá *Canuto,* care atâta însémnă, cătŭ trestie de baltă. Şi mie mi-se pare, că numele, ce-lŭ purtá, dóră nicĭ odată nu s'a potrivitŭ unuĭ omŭ aşa, cum erá elŭ, înaltŭ şi întinsŭ. Maĭ înainte, pre cândŭ erá soldatŭ regulatŭ, erá seriosŭ, plinŭ de demnitate şi scumpŭ la vorbă; acum însă, de cândŭ se făcuse carabinierŭ, adeca unŭ omŭ încredutŭ alŭ guvernuluĭ, se schimbase cu desevârşire, devenise unŭ adevĕratŭ Cato, unŭ omŭ neînduplecabilŭ, unŭ stoicŭ în tótă puterea cuvîntuluĭ.

Senorulŭ Canuto ca unulŭ, care de copilŭ micŭ nu-şĭ întinsese peciórele fără numaĭ sub masa altuia, erá fórte gelosŭ pre autoritatea sa. Pentru aceea însă n'ar fi cutezatŭ nicĭ cândŭ să-şĭ desbrace peptariulŭ, maĭ înainte de ce ar fi cerutŭ şi sfatulŭ femeiĭ sale. Elŭ înainte de asta cu 15 anĭ erá unŭ omŭ frumosŭ, blondŭ şi fórte vioiŭ. Năravurile însă îlŭ lipsiră şi de aceste privilegiĭ, nelăsându-ĭ altceva, decâtŭ nisce mustăţĭ marĭ, carĭ sĕmĕnaŭ de minune cu nisce măturĭ.

Soţia sa din potrivă se distingea şi acum prin o colóre maĭ albă decâtŭ crinulŭ şi prin unŭ pĕrŭ maĭ blondŭ decâtŭ cânepa, ér pre umeriĭ eĭ — ḑicea ea — se póte scrie, întocmaĭ cum aĭ scrie pre o hârtie.

Pepa — aşa se chemá soţia — erá cu multŭ maĭ tinĕră decâtŭ carabinierulŭ. Ea erá una dintre acele femeĭ de modelŭ, carĭ aducŭ soţilorŭ lorŭ dreptŭ zestre lucrulŭ celŭ maĭ preţiosŭ, pre care numaĭ îlŭ potŭ dorĭ, şi care constă dintr'o amestecătură de iubire şi simţŭ de detorinţă. Atarĭ femeĭ aŭ unŭ talentŭ deosĕbitŭ de a-şĭ conduce bărbaţiĭ, într'unŭ ast-felŭ de chipŭ însă, câtŭ aceştia nicĭ odată nu-şĭ perdŭ ilusiunea, că eĭ ar fi dintre bărbaţiĭ, carĭ aŭ tot-deuna dreptŭ, şi că eĭ le pricepŭ tóte maĭ bine. Ele maĭ poşedŭ şi unŭ felŭ de prudinţă, cu care-şĭ guvernéză bărbaţiĭ, fără ca aceştia să o observe, întocmaĭ precum mamele-şi adormŭ copiiĭ cu cântece de légănŭ fără de a le fi făcutŭ acestora ceva silă.

Senor Canuto nu-şĭ deschidea gura de câtŭ fórte rarŭ, — după cum v'am spusŭ, — şi apoĭ şi cândŭ şi-o deschidea, vorbia aşa de laconicŭ, apăsatŭ şi óre cum în chipŭ de oraculŭ, ca şi cum tóte urechile ar fi aşa de indulgente şi de binevoitóre, ca şi ale soţieĭ sale. Şi încâtva nicĭ nu greşia bravulŭ carabinierŭ, nu, întru câtŭ adecă vorbiá concăseniloruŭ sĕĭ.

II.

Bietulŭ călugărŭ scosŭ din claustrulŭ sĕŭ se chemá Pater Nolasco şi erá unŭ omŭ, fórte cinstitŭ. E dreptŭ, că nicĭ nu a descoperitŭ elŭ pravulŭ de puşcă orĭ arta tipografică şi nicĭ nu erá colaboratorŭ la vre unŭ ḑiarŭ, dar pentru aceea scia, ce trebuia să scie spre a-şĭ împlini cum se cuvine detorinţele oficiuluĭ sĕŭ. Pre lângă aceea erá fórte sirguinciosŭ, cunoscea limba, datinele şi moravurile poporuluĭ aşa de bine, câtŭ nimenĭ nu putea conduce poporulŭ pre calea binelui cu aşa succesŭ, cum o făcea elŭ. Şi apoĭ spre ajungerea acestuĭ scopŭ nu ţinea a fi păcătŭ, dacă celorŭ maĭ marĭ le ḑicea câte unŭ „caramba" orĭ altă espresiune pişcătóre, ér celorŭ maĭ micĭ le dá câte o flişcă preste nasŭ. Şi poporulŭ cu pătrunderea sa instinctivă după adevĕrŭ scia fórte bine, că părintele Nolasco e unŭ omŭ fórte de trébă, de aceea îlŭ şi onorá şi-lŭ iubiá, deşi maĭ şi rideaŭ câte odată de natura şi apucăturele luĭ.

Să sciţĭ însă, dragiĭ meĭ cetitorĭ, că suntŭ dóuĕ felurĭ de risŭ, fórte deosĕbite unuluĭ de celalaltŭ, aprópe contrare, anume risulŭ sincerŭ şi risulŭ batjocoritorĭŭ. Celŭ dintâiŭ e blândŭ, veselŭ şi nevinovatŭ, alŭ doilea din contră amarŭ, falsŭ şi rĕutăciosŭ. Celŭ dintâiŭ purcede dintr'o inimă sănĕtósă şi se aséménă murmuruluĭ plăcutŭ alŭ unuĭ isvorŭ limpede, alŭ doilea ésă dintr'o inimă plină de veninŭ şi e ca rîurile, ce rĕstórnă şi nimicescŭ totŭ, ce întîlnescŭ în cale. Risulŭ celŭ dintâiŭ se împodobesce cu florĭ, alŭ doilea se îmbracă cu spinĭ... Şi credŭ, că-ĭ de prisosŭ să maĭ amintescŭ, că aci nu-ĭ vorbă, decâtŭ de risulŭ celŭ blăjinŭ şi nevinovatŭ.

(Va urmá.)

Studiulŭ „Mihailŭ Eminescu" şi „Fóia ilustrată".

„Fóia ilustrată" în Nr. 47 din 1891 se ocupă în câteva cuvinte de studiulŭ criticŭ asupra luĭ Eminescu apărutŭ maĭ întâiŭ în „Unirea" şi după aceea completatŭ şi edatŭ în broşură. Înţelesulŭ la totŭ ce se ḑice în „Fóia ilustrată" despre studiulŭ acesta, este, că autorulŭ luĭ ar fi privitŭ poesiile luĭ Eminescu prin prisma teologuluĭ, şi aşa studiulŭ nu e lipsitŭ de preocupaţiune, şi prin urmare nicĭ de judecata nedrépta încă nu-ĭ lipsitŭ. Recensentulŭ acesta este avarŭ în vorbe. Totuşi prin vorbele acestea puţine credemŭ că concede şi dînsulŭ, că în studiulŭ de sub întrebare asupra luĭ Eminescu este şi judecată drépta şi ecuitabilă, şi numaĭ „prisma teologuluĭ" a făcutŭ, să se amestece şi câte o judecată „nedrépta şi neecuitabilă". De o cam dată suntemŭ mulţămiţĭ şi cu atâta, cu tóte că dela „Fóia ilustrată" amŭ aşteptatŭ maĭ multŭ, după ce ea prin purtarea-ĭ din trecutŭ nu e angajată la cultulŭ luĭ Eminescu ca „Familia". Ne permitemŭ însă a privi puţinŭ „prisma teologuluĭ" prin prisma adevĕruluĭ. Cuprinsulŭ studiuluĭ asupra luĭ Eminescu este următorulŭ. După unŭ prologŭ scurtŭ se arétă maĭ întâiŭ istoriculŭ suiriĭ luĭ Eminescu pre scara geniiloruŭ, căruia nu credemŭ, că-ĭ va contraḑice nicĭ recensentulŭ din „Fóia ilustrată". Apoĭ se spune, că cuprinsulŭ poesiiloruŭ luĭ Eminescu este: erotismulŭ şi pessimismulŭ, şi apoĭ se purcede la analisarea cuprinsuluĭ acestuia. Ce atinge erotismulŭ, se arétă, câtŭ e de ordinarŭ în Eminescu. După aceea se trece la pessimismulŭ, luĭ şi se arétă deosĕbirea între elŭ şi între pessimismulŭ creştinŭ, pessimismulŭ luĭ Pindarŭ şi a tragicilorŭ Eschilŭ şi Sophocle, pessimismulŭ luĭ Leopardi, Lord Byron şi Lenau, fiindŭ-că lăudătoriĭ luĭ Eminescu în continuŭ aséménă pessimismulŭ luĭ cu alŭ acestora. După aceea se probézĕ, că pessimismulŭ luĭ Eminescu este pessimismulŭ filosofuluĭ germânŭ Schopenhauer golŭ goluţŭ, şi se arétă, cum poesiile luĭ Eminescu suferŭ de defectulŭ de formă chiar şi în folosirea pessimismuluĭ acestuia. Apoĭ se arétă valórea morală şi logică a poesiiloruŭ luĭ şi se tractéză originalitatea, limba şi versificaţiunea lorŭ. În urmă apoĭ se espune procesulŭ şi manifestarea blasăriĭ luĭ. Tóte lucrurile acestea nu e cu putinţă a le tractá din punctŭ de vedere teologicŭ. Căcĭ chiar şi „Fóia ilustrată" credemŭ că n'are lipsă de teologie, dacă productele, ce le publică, le tractéză din punctŭ de vedere alŭ cuprinsuluĭ, alŭ moraleĭ, logicieĭ, originalităţiĭ, limbeĭ şi versificaţiuniĭ, şi-şĭ maĭ ĭértă şi câte o privire în viéţa, desvoltarea şi starea sufletéscă a autoruluĭ. De unde credemŭ, că dacă recensentulŭ va maĭ ceti odată studiulŭ, se va convinge, că autorulŭ luĭ, deşi e teologŭ, totuşi de astă dată pre Eminescu nu l'a privitŭ prin „prisma teologuluĭ", ci prin prisma bună, rea, a esteticuluĭ moralŭ şi a Românuluĭ cu durere de sórtea maĭ cu samă a tinerimiĭ, ceea ce până acum n'a făcut'o nicĭ una din foile nóstre beletristice, deşi ar fi trebuitŭ să o facă cu orĭ ce ostenélă, dacă voescŭ să trécă de atarĭ. Dar nicĭ n'a fostŭ de lipsă să-lŭ privéscă prin „prisma teologuluĭ", căcĭ îndată ce Eminescu e privitŭ şi numaĭ prin prisma esteticuluĭ moralŭ şi a Românuluĭ, este evidentŭ, şi că ce e Eminescu privitŭ prin „prisma teologuluĭ", Éră „Fóia ilustrată" ar fi contribuitŭ nu puţinŭ la informarea publiculuĭ, dacă ar fi arĕtatŭ, că în studiulŭ de sub întrebare în ce se manifestéză preocupaţiunea şi judecata nedrépta a autoruluĭ. De asta s'ar interesá maĭ multŭ publiculŭ românescŭ decâtŭ de unŭ romanŭ alŭ luĭ Turghenev. Deci trebue să credemŭ, că recensentulŭ n'a fostŭ seriosŭ, cândŭ a scrisŭ, ca să nu ḑicemŭ, că póte nicĭ n'a cetitŭ din studiŭ decâtŭ şirele din urmă.

Diverse.

Piŭ IX francmasonŭ. În revista bisericéscă din nr. 51 amŭ fostŭ amintitŭ, că Floquet, preşedintele camereĭ francese, a scăpatŭ din gură afirmarea, că şi Papa Piŭ IX ar fi fostŭ francmasonŭ. Nesocotinţa acésta erá să cóste dluĭ Floquet scaunulŭ presidialŭ, şi elŭ şi-a retrasŭ cuvintele ḑicêndŭ, că sciinţa sa şi-a câştigat'o dintr'unŭ *Conversationslexicon.* Ca nu cumva vre-una dintre foile nóstre să reproducă după foile liberale şi prostia acésta, precum aŭ maĭ reprodusŭ cele referitóre la miliónele din Geneva şi la camerierulŭ lordului Salisbury, însĕmnămŭ aicĭ, că organulŭ celŭ maĭ acreditatŭ alŭ francmasonilorŭ „Monde maçonnique" a fostŭ declaratŭ încă la anulŭ 1874 în numĕrulŭ sĕŭ din Noemvrie, că Piŭ IX, maĭ înainte Mastai Ferretti, n'a fostŭ nicĭ odată membru alŭ Francmaçonerieĭ. Credemŭ deci, că povestea asta ar puté să dispară odată din lume, şi încă definitivŭ. Câtŭ pentru surorile nóstre din presă, fie asigurate, că adevĕrulŭ nu-lŭ ascundemŭ, chiar şi dacă ar fi în defavorulŭ nostru; şi chiar de aceea nu ne vomŭ supĕrá nicĭ odată pentru orĭ ce scire, ce vorŭ publicá, numaĭ să fie adevĕrată. Le rugămŭ însă, ca scirile sale să le împrumute din isvóre nepreocupate, şi să nu judece biserica catolică din foĭ atee, jidovescĭ, protestante, liberale şcl., precum nu este ertatŭ a judecá pre Românĭ după „Budapesti Hirlap", „Erdélyi Hiradó" e tutti quanti.

Celŭ maĭ deaprópe potopŭ după preḑicerea luĭ R. Falb va fi la anulŭ 6400. Falb ḑice, că totŭ la 10,000 de anĭ se întîmplă odată potopŭ pre pămêntŭ. Celŭ din urmă diluviŭ ar fi fostŭ — după Falb — cu 4000 de anĭ a. Chr., şi de atuncĭ relaţiunile climatice s'aŭ îmbunătăţitŭ până la anulŭ 1000 d. Chr., cândŭ şi-aŭ ajunsŭ culmea. Dela 1000 d. Chr. éră aŭ începutŭ să fie nefavorabile, şi să scadă temperatura, până ce în fine la 6400 se va repeţi potopulŭ şi va nimici tótă cultura omenéscă. Cine va trăí, va vedé. Ce privesce anulŭ viitoriŭ 1892, Falb preḑice, că va fi fórte ploiosŭ. Că cele maĭ critice ḑile presentă ḑilele 28 Martie şi 26 Aprilŭ.

Economie.

Putrédirea cartofilorŭ. Din multe părți amŭ auditŭ plângeri, că cartofii aŭ începutŭ deja a se putredi și încă în mĕsură mare. Este decĭ oportunŭ, să arĕtămŭ pre scurtŭ causele acestuĭ fenomenŭ și mijlócele, prin carĭ se póte delăturá.

Putrédirea cartofilorŭ o causézăbureții numiți *phytophtora infestans*. Este sciutŭ, că toți bureții aŭ neapĕrată lipsă la desvoltarea lorŭ de umedélă și de căldură corĕspundĕtóre. Noĭ avemŭ decĭ să delăturămŭ aceste dóuĕ condițiuni dela locŭlŭ, în care voimŭ să conservămŭ cartofiĭ. Cartofiĭ puși în grămedi preste olaltă suntŭ supuși la anumite procese chemice, a cărorŭ resultatŭ este căldură și în consecință evaporarea apeĭ din crumpene. Evaporarea acésta se condenséză apoĭ pre boltitură în picurĭ și cade érăși pre cartofi ajutândŭ în chipulŭ acesta desvoltarea bureților. Etă causa, pentru care cartofiĭ se conservă maĭ bine în pămêntŭ decâtŭ în pivnițe.

Ca să împedecămŭ decĭ putrédirea cartofilorŭ, este de lipsă să aerisămŭ din cândŭ în cândŭ pivnițele, în carĭ suntŭ cartofiĭ, și așa să schimbămŭ aerulŭ caldŭ și umedŭ cu aerŭ rece și uscatŭ. Pre lângă aerisare maĭ este încă unŭ mijlocŭ ușorŭ și eftinŭ, cu care se póte împedecá desvoltarea bureților și putrédirea crumpenelorŭ. În pivnița, în care suntŭ cartofiĭ, să punemŭ o cantitate órecare de varŭ nestînsŭ. Varulŭ acesta are însușirea de a absorbí umedéla și de a ținé aerulŭ uscatŭ. Efectulŭ este și maĭ sigurŭ, dacă presărămŭ crumpenele cu varŭ nestînsŭ pulverisatŭ.

Alțiĭ păzescŭ crumpenele de putrédire, aședându-le în năsipŭ uscatŭ saŭ și în cenușe. Cu mijlocŭlŭ acesta se împedecă lățirea bureților. Crumpenele putrede se uscă și prin urmare primăvara se potŭ deosebí fórte ușorŭ de cele sănĕtóse.

Merele înghețate se potŭ érăși folosí, dacă turnămŭ preste ele apă rece. În scurtŭ observămŭ, că merele se acopere cu o scórță de ghéță. Atuncĭ vĕrsămŭ apa din vasŭ, și ghéța o depărtămŭ de pre mere cu o cârpă uscată, éră merele le uscămŭ într'o chilie încălțită moderatŭ. Totŭ asemenea purcedemŭ și cu perele înghețate. Trebue însă a grijí bine, ca merele saŭ perele înainte de a fi băgate în apă să nu se încălțéscă și să nu se móie, pentru că atuncĭ tótă operațiunea va fi zădarnică.

Apĕrarea florilorŭ în contra frigulŭi. Pentru a apĕrá în contra frigulŭi și a înghețulŭi florile, ce se ținŭ în chilii neîncălțite, esistă unŭ mijlocŭ fórte simplu. N'avemŭ decâtŭ să le acoperimŭ în tóte serile cu hârtie comună. Hârtia anume este unŭ conducătorŭ rĕŭ de căldură și ast-felŭ de-oparte nu lasă frigulŭ să ajungă la plânte, de altă parte érăși împedecă eradiarea și împrăștiarea căldurei, ce se desvóltă din plânte.

Culesulŭ viilorŭ în Francia în anulŭ 1891. După datele oficióse publicate în dilele trecute, în anulŭ trecutŭ vierii francezi aŭ produsŭ 30,139,155 hectolitre de vinŭ. În anulŭ trecutŭ aŭ fostŭ cultivate în Francia 1.763,374 hectare de pămêntŭ, cu 53,170 maĭ puținŭ ca în anulŭ 1890. Cifra acésta arată pustiirile, ce le-a făcutŭ filoxera într'unŭ anŭ. Cu tóte aceste în anulŭ trecutŭ s'a produsŭ cu 2.723,228 hectolitre maĭ multŭ vinŭ decâtŭ în 1890. Recolta vinuluĭ decĭ se póte numí îndestulitóre; dară ce suntŭ 30 de milióne de hectolitre față cu 80 de milióne, câte producea Francia, înainte de ce s'ar fi ivitŭ filoxera?

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Târgulŭ de bucate din Budapesta în sĕptĕmâna trecută din causa sĕrbătorilorŭ latine s'a restrinsŭ la puține dile. Circulația a fostŭ mică, dară prețurile nu aŭ scăzutŭ. *Grâu curatŭ* vechiŭ s'a plătitŭ cu 10.90—11.05 fl. la 100 chg. Esportŭ n'a fostŭ. Prețulŭ *sĕcărei* s'a ridicatŭ cu 5 cr. la 100 chg., vîndêndu-se cu fl. 10.30—10.55. *Orză* și *ovĕsŭ* n'a prea fostŭ cercatŭ. Prețulŭ *cucuruzuluĭ* s'a urcatŭ cu câte 10—12 cr. la maje, vîndêndu-se cu fl. 5.60—5.70. Circulația în comerciulŭ de bucate *pre terminŭ* în urma prețurilorŭ nefavoritóre din piețele străinătățiĭ a fostŭ fórte slabŭ.

Târgulŭ de rîmători dela Steinbruch pentru marfa grea a fostŭ favoritorŭ, éră pentru marfă *ușóră* a fostŭ cam slăbuțŭ. S'a plătitŭ pentru rîmători *unguresci* aleși 46—47 cr., bĕtrâni 44—45, tineri greĭ 46—46½ cr., marfă *țĕrănéscă* 41—44 cr., *sĕrbesci* 40—44 cr., la chg. curatŭ. Au sositŭ în Steinbruch în sĕptĕmâna trecută cu totulŭ 12.084 rîmători.

Bursa de Budapesta.

Din 30 Dec. st. n. 1891.

Renta de aurŭ ung. 4%	107.—
« « hârtie « 5%	101.5
Împrumutulŭ căiloru ferate ung.	117.2
Amortisarea detorieĭ căiloru ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	98.7
Amortisarea detorieĭ căiloru ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	114.—
Amortisarea detorieĭ căiloru ferate de Ostă ung. (3-a emisiune).	—.—
Bonuri rurale ung.	91.5
« « croato-slavóne	104.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vinŭ	—.—
Obligațiunile desp. regaliilorŭ	96.8
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	137.5
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	130.—
Renta de hârtie austriacă	102.2
« « argintŭ austriacă	92.3
» « aurŭ austriacă	109.—
Losurile austr. din 1860.	137.5
Acțiunile bancheĭ austro-ungare	1010.—
« « de creditŭ ung.	333.—
« « « « austr.	290.3
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.6
Napoleon-d'orĭ	9.3
Mărcĭ 100 imp. germane	57.9
Londra 10 Livres șterlingĭ	117.9

Prețulŭ mărfurilorŭ.

Piața din Blașiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 7.— până 7.50, — grâŭ mestecatŭ fl 5.— până 6.50, sĕcară fl. 5.— până 6.—, — ovĕsŭ fl. 2.50 până fl —.—, cucuruzŭ fl. 4.10 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.— până fl. —.—, — sĕmênță de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 40 cr. până —, carnea de vițelŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece 28 până — cr., — 10 óuĕ cu 20 până — cr.

Posta Redacțiunii: *Cetitorilorŭ* le poftimŭ sĕrbătorĭ fericite. Pruncŭlŭ dumnedeescŭ să-i încarce pre toți cu binecuvîntările Sale. *Pace* și *bună-voire* să fie între noĭ toți! — O. D. *Ioanŭ B.* în *B.* Antiquariatŭ recomandabilŭ este: *Verlags-Anstalt* vorm. *G. J. Manz* in *Regensburg* (Bayern). — Teologĭ moraliști maĭ renumiți suntŭ: *Scavini*, *Gury* și *Lemkuhl*. — Salutare și sĕrbătorĭ fericite.

Editorŭ și redactorŭ răspundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Intâia întreprindere concesionată pentru aranjarea de înmormîntări în Blașiŭ.

Promptŭ și solidŭ.

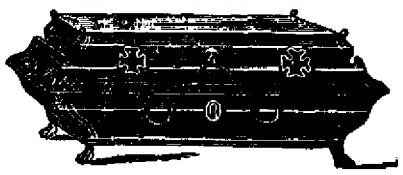

Cu prețurĭ moderate.

Am onóre a aduce la cunoscința preaestimatuluĭ publicŭ, că am înființatŭ aicĭ în Blașiŭ o

Întreprindere pentru aranjarea de înmormîntări

care corĕspunde celorŭ maĭ moderne esigințe, și că primescŭ aranjarea de înmormîntări după orĭ ce recerință și cu cele maĭ moderate prețurĭ.

Recomêndŭ maĭ departe depositulŭ meŭ **bine asortatŭ** de **cununĭ, frunde, cosciugurĭ** și **decorațiunĭ de doliŭ**, după cele maĭ nóuĕ façone și cu prețurile cele maĭ variate.

Pentru ușurința partidelorŭ primescŭ și **aranjarea completă** a înmormîntărilorŭ, asigurândŭ pre preastimatulŭ publicŭ de serviciŭ promptŭ și consciințiosŭ.

(2) 1—3 Cu onóre:

I. L. Filipŭ,

strada lungă, a patra casă dela „Hotel Univers".

JOSIFU GAVORA (1) 1—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomândŭ cu prețurĭ de cele maĭ convenabile și în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoțescĭ și **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică și reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompierĭ, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ și de pompe funebre.

Candelabre, racle și **potire, luminarie** de **parete** și de **altariŭ**, și **candele.**

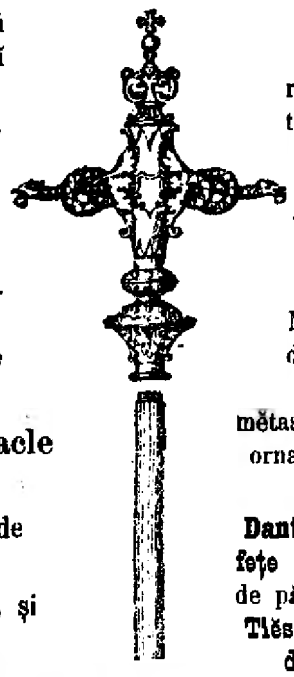

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ și de mĕtasă, precum și de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, cruciĭ** de părete și de scólă. **Tlĕsĕturĭ besericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cărțuĭ de prețurĭ și preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 9 Ianuariŭ 1892. Numĕrulŭ 2.

Anŭ noŭ.

(+) Astădĭ, cându politica îmbrăţişézĕ tóte raporturile vieţiĭ omenescĭ, este cu neputinţă, ca factorulŭ principalŭ în viéţa popórĕlorŭ, biserica, să rĕmână nepăsătóre în faţa cestiunilorŭ politice, carĭ agitézĕ aşa de multŭ popórĕle europene.

În specialŭ la noĭ Românĭ, la carĭ biserica a îmbrăcatŭ unŭ felŭ de caracterŭ naţionalŭ, cum nu-lŭ aflămŭ la alte popórĕ europene, trebue să recunóscemŭ, că direcţiunea politică, sub care ne aflămŭ de 25 de anĭ, adecă dela înaugurarea erei constituţionale, a avutŭ o înrîurinţă hotărîtóre asupra afacerilorŭ nóstre bisericescĭ şi scolastice, şi pentru aceea nu este preotŭ, nu este creştinŭ adevĕrată, care din punctŭ de vedere bisericescŭ să pótă căutá cu nepăsare la direcţiunea, în care se desvóltă politica actuală, fie din partea guvernuluĭ, fie din partea Românilorŭ.

Posiţiunea creată bisericeĭ nóstre din partea politiceĭ guvernuluĭ nostru constituţionalŭ noĭ amŭ lămurit'o de ajunsŭ în numĕroşiĭ articulĭ apăruţi în colónele acesteĭ foĭ în decursulŭ esistinţeĭ eĭ de unŭ anŭ. Ne-amŭ feritŭ însă până acum a arĕtá, că ce meritŭ saŭ demeritŭ are şi politica Românilorŭ cu privire la posiţiunea, în care a ajunsŭ biserica nóstră şi în specialŭ interesele nóstre scolastice.

Cu durere trebne să mărturisimŭ, că politica Românilorŭ nu a fostŭ de locŭ potrivită şi priinciósă pentru interesele bisericelorŭ nóstre, aşa câtŭ situaţiunea, în care se află bisericele şi şcólele nóstre în ţilele acestea, este o urmare nu numaĭ a politiceĭ sistematice a guvernuluĭ, ci şi a politiceĭ fără sistemŭ a Românilorŭ.

Lipsa de sistemŭ s'a simţitŭ totdeuna în politica Românilorŭ. Scopurĭ definite în modŭ fórte vagŭ, şi mijlóce neproporţionate cu scopulŭ, acestea suntŭ, o ţicemŭ cu durere, caracteristica politiceĭ românescĭ.

Despre modulŭ vagŭ, în care suntŭ definite scopurile politiceĭ românescĭ, se póte convinge, orĭ cine cugetă la diferitele programe politice, carĭ după anulŭ 1848 aŭ apărutŭ în mijloculŭ Românilorŭ, saŭ dacă cineva ar voĭ să considere de programŭ *unicŭ* românescŭ pre celŭ din 1881 dela Sibiŭ, atuncĭ îlŭ facemŭ atentŭ, că şi în acela suntŭ cestiunĭ atinse, însă lăsate nedefinite şi nelămurite.

Scopurile politiceĭ românescĭ suntŭ neprecisate şi nedefinite, pre cându mijlócele pentru ajungerea scopurilorŭ suntŭ şi neprecisate şi neacomodate.

Unĭĭ credŭ, că ne vorŭ puté fericí cu pasivitatea, alţiĭ cu activitatea, saŭ dacă vreţĭ să-ĭ consideraţĭ astădĭ pre toţĭ de pasivişti, atuncĭ şi între aceştia veţĭ aflá de aceia, carĭ hotărĕscŭ în conferinţe pasivitate strictă, ér acasă votézĕ şi corteşescŭ pentru deputaţiĭ ceĭ maĭ contrarĭ némuluĭ românescŭ.

Odinióră cugetaŭ Românĭ, că se vorŭ fericí mergêndŭ în senatulŭ din Viena, deşi Transilvania nu s'a ţinutŭ nicĭ odată de coróna Austrieĭ; astădĭ cugetă, că numaĭ aşa îşĭ vorŭ ajunge scopulŭ, dacă nu vorŭ merge în dieta Ungarieĭ, de a căreĭ coróná se ţine şi Transilvania.

Într'unŭ timpŭ s'aŭ împărţitŭ Românĭĭ în dóuĕ categoriĭ: unĭĭ ţinĕtorĭ de Ungaria, carĭ aveaŭ să alégă deputaţĭ, alţiĭ de Transilvania, carĭ aveaŭ să fie pasivĭ. Astădĭ însă avemŭ treĭ categoriĭ: cercurĭ pasiviste şi activiste în Ungaria, şi cercurĭ electorale numaĭ pasiviste în Transilvania.

Unĭĭ aştéptă tótă mântuirea dela unŭ memorandŭ, ce ar trebuí să se aştérnă la Coróná, alţiĭ nu speréză nimica dela memorandŭ.

Dar nu este de lipsă, să ne estindemŭ maĭ departe spre a învederá confusiunea de ideĭ, ce domnesce între noĭ cu privire la mijlócele, de carĭ ar trebuí să ne folosimŭ pentru ajungerea scopurilorŭ politiceĭ naţionale românescĭ, căcĭ acéstă confusiune apare destulŭ de limpede din cele ţise până acum.

Dóuĕ cestiunĭ însă nu le putemŭ lăsá neatinse, şi anume maĭ întâiŭ întrebámŭ, că ce felŭ de politică este aceea, că noĭ nu alegemŭ deputaţĭ, şi cu tóte acestea pretindemŭ dela Archiereĭ, ca eĭ tot-deuna să mérgă în casa magnaţilorŭ şi să apere interesele naţiuniĭ? Dacă noĭ nu mergemŭ în casa deputaţilorŭ, ca tocmaĭ prin acésta să ne arĕtámŭ nemulţămirea şi să nu consacrámŭ cu înfăţişarea nóstră starea actuală politică, nu este óre nelogicŭ a pretinde, ca Archiereiĭ să mérgă în casa Magnaţi-

---

Feuilleton.

Revederea.

Poveste de Anulŭ noŭ.

Anulŭ noŭ!... De ce óre la amintirea acestei ţile sângele ni-se face maĭ caldŭ şi circuléză maĭ puternicŭ prin vinele nóstre? De ce óre capulŭ greŭ de amintirile, ce se nascŭ de-odată în mintea nostră, se plécă pre mână, şi noĭ ne cufundămŭ într'o profundă reverie?

Oh, anulŭ noŭ, anulŭ noŭ! Câte gândurĭ deşteptĭ tu în minţile nóstre! La amintirea ta noĭ ne aducemŭ aminte de dulciĭ aniĭ aĭ copilărieĭ nóstre, cându rădimaţĭ cu capulŭ pre sinulŭ iubitoriŭ alŭ tatăluĭ saŭ alŭ mameĭ întrebamŭ plinĭ de o nevinovată curiositate: Ce ne-a adusŭ îngerulŭ? Şi-apoĭ trecêndŭ dela aceste tablourĭ ale copilărieĭ recugetămŭ la anulŭ, ce a trecutŭ, şi ne încercămŭ a aflá taina anuluĭ viitorŭ. Şi la gândirile acestea ni-se face capulŭ totŭ maĭ greŭ, şi noĭ ne facemŭ totŭ maĭ serioşi. Oh, şi câţĭ suntŭ aceia, carĭ în ţiua anuluĭ noŭ să nu fie serioşĭ, fórte serioşi! Câţĭ suntŭ aceia, carĭ îngrijaţĭ de sórtea lorŭ în viitorulŭ anŭ, ce le stă înainte, nu potŭ să înăduşe unŭ suspinŭ, ce le ridică peptulŭ, şi nu potŭ oprí, ca o ferbinte lacrimă să nu se ivéscă în ochiĭ lorŭ.

Dar cu tóte acestea acea fiinţă sublimă, ce stă de-asupra nóstră şi vede cu agerulŭ sĕŭ ochiŭ tóte pornirile, tóte suferinţele şi tóte gândirile nóstre, fiinţa aceea şterge ferbintea lacrimă din ochiulŭ nostru şi face, ca suspinulŭ din peptulŭ nostru să încete şi să se schimbe în bucurie. . .

I.

Domnulŭ Boltescu erá celŭ maĭ avutŭ comerciantŭ din oraşulŭ Măgurenĭ. Născutŭ din părinţĭ din clasa de mijlocŭ, elŭ îşĭ câştigase prin diligenţă şi cruţare o avere destulŭ de frumósă pentru a-ĭ fi destulă, ca să deschidă o prăvălie de mărfurĭ mixte în oraşulŭ sĕŭ natalŭ Măgurenĭ. Norocosŭ şi în căsătoria, ce o încheiase cu Elvira, fiica unuĭ fruntaşŭ din acela-şĭ oraşŭ, femee plină de nobile şi frumóse însuşirĭ, elŭ din ţi în ţi adaugea la starea sa, căcĭ mărfurile bune şi onestitatea luĭ atrăgeaŭ o mulţime de cumpĕrătorĭ.

O singură durere nĕcăjá familia acésta cum se cade: eĭ n'aveaŭ nicĭ unŭ copilŭ, şi adese orĭ, maĭ cu sémă ĭérna şedêndŭ în jurulŭ caminuluĭ, dădeaŭ espresiune acesteĭ durerĭ. „Câtŭ n'aşĭ dá, să avemŭ unŭ copilă," ţicea dlŭ Boltescu, „pre care să-lŭ întroducŭ în afacerile-mĭ comerciale, carĭ pentru mine acum începŭ a fi totŭ maĭ îngreunătóre!" Şi-atuncĭ dómna Elvira priviá cu ochĭ înrouraţĭ de lacrimĭ la soţulŭ sĕŭ, fără de a ţice vre-unŭ cuvîntŭ. Şi tot-deuna după atarĭ vorbe eĭ stăteaŭ multŭ fără de a maĭ puté ţice ceva.

Erá într'o sĕră de anulŭ noŭ. Domnulŭ Boltescu obositŭ de lucrulŭ de preste ţi închisese prăvălia, îndată ce însĕrase, şi întrându la femea sa îĭ propuse o preumblare pre stradele oraşuluĭ.

„Elviră dragă, mĭ-a fostŭ cu neputinţă a maĭ rĕmâné! Simţiam o tortură, unŭ chinŭ, ce mĕ sfârşesce, a vedé, cum unĭĭ părinţĭ cu atâta grije cumpĕraŭ jucăriĭ şi alte lucrurĭ pentru dragiĭ sĕĭ copiĭ. Eĭ cereaŭ dela mine, să le arĕtŭ, de s'ar puté, tótă prăvălia mea, să vadă totŭ ce am, căcĭ adese li-se împăreá, că trebue să fie ceva maĭ bunŭ, maĭ potrivitŭ pentru copilulŭ lorŭ. Şi eŭ fără de a ţice ceva, mĕ siliam ale face pre voe. Nu ţiceam nimica, căcĭ nu puteam scóte decâtŭ cu mare greŭ câte unŭ cuvîntŭ din gură. Abia aşteptam, să nu maĭ fie nicĭ nuŭ străinŭ la mine în prăvălie, să se ducă toţĭ, ca să

lorŭ şi să legitimeze cu presenţa lorŭ raporturile nóstre politice de astădĭ?

Prin urmare dacă vremŭ să fimŭ consecuenţi, ar trebuí orĭ să mergemŭ toţĭ în dieta ţerĭi, orĭ să şedemŭ cu toţiĭ acasă.

Întrebămŭ mai departe, că óre politică pasivă este aceea, care de o parte primesce totŭ felulŭ de posturĭ dela statŭ, dacă le capétă pentru aĭ sĕĭ, ér de altă parte nu intră în viéţa parlamentară, care creéză şi provede acele posturĭ?

Politica pasivistă numaĭ acolo şi numaĭ atuncĭ are înţelesŭ, unde şi cândŭ se póte orgnisá şi esecutá aşa, cătŭ organismulŭ statuluĭ să nu maĭ pótă funcţioná regulatŭ şi să simţéscă necesitatea de a mulţămí pre aceia, pre carĭ nemulţămirea ĭ-a făcutŭ pasivĭ.

Dar óre politica nóstră pasivistă este organisată aşa, câtŭ să împedece funcţionarea regulată a statuluĭ? Ér dacă nu póte împedecá acéstă funcţionare, atuncĭ pentru ce se ţine aşa multŭ la ea? — Pentru ca să ne manifestămŭ nemulţămirea, vorŭ ţice politicianiĭ nostri.

Dar óre nemulţămirea nu se póte arétá şi pre alte căĭ? Óre numaĭ calea aceea să fie acomodată spre manifestarea nemulţămiriĭ, care lasă poporulŭ nostru pradă tuturorŭ corteşilorŭ şi amăgitorilorŭ şi-lŭ separéză de aceĭ bărbaţĭ, carĭ aŭ durere de sórtea luĭ?

Étă activistulŭ! va esclamá unulŭ saŭ altulŭ dintre cetitoriĭ nostri.

Nu suntemŭ nicĭ activiştĭ, nicĭ pasiviştĭ în înţelesulŭ, în care se ĭeaŭ aceste dóuĕ concepte la noĭ, şi **nicĭ nu voimŭ să creămŭ numaĭ noĭ de noĭ o ţinută nóuă politică.** Nu suntemŭ activiştĭ de aceia, carĭ aŭ aflatŭ cu cale a se despărţí de pasiviştĭ nu numaĭ în privinţa mijlocului, ce ar duce la realisarea programuluĭ ca scopŭ, ci aŭ mersŭ şi mai departe şi şĭ-aŭ formatŭ şi programŭ deosĕbitŭ de alŭ pasiviştilorŭ, cândŭ totuşĭ programulŭ ca scopŭ ar trebuí să fie acela-şĭ la toţĭ Româniĭ; dar nicĭ pasivitatea n'o putemŭ înţelege aşa, ca să nu lucrămŭ nimica, ci să aşteptămŭ realisarea programuluĭ românescŭ dela întîmplărĭ neprevĕdute şi să lăsămŭ într'aceea, ca contrariĭ nostri să esploateze şi să demoraliseze poporulŭ nostru.

Dorimŭ, să nu fimŭ înţeleşĭ rĕŭ. Intenţiunea acestorŭ consideraţiunĭ nu este nicĭ pre departe spargerea **solidarităţiĭ**, ce trebue să fie neapăratŭ în tóte acţiunile nóstre; şi noĭ suntemŭ convinşĭ ca orĭ cine, că succese numaĭ aşa vomŭ puté dobêndi, dacă **toţĭ factoriĭ** poporuluĭ românŭ vorŭ lucrá în cea maĭ perfectă armonie. Scopulŭ celorŭ spuse a fostŭ numaĭ, să ne esprimămŭ nedumeririle nóstre faţă cu confusiunea ivită în politica nóstră, care — trebue să o recunóscemŭ cu toţiĭ, precum o şi recunoscŭ chiar şi conducătoriĭ politicĭ, fără ca să îndrăsnéscă a o spune, — nu ne-a dusŭ la nicĭ unŭ resultatŭ îmbucurătorŭ.

Nu ne-amŭ fi esprimatŭ aceste nedumeririĭ, dacă nu amŭ vedé cu ochiĭ nostri perderile ţilnice, ce le îndurămŭ pre terenulŭ bisericescŭ şi scolasticŭ, şi zăpăcéla şi demoralisarea politică, la care a ajunsŭ poporulŭ nostru prin politica nóstră de astădĭ, care dacă va continuá totŭ aşa, va duce la nóuĕ şi nóuĕ perderĭ, şi ne va slăbí totŭ maĭ multŭ puterea de resistinţă în contra desnaţionalisăriĭ.

Fie ca anulŭ noŭ, în care întrămŭ să ne scóţă din acéstă confusiune! Fie ca Româniĭ înainte de alegerile iminente să-şĭ alégă o ţinută potrivită, care să facă din anulŭ acesta noŭ o eră nóuă.

Corespondenţiĭ „Gazeteĭ“.

Cu terminĭ fórte blânzĭ şi pentru nimenĭ vătĕmătorĭ ne-amŭ pronunţatŭ în numĕrulŭ 48 alŭ „Uniriĭ“ din anulŭ trecutŭ asupra raportuluĭ publicatŭ în numeriĭ 247, 248 şi 250 aĭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ din an. tr. despre starea învĕţămîntuluĭ în munţiĭ apusenĭ, esprimându-ne de o parte dorinţa justă şi raţionabilă, ca în contra abusurilorŭ, ce se comitŭ de organele bisericescĭ, să se cerce lecuirea rĕuluĭ înaintea foruluĭ competentŭ bisericescŭ, şi nu înaintea foruluĭ necompetentŭ alŭ diaristiceĭ, şi arĕtându de altă parte pre basa unorŭ date demne de tótă credinţa, că nu este adevĕrată aserţiunea raportoruluĭ dinmu nţiĭ apusenĭ alŭ „Gazeteĭ“, în care se ţicea, că nu ar fi „protestatŭ *nimenĭ,*“ prin urmare nicĭ Consistorulŭ, care în prima linie este chematŭ a apĕrá interesele şcólelorŭ, „nicĭ măcar printr'unŭ singurŭ cuvîntŭ“ în contra subtragerĭĭ ajutoruluĭ de 158 fl., ce l'a avutŭ şcóla greco-catolică din Câmpenĭ dela erariŭ.

Din cele scrise de noĭ în numĕrulŭ citatŭ alŭ „Unirĭĭ“ nu subtragemŭ nicĭ nu schimbămŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ, afară de singurulŭ pasagiŭ, în care amŭ ţisŭ, că corespondentulŭ „Gazeteĭ“ s'ar păré a fi scrisŭ cu intenţiúne curată şi cu durere de sórtea şcólelorŭ nóstre. Acestŭ pasagiŭ suntemŭ siliţĭ a-lŭ revocá, de-órece cele publicate de acela-şĭ corespondentŭ în numeriĭ 279, 280, 281 şi 282 aĭ „Gazeteĭ“ din an. tr. dovedescŭ până la evidenţă, că elŭ în acéstă afacere este condusŭ, nu de ĭubirea de adevĕrŭ, nicĭ de intenţiunĭ curate, nicĭ de sentimentŭ pentru prosperarea şcólelorŭ, ci de superbie, de poftă de rĕsbunare şi de o lipsă totală de reverinţă faţă cu auctoritatea sa bisericéscă.

De procedura corespondentuluĭ „Gazeteĭ“ nu ne mirămŭ aşa de tare, pre câtŭ ne uímesce ţinuta „Gazeteĭ“, care dacă fără a avé informaţiunĭ sigure a lăsatŭ să ajungă lucrulŭ înaintea „mareluĭ forŭ alŭ publicităţiĭ“, ar fi trebuitŭ să aĭbă măcarŭ tactulŭ, ca să asculte cu paciinţă şi bunăvoinţă nu numaĭ pre aceia, carĭ fără nicĭ unŭ temeiŭ aruncă cu tină în celŭ nevinovatŭ, ci şi pre aceia, carĭ în acela-şĭ forŭ se silescŭ cu bună credinţă, cu curată intenţiune şi pre basa celorŭ maĭ sigure informaţiunĭ a resfrânge acusele neîntemeiate. Cu deosĕbire ne mirămŭ de „Gazeta“ atuncĭ, cândŭ vedemŭ, că nu regulézá polemia jurnalistică aşa, câtŭ aceea să nu se abată dela obiectulŭ pusŭ sub dis

---

potŭ închide uşa şi să vinŭ la tine, să-ţĭ spunŭ durerea mea . . . . .“

„Dragă!“ începù dómna Elvira făcêndŭ cu mâna unŭ gestŭ de tăcere. „Eŭ o sciŭ, făr ca tu să mĭ-o maĭ spunĭ, şi ca şi tine suferŭ şi eŭ grozave chinurĭ. Dar Dumneđeŭ, care a binevoitŭ a face ast-felŭ, a ne lipsí de fericirea acésta, se va îngrijí, ca şi noĭ să fimŭ cumva fericiţĭ.“

Şi braţŭ la braţŭ îşĭ părăsiră odaea caldă spre a eşí puţinŭ prin recele aerŭ de ĭérnă. Şi multŭ timpŭ trecù, fără ca vre-unulŭ să fi începutŭ vorba. Unŭ simţĕmîntŭ de unŭ felŭ de témă le închisese gura: presupuneaŭ, că orĭ ce ar ţice unulŭ, va fi spre greutatea celuĭalaltŭ.

Unŭ plânsŭ năduşitŭ le atinse urechile. La colţulŭ uneĭ strade eĭ întîlniră unŭ copilŭ de vre-o cinclaĭ aniĭ, slabŭ îmbrăcatŭ, care plângea.

„Ce aĭ, băete?“ îlŭ întrebă cu blândeţa-ĭ obicĭnuită dlŭ Boltescu.

„M'aŭ bătutŭ!“ se văietá copilulŭ.

„Cine te-aŭ bătutŭ?“

„Âştia de-aci; am cerutŭ, să-mĭ dea şi mie o păpuşe de celea împestriţate, care bate în pălmĭ, şi m'aŭ scosŭ afară din neguţătorie îmbrâncindu-mĕ, căcĭ n'aveam banĭ.“

„De unde eştĭ, dragă?“ îlŭ întrebă dna Elvira cuprinsă de unŭ sfântŭ simţĕmîntŭ.

„De aci.“

„Aĭ părinţĭ?“

„N'am! Şedeam la moşulŭ Tănase, sciţi schiopulŭ din piaţă, care a muritŭ acum îsŭ treĭ ţile. Acuma nu maĭ şedŭ la nimenĭ.“

„Şi ce păpuşe îţĭ trebuia?“ întră din noŭ în vorbă dlŭ Boltescu.

„Étă cea cu rotiţele cele galbine şi cu căciula cea mare ţuguiată,“ — rĕspunse veselŭ copilulŭ.

„Vin'o şi ţĭ-o ĭea!“ Şi eĭ întrară toţĭ treĭ în neguţătorie.

„Aĭ mâncat'aĭ ceva?“ îlŭ întrebă apoĭ dna Elvira, óre cum cu sfială. În sufletulŭ eĭ se născù atuncĭ unŭ gândŭ, şi se temea óre cum, să nu o ĭea pre dinainte şotulŭ eĭ.

„N'am mâncatŭ,“ rĕspunse băĕtulŭ aprópe indiferentŭ, sorbindŭ cu ochiĭ umedĭ de fericire păpuşa multŭ dorită. Şi privindŭ mereŭ la căciula-ĭ ţuguiată, la nasulŭ eĭ roşu şi mare, la gura largă până la urechĭ, la haĭnele eĭ pestriţe, la tăieruţele galbine, ce le ţinea în pălmĭ, şi carĭ se loviaŭ unulŭ de altulŭ, cândŭ o apăsă pre peptŭ, elŭ începù a ride, şi ridea într'una.

„Vin'o cu noĭ,“ ĭĭ ţise cu gingăşie dna Elvira întinđêndŭ băĕtuluĭ mâna.

Şi copilulŭ pornì pre stradele luminate ale oraşuluĭ, privindu-şĭ mereŭ păpuşa şi făcêndu-o să se lovéscă de-olaltă tăieruţele galbine.

Ajunşĭ acasă dlŭ Baltescu îşĭ lasă soţia şi copilulŭ în chilia caldă şi deschide prăvălia, dar în curêndŭ se întórce érăşĭ avêndŭ subsuóră unŭ micŭ pachetŭ.

„Ce aĭ în pachetulŭ acela?“ îlŭ întrebă soţia sa.

„Nisce vesminte maĭ bune. Înţelegĭ, că elŭ nu póte maĭ multŭ să umble în celea rupte, pre carĭ le are acum. De aţĭ încolo elŭ va fi alŭ nostru.“

Şi întorcêndu-se spre copilŭ, care şedea pre unŭ micŭ scăunelŭ lângă focŭ, ĭĭ ţise:

„Aşa-ĭ, dragă, că de aţĭ încolo veĭ şedé totŭ la noĭ?“

„Da, voiŭ şedé, că voĭ sunteţĭ aşa de bunĭ!“

Şi în clipa acésta Elvira se apropie de soţulŭ sĕŭ, îlŭ cuprinde în braţe şi-lŭ sărută.

„Oh, câtŭ de bunŭ eştĭ tu, şi câtŭ de îngrabă aĭ priceputŭ cugetulŭ meŭ!“

II.

Ionelŭ erá băĕtŭ bunŭ. Tótă ţiulica stá în neguţătoria dluĭ Boltescu, privindŭ cu ochiĭ inteligenţĭ la cele ce se întîmplaŭ.

După ce maĭ crescù, îlŭ dădură la şcólă, unde elŭ dovedì o mare diliginţă şi se distinse prin o pricepere repede.

După ce a absolvatŭ Ionelŭ şcólele reale, dlŭ Boltescu l'a trimisŭ l'a comercialele superióre. Ionelŭ nu cheltuia înzădarŭ baniĭ, ce-ĭ întindeaŭ cŭ atâta dragŭ binefăcătoriĭ luĭ.

„Îlŭ vomŭ aduce acasă,“ ţise într'o ţi dlŭ Boltescu. „Elŭ poşede acum destule cunoscinţe spre a conduce cu înţelepciune afacerile mele, carĭ pre mine mĕ îngreunézá de totŭ.“

„Cândŭ ţĭ-a scrisŭ maĭ pre urmă?“ îlŭ întrebă Elvira.

„Aĭ dreptŭ, uĭtasem, să-ţĭ spunŭ, mĭ-a scrisŭ chiar aţĭ. Ascultă ce ţice elŭ în epistolă

cusiune publică şi să nu degenereze în colónele sale până la insînuări şi insulte la adresa Consistoriului archidiecesanŭ şi la adresa nóstră din partea unuĭ omŭ, care nicĭ de afacerile şcóleĭ sale nu se îngrigesce cum se cade, ce se vede din mărturisirea luĭ proprie, după care în ale pomărituluĭ „în toţi munţiĭ apuseni nu s'a aflatŭ unŭ alŭ doile învĕţătorŭ concurentŭ“ cu dlŭ Munteanŭ din Buciumŭ-şésa, pre care totuşi dlŭ corespondentŭ alŭ „Gazeteĭ“ îlŭ mustră. De ce nu-şi vede dlŭ corespondentŭ mai întâiŭ de şcóla sa?

În tótă afacerea sulevată de „Gazeta Transilvanieĭ“ cu corespondinţa sa din numeriĭ 247, 248 şi 250 din an. tr. noĭ amŭ deosĕbitŭ dóuĕ cestiuniĭ: una de natură publică şi alta de natură privată. Ca cestiune privată amŭ consideratŭ învinuirile ridicate în contra unorŭ singuraticĭ. În acéstă cestiune nu ne-amŭ amestecatŭ, ci amŭ lăsatŭ pre persónele interesate, să-şi răfuéscă socotéla între sine, unde vorŭ aflá cu cale. Totŭ aşa amŭ facutŭ şi altă dată, cândŭ anumite persóne eclesiastice fie în „Gazetă“ fie în „Tribună“ aŭ aflatŭ de bine a-şi spĕlá rufele. În caracterulŭ privatŭ alŭ disputelorŭ nu ne-amŭ amestecatŭ, fără respectivilorŭ preoţi le-amŭ adusŭ aminte în modŭ indirectŭ, că ar fi cu multŭ mai corectŭ, dacă şi-ar cercá satisfacţiunea dorită înaintea foruluĭ competentŭ bisericescŭ, şi nu înaintea foruluĭ necompetentŭ alŭ ţiaristicel, în care de comunŭ nimenĭ nu întră, fără a ieşí mai murdăritŭ, decâtŭ cum a întratŭ. De natură publică şi de interesŭ generalŭ amŭ consideratŭ noĭ afacerea subvenţiuniĭ erariale pentru şcóla greco-catolică din Câmpenĭ, şi fiindŭ că amŭ fostŭ în posiţie de a cunósce adevĕrulŭ, l'amŭ spusŭ întregŭ şi fără reservă arĕtându, că nu este adevĕrată aserţiunea corespondentuluĭ „Gazeteĭ“, că adecă în contra subtrageriĭ subvenţiuniĭ erariale nu ar fi protestatŭ „nimenĭ nicĭ măcarŭ cu unŭ singurŭ cuvîntŭ.“

Corespondentulŭ „Gazeteĭ“ în locŭ să se bucure, că a aflatŭ adevĕrulŭ, saŭ celŭ puţinŭ să dovedéscă, că nu amŭ scrisŭ adevĕrulŭ, provocatŭ fiindŭ de „Gazeta“ se presentă în numeriĭ 279, 280, 281 şi 282 aĭ acesteia cu unŭ şirŭ lungŭ de incriminărĭ, dintre carĭ vomŭ reflectá la cele de interesŭ maĭ generalŭ.

Corespondentulŭ „Gazeteĭ“ dice, că Consistorulŭ archidiecesanŭ nu face dreptate, cândŭ abusurile i-se aducŭ la cunoscinţă, despre ce ar fi o dovadă casulŭ preoţilorŭ Macaveiŭ şi Muntenescu ventilatŭ în colónele „Gazeteĭ“.

După informaţiunile, ce le avemŭ din isvorŭ sigurŭ, afacerea acestorŭ doĭ preoţi se află şi astădĭ sub pertractare înaintea foruluĭ competentŭ, dar nu pre basa publicaţiunilorŭ pătimaşe şi esagerate din „Gazeta Transilvanieĭ“, căcĭ de ast-felŭ de publicaţiunĭ nicĭ unŭ forŭ seriosŭ nu ţine contŭ, ci pre basa unorŭ informaţiunĭ primite pre calea prescrisă de canónele bisericescĭ. Judecata, ce se va aduce, nu se va publicá nicĭ în „Unirea“ nicĭ în „Gazeta Transilvanieĭ“, deşi acésta s'ar părĕ că o doresce fórte corespondentulŭ „Gazeteĭ“, căcĭ Consistórele nu suntŭ detóre să-şi publice sentinţele disciplinare în colónele foilorŭ, şi nicĭ nu le este ĭertatŭ să o facă acésta, de-órece anumite persóne de multe orĭ s'ar espune infamieĭ publice. Din acestea se vede, câtŭ de vătĕmătóre este pentru Consistorulŭ archidiecesanŭ calumnia referitóre la casurile preoţilorŭ Muntenescu şi Macaveiŭ, şi câtŭ de absurdă este învinuirea, ce se face „Unirii“, pentru-că nu a desmînţitŭ publicaţiunile luĭ Muntenescu în contra luĭ Macaveiŭ. „Unirea“ — conformŭ ţinuteĭ sale constante — nu a voitŭ să se amestece în afacerile personale ale acestorŭ doĭ preoţi, dar nicĭ nu a pututŭ să desmînţéscă nimica, pentru-că nu sciá şi nu scie nicĭ astădĭ, cum se va terminá afacerea încă pendentă înaintea foruluĭ competentŭ.

Alŭ doilea casŭ, cu care voesce să arete corespondentulŭ „Gazeteĭ“, că Consistorulŭ nu face dreptate, este afacerea protopopuluĭ Montani cu preotulŭ „celŭ maĭ de frunte“ din Roşia şi cu cooperatorulŭ din Câmpenĭ. Aci corespondentulŭ „Gazeteĭ“ pre lângă maliţie maĭ dovedesce şi ignoranţă de procedura canonică, cândŭ învinuesce pre Consistorŭ, pentru-că a ascultatŭ şi pre protopopulŭ Montani la învinuirile ridicate în contra acestuia. Dta, dle corespondentŭ, nicĭ atâta nu sci, că nu se póte judecá nimenea fără a fi ascultatŭ? Consistoriulŭ a trebuitŭ se asculte şi pre Montani maĭ înainte de a se pronunciá în causă, ér după ce l'a ascultatŭ a aflatŭ, că protopopulŭ nu a incassatŭ maĭ multŭ, decâtŭ i-s'a cuvenitŭ după statutulŭ vigentŭ în Archidiecesă cu privire la competinţele protopopescĭ. Să nu cugete nicĭ „Gazeta“, nicĭ corespondentulŭ eĭ, că numaĭ actoriĭ potŭ avé dreptate, căcĭ de multe orĭ se află şi actorĭ, carĭ acusă numaĭ din poftă de rĕsbunare orĭ din altŭ interesŭ personalŭ. De altă parte se află şi acuse drepte, şi s'ar putĕ aduce sute de casurĭ, în carĭ şi superiorulŭ a perdutŭ procesulŭ faţă cu inferiorulŭ. Confidenţialŭ putemŭ servĭ cu esemple, în fóe nu.

Maĭ observămŭ numaĭ atâta, că corespondentulŭ „Gazeteĭ“ şi „Gazeta“ saŭ supĕratŭ pre noĭ, pentrucă amŭ rectificatŭ neadevĕrurile publicate în colónele aceleĭ foĭ. Ne pare rĕŭ, că „Gazeteĭ“ nu-ĭ placŭ desmînţirile obiective, macar că nu ar trebuí să o facă acésta tocmaĭ în afacerĭ bisericescĭ, deórece precum dovedescŭ raţiunile bisericescĭ, multe esemplare din „Gazetă“ suntŭ plătite din cassele respectivelorŭ bisericĭ. Cum se póte decĭ imputá „Unirii,“ că s'a permisŭ ca şi ea să pótă fi plătită din cassele bisericelorŭ? Să nu merite o fóe bisericéscă-politică atâta spriginŭ?

Unŭ altŭ corespondentŭ alŭ „Gazeteĭ“ din diecesa Lugoşuluĭ se acaţă de Ven. Consistorŭ din Lugoşiŭ (Nr. 276), acusându-lŭ de nedreptate, pentru că a) la parochia Scăiuşŭ a denumitŭ pre unŭ teologŭ, deşi aŭ concursŭ 6 preoţi meritaţi; pentru că b) l'a amovatŭ pre preotulŭ Ganga din parochia *Comorişte,* înlocuindu-lŭ cu unŭ preotŭ abia de 8—9 luni ordinatŭ, în fine pentru că c) la parochia şi protopopiatulŭ Orăştieĭ a denumitŭ pre unŭ teologŭ neordinatŭ, deşi concurenţi la acelŭ postŭ aŭ fostŭ 9 preoţi bĕtrâni şi cu merite pentru diecesă.

La gravaminele aicĭ înşirate rĕspunsulŭ este: la punctele a) şi c) că beneficiile acele, carĭ suntŭ în conferire liberă a Ordinariatelorŭ, Ordinariatele le daŭ acelora, despre carĭ suntŭ ele convinse, că anume în oficiile acele vorŭ

într'altele: — În hotelulŭ, în care îmĭ am eŭ viptulŭ, m'am întîlnitŭ maĭ în ţilele trecute cu proprietarulŭ uneĭ marĭ fabricĭ din Francia. Înţelegêndŭ, că am să sfîrşescŭ preste o lună cursulŭ studiilorŭ, elŭ îmĭ propuse, să trecŭ în Francia ca secretarŭ alŭ luĭ. „Să vedĭ,“ — îmĭ ţise elŭ, — „noĭ avemŭ fórte multŭ de a face cu Nemţiĭ şi cu România, şi dta, carĭ poşedĭ limbele lorŭ, aĭ fi fórte binevenitŭ. Ceĭ din România ne scriŭ totŭ franţozesce, dar totuşi mi-ar plăcé, să am şi unŭ cunoscătorŭ de limba românéscă.“ Dlŭ Boltescu privi, ce impresiune face asupra Elvireĭ propunerea acésta. Apoĭ ceĭ maĭ departe: „— Voĭ sciţi, câtŭ de multŭ vĕ iubescŭ, şi câtŭ de nefericitŭ aşĭ fi pentru tótă viaţa, dacă şi numaĭ pentru unŭ timpŭ v'aşĭ înstrăină inima vóstră. — Ce dicĭ la epistola asta a luĭ Ionelŭ?“

„Mie mi-ar plăcé multŭ, cá elŭ să se rentórcă acasă. Ce să maĭ mérgă prin Francia? Póte n'avemŭ să-lŭ maĭ vedemŭ maĭ multŭ.“

„De aceea n'aĭ témă. Ionelŭ e unŭ copilŭ bunŭ, Dumneḑeŭ îlŭ va apĕrá. Nu te veĭ supĕrá pre mine, pentru că ĭ-am şi rĕspunsŭ, dându-ĭ voe, să mérgă în Francia.“

Elvira tăcŭ. Deşi nu-ĭ erá mamă adevĕrată luĭ Ionelŭ, ea totuşi îlŭ iubiá ca pre fiulŭ sĕŭ, şi acum unŭ presimţŭ rĕŭ o cuprinse şi o neliniştea.

III.

În negutătorie concurinţa jócă unŭ rolŭ principalŭ şi óre cum folositorĭŭ pentru cumpĕrătorĭ. Prin concurinţă unŭ neguţătoriŭ, care s'a dedatŭ a desface totŭ marfă slabă şi fără preţŭ, e părăsitŭ de cumpĕrătorĭĭ de maĭ înainte, carĭ trecŭ la celŭ ce le vinde ceva maĭ bunŭ. Dar aceea nu mĭ-o va tăgădui nimenĭ, că totŭ prin concurinţă se ruinézŭ adese cele maĭ onorabile si oneste firme. Unŭ străinŭ de altŭ némŭ, ce-ţĭ bate mereŭ din gură, care-şi laudă mereŭ marfa hulindŭ pre a vecinuluĭ şi o dă şi maĭ eftinŭ, cu tóte că ţice, că a luĭ e maĭ bună ca a altuia, duce de multe orĭ la sĕrăcie pre neguţătoriulŭ cinstitŭ şi încărunţitŭ în meseria sa.

Aşa o păţise şi dlŭ Boltescu. Unŭ ghimpe, ce a venitŭ cine scie de unde, şi care s'a implântatŭ în faţă cu elŭ, îĭ făcea mereŭ ţile amare.

Cumpĕrătorĭĭ luĭ se răriaŭ totŭ maĭ multŭ, ér aĭ celuĭ de preste uliţă se înmulţiaŭ, şi până cândŭ Boltescu nu vindea pre detorie, spunêndŭ mereŭ cumpĕrătorilorŭ cuvintele luĭ Ion Ghică, că cumpĕrarea pre detorie este ruinarea consumătoriuluĭ şi camăta deghisată, care îmbogăţesce pre Ovreŭ, pre atuncĭ noulŭ neguţătoriŭ dá orĭ şi cuĭ pre creditŭ spunêndu-ĭ, că nu-ĭ ĭea nimica, dar în realitate luându-ĭ ţecĭ de procente.

Nu-ĭ mirare dară, că dlŭ Boltescu la anĭ după plecarea luĭ Ionelŭ în Francia trebul să se anunţe de cridatŭ.

Pre locuitoriĭ din Măgurenĭ i-a surprinsŭ preste mĕsură lovirea acésta, ce atinse familia luĭ Boltescu, nu se reflectá însă nicĭ unulŭ la împrejurarea, că vina la cridarea luĭ Boltescu o pórtă în parte chiar eĭ, carĭ n'aŭ maĭ cumpĕratŭ dela elŭ.

Unŭ rĕŭ nu vine nicĭ odată singurŭ. N'a fostŭ destulŭ, că cu prăvălia ĭ-a mersŭ rĕŭ dluĭ Boltescu, dar nicĭ dela Ionelŭ nu maĭ primia nicĭ o scire. E dreptŭ, că elŭ îĭ scrisese cu câteva lunĭ maĭ înainte, că se întórce acasă, de atuncĭ însă nu maĭ avea nicĭ o scire despre elŭ.

* * *

Unŭ anŭ erá pre sfîrşitŭ, de cândŭ Ionelŭ nu le maĭ scrisese nicĭ unŭ şirŭ. Boltescu şi Elvira şedeaŭ tăcuţĭ într'o ţi frigurósă de ĭernă lângă vechiulŭ lorŭ caminŭ. Erá érăşĭ o sĕră de anulŭ noŭ.

„Îţĭ aducĭ aminte, Elviro dragă, de cândŭ înainte de asta cu dóuĕḑecĭ de anĭ amŭ întîlnitŭ pre Ionelŭ. Câtŭ de bine eramŭ noĭ situaţi pre atuncia! Atuncĭ îmĭ erá greŭ să maĭ staŭ în prăvălie, căcĭ durerea mĕ munciá. Astădĭ încă m'aşĭ fi grăbitŭ să ĭesŭ dintr'însa, căcĭ o durere şi maĭ mare ca atuncĭ m'ar fi muncitŭ. Dar . . . .“

„Nu maĭ continuá,“ îlŭ întrerupse cu lacrimĭ în ochĭ Elvira. „Nu maĭ continuá, te rogŭ, căcĭ facĭ să sângereze cele dóuă rane a inimeĭ mele.“

„Şi macar elŭ de ar maĭ fi cu noĭ!“

fi mai folositorĭ decâtŭ alţiĭ, carĭ suntŭ aşedaţi în alte oficiĭ totŭ din aceea-şĭ considerare. Lucrulŭ de căpetenie în conferirĭ de acestea e oficiulŭ, éră nu beneficiulŭ, şi Ordinariatele conferescŭ oficiile, fără ca pentru acésta să aîbă cineva dreptulŭ de a le trage la dare de samă. Aşa ḑice dreptulŭ. Cuĭ nuĭ place, schimbe-lŭ! Óre Măiestăţiĭ Sale póte-se face imputare, pentru că denumesce pre unŭ amploiatŭ cu preterarea celoralalţi? Én probeze-o corespondentulŭ „Gazeteĭ.“. La punctulŭ b) rĕspunsulŭ este, că preotulŭ Ganga a fostŭ pusŭ sub acusă în urma căreia a şi fostŭ amovatŭ din Comorişte pre basa alorŭ dóuĕ sentinţe conforme ale Ven. Consistorŭ din Lugoşŭ şi a Consistoriuluĭ metropolitanŭ din Blaşiŭ. Are corespondentulŭ „Gazeteĭ“ curajulŭ să ḑică, cumcă amêndóuĕ sentinţele s'aŭ răzimatŭ pre „flécurĭ mueresc“? De ce nu susţine aşa ceva dlŭ corespundentŭ şi despre vre-o sentinţă adusă de vre-unŭ tribunalŭ civilŭ? Dar óre tribunalele bisericescĭ în ochiĭ unuĭ *preotŭ* meritămaĭ puţinŭ respectŭ, decâtŭ unŭ tribunalŭ civilŭ?

Nu e vorbă, „Gazeta“ frumosŭ îşĭ împlinesce oficiulŭ de „organŭ alŭ foruluĭ supremŭ alŭ opiniuneĭ publice“!

Revistă bisericéscă.

Provincia mitropolitană.

Capitululŭ bisericeĭ catedrale de Gherla a suferitŭ o perdere durerósă prin mórtea Reverendissimuluĭ *Demetriŭ Coroianŭ,* canonicŭ archidiaconŭ şi cavalerŭ alŭ ord. Franciscŭ Iosifŭ, întîmplată după unŭ morbŭ scurtŭ de 8 ḑile în 29 Decembre 1891, în anulu 78 alŭ etăţiĭ şi 50 alŭ preoţieĭ.

Împreună cu Ven. Capitulŭ de Gherla îlŭ jelesce pre reposatulŭ clerulŭ întregŭ diecesanŭ şi alŭ provincieĭ mitropolitane.

În vecĭ amintirea luĭ!

Din Patrie.

Episcopulŭ latinŭ-catolicŭ de Rozsnyó, Dr. George Schopper, a esmisŭ o circulară cătră credincioşiĭ şi cătră preoţimea din diecesa sa, în care le dă îndrumărĭ cu privire la ţinuta, ce trebue s'o observe în faţa alegerilorŭ viitóre. Mgr. Schopper enumĕră maĭ întâiŭ nedreptăţile, ce se facŭ la noĭ bisericeĭ catolice, şi ḑice între altele, că în Ungaria a ajunsŭ catolicismulŭ acolo, câtŭ e maĭ bine a fi rabbinŭ decâtŭ preotŭ catolicŭ. Spune apoĭ venerabilulŭ prelatŭ, ca să nu voteze catoliciĭ pentru candidaţiĭ unuĭ partidŭ maĭ vîrtosŭ decâtŭ pentru aĭ celuĭalaltŭ, de-órece tóte partidele într'o formă suntŭ inimice drepturilorŭ catolicismuluĭ, ci să-ĭ întrebe pre candidaţi, dacă se obligă la apĕrarea drepturilorŭ bisericeĭ catolice, şi să pretindă dela dînşiĭ declaraţiune în acestŭ sensŭ. — Ne bucurămŭ din inimă pentru acestŭ pasŭ alŭ episcopuluĭ Schopper şi amŭ dorí, să-lŭ imiteze şi ceĭalalţi episcopĭ, de-órece suntemŭ convinşi, că unŭ partidŭ *cu adevĕratŭ catolicŭ* nu póte să fie şovinistŭ şi va trebuí să ne facă dreptate şi nóuĕ.

Grecia.

Archiepiscopulŭ catolicŭ de Atena, Monseniorele *Marango,* a reposatŭ în 21 şi a fostŭ înmormîntatŭ în 24 Decembre 1891. Reposatulŭ a fostŭ celŭ dintâiŭ archiepiscopŭ catolicŭ cu titululŭ de *Atena.* Guvernulŭ în calitatea acésta n'a voitŭ să-lŭ recunóscă, deşi a întreţinutŭ cu dînsulŭ relaţiunile cele maĭ cordiale. Dovédă este înmormîntarea strălucită a regretatuluĭ archiepiscopŭ, la care aŭ luatŭ parte toţiĭ ministriĭ şi corpulŭ diplomaticŭ. Acum e sperare, că va succede Vaticanuluĭ, să ajungă la o înţelegere cu guvernulŭ grecescŭ în privinţa ocupăriĭ scaunuluĭ archiepiscopescŭ de Atena şi maĭ alesŭ să dobândéscă recunóscerea oficiósă a titluluĭ acestuia şi din partea statuluĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Partidulŭ liberalŭ a presentatŭ şi anulŭ acesta urările sale din incidentulŭ anuluĭ noŭ ministruluĭ-preşedinte Szápáry. Vorbirea de gratulare a ţinut'o vicepreşedintele camereĭ Alexiŭ Bokross, care va fi după tótă probabilitatea şi preşedinte alŭ nóueĭ camere. Contele Szápáry a accentuatŭ în rĕspunsulŭ sĕŭ dóuĕ evenimínte însĕmnate ale anuluĭ trecutŭ, anume restabilirea ecuilibriuluĭ în finanţele ţĕriĭ şi încheiarea convenţiunilorŭ comerciale. A declaratŭ apoĭ contele Szápáry, că noulŭ parlamentŭ va avé să resolveze probleme marĭ, între carĭ tóte proiectele referitóre la reforma administraţieĭ. A accentuatŭ apoĭ preşedintele consiliuluĭ de ministri, că noulŭ parlamentŭ va avé să ĭea mĕsurĭ şi pentru asigurarea veḑeĭ şi a demnităţiĭ parlamentare.

În 4 a l. c. amêndóuĕ case ale corpurilorŭ legiuitóre aŭ ţinutŭ câte o şedinţă scurtă, cea din urmă din ciclulŭ actualŭ, éră în 5, adecă Marţi, Maiestatea Sa Regele a disolvatŭ în sala de tronŭ a castelului din Buda prin unŭ mesagiŭ de tronŭ parlamentulŭ actualŭ.

Alegerile se începŭ în 28 a l. c. Tóte partidele facŭ totŭ posibilulŭ pentru a-şĭ asigurá succesulŭ. De astă-dată opoşiţiile desfăşură o activitate mare. Credemŭ totuşi a puté spune, fără a fi profeţi, că noulŭ parlamentŭ nu se va deosĕbí multŭ de celŭ vechiŭ. Uniĭ vorŭ dispăré, alţiĭ se vorŭ iví, dară relaţiunile de partidŭ nu se vorŭ schimbá, până cândŭ parlamentulŭ nu va representá poporaţiunea adevĕrată a ţĕriĭ.

Francia.

Corpulŭ diplomaticŭ acreditatŭ pre lângă guvernulŭ francesŭ a presentatŭ şi de astă-dată urările sale de „anŭ noŭ fericitŭ“ preşedinteluĭ republiceĭ, domnuluĭ Carnot. În numele corpuluĭ diplomaticŭ a vorbitŭ nunţiulŭ apostolicŭ. Presidentulŭ Carnot a accentuatŭ în rĕspunsulŭ sĕŭ, că situaţiunea europénă e pacînică, că Francia doresce sincerŭ susţinerea păciĭ, şi a rugatŭ pre representanţiĭ puterilorŭ, să asigure guvernele lorŭ despre aceste intenţiunĭ ale guvernuluĭ republiceĭ.

Italia.

Cabinetulŭ di Rudini a trecutŭ prin o crisă parţială. Ministrulŭ de justiţie *Ferraris* şĭ-a datŭ abḑicerea, care a şi fostŭ primită. În loculŭ dînsuluĭ este numitŭ ministrulŭ de agricultură *Chimirri,* éră portofoliulŭ ministeruluĭ de agricultură s'a încredinţatŭ ad interim ministruluĭ-preşedinte di Rudini. Schimbarea acésta ministerială nu este lipsită de însĕmnătate simptomatică. *Ferraris* erá cunoscutŭ ca unŭ omŭ conservativŭ, care a fostŭ declaratŭ, că nu va presentá nicĭ odată unŭ proiectŭ de lege referitorŭ la întroducerea divorţuluĭ. Căderea luĭ *Ferraris* póte să aîbă deci de urmare întroducerea divorţuluĭ în legislaţiunea italiană. Acésta o speréză celŭ puţinŭ dela noulŭ ministru fóea semioficiósă „Opinione“.

Corespondinţe.

Satŭ-Şugatagŭ (Diec. Gherleĭ) 26 Dec. 1891.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Cu bucurie vedemŭ, cumcă în secululŭ acesta se propagă causa cea sântă a culturiĭ spirituale, nisuindŭ fórte mulţi a o ridicá, a o lăţí acea cultură ast-felŭ, câtŭ în binecuvîntările eĭ să se împărtăşéscă într'o mĕsură câtŭ de mare popórĕle.

Acesta e unŭ documentŭ splendidŭ, cumcă nicĭ sub presiunea cea mare a materialismuluĭ nu s'a împetritŭ încă cu totulŭ spiritulŭ umanŭ, şi nu aŭ dispărutŭ încă de pre pământŭ cugetele şi simţĕmintele cele nobile; ci din contră trăesce încă acelŭ spiritŭ umanŭ, care simţesce chemarea sa înaltă, înaintea căruia e deschisă eternitatea cu frumseţele eĭ în mărirea şi strălucirea cea nespusŭ de mare.

Însă durere, nisuinţa asta frumósă are şi pre contrariĭ sĕĭ, carĭ voescŭ a întunecá spiritulŭ creştinescŭ şi evlaviosŭ.

Cine nu vede, cumcă aceĭ contrarĭ voescŭ a rumpe cu credinţa, supunêndu-se aceleĭ opiniunĭ sinistre, că sufletulŭ omuluĭ cu atâtŭ maĭ libĕrŭ îşĭ póte desvoltá puterea şi activitatea sa spirituală, în urmare cu atâtŭ maĭ bine se póte ridicá şi perfecţioná, cu câtŭ maĭ înadinsŭ se scóte de sub domnia infalibilă a bisericeĭ, care poftesce cu totŭ dreptulŭ, ca închiaturele credinţeĭ să se păstreze neştirbate.

„Cu voĭ suntŭ pentru tot-deuna!“ se aude o vóce străină, şi unŭ tinĕrŭ cu o rană lungă pre faţă întră în lăuntru. Erá Ionelŭ.

Boltescu şi soţia sa începură a plânge şi între suspine le povestiră de starea lorŭ.

„Nu fiţi triştiĭ, scumpiĭ meĭ părinţi. În Viena am cetitŭ într'unŭ ḑiariŭ comercialŭ, că tata a cridatŭ. Din baniĭ, ce-ĭ adunasem în Francia, am achitatŭ tóte detoriile. Écă aci scrisorile!“ Şi elŭ scóse vre-o cinciĭ scrisorĭ.

Dlŭ Boltescu nu credea ochilorŭ.

„Şi tu copilŭ rĕŭ,“ începù după o pausă dómna Elvira, „aĭ pututŭ atâta amarŭ de timpŭ se nu ne scriĭ nicĭ unŭ şirŭ?“

„Mĕ ĭertă, mamă dragă!“ ḑise Ionelŭ. „Cândŭ treceam prin Elveţia în spre casă, — sciţi voĭ, câtŭ dorisem regiunile Elveţieĭ, — în 14 Maiŭ puntea, preste care trecea trenulŭ, se rupse, şi ne rostogolirămŭ într'unŭ rîŭ. Şepte ḑecĭ şi treĭ de persóne muriră în catastrofa acésta şi preste o sută treĭ ḑecĭ aŭ fostŭ rănite. Eu în cădere am fostŭ plesnitŭ puternicŭ preste faţă de unŭ ferŭ, dar multămită braţeloru mele vênjóse, am scăpatŭ de înecare. Îndată cândŭ am ajunsŭ la ţĕrmurulŭ rîuluĭ, am ameţitŭ. Cândŭ mĕ treḑiĭ, mĕ trasportaŭ la unŭ spitalŭ, unde a trebuitŭ să petrecŭ preste şese luniĭ luptându-mĕ nu odată cu mórtea. Dar Dumneḑeŭ m'a mântuitŭ, m'a redatŭ érăşi vóuĕ, pre carĭ vĕ iubescŭ aşa de multŭ!“ A.

Ceĭ ce urmézĕ pre calea acésta, nu-şĭ aducŭ aminte, cĕ prin acésta se depărtézĕ dela isvorulŭ celŭ mai curatŭ şi bogatŭ alŭ culturei, şi păşescŭ pre o carieră, care nu-ĭ va duce la scopulŭ doritŭ.

Nu va negá nimenĭ, cĕ mama culturei de acum e creştinătatea, cumcă cultura prin creştinătate s'a crescutŭ şi ridicatŭ, şi cumcă dacă dintr'însa s'ar scóte spiritulŭ celŭ creştinescŭ, cultură nu ar mai fi, cum nu póte fi omŭ viŭ fără de sufletŭ.

Celŭ ce se îndoesce despre acésta, să mediteze numai puţinŭ şi să-şĭ aducă aminte, până unde ar cădé omenimea, dacă din inima eĭ s'ar şterge cu totulŭ adevărurile, carĭ le-a plântatŭ şi le vestesce biserica creştină; adevărurile despre Dumneḑeŭ, despre lume, despre omŭ, despre iubirea deaprópelui şi despre obligăţiunile unuia cătră celaltŭ; cu unŭ cuvîntŭ dacă aceste adevăruri nu ar' mai avé locŭ în inima omului, óre nu s'ar iví îndată întunecimea şi sălbătecimea, şi óre nu ar fi sórtea omului mai tristă decâtŭ cum a fostŭ înaintea veniriĭ Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ, cândŭ încă nu s'a ivitŭ lumina, care luminézĕ pre totŭ omulŭ, ce vine în lume?

E lucru greşitŭ, cĕ religiunea se póte înlocuí cu filosofia.

Durere acésta începŭ a o crede şi uniĭ dintre cărturariĭ nostri.

Filosofia lipsită de basa şi spriginulŭ religiuniĭ a fostŭ tot-deuna unŭ pruncŭ nematurŭ, care se aruncá icĭ şi colé de vîntulŭ opiniunilorŭ contrare.

Filosofia încă nu a înavuţitŭ omenimea nicĭ cu unŭ adevĕrŭ stabilŭ şi salutarŭ; lucrurile eĭ suntŭ nisce ruine minunate, carĭ arétă neputinţa eĭ.

Şi totuşi dînsa ar voí a înlocuí religiunea, acéstă instituţiune dumneḑeéscă, care după atâtea viscole, persecutărĭ şi atacurĭ deja de dóuĕ miĭ de anĭ a probatŭ cu mărire şi strălucire originea sa dumneḑeéscă, şi care a străformatŭ lumea.

Spiritulŭ celŭ mântuitorŭ alŭ religiuniĭ şi tăria cea mare şi nefnvingibilă a adevărurilorŭ eĭ a împrăştiatŭ superstiţiunile păgânilorŭ, a sfărîmatŭ pusilanimitatea Evreilorŭ, a ruginatŭ schisma, a învinsŭ tirănia, a sdrobitŭ lanţurile sclăvieĭ, a ridicatŭ muierea cea dejosită, a sânţitŭ familia, — a datŭ auctoritate potestăţiĭ, sânţenie legiĭ şi fundamentŭ nesurpatŭ societăţiĭ.

Religiunea cu lumina eĭ cerescă a luminatŭ sciinţele, a nobilitatŭ inimile, a desvoltatŭ simţĕmintele cele mai nobile, ér vîrtuţile le-a ridicatŭ până la sânţenie.

Aievea roşimŭ, de câte orĭ ne aducemŭ aminte, că acéstă religiune e aceea, care se atacă în adevărurile eĭ eterne, în auctoritatea eĭ dumneḑeéscă, şi încă în numele culturei.

Óre nu e acésta nebunia cea mai mare, nu e cutezanţa cea mai urîtă, ce numai póte să fie?

Se ḑice, că nu se atacă religiunea, ci acea autoritate bisericéscă, care voesce a susţiné religiunea şi a o întărí pentru totdeuna.

O, eĭ nu atacă religiunea, ci pre preoţi şi pre episcopĭ, carĭ susţinŭ religiunea!

Se ḑice, că cultura se plécă şi adî înaintea moraluluĭ minunatŭ alŭ creştinismuluĭ, dar nu-ĭ trebue autoritatea infalibilă a bisericeĭ, că acésta împedecă desvoltarea liberă a spiritului, şi voesce, ca şi în véculŭ alŭ 19-lea să cugetămŭ şi să simţimŭ ca strămoşiĭ nostri în evulŭ de mijlocŭ şi mai înainte.

Unde ne-ar conduce acésta?

Însă acéstă deosĕbire e ficţiune şi n'are nicĭ o basă.

Încă n'a fostŭ religiune, care să nu fie avutŭ dogmele sale, ér religiunea, care nu se basézĕ pre auctoritate dumneḑeéscă, e neputinciósă şi nestătornică.

Religiunea trebue să domnéscă preste spirite libere, trebue să cuceréscă mintea, trebue să ţină în puterea sa inimele, voinţeĭ trebue să-ĭ arete calea şi să-ĭ ajute.

Religiunea, care nu póte face acestea, nu-ĭ religiune.

Să fimŭ convinşi, îndată ce religiunea va abḑice de auctoritatea sa dumneḑeéscă şi ar lăsá dogmele sale, ar fi chiar aşa de neputinciósă ca şi filosofia continuŭ schimbăciósă.

Creştinismulŭ a învinsŭ lumea prin străplântarea dogmelorŭ sale şi prin asta a mijlocitŭ schimbarea aceea minunată spirituală, carea lumea a admirat'o tot-deuna şi o va admirá în vecĭ.

Omenimea a avutŭ şi va avé lipsă totdeuna de învĕţătorĭ, fără de a cărorŭ conducere nu póte face nicĭ unŭ pasŭ sigurŭ; încă şi în agendele de tóte ḑilele avemŭ lipsă de instructorĭ.

Cu atâtŭ mai înadinsŭ avemŭ lipsă de auctoritate şi de credinţă în tóte ramurile sciinţelorŭ; — şi aceste nicĭ decâtŭ nu împedecă desvoltarea, ci fără dînsele nicĭ că ne-am puté mişcá.

În desvoltarea nóstră nu ne împedecă calea arĕtată de biserică.

Nicĭ îndoirea continuă, nicĭ negarea adevărurilorŭ creştinescĭ suntŭ spre folosulŭ culturei şi spre dauna cea mai mare a eĭ. Întrebaţĭ consciinţa vóstră şi veţĭ esperiá, că şi acele vĕ spunŭ totŭ aceste.

Dreptŭ aceea am salutatŭ cu adâncă bucurie scumpa nóstră fóe „Unirea“, care şĭ-a propusŭ a se luptá în contra aceleĭ direcţiunĭ false, prin care se conduce astăḑĭ cultura, ér de altă parte nisuesce a lăţí cultura adevĕrată creştinéscă în spiritulŭ credinţeĭ şi după învĕţăturele bisericeĭ catolice.

Dacă cândva, acum putemŭ ḑice, că de o fóe ca „Unirea“ amŭ avutŭ mare lipsă.

Dea bunulŭ Dumneḑeŭ, că după anulŭ întâiŭ atâtŭ de splendidŭ şi spre indestulirea generală finită, să urmeze mulţĭ anĭ, şi să ajungemŭ câtŭ de curêndŭ, ca „Unirea“ să fie fóe cuotidiană.

Cu stimă **Titŭ Budŭ.**

Convocare.

Alegătoriĭ românĭ din cercululŭ electoralŭ alŭ Aiudului suntŭ convocaţĭ la conferinţa electorală, ce se va ţiné Joĭ în 14 Ianuariŭ n. a. c. la 3 óre d. a. în localulŭ casseĭ de păstrare „Patria“ din opidulŭ Blaşiŭ.

Obiectele conferinţeĭ suntŭ:

1. Alegerea alorŭ doĭ delegaţĭ pentru conferinţa generală a alegătorilorŭ românĭ, ce se va ţiné în Sibiŭ.
2. Consultare asupra ţinuteĭ nóstre politice.

Blaşiŭ în 7 Ianuariŭ 1892.

Ioanŭ M. Moldovanŭ.

Noutăţi.

Escelenţa Sa I. P. D. Mitropolitŭ a celebratŭ în ḑiua nascerii D. N. I. Christosŭ s. Liturgie, fiindŭ încunjuratŭ de membriĭ Ven. Capitulŭ şi a preoţimeĭ gremiale. După s. Evangelie Esc. Sa a rostitŭ o vorbire însufleţitóre despre efectele întrupăriĭ şi despre detorinţele nóstre faţă cu Domnulŭ Christosŭ.

Mişcări electorale. Conferinţa generală a alegătorilorŭ românĭ va fi conchemată la Sibiŭ probabilŭ pre 21 a. l. c. Deja în cele mai multe cercurĭ electorale s'aŭ făcutŭ dispoşiţiĭ pentru alegerea delegaţilorŭ. Ar fi de doritŭ ca tóte cercurile electorale să alégă delegaţĭ destoinicĭ, pentru că desbaterile conferinţeĭ proxime din Sibiŭ vorŭ fi de fórte mare importanţă. — Conferinţa alegătorilorŭ din comitatulŭ Bistriţă-Năsĕudŭ este convocată pre 12 Ianuariŭ în Bistriţa.

Denumire. Dlŭ *Victorŭ Anceanŭ,* absolventŭ în drepturĭ, a fostŭ numitŭ practicantŭ cu diurnă la tabla regéscă din Cluşiŭ.

La fondulŭ „Petru Solomonŭ“ — cândva profesorŭ preparandialŭ în Blaşiŭ aŭ mai încursŭ prin colecta dluĭ Georgiŭ Maiorŭ învĕţătoriŭ diriginte în Reghinŭ, dela P. T. dnĭ: Petru Urlăcanŭ prot. gr. cat. în Reghinŭ 2 fl., Patriciŭ Barbŭ advocatŭ în Reghinŭ 3 fl., Severŭ Barbŭ comptabilŭ în Reghinŭ 50 cr., Demetriŭ Popŭ învĕţătoriŭ în Fărăgăŭ 50 cr., Ioanŭ Petrovanŭ învĕţătorŭ pens. în Socolŭ 50 cr., Georgiŭ Maiorŭ învĕţătorŭ dirig. în Reghinŭ 50 cr., Teresia Maiorŭ în Reghinŭ 50 cr., Ioanŭ Raţŭ pantofarŭ în Reghinŭ 50 cr., Augustinŭ S. Maiorŭ elevŭ în Reghinŭ 20 cr. în sumă de 8 fl. 20 cr. Cărora prin acésta li-se esprimă mulţămită publică. — Până acuma aŭ încursŭ 141 fl. 70 cr., carĭ se află depuşi la institutulŭ economicŭ „Patria“. — Blaşiŭ în 20 Dec. 1891. *G. Munteanŭ,* directorŭ preparandialŭ.

Instalare de comite supremŭ. Noulŭ comite supremŭ alŭ Têrnaveĭ micĭ *Sándor János* a fostŭ instalatŭ sĕrbătoresce în 29 Decembre 1891 în D.-S.-Mărtinŭ. După depunerea jurămîntului a urmatŭ vorbirea-programŭ a nouluĭ comite supremŭ, care a promisŭ dreptate şi imparţialitate faţă cu toţĭ locuitorĭ comitatului. În numele Românilorŭ, carĭ formézĕ maioritatea locuitorilorŭ din comitatŭ a vorbitŭ advocatulŭ *Vasile Zehanŭ,* dându espresiune dorinţelorŭ legitime şi juste ale Românilorŭ, şi asigurându pre noulŭ comite, că Româniĭ lĭ vorŭ dá totŭ sprijinulŭ posibilŭ, dacă vorŭ fi tractaţĭ cu dreptate. După adunare a urmatŭ banchetŭ, la care s'aŭ rostitŭ, mai alesŭ cătră sfârşitŭ, fórte multe toaste.

În contra întârdierilorŭ de trenŭ. Directorulŭ generalŭ alŭ căilorŭ ferate de statŭ ungare a emisŭ unŭ ordinŭ fórte severŭ cu scopulŭ, ca să punĕ odată capetŭ întârdierilorŭ celorŭ multe de trenurĭ, carĭ de unŭ timpŭ în cóce s'aŭ făcutŭ de tóte ḑilele. În înţelesulŭ acesteĭ ordinăţiunĭ şefiĭ de staţiune vorŭ avé a se îngrijí, ca trenurile să nu petrécă pre la staţiunĭ mai multŭ decâtŭ le este prescrisŭ, şi mai bine să scurteze timpuliŭ de petrecere în staţiunile mai însĕmnate, decâtŭ să întârdie. Amploiaţiĭ, carĭ vorŭ fi aflaţĭ vinovaţĭ, vorŭ fi pedepsiţĭ cu tótă rigórea.

† **Ministrulŭ de statŭ Jacobs.** Catoliciĭ din Belgia aŭ trebuitŭ să sufere şi eĭ o grea perdere prin mórtea ilustruluĭ cetăţénŭ Jacobs. Mórtea a răpitŭ pre acestŭ mare bărbatŭ în etate numai de 54 anĭ. Jacobs a fostŭ celŭ mai ilustru representantŭ alŭ partideĭ catolice din Belgia. În etate de 27 anĭ l'aŭ alesŭ concetăţeniĭ luĭ din Antwerpen de deputatŭ, şi dela acelŭ momîntŭ Jacobs prin erudiţiunea şi oratoria sa neajunsă a fostŭ gróza liberalilorŭ, carĭ nu puteaŭ să stea în faţă cu sdrobitórele luĭ cuvinte. La anulŭ 1870 Jacobs a fostŭ ministru de agricultură, la 1884 ministru de instrucţiune. Împreună cu catoliciĭ Belgĭ şi cu familia regală îlŭ jelescŭ pre adurmitulŭ Pontificele Romeĭ şi catoliciĭ din lumea întrégă.

† **Carolŭ Kerkapoly,** profesorŭ de universitate în Budapesta, a reposatŭ la 31 Dec a. tr. în etate de 67 de anĭ. În anĭĭ 1870—3 elŭ a făcutŭ parte din ministeriulŭ Lonyai, ca ministru de finanţe.

Defraudare. Cassarulŭ dela prima cassă de păstrare din Budapesta (Pesti hazai első takarékpénztár) Piufsich Lajos s'a sinucisŭ în villa sa din Vaţŭ. Făcêndu-se scontrarea casseĭ s'a constatatŭ o defraudare de *unŭ milionŭ 68.985 florenĭ.* Este de însĕmnatŭ, că Piufsich a fostŭ şi condirectorŭ alŭ teatruluĭ poporalŭ din Budapesta. Ĕtă cheia care esplică sinuciderea.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Literatura bisericéscă și scolastică sub guvernulŭ Escelenței Sale Mitropolitului Vancea.

(Fine).

Să trecemŭ acum la literatura curatŭ scolastică. Aci începemŭ mai întâiŭ cu manualele de religiune pentru școlele medie. Pentru clasele mediĭ inferióre esistă deja încă de sub Episcopulŭ Bobŭ unŭ catechismŭ voluminosŭ tipăritŭ, și de mai târdiŭ o istorie biblică, éră pentru cele mai superióre Ioanŭ Pamfiliŭ, fostŭ canonicŭ în Blașiŭ, încă pre timpulŭ, cândŭ funcționase ca protopopŭ în Clușiŭ, edase unŭ manualŭ tipăritŭ de religiune apologetico-dogmaticŭ pentru tinerimea nóstră dela gimnasiile din Clușiŭ. Întâile manuale însă de religiune pentru clasele superióre ale școlelorŭ medie, carĭ furŭ introduse aprópe pre la tóte institutele nóstre medie, aŭ fostŭ: *„Principiile generali“* și *„Principiile speciali ale religiuniĭ creștine“* de Dr. Ioanŭ Rațiŭ. Celŭ dintâiŭ a apărutŭ deja în a dóua edițiune îndreptată. Curêndŭ după aceea aŭ urmatŭ: *„Elemente de istoria bisericéscă universală și particulară a Românilorŭ“*, de Dr. Alesandru Grama, și apoĭ *„Compendiulŭ istorieĭ universale a bisericeĭ catolice“* de Dr. Victorŭ Szmigelski, în carea istoria bisericeĭ românescĭ a trebuitŭ să fie omisă, fiindŭ că guvernulŭ n'a voitŭ să sufere în cea dintâiŭ nimicŭ din istoria Românilorŭ. Totŭ ca manualŭ pentru clasele superióre ale școlelorŭ medie furŭ edate și *„Principiile etice ale religiuniĭ creștine“* de Dr. Alesandru Grama și *„Introductiunea Sânteĭ Scripturi“* de acela-și, asemenea, *„Catechismulŭ pentru gimnasiulŭ inferiorŭ“* de Simeonŭ Micu și *„Istoria biblică mare“* de Gavrilă Popŭ, ediținea a treia deja. Ast-felŭ astădĭ putemŭ să dicemŭ, că pentru propunerea religiuniĭ în gimnasiĭ avemŭ deja tóte manualele de lipsă afară de o liturgică scurtă, de carea ar mai fi lipsă.

Ce privesce însă celealalte discipline din gimnasiĭ, premițêndŭ, cumcă aprópe pentru tóte s'aŭ edatŭ în Blașiŭ în timpulŭ mai nouŭ manuale acomodate, amintimŭ pentru informățiunea publicului, că nu puține din manualele aceste suntŭ traduceri mai cu samă din limba magiară. Lucrulŭ acesta însă nu provine de acolo, că dóră profesoriĭ nostri nu ar' fi fostŭ capabilĭ și de a produce opurĭ originale. Ci causa luĭ zace în împrejurarea, că manualele pentru școlele mediĭ trebuescŭ de presente să fie aprobate de Ministrulŭ de culte și instrucțiune. Ministrulŭ însă nu apróbă bucurosŭ manuale originale și nicĭ chiar manuale traduse din limba germână. De unde unŭ autorŭ, care ar edá unŭ manualŭ românŭ originalŭ, se espune pericululuĭ de a nu-și vedé cartea aprobată de înaltulŭ Ministerŭ, și prin urmare de a spesá înzădarŭ baniĭ cu tipărirea eĭ, ca să nu mai dicemŭ nimicŭ și de ostenéla zădarnică.

Vomŭ luá acum studiile gimnasiale pre rîndŭ. Ce se ține mai întâiŭ de limba latină, profesoriĭ nostri nu potŭ să edea classicii latinĭ cu note și esplicărĭ române, căcĭ guvernulŭ nu le-ar' suferí în școlă, după ce a mersŭ deja așa departe, câtŭ nicĭ ediținiĭ cu esplicărĭ și note germâne încă nu mai sufere. Pentru aceea activitatea profesorilorŭ nostri trebue să se restrîngă mai multŭ la gramaticĭ, lecțiunare și cărți de esercițiŭ pentru limba latină. Ast-felŭ la 1882 a fostŭ edatŭ unŭ *„Lecțiunariŭ latinŭ“* după Schinagl, la 1885 *„Esercițiĭ pentru I. cl. gimn.“* de profesorulŭ A. Viciŭ, aprobate și de Ministeriulŭ de culte, éră de presente se află sub tipariŭ *„Sintactica limbeĭ latine“* de profesorulŭ Octaviŭ Bonfiniŭ, după ce cea veche de Cipariŭ s'a pertecutŭ și fără de aceea erá pentru gimnasiŭ și prea eruditá și subtilă. Mare lipsă a fostŭ și de unŭ dicționarŭ latinŭ-românŭ și românŭ-latinŭ, căcĭ tinerimea în mare parte la traducerile din și în latină cu nu puțină întârdiare a progresuluĭ trebue să se foloséscă cu dicționare străine. Acéstă lipsă adêncŭ simțită are s'o împlinéscă *„Dicționarulŭ portativŭ“* de profesorulŭ Alexiŭ Viciŭ, care chiar acum se află sub presă. Éră monografie din literatura latină a publicatŭ profesorulŭ Groze în „Fói'a scolasteca“ dela 1883—1886 incl. redigeată de profesorulŭ Ioanŭ Germanŭ.

Ce se ține de limba grecă, profesorulŭ I. Germanŭ încă de multŭ are în manuscrisŭ aprobatŭ manualulŭ de gramatica grecă. Póte că din causa speselorŭ nu s'a pututŭ tipări până acum.

Pentru limba română se folosesce ca manualŭ și astădĭ gramatica luĭ T. Cipariŭ, pre carea profesorulŭ Sisvestru Nestorŭ o a edatŭ a șésa óră. Pre lângă aceea profesorulŭ Alesiŭ Viciŭ a edatŭ *„Legendariŭ românŭ pentru clasa V și VI gimn.“* aprobatŭ și de Ministerulŭ de culte, și sperămŭ, că-lŭ va edá și pentru a VII și VIII; éră profesorulŭ dela preparandie Ioanŭ F. Negruțiŭ a edatŭ *„Stilistica“*, carea se folosesce ca manualŭ și în gimnasiŭ și la preparandie.

Pentru limba germână profesorulŭ Silvestru Nestorŭ a edatŭ *„Gramatica limbeĭ germâne“*.

Ce privesce istoria și geografia, profesorulŭ N. Popescu a edatŭ *„Manualŭ de geografie pentru cl. II. gimnasială și preparandie“*, profesorulŭ Aronŭ Deacŭ *„Geografia politică“*, aprobată din partea Ministeruluĭ, profesorulŭ Silvestru Nestorŭ a scrisŭ *„Geografia topică și naturală a Ungarieĭ“*, aprobată de Ministeriŭ, după aceea *„Geografia fisică“* pentru clasa a treia gimnasială după Dr. Schmidt; fostulŭ profesorŭ, de presente protopopŭ în Murĕșŭ-Uióra, Beniaminŭ Popŭ a scrisŭ *„Istoria Transilvanieĭ și a țĕrilorŭ din jurŭ“*, éră pentru clasa a VIII fù tradusă de mai multĭ *„Istoria pragmatică a Ungarieĭ“* de Dr. Fr. Ribáry. Mai lipsesce încă manualŭ tipăritŭ pentru istoria universală, căcĭ celŭ de Pütz tradusŭ de Meșota este prea voluminosŭ, ér în gimnasiulŭ inferiorŭ unŭ manualŭ pentru istoria patrieĭ.

Pentru aritmetică și geometrie fostulŭ profesorŭ, de presente capelanŭ castrensŭ Georgiŭ Vlassa a edatŭ *„Manualŭ de aritmetică pentru clasa I și II gimn.“* și *„Geometria pentru clasele inferióre“* după F. Moçnik; fostulŭ profesorŭ, de presente parochŭ în Grebenișŭ Ioanŭ Mărculețiŭ a edatŭ după Moçnik *„Manualŭ de aritmetică pentru gimnasiulŭ inferiorŭ p. II“*, éră canonicŭlŭ Iosifŭ Hossu a edatŭ după Fodor—Wagner *„Geometria desemnativă și constructivă“* și *„Stereometria desemnativă“* în patru tomurĭ pentru cele dintâiŭ patru clase ale școlelorŭ medie. Mai restă încă Manualŭ de Algebră și Geometria pentru clasele superióre.

Pentru sciințele naturale profesorulŭ Alesandru Uilăcanŭ a edatŭ *„Mineralogia“* și *„Botanica“* după S. Roth, amêndóuĕ aprobate de către Ministeriŭ, éră canonicŭlŭ Hossu laolaltă cu profesorulŭ Emiliŭ Viciŭ aŭ edatŭ după Dr. Abt *„Fisica“* pentru clasele superióre.

Nu cu mai puținŭ zelŭ aŭ lucratŭ și profesoriĭ dela preparandie și norme. Astfelŭ fostulŭ profesorŭ Ștefanŭ cândva Popŭ a edatŭ *„Mĕsurile metrice“* și *„Economia“*, carea se folosesce și astădĭ ca manualŭ în seminariŭ și preparandie; fostulŭ profesorŭ Petru cândva Solomonŭ laolaltă cu Georgiŭ Munteanŭ, directorulŭ preparandieĭ aŭ edatŭ *„Pedagogia“*, care asemenea se folosesce ca manualŭ în seminariŭ și la preparandie.

Pre lângă aceea manualele de religiune, istorie naturală, fisică și altele pentru școlele nóstre poporale le-aŭ scrisŭ totŭ numaĭ profesoriĭ dela institutele de învĕțămîntŭ din Blașiŭ.

Pentru progresulŭ economicŭ alŭ poporuluĭ nostru timpŭ de mai multĭ anĭ a apărutŭ în Blașiŭ fóea *„Economulu“* redigeată de repausatulŭ profesorŭ Ștefanŭ Popŭ, éră pentru trebuințele scolastice asemenea a apărutŭ timpŭ de mai multĭ anĭ *„Fói'a scolasteca“* redigeată mai întâiŭ de amintitulŭ Ștefanŭ Popŭ, după aceea de profesoriĭ Ioanŭ M. Moldovanŭ, canonicŭ, Ioanŭ Germanŭ și Alesandu Uilacanŭ pre rêndŭ, la care asemenea în mĕsura cea mai mare aŭ lucratŭ profesoriĭ din Blașiŭ.

Recapitulândŭ încă odată cele dise până aci, credemŭ, că nu vomŭ esagerá, nicĭ nu vomŭ greși, dacă vomŭ susține, că nicĭ unŭ altŭ centru culturalŭ din patrie nu póte arĕtá unŭ asemenea progresŭ literarŭ-didacticŭ ca Blașiulŭ.

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

Părintele Nolasco erá nițelŭ și surdŭ, și din pricina acésta neînțelegêndŭ, adese ce i-se dicea, da rĕspunsurĭ nenimerite. Elŭ mai erá și omulŭ, care se mănia fórte cu greŭ, dar pentru aceea nu erá lipsitŭ nicĭ elŭ de o dosă destulŭ de bună de astuție.

Ce privesce esteriorulŭ părinteluĭ Nolasco, elŭ erá ca și figurele de cauciucŭ, pre carĭ le poți întinde, cum vreĭ. Capulŭ luĭ erá lungărețŭ și subțire; lungŭ îl erá apoĭ nasulŭ, lungă bărbia, lungĭ dințiĭ, lungĭ brațele și mânile, lungĭ peciórele și tălpile. De pre timpulŭ, de cândŭ părăsise mănăstirea, — mulțămită marinimosităței unuĭ filantropŭ sositŭ din America cu numele Don Marcelino Forro, — purtá nisce vesminte din o materie négră, carĭ din pricina vechimiĭ și a perierĭ dese din partea trezeĭ sale găzdóe începură a-și perde din frumseță. Și deși părintele Nolasco avea mai multŭ de câtŭ 60 de anĭ, erá încă fórte vioiŭ în mișcările sale, și mulțămită în linea primă moderățiuniĭ și simplicităței sale în alegerea mâncărilorŭ aveá o sănătate de invidiatŭ. Micile conturbări în sănătate, ce i-se întîmplaŭ și luĭ ca și altora, le vindecá cu o beutură, ce o numia tea.

Sora binefăcătoriuluĭ luĭ, Dona Braulia Forro, îĭ mai dá în fiesce care lună câte doĭ funțĭ de șocoladă în prețŭ de șepte până optŭ realĭ. Din șocolada acésta și din unelele feliuțe de pâne își pregătia elŭ dejunulŭ de tóte dilele. Vĕrulŭ luĭ, bogatulŭ Gil Pinnones, se îngrigiá, să aibă tot-deuna mazĕrea trebuinciósă, și asta ca plată, pentru că îĭ învețá copilulŭ la serviținlŭ dumnedeescŭ. Și mazĕrea acésta plus câte o bucată de carne, ce ĭ-o trimitea mașinistulŭ dela ferestrăŭ, pentru că-ĭ mai scriá câte o epistolă, formaŭ amédiuluĭ luĭ, amédŭ, care în 365 dile erá totŭ acela-și, și din care îĭ rĕmâneaŭ încă dóuĕ porțiunĭ, una pentru cină, ér alta spre a o dá vĕduveĭ de mărinariŭ, carea ședea într'o curte cu elŭ.

Apoĭ părintele Nolasco tutuiá pre toțĭ ómeniĭ véculuĭ nostru celuĭ luminatŭ, cu carĭ conveniá. Și cândŭ într'o dĭ a întitulatŭ așa pre unŭ medicŭ tinĕrŭ și a fostŭ făcutŭ atentŭ de acela, că libertatea, ce și-o lea părintele, vine în conflictŭ cu demnitatea omenéscă, elŭ îĭ dise:

„Ce mi-te înțelepțescĭ cu demnitatea omenéscă? Ține-ți mai bine gura! Orĭ ce gândescĭ, că dacă pre patronulŭ meŭ, pre sântulŭ Franciscŭ, îlŭ tutuescŭ în rugăciunile mele, pre tine te voiŭ agrái per „stimate domnule“? Ha, ha, ha! Mergĭ de vindecă frigurile, și nu te apucá, să mĕ înveți pre mine bună cuviință. Orĭ dór aĭ poftí, să începu a studiá acum datinele moderne? Nu-ți trécă prin minte! Așa ceva e o pâne prea vîrtósă pentru dinții meĭ. M'aĭ priceputŭ?“

Acela însă, cu care părintele Nolasco purtá bătae neîntreruptă, erá fiulŭ vĕduveĭ,

unŭ copilŭ de 12 anĭ, plăcutŭ, frumosŭ şi fórte vialŭ, care voia în contra voinţeĭ mameĭ sale să se facă marinariŭ. Acéstă femee trĕmurá chiar şi la cugetulŭ, că copilulŭ va avé să plece éră pre marea, în ale căreĭ valurĭ ţĭ aflase mórtea soţulŭi eĭ. Spre a-lŭ ferí dar de primejdia acésta, ea se rugase de ajutorulŭ părinteluĭ Nolasco. Tóte încercările de a-lŭ abate pre copilŭ dela planurile luĭ, eraŭ zădarnice. Căcĭ cu câtŭ bunulŭ călugărŭ glorificá preferinţa, ce o aŭ plăcerile uneĭ vieţĭ pacînice, şi traiulŭ de pre uscatŭ faţă cu celŭ de pre mare, cu atâtŭ maĭ multŭ fantasá aventuriosulŭ copilŭ despre plăcerile uneĭ vieţĭ de pre mare şi despre călĕtoriĭ depărtate pre nesigurele valurĭ. Şi chiar pentru ca să-şĭ rĕsbune asupra copiluluĭ pentru îndărătnicia luĭ, părintele îĭ puse porecla de Montevideo, căcĭ pentru copilŭ cetatea acésta erá punctulŭ celŭ maĭ estremŭ, ce avea să-lŭ ajungă călătorindŭ în lume, întocmaĭ cum pentru ceĭ maĭ mulţĭ ómenĭ o călĕtorie la America ar fi cea maĭ depărtată călĕtorie, ce ar puté-o face prc mare.

„Veĭ vedé, că n'aĭ să călĕtorescĭ pre mare," dicea călugărulŭ.

„Şi pentru ce nu, Senore?" întrebá Tomasillo riđêndŭ veselŭ şi blândŭ, unŭ risŭ propriŭ luĭ şi surorilĭ sale, în care erá amestecată bucuria şi blândeţa, întocmaĭ cum în rađele sóreluĭ se mestecă spendóre şi căldură.

„N'aĭ să mergĭ, căcĭ marea e unŭ inimicŭ alŭ omuluĭ. M'aĭ înţĕlesŭ? N'aĭ să mergĭ, pentru că tatălŭ tĕŭ a murităŭ pre mare şi chiar pentru aceea nicĭ nu potŭ pricepe, ce capŭ sĕcŭ aĭ tu, de totuşĭ dorescĭ viaţa de marinariŭ."

„Şi tatălŭ vostru, părinte Nolasco," întrebă Tomasillo, „unde a murităŭ?"

„Acela a repausatŭ cu totulŭ liniştitŭ şi pacînicŭ în patulŭ sĕŭ."

„Eĭ, dar cum de maĭ cutezaţĭ să durmiţĭ dar în patŭ?" replică copilulŭ.

„Nu-mĭ maĭ începe cu flécurĭ de-a tale! Tu sciĭ fórte bine, că din đece, carĭ mergŭ pre mare, nóuĕ se înécă în flórea etăţiĭ şi morŭ fără de a se fi mărturisităŭ şi fără de a li-se ertá pĕcatele. Şĭ-apoĭ chiar tu, care eştĭ aşa de rĕŭ şi neascultătorŭ, tu de bună sémă te veĭ nenorocí. Şi s'o sciĭ, că schimbându uscatulŭ cu marea facĭ unŭ rĕŭ cu multŭ maĭ mare, decâtŭ dacă aĭ perde pentru tot-deuna marea. Şi ţĭ-o spunŭ asta în interesulŭ tĕŭ, dar maĭ cu sémă în interesulŭ sĕrmaneĭ tale mame, care te iubesce, şi alŭ căreĭ scutŭ şi sprijónă la bĕtrâneţe aĭ să-ĭ fi tu."

„Eĭ bine, de ce să mĕ apucŭ dară? Orĭ dór pretindeţĭ, să mĕ ieaŭ éră ca astă primăvară pre arăturele unchiaşuluĭ Mateo, ca să sparĭŭ vrăbiile?"

„De ce nu? Ce ostenélă afli tu în aceea?"

„Nicĭ o ostenélă aievea, şi chiar pentru aceea nu-mĭ place lucrulŭ acesta. Eŭ iubescŭ numaĭ greutatea, munca şi pericolulŭ."

„Tacĭ, hodorógă! Celŭ ce cércă pericolulŭ, îlŭ află. Dacă nu-ţĭ place la unchiaşulŭ Mateo, am vorbităŭ cu vĕrulŭ meŭ, cu Gil Pinnones, şi elŭ te va luá să-ĭ păzescĭ porcii."

„Chiar asta-mĭ maĭ lipsiá. Ce am eŭ să-ĭ păzescŭ porcii luĭ Gil Pinnones? Păzéscă-şi-ĭ, dacă-ĭ trĕbuescŭ!"

„Cu alte cuvinte tu nu vreĭ să lucri, ştrengariule. Nu vreĭ, să se facă din tine unŭ omŭ aşeđatŭ, şi să fiĭ sprijóna mameĭ tale. Ce? Vorbesce!"

„Din contră, părinte, din contră! Aceea stă odată, că n'am să mĕ facŭ unŭ perdevĕră şi să-mĭ petrecŭ timpulŭ pre acasă ca unŭ melcŭ. Dacă o fi să morŭ, nu-mĭ pasă. . . Aceea însă n'o voiŭ suferí odată cu capulŭ, ca cineva să-mĭ đică: Etă unŭ prostalăŭ din Rota!"

„Veĭ vedé dar, dragulŭ meŭ Montevideo, că cu tóte aceste veĭ avé să te ducĭ la vĕrulŭ Gil Pinnones. Chiar eŭ însu-mĭ am să te ducŭ până acolo, şi dacă veĭ fugí, te voiŭ prinde şi te voiŭ duce înapoĭ de ureche. Însémnă-ţĭ-o!. . . Că dóră n'am umblatŭ eŭ atâta timpŭ înzădarŭ încóce şi încolo, numaĭ ca să te potŭ căpătuí! Căcĭ ce cređĭ? nu-ĭ lucru uşorŭ, să ajungă cineva păzitoriŭ de porcĭ la bogatulŭ meŭ vĕrŭ Gil Pinnones. Nicĭ o vorbă maĭ multă! Chiar de mâne înainte aĭ să-ţĭ ocupĭ locultŭ!"

În điua următóre Tomasillo fugì pre bordulŭ uneĭ năĭ, de unde n'a putută maĭ multŭ nimenĭ să-lŭ aducă. Şi fiindŭ că erá fórte diligentŭ şi isteţŭ, placŭ tuturorŭ, dar maĭ cu samă căpitanuluĭ, care după scurtŭ timpŭ îlŭ numì quarteron, titulă, ce o capĕtă învĕţăceiĭ de marină, după ce li-se gată timpulŭ de învĕţătură, şi cândŭ apoĭ primescŭ şi o parte din plata unuĭ mărinariŭ.

„Tu eştĭ asemenea cucuruzuluĭ de bradŭ," îĭ đise părintele Nolasco luĭ Tomasillo, cândŭ veni întâia dată acasă, „totŭ baţĭ la elŭ, până te urĕscĭ, şĭ-apoĭ pre urmă şi celŭ dintâiŭ grăunţŭ, ce ese dintr'însulŭ, ţĭ sare în ochĭ."

„Sciţĭ ce, părinte, cum đice proverbiulŭ, suntŭ treĭ lucrurĭ, carĭ facŭ pre unŭ omŭ: esperinţa, marea şi curtea regeluĭ."

(Va urmá.)

O cunună neveştedită pre mormîntulŭ luĭ Freppel.

Amŭ amintitŭ în numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre perderea ireparabilă, ce a îndurat'o biserica francesă prin mórtea celebruluĭ episcopŭ de Angers, Charles E. Freppel. În 29 Decembre a fostŭ înmormîntatŭ regretatulŭ Prelatŭ în presenţa alorŭ 1000 de preoţĭ şi aprópe 100,000 de ómenĭ. Nu scimŭ, fost'a acoperitŭ cosciugulŭ mareluĭ mortŭ cu cununĭ saŭ ba; o cunună însă de sigurŭ le va fi întrecutŭ pre tóte, înţelegemŭ cununa aceea admirabilă, ce a împletit'o în onórea repausatuluĭ contele *Albertŭ de Mun* într'o epistolă, ce ĭ-a adresat'o secretaruluĭ episcopuluĭ Freppel. Étă o parte din acea epistolă:

„Nu e cu putinţă a mĕsurá într'o *singură* đi perderea, ce amŭ suferit'o; numaĭ pre încetulŭ o vomŭ puté cuprinde, în mĕsura aceea, în care se vorŭ ivi érăşĭ cestiunile acele, în carĭ eramŭ dedaţĭ a ne încrede în dînsulŭ, învĕţatulŭ celŭ pururea promptŭ şi pregătitŭ la luptă. Nu vorbescŭ numaĭ despre cestiunile religióse: elŭ erá în curentŭ cu tóte celealalte cestiunĭ, şi încă nu numaĭ superficialŭ, ci chiar fundamentalŭ.

Elŭ erá unŭ spiritŭ universalŭ, care pre lângă o agerime întru adevĕrŭ estraordinară a minţiĭ maĭ dispunea şi de o siguritate neîndătinată a memorieĭ; elŭ sciá aprópe tóte şi se şi nisuiá a scĭ tóte. Mergêndŭ într'o đi la dînsulŭ, ca să-lŭ consultezŭ referitorŭ la unŭ amandamentŭ, ce voiam să-lŭ facŭ la o lege şcolară, care erá sub desbatere, îlŭ aflaĭ încunjuratŭ cu o mulţime de opurĭ, carĭ tractaŭ despre întărirea fortificaţiunilorŭ, şi în timpŭ de dóuĕ óre întregĭ mĕ întreţinŭ despre acestŭ obiectŭ, vorbindu-mĭ cu siguranţa unuĭ matematicŭ şi cu patriotismulŭ unuĭ soldatŭ despre deosĕbitele sisteme şi metóde.

Cu altă ocăsiune l'am întrebatŭ, cu ce studiŭ se ocupă pre lângă afacerile sale îndătinate. Răspunsulŭ a fostŭ, că chiar acum voesce să se apuce de demustrarea postulatuluĭ Euclidianŭ, de-órece e rușine pentru sciinţă a nu fi stătorită încă acéstă cestiune. Pre tribuna parlamentară întocmaĭ ca şi în conversaţiunile private îlŭ ascultamŭ vorbindŭ cu adevĕrată măestrie despre tóte materiile posibile; în dreptulŭ canonicŭ întocmaĭ ca şi în celŭ civilŭ, în sciinţele juridice întocmaĭ ca şi în celealalte ramurĭ ale sciinţelorŭ erá într'o formă acasă. De câte orĭ ne-a uimitŭ cu ocasiunea desbaterilorŭ referitóre la politica colonială prin cunoscinţele sale perfecte geografice şi prin recitarea fără greşélă a numirilorŭ celorŭ maĭ barbare de pre marea indică şi chineză. Şi câtŭ se potenţézĕ admiraţiunea nóstră, dacă vomŭ cugeta, că acestŭ oratorŭ parlamentarŭ, care luá parte la tóte desbaterile, şi avea în dĕrĕptulŭ sĕŭ o activitate literară şi profesorală teologică de 20 de anĭ, care singură ar fi fostŭ de ajunsŭ pentru a-ĭ asigurá unŭ nume neperitorŭ, maĭ avea să pórte şi grijile uneĭ diecese, a căreĭ guvernare n'o lăsá din mână nicĭ pre unŭ singurŭ momîntă!

Şi totuşĭ aceste suntŭ numaĭ o parte, numaĭ o faţă a acestuĭ caracterŭ mare. Ceea ce-lŭ ridică pre Mgr. Freppel în ochiĭ catolicilorŭ şi ceea ce-ĭ asigură recunoscinţa şi alipirea entusiastică a tuturorŭ şi maĭ alesŭ a Cleruluĭ ruralŭ, erá devotamentulŭ nemărginitŭ şi zelulŭ înflăcărată pentru causa şi şi pentru apĕrarea bisericeĭ. În ceĭ din urmă đece anĭ, în carĭ s'a îndeplinitŭ opera tristă de persecuţiune bisericéscă, elŭ neîntreruptŭ a fostŭ la pândă luptându-se fără témă pentrŭ fiesce care positie, şi stându la pândă a şi murităŭ.

La capetulŭ şedinţelorŭ triste din 11 şi 12 Decembre, cândŭ îlŭ vedeam obositŭ şi suferitorŭ, purtându în faţă chipulŭ morţiĭ, şi cu tóte aceste pregătindu-se la vorbire, îĭ điseĭ, să nu se ostenéscă; nu voiŭ uitá nicĭ odată tonulŭ acela pĕtrunsŭ de consciinţa detorinţeĭ sale, cu care mĭ-a rĕspunsŭ: „Trebue să vorbescŭ cu tóte aceste, trebue să rostescŭ vorbirea asta; o detorescŭ bisericeĭ şi cleruluĭ!" Către altulŭ, care asemenea îĭ vorbise despre starea sănĕtăţiĭ şi despre sfaturile medicilorŭ, a đisŭ păşindŭ spre tribună: „Fără îndoiélă vorbirea mĕ va obosí fórte, dar trebue să fie, şi dacă în optŭ đile ar trebuí să morŭ." Asta s'a întîmplatŭ în 12 Decembre; în 22 erá deja unŭ cadavru. Încă şi în 17 Decembre a fostŭ la loculuĭ sĕŭ; surprinsŭ de unŭ proiectŭ de lege referitorŭ la comptabilitatea bisericéscă, a aflatŭ încă atâta putere, ca să vorbéscă. Acésta a fostŭ cea din urmă învĕţătură, ce ne-a dat'o, şi chiar prin asta, maĭ multŭ încă decâtŭ prin elocinţa, sciinţa şi dialectica sa neîntrecută, a fostŭ şi va rĕmâné elŭ mare. Elŭ erá preotŭ şi episcopŭ în tótă puterea cuvîntuluĭ: Ecce sacerdos magnus!

Nu-ĭ lipsiaŭ luĭ nicĭ alte vîrtuţĭ, carĭ eraŭ cunoscute de toţĭ, şi altele, carĭ eraŭ necunoscute de lume. Ar trebuí întrebaţĭ pre ceĭ maĭ micĭ şi umiliţĭ; eĭ ar' puté să descopere taĭna acésta. În diua morţiĭ sale am auditŭ pre şerbitoriĭ parlamentuluĭ, cum îmĭ vorbiaŭ despre dînsulŭ şi mĭ-aŭ împărtăşitŭ multe lucrurĭ, carĭ nu-mĭ este ĭertatŭ a le spune, despre carĭ însă potŭ să spunŭ, că dovedescŭ maĭ strălucitŭ decâtŭ orĭ ce bunătatea de inimă şi iubirea către de-aprópele a reposatuluĭ prelatŭ."

Étă cine a fostŭ Freppel. A fostŭ preotŭ mare. Elŭ a fostŭ şi alŭ nostru. Durerea Francesilorŭ este şi durerea nóstră. — Dumneđeŭ să-lŭ odihnéscă între Sânţiĭ Sĕĭ!

Avisŭ literarŭ.

Rogŭ pre Onoraţiĭ Fraţi Preoţĭ, carĭ ar' dorí a-şi procurá *„Catechismulŭ romanŭ"*, ca să se îndrepte cu comandele la subscrisulŭ în *Năsĕudŭ (Naszód)* unde m'am aşeđatŭ strămutându-mĭ domiciliulŭ dela Gherla.

Dr. Ioanŭ Popŭ.

Economie.

O condițiune neîncunjurată la desvoltarea plântelorŭ din oluri este, să muiămŭ din cându în cându cu ajutorulŭ unuĭ lemnuțŭ ascuțitŭ pământulŭ din oluri. Pentru-că în urma udatuluĭ desŭ pământulŭ se întăresce ast-felŭ, cătŭ nu maĭ póte străbate la rădăcinele plântelorŭ nicĭ apă nicĭ aerŭ. Ĕră fără apă și aerŭ plântele nu potŭ prosperá.

Nucĭ râncede. Ĭérna se întîmplă adeseorĭ, că nucile se râncedescŭ și ast-felŭ nu se potŭ folosí. Râncedirea acésta o putemŭ împedecá fórte ușorŭ. Punemŭ nucile în lapte călduțŭ și le lăsămŭ acolo dóuĕ dile, apoĭ le scótemŭ și le uscămŭ. Putemŭ să folosimŭ în locŭ de lapte și apă sărată încălditá; în casulŭ acesta însă trebue să lăsămŭ nucile în apă vre-o 5—6 dile. Nucile tractate în chipulŭ acesta își vorŭ conservá gustulŭ naturalŭ, ér dacă aŭ avutŭ gustŭ rĕŭ, îlŭ perdŭ.

Societatea pre acții pentru fabricarea de celulosă în Brașovŭ și-a ținutŭ adunarea sa generală în Pesta în 29 Decembre 1891. Aŭ fostŭ representate 8357 acții. Bilanțulŭ anuluĭ 1890—1891 dovedesce o perdere de 268.847 fl. 77 cr., la carĭ adaugêndu-se perderile din anulŭ 1889—90 de 82.955 fl. 62 cr., resultă o perdere totală de 351.803 fl. 39 cr. Raportulŭ dă locŭ sperăriĭ, că pre viitorŭ se vorŭ puté evitá asemenea perderĭ. La propunerea direcțiuniĭ adunarea generală a decisŭ reducerea capitaluluĭ fundaționalŭ la 500.000 fl.

Esportulŭ nostru de cucuruzŭ. În timpulŭ din urmă s'a pututŭ observá, că esportulŭ cucuruzuluĭ nostru în Germânia cresce totŭ maĭ multŭ. Trenurile abia potŭ să transpórte cantitățile cele marĭ de cucuruzŭ cumpĕrate de neguțătoriĭ germânĭ. Cucuruzulŭ își află piața maĭ alesŭ în Silesia prusiană și în jurulŭ Berlinuluĭ, unde locuitoriĭ îlŭ folosescŭ la facerea pânii, amestecându făina de cucuruzŭ cu făina de grâŭ și de sĕcară. În luna trecută aŭ fostŭ esportate pentru piețele Germânieĭ 245 milĭ de măjĭ metrice, cantitate, la care asemenea încă până aci nu s'a fostŭ esportatŭ dela noĭ în Germânia. Acum în urma reducerilorŭ de taxe esportulŭ de cucuruzŭ are să fie și maĭ mare și după totă probalitatea își va ajunge culmea la primăvară. Economiĭ nostri decĭ să fie cu grige și să nu-și vîndă cu prețurĭ neînsĕmnate depositele lorŭ de bucate și în specialŭ de cucuruzŭ.

Se cércă cucuruzŭ și cartofĭ! Reuniunea economică regnicolară a adresatŭ tuturorŭ economilorŭ din țéră o provocare, în care le face cunoscutŭ, că la primăvară va fi lipsă mare de cartofĭ și de cucuruzŭ nu numaĭ pentru esportŭ ci și pentru maĭ multe părți ale țĕriĭ, în carĭ nu s'aŭ făcutŭ nicĭ crumpenele nicĭ cucuruzuluĭ. Reuniunea rógă pre economiĭ, carĭ aŭ deposite de cucuruzŭ saŭ de crumpene, să însciințeze despre acésta în interesulŭ lorŭ binepriceputŭ reuniunea, spunêndŭ în ce lună, cu ce prețurĭ și la care stație de căĭ ferate voiescŭ să pună la dispositie depositulŭ lorŭ, precum și cantitatea de care dispunŭ. Epistolele suntŭ a se adresá la: *Országos gazdasági egyesület. — Budapest. Köztelek.*

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Timpulŭ în decursulŭ sĕptĕmâneĭ trecute în cele maĭ multe părțĭ ale țĕriĭ a fostŭ móle și umedŭ. Ninsorile aŭ fostŭ urmate de ploĭ. Economiĭ dicŭ, că timpulŭ acesta ar fi favoritorŭ pentru sĕmĕnăturĭ. În unele părțĭ însă e zăpadă și frigŭ mare.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta în decursulŭ sĕptĕmâneĭ a fostŭ cam slabŭ. *Grâŭ curatŭ* a ajunsŭ puținŭ la vîndare și n'a fostŭ de ajunsŭ pentru a acoperí lipsa morilorŭ. Prețurile aŭ scădutŭ cu câțiva cruceri la maje. S'a vîndutŭ maja metrică cu fl. 10.80—11.—. Esportŭ n'a fostŭ nicĭ în sĕptĕmâna trecută. *Sĕcara* n'a prea fostŭ cercată, cu tóte aceste prețurile s'aŭ ridicatŭ. S'a vîndutŭ maja cu fl. 10.35—10.65. *Orzŭ* și *ovĕsŭ* a sositŭ puținŭ și nu eraŭ cercate. Maja de orzŭ s'a vîndutŭ cu fl. 6.30—6.60. ĕră cea de ovĕsŭ cu fl. 6.10—6.45. *Cucuruzŭ* vechiŭ nu s'a vîndutŭ maĭ de locŭ. Cucuruzulŭ noŭ a crescutŭ în prețŭ. Aŭ fostŭ vîndute aprópe 20.000 de măjĭ cu fl. 5.70—5.85. Circulația în comerciulŭ de bucate *pre terminŭ* în urma timpuluĭ móle a fostŭ fórte slabŭ. Tóte prețurile aŭ căduțŭ.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch pentru marfa grea a fostŭ favoritorŭ, ĕră pentru marfă *ușóră* a fostŭ slabŭ. S'a plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleșĭ 46—48 cr., bĕtrânĭ 44—45, tinerĭ greĭ 46—46½ cr., marfă *țĕrănéscă* 41—44 cr., *sĕrbescĭ* 40—44 cr., la chg. curatŭ. Aŭ sositŭ în Steinbruch în sĕptĕmâna trecută cu totulŭ 8934 rîmătorĭ.

Bursa de Budapesta.

Din 7 Ian. st. n. 1891.

Renta de aurŭ ung. 4%	107.—
« « hârtie « 5%	101.50
Împrumutulŭ căiloru ferate ung.	117.25
Amortisarea detorieĭ căiloru ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	98.75
Amortisarea detorieĭ căiloru ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	114.—
Amortisarea detorieĭ căiloru ferate de Ostă ung. (3-a emisiune).	—.—
Bonurĭ rurale ung.	91.50
« « croato-slavóne	104.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vinŭ	—.—
Obligățiunile desp. regaliilorŭ	96.80
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	137.50
Losurĭ pentru regularea Tisei	130.—
Renta de hârtie austriacă	102.25
« « argintŭ austriacă	92.30
» « aurŭ austriacă	109.—
Losurile austr. din 1860.	137.50
Acțiunile bancei austro-ungare	1010.—
« « de creditŭ ung.	333.—
« « « « austr.	290.30
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.63
Napoleon-d'orĭ	9.34
Mărcĭ 100 imp. germâne	57.95
Londra 10 Livres șterlingĭ	117.90

Prețulŭ mărfurilorŭ.

Piața din Blașiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 7.— până 7.50, — grâŭ mestecatŭ fl 5.— până 6.50, sĕcară fl. 5.— până 6.—, — ovĕsŭ fl. 2.50 până fl. —.—, cucuruțŭ fl. 4.10 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.— până fl. —.—, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 40 cr. până —, carnea de viteluŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece 28 până — cr., — 10 óuĕ cu 20 până — cr.

Posta Redacțiuniĭ: M. O. D. *A. I.* în *B.* Banĭ i-am primitŭ cu multămită. Anŭ noŭ fericitŭ!

Editorŭ și redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Fundată în an. 1800.

K. Zechmeister și Fiulŭ

Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale imp. și reg. Archiducele Josifŭ.

neguțătorŭ de articli de mĭere și céră

în Győr

recomândă atențiuniĭ binevoitóre a Onoratuluĭ Clerŭ luminile lorŭ de céră:

Lumini adevĕrate de céră 1-a unŭ kg.	**fl. 2.50**
„ „ „ „ **2-a** „ „ „	**2.00**
Lumini de céră artificială . . „ „ „	**1.40**
Pascalis I-a . . . . . „ „ „	**2.60**
„ **II-a** . . . . . „ „ „	**2.00**
Lumini galbine de céră . . . „ „ „	**2.00**

Luminile se află în orĭ ce mărime, și la comande superióre la 10 kgrame se espedéză francate la orĭ ce stațiune de poste, de năĭ saŭ de căĭ ferate.

Bunătatea luminilorŭ nóstre de céră o dovedescŭ nenumĕrate scrisorĭ de recunoscință.

Cu deosĕbită stimă

(3) 1—10 **K. Zechmeister și Fiulŭ.**

JOSIFU GAVORA (1) 2—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațuluĭ Nr. 17

Recomândŭ cu prețurĭ de cele maĭ convenabile și în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoțescĭ și **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru bisericĭ și reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ și de pompe funebre.

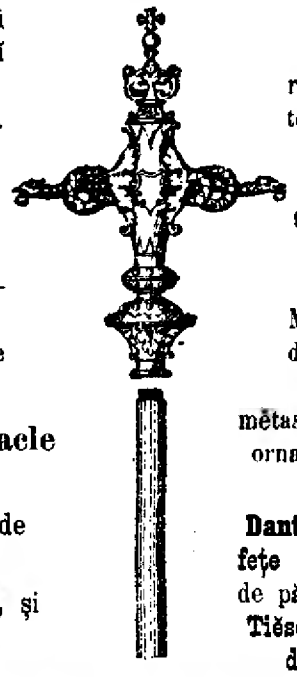

Candelabre, racle și **potire, luminarie** de **parete** și de **altariŭ,** și **candele.**

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ și de mĕtasă, *precum și de* ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucĭ** de părete și de scólă. **Tiĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de prețurĭ și preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 16 Ianuariŭ 1892. Numĕrulŭ 3.

Unŭ cuvîntŭ seriosŭ şi din inimă cătră clerulŭ nostru.

*** „*Mărire întru ceĭ de susŭ luĭ Dumnedĕŭ, şi pre pămîntŭ pace, şi între ómenĭ bună învoire.*“ Cuvintele aceste sânte aŭ resunatŭ în sĕptĕmâna trecută în tóte sfintele nóstre biserici, cândŭ amŭ serbatŭ începutulŭ mântuirii nóstre, Nascerea Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ.

Este multŭ semnificativŭ, că în cea dintâiŭ salutare a venirii Fiuluĭ luĭ Dumnedĕŭ pre pămîntŭ, se amintesce *pacea*, ca unulŭ dintre bunurile cele maĭ marĭ, ce le-a adusŭ elŭ între ómenĭ. Pentru aceea în biserică, preoţimea, carea a primitŭ puterea de a sânţi pre credincioşi până la capetulŭ lumiĭ, de comunŭ, cândŭ cu puterea acésta binecuvîntă poporulŭ, *pace* şi nu altŭ ceva este aceea ce-ĭ cere atunci dela Dumnedĕŭ prin cuvintele: *Pace tuturorŭ!* Éră între cele optŭ vîrtuţi eroice, carĭ câştigă omuluĭ fericirea şi pămîntéscă şi ceréscă, unŭ locŭ de frunte îlŭ ocupă facerea de pace, căcĭ la fiesce care sântă Liturgie cântămŭ: „*Fericiţi făcătoriĭ de pace, căcĭ aceia fiiĭ luĭ Dumnedĕŭ se vorŭ chema!*“

Dacă Dumnedĕŭ însu-şĭ şi sânta luĭ biserică a preţuitŭ şi preţuescŭ aşa multŭ *pacea*, atunci în biserică nimenĭ nu este, nu póte fi în mĕsură aşa mare obligatŭ la deprinderea vîrtuţiĭ acesteia, la cultivarea păciĭ, ca clerulŭ. Căcĭ Dómne, ce inconsecinţă urîtă şi respingătóre este aceea, cândŭ unŭ preotŭ la serviţiile dumnedĕescĭ binecuvîntă din uşa împĕrătéscă poporulŭ cu cuvintele: *Pace tuturorŭ!* şi apoĭ elŭ nimica nu cultivă maĭ puţinŭ póte ca pacea.

Ce vomŭ dice dară din punctŭ de vedere corectŭ bisericescŭ despre preoţiĭ aceia, carĭ iubescŭ aşa multŭ cérta cu fraţiĭ lorŭ prin foile nóstre publice? Ce vomŭ dice despre aceĭ preoţi, carĭ în acelea-şi foĭ atacă de multe orĭ fără îndurare pre fraţiĭ lorŭ, ce servescŭ la acela-şi altariŭ, fără să le fie greşitŭ nimica? Ce vomŭ dice de aceĭ preoţi, carĭ folosescŭ foile publice spre a înegri pre aceia, carĭ le staŭ în calea aspiraţiunilorŭ proprie? Ce vomŭ dice despre aceia, carĭ în atacurile aceste se acoperŭ cu masca de binevoitoriĭ biserice şi naţiunii, ca să-şi pótă ascunde intenţiunile adevĕrate? De bună sémă orĭ ce bine sîmţitorŭ va dice, că ataríĭ preoţi nu numaĭ că nu folosescŭ chiar nimicŭ nimĕnuĭ, cĭ din potrivă îşi strică fórte multŭ sie-şi, bisericeĭ, naţiunii şi cu deosĕbire cleruluĭ preste totŭ.

De maĭ mulţi anĭ amŭ urmăritŭ cu totă luarea aminte corespondinţele acele maĭ multŭ anonime de prin foile nóstre publice, în carĭ unulŭ saŭ altulŭ este atacatŭ nu odată chiar şi în onóre. Şi óre la ce resultatŭ amŭ ajunsŭ? La acela, că în cele maĭ multe din corespondinţele aceste, dacă nu chiar în tóte, preoţiĭ şi nu alţiĭ aŭ fostŭ aceia, carĭ s'aŭ atacatŭ uniĭ pre alţiĭ. După preoţi clasa nóstră inteligentă cea maĭ numĕrósă este clasa advocaţilorŭ. Cu tóte aceste nu-mĭ este cunoscutŭ niciŭ unŭ singurŭ casŭ, că unŭ advocatŭ ar fi atacatŭ pre vre-unŭ colegŭ alŭ sĕŭ în foĭ pentru lucrurĭ, ce se ţinŭ strictŭ de chemarea lorŭ, deşi interesele advocaţilorŭ ajungŭ maĭ desŭ în conflictŭ decâtŭ ale preoţilorŭ. Ba şi casulŭ, că învĕţătoriĭ să se atace uniĭ pre alţiĭ prin foĭ este unŭ lucru fórte rarŭ. Pentru aceea, de câte orĭ ne cade în mână vre-o astfelŭ de corespondinţă, totdeuna scimŭ înainte maĭ cu securitate, că în aceea éră va fi vorba de înegrirea vre-unuĭ preotŭ de cătră vre-unŭ frate alŭ sĕŭ, preotŭ ca şi elŭ.

Aşa ceva a trebuitŭ să ne umplă de durere, şi credemŭ că-lŭ va umplé pre orĭ ce omŭ doritorŭ de înflorirea cleruluĭ.

Am mersŭ însă şi maĭ departe, şi câtŭ ne-a fostŭ cu putinţă am cercatŭ să străbatemŭ în motivele din carĭ purcedŭ ataríĭ corespondinţe. Şi la ce resultatŭ amŭ ajunsŭ si cu acésta? La acelŭ tristŭ resultatŭ şi la aceea tristă convicţiune, că niciŭ una din corespondinţele aceste nu se scrie din motive curate. A aspiratŭ unŭ preotŭ la unŭ protopopiatŭ, şi a căduţŭ faţă cu altulŭ. Ce face? Ĭea péna în mână şi în o corespondinţă lungă înegresce pre fratele sĕŭ, ce ĭ-a fostŭ rivalŭ. Aspiréză unŭ altulŭ la beneficiŭ şi se teme de vre-unŭ rivalŭ. Ce face? Ĭea péna în mână, scrie o corespondinţă la „Gazeta“ saŭ „Tribuna“ şi descrie pre rivalulŭ sĕŭ ca pre unŭ netrebnicŭ. A avutŭ vre-unŭ

Feuilleton.

Magiĭ dela rĕsăritŭ.

Cu privire la magiĭ, carĭ aŭ venitŭ din rĕsăritŭ să se închine „regeluĭ de curêndŭ născutŭ alŭ Iudeilorŭ“ în sânta Scriptură numaĭ atâta se enaréză, că eĭ aŭ venitŭ conduşi de o sté, pre care vĕdêndŭ-o aŭ recunoscutŭ, că aceea e stéua luĭ Mesia. Despre stéua acésta scrie s. Ignaţiŭ, episcopulŭ Antiochieĭ şi învĕţăcelulŭ sânţuluĭ evangelistŭ Ioanŭ, că: „se arĕtă o sté pre ceriŭ, care în strălucire întrecea tóte stelele; lumina eĭ nu se putea descrie şi aparíţiunea eĭ a însuflatŭ admiraţiune“ (Ep. ad Ephes. c. 19). Ce privesce starea socială a magilorŭ din însă-şi numirea lorŭ de „*μάγοι*“ putemŭ deduce, că aceia aŭ fostŭ bărbaţi distinşi, căcĭ la maĭ multe popóre orientale, precum la Babilonieni, Chaldeĭ, Međi şi Persi, „magi“ se numiaŭ, ómeniĭ, carĭ se ocupaŭ cu sciinţele atâtŭ sacre câtŭ şi profane. Maĭ alesŭ se ocupaŭ magiĭ cu astronomia, astrologia şi pređicerea întîmplărilorŭ viitóre din cursulŭ stelelorŭ, din sburatulŭ pasĕrilorŭ, din visuriĭ şi din alte lucruri contingente.

Referitoriŭ la patria magilorŭ s. Scriptură ne spune, că aŭ venitŭ „dela rĕsăritŭ“, dară nu se amintesce din care ţară, asemenea nu ni-se daŭ deslucirĭ în evangelie nicĭ cu privire la numele şi numĕrulŭ magilorŭ. Biserica încă nu s'a pronunţatŭ în privinţa acésta. Decĭ voindŭ a cunósce personalitatea magilorŭ, trebue să ne luămŭ refugiulŭ la tradiţiunea creştină şi la conjecturĭ.

Uniĭ suntŭ de părerea, că *patria* magilorŭ e Babilonia, de-órece Babilonieniĭ cultivaŭ cu deosĕbire astrologia şi la eĭ s'a păstratŭ maĭ vie credinţa despre vestirea nascerii luĭ Mesia prin o sté, cu atâtŭ maĭ vêrtosŭ că profetulŭ Bileam, care pređise venirea luĭ Mesia erá din Phetorŭ de lângă Eufratŭ, aşa dară din Babilonia, afară de aceea în urma captivităţiĭ babilonice mulţi Iudeĭ aŭ rĕmasŭ în Babilonia şi prin aceştia încă se ţinea viuă credinţa în venirea luĭ Mesia, ca a unuĭ rege iudaicŭ puternicŭ. S. Basiliŭ Marele şi s. Ioanŭ Chrisostomŭ afirmă, că patria magilorŭ e Persia, éră s. Iustinŭ Martirulŭ († 166,) Tertulianŭ († 240) şi s. Ciprianŭ (258) dicŭ, că magiĭ aŭ venitŭ din Arabia ferice (Arabia felix). Atâtŭ vechimea acestorŭ părinţi, câtŭ şi împrejurarea, că în Arabia se află tóte productele aduse dela magi, ca daruri pentru „regele Iudeilorŭ“, facŭ părerea din urmă maĭ probabilă, decâtŭ celea dóuĕ dintâiŭ.

Magiĭ, carĭ luminaţi de graţia divină aŭ alergatŭ să adoreze pre Mântuitorulŭ lumiĭ, a cărui nascere aŭ cunoscut'o din arĕtarea steleĭ, după o tradiţiune veche se numiaŭ: *Gaspar, Melcheor* şi *Balthazar*. Cea maĭ veche notiţă despre numele magilorŭ se află în o carte ascrisă luĭ Beda Venerabilulŭ († 735). Acéstă notiţă fără îndoélă este espresiunea tradiţiuniĭ vigente în secululŭ alŭ 8-lea referitóre la numele magilorŭ.

Tradiţiunea referitóre la numele magilorŭ ne spune totŭ odată şi numĕrulŭ de treĭ alŭ acestora. Acestŭ numĕrŭ corĕspunde şi celorŭ treĭ darurĭ (aurŭ, smirnă şi tămâie) ce le-aŭ oferitŭ magiĭ pruncului luĭ Isusŭ. Unŭ martorŭ clasicŭ despre numĕrulŭ ternariŭ alŭ magilorŭ ne este şi pontificele romanŭ s. Leo I (440—461) prin o cuvîntare a sa (sermo 30 de Epiphania). Considerândŭ pietatea profundă şi erudiţiunea înaltă a acestuĭ sântŭ părinte nimenĭ nu va puté negá, că elŭ amintesce numaĭ credinţa bisericeĭ romane referitóre la numĕrulŭ magilorŭ. Acéstă credinţă, care s'a păstratŭ pre timpulŭ pontificeluĭ

altŭ preotŭ unŭ procesŭ disciplinarŭ, în care pre dreptulŭ nu ĭ-a mersŭ chiar bine. Ce face? Se apucă şi pune pêna în mâna altuia, şi-lŭ face să scrie o corespondinţă lungă şi văetătóre, că unŭ unŭ preotŭ „de modelŭ“ a căḑutŭ jerfă asupririlorŭ şi nedreptăţilorŭ maĭ marilorŭ sĕĭ! Nu i-se împare unuĭ preotŭ, cum protopopulŭ saŭ altŭ organŭ bisericescŭ a pertractatŭ, resolvatŭ saŭ judecatŭ vre-o causă. Ce face? Scrie o corespondinţă despre acelŭ confrate, în care cu sofisme umblă să facă ridicolă tótă pertractarea şi judecarea causeĭ. Arde unŭ altŭ preotŭ de dorulŭ de rĕsbunare asupra unuĭ confrate alŭ sĕŭ, Dumneḑeŭ scie din ce cause. Ce face? Scrie o corespondinţă despre acelŭ confrate, în care îşĭ stîmpĕră pre câtva timpŭ setea de rĕsbunare. Şi să nu uĭtămŭ, că deşi motivele din carĭ purcedŭ astfelŭ de corespondinţe, numaĭ curate nu se potŭ numi, totuşĭ la tóte bieta naţiune trebue să servéscă de învĕlitóre, căcĭ toţi corespondenţiĭ aceştia se gerézĕ de nisce bărbaţi, pre carĭ numaĭ „ĭubirea de naţiune“ îĭ neliniştesce ḑiua şi nóptea, până ce scriindŭ corespondinţa, îşĭ câştigă liniştea, căcĭ atuncĭ cugetă, că aŭ mântuitŭ naţiunea de pĭerire.

Acum, să-şĭ pună orĭ şi cine mâna pre inimă şi să rĕspundă, óre póte aşa ceva servi spre onórea clerului? Óre stima şi respectulŭ datoritŭ clerului va cresce prin aşa ceva în inima poporului? Óre nu se espune dînsulŭ prin aşa ceva însu-şĭ pre sine batjocureĭ şi disprețului celeĭalalte inteligînţe a nóstre, care este silitŭ să vaḑă, cum foile nóstre totŭ mereŭ suntŭ maculate cu certe şi înegrirĭ împrumutate de ale preoţilorŭ? Óre nu vedemŭ, că prin purtarea acésta a unorŭ membri aĭ elerului amŭ ajunsŭ deja acolo, că gazetariĭ nostri vorbescŭ despre preoţime, şi chiar despre Archiereĭ numaĭ ca pre umerĭ în unŭ tonŭ poruncitorŭ şi lipsitŭ de respectulŭ cuvenitŭ.

Timpulŭ de astăḑĭ preste totŭ nu este favorabilŭ stimeĭ clerului. Purtarea acésta a unorŭ membri din clerŭ însă îlŭ facŭ şi maĭ nefavorabilŭ. Aŭ nu vorbescŭ şi afară de aceea destuĭ dintre semiinteligenţiĭ nostri cu disprețŭ despre clerŭ? Cum nu va cresce disprețulŭ acesta şi maĭ tare cândŭ vĕdŭ, că nicĭ o clasă din inteligînţa nóstră nu se dejosesce pre sine până acolo, câtŭ să se certe şi înegréscă publice prin foĭ, cum facŭ unĭĭ membri din clerŭ.

Scimŭ, că ceĭ maĭ mulţĭ preoţĭ, carĭ suntŭ şi ceĭ maĭ bravĭ nu ĭeaŭ parte nicĭ odată la atarĭ certe şi înnegrirĭ publice şi detestézĕ din inimă pre ceĭ ce ĭeau parte la ele, pentru că sciŭ, că sânta biserică în instituţiunile eĭ ofere fiesce căruĭ credinciosŭ laicŭ saŭ preotŭ mijlóce de a se apĕrá în contra la orĭ ce i-s'ar părĕ a fi asuprire. Sciŭ eĭ maĭ departe, că de aceea se ţinŭ sinódele protopopescĭ maĭ cu samă în fiesce care anŭ, ca acolo la olaltă cu toţiĭ să se sfătuéscă cu privire la ştergerea de orĭ şi ce abusŭ şi împlinirea de orĭ şi ce lipse, şi aşa interesulŭ adevĕratŭ faţă cu binele biserieeĭ nu pretinde nicĭ odată apelaţiune la forulŭ necompetentŭ şi neputinciosŭ alŭ Gazetarilorŭ, carĭ se bucură de asemenea corespondenţe, fiindŭ-că îşĭ umplu cu ele spaţulŭ, şi eĭ nu perdŭ nimicŭ, ci perde numaĭ clerulŭ din vaḑa sa.

Până astăḑĭ la noĭ totŭ numaĭ clerulŭ este, care pórtă în linia primă sarcina cultivărĭĭ némului nostru. Elŭ cresce ceĭ maĭ mulţĭ inteligenţi, juristĭ, advocaţĭ, medicĭ, preoţĭ şi altĭĭ, elŭ susţine jurnalistica nóstră, chiar şi aceea, carea începuse a-şĭ bate jocŭ de religiune şi ministriĭ eĭ, elŭ este celŭ de întâiŭ cândŭ e vorba de contribuirĭ pentru scopurĭ culturale, elŭ face cele maĭ multe fundaţiunĭ publice, elŭ susţine societăţile nóstre de cultură. Totŭ atâte titule, pentru carĭ trebue să meriteze stima şi recunoscinţa publică. Fiesce care preotŭ ar trebui să fie consciŭ de acésta, şi să nu-şĭ uĭte de demnitatea sa într'atâta, câtŭ din nisce motive puţinŭ laudabile să alerge la graţia vre-unuĭ gazetarŭ, ca să-ĭ deschidă colónele spre a înnegrí pre fratele sĕŭ, şi ce e maĭ multŭ, ba chiar ridiculŭ, să considere acele colóne de organŭ, prin care se pronuncie „forulŭ supremŭ alŭ opiniunĭĭ publice“, adecă gazetariĭ, şi în chipulŭ acesta uĭtândŭ pre Episcopulŭ, Mitropolitulŭ şi Capulŭ bisericeĭ să ridice pre gazetarĭ preste toţĭ aceştia până la o înălţime olimpică, în care trebue să ameţéscă eĭ înşĭ-şĭ vĕḑendu-se unde aŭ ajunsŭ.

Ce ne atinge pre noĭ, dechiarămŭ cu tótă francheţa, că de câte orĭ se vorŭ maĭ ivĭ ast-felŭ corespondinţe, totŭ-deuna le vomŭ considerá şi tractá ca pre nisce simptóme ale unuĭ morbŭ adâncŭ rădăcinatŭ în unĭĭ din membriĭ clerului nostru, până atuncĭ, până cândŭ nu vorŭ încetá cu totulŭ, de-órece este şi va rĕmâné o ruşine pentru clerulŭ nostru, că unĭĭ preoţĭ alérgă după „dreptate“ la gazetarĭ şi espunŭ întregŭ clerulŭ rîsuluĭ publicŭ, ceea ce nicăirĭ în lumea civilisată nu se maĭ întîmplă. Pentru aceea amŭ şi dorĭ, să nu ni-se maĭ deĭe ocasiune a păşĭ în contra unorŭ ast-felŭ de preoţĭ.

În ajunulŭ conferinţeĭ naţionale. — Preste câteva ḑile se va intruní la Sibiiŭ conferinţa delegaţilorŭ partiduluĭ naţionalŭ romănŭ spre a hotărí ţinuta faţă cu alegerile viitóre.

Dacă nu ne înşélă tóte semnele, atuncĭ maĭ că putemŭ ḑice înainte, că şi conferinţa acésta se va pronunţá pentru pasivitate.

Chiar pentru aceea însă aflămŭ cu cale încă înainte de conferinţă a atrage atenţiunea publiculuĭ românescŭ asupra uneĭ împrejurărĭ de mare însĕmnătate.

Nu putemŭ sci, că óre pre dreptulŭ saŭ pre nedreptulŭ s'a ḑisŭ totŭ-deuna de cătră contrariĭ nostri, că poporulŭ românescŭ

Leo I, fără îndoélă a esistatŭ în biserica romană şi înainte de dînsulŭ, şi se póte reduce la primulŭ pontifice romanŭ, la s. Petru, care nu a pututŭ fi în rătăcire cu privire la acéstă cestiune.

În timpulŭ maĭ noŭ unĭĭ scriitorĭ protestanţĭ aŭ începutŭ a combate tradiţiunea veche şi universală despre numĕrulŭ magilorŭ, provocându-se la picturile descoperite prin catacombe, în carĭ numĕrulŭ magilorŭ difere. În unele picturĭ suntŭ representaţĭ numaĭ doĭ magĭ adorându pre Isusŭ, în altele suntŭ, patru saŭ şese. Pentru apĕrarea tradiţiuniĭ creştine, ca şi în alte cestiunĭ referitóre la cultulŭ, disciplina şi credinţa bisericeĭ preste totŭ, scriitoriĭ catolicĭ aŭ recursŭ şi la „Teologia monumentală“ depusă în picturile, sculpturile şi înscripţiunile, ce s'aŭ descoperitŭ prin catacombe şi prin cemeteriele vechĭ creştine, şi acéstă „teologie“ comprobéză deplinŭ credinţa bisericeĭ catolice. În specie cu privire la numĕrulŭ ternariŭ alŭ magilorŭ s'a descoperitŭ nu de multŭ prin Mgr. Wilpert o pictură în catacombele din Roma, care delătură orĭ ce îndoélă. Încă nemuritorulŭ scrutătorŭ alŭ catacombelorŭ romane Cavaliere Bosio dădŭ preste o cameră de înmormîntare (cubilum) în o catacombă, dară fiindŭ colorile pictureĭ de pre coperişulŭ camereĭ şterse maĭ de totŭ, Bosio nu putŭ aflá, ce a representatŭ aceea pictură. Trecândŭ de atuncĭ treĭ sute de anĭ umeḑéla a nimicitŭ şi maĭ multŭ urmele slabe ale picturiĭ, cu tóte acestea diligînţa neobositá aluĭ Wilpert, care ḑile întregĭ stândŭ în genunchĭ priviá neclintitŭ la urmele pictureĭ, îĭ succese a o descifrá. Pictura descifrată de Wilpert represintă unŭ ciclu de scene religióse astfelŭ grupate, încâtŭ mijloculŭ îlŭ ocupă o pictură măĭ mare încunjurată de o ramă patru-unghiulară, precândŭ singuraticele figurĭ din cele 4 cornurĭ suntŭ încunjurate de cercurĭ, şi totŭ între dóuĕ cercurĭ se află alte figurĭ. Imaginea maĭ mare din mijlocŭ representă judecata particulară, ce se ţine asupra unuĭ omŭ îndată după mórtea luĭ; Isusŭ Christosŭ şede pre scaunŭ ca judecătorŭ, de-a drépta şi stânga luĭ şedŭ 6—8 figurĭ de sânţĭ. Figurile singuratice din cele 4 cercurĭ representă suflete de ale morţilorŭ rugându-se.

Din scenele aflătóre între cercurĭ, cea dintâiŭ (de-asupra Întrărĭĭ în cameră) representă Bună-Vestirea făcută Pracurateĭ Fecióre de cătră îngerŭ. A dóua scenă representă pre ceĭ *treĭ magĭ* în călĕtorie mergêndŭ unulŭ după altulŭ, conduşĭ de sté. Stéua are forma monogramului luĭ Christosŭ anume IX. ast-felŭ combinate, încâtŭ I se ridică cu multŭ maĭ în susŭ decâtŭ X. A treia scenă ne pune înaintea ochilorŭ adorarea prunculuĭ Isusŭ de cătră magĭ. Precum în tóte icónele din catacombe, aşa şi aicĭ P. C. F. Maria cu pruncŭlŭ în braţe şede pre scaunŭ, şi înaintea eĭ staŭ *doĭ* magĭ în positie reverențială. A patra scenă cuprinde vindecarea orbuluĭ din nascere prin Domnulŭ Christosŭ.

Împrejurarea, că în scena a dóua vinŭ înainte treĭ magĭ, éră în a treia numaĭ doĭ, nu numaĭ confirmă tradiţiunea numĕruluĭ ternariŭ, dară esplică şi causa, pentru care în unele picturĭ se aducŭ numaĭ doĭ magĭ, precândŭ în altele patru orĭ şese. Cândŭ sujetulŭ principalŭ alŭ icóneĭ îlŭ formézĕ magiĭ, eĭ tot-deuna suntŭ representaţĭ în numĕrŭ de treĭ. Acolo unde obiectulŭ principalŭ e altă întîmplare, parte din causa spaţuluĭ, parte din a simetrieĭ vinŭ înainte acum maĭ puţinĭ, acum maĭ mulţĭ de treĭ magĭ. Unde suntŭ numaĭ doĭ, alŭ treilea de comunŭ e lăsatŭ afară din lipsa de spaţŭ. Unde suntŭ depinşĭ patru saŭ şese magĭ acésta s'a făcutŭ din causa simetrieĭ, că adecă de ambe părţile Preacurateĭ Fecióre să fie adoratoriĭ în acela-şĭ numĕrŭ. Altcum depingerea magilorŭ în numĕrŭ maĭ mare de treĭ uşorŭ se maĭ póte esplicá şi de acolo, că fiindŭ eĭ bărbaţĭ distinşĭ — dacă nu chiar regĭ — nu aŭ venitŭ singurĭ, ci însoţiţĭ de servitorĭ. Étă dară, că şi picturile de prin catacombe şi cemeterie încă confirmă tradiţiunea bisericeĭ, şi acésta e unŭ documentŭ eclatantŭ, că biserica catolică nu păstréză numaĭ adevĕrurile de credinţă şi morală nevătĕmate, ci ea e conservătórea cea maĭ fidelă şi a altorŭ adevĕrurĭ istorice, ce nu aŭ de a face cu mântuirea sufletéscă a ómenilorŭ.

nu se ţine nici cându de decisiunile conferinţelorŭ nóstre ci pre lângă tótă pasivitatea hotărîtă de conferinţă, poporulŭ totuşi a luatŭ totŭ-deuna parte la alegerî.

Acum faţă cu o atare învinuire nu putemŭ, nu ne este iertatŭ să fimŭ indiferenţi. Căci dacă în adevĕrŭ ar fi dreptŭ, cea ce susţinŭ contrariî, atunci tótă politica românéscă ar fi ilusorie.

Trebuimŭ dară cu orî ce preţŭ să constatămŭ în viitorŭ cu cifre, că óre dréptă saŭ nu este învinuirea acésta? Şi dacă este dréptă, atunci în câtŭ e dréptă şi în câtŭ nu? Acésta ar fi trebuitŭ să o facemŭ încă până acum. Dacă n'am făcut'o până acum, mai departe nu o putemŭ amâná!

Conferinţa deci va trebui să impună comitetuluî centralŭ, ca să constate numĕrulŭ alegĕtorilorŭ români din fiesce care cercŭ electoralŭ. După alegerî apoi să constate, câţi dintre alegĕtoriî aceştia aŭ luatŭ parte la alegerî, şi câţi nu. Lucrulŭ în sine nu este greŭ, căci în fiesce care comitatŭ este constituitŭ câte unŭ subcomitetŭ alŭ partiduluî naţionalŭ. Subcomitetele aceste ar' puté fórte uşorŭ aduná datele de lipsă. Comitetulŭ centralŭ apoî le-ar aduná dela subcomitete, şi le-ar publicá în organele românescî. Şi aşa s'ar puté respunde contrarilorŭ nu cu vorbe, ci cu cifre, dacă acele vorŭ fi în favorulŭ nostru. La din contră dacă cifrele ar' fi în defavorulŭ nostru, amŭ sci celŭ puţinŭ ce ne lipsesce, şi acésta ar fi unŭ câştigŭ mare pentru noî.

Partidŭ catolicŭ în parlamentulŭ Ungarieî.

Nu-î vorbă, mare lucru are să fie şi lucrulŭ acesta. Dóră în Ungaria fiesce care deputatŭ ar trebuí să apere saŭ celŭ puţinŭ să respecteze drepturile şi interesele bisericeî catolice, ale aceleî biserice, membriî căreia suntŭ maioritatea absolută a civilorŭ Ungarieî! Şi totuşî e de lipsă în parlamentulŭ Ungarieî, în parlamentulŭ regatuluî Marianŭ, formarea unuî partidŭ catolicŭ, a uneî falange neînvinse întru apĕrarea drepturilorŭ şi intereselorŭ bisericeî catolice. În Ungaria vedemŭ adecă dilnicŭ, cum daŭ în parlamentŭ năvală asupra acestorŭ drepturî şi interese, şi nimenî nu se ridică, să le apere. Nici chiar puţinîi deputaţî preoţî nu vorŭ, ca prin apĕrarea drepturilorŭ şi intereselorŭ bisericescî să-şî primejduéscă viitorulŭ. În clerulŭ latinŭ din patria nóstră nu are adecă valóre adagiulŭ: Per aspera ad astra.

De aceea totŭ cam de aceea-şî sórte are în Ungaria parte şi biserica catolică, de care sórte aŭ parte naţionalităţile nemagiare ale patrieî nóstre. Biserica catolică încă perde unulŭ după altulŭ din drepturile sale, şi dacă guvernulŭ totuşî nu purcede în contra eî cu aceea-şî mĕsură de vitregie şi volnicie, ca şi în contra naţionalităţilorŭ, nu e de vinăguvernului, ci numaî împrejurarea, că guvernulŭ acesta une-orî are lipsă de votulŭ şi sprijinulŭ episcopilorŭ şi nu va să şi-î înstrăineze.

Până acum guvernulŭ liberalŭ cu complimentărî de ale episcopilorŭ şi une orî chiar şi ale cleruluî inferiorŭ a sciutŭ să împedece formarea unuî partidŭ parlamentarŭ catolicŭ. Ba ce e maî multŭ, guvernulŭ acesta a sciutŭ să ameţéscă pre maî marii şi maî micii din clerulŭ latinŭ şi să-î facă să créda, că aşa numitulŭ liberalismŭ în patria nóstră are privilegiulŭ de a nu fi condamnabilŭ ca pre airia prin alte ţĕrî. Pre airia unŭ catolicŭ convinsŭ despre adevĕrulŭ credinţeî sale ar privi de injuriósă chiar şi numaî presupunerea, că elŭ ar consimţí cu liberalii. Şi la noî?

A fostŭ deci de multŭ aşteptată o epistolă pastorală ca şi cea a episcopuluî Schopper de Rosenau, despre care epistolă amŭ făcutŭ amintire în numĕrulŭ precedentŭ alŭ „Unirii" în revista bisericéscă. Pagubă că vocea episcopuluî Schopper a rĕmasŭ singură. Omne initium durum, dară continuarea nu maî este aşa de grea; şi totuşî vedemŭ, că altulŭ dintre episcopiî latinî aî Ungarieî nu a cutezatŭ să continue lucrulŭ începutŭ de soţulŭ lorŭ din Rosenau.

Dar resunetŭ totuşî a aflatŭ deja vocea episcopuluî Schopper. Numaî câtŭ vocea acésta n'a fostŭ înţelésă chiarŭ bine. Vocea acésta provocá în rîndulŭ celŭ dintâiŭ la formarea unuî partidŭ catolicŭ. Episcopulŭ Schopper provócă în epistola sa pastorală pre catoliciî în rîndulŭ celŭ dintâiŭ, să nu-şi dea votulŭ vre unuî liberalŭ. Şi étă ce se întîmplă cu câte-va dile maî târdiŭ în Strigoniŭ, în centrulŭ celŭ maî însĕmnatŭ alŭ catolicismuluî din Ungaria.

În cetatea acésta candidatulŭ de deputatŭ Franciscŭ Frey nu are contracandidatŭ. Plebanulŭ Dr. Iuliŭ Fehér îlŭ provócă în adunarea alegătorilorŭ, să se dechere, dacă va apĕrá cu cuvîntulŭ şi cu votulŭ sĕŭ interesele îndreptăţite ale bisericeî catolice. Candidatulŭ Frey a promisŭ cu cuvinte frumóse, că aşa va face, ĕră de altă parte a decheratŭ, cu multă însufleţire, că totŭ elŭ va fi şi acela, care ca şi până acum va remâné credinciosŭ partidului naţionalŭ şi nu se va abate dela principiele acestuî partidŭ. Decherările acestea alegătoriî le-aŭ primitŭ cu nespusă însufleţire.

Cine a cetitŭ cu băgare de sémă cuvîntările rostite maî pre urmă de contele Albertŭ Apponyi, capulŭ partiduluî naţionalŭ, acela s'a pututŭ convinge, că partidulŭ acesta e maî liberalŭ şi maî periculosŭ bisericeî catolice chiarŭ şi decâtŭ partidulŭ guvernamentalŭ, care se numesce altcum şi liberalŭ. Ĕră din trecutŭ să ne aducemŭ aminte, că dintre partidele caseî de josŭ a Ungarieî chiarŭ partidulŭ, ce se numesce astădi partidŭ naţionalŭ, a votatŭ cu cea maî mare ostentare pentru căsătoria civilă. Şi Frey, care a promisŭ, că va să apere interesele bisericeî catolice, cu aceea-şî rĕsuflare, va rĕmâné de odată credinciosŭ şi principiilorŭ partidului naţionalŭ! Şi bucuria e mare în Strigoniŭ. Aşa ne spune „Magyar Állam".

Bunŭ începutŭ! Dacă şi continuarea va fi totŭ aşa, atunci putemŭ prevedé, că interesele bisericei catolice şi de ací încolo vorŭ fí despreţuite în casa de josŭ a Ungarieî ca şi până acum. Catoliciî latinî din Ungaria încă potŭ dice: *La noî e putrĕdă mĕrulŭ.*

Într'aceea partidulŭ liberalilorŭ din Strigoniŭ încă şi-a alesŭ candidatŭ şi anume pre profesorulŭ de universitate Acaţiŭ Timon. O deputăţiune a pornitŭ apoi la Budapesta spre a-lŭ rugá, să priméscă acéstă candidare. A şi primit'o, ĕră apoi s'aŭ dusŭ cu comisiune şi candidatŭ împreună, de aŭ esprimatŭ omagiulŭ sĕŭ nouluî Primate. Primatele, după cum ne împărtăşesce maî târdiŭ „Magyar Állam" fără de niciunŭ comentarŭ, î-a şi primitŭ cu multă condescendinţă şi a decheratŭ, că dînsulŭ încă se alăturăla „candidatulŭ partiduluî liberalŭ" şi că dînsulŭ nu póte să spriginéscă fără numaî partidulŭ guvernamentalŭ.

Noî amŭ nutritŭ sperarea cam idealistă, că din epistola Escelenţeî Sale episcopuluî de Rosenau va rĕsărí ca dintr'unŭ sĕmbure arborulŭ frumosŭ alŭ unuî centru catolicŭ, care pătrunsŭ fiindŭ de principiile catolice va purcede aşa, precum a purcesŭ centrulŭ Germânilorŭ, care a îmbrăţişatŭ cu atâta căldură causa asupriţilorŭ Polonî. Dară se vede, că şi în casulŭ de faţă parturiunt montes, nascitur ridiculus mus. Nu e însă târdiŭ, ca să putemŭ dice, că ne-amŭ înşelatŭ. Dea Dumneḑeŭ, să ne putemŭ bucurá vĕḑêndŭ, că ne-amŭ înşelatŭ.

Revistă bisericéscă.

Germânia.

Polonii din imperiulŭ germânŭ aŭ ţinutŭ la 5 a l. c. în Neumark din Prusia vestică o adunare, la care aŭ luatŭ parte cam 900 de persóne. Parochulŭ Batke a ţinutŭ o cuvîntare memorabilă despre necesitatea de a se împărtăşí pruncilorŭ instrucţiunea în limba maternă. Oratorulŭ a îndreptatŭ deputatuluî Czarlinski următórele cuvinte: „Spune ministruluî, dle deputatŭ, că noî îlŭ rugămŭ ferbinte, ca pruncii nostri în religiune şi în cântările bisericescî să fie instruiţi numaî în limba maternă; spune-î, că pruncii nostri în lipsa instrucţiuniî serióse se sĕlbătĕcescŭ, şi că nu vorŭ fi servî buni nici bisericeî nici statuluî, — eî vorŭ înmulţí şirele socialiştilorŭ, carî aŭ pĕtrunsŭ şi la noî." Adunarea a decisŭ a adresá ministruluî o petiţiune, ca pruncii în şcóla poporală să fie instruiţi în limba maternă.

Italia.

Colegiulŭ Cardinalilorŭ a suferitŭ o grea perdere prin mórtea Cardinaluluî Agostini, patriarchulŭ de Veneţia. Defunctulŭ cardinalŭ s'a născutŭ la 31 Maiŭ 1825. În 1850 a fostŭ ordinatŭ de preotŭ, apoi a funcţionatŭ ca profesorŭ de teologie la Treviso. În 1871 a ajunsŭ episcopŭ de Chioggia, ér în 1877 a fostŭ înălţatŭ la patriarchia Veneţieî, şi la 27 Marţiŭ 1882 a fostŭ numitŭ cardinalŭ.

Spania.

Catoliciî spanioli se pregătescŭ pentru alŭ III-lea congresŭ generalŭ. Comitetulŭ de pregătire a subşternutŭ deja unŭ memoriŭ Sânţieî Sale, cerêndŭ binecuvîntarea apostolică. Cu deosĕbire se accentuéză în memoriŭ, că una dintre problemele de frunte ale congresuluî va fi apĕrarea Sântuluî Scaunŭ apostolicŭ şi deşteptarea catolicilorŭ din indiferentismulŭ, care sufere, ca auctoritatea bisericeî să fie călcată în pecióre.

Revistă politică.

Afacerî interne.

Rescriptulŭ regescŭ, prin care se convócă noulŭ parlamentŭ, s'a espedatŭ deja tuturorŭ oraşelorŭ şi municipiilorŭ îndreptăţite la alegerea de deputaţî. Noulŭ parlamentŭ va fi deschisŭ în 18 Februariŭ.

Pregătirile pentru alegerî curgŭ în ţĕra întrĕgă. Partidele se luptă din resputerî. Oposiţiile candidézăîn maî multe cercurî, decâtŭ orî cândŭ în trecutŭ. Cu tóte aceste guvernulŭ va avé maioritate

covêrşitóre, icóna caseĭ deputaţilorŭ va fi totŭ cea de până acum.

În Transilvania oposiţia moderată, numită „partidă naţionalŭ“ face maĭ marĭ încercărĭ de reuşită. Ea promite stîrpirea românilorŭ depre acestŭ pământŭ. Numaĭ câtŭ e fórte probabilŭ, că scopulŭ nu şi-lŭ va ajunge nicĭ de astă-dată, nicĭ de altă-dată.

Egiptŭ.

Viceregele Egiptuluĭ Tevfik Mehemed a reposatŭ. Succesiunea este deja regulată prin denumirea fiuluĭ fostuluĭ vicerege, a tinéruluĭ paşa Abbas, de vicerege alŭ Egiptuluĭ. Anglia a voitŭ să se foloséscă de mórtea viceregeluĭ Tevfik pentru a-şĭ însuşĭ curatela preste fiulŭ viceregeluĭ Tevfik, dară nu şi-a putută realisá propusulŭ, de-órece Abbas paşa încă în anulŭ trecutŭ a fostŭ declaratŭ de maiorenŭ. Noulŭ vicerege este elevŭ alŭ Teresianuluĭ din Viena, prin urmare unŭ tinérŭ cu crescere şi cultură generală europénă, care va scĭ purtá frênele guvernuluĭ aměsuratŭ tuturorŭ aşteptărilorŭ, fără ca să fie avisatŭ la protectoratulŭ niměnuĭ.

Spania.

Precum se anunţă din Madridŭ, posiţia ministeriuluĭ catolicŭ se clătină, şi Canovas del Castillo nu are energia de a înfrêná tulburările deşteptate de liberalĭ în contra guvernuluĭ. Conducătorulŭ liberalŭ Sagasta, într'una din şedinţele parlamentare a împutatŭ guvenuluĭ indolinţă şi neputinţa de a resolví diferitele cestiunĭ politice interne şi esterne. Séra cete de lucrătorĭ şi anarchiştĭ aŭ înscenatŭ tulburărĭ pre stradă amenin̦ţându cu proclamarea republiceĭ.

Corespondinţe.

Ludoşulŭ de Murĕşŭ, 4 Ian. 1892.

Faptele bune îşĭ aŭ remunerăţiunea în cerŭ, şi lauda lorŭ pre pământŭ. Ca esemple demne de imitatŭ ele meritá a fi cunoscute şi în publicŭ. Este unŭ adevĕrŭ recunoscutŭ, că la noĭ biserica cu instituţiuile eĭ a conservatŭ în timpurile triste din trecutŭ caracterulŭ nostru naţionalŭ, şi a săditŭ simburiĭ, din carĭ aŭ rĕsăritŭ totŭ, ce este bunu la noĭ şi pentru noĭ. Dreptŭ aceea nu numaĭ în sĕmnŭ de recunoscinţă către acéstă instituţiune sântă, dar pentru că biserica este columna cea maĭ firmă a adevĕruluĭ, apărătória şi conservătória şi în viitorŭ a vieţiĭ, şi a caracteruluĭ nostru naţionalŭ, şi totŭ de-odată promovătórea adevĕrateĭ culture, se cerŭ dela noĭ sacrificiĭ pentru mărirea şi înflorirea eĭ. Trăimŭ însă în timpurĭ fórte grele, cândŭ averea cetăţanuluĭ se pretinde maĭ vîrtosŭ pentru statŭ, ţĕră, comitatŭ şi comuna politică. Storsŭ de imposite grele în favorulŭ acestora, bietuluĭ poporŭ abia îĭ maĭ rĕmâne ceva pentru susţinerea familieĭ, şi la rarĭ indivizĭ câte o supernatanţă pentru scopurĭ sânte si filantropice. Şi totuşĭ după împrejurările timpuluĭ de acum se pretinde multŭ şi totŭ maĭ multŭ. Creştiniĭ vechĭ erauŭ mulţămiţĭ, dacă în câte o peşteră retrasă, saŭ prin catacombe umede aveauŭ liniştea de a serbá cultulŭ dumneḑeescŭ, şi a-şĭ împlini detorinţele marĭ către Dumneḑeŭ; de câte orĭ însă persecutaţĭ şi acolo, şi de adversarĭ sfârmaţĭ nu li-se amesteca sângele lorŭ cu sângele Mântuitoruluĭ Isusŭ. Pentru Israeliţiĭ vechĭ erá destulŭ odiniórá adăpostulŭ miilorŭ de cărămidĭ pregătite de eĭ cu muncă grea, ca acolo să li-se predice cuvîntulŭ luĭ Dumneḑeŭ, şi să li-se arete calea mărieĭ şi a deşertuluĭ către pământulŭ promisiuniĭ. Pentru tinerimea Atenienilorŭ grădinile Atenei erauŭ unŭ locŭ destulŭ de acomodatŭ, ca eĭ să asculte înţelepciunea mareluĭ magistru Socrate. Timpurile însă şi ómeniĭ s'aŭ schimbatŭ. În locŭlŭ cortuluĭ vechiŭ, a pescerilorŭ şi catacombelorŭ întunecóse se recerŭ temple corĕspunḑĕtóre cultuluĭ şi măririĭ luĭ Dumneḑeŭ. În locŭlŭ deşertuluĭ fără de apă şi a umbrelorŭ de arborĭ, ce erauŭ şcólele anticităţiĭ înalte se pretindŭ edificiĭ corĕspunḑĕtóre stadiuluĭ de desvoltare a sciinţelorŭ şi artelorŭ. Dreptŭ aceea jertfele pentru ataĭ institutiuni trebue să fie în proporţiune dréptă cu pretensiunile timpuluĭ de astăḑĭ. Şi cine suntŭ chemaţĭ maĭ multŭ a bate la inima poporuluĭ ca să se deschidă pentru jertfe, decâtŭ noĭ preoţiĭ. Da! ca uniĭ, carĭ petrecemŭ în mijlocŭlŭ luĭ, îĭ vedemŭ nĕcasurile ḑilnice, îlŭ audimŭ, cândŭ se vaeră, că ósele îĭ suntŭ amorţite de muncă, şi carnea îĭ maĭ cade de pre ele de ostenitŭ. Îlŭ mânmângăimŭ, cândŭ se tânguesce, că chiar şi pentru comună i-se cere averea sa, şi acolo totuşĭ nu este nicĭ o ordine, pentru binele sĕŭ în comună nu se face maĭ nimicŭ, şi-ĭ facemŭ prospecte, că Dumneḑeŭ va aduce şi timpurĭ maĭ bune. În faţa acestorŭ ne vine prea adese orĭ cu greŭ ca să-lŭ maĭ îndemnămŭ la sacrificiĭ şi pentru biserică şi şcólă. Şi totuşĭ o facemŭ, pentru-că trebue să o facemŭ. Şi dacă amŭ sciutŭ să-lŭ însufleţimŭ şi ne-a înţelesŭ, îşĭ frânge pânea de pre mésă şi chiar până la jumĕtate o dă pentru instituţiunile sacre. O dovadă despre acésta.

În comuna Ludoşuluĭ de Murĕşŭ în 1864 edificiulŭ de lemnŭ alŭ bisericeĭ a fostŭ distrusŭ prin focŭlŭ escatŭ şi estinsŭ dela unŭ proprietarŭ magiarŭ. De atuncĭ cultulŭ divinŭ s'a ţinutŭ, pre unde s'a putută, şi de câţiva anĭ se îndeplinescŭ într'unŭ oratoriŭ de lemnŭ improvisatŭ spre acestŭ scopŭ. Acestŭ oratoriŭ nu numaĭ nu corĕspunde ţinerilorŭ cultuluĭ divinŭ, ci în timpŭ de ĭérnă pare că aicĭ se adună tótă ĭérna, ér în timpŭ de vară tótă căldura, şi atuncĭ este şi unŭ bunŭ adăpostŭ de paserĭ, carĭ cu puiĭ lorŭ în Dumineci şi sĕrbătorĭ concertézá cu preotulŭ dela altariŭ. Încă pre la 1872 s'aŭ făcutŭ unele încercărĭ fără de succesŭ pentru edificarea uneĭ biserice nóuĕ. Dela 1882 în cóce venitulŭ anualŭ de 200 fl. v. a. alŭ bisericeĭ pre lângă o administraţiune bună, şi pre lângă contribuirĭ dela poporŭ şi din afară a crescutŭ la suma maĭ bine de 4000 fl. v. a. Prin rescumpĕrarea regalielorŭ de crişmăritŭ foştiĭ urbarialiştĭ de aicĭ aveauŭ să obţină o frumósă sumă de rescumpĕrare a dreptuluĭ eserceatŭ. Din partea comuneĭ politice însă, şi a comitatuluĭ li-se puneauŭ multe pedeci în cale, maĭ vîrtosŭ, căcĭ în documîntulŭ de limitaţiune a drepturilorŭ regalie de aicĭ dreptulŭ lorŭ se înferise pre numele comuneĭ politice. Cestiunea se îngreunase şi maĭ multŭ prin decisiunea Curieĭ regescĭ din februariŭ, în sensulŭ căreia pentru drepturile foştilorŭ urbarialiştĭ aveauŭ să se deĭe obligăţiunĭ vinculate pre numele comunelorŭ politice cu interesele în folosulŭ acestora. După ostenele şi marĭ greutăţĭ Dumneḑeŭ însă a ajutatŭ, încâtŭ suma de rescumpĕrare s'a obţinutu spre distribuire la foştiĭ urbarialiştĭ şi la descendenţiĭ lorŭ.

Punêndu-le acum credincioşilorŭ meĭ în vedere necesitatea urgentă a edificărieĭ uneĭ nóuĕ biserice, şi arĕtându-le de o parte detorinţele de a dá şi eĭ spre mărirea luĭ Dumneḑeŭ din cele dăruite, şi de altă parte răsplata pentru creştiniĭ, carĭ îubescŭ frumseţa caseĭ Domnuluĭ, cu tótă bunăvoinţa a oferitŭ fiesce care partea jumĕtate din suma de rescumpĕrare obţinută. În sĕmnŭ de recunoscinţă, că subscrisulŭ s'a întrepusŭ pentru causa lorŭ la comitatŭ şi la tribunalŭ, aŭ concursŭ cu oferte din suma de rescumpĕrare şi credincioşĭ de alte confesiunĭ.

Încâtŭ sumele oferite spre scopulŭ edificărieĭ nóuĕĭ biserice greco-catolice în locŭ mi-s'aŭ solvitŭ mie, mĕ simtŭ îndatoratŭ atâtŭ din punctulŭ de vedere a uneĭ dărĭ de samă în publicŭ, câtŭ şi ca numele marinimoşilorŭ contribuenţĭ să fie cunoscute, să lasŭ să urmeze aicĭ numele dînşilorŭ împreună cu sumele oferite.

Aŭ contribuitŭ: Iacobŭ Bodea 11 fl. 39 cr., Ignatŭ Bologa 17 fl. 44 cr., Gligorŭ Bologa 66 fl. 88 cr., Vasilică Bologa 71 fl. 37 cr., Atanasiŭ Bogăţanŭ 115 fl. 74 cr., Vasilică Bogăţanŭ 57 fl. 91 cr., Ioanŭ Botezanŭ 61 fl. 10 cr., Ioanŭ Buruénă 8 fl. 87 cr., Ioana Cecălăceanŭ vĕd. 133 fl. 87 cr., Anica Cheţanŭ 17 fl. 75 cr., Maria Cheţanŭ 11 fl. 71 cr., Ioanŭ Cheresdi 10 fl., Nicolaŭ Cheresdi 4 fl. 28 cr., Toderaşŭ Cheresdi 30 fl. 67 cr., Vasilică Cicoşŭ 18 fl. 74 cr., Ioanŭ Comanŭ Fulgerŭ 10 fl., Vasilică Comanŭ Fulgerŭ 14 fl. 69 cr., Curcanŭ Petru 96 fl. 87 cr., Georgiŭ Deacŭ 56 fl. 38 cr., Ana Ghirca 1 fl., George Ghirca 117 fl. 4 cr., Niculaŭ Ghirca 6 fl., Saveta Ghirca vĕd. Hagăŭ 33 fl. 20 cr., Atanasiŭ Ghirca 28 fl. 99 cr., Simeonŭ Hădereanŭ l. Vas. 27 fl. 46 cr., Ghiurca Hagăŭ 16 fl. 37 cr., Dumitrŭ Hambeţŭ 63 fl. 18 cr., Ioanŭ Hambeţŭ 28 fl. 22 cr., Palaghia Hambeţŭ 31 fl. 59 cr., Ioanŭ Hermanŭ l. Mafteiŭ 39 fl. 47 cr., Şerbanŭ Anişca 10 fl., Ioanŭ Moga 104 fl. 50 cr., Ioanŭ Morariŭ 69 fl. 63 cr., Tóderŭ Nicóră 3 fl. 59 cr., Dumitru Oniţa ereḑiĭ 63 fl., Tóderŭ Oniţa 30 fl. 98 cr., Ioanŭ Popŭ l. Ioanŭ 92 fl. 26 cr., Anica Puia vĕd. 62 fl., Maria Puia vĕd. 200 fl., Şofronŭ Rotariŭ 7 fl. 42 cr., Susana Rotariŭ vĕd. 52 fl. 56 cr., Stanŭ Sica l. Iosifŭ 7 fl. 49 cr., Ioanŭ Stoica l. Dămianŭ 79 fl., Toderaşŭ şi Ioanŭ Stoica 29 fl. 37 cr., Nicolaŭ Stoica ereḑiĭ 16 fl., Petru Trifŭ 33 fl. 66 cr., Nicolaŭ Trifŭ 54 fl. 85 cr., Vasilĭŭ Trifŭ 165 fl. 15 cr., Ioanŭ Zichişanŭ 9 fl. 64 cr., Ioachimŭ Baciŭ 10 fl., Ioanuţŭ Bonda 1 fl. 74 cr., Anica Buruénă 1 fl., Tóderŭ Cheţanŭ 5 fl., Simeonŭ Cheţanŭ 4 fl., Anica Comanŭ vĕd. 20 fl., Vasilică Comanŭ l. Sim. 20 fl., Ioanŭ Ţereanŭ 20 fl., Ştefanŭ Ghirca 5 fl., Fira Hădereanŭ 10 fl., Iacobŭ Hădereanŭ 5 fl., Ilie Hădereanŭ 5 fl. Ioanŭ Hădereanŭ 10 fl., Atanasiŭ Hădereanŭ 10 fl., Ilie Hagăŭ 5 fl.. Todorŭ Hagăŭ 10 fl., Ioanŭ Hermanŭ diaculŭ 9 fl. 89 cr., Ioanŭ Oneşŭ 10 fl., Iosifŭ Oneşŭ 10 fl. 93 cr., Nicolaŭ Oneşŭ 15 fl., Ioanŭ Selcudeanŭ 10 fl., Atanasiŭ Selcudeanŭ 5 fl., Iacobŭ Uţu 6 fl. 41 cr., Anica Hagăŭ 4 fl., Teresia Gaborŭ 5 fl., Tompesik Iosifŭ 9 fl. 13 cr., Bala Pál 5 fl. Óre cine 132 fl. 42 cr. *în suma de 2664 fl. 74 cr. v. a.*

Suma de mai susŭ până la conclusulŭ, ce se va aduce în cea mai de aprópe adunare parochială, am dispus'o în casa bisericei nóstre, şi eŭ împlinescŭ totŭ odată şi o datorinţă prea plăcută faţă de credincioşii mei şi faţă de alţi binefăcători marinimoşi, cândŭ şi pre acósta cale le rostescŭ cea mai căldurósă a mea mulţămită pentru frumósa sumă donată spre unŭ scopŭ măreţŭ şi sântŭ. Dumneḑeŭ le resplătéscă însutitŭ fapta generósă, şi ne ajute a ajunge câtŭ mai curêndŭ la bucuria şi mângâiarea sufletéscă de a ne vedé şi noi într'o biserică, unde să ne putemŭ împlini datorinţele mari către Dumneḑeŭ, şi unde cuvîntulŭ adevĕruluĭ evangelicŭ predicatŭ credincioşilorŭ să aîbă unŭ echoŭ şi unŭ efectŭ îndoitŭ în sufletele lorŭ.

Nicolaŭ Solomonŭ,
protop. şi parochŭ gr.-cat.

Mulţămită.

După-ce cu ocăsiunea ḑilei prime a anuluĭ noŭ 1892 din mai multe cercurĭ a Patrieĭ, şi o parte şi din provinciile române transcarpatine, mĭ-aŭ venitŭ tare multe Adrese gratulătóre de anulŭ noŭ, la carĭ după cuviinţă mĕ simţiam obligatŭ a da rĕspunsulŭ poftitŭ pre cale postală, dela asta însă durere! mĕ împedecă ḑilele celea grele a nonagenariuluĭ, avêndŭ asociatŭ unŭ morbŭ numitŭ: Influenza, şi mĕ silesce a recurge la ajutoriulŭ jurnalisticeĭ. Dreptŭ aceea frăţesce vĕ rogŭ domnule Dr. ca pre redactorele Unirĭĭ, să binevoescĭ în colónele câtŭ se póte mai de aprópe a lăudateĭ foĭ a primí acestea simple şire, prin cari rogŭ pre toţĭ bunĭĭ meĭ amicĭ, şi stimaţĭ domnĭ, carĭ şi cu astă ocăsiune s'aŭ ocupatŭ cu multŭ modesta mea persónă, — şi totŭ odată îĭ rogŭ să priméscă sincera şi din camera sufletuluĭ provenitórea mulţămită.

Constantinŭ Papfalvi,
Canonicŭ şi Prepositŭ.

Rugare.

Subscrisulŭ vinŭ prin acésta a rugá pre toţĭ aceĭ Preastimaţĭ Domnĭ, carĭ aŭ primitŭ cóle de abonamîntŭ la opulŭ „Nopţi de Iarnă“ novele pentru poporŭ — se binevoéscă a mile retrămite saŭ mie saŭ Dluĭ A. Todoranŭ în Szamos-Ujvár.

M.-Gheja 8 Januariŭ 1892.

Georgiu Simu.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirĭĭ“ din 1891:

Aŭ solvitŭ. *In Archidiecesă.* Parochia *M.-Ludoşu,* 8 fl. 16 cr. — Parochia *Dateşŭ,* 4. fl. 84 cr. — Parochia *Orba,* 2 fl. 50 cr. — Parochia *Căpuşulŭ de câmpie,* 9 fl. — Parochia *Hădărĕu,* 5 fl. — Parochia *Iclănḑelŭ,* 5 fl. — Parochia *M.-Lechinţa,* 8 fl. 50 cr. — Parochia *Vaîdeiŭ,* 3 fl. — Parochia *Şeulia de Câmp.,* 5 fl. — Parochia *Gy.-Szt-Miklós,* 2 fl. 10 cr. — Parochia *Varvizŭ,* 9 fl. 60 cr. — Parochia *Cinculŭ-mare,* 2 fl. 70 cr. — Parochia *Micuşŭ,* 7 fl. 15 cr. — Parochia *Feneşŭ,* 1 fl. 90 cr. — Parochia *Aitonŭ,* 12 fl. 50 cr. — Parochia *Füzes,* 5 fl. — Parochia *Chendrea,* 3 fl. — Parochia *Ciuguzĕlŭ,* 2 fl. 38 cr. — Parochia *Săcalulŭ de Câmp.,* 7 fl. 50 cr. — Parochia *Vaida-Recea,* 7 fl. 20 cr. — Parochia *Berchişŭ,* 2 fl. 29 cr. — Parochia *Hamba,* 1 fl. 20 cr. — Parochia *Budiulŭ de Câmp.,* 6 fl. — Parochia *Pagida,* 4 fl. — Filia *Gombaşŭ,* 1 fl. 99 cr. — Parochia *Tothaza,* 2 fl. 46 cr. — Şcóla şi docentele din *Chişfalăŭ,* 2 fl. — Parochia *Ciavaşulŭ de Câmp.,* 4 fl. 47 cr.

Până acum aŭ încursŭ 714 fl. 05 cr. v. a.

Noutăţi.

Escelenţa Sa I. P. D. Mitropolitŭ a celebratŭ în ḑiua de anulŭ noŭ în Catedrala din locŭ, asistatŭ de clerulŭ gremialŭ. Predica ocasională a ţinut'o P. O. D. canonicŭ Dr. Alesandru Grama. — La 12 óre clerulŭ gremialŭ s'a presentatŭ înaintea Escelenţeĭ Sale, spre a-şĭ esprimá simţĕmintele de iubire, gratitudine şi reverinţă faţă de preademnulŭ archipăstoriŭ, urându-í, ca Bunulŭ Dumneḑeŭ să-lŭ conserve încă mulţi aní în deplină sănĕtate şi vigóre spre binele şi fericirea pămêntéscă şi ceréscă a fiilorŭ seĭ sufletescĭ.

Dăruirea preagraţiósă. Maiestatea S'a monarchulŭ s'a îndurată a donă casseta privată 100 fl. a comunităţiĭ bisericescĭ gr.-cat. din Grui-lungĭ (Diecesa Lugoşuluĭ) spre procurarea unuĭ clopotŭ la biserică.

Numirĭ. Dlŭ *Nicolaŭ Alemanŭ* subjude la judecătoria cercuală din Sibiŭ, este numitŭ jude la judecătoria cercuală din Sĕlişte. — Dlŭ *Iuliŭ Munteanŭ,* subnotarŭ la tribunalulŭ din Deva este numitŭ subjude la judecatoria cercuală din Hidalmás. — Dlŭ Dr. *Ioanŭ br. de Styrcea,* este numitŭ practicantŭ de conceptŭ în ministeriulŭ c. şi r. de esterne.

Mişcărĭ electorale. Mai în tóte cercurile electorale locuite de români s'aŭ convocatŭ adunărĭ din partea cluburilorŭ partiduluĭ naţionalŭ românŭ, spre a se consultá cu privire la ţinuta românilorŭ faţă cu viitórele alegeri dietale şi a se alege delegaţiĭ, cari se represente cercurile electorale respective la *conferinţa electorală generală, ce se va ţiné la Sibiŭ pre 20 a. l. c.* Pre câtŭ ni-e cunoscutŭ până acum s'aŭ alesŭ ca delegaţi pentru conferinţa generală: în Alba-Juliă S. Micŭ, protopopŭ gr.-cat. şi N. Barbŭ, advocatŭ; în cercululŭ Vinţuluĭ de josŭ R. Patiţa, şi S. Albini, publicistŭ; cercululŭ Ighiuluĭ G. Radeşŭ, preotŭ gr.-cat. şi N. Florescŭ, proprietariŭ; în cercululŭ Peciceĭ G. Popa şi N. Oncu; la Şiria G. Popovicĭ, Dr. J. Mera, Zsiros, şi I. Morariŭ; în Cebululŭ Silvanieĭ G. Popŭ de Băsescĭ şi T. Lengyel; în cercululŭ Coşocneĭ I. Simionaşŭ, asesorŭ la sedria orfanală şi Dr. V. Hossu; în cercululŭ Chişineuluĭ E. Brote şi M. Velicĭ, suplentŭ Dr. G. Popovicĭ; în cercululŭ Mediaşuluĭ Ioanŭ Moldovanŭ protopopŭ, Ioanŭ Chendi adm. protopopescŭ; în cercululŭ Agniteĭ, Piso protopopŭ, N. Romanŭ comptabilŭ, suplentŭ Lucuţa căpitanŭ; în cercululŭ Sighişóreĭ Moldovanŭ Dumitru adm. protop.. Dr. Diaconovich, suplentŭ Ioanŭ Şandru; în cercululŭ Cohalmuluĭ Nicolae Mircea, Dr. Octavianŭ Rusŭ, suplentŭ Clemente Raicu.

Alegătorii români din cercululŭ electoralŭ alŭ Aiudului. în numĕrŭ destulŭ de frumosŭ aŭ ţinutŭ la 14 l. c. în Blaşiŭ o conferinţă sub presidiulŭ P. O. D. canonicŭ I. M. Moldovanŭ. Cu acéstă ocăsiune ceĭ de faţă, după o consultare meritorie asupra conduiteĭ politice a Românilorŭ pentru viitorŭ, aŭ hotărîtŭ, că se va conformá întru tóte eventualelorŭ concluse, ce ar aduce conferinţa generală dela Sibiŭ. Ca representanţi la conferinţa din Sibiŭ pentru cercululŭ Aiudului s'aŭ aclamatŭ dniĭ Ludovicŭ Csato şi Vasiliŭ Olteanŭ, advocaţi în Blaşiŭ, ĕră dlŭ Flaviŭ Şt. Şuluţŭ, administratorŭ dominialŭ în Cenade, s'a alesŭ că suplentŭ.

Mocsáry către alegĕtoriiĭ sĕĭ. Deputatulŭ Caraşebeşuluĭ *Ludovicŭ Mocsáry* a adresatŭ alegătorilorŭ sĕĭ o epistoala în carea îşĭ dă sémă despre activitatea sa în decursulŭ ciciuluĭ parlamentarŭ de 5 anĭ Regretămŭ, că spaţiulŭ foiĭ nóstre nu ne permite a publicá acestŭ interesantŭ documentŭ în întregŭ cuprinsulŭ sĕŭ. Multe adevĕrurĭ cuprinde epistola deputatuluĭ Mocsáry şi compatrioţiĭ nostri magiarĭ ar poté lua multe învĕţăturĭ folositóre din aceea. Epistola culminéză în aserţiunea că şovinismulŭ actualŭ nu purcede din inima naţiuniĭ magiare, ci este nutrită pre cale artificiósă de ómenĭ interesaţi şi rĕutăcioşi. Chiar de aceea dlŭ Mocsáry crede, că şovinismulŭ acesta, ca orĭ ce lucru nefirescŭ, trebue să încete mai curêndŭ saŭ mai târḑiŭ, şi că împăcarea deplină a naţionalităţilorŭ este o recerinţă esenţială şi fundamentală pentru a poté consolidá statulŭ nostru şi pentru a câştigá independenţa Ungarieĭ.

Cununiĭ. Dlŭ Dr. *Ambrosiŭ Cheţanŭ,* profesorŭ la gimnasiulŭ din Blaşiŭ, în 9 a l. c. şĭ-a serbatŭ cununia cu domnişóra Virginia Popŭ în biserica parochială gr.-cat. din Cluşiŭ. Priméscă sincerile nóstre felicitărĭ tinĕra pareche. — Dlŭ *Iosifŭ Popŭ,* jude la tabla reg. din Cluşiŭ, s'a cununatŭ în 4 l. c. cu dna Iosefina Răcuciŭ n. Lobonţŭ. — Dlŭ locotenentŭ *Anchedinŭ Şoldea* şi dşóra Elena Câmpénŭ, fica protopopuluĭ nostru gr.-cat. din Ibaşfalăŭ, şĭ-aŭ serbatŭ cununia în biserica gr.-cat din Ibaşfalăŭ.

Producţiune teatrală împreunată cu joculŭ va fi la 18 a l. c. în sala oteluluĭ „Univers“ din Blaşiŭ. Venitulŭ curatŭ alŭ producţiuniĭ este destinatŭ pentru „Reuniunea Pompierilorŭ“ din Blaşiŭ. Preţulŭ de întrare: locululŭ I. 80 cr., alŭ II. 60 cr. Începutulŭ la 7 ½ óre séra.

Balŭ. Reuniunea femeilorŭ române din Sibiŭ, învită la balulŭ ce-lŭ va aranjá la 23 Januariŭ st. n. în sala dela „Casa Societăţiĭ“ (Gesellschaftshaus). Începutulŭ la 8 óre séra. Preţulŭ de întrare: a) de persónă 1 fl. 50 cr. b) de familie din 4 saŭ mai mulţĭ membri, de fia-care persónă câte 1 fl. c) Loge pentru 4 persóne 6 fl.

Înscrierile pre semestrulŭ alŭ doile la Universitatea din Budapesta ţinŭ din 1 până în 12 Februariŭ; ĕră la cea din *Cluşiŭ* s'aŭ începutŭ înscrierile în 11 Ianuariŭ şi durézŭ până în 22 a l. c. Mai târḑiŭ se vorŭ puté face înscrierile numaĭ pre basa uneĭ suplice motivate, şi anume în cele 3 ḑile următóre prin decanulŭ facultăţiĭ respective, în 8 ḑile prin rectorulŭ universităţiĭ şi în decursŭ de 11 ḑile computate dela 22 a l. c. numaĭ prin ministrulŭ r. u. de culte şi instrucţiune, ĕră mai târḑiŭ, suplicele vorŭ fi respinse din oficiŭ şi de către ministru.

Universitate în Dobriţinŭ. Cetăţeniĭ magiarĭ din Dobriţinŭ voescŭ a serbá mileniulŭ descălecării magiarilorŭ în patria nóstră prin străformarea vestituluĭ colegiŭ reformatŭ în universitate. Spre scopulŭ acesta s'aŭ şi începutŭ colectele şi unŭ cetăţénŭ cu numele M. Miklósy, se ḑice, că a oferitŭ 31 miĭ florenĭ.

Egala îndreptăţire a religiuniĭ jidovescĭ. Între jidovimea din capitala Ungarieĭ s'a începutŭ o mişcare pentru inarticularea religiuniĭ mosaice între confesiunile recepte. Spre scopulŭ acesta s'a ţinutŭ şi o adunare jidovéscă în Budapesta fórte bine cercetată (sĕmnŭ că Jidoviĭ şi dacă îşĭ magiarisézŭ numele totŭ Jidovĭ rĕmânŭ). În aceea s'a cetitŭ unŭ memorandŭ prin care pre basa democraţieĭ se insistă la introducerea libertăţiĭ religióse, la introducerea căsătorieĭ civile şi la abrogarea legiĭ, ce opresce trecerea dela creştinismŭ la judaismŭ. S'a decisŭ mai departe, că la alegerĭ Jidovĭ se spriginéscă numaĭ pre aceĭ candidaţi de deputaţi carĭ promitŭ, că vorŭ stărui în parlamentŭ pentru realizarea dorinţelorŭ jidovescĭ.

Baccilulŭ influinţeĭ s'a descoperitŭ de către mediculŭ din Berlin Dr. Richard Pfeiffer. Baccilulŭ se află şi în scuîpatulŭ celorŭ atacaţi de acestŭ morbŭ.

Abaţie arsă. Renumita abaţia benedictivă din Fecamb în Francia, după cum se anunţă din Paris. a arsŭ cu desevârşire în nóptea de 10 l. c. Dauna se urcă la 2 milióne de franci. La acésta abaţie s'a facricatŭ liqueur benedictinŭ; calugariĭ nicĭ până în ḑiua de aḑi nu aŭ tradatŭ secretulŭ fabricăriĭ.

Carolŭ Gustavŭ Friderică marele principe de Sachsen-Weimar-Eisenach a reposatŭ la 5 a. l. c. în urma uneĭ aprinderĭ de plumânĭ, în etate de 64 de anĭ.

Gönczy Pál fostŭ secretariŭ de statŭ ministeriulŭ r. u. de culte şi instructiunea publică, a reposatŭ în 9 a. l. c. la moşia sa din Karacsond (comitatulŭ Heves) în alŭ 75-lea anŭ alŭ etăţiĭ. Elŭ că bărbatŭ de şcólă a publicatŭ mai multe cărţi didactice, mai alesŭ pentru şcolele poporale.

Casŭ de mórte. *Dănilă Fogaraşi,* jude regescŭ de tribunalŭ în pensiune a reposatŭ la 11 Ianuariŭ în anulŭ alŭ 66-lea alŭ etăţiĭ în Mureşŭ-Osorheiŭ. *În veci amintirea luĭ!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Istoriografulŭ Joanŭ Janssen.

Împĕratulŭ Wilhelm, primindŭ scirea despre mórtea luĭ Moltke să fi disŭ, că perderea suferită prin mórtea luĭ face câtŭ perderea uneĭ armate întregĭ. Da, suntŭ ómenĭ, carĭ lasă în urma lorŭ unŭ golŭ ce numaĭ după anĭ îndelungaţi, şi póte şi atunci numaĭ în parte se póte împlé. Aşa omŭ a fostŭ pentru lumea catolică, şi maĭ de aprópe pentru catoliciĭ din Germania, istoriografulŭ *Joanu Janssen*.

Nu e póte nicĭ o sciinţă, cu carea să se facă maĭ multŭ abusŭ ca tocmaĭ cu istoria. Patimile ómenilorŭ se vîră prea adesea în firulŭ istorisiriĭ şi în loculŭ documentelorŭ din vremile trecute vorbescŭ patimile desceptate de scopurĭ ascunse şi nevrednice. Documentele modeste uşorŭ se potŭ trece cu vederea, căcĭ ele nu au gură să strige în potriva auctoruluĭ.

În Germânia s'a făcutŭ şi se maĭ face sfară mare cu aşa numita reformaţiune. Reformaţiunea luĭ Luther — se dice — a sfărmatŭ lanţurile sclăvieĭ, încarea ţinea Biserica catolică lumea, şi a smulsŭ din sclăvia acésta nu numaĭ o parte a Germânieĭ, ci şi părţĭ din ţĕrile mărginaşe precum şi întrégă Anglia. Înainte de reformaţiune domnĭá întunerecŭ, de órece Biserica anume ţinea pre ómenĭ în nesciinţă, ca maĭ uşorŭ se pótă domnĭ asupra lorŭ.

Janssen a spulberatŭ tóte calumniile şi fanfaronadele aceste. Elŭ a scuturatŭ pulverea de pre documintele inegrite şi ciuruite, şi le-a pusŭ să povestéscă despre têmpurile din ainte şi de sub aşa numita reformăţiune, le-a pusŭ să spună cele ce sciaŭ despre începutulŭ şi decursulŭ reformaţiuneĭ, şi despre auctoriĭ aceleia. Şi cele, ce aŭ spusŭ şi spunŭ aceste documinte învechite, au fostŭ sdrobitóre pentru inimiciĭ Bisericeĭ şi pentru auctoriĭ reformaţiuneĭ.

La începutŭ inimiciĭ Bisericeĭ s'orŭ încercatŭ să ignoreze scrierile luĭ Janssen şi cu deosĕbire opulŭ sĕŭ monumentalŭ: *„Istoria poporuluĭ germânŭ dela sfîrsitulŭ evuluĭ de mijlocŭ încóce“*, dar' vĕdêndŭ că nu e cu putinţă, au vrutŭ s'o omóre cu batjocura, insă nicĭ aşa nu le-a succesŭ.

„Istoria poporuluĭ germânŭ etc.“ a apărutŭ în têmpulŭ, cândŭ catoliciĭ din Germania purtaŭ luptă grea în contra poterel statuluĭ, ce dĭ de dĭ le călcá în picióre drepturile şi le pesecutá biserica şi preoţiĭ. Şi în têmpurile aceste grele scrierea luĭ Janssen le-a fostŭ o mângăĭare şi îmbărbătare la luptă şi maĭ statornică. Bărbaţi protestanţi învĕţaţi vĕdêndŭ din scrierile luĭ Janssen adevĕrata faţă a protestantismuluĭ, se lăpădară de elŭ şi se făcură membri aĭ Bisericeĭ catolice, cea ce nespusŭ de multŭ a întăritŭ pre catoliciĭ în credinţă.

Joanŭ Janssen s'a născutŭ în 10 Aprilŭ 1829 în Xanen (Prusia) din părinţi cu stare bunişóră. Muma luĭ încă din frageda copilărie a desceptatŭ în sufletulŭ luĭ sêmţĕminte religióse, pre cari elŭ le-a şi păstratŭ în viaţa întrégă.

Părinţiĭ voiau să facă din elŭ faurŭ, dar' vĕdêndu-ĭ aplicarea spre învĕţătură lau lăsatŭ să continue scolile. Studiile gimnasialĭ şi le-a făcutŭ în Kecklinghausen, ĕră cele teologice în Münster.

Fiindŭ slabŭ şi bolnăvicĭosŭ nu s'a aplicatŭ în păstorirea sufletelorŭ, ci a mersŭ la universitatea din Löwen, ca să asculte istoria. De acĭ s'a dusŭ în Rom unde în an. 1853 a făcutŭ doctoratulŭ în filosofie.

In an. 1854 ajunse profesorŭ de istorie la gimnasiulŭ din Frankfurt (de lângă Main), şi profesorŭ de istorie a rĕmasŭ până la capĕtulŭ vieţiĭ sale. La anulŭ 1860 s'a chirotonitŭ de preotŭ.

Janssen a scrisŭ maĭ multe opurĭ. Maĭ vastŭ şi maĭ însĕmnatŭ e „Istoria poporuluĭ germânŭ etc.“ de carea am amintitŭ maĭ susŭ. Janssen nu a ajunsŭ să termine lucrarea-i monumentală, de care s'a apucatŭ încă din tinereţe. Tomulŭ primŭ a apărutŭ în an. 1876 ĕră alŭ şeselea, care ajunse până la capĕtulŭ resbeluluĭ de 30 de anĭ, a eşitŭ la lumină în 1888. Precândŭ lumea asceptá cu sete tomulŭ alŭ şeptelea, sosi durerósă scire, că în nóptea spre 24 Decembre sufletulŭ luĭ Janssen s'a mutatŭ la cele vecĭnice.

Janssen a fostŭ unŭ spiritŭ activŭ, unŭ preotŭ adevĕratŭ catolicŭ. După mórtea luĭ Hergenröther Papa Leo XIII avêndŭ în vedere meritele şi erudiţiunea luĭ Janssen la oferitŭ loculŭ de archivarŭ în Vaticanŭ dar' elŭ se mulţămí cu modestulŭ seu oficiu sub cuvêntŭ, că tóte poterile sale şi le consacră pentru continuarea şi eventualminte terminarea opuluĭ sĕŭ.

Dumnedeŭ lu-a chematŭ la sine înainte de aşĭ terminá lucrarea, a căreĭ continuare a încredinţat'o fostuluĭ seu învĕţăcelŭ şi iubituluĭ seu amicŭ *Pastor*, profesorŭ în Innsbruck.

Fie ca lucrarea începută de Janssen, să se continue şi termine în spiritulŭ mareluĭ sĕŭ începătoriŭ, şi în urma luĭ să rĕsară istoriografiĭ vrednicĭ de măĭestrulŭ şi învĕţătoriulŭ lorŭ.

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

III.

După cină locuitoriĭ acestorŭ case se îndatinaŭ a se aşeda în poveştĭ înaintea uşiĭ; numaĭ biata vĕduvă lipsia, căcĭ erá reţinută de morbŭ şi lucru.

Aşa aflămŭ într'o séră la poveştĭ pre părintele Nolasco, Senor Canuto şi uncheşulŭ Mateo, care ţinea pre genunchĭ pre unulŭ dintre micĭĭ sĕĭ nepoţĭ.

Pre altă laviţă şedea Esteban, celŭ maĭ în etate din ceĭ doĭ fraţĭ, ce-ĭ vĕdurămŭ întorcêndu-se într'o séră dela câmpŭ cu tatălŭ lorŭ. Esteban erá de vre-o 20 de anĭ. Lângă elŭ şedea fratele sĕŭ Lorenzo, care erá ca de 18 anĭ, şi în sfârşitŭ Maria Dolores, frumósa fétă a vĕduveĭ Maria Dolores, carea întocmaĭ ca şi fratele sĕŭ erá iubită de tóţĭ căseniĭ.

„Ce tinĕrŭ minunatŭ e Tomasillo acesta,“ — dise într'o dĭ unchiaşuluĭ Mateo. „Aşa-ĭ de plăcutŭ ca unŭ fandango. Şi câtu-ĭ lumea totŭ cântă ca o ciocârlie.“

„Aievea!“ rĕspunse mătuşa Melchiora, soţia luĭ. „Dar soru-sa Dolores e ca unŭ serafŭ! Pre ea n'o aude omulŭ decâtŭ totŭ làudândŭ şi glorificândŭ pre Dumnedeŭ. Unŭ adevĕratŭ îngerŭ!

Dolores erá acum de 14 anĭ. O etate, la care juneţa şi copilăria încheie o legătură atâtŭ de intimă, câtŭ adese orĭ, ca să se pótă despărţĭ unulŭ de celalaltŭ, îsŭ nevoiţĭ să cheme într'ajutorŭ lacrămile.

Mătuşa Melchiora şedea şi ea în séra de care amŭ începutŭ a spune, pre treptele caseĭ, şi lângă ea stá nepoţelulŭ eĭ, care aşa cum erá culcatŭ cu capulŭ pre peptulŭ eĭ şi ţinêndŭ de asupa gureĭ unŭ strugurŭ, sĕmĕná de minune cu unŭ micŭ Bacchus.

Pepa, femea carabinieruluĭ şi Catalina, mama micilorŭ copiĭ, îşĭ aduseră câte unŭ scaunŭ din casă şi se aşedară una în faţa celeĭalalte.

„Mi-se pare, că ne va plouá,“ începù carabinierulŭ. „Vîntulŭ suflă de cătră rĕsăritŭ şi atuncĭ tot-deuna pre timpulŭ acesta aduce ploe. Ce dicĭ unchiaşule Mateo?“

„Aşa credŭ şi eŭ,“ rĕspunse acesta. „Adĭ ĭi Joĭ, carea întocmaĭ ca şi Dumineca e o dĭ prevestitóre; dacă în atarĭ dile sórele se pare, ca şi cum ar fi acoperitŭ cu unŭ vĕlŭ, atuncĭ acesta e sĕmnŭ sigurŭ, că vine plóe.“

„Lorenzo, nu vĭĭ şi tu cu mine?“ întrébă Esteban pre fratele sĕŭ, pre care-lŭ avea atâtŭ de dragŭ. „Feciorii aŭ căpĕtatŭ de undeva o ghitară, şi aşa vomŭ puté să jucămŭ o 'léca.“

„Nu, nu vinŭ!“ rĕspunse acesta scurtŭ ca şi cum nu s'ar simţí în voe bună.

„Atuncĭ rĕmâĭ acasă, dacă-ţĭ maĭ place aci. Nu sciŭ, ce-ţĭ e, că de unŭ timpŭ încóce facĭ o faţă, ca şi cum tótă lumea ţĭ-ar fi detóre şi n'ar vré să-ţĭ plătéscă. Spune-mĭ dreptŭ, ce-ţĭ lipsesce?“

„Mĕ dóre capulŭ.“

„Dacă te dóre pre tine dintele tĕŭ, scóte-lŭ şi-lŭ aruncă dela tine!“ se cetesce în sânta Scriptură,“ dise Esteban depărtându-se.

„De ce nu mergĭ şi tu cu Esteban?“ îlŭ maĭ întrébă şi Dolores.

„Pentru că maĭ bucurosŭ rĕmânŭ aci.“

„Şi pentru ce?“

„Nu sciŭ!“

„O, de-aşĭ puté să mergŭ şi eŭ, unde-ĭ jocŭ şi voe bună, de bună samă că nu m'ar maĭ ţiné nimenĭ acasă.“

„Cum? aĭ merge, chiar şi dacă tótă dîua aĭ muncitŭ cu zorŭ?“

„De ce nu? Nu muncescŭ dóră şi alţiĭ?“

„Bine, fie, cum dicĭ; celalalţĭ feciorĭ totuşĭ nu mergŭ de dragulŭ ghitareĭ şi a joculuĭ, ci mergŭ, să-şĭ întâlnéscă drăguţele.“

„Şi tu, Lorenzo, n'aĭ drăguţă?“

„Nu!“ rĕspunse tinĕrulŭ. „Şĭ-acum fiindcă-ĭ vorba chiar de drăguţă,“ reîncepù elŭ după o pausă, „să sci, Dolores, că dacă-mĭ va plăcé şi mie cândva de cineva, aceea cineva n'a puté să fie alta decâtŭ numaĭ tu, şi în tótă viaţă mea nu voĭ avé pre alta decâtŭ numaĭ pre tine!“

Dolores începù să ridă.

„Tu ridĭ?“ o întrebă Lorenzo atinsŭ.

„Şi cum să nu ridŭ, cândŭ tu îmĭ dicĭ, că numaĭ pre mine mĕ veĭ iubí, unŭ lucru, ce ar fi fără chibzuélă?“

„De ce ar fi fără chibzuélă? Din contră! Lasŭ că-ĭ vedé tu, numaĭ să-ţĭ fiŭ eŭ odată drăguţĭŭ, îĭ vedé, că te voiŭ ţiné de scurtŭ să nu ridĭ maĭ multŭ ca o próstă.“

„Vedĭ..! Dar n'am să-ţĭ fiŭ nicĭ cândŭ drăguţă!“ îĭ dise ea cu gravitate.

— „Nu?! Vomŭ vedé. Tu chiar şi de n'aĭ vré, veĭ trebuí să-mĭ fiĭ!“

„Veĭ vedé, că n'am să-ţĭ fiŭ!“

„Ba aĭ să-mĭ fiĭ!“

„Ba nu!“

„Ba veĭ vedé, că da!“

„Nu vreŭ, nu vreŭ!“ strigă Dolores aprópe plângêndŭ. În momîntulŭ acela însă se audì cineva cântându atâtŭ de dulce şi de drăgălaşŭ.

„Acela-ĭ Tomasillo nostru!“ dice Dolores vesĕlă fugindŭ înaintea frateluĭ sĕŭ.

„Bună séra, Senorilorŭ!„ salută Tomasillo apropiându-se în mână cu o coşarcă plină de peştĭ.

„Să fiĭ sănătosŭ!“

„Mătuşă Melchioră,“ începù tinĕrulŭ împărţindu-şĭ pescele prinsŭ. „Aci v'am adusŭ o ochianŭ, din care sciŭ, că vĕ place multŭ să vĕ faceţĭ fertură. Dvóstre, Dona Pepa, v'am adusŭ salmulŭ acesta. Peştişoriĭ ceştialalţĭ vi-lam destinatŭ Dvóstre, părinte Nolasco, să-ĭ aveţĭ de cină!“

„Ce-ĭ, Montevideo, éră eşti aci? dise părintele călugărŭ. „Tu viĭ mai curêndŭ de cătŭ vestea cea rea.“

„Îmĭ pare bine! Dar până una alta binevoiţi a primí peştişoriĭ aceştia.“

„Mulţămescŭ, nu-mĭ schimbŭ bucatele. În etatea mea îmĭ priesce maĭ multŭ supa de carne, decâtŭ cea de pesce.“

„Dumneḑeŭ să-ţi resplătéscă!“ dise mătuşa Melchiora.

„Eŭ încă-ţi mulţămescŭ,“ — adause Pepa.

„N'aveţi de ce!“ respunse quarteronulŭ. „Sciţi, că unŭ ştrengariŭ dă maĭ multŭ de cât are.“

„Pre unde aĭ maĭ umblatŭ, nepóte?“ îlŭ întrebă unchiaşulŭ Mateo.

„Écă numaĭ până la Gibraltar, sciţi, fortăréţa Anglezilorŭ!“

„Cum, aĭ fostŭ până în Anglia?“

„Ba nu! Gibraltarulŭ e o stâncă mare din sudulŭ Şpanieĭ, e însă a Angliei. Asta-ĭ chiar aşa, ca şi cum aţi dice: Mâna asta a mea e a vóstră. Aşa-ĭ, părinte Nonasco?“

„Să nu-ĭ maĭ dicĭ aşa! Sciĭ, că ţi-am disŭ de o sută de orĭ, să nu maĭ schimonosescĭ numele venerabiluluĭ părinte!“ îĭ dise mătuşa Melchiora cu tonŭ dojenitoriŭ.

„Uĭte, Mătuşe, aşa dicŭ toţi în Cadix. Senor Canuto vĕ póte spune, că aceia de acolo îsŭ nisce ómenĭ fórte de trébă.“

Fiindŭ-că carabinierulŭ n'a pututŭ da unŭ respunsŭ directŭ la acéstă întrebare, aşa respunse solemnŭ:

„Acolo nu se dice Nonasco!“

„Vedĭ?“

„Dar nicĭ Nolasco.“

„Vedeţi!“

„Ci Nonato.“

„Bine dice,“ adause Catalina. „Senor carabiniero e unŭ omŭ aşa de învĕţatŭ, ca şi Seneca; totŭ-deuna vorbesce adevĕrulŭ.“

„Eĭ ha! Şi cine a fostŭ, mĕ rogŭ, Seneca?“ adause quarteronulŭ.

„Ce sciŭ eŭ? Póte că unŭ advocatŭ.“

„Părinte Nolasco! dice junele marinariŭ, „n'aţi şci să-mĭ spuneţi D.-Vóstră, cine a fostŭ Seneca?“

„Rebeca?“ întrébă părintele călugărŭ. „Rebeca a fostŭ o păstoriţă în ţinutulŭ Betleemŭ.“

„N'am întrebatŭ de Rebeca,“ continuă Tomasillo, „am întrebatŭ, că cine-ĭ Seneca?“

„Seneca? Nu sciŭ ca pământulŭ. De sfântulŭ acesta n'am datŭ nicĭ în călindariulŭ meŭ şi nicĭ în viaţa sfinţilorŭ.“

„Senor Canuto,“ începŭ ér Tomasillo neobositŭ, „fiĭ bunŭ şi-mĭ împlinesce macar D-ta dorinţa şi-mĭ spune, cine a fostŭ Seneca. Căci veḑĭ numele acesta începe a mĕ interesá grósnicŭ.“

„Seneca-ĭ unŭ Turcŭ învĕţatŭ,“ respunse cu multă demnitate carabinierulŭ, care conduce şi apără pre regele sĕŭ, chiar cum face de pildă Pepa cu Regele nostru.“

„Aşa darŭ Turcŭ?“ replică femea sa. „Am fostŭ totŭ auḑitŭ, că Turciĭ îsŭ ómenĭ învĕţaţi.“

„Da trĕbue să şi fie fórte învĕţaţi,“ observă unchiaşulŭ Mateo, „căci femeile lorŭ staŭ totŭ încuiate. Aşa-i, părinte Nolasco?“

„Se înţelege,“ respunse acesta. „Dór sciĭ vorba: Femee cuminte, uşe'nchisă. Aḑĭ femeile-sŭ ca fumulŭ, pretutindenea află câte o deschiḑĕtură, pre unde să ĭese afară.“

„Auḑĭ, quarteronule!“ începe din noŭ unchiaşulŭ Mateo, „n'ai vĕḑutŭ cumva pre mare vre-o sirenă?“

„N'am vĕḑutŭ! Credŭ că doriţi să sciţi, de am vĕḑutŭ vre-unŭ delfinŭ?“

„Ce delfinŭ?“ se mestecă în vorbă şi mătuşa Melchiora. „Nu! Sirenele eraŭ nişce fete nerusinate, carĭ umblaŭ încóce şi încolo pre ţermurulŭ măriĭ, spre a face pre marinarĭ, să se înamoreze de ele, căcĭ pre lângă altele eraŭ şi frumóse şi sciaŭ şi cânta plăcutŭ. Şi asta o duseră, pân'ce tatălŭ lorŭ le-a blăstĕmatŭ, să se prefacă în pescĭ. Şi blăstĕmulŭ s'a împlinitŭ, căci ele s'aŭ şi prefăcutŭ îndată de jumătate în pescĭ. Ele apoĭ de ruşine s'aŭ aruncatŭ în mare, unde trăiescŭ şi acum, nevoindu-se se ademenéscă pre bărbaţi prin cântările lorŭ cele frumóse. Şi-apoĭ dragulŭ meŭ Tomasillo nu-ţi strică, să ţiĭ minte şi sfatulŭ, ce ţi-lŭ daŭ eŭ: Dacă delfiniĭ jócă şi sirenele cântă, are să fie furtună şi naufragiŭ!“

„Pân'acuma n'am auḑitŭ nimica, Senoră, fără numaĭ strigătulŭ rîndunelei de mare. Sirenele, de carĭ vorbiţi D-Vóstră, potŭ să fie prin alte mărĭ. Dar acum mergŭ, să spunŭ mameĭ, că mâne mĕ suiŭ pre bordulŭ uneĭ fregate, sciţi o fregată aşa de mare, ca şi unŭ castelŭ.

„Şi unde veĭ călătorí?“ îlŭ întrebară toţi.

„Departe la America.“

„Ce dici?„ întrébă părintele Nolasco, care n'auḑise. Unchiaşulŭ Mateo îĭ repeţi respunsulŭ tinĕruluĭ.

„Iam cântat'o eŭ ştrengariuluĭ!“ dice bunulŭ părinte. „Nu maĭ avea odihnă. Totŭ la India şi la Montevideo iĭ sta capulŭ. Gândiţi-vĕ numaĭ bine, dragiĭ meĭ: a maĭ preferitŭ să fie hrană pescilorŭ, decâtŭ păzitoriŭ de porcĭ la bogatulŭ Gil Pinnones.“

„Intr'adevĕrŭ, mare prostie!“ observă Melchiora, „mare prostie, să lase elŭ pre scumpa nóstră mamă: pământulŭ, pentru recea vitregă: marea.“

„Dar spuneţi-mĭ, rogu-vĕ, ce făcem, dacă stam acasă? Eu vreŭ să câştigŭ banĭ mulţi şi încă în grabă, căcĭ écă mamă-mea e deja bĕtrână.“

„Sciĭ ce, Tomasillo, celŭ ce vré să se îmbogăţéscă într'unŭ anŭ, se spânḑură într'o jumătate, îĭ dise unchiaşulŭ.

„Pentru Dumneḑeŭ, scumpe frate!“ îĭ dise Dolores, „nu te duce aşa de departe pre marea asta, carea e mormîntulŭ atâtorŭ creştinĭ.“

„N'avea nicĭ o grige, sorióră, érăşi me voiŭ reintórce şi încă cu banĭ mulţi, ca Don Marcelino. Mameĭ îĭ voiŭ aduce o căpăţînă de zăharŭ, să aibă, cu ce-şi îndulcí tea; ţie unŭ papagalŭ, ér părintelui Nolasco unŭ copilŭ de negru, ca să-ĭ servéscă la liturgie.“

„Dă-mĭ pace cu negrulŭ tĕŭ! Ţine maĭ bine în minte ce ţi-am spusŭ: celŭ ce cércă pericululŭ, îlŭ află. Dar de ce să ne maĭ rĕcimŭ gurele? Pre omulŭ ăsta uşuraticŭ nu-lŭ maĭ póte convinge nimenĭ.“

„Părinte Nolasco, nu-ţi uită nici D-ta, că gloria şi banii competŭ celuia ce le scie câştigá.“

„Dar de-ţi veĭ perde acolo în călĕtorie şi sănătatea şi viaţa? Dacă nu te veĭ maĭ reintórce nicĭ odată acasă.“

„N'aveţi témă, senor, érăşi mĕ voiŭ întórce plinŭ de sănătate şi de banĭ,“ îĭ replică veselŭ junele întrându în chilia mameĭ sale.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Învitare de prenumeraţiune la opulŭ *„Isoria luĭ Foţiŭ“*, Patriarchulŭ Constantinopoluluĭ, urḑitorulŭ schismeĭ grecescĭ. Prelucratŭ după preotulŭ I. Iager, canonicŭ onorarŭ de Paris şi Nancy, profesorŭ de istorie la universitatea numită Sorbona din Paris, de *Dr. Vasiliŭ Lucaciu*, — parochulŭ Şişesciloru. Este, credemŭ, de prisosŭ a atrage atenţiunea stimaţilorŭ nostri cetitorĭ la opulŭ, ce va părăsi presa în scurtŭ. Cartea acésta a produsŭ sensaţiune mare în Francia şi în celealalte ţĕrĭ ale Apusuluĭ. Sensaţiune maĭ îndreptăţită va trebui să producă decĭ şi între noĭ, carĭ atâtŭ de amarŭ simţimŭ rĕulŭ acela, ce ni-l'a causatŭ nóuĕ Foţiŭ, nefericitulŭ patriarchŭ alŭ Constantinopoleĭ. Fraţiĭ neuniţĭ maĭ vîrtosŭ ar trebui să cetéscă acestŭ opŭ cu mare atenţiune şi cu sânge rece, şi atuncĭ ar vedé, cine a fostŭ Foţiŭ, şi care a fostŭ originea desbinăriĭ dureróse ivite între cele dóuĕ biserici. Istoria este magistra vieţiĭ: ea presintă tóte faptele şi evenimentele în lumina cuvenită. Opulŭ luĭ Iager este o lucrare imparţială, rigurósă, lipsită de cea maĭ mică preocupăţiune. Este destulŭ de altă parte a-lŭ ceti fără de preocupăţiune, şi judecata, ce va fi silitŭ a-şĭ formá fie cine, are să fie nimicitóre pentru Foţiŭ şi schisma urdită de dînsulŭ.

Opulŭ întregŭ va formá unŭ tomŭ de 30—35 cóle tipărite. Preţulŭ de prenumĕraţiune este 3 fl. v. a. Abonamentele aŭ să se facă pre o cartă postală în decursulŭ luneĭ acesteia.

Diverse.

Uscatulŭ şi marea. După calculiĭ luĭ Murray cele 19 fluviĭ maĭ marĭ ale continentuluĭ depunŭ pre anŭ 3610 km. cubicĭ de materiĭ solide. Din acestea ajungŭ în mare 1385 km cub. saŭ 38 de părţi din 100,000. Observaţiunile meteorologice în timpulŭ nostru atâtŭ suntŭ de perfecţionate încâtŭ pre basa acelora se póte calculá câtŭ pământŭ depunŭ tóte rîurile de pre uscatŭ. Murray compută massa acésta de pământŭ la 23,000 km. cub. Déca la suma acésta aplicămŭ proporţiunea numerilorŭ de maĭ susu vomŭ aflá, că totalitatea riurilorŭ mână pre anŭ în mare 10,43 km. c. Valurile măriĭ spală fórte puţinŭ pământŭ de pre ţĕrmurĭ. Puţine ţerĭ de lângă mare suntŭ aşa espuse la pustierile măriĭ cá Anglia, şi totuşi geologiĭ englezĭ afirmă, că ţĕrmuriĭ briticiĭ abia scadŭ cu treĭ metri în o sută de anĭ. Ce e dreptŭ suntŭ şi ţĕrĭ unde marea rupe din ţermurĭ câte unŭ metru pre anŭ, dară suntŭ şi de acelea unde nu rupe maĭ nimicŭ, în alte parţi érăşi ţermuriĭ crescŭ prin materiele solide, ce le grămădesce marea lângă eĭ. Acestea considerândule Lapparent, presupune că marea intro sută de anĭ nu consumă maĭ multŭ de treĭ metri din uscatŭ. Materiile solide, ce ajungŭ în mare nu se aşédă intro formă pre fundulŭ eĭ, ci într'unŭ locŭ formézĕ straturĭ maĭ gróse, în altulŭ maĭ subţirĭ. După Murray depunerile se estindŭ cam preste a cincia parte din fundulŭ mării şi inca nu totŭ intro formă, aşa câtŭ nu încape temerea, cá órecândŭ se va umplé marea de totŭ cu pământŭ.

Poporaţiunea Romeĭ în cestĭ douĕḑecĭ de anĭ din urma s'a duplicatŭ. Precândŭ la 1870 avea eterna urbe numaĭ 215,000 de locuitorĭ, aḑĭ numeră preste 432,000 de suflete. Crescerea poporăţiuneĭ s'a întêmplatŭ cu deosebire prin aceea că poporulŭ din provinţă a alergatŭ în capitală, unde a căpătatŭ de lucru la ridicarea maĭ multorŭ edificiĭ publice. De vre-o doĭ anĭ încóce însă statulŭ a căruĭ tesaurariatŭ e desecatŭ, a sistatŭ continuarea lucrărilorŭ publice, aşa poporulŭ adunatŭ în urbe a ajunsŭ la mare miserie, şi acésta miserie a făcutŭ, să maĭ înceteze alergarea poporuluĭ din provinţie în capitală.

Emanciparea femeilorŭ maĭ marĭ progrese, se pare, a face în India, de-órece la alegerile comunale din Madras şi ele aŭ avutŭ dreptŭ de votare, precândŭ la noĭ nicĭ bărbaţiĭ nu potŭ alege toţi.

Economie.

Iernatulŭ stupilorŭ. Mai mulți proprietarĭ de stupĭ se audŭ plângênduse, că deși stupiĭ lorŭ se află ţómna în stare destulŭ de bună, totuși până primăvara pierŭ. Pierŭ stupiĭ în decursulŭ ierneĭ pentru-că nu se pórtă grigea cuvenită de eĭ, și în specie fórte adese-orĭ pierŭ din lipsa nutremêntuluĭ recerutŭ. Deci, ca să nu ve piéră stupiĭ preste ĭérnă, trebue să aibă miere de ajunsŭ și dacă observămŭ, că nu aŭ câtă li-e de lipsă, să le dămŭ încă de têmpuriŭ. Ce privesce modulŭ de a provedé stupiĭ cu miere pentru ĭernatŭ, avemŭ să cercămŭ, că óre în ce feliŭ de coșnițe *se află eĭ*. I. Dacă stupiĭ să află în *coșniță immobile,* — și la economiĭ nostri pre sate de comunŭ în de acestea se află, — atunci observândŭ că stupulŭ e slabŭ și are puțină miere, i-să dă miere dela alți stupi încă pre la finea lunilorŭ de vară, ca albinele să aibă timpŭ de a acoperí. Mierea se dă stupuluĭ în modulŭ urmatoriŭ: Punemŭ mierea într'unŭ tăierŭ care să nu fie cufundosŭ, apoĭ ridicămŭ coșnița cu stupulŭ pre care voimŭ a-lŭ nutrí și aședămŭ tăierulŭ sub elŭ. Dacă faguriĭ ar' fi până josŭ, atunci rătezămŭ stupulŭ de 14 cm., de órece acestŭ spațŭ golŭ e de lipsă sub faguri și preste ĭérnă. Dacă faguriĭ suntŭ de lipsă pentru albinele lucrătóre și nu amŭ voi, să-i rătezămŭ, în casulŭ acesta aplicămŭ sub coșniță unŭ inelŭ de papură în lățime de 4 cm. și în diametrŭ câtŭ și coșnița, îlŭ legămŭ de coșniță cu drotŭ și-lŭ lipimŭ cu lutŭ și apoĭ aședămŭ de desuptŭ tăierulŭ cu miere. Mierea se dă stupuluĭ numaĭ séra după ce s'au liniscitŭ albinele cu sburatulŭ și încă numaĭ atâta deodată, câtŭ să-o pótă aședá albinele în celule preste nópte (2—3 chgr), éră in diminéța urmatóre numaĭ de câtŭ se delatură tăierulŭ de sub coșniță, căci altcum respândinduse mirosulŭ mieriĭ, s'arŭ puté iví albine răpitóre. Deși albinele avêndŭ coșnițe călduróse și fiindŭ neconturbate nu consumă multă miere preste ĭérnă, totuși ca să nu fimŭ siliți a nutrí stupiĭ primăvara, e consultŭ aĭ provedé încă la timpulŭ sĕŭ cu miere de ajunsŭ, cu 7—14 Kg. după mulțimea albinelorŭ aflătóre în coșniță.

Apa de beutŭ a animalelorŭ domestice. Apa de beutŭ are o înfluință fórte mare asupra sănĕtățiĭ și a desvoltăriĭ animalelorŭ domestice. Puterea de lucru, cantitatea lapteluĭ și alte multe însușiri bune atêrnă dela apa, ce o beŭ vitele. Este deci de lipsă, ca economiĭ sĕ pórte o grige deosĕbită, ca animalele lorŭ sĕ aibă tot-de una o apă bună și curată de beutŭ. Cea mai bună apă este cea de isvorŭ. Fiindu-că însă apă curgătóre de isvorŭ nu sĕ află în totŭ locŭlŭ, trebue sĕ ne folosimŭ de apa din fântâni. Aicĭ însă este a se grigi bine, ca apa sĕ nu se corumpă prin străcurarea din vecinătatea fântâneĭ a unorŭ elemente necurate și stricăcióse. Chiar de acea fântâna trebue sĕ fie curățită din cândŭ în cândŭ și dacă s'ar observa că apa e prea móle saŭ nu e curată, atunci trebue părăsită de totŭ și cercată altă fântână.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Timpulŭ în decursulŭ sĕptĕmâneĭ trecute a fostŭ móle, în urma căreia néua în cele mai multe părți ale țĕriĭ s'a topitŭ. Sĕmĕnăturile fiindŭ neacoperite în mijloculŭ ierneĭ e temere, că vorŭ perí.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta în decursulŭ sĕptĕmâneĭ a fostŭ cam slabŭ. Mai mulți proprietarĭ aŭ făcutŭ de vîndare cuantități marĭ de bucate cu prețurĭ scădute. *Grâŭ curatŭ* a ajunsŭ maĭ multŭ ca în sĕptĕmâna trecută, dară totuși nu a acoperitŭ lipsa morilorŭ. Prețulŭ grâuluĭ a fostŭ maja metrică cu fl. 10.65—11.20. *Sĕcara* a fostŭ puțină și prețulŭ ĭ-a scădutŭ cam cu 20 cr. la maja metrică. S'a vîndutŭ maja cu fl. 10.10—10.40. *Ordulŭ* s'a vîndutŭ maja cu fl. 6.20—6.50. éră *ovĕsulŭ* cu fl. 6.10—6.45. *Cucuruzŭ* vechiŭ s'a vîndutŭ cam la 4000 de măjĭ metrice cu fl. 6.35—5.80. Cucuruzŭ noŭ s'a trecutŭ 12.000 de măjĭ cu fl. 5.80—5.85. Din provinciă s'a oferitŭ multŭ cucuruzŭ, dară s'a cumpĕratŭ puținŭ.

Unsórea a fostŭ o sută de kg. cu fl. 55.50, éră *slănina* cu fl. 46.50—47.50.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch: a fostŭ liniștitŭ. S'a plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleși 47—47½ cr., bĕtrânĭ 44—45½ cr., marfă *țĕrĕnéscă* 40—44 cr., *sĕrbescĭ* 40—44 cr., la chg. curatŭ. Aŭ sositŭ în Steinbruch în sĕptĕmâna trecută cu totulŭ 7646 rîmătorĭ.

Bursa de Budapesta.

Din 13 Ian. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	107.15
« « hârtie « 5%	102.20
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	99.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (3-a emisiune).	—.—
Bonurĭ rurale ung.	91.80
« « croato-slavóne	—.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vinŭ	—.—
Obligățiunile desp. regaliilorŭ	97.25
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	139.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	132.—
Renta de hârtie austriacă	103.—
« « argintŭ austriacă	93.10
» « aurŭ austriacă	110.75
Losurile austr. din 1860.	140.—
Acțiunile bancei austro-ungare	1025.—
« « de creditŭ ung.	332.—
« « « « austr.	293.—
Serisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.58
Napoleon-d'orĭ	9.33
Mărcĭ 100 imp. germane	57.90
Londra 10 Livres șterlingĭ	118.—

Prețulŭ mărfurilorŭ.

Piața din Blașiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 7.50 până —.—, — grâŭ mestecatŭ fl 6.— până 6.50, sĕcară fl. 5.— până 6.—, — ovĕsŭ fl. 2.50 până fl. —.—, cucuruzŭ fl. 3.75 până fl. 4.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.— până fl. —.—, — sĕmĕntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 40 cr. până —, carnea de viţĕlŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece 28 până — cr., — 10 óuĕ cu 20 până — cr.

Posta Redacțiunii: *B. Fărcășană* p. în *Heșdate* și *Gavriilŭ Popŭ* p. în *Feleacŭ*. Abonamentele DVóstre prin suma trimisă în 10 a l. c., resp. în 7 a c. s'aŭ achitatŭ numaĭ până la *finea anului 1891.* Aț greșitŭ deci scriindŭ pre couponulŭ asemnățiuniĭ că Vĕ abonați cu suma aceea pre an. 1892.

Editorŭ și redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Fundată în an. 1800.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale imp. și reg. Archiducele Josifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine și recuisite de pompierĭ, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneĭ preaonoraților lorŭ domnĭ preoți

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

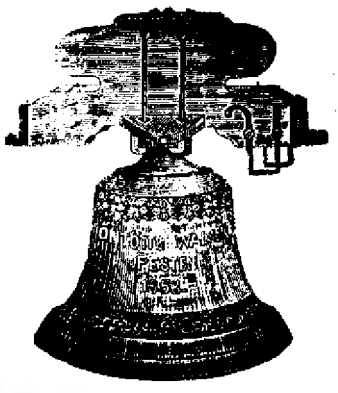

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 1—52

Preliminare de spese și Preț-couranturĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ și franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscință pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icône sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața loculuĭ, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acĕsta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

(5) 1—26

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în **Blaşiŭ.**

Anulŭ II. Blaşiŭ 23 Ianuariŭ 1892. **Numĕrulŭ 4.**

Lămuriri.

(+) Se dice, că în conferinţa românéscă ţinută în Miercuria la anulŭ 1869 aderenţii politicei pasiviste aŭ provocatŭ pre aderenţii politicei activiste, să dovedéscă, că politica activistă ar fi obţinutŭ măcar unŭ singurŭ resultatŭ positivŭ în favorulŭ Românilorŭ, şi atunci pasiviştii suntŭ gata a îmbrăţişá politica activiştilorŭ.

Noi cândŭ amŭ luatŭ péna în mână şi amŭ scrisŭ cele publicate în Nrulŭ 2 alŭ „Unirii" sub titlulŭ de „Anŭ noŭ", încă ne-amŭ pusŭ întrebarea, că óre cu politica nóstră de până acum, putuţ'amŭ realisá măcarŭ unŭ singurŭ punctŭ din programulŭ românescŭ?

Rĕspunsulŭ la acéstă întrebare a fostŭ, că nu numaĭ nu s'a realisatŭ nicĭ unŭ punctŭ din programulŭ naţionalŭ, ci din contră s'aŭ perdutŭ multe positiuni avantajóse ocupate maĭ înainte, ér în specialŭ pre terenulŭ bisericescŭ şi scolasticŭ amŭ înduratŭ perderĭ adêncŭ simţite şi fórte greŭ de reparatŭ. Dela anulŭ 1869 încóce s'a creatŭ legea despre întroducerea obligată a limbeĭ magiare cu 17—28 óre pre sĕptĕmână în şcólele nóstre poporale. De atunci s'a făcutŭ legea despre şcólele secundare, carea din punctŭ de vedere pedagogicŭ şi didacticŭ a pusŭ gimnasiile românescĭ cu totulŭ la discreţiunea Ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică, care pre basa paragrafuluĭ 50 din articululŭ de lege XXX din 1883 le póte închide, cândŭ îĭ va veni la socotélă. Totŭ de atunci s'a magiarisatŭ gimnasiulŭ din Beiuşŭ şi s'a pregătitŭ calea la magiarisarea celuĭ din Năsĕudŭ. Totŭ de atunci amŭ căpĕtatŭ legea despre grădinele şi asilele de copiĭ, carĭ suntŭ menite a face pre pruncii nostri a-şi uĭtá limba maternă încă dela légănŭ. Legăturele, carĭ ţinŭ pre învĕţătoriĭ porali în subordinăţiune faţă cu auctoritatea bisericéscă, s'aŭ ruptŭ cu totulŭ prin ordonanţa ministerială, care dispune, ca nicĭ unŭ învĕţătorŭ să nu fie amovatŭ din postulŭ sĕŭ fără de aprobarea Ministruluĭ. Limba magiară a fostŭ întrodusă până şi pre cuvertele scrisorilorŭ oficióse, dacă auctoritatea bisericéscă voesce, ca acele scrisorĭ să fie scutite de portŭ postalŭ. Şcólelorŭ confesionale li-s'aŭ detrasŭ subvenţiunile, carĭ le primiaŭ până maĭ anii trecuţi dela statŭ, ér acum de curêndŭ s'a pregătitŭ unŭ proiectŭ de lege, care este menitŭ a scóte o mulţime de şcóle confesionale românescĭ de sub jurisdicţiunea auctoritătilorŭ bisericescĭ.

Abstragêndŭ decĭ dela nenumĕratele perderĭ îndurate pre terenulŭ curatŭ naţionalŭ, nu se póte negá, că dela anulŭ 1869 amŭ suferitŭ grele perderĭ pre terenulŭ bisericescŭ şi scolasticŭ.

Constatatŭ fiindŭ acestŭ adevĕrŭ, ne-amŭ pusŭ întrebarea, că ce póte fi causa acestorŭ perderĭ? şi amŭ ajunsŭ la convingerea, că esplicarea acestuĭ fenomenŭ tristŭ trebue să o cercămŭ nu numaĭ în politica sistematică a guvernelorŭ, carĭ s'aŭ succedatŭ dela acelŭ anŭ până în diua de astădĭ, ci şi în politica fără sistemŭ a Românilorŭ.

Defectele organice ale ţinuteĭ politice românescĭ, considerate ca mijlocŭ pentru realisarea programuluĭ naţionalŭ ca scopŭ, noĭ le-amŭ accentuatŭ pre scurtŭ şi fără reservă în numĕrulŭ alŭ 2-lea alŭ „Unirii" din a. c. şi acésta amŭ făcut'o nu cu scopulŭ de a preocupá hotărîrile conferinţeĭ alegătorilorŭ români din Sibiiŭ, ci numaĭ cu acea curată intenţiune, ca acéstă conferinţă să mediteze seriosŭ asupra mijlócelorŭ, ce ar trebuí să le aplice, pentru ca celŭ puţinŭ să împedece alte desastre nóuĕ, dacă nu póte de o cam dată să realiseze programulŭ conferinţeĭ Sibiene din 1881.

În locŭ ca enunciaţiunile nóstre, purcese din adevĕrată durere de sórtea viitóre a némuluĭ nostru şi a bisericelorŭ şi şcólelorŭ nóstre, să fie întîmpinate cu bunăvoinţă şi discutate obiectivŭ şi cu sânge rece, „Gazeta Transilvanieĭ" în numĕrulŭ 2 din a. c. dă năvală asupra nóstră şi fără a dovedí, că suntemŭ în rătĕcire, saŭ a ne recomandá unŭ altŭ espedientŭ, cu ajutorulŭ căruia să putemŭ eşí din înfundătura, în care ne aflămŭ astadĭ, îĭ place a duce cestiunea pre terenulŭ insinuărilorŭ neîntemeiate, atacândŭ pre fruntaşiĭ preoţimiĭ şi maĭ vîrtosŭ pre „căpeteniile" bisericelorŭ, *că n'aŭ servitŭ credinciosŭ causeĭ române, şi că ocupă o posiţie esemptă, isolată în mijlocŭlŭ naţiunii.*

Feuilleton.

Amintiri de călĕtorie.

Firenze, 24 Iuniŭ 1890.

Frate Isidóre!

Legănându-ne într'o gondolă ne-am dusŭ şi la gara Veneţieĭ. Ne-amŭ scosŭ bilete pentru Florenţa, şi după ce timpulŭ porniriĭ erá aprópe, voiamŭ să eşimŭ pre peronŭ şi să ne cuprindemŭ cupeulŭ. Dară la uşa peronuluĭ amŭ datŭ de o stavilă uniformată. Uşerulŭ a fostŭ stavila acésta. Elŭ ne opresce, ca să ne spună părerea sa individuală, că cuferele nóstre vorŭ fi cu ceva, póte că chiarŭ cu multŭ prea marĭ şi prea grele, ca să pótă trece libere de porto. Noĭ că nu, elŭ că da, şi aşa s'a încinsŭ între noĭ şi între elŭ o dispută câtŭ se póte de — flegmatică. Der Klügere gibt nach. La începutŭ se părea, că noĭ amŭ fi maĭ cuminte decâtŭ contrariulŭ nostru. Ĭ-amŭ făcutŭ adecă după câtva timpŭ concesiunea, că elŭ póte să aĭbă dreptate, cândŭ susţine, că cuferele nóstre ar întrece mĕsura. Dară în sfârşitŭ totuşi s'a întorsŭ fóea, şi s'a vĕditŭ, că elŭ e maĭ cuminte decâtŭ noĭ. Noĭ adecă ĭ-amŭ decheratŭ, că suntemŭ străinĭ şi prin urmare nu suntemŭ detorĭ să cunóscemŭ tarifulŭ căilorŭ ferate italiene aşa de cu de-amĕruntulŭ, câtŭ să scimŭ, până la ce greutate îsŭ libere de porto cuferele, ĕră acuma să facă bine să erte, dacă vré, dar e prea târdiŭ, ca să maĭ mergemŭ cu cuferele la cumpĕnă. Cu acestea l'amŭ desarmatŭ: elŭ a decheratŭ, că de astă datŭ să trecemŭ, ĕră noĭ ĭ-amŭ promisŭ, că dacă vomŭ maĭ porni vre-o dată dela gara din Veneţia şi vomŭ avé norocirea de a-lŭ aflá totŭ aci la uşe, nu vomŭ purtá maĭ multŭ cu noĭ cuferele. Episodulŭ acesta servéscă de dovadă, că între puterile întreiteĭ aliante nu se potŭ iví diferinţe, carĭ să nu se pótă delătură pre cale pacinică. În trécătŭ amŭ maĭ cumpĕratŭ şi nisce gazete, ca să vedemŭ, ce aŭ maĭ cutezatŭ ómeniĭ în lume să facă fără de învoirea espresă a nóstră. Apoĭ ne-amŭ aşedatŭ în cupeŭ, şi nimenĭ n'a maĭ venitŭ să ne îmbuldéscă. Trenulŭ a începutŭ să sbóre. Trebue adecă să sciĭ, că prin Italia trenurile umblă cu multŭ maĭ repede ca pre la noĭ, şi apoĭ trenulŭ nostru erá încă şi trenŭ acceleratŭ.

Maĭ întâiŭ ne-a dusŭ trenulŭ pre deasupra uneĭ umplĕturi, ce trece prin apa mării. După aceea amŭ eşitŭ pre şesulŭ Veneţianŭ. Şesulŭ acesta estinsŭ se pare a fi fórte mănosŭ, şi totuşi amŭ pututŭ observá, că pre aicĭ ómeniĭ sciŭ preţuí şi espoloatá multŭ maĭ bine ca pre la noĭ fiesce care talpă de locŭ. Fórte bună impresie face asupra străinuluĭ datina ómenilorŭ de a-şi mărginí pămêntulŭ cu pomĭ, maĭ alesŭ cu masliniĭ. Neobicĭnuitŭ mĭ-a fostŭ şi modulŭ, în care ómeniĭ cultivă aci viţa. Viĭ nu vedĭ pre aci, şi nicĭ parĭ nu punŭ ómeniĭ, ca viţa să aĭbă spriginŭ, ci de parĭ servescŭ pomiĭ, şi viţa se înalţă până la ramiĭ pomuluĭ, şi ca să nu-ĭ pórte unŭ singurŭ pomŭ tótă greutatea, de pre elŭ se arnncă viţa pre alŭ doilea şi alŭ treilea pomŭ. Aşa lasă ómeniĭ viţa să crésca de capulŭ eĭ şi-ĭ aŭ grigea numaĭ la culesŭ, şi nicĭ prin minte nu le trece, să o pogóre tómna după culesŭ, şi să o îngrópe. Aĭ gândí, că viţa italiană are sânge maĭ ferbinte, de nu are lipsă de îngropatŭ. În ómeni pare că se şi adeverésce lucrulŭ acesta.

Înaintarămŭ repede prin şesulŭ Veneţieĭ, acuşĭ trecurămŭ şi rîulŭ Po şi ajunserămŭ la gara dela Bologna. Aci prânzirămŭ. Acuşi ne întîlnirămŭ cu avantgarda Apeninilorŭ, apoĭ pătrunserămŭ chiarŭ în taberа lorŭ, şi încă de multe orĭ cu încordarea cea maĭ mare a

Audí acolo! Preoţimea nóstră, care îşi ĭea pânea din gură spre a puté cresce o mulţime de bărbaţi inteligenţi naţiunii şi patriei; care ḑi şi nópte alérgă, asudă şi din puţinele sale mijlóce materiale jertfesce fórte multu pentru prosperarea bisericelorŭ şi şcólelorŭ românescĭ; care susţine în mare parte publicistica românéscă; care ĭea parte la tóte adunările şi consultările românescĭ, fără a aşteptá nicĭ o rĕsplată; care îşĭ trimite delegaţiĭ sĕĭ la conferinţa din Sibiŭ; care apĕră causa naţională până la martiriulŭ temniţeĭ: preoţimea acésta nu servesce *credinciosŭ causeĭ şi politiceĭ românescĭ;* ér Archiereiĭ nostri, carĭ cu abnegaţiune admirabilă îşĭ jertfescŭ totŭ ce aŭ, pentru cultura religioso-morală şi naţională a poporuluĭ lorŭ, şi înfruntă de atâtea orĭ urgia puternicilorŭ dela guvernŭ: Archiereiĭ aceştia trebue să fie făcuţi *responsabilĭ* pentru *totŭ mersulŭ politiceĭ naţionale, şi pentru perderile nóstre pre terenŭ bisericescŭ şi scolasticŭ.*

Şi óre pre ce basă să fie traşĭ Archiereiĭ la rĕspundere?

„Gazeta" şi aci află rĕspunsŭ, esprimându-se aşa, ca şi cândŭ Archiereiĭ nu arŭ voi să *compună statulŭ majorŭ alŭ celorŭ ce se luptă pentru mântuirea bisericelorŭ şi a şcólelorŭ nóstre.*

Învinuirea acésta póte avé dóuĕ înţelesurĭ. Dacă „Gazeta" voesce să ḑică, că Archiereiĭ nu luptă pentru mântuirea bisericelorŭ şi şcólelorŭ nóstre, atuncĭ spune unŭ neadevĕrŭ, care nimenĭ nu a avutŭ curajulŭ a-lŭ susţiné şi a amăgí cu elŭ „marele forŭ alŭ opiniuniĭ publice", de-órece loculuĭ de frunte în lupta pentru mântuirea bisericelorŭ şi şcólelorŭ l'aŭ ocupatŭ tot-deuna Archiereiĭ, carĭ nu numaĭ în casa Magnaţilorŭ, ci şi pre tóte terenele sfereĭ lorŭ de activitate aŭ desvoltatŭ o lucrare neobosită pentru salvarea acelorŭ dóuĕ instituţiunĭ şi tesaure naţionale, pentru carĭ nu aŭ pregetatŭ a-şĭ jertfí chiar şi averea lorŭ cruţată cu multă abnegaţiune.

Dacă însă „Gazeta" prin cuvintele de susŭ vré să ḑică, că Archiereiĭ nostri facŭ rĕŭ, că nu voescŭ să compună *statulŭ majorŭ* sub vre-unŭ generalissimŭ gazetarŭ şi sub adjutanţiĭ luĭ, atuncĭ dînsa dă Archiereilorŭ o rolă, care este potrivită pentru vre-o caricatură de ḑiarŭ umoristicŭ, ér nu pentru o campanie seriósă în lupta pentru mântuirea bisericelorŭ şi şcólelorŭ şi pentru isbânda politiceĭ naţionale.

Va ḑice însă cineva, că totŭ nu s'a cuvenitŭ, să criticămŭ noĭ ţinuta politică de până acum a Românilorŭ, de-órece sciutŭ este, că acéstă ţinută, considerată ca mijlocŭ pentru realisarea programuluĭ nostru naţionalŭ, şi maĭ vîrtosŭ pasivitatea genéză fórte tare pre domniĭ dela putere, şi afară de aceea noĭ nu trebue să ne perdemŭ paciinţa, cândŭ vedemŭ, că Magiariĭ s'aŭ ţinutŭ timpŭ de 25 anĭ în poziţia lorŭ dominantă, căcĭ acéstă poziţiune încă nu a trecutŭ prin proba sângeluĭ, adecă nu a trecutŭ prin vre-unŭ răsboiŭ ca celŭ din 1866, care a schimbatŭ aşa de tare faţa monarchiei nóstre.

Scimŭ bine, că ţinuta nóstră politică genéză fórte tare pre ceĭ dela putere, însă tocmaĭ pentru-că îĭ genéză aşa tare, este evidentŭ, că eĭ faţă cu niciunŭ poporŭ din patrie nu suntŭ aşa de necruţătorĭ ca faţă cu poporulŭ românŭ. Şi aci aflămŭ noĭ unŭ defectŭ cardinalŭ alŭ politiceĭ nóstre. A face adecă o politică, care pre celŭ dela putere îlŭ genéză, îlŭ aţiţă şi îlŭ face să-şĭ verse totă urgia asupra ta, ér tu să nu ĭeaĭ nicĭ o mĕsură, ca atacurile luĭ să nu-ţĭ pótă stricá: acésta este bună ca politică de urgie, dar nu ca politică de succesŭ.

A face pre Archiereĭ, să îndure tóte amărăciunile, neplăcerile şi şicanările de susŭ pentru apĕrarea intereselorŭ naţionale în casa Magnaţilorŭ şi airea, ér poporulŭ să steá acasă într'o neactivitate, care nu împedecă primejdiile, ce potŭ provení din ast-felŭ de paşŭ atâtŭ pentru Archiereĭ, câtŭ şi pentru bisericĭ şi şcóle: acésta este politica, care noĭ nu o putemŭ aprobá.

Ce vomŭ ḑice însă de părerea unora, carĭ ne recomándă, să avemŭ paciinţă şi să perseverămŭ în politica de astăḑĭ, până cândŭ poziţia actuală a Magiarilorŭ va trece prin proba de focŭ?

Abstragêndŭ dela împrejurarea, că sângele, care ĭ-ar înnecá pre Unguri, ne-ar' puté înnecá şi pre noĭ, şi că a sperá şi a cercá fericirea nóstră în nefericirea unuĭ răsboiŭ, este o idee maĭ multŭ decâtŭ radicală: noĭ credemŭ, că constelaţiunile de astăḑĭ nu daŭ nicĭ unŭ motivŭ de a sperá ceva dela cause esterne. Alianţa fórte intimă a monarchieĭ nóstre cu Italia şi Germânia; tractatele de comerciŭ încheiate acum de curêndŭ, carĭ tragŭ şi pre alte state în sfera de influinţă a tripleĭ alianţe; împrejurarea, că chiar şi regele Românieĭ a conferitŭ în Budapesta cu Monarchulŭ nostru şi cu Ministrulŭ ungarŭ: acestea tóte suntŭ semne, că n'avemŭ să ne facemŭ ilusiunĭ şi să aşteptămŭ nu sciŭ ce resultate dela proba de focŭ, prin care ar fi să trécă poziţia dominantă a Magiarilorŭ.

Mulţi îşi punŭ marĭ speranţe în organisarea locală a Românilorŭ prin comune şi comitate. Acéstă organisare póte fi fórte folositóre, şi dorimŭ să o vedemŭ realisată, dar nicĭ de cum nu póte fi de ajunsŭ, pentru că pre partidulŭ, care este saŭ va fi la putere, nu-lŭ póte împedecá, ca să nu ne ĭea pre cale legislativă orĭ prin aplicarea nedréptă a legilorŭ esistente tóte condiţiunile, de carĭ avemŭ lipsă pentru a ne păstrá şi desvoltá individualitatea nóstră naţională.

Trebue decĭ să se afle unŭ espedientŭ legalŭ, cu ajutorulŭ căruia să facemŭ, ca nicĭ unŭ partidŭ politicŭ, care nu ţine contŭ de postulatele nóstre drepte, să nu se pótă ţiné la putere. Aci este nodulŭ cestiuniĭ!

„Gazeta" şi alţĭ bărbaţi politicĭ, carĭ conducŭ luptele nóstre, cu deslegarea aceluĭ nodŭ trebue să-şĭ bată capulŭ.

---

forţelorŭ: trecurămŭ cam prin cincidecĭ de tunelurĭ maĭ lungĭ şi maĭ scurte, până ce puturămŭ străbate de ceea parte de Apeninĭ.

Eramŭ încă totŭ numaĭ noĭ doĭ în capetŭ. La o gară din Apeninĭ amŭ căpĕtatŭ însă óspeţĭ. Eraŭ treĭ Italienĭ. Acum éră s'a vĕditŭ, câtŭ de strinse şi intime-sŭ legăturele alianţeĭ întreite. În Veneţia între alte gazete ne-amŭ fostŭ cumpĕratŭ şi numĕrulŭ din 14 Iuniŭ alŭ foiĭ Augsburger Allgemeine. L'am fostŭ pusŭ lângă mine, de óre ce noutăţile luĭ erau cam învechite, şi cele maĭ de interesŭ le-am fostŭ cetitŭ deja maĭ înainte de ce amŭ plecatŭ din Blaşiŭ. Unulŭ dintre aliaţiĭ nostri a pusŭ mâna pre elŭ, a resfoit'o cu viŭ interesŭ minunându-se de caracterele gotice şi şĭ-a datŭ multă silinţă, să le descifreze. Totŭ asemenea făcură şi celalalţĭ doĭ aliaţĭ aĭ nostri. Éră maĭ înainte de ce s'arŭ fi pogorîtŭ, aŭ împărţitŭ gazeta frumosŭ în treĭ părţĭ egale, şi acésta aŭ putut'o face uşorŭ, după ce numĕrulŭ acela avea dóuĕspredece pagine. După ce l'aŭ împărţitŭ frăţesce, fiesce care şi-a împăturatŭ partea sa cu multă grige şi-a băgat'o în busunariŭ. Se vede, că voiaŭ să o ducă acasă la aĭ sĕĭ ca amintire de călĕtorie. Şi acestea tóte le-aŭ făcutŭ eĭ fără de a ne ḑice nicĭ macarŭ unŭ cuvintŭ. Éră noĭ ne-amŭ bucuratŭ, că amŭ pututŭ face aliaţilorŭ nostri bucuria acésta eftină.

Apeninĭi nu ţi-ĭ închipuĭ nicĭ pre departe aşa de frumoşĭ ca munţiĭ Ardealuluĭ nostru. Eĭ îsŭ aprópe aşa de spânĭ ca munţiĭ Karstuluĭ. Numaĭ pre la póla lorŭ maĭ vede omulŭ icĭ colo vegetăţiune maĭ bogată de castaniĭ, maslinĭ şi cipreşĭ. Multă desfătare nu aŭ aflatŭ decĭ ochiĭ nostri în partea acésta a pribegieĭ nósrre. Cândŭ eşimŭ însă dintr'unŭ tunelŭ, ce e acésta? Óre să credĭ ochilorŭ, orĭ dóră e vrăjire schimbarea acésta fără de veste a priveliştelor? Étă colo josŭ la peciórele nóstre se estinde o grădină ca din poveste, încunjurată jurŭ împrejurŭ de munţi învescuţi. Din verdéţa cea bogată a acesteĭ grădiniĭ clipescŭ nespusŭ de prietinosŭ sute de oraşe şi sate şi miĭ de vile cu albéţa lorŭ luminată de radele, carĭ liĭ-le trimite sórele urmându-şĭ drumulŭ ḑilnicŭ pre cerulŭ celŭ proverbialŭ de azuriŭ alŭ Italieĭ Unŭ rîŭ străbate grădina acésta şerpuindŭ printre verdéţă, şi lângă rîŭ colo în mijlocŭlŭ grădineĭ se vede o cetate mare. Grădina acésta e Toscana, rîulŭ e Arno, éră cetatea e *Firenze la bella.*

Acum începe trenulŭ a se pogorî încetişorŭ din înălţimea Apeniniloru. Aci în partea apusénă a lorŭ Apeninĭ îsŭ îmbrăcaţĭ într'o haĭnă verde frumósă. Totŭ prin verdéţă neamŭ pogorîtŭ până aprópe de Fiesole, mama Florenţeĭ celeĭ nerecunoscătóre.

În sfârşitŭ amŭ ajunsŭ în gara din Firenze, ne-amŭ luatŭ cuferele şi amŭ pornitŭ la hotelulŭ celŭ maĭ de aprópe. Aci fără multă alegere ne-amŭ aşeḑatŭ marafeturile într'o odae. Dintr'însa pre feréstă poţĭ priví la cerulŭ celŭ azurŭ alŭ Italieĭ, dară dacă aĭ voí, să veḑĭ de aci şi pămêntulŭ celŭ clasicŭ alŭ Italieĭ, trebue să aşeḑĭ dóuĕ scaune preste olaltă înaintea ferestriĭ şi să te sui cu punerea capuluĭ pre celŭ de-asupra. Dar nu ne pasă. Aci în Florenţa n'avemŭ pre nimenĭ, care să ne onoreze cu visita sa, şi prin urmare n'avemŭ lipsă de niciunŭ salonŭ. Nicĭ nu avemŭ de gândŭ, să comodisămŭ în hotelŭ, éră nópteа e bună odaea acésta şi aşa, cum este. Şi-apoĭ are ea şi unŭ avantajŭ: ea cruţă pungile nóstre. Amŭ spălatŭ şi periatŭ îute scrumulŭ şi pulverea, ce s'a aşeḑatŭ pre noĭ dela Veneţia până aci, şi apoĭ amŭ pornitŭ.

Umblându prin cetate ne-amŭ convinsŭ, că ea meritá a fi numită Florenţa, *Firenze la bella, la città dei fiori,* cetatea florilorŭ. Toscana o putemŭ asĕmĕná cu unŭ buchetŭ de florĭ, éră atuncĭ Florenţa e cu adevĕratŭ unŭ mărgăritariŭ aşeḑatŭ între florile acestuĭ buchetŭ.

Amŭ pornitŭ către domŭ, cea maĭ de frunte dintre cele dóuĕ sute de bisericĭ ale Florenţeĭ. Mergemŭ de-a lungulŭ uneĭ strade

Amŭ avutŭ ocăsiunea de a audí și în privința acésta o părere, care nu strică, să o înregistrămŭ aci.

Se dice anume, că dacă Românii nu voescŭ să-și alégă deputați români, până cândŭ nu li-se vorŭ împlini tóte postulatele lorŭ drepte, atunci celŭ puținŭ să se organiseze cu ocasiunea alegerilorŭ așa, că tot-deuna să voteze toți în contra orí căruí partidŭ dela putere și tot-deuna pentru bărbați din opositiune, ca ast-felŭ fiesce care partidŭ dela putere să cadă, dacă nu ține sémă și de drepturile Românilorŭ. Pre calea acésta orí va veni la putere unŭ partidŭ, care — convingêndu-se, că fără de respectarea nationalităților nu póte guverná, — va împlini postulatele națiunalităților; orí se va perpetuá unŭ felŭ de crisă și nestabilitate în viéța partidelorŭ parlamentare, care va accelerá întrevenirea factorilorŭ competenți în favorulŭ națiunalităților.

Nu ne pronunciămŭ asupra acesteí păreri, dar accentuămŭ din noŭ, că ceva espedientŭ legalŭ trebue să se afle pentru a puté pune stavilă necontenitelorŭ atacurí în contra națiunalității, bisericelorŭ și școlelorŭ nóstre.

Pre cândŭ scriemŭ acestea, conferința din Sibiŭ este deja adunată, și așa nu se póte dice, că amŭ voitŭ să preocupămŭ hotărîrile eí. Orí carí ar fi însă hotărîrile acesteí conferințe, Românii toți le vorŭ urmá, până cândŭ o altă conferință nu va aduce alte hotărîrí. Dar discutarea acestorŭ cestiunĭ vitale nu se póte împedecá, nicí nu e bine să se împedece, căcí ideile trebue să se lămurésca, și din rĕŭ trebue să ieșimŭ la binele acela, pre care toți îlŭ doresc chiar și în interesulŭ patrieí.

Dela conferință.

Conferința generală a alegătorilorŭ români din Ungaria a fostŭ deschisă Miercurí în 20 a l. c. în sala cea mare dela „Gesellschaftshaus“ din Sibiŭ. Numĕrulŭ delegaților întruniți a fostŭ mai mare ca orí cândŭ de altă-dată. Pre lângă delegați s'a presentatŭ și unŭ publicŭ numĕrosŭ.

Conferința a deschis'o vice-presidentulŭ Dr. *Ioanŭ Rațiu,* destășurându pre scurtŭ situațiunea actuală politică. Vorbirea presidială face amintire cu recunoscință și mulțămită și despre atitudinea energică a Prelaților români în cestiunea asilelorŭ de copiĭ și termină cu declararea patriotismuluí și a loialității neclintite a națiunií române.

După vorbirea presidială urmézŭ constituirea biroului provisorŭ. Se alegŭ: Dr. *Ioanŭ Rațiu,* presidentŭ; *George Popŭ de Băsescŭ* și *Mihailŭ Popovicĭ* vice-presidenți: Dr. *Ioanŭ Mihu* și *Andreiŭ Cosma* notarí.

Urméza alegerea comisiuniĭ verificătóre. La propunerea advocatuluí Dr. Mihali se alegŭ: George Popŭ de Băsescŭ, Dr. Nic. Oncu, Dr. George Popa, Paulŭ Rotarŭ, Patriciŭ Barbŭ, Gavr. Lazarŭ de Purcăreț și Constantinŭ Rădulescu. După redeschiderea ședinței la propunerea comisiuniĭ conferința declară de verificați *212* delegați. Alegerea din Sibiŭ se predă spre esaminare uneí comisiunĭ speciale.

Urmézŭ constituirea Biroului *definitivŭ.* Se alegŭ prin aclamațiune: Dr. *Ioanŭ Rațiu,* presidentŭ; *George Popŭ de Băsescŭ* și *Mihailŭ Popovicĭ* protopresbiterŭ, vice-presidenți; Dr. *I. Mihu,* Dr. *Popovicĭ, Andreiŭ Cosma,* Dr. *Daniilŭ P. Barcianŭ,* notarí.

Raportulŭ comitetului tĭŭ cetesce Dr. *Vasilie Lucaciŭ* făcêndŭ istoriculŭ activității desvoltate de comitetulŭ centralŭ dela ultima conferință până în presente. Raportulŭ a fostŭ viŭ aclamatŭ și aprobatŭ.

Raportulŭ se predă spre studiare uneí comisiunĭ de 40. Pentru a face propunere referitóre la alegerea acesteí comisiunĭ se esmite o comisiune de 3 și se suspinde ședința pre cincĭ minute. După redeschiderea ședinței la propunerea delegatuluí Brediceanŭ se alege comisiunea în persónele delegaților: Patriciŭ Barbŭ, Dr. Eugenŭ Brote, Ludovicŭ Ciato, Dr. Corn. Diaconovicĭ, Corn. Brediceanŭ, Vasile Dămianŭ, Gerasimŭ Domide. Alesandru Filipŭ, Fr. H. Longinŭ, Gavr. Lazarŭ de Purcăreț, Dr. Vasile Lucaciŭ, Andreiŭ Medanŭ, Dr. Hosan, Alesandru Mocsonyi, Dr. I. Mihu, Dr. A. Murĕșanŭ, Dr. N. Oncu, Dr. Vas. Hossu, George Popŭ de Băsescĭ, Rubinŭ Patița, Ghiță Popŭ, Vasile Voina, Pavelŭ Rotariŭ, Ioanŭ Roșu, Dr. Ioanŭ Rațiu, Vasile Rațiu, Steț Grigore, Mihaiŭ Veliciŭ, George Popoviciŭ, Ioanŭ Ionașŭ, Constantinŭ Rădulescu, Petru Truța, Andreiŭ Cosma, Dr. G. Popovicĭ, Eman. Ungureanŭ, Alexe Berinde, Vasile Ignatŭ, Vasile Mangra.

Ședința primă s'a închisŭ la 2 óre d. a. După prândŭ s'a întrunitŭ comisiunea de 40, ca să pregătéscă raportulŭ și propunerile sale pentru ședința plenară proximă.

Ședința a dóua publică s'a deschisŭ Joĭ la 8 óre séra. Unŭ publicŭ fórte numĕrosŭ și toți delegații aŭ fostŭ de față.

După deschiderea ședinței s'a datŭ cetire telegramelorŭ sosite în numĕrŭ de 65, s'aŭ verificatŭ doĭ delegați, ĕră alegerile din Sibiŭ s'aŭ declaratŭ nule.

Raportulŭ comisiuniĭ l'a presentatŭ Dr. Vasile Lucaciŭ și a propusŭ adunăriĭ șese resoluțiunĭ, carí adunarea le-a primitŭ fără desbatere.

Conclusele suntŭ aceste:

1. Conferința află, că starea nesuportabilă, ce s'a creatŭ Românilorŭ din țĕrile corónei sântuluí Ștefanŭ, cuprinde unŭ pericolŭ pentru țéra întrégă.

2. Conferința susține întregŭ programulŭ națiunalŭ din 1881.

3. Conferința, avêndŭ în vedere, că prin legí electorale escepționale, prin împărțirea măiestrită a cercurilorŭ de alegere și prin pracsa electorală bine-cunoscută se face imposibilă participarea Românilorŭ la alegerí decretézŭ pasivitate generală și absolută pentru toți Românií din țĕrile corónei sântuluí Ștefanŭ.

4. Conferința declară, că Românií și-aŭ perdutŭ încrederea în toți factoriĭ parlamentarí, și că numaĭ dela Corónă aștéptă scutŭ și spriginŭ.

5. Conferința decide așternerea fără amânare a unuí memorialŭ la Înaltulŭ Tronŭ, în care să fie espuse tóte gravaminele Românilorŭ.

6. Conferința însărcinézŭ comitetulŭ cu organisarea efectuósă a partiduluí națiunalŭ din țéra întrégă.

Urmă alegerea comitetuluí centralŭ în persónele domnilorŭ: Dr. Ioanŭ Rațiu, Septimiŭ

---

frumóse, până dămŭ de capulŭ eí. Aci în drépta se deschide o piață, și în mijloculŭ acesteia étă se înalță maiestosŭ catedrala *Santa Maria dei fiori.* Cu adevĕratŭ bine a disŭ, cela ce a disŭ, că domulŭ acesta e uriașŭ asemenea unuí munte, și totușí lucratŭ cu atâta eleganță și delicateță, câtŭ se asĕmĕnă uneí florí, ce a eșitŭ din mâna luí Dumnedeŭ. Câtŭ de splendidă-í e façada! Tótă e de marmoră, și părțile și părticelele eí cele maí micí ișĭ întocmite așa de curatŭ lângă olaltă, câtŭ nu observí abatere nicí măcarŭ de o linióră dela simetria întreguluí, și minuțiositatea acésta totușí nu detrage nimica impresiunií grandióse, ce o primescĭ privindŭ întrégă façada. Pagubă, că piața e prea mică. Dacă la opulŭ acesta alŭ contemporanuluí nostru de Fabris aí puté priví maí din depărtare, ea ți-s'ar înfățisá ca mosaiculŭ celŭ maí frumosŭ.

De-asupra bisericeí se înalță o cupolă minunatŭ de frumósă. Diametrulŭ eí póte să fie cam de patrudecí de metri. Cupola acésta colosală se avêntă spre ceriŭ până la o înălțime, care póte să fie cam de optŭ decí de metri și maí bine. Mintea-ți stă în locŭ și nu precepe, cum la începutulŭ véculuí alŭ cincĭ spre decelea Brunelleschi, unulŭ dintre fiiĭ ceĭ mulți renumiți aí Firenzeí, a pututŭ să ridice cupola acésta colosală până la înălțimea aceea și să o aședę acolo așa, câtŭ ea vécurí să stea acolo nemișcată și să nu cadă și cutropindu-se să sfarme totŭ ce este de desubtulŭ eí. Dar apoí turnulŭ celŭ colosalŭ și totușí nespunŭ de elegantŭ, care se înalță în drépta în depărtare de câți-va pașí dela biserică! Se dice, că împeratulŭ Carolŭ V vĕdêndŭ minunea acésta a luí Giotto a disŭ: „Florentinií ar trebuí să punĭ turnulŭ acesta într'unŭ etuí și să-lŭ arete numaĭ odată într'unŭ anŭ.“ Dacă n'a dis'o, totușí o ar' fi putŭ dice, căcĭ turnulŭ acesta e unŭ adevĕratŭ juvaerŭ architectonicŭ. Cu câtă eleganță se înalță elŭ către ceriŭ, și câtŭ de bogată-í este îmbrăcămintea de marmoră!

Visitarea catedraleí ne-o amŭ reservatŭ pre mâne. Amŭ privitŭ la façada catedraleí stândŭ lângă Baptisteriulŭ închinatŭ sântuluí Ioanŭ Botezătoriulŭ. Acum ne-amŭ întorsŭ către biserica acésta, carea odinióră însă-și a fostŭ catedrală. Baptisteriulŭ însu-și e o clădire octogonală frumósă zidită în fața catedraleí. Lucrulŭ celŭ maí admirabilŭ în bisericuța acésta suntŭ porțile eí cele de bronzŭ și maí alesŭ cea apusénă, cu care s'a făcutŭ nemuritoriŭ artistulŭ Ghiberti. Despre pórta acésta a disŭ Michel Angelo, că ea ar fi vrednică să fie pórta ceriuluí. Și dreptŭ a avutŭ. Vedí aci pre pórta acésta scenele cele maí frumóse ale Legiĭ celeí vechĭ, reliefurí, ca și carí maí fine și maí deplinite ți-se pare că nu e cu putință, să producă altele arta omenéscă.

Înzădarŭ, lucrurí de acestea într'o epistolă în pripă mare nu potŭ să se descrie așa, câtŭ descrierea să fie vrednică de obiectulŭ sĕŭ.

De aci amŭ mersŭ la rîulŭ Arno, care străbate cetatea. Aci ne-amŭ preumblatŭ nițelŭ, ĕră apoí voiamŭ să scimŭ, unde-sŭ palațurile Pitti și degli Uffizi, carí trebue să le cerceteze orí cine voesce să spună altora, că a fostŭ în Florența. Amŭ opritŭ pre unŭ ostașŭ tinĕrŭ. Elŭ erá unŭ frecuentantŭ alŭ școleí de cadeți pionerí. Tinĕrulŭ ne-a descoperitŭ, că dispune de timpŭ, căcĭ astădí e preséra sĕrbătoriĭ s. Ioanŭ Botezătoriulŭ, ĕră acesta e hramulŭ Florenței. Aliatulŭ nostru s'a oferitŭ decí cu multă afabilitate, că ne va fi cicerone, dară numaĭ până la optŭ óre, căcĭ atunci e și în Italia Zapfenstreichulŭ. Amŭ pornitŭ decí cu elŭ.

Dar' țĭ voĭ maĭ scrie și mâne diminéță, că adí amŭ fostŭ în Veneția și suntemŭ în Florența, și prin urmare țĭ poțĭ închipuí, că suntemŭ obosiți și trupesce și sufletesce. Te salută

Victorŭ.

Albini, George Popŭ de Băsescĭ, Dr. Vasilie Lucaciŭ, Eugenŭ Brote, Dr. Dan. P. Bărcianŭ, Dr. Teodorŭ Mihali, Vasile Ignatŭ, Alesandru Filipŭ, Ludovicŭ Ciató, Patr. Barbu, Dr. Gavr. Triponŭ, Niculae Cristea, Gavr. Manŭ, Dem. Comşa, Aurelŭ Suciŭ, Dr. Ioanŭ Nechită, Mih. Velicĭu, Gavr. Lazarŭ de Furcăreţĭ, Dr. I. Mera, Gerasimŭ Domide, Dr. Aurelŭ Popovicĭ, Rubinŭ Patiţa.

Pentru orientarea cetitorilorŭ este de observatŭ, că comitetulŭ s'a compusŭ din membriĭ maioritățiĭ aceleia, care a votatŭ pentru aşternerea i m e d i a t ă a memorialului, lăsându minoritatea respunderea pentru esecutarea acestuĭ conclusŭ în sarcina maioritățiĭ.

Adunarea a fostŭ închisă prin presidentŭ între viue aclamărĭ.

Vineri în 22 s'a constituitŭ comitetulŭ centralŭ, alegêndu-şĭ de presidentŭ pre *Dr. Ioanŭ Raţiu*, de vice-presidenţĭ pre *George Popŭ de Băsescĭ* şi *Eugenŭ Brote*, éră de secretarĭ pre *Dr. Vasile Lucaciŭ, Dr. Dan. P. Bărcianŭ* şi *Septimiŭ Albini*.

Revistă bisericéscă.

Interne.

După episcopulŭ de Rosenau vine şi dr. Filipŭ Steiner, episcopulŭ Albeĭ-regale, şi provócă pre credincioşiĭ din diecesa sa, ca să se foloséscă de celŭ maĭ momentosŭ dreptŭ constituţionalŭ, de dreptulŭ de alegere. Totŭ odată le ţice: că numaĭ pentru aceĭ candidaţĭ să voteze, carĭ atâtŭ în viéţa publică, câtŭ şi în cea privată se bucură de nume bunŭ, aŭ tăria convingeriĭ şi unŭ caractĕrŭ nepătatŭ. Dela aceia, pentru carĭ votézĕ, să poftéscă, ca eĭ publice să promită, că vorŭ apĕrá drepturile bisericeĭ şi cu deosĕbire vorŭ face paşiĭ receruţĭ, ca să se modifice câtŭ maĭ curêndŭ § 12 art. de lege 53 din 1868 în sensulŭ acela, ca statulŭ să lase în voea părinţilorŭ a deţĕrmurĭ religiunea, în care să se créscă prunciĭ născuţĭ din căsătoriile mestecate. Dacă s'ar fi începutŭ în tótă ţara maĭ de timpuriŭ o mişcare vie în sensulŭ circularelorŭ date de numiţiĭ episcopĭ, atuncĭ se putea sperá înfiinţarea unuĭ partidŭ catolicŭ în parlamentulŭ ungarŭ, dară acum cu greŭ credemŭ, să se afle mulţĭ deputaţĭ, carĭ nu numaĭ să promită, dară să şi lucre în spiritŭ creştinescŭ-catolicŭ în parlamentŭ.

†

Henry Edward Manning.

Gloria Colegiuluĭ Cardinalilorŭ, a bisericeĭ catolice din Anglia şi din tótă lumea, archiepiscopulŭ de Westminster şi primatele bisericeĭ catolice din Anglia, Henry Edward Manning a reposatŭ în etate de 83 anĭ în 14 a l. c. Activitatea estraordinară, vîrtuţile şi talentele luĭ Manning le vomŭ face cunoscute de altă dată.

†

Giovanni Simeoni.

S. Colegiŭ alŭ Cardinalilorŭ a perdutŭ pre unulŭ dintre ceĭ maĭ ilustri membri, pre *Giovanni Simeoni*, prefectŭ alŭ S. Congregaţiunĭ de propaganda Fide. Cardinalului Simeoni a fostŭ născutŭ în anulŭ 1816 în Pagliano, diecesa Palestrina. După absolvarea studiilorŭ a fostŭ numitŭ succesivŭ profesorŭ în Colegiulŭ de Propaganda, apoĭ secretarŭ alŭ Congregaţiuniĭ de Propaganda, archiepiscopŭ titularŭ, nunţiŭ în Madrid şi Cardinalŭ. La anulŭ 1876 a fostŭ numitŭ secretarŭ de statŭ, éră la anulŭ 1878 prefectŭ alŭ Propagandeĭ. În acestŭ oficiŭ preaonorificŭ şi importantŭ l'a ajunsŭ mórtea causată prin influenza. — Cardinalulŭ Simeoni a fostŭ o figură nobilă şi simpatică. Specialŭ pre noĭ Româniĭ şi biserica nóstră a lubit'o cu o dragoste particulară. A fostŭ şi în Blaşiŭ la an. 1855, câudŭ s'a restauratŭ mitropolia. Toţĭ preoţiĭ provincieĭ nóstre mitropolitane, carĭ şĭ-aŭ făcutŭ studiile în Roma, începêndŭ dela ilustriĭ nostri Archiereĭ din Lugoşŭ şi Gherla aŭ crescutŭ sub egida luĭ şi aŭ de a-ĭ mulţămi multe. Să ne rugămŭ cu toţiĭ pentru ilustrulŭ mortŭ, ca Dumneḑeŭ să-ĭ răsplătéscă meritele cu cununa gloriеĭ eterne!

Revistă politică.

Afaceri interne.

Agitările electorale se continuă cu înverşunare. În unele locurĭ s'aŭ întîmplatŭ deja ciocnirĭ sângeróse.

Mişcarea urḑită de Jidovimea din capitală în favorulŭ înarticulăriĭ religiuniĭ israelite între confesiunile recepte până acum a avutŭ acelŭ resultatŭ, că maĭ mulţĭ candidaţĭ aŭ promisŭ, că vorŭ lucrá în parlamentŭ pentru realisarea dorinţĕlorŭ jidovescĭ.

Dieta croată va fi disolvată în săptĕmâna acésta, şi în curêndŭ se vorŭ escrie şi acolo nóuĕle alegerĭ.

Austria.

Parlamentulŭ austriacŭ a începutŭ desbaterea conventiunilorŭ comerciale Marţĭ în 12 a l. c. şi le-a primitŭ cu maioritate însĕmnată. Oposiţie maĭ însĕmnată aŭ făcutŭ numaĭ Cehiĭ tinerĭ. De însĕmnatŭ în tóte desbaterile acelea este, că Sloveniĭ nu aŭ purcesŭ solidarŭ cu Cehiĭ tinerĭ, ci chiar din contră vorbitorulŭ lorŭ Suklje a declaratŭ, că Sloveniĭ nu voescŭ să albă nimicŭ comunŭ cu Cehiĭ tinerĭ, carĭ prin aspirăţiunile şi uneltirile lorŭ periclitézĕ pacea europénă şi întregitatea monarchieĭ.

Germânia.

Parlamentulŭ prusianŭ a fostŭ deschisŭ în 14 a l. c. Discursulŭ de tronŭ l'a cetitŭ cancelarulŭ contele Caprivi. Între deosĕbitele proiecte de lege, ce le pune în prospectŭ discursulŭ de tronŭ, amintimŭ cele referitóre la folosirea baniloru confiscaţĭ dela fostulŭ rege de Hanovera, precum şi proiectulŭ referitorŭ la şcólele poporale şi la relaţiunea dintre biserica protestantă şi cea catolică. Discursulŭ de tronŭ maĭ promite şi unŭ proiectŭ de lege referitorŭ la răscumpĕrarea competinţelorŭ de stolă la botezurĭ şi cununiĭ. Despre politica internaţională discursulŭ de tronŭ nu face nicĭ o amintire.

Proiectulŭ de lege referitorŭ la şcólele poporale s'a presentatŭ deja parlamentului. Elŭ e maĭ bunŭ ca tóte cele precedente, maĭ alesŭ decâtŭ celŭ ce l'a fostŭ presentatŭ Gossler şi pentru care a şi trĕbuitŭ să dimisioneze; dară şi acum lasă încă unele de doritŭ, carĭ sperămŭ, că centrulŭ le va puté îndreptá.

Corespondinţe.

Bucuresci, 6 Ian. 1892.

Onorată Redacţiune!

Vĕ mulţămescŭ de „Studiulŭ criticŭ Eminescu“, pre care aţĭ binevoitŭ a mi-lŭ trimite.

L'am cetitŭ cu cea maĭ mare atenţiune. Frumósă impresie mĭ-a făcutŭ! Pentru ce, o să Vĕ spunŭ. Dela începutŭ până la sfârşitŭ mi-s'a părutŭ fórte curiosŭ, mĭ-a deşteptatŭ unŭ gustŭ de cetitŭ indescriptibilŭ; aveam o nedumerire şi ţiceam, că chiar cetindu-lŭ până la sfârşitŭ, nu credŭ să fiŭ convinsŭ pre deplinŭ, că Eminescu n'ar fi fostŭ unŭ „geniŭ“ şi poesiile luĭ n'ar fi poesiĭ serióse, ba unele din ele de totŭ sentimentale, aşa câtŭ cetindu-le să ne încânte, precum trebue să fie orĭ care poesie cu ideĭ sănĕtóse, din care după ce aĭ cetit'o, să poţĭ câştigá ceva.

Dar Vĕ mărturisescŭ fórte sincerŭ,! că m'am înşelatŭ prea multŭ în apreţiarea poesiiloru regretatului (!?) Eminescu.

Căcĭ după cetirea opuluĭ „criticŭ“ am observatŭ, că eŭ maĭ înainte susţineam nisce ideĭ cu totulŭ nepotrivite şi contrariĭ chiar lămuritelorŭ ideĭ din cartea cetită; n'aveam altceva de reflectatŭ decâtŭ să ţicŭ: „Spes nutrit, spes fallit.“

Nu de multŭ timpŭ eram unŭ admirătoriŭ alŭ luĭ Eminescu. Şi încă maĭ înainte, pre câudŭ eram prin clasa a VI-a şi a VII-a, cartea de poesiĭ a luĭ Eminescu maĭ că o purtam în tot-deuna cu mine; cetiam, dar sincerŭ Vĕ spunŭ, nu sciam ce cetescŭ. Poesiile, carĭ mi-se păreaŭ uşóre de înţelesŭ, îmĭ plăceaŭ fórte multŭ. Atarĭ poesiĭ le botezam „poesiile cele maĭ frumóse şi maĭ instructive“. Aceste poesiĭ aŭ influinţatŭ aşa de multŭ asupra mea, câtŭ — risum teneatis — mĕ încercam să croescŭ şi eŭ poesiĭ *à la Eminescu*.

Ĕr poesiile cele maĭ grele, carĭ nu le înţelegeam de locŭ, le consideram ca „pline de filosofie“, şi prin urmare nu eraŭ pentru mine. Şi atarĭ poesiĭ, ţiceam, suntŭ adevĕrate, căcĭ cuprindŭ o lume întrĕgă de ideĭ, îmbrăcate într'o formă aşa de plastică, aşa de plăcută, aşa de frumósă, aşa de mlădiósă, câtŭ limba română pare a renasce sub farmeculŭ lorŭ. Ilusiĭ şi fantasiĭ perdute!

Căcĭ acele poesiĭ nu le înţelegeam, şi cum erá să le înţelegŭ, — câudŭ suntŭ îmbrăcate în vesmîntulŭ filosofieĭ luĭ Schopenhauer?

Analisându-mĭ puţinele mele poesiĭ — în timpulŭ de şcolarŭ — mĕ gândiam fórte seriosŭ şi ţiceam în mine. Să fiŭ luatŭ unŭ tablouŭ maĭ plinŭ de ideĭ, ilusiĭ şi fantasiĭ, tóte poesiile mele ar' fi ca ale luĭ „Eminescŭ.“ Mĕ trudiam, să facŭ o poesie cam ca următórea — spunŭ numaĭ o strofă — a luĭ Eminescu:

În lumea asta suntŭ femeĭ
Cu ochĭ, ce isvorĕscŭ schinteĭ,
Dar orĭ câtŭ ele suntŭ de susŭ,
Ca tine nu-sŭ, ca tine nu-sŭ.

Eŭ o scrintisem cam în modulŭ următoriŭ:

În ţéra asta (Transilv.) suntŭ copile
Cu ochĭ, ce-mĭ suntŭ dragĭ mie,
Şi orĭ cum suntŭ ele la voĭ (România),
Nu-sŭ ca la noĭ, nu-sŭ ca la noĭ.

Şi sciŭ pre mulţĭ colegĭ aĭ meĭ, carĭ îmĭ ţiceaŭ: E o adevĕrată poesie! ce ideĭ, ce sentimente!

Dar — acum, şi, nu e vorbă, ceva mai înainte, după ce cetiĭ cu cea mai mare atenţiune „studiulŭ criticŭ“ bine alcătuitŭ în tótă privinţa, — m'am deşteptatŭ mai multŭ şi am ajunsŭ până la acelŭ punctŭ de revoltare, câtŭ trebue să ţicŭ: „Quousque tandem abutere, poeta, pacientia mea, quamdiu „poesiile tale“ me eludent?!“

Dacă ar trăi poetulŭ nostru, şi dacă eram în curentŭ — precum suntŭ acum — cu pessimismulŭ luĭ isvorîtŭ purŭ şi simplu din filosofia veştedă a luĭ Schopenhauer, ĭ-aşĭ ţice: „Nihil agis, nihil moliris, nihil cogitas, quod ego non modo non audiam, sed etiam non videam, planeque sentiam.“ (Cic. Cat.) Astădĭ, deşi vĕdŭ tipăritŭ în cărţĭ cuvinte de laude „în slava ceriuluĭ“ despre Eminescu, ca:

„Eminescu este representantulŭ celŭ mai de frunte alŭ curentuluĭ decepţionistŭ în literatura nóstră poetică. O influinţă profundă avu poesia poporală asupră-ĭ, nicĭ unulŭ din poeţiĭ nostri n'a pĕtrunsŭ mai adĕncŭ în spiritulŭ eĭ, nicĭ unulŭ n'a sciutŭ să utiliseze mai admirabilŭ versurile poporale spre a esprimá concepţiunile cele mai înalte ale cugetărieĭ. — Admiratorŭ pasionatŭ alŭ naturieĭ, elŭ ne face să simţimŭ, în câteva versurĭ şi într'o limbă de o simplitate adesea sublimă, negrăitele-ĭ frumseţĭ, taĭnicele sale cântărĭ. Eminescu posedă ca nime altulŭ o mare varietate de forme poetice şi o înţelegere profundă a arteĭ antice“ (veţĭ autoriĭ moderni de Şĕineanu); — deşi le vĕdŭ, ţicŭ, tóte acestea, totuşĭ îmĭ e imposibilŭ să-mĭ mai facŭ o idee frumósă, limpede şi izvorîtă dintr'unŭ crerŭ sănĕtosŭ, despre poesiile luĭ Eminescu. Am cetitŭ şi acum poesiile luĭ Eminescu punêndu-le în comparaţie cu ceea ce se spune în critica Domniilorŭ Vóstre dar vrêndŭ nevrêndŭ trebue să recunoscŭ adevĕrulŭ, ce esistă în acelŭ „studiŭ criticŭ“.

Acelŭ „studiŭ criticŭ“ lucratŭ cu atâta măestrie într'unŭ stilŭ mai multŭ saŭ mai puţinŭ plăcutŭ şi atrăgătoriŭ, cu nisce ideĭ şi espresiĭ viĭ şi delicate, meritá tótă atenţiunea, şi are să fie cetitŭ de numĕrosŭ publicŭ, şi acesta are să fie din inimă recunoscătorŭ celuĭ care, fără nicĭ o sfială, cu braţele deschise, cu mintea luminată şi cu inima liniştită a avutŭ curajulŭ de a da publicităţiĭ unŭ atare „studiŭ criticŭ“ atâtŭ de atrăgătorŭ, preţiosŭ şi instructivŭ pentru multa tinerime, care mai înainte — şi póte şi acum — n'avea cuvinte, cu carĭ să admire pre Eminescu; ba încă audiam pre mulţi ţicêndŭ: „Eminescu a contribuitŭ fórte multŭ la desvoltarea limbeĭ şi literatureĭ române, şi fără de Elŭ (?) literalminte amŭ fi fostŭ perduţĭ.“ Dar, Vĕ mărturisescŭ, că cu câtŭ ĭ-a fostŭ şi-ĭ este, póte, admiraţiunea mai mare acum în presentă, cu atâtŭ „dejosirea drépta“ va fi în viitorŭ esprimată mai libĕrŭ şi *mai cu gustŭ*. Îndată după rĕspândirea „studiuluĭ criticŭ“ aci în România — Bucurescĭ — s'a născutŭ unŭ curentŭ fórte mare şi — quot capita, tot sententiae — unĭĭ judecaŭ într'unŭ chipŭ, alţiĭ într'altulŭ, — s'aŭ aflatŭ unĭĭ, carĭ se pretindŭ a fi savanţĭ — între tinerime, — carĭ vĕţêndŭ cartea „studiulŭ criticŭ — Mihailŭ Eminescu“ nicĭ n'aŭ avutŭ curiositatea de a o deschide măcar, ci ţiceaŭ — ira ardentes —: Cine a îndrăsnitŭ a criticá pre „marele nostru poetŭ“?! Ér alţiĭ, căcĭ ĭ-am observatŭ pre toţĭ, cam ce părere aŭ, alţiĭ, ţicŭ, aŭ admisŭ cu totŭ dreptulŭ — sine ira — cele scrise în „studiulŭ criticŭ“.

Până acum, stimate Domnule Redactorŭ, am fericirea se Vĕ spunŭ, că „studiulŭ criticŭ“ edatŭ din Biblioteca Dvóstre, are mai mulţĭ aderenţĭ, decâtŭ neuniţi cu ideile Dvóstre.

Primiţi stima şi respectulŭ, ce Vĕ portŭ.

Unŭ Făgeţanŭ.

Dare de sémă şi mulţămită publică.

Subscrişiĭ în numele comitetuluĭ aranjatoriŭ cu tótă stima vinŭ a dá marinimoşilorŭ şi binevoitorilorŭ *colectanţi* şi *contribuitorĭ* următórea *dare de samă* despre venitulŭ baluluĭ din 11 Februariŭ st. n. 1891, ţinutŭ în „Otelulŭ naţionalŭ“ din Blaşiŭ „în folosulŭ fonduluĭ pentru ajutorirea studenţilorŭ miserĭ în casŭ de morbŭ“, şi a-şĭ esprimá sincera lorŭ *mulţămită*, şi recunoşcinţă pentru concursulŭ îmbucurătoriŭ, cu care ne-aŭ onoratŭ, rugându-ĭ tot odată a escusá întârdiarea acésta provenită din causa morbuluĭ.

I. *Venitulŭ internŭ* din lista baluluĭ:

Escelenţa Sa Metropolitulŭ *Dr. Ioanŭ Vancea* 30 fl. — Zacharie Branŭ 2 fl. — Iosef Salmen 1 fl. — Ioanŭ Strejanŭ 1 fl. — Samuilŭ Szabó 1 fl. — Mihailŭ Raţŭ 2 fl. — Pongrácz Gergely 1 fl. — Basiliu Lupescu 2 fl. — Ioanŭ Damianŭ 1 fl. — *Salamon Sinberger* 5 fl. — Mihailŭ Janza 2 fl. — Ioanŭ Borsŭ 1 fl. — Vasiliŭ Costea 1 fl. — *Nicolaŭ Rusanŭ* 2 fl. — Ioanŭ Janza 2 fl. — Luca Rusanŭ 2 fl. — Dr. Alesandru Popŭ 2 fl — Nicolaŭ Botezanŭ 1 fl. — Teodorŭ Horducaciŭ 1 fl. 50 cr. — Dr. Jacobŭ Brĕnduşanŭ 3 fl. — *Flaviŭ Şuluţŭ* 2 fl. — Adolf Krabs 2. fl. — Samuel Szölősi 3 fl. — *Dr. Hossu* 5 fl. — Georgiu Vancea 2. fl. — Aurelia Solomonŭ 1 fl. — Petru Cirlea 1 fl. — Ioanŭ Handrea 2 fl. — Victorŭ Moldovanŭ 1 fl. — Vincenţiŭ Visoina 1 fl. — Nistorŭ Onciŭ 1 fl. — *Ludovicŭ Csato* 3 fl. — Basiliŭ Olteanŭ 2 fl. — An'a Sântionŭ 3. fl. — Nicolaŭ Moldovanŭ 3 fl. Susana Zudor 1 fl. — *Moritz Bretter* 5 fl. — Tirionŭ Boteiŭ 2 fl. — Iosifŭ Vancea 2 fl. — Victorŭ Lochianŭ 1 fl. — *Nicolaŭ Todoranŭ* 5 fl. — *Augustinŭ Cheţanŭ* 3 fl. — Ioanŭ Grama 2 fl. — Iosifŭ Raicu 2 fl. — Teodorŭ Vlaicu 2. fl. — Jacobŭ Butnariŭ 1 fl. — Nicolaŭ P. Bota 2. fl. — Livia Stanciŭ 1 fl. — Aurelia Maiorŭ 2 fl. — Elisabeta Bianŭ 2 fl. — Octavianŭ Popŭ 1 fl. — Carolina Chirilă 1 fl. — Amalia Crişanŭ 2 fl. — 2 fl. — Ioanŭ Bradu 1 fl. — *Dionisiŭ Romanŭ* 3 fl. — Ana Pepeloviciŭ 1 fl. — Hulea (Haşagŭ) 2 fl. — Moldovanŭ (fam.) 2 fl. — Georgiŭ Popŭ 2 fl. — Basiliŭ Solomonŭ 2 fl. — Ludovicŭ Tornya 2 fl. — *Iosepha Mendl* 5 fl. — Mihailŭ Popoviciŭ 1 fl. — Basiliŭ Turcu 3 fl. — Maria Tipografŭ 2 fl. — Charlota Felmer 1 fl. — Iulius Hahnenheim 2 fl. — Dimitrie Turcŭ jun. 2 fl. — Ioanŭ Raţŭ 2 fl. — Iosifŭ Cirlea 2 fl. — *K. Török* 3 fl. — Dániel Mihály 1 fl. — Dániel István 2 fl. — Gregoriŭ Ordace 2 fl. — Ioanŭ Velicanŭ 2 fl. — Ioanŭ Marianŭ 2 fl. — Aritonŭ Mija 2 fl. — Iosifŭ Hossu 2 fl. — Ludovicŭ Aranyosi 1 fl. 50 cr. — Fam. Schieszl 3 fl. — Simonfi Alajos 2 fl. — N. N, 1 fl. — Amalia Grama 1 fl. — Maria Popŭ (Ghirişŭ) 1 fl. — Isidorŭ Lieblich 2 fl. — Leopoldŭ Heisikovits 2 fl. — C. L. Felmer 1 fl. — Krisztián Vilmos 3 fl. — Aureliŭ Trifanŭ 1 fl. — Ioanŭ Moldovanŭ 2 fl, — *Adolf Deutsc* 1 fl. — Augustinŭ Bunea 1 fl. — Petru Suciŭ 1 fl. — Ştanŭ Vulcŭ 1 fl. — Nicolaŭ Henţŭ 1 fl. — Friedrich Schuller 2 fl. — *Georgiŭ Barbatŭ* 3 fl. — Nicolaŭ Puianŭ 2 fl. — Gavrila Popŭ 1 fl. Suma 217 fl.

Marinimoşiĭ contribuitori însemnaţi cu litere *cursive* aŭ solvitŭ preste preţulŭ de întrare.

II. *Venitulŭ esternŭ*: A) după listele de colectare:

Lista Nr. 1. Colectante *Amb. Cheţianŭ, Cluşiŭ,* 1 fl. — Ioanŭ Laslo 1 fl. — Demetriŭ Papp 1 fl. — Dr. Comşa 1 fl. — A. Bohaţelŭ 2 fl. — Basiliŭ Podóbă 50 cr. — Dr. Gregoriŭ Silasi 1 fl. — G. Popescŭ 50 cr. — Carolina Corşa 1 fl. — Alesiŭ Poppŭ 1 fl. Suma 10 fl.

Lista Nr. 3. Colectante: *Nicolaŭ Toganu,* cooperatorŭ gr. cat. *Sibiiu,* 1 fl. Şuluţŭ jude r. în pens. 1 fl. — Dr. Rusŭ 1 fl. — Dr. Diaconoviciŭ 1 fl. — Maximŭ, majorŭ în pens. 1 fl. — B. Hărşanŭ, adv. 1 fl. — G. Baritiŭ 1 fl. — Baronŭ Urs 2 fl. — Arseniŭ Bunea 1 fl. — Ioanŭ V. Rusŭ 1 fl. Suma 11 fl.

(Va urmá).

Noutăţi.

Ţiua de botezulŭ Domnului s'a sĕrbatŭ la biserica catedrală din Blaşiŭ cu solemnitatea îndatinată. La s. Liturgie a pontificatŭ *Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolitŭ* asistatŭ de membriĭ veneratuluĭ capitulŭ şi de alţĭ preoţĭ din gremiŭ. La finea liturgieĭ s'a facutŭ sânţirea apeĭ, după care preazelosulŭ Archipăstoriŭ Însu-şĭ a botezatŭ clerulŭ şi poporulŭ adunatŭ în numĕrŭ fórte mare.

Distincţiune. Escelenţa Sa Episcopulŭ de Orade a denumitŭ de protopopŭ onorariŭ pre M. O. D. Iuliŭ Papfalvai, profesorŭ de Religiunea şi limba şi literatura română la archigimnasiulŭ din Oradea-mare.

Promovare. Dlŭ Eugeniŭ Branŭ, fiulŭ viceprotopopuluĭ gr. cat. din Sâncelŭ de lângă Blaşiŭ şi concipistŭ aplicatŭ pre lângă advocatulŭ archidiecesanŭ, în 6 a l. c. a fostŭ promovatŭ la Universitatea din Cluşiŭ la gradulŭ de doctorŭ în dreptŭrĭ.

Denumire. Dlŭ Davidŭ Radeşŭ, silvanistŭ diplomatŭ, a fostŭ numitŭ forestierŭ archidiecesanŭ în Blaşiŭ.

Cununiĭ. Dlŭ *Aureliŭ C. Domşa,* comtabilŭ la cassa centrală archidiecesană, îşĭ va serbá cununia cu domnişóra Livia Moldovanŭ la 24 a l. c. în Cergăulŭ-micŭ. — Dlŭ *Dr. Ioanŭ Vlăcanŭ,* medicŭ cercualŭ în Sân-Petru, şi domnişóra Elena Moldovanŭ, fiica protopopuluĭ gr. cat. din Catina, îşĭ serbéză cununia la 24 Ianuariŭ în Catina.

Producţiune teatrală. În 18 a l. c. publiculŭ din Blaşiŭ a avutŭ o sară plăcută, ce le-o a gătitŭ diletanţiĭ din locŭ. Nu facemŭ deosebire multă: suntŭ vrednicĭ de laudă, căcĭ toţĭ aceştia n'aŭ cruţatŭ ostenélă, numaĭ să pótă ajutá uneĭ reuniuni atâtŭ de folositóre cum e reuniunea pompierilorŭ. — În piesa primă *Nobila corpitóre* aŭ plăcutŭ cu deosebire joculŭ şi mişcările firescĭ ale domnuluĭ Aug. Coltorŭ. Dînsulŭ pre lângă isteţimea sa a mai dispusŭ şi de puţintică esperinţă. Tocmaĭ pentru aceea mai că mai multŭ meritŭ aŭ avutŭ Dna Silvia Grama şi dniĭ Ales. Comşa şi Victorŭ Turcu, carĭ pre lângă tóte greutăţile începutuluĭ şĭ-aŭ jucatŭ destulŭ de bine rolurile. — În „*Vivandiera*“ Dra Gizela Turcu şĭ-a interpretatŭ rolulŭ fórte bine. — În „*Cinel-Cinel*“ dlŭ Victorŭ Turcu ne-a înfăţişatŭ destulŭ de naturală pre unŭ Moldoveanŭ. Dar şi celealalte roluri aŭ fostŭ binişorŭ interpretate, şi numaĭ gratulă putemŭ Dreĭ Gizela Turcu, Dneĭ Silvia Grama şi dluĭ G. Popŭ la aplausele, ce aŭ seceratŭ. Dna Silvia Grama în rolulŭ Floriceĭ s'a simţitŭ mai bine ca în rolulŭ tinereĭ vĕduve din piesa primă, ĕră dlŭ G. Popŭ ne-a înfăţoşatŭ destulŭ de bine pre boeriulŭ Sandu dar şi mai bine pre ţĕranulŭ betrânŭ din piesa a dóua. A fostŭ o scenă dragălaşă, cândŭ s'a împlutŭ scena de ţĕrance şi flăcăĭ, carĭ s'aŭ înşiratŭ la o horă. — Amŭ dori să asistămŭ mai adeseorĭ la producţiunĭ de aceste. Piesele teatralĭ bune desfătézĕ şi tot-odată nobilitézĕ inima.

† **Archiducele Carolŭ Salvatorŭ.** Familia domnitóre ĕrăşĭ a perdutŭ unŭ membru, Archiducele Carolŭ Salvatorŭ fiindŭ cuprinsŭ de înfluenză, şi mai apoĭ şi de arprindere de plumânĭ a reposatŭ în 18 a l. c. S'a născutŭ în 1839 ca alŭ doilea fiŭ alŭ mareluĭ duce de Toscana Leopoldŭ II.

Limba latină în şcólele reale. Ministrulŭ r. u. de culte şi instrucţiunea publică a adresatŭ inspectorilorŭ r. u. de şcóle o circulară, prin care face cunoscutŭ, că la ascultarea limbeĭ latine potŭ luá parte toţĭ eleviĭ începêndŭ din clasa a V. în susŭ, dacă din obiectele ordinare aŭ avutŭ cu finea anuluĭ trecutŭ calculŭ celŭ puţinŭ de „suficiente“,

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Cum amŭ puté lăți economia rațională?

Este prea bine cunoscutŭ, că țĕrenii nostri suntŭ conservativi: eĭ continuă metodulŭ de economisare moștenitŭ dela moșĭ și strămoșĭ și practizatŭ cu decĭ de anĭ mai înainte; deși împrejurările grele, între carĭ trăescŭ, și concurința, ce li-se face economuluĭ pre tóte direcțiunile, ar' pretinde mai multe cunoscințe, o economie mai rațională, cu ajutoriulŭ căreia să pótă produce mai multŭ și mai bunŭ.

Domniĭ dicŭ: „Țĕrénulŭ e talpa țĕreĭ." Se cuvine așadară, suntemŭ chiar detorĭ noĭ cărturariĭ, să venimŭ întru ajutoriulŭ țĕrénuluĭ românŭ, și pĕcătuimŭ, dacă stămŭ și privimŭ cu mânile în sinŭ la decăderea morală și materială a economilorŭ nostri. Fiindŭ că dela bunăstarea țĕrénuluĭ atîrnă înflorirea, prosperarea, întărirea nóstră națională și bunăstarea poporuluĭ românŭ întregŭ.

Dacă privimŭ în jurŭ, vedemŭ, că mĕsariulŭ, călțunariulŭ, zidariulŭ, măcelariulŭ, hornariulŭ și alțiĭ, ca să-și pótă lucrá măestria sa, aŭ lipsă de o pregătire de 3—5 anĭ. Cu alte cuvinte ceĭ ce-și alegŭ ca condițiune pentru viéță o măestrie, trebue să aibă o pregătire, numaĭ agricultorŭ póte fi orĭ cine și fără de nicĭ o pregătire. Étă greșéla! Nu numaĭ interesulŭ privatŭ alŭ singuraticilorŭ, ci interesulŭ bine priceputŭ alŭ statuluĭ, alŭ patrieĭ, alŭ poporuluĭ impune fiesce caruĭ agricultorŭ detorința de a-și însuși celŭ puținŭ principiile fundamentale ale economieĭ raționale. Elŭ astfelŭ să-și lucre pămînturile, viile și pădurile sale, cătŭ acelea să-ĭ aducă venitulŭ celŭ mai posibilŭ. Ér' acésta nu e cu putință după modulŭ de economisare practisatŭ până aci de țĕrenii nostri.

Partea cea mai mare dintre Românĭ se ocupă cu agricultura. Fundamentulŭ vistieriеĭ statuluĭ încă-lŭ formézĕ darea de pămîntŭ, carea o plătescŭ agricultoriĭ, proprietariĭ marĭ și micĭ. Și totuși acéstă clasă de ómenĭ, ce aduce celea mai marĭ folóse statuluĭ, e mai părăsitŭ, lăsatŭ în grigea sorțiĭ, e avisatŭ la propriele sale puterĭ. Și acésta cu tóte că e constatatŭ, că bunăstarea singuraticilorŭ formézĕ puterea statuluĭ, a poporĕlorŭ și națiunilorŭ, ĕră de altă parte decădința materială și morală a singuraticilorŭ are de urmare naturală căderea, nimicirea statelorŭ, poporĕlorŭ și națiunilorŭ. E decĭ în interesulŭ fiesce căruĭ statŭ, poporŭ și némŭ, să se compună din individĭ deșteptĭ, diligenți și cruțătorĭ. Durere, că la noĭ nu este așa. Poporulŭ nostru e fórte rĕmasŭ, ér' ceĭ dela putere n'aŭ nicĭ banĭ nicĭ voe, ca să mai ajute și pre țĕrenii nostri, ci din contră pre ḑi ce merge le punŭ pedecĭ pre tóte terenele. Nu ne rĕmâne decĭ altŭ ceva, fără să ne ajutămŭ înși-ne, cum vomŭ puté.

Se nasce acum întrebarea, că óre cum amŭ puté fără banĭ și în timpulŭ celŭ mai scurtŭ să ridicămŭ treptatŭ pre poporulŭ nostru? Saŭ cu alte cuvinte cum amŭ puté să dedămŭ pre agricultoriĭ nostri la o economie mai rațională și mai rentabilă?

Tóte se potŭ, numaĭ să avemŭ încredere în Dumneḑĕŭ și voe tare.

Ca să ne ajungemŭ scopulŭ, înainte de tóte avemŭ să dămŭ copiilorŭ nostri dela sate o instrucțiune, carea să fie așa întogmită, câtŭ încă în școla poporală să se arunce sĕmĕnța și să prindă rădăcinĭ unŭ modŭ noŭ de economie, economia numită cu dreptŭ cuvîntŭ rațională.

Avemŭ școle poporale aprópe în fiesce care comună, și în fruntea acestora preoțĭ și învĕțătorĭ cualificațĭ chiarŭ și din limba statuluĭ. Avemŭ planŭ de învĕțămîntŭ lucratŭ după legile statuluĭ și după ordinățiunile ministeriale, numaĭ pentru ca să nu se mai pună atâtea dificultățĭ și pedecĭ învĕțămîntuluĭ poporalŭ. Dacă esaminămŭ mai de aprópe acestŭ planŭ, aflămŭ, că în esință este acela-și atâtŭ pentrŭ școlele dela sate, câtŭ și pentru celea orășenescĭ. Étă ce nu înțelegŭ eŭ. Pre cândŭ școlele dela orașe sunt cercetate aprópe numaĭ de copiĭ de oficialĭ, măestri, industriași și comercianți, pre atuncĭ eleviĭ școlelorŭ poporale dela sate putemŭ ḑice, că toțĭ suntŭ copiĭ de plugarĭ, carĭ copiĭ, afară póte de unulŭ—doĭ, toțĭ după trecerea anilorŭ de școlă vorŭ rĕmâné la córnele pluguluĭ. Cu alte cuvinte fiitoriulŭ plugariŭ are să învețe aceea, ce învĕță fiitoriulŭ advocatŭ, mediculŭ, meseriașŭ și alțiĭ. Și acésta nu e bine așa. Pentru unŭ meseriașŭ și industriașŭ, saŭ pentru celŭ ce se pregătesce la o carieră sciințifică, școla poporală este numaĭ unŭ locŭ de pregătire, fiitoriuluĭ agricultorŭ din contră școla poporală are să-ĭ pună nu numaĭ temeiŭ instructiuniĭ, ci conformŭ trebuințelorŭ luĭ din viéța practică are să-ĭ dea o instrucțiune completă, deplinită.

Și în locu de acésta ce vedemŭ? Aceea, că copiiĭ economilorŭ nostri în aniĭ de școlă învață multe de tóte, învață gramatică, sintacsă, geografie istorie, nu e destulŭ, trebue să învețe și ungurésce. Cu unŭ cuvîntŭ învață multe lucrurĭ mai multŭ saŭ mai puținŭ folositóre; căcĭ dacă cugetămŭ bine, din tóte acestea în viéța practică are mai mare folosŭ de cetire, scriere și calculare.

Póte că astfelŭ cerŭ interesele statuluĭ, ca adecă copiiĭ economilorŭ nostri să învețe multŭ și să nu scie chiarŭ acelŭ lucru, după care aŭ să trăéscă.

Școlele de agricultură ar' avé chemarea specială, ca să creeze, să formeze o clasă de economĭ precepuți și diligenți. De acestea însă noĭ Româniĭ din Austro-Ungaria n'avemŭ, ér' statulŭ încă are numaĭ puține, și după starea financială de astădi abia le susține, de abia iĭ ajungŭ baniĭ pentru alte scopurĭ mai înalte (?).

Interesulŭ țereĭ ar' cere, că în fiescecare comitatŭ să fie celŭ puținŭ câte o școlă de agricultură pentru economiĭ nostri țerenĭ.

În lipsa acestorŭ școle de specialitate să ne ajutămŭ pre altă cale, ca totuși economiĭ nostri dela sate să-și potă câștigá cunoscințele economice de lipsă.

(Va urmá.)

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de Fernan Caballero.

(Continuare.)

IV.

Eraŭ tóte înzădarŭ. Pre neastîmpĕratulŭ tinĕrŭ nu-lŭ maĭ putea depărtá dela planurile luĭ niciĭ sfaturile prietinilorŭ luĭ, niciĭ lacrămile suroreĭ și mameĭ luĭ.

Și Tomasillo a și mersŭ pre bordulŭ vasuluĭ și a plecatŭ pre mare.

Și ce pénă ar fi pututŭ să descrie durerea sĕrmaneĭ femeĭ? Și care gură ar puté să o spună? Viața eĭ muriá mistuită de durerea pentru trecutŭ și de frica pentru presentŭ și viitoriŭ, întocmaĭ cum se veștedesce stejarulŭ, ce-a fostŭ lovitŭ de trăsnetŭ, și la rădĕcina căruia róde acum unŭ verme.

Între ast-felŭ de împrejurărĭ trecŭ unŭ anŭ.

Într'o ḑi intră în locuința sĕrmaneĭ vĕduve unŭ matrosŭ bĕtrânŭ, care a fostŭ prietinŭ cu fericitulŭ eĭ soțŭ. Elŭ aducea o epistolă dela Tomasillo, datată din așa desŭ numitulŭ Montevideo.

Epistola erá plină de voe bună. Copilulŭ povestiá, cătŭ de minunatŭ călĕtorise, și scriá, că-ĭ așa de sănĕtosŭ și trăesce bine ca pescele în apă; că a crescutŭ cu o jumĕtate de Vara, [1]) și că se va rentórce ĕrăși în patrie cu acela-și căpitanŭ și cu aceea-și nae, cu care a plecatŭ.

Dela primirea acesteĭ epistole vĕduva nu lăsá maĭ multŭ să trécă niciŭ ḑi fără de a nu se scoborí la țĕrmurulŭ mărieĭ și de a cercá de acolo, că óre nu ĭ-ar fi cu putință să zărescă pre nemărginitulŭ deșertŭ azuriŭ de apă naea, carea ĭĭ va readuce copilulŭ. Mulțĭ se încercară, să o rețină dela mergerile acestea, carĭ nu puteaŭ să fie decâtŭ stricăcióse sănĕtățiĭ eĭ, dar înzădarŭ! Căcĭ dacă realitatea ĭĭ denégă ceva fericire, atuncĭ inima se încléștă de o ilusiune, pre carea nu o maĭ lasă, și în carea apoĭ se și consumă....

Tóte treceaŭ, ḑilele, valurile și noriĭ, numaĭ Tomasillo nu maĭ sosiá.

Erá într'o sĕră pre timpulŭ, cândŭ ḑiua și nóptea îsŭ într'o formă de marĭ. Sórele arḑĕtorŭ se pregătiá, să lase pămîntulŭ uscatŭ și slĕitŭ de puterĭ. Din depărtare se apropiaŭ vînturile recĭ spre a ne reînviá cu furtunile lorŭ și spre a face cu povóiele lorŭ pămîntulŭ productivŭ. Și ele vestiaŭ sosirea lorŭ prin descărcarea uneĭ furtunĭ grozave, carea umplŭ pre toțĭ de spaimă.

Fericită-i familia, carea la ast-felŭ de furtunĭ grozave e adunată tótă sub unŭ acoperișŭ scutitoriŭ. Ea, dacă va fi mulțămitŭ luĭ Dumneḑĕŭ pentru acéstă binefacere, ar trebuĭ să-și împreune mânile și să se róge și pentru aceia, carĭ îsŭ în lipse și pericole....

Biata nóstră vĕduvă nu se puteá numĕrá între fericiții aceștia. Acela, care erá totŭ, ce avea pre pămîntŭ, erá pre marea largă.

Vîntulŭ care suflá din spre mare, despoiá ochiĭ sĕrmaneĭ vĕduve și de ultimele lacrimĭ și ridicá în inima eĭ valurĭ de fricĭ, întocmaĭ cum ridicá din apa mărieĭ valurĭ câtŭ munțiĭ.

Așa petrecŭ ea tótă nóptea. În ḑiua următóre de slabă ce erá nu maĭ putea să se ridice din patŭ. Fată-sa ĭĭ aduse supa, carea bunulŭ călugărŭ ĭ-o cruță din mâncarea sa, și apoĭ se duse la o pâneriță avută spre a-ĭ cerne grâulŭ.

Biata vĕduvă abiá se vĕḑŭ singură și ne maĭ putêndu-se stăpâní, se scólă și plécă ĕrăși la țĕrmurulŭ mărieĭ.

Cine n'a vĕḑutŭ plinŭ de gróză grandiosulŭ spectaculŭ, ce-lŭ ofere marea sbiciuită de furtună? Cine n'a trĕmuratŭ privindŭ, cum valurile puternice lovindu-și una de alta capetele gigantice se spargŭ și stropescŭ cu spuma lorŭ câtŭ colo preste țĕrmŭ? Cine n'a credutŭ atuncĭ, că vede massa umflată de apă trĕmurândŭ de furie? Și cuĭ nu i-s'a împărutŭ, că din afundimile eĭ aude urletulŭ înfiorătoriŭ alŭ unuĭ animalŭ sĕlbaticŭ întăritatŭ? Cine nu s'a înfioratŭ privindŭ lucrarea acesteĭ puterĭ grozave, căreia nu i-se póte împotrivĭ nimica de pre pămîntŭ? Cine nu și-a închipuitŭ, că atuncĭ, cândŭ observă unŭ valŭ spărgêndu-se de țĕrmŭ, pre care apoĭ îlŭ urmézĕ alŭ doilea, alŭ treilea, și așa maĭ departe, cuĭ nu i-s'a împărutŭ, că vede pre îngrozitórea hidră, capetele căreia cresceaŭ mereŭ? . . . . .

Orizonulŭ nu se maĭ zăriá prin plóea, carea luptându-se neîncetatŭ cu vîntulŭ ascundea așa de tare Cadixulŭ cu farulŭ luĭ, ca și cum mâna puternică a viforuluĭ ar fi voitŭ să-lŭ ștérgă de pre carta lumiĭ.

Noriĭ își părăsiră de multŭ formele plăcute și mersulŭ ușorŭ, și acum cădeaŭ repede la vale.

Biata femee stá pre țĕrmŭ bătută de vîntŭ și stropită și udată de plóe și de valurile mărieĭ. Ea priviá dusă pre gânduri,

[1]) Mĕsură spaniolă, cu ceva mai mică de unŭ metru.

în spre marea, pre carea nu vedea fără numai sălbaticele vîrtejurĭ, ce le făceaŭ valurile turburate, şi carĭ ar' fi înghiţitŭ de bună sémă orĭ ce vieţuitorŭ, care ar fi fostŭ apucatŭ de orcanŭ.

Şi femea în butulŭ acesteĭ furtunĭ îngrozitóre stá încă, şi sforţându-şi încă odată şi ultimele puterĭ, ce maĭ aveá, sdrobită şi desperată nu-şi maĭ luá ochiĭ de pre marea, pre carea de-odată i-se părŭ, că zăresce vêntrelele albe ale uneĭ năĭ.

* * *

Cătră séră Senor Canuto păşesce fórte mişcatŭ spre locuinţa sa. Observându însă, că femee-sa nu-ĭ acasă, face o faţă de neîndestulită. Apoĭ merge neliniştitŭ în susŭ şi în josŭ, stă, se scarpină după ureche şi mişcă din capŭ.

„Ce-ĭ cu dvóstră, Senor Canuto, de sunteţi aşa de mişcatŭ?“ îlŭ întrébă mătuşa Melchiora.

„Mişcatŭ dicĭ? Într'adevĕrŭ fórte mişcatŭ! Căcĭ închipuiţi-vĕ, s'a întîmplatŭ ceva grozavŭ!“

„Pentru Dumnedeŭ, spuneţi-mĭ, ce-ĭ? Grigiţi, să nu fiţi însă înşelaţi şi dvóstră de ceĭ ce facŭ din ţinţariŭ armăsariŭ.“

„Hm! . . . Écă s'a aflatŭ la ţĕrmurulŭ mării o femee mórtă.“

„Of, Dómne sfinte! Dóră ucisă?“

„Nu, mórtă de o mórte naturală. . . . Asta însă n'ar fi cine sci ce lucru mare. Ceea ce e maĭ rĕŭ, e că femea aceea e vecina nóstră Tomasa.“

„Ce spuneţi, pentru Dumnedeŭ?“

„Adevĕratulŭ adevĕrŭ, mătuşe Melchioră. Şi încă lucrulŭ totŭ n'ar fi aşa de rĕŭ, dacă n'ar trebuí să facŭ chiar eŭ unŭ raportŭ despre tótă afacerea acésta!“

„Aceea nu-ĭ nimica!“ replică găzdóea, începêndŭ să plângă.

„Cum să nu fie! Dóră gândiţi, că aceea se face aşa fără nicĭ o paradă, ca şi cum te-aĭ apucá să facĭ nisce clătite? . . . Sĭ-acum pre lângă alte nĕcasurĭ nicĭ Pepa nu-ĭ acasă. . . Numaĭ asta a maĭ lipsitŭ!“ observă carabinierulŭ vĕdêndŭ, că vinŭ vecinele cu grămada, şi audîndu-le, cum plângŭ şi se vaietă. „Poftimŭ, să facă cineva pre-o larmă ca asta unŭ raportŭ la locurile maĭ înalte. . . . Aşa-ĭ, dacă nu mĭ-am pututŭ ţiné gura!“

Dar spre noroculŭ luĭ chiar atuncĭ sosesce soţie-sa. Îĭ cere în grabă cheile şi-apoĭ intră în odaea sa şi se apucă de concipiarea raportuluĭ.

„A scăpat'o Dumnedeŭ de nĕcasurĭ pre biata vĕduvă,“ dicea mătuşa Melchiora. „Şi fiindŭ-că ea şi pre pămêntŭ a trăitŭ ca o sfântă, ca o martiră, de bună sémă în ceriŭ va fi ajunsŭ într'unŭ locŭ bunŭ.“

„Într'adevĕrŭ, mórtea a fostŭ o binefacere pentru Tomasa,“ adause Catalina. „Aceea, care meritá acum maĭ multŭ compătimirea nóstră, e sĕrmana fétă.“

„Sciţi ce, Dona Pepa?“ dise o vecină. „Dvóstră şi aşa aţi simpatisatŭ multŭ cu féta acésta, şi aşa cum n'aveţi copiĭ, aţi puté-o luá de sufletŭ.“

Acestŭ cugetŭ bunŭ şi umanitarŭ îlŭ avuse şi brava Pepa, dar fiindŭ-că maĭ erá şi bărbatulŭ, care trĕbuiá să vorbéscă în respectulŭ acesta, răspunse:

„Din parte-mĭ voiŭ face totŭ, ce voiŭ puté, ca s'o ajutŭ. S'o leaŭ de sufletŭ e greŭ pentru mine; aşa ceva ar fi detorinţa celorŭ cu stare; şi-apoĭ în sfârşitŭ cu câtŭ o face omulŭ acésta maĭ nefndemnatŭde nimenĭ, cu atâta e maĭ mare responsabilitatea.“

„Dar cine-ĭ va spune óre sĕrmaneĭ Dolores mórtea mameĭ sale?“ întrébă de odată Catalina.

„Aceea o va face părintele Nolasco, cândŭ se va rentórce dela biserică,“ dise mamă-sa. Bietulŭ călugărŭ! tot-deuna cândŭ avemŭ ceva greŭ de făcutŭ, totŭ la elŭ ne îndreptămŭ.“

Pepa s'a întorsŭ în chilie, unde a aflatŭ pre soţulŭ sĕŭ punêndŭ în cuvertă raportulŭ făcutŭ cu multă sirguinţă, spre a-lŭ spedá prin unŭ espresŭ la judecătoria din Puerto de Santa Maria, în cercululŭ căreia erá şi Rota.

„Sciţi, de ce amŭ vorbitŭ?“ îlŭ întrébă mătuşa Melchiora, după ce elŭ eşise din casă.

„De ce?“

„Étă, chiar dîceam, că sĕrmana Dolores, carea a rĕmasŭ acum şi fără mamă, şi carea are lipsă de unŭ spriginŭ, nu póte fi scutită maĭ bine de nimenĭ ca de Dvóstră, că Pepa o iubesce multŭ.“

„Şi ce a disŭ la aceste Pepa?“

„Ea socotesce, că a luá copiĭ de sufletŭ se ţine de ómeniĭ bogaţi, dar dacă Dvóstră cugetaţi. . . . .“

„Dacă cugetŭ?“ strigă Canuto făcêndŭ ochĭ marĭ. „Ce să cugetŭ? Îsŭ dóră eŭ unŭ milionarŭ orĭ unŭ conte, ca să facŭ ca regina nóstră şi să adunŭ pre copiiĭ ceĭ fără tată şi mamă? Dvóstră într'adevĕrŭ aveţi nisce planurĭ aşa de. . . . .“

Şi cu vorbele acestea carabinierulŭ întră ér în chilia sa.

„Spune-mĭ, rogu-te, dragulŭ meŭ Canuto,“ începù Pepa, „nu maĭ respiră chiar de locŭ vĕduva, cândŭ aĭ aflat'o?“

„Nu, de locŭ! Erá aşa de mórtă, ca şi cum ar fi muritŭ de treĭ dile, şi fluxulŭ îĭ udá deja peciórele.“

„Sĕrmana, sĕrmana! Ce bine ar fi fostŭ, să te fi vĕdutŭ măcar cu câte-va clipite maĭ înainte de ce a muritŭ. Să te fi vĕdutŭ pre tine, care ĭ-aĭ arĕtatŭ tot-deuna o faţă pretinéscă.“

„Aievea!“

„Tu ĭ-aĭ fi însĕninatŭ câtu-şi de câtŭ măcar ultimele momínte, şi ĭ-aĭ fi disŭ: — Morĭ liniştită şi în pace, eŭ voiŭ adoptá pre fiĭcă-ta şi-ĭ voiŭ dice Pepeĭ, să se pórte faţă cu biéta Dolores ca o mamă. —“

„Bine dicĭ, bine dicĭ!“ răspunse carabinierulŭ, a căruĭ faţă, vĕdêndu-o pre Pepa plângêndŭ, începù a îmbrăcá o espresiune de blândeţă.

„Şi câtŭ de durerosŭ e acum, că tu nu maĭ aĭ timpŭ să maĭ împlinescĭ fapta acésta bună, carea atâtŭ de multŭ o doriá inima ta!“

„Dar bine, femee, n'aĭ disŭ chiar tu cătră Melchiora, că a celorŭ avuţi e detorinţa, să crescă orfaniĭ altora?“

„Am disŭ, nu negŭ, dar aceea n'am dis'o, pentru-că dóră m'a-şi teme de aşa ceva; nu! căcĭ chiar şi acum am înaintea ochilorŭ cuvintele Domnuluĭ: „Ajutaţi-ve unulŭ pre altulŭ!“ Şi încă şi maĭ multŭ: eŭ pricepŭ cugetulŭ tĕŭ şi-ţi spunŭ, că mĕ bucurŭ, dacă veĭ face ceea ce preocupă acum inima ta; căcĭ adu-ţi aminte, că eŭ tot-deuna am doritŭ, să am o fată, şi Dumnedeŭ credŭ că de aceea nu mĭ-a ascultatŭ cererea, fiindŭ-că mĭ-a destinatŭ mie şi ţie acéstă copilă nefericită.“

„Ascultă, Pepo, tu vorbescĭ fórte bine, şi mie încă mi-se pare, că aşa ceva e unŭ lucru fórte bunŭ, dar încă nu-ĭ târdiŭ. . . . . vomŭ luá pre Dolores, şi ea îţi va ajutá la purtarea economieĭ casnice, cu unŭ cuvîntŭ îţi va face maĭ uşóră purtarea gospodărieĭ.“

„Dar audĭ, Canuto, n'o face pentru acésta, fă-o din iubire creştinéscă. Căcĭ celŭ ce face altuia o binefacere, luĭ îşĭ face o faptă bună. . . . . Ah, că nu-sŭ eŭ în loculŭ tĕŭ, căcĭ îndată m'aşĭ îngrigí, ca trupulŭ eĭ să fie adusŭ în biserică şi să fie încunjuratŭ de luminĭ. Tu veţĭ bine, că lucrulŭ acesta n'are cine-lŭ face.“

Şi carabinierulŭ îşi puse în capŭ căciula sa de paradă, merse în curte şi îndreptându-se cătră mătuşa Melchiora îĭ dise cu multă gravitate:

„Să sciĭ, mătuşă, că adoptezŭ pre Dolores, căcĭ Domnulŭ a disŭ: „Ajutaţi-vĕ unulŭ pre altulŭ!“ Fata va puté ajutá încât-va pre Pepa.“

„Mĕ temeam multŭ, că nu veţĭ avé s'o faceţi acésta,“ răspunse Melchiora uĭmită.

„În casa mea, mătuşă, eŭ îsŭ comandantŭ, şi Pepa nu póte face fără numaĭ ceea ce vreŭ eŭ. Priceput'aţi?“

Şi după acestea carabinierulŭ plécă maiestaticŭ maĭ departe păşindŭ pre tacturile marşuluĭ regescŭ.

(Va urmá.)

Diverse.

Despre dinţi. Sciutŭ este, că dinţiĭ servescŭ de-oparte pentru sfărmarea şi pregătirea alimentelorŭ, ca acelea cu atâtŭ maĭ uşorŭ să fie înghiţite şi mistuite, ér de altă parte ceĭ dinainte (incisivĭ, tăiătorĭ) suntŭ de odată şi organŭ de vorbire. Atâtŭ una câtŭ şi ceealaltă funcţiune este de mare însĕmnătate pentru viéţă. De aceea grigirea dinţilorŭ meritá o deosĕbită atenţiune. Mânile ni-le spĕlămŭ în fiesce care ţi, şi încă cu săpunŭ, de-órece apa curată nu le curăţă de ajunsŭ. Celŭ puţinŭ atâta grige, dacă nu maĭ mare, meritá şi dinţiĭ. Dar nicĭ de pre eĭ nu se potŭ depărtá rĕmăşiţele de mâncare şi alte corpurĭ străine prin simpla clătire saŭ spĕlare a gureĭ cu apă curată. Uniĭ folosescŭ şi spre scopulŭ acesta săpunulŭ de spĕlatŭ, dar ăsta pre lângă aceea că are unŭ gustŭ neplăcutŭ, de multe orĭ conţine substanţe stricăcióse dinţilorŭ. Se află însă săpunŭ anume pentru dinţĭ, care nu cu multŭ este maĭ scumpŭ decâtŭ celŭ de spĕlatŭ. Asemenea se află pulvere de dinţi. Amêndóuĕ suntŭ fórte bune pentru curăţirea dinţilorŭ şi se recomándă din partea celorŭ maĭ buniĭ medicĭ. Nu este iertată folosirea pulvereĭ de cărbune saŭ cenuşe, fie chiar şi de ţigaretă, fiindŭ-că conţine părţĭ vătĕmătóre smalţuluĭ dinteluĭ, şi câtŭ ce sufere acesta, dintele începe a se strică şi a ne causá durere. Ceĭ maĭ multĭ se îndătinézŭ a-şi spĕlá dinţiĭ diminéţa. E bine şi atuncĭ, dar cu multŭ maĭ bună este spĕlarea de séră. Preste nópte limba, muschiĭ şi nerviĭ pauséză. materiile străine rĕmase între dinţĭ începŭ a putredí şi a fi stricăcióse. Peria, ce se folosesce la spĕlatulŭ dinţilorŭ încă să nu fie nicĭ prea aspră, nicĭ prea móle; în casulŭ primŭ vatămă dinţiĭ, ér în alŭ doilea nu-ĭ curăţă destulŭ de bine. După mâncare pentru depărtarea rĕmăşiţelorŭ dintre dinţĭ suntŭ bune scobitórele de lemnŭ nu tare; cele de osŭ şi de pene încă nu suntŭ rele, numaĭ să fie câtŭ se póte de netede. Schimbarea repede a temperatureĭ din gură (după o mâncare caldă apă rece, şi întorsŭ), precum şi mâncările prea acre, asemenea suntŭ stricăcióse sănĕtăţiĭ dinţilorŭ; în multe casurĭ acestea causéză creparea smalţuluĭ, stricarea dinteluĭ.

Deficitulŭ Rusieĭ va fi în an. 1892 de 74 milióne de ruble necomputându-se sumele de lipsă spre ajutorarea ţinuturilorŭ bântuite de fómete.

Economie.

Iernatulŭ stupilorŭ. S'a arĕtatŭ în numĕrulŭ precedentŭ, cum trebue să se ĭea mierea stupilorŭ din coşniţele imobile. Ce privesce II *nutrirea stupilorŭ din coşniţele mobile,* din carĭ mierea se póte scóte după placŭ, acésta e cu multŭ maĭ uşóră. Scótemŭ adecă din coşniţă tóte cadrele cu faguri cu albine cu totŭ, aşedându-le într'o lădiţă. Apoĭ punemŭ în fundulŭ coşniţeĭ atâtŭ în şirulŭ întâiŭ, câtŭ şi în alŭ doilea câte unŭ fagurŭ golŭ, după aceea aşedămŭ celalalţi faguri ast-felŭ, câtŭ în şirulŭ primŭ să vină 4—6 faguri plinĭ cu miere astupată; în şirulŭ alŭ doilea se punŭ totŭ 4—6 faguri cu puĭ şi de ceĭ numaĭ de jumĕtate cu miere. Mierea din faguriĭ aceştia póte fi şi destupată, pentru-că o consumă albinele încă în lunile de tómnă. Se recere, să fie de jumĕtate goli faguriĭ din şirulŭ alŭ doilea, fiindŭ-că albinele tot-deuna pre eĭ ĭernézĕ, şi nu pre ceĭ plinĭ cu miere. Între scândurişele cadrelorŭ, unde se întâlnescŭ ele, trebue vîrîte bucăţi de faguri, carĭ să servéscă de trecere din şirulŭ întâiŭ în alŭ doilea. În urmă érĕ se pune câte unŭ fagurŭ golŭ în fiesce care şirŭ, se împinge feréstra până lângă fagurŭ şi lucrulŭ e terminatŭ. Unŭ fagurŭ dintr'unŭ cadru, dacă e plinŭ, conţine unŭ kg. de miere, decĭ uşorŭ ne putemŭ orientá câţi faguri să dămŭ albinelorŭ aměsuratŭ mulţimiĭ lorŭ.

Mierea o luămŭ dela alţi stupĭ din coşniţe mobile, dacă aceştia aŭ miere întrecătóre, érĕ dacă nu putemŭ luá dela aceştia, atunci şi stupiĭ din coşniţele mobile se nutrescŭ după metodulŭ arĕtatŭ la nutrirea stupilorŭ din coşniţĕle inmobile. La casulŭ cândŭ ne-a rĕmasŭ de tómna faguri cu miere deplinŭ astupaţi, aceştia îĭ păstrămŭ şi preste ĭernă, ca ast-felŭ de va fi lipsă, să avemŭ cu ce nutrí stupiĭ primăvara.

Câte dobitóce are Francia? După datele ministeriuluĭ de agricultură din Francia numĕrulŭ dobitócelorŭ de câţi-va anĭ nu cresce, ci în specialŭ pentru caĭ scade. În anulŭ 1885 aŭ fostŭ în Francia 2.911,332 caĭ, érĕ în anulŭ 1890 numaĭ 2.862,273. Vite cornute în 1885 aŭ fostŭ 13.104,370, érĕ în anulŭ 1890 aŭ fostu 13.562,685. Oĭ în 1885 aŭ fostŭ 22.615,547, érĕ în 1890 numaĭ 21.658,416. Rîmătorĭ în 1885 aŭ fostŭ 5.881,088, érĕ în 1890 numaĭ 5.017, 238.

Recólta Statelorŭ-unite americane în anulŭ 1891. Oficiulŭ de agricultură din Washington a publicatŭ datele oficióse despre recólta de bucate a Statelorŭ unite din America de Nord în anulu trecutŭ. *Cucuruzŭ* s'a făcutŭ 3.060,154,000 de metrete. Atâta cucuruzŭ în aniĭ trecuţi numaĭ odată s'a făcutŭ. *Grâŭ* s'a făcutŭ 611.780,000 de metrete, *ovĕsŭ* 736.394,000 de metrete. După spusele datelorŭ oficióse recólta din anulŭ trecutŭ întrece tóte recóltele din aniĭ trecuţi a Statelorŭ unite.

Cum să desinfecţionămŭ aerulŭ din chiliĭ? Pre o lingură de fierŭ punemŭ puţinŭ jarŭ, érĕ pre jarŭ prĕsărămŭ sare de salicilŭ. Fumulŭ, ce se va produce în chipulŭ acesta, va desinfecţioná aerulŭ din chiliĭ cu deseĕvârşire.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Ninsórea din ultimele ţile ale sĕptĕmâneĭ trecute a acoperitŭ sĕmĕnăturile în cele maĭ multe părţi ale ţĕrieĭ. Suntŭ însă şi ţinuturĭ de acelea, unde néua s'a topitŭ maĭ tótă Temperatura de câteva ţile a căduţŭ tare.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta în decursulŭ sĕptĕmâneĭ a fostŭ slabŭ cercetatŭ. Preţurile preste totŭ aŭ scăduţŭ. *Grâŭ curatŭ* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 10.35—11.05. *Sécara* s'a vîndutŭ puţină maja metrică cu fl. 9.85—10.20. *Ovĕsulŭ* s'a vîndutŭ maja cu fl. 6.15—6.45. *Cucuruzŭ* a sositŭ puţinŭ în piaţă şi s'a vîndutŭ cu fl. 5.70—5.75, érĕ pre la staţiunile căilorŭ ferate din capitală preţulŭ cucuruzuluĭ a variatŭ între fl. 5.30—5.35 şi 4.50—5.50 fl. *Sĕmĕnţa de cânepă* s'a vîndutŭ cu fl. 12.50. *Prunele* s'aŭ vîndutŭ 100 kg. cu fl. 13—16, érĕ *lictarulŭ* cu 19 fl.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch nicĭ în sĕptĕmâna acésta n'a fostŭ maĭ bunŭ ca în cea trecută. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ (greĭ de 320—380 kg.) 46—47 cr., bĕtrânĭ (greĭ de preste 300 kg.) 44—45 cr., marfă *ţĕrĕnéscă* 40—44 cr., *sérbescĭ* 40—46 cr. la chg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 20 Ian. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	107.45
« « hârtie « 5%	102.50
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	118.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	99.25
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (3-a emisiune).	—.—
Bonurĭ rurale ung.	92.50
« « croato-slavóne	—.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vină	—.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	97.50
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	139.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	132.25
Renta de hârtie austriacă	103.—
« « argintŭ austriacă	93.50
» « aurŭ austriacă	110.75
Losurile austr. din 1860.	141.—
Acţiunile bancеĭ austro-ungare	1045.—
« « de creditŭ ung.	333.25
« « « « austr.	295.80
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.58
Napoleon-d'orĭ	9.36
Mărcĭ 100 imp. germâne	58.—
Londra 10 Livres şterlingĭ	118.20

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 7.50 până —.—, — grâŭ méstecatŭ fl 6.— până 6.50, sécară fl. 5.— până 6.—, — ovĕsŭ fl. 2.50 până fl. —.—, cucuruḑŭ fl. 3.75 până fl. 4.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.— până fl. —.—, — sĕmĕntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 40 cr. până —, carnea de viţĕlŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece 28 până — cr., — 10 óuĕ cu 20 până — cr.

Rectificare. La Nr. 3 alŭ „Uniriĭ" pag. 24, despre *„Iernatulŭ stupilorŭ"* şirulŭ 26 să se cetéscă: *retezămŭ fagurulŭ de 4 cm.* şi nu *de 14 cm.* În şirulŭ 28 în locŭ de: *ducă faguriĭ suntŭ de lipsă pentru* . . . . să se cetéscă: *dacă faguriĭ suntŭ cu celule de albine.*

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Fundată în an. 1858. **FRANCISCŬ WALSER** Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele **Iosifŭ.**

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţi

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

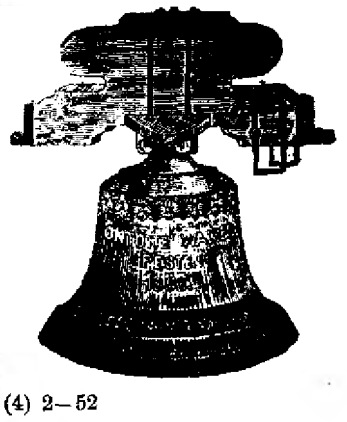

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 2—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Fundată în an. 1800. **K. Zechmeister şi Fiulŭ** Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele **Iosifŭ.**

neguţătorŭ de articli de mĭere şi céră

în Győr

recomândă atenţiuniĭ binevoitóre a Onoratuluĭ Clerŭ luminile lorŭ de céră:

Luminĭ adevĕrate de céră 1-a unŭ kg. fl.	**2.50**
„ „ „ „ **2-a** „ „ „	**2.00**
Luminĭ de céră artificială . . „ „ „	**1.40**
Pascalis I-a . . . . . „ „ „	**2.60**
„ **II-a** . . . . . „ „ „	**2.00**
Luminĭ galbine de céră . . . „ „ „	**2.00**

Luminile se află în orĭ ce mărime, şi la comande superióre la 10 kgrame se espedéză francate la orĭ ce staţiune de poste, de uĭ saŭ de caĭ ferate.

Bunătatea luminilorŭ nóstre de céră o dovedescŭ nenumĕrate scrisorĭ de recunoscinţă.

Cu deosĕbită stimă

(3) 2—10 **K. Zechmeister şi Fiulŭ.**

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 30 Ianuariŭ 1892. Numĕrulŭ 5.

Liberalismulŭ ca sistemŭ de guvernare.

(+) Statulŭ creştinŭ este unŭ mare lucru: e opera luĭ Dumnedĕu, a luĭ Isusŭ Christosŭ şi a naturei; este unŭ corpŭ viŭ, care are capulŭ sĕŭ, membrele sale, sufletulŭ sĕŭ, carĭ tóte lucră pentru binele comunŭ. Tóte se légă unele de altele ca verigele unuĭ lanţŭ şi se unescŭ între sine, fără a se contopi, şi se deosebescŭ fără a se separá. Fiesce care membru este la locŭlŭ sĕŭ şi împlinesce funcţiunile, carĭ Dumnedĕu şi natura i-le-aŭ datŭ. Fiindŭ mulţămitŭ fiesce care cu sórtea sa, nu pismuesce sórtea celuĭalaltŭ. Fiesce care se jertfesce pentru întregŭ, şi întregulŭ se jertfesce pentru fiesce care parte. Capulŭ nu despreţuesce braţulŭ, care-lŭ servesce şi scutesce, ér braţulŭ, care lucră şi se luptă, nu pismuesce ochiĭ, carĭ ilŭ conducŭ. De-odată cu rînduéla cea maĭ bună domnesce pacea, pentru-că pacea este liniştea ordiniĭ. Unŭ sufletŭ sănĕtosŭ într'unŭ trupŭ sănĕtosŭ, unŭ spiritŭ creştinŭ într'o constituţiune puternică: ast-felŭ este statulŭ creştinŭ.

Unŭ statŭ bine organisatŭ se póte asĕmĕná şi cu unŭ arbore puternicŭ, a cărŭi frunde cadŭ neîncetatŭ, dar îşi păstrézĕ acela-şi trunchiŭ, acelea-şi ramurĭ, acela-şi sucŭ şi acelea-şi rădĕcinĭ. Ómeniĭ morŭ; dinastiile, familiile, instituţiunile, şi obiceiurile naţionale dăinuescŭ. Împlântatŭ în pămêntulŭ roditorŭ alŭ bisericeĭ creştine, însufleţitŭ de graţia luĭ Dumnedĕu, acestŭ arbore aduce fructe prisositóre de viéţă, şi acopere cu umbra sa unŭ şirŭ nesfârşitŭ de nĕmurĭ.

Stafulŭ creştinŭ păstrézĕ în unitatea sa trecutulŭ, viitorulŭ şi presentele şi o mulţime de speranţe, carĭ suntŭ fiĭcele tradiţiunilorŭ sale. Adevĕrata patrie însufleţesce pre toţi fiiĭ, ce-ĭ pórtă la sinulŭ sĕŭ maternŭ: pre sĕracĭ şi bogaţi, pre regĭ şi supuşi, pre bărbaţi şi femeĭ, pre preoţi şi mirenĭ. Toţi suntŭ fraţi în Isusŭ Christosŭ, egalĭ înaintea luĭ Dumnedĕu, egalĭ înaintea legilorŭ patrieĭ.

Acéstă icónă ne-o dă publicistulŭ Maumigny despre adevĕratulŭ statŭ străbătutŭ de principiile religiuniĭ adevĕrate. În icóna acésta aflămŭ o societate bine aşedată, o societate liberă şi fericită.

Cătŭ de fericiţi amŭ fi noi, cândŭ în statulŭ nostru încă s'ar puté recunósce chipulu descrisŭ maĭ susŭ! Durere însă, că acéstă fericire în timpulŭ de faţă nu ne este datŭ să o gustămŭ, şi causa acesteĭ nefericirĭ trebue să o cercămŭ în doctrina fatală a liberalismuluĭ falsŭ despre omnipotenţa statuluĭ: doctrină aplicată la noĭ până la consecinţele sale cele maĭ absurde.

Treĭ puterĭ a stabilitŭ Dumnedĕu în fiesce care societate perfectă: *puterea părinţéscă,* care este menită a continuá lucrarea Luĭ în ceea ce privesce crearea individilorŭ; *puterea politică,* care este chemată a conlucrá cu Elŭ la conservarea individilorŭ şi familiilorŭ; şi *puterea religiósă,* care este menită a conlucrá cu Elŭ la luminarea şi sânţirea individilorŭ, familiilorŭ şi naţiunilorŭ.

Dintre aceste treĭ puterĭ tocmaĭ puterea politică a trecutŭ fórte desŭ preste marginile puse de Dumnedĕu, ceea ce ne dovedesce însă-şi istoria, care este povestirea lupteĭ continue a libertăţiĭ individuluĭ, familieĭ şi religiuniĭ în contra despotismuluĭ.

Maĭ vîrtosŭ se vede acestŭ adevĕrŭ în istoria popórĕlorŭ necreştine şi în istoria popórĕlorŭ moderne, carĭ s'aŭ abătutŭ dela principiile religiuniĭ creştine, ér în specialŭ în statulŭ nostru, unde guvernulŭ îşi arógă şie-şi chiar şi drepturile acelea, carĭ Dumnedĕu le-a datŭ puteriĭ părinţescĭ şi puteriĭ religióse, şi abuséză chiar şi de drepturile şi detorinţele sale. Amŭ trece departe preste cadrulŭ unuĭ articulŭ de diarŭ, cândŭ amŭ voi să ilustrămŭ acestŭ adevĕrŭ cu nenumĕratele esemple, ce ne staŭ la dispositiune. Dintre aceste esemple vomŭ alege totuşi vre-o câteva, ca să nu se dică, că afirmămŭ fără a probá.

Părinţiĭ aŭ dreptulŭ naturalŭ datŭ de însu-şi Dumnedĕu, nu numaĭ de a înmulţi individiĭ, ci şi de a se îngrigí de crescerea lorŭ religiósă şi morală, până cândŭ aceştia suntŭ sub auctoritatea lorŭ părinţéscă, căcĭ dacă părinţiĭ aŭ dreptulŭ şi detorinţa de a se îngrigí de nutrirea trupuluĭ fiilorŭ sĕĭ, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ aŭ dreptulŭ şi detorinţa de a se îngrigí de nutrirea sufletuluĭ prun-

Feuilleton.

Puté-se-va?

În aniĭ din urmă s'a esprimatŭ din maĭ multe părţi dorinţa, ca diua să se împartă în 10 césurĭ, césulŭ în 10 minute, minuta în 10 secunde, secunda în 10 terţiĭ, şi de va fi lipsă, şi maĭ departe. Dacă celealalte mĕsurĭ s'aŭ pututŭ înlocuí cu mĕsurĭ dĕcimale, totŭ aşa de bine s'arŭ puté înlocuí şi césurile, minutele şi secundele de până acuma cu césurĭ, minute şi secunde dĕcimale.

Adevĕratŭ, că césurile acestea arŭ fí cam lungĭ şi maĭ că s'arŭ apropiá de césurile Câmpenilorŭ saŭ chiar' şi de ale moţilorŭ, dar' cu atâtŭ maĭ bine, timpurile de acum şi altfelŭ laŭ democratice, în tóte voimŭ saŭ celŭ puţinŭ strigămŭ, că voimŭ să ne apropiămŭ de poporŭ. Şi de nu într'altele, dăr' în încălţĕminte la totŭ casulŭ ne apropiămŭ. Uitaţi-vĕ numaĭ la păpuciĭ gălbuĭ aĭ domnişorilorŭ de prin oraşe, şi-mĭ spuneţĭ, unde trebue încălţăminte maĭ democratice sau maĭ de aprópe înrudite cu opincile ţĕranilorŭ nostri.

Ţĕranulŭ nostru póte fi mândru, că a atrasŭ asupra sa atenţiunea lumiĭ culte, şi opinca luĭ şi-a făcutŭ cale până şi în salónele cele maĭ elegante.

Dar' şi ţara lucă póte fi mângâiată. „Ţĕranulŭ saŭ — pre românesce — opinca e talpa ţĕriĭ," şi cu cătŭ vorŭ fi maĭ multe opinci, cu atâtŭ maĭ multe tălpi va avé ţara şi cu atâtŭ maĭ rădĕmată va fí. Adevĕratŭ că la câte unŭ radĕmŭ, încălţatŭ în opinci domnescĭ, îĭ veţi prin urechĭ şi maĭ că l'aĭ puté sufla de pre pecióre, şi că întîlnescĭ şi câte unŭ radĕmŭ, ce şi elŭ are lipsă de radĕmŭ, dar' de *cavalerie* uşóră încă are lipsă ţara.

Cassarea césurilorŭ, minutelorŭ, secundelorŭ vechĭ, şi introducerea celorŭ dĕcimale s'ar' puté face chiar' şi fără vĕrsare de sânge, prin urmare maĭ uşorŭ şi decâtŭ nisce alegerĭ parlamentare în Ungaria.

Nu au fără unmaĭ să se înţelégă tóte statele, şi să-şi trimită representanţĭ la unŭ congresŭ, care să statoréscă definitivŭ césurile, minutele, secundele şi terţiele cele nóuĕ, şi să fabrice pentru fiesce care statŭ câte unŭ césornicŭ, care să arete timpulŭ după împărţirea cea nóuă.

Eŭ aşĭ sta să-mĭ punŭ capulŭ, că pre rotogolulŭ pămêntuluĭ nu aĭ găsí nicĭ unŭ cesariŭ — saŭ de vreţi césornicariŭ, — care să hotăréscă resistinţă *passivă*, şi să refuse a luá parte la lucrările congresuluĭ.

Dacă e vorba de unŭ locŭ potrivitŭ pentru ţinerea congresuluĭ, acolo e Genf saŭ Geneva, Roma *cesarilorŭ*, carea ar' primí pre membriĭ congresuluĭ cu entusiasmŭ adâncŭ simţitŭ şi uşorŭ de înţĕlesŭ.

Greutăţĭ s'arŭ puté iví numaĭ dacă amŭ voí, ca şi restimpurile maĭ marĭ decâtŭ *o zi* încă să fie împărţite totŭ în câte 10 restimpurĭ maĭ micĭ. În locŭ de *septĕmâni* încă totŭ s'arŭ puté introduce *decemâni* saŭ restimpurĭ de câte 10 dile, şi în locŭ de lunile atâtŭ de pestriţe de acum, lunĭ de câte 10 decemâni saŭ 100 de dile, dar ar' fí rĕŭ cu *anulŭ*, că ar' trĕbuí să fie de 10 lunĭ sau 1000 de dile, ĕră sórele, dela care atîrnă lungimea anuluĭ, cu greŭ credŭ, că ne-ar' face plăcerea, ca de dragulŭ nostru să-şi schimbe cursulŭ.

Sórele cu încăpăţînarea sa înderĕtnică a pricinuitŭ şi până acuma destulă batere de capŭ la ómeniĭ. Nicĭ nu resare şi nicĭ nu apune tot-deuna în acela-şi locŭ, cĭ vara rĕsare maĭ spre mĕdă-nópte, ĭĕrna maĭ spre mĕdă-dí, şi de pribegirea acésta nicĭ acum la bĕtrâneţe nu voesce să se lase.

cioru sei cu învețăturile sânteĭ religiuni, și cu alte cunoscințe folositóre.

La noĭ însă guvernulŭ nu ĭea în socotélă acestŭ dreptŭ dumnedeescŭ datŭ părinților, ci străbătêndŭ în sanctuarulŭ familieĭ smulge de acolo pre pruncĭ încă din légănŭ și le dictézĕ o crescere, nu cum le place părinților, ci cum îĭ place luĭ, ér părinților le prescrie chiar și religiunea, în care să-și crésca pruncii, fără a se luá în considerare, că în tóte statele din lume părinții suntŭ deplinŭ liberĭ, ca să se înțelégă între sine cu privire la religiunea, în care să-și crésca pruncii sĕĭ.

Ast-felŭ s'a escatŭ unŭ conflictŭ acutŭ între părinți ca putere domestică și între guvernŭ ca putere politică, care conflictŭ s'a manifestatŭ în cele maĭ viĭ proteste ale părinților românĭ în contra proiectuluĭ de lege despre asilele de copiĭ și ale părinților catolicĭ în contra ordonanțeĭ ministeriale despre botezarea pruncilorŭ născuți din căsătoriĭ mestecate. În acestŭ conflictŭ a fostŭ trasă și biserica, pentru-că ea avêndŭ misiunea de a păstrá și a validitá în societatea omenéscă cele maĭ curate învĕțăturĭ despre drepturile și libertățile ómenilorŭ, nu a pututŭ rĕmâné indiferentă în fața atacurilorŭ îndreptate în contra drepturilorŭ puteriĭ părintescĭ întemeiată de însu-și Dumnedeŭ.

Dumnedeŭ a datŭ bisericeĭ, adecă puteriĭ religióse, dreptulŭ și detorința de a învĕță pre tóte popórĕle. Puterea religiósă în vîrtutea acestuĭ dreptŭ divinŭ a întemeiatŭ o mulțime de institute secundare și superióre, în carĭ tinerimea să fie crescută în spiritulŭ Evangelieĭ. Guvernulŭ însă a scosŭ și aceste institute de sub jurisdicțiunea sânteĭ biserice, carea tocmaĭ pentru acésta este silită să desvólte o continuă resistință în contra puteriĭ politice, care a trecutŭ marginile sfereĭ de activitate, confiscândŭ drepturile altora.

Dumnedeŭ a voitŭ, ca statulŭ acesta alŭ Ungarieĭ să fie constituitŭ din maĭ multe popórĕ, carĭ tóte aŭ dreptulŭ naturalŭ de a-și păstrá și cultivá limba lorŭ proprie, instituțiunile, obiceiurile și tradițiunile lorŭ naționale. Guvernulŭ nostru ca putere politică însă nu ĭea în socotélă aceste drepturĭ neatacabile, nicĭ nu-și aduce aminte de detorința sa, ca pre acestea individualități naționale să le ocrotéscă și ajute în desvoltarea lorŭ, și să nu lase pre nicĭ una dintr'însele, ca să împedece pre celealalte în esercițiulŭ drepturilorŭ lorŭ, ci din contră identificându-se cu aspirațiunile nelegitime ale uneĭ singure individualități naționale, sacrifică cultura și desvoltarea maĭ multorŭ naționalități intereselorŭ egoistice ale unuĭ singurŭ poporŭ și ast-felŭ răpesce drepturile naturale ale maĭ multorŭ popórĕ din patrie. De aci s'a născutŭ unŭ conflictŭ fórte îngrigitoriŭ între puterea politică și între individualitățile naționale din patrie și maĭ cu samă între cetățeniĭ de naționalitate română și între auctoritatea politică.

Acestŭ conflictŭ și-a aflatŭ espresiune maĭ recentă în cele 6 puncte ale conferinței naționale dela 20 Ianuariŭ a. c. ținută în Sibiŭ, ale căreĭ urmărĭ încă nu se potŭ calculá.

Ast-felŭ pretutindinea în statulŭ nostru observămŭ o tendință sistematică din partea guvernuluĭ de a confiscá drepturile individilorŭ, ale potestățiĭ părintescĭ și a celeĭ religióse, precum și drepturile singuraticelorŭ naționalități, și aceste drepturĭ a-le concentrá în mâna sa proprie sub pretecstŭ, ca prin acésta să se întărescă statulŭ, pre care liberalii îlŭ considerá de o persónă, în care se concentrézĕ și din care isvorescŭ tóte drepturile, ce se esercitézĕ pre teritoriulŭ patrieĭ. În locŭ însă, ca statulŭ să se întărescă, vedemŭ, că se întăresce numaĭ guvernulŭ, și ast-felŭ ne trezimŭ cu unŭ felŭ de despotismŭ constituționalŭ, contra căruia pre tóte terenele se desvóltă cea maĭ aprigă resistință ca în contra celuĭ maĭ periculosŭ invasorŭ alŭ drepturilorŭ cetățenescĭ, naționale și religióse.

Orĭ unde însă esistă unŭ ast-felŭ de conflictŭ cu puterea politică, pace, liniște și fericire nu póte să esiste. De aceea ar fi fórte de doritŭ, ca guvernulŭ nostru câtŭ maĭ curêndŭ să se întórcă în teorie și în praxă la principiile creștine despre atribuțiunile și detorințele potestățiĭ politice, și să respecteze și să facă și pre alțiĭ să respecteze drepturile și atribuțiunile potestățiĭ domestice, potestățiĭ religióse, și ale naționalităților.

O constatare. — În ḑilele trecute s'a lățitŭ prin foile nóstre faĭma, că unŭ profesorŭ de teologie din unŭ seminariŭ rom. catolicŭ, în care se află și tinerĭ Românĭ gr. catolicĭ din provincia nóstră mitropolitană, vorbindŭ despre limba rituală s'ar fi esprimatŭ, că limba magiară chiar așa póte fi limbă rituală ca și cea română. Nu scimŭ, întru câtŭ este saŭ nu adevĕrată faĭma acésta. Dacă însă este adevĕrată, și dacă respectivulŭ profesorŭ a înțelesŭ prin cuvintele sale, cumcă în bisericele românesci gr. catolice ținĕtóre de provincia mitropolitană românéscă de Alba-Iuliă limba magiară chiar așa póte fi limbă rituală ca și cea română, atuncĭ a ḑisŭ unŭ neadevĕrŭ, și ascultătoriĭ luĭ românĭ de neadevĕrŭ vorŭ avé să-lŭ și considere. Sântulŭ Scaunŭ Apostolicŭ a decretatŭ singurŭ și eschisivŭ limba română de limbă rituală pentru provincia mitropolitană de Alba-Iuliă, și teologiĭ românĭ gr. catolicĭ din orĭ ce seminare, dacă voescŭ să profeseze catolicismulŭ adevĕratŭ, vorŭ avé să se țină de ceea ce a dispusŭ Sântulŭ Scaunŭ Apostolicŭ, ĕră nu de enunciațiunile false ale vre-unuĭ profesorŭ de teologie cu capulŭ înfierbêntatŭ de utopiĭ șoviniste. Ne dóre fórte tare, că catedrele sacre ale teologieĭ se potŭ profansá cu atarĭ enunciațiunĭ în favorulŭ unorŭ ideĭ șoviniste, carĭ numaĭ catolice nu se potŭ numí. Catolicismulŭ adevĕratŭ nu póte și nu-ĭ este permisŭ să nutréscă șovinismulŭ nicĭ uneĭ națiunĭ, ci chiar din potrivă are

---

Trĕba luĭ, pribegéscă, pâna i-se vorŭ róde călcâiele, dar' dacă odată pribegesce după o anumită regulă, încaĭ observe regula cu punctuositate militară. Dar' tocmaĭ acĭ e buba; domniĭ ceĭ marĭ și dacă își facŭ o anumită regulă, totŭ nu se potŭ răbdá, să nu o maĭ și calce din cândŭ în cândŭ, arĕtându, că în putere le stă, să o calce și să o schimbe.

La începutulŭ primăvereĭ — câudŭ ḑiua și nóptea îsŭ pre o formă de lungĭ — sórele rĕsare oblu la rĕsăritŭ. De acĭ încolo rĕsare totŭ maĭ spre méḑă-nópte, și nu se opresce până în 21 Iuniŭ, câudŭ se întórce érăși spre punctulŭ, de unde ne revĕrsase prima raḑă de primăvară, numitŭ și *punctŭ de primăvară*.

Din punctulŭ de primăvară acuma ne vestesce sosirea și începutulŭ unuĭ anutimpŭ maĭ puținŭ poeticŭ și drăgălașŭ, dar' cu atâtŭ maĭ încărcatŭ cu totŭ felulŭ de roduri, începutulŭ mănóseĭ tómne, — apoĭ plécă spre méḑă-ḑi, și totŭ spre méḑă-ḑi merge până în 22 Decembre, câudŭ ér' plécă spre punctulŭ de primăvară, și ḑiua începe să crésca ĕră.

Dela începutulŭ uneĭ primăveriĭ până la începutulŭ primavereĭ venitóre trecŭ 365 de ḑile, 5 óre, 48 minute și ceva maĭ bine de 47 secunde. Dar' anulŭ viitoriŭ e maĭ scurtŭ, și urmașiĭ seĭ totŭ maĭ scurțĭ vorŭ fi, câtŭ preste unŭ vécŭ anulŭ va fi cu maĭ bine de o jumĕtate de secundă maĭ scurtŭ, ĕră ceĭ ce vorŭ trăĭ pre la an. 2270, vorŭ avé uniĭ fericirea, alțiĭ nefericirea, ca anulŭ să fie numaĭ de 365 ḑile, 5 óre, 48 de minute și 45 secunde, va să ḑică cu 2 secunde maĭ scurtŭ decum e acuma.

Să fi slăbitŭ în puterĭ betrânulŭ nostru sóre, inima-mĭ milósă nu ar' încetá, să-lŭ compătiméscă, dar' capriḑiile luĭ nebune îmĭ stîrnescŭ grĕță și mânie. Dela an. 2270 aniĭ ér' vorŭ începe să crésca și vorŭ cresce necontenitŭ, până ce anulŭ va ajunge să fie de 365 ḑile, 5 óre, 49 minute și 4 secunde, așadară cu 19 secunde maĭ lungŭ ca celŭ din 2270.

Pre lângă cele 365 de ḑile trecŭ și câteva óre, minute și secunde, până ca sórele să ajungă ĕră la locŭlŭ, de unde a plecatŭ. De ce nu s'ar' puté grăbí, să ajungă în 365 ḑile, saŭ dacă așa îĭ e pofta, să mérga maĭ a lene, maĭ întârḑie nițelŭ, ca să se plinéscă și ḑiua a 366-a. Dacă de astădată aĭ începutŭ anulŭ în 1 Ianuariŭ la 12 óre nóptea, pre viitoriŭ poftimŭ și-lŭ începe la 1 Ianuariŭ diminĕța la 5 óre 48 minute și 47 secunde, după aceea la 11 óre, 37 minute și 34 secunde ș. a. m. d. Și totuși să nu-țĭ perḑĭ răbdarea!

Sórele e de vină, că avemŭ anĭ de 365 de ḑile și anĭ de 366 ḑile saŭ anĭ visecțĭ, câudŭ Februariŭ pre lângă cele 28 de ḑile ale sale maĭ capĕtă una pre de-asupra, cum se întîmplă și în anulŭ acesta.

Madame *Luna* încă are capriḑiĭ de acestea. Dela o lună nóuă până la luna nóuă următóre trecŭ 29 ḑile, 12 óre, 44 minute și 3 secunde. 29 de ḑile nu i-sŭ destule, ĕră 30 i-sŭ prea multe. M'așĭ rĕmâși, că dela lună va fi învĕțatŭ și sórele, și cu tóte aceste pre lună nu mĕ potŭ supĕrá; ea se ține de sexulŭ frumosŭ, și prin urmare multe trebue să i-se ĭerte. Dar' să vină sórele și să-și permită astfelŭ de capriḑiĭ, acésta e nesuferitŭ.

Dar' sórele maĭ că întrece în capriḑiĭ și pre lună. Luna încaĭ în totŭ atâta timpŭ își face toiletta și-și arată unŭ obrazŭ, apoĭ fața întrégă și în urmă numaĭ celŭ alaltŭ obrazŭ, precândŭ sórele câte-va sute și miĭ de anĭ totŭ întârḑie, apoĭ ĕră grăbesce, câtŭ nicĭ odată nu-ĭ sciĭ voea și nevoea. Bagŭ sémă a îmbĕtrânitŭ, ĕră uniĭ bĕtrânĭ staŭ să întrécă în capriḑiĭ chiar' și pre femeĭ.

Restimpulŭ acela de 28, respective 29, 30 orĭ 31 de ḑile, la care îĭ ḑicemŭ o lună, fără îndoiélă dela luna bălaie de pre ceriŭ și-a căpĕtatŭ numele, și de cumva schimbările eĭ ținеaŭ 29 saŭ 30 ḑile întregĭ, astădĭ fiesce care lună ar' fi de 29 saŭ fiesce care de 30 de ḑile, ĕră nu cum îsŭ acuma, una de 28, altele de 30 și ĕră altele de 31 de ḑile.

De nu ĕră capriḑiósă frumósa nóstră lună, cornețulŭ eĭ subțire ne-ar' prevestí și astădĭ sfârșitulŭ unuĭ rĕstimpŭ de 29 saŭ 30 de ḑile și începutulŭ altuĭ restimpŭ de totŭ atâta duratĕ. Așa însă și-a perdutŭ pre ceĭ maĭ mulțĭ adoratorĭ, și nnmaĭ Turciĭ și alțĭ

să-lŭ combată ca pre isvorulŭ discordiei, alŭ neînţelegerilorŭ şi alŭ înverşunăriĭ împrumutate între popóre. Şi prin alte ţĕrĭ civilisate acésta o şi face catolicismulŭ adevĕratŭ. Dovadă suntŭ catoliciĭ din Prusia, singurĭ, carĭ în parlamentulŭ din Berlin s'aŭ opusŭ şovinismuluĭ germanŭ, care concepuse planulŭ de a stîrpí pre Polonĭ. Dovadă sunt catoliciĭ germanĭ din Cislaitania, singurĭ amicĭ sinceriĭ aĭ naţionalităţilorŭ şi inimicĭ declaraţĭ aĭ utopiilorŭ pangermâniste. Şi la noĭ? Numaĭ la noĭ póte degenerá în uniĭ catolicismulŭ până acolo, câtŭ de pre catedra adevĕruluĭ să aducă jertfe utopiilorŭ şi şovinismuluĭ naţionalŭ şi încă cu despreţuirea dispusĕţiunilorŭ Sântuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ, autoritatea supremă în biserică.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Sânţia Sa Pontificele a concesŭ cu datulŭ 14 Ianuariŭ, ca noulŭ primate alŭ Ungarieĭ *Claudiŭ Vaszary,* deşi nu este cardinalŭ, să pótă purtá insemnele demnităţiĭ de cardinalŭ, adecă purpura. Foile magiare, în frunte cu „Magy. Áll." aŭ fostŭ lăţitŭ scirea, că primatele ar fi fostŭ creatŭ cardinalŭ. Scirea e a se rectificá în sensulŭ de maĭ susŭ.

Consacrarea episcopéscă a nouluĭ primate se va face în scurtŭ. Se afirmă, că în cestiunea înmatriculăriĭ pruncilorŭ născuţĭ din căsătoriile mestecate s'ar fi ajunsŭ între Roma şi guvernulŭ nostru la o înţelegere, şi că soluţiunea de multŭ dorită se va publicá în scurtŭ.

Roma.

Influenza bântue în tótă Italia şi în Roma maĭ alesŭ, secerându o mulţime de victime. Cardinalulŭ-Vicarŭ a publicatŭ în urma acesteĭ stărĭ nefavorabile o dispensă generală dela ajunŭ şi postŭ. Ordinaţiunea Cardinaluluĭ-Vicarŭ a fostŭ comunicată tuturorŭ episcopilorŭ, pentru ca să o foloséscă după prudinţa sa.

În ḑilele trecute s'aŭ fostŭ lăţitŭ sciriĭ fórte îngrijitóre cu privire la sănĕtatea Sânţieĭ Sale Pontificeluĭ supremŭ. Scirile cele maĭ nóuĕ însă spre cea maĭ adêncă bucurie a nóstră ne spunŭ, că Sânţia Sa érăşĭ se află bine deplinŭ, şi că dacă se cruţă, o face din causa timpuluĭ nefavorabilŭ şi schimbăciosŭ.

Prin mórtea cardinaluluĭ Simeoni şi Manning numĕrulŭ cardinalilorŭ reposaţĭ sub Pontificatulŭ Preasânţituluĭ nostru Părinte Leonŭ XIII s'a urcatŭ la 79. Sub Pontificatulŭ Papeĭ Piŭ IX, care a duratŭ 31 aniĭ, aŭ repausatŭ 120 cardinalĭ. Sub Pontificatulŭ actualŭ decĭ relative aŭ reposatŭ cu multŭ maĭ mulţĭ cardinalĭ decâtŭ sub celŭ trecutŭ.

Germânia.

Noulŭ archiepiscopŭ de Gnesen şi Posen Dr. Flor. Stablewski a fostŭ consacratŭ de episcopŭ Duminecă în 17 a l. c. în catedrala din Gnesen. Consacrarea s'a îndeplinitŭ cu pompă estraordinară. Actulŭ consacrăriĭ l'a sĕvârşitŭ archiepiscopulŭ principe de Breslau, Mgr. Dr. Kopp. Intronisarea nouluĭ archiepiscopŭ în Posen s'a întîmplatŭ Miercurĭ în 20 a l. c. La staţie aşteptaŭ sosirea Prelatuluĭ aprópe toţĭ membriĭ aristocraţieĭ polone, a cleruluĭ şi poporŭ fórte multŭ. Dela staţie la catedrală noulŭ archiepiscopŭ a mersŭ într'o trăsură de gală trasă de şese caĭ, care a maĭ fostŭ urmată încă de 120 trăsurĭ. Noulŭ archiepiscopŭ a adresatŭ credincioşilorŭ sĕĭ o preafrumósă pastorală, în care tractézá cu o iubire admirabilă despre drepturile şi detorinţele admirabile ale concetăţenilorŭ sĕĭ polonĭ faţă cu patria şi faţă cu casa domnitóre.

Persia.

Din Teheran se anunţă, că sórtea creştinilorŭ din Persia e fórte critică. O persecuţiune de creştinĭ pare a se pregătí. Iritaţiunea este îndreptată în contra Anglesilorŭ pentru monopolulŭ de tăbacŭ, ce şi-l'aŭ câştigatŭ dela guvernŭ, şi acum furia poporuluĭ se estinde la toţĭ Europeniĭ. Se ḑice, că unŭ complotŭ s'a descoperitŭ şi asupra vieţiĭ mareluĭ vizirŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Alegerile s'aŭ începutŭ în tótă ţéra. Joĭ în 28 a l. c. aŭ fostŭ aleşĭ 341 deputaţĭ, éră Vineri 30. Astădĭ se alegŭ 12, mâne în 31 Ianuariŭ 2, în 1 Februariŭ 13, în 2 Februariŭ 6, în 4 Febr. 4, éră în 6 Febr. se va alege 1 deputatŭ. Proporţia între deosebitele partide ale parlamentuluĭ s'a decisŭ Joĭ. Resultatele în acestŭ momîntŭ încă nu ne suntŭ cunoscute, decâtŭ numaĭ în parte neînsĕmnată, şi de aceea vomŭ raportá cetitorilorŭ în numĕrulŭ proximŭ.

Proporţia între partidele vechiuluĭ parlamentŭ a fostŭ următórea: 240 deputaţĭ liberalĭ, 51 de partidulŭ naţionalŭ, 77 independentiştĭ, 18 patruḑecĭ şi optiştĭ şi 27 afară de partidŭ. La aceştia maĭ suntŭ a se adauge 40 deputaţĭ din Croaţia.

Convenţiile comerciale.

Casa de susŭ a parlamentuluĭ din Viena a desbătutŭ şi a primitŭ în şedinţa sa din 25 a l. c. convenţiile comerciale. Asemenea s'aŭ primitŭ convenţiunile şi în Berlin şi Roma. În 1 Februariŭ decĭ va întrá în vigóre nóua eră conventionistă.

Conflictulŭ bulgaro-francesŭ.

Conflictulŭ bulgaro-francesŭ, ivitŭ din causa espulsăriĭ ḑiaristuluĭ Chadourne de pre teritoriulŭ Bulgarieĭ, se póte priví de aplanatŭ. Bulgaria recunósce, că a comisŭ o greşélă de formă, fiindŭ-că nu a comunicatŭ decretulŭ de espulsare în scrisŭ cu agentulŭ francesŭ; de altă parte guvernulŭ francesŭ, nu insistă

---

orientalĭ maĭ iubitorĭ de secsulŭ frumosŭ l-au maĭ rĕmasŭ credincioşĭ. Turciĭ şi Arabiĭ şi până în ḑiua de astădĭ totŭ după lună calculézá timpulŭ. Anulŭ lorŭ stă din 12 lunĭ de câte 29 ḑile, 12 óre, 44 minute şi 3 secunde.

Faţă de bĭata lună amŭ fostŭ cu necruţare, precândŭ capriţiile sóreluĭ le suferimŭ cu multă răbdare.

Dacă putemŭ trăí destulŭ de bine şi fără a socotí timpulŭ după schimbările luneĭ, totŭ aşa bine amŭ puté trăí, dacă timpulŭ l'amŭ împărţí ast-felŭ şi nu după mersulŭ sóreluĭ.

De multe orĭ se întîmplă, că luna nóuă se ivesce pre la jumĕtatea saŭ capĕtulŭ rĕstimpuluĭ numitŭ cu numele eĭ, şi pentru aceea lucrurile nóstre nu se oprescŭ în mersulŭ lorŭ. De ce ar' trebuí să se oprésc̆ă, dacă anulŭ ni-s'ar' începe deodată cu primăvara, vara, tómna, orĭ în decursulŭ acestora? Şi modesta mea părere e, că nicĭ chiar' atuncĭ nu ne-amŭ prăpădí, dacă unŭ anŭ s'ar' începe Iarna, celŭ alaltŭ primăvara, alŭ treilea tómna ş.c.l.

Maĭ puţină supĕrare şi decâtŭ la alţiĭ ne-ar' face nóuĕ, carĭ suntemŭ dedaţĭ, să începemŭ anulŭ cu 12 ḑile (dela 1900 vorŭ fí 13 ḑile) maĭ în Iarnă decâtŭ ceealaltă lume maĭ pripită şi maĭ neastîmpĕrată, şi aĭ cărorŭ strănepoţĭ de strănepoţĭ şi altfelŭ vorŭ ajunge să încépă anulŭ în medŭ de primăvară, vară, şi chiar' şi tómna.

Sórele e prea susŭ şi prea departe, decâtŭ să-l putemŭ regulá mersulŭ după trebuinţele nóstre, dar' şi noĭ ar' trebuí să fimŭ maĭ ómenĭ, decâtŭ să ne pórte de nasŭ unŭ betrânŭ capriţiosŭ.

Introducerea anilorŭ, ... ḑilelorŭ . . . . ḑĕcimalĭ ar' fí ocasiune binevenită, ca să ne scăpămŭ de tirănia sóreluĭ. Anulŭ ḑĕcimalŭ ar' stá din 1000 de ḑile şi ar' face câtŭ 2 aniĭ şi 9 lunĭ de acuma. Şi începêndŭ unŭ anŭ în driculŭ Ierniĭ, cum începurămŭ anulŭ nouŭ şi acuma, — dela tómnă în doĭ aniĭ amŭ puté salutá sosirea nouluĭ anŭ cu mustŭ clocotitoriŭ.

Schimbările înşirate ca orĭ ce înnoiriĭ întîlnire-arŭ şi greutăţĭ în cale, dar' o voinţă tare rĕsbesce chiar' şi prin ziduri de piétră şi codri neumblaţĭ.

Sântemŭ dedaţĭ, să ne uitămŭ la sóre ca la unŭ isvorŭ de binefacerĭ, ce ne revarsă căldură şi lumină, şi nu ne gândimŭ, că de n'ar' fí drăguţa de plóe, în ḑilele de vară milosulŭ (?) sóre ne-ar' arde şi frige bucatele sĕmĕnate şi lucrate cu atâta sudóre, nu ne gândimŭ că Ierna numaĭ de aceea nise arată maĭ mare, ca să védă maĭ bine feţele nóstre învinetite de frigŭ.

Şi chiar' binefăcătoriŭ câtŭ de mare să ne fie, nu trĕbue să perdemŭ din vedere, că politica trĕbue să fie condusă de interese şi nu de sentimente. În 1859 Napoleon III a vĕrsatŭ şiróie de sânge francesŭ pentru Italia, şi cu tóte aceste la an. 1870 Italia s'a aliatŭ cu Prusia, inimiculŭ de mórte alŭ luĭ Napoleon.

Încurcăturĭ prea marĭ încă nu arŭ face nóuĕle mĕsurĭ de timpŭ. Generaţiunea de adĭ şĭ-ar' spune vrêsta — în aniĭ vechĭ petrecuţĭ până la introducerea nóuĕlorŭ mĕsurĭ de timpŭ, şi aniĭ ḑĕcimalĭ numĕraţĭ dela acéstă introducere.

Dela bĕtrânulŭ Esculap încóce mulţĭ medicĭ şĭ-au bătutŭ capulŭ, să afle lécŭ de întinerire, dar' până astădĭ înzădarŭ. Însă de se vorŭ introduce nóuĕle mĕsurĭ de timpŭ, şi se va dá voe, să ne socotimŭ toţĭ aniĭ în aniĭ ḑĕcimalĭ, umeriĭ nostri vorŭ scăpá de marĭ povorĭ, şi veĭ vedé bĕtrânĭ căruntĭ reîntorşĭ la aniĭ bărbăţieĭ orĭ chiar' a tinereţeĭ, şi îndreptându-şĭ în susŭ capulŭ plecatŭ de atâta potopŭ de anŭ. Veĭ vedé moşnegĭ, şi maĭ alesŭ moşnege, oblindŭ creţele, ce lile-aŭ brezdatŭ pre faţă aniĭ vechĭ, căcĭ la vrêsta, ce le-a croitŭ nóua socótă, creţele arŭ fi prea timpurie.

Introducerea nóuĕlorŭ mĕsurĭ de timpŭ ne-ar' scăpá de sub tirănia sóreluĭ şi prede-asupra ne-ar' maĭ şi întinerí. Şi ministriĭ de finanţe isteţĭ, cum e şi alŭ nostru, legându întinerirea de anumite tacse, ar' puté aduná comorĭ pre sama ţĕrriĭ lorŭ. Nu se poftescedarŭ profeticŭ de a puté spune înainte, dela ce samă de ómenĭ arŭ întrá tacsele celemaĭ multe.

mai multŭ asupra pretensiuniĭ, ca luĭ Chadourne să i-se permită rentórcerea în Bulgaria. Şi aşa acum agentulŭ Franciel Lanel îşĭ va începe érăşĭ comunicarea cu guvernulŭ bulgarŭ.

Francia.

Parlamentulŭ francesŭ, care de unŭ timpŭ încóce a fostŭ de totŭ seriosŭ, în 19 a l. c. éră a datŭ dovedĭ, că scandalele nu póte să le încunjure. Anume în şedinţa din ḑiua amintită a fostŭ o bătae între deputaţĭ, care numaĭ în crişme îşĭ póte aflá séménŭ. Scandalulŭ l'a provocatŭ deputatulŭ boulangistŭ Laur prin aceea, că a ḑisŭ despre ministrulŭ Constans, că este unŭ omŭ compromitatŭ. Acesta din urmă a ajunsŭ într'o furie aşa de mare, câtŭ a alergatŭ la tribună şi a datŭ luĭ Laur unŭ pumnŭ în faţă. Stînga a aplaudatŭ curajulŭ ministruluĭ. Şedinţa firesce că a fostŭ închisă numaĭ decâtŭ. Acum după închiderea şedinţeĭ a urmatŭ bătaea cea adevĕrată. Republicanulŭ Delpech a datŭ boulangistuluĭ Castelin unŭ pumnŭ în faţă. Boulangistulŭ Bondeau s'a certatŭ cu unŭ ḑiaristŭ, care l-a rasŭ nisce pălmĭ. Pre coridóre s'a continuatŭ bătaea. Curiosŭ în lucru e, că opiniunea publică aprobă procedura luĭ Constans, aflându într'însulŭ unŭ omŭ energicu şi curajosŭ.

Corespondinţe.

Diecesa Gherleĭ, 15 Ian. 1892.

Domnule Redactorŭ!

Écă unŭ altŭ anŭ perdutŭ în întunereculŭ trecutuluĭ. Şi câtŭ de lute a maĭ sburatŭ. Aşa ne petrecemŭ; viéţa nóstră curge, curge ca unŭ rîŭ; trecutulŭ nu e maĭ multŭ decâtŭ unŭ visŭ, fuge presentele şi se rostogolesce în adêncurile trecutuluĭ; viitorulŭ nu va îmbrăcá o altă natură şi va dispăré asemenea. Ḑile, lunĭ, anĭ se grăbescŭ, se rostogolescŭ ca valurile. Încă câteva clipite, şi totulŭ va fi sfârşitŭ. Amŭ păşitŭ deja în unŭ anŭ noŭ, pre carele şi DTale şi tuturorŭ cetitorilorŭ „Uniriĭ" şi în scurtŭ tuturorŭ Înduratulŭ Dumneḑeŭ să ni-lŭ concédă bunŭ, liniştitŭ şi pacînicŭ. Pacînicŭ! Aşadară fără nĕcasurĭ şi ostenele? Nu se póte! Pacea nóstră are să fie în multă răbdare, în multă ocupaţiune, în multŭ lucru. Şi dacă este ĭertatŭ a prevedé din cele trecute lucrurile viitóre, putemŭ ḑice, că nu ne vorŭ lipsí ocasiunile de a ne deprinde puterile nóstre, nu ne va lipsí ocupaţiunea şi lucrulŭ. Pacea şi liniştea nóstră nu are şi nu trebue să fie pacea leneşilorŭ şi a trândavilorŭ, ci în mângăerea consciinţeĭ, că amŭ făcutŭ destulŭ detorinţelorŭ nóstre. Deci nu putemŭ pretinde altă pace, după ce viéţa nóstră pre pământŭ e o ostire continuă. În înţelesulŭ acesta aruncându o privire la trecutŭ putemŭ noĭ ḑice cu mulţămire, că anulŭ, ce a apusŭ, a fostŭ pentru noĭ unŭ anŭ de pace? Fiesce care cerceteze şi védă, că óre nu trebue să îndrepte ceva, pentru ca anulŭ noŭ să-ĭ fie pacînicŭ? Câtŭ bine nu póte face unŭ preotŭ în decursŭ de unŭ anŭ! Elŭ póte fi folositorŭ ca sórele şi póte face binele, ce-lŭ face sórele într'unŭ anŭ. Câte suflete nu póte răpí din ghiarĕle ĭaduluĭ, pentru a-le pune în mânile Mântuitoriuluĭ, căruĭ atâta l-aŭ costatŭ! Câte scandale şi abusurĭ nu póte delătură! Câte nedreptăţirĭ nu póte descoperí! Câte lacrimĭ nu póte şterge! Câte sfaturĭ bune şi îndrumărĭ nu póte dá! Câte plânte fragede nu póte îndreptá de timpurĭŭ pre calea mântuirĭĭ! În scurtŭ câtŭ bine nu póte face bisericeĭ şi năţiuniĭ, şi astfelŭ de câtă pace nu se póte bucurá elŭ pre pământŭ şi câtă mărire nu-şĭ póte câştigá pentru eternitate! Multŭ, fórte multŭ bine putemŭ face în ḑilele unuĭ anŭ! Însă noĭ cum amŭ petrecutŭ, cum amŭ întrebuinţatŭ ḑilele anuluĭ apusŭ? Ele aŭ sburatŭ. Oh! câtŭ timpŭ amŭ perdutŭ fără folosŭ; acelŭ timpŭ, ce ni-l'a fostŭ datŭ Dumneḑeŭ spre a lucrá pentru binele bisericeĭ şi naţiuniĭ, pentru binele nostru, alŭ confraţilorŭ nostri şi alŭ credincioşilorŭ! Nu ne-a stăpânitŭ în mare parte nepăsarea faţă de interesele şi detorinţele nóstre sânte? Nepăsarea, acéstă buruiană face nefolositóre şi netrebnice talente şi capacităţĭ de cele maĭ alese. Ḑilele anuluĭ aŭ trecutŭ, aŭ sburatŭ; barem de s'ar fi îngropatŭ cu dînsele şi negligința nóstră şi neîmplinirea detorinţelorŭ nóstre! Dar nu, căcĭ pre cândŭ ḑilele sbóră, faptele nóstre îşĭ ĭeaŭ locŭ în eternitate. Fapta bună va fi unŭ meritŭ pentru eternitate, cea defectuósă va micşorá meritulŭ în eternitate; şi cea rea, de nu va fi ştersă prin pocăinţă, va causá o eternitate de tortúrĭ, căcĭ ce vomŭ fi sĕmĕnatŭ, aceea vomŭ şi secerá.

Ne rĕmâne totuşĭ unŭ mijlocŭ spre repararea trecutuluĭ, rescumpĕrându adecă timpulŭ, lucrându pre viitorŭ cu puterĭ îndoite. Îmbrăţişându acestŭ mijlocŭ eŭ credŭ, Dle Redactorŭ, că anulŭ noŭ va fi pentru noĭ unŭ anŭ de pace. Creştiniĭ ceĭ vechĭ, când se salutaŭ şi îşĭ doriaŭ unŭ începutŭ de anŭ bunŭ, îşĭ ḑiceaŭ împrumutatŭ: *Să fiĭ maĭ bunŭ, să deviĭ maĭ bunŭ (Melior sis, melior fias).* Ĕtă cum ne vomŭ puté promite, încă la începutulŭ sĕŭ, fericitŭ şi pacînicŭ anulŭ noŭ: făcându-ne şi devenindŭ maĭ bunĭ, decâtŭ cum amŭ fostŭ până acum, făcându-ne *ómenĭ noĭ.* Ḑice proverbiulŭ, că tóte lucrurile nóuĕ placŭ. Ne bucurămŭ, câudŭ vedemŭ mode nóuĕ; ne bucurămŭ, câudŭ vedemŭ, că se renoesce câmpulŭ; însă-şĭ natura învĕţă pre şerpĭ, să se renoéscă depunêndŭ îmbrăcămintea cea veche, şi pre pasĕrĭ, să se învĕléscă cu pene nóuĕ. Va fi bunŭ şi pacînicŭ, va fi de sigurŭ, anulŭ, în carele amŭ intratŭ (fără de a scí, că ajunge-vomŭ, să-ĭ vedemŭ capĕtulŭ,) dacă ne vomŭ înnoí şi noĭ, şi dacă noutatea, ce ne e atâtŭ de plăcută, o vomŭ esperiá în noĭ înşi-ne: *renoindu-ne.* Va fi, de sigurŭ va fi, câudŭ desbrăcaţĭ de nepăsare şi de egoismŭ ne vomŭ îmbrăcá cu iubire şi zelŭ pentru interesele comune ale bisericeĭ şi ale naţiuniĭ şi cu abnegaţiune de sine gata a alergá acolo unde cere lipsa şi a concurge cu mijlócele, de carĭ dispunemŭ la apĕrarea acelora-şĭ interese. Alta ar fi, credŭ eŭ, activitatea nóstră, câudŭ amŭ cugetá adese-orĭ la sentinţa: Totŭ pomulŭ, carele nu aduce fructŭ bunŭ, se va tăiá şi se va pune pre focŭ. Nu e vorba de pomĭ materialĭ, ci de ómenĭ numiţĭ de cătră Clemente Alesandrianulŭ *plânte crescĭ;* nicĭ nu e vorbă de plântuţele cele fragede, adecă de copiĭ, carĭ încă nu facŭ fructe; ci e vorba de arborĭ. Şi nu unulŭ saŭ altulŭ, ci toţĭ arboriĭ fără deosĕbire, toţĭ trebue să facă fructe proporţionate statuluĭ lorŭ, căcĭ nu este în via Domnuluĭ vre-o plântă, carea ar trebuí să facă numaĭ umbră. Toţĭ aşadară trebue să aducemŭ în continuŭ fructe bune. Nu e destulŭ, ca fructele nóstre să fie multe: trebue să fie bune. Dară nu e destulŭ, să nu aducemŭ fructe rele, adecă să nu facemŭ rĕŭ, ci trebue positivŭ să facemŭ fructe bune. Şi servitorulŭ celŭ osênditŭ, pentru-că a lăsatŭ fără de câştigŭ talantulŭ, n'a făcutŭ vre-unŭ rĕŭ positivŭ, căcĭ n'a furatŭ; însă n'a făcutŭ bine, pentru-că nu l'a întrebuinţatŭ, şi chiar acéstă negligință a fostŭ rea şi a fostŭ pedepsită. Să lucrămŭ decĭ spre mărirea bunuluĭ Dumneḑeŭ după puterile nóstre, ca nisce ostaşĭ buniĭ aĭ luĭ Christosŭ, neuitându însă nicĭ odată, că bună înţelegerea şi conlucrarea în aceea-şĭ direcţiune oţelesce puterile lucrătóre şi le asigurézá reuşita. Şi din acestŭ punctŭ de vedere cine va preţuí din destulŭ adunările preoţescĭ? Dar despre aceste dóră maĭ târḑiŭ. Gatŭ, Dle Redactorŭ, dorindŭ tuturorŭ anŭ noŭ bunŭ şi fericitŭ în Domnulŭ, după datina strămoşilorŭ nostri, ḑicêndŭ: *Să fimŭ maĭ bunĭ, să devenimŭ maĭ bunĭ!*

Salutare! **Corespondentulŭ.**

Aşa şi numaĭ aşa s'ar' poté introduce nóuĕle mĕsurĭ de têmpŭ.

O altă cale, ce ne-ar' maĭ puté stá la îndemână, e împreunată cu greutăţĭ, ce anevoe s'ar puté învinge. Puţinŭ îmĭ pasă câtŭ de lungŭ va fi anulŭ şi câtŭ de lungĭ vorŭ fi césurile, — lucrurile, mele mi le voiu sci eŭ întocmí, ca să nu se bată în capŭ cu anĭĭ şi cu césurile cele nóuĕ, dar' de *ḑi* îsŭ legatŭ cu maĭ multe legăturĭ. Aprópe jumĕtate din rĕstimpulŭ de 24 césurĭ, e destinatŭ pentru somnŭ şi odichnă, éră câudŭ ar' fi vorba de apĕrarea neştirbită a unorŭ drepturĭ atâtŭ de însĕmnate, o lume întrégă s'ar' ridicá împotriva a orîce înnoire păgubitóre, şi eu încă nu aşĭ întârḑiá să me alăturŭ la ceĭ din şirurile prime.

Nóptea urmézá după ḑi, şi ḑiua vine după nópte, fie pentru-că sórele totŭ în 24 césurĭ face unŭ încunjurŭ în jurulŭ pământuluĭ, fie pentru-că pământulŭ se învêrte în jurulŭ osieĭ sale, cum amŭ începutŭ să credemŭ de câteva vécurĭ încóce.

Pre sóre cine să-lŭ înteţéscă în calea sa, saŭ cine să-ĭ punĕ pedecĭ în mersulŭ seŭ? Saŭ de se învêrte pământulŭ şi noĭ dimpreună cu elŭ, puté-vomŭ face, ca hora, în care ne pórtă, să fie maĭ repede sau maĭ trăgănată, şi prin urmare ḑiua cu nóptea maĭ scurtă sau maĭ lungă de 24 césurĭ? O flueră saŭ ceteră măĭéstră se pare a cântá de vécurĭ, şi până va cântá, pământulŭ va continuá hora sa nebunŭ cu totŭ ce pórtă în spinare, şi noĭ vrêndŭ nevrêndŭ trebue să ţinemŭ tactulŭ.

Dare de sémă şi mulţămită publică.

(Continuare.)

Lista Nr. 4. Colectante: *Dr. Jacobŭ Maiorŭ* medicŭ *Lugoşŭ,* 2 fl. — Victorŭ Mihalyi Episcopŭ 5 fl. — Mihailŭ Perianŭ, secretariŭ, 1 fl. — Achimescŭ, majorŭ 1 fl. — Mich. Désán, not. p. reg. 2 fl. — Stef. Moldovanŭ, prepositŭ, 2 fl. — Andr. Liviŭ, canonicŭ, 1 fl. — Petru Popŭ, canonicŭ 1 fl. — Fabiŭ Rezey, adv. 2 fl. — C. Brediceanŭ, adv. 1 fl. — Selagian D., adv. 1 fl. — Grozescu Vincenţiŭ, prot. gr. cat. 1 fl. — Valeria Popoviciŭ 1 fl. — Iuliu Raţiŭ, capelanŭ, 1 fl. — B. Densuşanŭ, canonicŭ, 1 fl. — Dr. Dem. Florescŭ, protonotariŭ opidanŭ, 1 fl. — Ştef. Antonescu, preşed. la sedria orfan. cottensă, 1 fl. — Jacobŭ Popescu, asesorŭ la sedria orf. 1 fl. — Dr. Ales. Orosz adv. v. not. 1 fl. Suma 27 fl.

Lista Nr. 5. Colectante: *P. O. D. Ioanŭ Moldovanŭ,* protopopŭ, *Cătina,* 3 fl. — Basiliŭ Calianŭ, preotŭ, Lumpĕrdŭ 1 fl. — Ales. Bărbulescŭ, preotŭ, Sân-Mihaiŭ, 50 cr. — Petru Rusŭ, preotŭ, Chiciudŭ, 1 fl. — Ales. Lupanŭ, preotŭ, Silvaşulŭ de câmpie, 40 cr.

— Stefanŭ Colceriŭ, preotŭ, Dêmbŭ, 20 cr. — Ioanŭ Micu, parochŭ, Şermăşeulŭ, 1 fl. — Costantinŭ Rusŭ, preotŭ, Şermaşulŭ mare, 50 cr. — Simeonŭ Pintea, preotŭ, Balda, 50 cr. — Ioanŭ Peteanŭ preotŭ, Cisteleciŭ, 40 cr. Simeonŭ Popŭ, parochŭ, Năoiŭ, 1 fl. — Ioanŭ Bozacŭ, cooper. paroch., Sâmbotelecŭ, 1 fl. Suma 10 fl. 50 cr.

Lista Nr. 8. Colectante: *Ştef. Crişanŭ,* învĕţătoriŭ, Teuşŭ, 1 fl. — Societatea foştilorŭ graniţerĭ 5 fl. — Ştefanŭ Belacŭ, proprietariŭ, 50 cr. — Ştefanŭ Raţiŭ, propriet. 50 cr. — Popa Pavelŭ, propriet. 50 cr. — Gavrilŭ Raţiŭ, propriet. 50 cr. — Lucaciŭ Iacobŭ, propriet. 50 cr. — Gregoriŭ Belanŭ, propriet. 50 cr. — Iacobŭ Popŭ, propriet. 50 cr. — Gregoriŭ Popŭ, propriet. şi cantorŭ gr. cat. 50 cr. — Ioanŭ Teuşanŭ, propriet. 50 cr. — Vasiliŭ Raţiŭ, propriet. 1 fl. — Samuel Löwe, ospetariŭ, 1 fl. Krafft Sándor, 20 cr. — Salamonŭ Lévi, propriet. Turi, 30 cr. Suma 13 fl.

Lista Nr. 11. Colectante: *Iuliŭ Vlăduţŭ,* Turda, 1 fl. — Ioanŭ Petricŭ, adv. 1 fl. — Dionisiŭ St. Şuluţŭ 1 fl. Suma 3 fl.

Lista Nr. 12. Colectante: *P. O. D. Vasiliŭ Hossu,* protopopŭ, *M.-Vásárhely,* 1 fl. — Basiliŭ F. Saltelechi, parochŭ, in Bardoşŭ 1 fl. — A. Onaciŭ, jude la tablă, 1 fl. — Dănilă Fogarasi, jude de trib. 1 fl. — M. Papp Gridanulŭ, jude în pen. 1 fl. Ioanŭ Mezei, jude la tablă, 1 fl. — Iosifŭ Popŭ, jude la tablă, 1 fl. — N. Mâneguţŭ, protopopŭ gr. or. 1 fl. — Ant. Stoica, jude la tablă, 1 fl. — Filipŭ Popŭ, preotŭ, Bandŭ, 1 fl. Suma 10 fl.

Lista Nr. 18. Colectante: *M. O. D. Nicolaŭ Nestorŭ,* adm. protopop. *Orĕştie,* 1 fl. — Iosifŭ de Orbonaşŭ, pretorŭ, 1 fl. — Leontina de Dobó 1 fl. — Nicolaŭ Popoviciŭ, protopopŭ gr. or. 1 fl. — Victoria Erdélyi 1 fl. — Nicoalŭ Vladŭ, farmacistŭ, 1 fl. — A. P. Bărcianŭ, primŭ comptabilŭ la „Ardeleana," 1 fl. — Petru Beleiŭ alŭ doilea comptabilŭ la „Ardeleana," 1 fl. — Dr. Ioanŭ Mihu, adv. 2 fl. — Alesandru Nemeş, jude reg. cercuale, 1 fl. — Simeonŭ Corvinŭ primŭcuratorŭ bis. 1 fl. — Ilie Cristea, învĕţătoriŭ directorŭ gr. or. 1 fl. — Ioanŭ Lăzăroiŭ, comerciante, 1 fl. — Domnişora Ernestine de Tägel 1 fl. — Dr. Ioanŭ Popŭ, medicŭ de regimentŭ 2 fl. Suma 17 fl.

Lista Nr. 19. Colectante: *Ştefanŭ Radicŭ,* protopopŭ gr. cat. *Petroseni,* 1 fl. — Mihailŭ Bociatŭ, subnotariŭ, Vulcanŭ, 1 fl. — Ilie Zugravŭ adm. paroch., Uricani, 1 fl. — Ioanŭ Dima, comerciante, Lupenĭ, 2 fl. — Simeonŭ Zehanŭ, teol. abs. învetătoriŭ, Lupenĭ, 1 fl. 50 Iosifŭ Logarŭ, inginerĭŭ, Lupenĭ, 2 fl. — I. Hajek, directorŭ de munţĭ, Lupenĭ, 3 fl. — Anatyaevoszki Iosef 1 fl. Suma 12 fl. 50

Lista Nr. 22. Colectante: *Georgiŭ Maiorŭ,* învĕţătoriŭ, Reghinulŭ sas. 35 cr. — Patriciŭ Barbŭ, adv. 2 fl. — Severŭ Barbŭ, comptabilŭ, 1 fl. — Absolonŭ Todea, adv. 1 fl. Dr Alesandru Ceuşanŭ, medicŭ, 1 fl. — P. Uilacanŭ, protopopŭ, 1 fl. Suma 6 fl. 35

Lista Nr. 23. Colectante: *Iovu Băbuţŭ,* cooperatorŭ, Bucium-şésa, 1 fl. — Iosifŭ Ciura, parochŭ, 2 fl. — Ioanŭ G Macaveiŭ, primariŭ, 1 fl. — Nicolaŭ Ionuţŭ propriet. de mine, 1 fl. — Ioanŭ Davidŭ Drăganŭ, propriet. de mine, 1 fl. Avironŭ Macaveiŭ, propriet. de mine, 1 fl. — Vasilie Davidŭ, propriet. de mine, 1 fl. Suma 10 fl.

Lista Nr. 24. Colectante: *P. O. D. Simeonŭ Micŭ,* protopopŭ, Alba-Iulia, 2 fl. — Ioanŭ Botha, economŭ, 1 fl. — Florianŭ Rusanŭ, parochŭ, 1 fl. — Alesandru Velicanŭ, adv. 2 fl. — Basiliŭ Medrea, comerciante, 1 fl. — Ioanŭ Coşeriŭ, adv. 1 fl. Suma 8 fl.

Lista Nr. 25. Colectante: *Alesandru Ciura,* parochŭ, *Abrudŭ,* 1 fl. şi portulŭ postalŭ. — Anna Gall, presidenta reun. fem. rom. 1 fl. — Georgiŭ Mogoşŭ, capelanŭ 1 fl. — Iosifŭ Crişanŭ, adv. 1 fl. — Visa Iános, propriet. 1 fl. — Victorŭ Bariţŭ 1 fl. — Mihailŭ Cirlea 1 fl. — David Samu, comerciante, 1 fl. — N. Lobonţŭ 1 fl. Suma 9 fl.

Lista Nr. 26. Colectante: *Ioachimŭ Frenţŭ,* preotŭ, *Reşiţa montană,* 1 fl. — Georgiŭ Nicolaeviciŭ, comerciante, 3 fl. — Iosifŭ Baltezanŭ, oficiante, 2 fl. — Alesandru Crenianŭ, directorŭ la cassa parsim. 2 fl. — Petru Broşteanŭ, amploiatŭ, 2 fl. — Lucretia Frenţŭ, învĕţătóre, 2 fl. — Georgiŭ Bălănescu, jude com. 3 fl. — Davidŭ Terfelógă, preotŭ, gr. or. 1 fl. — Iuliŭ O. Vuia, notariŭ cerc. 2 fl. — Ioanŭ Perianŭ, amploiatŭ 1 fl. — Petru Perianŭ, amploiatŭ şi curat. prim. la bis. gr. cat. 1 fl. Suma 20 fl.

Lista Nr. 29. Colectante: *Iosifŭ Albonŭ,* provisorŭ, Tritulŭ de susŭ, 1 fl.

Lista Nr. 32. Colectante: *Geogiŭ Trăilă,* parochŭ gr. cat. *Temişóra,* 2 fl. — Ioanŭ Vulcanŭ. protopopŭ gr. cat. în pens. 1 fl. — Alesandru Duduşcă, zidariŭ, 50 cr. — Stefanŭ Belescu, 20 cr. — Ioanŭ Miculescu 10 cr. — V. Beluiţanŭ 20 cr. — Ales. Năcläşanŭ 20 cr. — G. Ardeleanŭ 1 fl. — I. Radneamţŭ 20 cr. — G. Iovy 50 cr. — Lucreţia Argane 50 cr. — M. Popŭ 50 cr. Suma 6 fl. 90

Lista Nr. 38. Colectante: *Vasiliŭ Iorgovanŭ,* comerciante, Ticovanulŭ mare 1 fl. — D. . . . .?, preotŭ, 40 cr. — Simeonŭ Frenţŭ, comerciante, 20 cr. — Avramŭ Purecŭ, economŭ, 20 cr. — Iuliŭ Biroŭ, învĕţătoriŭ, 30 cr. — George Stanca, economŭ, 30 cr. — Vasiliŭ Lezas, comerciante, 50 cr. — Hári Alpeanŭ, notariŭ, 30 cr. — Ioanŭ Stoina, economŭ, 50 cr. — Nicolae Belone, comerciante, 30 cr. — Nicolae Stanca, economŭ, 40 cr. — Sofroniu Pascu, preotŭ, 50 cr. — Pavelŭ Zarafe, economŭ, 30 cr. — Nicolae Vuia, economŭ, 50 cr. — Iosifŭ Stoina, economŭ, 1 fl. Sofroniŭ Gaîta, învĕţătoriŭ 40 cr. — Simeonŭ Popa, economŭ, 50 cr. Suma 7 fl. 60

Lista Nr. 40. Colectante: *Gavrilă Ardeleanŭ,* notariŭ cerc. *Galşa,* 1 fl. 30 cr. — Nicolaŭ Buftean, candidatŭ de notariŭ, 1 fl. — Georgiŭ Draga, învĕţătoriŭ gr. or. 30 cr. — Stefanŭ Petroviciŭ (Şiria) 1 fl. — Georgiŭ Lida, notariŭ (Şiria) 1 fl. — Vasiliŭ Zsiros, parochŭ (Şiria) 1 fl. — Aureliŭ Tăţiŭ, adjunctŭ notarialŭ (Cintenĭ) 40 cr. — Detranela Iancu, preotésă (Cintenĭ) 1 fl. — Maria Borgan, mărit. Ardeleanŭ, notarésă, 1 fl. — Veturia Ardeleanŭ 50 cr. — Cornelia (Neli) Iancu 50 cr. Suma 9 fl.

Lista Nr. 41. Colectante: *Basiliŭ Lupescu,* proprietariŭ, *Roşa de Secaşŭ,* (a participatŭ şi la balŭ, veđĭ lista baluluĭ nr: 7). — Ioanŭ Deacŭ, parochŭ, 1 fl. — Ioanŭ Munteanŭ, propriet. 50 cr. — Gulácsy Iosif, (Ohaba) 1 fl. — Ioanŭ Istadie, proprietariŭ, (Cenade) 2 fl. Suma 4 fl. 50

Lista Nr. 42. Colectante: *Vincenţiŭ Visoina,* Alba-Iuliă, 2 fl. 20 cr. (şi a participatŭ şi la balŭ). — Rubinŭ Patita, adv. 1 fl. — Ioanŭ Bogdanŭ, căpitanŭ, 1 fl. — Georgiŭ Fleşiariŭ, locotenente, 1 fl. — Mărgineanŭ 1 fl. Emil Popŭ, subjude, 1 fl. — Ştefanŭ Cacoveanŭ, subjude, 1 fl. — Ioanŭ Gerasimŭ, jude reg. 1 fl. — Nicolaŭ Munteanŭ, cancelistŭ, 1 fl. — Filipŭ adv. 1 fl. — Tilea, inginerĭŭ (Sibiŭ), 1 fl. — Haioşŭ 1 fl. — Rusanŭ, propriet, (Mesentea) 1 fi. — Anonymus 2 fl. — Ludovicŭ Luca, preotŭ, 1 fl. — Nicolaŭ Barbŭ, adv. 1 fl. — Georgiŭ Popoviciŭ, căpitanŭ, 1 fl. — Petru S. Cirlea, comerciante, 1 fl. — Ervin Tolnay, comerciante, 1 fl. — Ioanŭ Cirlea 3 fl. 20 cr. — Iosifŭ Raîsŭ 1 fl. — Iosifŭ Cirlea 1 fl. — Nicolaŭ Görög 60 cr. — Alesandru Tordoşan, protopopŭ gr. or. 1 fl. — Carolŭ Levŭ 1 fl. — Nistorŭ Onciŭ 1 fl. (a participatŭ şi la balŭ). Suma 30 fl.

Lista Nr. 43. Colectante: M. O. D. *Maximilianŭ Codarcea*, adm. protopop. Pogăceaua, 2 fl. — Teodorŭ Iustianŭ, posesorŭ Sân-Petru de câmpie, 1 fl. — Mihailŭ Cicudi, preotŭ, Săcalulŭ de câmpie, 1 fl Suma 4 fl.

Lista Nr. 46. Colectante: *Simeonŭ Cotta*, parochŭ, Bicazŭ, 1 fl. — Ioanŭ Cotta, cooperatorŭ, 50 cr. Nicolaŭ Cifrea, propriet. 50 cr. — Ioanŭ Lascu, învĕţătoriŭ, 50 cr. — Alesandru Precupŭ, notariŭ, Corbu, 50 cr. — Augustinŭ Dobreanŭ, comerciante, Tulgheşŭ, 1 fl. — Suma 4 fl.

(Va urmá).

Convocare.

În inţelesulŭ §§-lorŭ 13 şi 14 din Statute adunarea generală ordinariă a reuniuniĭ femeilorŭ române greco-catolice din Blaşiŭ e convocată pre Duminecă, **21 Februariŭ** st. n., la órele $10^1/_2$ în localităţile scóleĭ de fetiţe din locŭ.

Preastimaţiĭ membri şi toţĭ ceĭ ce se intereséză de acéstă reuniune, suntŭ rugaţĭ cu totŭ respectulŭ a se presentá în numĕrŭ câtŭ se póte de mare.

Blaşiŭ în 21 Ianuariŭ 1892.

Rosa Munteanŭ presidentă. **Dr. Vasiliŭ Hossu** secretarŭ.

Noutăţi.

Din diecesa Gherlei. M. O. D. *Ioanŭ Sêrbŭ,* administratorŭ protopopescŭ alŭ tractului *Periceiŭ,* este numitŭ *parochŭ şi protopopŭ în Şomcuta-mare* în locŭlŭ M. O. D. Alexie Varna, carele a abdisŭ.

Concursŭ. La parochia gr. cat. a *Berchişului*, tractulŭ Turdeĭ, s'a escrisŭ concursŭ cu terminulŭ de 25 Febr. Emolumentele: 1. *Porţiunea canonică* şi anume: agri 15 jug. 439°□; internŭ 720°□; fênaţŭ 7 jug. 906°□; păşunatŭ 20 jug. 47°□; pădure 9 jug.; neproductivŭ 5 jug. 791°□. 2. *Casă parochială* de lemnŭ. 3. *Venitele stolare* şi 85 metrete à 16 cupe de cucuruzŭ şi 85 ţile de lucru.

† **Ducesa Ludovica,** mama Matestăţiĭ Sale Regineĭ nóstre, a reposatŭ în urma influenzeĭ la 26 a l. c. în München. Reposatŭ a fostŭ fiica regeluĭ bavarezŭ Maximilianŭ I., ea s'a născutŭ la 1808, în etate de 20 de anĭ s'a căsătoritŭ cu ducele Maximilianŭ, capulŭ linieĭ ducescĭ a familieĭ Wittelsbach. Din căsătorie a avutŭ 8 fiĭ, dintre carĭ 7 se află în viéţă.

Archiducesa Maria Valeria a născutŭ o fetiţă. Atâtŭ mama câtŭ şi noŭ-născuta archiducesă suntŭ sănĕtóse.

Marele duce Costantinŭ, fratele ţaruluĭ Alesandru II, reposatŭ la Petersburg în etate de 65 anĭ.

Dărnire preagraţiósă. Maiestatea Sa Monarchulŭ s'a îndurată a doná din casseta privată 100 fl. comunităţiĭ bisericescĭ gr. cat. din Crasna pentru edificarea bisericeĭ.

Denumire. Dlŭ *Ioachimŭ Năđeşanŭ*, notarŭ la tribunalulŭ reg. din Székely-Udvarhely, este numitŭ subjude la judecătoria cercuală din Orĕştie.

Balŭ în palatulŭ primaţialŭ din Poşonŭ. Primatele Vaszary a concesŭ uneĭ reuniuniĭ din Poşonŭ, ca să-şĭ pótă ţiné balulŭ în localităţile palatuluĭ primaţialŭ. Reposatulŭ primate Simor n'a făcutŭ acestŭ lucru niciŏdată.

Mulţămită publică. Subscrisulŭ în numele comitetuluĭ bisericeĭ gr. cat. din Tiuriŭ esprimŭ prin acésta mulţămită acelorŭ credincioşĭ aĭ sânteĭ nóstre biserice, carĭ aŭ contribuitŭ la cumpĕrarea unuĭ lustru pentru 18 luminărĭ. Dintre aceştia primésc mulţămită Dsa Dlŭ Dr. Augustinŭ Frăţilă, profesorŭ gimnasialŭ în România, care cu ocasiunea petrecerĭĭ în locŭlŭ sĕŭ natalŭ a donatŭ spre acestŭ scopŭ suma de 5 fl. v. a. Esprimŭ mulţămită şi luĭ Mihailă Berghianŭ l. Cătranŭ, carele a donatŭ unŭ frumosŭ praporŭ cu imaginea Învierĭĭ Mântuitoruluĭ nostru Isusŭ Christosŭ; în fine dluĭ Tirionŭ Boteiŭ, măestru de fierŭ în Blaşiŭ, care a pregătitŭ acelŭ lustru cu unŭ preţŭ fórte moderatŭ şi spre îndestulirea poporuluĭ întregŭ. Tiuriŭ, 13 Ian. 1892. *Ioanŭ P. Păcurariŭ*, par. gr. cat.

Balŭ. Reuniunea pompierilorŭ voluntarĭ din Blaşiŭ aranjézŭ Sâmbătă la 30 a l. c. unŭ balŭ în sala hoteluluĭ „Univers" din Blaşiŭ. Preţulŭ întrăriĭ de familie 2 fl., de persónă 1 fl. v. a.

Palatŭ princiariŭ arsŭ. Precum se anunţă din Brusela, la 23 a l. c. a eruptŭ focŭ în renumitulŭ palatŭ princiarŭ „Arenberg" ardêndŭ cu desĕvârşire aripa drépta a palatuluĭ, în care se aflaŭ maĭ multe lucrurĭ de artă fórte frumóse şi fórte rarĭ. Dauna este fórte mare.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Cum amŭ puté lăți economia rațională?

(Fine.)

Înainte de tóte ar fi de lipsă, ca în aplicarea planului de învĕțămîntŭ prescrisŭ pentru școlele poporale dela sate în linia primă să avemŭ în vedere trebuințele țĕrenilorŭ nostri, carî aŭ să trăéscă din economie. Chemarea școleĭ poporale dela sate după conceptulŭ meŭ ar fi: să stîrnéscă în elevîĭ sĕĭ simțĕmîntulŭ religiosŭ-moralŭ, să-ĭ dedé la ordine, lucru și cruțare, — să le desvólte înțelesulŭ, și să-ĭ învețe a scrie, a cetí și calculá, și în urmă să-ĭ facă, să-și iubéscă limba maternă întocmaĭ ca și viéța. Ĕră începĕndŭ din a IV-a clasă (saŭ despărțĕmîntŭ) a școleĭ poporale să se considere apoĭ ca scopŭ economia cu ramiĭ sĕĭ. Adecă învĕțătoriulŭ să predea elevilorŭ sĕĭ catechismulŭ economicŭ, însușindu-le ast-felŭ cunoscințele teoretice și practice, fără de carî nicĭ unŭ economŭ nu póte fi, nu póte progresá, nu-și póte asigurá fericirea și traiulŭ. Numaĭ ast-felŭ va puté școla poporală să înlocuéscă încâtva școlele de specialitate, și va puté să contribue în mĕsură însĕmnată la îmbunătățirea stăriĭ țĕranilorŭ nostri.

Ĕr pentru ca să se pótă ajunge acestŭ scopŭ, e de lipsă, ca manualulŭ de cetire [1]) destinatŭ pentru aniĭ din urmă de școlă să fie ast-felŭ compusŭ, câtŭ copiluluĭ de plugariŭ să pótă cunósce și învĕță din aceea, cum amŭ dice, jucându-se principiile fundamentale de agricultură, grădinăritŭ, economie de vite, pomăritŭ și altele.

Din o ast-felŭ de carte póte să învețe fiitorulŭ economŭ, cândŭ și cum trebue aratŭ pămêntulŭ, cutare plântă în ce pămêntŭ produce maĭ bine, cum trebue tractatŭ gunoiulŭ, atâtŭ de prețiosŭ în economie ș. a. Să învețe a cunósce, cumcă din regnulŭ animalelorŭ d. e. cuculŭ, buha, brósca, liliacŭlŭ, ariciulŭ, sobolulŭ ș. a. suntŭ amiciĭ economuluĭ; ér melciulŭ, gândaciĭ de Maiŭ, țarca, șoreciĭ ș. a. suntŭ inimiciĭ luĭ.

Pre scurtŭ acéstă carte de cetire să cuprindă într'unŭ stilŭ ușorŭ tóte acelea lucruri, ce trebue să le scie unŭ economŭ. Atâta și nimicŭ maĭ multŭ. Pentru-că noĭ Românii avemŭ lipsă de economi pricepuți, activi și cruțătorĭ. N'are lipsă economulŭ, să scie, că Linné în care clasă pune d. e. grâulŭ; dar cu atâtŭ maĭ bine trebue să scie, cum trebue pregătitŭ loculŭ pentru grâŭ, cândŭ trebue sĕmĕnatŭ și pentru ce trebue spĕlatŭ în soluțiune de pétră vînétă. Să nu învețe nimica economulŭ nostru dela Darwin, dar pentru aceea să scie, cum se potŭ nobilitá diferitele soiurĭ de animale. Nu-ĭ de lipsă, să scie, cum se chémă sobolulŭ latinesce saŭ ungurésce, ci e de ajunsŭ, dacă scie, că acestŭ animalŭ se numĕră între amiciĭ economuluĭ, prin urmare să-lŭ cruțe, să nu-lŭ urmăréscă și omóre. N'are lipsă să scie copiluluĭ țĕranuluĭ, că unde este Parisulŭ, Berlinulŭ, Triestulŭ ș. a., dar trebue să scie, cumcă fiesce care plântă: grâulŭ, cucuruzulŭ, crumpenele ș. a. tragŭ din pămêntŭ anumite materiĭ, cu carî se nutrescŭ, și carî trebue prin urmare date înderĕptŭ pămêntuluĭ prin gunoire.

Cu unŭ cuvîntŭ în școla poporală dela sate pre lângă scriere, cetire și calculare ar trebuí să învețe copiiĭ lucruri practice, de carî vorŭ avé lipsă în viéță.

În modulŭ acesta dacă nu maĭ curêndŭ, celŭ puținŭ în 15—20 de aniĭ venitulŭ fiesce căreĭ moșiĭ micĭ încă ar cresce celŭ puținŭ cu 20—25 %.

Dela sine se înțelege, că pentru esecutarea acestuĭ planŭ ar trebuí, ca în seminarie și maĭ alesŭ în preparandiile nóstre să se punŭ și maĭ mare pondŭ pre economie, să i-se dea maĭ multe óre; și să se punŭ celŭ puținŭ în legătură cu o micŭ economie de modelŭ. Pentru ca aci apoĭ fiitorulŭ preotŭ și învĕțătorŭ să-și pótă însuși cunoscințele practice, de carî va avé lipsă eșindŭ în viéța publică, unde i-se va încredința conducerea poporuluĭ, pentru a căruĭ înaintare morală și materială trebue să lucreze neobositŭ.

Maĭ departe apoĭ în fiesce care comună școla poporală trebue să fie asemenea în legătură cu o ast-felŭ de moșie de modelŭ. Ceea ce se póte aranjá saŭ în porțiunea canonică a preotuluĭ, saŭ dacă are învĕțătorulŭ puțină moșie, în acésta.

Dar să fiŭ bine înțelesŭ. Sub atare moșie de modelŭ înțelegŭ, ca aceea să fie ast-felŭ întocmită, câtŭ să corĕspundă întru tóte relațiunilorŭ locale din acelŭ ținutŭ. Să fie câtŭ maĭ simplu instruată, și condusă în modulŭ celŭ maĭ raționalŭ.

Chemarea acestorŭ moșiĭ de modelŭ apoĭ ar fi, ca în lunile de primăvară și vară să introducă și deprindă pre copiiĭ dela școla poporală la unŭ metodŭ noŭ de economisare. Aceste moșiĭ ar' serví tot-odată și celorŭ adulți ca unŭ îndemnŭ, ca esemplu de imitatŭ. Pentru-că e lucru constatatŭ, că față cu faptele, ce le vede, și cu resultatulŭ, ce-lŭ observă la alțiĭ, nicĭ țĕranulŭ nostru, atâtŭ de conservativŭ altcum, nu rĕmâne totŭ așa de rece și nepăsătorŭ. Cândŭ vede ceva noŭ, maĭ întâiŭ clătină din capŭ, ér a dóua óră îlŭ privesce maĭ de aprópe și în urmă cere sfatŭ saŭ ne imitéză și dînsulŭ. Așa stă lucrulŭ cu procurarea și introducerea recuisitelorŭ maĭ nóuĕ economice și cu alte înoiriĭ introduse în economia rațională. Pre poporulŭ nostru îlŭ mișcă esemplele. Dacă vede, că preotulŭ, învĕțătorulŭ și alțiĭ cărturariĭ din comuna luĭ își cumpĕră plugŭ de fierŭ și alte recuisite maĭ nóuĕ și maĭ practice, face și elŭ asemenea, îndată ce s'a convinsŭ, că acelea suntŭ bune. Cu alte cuvinte unŭ preotŭ și învĕțătorŭ diligentŭ póte străformá în câțiva aniĭ comuna întrégă. Să albă numaĭ tragere de inimă și voință tare.

Nu sufere nicĭ o îndoélă, că dacă amŭ avé reuniuni agricole, acestea ar' fi chemate în prima linie, ca să premérgă cu esemplulŭ lorŭ. Dar și până atuncĭ în modulŭ arĕtatŭ maĭ susŭ amŭ puté face multŭ în folosulŭ economilorŭ nostri; adecă ĭ-amŭ înmulți cunoscințele, ĭ-amŭ lărgí vederile economice, și ĭ-amŭ dá unŭ îndemnŭ la o economie maĭ proventuósă. Avemŭ lipsă însă de timpŭ, și înainte de tóte, ca să se formeze câtŭ maĭ multe reuniuni economice. Reuniunea acésta apoĭ să-și țină adunările generale în diferite puncte ale cercului sĕŭ de activitate, cu care ocasiune apoĭ să se țină prelegeriĭ poporali, practice; să aranjeze esposițiuni și să premieze pre esponenți. Aceste reuniuni să se nisuéscă a înmulți cunoscințele membrilorŭ sĕĭ, să formeze în fiesce care comună câte unŭ comitetŭ agricolŭ, ca ast-felŭ reuniunea să atragă în cercululŭ sĕŭ și pre proprietariĭ micĭ, carî aŭ cea maĭ mare lipsă de spriginŭ. Conducătoriĭ acestorŭ reuniuni, preotulŭ și învĕțătorulŭ, foloséscă apoĭ fiesce care ocasiune binevenită pentru a luminá turma lorŭ încredințată. Și înainte de tóte să le premérgă cu esemplulŭ și în purtarea, conducerea economieĭ lorŭ casnice și rurale. Ér din tacsele incurse dela membri să se cumpere recuisite economice, mașini agricole, carî apoĭ să se punŭ la dispositiunea membrilorŭ eĭ. Și într'u câtŭ e numaĭ posibilŭ, să formeze și câte o cassă de economiĭ și creditŭ saŭ fondŭ de bucate, de unde să li-se dea o sumă óre-care de banĭ economilorŭ în casŭ de lipsă împrumutŭ cu 4—5 %. În acelea comune însă, unde nu s'ar puté formá astfelŭ de asociări, acolo reuniunea să-și trimită maĭ adese-orĭ pre secretarulŭ saŭ altŭ oficialŭ alŭ sĕŭ, ca să le dea învĕțăturĭ practice; și în casŭ de lipsă să le împrumute reuniunea membrilorŭ sĕĭ de acolo recuisite și mașinăriĭ agricole pre lângă o micĭ tacsă. Dela proprietariĭ micĭ să pretindă o tacsă maĭ micĭ, căcĭ nu are înțelesŭ, ca unulŭ, ce are 5—10 jugere pămêntŭ, să plătéscă tacsă egală cu celŭ ce are 100—200 de jugere. Dacă d. e. proprietarulŭ cu 100—200 jugere plătesce tacsă 6—10 fl. atuncĭ celŭ cu 10 jugere să plătéscă 60 cr. până 1 fl. ca tacsă de membru alŭ reuniuniĭ. Suma de 60 cr. o plătesce bucurosŭ orĭ și care țĕranŭ, cu deosĕbire dacă scie, că făcêndu-se membru alŭ reuniuniĭ póte avé și alte folóse și favoruri.

Ast-felŭ de reuniuni agricole potŭ să aranjeze totŭ la 5—6 aniĭ câte o esposițiune maĭ mare și să desemne și premiĭ maĭ marĭ. În chipulŭ acesta de-o parte premiulŭ ar îndemná la emulațiune pre economĭ, ér de altă parte în ciclulŭ de 5 aniĭ ar puté să-și amelioreze și perfecționeze productele sale.

În urmă reuniunile laolaltă să-și fundeze o fóe economică bună.

***

[1]) În dilele acestea chiar a apărutŭ în editura dluĭ N. I. Ciurcu din Brașovŭ o asemenea carte cu titlulŭ: »Carte de cetire pentru aniĭ din urmă ai școlelorŭ poporale, școlele de repetițiune, cursurile de adulți și pentru poporulŭ nostru.« E întocmită de zelosulŭ învĕțătorŭ din Rodna-veche, Ioanŭ P. Reteganulŭ, cunoscutulŭ scriitorŭ poporalŭ. Și recomândămŭ cu tótă căldura acéstă carte, de marĕ folosŭ pentru poporŭ și cărturariĭ.

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

Îndată după ce s'a dusŭ carabinierulŭ, se ivì și părintele Nolasco, căruia femeile îĭ spusĕră cu multŭ focŭ tótă întîmplarea cea tristă. Sub totŭ decursulŭ acesteĭ povestiriĭ elŭ păstrase liniștea și sângele rece, carĭ suntŭ așa de lipsă atâtŭ medicilorŭ trupescĭ, câtŭ și celorŭ sufletescĭ.

„Voea luĭ Dumneḑeŭ," observă părintele Nolasco la sfârsitulŭ povestiriĭ. „Aḑi eŭ, mâne tu. De mórte nu póte să scape nimenĭ. Dar nu aceea e nefericirea, că biata vĕduvă a muritŭ, ci că a trecutŭ din viață fără de a fi primitŭ sântulŭ sacramêntŭ, întocmaĭ ca și o păgână. Însă de vreme ce a trăitŭ onestŭ, n'are să se témă de judecata luĭ Dumneḑeŭ."

Într'acestea se audì vócea Marieĭ Dolores, carea se rentorcea dela pânărésa cântându:

„Bună séra!" ḑice ea întrându în curte și sărută mâna părinteluĭ Nolasco. În acelașĭ momîntŭ ea își ridică ochiĭ și vede ușa mansardeĭ închisă.

„Dar mama unde póte fi? A eșitŭ dóră unde-va?" Și ea priviá óre cum surprinsă la femeile adunate în curte, carĭ nu-ĭ rĕspundeaŭ decâtŭ cu lacrimi.

„Spuneți-mĭ . . . spuneți-mĭ, ce s'a întîmplatŭ?" întrĕbă ea cu vócea tremurêndă.

Dar nimenĭ nu-ĭ rĕspunse. Atuncĭ totŭ sângele i-se pogóră la inimă, i-se opresce rĕsuflarea, și erá pre-aci să leșine.

„Unde-ĭ mama, unde-ĭ mama?" întrĕbă ea din noŭ.

„Mamă-ta-ĭ acolo, unde toțĭ amŭ vré să fimŭ," rĕspunse părintele Nolasco. „Noĭ nu putemŭ face altceva, de câtŭ să ne rugămŭ pentru sufletulŭ eĭ. Și asemenea aĭ să facĭ și tu ca o creștină bună și fată ascultătóre. Orĭ și ce alt-ceva s'ar împotrivì sântuluĭ esemplu alŭ Rescumpĕrătoriuluĭ nostru."

La audulŭ acestorŭ cuvinte Dolores țipă odată năvălindŭ spre scară.

Catalina și Pepa alergară la ea, o apucară de brațe și-ĭ ḑiseră:

„Nu-ĭ aci, dragă Dolores, nu-ĭ aci!"

„Nu-ĭ aci!" strigă biata orfană afară de sine. „Dar dacă nu-ĭ aci, unde-ĭ?"

„În biserică!"

Atuncĭ Dolores se smânci din mânile lorŭ și voì să apuce spre stradă.

Catalina şi Pepa o urmară.

„Daţi-mĭ pace şi nu mĕ opriţĭ, vreŭ să-mĭ vĕdŭ pre mama. Lăsaţi-mĕ!“ strigă ea voindŭ să scape din noŭ.

„Nu mai merge nicăirĭ,“ ĭĭ ḑise poruncitorŭ părintele Nolasco, apropiându-se de ea. „Vreĭ să rĕscolĭ totŭ satulŭ şi să facĭ apoĭ sgomotŭ în biserică? Ce-ţĭ folosesce acum, de veĭ şi merge la biserică? . . . . Mângăie-te, copila mea, toţĭ trĕbue să murimŭ. Mórtea nu înspăimêntă fără numaĭ pre ceĭ rĕĭ!“

Dolores văietându-se şi suspinându căḑŭ în braţele Pepeĭ şi a Catalineĭ, carĭ o duseră şi o aşeḑară într'unŭ patŭ.

Nu preste multŭ sosĭ şi unchiaşulŭ Mateo dela câmpŭ cu fiiĭ sĕĭ. Mătuşa Melchiora le vestĭ cele ce se întîmplaseră. Eĭ înmărmuriră. Se apropiară apoĭ de patulŭ, pre care zăcea Dolores, care se văietá încă:

„Vreŭ să mergŭ la mama! Lăsaţi-mĕ, să mergŭ la mama! Vreŭ s'o vĕdŭ, căcĭ dacă o vorŭ înmormîntá, n'am s'o maĭ vĕdŭ niciodată. N'are nimenĭ dreptulŭ, să mĕ oprescă! Voiŭ să mergŭ la mama, care e singură singurea în biserică . . . încunjurată numaĭ de patru luminĭ. Ea n'aude fără numaĭ susuitulŭ vîntuluĭ, care suflă în ferestĭ, şi nimenĭ n'o păzesce fără numaĭ buhele din turnulŭ bisericeĭ . . . Mamă, scumpa mea mamă unde eştĭ, vreŭ să te vĕdŭ!“

„Liniştesce-te, Dolores,“ ĭĭ ḑise Lorenzo, „eŭ voiŭ merge să priveghezŭ la mamă-ta.“

„Şi eŭ voiŭ merge!“ adause Esteban.

„Dumneḑeŭ şi Sânta Fecióră să vĕ răsplătéscă,“ le ḑise Dolores erumpêndŭ din noŭ în plânsŭ. Apoĭ o linişte se părea că o cuprinde de odată, erumperile de desperare încetară, şi óre cum recreată se puse în genunchĭ.

Preste unŭ pătrariŭ de óră se scólă şi ăpăsându-şĭ mânile amêndóuĕ pre inimă ḑice:

„Şi ce va fi acum de mine?“

„Tu veĭ fi de aci înainte copila mea,“ ĭĭ ḑise Pepa cuprinḑêndu-o în braţe. „Noĭ vomŭ fi de acĭ înainte totŭ la olaltă. Şi în loculuĭ mameĭ tale, ce ţi-aĭ perdut'o, veĭ aflá în mine o locţiitóre.“

Şi Dolores cuprinse în braţe grumaziĭ Pepeĭ, versându lacrimĭ de mulţămită.

(Va urmá.)

Henry Edward Manning.

La 14 a l. c. a încetatŭ din viéţă unulŭ dintre ceĭ maĭ distinşĭ bărbaţĭ aĭ timpuluĭ nostru, archiepiscopulŭ de Westminster şi primatele bisericeĭ catolice din Anglia, Cardinalulŭ H. E. Manning. Elŭ a fostŭ născutŭ la 15 Iuliŭ 1808 în Trotteridge din părinţĭ protestanţĭ (anglicanĭ), şi încă din tinereţe, ca órecându sântulŭ Paulŭ, a fostŭ unŭ zelatorŭ înflăcăratŭ alŭ legiĭ părinteşcĭ. Din causa acésta s'a şi dedicatŭ statuluĭ preoţescŭ. Studiile teologice şi-le-a făcutŭ în renumita universitate din Oxford, care pre atuncĭ numĕrá între membriĭ sĕĭ maĭ mulţĭ bărbaţĭ distinşĭ. Între aceştĭ bărbaţĭ se începuse deja o mişcare, care ţintia la ştergerea abusurilorŭ, ce domniaŭ în biserica anglicană, şi la reformarea aceleĭ biserice. În fruntea mişcăriĭ se aflaŭ profesoriĭ dela universitate, între carĭ se distingeaŭ prin erudiţiune şi pietate Newman şi Edward Bouvrière Pusey, după care toţĭ aderenţiĭ şcoleĭ acesteia s'aŭ numitŭ puseyştĭ. Puseyştiĭ, spre a reformá biserica anglicană şi a împedecá prin acésta numĕrósele treceriĭ la catolicismŭ, începură să se ocupe cu studiulŭ anticităţiĭ creştine şi a Sânţilorŭ Părinţĭ, ca pre basele acestorŭ studiĭ să restitue între anglicanĭ credinţa şi pietatea. Cu deosebire se ocupaŭ de cestiunile despre justificare şi s. cuminecătură. Resultatulŭ studiilorŭ sale ĭlŭ publicară puseyştiĭ în aşa numitele „tractate“ (Tractats for the times), de carĭ din 1833—1841 aŭ apărutŭ 90. În tractatele aceste cercară să arete consonanţa între doctrina bisericeĭ, cuprinsă în scriptele sânţilorŭ Părinţĭ, şi între articliĭ de credinţă aĭ bisericeĭ anglicane, dar cu câtŭ pĕtrundeaŭ maĭ adêncŭ în studiulŭ anticităţiĭ creştine, cu atâtŭ se vedeaŭ siliţĭ a admite maĭ mulţĭ articli de credinţă de aĭ bisericeĭ catolice, negaţi de către protestanţĭ. Aşa ca regulă a credinţeĭ pre lângă S. Scriptură recunosceaŭ şi tradiţiunea creştină; afirmaŭ, că succesiunea apostolică a episcopatuluĭ este necesarie spre a se bucurá de asistinţa Spirituluĭ sântŭ, şi că acéstă succesiune numaĭ în biserica anglicană se află, prin urmare numaĭ ministriĭ acesteĭ biserice suntŭ îndreptăţiţĭ a propune cuvîntulŭ dumneḑeescŭ şi a administrá ss. sacraminte; învĕţaŭ maĭ departe, că fiesce care creştinŭ trebue să-şĭ supună judecata privată doctrineĭ magisteriuluĭ bisericescŭ. Urmărindŭ puseyştiĭ adevĕruluĭ cu consecinţă ajunseră acolo, câtŭ Newman în tractatulŭ alŭ 90-lea (din 1841) cércă să probeze, că biserica anglicană e o parte a bisericeĭ catolice, şi că ceĭ 39 de articulĭ, în carĭ se cuprinde învĕţătura bisericeĭ anglicane, nu se deosebescŭ de învĕţătura bisericeĭ catolice. Vĕḑêndŭ episcopiĭ anglicanĭ, unde aŭ ajunsŭ puseyştiĭ prin studiulŭ lorŭ, aŭ opritŭ continuarea tractatelorŭ. Pusey a fostŭ suspendatŭ dela oficiulŭ sĕŭ de profesorŭ, ĕră Newman (la 1843) a renunţatŭ de bună voe la acela, şi preste 4 anĭ părăsindŭ schisma anglicană a întratŭ în sinulŭ bisericeĭ catolice. Pusey, deşi publice a apĕratŭ pre amiculŭ sĕŭ Newman pentru tractatulŭ alŭ 90-lea, totuşĭ n'a avutŭ curajulŭ a se desface de biserica anglicană, „ca să dea o dovadă,“ precum se esprimă Newman, „că e cu putinţă a fi în inimă catolicŭ, şi înafară protestantŭ“.

Fiindŭ Newman bărbatŭ de mare auctoritate, esemplulŭ luĭ l'aŭ urmatŭ mulţĭ anglicanĭ nobilĭ, şi chiarŭ maĭ mulţĭ membri eruditĭ aĭ cleruluĭ anglicanŭ.

Manning, care după terminarea cursuluĭ teologicŭ a funcţionatŭ ca archidiaconŭ în Chichester, ĕră la 1840 ajunse profesorŭ la universitatea din Oxford, încă aparţinea şcoleĭ puseyste. Elŭ, ca şi alţĭ membri maĭ eruditĭ aĭ cleruluĭ şi societăţiĭ anglicane ocupându-se seriosŭ cu cercarea adevĕruluĭ ajunse la convingerea, că adevĕrulŭ curatŭ şi nefalsificatŭ numaĭ biserica catolică ĭlŭ mărturisesce; de aceea la 1851 împreună cu altĭ 33 preoţĭ anglicanĭ a întratŭ în sinulŭ bisericeĭ catolice.

Vedemŭ dară, că mişcarea puseystă, începută cu scopulŭ de a împedecá trecerile anglicanilorŭ la catolicismŭ, a dusŭ în sinulŭ bisericeĭ catolice elementele cele maĭ deştepte şi maĭ erudite ale bisericeĭ anglicane. Conversiunile de atuncĭ încóce se înmulţescŭ pre fiesce care anŭ aşa, câtŭ vedemŭ împlinindu-se profeticele cuvinte ale genialuluĭ episcopŭ Bossuet în unŭ timpŭ, căndŭ catoliciĭ din Anglia eraŭ supuşĭ celorŭ maĭ amare persecutărĭ. Elŭ ḑise: *O naţiune altcum atâtŭ de înţeléptă* (ca cea engleză) *nu va rĕmané în starea acésta; veneraţiunea, ce a păstrat'o faţă cu sânţiĭ Părinţĭ, şi cercetările eĭ continue şi poftitóre de sciinţă cu privire la anticitatea bisericéscă o voru readuce la învĕţătura celorŭ dintâiŭ vécurĭ creştine* (Bossuet, histoire des variations des églises protestantes liv. VII. chap. 114.)

Manning după ce a trecutŭ la biserica catolică, s'a dedicatŭ servţiuluĭ Domnuluĭ. Archiepiscopulŭ de Westminster de pre atuncĭ, renumitulŭ cardinalŭ Wiseman, s'a bucuratŭ, că póte primĭ în clerulŭ sĕŭ unŭ bărbatŭ aşa talentatŭ şi eruditŭ, cum ĕră Manning, Ĭ-a conferitŭ sacrulŭ ordŭ alŭ preoţieĭ şi l'a trimisŭ la Roma, ca în cetatea eternă să înveţe a pĕtrunde maĭ adêncŭ eternele adevĕruri ale religiuniĭ nóstre. După treĭ anĭ de studiĭ se rentórse Manning (la 1854) în patria sa ca doctorŭ în teologie. Rentorsŭ în patrie profesorulŭ universitarŭ de odinióră fŭ dispusŭ într'unŭ asilŭ, ca să înveţe pre ceĭ neîntroduşĭ încă nicĭ în elementele religiuniĭ şi să pórte grije de miseriĭ şi de morboşĭ. Elŭ tótă viéţa şĭ-ar fi petrecut'o bucurosŭ în depriuderea acestorŭ fapte de caritate creştină, dacă provedinţa dumneḑeéscă nu l'ar fi chematŭ spre lucrurĭ maĭ marĭ. Modestia, activitatea neobosită şi cu deosebire înalta luĭ erudiţiune făcură, ca la anulŭ 1857 să fie numitŭ prepositŭ la catedrala din Westminster, ĕră la 1860 să fie distinsŭ prin numirea de prelatŭ domesticŭ pontificiŭ şi protonotariŭ apostolicŭ. Zelulŭ şi activitatea luĭ binecuvîntată întru apĕrarea şi promovarea intereselorŭ bisericeĭ făcură, să-ĭ crescă vaḑa şi maĭ multŭ. Deci nu e mirare, că murindŭ neuĭtatulŭ cardinalŭ Wiseman la 1865, sântulŭ Scaunŭ apostolicŭ l'a aflatŭ pre Manning celŭ maĭ demnŭ urmaşŭ alŭ luĭ Wiseman, ĕră la 1877 ĭ-a conferitŭ şi purpura de cardinalŭ.

Resultatele lucrăriĭ sale de 27 anĭ ca archiepiscopŭ suntŭ într'adevĕrŭ uĭmitóre. Elŭ înainte de tóte a continuatŭ organisarea cleruluĭ, începută de antecesorulŭ sĕŭ, bine sciindŭ, că numaĭ unŭ clerŭ cultŭ şi organisatŭ póte să corĕspundă aşteptărilorŭ bisericeĭ şi să impună şi inimicilorŭ religiuniĭ. A fundatŭ parochiĭ şi şcóle nóuĕ, a ridicatŭ biserici, capele, orfanotrofiĭ, asile pentru miseriĭ şi morboşĭ; a înfiinţatŭ reuniunĭ de binefaceriĭ, cu unŭ cuvîntŭ s'a îngrijitŭ de uşurarea tuturorŭ lipselorŭ şi miseriilorŭ, la carĭ eraŭ espuşĭ fiiĭ sĕĭ sufletescĭ. La 1874 a fundatŭ o universitate catolică în London.

Cardinalulŭ Manning nu s'a distinsŭ numaĭ ca episcopŭ de modelŭ, ci prin numĕrósele sale scrieriĭ, pline de erudiţiune şi concepute într'unŭ stilŭ plăcutŭ şi uşorŭ de înţelesŭ, şi-a asiguratŭ unŭ locŭ de frunte nu numaĭ în istoria literatureĭ bisericescĭ, ci şi în istoria literatureĭ profane, de-órece opurile eşite din pêna luĭ nu se ocupă numaĭ de cestiuni teologice, ci tractézĕ aprópe tóte cestiunile sociale şi politice, ce se agitézĕ în timpulŭ nostru. Cu deosebire s'a distinsŭ Manning ca apologetŭ creştinŭ şi ca sociologŭ. Elŭ ca apologetŭ a fostŭ unulŭ dintre ceĭ maĭ zeloşĭ apĕrătorĭ aĭ drepturilorŭ primaţiale ale sântuluĭ Scaunŭ apostolicŭ. Despre acésta a datŭ probă atâtŭ în conciliulŭ Vaticanŭ, la care a luatŭ parte, câtŭ şi în monumentala sa scriere „Despre independinţa sântuluĭ Scaunŭ“. Ca sociologŭ a datŭ Manning o direcţiune nóuă şi sănĕtósă întru resolvirea cestiunilorŭ sociale pre basa dreptăţiĭ şi a moraleĭ creştine, ceea ce ĭ-a câştigatŭ stima tuturorŭ claselorŭ societăţiĭ engleze şi admiraţiunea lumiĭ întregĭ.

Înţelepciunea luĭ înaltă şi iubirea-ĭ de adevĕrŭ ĭ-a câştigatŭ o încredere nespusă nu numaĭ la fiiĭ sĕĭ sufletescĭ, dară şi la acatolicĭ,

Stima generală, de care s'a bucuratŭ cardinalulŭ Manning în viéţă, s'a manifestatŭ şi la înmormîntarea luĭ, la care a fostŭ representată chiar şi familia regéscă.

Catoliciĭ englezĭ deplângŭ în Manning pre unŭ preotŭ şi episcopŭ după voia luĭ Dumneḑeŭ, Anglia întrégă pre unŭ cetăţénŭ distinsŭ şi politicŭ abilŭ, şi biserica catolică pre unulŭ dintre ceĭ maĭ luminaţĭ şi maĭ deşteptĭ ministri a-ĭ sĕĭ.

Diverse.

Dinţiĭ artificialĭ în timpurile vechĭ. Călĕtorulŭ francezŭ Baltin, rentorcêndu-se din călĕtoria sa făcută printre Arabĭ, a adusŭ cu sine dinţĭ artificialĭ vechĭ, aflaţĭ în mormintele arabe de prin secululŭ alŭ XII-lea. Eĭ suntŭ pregătiţĭ din osŭ de boŭ. Baltin afirmă, că nicĭ în mormintele vechĭ din Persia şi Egiptŭ nu e raritate a da de dinţĭ artificialĭ.

Glumă próstă. Pre promenada din Rio de Janeiro, unde se îndatinézĕ a se preumblá înteligînţa alésă, unŭ îndividŭ necunoscutŭ a făcutŭ o glumă próstă. Elŭ adecă a împroşcatŭ asupra publiculuĭ cu o pumpă de apă, dară nu cu apă ci cu negrélă. Se înţelege că furia publiculuĭ n'a fostŭ chiar neînsĕmnată, Noroculŭ respectivuluĭ a fostŭ, că a pututŭ să dispară în întunerecŭ, altcum póte, că şi pre elŭ l'ar fi împroşcatŭ publiculŭ şi încă nu numaĭ cu negrélă.

Economie.

Igiena grajdurilorŭ. Este sciutŭ, ce influinţă mare esercitézĕ condiţiunile de locuinţă asupra ómenilorŭ, şi câtŭ de multŭ atîrnă desvoltarea pruncilorŭ dela aerulŭ, în care suntŭ siliţi a petrece. Nu mai puţină influinţă aŭ aceştĭ factorĭ şi asupra animalelorŭ. Dară în privinţa asta stămŭ fórte rĕŭ. Grajdurile de prin comunele rurale şi chiar şi de prin oraşe suntŭ scunde, întunecóse, prea călduróse saŭ prea friguróse şi preste totŭ fórte necurate. De unŭ timpŭ încóce totŭ audimŭ despre tuberculosă la vite, care apoĭ se străplântă şi la ómenĭ, despre durere de unghiĭ şi de gură. De unde vinŭ acestea morburĭ? Dela grajdurĭ. — Ce daune causézĕ apoĭ aceste morburĭ, nu se póte spune. În Francia dauna anuală se calculézĕ la 37 milióne de francĭ, éră în Elveţia la 20 milióne. — Este dar neapĕratŭ de lipsă, ca pre viitorŭ să se pună o grige deosebită la zidirea şi curăţirea grajdurilorŭ. Să facemŭ grajdurĭ înalte de celŭ puţinŭ $2^1/_2$ metri cu ferestĭ, pre carĭ să pótă străbate lumina. Să le aerisămŭ, însă atuncĭ, cândŭ vitele nu suntŭ în grajdŭ; podelele să le ţinemŭ uscate, gunoiulŭ să nu-lŭ suferimŭ în grajdŭ, şi să grigimŭ, ca grajdulŭ să aibă scurgere; asemenea să băgămŭ de samă, să nu fie căldură prea mare, dar nicĭ frigŭ. Atuncĭ apoĭ vitele vorŭ fĭ sănĕtóse, vorŭ da lapte multŭ şi vorŭ fĭ bune de lucru

Convenţiunea comercială dintre Spania şi Germânia. Guvernulŭ spaniolŭ a denegatŭ prelungirea tractatuluĭ comercialŭ cu Germânia până în 1 Iuliŭ a. c. „Kölnische Zeitung“ crede, că guvernulŭ spaniolŭ a făcutŭ pasulŭ acesta numaĭ pentru ca să pótă ajunge maĭ uşorŭ la înţelegere cu Francia, pentru-că răsboiulŭ vamalŭ dintre Spania şi Francia, care póte să erumpă, ar stricá multŭ industrieĭ şi comerciuluĭ spaniolŭ. În urma dispoziţiunilorŭ guvernuluĭ spaniolŭ celŭ germanŭ încă va recurge la represaliĭ şi va ridicá taxa pentru tóte provenienţele spaniole cu 5 %.

Ordinaţiune în causa peronosporeĭ. Ministrulŭ de comunicaţiune a îndreptatŭ cătră tóte comitatele, în carĭ se cultivă viile, o circulară, în care le provócă, să compună unŭ regulamentŭ pentru determinarea mijlócelorŭ de apĕrare în potriva peronosporeĭ viticole, ca sosindŭ timpulŭ vieritulŭĭ proprietariĭ să se pótă apĕrá în contra acestuĭ flagelŭ mare.

Comerciulŭ nostru de dobitóce în jumĕtatea primă a anuluĭ 1891. După datele oficiuluĭ statisticŭ regnicolarŭ în jumĕtatea primă a anuluĭ trecutŭ aŭ fostŭ importate la noĭ 85.926 dobitóce în valóre de 4,085.326 fl., éră esportate aŭ fostŭ 631.797 dobitóce în valóre de 50,918.426 fl. Dobitócele importate aŭ provenitŭ în cea maĭ mare parte din Sêrbia, éră cele esportate aŭ fostŭ duse în Austria.

Câtă bere se produce în lume? În Francia s'a calculatŭ pre basa unorŭ date oficióse, că în lumea întrégă se producŭ în fiecare anŭ 180 milióne de hectolitre de bere. În tótă lumea se află cam 50 miĭ de fabricĭ de bere, dintre carĭ se află în Germânia singură 25.434. În monarchia nóstră suntŭ 1.952 bereriĭ, carĭ producŭ la anŭ 13 milióne de hectolitre. În Românía suntŭ numaĭ 17 bereriĭ, carĭ producŭ cam 140 miĭ de hetolitre la anŭ. Totŭ atâta bere ca în Românía se produce şi în Italia. În Francia se producŭ numaĭ 8 milióne de hectolitre. Aşa se vede, că năţiunile romanice beŭ maĭ bucurosŭ vinŭ.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Temperatura scăzută şi ninsórea maĭ désă din sĕptĕmâna din urmă a făcutŭ, să simţimŭ, că încă abia amŭ ajunsŭ la mijlocŭlŭ ierneĭ. Stratulŭ de néuă, ce acopere sĕmĕnăturile de tómnă, s'a îngroşatŭ încâtva.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta în sĕptĕmâna trecută a fostŭ maĭ bine cercetatŭ decâtŭ în sĕptĕmânile precedente. Preţulŭ bucatelorŭ s'a ridicatŭ. *Grâu curatŭ* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 10.05—11.25. *Sĕcara* s'a vîndutŭ maĭ multă decâtŭ în sĕptĕmâna trecută, maja metrică cu fl. 9.90—10 35. *Ovĕsŭ* a fostŭ puţinŭ şi s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 6.20—6.55. *Cucuruzŭ* a sositŭ maĭ multŭ decâtŭ în sĕptĕmânile trecute, din care causă preţulŭ a scăzutŭ, s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.60—5.65.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch nicĭ în sĕptĕmâna acésta n'a fostŭ maĭ bunŭ ca în cea trecută. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ greĭ 44—45 cr., bĕtrânĭ 43—44 cr., marfă *ţĕrĕnéscă* 41—42 cr., *sêrbescĭ* 43—44 cr. la chg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 29 Ian. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	108.15
« « hârtie « 5%	102.80
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	119.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	100.25
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	114.75
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (3-a emisiune).	—.—
Bonurĭ rurale ung.	92.75
« « croato-slavóne	—.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vinŭ	—.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	97.75
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	139.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	132.50
Renta de hârtie austriacă	103.—
« « argintŭ austriacă	94.75
» « aurŭ austriacă	111.25
Losurile austr. din 1860.	141.50
Acţiunile bancel austro-ungare	1040.—
« « de creditŭ ung.	345.50
« « « « austr.	—.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.58
Napoleon-d'orĭ	9.35
Mărcĭ 100 imp. germâne	57.90
Londra 10 Livres şterlingĭ	118.—

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 7.50 până —.—, — grâŭ mestecatŭ fl 6.— până 6.50, sĕcară fl. 5.— până 6.—, — ovĕsŭ fl. 2.75 până fl. —.—, cucuruzŭ fl. 3.75 până fl. 4.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartoiĭ fl. 1.— până fl. —.—, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până 48 cr., carnea de viţĕlŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece 28 până — cr., — 12 óuĕ cu 20 până — cr.

Posta Redacţiunii. *Ioanŭ Avraamŭ* în H—u. Dvóstră restaţĭ cu 3 fl., pentru-că pe $^1/_4$ primŭ a trimisŭ baniĭ docentele N. Cotoţĭ, éră pre alŭ doilea chiar Dvóstră. Apoĭ fóea aţĭ primit'o regulatŭ. Dacă nu vĕ trĕbuia, de ce nu aţĭ returnat'o? Binevoiţĭ a trimite restanţa numită, şi după sfârşitulŭ acestuĭ pătrarŭ a retornă fóea, dacă nu o maĭ voiţĭ. Salutare frăţéscă.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ

proprietarilŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

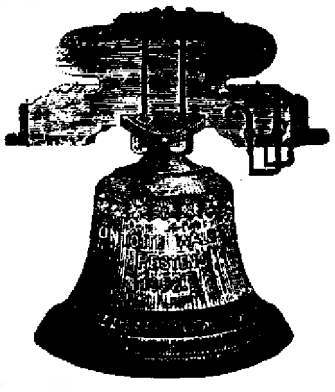

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 3—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Intâia întreprindere concesionată pentru aranjarea de înmormîntărĭ în Blaşiŭ.

Promptŭ şi solidŭ.

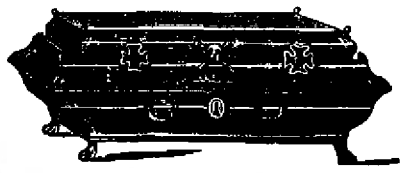

Cu preţurĭ moderate.

Am onóre a aduce la cunoscinţa prea stimatuluĭ publicŭ, că am înfiinţatŭ aicĭ în Blaşiŭ o

Întreprindere pentru aranjarea de înmormîntărĭ

care corĕspunde celorŭ maĭ moderne esiginţe, şi că primescŭ aranjarea de înmormîntărĭ după orĭ ce recerinţă şi cu cele maĭ moderate preţurĭ.

Recomêndŭ maĭ departe depositulŭ meŭ **bine asortatŭ** de **cununĭ, frunde, cosciugurĭ** şi **decoraţiunĭ de doliŭ,** după cele maĭ nóuĕ façone şi cu preţurile cele maĭ variate.

Pentru uşurinţa partidelorŭ primescŭ şi **aranjarea completă** a înmormîntărilorŭ, asigurându pre preastimatulŭ publicŭ de serviţŭ promptŭ şi consciinţiosŭ.

(2) 2—3

Cu onóre:

I. L. Filipŭ,

strada lungă, a patra casă dela „Hotel Univers“.

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în **Blaşiŭ.**

Anulŭ II. Blaşiŭ 6 Februariŭ 1892. Numĕrulŭ 6.

La alegerĭ.

Sĕptĕmâna trecută a dăruitŭ ţĕriĭ unŭ parlamentŭ nou. La momîntulŭ, în care scriemŭ, ne este cunoscutŭ resultatulŭ alorŭ 405 alegerĭ din 413, câte aŭ să fie cu totulŭ. Dintre aceste pentru guvernŭ suntŭ favorabile 237, ĕră pentru opositiĭ 167. Maioritatea guvernuluĭ deci e de 70 voturĭ, cu nóuĕ voturĭ maĭ mică decâtŭ în parlamentulŭ trecutŭ. Cele 8 alegerĭ, carĭ maĭ restézĕ, nu vorŭ alterá proporţia asta.

Resultatulŭ alegerilorŭ n'a surprinsŭ pre nimenĭ. Dela restaurarea constituţiunĭĭ ungare, dela anulŭ 1867, încă nu s'a datŭ casulŭ, ca unŭ guvernŭ să fie bătutŭ la alegerĭ. Întregŭ sistemulŭ nostru parlamentarŭ este croitŭ aşa, câtŭ guvernulŭ să-şĭ pótă dobândi maioritatea la alegerĭ. Şĭ acésta totŭ aşa ar rĕmânĕ şi atuncĭ, dacă la cârmă ar ajunge contele Apponyi, care acum atâtŭ de amarŭ se plânge în contra abusurilorŭ, ce le face guvernulŭ cu ocasiunea alegerilorŭ.

Causa acestuĭ faptŭ anormalŭ este de a se cercá chiar în temeliile parlamentarismuluĭ ungarŭ. Parlamentulŭ ungarŭ — o scie tótă lumea nepreocupată — nu corĕspunde nicĭ pre departe frumóselorŭ concepte de libertate, egalitate şi frăţietate, sub a cărorŭ ostentativă proclamare s'a întemeiatŭ la anulŭ 1848. Parlamentulŭ ungarŭ nu este representanţa naţiunĭĭ politice ungare, ci numaĭ a uneĭ părţĭ din acéstă naţiune politică, a naţionalităţiĭ magiare. Pre lângă acestŭ defectŭ fundamentalŭ parlamentuluĭ ungarŭ nicĭ nu reoglindézĕ în sinulŭ sĕŭ celŭ puţinŭ tóte clasele societăţiĭ magiare, ci e plinŭ de nisce ambiţioşĭ, carĭ maĭ întâiŭ representă interesele sale personale, în loculuĭ alŭ doilea interesele cercului electoralŭ, care ĭ-a alesŭ, în loculuĭ alŭ treilea interesele rasceĭ magiare, şi numaĭ în loculuĭ alŭ patrulea şi celŭ din urmă interesele ţĕriĭ; ne maĭ făcendŭ amintire de interese religióse şi morale, pentru carĭ acestĭ domnĭ de comunŭ n'aŭ nicĭ unŭ simţŭ. Étă care este în puţine cuvinte tipulŭ fundamentalŭ alŭ representanţeĭ poporale ungare. Şĭ acestŭ tipŭ la fiesce care alegere nóuă se renoesce.

Unŭ renumitŭ bărbatŭ de statŭ a fostŭ ḑisŭ, că „nu póte să fie o politică maĭ destructivă, care să împingă la o revoluţiune maĭ intensivă, decâtŭ ceea care cultivă neadevĕrulŭ pre terenulŭ representanţeĭ poporale". Parlamentarismulŭ ungarŭ însă — detorinţa nóstră patriotică este, să o spunemŭ fără reservă — cultivă într'o mĕsură ne maĭ pomenită neadevĕrulŭ celŭ maĭ grosolanŭ pre terenulŭ representanţeĭ poporale. Acestŭ parlamentarismŭ este de vină, că astăḑĭ losinca tuturorŭ partidelorŭ s'a făcutŭ străformarea Ungarieĭ din statŭ din firea sa poliglotŭ într'unŭ statŭ cu o singură limbă; acestŭ parlamentarismŭ pórtă vina, că astăḑĭ generaţia cea nóuă a politicianilorŭ profesionişti grăesce cu compătimire despre celebra sentinţă a celuĭ dintâiŭ rege ungarŭ: Regnum unius linguae imbecille et fragile est.

Nu ne trece nóuĕ prin minte — s'o scie acésta fraţiĭ magiarĭ — să disputămŭ asupra roluluĭ conducătorŭ, ce compete în ţĕrile ţinĕtóre de Coróna Sântuluĭ Ştefanŭ naţionalităţiĭ magiare. Magiariĭ aŭ avutŭ acestŭ rolŭ o mie de anĭ, şi din partea nóstră potŭ să-lŭ maĭ aĭbă încă o mie de anĭ. La acestŭ rolŭ ĭĭ îndreptăţesce pre dînşiĭ pre lângă altele chiar şi numĕrulŭ lorŭ, care întrece numĕrulŭ fiesce căreia dintre celealalte naţionalităţĭ considerate în deosĕbĭ. Aceea ce aşteptămŭ şi pretindemŭ noĭ, este numaĭ, ca Magiariĭ să respecteze basele acesteĭ ţĕrĭ puse de primulŭ lorŭ rege, să se îndestuléscă cu rolulŭ de conducătorŭ, să nu se identifice cu naţiunea politică ungară, să abḑică dela morbósa idee de a fi naţiunea alcătuitóre de statŭ şi să recunóscă naţionalităţilorŭ nemagiare tóte drepturile acele politice, carĭ le competŭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ şi înaintea ómenilorŭ. Rîvnirea după autocraţia poporuluĭ magiarŭ este o tendinţă destructivă, periculósă în cea maĭ mare mĕsură pentru ţĕră şi pentru monarchia întrégă; ĕră alegerile parlamentare nu suntŭ altceva, decâtŭ o repetire potenţată a acesteĭ tendinţe.

Cu adevĕratŭ, ce alta, dacă nu repetirea tendinţeĭ amintite şi cultivarea neadevĕruluĭ celuĭ maĭ grosolanŭ pre terenulŭ parlamentarismuluĭ, este legea

Feuilleton.

Amintirĭ de călĕtorie.

Firenze, 24 Iuniŭ 1890.

Frate Isidóre!

Ţĭ-am promisŭ asara, că voiŭ continuá istorisirea pribegirĭĭ nóstre prin Firenze. Să-mĭ împlinescŭ decĭ *promisiunea*, maĭ înainte de ce amŭ porní ĕră prin cetate, ca să adunămŭ materialŭ nouŭ pentru o epistolă, ce ţĭ-o voiŭ scrie de sară. Pare că anume pentru tine călătorimŭ.

Destulŭ că tinĕrulŭ prietinosŭ, care a fostŭ aşa de gentilŭ, de s'a oferitŭ, că ne va fi pre câte-va óre cicerone fără diurnŭ, ne-a condusŭ maĭ întâiŭ de-a lungulŭ rîuluĭ Arno până la puntea cea maĭ de frunte a cetăţiĭ. Maĭ înainte de ce amŭ fi sositŭ la puntea acésta, amŭ întratŭ sub o arcadă. Prietinulŭ nostru ne-a spusŭ, că palaţulŭ acesta surŭ negritŭ de vechime, care se înalţă de-asupra acesteĭ arcade, este renumitulŭ *palaţŭ degli Uffizi*. Amŭ trecutŭ pre sub arcadă şi amŭ eşitŭ pre punte. Acésta e o punte massivă şi solidă, nu are însă nicĭ o însĕmnătate architectonică, de nu afli cumva o însĕmnătate de acésta în *coridorulŭ*, ce trece preste punte la stânga nóstră. Ciceronele ne-a spusŭ, că fără îndoélă vomŭ cercetá cele dóuĕ pinacotece renumite ale Florenţeĭ, şi atuncĭ vomŭ avé să trecemŭ preste rîŭ prin coridorulŭ acesta. Elŭ ese adecă din palaţulŭ degli Uffizi, trece preste Arno şi mergêndŭ maĭ departe se sfârşesce în *palaţulă Pitti*.

Amŭ trecutŭ dară de ceea parte de Arno şi după aceea nu amŭ maĭ mersŭ multŭ, până amŭ ajunsŭ înaintea palaţuluĭ Pitti. Façada acestuĭ palaţŭ e minunată şi póte unică în felulŭ sĕŭ. Partea cea maĭ mare a eĭ se compune adecă din petri marĭ în faţă necioplite, şi aspectulŭ façadeĭ cu tóte acestea este fórte plăcutŭ, deşi cam severŭ. Ne-a condusŭ prietinulŭ nostru apoĭ şi prin grădina palaţuluĭ. Gradina acésta e deschisa publiculuĭ în ḑile de Duminecă şi sĕrbătóre. Străiniĭ o potŭ cercetá şi în alte ḑile, dară numaĭ cu concesiune specială, ĕră noĭ nu o aveamŭ. Tinĕrulŭ nostru ostaşŭ şĭ-a desvoltatŭ cu succesŭ dialectica la portariŭ: elŭ pre urmă ne-a concesŭ, să întrămŭ. Rare vorŭ fi pre rotogolulŭ pământuluĭ alte gradinĭ, carĭ să fie maĭ frumóse ca acésta. Dară aci nu mĕ voiŭ oprí cu istorisirea.

Totŭ pre calea de maĭ înainte ne-amŭ rentorsŭ la palaţulŭ degli Uffizi şi amŭ trecutŭ pre sub portatulŭ luĭ. Voĭamŭ să ajungemŭ înaintea palaţuluĭ marilorŭ ducĭ de odinióră aĭ Toscaneĭ, ca să-ĭ admirămŭ măcarŭ mărimea şi înfăţişarea severă. Dară esecutarea acestuĭ propusŭ nu a fostŭ aşa de uşóră, pre cum ne-amŭ închipuit'o. Ţĭ-am amintitŭ asara, că sara de erĭ a fostŭ presara hramuluĭ Florenţeĭ. Împrejurarea acésta a fostŭ de vină, de noĭ n'amŭ pututŭ înaintá aşa de uşorŭ, precum amŭ fi doritŭ. Miĭ de *ómenĭ umblaŭ pre acolo lărmuindŭ*, îmbuldindu-se şi îmboldindu-se, şi noĭ trebuiá să băgămŭ bine de sémă, ca să nu ne perdemŭ unulŭ de altulŭ. Chiarŭ înaintea palaţuluĭ ducalŭ erá ridicată o tribună, şi de pre tribuna acésta rĕsună preste mulţime o vóce puternică. Dacă omuluĭ acesteĭ vocĭ ar fi fostŭ îmbrăcatŭ în haĭnă călugăréscă, uşorŭ ne-amŭ fi străpusŭ cu gândulŭ în timpurile acelea, cândŭ călugărulŭ Savonarola conducea cu cuvîntulŭ sĕŭ înväpăiatŭ destinele republiceĭ Florentine. Dar omulŭ acela nu purtá haĭnă călugăréscă, nicĭ nu rostia elŭ cuvinte, carĭ să înflăcăreze mulţimea, nu, elŭ strigá câtŭ îlŭ ţinea gura, dară strigá numaĭ — câte unŭ numĕrŭ. Şi ce să veḑĭ? Numeriĭ aceştia

electorală duplă într'o ţéră singură „unificată"? Ce alta, dacă nu cultivarea neadevĕrului pre terenulŭ parlamentarismului şi repeţirea tendinţei numite, este împărţirea scandalósă a cercurilorŭ electorale? Nu e óre revoltătorŭ, că suntŭ cercurĭ electorale, în carĭ 190 alegătorĭ aŭ dreptulŭ de a trimite unŭ deputatŭ la parlamentŭ, precândŭ numaĭ în aniĭ cestĭ din urmă s'aŭ fabricatŭ cercurĭ electorale, în carĭ abiá 5000 alegătorĭ potŭ să-şĭ alégă unŭ deputatŭ? Nu e óre nedreptatea cea maĭ mare, dacă în ţinuturile magiare la 30,000 suflete se dă unŭ deputatŭ, precândŭ în ţinuturile locuite de naţionalităţile nemagiare numaĭ la 50,000, 70,000, 100,000 şi maĭ multe suflete? Nu este óre acésta eschiderea măiestrită a naţionalităţilorŭ din representanţa poporală? Nu este acésta supunerea **maioritătiĭ** uneĭ **minorităţĭ** prepotente? Nu amŭ avutŭ decĭ dreptate, cândŭ amŭ susţinutŭ, că parlamentulŭ ungarŭ nu este representanţa naţiunii, că parlamentarismulŭ ungarŭ cultivă într'o mĕsură ne maĭ pomenită neadevĕrulŭi pre terenulŭ representanţeĭ poporale?

Ce vomŭ ḑice, dacă la aceste defecte fundamentale ale parlamentarismuluĭ ungarŭ vomŭ maĭ adauge şi praxa electorală necunoscută în alte ţĕrĭ europene? dacă vomŭ amintí corumperea prin banĭ, mâncărĭ, beuturĭ, ameninţărĭ, terorisărĭ, prin carĭ se îndémnă alegătoriĭ la esercitarea „liberă" a dreptuluĭ lorŭ? dacă vomŭ spune, că în Ungaria nu se póte întîmplá nicĭ o alegere fără de mórte de omŭ? dacă vomŭ spune, că la alegerile din 1887 Românii, unŭ poporŭ de treĭ milióne, numaĭ într'unŭ singurŭ cercŭ electoralŭ şi-aŭ pututŭ validitá liberŭ dreptulŭ lorŭ, éră pentru alegerile aceste s'aŭ vĕḑutŭ necesitaţi a decretá pasivitate generală şi absolută pentru toţĭ Românii din ţĕrile Corónei Sântuluĭ Ştefanŭ?

Întrebámŭ după tóte aceste, dacă unŭ parlamentŭ compusŭ pre astfelŭ de base şi alesŭ cu o asemenea praxă electorală se póte privi de espresiune a voinţeĭ naţionale? Póte unŭ asemenea parlamentŭ să contribue la înaintarea şi prosperarea ţĕrii?

Étă din ce punctŭ de vedere privimŭ noĭ alegerile sĕvârşite în ḑilele acestea. Chiar de aceea noĭ nu putemŭ împărtăşí părerea acelora dintre foile nóstre, carĭ ḑicŭ, că alegerile parlamentare pre noĭ nu ne interesézá de felŭ. Pre noĭ, o spunemŭ cu durere patriotică, alegerile acestea, ca şi celea precedente, ne umplu de durere şi de seriósă îngrigire, pentru-că noĭ, împreună cu bărbatulŭ de statŭ, la care ne-amŭ provocatŭ, în sistemulŭ acesta parlamentarŭ vedemŭ o tendinţă destructivă, care duce la revoluţie şi descompunere, de care bunulŭ Dumneḑeŭ să ferésca patria nóstră ĭubită.

În faţa acestuĭ periculŭ nóuĕ nu ne rĕmâne altceva, decâtŭ să ne rugămŭ, ca Dumneḑeŭ să lumineze pre ceĭ ce suntŭ puşĭ la cârma acesteĭ ţĕrĭ, ca să vindece relele parlamentarismuluĭ ungarŭ, până cândŭ încă nu este prea târḑiŭ.

Şcóle confesionale orĭ de statŭ? — Parlamentulŭ prusianŭ a desbătutŭ o sĕptĕmână întrégă proiectulŭ de lege despre regularea instrucţiuniĭ poporale, presentatŭ de cătră ministrulŭ de culte conte Zedlitz. Desbaterile acestea aŭ atrasŭ asupră-şĭ atenţiunea şi interesulŭ lumiĭ civilisate întregĭ, pentru-că nicĭ odată póte în secululŭ nostru nu s'a aflatŭ contrapuse aşa faţă în faţă teoriile despre învĕţământulŭ religiosŭ şi despre învĕţământulŭ fără religiune; asemenea nicĭ odată în véculŭ acesta n'aŭ păşitŭ apĕrătoriĭ învĕţăturelorŭ creştine cu maĭ multă resoluţiune în contra liberalilorŭ, ca chiar cu ocasiunea acésta. Étă motivele, pentru carĭ amŭ creḑutŭ şi noĭ de bine, să facemŭ şi cetitorilorŭ nostri, cunoscută desbaterea amintită, ca să vaḑă, că chiar acum la capetulŭ secoluluĭ aiŭ XIX-lea se întîmplă revoluţiunea şi rentórcerea spiritelorŭ la învĕţăturele pururea tinere ale Evangeliuluĭ, şi că timpulŭ învĕţăturelorŭ liberale, carĭ cu multă rîvnă se propovĕḑuescŭ şi în mijloculŭ poporuluĭ nostru, a trecutŭ.

În Prusia învĕţământulŭ poporalŭ se află eschisivŭ în mânile statuluĭ. Prusia a fostŭ celŭ dintâiŭ statŭ, care a răpitŭ instrucţiunea din mânile confesiunilorŭ, înfiinţându în loculuĭ şcólelorŭ confesionale şcóle poporale de statŭ, în carĭ de învĕţământŭ religiosŭ-moralŭ nu erá pomenire. Făcutu-s'aŭ corecturĭ în acéstă lege; defectulŭ fundamentalŭ însă, adecă lipsa instrucţiuniĭ religiose-morale împărtăşite de cătră preoţiĭ şi învĕţătoriĭ respectivelorŭ confesiunĭ, a rĕmasŭ nealteratŭ până acum. Esemplulŭ Prusieĭ l'aŭ imitatŭ aprópe tóte statele europene, şi l'ar fi imitatŭ şi guvernele nóstre liberale, dacă ar' fi avutŭ banĭ. Altcum tóte legile, ce se aducŭ la noĭ, şi în specialŭ proiectulŭ despre ridicarea salarelorŭ învĕţătorescĭ aŭ o singură tendinţă, anume să se strâfórme şcólele confesionale în şcóle de statŭ.

Prusia, care a făcutŭ începutulŭ cu şcólele fără de religiune, a trebuitn să simţă cea dintâiă şi urmările acelorŭ şcóle. Necredinţa şi nemoralitatea din şcólă şĭ-a aflatŭ esprimarea în socialismulŭ înfricoşatŭ, care a dusŭ Prusia şi Germânia tótă la ajunulŭ uneĭ crise maĭ înfiorătóre, decâtŭ celŭ maĭ crâncenŭ răsboiŭ. Periculŭ a deschisŭ ochiĭ multora. Urmarea este proiectulŭ de lege despre şcólele poporale, care acum se află sub desbatere şi care învĕţământulŭ poporalŭ érăşĭ îlŭ dă în grijea confesiunilorŭ. Proiectulŭ acesta de scopŭ alŭ învĕţământuluĭ poporalŭ stătorésce **cultura** şi **educarea religiósă, morală** şi **patriotică** a tinerimiĭ, şi recunósce, că o asemenea cultură şi educar e numaĭ pre base **religióse-confesionale** se póte da.

Dela sine înţelelesŭ este, că liberalilorŭ şi socialiştilorŭ nu le convine acestŭ proiectŭ. Eĭ şi acum, după esperinţele cele maĭ du-

---

provocaŭ o ferbere nespusŭ de mare în poporŭ, ca şi cândŭ omulŭ acela cine scie ce ideĭ sguduitóre ar fi rostitŭ, ca şi cândŭ ar fi aruncatŭ nisce făcliĭ aprinse într'o massă esplosibilă, orĭ dacă-ţĭ maĭ convine, ca şi cândŭ numeriĭ aceia arŭ fi fostŭ totŭ atâtea loviriĭ, cu carĭ vîntulŭ turbură marea. Să-ţĭ spunŭ, ce făcea mulţimea adunată aci în piaţa dinaintea palaţuluĭ ducalŭ? — Se jucá — tombolă.

Curêndŭ după ce amŭ sositŭ noĭ acolo, s'a sfârşitŭ jocŭlŭ acela. Lucru firescŭ, că numaĭ unulŭ a pututŭ să fie norocosulŭ, care a avutŭ parte de câştigulŭ celŭ maĭ de frunte. După enunţarea resultatuluĭ s'a începutŭ o musică infernală: ceĭ ce n'aŭ câştigatŭ, aŭ începutŭ adecă să manifeste neplăcerea sa prin fluierăturĭ teribile pentru urechĭ simţitóre ca ale nóstre. Închipuesce-ţĭ, — dar nu-ţĭ potĭ închipuí, ce musică póte să fie fluieratulŭ acesta esecutatŭ de odată prin sute de buze în tóte tonurile posibile şi imposibile. Fluieratulŭ vîntuluĭ se póte ascunde de musica acésta Florentină. Aşa-ĭ Italianulŭ în veselie.

După ce ne-a desfătatŭ urechile cu musica acésta, mulţimea s'a scursŭ tótă pre strada de ceea parte a pieţeĭ. Noĭ ne-amŭ opritŭ acum niţelŭ înaintea palaţuluĭ ducalŭ. Florentiniĭ îlŭ numescŭ *la Signoria*. Înfăţişarea luĭ din afară e grandiósă şi severă Elŭ are numaĭ dóuĕ etajurĭ, dară acestea-sŭ fórte înalte. Zidirea întrégă îĭ de aşa, câtŭ te străpune în timpurĭ vechĭ. Reparările, carĭ vorŭ fi fostŭ de lipsă, nicăirĭ nu-ţi facŭ în clădirea acésta impresia neplăcută a unorŭ modernisărĭ. De-asupra façadeĭ se înalţă unŭ turnŭ înaltŭ. Clopotulŭ din turnulŭ acesta ar puté istorisí multe. La câte revoluţiĭ şi lupte civile nu a datŭ elŭ semnalulŭ celŭ dintâiŭ!

Începea a înserá, şi aşa nu maĭ puteamŭ să visităm̆ internulŭ palaţuluĭ. Internulŭ acesta, precum amŭ ceţitŭ, contrastézá nespusŭ de tare cu severitatea din afară, însuşirea comună a palaţurilorŭ din Florenţa. De ne va ajunge timpulŭ, vomŭ vedé şi internulŭ palaţuluĭ, şi maĭ alesŭ sala luĭ cea de cincĭ ḑecĭ şi treĭ metri de lungă, carea s'a construitŭ la mandatulŭ luĭ Savonarola şi pórtă ca podóbă frescurĭ uriaşe de ale luĭ Michel Angelo şi Leonardo da Vinci.

Amŭ pornitŭ şi noĭ într'acolo, încătrăŭ s'a străcuratŭ poporulŭ. Acuşĭ amŭ ajunsŭ înaintea catedraleĭ. Mulţimea, carea amŭ vĕḑut'o înaintea palaţuluĭ ducalŭ, a fostŭ nimica în raportŭ cu poporulŭ, ce se mestecá aci înaintea catedraleĭ asemenea valurilorŭ măriĭ.

La începutŭ ne-amŭ încredinţatŭ mulţimiĭ, ce înăintá asemenea unuĭ curentŭ de mare spre întrarea în baptisteriulŭ dedicatŭ sântuluĭ Ioanŭ Botezătoriulŭ. Înaintea întrăriĭ amŭ eşitŭ din curentŭ şi ne-amŭ postatŭ lângă baptisteriŭ în faţa catedraleĭ. Pre coperişulŭ şi pre cupola bisericeĭ umblaŭ ómenĭ aprinḑêndŭ miile de lampe, ce le-aŭ fostŭ aninatŭ pre acolo încă de cu ḑi. Pre dinaintea nóstră treceaŭ miĭ şi miĭ de ómenĭ. Pare că Florenţa întrégă erá alarmată.

Cu ceva înainte de optŭ óre şi-a luatŭ rĕmasŭ bunŭ dela noĭ tinĕruluĭ nostru prietinŭ. Noĭ firesce că ĭ-amŭ mulţămitŭ pentru afabilitatea, cu care ne-a povĕţuitŭ până acum. Elŭ ne-a spusŭ, că se bucură, că Florenţa ne-a primitŭ îmbrăcată într'o haĭnă aşa de sĕrbătorésca.

Într'aceea înoptase. Catedrala întrégă şi dimpreună cu ea baptisteriulŭ eraŭ îmbrăcate în flacără. Erá feerică priveliştea, ce ne-o oferiá biserica luminată de lumina roşetică a miiloru de flacărĭ. Şi poporulŭ se desfătá întru marea acésta de lumină, prin care Florenţa manifestá patronuluĭ sĕŭ pietatea cuvenită. Orĭ ce ar ḑice lumea, orĭ cu ce cuvinte ar ameţí opiniunea publică a Europeĭ sbierătoriĭ din dieta şi de pre stradele şi din foile Romeĭ, sbierăturile lorŭ nu vorŭ puté să schimbe faptulŭ, că poporulŭ italianŭ e religiosŭ.

Acuşĭ a începutŭ mulţimea să pornéscă spre Arno, unde se pregătiá de-asupra apeĭ rîuluĭ unŭ focŭ artificialŭ. Noĭ însă ne-amŭ dusŭ în grădina unuĭ restaurantŭ, şi după ce ne-amŭ restauratŭ cu mâncare, amŭ mersŭ la hotelŭ, ca acolo să ne restaureze şi somnulŭ drăguţulŭ, că-ĭ bunŭ după atâta ostenélă.

Acum pornimŭ, să visităm̆ galeriile.

Victorŭ.

reróse din trecută, susţină, că şi pre base neconfesionale se póte da cultură religiósă, şi că educarea morală e posibilă şi fără ori ce învĕţătură religiósă.

Liberalii de astă-dată şi-au datŭ însă de omŭ. Pre lângă membrii centrului şi ai partidului conservatorŭ protestantŭ, pre lângă ministrulŭ de culte Zedlitz, s'a mai apucatŭ de el şi ministrulŭ-preşedinte alŭ Prusiei şi cancelarulŭ imperiului germânŭ, contele Caprivi. Acestŭ soldatŭ, care a datŭ deja dovedi splendide despre cunoscinţele sale diplomatice, cu ocasiunea acésta încă a surprinsŭ pre toţi prin pĕtrunderea ageră a lipselorŭ véculuĭ nostru. Contele Caprivi a declaratŭ fără de nici o şovăire, că lupta şcólelor confesionale în contra şcólelor de statŭ fără confesiune este lupta teismului în contra ateismului, şi asemenea a constatatŭ, că relele, ce bântue de presinte Germânia pre terenulŭ socialŭ, suntŭ o urmare a şcólelorŭ poporale fără de religiune şi fără Dumneḑeŭ. În fine a mai ḑisŭ ministrulŭ, că dacă Prusia va continuá cu sistemulŭ de instrucţiune urmatŭ până aci, se espune periculului de a se face ateă.

Declaraţiunile conteluĭ Caprivi aŭ fostŭ viŭ aprobate şi aplaudate din partea conservatorilorŭ şi a centrului. Ele suntŭ aprobate şi din partea tuturorŭ ómenilorŭ de bine. Pentru-că trebue să ne luămŭ odată gândulŭ dela utopiile acelea, cu carĭ liberalii din tóte ţĕrile îmbĕtă lumea. Relele, sub carĭ geme omenimea, suntŭ o urmare a pĕcatuluĭ strămoşescŭ. Acestea rele de totŭ nu se vorŭ şterge din lume nicĭ odată. Numaĭ sperarea rĕsplătiriĭ din lumea viitóre póte să deslege problemele acelea sociale, carĭ astăḑi ţinŭ în agitaţiune lumea întrégă. Speranţa acésta în lumea viitóre o propune şi o nutresce numaĭ biserica Domnuluĭ Christosŭ. Fiica bisericeĭ însă este şcóla poporală. A scóte deci din şcólele poporale instrucţiunea religiósă-creştină, însémnă a lipsí pre pruncĭ de învĕţăturele acelea, carĭ singure potŭ să-ĭ întăréscă credinţa rĕsplătiriĭ viitóre. Rĕmâne deci fórte adevĕrată afirmaţiunea conteluĭ Caprivi, că lupta şcóleĭ confesionale în contra şcóleĭ neconfesionale de statŭ este lupta teismuluĭ contra ateismuluĭ.

De aci să ne tragemŭ şi noĭ consecinţele. Proiectulŭ de lege presentatŭ din partea ministruluĭ nostru de culte pentru ridicarea salarelorŭ învĕţătorescĭ ţintesce într'altele şi la aceea, ca o mulţime dintre şcólele nóstre să le scótă din mâna bisericeĭ, cu alte cuvinte să facă din ele şcóle de statŭ. Dacă ne este scumpŭ viitorulŭ nĕţiuniĭ nóstre, dacă voimŭ să mântuimŭ credinţa părinţilorŭ nostri, suntemŭ detorĭ, să aducemŭ orĭ ce jertfe, pentru ca să păstrămŭ caractĕrulŭ greco-catolicŭ românescŭ alŭ şcólelorŭ nóstre poporale. Altcum dóuĕ pericule ne ameninţă: ateismulŭ şi desnaţionalisarea — Absit!

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sânţia Sa de Prefectŭ alŭ Congregaţiuniĭ de Propaganda Fide în locŭlŭ regretatuluĭ Cardinalŭ Simeoni a denumitŭ pre Eminenţa Sa Cardinalulŭ Ledochowski, de secretarŭ alŭ Brevelorŭ apostolice pre Cardinalulŭ Vannutelli, éră de secretarŭ alŭ memoralielorŭ pre Cardinalulŭ Ricci.

Consistorulŭ proximŭ se va ţiné după tótă probabilitatea în luna viitóre. Cu acea ocasiune vorŭ fi creaţi, după cum se ḑice, mai mulţi cardinalĭ, mai cu samă esternĭ. Între aceştia va fi primatele Ungarieĭ, unŭ Anglesŭ, unŭ Francesŭ, unŭ Irlandesŭ şi póte că şi unŭ Germânŭ.

Francia.

Archiepiscopiĭ-Cardinalĭ din Paris, Toulouse, Reims, Rennes şi Lyon aŭ publicatŭ o „declaraţiune“ comună cu privire la posiţia, ce o ocupă eĭ, şi ce aŭ să o ocupe toţi catoliciĭ faţă cu republica. Numiţiĭ prelaţi declară, că urmându inviaţiunilorŭ S. Scaunŭ Apostolicŭ şi tradiţiunilorŭ catolice, nu vorŭ face *nicĭ o opositie* formeĭ aceleia de guvernŭ, ce şi-a dat'o Francia. Însă republica de doĭspreḑece anĭ a realisatŭ unŭ programŭ, care se opune de totŭ şi întru tóte drepturilorŭ şi intereselorŭ bisericeĭ catolice şi a cetăţenilorŭ catolicĭ. Prelaţiĭ stătorescŭ deci următorulŭ programŭ: Respectarea legilorŭ ţĕriĭ, afară de casulŭ, cându acelea s'ar' opune consciinţeĭ. Respectarea representanţilorŭ puteriĭ publice. Primirea sinceră şi loială a instrucţiunilorŭ politice, dară tot-odată opositie înverşunată tuturorŭ prepotenţiilorŭ din partea puteriĭ lumescĭ. Spriginirea tuturorŭ operelorŭ şi instituţiunilorŭ menite pentru susţinerea şi propagarea vieţiĭ creştinescĭ. Participarea consciinţiósă la alegerĭ cu scopulŭ de-a influinţá legislativa ţĕriĭ într'o direcţiune sănĕtósă, corĕspunḑĕtóre bineluĭ comunŭ şi intereselorŭ binepricepute ale ţĕriĭ întregĭ. — Până acum 41 archiepiscopi şi episcopi aŭ aderatŭ la acéstă declaraţiune.

Étă unŭ programă întocmitŭ pentru a formá basa unuĭ partidŭ catolicŭ puternicŭ.

China.

Cu tóte că situaţiunea din China s'a maĭ liniştitŭ, totuşi pre icĭ colea se maĭ ivescŭ semne îngrigitóre. „Pol. Corr.“ din Viena ḑice, că procederea şi ameninţările solidare ale guvernelorŭ europene aŭ determinatŭ pre guvernulŭ chinezŭ, să dea Europenilorŭ păgubiţi desdaunare şi de altă parte să ĭea tóte mĕsurile, pentru ca în viitorŭ să nu se maĭ pótă întîmplá revólte şi turburărĭ. — Alte scirĭ sosite la Londra anunţă, că situaţiunea în Tsang şi Tsunking e totŭ nesigură, şi că în contra tuturorŭ creştinilorŭ se manifestéză o ură şi o dispositie duşmănósă.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Alegerile parlamentare formézá marele evenimentŭ alŭ sĕptĕmâneĭ trecute. resultatulŭ a fostŭ prevĕḑutŭ. Guvernulŭ a păstratŭ maioritatea sa covîrşitóre. Voturile câştigate de partidele opositionale nu alteréză proporţia de până aicĭ întru nimicŭ. De altă parte însă e dreptŭ şi aceea, că nicĭ guvernuluĭ nu ĭ-a succesŭ a sdrobí opositiile, precum şi-a fostŭ propusŭ.

Din cele 413 alegerĭ cunóscemŭ resultatulŭ alorŭ 409. Cea din urmă' se întîmplă astăḑi. Din cele 409 aŭ câştigatŭ liberaliĭ saŭ guvernamentaliĭ 238, independentiştiĭ 85, naţionaliştiĭ 62, ugroniştiĭ 15, ceĭ fără partidŭ 4 voturĭ, în treĭ cercurĭ va fi bolotajŭ, éră într'unŭ cercŭ se va face alegere nóuă (Huedinŭ). Va să ḑică maioritatea guvernuluĭ face 72 voturĭ.

Guvernulŭ deci cause de temere şi de supĕrare nu are. Sigurŭ e însă şi aceea, că opositiile vorŭ face multe ḑile amare cabinetuluĭ Szapáry.

Bulgaria.

Se pare, că liniştea din Bulgaria nu prea convine la mulţi, şi aşa e de lipsă, ca neîntreruptŭ să se facă încercărĭ pentrŭ a prodnce turburărĭ. Ast-felŭ nu de multŭ s'a descoperitŭ unŭ complotŭ, care dacă ar fi succesŭ, de sigurŭ producea érăşĭ disordinea cea mai înfricoşată. Erá anume vorbă despre eliberarea luĭ Karawelow, care avea să se pună în fruntea revoluţiuniĭ. Erá plănuită şi o rĕscólă militară, în frunte cu Rizow. — Acum s'a întîmplatŭ în ḑilele trecute, de s'a descărca unŭ revolverŭ în busunarulŭ ministruluĭ-preşedinte Stambulow, străbătêndŭ glonţulŭ în trupulŭ luĭ Stambulow. Nenorocirea asta s'a întîmplatŭ în sanie, unde se aflá ministrulŭ împreună cu maĭ mulţi óspeţi, cu carĭ se duse la săniatŭ. Unĭ ḑicŭ, că nu revolverulŭ luĭ Stambulow s'ar fi descărcatŭ, ci alŭ altuia, care şedea lângă dînsulŭ. Rana nu e grea, deşi glonţulŭ nu s'a pututŭ scóte. — Se ḑice maĭ departe, că şi asupra vieţiĭ principeluĭ Ferdinand s'ar fi făcutŭ atentatŭ. Anume bucătarulŭ să fi pusŭ în mâncărĭ veninŭ. Atentatulŭ n'a succesŭ. — Din tóte aceste se vede, că stările din Bulgaria suntŭ încă departe de consolidare.

Germânia.

Obiectulŭ preocupăţiuniĭ generale din Germânia întrégă îlŭ formézá legea despre şcólele poporale, care acum se află sub desbaterea parlamentuluĭ prusianŭ. Legea acésta şcóla poporală o dă în mânile confesiunilorŭ, reservându statuluĭ numaĭ dreptulŭ de inspecţiune supremă. Liberaliĭ de tóte nuanţele facŭ o opositie înverşunată acestuĭ proiectŭ. Cu tóte aceste primirea proiectuluĭ e asigurată, pentru-că atâtŭ conservativiĭ câtŭ şi centrulŭ catolicŭ îlŭ primescŭ: de altă parte guvernulŭ a declaratŭ, că va susţiné proiectulŭ cu tótă auctoritatea, de care dispune, şi nu se va abate dela esenţa aceluia, pentru-că numaĭ biserica póte să dea o educaţiune religiósă-morală, cum e neapĕratŭ de lipsă în ḑilele nóstre. Liberaliĭ facŭ gălăgie mare, ḑicêndŭ că dogmele bisericeĭ împedecă progresulŭ, şi alte mofturĭ de aceste. Cu unŭ cuvîntŭ e vorbă acum despre lupta între *creştinismŭ* şi *ateismŭ*. Împĕratulŭ a datŭ o dovedă despre sentimentele sale prin aceea, că ministruluĭ de culte Zedlitz, auctorulŭ proiectuluĭ de lege atâtŭ de urgisitŭ din partea liberalilorŭ, ĭ-a conferitŭ ordulŭ vulturuluĭ roşu de clasa primă. — Proiectulŭ s'a predatŭ pentru studiare uneĭ comisiunĭ de 28 membri.

Corespondinţe.

Din protopopiatulŭ Morlaceĭ, Ian. 1892.

În prevederea pericululuĭ, ce ameninţă şcólele nóstre confesionale prin proiectulŭ de lege relativŭ la ridicarea salarelorŭ docenţilorŭ de pre la şcólele elementare, s'a convocatŭ pre *21 Ianuariŭ* în *Morlaca unŭ sinodŭ tractualŭ estraordinariŭ*, ca preoţimea tractuală să se consulte cu privire la modalitatea, după care s'ar puté ridicá salarele învĕţătorescĭ la suma cerută prin proiectulŭ de lege şi ast-felŭ s'ar mântuí caracterulŭ confesionalŭ gr. cat. şi românescŭ alŭ şcólelorŭ nóstre poporale. Dela sinodŭ aŭ lipsitŭ numaĭ doĭ preoţĭ tractualĭ, dară şi aceştia şĭ-aŭ escusatŭ absenţa.

Presidiulŭ l'a dusŭ zelosulŭ vice-protopopŭ tractualŭ M. O. D. *Ananie Popŭ*, care prin o cuvîntare instructivă şi însufleţită arĕtândŭ celorŭ de faţă momentuositatea causeĭ, pentru care suntŭ adunaţĭ, dechĕrá şedinţa de deschisă.

După deschiderea şedinţeĭ, fiindŭ vacantŭ oficiulŭ de notariŭ tractualŭ, s'a alesŭ maĭ întâiŭ unŭ notariŭ ad hoc; apoĭ purcedêndu-se la alegerea notaruluĭ tractualŭ definitivŭ s'a alesŭ prin aclamaţiune O. D. *Ioanŭ Popŭ*, cooperatorŭ gr. cat. în Morlaca.

Trecêndu-se la obiectulŭ principalŭ alŭ conferinţeĭ, adecă la *cestiunea salarelorŭ învĕţătorescĭ*, s'aŭ cetitŭ protocólele luate cu senatele scolastice şi cu alţĭ representanţĭ aĭ poporuluĭ din singuraticele comune, şi în cele maĭ multe comune s'a şi formatŭ salarulŭ prevĕdutŭ în proiectulŭ de lege, parte prin augmentarea salaruluĭ de până acum, parte prin asociarea alorŭ dóuĕ comune spre a-şĭ ţiné unŭ singurŭ docente; ĕră acolo, unde nu s'a pututŭ ajunge încă totŭ, ce s'a doritŭ, e speranţă, că în viitorŭ se va puté face maĭ multŭ.

Poporulŭ nostru din aceste ţinuturĭ muntóse şi neproductive, deşi e cu multŭ maĭ miserŭ decâtŭ în orĭ care altă parte a Transilvanieĭ, totuşĭ preferesce a jertfí maĭ bucurosŭ din puţinulŭ, ce-lŭ are, spre a îmbunătăţí sórtea învĕţătorilorŭ sĕĭ, decâtŭ să-ĭ aştepte mila, ce ĭ-o ofere guvernulŭ liberalŭ, care în schimbŭ pentru acésta l'ar despoiá de dreptulu, ce ĭ-a maĭ rĕmasŭ, de a dispune adecă de şcólele susţinute cu sudórea sa.

Totŭ cu ocasiunea acestuĭ sinodŭ întregă preoţimea tractuală s'a asociatŭ la *colecta cruceriuluĭ*, iniţiată de preţuita nóstră *„Unirea"*.

La propunerea şi iniţiativa M. O. D. viceprotopopŭ s'a decisŭ şi înfiinţarea uneĭ bibliotece tractuale. Spre scopulŭ acesta zelosulŭ şi multŭ meritatulŭ conducătoriŭ tractualŭ şĭ-a donatŭ întréga sa bibliotecă, care cuprinde la 400 de tomurĭ. Cărţile donate suntŭ de conţinutŭ variŭ şi suntŭ parte românescĭ parte în alte limbĭ. Conferinţa aduce cea maĭ profundă mulţămită M. O. D. viceprotopopŭ pentru nobila luĭ faptă. Pentru prelucrarea statutelorŭ biblioteceĭ s'a esmisŭ o comisiune, care cu proximulŭ sinodŭ protopopescŭ va avé, să le subştérnă spre desbatere, ca apoĭ la timpulŭ sĕŭ să se pótă înaintá la locurile competente spre aprobare.

În fine s'a întregitŭ forulŭ matrimonialŭ alegêndu-se 2 membri ordinarĭ şi treĭ suplenţĭ. Cu acestea s'a terminatŭ conferinta.

Unŭ preotŭ tractualŭ.

Apelulŭ

comitetuluĭ centralŭ a reuniuniĭ învĕţătorilorŭ gr. cat. din archidiaconatulŭ părţilorŭ Sătmărene aparţinĕtóre dieceseĭ gr. cat. românescĭ de Oradea-mare cătră reverendissimiĭ domnĭ protopopĭ, preoţĭ şi toţĭ amicĭĭ cultureĭ românescĭ din comitatulŭ Sătmarŭ.

Alăturândŭ aci estrasulŭ protocoluluĭ din adunarea generală a reuniuniĭ nóstre ţinută în Dob, pre basa acestuia Vĕ facemŭ cunoscutŭ, că cercurile filialĭ s'aŭ constituitŭ după tracturile protopopescĭ; de sine înţelegêndu-se, că de preşedinţĭ se constituescŭ rssimiĭ dnĭ protopopĭ, avêndŭ cercurile filialĭ a-şĭ alege în adunările lorŭ pre ceĭalalţĭ oficialĭ aĭ sĕĭ. Decisiunea acésta a şedinţeĭ generale a urmatŭ din trista împrejurare, că în unele ţinuturĭ bărbaţiĭ îmbiaţĭ cu onorificulŭ oficiŭ de preşedinte cercualŭ aŭ declinatŭ cu óre care dispreţŭ modesta încredere a reuniuniĭ, şi aşa deosĕbitŭ tractulŭ protopopescŭ „Sătmarŭ" cercŭ filialŭ, până aci nu ş'a maĭ formatŭ.

Cândŭ comunicămŭ cu onóre acéstă decisiune a reuniuniĭ, cu durere constatămŭ, cumcă reuniunea nóstră est-anŭ nu s'a pututŭ întruní în şedinţă generală pentru morbulŭ cailorŭ, în modŭ succesivŭ fiindŭ carantinate comunele din comitatŭ într'o mĕsură, încâtŭ călĕtoria la terminulŭ şi loculŭ fixatŭ, adecă 11 aug. a. c. în Sâumiclăuşŭ, cu prejunctură cu caĭ a devenitŭ absolutŭ imposibilă, şi aşa statutele reuniuniĭ, ce aŭ statŭ la dispositiune tipărite, neputêndu-se distribuí între membriĭ reuniuniĭ întruniţĭ în şedinţă generală, pentru tótă parochia se acludŭ acum câte în 2, respective 3 esemplare.

Nu putemŭ să nu destăĭnuimŭ trista împrejurare, că reuniuniĭ nóstre i-s'a denegatŭ favorulŭ de porto-liberŭ postalŭ, usuatŭ deja de 9 anĭ, prin decisiunea Înaltuluĭ ministerŭ reg. ung. de comerciŭ, notificatŭ via Înaltuluĭ ministerŭ reg. ung. de culte sub 31 Oct. a. c. Nr. 44.946, şi aşa spesele postalĭ devenirĕ o grea sarcină în ducerea cu promtitudine a afacerilorŭ de multiple corespondinţe a reuniuniĭ: dară óre noĭ pentru perderea acestuĭ favorŭ să esitămŭ în ulterióra susţinere a reuniuniĭ nóstre culturalĭ? Nicĭ decâtŭ!

Apelămŭ deci la inima nobilă a tuturorŭ fruntaşilorŭ nostri, carĭ pórtă cu mândrie stindardulŭ culturei nóstre naţionale; apelămŭ cu firma sperare, cumcă bandiera purtată în frunte de inteligînţa nóstră va îndesá şirurile reuniuniĭ nóstre cu multĭ membri noĭ şi maĭ alesŭ din tagma preoţimiĭ; dniĭ preoţĭ preaonorabilĭ şi altmintrea staŭ în nemijlocită atingere cu afacerile nóstre culturalĭ; da, onorabiliĭ dniĭ preoţĭ suntŭ dirigenţiĭ şi catecheţiĭ şcólelorŭ nóstre; eĭ ca vigiliĭ din Sionŭ cunoscŭ maĭ bine incalculabilulŭ preţŭ alŭ culturei poporale-naţionale, dară cunoscŭ eĭ şi teribila primejdie urmată din pĕcătósa indolinţă, alesŭ acum, cândŭ înşi-ne cu toţiĭ vedemŭ, cum reuniuniĭ surorĭ rom. catolice din comitatŭ îĭ preşede deja chiar capulŭ bisericescŭ, cu vorba, fapta şi esemplulŭ sĕŭ admirabilŭ îmbărbătândŭ la studiŭ şi zelŭ pre subalterniĭ sĕĭ însărcinaţĭ cu cultivarea poporuluĭ.

Şi acum dispunêndŭ de statute aduse în regulă, aĭd la lucru cu micŭ cu mare, posteritatea va cere dare de sama despre activitatea nóstră, ĕră noĭ vomŭ fi mângăiaţĭ numaĭ atuncĭ, cândŭ în consciinţă convinşĭ vomŭ fi, că „în timpulŭ presentŭ amŭ trăitŭ şi lucratŭ aşa, ca în viitorŭ cu plăcere să ne aducemŭ aminte de timpulŭ trecutŭ!"

Ceremŭ comunicarea acestuĭ apelŭ cu toţĭ amicĭĭ culturei românescĭ!

Cordială salutare! Aĭ Dvóstre

Careĭ, 28 Dec. 1891.

Gavrilŭ Lazarŭ de Purcăreţŭ, protop. de Careĭ, parochŭ în Sanislăŭ ca preşedinte; Georgiŭ Pteancu, învĕţ. în Careĭ, vice-preşed.; Georgiŭ Murĕşanŭ, cooperatorŭ în Careĭ, vice-preşed.; Georgiŭ Murĕşanŭ, învĕţăt. în Sanislăŭ, notarŭ; Ciriacŭ Barbulŭ, archid. părţ. satm. parochŭ românŭ în Careĭ; Ion Silv. Selăgeanŭ, prot. Eriuluĭ parochŭ în Vezend; Vasiliŭ Leşanŭ, parochŭ în Sânmiclăuşŭ; Demetriŭ Kis, cant.-învĕţ. în Careĭ, cassarŭ; Ionŭ Sturza, cant.-învĕţăt. în Domohida, controlorŭ; Teodorŭ Groza, cant.-învĕţ. în Kulcs; Paulŭ Magyar, cant.-învĕţ. în Sanislăŭ.

Dare de sémă şi mulţămită publică.

(Fine.)

Lista Nr. 54. Colectante: *Simeonŭ Lucaciŭ*, învĕţătoriŭ, *Cianulŭ mare*, 1 fl. — Iuliŭ Socolŭ, cooperatorŭ, 1 fl. — Alesandru Cucŭ, economŭ, 20 cr. Suma 2 fl. 20 cr.

Lista Domnuluĭ Colectante: *Emiliŭ Butnariŭ*, învĕţătoriŭ, Gh-Făgetŭ, 50 cr. — Gavrilŭ Ciobotariŭ, parochŭ, Ghimeşŭ, 1 fl. — Nicolaŭ Thurdanŭ, parochŭ, Cumancŭ 50 cr. — Jorgu Dimitriŭ, funcţiouariŭ, Solonca, 50 cr. — Zacharie E. Marinescu, funcţionariŭ, Solonca, 44 cr. — Ioanŭ S. Rusŭ: notariŭ cercuale, Ghimeşŭ-Făgetŭ, 1 fl. — Simeonŭ Băcilă, săpunariŭ, Ghimeşŭ, 25 cr. Suma 4 fl. 19

Lista Dşreĭ Colectante: Domnişóra *Sabina Boeriŭ* şi Ioanŭ Boeriŭ, învĕţătoriŭ, Gherla 50 cr. — Constantinŭ Mărgineanŭ, preotŭ, Nicula, 50 cr. — St. Bilţiŭ, vicariŭ gener. 1 fl. — Cineva 2 fl. — Cartice 1. fl. — Vasiliŭ Popŭ 50 cr. — Ioanŭ Hodoreanŭ 50 cr. — Huza 1 fl. — I. Popŭ 1 fl. — Cineva 50 cr. — P. Fabianŭ 50 cr. — V. Lessiŭ 50 cr. — Cineva 20 cr. — Cineva 30 cr. — Iuliana Pavelŭ, cantoriţă, Nicula, 1 fl. — Cineva 50 cr. — N. N. 20 cr. — Perdl, directorŭ la institutulŭ corect. 1 fl. — Mainás Iluntár 50 cr. — Vayna Károly 1 fl. — Arnberger László 1 fl. — Kimpián Márton 50 cr. — Ioanŭ Dolianŭ 1 fl. — Banda Illés 50 cr. — X. Y. 20 cr. Suma 16 fl. 90 cr.

Lista Dnuluĭ Colectante *Nicolae Némţŭ*, învĕţătoriŭ, Selişte 1 fl. — Dr. Maior, protopopŭ, 1 fl. — Jordache Roşca, economŭ, 50 cr. — D. Liviŭ de Lemény, pretorŭ supremŭ 1 fl. — Dr. Calefariŭ Nicolaŭ 1 fl. — Ioanŭ Buceşanŭ, pielariŭ, 1 fl. Suma 5 fl. 50 cr.

Lista Dnuluĭ Colectante *Vasiliŭ Popa*, teologŭ abs. Muntele Băişóreĭ, 1 fl. — Ioanŭ Marinŭ, preotŭ, 40 cr. — Gregorie Vertanŭ, economŭ, 40 cr. — Simeonŭ Felea, economŭ, 20 cr. — Grozav Iosifŭ, economŭ, 20 cr. — Ilie Marcu, economŭ, 15 cr. — Ilisie Marcu, economŭ, 10 cr. Suma 2 fl. 45 cr.

Lista Dnuluĭ Colectante *Demetriŭ Popŭ*, învĕţătorŭ dirigente, Copăcelŭ, 50 cr. — Valeriŭ Dimboiŭ, cooperatorŭ, Sebeşŭ, 50 cr. — Dr. A. Micu, adv. Făgăraşŭ, 1 fl. — Georgiŭ Fĕtu, parochŭ, Hersenĭ, 50 cr. — Petru Socolŭ, notariŭ, Berivoĭ marĭ, 50 cr. — Samuilă Socolŭ, parochŭ, Berivoĭ marĭ, 50 cr. — Gavrilă Cornea, parochŭ, Ilenĭ, 50 cr. — Georgiŭ Lie, învĕţătoriŭ, Ilenĭ 25 cr. — Ioanŭ P. Comşa, parochŭ, Copăcelŭ, 50 cr. Suma 4 fl. 75 cr.

Lista dluĭ Colectante *Ludoviciŭ Andreiŭ*, notariŭ, Totoiŭ 2 fl. 50 cr. — Iuliŭ Moldovanŭ, învĕţătoriŭ, 50 cr. — Oncea Culiţă, senatorŭ com. Dumitra, 30 cr. — Ioanŭ Comanŭ, senatorŭ com. Dumitra, 30 cr. — Alesandru Dregiciŭ, jude com. 50 cr. — Ioanŭ Dregiciŭ, senatorŭ com. 20 cr. — Chirilă Oprea, senatorŭ com. 20 cr. — Poklosi maiorŭ în pens. Straja 1 fl. — Nicolae Stanciŭ, jude com. 1 fl. — Simeonŭ Munteanŭ, senatorŭ com. 20 cr. — Simeonŭ Toma, senatorŭ com. 20 cr. — Pavelŭ Gligorescu, economŭ, 20 cr. — Ioanŭ Stanciŭ, parochŭ, 20 cr. — Clemente Munteanŭ, parochŭ Hĕpria, 50 cr. — Georgiŭ Moldovanŭ parochŭ gr. or. Totoiŭ 20 cr. Suma 8 fl'

Lista dluĭ Colectante *Corneliŭ Iubaşŭ* teologŭ abs., învĕţătoriŭ în Bouţariulŭ super.' colectă dela pruncii din şcólă şi dela privaţĭ. Lista nu ne a venitŭ la mână. Suma 5 fl. 20 cr.

B) Contribuiri singuratice:

Ana Andreşanŭ, Grebenişŭ, 2 fl. — Ioanŭ Urziceanŭ, Gyó-Békás 2 fl. — Petru Nireşteanŭ, parochŭ, Ernotŭ, 2 fl. — Ioanŭ Vulcanŭ, protopopŭ. Vermeşŭ, 2 fl. — Ioanŭ Pantea, parochŭ, Riciŭ, 1 fl. — Nicolaŭ Mircea, protopopŭ gr. or. Cohalmŭ, 1 fl. — Alesandru Lochianŭ, preotŭ, Nima, 2 fl. —

Demetriŭ Cuteanŭ, v. protopopŭ, Sĕcădate 2 fl. — N. N. 1 fl. — Georgiŭ Boeriŭ 1 fl. Sum 16 fl.

Venitulŭ totală:

a) internŭ.	fl. 217.—
b) din liste.	fl. 283.54
c) dela singuraticĭ . . .	fl. 16.—
Suma venitului totalŭ. .	fl. 516.54

Bilanţŭ:

Din venitulŭ totalŭ de. .	fl. 516.54
subtrăgându spesele de .	fl. 88.76
remâne venitŭ curatŭ de.	fl. 427.78

adecă· Patru sute dóuĕ-decĭ şi şepte florenĭ şi 78 cr. val. austr.

Deşi listele espedate nice jumĕtate nu s'aŭ reîntapoiatŭ, totuşĭ prin zelulŭ onoraţilorŭ colectanţĭ conscienţioşĭ şi prin bunăvoinţa marinimoşilorŭ contribuenţĭ s'a obţinutŭ unŭ resultatŭ fórte îmbucurătoriŭ în folosulŭ fonduluĭ spre ajutorarea şcolarilorŭ morboşĭ. Decĭ în numele tinerimeĭ nostre ajutorate rugămŭ atâtŭ pre zeloşiĭ colectanţĭ, câtŭ şi pre marinimoşiĭ contribuenţĭ, să priméscă mulţămita nóstră cea maĭ căldurósă.

Blaşiŭ în 10 Iaunariŭ 1892.

Al. Uilăcanŭ. preşed. **Nicolaŭ Popescu,** cassariŭ.

Convocare.

Reuniunna învĕţătorilorŭ gr. cat. din Archidiaconatulŭ părţilorŭ Sătmărene apart. dieceseĭ orădane îşĭ va ţiné *Adunarea generală* anuală la 11 Februariŭ st. n. a. c. la 8 óre din ḑi în comuna Sânmiclăuşŭ.

Mebriĭ ord. aĭ reun. aŭ să notifice presidiuluĭ cu 14 ḑile previe scusele pentru eventuala lorŭ absentare; căcĭ la din contră vorŭ fi multcaţĭ cu 2 fl. esecutabilĭ în favorulŭ casseĭ reuniuniĭ (vedĭ §. 16 lit. b. din ord. ministerială din 1881). Toţĭ aceĭ membriĭ doritorĭ a disertá în adunare, — disertăţiunile să le trimită la presidiulŭ reuniuniĭ în Szaniszló până în 5 Februariŭ st. n. a. c. Competinţele anualĭ şi restanţele se vorŭ respunde până în 5 Februariŭ.

Programa adunăriĭ: 1. Celebrarea cultuluĭ divinŭ la 9 óre în ḑi, 2. Deschiderea şedinţeĭ, 3. Raportulŭ comitetuluĭ, 4. Conscrierea membrilorŭ noĭ, 5. Complinirea biroului reuniuniĭ şi a comitetuluĭ, 6. Alegerea comisiunilorŭ diverse, 7. Cetirea disertăţiunilorŭ înainte la presidiŭ, 8. Propuneri practice, 9. Stătorirea numĕruluĭ adunărilorŭ cercualĭ, 10. Încassarea tacselorŭ dela membriĭ noĭ şi vechĭ, precum a altorŭ oferte benevole, 11. Defigerea loculuĭ şi a timpuluĭ adunăriĭ generale procsime, 12. Propuneri diverse referitóre la înaintarea scopuluĭ reuniuniĭ.

Conformŭ decisiuniĭ adunăriĭ generale ţinute în Dob membriĭ participători la adunarea generală aŭ a se însinuá la învĕţătoriulŭ localŭ înainte cu 6 ḑile pentru îngrigirea viptualelorŭ.

Datŭ în Careĭ, la 1 Iaunariŭ 1892

G. Lazarŭ de Purcăreţŭ, preşedinte. **Georgiŭ Murĕşanŭ,** notariŭ.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii" din 1891:

Aŭ solvitŭ. *In Archidiecesă.* Parochia *Ny.-Andrásfalva*, 1 fl. 50 cr. — Parochia *Iclodŭ*, 5 fl. 50 cr. — Parochia *Ugruţŭ* 2 fl. 60 cr. — Parochia *Têmpăhaza* şi filia *Uifalău*, 5 fl. 50 cr. — Parochia *Măddăraşulŭ de Câmp.* 8 fl. — Parochia *Ohaba* (Făgăraşŭ) 1 fl. 72 cr. — Parochia *Sebeşŭ* 2 fl. — Parochia *Drăşovŭ*, 5 fl. — Parochia *Dumitra*, 3 fl. 60 cr. — Parochia *Presaca*, 5 fl. — Parochia *Cianulŭ deş.*, 5 fl. 30. cr. — Parochia *Craĭfalăulŭ de Câmp.*, 2 fl. 36 cr. — Parochia *Şeulia rom.*, 4 fl. 10 cr. — Filia *Cipău*, 3 fl. 40 cr. — *Petru cav. Ioanette*, 5 fl. — Parochia *Fărău* 4 fl. — Parochia *Poptelecă*, 6 fl. — Parochia *Bercia*, 4 fl. 50 cr. — Parochia *Sibiŭ*, 10 fl. — Parochia *Năoiŭ*, 3 fl. 30 cr. Parochia *Chinceşŭ*, 4 fl. 43 cr. — Parochia *Ighiŭ*, 5 fl. — Parochia *Vestemŭ*, 6 fl. — Parochia *Şeuşa de Câmp.*, 3 fl. 67 cr. — Parochia *Bicazŭ*, 6 fl. 45 cr. — Parochia *Corbŭ*, 8 fl. 25 cr. — Parochia *Sărmaşŭ*, 10 fl. — Parochia *Şeulia de Câmp.*, 5 fl. — Parochia *Ghirbomŭ*, 6 fl. — Parochia *Chechişŭ*, 8 fl.

În diecesa Oradeĭ-marĭ: *Aŭ solvitŭ*: Parochia *Negru*, 2 fl.

Până acum aŭ incursŭ 867 fl. 23 cr. v. a.

Noutăţi.

Dăruire preagraţiósă. Maiestatea Sa Monarchulŭ s'a îndurată a donă din casseta privată 100 fl. comunităţiĭ bisericescĭ gr. cat. din Alma săséscă (protopopiatulŭ Mediaşuluĭ), pentru repararea bisericeĭ.

Conferinţă tractuală. La 21 Dec. an. tr. s'a ţinutŭ în şcóla confesională gr. cat. din Aiudŭ o conferinţă, în care s'a discutatŭ cu privire la modalitatea ridicăriĭ salarelorŭ învĕţătorescĭ la suma de 300 fl. v. a. La conferinţă pre lângă preoţiĭ tractualĭ aŭ luatŭ parte şi câte doĭ mirenĭ din fiesce care parochie. Conferinţa a deschis'o M. O. D. viceprotopopŭ alŭ Aiduluĭ, comunicându circularulŭ mitropolitanŭ Nr. 50/4130 1891 şi provocându pre credincioşĭ, ca în sensulŭ acestuĭ cercularŭ să facă totŭ ce-ĭ cu putinţă, spre a înmulţĭ salarele învĕţătorescĭ la suma anuală de 300 fl., căcĭ numaĭ aşa vomŭ puté mântuĭ caractĕrulŭ confesionalŭ alŭ şcólelorŭ. Totŭ în sensulŭ acesta a vorbitŭ şi O. D. notariŭ tractualŭ, recomandându ca mijlóce spre scopulŭ amintitŭ maĭ alesŭ înfiinţarea de grânare şi consciinţiósa lorŭ administrare, căcĭ numaĭ aducându jertfe ne vomŭ puté salvá şcólele, vomŭ avé noĭ dreptulŭ de a dispune de ele şi de a alege pre docenţĭ. — Comunele bisericescĭ de totŭ misere se potŭ împreună şi câte dóuĕ, dacă permitŭ împrejurările, şi să ţină şcólă comună, orĭ învĕţătorŭ ambulantŭ. Laĭciĭ din conferinţă aŭ fostŭ îndemnaţĭ, să lumineze pre confraţiĭ lorŭ cu privire la pericululŭ, ce ne ameninţă şcólele şi să stea preoţimiĭ întrŭ ajutorŭ.

Unŭ laĭcŭ.

Casŭ de mórte. *Otilia Cruciţa Vancea,* fiĭca Spectabiluluĭ Domnŭ Georgiŭ Vancea, provisorŭ la dominiulŭ mitropolitanŭ din Blaşiŭ, a reposatŭ după unŭ morbŭ îndelungatŭ la 29 Ian. în etate de 13 anĭ şi 4 lunĭ. Înmormîntarea s'a întîmplatŭ Duminecă în 31 Ian. asistându la acestŭ actŭ şi Escelenţa Sa I. P. D. Mitropolitŭ precum şi unŭ publicŭ numerosŭ şi alesŭ. Primescă multŭ întristaţiĭ părinţĭ şi consângeni aĭ tinereĭ defuncte şi din partea nóstră sincere espresiunĭ de condolenţă. *În veciĭ amintirea eĭ!*

Redactarea foiĭ „Transilvania" până la proxima adunare generală s'a încredinţatŭ de către comitetulŭ Asociaţiiuniĭ domnuluĭ *Zacharie Boiŭ.*

Alegeri sângeróse. Din părţile Huedinuluĭ ni-se scrie, că alegerea de deputatŭ pentru dieta ţĕriĭ s'a ţinutŭ la B.-Huedinŭ în 29 Ian. După ce s'a începutŭ actulŭ alegeriĭ, vĕḑêndŭ opositionaliĭ, că deputatulŭ guvernamentalŭ are maĭ multe voturĭ, şi că preşedintele comisiuniĭ electorale are de cugetŭ a închide alegerea înainte de a sosí toţĭ votanţiĭ opositieĭ, aŭ pusŭ mâna pre lemnele, ce se aflaŭ în curtea şcóleĭ de statŭ, unde s'a ţinutŭ alegerea, aŭ năvălitŭ în localulŭ de alegere, aŭ sfârticatŭ protocólele, listele şi tóte actele de alegere. Preşedintele comisiuniĭ a fostŭ greŭ bătutŭ şi rănitŭ la capŭ. Asemenea aŭ fostŭ bătuţĭ şi unĭĭ membri aĭ comisiuniĭ electorale. Pentru susţinerea ordiniĭ eraŭ de faţă numaĭ 8 gendarmĭ, carĭ aŭ începutŭ să împusce în poporŭ, uciḑêndŭ doĭ ómenĭ şi rănindŭ pre maĭ mulţĭ. Alegătoriĭ aŭ fostŭ aprópe toţĭ Magiarĭ şi Jidanĭ, ĕră Românĭ puţinĭ, şi aceştia duşĭ maĭ mulţĭ cu sila. — Alegeri sângeróse s'aŭ maĭ întîmplatŭ şi la Csikszereda, anume dintre Sĕcuiĭ din Csicsó 11 aŭ fostŭ ucişĭ, ĕră vre-o 79 greŭ rănitĭ de soldaţi. — La Turda maĭ mulţĭ alegătorĭ românĭ aŭ fostŭ duşĭ cu forţa, ca să voteze cu guvernulŭ. — La Vinţulŭ de susŭ presiunea şi corupţiunea în favorulŭ guvernuluĭ aŭ fostŭ fórte marĭ. La Szalonta guvernamentaliĭ aŭ votatŭ şi în loculuĭ Românilorŭ, carĭ nu eraŭ de faţă. Asemenea nicĭ în alte părţĭ nu aŭ lipsitŭ corumperĭ, amenințărĭ, terorisărĭ şi alte mijlóce neĭertate.

Faptă laudabilă. Dlŭ *Petru Suciŭ,* clericŭ absolutŭ şi castelanŭ mitropolitanŭ în Blaşiŭ împreună cu tatălŭ dînsuluĭ, locuitorŭ în Şomfalăŭ a procuratŭ unŭ rîndŭ de vasĕ sacre pentru biserica gr. cat. din Şomfalăŭ protopopiatulŭ Diciosânmărtinuluĭ. Preţulŭ vasĕlorŭ sacre e 25 fl. v. a.

„Reuniunea de consumŭ din Blaşiŭ", după cum aflămŭ cu plăcere, îşĭ va ţiné adunarea sa generală la 25 a l. c. în localităţile institutuluĭ de creditŭ „Patria" din locŭ. — Prăvălia reuniuniĭ, care va fi asortată cu totŭ felulŭ de articli comercialĭ, va fi deschisă în 1 Martiŭ n. a. c. — Avisŭ publiculuĭ românescŭ, dela a cărui spriginire va atîrnă înflorirea acesteĭ importante întreprinderĭ. Aci se va vedé, dacă scimŭ să fimŭ solidarĭ, şi dacă pricepemŭ interesele nóstre!

Mulţămită publică. Multŭ onorate Dle Redactorŭ! Cu tótă onórea Vĕ rugămŭ, să binevoiţĭ a da locŭ în colónele preţituluĭ ḑiarŭ, ce redigeaţĭ, următórelorŭ şiruriĭ. — Agentura principală din Cluşiŭ a societăţiĭ de asigurare *„Adriatica"* dreptŭ remunerăţiune pentru ajutorulŭ, ce l'a datŭ reuniunea pompierilorŭ din opidulŭ Blaşiŭ la stîngerea foculuĭ escatŭ la casele dluĭ Lázár Albert din Bucerdea grânósă, a dăruitŭ marinimosŭ numiteĭ reuniuni de pompierĭ suma de 30 fl. v. a. Primescă agentura principală din Cluşiŭ şi pre calea acésta mulţămita nóstră pentru darulŭ marinimosŭ. — Reuniunea pompierilorŭ voluntarĭ. Blaşiŭ în 21 Ianuariŭ 1892. *Georgiŭ Vancea,* comand. supr., *Petru Ungureanŭ,* subcomand.

Balulŭ filantropicŭ în folosulŭ „fonduluĭ pentru ajutorarea studenţilorŭ miserĭ în casŭ de morbŭ", se va ţiné la *11 Februariŭ* în sala hoteluluĭ „Univers" din Blaşiŭ. Preţulŭ întrăriĭ pentru persónă 1 fl., pentru familie de 3 membri 2 fl., preste 3 membri 3 fl. Începutulŭ la 8 óre séra.

„Maghiarisarea comitatuluĭ Gömör şi învĕţătoriĭ." Sub acestŭ titulŭ scrie „Egyetértés" dela 31 Ian., că în comitatulŭ Gömör-Kishont, care e locuitŭ în jumătatea nordică de Slovacĭ, maghiarisarea a făcutŭ în ceşĭ ḑece anĭ din urmă progrese uimitóre. Meritele maghiarisăriĭ suntŭ a se ascrie în cea maĭ mare parte învĕţătoriloru de pre la şcólele de statŭ, dintre carĭ mulţĭ aŭ fostŭ premiaţĭ din partea reuniuniĭ de cultură. În urma ostenelelorŭ îndelungate ale acestorŭ învĕţătorĭ zeloşĭ acum în cele maĭ multe comune copiiĭ învaţă şi vorbescŭ fluentŭ limba magiară. Nisuinţa statuluĭ de a magiarisá prin şcólele sale şi succesulŭ, ce crede, că l'a dobânditŭ în privinţa acésta, încă trebue să ne îndemne la jertfe pentru susţinerea de şcóle românescĭ cu caracterŭ confesionalŭ.

Catastrofă. Pre linia căiĭ ferate dintre Iepifan şi Bogordik în Rusia unŭ trenŭ de persóne s'a ciocnitŭ cu unulŭ de povară. În urma ciocniriĭ 15 vagóne aŭ fostŭ sdrobite, 10 călĕtorĭ aŭ fostŭ ucişĭ şi maĭ mulţĭ răniţĭ.

Oroanŭ. Sâmbătă şi Duminecă a suflatŭ unŭ vîntŭ puternicŭ, care în multe locurĭ a causatŭ daune marĭ. În Viena, Pojonŭ şi Budupesta vîntulŭ a huluitŭ maĭ multe hórne şi părețĭ de apĕrare în contra foculuĭ, ĕră prin Sătmarŭ şi pre la Debreţinŭ şi comunicaţiunea a fostŭ împedecată din causa vîntuluĭ.

† **Petru Suciŭ,** profesorŭ la universitatea din Iaşi, a încetatŭ din viĕţă la Menton în Francia în 4 Ian. Corpulŭ defunctuluĭ s'a adusŭ la Iaşi şi s'a înmormîntatŭ la 5 Febr. Reposatulŭ de origine e din Transilvania, a fostŭ unŭ profesorŭ distinsŭ. Studiile teologice încă le-a absolvatŭ în seminarulŭ din Blaşiŭ în aniĭ scol. $183^{8}/_{9}$—$184^{1}/_{2}$.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ceva din viéța și despre caractérulŭ luĭ Schopenhauer.

*** La multele nĕcasurĭ și amărăciuni, ce le îndurămŭ în tótă diua, ni-s'a maĭ adausŭ în timpulŭ din urmă și nenorocirea, ca să vedemŭ, cum tinerimea nóstră a fostŭ înșelată, să se îndulcéscă de productele slabe ale unuĭ „poetŭ“ fanatisatŭ de filosofia luĭ Schopenhauer, carea la timpulŭ sĕŭ apoĭ ĭ-a și pusŭ capulŭ.

Ar fi unŭ lucru prea uscatŭ și prea ostenitoriŭ pentru cetitoriĭ nostri, dacă ne-amŭ încercá, să desfășurămŭ desperata filosofie a luĭ Schopenhauer, pentru-ca din ea să cunóscă, la ce principiĭ aŭ mânatŭ uniĭ ómenĭ tinerimea nóstră, ca să se cultive. De aceea credemŭ, că va fi de ajunsŭ, dacă vomŭ deséminá cu fidelitate numaĭ câteva trăsurĭ din viéța și caractérulŭ luĭ Schopenhauer ajunsŭ la noĭ prin Eminescu filosofulŭ de modă, fără să scimŭ și póte fără să voimŭ. Dela aceste apoĭ unŭ cugetătoriŭ va puté face deducțiune și la filosofia luĭ, căcĭ vecĭnicŭ rĕmânŭ adevĕrate cuvintele Mântuitoriuluĭ lumiĭ, că *„din fructele lorŭ îĭ veți cunósce pre dînșiĭ“*, din viéța filosofilorŭ veți cunósce și câtŭ adevĕrŭ e în sistemulŭ lorŭ.

Arthur Schopenhauer fŭ născutŭ la 22 Februariŭ 1788 în Danzig. Este fórte semnificativŭ, că în familia, din carea a fostŭ născutŭ, nebunia a fostŭ unŭ morbŭ fórte desŭ. Mama bĕtrână depre tată a luĭ Schopenhauer, doĭ unchĭ aĭ luĭ totŭ depre tată, și chiar și tatălŭ sĕŭ aŭ suferitŭ de alienațiune mentală. Schopenhauer a rĕmasŭ fără familie întrégă viéța, și așa copilŭ trupescĭ n'a avutŭ, ca să putemŭ urmărí nebunia și la descendenții luĭ. A avutŭ însă copiĭ sufletescĭ pre toțĭ, carĭ s'aŭ îndulcitŭ și se îndulcescŭ de filosofia luĭ. Între aceștia apoĭ nebunia este unŭ lucru de tóte dilele. Și chiar și „poetulŭ“ nostru Eminescu, care și-a consumatŭ puterile în cărțăirea filosofieĭ luĭ Schopenhauer, și-a sfârșitŭ viéța în institutulŭ alienațilorŭ. O familie morbósă în sufletŭ a produsŭ pre autorulŭ filosofieĭ Schopenhaueriane. Nu e mirare, că la timpulŭ sĕŭ ea însă-și produce în publicŭ acela-și morbŭ!

În copilărie Schopenhauer a călĕtoritŭ cu părinții sĕĭ fórte multŭ prin Germânia, Belgia, Francia, Anglia și Elveția. Tatălŭ luĭ l'a destinatŭ pentru cariera comercială, și l'a aplicatŭ la comerciŭ în Hamburg. Curêndŭ după aceea însă tatălŭ luĭ se sinucise în 1805. Dela tatălŭ sĕŭ eredĭ Schopenhauer aplicarea spre pessimismŭ, dară și o avere frumósă, carea l'a ajutatŭ multŭ, ca să pótă duce o viéță independentă și să se pótă ocupá de studiŭ fără de a fi distrasŭ de grigile vieții. *„De-așĭ fi fostŭ sĕracŭ,“* dise elŭ unuĭ amicŭ, *„și de așĭ fi fostŭ silitŭ să trăescŭ după filosofie acomodându-mĭ învĕțătura după prescrisele guvernuluĭ, atuncĭ mĭ-așĭ fi descărcatŭ unŭ glonțŭ în capŭ.“*

În privință religiósă crescerea luĭ a fostŭ câtŭ se póte de slabă. Simțulŭ religiosŭ s'a trezitŭ într'însulŭ în tinerețe maĭ de multe orĭ, și cercá nutremîntŭ. De unde să ĭea însă unŭ asemenea nutremîntŭ? Societatea, ce-lŭ încunjurá, erá deplinŭ despoiată de orĭ ce religiune. Așa s'a întîmplatŭ, de odată a fostŭ de față în catedrala din Gent la o liturgie solemnă episcopéscă. *„Simțulŭ de pietate m'a cuprinsŭ atuncĭ de susŭ până josŭ,“* dise elŭ. Eșindŭ însă afară din biserică, l-a peritŭ și pietatea, și l-a maĭ rĕmasŭ numaĭ mirarea, că în bisericele protestante nicĭ odată nu l'a cuprinsŭ o atare pietate, ba din potrivă în bisericele protestante dice că *„cântarea țiuitóre a mulțimiĭ îĭ causá durere de urechĭ, și gurile căscate a ascultătorilorŭ îlŭ făceaŭ să rîdă“*. Prin studiŭ îndelungatŭ a ajunsŭ, ce e dreptŭ, la convingerea, că creștinismulŭ din Evangelie și din Părinții bisericeĭ nu se află în protestantismŭ, ci în biserica catolică. Nu s'a pututŭ însă nicĭ odată ridică până la convingerea, că creștinismulŭ din biserica catolică nu este numaĭ creștinismulŭ adevĕratŭ din Evangelie și din Sânții Părinți, ci este creștinismulŭ adusŭ de însu-și Dumneḑeŭ în lume.

După mórtea tatâluĭ, maĭcă-sa cu o fiĭcă Adela s'a dusŭ în Weimar, pre tinĕrulŭ Arthur l'a lăsatŭ însă la comerciŭ în Hamburg în contra voiĭ luĭ. De aceea totŭ mereŭ nĕcăjá pre mamă-sa cu rugărĭ, să-lŭ ĭea dela comerciŭ, și să-lŭ lase să-și continue studiile. *„În marea mascheradă, ce o representă lumea civilisată,“* dice elŭ, *„comercianții suntŭ singurĭ ómenĭ onești și nemascați, fiindŭ-că eĭ spunŭ, ce suntŭ, adecă speculanți de banĭ,“* pre cândŭ alțiĭ suntŭ speculanți, însă nu voescŭ să o spună. Chiar pentru aceea însă nu voiá să fie între eĭ, căcĭ elŭ nu voiá să adune banĭ, și prețuiá banulŭ numaĭ ca *„mijlocŭ de desfătărĭ sufletescĭ și trupescĭ“*, și spre scopulŭ acesta credea, că a ereditŭ dela tatălŭ sĕŭ destuĭ banĭ.

După multe rugărĭ în urmă mamă-sa l'a luatŭ dela comerciŭ și l'a trimisŭ la gimnasiŭ în Gotha, de unde însă fŭ eliminatŭ, fiindŭ-că batjocorĭ pre unŭ profesorŭ, și așa se duse în Weimar. Natura luĭ respingătóre și pessimismulŭ față cu tótă lumea se arĕtără încă de pre atuncĭ așa de fățișŭ, câtŭ mameĭ sale îĭ fŭ preste putință a trăĭ cu elŭ într'o casă. *„Este fórte greŭ a trăĭ cu tine,“* îĭ dise odată mamă-sa, *„și din ce te cunoscŭ maĭ bine, din aceea me convingŭ maĭ multŭ despre acésta. Țĭ-o spunŭ verde, că până eștĭ așa cum eștĭ, suntŭ gata a face maĭ bine orĭ ce, decâtŭ să trăescŭ cu tine într'o casă. În nicĭ unŭ lucru din lume nu mĕ potŭ uní cu tine. Melancolia ta, tânguirile tale pentru lucrurĭ, carĭ nu potŭ fi altcum, fața ta posomorîtă, judecățile tale bizare, lamentările tale asupra lumiĭ acesteia „nebune“ îmĭ facŭ totŭ mereŭ nopțĭ și visurĭ rele.“* Pre lângă tóte „lamentările“ acestea însă Schopenhauer încă de tinĕrŭ jucá pre cavalerulŭ, purtá totŭ vesminte după modă, cercá bucurosŭ societățile baronilorŭ și ale conteselorŭ și prăpădiá în desfătărĭ atâța banĭ, câtŭ maĭcă-sa trebuĭ să-lŭ facă atentŭ maĭ de multe orĭ, că continuându așa o ruinézá. Se póte vedé din contradicerea acésta a tinĕruluĭ filosofŭ, câtŭ de sincerŭ a fostŭ pessimismulŭ luĭ. Și în contradicerea acésta sunŭ încolăciți până în diua de astădĭ toțĭ adepțiĭ filosofieĭ luĭ. Escepțiune nu face nicĭ „poetulŭ“, care a împământenitŭ filosofia acésta în literatura nóstră. Și acesta după ce cetise pre Schopenhauer și pessimismulŭ luĭ t-lŭ puse în versurĭ în „Epigoniĭ“, pre carĭ îĭ publicase maĭ întâiŭ în „Convorbirile literarie“, fŭ cuprinsŭ îndată de unŭ adêncŭ simțŭ de vanitate cavalerésca modernă, se trase numaĭ decâtŭ în cilindru, își rase barba și mustețele, își lăsa pĕrŭ lungŭ, ca „geniulŭ“ de artistŭ să-ĭ fie evidentŭ, maĭ atrăgătorŭ și maĭ simpaticŭ înaintea lumiĭ acesteia „blăstĕmate“, în care *„e maĭ bine a nu fi decâtŭ a fi“*. Și dacă ar fi fostŭ așa avutŭ ca Schopenhauer, chiar așa ar fi prăpăditŭ la banĭ pre desfătărĭ ca și elŭ. Desfătările însă, carĭ și-le putea procurá și fără banĭ, acelea le-a gustatŭ, câtŭ dóră nicĭ Schopenhauer nu l'a întrecutŭ. Amicĭĭ luĭ, dacă ar' fi sinceri, ar' scí spune multe de aceste din viéța luĭ.

La 1811 Schopenhauer merse la universitatea din Berlin, ca să asculte pre Fichte. Curêndŭ însă începŭ a batjocorí pre Fichte și până la bĕtrânețe imitá vorbele și gesturile filosofuluĭ acestuia *„micuțŭ, cu pĕrulŭ desŭ și fața roșie“*. În Berlin a ascultatŭ și prelegerile luĭ Schleiermacher asupra filosofieĭ din evulŭ de mijlocŭ. Cândŭ audĭ însă pre Schleiermacher susținêndŭ, că nimenĭ nu póte fi filosofŭ, dacă nu e și religiosŭ, atuncĭ pre marginea caietuluĭ sĕŭ scrise: *„Cine e religiosŭ, nu ajunge nicĭ cândŭ la filosofie. Cine e filosofŭ, n'are lipsă de religiune. Mersulŭ luĭ e periculosŭ, însă liberŭ.“*

La 1813 fŭ promovatŭ de doctorŭ în filosofie la universitatea din Jena. Până atuncĭ discordia cu mamă-sa ajunse la estremŭ. Cândŭ îĭ dede mameĭ sale — care încă erá scriitóre — tesa lucrată pentru doctoratŭ, atuncĭ îĭ dise în batjocură: *„Scrierea acésta va fi cetită și atuncĭ, cândŭ dintr'ale tale abia va maĭ fi vr'unŭ esemplarŭ prin vr'o camerà de hodoróge.“* La ce mamă-sa ĭ-a replicatŭ: *„Din a ta va fi atuncĭ întrégă ediținea încă nevîndută.“* Curêndŭ după promoțiune o rupse cu mamă-sa de totŭ pentru tot-deuna, câtŭ dacă de acĭ încolo îlŭ întrebá cineva vre-odată, că elŭ este copilulŭ dómneĭ Schopenhauer, atuncĭ se întorná numaĭ decâtŭ în altă parte mâniosŭ fără de a rĕspunde nimicŭ.

Într'aceea unŭ cunoscătorŭ alŭ literatureĭ indiane îĭ atrase atențiunea asupra religiunilorŭ din India. De atuncĭ apoĭ se ocupá de dĭ de nópte cu studiulŭ Bramaismuluĭ și a Budhismuluĭ indianŭ, și statua luĭ Budha și-o ținea tot-deuna înaintea meseĭ de scrisŭ, căcĭ filosofia și religiunea pessimistă a acestuia ĭ-a plăcutŭ maĭ multŭ ca tóte „religiunile și filosofiile europene“. Prin studiile aceste indiane pessimismulŭ luĭ și-a ajunsŭ culmea. Și papagalii luĭ Schopenhauer dela noĭ încă afectézá cu multŭ patosŭ budhismulŭ indianŭ după esemplulŭ magistruluĭ. Éră „poetulŭ“ luĭ Schopenhauer dela noĭ încă pre cândŭ nu cunoscea Budhismulŭ decâtŭ aprópe numaĭ după nume, așa de tare îlŭ afectá și așa de multŭ erá cuprinsŭ de indomanie, câtŭ în poesia erotică nu maĭ invocá pre deulŭ „Amor“ alŭ Romanilorŭ, ci pre „Camadeva“ deulŭ indicŭ, ca să ne arete, că într'însulŭ avemŭ o ediținue românéscă a „geniuluĭ“ Schopenhauer.

(Va urmá.)

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

V.

Erá meḑŭ de nópte. Tăcerea adêncă, ce domnia preste satŭ, erá întreruptă numaĭ din cândŭ în cândŭ de vuietulŭ, ce-lŭ făceaŭ valurile măriĭ lovindu-se de stâncĭ. Luna cu lucirea-ĭ gălbie și rece se străcurá încetŭ și trĕmurându preste totŭ locŭlŭ, întocmaĭ ca ecoulŭ unuĭ sunetŭ depărtatŭ. Întregŭ satulŭ ți-s'ar fi părutŭ ca o mașinărie de orologiŭ, ce s'a opritŭ, dacă acéstă tăcere n'ar fi fostŭ întreruptă de cântecele puternice ale cocoșilorŭ.

La grilajulŭ uneĭ ferestĭ dela casele, carĭ eraŭ în curtea unchiașuluĭ Mateo, se vedea unŭ tinĕrŭ. În fața luĭ în casă erá o fată. Palida lună luminându în trécâtŭ fața feteĭ lăsá să observămŭ pre chipulŭ eĭ urmele uneĭ durerĭ adêncĭ. Vĕḑându-o aĭ fi credutŭ, că-ĭ chipulŭ unuĭ cugetătoriŭ cufundatŭ în amintirile unuĭ trecutŭ durerosŭ și în speranțele unuĭ tristŭ venitoriŭ.

Fața tinĕruluĭ avea o espresiune seriósă și energică, semne ale unuĭ omŭ activŭ. Privirea luĭ erá plină de focŭ, ca la ómenĭ pasionați. Fruntea-ĭ erá lată, sĕmnulŭ unuĭ caractĕrŭ firmŭ, care nu se retrage dinaintea nicĭ unuĭ pericolŭ și nu recunósce nicĭ o pedecă.

„Nu țĭ-am spusŭ de atâtea orĭ,“ dicea tinĕrulŭ, „nu țĭ-am predis'o, că aĭ să fiĭ înbita mea? Ceea ce dicŭ eŭ, trebue să se împlinéscă, orĭ și ce ar fí. Ce țĭ-a folositŭ, că aĭ rîsŭ de mine, ba te-aĭ maĭ și mâniatŭ câte odată pre mine?“

„Pre atuncĭ eram numaĭ o copilă Lorenzo.“

„Pre atuncĭ . . . ce vorbă? Ca și cum ar fi trecutŭ o sută de anĭ, și totŭ lucrulŭ ăsta nu s'a întîmplatŭ fără numaĭ înaite de asta cu treĭ anĭ.“

„Nu sciŭ, câtŭ e, saŭ câtŭ nu-ĭ de atuncĭ, atâta sciŭ, că de atuncĭ am încetatŭ a maĭ

fi copilă, şi că tu m'aĭ fermecatŭ, şi mĭ-aĭ răpitŭ inima. M'aĭ fermecatŭ aşa de tare, de ţi-aşĭ fi datŭ o sută de inimĭ, de aşĭ fi avutŭ."

„Sciĭ ce, Dolores? Eŭ nu vreŭ, ca tu să mĕ iubescĭ din mulţămită, căcĭ aceea nu-ĭ iubire, aceea sĕmĕnă maĭ multŭ a datorie, ce o plătescĭ, şi nu a unŭ darŭ, ce-lŭ facĭ."

„Daca apa, ce-o beĭ, ţĭ stîmpĕră setea, Lorenzo, ce-ţi pasă, din ce isvorŭ curge?"

„Cum să nu-mĭ pese? Din contră trebue să sciŭ, de unde-ĭ?"

„O Lorenzo, apa-ĭ din unŭ locŭ bunŭ!"

„Veḑĭ, chiar acésta n'o sciŭ eŭ. N'am nicĭ o dovadă despre aceea, şi eŭ nicĭ acum nu credŭ, că mĕ iubescĭ."

„De ce n'o credĭ, omŭ rĕŭ ce eştĭ?"

„N'o credŭ, căcĭ tot-deuna te vĕdŭ supĕrată, sĕmnŭ că iubirea mea nu te înveselesce."

„Ascultă, Lorenzo! O iubire, care înécă tóte celealalte simţĕminte, nu-ĭ bună, şi o inimă, ce uĭtă uşorŭ, nu póte fi tare în iubire."

„Nicĭ acela nu póte fí unŭ lucru bunŭ, cândŭ ţĭ uĭţĭ de presentŭ şi te cufundĭ în trecutŭ. Tu trăescĭ numaĭ pentru amintirile tale, carĭ îsŭ singurii tĕĭ prietinĭ. Daca m'aĭ iubí, ar trebuí să cugeţĭ mereŭ la mine, sperarea ta."

„Scie Dumneḑeŭ, ce póte fi, dar nu potŭ sa stingŭ din amintirile mele unŭ chipŭ, ce se ţine de mine morţişŭ. E chipulŭ scumpeĭ mele mame, pre carea o vĕḑŭ singură luptându-se cu mórtea pre ţĕrmurulŭ rece şi vîrtosŭ alŭ măriĭ, ne-auḑêndŭ altceva, fără numaĭ sgomotulŭ asurḑitŭ alŭ valurilorŭ, carĭ se apropie de ea mereŭ . . . Oh, îsŭ sigură, c'a muritŭ numaĭ de fricĭ şi nu de durere trupéscă . . .! Şi eŭ eram departe de ea . . . şi n'am vĕḑut'o fără numaĭ de abia după mórte . . . . O, Lorenzo, aceste suntŭ pentru mine nisce rane grele, pre carĭ nu le poţĭ vindecá de locŭ, orĭ câtŭ aĭ vré! . . . Din toţĭ aĭ meĭ nu mĭ-a maĭ rĕmasŭ decâtŭ sĕrmanulŭ meŭ frate, pre care cine scie, dacă marea, carea a cuprinsŭ în valurile sale pre tatălŭ meŭ şi pre mamă-mea, nu-lŭ va fi cuprinsŭ şi pre elŭ, vĕḑêndu-lŭ orfanŭ de amêndoĭ părinţĭ. Acum spune-mĭ, maĭ poţĭ tu cere dela mine, ca să fiŭ veselă şi să le uĭtŭ acestea tóte?"

„Dacă ar face toţĭ ca tine, ar trĕbuí să nu maĭ încetămŭ a jelí şi să deplângemŭ mereŭ pre ceĭ morţĭ."

„Aşa-ĭ!" adause Dolores suspinându.

„Bine, dară spune-mĭ, atunci pentru cine a lăsatŭ Dumneḑeŭ colorile?"

„Pentru florĭ, pentru paserĭ şi pentru copiĭ," rĕspunse tinera copilă răzimându-şi fruntea de grilajŭ.

„Auḑĭ, Dolores!" începù tinĕrulŭ de noŭ cu amărăciune. „Dacă iubimŭ aşa de tare pre ceĭ morţĭ, atunci faţă cu ceĭ viĭ nu putemŭ să nutrimŭ fără numaĭ o iubire fórte neînsĕmnată."

„Te înşelĭ. Acela-şi sóre, care dă viaţă cipresuluĭ, acela-şi sóre face să créscă şi rosa. Grijĭ însă, ca prepusurile tale să nu ne amăréscă viaţa."

„De propusurĭ numaĭ acela se teme, care are să-şĭ facă învinuirĭ."

„Eŭ nu mĕ temŭ de ele, ci mĕ ruşinezŭ, întocmaĭ cum se ruşinéză omulŭ cinstitŭ, cândŭ îlŭ privescŭ ómeniĭ dreptŭ unŭ contrabandistŭ."

„Şi sciĭ, pentru ce? Pentru că mulţĭ fără de a fi contrabandiştĭ, se cuprindŭ cu contrabandele."

„Şi mĕ ţinŭ dóră şi eŭ de aceştia?, îlŭ întrebă Dolores cu o vóce blândă.

„Oh, femeile!" rĕspunse Lorenzo maĭ înmoiatŭ. „Sciĭ proverbulŭ: Sarea cea amară e din mare, şi dela femeĭ multă durere. Aḑĭ îsŭ credincióse, mâne-sŭ false ca mâţele."

„Să dea Dumneḑeŭ, Lorenzo, ca tóte femeile să fie ca mine."

Dolores, legată prin mulţămită aşa de tare de despotulŭ Lorenzo, îşi făcea uşorŭ închipuirea, ce viaţă aŭ să trăéscă multe femeĭ de omenie dintre ţĕrance.

Nu multŭ după convorbirea acésta se vesti în satŭ unŭ anunţŭ, care umplù pre mulţĭ de gânduri triste. Câte fericirĭ nu avea să strice elŭ, câte inimĭ iubitóre n'avea să le umple de durere! Erá vorbă de o conscriere militară.

Economulŭ spaniolŭ nu privesce munca dreptŭ nefericire, din contră elŭ e forte lucratoriŭ. Lipse încă nu are aşa multe de suferitŭ, copiiĭ nu-lŭ supĕră, căcĭ şi-ĭ iubesce. Cea maĭ mare nefericire pentru elŭ în viaţă e recrutarea, pre carea o numesce darea sângeluĭ.

De ar scí ministrulŭ, câte părae de lacrimĭ amare stórce recrutarea, câte inimĭ se frângŭ de durere, şi câte esistinţe nimicesce pentru tot-deuna, de sigurŭ ĭ-ar trĕmurá mâna, cândŭ ar subscrie ordinulŭ de recrutare.

Mătuşa Melchiora erá nemângăiată. Amêndoĭ feciorii eĭ aveaŭ să fie soldaţĭ. E dreptŭ, că Esteban fusese eliberatŭ odată, dar acum nicĭ elŭ nu maĭ putea sperá aşa ceva. Lorenzo încă scia, că mâna, carea îĭ conduce sórtea, nu-ĭ gătesce decâtŭ supĕrare. Şi nicĭ unuiŭ nu s'a înşelatŭ.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Raportulŭ anualŭ alŭ societăţiĭ academice *„România Junĕ" din Viena.* În partea generală a raportuluĭ se face o scurtă reprivire asupra înfiinţăriĭ şi activităţiĭ de dóuĕ decenii a „Românieĭ June", apoĭ se amintescŭ întîmplările maĭ însĕmnate din alŭ XXI-lea anŭ administrativŭ (1 Oct. 1890—30 Sept. 1891). În partea specială: I) se înşiră cu numele: a) membri fundatorĭ (24), b) membri onorarĭ (82), c) membri emeritaţi (50), d) membri ordinarĭ (27). I. Şedinţe s'aŭ ţinutŭ 12 ordinare, 1 literară şi 1 festivă. II. Biblioteca a primitŭ 32 ḑiare române şi 7 germâne şi conţine 982 opurĭ în 776 volumurĭ. III. Cassa societăţiĭ dispune de o avere totală de 11,574 fl. 41 cr. v. a.

Învitare la prenumeraţiune. Advocatulŭ din Deva Ioanŭ Lengyelŭ publică învitare de prenumeraţiune la vorbirile sale de apĕrare ţinute la deosĕbite pertractărĭ criminale. Opulŭ pentru advocaţĭ, maĭ alesŭ începătorĭ, va fi de valóre şi interesŭ deosĕbitŭ. — Comandele aŭ să se adreseze auctoruluĭ în Deva. Preţulŭ de prenumeraţiune e 1 fl. v. a.

Diverse.

Pălmuirĭ parlamentare. Amŭ amintitŭ în numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre, că în 19 Ianuariŭ a. c. parlamentulŭ francesŭ a fostŭ scena unorŭ pălmuirĭ rare în istoria sistemuluĭ representativŭ. Corespondentulŭ ḑiaruluĭ „Frankfurter Zeitung" descrie scena aceea în chipulŭ următorŭ: Prin coridórele camereĭ, carĭ altcum astăḑĭ, nefiindŭ şedinţă, eraŭ cam pustiĭ, se vorbiá despre însĕmnatele evenimente ale ḑileĭ de ĭerĭ. Pre tapetŭ erá maĭ alesŭ cestiunea, că óre dintre cele treĭ palme împărţite ĭerĭ care a fostŭ cea maĭ frumósă. Cestiunea acésta n'a avutŭ de urmare conflicte nóuĕ, precum uşorŭ ar puté să presupună cineva; pentru-că în scurtŭ se unirĕ cu toţiĭ, recunoscêndŭ premiulŭ palmeĭ aceleia, carea o adresase ḑiaristulŭ Vampze Boulangistuluĭ Boudeau. Scena acesteĭ palme a fostŭ vestibululŭ camereĭ, dară plesnitura eĭ a fostŭ aşa de puternică, câtŭ s'a pututŭ auḑĭ în tótă sala *Pas Perdus* şi până la întrarea saleĭ de şedinţe. Ce productŭ frumosŭ şi împunĕtorŭ! Şi ce frumosŭ e, că omulŭ, care l'a făcutŭ, este chiar unŭ ḑiaristă. Discusiunea, carea avù dreptŭ urmare o conclusiune atâtŭ de rĕsunătóre, nu se póte scí.

Se spune, că prea graţiósă a fostŭ şi frişca, cu care l'a distinsŭ pre Boulangistulŭ Castelin tata Delpech. A fostŭ o lovitură olblu pre nasŭ. Pentru celŭ nimeritŭ lucrulŭ acesta a fostŭ aşa de neaşteptatŭ şi noŭ, câtŭ îndată a alergatŭ cu mâna la nasŭ, ca şi cândŭ ar fi voitŭ să prindă darulŭ primitŭ şi să-lŭ privéscă cevaşĭ maĭ de-aprópe.

Referitorŭ la palma cea maĭ înaltă în rangŭ, înţelegŭ cea ministerială, părerile divergéză fórte multŭ. Într'una se unescŭ cu toţiĭ, anume că a avutŭ dóuĕ părţĭ. Ceĭ ce aŭ fostŭ în apropiere, susţinŭ, că ar fi fostŭ dóuĕ lovicturĭ cu pumnulŭ. Una s'a descărcatŭ pre céfă de-asupra cravateĭ, ceealaltă pre obrazŭ. Şi tréba nu s'ar fi opritŭ la aceste dóuĕ lovicturĭ, căcĭ braţulŭ ministruluĭ se află în pornire şi ar maĭ fi îmblătitŭ încă multă vreme, de cumva maĭ mulţĭ inşĭ nu-lŭ apucaŭ de-odată. Laur în faţa acestorŭ simpatiĭ ministeriale a rĕmasŭ cu sânge rece şi a doveditŭ multă presenţă de spiritŭ, ceea ce altcum nicĭ nu póte să ne surprindă, dacă vomŭ cugetá, că îndelungata carieră politică l'a dedatŭ deja cu pălmuirile cele maĭ variate. Statisticiĭ punŭ numĕrulŭ mânilorŭ, carĭ aŭ aplaudatŭ faptele măreţe ale luĭ Laur totŭ pre faţa luĭ, la cincĭ, adaugŭ însă din precauţiune, că aceste suntŭ numaĭ cele întîmplate în publicŭ. Acela-şi statisticŭ ḑice, că Laur în urma pălmilorŭ primite dela Constans a vĕḑutŭ 72 luminĭ, fără îndoélă o luminaţie destulŭ de frumósă. Laur primindŭ dela ministru lovitura de cavalerŭ pre obrazŭ, avù idea vitejéscă să arunce după elŭ unŭ lexiconŭ, ce-lŭ ţinea în mânĭ. Firesce că săgéta a sburatŭ într'o direcţiune, în care se aflá orĭ ce, numaĭ ministru nu. Ea trecù preste capulŭ deputatuluĭ Dreyfus, care e fórte micŭ, şi se oprì în faţa deputatuluĭ Mir, care e fórte înaltŭ. După fapta acésta Laur a alergatŭ nu după Constans, Dómne feresce, ci la unŭ locŭ cu multŭ maĭ primejdiosŭ, în bibliotecă. Acolo luându în mânĭ regulamentulŭ, îlŭ resfoì în grabă, să vaḑă, óre nu este prescrisă ceva pedépsă în contra pălmilorŭ ministeriale. După cercărĭ zădarnice şi-a continuatŭ calea sa victoriósă către oficiulŭ telegraficŭ, unde împărtăşi prietinuluĭ sĕŭ Rochefort, că a fostŭ bătutŭ. Telegrama s'a terminatŭ cu aceste memorabile cuvinte: „Ce să facŭ? Să mĕ duelezŭ?" Rochefort a şi rĕspunsŭ îndată într'o formă de totŭ elegantă, ḑicêndŭ: „Să nu te duelezĭ cu unŭ hoţŭ şi cu unŭ omŭ de nimica." Şi étă că Laur nu s'a duelatŭ.

Étă dară palme parlamentare, împărţite şi primite în numele şi pentru binele ţĕreĭ!

Călare din Berlin până în Japonia. Ataşatulŭ militariŭ alŭ ambasadeĭ japoneze din Berlin Maiorulŭ Tucushima Jasumoza a conceputŭ planulŭ escentricŭ de a se rentórce în patria sa călare. Călĕtoria luĭ după planŭ are să ţină doĭ anĭ. Elŭ va trece prin Petroburg, Moscva, Icaterinburg, munţiĭ Baical, valea Amur, peninsula Corea şi la marginea acesteia se va suí pre naie până pre pămêntulŭ japonezŭ. În linie dréptă ar face drumulŭ, ce are să-lŭ percurgă, 1800 miluri geografice saŭ cam $^1/_3$ din equatorŭ.

Economie.

Scutirea albinelorŭ în contra frigului. Albinele suntŭ animale gingaşe. Ele ca să pótă trăi preste ĭérnă, aŭ lipsă de o căldură de celŭ puţinŭ 16 grade. În temperatura de 8° R. albinele pĭerŭ. Căldura recerută şĭ-o producŭ albinele însĕ-şĭ şi se silescŭ a o conservá în celulele de fagurŭ. Ca acéstă căldură să nu se împrăştie, economulŭ trebue să astupe încă de cu tómuă tóte găurile coşniţeĭ cu albine, ĕră partea gólă a coşniţeĭ să o umple cu muschĭ uscaţĭ. Mai departe să feréscă albinele şi de vênturĭ recĭ, căcĭ ele aŭ lipsă preste ĭérnă de linişte şi de unŭ locŭ uscatŭ şi căldurosŭ. A da albinelorŭ în decursulŭ ĭerneĭ de mâncare şi a le adăpá preste totŭ nu e de lipsă. Pimăvara nu trebue lăsate albinele prea de timpurĭŭ din coşniţe, de órece punêndu-se pre pamêntulŭ încă rece, multe pĭerŭ.

Esportulŭ de zăharŭ, de spirtŭ şi vinŭ. Precum se anunţă din Constantinopolŭ, 90% din zăharulŭ, ce se consumă acolo, e importatŭ din Austro-Ungaria. Asemenea se consumă în Constantinopolŭ multŭ spirtŭ şi cognac fabricatŭ la noĭ. Vinurile ungurescĭ încă suntŭ cercate şi bineplătite în capitala turcéscă.

Scalda de ţĕrînă a găinelorŭ. Ĭérna, cândŭ ninge orĭ plóuă, şi cândŭ pamêntulŭ e coperitŭ de néuă orĭ plinŭ de tină, găinele staŭ mai multŭ sub coperişŭ. În acestŭ timpŭ diferitele parasite, ce trăescŭ pre corpulŭ găinelorŭ, se înmulţescŭ în modŭ înspăimêntătorĭŭ şi le slăbescŭ, precândŭ vara mişcându-se galiţele liberŭ şi scăldându-se în ţĕrînă orĭ în năsipŭ suntŭ mai scutite de parasite, de órece împreună cu ţĕrîna, ce o scutură găina de pre sine, cadŭ şi parasitele. De unde economele să se îngrigéscă, ca găinele lorŭ să aĭbă şi preste ĭérnă scalda de lipsă.

Spriginirea cultivărĭĭ inuluĭ şi a cânepeĭ în Francia. În sensulŭ legiĭ francese din 13 Ianuarĭŭ a. c. statulŭ va ajutá pre cultivătorĭĭ de inŭ şi cânepă în decursŭ de **6 anĭ** (1892—1898) cu câte 2,500.000 francĭ pre anŭ, care sumă se va distribuí în formă de premiĭ între producenţĭ în proporţiune cu terenulŭ cultivatŭ.

Morburile contagióse şi pădurile. E veche credinţa, că pădurile nu servescŭ numaĭ spre curăţirea aeruluĭ, dară totŭ odată şi împedecă lăţirea multorŭ bóle lipicióse. Acésta aŭ probat'o nu de multŭ doĭ savanţĭ italianĭ pre cale esperimentală. Eĭ aŭ esaminatŭ adecă aerulŭ în diversele părţĭ ale pădurĭĭ şi aŭ constatatŭ, că aerulŭ din mijloculŭ uneĭ pădurĭ maĭ marĭ conţine cu multŭ maĭ puţine bacterĭ decâtŭ aerulŭ dela marginea pădurĭĭ. Causa acestuĭ fenomenŭ constă în aceea, că frundele arborilorŭ órecum străcură aerulŭ, şi bacteriele acelea se lipescŭ de frunde, de unde apoĭ căđêndŭ pre pamêntŭ umedŭ nu se maĭ desvóltă. Fiindŭ decĭ pădurile de aşa mare importanţă şi din punctŭ de vedere higienicŭ, trebue cultivate şi cruţate, ĕră acolo, unde nu suntŭ încă pădurĭ, să se planteze.

Nucĭ otrăvite. Unĭĭ vînđătorĭ de póme înmóie în apă maĭ multŭ timpŭ nucile vechĭ peutru a-le dá o înfăţişare de *nucĭ nóue*, próspete. Acestŭ lucru însă e fórte primejdiosŭ pentru sănĕtate, de-órece nucile mucedescŭ şi în acelŭ mucegaiŭ se desvóltă unŭ feliŭ de ciupércă (burete) fórte veninósă numită Rhizopus nigricans.

Revista comercială a săptĕmânei.

În urma vîntuluĭ dela finea săptĕmâneĭ trecute maĭ preste totŭ locŭlŭ s'a topitŭ néua, ce acoperiá sĕmĕnăturile, ceea ce însufla economilorŭ îngrigirĭ serióse, de-órece preste nópte înghiaţă tare.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta în săptĕmâna trecută a fostŭ nefavorabilŭ, aŭ sositŭ bucate puţine şi s'aŭ plătitŭ maĭ slabŭ decâtŭ în săptĕmâna precedentă. *Grâŭ curatŭ* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 10.05—10.25. *Sĕcară* s'a vîndutŭ puţină, maja metrică cu fl. 9.85—10.25. *Ovĕsulŭ* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 6.00—6.40. *Cucuruzŭ* s'a importatŭ în cuantitate mare, în urma acesteia preţulŭ luĭ a scăđutŭ, s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.56—5.62, ĕră pre la staţiunile căilorŭ ferate din capitală s'a plătitŭ maja m. cu fl. 5.15—5.35. *Prunele* s'aŭ vîndutŭ maja m. cu fl. 12.00—15.50 după cualitate, ĕră lictarulŭ cu fl. 14.70—16.50.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch a fostŭ ceva maĭ favorabilŭ decâtŭ în săptămâna trecută, preţurile s'aŭ ridicatŭ şi anume s'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* alesĭ greĭ 46—46 ½ cr., bĕtrânĭ 43—44 cr., marfă *ţĕrĕnéscă* 42—44 cr., *sĕrbescĭ* 40—43 cr. la kg. curatŭ.

Aŭ sositŭ în decursulŭ săptĕmâneĭ trecute la Steinbruch 9332 de rîmătorĭ, ĕră de maĭ nainte aŭ rĕmasŭ acolo 132.226 rîmătorĭ.

Bursa de Budapesta.

Din 4 Febr. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	109.25
« « hârtie « 5%	103.25
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	120.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	115.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.45
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (3-a emisiune).	—.—
Bonurĭ rurale ung.	93.25
« « croato-slavóne	—.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vinŭ	—.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	98.70
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	141.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	134.—
Renta de hârtie austriacă	103.50
« « argintŭ austriacă	94.75
» « aurŭ austriacă	103.50
Losurile austr. din 1860.	148.—
Acţiunile banceĭ austro-ungare	1062.—
« « de creditŭ ung.	347.—
« « « « austr.	—.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	102.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.58
Napoleon-d'orĭ	9.84
Mărcĭ 100 imp. germane	57.90
Londra 10 Livres şterlingĭ	118.—

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 7.— până 7.25, — grâŭ mestecatŭ fl 6.— până 6.50, sĕcară fl. 5.— până 6.—, — ovĕsŭ fl. 2.75 până fl. —.—, cucuruđŭ fl. 3.75 până fl. 4.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.— până fl. —.—, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până 48 cr., carnea de viţĕlŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece 28 până — cr., — 12 óuĕ cu 20 până — cr.

Posta Redacţiunii. *G. K.* în *I.* Numaĭ la Bucurescĭ — ediţie nenumită. Sperămŭ, că în scurtŭ se va începe edarea sântei Scripturĭ (versiunea revĕđută a luĭ Sam. Clainŭ) şi la noĭ în Blaşiŭ.

Editorŭ şi redactorŭ răspunđĕtorŭ:
Dr. Vasiliŭ Hossu.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele **Iosifŭ**.

proprietarulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompierĭ, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preotĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

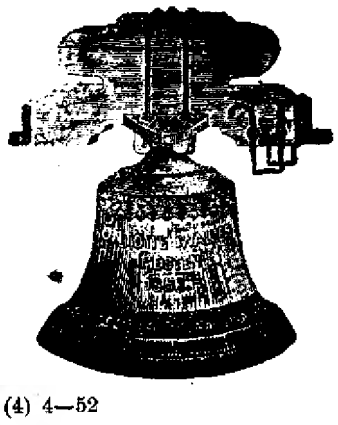

în care se fabrică atâtŭ gruparĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 4—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-couranturĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

aurítorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 2—26

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în **Blaşiŭ.**

Anulŭ II. Blaşiŭ 13 Februariŭ 1892. **Numĕrulŭ 7.**

Viţiulŭ alcoholuluĭ în poporulŭ nostru.

*** Terenulŭ de presente sterilŭ alŭ politiceĭ consumă póte prea multŭ în publiculŭ românescŭ interesulŭ faţă cu alte cestiunĭ cu multŭ maĭ momentuóse pentru desvoltarea nóstră. La cugetulŭ acesta amŭ ajunsŭ şi fără voe, cândŭ din statistica comitatuluĭ Albeĭ inferióre amŭ aflatŭ, că pre teritorulŭ comitatuluĭ acestuia în decursulŭ anuluĭ 1891 s'a consumatŭ spirtŭ de bucate în valóre de preste unŭ milionŭ florenĭ v. a. Ca Românĭ ne-amŭ înfioratŭ de constatarea acésta neîndurată a statisticeĭ. Şi étă pentru ce!

Comitatulŭ Albeĭ inferióre are 178,021 locuitorĭ. Dintre aceştia 140,265 suntŭ Românĭ, va să ḑică aprópe 79 procente din poporaţiunea întrégă a comitatuluĭ suntŭ române. Dacă acum spre a aflá, câţĭ banĭ românescĭ s'aŭ datŭ în acestŭ comitatŭ în anulŭ 1891 pre spirtŭ de bucate, vomŭ luá de basă numaĭ proporţiunea acésta a poporaţiunii, atuncĭ luândŭ suma rotundă de unŭ milionŭ, pre poporaţiunea română cadŭ 790,000 fl. v. a. daţĭ într'unŭ singurŭ anŭ pre spirtŭ într'unŭ singurŭ comitatŭ.

Calcululŭ acesta însă la nicĭ unŭ casŭ nu póte fi adecuatŭ. Căcĭ maĭ întâiŭ este cunoscutŭ, că poporulŭ dela sate consumă multŭ maĭ multŭ spirtŭ, ca celŭ dela oraşe. Şi apoĭ ca şi pre airea, aşa şi în comitatulŭ Albeĭ inferióre Româniĭ locuescŭ maĭ multŭ la sate decâtŭ la oraşe. De unde e lucru fiescŭ, că Româniĭ din acestŭ comitatŭ consumă maĭ multŭ spirtŭ, decâtŭ s'ar venĭ pre eĭ după proporţiunea numerică, va să ḑică maĭ multŭ decâtŭ 790,000 fl. v. a.

Însă chiar şi cândŭ nu ar fi împrejurarea acésta, ajunge de o cam dată a fi constatatŭ, că dacă nu maĭ multŭ, atuncĭ poporaţiunea română din unŭ singurŭ comitatŭ dă din munca sa pre anŭ 790,000 fl. v. a. pre spirtŭ; saŭ computândŭ după capete, că fiesce care individŭ românescŭ din acestŭ comitatŭ consumă pre anŭ spirtŭ în valóre de 5 fl. 50 cr. computândŭ aci şi copiiĭ. Prin urmare o familie de doĭ membri consumă pre anŭ spirtŭ de 11 fl., o familie de 4 membri consumă de 22 fl., o familie de 6 membri consumă de 33 fl. v. a. şi aşa maĭ departe. Saŭ computândŭ consumulŭ acesta pre unŭ timpŭ de 10 anĭ, urmézĭ că poporaţiunea română a comitatuluĭ acestuia în timpŭ de 10 anĭ dă pre spirtŭ suma înfricoşată de şepte milióne, nóuĕ sute miĭ florenĭ v. a., saŭ computândŭ după familie resultă, că o familie de 2 membri consumă în 10 anĭ spirtŭ de 110 fl., o familie de 4 membri consumă de 220 fl., éră o familie de 6 membri consumă de 330 fl. v. a.

Aci acum nu maĭ încape resonarea. Aci vorbescŭ cifrele, vorbesce statistica, sciinţa numerilorŭ, şi chiar pentru accea cea maĭ esactă sciinţă.

Să ne punemŭ acum întrebarea, óre beutura spirtuluĭ este o necesitate, bună óră ca nutremîntulŭ şi ca locuinţa, dacă voimŭ, ca poporulŭ să se conserveze? La aceste şi noĭ, şi cu noĭ credemŭ, că orĭ ce cugetătoriŭ va rĕspunde cu unŭ categoricŭ: Nu! Sute de anĭ a trăitŭ poporulŭ nostru fără de spirtŭ, şi totuşĭ a lucratŭ pământulŭ cu diligenţă şi a fostŭ sănĕtosŭ. Pentru ce să nu pótă trăí şi acum fără spirtŭ? Pentru ce să dea pre anŭ sute de miĭ de florenĭ pentru unŭ articulŭ, care nu este nicĭ de cum pentru elŭ o necesitate?

De câte orĭ este vorba, ca poporulŭ nostru să contribue ceva pentru scopurĭ bisericescĭ-culturale, de câte orĭ e vorba, să asecureze preotuluĭ şi învĕţătoruluĭ o subsistinţă cuviinciósă, tot-deuna se escusă cu accea, că e sĕracŭ şi n'are de unde.

Să vedemŭ, óre este sĕrăcia întru adevĕrŭ causa, că poporulŭ nostru aşa greŭ se înduplecă la aceste?

Dacă suma de 790,000 fl. v. a., ce poporulŭ din comitatulŭ nostru o dă într'unŭ singurŭ anŭ pre spirtŭ, o ar da odată pentru tot-deuna spre asecurarea subsistinţeĭ învĕţătorilorŭ poporalĭ dela sate din acestŭ comitatŭ, atuncĭ suma acésta cu 5 % pre anŭ ar da unŭ venitŭ anualŭ de 39 miĭ florenĭ. Din aceste 39 miĭ florenĭ v. a. s'ar puté da salarŭ de câte 300 fl. pre anŭ la 130 învĕţătorĭ pentru tot-deuna, fără să maĭ fie lipsă de repartiţiunĭ şi alte fonduri.

Acum şcóle românescĭ gr. cat. în comitatulŭ Albeĭ inferióre suntŭ 83. Şcóle gr. or. la nicĭ unŭ casŭ nu suntŭ maĭ

Feuilleton.

Muiere, unde suntŭ pîrîşiĭ tĕĭ?

Suvenire din Algeria.

În 1860 compania nóstră, la carea servisem, petreceá sub corturĭ în partea de méḑa ḑi a Algerieĭ pre oazulŭ Varghla aprópe de deşertulŭ Sahareĭ.

Chemarea nóstră erá, să apărămŭ pre coloniĭ respîndiţĭ în oazŭ de glótele vagabunde ale Beduinilorŭ şi Kabylilorŭ şi să provedemŭ cu escorte caravanele rătăcite pre marginile deşertuluĭ.

De regulă unŭ plotonŭ se puneá la dispuseţiunea caravanelorŭ.

Odată s'a datŭ ordinŭ companieĭ mele, să escorteze o caravană la portulŭ Filippevile.

În caravană eraŭ peregrinĭ, carĭ mergeaŭ la Meca, neguţătorĭ, câţiva coloniştĭ europenĭ şi unŭ călugărŭ cerşitoriŭ caldeo-arménŭ.

Lungŭ nume a avutŭ acestŭ călugărŭ bravŭ, numaĭ de atâta îmĭ aducŭ aminte, că l'a chematŭ Ben-Emanuil. Călugărulŭ cu barbă négră, cu ochĭ săgetătorĭ şi cu nasulŭ sĕŭ romanŭ erá imposantŭ. De altmintrea acestŭ bărbatŭ inteligentŭ afară de limba sa maternă maĭ vorbiá perfectŭ încă si arabesce, latinesce şi italienesce. Conversá amicalŭ cu ostaşiĭ italianĭ, şi dacă séra după ostenelele călătorieĭ de preste ḑi veniá între noĭ, îlŭ îmbiamŭ cu cafea fértă de noĭ şi cu pâne de dóuĕ orĭ cóptă. Ca rĕsplată apoĭ ne binecuvîntá şi ne dăruiá rosariĭ aduse dela Ierusalimŭ, saŭ ne esplicá Biblia adaugêndŭ câte o istorióră religiósă, ce a auḑit'o ca tradiţiune între Armeniĭ din Asia. Tradiţiunea acésta póte să fi ajunsŭ la dînşiĭ încă pre timpulŭ Dluĭ Christosŭ. Étă vĕ istorisescŭ o legendă aşa, precum o am auḑitŭ dela prietinulŭ meŭ Ben-Emanuil. Legenda acésta se referesce la celea scrise de s. Ioanŭ Evangelistulŭ în capŭ 8.

Nu erá pre timpulŭ Dluĭ Christosŭ în cetatea Ierusalimuluĭ, — îşĭ începù povestea părintele Ben-Emanuil, — bărbatŭ aşa nobilŭ, cá Iassi Ben-Mifiboseth neguţătoriulŭ, proprietariulŭ mare şi fariseiulŭ ad honores. Chiarŭ şi Romaniĭ l'aŭ căciulitŭ dându-ĭ dreptulŭ de cetăţenie.

A avutŭ proprietate estinsă, grădinĭ şi palaţurĭ frumóse. Cinci sute de cămile de ale luĭ purtaŭ mărfurĭ de mare preţŭ la Libanon şi în ţinuturile Tiruluĭ şi ale Sidonuluĭ. Ba până şi la Egiptŭ ajungeaŭ agenţiĭ luĭ.

Dar elŭ se şi distingeá între soţiĭ sĕĭ. Perdéua frumósă în valóre de maĭ multe sute de talanţĭ, carea erá atîrnată în templulŭ din Ierusalimŭ, a fostŭ dăruită de dînsulŭ. Dădea ospeţe strălucite, şi cu generositate împărţiá banĭ între sĕracĭ, firesce numaĭ aşa, dacă-lŭ vedea lumea, căcĭ în realitate avea acea slăbiciune, că pre nevĕḑute n'ar fi datŭ nicĭ o jumĕtate de dinarŭ. Însă aşa erá datina pre timpulŭ acela.

Cu tóte că erá deja înaintatŭ în etate, totuşĭ îl plăceaŭ aventurele amoróse. Nu vĕ miraţĭ dară, dacă şĭ-a aruncatŭ ochiĭ pre muierea prefectuluĭ sĕŭ, pre Fenena cea cu ochĭ negri şi buze purpuriĭ. De o parte şi Fenena a datŭ causă la acésta, că sciá ochĭ aşa de frumosŭ.

Însă frumósa Fenena nu numaĭ pre neguţătoriulŭ bĕtrânŭ l'a scosŭ din minţi, ci şi pre Iezrael. Apoĭ nicĭ acesta n'a fostŭ óre care trasŭ—împinsŭ, căcĭ elŭ erá fruntaşulŭ fariseilorŭ, legiuitoriŭ şi cărturariŭ, ce pre timpulŭ acela erá mare lucru.

A fostŭ odată unŭ ospĕţŭ mare în casa neguţătoriulŭ, unde s'aŭ adunatŭ maĭ mulţĭ şi anume Iezrael, Chahul, Phanuel, Lenuel Ichonia, Abimeleh, Ieroboal şi Bendekar, toţĭ bărbaţĭ de frunte, cărturarĭ şi fariseĭ. Toţĭ eraŭ

multe de 50, și așa numaĭ din venitulŭ anualŭ de 5 % alŭ baniloru, ce-ĭ dă poporulŭ nostru într'unŭ singurŭ anŭ pre spirtŭ, ar puté asecurá salarulŭ de 300 fl. la învĕțătoriĭ români din comitatŭ fără să ne tememŭ atâta de proiectulŭ noŭ de lege cu privire la urcarea salareloru învĕțătorescĭ la minimulŭ de 300 fl. v. a.

Acum credemŭ, că nimenĭ cu dreptŭ cuvîntŭ nu póte numí sĕracŭ pre unŭ poporŭ, care póte face așa ceva singurŭ cu suma, ce o dă într'unŭ singurŭ anŭ nu pentru împlinirea uneĭ necesitățĭ, ci pentru unŭ vițiŭ. Căcĭ dacă poporulŭ nostru s'ar puté însufleți de causa culturală în mĕsură așa de mare, cum este pasionatŭ de beutura spirtuluĭ, atuncĭ ar puté face minunĭ. Să-și închipuéscă orĭ și cine, ce amŭ puté face pentru cultura nóstră cu cele șepte milióne și nóuĕ sute de miĭ florenĭ, ce-ĭ dă poporațiunea română din comitatulŭ Albeĭ de josŭ în timpŭ de ḑece anĭ pre spirtŭ? Ce vomŭ ḑice însă, dacă vomŭ merge și maĭ departe? Ce vomŭ ḑice, dacă vomŭ considerá, că ceea ce se întîmplă în comitatulŭ Albeĭ de josŭ, se întîmplă și și în celealalte comitate, și încă în unele póte în mĕsură maĭ mare? Ce vomŭ ḑice, dacă constatarea din comitatulŭ Albeĭ inferióre o vomŭ estinde la toțĭ Româniĭ din patrie? Dacă unŭ individŭ românŭ după statistica comitatuluĭ Albeĭ inferióre dă pre spirtŭ într'unŭ anŭ 5 fl. 50 cr., atuncĭ treĭ milióne de Românĭ daŭ într'unŭ anŭ pre spirtŭ 16 ½ milióne florenĭ. Dacă aceste 16 ½ milióne florenĭ le-amŭ puté folosí pre scopurĭ culturale scolastice, atuncĭ ce nu amŭ puté face?

Perderea materială însă este numaĭ una din perderile cele marĭ, ce ni-le causéză beutura spirtuluĭ. Ba perderea materială nicĭ nu este cea maĭ mare, dacă o vomŭ alătură cu perderea sanitară și morală.

Din resultatele statisticeĭ europene este constatatŭ, că popórĕle dedate cu viȚiulŭ beutureĭ de spirtŭ decadŭ din ce în ce totŭ maĭ tare în privință trupéscă, și generațiunile devinŭ din ce în ce totŭ maĭ slabe și maĭ amărîte. Evidentŭ se vede acésta din împrejurarea, că în ținuturile, în carĭ graséză beutura spirtuluĭ, din anŭ în anŭ cu osasiunea recrutării se află totŭ maĭ puținĭ tinerĭ apți de miliție, și de altă parte din împrejurarea, că în atarĭ ținuturĭ mortalitatea este cu multŭ maĭ mare ca airea, câtŭ dacă nu se va pune stavilă viȚiuluĭ acestuia, atuncĭ se póte maĭ calculá timpulŭ, cândŭ poporațiunea respectivă se va stînge cu totulŭ.

Totŭ așa stă lucrulŭ și consideratŭ din punctŭ de vedere moralŭ. Aceea-și statistică arată, că numĕrulŭ crimeloru crescŭ, precum cresce într'unŭ poporŭ beutura spirtuluĭ, și la acela-și poporŭ crimele suntŭ multŭ maĭ multe în clasele, în carĭ graséză maĭ multŭ beutura spirtuluĭ, și chiar și în clasele acestea crimele suntŭ maĭ multe în acele timpurĭ ale anuluĭ, cândŭ poporulŭ consumă maĭ multŭ spirtŭ, cum este p. es. la sĕrbătorĭ. De aci urméză apoĭ, de popórĕle acestea se tîmpescŭ pentru orĭ ce ideĭ de progresŭ, și se facŭ apatice față cu causele și cestiunile cele maĭ de viéță ale lorŭ. De unde dacă din punctele aceste de vedere amŭ puté face unŭ studiŭ detaiatŭ asupra poporuluĭ nostru, atuncĭ cu multă durere și mâhnire sufletéscă la elŭ pre lângă perderea mare materială amŭ fi siliți a constatá perderĭ marĭ și în privință sanitară și în privință morală. Perspectiva, ce nis'ar deschide atuncĭ pentru viitorulŭ poporuluĭ nostru, ar fi câtŭ se póte maĭ întristătóre, și maĭ că amŭ fi ispitiți a da dreptŭ dușmanilorŭ acelora aĭ nostri, carĭ prediců perirea poporuluĭ nostru din viȚiulŭ beutureĭ spirtuluĭ.

Constatândŭ cu ocasiunea acésta pericululuĭ, de altă-dată ne vomŭ ocupá de causele luĭ și de mĕsurele, ce ar fi a se luá pentru delăturarea luĭ.

Unŭ proiectŭ salutarŭ. — Ministrulŭ de agricultură, contele Andreiŭ Bethlen, se ocupă cu unŭ proiectŭ salutarŭ. Elŭ voesce să scóță dominiile erariale din mânile arendatoriloru celoru marĭ, carĭ le priviaŭ numaĭ de isvóre de câștigŭ, și vre să le împarță în moșiĭ maĭ mĕrunte de câte 200—300—500—1000 jugĕre, carĭ apoĭ are de gândŭ să le dea în arêndă la agronomĭ absoluți, la proprietarĭ de aceia, carĭ aŭ fostŭ siliți a-și vinde moșiile, carĭ însă maĭ aŭ ceva banĭ.

Vede orĭ cine din schițarea planuluĭ ministerialŭ, că intenȚiunea e bună. Pre calea acésta maĭ alesŭ agronomiĭ tinerĭ vorŭ puté să-și validiteze cunoscințele câștigate și vorŭ fi scăpați de îngrigirea de a rĕmâné fără aplicare, ceea ce se întîmplă acum fórte adese-orĭ. De altă parte se va luá din mâna capitaliștilorŭ jidovĭ isvorulŭ acela de cămătărie, ce-lŭ aveaŭ din subarendarea dominiiloru erariale. IntenȚiunea cea bună a ministruluĭ se vede și în nisuința de a ridicá clasa proprietariloru micĭ scăpătațĭ. Esecutarea acesteĭ părți ni-se pare însă maĭ grea, de-órece acești proprietarĭ de comunŭ aŭ ajunsŭ la sapă de lemnŭ în urma negligințeĭ și a vineĭ lorŭ proprie. A-ĭ ridicá pre aceștia va fi fórte anevoiosŭ. Încercarea totuși nu va stricá.

Pentru ca planulŭ domnuluĭ ministru să fie completŭ, noĭ credemŭ, că va trebuí să se îngrigéscă și de unŭ institutŭ de creditŭ anume pentru acești arendatorĭ, dela care să-și pótă căpĕtá banĭ de lipsă pentru a-se provedé cu fundulŭ instructŭ recerutŭ la purtarea economieĭ. Se ḑice, că ministrulŭ și în privința acésta ar fi făcutŭ deja pașiĭ de lipsă.

Proiectulŭ e bunŭ. Dorimŭ însă, ca la realisarea luĭ să nu se purcédă numaĭ după consideraȚiunĭ șoviniste, ca în alte lucrurĭ.

Cercurile electorale.

Este sciutŭ, că pre lângă legea electorală duplă din Ungaria și Transilvania maĭ are representanța parlamentară ungară încă unŭ defectŭ fundamentalŭ, anume împărțirea nedréptă și scandalósă a cercurilorŭ electorale. Anomaliile pre acestŭ terenŭ nu maĭ

---

după moda de atuncĭ în haĭnă lungă și cu pĕrŭ parfumatŭ. Numaĭ Bendekar erá în tunică scurtă și în coturnĭ romanĭ. I-s'a și ședutŭ așa, căcĭ erá cá unŭ bradŭ. Cu veselie s'a continuatŭ ospĕțulŭ, și cursese multŭ vinŭ pre gâtlejulŭ óspeților, cândŭ se îndréptă Bendekar cătră domnulŭ caseĭ ḑicêndŭ: „Audĭ tu, Mifibozeth! În rĕŭ lucru îți sfarmĭ capulŭ, căcĭ cum am băgatŭ samă, la bătrâneȚe aĭ nebunitŭ de Fenena cea frumósă. Nu numaĭ tu, ci și Iezrael. Nebunĭ bătrânĭ maĭ sunteȚi. Înzădarŭ vĕ sfărîmați, nu vĕ veȚi ajunge scopulŭ, pentrucă Iemini bărbatulŭ eĭ este fórte jalusŭ, ĕră dînsa nu sĕ póte seduce. Dară ce-mĭ dați, dacă voiŭ face, să vĕ ajungeți scopulŭ?“

La acestea aŭ rîsŭ cu toțiĭ, apoĭ aŭ tăcutŭ.

S'a sfârșitŭ ospĕțulŭ, și s'aŭ împrăștiatŭ cu toțiĭ, numaĭ tunicatulŭ Bendekar a maĭ rĕmașŭ la o cuatercă. Apropiându-se de dînsulŭ domnulŭ caseĭ l'a agrăitŭ ast-felŭ.

„Benenkar, ce aĭ ḑisŭ maĭ înainte? Mi-se pare, că aĭ ḑisŭ, că-mĭ veĭ ajutá, să-mĭ ajungŭ scopulŭ?“

„Așa este,“ rĕspunse Bendekar. „Așa am ḑisŭ; dară sciĭ, că în ḑilele de acuma numaĭ cu banĭ poțĭ face ceva. Ce-mĭ veĭ dá, dacă-ți voiŭ ajutá?“

„Patru talanțĭ.“

„Nu-mĭ pașă, dacă-mĭ veĭ ĭertá și ceĭ doĭ talanțĭ, cu carĭ îți datorescŭ, usurarule bătrânŭ.“

„E bine.“

„Ascultă dară,“ șoptĭ Bendekar. „Maĭ întâiŭ aĭ să depărteȚi pre bărbatulŭ Feneneĭ. Maĭ bine va fi, dacă-lŭ veĭ trimite cu marfe la Egipetŭ. Va fi pre acolo o jumătate de anŭ. Apoĭ dispune, să-ți scrie câteva șiruri; de asta am mare lipsă, căcĭ mĕ pricepŭ bine la imitarea scrisoriĭ.“

Negușătoriulŭ bătrânŭ s'a învoitŭ la tóte.

Abia a eșitŭ Bendekar, și în ușe s'a și întîlnitŭ cu fariseulŭ Iezrael.

„Nepóte Bendekar, cam cugetŭ, ce voesce acelŭ pĕcătosŭ bătrânŭ,“ ḑise Iezrael. „Spune-mĭ, ce ți-a promisŭ?“

„Nu mĭ-a promisŭ nimica. Eŭ am cerutŭ patru talanțĭ.“

„E bine, eŭ ți voiŭ dá optŭ talanți și-ți voiŭ plăti tóte datoriile, dacă o veĭ câștigá mie pre Fenena cea frumósă. Dară nu spune nicĭ unŭ cuvîntŭ luĭ Mifiboseth, înțelegĭ, nicĭ unŭ cuvîntŭ.“

Bendekar ca omŭ de traiŭ s'a învoitŭ și la acésta.

În ceealaltă diminéță Iemini, bărbatulŭ frumóseĭ Fenene, a pornitŭ la drumŭ cu o sută de cămile. S'a depărtatŭ celŭ puținŭ pre șese lunĭ. L'a trimisŭ cu marfe la Egiptŭ.

Planulŭ luĭ Bendekar erá, să înduplece pre Fenena cu promisiunĭ, ca aceea să primĕscă în casă pre negușătoriulŭ. Însă nu a reușitŭ, muierea virtuósă nu s'a lăsatŭ a fi sedusă, și după ce negușătoriulŭ bătrânŭ a avutŭ îndrăsnéla de a întrá în casă fără permisiune, muierea onorabilă l'a alungatŭ afară cu o măturĭ. Totŭ așa a pățitŭ și marele fariseŭ Iezrael, ba încă și maĭ rĕŭ, că acestuia i-s'a svîrlitŭ în capŭ o ólă crepată. Totŭ odată li-s'a făcutŭ cunoscutŭ prin Bendekar, că dacă nu vorŭ încetá de a o ispití, totŭ casulŭ se va denunță la scaunulŭ judecătorescŭ.

S'aŭ mâniatŭ fórte pentru acésta infamiĭ rĕŭvoitorĭ și aŭ juratŭ rĕsbunare. Și cu esecutarea rĕsbunării l'aŭ încredințatŭ pre Bendekar, care deja spesase talanțiĭ căpătați și ĕră a cerutŭ anticipare de doĭ talanți și ĭ-a și primitŭ. Acuma-și bătea capulŭ, cum ar împlinĭ planulŭ de rĕsbunare.

Imitându scrisórea luĭ Iemini a scrisŭ o epistolă, cu carea apoĭ a mersŭ la Fenena.

„Feneno,“ ḑise trecêndŭ preste pragulŭ caseĭ și frângêndŭ sigilulŭ uneĭ sucițurĭ de papirŭ, „cunoscĭ scrisórea acésta?“

„E!“ strigă muierea. „Acésta este scrisórea bărbatuluĭ meŭ. Ce scrie? Dă-mĭ-o, să o cetescŭ.“

„E de prisosŭ, îți voiŭ spune eŭ, ce e scrisŭ într'însa. Bărbatulŭ tĕŭ îți scrie, că a perdutŭ în jocŭ marfe în valóre de doĭ talanțĭ. Dacă nu-ĭ veĭ trimite în scurtŭ

aŭ sémĕnŭ în alte ţĕrĭ şi nu ar' fi esplicabile, dacă nu amŭ sci, că suntŭ anume inventate pentru a face imposibilă naţionalităţilorŭ nemagiare participarea corĕspunzĕtóre în viéţa parlamentară. Noĭ Românii ne-amŭ plânsŭ destulŭ în contra acestorŭ nedreptăţi. Nu amŭ aflatŭ ascultare. Cu atâtŭ mai viuă ne este bucuria, cândŭ vedemŭ, că adevĕrulŭ reclamaţiunilorŭ nóstre începe a străbate şi printre Magiarĭ. Partidulŭ independentistŭ încă în parlamentulŭ trecutŭ a fostŭ presentatŭ unŭ proiectŭ de lege în causa reformeĭ electorale. A rĕmasŭ nebăgatŭ în samă. Astăzĭ avemŭ înaintea ochilorŭ unŭ articulŭ alŭ ziaruluĭ pestanŭ „Magyar Állam“ totŭ despre abnormităţile sistemuluĭ nostru representativŭ, pre care-lŭ reproducemŭ fără comentarŭ. Étă-lŭ:

„Împărţirea necorectă a cercurilorŭ electorale n'a fostŭ nicĭ odată aşa de bătătóre la ochĭ, ca la alegerile din urmă. S'ar mirá omulŭ, câtă ignoranţă geografică şi statistică a pututŭ să umplă capulŭ celorŭ ce n'aŭ rotunditŭ în proiectulŭ legiĭ electorale cercurile de alegere, dacă nu ar' sci, că nu lipsa cunoscinţelorŭ geografice a fostŭ motivulŭ împărţiriĭ celeĭ rele, ci apucăturile corteşescĭ ale partideĭ dela guvernŭ.

Ardélulŭ pentru esemplu a fostŭ privitŭ până maĭ erĭ-alaltăerĭ ca o ţară de pradă. Pre toţĭ deputaţiĭ căduţĭ îĭ scoteá guvernulŭ acolo. Şi asta maĭ alesŭ din causă, că cercurile cele mĕrunte se potŭ câştigá uşorŭ prin banĭ şi cu puterea. Este întru adevĕrŭ revoltătorŭ şi o batjocură a representanţeĭ poporale, că pre cândŭ pre airea alegătoriĭ suntŭ siliţĭ a aşteptá de diminéţă până într'altă ḑi diminéţă, pre atunci p. e. în Ocna Sibiuluĭ 77 aŭ votatŭ pentru Ugron Zoltán, 69 pentru Tisza István, de-órece nu suntŭ maĭ mulţĭ de 200 alegătorĭ. Totŭ asemenea stă lucrulŭ şi în Abrudŭ, Breţcu, Sigŭ şi Oláhfalu. Ce felŭ de representanţă poporală este aceea, cândŭ unŭ deputatŭ vorbesce în parlamentŭ în numele alorŭ 200 de alegătorĭ, pre cândŭ airea numaĭ câte 4000—5000 potŭ să trimită unŭ deputatŭ? Ast-felŭ de absurdităţĭ numaĭ în Ungaria se potŭ întîmplá.

O recunóscemŭ, o aflămŭ chiar de lipsă ca oraşele, ca centre de inteligiuţă, să aĭbă o representanţă maĭ amplă; dară şi împărţirea oraşelorŭ e greşită saŭ celŭ puţinŭ anticuată. De ce să aĭbă p. e. Sibiulŭ, care abia numĕră 20,000 de locuitorĭ, doĭ deputaţĭ, dacă nu ca să fie cu unŭ Sasŭ maĭ multŭ, pre care guvernulŭ să-lŭ pótă deobligá? Orăşelulŭ acesta trimite doĭ deputaţĭ ca şi Seghedinulŭ, care numĕră 85.000 de locuitorĭ. După proporţia asta Seghedinulŭ ar trebuí să alégă 8 deputaţĭ, ceea ce ar fi o absurditate. . . . . .

O regulare pre terenulŭ acesta este neapĕratŭ de lipsă. Ba nu se póte nicĭ amână; pentru-că dacă aşteptămŭ multŭ, ĕră trece vremea, şi până la sfârşitulŭ acestuĭ ciclu toţĭ îşĭ vorŭ uĭtá de tréba acésta.

Începutulŭ trebue să se facă cu capitala. Este fără îndoélă prea puţinŭ, ca oraşulŭ acesta să nu aĭbă decâtŭ numaĭ 9 deputaţĭ. . . . . Orăşelele de séma celorŭ ca Breţcu, Sigŭ, Ocna-Sibiuluĭ, Oláhfalu şcl. trebue împărţite în cercurile lorŭ; trebue rotundite cercurile cele cu câte 4—5—600 alegătorĭ — căci de aceste suntŭ destule — precândŭ altele aŭ câte 3000—4000 alegătorĭ. Să maĭ adaugemŭ la aceste, că, de cumva spiritulŭ dreptăţiĭ s'ar pogorî preste parlamentŭ, ceea ce nu e imposibilŭ, deşi nu prea e de speratŭ, prin schimbarea censuluĭ şi prin ştergerea paragrafuluĭ ruşinosŭ despre solvirea dăriĭ, numĕrulŭ alegătorilorŭ să se înmulţéscă; ce proporţie s'ar nasce atunci, fiindŭ cercurĭ cu 300—400 alegătorĭ, faţă cu altele de 7000—8000? . . . . . .

Nu trebue dar lăsată cestiunea acésta nedesbătută; trebue a stărui, ca împărţirea cercurilorŭ electorale să fie regulată pre cale novelară.“ Vomŭ vedé.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Consacrarea episcopéscă a primateluĭ Vaszary s'a împlinitŭ Duminecă în 7 a l. c. în capela palaţuluĭ primaţialŭ din Strigonŭ. Actulŭ consacrăriĭ l'a îndeplinitŭ nunţiulŭ Apostolicŭ din Viena, Monseniorele Galimberti. După îndeplinirea consacrăriĭ primatele a primitŭ omagiile deosĕbitelorŭ corporaţiunĭ bisericescĭ, civile şi militare. Acum decĭ primatele a începutŭ a-şĭ deprinde tóte funcţiunile înaltuluĭ sĕŭ postŭ. Noĭ dorimŭ, ca activitatea nouluĭ primate să fie după inima luĭ Dumneḑeŭ.

Roma.

Starea sanitară a Sânţieĭ Sale continuă a fi mulţămitóre, în butulŭ scirilorŭ tendenţióse, ce le colportézá foile liberale. Dovadă este primirea atâtŭ de ostenitóre a deosĕbitelorŭ corporaţiunĭ, carĭ aŭ presentatŭ Sânţieĭ Sale după datină câte o lumină de céră din incidentulŭ sĕrbătoriĭ din 2 Februariŭ, cândŭ după călindarulŭ gregorianŭ s'a celebratŭ Purificarea Preacurateĭ Fecióre.

Se confirmă scirea, că în decursulŭ luneĭ proxime se va ţinĕ consistorulŭ papalŭ. Până acum între cardinaliĭ, carĭ vorŭ fi creaţĭ cu siguritate, se numĕră numaĭ nunţiĭ din Madrid şi Viena şi celŭ reservatŭ *in petto*. Acestŭ din urmă se ḑice, că ar fi Monseniorele *Boccali*.

În luna luĭ Februariŭ a anuluĭ 1893 va fi Iubileulŭ episcopescŭ de cincĭ ḑecĭ de anĭ alŭ Sânţieĭ Sale. Pregătirile pentru aniversarea aceea frumósă se continuă. Cu insistinţă se lucră şi la biserica dedicată Sântuluĭ Ioachimŭ, carea asemenea va fi oferită Sânţieĭ Sale din incidentulŭ Iubileuluĭ.

Austria.

În 28 Ianuariŭ s'a constituitŭ în Viena o societate cu numele *Leo-Gesellschaft,* avêndŭ de scopŭ edarea şi lăţirea de scrierĭ cu caractĕrŭ religiosŭ şi moralŭ. Succesulŭ societăţiĭ este neîndoiosŭ. Totŭ ce are Austria catolică maĭ ilustru, este representatŭ deja în nóua societate. Adesiuni nóuĕ nu vorŭ lipsí. Binele, ce-lŭ va face societatea acésta, nu se póte spune. Presa liberală în Austria a cuceritŭ aşa ḑicêndŭ totŭ terenulŭ. Combaterea, stirpirea şi demascarea aceleĭ prese va fi chemarea societăţiĭ acum înfiinţate. — Dumneḑeŭ să ajute nobileĭ întreprinderĭ!

Francia.

În numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre amŭ schiţatŭ declaraţiunea colectivă a celorŭ cincĭ cardinalĭ francesĭ referitorŭ la ţinuta, ce aŭ să o observe catoliciĭ faţă cu republica. Declaraţiunea numită a întimpinatŭ deja aprobarea tuturorŭ catolicilorŭ francesĭ. Până acum 76 episcopĭ aŭ aderatŭ deja. Cardinalulŭ Lavigerie asemenea a declaratŭ, că şi elŭ subscrie tóte cuvintele din declaraţiunea colegilorŭ sĕĭ. Totŭ asemenea a făcutŭ şi renumitulŭ parlamentarŭ şi sociologŭ contele Albert de Mun. Deputaţiĭ Orleanişti încă aŭ aderatŭ. Cu unŭ cuvîntŭ semnele tóte parŭ a arĕtá, că de aci încolo catoliciĭ francesĭ se vorŭ puté unĭ, şi că Francia va porní pre o cale maĭ corĕspunzĕtóre trecutuluĭ şi aspiraţiunilorŭ sale.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Resultatulŭ finalŭ alŭ alegerilorŭ este următorulŭ: guvernamentalĭ 242, independenţĭ 83, naţionalĭ 63, ugronistĭ 16, fără partidŭ 5. Vorŭ fi patru alegerĭ suplementare.

Ministrulŭ preşedinte Szapáry a fostŭ Duminecă la Timişóra, pentru ca să priméscă în persónă mandatulŭ de deputatŭ alŭ numituluĭ oraşŭ. În vorbirea sa ministrulŭ-preşedinte a accentuatŭ învingerea guvernuluĭ la alĕgerĭ, a schiţatŭ reformele, ce voesce guvernulŭ să le introducă, între carĭ amintire deosĕbită merită reformele administraţiuniĭ, regularea valuteĭ şi reforma dărilorŭ directe. Referitoriŭ la cestiunea naţionalităţilorŭ a ḑisŭ contele Szapáry, că guvernulŭ va continuá cu politica sa de până aci, observându articululŭ de lege 44 din 1868, şi nisuindu-se a da ţĕrĭĭ o administraţiune şi o justiţie promptă, ieftină şi imparţială. Asta firesce că se va vedé. Noĭ, judecându după trecutŭ, puţinŭ sperămŭ dela guvernŭ. Vomŭ aşteptá după promisiunĭ fapte.

---

timpŭ acea sumă, va fi trasŭ pre furcĭ. Înţelegĭ?“

Sermana muiere a ameţitŭ la auḑulŭ acesteĭ veştĭ. Cândŭ apoĭ s'a deşteptatŭ, şĭ-a adunatŭ sculele şi vesmintele maĭ preţióse. Dară înzădarŭ, că tóte n'aŭ valoratŭ o jumătate de talantŭ. În supĕrarea sa îşĭ smulgea pĕrulŭ şi rumpea vesmintele de pre sine. Bendekar o a lăsatŭ unŭ timpŭ să se nĕcăjéscă, ĕră în urmă o a agrăitŭ ḑicêndu-ĭ:

„Feneno, eŭ ţi-aşĭ puté ajutá. Ţi-aşĭ dá ceĭ doĭ talanţĭ, însă numaĭ sub o condiţiune.“

„Vorbesce, vorbesce, care ar fi aceea?“ strigă muierea.

„Nimicŭ alta, decâtŭ să te laşĭ, să te sărutŭ.“

„Nu, nu!“ sbiĕră muierea. „Aceea nu o voiŭ face!“

„Nicĭ pentru binele bărbatuluĭ tĕŭ?“

„Nicĭ odată!“ rĕspunse Fenena.

„Nicĭ odată? Cugetă bine! Bărbatulŭ tĕŭ va ajunge pre furcĭ! Sărută-mĕ dară!“

Muierea desperată s'a aruncatŭ la pămêntŭ şi a plânsŭ cu amarŭ. Bendekar stândŭ pre pragulŭ uşiĭ ĭ-a dişŭ:

„Pentru ultima dată te întrebŭ: voescĭ să primescĭ ofertulŭ meŭ? Étă ceĭ doĭ talanţĭ — dacă nu, sănĕtate bună. Bărbatulŭ tĕŭ preste dóuĕ sĕptĕmânĭ va spênḑurá pre furcĭ.“

„Bá, e, voescŭ,“ strigă cu durere Fenena. Bendekar o cuprinse în braţe.

(Va urmá).

Opositiile se pregătescŭ la luptă înverşunată. Foile apponyiste prevestescŭ deja obstrucţia la desbaterile asupra adresei şi asupra budgetului. Guvernulŭ din partea sa va pune la ordinea ţilei cătŭ mai curêndŭ schimbarea regulamentului casei. Desbateri interesante nu vorŭ lipsí.

Scirile referitóre la crisa ministerială se desmintŭ; celŭ puţinŭ foile oficióse îşi batŭ jocŭ de tóte scirile, ce atingŭ cestiunea acésta. Vomŭ vedé, cine va avé dreptate.

Italia.

Guvernulŭ liberalŭ, care a promisŭ munţi de aurŭ poporului italianŭ, are ţile grele. În tóte oraşele, dară mai alesŭ în Roma, se află mii de lucrători peritorí de fóme din lipsa de lucru. În Milano aŭ fostŭ deja ciocniri sângeróse între poliţie şi lucrători. În parlamentŭ deputatulŭ Barzilai a interpelatŭ pre ministrulŭ de interne în causa acésta. Ministrulŭ a rĕspunsŭ, că se va îngrigí de lucru pentru lucrători, dară de altă parte a ţisŭ, că lucrătorii nu aŭ dreptŭ să pretindă dela guvernŭ, ca să le dea de lucru. Crisa e acută; se aştéptă turburări.

Germânia.

Legea şcolară formézá obiectulŭ discusiunii publice în Germânia întrégă. Tóte celealalte cestiuní vorŭ fi numai de alŭ doilea rîndŭ, până cândŭ nu va fi resolvată cestiunea acésta mare. Care va fi sórtea proiectului de lege, acum nu se póte încă predice: asta se va scí numai după desbaterile comisiunii de 28. Atâta e certŭ, că centrulŭ nu se va învoí la modificări spre scurtarea drepturilorŭ bisericei. E totuşi probabilŭ, că legea se va primí în forma propusă de guvernŭ. Însu-şi împĕratulŭ Wilhelm a esprimatŭ cătră liberalí dorinţa sa, ca legea să se voteze la totŭ casulŭ. Motivulŭ acesteí dorinţe încă l'a spusŭ împĕratulŭ, anume socialismulŭ nu se póte combate, fără numai prin cultivarea uneí religiositătí adênci. Este uşorŭ de priceputŭ, ce impresiune aŭ făcutŭ cuvintele aceste în Germânia, care se laudă cu aceea, că este ţéra necredinţei. Se pare însă, că vremurile acele suntŭ aprópe de capĕtŭ. Sperămŭ, că dela Germânia vorŭ învĕţá şi alte state şi mai alesŭ alŭ nostru, care mămuţă întru tóte instituţiunile germâne.

România.

În ţilele aceste se începŭ alegerile pentru parlamentulŭ românŭ. Pregătirile se facŭ în ţara întrégă. Guvernulŭ a publicatŭ deja în numele partiduluí conservatorŭ manifestulŭ sĕŭ de alegeri. Promite mai multe reforme salutare, precum îmbunătăţirea sorţii proprietarilorŭ şi industriaşilorŭ micí, inamovibilitatea judecătorilorŭ, reorganisarea serviţiului igienicŭ, reorganisarea parţială a armatei, modificarea eventuală a tarifei vamale şi reforma instrucţiunii. După semnele de până acum învingerea guvernului pare a fi asigurată.

Corespondinţe.

Bucuresci, 26 Ian. 1892.

În scrisórea precedentă amŭ vĕdutŭ, prin ce lupte a trebuită să trécă cuvîntulŭ *unire* în Stulŭ Sinodŭ, ca să iesă învingătorŭ asupra *únieí, uniei* şi *uniaţiei*. Voiŭ să spunŭ acum ceva despre însĕmnătatea acestui cuvîntŭ în cestiunî bisericescí, fiindŭ bine a esplicá aşa ceva la tóte ocasiunile. Dar mai înainte voiŭ referí érăşi pre scurtŭ ceea ce s'a întîmplatŭ cu fratele sĕŭ, cu cuvîntulŭ *catolicŭ* totŭ în Stulŭ Sinodŭ, şi anumitŭ în sesiunea de tómnă a anuluí 1889, şedinţa dela 14 Novembre.

La ordinea ţilei erá raportulŭ comisiunií asupra ediţiunií cu litere latine a Archieraticonului, cartea rituală, care cuprinde rînduelile chirotonieí. După alte cuvinte slovenescí, ca podóbă, primejdie, isbăvire ş. a. înlocuite cu cuvinte de origine latină, venî în discuţiune terminulŭ grecescŭ *καθολική*, tradusŭ de maioritatea comisiunií prin *sobornicéscă*, ér de minoritate prin *catolică, ecumenică, universală*. Stulŭ Sinodŭ a adoptatŭ acéstă din urmă părere. În decursulŭ discuţiunií unulŭ spuse, că „Biserica până la desbinare s'a numitŭ catolică, ér dela desbinare s'a numitŭ: Biserica catolică de rĕsăritŭ şi biserica catolică de apusŭ. Altulŭ a admisŭ cuvîntulŭ *catolică* în cărţile rituale, dar nu în simbolŭ, unde urechea li-s'a deprinsŭ cu *sobornicésca*. Din contră Ep. *Dunării-de-josŭ* stărui, să se aboléscă cu totulŭ „sobornicésca“ şi să se lase pre sama Muscalilorŭ, carî suntŭ destuí. „Faptulŭ, că una din Biserice a usurpatŭ şi se fălesce cu acestŭ titulŭ — mai ţise P. S. Sa — nu trebue să ne oprescă de a-lŭ revindicá şi pentru biserica nóstră română. Biserica de Constantinopolŭ şi cea din Grecia ţinŭ pórtă cu mândrie . . . . până astădi patriarchiî de Constantinopolŭ, de Ierusalimŭ şi Alesandria se întitulézá *καθολικὸς πατριαρχης*.“ — Episcopulŭ *Rômniculuí*: Nu toţi. — Ep. *Dunării-de-josŭ*: P. S. Ta mĕ combaţi cu deprinderile, ér nu cu argumente. Ce! Credeţi, că Greciî nu sciŭ, că esistă Biserică apusénă, care se numesce pre sine catolică? — Er cătră sfârşitulŭ discuţiunií aduse totŭ P. S. Sa: „Biserica, care se fălesce astădi în publicŭ cu acestŭ nume, nu este universală, ci a uneí adunăturí de câteva naţiunî, şi am convicţiunea, că nu va trece multŭ, şi una câte una tóte învĕţăturile şi decisiunile celorŭ şepte sinóde se vorŭ recunósce ca normă de credinţă.“

S'a revindicatŭ aşadar catolicitatea saŭ universalitatea pre séma Bisericeí române estinse dela Carpaţi până la Dunăre, de vreme ce s'a negatŭ saŭ s'a disputatŭ aceleí Biserice, în sinulŭ căreia niciî odată nu apune sórele, şi încă pre singurulŭ motivŭ, că biserica din Grecia, cu o estensiune încă şi mai mică decâtŭ a aceleí române, şi treî patriarchî, şi încă niciî aceia toţi, reduşi cu puterea lorŭ aprópe numai la porţile Constantinopoluluí, — se mândrescŭ cu acela-şi nume gloriosŭ. Pretensiune, nu glumă! Lipsiá a se spune numai, că totŭ cu acelŭ nume se mândresce şi *catolicos*-ulŭ patriarchŭ nestorianŭ din Erzerum, — şi tabloulŭ erá cu desĕvârşire *universalŭ*. Cu acela-şi surisŭ de compătimire respingemŭ şi cualificarea, ce se dă Bisericeí catolice de a nu fi decâtŭ o „adunătură de câteva naţiunî“; pentru-că faptulŭ gloriosŭ şi mai luminosŭ decâtŭ lumina ţileí este, că dînsa, printre cele preste dóuĕ sute de milióne de suflete, cuprinde în sinulŭ sĕŭ chiar naţiunile cele mai civilisate din lume. Aceste naţiunî, aceste milióne de catolicî n'aŭ lipsă niciî măcar de trecerea unuí singurŭ minutŭ spre a venî la recunóscerea învĕţăturilorŭ celorŭ şepte sinóde, căcî eî le-aŭ recunoscutŭ şi le recunoscŭ cu sfinţĕnie; precândŭ împrăştiăturile de naţiunî, ce formézá aşa ţisele biserici ortodoxe, ar avé a se ostení multŭ fórte spre a demonstrá bună óră, că sclăvia, în care se află faţă cu puterile lumescí, saŭ parlamentarismulŭ cu deputaţi în tótă regula, ce l'aŭ introdusŭ îcî şi colé, ar fi confórme învĕţăturilorŭ celorŭ şepte sinóde.

Stândŭ însă la fondulŭ cestiunií, înainte de tóte voiŭ observá, că este o contraţicere în terminî a pune dóuĕ Biserice *catolice*, una în rĕsăritŭ şi alta în apusŭ, carî se deosĕbescŭ în dogme de credinţă; pentru-că a fi catolică însĕmnézá a fi universală, adecă „dela margini până la marginile lumiî“ — cum ţicemŭ în liturgia S. Vasilie — manţinêndŭ pururea unitatea credinţeí. Aşa dară nu este decâtŭ o singură Biserică catolică. Care este apoí acésta, ne-o spune pre de o parte glasulŭ lumiî întregí, care *catolică* numesce numai Biserica catolică. Ast-felŭ încâtŭ şi acum, ca tot-deuna, e pre deplinŭ justificată observarea S. Cirilŭ din Ierusalimŭ: „De câte orí te veí găsí ca străinŭ în alte oraşe, nu întrebá, unde este locaşulŭ sacru, căcî şi sectele împodobescŭ cu acestŭ nume locurile, unde se întrunescŭ. Şi niciî nu întrebá numai unde este biserica, ci unde este Biserica catolică: atare este numele propriŭ alŭ acesteí Mame sânte a nóstră a tuturora, care este Mirésa D. N. Isusŭ Christosŭ.“ [1]) Ne-o spunŭ după aceea SS. Părinţi, dintre carî étă ce rĕspundea S. Ciprianŭ luí Antonianŭ: „Mi-aî scrisŭ, să trimitŭ copia aceleia-şi epistole luí Corneliŭ (Ep. Romeí) colegulŭ nostru, ca depunêndŭ tótă îngrigirea, să scie, că tu comunicî cu elŭ, *adecă cu Biserica Catolică*.“ [2]) E dreptŭ, că şi alţiî străinî de acéstă Biserică şi-aŭ însuşitŭ numele de catoliculŭ, dar rĕspunde S. Augustinŭ [3]), „vrêndŭ nevrêndŭ, eî, cândŭ vorbescŭ spre a fi înţeleşi de toţi, trebue să numéscă catolică numai pre Biserica catolică, adecă s'o însĕmneze cu acelŭ nume, prin care e cunoscută în tótă lumea.“ — Orî cine altulŭ aşa dară, numai Biserica catolică n'a usurpatŭ titululŭ de catolică, ci ţinŭ pórtă cu mândrie ca pre alŭ sĕŭ propriŭ, şi, după cele înşirate, esclusivŭ şie-şi propriŭ. Şi fiindŭ-că catolicitatea este o însuşire, unŭ sĕmnŭ, prin care se cunósce adevĕrata Biserică catolică, avêndŭ esclusivŭ acestŭ sĕmnŭ, este adevĕrata Biserică a luí Christosŭ. Şi prin urmare unirea cu acéstă S. Biserică este unŭ lucru sântŭ şi absolutŭ necesarŭ. Acum, Părinţii nostri la 1700 aŭ făcutŭ chiar acéstă unire. Prin urmare noí avemŭ totŭ dreptulŭ de a o numí nu numai *unire*, ci şi *Sânta Unire*; şi, mărturisindu-o cu credinţă şi păzindu-o cu tărie contra vrăşmaşuluí, — celorŭ ce-í daŭ numirí chilóde, le vomŭ rĕspunde, după esemplulŭ Apostolilorŭ, că ne mândrimŭ *a suferí ocară pentru Christosŭ!*

Philalet.

[1]) Catech. 18 n. 26.
[2]) ep. 52.
[3]) De vera relig. n. 12.

Comloşulŭ-mare (Diec. Lugoşului), 25 Ian. 1892.

Multŭ Onorată Redacţiune!

La înfiinţarea preţuiteĭ foĭ „Unirea“ m'am obligatŭ a ţiné în curentŭ pre M. O. Redacţiune cu întîmplările maĭ de însĕmnătate din acestŭ jurŭ. Acum vĕdŭ însă, că am promisŭ maĭ multŭ decâtŭ potŭ face. Dar să nu mi-se atribue indolinţă saŭ nepăsare faţă cu binele bisericeĭ şi naţiuniĭ mele, pre carĭ le iubescŭ maĭ multŭ ca pre mine, ci neîmplinirea promisiuniĭ să se ascrie împrejurărilorŭ, în carĭ trăimŭ noĭ greco-catoliciĭ din aceste părţi infectate de sĕrbismŭ, căcĭ totŭ pasulŭ spre înaintare pretinde lupte cu multe sacrificiĭ şi abnegărĭ. Mal de-odată cu înfiinţarea organuluĭ „Unirea“ Dumnedeulŭ celŭ preaînduratŭ ascultândŭ oftările servilorŭ sĕĭ din acéstă parochie de a avé o biserică anumită dedicată cultuluĭ divinŭ, a ascultatŭ aceste oftărĭ şi după preaînţeleptele Sale sfaturĭ a lucratŭ în inimele binefăcătorilorŭ, ca cu ajutorulŭ lorŭ să se aşeḑe acelŭ edificiŭ de multŭ doritŭ, şi să scăpămŭ de nĕcasurile împreunate cu închiriarea de case private, carĭ de altcum nicĭ pre departe nu corĕspundŭ sublimuluĭ scopŭ. Contrariĭ nostri însă în desperare, că nu vorŭ maĭ puté şicană poporulŭ negenaţi, încă dela începutŭ s'aŭ svîrcolitŭ în tóte părţile, ca să împedece edificarea proiectateĭ biserice gr. cat.; nesucceḑându-le însă, acum după ce maĭ mulţi locuitorĭ fruntaşi aŭ părăsitŭ desbinarea grecéscă, rentorcêndu-se în sinulŭ bisericeĭ catolice, aprinşi de mânie aŭ cugetatŭ, că prin conturbarea sacruluĭ cultŭ liturgicŭ chiar în ḑiua de Botezulŭ Domnuluĭ Isusŭ Christosŭ să strice sânteĭ Unirĭ aşeḑându 10 tréscurĭ în apropiarea bisericeĭ cu gurile către acea biserică şi prin desele împuşcăturĭ făcêndŭ aşa sgomotŭ, de pre câteva minute s'a întreruptŭ s. Liturgie. A dóua ḑi preoţiĭ neuniţĭ m'aŭ atacatŭ în casină strigândŭ: Afară cu uniţiĭ, nu ne trebue uniţi, unŭ preotŭ unitŭ este nulă! Încă şi maĭ multŭ, cinstiţiĭ părinţi aŭ amenințatŭ, că mĕ vorŭ tocá în capŭ cu bĕţulŭ dela biliardŭ. Poftimŭ iubire creştinéscă!

Cu ocasiunea consacrărilĭ bisericeĭ din cestiune încă s'aŭ nevoitŭ a ne blamá faţă cu primirea iubituluĭ nostru Archiereŭ. Vĕḑêndŭ însă, că nu li-se sfetesce, s'aŭ lăsatŭ.

Ne acusă de proselitismŭ religiosŭ, pentru-că predicămŭ susŭ şi tare adevĕrurile bisericeĭ nóstre, lăsândŭ fiesce cărnia în voe, ca după placŭ să primésscă saŭ să reiepte. Acésta nu e proselitismŭ, ci împlinirea datorinţeĭ nóstre. Este însă celŭ maĭ mare proselitismŭ, cândŭ unŭ protopresbiterŭ — a-l spune numele nu aflu consultŭ — pretinde dela poporenii sĕĭ a se obligá, că la casŭ cândŭ vorŭ ajunge judĭ comunalĭ, să lucre din resputerĭ la stricarea sânteĭ Unirĭ.

Étă, Domnule redactorŭ, ce lucrurĭ se întîmplă aci între noĭ. Şi apoĭ totŭ noĭ greco-catoliciĭ suntemŭ ceĭ vinovaţi, noĭ ceĭ cu proselitismulŭ, noĭ carĭ voimŭ să provocămŭ certe religióse. Judece ómeniĭ seriosĭ şi nepreocupaţi, şi maĭ pre susŭ de tóte, judece-ne pre toţĭ Dumnedeŭ!

Am aflatŭ de bine a Vĕ notificá acestea, ca să cunósceţi, ce lupte avemŭ să susţinemŭ noĭ pre aci pentru esistinţa bisericeĭ nóstre.

Primiţi asecurarea deosĕbiteĭ stime ce Vĕ păstrezŭ.

Laurianŭ Luca,
parochŭ greco-catolicŭ.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirĭi“ din 1891:

Aŭ solvitŭ. *In Archidiecesă.* Parochia *Abrudŭ,* 7 fl. 41 cr. — Parochia *Felfalăŭ,* 8 fl. 10 cr. — Parochia *Muşca,* 4 fl. 78 cr. — Parochia *Boziaşŭ,* 7 fl. — Parochia *Sâmbotelecŭ,* 5 fl. 90 cr. — Parochia *Sân-Iacobulŭ de Câmp.,* 7 fl. — Parochia *Glogoveţŭ,* 6 fl. 80 cr.

Până acum aŭ încursŭ 924 fl. 22 cr. v. a.

Noutăţi.

Distincţiune. P. O. D. Dr. *Demetriŭ Radu,* parochŭ românŭ gr. cat. în Bucurescĭ şi protopopŭ onorarŭ, este numitŭ asesorŭ alŭ S. Scaunŭ mitropolitanŭ de Alba-Iuliă şi Făgăraşŭ. — Felicitările nóstre cele maĭ sincere.

Din Diecesa Oradeĭ-marĭ. *Denumirĭ. Ioanŭ Mihalca,* parochŭ în Şimandŭ este numitŭ parochŭ în *Medişa; Teodorŭ Dringoŭ,* parochŭ în Borodulŭ mare, este numitŭ parochŭ în *Şimandŭ; Vasiliŭ Tămaşŭ,* administratorŭ parochialŭ în Chenizŭ, este numitŭ administratorŭ parochialŭ în *Giungĭ; Ioanŭ Clintocŭ,* parochŭ în Racova, este numitŭ parochŭ în *Chenizŭ; Ioanŭ Székely,* parochŭ în Tria, este numitŭ parochŭ în *Racova,* éră parochŭ în *Tria* e numitŭ coajutorulŭ din Giungĭ *Andreiŭ Bogdanŭ.*

Din diecesa Gherleĭ. *Denumire.* M. O. şi Cl. D. *Dr. Octavianŭ Domide,* prefectŭ de studiĭ în seminarulŭ episcopescŭ din Gherla, este numitŭ *profesorŭ de teologia dogmatică* în acela-şĭ seminarŭ. — Priméscă tînerulŭ nostru colegŭ felicitările nóstre cele maĭ sincere!

La fondulŭ „Petru Solomonŭ“ — prin colecta Dluĭ *Ioanŭ Suciŭ* învĕţătoriŭ în Căcuciŭ şi Sân-Mihaiŭ aŭ maĭ încursŭ dela: 1. Ioanŭ Suciŭ, învĕţ. 50 cr.; 2. Ioanŭ Grama, not. cerc. în Şerbenĭ 1 fl.; 3. Simionŭ Porutŭ, învĕt. în Hodacŭ 1 fl.; 4. Basiliŭ Albu, învĕţ. în Şerbenĭ 50 cr.; 5. Filonŭ Hărşanŭ, proprietarŭ în Chiheriulŭ inf. 20 cr.; 6. Zacheiŭ Graurŭ, preotŭ în Sidriaşulŭ mare 20 cr.; 7. Teodorŭ Luca, învĕţ. în Sidriaşulŭ mare 20 cr.; 8. Nicolaŭ Radu, cooperatorŭ în Teleculŭ rom. 30 cr.; 9. Alesiŭ Iaţa, învĕţ. în Bĕica rom. 30 cr.; 10. Demetriŭ Moldovanŭ, cooperatorŭ în Chinceşŭ 30 cr.; 11. Vasiliŭ Moldovanŭ, învĕţ. în Chinceşŭ 30 cr.: 12. Iuliŭ Craiŭ, adm. paroch. în Urisiulŭ inf. 30 cr.; 13. Órecine, 30 cr.; 14. Alesandru Lenardŭ, învĕţ. în Chiheriulŭ sup. 30 cr.; 15. Iuliŭ Hărşanŭ, învĕţ. în Chiheriulŭ inf. 30 cr.; 16. Ieremie Popŭ de Harşanŭ, în Chiheriulŭ inf. 50 cr.; 17. Mihailŭ Pascu, învĕţ. în Reghinulŭ săs. 24 cr.; 18. Ioanŭ Olteanŭ, învĕţ. în Habiceŭ 60 cr. Suma fl. 7.34. Primirea acesteĭ sume prin acésta se cuitézá şi se aduce mulţămită marinimoşilorŭ contribuitorĭ.

La olaltă până acum aŭ încursŭ 149 fl. 4 cr.

Blaşiŭ 6 Februariŭ 1892. — *Georgiŭ Munteanŭ,* directorŭ.

Religiunea în armată. Din Viena se anunţă împucurătórea scire, că comandanţilorŭ de trupe ale armateĭ austro-ungare li-s'a datŭ ordinŭ, să îngrigéscă de maĭ marea cultivare a spiritualuĭ religiosŭ atâtŭ între ofiţerĭ câtŭ şi între soldaţiĭ de rîndŭ.

Mulţămită. Onorata societate de asecurare „Transilvania“ din Sibiŭ a dăruitŭ „Reuniuniĭ pompierilorŭ voluntarĭ din opidulŭ Blaşiŭ“ unŭ subsidiŭ de 25 fl. v. a. Primésca onorata societate „Transilvania“ pre calea acésta mulţămita nóstră. — Comanda reuniuniĭ pompierilorŭ voluntarĭ. Blaşiŭ în 9 Februariŭ 1892. *Georgiŭ Vancea,* comand. supr., *Petru Ungureanŭ,* subcomand.

Adunarea generală a institutuluĭ de creditŭ „Patria“ se va ţiné în 1 Martie u. a. c. în localulŭ institutului.

Sir Morell Mackenzie, mediculŭ, care a tractatŭ morbulŭ de gâtŭ alŭ fostuluĭ împĕratŭ germanŭ Fridericŭ III, a reposatŭ în sĕptĕmâna trecută de influenză.

Gimnasiŭ superiorŭ în Gherla. Precum cetimŭ în foile ungurescĭ, oraşulŭ Gherla întru amintirea serbăriĭ de o mie de anĭ dela descălecarea Magiarilorŭ în patria nóstră a hotărîtŭ înfiinţarea uneĭ fundaţiunĭ de dóuĕ sute de miĭ florenĭ cu scopulŭ de a se edificá în Gherla unŭ gimnasiŭ superiorŭ. În Gherla şi acum se află unŭ gimnasiŭ armeno-catolicŭ cu patru clase.

† **Monseniorele Paul J. Palma,** archiepiscopŭ latinŭ de Bucurescĭ, a reposatŭ în Viena la 2 Februariŭ a. c. Înmormîntarea s'a făcutŭ Vineri în 5 a l. c. Date din viéţa reposatuluĭ vomŭ da cu altă ocasiune.

Blanchetele pentru telegrame, ce aŭ să se pună în circulaţiune în luna acésta, facŭ posibilă predarea de depeşe şi la oficiile postale cu carĭ nu-sŭ împreunate staţiunĭ telegrafice. Forma acestorŭ blanchete este ca a cărţilorŭ postale închise. Se scrie întrînsele, ce vré să telegrafeze cineva, apoĭ se ţrimite prin postă până la cea maĭ de aprópe staţiune telegrafică, de unde se telegrafézá la locŭlŭ destinatŭ. Preţulŭ unuĭ blanchetŭ, ce se póte căpétá la tóte oficiile postale, face 31 cr., în care se cuprinde şi taxa uneĭ telegrame de 10 cuvinte. Voindŭ cineva să trimiţă o telegramă maĭ lungă, nu are decâtŭ să lipéscă în partea din lăuntru a blancheteĭ marcele de lipsă.

Balulŭ filantropicŭ aranjatŭ în favorulŭ fonduluĭ pentru ajutorarea studenţilorŭ miserĭ în casŭ de morbŭ, a reuşitŭ fórte bine. Publiculŭ a fostŭ numerosŭ şi alesŭ. La succesulŭ petrecerii pre lângă zelulŭ comitetuluĭ aranjatorŭ, a contribuitŭ fără îndoiélă şi sala cea frumósă a oteluluĭ „Univers“, în care pentru prima dată s'a ţinutŭ acestŭ balŭ. Venitulŭ curatŭ a fostŭ de preste 100 fl.

Balŭ mascatŭ în Blaşiŭ. Industriaşiĭ „germâni“ (saşi? *Red.*) din Blaşiŭ aranjézá în 20 Februariŭ a. c. *unŭ balŭ mascatŭ.* Întrebămŭ: pentru cine şi cu cine? Blaşiulŭ este unŭ centru culturalŭ şi de instrucţiune. Noĭ nu putemŭ decĭ să *lăsămŭ* fără observare o petrecere, care póte să influinţeze păgubitorŭ asupra disciplineĭ şi a educaţiuniĭ scolastice. — Spre orientarea aranjatorilorŭ!

Florĭ de sovinismŭ. „Egyetértés“ după „Szabadság“ din Oradea-mare face cunoscutŭ cetitorilorŭ sĕĭ, că inteligința română din Beiuşŭ va aranjá unŭ balŭ. Se supĕră numitele foĭ, că inteligința română din Beiuşŭ aranjézá balŭ *românescŭ,* şi că învitările la acelŭ balŭ le-a făcutŭ esclusivŭ în limba *română,* ca şi cândŭ nu s'ar aflá în Ungaria, ci în *Olahia,* şi în fine se supĕră, că la acelŭ balŭ aŭ fostŭ învitaţi şi inteligenţiĭ magiarĭ din Beiuşŭ! — Va să ḑică aḑĭ mâne Românilorŭ nu le va maĭ fi permisŭ să-şĭ petrécă *românesce.* Bietele foĭ, rĕŭ le-a maĭ pututŭ apucă influenza!

Spiritulŭ revoluţionarŭ în Rusia ĭea dimensiuni totŭ maĭ marĭ. Acum nu se manifestézá nemulţămirĭ numaĭ între poporaţiunea bântuită de fómete şi frigŭ, ci şi burghesîmea e nemulţămită cu actuala stare de lucrurĭ. Din Petersburg se anunţă, că chiar şi între gardiştiĭ Ţaruluĭ, s'ar' aflá multe persóne suspecte, că ar' conspirá cu revoluţionariĭ, din care causă regimentulŭ de cavalerie alŭ gardeĭ imperiale, în care Ţarulŭ nu maĭ are încredere, va fi translocatŭ din Petersburg la Dorpat. E de însĕmnatŭ, că acestŭ regimentŭ se recrutézá numaĭ din nobilimea înaltă.

Casurĭ de mórte. *Georgiŭ Szilágyi,* par. în Giungĭ (diecesa Oradeĭ-marĭ), asesorŭ consistorialŭ şi vicearchidiaconŭ onor., a reposatŭ în 18 Ianuariŭ 1892 în anulŭ alŭ 78-lea alŭ vieţiĭ şi alŭ 55-lea alŭ preoţieĭ. — *Emanuelŭ Pelle,* parochŭ în Tőke-Terebes (diecesa Oradeĭ-marĭ), a reposatŭ în 24 Ianuariŭ a. c. în anulŭ alŭ 52-lea alŭ vieţiĭ şi alŭ 28-lea alŭ preoţieĭ. — *Simeonŭ Pap,* órecândŭ parochŭ în Recea (diecesa Gherleĭ)a reposatŭ în etate de 77 anĭ. — *Isidorŭ Secaşiŭ,* parochŭ în Orosfaia (Archidiecesă), a reposatŭ în anulŭ alŭ 68-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 39-lea alŭ preoţieĭ. — *Ştefanŭ Hossu,* parochŭ în Silvaşulŭ magiarŭ (Archidiecesă), a reposatŭ în anulŭ alŭ 58-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 34-lea alŭ preoţieĭ.

În vecĭ amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ceva din viéța și despre caractérulŭ lui Schopenhauer.

(Fine).

Tinerețele lui Schopenhauer cadŭ chiar în timpurile agitate ale bătăilorŭ cu Napoleon I. Bonaparte. Mulți tineri germani cu inima arzêndă de iubirea patrieĭ luară atunci de bună voe arma în mână spre a apĕrá patria germână de umilire din partea „usurpatoruluĭ corsicanŭ“. Tinĕrulŭ filosofŭ Schopenhauer însă nu numaĭ că nu ardea de acestŭ doru, ci se temea ca de focŭ, ca nu cumva să fie înrolatŭ la miliție, și cădêndŭ în bătae să se ducă în „Nirwana“ pentru patria și națiunea germână. Pentru aceea mișcá tótă pétra, ca să fie liberatŭ de miliție. Și cum s'ar fi și pututŭ Schopenhauer însufleți pentru patria și națiunea sa germână, cândŭ însu-și a mărturisitŭ fără a roși, că elŭ *„urĕsce națiunea germână, pentru-că e prea próstă, și îĭ este rușine, că se ține de ea“?*

În scăderea și slăbiciunea acésta morală a luĭ Schopenhauer papagaliĭ luĭ de pre la noĭ vĕdŭ o vîrtute, carea se silescŭ a o imitá în credința, că cea maĭ mare parte a publiculuĭ nu va puté să observe, că e numaĭ o măĭmuțare gretósă și de josŭ, ci din potrivă va vedé în ea cine scie ce filosofie înaltă. [1]) Așa „poetulŭ“ luĭ Schopenhauer dela noĭ, decum a făcutŭ cunoscință cu scrierile filosofuluĭ acestuia, n'a maĭ voitŭ să maĭ scie nicĭ de patrie, nicĭ de națiunea română aprópe nimica, deși înaintea ochilorŭ luĭ s'aŭ petrecutŭ luptele eroice dela Plevna, Griviția șcl. N'a voitŭ să scie, căci numaĭ ignorândŭ patria și națiunea putea să fie învĕțăcelŭ fidelŭ alŭ luĭ Schopenhauer. Ba ce e maĭ multŭ, înaintea luĭ *„Românulŭ totŭ înderĕptŭ dă ca raculŭ“*, și principele Românieĭ preste Dunăre și-a apĕratŭ numaĭ *„sĕrăcia și nevoile“*. Cine nu vede în purtarea acésta a „celuĭ maĭ mare poetŭ alŭ nostru“ imitarea cea maĭ ordinară a purtăriĭ scandalóse a luĭ Schopenhauer față cu patria și națiunea sa? Nu ne trebue maĭ multŭ, decâtŭ ca numaĭ dóuĕ generațiunĭ din tinerimea nóstră să se însuflețéscă de scăderile luĭ Schopenhauer din slabele versurĭ ale luĭ Eminescu, și apoĭ atunci ne-ar' plăcé să vedemŭ, ce se va alege de națiunea română.

La 1814 s'a dusŭ Schopenhauer în Dresda, unde la 1818 și-a gătatŭ opulŭ sĕŭ „Die Welt als Wille und Vorstellung“. [2]) Opulŭ la începutŭ n'a fostŭ cetitŭ maĭ de locŭ, și cele maĭ multe esemplare fură folosite ca maculatură. În Dresda încă nu conveniá bucurosŭ decâtŭ numaĭ cu aristocrațĭ, și gustá cu multŭ apetitŭ tóte plăcerile, *„la carĭ aŭ tinerețele dreptŭ“*, de carĭ plăcerĭ n'a abdisŭ nicĭ la bĕtrânețe, cu tóte că bĕtrânețele nu maĭ aŭ *„dreptŭ la ele“*. Modestia și bunacuviință nu ne lasă să spunemŭ maĭ apriatŭ, ce suntŭ plăcerile aceste, *„la carĭ tinerețele aŭ dreptŭ“*. Le-a cântatŭ plăcerile aceste Eminescu cu totŭ cinismulŭ unuĭ filosofŭ pessimistŭ, căcĭ altcum, veḑĭ Dómne! cum ar fi pututŭ fi imitătoriŭ alŭ luĭ Schopenhauer? Le-a gustatŭ și elŭ ca și Schopenhauer, cu acea deosĕbire numaĭ, că luĭ Schopenhauer ca maĭ cu minte nu ĭ-aŭ pusŭ capulŭ, cum i-l'aŭ pusŭ luĭ.

După ce Schopenhauer și-a edatŭ opulŭ amintitŭ, la 1818 se duse la Roma. Aci petreceaŭ maĭ mulțĭ artiștĭ germanĭ, cu carĭ conveniá în fiesce care sĕră în Caffé greco. Cândŭ într'o sĕră însă le dise conaționalilorŭ sĕĭ în față, că *națiunea germână este cea maĭ próstă dintre tóte națiunile din Europa și numaĭ cu aceea le întrece, că nu are nicĭ o religiune*, atunci îlŭ deteră numaĭ decâtŭ afară pre ușe și nu-lŭ maĭ suferiră maĭ multŭ în mijlocŭlŭ lorŭ. Totŭ așa se esprimá și cătră Anglesiĭ și Francesiĭ, ce eraŭ în Roma, așa câtŭ unŭ Francesŭ scandalisatŭ de atarĭ cuvinte dise: *Dacă așĭ avé eŭ o atare părere despre națiunea mea, atunci celŭ puținŭ așĭ tăcé și nu o așĭ descoperĭ niměnuĭ.*

Într'aceea sosì în Roma faïma despre căderea caseĭ comerciale din Danzig, la care mamă-sa își depuse aprópe tótă averea, câtŭ după cădere rĕmase sĕracă cu fia-sa Adela. Schopenhauer însă nu se interesá nicĭ de sórtea mameĭ sale nicĭ de a suroreĭ sale. Nefericirea, ce le-a ajunsŭ pre amêndóuĕ, stîrnirĕ însă în elŭ cugetulŭ, că și cu elŭ se póte întîmplá asemenea! Pentru aceea își propuse, să între în viața practică, să câștige și elŭ ceva, și să nu maĭ trăéscă numaĭ din rentele averiĭ rĕmase dela tatălŭ sĕŭ. Și în 1820 s'a și întorsŭ din Roma în Berlin, unde a căpĕtatŭ o catedră de profesorŭ de filosofie la universitate. Curêndŭ însă părăsì catedra, fiindŭ-că bancele din sala luĭ de propunere rĕmasĕră góle. În Berlin însă nu voì să rĕmână, fiindŭ-că *„eraŭ prea mulțĭ ómenĭ proștĭ“*, ci se duse a dóua órá în țéra citrónelorŭ, în Italia, unde érăși începù a gustá cu multŭ apetitŭ plăcerile, *„la carĭ tinerețele aŭ dreptŭ“*, fără ca să-și facă scrupulĭ din aceea, că în filosofia luĭ învĕță, că în lume nu suntŭ maĭ de locŭ plăcerĭ, ci numaĭ durerĭ, așa câtŭ nu se plătesce a trăĭ într'însa. În gustarea plăcerilorŭ a fostŭ desŭ conturbatŭ de frica de mórte, deși în filosofie învĕță, că numaĭ în „neesistință“ este fericire. Așa pre cândŭ petrecea în Neapolŭ, erupse acolo vĕrsatulŭ, și elŭ numaĭ decâtŭ fugì în Verona, ca nu cumva morbulŭ acesta să-ĭ pună capetŭ esistințeĭ, și să-lŭ ducă în neesistință, unde este „fericirea“. Din Verona însă a fugitŭ preste scurtŭ timpŭ, fiindŭ-că și-a băgatŭ în capŭ, că a trasŭ pre nasŭ tăbacŭ înveninatŭ, și acela póte să-lŭ ducă de nasŭ în „Nirwană“. Ba pentru lumea asta nu s'ar fi lăsatŭ să-lŭ radă vre-odată barbierulŭ, ca nu cumva să-ĭ taĭe grumazulŭ pentru a-lŭ face „fericitŭ în neesistință“.

Din Italia se rentórse maĭ de multe orĭ în Berlin spre a cercá, să umplă cumva de ascultătorĭ bancele saleĭ sale de prelegerĭ. Tóte încercările ĭ-aŭ fostŭ însă zădarnice. La 1831 fiindŭ în Berlin, erupse colera, și elŭ a fostŭ celŭ dintâiŭ, care de frica colereĭ a fugitŭ în Frankfurt, unde a petrecutŭ până la mórte fără de a maĭ umblá după profesură.

În Frankfurt trăiá de totŭ retrasŭ, fiindŭ-că „diferința între elŭ și ceĭalalțĭ ómenĭ“ erá după dis'a luĭ „mare ca distanța între stelele fixe și pămêntŭ“, și orĭ ce contactŭ cu ómeniĭ îlŭ considerá de „contaminare“. Pentru aceea erá și câtŭ se póte maĭ durŭ în tóte moravurile și manierele sale față cu ómeniĭ. Pre o femee bĕtrână așa o a isbitŭ odată, câtŭ ĭ-a frântŭ mâna drépta, prin ce a devenitŭ neaptă de lucru. Casulŭ a ajunsŭ la procesŭ, și filosofulŭ fù judecatŭ, ca să o alimenteze tótă viéța. Biata bĕtrână nu murì decâtŭ după 20 de anĭ, și așa Schopenhauer a trebuitŭ să o alimenteze 20 de anĭ, deși se nĕcăjise de mórte, că chiar nicĭ „îngerulŭ negru alŭ colereĭ“ nu o duse. Cândŭ murì bĕtrâna, atunci filosofulŭ plinŭ de bucurie scrise pre ședula de morțĭ: *„Obit anus, abit onus“*.

Principiulŭ moralŭ supremŭ alŭ luĭ erá, că acela este omulŭ celŭ maĭ bunŭ, care face maĭ puțină deosĕbire între sine și ceĭalalțĭ, din potrivă celŭ maĭ rĕŭ este, care face deosĕbirea cea maĭ mare. Cu tóte aceste pentru elŭ toțĭ ceĭalalțĭ ómenĭ eraŭ *„brósce“* și *„vipere“*, ér ceĭalalțĭ filosofĭ germanĭ *„șarlatanĭ“, „născocitorĭ de nebunĭ“, „capete ordinare“* și maĭ scie Dumneḑeŭ ce, precândŭ elŭ erá *„celŭ maĭ mare filosofŭ“, „filosofulŭ care a datŭ în laturĭ vĕlulŭ necunoscutuluĭ maĭ multŭ ca orĭ ce muritoriŭ“*.

Pentru elŭ tóte nisuințele ómenilorŭ după orĭ ce bunătățĭ eraŭ nebunie, căcĭ lumea acésta nu este vrednică, să petrécă omulŭ într'însa, saŭ se cerce bunătățile eĭ. Cu tóte aceste însă cândŭ auḑiá nóptea numaĭ ceva larmă, săriá numaĭ decâtŭ din patŭ și-și cercá sabia și pistolulŭ, ce-lŭ ținea tot-deuna umplutŭ. Baniĭ îĭ ascundeá prin epistole vechĭ și prin cărțĭ, ér aurulŭ și-lŭ ținea ascunsŭ sub călămarŭ, așa câtŭ hoțiĭ, de carĭ avea așa mare temere, și dacă ar' fi întratŭ la elŭ în casă, nu ar' fi sciutŭ, unde să-ĭ cerce baniĭ. Țevile de pipă și-le ținea totŭ închise, ca nu cumva să i-le învenineze cineva, cu tóte că niměnuĭ nu-ĭ treceá așa ceva prin minte. Cu unŭ cuvîntŭ nicĭ filosofulŭ celŭ maĭ optimistŭ nu se legá așa multŭ de lume și de bunătățile eĭ ca elŭ, filosofulŭ, ce propunea disprețulŭ lumiĭ cu tóte bunătățile eĭ.

În tótă viéța luĭ nu a iubitŭ nicĭ o ființă, decâtŭ pre cânele sĕŭ, la care îĭ dede numele indianŭ *„Atma“* = sufletulŭ lumiĭ, și o moĭmă, în care i-se părea, că vede pre străbunulŭ némuluĭ omenescŭ.

De sănĕtatea trupéscă pre lângă totŭ pessimismulŭ s'a îngrigitŭ altcum fórte multŭ, și sperá, că va ajunge celŭ puținŭ 90 de anĭ. Cu tóte aceste însă cândŭ erá de 72 anĭ, căḑù pre patŭ morbosŭ. Chinuitŭ pre patulŭ durerilorŭ strigá totŭ mereŭ: Oh Gott! Mein Gott! Auḑindu-lŭ mediculŭ îlŭ întrebá: *„Dară dle, maĭ este în filosofia dtale locŭ și pentru Dumneḑeŭ?“* La aceste răspunse filosofulŭ: *„O! Filosofia mea nu este de ajunsŭ în morbŭ, și dacă voiŭ maĭ fi odată sănĕtosŭ, va fi altcum!“* Fiindu-ĭ maĭ bine, s'a sculatŭ din patŭ, și după câteva ḑile stândŭ în feréstră în 20 Sept. 1860, acela-și medicŭ ĭ-a adusŭ aminte de promisiunea făcută, cândŭ zăcea în patŭ, și ĭ-a amintitŭ numele Mântuitoriuluĭ Isusŭ Christosŭ. Atunci filosofulŭ s'a mâniatŭ și s'a retrasŭ în casă fără a maĭ ḑice nicĭ unŭ cuvîntŭ. În ḑiua aceea sara și murì Schopenhauer mórte repentină.

Ast-felŭ a trăitŭ, și așa a fostŭ filosofulŭ acela desperatŭ și pessimistŭ, care a ajunsŭ la noĭ educătoriŭ alŭ tinerimiĭ! Într'însulŭ s'aŭ adeveritŭ cuvintele genialuluĭ conte de Maistre, *„că fără de credință nu este nicĭ o bucurie adevĕrată și stătornică în viéță și nicĭ o mulțămire a sufletului. Chiar bărbațiĭ ceĭ maĭ talentațĭ simțescŭ maĭ multŭ miseria vieții, după ce aŭ ajunsŭ prada necredinței. Înzădarŭ își cercă mulțămire în sciință și artă, tótă ostenéla și lucrulŭ lorŭ este fără scopŭ și fără plăcere. Urîtulŭ de viéță le cresce cu etatea, ér capetulŭ vieții le este lipsitŭ de orĭ ce mângĕere, câte odată chiar teribilŭ și desperatŭ. S'ar puté scrie o apologie a creștinismuluĭ din viéța atarorŭ bărbațĭ, dintre carĭ ceĭ maĭ mulțĭ nu s'aŭ genatŭ a-și mărturisĭ nefericirea și desperarea“*. [1]) Ĕră sistemulŭ filosoficŭ alŭ luĭ Schopenhauer, escugetatŭ cu destulă agerime, prea nimeritŭ îlŭ asemenă Jean Paul cu laculŭ celŭ melancolicŭ din Norvegia, la care de stâncile cele multe din jurŭ nu ajunge nicĭ cândŭ sórele, preste care nu sbóră nicĭ o pasĕre, și nu se rostogolesce nicĭ unŭ valŭ, ér poetulŭ Amyntor îlŭ caracterisézà prea frumosŭ prin versurile:

Im Feuerwerk, das deinem Kopf entsprüht,
So farbenreich, fehlt die centrale Sonne,
Der Hoffnungsstern, dem zagenden Gemüth
Der Allbarmherzige, unseres Daseins Wonne.

Dea Dumneḑeŭ, ca precum a întratŭ filosofulŭ acesta în scurtŭ timpŭ în literatura nóstră, în timpŭ totŭ așa de scurtŭ să și dispară, și tinerimea nóstră să-și cerce airea nutremîntŭ.

---

[1]) Dovadă este panegirulŭ dluĭ Vulcanŭ din »Familia« scrisŭ cu ocasiunea morțiĭ luĭ Eminescu. Slăbiciunea acésta a luĭ Schopenhauer imitată de Eminescu este ridicată acolo la rangulŭ de nu sciŭ ce însuflețire pentru ideĭ universale. Risum teneatis!

[2]) Lumea ca voință și representațiune.

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de Fernan Caballero.

(Continuare.)

VI.

Femea, la care Dolores mergea din cândŭ în cândŭ, erá o vĕduvă, care iubiá pre Lorenzo. Ea cercá mereŭ ocasiune de a întrá în casa mătușiĭ Melchioră orĭ de a chemá pre Lorenzo la casa sa.

[1]) Lettres pg. 27.

Acesta, așa cum erá dela firea sa aspru și durŭ, respingea tóte invitările eĭ într'unŭ tonŭ neprietinosŭ, deși vĕduva aceea erá nu numaĭ tinĕră și plăcută, ci și avută. Chiar avuția acésta îlŭ făcea pre Lorenzo totŭ maĭ neînduplecabilŭ de a consimți cu planulŭ eĭ.

Chiar în ḑiua, în care erá să fie înrolarea, Lorenzo avea să-ĭ ducă o coșarcă cu pepeni. După ce a făcut'o, voiá să se depărteze, dar tinĕra vĕduva îĭ dise:

„Mi-se pare, că acum aĭ să fiĭ soldatŭ."

„Ce să facŭ, vĕdŭ eŭ bine, că norocululŭ mĭ-a întorsŭ curêndŭ spatele."

„Sciĭ ce? Dar dacă ți-ar dá cineva banĭ, ca să te rescumperĭ?"

La auḑulŭ acestorŭ cuvinte inima îĭ palpitá, ca și cum unŭ curentŭ electricŭ ar trece prin totŭ trupulŭ luĭ.

„Cunóscețĭ dóră pre cineva, care ar fi aplicatŭ, să-mĭ dea atâța banĭ?"

„Se înțĕlege că cunoscŭ, și încă pre cineva, care ți-ĭ dă de cinste?"

Lorenzo a priceputŭ acum totŭ planulŭ vĕduveĭ. Bucuria, ce o simțise maĭ înainte, s'a stinsŭ întocmaĭ ca o lampă, ce o sufli, și fața luĭ a luatŭ érăși espresiunea de maĭ înainte.

„Ce-ĭ? Ce ḑicĭ la asta, Lorenzo? .... Chiar așa de înfiorătóre e propunerea mea, câțŭ eștĭ nevoitŭ să facĭ o față ca ceriulŭ din Decembre? Vorbesce, rogu-te?"

„Vĕ rogŭ, Sennoră, ĭertațĭ, eŭ nu o potŭ primí. Sciți vorba: Celŭ ce primesce daruri, trebue să mulțăméscă pentru ele?"

„Of, Dómne! Nu fi așa de șuchiatŭ! Nu-ți fie așa de rușine, căcĭ dóră pentru tóte este lécŭ în lume, numaĭ pentru mórte nu. Lasă rușinea la o parte și . . . fiĭ puținŭ maĭ înțĕleptŭ . . . Tu sciĭ bine, că repausatulŭ meŭ Juan mĭ-a lăsatŭ casa asta cu cuptoriulŭ de coptŭ pâne și cu brutăria de lângă ea. Și acum nu-mĭ maĭ trebuesce fără numaĭ unŭ omŭ, care să conducă afacerile mele, unŭ omŭ, de care chiar așa am lipsă, precum aĭ lipsă și de mâncare beutură, ca să străescĭ. Elŭ ar avé puținŭ de lucru. Ce ḑicĭ, n'aĭ puté să fiĭ omulŭ acela?"

„La brutărie nu mĕ pricepŭ de locŭ, Sennoră?"

„Apoĭ elŭ mia lăsatŭ și o măierișteplină cu vite de tăiatŭ, cu vițĕĭ de câte o lună, taurĭ de câte doĭ treĭ anĭ . . . "

„Nu sciŭ umblá cu vitele, Sennoro."

„Și pre lângă tóte acestea elŭ mĭ-a maĭ lăsatŭ și o sumuliță frumósă de banĭ."

„Ce are de-a face?"

„Ce are de a face? Tu ĭ-aĭ puté chivernisí."

„Ba nu, Sennoră, le voiŭ da pace, căcĭ nu mĕ pricepŭ nicĭ la chivernisirea banilorŭ," ḑise Lorenzo gătându-se de plecare. „Șĭ-apoĭ în sfârșitŭ n'așĭ vré să ieaŭ asupra mea o respundere așa de grea. Cu câtŭ cine-va are maĭ puține oficiĭ, cu atâta-ĭ maĭ mică și responsabilitatea."

„Tóte aceste, ce le-aĭ ḑisŭ până acuma, îsŭ numaĭ nisce copilăriĭ. Dar înțĕlege-mĕ odată, că n'aĭ decâtŭ să ḑicĭ o vorbă, și tóte acestea vorŭ fi ale tale."

„Dar ascultă, Sennoră, că nu-mĭ trĕbue nicĭ o avere," respunse Lorenzo eșindŭ și urmându-și repede drumulŭ.

„De câtdŭ îsŭ, n'am maĭ vĕḑutŭ unŭ nătângŭ ca ăsta," ḑise brutărésa printre dințĭ.

Ea credea tare, că Lorenzo va primí dela ea banĭ, ca să se scape de miliție, și așa lŭ va câștigá. Dar se înșelase amarŭ.

Și precum prin orașele maĭ micĭ și prin sate orĭ ce vorbă se lațesce iute pre la toțĭ, firesce maĭ adausă și maĭ înmulțită, așa ajunse iute și vestea despre cele ce se petrecuseră între Lorenzo și între vĕduva în casa luĭ Lopez, — se înțelege că într'o edițiune îmbogățită.

Unchiașulŭ Mateo nu voia să-ĭ dea totŭ lucruluĭ nicĭ o importanță, mătușa Melchiora își perdea capulŭ de nĕcăjită ce erá, ér Dolores erá chinuită rĕŭ.

„Dreptu-ĭ, Lorenzo," ḑise mătușa Melchiora tinĕruluĭ, „dreptu-ĭ, că vĕduva a voitŭ să-ți pună la dispositie banĭi, cu carĭ te-aĭ fi pututŭ scăpá dela miliție?"

„Ce vorbescĭ Dta?"

„Se ḑice, că ea ar fi voitŭ să-ți dea banĭi, de carĭ aĭ fi avutŭ trebuință."

„Să-mĭ dea . . . și de unde? Îĭ dă dóră mâna?"

„Nu să ți-ĭ dea de totŭ, numaĭ să ți-ĭ împrumute."

„Să-mĭ împrumute? Cine împrumută, aștéptă și camătă."

„Eĭ bine, dar nu vreĭ să-ĭ primescĭ ofertulŭ?"

„Nu!"

„Așa ceva-ĭ frumosŭ dela elŭ," ḑise unchiașulŭ Mateo, „e frumosŭ dela elŭ, că nu vre să ieaŭ nimica împrumutŭ. Căcĭ elŭ fiindŭ unŭ simplu lucrătoriŭ, cine scie câtdŭ ĭ-ar puté plătí. Șĭ-apoĭ unŭ porcŭ luatŭ pre așteptare grohăesce totŭ anulŭ."

„Dar ascultă, fĕtulŭ meŭ Lorenzo," începù ér mamă-sa. „Ea s'ar măritá bucurosŭ după tine. Respingĭ tu și norocululŭ acesta?"

„Cine ḑice, că ea s'ar măritá după mine? Ómeniĭ pismoșĭ, carĭ vĕḑêndu-o, că-ĭ avută și frumósă, le e nĕcaș, că nu potŭ ajunge la averea eĭ," și cu vorbele acestea Lorenzo se așéḑă pre o laviță, în vreme ce ceĭlalațĭ membri aĭ familieĭ, stându în cercŭ lângă uş̦e, deplângeaŭ sórtea celorŭ doĭ frațĭ.

Lorenzo nu observase, ce impresiune chinuitóre a produsŭ ofertulŭ vĕduveĭ asupra Doloreĭ. Elŭ își răzimase capulŭ de părețele caseĭ și privindŭ spre ceriŭ începù a cântá încetŭ, dăr precisŭ cu o vóce plăcută una dintre poesiile poporale de iubire, carĭ prin modulările lorŭ simple și totuși originale și prin desele schimbărĭ de tonŭ producŭ o adêncă impresiune asupra inimeĭ fiesce căruĭ spaniolŭ.

Cântarea se părea, că erá îndreptată stelelorŭ, dar ea erá îndreptată către Dolores, carea nu scăpá nicĭ o silabă din textulŭ eĭ, nicĭ unŭ tonŭ din melodia eĭ, și amêndóuĕ îĭ atingeaŭ deodată și urechile și inima . . .

(Va urmá.)

Diverse.

Trichina. Așa se numesce unŭ verme, a cărui lungime nu trece preste 5 mm. Cam pre la anulŭ 1830 fù aflatŭ primădată în musculătura (carnea) unuĭ omŭ din Anglia. Ca parasitŭ trăesce în intestinele omuluĭ și a unorŭ animale de casă. Stăpânulŭ adevĕratŭ însă îĭ este cloțanulŭ. În musculătura acestuia trăesce învĕlitŭ într'o crustă (căsulie) de varŭ și așteptă ocasiunea pentru a se desvoltá maĭ departe. Porculŭ, precum sciutŭ este, nu e alegătoriŭ, elŭ mâncă și cloțanĭ, și așa din întîmplare mâncă și câte unŭ cloțanŭ, care este trichinosŭ. Ast-felŭ trichina ajunge în stomachulŭ porculuĭ, unde sub influința acidduluĭ hydrochloricŭ căsulia de varŭ i-se topesce, trichina scapă din închisóre și începe a cresce. După o viĕță de 4—5 sĕptĕmânĭ pere lăsându în urma sa de multe orĭ și 200 de puĭ viĭ (vermuleți), carĭ fiindŭ fórte micĭ, deodată cu alte materiĭ nutritóre străbatŭ prin părețiĭ intestinelorŭ, se amestecă cu sângele și prin acesta ajungŭ apoĭ în carnea întrégă. Precum a ajunsŭ trichina din cloțanŭ în carnea de porcŭ, așa ajunge și în omŭ cu carnea porculuĭ, dacă nu este bine friptă orĭ fértă. În numĕrŭ maĭ micŭ nu e periculósă, pentrucă dacă ajunge în musculatură, fiesce care individŭ se învĕlesce în crusta de varŭ și trăesce maĭ mulțĭ anĭ fără de a dá semne de viață saŭ de a se puté desvoltá maĭ departe. Dacă ajunge însă în numĕrŭ maĭ mare, causéza ferbințelĭ, durerĭ marĭ și chiarŭ și mórte. Ca multe altele, probabilŭ că și acestŭ morbŭ din țĕrĭ străine a ajunsŭ la noĭ. În Ungaria pân'acum fórte puține (dóra numaĭ 2) casurĭ suntŭ cunoscute. Unulŭ în anulŭ trecutŭ a fostŭ descoperitŭ la spitalulŭ din Cluş̦iŭ prin renumitulŭ profesorŭ de universitate Dr. Genersich. Individulŭ, în musculatura căruia s'a aflatŭ trichina, nice odată n'a trecutŭ granițele Ardéluluĭ. Airea dar' nu s'a pututŭ inficia, decâtŭ aicĭ. Genersich a cercatŭ decĭ după causă și a esaminatŭ 183 cloțanĭ, dintre carĭ în 12 a și găsitŭ trichina. Așadară la noĭ în Ardélŭ se află trichină. Pentru precauțiune să se frigă orĭ férbă carnea de porcŭ bine. Căldura mare face, să plesnéscă crusta de varŭ, și trichina pere.

Alcoholulŭ. Pentru ilustrarea celorŭ ḑise în articolulŭ nostru de fondŭ étă unele date despre consumarea alcoholuluĭ în deosĕbitele țĕrĭ: În *Germânia* pre fiesce care persónă se vinŭ la anŭ câte 5 ½ litre de beutură alcoholică; în *Dania* câte 18 litre; *Austro-Ungaria* maĭ bine de 6 litre. În Germânia s'aŭ făcutŭ observărĭ fórte amĕnunțite referitorŭ la efectulŭ alcoholuluĭ. Efectele suntŭ îngrozitóre. În Prusia aŭ muritŭ în anulŭ 1877 în urma morbuluĭ delirium tremens 1165 persóne, între carĭ 88 femeĭ, ér în anulŭ 1886 aŭ muritŭ totŭ în morbulŭ numitŭ 1334 persóne, între carĭ 121 femeĭ. Numĕrulŭ sinuciderilorŭ urmate din consumarea necumpĕtată a alcoholuluĭ în anĭĭ 1873—76 a fostŭ 327, ér în anulŭ 1885 deja *603*. Dintre 32.837 deținuți în temnițele imperiulŭ germânŭ aprópe jumătate (47·7%) aŭ fostŭ bețivĭ. S'a demustratŭ maĭ departe cu cifre, că împreună cu crescerea consumuluĭ de alcoholŭ cresce și numĕrulŭ crimelorŭ, și întorsŭ. Astfelŭ în Șvedia, unde consumulŭ alcoholuluĭ a scăḑutŭ la fiesce care persónă dela 46 litre la 7, a scăḑutŭ în proporțiune și numĕrulŭ crimelorŭ.

Numĕrulŭ confesiunilorŭ din lume. Anglesulŭ Simons, care înșiră confesiunile după alfabetŭ, ḑice, că ar' fi la 700, dar concede și elŭ, că vorŭ maĭ esistá confesiunĭ, despre carĭ dînsulŭ nu are cunoscință.

Casurile de nascere și de mórte — după calcululŭ unuĭ medicŭ — se întîmplă maĭ desŭ dela meḑulŭ nopțiĭ până la rĕvĕrsatulŭ ḑileĭ. Dintre 1000 casurĭ de mórte cadŭ pre restimpulŭ acesta 421, înainte de amédĭ 230, după amédĭ 178, și 171 séra până la meḑulŭ nopțiĭ. Dintre 1000 de nascerĭ 312 cadŭ între órele 12—6 nóptea, 249 înainte de amédĭ, 186 după amédĭ și 253 séra.

Mâncarea ca luxŭ. Civilisațiunea modernă se póte lăudá cu maĭ mulțĭ flămânḑitorĭ de profesiune, ca Succi, Merlatti și alte celebrități de soiulŭ acesta, pre toțĭ însă vo-esce a-ĭ întrece în arta de a flămânḑí o Miss Nelson, sosită nu de multŭ din America la Paris. Ea ḑice despre sine, că și lunĭ întregĭ póte să nu mânânce nimica, numaĭ să bea pre ḑi câte unŭ păharŭ de beutură, ce și-o pregătesce însă-și. Cum se pregătesce acea beutură miraculósă, până acum e unŭ secretŭ alŭ mademoiselleĭ Nelson; ea însă e maĭ marinimósă decâtŭ alțĭ flămânḑitorĭ și promite, că va descoperí secretulŭ și altora, învĕțându-ĭ arta de a nu maĭ mâncá numaĭ de luxŭ, și crede a face mare serviții ómenilorŭ sĕracĭ prin descoperirea sa. Ni-se pare, că ceĭ maĭ mulțĭ sĕracĭ se pricepŭ de minune la arta de a flămânḑí și nu maĭ aŭ lipsă, să o învețe dela Miss Nelson.

Economie.

Pivnița umedă, în care se încuibă și mucedéla, e tot-deuna rea și are o influință stricăciósă asupra vinului, cu deosébire când acesta se trage. Fiindu-că fiesce cine trebue să se foloséscă de pivnița, ce o are, mai alesu dacă n'are mijlóce de a-și face o altă pivniță mai bună, — se recomandă, ca pivnițele umede și mucede cu 2—3 dile înainte de a se trage vinulu să se afume bine cu puciósă. Luămu adecă pétră puciósă, punemu jeraticu pre unu pleu în mijloculu pivniței, și după ce amu astupatu bine ferestile și tóte ventilațiunile, punemu puciósă pre jeraticu și eșindu repede afară închidemu și ușa pivniței. Fumulu acesta omóră bureții și curăță aerulu din pivniță. Înainte de a intrá acum în pivniță, desfacemu ferestile și ventilătórele precum și ușa, și numai după ce s'a aerisatu de ajunsu, se póte începe trasulu vinului.

Pentru ce dorimu érna néuă. Néua, acești aburi de apă înghețați în aerŭ, e iubită multu de plugari, pentru că ea acoperindu cu o mantea scutitóre sěmĕnăturele de tómnă, le feresce de gerŭ, fiindu-că sub nea e mai caldu ca afară. Pre lângă aceea ninsórea servesce și ca o mică îngrășare pentru holdele nóstre; și ori câtu de mică ar' fi cantitatea de amoniacu și de accidu azoticu, ce ea adună din atmosferă pentru a o da pământului, nu e de despretuitu.

Acestea și altele suntu cause destulu de însĕmnate, pentru cari cu totu dreptulu dorimu néua, de órece cu câtu holdele nóstre voru fi érna mai bine acoperite cu néuă, cu atâtu va fi și recólta mai bună.

Diferitele feluri de beuturi. *Apa* e cea mai principală beutură recoritóre, numai nu trebue să o bemu prea rece. — *Caféua négră* strică fața și somnulu, după prându însă e plăcutu și te deștéptă. — *Ciaiulu* stimuléză sistemulu nervosu, creriĭ, năduşirea, urinarea și mistuirea. — *Berea* e recoritóre, hrănitóre, dar se mistue mai greu ca vinulu. — *Vinulu* înveselesce inima și mintea. Vinulu nou adese ori e nesănĕtosu. — *Lichiorurile,* spirituósele nu suntu hrănitóre. dar escită momentanu puterile vitale și stomachulu. Se nu se bea însă nici odată pre nemâncate.

Câte grădini botanice suntu în lume. După unu raportu alu societății de horticultură din Montreal ele suntu astfelu împărțite: Austro-Ungaria 13, România 2, Francia și coloniile ei 25, Anglia și Irlanda 12, coloniile angleze 27, Germânia 34, Italia 33, Rusia și Siberia 17, Scandinavia 7, Belgia, Holanda și coloniile ei, Spania și coloniile ei câte 5, Statele unite 5, Danemarca 2, Brasilia, Chili, Egiptu, Grecia, Iaponia, Sêrbia, câte 1. Cu totulu suntu în lume 197 grădini botanice întreținute de statu, de comune sau de amêndóue, precum și de donatori.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Până acum nu s'a observatu, să fi peritu sĕmĕnăturele de tómnă. Ningêndu Mercurĭ, pământulu e bine acoperitu cu néuă.

Tîrgulu de bucate din Budapesta. Circulațiunea numai în grâu a fostu mai mare ca în sĕptĕmâna trecută. *Grâu curatu* s'a vîndutu maja m. cu fl. 10.10—10.30. *Sĕcară* s'a vîndutu de totu puțină, maja metrică cu fl. 9.85—10.15. *Ovĕsulu* s'a oferitu multu, dară a fostu slabu cercetatu, în urma căreia i-a scăduțu prețulu cu 10 cr., s'a vîndutu maja m. cu fl. 6.00—6.30. *Cucuruzulu* s'a plătitu mai bine ca în sĕptĕmâna trecută, s'a vîndutu maja m. cu fl. 5.58—5.70. *Prunele* s'au vîndutu maja m. cu fl. 12.50—13.00, éră lictarulu cu fl. 14.50—16.20.

Tîrgulu de rîmători dela Steinbruch. S'au plătitu pentru rîmători *unguresci* aleși tineri greĭ 47—48 cr., bĕtrâni 43—44 ½ cr., marfă *țĕrĕnéscă* 44—45 cr., *sêrbesci* 43—44 cr. la kg. curatu.

Bursa de Budapesta.

Din 10 Febr. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	107.90
« « hârtie « 5%	102.70
Împrumutulu căilorŭ ferate ung.	116.75
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	100.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (3-a emisiune).	—.—
Bonurĭ rurale ung.	93.50
« « croato-slavóne	—.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vinŭ	—.—
Obligățiunile desp. regaliilorŭ	98.50
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	140.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	134.—
Renta de hârtie austriacă	102.75
« « argintŭ austriacă	94.50
» « aurŭ austriacă	111.50
Losurile austr. din 1860.	140.—
Acțiunile banceĭ austro-ungare	1042.—
« « de creditŭ ung.	330.50
« « « « austr.	—.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.58
Napoleon-d'orĭ	9.36
Mărcĭ 100 imp. germâne	57.80
Londra 10 Livres șterlingĭ	118.15

Editorŭ și redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Nr. 368—1892. (6) 1—2

Escriere de concursŭ.

Pentru unu stipendiŭ de 35 fl. din Fundățiunea „Cercului Orĕștieĭ" se escrie prin acésta concursŭ cu terminulŭ până în 15 Martiŭ a. c. st. n.

La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge numaĭ aceĭ studenți români greco-catolicĭ, cari cercetézĕ *gimnasiulŭ românŭ greco-catolicŭ din Blașiŭ* orĭ vre-o *academie de drepturĭ și suntŭ născuți în vre-una din comunele următóre din cercului Orĕștieĭ,* și anume: Șibotŭ, Orĕștióra-de-josŭ, Balomirŭ, Bințințŭ, Berĭĭ, Cióra, Vinerea, Orĕștióra-de-susŭ, Gridŭ, Ghialmarŭ, Castĕŭ, Dâncu-micŭ, Ocolișulŭ-micŭ, Totia-mică, Costescĭ, Cudșirŭ, Jeledinți, Ludeșcĭ, Măgura, Martinescĭ, Buciumŭ, Dâncu-mare, Totia-mare, Spinĭ, Pricazŭ, Petriniŭ, Pischințŭ, Repașŭ, Romosŭ, Romoșelŭ, Sibișelulŭ-vechiŭ, Serĕca, Tămășésca, Tărtăria, Turdașŭ, Turmașŭ, Vaĭdeiŭ, Simeria.

Concurenții se vorŭ adresá la subscrisulŭ Ordinariatŭ, și aŭ să alăture la cererile lorŭ: carte de botezŭ, atestatŭ de frecuentare și atestatŭ scolasticŭ despre progresulŭ făcutŭ în primulŭ periodŭ respective semestru alŭ anuluĭ scolasticŭ 189½. Cererile, cari vorŭ sosí mai târdiŭ de 15 Martiŭ a. c., nu se vorŭ luá în considerațiune.

Blașiŭ, din ședința consistorială ținută în 2 Februariŭ 1892.

Ioanŭ Vancea,
Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ de Alba-Iuliă.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale împ. și reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietarinlŭ primeĭ fabricĭ ungare de mașine și recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneĭ preaonoraților domni preoți

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

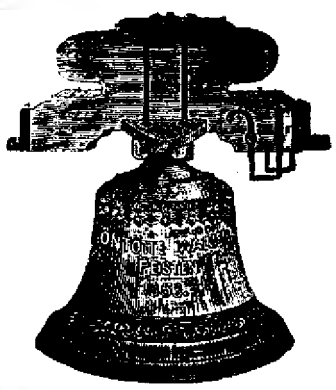

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 5—52

Preliminare de spese și Preț-couranturĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ și franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la espositiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 3—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la espositiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomândŭ cu prețurĭ de cele mai convenabile și în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoțescĭ și **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru bisericĭ și reuniuni. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompieri, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ și de pompe funebre.

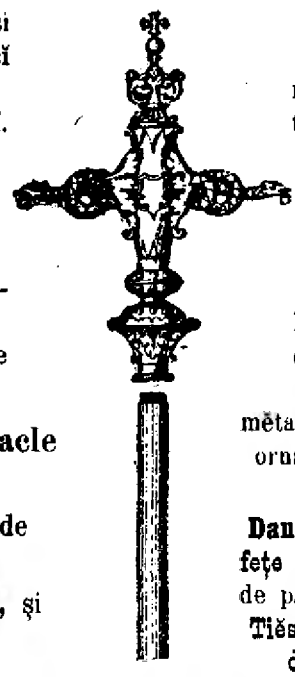

Candelabre, racle și **potire, luminarie** de **parete** și de **altariŭ,** și **candele.**

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestimintelorŭ besericescĭ, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ și de mĕtasă, precum și de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucĭ** de părete și de scólă. **Tiĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifuri de prețuri și preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicațiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în **Blașiŭ**.

Anulŭ II. Blașiŭ 20 Februariŭ 1892. Numĕrulŭ 8.

Vițiulŭ alcoholuluĭ în poporulŭ nostru.

*** Amŭ amintitŭ în numĕrulŭ trecutŭ daunele materiale, morale și sanitare, ce le causézĕ vițiulŭ alcoholuluĭ în poporulŭ nostru. Daunele acestea suntŭ așa de marĭ și însĕmnate, câtŭ trebuescŭ să-lŭ punĕ pre gânduri pre orĭ ce binesimțitorŭ față cu poporulŭ nostru. Pentru aceea trecemŭ acum la causele acestuĭ vițiŭ și la mijlócele cele maĭ potrivite pentru delăturarea luĭ.

Poporulŭ nostru dela sate este lucrătoriŭ de pămêntŭ, și așa se ocupă cu lucrulŭ celŭ maĭ greŭ, cu lucrulŭ câmpuluĭ. Cu câtŭ însă lucrulŭ cuĭva este maĭ greŭ, cu atâta maĭ multe sucurĭ din trupulŭ luĭ se consumă, și cu atâta are lipsă maĭ mare de mijlóce stimulătóre, carĭ să-ĭ suplinéscă sucurile mistuite și prin acésta muschiĭ să-ĭ țină încordați, ca să-și pótă împlini lucrulŭ. Celŭ maĭ bunŭ și maĭ firescŭ mijlocŭ stimulătoriŭ pentru lucrătoriŭ este unŭ nutremîntŭ bunŭ. De unde dacă omulŭ lucrătoriŭ are unŭ nutremîntŭ bunŭ și regulatŭ, atunci își póte împlini lucrulŭ, fără să maĭ aĭbă lipsă de alte mijlóce stimulătóre, maĭ alesŭ fără să aĭbă lipsă de alcoholŭ ca mijlocŭ stimulătoriŭ. Chiarŭ din potrivă stă lucrulŭ cu muncitoriulŭ, ce are unŭ nutremîntŭ slabŭ. Nutremîntulŭ slabŭ nicĭ nu-ĭ póte suplini sucurile mistuite, nicĭ nu-ĭ póte ținé muschiĭ în încordare neîncetată, cum poftesce lucrulŭ, ce are să-lŭ îndeplinéscă. De aceea lucrătorĭ de aceștia în lipsa unuĭ nutremîntŭ bunŭ alérgă la stimulantulŭ alcoholuluĭ, căcĭ alt-cum n'ar fi capabilĭ de lucru. Cu câtŭ alérgă însă maĭ desŭ la stimulantulŭ alcoholuluĭ, cu atâta aŭ lipsă maĭ puțină pe nutremîntŭ bunŭ. De aceea pătimașiĭ de vinarsŭ, precum sciutŭ este, mâncă fórte puținŭ și se îndestulescŭ și cu bucatele celea maĭ primitive și maĭ puținŭ nutritóre.

Causa cea dintâiŭ și cea maĭ de frunte a vițiuluĭ alcoholuluĭ are să se cerce decĭ în împrejurarea, că poporulŭ ignorându mijloculŭ stimulătoriŭ naturalŭ, carele este nutremîntulŭ bunŭ, de care are lipsă spre a putĕ lucrá, alérgă la mijloculŭ stimulătoriŭ nefirescŭ alŭ alcoholuluĭ.

De aci dela sine urméză, că fiindŭ vorbă de desvĕțarea poporuluĭ nostru de beutura vinarsuluĭ, lucrulŭ de capetenie este, că maĭ întâiŭ poporulŭ să se dedea a-și suplini sucurile consumate în lucru prin mijloculŭ naturalŭ și lăsatŭ de Dumnedeŭ, adecă printr'unŭ nutremîntŭ bunŭ și regulatŭ. Îndată ce se va dedá la unŭ atare nutremîntŭ, numaĭ decâtŭ va simțí, că nu doresce așa tare alcoholulŭ, și pre încetulŭ se va desvĕțá de elŭ de totŭ.

Dedarea acésta a poporuluĭ nostru la unŭ nutremîntŭ bunŭ nu este unŭ lucru așa de greŭ, cum s'ar părĕ. Nicăiriĭ poporulŭ nostru dela sate nu este preste totŭ așa de sĕracŭ, câtŭ comune întregĭ să se nutréscă anĭ întregĭ numaĭ cu crumpene, cum suntŭ p. es. ținuturĭ întregĭ prin Germânia. La noĭ cele maĭ multe familiĭ agricole aŭ tóte celea de lipsă pentru unŭ nutremîntŭ bunŭ, așa, cum se póte așteptá la poporulŭ dela sate. Nu trebuesce decâtŭ numaĭ să fie învĕțatŭ, să foloséscă bine și spre folosulŭ sĕŭ ceea ce are. De câte orĭ p. es. nu póte să vadă orĭ cine, că femeile dela sate din materialulŭ și articliĭ ceĭ maĭ bunĭ nu sciŭ să pregătéscă o mâncare cum se cuvine, ci de-a rîndulŭ numaĭ nisce mâncărĭ câtŭ se póte maĭ slabe, fără gustŭ, și pre lângă aceea și nepractice. Adevĕratŭ că frugalitatea este o trăsătură de căpetenie în poporulŭ nostru, carea și trebuesce păstrată și pre maĭ departe ca o vîrtute și ca unŭ elementŭ economicŭ însĕmnatŭ. Trebuesce însă păstrată astfelŭ, câtŭ să nu se nască dintr'însa vițiulŭ alcoholuluĭ, căcĭ atuncĭ nu este maĭ multŭ o vîrtute, ci unŭ vițiŭ, nu este maĭ multŭ elementŭ economicŭ, ci unŭ isvorŭ de decădință. Atuncĭ cu frugalitatea se împlinesce disa latinuluĭ, că: *omne nimium vertitur in vitium.*

A dóua causă a beutureĭ de vinarsŭ este, că poporulŭ prin cele maĭ multe ținuturĭ nu este instruitŭ aprópe de locŭ cu privire la urmările fórte triste ale acestuĭ vițiŭ. Căcĭ cu greŭ credemŭ, că nu s'ar pune o stavilă puternică acestuĭ vițiŭ omorîtorŭ de popórĕ, dacă poporulŭ nostru ar cunósce de ajunsŭ urmările luĭ. Să se calculeze p. es. într'o comună și să se spună poporuluĭ, câți banĭ a datŭ elŭ pre vinarsŭ numaĭ într'unŭ singurŭ anŭ, și însu-și poporulŭ

Feuilleton.

Muiere, unde suntŭ pîrîșiĭ tĕĭ?

Suvenire din Algeria.

(Fine.)

În momentulŭ acela s'a deschisŭ ușa antișambreĭ, și aŭ întratŭ Mifiboseth, Iezrael, Chahul, Phanuel, Lamuel, Iehonia. Lucrulŭ așa a fostŭ plănuitŭ. În înțelesulŭ legilorŭ luĭ Moisi aveaŭ adecă lipsă celŭ puținŭ de treĭ martorĭ.

„Aha! te-amŭ prinsŭ, pasĕre mândră," ḑise Iezrael corifeulŭ fariseilorŭ. „Așa trebue să te aflămŭ în brațele altuia, până ce bietulŭ tĕŭ bărbatŭ umblă prin Egiptŭ? Sciĭ, ce este pedépsa acestuĭ pĕcatŭ? Voĭ fraților carturarĭ, Chahul, Lamuel și Phanuel, și tu, prietine Iehonia, spuneți-mĭ, ce pedépsă a stătoritŭ Moïsi asupra celeĭ ce se află în adulteriŭ?"

„Să fie ucisă cu petri," strigaŭ toțĭ.

„Și acuma, frumósă Fenenă, sciĭ, ce te așteptă?"

Sermana muiere persecutată până acuma ascultase cu capŭ plecatŭ insultele. Acum își ridică capulŭ și strigă cu versŭ mare: „Ce am făcutŭ, am făcutŭ pentru bărbatulŭ meŭ. Duceți-mĕ la judecătorie orĭ mĕ lăsați. Înaintea lumiĭ întregĭ voiŭ spune, că suntŭ jertfă blăstĕmățieĭ vóstre. Suntŭ liberă, cu auctoritatea vóstră proprie nu aveți dreptulŭ de a rostí junecată asupra mea."

Toțĭ amuțirĕ. La așa ceva nu s'aŭ așteptatŭ. Aŭ ajunsŭ în cornŭ de capră. Muierea, le-a spusŭ adevĕrulŭ. N'aveaŭ dreptulŭ de a rostí asupra eĭ judecată de mórte cu auctoritate proprie, căcĭ în casulŭ acesta ar fi avutŭ neplăceri cu judecătoria Romanilorŭ; apoĭ nu o puteaŭ nicĭ eliberá, căcĭ atuncĭ s'ar fi compromisŭ înaintea poporuluĭ.

Aŭ aruncatŭ decĭ pre Fenena în prinsóre și apoĭ aŭ mersŭ la maĭ marele sinagogeĭ, la Malachie, ca să céră sfatulŭ luĭ.

Pre Malachie l'aŭ aflatŭ înaintea bisericeĭ, și îndată ĭ-aŭ și spusŭ causa acésta delicată. Bĕtrânulŭ preotŭ și-a încrețitŭ fruntea și netedindu-și barba de dóuĕ treĭ orĭ le-a ḑisŭ: „Causa e fórte delicată, e delicată. Dar' étă ce așĭ cugetá eŭ. Cunóscețĭ pre acelŭ bărbatŭ Nazarinénŭ, care umblă la biserică și învĕță poporulŭ?"

„E, îlŭ cunóscemŭ, cum să nu-lŭ cunóscemŭ?" ḑiceaŭ cu toțiĭ.

„Ĕră și maĭ bine-lŭ cunoscŭ eŭ," ḑise neguțătoriulŭ Mifiboseth. „Odată l'am chematŭ la prândŭ, și în locŭ să-mĭ mulțăméscă, m'a dăscălitŭ. A ḑisŭ, că maĭ ușorŭ va întrá cămila prin urechea aculuĭ, decâtŭ bogatulŭ în împĕrăția ceriuluĭ."

„Și pre noĭ fariseiĭ ne judecă. Elŭ ḑice, să se păzéscă ómeniĭ de aluatulŭ fariseilorŭ," ḑise Iezrael.

„Mie nu-mĭ place de omulŭ acela," continuă maĭ marele sinagogeĭ. „Elŭ face rescólă asupra nóstră. Poporulŭ deja nu ne maĭ maĭ ascultă pre noĭ, ci merge întru tóte după elŭ. Este omŭ periculosŭ; trebue dar' să-lŭ perdemŭ. Acuma ni-se îmbie cea maĭ bună ocasiune. Mâne diminéță se va rentórce depre muntele Maslinilorŭ și va propovĕdui în biserică. Deminéță dar vomŭ duce înaintea luĭ muierea acésta. Elŭ, care cu atâta rigóre observă legile luĭ Moïsi, va rostí sentință asupra eĭ, și dacă o vorŭ ucide cu petri, secretulŭ vostru nu se va descoperí, ĕră elŭ va avé de lucru cu Romaniĭ. Cu o lovitură dóuĕ musce. Bine va fi?"

„Bine, fórte bine!" strigaŭ cu toțiĭ.

„Așa dară mâne diminéță veniți cu toțiĭ la biserică, și eŭ voiŭ fi acolo."

Și s'aŭ depărtatŭ toțĭ îndestuliți.

se va mirá şi înspăimîntá de vițiulŭ acesta. Să i-se spună şi probeze cu esemple, ce daune mari materiale, morale şi igienice causézá vițiulŭ acesta în mijloculŭ luĭ, şi pre lângă aceea să i-se espună şi mărimea pĕcatuluĭ din punctŭ de vedere religiosŭ, şi acésta să nu se facă numaĭ cândŭ şi cândŭ, ci câtŭ se póte maĭ desŭ, şi de câte orĭ se ivesce ocasiune, şi atuncĭ nu putemŭ crede, că acestea să nu aibă efecte bune în poporŭ. Nu o putemŭ crede acésta, pentru-că avemŭ deja esemple strălucite în privința acésta la alte popóre. Poporulŭ irlandesŭ este multŭ maĭ sĕracŭ ca alŭ nostru. Vițiulŭ alcoholuluĭ a fostŭ crescutŭ în mijloculŭ luĭ ca póte la nicĭ unŭ altŭ poporŭ din Europa. Atuncĭ clerulŭ catolicŭ irlandesŭ ajutatŭ de inteligința laĭcă şĭ-a concentratŭ cea maĭ mare parte a activității sale în biserică şi afară de biserică numaĭ spre combaterea acestuĭ vițiŭ. Şi în unŭ timpŭ relative scurtŭ ĭ-a succesŭ a desrădăcină din poporulŭ irlandezŭ aprópe de totŭ vițiulŭ beutureĭ de vinarsŭ.

Celŭ maĭ durerosŭ lucru la noĭ însă este, că maĭ daĭ chiar şi astădĭ de preoți, carĭ în locŭ de a se sacrificá pre sine desrădăcinăriĭ vițiuluĭ acestuia din poporulŭ nostru, eĭ înşi-şĭ suntŭ cufundați într'însulŭ. Acestorŭ preoți le aducemŭ aminte de întîmplarea următóre:

Archiepiscopulŭ catolicŭ din Westminster în Anglia, Cardinalulŭ Manning mortŭ de curêndŭ, a desvoltatŭ o activitate de totŭ mare, ba putemŭ dice, că estraordinară în combaterea beutureĭ de vinarsŭ. Spre scopulŭ acesta a înființatŭ elŭ însu-şĭ cu clasele misere ale poporuluĭ anglesŭ societăți de temperanță, şi însu-şĭ luá parte la adunările lorŭ. Elŭ erá altcum de o constituțiune trupéscă debilă, din care pricină mediculŭ ĭ-a prescrisŭ, să bea la mâncare tot-deuna şi puținŭ vinŭ. Luândŭ odată parte la adunarea uneĭ societăți de temperanță, chiar cândŭ vorbiá în contra beutureĭ, unŭ beutoriŭ de frunte l'a întreruptŭ dicêndŭ: *Dară Dta beĭ ceva?* Cardinalulŭ rĕspunse: *Beŭ puținŭ vinŭ la mâncare, căcĭ aşa mĭ-a prescrisŭ mediculŭ.* Atuncĭ beutorulŭ ĭĭ dise: *Pentru ce nu-țĭ ĭeaĭ altŭ medicŭ, care să nu-țĭ prescrie vinŭ?* Din momîntulŭ acesta Cardinalulŭ Manning maĭ multŭ n'a maĭ gustatŭ vinulŭ în viĕța sa, orĭ câtŭ l'a îndemnatŭ mediculŭ.

A treia causă a acestuĭ vițiŭ în poporulŭ nostru este însă-şi societatea, în care trăesce elŭ. Mulți din poporŭ póte că n'ar fi beutŭ vinarsulŭ nicĭ odată, dacă n'ar fi vĕdutŭ pre alțiĭ bêndŭ, câte odată încă chiar din copilărie în casa părințéscă. Cele maĭ multe vițiurĭ le contragŭ adecă ómeniĭ prin imitarea esemplelorŭ rele. Vițiulŭ acesta póte fi decĭ combătutŭ fórte cu succesŭ, dacă poporulŭ nostru va fi pusŭ în pusĕțiunea de a vedé totŭ mereŭ esemple frumóse de cumpĕtŭ în privința beutureĭ. Spre scopulŭ acesta servescŭ fórte bine societățile de temperanță, ce s'au constituitŭ deja de multŭ pre la alte popóre, şi cu bucurie trebue să constatămŭ, că aŭ începutŭ a se constitui şi pre la noĭ pre icĭ colé prin preoți zeloşi, energicĭ şi cu durere de poporŭ.

Nutremîntŭ bunŭ, instrucțiune şi temperanță formézá o falangă, dinaintea căreia trebue să se retragă beutura de vinarsŭ la orĭ ce poporŭ, şi este securŭ, că s'ar retrage şi la poporulŭ nostru.

Dela sine se înțelege, că în prima linie clerulŭ este chematŭ a lucrá din resputerĭ la stîrpirea acestuĭ vițiŭ. Laĭciĭ, maĭ cu samă ceĭ inteligenți, nu suntŭ însă pentru aceea dispensați dela purtarea sarcineĭ de a lucrá şi eĭ laolaltă şi în armonie cu clerulŭ în direcțiunea acésta. În alte țĕrĭ civilisate, cândŭ a fostŭ vorbă de o cestiune de momîntŭ aşa de mare pentru poporulŭ credinciosŭ, cum este p. es. la noĭ combaterea vițiuluĭ alcoholuluĭ, inteligința a ținutŭ congrese libere, la carĭ nealeşĭ de nimenĭ aŭ participatŭ toțĭ ceĭ cu durere de poporŭ, preoți şi laĭcĭ fără deosĕbire, şi acolo s'aŭ sfătuitŭ frățesce între marginile canónelorŭ cu privire la cestiunea respectivă şi şĭ-aŭ formatŭ unŭ programŭ de acțiune, care apoĭ l'aŭ realisatŭ cu totŭ zelulŭ şi energia. La noĭ astădĭ însă, deşi ar fi fórte de doritŭ, nu suntŭ cu putință congrese de aceste. Nu suntŭ cu putință nu pentru-că dóră guvernele vitrege pentru noĭ nu ar' voĭ să ne concédă ținerea lorŭ, căcĭ aşa ceva nu póte oprí guvernulŭ. Ci nu suntŭ cu putință din alte cause. Atarĭ congrese adecă nu suntŭ cu putință, fără numaĭ dacă toți participanții staŭ pre o basă comună. Şi basa comună este de o parte convicțiunea, că chemarea unuĭ atare congresŭ este, să dea ajutorŭ celorŭ, carĭ suntŭ puşĭ de Dumnedĕu a guverná biserica, va să dică episcopilorŭ, ĕră nu ca să stea de-asupra lorŭ. De altă parte basa comună este convicțiunea, că constituțiunea bisericeĭ şi sântele canóne suntŭ neatacabile, şi numaĭ între marginile acestora póte sfătuirea frățéscă să fie salutară. Cândŭ însă vedemŭ, că la noĭ suntŭ chiar şi preoți, carĭ cădêndŭ de pre terenulŭ evangelicŭ şi canonicŭ atacă ordinariatele nóstre prin foĭ, şi preste forurile puse de Dumnedĕu îşĭ formézá foruri de judecată ridicule; cândŭ scimŭ şi vedemŭ, că uniĭ laĭcĭ de aĭ nostri ce ideĭ curióse aŭ despre biserică; cândŭ observămŭ cu durere, câtŭ suntŭ de adicte unele foĭ de ale nóstre la ideĭ radicale şi subversive pre terenulŭ bisericescŭ: atuncĭ trebue să ne pĕră tótă voea de atarĭ congrese libere, carĭ aŭ făcutŭ minuni prin alte țĕrĭ. Trebue să ne pĕră voea, căcĭ la noĭ în atarĭ congrese ar' eşĭ la ivélă nisce ideĭ aşa de incompatibile cu principiile bisericeĭ şi aşa de străine față cu natura şi chemarea eĭ, câtŭ póte că maĭ multŭ ar strică decâtŭ ar folosí.

Sarcina combaterii vițiuluĭ alcoholuluĭtr ebue să rĕmână decĭ de o cam dată totŭ numaĭ pre umeriĭ clerului, şi nu ne îndoimŭ, că pre încetulŭ în clerulŭ nostru va ajunge să fie universală convicțiunea, că vițiulŭ acesta urîtŭ trebuesce stirpitŭ din poporulŭ nostru cu orĭ ce prețŭ, dacă voimŭ să nu pĕră de pre fața pământuluĭ cu rușine.

O statistică instructivă. — Fóea opositională din Pesta „Budapesti Hirlap" a compusŭ o statistică fórte interesantă despre

---

Cum s'a cugetatŭ óre Malachie? De totŭ altcum, decum vorbise. „Nu credŭ, că va judecá Isusŭ pre muierea acésta," dicea întru sine preotulŭ. „Are naturelŭ blândŭ, va fi îndurătoriŭ şi o va deslegá. Dară chiarŭ acésta o dorimŭ noĭ, căcĭ cu acésta va venĭ în contrastŭ cu legile luĭ Moĭsi şi-şĭ va perde popularitatea, şi nu-lŭ vorŭ ascultá maĭ multŭ. Mifiboseth şi Iezrael apoĭ îşĭ vorŭ aflá ceva espedientŭ, ca să scape din nĕcasŭ. Îl cunoscŭ pre amêndoĭ, suntŭ marĭ ştrengarĭ."

Diminéță s'aŭ adunatŭ credincioşiĭ în biserică, unde să asculte învĕțăturele Fiuluĭ luĭ Dumnedĕu, care cu blândeță vestiá îubirea luĭ Dumnedĕu şi a deaprópeluĭ.

De odată s'a născutŭ o mişcare mare în tinda bisericeĭ. Patru lănceri încunjurați de o glótă de ómeni aduceaŭ o muiere legată la mâni. Erá acolo Malachie, Mifiboseth, Iezrael, Chahul, Phanuel, Lamuel, Abimeleh, Iehonie şi Bendekar. Cu toțiĭ aŭ venitŭ pentru a mărturisí. Formândŭ unŭ semicercŭ o aŭ adusŭ în mijlocŭ şi aŭ disŭ cătră Christosŭ:

„Dascăle, muierea acésta a fostŭ prinsă în adulteriŭ. Moĭsi în lege demândă, că o atare să fie ucisă cu petri. Ce dicĭ tu la acésta?"

Ĕră Isusŭ plecându-se scriá cu degetulŭ în pulverea pământuluĭ.

Dar fiindcă siliaŭ, să rĕspundă. Isusŭ se ridică decĭ şi le dice: „Celŭ ce este fără pĕcatŭ între voĭ, acela întâiŭ să arunce pétră asupra eĭ." Şi plecându-se ĕră-şĭ, scriá maĭ de parte pre pământŭ.

Scriptura nu ne spune, ce a scrisŭ Isusŭ atuncĭ. Se dice, că scrisórea luĭ suná: „Şi voĭ sunteți pĕcătoşĭ."

Fariseiĭ la auzulŭ cuvintelorŭ luĭ priviaŭ unulŭ la altulŭ. Celŭ dintâiŭ a ruptŭ tăcerea Mifiboseth dicêndŭ: „Of, acuma-mĭ aducŭ aminte, că maĭ înainte aŭ sositŭ cămilele mele dela Libanŭ cu mărfurĭ, şi eŭ perdŭ timpulŭ aci. Mĕ ducŭ acasă."

Auzindu-o acésta Iezrael a disŭ: „Ce dicĭ? Aŭ sositŭ cămilele dela Libanŭ? Atuncĭ mĭ-aŭ sositŭ şi mie dóuĕ decĭ de foĭ de vinŭ. Şi eŭ mergŭ, că mĕ temŭ, să nu mĕ păgubescŭ în vinŭ. Aştéptă-mĕ, nu fugí!"

Şi tunicatulŭ Bendekar încă a strigatŭ după Mifiboseth. Acesta însă ĭ-a rĕspunsŭ: „Maĭ bine aĭ face, dacă mĭ-aĭ plăti datoria cea de doĭ talanțĭ."

„Ce talanți? Nebunit'aĭ, de cerĭ dela mine talanți? Dară nu fugí aşa, că nu te potŭ ajunge."

Muierea căzêndŭ în genunchĭ îşĭ totŭ aşteptá judecata. Acuma şi Lamuel, care venise de mărturie, încă ĭ-a agrăitŭ pre ceĭalalțĭ: „Fraților, nu sciŭ, pentru ce stămŭ aci gurĭ căscate, cândŭ acasă avemŭ destulŭ de lucru. E timpulŭ săpatuluĭ vieĭ şi alŭ secerişuluĭ. Da maslinele cine le va culege? Să mergemŭ acasă!"

„Să mergemŭ, că încă ne vorŭ bate femeile," disĕră cu toțiĭ, şi în scurtŭ timpŭ toțĭ se împrăştiară. Numaĭ Malachie a maĭ rĕmasŭ. În urmă s'a retrasŭ şi acesta dicêndŭ: „Nu potŭ scí, pentru ce aŭ adus'o pre muierea acésta de omenie aci. O cunoscŭ bine. Le-amŭ şi spus'o lorŭ, că e nevinovată ca melulŭ Pascilorŭ, dară nu m'aŭ ascultatŭ. Étă acuma fugŭ ca asiniĭ sĕlbaticĭ. Însă ĭértă, învĕțătoriule, şi eŭ am să mergŭ. Am de lucru în biserică."

Isusŭ a rĕmasŭ singurŭ cu femea. A surisŭ cu blândeță. Din ochiĭ luĭ eşiá o strălucire dumnedeéscă. Elŭ a disŭ muierii: „Muiere, unde suntŭ pîrîşiĭ tĕĭ? Nimenĭ nu te-a osîndituŭ?"

„Nimenĭ, Dómne."

„Nicĭ eŭ nu te osîndescŭ. Du-te şi de acum să nu maĭ pĕcătuescĭ."

Prelucrată de **Victorŭ Berinde.**

ultimele alegeri parlamentare. Ea a dovedit anume, că în cercurile magiare aŭ reuşit mai mulţi deputaţi opoziţionali şi mai puţini guvernamentali, şi de altă parte că în cercurile, unde naţionalităţile nemagiare suntŭ în majoritate, opoziţiunile n'aŭ pututŭ scóte deputaţi de aĭ lorŭ, ci numai guvernulŭi. Cu alte cuvinte, din statistica foiĭ pestane se vede, că guvernulŭ se tuşţine la putere aprópe numai cu sprigiulŭ naţionalităţilorŭ nemagiare, şi că poporulŭ magiarŭ e oposiţionalŭ.

După datele foiĭ pestane în comitatele, în carĭ elementulŭ magiarŭ face 90—100 procente, s'aŭ alesŭ 12 deputaţi guvernamentali şi 39 oposiţionali; în comitatele, în carĭ elementulŭ magiarŭ face 80—90 procente, 14 deputaţi guvernamentali şi 39 oposiţionali; în comitatele, în carĭ elementulŭ magiarŭ face 70—80 procente, 5 deputaţi guvernamentali şi 10 oposiţionali; în comitatele cu 60—70 % elementŭ magiarŭ, 11 guvernamentali, 15 oposiţionali; în comitatele cu 50—60 % elementŭ magiarŭ, 33 guvernamentali şi 19 oposiţionali; în comitatele cu 40—50 % elementŭ magiarŭ, 21 guvernamentali, 12 oposiţionali; în comitatele cu 30—40 % elementŭ magiarŭ, 32 guvernamentali, 16 oposiţionali; în comitatele cu 20—30 % elementŭ magiarŭ, 14 deputaţi guvernamentali, 5 oposiţionali; în comitatele, în carĭ elementulŭ magiarŭ e sub 10 %, între carĭ comitate se află şi comitatele *Tĕrnava mare, Timişŭ, Uniadóra, Bistriţa-Năsĕudŭ, Făgăraşŭ, Sibiŭ, Caraşŭ-Severinŭ,* aŭ fostŭ aleşi 61 guvernamentali şi 8 oposiţionali.

Va să ḑică, în comitatele acele, în carĭ elementulŭ magiarŭ trece preste 50 %, guvernulŭ a câştigatŭ numai 75 deputaţi, éră oposiţiile 119. Restulŭ de 168 voturĭ alŭ majorităţiĭ sale l'a câştigatŭ guvernulŭ în comitatele acele, în carĭ elementulŭ magiarŭ nu ajunge la 50 %. Între aceste din urmă suntŭ şi comitatele *Sĕlagiŭ, Cluşiŭ, Braşovŭ, Tĕrnava mică, Aradŭ, Turda-Arieşŭ, Solnocŭ-Dobêca, Alba inferióră, Maramurĕşŭ, Tĕrnava-mare, Timişŭ, Uniadóra, Bistriţa-Năsĕudŭ, Făgăraşŭ, Sibiŭ, Caraşŭ-Severinŭ.* În comitatele aceste Românii suntŭ în majoritate covîrşitóre, ne mai făcêndŭ pomenire de comitatele *Bichişŭ, Sătmarŭ, Murĕşŭ-Turda, Bihorŭ,* în carĭ asemenea fără de concursulŭ Românilorŭ nu se póte face alegere.

Ce urmézĕ din cele ḑise? Aceea, că Românii ajută guvernului, să-şĭ pótă scóte celŭ puţinŭ 50—60 deputaţi de aĭ sĕĭ. Va să ḑică, Românii ajută aşa ḑicêndŭ aprópe esclusivŭ guvernului şi sistemului actualŭ de guvernare, ca să pótă stá la cârmă.

Că între astfelŭ de împrejurări guvernului îĭ este fórte binevenită politica de pasivitate a Românilorŭ, pre noĭ nu ne surprinde de locŭ. Dară că pentru Români ce folóse va aduce politica asta, noĭ cu adevĕratŭ nu putemŭ să scimŭ.

Presidiulŭ Camereĭ.

Marele evenimentŭ, ce s'a ivitŭ în sĕptĕmâna trecută pre terenulŭ politiceĭ interne, este designarea noului preşedinte alŭ camereĭ în persóna baronului Desiderŭ Bánffy, fostulŭ comite supremŭ alŭ comitatelorŭ Solnocŭ-Dobêca şi Bistriţa-Năsĕudŭ. O mărturisimŭ fără léculŭ de şovăire, că designarea acésta făcută din partea primŭ-ministruluĭ Szápáry pentru noĭ a fostŭ o surprindere cu totulŭ neaşteptată.

Étă pentru ce. Baronulŭ Bánffy a fostŭ unulŭ din ómenii luĭ Tisza, uniĭ din stîlpiĭ nefericitului sistemŭ de guvernare inauguratŭ de fostulŭ ministru-preşedinte. Baronulŭ Bánffy a fostŭ tot-odată perşóna cea mai urgisită în Ardealŭ. Ministerulŭ Szápáry a delăturatŭ pre baronulŭ Bánffy din postulŭ de comite supremŭ, fiindŭ-că a ajunsŭ la convingerea, că rĕmânerea aceluia în postŭ este o greşélă politică. Şi acum ce să veḑi. Acestŭ omŭ este designatŭ de însu-şĭ ministrulŭ-preşedinte Szápáry de preşedinte alŭ caseĭ deputaţilorŭ!

Amŭ cugetatŭ multŭ la auḑulŭ faimeĭ acesteia, ce póte să fie causa la combinaţiunea acésta stranie; ce l'a pututŭ înduplecá pre contele Szápáry la unŭ pasŭ atâtŭ de curiosŭ, să pună adecă în fruntea camereĭ pre unŭ omŭ scosŭ dela conducerea unuĭ comitatŭ. Şi mărturisimŭ, că nu ne-amŭ pututŭ îndestuli cu rĕspunsulŭ, ce ni-lŭ daŭ foile semioficióse, că anume baronulŭ Bánffy ar fi designatŭ la acestŭ importantŭ postŭ numai pentru energia sa cunoscută de pre timpulŭ funcţionăriĭ sale de comite supremŭ. Acestŭ rĕspunsŭ nu ni-s'a părutŭ satisfăcĕtorŭ, deórece noĭ nu amŭ pututŭ să presupunemŭ despre guvernŭ, că ar fi avêndŭ intenţiunea, să reguleze pre deputaţi după calapodulŭ acela, după care a regulatŭ baronulŭ Bánffy pre judiĭ şi notariĭ din comitatele administrate de dînsulŭ.

Esplicarea ni-se pare nóuĕ a o aflá airea. Bánffy este omulŭ luĭ Tisza, şi póte că aderenţiĭ luĭ Tisza punŭ mare pondŭ pre rehabilitarea luĭ Bánffy. Eĭ aşa se pare că nu voescŭ să mai jertféscă domnului Szápáry şi alţiĭ prietiniĭ, după ce aŭ perdutŭ deja pre Horváth Gyula şi pre Csernátony, ceĭ mai intimiĭ consilieriĭ aĭ domnului Tisza, şi acum se vede că leaŭ o posiţie ameninţătóre faţă cu cabinetulŭ domnului Szápáry. Numai acesta a pututŭ să fie motivulŭ, care l'a înduplecatŭ pre ministrulŭ-preşedinte la alegerea acésta atâtŭ de nepotrivită.

Sub acestŭ respectŭ deci persóna nouluĭ preşedinte alŭ camereĭ însémnă o derută fórte semnificativă a cabinetuluĭ actualŭ. Designarea baronuluĭ Bánffy însémnă, că şi astăḑi totŭ domnulŭ Tisza este acela, care domnesce în ţéră, şi că guvernulŭ este numai unŭ instrumentŭ alŭ domnuluĭ Tisza.

Învĕţătura, care urmézĕ din faptulŭ acesta, este, că în sinulŭ majorităţiĭ parlamentare lucrurile nu mergŭ chiar bine, că esistă curente contrare, carĭ ameninţă cu isbucnire, şi că mai curêndŭ saŭ mai târḑiŭ va trebuí să soséscă timpulŭ, cândŭ partidulŭ guvernamentalŭ numitŭ *liberalŭ* se va descompune, fiindŭ-că basele, pre carĭ se razĕmă, deja nu mai potŭ să pórte greutatea luĭ.

Cândŭ va fi asta, şi ce va fi după aceea, noĭ nu scimŭ. Una însă scimŭ, şi anume că sistemulŭ *liberalŭ* de guvernare s'a compromitatŭ deja fundamentalŭ, şi că chiar şi Magiariĭ îşĭ sătuĭ de binefacerile luĭ. Nu va urmá unŭ sistemŭ mai bunŭ? Cu atâtŭ mai mare va fi nefericirea pentru ţéră.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Primatele Vaszary a publicatŭ în ḑiua consacrăriĭ Sale episcopescĭ o pastorală cătră clerulŭ din archidiecesa Strigonuluĭ. Pastorala se ocupă de sublimitatea şi importanţa oficiuluĭ preoţescŭ, reamintindŭ cleruluĭ detorinţele grele, ce le are, şi îndemnându-lŭ la împlinirea consciinciósă a chemăriĭ sale sânte.

Plebanulŭ din Ciongrad, Antoniŭ Hegyi, a adresatŭ episcopuluĭ sĕŭ din Vaţŭ o epistolă deschisă, în care îĭ face cele mai grave imputărĭ, pentru-că ar ţiné închisŭ pre capelanulŭ din Ciongrad din motive politice, anume pentru-că acelŭ capelanŭ ar fi oposiţionalŭ, éră nu guvernamentalŭ. — Noĭ nu cunóscemŭ afacerea în meritulŭ eĭ. Dacă e adevĕratŭ ceea ce susţine plebanulŭ, atuncĭ episcopulŭ a comisŭ o greşélă, nefiindŭ lucru prudentŭ, ca episcopŭ să se degradeze la rolulŭ de omŭ de partidŭ, şi încă cu atâtŭ mai puţinŭ, cândŭ e vorbă depre unŭ partidŭ liberalŭ. De altă parte însă procedura plebanuluĭ la tótă întîmplarea e de condamnatŭ cu tótă asprimea, deórece vatemă, pre lângă altele, nu numai respectulŭ detoritŭ superioruluĭ sĕŭ bisericescŭ, ci şi legile cele mai elementare de bunăcuviinţă. E uşorŭ de înţelesŭ, că afacerea acésta a produsŭ o impresiune fórte penibilă.

Roma.

În Vaticanŭ aŭ sositŭ sciriĭ din mai multe ţĕriĭ despre peregrinaje mariĭ, ce se vorŭ aranjá din incidentulŭ iubileuluĭ episcopescŭ alŭ Sânţieĭ Sale. Aşa se vede, că Anglesiĭ vorŭ să deschidă seria; anume eĭ încă pre la sfârşitulŭ anuluĭ acestuia vorŭ presentá deja omagiile sale Preafericitului Părinte Leonŭ XIII.

În ḑilele acestea s'a pusŭ pétra fundamentală pre Aventinŭ la institutulŭ internaţionalŭ alŭ călugărilorŭ *benedictiniĭ.* În institutulŭ acesta îşĭ vorŭ primí părinţiĭ benedictiniĭ mai distinşi din tóte ţĕrile educăţiunea şi cultura lorŭ teologică şi filosofică. Edificiulŭ se face pre spesele ordului benedictinŭ, şi va fi o clădire împunĕtóre, formândŭ ast-felŭ o nóuă glorie a Romeĭ papale.

Sfinţia Sa Pontificele a primitŭ în 7 a l. c. în audiinţă pre episcopulŭ titularŭ *Fraknói,* care a predatŭ Sânţieĭ Sale unŭ esemplarŭ alŭ vorbiriĭ rostite de episcopulŭ din Orade Schlauch despre cestiunea socială.

Monseniorele *Boccali,* unulŭ din ómeniĭ ceĭ mai de încredere aĭ Sânţieĭ Sale, care a lucratŭ împreună cu Pontificele actualŭ dela începutulŭ pontificatuluĭ, a reposatŭ în urma uneĭ aprinderĭ de plumâni. Mórtea distinsuluĭ prelatŭ l'a întristatŭ pre venerabilulŭ Pontifice preste mĕsură. Dumneḑeŭ să dea odihnă sufletuluĭ nobilŭ alŭ adurmitului sĕŭ şerbitorŭ.

Australia.

Archiepiscopulŭ de Sidney, cardinalulŭ Moran, a rostitŭ în lunile trecute unŭ discursŭ, în care a datŭ samă despre progresele îmbucurătóre, ce le face catolicismulŭ în Australia. Étă unele date: La anulŭ 1876 aŭ fostŭ în Australia 450.000 catolicĭ şi 350 preoţi. În anulŭ trecutŭ, adecă după 14 aniĭ, numĕrulŭ credincioşilorŭ catolicĭ s'a urcatŭ la 750.000, celŭ alŭ preoţilorŭ la 620. Numĕrulŭ bisericelorŭ a crescutŭ totŭ în timpulŭ numitŭ dela 620 la 880, éră celŭ alŭ şcólelorŭ dela 350 la 700. Datele aceste n'aŭ lipsă de comentarŭ. Ele suntŭ o dovadă splendidă despre vitalitatea bisericeĭ catolice.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Deschiderea solemnă a parlamentului se va face prin discursu de tronu Luni în 22 a l. c. Actulu deschiderii îlu va îndeplini însu-şi Maiestatea Sa Regele.

Lucrările parlamentului aşa se vede, că încă dela începutu voru fi agitate. Până acum nici cu privire la persóna preşedintelui de etate nu s'a ajunsu la înţelegere. Câtu e pentru persóna preşedintelui definitivu, guvernulu a designatu pre baronulu Bánffy Dezső, opositiile însă voru votá pentru fostulu preşedinte Péchy. Partidulu independentistu va pretinde pre sama sa unu postu de vice-preşedinte şi dóue posturi de notari. Va să dică, deja la constituirea casei voru fi desbateri animate. Totu asemenea are să fie agitată şi desbaterea asupra răspunsului la mesajulu de tronu. Apponyi amenință, că ai lui voru vorbí cu toţii în desbaterea acésta. Se va vedé deci în scurtu, ce va puté să facă noulu preşedinte, dela care se aştéptă mântuirea vadei parlamentului ungaru.

Anglia.

Sesiunea parlamentului anglesu a fostu deschisă prin discursu de tronu Marţi în 9 a l. c. Acésta este cea din urmă sesiune înainte de alegeri, şi chiar de aceea importanţa ei este fórte mare, deórece în parte preponderantă dela desbaterile din sesiunea acésta va depinde viitórea maioritate parlamentară. Discursulu de tronu amintesce proiectele acelea, cari voru fi supuse desbaterii parlamentului. Între aceste proiecte este unulu şi referitoru la cestiunea irlandeză. Amêndóue casele parlamentului s'au apucatu încă Marţi de desbaterea răspunsului la discursulu de tronu. Casa de susu a şi primitu într'o singură şedinţă proiectulu de răspunsu. În decursulu desbaterii ministrulu-preşedinte Salisbury a declaratu, că Anglia nu póte să părăséscă politica sa egiptenă şi nu póte să goléscă Egiptulu, până când guvernulu egiptenu nu va puté să susţină însu-şi ordinea internă din ţeră.

Belgia.

Belgia a trecutu abiá cu mare greutate prin o crisă de guvernu. Causa, care a datu nascere criseï, a fostu cestiunea revisiunii de constituţie. Regele Leopoldu nu voiá nici să audă de asemenea revisuiri. Poporaţiunea de altă parte pretindea acésta revisuire. Ministerulu nu mai putea să încunjure cestiunea. Cu mare greu a isbutitu ministrulu-preşedinte Bernaert, să înduplece pre regele la acordarea revisuirii. Regele s'a învoitu, însă cu condiţiunea, ca şi drepturile regesci să fie estinse în proporţiune cu drepturile poporului. Regele a pretinsu cu unu cuvîntu, să i-se asigure în constituţie dreptulu de *referendum*. Acestu dreptu însémnă, că regele, dacă vr'unu proiectu de lege nu-i convine, înainte de a admite presentarea la parlamentu saŭ chiar şi după decisiunea parlamentului, să pótă supune acelu proiectu şi votului poporaţiunii întregi. Firesce că acestu dreptu nu voescu să-lu dea regelui nici liberalii, dară nici chiar o parte mare a catolicilorŭ, cari suntu în maioritate. Ministrulu-preşedinte Bernaert a legatu de acceptarea dreptului de referendum regescu cestiunea de cabinetu. Şi crisa ar fi isbucnitu, dacă nu se întîmplá înţelegere între ministerŭ şi între conducătorii partidului catolicu. Înţelegerea s'a făcutu în sensulu acela, că prin o lege specială să fie precisate tóte casurile acelea, în cari regele se va puté folosí de dreptulu acesta de referendum.

România.

Alegerile parlamentare s'aŭ terminatu în favorulu guvernului. Din 183 deputaţi, câţi suntu în cameră, guvernamentalí suntu 137, opositionali 27. În 19 cercuri electorale va fi bolotagiu. Guvernulu deci va dispune de o maioritate, care îi va permite a face tóte reformele acele, ce le va aflá în interesulu ţerii.

Sêrbia.

Regina Natalia, carea în anii trecuţi erá să pericliteze ordinea internă a Sêrbiei, acum în dilele trecute éră a făcutu mominte grele guvernului sêrbescu. Aderenţii radicali ai reginei aŭ interpelatu guvernulu în causa espulsării cunoscute a reginei Natalia de pre teritoriulu sêrbescu. Guvernulu a răspunsu, că espulsarea erá o necesitate în interesulu siguranţei şi ordinii din ţeră. Răspunsulu a fostu luatu la cunoscinţă şi s'a decisu trecerea la ordinea dilei cu 70 voturi contra 21. Dintre radicali 20 inşi aŭ părăsitu sala înainte de votisare, éră 9 deputaţi s'aŭ reţinutu dela votu. Preşedintele camerei Katici a votatu contra guvernului. Agitaţiunea e mare în tóta ţéra, şi nu se póte sci, dacă nu voru isbucní crise nóue neprevedute.

Corespondinţe.

Câmpie (Archidiecesă), în Ian. 1892.

Onorată Redacţiune

Într'o corespondinţă din tómua trecută, descoperindu-vĕ, că nu mĕ unescu cu cei ce credu, că prin înmulţirea teritoriului porţiunilorŭ canonice s'ar puté îmbunătăţí starea preoţilorŭ nostri rurali, afară de casulu, când s'ar considerá singurŭ numai starea lorŭ materială, am promisu că în acéstă ĭérnă îmi voiu spune şi eu părerile mele cu respectu la o cestiune atâtu de capitală. Acum vĕdu sositu momîntulu, în care — angajatu odată — trebue să vorbescu.

Cestiunea dotării clerului nostru, descrisă în primii numerilorŭ 26 şi următorii din a. tr. a preţuitei foi, ce redigeaţi, nu mai lasă dubiu nici asupra indinginţei nici a urginţei. Toţi, cărora le zace întru adevĕru la inimă prosperarea bineînţelésă a bisericei nóstre, aŭ să cugete seriosu, că a sositu momîntulu, în care trebue să se facă órece şi în acestu respectu; şi dacă mai póte fi ceva sub întrebare, aceea e numai modulu: cum? şi ce să se facă? ca să fie bine făcutu.

Prin înmulţirea teritoriului porţiunilorŭ canonice, unde acestea suntu prea mici, orî nu suntu de locu, se póte face atâta, — cum sciu, că s'a făcutu deja şi până acum în unele locuri, — ca preotulu să fie unu agronomu mai bunu, dară nu şi preotu mai demnu. Dar óre nu greutăţile, cu cari e împreunată agronomia, nu împrejurarea, că după unu studiu de 16 ani avisaţi fiindu, să prindă plugulu de córne şi să se dimită la lucrări incompatibile cu statulu lorŭ, e ceea ce facu lamentările preoţilorŭ nostri fără capĕtu? Nu grigile agronomiei, ce trebue să o pórte, îi facu de multe orî, să ulte de oficiulu lorŭ înaltu? Nu credu, să fie preotu, care purtându economie, — dacă şi nu de modelu, cum se pretinde, ci — câtu de câtu ordinată, să nu fie silitu a petrece din primăvĕră până tómna târdiu mai multu în câmpu, fără să cugete de multe orî, că în comună câte unu sufletu nefericitu gata să plece pre căile vecînicieï aştéptă consolare, care chiar dacă ajunge să o aibă, o póte avé numai după o aşteptare torturătóre, ce-i multiplică suferinţele ultime. Rarŭ este preotulu, care în mijloculu nenumĕratelorŭ afaceri agronomice să se pótă prepará preste sĕptĕmână, ba de multe orî — ivindu-sĕ lipsa — şi într'o di dóue, aşa câtu Dumineca orî la câte unu casu de mórte, cari uneorî suntu şi mai dese, să pótă predicá cu efectulu doritu; şi acésta din lipsa de lectură.

Lectura ar trebui să fie ocupăţiunea continuă a unui preotu; dar póte óre preotulu împresuratu de grigile economiei să se aprofundeze în lecturi serióse, sciinţifice şi cari să-lu misce spre meditaţiuni? Mi-se pare, că nu are timpulu necesariu. Orî ce lectură făcută în răstimpuri, pre apucate, nu ţi-o poţi însuşi; orî de câte orî cetescî aceea-şi carte, tot-deuna ţi-se pare nóuă. De aci disgustulu preotimii nóstre pentru lecturi aprofundate şi plăcerea de a cetí nostimadele, de cari — caracteristicu — suntu pline călindarele nóstre şi foile umoristice, cari de câte orî le cetescu, tot-deuna-i amuséză, ca şi când nu le-ar mai fi cetitu nici odată.

Mai departe numai grigile şi fatigiulu cu agronomia e causa, de mulţi preoţi, când se vĕdu întrebaţi de cancelăria parochială, neputêndu arĕtá alt-ceva decâtu unu cumulu de hârţulii neordinate, trebue să roséscă; trebuinţa de a sărí când într'o parte când într'alta în ale economiei casnice şi a câmpului e ceea ce-i face, să nu pótă observá nici portulu strictu canonicu, aşa câtu trebue să-şi audă admoniţiuni continue; deórece a merge — chiar şi însoţitu de unu servitoriu — cu plugulu, cu carulu la câmpu, la pădure şi unde e lipsă, în vesminte lungi, negre, e nu numai incomodu, ci şi costisitoriu.

Nu s'ar puté obiecţioná nimicu, când — pentru esemplu — la 20—25 jugĕre de locu ar fi suficiente pentru cultivare dilele numite de clacă, ce le prestéză credincioşii, fără să fie lipsă de alţi dileri, şi fără să trebuésca să ţini la casă cu ajutoriulu unui personalu servitoriu nu numai costisitorŭ, ci şi causătoriu de multe neplăceri şi amărăciuni, şi câteva vitişóre ca: boi, vaci, cai, oi, etc., cari încă cu câtu doresci mai multu să fie şi ele unu capitalu roditoru, cu atâta-ţi consumă mai multu timpu de îngrigire, cu atâta-ţi subjugă mai multu atenţiunea.

Agronomia e una din ocupăţiunele celea cu mai multe variaţiuni, din care causă e atâtu de seducătóre — dicêndu aşa, — câtu întratu odată în ea, nu de puţine orî te face — fără voe — să uiţi, că eşti învestitu cu unu oficiu atâtu de delicatu şi cu responsabilitate, cum e preoţia. Şi nici nu póte fi lucru de miratu; de-órece dilerii — cum se scie — însu ómeni neconsciincioşi, servitorii însu mercenarii numai, precându dările-sŭ multe, nĕcasnrile grele, pretensiunile lumii mari, la

carĭ adaugêndu-se treĭ, patru, orĭ póte şi mai mulţĭ pruncĭ, carĭ trĕbuescŭ duşi la şcólă, orĭ câtŭ aĭ fi după chemare-ţĭ scosŭ din lume, totŭ numaĭ ca omŭ în lume poţi să trăescĭ, — distrasŭ dela acelea, carĭ ar trebuí să-ţĭ ocupe mintea în totŭ timpulŭ — aflându-te cu corpŭ cu sufletŭ la munca celorŭ 20 jugĕre de locŭ, carĭ sciĭ, că aŭ să-ţĭ presteze mijlócele de subsistinţă.

Până mânĭ în câmpŭ unŭ plugŭ cu dóuĕ orĭ cu patru vite, numaĭ sub grija unorŭ servitorĭ fără alte cugete decâtŭ să trécă timpulŭ; până ţinĭ la casă unŭ viţĕlŭ şi câteva oiţe, la carĭ nu e altulŭ cine să le pună, cum trĕbue, preste ḑi de maĭ multe orĭ dinainte fênŭ şi să le îmbie cu apă; până aĭ în ţarină o holdă plină de polomidă, fără să fie cine să ţĭ-o plivéscă; până-ţĭ sciĭ cucuruzulŭ în buruéna şi holdele cópte, ér lucrătoriĭ mânându-te de aḑi pre mâne, până maĭ împuţinézā eĭ din lucru; până-ţĭ veḑĭ fênaţulŭ cositŭ, ér ceriulŭ acoperitŭ de norĭ; până-ţĭ sciĭ recólta întregulŭĭ anŭ încă în câmpŭ, ér servitoriĭ ţi-ĭ veḑĭ venindŭ aḑĭ cu unŭ carŭ stricatŭ, ér mâne cu dóuĕ rĕsturnate, precândŭ tu de altă parte eştĭ cuprinsŭ cândŭ cu unŭ maslu, cândŭ cu o înmormîntare, cândŭ cu catechisarea: nu multe meditaţiunĭ potŭ să-ţĭ umble prin capŭ. Şi orĭ câtŭ aĭ dorí să-ţĭ conservĭ seriositatea împreunată cu blândeţă, simţulŭ de dreptate cu bunătatea, afabilitatea cu respectulŭ; orĭ câtŭ aĭ dorí să îndreptezĭ pre unŭ rătăcitŭ, să consolezĭ unŭ sufletŭ plinŭ de durere: eştĭ numaĭ mercenariŭ, eştĭ asemenea servitoriuluĭ tĕŭ, cu dorulŭ în inimă, să trecĭ preste ele; eşti asemenea preotuluĭ şi levituluĭ din Evangelie, carĭ grăbindu-se la afacerile lorŭ, aŭ trecutŭ pre lângă celŭ căḑutŭ între tâlharĭ fără a-lŭ ajutá. Aşa stândŭ lucrulŭ, la întrebarea, că unde e preotulŭ? nu se póte rĕspunde decâtŭ că: în biserică, cum ḑicŭ ómenĭĭ, că popa-ĭ popă în biserică; precândŭ elŭ ar trebuí să fie predicândŭ cu fapta chiar ca şi cu cuvîntulŭ, şi simţĕmîntulŭ conservăriĭ respective alŭ subsistinţeĭ proprie să nu domnéscă pre celŭ alŭ abnegăţiunĭĭ, precum vedemŭ, că se întîmplă la noĭ.

Departe de mine a voĭ, să deşteptŭ prin acestea susceptibilităţile confraţilorŭ meĭ preoţĭ, orĭ a Veneratelĭ Superiorităţĭ, nu, ci vĕḑêndŭ, că timpurile din ce în ce îsŭ maĭ grele, tentaţiunile maĭ marĭ, şi spiritulŭ, ce pare că tinde a stăpâní lumea, maĭ fără de Dumneḑeŭ ca orĭ cândŭ, însu-mĭ aşĭ dorí, ca preotŭ fiindŭ să fiŭ adevĕratŭ preotŭ, câtŭ de câtŭ asemenea prototipuluĭ, ér acésta până cândŭ am se câştigŭ pre calea agronomieĭ pânea de tóte ḑilele familieĭ, ce nu-mĭ înţĕlege oficiulŭ, cu ajutoriulŭ unorŭ ómenĭ neconsciincioşĭ şi gata a-mĭ amărí sufletulŭ de multe orĭ chiar atuncĭ, cândŭ aşĭ avé maĭ mare lipsă de linişte sufletéscă, mi-se pare a fi dacă nu cu neputinţă, celŭ puţinŭ prea greŭ pentru unŭ omŭ câtŭ de câtŭ consciinciosŭ.

Acestea-mĭ suntŭ în resumatŭ obiecţiunile cu respectŭ la îmbunătăţirea sorţiĭ clerului nostru ruralŭ pre calea înmulţiriĭ teritoriuluĭ porţiunilorŭ canonice. Ér la întrebarea, că ce ar fi dar, să se facă? cu permisiunea Ororabileĭ Redacţiunĭ voiŭ rĕspunde cu altă ocasiune. Şi până atuncĭ primiţĭ asecurarea deosĕbiteĭ stime, ce Vĕ conservă [1])

B.

[1]) Amŭ datŭ locŭ acesteĭ corespondinţe, fiindcă dorinţa nóstră este, ca cestiunea dotăriĭ clerului să fie desbătută din tote punctele de vedere. Vomŭ publicá cu plăcere asemenea corespondinţe şi dela alţiĭ, numaĭ să fie serióse şi obiective. Maĭ multe capete, maĭ multe părerĭ. Remâne însă dela sine înţelesŭ, că redacţiunea în cestiunea acésta nu se angajéză pentru niciunulŭ dintre corespondenţĭ, precum în generalŭ pentru cuprinsulŭ corespondinţelorŭ face responsabilŭ pre respectiviĭ corespondenţĭ. *Red.*

Starea învĕţămîntuluĭ poporalŭ în anulŭ scol. 1890/91 în comit. Albeĭ inferióre.

Din raportulŭ, pre care fostulŭ inspectorŭ de şcóle Ioanŭ Gáspár îlŭ publică în Nr. 6 din „Közérdek“ din a. c., estragemŭ următórele date statistice:

Copiiĭ obligaţĭ a frecuentá şcóla dela 6—12 anĭ aŭ fostŭ 21.145 } cu totulŭ 29.224,
dela 13—15 . . 8.079 }
cu 381 maĭ mulţĭ ca în anulŭ trecutŭ.

Dintre aceştia aŭ fostŭ gr. cat. 10.814
ér greco-orientalĭ 12.000
cu totulŭ Românĭ . . . . . 22.814.

Ceva interesantŭ e, că la împărţirea lorŭ după limbă (de naţionalitate nu-ĭ vorbă) Româniĭ ajungŭ la cifra de 22.902, aşa dară cu 88 maĭ mulţĭ decâtŭ cum s'ar părĕ, că trebue să fie. Dintre ceĭ obligaţĭ la şcólă aŭ frecuentatŭ întru adevĕrŭ şcóla numaĭ 62·5 %, adecă 18.135; n'aŭ frecuentat'o 37·5 %, adecă 11.089. Faţă cu anulŭ trecutŭ numĕrulŭ celorŭ ce aŭ frecuentatŭ şcóla, a crescutŭ cu 2 %.

După religiune, aŭ frecuentatŭ şcóla 6593 gr. cat. cu 2 % maĭ puţinŭ ca în anulŭ trecutŭ, şi . . . . . 5949 gr. or. cu 3 % maĭ mulţĭ ca în an. 1889/90, cu totulŭ . . . . 12.542, şi aci la împărţirea după limba, ce o vorbescŭ, aflămŭ suma de 12.611 Românĭ, va să ḑică şi de astă-dată cu 69 maĭ mulţĭ; nu putemŭ pricepe, de ce confesiune vorŭ fi fostŭ ceĭalalţĭ Românĭ.

Îndată după datele acestea veteranulŭ inspectorŭ face „durerósa“ observare, că pre cândŭ numĕrulŭ pruncilorŭ de ungurĭ şi de nemţĭ, carĭ frecuentézā şcóla, cresce, pre atuncĭ alŭ Românilorŭ scade. Se va fi putêndŭ şi asta, că lumea-ĭ rea!

Se maĭ spune în raportŭ, că în trecutulŭ anŭ scolasticŭ s'aŭ făcutŭ şcóle nóuĕ la gr. cat. 3, la gr. or. 4.

Şcóle în totŭ comitatulŭ suntŭ 273, dintre aceste 93 gr. cat. şi 89 gr. or. După limba de propunere, şcóle cu limba de propunere românéscă suntŭ 184. De astă-dată suntŭ maĭ multe cu 2.

La şcólele românescĭ aŭ fostŭ aplicaţĭ 187 învĕţătorĭ, dintre aceştia gr. cat. 98, ér gr. or. 89. N'aŭ avutŭ cualificăţiunea poftită 22 gr. cat. şi 41 gr. or. N'aŭ avutŭ cualificăţiunea de lipsă spre a puté propune limba mugiară 66 gr. cat. şi 44 gr. or., deşi dlŭ inspectorŭ ḑice airea, că limba magiară s'a propusŭ cu succesŭ în 45 şcóle gr. cat. şi în 26 şcóle gr. or.

A.

Noutăţĭ.

Din diecesa Lugoşuluĭ. Dumineca în 14 a luneĭ curente s'aŭ împlinitŭ 17 anĭ dela consacrarea episcopéscă a Ilustrităţiĭ Sale Domnuluĭ Episcopŭ Dr. Victorŭ Mihályi. Din acestŭ incidentŭ ilustrulŭ Archiereŭ a celebratŭ s. Liturgie, în care a mulţămitŭ luĭ Dumneḑeŭ pentru darurile, cu carĭ l'a încărcatŭ în anĭĭ archipăstoririĭ Sale. La prândŭ Ilustritatea Sa a întrunitŭ în jurulŭ sĕŭ capitululŭ şi clerulŭ gremialŭ, cărora a rostitŭ mulţămită pentru spriginulŭ, ce i-l'aŭ datŭ. — Fie-ne permisŭ şi nóuĕ a esprimá înaintea ilustruluĭ Archiereŭ sentimentele nóstre de profundă veneraţiune şi dorinţa, să-lŭ vedemŭ întru mulţĭ anĭ conducêndŭ turma Domnuluĭ.

— Maiestatea Sa a dăruitŭ pentru edificarea şcóleĭ greco-catolice din Sânnicolaulŭ mare (comit. Torontalŭ) 100 fl.

— Aŭ fostŭ puşĭ în *deficienţă* preoţiĭ diecesanĭ O. D. *Parteniŭ Bîrlea,* adm. parochialŭ în Bouţarulŭ-inferiorŭ, şi O. D. *Georgiŭ Albulescu,* administratorŭ parochialŭ în Bucova.

— Este numitŭ *administratorŭ parochialŭ* în Bouţarulŭ inferiorŭ O. D. *Romulŭ Raca,* fostŭ capelanŭ în Silaşŭ.

— S'a escrisŭ *concursŭ* pentru parochia *Bucova* din districtulŭ Ulpieĭ-Traiane.

Dăruire. Maiestatea Sa a dăruitŭ din casseta Sa privată câte 100 fl. comunelorŭ bisericescĭ greco-catolice din *Ghişasa de susŭ* (protop. Sibiuluĭ) şi din *Szt.-Erzsébet* (protop. Odorheiuluĭ) pentru scopurĭ bisericescĭ şi şcolare.

Esamenele semestrale cu alumniĭ Seminariuluĭ teologicŭ din Blaşiŭ s'aŭ ţinutŭ în 1 Febr. din *Istoria bisericéscă,* în 3 Februariŭ din *Teologia dogmatică specială,* în 10 Febr. din *Teologia pastorală* şi *Pedagogie,* şi în 12 Februariŭ din *Istoria revelaţiuniĭ divine a Nouluĭ Testamentŭ* şi din *Hermeneutica biblică.* La tóte esamenele a fostŭ de faţă şi *I. P. D. Mitropolitŭ* punêndŭ însu-şĭ întrebările şi esaminându pre fiesce care alumnŭ.

Pertractări în causa şcóleĭ medii unificate. Luni în 15 a l. c. s'a întrunitŭ la ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică ancheta convocată în causa şcólelorŭ mediĭ unificate. Ministrulŭ a deschisŭ în persónă desbaterile spunêndŭ, că dînsulŭ şi-a formatŭ deja scheletulŭ fiitórelorŭ şcóle mediĭ. E vorbă în reforma proiectată, ca pre viitorŭ să nu maĭ fie gimnasiĭ şi şcóle reale, ci numaĭ o singură şcólă medie, din care abiturienţiĭ să pótă păşí pre orĭ ce carieră. Membriĭ ancheteĭ s'aŭ declaratŭ pentru reforma proiectată, aŭ accentuatŭ însă cu toţiĭ, că dela o anumită clasă va trebuí să se facă bi- saŭ trifurcare, pentru ca studenţiĭ să se pótă pregătí la câte o carieră specială, ce şi-o vorŭ alege. — Câtŭ se vede din cele vorbite în anchetă, reforma are maĭ vîrtosŭ unŭ scopŭ politicŭ (şovinistŭ); pedagogia şi educarea puţinŭ vorŭ câştigá. Fie ca să ne înşelămŭ.

Mulţămită publică. M. O. D. *Artimonŭ Blăşanŭ,* parochŭ gr. cat. în Obregea, a donatŭ societăţiĭ nóstre 13 opurĭ de valóre. Pentru acéstă dăruire membriĭ societăţiĭ de lectură „In. M. Clain“ î-şi ţinŭ de detorinţă a da şi pre acéstă cale espresiune simţĕmintelorŭ de recunoscinţă şi mulţămită, ce le nutrescŭ faţă cu sprijinitorulŭ societăţiĭ nóstre. — Blaşiŭ, 15 Febr. 1892. Pentru soc. „In. M. Clainŭ“. *Teodorŭ Vandorŭ,* preşed., *Ioanŭ Ţucu,* secret.

Pál Sándor, fostŭ directorŭ supremŭ preste şcólele medie din despărţĕmîntulŭ Cluşiuluĭ, a reposatŭ în 14 a l. c. în Cluşiŭ.

O decisiune principială a Curieĭ r. u. din Budapesta. Adese-orĭ se întîmplă, că soţiĭ de căsătorie certându-se se despartă unulŭ de altulŭ. În atarĭ casurĭ e dispută, că óre dintr'înşiĭ care este îndreptăţitŭ a ţiné la sine pruncĭĭ născuţĭ din căsătoria nefericită? Curia r. u. din Budapesta în unŭ casŭ analogŭ a decisŭ: că atuncĭ, cândŭ părinţiĭ vieţuescŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ despărţiţĭ, cu privire la întrebarea, care dintre părinţĭ este îndreptăţitŭ a ţiné la sine pruncĭĭ născuţĭ din aceea-şĭ căsătorie, tot-deuna are să hotăréscă tutoratulŭ. Convenţiunea, ce ar fi încheiat'o părinţiĭ maĭ înainte cu respectŭ la ţinerea pruncilorŭ, nu are niciŭ o valóre.

Din comitatulŭ Târnaveĭ micĭ ni-se scrie, că în cerculŭ electoralŭ alŭ Bălăuşerilorŭ a fostŭ alesŭ deputatŭ dietalŭ guvernamentalulŭ Dr. Kabos Ferencz, éră la D.-S.-Mărtinŭ opositionalulŭ Pekry Sándor. Deşi aŭ fostŭ marĭ mituirile şi terorisările, totuşi dintre Românĭ numaĭ fórte puţinĭ, maĭ alesŭ notarĭ şi juḑĭ comunalĭ, aŭ luatŭ parte la alegerĭ. Inteligînţa avêndŭ încă de timpuriŭ cunoscinţă despre conclusele conferinţeĭ naţionale dela Sibiŭ, aŭ observatŭ pasivitatea decretată.

Casŭ de mórte. O. D. *Andronicŭ Băcilă,* parochŭ în *Şóla* (Archidiecesă), a reposatŭ în 5 a l. c. în anulŭ alŭ 57-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 33-lea alŭ preoţieĭ. *În veci amintirea luĭ!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Cum trebue să se propună istoria biblică în școla poporală, ca să aibă efectulŭ doritŭ?

La acésta întrebare atâtŭ de momentósă voiŭ rĕspunde în următórele:

a) Catechetulŭ să enareze *liberŭ* numaĭ piese *micuțe*. Spre scopulŭ acesta îĭ servesce de îndreptariŭ însă-șĭ istoria biblică. Piesele acelea să le repețéscă prin întrebărĭ *micĭ, scurte* și *ușóre* de înțelesŭ. După ce se esercitézăbăeții în priceperea și repețirea, precum și în rĕspunderea întrebărilorŭ (făcêndŭ și aplicațiunea morală), după aceea să li-se enareze altele maĭ *lungĭ*.

b) Să și-le împărțéscă în anumite *perióde*, și după ce le-a finitŭ, să le repețéscă. Se înțelege dela sine, că aci catechetulŭ trebue să țină contŭ de dispusĕțiunile sufletescĭ ale băeților cumpĕnindŭ bine, *ce* trebue propusŭ și *câtŭ* de multŭ, maĭ alesŭ dacă póte propune întrégă istoria biblică în decursulŭ unuĭ anŭ scolasticŭ.

c) Să le îndrepte atențiunea principală și să le arete: 1. Cum a susținutŭ Dumnedĕu *credința cea adevĕrată* prin familiile patriarchilorŭ, prin poporulŭ luĭ Israilŭ și prin profeți. 2. Cum a anunțatŭ Dumnedĕu pre Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ, pre Mesia celŭ adevĕratŭ prin profeți, și 3. Să nu pérdă nicĭ decum firulŭ istoricŭ, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ să nu-lŭ întrerumpă.

d) Din cândŭ în cândŭ să întrețese la loculŭ sĕŭ și *esplicățiunĭ archeologice*.

După ce a câștigatŭ băeților cunoscință chiară despre istoria biblică, după ce băeții aŭ deja unŭ prospectŭ întregŭ și precisŭ despre întregŭ firulŭ istorieĭ, numaĭ după aceea trebue să încépă a pertractá cu eĭ doctrina despre credință, morală și despre mijlócele de mântuire.

Începêndŭ lucrulŭ acesta, dela catechetŭ se recere, să scie *stîrnĭ* și încordá *atențiunea* băeților, să le stîrnéscă *interesulŭ*, să le *esplice* adevĕrurile de propusŭ *scurtŭ*, cu *însuflețire, chiarŭ* și *în legătură* unele cu altele. Să se convingă prin întrebărĭ acomodate, óre înțeles'aŭ băeții ceea ce li-s'a propusŭ? Și să facă *aplicărĭ* practice totŭ prin întrebărĭ, carĭ aplicărĭ să străbată în sufletele băeților.

Cândŭ a ajunsŭ catechetulŭ până acolo, câtŭ băeții să înțelégă materia propusă, să o lubéscă și să se decidă a-și conformá purtarea după ea, atunci s'a ajunsŭ totulŭ, ce trebue să se ajungă. Și aceea o va și ajunge cu ajutorulŭ luĭ Dumnedĕu, dacă va observá totŭ, ce s'a dișŭ cu altă ocasiune despre causele, carĭ îngreunézăoficiulŭ de catechetŭ. Catechetulŭ atentŭ va aflá cu ușurință, că detorința luĭ este:

Să *deslucéscă* lucrulŭ, să *informeze* pre elevĭ prin întrebărĭ despre lucrulŭ propusŭ, să *examineze* lucrulŭ cu băeții asemenea prin întrebărĭ și să-ĭ *însuflețéscă;* ér din partea băeților tótă activitatea se reduce la: *înțelegerea, rĕspunderea, lubirea* și *urmarea* întru tóte după adevĕrurile propuse. În aceste optŭ cuvinte saŭ concepte stă și trebue să stea tótă activitatea catechetuluĭ.

În specialŭ dela catechetŭ se pretinde, ca:

1. Elŭ să nu *vorbéscă* băeților prea *lute*, de-órece eĭ nu-sŭ destulŭ de esercițaț în cugetare și nu-lŭ potŭ urmărĭ cu priceperea; nicĭ prea *încetŭ*, pentru-că atunci îĭ ostenesce; nicĭ prea *tare*, că acésta ostenesce pre catechetŭ și produce neliniște; să nu propună în stilŭ prea *înaltŭ*, pentru-că atunci ér nu-lŭ înțelegŭ băeții; nicĭ în *dialectulŭ localŭ* orĭ cu cuvinte *triviale*, pentru-că acésta ar profaná *sanctitatea* obiectuluĭ; nicĭ prea lungŭ, pentru-că băeții nu potŭ ținé în minte lucrulŭ, și érăși îĭ ostenesce și le împrăștie atențiunea.

2. Să nu se preumble prin localulŭ de propunere, după cum facŭ de regulă catecheții ceĭ tinerĭ, dar nicĭ să nu stea împlântatŭ continuŭ după masă, ci trebue să-și alégă unŭ punctŭ, dela *care* să pótă *dominá* pre toțĭ băeții și numaĭ din cândŭ în cândŭ să se apropie de bance, dar și atunci să nu se posteze lângă băétulŭ, pre carele l'a provocatŭ, să-ĭ rĕspundă, pentru-că în casulŭ acesta îĭ dedă pre băeți, să vorbéscă încetŭ. [1])

3. Propunerea trebue să fie *vială* și *însuflețită*. Să arete cu cuvintele și fapta, câtŭ de *sântă prețuesce* elŭ adevĕrulŭ, pre care-lŭ propune băeților. Cândŭ se pretinde condițiunea acésta, nu se înțelege, ca catechetulŭ să declameze, să facă schime, gesturĭ etc. înaintea băeților. Așa ceva nu sufere nicĭ sanctitatea obiectuluĭ, nicĭ demnitatea catechetuluĭ, carele trebue să trécă de auctoritate aprópe sântă înaintea băeților. Elŭ trebue să se presenteze înaintea băeților tot-deuna ca îngerulŭ *iubirĭ* și alŭ *păcĭ*. Totŭ lucrulŭ să se întîmple în liniște seriósă, pre care trebue să o scie introduce catechetulŭ însuși și să nu aștepte să o țină docentele, pentru-că atunci ar însĕmná, că nu înțelege a face ordine și liniște. *Autoritatea, respectulŭ* și *iubirea* contribuescŭ fórte multŭ, precum la alte întreprinderĭ, așa și la progresulŭ în catechisare. Maĭ departe să încunjure monotonia.

A se scí acomodá catechetulŭ cu întrebările sale după băeți însĕmnă a fi măestru, maĭ alesŭ dacă ele nu-ĭ răpescŭ multŭ timpŭ, și dacă prin ele ajunge curêndŭ la scopulŭ lorŭ. De aceea trebue să punăpre ele pondŭ specialŭ, și nicĭ odată să nu pérdă dinaintea ochilorŭ intențiunea, pentru carea pune întrebările.

Intențiunea lorŭ este:

a) Să esamineze prin ele pre băeți și să se convingă, óre înțelesu-ĭ-aŭ băeții bine propunerea?

b) Să ageréscă prin ele judecata băeților, pentru-că la fiesce care întrebare sufletulŭ băétuluĭ se pune în lucrare eșindŭ din pasivitate.

c) Să le esciteze și nutréscă simțĕmintele, și

d) Să facă aplicațiunile morale mișcându-le voea spre imitarea faptelorŭ morale bune, pre carĭ le-aŭ auditŭ din gura catechetuluĭ, că le-a făcutŭ cutare și cutare persónă din istoria biblică și cea bisericéscă.

În casulŭ întâiŭ catechetulŭ trebue să pretindă dela băeții maĭ talentați rĕspunsurĭ precise. Aceștia prin rĕspunsurile lorŭ vinŭ fórte multŭ întru ajutorulŭ celorŭ maĭ debilĭ, pentru-că băeții adese se pricepŭ maĭ bine unii pre alții.

Întrebările preste totŭ trebue să fie *precise, scurte* și *ușóre de înțelesŭ*. Așa câtŭ numaĭ unŭ singurŭ rĕspunsŭ adevĕratŭ să pótă urmá după ele. Nu trebue îndreptate așa, ca băeții să rĕspundă numaĭ cu *da* orĭ *nu*. Altcum atarĭ întrebărĭ nu suntŭ a-se încunjurá de totŭ; la băeții micuți, debilĭ și fricoși suntŭ chiar recomandabile. Pre cei maĭ mărișorĭ și maĭ deștepți să-ĭ întrebe totdeuna după causa lucruluĭ și altele. Să pretindă dela eĭ, ca tot-deuna să ĭea întrebarea întrégă în rĕspunsŭ, de-órece prin acéstă procedură le ține atențiunea încordată și-ĭ dedă a se esprimá corectŭ.

Cu câtŭ este maĭ greóe întrebarea, cu atâtŭ va fi maĭ grea și judecata, ce are de a și-o da catechetulŭ față de rĕspunsulŭ primitŭ. În casurĭ de acestea își arată catechetulŭ dibăcia sa.

Fiesce care rĕspunsŭ greșitŭ trebue emendatŭ prin întrebare nóuă. Acésta se întîmplă adese-orĭ. Ceea ce póte provení de acolo, că băeții nu aŭ înțelesŭ destulŭ de bine întrebarea pusă.

De cumva rĕspunsulŭ este greșitŭ din causa neatențiuniĭ băétuluĭ, atunci catechetulŭ să-ĭ repețéscă întrebarea. De cumva greșescŭ și ceĭ maĭ talentați și maĭ isteți, atunci este sĕmnŭ securŭ, că eĭ nu aŭ înțelesŭ propunerea, orĭ întrebarea nu a fostŭ pusă după tóte recerințele eĭ. La totŭ casulŭ catechetulŭ trebue să ĭea în considerațiune tóte împrejurările acestea.

Prin întrebărĭ obiectulŭ devine maĭ chiarŭ, băeții maĭ vioĭ, de-órece sufletulŭ li-se pune în activitate, judecata li-se lămuresce, ér memoria li-se face capabilă de a primí și a păstrá materia propusă. Catechetulŭ să nu alunece la credința aceea, că dacă și băeții atențĭ nu-lŭ înțelegŭ, eĭ (băeții) suntŭ causa, de nu potŭ înțelege lucrulŭ! Nu! Causa, din carea băeții nu potŭ rĕspunde, trebue să o cerce maĭ tot-deuna în sine însu-și, și maĭ nicĭ odată în băeți. De celea maĭ multe orĭ catechetulŭ cugetă, că le-a vorbitŭ destulŭ de poporalŭ, după capacitatea și la înțelesulŭ băeților, și totuși băeții nu-lŭ pricepŭ. Dar despre acésta ne învéță maĭ pre largŭ metodica și catechetica, despre carĭ orĭ care catechetŭ trebue să aibă cunoscința teoretică și practică în detaiŭ. Aci fie amintitŭ numaĭ atâta, că arta se învéță prin esercițiŭ seriosŭ.

Ce se ține maĭ departe de aplicațiunile morale deduse din istoriórele biblice și din adevĕrurile de credință spre nobilitarea inimeĭ și vieței băeților, acelea trebue să fie scurte, animate și câtŭ se póte de plăcute. La din contră fiindŭ prea lungĭ și prea multe devinŭ obositóre. A așteptá dela băeți prea multe lucrurĭ și încă grele de înțelesŭ, este respingătorŭ.

Pre cândŭ dară catechetulŭ observă, conduce și se îngrigesce de sciința și cuno-

---

[1]) Se scie din esperință, că în unele școle băeții vorbescŭ la începutŭ de regulă *încetŭ*, întru atâta, câtŭ nu-l înțelege omulŭ, cum rĕspundŭ, bine orĭ rĕŭ? Se aude adese-orĭ vorba, că pre băeții aceștia nu-ĭ potŭ face, să vorbéscă tare, precisŭ și destulŭ de respicatŭ. De aceea s'a aflatŭ de lipsă a indigitá aci unele mijlóce, pre carĭ dacă le va folosí catechetulŭ cum se cuvine, îĭ va succede a aduce pre băeți acolo, câtŭ să vorbéscă tare, precisŭ și respicatŭ. Acele mijlóce ar' fi:

a) Catechetulŭ să se posteze tot-deuna cam departe de băétulŭ, pre carele voesce să-lŭ întrebe.

b) Să pretindă dela băeți, să-și țină corpulŭ ridicatŭ cântându spre catechetŭ și tot-deuna să rĕspundă în ciceri întregĭ. Să nu sufere, ca băeții să-și astupe fața cu mâna, să stea strîmbĭ și cu capulŭ plecatŭ.

c) Să punăîntrebarea așa, câtŭ băeții să pótă rĕspunde ușorŭ, și să rĕspundă cu *toții la olaltă*. Făcêndŭ băeții acésta, să-ĭ laude. Totŭ aceea întrebare orĭ alta ușóră să pretindă a o rĕspunde numaĭ fetițele saŭ numaĭ singurŭ băeții. După aceea să-ĭ facă să emuleze. (Bine aŭ rĕspunsŭ băeții! Eŭ credŭ însă, că fetițele încă vorŭ rĕspunde totŭ așa de tare și de respicatŭ. Așa este! etc.) În procedura acésta să fie atentŭ și să observe pre aceia, carĭ vorbescŭ maĭ tare și maĭ precisŭ. Pre aceia să-ĭ provóce, și eĭ să rĕspundă singuraticĭ. Maĭ departe să rĕspundă toțĭ de-odată după tactŭ din câte o bancă. Pre ceĭ carĭ îĭ observă, că vorbescŭ maĭ tare, să-ĭ laude totde-una și să nu fie mulțămitŭ cu rĕspunsulŭ celŭ *încetŭ!* Să-ĭ aducă la convingerea, că eĭ potŭ să vorbéscă și tare, arĕtându-și plăcerea față cu aceia.

d) Următórele încă ajută la dedarea băeților de a vorbí tare, anume: Catechetulŭ trebue să se apropie de băétulŭ, carele vorbesce încetŭ. Să-ĭ punăîntrebarea, și dacă rĕspunde bine, să-lŭ laude, dar cu observațiunea, că totuși nu este destulŭ de mulțămitŭ, pentru-că a rĕspunsŭ prea încetŭ. După aceea să se depărteze de lângă elŭ cu câțiva pași și să pretindă dela acelŭ băétŭ, ca totŭ la acea întrebare să maĭ rĕspundă odată. Să se depărteze și maĭ multŭ și érăși să-lŭ provóce. Pre calea acésta băétulŭ cugetă, că trebue să vorbéscă tare, ca să ajugă cuvintele luĭ la urechile catechetului. Acestŭ mijlocŭ încă ajută adese-orĭ, de băeții se dedaŭ a vorbí.

e) Pre ceĭ maĭ diligenți să-ĭ facă atenți, că pre eĭ nu-ĭ va întrebá de locŭ, dacă nu rĕspundŭ tare. Se înțelege, că ceĭ leneși vorŭ fi voioșĭ, de cândŭ audŭ acestea, dar pentru aceia se află altŭ espedientŭ.

Aplicându-se cu insistință aceste mijlóce, carĭ altcum îșĭ naturale și scóse din reflesiunea omuluĭ, potŭ să ducă la resultatulŭ doritŭ; pentru-că de aceea a datŭ Dumnedĕu omuluĭ organulŭ vorbiriĭ, ca acela să-lŭ eserciteze, desvólte și în fine să vorbéscă tare, precisŭ și espresivŭ.

scinţa băeţilorŭ, pre atunci cu tótă seriositatea şi cu totŭ zelulŭ trebue să conlucre întru acolo, ca învĕţătura cea adevĕrată dumnedĕéscă să străbată în inima şi viéţa băeţilorŭ.

G. Munteanŭ.

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de Fernan Caballero.

(Continuare.)

Cătră sĕră, cându ceĭ înrolaţi mergeaŭ la crişmă, pentru ca să-şĭ maĭ uĭte de nĕcasŭ la câte unŭ păharŭ de vinŭ, Lorenzo apropiându-se de Dolores îĭ dise cu vóce trĕmurătóre;

„Acum sciŭ bine, ce sórte mĕ aştéptă ... Tu eştĭ fericită!“

„Dumnedĕŭ să-ţĭ ĭerte, Lorenzo,“ rĕspunse Dolores plângându, „Dumnedĕŭ să-ţĭ ĭerte, că tu cercĭ, ca despărţirea mea de tine să fie încă şi maĭ amară!“

„Maĭ aduce-ţĭ veĭ aminte de mine, Dolores?“

„Da, îmĭ voiŭ aduce, chiar şi cându tu m'aĭ uĭtá.“

„O, tu o sciĭ bine, că acésta nicĭ odată nu se va întîmplá!“

„Cu tóte acestea tu maĭ uşorŭ m'aĭ puté uĭtá, decâtŭ mine.“

„Pentru ce?“

„Pentru că ĭubirea-mĭ pentru tineĭ-ĭ, împreunată în inima mea cu o amintire aşa de preţiósă pentru mine ... şi pentru că tot-deuna e maĭ mare ĭubirea uneĭ fete, decâtŭ a uneĭ mirese. Şĭ-apoĭ ĭubirea inspirată de amintirea uneĭ mame e maĭ sîntă şi maĭ adevĕrată decâtŭ aceea, care încolţesce la sunetulŭ ghitareĭ.“

„Jură-mĭ dar, că-mĭ veĭ rĕmâne credinciósă!“

„Îţĭ jurŭ!“

„Pre ce-mĭ juríĭ?“

„Pre fericirea mea.“

„Nu-ĭ de ajunsŭ.“

„Pre viaţa mea.“

„Nicĭ atâta nu-ĭ destulŭ.“

„Dar pentru Dumnedĕŭ, de ce eştĭ aşa de necredĕtoriŭ?“

„Pentru că-mĭ spune inima, că mĕ veĭ uĭtá.“

„Inima ta, scumpe Lorenzo, va fi călăulŭ tĕŭ!“

„De ce-mĭ va fi călăŭ? Pentru că presimte adevĕrulŭ? Trebue să-mĭ maĭ juríĭ ceva.“

„Ce să-ţĭ maĭ jurŭ?“

„Să-mĭ juríĭ, că nu veĭ părăsí nicĭ odată casa acésta şi pre mamă-mea, nicĭ chiar atunci, cându Pepa s'ar duce de aci.“

„Bine, îţĭ jurŭ!“

„Încă una; să sciĭ, că pre acela, pentru care mĕ veĭ părăsí, îlŭ voiŭ omorí, îndată ce voiŭ vení din miliţie.“

„Nu amenińţá, Lorenzo! Nu-ĭ bine, să amenińţĭ! O, Lorenzo, să sciĭ tu, că eŭ nicĭ odată n'am să facŭ de frică aceea, ce n'o potŭ face din ĭubire. Păstrézá-ţĭ, rogu-te, ĭubirea întocmaĭ ca albina mierea, şi nu ţĭ-o sfăşiá, cum face lupulŭ cu prada sa; şi maĭ bine îngrijesce-te, să-mĭ laşĭ ceva de amintire, ce să îndulcéscă despărţirea nóstră, nu s'o amăréscă.“

VII.

Trecuse unŭ anŭ. În casa unchiaşuluĭ Mateo se simţia cu fiesce care ţĭ totŭ maĭ multŭ lipsa celorŭ doĭ fecioríĭ. Bĕtrânulŭ perduse din puteríĭ şi nu-şĭ maĭ putea lucrá tótă moşia.

Ochiĭ ceĭ atâtŭ de limpedĭ şi sĕninĭ aĭ soţieĭ sale eraŭ acum mereŭ plinĭ de lacrimĭ, şi inima eĭ erá torturată de chinŭ. Chiar şi casa însă-şĭ părea că-şĭ perduse din înfăţişarea plăcută, ce-o avuse maĭ înainte, şi ea parcă se făcuse maĭ seriósă şi maĭ tristă.

Şi ca şi cum nenorocirile n'ar fi fostŭ de ajunsŭ, se maĭ ivì încă una nóuă; se maĭ ivì o întîmplare, care întocmaĭ ca şi unu norŭ acoperì de odată ceriulŭ sĕninŭ, ce se întindea de-asupra vieţiĭ acesteĭ familiĭ. Şi întîmplarea acesta erá strămutarea luĭ Sennor Canuto la Sevilla.

Şi dór aprópe nimĕnuĭ n'a însuflatŭ evenimentulŭ acesta îngrijirĭ ca sĕrmaneĭ Dolores, căreia îĭ cădea greŭ de totŭ a se despărţí de buna Pepa, care o ĭubiá aşa de multŭ. Cu tóte acestea trĕbuia s'o facă acésta, dacă voiá să rĕmâna credinciósă juramîntuluĭ datŭ ĭubituluĭ sĕŭ. De asemenea îĭ erá aprópe imposibilŭ, să rĕmână la familia Lopez, căcĭ acésta sĕrăcise de cându cu depărtarea feciorilorŭ. Pepa voiá s'o ducă pre Dolores la Sevilla, ér mătuşa Melchiora în butulŭ stărиĭ sale dĕrĕpănate voiá s'o ţină la sine, pentru că ea nutriá faţă cu blânda copilă acele simţĕminte delicate, ce le aŭ mamele pentru ĭubitele fiilorŭ sĕĭ. Ea, sĕrmana Dolores, se vedù constrinsă a nu puté împlinì dorinţa nicĭ uneia dintre aceste dóuĕ femeĭ.

În nĕcasulŭ sĕŭ ea se întórse cătră părintele Nolasco, care deşi nu erá cine scie ce omŭ cetitŭ, totuşi cunosceá maĭ bine ca orĭ cine inima omuluĭ şi relaţiunile poporuluĭ. Cu mintea-ĭ sănĕtósă şi cu ĭubirea sa elŭ sciá uşurá greutăţile pretutindenea, şi sciá delăturá cu iscusinţă pedecele, carĭ se puneaŭ în cale.

Fără multe vorbe, — carĭ nu-ĭ plăceaŭ, — călugărulŭ propuse feteĭ unŭ planŭ, care a fostŭ primitŭ în tóte punctele luĭ.

„Ascultă-mĕ!“ începù elŭ. „Donna Braulia chiar îmĭ spunea, că ar avé lipsă de o servitóre bună, harnică, curăţică şi modestă, cu unŭ cuvîntŭ, care să aĭbă tóte calităţile, carĭ se pretindŭ dela o fată. Pentru tine ar fi bine acolo, ea-ĭ o femee de trébă, nu maĭ eştĭ spre greutatea niminuĭ şi pre lângă aceea maĭ primescĭ pre fiesce care lună câte 20 realĭ, carĭ într'unŭ anŭ facŭ 240, şi suma asta frumósă îţĭ va prinde bine, pre cându se va rentórce Lorenzo din miliţie şi te va luá.“

Cum am spusŭ, Dolores primi planulŭ părinteluĭ Nolasco, dar nu fără óre care durere, vedèndu-se nevoită a se despărţí de prietina sa Pepa.

(Va urmá.)

Diverse.

Ateistulŭ şi preotulŭ. Dupuytren, celŭ maĭ renumitŭ chirurgŭ francesŭ pre timpulŭ sĕŭ, erá cunoscutŭ şi ca mare ateistŭ. Odată l'a cercetatŭ unŭ miserŭ preotŭ dela sate, care suferiá la grumazĭ de carcinomă (racŭ). Frumseţa bărbătéscă şi înfăţişarea cuviinciósă şi liniştită a preotuluĭ a făcutŭ o deosĕbită impresiune asupra mediculuĭ, care altcum nu erá omŭ prea simţitorŭ. După ce a visitatŭ Dupuytren pre preotŭ, îĭ dise: „Aci nu este scăpare, domnia-ta trĕbue să morĭ.“ „La acésta şi eŭ am cugetatŭ,“ replică liniştitŭ preotulŭ, „dară credincioşiĭ m'aŭ silitŭ să vinŭ aci.“ După acestea scóte din buzunarŭ cinci francĭ, îĭ întinde mediculuĭ şi dice: „Ertă, domnule, nu-ţĭ potŭ da maĭ multă, noĭ suntemŭ ómenĭ sĕracĭ.“ Întru atâta ĭ-a plăcutŭ luĭ Dupuytren resignarea bărbătéscă, cu care tinĕrulŭ preotŭ îşĭ suportá sórtea amară, câtŭ l'a rechematŭ dicĕndu-ĭ: „Dacă voescĭ, să te supunĭ la operaţiune, eŭ suntŭ gata a o esecutá, vino numaĭ mâne la spitalŭ.“ Preotulŭ rĕspunde: „Datorinţa îmĭ este a cercá totŭ, ce conduce la vindecarea mea, voiŭ venì mâne.“ În diua următóre preotulŭ s'a presentatŭ la spitalŭ, şi mediculŭ şi-a începutŭ gréua operaţiune, care a şi succesŭ deplinŭ. Nefiindŭ pre atunci în usŭ narcotizarea pacienţilorŭ, preotulŭ cu o tărie uĭmitóre a suferitŭ durerósa operaţiune. Dupuytren petrecea în tótă diua timpŭ maĭ îndelungatŭ la patulŭ preotuluĭ morbosŭ grijindŭ, ca acesta să aĭbă parte de o tractare câtŭ se póte de bună, până ce s'a vindecatŭ deplinŭ. La anulŭ după vindecare érăşĭ a cercetatŭ preotulŭ pre renumituluĭ chirurgŭ aducêndu-ĭ o coşarcă de pere şi nisce găinĭ. Şi în aniĭ următorĭ totŭ la aceea-şĭ dì îlŭ visitá oferindŭ-ĭ darurĭ micĭ. Cându a simţitŭ Dupuytren, că i-se apropie mórtea, a trimisŭ preotuluĭ o epistolă de cuprinsulŭ laconicŭ: *„Mediculŭ are lipsă de preotŭ.“* Preotulŭ s'a şi dusŭ la elŭ fără amênare, şi eĭ aŭ petrecutŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ numaĭ amêndoĭ. Cându a eşitŭ din casă preotulŭ, ochiĭ îĭ eraŭ scăldaţĭ în lacrĕmĭ, ér Dupuytren erá mortŭ. Obiectulŭ conversărиĭ lorŭ nicĭ odată nu a ajunsŭ la publicitate, dară atâta e sigurŭ, că pre patulŭ morţiĭ ateistulŭ s'a împăcatŭ cu Dumnedĕŭ.

Scire sensaţională. „*Telegr. Rom.*“ din Sibiŭ în numĕrulŭ sĕŭ 11 din $^{1}/_{13}$ Februariŭ a surprinsŭ pre cetitoriĭ sĕĭ cu o scire de totŭ sensaţională. Le spune anume, că părintele Lucaciŭ este iesuitŭ şi *„capulŭ iesuiţilorŭ românĭ“*. Causa? Fiindŭ-că e *„rasŭ la barbă şi la musteţe“*. — Nu scimŭ, dacă „Telegr. Rom.“ a voitŭ să gluméscă. Presupunemŭ asta, de-órece nu putemŭ să credemŭ, că a scrisŭ lucrulŭ acesta ca lucru seriosŭ. Dacă totuşi ar voĭ să fie luatŭ în seriosŭ, facă bine şi ne spună, unde amŭ puté da de vre-unŭ *„iesuitŭ românŭ“*. Noĭ amŭ dorí multŭ, să facemŭ cunoscinţă cu „iesuiţiĭ românĭ“, numaĭ câtŭ, după câtŭ scimŭ noĭ, nu suntŭ. „Telegr. Rom.“ se vede, că e maĭ bine informatŭ. Să audimŭ dară numele acelorŭ „iesuiţĭ românĭ“.

Împĕratulŭ Friderícŭ despre istoria luĭ Janssen. — În numĕrulŭ 3 alŭ „Uniriĭ“ din a. c. amŭ făcutŭ cunoscută cetitoriloruŭ nostri viéţa şi activitatea renumituluĭ istoriografŭ germanŭ Ioanŭ Janssen. Amŭ amintitŭ, că opulŭ luĭ celŭ maĭ celebru este: *Geschichte des deutschen Volkes şcl.* Despre opulŭ acesta, care a datŭ protestantismuluĭ lovitura de morte, étă cum s'a fostŭ esprimatŭ împĕratulŭ Friderícŭ, tatălŭ actualuluĭ împĕratŭ germanŭ: „Eŭ cetescŭ opulŭ acesta cu mare interesŭ. Şi pentru protestanţĭ e bine, ca să fie tractate odată timpurile mişcărilorŭ protestantice şi din partea unuĭ catolicŭ. Audŭ, că autorulŭ este înjuratŭ de cătră mulţĭ, nu sciŭ însă, de ce, căcĭ elŭ nu înjură nicĭ odată. Dacă merge prea departe, trebue a-lŭ îndrumá între marginile cuvenite, dar nu e permisŭ a-lŭ înjurá. În Anglia şi în Francia chiar şi liberiĭ cugetătorĭ recunoscŭ însĕmnătatea cea mare a cărţiĭ acesteia.“

Emigrarea în America. Cu tóte că guvernulŭ Statelorŭ unite din America de Nordŭ pune tóte pedecile posibile în calea emigranţilorŭ din lumea veche, totuşi numĕrulŭ emigranţilorŭ cresce pre di ce merge. Astfelŭ precândŭ în anulŭ 1890 numĕrulŭ celorŭ sosiţi în Statele unite americane de Nordŭ a fostŭ de 371.593, în anulŭ trecutŭ a ajunsŭ deja aprópe la o jumĕtate de milionŭ, anume a fostŭ de 445.290 persóne.

Unŭ oraşŭ preţiosŭ. În Statulŭ Colorado din America se află acum oraşulŭ celŭ maĭ avutŭ cu numele Crede. Acolo aŭ fostŭ descoperite în sĕptĕmânile trecute nisce mine avute de argintŭ. În urma acesteĭ descoperirĭ numĕrulŭ locuitoriloruŭ din oraşulŭ amintitŭ într'unŭ restimpŭ scurtŭ de abiá dóuĕ sĕptĕmânĭ aprópe s'a duplicatŭ, crescêndŭ dela200.000 la 350.000. Scumpetea e de totŭ estraordinară.

Economie.

Esportulŭ de oĭ din Ungaria în Francia a scăḑutŭ fórte multŭ în urma vămilorŭ marĭ puse de republica francesă pre importulŭ de oĭ viĭ orĭ tăiate. Suntŭ însă propecte de a se deschide oilorŭ ungare pieţele Belgieĭ. Guvernulŭ Belgianŭ a propusŭ corpurilorŭ legiuitóre unŭ proiectŭ de lege, în care se prevede şi abrogarea dispusĕţiuniĭ articululuĭ I. alŭ legiĭ din 11 Iuniŭ 1887, în vîrtutea căruia numaĭ aşa erá permisŭ importulŭ oilorŭ tăiate, dacă la acelea se aflaŭ şi plumânile. Prin abrogarea acesteĭ dispuseţiuniĭ se uşuréza multŭ transportulŭ oilorŭ, şi aşa vomŭ fi recompensaţi în parte pentru perderile din Francia.

Esportulŭ de cucuruzŭ pentru Germânia. Încă nicĭ cândŭ nu s'a cumpĕratŭ pentru Germânia atâta cucuruzŭ ca în lunile ultime ale anuluĭ trecutŭ şi în anulŭ acesta. Pre fiesce care ḑi se espórtă în Germânia sute de vagóne de cucuruzŭ şi după întrarea în viéţă a convenţiuniĭ comerciale numaĭ la crescerea acestuĭ esportŭ ne putemŭ aşteptá. În luna luĭ Ianuariŭ a. c. numaĭ pre la Oderberg s'a transportatŭ maĭ alesŭ în Silesia pruséscă preste o sută de miĭ măḑĭ de cucuruzŭ.

Semênţa de acaţŭ înainte de a se sĕmĕná trebue opĕrîtă, aşa ne-a spusŭ unŭ grădinarŭ practicŭ şi cu o esperinţă lungă. Elŭ adecă preste sĕmênţa de acaţŭ vérsă apă ferbinte, şi cam 5 minute o amestecă în continuŭ, ér după aceea prin o sîtă scurge apa, ér sĕmênţa o lasă acoperită bine în sîtă cam 30 minute. Sĕmênţa apoĭ o uscă la sóre si o sĕmĕnă. Sĕmênţa ast-felŭ pregătită resare fórte bine.

În contra sufocării. Cu ocasiunea multorŭ focurĭ s'a observatŭ, că pompieriĭ şi toţĭ, pre carĭ îĭ surprinde incediulŭ, morŭ nu atâtŭ din causă, că ardŭ saŭ cadŭ în flacărĭ, câtŭ maĭ vîrtosŭ de sufocarea produsă de fumŭ. Unŭ pompierŭ anglezŭ a descoperitŭ următorulŭ mijlocŭ practicŭ de a respirá într'unŭ locŭ plinŭ de fumŭ: îşĭ légă preste nasŭ şi gură o batistă udată.

Celŭ maĭ simplu mijlocŭ de a stîrpi şóreciĭ este mandula amară pisată mĕruntŭ şi presărată cu fărină saŭ zăharŭ. Efectulŭ e sigurŭ.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Timpulŭ în decursulŭ sĕptĕmâneĭ a fostŭ fórte schimbăciosŭ. A ninsŭ desŭ, dară néua nu a ţinutŭ multŭ.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta a fostŭ slabŭ. Preţurile bucatelorŭ preste totŭ aŭ scăḑutŭ. *Grâŭ curatŭ* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 9.95—10.20. *Sĕcară* a sositŭ puţină, s'a vîndutŭ maja metrică cu fl. 9.60—10.10. *Ovĕsŭ* s'a vîndutŭ la 3000 maĭ m. cu fl. 6.00—6.30. *Cucuruzŭ* s'a îmbiatŭ în cuantitate mare, în urma acesteia a scăḑutŭ preţulŭ cu 5—7 cr., s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.65—5.67 ½. Pre la staţiunĭ s'a plătitŭ cucuruzulŭ maja m. cu fl. 5.18—5.52, după cualitate. *Sĕmênţa de cânepă* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 12.50—13. —, de *inŭ* cu fl. 12.50—13. —, de *luţernă* cu fl. 40—44. —, de *trifoiŭ* cu fl. 54—56. —, de *măzeriche* cu fl. 6.50—6.75.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch a fosŭ maĭ favorabilŭ decâtŭ în sĕptĕmâna trecută. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *unguresci* aleşĭ tinerĭ greĭ 48—48 ½ cr., bĕtrânĭ 44—45 ½ cr., marfă *ţĕrĕnéscă* 43—45 cr., *sĕrbesci* 42—45 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 17 Febr. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	107.80
« « hârtie « 5%	102.70
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	116.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	100.25
Bonurĭ rurale ung.	93.50
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	98.25
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	140.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	134.—
Renta de hârtie austriacă	102.50
« « argintŭ austriacă	94.—
« « aurŭ austriacă	111.—
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vieneĭ	153.—
Acţiunile bancеĭ austro-ungare	1040.—
« « de creditŭ ung.	389.75
« « « « austr.	307.60
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncеĭ ipot. ung.	116.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.58
Napoleon-d'orĭ	9.37
Mărcĭ 100 imp. germâne	57.90
Londra 10 Livres şterlingĭ	118.25

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 6.50 până 7.25, — grâŭ mestecatŭ fl 5.50 până 6.25, sĕcară fl. 5.— până 5.50, — ovĕsŭ fl. 2.— până fl. 2.50, cucuruḑŭ fl. 3.50 până fl. 3.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.— până fl. —.—, — sĕmênţă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până 48 cr., carnea de vîţĕlŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece — până — cr., — 10 óuĕ cu 20 până — cr.

Posta Redacţiunii. Dluĭ *Z. B.* în *Măgură.* Baniĭ spedaţĭ în 3 a c. l-amŭ inferitŭ ca acoperire a restuluĭ de pre *anulŭ trecutŭ.* — *Of. p.* în *Noştfalĕu.* Baniĭ l-amŭ primitŭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Vasiliŭ Hossu.

Nr. 368—1892. (6) 2—2

Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ stipendiŭ de 35 fl. din Fundăţiunea „Cercului Orĕştieĭ" se escrie prin acésta concursŭ cu terminulŭ până în 15 Martiŭ a. c. st. n.

La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge numaĭ aceĭ studenţĭ românĭ greco-catolicĭ, carĭ cercetézăgimnasiulŭ românŭ greco-catolicŭ *din Blaşiŭ* orĭ vre-o *academie de drepturĭ şi suntŭ născuţĭ în vre-una din comunele următóre din cercululŭ Orĕştieĭ,* şi anume: Şibotŭ, Orĕştióra-de-josŭ, Balomirŭ, Binţinţŭ, Berĭ, Cióra, Vinerea, Orĕştióra-de-susŭ, Gridŭ, Ghialmarŭ, Castĕŭ, Dâncu-micŭ, Ocolişulŭ-micŭ, Totíamică, Costescĭ, Cudşirŭ, Jeledinţĭ, Ludeşcĭ, Măgura, Martinescĭ, Buciumŭ, Dâncu-mare, Totía-mare, Spinĭ, Pricazŭ, Petriniŭ, Pischinţŭ, Repaşŭ, Romosŭ, Romoşelŭ, Sibişelulŭ-vechiŭ, Serĕca, Tămăşésca, Tărtăria, Turḑaşŭ, Turmaşŭ, Vaĭdeiŭ, Simeria.

Concurenţiĭ se vorŭ adresá la subscrisulŭ Ordinariatŭ, şi aŭ să alăture la cererile lorŭ: carte de botezŭ, atestatŭ de frecuentare şi atestatŭ scolasticŭ despre progresulŭ făcutŭ în primulŭ periodŭ respective semestru alŭ anuluĭ scolasticŭ 189½. Cererile, carĭ vorŭ sosí maĭ târḑiŭ de 15 Martiŭ a. c., nu se vorŭ luá în consideraţiune.

Blaşiŭ, din şedinţa consistorială ţinută în 2 Februariŭ 1892.

Ioanŭ Vancea,
Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ de Alba-Iuliă

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

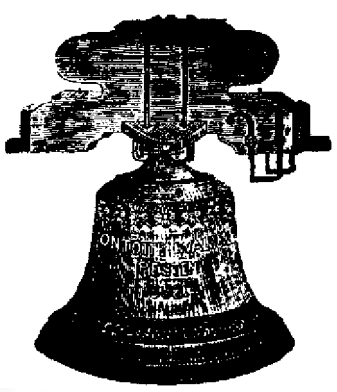

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 6—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Fundată în an. 1800.

K. Zechmeister şi Fiulŭ

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

neguţătorŭ de articli de mĭere şi céră

în Győr

recomândă atenţiuniĭ binevoitóre a Onoratuluĭ Clerŭ luminile lorŭ de céră:

Lumină adevĕrate de céră 1-a unŭ kg.	**fl. 2.50**
„ „ „ „ 2-a „ „ „	**2.00**
Lumină de céră artificială . . „ „ „	**1.40**
Pascalis I-a . . . . . „ „ „	**2.60**
„ II-a . . . . . „ „ „	**2.00**
Lumină galbine de céră . . . „ „ „	**2.00**

Luminile se află în orĭ ce mărime, şi la comande superióre la 10 kgrame se espedézăfrancate la orĭ ce staţiune de poste, de năĭ saŭ de căĭ ferate.

Bunătatea luminilorŭ nóstre de céră o dovedescŭ nenumĕrate scrisorĭ de recunoscinţă.

Cu deosĕbită stimă

(3) 3—10 **K. Zechmeister şi Fiulŭ.**

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiunĭ

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirĭi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 27 Februariŭ 1892. Numĕrulŭ 9.

Tendinţe periculóse.

(+) Cine a urmăritŭ cu atenţiune cele publicate de noĭ cu privire la gimnasiile românescĭ din ţĕrile corónei Sântuluĭ Ştefanŭ, a pututŭ vedé, că guvernele, carĭ s'aŭ succedatŭ de dóuĕdecĭ şi cincĭ anĭ, s'aŭ silitŭ pre tóte căile a face imposibilă esistinţa altorŭ institute culturale românescĭ, orĭ celŭ puţinŭ a le despoiá de caractĕrulŭ lorŭ românescŭ şi confesionalŭ.

Tendinţeĭ acesteia s'a datŭ espresiune maĭ vîrtosŭ în legea dela 1883. Fiindŭ-că articululŭ de lege XXX din 1883 împunea şcólelorŭ nóstre medie sarcine fórte grele, atâtŭ în ceea ce privesce numĕrulŭ şi cualificaţiunea profesorilorŭ, câtŭ şi în ceea ce privesce numĕrulŭ şi mărimea salelorŭ de propunere şi provederea lorŭ cu tóte recuisitele scolastice, guvernulŭ a speratŭ, că auctorităţile bisericelorŭ românescĭ, din lipsa de mijlóce materiale, nu vorŭ puté suportá acele sarcine şi ast-felŭ saŭ îşĭ vorŭ închide gimnasiile lorŭ, saŭ cerêndŭ ajutorŭ dela statŭ, le vorŭ supune în parte mare la discreţiunea guvernuluĭ. S'a înşelatŭ însă amarŭ guvernulŭ nostru, de-órece iubirea de biserică şi de naţiune a însufleţitŭ pre auctorităţile bisericelorŭ românescĭ în gradŭ aşa de mare, câtŭ pentru salvarea gimnasiilorŭ lorŭ aŭ adusŭ jertfe, ce aŭ trecutŭ departe preste calcululŭ guvernuluĭ.

Paralelŭ cu nisuinţele guvernuluĭ de a face imposibilă esistinţa gimnasiilorŭ românescĭ, aŭ mersŭ şi sforţările luĭ de a despoiá acele gimnasiĭ românescĭ de caractĕrulŭ lorŭ confesionalŭ şi românescŭ, şi aci guvernulŭ a seceratŭ marĭ triumfurĭ, carĭ pentru Românĭ suntŭ totŭ atâtea rane adâncĭ. Gimnasiile românescĭ greco-orientale, cărora la aparinţă li-s'a lăsatŭ unŭ felŭ de autonomie precarie, aŭ fostŭ puse sub controla poliţenéscă a organelorŭ guvernuluĭ, carĭ paraliséză tótă viéţa lorŭ naţională românéscă, ér gimnasiile române greco-catolice aŭ fostŭ puse din punctŭ de vedere didacticŭ şi pedagogicŭ esclusivŭ numaĭ sub conducerea Ministruluĭ de culte si instrucţiunea publică, aşa câtŭ din puctulŭ acesta de vedere gimnasiile greco-catolice, provĕdute de întemeiătoriĭ lorŭ cu caractĕrŭ religiosŭ şi naţionalŭ, aŭ fostŭ despoiate de acestŭ caractĕrŭ chiar în partea cea maĭ de căpetenie, căcĭ caractĕrulŭ religiosŭ şi naţionalŭ alŭ unuĭ institutŭ se manifestéză maĭ vîrtosŭ în spiritulŭ, de care e condusŭ întregŭ învĕţămîntulŭ. Acestŭ spiritŭ însă nu póte fi nicĭ religiosŭ, nicĭ naţionalŭ, până cândŭ învĕţămîntulŭ este condusŭ de unŭ guvernŭ, care de o parte pre religiune nu pune nicĭ unŭ pondŭ, ér de altă parte se arată dușmanŭ de mórte alŭ crescerĭĭ naţionale românescĭ. Afară de acestea gimnasiulŭ din Năsĕudŭ nu maĭ are nicĭ umbră de caractĕrŭ religiosŭ, pentru-că l'aŭ scosŭ cu totulŭ de sub orĭ ce jurisdicţiune a auctorităţiĭ bisericescĭ, ér gimnasiulŭ din Beiuşŭ a fostŭ despoiatŭ cu totulŭ de caractĕrulŭ sĕŭ naţionalŭ, de-órece nu este numaĭ condusŭ de guvernŭ, ci chiar şi limba de propunere românéscă a fostŭ scósă aprópe cu totulŭ dintr'însulŭ.

Preste totŭ în ceea ce privesce spiritulŭ românescŭ, în gimnasiile nóstre, amŭ ajunsŭ până acolo, câtŭ domniĭ din Budapesta se laudă, că în gimnasiile românescĭ se propune minunatŭ de bine studiulŭ istorieĭ.

Să nu se crédă însă, că acéstă laudă s'ar puté considerá de unŭ complimentŭ pentru respectiviĭ profesorĭ, pentru-că acéstă laudă atâta însĕmnéză, că istoria se propune în gimnasiile nóstre *românescĭ* după nisce manuale *ungurescĭ* traduse în limba română, în carĭ despre trecutulŭ Românilorŭ saŭ nu se face nicĭ o amintire saŭ se face o amintire, care departe de a corĕspunde adevĕruluĭ istoricŭ, falsifică faptele celea maĭ notorie şi omóră orĭ ce spiritŭ naţionalŭ românescŭ în tinerĭĭ nostri.

Cu resultatele acestea „patriotice“ guvernulŭ nu se va mulţămi, ci va merge totŭ maĭ departe atâtŭ în ceea ce privesce îngreunarea esistinţeĭ gimnasiilorŭ nóstre, câtŭ şi în ceea ce privesce despoiarea lorŭ de caractĕrulŭ religiosŭ şi naţionalŭ, despre ce avemŭ palpabile dovedĭ.

Feuilleton.

Sânta Agnes.

Să ne străpunemŭ cu cugetulŭ în Roma pre la începutulŭ secoluluĭ alŭ patrălea. Părăsindŭ Pórta Colină la a dóua colónă militară găsescĭ o vilă modestă, unŭ suburbanŭ situatŭ într'o posiţie fórte pretinósă de-a stînga la Via Nomentană pre marginea uneĭ movile, ce se gată într'o luncă încântătóre.

E o ḑi luminósă de véră. La umbra unuĭ stîlpŭ de marmoră pre o bancă de pétră vedemŭ şedêndŭ o copilă în etate de doĭ-treĭspredece anĭ. Ea e îmbrăcată într'o tunică albă şi pre căpŭ are o cunună de rose. Pĕrulŭ eĭ blondŭ îĭ cade liberŭ pre umerĭ, şi adierea vîntuluĭ îlŭ buclă icĭ colé. Tenulŭ feţeĭ eĭ transparentŭ şi catifelatŭ e de o fragedime nespusă, şi raḑele ferbinţi ale sóreluĭ făceaŭ, ca frumósele eĭ colorĭ să apară şi maĭ viĭ.

Ea se părea a fi adâncită în meditărĭ fericite; sta cu privirea aţintită spre opalulŭ albastru alŭ ceriuluĭ, neobservândŭ nicĭ drăgălaşele ciripirĭ ale pasĕrilorŭ, ce sburaŭ pre plopĭ şi arinĭ, nicĭ susuitulŭ insectelorŭ între tufe şi nicĭ sborulŭ veselŭ alŭ fluturilorŭ către tufele de rose de Damascŭ. De-odată se treḑesce din adâncire întorcêndu-şĭ ochiĭ spre munţiĭ Sabinĭ, ce încunjură orizonulŭ în partea ostică, de unde spre sudŭ e valea Laţiuluĭ. De aicĭ apoĭ îşĭ întórce privirea spre cetatea colosală, loculŭ superstiţieĭ şi alŭ ruşiniĭ, de unde-şĭ întórce repede privirea, adâncindu-se érăşĭ în meditărĭ.

Şi la ce se cugetă óre fetiţa acésta frumósă? Ce însemnéză óre îmbrăcămintea aceea albă şi cununa de rose? E óră de diminétă timpurie, şi precândŭ pasĕrile salută cu cântatulŭ lorŭ voiosŭ revenirea raḑelorŭ de sóre, — ea stă în umbra columneĭ şi se aduce pre sine jertfă dumneḑeesculuĭ sĕŭ mire.

Şi drăgălaşa fată se cugetă la iubirea sa sfântă, de a căreĭ frŭmseţă se minunéză sórele şi luna, se cugetă, că ea deja şĭ-a serbatŭ cununia mistică cu Elŭ, deja a primitŭ inelulŭ Luĭ de credinţă; îşĭ reamintesce mărgelele nestimate, cu carĭ Elŭ ĭ-a împodobitŭ grumaziĭ, şi petrile scumpe, ce i-le-a pusŭ în urechĭ, şi picăturele purpuriĭ, cu carĭ ĭ-a coloratŭ Elŭ obraziĭ eĭ fecioresc.

Să respectămŭ acéstă aparinţă suprapămêntéscă, să lăsămŭ fata acésta fericită, să se bucure de îmbrăţişarea curată a mireluĭ sĕŭ.

* * *

E o séră de tómnă. Vîntulŭ împrăştie noriĭ negri întunecaţi din Sicilia, de eĭ se lăţescŭ pre întregulŭ orizonŭ ca unŭ acoperişŭ mare şi desŭ şi daŭ oraşuluĭ o înfăţişare tristă, melancolică. Fata, ce deja o cunóscemŭ, grăbiá însoţită de unŭ tinĕrŭ veselŭ rĕsfăţatŭ trecêndŭ advonulŭ uneĭ case frumóse pre Alta Semita, apoĭ preste atriŭ şi tablinŭ întră în apartamentulŭ femeescŭ, unde găsimŭ o matrónă cu trăsăturĭ nobile ocupându-se cu unŭ lucru de mână la lumina uneĭ lampe monumentală.

Ochiulŭ eĭ de mamă nu póte să nu observe neliniştea, ce se oglindă pre faţa feteĭ, şi acésta silită de întrebările eĭ pline de iubire îĭ istorisesce, ce i-s'a întîmplatŭ pre drumŭ.

Ea se întorcea dela scólă, cândŭ unŭ bărbatŭ tinĕrŭ o priviá aşa, de aspru şi provocătorŭ din depărtare de câţiva paşĭ. Ea grăbia, ca să încunjure întîlnirea luĭ, dar audia, că necunoscutulŭ o urmăresce, până cândŭ ajunseră într'o stradă laterală; atunci s'a apropiatŭ de ea făcêndu-ĭ celea maĭ în-

Tocmaĭ acum de curêndŭ a convocatŭ Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică o anchetă, care se ocupă cu discutarea ideiĭ despre unificarea şcólelorŭ medie. Acéstă anchetă deja tradézĭ scopurile urmărite de domnulŭ Ministru în ceea ce privesce nu numaĭ reformarea gimnasiilorŭ magiare, ci şi sórtea gimnasiilorŭ românescĭ. Elŭ voesce, ca să nu maĭ fie în ţéră dóuĕ soiurĭ de şcóle medie, adecă gimnasii şi şcóle reale, ci numaĭ unŭ singurŭ soiŭ, în care să-şĭ afle espresiune atâtŭ direcţiunea realistică din şcólele reale, câtŭ şi cea humanistică şi idealistică din gimnasiĭ. Este decĭ fórte probabilŭ, că gimnasiile din ţéră începêndŭ dela clasa a cincia în susŭ se vorŭ bifurcá, saŭ chiar trifurcá, aşa câtu în una şi aceea-şĭ clasă vomŭ avé maĭ multe grupe de studenţĭ, după cum vorŭ fi grupate studiile, ce li-se vorŭ propune. Cine nu vede, însă că reforma acésta va aduce marĭ greutăţĭ preste gimnasiile nóstre? O ast-felŭ de bifurcaţiune saŭ trifurcaţiune pretinde în modŭ necesariŭ sporirea nu numaĭ a salelorŭ de învĕţământŭ, ci şi a numĕruluĭ profesorilorŭ, ceea ce fără de îngreunarea fondurilorŭ, din carĭ se susţinŭ gimnasiile nóstre, nu se póte obţiné. Gimnasiile magiare susţinute din vistieria statuluĭ saŭ ajutate în mĕsură mare din acéstă vistierie vorŭ puté suportá nóua reformă proiectată de Ministru; dar óre gimnasiile nóstre puté-vorŭ să o supórte fără a fi silite saŭ a încetá saŭ a recurge la ajutorulŭ statuluĭ şi ast-felŭ a se espune pericululuĭ de a-şĭ perde şi umbra aceea de caractĕrŭ religiosŭ şi naţionalŭ românescŭ, ce le-a maĭ rĕmasŭ în ḑiua de astăḑĭ? Étă o întrebare, ce trebue să ne ocupe încă de acuma, adecă înainte de ce tendinţele Ministruluĭ ar' îmbrăcá forma concretă de proiectŭ de lege, căcĭ mijlócele, cu carĭ se potŭ delătură ast-felŭ de primejdiĭ, nu se potŭ creá într'o ḑi orĭ într'o sĕptĕmână.

Tendinţa acésta de a unificá şcólele medie, pre lângă îngreunarea esistinţeĭ gimnasiilorŭ nóstre, maĭ urmăresce încă şi unŭ altŭ scopŭ şi anume scopulŭ de a vĕrsá în totŭ sistemulŭ de învĕţământŭ gimnasialŭ unŭ spiritŭ „patrioticŭ magiarŭ“ cu multŭ maĭ pronunţatŭ, decâtŭ celŭ de astăḑĭ. Celŭ puţinŭ ast-felŭ s'aŭ esprimatŭ ceĭ maĭ mulţĭ dintre bărbaţiĭ, pre carĭ Ministrulŭ ĭ-a convocatŭ în ancheta amintită maĭ susŭ.

Acela însă, care a studiatŭ câtŭ de puţinŭ lexiconulŭ parolelorŭ „patriotice“, carĭ le auḑimŭ în ḑiua de astăḑĭ din tóte părţile, scie, ce însĕmnéză acelŭ spiritŭ „patrioticŭ magiarŭ“. Spiritulŭ acesta este însufleţirea tinerimiĭ gimnasiale pentru idealurile unuĭ singurŭ poporŭ din patria comună, carele se consideră pre sine ade singurŭ îndreptăţitŭ a constituí statulŭ şi a-şĭ desvoltá individualitatea sa naţională, ér pre celealalte popórĕ conlocuitóre le consideră de nisce masse destinate a se asimilá în corpulŭ naţionalităţiĭ magiare, precum se vede acésta chiar din enunciaţiunile făcute de ministrulŭ-preşedinte Szápáry în Timişóra, unde cu cuvinte fórte clare a accentuatŭ importanţa acestuĭ procesŭ de asimilare pentru fericirea Ungarieĭ.

Cum se va puté însă băgá în sufletele tinerilorŭ nostri acestŭ duchŭ rĕŭ?

Nesmintitŭ, că operaţiunea acésta numaĭ aşa se va puté efeptuí, dacă în gimnasiile românescĭ se va da o estensiune cu multŭ maĭ mare, decâtŭ cea de astăḑĭ, istorieĭ poporuluĭ magiarŭ, şi studiuluĭ limbeĭ şi literatureĭ magiare, aşa câtŭ aceste obiecte de învĕţământŭ să formeze centrulŭ şi sufletulŭ întreguluĭ sistemŭ de învĕţământŭ, ér limba şi literatura românéscă să fie scóse şi din posesiunea precarie, în care se află astăḑĭ. Altcum, dacă unulŭ dintre bărbaţiĭ anchetelĭ, şi anume Schwarz Gyula, este interpretele fidelŭ alŭ vederilorŭ Ministruluĭ, — despre ce nu avemŭ motive a ne îndoí, — atuncĭ putemŭ să ne aşteptămŭ şi la aceea, că unele obiecte de învĕţământŭ, carĭ se propunŭ astăḑĭ în gimnasiile nóstre, vorŭ fi eliminate aprópe de totŭ din gimnasiĭ şi înlocuite numaĭ cu limba şi literatura magiară. Aşa de esemplu domnulŭ acesta a propusŭ, ca propedeutica filosofică să fie scósă din gimnasiĭ şi înlocuită cu nisce elemente de logică şi estetică, carĭ însă să se propună numaĭ în legătură cu limba magiară; ceea ce atâtŭ însĕmnéză, că precândŭ până acum după lege numaĭ limba şi literatura magiară trebuiá să se propună în clasa a 7-a şi a 8-a în limba magiară, pre viitorŭ şi filosofia, limba grecă şi alte studiĭ vorŭ avé să se propună în acéstă limbă.

Ast-felŭ pre încetulŭ tóte ni-se ĭeaŭ, rĕmânêndu-ne numaĭ sarcina de a susţiné cu marĭ jertfe gimnasiile nóstre înfiinţate cu nespuse greutăţĭ. Şi cândŭ în acestea isbândĭ importante nu va aflá guvernulŭ destulă garanţie pentru crescerea Românilorŭ în spiritŭ „patrioticŭ“, va maĭ atacá, — precum deja a datŭ semne sigure, — şi dreptulŭ auctorităţilorŭ bisericescĭ de a-şĭ denumí independentŭ pre profesoriĭ dela gimnasiile lorŭ, şi cine scie, că, dacă în acéstă cestiune se vorŭ amestecá şi interese personale şi egoistice, de carĭ uniĭ ómenĭ uşorŭ potŭ fi răpiţĭ, óre nu vomŭ perde şi acelŭ dreptŭ unicŭ, ce ne va maĭ fi rĕmasŭ?

Pentru delăturarea acestorŭ primejdiĭ multŭ póte face abnegaţiunea şi zelulŭ desinteresatŭ alŭ auctorităţilorŭ nóstre bisericescĭ, însă delăturarea radicală a lorŭ atîrnă numaĭ dela ţinuta politică a tuturorŭ Românilorŭ, care însă în starea eĭ de astăḑĭ nu ne promite unŭ viitorŭ maĭ fericitŭ!

---

focate declaraţiĭ de amorŭ. Dar fecióra-lŭ respinse cu cuvinte recĭ. Neruşinatulŭ după ce ĭ-a maĭ îndreptatŭ cuvinte de linguşire zădarnice, fĭ întórse mănioşŭ spatele.

Şi cine a fostŭ acestŭ spiritŭ rĕŭ? Elŭ n'a fostŭ altulŭ, decâtŭ fiulŭ prefectuluĭ Romeĭ.

La întrarea în Capitolŭ se deschide îndată în internulŭ pământuluĭ unŭ carcerŭ întunecosŭ, şi la lumina luneĭ, ce trece tristă prin cuadratele masive şi ruginite de ferŭ, aflămŭ aicĭ câteva ḑile maĭ târḑiŭ pre scumpa nóstră fecióră. O, care criminalŭ a pututŭ să acuse pre acéstă fiinţă îngerésca?

Fiulŭ prefectuluĭ, ce s'a înamoratŭ de ea până la nebunie, după ce a cercatŭ tóte înzădarŭ, ca să o câştige, ĭ-a juratŭ rĕsbunare amara. Dela prietinĭ pĕcătoşĭ şi necinstiţĭ a aflatŭ, că ea este creştină, şi acésta a fostŭ de ajunsŭ, ca să o acuse tătâne-sĕŭ prefectuluĭ, care rĕsbună orĭ ce vătămare a fiuluĭ sĕŭ şi aşa trimise străjĭ şi lictorĭ, ca să o aducă.

Înaintea tiranuluĭ şĭ-a mărturisitŭ ea cu focŭ credinţa sa şi s'a arĕtatŭ nesimţitóre la linguşirile luĭ, precum şi fără fricĕ la ameninţările, ce i-le făcea.

Şi cândŭ ĭ-aŭ spusŭ sentinţa fatală, pre faţa eĭ feciorésca nu se vedea nicĭ o umbră de fricĕ saŭ întristare, ci în loculuĭ acestora s'a luminatŭ faţa eĭ de o bucurie necuprinsă de mintea omenéscă.

Ostaşiĭ maĭ mareluĭ Capitoliuluĭ anunţară a treia schimbare a străjilorŭ. Câteva óre numaĭ, şi eroina nóstră nu va maĭ fi în viéţă. Cu sângele sĕŭ îşĭ va convinge pre dumneḑeescul sĕŭ mire despre iubirea sa adevĕrată!

* * *

Rada sórelui, ce ajungea cu greŭ în acea catacumbă subpământénă, a treḑitŭ deja pre fecióră din somnulŭ eĭ nevinovatŭ. Câteva străjĭ însoţite de unŭ lictorŭ o prinseră şi o duseră în circulŭ luĭ Alesandru. De aicĭ a fostŭ condusă într'o odae murdară, unde fiulŭ prefectuluĭ îĭ repeţi declaraţiile sale urîte. Domnulŭ printr'o minune ne maĭ auḑită pre drumŭ îĭ lungi până la călcâie pĕrulŭ eĭ desŭ, ce serviá acum fecióreĭ de vesmîntŭ.

Acéstă minune făcu mare impresiune asupra fiuluĭ prefectuluĭ, care eşindŭ din mijloculŭ prietinilorŭ sĕĭ desfrênaţĭ a întratŭ în acea odae ruşinósă.

Nefericitulŭ! Ângerulŭ Domnuluĭ, care a păzitŭ scumpa sa mirésă, îlŭ doborî fără viéţă la pământŭ. La rugările şi lacrimele nemângăiatuluĭ luĭ părinte fata l'a rechematŭ la viéţă, şi de multămită pentru o graţie aşa de mare prefectulŭ n'a voitŭ să se maĭ ocupe de sentinţa feteĭ, ci o a lăsatŭ locţinĕtoriuluĭ sĕŭ.

Publiculŭ, ce erá adunatŭ în circŭ, la scirea despre acéstă minune nóuă şi ne maĭ pomenită, aţitatŭ fiindŭ şi de uniĭ agitatorĭ păgânĭ, decherá acésta de înşelăciune şi magie şi lărmuiudŭ cerea mórtea feteĭ creştine. Prefectulŭ locţinĕtorŭ temêndu-se de o rĕscólă se grăbi a-lŭ îndestulí demandândŭ, să se pregătéscă unŭ rugŭ, unde să o prefacă în cenuşe.

Fecióra sfântă între sgomotulŭ poporuluĭ adunatŭ şi flacările înspăimîntătóre ale foculuĭ fŭ pusă pre rugŭ. Erá o aparinţă cerésca cu pĕrulŭ sĕŭ despletitŭ, îmbrăcată în tunică albă, îngenunchiându şi rugându-se. Dar pare că foculŭ nu cutezá, să o atingă: flacările se despărţiră în dóuĕ părţĭ şi consumară pre ghîdele. Poporulŭ, ce maĭ înainte lărmuise, la vederea acestora încremeni. După aceea foculŭ se stinse rĕmânêndŭ numaĭ câţiva cărbunĭ.

La a dóua minune poporulŭ furiosŭ se înfierbîntă. Începe a strigá şi a sbierá, câtŭ resunetele ajungeaŭ la norĭ, că lictoriĭ să pĕtrundă prin multime până la rugŭ şi să sdrobéscă în bucăţĭ pre fecióra. Judecătoriulŭ cuprinsŭ de spaimă la acestea demândă, să o ucidă. Unŭ ghîde împlinesce acestŭ mandatŭ blăstĕmatŭ înfigêndu-ĭ în gâtŭ ferulŭ ascuţitŭ. Ca o flóre frumósă tăiată de plugŭ căḑŭ fecióra pre rĕmăşiţele rugului, stropindu-i-se tunica albă cu stropĭ purpurii din sângele eĭ fecioréscu.

* * *

Sórele aruncá ultimele sale rade preste cetatea împĕrătéscă, pre cândŭ din Pórta Colină la lumina nesigură a amurgului eşiá unŭ conductŭ funebru cântându şi rugându-se. Suntŭ preoţĭ, creştinĭ bărbaţĭ şi matróne, carĭ petrecŭ cu torţe aprinse micului sicriŭ acoperitŭ cu unŭ vĕlŭ. Dela a dóua columnă din Via Nomentana trecură prin vila, ce deja o cunóscemŭ, şi după ce trecuseră prin promenadă, ajunseră într'uuŭ felŭ de peşteră, ce din afară e încunjurată de tufişŭ desŭ. Conductulŭ

Vecinii nostri Sasi.

*** Multu s'au măgulitu vecinii nostri Sasi şi se măgulescu şi astădi încă cu epitetele de: *prudentes et circumspecti.* Nu este aci locului, să cercămu, intru câtu au meritatu ei în trecutu şi intru câtu nu epitetele aceste. Nóue ni-se pare, că în trecutu tótă prudinţa şi circumspecţiunea lorú a statu în aceea, că împrejurările politice favorabile le-au sciutu folosí tot-deuna intru adevĕrú fórte bine spre a-şi întări pusĕţiunea faţă cu Românii. În împrejurări nefavorabile însă cu tótă „prudinţa şi circumspecţiunea" lorú proverbială n'au fostu nici cându capabili de a desvoltá energia şi perseveranţa de lipsă, şi nu odată au capitulatu înaintea unorú fantóme politice, credĕndu, că cine scie ce prudinţă şi circumspecţiune admirabilă au vĕditu prin aceea.

Despre acésta au datu cea mai lămurită dovadă şi cu ocasiunea alegerilorú parlamentare din urmă, cându s'au aruncatu cu totulu în braţele guvernului intre sărutări şi îmbrăţişări ca la Braşovu, unde corifeii Sasilorú şi ai Magiarilorú guvernamentali s'au îmbrăţişatu şi sărutatu pre perire, de li-s'a stîrnitu póte apetitulu şi la unii Români.

Ei bine! Dacă buniì nostri vecini Sasi au trecutu aşa fără reservă în castrele guvernului, pre care mulţi ani l'au combătutu, atunci noi cu „mintea Românului cea de pre urmă", care şi-o dorescu de securu şi Sasii, în generalu vorbindu nu ne putemu esplicá schimbarea acésta în politica săsésca altcum, decâtu aşa, că guvernulu a abdisu de utopia unificării statului în privinţa limbei, şi pre Sasi îi va lăsá, să se desvólte în armonie cu caractĕrulu lorú naţionalu fără de a le mai pune *nici o pedecă.* Fără de condiţiunea acésta trecerea vecinilorú Sasi în partida guvernului, vorbindu din punctulu de vedere alu politicei naţionalităţilorú, nu are nici unu înţelesu, şi politica fără înţelesu credemu că „prudenţii şi circumspecţii" Sasi nu voru ţese.

Să ne punemu aşa dară întrebarea, óre este cu putinţă, ca guvernulu actualu să se fie dimisu la primirea unei atari condiţiuni faţă cu Sasii?

Guvernulu nostru actualu stă pre peciorú de răsboiu faţă cu tóte naţionalităţile din ţĕră. Şi nici pre departe nu se vede nici celu mai micu sĕmnu, că guvernulu ar voi să abdică de planulu unificării statului cu privire la limbă, care planu este isvorulu lupteì. Numai în dilele trecute Ministrulu Szápáry la Timişóra, ca şi Tisza pre timpulu sĕu, a decheratu categoricu, că guvernului nu-i umblă prin minte. să abdică de planulu acesta. Preste totu manierele lui Szápáry suntu mai fine, ce e dreptu, şi mai de secululu alu nóuĕspredecelea decâtu ale lui Tisza. Şi aşa şi decheraţiunea lui este mai de salonu ca a lui Tisza. În fondu însă totu aceea a disu, ce la timpulu sĕu a disu şi Tisza. Şi bine să se însemne, Szápáry în enunciaţiunea sa dela Timişóra între naţionalităţi a înţelesu şi pre Sasi, şi nu le-a datu privilegiulu de a fi esemţi, cu tóte că privilegiile în timpurile trecute au fostu aşa de plăcute Sasilorú, mai cu sémă cându acelea le aveau faţă cu Românii.

Cându dară vedemu la Timişóra pre Szápáry proclamându piano, că guvernulu voesce să tindă într'acolo, ca în regatulu acesta să nu-se mai vorbéscă decâtu limba magiară, atunci sărutările Sasilorú şi Magiarilorú la Braşovu suntu o parodie, póte-că „prudentă şi circumspectă", însă fórte — comică.

Dară erá să uitámu ceva! Póte că vecinii nostri Sasi suntu încredinţaţi, că între tóte naţionalităţile din ţară sau ei suntu cei mai iubiţi guvernului, sau ei suntu cei mai temuţi de elu, câtu lui Szápáry sau îi causéză multe lacrimi vĕdĕndu-l nemulţămiţi, sau îi pricinuescu multe nopţi nedurmite vĕdĕndu-i aşa puternici în luptă în contra unificării statului în privinţa limbei, care e idealulu lui. Să vedemu, câtu adevĕrú póte fi în o atare presupunere cutezată?

Guvernulu între naţionalităţi nu simpatiséză cu nici una, decâtu cându óre care abdice de orí ce aspiraţiuni naţionale ca Jidovii. A presupune, că guvernulu póte să simpatiseze cu Sasii, până ce ei au încă aspiraţiuni naţionale, ni-se pare, pre domolu fie disu, o — nalvitate neprudentă şi necircumspectă. Éră a presupune, că guvernulu are respectu mai mare de Sasi decâtu de celealalte naţionalităţi, şi aşa numai pre ei voesce să-i împace, însemnéză a presupune, că guvernulu se teme de celu mai slabu. Suntu, ce e dreptu, Sasii unu poporu multu mai cultu ca celealalte naţionalităţi şi în specialu ca noi Românii. În privinţa bunăstării materiale încă le întrecu pre celealalte şi şi pre noi. În privinţa numerică însă stau înderĕptulu tuturorú celoralalte, chiar şi înderĕptulu Jidovilorú. Nici dóue sute de mii nu numĕră Sasii, şi totuşi guvernulu, care voesce să unifice în privinţa limbei trei milióne de Români, să se témă de mai puţinu de dóue sute de mii de Sasi? Crédă-o, cine póte!

Apoi ce atinge consciinţa naţională şi puterea de resistinţă, de ce să se témă guvernulu mai tare de opusĕţiunea Sasilorú, cându guvernulu însu-şi în privinţa unificării limbei a făcutu deja esperinţe frumóse şi a ajunsu la convingerea, că pămêntulu celu mai bunu pentru unificare l'au datu până acum în ţĕră naţionalităţile, ce vorbescu limba germână, Jidovii şi Şvabii din Ungaria, cari n'au opusu nici cea mai mică resistinţă, éră în trecutu cetăţile germâne, că Clusiulu, Deşiulu, Turda şi altele? De ce să nu crédă guvernulu, că şi cu Sasii va fi asemenea? Póte că ceva-şi mai târdiu, ce e dreptu, şi dupăincordare ceva-şi mai mare ca la Jidovi şi Şvabi. Însă în urmă şi la Saşi se va adeverí legea istorică, că limba germână capitulézá mai întâiu dinaintea celei magiare.

Tóte ne arată, că Sasii nu potu fi nici cei mai iubiţi nici cei mai temuţi de guvernu, ca pre ei să-i împace, şi cu noi să se lupte. Ce a pututu fi dară causa sărutărilorú şi îmbrăţişărilorú între Sasi şi guvernu? Respunsulu e scurtu! Pre unu momêntu a avutu şi guvernulu lipsă de Sasi şi Sasii de guvernu, şi aşa s'au întîlnitu la olaltă pre unu momêntu, cum se întîlnescu globurile de jocu, ca apoi cu atâtu mai tare să se depărteze deolaltă.

Temerea guvernului de Apponyi erá mare înainte de închiderea dietei. De aceea a cercatu să-lu paraliseze pre Apponyi de o parte prin pripirea alegerilorú, ca aşa acesta să nu-şi pótă organisá partida, de altă parte strîngêndu în jurulu sĕu pre toţi, pre câtu putea, ca să-şi asecureze maioritatea. Le-a trasu Sasilorú una cu ochiulu, şi ei îndată au trecutu în partida guvernului, după ce i-au mai şi momitu cu vre-o promisiune. Lupta însă a trecutu. Guvernulu are maioritate asecurată pre cinci ani şi fără Sasi. De unde urmarea firéscă e, că guvernulu, ce le-a promisu Sasiilorú înainte de alegere, cându i-au fostu binevenitu, nu va ţiné după alegere, cându îi suntu de prisosu.

Înşi-şi Sasii au avutu lipsă de guvernu. Multe nu cerú dela guvernu, că sciu, că nu capĕtă. Cerú însă spriginulu guvernului sau celu puţinu mână liberă în universitatea săsésca în contra Românilorú, cari multu le amărescu dilele. Acum în universitate póte că guvernulu le va concede mână mai liberă ca până acum, căci prin aceea nu perde guvernulu nimica, ba încă câştigă, căci cându Sasii împedecă cu ajutorulu universităţii pre Români în desvoltarea lorú naţională, facu serviţiu totu causeì unificării de limbă, care este alfa şi omega alu guvernului.

---

acum face o linie pezişe preste o scară întunecósă si ajungêndu în adâncimea peşterii se împreună cu o cétă de copii, ce pórtă palmi şi luminí şi afumă cu tămâe.

Sicriulu trĕbue să se acopere . . . Ce aspectu! Fecióra nóstră zace palidă, cu membrele întepenite de puterea morţii. Faţa ei e albă ca alabastrulu, pĕrulu ei lungu auriu îi cade din dóuĕ părţi pre peptu, vesmêntulu ei albu ca zăpada e împodobitu ici colé cu rubini schinteitori.

În adâncimea acésta vocile rĕsună mai puternicu, şi suspinele-şu mai audibile. Peştera e fórte luminată de luminele multe, ce ardu într'unu spaţiu aşa de ângustu. La unu locu anumitu conductulu se opresce. Unu preotu, ce pontifică, rostesce o rugăciune, la care cei de faţă rĕspundu cuprinşi de cea mai mare durere. După aceea elu binecuvêntă cadavrulu, şi doi ciocli îlu ridică spre a-lu lăsá într'unu locu pregătitu de mai înainte. Urméză rugăciuni nóuĕ şi doveđi nóuĕ de iubire din partea credincioşilorú. Alţi ciocli acoperu sfântulu cadavru alu martirei dinaintea privitorilorú şi punu la capulu ei o pétră cu cuvintele scurte, dar semnificative: Agnes sanctissima.

* * *

Câteva dile trecură dela ceremonia acésta mişcătóre, cându neconsolaţii părinţi ai sfinteì Agnete se duseră în timpu de nópte la mormêntulu ei spre a se rugá. În tótă devoţiunea rugau ferbinte pre copila sa fericită, să le mijlocéscă la tronulu celui Preaînaltu, să-i pótă urmá şi ei în ceriuri, însă în slăbiciunea lorú omenéscă şi plângeau pentru perderea ei prea timpurie.

Dar étă o lumină supranaturală apare în peştera întunecósă, şi ei potu vedé limpede pre copila lorú prea frumósă, îmbrăcată în albu, cu cunună de rose pre capu şi pre umeri cu unu velu albu strălucitoriu, de-ţi lea vederea. Ea este încunjurată de o cétă de fecióre alese. La vedenia acésta cerésca părinţii sânteì Agnete înmărmuresc şi nu aflu cuvinte spre a o agrăí; dar află fecióra, şi cu unu zimbetu de fericire nespusă le dice: „Bucuraţi-vĕ şi mĕ fericiţi, că eu locuescu împreună cu consóţele mele în ţinutulu luminei eterne!"

* * *

Unu deceniu mai târdiu îngenunche pre acestu mormêntu o fecióră din cea mai înaltă familie. Constanţa, fata împĕratului Constantinu a cercatu tóte spre a scăpá de o lepră înspăimêntătóre, cându primi scirea, că la acestu mormêntu s'au însănătoşatu mulţi morboşi. Obosită de plânsu şi de suspine şi fórte slăbită, părea că adormise. Membrele ei odihniau, însă sufletulu îi erá atentu şi deşteptu. O aparinţă stă înaintea ei şi-i vorbesce: „Constanţo, crede în Domnulu Isusu Christosu Fiulu adevĕratu alu lui Dumneđeu şi Rĕscumpĕrătoriulu lumii. Elu te va scăpá de lepră." Se trezesce numai decâtu şi se scólă de pre mormêntu însănătoşată. Credinţa ei i-a ajutatu, şi de atunci se făcu o şerbitóre zelósă a lui Christosu.

Elena S.

Aci, în aceste zace secretulŭ sărutărilorŭ şi îmbrăţişărilorŭ vecinilorŭ Sasĭ cu guvernulŭ. Fie! Nóuĕ nu ne pasă multŭ. Românii din fostulŭ fundŭ regescŭ suntŭ elementulŭ românescŭ celŭ mai sănĕtosŭ, mai tenace, mai înaintatŭ în cultură şi mai diligentŭ. Din partea Sasilorŭ li-se vorŭ pune de aci în colo mai multe greutăţi în calea progresuluĭ lorŭ. Judecându însă după progresulŭ de până acum alŭ Românilorŭ dintre Sasĭ, viitorulŭ va fi alŭ nostru. Dela 1848, de cândŭ Românĭ se luptă cu vecinĭ sasĭ cu arme egale, noĭ totŭ câştigămŭ şi eĭ totŭ perdŭ. De unde este numaĭ o cestiune de timpŭ, ca chiar şi centrele mai însĕmnate ale Sasilorŭ, Sibiulŭ, Bistriţa, Braşovulŭ să devină române, pre lângă tóte sărutările şi îmbrăţişările lorŭ cu contrariĭ nostri.

Revistă bisericéscă.

Provincia mitropolitană.

Cetitoriĭ „Uniriĭ“ sciŭ, că la începutulŭ anuluĭ viitorŭ se va celebrá în Roma iubileulŭ episcopescŭ de 50 anĭ alŭ Sânţieĭ Sale Leonŭ XIII. În lumea întrégă se facŭ pregătirĭ pentru serbarea aceea mărétă. În Roma se va ridicá o biserică monumentală, dedicată Stuluĭ Ioachimŭ, patronuluĭ Sânţieĭ Sale. Biserica acésta se ridică din ofrande culese în lumea întrégă, pentru-că şi biserica va avé unŭ caractĕrŭ internaţionalŭ, avêndŭ să cuprindă în sine altare făcute după tóte riturile aprobate ale bisericeĭ catolice. Va fi decĭ în acea biserică unŭ altarŭ şi după ritulŭ nostru. — Provincia nóstră mitropolitană încă a voitŭ să ĭea parte în acţiunea acésta comună a catolicilorŭ şi a trimisŭ pentru biserica amintită o sumă de 700 fl. Suma acésta după diecese se împarte ast-felŭ: *Archidiecesa* 226 fl. 69 cr. Diecesa *Oradeĭ-marĭ* 350 fl. Diecesa *Lugoşuluĭ* 103 fl. 31 cr. Diecesa *Gherleĭ* 20 fl.

Roma.

Sânţia Sa a îndreptatŭ o enciclică cătră episcopatulŭ şi catoliciĭ din Frância, în care le prescrie ţinuta, ce trebue să o observe faţă cu republica. Sânţia Sa îĭ face atenţi pre catoliciĭ francesĭ, că biserica este indiferentă faţă cu orĭ ce formă de *constituţie*. De aceea catoliciĭ nu aŭ să se lupte în contra formeĭ de constituţie esistentă, ci numaĭ în contra abusurilorŭ, ce le comite *legislativa*. De aceea Sânţia Sa îĭ îndrumă pre catoliciĭ francesĭ, să nu combată republica, ci pre factoriĭ legislativĭ aĭ republiceĭ, carĭ abuséză de puterea lorŭ şi persecutéză biserica, şi să să încerce a formá o maioritate parlamentară, care să le asigure tóte drepturile, ce le competŭ. — Este uşorŭ de înţelesŭ, că enciclica acésta a provocatŭ o sensaţiune ne maĭ pomenită. Tótă ţiaristiea europénă se ocupă de documentulŭ Pontificalŭ, a căruĭ urmărĭ acum încă nu se potŭ precalculá.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Parlamentulŭ ungarŭ a fostŭ deschisŭ în 27 a l. c. cu ceremonialulŭ îndătinatŭ. Maiestatea Sa a datŭ cetire în persónă discursuluĭ de tronŭ, în care făcêndŭ cu satisfacţiune amintire despre aniversarea a 25-a a pactuluĭ dualisticŭ, schiţézĕ tóte proiectele acele de lege, carĭ vorŭ avé să fie desbătute în ciclulŭ acesta parlamentarŭ. Dintre proiectele aceste amintimŭ cele referitóre la *reforma administraţiuniĭ, la regularea valuteĭ, la judicatura Curieĭ în causele electorale, la reforma contribuţiunilorŭ, la regularea dreptuluĭ de reuniune şi de întruniri* şi cele referitóre la codificarea sistematică a *dreptuluĭ penalŭ şi civilŭ*. Cu privire la cestiunea *bisericéscă-politică* discursulŭ de tronŭ dă espresiune sperăriĭ, că biserica şi statulŭ şi pre viitorŭ îşĭ vorŭ îndeplini misiunea, păzindu-şĭ neştirbite drepturile şi interesele reciproce. — Discursulŭ maĭ face apoĭ amintire şi despre proiecte referitóre la îmbunătăţirea *instrucţiuniĭ, a economieĭ naţionale, a comunicaţiuniĭ* şi *agriculturei*.

Frância.

Frância se află în crisă ministerială. Causa, care a provocatŭ crisa, este politica bisericéscă. Guvernulŭ a fostŭ presentatŭ unŭ proiectŭ de lege referitorŭ la asoeiaţiunĭ, care erá fórte jignitorŭ pentru ordurile religióse. Deputatulŭ *Hubbard* a propusŭ, ca acestŭ proiectŭ să fie pertractatŭ cu urgenţă, pentru a se pregătí separarea bisericeĭ de cătră statŭ. Ministrulŭ-preşedinte Freycinet a declaratŭ la acésta, că guvernulŭ nu voesce să pregătéscă separarea bisericeĭ de cătră statŭ prin nicĭ unŭ felŭ de proiectŭ şi a pusŭ tot-odată şi cestiunea de cabinetŭ în afacerea acésta. Votulŭ camereĭ a fostŭ nefavoritorŭ pentru cabinetŭ. Ministerulŭ a dimisionatŭ în urma acestuĭ votŭ, preşedintele republiceĭ a şi primitŭ abdicerea. Maioritatea contrară guvernuluĭ s'a formatŭ din voturile radicalilorŭ şi a monarchiştilorŭ.

Corespondinţe.

Bucuresci, 12 Febr. 1892.

Onorabilă Redacţiune!

Serviţiulŭ funebru pentru odihna sufletóscă a regretatuluĭ archiepiscopŭ latinŭ de Bucuresci, Monseniorele *Paulŭ J. Palma*, a fostŭ celebratŭ în biserica catedrală a sântuluĭ Iosifŭ astădĭ. Publicŭ numĕrosŭ şi distinsŭ a asistatŭ la acéstă tristă ceremonie. Vorbirea funebră a rostit'o P. O. D. Dr. Demetriŭ Radu, protopopŭ onorarŭ. Vorbirea a făcutŭ o adâncă impresiune în publicŭ presentŭ. — Vĕ comunicŭ o parte din acestŭ preafrumosŭ discursŭ, ca să afle cetitoriĭ „Uniriĭ“ datele cele maĭ de frunte din viéţa distinsuluĭ prelatŭ, acum reposatŭ, care a iubitŭ aşa de multŭ naţiunea română. După unŭ esordiŭ elocuentŭ, étă cum se descrie biografia Monseniorelui Palma:

„Născutŭ în Roma la an. 1830 dintr'o onorabilă familie şi devenitŭ în scurtă vreme orfanŭ de tată, tinĕrulŭ Paulŭ din cea maĭ fragedă etate fŭ îndreptatŭ pre căile vîrtuţiĭ şi ale pietăţiĭ creştinescĭ de prea iubita sa mamă Maria, o femee cunoscută în tótă Roma pentru practica acelora-şĭ vîrtuţĭ, una dintre acele adevĕrate matróne venerabile, carĭ onoréză aşa de multŭ numele de romanŭ şi de creştinŭ. După terminarea studiilorŭ primare şi secundare în atâtŭ de renumitulŭ Colegiŭ Romanŭ alŭ Părinţilorŭ din ilustra Societate a luĭ Isusŭ, unuĭ tinĕrŭ, înzestratŭ de Dumneḑeŭ cu o minte agĕră şi pĕtrunḑĕtóre, împodobitŭ cu ceĭ maĭ strălucitĭ laurĭ aĭ şcóleĭ şi spriginitŭ de numele şi putinţa uneĭ familiĭ onorabile, îĭ stăteaŭ deschise tóte cărările, ce duceaŭ la cele maĭ înalte onorurĭ eclesiastice şi civile ale Mitropoleĭ creştine.

Cu tóte aceste tinĕrulŭ Paulŭ, în etatea cea maĭ frumósă a vieţiĭ şi prin celŭ maĭ mare actŭ de libertate, de care e capabilŭ omulŭ, făcŭ de sine unŭ sacrificiŭ cu atâtŭ maĭ simţitorŭ, cu câtŭ că erá de întréga sa persónă şi de întregŭ viitorulŭ splendidŭ, ce-ĭ surîdea în lume, şi la 1855 întră ca noviţiŭ în Congregaţiunea religiósă a Stuluĭ Paulŭ dela Cruce. Părăsi ast-felŭ lumea cu deşertăciunile sale şi se retrase în liniştea cea senină a mănăstiriĭ. Să nu credeţĭ însă, dlorŭ, că prin acésta elŭ ar fi încetatŭ de a fi unŭ membru folositorŭ societăţiĭ omenescĭ, pentru-că instituţiunile monachale, inspirate de adevĕratulŭ spiritŭ creştinescŭ, la urmă nu suntŭ decâtŭ totŭ atâtea palestre sacre, unde omulŭ prin rugăciune se curăţesce spre a puté atrage maĭ uşorŭ binecuvîntările ceriuluĭ preste fraţiĭ sĕĭ din lume, ér prin studiŭ şi prin mortificaţiune se întăresce spre a puté luptá maĭ cu succesŭ pentru înflorirea sciinţelorŭ şi în deosĕbĭ a moralităţiĭ, fără de care abiá e concesŭ unuĭ poporŭ să vegeteze pre pământŭ.

Ordinatŭ în faptă de preotŭ, după o lungă deprindere în operele pietăţiĭ şi în sciinţele sacre, P. Paulŭ păşĭ plinŭ de umilinţă, de acea vîrtute mare a creştinismuluĭ, dar cu atâtŭ maĭ energicŭ pre căile străbătute de ceĭ ce evangeliséză pacea, pacea sfîntă a omuluĭ cu omŭ şi a tuturora cu alŭ lorŭ Creatorŭ. . . . . .

Dar Provedinţa divină îĭ reservase unŭ câmpŭ încă şi maĭ estinsŭ de activitate. Cândŭ se aşteptá adecă maĭ puţinŭ, elŭ fŭ chematŭ în România de Monseniorele de fericită memorie *Ignaţiŭ Paoli,* pre atuncĭ episcopŭ de Nicopolea, ér maĭ târdiŭ întâiulŭ Archiepiscopŭ latinŭ de Bucurescĭ.

Silitŭ a se despărţí de eterna cetate, unde avusese darulŭ de a vedé lumina ḑileĭ, de a se inspirá de totŭ ce-ĭ eroicŭ şi sublimŭ şi de a se jertfí pentru binele deaprópeluĭ, P. Paulŭ plecă cu cea maĭ mare însufleţire, nu numaĭ pentru-că sciá, că-lŭ chémă acea detorinţă evangelică, ce rupe fiuluĭ de iubita mamă, ci şi pentru-că avea mângăerea de a vení la sinulŭ uneĭ vrednice fice a aceleia-şĭ Rome, care tocmaĭ pre atuncĭ (1878) după vécurĭ de amorţire redeşteptase cu deplină splendóre gloria română pre ţĕrmuriĭ Istruluĭ celuĭ bĕtrânŭ.

Ajunsŭ la Bucurescĭ, P. Paulŭ continuă cu acela-şĭ zelŭ apostolicŭ practica sacruluĭ ministerŭ în sinulŭ colonieĭ italiane, de vreme ce, în calitate de secretarŭ, apoĭ de Vicarŭ generalŭ, a fostŭ braţulŭ dreptŭ alŭ Monseniorelui Paoli întru ocârmuirea Archidieceseĭ şi întru tóte uriaşele sale întreprinderĭ, carĭ pentru vecie ĭ-aŭ făcutŭ neperitorŭ numele în Biserica Catolică din România. Trecêndŭ într'aceea (1885) la o viéţă maĭ bună acestŭ mare Archiereŭ, care pre orĭ şi unde a muncitŭ, n'a lăsatŭ pre urma sa decâtŭ opere măreţe şi cea maĭ profundă veneraţiune, ochiuluĭ pĕtrunḑĕtorŭ alŭ Pontificeluĭ Leonŭ XIII se oprĭ de-a dreptulŭ asupra luĭ P. Paulŭ — după cum ne-a descoperitŭ o împrejurare fericită —, şi spre generală bucurie îlŭ alese de mire vĕduviteĭ Biserice. . . . .

Instalatŭ sub auspicii aşa de fericite, şi în vederea vêrsteĭ sale vigurósă, toţi se aşteptaŭ la unŭ episcopatŭ lungŭ. Ceriulŭ însă a voitŭ a dispune altfelŭ, dându-ne nóuĕ totuşĭ în schimbŭ acea mare mângâere de a puté ḑice despre dînsulŭ cu Înţeleptulŭ, că *sfârşindu-se curêndŭ*, oh! fórte curêndŭ, *a împlinitŭ anĭ îndelungaţĭ*. . . . . .

Nu maĭ puţinŭ marĭ găsimŭ meritele, ce şi-le-a câştigatŭ ilustrulŭ Archiereŭ şi pre terenulŭ administraţiuniĭ pastorale. Monseniorele Ignaţiu Paoli după multe şi nespusŭ de marĭ ostenele, carĭ ţiŭ costară chiar viéţa, ajunse a înzestrá Archidiecesa cu cele maĭ marĭ opere bisericescĭ, printre carĭ însă-şĭ acéstă Catedrală şi Seminariulŭ archiepiscopalŭ, lăsându însă moştenitorilorŭ scaunuluĭ sĕŭ sarcina de a le terminá. Monseniorele Palma, însufleţitŭ de acelea-şĭ ideĭ măreţe, unŭ momêntŭ n'a întârḑiatŭ de a luá pre umeriĭ sĕĭ acea sarcinŭ gloriósă. . . . . Şi spre a vĕ încredinţá, că în mare parte le-a şi dusŭ la o asemenea îndeplinire, n'aveţĭ, dlorŭ, decâtŭ să vĕ întórceţĭ privirea la pompa şi magnificenţa, cu care a îmbrăcatŭ acestŭ templu, ce stîrnesce admiraţiunea tuturorŭ celorŭ ce întră într'însulŭ, ast-felŭ încâtŭ acum cu maĭ multŭ temeiŭ se potŭ repeţi despre elŭ înşĕmnatele cuvinte, ce le-a rostitŭ la adresa luĭ dela tribuna parlamentuluĭ românŭ ilustrulŭ bărbatŭ de statŭ M. Cogălniceanŭ, că „este celŭ maĭ frumosŭ edificiŭ religiosŭ, care esistă în România". [1]) **Verus.**

Adunarea generală a III-a

a reuniunii femeilorŭ române greco-catolice din Blaşiŭ.

Reuniunea femeilorŭ române greco-cat. din Blaşiŭ şi-a ţinutŭ a III-a adunare generală ordinară în 21 a l. c. în presenţa unuĭ numĕrŭ fórte frumosŭ de membri. După deschiderea adunăriĭ prin presidenta dómna *Rosa Munteanŭ*, a cărei vorbire prea frumósă a fostŭ întreruptă prin dese aprobărĭ şi în fine întîmpinată cu însufleţite urărĭ de „să trăéscă", se dădŭ cetire raportuluĭ generalŭ despre activitatea comiteluĭ dela ultima adunare generală până la cea de faţă. Din acestŭ raportŭ estragemŭ pasajulŭ, în care comitetulŭ îşĭ motivéză retragerea sa dela aranjarea esposiţiuniĭ românescĭ proiectate pentru vara anuluĭ acestuia. Raportulŭ ḑice:

„În şedinţa ordinară din 12 Novembre şi în cea ordinară din 15 Novembre comitetulŭ Dvóstre a desbătutŭ cu tótă seriositatea afacerea importantă a esposiţiuniĭ proiectate pentru vară. După multe frămêntărĭ şi meditărĭ comitetulŭ s'a vĕḑutŭ necesitatŭ cu durere a părăsí proiectulŭ esposiţiuniĭ, câtŭ e pentru reuniunea Dvóstre. Étă motivele:

Este binecunoscutŭ onorateĭ adunăriĭ generale, că esposiţiunea proiectată de comitetulŭ Dvóstre a fostŭ să fie de caractĕrŭ *generalŭ-românescŭ*. Dovédă este raportulŭ comitetuluĭ Dvóstre, aprobatŭ în adunarea generală trecută, în care s'a ḑisŭ: — Comitetulŭ Dvóstre a decisŭ, să aranjeze la vara anuluĭ viitorŭ 1892 o esposiţiune, care să cuprindă *obiecte din tóte ramurile industrieĭ şi activităţiĭ românescĭ din Transilvania*. — De altă parte vĕ este însă cunoscutŭ şi aceea, că în parlamentulŭ ţĕriĭ s'a fostŭ presentatŭ încă la sfârşitulŭ luneĭ Octobre an. trec. unŭ proiectŭ de lege, care în scurtŭ s'a şi făcutŭ lege, în înţelesulŭ căruia se interḑicŭ *tóte esposiţiunile de caractĕrŭ generalŭ* până după anulŭ 1895, respective aranjarea lorŭ se face pendentă dela învoirea ministrilorŭ de comerciŭ, industrie şi eventualŭ şi a celuĭ de finanţe. Comitetulŭ Dvóstre avêndŭ în vedere, că dobêndirea concesiuniĭ dela ministerŭ ar fi împreunată cu dificultăţĭ marĭ şi maĭ alesŭ cu perdere de timpŭ, prin ce timpulŭ deja destulŭ de scurtŭ de 8 lunĭ s'ar scurtá şi maĭ multŭ, a decisŭ cu părere de rĕŭ, să abstea dela aranjarea esposiţiuniĭ proiectate. O esposiţie maĭ restrînsă comitetulŭ n'a aflatŭ de bine a aranjá, pentru-că o asemenea esposiţie ar fi împreunată cu spese relativŭ marĭ şi nu ar aduce niciĭ câştigulŭ materialŭ şi moralŭ, ce s'ar dorí, abstrăgêndŭ dela împrejurarea, că niciĭ nu ar corĕspunde nimbuluĭ şi vadeĭ Blaşiuluĭ."

Din raportulŭ comitetuluĭ amŭ aflatŭ maĭ departe, că reuniunea în anulŭ 1891 a avutŭ 125 membri, dintre carĭ aŭ fostŭ 17 fundatorĭ, 24 pre viéţă, 10 ajutătorĭ pre viéţă, 45 ordinarĭ şi 29 ajutătorĭ.

Din raţiociniulŭ reuniuniĭ însĕmnămŭ, că averea reuniuniĭ cu finea anuluĭ 1891 a fostŭ de 1743 fl. 48 cr. elocaţi. Tacsele încă neincassate facŭ 613 fl.

Atâtŭ raportulŭ câtŭ şi raţiociniulŭ aŭ fostŭ predate câte uneĭ comisiunĭ de treĭ, şi la propunerea acestorŭ comisiunĭ aŭ şi fostŭ aprobate.

Cu ocăsiunea adunăriĭ generale s'aŭ înscrisŭ 10 membri noĭ.

Publicămŭ în fine şi numele membrilorŭ reuniuniĭ din anulŭ 1891. —

Membri fundatorĭ. Dómnele: Ana Vlassa Cicudi †, Ana F. Negruţŭ, Ana Crişanŭ din Sibiŭ, Amalia Papiŭ, Aurelia Olteanŭ, Elena Cîrlea din Alba-Iulie, Rosa Munteanŭ, Maria Hossu din M.-Oşorheiŭ, Elena Nestorŭ, Iuliana Vancea, Leontina F. Negruţŭ, Otilia F. Negruţŭ din Şintereagŭ, Maria Stolca, Maria Tipografŭ, Maria Vlassa n. Rusanŭ, Virginia Bozacŭ din Sâmbotelecŭ, Susana Câmpianŭ din Ibaşfalăŭ. — *Membri pre viéţă.* Dómnele: Valeria Ullăcanŭ, Teresia Claclanŭ, Otilia Murĕşanŭ, Cornelia Hodoşŭ, Rosa Solomonŭ, Neti Vancea, Maria Ungureanŭ, Maria Radu, Cornelia Deacŭ, Camilla Popŭ, Eugenia Popŭ, Berta Solomonŭ, Amalia Grama, Ida Ciato, Ana Albonŭ din Velcherŭ, Lucreţia Viciŭ, Ana Scurtu †, Amalia Szmigelski din Valea Sasuluĭ, dra Elena Lupanŭ din Teuşŭ, Ana Pepeloviciŭ, Silvia Grama, Paulina Popŭ din Bandŭ, Maria Popŭ din Ghirişŭ, Ana Branŭ din Sâncelŭ. — *Membri ajutătorĭ pre viéţă.* Dr. Augustinŭ Bunea, Ioanŭ M. Moldovanŭ canonicŭ, Victorŭ Moldovanŭ, Georgiŭ Bărbatŭ, Gavrilă Popŭ canonicŭ, Ioanŭ Germanŭ, Vasiliŭ Olteanŭ, Dr. Victorŭ Szmigelski, Ioanŭ F. Negruţŭ, Dr. Vasiliŭ Hossu — *Membri ordinarĭ.* Dómnele şi Dşórele: Iuliana Albini din Ciufudŭ, Francisca Bariţiŭ, Iuliana Boteiŭ, Maria Bozacŭ din Velcherĭŭ, Maria Bugnerŭ, Cleopatra Brêndușanŭ, Iuliana Căprară, Carolina Chirilă, Natalia Cîrlea din Alba-Iulie, Ludovica Costea din Tihăŭ, Amalia Cristianŭ, Leontina Deacŭ din Recea Cristurŭ, Aurelia Hăţĕganŭ din Dêrgea, Silvia Hossu, Elena Hossu, Maria Laţŭ din Crăcinnelŭ, Minodora Măcelarŭ, Amalia Moldovanŭ, Maria Moldovanŭ din Mediaşŭ, Iuliana Popŭ din Chesterŭ, Anisia Neagoşŭ din Proştea mare, Ana Dobreanŭ din Corbu, Emilia Mărieşanŭ din Vaşlăb, Amalia Nistorŭ, Matilda Nistorŭ, Ana Pĕcurariŭ din Tiurŭ, Susana Popŭ, Nina Codarcea Gy.-Szt-Miklós, Veronica Popŭ din Poptelecŭ, Maria Precupŭ din Şărmaşŭ, Silvia Precupŭ din Corbu, Ana Rusŭ, Iuliana Săbăduşŭ din Pănade, Elena Sântionŭ, Ana Sasŭ din Fărăŭ, Maria Trifŭ din Corbu, Gizela Turcu, Maria Turcu jun., Maria Turcu sen., Susana Turcu, Ana Velicea din Spătacŭ, Elisabeta T. Vaĭdoşŭ din Valea Jidanuluĭ, Catarina Olteanŭ, Teresia Onişorŭ, Victoria Urzică din Valea Jidanuluĭ. — *Membri ajutătorĭ.* Ioanŭ Albonŭ din Velcherŭ, Georgiŭ Boierŭ, Aurelŭ P. Bota, Ana Colcerŭ, Isidorŭ Corvinŭ, Aronŭ Deacŭ, Aurelŭ C. Domşa, Eliă D. Domşa, Alesandru Drăganŭ din Orlatŭ, Dr. Alesandru Grama, Ana Grancea din Orlatŭ, Ciriacŭ B. Groze, Gerasimŭ Grama din Riuşorĭ, Dr. Isidorŭ Marcu, Alesandru Micu, Ştefanŭ Popŭ, Niculae Popescu, Dr. Ioanŭ Raţŭ, Maria Raţŭ n. Filipŭ, Ana Simu din Orlatŭ, Constantinŭ Stejarŭ din Sibiŭ, Petru Suciŭ, Victorŭ Turcu, Alesiŭ Viciŭ, Emiliŭ Viciŭ, Eliă Vlassa, Ioanŭ Orga, Maria Zidu din Sibiŭ,' Augustinŭ Láday, septemvirŭ în pens.

Noutăţi.

Sciri personale. Ministrulŭ r. ung. de agricultură *contele Andreiŭ Bethlen* a fostŭ numitŭ consilierŭ intimŭ alŭ Maiestăţiĭ Sale. Mareşalulŭ-locotenentŭ, baronulŭ *Leonida Popŭ*, la propria cerere a fostŭ trecutŭ în retragere. — Noulŭ episcopŭ sêrbescŭ alŭ Timişóreĭ, Nicanorŭ Popovicĭ, a fostŭ instalatŭ la 16 l. c.

Denumiri la şcólele poporale. Ministrulŭ r. ung. de culte şi instrucţiunea publică a numitŭ pre directorulŭ şcóleĭ de statŭ pentru vieritŭ, *Molnár István*, de *visitatorŭ* alŭ tuturorŭ şcólelorŭ preparandiale cu privire la propunerea grădinărituluĭ şi a economieĭ rurale, éră pre Dr. *Erődi Béla*, membru în consiliulŭ de instrucţiunea publică din Budapesta, l'a numitŭ de visitatorŭ alŭ preparandieĭ din Blaşiŭ pre anulŭ scolasticŭ 189$^1/_2$.

Reuniunea de consumŭ din Blaşiŭ şi-a ţinutŭ adunarea generală estraordinară la 25 a l. c. sub presidiulŭ P. O. D. Dr. Alesandru Grama. Adunarea a fostŭ fórte bine cercetată. Toţi ceĭ de faţă, inteligenţă, industriaşĭ şi poporŭ s'aŭ obligatŭ a spriginí reuniunea, ca ast-felŭ cu puterĭ unite să ne putemŭ emancipá de esploatarea comercianţilorŭ străinĭ. S'a edisŭ în adunare şi principiulŭ de a deschide reuniunea filiale şi pre la sate, ca poporulŭ să aibă la îndemână articli de consumŭ cu preţurĭ moderate şi de calitate bună. Spre a arĕtá însufleţirea, cu care e întîmpinată reuniunea de consumŭ, e destulŭ a spune, că numaĭ cu ocasiunea acesteĭ adunărĭ s'aŭ maĭ subscrisŭ acţiĭ în valóre de 1190 fl. v. a. Cine voesce, maĭ póte subscrie saŭ acţiĭ întregĭ à 50 fl. saŭ parţiale a 10 fl. plus 10% ca spese de constituţiune, şi sperămŭ că numĕrulŭ acţionarilorŭ se va şi înmulţí.

Pentru Asociaţiunea transilvană. Direcţiunea institutuluĭ de creditŭ şi economiĭ „Albina" a străpusŭ la 5 Ian. comitetuluĭ Asociaţiuniĭ transilvane 3438 fl. 17 cr. colectaţi în favolulŭ Asociaţiuniĭ.

Concursŭ. Comitetulŭ Asociaţiuniĭ transilvane cu terminulŭ de 31 Martiŭ publică concursŭ la 2 stipendiĭ de câte 500 fl. v. a. Unulŭ din stipendiĭ e destinatŭ pentru candidaţiĭ de profesorŭ la şcólele civile, éră celalaltŭ pentru tinerĭĭ deprinşĭ în arta musiceĭ instrumentale, carĭ doresc a se perfecţioná în cutare conservatorŭ, spre a puté propune eventualŭ musica instrumentală la o şcólă de categoria şcóleĭ Asociaţiuniĭ.

Espedarea baniloru pre postă. În urma uneĭ ordinaţiuni a ministruluĭ r. ung. de comerciŭ şi comunicaţiune banĭ se potŭ predá la oficiile postale r. ung. şi respective se potŭ scóte numaĭ până la 5 óre după amédi. Maĭ târḑiŭ nicĭ nu se primescŭ la postă banĭ şi nicĭ nu se daŭ afară.

Blanchetele cele vechĭ de cambiĭ la 31 Marţiŭ 1892 vorŭ fi scóse din circulatiune. Cine are blanchete încă nefolosite, din 1—30 Martiŭ le póte schimbá la depositele de timbre şi la perceptorate.

Mulţămită publică. Subscrisulŭ în numele curatoratuluĭ şi a poporuluĭ gr. cat. din Clopotiva aducŭ la conoscinţă publică, cumcă stimata Dómnă Amalia Nagy, proprietăréssă de aci în ḑiua de botezulŭ Domnuluĭ ne-a surprinsŭ cu 2 feşnice frumóse de argintŭ de China în preţŭ de 21 fl. v. a., carĭ le-a donatŭ spre înfrumseţarea s. nóstre biserice. Totŭ cu acea ocasiune numita dómnă a maĭ donatŭ şi unŭ mĕsariŭ vênĕtŭ cu menirea de a serví spre acoperirea mĕsuţeĭ, unde se aşéḑă părăstasele, ce se ridică pentru sufletele celorŭ reposaţĭ; éră în anuliŭ trecutŭ a maĭ donatŭ încă unŭ mĕsariŭ albŭ pentru prestolŭ şi la 40 de luminĭ de diverse mărimĭ. La finea servițiuluĭ divinŭ în sĕmnŭ de recunoscinţă din partea preotuluĭ se ridică unŭ părăstasŭ pentru sufletulŭ reposaţilorŭ generóseĭ nóstre donatóre, cu care ocasiune a împărţitŭ între servitoriĭ biserieĭ banĭ, luminĭ şi batiste, éră între pruncĭĭ de şcólă banĭ. Pentru acestea nobile fapte priméscă generósa şi nobila nóstră donătóre şi binefăcătóre şi pre acéstă cale cea maĭ căldurósă mulţămită. Clopotiva, 9 Februariŭ st. n. 1892. *Andreiŭ Ionaşŭ*, parochŭ gr. cat.

Casurĭ de mórte. *Eliseiŭ Măcăiŭ*, preotŭ deficientŭ în Ghurdealŭ, tractulŭ Cichindealuluĭ a reposatŭ la 9 Februariŭ în etate de 78 de anĭ. — *Iosifŭ Popŭ*, parochŭ în Lepindeu tractulŭ Ibaşfalăuluĭ a reposatŭ la 3 Ianuariŭ în anulŭ alŭ 69-lea alŭ etăţiĭ.

În veci amintirea lorŭ!

[1]) „*Monitorulŭ Oficialŭ*" Nr. 24 dela 19 Decembre 1884.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Valuta nóstră.

Valută se numesce banulŭ, de care ne folosimŭ ca de unŭ mijlocŭ de cumpĕrare şi de vindere, ca de unŭ mijlocitoriŭ între mărfuri. Ţĕranulŭ duce la tîrgŭ bucate, căci are lipsă, să-şĭ cumpere haĭne, încălţăminte, saŭ sare, luminĭ şi alte asemenĭ, şi în locŭ să dea cucuruzulŭ saŭ grâulŭ şi să capete de-a dreptulŭ lucrurile amintite, pentru bucatele sale capĕtă banĭ, şi numaĭ după ce a căpĕtatŭ banĭ, póte merge să-şĭ cumpere celea de lipsă. Totŭ asemenea şi călţunariulŭ, croitorulŭ şi ceĭalaltĭ măestri maĭ întâiŭ trebue să-şĭ vîndă marfa lorŭ, adecă să şĭ-o prefacă în banĭ, şi numaĭ după aceea potŭ să-şĭ cumpere celea de lipsă pentru traiulŭ lorŭ.

Ca banĭ saŭ mijlocitorĭ între mărfurĭ se folosescŭ bucăţĭ de metale cu anumită formă şi inscripţiune, aşa numitele *monete*, cum suntŭ monetele de aramă, argintŭ şi de aurŭ; dar afară de acestea se maĭ folosescŭ şi banĭ de hârtie.

Însă între banĭ şi banĭ e mare deosĕbire. Banŭ e florenulŭ de argintŭ saŭ talerulŭ de 1 fl. şi banŭ e şi florenulŭ de hârtie, dar până când la acestŭ din urmă hârţulia, din care e făcutŭ, nu plătesce o cépă degerată, argintulă, din care-ĭ făcutŭ talerulŭ, îşĭ are preţulŭ sĕŭ.

Cu banĭ nostri de hârtie numaĭ aci în ţĕră putemŭ plăti şi cumpĕrá, şi chiar şi la noĭ acasă cu banĭ de hârtie de acum numaĭ până atuncĭ putemŭ tîrgui, până nu se introducŭ altĭ. Îndată ce s'aŭ introdusŭ altĭ banĭ de hârtie, ceĭ de acuma aŭ ajunsŭ să fie nisce hârţuliĭ netrebuice. Altmintrelea e cu banĭ de argintŭ şi de aurŭ. Banĭ de argintŭ şi de aurŭ în orĭ ce ţĕră aŭ valóre, şi chiar şi dacă s'aŭ introdusŭ altĭ banĭ, totŭ nu şĭ-aŭ perdutŭ valórea, şi dacă valórea scrisă pre eĭ e chiar atâta, câtŭ preţuesce argintulŭ saŭ aurulŭ, din care îsŭ făcuţĭ, atuncĭ fără perdere îĭ poţĭ schimbá în orĭ ce ţĕră şi în orĭ ce felŭ de banĭ. Aşa pentru galbinulŭ nostru orĭ şi unde potŭ căpĕtá 4 fl. 80 cr., câtŭ îĭ este valórea statorită prin lege şi câtŭ îĭ tot-odată şi preţulŭ aurului dintr'însulŭ. Totă aşa a fostŭ óre când şi cu florenĭĭ de argintŭ saŭ cu talerĭĭ, dar argintulŭ s'a ieftinitŭ, câtŭ astădĭ argintulŭ din unŭ talerŭ nu plătesce decâtŭ vre-o 70 $^1/_2$ cr.

Fiesce care statŭ îşĭ are banĭĭ sĕĭ. În cele maĭ multe state banĭĭ se deosĕbescŭ nu numaĭ după formă şi inscripţiune, ci şi după valórea, ce o representă. Noĭ avemŭ florenĭ împărţiţĭ în 100 de cruceri, Germânia marce de câte 100 de pfenigĭ, Francia francĭ de câte 100 de centime, Italia lire de câte 100 de centesime ş. a. m. d., dar florenulŭ nostru e maĭ mare decâtŭ marca, şi acésta érăşĭ maĭ mare decâtŭ francŭlŭ şi lira.

În anĭĭ din urmă ni-s'aŭ schimbatŭ banĭĭ de hârtie. În locŭlŭ banilorŭ de hârtie cu o faţă amŭ căpĕtatŭ banĭ dualisticĭ saŭ cu dóuĕ feţe, de o parte nemţescĭ, de ceealaltă parte ungurescĭ, dar valorile, ce le representă, îsŭ totŭ acelea de demultŭ. Ómeniĭ maĭ în vîrstă însă îşĭ vorŭ fi aducêndŭ aminte, că până la an. 1858 se folosiaŭ aşa numiţiĭ florenĭ convenţionalĭ, pre lângă aceea florenĭĭ vienezĭ saŭ zloţiĭ ceĭ rĕĭ, cum îĭ numiá poporulŭ nostru. Cinci florenĭ vienezĭ făceaŭ câtŭ doĭ florenĭ convenţionalĭ. Aceştia aŭ încetatŭ în an. 1858, când s'a statoritŭ prin lege florenulŭ de argintŭ de acuma, care cu cinci cruceri e maĭ micŭ decâtŭ florenulŭ convenţionalŭ. Statorirea s'a făcutŭ aşa, că din 1 fontŭ vamalŭ de argintŭ finŭ — saŭ o jumĕtate de chilogramŭ de acuma — s'aŭ bătutŭ 45 de monete, carĭ, spre deosĕbire de florenĭĭ de maĭ nainte, s'aŭ numitŭ *florenĭ austriacĭ* saŭ *florenĭ valuta austriacă*.

Pre vremurile acelea argintulŭ erá maĭ scumpŭ, de cum e acuma, şi argintulŭ curatŭ din unŭ talerŭ preţuiá chiar 1 fl., încâtŭ de aĭ fi statŭ, să topescĭ argintulŭ din talerŭ şi să-lŭ viudĭ, căpĕtaĭ 1 fl.; va să dică unŭ fontŭ de argintŭ preţiuá 45 fl. v. a.

Afară de talerulŭ de 1 fl. s'aŭ maĭ bătutŭ talerĭ de 2 fl. şi talerĭ micĭ de $^1/_4$ fl. Argintulŭ din aceştia încă făcea câtŭ valórea scrisă pre eĭ.

Aceştia aŭ fostŭ adevĕraţĭ banĭ, adevĕrata valută (valuta e unŭ cuvîntŭ italianŭ, ce însĕmnézĕ *valóre*), carĭ preţuiaŭ chir' atâta, câtŭ erá scrisŭ pre eĭ, — cu timpulŭ însă le-a scăduto şi lorŭ valórea internă, fiindŭ-că argintulŭ s'a ieftinitŭ. Precândŭ la începutŭ argintulŭ din 4 $^1/_6$ talerĭ preţuiá chiar atâta ca aurulŭ din unŭ galbenŭ împĕrătescŭ, astădĭ, după ieftinirea argintului, preţulŭ aurului din unŭ galbenŭ face câtŭ preţulŭ alorŭ 6 $^3/_4$ talerĭ de argintŭ.

Argintulŭ s'a ieftinitŭ, de-órece în anĭĭ din urmă din băĭ s'a scosŭ fórte multŭ argintŭ. Precândŭ pre la an. 1858 se scoteaŭ cam 9 sute de miĭ de chilogramĭ de argintŭ pre anŭ, — în anĭĭ din urmă băile din lumea întrégă aŭ datŭ la 4 milióne şi 2 sute de miĭ de kg.

Argintulŭ nu e articulŭ de consumŭ, şi nicĭ nu e materie potrivită, ca din elŭ să se facă vesminte pentru scutirea trupului nostru, afară de aceea nu e neîncunjuratŭ de lipsă nicĭ chiar pentru pregătirea altorŭ obiecte, fără de carĭ nu putemŭ fi; prin urmare valórea, ce o are, o are numaĭ de acolo, că e frumosŭ şi pentru-că uşorŭ i-se potŭ dá deosĕbite forme, uşorŭ se potŭ face dintr'însulŭ obiecte de lucsŭ, ce nu-şĭ perdŭ frumseţa şi strălucirea, — şi maĭ departe fiindŭ-că din elŭ se batŭ banĭ. Însă nu fiesce care omŭ simte lipsa obiectelorŭ de lucsŭ, éră din ceĭ ce simţescŭ ast-felŭ de lipse, mulţĭ nu aŭ mijlóce, ca să şi-le îndestulésca. Cu câtŭ suntŭ maĭ mulţĭ, carĭ cércă după obiecte de argintŭ, şi cu câtŭ se scóte maĭ puţinŭ argintŭ, cu atâtŭ maĭ tare i-se sue preţulŭ. Din potrivă dacă se scóte multŭ, şi dacă e puţinŭ cercatŭ, atuncĭ neapĕratŭ trebue să se ieftinéscă.

Cu tóte aceste să fie argintulŭ singurulŭ mijlocitorŭ între mărfurĭ, cu alte cuvinte dacă în lumea întrégă nu ar fi decâtŭ banĭ de argintŭ, atuncĭ preţulŭ argintului nicĭ odată nu ar puté să scadă, de-órece unŭ gramŭ de argintŭ totŭ unŭ gramŭ de argintŭ rĕmâne, şi dacă se produce multŭ şi dacă se produce puţinŭ.

Însă pre lângă banĭ de argintŭ se maĭ batŭ şi banĭ de aurŭ, şi prin urmare argintulŭ póte fi plătitŭ în banĭ de aurŭ şi aurulŭ în banĭ de argintŭ. Dacă în anĭĭ următorĭ nu se va produce maĭ multŭ aurŭ saŭ argintŭ, decum s'a produsŭ în anulŭ acesta, saŭ dacă producţiunea va cresce saŭ va scădé, dar la amêndouĕ proporţionalŭ, şi dacă nu se vorŭ schimbá împrejurările într'acolo, câtŭ saŭ aurulŭ saŭ argintulŭ să fie fórte cercatŭ: atuncĭ nicĭ preţulŭ lorŭ nu se va schimbá, şi 1 kg. de aurŭ şi în anĭĭ următorĭ totŭ atâta va preţuí câtŭ 22 kg. de argintŭ. Însă de cumva producţiunea argintului se va îndoí şi întreí, éră producţiunea aurului va rĕmânĕ, câtă a maĭ fostŭ, orĭ chiar va scădé, şi împrejurările nu vorŭ face, ca argintulŭ să fie preste mĕsură cercatŭ, atuncĭ preţulŭ luĭ va căutá să scadă.

Pre la anulŭ 1858, câudŭ s'a statoritŭ florenulŭ nostru de argintŭ şi cu elŭ de-odată şi galbenulŭ împĕrătescŭ, pre anŭ se produceaŭ cam 2 sute de miĭ de kg. de aurŭ şi aprópe de 5 orĭ atâta argintŭ, şi aurulŭ erá de 15 $^1/_2$ orĭ maĭ scumpŭ decâtŭ argintulŭ. În anĭĭ din urmă însă producţiunea aurului a fostŭ maĭ mică, precândŭ argintŭ s'a produsŭ maĭ de 5 orĭ atâta ca în 1858, şi urmarea a fostŭ, că preţulŭ argintului într'atâta s'a scoborîtŭ, câtŭ astădĭ aurulŭ e de 22 orĭ maĭ scumpŭ decâtŭ argintulŭ, şi se póte ca în anĭĭ următorĭ să scadă şi maĭ tare.

Înmulţirea şi ieftinirea argintului fără îndoélă a contribuitŭ multŭ la destrămarea valuteĭ nóstre, dar nu a fostŭ singura eĭ causă. Germânia, Anglia, Francia încă aŭ banĭ de argintŭ, şi cu tóte că acum preţulŭ argintului din eĭ nu maĭ face câtŭ preţulŭ scrisŭ pre eĭ saŭ câtŭ valórea lorŭ *nominală*, totuşĭ fără perdere se potŭ schimbá în banĭ de aurŭ chiar şi în ţĕrĭ străine. 20 marce germâne de argintŭ facŭ chiar atâta câtŭ 20 marce de aurŭ, precândŭ valórea banilorŭ nostri de argintŭ a scăduto.

O privire maĭ adâncă în stările nóstre va descoperí cu uşurinţă causa destrămărieĭ, la carea a ajunsŭ valuta nóstră.

Afară de talerĭĭ de 2 fl., 1 fl. şi $^1/_4$ fl. maĭ avemŭ banĭ de argintŭ de câte 20 cr. şi 10 cr., maĭ departe banĭ de aramă de 4 cr., 1 cr. şi $^1/_2$ cr. Banĭĭ aceştia se numescŭ banĭ *mĕrunţĭ* saŭ banĭ de *schimbă*, fiindŭ-că óreşi cum mĕrunţescŭ saŭ împartŭ florenulŭ de argintŭ în părţĭ maĭ micĭ, fiindŭ-că pentru 1 florenŭ de argintŭ capĕtŭ în schimbŭ 100 cr. saŭ 5 piţule de câte 20 cr. saŭ 10 piţule de câte 10 cr., şi din potrivă pentru aceştia 1 fl. de argintŭ. Argintulŭ saŭ arama din banĭĭ mĕrunţĭ nicĭ chiar în 1858 nu a avutŭ preţulŭ scrisŭ pre spatele lorŭ, pentru aceea nu suntŭ nicĭ nu aŭ fostŭ banĭ adevĕraţĭ saŭ valută adevĕrată, şi odată ce statulŭ ar încetá de a-ĭ maĭ recunósce de banĭ mĕrunţĭ, fără ca să-ĭ rescumpere, — pentru argintulŭ saŭ arama din eĭ puţinŭ amŭ căpĕtá.

Dar avemŭ banĭ maĭ rĕĭ şi decâtŭ banĭĭ mĕrunţĭ, — banĭĭ de hârtie. Dintre banĭĭ de hârtie unĭĭ îsŭ *note de statŭ* — hârtiile de 1 fl., 5 fl., 50 fl. —, şi note de bancă — hârtiile de 10 fl., 100 fl. şcl.

Fără îndoélă e mare comoditate cu banĭĭ de hârtie. Sute şi miĭ de florenĭ se potŭ purtá într'unŭ ungheţŭ a pungeĭ, precândŭ atâţa florenĭ de argintŭ ţĭ-ar umplé câteva săculeţe cu vîrfŭ. Dar banĭĭ aceştia numaĭ întru atâta aŭ dreptŭ de esistinţă, întru câtŭ statulŭ saŭ banca de statŭ, sub numele căreia esŭ, are în reservă atâta aurŭ saŭ argintŭ, câtŭ facŭ banĭĭ de hârtie puşĭ în circulaţiune, câtŭ banĭĭ de hârtie în fiesce care momîntŭ să-ĭ pótă schimbá în aurŭ saŭ în argintŭ.

Notele nóstre de bancă numaĭ în parte îsŭ asigurate saŭ precum se dice *acoperite*, va să dică, banca austriacă nu are atâta metalŭ în reservă, ca la vreme de lipsă să pótă plăti toţĭ banĭĭ de hârtie, ce ĭ-a pusŭ în circulaţiune, éră notele de statŭ îsŭ cu totulŭ neacoperite, şi în momîntulŭ uneĭ catastrofe şĭ-ar perde tótă valórea, precum şĭ-aŭ perdut'o banĭĭ luĭ Kossuth după catastrofa dela Világos.

Dacă banĭĭ nostri de hârtie ar' fi pre deplinŭ acoperiţĭ cu aurŭ, atuncĭ fără perdere l-amŭ puté schimbá în banĭ de aurŭ atâtŭ aci în ţară, câtŭ şi în străinătate, cum aievea se şi întîmplă cu banĭĭ de hârtie germânĭ, anglesĭ saŭ francesĭ; aşa însă fiindŭ acoperiţĭ numaĭ în parte saŭ chiar de locŭ, singura lorŭ garanţă e vaţa şi auctoritatea statului. Dacă statulŭ e încărcatŭ de detorĭĭ, dacă deficitele luĭ crescŭ din anŭ în anŭ, dacă în lăuntrulŭ luĭ suntŭ turburărĭ, revoluţiunĭ, éră în afară e amenînţatŭ de inimicĭ puternicĭ, atuncĭ valórea banilorŭ de hârtie scade din ţi în ţi. Din potrivă dacă statulŭ înfloresce, înaintézĕ în bunăstare şi avere, dacă în lăuntru e consolidatŭ, în afară respectatŭ şi temutŭ, atuncĭ valórea banilorŭ de hârtie cresce. De câudŭ cu încetarea deficitelorŭ valórea banilorŭ nostri de hârtie s'a maĭ urcatŭ, dar cu tóte aceste îsŭ departe de valórea, ce ar trebuí să o aîbă, câudŭ ar' fi acoperiţĭ cu aurŭ. 15 cr. la fiesce care florenŭ e multŭ, cu deosĕbire, dacă e vorba despre sute şi miĭ de florenĭ.

Aceste suntŭ causele stărieĭ destrămate a valuteĭ nóstre, şi stările aceste nicĭ nu vorŭ încetá, până ce nu se va regulá valuta.

Regularea valuteĭ e o cestiune fórte momentuósă. Până ce valuta nu se va fi regulatŭ, noĭ avemŭ şi vomŭ avé perderĭ simţite, de câte orĭ cumpĕrămŭ ceva în străinătate. Mărfurile şi articliĭ de consumŭ aduşĭ din străinătate trebue să-ĭ plătimŭ *în aurŭ*, dar la noĭ galbenĭĭ îsŭ scumpĭ. Pentru unŭ galbenŭ, a cărui valóre ar avé să fie 4 fl. 80 cr. în banĭ de argintŭ saŭ de hârtie, avemŭ să-

plătimŭ 5 fl. 58 cr. saŭ 5 fl. 60 cr. şi uneorĭ şi maĭ bine, şi cându e să plătimŭ mărfurile aduse din străinătate, galbenulŭ nostru totŭ numaĭ în 4 fl. 80 cr. ni-se socotesce.

Ce-ĭ dreptŭ, nu toţĭ cumpĕrămŭ de-a dreptulŭ din străinătate, dar negutătorii şi comercianţiĭ nostri marĭ din străinătate îşĭ aducŭ cele maĭ multe mărfurĭ, şi cu cătŭ maĭ scumpŭ cumpĕră, cu atâtŭ maĭ scumpŭ vorŭ trebuĭ să vîndă şi eĭ la rîndulŭ lorŭ. Dacă pre o marfă în locŭ de 4 fl. 80 cr. negutătorulŭ trebue să dea 5 fl. 60 cr., totŭ de pre spinarea nóstră vorŭ trebuĭ să ése şi ceĭ 80 de cruceri întrecătorĭ.

Regularea valuteĭ ar pune capĕtŭ la neajunsurile aceste şi la alte multe nejunsurĭ. Şi fiindŭ-că suferimŭ cu toţiĭ de ele, cestiunea regulărĭĭ pre toţĭ ne interesézĕ.

Bărbaţiĭ de statŭ aĭ monarchieĭ nóstre s'aŭ încercatŭ în maĭ multe rînduri să reguleze valuta, dar împrejurările vitrege totdeuna le-aŭ scosŭ în cale pedecĭ neînvinse. Maĭ în urmă s'aŭ fostŭ făcutŭ încercărĭ de aceste în an. 1866, dar războiulŭ cu Prusia zădărnicĭ lucrările de regulare. Acuma e vorbă, să se facă încercărĭ nóuĕ. Să sperămŭ, că de astădată vomŭ fi maĭ norocoşĭ.

În numĕrulŭ viitorŭ vomŭ arĕtá maĭ de aprópe principiile, după carĭ are să se facă regularea valuteĭ precum şi urmările, ce va avé regularea valuteĭ pentru ţĕră.

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de Fernan Caballero.

(Continuare.)

Donna Braulia Toro erá o femee bună, fórte necioplită, fórte corpolentă şi fórte vială. Calitatea acésta bună din urmă erá pre ací să şĭ-o pérdă, cându a moştenitŭ după fratele sĕŭ Don Marcelino Toro. Căcĭ ea voiá cu orĭ ce preţŭ să trécă de femee fruntaşe, ceea ce nu se putea de locŭ. Şi lucrulŭ acesta îĭ amăria aşa de rĕŭ umorulŭ, precum o desfiguraŭ până la ridiculŭ şi vesmintele, ce şi-le aducea din Cadix.

Fiică-sa Rosa din contră, o copilă de vre-o 13 anĭ, erá unŭ adevĕratŭ modelŭ de pruncă andalusianŭ: vióe, vesĕlă, puţinŭ cam vicléna, dar pentru aceea tot-deuna sinceră.

Chipulŭ rotundŭ şi roşu alŭ copileĭ suridea tot-deuna. Buzele eĭ pline şi atrăgĕtóre eraŭ într'o mişcare neîncetată, şi ridêndŭ, cântândŭ saŭ glumindŭ ea lăsá să se zăréscă şirele ca perlele din gura eĭ. Miculŭ şi frumosulŭ eĭ capŭ erá mereŭ încununatŭ cu florĭ şi plinŭ de gândurĭ plăcute, carĭ o neliniştiaŭ. Personalitatea eĭ compusă dintr'o amestecătură de uşurinţă, rĕsfăţare, nelinişte, bunătate de inimă şi onestitate înăscută formá împreună cu chipulŭ eĭ ca o flóre unŭ întregŭ atrăgĕtoriŭ.

Seriósă şi atentă nu erá Rosa fără numaĭ câte odată, şi atuncĭ încă numaĭ pre scurtŭ timpŭ. De întristare şi de plânsŭ n'aveá nicĭ idee. Nu petrecuse nicĭ odată cugetându-se dóuĕ minute asupra aceluia-şĭ lucru, căcĭ o cugetare aşa îndelungată erá prea grea pentru miculŭ eĭ capŭ înflorilatŭ.

Crescută, orĭ maĭ bine lăsată să crésc de capulŭ eĭ la etatea acésta deja se vĕdură atâtŭ efectele bune câtŭ şi cele rele ale uneĭ educăţiunĭ libere. Pre câtŭ de puţinŭ puteá să deá locŭ în sufletulŭ sĕŭ fără grigĭ unuĭ cugetŭ seriosŭ, întocmaĭ nu putea face să se nască în inima sa curată unŭ simţĕmîntŭ rĕŭ. Ea trecea prin lumea acésta aşa, cum te-aĭ preumblá printr'o grădină cu florĭ, şi póte acésta va fi fostŭ causa, de singura eĭ ocupaţiune erá cultivarea florilorŭ.

Rosa nutria întru inima sa dóuĕ dorinţe marĭ, una, aprópe învechită, erá, să aibă o păpuşe mare cu ochĭ mişcătorĭ; ér a dóua dorinţă ceva maĭ nóuă erá, să aibă unŭ drăguţŭ, care — firesce fără ca mamăsa să scie ceva — să vină în tótă séra la grilajulŭ ferestiĭ, şi să-şĭ vorbéscă unulŭ altuia de dragoste, aşa cum facŭ şi celealaltea fete. Dar dacă amêndóuĕ dorinţele aceste s'ar fi realisatŭ, atuncĭ păpuşa cu ochiĭ mişcătorĭ ar fi fostŭ drăguţuluĭ o rivală periculósă, şi Rosa ar fi neglesŭ rendezvous-urile, maĭ înainte de ce ar fi întrevenitŭ mamă-sa cu auctoritatea eĭ.

Cându mamă-sa voĭ s'o dea la învĕţătură, erá deja prea târdiŭ, n'o putură nicĭ într'unŭ chipŭ face să înveţe a cetí orĭ a scrie.

„Ce!“ dise ea către mamă-sa. „Dór n'oiŭ avé să începŭ acum a silabisá ca copiiĭ ceĭ micĭ: b-a, ba: b-e, be! Ha, ha! Mulţamŭ de bunăvoinţă! Şi pentru ce, rogu-te? Pentru ca să mĕ ridă celealalte fete?“

„Dacă ar audí cineva, cum vorbesce copila acésta sfătósă,“ dicea mamă-sa, „ar crede, că-ĭ unŭ omŭ mare. Dar nu sciĭ, că-ĭ fórte bine, ca cineva să scie cetí şi scrie?“

„O, mamă, nu-ţĭ aducĭ aminte, ce dice proverbulŭ: Cu câtŭ este cineva maĭ învĕţatŭ, cu atâta-ĭ şi maĭ sucitŭ.“

Vĕdêndŭ, că ea nu póte ajunge la nimica, Donna Braulia s'a îndreptatŭ către părintele Nolasco.

„Orĭ în ce etate aĭ fi,“ dicea bunulŭ bĕtrânŭ, „nu e prea târdiŭ, să te apucĭ de învetatŭ. Unchiulŭ tĕŭ erá aprópe de 50 de anĭ, cându a începutŭ să învete pictura — şi ce artistŭ s'a făcutŭ dintr'însulŭ!“

„Şi Dvóstră, dle Părinte, de ce n'aţĭ învĕţatŭ a zugrăví?“

„Cu arta nu potŭ să se ocupe fără numaĭ ómenĭ avuţĭ, carĭ n'aŭ să trăéscă din câştigŭ, cu cetitulŭ însă se póte ocupá orĭ şi cine, şĭ-apoĭ dacă sciĭ cetí, sciĭ tóte.“

„Aşa?“ întrebă Rosa într'unŭ tonŭ rĕsfăţatŭ. „Haĭ să ne prindemŭ, că cu tótă arta cetituluĭ totŭ nu sciţĭ nimica.“

„Şi ce anume?“

„Étă să-mĭ spuneţĭ, ce aseměnare este între unŭ ofticosŭ şi între unŭ călugărŭ?“

„Ce nebunie! Ce aseměnare-ĭ? Nu-ĭ nicĭ o aseměnare.“

„Dar totuşĭ.“

„Mergĭ în trébă-ţĭ spulberato!“

„Dar este aseměnare, pre care Dvóstră trebue s'o cunósceţĭ maĭ bine ca mine, care nu sciŭ cetí şi scrie.“

„Ce maĭ totŭ flecărescĭ atâta?“

„Să v'o spunŭ dară: Atâtŭ ofticosulŭ câtŭ şi călugărulŭ n'aŭ să maĭ aştepte nicĭ o cură. [1]) Eĭ, acum sciţĭ, Părinte Nolasco?“

Şi în clipita următóre erá în gradină printre tufele de trandafirĭ.

„Cu strengăriţa asta nu poţĭ stá de vorbă,“ dise părintele Nolasco depărtându-se.

(Va urmá.)

[1]) Cura în limba spaniolă însemnă parochei, şi de aci jocŭlŭ acesta de cuvinte.

Diverse.

„The Gresham“ *societate de asigurare a vieţiĭ în London.*

Raportulŭ anualŭ a acesteĭ societăţĭ de asigurare a vieţiĭ despre anulŭ alŭ 43-lea de gestiunĭ espiratŭ în 30 Iuniŭ 1891, care raportŭ s'a cetitŭ în adunarea generală ordinară a acţionarilorŭ tinută în 6 Ianuariŭ 1892, s'a datŭ acum publicităţiĭ. Din acestŭ raportŭ estragemŭ următórele momente principale: Resultatulŭ anuluĭ espiratŭ a fostŭ fórte favorabilŭ. În anulŭ acela s'aŭ susternutŭ la societate 7589 oferte de asigurare pre frs 61,372.000 şi dintr'acestea s'au acceptatŭ 6628 pre frs 52,717.400 şi pre sama lorŭ s'a estradatŭ numĕrulŭ corĕspundĕtoriŭ de polițe. Percepţiunea premiilorŭ, subtragêndu-se suma solvită pentru asigurărĭ reciproce, s'a urcatŭ la frs 15,999.973·02, în cărĭ se cuprindŭ frs 1,831.148·75 premiĭ de pre anulŭ primŭ de asigurare. Bilanţulŭ contuluĭ de camete s'a urcatŭ la frs 4,725.258·94 şi computându-se şi percepţiunea de premiĭ a ridicatŭ venitulŭ anualŭ alŭ societăţiĭ la frs 20,725.285·96. Pretensiunile din polițe de asigurare a vieţiĭ, carĭ societatea în decursulŭ anuluĭ le-a asignatŭ spre solvire, aŭ fostŭ frs 8,849.176·87. Pretensiunile în contracte de înzestrărĭ şi de asigurărĭ mixte etc., a cărorŭ terminŭ de cadenţă a espiratŭ, aŭ făcutŭ frs 1,212.739·48. Pentru rĕscumpĕrare de polițe s'a solvitŭ suma de frs 1,339.855·31. Fondurile de asigurare şi de rente s'aŭ măritŭ cu frs 6,036.893·95. Suma totală a activelorŭ cu finea anuluĭ de gestiunĭ făceaŭ frs 117,550.796·67. Capitale elocate: frs 1,480.098·65 în singuranţa guvernuluĭ britŭ, frs 539.819·75 în siguranţa guvernuluĭ indicŭ şi a celorŭ coloniale, frs 17,487.539·80 în singuranţa guvernelorŭ statelorŭ străine, frs 1,248.611·56 în acţiĭ de ale căilorŭ ferate, în prioritătĭ şi şi în acţiĭ garantate, frs 56,261.715·62 în obligăţiunĭ de ale căilorŭ ferate şi în alte obligăţiunĭ, frs 16,680.383·54 în proprietătĭ de case, între carĭ casele din Viena şi Budapesta ale societăţiĭ, frs 5,333.984·48 în ipotece, şi 18,518.663·27 în siguranţe diverse.

Închiarea acésta de socotelĭ a acestuĭ institutŭ de asigurare mare şi vĕdutŭ va provocá mulţămire mare şi neîndoiósă nu numaĭ în cercurĭ de specialitate, ci şi în alte cercurĭ maĭ largĭ de gestiunĭ, în carĭ „Gresham“ pentru estraordinara sa liberalitate se bucură de viĭ simpatiĭ. Adevĕratŭ că publicului e dedatŭ a luá dela „Gresham“ spre sciinţă bilanţurĭ fórte favorabile, aşa câtŭ în respectulŭ acesta nicĭ nu ar fi lipsă de nicĭ o critică specială, dară cifrele din bilanţuluĭ acestuĭ anŭ suntŭ de o fire aşa de împunĕtóre şi ne pune puterea şi însĕmnătatea acesteĭ societătĭ într'o lumină aşa de îmbucurătóre, câtŭ cu adevĕratŭ nu e deşértă ostenéla de a vorbí maĭ în detaiŭ despre cifrele acestea enorme, carĭ altcum ele însĕşĭ suntŭ fórte elocinte. În butulŭ mariĭ şi câte odată nu prea alegătoriĭ concurinţe s'aŭ susternulŭ în anulŭ espiratŭ la „Gresham“ oferte de asigurare pre suma împunĕtóre de frs 61,372.000 şi s'aŭ estradatŭ polițe nóuĕ pre suma uĭmitoriŭ de mare de frs 52,717.400. Venitulŭ anualŭ alŭ societăţiĭ, care în bilanţulŭ anuluĭ de maĭ înainte s'a arĕtatŭ în suma însĕmnată de frs 20,000.000, s'a ridicată la frs 21,725.258·96, în vreme ce pretensiunile polițelorŭ de asigurare a vieţiĭ, carĭ societatea în decursulŭ anuluĭ le-a asignatŭ spre esolvire, aŭ absorbitŭ suma însĕmnată de frs 8,849.176·87. Spre o înflorire surprindĕtóre aŭ pornitŭ şi *fondurile de asigurare şi de rente,* cari în raportŭ cu anulŭ de maĭ înainte s'aŭ sporitŭ cu suma însĕmnată de maĭ bine de 6 milióne de francĭ. În sfârşitŭ *suma totală a activelorŭ* a crescutŭ dela frs 111,610.613 la suma enormă de frs 117,550.796·57, aşa dară cu aprópe 6 milióne de francĭ.

Din tóte acestea se vede, că „Gresham“ se numĕră nu numaĭ între societătile de asigurarea vieţiĭ cele maĭ marĭ şi maĭ puternice, ci şi între cele maĭ solide ale continentuluĭ, şi că causele resultatelorŭ marĭ ale luĭ „Gresham“ suntŭ a se cercá în purtarea luĭ estraordinarŭ de culantă, în administraţie corectă şi în siguranţa, ce o oferesce elŭ asiguraţilorŭ pre basa mijlócelorŭ sale împunătóre de garanţă. În sfârsitŭ se maĭ amintesce, că în specialŭ *afacerile din Ungaria* ale acestuĭ institutŭ ajungŭ din anŭ în anŭ la o înflorire totŭ maĭ mare şi aŭ contribuitŭ fórte multŭ la resultatele cele marĭ de până acum.

Economie.

Carnea de óe ca nutremîntŭ pentru soldaţi. După ce în urma mĕsurilorŭ luate de guvernulŭ francesŭ esportulŭ nostru de oi în Francia spre marea daună a ovicultorilorŭ s'a redusŭ în unŭ modŭ de totŭ simţitŭ, mulţi se ocupă cu idea de a mijlocí, ca să li-se dea ostaşilorŭ şi carne de óe. La noí miliţia stabilă numĕră 280,000 de ómeni. Computându-se pentru fiesce care soldatŭ 0·2 kg. de carne pre di, întrégă miliţia stabilă consumă pre anŭ cam 200.000,000 kgr. de carne, ce corĕspunde la 100.000 de vite. Dacă din acéstă cantitate $^1/_2$ s'ar acoperí cu carne de óe, s'ar recere pre anŭ spre scopulŭ acesta 150—200 mii de oí, şi aşa nu ar mai fi lipsă a cercá piaţe în străinătate pentru oile nóstre. Altă terţialitate a cărniĭ recerute pentru miliţie s'ar puté acoperí cu carne de porcŭ, şi aşa nu amŭ avé să ne tememŭ nicí de concurinţa Americeĭ, care impórtă carne de porcŭ în Europa, mai alesŭ în Germânia. Nicí preţulŭ vitelorŭ nu ar scádé prin întroducerea cărniĭ de óe şi de porcŭ ca nutremîntŭ pentru soldaţi, de-órece în mai multe cetăţi mari ale monarchieĭ dela oprirea importuluĭ de vite din România e fórte simţită lipsa cărniĭ de vită.

În cercurile militare superióre are mulţi părtinitorí schimbarea programeĭ de mâncare a soldaţilorŭ în sensulŭ espusŭ. Chiar se asigură, că din partea auctorităţilorŭ militare competente s'ar fi înaintatŭ unŭ memoriŭ la ministrulŭ de răsboiŭ, în care se arétă, că schimbarea actualeĭ programe prin întroducerea cărniĭ de óe şi de porcŭ e mai avantajósă şi pentru soldaţi.

Adunarea mlădiţelorŭ de ultuitŭ are să se întîmple tot-deuna înainte de a se încălzí, de órece mlădiţele, în carí a începutŭ a circulá suculuĭ, se prindŭ anevoe şi nu se desvóltă destulŭ de bine. Celŭ mai acomodatŭ timpŭ pentru adunarea mlădiţelorŭ de altuitŭ e din Ianuariŭ până în Martiŭ, dacă nu s'a încălzitŭ prea tare. Atarí mlădiţe se taie numaí de pre pomí sănĕtoşi şi bine desvoltaţi, despre cărí suntemŭ convinşi, că facŭ póme bune; şi numaí de acelea se alegŭ, la carí vedemŭ, că-sŭ muguriĭ destulŭ de desvoltaţi. Acestea conţinŭ de comunŭ mai multŭ nutremîntŭ, care la prinderea şi concrescerea cu pomulŭ, în care s'a ultuitŭ, e de mare momîntŭ. Mlădiţele adunate se aşédă într'o pivniţă orí în altŭ locŭ rece şi se acopere cu năsipŭ umedŭ. Mlădiţele prea uscate se punŭ în năsipŭ umedŭ orí retezându-se de capetulŭ celŭ mai grosŭ se punŭ în apă, prin ce érăşi se móie şi potŭ fi folosite.

Promovarea rodirilŭ pomilorŭ se póte întîmplá în mai multe forme. O procedură stă în aceea, că totŭ la 4—5 anĭ se sapă în jurulŭ pomuluĭ o grópă câtŭ se póte de mare, de-órece arborele îşi estinde totŭ mai înafară rădĕcinele; vîrfurile rădĕcinelorŭ le restîrnŭ puţinŭ, grópa o umplemŭ tómna cu pămîntŭ de grădină gunoitŭ şi încă deasupra rădĕcinilorŭ curmedişŭ, ca să se pótă aşeda néua şi topindu-se să se scurgă apa pre ele; éră pămîntulŭ scosŭ din grópă numaí primăvéra îlŭ punemŭ îndĕrĕptŭ.

Favoruri pentru proprietarii de vii. Proprietariĭ de vií, carí aŭ suferitŭ daune prin pustiirile filoxereĭ, se bucură de acelŭ favorŭ, că statulŭ le lértă de totŭ saŭ în parte competinţele pentru rĕscumpĕrarea dijmeĭ de vií. Fiindŭ-că până acum mulţi aŭ neglesŭ însinuarea daunelorŭ suferite, ministrulŭ r. u. de finanţe a prolungitŭ terminulŭ de însinuare până în 1 Augustŭ 1892, ca ast-felŭ câtŭ mai mulţi să se bucure de acestŭ favorŭ.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Timpulŭ în decursulŭ sĕptĕmâneĭ a fostŭ plăcutŭ şi caldŭ preste di, dară preste nópte a fostŭ rece şi a înghetatŭ; până acum nu s'a observatŭ, să se fi causatŭ daune în sĕmĕnăturí.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta în sĕptĕmâna trecută a fostŭ maí bine cercetatŭ şi circulaţiunea maí viuă. Preţulŭ grâuluĭ şi a sĕcareĭ s'a ridicatŭ. Grâŭ a sositŭ multŭ şi din România şi Sêrbia. *Grâŭ curatŭ* s'a vîndutŭ maja m.cu fl. 10.00—10.30. *Sĕcară* a sositŭ maí multă decâtŭ în sĕptĕmânile precedente. Cu totulŭ a trecutŭ la 8000 măjí m. S'a vîndutŭ maja metrică cu fl. 9.75—10.20. *Ovĕsŭ* a fostŭ puţinŭ şi s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.85—6.40, după calitate. *Cucuruzŭ* a fostŭ multŭ în piaţă, din care causă l-a şi scădutŭ preţulŭ cu 5—7 cr., s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.55—5.60. *Sĕmenţa de cânepă* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 12.00—12.40 —, de *inŭ* cu fl. 12.00—12.50. —, de *luţernă* cu fl. 50—54. —,de *trifoiŭ* cu fl. 60—65. —, de *măzeriche* cu fl. 6.50—6.75. —, de *mohorŭ* cu fl. 6.00—6.50.

Tîrgulŭ de rîmătorí dela Steinbruch. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorí *ungurescí* greĭ 47—48 cr., *bĕtrânĭ* 44—45 cr., marfă *ţĕrĕnéscă* 43—45 cr., *sêrbescí* 42—45 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 24 Febr. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	108.10
« « hârtie « 5%	102.40
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	115.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	99.75
Bonurĭ rurale ung.	93.25
« urbariale ung.	100.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	—.—
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	140.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	134.50
Renta de hârtie austriacă	102.50
« « argintŭ austriacă	94.25
« « aurŭ austriacă	111.—
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vienei	153.—
Acţiunile bancei austro-ungare	1040.—
« « de creditŭ ung.	346.—
« « « austr.	310.—
Obligaţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	116.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.58
Napoleon-d'orĭ	9.36
Mărcĭ 100 imp. germane	57.85
Londra 10 Livres şterlingĭ	118.10

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 6.50 până 6.75, — grâŭ mestecatŭ fl 5.— până 6.25, sĕcară fl. 5.— până 5.50, — ovĕsŭ fl. 2.— până fl. 2.50, cucuruzŭ fl. 3.50 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.— până fl. —.—, — sĕmênţă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până 48 cr., carnea de viţĕlŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece — până — cr., — 12 óue cu 20 până — cr.

Posta Redacţiunii. O. D. *N. Lupescu* în *Hîtiaşŭ*. Geografia, de care întrebí, nu se află la librăría din Blaşiŭ. *Educaţiunea şci.* de *Solomonŭ-Munteanŭ* se află cu preţulŭ de 1 fl.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Vasiliŭ Hossu.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale Imp. şi reg. Archiducele **Iosifŭ**

proprietariulŭ primeĭ fabriciĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţi

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

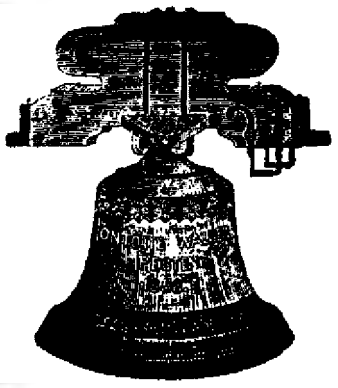

în care se fabrică atâtŭ grupurí câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marí de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducteĭ pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 7—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrí se trimitŭ la cerere gratuită şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mí gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icône sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-í încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(5) 3—26 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în **Blaşiŭ**.

Anulŭ II. Blaşiŭ 5 Martiŭ 1892. Numĕrulŭ 10.

Unŭ raportŭ ministerialŭ.

(+) Ministrulŭ nostru de culte şi instrucţiunea publică are obiceiulŭ de a face dieteĭ ţerĭĭ în fiesce care anŭ unŭ raportŭ detaiatŭ despre starea şi progresele învĕţămîntuluĭ din patrie. Aşa a făcutŭ dlŭ Ministru şi la sfârşitulŭ anuluĭ 1891.

Raportulŭ acesta despre starea învĕţămîntuluĭ în decursulŭ anuluĭ scolasticŭ 189⁰/₁, pre lângă o mulţime de date statistice, cuprinde şi unele enunciaţiunĭ ministeriale, carĭ caracteriséză de ajunsŭ politica, ce o urmăresce guvernulŭ faţă cu şcólele nemagiare şi maĭ vîrtosŭ faţă cu gimnasiile, carĭ nu folosescŭ limba magiară ca limbă de propunere.

Este bine deci, să ne ocupămŭ puţinŭ şi cu enunciaţiunile ministeriale din raportulŭ alŭ dóuĕdecilea, ce s'a presentatŭ dieteĭ dela inaugurarea ereĭ constituţionale, ca să scie şi publiculŭ nostru cetitoriŭ, ce a făcutŭ şi ce are de gândŭ să facă domnulŭ Ministru cu gimnasiile nóstre românescĭ.

La pag. 11 din volumulŭ alŭ 2-lea alŭ raportuluĭ sĕŭ Ministrulŭ constată cu bucurie, că gimnasiile aŭ lăţitŭ fórte tare limba magiară în ţinuturile locuite de naţionalităţĭ, pentru-că numĕrulŭ şcolarilorŭ, carĭ cunoscŭ acéstă limbă, cresce din anŭ în anŭ. *„În privinţa acésta,“* — dice maĭ departe domnulŭ Ministru, — *„şcólele nóstre medie împlinescŭ o mare misiune politică, la ce maĭ potŭ adauge şi aceea, că înstrăinarea observată în anii precedenţi la unele dintre şcólele medie cu limbă de propunere nemagiară, faţă cu interesele patriotice magiare, s'a domolitŭ. Dar cu indiferentismulŭ pacĭnicŭ nu mĕ voiŭ mulţămi, ci voiŭ pretinde dela patriotismulŭ cercurilorŭ conducătóre, să desvólte în tinerimea şcolară alipirea deplină către statulŭ magiarŭ.“*

Preţiósă mărturisire! care pre fiesce care omŭ cu durere de viitorulŭ bisericeĭ şi naţiuniĭ nóstre trebue să-lŭ pună pre gânduri, şi să nu-lŭ lase a se odihni, până cândŭ nu va vedé delăturată primejdia, ce se ascunde în cuvintele de maĭ susŭ.

După mărturisirea Ministruluĭ în anii de maĭ înainte a domnitŭ în gimnasiile nóstre unŭ conflictŭ acutŭ între direcţiunea spiritului românescŭ, în care eraŭ crescuţi tineriĭ din gimnasiile nóstre românescĭ, şi între interesele patriotice magiare (magyar hazai érdekek) reprepresentate de Ministru şi de organele luĭ.

Spiritulŭ românescŭ în acéstă luptă a rĕmasŭ învinsŭ, năduşindu-lŭ cu totulŭ interesele patriotice magiare, căcĭ preste capetele profesorilorŭ, carĭ cutézŭ a cultivá simţulŭ naţionalŭ românescŭ în tinerii nostri, atîrnă pururea sabia luĭ Damocle; — limba şi literatura magiară se propune în maĭ multe óre decâtŭ limba şi literatura română; — de istoria Românilorŭ, fie politică, fie bisericéscă, dór nicĭ amintire nu se maĭ face în gimnasiile nóstre, necum ca aceea să se maĭ propună sistematice; — manualele bune de limba română, de istorie şi geografie aŭ fostŭ oprite, şi în loculuĭ lorŭ s'aŭ introdusŭ altele, carĭ saŭ suntŭ mute şi recĭ acolo, unde ar trebui să vorbéscă căldurosŭ la inima tinĕruluĭ, ca să-lŭ însufleţéscă pentru aspiraţiunile *legitime* românescĭ şi cu povestirea suferinţelorŭ şi faptelorŭ glorióse din trecutŭ să-lŭ întăréscă în perseveranţă şi în lupte şi maĭ glorióse pentru viitoriŭ, — saŭ suntŭ astfelŭ scrise şi întocmite, câtŭ să stîrnéscă dispreţŭ faţă cu totŭ ce este românescŭ, şi entusiasmŭ pentru totŭ ce este magiarŭ.

Noĭ, — credincioşi programuluĭ nostru, care ne impune denunţarea tuturorŭ tendinţelorŭ dusmănóse, ce s'ar îndreptá în contra bisericeĭ şi şcólelorŭ nóstre, — precum în numĕrulŭ trecutŭ, aşa şi acum accentuămŭ cu tótă bărbăţia aceste rele, fără a băgá în samă ţipetele acelora, carĭ póte tocmaĭ în aceste stărĭ triste cércă ocasiune spre a-şĭ realisá visurile intereselorŭ lorŭ personale.

Deşi aceste stărĭ suntŭ destulŭ de triste şi îngrijitóre pentru Românĭ, totuşi domnulŭ Ministru nu se va mulţămi numaĭ cu atâta. Triumfulŭ, ce l'aŭ raportatŭ interesele patriotice magiare asupra spiritului românescŭ şi chiar religiosŭ din gimnasiile nóstre, domnulŭ Ministru îlŭ consideră numaĭ de unŭ *„indiferentismŭ pacĭnicŭ“* şi pentru aceea ne spune, că nu se va mulţămí cu acestŭ indiferentismŭ pacĭnicŭ, ci *va pretinde dela patriotismulŭ cercurilorŭ conducătóre, să desvólte în tinerimea şcolară alipirea deplină către statulŭ magiarŭ.*

Feuilleton.

Amintirĭ de călĕtorie.

Firenze, 26 Iuniŭ 1890.

Frate Isidóre!

Cuprinsŭ de óre care sfială şi lipsă de curajŭ mĕ apucŭ de scrierea epistoleĭ de faţă. În aniĭ, carĭ ĭ-am petrecutŭ în Budapesta, şi maĭ alesŭ în ceĭ ce ĭ-am petrecutŭ în Viena, am avutŭ ocasiĭ de a vedé multe producte de ale pictureĭ şi sculpturei şi ocasiile acelea le-am şi folositŭ cu multă rîvnă. Dară cu tóte acestea erĭ, cândŭ voiam să intru cu Vasilie în palaţulŭ degli Uffizi, pre lângă firésca nerăbdare m'a cuprinsŭ şi simţulŭ, cum ţi-l'aşĭ şi spune cu cuvinte, — simţulŭ, dóră maĭ nimeritŭ va fi, dacă-lu numescŭ simţulŭ micimiĭ omuluĭ de rîndŭ.

A dese orĭ am fostŭ cetitŭ în trécătŭ despre unulŭ saŭ altulŭ dintre obiectele de artă cuprinse între zidurile acestuĭ palaţŭ, şi chiarŭ şi numaĭ cetindŭ despre ele parcă vedeam, cum cresce înaintea ochilorŭ meĭ unŭ geniŭ saŭ altulŭ şi se totŭ înalţă preste celalalţi muritorĭ până la o mărime gigantică. De locŭ nu m'am miratŭ decĭ de inima mea, că nerăbdarea amestecată cu sfiala o făcea să bată cu nelinişte.

Colecţiunea e în etajŭ, şi aşa a trebuitŭ să suimŭ scara trecêndŭ printr'o gardă de ómenĭ marĭ şi micĭ, carĭ reproduşĭ în pétră şi în metalŭ pare că-sŭ puşĭ aci, să păzéscă scara acésta. Aceştia-sŭ maĭ alesŭ fiĭ de aĭ Florenţeĭ, la carĭ mama lorŭ privesce cu mândrie.

Ajunşĭ de-asupra amŭ plătitŭ taxa de întrare, şi apoĭ — începurămŭ a trece din surprindere în surprindere.

Despre ce să-ţĭ şi scriŭ? Doresc cumva, ca înfuriturŭ de cele ce am vĕdutŭ aci să scriŭ o apoteosă a geniuluĭ omenescŭ, celuĭ ce a sciutŭ să cuprindă aşa de minunatŭ în colorĭ, pétră şi metalŭ nestinsa luĭ sete esprimată aşa de clasicŭ în cuvintele: Non omnis moriar? Saŭ dóră-ţĭ e voea, să te ducŭ prin palaţulŭ acesta pre rîndŭ dela unŭ fĕtŭ alŭ geniuluĭ omenescŭ la altulŭ? Dară cum aşĭ puté-o face acésta între marginile uneĭ epistole?

Cele dóuĕ aripĭ simetrice şi paralele ale palaţuluĭ aŭ o lungime de preste cincĭ decĭ de metrĭ. Le împreună façada, carea precum ţĭ-am scrisŭ, se ridică de-asupra malului luĭ Arno. Aci în galeria acésta întreită se întîlnescŭ tóte vécurile, şi fiesce care aduce tributulŭ măririĭ şi inspirărĭĭ, dară împreună cu acesta şi dovada decăderiĭ şi corupţiuniĭ sale. Statuele, icónele, obiectele de bronzŭ şi de marmoră, inscripţiunile, cărţile, sticlele estrusce şi maĭ moderne, mosaicurile, juvăerele, petrile scumpe, medaliele se parŭ a se fi înţelesŭ anume, să se întîlnéscă aci şi să facă din museulŭ acesta ogal erie a totŭ, ce a pututŭ să producă geniulŭ omenescŭ. Pictura cuprinde partea cea maĭ mare şi maĭ distinsă a galerieĭ. În colecţiunea de chipurĭ afli aci creştinismulŭ în societatea nefirésca a păgânismuluĭ anticŭ şi modernŭ şi veḑĭ a dese orĭ icóna Preacurateĭ Fecióre lângă cea a Vineriĭ, pre sânţiĭ luĭ Dumneḑeŭ lângă semiḑeiĭ Olimpuluĭ, şi — creştinŭ fiindŭ de multe orĭ trebue să-ţĭ pleci privirea şi să te ruşinezĭ de slăbiciunea firiĭ omenescĭ, care de talentele, ce i-le-a dăruitŭ Dumneḑeŭ, abuséză aşa de grosolanŭ. Eŭ unulŭ aflu, că arta are să nobiliteze pre omŭ şi să-lŭ înalţe spre ceriŭ, éră nu să te încătuşeze şi să te lege de pămêntŭ aşa, câtŭ nicĭ nu bagĭ de samă, şi pămêntulŭ te-a şi încătuşatŭ. Pre mulţĭ representanţĭ aĭ epoceĭ de renaissance îĭ veḑĭ aci, cum aŭ căḑutŭ

Celŭ ce scie, că după conceptulŭ domnuluĭ Ministru numaĭ acela este alipitŭ deplinŭ de statulŭ magiarŭ, care se lapĕdă de naţionalitatea sa proprie şi, după espresiunea Ministruluĭ-preşedinte, se *asimilézĕ* în corpulŭ naţionalităţiĭ magiare, va pricepe îndată, ce pretensiuni va maĭ avé domnulŭ Ministru faţă cu gimnasiile nóstre. Elŭ adecă va pretinde dela patriotismulŭ (!) nostru, ca noi înşi-ne să ne sinucidemŭ naţionalicesce, crescêndŭ generaţiunile nóstre viitóre numaĭ în limbă, ideĭ, aspiraţiuni şi obiceiurĭ magiare, şi făcêndŭ din fiiĭ nostri nisce apostoli aprigi aĭ desnaţionalisăriĭ nóstre.

Acestŭ scopŭ nu se póte ajunge uşorŭ, până cândŭ limba de propunere în gimnasiile nóstre va maĭ fi încă românéscă, căci însă-şĭ cunoscinţa acesteĭ limbe îĭ deschide tinĕruluĭ posibilitatea de a se apropiá de isvórĕle cultureĭ românescĭ, şi ast-felŭ din Magiarŭ crescutŭ tinĕrulŭ póte devení érăşĭ Românŭ. Pentru aceea domnulŭ Ministru la pag. 25 din raportulŭ sĕŭ cu unŭ felŭ de bucurie şi satisfacţiune anunţă, că în clasele superióre ale gimnasiuluĭ gr. cat. din Beiuşŭ limba de propunere este cea magiară, şi că în gimnasiulŭ gr. or. din Bradŭ pre lângă limba română s'a folositŭ ca limbă de propunere şi limba magiară, ér la pagina 13 din raportulŭ sĕŭ domnulŭ Ministru ne face să înţelegemŭ, că preste scurtŭ timpŭ şi gimnasiile, carĭ încă nu suntŭ magiare, aŭ să se prefacă în gimnasiĭ magiare, dicêndŭ, că legea dela 1883 pretinde şi dela gimnasiile, carĭ *încă* nu suntŭ magiare (*még* nem magyar ajku), „*condiţiunile culturei naţionale magiare*“. Aşadară după vederile domnuluĭ Ministru starea actuală, după care în gimnasiile nóstre românescĭ se propune românesce, nu este o stare de dreptŭ durabilă şi garantată, ci numaĭ o stare transitóre şi tolerată, până ce va sosí ocasiunea binevenită spre a o preface în o stare corĕspundĕtóre ideiĭ şoviniste de statŭ magiarŭ.

Ca să se védă însă, că noĭ nu atribuimŭ Ministruluĭ scopurĭ, carĭ nu le urmăresce, şi nicĭ nu-ĭ interpretămŭ falsŭ cuvintele din raportulŭ sĕŭ, vomŭ citá chiar cuvintele organuluĭ semioficiosŭ alŭ guvernuluĭ, adecă ale luĭ „Nemzet“, care ast-felŭ se esprimă:

„*Orĭ ce amŭ face, orĭ ce amŭ întreprinde, scopulŭ nostru naţionalŭ nicĭ măcarŭ apropiá nu ni-lŭ putemŭ, câtŭ timpŭ esistă şcóle secundare nu numaĭ nemţescĭ, dar ceea ce e principala greutate: şcóle secundare românescĭ.*“

Periculuĭ este aşadară fórte mare nu numaĭ pentru naţiunea nóstră, ci şi pentru biserica nóstră.

Amŭ spus'o de atâtea orĭ, dar nu este de prisosŭ a o spune şi acuma, că biserica nóstră nu are nicĭ unŭ viitorŭ, dacă elementele, ce o constituescŭ, nu suntŭ românescĭ, pentru-că elementele eĭ desnaţionalisate, în urma uneĭ legĭ psichologice inesorabile, se desfacŭ pre încetulŭ de sinulŭ bisericeĭ nóstre românescĭ, şi se alipescŭ de sinulŭ bisericelorŭ şi sectelorŭ neromânescĭ din patrie.

Din causa acésta gimnasiile nóstre magiarisate nu vorŭ fi altŭ ceva decâtŭ unŭ mijlocŭ puternicŭ de a stîrpí inteligînţa românéscă atâtŭ din sinulŭ naţiuniĭ, câtŭ şi din alŭ bisericeĭ române.

În faţa acestuĭ periculŭ nu trebue să lucrămŭ la sfârmarea legăturilorŭ dintre autorităţile nóstre bisericescĭ şi dintre gimnasiile nóstre, nu trebue să creămŭ gimnasiilorŭ nóstre o situaţiune isolată, care ar uşorá îndreptarea loviturilorŭ duşmănóse în contra esistinţeĭ lorŭ, şi nu trebue maĭ vîrtosŭ, să se lase nimenĭ a fi orbitŭ de interesele sale private până la sacrificarea binelui comunŭ, ci trebue să întărimŭ legăturile dintre auctorităţile supreme bisericescĭ şi dintre corpurile nóstre didactice, să punemŭ gimnasiile sub scutulŭ ocrotitorŭ alŭ acestorŭ auctorităţi, ca loviturile duşmănóse să se sfarme de puterea maĭ mare a auctorităţiĭ bisericescĭ, şi să nu ajungă de-a dreptulŭ în peptulŭ unorŭ ómenĭ cu o posiţiune precariă şi adese-orĭ capabilĭ de a fi amăgiţi în contra intereselorŭ nóstre bisericescĭ şi naţionale.

Dea Dumnedeŭ, ca întîmplările din Beiuşŭ şi Năsĕudŭ să ne fie tuturorŭ de învĕţătură!

O reflecsiune. Câtŭ de multŭ abusézĕ unĭĭ corespondenţĭ de credulitatea publiculuĭ cetitoriŭ şi de ospitalitatea, ce le-o oferŭ foile, se vede şi din corespondinţa publicată în Nriĭ 35 şi 36 aĭ „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ din a. c. Spre a dovedí aserţiunea nóstră nu vomŭ reflectá la tóte cele cuprinse în acea corespondinţă din diecesa Lugoşuluĭ, căci acésta nu ne-o permite spaţulŭ foiĭ nóstre, ci vomŭ citá şi esaminá numaĭ următoriulŭ pasajŭ din acea corespondinţă:

„Îĭ revocămŭ „Unirii“ din noŭ §. 65 p. a. din statutele nóstre diecesane, unde se dice espresŭ: să aibă unŭ parochŭ celŭ puţinŭ 3 anĭ de serviţiŭ în diecesă. Şi acum să ne respundă, avut'a On. Cióră, alias Varju, administratorŭ în Scăiuşŭ, şi M. On. Ştefanŭ Popŭ, teologŭ absolutŭ, administratorŭ protopopescŭ în Orĕştie, câte treĭ anĭ de serviţiŭ în diecesă?“

Pentru cine nu cunósce paragrafulŭ amintitŭ din statute şi nu are noţiunĭ clare din dreptulŭ canonicŭ, s'ar păré, că Consistoriulŭ de Lugoşiŭ a vătĕmatŭ statutele diecesane, cândŭ pre On. Cioră l'a denumitŭ de administratorŭ în Scăiuşŭ, ér pre M. On. Ştefanŭ Popŭ de parochŭ şi administratorŭ protopopescŭ în Orĕştie.

Lucrulŭ însă în realitate stă cu totulŭ altmintrea.

Paragrafulŭ 65 din statutele diecesane

---

jertfă înrîuririĭ păgâne chiarŭ şi în sujeturĭ ideale creştinescĭ. Dară veĭ aci şi escepţiunĭ strălucite, geniurĭ, carĭ s'aŭ sciutŭ emancipá de sub înrîurirea aceea. Aci aflĭ pre Rafael, Tiziano, Murillo, Guido Reni, Leonardo da Vinci, Michel Angelo, Fra Angelico, Giulio Romano, carĭ aŭ purtatŭ penelulŭ condusŭ şĭ pătrunsŭ de spiritŭ adevĕratŭ creştinescŭ.

Colecţiunea de sculptură din palaţulŭ acesta încă e fórte bogată. Aprópe tóte sculpturele acestea-sŭ producte de ale anticităţiĭ romane şi eline. Familia principéscă a Mediceilorŭ se vede că nu cruţă nicĭ o jertfă materială, cândŭ erá vorbă de îmbogăţirea Florenţeĭ cu obiecte de acestea artistice rĕmase din anticitate şi scóse la ivélă din ruinele Romeĭ păgâne şi de pre airea. Ceĭ ce nu vorŭ să facă studiĭ în jurulŭ acestorŭ anticităţi, nu se oprescŭ înaintea lorŭ, ci aruncă în trécătŭ câte o privire preste ele şi mergŭ maĭ departe. Aşa amŭ făcutŭ şi noĭ.

Dar ajungêndŭ în sala numită a Niobeĭ, nu ne-amŭ înţelesŭ, să ne oprimŭ şi să petrecemŭ aci maĭ multŭ timpŭ, şi totuşĭ amŭ făcut'o. Se vede că colecţiunea de statue, carea e aşedaţă aci, are puterea magică de a oprí pre orĭ cine.

Îţĭ maĭ aducĭ póte aminte de regina mitică Niobe din Tebe, fiica luĭ Tantalŭ şi soţia luĭ Amfionŭ. Ea avea o mulţime de pruncĭ buniĭ. Scirile mitologice vorbescŭ despre dece până dóuĕ decĭ de pruncĭ de aĭ Niobeĭ. În fericirea sa de mamă ea a avutŭ cutezarea de a se ridicá preste Latona saŭ Leto, carea avea numaĭ doĭ pruncĭ, pre Apolonŭ şi pre Diana. Cutezarea acésta blasfemă a provocatŭ rĕsbunarea luĭ Apolonŭ şi a Dianeĭ: săgetele acestorŭ deităţĭ vătĕmate stinserĕ viaţa pruncilorŭ Niobeĭ. Regina însă-şĭ a deşteptatŭ maĭ pre urmă compătimirea deităţilorŭ: ele au prefăcut'o în pétră.

Scena, ce ne-o înfăţişézĕ grupa de statue din sala acésta, e câtŭ se póte de dramatică: chiarŭ acum se începe actulŭ de rĕsbunare. Încă numaĭ doĭ feciorĭ aĭ regineĭ aŭ căduţŭ; săgetele rĕsbunătóre ĭ-aŭ nimeritŭ de mórte. Unulŭ dintr'înşiĭ a muritŭ deja, éră celalaltŭ încă şi murindŭ aruncă deilorŭ rĕsbunătorĭ o privire cerbicósă. Toţĭ celalalţĭ pruncĭ suntŭ în mişcarea cea maĭ vióe şi maĭ confusă produsă de tragica sórte, ce-ĭ ameninţă. Se póte încă sperá, ca fata acésta să-şĭ mântuéscă viaţa, ca feciorulŭ acela să scutéscă şi să scape pre sorĕ-sa, pre carea o ameninţă arculŭ Dianeĭ, şi prunca cea maĭ tinĕră alérgă la mamă-sa, credêndŭ în copilăresca sa naĭvitate, că va aflá adăpostŭ şi scăpare la sinulŭ mameĭ sale. În feţele feciorilorŭ vedĭ esprimată schintéua cea maĭ de pre urmă a încrederiĭ în forţa proprie, precândŭ de pre feţele fetelorŭ cetescĭ numaĭ spaimă mestecată cu iubire fiéscă şi frăţéscă. În confusia generală, în tragedia acésta a spaimeĭ şi desperăriĭ alérgă şi privirea nóstră dimpreună cu pruncii cătră Niobe. Acésta acopere cu gingăşie pre fetiţa sa cea maĭ tinĕră, a căreĭ nevinovăţie n'a aflatŭ compătimire înaintea deităţilorŭ cuprinse de mânie. Şi în vreme ce nefericita regină îşĭ întinde drépta şi cuprinde cu îngrijare pre prunc㠖sa şi se plécă cu iubire gingaşe preste dînsa, îşĭ înalţă capulŭ celŭ şi în nefericire plinŭ de mândrie. În privirea eĭ se mestecă aşa de minunatŭ durerea adâncă de mamă şi nobleţa sublimă a sufletuluĭ, şi privirea acésta caută spre deiţa aprinsă de pofta rĕsbunăriĭ. Privirea acésta a Niobeĭ nu cere îndurare, căci ea scie. că nu o va aflá, nicĭ nu va să manifeste cerbicie, căci în drama acésta tragică cerbicia ar fi numaĭ unŭ sĕmnŭ alŭ neputinţeĭ, ci privirea aceea spune Dianeĭ, că Niobe scie să simţă, câtŭ de dureróse-sŭ loviturele rĕsbunătóre, dară scie şi să le priméscă şi să le sufere cu inimă eroică.

Şi amŭ mersŭ maĭ departe, şi după ce amŭ vĕdutŭ tóte cele din palaţulŭ degli Uffizi, amŭ trecutŭ prin coridorulŭ, ce duce preste Arno. Coridorulŭ acesta lungŭ e o galerie de celŭ puţinŭ o mie de portrete. Amŭ ajunsŭ apoĭ în palaţulŭ Pitti, şi aci ne-aŭ aşteptatŭ surprinderĭ noŭe. Şese spre dece sale cuprindŭ aci totŭ felulŭ de bogăţiĭ artistice. În salele acestea de o eleganţă regéscă întîlnescĭ ér geniurĭ ca Rafael, Michel-Angelo, Andrea del Sarto, Coreggio, Paulo Veronese, Rubens, Tiziano, van Dyck. Totŭ ce vedĭ aci, e fórte frumosŭ, e deplinitŭ, şi trecĭ din admirare în admirare.

Dacă aĭ asemĕná galeria Pitti cu unŭ juvăerŭ de mărgăritarĭ, atuncĭ sala numită Tribuna e o cunună de brillanţĭ aşedată în juvăerulŭ acesta. În mijlocŭlŭ saleĭ e aşedată Vinerea Mediceă, copia fidelă, şi fórte

nu este citată corectă din partea corespondentului „Gazetei". Acolo adecă nu se dice: „să aibă unu parochu celu puţinu trei ani de serviţiu în diecesă", ci se dice din cuvîntu în cuvîntu aşa: „Spre aceea, ca să pótă fi cineva constituitu de *parochu*, se recere: a) să fie absolvatu sciinţele teologice la vre-o facultate teologică în decursu de 4 ani, şi să fie servitu celu puţinu 3 ani în diecesă; b) să aibă tóte calităţile esprese în §§ 33 şi 34."

Să aplicămu acum paragrafulu acesta la casurile concrete ale corespondentelui „Gazetei".

M. O. Ştefanu Popu a absolvatu într'adevěru sciinţele teologice la universitatea din Budapesta în decursu de 4 ani, şi înainte de ce ar fi fostu dispusu la parochia şi administratura protopopiatului Orĕştiei, *a servitu preste 3 ani în diecesa* Lugoşului şi anume în *oficiulu diecesanu* din Lugoşiu, unde mai pre urmă a fostu actuariu. Împrejurarea, că nu a fostu preotu sănţitu, cându l'au denumitu de parochu în Orĕştie, nu involve nici o illegalitate, pentru-că însu-şi paragrafulu citatu nu pretinde, ca cineva să fi servitu în diecesă *ca preotu*, de unde urmézā, că este destulu, dacă a servitu ca clericu în vre-unu oficiu diecesanu, care din natura sa nu pretinde, ca respectivulu clericu să fie preotu sănţitu. Apoi mai este de observatu, că pretutindenea se compută anii de serviţiu, nu dela chirotonirea unui clericu de preotu, ci dela diua, în care clericulu a intratu în serviţiulu dieceseï după absolvarea studiiloru teologice.

Aşadară în casulu acesta concretu nu s'a vătematu statutulu diecesanu.

Ce se ţine de celalaltu casu concretu, observămu, că însu-şi corespondentulu „Gazetei" nu dice, că Onoratulu Ciórā ar fi „parochu", ci-lu numesce numai „administratoru parochialu". Este însă deosĕbire mare între conceptulu de „parochu" şi conceptulu de „administratoru" şi mai virtosu acea deosĕbire, că pre cându administratorulu după dreptu este „amovibilis ad nutum", pre atunci parochulu fără de voea sa nu póte fi amovatu, decâtu numai prin procesu canonicu. Afară de acestea de administratoru parochialu póte fi cineva denumitu îndată după ce a absolvatu cursulu teologicu şi are etatea canonică spre a puté fi chirotonitu de preotu. Şi noi suntemu siguri, că nu numai Onoratulu Ciórā, ci şi alţi mulţi preoţi din diecesa Lugoşului au fostu denumiţi de administratori parochiali, fără să fi servitu mai înainte 3 ani în diecesă; şi acésta se întîmplă nu numai în diecesa Lugoşului, ci în tóte diecesele din lume.

Este deci constatatu, că de vătĕmarea statutului diecesanu nu póte fi vorbă. Er celealalte motive, ce le va fi avutu Consistoriulu, cându a făcutu denumirile din cestiune, nu se ţine nici de noi, nici de corespondenţii „Gazetei" a le judecá.

---

veche a unei statue gătite de Atenénulu Cleomene. E fórte frumósă statua acésta, dară ea ne înfăţişézā pre Vinerea, pre cându conceptulu ei şi-a perdutu castitatea. Îi şi lipsesce ori ce trăsătură dramatică, şi-apoi mie mi-se pare, că arta picturei şi a sculpturei voindu să-şi ajungă scopulu sĕu nobilitătoriu, are lipsă de dramă. De aceea mi-au plăcutu cu multu mai multu ceï doi atleţi, carï suntu aşeḑaţi acolo lângă statua Vineriï. Focului si patima lupteï le-a esprimatu artistulu aşa de firesce, câtu trebue să te opresci şi să privesci la lupta lorŭ. Mai afli apoi aci în jurulu Vineriï încă şi alte statue esecutate cu multă artă.

Ĕră pre părepi saleï suntu aninate vre-o patru ḑeci de cap'd'opere de ale pictorilorŭ din epoca de renaissance. Singurŭ numai dintre icónele lui Rafael suntu aşeḑate aci cinci, între altele şi renumita *Madonna della sedia,* copiele căreia mai multu sau mai puţinu succese le-ai vĕḑutu tu a dese ori. Multu ţi-aşi scrie despre colecţiunea acésta, dacă aşi avé timpu. Dară grăbimu, să mai cercetămu şi câte-va dintre bisericele Florenţei, că după amĕḑi cu trenulu acceleratu amu voi să pornimu cătră Roma. Salutare.

Vlctorŭ.

***** Roma locuta est.** Dela revoluţiunea cea mare francesă republica de astăḑi este a treia în Francia. Tóte aceste trei republice au fostu inimice bisericeï catolice, a căreï membri suntu Francesiï în maioritate covîrşitóre. Causa adevĕrată a inimiciţieï republicelorŭ francese din trecutu şi presente este a se cercá în împrejurarea, că în tóte trei francmasoniï au fostu aceia, carï au pusu mâna pre potestatea publică de statu, şi apoi scopulu ultimu alu francmasonilorŭ este ştergerea a ori ce religiune positivă din sufletulu şi inima poporului. E adevĕratu, că scopulu acesta îlu ascundu, pre câtu le este cu putinţă, căci altcum poporulu credinciosu le-ar face prea mare oposiţie. Pentru aceea însă de câte ori au ajunsu eï la putere, totdeuna prin legi şi ordonanţe ministeriale s'au silitu a slăbi totu mai tare simţulu religiosu în poporu şi alipirea lui de biserică. Ĕră ca să apară, că nu suntu conduşi de nici o ură faţă cu biserica, se escusă înaintea poporului cu aceea, că guvernulu republicanu prin legile şi ordonanţele sale nu voesce altceva, decâtu să apere republica, fiindu-că biserica catolică din principiu este în contra formeï de statu republicanu.

Faţă cu invectiva acésta aruncată în faţa bisericeï membriï ceï mai ilustri aï cleruluï francesu au decheratu de repeţite ori, că biserica catolică nu condamnă din principiu nici o formă de statu, fie aceea republicană, fie monarchică. Dacă însă catoliciï francesi facu oposiţie guvernuluï republicanu, oposiţia acésta nu o facu formeï de statu republicane, ci o facu legilorŭ celorŭ injurióse ale republiceï îndreptate în contra bisericeï. Cu tóte acestea însă francmasoniï francesi n'au încetatu a învinui pre catolicï, că eï nu voescu să recunóscă republica de formă de statu legală, şi pentru aceea biserica trebue persecutată. Acum a păsitu la mijlocu forulu celu mai competentu. Însu-şi Sânţia Sa Leonu XIII într'o enciclică admirabilă îndreptată cătră întregu clerulu şi poporulu francesu propune învĕţătura veche a bisericeï catolice, învĕţătura Sânţilorŭ Părinţi şi a teologilorŭ celorŭ mai marï aï bisericeï, că biserica catolică nu condamnă din principiu nici forma de statu republicană nici pre cea monarchică, şi prin urmare catoliciï francesi suntu datori în consciinţă a se supune formeï de statu republicane şi a nu face oposiţie fără numai legilorŭ acelora ale republiceï, carï suntu îndreptate în contra bisericeï.

Vomu vedé acum, ce vorŭ mai ḑice francmasoniï.

Revistă bisericéscă.

Roma.

În 3 Martiu s'au împlinitu 14 ani dela încoronarea de Pontifice a Preafericitului nostru Părinte Papa Leonu XIII. Din acestu incidentu Sânţia Sa a primitu gratulări din întrégă lumea catolică. — Fóea nóstră se asociézā la bucuria bisericeï şi urézā gloriosului Vicariu alu Sântului Petru încă numĕroşi ani pentru gloria lui Dumneḑeu şi pentru binele omenimiï.

---

†

Cardinalulŭ Mermillod.

Cardinalulŭ Gaspar Mermillod a reposatu în Roma Marţi în 23 Februariu în etate de 68 ani. Mórtea cardinaluluï Mermillod este o grea perdere pentru S. Colegiu alu Cardinaliloru şi pentru biserica catolică întrégă. Mermillod a fostu una dintre cele mai simpatice şi mai nobile figuri din clerulu catolicu. Născutu într'o ţĕră adâncu republicană, în romantica Elveţie, elu a fostu democratu cu trupu şi sufletu, şi elu a cuprinsu mai bine decâtu ori cine tendinţele şi lipsele secoluluï nostru, precum şi rolulu socială, ce trebue să-lu ocupe biserica în timpurile nóstre. Ca oratoru cardinalulu Mermillod şi-a dobânditu locu lângă ceï mai ilustri vorbitori aï secoluluï nostru. Catedrele cele mai ilustre din Francia au resunatu de vocea lui. Erá unu improvisatoru neajunsu, şi cu tóte aceste vorbirile lui nu perdeau nimicu din perfecţiunea formeï. Mermillod a trebuitu să şi sufere pentru credinţa şi pentru zelulu sĕu. Ḑece ani a trebuitu să mânânce pânea amară a esiliului, până cându înţelepciunea şi tactulu Pontificeluï Leonu alu XIII-lea a isbutitu să esopereze revocarea decretului de espulsare. La anulu 1890 episcopulu de Lausanne şi Genf Mermillod a fostu împodobitu cu purpura de cardinalu şi de atunci a petrecutu în Roma, unde mórtea lui a provocatu regrete generale.

În veci amintirea lui!

---

†

Augustinŭ Roskoványi.

Nestorulu episcopatului catolicu din Ungaria, episcopulu din Nitria, *Augustinŭ Roskoványi,* a reposatu în etate de 85 ani. Episcopulu Roskoványi a fostu unu archiereu după inima lui Dumneḑeu. Elu a trăitu numai pentru chemarea sa episcopéscă, ferindu-se de şovinismulu naţionalu, atâtu de lăţitu şi în episcopatulu latinu din patrie. Erudiţiunea lui i-a asiguratu unu nume neperitoriu în literatura catolică. Opurile scrise de dînsulu formézā o bibliotecă întrégă. Amintimu numai unele: „Monumenta catholica pro independentia status ecclesiastici ab imperio civili" în 13 tomuri; „Romanus Pontifex tanquam Primas Ecclesiae et princeps civilis" în 16 tomuri; „Beata V. Maria in suo conceptu immaculata" în 7 tomuri. Marinimositatea episcopului Roskoványi a fostu egală cu erudiţiunea sa. Fundaţiunile publice făcute de regretatulu prelatu se urcă la mai multe milióne. — Roskoványi

a fostŭ născutŭ la anulŭ 1807 în comuna Szenna din comitatulŭ Ung. Teologia a absolvat'o în Pesta, eră doctoratulŭ de teologie l'a dobînditŭ la universitatea din Viena în anulŭ 1832. Episcopŭ a fostŭ numitŭ la anulŭ 1851, administrându cu multă înţelepciune diecesa Vaţŭ, şi mai târdiŭ până la mórte diecesa Nitrieĭ.

În veci amintirea luĭ!

Revistă politică.

Afaceri interne.

Amêndóuĕ case ale parlamentuluĭ ungarŭ s'aŭ constituitŭ. Presidentŭ alŭ caseĭ magnaţilorŭ a fostŭ numitŭ totŭ baronulŭ Niculae Vay. În casa deputaţilorŭ a fostŭ alesŭ preşedinte candidatulŭ guvernuluĭ baronulŭ Desideriŭ Bánffy în potriva candidatuluĭ opositiunilorŭ Toma Péchy. Maioritatea, cu care a reuşitŭ baronulŭ Bánffy, e de 85 voturĭ.

Sâmbătă în 27 a l. c. s'a făcutŭ cea dintâiŭ interpelare în noulŭ parlamentŭ. Madarász a interpelatŭ pre ministrulŭ de culte în causa învĕţămîntuluĭ din comitatulŭ Timişŭ, unde limba magiară nu se cultivă de ajunsŭ. Cea dintâiă interpelare decĭ a fostŭ *şovinistă*.

Tóte partidele parlamentare aŭ aranjatŭ câte unŭ banchetŭ de bucurie la începerea activităţiĭ lorŭ. Toaste „patriotice“ n'aŭ lipsitŭ. Ministrulu-preşedinte Szápáry a declaratŭ, că misiunea sublimă a partiduluĭ liberalŭ este, să facă din tóte naţionalităţile ţĕreĭ o „naţiune unificată şi contopită“.

În şedinţa de lunĭ a caseĭ ministrulŭ Csáky a presentatŭ din noŭ proiectulŭ sĕŭ de lege referitorŭ la regularea salarelorŭ învĕţătorescĭ.

Francia.

Crisa ministerială din Francia după multe greutăţi s'a terminatŭ. Noulŭ cabinetŭ l'a formatŭ senatorulŭ *Loubet*, care a primitŭ şi portofoliulŭ de interne. Ministru de justiţie este *Ricard*, de lucrărĭ publice *Viette*, eră de marină *Cavaignac*. Celălalţi ministri, *Freycinet, Ribot, Jules Roche, Develle, Rouvier* şi *Bourgeois* şĭ-aŭ păstratŭ portofoliile. — Precum se vede, noulŭ ministerŭ nu se deosĕbesce multŭ de celŭ trecutŭ şi nicĭ direcţiunea politică nu o va schimbă. Altcum se ḑice, că noulŭ ministru-preşedinte Loubet ar fi şi declaratŭ, că intenţiunea luĭ este a continuă o politică moderată mai alesu în afacerile bisericescĭ-politice şi a se opune separăriĭ dintre biserică şi statŭ.

Se anunţă din Paris, că 20 deputaţĭ monarchiştĭ ar' fi decisŭ, să formeze unŭ partidŭ conservatorŭ cu recunóscerea formeĭ republicane de statŭ. Dacă acestŭ conclusŭ se va realisă, atuncĭ vomŭ avé începutulŭ unuĭ partidŭ puternicŭ, care cu timpulŭ va puté să ducă Francia pre o cale mai sănĕtósă, decâtŭ guvernele de până aci.

Germânia.

Împĕratulŭ Germânieĭ a rostitŭ la banchetulŭ dieteĭ provinciale brandenburgiane o vorbire, care a produsŭ unŭ resensŭ fórte mare nu numaĭ în Germânia, dară şi în Europa întrégă. Împĕratulŭ a polemisatŭ aspru cu aceia, carĭ aŭ provocatŭ agitaţiunea în contra proiectuluĭ de lege pentru şcólele poporale şi carĭ critiséză tóte actele guvernuluĭ. Împĕrătulŭ ḑise, că elŭ va continuă a merge pre calea, care ĭ-a desemnat'o Provedinţa. „Celorŭ ce ḑicŭ,“ continuă împĕratulŭ, „că curentulŭ noŭ nu e bunŭ, le rĕspundŭ: Curentulŭ meŭ este celŭ bunŭ şi curentulŭ acesta se va continuă.“

Este uşorŭ de înţelesŭ, că acestŭ discursŭ a provocatŭ o consternaţiune generală între liberalĭ, carĭ nutriaŭ speranţa, că împĕratulŭ nu va permite, ca proiectulŭ de lege şcolară să se facă lege în contra voinţeĭ liberalilorŭ.

Comisiunea parlamentară esmisă pentru studiarea proiectuluĭ de lege pentru şcólele poporale îşĭ continuă lucrarea şi încă bine. S'aŭ primitŭ deja mai multe modificărĭ, prin carĭ proiectulŭ ministerialŭ s'a îmbunătăţitŭ, întru câtŭ adecă *principiulŭ confesionalŭ* s'a marcatŭ şi mai bine.

Corespondinţe.

Bucuresci, 24 Febr. 1892.

Onorată Redacţiune!

Duminecă în 21 a l. c. venerabilulŭ dnŭ *B. P. Haşdĕŭ* a începutŭ seria conferinţelorŭ dela Noulŭ Ateneŭ prin conferinţa sa intitulată „Noĭ în 1892“, care a deşteptatŭ mare interesŭ şi a atrasŭ preste dóuĕ miĭ de persóne în spaţiósele şi feericele sale ale Ateneuluĭ.

Din motive uşorŭ de înţelesŭ am aflatŭ de bine a arĕtă şi cetitorilorŭ foiĭ Dvóstre acéstă conferinţă celŭ puţinŭ în trăsăturile eĭ esenţiale, promiţêndŭ a Vĕ raportă şi despre unele din conferinţele ulterióre, carĭ mi-se vorŭ părĕ mai convenibile pentru fóea Dvóstre.

Îndată ce conferinţarulŭ s'a arĕtatŭ în faţa publiculuĭ, aplause entusiaste îĭ petrecŭ paşiĭ până la urcarea sa pre tribună, după care îndată urmézĕ o linişte mare, în mijloculŭ căreia vorbitorulŭ începe:

„Domnia Vóstră mĕ aplaudaţĭ fără a scĭ, pentru ce. Nu sciŭ şi tare mĕ îndoescŭ, dacă la sfârşitulŭ conferinţeĭ voiŭ meritá aceste aplause, în carĭ primescŭ mai multŭ o arvună, şi mĕ temŭ, că numaĭ cu arvuna voiŭ rĕmâné.“ Apoĭ continuă:

„Omuluĭ îĭ dă mâna de a vorbí de comunŭ *academia*, în care suntŭ *fotoliĭ*, pre carĭ bĕtrâniĭ academicienĭ . . . . dórmecă, şi *universitatea*, unde suntŭ *catedre*, de pre carĭ se controverséză obiectele de sciinţă. Eŭ însă, domnilorŭ, acum nu-sŭ nicĭ academicianŭ, nicĭ profesorŭ de universitate, ci *sacerdote*, eŭ acum nu vĕ vorbescŭ nicĭ de pre fotoliŭ, nicĭ de pre catedră, ci de pre *amvonŭ*. Plinŭ de credinţă şi evlavie către Dumneḑeŭ păşescŭ înaintea Dvóstre spre a vĕ arĕtá, „ce suntemŭ noĭ în 1892“, şi cunoscêndu-ne să primimŭ unele sfaturĭ povĕţuitóre.“

„Ḑice Christŭ în Evangelia sântuluĭ Ioanŭ, că „omulŭ se perfecţionézĕ, mereŭ renăscêndu-se“. O naţiune încă e unŭ omŭ, unŭ individŭ moralŭ, şi ca atare şi ea trece pre cele treĭ fase ale desvoltăriĭ: copilărie, bărbăţie şi bĕtrâneţă. Microbiĭ (Fanarioţiĭ) din Fanar aducêndŭ mórte îmbĕtrâniteĭ naţiunĭ române dela finea véculuĭ alŭ XVIII-lea, ea se renasce din noŭ, prin urmare după ḑisa luĭ Christŭ se perfecţionézĕ. Se zimisiesce sub drapelulŭ luĭ T. Vladimirescu în 1821, se nasce în 1848 şi se botézĕ în ḑiua Uniriĭ Principatelorŭ.“

„Românĭa noŭnăscută e maĭ fortificată ca cea veche, unŭ copilŭ robustŭ, puternicŭ, dar în urmă totŭ „copilŭ“, care nu scie decâtŭ să se jóce de-a literatura, de-a politica, de-a diplomaţia etc. În decursulŭ joculuĭ se maĭ supĕră copiiĭ, atuncĭ se înjură în prosă şi în versurĭ, se aprindŭ, ba une-orĭ merge lucrulŭ până la păruélă.“

„Étă dar, dniloru, ce suntemŭ „noĭ în 1892“ — copiĭ!“

„În copilŭ nu găsimŭ iubire, nu stătornicie, nu caractĕrŭ.“

„Totŭ cam acestŭ chipŭ îlŭ urmézĕ şi o *naţiune-copilă*.“

„În o naţiune-copilŭ nu găsimŭ iubire.“

„Noĭ iubirea maĭ bine amŭ şterge-o din dicţionarŭ. Dar totuşĭ nu. Maĭ bine s'o lăsămŭ pre alte timpurĭ, cândŭ vomŭ înţelege-o. Acum iubirea la noĭ e maĭ multŭ jucărie, zestre. S'a stricatŭ jucăria? Îĭ daĭ cu peciorulŭ. S'a mâncatŭ zestrea? — Divorţulŭ.“

„În o naţiune-copilŭ nu e stătornicie.“

„Şi nicĭ că póte fi, căcĭ copilulŭ cresce, şi crescerea cuprinde în sine necesariamînte schimbare, nestătornicie.“

„În o naţiune-copilŭ nu e caractĕrŭ.“

„În copiĭ se manifestă spiritulŭ egalitarŭ, saŭ cu alte cuvinte ce vede unŭ copilŭ la altulŭ, ar vré să aĭbă şi elŭ, chiar şi cu pericululŭ de a-şĭ compromite caractĕrulŭ. Unŭ copilŭ a furatŭ bonbóne, alŭ doilea vĕḑêndu-lŭ cere să aĭbă şi elŭ, dar necăpĕtândŭ denunţă, ba şi acusă pre soţulŭ sĕŭ.“

„La noĭ cam aşa se jócă copiiĭ şi de-a politica. Unŭ partidŭ ajunge la putere, ar vré să ajungă şi celalaltŭ, dar neputêndŭ începŭ între eĭ denunţările, acusele, păruelele etc. Dar asta să nu ne prea supere, căcĭ copiiĭ curêndŭ se şi împacă.“

„Étă joculŭ de-a politica.“

„Copiiĭ imitézĕ totŭ ce vĕḑŭ şi audŭ, maĭ alesŭ însă ce e rĕŭ.“

„Cunoscŭ unŭ filosofŭ genialŭ, dar pesimistŭ, care ḑicea, că: a) mâncarea şi beutura suntŭ aşa de nepreţuite, încâtŭ nu ajungŭ dóuĕ parale, şi totuşĭ îĭ place să se sature bine şi să bea multŭ; b) viéţa atâtŭ e de rea, lumea atâtŭ de stricată, încâtŭ e bine, ca omulŭ să-şĭ doréscă mórtea, şi totuşĭ venindŭ colera elŭ fugiá dintr'unŭ locŭ în altulŭ, ca să scape de ea. E Schopenhauer din Germânia.“

„Germâniĭ avêndŭ maĭ multĭ altĭ filosofĭ, la eĭ Schopenhauer a rĕmasŭ maĭ multŭ ca o varietate a tablouluĭ şi ca atare delectătorŭ, dar totuşĭ a rĕmasŭ isolatŭ, neimitatu, pentru-că naţiunea germână fiindŭ bărbatŭ s'a sciutŭ ferí de rĕŭ.“

„Naţiunea română însă ca copilŭ îndată imitézĕ pre Schopenhauer, fără însă de a se scĭ ferí de partea rea a filosofieĭ schopenhaueriane, în vrêsta copilărescă ce se găsesce.“

„Ah! şi cu câtă durere suntemŭ siliţĭ a privĭ în multe poesiĭ contimporane inspiraţiunile pesimismuluĭ celuĭ maĭ condamnabilŭ. Apoĭ de te-aĭ încercá numaĭ să-lŭ combaţĭ! Ţi-aĭ vĕḑutŭ sfinţiĭ . . . dar póte şi auḑitŭ! Ai poesie pesimistă? Eştĭ talentŭ! N'aĭ? Eştĭ unŭ idiotŭ! de aĭ fi chiar geniŭ.“

„Étă joculŭ de-a literatura!

„Şi n'aĭ încătrăŭ, căcĭ suntemŭ copiĭ, şi joculŭ e înăscutŭ în natura vrêsteĭ copilărescĭ.“

„În fine — pentru-că trebue să ne apropiămŭ de fine — vĕ aducŭ aminte, că

dintre tóte vrêstele omenescĭ copilăria e mai espusă *mortalităţii*, şi vĕ sfătuescu, nu mai priviţi înafară spre a imitá, ci căutaţi numai totu în lăuntrulu vostru, nutriţi-vĕ bine materialicesce, mai cu samă însă *moralicesce!* Aşa mai pre sigurŭ veţi ajunge la vrêsta adolescentă, cându apoi veţi puté privi şi înafară, *fără însă a vĕ prea espune!*"

Cu aceste sfaturi îşi terminase sacerdotele predica, dându-i aplausele asurditóre ale publicului — de golu îndoéla şi temerea sa dela începută. **M.+B.**

Cu plăcere amŭ datu locu acesteĭ dări de samă despre conferenţa dluĭ Haşdĕu. Cetitoriĭ potu să védă dintr'însa, că ideile susţinute în „Unirea" îndată dela apariţiunea eĭ, în ce privesce direcţiunea literară mai recentă de la noĭ, nu suntu isolate, ci suntu împărtăşite şi de omenĭ ca dlu Haşdĕu. Recomandămu acéstă conferinţă atenţiuniĭ speciale a domniloru dela „Fóia diecesană" din Caransebeşu, carĭ aŭ credutu a face unu serviţiu bisericeĭ loru luându în apĕrare poesiile luĭ Eminescu. *Red.*

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulu 16 alu „Unirii" din 1891:

Aŭ solvitu pre anulu 1891. *In Archidiecesă:* Parochia *Ludoşulu-mare,* 2 fl. — Parochia *Aruncuta,* 6 fl. — Parochia *Turu,* 2 fl. 50 cr. — Parochia *Vişa,* 1 fl. 50 cr. — Parochia *Turda-veche,* 7 fl. — Parochia *Sălişte* (ppiatulu Turdeĭ), 70 cr. — Parochia *Tihău-Varu,* 2 fl. 5 cr. — Parochia *Galgău,* 6 fl. — Parochia *Cianulu mare,* 10 fl. — Parochia *Sângeorgiulu de câmpie,* 2 fl. 20 cr. — Parochia *Cenade,* 4 fl.

In diecesa Lugoşuluĭ. Parochia *Nevrincea,* 3 fl. 50 cr. —

Aŭ solvitu pre anulu 1892. *In Archidiecesă:* Parochia *Aiudu,* 12 fl.

Până acum aŭ incursu pre anulu 1891 suma de 971 fl. 67 cr., éră pre anulu 1892 suma de 12 fl.

Fiindu-că începu a incurge colecte şipre anulu curentu, rugămu pre toţi stimabiliĭ fraţi colectanţi, să binevoéscă a însemná pre cuponulu asĕmnaţiuniĭ postale, pentru care anu e a se notá colecta, pentru 1891 orĭ pentru 1892, ca să se încunjure neînţelegerile. Rugămu mai departe pre aceĭ fraţi, carĭ s'aŭ angajatu la colecta iniţiată de noĭ, să trimită câtu mai curêndu sumele colectate, ca să nu se adune într'unu anu dóue colecte. În fine rugămu pre toţi coducătoriĭ tractualĭ, să stăruéscă în sinódele protopopescĭ pentru realisarea acesteĭ colecte, care fără îndoélă va fi de mare folosu în lupta grea, ce trĕbue să o purtămu pentru salvarea scólelorŭ nostre.

Înainte cu Dumneḑeu!

Noutăţi.

Din archidiecesă. *Basiliu Suciu*, administratoru parochialu în Şelca-mică, este numitu parochu în Berchişu, tractulu Turdeĭ.

Fundaţiune. Escelenţa Sa P. S. D. *Mihailu Pavelu* episcopulu gr. cat. de Oradeamare a înfiinţatu o fundaţiune de 16000 fl. v. a. cu scopulu, ca din venitele aceleia să se crésca unu tinĕru românu greco-catolicu în institutulu „Franciscu Iosifu" din Budapesta.

Adunarea generală a institutului de creditu şi de economiĭ „Patria" din Blaşiu s'a ţinutu Marţi în 1 Martiu la 3 óre d. a. în localulu institutului. Raportulu şi bilanţulu presentatu din partea direcţiuniĭ aŭ fostu luate spre sciinţă. Din raportulu direcţiuniĭ comunicămu următórele date, carĭ ilustréză mai bine decâtu orĭ ce desvoltarea îmbucurătóre a acestui valorosu institutu.

Depunerile cu finea anuluĭ 1891 aŭ fostu 496.168 fl. 25 cr. Suma cambiilorŭ escomptate în decursulu anuluĭ 1891 a fostu 14.044 în valóre de 1,234.083 fl. 65 cr. Suma împrumutelorŭ pre efecte a făcutu 12.840 fl; a împrumutelorŭ hipotecare 34.035 fl. 25 cr.; a împrumutelorŭ pre obligaţiuni cu cavenţi 13.605 fl. Suma întrégă a reescomptuluĭ a făcutu 303.638 fl. 99 cr. Circulaţiunea întrégă a anuluĭ 1891 face 3,254 506 fl. 38 cr. — Venitulu curatu alu anuluĭ de gestiune 1891 face 10.907 fl. 95 cr.

Din acestu câştigu acţionariloru s'a datu câte 9 fl. dividendă după acţiune. La fondulu de reservă pre lângă cele 10 % provĕḑute în statute (609 fl. 25 cr.) s'a adausu şi o dotaţiune estraordinară de 1000 fl. La fondulu de pensiune alu funcţionariloru s'a datu 1000 fl. Pentru internatulu de fete, ce-lu ridică Escelenţa Sa Domnulu Mitropolitu, s'aŭ datu 500 fl. Pentru scopuri de binefacere s'aŭ votatu 304 fl. 60 cr.

Ceĭ treĭ directoriĭ, anume *Ludoviciu Ciato, George Vancea* şi *George Bărbatu*, a căroru mandatu a espiratu, aŭ fostu realeşi. Unu locu vacantu în direcţiune a fostu împlinitu prin alegerea dluĭ *Dr. Alesandru Popu*, medicu archidiecesanu.

Din Ighiu ni-se scrie, ca vĕduva *Rosalia Chişbaciu* împreună cu zelosulu cantoru *Nicolae Hada* aŭ făcutu o fundaţiune de 200 fl., care să formeze basa unuĭ fondu, din a căruĭ venite să se pótă solví la timpu salarulu învĕţătorescu. — Fapta acésta nu are lipsă de laudele nóstre. Şcólele nóstre poporale, dela carĭ atîrnă în mare parte viitorulu nostru bisericescu — naţionalu, suntu ameninţate mai multu ca orĭ când mai înainte. A veni deci în ajutorulu acestoru şcóle este o faptă creştinéscă şi românéscă. De ar da Dumneḑeu, ca esemplulu acesta să fie imitatu câtu mai desu. — Donatoriĭ numiţi aŭ mai dăruitu pre sama bisericeĭ nóstre şi unu policandru masivu în valóre de 68 fl. — Dumneḑeu să resplătéscă şerbitoriloru sĕĭ credincioşi faptele loru marinimóse!

Reuniunea de consumu din Blaşiu la 1 a l. c. şi-a deschisu prăvălia (bolta) în edificiulu seminarialu din piaţă, după ce Duminecă la 10 óre a. m. s'a făcutu binecuvîntare localităţiloru reuniuniĭ. Asortimentulu prăvălieĭ s'a procuratu dela cele mai renumite firme din ţéră şi străinătate şi va fi provĕḑută cu totu felulu de articli de băcănie, văpseli, mărfuri cu cotulu, vesminte pentru bărbaţi şi prunci, ferĕrie şi pielărie; asemenea are şi unu depositu de făină. Articliĭ aflători în bolta reuniuniĭ suntu de cea mai bună cualitate şi se vîndu cu preţuri ficse, dară moderate.

Asasinare. Agentulu diplomaticu alu Bulgarieĭ la Constantinopolu, Dr. *Vulcovici*, câudu mergea în séra de 24 Febr. către cuartierulu sĕu din Constantinopolu, a fostu urmăritu de o persónă necunoscută, care ajungêndu-lu îi infipse unu cuţitu în cóste şi se depărtă. În urma raneĭ causate Vulcovici muri în ḑiua următóre. Elu a fostu unu omu plăcutu şi unu diplomatu abilu, de aceea mórtea luĭ a produsu o consternare generală nu numai în Bulgaria, dară şi în lumea diplomatică din Constantinopolu. Asasinulu se crede a fi supusulu rusu Porfiriu Ivanov, care a amenințatu pre Vulcovici cu ucidere.

Afacerea Pace-Mustaţă a pusu în fĕrbere întrégă Bucovina şi chiar şi afară de micuu ducatu a produsu mare sensaţie. Nascere la acésta afacere, care póte avé şi urmări politice însĕmnate, a datu o epistolă anonimă trimisă conteseĭ Pace, soţieĭ preşedinteluĭ ţĕriĭ, în care epistolă suntu critisate toaleta şi mâncările dómneĭ contese. Scrisórea din epistolă sĕmĕnându cu scrisórea dluĭ baronu Mustaţă, consilieru de domeniĭ la direcţiunea fonduluĭ religionaru, dlu şi dna Pace afirmă, că epistola ar fi scrisă de dlu Mustaţă. Acesta a declaratu atâtu în scrisu, câtu şi verbalu, că nu a scris'o dînsulu, dară nu i-s'a datu credemîntu. În urma acesteia elu a dimisionatu din funcţiunea de consilieru şi a cerutu satisfacţie dela contele Pace, — care încă nu i-s'a datu. Într'aceea boerimea română începêndu dela mareşalulu ţĕreĭ br. Al. Vasilco; nu a voitu să ĭea parte la balulu datu de contele şi contesa Pace în 15 Febr. Contele Pace simţindu-se ofensatu prin absentarea boerimiĭ române şi mai alesu a baronuluĭ Vasilco, a alergatu la Viena, să esploateze situaţiunea în favorulu sĕu. Asemenea s'aŭ dusu la Viena şi br. Vasilco şi br. V. Stîrcea. Deputaţiĭ neromâniĭ aĭ dieteĭ bucovinene vorŭ să-şi depună mandatele, ca să provóce disolvarea dieteĭ, şi aşa la nóuele alegeri să pótă nimicí cu ajutorulu conteluĭ Pace partida autonomistă română. Dluĭ br. Mustaţă i-s'a intentatu procesu disciplinaru, éră între contele Pace şi br. Vasilco erá să se întîmple unu duelu. Mai multe cetăţi din Bucovina la mandatu de susu aŭ proclamatu pre contele Pace „cetăţénu de onóre". Românii la rîndulu sĕu aŭ făcutu mari ovaţiuni baronuluĭ Vasilco cu ocasiunea rentórceriĭ luĭ din Viena. Cum se vorŭ mai desvoltá lucrurile, vomu vedé.

Pentru ajutorarea studenţiloru din Băsărabia, carĭ studiéză în România, s'a înfiinţatu o societate. Scopulu societăţiĭ e a veni într'ajutoru celoru lipsiţi cu mijlóce materiale, a îngriji, ca tineriĭ din Băsărabia să capete educaţiune românéscă, şi a înfiinţá pre sama loru o bibliotecă şi unu cabinetu de lectură. În fruntea societăţiĭ se află dlu B. P. Haşdĕu.

Cununie. Dumineca trecută, în 28 Febr., şi-a celebratu în Bucurescĭ cununia sa dlu Dr. *Emiliu Popu*, asistentu alu profesoruluĭ Dr. Babeşu, fiu alu viceprotopopuluĭ nostru din Morlaca, cu domnişora *Cornelia Popu*, fiica dluĭ jude regescu de tribunalu din Cluşiu, Leontinu Popu. Parochu oficiantu a fostu P. O. D. Dr. Demetriu Radu, protopopu onorariu şi parochu românu gr. cat. în Bucurescĭ. La sfârşitulu ceremonieĭ sacre Părintele Radu a adresatu o vorbire căldurósă către juna păreche, în care le arată însĕmnătatea şi sfinţenia căsătorieĭ creştine. — Primescă tîneра păreche felicitările nóstre celea mai sincere.

Societatea „Concordia" din Blaşiu îşi va ţiné Duminecă în 6 Martiu a. c. la 2 óre d. a. a VIII-a adunare generală.

Adunare de femeĭ socialiste. Femeile socialiste din Viena aŭ ţinutu în ḑilele trecute o adunare poporală, la care aŭ luatu parte la 600 de femeĭ. În adunare aŭ vorbitu numai femeĭ, desvoltându şi apĕrându principiile socialiste cu atâta focu, câtu comisarulu auctorităţiĭ publice a trebuitu să le disólve adunarea. Ele aŭ protestatu prin strigări asurditóre contra disolvăriĭ, dară n'aŭ fostu ascultate.

Mişcări anarchiste în Berlin. Vineri nóptea spre Sâmbătă mai multe cete de anarchişti aŭ cutrieratu stradele capitaleĭ germâne, spărgêndu gémurile ferestriloru din parteru şi răpindu din prăvăliĭ, pre ce puteaŭ pune mâna. Poliţia a fostu silită a se folosí de arme spre a împrăştiá pre turburătorĭ. Sâmbătă preste ḑi s'aŭ repetitu demonstraţiunile şi spargerea gémuriloru mai alesu dela prăvăliĭ. S'aŭ făcutu numĕróse arestări, în urma cărora liniştea s'a restabilitu.

Afaceri sĕrbescĭ. Pentru ca idea de statu maghiaru să prindă la Sĕrbĭ rădăcini adâncĭ, se pune în prospectu înfiinţarea unuĭ ḑiarŭ sĕrbescu cuotidiandu, ce va să apară în Budapesta. Se mai vorbesce, că cercurile conducătóre ale Sĕrbiloru arŭ avé de cugetu, ca după terminarea palatuluĭ patriarchalu din Carloviţu să edifice pentru patriarchulu şi în Pesta unu palatu, cu atâtu mai vîrtosu, că interesele bisericescĭ şi scolastice ale Sĕrbiloru vorŭ poftí, ca patriarchulu o parte însemnată a anuluĭ să o petrécă în capitala ţereĭ.

Casu de mórte. *Ana Otilia Ungureanu*, fiica profesoruluĭ dela institutulu normalu din locu, Petru Ungureanu, a reposatu în etate de patru aní. Primescă întristaţiĭ părinţi condolinţele nóstre.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Regularea valutei.

Înainte de asta numaĭ cu 30 de aniĭ erau dóuĕ curente puternice, ce luptaŭ cu înverşunare unulŭ împotriva altuia: curentulŭ *monometalisticŭ*, a căruĭ partisaniĭ voiaŭ, ca aurulŭ saŭ argintulŭ, dar numaĭ unulŭ să formeze adevĕrata valută, şi curentulŭ *bimetalisticŭ*, care voiá să asigure la amêndóuĕ metalele acela-şĭ dreptŭ, dreptulŭ de a fi mijlocitoriĭ între mărfuriĭ.

Curentulŭ bimetalisticŭ erá puternicŭ cu deosĕbire în Francia, dar avea fórte mulţi partisaniĭ şi în celealalte state. Francia, Belgia, Italia, Elveţia şcl. aveaŭ valută bimetalică, şi relaţiunea de valóre între aurŭ şi argintŭ erá statorită (15 $^1/_2$: 1) prin legĭ, şi totŭ prin legĭ erá datŭ fiesce căruĭ cetăţénŭ dreptulŭ de a-şĭ duce aurulŭ şi argintulŭ la monetăria statuluĭ şi de a pretinde, să i-se bată baniĭ din eĭ.

Dar deja în conferinţa finanţială ţinută la 1867 în Paris s'a fostŭ hotărîtŭ trecerea la valuta de aurŭ, aşadară la valută monometalică. Începutulŭ avea să-lŭ facă Francia, dar într'aceea erupse răsboiulŭ nenorocitŭ cu Germânia.

În aniĭ din urmă partisaniĭ bimetalismuluĭ aŭ scăduţŭ fórte tare, şi lupta, ce aŭ început'o maĭ de aprópe în statele unite din America nordică, e maĭ multŭ lupta proprietariloru de băĭ de argintŭ, şi prin urmare putemŭ dice, că monometalismulŭ a învinsŭ pretutindenea.

Şi maĭ lămuritŭ se vede învingerea menometalismuluĭ, dacă socotimŭ, că Anglia, Dania, Şvedia şi Norvegia aŭ valută *curată* de aurŭ, fiindŭ-că baniĭ de argintŭ, ce-ĭ aŭ, se folosescŭ numaĭ ca baniĭ mĕrunţi saŭ baniĭ de schimbŭ, dacă socotimŭ, că India are valută de argintŭ, ĕră Germânia, Francia, Italia, Belgia, Elveţia, Olanda, România şi Statele unite din America nordică aŭ valută de aurŭ *schiopătătóre*, unde pre lângă baniĭ de aurŭ se maĭ folosescŭ şi baniĭ de argintŭ maĭ înainte bătuţi, dar alţi baniĭ de argintŭ nu se maĭ batŭ, şi cu încetulŭ şi ceĭ vechĭ încă se voruŭ scóte din cursŭ.

Monarchia nóstră şi Rusia ar' fi să aĭbă valută de argintŭ, dar în realitate adevĕrata valută o formézăĭ baniĭ de hârtie. La noĭ spre esemplu preţulŭ argintuluĭ din 1 talerŭ nu plătesce decâtŭ vre-o 70 $^1/_2$ cr., şi prin urmare unŭ galbenŭ împĕrătescŭ ar avé să se plătéscă cu 6 fl. 70 cr., precândŭ aievea se plătesce numaĭ cu 5 fl. 60 cr., va să dică florenuluĭ de hârtie, şi după elŭ şi celŭ de argintŭ, se socotescŭ în 85 cr.

Precum se vede din cele dise, nisuinţa generală e, ca aurulŭ singurŭ să formeze valuta, ĕră argintulŭ să se foloséscă numaĭ ca banŭ de schimbŭ. Unele state aŭ şi ajunsŭ până acolo, altele suntŭ pre calea de a ajunge, prin urmare vrêndŭ nevrêndŭ va trebui să porniműĭ şi noĭ pre calea apucată de alţiĭ. Cu valuta de argintŭ şi alt-felŭ suntemŭ păţiţi, şi prin urmare dacă voimŭ o regulare statornică, valuta de argintŭ nicĭ prin minte nu-ĭ ĭertatŭ să ne trécă. Preţulŭ argintuluĭ prea tare variéză, precândŭ aurulŭ e cu multŭ maĭ statornicŭ, fiindŭ-că aurulŭ e celŭ maĭ înaltŭ preţuitorŭ saŭ mĕsurătorŭ de preţŭ. E preţuitorulŭ celŭ maĭ înaltŭ, pentru-că numaĭ aurulŭ şi argintulŭ se întrebuinţézăĭ ca baniĭ saŭ preţuitoriĭ de mărfuriĭ, şi fiindŭ aurulŭ maĭ scumpŭ decâtŭ argintulŭ, preţuitorŭ maĭ înaltŭ ca elŭ nu este.

Fiindŭ aurulŭ preţiuitoriulŭ celŭ maĭ înaltŭ, preţulŭ tuturoru mărfuriloru se îndrépta după elŭ, şi astfelŭ une-oriĭ se întîmplă, că preţulŭ bucateloru numaĭ pentru aceea scade, fiindŭ-că aurulŭ e fórte cercatŭ. Aşa s'a întîmplatŭ cândŭ cu trecerea Germânieĭ, Danieĭ, Şvedieĭ şi Norvegieĭ la valută de aurŭ. Aci proprie aurulŭ se scumpise, fiindŭ aşa de cercatŭ, şi cu tóte aceste nu vorbimŭ de scumpirea auruluĭ, ci de ieftinirea bucateloru.

Regularea valuteĭ nóstre e împreunată cu multe şi marĭ greutăţi din causa baniloru de hârtie neacoperiţi, saŭ cum se maĭ numescŭ, a *detoriiloru flotante (flottare* e cuvîntŭ italianŭ, ce însĕmnézăĭ *a înnotá, a pluti)*. Monarchia nóstră are detoriĭ flotante saŭ note de statŭ în valóre de 379 milióne florenĭ, carĭ voruŭ trebui acoperiţi cu aurŭ. Din cele 379 milióne 67 de milióne privescŭ numaĭ pre Austria, dar destulă parte ne rĕmâne şi nóuĕ din celealalte 312 milióne.

Şi după regularea valuteĭ încă voruŭ fi baniĭ de hârtie, dar acoperiţi cu aurŭ, cum e şi în alte ţĕrĭ cu valuta regulată. Maĭ departe voruŭ fi şi baniĭ de argintŭ, dar numaĭ ca baniĭ de schimbŭ.

Se vorbesce, că ministriĭ de finanţe aŭ începutŭ deja de multŭ, să cumpere aurŭ, şi că Ungaria ar şi avé aurŭ în preţŭ de vre-o 40 milióne florenĭ. Cu tóte aceste maĭ avemŭ încă lipsă de multŭ aurŭ. Aurulŭ acesta avemŭ să-lŭ împrumutămŭ saŭ să-lŭ cumpĕrămŭ prin împrumuturĭ luate firesce cu interese. În specialŭ Ungaria va avé lipsă, să ĭea împrumutŭ la vre-o 100 de milióne, póte şi maĭ bine, ĕră după suma acésta va trebuĭ să plătimŭ interese anuale de 3—4 milióne de florenĭ. Ce se va alege de ecuilibriulŭ finanţeloru nóstre, cândŭ la spesele de acuma se voruŭ maĭ adauge încă vre-o câteva milióne, parte ca interese, parte ca amortisare saŭ plătire din capulŭ baniloru?

Ceĭ iniţiaţi în lucruriĭ de aceste dicŭ, să nu ne tememŭ de regularea valuteĭ, căcĭ miliónele, ce se voruŭ adauge la spesele anuale ca interese şi rate de amortisărĭ, se voruŭ compensá saŭ supliní prin *conversiunea* datoriiloru de până acuma. Făcêndŭ conversiunea saŭ cu alte cuvinte schimbândŭ împrumuturile de statŭ de până acuma cu împrumuturĭ luate cu percente maĭ puţine, în loculuĭ intereseloru anuale, ce a plătitŭ statulŭ până acuma, vomŭ plătí interese maĭ puţine. Prin conversiune — se dice — într'atâta voruŭ scădé interesele, câtŭ nicĭ chiar dimpreună cu interesele împrumutuluĭ nouŭ încă nu voruŭ face câtŭ interesele de acuma.

Unŭ felŭ de conversiune ar fi, dacă cineva în loculuĭ unuĭ împrumutŭ cambialŭ, după care plătesce 8 %, saŭ la aceea-şĭ saŭ la altă bancă ar contrage unŭ împrumutŭ pre hipotecă saŭ pre întabulare (şĭ-ar întabulá moşia) cu 6, 5 saŭ chiar 4 %. Conversiuni de aceste se potŭ face şi se şi facŭ. Aşa cineva a contrasŭ unŭ împrumutŭ cambialŭ, saŭ pentru-că nu are moşie, saŭ are, dar îĭ este legată saŭ întabulată pentru alte necasuriĭ. Maĭ târdiŭ îşĭ cumpĕră moşie, orĭ îşĭ destabuléză moşia legată airea şi împrumutulŭ luatŭ pre cambiŭ şi-lŭ schimbă cu împrumutŭ pre hipotecă.

Dacă spesele statuluĭ îsŭ maĭ marĭ decâtŭ venitele luĭ, atuncĭ pentru acoperirea cheltueliloru întrecătóre statulŭ e silitŭ să contragă împrumuturĭ. Dacă aniĭ următorĭ încă se terminăcu deficite şi împrumuturĭ nóuĕ, atuncĭ datoriile crescŭ din anŭ în anŭ, şi cu câtŭ crescŭ datoriile, cu atâta scade, şi trebue să scadă, creditulŭ.

Omuluĭ încărcatŭ de datoriĭ bancele nu bucurosŭ îĭ maĭ împrumută, cu deosĕbire dacă nu-şĭ póte căpĕtá nicĭ giranţiĭ buniĭ. Şi dacă lipsele îlŭ strîngŭ, şi nu are încătrăŭ, se duce şi împrumută dela orĭ ce cămătariŭ, plătindŭ de 2 orĭ, 3 orĭ saŭ póte şi de 4 orĭ atâtea percente ca la bancă. Cămătarulŭ la tótă întîmplarea se află în primejdie, să-şĭ pérdă baniĭ împrumutaţi, dar datorniculŭ are să plătéscă primejdia acésta cu 30—40 % şi póte şi maĭ bine. Cam astfelŭ de datornicĭ îsŭ şi statele încărcate de datoriĭ şi cu deosĕbire statele, la carĭ fiesce care anŭ se terminăcu deficitŭ şi prin urmare cu împrumuturĭ nóuĕ. Să nu ne mirămŭ dară, dacă state de aceste în cele din urmă întîmpină greutăţi la contragerea împrumuturiloru, şi nicĭ nu capĕtă decâtŭ numaĭ împrumuturĭ cu percente maĭ mărişóre.

Însă dacă unuĭ statŭ cu deficite continue ĭ-a succesŭ, să restitue ecuilibriulŭ în finanţele sale, dacă nu maĭ e avisatŭ să facă împrumuturĭ nóuĕ, atuncĭ dimpreună cu bunăstarea îĭ cresce şi creditulŭ, şi la vremea sa póte să se înţeléga cu creditoriĭ sĕĭ pentru escărirea percenteloru, eventualminte să plătéscă cu baniĭ, ce i-a împrumutatŭ de airea cu maĭ puţine percente.

Pentru noĭ e maĭ îngrijitóre o altă împrejurare, ce fórte uşoru póte să urmeze din regularea valuteĭ. Pentru regularea valuteĭ avemŭ lipsă de multŭ aurŭ, şi aurulŭ acesta mare parte din străinătate avemŭ să-lŭ cumpĕrămŭ saŭ să-lŭ împrumutămŭ. Aurulŭ cumpĕratŭ va avé destinaţiunea, să acopere baniĭ de hârtie şi ast-felŭ să stea în reservă, saŭ cu alte cuvinte să fie scosŭ din cursŭ. Însă scoţêndŭ din cursŭ o cuantitate atâtŭ de însĕmnată de aurŭ, preţulŭ auruluĭ neapĕratŭ trebue să se ridice, ceea ce se va simţí la bucate, vite şi mărfuriĭ, a căroru preţuriĭ potŭ să scadă şi să ne căşuneze pagube simţite.

Dacă ieftinirea bucateloru e urmarea naturală a uneĭ recólte bune, atuncĭ economiĭ chiar de nu aŭ câştigŭ, dar nicĭ perdere nu aŭ. Ce-ĭ dreptŭ, bucatele li-se plătescŭ maĭ ieftinŭ, dar potŭ să vîndă maĭ multŭ. Însă de se va scumpí aurulŭ, bucatele voruŭ trebuĭ să se ieftinéscă, chiar şi dacă recólta va fi numaĭ mijlocie orĭ şi maĭ rea, şi prin urmare venitulŭ economiloru va scădé, precândŭ dările şi celealalte greutăţi rĕmânŭ totŭ cele vechĭ.

Se dice, că nu avemŭ să ne tememŭ de scumpirea auruluĭ saŭ ieftinirea bucateloru, fiindŭ-că în timpulŭ de faţă numaĭ monarchia nóstră se pregătesce, să trécă la valută de de aurŭ. Rusia de o cam dată nu se póte gândí la regularea valuteĭ sale, căcĭ voruŭ trece încă mulţi aniĭ, până să-şĭ ecuilibreze finanţele, carĭ în urma fómeteĭ din anulŭ acesta s'aŭ deranjatŭ şi maĭ tare. Afară de aceea în aniĭ din urmă producţiunea de aurŭ, ce atâtŭ de tare scăduse pre la aniĭ 70 şi 80, a crescutŭ binişorŭ.

Valuta cea nóuă se va numí *valută austro-ungară*. Ungaria pre basa pactuluĭ dela 1867 ar' avé dreptŭ să-şĭ reguleze şi statoréscă valuta cu totulŭ independentŭ de Austria, dar suntŭ o mulţime de interese, carĭ cerŭ, să avemŭ totŭ unŭ felŭ de baniĭ. Interesulŭ de viéţă a monarchieĭ pretinde, ca relaţiunea între cele dóuĕ părţi să fie câtŭ maĭ strînsă şi maĭ intimă, ĕră nu să se maĭ pună şi unŭ altŭ zidŭ despărţitorŭ — deosĕbirea în baniĭ.

Dar nóua valută póte să fie valută de florenĭ saŭ valută de marce, valută de francĭ, de dolarĭ şcl., va să dică să socotimŭ baniĭ în florenĭ, cum i-amŭ maĭ socotitŭ şi până acuma, saŭ să-ĭ socotimŭ în marce, cum îĭ socotescŭ în Germânia, saŭ în francĭ, cum se socotescŭ în Francia, Elveţia, Belgia, România şcl. Cu tóte că din parte oficiósă nu s'a comunicatŭ nimica despre intenţiunile guverneloru, totuşi cutezămŭ a susţiné, că sistemulŭ de florenĭ nu se va schimbá nicĭ de dragulŭ marceloru şi nicĭ de dragulŭ francilorŭ. Trecerea la sistemulŭ marceloru saŭ alŭ francilorŭ ar produce prea multe încurcăturiĭ. Noĭ între noĭ avemŭ sute şi miĭ de afaceriĭ neresolvite, o mulţime de contracte în vigóre, carĭ tóte se basézăpre sistemulŭ de florenĭ. Unulŭ ţine o arêndă cu atâţia florenĭ, altulŭ e detoriŭ la unŭ alŭ treilea cu o anumită sumă de fl. şcl. Acum poftimŭ şi transfórmă tóte obligaţiunile şi îndetoriile aceste în marce saŭ în francĭ, fără ca să fie neîndreptăţită o parte saŭ alta, şi cu deosĕbire fără ca o parte saŭ alta să se *simţéscă* neîndreptăţită, ci deopotrivă cu toţiĭ să fimŭ îndestuliţi.

Fără îndoélă vomŭ rĕmâné pre lângă sistemulŭ de florenĭ, dar şi aci póte fi vorbă, că proprie pre lângă carĭ florenĭ. Óre rentórce-ne-vomŭ la floreniĭ de argintŭ din 1857, din carĭ 4 $^4/_5$ făceaŭ câtŭ unŭ galbenŭ împĕrătescŭ, saŭ vomŭ luá de basă florenuluĭ de argintŭ, ce ar corespunde la preţulŭ argintuluĭ din 1 talerŭ, care după preţulŭ de astădiĭ alŭ argintuluĭ nu plătesce decâtŭ 70 $^1/_2$ cr., şi prin urmare abia 6 $^3/_4$ facŭ câtŭ 1 galbenŭ, orĭ dórăvomŭ rĕmâné pre lângă

florenii de astădi, de carî 5 $^{1}/_{6}$ saŭ 5 fl 60 cr. trebue să dămŭ pentru 1 galbenŭ împĕrătescŭ?

Rĕmânêndŭ pre lângă acestŭ din urmă s'ar înconjurá o mulţime de încurcăturî asemenea celorŭ amintite maî susŭ, şi trecerea s'ar puté face cu multă uşurinţă, se póte dice, că maî pre nesimţite.

Adevĕratŭ, că şi rentórcerea la florenîî din 1857 încă şî-ar avé părţile sale bune, anume pentru legăturile, ce le avemŭ cu străinătatea şi cu deosĕbire cu Germânia. Sciutŭ este, că o marcă germână face $^{1}/_{2}$ fl. din 1857 saŭ 50 cr. în aurŭ, ĕră 1 francŭ 40 $^{1}/_{2}$ cr. în aurŭ, şi prin urmare e uşóră străformarea florenilorŭ din 1857 în marce şi francî şi dinpotrivă, şi cu deosĕbire e uşóră străformarea florenilorŭ în marce şi a marcelorŭ în florenî. Afară de aceea galbenii ar' puté să rĕmână totŭ celŭ de acuma, după ce şi preţulŭ lorŭ totŭ celŭ vechiŭ ar rĕmâné.

Încolea străformările şi până acuma a trebuitŭ să le facemŭ după alţî numerî şi nu după cel amintiţî. Anume de câudŭ cu ieftinirea argintuluî e diferinţă de preţŭ mărişóră între banîî de aurŭ, saŭ — cum se dice — aurulŭ are *agio*. Şi îndată ce aŭ începutŭ să aîbă galbenii nostri agio, marca şi francŭlŭ încă aŭ ajunsŭ să aîbă agio faţă de banîî nostri de argintŭ şi de hârtie. Astădî spre esemplu marca face cam 58 cr., ĕră francŭlŭ cam 46—47 cr., şi prin urmare la marcă e agio de 8 cr., la francŭ de 6 cr. Şi agio ar fi şi maî mare, dacă valórea talerului ar fi numaî câtŭ preţulŭ argintuluî din elŭ, ĕră florenulŭ de hârtie s'ar îndreptá după talerŭ, căcî atunci la unŭ galbenŭ agio ar fi de 1 fl. 96 cr., la o marcă şi 1 francŭ de câte 20—21 cr. Şi dacă în realitate agio nu e decâtŭ 80 cr., respective 8 şi 6 cr., avemŭ să o mulţămimŭ creditului nostru, care în anîî din urmă a crescutŭ binişorŭ.

Câudŭ Europa orî chiar lumea întrĕgă ar adoptá acela-şî sistemŭ de banî, atunci s'ar plătî, să părăsimŭ şi noî sistemulŭ nostru de florenî, — alt-felŭ nu. Unificarea sistemuluî de banî a avutŭ şi are şi astădî mulţî partisanî, şi ceva progrese încă s'aŭ făcutŭ în direcţiunea acésta. Francia, Italia, Belgia şi Elveţia încă în an. 1865 aŭ încheiatŭ aşa numita *uniune monetară latină*, adoptândŭ cu tótele sistemulŭ de francî. Sistemulŭ de francî a maî fostŭ adoptatŭ în Spania, România, Grecia şi Sêrbia, dar celealalte state aŭ rĕmasŭ pre lângă sistemele lorŭ de până aci, şi nicî nu e speranţă, să se alăture la uniunea monetară latină.

Aceste suntŭ, cele ce amŭ voitŭ să le dicemŭ cu privire la regularea valuteî. Cestiunea e actuală fiindŭ accentuată şi în discursulŭ de tronŭ, prin care s'a deschisŭ dieta cea nóuă, şi prin urmare amŭ voitŭ să orientămŭ publiculŭ nostru cetitorŭ încă înainte de aşternerea proiectuluî de lege corespundĕtoriŭ.

Aŭ maî rĕmasŭ neatinse unele cestiunî, dară acele nu se potŭ tractá, până nu vomŭ cunósce proiectulŭ de lege, ĕră în combinaţiunî nu amŭ voitŭ să întrămŭ. La timpulŭ sĕŭ vomŭ informá pre cetitoriî nostri despre tóte amĕnuntele, ce le suntŭ de lipsă, ca să-şî pótă formá o icónă completă despre regularea valuteî.

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

VIII.

Suntemŭ datorî să spunemŭ cetitorilorŭ, cine e acelŭ Marcelino Toro, a căruî nume l'amŭ pomenitŭ deja de maî multe orî în decursulŭ povestiriî.

Don Marcelino a fostŭ fiulŭ unuî neguţătoriŭ, tăraba căruia erá aşa de mică, de tatălŭ şi fiulŭ nu încăpeaŭ alăturea după ea. Câudŭ a ajunsŭ la anîî juneţeî, tatălŭ sĕŭ l'a trimisŭ în America. Acolo a ajunsŭ în proprietatea uneî tărabe maî mariî şi prin sîrguinţă şi ostenélă şî-a câştigatŭ o avere mare, aşa câtŭ câudŭ se rentórse într'o ḑi acasă, avea în pungă unŭ milionŭ de piasterî, — cum spuneaŭ consăteniî luî, — în realitate însă avea în pungă dóuĕ ḑecî şi cincî de milî. [1])

Don Marcelino şî-a pregătitŭ o întrare fórte pompósă în satulŭ sĕŭ natalŭ. Elŭ erá îmbrăcatŭ într'unŭ rocŭ împodobitŭ cu nisce galonŭ (şinorŭ) frumosŭ de aurŭ, ca şi cum ar fi cine scie ce demnitariŭ înaltă.

Şi nu-î vorbă, Don Marcelino erá bogatŭ. Căcî precum se întîmplă nenorocirî marî, aşa vine pre neaşteptate şi câte unŭ norocŭ, câudŭ şi cum, n'aî cugetá, aşa câtŭ ar fi unŭ lucru greŭ a descrie acum norocululŭ neaşteptatŭ, care a făcutŭ, ca Don Marcelino, care se dusese ca unŭ Iovŭ, să se rentórcă avutŭ ca unŭ Cresŭ.

Lucrulŭ celŭ dintâiŭ, ce-lŭ făcŭ după rentórcerea-î din lumea nóuă, a fostŭ, să-şî cumpere o casă acomodată pentru o personalitate, cum erá elŭ. E dreptŭ de altcum şi aceea, că Don Marcelino iubiá comoditatea şi luxulŭ, dar de o potrivă punea mare pondŭ şi pre piasterii sĕî mexicanî, aşa câtŭ multŭ timpŭ nu sciá, ce să facă, şi sta şovăindŭ, fiindŭ trasŭ de o parte de pasiunea luxuluî şi a pompeî şi reţinutŭ de altă parte de a cruţăriî.

Şi fiindŭ-că nu voiá să se apuce de edificatŭ, a cumpĕratŭ cea maî frumósă casă, ce erá de vîndutŭ. Aflându-o însă preste puţinŭ de prea mică, îşî însuşi şi pre cea din vecinî şi o unî cu cea dintâiŭ. Nu-î maî lipsiá acum fără numaî o grădină, pre carea Don Marcelino voiá să o aîbă cu orî ce preţŭ. Să sciţî însă, că n'avea lipsă de orî ce grădină, ci numaî de una, ce ar fi fostŭ în armonie cu sinórele aurite ale roculuî sĕŭ, o grădină cu tute de arborî ornamentalî, cu statue, perspective şi cu unŭ lacŭ plinŭ cu pescî aurii, dar maî pre susŭ de tóte cu o mulţime de cărărî, carî să formeze unŭ labirintŭ. Acesta din urmă erá idealulŭ luî.

Spre scopulŭ acesta elŭ a maî cumpĕratŭ şi o a treia casă cu o curte fórte mare, mărginaşe cu celealalte case ale sale. Aci îşî propuse să instaleze grădina cea de multŭ visată.

Grădina acésta şî-o aranjase elŭ apoî aşa, câtŭ să fie întocmaî cum dorise de multŭ. Grădina se prefacŭ într'unŭ adevĕratŭ paradisŭ. Labirintulŭ de cărărî, pre loculuî căruia maî înainte se vorŭ fi preumblatŭ a bună samă asinî, acum formá unŭ buchetŭ minunatŭ de mirtŭ; ér plântele acăţătóre se suiaŭ pre părejî şi zidurî, şi ţi-se părea, că vedî totŭ atâtea temple ceresci împodobite cu trandafirî roşi şi galbenî în stilulŭ zidirilorŭ grecescî. Laculŭ cu pescî aurii încunjuratŭ jurŭ împrejurŭ cu unŭ rîndŭ de viţă de vie, erá unŭ locŭ minunatŭ de adăpostŭ în ḑilele călduróse. Aprópe de elŭ zăriaî între nisce tufarî de rose şi de alte plânte statua de lemnŭ a uneî Diane, carea însă erá esecutată aşa de rĕŭ, câtŭ aî fi credutŭ, că sufere de morbulŭ anglesŭ, şi apoî lângă ea erá altă statuă a Vineriî, carea erá aşa de pitică şi schimositată, câtŭ n'avea nimica din formele-î originale decâtŭ nasulŭ grecescŭ.

După ce şî-a pusŭ grădina în rîndŭ, s'a apucatŭ şi de mobilarea şi împodobirea caselorŭ. Spre scopulŭ acesta aduse din Cadix unŭ pictorŭ — mânjitorŭ —, căruia-î încredinţă lucrulŭ acesta, şi dela care poftî, să-î facă maî întâiŭ chipulŭ sĕŭ, întru aducere aminte de şinórele, ce le purtá şi cu carî venise din America. Pictorulŭ îî împlinî dorinţa şi zugrăvî pre o bucată mare de pândă statura tristă a luî Don Marcelino. Portretuluî acestuia, ca să fie maî cu efectŭ şi cu atâtŭ maî curêndŭ să bată la ochî, pictorulŭ îî maî făcŭ pre faţă nisce umbre de o frumseţă netăgăduită. Ele începeaŭ de amêndóuĕ părţile la unghiulŭ gureî şi mergeaŭ în susŭ spre têmple, întocmaî ca şi nisce legăturî, câudŭ te dóre capulŭ. Tabloulŭ acesta erá adevĕratulŭ chipŭ alŭ luî Don Marcelino. Pictorulŭ nu uîtase, să-î facă mâna stîngă pusă pre peptŭ şi cu treî degete vîrîte între nasturiî dela peptariŭ. Şi în posiţia asta Don Marcelino stá întinsu ca unŭ ţĕruşŭ. Totŭ pre braţulŭ mâneî stînge străluceaŭ faîmósele şinóre. În drépta ţinea o epistolă deschisă, care sĕmĕnă maî multă a unŭ afişŭ dela luptele de taurî. Pre acésta eraŭ scrise cuvintele: Juan Almazarron fecit.

Acestŭ cap'd'operă a fostŭ aşedatŭ în sala cea mare în locululŭ celŭ maî bătĕtoriŭ la ochî. Preste tablouŭ întinsĕră apoî unŭ vĕlŭ subţire spre a-lŭ scutî de mânjiturile muscelorŭ. Don Marcelino erá preste mĕsură încântatŭ de acéstă operă de artă a luî Apelles, câtŭ se hotărîse, ca în órele-î de reverie să-î dedice tablouluî câteva ode. Să maî sciţî însă şi aceea, că precum cetăţénulŭ nebunŭ alŭ luî Molière descoperî de odată la vrêstă de 40 de anî, că elŭ îî poetă, aşa se tredî şi Don Marcelino într'o bună diminéţă, că elŭ e artistŭ. Descoperirea acésta sosise cam târḑiŭ, căcî elŭ erá trecutŭ de 50 de anî. Mânjitoriulŭ pictorŭ îlŭ încurajá totŭ maî multŭ şi-lŭ făcea, să se încăpăţineze totŭ maî tare în idea acésta, deşteptându într'însulŭ dorinţa de a ajunge la gloria luî Murillo.

Credemŭ a fi de prisosŭ, să maî amintimŭ de monstruositaţile, ce le produceaŭ aceştî doî artiştî. Cu tóte acestea eî găsiră o mulţime de admiratorî. Celŭ maî încântatŭ dintre toţî erá părintele Nolasco, pretinulŭ luî Don Marcelino, căruia, după cum amŭ amintitŭ, îî adusese unŭ rîndŭ de vesminte.

Încercarea cea dintâiŭ de a zugrăvî după natură, ce o făcŭ noviţiulŭ artistŭ, avea de obiectŭ lucrurî de bucătărie. Mânjitoriulŭ pictorŭ, care a fostŭ încredinţatŭ cu compunerea şi aranjarea pitorésca a obiectelorŭ, aduse din culină o tigae, o lampă şî patru sdrenţe de ştersŭ, apoî nisce legumî şi în urmă o curcubetă mare destinată anume a cuprinde în tablouŭ locululŭ de frunte. Elŭ aşédă decî curcubeta pre sdrenţele de ştersŭ, pune pre de marginî nisce napî, dreptŭ păzitorî, ér câteva fire de sparanghelŭ le împrăştie înainte ca avantgardă. Lampa zugrăvită verde fu aşedată în fundulŭ tablouluî, de unde aruncá lucirea-î roşetică preste napî şi sdrenţe făcêndŭ astfelŭ, ca curcubeta să capete o colóre asemenea chipuluî mareluî piratŭ Barbarossa.

După terminarea acestuî tablouŭ învĕţăcelulŭ artistŭ se făcŭ îndrăsneţŭ şi se apucă de zugrăvirea sânţilorŭ.

Mărimea tablourilorŭ crescea cu însufleţirea artistuluî, pân'ce ajunseră înălţimea unuî St. Cristoforŭ colosalŭ, pre care tótă împrejurimea doria să-lŭ vadă, şi care deşteptá o adevĕrată mişcare între locuitoriî din Rota. (Va urmá.)

---

[1]) Cam 60,000 fl.

Economie.

Pomăritulŭ. Nu se póte spune destulŭ, ce importanță estraordinară are pomăritulŭ în desvoltarea nóstră economică. De altă parte érăși nu se póte mirá omulŭ de ajunsŭ, cum se negligă acestŭ ramŭ atâtŭ de proventuosŭ alŭ economiei. Și trebue să mărturisimŭ adevĕrulŭi, că vina în acestŭ lucru îlŭ pórtă mai alesŭ societatea și singuraticii. Ministerulŭ de agricultură din partea sa a făcutŭ fórte multŭ în direcțiunea acésta: a esmisŭ unŭ comisarŭ ministerialŭ anume spre promovarea pomărituluĭ și grădinărituluĭ, a înființatŭ scóle pomologice de statŭ, a împărțitŭ aprópe pre nimicŭ și chiar și gratuitŭ ultoĭ, a aranjatŭ espozițiuni și tĕrguri de póme, a comunicatŭ consulatelorŭ și negutătoriloru din străinătate depositulŭ de póme din țéră, a defiptŭ premiĭ pentru aceia, carĭ vorŭ avé pomĕtŭ mai frumosŭ, și edă o fóe specială „Gyümölcskertész“, care costă numai 1 fl. la anŭ, din care și economiĭ mai micĭ să-și pótă procurá cunoscințele de lipsă. — Ordinariatele nóstre asemenea de repețite orĭ aŭ datŭ instrucțiuni în acéstă privință. Și cu tóte aceste pre nicĭ unŭ terenŭ nu stămŭ așa de rĕŭ, ca pre terenulŭ pomărituluĭ. Producenții nu-și cércă interesulŭ lorŭ, și prin negligință stricĕ renumeluĭ și desvoltării acestuĭ ramŭ însĕmnatŭ de economie.

Dovédă póte fi tĕrgulŭ de póme aranjatŭ de cătră ministrulŭ de agricultură în tómna anuluĭ trecutŭ. Esponenții aŭ trimisŭ în generalŭ póme frumóse; se póte dice că și cumpĕrătoriĭ aŭ fostŭ satisfăcuți. Perele se vindeaŭ cu câte 4—6 cr. bucata, éră merele cu câte 2—4 cruceri. Ce s'a întîmplatŭ însă? Comandele făcute după esemplarele espuse s'aŭ efeptuitŭ atâtŭ de necunosciințiosŭ, câtŭ cumpĕrătoriĭ aŭ rĕmasŭ păgubiți preste mĕsură.

Este decĭ timpulŭ, ca în interesulŭ binepriceputŭ alŭ poporuluĭ nostru să ne nisuimŭ a lăți câtŭ mai multŭ cultivarea pomiloru nobilĭ, și apoĭ să dedămŭ pre cultivătoriĭ la consciențiositate în vindere și espedare. Folosulŭ, ce-lŭ va avé poporulŭ nostru, nu se póte descrie. Preoții și învĕțătoriĭ nostri potŭ face mai multŭ în privința acésta. Dară multŭ avemŭ să așteptămŭ în acéstă direcțiune mai alesŭ dela despărțĕmintele „Asociațiuniĭ“. Fiesce care despărțĕmîntŭ în cercululŭ sĕŭ póte face multŭ, aranjându cu ocasiunea adunărilorŭ sale esposițiuni micĭ economice și industriale, premiându pre ceĭ distinși și îngrijindu-se, ca totŭ cu acelea ocasiuni să se țină câte o disertațiune economică poporală înaintea poporuluĭ adunatŭ. Activitate ne trĕbue, altcum perimŭ. În universŭ n'aŭ locŭ decâtŭ cel ce lucră.

Cĕră rece de ultuitŭ, după unŭ receptŭ publicatŭ de o fóe germână de horticultură, se prepară așa, că luămŭ 1000 grame de rĕșină (colofoniŭ), 200 grame de sĕŭ topitŭ și 200 gr. de spirtŭ (alcoholŭ) de 90 de grade. Rĕșina o topimŭ la focŭ de cărbunĭ. După ce s'a topitŭ, se mestecă cu ea și sĕulŭ, și după ce acéstă amestecătură s'a stîmpĕratŭ de ajunsŭ, câtŭ să nu fie periculŭ, că se va aprinde spirtulŭ turnatŭ pre ea, se tórnă și acesta și apoĭ se mestecă bine la olaltă, până ce se capĕtă unŭ cirŭ într'o formă de grósŭ, cu care apoĭ putemŭ ultuí. Dacă cirulŭ cu timpulŭ s'ar învîrtoșá, se subție cu alcoholŭ.

Împărțire de pomi tineri. Ministrulŭ de agricultură, contele Andreiŭ Bethlen, a dispusŭ, să se împartă în primăvara acésta la comune, școle și preoții mai miserĭ 300,000 de pomĭ alesŭ în acele ținuturĭ, unde pomăritulŭ are deja órecare însĕmnătate. Preste totŭ se împărtășescŭ din acéstă dăruire 232 comune. Prelângă aceea dăruesce și la 10.000 de mlădițe de ultuitŭ, éră pentru ținuturile nordice mai sĕrace și pentru cele pustiite de filocseră se daŭ și mai mulțĭ pomĭ deja ultuiți.

Revista comercială a sĕptĕmânei.

Timpulŭ în sĕptĕmâna acésta a fostŭ fórte schimbăciosŭ. La începutulŭ sĕptĕmâneĭ a fostŭ caldŭ, apoĭ a ninsŭ, dară néua a dóua dĭ s'a și topitŭ; după aceea a urmatŭ timpŭ ploiosŭ și vîntosŭ.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta în sĕptĕmâna trecută a fostŭ slabŭ cercetatŭ, bucate de afară aŭ sositŭ puține, prețurile încă aŭ scăduțŭ cu ceva. *Grâu curatŭ* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 9.90—10.15. *Sĕcară* a trecutŭ la 3000 măji m. S'a vîndutŭ maja metrică cu fl. 9.70—10.05, după calitate. *Ovĕsŭ* oferindu-se multŭ, prețulŭ ĭ-a scăduțŭ cu 5—10 cr. Aŭ trecutŭ cam 4000 măji metrice. S'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.95—6.30, după calitate. *Cucuruzŭ* s'a oferitŭ multă, circulațiunea sĕptĕmânară a fostŭ cam de 15,000 măji m., s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.34—5.55. Pre la unele stațiuni ale căilorŭ ferate s'a vîndutŭ și maĭ leftinŭ. *Sĕmința de cânepă* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 10.75—11.00.

Tîrgulŭ de rîmători dela Steinbruch în sĕptĕmâna acésta a fostŭ maĭ slabŭ cercetatŭ. S'aŭ plătitŭ pentru rîmători *ungurescĭ* aleși, greĭ 48½—49 cr., *bĕtrânĭ* 46—46½ cr., marfă *țĕrĕnéscă* 45—46 cr., *sĕrbescĭ* 43—46½ cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 2 Martiŭ st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	107.70
« « hârtie « 5%	102.10
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	118.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	115.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	99.75
Bonurĭ rurale ung.	93.—
« urbariale ung.	100.—
Obligațiunile desp. regaliilorŭ	98.40
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	140.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	134.75
Renta de hârtie austriacă	102.50
« « argintŭ austriacă	94.25
« « aurŭ austriacă	110.50
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vienei	153.—
Acțiunile băncei austro-ungare	1040.—
« « de creditŭ ung.	345.—
« « « « austr.	308.40
Obligățiunile cu câștigŭ ale băncei ipot. ung.	116.25
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.56
Napoleon-d'orĭ	9.37
Mărcĭ 100 imp. germâne	57.05
Londra 10 Livres șterlingĭ	118.40

Prețulŭ mărfurilorŭ.

Piața din Blașiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 6.50 până 6.75, — grâŭ mestecatŭ fl 5.— până 6.25, sĕcară fl. 5.— până 5.50, — ovĕsŭ fl. 2.— până fl. 2.50, cucuruzŭ fl. 3.50 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartoiĭ fl. 1.— până fl. —.—, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—. — carnea de vită chilo 44 până 48 cr., carnea de viță'lŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece — până — cr., — 12 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ și redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Vasiliŭ Hossu.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale imp. și reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabriciĭ ungare de mașine și recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneĭ preaonoraților domnĭ preoți

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

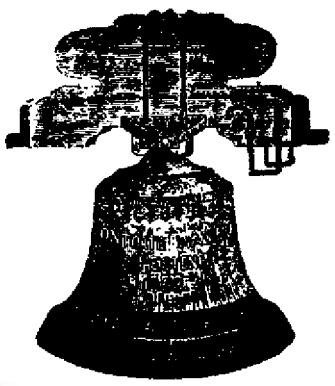

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pumpe pentru fântâni.

(4) 8—52

Preliminare de spese și Prețŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ și franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 4—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațuluĭ Nr. 17

Recomândŭ cu prețurĭ de cele mai convenabile și în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, și anume:

Felóne preoțescĭ și **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică și reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

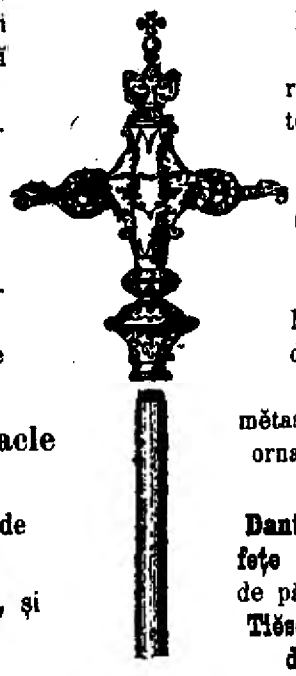

Candelabre, racle și **potire, luminarie** de **parete** și de **altariŭ,** și **candele.**

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ și de mĕtasă, precum și de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, orucĭ** de părete și de scólă. **Tĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de prețurĭ și preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 12 Martiŭ 1892. Numĕrulŭ 11.

Încercări zădarnice.

(+) În volumulŭ I. din raportulŭ alŭ dóuĕdecilea, ce l'a făcutŭ Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică despre starea învĕţămîntuluĭ din patria nóstră, la pagina 91 ni-se spune, că numĕrulŭ şcólelorŭ poporale magiare a crescutŭ până la anulŭ 1880 cu 1524, până la an. 1887 cu 1158 şi până la an. 1890 cu 494, saŭ cu totulŭ s'aŭ înmulţitŭ şcólele magiare în timpŭ de 21 anĭ cu 3076 şcóle, şi ast-felŭ la sfârşitulŭ anuluĭ scolasticŭ 1890/91 s'aŭ aflatŭ în ţĕră 8994 şcóle poporale cu limbă de propunere magiară.

Resultatulŭ acesta este fórte îmbucurătorŭ pentru patriotulŭ, care atribue statuluĭ nostru în prima linie numaĭ misiunea de a contopi pre tóte popórĕle patrieĭ nóstre în corpulŭ uneĭ singure naţionalităţi, adecă a celeĭ magiare, căci resultatulŭ acesta s'a obţinutŭ nu numaĭ prin înfiinţarea unorŭ şcóle magiare nóuĕ, ci şi prin magiarisarea unorŭ şcóle de altă naţionalitate şi maĭ vîrtosŭ a şcólelorŭ germâne şi slovăcescĭ. Dar pre patriotulŭ adevĕratŭ, care recunósce dreptulŭ naturalŭ de esistinţă şi desvoltare naţională tuturorŭ popórĕlorŭ din patrie şi atribue statuluĭ misiunea de a ajutá desvoltarea proprie culturală a tuturorŭ popórĕlorŭ conlocuitóre şi prin acésta a promová buna înţelegere între toţĭ cetăţeniĭ patrieĭ, resultatulŭ amintitŭ maĭ susŭ trebue să-lŭ umple de o legitimă îngrigire şi mare nemulţămire, pentru-că vede cu ochiĭ sĕĭ, cum cresce pericululŭ pentru esistinţa unorŭ popóre compacte, carĭ şi după dreptulŭ naturalŭ şi după celŭ positivŭ suntŭ îndreptăţite a-şĭ păstrá individualitatea proprie naţională, şi carĭ o mie de anĭ aŭ trăitŭ lângă olaltă şi aŭ luptatŭ pentru mărirea patrieĭ comune, fără a se încercá să se asimileze unele pre altele pre căĭ atâtŭ de nefirescĭ.

Dar deşi avemŭ motive de a fi nemulţămiţĭ cu esploatarea instrucţiuniĭ publice spre scopurĭ de magiarisare, totuşĭ în specialŭ noĭ Româniĭ n'avemŭ motive de a desperá, de-órece însu-şĭ ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică se esprimă la pagina 93 din raportulŭ sĕŭ cu aceste cuvinte remarcabile: *„Nu maĭ este secretŭ, că afară de şcólele greco-catolice şi greco-orientale cu limbă de propunere română . . . . . în tóte şcólele nóstre poporale limba de propunere trece prin o străformare lină, dar totuşĭ continuă.“* Aceste cuvinte atâta însemnézĕ, că procesulŭ de magiarisare a şcólelorŭ din patrie aprópe numaĭ în şcólele românescĭ nu póte prinde rădăcinĭ. Dar nu numaĭ nu se magiariséză şcólele nóstre, ci din contră ele s'aŭ înmulţitŭ, căci pre cândŭ la anulŭ 1869 aveamŭ numaĭ 2733 şcóle românescĭ, la sfârşitulŭ anuluĭ scolasticŭ 1890/1 amŭ avutŭ 3050 saŭ cu 317 maĭ multe, ca la începutulŭ ereĭ constituţionale. Multe din aceste şcóle aŭ făcutŭ progrese însemnate atâtŭ în ceea ce privesce puterile didactice, câtŭ şi în ceea ce privesce aranjarea lorŭ conformŭ recerinţelorŭ timpuluĭ de astădĭ.

În faţa acesteĭ stărĭ relativŭ favorabile pentru Românĭ ni-se impune dela sine întrebarea, că ce póte fi causa, de şcólele românescĭ nu numaĭ nu s'aŭ magiarisatŭ, ci din contră s'aŭ înmulţitŭ şi perfecţionatŭ?

Rĕspunsulŭ la acéstă întrebare nu trebue să-lŭ cercămŭ în bunăvoinţa celorŭ ce aŭ condusŭ destinele ţĕreĭ nóstre dela anulŭ 1869 încóce. Eĭ din contră aŭ făcutŭ totŭ ce le-a fostŭ cu putinţă, pentru a reduce numĕrulŭ şcólelorŭ românescĭ saŭ celŭ puţinŭ a le magiarisá. Folosindu-se de dreptulŭ, ce i-lŭ dă legea de a admoniá şi în urma admoniţiunilorŭ sale de a închide şcólele nóstre, guvernulŭ a întrebuinţatŭ cu prisosŭ acestŭ dreptŭ, admoniándŭ sute de şcóle poporale românescĭ ca necorĕspundĕtóre dispusĕţiunilorŭ legiĭ. Ba s'a întîmplatŭ şi aceea, că chiar şi organe subalterne de ale statuluĭ au datŭ porunci aspre pentru a se închide unele dintre şcólele nóstre poporale, fără a fi încunoscinţatŭ despre acésta pre organele competente bisericescĭ, şi fără a fi premersŭ admoniţiunile prescrise de lege. Cu tóte acestea şcólele nóstre nu aŭ pututŭ fi nimicite, de-órece poporulŭ nostru sub conducerea înţeléptă a păstorilorŭ sĕĭ sufletescĭ a adusŭ tóte jertfele pentru a pune acele şcóle în stare deplinŭ corĕspundĕtóre legilorŭ scolastice. Vĕdendŭ guvernulŭ, că cu admoniţiunile nu póte ajunge la cale, a începutŭ a

---

Feuilleton.

Aculŭ fatalŭ.

— Povestire. —

I.

Şedeam la ţără. Nu venisem de multŭ timpŭ la Blaşiŭ. Nu pentru că dóră nu mĭ-ar fi fostŭ dorŭ de elŭ, ci pentru-că afară de satulŭ, în care locuiam acum de aprópe 15 anĭ, nu puteam eşĭ fără numaĭ fórte cu greŭ. În ĭérna asta aşa se desfundaseră drumurile, cum nu maĭ pomenisem de multŭ.

Odată numaĭ îngheţară tóte ca tunulŭ şi de asupra începură noriĭ a cerne néua, câtŭ în scurtŭ pământulŭ se acoperĭ cu unŭ stratŭ grosŭ.

„Nu maĭ aşteptŭ nimica,“ ţiseĭ soţieĭ mele, „pornescŭ la Blaşiŭ!“

Şi aşa am făcutŭ. În treĭ óre am mersŭ ca gândulŭ până la gara cea maĭ de aprópe, şi de acolo încolo, nicĭ supĕrare. Trenulŭ nu scie de drumŭ rĕŭ. Cândŭ am ajunsŭ în Blaşiŭ, erá séră cum se cade. Am trasŭ la „Hotel Univers“, unde m'am şi culcatŭ îndată, eram obositŭ.

În ţiua următóre primulŭ lucru mĭ-a fostŭ, să cercetezŭ redacţia „Unirii“. Eram vechiŭ pretinŭ cu unulŭ dintre ceĭ dela redacţie. Studiasemŭ gimnasiulŭ aprópe totŭ la olaltă.

„Da!“ îmĭ ţise pretinulŭ meŭ, „aĭ puté scrie câte ceva cândŭ şi cândŭ. Eŭ nicĭ nu potŭ pricepe, cu ce-ţĭ poţĭ petrece tu vremea în înfundătura aceea de satŭ în timpŭ de ĭérnă.“

„Se scriŭ eŭ? Ce pretensiune! Îmĭ închipuescŭ de acum, câtŭ de încâlcitŭ ar fi stilulŭ meŭ, ca şi unŭ pământŭ plinŭ de mărăcinĭ.“

„Eĭ, lasă gluma la o parte! Îmĭ aducŭ dór fórte bine aminte, ce aventurĭ galante, ce păcălturĭ finŭ ţesute scriaĭ, pre cândŭ eraĭ încă ştudentŭ. Dar încă acum!“

„Bine, se ţicemŭ că te ascultŭ: dar despre ce voiŭ avé să scriŭ, ca să fie bunŭ pentru fóea vóstră?“

„Despre ce? Dar cum, nu s'a întîmplatŭ nimica prin munţiĭ vostri, nimica, ce se intereseze publiculŭ, vre-o humorescă de esemplu? Şĭ-apoĭ să sciĭ, că de va fi interesantă, veĭ primí şi onorariŭ.“

„Ha, ha, ha! Tu vreĭ să mĕ facĭ cu de-a sila scriitoriŭ. Mĕ voĭ cugetá!“

Cândŭ mĕ rentorceam acasă, aşa cum eram singurŭ într'unŭ cupeŭ, îmĭ venĭ în minte învitarea pretinuluĭ meŭ, şi deodată cu ea şi o istorie *chiar adevĕrată,* cum ţice vecinulŭ meŭ Stanŭ. Am adecă, să sciţĭ şi Dvóstră, iubiţĭ cetitorĭ, unŭ vecinŭ, care scie spune o mulţime de istoriĭ, şi are datina, că tot-deuna cândŭ gată una şi voesce să încépă alta, ţice: „Să sciţĭ, dragiĭ meĭ, că istoria asta chiar aşa s'a întîmplatŭ,“ va să ţică celealalte aŭ fostŭ tóte minciunĭ scornite de elŭ.

Dar să vĕ spunŭ povestea.

II.

Nu departe de satulŭ nostru este unŭ orăşelŭ, locuitŭ maĭ totŭ de Românĭ. De unde, de unde nu, pică acolo ca din ceriŭ unŭ némţŭ, slabŭ, sleitŭ, cu numele Friţ, de meserie croitoriŭ. Şi aşa cum erá singurŭ, în felulŭ sĕŭ, îĭ mergea măiestria binişorŭ, adese lucrá cu învĕţăceiĭ sĕĭ de diminéţa până sara târdiŭ.

Într'o vreme îĭ plăcuse fórte „maĭstĕruluĭ“ Friţ vinarsulŭ de bucate, dar spre bucuria soţieĭ sale, venise în orăşelulŭ acela unŭ preotŭ străinŭ, care combătŭ într'o predică beutura de vinarsŭ aşa de bine, câtŭ domnulŭ maĭstĕrŭ o părăsi cu totulŭ.

pune în cóstele şcólelorŭ nóstre şcóle de statŭ şi şcóle kulturegyletiste, sperându, că poporulŭ românŭ nu-şi va mai susţiné şcólele sale, ci-şi va trimite pruncii la acele şcóle magiare, unde nu se pretinde nicĭ o contribuire din partea luĭ. Însă nicĭ acéstă apucătură nu a avutŭ succesŭ, de-órece poporulŭ alipitŭ cu trupŭ şi sufletŭ de religiunea sa şi de limba şi datinele sale strămoşescĭ, a maĭ voitŭ a-şĭ jertfí şi ultimulŭ crucerŭ, decâtŭ să-şi trimită pruncii în nisce şcóle fără de caractĕrŭ religiosŭ şi românescŭ.

Neputêndu-şi ajunge scopulŭ cu mijlócele indigitate, politica de desnaţionalisare a recursŭ şi la mijlóce nemorale, dându premiĭ acelorŭ docenţi românĭ, carĭ vorŭ dovedí maĭ mare progresŭ în limba magiară, ca şi când virtutea nu ar constá în alipirea de limba şi individualitatea ta naţională, ci în lăpĕdarea ta de acestŭ tesaurŭ scumpŭ. Însă între docenţiĭ nostri, pre lângă tóte neajunsurile lorŭ, puţinĭ s'aŭ aflatŭ, carĭ să lăcoméscă la acestŭ preţŭ, ce li-s'a oferitŭ pentru a vinde sângele fraţilorŭ sĕĭ.

Altŭ mijlocŭ nemoralŭ întrebuinţatŭ pentru nimicirea şcólelorŭ nóstre îlŭ aflămŭ noĭ în ocrotirea şi scutirea docenţilorŭ, pre carĭ auctorităţile nóstre bisericescĭ voescŭ, să-ĭ facă a-şi împlini detorinţele împreunate cu oficiulŭ lorŭ. S'a datŭ adecă o ordonanţă ministerială, în virtutea căreia nicĭ unŭ docente dela şcólele nóstre poporale nu maĭ póte fi amovatŭ din postŭ fără de scirea şi învoirea ministruluĭ.

În urma acesteĭ ordonanţe unŭ docente póte fi negligentŭ, póte fi nemoralŭ, póte fi nesubordinatŭ faţă cu auctorităţile sale bisericescĭ, căcĭ elŭ scie, că nu va maĭ puté fi amovatŭ din postŭ, dacă se va arĕtá, că este unŭ magiarisătorŭ însufleţitŭ. Însă afară de vre-o câţi-va docenţi cu totulŭ decăduţi, carĭ nicĭ străinilorŭ nu le maĭ puteaŭ fi de folosŭ, nicĭ unulŭ dintre docenţiĭ nostri nu a recursŭ la spriginulŭ şi scutulŭ ordonanţeĭ citate.

Umplut'aŭ ţéra cu totŭ felulŭ de visitătorĭ scolasticĭ, suferitu-s'aŭ ingerinţele necompetente în afacerile nóstre scolastice ale unorŭ ómenĭ fără dreptŭ de a dispune nimicŭ asupra acestorŭ şcóle, şi totuşi şcólele nóstre nu numaĭ nu aŭ scăduţu, ci s'aŭ înmulţitŭ!

Neputêndu-se ajunge pre nicĭ o cale legală orĭ nelegală scopulŭ urmăritŭ de politica şovinistă de astădĭ, de a reduce numĕrulŭ şcólelorŭ nóstre românescĭ, orĭ de a le magiarisá, s'a recursŭ acum la unŭ mijlocŭ şi maĭ radicalŭ.

Acestŭ mijlocŭ este proiectulŭ de lege despre regularea salarelorŭ învĕţătorescĭ, pre care ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică l'a presentatŭ din noŭ şi dietĕĭ deschise în dilele trecute.

Scopulŭ adevĕratŭ alŭ acestuĭ proiectŭ nu este numaĭ îmbunătăţirea sorţiĭ învĕţătorilorŭ nostri, ce şi noĭ o dorimŭ din tótă inima, ci este maĭ virtosŭ prefacerea şcólelorŭ nóstre confesionale românescĭ în scóle comunale orĭ de statŭ cu limbă de propunere magiară.

Guvernulŭ avêndŭ cunoscinţă, cu câte greutăţi materiale s'aŭ luptatŭ comunele nóstre bisericescĭ pentru a puté plăti léfa docenţilorŭ confesionalĭ, a urcatŭ salarele învĕţătorescĭ în speranţă, că nefiindŭ comunele bisericescĭ în stare a solví acestŭ salarŭ urcatŭ, elŭ va puté — fără nicĭ o admonitiune previe — să casseze şcólele confesionale române şi în locŭlŭ lorŭ să înfiinţeze altele fără caractĕrŭ românescŭ şi confesionalŭ.

Şi fiindŭ-că guvernulŭ a observatŭ, că chiar şi în cele vre-o 150 şcóle comunale înfiinţate în comune românescĭ, nu a pututŭ obţiné mare progresŭ în limba magiară din causă, că pruncĭĭ românĭ întraŭ în aceste şcóle fără a cunósce nicĭ unŭ cuvîntŭ din acea limbă, elŭ s'a îngrigitŭ, ca şcólele comunale, ce speréză a le puté înfiinţá pre basa proiectuluĭ despre regularea salarelorŭ învĕţătorescĭ, să-şi pótă împlini neîmpedecate misiunea de magiarisare.

Îngrigirea acésta consiste în crearea legiĭ despre grădinele de copiĭ, în sensulŭ căreia pruncĭĭ nostri vorŭ avé să-şi însuşéscă limba magiară deja dela vîrsta de 3 anĭ, aşa încâtŭ pre cândŭ vorŭ întrá în şcóla poporală-comunală, să pótă învĕţá tóte obiectele de învĕţămîntŭ în acea limbă.

Planulŭ este minunatŭ ţesutŭ, însă sperămŭ, că precum s'aŭ spulberatŭ în trecutŭ tóte planurile de desnaţionalisare, aşa se va spulberá cu ajutorulŭ luĭ Dumneḑeŭ şi acestŭ planŭ fabricatŭ fără de considerare la firea dată de Dumneḑeŭ statuluĭ nostru.

Românĭĭ îşĭ ţubescŭ destulŭ de tare religiunea, limba, datinele şi individualitatea lorŭ proprie naţională, şi suntŭ cu multŭ maĭ mândri pre originea lorŭ gloriósă, decâtŭ să nu jertféscă tóte bunurile lorŭ materiale pentru a împedecá transformarea şcólelorŭ lorŭ înfiinţate cu nespuse jertfe, în şcóle fără caractĕrŭ religiosŭ şi naţionalŭ-românescŭ.

Eĭ sciŭ bine, că şcólele comunale vorŭ fi pentru eĭ sarcină totŭ aşa de mare, ca şi şcólele confesionale, şi dacă e vorba să-ţi daĭ ultimulŭ cruceriŭ, maĭ bine îlŭ daĭ, ca să trăescĭ ca creştinŭ şi românŭ cu onóre, decâtŭ să pierĭ cu ruşine.

Cifrele vorbescŭ. În colónele foiĭ nóstre amŭ îndegetatŭ de repetite orĭ relele cele marĭ, ce urmézá din decădinţa morală a societăţiĭ şi din consumarea preste mĕsură a beuturilorŭ alcoholice. Pentru dovedirea afirmaţiunilorŭ nóstre amŭ fostŭ adusŭ şi date

---

Dómna maĭsteriţă, fiindŭ-că chiar vorbimŭ acum despre ea, e o gospodină fórte de trébă; dar cum ḑice soţulŭ eĭ, îşĭ are şi ea scăderile sale (auḑiţi acolo! ca şi cum noĭ amŭ fi fără scăderĭ!). Odată Friţ se mâniase rĕŭ de totŭ pre soţia sa. „Şi cum nu te-aĭ mâniá?“ se jeluia elŭ, „Cum pĕcate nu te-aĭ mâniá, cândŭ veḑĭ, că unele femeĭ aŭ o aplecare spre aceea, ca să-şĭ supere bărbaţiĭ chiar şi atuncĭ, cândŭ sciŭ de bună sémă, că le aştéptă bâta.“

Aci aflu de bine a face o observare, pentru lămurirea ţubiţilorŭ meĭ cetitorĭ, înaintea cărora n'aşĭ vré să mĕ stricŭ, anume, că eŭ nu împărtăşescŭ aceste vederĭ ale luĭ Friţ, căcĭ până acum har Domnuluĭ nu cunoscŭ încă o ast-felŭ de femee, cu însuşirĭ aşa de rele.

Şi sciţĭ Dvóstre, cum îşĭ supĕrá maĭsteriţa soţulŭ? — Prin prăjitulŭ cafeleĭ. Friţ nu puteá suferí de felulŭ feluluĭ lucrulŭ ăsta, şi pentru-că nu-lŭ puteá suferí, n'aveţĭ de ce vĕ mirá, nu de locŭ, că dóră toţĭ ómeniĭ marĭ aŭ câte o însuşire particulară: de ce n'ar avé şi elŭ? De aceea orĭ de câte orĭ femea sa prăjiá în casa, unde lucrá maĭstĕrulŭ, acesta se turburá şi se ducea de acasă. „Trebue să ieaŭ lumea în capŭ, nu-ĭ încătrăŭ.“ Şi lumea o luá uşorŭ în capŭ: Scrâşnia de vre-o câte va orĭ în dinţi şi trecea la crişma de preste uliţă, până dá cu socotéla, că o fi eşitŭ din casă putórea de cafea prăjită. Şi-apoĭ nu erá de locŭ vina luĭ, dacă lucrulŭ ăsta nu se întîmplá aşa iute, după cum ar fi trĕbuitŭ.

Într'o Duminecă, pre cândŭ maĭstĕriţa se întorcea dela biserică, i-se bătuse rĕŭ pre cale unŭ ochiŭ. „Bagŭ samă voiŭ păţí ceva rĕŭ,“ îşĭ ḑiceá ea în închipuirea-ĭ superstiţiósă. Dar Dumineca trecuse fără de ceva incidentŭ neplăcutŭ. Nĕcasulŭ rĕmase pre Luni, póte nu voise să vină şi elŭ în ḑi de Duminecă.

Luni se gătase tótă caféua, ce o maĭ avuse; şi ca să albă pre mâne, trebuia să se îngrijéscă de aḑĭ. Să-lŭ cumpere măcinatŭ gata dela prăvălie, nu-ĭ cam viniá la socotélă, căcĭ aşa i-se părea, ca şi cum caféua prăjită şi măcinată acasă, de ḑece orĭ ar fi maĭ bună, ca ceea ce o cumperĭ gata dela prăvălie.

Aşa se apucă să-şĭ prăjéscă ea. Friţ încă nu se sculase. Erĭ a fostŭ Duminecă, ér Lunia cine nu scie, de ce onóre deosĕbită se bucură înaintea măiestrilorŭ?!

Ĭea dar cocóna Friţ unŭ pumnŭ de cafea cu nisce bóne aşa de frumóse şi-lŭ pune la focŭ. Într'aceste Friţ se sculase. Îlŭ dureá capulŭ. Vine mâniosŭ în lucrătóre şi începe a certá aspru pre unŭ învĕţăcelŭ, că nu scie cóse cum trebue, şi smâncindu-ĭ materia din mână, se pune să-ĭ arete.

Dar chiar cândŭ voiá să-lŭ înveţe maĭ bine, i-se gată aţa din acŭ. Ĭea dar unŭ firŭ lungŭ de aţă, îlŭ trece prin urechile aculuĭ, şi până să apuce materia de altă parte, îşĭ pune aculŭ între dinţĭ. Atuncĭ pĕcatele, nu altceva aduse pre unŭ copilŭ în lucrătóre, care uĭtă deschisă uşa culineĭ.

Numaĭ asta maĭ trĕbuise. Unŭ norŭ de fumŭ grosŭ şi plinŭ de mirosŭ de cafea întră în chilie şi lovesce aşa de neplăcutŭ pre Friţ la nasŭ, câtŭ acesta se mânie aşa de tare, de începe a scrîşnì din dinţĭ

Dar câtŭ de fatală a fostŭ mânia de astă dată! Friţ strinse aşa de tare aculŭ cu dinţiĭ, câtŭ îlŭ frânse în dóue, şi o jumătate-şi luă calea spre stomachŭ. Nu desperase însă de totŭ. Din fericire lunecase în stomacŭ chiar jumĕtatea cu urechile, şi prin urechĭ trecuse puţinŭ maĭ înainte unŭ firŭ lungŭ de aţă. Elŭ apucă dar firulŭ de aţă, ce-ĭ sta afară şi începe a trage cu multă grije. Însă firulŭ eşĭ totŭ, fără de acŭ: Friţ uĭtase, să facă nodŭ în capulŭ aţeĭ, uĭtase unŭ lucru, după care se judecă măiestrulŭ celŭ destoĭnicŭ.

Cândŭ vĕḑŭ, câtŭ de fatalŭ i-se realisase sperarea, de care se legase în marea sa nenorocire, scóse unŭ ţipetŭ de durere.

„Făcutu-mĭ-o aĭ!“ ḑise elŭ soţieĭ sale, care fugĭ în chilie, cândŭ îlŭ auḑĭ văietându-se. „Făcutu-mĭ-o aĭ, şi nu ţĭ-am cântat'o de ḑece şi sute de orĭ: Tu muiere, cumpĕră caféua măcinată gata dela boltă, că mĕ omorĭ cu fumulŭ tĕŭ, nu! nu! şi, o, acum îĭ gata cu mine, îsŭ neomŭ.“ Şi maĭstĕrulŭ căḑŭ desnădăjduitŭ pre unŭ scaunŭ.

III.

Vĕ puteţĭ închipuí, câtŭ de miserabilŭ le trecŭ noptea la amêndoĭ, atâtŭ cocónelĭ, câtŭ şi coconuluĭ Friţ. Cocóna ḑise întru sine, că de ar da bunulŭ Dumneḑeŭ, să se vindece bărbatulŭ sĕŭ, nu va maĭ prăjí cafea în vecĭ. Gurile rele spunŭ, că ea s'ar

statistice. Acum érăşĭ avemŭ înaintea nóstră o statistică de asemenea natură, care ne-a umplutŭ cu durere şi îngrijire pentru viitorulŭ naţiuniĭ şi a patrieĭ nóstre.

În luna acésta vorŭ decurge în ţéra întrégă asentările pentru deosĕbitele trupe ale armateĭ nóstre. Este datină, ca să fie date publicităţiĭ cu acestŭ prilejŭ resultatele asentăriĭ din anulŭ precedentŭ. Cifrele acesteĭ dărĭ de samă despre resultatele asentăriĭ din anulŭ trecutŭ suntŭ acele, carĭ ne îngrijescŭ pre noĭ.

Darea de samă ne spune, că în anulŭ trecutŭ aŭ fostŭ visitaţĭ 746, 970 indivizĭ obligaţi la serviţiulŭ militarŭ. Dintre aceştia apţi pentru prestarea serviţiuluĭ militarŭ aŭ fostŭ aflaţĭ numaĭ 187, 572 indivizĭ; 27,438 indivizĭ n'aŭ ajunsŭ înălţimea prescrisă, deşi acésta în timpurile din urmă s'a redusŭ de repeţite orĭ; 406,429 indivizĭ pentru deosĕbite scăderĭ trupescĭ aŭ fostŭ declaraţĭ neapţi pentru serviţiulŭ militarŭ, éră 124,297 aŭ fostŭ relegaţĭ pentru totdeuna. Va să ḑică, dintre ceĭ îndatoraţĭ la prestarea serviţiuluĭ militarŭ numaĭ totŭ alŭ patrulea individŭ a fostŭ aflatŭ aptŭ.

Statistica acésta e atâtŭ de elocuentă, câtŭ nu maĭ are lipsă de niciŭnŭ comentarŭ din partea nóstră. Ea presentéză generaţiunile tinere ale popórĕlorŭ din patrie într'o lumină de totŭ nefavorabilă şi trebue să provóce atenţiunea cercurilorŭ conducătóre la delăturarea rĕuluĭ, care a îmbrăcatŭ simptóme deja atâtŭ de îngrijitóre.

Nu e îndoiosŭ, că o causă a rĕuluĭ este a se căutá în nutrirea sărăcăciósă şi necorespunḑĕtóre a maioritățiĭ cetăţenilorŭ. Dară la mărirea rĕuluĭ concurge în mĕsură fórte mare demoralisarea şi viţiulŭ alcoholuluĭ. Causele aceste trebue să le delăture aceĭa, cărora le este concrĕḑută conducerea destinelorŭ ţĕriĭ nóstre, dacă voescŭ să feréscă patria de o catastrófă.

Rĕspunsŭ la discursulŭ de tronŭ.

Acum se desbate în parlamentulŭ din Budapesta textulŭ rĕspunsuluĭ, ce este a se da la discursulŭ de tronŭ, prin care s'a fostŭ deschisŭ ciclulŭ celŭ noŭ de cinciĭ aniĭ alŭ corpurilorŭ legiuitóre ungare. Proĭectulŭ oficiosŭ este celŭ stilisatŭ de Alexiŭ Bokross în numele şi din încredinţarea maĭorităţiĭ guvernamentale, şi acestŭ textŭ va fi primitŭ de sigurŭ şi în desbaterea plenară. Presentat'aŭ şi cele treĭ partide opositionale câte unŭ proĭectŭ de rĕspunsŭ, dară acele vorŭ fi puse de o parte şi nu vorŭ ajunge înaintea regeluĭ. A ne ocupá deci cu aceste din urmă proĭecte ar fi cu totulŭ de prisosŭ.

În tóte ţĕrile, în carĭ sistemulŭ representativŭ nu este scosŭ din firea şi menirea sa, desbaterea adreseĭ cătră tronŭ şi rĕspunsulŭ la discursulŭ de tronŭ, aŭ o importanţă deosĕbită. Adresa cătră tronŭ este ocasiunea cea maĭ binevenită pentru corpurile representative, ca să manifesteze Domnitoruluĭ dorinţele ce le aŭ ele, respective naţiunea pre carea o representă, cu privire la guvernarea ţĕriĭ. Aşa se întîmplă apoĭ că uneorĭ desbaterea adreseĭ decide sórtea guvernelorŭ.

La noĭ nu e aşa. La noĭ parlamentulŭ nu este repesentanţa adevĕrată a locuitorilorŭ ţĕriĭ, pentru-că sistemulŭ nostrŭ parlamentară, pre lângă scăderile de carĭ suferŭ celealalte parlamente, maĭ e plinŭ încă de o sumă întrégă de defecte, carĭ suntŭ prea bine cunoscute tuturorŭ. Defectulŭ principalŭ este, că parlamentulŭ ungarŭ e numaĭ representanţa naţionalităţiĭ magiare şi niciŭ decum a tuturorŭ naţionalităţilorŭ, din carĭ e compusŭ statulŭ nostru. Din acestŭ defectŭ fundamentalŭ isvoresce şi scăderea aceea esenţială, ce o observămŭ în tóte proĭectele de adrese şi în specialŭ în proĭectulŭ de rĕspunsŭ alŭ partiduluĭ guvernamentalŭ. Acestŭ proĭectŭ nu face alta, decâtŭ parafrasézĕ, repeţesce cu alte cuvinte, discursulŭ de tronŭ. Dela sine nu adauge niciŭnŭ cuvinţelŭ. Despre lipse, despre dorinţe, despre aşteptărĭ ale ţĕriĭ, nu e niciŭ o vorbă. Despre naţionalităţi, despre dreptele saŭ nedreptele lorŭ plângerĭ şi aspiraţiunĭ nu se face niciŭ o amintire, par-că amŭ trăĭ în Francia orĭ Italia, unde numaĭ o singură naţiune şi naţionalitate esistă. Pre domniĭ deputaţĭ nu-ĭ jignesce de locŭ faptulŭ, că unŭ poporŭ de treĭ milióne rĕmâne pasivŭ faţă cu viéţa parlamentară; eĭ pentru acestŭ fenomenŭ atâtŭ de caracteristicŭ într'unŭ statŭ constituţionalŭ nu află unŭ singurŭ cuvinţelŭ de adausŭ în rĕspunsulŭ ce-lŭ daŭ Domnitoruluĭ. Eĭ pentru ast-felŭ de lucrurĭ n'aŭ sentimentŭ.

Să ne mirămŭ? N'avemŭ de ce. Fenomenulŭ acesta nu e decâtŭ o urmare nemijlocită şi necesară a adevĕruluĭ, că parlamentulŭ ungarŭ nu este representanţa naţiuniĭ politice ungare, ci abia a naţionalităţiĭ magiare.

Revistă bisericéscă.

Roma.

În 3 Martiŭ a fostŭ sĕrbătorită aniversarea a 14-a a încoronărĭ de Papă a Sânţieĭ Sale. Ceremonia a avutŭ locŭ în capela Sixtină. Papa a fostŭ condusŭ în capela numită de unŭ cortegiŭ formatŭ din toţĭ cardinaliĭ şi din tóte colegiile prelaturilorŭ din Roma. Liturgia de mulţămită a celebrat'o cardinalulŭ Zigliara. Cântările le-a esecutatŭ renumitulŭ corŭ alŭ capeleĭ Sixtine. La finea Liturgieĭ Sânţia Sa a intonatŭ în persónă Te Deum-ulŭ şi în sfârşitŭ a împărţitŭ tuturorŭ celorŭ presenţĭ binecuvîntarea apostolică. — Ceĭ ce aŭ fostŭ de faţă la sĕrbătórea acésta frumósă, s'aŭ convinsŭ că sĕnĕtatea Sânţieĭ Sale e pre deplinŭ mulţămitóre.

Austria.

Sloveniĭ catolicĭ din Carintia vorŭ ţiné în anulŭ acesta o adunare, la carevorŭ fi chemaţĭ catoliciĭ sloveniĭ şi din

---

fi şi juratŭ pre asta înaintea câtorva vecine. Pre noĭ nu ne impórtă vorbele lorŭ. Atâta putemŭ spune, că aşa, cum stá fără de somnŭ, fi plesnì prin minte o idee sublimă în sine, pre care însă nu cutezá, să o descopere soţuluĭ sĕŭ.

Ea îşĭ făcuse planulŭ aşa: Mâne am să mergŭ în oraşulŭ celŭ maĭ de aprópe, să consultezŭ pre nisce medicĭ cu privire la morbulŭ luĭ Friţ. Dar voiŭ merge maĭ departe până în X. (Ceremŭ scuse cetitorilorŭ nostri, că nu putemŭ numì cetatea. Avemŭ cuvinte de a-ĭ retăcé numele.) Acolo este unŭ museŭ renumitŭ, în care se află celŭ maĭ mare şi maĭ puternicŭ magnetŭ de pre lume, (cocóna nu erá próstă!) éră păzitoriŭ preste museulŭ acela e fostulŭ meŭ drăguţŭ Michel. Şĭ-apoĭ am totă auḑităŭ povestindu-se, că pétra aceea saŭ ce va fi, are putere să tragă la ea tóte lucrurile de ferŭ. Óre nu va puté trage ea şi aculŭ din stomaculŭ bărbatuluĭ meŭ? Şi óre Michel, care a fostŭ tot-deuna aşa de bunŭ cu mine, va fi aşa de rĕŭ, ca să nu mi-lŭ dea?

Cu capulŭ plinŭ de ast-felŭ de gândurĭ bătŭ în ḑiua următóre la uşa luĭ Michel. Acesta n'o vĕḑuse de multŭ timpŭ, şi niciŭ prin minte nu-ĭ treceá, că va revedé odată pre scumpa luĭ Sara, ce e dreptŭ, puţinŭ maĭ bĕtrână, şi cu faţa înourată de grijĭ.

„Tu eştĭ iubita mea Sara? Dar pentru Dumneḑeŭ! ce s'a întîmplatŭ? Tu parĭ atâtŭ de întristată.“

Şi fosta luĭ iubită îĭ povestì între suspine pacostea, ce căḑuse preste bărbatulŭ eĭ, şi scopulŭ veniriĭ sale aci.

„Câtŭ de inventióse potŭ fi femeile!“ cugetá întru sine Michel. „Mie, orĭ altuĭ bărbatŭ nu ne-ar fi trecutŭ aşa ceva prin minte. E dreptŭ, că iubirea e inventióşă, şi ea tóte le cércă. Dar ascultă, femee!“ începù elŭ cu vóce tare, „cererea ta nu se póte împlini; ea m'ar costá scóterea mea din oficiŭ.“

Cândŭ începù însă Sara a-lŭ ruga érăşĭ şi a-ĭ privì în faţă cu nisce ochĭ plinĭ de lacrimì, atunciĭ luĭ i-se părù, că vede pre acea Sara, carea înainte de asta numaĭ cu 20 de aniĭ îĭ scrise o epistolă — scósă din „Stilulŭ epistolarŭ“ —, în care-lŭ numiá „magnetulŭ inimeĭ mele,“ şi elŭ nu se maĭ putù împotrivì, ci-ĭ ḑise cu vóce dulcégă: „Dacă-mĭ promiţĭ, că pre mâne sară îmĭ veĭ readuce magnetulŭ, şi nu veĭ spune niměnuĭ, de unde l'aĭ căpĕtatŭ, atunciĭ ţi-lŭ daŭ.“

Şi după ce ea-ĭ promise, că va face întocmaĭ, elă îĭ pachetă cu multă grije magnetulŭ şi i-lŭ aşeḑă în corfa, ce Sara o aduse cu sine. Sĕrmana femee! Câtŭ ce se vĕḑù în proprietatea acesteĭ petri, dela care aşteptá mântuirea bărbatuluĭ sĕŭ, grăbì cu paşĭ repeḑĭ cătră casă.

Dar în depărtare numaĭ de o jumătate de óră de oraşelulŭ sĕŭ nu maĭ putù face niciŭnŭ paşŭ maĭ departe, şi fù nevoită a întrá într'o crişmă, ce căḑeá în drumŭ.

Nu se póte descrie spaïma, ce o cuprinse, cândŭ întrândŭ în culină, tóte lucrurile de bucătărie se puseră în mişcare: cuţite, furcuţe, lingurĭ, tóte-şĭ părăsiaŭ locurile lorŭ şi se grăbiaŭ, să se atingă de corfa Sareĭ.

Crişmarulŭ şi soţia acestuia credură, că-ĭ la mijlocŭ o vrăjitoríe, dar Sara le esplică causa acesteĭ turburărĭ.

După ce s'a recreatŭ puţinŭ, Sara porniì maĭ departe cu puterĭ înoite.

„Eşti mântuitŭ, iubitulŭ meŭ Friţ. Aciĭ în corfa acésta am adusŭ pre celŭ maĭ puternicŭ magnetŭ, ce esistă; elŭ te va scăpá de aculŭ ce te supĕră aşa de multă,“ şi la vorbele aceste ea aşeḑă pre masă magnetulŭ.

Scena din casa crişmaruluĭ se repetì şi aci. Chiar şi cuptorulŭ celŭ mare se smânciì din păretele, în care erá ziditŭ, şi se apropiă cu paşĭ marĭ de masă. Bietulŭ Friţ începù se rîḑă până aprópe de leşinŭ.

După ce se maĭ liniştì de rîsŭ, Sara îĭ aşeḑă magnetulŭ pre pântecele morbosŭ, şi într'o clipă aculŭ eşì prin piele şi se înfipse cu vîrfulŭ de magnetŭ. Friţ erá vindecatŭ.

Fericitulŭ croitorŭ păstrézĕ şi adì jumĕtatea de acŭ, şi încă cu multă grije, ţinêndu-o într'o scătulă mică de argintŭ. Spunŭ érăşĭ gurile rele, că stomaculŭ celŭ puternicŭ alŭ luĭ Friţ ar fi începutŭ să róḑă aculŭ de o parte. Niciŭ despre asta nu potŭ sta bunŭ, căcĭ aşa scurtŭ vĕḑĕtoriŭ, cum îsŭ, n'am pututŭ băgá de samă lucrulŭ acesta.

Ce sciŭ sigurŭ, e, că maistĕrulŭ Friţ nu-şĭ maĭ pune niciŭ odată aculŭ între dinţĭ, nu-şĭ maĭ uĭtă niciŭ odată a face nodŭ la firulŭ de aţă, şi nu se maĭ mânie niciŭ odată, ér cocóna Dsale află, că şi caféua, ce ocumpĕră dela prăvălie măcinată gata, e chiar aşa de gustósă, ca şi cea prăjită acasă.

A.

celealalte provinciĭ ale Austrieĭ. Scopulŭ congresuluĭ este, să lumineze pre inteligința slovenă despre desastrele liberalismuluĭ, care a începutŭ a se încuibá și printre Sloveni. Resultatele, ce se aștéptă dela acestŭ congresŭ, la tótă întîmplarea vorŭ fi din cele maĭ îmbucurătóre.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Activitatea parlamentuluĭ ungarŭ s'a începutŭ Marți. Lucrările de până aci aŭ fostŭ numaĭ de constituire. Marți s'a începutŭ desbaterea asupra rĕspunsuluĭ, ce este a se da la discursulŭ de tronŭ. Basa desbateriĭ o formézĕ proĭectulŭ de rĕspunsŭ stilisatŭ și presentatŭ de cătră partidulŭ guvernamentalŭ. Însă fiesce care dintre grupurile oposițională a maĭ presentatŭ câte unŭ proĭectŭ de rĕspunsŭ. Se înțelege, că numaĭ proĭectulŭ maiorității guvernamentale va ajunge înaintea Maiestății Sale. Desbaterea e fórte animată, voindŭ fiesce care partidŭ să dovedéscă maĭ multŭ îngrijirea sa pentru binele țĕreĭ (?). Rĕspunsulŭ partiduluĭ liberalŭ nu este altceva, decâtŭ o parafrasă a discursuluĭ de tronŭ, și nu cuprinde niciŭ unŭ cuvîntŭ afară de cele cuprinse în acelŭ discursŭ.

Austria.

Dietele provinciale din Austria aŭ fostŭ deschise în 3 Martiŭ, cu escepțiunea dieteĭ *bucovinene,* care a fostŭ disolvată prin patentă împĕrătéscă. Disolvarea este o urmare a afaceriĭ Pace-Mustatza, despre care amŭ informatŭ pre cetitoriĭ nostri în numĕrulŭ trecutŭ. Alegerile pentru nóua dietă suntŭ escrise pre începutulŭ luneĭ viitóre. Românii se pregătescŭ de acum la alegerile iminente, și sperămŭ, că de astădată vorŭ desvoltá o acțiune energică corĕspundĕtóre situațiunii grave, în care se află.

Dintre dietele Cislaĭtanieĭ atențiune deosĕbită merită dieta boemă, care așa se vede, că niciŭ de astădată nu va puté realisá împăcarea dintre Cehi și Germâni, orĭ câtŭ de multŭ ar dorí-o acésta împĕratulŭ și guvernulŭ din Viena.

Francia.

Ministerulŭ Loubet s'a presentatŭ înaintea cameriĭ cu o declarațiune cetită de cătră ministrulŭ-președinte. Declarațiunea spune, că guvernulŭ celŭ noŭ va câștigá respectŭ instituțiunilorŭ republicane, fără a provocá pre nimeni. În cestiunea bisericéscă-politică guvernulŭ va rĕmâné pre basa concordatuluĭ cu Roma și nu va pregăti separarea bisericeĭ de cătră statŭ.

Părerile cu privire la stabilitatea nouluĭ guvernŭ suntŭ fórte divergente. Este însă de prevĕdutŭ, că nu multŭ va puté să stea în fruntea afacerilorŭ niciŭ acestŭ cabinetŭ, pentru-că programulŭ luĭ nu-ĭ îndestulesce niciŭ pre conservatoriĭ, niciŭ pre radicalĭ. Dacă se va amână crisa pre câtva timpŭ, va fi numaĭ pentru-că radicalii se bucură de depărtarea luĭ *Constans* din cabinetŭ. E sciutŭ anume, că Constans prin energia sa și-a câștigatŭ ura neîmpăcată a radicalilorŭ, și așa e posibilŭ, ca radicalii pentru satisfacțiunea, ce li-s'a datŭ prin depărtarea luĭ Constans, să se ferésca pentru momîntŭ dela provocarea altorŭ crise.

România.

Corpurile legiuitóre române aŭ fostŭ deschise cu ceremonialulŭ îndatinatŭ Luni în 7 Martiŭ. Discursulŭ de tronŭ dă espresiune sperăriĭ, că maĭoritatea dobîndită de guvernŭ va asigurá stabilitatea acestuia, pentru deslegarea numĕrósĕlorŭ probleme, ce le vorŭ avé de resolvitŭ corpurile legiuitóre. Urmézĕ apoĭ înșirarea deosĕbitelorŭ proiecte, dintre carĭ relevămŭ cele referitóre la reorganisarea ministeruluĭ de interne, la revisuirea legilorŭ județene și comunale, la înființarea unuĭ corpŭ de gendarmerie rurală, la modificarea legiĭ sanitare, la ridicarea uneĭ nóuĕ gare centrale în Bucurescĭ și la întroducerea armelorŭ de repetiție pentru infanterie. Vorŭ fi presentate și unele proĭecte referitóre la reforma justițieĭ și a învĕțămîntuluĭ primarŭ. În sfârșitŭ discursulŭ constată, că relațiunea Românieĭ cătră tóte statele europene este din cele maĭ amicabile.

Grecia.

Grecia a trecutŭ prin o crisă ministerială caracteristică. Regele a relevatŭ ministerulŭ Delyannis, cu tóte că acesta avea maioritate în parlamentŭ. Situațiunea erá să se încurce rĕŭ, deórece Delyannis în locŭ să asculte de rege, a mersŭ în parlamentŭ și a provocatŭ dela partisanii sĕĭ unŭ votŭ de de încredere. Regele însă a rĕmasŭ firmŭ; a dispusŭ publicarea decretuluĭ de dimisionare, a denumitŭ unŭ ministerŭ noŭ și a prorogatŭ ședințele parlamentuluĭ până în 6 Aprilie. Noulŭ ministerŭ e compusŭ ast-felŭ: Constantinopulos ministru-președinte, Philaretos de justiție și interne, Suchtori de marină, Mastragas de răsboiŭ, Pampamihalopulos de instrucțiune publică, Deimezis de finanțe și Meletopulos de esterne. Causele dimisionăriĭ suntŭ a se căutá maĭ vîrtosŭ în starea desolată a finanțelorŭ și încâtva și în situațiunea politică esternă, care fórte adese-orĭ erá amenințată prin ținuta provocătóre a luĭ Delyannis. Acum tótă cestiunea e, óre puté-va noulŭ cabinetŭ să-și asigure maioritatea în parlamentŭ; căci dacă nu va puté, va trebuí să se disólve parlamentulŭ.

Corespondințe.

Chiorŭ (Diec. Gherleĭ), în Febr. 1892.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

De câte orĭ voimŭ a schițá ceva din bucuriile nóstre, ce suntŭ maĭ rare, ne simțimŭ în posiția creștinuluĭ, care întră în biserică. Internulŭ nostru tot-deuna se pĕtrunde de unŭ simțĕmîntŭ, care ne înalță spiritulŭ în sferele sublime. Părăsimŭ lumea reală, uĭtămŭ intrigele eĭ de tóte dilele și ne înălțămŭ în o lume nóuă, frumósă și încurăjătóre.

Sub impresiunea acestorŭ simțĕminte vĕ rogŭ, să dațĭ locŭ în colónele prețuiteĭ nóstre „Unirea“ uneĭ scurte relațiunĭ despre sĕrbătórea ținutuluĭ Chioruluĭ, ce amŭ avut'o în 21 Feburariŭ st. n., cândŭ din înțelépta și cea maĭ binemerită denumire din partea Ilustruluĭ Capŭ alŭ dieceseĭ Gherlane s'a întrodusŭ de protopopŭ tractualŭ și parochŭ actualŭ în Șomcuta-mare M. O. D. Ioanŭ Sĕrbŭ, fostŭ administratorŭ alŭ oficiuluĭ protopopescŭ în tractulŭ Periceiuluĭ, vice-protopopŭ onorarŭ, asesorŭ consistorialŭ și preotŭ în Siciulŭ Silvanieĭ.

În prediua introduceriĭ, la gara din Rĕstolciŭ O. D. Simeonŭ Meciŭ, adm. inter. alŭ Șomcuteĭ, însoțitŭ de câțiva inteligenți români din jurŭ, salută cu câteva cuvinte alese pre noŭ-denumitulŭ parochŭ și protopopŭ, care după unŭ scurtŭ rĕspunsŭ a plecatŭ cătră locŭlŭ destinațiuniĭ.

În marginea tractuluĭ la *Valea-móreĭ* conformŭ programeĭ deja statorite, fiŭ așteptaŭ inteligința română Șomcutană aprópe în numĕrŭ completŭ, clerulŭ tractualŭ și poporeni atâtŭ Șomcuteni câtŭ și tractuali.

Sosirea doritului mire a fostŭ anunțată prin maĭ multe salve, ér sĕrbătoritulŭ bineventatŭ din partea Spect. Dnŭ Nicolaŭ Nilvanŭ, advocatŭ în Șomcuta, prin o vorbire, în care a accentuatŭ îndestulirea inteligințeĭ, a poporuluĭ românŭ Șomcutanŭ și a cleruluĭ tractualŭ pentru înțelépta și nimerita denumire a Ilustrității Sale. La aceste M. O. D. Ioanŭ Sĕrbŭ a rĕspunsŭ cam următórele: Simpatia și iubirea cuĭva față de cineva póte fi ascunsă, dar de regulă aceea se înfățișézĕ în semne esterne. Primirea solemnă a Dvóstre din acestŭ incidentŭ m'a pĕtrunsŭ. Dvóstre aț intenționatŭ prin acésta a-mĭ causá bucurie și plăcere, dar sincerŭ precum sum, spunŭ, că maĭ multă grije îmĭ faceț decâtŭ bucurie, pentru-că mĭ-aț anticipatŭ multŭ din iubirea Dvóstre, și prin asta multŭ m'aț deoblegatŭ. Anticipațiunea pretinde restituire. Eŭ promitŭ a satisface după putință înaltelorŭ așteptărĭ ale Ilustrității Sale și justelorŭ dorințe a poporuluĭ românŭ Șomcutanŭ și Chioranŭ.

Unŭ învĕțătorŭ veteranŭ în o vorbire cam esagerată a spusŭ apoĭ starea învĕțămîntuluĭ din acestŭ tractŭ, la ce sĕrbătoritulŭ încurăjându-lŭ a rĕspunsŭ, că nu-l de desperatŭ, ci se recerŭ puteri unite și împlinirea esactă a detorințelorŭ din partea fiesce căruĭ factorŭ, și atunci lacunele pre terenulŭ învĕțămîntuluĭ de sigurŭ se vorŭ umplé prin desvoltarea și progresarea aceluia; căcĭ poporulŭ românŭ, precum în totŭ locŭlŭ, așa și aci a venitŭ la convingerea, că fără carte n'avemŭ parte. Apoĭ a pornitŭ conductulŭ de 22 căruțe, între urărĭ de „să trăéscă“, spre capitală. Noulŭ protopopŭ a fostŭ primitŭ cu multă plăcere la casa Magnificuluĭ Domnŭ consilierŭ regescŭ Iosifŭ Pap din Șomcuta, care e și curatorŭ primarŭ bisericescŭ, unde séra a fostŭ întrunită inteligința la o cină comună, sub decursulŭ căreia s'aŭ ținutŭ maĭ multe toaste, tóte inspirate de dorința progresăriĭ pre terenulŭ bisericescŭ, școlarŭ, culturalŭ și naționalŭ.

Duminecă în ḑiua următóre la 9 óre diminéța s'a începutŭ serviciulŭ divinŭ, la care aŭ asistatŭ maĭ mulțĭ preoți, pontificândŭ M. O. D. Teodorŭ Indre, protopopŭ, ca delegatŭ episcopescŭ, asistatŭ de M. O. Dnĭ Ioanŭ Sĕrbŭ protopopulŭ denumitŭ, Basiliŭ Carșai preotŭ în Varaiug, Simeonŭ Meciŭ fostulŭ administratorŭ în Șomcuta și Ștefanŭ Szabó preotŭ în Bădăcinulŭ Selagiuluĭ. La acestŭ actŭ solemnŭ a fostŭ de față întrégă

inteligința, poporulŭ românŭ din locŭ, precum mai mulți inteligenți români din jurŭ, între carî Spect. Dnŭ Georgiŭ Pop de Băsescî, mare propietarŭ, dniî Alesiŭ și Nicolaŭ Hossu din Rĕstolciŭ, apoi mai mulți notabilî de diferite confesiuni și naționalități.

Corulŭ vocalŭ condusŭ de meritatulŭ Ilie Popŭ, preacunoscutulŭ învĕțătorŭ de acolo, a ridicatŭ multŭ pietatea coadunaților prin cântările melodióse esecutate sub acelŭ servițiŭ.

După cetirea S. Evangelie noulŭ parochŭ — protopopŭ ține o cuvîntare, în care și inteligința și poporulŭ și-a pututŭ află îndreptarulŭ vieții sale.

Terminându-se cultulŭ divinŭ, după rugăciunea amvonuluî s'a îndeplinitŭ actulŭ introducerii. La predarea Evangelieî, cheiî și s. crucî însoțită de o vorbire acomodată din partea M. O. D. delegatŭ episcopescŭ, noulŭ introdusŭ a tâlcuitŭ pre largŭ însĕmnătatea acelorŭ insemne, precum și ținuta unuî preotŭ și protopopŭ tractualŭ într'unŭ centru cum e Șomcuta, unde suntŭ mai multe confesiuni și naționalități, accentuându, că iubirea adevĕratŭ creștinéscă e în stare a susține armonia și buna înțelegere între preotŭ și poporŭ, între înși-și poporenii și între diferitele confesiuni și naționalități, pentru-că acea iubire nu pismuesce, nu se înalță, nu defaimă, nu cugetă rĕulŭ, ci precum ține Apostolulŭ Paulŭ, se bucură de adevĕrŭ; apoi cându lumea va fi pĕtrunsă de spiritulŭ adevĕruluî, nu vorŭ mai fi certe și neînțelegerî între preoți și poporeni și între diferite confesiuni și naționalități.

La 12 óre în sala aranjată pentru primirea deosĕbitelorŭ corporațiuni s'a înfățișatŭ antistia comunală, corpulŭ didacticŭ, corulŭ plugarilorŭ români de acolo și senatulŭ bisericescŭ, la a cărorŭ felicitări sĕrbătoritulŭ intonéză, că înțelegerea, activitatea și împlinirea detorințelorŭ e basa la orî ce lucru bunŭ și salutarŭ pentru biserică, școlă și desvoltarea culturel nóstre naționale.

La 2 óre d. a. în onórea noului protopopŭ s'a datŭ banchetŭ în ospĕtăria opidană, la care aŭ luatŭ parte 27 dintre ceî mai notabilî inteligenți. Sub decursulŭ banchetuluî s'aŭ ridicatŭ multe și însuflețite toaste, ĕră séra totŭ în onórea nouluî protopopŭ s'a aranjatŭ și o petrecere românéscă.

St . . . n.

Mulțămită publică.

Ilustritatea Sa Domnulŭ *baronŭ Milos Baich* de Varadia s'a îndurată a doná înainte de acésta cu câțiva anî pre sama bisericeî gr. cat. din Varadia (comitatulŭ Timișuluî) o sumă de 1200 fl. v. a., ĕr acum a mai mărită fondulŭ bisericeî susnumite cu o sumă de 500 fl. v. a. Decî voindŭ a persolví tributulŭ recunoscinței și mulțămiteî nóstre față cu Ilustritatea Sa pentru atarî fapte nobile îndeplinite chiar cându biserica e mai necesitată, nu putemŭ întrelăsá, ca marinimositatea acésta să nu o facemŭ cunoscută și multŭ onoratuluî publicŭ, — rugându pre atotbunulŭ Dumnedeŭ, ca aceste fapte nobile să le recompenseze cu prisosință.

Varadia, 7 Martiŭ 1892.

Vincențiu Popoviciŭ, parochŭ primarŭ gr.-cat. — **Ioanŭ Stoia**, curatorŭ primarŭ.
Paulŭ Iorgoviciŭ, preotŭ gr.-cat. — **Vasiliŭ Crășanŭ**, curatorŭ secundarŭ.

Noutăți.

La numĕrulŭ de față *alŭ foiî nóstre este alăturatŭ unŭ suplementŭ de o jumĕtate côlă, în care comunicămŭ cetitorilorŭ nostri traducerea românéscă a articululuî de lege XLIII din 1891 despre pensionarea învĕțătorilorŭ poporali, împreună cu o esplicare a legiî numite.* — Avêndŭ în vedere importanța cea mare a acesteî legî pentru fiesce care învĕțătorŭ poporalŭ, ne-amŭ decisŭ, să punemŭ la dispositiunea docenților nostri și suplementulŭ singurŭ alŭ acestuî numĕrŭ. Ceî ce dorescŭ să aibă acestŭ suplementŭ, suntŭ rugațî a se adresá la „Administrația „Unirîî" în Blașiŭ (Balázsfalva)" trimițêndŭ dóuĕ marce postale de câte 5 crucerî. Prețulŭ alorŭ 10 esemplare comândate de odată îlŭ statorimŭ numaî în 60 cr.

Din Archidiecesă. *Numire.* O. D. *Aureliŭ Dumbrava,* cooperatorŭ parochialŭ în Habicŭ este numitŭ administratorŭ parochialŭ în aceea-și comună. — *Ioanŭ Popa,* coadjutorŭ parochialŭ în Cergăulŭ-mare, este numitŭ parochŭ totŭ acolo.

Preoții deficienți din Archidiecesă suntŭ următoriî: *Ioanŭ Romanŭ* din Cernucŭ, *Simeonŭ Mărincașŭ* din Bogdana, *Niculae Fărcașŭ* din Birghișŭ, *Dănilă Mateiŭ* din Habicŭ, *Demetriŭ Zdróbă* din Panticeŭ, *Ioanŭ Todea* din Tătârlaua, *Vasiliŭ Mărculețiŭ* din Cergăulŭ-mare, *Vasiliŭ Aronŭ* din Velțŭ, *Atanasiŭ Măcelarŭ* din Noulŭ-românŭ, *Mihailŭ Simonetti* din Hususĕŭ.

Mulțămită publică. Magn. D. baronŭ Bela Vay a donatŭ unŭ rîndŭ frumosŭ de vesminte liturgice din mĕtasă pre sama bisericeî gr. cat. din Turdașulŭ-românŭ. Ĕră arendatorele sĕŭ Dlŭ Demetriŭ N. Dosios a donatŭ unŭ sticharŭ din materie fină totŭ pre sama acesteî biserice. Pentru aceste donurî generóse li-se aduce mulțămită publică. Turdașulŭ-românŭ 1 Marțiŭ 1892.

Curatoratulŭ bisericescŭ gr. căt. din Turdașulŭ-românŭ.

Anchetă finațiară. Anchetele convocate pentru a studiá cestiunea valuteî s'aŭ întrunitŭ în Budapesta și Viena în 8 Martiŭ și aŭ începutŭ consultările sale. Întrebările, la carî vorŭ avé să-și dea anchetele aceste părerea, îsŭ aceste: 1. Ce valută să luămŭ de basă? 2. Dacă de basă s'ar luá valuta de aurŭ, nu ar fi consultŭ, ca pre lângă baniî de aurŭ să se mai foloséscă și o anumită sumă de banî de argintŭ (ca banî curenți saŭ banî adevĕrați și nu banî de schimbŭ). 3. Câtŭ de mare ar puté să fie partea cassel statuluî, să se pună în cursŭ o anumită sumă de *note* (banî de hârție) cu îndetorirea de a-le schimbá în banî curenți în orî ce momîntŭ? 4. Ce principiî arŭ trebuí să se aibă în vedere la socotirea florenuluî nostru în banî de aurŭ? 5. Ce unități ar fi bine să statorimŭ pentru socotirea banilorŭ (cu alte cuvinte să rĕmânemŭ pre lângă sistemulŭ de florenî saŭ să trecemŭ la altŭ sistemŭ)?

Calea ferată Alba-Iulie—Zlatna. Ministrulŭ r. u. de comerciŭ a primitŭ ajutorulŭ, ce-lŭ oferesce comitatulŭ Albeî-inferióre pentru construirea linieî Alba-Iulie—Zlatna. Acum s'a cerutŭ dela ministeriŭ și aprobarea planuluî de construire. Se speréză, că în mănia tuturorŭ greutățilorŭ din acelea locurî muntóse cu timpulŭ se va construí cale ferată și între Zlatna și Abrudŭ.

Fómetea în Ungaria de susŭ. Între poporațiunea slovacă din comitatele Árva și Turócz domnesce o fómete înfricosată. Decî de miî de ómenî nu aŭ nicî o bucată de pâne, cu ce să-și aline fómea torturătóre. În comitatele acestea și în anii, când fî recóltă bună, duce poporulŭ lipsă și e silitŭ a se nutrí cu făină de ovĕsŭ și chiar și cu scórță de arborî măcinată și mestecată cu făină. În anulŭ trecutŭ bucatele le-a stricatŭ grindina, cartofiî aŭ fostŭ de totŭ puțini, și așa poporulŭ încă din tómnă duce lipsă. Ceî mai cu stare și-aŭ vîndutŭ vitele și puțina moșióră, ca să scape de fóme, ĕră alțiî aŭ emigratŭ în America. Venindŭ ĭérna și ne mai putêndŭ poporulŭ câștigá nimicŭ prin lucru, miî de persóne suntŭ espuse la pericululŭ de a murí de fóme. Pre lângă aceea mai grasézá în părțile acelea tifoida și alte bóle epidemice. Pentru ajutorarea celorŭ lipsiți s'aŭ constituitŭ comitete și s'aŭ începutŭ colecte mai în totă țéra.

Propunerea economieî în institutele preparandiale. Pentru ca propunerii pomărituluî, grădinărituluî și a economieî preste totŭ să i-se dea o desvoltare mai sistematică, și alumniî să primescă o cualificațiune mai fundată, și prin urmare să pótă lucrá mai cu succesŭ în direcțiunea acésta și în școla poporală, ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică a aflatŭ de lipsă a supune instruirea în economie uneî inspecțiunî și controle speciale. De comisarŭ ministerialŭ pentru visitarea tuturorŭ institutelorŭ preparandiale și a altorŭ școle economice s'a numitŭ *Molnár István,* directorŭ la școla de vieritŭ din Budapesta. Cu ocasiunea visităriî va esaminá comisarulŭ ministerialŭ grădinele și terenele economice ale institutelorŭ și va urmări cu atențiune activitatea profesoruluî de economie și a grădinaruluî, și acestora le va și dá îndrumările de lipsă.

O a treia Universitate. În Pojonŭ s'aŭ începutŭ mișcările, ca nóua universitate, ce se va ridicá cu ocasiunea serbăriî mileniuluî, să se ridice în Pojonŭ.

Academia română își va deschide ședințele din anulŭ acesta la 16 Martiŭ. La deschidere va asistá și regele Carolŭ. În ordinea ĝileî se cuprinde și alegerea presedinteluî și a mai multorŭ membri.

Pentru codificarea dreptuluî matrimonialŭ a instituitŭ ministrulŭ r. u. de justiție o comisiune, compusă din bărbați de specialitate. Acéstă comisiune a și ținutŭ o consultare sub presidiulŭ ministruluî de justiție.

Gáspár János, fostŭ inspectorŭ scolasticŭ r. u. în comitatulŭ Albeî-inferióre, a reposatŭ în Aiudŭ Duminecă la 6 a l. c. în etate de 76 anî. Defunctulŭ numaî în anulŭ trecutŭ s'a retrasŭ în pensiune, după unŭ servițiŭ publicŭ de 50 de anî.

Balŭ. Israeliții din Blașiŭ vorŭ aranjá Luni în 14 a l. c. unŭ balŭ, a cărui venitŭ va avea să se adaugă la fondulŭ destinatŭ pentru edificarea uneî sinagoge în Blașiŭ. — Noî nu putemŭ să avemŭ absolutŭ nimicŭ în contra edificăriî uneî sinagoge, nicî de aceea nu ne dóre capulŭ, că pre ce căî se vorŭ aduná mijlócele de lipsă la ridicarea sinagogeî. Asta este trĕba israeliților. Dară ca israeliții să aranjeze baluri într'unŭ timpŭ, în care maioritatea covêrșitóre a locuitorilorŭ din Blașiŭ, români și magiarî, se află în sântele Paresemî, pregătindu-se la mărețele sĕrbătorî ale Patimilorŭ și Învierii, asta este o afacere, care ne atinge și pre noî: asta este și trĕba nóstră. Noî nu le vomŭ face nicî odată israeliților vre-o imputare pentru religiunea lorŭ, nicî nu-î vomŭ urgisí pentru credințele lorŭ și nu-î vomŭ conturbá în eserciarea cultuluî lorŭ. Pretindemŭ însă și noî, și credemŭ că și avemŭ dreptulŭ de a o face, ca nicî noî să nu fimŭ jigniți în sentimentele nóstre religióse. Acum unŭ balŭ aranjatŭ în postulŭ mare în Blașiŭ, în centrulŭ uneî metropolii greco-catolice, este fără îndoiélă o jignire a sentimentuluî nostru religiosŭ.

Guvernorŭ în Fiume. În locŭlŭ conteluî Zichy este numitŭ guvernorŭ alŭ orașuluî Fiume contele *Batthyáni.*

Marele duce Ludoviciŭ de Hessen, precum se anunță din Darmstadt, în 4 a l. c. a fostŭ lovitŭ de apoplecsie. În urma acesteia î-a statŭ graiulŭ, și conșciința de sine și-o perde desŭ. Starea luî inspiră serióse îngrijirî.

Agrațiare. Dr. Pásztély Jenő, care a ucisŭ în duelŭ pre cumnatulŭ sĕŭ Literáty Ödön, a fostŭ condamnatŭ pre doî anî la închisóre de statŭ. Unulŭ l'a împlinitŭ în închisórea din Segedin, ĕră dela unulŭ a fostŭ agrațiatŭ din partea Maiestăți Sale Monarchulŭ.

Iluminarea Sibiuluî cu electricitate. Frații Borger aŭ făcutŭ magistratuluî din Sibiŭ ofertulŭ de a luminá cu electricitate edificiele publice și locuințele private, de cumva se vorŭ însinuá atâta pentru luminarea electrică, câtŭ să se renteze.

Vĕrsatulŭ graséza în mai multe părți ale țĕreî.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ḑilele „critice“ ale „profetului“ Falb.

Arare-orĭ s'a întîmplatŭ, ca unŭ bărbatŭ, carele pre terenulŭ sciinţeĭ positive n'a prestatŭ maĭ multŭ decâtŭ *Rudolf Falb,* să devină aşa de cunoscutŭ şi numitŭ ca acesta. Până în ţĕrile celea maĭ depărtate, unde locuescŭ ómenĭ, carĭ cetescŭ câte unŭ ḑiarŭ saŭ călindarŭ, toţĭ vorbescŭ despre Falb şi despre „ḑilele luĭ critice“ şi între împrejurărĭ se ţinŭ de ele. Maĭ alesŭ în lunile maĭ din urmă numitulŭ profetŭ de cutrĕmurŭ de pământŭ a făcutŭ, ca lumea să vorbéscă atâta despre elŭ, câtŭ chiar pentru ḑilele maĭ apropiate a prorocitŭ numeróse cutrĕmure, între carĭ şi „o ḑi supracritică“, în care tóte după a lorŭ rînduélă se vorŭ preface în pulvere. Ce e maĭ multŭ, memorabilulŭ bărbatŭ a prorocitŭ înainte cu acurateţă chiar şi unŭ noŭ potopŭ. Nu va fi aşa dară de prisosŭ, ca şi noĭ să-ĭ dedicămŭ vre-o câteva rînduriĭ.

Falb, născutŭ în 13 Aprilŭ 1838, a studiatŭ teologia în Graz, şi a fostŭ ordinatŭ şi de preotŭ, maĭ târḑiŭ însă a trecutŭ la protestantismŭ, şi aḑĭ trăesce ca tată de familie şi ca literatŭ în Lipsca. Noĭ amintimŭ împrejurarea acésta numaĭ pentru că rădăcinile scrutărilorŭ luĭ despre cutrĕmurile de pământŭ suntŭ a se cercá în trecutulŭ luĭ teologicŭ. E lucru cunoscutŭ, cumcă esistă o controversă referitóre la acurateţa cronologieĭ nóstre creştinescĭ şi asta constă în aceea, că óre Mântuitoriulŭ nostru nu se va fi născutŭ cu vre-o câţĭ-va anĭ maĭ curêndŭ, decum e calcululŭ nostru de aḑĭ? Deşi acéstă controversă n'are de a face nimica cu dumneḑeesculŭ opŭ alŭ rescumpĕrărieĭ, noĭ totuşĭ nu vomŭ disputá niminuĭ interesulŭ, ce póte să-lu oferéscă acéstă întrebare unorŭ anumiţĭ scrutătorĭ. Rudolf Falb încă s'a ocupatŭ cu întrebarea acésta şi anume aşa, că elŭ a cercatŭ să stătoréscă timpulŭ, cândŭ s'a întîmplatŭ cutrĕmurulŭ de pământŭ, care s'a întîmplatŭ după restignirea Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ. Cu tótă energia s'a pusŭ deci pre studiile cutrĕmurelorŭ de pământŭ, carĭ însă în curêndŭ l'aŭ adusŭ într'o grozavă antitesă cu scrutătoriĭ ceĭ maĭ competenţĭ de pre terenulŭ acesta.

Şi maĭ întâiŭ Falb deviézĕ dela ipotesele sciinţifice de astăḑĭ prin statorirea *causeĭ cutrĕmuruluĭ.*

Aměsuratŭ ipoteselorŭ sciinţifice aḑĭ comune suntŭ a se deosĕbí treĭ felurĭ de cutrĕmure de pământŭ. Aceste suntŭ:

1. *Cutrĕmurele dĕrîmătóre,* produse prin dĕrîmarea peşterilorŭ subpământene. Peşterile subpământene se formézĕ însă maĭ alesŭ în regiunile, a cărorŭ solŭ conţine multŭ gipsŭ şi sare. Aci poţĭ observá maĭ desŭ cutrĕmurele dĕrîmătóre. Aceste cutrĕmure însă suntŭ cele maĭ rarĭ, maĭ slabe şi maĭ neînsĕmnate dintre tóte cutrĕmurele şi constaŭ maĭ alesŭ numaĭ în fenomene acustice, însoţite de o neînsĕmnată sguduire a pământuluĭ.

2. *Cutrĕmurele vulcanice.* Acestea de comunŭ premergŭ erupţiunilorŭ vulcanice şi se producŭ prin silinţele treptate ale masselorŭ vulcanice, maĭ alesŭ ale aburilorŭ, carĭ se nisuescŭ a isbutí până la suprafaţa pământuluĭ. Centrulŭ lorŭ este urloiulŭ munteluĭ vulcanicŭ, prin care se străduesce lava cea spumegătóre a eşĭ la suprafaţa pământuluĭ. Sguduirile regiunilorŭ vecinaşe se sfârşescŭ cu prilejulŭ, cândŭ se întîmplă adevĕrata erupţiune; şi numaĭ atunci se întîmplă în împrejurime cutrĕmure nóuĕ, cândŭ se va iví o astupare momentană a urloiuluĭ şi prin acésta o întrerupere a activităţiĭ vulcanuluĭ. Cutrĕmurele acestea se liniştescŭ, îndată ce prin ĭuţéla şi încordarea cea mare „astupuşuluĭ“ se svîrle quasi afară şi erupţiunea póte să se întîmple din noŭ. Atarĭ cutrĕmure vulcanice de pământŭ aŭ fostŭ de es. acelea, carĭ aŭ nimicitŭ la an. 79 d. Chr. oraşuluĭ Pompei, precum şi cutrĕmurele din Ischia (1883 şi 1889) şi multe altele. Cutrĕmurele acestea, lucru naturalŭ, că suntŭ legate în tot-deuna de regiunile vulcanice, şi nu se prea lăţescŭ aşa tare, deşi numĕrulŭ sguduirilorŭ adese-orĭ e fórte mare. Dar avemŭ să scimŭ şi să ţinemŭ firmŭ, cumcă sguduirile maĭ tarĭ ale pământuluĭ îşĭ ajungŭ de regulă sfârşitulŭ cu începerea adevĕrateĭ erupţiunĭ, adecă cu deschiderea „ventiluluĭ“.

3. *Cutrĕmurele dislocaţionale.* De felulŭ acesta de cutrĕmure se ţine partea cea maĭ mare de cutrĕmure. Ele n'aŭ legătură directă cu aparinţele vulcanice, ci pre scurtŭ disŭ ele suntŭ *urmărĭ şi aḑĭ esistente de ale formaţiunilorŭ de munţĭ* împreunate cu perturbaţiunĭ positionale (dislocaţiunĭ) în cója pământuluĭ, carĭ se îndeplinescŭ în continuŭ în modŭ progresivŭ lunecătorŭ.

Cătră primăvară merele se sbârcescŭ. Şi óre pentru ce? Pentru-că o mare parte de apă din adevĕrata carne a mĕruluĭ evaporézĕ, şi prin acésta carnea mĕruluĭ îşĭ împuţinézĕ volumulŭ, pelea (cója mĕruluĭ) acum îĭ devine cărniĭ prea mare şi se sbârcesce. Totŭ astfelŭ se întîmplă şi cu pământulŭ nostru! Sîmburele celŭ caldŭ alŭ pământuluĭ se află într'o rĕcire constantă, deşi cam încetişóră. Prin acésta sîmburile pământuluĭ se contrage, îşĭ împuţinézĕ volumulŭ, cója cea tare a pământuluĭ însă prin lunecărĭ, încreţiturĭ, în generalŭ prin dislocaţiunĭ, formézĕ acele creţe şi sbârciturĭ, pre carĭ noĭ după ce ajungŭ înălţimea corĕspunḑĕtóre, le numimŭ munţĭ. Dacă cója pământuluĭ nostru ar constá din massă maĭ móle, atunci acelea încreţiturĭ, lunecărĭ saŭ împinsăturĭ s'ar' îndeplinĭ în tot-deuna în modŭ blândŭ, linŭ şi nesimţitŭ. Fiindŭ-că însă cója pământuluĭ este compusă maĭ alesŭ din masse tarĭ stâncóse, de aceea încreţiturile, după ce trecŭ preste graniţa elasticităţiĭ, producŭ o năprasnică mişcare, pre care noĭ o numimŭ cutrĕmurŭ de pământŭ! — Deşi acestea cutrĕmure suntŭ împreunate adese-orĭ la suprafaţa pământuluĭ cu pustiirĭ, totuşĭ tăria lorŭ în spre interiorulŭ pământuluĭ scade aşa de multŭ, câtŭ sguduirea, ce póte că la suprafaţa pământuluĭ a dĕrîmatŭ căsĭ, în ocnele din internulŭ pământuluĭ, ce suntŭ numaĭ de vre-o câteva sute de metri afunde, nu s'aŭ simţitŭ aprópe de locŭ.

Felulŭ acesta alŭ treilea de cutrĕmure este celŭ maĭ generalŭ şi maĭ pustiitorŭ şi se întîmplă maĭ alesŭ în lanţurile de munţĭ, unde cója pământuluĭ apare împăturată prin o îngrămădire orisontală. Atarĭ regiunĭ suntŭ maĭ alesŭ Alpiĭ, Apeniniĭ, Andiĭ Americeĭ sudice ş. a. — Cutrĕmurele de pământŭ se întîmplă deseŭ şi în regiunile mărginaşe a unorŭ mărĭ, aşa de es. a Mărieĭ mediterane, unde bucăţĭ cufundate din cója pământuluĭ se mărginescŭ de massele de pământŭ oprite în locŭ saŭ grămădite (munţĭ ţĕrmureni). — Din contră însă unde formaţiunea păturelorŭ cójeĭ pământuluĭ este maĭ puţinŭ saŭ de locŭ conturbată, ca de es. în Rusia cea plană, în Siberia nordică şi în unele părţĭ ale Germânieĭ, cutrĕmurele de pământŭ suntŭ celea maĭ marĭ raritătĭ.

Încreţiturele cójeĭ de pământŭ, ce suntŭ împreunate cu împuţinarea volumuluĭ, şi carĭ se sĕrvârşescŭ în urma rĕcirieĭ interioruluĭ pământuluĭ, durézĕ şi aḑĭ şi încă în aşa mĕsură, încâtŭ neîntreruptŭ se întîmplă câte o rupere, lunecare, trĕsărire şi împingere în cója pământuluĭ, carĭ apoĭ se simţescŭ la suprafaţa pământuluĭ ca nisce cutrĕmure. — Acéstă aparinţă este aşa de désă şi generală, încâtŭ Alexandru de Humboldt pre dreptulŭ a pututŭ ḑice: „Că dacă în tótă ḑiua amŭ puté avé scire despre starea întregeĭ suprafeţe a pământuluĭ, atunci cu verosimilitate ne-amŭ puté convinge, că suprafaţa pamêntuluĭ este fără întrerupere supusă atarorŭ reacţiunĭ din interiorulŭ pământuluĭ.“ — Aievea că ne şi învéţă statistica cutrĕmurelorŭ de pământŭ, — deşi este fórte imperfectă, — cumcă *pre pământŭ în tótă ḑiua se întîmplă câte dóuĕ cutrĕmure.*

Lunecările esistente, carĭ s'aŭ produsŭ în cója pământuluĭ prin numeróse sguduirĭ cutrĕmurătóre, se potŭ şi aḑĭ dovedí prin mĕsurărĭ topografice, deşi numaĭ de puţină vreme încóce se ocupă ómenĭ cu acurate observaţiunĭ referitóre la acestea. — Aşa de es. raportézĕ cunoscutulŭ profesorŭ Heim din Zürich, carele este o autoritate pre terenulŭ acesta, cumcă aşeḑăturele de pământŭ de lângă Rigi şi Napĭ s'aŭ apropiatŭ în restimpŭ de 30 de anĭ cam cu unŭ metru, — după cum dovedescŭ acuratele mĕsurărĭ de odinióră ale acestuĭ triunghiŭ, precum şi ulteriórele revisiunĭ. Heim ḑice maĭ departe: „Dacă ne cugetămŭ puternicululŭ sistemŭ de încreţiturĭ saŭ trepte ale Alpilorŭ érăşĭ planificatŭ, atunci primimŭ o circumferinţă de pământŭ maĭ mare cu 120,000 metri, adecă: înainte de lunecarea Alpilorŭ circumferinţa pământuluĭ a trebuitŭ să fie cu $^1/_8$ % maĭ mare de cum este astăḑĭ.“

Ce ḑice acum dlŭ Rudolf Falb despre causa cutrĕmurelorŭ de pământŭ? Elŭ le aruncă pre tóte într'o singură ólă, în aşa numita ólă vulcanică; adecă elŭ contestă energicŭ, cumcă cutrĕmurele de pământŭ ar' puté avé diferite cause, şi din contră susţine, cumcă *ele tóte suntŭ nisce erupţiunĭ vulcanice subpământene* (carĭ nu pĕtrundŭ până la suprafaţa pământuluĭ) *promovate prin atracţiunea sóreluĭ şi a luneĭ.* — Cu unŭ cuvîntŭ disŭ Falb consideră cutrĕmurele de pământŭ de nisce valurĭ săritóre a interioruluĭ socotitŭ curgĕtorŭ alŭ pământuluĭ.

Spre a avé o icónă clară despre teoria acésta, în puţine cuvinte ne vomŭ aduce aminte de acelea regulate mişcărĭ ale mărieĭ, carĭ în generalŭ suntŭ numite *fluxŭ şi refluxŭ.* Sub acestea înţelegemŭ mişcarea crescentă şi decrescentă a mărieĭ, — cum ea maĭ alesŭ se produce prin atracţiunea luneĭ, şi în parte prin influinţa multŭ îndepărtatuluĭ sóre. — Fluxulŭ şi refluxulŭ se ivesce de dóuĕ orĭ în 25 de óre (adecă în timpulŭ de rĕsărire şi de apunere a luneĭ), aşa încâtŭ în decursulŭ alorŭ 25 de óre (saŭ maĭ acuratŭ alorŭ 24 de óre, 50 minute şi 28 secunde) se întîmplă de dóuĕ orĭ fluxŭ şi de dóuĕ orĭ refluxŭ. Pentru unŭ anumitŭ punctŭ ţĕrmurénŭ aşadară fluxulŭ în fiesce care ḑi se va iví cu 50 minute maĭ târḑiŭ. — Dacă acum sórele dimpreună cu pământulŭ şi cu luna se vorŭ aflá de-odată într'o linie — precum se întîmplă asta, cândŭ fi lună plină şi lună nóuă, — atunci fluxulŭ va fi maĭ mare ca orĭ şi cândŭ şi atunci se numesce revĕrsare de mare.

La acestea revĕrsărĭ de mare a cugetatŭ Falb, cândŭ a susţinutŭ, că: 1. Interiorulŭ pământuluĭ e fluidŭ, 2. că elŭ ar fi supusŭ mişcărilorŭ fluxualĭ şi refluxualĭ întocmaĭ ca şi marea, 3. că mişcarea undelorŭ revĕrsătóre ale interioruluĭ pământuluĭ ar influinţă aşa de împingĕtorŭ asupra cójeĭ celeĭ tarĭ a pământuluĭ, încâtŭ acelea la suprafaţa pământuluĭ le-amŭ simţĭ ca şi nisce cutrĕmure. — Acéstă teorie însă, pre care Falb şĭ-o atribue aḑĭ proprietăţiĭ sale spirituale, nicĭ nu se derivă dela elŭ, pentru-că deja maĭ înainte de elŭ a fostŭ publicat'o Alexis Perrey din Dijon, carele maĭ târḑiŭ nicĭ nu şĭ-a maĭ apĕrat'o!

(Va urmá).

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de Fernan Caballero.

(Continuare.)

Don Marcelino se simţiá fericitŭ, şi fericirea acésta nu l-o turburá nimica. De diminéţă până sara mergea esaltatŭ din casă în grădină şi din grădină în casă, şi singurulŭ lucru, asupra căruia se plângea, erá, că ḑiua are numaĭ 24 óre şi anulŭ numaĭ 365 de ḑile.

Ḑece anĭ întregĭ a pututŭ Don Marcelino să guste neturburatŭ de nimenĭ fericirea acésta, până ce deodată o aprindere de plămânĭ îlŭ duse într'o patrie maĭ fericită chiar

atunci, cându se aşteptá mai puţinu la aşa ceva şi cându mai puţinu ca ori şi cându se doriá să mórá.

Elu muri la 8 ḑile după îmbolnăvirea sa. Inimicii nu se bucuraŭ de mórtea lui, căci inimicu n'avea. În testamentu a făcutu mai multe legate, şi-a încredinţatu sufletulu în mânile lui Dumneḑeu şi şi-a esprimatu dorinţa de a fi înmormîntatu în uniforma sa, — ultima probă de debilitate omenéscă.

Sora-sa Donna Braulia Toro erá moşténă universală a averii lui, carea după cum scimu, constá din trei case. Portretulu celu renumitu a rĕmasu şi pre mai departe la loculu sĕu de onóre, dar după mórtea originaluluĭ se păreá, ca şi cându s'ar mai fi îngroşatu umbrele de pre elu. De câte ori vedea părintele Nolasco portretulu, nici odată nu-şi uitá să ḑică câte-va cuvinte de laudă despre elu şi să rostéscă unu „Tatălu nostru" pentru celu mortu. Fata vĕduvei Braulia o observase acésta, şi în sburdălnicia ei ori de câte ori venia la el bunulu călugĕru, ea nu-şi uitá aşi îndreptá privirea spre portretu, ceea ce observându-o părintele esclamá: „Ce tipu frumosu!"

Mamă-sa, căreia nu-i plăcea fapta asta, o oprise şi-i demându aspru a nu mai trage atenţiunea venerabiluluĭ părinte asupra tabloului; Rosa se înţelege că nu o ascultá, şi ast-felu ori de câte ori amintiá ea numele reposatului sĕu unchiu, părintele Nolasco nu întârḑiá cu îndatinata esclamaţiune: „Ce tipu frumosu!" . . . .

În ḑiua, în care avuse convorbirea cu Dolores, călugărulu se duse la Donna Braulia.

„Sennoră," ḑise elu, „am aflatu pentru Dvóstră o servitóre escelentă."

„O, mĕ bucuru fórte multu!" rĕspunse ea. „Spuneţi-mi, rogu-vĕ, cu minte-i? creştină bună-i? şcie spălá veşmintele? curată-i şi preste tóte nu-i prea ţĕrănéscă în maniere?"

„Vĕ spunu, Sennoră, că-i o fată nepreţuită!"

„Părinte Nolasco," începù de odată Rosa, nu vi-se pare şi Dvóstră, că unchiulu e făcutu cam strîmbu?"

„Strîmbu? Nu, elu e chiar aşa, după cum erá în viaţă. Acelu Iuan Almazarron şi-a priceputu fórte bine măiestria."

„Pentru Dumneḑeu!" ḑise Donna Braulia către copilă-sa, grijindu ca se n'o audă călugărulu. „Pentru Dumneḑeu! ce grobianităţi şi necuviinţe vorbescĭ tu! Nu sciĭ, că nu se cade uneĭ fete bine crescute se vorbéscă aşa ceva? Dacă o mai facĭ odată, să o sciĭ, că-ţi daŭ o palmă, de mĕ pomenescĭ!"

„O, mamă, mamă, las la o parte fineţa ta, şi dă-mi mai bine unu strugure, nu-i mai ţiné aşa ascunşi, că dór nu-su cine scie ce petri scumpe."

„Ómeniĭ fini şi bine crescuţi nu mâncă câtu-i lumea totu numai struguri," respunse ea.

„Părinte Nolasco!" strigă Rosa, „uită la mama că nu vre să-mi dea struguri, ḑice că nu-i lucru de bonton a mâncá totu struguri. Dar spuneţi-mi, nu-i aşa, că unchiulu Marcelino, care erá unu omu cu minte şi fórte finu, mâncá atâţiá struguri, câţi îi trĕbuiaŭ?"

„E dreptu! Elu demându să-i aducă din vie câte o corfă plină de struguri,"

„O, şi câtu îsu de nutritori!" ḑise Rosa oftându. . . . „Uitaţi-vĕ, uitaţi-vĕ!" strigă ea deodată în urechile călugăruluĭ. „Uitaţi-vĕ, unchiulu are pre nasu o muscă!"

„Ba nu," rĕspunse liniştitu călugărulu, privindu la potretu cu atenţiune. „O, ce asĕmĕnare minunată! Mânile acelea de acolo îsu chiar ca mânile lui. Elu mi-a dăruitu acestu rîndu frumosu de vesminte ḑicându-mi: „Vĕ poftescu, părinte Nolasco, ca sănătatea vóstră şă ţină mai multu decâtu haina asta!" „Şi viaţa vóstră asemenea!" am adausu eu mulţămindu-i, se vede însă, că Dumneḑeu nu mi-a împlinitu dorinţa, — o, ce tipu frumosu!" esclamă elu oftându.

„Vaĭ, vaĭ! sbiĕră Rosa fugindu, care simţi mâna mameĭ sale

În diminéţa următóre Dolores se duse la nóua sa stăpână. Ea erá tristă şi rusinósă; nu-şi uitase însă a-şi duce cu sine voea cea bună, dorinţa de a fi dréptă fată cu toţi, şi de a-şi împlini datorinţa cum se cuvine.

În scurtu timpu a câştigatu pre Rosa cu totulu pentru sine. Chiar şi Donna Braulia erá fórte îndestulită. Ea erá liniştită, activă şi curată, dar mai vîrtosu avea dóue calităţi, carĭ plăceau fórte multu Sennoreĭ cruţătóre şi fine, anume: nu mâncá multu, şi nu erá ţĕrănéscă în purtările sale.

„Dolores e o fată de totu şarmantă," ḑise Donna Braulia într'o ḑi către Rosa. „Singurulu defectu, ce-lu are, e că-i prea seriósă, cugeţi că-i o muscă înghetată."

„Bravo, mamă!" esclamă Rosa. „Aşa vedi, asĕmĕnările tale îmu convinu. Dacă vorbescĭ în pilde, te mai pricepu şi eu!"

„Mi-se pare, că ea-i puţinu şi cam târḑie la lucru, continuă Donna Braulia rusinată încâtva. „Şi apoi ca să nu-mi uitu, nu ţi-am mai spusu de ḑecĭ de orĭ, să nu-mi mai ḑicĭ „mamă" ci „mama".

Pentru Dumneḑeu, să lăsămu flecurile acestea: papa si mama, tata şi nana! Lasu să vorbéscă aşa numai copiĭ, orĭ aceia, cărora le e grea limba, ca şi lorŭ, şi nu potu esprimá cum se cade cuvintele. Eu vorbescu aşa cum mĕ taie capulu." (Va urmá.)

Bibliografie.

Articululu de lege XLIII din 1891 despre pensionarea învĕţătorilorŭ şi crescătórelorŭ dela şcólele poporale publice şi dela grădinile publice de copiĭ, precum şi în causa modificării articul. de lege XXXII din 1875 referitorŭ la ajutorarea vĕduvelorŭ şi orfanilorŭ acelora. — A apărutu şi se află de vîndare la „Administraţia „Uniriĭ" în Blaşiu (Balázsfalva)" în traducere românéscă textulu legiĭ despre pensionarea învĕţătorilorŭ. Textulu este însoţitu de o esplicare detaiată. Cunóscerea dispoşiţiunilorŭ legiĭ e de celu mai mare folosu. Atragemu decĭ atenţiunea onoraţilorŭ docenţi asupra publicătiuniĭ acesteia. Preţulu unuĭ esemplaru e numai de 10 cr., carĭ se potu trimite cu tótă uşurătatea în marce postale. Ḑece esemplare le dămu cu preţulu redusu de 60 cr.

Scrieri pentru poporu, compuse de *Iuliu Grofşoreanu,* învĕţătoru. Aradu, 1891. Tiparulu tipografieĭ diecesane. Preţulu 20 cr. v. a. Formatu 8°, 94 pag. — Cuprinsulu cărţiĭ e variatu, instructivu şi moralisătoru. Va fi de folosu pentru poporulu nostru ruralu.

Manualu de gimnastică (cu numĕróse ilustraţiuni) lucratu pre basa planuluĭ ministerialu pentru şcólele poporale de *Ioanu E. Prodanu,* profesoru diplomatu în gimnastică la şcólele mediĭ gr. or. române în Braşovu. Cursulu I. Preţulu 30 cr. Braşovu. Editura şi Tipografia Alexi 1892. — 73 pag. — Cărticica acésta va umplé unu golu în literatura nóstră şcolară şi va face unu serviţiu fórte bunu tuturoru învĕţătorilorŭ poporaliĭ întru propunerea cu succesu a gimnasticeĭ.

Diverse.

Dela bancele nóstre. „*Silvania*" din Şimleulu-Silvanieĭ îşi ţine adunarea sa generală a IV-a în 21 a l. c. Raportulu direcţiuniĭ pre anuliu de gestiune 1891 arétă desvoltarea estraordinară a tinĕruluĭ institutu. Tóte ramurile de operaţiune dovedescu o crescere abia sperată. Vomu amintí numai unele date. Circulaţiunea totală a fostu de 4,308.454 fl. 47 cr. Depunerile aŭ fostu cu finea anuluĭ de 271.636 fl. 36 cr. Cu satisfacţiune constatămu, că în creditele ipotecare s'a declaratu o crescere faţă cu anulu trecutu 1890 de 25.306 fl. 75 cr., şi că la depuneri contribuescu în parte însĕmnată şi economiĭ de prin sate, dovedindu astfelu înaintarea spiritului de cruţare. — Câştigulu curatu, ce l'a realisatu acestu valorosu institutu este de 14.552 fl. 78 cr. Fondulu de reservă a fostu sporitu cu 5168 fl. 95, aşa câtu acum ajunge la frumósă sumă de 12.000 fl.

„*Victoria,*" institutu de creditu şi economiĭ în Aradu, a publicatu totu pre anulu alu IV-lea de gestiune (1891) unu raportu nu mai puţinu favorabilu, ca celu de mai susu. Circulaţiunea totală a acestuĭ institutu a fostu de 3.727.270 fl. 92 cr. Depunerile cu finea anuluĭ s'aŭ urcatu la suma considerabilă de 391.118 fl. 99 cr. Câştigulu curatu a fostu de 14.668 fl. 92 cr. Din acestu câştigu s'a adausu la fondulu de reservă 5.801 fl. 35 cr., şi astfelu fondulu de reservă a institutuluĭ a ajunsu la suma împunĕtóre de 17.225 fl. 33 cr.

Amĕndóue institutele aŭ datu şi câte o sumă frumuşică pentru scopuri publice de binefacere, şi sperămu că voru da pre viitoru şi mai multu, în mĕsura în care se voru consolidá.

Tesaurŭ vechiu. Nisce corturari încă în 1888 aŭ aflatu în pădurea Crasneĭ nu departe de confiniile Românieĭ 15 rudĭ de aurŭ, a cărorŭ greutate a fostu de 6 ½ kgr. Aflătoriĭ aŭ presentatu 6 rudĭ la auctorităţile competente, celealalte însă le-aŭ ascunsu şi le-aŭ vîndutu. Mai târḑiu s'a descoperitu vîndarea celorŭ 9 rudĭ, şi unele s'aŭ şi confiscatu dela cumpĕrători. Tesaurulu aflatu e de pre timpulu, cându Romanii sub împĕraţiĭ Valentinianu, Valente şi Graţianu aŭ fostu siliţi a se retrage în Mesia dinaintea invasiuniloru barbare. Totu de pre acelu timpu e şi tesaurulu aflatu la Şimleu şi celu dela Petrósa, care se află în museulu din Bucuresci.

Ce venitu aducu teatrele din Paris? Ce sume colosale încaséză teatrele parisiene, apare din cele următóre: Venitulu tuturoru teatreloru din Paris a fostu în anulu trecutu de 23 ½ milióne frcs. Din suma acésta vine pre Opera cea mare 3 milióne, pre Comedie Française 2 milióne, pre Opera Comique 1,700,000, pre Variétès 1,130,000 frcs., pre cealalte mai puţinu. Dela 1848 aŭ incasatu teatrele din Paris cu totulu 770 ½ milióne frcs. ce corĕspunde la venitulu de, 48,000 frcs. pre ḑi. Dacă amu cercá după câştigulu moralu, ce-lu aducu teatrele, ne tememu, că în locu de câştigu, amu afla mai numai corupţiune morală.

Noulu materialu pentru fabricarea hârtiei. În ţinutulu Tabasco din Mexico cresce o plântă, care e mai avantagiósă pentru fabricarea hântieĭ decâtu materialulu folositu până acum. Plânta acésta se numesce *jalocină* şi acolo cresce sĕlbatică în cantitate fórte mare. Fibrele desfăcute de pre ea suntu de totu fine şi sclipicióse. E probabilu, că fibrele de jalocinu se facă mare concurinţă materialuluĭ, din care se fabrică adi hârtia.

ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET KÖNYVTÁRA

Economie.

Forma grópelorŭ pentru plantarea arborilorŭ. Pre la noĭ ómeniĭ, cándŭ voescŭ să planteze vre-unŭ arbore, de regulă îĭ sapă o grópă rotundă. *Gaucher*, directorulŭ şcóleĭ de grădinăritu din Stuttgart, afirmă, că e maĭ consultŭ a săpá grópa în formă de patru-unghiŭ, deórece acésta prestă maĭ multŭ spaţiŭ decâtŭ cea rotundă, supunêndŭ că diamentrulŭ este egalŭ la ambele; afară de aceea unghiurile celeĭ dintâiŭ suntŭ fórte acomodate pentru aşedarea rădăcinilorŭ maĭ lungĭ ale arborilorŭ. Maĭ departe săparea grópeĭ patru-unghiulare recere maĭ puţinŭ timpŭ şi ostenélă, de-órece lucrătorulŭ póte să înţepenéscă maĭ bine arşĕulŭ (hîrleţulŭ) în pămêntŭ şi să taĭe deodată bucăţĭ maĭ marĭ. Gaucher recomândă, că dacă pamêntulŭ, ce se scóte, cándŭ se sapă grópa, ar fi de calitate deosĕbită, să se aşede pre marginea grópeĭ în dóuĕ orĭ chiarŭ în treĭ grămeḑĭ separate. După ce s'a săpatŭ grópa şi voimŭ să plantămŭ arborele, în fundulŭ grópeĭ se pune pamêntulŭ de o calitate mijlocie, apoĭ urmézá celŭ de calitatea primă, cu care se încunjură rădăcinele arboreluĭ, şi chiarŭ de-asupra vine pamêntulŭ celŭ maĭ rĕŭ. La plantare fiesce care stratŭ de pămêntŭ trebue să se calce bine, căcĭ la din contră se va aşedá elŭ maĭ târḑiŭ dela sine, prin ce se vatĕmă arborele. Muiţĭ amână plantarea până primăvara târḑiŭ, dară acésta nu e de recomândatŭ, fiindŭ-că arboriĭ plantaţĭ târḑiŭ deşi sar' prinde, totu-şi cu anevoe potŭ resistá secetelĕ şi căldurelĕ de vară. Maĭ consultŭ e a se plantá arborĭ primăvara îndată ce se desghéţă pământulŭ, şi până cătră finea luĭ Martiŭ.

Unŭ nouŭ felŭ de nutreţŭ. Maĭ multe fabricĭ marĭ de spirtŭ din capitală şi din provinţă se ocupă cu idea de a străcurá şi usucá lăturile (bréha) şi a-le aduce în comerciŭ ca lăturĭ uscate, precum facŭ maĭ multĭ boerĭ din străinătate. Acéstă reformă ar consistá de o parte scapă pre fabricanţiĭ de incomoditatea de a se ocupá şi cu îngrăşatulŭ de vite, ce în cetăţile marĭ costă multŭ, érá de altă parte aducêndu-se lăturile uscate în comerciŭ se face unŭ serviciŭ momentosŭ economieĭ rurale, căreia i-se oferă unŭ nutreţŭ bunŭ şi ieftinŭ. În Germania fabricele marĭ aŭ începutŭ deja procedura acésta, şi de atuncĭ lăturile uscate de cucuruzŭ şi de sĕcară aŭ mare trecere şi formézá unŭ articulŭ însĕmnatŭ alŭ comerciuluĭ de nutreţŭ.

Revista comercială a sĕptĕmânelĕ.

Cu finea sĕptĕmânelĕ trecute şi începutulŭ acesteĭ sĕptĕmânĭ a ninsŭ, aşa câtŭ néua a acoperitŭ deplinŭ pământulŭ. Temperatura a scăḑutŭ.

Târgulŭ de bucate din Budapesta în sĕptĕmâna trecută a fostŭ slabŭ cercetatŭ. Preţurile bucatelorŭ aŭ scăḑutŭ. *Grâŭ curatŭ* a sositŭ puţinŭ şi nu a fostŭ de ajunsŭ nicĭ pentru acoperirea lipselorŭ locale, s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 9.80—10.05. *Sĕcară* încă a fostŭ puţină şi s'a vîndutŭ maja metrică cu fl. 9.70—10.00, după calitate. *Ovĕsŭ* a sositŭ multŭ în piaţă, în urma acesteia preţulŭ ĭ-a scăḑutŭ. S'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.90—6.00. *Cucuruzŭ* încă s'a oferitŭ multŭ, s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.32—5.55. La staţiunile căilorŭ ferate s'a plătitŭ maja m. cam cu fl. 5.00—5.30.

Târgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ, greĭ 48—49 cr., *bĕtrânĭ* 45—46 cr., marfă *ţĕrĕnéscă* 45—46 cr., *sêrbescĭ* 43—45 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 2 Martiŭ st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	107.50
« « hârtie « 5%	102.10
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	118.25
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	115.57
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	100.—
Bonurĭ rurale ung.	93.20
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	98.10
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	140.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	135.50
Renta de hârtie austriacă	102.75
« « argintŭ austriacă	94.—
« « aurŭ austriacă	110.25
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vieneĭ	154.—
Acţiunile bancelĕ austro-ungare	1025.—
« « de creditŭ ung.	343.—
« « « austr.	307.80
Obligăţiunile cu cloşcŭ ale băncelĕ ipot. ung.	116.25
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.58
Napoleon-d'orĭ	9.41
Mărcĭ 100 imp. germâne	58.20
Londra 10 Livres şterlingĭ	118.85

Posta Redacţiunii. *Şt. S.* în *Rîu Bărbatŭ.* Abonamentulŭ e acoperitŭ nu până în 30 Iuniŭ, ci până în *31 Decembre 1892.*

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Sz. 74 / 1892 (8) 1—?

Árverési hirdetmény.

Alólírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében, ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 200. polg. számu végzése által a csufudi gör. kat. egyház végrehajtó javára csufudi Mihu Simu ellen 380 frt 53 ½ kr tőke, ennek 1889 év november hó 29-ik napjától számitandó 6 % kamatai és eddig összesen 43 frt 59 kr perköltség követelés erejéig elrendelt s 1892. évi feruárius hó 23-án foganatositott kielégitési végrehajtás alkalmával biróilag lefoglalt 591 frt 25 krra becsült 1 tehén, 1 paripaló, 1 kancza, 1 ökörszekér, 1 eke, 1 vasfogu faborona, 1 cséplőgépnek járgánynak és géprostának felerésze, 2 drb 15 vedres hordó, 1 léczes törökbuzakas, 480 véka csőstörökbuza, 14 drb juh és 61 véka tiszta búzából álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek 258/1892 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis Csufudon alperes lakásánál leendő eszközlésére 1892-ik év marcius hó 26-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t.-cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alól is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz fizetendő.

Balázsfalván, 1892 március 9-én.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó.

Fondată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele **Iosifŭ**.

proprietarulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preotĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

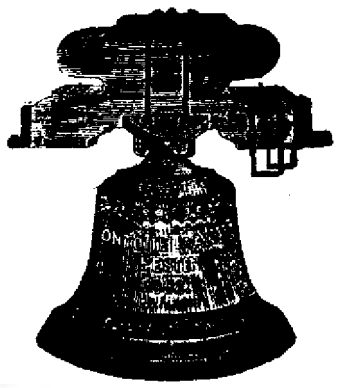

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 9—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭri se trimitŭ la cerere gratuităţŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 5—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

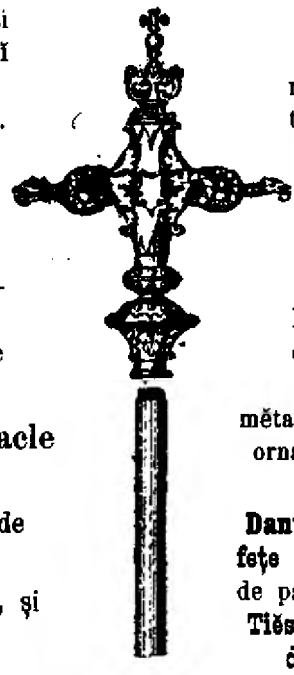

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariŭ, şi candele.

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodărĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, feţe de altariŭ, crucĭ** de părete şi de scólă. **Tiĕsĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cărţĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Articlulŭ de lege XLIII din 1891

despre pensionarea învĕţătorilorŭ şi crescătórelorŭ dela şcólele poporale publice şi dela grădinele publice de copiĭ, precum şi în causa modificării articlului de lege XXXII din 1875 referitorŭ la ajutorarea vĕduvelorŭ şi orfanilorŭ acelora.

(Sancţionatŭ în 27 Decembre 1891. — Publicatŭ în „Országos Törvénytár“ la 31 Decembre 1891).

Noĭ Franciscŭ Iosifŭ Întâiulŭ

din îndurarea lui Dumnedĕŭ Împĕratŭ alŭ Austriei, Rege alŭ Boemiei ş.cl. şi Rege Apostolicŭ alŭ Ungariei.

Credincioşiĭ Magnaţi şi Deputaţi aĭ Iubitei nóstre Ungarie şi a ţĕrilorŭ surorĭ aŭ subşternutŭ din consensŭ comunŭ Maiestăţiĭ Nóstre spre sancţionare următorulŭ articulŭ de lege:

§. 1

Între cei îndreptăţiţi la pensiune pre basa articlului de lege XXXII din 1875 paragrafiĭ 1 şi 2 se primescŭ, şi învĕţătoriĭ şi învĕţătórele aplicate în modŭ definitivŭ la şcólele de pracsă de pre lângă preparandiile de învĕţătoriĭ, la institutele umanitare, la şcólele comerciale şi industriale inferióre, precum şi la tóte institutele de învĕţămîntŭ de o categorie cu şcólele poporale: dacă corĕspundŭ condiţiunilorŭ prescrise la purtarea oficiului învĕţătorescŭ în §. 133 din articulŭlŭ de lege XXXVIII din 1868, saŭ în §§. 61 şi 62 din artic. de lege XXX din 1883 şi pre lângă aceea în artic. de lege XVIII din 1879.

§. 2.

Cu pensiune ordinară, ce o vorŭ avé până la capetulŭ vieţiĭ, se potŭ depărtá din staţiunile lorŭ docentale:

1. Aceia, carĭ aŭ servitŭ celŭ puţinŭ 40 de anĭ computabilĭ, ca învĕţătoriĭ suplenţiĭ saŭ ordinariĭ la vre-unulŭ din institutele înşirate în §-ulŭ 1 art. de lege XXXII din 1875, precum şi alŭ legiĭ presente;

2. Aceia, carĭ aŭ servitŭ celŭ puţinŭ 10 anĭ computabilĭ totŭ la ast-felŭ de institute ca docentĭ suplenţiĭ saŭ ordinariĭ, dacă din causa óre cărei scăderĭ trupescĭ saŭ sufletescĭ, provenite fără de greşéla şi vina lorŭ, aŭ ajunsŭ cu totulŭ necapacĭ pentru împlinirea datorinţelorŭ sale învĕţătorescĭ, saŭ aŭ împlinitŭ anulŭ alŭ 65-lea alŭ vieţiĭ lorŭ.

§. 3.

Suma anuală a pensiuniĭ celorŭ îndreptăţiţiĭ la pensiune pre viéţă, după 10 anĭ de serviţiŭ, — între carĭ are să se înţelégă şi timpulŭ petrecutŭ în serviţiŭ de răsboiŭ în urma mobilisăriĭ, precum şi în captivitate de răsboiŭ, — este a se statorí cu 40 % a salariului computabilŭ, ce servesce de basă la pensiune, şi după serviţiulŭ, ce trece preste 10 anĭ, după fiesce care anŭ uiteriorŭ este a se statorí în o sumă mai mare de câte 2—2 %, aşa, câtŭ după împlinirea timpului de serviţiŭ de 40 de anĭ compete întrégă suma salariului computabilŭ. Provisiunea totdeuna are să se rotundéscă la sume de câte 10 fl., aşa, că sumele parţiale, ce se estindŭ până la 5 fl., suntŭ a se omite, ér sumele mai marĭ de 5 fl. aŭ să se ĭea ca de 10 fl.

De pensiune mai mare decâtŭ suma întrégă a salariului computabilŭ, care atinge suma de 300 fl. saŭ trece preste ea, nu se póte împărtăşí nimenĭ nicĭ după timpŭ de serviţiŭ mai îndelungatŭ, la din contră însă şi pentru învĕţătoriĭ şi învĕţătórele provĕdute cu salarŭ mai micŭ decâtŭ 300 fl. anualĭ, la demĕsurarea pensiuniĭ tot-deuna e a se luá de basă salarŭ anualŭ de 300 fl.

§. 4.

La statorirea sumeĭ beneficiului computabilŭ, ce compete celuĭ îndreptăţitŭ la pensiune în celŭ mai din urmă momîntŭ alŭ serviţiului, suntŭ a se luá în socotinţă:

a) salarulŭ sistemisatŭ în banĭ gata;

b) adausulŭ întregitoriŭ (personalŭ) primitŭ ca întregire a salariului mai mare avutŭ mai înainte;

c) adausulŭ personalŭ, ce e a se considerá de egalŭ cu salarulŭ, şi care nu s'a datŭ numaĭ esclusivŭ pentru durata funcţionăriĭ în oficiŭ;

d) adausele sistemisate, carĭ formézŭ partea întregitóre a salariului, precum şi didactrele de asemenea natură, ce competŭ învĕţătorilorŭ, aceste din urmă computate în calculŭ mijlociŭ făcutŭ după venitele din cei din urmă 5 anĭ;

e) venitulŭ competinţeĭ de pămîntŭ, ce suplinesce saŭ întregesce salarulŭ de banĭ gata, valórea locală a competinţelorŭ de naturale şi altorŭ servituţĭ, computată în calculŭ mijlociŭ pentru 10 anĭ. Din contră cortelulŭ în natură, banĭ de cortelŭ, dotaţiunea patronală, ce nu formézŭ partea întregitóre a beneficiului sistemisatŭ, adausulŭ localŭ saŭ de scumpete, competinţa de lemne pentru încălditulŭ şcóleĭ, relutulŭ de căncelarie, beneficiulŭ, ce servesce pentru ţinerea de suplente, nu suntŭ a se luá în socotinţă la calcularea sumeĭ de provisiune finală.

§. 5.

Soţia celuĭ îndreptăţitŭ la pensiune, la casulŭ morţiĭ bărbatului sĕŭ, primesce subvenţiune anuală ordinară de vĕduvă, de cumva bărbatulŭ sĕŭ a servitŭ celŭ puţinŭ 10 anĭ computabilĭ, şi ea a trăitŭ cu elŭ în căsătorie celŭ puţinŭ unŭ anŭ.

Subvenţiunea vĕduvelorŭ după salarŭ de 300 fl., respective după celŭ mai de pre urmă salarŭ computabilŭ alŭ bărbatului reposatŭ, dacă acelŭ salarŭ nu trece preste 600 fl., face 50 %, ér după partea salariului, ce trece preste 600 fl., 20 %, care subvenţiune se liquidézŭ după o jumĕtate de anŭ socotită dela ţiua morţiĭ bărbatului, din care subvenţiune femea rĕmasă vĕduvă e datóre să îngrigéscă nu numaĭ pruncilorŭ sĕĭ propriĭ, ci şi pruncilorŭ născuţiĭ din căsătoria de mai înainte a bărbatului sĕŭ mortŭ.

§. 6.

La judecarea pretensiuniĭ de provisiune învĕţătórele, atâtŭ în privinţa dreptu-rilorŭ, câtŭ şi a datorinţelorŭ suntŭ a se considerá de egale cu învĕţătoriĭ. Bărbatulŭ însă după soţia sa, afară de competinţa de înmormîntare, care e egală cu salarulŭ aceleia de pre treĭ lunĭ, respective, dacă a muritŭ fiindŭ deja pensionată, cu pensiunea eĭ de pre treĭ lunĭ, nu póte face pretensiune la nicĭ unŭ felŭ de împărtăşire.

§. 7.

Învĕţătórea şi în casulŭ acela încă póte face pretensiune la pensiunea, saŭ la escontentarea finală, ce-i compete pre basa aplicăriĭ sale, dacă bărbatulŭ eĭ e încă în viéţă, saŭ are după elŭ provisiune separată, şi provisiunea sa şi atunci şi-o păstrézŭ, dacă după bărbatulŭ sĕŭ numaĭ mai târdiŭ se împărtăşesce de provisiune, saŭ dacă se mărită de noŭ.

§. 8.

Dacă vĕduva mamă primesce subvenţiune, atunci fiesce care dintre pruncii eĭ primesce 1/6 din provisiunea, ce compete mameĭ.

Suma ajutorului însă, ce se dă la toţi pruncii, nu póte să trécă preste suma provisiuniĭ de vĕduvă.

Orfaniĭ învĕţătóreĭ, după ce tatălŭ lorŭ în urma restricţiuniĭ cuprinse în §. 5. nu póte să se împărtăşéscă de provisiune vĕduvéscă, suntŭ a se considerá de orfanĭ fără părinţi, şi în înţelesulŭ §-luĭ, ce urmézŭ mai josŭ, este a se îngrigí de eĭ aşa, câtŭ calcularea baseĭ ajutorului de orfanĭ să se facă întocmaĭ, ca şi cândŭ tatălŭ lorŭ ar avé dreptŭ la provisiune vĕduvéscă.

§. 9.

Orfaniĭ lipsiţi cu totulŭ de părinţi, în casŭ cândŭ numaĭ unulŭ din părinţiĭ lorŭ a funcţionatŭ ca învĕţătoriŭ, prelângă ajutorulŭ, ce se va computá în înţelesulŭ §-luĭ de mai susŭ, mai primescŭ încă câte 25 fl.; ér în casŭ cândŭ amêndoĭ părinţiĭ lorŭ aŭ fostŭ învĕţătoriĭ, prelângă ajutorulŭ, ce este a se computá separatŭ după fiesce care părinte, mai primescŭ încă 50 fl.

Orfaniĭ lipsiţi cu totulŭ de părinţi saŭ ceĭ fără de avere, în locŭ de ajutorulŭ, ce le-arŭ competá, se crescŭ în orfanotrofiĭ începêndŭ dela anulŭ alŭ 3-lea alŭ etăţiĭ lorŭ, asemenea şi aceĭ orfanĭ fără de avere, carĭ suntŭ a se priví ca lipsiţi cu totulŭ de părinţi din causă, că unulŭ dintre părinţiĭ lorŭ prin despărţire de căsătorie, saŭ pentru órecare greşélă proprie şi-a perdutŭ pensiunea vĕduvéscă, saŭ nicĭ n'a dobânditŭ vre-o ast-felŭ de pensiune; ceştĭ din urmă însă numaĭ în acelŭ casŭ, dacă părintele lorŭ rĕmasŭ în viéţă ar suplicá, saŭ dacă în înţelesulŭ §-luĭ 4. din Art. de lege XXXVIII din 1868 ar obversá trebuinţa de a dispune tutorŭ, saŭ dacă auctoritatea competentă, din causa purtăriĭ părintelui rĕmasŭ în viéţă, o ar crede a fi de doritŭ în interesulŭ orfanului.

Ajutorulŭ bănescŭ alŭ astor-felŭ de orfanĭ, sub durata educaţiuniĭ lorŭ, se estradă din fondulŭ de pensiune în folosulŭ orfanotrofiului respectivŭ.

Pentru înfiinţarea de orfanotrofiĭ corĕspundĕtóre acestuĭ scopŭ, şi pentru acoperirea speselorŭ de susţinere suntŭ a se întrebuinţá venitele estraordinare ale fondului regnicolarŭ de pensiune docentalŭ şi întratele neprevĕdute ale aceluia.

În casurĭ deplinŭ motivate, ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică escepţionalminte póte concede, ca susţinerea şi educarea orfanului cu totulŭ lipsitŭ de părinţi să se concrédă în grija tutoruluĭ dispusŭ din partea auctorităţiĭ pupilare saŭ în grija unuĭ consângénŭ recomandatŭ

din partea auctoritățiĭ pupilare, și care ofere garanță atâtŭ materială câtŭ și morală; în casulŭ acesta și ajutorulŭ bănescŭ, ce compete orfanuluĭ, este a se estradá tutoruluĭ respective consângénuluĭ.

§. 10.

Între venitele fonduluĭ de pensiune și de ajutorare este a se suscepe taxa de 15 cr., ce trebue să se solvéscă în fiesce care anŭ sub titlu de contribuire după pruncii obligați la școlă, carĭ frequentézá astfelŭ de institute poporale de învĕțămîntŭ, a cărorŭ învĕțătorĭ în înțelesulŭ §-luĭ 2 art. de lege XXXII din 1875, respective a §-luĭ 1 din legea presentă aŭ fostŭ primiți în numĕrulŭ celorŭ îndreptățiți la pensiune.

Acéstă taxă de contribuire este a se incassá în loculŭ primŭ dela părinți, în loculŭ alŭ doilea dela susținĕtoriĭ școlelorŭ; rĕmânêndu-le acestora în voe, ca în casŭ de paupertate dovedită a părinților saŭ de scutire generală dela didactru, pentru acoperirea taxelorŭ se întrebuințeze sumele incurse din pedepsele, carĭ în înțelesulŭ §-luĭ 4 art. de lege XXXVIII din 1868 aŭ să se plătéscă pentru absentărĭ dela școlă.

§. 11.

Sub întrégă durata servițiuluĭ de 40 de anĭ e datoriŭ fiesce care, ca în înțelesulŭ legiĭ presente să solvéscă în totŭ anulŭ la fondulŭ de pensiune și de ajutorare 2% din salariulu sĕŭ computabilŭ, saŭ întru câtŭ nu ar' atinge suma de 300 fl., 2% din pensiunea întrégă asigurată pre séma luĭ.

§. 12.

Taxele cuprinse în §-iĭ 28 și 29 art. de lege XXXII din 1875 și neschimbate prin legea presentă, precum și taxele înșirate în §-iĭ 10 și 11 din legea presentă suntŭ datorĭ susținĕtoriĭ școlelorŭ, respective la școlele de statŭ curatorulŭ, la școlele confesionale și comunale senatele scolastice formate în înțelesulŭ §-luĭ 9 art. de lege XXVIII din 1876, pre lângă rĕspunderea lorŭ proprie să le solvéscă la cassa comunală în cele dintâiŭ dóuĕ lunĭ ale fiesce căruĭ anŭ civilŭ, respective la casŭ de întârdiare în plătire să facă dispusĕțiunĭ în privința incassăriĭ; spre care sfîrșitŭ cu ocasiunea îngrijiriĭ pentru acoperirea lipselorŭ școleĭ suntŭ datorĭ să facă dispusĕțiunĭ și în privința taxelorŭ, ce cadŭ în sarcina susținĕtoriuluĭ școleĭ; ér' cuotisațiunile, carĭ formézá greumîntulŭ immediatŭ alŭ docenților, suntŭ datorĭ să le subtragă din beneficiile împreunate cu stațiunile respectivilorŭ.

Dacă pentru împotrivirea celuĭ îndatoratŭ la solvire incassarea acestorŭ cuotisațiunĭ ar' întimpiná dificultăți, la recercarea senatuluĭ scolasticŭ incassarea o esecută respectiva antistie comunală.

La casŭ de întrelăsare, după restanță are să se solvéscă camată de întârdiare pre lângă %-ulŭ statoritŭ cu privire la dările de statŭ, și partea, care a comisŭ întrelăsarea, senatŭ scolasticŭ orĭ antistie comunală, se póte pedepsí din partea comisiuniĭ administrative în favorulŭ fonduluĭ de pensiune cu o mulctă dela 5—50 fl.

§. 13.

Pre basa favoruluĭ cuprinsŭ în §-lŭ 31 art. de lege XXXII din 1875 susținĕtoriĭ de școle scutiți de obligămîntulŭ contribuiriĭ la fondulŭ de pensiune regnicolarŭ alŭ docenților se bucură și pre venitoriŭ de acestŭ favorŭ cu privire la învĕțătoriĭ și învĕțătórele, carĭ până la întrarea legiĭ presente în vigóre aŭ fostŭ primiți în institutele lorŭ separate de pensiune.

După întrarea în vigóre a legiĭ presente însă numaĭ în casulŭ acela suntŭ îndreptățiți a primí în institutele lorŭ proprie de pensiune învățătorĭ respective învĕțătóre ca membri noĭ, dacă în restimpŭ de o jumĕtate de anŭ computatŭ dela sancționarea legiĭ de față dechéră în scrisŭ, că pre séma învĕțătorilorŭ și învĕțătórelorŭ lorŭ, ce vorŭ fi să se priméscă în institutulŭ lorŭ de pensiune, după terminulŭ amintitŭ, fără de o îngreunare maĭ mare a acelora decâtŭ cea statorită în legea acésta, vorŭ asigurá celŭ puținŭ atâta și astfelŭ de provisiune finală și alte favoruri, câte statorésce legea presentă.

§. 14.

Legea presentă întră în vigóre cu 1-a Ianuariŭ 1892.

Pretensiunile de pensiune și provisiune finală, ce s'ar iví până la sosirea acestuĭ timpŭ, precum și obligămintele față cu fondulŭ de pensiune, suntŭ a se tractá în înțelesulŭ art. de lege XXXII din 1875.

Începêndu dela întrarea în vigóre a legiĭ presente, cu privire la solviri, precum și cu privire la anii de servițiŭ computândŭ dela anulŭ 1870, provisiunile finale suntŭ a se esoperá în înțelesulŭ determinațiunilorŭ legiĭ presente; ér' cu privire la anii de servițiŭ, ce precedŭ anulŭ 1870, în înțelesulŭ acelorŭ ordinațiunĭ guberniali, praxe, regulamîntŭ bisericescŭ saŭ comunalŭ, orĭ contractŭ privatŭ, în sensulŭ cărora s'a câștigatŭ îndreptățirea la pensiune.

Competințele celorŭ ce aŭ fostŭ pensionați înainte de întrarea în vigóre a legiĭ presente, e datorŭ să le solvéscă și maĭ departe după modalitatea de până aci totŭ acela, care le-a solvitŭ și până acum.

Pretensiunile câștigate până la întrarea în vigóre a legiĭ presente rĕmânŭ neatinse, și la casŭ de pensionare suntŭ a se luá în considerațiune.

§. 15.

După trecerea alorŭ 10 anĭ, computați dela întrarea în vigóre a legiĭ presente, se va pregăti unŭ noŭ bilanțŭ matematicŭ detaiatŭ, care să învedereze starea fonduluĭ regnicolariŭ de pensiune și ajutorare a docenților.

§. 16.

Paragrafiĭ 7, 9, alineatulŭ alŭ doilea alŭ punctuluĭ 2 din §-lŭ 10, alineatulŭ primŭ alŭ §-luĭ 13, punctulŭ 3 alŭ §-luĭ 15, 16, §. 19, 20, 21, 22, 25, punctulŭ 1 și 2 alŭ §-luĭ 29, §§-iĭ 30, 32, 38, 39, 41, 44, 45 din art. de lege XXXII din 1875, care tractézá despre pensionarea învĕțătorilorŭ și crescătórelorŭ dela institutele poporale publice de învețămîntŭ și dela grădinele publice de copiĭ, precum și despre ajutorarea vĕduvelorŭ și orfanilorŭ acelora, se scotŭ din vigóre.

Cu esecutarea legiĭ acesteia se încredințézá ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică și ministrulŭ de finanțe.

Noĭ declarândŭ acestŭ articlu de lege și totŭ ce se cuprinde într'însulŭ în întregŭ și în parte de bunŭ, plăcutŭ și primitŭ, prin acésta, în vîrtutea puteriĭ nóstre regescĭ, îlŭ aprobămŭ, întărimŭ și sancționămŭ, și atâtŭ Noĭ îlŭ vomŭ observá, câtŭ și pre alțiĭ fidelĭ aĭ Nostri îĭ vomŭ face, să-lŭ observe.

Datŭ în Viena la dóuĕdecĭ și șepte Decembre anulŭ o mie optŭ sute nóuĕ decĭ și unu.

Franciscŭ Iosifŭ I. m. p.

(L. S.) **Conte Iulĭŭ Szapáry,** m. p.

Acesta este textulŭ completŭ alŭ legiĭ celeĭ nóuĕ despre pensionarea învĕțătorilorŭ.

Încă pre cândŭ acéstă lege nu erá decâtŭ numaĭ *proiectŭ de lege*, noĭ amŭ arĕtatŭ cetitorilorŭ nostri, carĭ suntŭ principalele eĭ dispositiuni; ba făcêndŭ o mică comparațiune între noulŭ proiectŭ și între articululŭ de lege XXXII din 1875, care regulá până aci afacerea pensionăriĭ învĕțătorilorŭ, amŭ maĭ arĕtatŭ în liniamente generale și carĭ anume suntŭ acele dispositiuni ale nouluĭ proiectŭ, prin carĭ vorŭ avé să se delăture multele scăderĭ și dispositiuni nedrepte, ce conținea legea din 1875. [1])

Ceea ce pre atunci erá numaĭ proiectŭ de lege, astădĭ este lege sancționată și intrată deja în vigóre din 1 Ianuariŭ a. c. Și chiar pentru aceea, dacă viuluĭ interesŭ, ce-lŭ purtămŭ față cu învĕțătoriĭ nostri, ne-a îndemnatŭ, să le punemŭ în mână în traducere românéscă acéstă lege atâtŭ de momentósă pentru eĭ, — totŭ acelŭ viŭ interesŭ ne maĭ îndémnă, și ca să le maĭ arĕtămŭ încă odată și maĭ detaiatŭ, care este deosĕbirea între legea presentă și cea dela 1875, saŭ maĭ potrivitŭ dișŭ, care este sporiulŭ în spre maĭ bine, carĭ suntŭ îmbunătățirile, ce s'aŭ făcutŭ prin legea de față în privința pensionăriĭ învĕțătorilorŭ și învĕțătórelorŭ și a ajutorăriĭ vĕduvelorŭ și orfanilorŭ acelora.

Firulŭ logicŭ alŭ lucruluĭ ne face, să începemŭ maĭ întâiŭ cu *suma pensiuniĭ*, ce o asigură legea acésta nóuă.

Sciutŭ este, că după legea cea veche din salarulŭ unuĭ docente dela școla poporală, orĭ și care ar fi fostŭ suma salaruluĭ sĕŭ, numaĭ 300 fl. se computaŭ la pensiune, și prin urmare totŭ numaĭ 300 fl. se puteaŭ asigurá ca pensiune. Dacă apoĭ unulŭ saŭ altulŭ dintre învĕțătorĭ pre lângă aceștĭ 300 fl. ar fi voitŭ să-șĭ maĭ asigure încă vre-unŭ plus óre-care, atunci respectivulŭ avea să solvéscă odată pentru tot-deuna 25 % din acelŭ plus, și apoĭ câte 10 % pre fiesce care anŭ. După legea cea nóuă însă tuturorŭ învĕțătorilorŭ li-se compută la pensiune salarulŭ, ce l'aŭ avutŭ maĭ pre urmă ca învĕțătorĭ. Prin urmare totŭ în proporțiunea, în care le cresce salarulŭ, în aceea-șĭ proporțiune le cresce și cuotisațiunea anuală și și îndreptățirea la pensiune maĭ mare.

Se nasce însă aci întrebarea, că ce se înțelege sub „salarulŭ, ce se l'a avutŭ maĭ pre urmă ca învĕțătorĭ"? Óre numaĭ salarulŭ în banĭ gata? saŭ dóră și competințele de naturalie, de pămêntŭ etc., carĭ în multe locurĭ facŭ parte din salarulŭ învĕțătorescŭ.

Pre basa §-luĭ 4 rĕspundemŭ: În salarulŭ, ce l'a avutŭ învĕțătorulŭ maĭ pre urmă, se compută: salarulŭ sistemisatŭ în banĭ gata, adausulŭ personalŭ, ce l'a avutŭ ca întregire a unuĭ salarŭ maĭ mare de maĭ înainte, quinquenalele sistemisate; maĭ încolo valórea locală a venituluĭ, ce l'a avutŭ după competința de pămêntŭ, care i-s'a fostŭ datŭ ca întregire a

[1]) Vedĭ »Unirea« nr. 31 din 1891.

salaruluĭ de banĭ gata, precum şi valórea locală a competinţelorŭ de naturalie saŭ a altorŭ servituţĭ, cum suntŭ de es. ḑilele de lucru. Valorile aceste se compută în terminŭ mijlociŭ pentru câte 10 anĭ. În fine adausulŭ personalŭ, ce n'a fostŭ aplacidatŭ esclusivŭ numaĭ pentru durata funcţionăriĭ ca învĕţătorŭ.

Aşa dară suma, ce şĭ-o póte asigurá cineva ca pensiune, a crescutŭ şi încă bine; şi cu tóte acestea taxa a rĕmasŭ totŭ aceea-şĭ adecă 2 %; ba dacă socotimŭ, că după legea cea nóuă orĭ şi care ar fi quantulŭ sumeĭ, ce se compută la pensiune, totŭ numaĭ 2 % aŭ să se solvéscă şi alt-ceva nimicŭ, atunci putemŭ ḑice, că taxele încă s'aŭ redusŭ. Unŭ esempiu va ilustrá maĭ bine deosĕbirea. Să punemŭ, că unŭ învĕţătorŭ dela cutare şcólă poporală ar fi avutŭ unŭ salarŭ anualŭ de 400 fl. şi ar fi voitŭ, ca întrégă suma acésta să şĭ-o asigure şi ca pensiune, atunci conformŭ legiĭ din 1875 elŭ ar fi trebuitŭ să solvéscă maĭ întâiŭ odată pentru tot-deuna 25 % din plusulŭ de 100 fl., adecă 25 fl., maĭ încolo câte 2 % pre fiesce care anŭ după 300 fl., adecă 6 fl., şi în fine încă câte 10 % pre anŭ după plusulŭ de 100 fl., adecă 10 fl. Aşadară pre lângă ceĭ 25 fl. solviţi de-odată avea să solvéscă în fiesce care anŭ câte 16 fl.

După legea cea nóuă totŭ aceea-şĭ sumă şĭ-o asigurézĕ solvindŭ numaĭ 2 %, adecă 8 fl. Étă o diferinţă *anuală* de 8 fl. Şi dacă amŭ maĭ face niţelŭ calculŭ, amŭ aflá, că ceĭ 25 fl. împreună cu diferinţa anuală de 8 fl. puşĭ la dobândă compusă în decursŭ de 40 de anĭ cu 5 %, ar face nu maĭ puţinŭ decâtŭ 1140 fl. 34 cr.; o sumă acésta, care nu credemŭ, să fie aşa de neînsĕmnată, câtŭ să-ĭ fie cuĭva indiferentŭ, dacă rĕmâne în busunarulŭ sĕŭ, orĭ merge într'alŭ altuia.

Să trecemŭ acum la *ajutorarea vĕduveloră şi a orfaniloră*.

După legea din an. 1875 vĕduva, alŭ căreĭ bărbatŭ a funcţionatŭ deja ca docente 10 anĭ, şi carea a trăitŭ cu bărbatulŭ sĕŭ celŭ puţinŭ unŭ anŭ, de cumva bărbatulŭ eĭ a funcţionatŭ 40 de anĭ, primiá 40 % din pensiunea, ce a fostŭ asigurată pentru bărbatulŭ sĕŭ. Orfaniĭ fără de părinţĭ, la casŭ cândŭ numaĭ unulŭ dintre părinţĭ a fostŭ învĕţătorŭ şi a servitŭ 10 anĭ computabiĭ, primiaŭ câte 50 fl.; dacă amêndoĭ părinţiĭ aŭ fostŭ învĕţătorĭ, primiaŭ câte 75 fl.; ér dacă vĕduva trăiá şi avea subsidiŭ, primiaŭ câte 25 fl. De cumva apoĭ şi vĕduva încă a fostŭ învĕţătóre, şi ca atare a fostŭ pensionată, atunci orfaniĭ aveaŭ să priméscă câte 20 fl., dar suma întrégă a acestuĭ ajutorŭ nu putea să trécă preste 100 fl.

În înţĕlesulŭ legiĭ celeĭ nóuĕ însă subsidiulŭ vĕduveĭ face 50% din salariulŭ computabilŭ alŭ bărbatuluĭ sĕŭ, dacă acela nu trece preste 600 fl., şi 20% după partea salariuluĭ computabilŭ, ce trece preste 600 fl.; ér' copiiĭ, decumva mama lorŭ are subsidiŭ de vĕduvă, primescŭ câte $^1/_6$ din subsidiulŭ eĭ, dar nicĭ aicĭ suma ajutoriuluĭ, ce-lŭ primescŭ orfaniĭ, nu póte să trécă preste suma subsidiuluĭ, ce-lŭ are mama.

Aşa spre es. după o funcţionare de 10 anĭ învĕţătoriulŭ, care a avutŭ salariŭ de 300 fl. respective de 360 fl. — computându-se şi quinquenalele — are dreptŭ la o pensiune de 144 fl., vĕduva la unŭ subsidiŭ de 180 fl., ér orfaniĭ la unŭ ajutoriŭ de câte 30 fl.

Orfaniĭ lipsiţĭ cu totulŭ de părinţĭ, de cumva numaĭ unulŭ dintre părinţĭ a funcţionatŭ ca învĕţătoriŭ, prelângă ajutoriulŭ de maĭ susŭ, maĭ primescŭ încă 25 fl., ér' dacă ambiĭ părinţĭ aŭ asudatŭ în cariera învĕţătoréscă, atunci primescŭ 50 fl. Astfelŭ orfanulŭ unuĭ învĕţătoriŭ poporalŭ, care a funcţionatŭ 10 anĭ, primesce unŭ ajutoriŭ de 55—80 fl.

Faţă cu *învĕţătóre* încă e maĭ ecuitabilă legea de faţă de câtŭ cea din 1875. În înţelesulŭ legiĭ de maĭ înainte vĕduva, carea însă-şĭ funcţiona ca învĕţătóre şi ca atare primia salariŭ, orĭ care a fostŭ pensionată ca învĕţătóre, la casulŭ morţiĭ bărbatulŭ eĭ nu-şĭ putea face pretensiune la nicĭ unŭ subsidiŭ de vĕduvă. În înţelesulŭ legiĭ presente însă învĕţătórele atâtŭ în ce privesce dreptŭrile, câtŭ şi în ce privesce datorinţele, se considerá de egale cu învĕţătoriĭ. Aşa că învĕţătórea şi în casulŭ acela încă are dreptŭ la pensiune orĭ la escontentare finală după serviţiulŭ sĕŭ propriŭ, cândŭ bărbatulŭ dînseĭ încă trăesce, saŭ cândŭ după elŭ primesce provisiune separată; ba provisiunea sa şi atuncia încă şĭ-o ţine, dacă după bărbatulŭ eĭ numaĭ maĭ târḑiŭ primesce provisiune, saŭ dacă se mărită din noŭ.

Dar şi bărbatulŭ învĕţătóreĭ, chiar şi de nu e învĕţătoriŭ, încă primesce după soţia sa salariulŭ dînseĭ pre 3 luniĭ; saŭ dacă soţia sa erá pensionată, în casulŭ acesta primesce ca spese de înmormîntare o sumă egală cu pensiunea eĭ de pre treĭ luniĭ. Ér dacă mama a funcţionatŭ ca învĕţătóre şi a muritŭ, atunci pruncii eĭ, chiar şi dacă tatălŭ lorŭ trăesce, încă se considerá ca orfaniĭ fără de părinţĭ, şi primescŭ câte $^1/_6$ parte din subsidiulŭ de vĕduvă alŭ mameĭ lorŭ.

Ce se ţine apoĭ de învĕţătoriĭ, carĭ aŭ fostŭ aplicaţĭ maĭ înainte de anulŭ 1870, şi faţă de aceştia încă suntŭ cu multŭ maĭ favorabile dispuseţiunile legiĭ presinte decâtŭ ale legiĭ din 1875.

Căcĭ precândŭ §. 41 din legea dela 1875 asigurá pentru docenţiĭ aplicaţi înainte de an. 1870 unŭ maximŭ de pensiune numaĭ de 250 fl.; precândŭ în înţĕlesulŭ aceluia-şi §. învĕţătoriĭ, carĭ aŭ fostŭ împlinitŭ deja anulŭ alŭ 55-lea alŭ vieţiĭ lorŭ, nu puteau fi primiţi la fondulŭ de pensiune, ér ceĭ ce chiar în 1875 împliniaŭ anulŭ alŭ 55-lea şi conformŭlegiĭ aŭ decheratŭ, că voescŭ, să fie membri la fondulŭ de pensiune, prelângă anumite cuotisaţiunĭ aveaŭ asigurată o pensiune anuală numaĭ de 100 fl.; şi în fine precândŭ subsidiulŭ vĕduveloră erá statoritŭ în 84 fl., ér' alŭ orfaniloră în 25 fl.: — pre atunci în înţĕlesulŭ §-luĭ 14 din legea presentă fiesce care învĕţătoriŭ, fără considerare la etatea luĭ, nu numaĭ că póte fi membru alŭ fonduluĭ, dar începêndŭ dela an. 1870 póte să-şĭ asigure o pensiune proporţionată cu salariulŭ sĕŭ şi cu timpulŭ de serviţiŭ, ér' vĕduvele şi orfaniĭ lorŭ potŭ se fie provĕduţĭ cu subsidiĭ cu multŭ maĭ însĕmnate. Unŭ esemplu: Pensiunea unuĭ învĕţătoriŭ aplicatŭ înainte de 1870, carea în înţĕlesulŭ legiĭ din 1875 erá asigurată în maximulŭ de 250 fl., ar face astăḑi, după 17 anĭ, 54% (dela 1875—1885 40%, şi de atunci în cóce pre fiesce care anŭ câte 2%) adecă 135 fl. subsidiulŭ vĕduveĭ 84 fl. şi alŭ orfaniloră 25 fl. Din contră după legea cea nóuă pensiunea unuĭ docente aplicatŭ înainte de 1870, care are unŭ salariŭ anualŭ de 400 fl. (luămŭ şi aci suma acésta maĭ mare, pentru ca cu atâtŭ maĭ bine să se védă deosĕbirea) face astăḑi 64% (dela 1870—1880 40%, şi de atunci până astăḑi încă 24%) saŭ 256 fl., subsidiulŭ vĕduveĭ 200 fl. (50% din salariulŭ bărbatuluĭ), ér' alŭ orfaniloră 33 fl. 33 cr. ($^1/_6$ din subsidiulŭ mameĭ lorŭ).

Ba chiar şi aceĭ învĕţătorĭ, carĭ amĕsuratŭ §-luĭ 41 din legea dela 1875 puteaŭ să-şĭ asigure o pensiune numaĭ de 100 fl., dacă solviaŭ odată pentru tot-deuna 25% din pensiunea acésta şi câte 8% anuale, încă potŭ acum să-şĭ asigure 64% din salariulŭ lorŭ solvindŭ totŭ numaĭ câte 2%, ér' vĕduvele lorŭ, cărora legea de maĭ înainte nicĭ nu le aplacidá vre-unŭ subsidiŭ anualŭ, ci numaĭ o escontentare finală de 100 fl., asemenea se vorŭ împărtăşĭ din subsidiile amintite maĭ susŭ.

În fine ce privesce relaţiunea de etate între învĕţătoriŭ şi soţia sa, maĭ avemŭ să sulevămŭ, că cassându-se alineatulŭ primŭ alŭ §-luĭ 13 din legea dela 1875, a încetatŭ şi acea condiţiune severă, că vĕduva unuĭ învĕţătoriŭ, carea altcum după bărbatulŭ sĕŭ erá îndreptăţită la subsidiŭ, numaĭ în casulŭ acela putea să dobândéscă subsidiŭ, dacă celŭ multŭ cu 20 de anĭ numaĭ a fostŭ maĭ tineră decâtŭ bărbatulŭ sĕŭ.

Din cele ḑise până aci orĭ şi cine póte vedé, că preste totŭ vorbîndŭ multe şi însĕmnate îmbunătăţirĭ saŭ făcutŭ prin legea acést a în momentósa afacere a pensionărĭĭ învĕţătorilorŭ şi învĕţătórelorŭ, precum şi a ajutorărĭĭ vĕduvelorŭ şi orfanilorŭ lorŭ, şi noĭ numaĭ bucurá ne putemŭ, cândŭ îĭ vedemŭ asiguraţi în chipulŭ acesta pentru tóte eventualităţile.

Eĭ, dar bucuria nóstră ne-o turbară o îngrijire, căreia noĭ ĭ-amŭ datŭ espresiune şi în nrulŭ 31 alŭ foiĭ nóstre din a. tr., îngrijirea adecă, că legea de faţă nesmintitŭ va aduce după sine şi o altă lege, anume legea referitóre la ridicarea minimuluĭ salarelorŭ învĕţătorescĭ dela 200 fl. la 300 fl.

Şi acéstă împrejurare ne îngrijesce nu dóra pentrucă salarele învĕţătorilorŭ se vorŭ urcá la celŭ puţinŭ 300 fl., căcĭ dacă ar stá în putinţa nóstră, atuncĭ de sigurŭ nu 300 fl. ar fi minimulŭ, la care ne-amŭ oprí, ci ne îngrijesce, pentrucă multe comune de ale nóstre póte nu vorŭ fi în stare să asigure pre séma învĕţătorilorŭ lorŭ nicĭ suma acésta, necum şi quinquenalele corĕspunḑĕtóre, şi astfelŭ aduse în imposibilitatea de a maĭ puté susţiné şcólele lorŭ confesionale, vorŭ oferí statuluĭ comóda ocasiune de a ridicá în loculuĭ lorŭ şcóle de statŭ, ale cărorŭ tendinţe şi misiunĭ suntŭ prea bine cunoscute tuturorŭ.

Noĭ amŭ arĕtatŭ deja si unŭ mijlocŭ, prin care, după părerea nóstră, maĭ uşorŭ ne-amŭ puté asigurá în contra uneĭ ast-felŭ de eventualităţĭ, înţĕlegemŭ colecta cruceriului, carea începută în anulŭ trecutŭ, deşi n'a produsŭ resultatele aşteptate de noĭ, totuşi ne-a întărituŭ şi maĭ multŭ în convingerea, că numaĭ acesta ar fi mijloculŭ celŭ maĭ potrivitŭ de salvare, dacă unulŭ fiesce care dintre ceĭ chemaţĭ ar fi la culmea misiunĭĭ sale.

Abstragêndŭ însă dela acéstă îngrijire principală, ce o deşteptă în noĭ legea de faţă, acéstă lege maĭ conţine încă şi dóuĕ dispositiunĭ jignitóre, carĭ nu eraŭ în legea dela 1875, şi pre carĭ nu le putemŭ trece cu vederea chiar pentru motivulŭ, că după părerea nóstră şi una şi alta, se înţĕlege fiesce care în felulŭ sĕŭ, e jignitóre pentru poporulŭ nostru.

O astfelŭ de dispositiune conţine §-ulŭ 9. Acestŭ paragrafŭ adecă dispune, că atâtŭ orfaniĭ lipsiţĭ de amîndoĭ părinţiĭ orĭ lipsiţĭ de avere, câtŭ şi alţĭ orfaniĭ, la carĭ se potŭ aplicá casurile provĕḑute în acestŭ paragrafŭ, începêndŭ dela anulŭ alŭ treilea alŭ etaţiĭ lorŭ se vorŭ cresce în orfanotrofiile, ce le va înfiinţá statulŭ anumitŭ spre acestŭ scopŭ, unde nu vorŭ avé să solvéscă nicĭ o taxă de întreţinere afară de comptinţele lorŭ de orfaniĭ, carĭ până ce petrecŭ în orfanotrofiĭ, se incassézĕ firesce pre séma respectivelorŭ orfanotrofiĭ.

Nu încape îndoélă, acéstă dispositiune în sine luată e câtŭ se póte de generósă şi umanitară, şi noĭ numaĭ vorbe de laudă amŭ avé pentru ea, dacă amŭ trăĭ spre es. în Francia orĭ în Anglia, pentru că ce póte fi maĭ nobilŭ şi maĭ generosŭ, decâtŭ a luá sub aripĭ ocrotitóre şi a îngriji de crescerea acelorŭ orfaniĭ nenorociţĭ, carĭ lipsiţĭ de ajutorulŭ şi grijea părintéscă ar' trebuĭ póte să ajungă în uşile ómenilorŭ şi saŭ să întindă o mână cerşitóre după câte o fărâmătură de pâne, saŭ apoĭ să sfîrşéscă fără de vreme o viaţă amărîtă şi ticălósă.

Eĭ, dar noĭ trăimŭ aicĭ, şi din esperinţa trecutuluĭ scimŭ, ce va să ḑică pre românesce Timeo Danaos et dona ferentes. Ţinta tuturorŭ dispositiunilorŭ maĭ nóuĕ, decumva numaĭ obiectulŭ a admisŭ, a fostŭ promovarea maghiarisărĭĭ, şi pentru acesta nu are să se mire nimenĭ, dacă noĭ şi în înfiinţarea orfanotrofiilorŭ amintite nu vedemŭ într'atâta generositatea şi nobleţa de inimă a guvernanţilorŭ nostri, câtŭ maĭ vîrtosŭ o nóuă armă, care va puté să fie folosită spre desnaţionalisarea naţionalităţilorŭ nemagiare. Saŭ dóră crede cineva, că aceĭ orfaniĭ de învĕţătorĭ românescĭ, carĭ din frageda lorŭ etate de 3 anĭ vorŭ fi crescuţĭ în orfanotrofiile statuluĭ, unde despre naţionalitatea lorŭ nicĭ amintire nu va fi, că aceĭ orfaniĭ, ḑicemŭ, cândŭ vorŭ eşĭ de acolo, vorŭ maĭ scí eĭ macarŭ atâta, că suntŭ Românĭ? Perduţĭ vorŭ fi aceia pre vecie pentru némulŭ românescŭ.

Dar ceea ce face acestŭ paragrafŭ încă şi maĭ jignitoriŭ, e împrejurarea, că orfaniĭ din cestiune *trebue* să se crésecă în orfanotrofiile amintite. Va se ḑică crescerea lorŭ în orfanotrofiĭ nu e facultativă, ci obligătóre, căcĭ deşi în alineatulŭ ultimŭ alŭ aceluia-şĭ paragrafŭ se ḑice, că în casurĭ deplinŭ motivate

ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică *escepţionalminte póte concede,* ca orfaniĭ lipsiţi cu totulŭ de părinţi să pótă fi crescuţi de cătră tutoriĭ orĭ consângeniĭ recomandaţi din partea auctorităţiĭ pupilare, cu tóte acestea avêndŭ în vedere atâtŭ espresiunile de: *„escepţionalminte“* şi *„póte* concede“, câtŭ şi însă-sĭ împrejurarea, că nu tutorulŭ şi maĭ alesŭ consângenulŭ are dreptulŭ de a se învoi ca orfanulŭ să se créscă orĭ nu în orfanotrfiu, ci ministrulŭ are dreptulŭ de a concede orĭ nu, ca acela să pótă fi crescutŭ şi afară de orfanotrofiŭ, arată destulŭ de lămuritŭ orĭ şi cuĭ, că acestŭ alineatŭ s'a adausŭ la paragrafŭ numaĭ pentru ochiĭ lumiĭ, şi că în praxă elŭ nu plătesce nimicŭ. Étă pre scurtŭ motivele, pentru carĭ dispositiunea cuprinsă în desŭ numitulŭ paragrafŭ nu numaĭ că nu ne însufleţesce, precum ar trebuí să ne însufleţéscă, ci încă maĭ multŭ ne îngrijesce, cândŭ ne dămŭ sémă de scopulŭ ascunsŭ, pentru a căruĭ realisare se va puté folosí.

A dóua dispositiune jignitóre saŭ maĭ potrivitŭ disŭ îngreunătóre, ce nu erá în legea dela 1875, se cuprinde în §. 10 din legea presentă. În paragrafulŭ acesta se dice, că după fiesce care prunceŭ obligatŭ la şcólă, care frecuentéză vre-unŭ ast-felŭ de institutŭ poporalŭ de învĕţămîntŭ, alŭ căruĭ învĕţătorŭ în înţĕlesulŭ §-luĭ 2 art. de lege XXXII din 1875 şi respective a §-luĭ 1 din legea de faţă a fostŭ susceputŭ între ceĭ îndreptăţiţiĭ la pensiune, este a se solví pre fiesce care anŭ la fondulŭ de pensiune o taxă de 15 cr. Taxele aceste se incassézĕ în prima linie dela părinţiĭ pruncilorŭ, ér în linia a dóua dela susţinĕtoriĭ şcólelorŭ: acestora însă le stă în voe, ca în casŭ cândŭ părinţiĭ pruncilorŭ ar' dovedí, că suntŭ sĕracĭ şi nu potŭ plătí taxa acésta, saŭ în casŭ de scutire generală dela didactru, pentru acoperirea acestorŭ taxe să pótă recurgĕ la baniĭ încurşĭ din pedepsele, ce se plătescŭ pentru absentările dela şcólă.

La prima vedere nu s'ar părĕ acestŭ paragrafŭ aşa de îngreunătorŭ; dar dacă luămŭ în consideraţiune, că acésta e o contribuţiune *nóuă,* carea după calcululŭ făcutŭ de ministru va vĕrsá în cassa fonduluĭ cam 240,000 fl. pre anŭ, şi dacă vomŭ maĭ considerá şi aceea, că din acéstă sumă celŭ puţinŭ a şésa parte, cam 40,000 fl., cade pre poporulŭ nostru, uşorŭ póte vedé orĭ şi cine, că paragrafulŭ amintitŭ conţine o dispositiune multŭ îngreunătóre pentru pungile şi altcum destulŭ de sleite ale poporuluĭ şi ale susţinĕtoriloru de şcóle.

Ba dacă maĭ avemŭ în vedere şi pedepsele, ce le statorésce §. 12 pentru nesolvirea acestorŭ taxe orĭ pentru nesolvirea lorŭ la timpulŭ sĕŭ, trebue să mărturisimŭ, că paragrafulŭ din cestiune nu numaĭ că e îngreunătorŭ, dar e încă *fórte* îngreunătorŭ.

Amŭ arĕtatŭ în cele dise până aci atâtŭ avantajele, ce le asigură legea presentă faţă cu legea dela 1875, câtŭ şi dispuseţiunile eĭ jignitóre, şi ast-felŭ amŭ fi spusŭ totŭ ce aveamŭ de spusŭ.

După ce însă pentru mulţiĭ învĕţătorĭ ar fi póte de interesŭ să afle, câtŭ e de mare fondulŭ regnicolarŭ de pensiune, la care dînşiĭ suntŭ membri, precum şi alte date privitóre la acestŭ fondŭ, şi după ce chiar în ḑilele abia trecute ne-a venitŭ la mânŭ raportulŭ ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică despre starea acestuĭ fondŭ pre an. 1890, — dreptŭ închiare lăsămŭ se urmeze aci câteva date privitóre la starea luĭ, precum şi la pensiunile si subsidiile, ce s'aŭ solvitŭ din elŭ în decursulŭ anuluĭ 1890.

Întrégă averea fonduluĭ făceá la finea anuluĭ 1890: 8,225,103 fl. 85½ cr. La acestŭ fondŭ solviaŭ competinţe în anulŭ maĭ susŭ ḑisŭ 20,226 staţiunĭ învĕţătorescĭ şi 16,746 învĕţătorĭ. Totŭ în acela-şĭ timpŭ se bucuraŭ de binefacerile fonduluĭ:

938	învĕţătorĭ pens.	cu suma	de	106.019 fl.
1459	vĕduve subsidiate	„	„	125.311 fl.
2042	orfanĭ ajutoraţi	„	„	59.564 fl.
10	înv. ajutoraţi	„	„	702 fl.
15	membri escont.	„	„	3.390 fl.
		la olaltă		294.986 fl.

A. P. B.

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

(7) 11—10

in Blasiu (Balázsfalva)

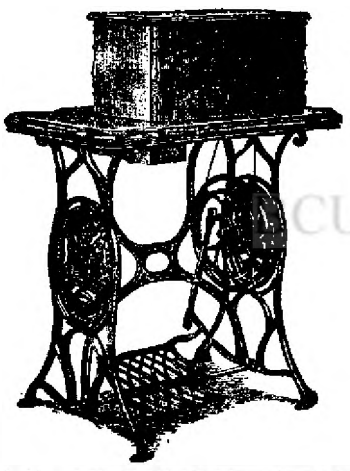

recomândă pre lângă garanţă şi serviţiŭ solidŭ şi promptŭ depositulŭ sĕŭ de

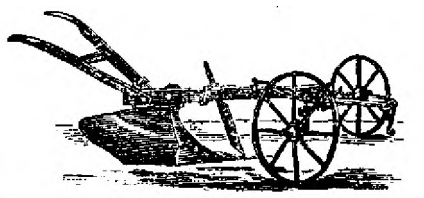

pluguri, maşîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ şi de

alte instrumente economice,

tóte din fierŭ batutŭ.

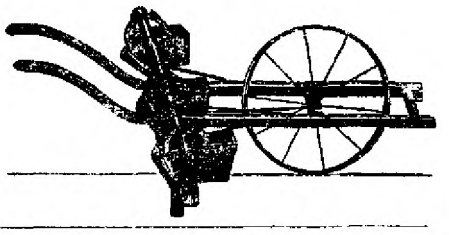

☛ **Tóte obiectele amintite se potŭ procurá şi pre lângă solvire în rate.** ☚

Fundată în an. 1800.

K. Zechmeister şi Fiulŭ

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

negutătorŭ de articli de mĭere şi céră

în Győr

recomândă atenţiuniĭ binevoitóre a Onoratuluĭ Clerŭ luminile lorŭ de céră:

Lumini adevĕrate de céră	**1-a unŭ kg.**	**fl. 2.50**
„ „ „ „	**2-a** „ „ „	**2.00**
Lumini de céră artificială . .	„ „ „	**1.40**
Pascalis I-a	„ „ „	**2.60**
„ **II-a**	„ „ „	**2.00**
Lumini galbine de céră . . .	„ „ „	**2.00**

Luminile se află în orĭ ce mărime, şi la comande superióre la 10 kgrame se espedézĕ francate la orĭ ce staţiune de poste, de năĭ saŭ de căĭ ferate.

Bunătatea luminilorŭ nóstre de céră o dovedescŭ nenumĕrate scrisorĭ de recunoscinţă.

Cu deosĕbită stimă

(3) 4—10 **K. Zechmeister şi Fiulŭ.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(5) 4—26 auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Fóe bisericéscă-politică.

Anulŭ II. Blaşiŭ 19 Martiŭ 1892. Numĕrulŭ 12.

Unŭ documentŭ preţiosŭ şi instructivŭ.

(+) În adausulŭ numĕruluĭ de astădĭ alŭ „Unirii" cetitoriĭ nostri vorŭ puté află şi cetí cu multŭ profitŭ epistola pastorală colectivă a Episcopilorŭ provincieĭ nóstre mitropolitane despre *crescerea religioso-morală a tinerimiĭ.*

În acestŭ documentŭ importantŭ se oglindéză viŭ unitatea de vederĭ şi principiĭ şi armonia minunată, cu care Archiereiĭ nostri purcedŭ tot-deuna în cestiunile marĭ, carĭ hotărescŭ fericirea ceréscă şi pămêntéscă a credincioşilorŭ bisericeĭ nóstre. Într'însulŭ strălucesce ca într'unŭ mărgăritarŭ preţiosŭ îngrijirea părinţéscă a căpeteniilorŭ nóstre bisericescĭ de sórtea învĕţătorilorŭ trimişĭ în mijlocŭlŭ poporuluĭ spre a-lŭ luminá şi cultivá, şi totŭ din acestŭ documentŭ se respândesce iubirea învăpăiată, ce o nutrescu Archiereiĭ nostri faţă cu poporulŭ românŭ, în mijlocŭlŭ căruia eĭ împlinescŭ o misiune atâtŭ de sântă şi mare. Pentru aceea unŭ simţĕmîntŭ de sinceră recunoscinţă şi fiéscă mulţămită trebue să se stîrnéscă în pieptulŭ fiesce căruĭ credinciosŭ greco-catolicŭ faţă cu Archiereiĭ sĕĭ la cetirea pastoraleĭ lorŭ colective.

Dóuĕ cestiunĭ de mare însĕmnătate se tractézĕ în acéstă pastorală: una generală despre necesitatea de a da tinerimiĭ o crescere religioso-morală în conformitate cu principiile religiuniĭ creştine, şi alta specială despre necesitatea de a salvá caractĕrulŭ religiosŭ alŭ şcólelorŭ nóstre greco-catolice, pentru ca prin acésta să asigurămŭ şi maĭ tare crescerea religioso-morală a fiitórelorŭ generaţiunĭ ale poporuluĭ românŭ, şi ast-felŭ se putemŭ cresce unŭ poporŭ vredniculŭ şi capabilŭ de o sórte maĭ bună, decâtŭ cea de astădĭ.

Orĭ ce clasă din societatea nóstră românéscă póte profitá de învĕţăturile cuprinse în pastorala Archiereilorŭ nostri, dar maĭ vîrtosŭ le va folosí acéstă pastorală unora dintre cărturariĭ nostri, carĭ credŭ, că religiunea şi instrucţiunea întemeiată pre religiunea creştină saŭ nu suntŭ de nicĭ unŭ folosŭ saŭ potŭ fi de folosŭ numaĭ poporuluĭ de rîndŭ, dar nu şi acelora, carĭ învéţă şi sciŭ carte, orĭ aŭ să conducă destinele poporuluĭ. Dacă auctoritatea şi argumentele Archiereilorŭ nostri nu vorŭ fi în stare să-ĭ convingă pre aceştĭ ómenĭ „luminaţĭ" despre rătăcirea, în care se află dînşiĭ, atunci noĭ îĭ facemŭ încă de acum atenţĭ, că prin propagarea ideilorŭ lorŭ greşite eĭ mână numaĭ apa pre móra guvernuluĭ nostru, care se silesce din tóte puterile a desbrăcá şcólele nóstre de caractĕrulŭ lorŭ religiosŭ şi prin acésta şi de caractĕrulŭ lorŭ naţionalŭ-românescŭ, deşi chiar unulŭ dintre ceĭ maĭ marĭ filosofĭ politicĭ aĭ Magiarilorŭ şi anume Baronulŭ Eötvös în opulŭ sĕŭ „Cugetărĭ" a spusŭ, că sciinţa fără de religiune este stricăciósă nu numaĭ singuraticilorŭ, ci chiar şi societăţiĭ întregĭ. Guvernulŭ nostrŭ, şi împreună cu elŭ şi uniĭ dintre cărturariĭ nostri ar' puté să mediteze asupra acestorŭ cuvinte ale renumituluĭ bărbatŭ de statŭ şi eminentŭ scriitorŭ: „Ceĭ maĭ marĭ despreţuitorĭ aĭ religiuniĭ în continuŭ spunŭ, că religiunea este folositóre numaĭ poporuluĭ de rîndŭ. Mie însă mi-se pare, că acelora, carĭ domnescŭ preste poporŭ, religiunea le este încă şi maĭ de lipsă. Cu câtŭ este maĭ largŭ cercululŭ de activitate şi de putere alŭ unuĭ omŭ, cu atâtŭ maĭ mare lipsă are acesta, ca voinţa luĭ să fie restrînsă între barierе morale. Unŭ domnitorŭ absolutŭ, care póte face totŭ, ce voesce, şi care crede, că póte voĭ totŭ, ce-ĭ vine în minte, se preface într'unŭ monstru, fie elŭ unŭ individŭ, orĭ fie o maĭoritate, şi numéscă-se elŭ Nerone, orĭ numéscă-se elŭ conventŭ. Şi tocmaĭ acéstă împrejurare ne face, să ne întristămŭ aşa de multŭ, cândŭ vedemŭ ireligiositatea timpuluĭ de astădĭ. . . . . Póte esistá societatea fără de religiune? eŭ nu sciŭ, dar sum deplinŭ convinsŭ, că o societate fără de religiune póte fi compusă numaĭ din sclavi."

Chiar şi bărbaţiĭ nostri maĭ de frunte, carĭ pórtă rolulŭ de conducĕtorĭ politicĭ aĭ poporuluĭ nostru, încă potŭ profitá, dacă vorŭ ceti pastorala Archiereilorŭ nostri. Abstragêndŭ adecă dela împrejurarea, că causa nóstră naţională, dacă se va depune în mâna unorŭ ómenĭ fără de frica de Dumneḑeŭ şi fără convingerĭ religióse, póte fi tradată în totŭ momîntulŭ pentru nisce interese meschine: — noĭ suntemŭ deplinŭ convinşĭ, că fără

Feuilleton.

Unŭ paşŭ înainte.

Pre unde ajungŭ raḑĕle sóreluĭ, tóte se învĕluescŭ şi se îmbracă în lumină, éră unde nu potŭ străbate, e umbră şi întunerecŭ. Şi ca mersulŭ sóreluĭ să fie şi maĭ sĕrbătorescŭ, înaintea luĭ mergŭ ḑorile, şi dinapoĭ ilŭ însoţesce amurgitulŭ. Cu césurĭ întregĭ ni-se vestesce apropierea sóreluĭ, şi după apunere vreme multă maĭ vedemŭ calea, pre unde aŭ dispărutŭ raḑĕle luĭ de lumină.

Sórele face, să avemŭ ḑi şi totŭ sórele face, să avemŭ nópte. Să nu ne rĕsară, nu amŭ avé ḑi, să nu maĭ apună, nu amŭ avé nópte.

Dar sórele nu rĕsare deodată pre întregŭ rotogolulŭ pământuluĭ, şi în vreme ce pre unele locurĭ e ḑiuă mare, pre airea e nópte întunecósă şi adâncă. Nu e restimpŭ de ḑi, nu e rĕstimpŭ de nópte, pre care să nu-lŭ poţĭ găsí în orĭ ce momîntŭ pre suprafaţa pământuluĭ. În totŭ momîntulŭ se revarsă undeva de ḑiuă, în totŭ momîntulŭ e undeva rĕsăritŭ de sóre, meḑŭ de ḑi, asfinţitŭ de sóre, amurgitŭ de sară, meḑŭ de nópte şcl.

Unŭ mosaicŭ frumosŭ formézĕ sórele pre suprafaţa pămîntuluĭ, mosaicŭ, ce pururea acela-şĭ rĕmâne, deşi părţile i-se mişcă necontenitŭ. Aci e în ḑorĭ de ḑi, colo e rĕsăritŭ de sóre, din colo meḑŭ de ḑi, şi maĭ încolo asfinţitŭ de sóre, amurgitŭ de sară, meḑŭ de nópte, şi totulŭ împreună formézĕ o întregă ḑi şi o nópte întregă. În momîntulŭ, ce urmézĕ, aci aŭ trecutŭ ḑorile, şi sórele rĕsare, colo sórele s'a urcatŭ în susŭ pre ceriŭ, dincolo se apropie de ojină, şi maĭ încolo e asfinţitŭ de sóre, amurgitŭ de sară, meḑŭ de nópte, ḑorĭ de ḑi, — şi aşa maĭ departe fără capĕtŭ, fără de sfârşitŭ.

Dacă aĭ porní la rĕsăritŭ de sóre, şi aĭ alergá dreptŭ spre rĕsăritŭ, şi în fiesce care óră aĭ face o cale de vreo 200 de milurĭ geografice, şi ajunsŭ la mare, ţĭ-aĭ continuá calea cu repejunea de maĭ înainte; atunci în vreme de 24 de césurĭ aĭ încunjurá pământulŭ, şi vreme de 24 de césurĭ totŭ ţĭ-ar rĕsărí sórele, fără să se fi ridicatŭ şi numaĭ cu o schiópă maĭ susŭ pre ceriŭ.

Şi dacă viéţa ta întregă nu te-aĭ maĭ oprí în calea-ţĭ nebună, în întregă viéţa totŭ numaĭ rĕsăritŭ de sóre aĭ vedé, şi ajunsŭ la capĕtulŭ vieţiĭ aĭ puté să ḑicĭ, că viéţa ta numaĭ o clipită a ţinutŭ, te-aĭ născutŭ la rĕsăritŭ de sóre, şi până să rĕsară, te-a şi cuprinsŭ în braţe ghetósa mórte. Éră de aĭ porní înainte de rĕsăritŭ, în întréga ta viéţă nu aĭ vedé mândrulŭ sóre, ci numaĭ ḑorĭ de ḑi saŭ întunerecŭ fără de sfârşitŭ.

Dacă vremŭ, ca meḑulŭ nopţiĭ să fie începutulŭ ḑileĭ viitóre pentru toţĭ pământeniĭ, atunci vomŭ începe ḑiua fiesce care, cândŭ ne va sosí meḑulŭ nopţiĭ, uniĭ maĭ lute, alţiĭ maĭ târḑiŭ, uniĭ acum îndată, alţiĭ preste 1 óră, 2, 3, ... 10, . . . 20, . . . óre, şi uniĭ chiar preste 23 óre 59 minute 59 secunde. Şi precândŭ la uniĭ ḑiua va fi spre gătare, alţiĭ abia îĭ vorŭ fi ajunsŭ la mijlocŭ, şi éră alţiĭ abia vorŭ fi început'o.

Şi dacă meḑulŭ nopţiĭ cu 12 óre îlŭ vomŭ însĕmná de-arîndulŭ cu toţiĭ, în nenumĕrate feluri vorŭ trĕbuí să arete césurile nóstre. Vomŭ avé timpŭ de Budapesta, timpŭ de Viena, timpŭ de Roma, de Berlin, de Paris, de London, de Contantinopolŭ, de Bucurescĭ, timpŭ de Cluşŭ, de Sibiŭ, de Braşovŭ, de Blaşiŭ, ş. a. m. d., maĭ atâtea timpurĭ câte oraşe şi câte sate suntŭ pre suprafaţa pământuluĭ.

Şi nu ar' fi nicĭ o supĕrare, fiiesce care s'ar puté îndreptá după césulŭ sĕŭ, dacă nu

de religiune poporulŭ nostrŭ nu-şi va puté eluptá nicí odată libertatea şi posiţiunea politică, la care aspiră, saŭ şi dacă în urma unorŭ cause esterne şi-ar câştigá acéstă libertate, elŭ nu şi-o va puté păstrá timpŭ maĭ îndelungatŭ.

Fórte frumosŭ esprimă indirecte acestŭ adevĕrŭ Archiereiĭ nostri prin următórele cuvinte: „Dacă lipsesce convingerea tare religiósă cu tóte motivele sale, carĭ îndémnă pre ómenĭ la vîrtute, atuncĭ ce mijlóce se vorŭ maĭ aflá în lume pentru a împedecá pre ómenĭ dela pĕcate şi fărădelegĭ şi maĭ vîrtosŭ dela fărădelegile, pre carĭ justiţia omenéscă nu le póte aflá şi pedepsí? Ér unŭ poporŭ cufundatŭ în pĕcatŭ şi fărădelege cum va maĭ puté trăí? cum se va maĭ puté ridicá? şi cum va puté ţiné pasŭ cu celealalte popóre? căcĭ scrisŭ este, că *„pĕcatele sĕrăcescŭ popórele“*.

În unŭ poporŭ lipsitŭ de principiile religiunií creştine nu veţĭ maĭ aflá o unitate armoniósă de principiĭ şi aspiraţiunĭ comune, ci o anarchie de voinţe contrarie şi interese opuse, de forţe brutale şi neegale şi dorinţe perverse. Ĭubirea de sine se amestecă în fiesce care cu ură faţă cu altiĭ, aşa în câtŭ în locŭ să avemŭ unŭ poporŭ compactŭ, vomŭ avé o adunătură de fiinţe omenescĭ, carĭ se duşmănescŭ unele pre altele şi se silescŭ a se nimicí împrumutatŭ.

Acestea suntŭ motivele, carĭ ne îndémnă, să rugămŭ pre toţĭ cărturariĭ şi conducĕtoriĭ nostri politicĭ, ca să ne deá totŭ sprijinulŭ lorŭ cu cuvîntulŭ şi cu fapta, ca să crescemŭ unŭ poporŭ temĕtorŭ de Dumneḑeŭ şi ĭubitorŭ de vîrtuţile creştine. Nisuinţa acésta este unŭ programŭ mare şi sântu, dela a cărui realisare atîrnă în prima linie şi realisarea celoralalte aspiraţiunĭ legitime ale poporuluĭ nostru, şi prin urmare nu póte esistá în sinulŭ poporuluĭ nostru nicĭ unŭ bărbatŭ vrednicŭ, care să nu-şi deá concursulŭ sĕŭ puternicŭ la realisarea aceluĭ programŭ.

Fiindŭ-că însă crescerea religiosomorală a poporuluĭ nostru numaĭ în casulŭ acela se póte executá, dacă vomŭ avé la dispusĕţiune şcóle cu caractĕrŭ religiosŭ, dela sine urmézá, că preoţĭ şi mirenĭ, bogaţĭ şi sĕracĭ, tinerĭ şi bĕtrânĭ, toţĭ trebue să punemŭ umĕrŭ la umĕrŭ pentru a salvá caractĕrulŭ confesionalŭ alŭ şcólelorŭ nóstre, şi acésta cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că dacă vomŭ fi salvatŭ acestŭ caractĕrŭ, amŭ făcutŭ fórte multŭ şi pentru salvarea caractĕruluĭ lorŭ românescŭ.

Calea, ce trebue să o urmămŭ pentru a puté mântuí caractĕrulŭ confesionalŭ alŭ şcólelorŭ nóstre, este marcată cu cuvinte fórte clare şi însufleţitóre în pastorala Archiereilorŭ nostri, şi noĭ nu ne îndoimŭ nicĭ unŭ momîntŭ, că dacă preoţiĭ nostri vorŭ respândí cu zelŭ apostolicŭ ideile cuprinse în acea pastorală şi dacă cu argumentele folosite de Archiereiĭ nostri vorŭ scí vorbí la inima poporuluĭ şi-lŭ vorŭ scí convinge despre importanţa caractĕruluĭ confesionalŭ alŭ acelorŭ şcóle, şi maĭ vîrtosŭ dacă cărturariĭ nostri şi toţĭ factoriĭ, carĭ aŭ câtŭ de micá înrîurinţă asupra poporuluĭ nostru docilŭ, vorŭ spriginí din inimă cu fapta şi cu cuvîntulŭ nisuinţele preoţimiĭ nóstre în acéstă direcţiune, atuncĭ legea, ce are să se aducă cu privire la regularea salarelorŭ învĕţătorescĭ, va aflá şcólele nóstre deplinŭ organisate şi în ceea ce privesce salarele învĕţătorescĭ, şi ast-felŭ acea lege în locŭ să fie pentru noĭ o calamitate, va devení unŭ mijlocŭ puternicŭ pentru promovarea culturei nóstre religiose şi naţionale.

Trebue să capacitămŭ pre poporulŭ nostru, că şcólele comunale lipsite de caractĕrŭ religiosŭ suntŭ pentru elŭ o sarcină cu multŭ maĭ mare, decâtŭ şcólele actuale confesionale. Şcólele confesionale îşĭ aŭ deja zidirile de lipsă, pre cândŭ şcólele comunale vorŭ trebuí să se zidéscă tóte din fundamentŭ; ceea ce va pune o sarcină nóuă şi fórte grea pre umeriĭ poporuluĭ din respectiva comună politică. Şcólele nóstre confesionale în parte fórte mare suntŭ deja provĕḑute cu bance, tabele parietale, mape şi alte recuisite scolastice, pre cândŭ şcólele comunale, ce s'ar' înfiinţá pre ruinele şcólelorŭ confesionale, vorŭ trebuí să fie înzestrate din noŭ cu acele recuisite; ceea ce érăşi numaĭ prin aruncurĭ marĭ făcute asupra poporuluĭ se va puté obţiné. Şcólele nóstre confesionale aŭ în multe comune bisericescĭ fonduri create în ḑecĭ de anĭ, din carĭ, pre lângă puţinŭ adausŭ, se potŭ plătí uşorŭ lefile învĕţătorilorŭ, pre cândŭ salarele învĕţătorilorŭ dela şcólele comunale se vorŭ plătí numaĭ din darea impusă din noŭ asupra poporuluĭ, care şi altcum este destulŭ de încărcatŭ cu dărĭ publice. Cu unŭ cuvîntŭ să facemŭ, ca poporulŭ nostru să pricépă adevĕrulŭ limpede, că este maĭ uşorŭ a susţiné conformŭ legilorŭ şcólele confesionale deja esistente, decâtŭ a creá cu nóuĕ şi marĭ jertfe nisce şcóle comunale, în carĭ nicĭ religiunea, nicĭ limba luĭ nu se bucură de drepturile, ce le are dela natură.

Să apelămŭ la ĭubirea poporuluĭ nostru faţă cu religiunea sa, limba sa, datinele sale de poporŭ cu individualitate proprie naţională pre pămîntulŭ acesteĭ patriĭ comune, şi să potenţiămŭ spiritulŭ luĭ de sacrificiŭ, cu care a susţinutŭ până acum şcólele nóstre românescĭ, şi atuncĭ elŭ nu se va înspăimîntá de puţinele jertfe, ce se maĭ cerŭ dela elŭ, şi victoria va fi a nóstră!

Adresele opoşiţiilorŭ.

În numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre amŭ caracterisatŭ în puţine cuvinte rĕspunsulŭ, ce-lŭ dă partidulŭ liberalŭ guvernamentalŭ la discursulŭ de tronŭ, prin care a fostŭ deschisŭ parlamentulŭ ungarŭ. Amŭ amintitŭ

---

amŭ avé de a face uniĭ cu alţiĭ, şi dacă afacerile nóstre nu ar fi legate de timpŭ.

Până nu eraŭ trenurile şi telegrafele, totŭ maĭ mergeá, dar prin trenurĭ şi telegrafe s'aŭ legatŭ de olaltă locurĭ îndepărtate, a cărorŭ timpurĭ se deosĕbescŭ cu óre întregĭ. Timpulŭ din Sibiŭ e cu vreo 6 minute înapoia timpuluĭ din Braşovŭ, timpulŭ din Cluşŭ cu 8 minute, timpulŭ din Aradŭ cu 17 minute, timpulŭ din Budapesta cu 25 de minute, timpulŭ din Viena cu 36 de minute, timpulŭ din Praga cu 43 de minute, timpulŭ din Paris cu 1 óră 32 minute ş. a. m. d.

La staţiunĭ maĭ mărişóre trenŭ după trenŭ plécă şi sosesce. După care césŭ să se îndrepte trenurile? După care césŭ să pornéscă şi să soséscă, ca să nu se întîmple încurcăturĭ şi să nu se ciocnéscă dóuĕ-treĭ împreună?

La noĭ trenurile se îndreptaŭ după timpulŭ din Budapesta, în Austria după timpulŭ din Praga, în Turcia după timpulŭ din Constantinopolŭ, în România după timpulŭ din Bucureşcĭ, şi aşa maĭ în tóte statele după timpulŭ capitaleĭ saŭ altuĭ oraşŭ mare.

Timpulŭ *unitarŭ* — cum ar fí la noĭ timpulŭ din Budapesta pentru tóte staţiunile din ţĕră — e unŭ neadevĕrŭ, o palmă trasă adevĕruluĭ fapticŭ în faţă. Dar ce să-í facĭ? Dacă la fiesce care staţiune césulŭ arŭ fi îndreptatŭ după timpulŭ eĭ adevĕratŭ, atuncĭ maşinistulŭ arŭ trĕbuí să aíbă unŭ museŭ de césurĭ, îndreptatŭ fiesce care după timpulŭ câte uneĭ staţiunĭ. Pre la câte staţiunĭ trecŭ, atâtea césurĭ să aíbă, saŭ de nu, la fiesce care staţiune să-şĭ mute césulŭ, cârnindu-lŭ cândŭ înainte cândŭ înapoĭ.

Timpurile unitare înlesniaŭ comunicaţiunea în ţĕră, dar nu înlăturaŭ neînţelegerile şi încurcăturile în comunicaţiunea statelorŭ cu alte state, cu deosĕbire cu statele vecine.

Liniile ferate şi telegrafice nu vreŭ să scie de graniţe şi de deosĕbire de stăpânií. Ele străbate munţiĭ despărţitorĭ şi légă statŭ de statŭ, împĕrăţie de împĕrăţie. Ele aŭ înlăturatŭ şi multele timpurĭ unitare, ce încă se ridicaŭ ca totŭ atâtea pedecĭ în comunicaţiunea deosĕbitelorŭ state. În locŭlŭ atâtorŭ timpurĭ unitare în 1 Octobre 1891 statele cu înţĕlegere împrumutată aŭ introdusŭ *timpulŭ unitarŭ internaţionalŭ* pentru tóte staţiunile căilorŭ ferate, maĭ departe pentru tóte oficiile telegrafice şi postale.

Timpulŭ unitarŭ internaţionalŭ e cu 16 minute înapoia timpuluĭ din Budapesta, şi după timpulŭ acesta aŭ fostŭ îndreptate în 1 Octobre 1891 césurile dela căile ferate, dela poste şi telegrafe nu numaĭ la noĭ, ci şi în celealalte state.

Ḑiua de 1 Octobre a fostŭ o ḑi critică pentru césurĭ. În unele locurĭ aŭ fostŭ date înapoĭ, airea împinse înainte, aci cu puţinŭ, colo cu mai multă, dincolo cu şi maĭ multŭ. La noĭ aŭ fostŭ date înapoĭ cu 16 minute, în Austria duse înainte cu 2 minute, în România date înapoĭ cu 44 minute, în Italia duse înainte cu 10 minute, în Turcia date înapoĭ cu 56 minute, în Francia împinse înainte cu 51 minute şcl. şcl. Unŭ amestecŭ grozavŭ, o învălmăşélă ameţitóre!

Ar fi fostŭ interesantŭ, să vedĭ tóte césurile adunate la unŭ locŭ, şi să staĭ să te uĭţĭ, cum la unŭ sĕmnŭ datŭ arătătórele se punŭ în mişcare, şi începŭ călĕtoria lorŭ scârţăitóre unele înainte, altele înapoĭ. La cele duse înainte arătătórele mergŭ pre cafea şi în direcţiunea adeseorĭ bătută, dar' suntŭ duse maĭ repede, decum le este obiceĭulŭ să înainteze. Maĭ rĕŭ le merge însă la cele date înapoĭ, cóstele lorŭ părăie de îmbolditurile, ce capĕtă, osiile scârţăie nededate fiindŭ a se întórce înapoĭ.

Şi maĭ rĕŭ ĭ-a mersŭ la bĕtrânulŭ timpŭ. Miĭ, după alţiĭ maĭ darnicĭ milióne de anĭ saŭ străcuratŭ dela începutulŭ lumiĭ încóce, şi totŭ atâţia apasă şi umeriĭ luĭ gârboviţĭ, şi acum la bĕtrâneţe a trebuitŭ să maĭ vină asupra luĭ şi ḑiua critică din 1 Octobre an. tr.

Destulă ocară a fostŭ asupra luĭ, că elŭ, domnŭ şi stăpânŭ preste tóte, a fostŭ legatŭ şi încătuşatŭ de sóre, lună, stele şi pămîntŭ, şi împărţitŭ în anĭ, lunĭ, sĕptămânĭ şi ḑile. Destulă batjocură, cândŭ a fostŭ mărunţitŭ şi maĭ departe în óre, minute şi

şi aceea, că tóte treĭ partidele opositionale aŭ mai presentatŭ câte unŭ proïectŭ de adresă. Credemŭ, că nu va fi de prisosŭ, dacă din proïectele aceste ale opositiilorŭ vomŭ estrage unele pasaje, carĭ ne atingŭ şi pre noĭ, fiindŭ în interesulŭ nostru, să cunóscemŭ câtŭ mai lămuritŭ positia şi directia politică a fiesce căruĭ partidŭ parlamentarŭ.

Proïectulŭ de adresă a partiduluĭ independentistŭ cere independenta întrégă pentru Ungaria, şi susţinerea autonomieĭ comitatelorŭ. După înşirarea uneĭ serii întregĭ de gravamine, referitorŭ la sistemulŭ electoralŭ dice: „Dorimŭ îmbunătătirĭ însémnate şi în organisarea caseĭ deputatilorŭ. Dreptulŭ de alegere la tótă întîmplarea trebue să fie estinsŭ în mare mĕsură. Asta o poftesce cultura crescêndă a poporuluĭ nostru şi neatîrnarea caseĭ deputatilorŭ. Este în opositie cu dreptatea, ca precândŭ deoparte în casa magnatilorŭ membriĭ alorŭ câteva sute de familiĭ aŭ drepturĭ legislative deja pre basa nascerii, pre atunci aprópe la unŭ milionŭ de capete de familiĭ, carĭ pórtă cu credintă sarcinele publice ale ţĕreĭ, să fie eschişi şi dela dreptulŭ de a alege deputatĭ. Noĭ ţinemŭ a fi neapĕratŭ de lipsă, ca abusurile electorale să fie împedecate, întru câtŭ numaĭ va fi cu putintă, şi ca să fie asigurată curătenia şi libertatea alegerilorŭ prin legile cele mai severe. Aflămŭ de lipsă introducerea votării secrete obligătóre. Suntemŭ de acordŭ cu Maiestatea Vóstră, ca decisiunea asupra validitătiĭ alegerilorŭ, dacă aceea s'ar contestá, să fie încredintată uneĭ judecătoriĭ independente. Aşteptămŭ dela guvernŭ proïecte de natura acésta, pre carĭ noĭ le vomŭ şi studiá cu tótă seriositatea. Aflămŭ a fi oportună, ba chiar necesară o împărţire nóuă a cercurilorŭ electorale.“ — Deputatulŭ Eötvös, care a însoţitŭ proiectulŭ de adresă cu o vorbire lungă, a declaratŭ, că partidulŭ independentistŭ nu se va lăsá a fi înfricatŭ în pretensiunea sa pentru revisiunea legilorŭ electorale prin pretecstulŭ, că în chipulŭ acesta naţionalităţile ar' ajunge la o putere prea mare.

Adresa partiduluĭ „naţionalŭ“ cere o desvoltare gradată a independinteĭ ungare şi declară, că partidulŭ naţionalŭ şi la reforma administratieĭ numaĭ aşa îşĭ va da consensulŭ, dacă cetăţenilorŭ se vorŭ da tóte garanţele de lipsă pentru apĕrarea lorŭ în potriva prepotinţelorŭ celorŭ dela putere. În specialŭ, partidulŭ naţionalŭ pretinde revisuirea tuturorŭ legilorŭ electorale şi asigurarea curăţenieĭ şi a libertătiĭ alegerilorŭ. Étă cuvintele adreseĭ: „Aflămŭ de lipsă a enunţá încă de acum, că la părţile acele ale reformeĭ administrative, carĭ cuprindŭ o sporire a puteriĭ guvernamentale, numaĭ aşa ne vomŭ da învoirea: . . . . dacă mai înainte se vorŭ fi făcutŭ tóte dispositiunile legislative, carĭ suntŭ de lipsă pentru asigurarea libertătiĭ şi curăţenieĭ alegerilorŭ.“

În fine adresa „ugroniştilorŭ“ cere, ca şi ceea a independentiştilorŭ, autonomia deplină a Ungarieĭ, avêndŭ a-se păstrá numaĭ *uniunea personală*. Partidulŭ domnuluĭ Ugron îşĭ motivéză acéstă cerere a sa chiar cu interesele caseĭ domnitóre, care numaĭ în Ungaria îşĭ póte aflá rădĕmŭ solidŭ şi nicĭ decâtŭ în Austria. Adresa ugroniştilorŭ asemenea e plină de gravamine. Cu privire la sistemulŭ electoralŭ din patria nóstră étă ce dice proïectulŭ de adresă: „Noĭ vomŭ urmá cu bucurie esemplulŭ Maiestătiĭ Vóstre în activitatea pre vastulŭ câmpŭ alŭ reformelorŭ interne, dară orĭ ce înoire promite puţinŭ succesŭ, până cândŭ principiulŭ democraticŭ nu va fi consolidatŭ prin alegerĭ libere. Pentru ca legislativa să fie vindecată de stricăciunea eĭ actuală, e neîncunjuratŭ de lipsă, ca dreptulŭ electoralŭ să fie estinsŭ şi regulatŭ după o basă uniformă, ca cercurile să fie împărţite egalŭ şi ca să fie apĕrată curăţĕnia alegerilorŭ.“

Amŭ estrasŭ aceste pasaje din adresele opositiilorŭ magiare, ca să se védă, că reclamatiunile nóstre în contra întreguluĭ sistemŭ electoralŭ din ţéra nóstră începŭ a fi simţite şi apretiate şi de Magiarĭ. Scimŭ bine, că mărturisirile aceste pretióse nu le-a datŭ în gura opositionalilorŭ nostri iubirea faţă cu naţionalităţĭ, căcĭ în privinţa acésta nu suntŭ nicĭ eĭ maĭ bunĭ. Rĕmâne totuşĭ faptŭ, că adevĕrulŭ îşĭ face locŭ, deşi cu anevoe. Şi e bine, ca să afle lumea chiar din gura Magiarilorŭ neaoşĭ, de ce natură suntŭ multŭ lăudatele libertătĭ, de carĭ se bucură naţionalităţile nemagiare de pre teritorulŭ ţĕrilorŭ corónei Sântuluĭ Ştefanŭ.

Revistă bisericéscă.

Provincia mitropolitană.

Preaveneratulŭ Ordinariatŭ mitropolitanŭ a îndreptatŭ unŭ circularŭ cu Nr. 932—1892, prin care atrage atentiunea clerului archidiecesanŭ asupra articolului de lege XIII din anulŭ 1891 despre repausulŭ de Duminecă. Circulara îndrumă pre parochĭ, să pórte grije, ca să se observe serbătorile şi ţiua sântă a Dumineceĭ, şi maĭ vîrtosŭ ca lucrătoriĭ să se ferésca de orĭ ce ocupatiune necuviinciósă şi periculósă. Spre acestŭ scopŭ circulara îndémnă pre parochĭ, ca pre câtŭ va fi posibilŭ, să adune pre lucrătorĭ în Dumineci în jurulŭ lorŭ şi să le ţină câte o disertatiune instructivă şi moralisătóre. Dea Dumnedĕu, ca circulara să aibă efectulŭ doritŭ.

Roma.

În ţilele aceste a eşitŭ de sub tiparŭ schematismulŭ oficiosŭ alŭ S. Biserice catolice, cunoscutŭ sub numele „Gerarchia Cattolica“. Datele suntŭ pentru anulŭ acesta. Vomŭ estrage următórele. Numĕrulŭ actualŭ alŭ cardinalilorŭ e de 56. Unulŭ e reservatŭ *in petto*. Până la numĕrulŭ completŭ de 70 cardinalĭ lipsescŭ 13, carĭ vorŭ fi a se creá în consistórele următóre. Dintre ceĭ 56 cardinalĭ 11 aŭ fostŭ creaţĭ de Pontificele Piŭ IX, ceĭalalţĭ de Pontificele actualŭ. Aŭ muritŭ în ceĭ 14 anĭ de Potificatŭ aĭ Sânteĭ Sale Leonŭ XIII 80 cardinalĭ. Numĕrulŭ scaunelorŭ patriarchale este 13, alŭ archiepiscopiilorŭ 188, alŭ episcopiilorŭ 760. Archiepiscopiĭ şi episcopiĭ latinĭ cu reşedintă suntŭ 800, ceĭ de riturile rĕsăritene 45. Papa Leonŭ XIII a în-

---

secunde, şi făcutŭ robŭ la afurisitele de césurĭ, silitŭ să urmărésca paşŭ de paşŭ a lorŭ arătătóre, şilitŭ să-şĭ îndrepteze paşiĭ după capriţiile lorŭ, — cu cele luţĭ să grăbéscă, cu cele leneşe să întârdie.

Dar 1 Octobre 1891 a pusŭ vîrfŭ la tóte. Bietulŭ timpŭ! să facă tóte mişcările de maĭ înainte şi prelângă acele în aceea-şĭ clipită şi deodată să se maĭ şi plece, aci înainte, cólea să se îndóie înapoĭ, acĭ să facă unŭ complimentŭ, dincolo o închinăciune până la pământŭ, după cum arătătórele césurilorŭ dela căile ferate, dela poste şi telegrafe aŭ fostŭ date înainte saŭ duse înapoĭ, şi după cum aŭ fostŭ duse cu maĭ puţinŭ, saŭ împinse cu maĭ multŭ.

Te mirĭ, că a scăpatŭ cu viéţa după multele plecărĭ şi îndoiturĭ, ce a trebuitŭ să facă, te mirĭ că nu ne-a lăsatŭ orfanĭ, că nu amŭ rĕmasŭ numaĭ cu arţăgósa luĭ sóţă, capriţiósa *vreme*.

Suntŭ milosŭ dela fire, şi ţinêndŭ în minte, că şi eŭ potŭ ajunge la vremĭ de neputintă, cruţat'am şi-mĭ place să cruţŭ pre bĕtrâniĭ slăbiţĭ în puterĭ şi să simtŭ împreună cu eĭ. Dar ţiua critică a trecutŭ, şi după ce a trecutŭ în pace (în pace cum se cade, nu *Pace* bucovinénă), îmĭ potŭ permite şi eŭ, să mĕ bucurŭ, nu de nĕcasulŭ timpuluĭ — Dómne feresce — ci de urmările bune ale schimbăriĭ făcute în 1 Octobre 1891.

Înainte de 1 Octobre 1891 întrândŭ în Austria, trebuiá să-ţĭ daĭ césulŭ înapoĭ cu 18 minute, alt-felŭ nu ţi-se nimeria cu césulŭ trenurilorŭ de acolo, éră de mergeaĭ spre rĕsăritŭ, în România, Turcia saŭ Rusia, şi nu-ţi duceaĭ césulŭ înainte, uşorŭ ţi-se putea întîmplá, să maĭ şi întârdiĭ de trenŭ.

Şi maĭ curiosŭ erá, că telegramele trimise din ţĕrile rĕsăritene în cele apusene, de multe orĭ sosiaŭ înainte de a fi fostŭ trimise. Póte-se? Prea lesne. Să ţicemŭ, că o telegramă avea să se espedeze la 8 óre diminéţa din Bucurescĭ la Paris. Pre timpulŭ espedăriĭ în Paris eraŭ 6 óre 25 minute, éra până ca în Paris să bată 8 óre, telegrama puteá să mérgă de sute şi miĭ de orĭ, numaĭ liniile telegrafice să fi fostŭ libere. Aşa s'a întîmplatŭ cândŭ cu asasinarea ţaruluĭ Alesandru II. Asasinarea s'a întîmplatŭ la 2 óre 15 minute (13 Martie 1881), precândŭ în capitalele apusuluĭ scirea telegrafică a sositŭ înainte de 2 óre.

În 1 Octobre a. tr. s'a făcutŭ unŭ paşŭ înainte, şi fără îndoiélă e îmbucurătorŭ, că prin paşulŭ făcutŭ ne-amŭ maĭ apropiatŭ de unitatetea de timpŭ, în carea creştinĭ şi păgânĭ, Israiliţĭ şi Mohamedanĭ, catolicĭ şi protestanţĭ, unitarĭ şi neunitarĭ, uniţĭ şi neuniţĭ, bine ar fi, şi uşorŭ amŭ puté, să ne unimŭ.

Academia din Bologna în 1890 şĭ-a fostŭ esprimatŭ dorinţa, şi tot-odată a propusŭ, ca staţiunile căilorŭ ferate, oficiile telegrafice şi postale să socotéscă timpulŭ totŭ într'unŭ chipŭ, şi astădĭ póte dice, că şi-a vĕdutŭ visulŭ cu ochiĭ. Dar ar fi de doritŭ, să nu ne oprimŭ la atâta, şi să nu maĭ aşteptămŭ ér vécurĭ întregĭ, şi abia atuncia să facemŭ unŭ paşŭ şi maĭ departe, şi să introducemŭ *timpulŭ unitarŭ internaţionalŭ universalŭ*.

E neadevĕrŭ timpulŭ unitarŭ internaţionalŭ, dar e numaĭ *unŭ* neadevĕrŭ, precândŭ timpurile unitare de maĭ înainte eraŭ ţecĭ şi sute de neadevĕruri, éră ţecĭ şi sute de neadevĕruri, după orĭ ce moralŭ, maĭ mare pĕcatŭ constituescŭ, decâtŭ *unŭ* neadevĕrŭ, chiar si dacă neadevĕrulŭ din urmă ar fi cu ceva maĭ mărişorŭ.

Uşorŭ mĭ-ar fi să arĕtŭ, că proprie şi timpurile locale, de carĭ ne folosimŭ acuma, încă-sŭ neadevĕruri, şi că introducêndŭ timpulŭ unitarŭ universalŭ, amŭ scăpá de atâtea neadevĕruri, amŭ scăpá cu totulŭ de neadevĕrŭ în socotirea timpuluĭ. Şi dacă totuşĭ mĕ oprescŭ şi nu maĭ continuŭ de *astă-dată*, culegătoriulŭ e de vină, care mĭ-a strigatŭ: *destulŭ*, éră ceĭ ce sciŭ, ce putere mare e culegătoriulŭ la redacţia unuĭ ţiarŭ, vorŭ înţelege, că-mĭ este preste putintă. a trece marginile puse de elŭ.

fiinţatŭ dela urcarea sa pre tronulŭ pontificiŭ 1 patriarchatŭ, 26 archiepiscopiĭ, 74 episcopiĭ, 45 vicariate apostolice, 16 prefecturĭ apostolice şi 1 delegaţiune apostolică. Datele aceste arată vitalitatea minunată şi espansiunea neîntreruptă a catolicismuluĭ.

Revistă politică.

Afacerĭ interne.

Casa deputaţilorŭ a continuatŭ desbaterea asupra adreseĭ de tronŭ. Luni a vorbitŭ şi Tisza, fostulŭ ministru-preşedinte. A apĕratŭ pactulŭ dualisticŭ în contra oposiţionalilorŭ, întărindŭ că acelŭ pactŭ nu se póte schimbá. Vorbirea luĭ Tisza a fostŭ desŭ întreruptă, şi contele Károlyi Gábor a şi primitŭ pentru acésta o îndrumare la ordine.

Ministrulŭ de justiţie Szilágyi a presentatŭ parlamentuluĭ unŭ proĭectŭ de lege referitorŭ la reforma procedureĭ sumare. Prin acestŭ proĭectŭ se face unŭ noŭ şi însĕmnatŭ paşŭ spre *verbalitate* în procedurile juridice, şi fără îndoélă se va simplificá fórte multŭ sistemulŭ greoiŭ de până aci. Mai departe e sperare, că vorŭ încetá şi restanţele cele multe, ce se grămădescŭ pre la forurile mai înalte judecătorescĭ, de-órece de aci încolo afacerĭ bagatele de câte 100—200 fl. nu vorŭ mai ajunge până pre la Curie.

Marţi în 15 Martiŭ casa deputaţilorŭ n'a ţinutŭ şedinţă din pietate faţă cu aniversarea ţileĭ de 15 Martiŭ 1848.

Francia.

În loculiŭ reposatuluĭ episcopŭ Freppel, care a representatŭ în parlamentŭ departamentuluĭ Finisterre, a fostŭ alesŭ deputatŭ rectorulŭ universităţiĭ catolice din Paris, Monseniorele d' Hulst. Noŭalesulŭ deputatŭ a declaratŭ, că se va ocupá esclusivŭ cu cestiunile bisericescĭ; celealalte cestiunĭ le va lăsá în grija deputaţilorŭ conservatorĭ, şi în specialŭ în cestiunile sociale se va acomodá inviaţiunilorŭ eminentuluĭ conte de Mun. La unŭ grupŭ particularŭ alŭ dreptelĭ conservatóre nu se va alăturá Mgr. d' Hulst, ci va participá numaĭ la şedinţele plenare ale tuturorŭ fracţiunilorŭ ţinĕtóre de dréptă. Mgr. d' Hulst este unulŭ dintre ceĭ maĭ învĕţaţi bărbaţi aĭ Franciеĭ contimpurane şi va ocupá locŭlŭ regretatuluĭ episcopŭ Freppel cu demnitate.

Germânia.

Fóea oficiósă din Berlin, „Reichsanzeiger", a publicatŭ unŭ autografŭ alŭ împĕratuluĭ îndreptatŭ cătră ministerulŭ de statŭ, prin care cu provocare la o scrisóre a duceluĭ de Cumberland se ridică secuestrulŭ de pre averea regeluĭ George de Hanovera. Prin asta s'a aplanatŭ o afacere, care de multă vreme ţine în agitaţiune spiritele din Germânia. Afacerea acésta a fostŭ cunoscută sub numele de *„cestiunea fonduluĭ guelficŭ"*. E anume sciutŭ, că după încorporarea regatuluĭ Hanovereĭ la coróna Prusieĭ, la anulŭ 1867 în 29 Septembre s'a fostŭ încheiatŭ între guvernulŭ Prusieĭ şi între regele George V de Hanovera unŭ contractŭ, în înţelesulŭ căruia regeluĭ s'aŭ lăsatŭ maĭ multe domeniĭ, precum şi unŭ capitalŭ de 11 milióne talerĭ. S'a pusŭ însă condiţiunea, că până cândŭ regele nu va renunţá la tronŭ atâtŭ pentru sine câtŭ şi pentru urmaşiĭ sĕĭ, până atunci averea să rĕmână în administrarea statuluĭ prusianŭ, şi numaĭ venitele să se dea regeluĭ, şi încă şi acestea numaĭ în casŭ, cândŭ regele nu ar întreprinde nicĭ unŭ paşŭ ostilŭ faţă cu regele Prusieĭ saŭ faţă cu coróna Prusieĭ. Într'aceea însă regele George a declaratŭ, că elŭ nu va abdice dela coróna Hanovereĭ. Şi cu tóte că afară de declaraţiunea acésta n'a făcutŭ nicĭ unŭ paşŭ contrarŭ statuluĭ prusianŭ, principele Bismarck a presentatŭ unŭ proĭectŭ de lege, în urma căruia aŭ fostŭ puse sub secuestru şi rentele averilorŭ lăsate regeluĭ George. Legea numită, care a fostŭ votată în 29 Ianuariŭ 1869, a lăsatŭ însă în libertatea regeluĭ Prusieĭ, ca să ridice acelŭ secuestru, îndată ce va aflá, că familia regeluĭ de Hanovera nu maĭ e ostilă Prusieĭ. Acésta a făcut'o acum împĕratulŭ Wilhelm, după ce s'a convinsŭ din scrisórea duceluĭ de Cumberland, că elŭ nu e ostilŭ corónеĭ prusiene.

Spania.

În Spania s'a întîmplatŭ în tótă liniştea o crisă ministerială parţială. Ministrulŭ de marină, admiralulŭ Montojos, la cererea sa a fostŭ relevatŭ din postŭ, şi în locŭlŭ dînsuluĭ a fostŭ numitŭ ministrulŭ de marină de maĭ nainte, Beranger. Causa dimisionăriĭ admiraluluĭ Montojos este a se cercá în administraţiunea de totŭ desolată, ce s'a observatŭ în resortulŭ ministeruluĭ de marină. Descoperirile făcute aŭ fostŭ atâtŭ de compromiţĕtóre, încâtŭ admiralulŭ Montojos a aflatŭ cu cale a dimisioná fără întârdiare. Elŭ firesce că o parte din vina sa o puse pre antecesorulŭ sĕŭ. Curiosŭ e, că acum a ajunsŭ la ministerŭ chiar antecesorulŭ luĭ Montojos, sub care s'aŭ începutŭ malversaţiunile.

Corespondinţe.

Viena, Mărţişorŭ 1892.

Postulŭ mare în Viena. Dietele provinciale şi a Boemieĭ. Francmasoniĭ. Fructele şcóleĭ »moderne« fără religiune. Orologiŭ astronomicŭ teatralŭ.

Onorate Domnule Redactorŭ!

Sgomotulŭ carnevaluluĭ a încetatŭ. Balurĭ nu se maĭ daŭ, şi s'a începutŭ şi la noĭ timpulŭ de penitinţă, în care vrêndŭ nevrêndŭ creştinulŭ este óreşĭ cum silitŭ a-şĭ aduce aminte, că omulŭ are şi alte interese multŭ maĭ marĭ şi maĭ de valóre ca alergarea după comorĭ, desfătărĭ şi petrecerĭ, vreŭ să ţicŭ interesele mântuiriĭ sufletuluĭ sĕŭ. Necredinţă este şi în Viena destulă, ca şi în tóte capitalele europene. Cu tóte aceste chiar şi vienesulŭ necredinciosŭ preste totŭ şĭ-a păstratŭ atâta simţŭ de bunăcuviinţă, câtŭ în timpulŭ păresemilorŭ observéză cu rigóre preceptulŭ bisericescŭ de a se reţiné dela petrecerĭ sgomotóse. Ĕră foile jidovescĭ, — carĭ numaĭ cu câţi-va anĭ înainte îşĭ băteaŭ jocŭ de tóte instituţiunile creştinescĭ, — de cândŭ creştiniĭ vienesĭ aŭ începutŭ a se organisá pentru emancipare de sub jugulŭ lorŭ ruşinosŭ, suntŭ maĭ modeste şi începŭ şi ele a vorbí despre creştinismŭ ca de religiunea cea maĭ admirabilă a îubiriĭ şi a se păzí ca de focŭ de a maĭ vătĕmá simţulŭ religiosŭ alŭ publiculuĭ vienesŭ în timpulŭ acesta sacru. Că óre în câtŭ observéză publicŭlŭ vienezŭ preceptulŭ postuluĭ, care la apuseni e multŭ maĭ uşorŭ decâtŭ la noĭ la orientalĭ, nu potŭ să sciŭ. Ce sciŭ, este, că în fiesce care biserică în totŭ decursulŭ postuluĭ mare se ţinŭ pre sĕptĕmână dóuĕ predicĭ de cătră predicătoriĭ ceĭ maĭ buniĭ. Şi cândŭ se ţinŭ predicele aceste, atunci maĭ tóte bisericele aceste suntŭ pline. Cu deosĕbire biserica universităţiĭ, în carea predică Ieşuiţiĭ, este plină până la treptele altariuluĭ, ĕră stradele din jurulŭ eĭ suntŭ pline de equipagele publiculuĭ alesŭ, ce ĭea parte la predicele aceste. Nu sciŭ, dacă nu ar fi bine, să se introducă şi pre la noĭ instituţiunea predicelorŭ de păresemĭ, după ce şi fără de aceea canónele cele lungĭ din Triodŭ pre sate nu se potŭ cetí, ca să stîrnéscă în poporŭ simţulŭ de penitinţă.

II. Consiliulŭ imperialŭ saŭ Reichsrath-ulŭ este acum împrăştiatŭ, şi suntŭ deschise tóte dietele provinciilorŭ imperiuluĭ, carĭ se ocupă cu afacerile lorŭ locale. Căci Austria este ca atelierulŭ unuĭ orologiŭ, în care pre lângă unŭ orologiŭ mare de părete maĭ suntŭ şi o sumedenie de orológe micuţe. Cândŭ sună orologiulŭ celŭ mare, atunci cele micuţe nu s'audŭ. Cândŭ încétă însă celŭ mare, atunci de-odată audĭ sunându o grămadă de orológe micuţe, ca şi cum ar' vré să se întrécă unele pre altele. Multŭ interesŭ nu stîrnescŭ dietele aceste provinciale. A Boemieĭ însă a ajunsŭ a fi aşa de interesantă ca şi Reichsrath-ulŭ. Căci în dieta acésta se luptă dóuĕ naţiunĭ puternice, Germâniĭ cu Boemiĭ. Încă în 1890 Cehiĭ bĕtrânĭ aŭ fostŭ făcutŭ unŭ pactŭ de împăcare cu Germâniĭ. Cehiĭ tinerĭ, cu carĭ nu sciŭ de ce, aşa multŭ simpatiséză unele foĭ de ale nóstre, aŭ folositŭ tóte mijlócele, ca să înstrăineze pre poporulŭ boemŭ dela pactulŭ acesta, aşa, câtŭ cu ocasiunea alegerilorŭ Boemiĭ aŭ trimisŭ în dietă o maioritate de cehĭ tinerĭ. De altă parte Germâniĭ încă nu se arétă destulŭ de sinceriĭ, acum cândŭ e vorba de aplicarea pactuluĭ în practica legislaţiuniĭ. De aceea pactulŭ amintitŭ nu se va puté esecutá, de o parte, până cândŭ Germâniĭ nu vorŭ fi maĭ sinceriĭ, de alta, până cândŭ poporulu boemŭ nu va fi sătulŭ de palavrele radicalilorŭ cehĭ tinerĭ, carĭ îĭ promitŭ sarea cu marea, şi apoĭ suntŭ incapabilĭ de a-ĭ împlini promisiunile. Multŭ sĕmĕnă Cehiĭ tinerĭ cu domniĭ nostri dela „Tribuna", cu acea deosĕbire, că aceia aŭ totuşĭ o convicţiune deşi rea, aceştia însă nu aŭ nicĭ o convicţiune, ci politica lorŭ e politică de persóne.

III. În Austria societatea secretă a Francmasonilorŭ nu este recunoscută. De aceea domniĭ, carĭ facŭ parte din ea, suntŭ înscrişĭ ca membri totŭ la logele din Ungaria. Chiar pentru aceea Francmasoniĭ din Austria s'aŭ făcutŭ focŭ şi pară, cândŭ aŭ auditŭ, câtŭ de órzănŭ li-s'a spusŭ adevĕrulŭ în faţă în representanţa municipală din Budapesta, fiindŭ-că aŭ cerutŭ dela cetate pre nimica unŭ edificiŭ alŭ cetăţiĭ spre a-lŭ adaptá de loge francmasonică. Representantulŭ Medrey le-a datŭ de golŭ planurile lorŭ infernale şi conduita lorŭ miserabilă, adaugêndŭ, că ar fi o crimă, dacă în unŭ timpu aşa ireligiosŭ ca celŭ de astădĭ ar maĭ fi ajutată o societate ca a Francmasonilorŭ, care tinde a nimicí orĭ ce religiune. Şi

representanţa cetăţiĭ le-a şi respinsŭ cererea. Cându audiră de acésta foile jidovescĭ francmasonice din Viena, începură a strigá, că acésta e o intoleranţă de evulŭ de mijlocŭ, cu tóte că chiar aşa ar acusá representanţa Budapestei de intoleranţă, dacă o atare casă s'ar fi datŭ, însă nu Francmasonilorŭ, ci spre scopurĭ religióse. Căcĭ liberalismulŭ lorŭ stă în aceea, ca Francmasoniĭ să capete totŭ, biserica însă nimica.

IV. Generaţiunea mai nóuă crescută în şcóla „modernă“ fără religiune începe a intrá în viéţa practică, căcĭ cea veche crescută în şcólele bisericeĭ se stînge pre încetulŭ. Şi urmarea cea dintâiŭ este, că crimele se înmulţescŭ totŭ mai tare, şi criminaliştiĭ suntŭ din ce în ce mai rafinaţi, câtŭ sevârşescŭ crimele cu planurĭ aşa bine premeditate şi ţesute, de nicĭ judecătoriĭ investigătorĭ ceĭ mai ageri şi mai esperţi pre lângă tótă silinţa nu potŭ pune mâna pre eĭ. Numaĭ acum în timpŭ de o lună s'aŭ întîmplatŭ ḑiua dóuĕ omorurĭ grozave în locurĭ fórte umblate, şi totuşi făptuitoriĭ nu putură fi încă aflaţi. Lucru firescŭ. Sciinţa fără religiositate a folositŭ tot-deuna mai multŭ rĕuluĭ decâtŭ bineluĭ, mai multŭ crimeĭ decâtŭ virtuţiĭ.

V. Publicuĺ din Viena alérgă ca la o minune la unŭ orologiŭ astronomicŭ de construcţiune cu totulŭ nóuă, espusŭ spre vedere pre câteva ḑile în atelierulŭ unuĭ orologierŭ. Orologiulŭ arétă secundele, minutele, pătrarele, órele, ḑilele, lunile, aniĭ comuniĭ şi visecţiĭ şi serbătorile tóte până la minuta din urmă a anuluĭ 9999. Pre lângă aceea mai arétă timpulŭ normalŭ alŭ loculuĭ, unde e aşeḑatŭ, şi timpulŭ de ḑi din 16 cetăţiĭ mai însĕmnate de pre faţa pământuluĭ. Orologiulŭ are şi ceva teatralŭ. Minutele le bate unŭ îngerŭ pre unŭ clopotŭ. Pătrarele unŭ îngerŭ pre dóuĕ clopote. Órele le bate îngerulŭ morţiĭ alcătuitŭ în formă de scheletŭ. Fiesce care óră e simbolulŭ vieţiĭ omenescĭ. La pătrarulŭ dintâiŭ se arétă unŭ copilŭ; la alŭ doilea unŭ tinĕrŭ; la alŭ treilea unŭ bărbatŭ şi la alŭ patrulea unŭ bĕtrânŭ, pre care apoĭ mórtea îlŭ duce îndată. Diminéţa la 6 óre se arétă unŭ monacŭ, care intră într'o biserică rugându-se, cându apoĭ în turnulŭ bisericeĭ sună unŭ clopotŭ micŭ, şi în biserică se aude o musică, ce cântă imnulŭ de diminéţă. Cându înoptéză, se arétă unŭ păzitorŭ de nópte, care sună din buciumŭ la fiesce care óră. La treĭ óre diminéţa apare unŭ cocoşŭ, care cântă de către ḑiuă. În séra de Crăciunŭ apare icóna nascerii, éră la 31 Decembre meḑulŭ nopţiĭ sună o trimbiţă, care anunţă anulŭ nouŭ. La fiesce care óră aparŭ ceĭ 12 Apostoli şi Domnulŭ Christosŭ. Apostoliĭ se plécă şi Domnulŭ îĭ binecuvîntă. Numaĭ Iuda nu se plécă, şi numaĭ elŭ rĕmâne nebinecuvîntatŭ. Orologiulŭ l'a pregătitŭ unŭ tinĕrŭ în timpŭ de 5 aniĭ, şi cere pre elŭ 80,000 fl. v. a. E de $3\frac{1}{2}$ metri înaltŭ, 3 metri latŭ şi unŭ metru largŭ. Fără îndoélă se vorŭ aflá amatoriĭ şi de aşa ceva, carĭ vorŭ da pre elŭ suma acésta mare.

De altă dată altele. Salutare.

B.

Ticvaniŭ-mare (Diec. Lugoşului), 9 Mart. 1892.

»Fundaţiunea greco-catolică Sofroniŭ şi Maria Popa din Ticvaniulŭ-mare.«

Onorabilă Redacţiune!

Cu inima plină de bucurie creştinéscă şi românéscă vinŭ a vĕ aduce la cunoscinţă o întîmplare rară în viéţa nóstră bisericéscă şi naţională, rugându-vĕ, să binevoiţi a o face cunoscută şi cetitoriloru organuluĭ nostru iubitŭ „Unirea“. Voiŭ să vĕ relatezŭ despre o fundaţiunea marinimósă, ce a făcut'o unŭ creştinŭ evlaviosŭ din comuna Ticvaniŭ-mare cu numele *Sofroniŭ Popa.*

În 29 Februariŭ a. c. a reposatŭ în Ticvaniŭ-mare Sofroniŭ Popa, unulŭ dintre locuitoriĭ ceĭ mai de frunte aĭ comuneĭ nóstre. Reposatulŭ în viéţa sa a fostŭ unŭ creştinŭ şi unŭ cetăţénŭ de modelŭ, care prin străduinţa sa a adunatŭ o avere fórte considerabilă. Inima luĭ nobilă l'a îndemnatŭ, ca cu averea sa pământéscă să-şi agoniséscă o comóră neperitóre în cerŭ. Şi aşa elŭ îngrijindu-se de familia sa, şi-a adusŭ aminte tot-odată şi de biserica şi naţiunea sa. În testamentulŭ datatŭ din 27 Februariŭ 1892 a dispusŭ, ca o jumĕtate sesiune urbarială să trécă în proprietatea bisericeĭ greco-catolice din Ticvaniŭ-mâre. Din venitele acesteĭ sesiuni vorŭ avé a se celebrá în fiesce care anŭ câte dóuĕ sânte liturgiĭ însoţite cu părăstasŭ pentru repausulŭ sufletescŭ alŭ soţieĭ sale, éră 20 de florenĭ se vorŭ da ca stipendiŭ la câte unŭ pruncŭ din vre-o familie română greco-catolică binecuvîntată cu treĭ saŭ maĭ mulţĭ prunci, saŭ la vre-unŭ tinĕrŭ românŭ gr. cat. din Ticvaniŭ-mare, care va învĕţá vre-o meserie.

Mai departe a dispusŭ reposatulŭ în testamentulŭ sĕŭ, ca să se predea în administrarea Preaveneratuluĭ Ordinariatŭ episcopescŭ gr. cat. din Lugoşŭ o sumă de **10.000** fl. Dorinţa reposatuluĭ este, ca prin fructificarea corĕspunḑĕtóre acéstă sumă să se ridice la duplu. Din interesele acestuĭ capitalŭ Preav. Ordinariatŭ din Lugoşŭ va statorí după buna sa chibzuélă o sumă de stipendiĭ, carĭ se vorŭ da la ştudenţi de pre la şcólele mediĭ şi superióre, precum şi la învĕţăceiĭ de meseriĭ. — Fundaţiunea va purtá numele: *„Fundaţiunea greco-catolică Sofroniŭ şi Maria Popa din Ticvaniulŭ-mare.“*

Étă, Onorabilă Redacţiune, o faptă, care meritá să fie înregistrată în analele nóstre bisericescĭ. Dea cerulŭ, ca acestŭ esemplu nobilŭ să afle imitătoriĭ câtŭ maĭ numeróşi.

Primiţi, Vĕ rogŭ, asigurarea stimeĭ şi consideraţiuniĭ mele deosĕbite.

Sofroniŭ Pascu,
parochŭ gr. cat.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Uniriĭ“ din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1891. *In Archidiecesă:* Parochia *Ernotŭ,* 4 fl. 30 cr. — Parochia *Gârboviţa,* 2 fl. — Parochia *Ciachi-Gârbăŭ,* 3 fl. 20 cr. — *Maĭ mulţĭ învĕţătoriĭ,* 72 cr. — *Maria Radu n. Boeriŭ* din Blaşiŭ, 1 fl. — Parochia *Dâmbulŭ de Câmpie,* 3 fl. — Parochia *Turda nóuă,* 3 fl. — Parochia *Rediŭ,* 11 fl. — Parochia *Micuşŭ,* restulŭ de 4 fl. 85 cr.

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *În Archidiecesă:* Parochia *Micuşŭ,* o rată de 1 fl. 21 cr. — *Mihailŭ V. Cicudi,* parochŭ în Săcalulŭ de Câmpie, a adunatŭ cu ocasiunea uneĭ petreceri 7 fl. 67 cr.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1891 suma de 1,004 fl. 74 cr., éră pre anulŭ 1892 suma de 20 fl. 88 cr.

Noutăţi.

La numĕrulŭ de faţă *alŭ foiĭ nóstre este alăturatŭ unŭ suplementŭ de o jumĕtate cólă, în care află cetitoriĭ nostri textulŭ epistoleĭ circulare adresate de episcopatulŭ provincieĭ nóstre mitropolitane cleruluĭ şi poporuluĭ credinciosŭ din provincia mitropolitană* **„despre crescerea religioso-morală a tinerimiĭ“.** — Apreţiarea acestuĭ însĕmnatŭ documentŭ se póte cetí în fruntea foiĭ.

Chirotonire, *Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolitŭ* a celebratŭ la 14 a l. c. în capela din reşedinţa mitropolitană conferindŭ ordulŭ ipodiaconatuluĭ şi diaconatuluĭ dlorŭ *Aureliŭ C. Domşa* şi *Teodorŭ Bónca;* lectoratulŭ, ipodiaconatulŭ şi diaconatulŭ dlorŭ Dr. *Ambrosiŭ Cheţanŭ* şi *Demetriŭ Mărculeţŭ.* Numaĭ la lectoratŭ aŭ fostŭ promovaţi dniĭ clericĭ de anulŭ alŭ III-lea *Aureliŭ Aronŭ, Victorŭ Gitta* (din diecesa Oradeĭ-marĭ), *Iustinianŭ Harşa, Ioanŭ Hulea, Ioanŭ Mihalca, Georgiŭ Nicola* (din diecesa Lugoşuluĭ), *Alesiŭ Popŭ, Traianŭ Radŭ, Ştefanŭ Roşianŭ, Ioanŭ Scridonŭ* şi *Silviŭ Simoneti* (din diecesa Lugoşuluĭ). În 17 a l. c. celebrândŭ Escelenţa S'a totŭ în capelă a înălţatŭ prediaconiĭ *D. Mărculeţŭ,* Dr. *A. Cheţanŭ, A. C. Domşa* şi *T. Bónca* la sânta tréptă a preoţieĭ.

Binecuvîntare de biserică. Mâne în 20 Martiŭ va fi binecuvîntarea bisericeĭ celeĭ nóuĕ greco-catolice din Sigetulŭ Marmaţieĭ. O ḑi de bucurie mare va fi acésta pentru credincioşiĭ din Sigetă, carĭ de 21 aniĭ neavêndŭ biserică eraŭ siliţi a ascultá serviţiile dumneḑeescĭ într'o micĭ şi scundă capelă a latinilorŭ, în carea abia încăpeaŭ 50—60 de persóne. Biserica cea nóuă e o clădire frumósă şi împunĕtóre. La ridicarea eĭ a concursŭ poporulŭ din Vicariatŭ cu suma de 10,000 fl., éră la înzestrarea internă cu darurĭ în valóre de 1500 fl. şi cu oferte de banĭ în suma de 800 fl.

Promovare. Dlŭ *Aurelŭ Mărincaşŭ,* fiulŭ parochuluĭ nostru din Sĕcueŭ, a fostŭ promovatŭ în 20 Februariŭ a. c. la universitatea din Cluşiŭ de *doctorŭ în sciinţele juridice.*

Cu privire le repausulŭ de Dumineca ministrulŭ r. u. de comerciŭ a datŭ o nóuă ordinaţiune, prin care se abrógă punctele I—VI. din regulamentulŭ datŭ de acela-şi ministru sub Nrulŭ 37,892—1891. În sensulŭ nóueĭ ordinaţiunĭ, care intră în vigóre la 20 Martiŭ a. c., prăvăliile şi atelierurile, carĭ maĭ înainte trebuiaŭ să se închiḑă la 10 óre f. de am., potŭ rĕmâné deschise până la 12 óre. Asemenea se póte lucrá până la 12 óre şi în birourile magazinelorŭ şi ale fabricelorŭ. Salónele friserilorŭ şi barbierilorŭ potŭ rĕmâné deschise până la 2 óre d. am., éră traficele se potŭ ţiné deschise tótă ḑiua.

La fondulŭ „Petru Solomonŭ“ aŭ maĭ încursŭ următórele contribuiriĭ: *Teofilŭ Moldovanŭ* învĕţătorŭ în *Cicudŭ,* 5 fl.; *Teodorŭ Moldovanŭ,* învĕţătorŭ în *Şeuşa de Câmpie* 50 cr.

Suma tuturorŭ contribuirilorŭ face: 138 fl. 72 cr. Blaşiŭ, 16 Martiŭ 1892. *Georgiŭ Munteanŭ.*

O idee bună. Maĭ multe familiĭ inteligente de pre Câmpie s'aŭ înţelesŭ, ca pentru a-şi procurá câte o distracţie plăcută şi onestă, să convină din cându în cându la câte una dintre familiile angajate la aceste petreceri restrînse. Cu ocasiunea acestorŭ convenirĭ s'a decisŭ, ca să se adune anumite taxe neînsĕmnate, dela bĕtrânĭ, tineri, feciorĭ şi fete. Baniĭ astfelŭ încursĭ se vorŭ transpune la „Colecta cruceriuluĭ“. — În numĕrulŭ de faţă amŭ şi publicatŭ suma de 7 fl. 67 cr., colectată de dlŭ Mihailŭ V. Cicudi, cu ocasiunea uneĭ asemenea petreceri, aranjate în dulcele trecutŭ. După ss. Paşcĭ se vorŭ reîncepe convenirile. — Idea e fórte bună, dorimŭ să fie imitată.

Ioanŭ Popescu, profesorŭ la Institutulŭ teologicŭ-pedagogicŭ din Sibiŭ a reposatŭ la 15 a l. c.

Casŭ de mórte. *Paulŭ Marinŭ,* teologŭ absolutŭ de Blaşiŭ, după grele suferinţe a reposatŭ la 14 a l. c. în Cluşiŭ, în etate de 21 aniĭ. *În vecĭ amintirea luĭ!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ḑilele „critice“ ale „profetului“ Falb.

(Fine.)

Dar ce ar fi de ḑisŭ în contra teoriei Falbiene?

Mai întâiŭ, că Falb mânecă dela o suposiție, până acum însă nedovedită cu desĕvârșire, cându susține că „interiorulŭ pământului ar fi cu totulŭ fluidŭ și încunjuratŭ de o cóje subțire, însă tare“. Scrutările mai nóue vĕdescŭ în mare mĕsură verosimilitatea, „cumcă interiorulŭ pământului n'ar fi de totŭ fluidŭ, ci că ar posedé deja unŭ așa mare gradŭ de firmitate, câtŭ despre o mișcare fluxuală și refluxuală a interioruluĭ pământului în înțelesŭ Falbianŭ de locŭ nu póte să fie vorbă.

Dară chiar și dacă dimpreună cu Falb amŭ voĭ să acceptămŭ, cumcă interiorulŭ pământuluĭ ar fi fluidŭ, chiar și atuncĭ nu s'ar puté esplicá cutrĕmurile de pământŭ, după cum o face dînsulŭ. Mai înainte de tóte trebue să considerămŭ, că în casulŭ acesta interiorulŭ ce-lŭ fluidŭ numaĭ pre încetulŭ ar pĕtrunde în „cója cea tare“ a pământuluĭ, și cumcă proporțiunea între cója pământuluĭ și medulŭ pământuluĭ cu privire la consistința lorŭ nu trebue să ne-o socotimŭ așa de nemijlocită, precum este ea între cója unuĭ oŭ, și între conținutulŭ celŭ curgătorŭ bine despărțitŭ alŭ aceluia. Așadară de cumva interiorulŭ pământuluĭ ar fi fluidŭ, atuncĭ trebue să ni-lŭ socotimŭ așa, că ar fi în spre suprafață numaĭ pre încetulŭ solidificatŭ. S'a calculatŭ însă cu acurateță, cumcă la unŭ atare interiorŭ alŭ pământuluĭ înălțimea revĕrsătóre s'ar puté suí numaĭ până la 30 centimetri preste nivoulŭ fluxualŭ. Celea mai înalte revĕrsărĭ ale Oceanuluĭ se nascŭ numaĭ prin strîmtoririle valurilorŭ revĕrsătóre printre țĕrmurĭ convergenți, saŭ acolo, unde fundulŭ mărĭĭ decresce cătră suprafața apeĭ. Acestea pedecĭ colosale, carĭ înalță așa de tare înălțimea valurilorŭ revĕrsătóre ale oceanuluĭ, nu le aflămŭ în interiorulŭ pământuluĭ, fiindŭ-că pământulŭ celŭ solidŭ prin stările sale plastice intermediare în spre interiorulŭ sĕŭ trece din ce în ce mai tare în stare fluidă. Dacă acum asupra cojiĭ pământuluĭ s'ar deprinde din lăuntru o influință fluxuală, atuncĭ pătura cea móle ca aluatulŭ a cojiĭ pământuluĭ ar cedá în modŭ blândŭ influinței valurilorŭ fluxuale și s'ar străformá în modŭ corespundĕtorŭ. La suprafața pământuluĭ însă n'amŭ simțí despre acésta nimica.

Să recapitulămŭ încă odată pre scurtŭ, și în puține cuvinte, că „chiar și dacă ne-amŭ închipuí ca și Falb, că interiorulŭ pământuluĭ este fluidŭ și are mișcărĭ fluxuale și refluxuale, totuși în acésta nu vomŭ puté să vedemŭ causa cutrĕmuruluĭ de pământŭ“.

Abḑicemŭ de a maĭ produce și alte cause, carĭ vorbescŭ contra teoriei Falbiene, și ne vomŭ mărginí numaĭ a vorbí ceva și despre statistica cutrĕmurilorŭ de pământŭ publicată de Falb. Pentru-că asta este, carea ĭ-a câștigatŭ atâția partisanĭ până și între păturile poporale. Prin statistica acésta a cercatŭ să arete, că cutrĕmurile de pământŭ în tot-deuna ar fi fostŭ în legătură cu culminațiunile luneĭ, adecă cu luna plină și luna nóuă.

Numerilĭ statisticĭ aĭ mareluĭ „profetŭ“ multă vreme nu ĭ-a controlatŭ nimenĭ, până ce nu și-a luatŭ ostenéla, să o facă acésta în timpulŭ maĭ din urmă profesoruluĭ Hörnes din Graz. Resultatele, la carĭ a ajunsŭ acestŭ profesorŭ, și carĭ le-a descrisŭ într'o carte specială, suntŭ cu dreptŭ cuvîntŭ nimicitóre pentru Falb. Căcĭ dacă teoria luĭ Falb ar fi adevĕrată, atuncĭ cutrĕmurile timpurilorŭ trecute ar fi trebuitŭ să concadă cu constelațiunile fluxuale, adecă cu fasele luneĭ pline saŭ luneĭ nóuĕ. Falb într-u adevĕrŭ o și susține acésta în statistica sa amintită. Profesorulŭ Hörnes în locŭ de a aflá consonanțele acelea susținute de Falb, a aflatŭ contrarietățile celea maĭ bătătóre la ochĭ. Puterniculŭ cutrĕmurŭ de pământŭ întîmplatŭ în Villach (Carintia) la an. 1348 Falb nu l'a aflatŭ vrednicŭ să-lŭ însĕmneze în statistica sa, și acésta de sigurŭ din motivulŭ, că „nu s'a potrivitŭ“ în statistica aceea, căcĭ acela s'a întîmplatŭ pre timpulŭ, cându *n'a fostŭ nicĭ lună plină nicĭ lună nóuă.* Nu putemŭ să amintimŭ tóte contrarietățile descoperite de profesorulŭ Hörnes în statistica domnuluĭ Falb. Ne vomŭ revocá în memorie numaĭ dóuĕ casurĭ de cutrĕmure de pământŭ în timpulŭ maĭ nou, și anume cutrĕmuruluĭ de pământŭ întîmplatŭ în Spania la anulŭ 1884 chiar în ḑiua crăciunuluĭ, și care a causatŭ mare miserie. Cine va resfoí călindaruluĭ din anulŭ acela, va aflá, că cutrĕmuruluĭ acela s'a întîmplatŭ chiar în pătrariulŭ celŭ dintâiŭ alŭ luneĭ, pre unŭ timpŭ, cându după Falb de locŭ n'ar fi trebuitŭ să se întîmple, ba ar fi trebuitŭ să fie chiar minimulŭ cutrĕmurilorŭ de pământŭ. Dup'aceea amintimŭ marele cutrĕmurŭ din Caşmir în Asia (întîmplatŭ la 21 Iuniŭ 1885), unde aŭ peritŭ 3681 de ómenĭ, 25,000 de oĭ, 8000 de boĭ și s'aŭ nimicitŭ 70,000 de zidirĭ: cutrĕmuruluĭ acesta încă s'a întîmplatŭ cu 6 ḑile maĭ înainte de lună plină.

Falb de altmintrea a prevĕḑutŭ și casurĭ de acesteа și s'a îngrijitŭ deci, ca teoria luĭ să nu capete găurĭ nicĭ chiar atuncĭ, cându cutrĕmurile de pământŭ n'ar concădé cu „ḑilele critice“. Elŭ adecă admite, că cutrĕmurile potŭ să se întîmple maĭ de grabă orĭ maĭ târḑiŭ cu 3 până în 5 ḑile. „Dar ce preț póte avé o atare statistică,“ ḑice suscitatulŭ profesorŭ Heim, „după ce cutrĕmurilorŭ nu li-se ĭertă să se întîmple maĭ de locŭ în celea 7 ḑile înainte saŭ după luna nóuă orĭ plină?“ „Unŭ cutrĕmurŭ întârḑiatŭ cu 5 ḑile este numaĭ cu 2 ḑile îndepărtatŭ dela timpulŭ, cându cutremurile aŭ să fie *fórte rare.* Dar de! tóte astea suntŭ registrate, ca și cându s'ar potriví cu teoria și s'ar alătură maximuluĭ. În chipulŭ acesta prea ușorŭ poțĭ să alăturĭ orĭ ce faptă la o teorie și fiesce ce cutrĕmurŭ poțĭ să-lŭ proclamĭ ca dovadă. Dacă noĭ spre a fi drepțĭ, amŭ concede și timpurilorŭ minimale, adecă timpuluĭ pătrariuluĭ celuĭ dintâiŭ și celuĭ din urmă alŭ luneĭ, grăbirĭ și întârḑierĭ, atuncĭ statistica acésta ar fi unŭ adevĕratŭ moftŭ!“

De altmintrea orĭ care din cetitorĭ póte să-și permită gluma de a profeți cutrĕmure de pământŭ pre basa teorieĭ Falbiene. Căcĭ spre acésta are lipsă numaĭ de unŭ călindarŭ bunŭ, ca să-și decopieze din acela „timpurile critice“ și apoĭ să încépă grațiosŭ cu profețiile. Să statorimŭ de esemplu, că ḑiua a 7-a a uneĭ lunĭ ar fi lună plină și în ḑiua a 21-a lună nóuă. Falb concede cutrĕmurilorŭ grăbirĭ și întârḑierĭ de 5 ḑile. Prin acésta „timpulŭ criticŭ“ s'ar întinde înainte și după ḑiua a 7-a și a 21-a din lună și s'ar estinde dela ḑiua a 2-a a luneĭ până la ḑiua a 12-a și dela a 16-a până la a 26-a. Și atuncĭ apoĭ ar fi mare minune, dacă partea cea maĭ mare a profețiilorŭ nu s'ar împlinĭ! Dacă concedemŭ odată întârḑiărĭ de 5 ḑile, și cutrĕmuruluĭ de pământŭ se întîmplă cu o ḑi maĭ târḑiŭ, — „atuncĭ nu s'a potrivitŭ chiar acuratŭ, dar ceva totuși a sciutŭ profetuluĭ“! Da firesce că tot-deuna „consună“, de cumva vomŭ voĭ să ne aducemŭ aminte, de ce ni-s'a spusŭ maĭ la începutŭ, că adecă suprafața pământuluĭ într'unŭ punctŭ óre care tot-deuna este în mișcare, și cumcă în fiesce care ḑi una ca alta se întîmplă celŭ puținŭ dóuĕ cutrĕmure de pământŭ.

Dacă suprafața pĕmêntuluĭ se mișcă tot-deuna în vre-unŭ punctŭ, dacă în tótă ḑiua óre unde se întîmplă 2 până în 3 cutrĕmure cu vre-o 20 până 40 de sguduirĭ, atuncĭ acestea se întîmplă și în ḑile de acelea, cărora domnuluĭ Falb nu le-a destinatŭ cutrĕmure. Acestŭ faptŭ nimicesce apoĭ orĭ ce basă, pre care să se rademe teoria luĭ dimpreună cu nemernica luĭ statistică. Aci este loculuĭ, ca să ne aducemŭ aminte și de pĕcătoșia uneĭ marĭ părțĭ a preseĭ ḑilnice, care vestesce lumiĭ profețiile luĭ Falb, ba încă sufla în trimbiță, dacă „profetuluĭ“ „i-se sfetesce“ vre-odată, tace însă ca pescele, dacă „nu i-s'a sfetitŭ“. Între atarĭ împrejurărĭ nu e mirare, dacă publiculuĭ se lasă a fi sedusŭ prin profețiile luĭ Falb. Căcĭ Falb de esemplu în Martie 1887 a fostŭ profețitŭ grozave cutrĕmure de pământŭ pre 17 Septembre și 16 Octobre a aceluia-și anŭ. Ḑiarele lute aŭ luatŭ notiță despre profețirea acésta. Dar ce să vedĭ! ele aŭ tăcutŭ, deși în ḑiua de 17 Septembre câtŭ și înainte cu vre-o câteva ḑile de acéstă ḑi, precum și după acésta cu vre-o câteva ḑile a fostŭ domnitŭ o liniște estraordinară; și ce e maĭ multŭ, nicĭ în ḑiua de 16 Octobre nu s'aŭ pututŭ anunță însĕmnate sguduirĭ. Domniĭ jurnaliștĭ de sigurŭ și-aŭ uĭtatŭ de multŭ de profețirea aceea, și totŭ asemenea și publiculuĭ.

Falb chiar la începutulŭ carierеĭ sale ca profetŭ de cutrĕmure de pământŭ printr'o nebunatică profețire a provocatŭ o turburare nespusŭ de mare în America de mĕḑĕḑi în republica Peru cea adese orĭ și greŭ cercată de cutrĕmure de pământŭ. Elŭ adecă a fostŭ predisŭ și pentru acéstă țĕră pre ḑiua de 1 Octobre 1869 unŭ grozavŭ cutrĕmurŭ. Poporațiunea din Peru și cea din apropiatulŭ Equaduor în urma acesteĭ anunțate catastrofe erá îngrijită și turburată. Multŭ temuta ḑi de 1 Octobre a sositŭ, cutrĕmure aĭevea s'aŭ întîmplatŭ, însă departe, în Asia ostică, chiar și în America nordică, dar nu în Peru. După asta a publicatŭ apoĭ unŭ apotecarŭ italianŭ domiciliatŭ în orașulŭ maritimŭ Callao unŭ articulŭ sĕmnatŭ cu numele „Falb“ în ḑiarulŭ „Panama Star and Herold“, în care se împărtășiá, că la socotirea cutrĕmuruluĭ de pământŭ peruanŭ din 1 Octobre s'a străcuratŭ o greșélă, și anume că acelŭ cutrĕmurŭ se va întîmplá nu în an. 1869 ci în anulŭ 1969. Acestŭ apotecariŭ prin acésta a făcutŭ însă numaĭ o glumă. Dar aceea la nicĭ o întîmplare nu póte să trécă de glumă, dacă bărbatulŭ cutrĕmurilorŭ de pământŭ în deprinderea presupuseĭ sale chemărĭ de profetŭ neliniștesce și înspăimîntă pre ómenĭ.

Credemŭ, că cele ḑise până aci suntŭ de ajunsŭ, pentru ca să scie cetitorĭĭ nostri, câtă valóre meritâ profețiile acelea, carĭ le face Falb și carĭ le reproducŭ și foile fără de ceva observare.

Prelucrare de **V. Fl.**

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

Trecuse unŭ anŭ, de câudŭ Dolores se aflá în casa acésta. S'ar fi pututŭ ḑice, că anulŭ acela a fostŭ pentru ea fericitŭ și plăcutŭ, de nu ĭ-ar fi fostŭ gândulŭ la mamă-sa cea mórtă, la Lorenzo iubitulŭ eĭ și la Tomasilo, care călătoriá cine scie pre unde.

Într'una din ḑile Rosa o întrĕbă pre neașteptate:

„Spune-mĭ, Dolores, aĭ tu drăguță?“

Trebue să se scie, că în Spania iubirea e la țĕranĭ unŭ lucru fórte naturalŭ. Ea tot-deuna e premergătórea căsătorieĭ și e unŭ ce așa de necesariŭ, și care dela sine se înțelege, câtŭ nimenĭ nu cércă a-lŭ ascunde, după cum se îndatinézâ tinerĭĭ a face în alte țĕrĭ. Dreptŭ aceea Dolores rĕspunde sincerŭ:

„Da, am!“

„O, fericito!“ replică Rosa. „Dar unde-ĭ? Eŭ nu l'am vĕḑutŭ încă nicĭ odată.“

„E departe.“

„Departe? O, Dómne! Dar de unde sciĭ tu, că acela e aievea drăguțuluĭ tĕŭ?“

„De acolo, de unde scie și elŭ, că eŭ îșŭ odoruluĭ luĭ . . . noĭ ne iubimŭ.“

„Unu drăguţu, ce s'a depărtatu, e ca şi o pasăre cântătóre, care şi-a perdutu versulu. Ce folosu aï de elu? Eu bucurosu aşi abdice de unu ast-felu de odoru. Dacă aşi avé eu drăguţu, acela ar trebuí să vie în tótă diua la mine, să mĕ distragă şi să-mi cânte, şi-apoi să ne cununămu."

„Pentru ce să te grăbescï aşa de tare cu cununatulu?"

„Pentru motive fórte însĕmnate. Să scapu de mamă-mea, care mĕ nĕcăjesce mai tare, decâtu cum te nĕcăjesce o muscă la prându . . . Dar să le lăsămu acestea! Spune-mi, cându ţi-se întórce scumpulu? Cum îlu chiamă?"

„Lorenzo."

„Lorenzo Lopez? Pentru Dumneḑeu, ómeniï povestescu, că elu aşa-i de bruscu şi arţăgosu ca şi unu Turcu. Sĕrmană fată, cum te compătimescu!.... Ei bine! să sciï, scumpă Dolores, că dacă se va rentórce Lorenzo alu tĕu şi va vení aci, să te cerceteze, mama îlu va bate, căci ḑice, că toţi drăguţiï îsu ucigaşi."

„Elu n'a avé să vină aci," rĕspunse Dolores suriḑându.

„Nu veï puté povestí cu elu nicï odată, nicï chiar prin grilajulu ferestiï."

„Nicï aceea nu va trebuí să se întîmple, Senorită!"

„Ér îmi ḑicï Senorită? Nu ţi-am spusu de miï de orï, să nu-mi mai ḑicï aşa, fără numai cându mama-i de faţă. Biata mamă! cându o veḑi gătată cu hainele eï strinse pre trupu şi cu mantelele-i moderne, nu ţi-se pare, că aï înainte-ţi unu pachetu, ce l'au făcutu rĕu? Şi-apoi titulaturele de „Senora" şi „Donna" aşa i-se potrivescu, ca mie şlepulu uneï princese.... Mai ascultă-mĕ, Dolores dragă! Acum dacă tu aï drăguţu, ar trebuí să fiï totu voiósă şi fericită, nu întristată."

„A fostu unu timpu," rĕspunse Dolores, „cându şi eu cântam şi rîdeam, dar tatălu meu îşi găsi mórtea în mare, mamă-mea muri fără de nicï unu ajutoriu pre năsipulu udu alu mariï, ér scumpulu meu frate a plecatu pre mare, şi cine scie, pre unde-i acum, — póte nu voiu avé să-lu mai vĕḑu nicï odată; şi în sfârşitu pre Lorenzo mi-l'au dusu în óste."

„Aï dreptu, biată Dolores!" replică Rosa lăcrimându. „Mângăiă-te însă, căci morţiï suntu în ceriu, ér ceï viï eră-şi se vorü rentórce!"

„Aminu!" ḑise Dolores oftându.

IX.

Într'o séră Dolores erá cuprinsă în grădină. Stăpână-sa cea cruţătóre, cu înăscutulu sĕu simţu pentru ceea ce e positivu, tocmiá ceva într'o tablă de legumi. Câtu de tare se schimbase grădina fericitului Senor Marcelino. Nisce căpăţiní unflate de curechiu dădură la o parte tufele de mirtu. Nisce cepe micï împuţiau aerulu cu mirosulu lorü chiar în locu, unde mai înainte îlu îmbalsamá parfumulu viorelelorü, şi nisce napï folticoşi comodisau acumu în stratulu superbelorü georgine.

Se înţelege dela sine, că schimbarea acésta nu convenia Roseï, si acestea florï smulse aü storsu din ochiï eï lacrimele cele dintâiu. „E chiaru ruşine," ḑicea ea mâniósă către mamă-sa. „Acuşi nu veï mai găsi în tótă grădina altă rosă afară de mine! De-ar da Dumneḑeu, să ţi-se veştejéscă totu curechiulu, să ţi-se usce tótă sălata şi să ţi-se putreḑéscă napiï!"

În séra acésta ceriulu erá înoratu. Vîntulu, care suflá plângêndu printre frunḑele arborilorü, vestiá apropiarea ierneï. Dolores privia întristată la noriï, carï sĕmĕnaü de minune cu dóuĕ masse de luptătorï, ce se aruncă uniï asupra celoralalţi. Din depărtare se auḑiá vuetulu grózniculu, ce-lu produceaü valurile mariï lovindu-se de ţĕrmurï. Întunereculu totu cresceá. O dungă lungă şi négră se ridică deodată pre orisontu şi acopere tótă partea sudică a ceriului.

„O Dumneḑeule!" esclamă ea. „Unde află óre pre fratele meu furtuna acésta, ce se apropie? Îlu va aflá dóră pre mare, pre uscatu, orí póte în grópă? Fórte uşoru s'ar puté întîmpla, să nu-lu mai revĕḑu nicï odată!"

În momîntulu acesta cineva bate la uşe. Dolores se grăbesce să deschiḑă. Pre pragu apare unu tinĕru înaltu şi subţirelu, îmbrăcatu cu nisce vesminte frumóse de mărinariu. O căciulă catalonică, ce o purtá sumeţu, i-se şedea aşa de bine pre frisatulu pĕru blondu. În ochiï lui se ivescu dóuĕ lacrimi, carï lunecându în josu pre faţa-i arsă de sóre, făceaü unu contrastu caracteristicu cu buzele-i suriḑetóre şi cu bucuria-i lăuntrică, ce se vedeá aşa de bine oglinḑită în chipulu lui.

„Nu mĕ mai cunoscï?" ḑise străinulu către Dolores care aşteptá tăcută, ca elu să spună, de ce vine.

La auḑulu vociï lui Dolores strigă deodată surprinsă: „Frate!" şi se aruncă în braţele mărinaruluï.

Dar biata copilă, mistuită aşa de multu de tristeţă şi slăbită de lucru, nu putu să supórte fericirea acésta, ce-i sosise aşa fără de veste. Ea căḑu leşinată la pămêntu.

La strigătulu Doloreï grăbiră îndată Donna Braulia şi fiica-sa Rosa.

„Ce s'a întîmplatu? Ce-i aci? Cine eşti tu, tinĕrule?" întrebă Senora.

„Suntu fratele eï!" rĕspunse Tomasilo.

„Dacă i-aï fi frate, nu s'ar fi spăriatu aşa tare de tine."

„Dar scumpă Dómnă . . ."

„Nimica! Cară-te de aci . . . Cartea de botezu nu o aï la tine, şi Dumneḑeu mai scie, ce aï de gându!"

„Mamă," începu Rosa, „elu e Tomasilo fratele Doloreï, e cu neputinţă, să nu-lu cunoscï, dăcă aï privi numai câtu de puţinu la elu cu atenţiune. Eï sĕmĕnă la olaltă, ca o rosă albă cu una roşie."

„Ţine-ţi gura, netrebnico!" o sfădi Donna Braulia. „Mergi mai bine şi adă oţetu, ca să o stropimu pre Dolores . . . Ér tu," îndreptându-se către mărinarü, „fă-mi plăcerea şi nu mai veni la casa mea, aci eşti de prisosu. Ce maniere îsu acele, să te furişezi numai éca aşa în casa cuiva?"

(Va urmá).

Bibliografie.

Schematismulu Veneratului Clerü alu diecesei românescï grece-catolice a Lugoşului pre anulu 1891, dela înfiinţarea scaunului episcopescu anulu XXXVIII. Unu schematismu diecesanu este cea mai fidelă icóna nu numai cu privire la numĕrulu sufletelorü, dară şi cu privire la starea morală şi culturală a lorü. La noi, unde locuescu la olaltă mai multe confesiuni şi naţionalităţi, schematismele suntu de o însĕmnătate fórte mare, atâtu din punctu de vedere bisericescu, câtu şi din punctu de vedere politicu. Dintr'însele putemu noi scí, câtu a crescutu saü câtu a scăḑutu numĕrulu credincioşilorü nostri în raportu cu ceï ce aparţinu altorü confesiuni. Mai departe fiindu noi Românii orï uniţi ori neuniţi, din schematismele bisericelorü române se póte constată şi numĕrulu totalu alu Românilorü din regatulu ungaru. Ele cuprindu o numĕrare a poporuluï făcută de auctorităţile nóstre bisericescï, în care numĕrare putemü avé încredere deplină. Putemü ḑice chiar, că schematismele lucrate cu diligenţă şi consciinţiositate la noi suntu singurulu mijlocu de a îndreptá statisticele oficióse, ce se publică totu la 10 ani în urma numĕrăriï poporuluï, carï statistice, precum e cunoscutu, de locu nu ne suntu favorabile.

Ce privesce Schematismulu din cestiune, putemü afirmá, că elu e celu mai completu dintre tóte schematismele apărute la noi până acum.

Din schematismulu de faţă află cetitoriï, că diecesa română greco-catolică a Lugoşului se întinde preste comitatele Alba inferiórá, Caraşu-Severinu, Huniedóra, Timişu şi Torontalu. Dela înfiinţarea sa a fostu guvernată diecesa Lugoşului de treï archiereï: Alesandru Dobra (1854—1869), Ioanu Olteanu (1870—1873) şi Ilustritatea Sa actualului Episcopu Dr. Victoru Mihályi. Pre lângă biserică catedrală s'a fundatu la 1853 din graţia Maiestăţiï Sale Monarchului şi capitulu cu 6 staluri, carï de presentu tóte suntu umplute. Sântulu Scaunu consistorialu numĕră 31 de asesorï actuali şi 3 onorarï. Întréga diecesă e împărţită în 5 decanate, în fruntea cărora se află câte unu canonicu, cu escepţiunea decanatului alu V-lea, în fruntea căruia stă vicarulu foraneu din Haţegu. Decanatele se subîmpartu în 16 districte protopopescï conduse de 14 protopopi actuali şi 2 administratorï protopopescï. La singuraticele parochiï se însĕmnă: depărtarea dela scaunulu episcopescu, anulu, în care s'a înfiinţatu respectiva parochie, mai departe se spune, că are casă papochială şi biserică orí capelă, şi dacă da, din ce materialu, şi cu a cuï spese suntu zidite? cine-i patronulu? de unde are parochia matriculă? cine-i parochu, cantoru, docente, curatoru? Câte suflete suntu pre teritoriulu parochieï, şi anume gr. cat., rom. cat., gr. or., conf. helv., conf. aug., israeliţiï? carï dintre confesiunile străine aü şi bisericï? ce filiï aparţinu la parochie? câtu suntu de departe de matre şi câte suflete numĕră gr. cat., şi câte de alte confesiuni? câţi s'aü botezatu (în matre şi filiï), înmormîntatu? cununatu? unde-i oficiulu postalu şi staţiunea telegrafică? Câţi pruncï aü fostu obligaţi a cercetá şcóla de tóte ḑilele, şi câtï aü cercetat'o în faptă?

Din datele Schematismuluï estragemu următórele:

Preoţi deficienţi suntu în diecesa Lugoşului 6. Din 1878—1890 inclusive aü reposatu 56 preoţi.

Teologi absoluţi, carï aü aşteptatu s. chirotonire, aü fostu 10. — Alumni diecesani pre la institutele estranee suntu 14. — Alumni diecesani la institutele pedagogice suntu 13. — Alumni pre la şcólele medie provĕḑuţi cu stipendiï suntu 50.

Parochiï patronate suntu 70. 90 de parochiï suntu încă neregulate.

Din conspectulu numericu, ce se află la pag. 114 şi 115 a Schematismuluï, se vede, că în diecesa Lugoşului suntu: *parochiï* şi *curaţiï* 159, *cooperaturï* 7, *parochiï sub patronatu* 69, *sub libera conferire a Ordinariatului* 90, *vacante* 6, cu *biserică* 120, cu *casă parochială* 68. *Parochï* suntu 118, *administratorï* 37, *cooperatorï* 9. *Şcóle gr. cat.* 102, *docenţi* 82, *case şcolare* 68, *pruncï obligaţi a cercetá şcóla* 11,418. În decursulu anuluï 1890 aü fostu *botezaţi* 2653, *înmormîntaţi* 2564 persóne, *cununate* 716 părechi. Pre teritorulu diecesei locuescu: 92,175 gr. cat., 238,725 rom. cat., 366,396 gr. or., 20,126 de conf. helv., 9,091 de conf. aug. şi 20,381 israeliţi.

Într'unu indice alfabeticu se cuprindu numele persónelorü clerului diecesanu, anulu nascerii şi alu chirotoniriï, oficiulu, în care a mai funcţionatu fiesce care, pre lângă oficiulu, în care se află acum, şi câtu timpu a funcţionatu.

Economie.

Cultivarea napilorŭ de zăharŭ dela 1888 în cóce este fórte rentabilă. Causa e înmulţirea fabricelorŭ de zăharŭ pre teritorulŭ patrieĭ nóstre. Până la 1888 abia se aflaŭ în Ungaria vestică câteva fabrice, şi din causa marilorŭ contribuiţiunĭ (de 80 cr. pentru m.m. de napĭ), nicĭ acestea nu puteaŭ susţiné concurinţa cu fabricele de zăharŭ austriace. După articululŭ de lege din 1888 referitorŭ la contribuţiunea de consumŭ pentru zăharŭ nu se maĭ demésură contribuţiunea după napiĭ întrebuinţaţĭ la fabricarea zăharuluĭ, ci după zăharulŭ produsŭ şi pusŭ în comerciŭ, şi aşa fabricarea de zăharŭ în Ungaria a luatu unŭ avîntŭ puternicŭ, şi aĭ aveműi în diversele părţĭ ale ţereĭ 17 fabricĭ, în carĭ s'aŭ produsŭ în anulŭ trecutŭ (1891) 1,153,000 m.m., precândŭ maĭ înainte abia se producea pre jumĕtate. Aşa în 1889 s'aŭ produsŭ în Ungaria numaĭ 600,491. Erariulŭ încă a câştigatŭ prin reformarea legiĭ referitóre la contribuiţiunea de zăharŭ, de órece în 1887 s'a incasatŭ numaĭ 2,391,278 fl. 5 1/2, cr. precândŭ în 1891 venitulŭ erariuluĭ din zăharŭ a fostŭ de 4,206,179 fl. 17 1/2 cr. v. a. Pentru fabricarea uneĭ măĭ m. de zăharŭ crudŭ se recerŭ 8—10 m.m. de napĭ. Aĭi în Ungaria se cultivă cu napĭ de zăharŭ cam la 100,000 de jugĕre de pămêntŭ, carĭ producŭ la 8,200,000 mm. de napĭ. Venitulŭ curatŭ alŭ unuĭ jugĕrŭ catastralŭ cultivatŭ cu napĭ face cam 25 fl. v. a. Anume considerândŭ, că s'ar plăti pentru 1 jug. arêndă anuală 15 fl., contribuţiune 1 fl. 50 cr., aratulŭ de tómnă 6 fl. 50 cr., lucrulŭ de primăvara şi sĕmĕnatulŭ 6 fl., săpatulŭ de treĭ orĭ 15 fl., scóterea napilorŭ 12 fl.. transportulŭ 15 fl., alte spese 6 fl., suma cheltuelilorŭ ar fi de 77 fl. v. a Pre unŭ jug. de comunŭ se producŭ 120 m.m. Preţulŭ uneĭ măĭ se póte computá în 85 cr., şi aşa venitulŭ brutŭ alŭ unuĭ jug. cultivatŭ cu napĭ ar face 102 fl. Subtrăgêndu-se din 102 fl. cheltuelile de 77 fl. rĕmâne venitulŭ curatŭ de 25 fl. Dacă s'ar cultivá pămêntulŭ cu grâŭ, 1 jug. abia ar aduce pre anŭ venitŭ curatŭ de 6—7 fl. v. a.

Resultatele tarifeĭ după zone. În ediţiunea căilorŭ ferate r. u. a apărutŭ o dare de samă despre tarifa după zone. Resultatele numerice probézŭ maĭ pre susŭ de orĭ ce îndoélă, ce folóse marĭ a adusŭ introducerea tarifeĭ pre zone, faţă cu care la începutŭ mulţĭ aveaŭ neîncredere. Comparându resultatele anuluĭ 1890 cu ale anuluĭ 1888 vomŭ aflá o diferinţă ultimóre în favorulŭ celuĭ dintâiŭ. Anume percepţiunile arétă unŭ plus de 3,021.200 fl. şi erogaţiunile unŭ plus de 1,297.208 fl.; aşa dară plus-ulŭ percepţiunilorŭ curate e de 1,633.992 fl. Acestŭ plus are o valóre cu multŭ maĭ mare, dacă vomŭ considerá numĕrulŭ călĕtorilorŭ, dela carĭ provine. Călĕtoriĭ în 1890 aŭ fostŭ maĭ de treĭ orĭ câţĭ în 1888. În 1888 aŭ călĕtoritŭ 6,178.100 persóne, precândŭ în 1890 numĕrulŭ călĕtorilorŭ s'a urcatŭ la 17,895.500, aşa dară s'aŭ înmulţitŭ cam cu 11 milióne. Circulaţiunea repede, uşóră şi ieftină creată prin întroducerea tarifeĭ după zone e de mare momêntŭ şi pentru promovarea industrieĭ, a comerciuluĭ şi a economieĭ naţionale preste totŭ.

Pentru promovarea albinăritului are de cugetŭ ministrulŭ de agriculturá a înfiinţá unŭ fondŭ, din care păzitorilorŭ de păduriĭ şi altorŭ individĭ, carĭ aŭ ocasiune de a se ocupá cu albinăritulŭ, şi cărora venitulŭ anualŭ e sub 300 fl., să li-se împrumute fără interese baniĭ de lipsă la aranjarea de stupine. Stupinele le aranjézá inspectorulŭ de albinăritŭ, din încredinţarea luĭ învĕţătorulŭ ambulantŭ de albinăritŭ. Suma împrumutată se póte depurá în rate în decursŭ de 10 anĭ.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Timpulŭ în decursulŭ sĕptĕmâneĭ a fostŭ schimbăciosŭ, la începutŭ a fostŭ plăcutŭ, ĕră apoĭ aŭ începutŭ ploĭ şi ninsóre. Sĕmĕnăturile de tómnă suntŭ frumóse.

Târgulŭ de bucate din Budapesta în sĕptĕmâna trecută a fostŭ slabŭ cercetatŭ. *Grâŭ curatŭ* a sositŭ maĭ multŭ ca în sĕptĕmâna precedentă, circulaţiunea sĕptĕmânară se urcă la 80,000 măĭ m., s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 9.95—10.35. *Sĕcară* încă afostŭ cam 5000 măĭ m., preţulŭ ĭ-a scăduţŭ, s'a vîndutŭ maja metrică cu fl. 9.10—9.25. *Ovĕsŭ* a trecutŭ maĭ puţinŭ decâtŭ în sĕptĕmâna trecută, s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.80—6.00, după calitate. *Cucuruzŭ* încă a sositŭ maĭ puţinŭ, s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.25—5.30, ĕră la Steinbruch s'aŭ vîndutŭ la 10,000 măĭ m. cu fl. 5.35—5.40. *Sĕmênţa de cânepă* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 12.00—12.50, — de *inŭ* cu fl. 13.00—13.50, — de *trifoiŭ* cu fl. 62.00—65.00, — de *luţernă* cu fl. 52.00—56.00, — de *măzĕriche* cu fl. 6.00—6.25, — de *mohorŭ* cu fl. 6.00.

Târgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ, greĭ 48—48 1/2 cr., *bĕtrânĭ* 44—46 cr., marfă *ţĕrĕnéscă* 44—46 cr., *sĕrbescĭ* 43—46 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 16 Martiŭ st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	107.15
« « hârtie « 5%	101.90
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	118.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	116.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.—
Bonurĭ rurale ung.	93.25
« urbariale ung.	100.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	98.20
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	140.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	136.50
Renta de hârtie austriacă	102.50
« « argintŭ austriacă	98.75
« « aurŭ austriacă	110.75
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vieneĭ	154.—
Acţiunile banceĭ austro-ungare	1005.—
« « de creditŭ ung.	341.50
« « « « austr.	306.60
Obligaţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	116.25
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.59
Napoleon-d'orĭ	9.45
Mărcĭ 100 imp. germane	58.40
Londra 10 Livres şterlingĭ	119.30

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 6.50 până 6.75, — grâŭ mestecatŭ fl 5.— până 6.25, sĕcară fl. 5.— până 5.50, — ovĕsŭ fl. 2.— până fl. 2.50, cucuruzŭ fl. 3.50 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.— până fl. —.—, — sĕmênţă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până 48 cr., carnea de viţĕlŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece — până — cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Vasiliŭ Hossu.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte aliŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietarinlŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

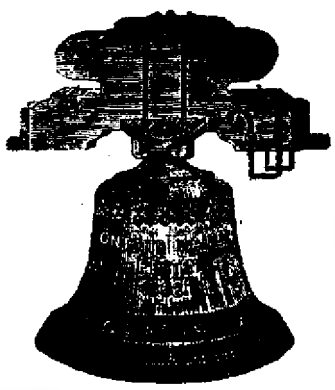

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 10—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-couranturĭ se trimitŭ la cerere gratuităţ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 5—26

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Epistola cerculară a Metropolituluĭ şi Episcopilorŭ Provincieĭ bisericescĭ de Alba-Julia şi Făgăraşŭ cătră totŭ Clerulŭ şi Poporulŭ credinciosŭ alŭ aceleĭ Provincie despre crescerea religioso-morală a Tinerimiĭ.

Iubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ!

Detorinţa nóstră de archipăstorĭ sufletescĭ ne îndémnă cu tărie, ca să îndreptămŭ cătră voĭ, iubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! cuvinte călduróse şi sfaturĭ părinţescĭ în unŭ lucru de fórte mare însĕmnătate pentru fericirea familiilorŭ vóstre şi înflorirea sânteĭ nóstre biserice, pentru înaintarea în viaţa religioso-morală şi prosperarea culturală a poporuluĭ nostru, şi pentru binele patrieĭ nóstre iubite. Lucrulŭ acesta însĕmnatŭ, despre care voimŭ să vĕ vorbimŭ astădată, este crescerea religioso-morală a fiilorŭ vostri.

Sânta Maĭcă Biserică conscie de misiunea divină, ce i-s'a datŭ de Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ prin sânţiĭ Apostolĭ cu cuvintele *„Mergêndŭ învĕţaţi tóte popórele“* [1]), s'a îngrijitŭ tot-deuna cu preferinţă şi de învĕţarea şi crescerea religioso-morală a tinerimiĭ; despre ce suntŭ dovadă strălucită nenumĕratele institute culturale înfiinţate de dînsa şi numĕrósele documinte păstrate dela începutulŭ creştinismuluĭ până în ḑiua de astădĭ. Biserica nóstră greco-catolică, deşi s'a desvoltatŭ între împrejurărĭ grele, încă s'a silitŭ în ceea ce privesce crescerea religioso-morală a tinerimiĭ, a ţiné paşŭ cu celealalte biserice catolice de pre suprafaţa pămêntuluĭ. Acésta o vedemŭ apriatŭ în şcólele, ce Biserica nóstră le-a înfiinţatŭ îndată după ce s'a efeptuitŭ sânta Unire cu biserica Romeĭ, precum şi în învĕţăturele neîntrerupte, ce saŭ continuatŭ până la cuvintele călduróse adresate de Conciliulŭ nostru provincialŭ I. cătră toţi credincioşiĭ biserieĭ nóstre despre instituţiunea junimiĭ: [2]) cuvinte, carĭ dacă toţĭ ceĭ chemaţi le-arŭ întipărĭ adâncŭ în inimele lorŭ, şi s'arŭ silĭ să le urmeze, arŭ produce resultate îmbucurătóre şi salutare în ceea ce privesce luminarea şi lăţirea moralităţiĭ, sânţirea şi fericirea poporuluĭ nostru.

Dar dacă tot-deuna a fostŭ bine şi folositoriŭ a se îngrijí de crescerea religioso-morală a tinerimiĭ, astădĭ îngrijirea acésta a devenitŭ o lipsă dintre cele maĭ arḑĕtóre: căcĭ pĕcatele şi stricăciunea moravurilorŭ, ce cu durere o vedemŭ în ḑilele nóstre, provine maĭ vîrtosŭ de acolo, că duşmaniĭ religiuniĭ descoperite, şi prin urmare şi aĭ sânteĭ biserice, se silescŭ neîncetatŭ a scóte crescerea religioso-morală nu numaĭ din şcólele publice, ci chiar şi din sinulŭ familiilorŭ creştine. Aceştĭ ómenĭ punŭ pondŭ maĭ vîrtosŭ pre cultivarea minţiĭ şi înzestrarea eĭ cu multe şi felurite cunoscinţe profane, dar nu se îngrijescŭ în mĕsura cuvenită şi de cultivarea şi nobilitarea inimeĭ omuluĭ, deşi e lucru învederatŭ, că fără cultivarca şi nobilitarea inimeĭ, omulŭ anevoe va puté câştiga o voinţă tare şi statornică în deprinderea vîrtuţiĭ, carea să fie inclinată a lucrá tot-deuna pentru ajungerea fericiriĭ, atâtŭ a cesteĭ pamêntene, câtŭ şi maĭ vîrtosŭ a celeĭ cerescĭ, care este scopulŭ luĭ celŭ maĭ înaltŭ. Însă esperinţa de tóte ḑilele ne învĕţă, că inima se póte cultivá şi nobilitá numaĭ prin crescere religioso-morală, pentru că dacă inima omuluĭ nu este pĕtrunsă de iubirea şi frica de Dumneḑeŭ şi de alte motive religióse, ce ne învĕţă sânta religiune, atunci voinţa luĭ, în locŭ să fie neclătită în vîrtute, se clătină ca trestia la suflarea vîntuluĭ, devenindŭ o jucărie a celorŭ maĭ de josŭ patime şi urîte pofte în viéţa omuluĭ.

[1]) Mat. cap. XXVIII. v. 19.
[2]) Conc. prov. I. Tit. IX.

Este decĭ detorinţa tuturorŭ ómenilorŭ, carĭ se intereséză de fericirea societăţiĭ omenescĭ, să lucre din tóte puterile, ca tinerimea să nu fie lipsită de crescerea creştină, adecă religioso-morală prescrisă cu tótă căldura de sânta biserică.

I.

Crescerea religioso-morală a tinerimiĭ are să se încépă în sinulŭ familieĭ, de unde se continuă şi se întregesce în şcólă, şi apoĭ se deplinesce şi sânţesce în sânta biserică.

Dumneḑeŭ, iubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! a impusŭ părinţilorŭ nu numaĭ detorinţa de a se îngrijí de binele trupescŭ alŭ fiilorŭ lorŭ, nutrindu-ĭ, îmbrăcându-ĭ şi scutindu-le viaţa; ci le-a datŭ şi detorinţa de a se îngrijí şi de binele sufletescŭ alŭ acelora, care e de maĭ mare preţŭ, decâtŭ binele trupescŭ, îndreptându-ĭ pre cărarea vîrtuţiĭ, ca să facă fapte bune, luminându-le mintea cu adevĕrurile s. religiuni şi cu alte învĕţăturĭ folositóre, şi dându-le tot-deuna esemplu bunŭ în cuvinte şi în fapte.

Câudŭ Dumneḑeŭ a impusŭ părinţilorŭ acéstă detorinţă sântă, a lucratŭ după înţĕlepciunea sa, pentru că crescerea bună a pruncilorŭ nu se póte efeptuí nicĭ odată aşa uşorŭ ca atuncĭ, câudŭ aceia suntŭ în etatea cea maĭ fragedă şi sub scutulŭ părinţilorŭ lorŭ. Acésta se adeverésce şi în însă-şi natura, căcĭ dacă voimŭ, ca unŭ pomŭ tinĕrŭ să créscă oblu şi frumosŭ, dela începutŭ îlŭ legămŭ de parŭ oblu, că dacă nu o facemŭ acésta de timpuriŭ, pomulŭ va cresce strîmbŭ, şi după ce se va fi întăritŭ în acéstă direcţiune rea, înzădarŭ ne vomŭ silí a-lŭ oblí. Tocmaĭ aşa se întîmplă şi cu crescerea pruncilorŭ, carĭ dacă dela începutŭ nu vorŭ căpĕtá unŭ ajutorŭ bunŭ şi scutitorŭ spre crescerea religioso-morală, maĭ târḑiŭ tóte sfaturile părinţescĭ vorŭ fi desconsiderate, şi nisuinţele despreţuite din partea lorŭ; precum o dovedescŭ acésta nenumĕratele casurĭ triste în viaţa de tóte ḑilele.

Deci părinţiĭ să cugete seriosŭ, că mintea şi inima pruncilorŭ este ca céra móle. Într'însele uşorŭ se întipărescŭ tóte cugetele, ce li-se comunică, şi simţĕmintele, ce li-se arétă, întocmaĭ precum céra primesce uşorŭ tóte formele, ce voesce omulŭ a i-le dá. De aceea părinţiĭ să se îngrijéscă, ca fiiĭ lorŭ încă din sinulŭ familieĭ să priméscă crescere bună şi plăcută luĭ Dumneḑeŭ, adecă crescere religiósă, şi acésta de o parte pentru că acéstă crescere este maĭ momentósă şi deciḑĕtóre în viaţa omuluĭ, şi se face maĭ uşorŭ în cercululŭ familieĭ; ér de altă parte pentru că auctoritatea, ce a dat'o Dumneḑeŭ părinţilorŭ asupra pruncilorŭ lorŭ, precum şi iubirea împrumutată, îĭ face pre aceştia, să urmeze maĭ bucuroşĭ cuvintele audite şi esemplele vĕḑute în casa părintéscă. Pentru aceea şi Spiritulŭ Sântŭ poruncesce părinţilorŭ, să se îngrijéscă de timpuriŭ de crescerea fiilorŭ lorŭ, ḑicêndu-le:

„Fiĭ aĭ, învĕţă-ĭ pre eĭ, şi înduplecă din pruncie grumazulŭ lorŭ. [3]) *Învĕţă pruncululŭ pre calea sa, că şi după ce va îmbĕtrâni, nu se va depărtá dela aceea.* [4])“

Conformŭ acesteĭ învĕţăturĭ dumneḑeescĭ părinţiĭ să se silescă după putinţă a învĕţá de timpuriŭ pre fiiĭ lorŭ despre adevĕrurile cerescĭ ale sânteĭ religiunĭ, fără de a cărorŭ cunoscinţă omulŭ nu se póte mântui; să sădéscă în inimele pruncilorŭ frica Domnuluĭ, carea este „începutulŭ înţelepciuniĭ“, să-ĭ îndemne spre o iubire sinceră cătră Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ Mântuitoriulŭ lumiĭ, şi să-ĭ întărescă într'o pietate căldurósă cătră preacurata Fecióră Maria Maĭca luĭ Dumneḑeŭ, şi tot-odată să-ĭ dedea şi la o stimă vie faţă cu lucrurile sânte, cum suntŭ sântele sacramintе, sânta biserică, sânta liturgie. Prunciĭ trebue să afle maĭ încolo din gura părinţilorŭ lorŭ, că tóte bunătăţile, ce le primimŭ, vinŭ dela Dumneḑeŭ, şi că nĕcasurile, ce le întîmpinămŭ în viaţă, trebue să le suferimŭ cu răbdare creştinéscă şi fără a ne căí în potriva luĭ Dumneḑeŭ, care lasă să vină şi nĕcasurĭ asupra ómenilorŭ saŭ pentru pĕcatele lorŭ, saŭ pentru a-le probá iubirea lorŭ cătră Dînsulŭ; căcĭ iubirea în nĕcasurĭ se dovedesce maĭ tare. Părinţiĭ să spună pruncilorŭ lorŭ, că totŭ binele, ce-lŭ facemŭ în lumea acésta, îlŭ facemŭ numaĭ cu ajutoriulŭ graţieĭ luĭ Dumneḑeŭ, şi că fără de acestŭ ajutoriŭ dumneḑeescŭ nu putemŭ face fapte bune meritorie, nicĭ nu ne putemŭ ferí de pĕcatŭ. Ca să căpĕtămŭ însă acelŭ ajutoriŭ, trebue neîncetatŭ să ne rugămŭ, şi pentru aceea părinţiĭ să-şĭ dedea pruncii încă din frageda etate a se rugá cu tótă pietatea cătră Dumneḑeŭ.

Sânta Scriptură laudă fórte tare pre Tobia, pentru că şi-a crescutŭ pre fiulŭ sĕŭ în frica Domnuluĭ şi l'a învĕţatŭ, cum să trăéscă după voea praesântă a luĭ Dumneḑeŭ. În tocmaĭ ca Tobia ar' trebuí să facă şi părinţiĭ creştinĭ. Câudŭ căseniĭ şi fiiĭ lorŭ suntŭ adunaţi în jurulŭ meseĭ orĭ în cercululŭ familieĭ, părinţiĭ să îndrepte din câudŭ în câudŭ cătră eĭ cuvintele acelea, carĭ le grăiá dreptulŭ Tobia cătră fiulŭ sĕŭ, ḑicêndu-ĭ: „În tóte ḑilele, fiule! adu-ţĭ aminte de Domnulŭ Dumneḑeulŭ nostru, şi cu voea nu pĕcătuí şi nu călcá poruncile luĭ; şi în tóte ḑilele vieţiĭ tale fă dreptate şi nu umblá pre căile nedreptăţiĭ. Că de veĭ face tu adevĕrulŭ, cu sporiŭ vorŭ fi căile tale întru faptele tale.... Din cele ce aĭ tu, fă milostenie..... Să nu-ţĭ întorcĭ faţa ta de cătră nicĭ unŭ sĕracŭ, şi atuncĭ de cătră tine nu-şĭ va întórce Dumneḑeŭ faţa sa . . . Că comóră bună agonisescĭ ţie la ḑiua cea de lipsă. Plata fiesce căruĭ omŭ, care ţĭ-a lucratŭ ţie, să nu rĕmână preste nópte la tine, ci o dă îndată, şi de veĭ slují luĭ Dumneḑeŭ, ţi-se va resplătí. Ĭea aminte, fiule! întru tóte lucrurile tale, şi fiĭ înţĕleptŭ întru tótă petrecerea ta, şi ce urescĭ tu, nimĕnuĭ să nu facĭ. Vinŭ, câtŭ să te îmbeţĭ, să nu beĭ, şi să nu mérgă cu tine în calea ta beţia. . . . În tótă vremea binecuvintéză pre Domnulŭ Dumneḑeulŭ tĕŭ, şi cere dela elŭ, ca să se îndrepteze căile tale, şi tóte cărările tale, şi sfaturile tale vorŭ sporí.“ [5])

Dar iubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! nu este destulŭ, ca voi numaĭ cu cuvîntulŭ să învĕţaţĭ pre pruncii vostri, ca să fie cu frica luĭ Dumneḑeŭ şi virtuoşi, ci în acéstă privinţă trebue să le daţi voi înşi-ve şi esemple bune de o viaţă adevĕratŭ creştinéscă. Fiindŭ pruncii încă nedesvoltaţi în facultăţile lorŭ sufletescĭ, eĭ îşĭ întocmescŭ tóte cugetele şi lucrările lorŭ după acelea, ce le audŭ şi le vĕḑu dela părinţiĭ lorŭ şi dela aceia, car trăescŭ cu eĭ în familie. Eĭ adeca facŭ întocmaĭ ca începĕtoriĭ în arta pictureĭ, carĭ la începutŭ numaĭ copiézĕ, ce vĕḑu, însă nu producŭ nimica originalŭ dela sine. De aceea iubiţilorŭ părinţi! să băgaţi bine de sémă, ce grăiţĭ şi faceţĭ în familie, şi în societatea pruncilorŭ vostri, căcĭ vorbele şi faptele rele stricăpruncilorŭ vostri fórte tare. Ĕră pentru acéstă stricăciune voĭ veţĭ avé maĭ târḑiŭ multă durere şi amărăciune de inimă, şi chiar şi pedépsă grea la ḑiua judecăţiĭ.

Aşa dară, iubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! nu numaĭ cu învĕţăturĭ bune, ci şi cu esemple bune nisuiţi-vĕ a face de timpuriŭ din fiiĭ vostri creştinĭ buniĭ, aducêndu-vĕ aminte de cuvintele sântuluĭ Ioanŭ gură de aurŭ, care ḑice: *„Mare comóră suntŭ fiiĭ, şi de aceea trebue să purtămŭ mare grije de eĭ.“* [6])

[3]) Sirachŭ 7, 25.
[4]) Pilde 22, 6.
[5]) Tob. 4.

II.

Crescerea religioso-morală a pruncilorŭ, primită de dînşiĭ în familie, se continuă şi întregesce în şcólă.

Sânta Maĭcă Biserică a urmatŭ tot-deuna cuvintele Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ, care a dîsŭ cătră sânţiĭ sĕĭ Apostolĭ: *Mergêndŭ învĕţaţi tóte popórele.*[7]) Conformŭ acestorŭ cuvinte sânta biserică nu numaĭ a predicatŭ cuvîntulŭi luĭ Dumnedĕu la tóte popórĕle, ci a întemeiatŭ şi şcóle publice, pentru ca cu atâtŭ maĭ uşorŭ să pótă învĕţá pre ómenĭ adevĕrurile religiuniĭ adevĕrate, precum şi alte cunoscinţe folositóre. Cu deosebire s'a îngrijitŭ sânta biserică de înfiinţarea aşa numitelorŭ şcóle poporale saŭ elementare, în carĭ pruncĭĭ primescŭ învĕţăturĭ folositóre atâtŭ pentru viaţa pământéscă, câtŭ şi cele de lipsă pentru dobîndirea fericiriĭ cerescĭ. La înfiinţarea şcólelorŭ vóstre de caractĕrŭ religiosŭ greco-catolicŭ Noĭ, Iubiţilorŭ în Christosŭ Fraţĭ şi Fiĭ! amŭ primitŭ dela voĭ nepreţuitŭ ajutoriŭ, pentru care meritaţĭ tótă lauda şi recunoscinţa nóstră archieréscă, şi sperámŭ, că preabunulŭ Dumnedĕu, care nu lasă neresplătită nicĭ o faptă bună, va resplătí de prisosŭ şi jertfele, ce le-aţĭ adusŭ voĭ prin şcólele vóstre pentru binele comunŭ şi pentru cultura vóstră religiósă şi morală. În multe comune nu aŭ fostŭ maĭ înainte şcóle, dar voĭ ascultândŭ la cuvîntulŭ Archiereiloru vostri, carĭ vĕ spuneaŭ, că numaĭ unŭ poporŭ temĕtoriŭ de Dumnedĕu şi înzestratŭ cu fundată învĕţătură póte trăí fericitŭ, v'aţĭ adunatŭ puterile şi aţĭ făcutŭ şi în acele comune şcóle bune şi corĕspundĕtóre legiloru ţĕreĭ nóstre. În multe comune învĕţătoriĭ eraŭ rĕŭ plătiţĭ, încâtŭ erá cu nĕputinţă a maĭ căpĕtá într'însele învĕţătorĭ provĕduţĭ cu sciinţa prescrisă de legile ţĕreĭ; şi voĭ ascultândŭ şi aci de sfaturile păstoriloru vostri sufletescĭ, v'aţĭ nisuitŭ şi aţĭ adunatŭ mijlóce materiale, din carĭ să se pótă formá plăţĭ învĕţătorescĭ maĭ mărişóre decum eraŭ, şi ast-felŭ aţĭ mântuitŭ caractĕrulŭ religiosŭ-moralŭ greco-catolicŭ alŭ şcólelorŭ vóstre.

Jertfele, ce voĭ, Iubiţilorŭ în Christosŭ Fraţĭ şi Fiĭ! le-aţĭ adusŭ în trecutŭ şi le aduceţĭ acum, ne îndreptăţescŭ a sperá, că cuvîntulŭ Nostru archierescŭ va fi din partea vóstră preceputŭ şi primitŭ cu bucurie totdeuna, şi maĭ vîrtosŭ acum, cândŭ în interesulŭ mântuiriĭ sigure a şcólelorŭ vóstre ne îndreptămŭ cu încredere cătră voĭ, cerêndŭ, ca împreună cu Noĭ să nu pregetaţĭ a aduce şi de aci înainte orĭ ce jertfă nóuă, ce s'ar cere dela voĭ pentru păstrarea neschimbată a acelorŭ şcóle, ce le aveţĭ.

Mântuirea şcólelorŭ nóstre greco-catolice este pentru biserica nóstră şi pentru poporulŭ nostru credinciosŭ o cestiune de viaţă, care pre nicĭ unŭ fiŭ alŭ bisericeĭ nóstre nu-lŭ póte lăsá, să fie nepăsătoriŭ.

Este vorba adecă înainte de tóte de păstrarea credinţeĭ adevĕrate în sufletele şi inimele credincioşilorŭ nostri, fără de carea nimenea nu este plăcutŭ luĭ Dumnedĕu, şi prin urmare nu-şĭ póte mântuí sufletulŭ. Apoĭ în şcólele nóstre greco-catolice puse sub grijea şi conducerea maĭ marilorŭ bisericescĭ aĭ vostri tóte obiectele de învĕţămîntŭ se propunŭ aşa, încâtŭ să-lŭ ducă pre omŭ la adevĕrata credinţă, la iubirea de Dumnedĕu, la cunóscerea lucrurilorŭ dumnedĕescĭ şi la deprinderea vîrtuţilorŭ creştine, carĭ tóte suntŭ neapĕratŭ de lipsă, ca să putemŭ dobândí fericirea ceréscă. Afară de aceea în şcólele greco-catolice se dă învĕţămîntului sântei religiuniĭ tótă importanţa cuvenită, ca ast-felŭ poporulŭ să cunóscă totŭ, ce trebue să crédă şi să scie, ce trebue se facă, pentru ca să-şĭ pótă ajunge scopulŭ înaltŭ, pentru care a fostŭ creatŭ. Aci învĕţă pruncĭĭ totŭ, ce deştéptă şi luminézá, totŭ ce nobilitézá pre omŭ, şi-lŭ înalţă la cunóscerea demnităţiĭ, ce trebue să o aĭbă după natura sa primită dela Dumnedĕu.

Pruncĭĭ pĕtrunşĭ de adevĕrurile religióse, îşĭ vorŭ scí preţuí demnitatea lorŭ, şi şĭ-o vorŭ păstrá tot-deuna prin o viaţă sântă şi virtuósă. Eĭ învĕţă în şcólele greco-catolice, să fie tot-deuna supuşĭ, şi să onoreze în părinţiĭ lorŭ chipulŭ Părinteluĭ cerescŭ, şi în maĭ mariĭ lorŭ acea auctoritate, carea este dată de însu-şĭ Dumnedĕu, ĕr' în deaprópele lorŭ să recunóscă acea demnitate înaltă de fiŭ alŭ luĭ Dumnedĕu, care strălucesce şi pre fruntea lorŭ proprie, şi în esteriorulŭ sĕracŭ alŭ celuĭ lipsitŭ să nu afle motivŭ de dispreţŭ, ci motivŭ de îndurare după învĕţătura Mântuitoriuluĭ nostru. Tóte acestea şi alte multe, le învĕţă pruncĭĭ în şcólele nóstre spre binele lorŭ propriŭ, câtŭ şi spre binele societăţiĭ, în care aŭ să trăéscă. Cu unŭ cuvîntŭ instrucţiunea şi crescerea în şcólele nóstre greco-catolice este aşedată pre temeiulŭ neclătitŭ alŭ religiuniĭ şi moraleĭ creştine-catolice, pre care trebue să se radíme tótă viaţa sufletéscă a omuluĭ, dacă vré să fie membru folositorŭ alŭ societăţiĭ omenescĭ şi să-şĭ pótă câştigá binecuvîntarea Domnuluĭ în acéstă viaţă pământéscă şi fericirea eternă în cecalaltă.

Nu aşa însă stă lucrulŭ în cele maĭ multe şcóle, carĭ nu aŭ caractĕrŭ religiosŭ şi respective caracterŭ greco-catolicŭ. Instrucţiunea şi educaţiunea pruncilorŭ în acele şcóle este adese-orĭ pusă în mânile unorŭ învĕţătorĭ, carĭ saŭ nu punŭ mare pondŭ pre crescerea religioso-morală, saŭ nu aŭ credinţa nóstră adevĕrată, saŭ nu aŭ chiar nicĭ o credinţă. Din care causă pruncĭĭ greco-catolicĭ, carĭ arŭ cercetá acele şcóle, saŭ nu vorŭ primí învĕţătură suficientă din doctrina religiuniĭ, saŭ vorŭ primí o instrucţiune şi educaţiune contrarie învĕţăturilorŭ sântelĕ nóstre religiuni, saŭ se vorŭ cresce fără nicĭ o religiune, şi ast-felŭ se vorŭ espune pericoluluĭ de a se face nisce ómenĭ fără de frica luĭ Dumnedĕu, carĭ altora nu vorŭ fi de folosŭ, ci de stricăciune, ĕr pre sine se vorŭ aruncá în braţele nefericiriĭ atâtŭ în lumea acésta, câtŭ şi maĭ vîrtosŭ în ceealaltă. Cea maĭ mare primejdie însă pentru pruncĭĭ crescuţĭ în şcóle fără de caractĕrŭ religiosŭ, saŭ, cum se dice astădĭ, fără de caractĕrŭ confesionalŭ, provine de acolo, că în aceste şcóle nu se dă pruncilorŭ o crescere religioso-morală determinată aşa, precum prescrie sânta nóstră biserică, şi ast-felŭ după ce pruncĭĭ nostri maĭ vinŭ în atingere şi cu altĭ pruncĭ de alte confesiuni, uşorŭ potŭ cădé în nepăsare faţă cu adevĕrurile de credinţă, şi a-şĭ însuşi aşa numitulŭ indiferentismŭ religiosŭ, care ţinêndŭ, că tóte religiunile suntŭ totŭ într'o formă a se considerá, nu pune preţŭ pre nicĭ una din ele şi pre tóte le lapĕdă ca rele şi nefolositóre.

O ast-felŭ de crescere greşită şi condamnată de sânta biserică ar aduce cea maĭ mare nefericire asupra poporuluĭ nostru, pre care toţĭ într'o formă îlŭ iubimŭ. Căcĭ dacă lipsesce convingerea tare religiósă cu tóte motivele sale, carĭ îndémnă pre ómenĭ la vîrtute, atuncĭ ce mijlóce se vorŭ maĭ putĕ aflá în lume pentru a împedecá pre ómenĭ dela pĕcate şi fărădelegĭ, şi maĭ vîrtosŭ dela fărădelegile, pre carĭ justiţia omenéscă nu le póte aflá şi pedepsí? Ĕr unŭ poporŭ cufundatŭ în pĕcatŭ şi fărădelege cum va maĭ putĕ trăí? cum se va maĭ putĕ ridicá? şi cum va putĕ ţiné paşŭ cu celealalte popórĕ? căcĭ scrisŭ este, că „pĕcatele sĕrăcescŭ popórele“.

Din aceste, Iubiţilorŭ în Christosŭ Fraţĭ şi Fiĭ! puteţĭ uşorŭ precepe, câtŭ de mare este detorinţa vóstră de a vĕ trămite pruncĭĭ la şcólele, carĭ aŭ caractĕrŭ greco-catolicŭ, şi câtŭ de mare rĕspundere luaţĭ asupra vóstră înaintea luĭ Dumnedĕu, dacă trimiteţĭ pruncĭĭ vostri la şcóle fără de caractĕrŭ religiosŭ, unde pre cum amŭ arĕtatŭ, pruncĭĭ vostri uşorŭ şĭ-ar putĕ perde credinţa cea adevĕrată, şi ast-felŭ să se nefericéscă şi pre sine şi să vĕ nefericéscă şi pre voĭ, carĭ nu aţĭ împedecâtŭ acéstă nefericire, deşi aţĭ fostŭ detorĭ să o faceţĭ acésta.

Suntŭ însă şi alte motive, Iubiţilorŭ în Christosŭ Fraţĭ şi Fiĭ! carĭ ne îndémnă a vĕ recomândá cu tótă căldura, ca pre pruncĭĭ vostri să-ĭ trămiteţĭ numaĭ la şcóle greco-catolice. Este adecă sciutŭ, că în şcólele nóstre greco-catolice, pre lângă fidelitatea şi alipirea neclătită cătră strălucitulŭ tronŭ alŭ Măiestăţiĭ Sale Preagraţiosuluĭ nostru Rege apostolicŭ, pre lângă iubire adevĕrată de patrie şi ascultare de legile ţĕreĭ, şi pre lângă cunoscinţele prescrise de lege, pruncĭĭ trebue să învéţe, cum se cuvine, şi limba bisericeĭ nóstre, carea este tot-odată şi limba lorŭ maternă; ceea-ce este lucru de mare însĕmnătate pentru biserica nóstră şi binele credincioşilorŭ nostri.

Pentru fiecare credinciosŭ alŭ bisericeĭ nóstre este o detorinţă a face, ca pruncĭĭ sĕĭ să cunóscă deplinŭ limba liturgică a bisericeĭ nóstre, căcĭ dacă pruncĭĭ nu vorŭ învĕţá acéstă limbă, cum vorŭ precepe cultulŭ divinŭ, care la noĭ se face în limba românéscă? Cum vorŭ putĕ eĭ precepe şi primí cuvîntulŭ luĭ Dumnedĕu, carĕ din partea preotuluĭ li-se predică în limba românéscă? Cum vorŭ înţĕlege evlaviósele rugăciuni, carĭ le audŭ în sânta biserică, şi carĭ trebue să le urmăréscă nu numaĭ cu mintea, ci chiar şi cu graiulŭ viŭ atâtŭ la sânta liturgie câtŭ şi la alte ceremoniĭ bisericescĭ? Cum vorŭ putĕ învĕţá taĭnele mântuiriĭ, carĭ li-se înfăţişézá în sublimele cântărĭ bisericescĭ cântate în limba română. Aceia, carĭ nu cunoscŭ limba acésta, fórte uşorŭ se potŭ înstrăiná de biserica nóstră, fiindŭ-că instituţiunile şi lucrurile eĭ sânte nu le potŭ precepe. Ĕr înstrăinându-se de acéstă biserică, se aruncă în cele maĭ multe casurĭ în nefericirea de a perde credinţa adevĕrată şi prin acésta fericirea ceréscă.

Din acestea puteţĭ precepe, Iubiţilorŭ în Christosŭ Fraţĭ şi Fiĭ! câtŭ de tare trebue să vĕ îngrijiţĭ, ca pruncĭĭ vostri, pre câtŭ este cu putinţă, să înveţe numaĭ în şcóla gr.-cat. română.

De aci urmézá şi accea, că trebue să facemŭ totŭ ce este cu putinţă, ca nu numaĭ să conservămŭ, ci să şi înmulţimŭ şcólele nóstre greco-catolice, ridicându şcóle pre totŭ locultŭ, unde cere lipsa. Însă şcólele nóstre numaĭ aşa le vomŭ putĕ păstrá, dacă le vomŭ întocmí întru tóte conformŭ legiloru ţĕreĭ, şi maĭ vîrtosŭ dacă ne vomŭ îngrijí, ca să se ridice plata învĕţătoriloru celŭ puţinŭ până la suma cea maĭ mică prescrisă de lege.

Voĭ, precum amŭ dîsŭ şi maĭ înainte, aţĭ adusŭ până acum, împreună cu Archiereiĭ vostri, marĭ jertfe, pentru ca să puteţĭ păstrá caractĕrulŭ şcólelorŭ greco-catolice, şi să puteţĭ înfiinţá şcóle nóuĕ greco-catolice, unde a cerutŭ trebuinţa. Lăsá-veţĭ voĭ acum, ca aceste şcóle ridicate pentru luminarea vóstră şi a urmaşilorŭ vostri, pentru fericirea vóstră ceréscă şi pământéscă şi pentrŭ înflorirea S. maĭce Biserice să încete numaĭ pentru o mică jertfă, ce s'ar maĭ cere pre lângă jertfele marĭ de până acum?

Noĭ suntemŭ convinşĭ, că dacă voĭ veţĭ cumpĕni bine cele ce vi-le-amŭ spusŭ maĭ

[7]) Hom. I. în I. cătră Timot.
[7]) Mat. 28.

înainte despre folosulŭ şcólelorŭ greco-catolice române, nu veţi pregetá a face totŭ, ce este cu putinţă pentru mântuirea acelorŭ şcóle. Şi să nu credeţi, ĭubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! că este cu neputinţă, a îmbunătăţí plata învĕţătorilorŭ nostri greco-catolicĭ. Căcĭ spre scopulŭ acesta aveţi la îndemână maĭ multe mijlóce, pre carĭ dacă le veţi folosí cu grije şi stăruinţă, cu înţelepciune şi consciinţiositate, atuncĭ de bună sémă veţi învinge tóte greutăţile, orĭ câtŭ de marĭ vi-s'arŭ păré acestea.

III.

Dintre mijlócele, carĭ vĕ potŭ duce la scopulŭ amintitŭ, aflămŭ de bine a vĕ recomandá şi acum unele, carĭ se parŭ a fi maĭ potrivite şi maĭ uşorŭ de folositŭ întrĕ împrejurările materiale, între carĭ ve aflaţi voĭ.

Mijlócele, carĭ cu deosĕbire vi-le recomăndămŭ noĭ, ĭubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! suntŭ următórele:

1. Orĭ unde bisericele nóstre greco-catolice aŭ venite maĭ marĭ, de câtŭ recerŭ lipsele lorŭ de tóte dĭlele, şi firea acelorŭ venite permite, ca să le întrebuinţămŭ şi spre alte scopurĭ pie şi folositóre, o parte din aceste venite se potŭ folosí şi pentru ajutarea şcólelorŭ, şi maĭ vîrtosŭ pentru salarisarea învĕţătorilorŭ, până cândŭ şcólele vorŭ purtá caractĕrulŭ religiosŭ greco-catolicŭ. Şcóla, ĭubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! este fĭica bisericeĭ, şi de aceea se cuvine, ca o mamă atâtŭ de ĭubitóre, cum este sânta biserică, să alerge în ajutoriulŭ fĭiceĭ sale, cândŭ vede, că acésta are lipsă de ajutoriŭ.

2. Pretutindenea, unde este cu putinţă, să se înfiinţeze magazine de bucate, saŭ grânare bisericescĭ, din a cărorŭ venite să se pótă salarisá învĕţătoriĭ, dându-li-se acelea bucate saŭ în natură, săŭ în preţulŭ, ce-lŭ aŭ. Aceste grânare, dacă vorŭ fi administrate cu conscienţiositate, vorŭ formá unŭ isvorŭ însĕmnatŭ de venitŭ nu numaĭ pentru acoperirea lipselorŭ bisericescĭ şi scolastice, ci şi pentru ajutarea credincioşilorŭ nostri în timpŭ de lipsă, cândŭ adecă saŭ grindina saŭ seceta, saŭ vĕrsările de apă şi alte nenorocirĭ arŭ fi împedecatŭ producerea uneĭ cantităţĭ suficiente de bucate pentru nutrirea poporuluĭ din respectiva comună. Poporenĭĭ ajutaţĭ din acele grânare în timpŭ de mare lipsă, vorŭ întórce maĭ târdĭŭ cu mulţămită şi îndoitŭ acea, ce aŭ primitŭ din grânariŭ.

3. Unde este cu putinţă, şi maĭ vîrtosŭ acolo, unde oficiulŭ de cantorŭ devine vacantŭ prin mórtea respectivuluĭ cantorŭ, ar fi tare bine, ca oficiulŭ cantoralŭ să se împreune cu celŭ docentalŭ, pentru ca pre calea acésta împreunându-se oficiile aceste dóuĕ, să se împreune şi beneficiile saŭ venitele lorŭ, alegându-se unŭ docente, care să fie tot-odată şi cantorŭ, ca ast-felŭ salariulŭ luĭ să se pótă urcá uşorŭ şi fără de îngreunarea popóruluĭ barĕmŭ la suma cea maĭ mică prescrisă de lege.

4. Tare multŭ se va uşorá susţinerea şcólelorŭ nóstre şi respective salarisarea învĕţătorilorŭ, dacă câte dóuĕ comune bisericescĭ, carĭ suntŭ aprópe una de alta, şi ambele aŭ edificiŭ scolasticŭ separatŭ, se vorŭ unĭ în privinţa şcóleĭ, şi amêndóuĕ vorŭ susţiné cu puterĭ unite unŭ singurŭ învĕţătoriŭ aşa numitŭ ambulantŭ, care în o parte a dĭleĭ se ţină învĕţămîntulŭ la şcolariĭ dintr'o comună ér în ceealaltă parte a dĭleĭ la şcolariĭ din ceealaltă comună.

5. Maĭ departe este de însĕmnatŭ, că tóte greutăţile le învinge maĭ uşorŭ caritatea creştină, care pre fiesce care omŭ îlŭ îndémnă, ca pentru binele comunŭ să jertféscă, câtŭ póte, şi anume să dea multŭ din ceea ce Dumneḑĕŭ ĭ-a datŭ multŭ, şi maĭ puţinŭ din ceea ce Dumneḑĕŭ ĭ-a datŭ maĭ puţinŭ. Şi óre ce scopŭ maĭ nobilŭ şi maĭ sântŭ s'ar putĕ aflá, decâtŭ acela, ca să jertfímŭ o parte din venitele averiĭ nóstre pentru susţinerea şcólelorŭ greco-catolice, carĭ revérsă o mulţime de binefacerĭ asupra tuturorŭ fraţilorŭ nostri de o credinţă şi de unŭ sânge cu noĭ? De aceea, ĭubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! Noĭ vĕ îndemnămŭ în Domnulŭ, să nu vĕ arĕtaţi scumpi acolo, unde Dumneḑĕŭ şi fericirea vóstră şi a pruncilorŭ vostri poftesce, să fiţi cu mână largă. Dacă fiesce care economŭ din comună este în stare să câştige atâta, câtŭ e de lipsă pentru susţinerea caseĭ şi familieĭ sale, óre cu toţiĭ la olaltă nu vorŭ fi în stare, să adune atâta, câtŭ se recere pentru susţinerea uneĭ şcóle bune? Acela, care dintrĕ voĭ este proprietarŭ maĭ mare în vre-o comună, nu ar' putĕ óre să ajute şi şcóla greco-catolică, fără să se simţéscă scurtatŭ în venitele sale? Aceia, carĭ lasă după sine avere însĕmnată, óre nu şĭ-arŭ putĕ aduce aminte înainte de óra morţiĭ şi de şcóla greco-catolică din comuna sa, şi nu ar putĕ să-ĭ lase şi aceleia unŭ ajutorŭ óre-care, pentru care Dumneḑeŭ le-va rĕsplătí cu multă îndurare? Caritatea creştină tóte greutăţile le învinge, şi tóte nĕcasurile le supórtă cu răbdare şi abnegaţiune, şi pentru aceea mare este rĕsplata eĭ în ceriurĭ.

6. În fine recomândămŭ, ca în timpurĭ potrivite, cândŭ adecă poporenĭĭ din darulŭ luĭ Dumneḑeŭ dispunŭ de venite maĭ bunişóre, să se facă colecte în banĭ şi bucate pentru sporirea foduluĭ bisericescŭ, din care să se pótă ajutá şi şcóla.

Dacă voĭ, ĭubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! veţi urmá acestea sfaturĭ părinţescĭ, carĭ noĭ vi-le dămŭ îndemnaţi numaĭ de dorulŭ ferbinte de a înaintá binele vostru moralŭ şi spiritualŭ, câtŭ şi bunăstarea vóstră materială, şi dacă vĕ veţi unĭ puterile la olaltă, — atuncĭ de bună sémă veţi mântuí tesaurulŭ acesta scumpŭ, adecă şcólele vóstre greco-catolice române şi printr'însele veţi face multŭ bine fiilorŭ vostri şi sânteĭ nóstre biserice.

IV.

Amŭ dĭsŭ însă, ĭubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! că crescerea religioso-morală se sânţesce şi deplinesce în sânta biserică.

Orĭ câtŭ de bună ar fi crescerea pruncilorŭ în familie şi în şcólă, aceea nu va fi deplinită, şi nu va aduce fructe meritórie pentru viaţa eternă, dacă nu va fi sânţită în sânta biserică. De aceea pruncíĭ trebue dedaţi de timpuriŭ, să cerceteze sânta biserică, căcĭ aci audŭ maĭ pre largŭ învĕţăturile înalte şi mântuitóre ale sânteĭ nóstre religiunĭ din gura preotuluĭ, care este detoriŭ a predicá cuvîntulŭ luĭ Dumneḑeŭ şi a îndemná pre credincioşiĭ sĕĭ a trăí tot-deuna aşa, cum ne-a învĕţatŭ Mântuitorulŭ nostru Isusŭ Christosŭ, pre care avemŭ tot-deuna a-lŭ rugá spre ajutoriulŭ nostru, căcĭ dacă nu vomŭ urmá poruncilorŭ Luĭ, ajutaţi de graţia Luĭ, înzădarŭ ne vorŭ fi tóte învĕţăturile omenescĭ. Apoĭ ĭubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! fără de rugăciune nu putemŭ dobândí binecuvîntarea Domnuluĭ şi ajutórele sale dumneḑeescĭ, carĭ suntŭ neapĕratŭ de lipsă pentru a putĕ duce o viaţă sântă creştinéscă, şi a ne ferí de pĕcatŭ. De aceea atâtŭ voĭ câtŭ şi fiiĭ vostri să cercetaţi sânta biserică, carea este casa Domnuluĭ, şi casă de rugăciune pentru noĭ, unde nu numaĭ învĕţaţi a vĕ rugá, cum se cade, ci prin rugăciunile vóstre publice şi comune maĭ uşorŭ puteţi dobândí darulŭ şi ajutoriulŭ de lipsă dela Părintele luminilorŭ preste toţi, care vĕ va luminá mintea şi ajutá voinţa, ca să puteţi umblá tot-deuna pre cărările vîrtuţiĭ una cu fiiĭ vostri. Totŭ în sânta biserică primescŭ fiiĭ vostri şi sântele sacramínte, carĭ îĭ sânţescŭ, şi maĭ vîrtosŭ taĭna pocăinţeĭ, prin care ne curăţimŭ sufletulŭ de întinăciunea pĕcatuluĭ, şi taĭna sânteĭ cuminecătureĭ, prin care ne unimŭ cu Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ, pre carele primindu-lŭ în inimele nóstre, primimŭ în noĭ pre isvorulŭ tuturorŭ darurilorŭ cerescĭ şi pre apĕrătorulŭ nostru atotputernicŭ în contra tuturorŭ ispitelorŭ pĕcatuluĭ şi aleşuirilorŭ diavoluluĭ.

Aşadară ĭubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! dacă doriţi, ca fiiĭ vostri să se sânţéscă şi întărescă în vîrtute şi ast-felŭ crescerea lorŭ religioso-morală din familie şi şcólă să se deplinéscă şi să capete caractĕrulŭ celŭ maĭ înaltŭ alŭ creşcerií adevĕratŭ creştinescĭ, trebue să stăruiţi, ca fiiĭ vostri să cerceteze câtŭ se póte maĭ desŭ sânta biserică. Ĕr' voĭ, ĭubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi Preoţi! faceţi totŭ, ce vĕ stă în putinţă, ca să atrageţi pre poporeniĭ vostri la sânta biserică. Îngrijiţi-vĕ cu ajutoriulŭ credincioşilorŭ, carĭ ĭubescŭ mărirea caseĭ Domnuluĭ, ca sânta biserică să fie tot-deuna curată şi înzestrată cu tóte cele de lipsă, carĭ formézĕ podóba eĭ. Ţineţi cultulŭ dumneḑeescŭ tot-deuna cu tótă gravitatea, demnitatea şi pietatea cuvenită faţă cu Domnulŭ ceriuluĭ şi alŭ pământuluĭ, aĭ căruia şerbitorĭ sunteţi. Faceţi, ca în bisericele vóstre, unde oficiulŭ de cantorŭ e separatŭ de celŭ docentalŭ, să se aplice de cantorĭ ómenĭ temĕtorĭ de Dumneḑeŭ, cu viaţă nepĕtată şi cântăreţi buniĭ, carĭ cu viaţa lorŭ cuviósă şi cu cântările lorŭ melodióse să îndulcéscă şi edifice, şi să alipéscă pre poporulŭ nostru de sânta nóstră biserică, aşa în câtŭ nicĭ unŭ interesŭ lumescŭ, şi nicĭ o încercare contrarie să nu-lŭ pótă înstrăină, desface şi scóte din sinulŭ sânteĭ nóstre biserice, şi prin acésta să-lŭ ducă spre perire; ceea ce dacă preoţiĭ nostri vorŭ face conformŭ chemărií lorŭ, atuncĭ potŭ fi liniştiţi, că şĭ-aŭ împlinitŭ detorinţa sântă, pentru care aŭ să dea mare sémă înaintea luĭ Dumneḑeŭ, şi deodată aŭ promovatŭ şi fericirea temporală şi eternă a poporenilorŭ încredinţaţi păstoririĭ lorŭ.

Timpulŭ, în care ne aflămŭ acum, este timpulŭ sacru alŭ Păresimilorŭ, destinate de sânta Maĭcă Biserică pentru a ne îngriji în modŭ specialŭ de mântuirea sufleteloru nóstre. Să profitaţi decĭ de acestŭ timpŭ preţiosŭ, ca să vĕ curăţiţi cugetele şi să vĕ îndreptaţi voinţa după voea preasântă a luĭ Dumneḑeŭ. Să desbrăcaţi vesmîntulŭ pĕcatuluĭ, şi să îmbrăcaţi vesmîntulŭ nevinovăţieĭ şi alŭ daruluĭ sânţitoriŭ, ce vi-se îmbie maĭ alesŭ în aceste sânte dĭle. Să facemŭ toţi propusurĭ tarĭ, că vomŭ şerbí tot-deuna cu credinţă şi statornicie luĭ Dumneḑeŭ şi sânteĭ sale biserice, şi vomŭ aduce tóte jertfele, ce se vorŭ cere dela noĭ pentru crescerea unuĭ poporŭ evlaviosŭ şi alipitŭ cu trupŭ şi sufletŭ de sânta nóstră biserică şi de instituţiunile eĭ, carĭ promovézĕ cultura şi fericirea nóstră atâtŭ pre pământŭ câtŭ şi în viaţa eternă. Spre acestŭ scopŭ vĕ dămŭ tuturorŭ, ĭubiţilorŭ în Christosŭ Fraţi şi Fiĭ! binecuvîntarea nóstră archierésca.

Darulŭ Domnuluĭ Nostru Isusŭ Christosŭ şi ĭubirea luĭ Dumneḑeŭ Tatălŭ şi împărtăşirea Spirituluĭ Sântŭ să fie cu voĭ cu toţi. Amin!

Blaşiŭ 1 Martie 1892.

Ioanŭ Vancea,
Arch. şi Metr. de A.-Iulie.

Mihaiŭ Pavelŭ,
Episcopulŭ Oradei-marĭ.

Victorŭ Mihályi,
Episcopulŭ Lugoşuluĭ.

Ioanŭ Szabó,
Episcopulŭ Gherleĭ.

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

(7) 2—13

in Blasiu (Balázsfalva)

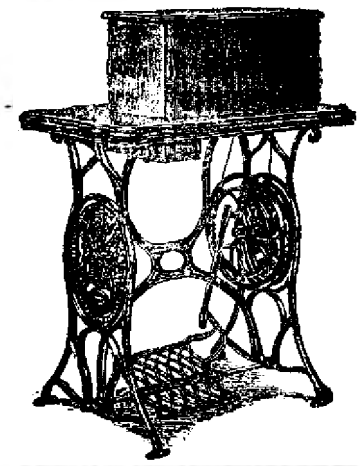

recomândă pre lângă garanță și serviție solidŭ și promptŭ depositulŭ sĕŭ de

pluguri, maşîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ şi de

alte instrumente economice,

tòte din fierŭ batutŭ.

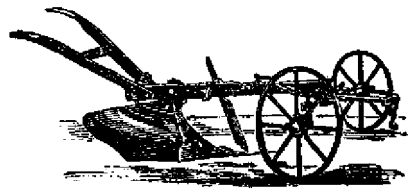

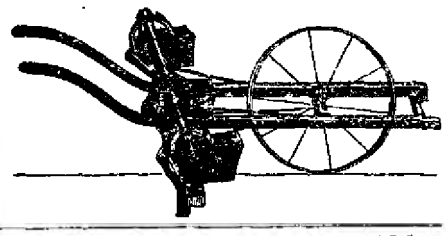

☛ **Tóte obiectele amintite se potŭ procurá şi pre lângă solvire în rate.** ☚

MERSULU TRENURILORU pre liniile orientale ale căiĭ ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Octobre 1890.

Budapest'a—Predealu

	Trenu accelerat	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu de persóne
Vien'a	3.25	8.15	10.—	
Budapest'a	9.15	1.50	8.30	5.50
Szolnok	11.19	4.10	11.38	9.22
P.-Ladány	12.57	5 51	2.12	11.53
Oradea-m.	2.12	7.06	3.53	1.50
	2.19	7.13	4.—	2.34
Mező-Telegd	2.49	7.43	4.30	3.03
Rév	3.26	8.18	5.22	3.46
Bratc'a			5.45	3.57
Buci'a		8.51	6.05	4.09
Ciucia	4.21	9.07	6 51	4.55
Huiedinŭ	4.55	9.37	7.12	5.34
Stan'a			7.29	5.51
Aghirişŭ			7.49	6 12
Ghirbĕŭ	5.47		8.01	6.25
Nadaşelŭ			8.14	6.39
Clușŭ.	6.—	10.37	8.29	6.56
	6.18	11.10	8.46	8.20
Apahida	6.34	11.28	9.03	8.45
Ghirişŭ	7.34	12.38	10.03	10.21
Cucerdea	7.57	1.14	10.37	11.09
Uiór'a de M.		1 21	10.56	11.17
Vinţul-de-s.		1.29	11.04	11.26
Aiudŭ	8.22	1.54	11.28	11.54
Teușŭ	8.38	2.13	11.45	12.18
	8.43		12.13	12.58
Craciunelŭ			12.44	1.34
Blasiŭ	9.14		12.59	1.51
Micasas'a			1.35	2.29
Copşa-m.	9.48		1.51	2.48
	9.50		2.12	3.03
Mediaşŭ	10.06		2.31	3.26
Elisabetopol	10.28		3.01	4.07
Sighişór'a	11.04		3.46	4.49
Haşfalĕŭ	11.19		4.04	5.35
Homorodŭ	14.27		5.26	7.23
Ágostonfalva	12.58	Tr. de	6.10	8.09
Apatia	1.15	per-	6.41	8.43
Feldiór'a	1.35	sóne	7.17	9.18
Braşovŭ	2.00		8.—	10.05
	2.19	12.20		
Timişŭ	3.01	1.41		
Predealŭ	3.31	2.26		
Bucuresci	9.30	8.50		

Predealu—Budapest'a

	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu accelerat	Trenu de persóne
Bucuresci	7.40		8.50	
Predealŭ	1.12		5.16	
Timişŭ	1.42		5.57	
	2.18		6.58	7.23
Braşovŭ	2.48	4.20		8.03
	3.19	5.07		8.37
Feldiór'a	3.40	5.42		9 04
Apati'a				9.46
Ágostonfalva	3.56	6.09		11.03
Homorodŭ	4.29	6.55		11.29
Hasifalcŭ	5.34	8.23		12.06
Sighişór'a	5.54	8.53		12.37
Elisabetopol	6.21	9.31		12.53
Mediaşŭ	6.42	10.09		1.18
Copşa-m.	6.55	10.31		1.39
	6.57	10.47		2.13
Micasas'a		11.06		2.27
Blaşiŭ	7.31	11.42		2.49
Craciunelŭ		11.57		3.47
Teușŭ	8.—	12.28		4.07
	8.07	1.08	1.25	4.28
Aiudŭ	8.24	1.35	1.50	4.34
Vinţul-de-s.		2.05	2.12	4.52
Uiór'a de M		2.13	2.19	5.26
Cucerdea	8.54	2.31	2.39	6.34
Ghirişŭ	9.23	3.18	3.15	6.52
Apahida		4.45	4.32	7.40
Clușŭ.	10.45	5.14	4.53	8.—
	11.01	6.08	5.30	8.15
Nadaşelŭ		6.29	5.47	8.29
Ghirbĕŭ		6.47		8.53
Aghirişŭ		7.02	6.11	9.12
Stan'a	12.17	7.28		9.51
Huiedinŭ	12.47	7.47	6.43	10.06
Ciuci'a		8.25	7.12	10.23
Buci'a		8.51		10.42
Brate'a	1.26	9.10	7.51	11.17
Rév		9.30		11.51
Mező-Telegd	1.52	10.07	8.17	12.09
Oradea-m	2.18	10.44	8.42	2.24
	2.25	11.04	8.47	4.47
P.-Ladány	3.46	1.16	10.09	8.40
Szolnok	5.26	3.31	11.51	6.20
Budapest'a		6.35	1.55	
Vien'a		3.—	7.20	

Budapest'a—Aradŭ—Teușŭ

	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu de persóne
Vien'a	8.—	10.50	
Budapest'a	1.50	8.15	9.50
Szolnok	3.57	11.14	1.05
Aradŭ	6.52	3.45	5.24
	T. p.	4.30	5.46
Glogovaţŭ	2.20	4.42	5.57
Gyorok	2.34	5.03	6.19
Paulişŭ	3.05	5.14	6.30
Radn'a-Lip.	3.23	5.32	6.48
Conopŭ	3.39	5.56	7.12
Bêrzava		6.12	7.27
Soborşinŭ		6.58	8.07
Zamŭ		7.20	8.33
Gurasad'a		7.52	8.57
Ilia		8.08	9.13
Branicica		8.26	9.29
Dev'a		8.52	9.53
Simeria		10.—	10.19
Creştie		10.25	10.50
Jibotŭ		10.44	11.16
Vinţul-de-j.		11.58	11.44
Alb'a-Iuli'a		11.29	12.06
Teușŭ		11.56	12.38

Teușŭ—Aradŭ—Budapest'a

	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu de persóne
Teușŭ		1.39	3.04
Alb'a-Iuli'a		2.19	3.40
Vinţul-de-j.		2.36	4.58
Jibotŭ		3.03	4.20
Oreştie		3.30	4.42
Simeri'a		4.17	5.43
Dev'a		4.33	5.59
Branicic'a		4.55	6.24
Ilia		5.17	6.49
Gurasad'a		5.28	7.—
Zamŭ		5.53	7.28
Soborşinŭ		6.24	8.03
Bêrzava		7.02	8.54
Conopŭ		7.17	9.10
Radna-Lip.	5.44	7.46	9.44
Paulişŭ	6.01	7.57	9.58
Gyorok	6.20	8.08	10.11
Glogovaţŭ	6.49	8.30	10.34
Aradŭ	7.02	8.40	10.46
	8.24	9.05	11.18
Szolnok	11.51	2.21	4.15
Budapest'a	1.55	5.50	7.20
Vien'a	7.20	3.—	6.20

Copsi'a-mica—Sibiiu

Copşa-m	3.—	10.57	7.10
Şeic'a mare	3.31	11.27	7.43
Loamneşŭ	4.15	12.08	8.27
Ocn'a	4.46	12.38	8 59
Sibiiŭ	5.10	1.—	9.23

Sibiiu—Copsi'a-mica

Sibiiŭ	7.35	4.34	10.17
Ocn'a	8.02	4.58	10.43
Loamneşŭ	8.30	5.25	11.09
Şeic'a-mare	9.05	5.55	11.40
Copşa-m.	9.34	6.20	12.05

Cucerdea—Osiorheiu—R.-sas.

Cucerdea	2.50	8.20	2.41
Cheţa	3.19	8.53	3.11
Ludoşŭ	3.34	9.11	3.27
M.-Bogatŭ	3.48	9.39	3.41
Cipeŭ-Iernut	4.24	10.18	4.18
Kerelŏ-S.-Pál	4.39	10.34	4.33
Nirasteŭ	5.02	10.58	4.56
Oşorheiŭ	5.20	11.17	5.14
	5.35		5.36
Regh.-sas.	7.10		7.15

R.-sas.—Osiorheiu—Cucerdea

R.-sasescu		8.—	8.15
		9.35	9.53
Oşorheiŭ	5.21	5.54	10.20
Nirasteŭ	5.38	6.14	10.39
Kerelŏ-S-Pál	5.50	6.37	11.02
Cipeŭ-Iernut	6.20	6.58	11.23
M.-Bogatŭ	6.50	7.28	11 53
Ludoşŭ	6.58	7.36	12.01
Cheţa	7.18	7.57	12.22
Cucerdea	7.47	8.25	12.50

Simeri'a—Petrosieni

Simeri'a	6.34	10.35	4.22
Streiŭ	7.28	11.26	4.58
Haţegŭ	8.45	12.23	5.42
Pui	9.53	1.21	6.36
Crivadia	10.53	2.23	7.24
Baniţa	11.45	3.19	8.04
Petroşeni	12.26	4.—	8.36

Petrosieni—Simeri'a

Petroşeni	6.00	10.50	4.11
Baniţa	6.41	11.40	5.02
Crivadia	7.19	12.19	5.50
Pui	7.57	1.05	6.52
Haţegŭ	8.36	1.54	7.52
Streiŭ	9.18	2.49	8.39
Simeria	9.52	3.27	9.20

Aradu—Timisiór'a

Aradŭ	6.15	11.30	7.15
Aradulŭ-noŭ	6.43	11.54	7.27
Németh-Ság.	7.05	12.19	7.45
Ving'a	7.32	12.47	8.04
Orczifalva	7.48	1.04	8.16
Merczifalva	8.03	1.20	8.27
Sân-Andreiŭ	8.19	1.38	8.39
Timişór'a	8.42	2.04	8.57

Timisiór'a—Aradu

Timişór'a	6 20	1.11	5.05
Sân-Andreiŭ	6.39	1.39	5.35
Merczifalva	6.53	1.57	5.56
Orczifalva	7.04	2.16	6.13
Ving'a	7.21	2.46	6.40
Németh-Ság.	7.36	3.03	7.01
Aradulŭ-noŭ	7.53	3.36	7.34
Aradŭ	8.03	3.50	7.50

Ghirisiu—Turd'a

Ghirişŭ	7.48	10.35	3.40	10.20
Turd'a	8.08	10.55	4.00	10.44

Turd'a—Ghirisiu

Turd'a	4.50	9.30	2.30	8.50
Ghirişŭ	5.10	9.50	2.50	9.10

Simeri'a—Hunedór'a

Simeri'a	4 40	10.50	9.16
Cern'a	5.02	11.13	9.34
Hunedór'a	5.38	11.48	9.58

Hunedór'a—Simeri'a

Hunedór'a	2.32	4.46	7.22
Cern'a	3.—	5.11	7.50
Simeri'a	3.20	5 28	8.10

Sighisiór'a—Odorheiu

Sighişór'a	4.30	11.25	
Odorheiŭ	7.21	2.11	

Odorheiu—Sighisiór'a

Odorheiŭ	8.15	3.15	
Sighişór'a	10.52	6.10	

M.-Ludosiu—Bistritia

Mureşŭ-Ludoşŭ	4.—
Ţagu-Budatelecŭ	6.48
Bistriţa	9.59

Bistritia—M.-Ludosiu

Bistriţa	1.16
Ţagŭ-Budatelecŭ	4.15
Mureşŭ-Ludoşŭ	7.21

Nota: Numeriĭ încuadraţi cu liniĭ gróse însemnézá órele de nópte.

Budapest'a, gara de vestŭ — Rusiava—Vercerova.

	Orient Expres	Trenu de persóne	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu accelerat
Viena	9.15	10.36	8.30	9.15	4.15
	Vineri				
Budapesta	2.20	7.45	1.25	7.—	9.20
Czegléd	circul. numai Sâmb.	9.45	2.39	9.21	10.34
		10.—	8.45	9.29	10.56
Seghedinŭ	5.29	1.14	4.44	12.51	1.05
	5.25	1.40	4.50	1.15	Tren mixt.
Timişóra	7.32	4.47	6.46	4.40	9.20
	7.42	5.20	6.56	5.40	
Topolovetŭ	—	6.42	7.44	6.48	10.57
Lugoşŭ	—	7.30	8.12	7.29	12.20
Caransebeşŭ	—	8.43	9.04	8.42	2.55
Teregova	—	—	9.59	9.52	4.40
Mehadia	11.57	—	—	11.05	6.10
Băile-Herculane	—	—	11.09	11.14	6.54
Topletŭ	—	—	11.19	11.27	7.17
Rusava	12.24	—	11.36	11.45	7.45
	12.29	—	11.42	2.01	—
Vercerova	12.37	—	11.50	2.10	—
Bucuresci	11.40	—	10.05	—	—

Vercerova—Rusiava gara de vestŭ — Budapesta.

	Trena de persóne	Trenu accelerat	Orient espres	Trenu accelerat	Trenu de persóne
Bucuresci	—	—	Dum. 4.03	—	—
Vercerova	2.26	—	12.10	7.40	—
Rusava	2.35	—	12.19	3.12	5.—
	3.05	—	12.24	3.20	5.38
Topletŭ	3.24	—	—	3.50	6.—
Băile-Herculane	3.40	—	1.03	4.07	6.23
Mehadia	3.53	—	circ.	4.20	8.47
Teregova	5.20	—	numa	5.39	11.48
Caransebeşŭ	6.31	—	Lunia	6.38	1.37
Lugoşŭ	7.35	—	—	7.22	2.36
Topolovetŭ	8.15	—		7.48	4.06
Timişóra	9 20	—	5.14	8.36	T.-m.
	9.50	—	5.20	8.44	11.30
Seghedinŭ	1.14	—	7.16	10.41	2.42
	1.40	—	7.22	10.47	3.15
Czegléd	4.59	—	—	12.46	6.30
	5.07	6.10	—	12.51	6.40
Budapesta	7.20	7.30	10.35	2.05	8.40
Viena	12.50	12.50	3.50	7.05	6.35

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Fóe bisericéscă-politică.

Anulŭ II. Blaşiŭ 26 Martiŭ 1892. Numĕrulŭ 13.

Lucrurĭ de căpetenie.

(+) Greşéla cea mai mare, ce se face în politica Românilorŭ, este după părerea nóstră, că se perdŭ din vedere lucrurile de căpetenie, şi se pune fórte mare pondŭ pre cestiunĭ de o însĕmnătate secundară, ce nu potŭ schimbá nicĭ de cum situaţiunea nefavorabilă, în care se află astădĭ poporulŭ nostru.

Deşi pasivitatea unora şi activitatea altora suntŭ numaĭ mijlóce pentru realisarea unuĭ programŭ comunŭ naţionalŭ; deşi mintea sănĕtósă îţĭ spune, că mijloculŭ numaĭ atuncĭ este bunŭ şi potrivitŭ pentru realisarea unuĭ scopŭ, dacă te duce nesmintitŭ la acelŭ scopŭ; şi deşi amŭ făcutŭ destule esperinţe până acum şi încă esperinţe fórte triste, că nicĭ pasivitatea, nicĭ activitatea în forma aceea, în care conducătoriĭ nostri politicĭ înţelegŭ şi aplică aceste mijlóce, nu ne ducŭ la scopŭ, totuşĭ noĭ ţinemŭ morţişŭ, uniĭ la pasivitate şi alţiĭ la activitate, ca la cestiunĭ de mare însĕmnătate, şi nu ne batemŭ capulŭ a aflá unŭ altŭ mijlocŭ maĭ potrivitŭ pentru realisarea aspiraţiunilorŭ nóstre politice, érá pre aceia, carĭ s'arŭ încercá a aflá saŭ a propune altŭ mijlocŭ, îĭ considerămŭ de nisce naivĭ, dacă nu chiar de nisce trădătorĭ aĭ causeĭ naţionale.

Partidulŭ, care este la putere, cu ocasiunea tuturorŭ alegerilorŭ profită apoĭ într'unŭ locŭ de pasivitatea, érá într'altŭ locŭ de activitatea nóstră spre a-şĭ asigurá în parlamentŭ maioritatea, de care are lipsă spre a despoiá pre Românĭ de tóte drepturile, ce trĕbue să le aĭbă ca poporŭ cu individualitate proprie atâtŭ pre terenulŭ politicŭ, câtŭ şi pre terenulŭ culturalŭ, érá noĭ privimŭ zăpăciţi la perderile dilnice, fără a ne scí afirmá pre terenulŭ politicŭ cu mijlócele legale, ce ne staŭ la dispoşiţie, aşa de energicŭ şi înţelepţesce, câtŭ nicĭ unŭ partidŭ să nu se pótă ţiné la putere, dacă nesocotesce drepturile nóstre, deşi acéstă afirmare energică şi înţeléptă ar fi lucrulŭ de căpetenie în politica românéscă.

La noĭ se cércă din partea unora fórte multŭ sprijinulŭ Cehilorŭ tinerĭ, deşi aceştia nu potŭ avé înrîurinţa nemijlocită şi directă în schimbarea politiceĭ actuale din Ungaria, érá simpatiile şi sprijinulŭ celoralalte naţionalităţĭ din patrie maĭ de locŭ nu le cercămŭ şi nu le esploatămŭ, deşi acést'a ar fi lucru de căpetenie, precândŭ guvernulŭ ca maĭ cuminte decâtŭ noĭ îşĭ câştigă pre încetulŭ şi pre rîndŭ sprijinulŭ şi simpatiile tuturorŭ naţionalităţilorŭ nemagiare din patrie, aliându-se maĭ întâiŭ cu Sasiĭ, apoĭ cu Sêrbiĭ prin anumite concesiunĭ politite, érá bieţilorŭ Slovacĭ torturaţi de fóme le astupă gura cu pânea procurată din vistieria statuluĭ orĭ din contribuirĭ iniţiate în tótă ţéra, pentru ca la urmă să pótă dice, că numaĭ Româniĭ suntŭ nemulţămiţi din causă, că nu-şĭ cércă fericirea în acéstă ţéră, ci gravitézá în afară.

Memoriile cătră lumea din afară saŭ chiar şi cătră Corónă, orĭ câtŭ ar fi de folositóre, suntŭ totuşĭ numaĭ o cestiune secundară în luptele politice, căcĭ nicĭ statele vecine nu întrevinŭ în afacerile interne ale unuĭ altŭ statŭ aliatŭ cu ele, nicĭ coróna nu schimbă stările deja consolidate de dragulŭ unuĭ poporŭ, care nu este organisatŭ politicesce aşa, câtŭ elŭ însu-şĭ să pótă creá şi susţiné o altă stare de lucrurĭ. Din causa acésta cestiunea memoriuluĭ n'ar trĕbuí să formeze între Românĭ mĕrŭ de cértă, nicĭ n'ar trebuí să dea ansă la personalităţile cele maĭ scârbóse, ce s'aŭ cetitŭ în ţiarele nóstre.

Cu tóte acestea la noĭ uniĭ punŭ aşa de mare pondŭ pre cestiunea memoriilorŭ, câtŭ nu s'aŭ sfiitŭ a recurge la totŭ felulŭ de mijlóce neĭertate pentru a face imposibilă activitatea politică a acelorŭ bărbaţĭ, carĭ între împrejurările de astădĭ nu ţinŭ, că tótă mântuirea póte venĭ numaĭ dela memoriale. Pre calea acésta s'a produsŭ unŭ felŭ de amorţélă în mişcarea nóstră politică, de care va profitá politica şovinistă cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, cu câtŭ că nicĭ memoriulŭ cătră Coróna nu s'a sciutŭ presentá celŭ puţinŭ atuncia, cândŭ îngrijirea pentru resultatele electorale ale parlamentuluĭ actualŭ şi posiţiunea clătinătóre, în care se află guvernulŭ îndată după alegerĭ, ar fi silitŭ pre toţĭ factoriĭ politicĭ, să dea aceluĭ actŭ tótă atenţiunea şi importanţa, ce o meritá.

În mijloculŭ zăpăceleĭ şi amorţiriĭ, de care este cuprinsă astădĭ poli-

---

Feuilleton.

„Omŭ-minune."

Amŭ fostŭ siguri, că „Tribuna" va publicá, după foile din Viena, isprăvile, ce le face acolo unŭ brahmimŭ cu numele Soliman beni Aisa. Şi ca acéstă notiţă să fie cu atâtŭ maĭ bătétóre la ochĭ, ĭ-a pusŭ în frunte titlulŭ de *„omŭ-minune"*.

Dar ca cetitoriĭ nostri să nu se minuneze aşa de tare de „minunea" acésta, pre care o vorŭ aflá în „Tribuna" din 12 Martiŭ n., le punemŭ înaintea ochilorŭ şi noĭ nisce „minunĭ", carĭ de bună samă vorŭ puté concurá cu cele ale brahminuluĭ numitŭ. „Minunăţiile" aceste noĭ le comunicămŭ după „Agramer Tagblatt". Dar étă maĭ întâiŭ notiţa „Tribuneĭ". „De maĭ multe ţile Vienesiĭ admiră unŭ omŭ-minune: pre Soliman beni Aisa, unŭ brahminŭ, care-şĭ bagă ace prin nasŭ şi urechĭ, îşĭ străpunge trupulŭ cu sabia, se arde cu ferŭ roşu, fără ca să simţă cea maĭ mică durere. Înainte de a începe însă acestea operaţiunĭ, elŭ se afumă cu nisce mirosurĭ, carĭ îlŭ aducŭ într'unŭ felŭ de estasŭ."

Unŭ ast-felŭ de „omŭ-minune" se produse cu isprăvile sale şi prin Germânia. Se aflară şi acolo foĭ, ca de es. „Leipziger illustrirte Zeitung" şi altele, carĭ publicară raporturĭ despre producţiunile Fakiruluĭ acestuia, pre care ele îlŭ numiaŭ „neránibilŭ"; ba unele aduceaŭ în colónele lorŭ şi părerĭ de ale medicilorŭ, carĭ nu-şĭ puteaŭ esplicá de locŭ, cum îşĭ îndeplinesce elŭ producţiunile sale.

„De aceea am socotitŭ," scrie Dr. I. Zach în „Agramer Tagblatt", „că va fi fórte interesantŭ pentru cetitoriĭ Dvóstre, dacă le voiŭ comunicá aceea, ce mi-s'a întîmplatŭ mie, pre cândŭ eram directorŭ la gimnasiulŭ din Sarajevo, şi aflu cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ interesante comunicările mele, cu câtŭ ele vorŭ revĕrsá o lumină preste taĭnele isprăvilorŭ Fakiruluĭ acestuia.

„Într'o primăvară pregătiam sub protectoratulŭ Alteţeĭ Sale Principeluĭ Wilhelm de Würtemberg o petrecere de vară pentru eleviĭ dela gimnasiŭ. Şi pentru ca petrecerea acésta să fie şi maĭ interesantă, am învĕţatŭ pre nisce studenţĭ vre-o câte-va piese teatrale maĭ scurte. Şi pre cândŭ eŭ le făceam aceste, vine într'o ţi la mine unŭ elevŭ din I. clasă cu numele Leon Lewi, în etate de vre-o 16 anĭ, şi mĕ rógă, să-ĭ daŭ voe, să se producă şi elŭ cu nisce lucrurĭ, carĭ vorŭ amusá fórte multŭ pre ceĭ presenţi. Întrebându-lŭ, cu ce se va produce, elŭ dreptŭ rĕspunsŭ mĕ rógă, să aşteptŭ puţinŭ timpŭ, şi-mĭ va arĕtá; şi cu aceste se duce.

„Preste o jumĕtate de óră întră ér la mine, privesce în jurŭ, să vadă, óre nu maĭ e nimenĭ de faţă, şi apoĭ scóte o mulţime de ace dintr'unŭ portofoliŭ, ce avea. Pre cândŭ eŭ mĕ uĭtam la acele aceste, elŭ şi apucă unulŭ şi-lŭ bagă prin obrazŭ aşa de tare, câtŭ unŭ capŭ alŭ aculuĭ trecêndŭ prin gură a eşitŭ érăşi afară. Apoĭ ĭea altŭ acŭ, îlŭ bagă prin ceealaltă parte a obrazuluĭ, şi apoĭ de capetele, ce stăteaŭ afară, acaţă dóuĕ clopoţele, carĭ sunaŭ, cândŭ scutură cu capulŭ. Eŭ îlŭ priviam uĭmitŭ, şi fiindŭ-că vedeam, că aievea acele aŭ trecutŭ prin obrazŭ, îlŭ întrebaĭ, că nu-lŭ dóre. Dreptŭ rĕspunsŭ scutură cu capulŭ, şi clopoţelele începură a sună. Uĭmirea mea crescea şi maĭ tare, cândŭ m'am convinsŭ din rĕspunsulŭ copiluluĭ, că străpungerile aceste nu-ĭ causézá nicĭ o durere.

„Studentulŭ meŭ apucă apoĭ unŭ acŭ şi maĭ mare şi-lŭ bagă prin pelea dela gâtlejŭ. Nu maĭ sciam, ce să dicŭ, şi-lŭ între-

tica românéscă, aĭ cugetá, că foile nóstre politice se ocupă neîntreruptŭ celŭ puţinŭ de alte lucruri de căpetenie, cum ar' fi de esemplu cestiunea proiectuluĭ de lege despre regularea salarelorŭ învĕţătorescĭ orĭ cestiunea de a paralisá efectele rele, ce le-ar puté avé pentru esistinţa nóstră naţională aplicarea necorectă a legiĭ despre grădinile şi asilele de copiĭ.

În locŭ de discusiunea acestorŭ cestiuni grave în unele dintre foile nóstre nu aflĭ decâtŭ maĭ numaĭ articolĭ referitorĭ la sbuciumările Cehilorŭ şi la vorbirile împĕratuluĭ Germânieĭ, orĭ nisce comentare nesfârşite asupra fraselorŭ sĕcĭ ale vre-unuĭ deputatŭ din parlamentulŭ Ungarieĭ, orĭ celŭ multŭ asupra direcţiuniĭ politice inangurate de Babeşŭ şi Mocioni.

Cestiunile amintite maĭ susŭ îmbracă totŭ maĭ multŭ forma de actualitate. Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică a datŭ ordinŭ, ca în resortulŭ sĕŭ să se pregătéscă tóte lucrările pentru înfiinţarea treptată a asilelorŭ de copiĭ încependŭ cu anulŭ scolasticŭ 1892/3, şi orĭ câtŭ de optimiste arŭ fi părerile unora dintre aĭ nostri, că adecă înfiinţarea acestorŭ institute nu se va puté realisá, noĭ credemŭ, că posibilitatea nu se póte trage la îndoélă, dacă considerămŭ puterea obligătóre a legiĭ pentru tóte comunele politice de a înfiinţá atarĭ institute. De altă parte totŭ Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică va face totŭ, ce este cu putinţă, pentru ca încă în sesiunea actuală a dieteĭ se ridice la valóre de lege proiectulŭ sĕŭ despre regularea salarelorŭ învĕţătorescĭ.

Periculuĭ, ce ne ameninţă, este decĭ aprópe şi fórte mare, precum amŭ arĕtat'o de repeţite orĭ în colónele foiĭ nóstre, şi pentru aceea credemŭ, că toţĭ factoriĭ nostri trebue să conlucre cu multŭ zelŭ şi abnegaţiune pentru delăturarea aceluĭ pericliu. Cu deosĕbire ar trebui să o facă acésta foile nóstre politice, carĭ suntŭ cele maĭ lăţite în mijlocŭlŭ cărturarilorŭ nostri mirenĭ. Ele ar trebui de o parte să arete neîntreruptŭ situaţiunea gravă, ce ni-se creéză prin legile amintite, şi să îndemne cu tótă puterea cuvînţuluĭ pre cărturariĭ nostri a dá auctorităţilorŭ bisericescĭ totŭ sprijinulŭ materialŭ şi moralŭ la îmbunătăţirea salarelorŭ învĕţătorescĭ şi la înfiinţarea asilelorŭ de copiĭ cu caractĕrŭ religiosŭ, căcĭ trebue să mărturisimu cu durere, că în urma indeferentismuluĭ religiosŭ şi chiar a necredinţeĭ, ce s'a lăţitŭ şi în mijloculŭ cărturarilorŭ nostri prin spiritulŭ anticreştinŭ alŭ unora din productele literaturecĭ nóstre moderne, se află fórte puţinĭ cărturarĭ, carĭ să se maĭ scie entusiasmá pentru lucrurile bisericescĭ şi afacerile nóstre scolastice, întru câtŭ acestea aŭ caractĕrŭ religiosŭ.

Trebue să lăpĕdămŭ acéstă nepăsare primejdiósă, şi se dămŭ dovedĭ, că nu ne scimŭ însufleţi numaĭ pentru afaceriĭ, carĭ ne aducŭ câştigŭ materialŭ, ci si pentru lucruri, carĭ salvândŭ religiunea şi cultura nóstră românéscă, asigură şi esistinţa nóstră naţională.

În multe din parochiile nóstre uniĭ preoţĭ zeloşĭ aŭ întrodusŭ colecta cruceruluĭ şi în decursulŭ unuĭ singurŭ anŭ aŭ realisatŭ unŭ capitalŭ de preste o mie de florenĭ. În direcţiunea acésta s'ar puté face şi maĭ multŭ, dacă şi ceĭalalţĭ preoţĭ arŭ imitá esemplulŭ datŭ de fraţiĭ lorŭ, dar s'ar puté face nespusŭ de multŭ, dacă cărturariĭ nostri din comunele greco-catolice arŭ luá asupra sa sarcina de a colectá câţĭ-va cruceriĭ dela fiesce care persónă, care ĭea parte la convenirile sociale şi la petrecerile nenumĕrate, ce se facŭ prin oraşele şi comunele nóstre rurale. Dacă se póte cheltuí cu decĭ de florenĭ la ast-felŭ de petreceriĭ adeseoriĭ fără niciĭ unŭ câştigŭ moralŭ, pentru ce să nu se pótă cinstí câţĭ-va cruceriĭ şi pentru colecta cruceruluĭ? saŭ pentru ce să nu se pótă destiná totŭ venitulŭ acestorŭ petreceriĭ pentru colecta amintită? Căcĭ trebue bine să luămŭ aminte, că orĭ ce interesŭ localŭ trebue să dispară înaintea intereselorŭ generale ale institutelorŭ nóstre culturale.

Idea de a esploatá convenirile sociale şi orĭ ce alte petreceriĭ pentru colecta cruceruluĭ s'a pusŭ dejá în praxă la o convenire de pre câmpie. Însă idea acésta trebue să se proprage în totŭ locŭlŭ, căcĭ precum vomŭ arĕtá maĭ pre largŭ cu altă ocasiune, fórte marĭ suntŭ sumele, carĭ, pre lângă contribuirile potenţate ale poporuluĭ, se receriĭ pentru regularea salarelorŭ învĕţătorilorŭ nostri în sensulŭ legiĭ, ce are să se voteze de corpurile legiuitóre. Dea Dumneḑĕŭ, ca cuvîntulŭ nostru să nu resune în pustiŭ!

Dinamitarḑiĭ francesĭ. — De câteva ḑile întregŭ Parisulŭ este consternatŭ. Anarchiştiĭ se vede, că şĭ-aŭ propusŭ, să înfrice cu dinamitŭ pre tóte organele justiţieĭ. Acum se întîmplă esplosiuni de dinamitŭ într'unŭ locŭ, acum într'altulŭ. Acum voescŭ să arunce în aerŭ o căsarmă, acum locuinţa unuĭ jude învestigătorŭ, acum a unuĭ poliţistŭ. Speréză, că pre calea acésta vorŭ înfricá ast-felŭ publiculŭ, câtŭ nimenĭ nu va maĭ cutezá nicĭ a-ĭ prinde, nicĭ a-ĭ judecá, nicĭ a-ĭ păzí, şi aşa, repeţendŭ în altă formă terorismulŭ luĭ Robespierre, vorŭ puté să păşéscă cu tótă seriositatea la realisarea planuluĭ lorŭ utopicŭ şi sĕlbaticŭ.

Cândŭ scriemŭ aceste, aflămŭ, că esplosiunile de dinamită începŭ a se repeţí şi în alte cetăţĭ afară de Paris.

Şi ce mĕsurĭ ĭea óre guvernulŭ în contra inimicilorŭ acestora bestialĭ a totŭ, ce se numesce societate omenéscă? Perchisiţiunĭ domiciliare, paza aspră şi închiderĭ, ĕră ca să-ĭ înfrice pre viitorŭ, guvernulŭ păşesce înaintea corpurilorŭ legiuitóre cu unŭ proiectŭ de lege, care prescrie pedépsă de mórte pentru orĭ cine va cercá să arunce în aerŭ edificiĭ cu ajutorulŭ dinamituluĭ. Va să ḑică puterea fisică folosită rĕŭ voesce guvernulŭ francesŭ să o respingă ĕrăşĭ cu putere fisică. Nu cugetă însă nicĭ pre departe la aceea, ca să smulgă chiarŭ ideile anarchiste din sufletele acele, în carĭ s'aŭ încuibatŭ, şi în locŭlŭ lorŭ să ultuéscă ĕrăşĭ credinţa religiósă. Unŭ individŭ credinciosŭ nicĭ odată nu va folosí dinamitulŭ spre nimicirea niměnuia. Însă nu pentru-că dóră s'ar teme de pedépsa de mórte. Ci pentru-că nu-ĭ concede consciinţa, şi apoĭ puterea consciinţeĭ este maĭ mare ca

---

baĭ din noŭ, cum se face, de nu-ĭ curge de locŭ sânge. „Voiţĭ sânge?“ mĕ întrébă elŭ. „Bine, veţĭ avé şi sânge.“ Şi la aceste cuvinte întórce aculŭ în cóce şi încolo prin gâtlejŭ, până ce de odată începe a împroşcá sânge, câtŭ i-se umplu mânile şi grumazulŭ.

„După aceste îşĭ desbracă roculŭ, îşĭ desvĕlesce braţele până susŭ, şi luândŭ în mână nisce ace lungĭ le bagă afundŭ prin braţe. Începuĭ a mĕ îndoí, şi spre sfârşitulŭ acesta am apucatŭ însu-mĭ unŭ acŭ şi l'am mişcatŭ prin carne. Şi într'adevĕrŭ, nu erá nicĭ o mistificaţie, şi copilulŭ nu şimţiá nicĭ o durere.

„Şi ca să mĕ convingă şi maĭ multŭ, ĭea în mână unŭ acŭ, îşĭ scóte limba, o străpunge, şi apoĭ începe a o sucí, câtŭ acésta erá chiar ca unŭ şurubŭ. Scoţindu-şĭ apoĭ acele mĕ rógă, să-ĭ daŭ o ţigaretă, o aprinde, înghite maĭ întâiŭ fumulŭ, şi după aceea îlŭ slobóde, şi étă fumulŭ ĭeşiá în valurĭ marĭ chiar pre acolo, pre unde maĭ înainte aŭ fostŭ băgate acele.

„Terminându-şĭ tóte producţiunile mĕ întrébă, că óre puté-se-va produce cu ele la maialŭ înaintea Alteţeĭ Sale. Eŭ se înţelege, că l'am asiguratŭ, că se va puté. Şi într'adevĕrŭ, elŭ prin producţiunile sale puse în uĭmire pre toţĭ ceĭ de faţă. Trebue să maĭ spunŭ aci, că Lewi îmbrăcă cu ocasiunea acésta şi unŭ costumŭ potrivitŭ.

„Înainte de ce s'ar fi depărtatŭ dela mine, l'am rugatŭ, să-mĭ descopere, cum le face tóte acestea, şi elŭ îmĭ spuse cu tótă sinceritatea următórele: „Tatălŭ meŭ a fostŭ Ekim, adecă mediculŭ. Cândŭ se vĕḑŭ aprópe de mórte, dădŭ pre frate-meŭ, care erá de 15 anĭ, la o măiestrie, ĕră din mine, care eram de 3 anĭ, voiá să facă ceva, ca să-mĭ asigure pânea de tóte ḑilele. Spre scopulŭ acesta îmĭ împunse pre rîndŭ cu unŭ acŭ de argintŭ în maĭ multe locurĭ obrazele, gâtulŭ şi limba, prin gauricile acelea trecŭ câte unŭ firŭ de mătasă, aşa cum se face la femeĭ, cândŭ li-se găurescŭ urechile. În tótă ḑiua firulŭ erá trasŭ în susŭ şi în josŭ, ranele eraŭ unse cu unŭ felŭ de oleiŭ, până se vindecară de totŭ. După ce erá vindecată o găurice, făcea alta, şi totŭ aşa maĭ departe. Înainte de mórte îlŭ chemă pre frate-meŭ şi-ĭ spuse, că în tótă ḑiua se trécă aculŭ prin găurile făcute, ca să nu se închiḑă. Maĭ târḑiŭ făceam eŭ lucrulŭ acesta, aşa încâtŭ cu timpulŭ îmĭ câştigaĭ o desteritate aşa de mare, de găsiam găuricile cele micĭ dintr'una. Şi dacă Austriacĭĭ n'ar fi ocupatŭ provincia acésta, şi n'aşĭ fi fostŭ primitŭ la gimnasiŭ, frate-meŭ m'ar fi trimisŭ în vre-unŭ circŭ din Constantinopolŭ, unde-mĭ erá asigurată pânea de tóte ḑilele.“

„Acum eram luminatŭ deplinŭ. În tótă arta elevuluĭ meŭ n'am aflatŭ nicĭ unŭ lucru miraculosŭ, nu erá nicĭ o taĭnă, nicĭ o vrăjitorie, totulŭ erá ceva simplu, ce vedemŭ ḑilnicŭ îndeplinindu-se sub ochiĭ nostri prin acăţarea cerceilorŭ la urechile femeilorŭ. Ce uĭtasem, să vĕ spunŭ, erá trĕba cu sângele. Lewi îmĭ povesti, că ţiné la sine unŭ micŭ săculeţŭ lungăreţŭ, făcutŭ din maţŭ subţire de vacă şi umplutŭ cu sânge de boŭ. Săculeţulŭ acesta are maĭ multe găuricĭ, prin carĭ, dacă voiá, putea face, să ţişnéscă sângele. Tótă vrăjitoria erá pusă acum într'o lumină viuă înaintea ochilorŭ meĭ. . . . . .

„Vrăjitoriĭ de acestea orĭ maĭ bine producţiunĭ de aceste „miraculóse“ sciŭ o mulţime. E dreptŭ, că ele punŭ în uĭmire pre unŭ apusénŭ, care-ĭ dedatŭ a le judecá tóte după regulele studiate, şi nu-şĭ bate multŭ capulŭ a le deslegá cu ajutorulŭ raţiunii practice neîncurcate cu multe regule şi formule.“ **A.**

ori ce lege positivă. Aŭ pentru omicidiŭ nu este aprópe în tóte statele europene dictată pedépsa de mórte? Şi totuşi unde se întîmplă omicidiile cele mai multe, ca în cetăţile mari prin poporaţiunea lipsită de ori ce credinţă religiósă? Câţi nu sŭntŭ spânduraţi în fiesce care anŭ prin cetăţile mari pentru omicidiŭ? Şi totuşi în Viena p. es. nu trece o lună, fără să nu se întîmple omicidii din ce în ce totŭ mai rafinate. La ţéră însă şi în cetăţile mai mici, unde poporulŭ şi-a păstratŭ încă credinţa, atari omicidii sunt unŭ lucru de totŭ rarŭ, şi chiarŭ şi când se întîmplă, făptuitorii sunt de-a rîndulŭ individi stricaţi mai întâiŭ prin viéţa dela cetăţile mari.

Pentru aceea nu credemŭ de locŭ, că anarchiştii francesi vorŭ puté fi înfrînaţi nici prin mijlócele fisice cele mai draconice. Aŭ ei multŭ mai multă inteligenţă, decâtŭ să nu fie capabili a-şi ţese planurile aşa, câtŭ să încunjure căderea în mânile justiţiei. Planurile nihiliştilorŭ rusesci şi secretulŭi, în care şi-le esecutéză, sunt, amŭ puté ţice, fabulóse. Şi apoi anarchiştii francesi nu staŭ de bună sémă în privinţa inteligenţei şi a curajuluĭ înděrĕptulŭi nihiliştilorŭ ruşi.

Vorŭ avé însă mĕsurile represive ale guvernuluĭ francesŭ faţă cu anarchiştii altă urmare. Inteligenţa francesă înstrăinată de religiune şi biserică vĕdêndŭ neputinţa mĕsurilorŭ acestora va ajunge de bună samă la convingerea, că Francia fără de ajutorulŭ religiuniĭ şi alŭ bisericeĭ nu va puté fi mântuită din ghiarĕle anarchismuluĭ. Cândŭ inteligenţa francesă dela putere va ajunge la convingerea acésta, atunci credemŭ, că nu va mai respinge ca acum nici mâna episcopatuluĭ francesŭ nici a Sânţieĭ Sale Papeĭ Leon XIII, ce i-se întinde cu atâta sinceritate spre combaterea anarchismuluĭ cu blândele mijlóce ale religiuniĭ păciĭ şi iubiriĭ. Ce n'a pututŭ blânda vóce a bĕtrânuluĭ din Vaticanŭ, va puté bubuitura dinamituluĭ anarchiştilorŭ, dacă cumva în cartea mare a providenţeĭ dumneḑeescĭ mai este încă reservatŭ unŭ viitorŭ fiiceĭ celeĭ mai bĕtrâne a bisericeĭ, nobileĭ Francie.

Fraţiĭ nostri din ţinutulŭ Sătmaruluĭ.

Unŭ corespondentŭ alŭ „Gazeteĭ" a comunicatŭ cetitorilorŭ în ḑilele trecute trista şi deprimătórea scire, că într'unŭ districtŭ protopopescŭ din ţinutulŭ Sătmaruluĭ limba de propunere numai în dóuĕ şcóle mai este cea românéscă. În celealalte limba de propunere este limba magiară.

Lucrulŭ acesta durerosŭ nu ni-lŭ putemŭ esplicá decâtŭ în dóuĕ moduri. Saŭ în parochiile cu limba magiară ca limbă de propunere credincioşiĭ şi-aŭ uĭtatŭ deja deplinŭ limba românéscă, şi nu mai vorbescŭ decâtŭ ungurésce. Dacă într'adevĕrŭ în unele parochiĭ procesulŭ disoluţiuniĭ a ajunsŭ deja aşa departe, atunci limba magiară se impune óreşi-cum dela sine ca limbă de propunere în şcólă, căci altcum copiiĭ n'ar' înţelege nimica. Saŭ în parochiile acelea poporulŭ mai vorbesce încă românesce, însă zelulŭ prea patrioticŭ alŭ învĕţătoruluĭ şi póte nepăsarea preoţimiĭ, „care în casă vorbesce numai ungurésce" a introdusŭ limba magiară ca limbă de propunere în şcólă.

Ori e una, ori e alta, lucrulŭ stă destulŭ de rĕŭ. Dacă în parochiile acelea poporulŭ şi-a uĭtatŭ deja a mai vorbí românesce, atunci este numai o cestiune de timpŭ, ca să încete a mai fi greco-catolicŭ. Căci dacă poporulŭ în biserică nu pricepe nimica din totŭ cultulŭ dumneḑeescŭ îndeplinitŭ în limba românéscă, atunci pre încetulŭ se înstrăinéză cu totulŭ de biserica română gr. catolică şi trece la calviniĭ, unde pricepe în biserică totŭ. De aceea, dacă lucrulŭ a ajunsŭ deja până acolo, câtŭ în şcólă din motive didactice limba de propunere este cea magiară, nu scimŭ, ce póte să fie causa, pentru care în acele şcóle să nu se propună şi limba românéscă barĕm atâta, câtŭ poporulŭ să înţelégă serviţiulŭ dumneḑeescŭ în biserică, ceea ce ar contribuí multŭ, ca pre încetulŭ să reînvie érăşi limba românéscă în graiulŭ poporuluĭ. Saŭ dóră disoluţiunea şi descompunerea nu va fi ajunsŭ până acolo, câtŭ chiar nici învĕţătoriĭ să nu scie românesce? Ne tememŭ şi de aşa ceva, căci ni-s'a datŭ neplăcuta ocasiune de a vedé învĕţători, carĭ sciaŭ, ce e dreptŭ, românesce, însă familia lorŭ nu scia românesce nici unŭ cuvîntŭ.

Dacă însă poporulŭ în parochiile acele scie românesce, atunci întroducerea limbeĭ magiare ca limbă de propunere în şcólă este nu numai unŭ servilismŭ câtŭ se póte mai ordinarŭ, ci este şi o despreţuire pre faţă a bisericeĭ nóstre românescĭ, a căreĭ fiice sunt tóte şcólele eĭ. Aşa ceva nu credemŭ, că se întîmplă cu scirea Ordinariatuluĭ competentŭ, şi vina cea mai mare cade pre protopopiĭ şi preoţiĭ respectivi.

De repeţite ori ne-amŭ pronunţatŭ asupra servilismuluĭ şi despreţuluĭ acestuia făţişŭ alŭ bisericeĭ nóstre şi alŭ limbeĭ eĭ. Acum dămŭ sfatulŭ frăţescŭ fraţilorŭ preoţi, carĭ sunt vinovaţi de servilismulŭ şi despreţulŭ acesta, că daca le e aşa urîtă şi nesuferită limba română, atunci să nu se facă preoţi pre teritorulŭ Mitropolieĭ românescĭ de Alba-Iulie, ci să trécă în vecini la Ruteni, unde în fórte multe biserice limba rituală este limba magiară. Acolo apoi nu vorŭ veni încă în conflictŭ aşa flagrantŭ cu opiniunea publică bisericéscă, nici nu vorŭ face bisericeĭ aşa mare stricăciune.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Societatea „Sântuluĭ Ştefanŭ" a ţinutŭ adunarea sa generală Marţi în 22 a l. c. Adunarea a deschis'o primatele Vaszary cu o vorbire de o însĕmnătate deosĕbită, în care a făcutŭ enunciaţiuni importante despre cestiunile bisericescĭ pendente. Cestiunile, cu privire la carĭ s'a declaratŭ primatele suntŭ: 1. Cestiunea matriculelorŭ, 2. cestiunea autonomieĭ, şi 3. cestiunea congrueĭ. Referitorŭ la cestiunea matriculelorŭ a ḑisŭ primatele, că ordinaţiunea ministerială din 26 Februariŭ 1890 şi legea, pre care se basézĕ acea ordinaţiune, anume art. de lege LIII din 1868, §. 12, sunt contrare cu dreptulŭ natureĭ şi cu dogmele bisericeĭ catolice, şi că dînsulŭ va face, ce-i este în putinţă, ca dreptulŭ naturalŭ alŭ părinţilorŭ de a-şi puté botezá pruncii, unde voescŭ, să fie garantatŭ şi scutitŭ de ori ce ingerinţă necompetentă. Referitorŭ la cestiunea autonomieĭ a declaratŭ primatele, că recunósce necesitatea autonomieĭ în afacerile temporale ale bisericeĭ catolice, avêndŭ a rĕmâné neatinsă puterea de ordŭ şi jurisdicţiune a episcopilorŭ. Primatele a ḑisŭ, că va trebuí să se încépă înfiinţarea autonomieĭ mai întâiŭ în comunităţile singuratice şi numai aşa să se continue mai departe, şi că în privinţa asta a şi făcutŭ paşi, carĭ promitŭ a avé resultatŭ. — Cu privire la cestiunea congrueĭ a ḑisŭ primatele, că cestiunea acésta a studiat'o, că resolvirea eĭ o află de fórte urgentă, şi că şi până la resolvirea părţiĭ *juridice* a cestiuniĭ va face propunere episcopatuluĭ, ca din *generositatea comună* a episcopatuluĭ să se dea mână de ajutorŭ preoţimiĭ catolice de amêndóuĕ riturile. — De închiare a declaratŭ primatele, că se va îngriji, ca în Budapesta să fie unŭ vicarŭ archiepiscopescŭ pretimpulŭi, câtŭ va petrece Maiestatea Sa în capitală, şi câtŭ vorŭ fi împreună corpurile legiuitóre.

Se vede, că noulŭ primate are intenţiuni bune. Puté-le-va realisá, asta e problematicŭ, mai alesŭ în cestiunea congrueĭ. Noi amŭ dorí din tótă inima, să le pótă.

Austria.

Catoliciĭ din Austria vorŭ ţiné adunarea lorŭ generală a III-a în vara anuluĭ acestuia în Linz. Comitetulŭ aranjatorŭ s'a şi constituitŭ şi a adresatŭ Sânţieĭ Sale Pontificeluĭ Romanŭ o scrisóre, în care cere binecuvîntarea Papeĭ asupra activităţiĭ sale. — Congresulŭ se va ocupá de tóte cestiunile cele marĭ ale timpuluĭ presentŭ, nisuindŭ să statoréscă o acţiune comună a tuturorŭ catolicilorŭ în potriva atacurilorŭ felurite, ce le îndréptă inimiciĭ asupra bisericeĭ catolice şi a sântelorŭ sale învĕţăturĭ.

Germânia.

Episcopulŭ de Strassburg a îndreptatŭ cătră credincioşiĭ dieceseĭ sale o pastorală de postulŭ mare, în care se ocupă de stricăciunea cea mare, ce o causézĕ pressa acatolică în familiile creştine. Episcopulŭ îi îndémnă pre credincioşi, să nu sufere în familiile lorŭ foi necatolice şi să sprijinéscă numai foi scrise în spiritŭ catolicŭ. Cu multă dreptate observă episcopulŭ, că dacă foile catolice nu oferŭ totŭ acea lectură variată şi abundantă, ce o daŭ foile liberale, vina nu este a redacţiunilorŭ, ci a catolicilorŭ, carĭ nu sprijinescŭ ḑiaristica cea bună, precum se cuvine, şi precum ar' fi detorĭ să o sprijinéscă.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Parlamentulŭ magiarŭ a avutŭ în sĕptĕmâna trecută mai multe şedinţe agitate. La ordinea ḑileĭ a fostŭ totŭ desbaterea despre adresă. Causă la scenele turbulente din dietă a datŭ preşedintele celŭ noŭ alŭ caseĭ, baronulŭ Bánffy. Lucrurile aŭ ajunsŭ până acolo, câtŭ minute întregi domniá o confusiune nemaĭpomenită. A trebuitŭ să se céră şi şedinţă secretă, în care preşedintele a fostŭ silitŭ a-şi cere scuse pentru procedura sa arbitrară în aplicarea regulamentuluĭ caseĭ. S'a vĕḑutŭ deja până

aci, că alegerea lui Bánffy de preşedinte alŭ Camerei nu se póte numí fericită.

În şedinţa comisiunii de justiţie a camerei, ţinută în 20 a l. c. ministrulŭ Szilágyi a declaratŭ, că în scurtŭ va presentá încă o serie de proiecte judiciare, dintre carí meritá o atenţiune deosebită proiectulŭ referitorŭ la *procedura penală*. Ministrulŭ şi-a esprimatŭ speranţa, că proiectulŭ acesta va puté fi desbătutŭ încă în tómna acestui anŭ.

Anglia.

În Anglia a causatŭ confusiune fórte mare în tótă viéţa industrială greva cea mare a lucrătorilorŭ din minele de cărbuní. Preste 400,000 de lucrătorí aŭ sistatŭ lucrulŭ. Urmarea a fostŭ urcarea estraordinară a preţurilorŭ de cărbuní şi în consecinţă sistarea lucruluí într'o mulţime de fabrice maí marí şi maí micí. Ceea ce caracteriséză greva acésta, e că ea s'a făcutŭ pre temeiulŭ uneí înţelegerí comune dintre lucrătorí şi proprietarí. Împrejurarea asta face remarcabilă greva din Anglia, deosébindu-o de tóte grevele de până aci, carí s'aŭ întîmplatŭ în Europa. Greva acésta presintă cestiunea socială într'unŭ noŭ aspectŭ, dovedindŭ urmările desastróse, ce se potŭ iví în urma unorŭ asemenea înţelegerí între proprietarí şi lucrătorí.

Agitaţiunea pentru alegerile parlamentare iminente e mare în ţéra întrégă. Alegerile municipale din urmă aŭ fostŭ favorabile liberalilorŭ gladstonianí, şi e sperare, că şi alegerile parlamentare vorŭ avé a se terminá cu învingerea luí Gladstone.

Bulgaria.

De unŭ timpŭ încóce guvernulŭ bulgarŭ primesce neîntreruptŭ provocărí din Rumelia orientală, în carí e recercatŭ să concheme sobrania cea mare pentru proclamarea independinţeí. Într'unŭ consiliŭ de ministri ţinutŭ Sâmbătă în 19 a l. c., ministrulŭ Salabasew a adusŭ cestiunea pre tapetŭ; dar la propunerea ministrilorŭ Stambulow şi Nacevicí s'a trecutŭ preste ea la ordinea ďileí.

Germânia.

Prusia şi mijlocitŭ şi Germânia se află într'o crisă cu totulŭ neaşteptată de guvernŭ. Ministrulŭ de culte Zedlitz şi cancelarulŭ Caprivi şi-aŭ datŭ dimisia. Causă la aceste dimisionărí a datŭ dorinţa împĕratuluí Wilhelm, ca proiectulŭ de lege pentru reforma învĕţământuluí poporalŭ să fie retrasŭ dela ordinea ďileí. Ministriĭ maí susŭ numiţi, carí în parlamentŭ aŭ apĕratŭ cu tótă energia proiectulŭ din cestiune, s'aŭ opusŭ retragerií şi aŭ cerutŭ, să fie absolvaţi dela posturile lorŭ. Crisa acésta a produsŭ unŭ reseusŭ mare în tóte ţĕrile Europeí şi o amărăciune profundă între conservatoriĭ şi catolicií germanĭ. Proiectulŭ avea asigurată în parlamentŭ o maioritate de 50 voturí, şi cu tóte aceste împĕratulŭ de dragulŭ maioritaţiĭ liberale a decisŭ, să dea înděrĕptŭ. Crisa încă nu e resolvată definitivŭ. Se anunţă, că în loculuí luí Zedlitz e numitŭ *Studt*, preşedintele supremŭ din Westfalia, ĕră de ministru-preşedinte prusianŭ contele *Eulenberg-Botho*, rĕmânêndŭ Caprivi numaí cancelarŭ şi ministru de esterne.

România.

Regele a primitŭ rĕspunsulŭ camereí la discursulŭ de tronŭ. Mulţămindŭ regele a datŭ espresiune sperărií, că corpurile legiuitóre vorŭ da sprijinulŭ sĕŭ guvernuluí, pentru ca să pótă duce la îndeplinire tóte proiectele acele, carí ţintescŭ la promovarea binelui comunŭ alŭ ţĕreí.

Sêrbia.

Scupcina a desbătutŭ în maí multe şedinţe viforóse proiectulŭ de lege alŭ guvernuluí, în sensulŭ căruia fostulŭ rege Milan se despóie de tóte atribuţiunile unuí membru alŭ dinastieí şi de tóte drepturile cetăţenescí. Pre lângă acestea legea maí opresce pre fostulŭ rege, ca maí multŭ să nu păşéscă pre teritorŭ sêrbescŭ fără de o concesiune specială şi previe a scupcineí. Proiectulŭ de lege a fostŭ presentatŭ în urma uneí declaraţiunĭ trimise guvernuluí sêrbescŭ din partea exregeluí Milan, prin care elŭ însu-şí cere, ca să fie ştersŭ din lista cetăţenilorŭ sêrbescí. Proiectulŭ guvernuluí a datŭ ansă la desbaterí violente. Complimentele, ce şi-le-a auďitŭ exregele Milan cu ocasiunea acésta, n'aŭ fostŭ ceva măgulitóre pentru dînsulŭ. În sfârşitŭ proiectulŭ totŭ a fostŭ primitŭ, şi acum fostulŭ rege alŭ Sêrbieí, favoritulŭ eminenţilorŭ nostri politicianĭ, a ajunsŭ a nu maí fi nicí măcar cetăţénŭ alŭ vre-unuí statŭ. — Motivulŭ, care l'a îndemnatŭ pre Milan, să facă pasulŭ acesta ruşinosŭ, este lipsa banilorŭ. Í-ar trebuí adecă vre-o dóuĕ milióne, ca să aibă cu ce-şí maí petrece ďilele prin Paris. Ce va fi după cheltuirea sumeí acesteia, se póte prevedé uşorŭ.

Corespondinţe.

Bucurescí, 16 Martiŭ 1892.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

În corespondinţa din Nr. 10 alŭ „Uniriĭ" din acestu anŭ aţí datŭ o dovadă, că nu sunteţí singurí în lupta nobilă, ce aţí început'o contra veşteďitoruluí curentŭ Eminescu. Proba, ce o aduceţí, nu póte decâtŭ să umplă de adevĕrată bucurie pre toţí aceia, carí maí aŭ bunăvoinţă pentru tinerimea nóstră, carí sciŭ, că nu cu tinerí veşteďí, fără idealŭ, fără curajŭ, sceptici şi misantropi n'o să ne asigurămŭ viitorulŭ de aurŭ alŭ scumpeí nóstre naţiunĭ. Domnulŭ Haşdĕŭ, bărbatŭ espertŭ, omŭ de minte şi inimă românéscă, a avutŭ destulă ocasiune, să studieze şi să esperieze, ce e bunŭ şi mântuitorŭ pentru poporulŭ românŭ. Din acestea motive cuvintele Dsale *cumpănescŭ multŭ*. Spre completarea aceleí corespondinţe vinŭ acum, să Vĕ servescŭ cu următórele informaţiunĭ:

În anulŭ acesta la Universitatea din Bucurescí însu-şí dlŭ Haşdĕŭ îşí ţine cursulŭ pentru „filologia comparativă". Obĭectulŭ lecţiunilorŭ e „Literatura poporală română". E cunoscutŭ în generalŭ, cu câtă cunoscinţă tractéză Dsa atarí cestiunĭ, în carí e aprópe unicŭlŭ specialistŭ românŭ.

În lecţia din 26 Februariŭ a. c. dlŭ Haşdeŭ a făcutŭ o digresiune referitóre la conferinţa „Noí în 1892" ţinută la Ateneŭ, a căreí estrasŭ l'aţí comunicatŭ în Nr. 10 alŭ „Uniriĭ". Aci mi-se pare se esplică şi maí bine:

„Conferinţa dela Ateneŭ," ďice Dsa „nu a fostŭ decâtŭ desvoltarea uneí cestiunĭ studiate aci (la Universitate): *Vrêstele la o naţiune*. Ca şi în cursŭ, n'am uĭtatŭ a cauterisá celea dóuĕ bube marí ale presenteluí românŭ: *Zolismŭ* [1]) şi *Pessimismŭ*. O fóe periodică („Lupta" *coresp.*) resumându fórte bine acea conferinţă, a adausŭ: „De aci se vede, că dlŭ Haşdĕŭ crede în viéţa viitóre, în metempsichosă, şi e duşmanŭ alŭ ideilorŭ nóuĕ în literatură" etc. La Ateneŭ n'am vorbitŭ decâtŭ de naţiune; ce însémnă atunci „viéţa viitóre"? Póte a naţiunií? Dar atunci, eí nu credŭ în viéţa viitóre a naţiunií?! Nu credŭ eí în nemurirea sufletuluí eí? *Zolismulŭ* este idee nóuă în literatură? Dar elŭ şí-a avutŭ începutulŭ cu Erotocritŭ în secululŭ alŭ III-lea a. Chr. şi de atunci — póte şi maí înainte — a apărutŭ de maí multe orí, dar şí-a avutŭ viéţa, a dispărutŭ sub dispreţulŭ poporuluí. — Fiindŭ o producţiune individuală, nu are viéţă, decâtŭ atâta, câtŭ indivizií — separaţí — ilŭ susţinŭ; în masă însă nu străbate, cum nicí nu este eşitŭ din masă, căcí poporulŭ în generalitatea producţiunilorŭ sale este *decentŭ* şi *optimistŭ*, decentŭ fără afectaţie, optimistŭ fără a căďé în utopie. Acéstă decenţă şi acestŭ optimismŭ se vede în producţiunile sale poporale, dar maí alesŭ în basme. La Românĭ vedemŭ fórte bine acestŭ lucru. Aci la noí Zolismulŭ şi Pessimismulŭ nu suntŭ ideí nóuĕ, ci *ideí de importŭ*, carí trebue lăsate să péră singure, necombătute, perí-vorŭ şi acolo, unde aŭ rĕsăritŭ."

Da, vorŭ perí de *sigurŭ* aceste ideí exotice, se vorŭ alungá ele din literatură, ca ceva străinŭ şi nepotrivitŭ cu caractĕrulŭ şi principiile sănĕtóse ale poporuluí nostru. De acésta nu ne îndoimŭ nicí de câtŭ. Dar noí amŭ doríi, ca ele să dispară câtŭ maí curêndŭ, pentru viitorulŭ naţiuniĭ nóstre. De aceea trebue să contribuimŭ după puterí la părăsirea acestorŭ ideí periculóse, dacă avemŭ durere pentru tinerimea cultă, căreia i-se infectéză sufletulŭ încă fiindŭ în flóre, dacă ne pare rĕŭ de aberaţiunea multorŭ literaţí şi ómenĭ de sciinţă, carí ďeifică şi tămâiéză pre unŭ idolŭ neputinciosŭ, carí propunŭ tinerimiĭ nóstre de idealŭ pre unŭ „blasatŭ în cugetŭ şi simţirí, unŭ pessimistŭ respingĕtorŭ, unŭ capŭ confusŭ şi o inimă plină de patimí". Acesta e rĕulŭ, şi acesta trebue combătutŭ, dacă ne iubimŭ poporulŭ şi biserica.

În 1 Martiŭ vechiŭ dlŭ Odobescu a cercatŭ la Ateneŭ să combată pre dlŭ Haşdĕŭ pentru *„Noí în 1892"*, propunêndŭ *„Unŭ lécŭ pentru copilărie"*. Cu ce resultatŭ? „Globulŭ", ďiarŭ guvernamentalŭ, îşí dă samă în acestŭ chipŭ:

„a) A adresatŭ savantuluí B. P. Haşdĕŭ — rĕspunďêndu-í — cuvintele: ‚maniosŭ, nervosŭ, cu tóne . . . .';

b) Că sub titlulŭ conferinţeí sale a voitŭ să vorbéscă publiculuí despre ideile sale, asupra pedagogieí, studiŭ, despre care se pare prea strînsŭ interesatŭ, şi din causa căruia a rĕspunsŭ dluí Haşdĕŭ.

„Filele din mâna conferenţiaruluí nu se sfârşise, şi lumea începŭ să plece." . . . . . („Globulŭ" 3 Martiŭ.)

Despre alte conferinţe de altă dată.

B . . . . . ŭ.

[1]) »Zolismŭ«, dela scriitorulŭ francesŭ *Zola*, însémnă realismulŭ în artă representatŭ prin scriitorulŭ numitŭ.

Învitare la prenumeraţiune.

Cu 1 Aprilie st. n. se începe abonamentŭ noŭ la „Unirea“ cu preţurile din fruntea foiĭ.

Ne rugămŭ de rénoirea abonamentelorŭ. Restanţieriĭ să ne trimită costulŭ abonamentuluĭ fără amânare, ca espedarea foiĭ să nu sufere întreruperĭ. Abonenţiĭ noĭ să însemne adresa cu precisiune.

Redacţiunea şi Administraţiunea „Unirii“.

Noutăţi.

Din archidiecesă. În comisiunea scolasticŭ archidiecesană aŭ fostŭ denumiţi din partea Preaveneratulnĭ Consistorĭŭ metropolitanŭ: *Ioanŭ F. Negruţiĭ*, profesorŭ preparandialŭ, *Emiliŭ Viciŭ*, profesorŭ gimnasialŭ şi *Petru Ungureanŭ*, profesorŭ normalŭ în Blaşiŭ.

Dăruire preagraţiósă. Maiestatea Sa Monarchulŭ a dăruitŭ din casseta privată 100 fl. v. a. comunităţiĭ bisericescĭ din Vurperŭ, protopopiatulŭ Cichindéluluĭ (în Archidiecesă), spre zidirea bisericeĭ.

Mulţămită ministerială. Ministrulŭ r. u. de culte şi instructiunea publică mulţămesce *Escelenţeĭ Sale P. S. D. Mihailŭ Pavelŭ*, Episcopuluĭ gr. cat. românŭ dela Oradea-mare, pentru fundaţiunea de 16000 fl. făcută pentru stipendiarea unuĭ tinerŭ la institutulŭ „Franciscŭ Iosifŭ“ din Budapesta.

Fundaţiune. Din Şardŭ ni-se scrie, că reposatulŭ parochŭ şi viceprotopopŭ onorarŭ, *Nicolaŭ Popŭ*, care în tótă viéţa sa a făcutŭ atâtŭ de multŭ pentru biserica şi şcóla sa, a eternisatŭ numele séŭ şi prin o fundaţiune frumósă. Elŭ a lăsatŭ adecă pentru şcóla greco-catolică din Şardŭ o vie în valóre de 300 fl., a căreĭ venitŭ se va adauge la fondulŭ scolasticŭ alŭ parochieĭ, fondŭ înfiinţatŭ totŭ de reposatulŭ. Afară de acéstă vie a maĭ lăsatŭ reposatulŭ şi o sumă de 200 fl. Fundaţiunea va purtă numele „Fundaţiune Nicolaŭ Popŭ“. Din interesele acestorŭ baniĭ se va celebrá în fiesce care anŭ câte unŭ părăstasŭ pentru odihna sufletéscă a reposatuluĭ fundatorŭ şi se voruĭ cumpĕrá cărţĭ şi recuisite pentru pruncii sĕrmanĭ, carĭ frecuentéză şcóla poporală greco-catolică din Şardŭ. Pentru administrarea fundaţiuniĭ s'a compusŭ unŭ Statutŭ, care a şi fostŭ provĕdutŭ cu clausula de aprobare din partea Preaveneratuluĭ Consistorŭ mitropolitanŭ. — Fie ca acestŭ esemplu nobilŭ să afle câtŭ maĭ mulţĭ imitătorĭ.

Propunerea economieĭ în institutele preparandiale. Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică a datŭ o ordinaţiune, în care dice, că pentru ca instruirii alumniloru preparandialĭ în pomăritŭ, grădinăritŭ şi preste totŭ în economie să i-se dea o desvoltare maĭ practică şi căpĕtându alumniĭ şi în privinţa acésta o cualificaţiune solidă să lucre în direcţiunea acésta şi la ridicarea instruiriĭ poporale, a aflatŭ de lipsă a o supune sub supraveghiare şi controlă specială, cu eserciarea căreia în conţelegere cu ministrulŭ de agricultură încredinţéză pre Molnár István, directorŭ la şcóla de vieritŭ din Budapesta. Numitulŭ dnŭ ca comisarŭ ministerialŭ din cândŭ în cândŭ va cercetá tóte institutele preparandiale şi şcólele economice poporale şi civile, şi va esaminá cu deaměnuntulŭ, cu ce succesŭ sĕ propune în acele studiulŭ economieĭ.

Prândŭ de curte. Maiestatea Sa a datŭ Marţĭ în 22 a l. c. unŭ prândŭ de curte în castelulŭ din Buda, la care aŭ participatŭ şi prelaţiĭ *Esc. Sa Mironŭ Romanulŭ*, mitropolitŭ, şi *Ioanŭ Meţianŭ*, episcopulŭ Aradului.

Convocare. Adunarea generală a societăţiĭ române de lectură din Clusiŭ se va ţiné în 3 Aprilie 1892 la 4 óre d. a. în localitatea societăţiĭ, la care se învită toţĭ onoraţiĭ membri. *Obĭecte:* 1. Scrutarea raţiociniului de pre anulŭ 1891. 2. Propuneri eventuale. — Din şedinţa ţinută în Clusiŭ la 6 Martiŭ 1892. *Comitetulŭ.*

Distincţiune. M. S. Regele Românieĭ a conferitŭ ministruluĭ nostru preşedinte conte *Iuliŭ Szápáry* ordulŭ *„Stéua Românieĭ“*.

Rugare. Dlŭ *Teodorŭ Onişorŭ*, care a întreprinsŭ o colectă de banĭ şi de bucate în favorulŭ Slovacilorŭ din Ungaria de Nordŭ, rógă pre toţĭ domniĭ, carĭ voruĭ binevoi a contribuí cu bucate la acéstă colectă, să-ĭ transpună bucatele destinate celŭ multŭ până Joĭ în 31 Martiŭ st. n., ca ast-felŭ să le pótă espedá la destinaţiunea lorŭ în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ.

Regulare de salarŭ. Din Vişagŭ (diecesa Lugoşuluĭ) ne scrie învĕţătorulŭ nostru Iuliŭ Boldureanŭ, că Duminecă în 13 Martiŭ s'a întrunitŭ senatulŭ bisericescŭ şi scolasticŭ în causa regulăriĭ salaruluĭ învĕţătorescŭ în sensulŭ legiĭ proiectate de ministrulŭ nostru de instrucţiune. La stăruinţa zelosuluĭ preotŭ Liviŭ Iancu s'a decisŭ, ca salarulŭ să se urce dela suma de 240 fl. la minimulŭ de 300 fl., provĕdutŭ în proiectulŭ ministerialŭ. — Felicităмŭ pre braviĭ nostri credincioşĭ din Vişagŭ şi amŭ fi fórte veselĭ, dacă în fiesce care numĕrŭ amŭ puté înregistrá câte o listă întrégă de asemenea comunităţĭ bisericescĭ.

Decorare după mórte. Fostuluĭ inspectorŭ r. u. de şcóle din comitatulŭ Albeĭ inf. Gáspár János, întru recunóscerea activităţiĭ neobosite desvoltată pre terenulŭ instrucţiuniĭ publice i-se dăruesce crucea de cavalerŭ alŭ Orduluĭ Franciscŭ Iosifŭ. Decorarea acésta s'a decretatŭ la 4 a l. c. precândŭ decoratulŭ erá în agonie, şi s'a publicatŭ în fóea oficiósă numaĭ la 20 a l. c., precândŭ distinsulŭ inspectorŭ fŭ înmormîntatŭ la 8 a l. c.

Mulţămiţă. Aceĭ preaonoraţĭ în Christosŭ fraţĭ, amiciĭ şi cunoscuţĭ, carĭ din incidentulŭ denumiriĭ mele de parochŭ şi protopopŭ alŭ Şomcuteĭ-marĭ şi-aŭ adusŭ aminte prin felicitările lorŭ de puţinătatea persónеĭ mele, primĕscă pre astă cale sincera şi căldurósa mea mulţămită şi frăţésca mea salutare. — Siciŭ, Mărţişorŭ, 1892. *Ioanŭ Sĕrbŭ*, parochŭ şi protopopŭ.

Pensionare. Colonelulŭ *Aronŭ Bihoiŭ*, comandantulŭ regimentuluĭ de infanterie Nr. 64 (staţionatŭ în Orĕştie), la propria cerere a fostŭ absolvatŭ dela serviţiulŭ activŭ. Cu acéstă ocasiune fŭ distinsŭ cu ordulŭ de cavalerŭ alŭ coróneĭ de ferŭ cl. III-a şi cu titula de generalŭ-maiorŭ ad honores.

Eliberatŭ. Cu plăcere aflămŭ, că dlŭ *Ioanŭ Macaveiŭ*, după suferirea închisoriĭ în decursŭ de unŭ anŭ şi 3 luni, la care a fostŭ condamnatŭ de către juriulŭ de presă din Clusiŭ pentru unŭ articulŭ publicatŭ în „Tribuna“, a fostŭ pusŭ pre piciorŭ liberŭ şi s'a rentorsŭ în deplină sănĕtate la aĭ sĕĭ din Năsĕudŭ.

„Institutŭ tipograficŭ, societ. pre acţiĭ“. Adunarea generală a „Institutuluĭ tipograficŭ“ din Sibiŭ a hotărîtŭ la 16 Februariŭ a. c. licuidarea societăţiĭ. Acéstă hotărîre a fostŭ încuviinţată şi din partea tribunaluluĭ r. u. prin resoluţiunea dela 3 Martiŭ a. c. Nr. 1171.

Abate benedictinŭ la Muntele Panonieĭ. Dintre ceĭ propuşĭ Maiestăţiĭ Sale din partea conventuluĭ benedictinilorŭ din Ungaria, a fostŭ denumitŭ, Fehér Ipoly, fostŭ directorŭ supremŭ alŭ districtuluĭ de învĕţămîntŭ pentru şcólele medie alŭ Seghedinuluĭ.

Regele Românieĭ a trimisŭ 10,000 francĭ comitetuluĭ de ajutorare pentru ceĭ bântuiţĭ de fómete din Rusia.

Lăsămîntŭ princiarŭ. Foile din România împărtăşescŭ scirea, că unŭ mare proprietarŭ din Jaşĭ, cu numele *M. Adamachi* a lăsatŭ *Academieĭ române* suma de *dóue milióne franci*.

Scirĭ militare. La institutulŭ Ludoviceŭ din Budapesta pentru anulŭ scolasticŭ $189^2/_3$ suntŭ vacante 10 locurĭ erariale, 36 stipendiştĭ şi 42 pre plată. La *şcóla de marină din Fiume* suntŭ vacante 27 de locurĭ parte gratuite, parte cu preţulŭ de jumĕtate. Pentru primirea în Ludoviceŭ cererile suntŭ a se aşterne ministruluĭ de honvedĭ până în 15 Maiŭ a. c., ĕră pentru primirea în şcóla de marină la ministrulŭ comunŭ de răsboiŭ, secţiunea pentru marină, până în 31 Iuliŭ a. c.

Asentarea în comitatulŭ Zemplinŭ a avutŭ unŭ resultatŭ fórte întristătorŭ. Din cele cinci cercurĭ ale comitatuluĭ dintre ceĭ obligaţĭ la serviţiŭ nu s'aŭ presentatŭ la asentare 1600 individĭ. Ceĭ maĭ mulţĭ dintre acestia aŭ emigratŭ în America.

Navigarea Oltului. Guvernulŭ ungarŭ în conţelegere cu celŭ românŭ a trimisŭ sub conducerea inginerului Markovits o comisiune, care să percurgă şi se studieze Oltulŭ dela Făgăraşŭ până la vĕrsarea luĭ în Dunăre. Comisiunea a şi percursŭ Oltulŭ, cercându-ĭ înţéla, afundimea, precum şi pedecile ce suntŭ de a se delătură spre a-lŭ face navigabilŭ.

Trophaeum Traianum. Sub acestŭ titulă „Timpulŭ“ din Bucurescĭ scrie: „Monitorulŭ oficialŭ“ dela 25 ale curenteĭ publică unŭ raportŭ fórte interesantŭ alŭ dluĭ profesorŭ Gr. G. Tocilescu asupra săpăturiloru archeologice făcute la Adam Klissi, în Dobrogea, în vara anuluĭ trecutŭ. Resultatulŭ acestorŭ săpăturĭ este nu numaĭ descoperirea unuĭ vechiŭ oraşŭ romanŭ cu numele *Trophaeum Traianum*, dar şi fixarea în modŭ definitivŭ a caracteruluĭ şi epoceĭ monumentuluĭ din apropiere: după cercetările savantuluĭ nostru archeologŭ, acestŭ monumentŭ a fostŭ unŭ trofeŭ înălţatŭ de împĕratulŭ Traianŭ în anulŭ 108—109 în urma cuceririĭ Dacieĭ. Scenele sculptate pre numĕrósele bas-reliefurĭ se referă la istoria acestuĭ rĕsboiŭ; ast-felŭ columna traianŭ dela Roma şĭ-a găsitŭ, graţie descopeririĭ învĕţatuluĭ nostru academicianŭ, păreche; ambele monumente se esplică unulŭ printr'altulŭ şi se complectézŭ; şi atâtŭ din punctulŭ de vedere istoricŭ, ca şi din alŭ istorieĭ arteĭ, trofeulŭ dobrogeanŭ nu este maĭ puţinŭ însĕmnatŭ şi meritŭ a formá obĭectulŭ uneĭ publicaţiuniĭ ilustrate. O asemenea publicaţiune suntemŭ informaţĭ, că se şi prepară de către dlŭ Tocilescu. Raportulŭ dsale din Monitorŭ are de obĭectŭ în particularŭ esplicarea inscripţiuniloru descoperite anulŭ trecutŭ în lagărulŭ romanŭ dela Adam-Klissi. Inscripţiunile suntŭ reproduse în faximile, completate şi comentate cu incontestabila competenţă a unuĭ epigrafistŭ de frunte. De aceea atragemŭ atenţiunea cetitoriloru nostri asupra menţionatuluĭ raportŭ.“

Dóuĕ sinucideri. Abia a trecutŭ o lună dela deschiderea nouluĭ parlamentŭ ungarŭ, şi deja doĭ deputaţĭ aŭ pusŭ capetŭ vieţiĭ lorŭ prin sinucidere. Unulŭ a fostŭ fiulŭ ministruluĭ de instrucţiunea publică, contele *Ştefanŭ Csáky*, alŭ doilea e *Eötvös Géza*. Ambiĭ deputaţĭ aŭ fostŭ pentru prima óră membrĭ aĭ parlamentuluĭ. — Triste simptóme!

Regimentŭ fără proprietarŭ. Fóea oficiósă militară dela 19 a l. c. scrie: „Fiindŭ-că proprietarulŭ regimentuluĭ de infanterie 97, care purtá numirea Milan I regele Sĕrbieĭ, a renunţatŭ la acéstă demnitate, regimentulŭ până la alte dispositiuni va rĕmâné fără proprietarŭ.

Tesaurĭ aflaţĭ. Lucrătoriĭ dela regularea Porţiloru-de-ferŭ săpându aŭ datŭ preste treĭ butóie pline cu banĭ de aurŭ şi de argintŭ. Baniĭ suntŭ din timpurile maĭ nóue, dară din partea auctorităţiloru numaĭ 6 klgr. aŭ pututŭ fi secuestraţĭ, ceĭalalţĭ i-aŭ ascunsŭ lucrătoriĭ.

Bustulŭ luĭ Mihailŭ Cogălniceanŭ. Lucratŭ cu multŭ gustŭ de către distinsulŭ artistŭ Hegel, se va aşedá în sala de şedinţe a senatuluĭ de-a stînga tronuluĭ şi în locŭ simetricŭ cu bustulŭ luĭ I. C. Brătianŭ, care se află aşedatŭ de-a drépta tronuluĭ.

Esundări în Italia. Riulŭ Tibru esundându a causatŭ daune enorme. Din Roma se anunţă, că apa s'a revĕrsatŭ preste părţile maĭ aşedate ale cetăţiĭ.

Casurĭ de mórte. *Filipŭ Popŭ*, parochŭ gr. cat. în Tăuţŭ, protopopiatulŭ Clusiuluĭ a reposatŭ la 5 Martiŭ a. c. în etate de 49 de anĭ. — *Ambrosiŭ Blăşianŭ*, parochŭ în Şaroşulŭ magiarŭ protopopiatulŭ D.-Sânmartinuluĭ a reposatŭ la 14 a l. c. în etate de 73 de anĭ. — *Maria Costea* n. *Dale*, preoteasă vĕduvă şi mama protopopuluĭ nostru din Varţa *Alesandru Costea*, a reposatŭ în 18 Februariŭ a. c. în etate de 76 anĭ.

În veci amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Diaristica nóstră politică.

Studiŭ literarŭ.

Suntemŭ trei milióne de Români în regatulŭ Ungarieĭ. Va să dică, după poporulŭ magiarŭ suntemŭ în patrie poporulŭ celŭ mai numĕrosŭ. Cu tóte aceste abia avemŭ astădĭ şepte foĭ politice. Numĕrulŭ acesta alŭ foilorŭ nóstre politice este fórte micuţŭ faţă cu numĕrulŭ poporaţiuniĭ nóstre. Este însă destulŭ de mare faţă cu numĕrulŭ foilorŭ politice, ce le aveamŭ numai înainte de acésta cu dóuĕ decimĭ de anĭ. Atuncĭ abia aveamŭ câte dóuĕ saŭ celŭ multŭ treĭ, şi între ele nicĭ o fóe de di, precândă astădĭ din cele şepte dóuĕ suntŭ foĭ cotidiane. Nu putemŭ dară să dicemŭ, că în privinţa numĕruluĭ nu amŭ ñ făcutŭ progresŭ pre terenulŭ diaristicieĭ politice.

Progresulŭ numericŭ însă pre nicĭ unŭ terenŭ nu este destulŭ, şi de aceea elŭ singurŭ nicĭ nu este progresŭ adevĕrată. Chiar pentru aceea se impune óreşĭ cum întrebarea, că dacă pre terenulŭ diaristicieĭ politice amŭ făcutŭ progresŭ incontestabilŭ în privinţa valoriĭ numerice, óre făcut'amŭ atare progresŭ şi în privinţa valoriĭ eĭ interne? Óre putemŭ dice, că astădĭ diaristica nóstră politică este mai matură, mai seriósă, mai adâncă, mai de caractĕrŭ şi mai capabilă de a representá interesele nóstre politice ca cea din trecutŭ?

Ar fi unŭ lucru fórte greŭ a rĕspunde la întrebarea acésta, şi nicĭ nu ne vomŭ încercá a rĕspunde. Voimŭ însă a esaminá, pre câtŭ ne este cu putinţă, valórea diaristicieĭ nóstre politice de astădĭ din punctele de vedere amintite. Resultatele, la carĭ vomŭ ajunge, le póte apoĭ, cine va fi de acordŭ cu noĭ, să le compareze cu diaristica nóstră politică din timpiĭ trecuţĭ, şi apoĭ să-şĭ formuleze rĕspunsulŭ, care i-se va păré mai nimeritŭ la întrebarea de mai susŭ.

Începemŭ dară cu bĕtrâna

„Gazeta Transilvanieĭ".

Bĕtrâna „Gazeta Transilvanieĭ" este astădĭ la noĭ organulŭ politicŭ celŭ mai vechiŭ, şi putemŭ dice, că şi celŭ mai respectatŭ.

Cuvintele aceste, epitetele aceste însă aŭ lipsă de esplicare, după ce la destulŭ singurŭ vechimea este, carea le insuflă respectulŭ şi stima, de care în multe privinţe se bucură „mama" „Gazeta" astădĭ pre dreptulŭ. Vechimea unuĭ organŭ politicŭ numai atuncĭ stórce pre dreptulŭ stima şi respectulŭ publiculuĭ, pentru care esiste, cândŭ saŭ în fruntea luĭ staŭ aceia-şĭ bărbaţĭ respectaţĭ şi stimaţĭ dela începutŭ, saŭ în colónele luĭ s'a conservatŭ tot-deuna acela-şĭ spiritŭ curatŭ şi virginŭ, pentru care pre dreptulŭ meritá încrederea şi stima publică.

Acum în colónele „mameĭ" „Gazete" de multŭ nu mai întîlnimŭ numele ilustre a unuĭ Georgiŭ Bariţŭ, Iacobŭ şi Andreiŭ Murĕşanŭ, preţuiţĭ şi atuncĭ şi astădĭ pre dreptulŭ de întrégă naţiunea română. Loculuĭ lorŭ l'aŭ ocupatŭ astădĭ ómenĭ tinerĭ, dela Proprietarulŭ până la Redactorulŭ el, carĭ suntŭ de securŭ cu multŭ mai modeştĭ, decâtŭ să crédă, că eĭ posedŭ încrederea şi stima publiculuĭ ca ilustriĭ lorŭ antecesorĭ. Ilustriĭ lorŭ antecesorĭ însă aŭ cunoscutŭ cu mintea şi simţitŭ cu inima fórte bine dorinţele, aspiraţiunile, lipsele şi caractĕrulŭ poporuluĭ românescŭ. Într'înşiĭ a fostŭ aşa dicêndŭ întrupată consciinţa şi sufletulŭ poporuluĭ românescŭ fără alterare, fără schimosire şi fără amestecŭ străinŭ. Şi în conformitate cu consciinţa şi sufletulŭ acesta genuinŭ românescŭ l-aŭ imprimatŭ „mameĭ" „Gazete" înainte de acésta cu mai bine de 50 de anĭ şi spiritulŭ conducĕtorŭ şi caractĕrulŭ distinctivŭ. Până ce ilustriĭ aceştĭ antecesorĭ aŭ statŭ în fruntea eĭ. până atuncĭ, putemŭ dice, că în „mama" „Gazeta" s'a oglindatŭ tot-deuna poporulŭ românescŭ în modulŭ celŭ mai fidelŭ cu tóte durerile şi bucuriile luĭ adevĕrate, neadulterate nicĭ cu dureri, nicĭ cu bucuriĭ străine de ale poporuluĭ românescŭ. Cine voiá să cunóscă, ce doriá, de ce-lŭ durea, şi în ce se desfătá poporulŭ românescŭ, putea tot-deuna să afle în „Gazeta" fără să se témă, că va fi orbitŭ cu fantasme.

Acum preste totŭ vorbindŭ, saŭ făcêndŭ abstracţie dela câte o greşélă mai multŭ fără voe, ceea ce la ómenĭ tinerĭ nicĭ nu se póte încunjurá, putemŭ să dicemŭ, că „Gazeta" s'a silitŭ şi se silesce şi astădĭ a-şĭ păstrá cu scrupulositate spiritulŭ şi sigilulŭ imprimatŭ de ilustriĭ antecesorĭ în conducerea eĭ. Nu mai vedemŭ în colónele eĭ péna luĭ Georgiŭ Bariţŭ, însă spiritulŭ luĭ planézá de-asupra ca unŭ ângerŭ păzitorŭ; nu mai vedemŭ şiruri de ale luĭ Iacobŭ şi Andreiŭ Murĕşanŭ, însă de câte orĭ o cetimŭ, pare că audimŭ tot-deuna spiritulŭ lorŭ adiându încetŭ şi cu dulcéţă: *„Deştéptă-te Române din somnulŭ celŭ de mórte."*

Aci, în împrejurarea acésta este de a se cercá causa, pentru care „Gazeta" şi astădĭ este, putemŭ dice, organulŭ nostru celŭ mai respectatŭ. Ea şĭ are spiritulŭ sĕŭ tradiţionalŭ, care tot-deuna a fostŭ celŭ mai simpaticŭ Românilorŭ. Şi spiritulŭ acesta se silesce a şi-lŭ conservá şi astădĭ ca pre o móşte preţiósă din bĕtrânĭ, ceea ce face pre publicŭ, să nu simţéscă, şi să nu cugete la aceea, că astădĭ alte persóne staŭ în fruntea eĭ. Şi aşa publicŭlŭ şi dice pre dreptulŭ: Puţinŭ îmĭ pasă de persóne, dacă spiritulŭ se silesce a fi totŭ acela-şĭ, bĕtrânŭ de anĭ, tinĕrŭ însă în puterĭ, castŭ şi curatŭ, pre care timpulŭ n'a trasŭ nicĭ o brasdă şi n'a scobitŭ nicĭ o încreţitură. Andreiŭ şi Iacobŭ Murĕşanŭ aŭ muritŭ, spiritulŭ lorŭ trăesce însă în „Gazeta" şi astădĭ. Georgiŭ Bariţŭ s'a retrasŭ în viéţa privată, partea cea mai bună din elŭ însă, spiritulŭ şi simţulŭ luĭ curatŭ românescŭ l'a moştenitŭ „Gazeta" totuşĭ în mare parte. Dacă respectabiliĭ domnĭ, carĭ conducŭ astădĭ „Gazeta", nu s'ar' fi silitŭ a păstrá spiritulŭ acesta, atuncĭ „mama" „Gazeta" pre lângă tótă vechimea eĭ nu s'ar bucurá de stima şi respectulŭ acela alŭ publiculuĭ, de care se bucură.

Unŭ atare spiritŭ curatŭ şi simpaticŭ nu este cu putinţă, să nu producă într'unŭ organŭ şi alte părţĭ bune. Şi între aceste locululŭ întâiŭ lŭ ocupă aceea, că — abstragere făcêndŭ dela câte o corespondinţă pasionată — „Gazeta" se silesce a fi câtŭ se póte mai impersonală şi mai obĭectivă, şi deşi se întîmplă câte odată, de însă-şĭ tendinţa prea mare spre impersonalitate şi obĭectivitate o face, să nu védă unele lucruri în lumina lorŭ adevĕrată, totuşĭ lĭ ĭertămŭ bucurosŭ o atare greşélă, multŭ mai bucurosŭ ca atuncĭ, cândŭ egoismulŭ, interese personale şi lipsa de obiectivitate o ar face să rătăcéscă. Aşa e firea nóstră. Multŭ mai uşorŭ ĭertămŭ celuĭ ce greşesce, voindŭ a face bine, ca celuĭ ce greşesce, fiindŭ-că a voitŭ a face rĕŭ.

Dela 1848 încóce „Gazeta" nicĭ cândŭ nu s'a abătutŭ nicĭ unŭ firŭ de pĕrŭ dela programulŭ nostru naţionalŭ de pre câmpulŭ libertăţiĭ dela Blaşiŭ din 15 Maiŭ 1848. Nu scimŭ, óre realisá-se-va vre-odată programulŭ acesta saŭ nu. Gazeteĭ însă i-s'ar păré, că ar vătĕmá adâncŭ tóte venerabilele umbre din 1848 şi ar comite unŭ greŭ păcatŭ în contra spiritului moştenitŭ dela antecesoriĭ sĕĭ, dacă ar lăsá numai o lotă din programulŭ acesta. Mai tóte celealalte foĭ politice, câte le-amŭ avutŭ dela 1848 încóce, ar' fi fostŭ gata în unele momінte a se pune pre basa unuĭ programŭ mai moderatŭ. „Gazeta" nicĭ în trecutŭ, nicĭ astădĭ nu arétă nicĭ cea mai mică aplicare spre a se abate nicĭ barĕmŭ unŭ paşŭ dela programulŭ acela. Ea este aşa dicêndŭ unŭ 15 Maiŭ 1848 continuŭ, care duréză şi astădĭ după mai bine de 40 de anĭ. Pentru aceea şi înaintea străiniloră, carĭ ne cunoscŭ cum se cuvine, ea trece pre dreptulŭ de organulŭ românescŭ celŭ mai intransigentŭ, şi în parlamentulŭ diaristicieĭ române amŭ putĕ dice, că ea şede în stînga estremă. De unde la unŭ poporŭ din fire sanguinicŭ şi fără trecutŭ lungŭ politicŭ şi încă nu cu prea multă rutină politică, cum suntemŭ noĭ, trebue să aĭbă mare trecere. Chiar pentru aceea însă în momîntulŭ, cândŭ vre-unŭ guvernŭ ar face încercare seriósă de a împăcá pre Românĭ, ea ar fi capabilă de a-ĭ păzí, să nu fie înşelaţĭ cu nisce promisiunĭ şi concesiunĭ efemere şi fără preţŭ politicŭ adevĕratŭ. S'a vĕdutŭ acésta în afacerea Mocsáry. Póte că alte foĭ ar' fi fostŭ gata la împăcare pre basa programuluĭ luĭ Mocsáry. „Gazeta" însă pre lângă tótă stima, cu carea se purtá faţă cu persóna luĭ Mocsáry, se păziá şi de umbra de alusiune, că dóră Româniĭ ar' puté fi câştigaţĭ pentru programulŭ luĭ.

Şi „mama" „Gazeta" deşi condusă de bărbaţĭ încă tinerĭ, este conscie de calităţile aceste, ce o facŭ aşa iubită. Din consciinţa acésta urméză o încredere în sine, în pusĕţiunea, în influinţa şi în viitorulŭ sĕŭ, care transpiră în toţĭ articliĭ eĭ mai serioşĭ. De altă parte totŭ o urmare a consciinţeĭ acesteia este şi francheţa aceea cu afectŭ cavalerescu, care însă câte odată este fórte aprópe de aşa numita cutezare. O atare cutezare fiindŭ din firea eĭ ghimpósă, se înţelege dela sine, că rănesce pre cine n'ar trebuí. Ba consciinţa acésta de sine puternică păşesce câte odată în colónele eĭ în veşmîntŭ şi cu maniere aristocratice, şi ridicându-se pre coturnŭ galicŭ privesce cu unŭ zimbetŭ óre-care compătimitorŭ preste aceia, carĭ nu potŭ să fie de o părere cu ea în tóte. De aci apoĭ în modŭ firescŭ a urmatŭ, că nu odată a trebuitŭ şi trebue şi astădĭ să-şĭ audă imputărĭ grele şi cuvinte, rectificărĭ şi îndrumărĭ aspre dela colegele eĭ politice. Căcĭ nimenĭ nu este aşa espusŭ la atarĭ lucruri, ca celŭ ce se ridică prea susŭ. *Procul a Jove, procul a fulmine.* Ba câte odată celealalte colege ale eĭ chiar pentru aceea o ignoréză. Aşa cândŭ a apărutŭ „Unirea", „Gazeta" cu o îngâmfare óre-care mascată în ţĕsătura fraselorŭ s'a miratŭ, că la o fóe politică póte fi Redactorŭ unŭ Doctorŭ în teologie. Şi-a uĭtatŭ însă, că şi Redactorulŭ eĭ este unŭ teologŭ absolutŭ şi crescutŭ de Doctoriĭ în teologie, éră unŭ colaboratorŭ din biroulŭ eĭ, care erá pre atuncĭ la Segedinŭ închisŭ, erá asemenea unŭ teologŭ absolutŭ crescutŭ de aceia-şĭ Doctorĭ în teologie. *Contemne et vince*, şĭ-a disŭ atuncĭ „Unirea", şi bine a făcutŭ.

Ca şi mai tóte foile nóstre politice, aşa şi „Gazeta" arétă puţină pĕtrundere în valórea şi puterea religiuniĭ şi a bisericeĭ în viéţa omenirii şi a popórelorŭ, şi încă şi mai puţină în natura şi pusĕţiunea lorŭ în lume. Însă deşi câte odată trebue să cetimŭ în colónele eĭ lucruri fórte curióse cu privire la biserică, totuşĭ putemŭ să dicemŭ, că şimţulŭ religiosŭ nu l'a vătĕmatŭ nicĭ odată, şi a fostŭ şi este şi astădĭ cu luare aminte, ca în foişóra şi în varietăţile eĭ să nu se străcóre nimicŭ, ce ar vătĕmá simţulŭ religiosŭ alŭ publiculuĭ sĕŭ. A luatŭ şi ea, pre câtŭ ĭ e cu putinţă, notiţă de productele nóstre literare, carĭ tóte trebuescŭ să ĭea o pusĕţiune óre-care faţă cu religiunea. Nicĭ cândŭ însă nu s'a observatŭ, că ea ar simpatisá cu productele literare, carĭ vatĕmă simţulŭ religiosŭ. Pentru aceea nu a venitŭ în conflictŭ adevĕratŭ şi basatŭ cu clerulŭ nicĭ uneĭ confesiunĭ românescĭ, şi e cetită de amêndóuĕ clerurile bucurosŭ.

Cultivarea simţuluĭ şi consciinţeĭ naţionale, mărirea încrederiĭ în noĭ înşine şi în viitorulŭ nostru, lupta pentru idealele nóstre politice ĭ absorbŭ póte Gazeteĭ tótă activitatea, aşa câtŭ nu-ĭ rĕmâne timpŭ, să mai cugete şi la aceea, că publicŭlŭ dela o fóe politică mai poftesce şi altă ceva. Mai poftesce adecă: varietate, noutate, bogăţie de ideĭ, formă plăcută în esprimare, informaţiunĭ timpuriĭ, cercŭ largŭ de consideraţiunĭ şi altele. Şi în lipsa acestora aflămŭ partea cea mai slabă a Gazeteĭ. Aci este călcâiulŭ luĭ Achile, unde póte fi rănită. Partea acésta

slabă l-a cunoscut'o fórte bine rivala el din Sibiŭ. Pentru aceea i-a şi făcutŭ şi-i face concurinţă mare cultivándŭ unele din părţile, ce-i lipsescŭ Gazetei. Dacă în partea acésta n'ar fi fostŭ „Gazeta“ aşa slabă, atunci rivala-i din Sibiŭ nici cándŭ nu i-ar fi pututŭ face aşa mare concurinţă. Şi dacă este vorba, ca rivala Gazetei din Sibiŭ să fie escomunicată din publicul nostru, atunci acésta nu o póte face nici „Albina“ cu banii, nici dlŭ Babeşŭ cu auctoritatea, nici comitetulŭ centralŭ din Sibiŭ cu disciplina. O póte face însă „Gazeta“ îngrijindu-se, să se întăréscă în partea acésta a ei, unde este mai slabă, şi mulţămindŭ publicului cetitorŭ şi în privinţele, în cari până acum nu l'a mulţămitŭ. Atunci va fi silită să se retragă şi rivala ei din Sibiŭ, cu care ne vomŭ ocupá în numĕrulŭ viitorŭ. (Va urmá.)

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de Fernan Caballero.

(Continuare.)

S'ar puté dice, că unŭ instinctŭ profeticŭ a fostŭ acela, care a îndemnatŭ pre vĕduva, să-i arete tinĕruluĭ uşa într'unŭ chipŭ aşa de bruscŭ. Pentru-că deşi banii şi juvăerele ei nu eraŭ în periculŭ, totu-şi erá de temutŭ, că acestŭ omŭ tinĕrŭ îi va răpí o comóră cu multŭ mai preţiósă.

Cine nu privesce óre cu unŭ felŭ de interesŭ şi cu îndestulire lăuntrică la vaporii aceia alburii şi la nouriĭ roşetici, cari plutescŭ încóce şi încolo de-asupra capetelorŭ nóstre? Şi óre în ce chipŭ se formézĕ ei? ce felŭ de evaporare a fostŭ aceea, din care-sŭ compuşi? ce vîntŭ i-a ridicatŭ la délŭ şi le-a arĕtatŭ direcţia, ce aŭ s'o urmeze?

Şi de astă dată fără de a mai cercetá causele, fără de a mai espune împrejurările, fără de a-i mai cercá modulŭ formaţiuniĭ, noi trebue să asĕmĕnămŭ gingaşa iubire a tinĕruluĭ marinarŭ şi a frumóseĭ Rosa chiar cu aceştĭ nouri, cu aceştĭ vaporĭ uşorĭ.

E dreptŭ, că Dolores cercase totulŭ spre a împedecá acéstă dragoste. Ea prevedeá, ce grozavă mânie va apucá pre Donna Braulia, cándŭ va aflá de ea; dar eraŭ zădarnice tóte, nimenĭ n'o ascultá, nici Rosa, nici frate-sĕŭ. Căci din nefericire tóte sfaturile bune, ce se daŭ în ajunulŭ nascerii uneĭ iubirĭ, suntŭ numai uleŭ pre focŭ, în locŭ de-a stinge, totŭ mai multŭ înflăcăréză.

„Cugetă-te, Rosă dragă,“ dise Dolores, „şi bagă de samă, că dragostea ta a apucatŭ pre o cale greşită, şi e cu neputinţă, ca să aibă unŭ sfârşitŭ bunŭ; căci tu o scií bine, că mamă-ta doresce, să aibă de ginere numai pre unŭ tinĕrŭ fruntaşŭ şi avutŭ.“

„Până va vedé împlinindu-i-se dorinţa, va avé, ce aşteptá,“ îi replică Rosa, „căci eŭ nu potŭ suferí de locŭ pre ceĭ fruntaşĭ, m'am săturatŭ de ajunsŭ cu fruntaşa-mĭ mamă. Adu-ţĭ numai aminte, cándŭ înainte de asta cu vre-o câteva dile sosì aci o cétă întrégă de tineri fruntaşĭ din Cadix. O, sfîntă Preacurată! ce mai societate! Uniĭ aveaŭ nisce pălăriĭ fără formă şi de façonŭ urîtŭ, cu marginĭ ca streşina; apoĭ sciĭ, cum îşĭ ţineaŭ mânile, ca şi cum n'ar fi ale lorŭ, éră hainele, parcă şi-le-aŭ comandatŭ de-a dreptulŭ din Turcia, şi apoĭ bieţiĭ de eĭ, câtŭ se vedeaŭ de desbrăcaţĭ şi lipsiţĭ de tótă cultura! Unulŭ dintr'înşiĭ s'a fostŭ apucatŭ, să-mĭ facă curte înşirándŭ o mulţime de fécurĭ. „Sciĭ ce, Dlŭ meŭ?“ i-am disŭ. „Mai înainte îngrijesce-te şi-ţĭ cumpĕră altŭ rîndŭ de haine, cu ăsta nu te mai arĕtá printre ómenĭ.“ Da, da, Dolores dragă, ómenĭ cu posiţie şi cu demnităţĭ se potrivescŭ numai cu fete, cari aŭ pĕlăriĭ frumóse şi mantele scumpe.“

Aceştĭ doĭ tinerĭ, Rosa şi Tomasilo, simţiaŭ o deosĕbită atragere unulŭ pentru celalaltŭ, ei se puteaŭ fórte bine asĕmĕná cu dóuĕ părae, ce curgŭ dintr'unŭ isvorŭ, dar se despărţescŭ spre a se întîlnì érăşĭ în vale, şi spre a-şĭ urmá de acolo înainte amêndoĭ cursulŭ veselŭ printre florĭ şi ierbă. Tomasilo se lăsá cu totulŭ în voea pornirii inimeĭ sale curate, éră Rosa sciá să dea cu multă fineţă o flişcă neadormituluĭ Argus, adecă mameĭ sale, pentru ca ea să se pótă furişá pre neobservate la ferésta cu grilajŭ, şi să pótă vorbí cu iubitulŭ sĕŭ. Şi spre a da onórea cuvenită adevĕruluĭ, trebue să spunemŭ, că obiectulŭ acestorŭ conversaţiunĭ departe de a fi ceva sentimentalŭ, dar nu erá nici seriosŭ, cu atarĭ ocasiunĭ se vorbiá fórte puţinŭ despre iubire, şi aprópe totŭ timpulŭ se petrecea în rîsŭ şi în glume. De pildă:

„Ce-ţi e adĭ?“ întrébă într'o séră iubitulŭ pre iubita sa observándŭ, că ea nu-i dice nici o vorbă de salutare.

„Cum? Şi nu-ţĭ poţĭ tu închipuí, ce-mĭ e? Ascultă. Mama dise adĭ către părintele Nolasco: „Copila,“ (audi-ţi, mĕ rogŭ, vătĕmare: Copila! şi ea erá de cinci spre dece anĭ, dóue luni şi dóuĕ dieci şi una de dile! Asta nu se póte suferí!) „copila nici nu scie încă, ce însémnă cuvîntulŭ iubire; şi ei nici nu-i va fi permisŭ până la vîrstă de 25 anĭ să se uîte la unŭ bărbatŭ; aşa am socotitŭ eŭ!“ — „Şi eŭ încă am socotitŭ, onorabilă mamă,“ am disŭ atunci întru mine, „că înainte de ce mĭ-aşĭ serbá a şeptespredecea dĭ natală, să-ţĭ presentezŭ ginerele.“ Căci nu-i asa, iubite, că până atunci veĭ fi avansatŭ într'atâta, ca să te poţi căsătorí?“

„Sperŭ, drăguţă; dar pentru aceea totuşi va mai trebuí să mai aşteptămŭ, căci écă tu şi mamă-ta staţĭ aşa de susŭ faţă cu mine, încâtŭ . . . .“

„Ce nebunie! Ce-mĭ totŭ pomenescĭ de mama, ca şi cum cineva totŭ . . .“

Dar în momîntulŭ acesta se audirĕ nisce paşĭ.

„O Dumneḑeule, vine mama!“ strigă spăriată. „Mergĭ, grăbesce-te, căci de mĕ va vedé aicĭ, voiŭ avé să-i simtŭ pălmile, aceea însă în sfârşitŭ totŭ n'ar fi cine scie ce lucru mare, dar îmĭ e témă, că ar poruncí, să zidéscă ferésta, şi apoĭ asta ar fi grozavŭ.“

Şi cu aceste cuvinte se retrase repede, dar totŭ atâtŭ de iute se întórse înapoĭ.

„Nu-ţĭ uîtá, Tomasile dragă,“ şopotì iute tinĕruluĭ, „nu-ţĭ uîtá, că mĭ-aĭ promisŭ, că la cea mai de aprópe rentórcere de pre mare îmĭ veĭ aduce stacojĭ!“

Şi apoĭ dispărù érăşĭ în întunerecu, iute şi pre neobservate, ca şi unŭ hoţŭ.

O, Dómne câte greşelĭ nu le timbrézĕ gurile rele de pĕcate de mórte, chiar şi de acele, cari ca şi celea povestite mai susŭ de abia se potŭ numí macarŭ pĕcate!

(Va urmá.)

Despre călindarŭ.

Sub acestŭ titlŭ a apărutŭ în Nr. 2152 c. alŭ *„Voinţeĭ Naţionale“* din Bucurescĭ unŭ articolŭ sĕmnatŭ *M.*, care a provocatŭ îndată unŭ altulŭ cu titlulŭ *„Érăşi problema despre călendarŭ“*, scrisŭ la Câmpulungŭ de unŭ cutare *I.* şi tipăritŭ în Nr. 2163 alŭ aceluia-şĭ ḑiarŭ. [1]) Amêndoĭ scriitoriĭ suntŭ de acordŭ întru a mărturisí, că călendarulŭ Iulianŭ e greşitŭ, dar că, după părerea lorŭ, e greşitŭ şi celŭ gregorianŭ, ba încă, după dlŭ *M.*, acesta e cu multŭ mai greşitu decâtŭ celŭ Iulianŭ.

Dlŭ *M.*, de alŭ căruĭ articulŭ în deosebĭ voimŭ a ne ocupá, spre susţinerea aserţiuniĭ sale aduce şi doveḑĭ matematice întărite de unele observaţiunĭ propriĭ. Ast-felŭ argumentarea sa meritá a fi urmărită cu atenţiune, pentru-că dacă într'adevĕrŭ ea este temeĭnică, atunci dînsulŭ a ajunsŭ a-şĭ câştigá gloria individuală de a fi singurulŭ, carele după treĭ secolĭ a pusŭ în evidenţă erorile unuĭ călendarŭ aşa de vestitŭ, încâtŭ a pututŭ amăgí pre învĕţaţiĭ naţiunilorŭ celorŭ mai culte din lume. Şi cine scie, câtŭ de preţiósă ar puté devení conlucrarea sa la formarea unuĭ călendarŭ perfectŭ şi comunŭ tuturorŭ naţiunilorŭ, după cum şi propuse către sfârşitulŭ articululuĭ sĕŭ?

Ne aducemŭ aminte, că, vre-o câţiva anĭ în urmă, pre cándŭ erá încă în viéţă fóea bisericéscă a druluĭ Zotŭ, *„Ortodoxul“*, amŭ cetitŭ într'însa unŭ studiŭ. în care se încércă a se dovedí, că călendarulŭ Iulianŭ erá perfectŭ în tóte privinţele, de minune de acordŭ cu mişcările ceresci, şi se deplorá, că ambiţiunea unuĭ Papă, sprijinită de ignoranţa ĭesuitică, sub pretestulŭ uneĭ îndreptări, ar fi turburatŭ lumea şi Biserica. La începutŭ credeam, că studiulŭ acesta ar fi fostŭ alŭ unuĭ astronomŭ, cándŭ étă că-lŭ vĕḑuĭ sĕmnatŭ de unŭ inginerŭ, aşa încâtŭ îmĭ trecù prin minte cunoscutulŭ proverbŭ: Ne sutor ultra crepidam!

Acum însă nu-i locŭ de a glumí, căci în articululŭ, ce ne preocupă, se vede unŭ progresŭ adevĕratŭ. Se recunósce adecă, că călendarulŭ Iulianŭ îşĭ are greşelele sale, greşele, pentru cari scriitorulŭ din Câmpulungŭ nu se póte reţiné de a nu dice, că „mantinerea luĭ e unŭ sacrilegiŭ pentru religiune“.

În consecinţă se propune ţinerea unuĭ congresŭ de învĕţaţĭ din tóte naţiunile spre a formá unŭ călendarŭ perfectŭ şi obligătorŭ pentru toţĭ; ér pentru-ca congresulŭ să reuşéscă, în acéstă prea grea misiune ar trebuí să purcédă în modulŭ următorŭ. Spre a încunjurá erórea luĭ Liliŭ, carele basă călendarulŭ Gregorianŭ pre observaţiunĭ făcute într'unŭ punctŭ rĕŭ alesŭ, e de lipsă a ţiné samă: 1. „că difere timpulŭ, la care rĕsare sórele în Roma, de acela, în care rĕsare sórele spre pildă la Petersburg, precum diferă timpulŭ apusuluĭ sóreluĭ din Bucurescĭ chiar de acela alŭ apusuluĭ sóreluĭ din Constantinopolŭ“; 2. că nu se póte „impune stabilirea timpuluĭ făcută la sudŭ, nici orientuluĭ, nici nordului, putemŭ dice nici occidentuluĭ. Decĭ acelŭ mare congresŭ trebue să stabiléscă unŭ punctŭ „óre care“ de observaţiunĭ, saŭ mai bine să caute „unŭ punctŭ centralŭ pentru lumea întrégă“, de unde să se mĕsure cu precisiune anulŭ solarŭ. La punctulŭ alesŭ să se trimită apoĭ o delegaţiune, care să cuprindă în sine celŭ puţinŭ câte unŭ membru din fiesce care naţiune, şi care „acolo mĕsurándŭ întinderea anuluĭ solarŭ, să stabiléscă unŭ călendarŭ comunŭ, consimţitŭ ast-felŭ de tóte popórĕle“. (Va urmá.)

[1]) *„Voinţa Bisericeĭ Române“*, totŭ din Bucurescĭ, reproducêndŭ articoliĭ dlorŭ *M.* şi *I.*, se bucură (în Nr. dela 1/13 Martiŭ a. c.) vĕḑêndŭ »la noĭ ómenĭ versaţĭ în ale călendaruluĭ şi în calcule astronomice«. În fine rógă »pre toţĭ Românii competenţĭ în astronomie şi matematică, să facă studiĭ serióse şi imparţiale, să pregătéscă totŭ, ce s'ar puté dice şi susţiné în interesulŭ adevĕruluĭ purŭ astronomicŭ şi matematicŭ«. Aflându-se în asemenea dispoziţiunĭ confraţiĭ dela *„V. Bis. Rom.“*, noĭ ne permitemŭ a-i întrebá, că óre reproduce-vorŭ şi acestŭ rĕspunsŭ facutŭ nu numai în interesulŭ adevĕruluĭ astronomicŭ şi matematicŭ, ci şi întru alŭ religiuniĭ, de care s'aŭ preocupatŭ Părinţiĭ dela Nicea? *Red. „Unirii“.*

Economie.

Câtă de afundă să arămă pământulă? E în generală cunoscută, că numai acea pătură a suprafeţei pământuluĭ e priincióssă pentru sĕmĕnăturĭ, care este străbătută de cele trei elemente îndispensabile ale vegetaţiunii, adecă de aerŭ, de căldură şi umedélă. Pământulŭ nestrăbătutŭ de aceste elemente e sterpŭ şi neroditorŭ. Acum ca pătura roditóre a suprafeţeĭ pământescĭ să se îngróşe, e de lipssă, să arămŭ pamêntulŭ mai afundŭ, anume cam de 16—22 cm. Acésta însă să nu se facă nemijlocitŭ înainte de sĕmĕnare, şi cu atâtŭ mai puţinŭ cu ocasiunea sĕmĕnăriĭ, de órece în atare casŭ ar veni la suprafaţă pământŭ de celŭ neroditorŭ, ceea ce numaĭ ar împedecá desvoltarea plântelorŭ. Mai consultŭ este a îngroşá pătura productivă la aratulŭ de ogorŭ pentru sĕmĕnăturile de tómnă, éră pentru cele de primăvară arându pământulŭ de tómna, ca preste érnă să degere. Cu ocasiunea sĕmĕnăriĭ nicĭ cându să nu se are pământulŭ mai afundŭ, de cum s'a aratŭ până atuncĭ. Cându se sĕmĕnă înaintea pluguluĭ, brasdele să nu se taie marĭ, căcĭ atuncĭ sĕmênţa se adună cu brasdă şi sĕmĕnătura va rĕmâné prea rară.

Îmbunătăţirea sĕmĕnăturilorŭ prin gunoiulŭ artificialŭ. Cându economiĭ observă primăvara, că holdele de sĕcară suntŭ saŭ prea rare, saŭ prea amărîte, le potŭ îmbunătăţi prin gunoiulŭ de salitru de Chili. Holdele potŭ fi rare şi amărîte, saŭ fiindŭ-că suntŭ sĕmĕnate târdiŭ, aşa câtŭ n'aŭ avutŭ timpŭ să se desvólte de cu tómnă, saŭ fiindcă e slabŭ pământulŭ. În casulŭ întâiŭ se presară pre ele cam 40 kgr. de salitru de Chili pre jugĕrŭ, în casulŭ alŭ doilea 50—100 kgr. la jugĕrŭ catastralŭ, după calitatea pământuluĭ. Acestŭ gunoiŭ mai întâiŭ se macină ca făina, apoĭ se împrăştie pre holdă, aşa câtŭ să vină preste totŭ loculuĭ într'o formă. Elŭ face, că holda să înfrăţéscă, şi ajută la timpulŭ sĕŭ fórte multŭ la desvoltarea grăunţuluĭ. Împrăştiarea luĭ pre holdă să se facă numaĭ după ce a începutŭ a mişcá vegetaţiunea, şi câtŭ e cu putinţă atuncĭ, cându suntŭ prospecte de ploĭe.

Vindecarea porcilorŭ de hîră. Acestŭ morbŭ, care atacă porciĭ ţinuţi rĕŭ orĭ închişĭ în staule necurate, maĭ uşorŭ se vindecă prin spĕlarea animaluluĭ cu apă mestecată cu accidŭ carbolicŭ. Apa acésta se prepară aşa, că se tórnă în 1 hectol. de apă curată 2—2 ½ litre de accidŭ carbolicŭ. Cu soluţiunea câştigată în chipulŭ acesta se spală porculŭ odată, orĭ dacă va fi de lipsă, şi de dóuĕ orĭ. E consultŭ maĭ departe a curăţi bine staululŭ şi a-lŭ văruí, éră părţile de lemnŭ ale luĭ a le spălá cu leşie ferbinte.

Consumarea cărnii de óe în Paris. După ţiarulŭ „Figaro“ în capitala Franciel se consumă pre sĕptĕmână cam 30,000 de oĭ, éră pre anŭ s'arŭ consumá la 1,560,000 de oĭ. Din acestea abia ⅛ suntŭ indigene, éră restulŭ de ⅞ se aduce din străinătate. Maĭ cercate suntŭ oile din Austro-Ungaria, apoĭ cele din Germânia şi Rusia. Oile din Spania şi Italia, fiindŭ de comunŭ slabe, suntŭ mai puţinŭ cercate. Oile engleze, carĭ se îngraşe fórte bine, se impórtă puţine în Francia.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Timpulŭ în sĕptĕmâna acésta a fostŭ favorabilŭ pentru economia de câmpŭ. Fiindŭ ţiua caldŭ, şi bătêndŭ şi vîntŭ, néua s'a topitŭ de totŭ, éră pământulŭ s'a svîntatŭ, încâtŭ economiĭ potŭ începe la lucrurile de primăvară.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta în sĕptĕmâna trecută a fostŭ şi maĭ nefavorabilŭ decâtŭ în cele trecute, s'aŭ oferitŭ puţine bucate şi preţurile aŭ scădutŭ la tóte, afară de cucuruzŭ, la care a crescutŭ cam cu 10 cr. maja m. *Grâŭ curatŭ* s'a vîndutŭ în decursulŭ sĕptĕmâneĭ la 90,000 măjĭ m. cu fl. 9.65—10.00. *Sĕcară* deşi s'a oferitŭ puţină, totuşi ĭ-a scădutŭ preţulŭ cu 30—35 cr., cea de prima calitate s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 9.40, éră cea de calitatea ultimă numaĭ cu fl. 8.75. *Ovĕsŭ* s'a adusŭ multŭ pre Dunăre, dară de calitate inferióră, care s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.65—5.85, celŭ de calitate maĭ bună s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.90—6.05. Circulaţiunea sĕptĕmânală s'a urcatŭ la 5000 măjĭ m. *Cucuruzŭ* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.35—5.45. *Sĕmênţa de cânepă* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 10.75—11.00, — de *măzĕriche* cu fl. 6.75—7.00, — de *mohorŭ* cu fl. 6.00—6.25.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ, greĭ de 320—380 kg. 48—49 cr., pentru ceĭ greĭ de 280—300 kg. 47—47 ½ cr., *bĕtrânĭ* maĭ greĭ de 300 kg. 45 ½—46 ½ cr., marfă *ţĕrĕnéscă* 46 ½—48 cr., *sêrbescĭ* 44 ½—47 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 23 Martiŭ st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	107.40
« « hârtie « 5%	102.20
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	115.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.—
Bonurĭ rurale ung.	93.—
« urbariale ung.	100.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	98.25
Împrumută cu premiŭ ung.	140.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	137.50
Renta de hârtie austriacă	102.75
« « argintŭ austriacă	93.50
« « aurŭ austriacă	110.75
Losurile austr. din 1860.	139.—
« Vieneĭ	154.50
Acţiunile bancelŭ austro-ungare	958.—
« « de creditŭ ung.	343.—
« « « « austr.	308.80
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncelŭ ipot. ung.	116.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenŭ împĕrătescĭ	5.55
Napoleon-d'orĭ	9.40
Mărcĭ 100 imp. germâne	58.10
Londra 10 Livres şterlingĭ	118.80

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 6.50 până 7.50, — grâŭ mestecatŭ fl 5.— până 6.25, sĕcară fl. —.— până —.—, — ovĕsŭ fl. 2.50 până fl. 3.—, cucuruzŭ fl. 3.40 până fl. 3.50, alacŭ fl. —.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.50 până fl. 2.—, — sĕmênţă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până 48 cr., carnea de viţĕlŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece — până — cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Posta Redacţiunii. Sf. S. *E. H.* în Bărgăoani (Rom.). Abonamentulŭ l'amŭ primitŭ cu mulţămită. Numĕrulŭ cerutŭ s'a spedatŭ. Salutare. — Dlui *A. B.* în *Sânm.* Va urmá în numĕrulŭ procsimŭ.

Editorŭ şi redactorŭ respunzĕtorŭ:
Dr. Vasilŭ Hossu.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

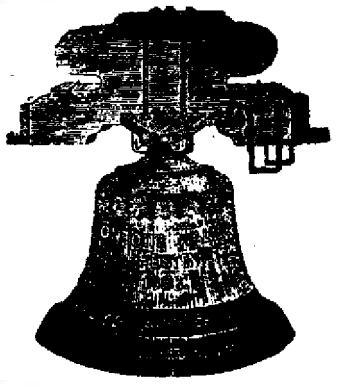

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 11—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu diploma cea mare de onóre.

JOSIFU GAVORA (1) 6—26

distinsŭ cu medalia esposiţională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţuluĭ Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

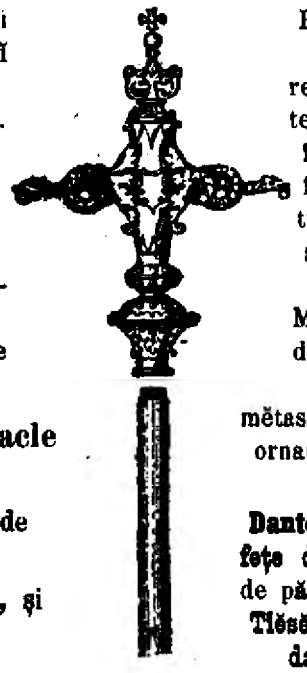

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ**, şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, caudele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodăriĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, cruciĭ** de părete şi de scólă. **Tlĕsĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Gratisŭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franculte.

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Fóe bisericéscă-politică.

Anulŭ II. Blaşiŭ 2 Aprilie 1892. Numĕrulŭ 14.

O cestiune culturală.

(+) Între deosebitele elemente etnice din patria nóstră curge o luptă pacinică nu numai pre terenulŭ politicŭ, ci şi pre terenulŭ culturalŭ.

Pre terenulŭ politicŭ elementulŭ magiarŭ, împinsŭ de curentulŭ şovinisticŭ, s'a silitŭ şi se silesce a concentrá în mânile sale tótă puterea publică pentru a imprimá statuluĭ nostru celuĭ din firea sa poliglotŭ caractĕrulŭ unuĭ statŭ naţionalŭ magiarŭ, ér pre terenulŭ culturalŭ se nisuesce a stînge orĭ ce cultură nemagiară şi pre calea acésta a asimilá şi contopí tóte elementele nemagiare din patrie.

Lupta pre terenulŭ culturalŭ este de o însĕmnătate maĭ mare, decâtŭ lupta pre terenulŭ politicŭ, pentru-că unŭ poporŭ, care şĭ-a conservatŭ încă limba sa, tradiţiunile şi datinele sale, şi care pre lângă ideile culturei universale europene şĭ-a păstratŭ tesaurulŭ sĕŭ de idei şi simtĕminte particulare, póte încă să trăéscă chiar şi în casulŭ, cândŭ ar fi fostŭ despoiatŭ de tóte drepturile sale politice, precândŭ dacă şĭ-a perdutŭ cultura sa naţională, elŭ trebue să dispară cu totulŭ de pre suprafaţa pămêntuluĭ.

Pentru aceea în mijloculŭ luptelorŭ politice, carĭ din nefericire ţinŭ în agitaţiune continuă pre tóte popórĕle Corónei Sântuluĭ Ştefanŭ, nu trebue să perdemŭ din vedere interesulŭ nespusŭ de mare, ce-lŭ are pentru noĭ o *fructuósă* luptă pre terenulŭ culturalŭ.

Scimŭ şi noĭ, că nicĭ pre terenulŭ culturalŭ nu luptămŭ cu arme egale, de-órece nóuĕ nu ne staŭ la dispositiune mijlócele materiale, de carĭ dispune elementulŭ magiarŭ, şi maĭ vîrtosŭ spriginulŭ moralŭ şi materialŭ din partea statuluĭ. Dar de altă parte suntemŭ convinşĭ, că în noĭ se află încă destulŭ capitalŭ moralŭ şi materialŭ, pentru ca să putemŭ păstrá şi desvoltá cultura nóstră naţională românéscă.

Şcólele poporale, şi câteva şcóle secundare, adecă gimnasiĭ şi şcóle reale, suntŭ încă în mâna nóstră, şi dacă de o parte vomŭ scí înfruntá cu bărbăţie tóte atacurile îndreptate în contra esistinţeĭ acestorŭ institute românescĭ, ér de altă parte vomŭ sci desvoltá în cărturariĭ şi capitaliştiĭ nostri măcar atâta spiritŭ de sacrificiŭ pentru susţinerea şcólelorŭ nóstre, câtă însufleţire manifestézá dînşiĭ pentru anumite instituţiunĭ finanţiare şi interese materiale, atuncĭ cultura nóstră naţională celŭ puţinŭ în parte va fi asigurată.

Dicemŭ numaĭ în parte, pentru-că deplinŭ asigurată va fi cultura nóstră naţională numaĭ atuncĭ, cândŭ ea va cucerí şi pre femea română.

Noĭ până acum nu amŭ datŭ femeiĭ importanţa, ce o are în desvoltarea culturală şi socială a unuĭ poporŭ, pentru-că ceĭ maĭ mulţĭ dintre noĭ credŭ şi astădĭ, că femea nu are să scie multă carte şi maĭ vîrtosŭ carte românéscă, ci pentru ca este destulŭ, dacă scie purtá economia casnică şi se scie supune necondiţionatŭ bărbatuluĭ.

În contra unuĭ asemenea prejudiţiŭ s'a ridicatŭ înainte de asta cu dóuĕ sute de anĭ la Francesĭ renumitulŭ archiepiscopŭ de Cambrai, marele scriitorŭ Fénelon, arĕtândŭ în opulŭ sĕŭ despre educaţiunea fetiţelorŭ, că femeile deşĭ nu aŭ să priméscă o instrucţiune şĭ educaţiune specială în lucrurĭ de acelea, carĭ se ţinŭ de sfera de activitate a bărbaţilorŭ, cum suntu sciinţele politice, arta militară, jurisprudinţa, filosofia şĭ teologia, totuşĭ în lucrurĭ de acelea, carĭ se ţinŭ în modŭ specialŭ de chemarea lorŭ, femeile trebue să priméscă o instrucţiune şi educaţiune totŭ aşa de temeĭnică şi îngrijită, ca şi orĭ care bărbatŭ, pentru-că ele formézá jumĕtate din nemulŭ omenescŭ, şi aŭ datorinţe marĭ de împlinitŭ faţă cu familiile puse sub îngrijirea lorŭ şi în specialŭ faţă cu bărbaţiĭ lorŭ, pre carĭ aŭ să-ĭ fericéscă, şi faţă cu pruncĭĭ lorŭ, din carĭ are să se créscă poporulŭ viitoruluĭ.

Trebue decĭ să punemŭ şi noĭ mare pondŭ pre educaţiunea femeilorŭ poporuluĭ nostru, şi maĭ vîrtosŭ pre educaţiunea şi instrucţiunea lorŭ în spiritŭ adevĕratŭ religiosŭ şi naţionalŭ românescŭ.

Însă-şĭ desvoltarea societăţiĭ nóstre a silitŭ şi până acum pre uniĭ dintre părinţiĭ românĭ a da o instrucţiune şi educaţiune specială fiicelorŭ lorŭ. Însă lipsindŭ cu totulŭ institute maĭ înalte

---

Feuilleton.

Amintirĭ de călĕtorie.

Firenze, 26 Iunie 1890.

Frate Isidóre!

În pripă mare ţĭ maĭ scriŭ încă o epistolă din capitala Toscaneĭ maĭ înainte de ce o amŭ părăsí. Astă diminéţă ţĭ-am scrisŭ, că pornimŭ, să cercetămŭ câte va dintre bisericele Florenţeĭ. Aşa amŭ şi făcutŭ. Dar se apropie terminulŭ, în care plécă trenulŭ cătră Roma, şi aşa fiĭ bunŭ şi învinuesce trenulŭ şi nu pre mine, că epistola acésta va avé înfăţişarea unei alergăturĭ.

Maĭ întâiŭ amŭ cercetatŭ catedrala. Ne-aŭ surprinsŭ fórte mĕsurile colosale ale acesteĭ zidirĭ creştine. Maĭ alesŭ cupola e împunĕtóre, e realisarea uneĭ ideĭ uriaşe a Florentinuluĭ Filipŭ Brunelleschi, care se privesce de părintele renaissanceĭ. Cupola are unŭ diametru cam de patru decĭ de metri, se aşédă pre optŭ columne massive, se înalţă cu dóuĕ arcurĭ, pentru ca să se sfârşéscă în formă eliptică la o înălţime de aprópe o sută de metri. De-asupra cupoleĭ se maĭ ridică asemenea uneĭ coróne o laternă adaugêndŭ încă vre-o cincĭ spre decе metri la înălţimea deja uriaşe a bisericeĭ. O greşélă are cupola acésta, şi anume că nu are destulă lumină, şi posteritatea în locŭ de a cercá să micşoreze acestŭ defectŭ, a coperitŭ maĭ tărdiŭ interiorulŭ cupoleĭ cu frescurĭ întunecóse.

De-aşĭ avé timpŭ, ţĭ-aşĭ descrie încă multe detailurĭ din biserica acésta. Dară aşa din catedrală vino acum cu noĭ în biserica *Santa Croce*.

Amŭ admiratŭ aci maĭ întâiŭ amvonulŭ celŭ de marmoră, pre care Benedetto da Majano a cioplitŭ reliefurĭ fórte frumóse. Ele representă scene din viaţa s. Franciscŭ de Assisi şi-sŭ fórte frumóse atâtŭ în ceea ce privesce dispunerea şi esecutarea celorŭ cincĭ scene, câtŭ şi maĭ alesŭ în ceea ce privesce ornamentica. Céstă din urmă e în mare parte fórte filigrană, şi cu tóte că cuprinde multă bogăţie de fantasie, totuşĭ e fórte chiară şi de locŭ nu arétă, că ar fi prea multă.

Biserica Santa Croce s'ar puté numí cu dreptŭ cuvîntŭ panteonulŭ Florenţeĭ. Aci suntŭ adecă mausoleele Florentinilorŭ celorŭ maĭ renumiţĭ. Aci odihnesce Michel Angelo. Treĭ femeĭ minunatŭ cioplite în marmoră parŭ a plânge de-asupra mormîntuluĭ: suntŭ statuele simbolice ale pictureĭ, sculptureĭ şi architectureĭ, carĭ aveaŭ de o potrivă dreptŭ să deplângă mórtea geniuluĭ. Lângă mausoleulŭ luĭ Michel Angelo este celŭ alŭ luĭ Cherubini. De-asupra mormîntuluĭ e aşedată statua luĭ. Ea ţine în mână celebra compositie Ave Maria a luĭ Cherubini. Maĭ departe daĭ de mausoleulŭ luĭ Machiavelli şi cetescĭ pre elŭ inscripţia emfatică: Tanto nomini nullum par elogium. Acuşĭ daĭ de monumintele luĭ Dante şi Alfieri gătite de Canova, apoĭ de monumîntulŭ conteseĭ Albani, carea a fostŭ soţia Stuartuluĭ celuĭ maĭ de pre urmă, de celŭ alŭ luĭ Galilei şi aşa maĭ departe, că mulţimea monumentelorŭ din biserică şi din curtea eĭ e fórte mare. Monumintele acestea le-aşĭ asĕmĕná cu catechismurile acelea, carĭ se edaŭ pre sama celorŭ ce se pregătescŭ nemijlocitŭ la unŭ esamenŭ academicŭ. Trecêndŭ pre dinaintea lorŭ facĭ vrêndŭ nevrêndŭ o repetire a cunoscinţelorŭ istorice, carĭ ţi-le-aĭ câştigatŭ maĭ înainte.

Monumintele acestea deşteptară întru noĭ amintirĭ vechĭ, nu de ale nóstre, ci de ale bisericeĭ. Parcă vedeamŭ umbre multe şedêndŭ în cercŭ şi conversându. Dar nu-ĭ conversare acésta, ci-ĭ concertarea convingerilŭ

românescĭ pentru crescerea fetiţelorŭ, părinţiĭ aŭ fostŭ siliţi a recurge în privinţa acésta la institutele străine din patrie. Urmarea acestuĭ faptŭ a fostŭ, că în multe familiĭ românescĭ şi maĭ vîrtosŭ în familiile din părţile ungurene, s'a întrodusŭ limba si cultura magiară, care cuceresce pentru elementulŭ magiarŭ pre multe familiĭ fruntaşe românescĭ. Perderea acésta are apoĭ înrîurinţă fórte desastrósă şi asupra ţeranilorŭ românĭ, maĭ vîrtosŭ dacă familiile acestea desnaţionalisate vinŭ în contactŭ maĭ intimŭ cu dînşiĭ, cum se întîmplă de comunŭ la familiile preoţilorŭ şi dascălilorŭ nostri.

Pentru delăturarea acestuĭ rĕŭ mare s'a înfiinţatŭ, — credemŭ noĭ, — internatulŭ şi şcóla de fetiţe a Asociaţiunieĭ transilvane pentru cultura şi literatura poporuluĭ românŭ. Însă acestŭ institutŭ nu va puté împedecá desnaţionalisarea familiilorŭ maĭ culte românescĭ, pentru-că acelŭ institutŭ este ast-felŭ întocmitu, încâtŭ este accesibilŭ numaĭ pentru fetiţe născute din familiĭ fórte bogate, carĭ la noĭ suntŭ fórte rare.

La noĭ trebue să esiste unŭ internatŭ de crescere pentru fetiţe, care să fie accesibilŭ nu numaĭ pentru fetiţele avuţilorŭ, ci să pótă primí în sinulŭ sĕŭ fetiţele tuturorŭ claselorŭ maĭ ridicate din societatea nóstră, şi maĭ vîrtosŭ fetiţele preoţilorŭ şi dascălilorŭ, carĭ de comunŭ aŭ să trăéscă în contactŭ imediatŭ cu massele poporuluĭ nostru. Unŭ ast-felŭ de internatŭ nu se póte mărginí numaĭ la instrucţiunea generală, ce trebue să o aĭbă fiesce care femee din societatea maĭ cultă, ci trebue să oferéscă tuturorŭ fetiţelorŭ române, ocasiune, ca să se pótă pregătí şi pentru cariera specială de învĕţătóre la şcólele poporale şi de crescătóre la asilele de copiĭ, dacă ele simţescŭ chemare şi lipsă a se dedicá acestorŭ ocupaţiunĭ frumóse.

Abstragêndŭ dela împrejurarea, că cunoscinţele pedagogice suntŭ folositóre tuturorŭ femeilorŭ, carĭ ca mame trebue să scie, cum să-şĭ créscă pruncii, — la noĭ trebue să maĭ considerămŭ şi aceea, că cultura specială pedagogică a fetiţelorŭ nóstre este reclamată de situaţiunea politică şi culturală a statuluĭ nostru.

Statulŭ a datŭ femeiĭ unŭ rolŭ fórte importantŭ în instrucţiunea publică, căcĭ nu numaĭ aplică o mulţime de învĕţătóre la şcólele poporale comunale şi de statŭ, ci a întocmitŭ ast-felŭ lucrurile, câtŭ la grădinile şi asilele de copiĭ să funcţioneze aprópe numaĭ femeĭ. Pentru a prevení pericululŭ, ce ne ameninţă din şcólele comunale şi de statŭ, la carĭ suntŭ aplicate învĕţătóre străine, Românii aŭ fostŭ siliţi să-şĭ înfiinţeze şi eĭ şcóle de fetiţe maĭ cu samă pre la oraşe şi vorŭ trebuí şi pre viitorŭ să sporéscă numĕrulŭ acestorŭ şcóle. De altă parte, dacă nu voimŭ, ca pruncii nostri dela 3—6 anĭ să ajungă în braţele şi sub îngrijirea unorŭ străine, noĭ încă vomŭ fi siliţi să înfiinţămŭ grădiniĭ şi asile de copiĭ maĭ în tóte comunele românescĭ. Este decĭ neapĕratŭ de lipsă, să pregătimŭ şi noĭ unŭ personalŭ didacticŭ femeescŭ aşa de numĕrosŭ, câtŭ să putemu prevení năvălirea elementelorŭ străine didactice în comunele nóstre românescĭ.

Acésta însă numaĭ aşa se póte face, dacă vomŭ avé unŭ internatŭ de fetiţe împreunatŭ cu o preparandie de învĕţătóre poporale şi crescătóre de prunci.

Fetiţele eşite din acestŭ internatŭ nu vorŭ petrece timpulŭ în nelucrare până la timpulŭ, cândŭ aŭ să se mărite, ci vorŭ promová cultura poporuluĭ românŭ, ér după ce vorŭ fi devenitŭ mame, nu vorŭ desnaţionalisá familiile lorŭ proprii, ci vorŭ nutrí în sinulŭ lorŭ foculuĭ sacru alŭ credinţeĭ adevĕrate şi alŭ românismuluĭ.

Se înţelege dela sine, că unŭ astfelŭ de internatŭ împreunatŭ cu preparandie pentru învĕţătóre şi crescătóre de prunci nu se póte înfiinţa decâtŭ numaĭ într'unŭ centru românescŭ, unde se află deja unŭ gimnasiŭ românescŭ.

Unde se află unŭ gimnasiŭ, auctoritatea competentă şi altcum trebue să se îngrijéscă, să aĭbă în totŭ anulŭ la universitate câte doĭ saŭ treĭ tineri, carĭ să se pregătéscă pentru censura de profesorĭ gimnasialĭ.

Ast-felŭ stândŭ lucrulŭ, acelorŭ tineri se póte impune obligămîntulŭ, ca de-odată cu cercetarea prelegerilorŭ la universitate să participe în timpŭ de 10 lunĭ şi la unŭ cursŭ practicŭ dela o preparandie de crescătóre, şi să depună esamenŭ şi din studiile, ce se prescriŭ pentru şcólele civile, căcĭ cine a făcutŭ acelŭ cursŭ practicŭ şi a depusŭ esamenŭ de învĕţătorŭ la şcólele civile, are cualificaţiunea prescrisă pentru a puté funcţioná la orĭ ce preparandie de învĕţătóre poporale şi crescătóre de prunci. Pentru tineri, carĭ aŭ absolvatŭ gimnasiulŭ, teologia şi facultatea filosofică, cercetarea cursuluĭ practicŭ dela o preparandie de crescătóre şi depunerea esamenuluĭ de cualificaţiune pentru şcólele civile este numaĭ o jucărie. Aceştĭ tineri s'ar' întórce apoĭ deplinŭ cualificaţĭ nu numaĭ pentru a funcţioná la gimnasiĭ, ci şi pentru a funcţioná ca profesorĭ atâtŭ la preparandia de învĕţătorĭ, câtŭ şi la cea de învĕţătóre poporale şi de crescătóre de prunci, ce s'ar înfiinţá în internatulŭ de fetiţe.

Pre calea acésta tineriĭ, carĭ după absolvarea facultăţiĭ filosofice nu ar' căpĕtá îndată aplicaţiune la gimnasiŭ, ar' căpĕtá aplicaţiune la preparandiile amintite, şi eĭ ar' formá tot-odată unŭ felŭ de reservă pentru casulŭ, cândŭ gimnasiulŭ nu ar avé numĕrulŭ prescrisŭ de profesorĭ.

Nu ne estindemŭ maĭ departe asupra acestuĭ lucru, căcĭ din cele desfăşurate până acum orĭ cine se póte convinge, că dacă voimŭ să dămŭ şi femeiĭ române o cultură adevĕratŭ creştinéscă şi

---

şi a patimeĭ. Păre că vedeamŭ ridicându-se una din umbrele acelea. Erá umbra luĭ Visarionŭ din Nicea. Tacere cuprinde pre toţĭ ceĭ adunaţĭ. Acum începe Visarionŭ să grăéscă. Cuvintele luĭ suntŭ înfocate, dară focului acesta nu e focŭ pătimaşŭ, ce mistue, ci e focului convingerĭĭ, care respândesce lumină şi încălduesce. Elŭ arétă cu cuvinte înväpăiate, că credinţa rĕsărituluĭ e una cu cea a apusuluĭ, şi numaĭ recirea iubirĭĭ creştine a făcutu, de haĭna luĭ Christosŭ s'a sfăşiatŭ în dóuĕ. Şi ce jertfă bineprimită luĭ Dumneḑeŭ ar aduce ceĭ adunaţĭ, dacă ar începe érăşĭ a nutrí iubirea creştinilorŭ din vécurile cele dintâiŭ ale bisericeĭ, iubirea aceea adevĕrată, carea delătură şi umbra uneĭ diferinţe de părere şi de credinţă. Pre toţĭ ĭ-aŭ convinsŭ cuvintele luĭ Visarionŭ, toţĭ ĭĭ apróbă cuvintele. Mitropolitulŭ Damianŭ alŭ Moldoveĭ, pre care şi legătura sângeluĭ îlŭ îndemná la unirea cu Roma, se scólă. Ochiĭ ĭĭ înótă în lacrimĭ de bucurie, că se apropie momîntulŭ, în care mama Roma éră va cuprinde în braţe pre fiĭcă-sa din rĕsăritŭ. Elŭ alérgă la Visarionŭ şi-ĭ strînge mâna cu recunoscinţă. — Numaĭ unulŭ singurŭ dintre toţĭ ceĭ adunaţĭ, numaĭ Marcŭ Eugeniculŭ nu va să audă de unirea credinţeĭ, numaĭ elŭ nu va să scie nimica de legătura iubirĭĭ, elŭ, care şede în scaunulŭ episcopescŭ alŭ Efesuluĭ, în scaunulŭ acela, în care şeḑuse odinióră învĕţăcelulŭ, pre care-lŭ iubiá Isusŭ, elŭ nu va să scie nimica de iubirea creştină. Elŭ respinge mâna, ce ĭ-o întinde frăţesce acela, căruia Isusŭ ĭ-a ḑisŭ: Pasce meluşeiĭ meĭ! Pasce oile mele! —

Dară multŭ timpŭ nu amŭ pututŭ petrece la aceste amintirĭ.

De acolo ne-amŭ dusŭ de amŭ cercetatŭ biserica San Lorenzo. Ea este asemenea unŭ capo d'opera alŭ Florentinuluĭ Brunelleschi, o basilică, a careĭ coperişŭ interiorŭ în naea din mijiocŭ e planŭ şi se aşéḑă pre columne gătite în generalŭ şi în detailurĭ în stilŭ anticŭ Corinténŭ. Tóte proporţiunile acesteĭ basilice-sŭ nobile, şi întrégă dispunerea şi desvoltarea eĭ architectonică pórtă timbrulŭ uneĭ concepţiunĭ chiare şi sublime.

În biserica acésta ne-amŭ minunatŭ multŭ şi de cele dóuĕ amvonurĭ. Reliefurile, de bronzŭ, în carĭ a îmbrăcatŭ Donatello amvonurile acestea, representă istoria patimelorŭ. Mântuitoruluĭ. Conceperea e fórte vióe, în câte unŭ locŭ chiarŭ fórte mişcată şi pătrunsă de patimile ómenilorŭ celorŭ ce aŭ luatŭ parte activă în istoria aceea. Maĭ alesŭ amvonulŭ celŭ din stînga esprimă în reliefurile sale afectele cu o fidelitate, carea face şi pre omulŭ celŭ maĭ indiferentŭ să se opréscă şi să facă de pre bronzulŭ acesta studiŭ asupra sufletuluĭ sĕŭ propriŭ.

Din biserică ne-amŭ suitŭ în etajŭ în capela Mediceilorŭ. Aci se făceaŭ reparărĭ, şi aşa amŭ întratŭ în sacristie. Aci-sŭ aşeḑate de-a drépta şi de-a stînga monumintele Mediceilorŭ Giuliano şi Lorenzo, carĭ le-a cioplitŭ în marmoră albă Michel Angelo.

În dóuĕ cufundăturĭ ale ziduluĭ îsŭ aşeḑaţĭ ceĭ doĭ principĭ şeḑêndŭ. Giuliano Medici e representatŭ în îmbrăcăminte antică ostăşéscă. Capulŭ îĭ este micŭ şi esprimă viclenie, dară ţinuta întrégă a principeluĭ are timbrulŭ simplicităţiĭ şi demnităţiĭ. Lorenzo din contră cu capulŭ răzimatŭ pre mână, e asemenea unuĭ cugetŭ, ce s'a consolidatŭ în marmoră. De aceea statua acésta se şi numesce *il pensiero,* cugetulŭ. La peciórele luĭ Giuliano odihnescŭ pre acoperemîntulŭ sarcofaguluĭ figurele simbolice ale ḑileĭ şi nopţiĭ, nisce figurĭ omenescĭ altetice. Formele lorŭ esprimă o concepţiune sublimă. Maĭ alesŭ nóptea e esprimată fórte bine prin cufundarea deplină a figureĭ în somnŭ greŭ. La peciórele luĭ Lorenzo odihnescŭ figurele simbolice ale dimineţeĭ şi săreĭ, esecutate asemenea în trăsăturĭ măreţe şi nobile. Armonia acestorŭ patru figurĭ simbolice e de totŭ ritmica şi admirabilă, şi singurulŭ defectŭ, ce-lŭ aŭ, este, că modulŭ, în care ele-şĭ ţinŭ mânile şi peciórele, icĭ colé e de totŭ nefirescŭ şi forţatŭ. Unŭ altŭ defectŭ, dară nu alŭ esecutărĭĭ, este acela, că treĭ dintre figurele acelea aŭ rĕmasŭ neterminate. Numaĭ figura nopţiĭ e terminată pre deplinŭ.

Şi acum rĕmasŭ bunŭ din Florenţa şi să ne întîlnimŭ în Roma la mormîntulŭ s. Petru.

Victorŭ.

românéscă; — dacă dorimŭ, ca şcólele poporale şi grădinile de copii să fie în mâna unorŭ femeĭ române şi nu în mâna unorŭ străine, carĭ ne-ar' desnaţionalisá; — dacă vremŭ, ca baniĭ, ce-ĭ vĕrsămŭ pentru instrucţiunea şi educaţiunea fetiţelorŭ române, să aibă şi unŭ folosŭ practicŭ: atunci nu ne rĕmâne alta de făcutŭ, decâtŭ să înfiinţămŭ unŭ internatŭ de fetiţe împreunatŭ cu preparandie de învĕţătóre poporale şi crescătóre de prunci.

Noi sperămŭ, că preabunulŭ Dumneḑeŭ, care a ajutatŭ la tóte întreprinderile salutare ale bisericeĭ nóstre, va binecuvîntá şi va realisá cu darulŭ sĕŭ şi idea indigitată maĭ susŭ, şi acésta cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că basa la realisarea eĭ este pusă prin internatulŭ de fetiţe, care din marinimositatea Escelenţeĭ Sale Mitropolituluĭ nostru se va deschide încă în anulŭ acesta. Preabunulŭ Dumneḑeŭ şi ómeniĭ de inimă să-ĭ stea întru ajutorŭ!

Centenariulŭ III alŭ nascerĭĭ luĭ Amos Comenius. — În sĕptĕmâna trecută s'aŭ împlinitŭ 300 de anĭ dela nascerea luĭ *Amos Comenius*. Ḑiua acésta a fostŭ sĕrbătorită aprópe în tóte ţĕrile apusuluĭ şi asemenea şi în patria nóstră. Amos Comenius a şi meritatŭ acestea serbărĭ. Elŭ a fostŭ unŭ pedagogŭ fórte însĕmnatŭ. Principiile luĭ pedagogice forméză basa şcóleĭ de aḑĭ. Întemeiarea instrucţiuniĭ pre *intuiţiune* şi pre *desvoltarea treptată şi firéscă a facultăţiĭ de a cugetá a elevului*, étă basa pedagogieĭ luĭ Comenius, cuprinsă în opulŭ renumitŭ *„Didactica magna“*. Totŭ elŭ a fostŭ şi acela, care cu neobositŭ zelŭ a luptatŭ pentru lăţirea mareluĭ adevĕrŭ, astăḑĭ recunoscutŭ de toţĭ ómeniĭ cu minte, că *instrucţiunea primară numaĭ în limba maternă a elevilorŭ póte avé resultatulŭ doritŭ*. Principiile aceste firesce că nu le-a inventatŭ Comenius. Ele suntŭ depuse în scriptele ss. Părinţĭ aĭ Bisericeĭ şi în pedagogia filosofică a scolasticilorŭ. Meritulŭ luĭ însă fără îndoélă este, că acestorŭ principiĭ a sciutŭ să le câştige trecerea aceea, ce le-a câştigat'o. — Comenius a fostŭ născutŭ la anulŭ 1592 în Moravia şi a muritŭ la anulŭ 1670. Elŭ s'a ţinutŭ de secta boemă-moravă, carea a fostŭ o continuare a secteĭ hussite. A fostŭ şi episcopŭ. Împrejurarea acésta l-a făcutŭ pre protestanţĭ, să monopoliseze serbările din ḑilele trecute aprópe esclusivŭ pentru dînşiĭ, ca şi cândŭ principiile bune ale luĭ Comenius ar fi fostŭ o urmare a protestantismuluĭ, şi nu unŭ fructŭ alŭ bisericeĭ singure adevărate a Domnuluĭ Christosŭ. Pre noĭ însă estravaganţele protestanţilorŭ nu ne potŭ reţiné, să nu recunóscemŭ meritulŭ netăgăduitŭ alŭ luĭ Comenius pre terenulŭ pedagogieĭ şi să nu reamintimŭ cu pietate anulŭ nascerĭĭ luĭ, fără ca pentru aceea să fimŭ aplicaţĭ a-lŭ declará de celŭ maĭ mare pedagogŭ din câţĭ aŭ fostŭ. Meritele luĭ Comenius suntŭ destulŭ de marĭ, pentru ca să-ĭ facă numele luĭ, ca la *bărbatŭ de şcólă*, nemuritorŭ, şi elŭ nu are lipsă de laudele esagerate ale protestanţilorŭ.

Crisa din Prusia.

Neaşteptata crisă ministerială, prin care a trecutŭ Prusia, a produsŭ o surprindere şi o uĭmire în Europa întregă. Abia trecuseră dóuĕ sĕptĕmânĭ dela rostirea remarcabileĭ vorbirĭ a împĕratuluĭ Wilhelm la banchetulŭ dieteĭ brandenburgiane, în care împĕratulŭ cu mare emfasă a declaratŭ curentulŭ inauguratŭ de dînsulŭ de singurŭ bunŭ şi salutarŭ, şi étă că de-odată, cândŭ nu se aşteptă nimenĭ, se întorcŭ treburile, şi acela-şi împĕratŭ cere dela ministriĭ sĕĭ, ca proiectulŭ de lege pentru şcólele poporale, în care maĭ limpede erá reoglindatŭ cursulŭ inauguratŭ de dînsulŭ, să fie retrasŭ dela ordinea ḑileĭ şi pusŭ ad acta. Urmarea firéscă a dorinţeĭ împĕrătescĭ n'a pututŭ lipsí. Ministriĭ Caprivi şi Zedlitz, carĭ aŭ stăruitŭ atâtŭ în parlamentŭ câtŭ şi în comisiunea parlamentuluĭ pentru primirea nemodificată a proiectuluĭ numitŭ, aŭ priceputŭ situaţiunea, în care aŭ ajunsŭ, şi îndată aŭ cerutŭ dimiterea lorŭ din ministerŭ. Împĕratulŭ a cercatŭ să împedece crisa, dar nu l-a succesŭ, pentru-că amĕndoĭ ministri eraŭ cu multŭ maĭ tarĭ în convingerile lorŭ, decâtŭ să fi fostŭ aplicaţĭ a face concesiunĭ. Şi aşa acum e érăşĭ unŭ faptŭ, că împĕratulŭ Wilhelm a inauguratŭ unŭ curentŭ şi maĭ noŭ, şi nu ne-ar surprinde de locŭ, dacă preste câteva ḑile l'amŭ auḑí declarându cu emfasă încă şi maĭ mare decâtŭ la Brandenburgianĭ, că acestŭ curentŭ e celŭ adevĕratŭ, şi că acesta trebue să-lŭ urmeze cu toţiĭ.

Acum crisa ministerială e terminată. Caprivi e numaĭ cancelarŭ şi ministru de esterne. Presidiulŭ ministeruluĭ prusianŭ l'a ocupatŭ unŭ conservatorŭ cu coloritŭ liberalŭ, éră resortulŭ cultelorŭ asemenea unŭ conservatorŭ după nume, liberalŭ în realitate şi pre de-asupra şi francmasonŭ. Ce vorŭ face aceştĭ ómeni şi cum vorŭ cârmuí curentulŭ celŭ noŭ, asta e secretulŭ viitoruluĭ. O schimbare repede spre liberalismŭ nu se póte aşteptá. Dar faptulŭ, că proiectulŭ de lege pentru şcólele poporale, prin care se intenţioná crescerea cu adevĕratŭ religiósă a generaţiunilorŭ viitóre, s'a retrasŭ dela ordinea ḑileĭ de dragulŭ minorităţiĭ liberale, e destulŭ, ca să cunóscemŭ conceptele, ce le are împĕratulŭ Wilhelm despre parlamentarismŭ şi despre însĕmnătatea educaţiuniĭ religióse. Partidele germâne, carĭ staŭ pre basa creştinismuluĭ positivŭ, vorŭ trage din faptulŭ acesta conclusiunile lorŭ. Ele vĕḑându-se preţuite maĭ puţinŭ decâtŭ partidele liberale, cu tóte că se află în maioritate, de sigurŭ că de aci încolo nu vorŭ puté să dea spriginulŭ sĕŭ guvernuluĭ cu acea încredere, cu care l-aŭ dat'o până aci. Apoĭ că ce însémnă acésta pentru gruparea viitóre a partidelorŭ în parlamentulŭ prusianŭ şi pentru desvoltarea internă a Prusieĭ şi mijlocitŭ a imperiuluĭ germânŭ, asta credemŭ că e de prisosŭ a o maĭ spune.

În sfârşitŭ crisa prusiană a maĭ avutŭ o urmare şi în afară. Statele europene aŭ vĕḑutŭ, că în guvernulŭ germânŭ nu se prea află stabilitatea aceea, ce ar trebuí să fie într'unŭ statŭ, care îşĭ formézĕ pretensiunĭ de statŭ conducătorŭ în politica internaţională. Maĭ vîrtosŭ statele alianţeĭ întreite aŭ avutŭ ocasiune de a se convinge despre constanţa augustuluĭ lorŭ aliatŭ, care-şi schimbă ministriĭ, ca alţĭ muritorĭ vesmintele.

Resultatulŭ criseĭ decĭ se póte resumá în următórele: pre terenulŭ politiceĭ interne s'a creatŭ o nesiguranţă, a căreĭ urmărĭ aḑĭ nu se potŭ precalculá; în statele europene şi maĭ alesŭ în statele alianţeĭ întreite s'a produsŭ o neîncredere faţă cu stabilitatea politiceĭ germâne. În urmă împĕratulŭ Wilhelm a perdutŭ fórte multŭ din stima şi din încrederea aceea, ce o aveaŭ faţă cu dînsulŭ toţĭ ómeniĭ de bine. Şi aceste tóte pentru ce? De dragulŭ uneĭ minorităţĭ parlamentare prepotente şi a unorŭ intrigĭ de curte, ţĕsute după sistemulŭ liberalŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Enunciaţiunile primatelui Vaszary, făcute cu ocasiunea adunărĭĭ generale a societăţiĭ Sântuluĭ Ştefanŭ, formézĕ încă şi acum obĭectulŭ discusiunĭĭ publice din foĭ. O importanţă deosebită se dă acelorŭ enunciaţiunĭ şi din motivulŭ, că textulŭ aceleĭ vorbirĭ a fostŭ statoritŭ în conţelegere cu guvernulŭ. Cele maĭ multe foĭ suntŭ sceptice faţă cu promisiunile primateluĭ, ér cele opositionale atacă guvernulŭ pentru pasajulŭ vorbirĭĭ privitorŭ la cestiunea matriculelorŭ.

Între catoliciĭ magiarĭ s'a pornitŭ deja o mişcare pentru aranjarea unuĭ peregrinajŭ naţionalŭ magiarŭ la Roma. din incidentulŭ ĭubileuluĭ episcopescŭ alŭ Sânţieĭ Sale Leonŭ XIII. În fruntea mişcărĭĭ stă fóea catolică din Budapesta „Religio“. Peregrinajele vorŭ fi primite de cătră Sânţia Sa începêndŭ dela 15 Octobre a. c. până în 30 Aprilĭŭ 1893. Terminulŭ peregrinajuluĭ magiarŭ nu e încă statoritŭ.

Credemŭ, că biserica nóstră română gr. catolică încă va trebuí să fie representată la Roma cu ocasiunea ĭubileuluĭ numitŭ. Ar fi o negligínţă nespusă din partea nóstră, dacă noĭ Românĭĭ greco-catolicĭ, uniţĭ în sânge şi în credinţă cu Roma, amŭ rĕmâné îndĕrĕptulŭ altorŭ naţiunĭ.

Frância.

„Politische Correspondenz“ din Viena scrie, că în Vaticanŭ aŭ sositŭ din Frância raporturĭ fórte satisfăcĕtóre cu privire la organisarea catolicilorŭ pre terenulŭ constituţionalŭ. În butulŭ pedecelorŭ, ce le punŭ unĭĭ dinasticiĭ incarnaţĭ, preoţimea şi împreună cu dînsa credincioşiĭ începŭ a se alipí pre încetulŭ de republică. Tóte nisuinţele partiduluĭ catolicŭ se îndréptă în momintele aceste la o organisare internă vigorósă, ca la alegerile viitóre acestŭ partidŭ să pótă participá în campania electorală cu succesulŭ doritŭ.

Revistă politică.

Afacerĭ interne.

Parlamentulŭ a terminatŭ desbaterea rĕspunsuluĭ la discursulŭ de tronŭ. Resultatulŭ este, că s'a primitŭ adresa partiduluĭ liberalŭ.

Mercurĭ s'a începutŭ desbaterea budgetuluĭ pre anulŭ 1892. E de prevĕḑutŭ, că desbaterea acésta va ţiné multŭ, póte vre-o dóuĕ lunĭ, căcĭ opositiile se vorŭ folosí de ocasiune, ca să facă guvernuluĭ încurcăturĭ. Şi încurcătura e gata. Este sciutŭ, că în tómna anuluĭ trecutŭ guvernulŭ a fostŭ cerutŭ o indemnitate de cincĭ lunĭ, cu alte cuvinte că budgetulŭ provisorŭ acordatŭ guvernuluĭ se sfârşesce cu luna luĭ Maiŭ. Avêndŭ decĭ în vedere, că în luna luĭ Maiŭ se vorŭ întruní şi delegaţiunile, e-

mai multŭ ca probabilŭ, că desbaterea budgetului nu se va terminá în luna lui Maiŭ, şi că guvernulŭ va fi silitŭ a cere o nóuă indemnitate, adecă unŭ noŭ budgetŭ provisorŭ. Apoi într'aceea vorŭ urmá feriile de vară, şi la tómnă ér va trebuí să se începă desbaterea budgetului pre anulŭ 1893. În chipulŭ acesta în anulŭ curentŭ parlamentulŭ ungarŭ va avé de lucru aprópe numai cu budgetulŭ, ér reformele cele multe, cu carí guvernulŭ vre să fericéscă ţéra, vorŭ mai aşteptá până într'altŭ anŭ. Apoi să mai ţicá cineva, că parlamentarismulŭ nostru nu funcţionézá bine.

Germânia.

Crisa ministerială din Prusia e terminată, celŭ puţinŭ întru câtŭ privesce persónele. Cancelarulŭ Caprivi a depusŭ oficiulŭ de ministru-preşedinte alŭ Prusiei, păstrându numai celŭ de ministru de esterne şi de cancelarŭ alŭ imperiului. În loculuĭ dînsului e numitŭ ministru-preşedinte contele Eulenberg Botho. În loculuĭ ministrului de culte Zedlitz e numitŭ secretarulŭ de statŭ dela ministerulŭ de justiţie, consilierulŭ intimŭ Dr. Bosse. Ambiĭ ministri noĭ denumiţi aparţinŭ partidului conservatorŭ, aŭ însă ceva coloritŭ liberalŭ. — Prin numirile aceste e resolvată numai partea personală a criseĭ; partea reală póte că nu se va resolvá încă timpŭ îndelungatŭ. Fóea semioficiósă „Norddeutsche Allg. Zeitung“ ţice, că direcţiunea politică internă şi esternă de până aci se va continuá şi în viitorŭ. Unica urmare va fi retragerea proiectului de lege pentru şcólele poporale. Cu tóte aceste însă centrulŭ catolicŭ e fórte jignitŭ şi a perdutŭ încrederea sa în statornicia guvernului. Apoi că ce însémnă oposiţia centruluĭ faţă cu guvernŭ, e de prisosŭ a o spune, sciutŭ fiindŭ, că fără de voturile luĭ nu e posibilŭ a câştigá maioritatea recerută pentru nicĭ o lege. E dară limpede, că urmările criseĭ se vorŭ vedé numai de aci încolo, şi va fi de celŭ mai mare interesŭ a petrece cu atenţiune desvoltarea, ce o vorŭ luá lucrurile în Germânia. Deocamdată proiectulŭ de lege pentru şcóle s'a retrasŭ dela ordinea ţileĭ printr'o declaraţiune a conteluĭ Eulenberg, făcută în şedinţa din 28 Martiŭ a parlamentului.

Belgia.

În Belgia lucrurile mergŭ fórte rĕŭ. Regele insistă morţisŭ pre lângă dreptulŭ de *referendum*, şi numai dacă i-se concede acestŭ dreptŭ, vre să se învoéscă la revisiunea constituţiuniĭ. Ministerulŭ Bernaert s'a identificatŭ cu regele. Tóte partidele parlamentare însă suntŭ contrare la *referendum*. Regele a amenin-ţatŭ cu abdicere, dară n'a spăriatŭ pre nimenĭ. Organulŭ principalŭ alŭ catolicilorŭ printre şire îĭ dă regeluĭ a înţelege, că se póte duce în tótă liniştea, căcĭ nimenĭ nu va plânge după dînsulŭ. Între asemenea împrejurărĭ nu ar fi mirare, dacă amŭ audí, că în Belgia împreună cu regele s'a dusŭ şi ministerulŭ, şi că s'a proclamatŭ republica.

Grecia.

Situaţiunea din Grecia se face totŭ mai seriósă. Esistinţa uneĭ adâncĭ crise interne, politice şi financiare nu se mai póte acoperí. Regele s'a vĕdutŭ necesitatŭ a disolvá parlamentulŭ şi a escrie alegerĭ nóuĕ. Resultatele acestorŭ alegerĭ nu se potŭ prevedé. Se ţice mai departe, că regele în anulŭ acesta nu va face călĕtoria sa îndatinată de vară, asemenea că şi ceĭalalţĭ membri aĭ caseĭ regale vorŭ rĕmâné în ţéră. Multŭ remarcată şi comentată e şi depărtarea comandantuluĭ garnisónei din Atena şi înlocuirea luĭ cu principele moştenitorŭ. Schimbarea acésta se privesce de unŭ sĕmnŭ alŭ stărilorŭ nesigure din capitala grecă. E temere de complicaţiunĭ, carĭ potŭ să aibă o urmare fatală pentru dinastia regeluĭ George.

Corespondinţe.

Câmpie (Archidiecesă), Mărţişorŭ 1892.

Onorabilă Redacţiune!

Observarea, ce aţi binevoitŭ a face la finea corespondinţeĭ mele din urmă, a fostŭ câtŭ se póte de nimerită. Dotarea clerului ruralŭ, ca o cestiune, ce atinge atâtŭ de aprópe pre preoţiĭ nostri dela sate, a fi sulevată câtŭ se póte de estinsŭ şi a-se tractá după meritŭ şi amĕsuratŭ scopuluĭ din tóte punctele de vedere, ar cădé aprópe numai în competinţa acestora; de-órece numaĭ dînşiĭ aŭ cunoscinţă în adevĕrŭ şimţită despre lipsa eĭ; prin urmare cu dreptŭ s'ar aşteptá, ca minţile tuturorŭ să fie ocupate de ea. Cu atâtŭ mai virtosŭ, că avisaţi fiindŭ numai la propriele nóstre puterĭ de odată nu se póte face decâtŭ unŭ începutŭ modestŭ, din care causă, chiar acestŭ începutŭ trebue să se facă pre base câtŭ se póte de solide, ca să se ajungă scopulŭ fără a se alterá câtŭ de puţinŭ misiunea preoţieĭ, care prin câştigarea mijlócelorŭ de subsistinţă pre calea agronomieĭ nu numaĭ nu se promovézĕ, ci din contră, cum m'am nisuitŭ a dovedí în corespondinţa mai de pre urmă, se pune între ast-felŭ de împrejurărĭ, încâtŭ adese orĭ se face dependentă dela acele.

Din aceste consideraţiunĭ mĭ-am permisŭ şi eŭ a-mĭ espune părerile în publicŭ, în speranţă că vorŭ fi apreţiate numai după intenţiunile sincere, ce nutrescŭ, de a contribuí câtŭ de câtŭ la resolvarea uneĭ cestiunĭ atâtŭ de vitale. Şi numai din aceste consideraţiunĭ rogŭ pre Onorabila Redacţiune érăşi, să binevoéscă a-mĭ da locŭ, să rĕspundŭ şi la întrebarea, care în corespondinţa trecută a rĕmasŭ neresolvată.

Dacă prin înmulţirea teritoruluĭ porţiunilorŭ canonice starea preoţilorŭ nostri nu se póte îmbunătăţí amĕsuratŭ scopuluĭ, urmézĕ dela sine, că numai unŭ adausŭ de banĭ la dotarea de până acum ar fi eficace spre acésta. După organisarea modernă a statelorŭ civile şi celŭ din urmă oficialŭ comunalŭ salarulŭ sĕŭ, micŭ, mare, câtŭ este, încă-lŭ primesce în banĭ. Şi e lucru prea naturalŭ, căcĭ numaĭ aşa se póte pretinde, ca — liberŭ fiindŭ de grijile subsistinţeĭ, dela carĭ nu se póte subtrage nimenĭ, — să-şĭ împlinéscă oficiulŭ cu acurateţă. Prin urmare dorinţa de a fi preoţi câtŭ de câtŭ salarisaţi şi în banĭ, n'ar fi o dorinţă — cum aşĭ ţice — neordinată; ba credŭ că puşi fiindŭ ast-felŭ într'o stare mai suportabilă s'arŭ îndemná de sine înşi-şĭ şi s'arŭ îndetorá fără scusă a lucrá în viea Domnului cu zĕlŭ îndoitŭ, a căruĭ efecte numaĭ spre prosperarea intereselorŭ bisericescĭ, scolastice şi naţionale ar' fi.

Dar póte-se óre aşa ceva? avemŭ noĭ fondurile de lipsă? orĭ, neavêndu-le, putemŭ noĭ a ni-le înfiinţá? saŭ, o altă ajutare scopósă n'ar fi posibilă? la întrebarea întâiă şi a dóua sciŭ, că tótă lumea ar' fi în stare să-mĭ rĕspundă în modŭ negativŭ, la a treia şi a patra însă să mi-se concédă mie a rĕspunde afirmativŭ.

Orĭ câtŭ de sĕracĭ ne simţimŭ, dar dacă modalitatea cu ceĭ 10 miĭ fl. anualĭ, cu carĭ se susţine în primulŭ numĕruluĭ 30 a preţuiteĭ Unirĭ din a. tr., că în 50 de anĭ s'ar puté mărí valórea porţiunilorŭ canonice cu 500 miĭ fl., s'ar pune în activitate nu pentru a se cumpĕrá teritorŭ, ci pentru crearea unuĭ fondŭ, acesta în 50 de anĭ n'ar valorá numaĭ 500 miĭ fl., ci ar fi unŭ capitalŭ după calcululŭ meŭ — dacă nu greşescŭ — de 2 milióne fl., apoi că 2 milióne fl. aducŭ mai mare venitŭ curatŭ de câtŭ unŭ teritorŭ, a căruĭ valóre ar fi de 500 miĭ fl., se înţelege dela sine; de-órece cu 500 miĭ fl., — fiindŭ preţulŭ unŭ jugĕrŭ de locŭ de o calitate cevaşi mai bună, nu mai multŭ ca 100 fl., — ceea ce numaĭ pre unele locurĭ se mai dă — nu se potŭ cumpĕrá mai multŭ ca 5000 jugĕre, carĭ — fie de o calitate câtŭ de bună şi cultivându-se orĭ câtŭ de raţionalŭ, avêndu-se în vedere marea contribuţiune erarială, comitatensă, comunală etc., ce îngreunézĕ astădĭ la noĭ loculuĭ, avêndu-se în vedere spesele recerute cu ţinerea în rîndŭ a utensiilorŭ agronomice perfecţionate de adĭ, cu plata personaluluĭ servitoriŭ şi a ţilerilorŭ şi intertenţia lorŭ, carĭ pre ţi ce merge-sŭ totŭ mai pretensivĭ, avêndu-se în vedere mai pre urmă împrejurarea, că recólta acelora e atâtŭ de dependentă dela capriţiulŭ elementelorŭ naturale şi alŭ cursuluĭ schimbătorŭ alŭ natureĭ, nicĭ cândŭ nu potŭ produce venitulŭ curatŭ alorŭ 2 milióne fl.

Concedŭ, că pentru crearea unuĭ fondŭ de ceva dotare câtŭ de câtŭ suficientă e lipsă de timpŭ îndelungatŭ şi anume — cum am ţisŭ mai susŭ — de vre-o 50 de anĭ, precândŭ prin cumpĕrare de teritorŭ în fiesce care anŭ cu o anumită sumă de banĭ — abstragêndu dela celea ce mĭ-am permisŭ a espune în rîndulŭ trecutŭ — s'ar îmbunătăţí în modŭ mai urgentŭ starea materială a unorŭ preoţi; dar numaĭ a unora ţicŭ, cărora adecă — favoriţi, nu de altceva, ci de împrejurărĭ — li-s'ar îmbiá locŭ de vîndutŭ. Căcĭ trebue să se ţină contŭ şi de împrejurarea, că prin comasările înfiinţate deja mai pretutindenea, strîngêndu-se locului la olaltă, ér ómeniĭ înmulţindu-se, pre ţi ce merge — loculuĭ cu deosĕbire bunŭ — devine mai greŭ de vîndutŭ. Saŭ dacă cândŭ şi cândŭ se face câte unuluĭ şi din acestea vêndătorŭ, atâta de greŭ vine la cunoscinţa tuturorŭ cumpĕrătorilorŭ din satŭ, câtŭ potŭ afirmá, că după 10 celŭ multŭ 20 de anĭ casurile de vîndere-cumpĕrare se vĕdŭ a fi numaĭ sporadice şi pre lângă preţurĭ esorbitante, în care casŭ suntemŭ cu atâtŭ mai departe pre astă cale de realisarea planuluĭ de dotarea generală a cleruluĭ, care singură are înţĕlesŭ.

Din care causă împrejurarea, că ceĭ 50 şi póte maĭ multĭ anĭ necesarĭ la crearea unuĭ fondŭ de dotare nu se împacă cu do-

rulŭ de îmbunătăţire a sorţii nóstre a celorŭ de astădĭ, carĭ ceĭ maĭ mulţĭ — ca să nu dicŭ că toţĭ — pre atuncĭ nu vomŭ maĭ avé lipsă de nicĭ o dotare pământéscă, se nu ne descurajeze a-ne apucá de lucru. Nu, căcĭ nu interesele nóstre personale le vînămŭ, ci prosperarea bisericeĭ luĭ Christosŭ: care nu cércă la timpŭ, ci la resultatulŭ orĭ căreĭ lucrărĭ. Altcum nicĭ îmbunătăţirea stării nóstre a celorŭ de astădĭ nu e chiar aşa desperată. Maĭ susŭ am fostŭ disŭ, că la întrebarea: o altă ajutare scopósă óre n'ar fi posibilă? să mi-se concédă a rĕspunde afirmativŭ. Susţinŭ încă acelŭ rĕspunsŭ, dar după ce am trecutŭ preste cadrulŭ uneĭ corespondinţe — permiteţi-mĭ a-lŭ desfăşura cu altă ocasiune. **B.**

Maramurĕşŭ (Diec. Gherleĭ), 22 Mart. 1892.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Precum v'am anunţatŭ, în 20 a l. c. st. n., în Dumineca închinării S. Crucĭ s'a binecuvîntatŭ biserica cea nóuă gr. cat. română din Sigetŭ.

Bunulŭ nostru Episcopŭ din causa morbuluĭ n'a pututŭ venĭ, să binecuvinte însu-şĭ acea biserică, pentru ridicarea căreia cu unŭ adevĕratŭ zelŭ apostolicŭ s'a ostenitŭ, n'a pututŭ venĭ, să védă în persónă pre poporulŭ sĕŭ credinciosŭ din vicariatulŭ Maramurĕşuluĭ, pre acelŭ poporŭ, care Ilustritatea Sa fórte îlŭ iubesce, s'a înduratŭ însă a ne trimite pre delegatulŭ sĕŭ Măritulŭ Dnŭ Alesandru Erdős, canonicŭ alŭ Capitululuĭ din Gherla.

De sute de anĭ n'a avutŭ poporulŭ din Maramurĕşŭ serbătóre maĭ frumósă şi maĭ mărĕţă ca serbătórea binecuvîntării bisericeĭ din Sigetŭ. A documentat'o acésta poporulŭ cu aceea, că a venitŭ la actulŭ sânţiriĭ în numĕrŭ de preste 5000 de suflete. Din şese sate vecine a venitŭ poporulŭ cu procesiunĭ în frunte cu preoţiĭ lorŭ, cântându „Mărire întru ceĭ de susŭ“ şi „Crucĭ Tale ne închinămŭ“, — poporulŭ, clerulŭ şi inteligînţa nóstră a plânsŭ de bucurie. Sigetulŭ n'a vĕdutŭ serbătóre ca şi acésta.

Între cântările de bucurie alorŭ miĭ de credincioşĭ s'a pornitŭ conductulŭ cu vre-o 30 de prapore dela capelă, fosta nóstră biserică interimală, către biserica cea nóuă. Piaţa cea mare a Sigetuluĭ, calea principală, ba şi uliţele laterale eraŭ pline de poporŭ, din care o parte s'a suitŭ pre case, ca să védă conductulŭ celŭ mărĕţŭ.

Sórele strălucia preste noĭ, şi pre feţele tuturorŭ vedeaĭ espresiunea bucurieĭ. Dóuĕdecĭ şi unulŭ de preoţĭ, şi unŭ chorŭ frumosŭ alorŭ 10 preoţi şi teologĭ, pre lângă sunetulŭ clopotelorŭ din bisericele catolice a dusŭ Sântele din capelă către biserica cea nóuă.

Înaintea bisericeĭ eraŭ postaţĭ 100 de ostaşĭ românĭ, carĭ ajungêndŭ conductulŭ la biserică aŭ datŭ salve de puşcăturĭ, ér poporulŭ între cântărĭ frumóse încunjură biserica.

Finindu-se ceremonia sânţiriĭ apeĭ, s'a încunjuratŭ biserica, şi priu preoţĭ stropindu-se păreţiĭ cu apă sânţită, s'aŭ cetitŭ cele patru evangeliĭ şi s'aŭ disŭ ecteniile pentru ceĭ viĭ.

Apoĭ s'a servitŭ sânta liturgie, sub care ostaşiĭ aŭ datŭ salve, ér chorulŭ a cântatŭ sub conducerea vestituluĭ cântăreţŭ şi teologŭ absolutŭ Vasiliŭ Ivasco cântările celea maĭ frumóse.

Cea maĭ mare parte a inteligînţeĭ nóstre cu soţiile şi fiĭcele sale a cuprinsŭ scaunele din biserică, apoĭ a întratŭ în biserică o parte a poporuluĭ, ér preste 4000 de inşi aŭ statŭ în jurulŭ bisericeĭ şi pre calea cea principală, fără să se pótă vedé capetulŭ poporuluĭ.

Biserica a fostŭ şi este atâtŭ de frumosŭ împodobită cu darurile Maramurĕşenilorŭ, încâtŭ aievea putemŭ dice, că nu-ĭ aceea alta decâtŭ casa luĭ Dumnedeŭ şi pórta raiuluĭ.

Astădĭ în Maramurĕşŭ nicĭ între Românĭ, dar nicĭ între Rutenĭ nu este biserică atâtŭ de frumósă şi splendidŭ împodobită ca ceea din Sigetŭ.

Începêndŭ dela Esc. Sa Dnulŭ Episcopŭ Pavelŭ, ca fostŭ vicarŭ alŭ Maramurĕşuluĭ, apoĭ Escelenţa Sa bunulŭ nostru Mitropolitŭ şi familiile fruntaşe din Maramurĕşŭ, mulţĭ, fórte mulţi aŭ zelatŭ pentru înfiinţarea parochieĭ române din Sigetŭ şi pentru dotarea eĭ şi zidirea uneĭ biserice.

Mulţămită zeluluĭ acelorŭ bărbaţi şi a bunuluĭ nostru Episcopŭ din Gherla, amŭ ajunsŭ dĭua cea fericită, de avemŭ în Sigetŭ biserica nóstră proprie românéscă.

Toţĭ binefăcătoriĭ aŭ fostŭ amintiţĭ în rugăciunile nóstre înălţate către bunulŭ Dumnedeŭ la jertfa cea dintâiŭ adusă la altarulŭ frumosŭ, donulŭ mărĕţŭ alŭ inimelorŭ celorŭ bune.

Dar aŭ fostŭ dinşiĭ şi numiţĭ cu numele în predica ţinută de subscrisulŭ.

Maramurĕşeniĭ, carĭ aŭ ziditŭ unŭ convictŭ frumosŭ, care adĭ valoréză 60,000 fl., aŭ ziditŭ cu concursulŭ lorŭ de 14 miĭ fl. şi o biserică frumósă.

Şi ca poporulŭ israilitenŭ, cândŭ a eşitŭ din pustie şi şĭ-a ziditŭ biserica cea frumósă statornică din Irusalimŭ, a serbătoritŭ şi s'a bucuratŭ în Domnulŭ, ast-felŭ şi noĭ amŭ serbătoritŭ şi ne bucurămŭ, că după 21 de anĭ de aşteptare avemŭ în Sigetŭ biserica nóstră proprie.

Nu potŭ dar, ca să nu esclamŭ şi acum: ca bunulŭ Dumnedeŭ să binecuvinte pre toţĭ aceia, carĭ aŭ conlucratŭ la înfiinţarea parochieĭ din Sigetŭ şi la zidirea bisericeĭ. Ostenelele şi jertfele lorŭ să le resplătéscă bunulŭ Dumnedeŭ pentru rugăciunile neîncetate din biserica din Sigetŭ!

Titŭ Budŭ.

Învitare la prenumeraţiune.

Cu 1 Aprilĭu st. n. s'a începutŭ abonamentŭ noŭ la „Unirea“ cu preţurile din fruntea foiĭ.

Ne rugămŭ de renoirea abonamentelorŭ. Restanţieriĭ să ne trimită costulŭ abonamentuluĭ fără amânare, ca espedarea foiĭ să nu sufere întreruperĭ. Abonenţiĭ noĭ să însemne adresa cu precisiune.

Redacţiunea şi Administraţiunea „Unirii“.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. M. O. D. *Iacobŭ Macaveiŭ,* parochŭ în Dicio-St.-Mărtinŭ şi fostŭ coajutorŭ protopoposcŭ în tractulŭ D.-St.-Mărtinuluĭ este numitŭ administratorŭ protopopescŭ alŭ acestuĭ tractŭ. — *Ioanŭ Copăceanŭ,* fostŭ cooperatorŭ parochialŭ în Şomfalăŭ, este numitŭ parochŭ totŭ acolo. — O. D. *Teodorŭ Bónca,* preotŭ de curêndŭ ordinatŭ, a fostŭ denumitŭ administratorŭ parochialŭ în Noulŭ-romanŭ, vicariatulŭ Făgăraşuluĭ.

Din diecesa Lugoşuluĭ. *Denumire.* O. D. *Iustinŭ Ţarină* este numitŭ administratorŭ parochialŭ alŭ *Bucoveĭ* în districtulŭ protopopescŭ alŭ Ulpieĭ Traiane.

Dăruire preagraţiósă. Maiestatea Sa Monarchulŭ a dăruitŭ din casseta privată 100 fl. v. a. comunităţiĭ bisericescĭ gr. cat. din Şoimuşŭ, tractulŭ Ibaşfalăuluĭ (în Archidiecesă), pentru restaurarea bisericeĭ.

Papa şi esposiţia din Chicago. Preşedintele comitetuluĭ aranjatorŭ alŭ esposiţiunĭĭ universale, ce se va ţiné în anulŭ viitorŭ la Chicago, a adresatŭ Pontificeluĭ supremŭ o epistolă, în care îĭ cere sprijinulŭ la întreprinderea mărĕţă a Statelorŭ unite americane. Sânţia sa a rĕspunsŭ cu o epistolă măgulitóre, în care apróbă în terminĭ fórte încurajătorĭ planulŭ esposiţiunĭĭ, esprimându speranţa, că aceea va avé reuşita cea maĭ strălucită.

Transferărĭ. *Iuliŭ Munteanŭ,* subjude la judecătoria r. u. cercuală din Hidalmás, a fostŭ transferatŭ în aceea-şĭ calitate la judecătoria r. u. cercuală din Orĕştie, ĕră subjudele dela Orĕştie *Ioachimŭ Nedişanŭ* a fostŭ dispusŭ ca subjude la Hidalmás.

„Liberalismŭ.“ Călugăriĭ misericordianĭ din Paris întreţinŭ pre lângă alte spitale unulŭ, în care se îngrijescŭ de 350 de pruncĭ sĕrmanĭ atacaţi de morburĭ necurabile. Municipalitatea din Paris dădea pentru subvenţionarea acestuĭ spitalŭ o sumă anuală de 1500 franci!! Şi cine ar crede, că şi suma acésta ridicolă să se pară de prisosŭ în ochiĭ unorŭ ómenĭ. Municipiulŭ Parisuluĭ a decisŭ adecă în dilele trecute, ca suma acésta să fie ştersă din budgetŭ nefindŭ permisŭ a subvenţioná unŭ spitalŭ condusŭ de călugărĭ. Votulŭ acesta a indignatŭ şi pre mulţĭ dintre liberalĭ. Diarulŭ liberalŭ „Journal des Debats“ dice, că în nicĭ o adunare din lume n'a ajunsŭ „bestialitatea omenéscă“, până unde a ajunsŭ în şedinţa acésta a municipiuluĭ din Paris.

Pentru ajutorarea Slovacilorŭ. Braviĭ nostrĭ clericĭ din seminarulŭ diecesanŭ de Gherla aŭ colectatŭ între sine 9 fl. 10 cr. cu menirea de a venĭ în ajutorulŭ Slovacilorŭ bântuiţĭ de fómete din Ungaria nordică. Suma numită amŭ espedat'o la redacţia diaruluĭ „Narodnie Noviny“ din Turócz-Szt.-Márton, şi vomŭ espedá şi alte contribuirĭ, ce ni-s'ar maĭ trimite.

Noulŭ episcopŭ alŭ dieceseĭ de Szepes Szmrecsányi a fostŭ consacratŭ la 27 Martiŭ în Agria de către Samassa, archiepiscopulŭ Agrieĭ.

Regularea valuteĭ. Resultatele celorŭ dóuĕ anchete (ungară şi austriacă) esmise în causa regulăriĭ valuteĭ ministriĭ de finanţe şi-le vorŭ comunicá unulŭ altuia spre a le folosí la pregătirea proïectelorŭ de lege, ce vorŭ să le presinte corpurilorŭ legiuitóre la finea luneĭ acesteia.

Comisiunea finanţiară a dieteĭ încă în Sâmbăta trecută a luatŭ la desbatere proïectulŭ de lege despre regularea competinţelorŭ oficialilorŭ subalternĭ şi a servitorilorŭ de statŭ.

Baronulŭ Mustatza, care în urma cunoscuteĭ afaceriĭ Pace-Mustatza a fostŭ trasŭ în cercetare disciplinară şi suspendatŭ din oficiulŭ de consilierŭ dominialŭ la direcţiunea fonduluĭ religionarŭ, a fostŭ rehabilitatŭ din partea ministruluĭ din motivulŭ, că nu a esistatŭ substratŭ de cercetare disciplinară.

Atentatele cu dinamitŭ în Paris se repeţescŭ şi punŭ în spaĭmă pre toţĭ locuitoriĭ capitalei francese. Dintre esplosiunile de dinamitŭ de până acum maĭ teribilă a fostŭ cea din 27 Mart. întîmplată în *rue Clichy* în casa locuită de procurorulŭ generalŭ Bulot. În urma esplosiuniĭ păreţiĭ caseĭ aŭ crepatŭ, şi 6 persóne aŭ fostŭ greŭ rănite. La casele din apropiere încă s'aŭ spartŭ fereştile şi aŭ crepatŭ păreţiĭ.

Casŭ de mórte. *Ioanŭ Copăceanŭ,* viceprotopopŭ alŭ Dicio-St.-Mărtinuluĭ şi parochŭ în Şomfalăŭ a reposatŭ la 18 Martiŭ în anulŭ alŭ 84-lea alŭ etăţiĭ şi alŭ 47-lea alŭ preoţiĭ.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ziaristica nóstră politică.

Studiŭ literarŭ.

(Continuare.)

Amŭ începutŭ studiulŭ de față cu organulŭ nostru celŭ mai bĕtrânŭ, cu „Gazeta Transilvaniei“. Dacă amŭ urmá ordinea cronologică, amŭ trebuí să trecemŭ acum la organulŭ, care cu etatea stă mai aprópe de „Gazeta Transilvaniei“. Ni-se pare însă mai consultŭ a părăsí șirulŭ cronologicŭ, și a gătá mai întâiŭ cu organele de ți, și de aceea trecemŭ la

„Tribuna“.

Erá la 1884. Lipsa unuí țiarŭ românescŭ cotidianŭ erá de multŭ și adâncŭ simțită. Se vorbiá pre atunci de înființarea unuí Ateneŭ românŭ, care se va îngriji și de edarea uneí foí cotidiane. Ba se mai vorbiá și de aceea, ca „Viitorulŭ“, ce pre atunci apărea în Budapesta, să se prefacă în fóe cotidiană. De odată ca din seninŭ publicŭlŭ românescŭ fù surprinsŭ cu scirea, că în Sibiŭ va apăré o fóe cotidiană întitulată „Tribuna“. Cea mai mare parte a publiculuí primí scirea cu nedumerire. Căci aprópe nimenĭ nu sciá, cine suntŭ, ceĭ ce fundézá fóea asta nóuă, cine o va sprijiní, de cine va fi inspirată și ce direcțiune politică va urmá. După câteva țile începe a apăré „Tribuna“. Fóea acésta nóuă erá redigeată cu spiritŭ și inteligință frumósă, încărcată în fiesce care numĕrŭ cu cuprinsŭ bogatŭ, variŭ și interesantŭ, scrisă într'o limbă românéscă nefudatinată până atunci în țiaristica nóstră de dincóce, însă ușóră, în nu puține privințe firéscă și plăcută. O fóe așa bine redigeată în privința formeí și a cuprinsuluí noí Românií de dincóce încă nu avusemŭ până atunci. Erá o adevĕrată fóe după gustulŭ europénŭ de astădí. De unde nedumeririle publiculuí aŭ și încetatŭ în scurtŭ timpŭ. Căci abia trecură câteva țile dela eșirea celuí dintâiŭ numĕrŭ, și fóea cea nóuă începŭ a fi cetită pretutindenĭ cu o adevĕrată sete. Ba mulțĭ erau mândri, că putemŭ avé o atare fóe.

„Gazeta“ din Brașovŭ, temêndu-se de concurința rivaleí din Sibiŭ, începŭ și ea a apăré în fiesce care țí. Atunci primí „Gazeta“ felicitărĭ din tótă țéra, pre carĭ le publică cu o adevĕrată mulțămire în colónele sale. Însă toțĭ ceĭ ce felicitaŭ „Gazeta“, cetiaŭ totușĭ și „Tribuna“ cu multă plăcere, căci „Gazeta“ o respectaŭ pentru vechime, „Tribuna“ însă o iubiaŭ pentru valórea eí.

„Accidit in puncto, quod non speratur in annis.“ De anĭ își bătură mulțĭ cărturarĭ de aĭ nostri capulŭ, cum să ne fundămŭ o fóe de ți. Și étă în timpŭ de o lună, fără multă trudă, fără multe spese, fără multe adunărĭ și sfătuirĭ, ne trezimŭ, că avemŭ, nu una, ci dóuĕ foĭ de ți eșite saŭ produse óreși-cum în modŭ spontaneŭ în mijloculŭ nostru. Meritulŭ acesta, putemŭ să țicemŭ fără temere de desavuare, este singurŭ meritulŭ „Tribuneí“, și meritulŭ acesta, credemŭ, că îlŭ vorŭ recunósce și aceia, carĭ de multŭ, fórte de multŭ nu mai potŭ merge pre calea, pre carea merge „Tribuna“.

Dela celŭ dintâiŭ numĕrŭ „Tribuna“ cu bogăția cuprinsuluí, frumseța formeí și desteritatea redigeăriĭ a captivatŭ pre ceĭ mai mulțĭ cetitorĭ. Eleganța din afară le-a orbitŭ ochiĭ la ceĭ mai mulțĭ, ca să nu pótă priví mai afundŭ în valórea și meritulŭ eĭ internŭ. Bărbațĭ însă mai adâncŭ vĕdĕtorĭ, bărbațĭ dedațĭ a cercá mai întâiŭ principiulŭ fundamentalŭ alŭ unuí productŭ literarŭ, și numaĭ după aceea forma, în care se presentă, vĕdêndŭ clătinările și șovăirile eĭ, dela începutŭ aŭ fostŭ siguri, că părinții „Tribuneí“ pre lângă scopurĭ naționale mai urmărescŭ și alte scopurĭ străine de aspirațiunile și idealele nóstre. Căci chiar în numeriĭ dintâiŭ s'a vĕdutŭ, că voindŭ a-și espune programulŭ sĕŭ, se bătea între Scylla și Caribde, folosiá terminĭ vagĭ, sub carĭ încăpeaŭ lângă olaltă programulŭ „Gazeteí“ cu alŭ „Telegrafuluí Românŭ“ și alŭ „Viitoruluí“ din Pesta, nu se decherá pentru nimica concretŭ, ci planá și plutiá ca în aerŭ preste nisce abstracțiunĭ și subtilităților mai multŭ filosofice decâtŭ politice. Spre a-le ascunde însă tóte aceste părți slabe, se folosiá de unŭ tonŭ liricŭ și elegiacŭ, care se nimeresce de minune în poesie și în romane, în realitatea dură a politiceí însă numaĭ fórte rarŭ e la locŭ. Cea mai mare parte a publiculuí însă farmecată de frumseța formeí nu vedea golătatea, ce erá sub ea. De unde „Tribuna“ cu unŭ programŭ așa de neprecisatŭ, așa de nedeterminatŭ și pre lângă aceea espusŭ cu multă modestie și aparință de nevinovăție feciorésca, nu e mirare, că la începutŭ a câștigatŭ chiar și simpatia unorŭ foĭ magiare, carĭ se grăbiră după ceĭ dintâiŭ numerĭ a declará, că cu foĭ de aceste vorŭ stá și ele în vorbă. Programulŭ politicŭ alŭ partiduluí naționalŭ românu nu-lŭ negá „Tribuna“ nicĭ odată. Îlŭ espunea și apĕrá însă așa, câtŭ se nimeriá prea bine la ea epigramulŭ luí Marțialŭ cătră Fidentinŭ:

»Quem recitas, meus est, o Fidentine, libellus,
»Sed male cum recitas, incipit esse tuus.«

Cetiaŭ ce e dreptŭ „Tribuna“ și toțĭ ceĭ ce eraŭ tarĭ în credință, că la spatele eĭ staŭ și motive, ce nu aŭ de a face nimica cu lupta nóstră politică. Aceștia însă pândiaŭ ocasiunea, ca să pótă ajunge la cunoscința motivelorŭ acestora. Și ocasiunile după scurtŭ timpŭ începură óreși-cum a se îmbuldí una după alta. Atacurile violente, lipsite de tótă buna cuviință, ca să nu țicemŭ mai multŭ, îndreptate în contra Capuluí biserice gr. orientale începură a lăsá să se védă deja, deși numaĭ ca printr'o negură, luptele personale, pentru carĭ „Tribuna“ avea să servéscă de terenŭ. Ce atinge însă lupta nóstră politică, deși „Tribuna“ își dá tótă silința, ca să apară, că e sinceră, și interesele nóstre politice singure suntŭ pentru ea dătătóre de tonŭ, totușĭ câtŭ țicĭ se încurcá în contrațiceriĭ, și ca și cum ar fi statŭ pre unŭ terenŭ nu destulŭ de consistentŭ, acum erá radicală din cale afară, violentă și necruțătóre în espresiunĭ, acum erá indulgentă, moderată, blândă și chiar amabilă față cu ceĭ dela putere. Purtarea acésta a „Tribuneí“ în destuĭ ómenĭ serioșĭ a produsŭ încă de atunci convingerea, că ceĭ ce o redigézá, suntŭ într'adevĕrŭ țiariști abilĭ, însă saŭ nu aŭ destulă rutină politică, saŭ nu aŭ destulă seriositate, saŭ póte chiar nicĭ destulă sinceritate. Orĭ care va fi fostŭ însă causa, ajunge a se constatá, că „Tribuna“ la toțĭ aceștia își totŭ perdeá din prestigiŭ, și totŭ mai multŭ se lățiá convingerea, că o atare fóe în lupta nóstră nu ne póte representá cu destulă demnitate pre lângă tótă abilitatea țiaristică a a acelora, în mâna cărora se află.

Mai trece câtva timpŭ, și étă că o vedemŭ pre „Tribuna“ inscenându o luptă publică înfocată pentru școla și internatulŭ de fete alŭ Asociațiuniĭ. Ceĭ ce eraŭ afară de Sibiŭ, nu sciaŭ, că pentru ce decurge lupta, în contra cuĭ este îndreptată, și ce interese adevĕratŭ românescĭ vede „Tribuna“ atacate în acelŭ internatŭ. La aceste s'a mai adausŭ, că începŭ a vorbí totŭ într'una mai de „Tribuniști“, mai de „Albiniști“, mai de „Mironiști“, ca de Dumneȝeŭ scie, ce partide însĕmnate și de mare valóre pentru lupta și desvoltarea nóstră politică și culturală. Atunci pentru toțĭ bărbațiĭ serioșĭ n'a mai rĕmasŭ nicĭ cea mai mică îndoélă despre aceea, că „Tribuna“ servesce întâiŭ și mai întâiŭ intereselorŭ personale a unorŭ cercurĭ anumite din Sibiŭ. Mulțĭ atunci își daŭ espresiune durerĭ, ce o simțiaŭ, că o fóe altcum așa bine redigeată servesce cu atâta abnegațiune unorŭ interese așa de rîndŭ, ceea ce îĭ ĭea putința de a servĭ de unŭ organŭ, în care să se manifesteze fidelŭ națiunea română cu durerile și sperările sale.

Nu trecŭ multŭ timpŭ după aceea, și „Tribuna“ deschise colónele sale și la nisce corespondenți obscurĭ, carĭ atacară în modulŭ celŭ mai bruscŭ chiar și pre Capulŭ biserice gr. catolice, stimatŭ, prețuitŭ și iubitŭ de tótă românimea. Prin acésta „Tribuna“ și-a lăpădatŭ masca póte fără de a voí, și a apărutŭ pentru fórte mulțĭ în tótă golătatea ca unŭ organŭ gr. orientalŭ în spiritulŭ luí Șaguna. O sciaŭ acésta destul și mai înainte, cu tóte că „Tribuna“ atacá așa de violentŭ pre Capulŭ biserice române gr. orientale, și cu tóte că își constituiá câte unŭ redactorŭ gr. catolicŭ. Cu aceste dóuĕ maniere a sedusŭ multŭ timpŭ pre mulțĭ gr. catolicĭ, până ce li-s'aŭ deschisŭ ochiĭ, să védă, că pre Capulŭ biserice gr. orientale îlŭ póte atacá în interesulŭ cercurilorŭ, cărora serviá, și totuși să nu-și pérdă colórea de gr. orientală, éră redactoriĭ gr. catolicĭ eraŭ numaĭ nĕsipŭ în ochiĭ gr. catolicilorŭ, după ce împrejurările în biroulŭ redacționalŭ eraŭ de așa, câtă aceștia cu greŭ își puteaŭ validitá ideile lorŭ în colónele „Tribuneí“, chiar și dacă ar' fi voitŭ. Caractĕrulŭ eĭ ascunsŭ gr. orientalŭ în spiritulŭ luí Șaguna s'a manifestatŭ apoĭ câtŭ se póte mai evidentŭ cu ocasiunea iubileuluí Mitropolituluí nostrŭ gr. catolicŭ. Mai cu samă cândŭ sosiá țiua sântuluí Andreiŭ, scriá în articulĭ de fondŭ panegiruri asupra luí Șaguna, cu ocasiunea iubileuluí amintitŭ însă n'a țisŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ.

Ast-felŭ după câțiva anĭ de esistință a eĭ o parte însĕmnată a publiculuí românescŭ erá sigură, că „Tribuna“ este întâiŭ organulŭ unorŭ cercurĭ anumite din Sibiŭ, și a dóua unŭ organŭ gr. orientalŭ în spiritulŭ luí Șaguna, cu tóte că ea făcea totŭ, ce-ĭ stá în putință, ca să nu apară nicĭ una nicĭ alta. Fiindŭ-că însă totuși avea și părțĭ bune mai cu samă în ceea ce se ține, cum amŭ țice, de technica țiaristică, totuși o mai țineaŭ chiar și românĭ gr. catolicĭ destuĭ.

Publicŭlŭ însă avea să mai îndure cu „Tribuna“ și alte decepțiunĭ. O mare nematuritate și necunoscință a trecutuluí și împrejurărilorŭ nóstre politice, culturale și sociale a arĕtatŭ „Tribuna“, cândŭ a cugetatŭ, că o direcțiune, care la Românií de dincolo a ocupatŭ multŭ terenŭ, póte să se împământenéscă și la noĭ. În România pessimismulŭ și ateismulŭ póte să-și jóce mândrele prin totŭ felulŭ de foĭ fără temere, că vre-o parte considerabilă a publiculuí se va scandalisá. Acolo disoluțiunea religiósă a ajunsŭ deja așa departe, câtŭ ateismulŭ este filosofia de modă, și biserica e multŭ mai incapabilă, decâtŭ să-ĭ pótă face opusețiune.

Nu stă însă lucrulŭ așa la noĭ, și Dumneȝeŭ să ne feréscă, ca să nu stea nicĭ odată așa. La noĭ ateismulŭ nicĭ în viéța privată nu cutézá a păși, și cu atâtŭ mai puținŭ în cea publică. Asta n'a sciut'o „Tribuna“ nicĭ cândŭ. De aceea nu odată s'a întîmplatŭ, de a vătĕmatŭ simțulŭ religiosŭ alŭ publiculuí. Cândŭ a deschisŭ însă colónele sale unuí tinĕrŭ din Bucurescĭ, adeptulŭ școleĭ ateistepessimiste, și l'a lăsatŭ, ca în fața „serbătoriĭ serbătoriloru“ și a „prasniculuí prasnicelorŭ“ să arunce cu tină în basa creștinismuluí, atunci póte că și dintre gr. orientalĭ, dară apoĭ dintre gr. catolicĭ fórte mulțĭ l-aŭ întorsŭ spatele pentru tot-deuna.

Atunci apoĭ s'a mai dovedităŭ și aceea, că „Tribuna“ este și o fóe fără nicĭ o considerațiune față cu simțulŭ religiosŭ alŭ publiculuí, și care pre terenulŭ cugetăriĭ voesce să introducă între noĭ o direcțiune periculósă și deplinŭ străină și de modulŭ nostru de cugetare și de geniulŭ poporuluí nostru.

Sună cam curiosŭ, cândŭ constatămŭ, că ea s'a demascatŭ ca o fóe gr. orientală și totuși fără considerațiune față de simțĕmîntulŭ religiosŭ. Da, așa ceva ar fi cu neputință, cândŭ „Tribuna“ s'ar fi pututŭ lăudá și cu consecința. Consecință însă nu s'a prea aflatŭ în colónele eĭ nicĭ odată, și așa între altele multe s'a mai străcuratŭ într'însa și neconsecința acésta.

Politica „Tribuneí“ condusă mai multŭ de interese și din motive personale a eșitŭ însă la ivélă deplinŭ în timpulŭ mai din urmă.

Recrutându-şi o cétă de malcontenţi şi ómeni iubitorĭ de cértă de prin România, la olaltă cu aceştia a începutŭ unŭ atacŭ câtŭ se póte mai violentŭ în contra bărbaţilorŭ nostri celorŭ mai stimaţi, pre carĭ şi în colónele sale şi într'ale unorŭ foĭ din România îĭ espunea totŭ mereŭ ca nesinceri causeĭ nóstre, éră ea cu aĭ sĕĭ se gerá de păzitorulŭ şi apĕrătorulŭ singurŭ fidelŭ şi sincerŭ alŭ intereselorŭ nóstre naţionale. Multă negrélă şi chiar şi multŭ spiritŭ a prăpăditŭ „Tribuna“ în lupta acésta, şi totuşi nu i-a succesŭ a convinge pre nimenĭ, nicĭ că Babeşŭ, nicĭ că Mocioni saŭ alţĭ bărbaţĭ de încredere de aĭ nostri suntŭ nesinceri causeĭ naţionale nicĭ chiar fără de voea lorŭ.

De atuncĭ „Tribuna“ şĭ-a perdutŭ aprópe totŭ prestijulŭ de óre câtdva. De atuncĭ devine din ce în ce totŭ mai isolată, şi póte că de atuncĭ şi ḑilele îĭ suntŭ numĕrate. Aceste aŭ trebuitŭ să se întîmple în modŭ firescŭ, căcĭ ea a voitŭ să formeze unŭ nouŭ partidŭ în sinulŭ naţiuniĭ nóstre, însă partidŭ fără principiĭ, partidŭ de persóne, partidŭ, în care interesele naţionale să fie târâte după carulŭ unorŭ interese personale alorŭ vre-o câţiva inşĭ, pre carĭ ambiţiuni neînfrînate îĭ împingŭ cu multă forţă totŭ înainte, fără să-l lase să se cugete, că prin aşa ceva nu folosescŭ nicĭ causeĭ nóstre nicĭ lorŭ înşi-şĭ. Şi dacă conducătoriĭ eĭ n'ar' fi fostŭ altcum aşa dibacĭ, tóte aceste s'ar' fi întîmplatŭ mai de multŭ.

Istoria, saŭ mai bine ḑisŭ biografia însă-şĭ de optŭ anĭ a „Tribuneĭ“ este cea mai bună dovadă despre valórea, saŭ mai bine ḑisŭ despre lipsa principiilorŭ sănĕtóse şi neegoiste în conduita eĭ. De aceea, cândŭ va încetá, nu va plânge mai nimenĭ după ea, *„nu va plânge chiar nicĭ clopotulŭ cu limba luĭ de spige“*, după cum ḑice predilectulŭ eĭ poetŭ. Le va păré însă rĕŭ la destulĭ, că timpŭ aşa îndelungatŭ puterĭ aşa abile şi destre ca ale acelora, în mânile cărora a statŭ, aŭ fostŭ consumate pentru o causă aşa desperată şi pre lângă acea şi aşa fără preţŭ, cum e causa „Tribuneĭ“. Le va păré rĕŭ, căcĭ puterĭ aşa abile, puse fără cugete reservate în serviţiulŭ causeĭ şi a lupteĭ nóstre, ar fi pututŭ să dea ḑiaristiceĭ nóstre unŭ avîntŭ, ce nu l'a autŭ nicĭ cândŭ mai nainte. Aşa însă nu putemŭ ḑice „Tribuneĭ“ decâtŭ că: *perirea ta din tine, Israile!* (Va urmá.)

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

X.

În vreme ce Rosa şi Tomasilo îşĭ petreceaŭ aşa de bine iubindu-se, venĭ timpulŭ, cândŭ o parte a osteĭ aveá să fie dimisă la vetrele părinţescĭ. Între ostaşiĭ aceştia eraŭ şi fraţiĭ Lopez. Eĭ nu însciinţară pre nimenĭ despre sosirea lorŭ, pentru ca cu atâta să fie mai mare surprinderea şi bucuria revederiĭ. Dar pre lângă motivulŭ acesta mai erá încă unulŭ: Lorenzo voiá adecă să cerceteze în taĭnă, ce se petrecuse în nefiinţise luĭ de faţă.

Erá într'o Duminecă séra. Sórele sfinţise încunjuratŭ cu o strălucită corónă aurie, éră pre urma luĭ séra acuşĭ îşĭ întindeá aripile preste pământŭ. Aerulŭ se recise de suflarea nopţiĭ. Preste natură s'a aşedatŭ tăcere. Numaĭ cândŭ şi cândŭ se maĭ audiá ciripitulŭ monotonŭ alŭ rîndunicĕĭ de mare, carea grăbiá în sborŭ iute spre cuibulŭ sĕŭ, şi suspinulŭ jalnicŭ alŭ orbuheĭ, ce se plângea pentru persecuţiunea ce o suferiá. Totuşi [illegible] a lene de [illegible] a produceaŭ o melodie înăduşitŭ [illegible]ace Blaşiuluĭ, ér stelele se iviaŭ pre cer. Trecêndŭ aşa, întocmaĭ ca vorbele, ce le [illegible]reste firulŭ istoriei, unŭ omŭ fórte sfiicios, cuprinsulŭ conferi mai exactŭ şi

şi prin ivirea lorŭ vestiaŭ, că a sositŭ timpulŭ odihneĭ.

Doĭ ómenĭ tinerĭ păşiaŭ uşorŭ şi liniştiţĭ pre drumulŭ pustiŭ, ce duce dela San Lucar la Rota, şi se părea, că paşulŭ lorŭ din ce în ce e totŭ mai grăbitŭ, căcĭ aceste locurĭ parcă-ĭ întîmpinaŭ cu bucurie, ḑicêndu-le: „Bine-aţĭ venitŭ! Bine-aţĭ venitŭ!“

„Numaĭ de aceea îmĭ pare rĕŭ,“ începù celŭ maĭ bĕtrânŭ, „că n'am însciinţatŭ nicĭ cu unŭ cuvîntŭ pre mama despre sosirea nóstră. Fórte uşorŭ s'ar puté întîmplá, ca bucuria cea mare, ce o va simţí revĕḑêndu-ne, să-ĭ fie spre rĕŭ.“

„Mie nu-mĭ pare de locŭ rĕŭ de acésta, căcĭ sciŭ, că bucuria nu omórá, ci din contră înviosézá şi întăresce. Nu-mĭ pare rĕŭ nicĭ pentru aceea, căcĭ în chipulŭ acesta voiŭ puté cercetá, ce-a făcutŭ Dolores.“

„Maĭ ţine-ţĭ gura, Lorenzo! Dolores e o fată fórte cum se cade, şi tu cu suspiţionările tale te facĭ numaĭ nevredniculŭ de ea.“

„Ascultă-mĕ, Esteban, nu-ţĭ aducĭ tu aminte, ce ḑice proverbulŭ, că să nu te încredĭ la femeĭ nicĭ odată? Écă Dolores a părăsitŭ pre mama mea în contra voinţeĭ mele, şi a întratŭ în serviţiŭ la Donna Braulia. Şi, de ce a făcutŭ ea lucrulŭ acesta, n'am pututŭ aflá până în ḑiua de astădĭ. Apoĭ de ce a părăsitŭ casa nóstră, unde ar fi pututŭ rĕmâné, şi s'a dusŭ într'o casă străină? Şi cândŭ mi-le cugetŭ tóte acestea, nicĭ decum nu-mĭ ĭese din capŭ, că aci a trebuitŭ să se întîmple ceva.“

„O Lorenzo, tu eştĭ chiarŭ ca profetulŭ Ieremie, care se tânguia pentru nefericirile poporuluĭ, înainte de ce acele ar fi sositŭ. Eŭ prevĕḑŭ, că calea sĕrmaneĭ Dolores, dacă-ţĭ va fi soţie, nu va fi presărată cu florĭ. Şi mĕ şi temŭ, că biata de ea va fi fórte nefericită cu tine. E dreptŭ, că ea e în serviţiŭ într'o casă străină, dar la cine, dragulŭ meŭ? La o vĕduvă, la Donna Braulia, care n'are fără numaĭ o fată, şi care chiarŭ aşa-ĭ de severă şi onorabilă ca Sânta Monica.“

„Că şede la vĕduva Braulia, nu mĕ supĕră, dar mĕ supĕră împrejurarea, că mama nu scie, ce se petrece în casa altuia.“

„O frate dragă, ascultă-mĕ. De câtŭ să nu vorbescĭ de bine, maĭ bine tacĭ; căcĭ tu începĭ a povestí despre lucrurĭ, carĭ nu s'aŭ pututŭ întîmplá. Şi în sfârşitŭ veĭ vedé póte, că Dolores te-a şi înşelatŭ aievea, şi acésta îţĭ va fi óre cum ca o rĕsplată pentru prepusurile tale uricióse.“

„Şciĭ ce, Esteban? Lucrulŭ acesta să nu mi-lŭ maĭ ḑicĭ nicĭ chiar în glumă. Glume de aceste tot-deuna-sŭ prevestitórele nenorocirilŏr.“

Şi pre cândŭ celĭ doĭ fraţĭ ajunsĕră în satŭ, întunecase cum se cade.

„Haĭ să mergemŭ pre strada, pre care şede vĕduva.“

„Nu, Lorenzo, las' că vomŭ merge maĭ târdiŭ. E detorinţa nóstră, să ne sărutămŭ întâiŭ părinţiĭ şi apoĭ numaĭ după aceea să ne cugetămŭ la altceva.“

„Vino, frate, vomŭ face numaĭ unŭ micŭ încunjurŭ,“ ḑise Lorenzo şi plecă spre stînga. Esteban la începutŭ nu voiá să-lŭ urmeze, dar ca să nu ajungă numaĭ singurŭ la părinţĭ, maĭ pre urmă se învoĭ şi elŭ.

(Va urmá.)

Despre călindarŭ.

(Continuare.)

Aci, dacă e permisŭ a arĕtá şi umilita nóstră părere, vomŭ ḑice, că congresulŭ propusŭ va trebuí să se închidă cu unŭ fiasco solemnŭ. Şi pentru ce? Pentru-că sarcina încredinţată luĭ ar fi nu numaĭ fórte grea, ci tot-odată şi imposibilă de a o împlinì. Spre a ne convinge de aşa ceva n'avemŭ lipsă să facemŭ multe reflesiunĭ, după-ce însu-şĭ dlŭ *M.* pune unele premise, din carĭ urmézá cu deplina rigóre a logiceĭ aserţiunea nóstră. „Nu este nicĭ o îndoélă,“ scrie dînsulŭ, „că anulŭ solarŭ alŭ norduluĭ nu se póte potrivì exactŭ cu anulŭ solarŭ alŭ suduluĭ saŭ alŭ altorŭ puncte“: prin urmare, concludemŭ noĭ, este evidentŭ, că anulŭ călendaruluĭ, saŭ, cum îlŭ numesce dînsulŭ, anulŭ terestru alŭ suduluĭ nicĭ de cum nu se va puté potrivì cu anulŭ terestru alŭ norduluĭ saŭ cu alŭ altorŭ puncte. Pentru aceea călendarulŭ Chinesilorŭ de es. va trebuí să fie deosĕbitŭ de alŭ Hotentoţilorŭ, şi celŭ alŭ Căzacilorŭ de alŭ Peciórelorŭ negre, capetelorŭ turtite din America. Spre a face şi maĭ uşóră misiunea congresuluĭ propusŭ, dlŭ *M.* crede de lipsă, să fie representatŭ şi clerulŭ altorŭ riturĭ, dar, ca şi cum i-s'ar fi părutŭ, că a mersŭ prea departe, se grăbesce a adaugá: „În ceea ce privesce aşedarea sĕrbătorilorŭ, ortodoxiĭ nu se gândescŭ nicĭ odată a cedá catolicilorŭ saŭ celoralalte riturĭ, întru câtŭ sĕrbătorile ortodoxilorŭ suntŭ cele aşedate de conciliile sânţilorŭ Părinţĭ aĭ bisericeĭ dela întemeiarea creştinismuluĭ şi basate pre urmele trase de însu-şĭ întemeiatorulŭ dogmeĭ.“ Ast-felŭ stându lucrulŭ, cum ar fi posibilŭ unŭ călendarŭ comunŭ, care să „împace scrupulele tuturorŭ popórelorŭ“? E dreptŭ, că elŭ nu înţelege a se ocupá de cestiune decâtŭ în sensŭ sciinţificŭ, saŭ, cum ḑice, politicesce, întru câtŭ ea privesce mĕsurarea timpuluĭ: dar spre ce folosŭ? Dacă e vorba de a se realisá unitatea călendaruluĭ între deosĕbitele popórĕ, negreşitŭ că trebue să se ţină socotélă şi de partea religiósă a cestiuniĭ. Saŭ póte că Ruşiĭ, Greciĭ, Sêrbiĭ şi Bulgariĭ şi din nenorocire şi confraţiĭ nostri Românĭ nu voescŭ să adopteze călendarulŭ gregorianŭ decâtŭ pentru motive sciinţifice? O, nu! Şi fie convinsŭ on. nostru scriitorŭ, că obstinata lorŭ perseverenţă întru manţinerea călendaruluĭ Iulianŭ, cu adevĕratŭ vechiturĭ bună pentru muzeŭ, procede singurŭ numaĭ din motive religióse rĕŭ înţelese.

Întorcêndu-ne la firulŭ întreruptŭ, pentru ca necesitatea congresuluĭ propusŭ să fie vĕdită, dlŭ M. ar fi trebuitŭ să arete într'unŭ modŭ lămuritŭ erorile ambelorŭ călendare, Iulianŭ şi Gregorianŭ: şi face acésta, mărginindu-se însă — póte brevitatis causa — a dovedí, că nicĭ unulŭ, nicĭ altulŭ nu se acórdă cu anulŭ solarŭ. Étă cum procede. Maĭ întâiŭ amintesce, că Gregoriŭ XIII făcêndŭ îndreptarea sa, a ţintitŭ a împedecá, ca „luna Ianuariŭ să nu ajungă în primăvară şi Pascile să nu se amâne tocmaĭ în tómnă“: lucru, care scriitoruluĭ nostru i-se pare fórte ciudatŭ, după ce e cunoscutŭ tuturorŭ, că Pascile se fixézá după equinocţiulŭ de primăvară. De unde prepune, ba crede, că „ambiţiosulŭ“ Papă în realitate n'a urmăritŭ altă ţintă, decâtŭ aceea de a „imprime maĭ accentuatŭ epoca pontificatuluĭ sĕŭ“. După aceea observă, că astronomulŭ alexandrianŭ Sosigene, de ale căruĭ ostenele s'a folositŭ Iuliŭ Cesarŭ la îndreptarea călendaruluĭ întîmplată în anulŭ 45 a. Chr., — credea, că mĕsura anuluĭ solarŭ ar fi fostŭ de 365 ḑile şi şese óre, şi că pentru aceea spre a stabilì equaţiunea anuluĭ terestru cu celŭ solaru a adausŭ totŭ la alŭ patrule anŭ o ḑi, făcêndŭ anulŭ bisextilŭ de 366 ḑile. Dar noĭ calculătorĭ pretinserá în timpulŭ luĭ Gregoriŭ XIII, că anulŭ solarŭ ar fi maĭ scurtŭ decâtŭ celŭ terestru cam cu 668 de secunde: de mĕsura acésta, deşi nu cea adevĕrată, de care se va ocupá şi adecă ar avé să se ocupe fiitorulŭ congresŭ, dlŭ *M.* se folosesce ca de unŭ argumentŭ *ad hominem* spre a demonstrá erorile călendaruluĭ Gregorianŭ. (Va urmá.)

Economie.

Contra peronosporei viticole se potŭ folosí maĭ multe mijlóce. Ce privesce efectulŭ dobîndituĭ prin folosirea diferitelorŭ mijlóce, Dufour, care a făcutŭ o probă comparativă cu ele, dice, că maĭ bunŭ mijlocŭ contra peronosporei viticole este *mixtura de bordeaux* (din 2 kgr. vitriolŭ de aramă, 2 kgr. varŭ la 1 hectolitru de apă). În loculŭ alŭ doilea se numĕră *mixtura din vitriolŭ de aramă şi din sodă,* în alŭ treilea *azurinulŭ* şi în alŭ patrulea vitriolulŭ de aramă curatŭ. Azurinulŭ (eau céleste) e maĭ ieftinŭ decâtŭ mixtura de bordeaux, dară róde frundele maĭ slabe, din care causă în Statele-unite Americane se folosesce numaĭ mestecatŭ cu sodă. Atâtŭ din azurinŭ câtŭ şi din mixtura de bordeaux se recere pentru unŭ jugĕrŭ catastralŭ 2—2½ hectolitre de soluţiune la o stropire a viţelorŭ. *La prepararea alorŭ 2½ hl. de bordeaux* se folosescŭ 5 kgr. vitriolŭ de aramă à 25 cr. = fl. 1.25, 5 kgr. varŭ arsŭ à 1 cr. = fl. 0.05, costă deci 2½ hl. bordeaux = fl. 1.30. *La pregătirea azurinuluĭ* (eau céleste) 1¼ kgr. vitriolŭ de aramă à 25 = fl. 0.32, 2 litre apă de amoniacŭ de 22 grade à 30 cr. = fl. 0.60, costă 2½ hl. azurinŭ = fl. 0.92. Aceste mixturĭ se potŭ cumpĕrá şi gata, dară atunci costéză maĭ multŭ. Gallawoy, şefulŭ secţiunieĭ phytopathologice din departamentulŭ de agricultură alŭ Statelorŭ nord-americane, recomândă carbonatulŭ de cupru solvitŭ în spirtŭ de amoniacŭ ca celŭ maĭ practicŭ şi maĭ ieftinŭ mijlocŭ contra peronosporeĭ, dacă viile nu-sŭ atacate şi de altă bólă. Se prepară aşa, că 140 gr. carbonatŭ de cupru se solvescŭ în 1½—1⅔ litr. spirtŭ de amoniacŭ de 26 grade, apoĭ se tórnă soluţiunea în 1½ hltr. de apă, cu care se stropescŭ viţele.

Falsificarea cafeleĭ. Unŭ chimicŭ englezŭ scrie într'o fóe din London, că falsificarea cafeleĭ, deşi este oprită prin lege, totuşĭ ĭea dimensiunĭ fórte marĭ. Elŭ dice, că în depositele uneĭ firme renumite din London a aflatŭ 70% de cafea falsă. După părerea luĭ cea maĭ mare parte a publiculuĭ din London nu ar maĭ cunósce gustulŭ cafeleĭ veritabile, atâta e de generală falsificarea. Din caféua pârgălită, ce se aduce în comerciŭ, celŭ puţinŭ a cincia parte constă din bómbe false. Maĭ multă cafea falsificată se consumă în Helveţia, Belgia şi Germânia. Óre noĭ câtă consumămŭ?

Revista comercială a săptĕmânei.

Timpulŭ în săptĕmâna acésta la începutŭ a fostŭ destulŭ de caldŭ şi plăcutŭ, dară după aceea în urmă ploiĭ s'a rĕcitŭ. Lucrările economice de primăvară s'aŭ începutŭ maĭ pretutindenea.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta în săptĕmâna asta a fostŭ maĭ favorabilŭ şi circulaţiunea maĭ vie decâtŭ în cele trecute. Preţurile bucatelorŭ s'aŭ ridicatŭ, şi suntŭ prospecte, că se voruĭ maĭ ridicá. *Grâŭ curatŭ* a fostŭ în piaţă în decursulŭ săptĕmâneĭ la 70,000 măjĭ m. şi s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 9.75—10.10. *Sĕcară* s'a cumpĕratŭ maĭ multŭ pentru esportŭ, preţulŭ I-a crescutŭ cu 5—10 cr., Preste totŭ s'aŭ vîndutŭ cam 5000 măjĭ m., calitatea inferióră cu fl. 8.70—8.95, calitatea maĭ bună cu fl. 9.00—9.15. *Ovĕsŭ* s'a adusŭ multŭ în capitală, în urma acesteia preţulŭ luĭ a scăduţŭ cu 5—10 cr. Circulaţiunea săptĕmânală a fostŭ de 6000 măjĭ m. şi s'a plătitŭ pentru calitate inferióră fl. 5.75—5.85, — mijlocie fl. 5.90—6.00 şi de frunte fl. 6.05—6.15. *Cucuruzŭ* a sositŭ maĭ puţinŭ, preste totŭ a trecutŭ cam la 20.000 măjĭ m. şi anume la Steinbruch s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.40—5.45, în piaţă cu fl. 5.30—5.37, pre la unele staţiunĭ s'a vîndutŭ maĭ ieftinŭ cu 5—10 cr. *Sĕmênţa de cânepă* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 12.00—12.50, — de *măzĕriche* cu fl. 6.00—6.50, — de *mohorŭ* cu fl. 6.00, — de *trifoiŭ* cu fl. 63.00—64.00, — de *luţernă* cu fl. 52.00—54.00.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch a fostŭ maĭ favorabilŭ pentru marfă uşóră. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ, greĭ de 320—380 kg. 48—48 ½ cr., pentru ceĭ greĭ de 280—300 kg. 47 ½—48 cr., *bĕtrânĭ* maĭ greĭ de 300 kg. 46—46 ½ cr., marfă *ţĕrĕnéscă* 46—48 ½ cr., *sîrbescĭ* 46—48 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 30 Martiŭ st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	108.15
« « hîrtie « 5%	102.10
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	115.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.—
Bonurĭ rurale ung.	93.—
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	98.35
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	143.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	137.50
Renta de hîrtie austriacă	102.75
« « argintŭ austriacă	94.—
« « aurŭ austriacă	111.—
Losurile austr. din 1860.	139.—
« Vieneĭ	159.50
Acţiunile bănceĭ austro-ungare	980.—
« « de creditŭ ung.	343.75
« « « « austr.	309.90
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	117.75
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.59
Napoleon-d'orĭ	9.40
Mărcĭ 100 imp. germâne	58.15
Londra 10 Livres sterlingĭ	118.75

Posta Redacţiunii. Dluĭ *I. P.* în *M.* Baniĭ s'aŭ primitŭ. Numeriĭ doriţi i-amŭ espedatŭ. — Dluĭ *N. G.* în *T.* Prediciĭ nu putemŭ publicá. N'avemŭ locŭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Anunciŭ de licitare.

Prin care se face cunoscutŭ, cumcă construirea unuĭ asilŭ de copiĭ în Blaşiŭ se va da în întreprindere pre calea licitaţiuniĭ minuende prin oferte. Preţulŭ, dela care se începe licitaţiunea minuendă, este 6000 fl. v. a.

Doritoriĭ de a licitá aŭ de a-şĭ subşterne ofertele sigilate şi provĕdute cu unŭ vadiŭ de 300 fl. v. a. Veneratuluĭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ în Blaşiŭ până la 21 Aprilie st. n. 1892 la 3 óre după amĕdĭ.

Planulŭ, antemĕsurare şi calcululŭ preliminariŭ şi până atunci se potŭ vedé în cancelaria subscrisuluĭ.

Blaşiŭ, 30 Martiŭ n. 1892.

Ludoviciŭ Csató,
advocatŭ archidiecesanŭ.

(9) 1—2

Fundată în an. 1858. FRANCISCŬ WALSER Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietarulŭ primeĭ fabriciĭ ungare de maşine şi recisite de pompieriĭ, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

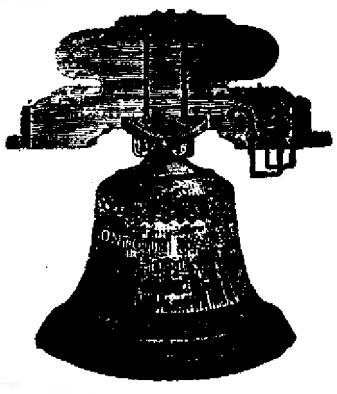

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducteĭ pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 12—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885. la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Fundată în an. 1800. K. Zechmeister şi Fiulŭ Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

negoţătorŭ de articli de mĭere şi céră

în Győr

recomândă atenţiuniĭ binevoitóre a Onoratuluĭ Clerŭ luminile lorŭ de céră:

Lumini adevĕrate de céră 1-a unŭ kg.	**fl. 2.50**
„ „ „ „ **2-a** „ „ „	**2.00**
Lumini de céră artificială . . „ „ „	**1.40**
Pascalis I-a . . . . . „ „ „	**2.60**
„ **II-a** . . . . . „ „ „	**2.00**
Lumini galbine de céră . . . „ „ „	**2.00**

Luminile se află în orĭ ce mărime, şi la comande superióre la 10 kgrame se espedézá francate la orĭ ce staţiune de poste, de năĭ saŭ de căĭ ferate.

Bunătatea luminilorŭ nóstre de céră o dovedescŭ nenumĕrate scrisorĭ de recunoscinţă.

Cu deosĕbită stimă

(3) 5—10 **K. Zechmeister şi Fiulŭ.**

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 9 Apriliŭ 1892. Numĕrulŭ 15.

Temeiulŭ drepturilorŭ nóstre.

(+) Suntŭ adevĕruri în lumea acésta, despre carĭ nu aĭ lipsă să întindĭ multă vorbă, pentru ca fiesce care minte sănĕtósă să le pricépă şi să le vĕdă în adevĕrata lorŭ lumină.

Unŭ ast-felŭ de adevĕrŭ este şi acela, că fiesce care poporŭ are dela natură dreptulŭ de a se conservá şi a se perfecţioná conformŭ individualităţiĭ sale particulare.

Cu tóte acestea la noĭ întîmpinămŭ în tóte ţilele enunciaţiunĭ atâtŭ de bizare şi contrare adevĕruluĭ amintitŭ, câtŭ îĭ stă omuluĭ mintea în locŭ.

Ministriĭ ne spunŭ, că misiunea statuluĭ nostru este, să asimileze tóte popórĕle nemagiare din patria acésta comună. Deputaţiĭ ţinŭ vorbirĭ înflăcărate, în sensulŭ cărora numaĭ aceia suntŭ adevĕraţi patrioţi, carĭ primescŭ fără de nicĭ o restricţiune cultura magiară şi voescŭ a se contopí în elementulŭ magiarŭ. Pressa denunţă ca pre nisce trădătorĭ de patrie pre toţi, carĭ ţinŭ la naţionalitatea lorŭ proprie, şi pretinde, să se aplice mĕsurile cele maĭ drastice, spre a se sugrumá orĭ ce mişcare culturală nemagiară. Reuniunile magiare de cultură se formézĕ în tóte părţile ţĕreĭ numaĭ cu devisa „să magiarisămŭ“, ér cea maĭ tinĕră dintre aceste reuniunĭ, înfiinţată în Budapesta, în apelulŭ sĕŭ publicatŭ în ţilele trecute, consideră ca o plagă pentru ţĕră esistinţa popórĕlorŭ nemagiare, şi pentru aceea ne spune, că va ridicá sbiciulŭ sĕŭ de focŭ asupra a totŭ ce nu e magiarŭ, şi ast-felŭ va face o generală curăţire în ţĕră, mântuindu-o de prihana străinismuluĭ.

Cine nu vede, că ast-felŭ de tendinţe în ultimulŭ lorŭ efectŭ potŭ surpá şi esistinţa bisericeĭ nóstre? Cine nu se umple de îngrijirĭ, cândŭ cugetă, că sbiciulŭ acela de focŭ se va silí a străbate până la altarele bisericelorŭ nóstre spre a le curăţí de „prihana“ limbeĭ românescĭ?

Étă motivele, pentru carĭ noĭ ne vedemŭ îndemnaţi a arĕtá, că tendinţele acelea vatĕmă fórte greŭ drepturile naturale, carĭ regulézĕ viéţa individiloróru şi a popórĕlorŭ, şi că *drepturile nóstre* îşĭ aŭ temeiulŭ chiar în dreptulŭ inalienabilŭ alŭ natureĭ.

Tóte fiinţele create de Dumneḑeŭ, care este fiinţa cea maĭ înaltă şi perfectă, aŭ nu numaĭ unŭ scopŭ comunŭ, ci şi unŭ scopŭ particularŭ şi subordinatŭ scopuluĭ generalŭ şi comunŭ.

Scopulŭ particularŭ alŭ fiesce cĕreĭ fiinţe este *conservarea şi perfecţionarea sa.*

Prin lucrarea Fiinţeĭ supreme, care a ḑisŭ despre sine „Eŭ suntŭ care suntŭ“, şi care prin urmare esistă prin necesitatea natureĭ sale, fiesce care fiinţă creată tinde în modŭ naturalŭ a-şĭ conservá esistinţa sa, acéstă primă binefacere a creatoruluĭ sĕŭ. Pentru aceea vedemŭ, că nu numaĭ fiinţele inteligente, ci chiar şi cele materiale, opunŭ, după câtŭ le stă în putere, o resistinţă continuă la orĭ ce încercărĭ de destrucţiune din partea uneĭ forţe esterne. Greutatea maĭ mare orĭ maĭ mică, ce se întîmpină la sdrobirea uneĭ petre, la tăiarea unuĭ arborŭ şi la uciderea unuĭ animalŭ, este numaĭ efectulŭ aceleĭ inclinaţiunĭ naturale, ce o are fiesce care fiinţă, de a-şĭ conservá esistinţa sa şi de a se împotrivĭ la orĭ ce ĭ-o ar puté răpí orĭ ameninţá.

Totŭ prin lucrarea Fiinţeĭ supreme, care este deplinită şi perfectă, fiesce care fiinţă creată tinde în modŭ naturalŭ nu numaĭ spre conservarea sa, ci şi spre perfecţionarea sa. Pentru aceea, precum unŭ vlăstariŭ tinde a devení arborŭ, aşa şi fiesce care pruncŭ *tinde în modŭ naturalŭ şi invincibilŭ a* deveni bărbatŭ, şi orĭ ce fiinţă inteligentă doresce a sporí în sciinţă, căcĭ sciinţa face, ca o fiinţă inteligentă să fie perfectă saŭ desĕvârşită.

Este aşa dară o proprietate a fiesce cĕreĭ fiinţe a cercá în modŭ naturalŭ iresistibilŭ, să-şĭ conserve esistinţa sa şi să-şĭ perfecţioneze natura sa, pentru ca prin acésta să ajungă la mărimea şi puterea aceea, care corĕspunde firiĭ sale.

Fiesce care *poporŭ* este însă o fiinţă morală înzestrată dela natură cu tipulŭ sĕŭ particularŭ, în a cĕreĭ vine curge acela-şĭ sânge, este închegată prin aceea-şĭ limbă şi însufleţită de acelea-şĭ tradiţiunĭ, de acelea-şĭ ideĭ şi obiceiurĭ şi de acelea-şĭ aspiraţiunĭ.

De aceea precum fiesce care fiinţă ca individŭ tinde în modŭ naturalŭ şi

---

Feuilleton.

„Româniĭ transcarpatinĭ“ şi „Curentulŭ Eminescu“.

Dóuĕ conferinţe.

Bucurescĭ, Mărţişorŭ 1892.

Domnule Redactorŭ!

Cu permisiunea Dvóstre vinŭ a vĕ da samă despre dóuĕ conferinţe, ce s'aŭ ţinutŭ în ţilele trecute, una în Iaşĭ, ceealaltă în Bucurescĭ. Le voiŭ urmá după şirulŭ cronologicŭ.

Mercurĭ în 11 Martiŭ v. séra şĭ-a ţinutŭ în sala nouluĭ Ateneŭ conferinţa sa intitulată *„Româniĭ trascarpatinĭ“* dlŭ A. D. Xenopol, distinsulŭ profesorŭ universitarŭ din Iaşĭ.

Póte nicĭ nu v'a-şĭ fi raportatŭ despre acéstă conferinţă, care e curatŭ istorică. Dacă însă totuşi v'o trimitŭ, la acésta m'aŭ îndemnatŭ numaĭ apreţiările, ce conferenţiarulŭ le face Blaşiuluĭ şi preste totŭ sânteĭ Unirĭ.

Trecêndŭ aşa ḑicêndŭ în tótă fuga peneĭ preste firulŭ istoricŭ şi în generalŭ preste cuprinsulŭ conferinţeĭ, Vĕ voiŭ însemná câtŭ maĭ exactŭ şi maĭ fidelŭ afirmările dluĭ Xenopol, ce câtŭ de câtŭ totuşĭ Vĕ potŭ interesá.

Conferenţiarulŭ nu se ocupă cu actualitatea, fiindŭ acésta destulŭ de cunoscută, ci trece la firulŭ istoricŭ arĕtându, că nelegiuirile, ce ḑilnicŭ le suferŭ Românii transcarpatinĭ, nu suntŭ de aḑĭ, ci unŭ *cântecŭ vechiŭ.*

Spre a dovedí acésta, conferanţiarulŭ trece din secolŭ în secolŭ citându câtŭ fapte barbare câtŭ legĭ străine şi păgânescĭ aduse în contra Românilorŭ până în timpulŭ de faţă, câtŭ se facŭ încercărĭ de a răpí chiar şi copiĭ dela sinulŭ mamelorŭ.

Pre calea acésta a demonstratŭ conferenţiarulŭ, cum Românulŭ după 10 vécurĭ încă şi astăḑĭ e nelegiuitŭ. Salută cu însufleţire Liga, salută pre iniţiatoriĭ eĭ, pre tineriĭ universitarĭ, în carĭ privesce viitorulŭ Românieĭ, şi conjură pre toţĭ, să îmbrăţişeze *causa Ligeĭ*, care ajută chiar şi Românieĭ, care — póte — *ar perí, n'ar puté existá* fără numĕroşiĭ sĕĭ fraţi, carĭ se găsescŭ împrăştiaţi prin Transilvania, Bucovina, Băsarabia, Macedonia ect., de-órece esistinţa şi viitorulŭ uneĭ naţiunĭ cu atâtŭ suntŭ maĭ durabile şi maĭ asigurate, cu câtŭ se razimă pre *base maĭ estinse.* În legătură cu considerăţiunile acestea conferenţiarulŭ desvoltându şi descriindŭ şi unele evenimente istorice, amintesce şi despre *s. Unire,* despre care se esprimă aşa:

„După ce Sasiĭ din Transilvania trecuserĭ la Luteranismŭ, ĕră mare parte din Magiarĭ se calviniserĭ, ĕrá acum în interesulŭ statuluĭ austriacŭ, care ĕrá catolicŭ, ca să-şĭ înmulţéscă adepţiĭ. Ocasiune bună de operatŭ în privinţa asta îĭ dede statuluĭ austriacŭ chiar sórtea Românilorŭ. Casa domnitóre şi promise îndată Românilorŭ o uşurare a sorţiĭ, dacă voruŭ trece la catolicismŭ. În promisiunile aceste s'a conceputŭ evenimentulŭ epocalŭ curêndŭ după aceea realisatŭ: *Unirea bisericeĭ române cu cea catolică.*

„Episcopiĭ românĭ gr. cat. ca Inocenţiŭ Micu, Ioanŭ Bobb etc., adese orĭ duceaŭ la treptele tronuluĭ gemetele şi lacrămile uitate de secolĭ ale poporuluĭ, cerêndu-ĭ drepturĭ şi împlinirea promisiunilorŭ. Din multele promisiunĭ deşi cu greŭ, dar' unele totuşĭ li-se împliniserĭ. Între altele li-se concese dreptulŭ de a-şĭ instruí tineriĭ talentaţi la institute înalte de învĕţămîntŭ. Mulţĭ dintre aceştĭ tineriĭ apoĭ lăsându a parte studiulŭ teologieĭ se punŭ cu dinadinsulŭ pre studiulŭ istorieĭ, în care li-se oglindea légănulŭ. Venindŭ apoĭ aceştĭ tineriĭ entusiasmaţi între

irésistibilŭ a-şi conservá esistinţa sa şi a-şi perfecţioná natura sa, aşa şi fiesce care poporŭ ca fiinţă morală tinde în modŭ naturalŭ a-şi conservá şi desvoltá tipulŭ sĕŭ, limba sa, tradiţiunile, ideile, obiceiurile şi aspiraţiunile sale, adecă totŭ, ce constitue individualitatea sa.

Pentru ca indivídii şi popórĕle să se pótă conservá şi perfecţioná, s'aŭ organisatŭ în state, carí dacă cuprindŭ în sinulŭ lorŭ numaí unŭ singurŭ poporŭ, se numescŭ naţionale, ér dacă cuprindŭ în sine maí multe popóre, se numescŭ poliglote.

Dar precum unŭ individŭ prin aceea, că a devenitŭ cetăţénulŭ unuí statŭ, nu şí-a perdutŭ dreptulŭ sĕŭ naturalŭ de a se conservá şi perfecţioná, ci din contră şí-a asiguratŭ şi maí tare acestŭ dreptŭ, tocmaí aşa şi poporulŭ, care împreună cu alte popóre constituesce unŭ singurŭ statŭ, nu-şí perde dreptulŭ naturalŭ de a-şi conservá şi desvoltá individualitatea sa proprie, ci din contră prin acésta îşí garantézá şi maí tare dreptulŭ de a fi apĕratŭ în esistinţa şi desvoltarea sa chiar şi prin celealalte popóre conlocuitóre. Pentru aceea vedemŭ, că maí multe popóre în decursulŭ vécurilorŭ aŭ constituitŭ unŭ singurŭ statŭ şi s'aŭ supusŭ împreună la una şi aceea-şí putere politică numaí cu scopulŭ de a se puté conservá şi desvoltá maí uşorŭ.

Din principiile enunciate până acum resultă, că precum sclăvia indivíduilorŭ într'unŭ statŭ este o anomalie şi vătĕmare grea a dreptuluí naturalŭ, totŭ aşa şi asuprirea unuí poporŭ prin altŭ poporŭ este o lucrare contrară dreptuluí naturalŭ, care nu se póte justificá nicí măcar în casulŭ, cândŭ poporulŭ asupritŭ ar fi fostŭ cuceritŭ cu sabia, orí ar fi imigratŭ maí târdiŭ în respectivulŭ statŭ. Căcí precum amŭ accentuatŭ şi altă dată, prin cucerire poporulŭ cuceritŭ nu-şí perde drepturile sale inherente, ci numaí puterea saŭ auctoritatea luí publică de maí înainte încétă a esistá, întocuindu-se cu puterea publică a poporuluí cuceritorŭ, carea însă moştenesce dela puterea publică a poporuluí cuceritŭ nu numaí drepturile, ce le-a avutŭ acéstă putere asupra poporuluí cuceritŭ, ci şi datorinţele eí şi prin urmare şi datorinţa de a respectá individualitatea şi limba aceluí poporŭ şi a o desvoltá cu tóte mijlócele, de carí dispune statulŭ.

Totŭ asemenea unŭ poporŭ, care prin imigraţiune s'a supusŭ auctoritătii publice a statuluí, în care a imigratŭ, nu-şí perde dreptulŭ sĕŭ de a esistá şi a se desvoltá ca poporŭ cu individualitate proprie, pentru-că acestŭ dreptŭ este inherentŭ natureí sale, ci din contră auctoritatea publică, dacă nu l'a împedecatŭ a se aşedá pre teritorulŭ sĕŭ, este datóre a-í respectá acéstă individualitate, întocmaí precum respectézá saŭ trebue să respecteze drepturile naturale ale unuí individŭ, care s'a indigenatŭ maí târdiŭ pre teritorulŭ statuluí.

Faţă cu aceste adevĕruri, carí se impunŭ cu o claritate şi putere irésistibilă fiesce căreí minţi sănĕtóse, conducĕtorií politicí aí statuluí nostru aŭ născocitŭ teoria confusă despre idea de statŭ magiarŭ, care se propune chiar şi de pre catedrele universităţilorŭ din patrie. Pentru susţinĕtorií acesteí ideí scălciate statulŭ nu este unŭ mijlocŭ pentru a conservá şi desvoltá individualitatea popórĕlorŭ din patrie, ci unŭ felŭ de scopŭ idealŭ saŭ maí bine dicéndŭ unŭ felŭ de idolŭ păgânescŭ, căruia se potŭ jertfí tóte drepturile indivíduilorŭ şi popórĕlorŭ. În sensulŭ acesteí teorií se potŭ sdrobí tóte naţionalităţile, dacă *interesele închipuite* ale statuluí vinŭ în conflictŭ cu *drepturile* popórĕlorŭ, şi în faptă s'a şi întîmplatŭ, că unulŭ dintre ceí maí puternicí purtătorí aí auctorităţii publice, fostulŭ ministru Tisza, a ameninţatŭ cu acéstă nimicire pre popórĕle nemagiare. Dar cândŭ a făcut'o acésta, elŭ a lovitŭ în faţă dreptulŭ natureí şi a dovéditŭ, că nu este vrednicŭ a maí conduce destinele ţĕrií, întocmaí precum aceí ómení, carí voescŭ astădí să ridice sbiciulŭ de focŭ asupra a totŭ ce nu este magiarŭ, daŭ dovedí eclatante, că ar trebui să fie internaţí saŭ în casa nebunilorŭ, saŭ în temniţele statuluí, căcí abstrăgêndŭ dela legile positive ale ţĕrií, popórĕle nemagiare aŭ dela natură dreptulŭ de a esistá şi a se desvoltá cu concursulŭ şi sprijinulŭ statuluí, ér de dreptulŭ datŭ dela natură nicí unŭ omu şi nicí unŭ poporŭ nu póte fi despoiatŭ fără a se surpá temeliile societăţií omenescí.

Dóuĕ esemple bune.

I. În Martiŭ 1893 se voru împliní 50 de anî, de cândŭ Sânţia Sa Papa Leonŭ XIII fŭ consacratŭ de episcopí. Lumea catolică întrégă se pregătesce să serbeze cu demnitatea cuvenită iubileulŭ acesta. În Roma s'a constituitŭ deja unŭ comitetŭ din Cardinalí, Prelaţí şi laící distinşí, care a pregătitŭ programulŭ serbărilorŭ. Unŭ punctŭ cardinalŭ alŭ serbărilorŭ acestora voru fi peregrinajele la Roma. Tóte naţiunile catolice din Europa, şi chiar şi catolicíí din celealalte părţí ale lumií, din America, Australia, Asia şi Africa voru face peregrinaje la Roma spre a-şí depune omagiile fiescí la peciórele luí Leonŭ XIII, care nu numaí ca Capŭ alŭ creştinătăţií se bucură de auctoritatea cea maí înaltă în lume, ci cu calităţile luí eminente, cu prudinţa, moderaţiunea şi avîntulŭ de vulturŭ alu ideilorŭ luí pre terenulŭ religiosŭ, culturalŭ şi socialŭ şí-a câştigatŭ în mĕsura cea maí mare stima, respectulŭ şi admiraţiunea chiar şi a celorŭ, ce staŭ afară de gremiulŭ şi aspiraţiunile bisericeí. Ca şi în 1 Ianuariŭ 1888 cu ocasiunea iubileuluí de 50 de anî alŭ preoţieí Sânţieí Sale, Roma şi în anulŭ ce vine va vedé în Vaticanŭ adunatŭ totŭ pământulŭ în jurulŭ păstoruluí supremŭ alŭ turmeí luí Christosŭ.

Noí Românií uniţí nu amŭ lipsitŭ nicí în 1888, căcí acolo a fostŭ ilustrulŭ episcopatŭ alŭ provincieí nóstre Mitropolitane de

---

fraţií lorŭ, le-aŭ deschisŭ ochií, í-aŭ ridicatŭ din pulverea la care í-aŭ osânditŭ seclií de jugŭ, í-aŭ deşteptatŭ şi aprinsŭ în eí consciinţa originií lorŭ şi de aci a dreptuluí istoricŭ, ce îlŭ aŭ în patria lorŭ străbună.

„Între aceştí bărbaţí, pre carí í-a imortalisatŭ istoria, amintescŭ pre Şincai, Petru Maiorŭ, S. Clainŭ etc., carí cu o pleiadă după eí aŭ produsŭ acea epocă strălucită a Blaşiuluí, acea auroră, a căreí lumină învietóre trecea departe preste culmile Carpaţilorŭ şi la noí ceí din cóce, şi înaintea căreia totdeuna trebue să ne închinămŭ (aplause asurditóre şi îndelungate).

„Lupta pentru lumină şi drepturí odată inaugurată, a fostŭ purtată cu bărbăţie vrednică de tótă lauda de clerulŭ de din colo şi şí-a avutŭ fructele eí frumóse, ér nu ca la noí, unde lucrulŭ a luatŭ faţă opusă, căcí cine ne-a înjugatŭ pre noí la Muscalí? Clerulŭ! Cine la Fanorioţi? Clerulŭ.“

A dóua conferinţă, despre care voiŭ a Vĕ raportá, este a dluí Alesandru Vlăhuţă, intitulată *„Curentulŭ Eminescu“*, ţinută în sala Ateneuluí din Bucurescí în 12 Martiŭ v.

Conferenţiarulŭ începù prin a povestí ultima visită, ce a făcut'o acum treí anî, totŭ prin Martiŭ, luí Eminescu. Palidŭ, cu privirile rătăcite, Eminescu l'a primitŭ cu bunăvoinţă, şi după ce aŭ discutatŭ maí multă vreme, venindŭ vorba de poesie, nefericitulŭ poetŭ îí dise cu blândeţă, să asculte poesia sa de pre urmă. Apoí scóse o filă de hârtie din busunarŭ şi începù să cetéscă. Eraŭ vreo 20 de strofe. Cândŭ se uitá însă pre hârtie preste umĕrulŭ poetuluí, vĕdù scrise numaí dóuĕ cuvinte: *Sĕrmanulŭ Voevodŭ.* Erá titlulŭ poesieí. Versurile eraŭ fórte corecte, dară lipsite de sensŭ. Cuvintele *focŭ* şi *aurŭ* reveniaŭ cam desŭ. Dlŭ Vlahuţă citéză o strofă, pre care şí-o amintesce:

Câtŭ aurŭ, câtŭ focŭ, câte . . . .
Reverşí preste lume sâute Părinte.

După sfârşirea poesieí esclamă Eminescu cu unŭ greŭ oftatŭ: „Of! Dómne, Dómne!“ Dela întîlnirea aceea Vlăhuţă nu-lŭ maí vĕduse pre Eminnscu până la mórte.

După introducerea acésta dlŭ Vlahuţă spune, că opera luí Eminescu a găsitŭ maí mulţí criticí, şi în specialŭ arată publiculuí cu óre-care indignare broşura Dvóstre „Mihailŭ Eminescu“, numindu-o parte injurie parte pamfletŭ. Spre a dovedí acésta citéză dóuĕ pasaje din broşură, în care se dice, că jugulŭ luí Eminescu e maí ruşinosŭ decâtŭ celŭ alŭ fanarioţilorŭ, şi face imputare autoruluí, pentru ce a rĕmasŭ ascunsŭ sub masca anonimităţií. Conferenţiarulŭ constată altcum, că broşura Dvóstre a aflatŭ reviste, carí aŭ lăudat'o, şi că chiar împrejurarea acésta l'a îndemnatŭ să-şí ţină conferinţa. A maí dîsŭ apoí dlŭ Vlăhuţă, că autorulŭ broşureí Dvóstre a scrisŭ aşa acum a scrisŭ, fiindŭ-că nu cunósce tinerimea şi n'a petrecutŭ în mijlocŭlŭ eí. Şi cu atâta a terminatŭ cu Dvóstră.

După aceste Dlŭ Vlăhuţă trece la a dóua categorie de contrarí, dicéndŭ: „Maí suntŭ la noí încă unŭ însĕmnatŭ şirŭ de bărbaţí şi încă maturí, inteligenţí, de valóre, carí spăriaţí de influinţarea luí Eminescu asupra literatureí contimpurane şi în specie a poeţilorŭ maí tinerí — dicŭ şi se plângŭ cu oftare unulŭ altuia: „Veţí, veţí, unde ne-a dusŭ pessimismulŭ luí Eminescu.“ Pre aceştia îí combate conferenţiarulŭ esplicându, cum se întîmplă imitarea, declărându altcum, că şi Dsale încă îí suntŭ nesuferite acele poesií imitate.

În sfârşitŭ conferenţiarulŭ ajunge la a treia specie de inimicí, carí afirmă, că Eminescu tot-deuna a fostŭ îndestulitŭ cu sórtea sa şi tot-deuna a avutŭ ce-í trebuia, şi susţine, că Eminescu a dusŭ lipsă multă, că avea „unŭ paltonŭ ponositŭ pre deasupra cămeşií şi o pereche de galoşí ruptí în pecióre. *„Eminescu a fostŭ,“* dice dlŭ Vlăhuţă, *„tipulŭ perfectŭ alŭ proletariuluí intelectualŭ.“* Miseria acésta, dice conferenţiarulŭ, a fostŭ causa pessimismuluí la Eminescu.

Étă, Domnule Redactorŭ, cuprinsulŭ conferinţeí ţinute de dlŭ Vlăhuţă. Elŭ n'a dîsŭ absolutŭ nimica; a gâdilitŭ simpatiile pentru Eminescu, dar de studiŭ seriosŭ n'a datŭ nicí o dovédă. V'a insultatŭ pre Dvóstră, şi în locŭ să rĕspundă celŭ puţinŭ la unulŭ din argumintele Dvóstre, a repetitŭ fără folosŭ cele deja de multŭ sciute despre curentulŭ şi cultulŭ luí Eminescu.

Alba-Iuliă primitŭ din partea Sânţieĭ Sale cu cea maĭ mare bunăvoinţă, afabilitate şi iubire părintéscă. Din poporulŭ nostru credinciosŭ însă nu s'a presentatŭ încă înaintea Sânţieĭ Sale unŭ numĕrŭ corĕspunzĕtorŭ demnităţiĭ nóstre, pre care însă Sânţia Sa l'ar primí cu bunăvoinţa şi condescendenţa, carea ceĭ presenţi nu o ar' maĭ putéuĭtá niciodată, şi pre lângă aceea câtŭ nutremîntŭ nu ar câştigá credinţa nóstră în Roma în faţa istorieĭ glorióse de aprópe dóuĕ miĭ de anĭ aĭ Pontificatuluĭ romanŭ, în faţa catacumbelorŭ, unde se adunaŭ creştiniĭ la celebrarea modestă a Sânteĭ Liturgiĭ pre timpulŭ persecuţiunilorŭ, în faţa urmelorŭ antice creştine, ce le întîlnesce omulŭ la totŭ paşulŭ, şi în faţa bisericelorŭ monumentale, ce le-a ridicatŭ în decursulŭ seculilorŭ pietatea şi însufleţirea creştină.

Prelângă aceea Roma maĭ este şi légănulŭ nostru naţionalŭ. Ea este óreşi-cum o espositiune continuă a glorieĭ de óre când-va a strămoşilorŭ nostri. Orĭ unde te întorcĭ în Roma, pretutindenea în ruinele antice romane pare că audĭ viersulŭ strămoşilorŭ nostri însuflându-ne curajŭ.

În urmă monumentele, bibliotecele, archivele, museele şi galeriile cele multe din Roma deschidŭ omuluĭ ca nicăirĭ airea prospectulŭ celŭ maĭ magnificŭ în istoria cultureĭ antice şi creştine, şi concedŭ şi celuĭ maĭ puţinŭ versatŭ în istorie o privire în puterile minunate ale omuluĭ şi în diversele moduri, cum le-a sciutŭ pre acele întrebuinţá în diverse timpurĭ şi epoce; simţulŭ religiosŭ s'ar nutrí, simţulŭ naţionalŭ s'ar întărí, şi cultura proprie a fiesce căruĭ Românŭ s'ar mărí în mare mĕsură prin o călĕtorie la Roma cu ocasiunea serbătoriĭ acesteia marĭ a creştinătăţiĭ din Februariŭ 1893.

Amŭ sulevatŭ idea acésta sigurĭ fiindŭ, că ea întîmpină aprobarea tuturorŭ. A lua o iniţiativă în causa ăcésta nu se ţine de competinţa nóstră. În direcţiunea acésta suntemŭ datorĭ a aşteptá cu supunere dispositiunile maĭ marilorŭ nostri bisericescĭ.

II. Câtŭ de mare este respectulŭ şi iubirea, de carea se póte mândrí Sânţia Sa Papa Leonŭ XIII pretutindenĭ în lume, se póte vedé şi de acolo, că cercurile cele maĭ inteligente catolice din Austria aŭ înfiinţatŭ o societate pre numele Sânţieĭ Sale cu scopulŭ de a cultivá tóte sciinţele sacre şi profane în spiritulŭ vecinicŭ alŭ creştinismuluĭ. Reşedinţa societăţiĭ este Viena. S'aŭ înscrisŭ deja mulţĭ membri ilustri şi eruditĭ din Clerŭ şi dintre laĭcĭ şi s'aŭ constituitŭ deja împărţindu-se în maĭ multe secţiunĭ, precum teologică, juridică, istorică, filosofică, fisică, căci precândŭ destuĭ ar' cultivá sciinţele aceste fără considerarea adevĕrurilorŭ creştine, pre atunci putemŭ să dicemŭ, că în nu puţine privinţe tóte pre lângă binele, ce l'aŭ produsŭ spre folosulŭ omeniriĭ, aŭ produsŭ şi stricăciune destulă prin aberaţiunĭ într'o direcţiune saŭ alta. Atarĭ societăţĭ esistă altcum de multŭ prin alte state, cum e p. es. societatea Görres în Germânia, şi altele pre airea, şi contribuescŭ fórte multŭ la conservarea simţuluĭ religiosŭ şi prin clasele înalte şi prin cele maĭ de rîndŭ. Şi Dómne! Ce mare lipsă ar fi şi la noĭ de o atare societate! Câte părerĭ sinistre şi ireligióse suntemŭ siliţĭ a vedé nu odată prin foĭ şi cărţi române propuse publiculuĭ ca totŭ atâtea adevĕrurĭ nerĕsturnabile! Şi câtă stricăciune maĭ facŭ ele maĭ cu samă printre tinerimea nóstră! Căci fórte cu greŭ aflămŭ o carte românéscă de sciinţă, în care simţulŭ religiosŭ să nu întîmpine maĭ multe saŭ maĭ puţine părerĭ, ce-lŭ vatĕmă adâncŭ. Ĕră apoĭ foile nóstre numite beletristice, şi maĭ cu samă cele literare gemŭ de atarĭ părerĭ şi aserţiunĭ. Şi până acum încă nu avemŭ unŭ contrapondŭ de ceva valóre. Ba amŭ ajunsŭ acolo, de scrierĭ obiective, carĭ însă nu vatĕmă simţulŭ religiosŭ, nu puţinĭ le dechéră de „lucrurĭ popescĭ“ şi „bune pentru popĭ“. Câtŭ bine nu ar puté face la noĭ o societate analógă celeĭ întemeiate acum în Viena!

Revistă bisericéscă.

Austria.

În şedinţa din 5 Aprilie n. a dieteĭ provinciale din Austria-de-susŭ a ajunsŭ la desbatere propunerea deputatuluĭ conservatorŭ Ebenhoch, în care se cere, ca în senatele scolastice elementuluĭ creştinŭ să fie representatŭ în numĕrŭ corĕspundĕtorŭ, şi ca Jidoviĭ să fie admişĭ numaĭ la pertractarea propunerilorŭ acelora, carĭ ĭi atingŭ maĭ de aprópe. Propunerea acésta a sprijinit'o fórte căldurosŭ şi episcopulŭ de Linz, Mgr. Doppelbauer. Prelatulŭ a disŭ, că instrucţiunea trebue să se întîmple pre base confesionale, că biserica nu va recunósce niciodată atotputinţa statuluĭ în cestiunile religióse, şi că studiarea împreună a pruncilorŭ de confesiunĭ deosĕbite duce la *indiferentismŭ*. Vorbirea episcopuluĭ a fostŭ viŭ aprobată de cătră toţĭ deputaţiĭ conservatorĭ.

Francia.

Aşa se vede, că Francia trebue să fie tot-deuna ţéra estravaganţelorŭ. Nu trece sĕptĕmână, în care să nu se înregistreze vr'unŭ scandalŭ întîmplatŭ în vre-o biserică din causa prediceĭ. Acum ér s'a întîmplatŭ unŭ scandalŭ în catedrala din Nancy. Însu-şĭ archiepiscopulŭ Türinaz ĕrá pre amvonŭ. Obĭectulŭ vorbiriĭ ĭlŭ formá cestiunea lucrătorilorŭ. Socialiştiĭ nu eraŭ îndestuliţĭ cu vorbirea prelatuluĭ; începură deci a întrerupe, a sbierá, în urmă a aruncá scaunele prin aerŭ. O gălăjie nespusă urmă; candelabrele aŭ fostŭ ruinate, şi vre-o 200 de scaune aŭ fostŭ sfărîmate. Scandalulŭ s'a terminatŭ prin stîngerea lampelorŭ de gazŭ. Guvernulŭ sufere tóte scenele acestea, şi în locŭ de a luá mĕsurĭ în contra turburătorilorŭ ordiniĭ, opresce pre preoţĭ dela ţinerea conţiunilorŭ privitóre la cestiunea scocială. Ce mirare apoĭ, dacă anarchiştiĭ aruncă în aerŭ edificiĭ şi ómenĭ?

Revistă politică.

Afaceri interne.

În parlamentulŭ din Budapesta s'a întîmplatŭ unŭ evenimîntŭ estraordinarŭ.

Nu Vĕ miraţi însă, Domnule Redactorŭ, de conferinţa acésta. Dlŭ Vlăhuţă este unulŭ dintre imitătoriĭ luĭ Eminescu, şi aşa e prea firescŭ, că dînsulŭ încă s'a simţitŭ redusŭ la valórea adevĕrată prin critica Dvóstre. Altcum atâta trebue să Vĕ spunŭ, că conferinţa dluĭ Vlăhuţă v'a făcutŭ unŭ serviţiŭ bunŭ. Lumea a primitŭ cunoscinţă despre critica Dvóstre, o cércă, o cetesce, şi adevĕrulŭ îşĭ va face cale. Însemnŭ de acum, că admiratoriĭ însemnaţĭ de aĭ luĭ Eminescu aŭ începutŭ a da îndĕrĕtŭ, şi acum se restrîngŭ numaĭ la lăudarea *limbeĭ* luĭ Eminescu. Progresulŭ e destulŭ de însemnatŭ.

Permiteţi-mĭ, ca de închiare să reflectezŭ la o singură afirmare a dluĭ Vlăhuţă. Elŭ a disŭ, că poesiile luĭ Eminescu nu aŭ înfluinţatŭ tinerimea, şi că tinerimea nu e pessimistă. Să sciţĭ dar, că astă-tómnă prin Octomvrie saŭ Noemvrie, unŭ tinĕrŭ medicinistŭ s'a împuşcatŭ aicĭ în capitală, în apropierea Ateneuluĭ. Motivulŭ sinuciderieĭ se află pre o scrisóre din busunarulŭ tinĕruluĭ suicidŭ. Étă ce a statŭ pre scrisórea aceea:

»Poţĭ zidi o lume 'ntrégă, poţĭ s'o sfărîmĭ: orĭ ceaĭ spune,
Preste tóte o lopată de ţĕrînă se depune.
Mâna, care-a doritŭ sceptrulŭ universului, şi gândurĭ,
Ce-aŭ cuprinsŭ totŭ universulŭ, încapŭ bine 'n patru scânduri.«

Sĕrmanulŭ! Ĭ-a fostŭ prea greŭ să zidéscă „o lume întrégă“, şi aşa maĭ bine s'a pusŭ „în patru scânduri“. **M. + B.**

Până aicĭ raportorulŭ nostru.

„Tribuna“ din Sibiŭ a publicatŭ şi ea în numĕrulŭ 65 din $^{19}/_{31}$ Martiŭ a. c. o scurtă dare de samă despre conferinţa dluĭ Vlăhuţă. Colegiĭ dela „Tribuna“ aŭ ţinutŭ să ne dea din acestŭ incidentŭ o dovédă nóuă despre simpatia lorŭ tradiţională faţa cu noĭ. Aŭ pusŭ deci în fruntea raportuluĭ lorŭ o întroducere, la care datorinţa nóstră colegială ne impune a reflectá aicĭ la córla raportuluĭ nostru. În întroducerea lorŭ colegiĭ dela „Tribuna“ ne spunŭ, că studiulŭ nostru asupra poesiilorŭ luĭ Eminescu ĭ-a „mâhnitŭ“, că noĭ suntemŭ „capete sucite“, „inimĭ sĕcĭ“, că „ocupându-se de studiulŭ nostru, cinste nemeritată ĭ-a făcutŭ dlŭ Vlăhuţă pamfletuluĭ literarŭ blăjanŭ“, de-órece „cursurile de estetică ale savantuluĭ anonimŭ din Blaşiŭ nu numaĭ că n'aŭ fostŭ aprobate şi gustate de cătră publicŭ românescŭ de aicĭ, dar aŭ stîrnitŭ adevĕrată indignaţiune în toţĭ câţĭ aŭ avutŭ răbdarea să le cetéscă“. Apoĭ continuă colegiĭ: „În totŭ Ardealulŭ şi în cele maĭ îndepărtate părţi românescĭ ale Ungarieĭ, abia se maĭ găsesce adĭ unŭ cărturarŭ, în casa căruĭ să nu fie pre mésă volumulŭ de poesiĭ ale luĭ Eminescu.“ Întroducerea maĭ constată apoĭ, că Eminescu e „celŭ maĭ genialŭ poetŭ românŭ“; ĭlŭ numesce chiar „marele Eminescu“, afirmă, că la noĭ despre studiulŭ nostru „niciĭ macar amintire nu s'a făcutŭ nicăirĭ“, şi termină cu cuvintele: „Îubimŭ şi admirămŭ cu toţiĭ pre Eminescu!“

Reflecsiunea nóstră la esclamarea acésta din urmă a domniloru dela „Tribuna“ este, că noĭ nu-ĭ împedecămŭ în „iubirea“ şi în „admirarea“ luĭ Eminescu. Aflămŭ chiar firéscă „iubirea“ şi „admirarea“ acésta în domniĭ dela „Tribuna“. Eminescu a fostŭ adecă unŭ omŭ fără studiĭ şi prin urmare fără convingerĭ şi principiĭ formate şi statornice. Eminescu nu s'a însufleţitŭ pentru niciunŭ idealŭ, pentru niciŭ o credinţă, pentru niciunŭ avîntŭ generosŭ şi pentru niciŭ o aspiraţiune maĭ înaltă şi n'a însufleţitŭ pentru aceste niciŭ pre alţiĭ. Eminescu a dusŭ o viéţă desfrăbălată şi a muritŭ în balamucŭ în urma morburilorŭ câştigate prin punerea în pracsă a idealuliloru acelora (?), pre carĭ le cântă în poesiile sale. Ce mirare deci, dacă domniĭ dela „Tribuna“ ĭlŭ iubescŭ şi ĭlŭ admiră pre marele Eminescu! Niciŭ n'amŭ scrisŭ noĭ critica nóstră pentru domniĭ dela „Tribuna“. Noĭ amŭ avutŭ în vedere pre generaţiunile viitóre ale iubituluĭ nostru poporŭ şi pre aceĭ părinţĭ neprevĕdĕtorĭ, carĭ, cu durere trebue să-ĭ dămŭ dreptŭ „Tribuneĭ“, ţinŭ „pre masă volumulŭ de poesiĭ ale luĭ Eminescu“. Tinerimea acésta amŭ voitŭ noĭ s'o ferimŭ de veninulŭ poesiilorŭ luĭ Eminescu, şi pre părinţiĭ aceştia amŭ voitŭ noĭ să-ĭ luminămŭ asupra pericoluluĭ, la care îşĭ espunŭ averea lorŭ cea maĭ preţiósă. „Tribuna“ şi dlŭ Vlăhuţă în locŭ de a se „mâhní“ pentru celea scrise de noĭ, făceaŭ

Desbaterea generală a budgetului s'a terminatŭ în dóue ḑile. Numaĭ acum e sĕptĕmâna, de cându opositiile amenințaŭ cu obstrucțiune și cu trăgănarea desbaterilorŭ până la vară. Ministrulŭ de finanțe a și pregătitŭ unŭ proĭectŭ noŭ de budgetŭ provisorŭ. Ĕtă însă deodată opositiile ĭeaŭ o tactică nóuă: contele Apponyi renunță la dreptulŭ de a vorbí, și în *dóuĕ* ședințe budgetulŭ se declară primitŭ în generalŭ. Ce a pututŭ să înduplece opositiile la procedura asta, nu se scie. La atâta prevenire nu se așteptá nimenĭ. — Acum decurge desbaterea specială a budgetuluĭ, și Luní vorŭ începe feriile Pascilorŭ, carĭ vorŭ ținé până Joĭ după SS. Pascĭ. Atuncĭ probabilŭ, că se va începe desbaterea budgetuluĭ ministeruluĭ de comerciŭ, dacă se va terminá maĭ întâiŭ budgetulŭ ministeruluĭ de interne și de agricultură.

În partidulŭ independentistŭ e o crisă latentă. Mulțĭ nu suntŭ îndestulițĭ cu președintele *Irányi* și dorescŭ o reorganisare. Suntŭ ómenĭ, carĭ atitudinea opositieĭ cu ocasiunea desbaterĭĭ budgetuluĭ o aducŭ în combinație cu crisa acésta din partidulŭ independentistŭ.

Boemia.

După cum erá de prevĕḑutŭ, pactulŭ de împăcare proĭectatŭ de guvernulŭ din Viena între Cehĭ și Germanĭ a căḑutŭ și s'a îngropatŭ. Atitudinea Cehilorŭ bĕtrânĭ, carĭ aŭ votatŭ pentru amânarea pertractărilorŭ de împăcare, a fostŭ decisivă. Și așa acum treburile staŭ ér' acolo, unde aŭ statŭ înainte de asta: frecările între cele dóuĕ naționalităț se vorŭ urmá și de aci încolo, și cum și cându se vorŭ terminá, nu se póte prevedé. Ceĭ păcălițĭ suntŭ Germaniĭ liberalĭ, carĭ s'aŭ făcutŭ slugĭ inconsciente ale conteluĭ Taaffe, numaĭ să pótă realisá pactulŭ; ér' contele Taaffe își rîde în pumnĭ, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că nu e cu neputință, ca elŭ însu-și să fi îndemnatŭ pre Cehiĭ bĕtrânĭ la atitudinea lorŭ neașteptată

Germânia.

Urmările crisel se vĕḑŭ deja. În 29 Martiŭ a fostŭ desbătută în „Reichstag" cererea guvernuluĭ pentru acordarea unuĭ creditŭ cu scopulŭ de a procurá o corvetă încrucișătóre. Suma cerută a fostŭ de dóuĕ milióne de marce, carĭ aveaŭ să formeze rata primă de plătire. Cancelarulŭ Caprivi părtinise cu tŏtă căldura propunerea guvernuluĭ și între motive aduse și temerea de o grevă între lucrătoriĭ dela fabrica de năĭ pentru casulŭ, cându nu li-s'ar da de lucru. Pentru propunerea guvernuluĭ cu tóte acestea s'aŭ întrunitŭ numaĭ 109 voturĭ, de-órece centrulŭ catolicŭ a votatŭ contra propuneriĭ. Și așa cererea guvernuluĭ a fostŭ respinsă cu 177 voturĭ în contra alorŭ 109, precându dacă și centrulŭ ar fi votatŭ cu guvernulŭ, s'ar fi dobânditŭ o maĭoritate de 110 voturĭ. Votarea acésta a maĭ doveditŭ odată, că centrulŭ e partidulŭ decisivŭ în parlamentulŭ germânŭ.

Belgia.

Din Belgia sosesce scirea, că guvernulŭ ar fi retrasŭ vestitulŭ *referendum* regescŭ, vĕḑându că prin forțarea acestuĭ lucru periclitézá nu numaĭ esistința sa, ci și dinastia. Ar fi fostŭ întru adevĕrŭ ceva fórte curiosŭ, să se octroeze uneĭ națiunĭ o constituție, care la 90 % dintre toțĭ cetățeniĭ țĕrĭĭ nu-ĭ convine. Orĭ cum ar fi, e certŭ, că prin procedura lorŭ necorectă n'aŭ câștigatŭ în vadă nicĭ regele nicĭ guvernulŭ.

Sêrbia.

După multe frămêntărĭ și pertractărĭ în sfârșitŭ crisa ministerială a ajunsŭ să fie terminată. Toțĭ titulariĭ afară de unulŭ suntŭ radicalĭ. Firesce, că nicĭ acum nu suntŭ ocupate tóte posturile. Ministrulŭ președinte Pasicĭ e și ministru de esterne și provisorŭ de finanțe. Asta vine de acolo, că între radicaliĭ sêrbĭ nu prea suntŭ ómenĭ, carĭ să pótă fi ministri. Din causa acésta denumirea consiliruluĭ de statŭ *Dușmanicĭ* de ministru de comerciŭ a stîrnitŭ o surprindere fórte mare, pentru-că mulțĭ tragŭ la îndoélă capacitatea luĭ de a corĕspunde oficiuluĭ primitŭ. Ministru de răsboiŭ a fostŭ numitŭ *Giorgievicĭ*, care nu e omulŭ partiduluĭ radicalŭ, dar regența n'a voitŭ cu nicĭ unŭ preț să concrédă portofoliulŭ de răsboiŭ unuĭ radicalŭ.

Corespondințe.

Bucurescĭ, 31 Martiŭ 1892.

Nicĭ odată spiritulŭ de concurință n'a fostŭ maĭ desvoltatŭ decâtŭ în ḑilele nóstre: étă una dintre acele propositiunĭ universale, dela carĭ începêndŭ tot-deuna aĭ ce să vorbescĭ și ce să scrĭĭ. Așa este, saŭ așa să fie; dar ce are a face Philalet cu unŭ asemenea lucru: dóră a deschisŭ și elŭ vre-o prăvălie de consumŭ, și alțĭ ĭ-aŭ săpatŭ fundamentele, pre cându se așteptá să între într'însa sacĭ plinĭ cu aurŭ și cu argintŭ? Dómne feresce, buba este alta! Anume în timpulŭ din urmă on. cetitorĭ aŭ vĕḑutŭ, că treĭ inși totŭ din Bucurescĭ aŭ băgatŭ maĭ ĭute pre móră decâtŭ Philalet: va să ḑică, modestele corespondințe ale acestuia aŭ rĕmasŭ năpădite de ale altora, saŭ cu alte cuvinte dînsulŭ de aci încolo are în fața sa o adevĕrată concurință, dar o concurință binefăcĕtóre, căcĭ ea arétă că „Unirea" străbate pre căile progresuluĭ. Pentru aceea departe de a se supĕrá de o ast-felŭ de concurință, Philalet din adêncululŭ inimeĭ augurézá și confraților din alte părțĭ acela-și lucru, ér și-și ca să aĭbă nu numaĭ treĭ, ci de treĭ orĭ câte treĭ și unspredece concurenți! Da, înainte cu Dumneḑeŭ, căcĭ „Unirea" apĕră cu o măestrie recunoscută, și potŭ ḑice, admirată chiar de unĭĭ, dela carĭ nu se aștéptă, apĕră interesele cele maĭ vitale ale poporuluĭ românescŭ: biserica și școla, fără de carĭ, saŭ fără de a cărorŭ strînsă și nedespărțită împreunare, viitorulŭ naționiĭ nóstre, maĭ curêndŭ orĭ maĭ târḑiŭ, va plecá pre Murĕșŭ, ca și pre Dimbovița în josŭ. . . .

În cestiunĭ politice de interesŭ maĭ generalŭ de pre aci, „Unirea" nu întârḑie de a servĭ cu notițele cele maĭ próspete și maĭ bine alese: și fórte bine face, căcĭ eŭ, năpăditŭ acum și de concurință, n'a-și sci aduce fără maĭ numaĭ lucrurĭ învechite, carĭ pre nicĭ unŭ altŭ terenŭ nu se grămădescŭ maĭ ĭute preste olaltă decâtŭ într'alŭ politicel. Va fi de ajunsŭ așadară a spune, că discuțiunile asupra adreselorŭ de răspunsŭ la mesajulŭ regalŭ s'aŭ urmatŭ astădată în ambele corpurĭ legiuitóre și maĭ pre scurtŭ și și într'unŭ modŭ maĭ liniștitŭ de cum erá obiceiulŭ maĭ înainte. Erá în adevĕrŭ cam durerosŭ a vedé pre „părințiĭ conscrișĭ" petrecêndŭ unŭ timpŭ fórte prețiosŭ cu frase lungĭ, oratorice ca și neoratorice, de vreme ce interesele țereĭ reclamaŭ o serie de reforme și de îmbunătățirĭ, unele maĭ importante decâtŭ altele. Mulțĭ vedeaŭ, și cu dreptŭ cuvîntŭ, în asemenea procedărĭ, unŭ viciŭ alŭ parlamentarismuluĭ, încuĭbatŭ alt-

---

bine, dacă arĕtaŭ *cu argumente,* că noĭ amŭ greșitŭ. Atuncĭ eĭ purcedeaŭ cavaleresce și după cum purcedŭ ómeniĭ cinstițĭ și umblațĭ în ale literaturelĭ. „Măhnirea" dovedesce numaĭ unŭ singurŭ lucru, anume că celŭ ce se măhnesce, n'are dreptŭ.

Colegiĭ dela „Tribuna" în întroducerea lorŭ desŭ amintită afirmă, că „cursurile de estetică ale savantuluĭ anonimŭ din Blașiŭ nu numaĭ că n'aŭ fostŭ aprobate și gustate de către publicŭ românescŭ de aicĭ, dar aŭ stîrnitŭ adevĕrată îndignațiune în toțĭ, câțĭ aŭ avutŭ răbdarea să le cetéscă" și că despre studiulŭ nostru „la noĭ până acum nicĭ măcar amintire nu s'a făcutŭ nicăiriĭ"? Dacă colegiĭ dela „Tribuna" doresc, noĭ putemŭ să le citămŭ și scrisorĭ private dela persóne fórte remarcabile de pre la noĭ, carĭ studiulŭ nostru l'aŭ aprobatŭ pre deplinŭ și nu s'aŭ „măhnitŭ"! Poftéscă numaĭ la redacția nóstră și se vorŭ convinge!

Încă numaĭ o observare. S'a băgatŭ de vină autoruluĭ broșureĭ nóstre, că s'a ascunsŭ sub masca anonimităț. Apoĭ să se scie, că autorulŭ broșureĭ n'a făcut'o acésta din motivulŭ, că ĭ-ar fi rușine de convingerile sale. Nu! căcĭ elŭ convingerile sale și-le va apĕrá tot-deuna și orĭ unde, și pentru aceea ce scrie, stă bunŭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ și a ómenilorŭ. Motivulŭ, care l'a îndemnatŭ să rĕmână anonimŭ, a fostŭ modestia și dorința, ca publiculŭ să nu caute la celŭ ce a scrisŭ, ci la ceea ce s'a scrisŭ. Firesce că vîrtutea numită și motivulŭ indegetatŭ între colegiĭ dela „Tribuna" nu suntŭ cunoscute. Dar împrejurarea asta și înjurăturile „Tribuneĭ" nu-lŭ vorŭ împedecá nicĭ pre venerabilulŭ și eruditulŭ autorŭ alŭ broșureĭ nóstre, nicĭ pre noĭ, în spunerea adevĕruluĭ, și viŭ e Domnulŭ! causa drépță vă trĕbuĭ să triumfeze maĭ curêndŭ saŭ maĭ târḑiŭ! *Red.*

mintrea şi pre airea şi încă póte mai tare decâtŭ în România. Dintre discursurile rostite cu ocasiunea acelorŭ discusiuni mi-aŭ plăcutŭ accentele pline de patriotismŭ, prin cari socialistulŭ Morţunŭ, dar unŭ socialistŭ „de compositiune“, noi amŭ ţicé de pânză „bună“, a atrasŭ atenţiunea camereĭ asupra sorţiĭ celeĭ rele a ţĕranuluĭ din statulŭ românŭ. Unŭ ţiarŭ guvernamentalŭ, recunoscêndŭ, că acea parte din discursulŭ sĕŭ cuprinde adevĕruri, ce nu s'arŭ puté contestá, adause:

„Dlŭ Morţunŭ a fostŭ aşadară fericitŭ în alegerea temeĭ sale. Da, într'adevĕrŭ este multŭ de a se face pentru ridicarea morală, intelectuală şi materială a ţĕranilorŭ nostri. Dînsulŭ are dreptate de a socotí, că pre câtŭ timpŭ ţĕranulŭ va rĕmâné în starea de inconsciinţă, spre a ţice ast-felŭ, în care se află astădĭ, nu va fi cu putinţă unŭ progresŭ realŭ. Înainte de tóte trebue a ilumină consciinţa elementuluĭ ţĕrănescŭ, a-lŭ ridicá la înălţimea drepturilorŭ, ce i-le dă legea, a-lŭ pune ast-felŭ în positie de a se bucurá de dînsele ca cetăţénŭ liberŭ, a-lŭ face, să simţéscă acéstă lipsă, şi a-lŭ interesá pre acéstă cale de mersulŭ afacerilorŭ publice.“ Dacă aceste suntŭ de lipsă a se face înainte de tóte, atuncĭ a bună sémă că „ridicarea morală, intelectuală şi materială“ a ţĕranuluĭ românŭ va rĕmâné totŭ unde se află acum, ba încă se va împinge înapoĭ, cătră acea prăpastie înfricoşată, cătră care grăbescŭ massele din apusulŭ Europeĭ subtrase prin sistemele de guvernŭ hostile religiuniĭ dela influinţa binefăcĕtóre a creştinismuluĭ. — În privinţa materială e de speratŭ, că guvernulŭ va isbutí a duce în curêndŭ la bunŭ sfârşitŭ opera începută de maĭ înainte de a împărţí respective de a vinde ţĕranilorŭ în loturĭ micĭ imensele moşiĭ ale statuluĭ, precum şi de a reformá legea contractelorŭ agricole, scăpându ast-felŭ pre bieţiĭ ţĕranĭ din ghiarĕle unorŭ arêndaşĭ, carĭ, în generalŭ vorbindŭ, le storcŭ aprópe şi mĕduva din ósele lorŭ subţiate deja printr'atâtea suferinţe. Şcólele încă s'aŭ înmulţitŭ şi se înmulţescŭ pre ţi ce merge: prin acésta însă, stându curentulŭ, ce, durere, domnesce de susŭ până josŭ prin şcóle, în privinţa îmbunătăţiriĭ morale nu se face nimica. „Poporulŭ,“ ţice Episcopulŭ de Argeşŭ în ultima sa epistolă pastorală, „poporulŭ, pre care nu l'a pututŭ subjugá sabia inimiculuĭ, e subjugatŭ prin corupţiunea moravurilorŭ naţionale.“ Esemplele rele ale claselorŭ culte devinŭ totŭ mai contagióse. În legătură cu acestea, permiteţi-mĭ, Domnule Redactorŭ, o reflexiune: Dvóstră cu dreptŭ cuvîntŭ aţĭ protestatŭ contra baluluĭ aranjatŭ de Ovreiĭ din Blaşiŭ în acestŭ timpŭ sacru alŭ creştinismuluĭ; dar ce cuvinte aspre n'aţĭ avé să spuneţĭ sciindŭ, că pre aci în capitală ca şi în provincie balurile se urmézŭ în Paresimĭ, absolutŭ ca şi în carnevalŭ? Ah! când moravurile unuĭ poporŭ creştinescŭ aŭ apucatŭ pre o asemenea pantă, scăderndŭ „în fiesce care ţi“ şi slăbindu-se „fără de încetare“ — după constatările pomenitelĕ pastorale: atuncĭ ele nu se maĭ potŭ ridicá decâtŭ printr'o reformă radicală în sensulŭ adevĕratuluĭ spiritŭ creştinescŭ. Dar cum se va puté face acésta? . . . .

S'a vorbitŭ multŭ în timpulŭ din urmă prin ţiarele din capitală despre dóuĕ testamente, unuluĭ alŭ luĭ Vasile Adamaki din Iaşĭ, prin care acesta a lăsatŭ Academieĭ Române dóuĕ milióne de francĭ. Prin acéstă mostenire colosală Academia de sigurŭ că va luá unŭ avîntŭ din ce în ce mai mare, de vreme ce numele binefăcătoruluĭ sĕŭ va rĕmâné neperitorŭ în analele eĭ şi întru ale culturel némuluĭ românescŭ. Alŭ doilea testamentŭ este alŭ luĭ C. Zappa, carele întréga sa avere de dóuĕ-ţecĭ de milióne de francĭ a lăsat'o Greciel: ér printr'o adevĕrată ironie a maĭ testatŭ Bisericeĭ din Broşteni, unde îşi avea moşia cea mai mare, 215 francĭ şi preotuluĭ de acolo ér atâta. Étă aşadară unŭ grecoteiŭ, carele după ce s'a îmbogăţitŭ cu atâtea milióne în frumósa România, la urmă nu numaĭ că n'a considerat'o, ci şi-a bătutŭ chiar jocŭ de dînsa prin miserabila sumă de 430 francĭ! Se ţice însă, că rudele şi guvernulŭ românŭ ar fi atacatŭ deja înaintea tribunalelorŭ grecesculuĭ testamentŭ: guvernulŭ pentru motivulŭ, că după legile ţereĭ nicĭ o autoritate străină neautorisată prin vre-o lege specială, nu póte posedá şi în consecintă nicĭ moştenĭ bunurĭ inmobile rurale în România, aşa încâtŭ se pare fórte probabilŭ, că până ca una alta Greciĭ vorŭ trebuí să se îndestulésca cu miile de milióne, ce le-aŭ rosŭ în trecutŭ de pre spinarea poporuluĭ românescŭ, fără de a-ĭ fi datŭ în schimbŭ decâtŭ corupţiunĭ şi nĕcasurĭ pre tótă linia!

Salutare! **Philalet.**

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii“ din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1891. *In Archidiecesă:* Parochia *Cucerdea română,* 4 fl. 60 cr. — *Ioanŭ Ghişoiŭ,* parochŭ în Vizocna a adunatŭ dela maĭ mulţĭ individĭ 2 fl. 50 cr. Parochia *Mischiŭ,* 1 fl. 65 cr. — Parochia *Gădălinŭ,* 6 fl. 19 cr. — Parochia *Petridulŭ ung.,* 4 fl. 22 cr. — Parochia *Mihalţŭ,* 6 fl. 5 cr. *Vasile Căpâlneanŭ* înv. în Aiudulŭ de susŭ 1 fl.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1891 suma de 1,030 fl. 95 cr.

Învitare la prenumeraţiune.

Cu 1 Aprilĭŭ st. n. s'a începutŭ abonamentŭ noŭ la „Unirea“ cu preţurile din fruntea foiĭ.

Ne rugămŭ de renoirea abonamentelorŭ. Restanţierii să ne trimită costulŭ abonamentuluĭ fără amânare, ca espedarea foiĭ să nu sufere întreruperĭ. Abonenţii noĭ să însemne adresa cu precisiune.

Redacţiunea şi Administraţiunea „Uniriĭ“.

Noutăţi.

În sĕrbătórea Buneĭ-vestirĭ sânta liturgie dela catedrală a cetebratŭ'o Escelenţa Sa I. P. D. Mitropolitŭ, încunjuratŭ de membriĭ veneratuluĭ capitulŭ şi aĭ cleruluĭ gremialŭ. Cu viuă plăcere ne-amŭ pututŭ convinge cu ocasiunea acésta, că sănĕtătea iubitutuĭ nostru Archipăstorŭ, carea în timpulŭ din urmă lăsá ceva de doritŭ, mulţămită preabunuluĭ Dumnedĕŭ, e restabilită în mĕsură îmbucurătóre, şi avemŭ firmă sperare, că în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ va fi restabilită pre deplinŭ.

Din Archidiecesă. O. D. *Demetriŭ Mărculeţu,* este dispusŭ administratorŭ parochialŭ în Nandra, protopopiatulŭ Murĕşŭ-Uĭoreĭ.

Iubileŭ preoţescŭ de 50 de anĭ. Rmulŭ *Elĭă Vlassa,* canonicŭ alŭ capitululuĭ nostru mitropolitanŭ, a celebratŭ în sĕrbătórea Buneĭ-vestirĭ liturgia sa iubilară de 50 de anĭ. Venerabilulŭ iubilantŭ a serbatŭ aniversarea acésta rară în cea maĭ mare liniste, fără a face scire niměnuĭ. Cu tóte aceste credemŭ a nu-ĭ vătĕmá modestia, felicitându-lŭ la locŭlŭ acesta din tótă inima şi dorindu-ĭ dela bunulŭ Dumnedĕŭ tărie şi sănĕtate nefrântă. *Întru mulţĭ anĭ!*

La fundaţiunea „Petru Solomonŭ“ aŭ maĭ contribuitŭ următoriĭ domnĭ învĕţătorĭ: *Augustinŭ Rişniţă* 1 fl., *Petru Gaftonŭ* 50 cr., *Simionŭ Reteşanŭ* 1 fl., *Ioanŭ Lascu* 1 fl., *Ioanŭ E. Butnariŭ* 1 fl., *Basiliŭ Trombiţaşŭ* 1 fl., *Vasile Capâlneanŭ* 1 fl. — Primésca marinimoşiĭ contribuitorĭ mulţămita nóstră sinceră!

Starea totală a fonduluĭ e 146 fl. 22 cr. — *Direcţiunea inst. preparandială.*

Advocatŭ noŭ. *Dr. Augustinŭ Cheţanŭ,* candidatŭ de advocatŭ în Reghinulŭ săsescŭ, în 6 Aprilŭ a. c. a făcutŭ censura de advocatŭ la tabla reg. din M. Oşorheiŭ.

O circulară ministerială în causa albinăritului. Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică a adresatŭ o circulară tuturorŭ auctoritătilorŭ bisericescĭ, în care le atrage atenţiunea asupra intenţieĭ ce o are ministrulŭ de agricultură, de a înfiinţa în deosébite părţĭ ale ţĕrĭĭ cu ajutorŭ de statŭ 57 stupinĭ cu câte 10 cosnite şi o străcurătóre de miere. Ministrulŭ de agricultură a staţoritŭ spesele împreunate cu ridicarea uneĭ ast-felŭ de stupinĭ în 102 fl. 05 cr. Suma acésta ministrulŭ o va da ca *împrumutŭ fără percente* la aceia, carĭ vorŭ voi a se ocupá cu stupăritulŭ şi în specialŭ la preoţi şi învĕţătorĭ poporalĭ. Împrumutulŭ acesta va fi a se restituí statuluĭ în decursŭ de 10 anĭ, până la anulŭ 1902, însă aşa că rata primă se va plătí *numaĭ de acum în treĭ anĭ,* cândŭ cosniţa va fi adusŭ deja ceva câştigŭ. Aceia, carĭ dorescŭ a se împărtăşí din împrumutulŭ amintitŭ, aŭ a-şĭ adresá suplicele lorŭ domnuluĭ *Grand Miklós,* inspectorŭ de stupăritŭ în *Buziás* (comitatulŭ Timişuluĭ) până *în 15 Aprilĭŭ n. a. c.* Învĕţătoriĭ poporalĭ trebue să-şĭ subştérnă cererile pre calea inspectoruluĭ regescŭ de şcóle, ér preoţiĭ, pădurariĭ şi altiĭ *directŭ.* După aşternerea cererilorŭ, ministrulŭ de agricultură va împărţi ajutórele între concurenţĭ şi se va îngrijí, ca ceĭ împărtăşiţĭ să fie instruaţĭ în ale stupărituluĭ prin învĕţătoriĭ ambulanţĭ. — Vede orĭ cine, că intenţiunea ministruluĭ de agricultură e fórte salutară, şi de aceea recomandămŭ acelora, carĭ simţescŭ aplicare sprecultivarea albinăritului, să se foloséscă de ocasiunea acésta binevenită.

„Ardeleana“ *institutŭ de creditŭ şi de economiĭ societate pre acţiĭ în Orĕştie,* şi-a ţinutŭ adunarea sa generală a şésa pentru prima dată în localulŭ propriŭ în 27 Martiŭ 1892. Raportulŭ direcţiuniĭ ne presintă starea acestuĭ institutŭ în colorile cele maĭ favorabile, ér bilanţulŭ ne dovedesce inteligînţa, cu care suntŭ conduse afacerile societăţiĭ. Fie destulŭ, să însemnămŭ, că în anulŭ decursŭ *câştigulŭ curatŭ* a fostŭ de 15.498 fl. 81 cr., cu tóte că etalonulŭ de interese s'a fostŭ redusŭ cu 2% la tóte împrumuturile. *Fondulŭ de reservă* alŭ institutuluĭ s'a urcatŭ la suma considerabilă de 21.453 fl. 97 cr., ér celŭ de *pensiune* la 2.426 fl. 76 cr. Pentru scopurĭ *culturale* şi *de binefacere* s'a distribuitŭ o sumă de 1000 fl. — Cu deosebită satifacţiune amŭ aflatŭ, că acestŭ institutŭ cércă a lăţi între ţĕraniĭ nostri împrumuturile pre obligaţiuni cu caventĭ în locŭlŭ celorŭ pre cambiĭ, carĭ nu suntŭ corespundĕtóre trebuinţelorŭ poporuluĭ nostru, maĭ alesŭ a celorŭ ce nu sciŭ scrie.

Casurĭ de mórte. *Alesiŭ Hossu,* parochŭ în Nandra a reposatŭ în 14 Martiŭ în etate de 72 de anĭ în alŭ 44-lea anŭ alŭ preoţieĭ. — *Gavrilŭ Mihályi de Apşa,* subjude reg., a reposatŭ în 29 Martiŭ în etate de 44 anĭ. — *Iuliana Făgărăşanŭ* n. *Graurŭ,* soţia M. O. D. Mihailŭ Făgărăşanŭ vice-protopopŭ gr. cat. (în diecesa Gherleĭ) a reposatŭ în 27 Martiŭ în Tĕurĭ. *În vecĭ amintirea lorŭ!*

[1]) Din notiţele din urmă, ce le aflămŭ în »Timpul«, resultă, că reposatulŭ Zappa averea sa a lăsat'o Greciel, ér în România a lăsatŭ o rentă anuală de 1100 francĭ, adecă 500 frcs., spitaluluĭ din Urzicenĭ, şi 600 bisericeĭ din Broşteni: sumă care deşi maĭ mărişóră, justifică apreţiările corespondentuluĭ nostru. *Red.*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ziaristica nóstră politică.

Studiŭ literarŭ.

(Continuare.)

„Telegrafulŭ românŭ".

După „Gazeta Transilvaniei" fóea românéscă politică mai veche este „Telegrafulŭ românŭ".

Nici una din foile românesci politice n'a fostŭ așa puținŭ populară ca „Telegrafulŭ românŭ". Cerculŭ cetitoriloru lui a fostŭ tot-deuna restrînsŭ. De o parte pentru-că ca organŭ alŭ bisericei românesci gr. orientale între gr. catolici n'a fostŭ abonatŭ mai de locŭ, éră cetitŭ póte numai de singuratici prin casinele românesci saŭ prin cabinetele societăților de lectură. De altă parte pentru-că elŭ tot-deuna a fostŭ în opusețiune mai multŭ saŭ mai puținŭ marcată față cu celealalte foi românesci, cari representaŭ ideile și programulŭ politicŭ alŭ maiorității naționale. Până cându a trăitŭ Mitropolitulŭ Șaguna, „Telegrafulŭ românŭ" a făcutŭ opusețiune politicei de pasivitate. De atunci în cóce a făcutŭ opusețiune unora saŭ altora dintre punctele din programulŭ partiduluĭ naționalŭ românescŭ, cu care nu numai că nu s'a identificatŭ nici odată, ci l'a combătutŭ și-lŭ combate în parte și astădi, deși nu mai multŭ cu scopulŭ de a formá în sinulŭ națiuniĭ române unŭ partidŭ noŭ mai moderatŭ, cum cugetá seriosŭ óre-cându-va.

Împrejurările și conduita acésta a „Telegrafuluĭ românŭ" aŭ trebuitŭ să-ĭ creeze o pusețiune unică între foile nóstre politice, carea luĭ însu-și a trebuitŭ să-ĭ fie de multe orĭ fórte neplăcută. Noĭ încă nu amŭ ajunsŭ să fimŭ unŭ poporŭ cu multă rutină politică, și chiar pentru aceea nu prea suntemŭ dedațĭ nici la multă cugetare politică. De unde apoĭ nu prea scimŭ prețuí convingerile altuia. Dacă o idee óre-care politică saŭ chiar și de altŭ genŭ a ajunsŭ la noĭ la rangulŭ de a fi poporală, atunci vaĭ de acela, care cutézá a nu o primí întrégă saŭ chiar și numaĭ în parte. Atunci nu mai suntemŭ cruțătorĭ în cuvintele: renegatŭ, trădătorŭ, sclavŭ străinilorŭ și altele de acestŭ soiŭ. Și în urma pusețiuniĭ aparte, în care s'a aflatŭ „Telegrafulŭ românŭ" tot-deuna în falanga ziaristicei nóstre, a fostŭ silitŭ să-și audă fórte desŭ epitetele aceste dela uniĭ saŭ dela alțiĭ. Și cu tóte aceste pentru cine judecă lucrurile cu obiectivitate și nepreocupațiune, și pre lângă aceea scie respectá și convingerile altuia, pentru acela simțemintele românesci ale „Telegrafuluĭ românŭ" pre lângă tótă divergința luĭ politică suntŭ chiar așa de curate și sincere ca și a orĭ căreĭ alte foĭ românesci, ce se bucură de mai mare popularitate ca elŭ.

Nu în lipsa simțemintelorŭ și a sinceritățiĭ a statŭ greșéla „Telegrafuluĭ românŭ", ci cu totulŭ airea. Elŭ este organulŭ politicŭ alŭ uneĭ biserice. De unde conduita luĭ în contururĭ generale este prin acésta fórte bine determinată. Membriĭ bisericeĭ gr. orientale suntŭ totŭ odată și fiĭ aĭ națiuniĭ. De unde nu este permisŭ, nicĭ convenabilŭ și nicĭ cu scopŭ, ca unŭ organŭ alŭ acesteĭ biserice să se pună în opusețiune cu programulŭ, ce maioritatea membrilorŭ eĭ și-l'a făcutŭ, întru câtŭ suntŭ fiĭ aĭ națiuniĭ. Prin așa ceva pusețiunea luĭ devine dilemetică și nefiréscă. Nu urmézá de aci însă nicĭ aceea, ca unŭ atare organŭ bisericescŭ să se înroleze ca pionerŭ alŭ aceluĭ programŭ, căcĭ prin așa ceva se cobóră din înălțimea, în care trebue să se afle unŭ organŭ bisericescŭ, și biserica se pune prea multŭ în servițiulŭ politicei de partidŭ, ceea ce nu se unesce cu demnitatea și chemarea eĭ, care în mijloculŭ poporuluĭ are să realiseze unŭ programŭ multŭ mai înaltŭ decâtŭ orĭ ce programŭ politicŭ. Ci credemŭ, că unŭ organŭ bisericescŭ face destulŭ chemăriĭ sale, dacă din câtŭ în câtŭ își ridică vocea în contra unora saŭ altora din greșelele, ce potŭ să se afle într'unŭ programŭ politicŭ și mai vîrtosŭ în lupta pentru realisarea aceluia, éră apoĭ punctele acele din programŭ, cari suntŭ neîncunjuratŭ de lipsă și pentru prosperarea bisericéscă, le apără cu tótă sinceritatea, resoluțiunea și energia. Pre calea acésta unŭ asemenea organŭ bisericescŭ își păstréză și demnitatea, éră înaintea națiuniĭ nu perde nimica din stima și iubirea nefățărită și meritată.

„Telegrafulŭ românŭ" însă mai cu samă în trecutŭ nu s'a mulțămitŭ numaĭ cu atâta, ci a voitŭ multŭ mai multŭ. Fidelŭ tradițiunilorŭ Mitropolituluĭ Șaguna, care nicĭ câtŭ n'a abdisŭ de planulŭ de a conduce politica națiuniĭ, a voitŭ și „Telegrafulŭ românŭ" să fie conducătorŭ în politică, să îndrepte politica națională întrégă după programulŭ sĕŭ. Nu și-a adusŭ aminte, că unŭ organŭ bisericescŭ la noĭ la Românĭ nicĭ câtŭ nu póte să formeze elŭ singurŭ programulŭ politicŭ națională, care să-lŭ impună națiuniĭ întregĭ. Căcĭ în urmă dacă în cale nu l-ar mai sta nicĭ o altă pedecă decâtŭ singurŭ aceea, că preste unŭ milionŭ de Românĭ suntŭ gr. catolicĭ, póte fi sigurŭ, că aceștia nicĭ odată nu se vorŭ supune unuĭ programŭ construitŭ de organulŭ bisericeĭ gr. orientale. Și spre onórea luĭ fie dișŭ, „Telegrafulŭ românŭ" în aniĭ din urmă, póte că convingêndu-se de zădărnicia luptelorŭ sale politice în unŭ șirŭ fórte lungŭ de aniĭ, începe a se mulțămí pre terenulŭ politicŭ cu rolulŭ mai modestŭ și mai firescŭ, ce l'a observatŭ „Unirea" încă dela începutŭ, cu rolulŭ de a sprijini tóte punctele acele din programulŭ naționalŭ, cari suntŭ neîncunjuratŭ de lipsă, ca biserica să-și pótă împlini misiunea eĭ, și din câtŭ în câtŭ cu rolulŭ de a mai combate cu blândețe câte unŭ escesŭ, ce se ivesce mai vîrtosŭ în lupta și în folosirea mijlócelorŭ pentru realisarea programuluĭ naționalŭ, fără de a mai nutrí sperare deșértă de a ajunge óre câtŭ unŭ organŭ conducătorŭ alŭ politicei românesci. Și de atunci „Telegrafulŭ românŭ" fără îndoélă îĭ face bisericeĭ sale unŭ servițiŭ mai bunŭ.

Noĭ Românĭ suntemŭ în regatulŭ Ungarieĭ despărțiți în dóuĕ confesiuni. În privința acésta nu suntemŭ singurĭ în Europa. Marea națiune germână încă este despărțită în dóuĕ confesiuni, catolică și protestantă. Cu tóte aceste catoliciĭ adevărați și protestanțiĭ credincioși trăescŭ în armonia cea mai bună, câtŭ este vorba să combată la olaltă necredința și ateismulŭ, inimiciĭ ceĭ mai infensi a totŭ ce e creștinŭ. Și nicĭ nu póte să fie altcum. Căcĭ ceĭ ce combatŭ și nu potŭ suferí nicĭ unŭ creștinismŭ positivŭ, aceia urescŭ chiar așa de tare protestantismulŭ ortodoxŭ ca și catolicismulŭ, și dacă pre acesta îlŭ atacă mai cu multă înverșunare ca pre acela, causa este numaĭ, că de presente se temŭ mai tare de resistința catolicismuluĭ. Câtŭ catolicismulŭ ar puté fi nimicitŭ, atunci tóte armele și tótă înverșunare o ar îndreptá în contra protestantismuluĭ. De aceea și în parlamente, și în presă, și de pre catedră, și în societățĭ și reuniuni protestanțiĭ ortodoxĭ formézá o falangă cu catoliciĭ în contra necredinței și a ateismuluĭ.

Durere însă că la noĭ nu este așa. „Unirea" și celealalte foĭ ale bisericeĭ românesci gr. catolice aŭ ridicatŭ și ținutŭ totdeuna susŭ și cu mândrie flamura creștinismuluĭ positivŭ. Nice una din ele însă nu a aflatŭ în foile gr. orientale, și nicĭ în „Telegrafulŭ românŭ" nicĭ odată unŭ soțŭ de luptă sub flamura mai lute saŭ mai târdiŭ triumfătóre a crucii. Unŭ curentŭ óre care din protestantismulŭ liberalŭ germânŭ, ce merge totŭ mai repede spre descompunere și spre eliminarea elementuluĭ creștinŭ positivŭ din sinulŭ sĕŭ, suflă câte odată mai linŭ, câte odată mai încetŭ, însă tot-deuna în colónele „Telegrafuluĭ românŭ". De unde elŭ și pune mare pondŭ mai cu samă pre formele esterne ale bisericeĭ și cu deosebire pre constituțiunea eĭ împrumutată dela protestanți. Ba este și mândru pre aceea, că este organulŭ uneĭ biserice constituționale liberale. Nu-și aduce aminte, că dacă în membriĭ bisericeĭ nu este vie și puternică credința și spiritulŭ creștinŭ positivŭ, atunci însă-și constituțiunea liberală a bisericeĭ póte să fie mormîntulŭ eĭ. Căcĭ chiar constituțiunea liberală a bisericeĭ protestante a nimicitŭ protestantismulŭ în unele ținuturĭ până acolo, câtŭ bisericele staŭ góle, și nimeni nu-și mai botézá copiiĭ nicĭ nu mai practiséză nimica din ceea ce demândă biserica. Pre câtŭ dimpotrivă dacă societatea este creștină nu numaĭ cu numele, ci și cu inima și pătrunsă de credința positivă și de morala creștină, atunci biserica și fără constituțiune liberală póte prosperá de minune bine.

Mai cu samă din România ne năpădesce o literatură beletristică nu numaĭ fără gustŭ și formă, ci și fără de Dumnedeŭ, care-și bate jocŭ de totŭ, ce e creștinŭ. Literatura acésta începe a se înculbá și printr'unele ziare de ale nóstre. Și deși „Telegrafulŭ românŭ" nu cochetézá cu ea, cum cu durere amŭ vĕdutŭ, că facŭ alte foĭ gr. orientale, totuși aprópe de locŭ nu-și ridică vocea în contra eĭ, ca să apere poporulŭ sĕŭ creștinŭ de o molipsire fórte periculósă prin o atare literatură. Și totuși prin o luptă energică în contra rĕuluĭ acestuia, ce ne amenință întregŭ poporulŭ creștinŭ, ar face mai bune serviții națiuniĭ și bisericeĭ sale decâtŭ prin tractate asupra Iesuițilorŭ rași. Căcĭ să scie „Telegrafulŭ românŭ", că generațiunea crescută și îndopată cu o atare literatură nu va cruță de sigurŭ nicĭ pre preoțiĭ ceĭ rași, dară nicĭ pre ceĭ cu bărbĭ, ci va urî ce e creștinŭ și în „Unirea" și în „Telegrafulŭ românŭ".

Acesta ar fi terenulŭ, pre care ne putemŭ întîlní și dá mâna spre a lucrá și a ne luptá la olaltă în contra inimiculuĭ comunŭ a totŭ ce e creștinŭ, fie gr. catolicŭ, fie gr. orientalŭ, și a mântuí societatea românéscă de lepra necredinței și a ateismuluĭ. Fie ca să învețe „Telegrafulŭ românŭ" din pățăniile din trecutŭ, până ce nu va fi prea târdiŭ.

(Va urma.)

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

X.

Într'acestea Lorenzo ajunse aprópe de casele vĕduveĭ, și cum erá întunerecŭ, și omulŭ stá cu spatele către Lorenzo, numaĭ atâta putŭ distinge, că erá tinĕrŭ și bine făcutŭ. Și în clipa acésta ochiĭ îĭ eșiră din orbite, și eraŭ ca și cum s'ar fi aședatŭ o céță pre. Trupulŭ îĭ începù să trĕmure, ca pămêntulŭ înainte de erupțiunea și aruncarea laveĭ. Și elŭ se apropiá de omulŭ acela așa de încetŭ, de pașiĭ nu i-se auḑiaŭ de locŭ.

„Așa dară Esteban a sciutŭ ceva," murmură Lorenzo printre dinți.

„Mĕ iubeșcĭ dar pentru tot-deuna?" ḑice tinĕrulŭ cu o vóce, ce însémnă, că elŭ e sigurŭ, că nu-lŭ aude nimeni.

„Câtŭ voiŭ trăí!" rĕspunse cu dulcéță unŭ glasŭ femeescŭ.

„Și-mĭ veĭ fi și nevĕstuța mea?"

„Ce întrebare? Cum să nu, iubitulŭ meŭ?"

„Chiar și câtŭ ți-s'ar împotrivi cineva?"

„Chiar și câtŭ ar voí să mi-se opună chiar regele cu tótă armată sa în frunte cu părintele Nolasco."

„Dómne, nu mĕ lăsá . . . morŭ!" strigă nefericitulŭ rostogolindu-se josŭ lângă ferésta.

„Și încă de mâna mea!" ḑice Lorenzo cu o vóce, ce trĕmură de mânie. „Și acum așĭ vré să vĕḑŭ, cum vĕ veți cununá, câtŭ vĕ stă împotrivă unuluĭ, care are dreptŭ, să vi-se împotrivéscă."

„Frate Lorenzo, tu eşti?“ suspină cu vóce stinsă celŭ rănitu.

„Dómne sfinte! cine-mĭ pomenesce numele?“ strigă Lorenzo cuprinsŭ de spaimă.

„Eŭ . . . Tomasilo . . . nu mĕ . . . mai scii?“

„Tu! . . . tu!“ gângăvi Lorenzo desperatŭ, aruncându-se preste celŭ rănitŭ, faţa căruia îĭ aducea şi acum aminte frumósele trăsăturĭ tinerescĭ ale Doloreĭ.

„Dómne afurisesce-me!“ strigă elŭ într'unŭ tonŭ, ce esprimă desperare.

„Ba nu! ba nu!“ rĕspunde rănitulŭ cu o vóce din ce în ce mai stinsă. „Dumneḑeŭ să te ĭerte, precum te-am ĭertatŭ şi eŭ!“ şi cu vorbele aceste îşĭ perdŭ conscĭinţa.

„Fugĭ, frate, depărtéză-te!“ îĭ strigă Esteban, care de abia îşĭ mai putŭ păstra sângele rece. „Depărtéză-te!“ îĭ strigă elŭ din noŭ vĕḑêndŭ o mulţime de ómenĭ adunându-se la sbieratulŭ Roseĭ. „Mergĭ, Dumneḑeŭ să te mântuéscă! — Ce mai staĭ? Vreĭ dóră, ca tata şi mama să móră de supĕrare?“ Şi Esteban vĕḑêndŭ, că totŭ mai şovăe, şi în locŭ de a plecá, se lovesce cu pumniĭ în capŭ, îĭ împinge pre o stradă dosnică. Şi aşa Lorenzo dispare în întunecimea nopţiĭ . . .

Într'acestea se adunară ómenĭ din tóte părţile spre a cercetá, ce s'a întîmplatŭ. Esteban cugetându, că dacă se va presentá singurŭ la casa părinţéscă, va fi numaĭ o dovadă de vinovaţia frate-seŭ, se otărî, să mérgă şi elŭ după Lorenzo spre a-lŭ mângăiá şi liniştí. Spre sfârşitulŭ acesta se depărtă din céta de ómenĭ, ce se adunase, fără de a observá macarŭ, că toţĭ îĭ privescŭ aşa de seriosŭ, ca şi cum nu l'ar cunósce de locŭ.

Cercetările luĭ rĕmaseră fără de resultatŭ. În urmă Esteban se îndreptă spre San Lucar, de unde plecase cu câteva ḑile. Acolo într'o crişmă, unde întrebá după Lorenzo, fŭ prinsŭ de poliţiştĭ. (Va urmá.)

Despre călindarŭ.

(Continuare.)

Plecându aşa dară dela anulŭ întâiŭ alŭ ereĭ vulgare şi calculându până la 1582, anulŭ îndreptării Gregoriane, află, că timpulŭ, adecă anulŭ solarŭ erá înaintea anuluĭ terestru cu 12 ḑile şi câteva óre. Acum Gregoriŭ spre a face equaţiunea ambilorŭ anĭ se îndestulí a suprimá în 1582 ḑece ḑile, când ar fi trebuitŭ să suprimeze 12. Ergo erravit, a greşitŭ.

Procedându cu calcularea până la anulŭ 2000 arată, că în acelŭ anŭ călendarulŭ Gregorianŭ se va aflá înderĕptŭ cu dóuĕ ḑile şi jumĕtate saŭ ceva maĭ puţinŭ; cum adecă, ḑicemŭ noĭ pre urma scriitoruluĭ nostru, se aflá după 1582 şi cum se află acum. Se înţelege dela sine, că la anulŭ terestru nu s'ar puté ţiné sémă de o fracţiune de ḑi, orĭ câtŭ de mare ar fi, ci numaĭ de ḑile întregĭ, carĭ singure s'ar' puté adaugá saŭ subtrage din călendarŭ. Pentru ce şi-a datŭ însă ostenéla de a calculá până la anulŭ 2000? De! pentrucă tocmaĭ aci „se mărginesce în modŭ inexatŭ, precum se vede, rectificarea aplicată de Gregoriŭ XIII“. Dela anulŭ 2000 încolo călendarulŭ Gregorianŭ reintră în condiţiunile celuĭ Iulianŭ, cu singura deosĕbire a îndreptării dela 1582. Dar étă o altă poticnire Gregoriană şi maĭ drăgălaşă decâtŭ cea dintâiŭ. Gregoriŭ „s'a mărginitŭ a regulá divisiunea timpuluĭ până la anulŭ 2000; totuşi mergêndŭ cu calcululŭ încă pentru 4000 de anĭ, nu scimŭ cum, că după rectificarea făcută de dînsulŭ, a găsitŭ că nu va maĭ fi decâtŭ o diferinţă de o ḑi în 4000 de anĭ . . . . diferinţă care, a ḑisŭ elŭ, nu va aduce vătĕmare nimĕnuĭ“. Asta dară e bócană! „Par-că ar fi pusŭ stavilă timpuluĭ!“ Dar timpulŭ nu se teme de opera Gregoriană şi îşĭ va urmá neturburatŭ cursulŭ sĕŭ. Calculiĭ la mână, şi se va vedé adevĕrata diferinţă.

Dela anulŭ 2000 până la 4000 avemŭ 500 bisextilĭ; dar după calculatoriĭ gregorianĭ nu ar' puté fi decâtŭ 484 + 11 óre + 20 minute. Ar fi aşadară o scădere de 15 bisextilĭ, adecă 15 ḑile + 11 óre + 20 minute. La aceste adaugămŭ 2 ḑile + 11 óre + 20 minute neglese de Gregoriŭ în rectificarea sa, şi vomŭ avé 17 ḑile + 22 óre + 40 minute, carĭ în anulŭ 4000 vorŭ trebuí să se subtragă din călendarulŭ sĕŭ spre a face potrivirea anuluĭ terestru cu celŭ solarŭ.

Punêndŭ astfelŭ în evidenţă erorile călendaruluĭ Gregorianŭ, trece a arĕtá pre ale celuĭ Iulianŭ şi repeţîndŭ calculiĭ deja făcuţĭ găsesce, că în anulŭ 4000 va trebuí să se facă „o subtragere de timpŭ din viitorŭ de 30 ḑile + 22 óre + 40 minute“, adecă spre a o spune în terminĭ poporalĭ va trebuí să se ştérgă o lună de ḑile întrégă. Din aceste noĭ amŭ fi dedusŭ, că dacă e greşitŭ călendarulŭ Gregorianŭ, apoĭ celŭ Iulianŭ e încă cu multŭ maĭ greşitŭ. Scriitorulŭ nostru însă se îndestulesce a ḑice numaĭ, că „dacă călendarulŭ Iulianŭ nu este bine aşeḑatŭ, nicĭ celŭ Gregorianŭ nu este bine aşeḑatŭ“. Ba încă după ce a cercetatŭ cu isteţime diferinţa dintre cele dóuĕ călendare, printr'unŭ raţionamentŭ cu totulŭ alŭ sĕŭ propriŭ, resolvézĕ cestiunea în favorulŭ celuĭ Iulianŭ, scriindŭ: „Ceea ce s'ar puté admite ar fi nepotrivirea ambelorŭ călendare cu anulŭ solarŭ; dar acéstă nepotrivire cade maĭ multŭ în sarcina călendaruluĭ Gregorianŭ.“

Spre întărirea acesteĭ judecăţĭ neaşteptate, dlŭ *M.* adauge încă şi vre-o câteva observaţiunĭ, făcute însă nu dela înălţimea unuĭ observatorŭ provĕḑutŭ cu instrumentele astronomice dintre cele maĭ perfecţionate, ci de pre şesŭ cu ochiulŭ liberŭ, carĭ s'ar puté face de orĭ şi cine, chiar şi de unŭ plugarŭ, neluându în samă, că dacă asemenea observaţiunĭ în generalŭ potŭ avé preferinţă, totuşi în anumite materiĭ, maĭ alesŭ astronomice, nu suntŭ tot-deuna cele maĭ sigure. Astfelŭ *formézĕ* o antitesă, tótă în favorulŭ călendaruluĭ Iulianŭ, şi o întinde cu încredere înaintea ochilorŭ cetitoruluĭ, scriindŭ: „Dela anulŭ 45 înainte de era cristiană, când s'a aplicatŭ călendarulŭ Iulianŭ, până la finea anuluĭ 1891 anutimpurile aŭ rĕmasŭ constante, ele nu s'aŭ resimţitŭ de diferinţa pretinsă de calculatoriĭ gregorianĭ“; va să ḑică după acestŭ călendarŭ primăvara e primăvară şi ĭérna e ĭérnă. Din contră în călendarulŭ Gregorianŭ, în care se supune a fi primăvară ceea ce este ĭérnă, după cum s'a pututŭ vedé chiar în anulŭ trecutŭ 1891, când Pascile, serbătóre după esenţă de primăvară, aŭ fostŭ puse într'însulŭ, totŭ după conclusiunile dluĭ *M.*, în timpŭ de ĭérnă. De antitesa acésta scriitorulŭ *nostru* a rĕmasŭ aşa de mişcatŭ, încâtŭ, uitându-şĭ de calculiĭ sĕĭ ipoteticĭ, nu se sfiesce a pronunţá, e dreptŭ cam cu fricĕ, următórea sentinţă: „Faţă cu acéstă problemă călendarulŭ Gregorianŭ ar fi cu multŭ maĭ înapoiatŭ. . . . . cu tóte ḑilele ce a luatŭ înaintea călendaruluĭ Iulianŭ.“ Îndreptându-şĭ apoĭ privirea în viitorŭ până în infinitŭ, se sparie de oribila confusiune a timpurilorŭ, efectŭ necesarŭ alŭ reformeĭ gregoriane, prevĕḑêndŭ luna luĭ Iuliŭ în primăvară şi aşa maĭ departe, aşa încâtŭ lunile se vorŭ preumblá prin tóte anutimpurile, cum se întîmplă în călendarulŭ arabŭ: confusiune care va trebuí să înspăimînte chiar şi pre Gregorianĭ, condamnându-ĭ să facă reforme nóuĕ la anumite epoce, fără ca să pótă ajunge vre-odată la scopulŭ de a determiná timpurile. Până aci dlŭ *M.*, a cărui gândire ni-se pare că amŭ cuprins'o şi espus'o pre scurtŭ, dar într'unŭ modŭ fidelŭ.

Acum e rîndulŭ nostru, să lămurimŭ cestiunea, şi spre a o face acésta, însĕmnămŭ *maĭ întâiŭ* că *noĭ vomŭ folosí* terminiĭ fixaţĭ de sciinţă, de carĭ on. nostru scriitorŭ n'a voitŭ să ţină samă, póte de frica de-a nu cădé în pedantismŭ. Aşa dară anulŭ, pre care dînsulŭ îlŭ numesce terestru, noĭ îlŭ vomŭ numí civilŭ saŭ alŭ călindaruluĭ, şi pre care anŭ îlŭ vomŭ deosebí în solarŭ de 365 ḑile şi lunarŭ de 354 ḑile, după cum a plăcutŭ diferitelorŭ popórĕ de a-şĭ regulá călindarulŭ saŭ după cursulŭ sóreluĭ, ca Romanilorŭ, saŭ după alŭ luneĭ, ca Evreilorŭ şi Arabilorŭ. Ĕră anulŭ, pre care dlŭ *M.* îlŭ numesce solarŭ, noĭ îlŭ numimŭ cu obştea învĕţaţilorŭ anŭ *tropicŭ*, pentru relaţiunea, ce o are cu punctele cardinale, grecesce *τροπαι*, ale anutimpurilorŭ, carĭ suntŭ patru, dóuĕ solstiţiĭ ale racului şi căpriorului şi dóuĕ equinocţiĭ, alŭ berbeceluĭ şi alŭ cumpeneĭ. Anulŭ acesta este timpulŭ, ce-lŭ folosesce sórele plecându dela unulŭ din cele patru *puncte* cardinale şi întorcêndu-se la acela-şĭ punctŭ, după ce a percursŭ Zodiaculŭ întregŭ. Începutulŭ acestuĭ anŭ astronomiĭ îlŭ ĭeaŭ dela equinocţiulŭ de primăvară, când sórele întră în zodia berbeceluĭ. Spre a se avé unŭ călindarŭ perfectŭ, e de lipsă, ca anulŭ civilŭ să corespundă cu celŭ tropicŭ; de unde este de cea maĭ mare importanţă a cunósce pre câtŭ se póte maĭ exactŭ mĕsura acestuĭ anŭ. Étă acum şi urmările cele maĭ lămurite din aceste noţiunĭ elementare.

Acele patru puncte cardinale suntŭ totŭ acelea-şĭ faţă cu orĭ şi care parte a globuluĭ, aşa încâtŭ anulŭ tropicŭ rĕmâne neschimbatŭ pentru tóte popórĕle pământuluĭ. Dacă este vre-o deosĕbire, acésta provine din efectele diferite, ce le produce sórele din unulŭ şi acela-şĭ punctŭ cerescŭ, prin oblicuitatea zodiaculuĭ în deosĕbite posiţiunĭ ale globuluĭ terestru. Astfelŭ bunăóră în emisfera boreală, în care ne aflămŭ noĭ, produce căldurele de primăvară şi de vară, când elŭ, sórele, întră în zodia berbeceluĭ şi a raculuĭ, pre când în emisfera australă le produce întrându în zodia cumpeneĭ şi a căpriorului: acésta însă nu împedecă, ca anulŭ tropicŭ să fie unulŭ şi acela-şĭ pentru noĭ şi pentru australienĭ. Prin urmare este falsŭ ceea ce dlŭ *M.* înaintă ca lucru neîndoiosŭ, că anulŭ solarŭ (tropicŭ) alŭ suduluĭ nu se póte potrivĭ cu anulŭ solarŭ alŭ norduluĭ; ĕr raţiunea, prin care pretinde a demustrá aşa ceva, că adecă e deosĕbită timpulŭ, în care rĕsare sórele în Roma, de acela, în care rĕsare în Petersburg, se basézĕ pre o confusiune ridiculă. Neţinêndŭ samă de aceea, că sórele ca şi alte astre, are dóuĕ mişcărĭ, una proprie dela apusŭ spre rĕsăritŭ şi alta ḑilnică dela rĕsăritŭ spre apusŭ, n'a sciutŭ deosĕbí între *timpulŭ*, care *mĕsură mişcarea* cea dintâiŭ, şi care timpŭ constitue anulŭ egalŭ pentru tóte ţĕrile, şi între timpulŭ, care mĕsură a dóua mişcare şi constitue ḑiua, ale căreĭ óre, după cum e fórte cunoscutŭ, se deosĕbescŭ după deosĕbirea meridianelorŭ, şi pentru aceea a locurilorŭ. Şi fiindŭ-că dlŭ *M.* ĭ-a plăcutŭ a aduce esemplu dela căile ferate, vomŭ face şi noĭ aşişderea. Să ne spună: dacă *noĭ* amŭ ḑice, că trenulŭ percurge distanţa dela Bucurescĭ până la Viena în 30 de óre, ni-s'ar puté óre rĕspunde, fără de a provocá rîsulŭ tuturora, că aşa ceva este adevĕratŭ la Viena dar nu la Paris, pentru-că óra acestuĭ oraşŭ e fórte deosĕbită de a celuĭalaltŭ? Eŭ însă nu întrebŭ, ce óră este la Viena, când sosesce acolo trenulŭ dela Bucurescĭ, ci câte óre întrebuinţézĕ elŭ dela Bucurescĭ până la Viena.

Dela cele patru puncte cardinale îşĭ ĭeaŭ începutulŭ deosĕbitele anutimpurĭ: astfelŭ în emisfera nóstră dela solstiţiulŭ raculuĭ se începe vara; dela equinocţiulŭ cumpeneĭ, tómna; dela solstiţiulŭ căpriorului, ĭérna; şi dela equinocţiulŭ berbeceluĭ primăvara. Dacă d. *M.* în locŭ de a se basá pre observaţiunĭ zădarnice, ar fi urmatŭ acelŭ criteriŭ sciinţificŭ, n'ar fi căḑutŭ într'o eróre aşa de mare de a afirmá, că în anulŭ 1891 după călindarulŭ Gregorianŭ Pascile aŭ fostŭ cuprinse în ĭérnă. Elŭ ar fi vĕḑutŭ în modulŭ celŭ maĭ lămuritŭ, că ḑiua Pascilorŭ din acelŭ anŭ, 29 Martiŭ, erá a opta ḑi de primăvară: fiindŭ-că după corecţiunea Gregoriană equinocţiulŭ, când sórele întră în zodia berbeceluĭ, cade constantŭ la 21 Martiŭ.

(Va urmá.)

Economie.

Cum se conservă óuele? Pentru păstrarea óuĕlorŭ se folosesce de comunŭ pléva, ovĕsulŭ, sĕcara şi cenuşa, dară acestea mai multŭ scutescŭ oulŭ de frigŭ în timpulŭ ierneĭ, nu însă şi de corumpere atunci, cândŭ căldura e mare. E cunoscutŭ, că cu cât evaporéză mai multŭ din apa conţinută în oŭ, cu atâta intră mai multŭ aerŭ în elŭ, prin ce se grăbesce stricarea. Deci ca óuĕle să nu se strice, trebue ferite de aerŭ. În America e datina, să se aşeḑe óuĕle în straturĭ de sare şi aşa rĕmânŭ próspete şi 8—9 luni. Mijlocŭlŭ acesta, deşi e bunŭ, dară e cam scumpŭ, căcĭ cu schimbarea timpuluĭ şi sarea se mai topesce şi scade. Celŭ mai practicŭ mijlocŭ e gipsulŭ. Anume din gipsŭ uscatŭ (scutitŭ de apă) preparămŭ lapte de gipsŭ, în care muiămŭ câte unulŭ óuĕle învĕluite în dulŭ (pânză fórte subţire). Gipsulŭ uscatŭ fórmézĕ pre oŭ unŭ stratŭ, prin care nu străbate aerulŭ, şi aşa le preservă de corupţiune timpŭ îndelungatŭ. Se mai potŭ conservá óuĕle şi dacă se cufundă de repeţite orĭ în apă vărósă, prin ce poriĭ găociĭ se astupă. Causa, pentru care se strică óuĕle espuse la aerŭ, este, că oxigenulŭ din aerŭ descompune combinaţiunile de carbonŭ şi fosforŭ, ce suntŭ în oŭ.

Unŭ nouŭ morbŭ alŭ viţeĭ de vie s'a ivitŭ în California. Natura şi vindecarea morbuluĭ până acum nu e cunoscută, şi proprie numaĭ atâta se scrie despre elŭ, că în California causézĕ daune fórte marĭ în viĭ. Până acum nicĭ nume nu are, ci e cunoscutŭ numaĭ sub numirea „morbulŭ de viţă de California". Guvernulŭ francesŭ, ca să nu se transplânte şi acéstă nóuă epidemie în Europa, a interdisŭ aducerea viţelorŭ din America de nordŭ. Bine ar fi, dacă ar luá de timpurĭ şi celealalte state europene mĕsurile de lipsă, spre a prevení nóua plagă.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Vasiliŭ Hossu.

Anunciŭ de licitare.

Prin care se face cunoscutŭ, cumcă construirea unuĭ asilŭ de copiĭ în Blaşiŭ se va da în întreprindere pre calea licitaţiuniĭ minuende prin oferte. Preţulŭ, dela care se începe licitaţiunea minuendă, este 6000 fl. v. a.

Doritoriĭ de a licitá aŭ de a-şĭ substerne ofertele sigilate şi provĕḑute cu unŭ vadiŭ de 300 fl. v. a. Veneratuluĭ Consistoriŭ Mitropolitanŭ în Blaşiŭ până la 21 Aprilie st. n. 1892 la 3 óre după amĕḑĭ.

Planulŭ, anteměsurare şi calcululŭ preliminariŭ şi până atunci se potŭ vedé în cancelaria subscrisuluĭ.

Blaşiŭ, 30 Martiŭ n. 1892.

Ludoviciŭ Csató,
advocatŭ archidiecesanŭ.

(9) 2—2

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

in Blasiu (Balázsfalva)

(7) 3—10

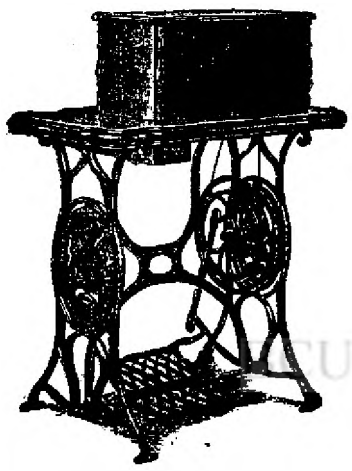

recomândă pre lângă garanţă şi serviţiŭ solidŭ şi promptŭ depositulŭ sĕŭ de

pluguri, maşîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ şi de

alte instrumente economice,

tóte din fierŭ batutŭ.

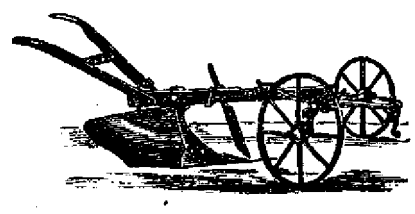

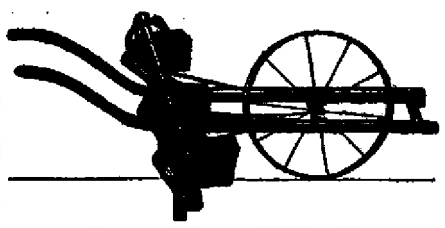

☛ Tóte obiectele amintite se potŭ procurá şi pre lângă solvire în rate. ☚

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele **Iosifŭ**

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recusite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomándă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţi

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

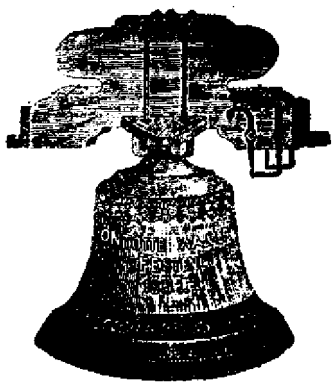

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 13—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşeḑarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 6—26

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adrescze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 16 Aprilie 1892. Numĕrulŭ 16.

Christosŭ a înviatŭ.

(+) În sĕrbătórea gloriósă şi plină de bucurie a sânteloru Paşcĭ cu inimă caldă şi iubire sântă salutămŭ pre cetitorii nostri cu tradiţionalele cuvinte: *Christosŭ a înviatŭ,* alăturându-ne şi noi la nenumĕratele mărturii, carĭ din némŭ în némŭ confirmă învierea Domnuluĭ Isusŭ Christosŭ şi prin acésta dumnedeirea Mântuitoriuluĭ şi originea cerésca a religiunii nóstre.

Fiindŭ-că însă Românii aŭ strămoşescu obiceiŭ de a-şi augurá împrumutatŭ multe bune şi frumóse la serbătórea învierii Domnuluĭ, noi urmându acesteĭ datine străbune dorimŭ tuturoru Românilorŭ binele celŭ mai mare, ce se póte avé pre lume, binele acela, ce se póte esprimá pre scurtŭ cu aceste cuvinte: *Să învie Christosŭ în minţile şi inimile nóstre şi în tótă viéţa nóstră socială, culturală şi politică.*

Avemŭ chiar detorinţa, să augurămŭ fraţilorŭ nostri acestŭ mare darŭ şi fericire, pentru-că stégulŭ, în jurulŭ căruia ne-amŭ grupatŭ, cându amŭ înfiinţatŭ „Unirea“, şi pentru a căruia gloriosŭ triumfŭ luptămŭ neobosiţi între rĕutăcióse împotriviri şi binevoitóre încurajări, între violente contradiceri şi vii aprobări, între grele jertfe şi marĭ mângăerĭ, are devisa să facă, pre câtŭ ne stă în putere, să învie Christosŭ, adecă principiile religiuniĭ creştine, în tóte lucrările nóstre ca indivizi şi poporŭ.

Fiesce care individŭ şi fiesce care poporŭ are, precum amŭ accentuatŭ şi în numĕrulŭ precedentŭ, scopulŭ particularŭ de a se conservá şi a se perfecţioná. Însă trebue să adaugemŭ la acestŭ adevĕrŭ, că conservarea şi perfecţionarea indivizilorŭ şi popórelorŭ atîrnă în prima linie dela unŭ scopŭ mai înaltŭ, dela o ordine superióră, spirituală şi eternă. Scopulŭ acesta mai înaltŭ, care trebue să-lŭ aibă în vedere fiesce care individŭ şi fiesce care poporŭ, este cuprinsŭ în aceste sublime cuvinte ale luĭ Isusŭ Christosŭ: *Cercaţi mai întâiŭ împĕrăţia luĭ Dumnedeŭ şi dreptatea luĭ, şi tóte celealalte vi-se voru adauge vóue.*

Nu vrea să dică Mântuitoriulŭ lumiĭ cu aceste cuvinte, că omulŭ nu trebue să se îngrijéscă de locŭ de trupulŭ sĕŭ, care formézĕ o parte constitutivă din fiinţa sa, ci înţelesulŭ acestoru cuvinte este, că omulŭ nu trebue să fie preocupatŭ de trupulŭ sĕŭ aşa de multŭ, în câtŭ să-şi uite de partea sa constitutivă mai nobilă, adecă de sufletulŭ sĕŭ. Elŭ trebue să se intereseze înainte de tóte de fiinţa sa morală, căci numai prin acésta îşi póte perfecţioná fiinţa sa fisică. Trebue să-şi dumeréscă şi stăpânéscă patimile şi tóte pornirile rele ale trupuluĭ, căci numai prin acésta îşi póte conservá sănĕtatea şi-şi póte înmulţi aniĭ vieţiĭ pământescĭ. Saŭ cu alte cuvinte omulŭ trebue să se siléscă înainte de tóte să cunóscă pre Dumnedeŭ ca pre adevĕrulŭ celŭ mai înaltŭ şi cunoscêndu-lŭ să-lŭ iubéscă ca pre binele celŭ mai perfectŭ, şi iubindu-lŭ să-i împlinéscă voea preasântă, şi ast-felŭ să se facă vrednicŭ de fericirea cerésca şi eternă, căci numai ţintindŭ spre acestŭ scopŭ înaltŭ îşi póte câştigá celealalte bunătăţi, de carĭ are lipsă pentru o viéţă pământéscă fericită.

Şi fiindŭ-că scopulŭ popórelorŭ nu se póte separá de scopulŭ indivizilorŭ, este evidentŭ, că unŭ poporŭ nu se póte conservá şi perfecţioná, dacă nu va cercá mai întâiŭ împĕrăţia luĭ Dumnedeŭ şi dreptatea Luĭ, adecă dacă nu se va silí, să conserve în sine pre Dumnedeŭ, să se ţină unitŭ cu Dumnedeŭ şi să umble pre căile arĕtate de trimişiĭ luĭ Dumnedeŭ şi mai vîrtosŭ de Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ.

Prin acésta nicĭ unŭ poporŭ nu se împedecă în progresulŭ sĕŭ pre terenulŭ bunăstării sale materiale, ci chiar din contră unŭ poporŭ, care veneréză şi observă maxima citată a luĭ Isusŭ Christosŭ, póte fi sigurŭ, că umblându cu ochiĭ aţintiţi spre ceriŭ, nu se espune pericululuĭ de a-şi perde bunătăţile pământescĭ, de-órece dreptŭ rĕsplată pentru zelulŭ sĕŭ de a-şi câştigá ceea ce este eternŭ, i-se dă tot-deuna ceea ce îi este de lipsă pentru o viéţă tignită pre pământŭ.

Nu este óre unŭ adevĕrŭ incontestabilŭ, că unŭ poporŭ este cu atâtŭ mai bunŭ, fericitŭ şi avutŭ, cu câtŭ ţine mai tare la legile şi vîrtuţile promulgate de Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ?

Feuilleton.

De Paşcĭ.

Povestire.

Miss Leonora erá o elegantă copilă de lord. Chipulŭ eĭ întrunia blândeţa cu frumosulŭ. Ochiĭ eĭ albastri, de-asupra cărora se întindeaŭ nisce sprîncene fine, stăteaŭ în armonie aşa de perfectă cu guriţa-i cu buze roşiĭ ca ciréşa şi cu obrajiĭ graşĭ coperiţi cu o pele fină, câtŭ nu-i mirare, că regina Victoria, împĕrătésă Indiilorŭ, îşi esprimase dorinţa de a o avé între domnişórele de onóre.

„Mĕ scusaţi, Maiestate,“ respunse în tonŭ supusŭ lordulŭ N., „mĕ iertaţi, că vĕ rogŭ, să-mĭ daţi voe a nu vĕ împlini dorinţa, atâtŭ de măgulitóre pentru mine, decâtŭ preste vre-o doĭ treĭ anĭ, cându Leonora îşi va fi terminatŭ educaţia.“

„O, nu mĕ da de lângă tine, tată!“ se rugá fetiţa sglobie. „E aşa de bine lângă tine, e aşa de bine aci, unde poţi să fiĭ stăpânŭ alŭ gândurilorŭ şi dorinţelorŭ tale. Colo la curte totŭ e falsŭ. Gândescĭ numai aceea, ce ţi-s'ar părĕ, că place celoru mai marĭ, şi doresci érăşi numai aceea, ce aceia-şi vreŭ.“

„N'aĭ témă, scumpa mea! Regina îşi va uitá de sigurŭ preste doĭ anĭ de celea ce i-le-am promisŭ ieri .... Dar,“ rencepŭ bĕtrânulŭ lordŭ, „uitasem să-ţi spunŭ, că am dimisionatŭ din oficiile, ce le purtasem până acum, şi asta numai de dragulŭ tĕŭ, numai ca să potŭ fi mai multŭ cu tine, care preţuescĭ mai multŭ decâtŭ preţiósele din coróna regală.“

„Câtŭ eştĭ de bunŭ!“ esclamă Leonora apropiându-se de tatălŭ sĕŭ şi sărutându-lŭ. „Şi, ce aĭ aflatŭ acum de mai potrivitŭ pentru educaţiunea mea?“

„Să-ţi spunŭ, dar ascultă-mĕ cu atenţiune. Mamă-ta, care a muritŭ înainte de asta cu 15 anĭ, cându tu de abia eraĭ de doĭ anĭ, a fostŭ cea mai desévârşită femee, ce-am cunoscutŭ eŭ dintre aristocratele englese. Să nu-mĭ uitŭ însă a-ţi spune, că ea erá de nascere Scoţiană şi catolică. Convingerile eĭ religióse nu i-le-am combătutŭ nicĭ odată, şi după căsătoria nóstră i-se dase tótă libertatea în lucrurile de religiune. O, de ar fi toţĭ catoliciĭ ca ea, cugetam adese în inima mĕa, de multŭ aşĭ părăsí anglicanismulŭ, şi aşĭ ascultá de învĕţătura cea singură adevĕrată a luĭ Isusŭ, Fiulŭ luĭ Dumnedeŭ. Şi odată, precându trăiá încă, erá pre aci să mĕ şi facŭ catolicŭ. Călĕtorisem cu ea la Edimburgŭ. Catoliciĭ îşi şerbaŭ Pascile. Mamă-ta mĕ chemă, să mergŭ cu ea la biserică. Cultulŭ divinŭ m'a frapatŭ multŭ. Descoperisem deja câtorva pretiniĭ, că-i părăsescŭ, şi îndată se porni într'unŭ jurnalŭ o campanie contra mea. Pre atuncĭ eram ministru de culte. Afacerea acésta mĕ genase puţinŭ, şi aşa amânaĭ realisarea planuluĭ meŭ pre de altă dată. Între aceste mamă-ta se bolnăvi greŭ şi după o bolire îndelungată repausă.“ Şi bĕtrânulŭ lordŭ îşi şterse lacrima iubiriĭ şi aduceriĭ aminte, ce se ivi în ochiulŭ luĭ, ca unŭ bobŭ de mărgăritarŭ de multŭ preţŭ. „Atenţiunea mea se îndreptase acum spre tine. Conformŭ dorinţeĭ aşa de desŭ esprimate a regretateĭ tale mame te-am datŭ mai târdiŭ la o şcólă superióră condusă de călugăriţe catolice. Deşi te ţineaĭ de confesiunea anglicană, la care aparţiĭ şi acum, eŭ le dădusem acestora voe, să te crescă întru tóte ca pre orĭ ce copilă de catolicŭ. Acésta n'o descoperisem niminuĭ.

„Educaţia, ce-aĭ primit'o, şi crescerea şi cultura, ce-aĭ câştigat'o, a trecutŭ preste tóte aşteptările mele. Vechiulŭ meŭ gândŭ

Nu este óre unŭ faptŭ, că matrimoniulŭ numaĭ acolo este fecundŭ, unde castitatea este maĭ respectată? că auctoritatea părinţéscă este tare şi statornică numaĭ acolo, unde fiiĭ o consideră de unŭ reflexŭ alŭ auctorităţiĭ Părinteluĭ cerescŭ? că fiiĭ suntŭ fericiţi numaĭ acolo, unde părinţiĭ îĭ ĭubescŭ ca pre fiiĭ luĭ Dumneḑeŭ? şi că familia este liniştită şi fericită şi sporesce în avere şi bunăstare numaĭ acolo, unde domnesce frica Domnuluĭ, şi fiesce care membru din familie îşi împlinesce datorinţele sale creştinescĭ?

Nu este óre unŭ faptŭ, că cele maĭ marĭ jertfe pentru înaintarea nóstră culturală şi economică le-aŭ adusŭ totdeuna aceĭ bărbaţi, carĭ aŭ cercatŭ maĭ întâiŭ împĕrăţia luĭ Dumneḑeŭ şi dreptatea luĭ?

Nu ne putemŭ óre convinge în fiesce care ḑi, că aceia, carĭ cércă maĭ întâiŭ interesele sale materiale, nu sprijinescŭ nicĭ măcarŭ cele maĭ micĭ întreprinderĭ economice ale nóstre, cum ar fi de esemplu unica reuniune românéscă de consumŭ, şi maĭ bucurosŭ daŭ sprijinŭ moralŭ şi materialŭ la ómenĭ de aceia, carĭ tot-deuna aŭ cercatŭ demoralisarea poporuluĭ nostru şi subjugarea şi esploatarea luĭ pre terenulŭ economicŭ?

Nu vedemŭ óre, că ochiĭ aţintiţi numaĭ spre interesele pământescĭ şi materiale perdŭ din vedere chiar şi natura şi destinaţiunea acelorŭ instituţiunĭ, carĭ s'aŭ înfiinţatŭ pentru ajutarea poporuluĭ în afacerile sale economice, cum suntŭ institutele de creditŭ?

Dacă ar' fi viĭ principiile religiuniĭ creştine în inimile şi minţile nóstre, atuncĭ inconvenientele indigitate şi altele nenumĕrate nu s'ar' observá între noĭ!

O parte din poporulŭ românescŭ s'a constituitŭ după grele lupte şi suferinţe într'unŭ statŭ naţionalŭ independentŭ înzestratŭ cu marĭ şi frumóse libertăţi cetăţenescĭ. Însă dacă spiritulŭ luĭ Christosŭ, în locŭ să fie viŭ în acestŭ statŭ, va scădé din ḑi în ḑi totŭ maĭ multŭ, noĭ tare ne tememŭ, că poporulŭ românŭ va perde şi acestŭ succesŭ mare politicŭ, căcĭ unde legea dumneḑeéscă îşi perde puterea şi înfluinţa sa binefăcătóre, legea omenéscă trebue să desvólte o forţă estraordinară spre a înfrêná interesele şi patimele destructive de orĭ ce ordine politică şi socială. Unde nu se maĭ ascultă strigătulŭ internŭ alŭ consciinţeĭ, trebue să se potenţeze totŭ maĭ tare strigătulŭ din afară alŭ magistraţilorŭ. Unde nu maĭ este témă de Dumneḑeŭ, trebue să se întroducă spaĭma de omŭ. Unde téma de pedépsa eternă nu maĭ reţine pre ómenĭ dela pĕcate şi fărădelegĭ, trebue să se înmulţéscă în infinitŭ ameninţările cu pedepse pământescĭ. Unde cuvîntulŭ preotuluĭ nu maĭ are nicĭ o înrîurinţă, trebue să se pună în lucrare măestria gâdeluĭ. Unde poporulŭ devine materie brută, teoriile liberale suntŭ unŭ anacronismŭ şi unŭ periculŭ socialŭ şi nu potŭ produce, decâtŭ saŭ absolutismŭ despoticŭ, saŭ anarchie susţinută cu dinamitŭ, căcĭ materia nu póte fi guvernată, decâtŭ de forţă. Unde stricăciunea moravurilorŭ străbate tóte păturile sociale ale unuĭ poporŭ, acesta devine prada celuĭ dintâiŭ duşmanŭ, ce-lŭ atacă dinafară.

Să învie Christosŭ în minţile şi inimile nóstre şi în tóte preductele vieţeĭ nóstre culturale, şi atuncĭ nu vomŭ „admirá" pre unŭ poetŭ rătăcitŭ, care consideră esistinţa de o „nebunie tristă şi gólă", ci vomŭ consideră esistinţa de celŭ maĭ mare darŭ datŭ de Creatorŭ spre a ne puté ridicá printr'însa cu ajutorulŭ luĭ Dumneḑeŭ şi conlucrarea nóstră virtuósă la negrăita esistinţă şi fericire cerésca, şi spre a puté contribuí la emanciparea politică, la progresulŭ culturalŭ şi la bunăstarea materială a poporuluĭ românescŭ, şi prin acésta la progresulŭ generalŭ alŭ omenimiĭ, din care şi poporulŭ nostru formézŭ o parte atâtŭ de nobilă.

Cândŭ ne salutămŭ aşadară cu gloriósele cuvinte *Christosŭ a înviatŭ*, să ne aducemŭ aminte, că datorinţa fiesce căruia dintre noĭ este, să lucre în sfera sa de activitate, ca în minţile şi inimile nóstre să învie Christosŭ cu învĕţăturile sale infalibile, cu luminile sale nesecate şi cu spiritulŭ sĕŭ dătătorŭ de viéţă, şi atuncĭ nu va fi putere pre lume, care să ne pótă oprí în vulturesculŭ sborŭ spre o sórte maĭ bună şi gloriósă. Dea bunulŭ Dumneḑeŭ, ca acéstă sórte gloriósă a poporuluĭ românŭ să se pótă simbolisá câtŭ maĭ curêndŭ prin măreţele cuvinte: *Christosŭ a înviatŭ.*

Cestiunea naţionalităţilorŭ în parlamentulŭ din Budapesta. — Parlamentulŭ ungarŭ în cele din urmă dóuĕ şedinţe ale sale, ce le-a ţinutu înaintea feriilorŭ de Paştĭ, s'a ocupatŭ şi de cestiunea naţionalităţilorŭ. Ansă aŭ datŭ deputaţiĭ Bethlen Gábor, fostulŭ comite supremŭ alŭ Târnavelorŭ, şi Iuliŭ Horváth, intimulŭ de odinióră alŭ luĭ Tisza şi fratele fostuluĭ comite supremŭ alŭ Făgăraşuluĭ şi alŭ Târnaveĭ micĭ. Aceştĭ domnĭ aŭ condamnatŭ politica, ce o urmăresce contele Szápáry faţă cu naţionalităţile, şi l'aŭ acusatŭ din noŭ, că pactézŭ cu naţionalităţile şi în specialŭ că a încheiatŭ unŭ pactŭ cu Sasiĭ. Spre dovedirea afirmaţiuniĭ lorŭ deputatulŭ Horváth s'a provocatŭ la o întrevorbire privată, ce a avut'o înainte de asta cu câţiva anĭ cu contele Szápáry, în care acesta să-i fi ḑisŭ, că Sasiĭ aŭ să fie mulţămiţi maĭ întâiŭ, de-órece şi între celealalte naţionalităţi se observă o agitaţiune neîndatinată, care trebue potolită.

Contele Szápáry a rĕspunsŭ, că elŭ n'a încheiatŭ nicĭ unŭ pactŭ nicĭ cu Sasiĭ şi nicĭ cu celealalte naţionalităţi. A ḑisŭ maĭ departe, că părerea luĭ a fostŭ, că o parte însemnată a cetăţenilorŭ ţĕriĭ nu trebue înstrăinată, numaĭ pentru-că nu vorbescŭ limba magiară, şi în sfârşitŭ că din delăturarea unorŭ comiţi supremĭ, carĭ nu consimtŭ cu politica de naţionalităţi a guvernuluĭ, nu se

---

revenĭ érăşĭ. Dorinţa de a întrá în sinulŭ bisericeĭ catolice cuprinse cu tótă puterea inima mea. Şi de astă dată ea va şi învinge.

„Cu propusulŭ acesta mĭ-am pusŭ adĭ dimisiunea în mânile regineĭ, pentru ca nu cumva posiţiunea înaltă, ce ocupŭ, să bată éră la ochiĭ cuĭva.

„Te gată dar, copila mea. Preste câte-va ḑile vomŭ plecá în o călĕtorie lungă. În Anglia e ĭérnă, vomŭ merge, unde-ĭ primăvară. În Anglia e mórte, vomŭ merge, unde-ĭ viaţă. Mergemŭ din Anglia anglicanĭ, şi ne vomŭ întórce catolicĭ, ne vomŭ întórce fiĭ credincioşĭ aĭ sfinteĭ biserice romane!"

II.

Din Dower vaporulŭ „Wales" porniá spre Grecia. Pre bordulŭ vasuluĭ unŭ domnŭ înaintatŭ în vrâstă şi o domnişóră tinĕră priviaŭ órecum supĕraţi spre ţĕrmurĭ.

„Rĕmasŭ bunŭ, ţara mea!" ḑise domnişóra cu unŭ tonŭ trĕmurătoriŭ. „Rĕmasŭ bunŭ, eŭ plecŭ departe de tine, Dumneḑeŭ scie, cândŭ te voiŭ maĭ revedé!" Şi ea ne maĭ putêndu-se ţiné în pecióre cade în braţele bĕtrânuluĭ eĭ însoţitorŭ.

Aceste dóuĕ persóne, carĭ regretaŭ părăsirea mareĭ însule din Oceanulŭ Atlanticŭ, eraŭ Lordulŭ N. şi fie-sa Miss Leonora. Eĭ se îndreptaŭ spre o climă maĭ bună, spre o viaţă plăcută. Ţinta călătorieĭ lorŭ erá pământulŭ clasicŭ alŭ Grecieĭ.

După o călĕtorie fericită de câte-va ḑile eĭ debarcară la celŭ dintâiŭ portŭ. Şi cine ar puté descrie simţĕmintele, ce se născură în peptulŭ tinereĭ miss, cândŭ vĕḑŭ aceste regiuni, carĭ aduceaŭ aminte de timpulŭ gloriosŭ alŭ poporuluĭ grecescŭ? Cine ar puté spune, ce bucurie simţĭ ea, cândŭ putŭ să-şĭ umple plumânile tinere cu curatulŭ şi sănătosulŭ aerŭ, care venindŭ dintre munţiĭ „diviniĭ" aĭ Olimpuluĭ parcă eraŭ pliniĭ de parfumurĭ ḑeescĭ? Şi ce fericită se simţiá ea, cândŭ ajunse pre unŭ timpŭ frumosŭ în valea plăcută, ce se întinde la pólele munteluĭ Olimpŭ, unde mulţimea nenumĕrată a tufelorŭ de rose începeaŭ a se desvelí?!

Totŭ timpulŭ, ce-lŭ petrecŭ ea în Grecia, îĭ părŭ aşa de fericitŭ. Bĕtrânulŭ lordŭ îşi ultase érăşĭ de gândulŭ sĕŭ. Elŭ se cufundase în descifrarea şi traducerea vechilorŭ monuminte, carĭ le aflase în grădina, ce-şĭ cumpĕrase aprópe de oraşulŭ X. Studiulŭ archeologieĭ îĭ umpluse preste mĕsură capulŭ cu credinţa şi vechile datinĭ grecescĭ, câtŭ biata copilă de multe orĭ nu putea vorbí câte o jumĕtate de ḑi cu elŭ.

„Ce-aĭ ḑice, tată dragă," începŭ Leonora într'o ḑi, „ce-aĭ ḑice dacă ţi-aşĭ face o cerere?"

„Şi care ar fi cererea ta?" o întrebă elŭ cu neastîmpĕrŭ.

„Orĭ care ar fi ea, îmĭ promiţi, că mĭ-o veĭ împliní?"

„O, tu copilă sburdalnică!" esclamă lordulŭ treḑindu-se din atenţiunea, ce o dase studiilorŭ sale, şi simţindŭ érăşĭ dulcéţa idilică a vieţeĭ, ce o ducĭ în societatea uneĭ copile bune. „Ce voescĭ tu, spune-mĭ, şi-ţĭ voiŭ împliní cererea."

„Să mergemŭ la Atena. De-atâta timpŭ, ce suntemŭ în ţara acésta, n'amŭ fostŭ încă în capitală."

„Bine, vomŭ merge!"

III.

Pre una dintre celea maĭ frumóse strade din Atena se înalţă cu multă splendóre o catedrală zidită în stilŭ bizantinŭ. Totŭ, ce-a sciutŭ architectura orientuluĭ, e pusŭ în zidirea eĭ . . . .

E séră. Lume multă se îndréptă în tăcere spre uşile bisericeĭ, a căreĭ ferestĭ reflectézŭ marea de lumină, ce este înlăuntru. Unŭ corŭ cântă cu multă dulcéţă nisce cântărĭ aşa de melancolice şi dureróse, câtŭ cufundatŭ în gândurĭ te încercĭ a deslegá taĭna aşa de greŭ de deslegatŭ a vieţeĭ. Lumea ortodoxă serbă după ritulŭ grecescŭ Vineria patimelorŭ. Şi acéstă lume se îmbulḑia pre întrecute a sărutá chipulŭ mortuluĭ Dumneḑeŭ espusŭ în mijloculŭ bisericeĭ. Şi erá aşa de mare pietatea, ce o manifestá ea, şi atâta reverinţă arĕtá lumea acésta, câtŭ lor-

póte conchide la esistința unuĭ pactŭ cu vre-una dintre naționalitățĭ.

Declarațiunile acestea contele Szápáry le-a făcutŭ cu óreșĭ-care reservă, și de frica șoviniștilorŭ s'a grăbitŭ a maĭ adauge, că le-a făcutŭ înainte de asta cu câțiva anĭ, cândŭ eraŭ împrejurărĭ deosĕbite de cele de adĭ. Cu alte cuvinte contele Szápáry pare a fi regretatŭ, ceea ce a dișŭ atuncĭ deputatuluĭ Horváth, și pare a află prea liberală enunțarea sa de atuncĭ. Altcum noĭ nu ne putemŭ esplicá, de ce a trebuitŭ să accentueze acum, că declarațiunile sale de atuncĭ aŭ fostŭ făcute între alte împrejurărĭ. Asupra nóstră vorbirea conteluĭ Szápáry a făcutŭ impresiunea uneĭ concesiunĭ apriate făcute șovinismuluĭ, și ne umple de îngrijirĭ și maĭ serióse față cu viitorulŭ apropiatŭ. Vorbirea acésta nóuĕ ni-se pare ca o aprobare oficiósă a atacurilorŭ șoviniste, ce dela terminarea alegerilorŭ s'aŭ pornitŭ asupra nóstră în foile semioficióse cu o furie renoită. Viitorulŭ celŭ maĭ apropiatŭ ne va luminá cu desĕvârșire.

Româniĭ bucovinenĭ.

Tóte dietele provinciale din Austria suntŭ deschise de vre-o treĭ sĕptĕmânĭ, și în tóte decurgŭ desbaterile; unele șĭ-aŭ terminatŭ chiarŭ lucrările. Singurŭ dieta Bucovineĭ face escepțiune, fiindŭ-că ea a trebuitŭ să se disólve în urma conflictuluĭ Pace-Mustatza. Și nicĭ nu se póte deschide decâtŭ numaĭ după finirea alegerilorŭ nóuĕ pentru dietă.

Bucovina a fostŭ óre-cândŭ o provincie românéscă curată ținętóre de Moldova. După incorporarea eĭ la Austria a începutŭ a fi copleșită de străinĭ, așa câtŭ astădĭ Româniĭ nu maĭ aŭ în Bucovina decâtŭ maioritate relativă. Coloniĭ ceĭ noĭ suntŭ pre la cetățĭ maĭ cu samă Nemțĭ, éră în partea nordică Poloni, dară maĭ cu samă Rutenĭ. Imigrarea Nemțilorŭ s'a continuatŭ totŭ într'una dela incorporarea eĭ la Austria. Poloniĭ și Rutenii aŭ imigratŭ maĭ cu samă pre timpurile, cândŭ Bucovina erá anexată la Galiția. Ast-felŭ stândŭ lucrurile, nu póte fi nicĭ o sperare, că Româniĭ vorŭ avé maioritate în dieta Bucovineĭ. Este adevĕratŭ, că în poporațiunea rurală Româniĭ aŭ eșitŭ învingętorĭ. În orașe însă aŭ căḑutŭ deplinŭ, și aŭ fostŭ aleșĭ totŭ Nemțĭ și Poloni. Căcĭ așa se vede, că Româniĭ din Bucovina în orașe aŭ perdutŭ aprópe totŭ terenulŭ. Nicĭ în capitală în Cernăuțĭ, nicĭ în altŭ orașŭ n'aŭ pututŭ scóte nicĭ unŭ singurŭ deputatŭ românŭ.

Se vede din acésta, că și Româniĭ din Bucovina staŭ ca și noĭ Româniĭ din Ungaria și Transilvania. Pre la orașe suntŭ și eĭ ca și noĭ copleșițĭ de străinĭ.

Rolŭ politicŭ însĕmnatŭ însă nu póte jucá nicĭ unŭ poporŭ, care e lipsitŭ de poporațiune orășenéscă. Noĭ de multŭ ne sforțămŭ, să ne formămŭ o clasă de mijlocŭ pre la orașe. Și putemŭ să dicemŭ, că amŭ și făcutŭ unele progrese. Lucrulŭ însă la noĭ merge fórte greŭ și pre încetulŭ. Căcĭ de o parte noĭ la orașe suntemŭ avisațĭ a cucerí terenulŭ dela o poporațiune întărită în posițiunea sa de sute de anĭ. De altă parte avemŭ atâtea lipse, câtŭ numaĭ fórte puținŭ putemŭ sacrificá pentru scopulŭ creăriĭ uneĭ clase mijlociĭ pre la orașe.

În împrejurărĭ multŭ maĭ favorabile suntŭ frațiĭ bucovinenĭ. La eĭ poporațiunea dela orașe imigrată maĭ cu samă în secululŭ nostru nu póte avé la nicĭ o întîmplare o posițiune așa tare ca pentru esemplu Sasiĭ din cetățile din Ardealŭ. Pre lângă aceea eĭ nu aŭ atâtea lipse ca noĭ. Clerulŭ lorŭ este multŭ maĭ bine dotatŭ ca alŭ nostru. Eĭ dispunŭ și de mulțĭ proprietarĭ marĭ, carĭ însuflețițĭ de o idee potŭ sacrificá multŭ.

Cândŭ frațiĭ bucovinenĭ vorŭ recucerí terenulŭ pre la orașe, atuncĭ ușorŭ potŭ să aibă maĭoritate în dieta Bucovineĭ. Și atuncĭ nu vorŭ maĭ fi siliți a suferí umilirĭ din partea unuĭ Pace e tutti quanti. Și timpulŭ de acum le este și fórte favorabilŭ pentru o asemenea întreprindere, căcĭ guvernulŭ Taaffe, și dacă nu le este mare amicŭ, inimicŭ însă nu le este la nicĭ unŭ casŭ. Dea Dumneḑeŭ, ca însuflețirea și concordia, ce frațiĭ bucovinenĭ o aŭ arĕtatŭ la alegerile pentru dietă, să nu înceteze după compunerea afaceriĭ Pace-Mustatza, ci să se continue până la triumfulŭ deplinŭ alŭ drepteĭ lorŭ cause.

---

dulŭ N. și fiică-sa Leonora, carĭ încă luaŭ parte la acéstă sĕrbătóre bisericéscă, porniră și eĭ ca răpiți de valurĭ spre imaginea espusă și sărutară și eĭ ranele Fiuluĭ luĭ Dumneḑeŭ, carĭ sângeraseră odată pentru mântuirea lumiĭ.

„Eĭ bine, unde aflĭ atâta credință între Anglicaniĭ nostri? Unde întîlnescĭ atâta convicțiune și încredere ca și aci? Și aĭ maĭ puté crede, că poporulŭ acesta, care e așa de creștinŭ, aĭ puté crede, că poporulŭ acesta merse în credința sa păgână așa de departe, câtŭ ridicase o mulțime de temple până și Dumneḑeuluĭ necunoscutŭ? O, câtŭ de sfîntă trebue să fie credința acestuĭ poporŭ, câtŭ de sfîntă și dumneḑeéscă trebue să fie învĕțătura curată, pre care a predicat'o acelŭ Isusŭ, a căruĭ mórte s'a serbatŭ adĭ. Câtŭ de admirabilă a pututŭ fi viața aceluĭ bărbatŭ, ce caractĕrŭ de ferŭ a trebuitŭ să aibă elŭ, câtŭ de înțelepte aŭ trebuitŭ să fie cuvintele gureĭ luĭ, câtŭ tótă filosofia elină cea așa de subtilă s'a vĕḑutŭ neputinciósă înaintea învĕțăturiĭ luĭ, tótă credința păgână plină de atâția ḑeĭ s'a surpatŭ și s'a făcutŭ așternutŭ peciórelorŭ eĭ!“ .... Entusiasmulŭ Lorduluĭ ajunse la culme.

„Și dacă admirĭ atâta creștinismulŭ, dacă învĕțăturile luĭ le credĭ atâtŭ de fericitóre și salutare, de ce nu amŭ plecatŭ dintru începutŭ la légănulŭ acesteĭ credințe, de care pre acești sermanĭ ómenĭ ĭ-a despărțitŭ trufia unuĭ patriachŭ, de ce n'amŭ mersŭ la străvechea Romă, care precum odinióră, așa și acuma e dómna lumiĭ și isvorulŭ credințeĭ neștirbite?“

„Am voitŭ să vĕḑŭ maĭ întâiŭ cultulŭ orientalŭ, despre care am auḑitŭ, că răpesce prin eleganța și pompa luĭ, și desbrăcândŭ sufletulŭ de grijile lumiĭ acesteia îlŭ duce pre aripile cântărilorŭ melodióse susŭ—susŭ la Dumneḑeŭ.“

„Și dacă l'aĭ vĕḑutŭ și acesta, ce aĭ de gândŭ să facĭ?“

„După trecerea sĕrbătoriloŭ acestora vomŭ merge acolo, unde ḑicĭ tu, vomŭ merge la Vicarulŭ Domnuluĭ Christosŭ, ne vomŭ rugá, să ne priméscă și pre noĭ în sinulŭ bisericeĭ adevĕrate.“

* * *

Numĕrulŭ din 1 Iuliŭ alŭ ḑiaruluĭ „Times“ aveá următórea telegramă din Roma:

Sir N. fostulŭ ministru de culte alŭ Angliеĭ cu fiĭcă-sa miss Leonora a fostŭ primitŭ adĭ sĕrbătorésce în sinulŭ bisericeĭ catolice. Confesiunea anglicană a perdutŭ încă pre unŭ bogatŭ și ilustrŭ fiŭ alŭ sĕŭ.

A.

Revistă bisericéscă.

Provincia mitropolitană.

Din raținnile „Casseĭ centrale“ despre fondulŭ viduo-orfanalŭ și alŭ deficienților pre anulŭ 1891, comunicate tuturorŭ preoțilorŭ archidiecesanĭ prin cercularĭŭ, estragemŭ următórele date:

Fondulŭ viduo-orfanalŭ a avutŭ în anulŭ amintitŭ fl. 20,928.12 percepțiunĭ și fl. 20,400.72 erogațiunĭ. Între percepțiunile maĭ însĕmnate suntŭ: cuota pre 1890 dela fondulŭ deficienților face fl. 1662.66, și taxele de cununie dela clericiĭ, carĭ nu ieaŭ în căsătorie fete de preoțĭ gr. cat. din Archidiecesă, carĭ s'aŭ ridicatŭ la suma de fl. 1100. Între erogațiunĭ aflămŭ suma de fl. 5,207.50 împărțită ca subsidiĭ vĕḑuvelorŭ și orfanilorŭ de preoțĭ. Averea totală a fonduluĭ acestuia cu finea anuluĭ 1891 a ajunsŭ la însĕmnata cifră de fl. 111,214.07, va să ḑică cu 2,236.74 maĭ mare ca în 1890.

Câtŭ de consciințiosŭ si bine se administréză fondurile nóstre prin „Cassa centrală“, se póte vedé și numaĭ din împrejurarea, că restulŭ casseĭ fonduluĭ acestuia la finea anuluĭ 1891 de-abiá erá de fl. 527.40 cr.

Percepțiunile fonduluĭ „Vanceană“ pentru preoțiĭ deficienți în anulŭ 1891 aŭ ajunsŭ la suma de fl. 4,578.87, dintre carĭ maĭ bine de jumĕtate, adecă 2,418.50, suntŭ taxe. Erogațiunile aŭ fostŭ de fl. 4,114.54. Observămŭ, că în 1891 aŭ fostŭ cu totulŭ 13 preoțĭ deficienți, ér pensiunea anuală a fostŭ de 90 fl. Averea fonduluĭ cu finea anuluĭ a ajunsŭ la suma de fl. 8,836.49, cu 523.78 maĭ mare ca în 1890. Maĭ însĕmnămŭ aci, că taxele, ce aŭ trebuitŭ să le plătéscă preoțiĭ în 1891, aŭ fostŭ de fl. 2,112.50.

Anglia.

În loculŭ reposatuluĭ cardinalŭ Manning Sânția Sa Papa Leonŭ XIII a numitŭ archiepiscopŭ de Westminster pre episcopulŭ de Salford, Monseniorele Vaughan. Noulŭ archiepiscopŭ este unulŭ dintre ceĭ maĭ ilustri membri aĭ episcopatuluĭ catolicŭ din Anglia; elŭ se bucură de stimă generală și între anglicani. Alegerea luĭ e salutată cu simpatie generală de cătră toțĭ. Mgr. Vaughan n'a voitŭ să priméscă demnitatea, ce i-s'a oferitŭ, și numaĭ la mandatŭ specialŭ alŭ Sânțieĭ Sale a cedatŭ. — Se ḑice, că încă în anulŭ acesta va fi înălțatŭ noulŭ archiepiscopŭ la demnitatea de cardinalŭ.

Francia.

În parlamentulŭ francesŭ a fostŭ érăși o discusiune violentă asupra politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ. Deputatulŭ Mgr. D'Hulst a făcutŭ imputărĭ grave guvernuluĭ pentru atitudinea indiferentă, ce o observă față cu provocătoriĭ scandalelorŭ de prin biserice, carĭ scandale aŭ indignatŭ pre toțĭ ómenĭ de bine. Și cine ar crede? Ministrulŭ de justiție în locŭ să recunóscă greșéla guvernuluĭ saŭ celŭ puținŭ în locŭ să condamne pre provocătoriĭ scandalelorŭ, a învinuitŭ preoțimea și a dișŭ, că va pedepsí cu tótă asprimea pre toțĭ preoțiĭ, carĭ vorŭ atacá

de pre amvonŭ republica. Firesce că în ochiĭ guvernuluĭ francesŭ e totŭ una a atacá instituţiunile perverse ale guvernuluĭ sectarŭ şi republica însă-şi ca atare. Apoĭ ce mirare, dacă anarchiştiĭ vĕdêndu-se protejaţĭ, capĕtă curajŭ şi cutezare? Aşa se vede, că politiciĭ francesĭ voescŭ să arunce ţéra cu orĭ ce preţŭ într'o catastrofă.

Revistă politică.

Memoriulŭ.

Organulŭ comitetuluĭ electoralŭ alŭ partiduluĭ naţionalŭ românŭ publică în Nr. 73 din 10 Aprilie 1892 următorulŭ comunicatŭ semioficiosŭ: „Primimŭ informaţiunea din isvorŭ competentŭ, că comitetulŭ centralŭ electoralŭ alŭ partiduluĭ naţionalŭ românŭ, întrunindu-se la Sibiiŭ în ḑilele de 25—26 Martiŭ n. a. c., între altele a stabilitŭ textulŭ definitivŭ alŭ memoriuluĭ ce este a se aşterne la Preaînaltulŭ Tronŭ în conformitate cu conclusulŭ conferenţeĭ generale dela 20—21 Ianuariŭ n. a. c. Terminulŭ presentăriĭ memoriuluĭ, după natura lucruluĭ, nu s'a pututŭ fixá definitivŭ, dar există prospecte sigure, că presentarea se va puté face celŭ maĭ târdiŭ în decursulŭ lunieĭ luĭ Maiŭ a. c. Totŭ odată s'a hotărîtŭ în principiŭ, ca memoriulŭ să fie dusŭ de o deputaţiune câtŭ se póte de numĕrósă, şi s'a esprimatŭ dorinţa, ca acésta să fie compusă de representanţiĭ din tóte păturile nóstre sociale şi din tóte comitatele locuite de Românĭ.

Afaceriĭ interne.

Sâmbătă în 9 a l. c. s'aŭ începutŭ feriile de Pascĭ ale parlamentuluĭ. Joĭ după sĕrbătoriĭ va fi şedinţa proximă, în care se va continuá desbaterea generală a budgetuluĭ ministeruluĭ de interne. În şedinţa de Sâmbătă a caseĭ deputaţilorŭ a vorbitŭ ministrulŭ-preşedinte Szápáry şi la sfârşitulŭ vorbiriĭ sale a declaratŭ, că după Pasci guvernulŭ va cere o nóuă indemnitate de dóuĕ luniĭ. Va să ḑică, în anulŭ acesta parlamentulŭ va pertractá totŭ numaĭ budgetulŭ, pentru-că sesiunea parlamentară actuală va durá numaĭ vre-o treĭ sĕptĕmâniĭ după sĕrbătoriĭ, de-órece pre la mijloculŭ luĭ Maiŭ se întrunescŭ delegaţiunile. Precândŭ se termină sesiunea delegaţiunilorŭ, şi începŭ feriile de vară. Aşadară e probabilŭ, că parlamentulŭ încă şi prin Octobre va desbate totŭ budgetulŭ de pre anulŭ 1892 şi apoĭ numaĭ decâtŭ se va apucá de budgetulŭ anuluĭ 1893. Celealalte reforme potŭ aşteptá. Într'aceea ţéra plătesce o grămadă de baniĭ, ca domniĭ deputaţiĭ să aĭbă cu ce trăĭ în Pesta. Adevĕratŭ, că frumósă viéţă parlamentară e la noĭ.

În vorbirea sa ministrulŭ-preşedinte rĕspunḑêndŭ deputatuluĭ Ivánka, care a propusŭ revisuirea legiĭ electorale, a declaratŭ, că guvernulŭ află îndestuliltóre reforma proiectată prin întroducerea judicaturieĭ curiale în afacerile electorale. Ce plătesce reforma aceea, cetitoriĭ nostri o sciŭ: nimica tótă.

Dlŭ Szápáry a atinsŭ în vorbirea sa şi cestiunea naţionalităţilorŭ. Despre partea asta a vorbiriĭ referămŭ la altŭ locŭ.

România.

Camera Românieĭ a terminatŭ desbaterea generală şi specială a budgetuluĭ de pre anulŭ 1892—93, primindu-lŭ cu maioritate impunĕtóre, ĕră după aceea şi-a amânatŭ şedinţele până în 25 Aprilieŭ.

Sêrbia.

Guvernulŭ a espulsatŭ de pre teritorulŭ Sêrbieĭ pre toţĭ emigranţiĭ bulgarĭ, cu escepţiunea luĭ Rizow, care erá provĕḑutŭ cu pasaportŭ rusescŭ. Dar în ḑiua următóre şi acesta a părăsitŭ Sêrbia şi s'a dusŭ la Odessa.

Brasilia.

După o scire maĭ recentă din Rio de Janeiro alegerea de preşedinte alŭ republiceĭ brasiliane se va face în 12 Iuniŭ a. c. Alegătoriiĭ suntŭ favorabiliĭ luĭ Saenz Peud. Guvernulŭ a dimisŭ din posturĭ pre treĭspreḑece generalĭ, carĭ aŭ desaprobatŭ într'unŭ manifestŭ depunerea guvernorilorŭ din provinciiĭ. — Precum se vede, stările din Brasilia încă n'aŭ ajunsŭ să fie consolidate, şi nu se póte prevedé, ce are să se maĭ întîmple până la alegerea de preşedinte.

Corespondinţe.

Paris. Începutulŭ luĭ Aprilieŭ 1892.

Stimate amice şi Redactorŭ alŭ »Uniriĭ«!

Póte niciŭnulŭ dintre corespondenţiĭ „Uniriĭ“ nu şi-a ţinutŭ cuvîntulŭ aşa slabŭ ca mine. Cândŭ ţi-am promisŭ, că voiŭ fi unŭ corespondentŭ regulatŭ alŭ „Uniriĭ“, am speratŭ, că barĕmŭ la câte treĭ luniĭ voiŭ puté trimite câte o corespondinţă din Paris—Paradis, cum le place Francesilorŭ a-şi numí capitala. Şi étă a trecutŭ deja unŭ anŭ, şi până acum de abia ţi-am pututŭ trimite o singură corespondinţă. Credŭ însă, că mĕ veĭ scusá, după ce nu mĭ-a fostŭ cu putinţă a delătură causele, pentru carĭ nu mĭ-am pututŭ ţiné cuvîntulŭ. Pre viitorŭ sperezŭ a-mĭ puté împliní maĭ punctuosŭ promisiunea.

De multŭ timpŭ Parisulŭ n'a fostŭ aşa consternatŭ ca acum. Bubuiturile dinamitarḑilorŭ ĭ-a umplutŭ pre Parisianĭ de o frică panică. Niciŭ de Robespierre, dacă ar puté înviá, şi de céta luĭ poftitóre de sânge nu s'ar teme aşa tare, cum se temŭ de dinamitarḑi. Robespierre — ḑicŭ Parisianiĭ — barĕm te judecá şi apoĭ te gilotiná. Dinamitarḑiĭ nu te maĭ ascultă, niciŭ nu te judecă, ci numaĭ te aruncă în aerŭ fără niciŭ o judecată. Străiniĭ fugŭ cu grămada din Paris cu puterea vaporuluĭ, maĭ bucurosŭ decâtŭ să fugă cătră cerĭŭ cu puterea dinamituluĭ. Poliţiştiĭ şi judecătoriiĭ începŭ a nu maĭ căpĕtá cuartire în cetate, după ce dinamitarḑiĭ punŭ ochiĭ totŭ pre locuinţele lorŭ, ca să-ĭ înfrice. Tótă lumea vorbesce de Ravachol, capulŭ dinamitarḑilorŭ, care deja e prinsŭ şi pusŭ la rĕcóre, şi nu se póte mirá de ajunsŭ, cum póte fi unŭ omŭ aşa sĕlbaticŭ ca Ravachol. Şi totuşi Ravachol nu este sĕlbătĕcitŭ, decâtŭ cândŭ este vorba, să arunce în aerŭ ómeniĭ cu case cu totŭ. În alte lucruriĭ este câtŭ se póte de „modernŭ“ şi „delicatŭ în simţiriĭ“. Aşa în 'prinsóre a poftitŭ, ca păzitoriĭ luĭ să nu maĭ fumeze, că elŭ nu póte suferí fumulŭ de tăbacŭ; uniforma de prinsóre n'a voitŭ la începutŭ să o îmbrace de frică, să nu fi rĕmasŭ dela antecesorŭ ceva parasiţĭ, şi s'a rugatŭ de directorulŭ prinsoriiĭ, să dispună, ca personalulŭ închisoriiĭ să pórte pantofiĭ, că e nervosŭ şi nu póte suferí cârţăitura încălţămintelorŭ de pele. Bubuiturele dinamituluĭ nu l'aŭ făcutŭ nervosŭ, şi acum îlŭ face o cârţăitură de încălţăminte! Ca ucigaşŭ sigurŭ va fi judecatŭ la mórte. O fóe umoristică a şi făcutŭ propunerea, că după ce Ravachol este aşa nervosŭ, să fie gilotinatŭ durmindŭ, ca nu cumva fiindŭ trézŭ să capete din iritaţiunea dela gilotinare ceva morbŭ de nervĭ.

Francesulŭ şi în momintele cele maĭ serióse încă face glume. Este cunoscutŭ, cum pre timpulŭ luĭ Robespierre prinsonerii politicĭ suspecţĭ de inimiciţie faţă cu republica îşĭ petreceaŭ în temniţă timpulŭ cu aranjărĭ de teatre şi producţiunĭ domestice, deşi sabia luĭ Damocle, saŭ maĭ bine ḑisŭ gilotina, atîrná de-asupra capuluĭ lorŭ. Aşa se întîmplă şi acum în mijloculŭ spaĭmeĭ de dinamitarḑi. Printre cutiile cele multe cu dinamită aflate cândŭ la o casă cândŭ la alta s'aŭ aflatŭ şi cutiĭ de acelea, carĭ fiindŭ duse cu frică şi cu cutrĕmurŭ la magistratŭ, şi acolo fiindŭ desfăcute încă şi cu maĭ mare frică şi cutrĕmurŭ, aŭ esplodatŭ unŭ mirosŭ nesuferitŭ. Francesulŭ odată fără glume nu póte trăí.

Frica francmasonilorŭ de dinamitarḑi este duplă. Eĭ cunoscŭ bine poporulŭ francesŭ care cândŭ îĭ merge bine, alege bucurosŭ liberĭ cugetătoriĭ pentru parlamentŭ. Îndată însă ce se teme de ceva, numaĭ decâtŭ pentru acela-şi parlamentŭ trimite câte o maioritate impunĕtóre „clericală“, ca maioritatea acésta apoĭ cu ajutorulŭ religiuniĭ şi alŭ bisericeĭ să-lŭ mântue de nĕcasŭ. Şi aşa francmasoniĭ se temŭ fórte, că la alegerile din anulŭ viitorŭ poporulŭ francesŭ înfricatŭ de dinamitarḑiĭ va alege maĭ totŭ „clericaliĭ“, şi apoĭ atuncĭ de o cam dată va fi gata cu domnirea lorŭ pre câtva timpŭ. Frica acésta ĭ-a făcutŭ să-şĭ uîte atâta de sine, câtŭ nu se sfiescŭ a îmbĕtá poporulŭ cu aceea, că „clericaliĭ“ îndémnă pre dinamitarḑi la faptele lorŭ cele rele, numaĭ ca să înfrice poporulŭ şi să-lŭ pregătéscă pentru alegerile viitóre. Altcum „clericaliĭ“ se totŭ sforţéză, să se organiseze pentru acele alegerĭ. Lucrulŭ însă merge greŭ, căcĭ precândŭ uniĭ voescŭ să urmeze inviaţiunilorŭ Sânţieĭ Sale Leonŭ XIII şi să recunóscă forma de statŭ republicană, pre atuncĭ alţiĭ nu voescŭ să abḑică de planurile lorŭ de a restaurá monarchia. Şi niciŭ nu e sperare, să se pótă organisá deplinŭ, până cândŭ de politica bisericéscă maĭ légă aşa mulţi şi politica monarchistă.

Am cetitŭ în „Unirea“ despre discursulŭ dluĭ Haşdĕŭ la Ateneulŭ din Bucuresci, în care face imputărĭ aşa grele şi meritate direcţiuniĭ realiste literare, şi încă direcţiuniĭ realiste celeĭ maĭ radicale a luĭ Zola, care s'a încuibatŭ aşa afundŭ în tinĕra literatură română. În Francia nu stă lucrulŭ aşa cu Zolismulŭ. Aci numaĭ drojdiile societăţiĭ află desfătare în o atare direcţiune. Pentru drojdiile acestea s'a fundatŭ în Paris aşa numitulŭ „teatre realiste“, în care aparŭ pre scenă tóte patimile şi scăderile societăţiĭ

moderne în tótă golătatea lorŭ. Suntŭ mulţi, carî aŭ luatŭ parte odată la câte o representaţiune din „teatre realiste“ şi aşa s'aŭ îngreţoşatŭ, câtŭ s'aŭ juratŭ, că mai multŭ nu vorŭ luá parte. Şi cum nu? În ḑilele trecute într'o representaţiune s'a vĕḑutŭ pre scenă de o parte o biserică, în care în nóptea de Crăciunŭ cântaŭ creştinii cu pietate: *„Rorate coeli desuper“*, ĕră de ceealaltă unŭ coteţŭ de porcĭ, lângă care o femee născea unŭ pruncŭ nelegiuitŭ. Pre dreptulŭ trebue să se indigneze orĭ ce omŭ nobilŭ, că la Românĭ póte avé trecere o atare direcţiune representată şi prin Eminescu în destule poesiĭ, pre carĭ părinţiĭ necunoscĕtorĭ le lasă să le cetéscă copilele lorŭ nevinovate. *Dabit Deus his quoque finem!*

Póte aţi auḑitŭ de bătăile, ce s'aŭ întîmplatŭ prin Francia prin unele biserice. Republicanĭ destuĭ strigă, că biserica să le dea mână de ajutorŭ la deslegarea cestiuniĭ sociale şi la combaterea socialismuluĭ şi a anarchismuluĭ. Cândŭ însă membriĭ eruditi din clerŭ tractézĕ în biserice cestiunea socială, ĕră socialiştiĭ şi anarchiştiĭ facŭ scandale în casa luĭ Dumneḑeŭ, atuncĭ ĕrăşi aceia-şi republicanĭ strigă, că biserica să nu se amestece în politică. Nu voescŭ să scie, că în Germânia în ţinuturile catolice, unde clerulŭ instruéză poporulŭ în continuŭ, nicĭ socialismulŭ, nicĭ anarchismulŭ nu póte prinde rădăcinĭ, câtŭ conducătoriĭ socialiştilorŭ se vĕḑŭ siliţi a respectá la părere religiunea, dacă voescŭ să câştige partisanĭ prin poporaţiunea catolică.

Se apropie săptĕmâna mare. Atuncĭ are ocasiune orĭ cine a se convinge, câtŭ de multŭ simţŭ religiosŭ este în Paris chiar şi în epoca acésta ireligiósă. În Vineria mare aprópe nicĭ o măcelărie în întregŭ Parisulŭ nu este deschisă, saŭ se vinde în ele numaĭ pesce, ĕră bisericele suntŭ pline de credincioşi, şi multe lacrimĭ pie se vérsă pre timpulŭ predicelorŭ despre misteriulŭ rescumpĕrăriĭ şi la auḑulŭ tristelorŭ lamentaţiunĭ ale luĭ Ieremie, ce se cântă atuncĭ cu multă artă prin tóte bisericele. Lacrimele curgŭ apoĭ şiroiŭ, cândŭ în Vineria mare se cântă improperiile luĭ Palestrina cu refrenulŭ din Micha profetulŭ: *„Poporulŭ meŭ, ce am făcutŭ, ţie, saŭ în ce te-am întristatŭ, saŭ cu ce te-am îngreunatŭ? rĕspunde mie!“* Căcĭ întrebarea acésta póte la nicĭ unŭ poporŭ nu se nimerésce aşa bine ca la poporulŭ francesŭ. Câte darurĭ şi bunătăţi a primitŭ şi primesce elŭ dela Dumneḑeŭ, şi totuşĭ câte injuriĭ nu se facŭ Mântuitoriuluĭ lumiĭ de uniĭ şi de alţiĭ în acestŭ poporŭ! Ḑecĭ şi sute de miĭ se apropie în săptĕmâna patimilorŭ de mésa Domnuluĭ în Paris, câtŭ în alte bisericĭ unŭ preotŭ numaĭ totŭ cumînecă în totŭ timpulŭ înainte de amĕḑĭ.

De ce n'ar fi capabilŭ poporulŭ acesta din fire bunŭ, dacă francmasoniĭ nu l-ar' bombardá atâta simţulŭ religiosŭ!

Salutare şi sĕrbătorĭ fericite. **Z.**

Noutăţi.

Săptĕmâna Sânteloră Patimi a fostŭ serbătorită în Blaşiŭ şi în anulŭ acesta cu pietatea îndatinată. Esercitiile spirituale pentru clerulŭ gremialŭ şi pentru clericiĭ seminarialĭ le-a ţinutŭ Clar. Sa Dr. Isidorŭ Marcu, prefectŭ de studiĭ în Seminariulŭ Archidiecesanŭ. Obĭectulŭ meditaţiunilorŭ l'aŭ formatŭ patimile crunte ale Rescumpĕrătoruluĭ nostru. Joĭ la S. Liturgie a celebratŭ Escelenţa Sa Î. P. D. Mitropolitŭ, îndeplinindŭ sânţirea mirului şi spĕlarea peciórelorŭ. La cetirea Sânteloră Evangelii, Joĭ séra şi la oficiulŭ înmormîntării, Vinerĭ séra, a pontificatŭ totŭ Escelenţa Sa cu pietatea şi cu solemnitatea obicinuită.

Consacrare de episcopŭ. Consacrarea episcopuluĭ greco-catolicŭ rutĕnŭ de Ungvár, Iuliŭ Firczák, a fostŭ îndeplinită Dumineca în 10 a l. c. în Eperjes prin episcopulŭ *Vályi* cu asistinţa Escelenţeĭ Sale episcopuluĭ *Pavelŭ* şi a episcopuluĭ din Sătmarŭ Iuliŭ Meszlényi.

Iubileulŭ încoronării. Consiliulŭ comunalŭ din Budapesta a începutŭ a face pregătirile pentru celebrarea solemnă a iubileuluĭ de 25 anĭ aluĭ încoronării de rege aluĭ Ungarieĭ a Maiestăţiĭ Sale. Iubileuluĭ va fi în 8 Iuniŭ. Se vorŭ aranjá serbărĭ felurite. În tóte bisericile va fi „Te Deum“. Se va înfiinţá şi unŭ premiŭ pentru artiştĭ. — Guvernulŭ din partea sa încă vre să contribue la reuşita serbăriĭ. Se ḑice, că guvernulŭ ar insistá, ca sesiunea delegaţiuniĭ să aibă locŭ chiar pre timpulŭ iubileuluĭ, ca ast-felŭ toţĭ delegaţiĭ să participe la serbărĭ.

Unŭ oraşŭ sub curatelă. — Ministrulŭ de interne a pusŭ oraşulŭ Ibaşfalĕŭ în înţelesulŭ §. 117 a legiĭ comunale sub curatelă. Motivulŭ ar fi împrejurările finanţiare destrăbălate, în carĭ se află numitulŭ oraşŭ. Alţiĭ ḑicŭ, că motivulŭ mĕsureĭ numite ar fi alegerea unuĭ deputatŭ opositionalŭ în locŭlŭ deputatuluĭ guvernamentalŭ, la a căruĭ votŭ erá dedatŭ guvernulŭ să conteze.

Columna luĭ Traianŭ în Bucurescĭ. Ministrulŭ de culte şi instrucţiune aluĭ Românieĭ a adresatŭ notabilităţilorŭ politice şi literare din ţĕră o circulară, în care le rógă, să facă parte din comisiunea instituită de ministerŭ pentru ridicarea columneĭ luĭ Traianŭ în capitala Românieĭ libere. Bine ar fi, dacă acestŭ proĭectŭ măreţŭ câtŭ maĭ curêndŭ s'ar puté realisá.

Din alŭ 19-lea raportŭ alŭ direcţiuniĭ dela institutulŭ de creditŭ „Albina“ estragemŭ următórele: Pentru ca ţĕrĕnimea să pótă împrumutá sumele de lipsă în modŭ maĭ simplu şi maĭ ieftinŭ, s'a introdusŭ în anulŭ trecutŭ ramulŭ împrumutuluĭ pre obligaţiunĭ cu cavenţĭ sub numele „creditŭ personalŭ ţĕrĕnescŭ“. Prin acésta ţĕreniĭ aŭ profitatŭ fórte multŭ, nefiindŭ espuşĭ la spesele, carĭ le aveaŭ maĭ înainte cu călĕtoria lorŭ şi a girantilorŭ pre la agenţĭ, de câte orĭ scădeaŭ cambiile; asemenea fiindŭ scutiţĭ de spesele protestelorŭ şi a proceselorŭ, din causă că poporulŭ nu pricepe natura cambiilorŭ şi nu scie să ţină în evidenţă terminiĭ. *Depunerile* aŭ fostŭ la institutulŭ „Albina“ în anulŭ trecutŭ de 5.079,249 fl. 83 cr., adecă cu 941,989 maĭ multŭ decâtŭ în anulŭ 1890. Ce privesce *mişcarea caseĭ* preste totŭ, *întrate* aŭ fostŭ 15,333.224 fl. 2 cr., *eşite* 15,341.480 fl. 10 cr., ĕră *circulaţiunea totală* a fostŭ de 30,674.704 fl. 12 cr. saŭ cu 5,434.293 fl. 73 cr. maĭ multŭ decâtŭ în anulŭ precedentŭ. *Profitulŭ curatŭ* a fostŭ de 69.136 fl. 82 cr., cu 9838 fl. maĭ multŭ decâtŭ în anulŭ premergĕtorŭ. Din profitulŭ curatŭ s'aŭ împărţitŭ a) acţionariloră ca dividendă şi supradividendă 39.000 fl., b) la fondulŭ de reservă 6.595 fl., c) tantiemă şi remuneraţine la membriĭ direcţiunii şi la funcţionarĭ 11.679 fl. 04 cr., d) *pentru scopurĭ culturale şi de binefacere* 3,248 fl. 16 cr., e) fondulŭ de pensiune aluĭ funcţionarilorŭ institutuluĭ 4000 fl., f) fondulŭ specialŭ de reservă 572 fl. 64 cr., g) în contulŭ realităţilorŭ din Braşovŭ 4041 fl. 98 cr. v. a. Albina a începutŭ cu capitalŭ socialŭ de 300.000 fl., care aduce pre anŭ 13 %, şi aḑĭ dispune preste unŭ activŭ de şepte milióne. Fondulŭ de reservă şi-a ajunsŭ suma maximală de 100.000 fl., unŭ fondŭ specialŭ de reservă e de 10.000 fl., ĕră fondulŭ de pensiune pentru funcţionarĭ face 53.000 fl.

Archiducesa Stefania a publicatŭ o carte întitulată *„Lacroma“* după numele uneĭ insule frumóse din Marea Adriatică, care insulă a fostŭ proprietatea archiduceluĭ Rudolf. Cuprinsulŭ cărţiĭ este interesantŭ, ĕră forma dinafară este fórte elegantă.

Primatele Vaszary a plecatŭ prin Viena la Roma, unde va petrece sântele serbătorĭ. Foile credŭ a sci, că mergerea acésta ar fi în legătură cu cestiunea matriculelorŭ.

O dispositiune salutară. Ministrulŭ de instrucţiune a dispusŭ, ca eleviĭ institutelorŭ preparandiale de statŭ să fie instruaţi în metodulŭ de purcedere, ce e a se observá la stingerea foculuĭ, ca ast-felŭ la timpulŭ sĕŭ ca învĕţătorĭ să pótă formá înşi-şĭ pompieritŭ prin comunale rurale. Ne bucurămŭ de ordinaţiunea acésta şi suntemŭ mândri, că Ordinariatulŭ nostru a întrecutŭ pre acestŭ terenŭ pre domnulŭ ministru. Eleviĭ nostri preparandialĭ, fără de nicĭ o daună a învĕţămîntuluĭ, se deprindŭ cu multŭ succesŭ în tóte esercitiile de pompieriĭ şi vorŭ puté lucrá şi pre acestŭ terenŭ cu multŭ efectŭ în comunele, în carĭ vorŭ fi aplicaţi.

Reuniunea regnicolară a profesoriloră dela şcólele medie şi-a ţinutŭ adunarea sa generală în Budapesta în 11 a l. c. Aŭ fostŭ de faţă la 250 profesorĭ. Obĭectulŭ principalŭ aluĭ discusiuniĭ a fostŭ ameliorarea dotaţiuniĭ profesorescĭ. O deputaţiune, care a umblatŭ la ministrulŭ de instrucţiune, a primitŭ în privinţa acésta promisiuni liniştitóre.

Instalarea guvernoruluĭ Batthyány s'a împlinitŭ în 10 a l. c. Fiumanii ĭ-aŭ făcutŭ ovaţiuni marĭ, însă Croaţiĭ aŭ demonstratŭ. Însĕmnămŭ altcum, că tótă ceremonia instalăriĭ a decursŭ în limba italiană, şi că chiar şi rescriptulŭ regescŭ de denumire pre lângă textulŭ originalŭ magiarŭ a fostŭ cetitŭ şi în limba italiană. Ce mirare decĭ, dacă Italianiĭ se numescŭ „patrioţi“ bunĭ. Statulŭ jertfesce pentru ei milióne, şi pre lângă aceea îĭ şi apĕră în contra Croaţilorŭ, numaĭ ca Fiume să rĕmână incorporată la Ungaria.

Dame aristocrate în mănăstire. Maĭ multe dame din înalta aristocraţie austriacă aŭ îmbrăcatŭ în anĭ din urmă rasa de călugăriţe, orĭ aŭ întratŭ în unele congregaţiunĭ religióse. Foile Vieneze ne spunŭ, că o fiică a principeluĭ Adolf Schwarzenberg cu numele Maria încă a întratŭ de curêndŭ în claustru. Principésa Măria Schwarzenberg e de unŭ naturelŭ veselŭ, a întrá în mănăstire s'a hotăritŭ în urma îndemnuluĭ şi esempluluĭ celorŭ dóuĕ principese Lŏwenstein, carĭ îĭ suntŭ verişóre şi numaĭ cu câteva lunĭ maĭ înainte s'aŭ făcutŭ călugăriţe. În anulŭ trecutŭ aŭ maĭ întratŭ în claustru dintre aristocrate austriace o baronesă Hildebrandt, contésa Salm şi contésa Blanca Thun.

Închiderea şcólelorŭ în timpŭ de epidemii. Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea puclică a îndreptatŭ o circulară către tóte municipiile, în care le atrage atenţiune la relele, ce urmézĕ pentru instrucţiunea din închiderea adese-orĭ pripită şi nemotivată a şcólelorŭ sub titlulŭ, că ar domni cutare morbŭ epidemicŭ. Ministrulŭ ḑice, că de aci încolo să se încerce stîrpirea morbuluĭ prin separarea pruncilorŭ morboşĭ de către ceĭ sănĕtoşĭ. Dacă se va vedé, că asta n'ar fi cu succesŭ, atuncĭ se póte dispune închiderea şcóleĭ, dară tot-deuna în conţelegere cu mediculŭ respectivŭ şi cu senatulŭ şcolarŭ localŭ, avêndu-se în vedere atâtŭ interesele igieneĭ câtŭ şi ale instrucţiuniĭ.

Unŭ scandalŭ literarŭ. Lumea literară din Budapesta se află în mare ferbere în urma uneĭ broşure apărute în săptĕmâna trecută cu titulŭ „Égy tudós Korifeus“ şi scrise de pseudonimulŭ „Plagiosippus“. Broşura dovedesce, că tóte opurile filosofice ale profesoruluĭ de universitate Dr. Pauer Imre suntŭ plagiaturĭ din auctorĭ germanĭ. Scandalulŭ e cu atâtŭ maĭ mare, cu câtŭ una dintre scrierile numituluĭ profesorŭ „Az ethikai determinizmus“ a fostŭ premiată şi de către academia de sciinţe din Budapesta. Resolvarea afaceriĭ acesteia penibile e aşteptată cu neastîmpĕrŭ.

Limba română la universităţile rusescĭ. La universitatea din Petersburg în anulŭ trecutŭ s'a ridicatŭ o catedră pentru limba română. Acum scrie „Nowoie Wremia“, că guvernulŭ rusescŭ a propusŭ înfiinţarea uneĭ catedre de limba română şi în Odessa.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Diaristica nóstră politică.

Studiŭ literarŭ.

(Continuare.)

„Luminătoriulŭ.“

Cea mai mare parte a cetitorilorŭ nostri cunoscŭ de bună samă „Luminătoriulŭ“ numai după nume, căci mai cu samă prin Ardealŭ este fórte puținŭ cetitŭ. Causa zace mai întâiŭ în împrejurarea, că „Gazeta“ și „Tribuna“ i-aŭ ocupatŭ mai totŭ terenulŭ, fiindŭ ele foi de ḑi; după aceea în împrejurarea, că „Luminătoriulŭ“ deși representă interesele întregei națiuni române, totuși în unele privinte amŭ puté ḑice, că elŭ e o fóe provincială a Bănatului, din care causă în părțile bănățene este și mai multŭ cetitŭ ca pre airea.

Pre unde este însă cetitŭ „Luminătoriulŭ“, pre acolo este generală opiniunea, că elŭ este o fóe, care representă interesele nóstre politice, culturale și bisericescĭ cu demnitate, cunoscință și prudință, câtŭ îi facŭ și luĭ și nóuĕ onóre. Elŭ nu are unŭ spiritŭ tradiționalŭ ereditŭ din bĕtrâni, după care să se conducă în aprețiările sale; căci elŭ e o fóe fórte tinĕră, și ast-felŭ n'a avutŭ încă timpŭ destulŭ, ca să-și închege unŭ spiritŭ óre-care spre a-lŭ lăsa ca moștenire scumpă la urmași. Ci directiva luĭ în tóte aprețiările sale ĭ-o dă numai o minte sănĕtósă, bine cultivată și rutinată în politică, o judecată matură și liniștită și o inimă curată și înfocată românéscă. De aci vine apoĭ de nu odată aprețiările și considerațiunile „Luminătoriuluĭ“ suntŭ mai drepte și mai temeĭnice, și chiar pentru aceea mai atrăgĕtóre ca ale altorŭ foi. De aci vine, de „Luminătoriulŭ“ nu respinge așa ușorŭ, ci tractézĕ cu blândețe și părerile altora diverse de ale luĭ, dacă numai e convinsŭ de aceea, că suntŭ sincere și țintescŭ la binele națională. Blândeța acésta a luĭ este o blândeță simpatică, căcĭ se manifestézĕ în cuvinte alese și în sentințe, din carĭ respiră numai iubire. Blândeța acésta cum amŭ ḑice sinceră, nefățărită, cultă și cu maniere urbane și de salonŭ înzădarŭ o cercămŭ de multe orĭ prin alte foi, cu tóte că amŭ dorí, să nu rĕmână mărginită numai între colónele „Luminătoriuluĭ“. Chiar și cândŭ vre-unŭ corespondentŭ din vre-o causă óre-care se abate dela tonulŭ celŭ blândŭ și tolerantŭ alŭ „Luminătoriuluĭ“, elŭ mai tot-deuna își face observațiunile sale, prin carĭ ĭea multŭ din asprimea cuvintelorŭ corespondentuluĭ, și-lŭ silesce óre-și cumvă a-și moderá tonulŭ, a se acomodá tonuluĭ generalŭ alŭ foiĭ și a nu conturbá armonia și eufonia. Procedura acésta față cu corespondențiĭ rarŭ ni-se dă ocasiune a o vedé prin alte foi.

De altă parte „Luminătoriulŭ“ nu este nicĭ fóea unorŭ cercurĭ anumite ca „Tribuna“, și nicĭ organulŭ uneĭ biserice ca „Telegrafulŭ românŭ“. De aci apoĭ dela sine urmézĕ, că elŭ e câtŭ se póte de obĭectivŭ, fiindŭ-că are înaintea ochilorŭ numai și numai interesele naționale, față cu carĭ încétă orĭ ce interese saŭ ure private. Și deși se ocupă mai multŭ de biserica gr. orientală ca mai lățită prin părțile Bănatuluĭ, totuși se intereséză multŭ și de biserica nóstră română gr. catolică, ĭea cu bucurie vĕdită și sinceră notiță despre tóte progresele și luptele nóstre, pre carĭ fórte de multe orĭ le scie prețuí mai bine ca alțiĭ, și ca unŭ organŭ curatŭ națională se întristézĕ fórte de suferințele nóstre, fără ca să învinovățéscă pentru ele vre-odată pre celŭ nevinovatŭ, și fără ca să-și ĭea o pusĕțiune ca pre tronŭ regalŭ și de acolo să dicteze, ce aŭ să facă ceĭ chemați pentru a curmá suferințele.

Programulŭ partiduluĭ naționalŭ l'a apĕratŭ „Luminătoriulŭ“ tot-deuna, și-lŭ apĕră și astădĭ cu tótă energia de lipsă. Cu tóte aceste însă „Luminătoriulŭ“ n'u respinsŭ nicĭ odată conlucrarea sinceră și desinteresată a „Uniriĭ“ din Blașiŭ pre terenulŭ bisericescŭ, deși fóea acésta ca organŭ alŭ bisericeĭ române gr. cat. nu s'a pututŭ angajá de organŭ alŭ partidului naționalŭ românŭ, nu s'a angajatŭ însă nimĕnuĭ și nu se va angajá nicĭ în viitorŭ nicĭ a lucrá în contra aceluĭ partidŭ nicĭ a sparge solidaritatea națională. Alte foĭ politice de ale nóstre aŭ respinsŭ în modŭ mai multŭ saŭ mai puținŭ bruscŭ conlucrarea acésta. Singurŭ „Luminătoriulŭ“a sciutŭ prețuí conlucrarea acésta, s'a bucuratŭ de ea și a întinsŭ „Uniriĭ“ mână frățéscă.

Este „Luminătoriulŭ“ ca unŭ parlamentarŭ cu o esperință vastă, dedatŭ de timpŭ îndelungatŭ a audí în arena politică invective și a vedé combaterĭ înfocate, a fi martorŭ la erumperĭ violente de patimĭ, și a contemplá în tăcere tainele politiceĭ recĭ și flegmatice și liniștea maiestatică și chibzuitóre a bărbatuluĭ de statŭ, și apoĭ din tóte aceste a trage învĕțătură pentru conduita sa. Elŭ cu violința și aroganța nu înstrăinézĕ pre nimenĭ, însă nicĭ cu nepăsarea saŭ cruțarea nu încurajézĕ pre nimenĭ. În laude nu e lingușitorŭ și în vituperărĭ nu este îngâmfatŭ. Ce e românescŭ, póte tot-deuna contá la iubirea luĭ, la stima luĭ, și e departe de aceia, carĭ facŭ atîrnatóre recunóscerea românismuluĭ óre-cuĭva dela profesiunea unuĭ complexŭ anumitŭ de ideĭ, carĭ se schimbă pre încetulŭ în decursulŭ timpurilorŭ, pre cândŭ națiunea stă susŭ, fórte susŭ deasupra lorŭ, ca stelele pre cerĭŭ, carĭ rĕmânŭ totŭ acelea-și, deși sub ele în aerŭ ceriulŭ se schimbă în continuŭ în vîntŭ, plóe, ninsóre, seninŭ, negură și altele. De aceea putemŭ să ḑicemŭ, că în privința valoriĭ politice elŭ le întrece pre celelalte foĭ, și în mânarea și îndreptarea năiĭ națiunĭ nóstre pre oceanulŭ politiceĭ elŭ este celŭ mai destru, celŭ mai abilŭ și celŭ mai espertŭ. De unde dacă ar puté să apară în tóte ḑilele și și-ar mai perfecționá și technica ḑiaristică după indigințele publiculuĭ, suntemŭ siguri, că în scurtŭ timpŭ ar ocupá fórte multŭ terenŭ și ar ajunge a fi fórte cetitŭ.

Cândŭ unŭ sufletŭ credinciosŭ vede în unele foĭ de ale nóstre tractându-se vre-o cestiune publică bisericéscă saŭ religiósă, atuncĭ de comunŭ trĕmură încă dela începutŭ, fiindŭ cuprinsŭ de temerea, ca nu cumva tractarea să fie prea profană saŭ póte chiar sacrilegă. Acolo amŭ ajunsŭ, de unele foĭ vorbescŭ despre biserică în terminĭ așa comunĭ și în unŭ tonŭ așa de rîndŭ și de tóte ḑilele, ca și cum ar vorbí despre o societate pre acțiĭ, ĕră despre religiune ca și cum ar vorbí despre o hipotesă optică saŭ acustică. Altele și mai radicale considerá religiunea de unŭ lucru, ce se ține de casta „popilorŭ“, ca și cum ar' trăí în Egiptŭ în epoca Faraonilorŭ și nu în Europa în epoca creștinismuluĭ.

Tóte organele acestea ar' puté învĕță fórte multŭ dela „Luminătoriulŭ“, ca și carĕ nicĭ una nu tractézĕ religiunea cu atâta respectŭ, bunăcuviință și demnitate, deși nu e redijeatŭ de „casta popilorŭ“, ci de bărbațĭ laĭcĭ. Ne aducemŭ aminte de o interpretare a legiĭ confesionale din 1868 făcută într'unŭ spiritŭ așa de curatŭ religiosŭ în „Luminătoriulŭ“, câtŭ chiar nicĭ în foĭ străine în casurĭ analóge nu ne aducemŭ aminte a fi vĕḑutŭ vre-odată vre-o lege confesională privită din unŭ punctŭ religiosŭ așa de înaltŭ și într'o lumină așa de chiară și adevĕrată. De unde și conclusiunile ĭ-aŭ fostŭ de așa, câtŭ și celŭ mai intransigentŭ teologŭ i-le-ar fi pututŭ primí și decherá de ale sale.

Se înțelege dela sine, că o fóe, în care religiunea este tractată cu sânțenia cuvenită eĭ, simțulŭ religiosŭ alŭ publiculuĭ cetitorŭ nicĭ nu-lŭ vatĕmă nicĭ cândŭ, și nicĭ nu ne aducemŭ aminte a fi cetitŭ vre-odată așa ceva în colónele „Luminătoriuluĭ“. Câtŭ ar' puté domniĭ dela „Tribuna“ să învețe numai în privința acésta dela „Luminătoriulŭ“ mai cu samă acum, cândŭ vĕḑendŭ, cum li-se clătină pămêntulŭ de sub pecióre, începŭ și în lucrurile literare a-și însușí maniere de comedianți de tîrgŭ, carĭ atragŭ publicŭ cu strigatulŭ fără trébă.

Ce atinge limba „Luminătoriuluĭ“, apoĭ trebue să ḑicemŭ, că corespondințele, ce le primesce dela privațĭ din părțile bănățene, lasă nu puținŭ de doritŭ. Cetindu-le se póte ușorŭ observá, că auctoriĭ lorŭ și-aŭ însușitŭ cultura din limba germână, căcĭ greutatea stiluluĭ, mulțimea inciselorŭ, espunerea prea abstractă a lucruluĭ, scurțimea câte odată laconică, de altă dată grămădirea fraselorŭ subordinate demască modulŭ greoiŭ de scriere alŭ germânilorŭ, firescŭ limbeĭ germâne, însă nefirescŭ limbeĭ române.

„Gazeta“, „Tribuna“, „Telegrafulŭ“ și „Luminătoriulŭ“ suntŭ singurele nóstre foĭ, ce aparŭ mai de multe orĭ pre săptĕmână. Celealalte treĭ, ce le vomŭ mai considerá, aparŭ saŭ în o săptĕmână saŭ în o lună numai odată.

Fiindŭ-că amŭ fostŭ susținutŭ despre „Gazeta Transilvanieĭ“, că ea în parlamentulŭ ḑiaristiceĭ nóstre este în stînga estremă, așa póte óre cine să ne pună întrebarea, că cestealalte treĭ considerate deja unde le-amŭ puté așeḑá în acela-și parlamentŭ?

La acésta rĕspundemŭ, că după ce „Gazeta“ este în stînga estremă, amŭ puté ḑice că „Telegrafulŭ românŭ“ ocupă drépta estremă, „Luminătoriulŭ“ este în centru, ĕră „Tribuna“ care n'are nicĭ unŭ principiŭ, este între ceĭ fără partidŭ, numițĭ cu terminŭ parlamentarŭ altcum fórte nimeritŭ: „sĕlbaticĭ“.

(Va urmá.)

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

XI.

Timpulŭ liberŭ, ce-lŭ avea Dolores Dumineca după amĕḑĭ, îlŭ petrecea de comunŭ totŭ la familia Lopez, dar mai cu samă acum ea nu întârḑiá de locŭ a nu folosí acestŭ timpŭ liberŭ și a nu-lŭ petrece în societatea fratelui sĕŭ Tomasilo, pre care familia Lopez îlŭ ținea la ea, iubindu-lŭ ca pre copilulŭ propriŭ.

Séra, cândŭ eraŭ la olaltă, Dolores povestia despre mamă-sa, ĕră Tomasilo descria în modulŭ sĕŭ vialŭ impresiunile-ĭ din călĕtorie și amintirile fericite orĭ nefericite.

„Câte spuĭ tu, Montevideo, tóte-sŭ bune și frumóse, dar óre n'aĭ fi pututŭ fi tu departe de atâtea nefericirĭ?“ îĭ ḑise odată părintele Nolasco. „N'ar fi fostŭ pentru tine óre cu multŭ mai bine, dacă aĭ fi întratŭ ca păzitorŭ de porcĭ la bogatulŭ Gil Pinones?“

„Părinte Nolasco,“ îĭ rĕspunse Tomasilo, „vedĭ colo nourĭ aceia?“

„Îĭ vĕḑŭ, ce vreĭ cu eĭ?“ întrebă părintele Nolasco, după ce privĭ spre ceriŭ.

„Dacă-ĭ vedĭ, poruncesce-le, să rĕmână liniștiți, și vedĭ, ascultá-te-vorŭ?“

„Frumósă asĕmĕnare! Numai câtŭ eĭ n'aŭ lipsă de porunca mea, căcĭ staŭ sub o conducere cu multŭ mai bună.“

„Chiar așa stă trĕba și cu mine!“

„Audĭ acolo? Sciĭ, Tomasilo, tu așa te jocĭ cu marea, cum sbóră fluturulŭ în jurulŭ lampeĭ: se totŭ învîrte, până se arde. Așa și tu, până-cândŭ marea te va înghițĭ în larga-ĭ gură.“

„Nópte bună, Dolores!“ ḑise Tomasilo, într'unŭ târḑiŭ.

„Te și ducĭ?“ îlŭ întrebă ea tristă.

„Mai am ceva de lucru în séra asta,“ replică mărinarulŭ cu multă ponderositate.

„Nu póte sta liniștitŭ nicĭ cincĭ minute,“ murmură părintele Nolasco.

„Scumpulŭ meŭ Tomasilo!“ îĭ ḑise Dolores, „nu vreĭ tu chiarŭ de locŭ să mĕ asculţi?“

„Ha, ha!“ rĕspunse Tomasilo vesĕlŭ, „începĭ şi tu să-mĭ predicĭ acum ca şi părintele călugărŭ?! Să-ţi daŭ şi eŭ unŭ sfatŭ.“ Şi elŭ începù:

„Lasă noriĭ ca să trécă
„Şi sórele să lucéscă,
„Dar pre tinerĭ nu-ĭ oprí,
„Pre fete a le iubí.“

„De-aşĭ fi eŭ regină, şi de aşĭ avé o princesă,“ ḑise Dolores privindŭ după Tomasilo, „aşĭ da-o bucurósă după elŭ.“

„O, ce tinĕrŭ frumosŭ!“ esclamă mătuşa Melchiora. „Aşĭ totŭ privĭ la elŭ, fără a mĕ urî.“

„Îĭ totŭ aşa, cum a fostŭ,“ adause Catalina, „totŭ vesĕlŭ şi plăcutŭ.“

„Aievea,“ ḑise la rîndulŭ sĕŭ şi părintele Nolasco, „parcă nicĭ nu i-s'ar şedé, dacă n'ar fi aşa de sucitŭ.“

Pre cândŭ voia Dolores să se rentórcă acasă, se lăţi prin totŭ satulŭ scirea, că cineva a fostŭ rănitŭ.

Vĕ puteţi închipuí, ce efectŭ sdrobitorŭ producea scirea acésta, cândŭ ajungea în fiesce care locŭ. De odată încetară tóte glumele, tóte cântecele şi totŭ jocŭlŭ, şi locultŭ lorŭ îlŭ ocupă o tăcere întreruptă din cândŭ în cândŭ de câte unŭ suspinŭ de spaimă saŭ de durere. Femeile eşiaŭ spăriate din tóte casele, şi grăbindŭ spre locultŭ crimeĭ întrebaŭ pline de fricĭ şi gróză: „Bărbatulŭ meŭ? — Nu-ĭ fratele meŭ? . . . Nu-ĭ feciorulŭ meŭ? . . .“

„E Toma, fiulŭ fericiteĭ Tomasa,“ ḑiseră nisce femeĭ, ce treceaŭ pre lângă casa unchiaşuluĭ Mateo.

„Ce spuneţi?“ întrebă Dolores auḑindŭ pronunţându-se numele fratelui. „Ce ḑiceţi?“ Şi ea căḑù ameţită pre unŭ scaunŭ dela pórta caseĭ.

Catalina aprópe eşită din fire alérgă în urma celorŭ dóuĕ femeĭ.

„N'am înţelesŭ, ce aŭ ḑisŭ,“ rĕspunse Melchiora la întrebarea Doloreĭ, deşi auḑise destulŭ de bine.

Părintele n'auḑise, căcĭ erá cam surdŭ, éră unchiaşulŭ Mateo erá ocupatŭ pre la grajdurile viteloru.

În clipitele acestea se apropiaŭ tăcuţĭ vre-o câţi-va ómenĭ, carĭ aduceaŭ pre o scară trupulŭ celuĭ rănitŭ. Elŭ erá fără conscienţă; faţa-ĭ erá aşa de albă ca o fióre de iasomie, şi părea că dórme liniştitŭ, fără de a simţí ceva durere.

„Frate!“ strigă Dolores, care se desteptase, apăsându-şĭ mânile pre peptŭ.

„Dumneḑeule! Toma!“ esclamă unchiaşulŭ Mateo cuprinsŭ de profundă durere. „Ce miserabilŭ a pututŭ omorî pre acestŭ băiatŭ nevinovatŭ?“

„Nu se scie!“ rĕspunseră ómeniĭ, carĭ îlŭ aduseră.

„Tomo, fiulŭ meŭ, nu m'auḑĭ?“ întrebă părintele Nolasco apucându mânile galbine ale nefericiteluĭ tinĕrŭ. „E mortŭ óre?“ întrebă elŭ neteḑindu-ĭ fruntea. „Nu-ĭ mortŭ încă, grăbiţi după mediculŭ.“

„Étă-lŭ vine!“ îĭ rĕspundŭ uniĭ.

Mediculŭ sosesce, îĭ spală rana, o légă, şi la depărtare ḑice părinteluĭ Nolasco: „Îndată ce-şĭ va venĭ în fire, împărtăşiţi-lŭ cu sfintele Taĭne, — nu va ajunge diminéţa.“

Părintele se aşeḑă pre patulŭ rănituluĭ.

„Unde-sŭ?“ întrébă acesta după o pausă treḑindu-se şi deschiḑêndu-şĭ ochiĭ.

„La mine. Eştĭ la noĭ în patulŭ luĭ Lorenzo!“ rĕspunseră bunele femeĭ.

„Luaţi-mĕ de aci, duceţi-mĕ airea!“ se rugá elŭ cu o vóce trĕmurătóre.

„De ce, fiulŭ meŭ?“

„Pentru-că . . . pentru-că . . . eŭ morŭ . . . şi Lorenzo nu va puté maĭ multŭ să-şĭ afle liniştea într'însulŭ.“

„O, nu, fiulŭ meŭ, tu érăşĭ te veĭ rensănĕtoşá,“ rĕspunse Melchiora.

„Nu, nu, luaţi-mĕ, luaţi-mĕ, voiŭ murí, o simţescŭ destulŭ de bine.“ Şi privindŭ la părintele Nolasco, îĭ ḑise cu unŭ surisŭ plinŭ de blândeţă: „Vedeţi, părinte, că mórtea nu m'a ajunsŭ pre mare.“

„O, e cu multŭ maĭ bine pentru tine, că în clipitele acestea te afli aci între noĭ şi aprópe de mine, care te voiŭ împărtăşí îndată cu sfintele Taĭne.“

(Va urma.)

Despre călindarŭ.

(Continuare.)

Dacă cele patru puncte cardinale ale anutimpuriloru suntŭ tot-de-una acelea-şĭ pentru orĭ şi care parte a globuluĭ, ar fi cu desĕvârşire de prisosŭ silinţele congresuluĭ proiectatŭ de scriitoriulŭ nostru, spre a găsí unŭ punctŭ centralŭ pre globŭ, din care să se pótă mĕsurá lungimea anuluĭ tropicŭ aşa, ca să se pótă avé unŭ călindarŭ comunŭ tuturoru naţiuniloru pământuluĭ. De óre ce din orĭ şi care punctŭ, de pre a căruĭ orizontŭ ar' fi visibile semnele ceresci, punctele cardinale ale anutimpuriloru ne-ar puté da acea mĕsură nisce astronomĭ adânciţi în sciinţa loru, carĭ arŭ avé la dispositie unŭ observatoriŭ bine aşeḑatŭ şi provĕḑutŭ cu aparate astronomice de o perfecţiune recerută.

Care este însă acéstă mĕsură? Calculiĭ astronomiloru în acéstă privinţă se deosĕbescŭ încâtŭ-va între sine, şi chiarŭ pentru aceea, deşi cu diferinţe fórte micĭ, daŭ o diversă valóre anuluĭ tropicŭ. Lăsămŭ, să urmeze aci unŭ conspectŭ micŭ alŭ opiniiloru lorŭ celorŭ maĭ de frunte, pentru-ca cu o singură privire să se pótă vedé, carĭ suntŭ acele diferinţe de calculare:

A.	365	ḑile,	5	óre,	49	minute,	16 secunde.
B.	365	„	5	„	48	„	51 „
C.	365	„	5	„	48	„	45 „

Valórea A o daŭ tablele alfonsine, de carĭ s'a folositŭ Gregoriŭ XIII la corecţiunea călindaruluĭ. Valórea B. este a multoru astronomĭ maĭ recenţĭ, şi de acésta s'a folositŭ d. M. în calcularea sa credêndŭ din greşélă, că totŭ aceea-şĭ valóre ar fi fostŭ adoptată şi de Liliŭ întru reforma gregoriană. Valórea C. în urmă este cea a astronomuluĭ Lalande, carele prin sciinţa sa a ilustratŭ ultimiĭ anĭ aĭ secluluĭ trecutŭ, şi se póte ḑice fórte recentă pentru că o asemenea valóre resultă şi din calculiĭ făcuţĭ de Leverrier pentru anulŭ 1850.

Venindŭ acum la călindarulŭ Gregorianŭ, trebue să premitemŭ unele consideraţiuni istorice, de carĭ, dacă ar' fi ţinutŭ socotélă scriitoriulŭ nostru, nu şĭ-arŭ fi perdutŭ timpulŭ în calculărĭ deşerte, şi arŭ fi încunjuratŭ nisce erorĭ grosolane, voimŭ a pomení renumitulŭ canonŭ alŭ conciliuluĭ dela Nicea, păstratŭ cu gelosie de istorie. Acelŭ conciliŭ compusŭ din 318 părinţi, presidatŭ de legaţiĭ Papeĭ S. Silvestru, şi ilustratŭ de presenţa întâiuluĭ Împĕratŭ creştinŭ Constantinŭ celŭ mare, voindŭ a împreună pre toţi creştiniĭ în celebrarea Pascilorŭ, sĕrbătórea sĕrbătoriloru, întru una şi aceea-şĭ ḑi, hotărî ca să se celebreze de toţi în Dumineca după a patru-spreḑecea ḑi a luneĭ celeĭ dintâiŭ de primăvară. Spre a se cunósce apoĭ fără de greşélă, care ar fi acéstă întâie lună, stabilirĕ dreptŭ regulă, că ea va trebuí să fie aceea, a căreĭ a patru-spre-ḑecea ḑi va căḑé saŭ în ḑiua equinocţiuluĭ saŭ în alta posterióră acestuia; dacă însă ḑiua equinocţiuluĭ va fi Duminecă, creştiniĭ spre a nu celebrá Pascile împreună cu Evreiĭ, vorŭ trebuí să le celebreze în Dumineca următóre. Equinocţiulŭ după călindarulŭ Iulianŭ erá fixatŭ la *VIII Kalendas Aprilis*, adecă la 25 Martiŭ: ss. Părinţi însă observară, că elŭ căḑea maĭ curêndŭ. Pentru aceea îngrijaţi, ca Pascile, şi în consecinţă şi celealalte sĕrbătorĭ mobile, carĭ depindŭ de dînsele, să fie celebrate la adevĕratulŭ lorŭ timpŭ, convocându bărbaţĭ destoĭnicĭ, *congregatis peritissimis calculandi*, cum referesce marele archiepiscopŭ de Milanŭ, S. Ambrosie, — îĭ însărcinară, să cerce adevĕratulŭ punctŭ alŭ equinocţiuluĭ. Resultatulŭ acesteĭ adunărĭ de învĕţaţĭ a fostŭ, că equinocţiulŭ de faptŭ căḑea la 21 Martiŭ, éra nu la 25, precum se presupunea în călindarulŭ Iulianŭ: pentru aceea Părinţiĭ hotărîră, ca în viitorŭ să se ţină de ḑi a equinocţiuluĭ 21 Martiŭ, ḑi după care trebuiá să se fixeze sĕrbătórea Pascilorŭ. Étă aşadară că întâia corecţiune a călindaruluĭ Iulianŭ s'a făcutŭ prin auctoritatea conciliuluĭ Niceanŭ, şi că cea făcută de Gregoriŭ XIII nu-ĭ decâtŭ a dóua corecţiune.

Dacă sciinţa aceluĭ timpŭ a fostŭ în stare, să descopere erórea, lucru altcum nu tare greŭ, totuşĭ, necunoscêndŭ valórea exactă a anuluĭ tropicŭ, n'a pututŭ da o regulă pentru potrivirea anuluĭ civilŭ cu dînsulŭ în vécurile următóre. Deci pre încetulŭ equinocţiulŭ căḑù dela 21 la 20 şi aşa maĭ departe, până cândŭ, pre timpulŭ luĭ Gregoriŭ XIII în realitate erá la 11 Martiŭ. Pre de altă parte urmându-se mereŭ indicările călindaruluĭ Iulianŭ, după care, amĕsuratŭ hotărîriĭ conciliuluĭ Niceanŭ, se presupunea căderea equinocţiuluĭ la 21 Martiŭ, se întîmplá inconvenientulŭ destulŭ de gravŭ, că Pascile se fixaŭ adese-orĭ în a dóua lună a primăvereĭ, adecă 40 de ḑile şi maĭ bine după equinocţiulŭ celŭ adevĕratŭ.

În ast-felŭ de împrejurărĭ reforma călindaruluĭ erá reclamată de către învĕţaţiĭ creştinĭ şi de către alte personaje, carĭ voiaŭ manţinerea tradiţiuniloru venerabileĭ antichităţi nu numaĭ printr'o aparenţă înşelătóre, ci întru adevĕrŭ. Reforma doritŭ fù încercată de diferiţi Pontificĭ Romanĭ, dar pre deplinŭ nu reuşì decâtŭ luĭ Gregoriŭ XIII în anulŭ 1582. Scopulŭ sĕŭ n'a fostŭ aşadară acela, ce i-lŭ atribue într'unŭ modŭ aşa de necuviinciosŭ scriitorulŭ nostru, „de a imprime maĭ accentuatŭ epoca pontificatuluĭ sĕŭ“, de a-şĭ sătură ambiţiunea, ci scopŭ vrednicŭ de capulŭ veneratŭ alŭ Bisericeĭ catolice, de a readuce Pascile la timpuiŭ, în care trebuiaŭ să se celebreze după canonulŭ conciliuluĭ Niceanŭ, îngrijindŭ tot-odată, ca nicĭ în viitorŭ să nu se maĭ întîmple abatere dela acela-şĭ canonŭ.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Instrucţiune practică *despre purtarea socoţiloru şi administrarea averiloru bisericesc pentru preoţiĭ, învĕţătoriĭ, epitropiĭ parochialĭ şi pentru eleviĭ institutelorŭ teologice şi pedagogice, compusă de Traianŭ Barzu, asesorŭ referinte consistorialŭ.* Preţulŭ 1 fl. Caransebeşŭ, 1891. Tiparulŭ tipografieĭ diecesane. — Cuprinsulŭ scrierĭĭ e indicatŭ în titlu. Folosulŭ eĭ e evidentŭ. O recomândămŭ celoru interesaţĭ.

Raportŭ generalŭ *despre activitatea comitetului centralŭ alŭ Ligeĭ pentru unitatea culturală a Românilorŭ, cititŭ în adunarea generală a secţiuniĭ centrale din 24 Noemvre 1891 v. de Ion Lupulescu. Bucurescĭ. Litotipografia Carol Göbl. 1891.* — Broşura pre lângă o dare de samă amĕnunţită despre activitatea comitetuluĭ centralŭ alŭ Ligeĭ cuprinde şi o serie întrégă de documente privitóre la Ligă.

Pavelŭ Cătană, *traducere din limba cehă de Dr. I. U. Iarnik. Braşovŭ, tipografia A. Murĕşianŭ 1891. Preţulŭ 20 cr.* Broşura se află depusă la librăria Ciurcŭ din Braşovŭ.

Economie.

Păruirea arborilorŭ tineri. Arborii tineri plantaţi în locurĭ espuse la vîntŭ, precum ar fi la câmpŭ, la vie, şi chiar şi în grădină, e consultŭ să se provadă cu parĭ, de o parte pentru ca să nu fie mişcaţi prea tare de vîntŭ, ceea ce le póte causá şi uscarea, érá de altă parte ca arborii să se desvólte dreptŭ. Deşi momentuositatea păruirii e cunoscută, totuşĭ mulţi o neglegŭ, saŭ nu o facŭ, precum ar trebui, anume punŭ parĭ strîmbi, noduroşi şi necioplitĭ, de carĭ frecându-se arborele se vatémă. Aiţii greşescŭ în aşedarea paruluĭ, neîmplântându-lŭ în locŭ potrivitŭ. Procedura cea mai corectă la provederea arborilorŭ cu parĭ ar fi următórea: Parulŭ să aibă o grosime baremŭ ca mâna, să fie dreptŭ şi netedŭ. Mai acomodaţi suntŭ spre scopulŭ acesta parii de bradŭ. Ca să nu putredéscă curêndŭ, partea, ce s'a împlântatŭ în pământŭ, se pârlesce bine şi se unge cu păcură. Parulŭ se împlântă la óre care distanţă dela arbore şi anume de partea, din cătrăŭ vine mai desŭ vîntŭ mare. Parulŭ să se întepenéscă bine în pământŭ, şi astfelŭ să se întocméscă legătura arboreluĭ de elŭ, câtŭ să nu se frece. Să semene legătura cu numĕrulŭ 8 culcatŭ ∞. Ce privesce înălţimea paruluĭ, să ajungă până la corona arboreluĭ. Dacă parulŭ e mai înaltŭ, atunci cândŭ bate vîntulŭ, frécă ramiĭ şi prin acésta nu numaĭ rănesce arborele, ci oborîndu-se muguriĭ de partea aceea este împedecată şi desvoltarea, precândŭ de ceealaltă parte, unde nu ajunge parulŭ, desvoltarea fiindŭ liberă, e mai abundantă, şi arborele capétă o formă neregulată.

Regularea crişmăritului. În ministerulŭ de finanţe s'a terminatŭ deja proiectulŭ de lege, prin care se va reformá dreptulŭ de crişmăritŭ. Anume dreptulŭ esclusivŭ de a vinde bere şi vinŭ va încetá, şi fiesce care crişmarŭ va puté să vîndă vinŭ şi bere de acolo, de unde îĭ convine mai bine. Cu privire la alcoholŭ se va susţiné praxa de până aicĭ, dar cu unele uşurărĭ.

Semenăturile de tómnă din Rusia, după cum se anunţă din Petersburg, suntŭ satisfăcĕtóre; însă în urma lipseĭ de sémênţă e teritorulŭ semĕnatŭ cu 20% mai micŭ decâtŭ în anulŭ trecutŭ. Totŭ asemenea se póte calculá o scărire de 30% şi în teritorulŭ semĕnatŭ cu primăverĭ.

Pertractări comerciale între Germânia şi Rusia. În dilele trecute s'a vorbitŭ multŭ despre petractărĭ, ce s'ar fi pornitŭ între Rusia şi Germânia pentru încheiarea uneĭ convenţiunĭ comerciale. Scirile aceste aŭ fostŭ desminţite, şi aşa acum nu putemŭ sci, ce e adevĕratŭ şi ce nu din tóte. E însă certŭ, că dacă Germânia ar încheiá cu Rusia o convenţiune analógă cu a nóstră, atunci preţulŭ convenţiuniĭ nóstre ar scădé cu multŭ, şi Rusia ar dauná în mĕsură fórte simţită esportulŭ nostru de bucate cătră Germânia.

Cursurĭ pentru învĕţarea ulturitului. Ministrulŭ r. u. de agricultură a dispusŭ deschiderea de cursurĭ pentru învĕţarea ulturitului de vie la şcólele de vieritŭ din Budapesta, Érdioszeg, Tarczal, Ménes, Pojonŭ şi Tapolcza. Cursurile se vorŭ ţiné în lunile Martiŭ până Iuniŭ.

Comerciulŭ de vite alŭ Monarchieĭ nóstre cu Germânia. Esportulŭ de vite pentru Germânia a fostŭ în 1891 de: 31.996 capete de boĭ, 5.329 taurĭ, 25.229 vacĭ, 11.767 vite tinere, 3.424 viţeĭ, 149 oĭ, 211 capre, 139.872 porcĭ, 74 purceĭ şi 9.800 caĭ.

Bursa de Budapesta.

Din 12 Aprilie st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	108.35
« « hârtie « 5%	101.70
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	118.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	115.75
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.—
Bonurĭ rurale ung.	98.—
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	98.20
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	145.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	137.50
Renta de hârtie austriacă	102.50
« « argintŭ austriacă	94.10
« « aurŭ austriacă	110.50
Losurile austr. din 1860.	141.—
« Vieneĭ	156.—
Acţiunile bancei austro-ungare	986.—
« « de creditŭ ung.	340.50
« « « « austr.	310.—
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	120.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.59
Napoleon-d'orĭ	9.42
Mărcĭ 100 imp. germâne	58.20
Londra 10 Livres sterlingi	119.—

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 6.50 până 7.50, — grâŭ mestecatŭ fl 5.— până 6.25, sécară fl. —.— până —.—, — ovĕsŭ fl. 2.50 până fl. 3.—, cucuruḑŭ fl. 3.40 până fl. 3.50, alacŭ fl. —.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.50 până fl. 2.—, — sémênţă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până 48 cr., carnea de viţélŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece — până — cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

336/892 sz. (10) 1—1

Községi és körjegyzői pályázat.

Alsó-Fehérmegye balázsfalvi járásba kebelezett balázsfalvi körjegyzőségben, a melyhez *Balázsfalva város, Balázsfalva falu, Tür, Véza* és *Csufud községek* tartoznak, a körjegyző lemondása folytán megüresedett *körjegyzői állásra* ezennel pályázatot nyitok. Felhivom mindazokat, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t.-czikk 6. §-ban előirt képesitési okmánynyal felszerelt kéréseiket hozzám *f. évi május hó 7. napjáig* adják be, a később érkezőket tekintetbe nem veendem.

Megkivántatik pályázóktól, hogy a magyar és román nyelvet szóban és irásban, a német nyelvet pedig legalább szóban birják.

Ezen állás a következő javadalmazással van egybekötve:

1. Évi készpénzfizetés 500 frt;
2. évi lakbér 100 frt;
3. küldönctartási dij 48 frt;
4. irodai átalány 50 frt.

Ezenkivül a magánfeleknek teljesitett munkálatok után járó szabályrendeletileg megállapitott dijak.

A választást *f. évi május hó 10. napján d. e. 10 órakor* fogom Balázsfalva városban a község házánál megtartani.

Balázsfalva, 1892. évi április hó 5-én.

Simonffy Álajos,
főszolgabiró.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preotĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

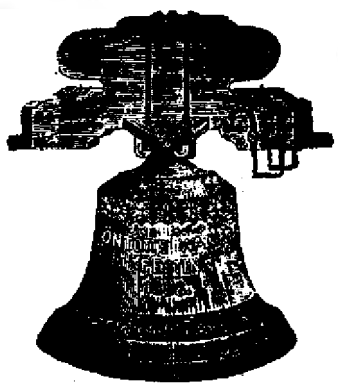

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucuresci în *greutate* de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 14—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-couranturĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 7—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru bisericĭ şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

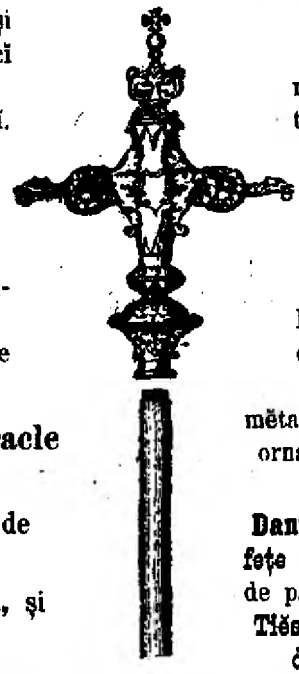

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariŭ, şi candele.

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ bisericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodăriĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ bisericescĭ brodate **Dantele bisericesci, fețe de altariŭ, cruci** de părete şi de scólă. **Tĭesĕturĭ bisericescĭ, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifuri de preţuri şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 23 Aprilie 1892. Numĕrulŭ 17.

„Esclusivismŭ confesionalŭ."

(+) A trecutŭ o lună de ḑile, de cândŭ pastorala Archiereilorŭ nostri *despre crescerea religioso-morală a tinerimii* a străbătutŭ în tóte unghiurile ţĕriĭ locuite de Românĭ, şi de atunci până astăḑi amŭ avutŭ adese-orĭ ocasiunea de a puté constatá, că glasulŭ prelaţilorŭ nostri a fostŭ înţelesŭ nu numaĭ de credincioşiĭ bisericeĭ nóstre, ci şi de uniĭ bărbaţi înţelepţi, carĭ nu se ţinŭ de biserica nóstră greco-catolică.

Cu mare bucurie amŭ vĕḑutŭ şi aceea, că învĕţăturile salutare cuprinse în pastorala Archiereilorŭ nostri în unele părţi aŭ şi începutŭ a aduce fructele dorite, de-órece preoţimea din câteva protopopiate în frunte cu zeloşiĭ purtătorĭ aĭ oficiilorŭ protopopescĭ desvóltă o activitate vrednică de laudă şi recunoscinţă pentru a creá mijlócele de lipsă la îmbunătăţirea salarelorŭ învĕţătorescĭ.

Dorimŭ însă în interesulŭ causeĭ sânte, ca aceea, ce s'a făcutŭ şi se face în unele părţi, să se facă pretutindenea. Să se pună de timpuriŭ mâna la lucru, şi să nu ne odihnimŭ, până cândŭ învĕţăturile şi îndrumările salutare ale prelaţilorŭ nostri nu devinŭ o realitate, de care să se sfarme tóte planurile şi tendinţele periculóse cuprinse în proiectulŭ de lege despre regularea salarelorŭ învĕţătorescĭ.

Pre cândŭ de o parte dămŭ espresiune bucurieĭ şi dorinţeĭ amintite maĭ susŭ, pre atunci de altă parte nu ne putemŭ ascunde mirarea nóstră faţă cu imputarea nemeritată, ce s'a făcutŭ pastoraleĭ Archiereilorŭ nostri tocmaĭ din partea uneĭ foĭ sibiene, dela carea cu dreptŭ cuvîntŭ amŭ aşteptatŭ, să străbată maĭ adêncŭ în adevĕrurile şi motivele cuprinse în acea pastorală.

Se ḑice adecă în acea fóe, că ea nu póte pricepe *„esclusivismulŭ confesionalŭ"*, ce se intonézá cu „ostentaţiune" în pastorala Archiereilorŭ nostri.

Nu voimŭ, nicĭ nu aflămŭ a fi consultŭ, să întrămŭ în polemie cu fóca din cestiune, dar după ce în pastorala Archiereilorŭ nostri, — în conformitate cu posiţiunea lorŭ de păstorĭ sufletescĭ, — se accentuézá numaĭ motivele religióse şi morale, şi nu şi motivele politice, carĭ aŭ să determine lucrarea nóstră pentru salvarea caractĕruluĭ religiosŭ saŭ confesionalŭ alŭ şcólelorŭ nóstre, noĭ vomŭ arĕtá cetitorilorŭ nostri, că chiar în sensulŭ legilorŭ scolastice actuale şcólele nóstre numaĭ pre terenulu „esclusivismuluĭ" confesionalŭ potŭ să-şĭ maĭ păstreze caractĕrulŭ lorŭ românescŭ.

Dela anulŭ 1867 încóce legiuitoriiĭ ţereĭ nóstre, de câte orĭ aŭ creatŭ vre-o lege scolastică, s'aŭ feritŭ ca de focŭ a accentuá în acele legĭ caractĕrulŭ poliglotŭ alŭ statuluĭ nostru, şi de aceea legile scolastice nu vorbescŭ de şcóle magiare, românescĭ, sêrbescĭ, slovace, adecă nu facŭ amintire de caractĕrulŭ naţionalŭ alŭ şcólelorŭ susţinute de diferitele popórĕ, carĭ constituescŭ statulŭ nostru, ci vorbescŭ numaĭ de şcóle *de statŭ, comunale şi confesionale.*

Şcóle *de statŭ* suntŭ acelea, carĭ se susţinŭ din vistieria statuluĭ, *comunale,* carĭ se susţinŭ din budgetulŭ respectiveĭ comune politice, şi *confesionale,* carĭ se susţinŭ de comunele saŭ corporaţiunile bisericescĭ.

Pre cândŭ de o parte legile scolastice daŭ dreptŭ confesiunilorŭ din ţĕră de a-şĭ determiná ele înse-şĭ limba de propunere în şcólele lorŭ proprii, pre atunci de altă parte nu spunŭ apriatŭ, că şcólele de statŭ şi comunale ce caractĕrŭ să aĭbă din punctŭ de vedere etnicŭ şi alŭ limbeĭ de propunere.

Esistă ce e dreptŭ şi astăḑi articulului de lege 44 din 1868 despre egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ, în sensulŭ căruia statulŭ este datorŭ a se îngriji, ca diferitele naţionalităţi să se pótă cultivá în limba lorŭ proprie până acolo, unde se începe cultura academică, dar acestŭ principiŭ saŭ nu a fostŭ aplicatŭ de locŭ în legile scolastice, saŭ a fostŭ eludatŭ cu totulŭ prin dispoziţiuni contrare.

Guvernele, carĭ s'aŭ succedatŭ dela începutulŭ ereĭ constituţionale până astăḑi, aŭ stăruitŭ, pre câtŭ le-aŭ permisŭ puterile financiare, ca să se înmulţéscă numĕrulŭ şcólelorŭ comunale, însă n'aŭ permisŭ nicăiriĭ, ca aceste şcóle să aĭbă caractĕrulŭ naţionalŭ alŭ poporuluĭ, în mijloculŭ căruia s'aŭ înfiinţatŭ, ci aŭ datŭ pretutindenea ace-

Feuilleton.

Amintirĭ de călĕtorie.

Roma, 27 Iuniŭ 1890.

Frate Isidóre!

Primesce salutarea nóstră cea dintâiŭ din Roma.

Ce simţeminte ne-aŭ cuprinsŭ şi ne mişcaŭ ieri după amĕḑi, cândŭ sciamŭ, că fiesce care clipélă ne apropie maĭ tare de Roma, simţemintele acelea eŭ nu ţi-le potŭ spune. Simţemintele acelea numaĭ aşa le-aĭ puté precepe, dacă nu numaĭ te-aĭ fi închipuitŭ lângă noĭ, ci aĭ fi fostŭ întru adevĕrŭ lângă noĭ şi le-aĭ fi simţitŭ dimpreună cu noĭ.

Aĭ fostŭ şi tu câţi-va anĭ departe de vatra părinţéscă. Acum ţi-s'a sfârşitŭ pribegia, şi tu pornescĭ cătră ţerişóra aceea încununată cu munţi, frumseţa căreia aĭ preamărit'o de-atâtea orĭ înaintea străinilorŭ. Dar pământulŭ e frumosŭ şi pre airea, şi tu eraĭ preocupatŭ, cândŭ grăiaĭ cu atâta însufleţire despre Ardealŭ, şi isvorulŭ acesteĭ însufleţirĭ preocupate — să ţi-lŭ spunŭ? Isvorulŭ acela erá amintirea légănuluĭ, care într'o vale a delosuluĭ Ardealŭ te cuprindea odinióră; eraŭ resunetele cântecelorŭ, cu carĭ te adormiá mamă-ta; erá icóna cea pururea vie a caseĭ părinţescĭ şi a satuluĭ părinţescŭ şi a luncilorŭ şi délurilorŭ luĭ, carĭ aŭ fostŭ martoriĭ jocurilorŭ copilărieĭ tale. Nu-ĭ aşa? — Şi acum cércă, de veĭ puté să afli cuvinte, carĭ să pótă esprimá simţemintele, ce te mişcaŭ atunciĭ, cândŭ după o lungă pribegire te apropiaĭ érăşĭ de casa părinţéscă. Şi după ce veĭ fi cercatŭ înzădarŭ cuvintele acelea, recunósce, câtŭ de neputinciósă e limba omenéscă.

Popórĕle încă-şĭ aŭ légănŭ şi mamă şi-şĭ aducŭ aminte de ele. Noĭ ne apropiamŭ de légănulŭ, în care o mamă nobilă îşĭ adurmia odinióră pre fiiĭ sĕĭ cântându-le despre vîrtuţi, ce împodobescŭ pre bărbaţi şi pre popórĕ. Noĭ grăbiamŭ la sînulŭ maĭceĭ nóstre, carea ne-a născutŭ odinióră, ne-a crescutŭ şi-apoĭ ca şi pre ceĭalalţiĭ fiiĭ aĭ sĕĭ ne-a trimisŭ şi pre noĭ, să cucerimŭ cu armele războiuluĭ şi ale luminiĭ. Grăbiamŭ la sînulŭ maĭceĭ nóstre, carea apoĭ după multe vécurĭ de dejosire a nóstră ne-a renăscutŭ îndoitŭ, odată sufletesce şi apoĭ naţionalicesce. Şi pre cândŭ ne apropiamŭ de mama Roma, ne aduceamŭ aminte, că noĭ avemŭ cuvinte de a ne mândrí cu mama nóstră, şi ea are cuvinte de a se ruşiná de aceĭ fiiĭ aĭ sĕĭ, pre carĭ îĭ trimisese odinióră în rĕsăritŭ dându-le de ţintă triumfulŭ luminiĭ şi de merinde vîrtuţi. Ceĭalalţiĭ fiiĭ aĭ eĭ, pre carĭ i-a trimisŭ în lume, aŭ rĕmasŭ credincioşi mameĭ sale şi în depărtare. Dară ceĭ din rĕsăritŭ aŭ părăsitŭ credinţa şi iubirea mameĭ sale şi s'aŭ aruncatŭ în braţele uneĭ mame vitrege, şi acésta a făcutŭ apoĭ dintr'înşiiĭ nisce sclavĭ, buniĭ numaĭ să depună la peciórele eĭ tributulŭ sudoriĭ lorŭ. Fiiĭ aceştia aĭ Romeĭ chiar şi acum, după ce s'aŭ desrobitŭ din robia acésta ruşinósă, grăescŭ de atâtea orĭ cu dispreţŭ de Roma şi o hulescŭ şi-şĭ batŭ jocŭ de ea şi de darurile eĭ şi nu vorŭ să scie nimica de aceea, că totŭ binele idealŭ, ce-lŭ aŭ colo la pólele Carpaţilorŭ şi la gurile Dunăriĭ, l'aŭ primitŭ în vechime şi maĭ încóce dela Dumneḑeŭ prin mijlocirea acesteĭ mame bune. Înzădarŭ, eĭ aŭ apucatŭ subocrotirea uneĭ mame vitrege, eĭ hulescŭ şi batjocurescŭ pre mamă-sa dulce. Aşa ĭ-a învĕţatŭ mama lorŭ vitregă, căcĭ mamă vitregă le-a fostŭ cetatea aceea dela malulŭ Bosforuluĭ, carea înzădarŭ a cercatŭ a-şĭ însuşi şi ea numele Roma. Dar ajungă-ne vécurĭ de nerecunoscinţă, şi sublimă şi ideală

storŭ şcóle numaĭ caractĕrŭ naţionalŭ magiarŭ, ca ast-felŭ ele să devină foculare de cultura magiară.

Guvernulŭ adecă a abusatŭ de scăderea legilorŭ scolastice, carĭ nu garantézĕ înfiinţarea de şcóle de statŭ şi comunale cu caractĕrŭ naţionalŭ nemagiarŭ, şi prin o ficţiune neîntemeiată, că statulŭ acesta este numaĭ alŭ Magiarilorŭ şi nu şi alŭ celoralalte popóre nemagiare, şi că totŭ ce are caractĕrŭ politicŭ, este totŭ odată şi magiarŭ, guvernulŭ, în contra dispusĕţiunilorŭ arcululuĭ de lege XLIV din 1868 despre egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ, a imprimatŭ tuturorŭ şcólelorŭ susţinute de statŭ şi de comunele politice caractĕrulŭ unorŭ şcóle naţionale magiare.

Din cele desfăşurate până acum orĭ cine póte pricepe, că până cândŭ staŭ legile actuale scolastice, şi până cândŭ nu încétă curentulŭ şovinisticŭ de a imprimá tuturorŭ instituţiunilorŭ culturale susţinute de statŭ şi de comunele politice caractĕrulŭ naţionalŭ magiarŭ, saŭ cu alte cuvinte până cândŭ nu se recunósce principiulŭ de adevĕrată egalitate, în sensulŭ căruia tóte popórĕle, carĭ susţinŭ statulŭ cu sângele şi averea lorŭ, aŭ dreptulŭ, să li-se înfiinţeze institute culturale propriĭ atâtŭ din vistieria statuluĭ câtŭ şi din budgetulŭ comunelorŭ politice: până atuncĭ nu póte fi vorbă de şcóle *românescĭ* fără de caractĕrŭ confesionalŭ, deşi după principiile religiuniĭ creştine chiar şi şcólele de statŭ şi cele comunale ar trebuí să aĭbă caractĕrulŭ religiosŭ saŭ confesionalŭ alŭ poporuluĭ, în mijloculŭ căruia se înfiinţézĕ, pentru-că orĭ ce cultură, care nu este basată pre religiune, în locŭ să foloséscă, numaĭ duce popórĕle la perire.

Neputêndŭ decĭ să avemŭ între împrejurările actuale şcóle românescĭ fără caractĕrŭ confesionalŭ, dela sine urmézĕ, că dacă vremŭ să mântuimŭ caractĕrulŭ *românescŭ* alŭ şcólelorŭ nóstre, trebue să ne punemŭ pre terenulŭ esclusivismuluĭ confesionalŭ, şi adecă Româniĭ să înfiinţeze şi susţină numaĭ şcóle greco-catolice orĭ greco-orientale, după cum este biserica, de care se ţinŭ dînşiĭ.

Acestea şcóle staŭ sub jurisdicţiunea şi dreptulŭ de dispunere alŭ auctorităţilorŭ nóstre bisericescĭ, carĭ şi în sensulŭ legilorŭ scolastice potŭ face, ca în aceste şcóle să se foloséscă ca limbă de propunere numaĭ limba românéscă.

Româniĭ dacă maĭ ţinŭ la limba şi naţionalitatea lorŭ, nu-şĭ potŭ da concursulŭ lorŭ moralŭ şi materialŭ nicĭ la înfiinţarea şcólelorŭ de statŭ, nicĭ la a celorŭ comunale, căcĭ şi unele şi altele suntŭ magiare şi menite, ca prin respândirea culturei magiare să pregătéscă contopirea elementuluĭ românescŭ în celŭ magiarŭ, şi ast-felŭ să încetămŭ a maĭ esistá ca Românĭ.

Din contră Româniĭ aŭ datorinţa, să înfiinţeze şi susţină în mijloculŭ lorŭ numaĭ şcóle cu caractĕrŭ confesionalŭ, căcĭ numaĭ prin acésta îşĭ potŭ conservá şi religiunea şi naţionalitatea.

Cu tóte acestea noĭ credemŭ, că se potŭ da şi casurĭ de acelea, cândŭ Româniĭ greco-catolicĭ şi ceĭ greco-orientalĭ ar trebuí, pre lângă totŭ „esclusivismulŭ confesionalŭ“, să se ajute împrumutatŭ la înfiinţarea de şcóle comune şi pentru uniĭ şi pentru alţiĭ, însă aşa, ca prin acésta să nu se vateme principiile religióse nicĭ ale unora nicĭ ale altora, şi să nu se lovéscă nicĭ în dispusĕţiunile scolastice actuale.

Dar despre acésta în numĕrulŭ viitorŭ.

Banĭĭ ceĭ noĭ. — Atenţiunea publică din ţéră e îndreptată, şi cu dreptŭ cuvîntŭ, spre marea reformă, ce se plănuesce pre întregŭ terenulŭ nostru finanţiarŭ prin regularea valuteĭ. Amŭ arĕtatŭ, în ce consiste regularea acésta, şi care este importanţa eĭ naţională-economică. Acum afacerea a ajunsŭ aprópe la resolvire. Ministriĭ de finanţe ungarŭ şi austriacŭ aŭ statoritŭ textulŭ definitivŭ alŭ proĭectelorŭ de lege, ce atingŭ cestiunea acésta şi carĭ vorŭ avé a se presentá respectivelorŭ parlamente câtŭ maĭ în grabă. Dintre proĭectele aceste pre publiculŭ mare îlŭ interesézĕ maĭ multŭ proĭectulŭ privitorŭ la întroducerea sistemuluĭ de *coróne* în locŭlŭ *florenuluĭ* actualŭ.

După proĭectulŭ acesta decĭ pre viitorŭ unitatea monetară o va forma *coróna*. O coróna va fi chiar jumĕtatea florenuluĭ de aḑĭ, şi aşa computarea după banĭĭ ceĭ maĭ noĭ nu va fi împreunată cu nicĭ unŭ felŭ de greutate: am 100 florenĭ saŭ 200 coróne, e totŭ una. Am să plătescŭ 50 florenĭ: daŭ 100 coróne. Coróna va fi împărţită în 100 *filerĭ*: decĭ unŭ filerŭ va fi jumĕtatea cruceriuluĭ de aḑĭ. — În relaţiune cu franciĭ saŭ cu leiĭ din România, coróna va fi maĭ mare cu 5·01 centime saŭ banĭ. Sistemulŭ de coróna decĭ e o apropiere către sistemulŭ monetarŭ din Europa centrală şi din statele balcanice, unde monarchia nóstră are cele maĭ multe interese comerciale. Pre lângă împrejurarea acésta e salutară întroducerea unităţiĭ monetare maĭ micĭ şi din alte multe puncte de vedere, carĭ uşorŭ le va pricepe, orĭ cine cugetă, câtŭ de adese-orĭ daĭ 1 florenŭ, cândŭ aĭ da o altă unitate monetară maĭ mică, dacă ar fi.

După convenţiunea cea nóuă monetară se vorŭ bate următórele feluriĭ de banĭ. În aurŭ pieçe de câte 20 şi de câte 10 coróne. În argintŭ pieçe de câte 1 coróna, de 50 şi de 20 filerĭ. Ca banĭ de schimbŭ din metalŭ vorŭ figurá pieçe de câte 10, 2 şi 1 filerŭ. Florenii de argintŭ de până acum vorŭ rĕmâné în circulaţie şi vorŭ avé valórea de dóuĕ coróne. Notele de statŭ şi de bancă folosite până acum vorŭ fi retrase din circulaţie, şi în locŭlŭ lorŭ se vorŭ emite altele.

şi mântuitóre ar fi clipita aceea a daruluĭ dumneḑeescŭ, în care tótă suflarea românéscă cuprinsă de dorulŭ ĭubiriĭ fiescĭ, dară pătrunsă de-odată şi de pocăinţă, s'ar asĕmĕná nu fiuluĭ celuĭ bunŭ, care se rentórce din străinătate în braţele mameĭ sale, ci s'ar asĕmĕná fiuluĭ celuĭ rătăcitŭ şi ar ḑice: Scula-mĕ-voiŭ şi mĕ voiŭ duce la mamă-mea, şi-ĭ voiŭ ḑice: Mamă, greşit'am la ceriŭ şi înaintea ta!

Şi pre cândŭ în lăuntrulŭ nostru eramŭ cuprinşĭ de cugete şi dorinţe de acestea, în lumea din afară începŭ a ne cuprinde întunereculŭ nopţiĭ. Trecurămŭ şi pre lângă cetatea Orte. Deşi privirile nóstre sburaŭ în drépta şi în stînga prin ferestile cupeuluĭ, gândulŭ nostru nu se legá de împrejurime, ci-şĭ luá unŭ sborŭ maĭ ĭute şi ar fi împrumutatŭ bucurosŭ şi trenuluĭ aripile sale, ca să ajungă cu noĭ maĭ curêndŭ la Roma.

Dar ce fenomenŭ e acesta? Ceriulŭ încă nu s'a îmbrăcatŭ în podóba stelelorŭ, dar pre pămêntŭ lucescŭ deja stele. Acestea se totŭ înmulţescŭ, de acuşi veḑĭ miĭ şi miĭ de stele presărate pre érbă. Dóră aci în vechiulŭ Laţiŭ stelele se închinămŭ Romeĭ, precum a visatŭ odinióră Iositŭ, că i-se închinaŭ stele? — Cercămŭ, ce potŭ să fie stelele acestea, şi aflămŭ, că-sŭ licuricĭ, carĭ pre aci se arată în numĕrŭ nespusŭ de mare. Eĭ parŭ a voĭ să simboliseze ca nisce stele căḑute din ceriŭ gloria acestuĭ pămêntŭ.

Acuşĭ ajungemŭ la ţĕrmurulŭ bĕtrânuluĭ Tibru. Elŭ curge a lene. Apa luĭ e galbenă. Parcă ea şi acum maĭ are să spele petele, ce-aŭ rĕmasŭ pre pămêntulŭ acesta încă de pre timpulŭ cesarilorŭ păgânĭ.

Cândŭ vĕḑurămŭ rîulŭ acesta, simţemintele nóstre românescĭ, carĭ şi ele eraŭ destulŭ de ideale, se retraseră, ca să facă locŭ altorŭ simţeminte încă şi maĭ ideale. Ne aduserămŭ aminte de gloria cea mare a Romeĭ. Ne aduserămŭ aminte, că ea nu e numaĭ mama poporuluĭ românŭ, ci a pămêntuluĭ întregŭ. Orĭ maĭ bine, dacă omenimea întrégă o putemŭ asĕmĕná unuĭ omŭ, atuncĭ Roma e inima luĭ. Aşa e acum de dóuĕ miĭ de anĭ. De dóuĕ miĭ de anĭ pulsézĕ în Roma viaţa omenimiĭ maĭ tare ca orĭ unde airea pre pămêntŭ, şi precum sângele din omŭ grăbesce spre inimă, pentru ca aci să se renoéscă, întocmaĭ aşa se îndréptă şi omenimea către Roma, ca să-şĭ renoéscă viaţa.

Prin întunerecŭ parcă vedemŭ trecêndŭ pre lângă noĭ cá în sborŭ nisce umbre. Îsŭ o cétă de călăreţi Numidienĭ. Eĭ acuşĭ ajungŭ în Roma. Senatulŭ se adună, să audă, ce scire aŭ adusŭ din rĕsăritŭ călăreţiĭ aceia. Adunarea acésta, ce se pare a fi o întrunire de regĭ, e cuprinsă de nerăbdare tăcută, precândŭ unulŭ dintre senatorĭ frânge sigilele epistoleĭ. Elŭ cetesce acum cuprinsulŭ epistoleĭ. Ea cuprinde numaĭ cuvintele: Veni, vidi, vici. Dar cuvintele acestea-sŭ lămurite. Scirea nouluĭ triumfŭ alŭ armelorŭ romane se întraripézĕ şi cutrieră cetatea asemenea unuĭ fulgerŭ. Ḑile de bucurie urmézĕ acum după altele de îngrijare. Acuşĭ sosesce şi Cesarŭ în fruntea oştiĭ sale învingĕtóre. Parcă simţimŭ, cum se cutrĕmură pămêntulŭ sub paşiĭ ceĭ greĭ aĭ ostaşilorŭ, şi parcă auḑimŭ, cum bubue pămêntulŭ lovitŭ de copitele cailorŭ. Acum li-se însoţesce şi Roma: poporulŭ, legiunile, senatulŭ se suie la templulŭ luĭ Joe Capitolinulŭ, ca acolo să oferéscă ḑeilorŭ cu o gură şi cu o inimă învingerea cea maĭ nóuă a Romeĭ. După câte-va clipite de tăcere adâncă începe a se auḑĭ din adunare unŭ murmurŭ ca alŭ unuĭ vulcanŭ, ce este aprópe de erupţie: este murmurulŭ tuturorŭ patimilorŭ, carĭ se înfrăţescŭ în poporulŭ acesta, manifestarea ambiţiuniĭ şi a sensualităţiĭ, a încrederiĭ în ajutorulŭ ḑeilorŭ şi a încrederiĭ îngâmfate în forţele propriĭ. Şi trecŭ ḑilele acestea glorióse şi vinŭ altele.

Acuşĭ vedemŭ pre unŭ drumeţŭ păşindŭ singurŭ singurelŭ pre calea, ce duce la Roma. Elŭ vine din rĕsăritŭ dintr'o ţară depărtată şi voesce să se aşeḑe aci în Roma în inima lumiĭ. Avuţiĭ elŭ nu aduce cu sine: tótă averea luĭ e o traĭstă cu merinde şi unŭ toiagŭ. Ce avuţiĭ ar şi puté aduce? Dóră elŭ e unŭ pescariŭ săracŭ din Galilea. Dar ce ḑicŭ? Omulŭ acesta e săracŭ? Nu! Elŭ pórtă în lăuntrulŭ sĕŭ o avuţie nespusŭ de mare, o lume întrégă de ideĭ nóuĕ. Elŭ vine

Revistă bisericéscă.

Călĕtoria Primateluĭ.

Călĕtoria Primateluĭ la Roma dă prilejŭ foilorŭ liberale la combinaţiunile cele maĭ variate şi estravagante. Unele susţinŭ, că Primatele are de cugetŭ a face numaĭ unŭ actŭ de reverinţă Pontificeluĭ Romanŭ, alţiĭ, că a mersŭ într'o misiune politică. Adevĕrulŭ e, că Primatele a mersŭ la Roma, ca să îndeplinéscă aşa numita visită „ad limina Apostolorum". E însă neîndoiosŭ, că elŭ, ca celŭ maĭ autorisatŭ representantŭ alŭ bisericeĭ catolice de ritulŭ latinŭ din Ungaria, va conferí cu Capulŭ Bisericeĭ şi despre cestiunile bisericescĭ-politice pendente din patrie. — Maĭ interesante suntŭ foile acele, carĭ ḑicŭ, că are *planurĭ marĭ,* pre carĭ dacă nu le va puté realisá, se va retrage în liniştea mănăstiriĭ şi că de aceea nicĭ n'a ieşitŭ din ordulŭ călugărescŭ alŭ Benedictinilorŭ. Scirea acésta n'are lipsă de desminţire. Primatele n'are nevoe să ese din ordulŭ Benedictinilorŭ, precum nu esŭ din ordurile lorŭ respective nicĭ alţiĭ bărbaţi, carĭ ajungŭ în biserică la demnităţi şi maĭ escelente decâtŭ Primatele Ungarieĭ. Altcum scirea a şi fostŭ desminţită îndată după apariţiunea eĭ.

Austria.

Din Austria primimŭ sciriĭ îmbucurătóre despre o mişcare catolică-conservatóră. În Viena s'a ţinutŭ în jumĕtatea primă a luneĭ acesteia o adunare numĕrósă a bărbaţilorŭ de încredere ţinĕtorĭ de partidulŭ catolicŭ-conservatorŭ din Austria de josŭ. S'a decisŭ organisarea independentă şi separată a partiduluĭ pentru întrégă Austria inferióră. S'a decisŭ însă şi aceea, ca la alegerĭ şi în cestiunĭ economice partidulŭ să purcédă în conţelegere cu partidele amice. Apoĭ s'a statoritŭ programulŭ partiduluĭ, din care estragemŭ următórele: Partidulŭ va face totŭ, ce-ĭ stă în putinţă, ca tinerimea să fie crescută în şcóle confesionale, şi ca tóte legile acelea, carĭ împedecă biserica în drepturile şi în activitatea eĭ dumneḑeéscă, să fie delăturate. — Procedura acésta a catolicilorŭ din Austria de josŭ e fórte îmbucurătóre şi promite multŭ bine, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că o mişcare analógă s'a făcutŭ deja şi în Austria superióră şi în Tirol.

Germânia.

Episcopulŭ din Trier la timpulŭ sĕŭ a făcutŭ unŭ raportŭ detaiatŭ Sânţieĭ Sale Papeĭ despre peregrinajele, ce se aranjaseră la acelŭ oraşŭ pre timpulŭ, câtŭ a fostŭ espusŭ vesmîntulŭ celŭ necusutŭ alŭ Domnuluĭ Christosŭ. La epistola episcopuluĭ Sânţia Sa a rĕspunsŭ cu o scrisóre datată din 10 Martiŭ a. c., în care dă espresiune satisfacţiuniĭ Sale pentru succesulŭ estraordinarŭ alŭ peregrinajelorŭ şi pentru multele şi însĕmnatele manifestaţiunĭ de pietate creştinéscă şi de credinţă, ce aŭ avutŭ locŭ cu ocasiunea aceea.

Revistă politică.

Afaceriĭ interne.

Evenimîntulŭ celŭ maĭ însĕmnatŭ alŭ sĕptĕmâneĭ îlŭ formézĕ pertractările, ce s'aŭ urmatŭ între ministrulŭ ungarŭ de finanţe şi între celŭ austriacŭ cu privire la statorirea proĭectelorŭ de lege referitóre la regularea valuteĭ. Pertractările aŭ ajunsŭ la resultatŭ pre deplinŭ satisfăcĕtorŭ, şi proĭectele de lege se vorŭ presentá parlamentelorŭ respective în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ. Acum deciĭ e decisŭ, că nóua unitate de baniĭ, care va face jumĕtatea florenuluĭ de aḑi, se va numí *corónă,* care va avé 100 *filerĭ.* Se vorŭ bate baniĭ noĭ de câte 20 şi 10 *coróne.* Se ḑice, că baniĭ ceĭ noĭ vorŭ începe a circulá cu 1 Ianuariŭ 1893.

Bucovina.

Alegerile pentru dieta bucovinénă suntŭ terminate în tóte treĭ colegiurile. Dieta se va compune ast-felŭ: 14 Românĭ, 7 Germânĭ liberalĭ, 5 Polonĭ, 4 Rutenĭ şi 1 virilistŭ, anume rectorulŭ universităţiĭ. Precum se vede, proporţiile suntŭ totŭ cele din dieta disolvată. E totuşi bine, că Româniĭ şĭ-aŭ pututŭ păstrá tóte mandatele, ba că aŭ câştigatŭ chiar unŭ mandatŭ, cu tóte că volniciile şi corupţiunile comise de cătră guvernulŭ localŭ aŭ fostŭ nemaĭpomenite. E sperare, că trecutulŭ îĭ va luminá pre Românĭ şi-ĭ va oţĕlí pentru luptele din viitorŭ.

Boemia.

Dieta boemă s'a închisŭ şi cu închiderea acésta s'a pusŭ pétra pre mormîntulŭ proĭectuluĭ de împăcare a Germânilorŭ cu Cehiĭ. Deputaţiĭ germânĭ aŭ adresatŭ unŭ manifestŭ cătră alegĕtoriĭ lorŭ, în care daŭ espresiune regretuluĭ lorŭ pentru nerealisarea pactuluĭ şi-ĭ provócă, să lucru şi în viitorŭ cu abnegaţiune pentru realisarea aceluĭ pactŭ. Tonulŭ, în care e scrisŭ manifestulŭ germânŭ, e de remarcatŭ. E unŭ tonŭ blândŭ, conciliantŭ, putemŭ ḑice elegiacŭ. La fiesce care cuvîntŭ se simte, că Germâniĭ s'ar' împăcá cu Cehiĭ; se simte, că Germâniĭ, carĭ înainte de asta cu câţiva aniĭ nicĭ nu voiaŭ să stea de vorbă cu Boemiĭ, acum se vĕḑŭ învinşĭ şi umiliţi. Cehiĭ potŭ deciĭ să fie mulţămiţĭ: îngroparea pactuluĭ e o victorie a lorŭ, şi în scurtŭ va trebuí să soséscă timpulŭ, cândŭ justele lorŭ pretensiunĭ vorŭ fi realisate, în interesulŭ lorŭ, dar şi în interesulŭ monarchieĭ întregĭ.

Italia.

În Italia e crisă ministerială. Crisa aŭ provocat'o deosĕbirile de părerĭ, ce s'aŭ ivitŭ între ministri, în specialŭ între ministrulŭ de finanţe şi între colegiĭ luĭ. Erá anume vorbă despre acoperirea uneĭ pretensiunĭ de 20 milióne pentru trebuinţele armateĭ. Suma acésta nu se putea acoperí fără urcarea dărilorŭ. Ministrulŭ de finanţe însă n'a voitŭ să urce dările şi a dis̆tŭ, că trebue a se face economisărĭ în budgetulŭ armateĭ. La asta nu se învoiră celalalţĭ ministri, şi aşa marchisulŭ di Rudini îşĭ dede dimisiunea dimpreună cu toţĭ colegiĭ sĕĭ. Regele însărcină cu formarea nouluĭ cabinetŭ totŭ pre dlŭ di Rudini.

Corespondinţe.

Roma, 10 Aprile 1892.

Onorată Redacţiune!

N'aşĭ sci, cu ce veştĭ maĭ interesante să întrerupŭ îndelungata mea tăcere, decâtŭ cu unele informaţiunĭ privitóre la iubileulŭ episcopescŭ de 50 de anĭ alŭ Sânţieĭ Sale, ce se va celebrá în anulŭ ce vine. În 19 Februarie 1893 se vorŭ împliní 50 de anĭ, de cândŭ a fostŭ consacratŭ de episcopŭ preotulŭ Ioachimŭ Pecci, aḑi gloriosulŭ Leonŭ XIII, în biserica străveche San-Lorenzo în Panisperna din Roma, prin punerea mânilorŭ cardinaluluĭ Lambruschini. Pentru serbarea vrednică a aniversărieĭ acesteia s'a formatŭ în Roma, cu aprobarea Sânţieĭ Sale, unŭ comitetŭ centralŭ „Comissione Centrale Esecutiva" în frunte cu camerarulŭ secretŭ alŭ Papeĭ, Mgr. Radini-Tedeschi, cu menirea să pregătéscă serbările, ce vorŭ fi a se aranjá. Comitetulŭ acesta a şi pregătitŭ unŭ programŭ de serbărĭ. Partea cea maĭ însĕmnată a acestuĭ programŭ cuprinde aranjarea de peregrinaje din tóte părţile lumiĭ, ca ast-felŭ credincioşiĭ de pretutindenea să aĭbă prilejŭ a venera pre Vicarulŭ Domnuluĭ Christosŭ şi a arătá alipirea lorŭ cătră centrulŭ şi organulŭ credinţeĭ adevĕrate. Comitetulŭ centralŭ a şi primitŭ sciriĭ despre peregrinaje numĕróse. Şirulŭ acestorŭ peregrinaje îlŭ vorŭ deschide după totă probabilitatea Spaniolii, cari aŭ de cugetŭ să vină încă în luna luĭ Octomvre a anuluĭ curentŭ. Vorŭ urma apoĭ Americanĭ, Australianĭ şi chiar Africanĭ. Peregrinajulŭ naţionalŭ alŭ Italienilorŭ va fi prin Februarie. Vorŭ venĭ apoĭ Francezĭ, Belgienĭ, Anglesi, Germânĭ, Austriacĭ, Polonĭ şi Magiarĭ şi alte naţiunĭ, carĭ acum se pregătescŭ. Vedé-vomŭ venindŭ şi Românĭ? Nu sciŭ. Sciŭ însă, că

---

la Roma aducêndŭ cu sine misiunea de a esecutá unŭ planŭ mărețŭ: întru numele unuĭ omŭ, pre care l'aŭ restignitŭ colo departe, unde rĕsare sórele întâiŭ în imperiulŭ romanŭ, are elŭ să întemeieze aci în inima lumiĭ păgâne o împĕrăţie a sufletelorŭ, carea să fie maĭ mare şi decâtŭ colosulŭ împĕrăţieĭ romane şi să cuprindă totă lumea. Se începe acum o luptă neegală: de o parte se luptă forţa armelorŭ, ĕră de ceealaltă puterea cuvîntuluĭ şi dispreţulŭ eroicŭ a totŭ, ce e pămêntescŭ, chiarŭ şi alŭ vieţeĭ. Lupta asta ţine treĭ vécurĭ, şi maĭ alesŭ aci în Roma milióne de ómenĭ udă pentru Christosŭ pămêntulŭ cu şiróe de sânge.

Înoptase deja. Colo în depărtare se vĕḑŭ nisce luminĭ licurindŭ. Acolo e *Ponte Molle, pons Milvia,* precum se numiá odinióră. Cum privimŭ afară în întunereculŭ nopţiĭ, parcă ceriulŭ se luminézĕ de odată de o lumină neobicinuită. Acuşi vedemŭ şi isvorulŭ acesteĭ luminĭ minunate: o cruce pre ceriŭ şi pre ea inscripţia: *Τούτῳ νίκα.* Într'aceea parcă crépă de ḑi, şi noĭ vedemŭ colo lângă punte dóuĕ tabere faţă în faţă. Suntŭ oştile inimice ale împĕraţilorŭ Constantinŭ şi Maxenţiŭ. Se încinge o luptă înverşunată între cele dóuĕ oştĭ. Sórele încă n'a apusŭ, şi învingĕtoriulŭ Constantinŭ întră în Roma şi împlântă crucea de-asupra Capitoliuluĭ: *A învinsŭ Leulŭ celŭ din semênţia luĭ Iuda.*

Cândŭ ajunserămŭ în otelŭ şi ne culcarămŭ, orolojulŭ uneĭ bisericĭ sună óra meḑuluĭ nopţiĭ. Acum după ce amŭ gustatŭ odihna nopţiĭ celeĭ dintâiŭ, ce-amŭ petrecut'o în Roma, pornimŭ la mormîntulŭ sântuluĭ Petru. **Victorŭ.**

venirea Dvóstre ar fi primită fórte bine. Peregrinajŭ românescŭ după scirea mea încă nu a fostŭ în Roma. Şi o! ce ocasiune frumósă ar fi acésta, să arĕtaţi Dvóstre credinţa vie şi alipirea sinceră, ce o nutriţi faţă cu catedrala fericitului Petru, şi tot-odată să vĕ afirmaţi de ceea ce sunteţi, de fii aĭ Romei şi de fraţi aĭ nostri, carĭ vĕ bucuraţi de iubirea şi de simpatia nóstră! Dvóstre vĕ sciţi împrejurările şi nĕcasurile. Dar numaĭ voinţă tare, şi întreprinderea va isbuti. Fie ca dorinţa nóstră, care de sigurŭ e şi a Dvóstre, să o vedemŭ realisată câtŭ mai strălucitŭ.

Veţi sci, că între instituţiunile, prin carĭ se va eternisá iubileulŭ episcopescŭ alŭ Sânţiei Sale, este şi biserica dedicată Sântului Ioachimŭ, patronului Sânţiei Sale. Biserica acésta se ridică din colecte făcute în întrégă lumea catolică şi ast-felŭ va formá unŭ ofertŭ comunŭ alŭ tuturorŭ catolicilorŭ. Am cetitŭ şi despre baniĭ, ce s'aŭ adunatŭ la Dvóstră. Lucrările acesteĭ biserici se continuă cu insistinţă, şi suntŭ prospecte basate, că măreţulŭ edificiŭ celŭ puţinŭ în partea sa cea maĭ însĕmnată va fi terminatŭ până la anulŭ venitorŭ.

O altă instituţiune frumósă, ce se va face din incidentulŭ iubileului, va fi unŭ convictŭ internaţionalŭ, în care tineri din tóte părţile lumiĭ, carĭ vorŭ veni la Roma pentru a-şĭ face saŭ a-şĭ perfecţioná studiile, pre lângă o taxa fórte moderată vorŭ primí locuinţă şi provedere cu cele trebuincióse.

Se mai plănuesce în sfârşitŭ şi înfiinţarea unuĭ internatŭ pentru crescerea de învĕţătóre. Acestŭ internatŭ, precum vedeţi, are unŭ caractĕrŭ maĭ multŭ localŭ, dară însĕmnătatea luĭ între împrejurările, în carĭ ne aflămŭ noĭ, nu se póte releva de ajunsŭ.

Vedeţi dară, că pregătirile, ce se facŭ pentru iubileŭ, nu suntŭ micĭ. O îngrijire însă neliniştesce pre comitetulŭ aranjatorŭ. Acéstă îngrijire îşĭ are temeiulŭ în etatea înaintată a Sânţieĭ Sale. Şi să vedeţi, ce face iubirea de fiĭ. La iniţiativa unuĭ preotŭ zelosŭ s'a introdusŭ datina evlaviósă de a se celebrá într'o biserică din Roma în fiesce care ḑi câte o liturgie, în care să se céră dela Dumneḑeŭ conservarea vieţeĭ Sânţieĭ Sale, ca să pótă ajunge şi aniversarea de 50 de aniĭ aĭ episcopieĭ Sale. Praxa acésta frumósă se va continua până după terminarea serbărilorŭ iubileului. Aceştĭ buniĭ preoţi vreŭ óreşĭ-cum să facă silă inimeĭ luĭ Dumneḑeŭ, şi confidenţa lorŭ e atâtŭ de frumósă şi de simpatică, câtŭ te umple de încredere şi-ţĭ spune, că ruga lorŭ nu va rĕmâne neascultată.

Altcum cu bucurie trebue să vĕ spunŭ, că sănĕtatea Sânţieĭ Sale nu lasă nimica de doritŭ. Dovéda cea maĭ bună suntŭ numĕrósele audiinţe, ce le dă Papa. În tóte Duminecile Sânţia Sa la liturgia, ce o celebrézá admite câte 50—100 persóne, maĭ cu sémă din străinătate. Acum în prejma sĕrbătorilorŭ se află érăşĭ o mulţime de străiniĭ, carĭ vinŭ, să admire frumósele ceremoniĭ ale sĕptĕmâneĭ celeĭ mariĭ. Între persónele maĭ remarcabile, carĭ aŭ avutŭ onórea de a fi primite de cătră Sânţia Sa, amintescŭ pre principele Eugen de Svedia şi Norvegia. Principele a cercetatŭ şi pre Eminenţa Sa Secretarulŭ de statŭ, care încă în aceea-şĭ ḑi i-a rentorsŭ visita. Dintre persónele princiare, carĭ petrecŭ în Roma, maĭ amintescŭ pre prinţulŭ şi pre prinţésa de Sachsen-Weimar, precum şi pre prinţulŭ Fife, care este ginere alŭ regineĭ Elisabeta din Anglia.

În Roma a provocatŭ o sensaţie fórte mare procesulŭ, ce l'a intentatŭ preotulŭ Amalfitano, canonicŭ alŭ catedraleĭ din Orbetello, cardinaluluĭ Oreglia din Santo-Stefano, vicedecanuluĭ Colegiuluĭ cardinalilorŭ. Preotulŭ numitŭ îlŭ acusă pre cardinalŭ pentru persecutare nedréptă, anume că în urma calumniărilorŭ cardinaluluĭ Oreglia n'a pututŭ să apuce prepositŭ parochŭ în Orbetello. Ca martoriĭ aŭ fostŭ citaţi înaintea judecătorieĭ şi maĭ mulţi cardinalĭ; aŭ fasionatŭ însă numaĭ doĭ, aceştia încă în locuinţele lorŭ. Procesulŭ a scandalisatŭ pre mulţi, pentru-că acesta e celŭ dintâiŭ casŭ, cândŭ o causă curatŭ bisericéscă e dusă înaintea judecătoriilorŭ civile, cu preterarea judecătorieĭ competente bisericescĭ, şi încă de unŭ preotŭ. Resultatulŭ procesuluĭ are să se véḑă.

Pre ḑilele aceste e aşteptată aicĭ sosirea primateluĭ Ungarieĭ Claudiŭ Vaszary. Elŭ vine, ca să visiteze mormintele Apostolilorŭ, şi ca să esprime omajiile sale Pontificeluĭ supremŭ. E certŭ însă, că cestiunile bisericescĭ pendente din Ungaria, şi în specialŭ cestiunea matriculelorŭ, încă vorŭ forma obiectulŭ conversăriĭ, şi e posibilŭ, ca de astă-dată să se ajungă la înţelegere, firesce dacă guvernulŭ ungarŭ va părăsi posiţia falsă şi nefiréscă, ce a ocupat'o: pentru că s. Scaunŭ în cestiunĭ, carĭ atingŭ dogmele, nu pactéză cu nimenĭ.

Miseria e mare aicĭ în Roma. Guvernulŭ liberalŭ, care a hulitŭ tot-deuna administraţia de pre timpulŭ domnieĭ lumescĭ a Papeĭ, acum a ajunsŭ în perflexitate mare. Lucrătoriĭ, carĭ în aniĭ trecuţi în urma edificărilorŭ estravagante făcute de guvernŭ se adunaseră în Roma, acum în urma lipseĭ de lucru aŭ părăsitŭ Roma, şi acum palaţurĭ întregĭ staŭ góle, şi proprietariĭ s'aŭ vĕḑutŭ necesitaţi a ziduí porţile, ca să nu plătéscă celŭ puţinŭ dare după case. Edificiĭ, carĭ aŭ costatŭ câte 500.000—700.000 francĭ, acum se potŭ cumpĕra cu câte 50.000—60.000 francĭ, dar nu-şĭ află cumpĕrătorĭ. La calamitatea acésta e a se maĭ adauge, că în ĭérna trecută străiniĭ nu s'aŭ prea îmbulḑitŭ prin Roma, trecêndu-le voea după demonstraţiunile anticlericale din anulŭ trecutŭ. Şi aşa se póte ḑice, că amŭ ajunsŭ într'o crisă înfricoşată. Acum tótă speranţa Romanilorŭ e în peregrinajele, ce vorŭ începe a vení la tómnă. Va să ḑică, să insultezĭ pre peregrinĭ, dacă vinŭ, şi apoĭ dacă nu vinŭ, să plângĭ după eĭ şi să aştepţi mântuirea dela eĭ şi totuşi să ḑicĭ, că Papa e o calamitate pentru Italia şi pentru Roma: étă sinceritatea şi consecinţa liberală!

Aşa-sŭ liberaliĭ pretutindenea.

Multe salutări. **Corespondentulŭ.**

Bucureşcĭ, 14 Aprile n. 1892.

Stimate Domnule Redactorŭ!

(Recepţiunea dluĭ Iosifŭ Vulcanŭ. — Lucrările Academieĭ. — Unŭ cuvîntŭ la «cestiunea Eminescu».)

Duminecă în *şedinţa publică* a Academieĭ, dlŭ Iosifŭ Vulcanŭ şĭ-a ţinutŭ *discursulŭ de recepţiune* ca membru activŭ alŭ Academieĭ române. Subĭectulŭ, ce şi-l'a alesŭ, a fostŭ: *Dimitrie Cichindealŭ,* viaţa şi activitatea luĭ. Din activitatea acestuĭ cărturarŭ românŭ, din părţile Aradului. Dlŭ Vulcanŭ a accentuatŭ cu deosĕbire luptele luĭ cu Episcopulŭ sêrbescŭ dela Carloveţŭ, pre cândŭ erá elŭ catechetŭ şi preotŭ. Dorinţa şi scopulu luĭ erá să se înfiinţeze pentru Românĭ gr.-or. din acelea părţĭ unŭ *institutŭ de preparandie românescŭ,* ca aşa să se deştepte între Românĭ *conscinţa naţională,* şi apoĭ cultivarea şi desvoltarea treptată a poporuluĭ românŭ. În acésta a sa nisuinţă Cichindealŭ e sprijinitŭ şi ajutatŭ *multŭ* de marele episcopŭ unitŭ Samuilŭ Vulcanŭ. Influinţa românéscă a acestuĭ episcopŭ se resimte în tóte faptele maĭ însĕmnate ale luĭ Cichindealŭ, aşa încâtŭ nicĭ unŭ paşŭ maĭ seriosŭ nu întreprinde fără de a cere sfatulŭ, îndrumarea şi concursulŭ episcopuluĭ unitŭ, dela care primiá chiar şi ajutóre bănescĭ pentru scopurĭ naţionale. Chiar şi unele din *suplicele,* ce aveá să le îndrepte împĕratuluĭ de atuncĭ, eraŭ concipiate de neuĭtatulŭ epi-episcopŭ, după cum spuneá dlŭ recipiendarŭ, că îĭ dovedescŭ multele acte, pre carĭ le are în originalŭ.

Din acestea motive dlŭ Vulcanŭ se vede îndemnatŭ a schiţá şi biografia episcopuluĭ Samuilŭ Vulcanŭ, sub aripile ocrotitóre a le căruia se adună toţĭ anteluptătoriĭ culturei românescĭ din acelea timpurĭ.

Originea familieĭ Vulcănescĭ o deduce dlŭ Vulcanŭ chiar' din România. Amintesce apoĭ despre influinţa binefacĕtóre, ce aŭ avut'o asupra Românilorŭ *„Fabulele“* luĭ Cichindealŭ, originalitatea cărora maĭ aniĭ trecuţi nnŭ preotŭ *Rusŭ,* a contestat'o decherândŭ pre Cichindealŭ de unŭ *plagiatorŭ* alŭ Sêrbului *Obradovicĭ.* În contra acestuia dlŭ Vulcanŭ, citândŭ titlulŭ primeĭ ediţiunĭ a „Fabulelorŭ“, probézá, că autorulŭ spusese, că suntŭ *numaĭ întórse pre românesce.* Emite apoĭ părerea, că şi *Obradovicĭ* şi-le-a prelucratŭ după alţĭ fabuliştĭ. Fără de a maĭ întrá în *meritulŭ internŭ* alŭ fabulelorŭ, recipiendarulŭ încheie pre neaşteptate.

Cu *rèspunsulŭ* la acestŭ *studiŭ,* cum îlŭ numesce dlŭ Vulcanŭ, a fostŭ însărcinatŭ sincerulŭ iubitoriŭ alŭ Românilorŭ transcarpatinĭ dlŭ Ureche. Distinsulŭ membru alŭ Academieĭ îĭ spune dluĭ Vulcanŭ, că mulţĭ ar' fi aşteptatŭ, că după ce a ocupatŭ în Academie locululŭ *vredniculuĭ Ciparĭŭ,* să fi făcutŭ cu acéstă ocasiune biografia şi activitatea acestuĭ eruditŭ şi bine meritatŭ bărbatŭ, care deşi într'o direcţie orĭ alta a mersŭ prea departe, totuşĭ a făcutŭ multŭ bine culturei şi literaturei românescĭ aşa, încâtŭ nicĭ cândŭ nu vá poté fi uĭtatŭ.

Mângăindu-se cu speranţa, că se va aflá totuşĭ cine-va, să facă ceea ce nu a făcutŭ dlŭ Vulcanŭ pentru Ciparĭŭ, se mulţămesce şi cu *icóna fidelă,* ce ne presintă dlŭ Vulcanŭ asupra unuĭ Apostolŭ alŭ Românismuluĭ din timpulŭ deja trecutŭ de multŭ. Întră apoĭ eminentulŭ profesorŭ *în meritulu internu alŭ fabulelorŭ* luĭ Cichindealŭ, dovedindŭ cu citaţiĭ, că elŭ nu a fostŭ plagiatorŭ, şi nu maĭ alesŭ alŭ luĭ Obradovicĭ, care înca le împrumută dela alţiĭ. Ast-felŭ reduce la adevĕrata sa valóre aserţiunile preotuluĭ Rusŭ.

Dlŭ Ureche maĭ făcuse înainte de asta cu vre-o 30 de aniĭ unŭ studiŭ asupra luĭ Cichindealŭ şi se bucură, că astăḑĭ la 1892 Dlŭ Vulcanŭ ajunge totŭ la acele-şĭ conclusiunĭ În fine espune biografia recipiendaruluĭ, lăudându-ĭ activitatea ca ḑiaristŭ, romanţierŭ, poetŭ şi scriitorŭ de teatre — în acestea dóuĕ din urmă dlŭ Ureche afirmă, că nu a prea reuşitŭ — şi lăudându-ĭ „Familia“ îlŭ îndémnă la lucru pentru prestigiulŭ Aca-

demiei, în sînulŭ căreia, încă dela 1879, a participatŭ ca membru corespondentŭ.

Urmézĕ îndatinatele felicitări. — Şedinţa se ridică la $3^1/_2$ p. m.

În aceea-şĭ Duminecă séra dlŭ Vulcanŭ ţinù conferinţă şi la *Ateneŭ*. Publicŭlŭ a fostŭ destulŭ, logele numaĭ lăsaŭ ceva de doritŭ. Dlŭ Ureche recomándă publicului pre dlŭ Vulcanŭ amintindŭ, că e *Românŭ de din colo* şi că a lucratŭ multŭ pentru literatură maĭ alesŭ în „Familia", în care Eminescu maĭ întâiŭ a începutŭ a scrie versurĭ. Suindu-se pre amvonŭ dlŭ Vulcanŭ, se laudă, că nu are numaĭ meritulŭ (? Red.) de a fi deschisŭ primulŭ colónele fóiĭ lucrările luĭ Eminescu, ci că l'a *ajutatŭ şi cu banĭ*, aşa încâtŭ Eminescu la 1884 îĭ mulţămesce într'o epistolă, spunêndu-ĭ, că până atuncĭ din România nu primise nicĭ unŭ banŭ pentru poesiile sale. După o întroducere potrivită cetesce cu vóce cam debilă *viaţa luĭ Cichindealŭ, aşa precum o ţinuse şi la Academie.* D-sa precum amintise şi de pre amvonŭ, e primulŭ conferenţiarŭ din Ungaria — de aceea aplausele încă n'aŭ lipsitŭ.

Până acum foile de aicĭ aŭ înregistratŭ numaĭ simplu conferinţa, fără de a vorbí ceva maĭ pre largŭ.

* * *

Lucrările Academieĭ s'aŭ sfârsitŭ pentru acéstă sesiune. Dintre lucrările eĭ amintimŭ premiarea uneĭ cărţĭ de *„chimie" a Druluĭ Istrati.* Dluĭ Dim. Olănescu, ministru plenipotenţiarŭ la Atena, pentru traducerea în versurĭ a luĭ Oraţiŭ, i-s'a datŭ premiulŭ de 4000 leĭ; dluĭ Răşcanŭ, profesorŭ la universitatea din Iaşĭ, pentru cursulŭ sĕŭ de Istoria Universală, i-s'a datŭ premiulŭ *Craioveanŭ.* S'aŭ alesŭ *membriĭ corespondenţĭ:* Dim. Olănescu, pentru secţia literară; Ioanŭ Bogdanŭ, pentru cea istorică; dlŭ Salini, autorulŭ proiectuluĭ de podŭ preste Dunăre, asemenea şi dlŭ C. Climescu, profesorŭ la universitatea din Iaşĭ. *Membru activŭ* a fostŭ alesŭ Spirŭ Haretŭ. Dlŭ Naum, propusŭ de secţia literară, n'a obţinutŭ maioritatea voturilorŭ.

Pentru locululŭ luĭ M. Cogălniceanŭ, pentru respectulŭ datoritŭ mareluĭ omŭ de statŭ, s'a hotărîtŭ amânarea alegerĭĭ pentru viitorŭ.

În şedinţa din 1 Aprilie v. a fostŭ alesŭ şi biroulŭ Academieĭ: *Ioanŭ Ghica,* preşedinte; *V. A. Ureche, Dr. Brânză* şi *Iacobŭ Negruzzi* vicepreşedinţĭ.

* * *

Domnule Redactorŭ! Permiteţi-mĭ la sfârşitulŭ acesteĭ corespondinţe, să-mĭ esprimŭ şi eŭ părerea cu privire la cestiunea „Eminescu", asupra căreia vĕdŭ, că şi „Tribuna" şĭ-a arĕtatŭ arama. — Eŭ credŭ, că „Tribuneĭ" nu trebuiá să i-se rĕspundă nimica. Şi din motivŭ fórte uşorŭ de înţelesŭ. Cândŭ omulŭ la argumente nu rĕspunde cu argumente, ci cu injurii şi vorbe góle; cândŭ ceea ce susţine, cugetă că e evidentŭ fără de a dovedí nimica, şi pretinde încă în lucrurĭ de sciinţă şi literatură, a fi creduţŭ pre cuvîntŭ, pre unŭ atare omŭ să-lŭ *compătimescĭ,* dar să nu discuţĭ cu elŭ. De acestŭ felŭ de ómenĭ suntŭ şi pre aci prin Bucurescĭ, carĭ cércă numaĭ, *cine* scrie ceva, şi numaĭ decâtŭ — dacă îĭ convine persóna — îlŭ admiră şi i-se închină fără chiar de a-lŭ fi cetitŭ! Eŭ însŭ convinsŭ, că dacă „Critica" anonimuluĭ din Blaşiŭ, nu eşia din Blaşiŭ, şi dacă purtá numele dluĭ Gherea etc., ipso facto erá bună, şi vorbele de laudă nu maĭ ajungeaŭ. Aşa e spiritulŭ de clică! Şi-apoĭ ce e curiosŭ! Dlŭ Gherea la sfârşitulŭ criticeĭ luĭ Eminescu îndémnă în cuvinte fórte plastice pre tinerime, să nu imiteze pre Eminescu întru tóte. „Eminescu.... ar puté să adórmă puterile viĭ ale tinerimiĭ, dacă tinerimea ar cădé cu totulŭ *fără critică* sub înrîurirea luĭ. — Ne e témă, — dice dlŭ Gherea, — că mulţimea de tinerĭ slabĭ de fire, carĭ şi aşa n'aŭ destulă putere de împotrivire, în faţa uneĭ vieţĭ, în care se cere putere şi statornicie bărbătéscă şi idealŭ înaltŭ, vorŭ fi desarmaţĭ, şi maĭ multŭ témă ne este, că mulţĭ tinerĭ vorŭ fi şi maĭ desarmaţĭ prin plângerile tânguitóre ale poetuluĭ, prin retragerea luĭ din luptă, prin sfaturile, ce le dă:

„Şi de plânge, de se cértă,
Tu în colţŭ petreci în tine
Tu rĕmâĭ la tóte rece,
Nu sperá şi nu aĭ témă."

Témă ne este de asemenea, că mulţĭ neputincioşĭ, carĭ aştéptă numaĭ prilejŭ de a fugí de pre câmpulŭ de luptă ..... de a-şĭ justificá pĕcătoşenia ... se vorŭ învelí în mantaua pessimismuluĭ, ascunzêndu-şĭ *nemernicia* sub scutulŭ poesiilorŭ luĭ Eminescu." (Pag. 130 Ed. a 2-a 1890 *„Critice".)*

Şi în esenţă ce dice şi critica din Blaşiŭ? Nu a purcesŭ ea maĭ alesŭ din acestŭ motivŭ? Dar cu unŭ cuvîntŭ toţĭ criticiĭ şi cu dlŭ Maiorescu în frunte şi dlŭ Vlăhuţă în códă, nu négă pessimismulŭ luĭ Eminescu, şi în locŭ de a-ĭ spune tinerimiĭ, pre care atâtŭ o îubescŭ (?), să nu-lŭ *imiteze în acesta,* se mulţămescŭ a-lŭ esplicá prin *sĕrăcie, bólă* etc., ca şi cândŭ ar puté fi ceva în lume fără causă?

Şi aşa neîncetatŭ ferindu-se de adevĕrata cestiune, încâlcescŭ lucrulŭ şi maĭ multŭ.

Dovedéscă-mĭ mie „Tribuna" saŭ orĭ şi cine, că *„pessimismulŭ"* luĭ Eminescu — aşa cum e elŭ — e de recomândatŭ tinerimiĭ, pentru înflorirea eĭ; că „e maĭ bine a nu fi decâtŭ a fi", că „Doina" nu e plagiată etc., că „S'a stînsŭ viĕţa falniceĭ Veneţie" este originală etc., că „amorulŭ sensualŭ" alŭ luĭ Eminescu e de recomandatŭ tinerimiĭ, că dlŭ Maiorescu nu şi-a contradisŭ, cândŭ odată îlŭ numesce „blasatŭ", şi apoĭ „geniŭ cuprinsŭ de lumea ideală". Dovedéscă-mi-se în sfârşitŭ cu probe, nu cu vorbe, ca „Tribuna", că tóte aceste potŭ face nu numaĭ din Eminescu, ci din orĭ şi cine — unŭ *geniŭ,* unŭ *talentŭ,* la *cultulŭ* căruia *trebue* să ne închinămŭ, — şi atuncĭ bunŭ bucurosŭ admirŭ şi eŭ cu „Tribuna", dar până atuncĭ voiŭ strigá: *Probe, probe .... că vorbe late* am auditŭ destule!!!

Cu stimă B.

Noutăţi.

Serbarea sânteĭ Învieriĭ în Blaşiŭ s'a întîmplatŭ cu mare solemnitate. Oficiulŭ de diminéţă alŭ învieriĭ în catedrală s'a începutŭ la $4^1/_2$ óre pontificândŭ Escelenţa Sa P. S. D. Mitropolitŭ. La sânta Liturgie celebrată la 9 óre a servitŭ Escelenţa Sa cu asistenţă numerósă compusă din membriĭ Veneratuluĭ capitulŭ catedralŭ şi din altĭ preoţĭ din gremiŭ. Evangelia după datină şi în anulŭ acesta s'a cetitŭ în şepte limbĭ, anume românesce, grecesce, latinesce, unguresce, nemţesce, italienesce şi franţozesce. După Evangelie Escelenţa Sa a ţinutŭ o cuvîntare festivă, prin care a arătatŭ îubiţilorŭ sĕĭ fiĭ sufletescĭ, că *învierea Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ este garanţa învieriĭ nóstre,* dară ca învierea să ne fie gloriósă, trebue să ne silimŭ a imitá viaţa şi vîrtuţile Mântuitoruluĭ. — După amédĭ la $3^3/_4$ óre s'a îndeplinitŭ înserатulŭ, pontificândŭ totŭ preabunulŭ Archireŭ încunjuratŭ de clerulŭ gremialŭ. Sânta Evangelie asemenea s'a cetitŭ în şepte limbĭ.

Escelenţa Sa, deşi înaintatŭ în etate, a împlinitŭ întregŭ serviţiulŭ dumnedeesŭ prescrisŭ la sĕrbătórea sânteloră Paschĭ, care serviţiŭ e destulŭ de obositoriŭ şi pentru puterĭ maĭ tinere. Bunulŭ Dumnedeŭ, spre înaintarea măririĭ căruia nu cruţă nimicŭ preaîubitulŭ nostru Archireŭ, să-lŭ conserve încă mulţĭ anĭ în deplină vigóre şi sănĕtate.

Dăruiri preagraţióse. Maiestatea Sa Monarchulŭ a donatŭ episcopuluĭ gr. cat. de Crişŭ Drohobeczky unŭ splendidŭ ornatŭ episcopescŭ, éră comunităliĭ bisericescĭ gr.-cat. din Juculŭ-Nobilŭ în protopopiatulŭ Cojocneĭ ĭ-a dăruitŭ din casseta privată 150 fl. spre repararea şcóleĭ şi a caseĭ parochiale.

Augmentarea graduală a salarelorŭ profesorescĭ la Universitate. Ministrulŭ r. u. de culte şi instrucţiunea publică a datŭ o ordinaţiune, în sensulŭ căreia pre viitorŭ la augmentarea graduală (după 5 orĭ 10 anĭ de serviţiŭ) a salarelorŭ profesorilorŭ dela Universitate orĭ Academie de artele frumóse, se vorŭ luá în considerare numaĭ aniĭ de profesorŭ ordinarŭ şi respectivre estra-ordinarĭ serviţĭ la aceste institute, éră nu şi aniĭ de serviţiŭ petrecuţĭ la alte institute de învĕţămîntŭ, precum la şcólele medie, la academiile de dreptŭ orĭ şi la universitate, dară numaĭ ca docente privatŭ.

Tablă comemorativă. În sala comitatuluĭ din Bistriţa s'a desvĕlitŭ cu mare solemnitate în 13 a l. c. o tablă comemorativă întru aducerea aminte de cercetarea Monarchuluĭ din anulŭ trecutŭ. Tabla e pregătită pre spesele comune ale locuitorilorŭ din comitatulŭ Bistriţă-Năsĕudŭ şi pórtă următórea inscripţiune (în limba magiară): „Maiestatea Sa cesarea şi regie apostolică Franciscŭ Iosifŭ I. gloriosulŭ rege alŭ Ungarieĭ dela 12 până la 16 Septembre 1891 a petrecutŭ şi a primitŭ omagiile tuturorŭ deputăţiunilorŭ în sala acésta."

Colonisare în Caraşŭ. Erariulŭ r. u. de o camdată va colonisá pre proprietatea sa Lálincz în comitatulŭ Caraşŭ-Severinŭ 100 de familiĭ din Macăŭ. Coloniştiĭ pentru suma de 900 fl. primescŭ 12 jugĕre catastrale locŭ arătoriŭ, 2 jugĕre fênaţŭ şi 1 jugĕrŭ de păşune, pre lângă aceea 800 de stângini pătraţĭ ca locŭ de casă. Din suma de 900 fl. trebue să depună înainte 10% ca vadiŭ, restulŭ de 810 fl. are să se depureze în 30 de jumĕtăţĭ de anŭ. Pentru edificarea caselorŭ erariulŭ va vinde coloniştilorŭ lemnele de lipsă pre lângă unŭ preţŭ fórte moderatŭ.

† **Nicolaŭ Moldovanŭ,** jude r. pens. a reposatŭ în 18 a l. c. în Blaşiŭ, în etate de 62 anĭ. Defunctulŭ a fostŭ născutŭ în comuna Grindŭ. După absolvarea claselorŭ gimnasiale a fostŭ primitŭ ca alumnŭ în seminariulŭ teologicu archidiecesanŭ, unde a rĕmasŭ unŭ anŭ. Fiindŭ aplicatŭ după aceea în oficiĭ de statŭ a servitŭ 36 de anĭ cu zelŭ şi consciinţiositate, până ce la 1888, cândŭ s'a retrasŭ în pensiune, petrecêndŭ la proprietatea sa din Blaşiŭ. — Înmormîntarea s'a întîmplatŭ Joĭ în 21 a l. c. Oficiulŭ funebralŭ îndeplinitŭ în biserica catedrală s'a începutŭ la 3 óre p. m. pontificândŭ P. O. D. canonicŭ mitropolitanŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ, asistatŭ încă de patru preoţĭ şi doĭ lectorĭ. Cuvîntarea funebrală a ţinut'o tinĕrulŭ capelanŭ A. C. Domşa, éră cântările rituale le-a esecutatŭ cu multă suavitate corulŭ teologicŭ sub conducerea domniloră profesorĭ N. Ionaşŭ şi A. Papiŭ. La înmormîntare, deşi a fostŭ unŭ timpŭ fórte nefavoritorŭ, a luatŭ parte unŭ publicŭ numerosŭ şi distinsŭ. *Fiĕ memoria binecuvîntată.*

Cutrĕmurŭ de pământŭ. Joĭ în 21 a l. c. s'a simţitŭ în Blaşiŭ unŭ neînsĕmnatŭ cutrĕmurŭ de pământŭ, care a duratŭ vre-o 2—3 secunde. Daune nu s'aŭ întîmplatŭ.

Casurĭ de mórte. *Daniilŭ Rusŭ,* fostŭ parochŭ în Băla, protopopiatulŭ Pogăceleĭ, după unŭ morbŭ îndelungatŭ a reposatŭ la 17 a l. c. în alŭ 54-lea anŭ alŭ etăţiĭ şi alŭ 28-lea alŭ preoţieĭ. — *Alesandru Ferenţŭ,* fostŭ advocatŭ în Sătmarŭ, după unŭ morbŭ scurtŭ a reposatŭ la 15 a l. c. în etate de 53 de anĭ.

În vecĭ amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Diaristica nóstră politică.

Studiŭ literarŭ.

(Continuare.)

„Românische Revue.“

„Românische Revue“ este părțil celeĭ mai marĭ a cetitorilorŭ nostri încă póte și mai puținŭ cunoscută ca „Luminătoriulŭ“, căcĭ abstracție făcêndŭ dela alte împrejurărĭ, chiar și limba, în care e redigeată, o face neaccesibilă pentru fórte mulțĭ.

„Românische Revue“ altcum nicĭ nu este unŭ organŭ destinatŭ în prima linie pentru publiculŭ românescŭ. Destinațiunea eĭ este, ca publiculuĭ alesŭ germânŭ să-ĭ facă cunoscută pusețiunea nóstră politică, puterile, desvoltarea, productele și aspirațiunile nóstre. Lipsa unuĭ atare organŭ redigeatŭ de noĭ înși-ne, nu de străinĭ, erá de multŭ simțită, mai cu samă după ce ne-aŭ fostŭ esploatatŭ străiniĭ și pre terenulŭ acesta.

Mulțĭ își vorŭ aduce aminte încă, ce popularitate și trecere își câștigase între noĭ „Die Reform“ a dluĭ Schuselka din Viena, fiindŭ-că se ocupa din cândŭ în cândŭ și de causa Românilorŭ. Dlŭ Schuselka făcea însă lucrulŭ acesta cu cugetŭ curatŭ și condusŭ numaĭ de simțulŭ sĕŭ de dreptate politică față cu noĭ. Elŭ erá unŭ federalistŭ convinsŭ, care prosperarea imperiuluĭ austro-ungarŭ o aștaptá eschisivŭ numaĭ dela o mulțămire deplină a naționalităților. De aceea a trebuitŭ să se ocupe de luptele și aspirațiunile nóstre.

Nu de asemenea ideĭ și simțirĭ erauŭ însă conduse alte organe germâne, ce se ocupaŭ de noĭ, și carĭ ajunseră la noĭ la óre-care véḑă. Ci erauŭ cele mai multe de acele, carĭ se gerauŭ de organe germâne, numaĭ ca să pótă câștigá prenumeranți printre Românĭ. În faptă însă erauŭ nisce foĭ obscure, necunoscute aprópe de locŭ publiculuĭ mare germânŭ, fără de nicĭ o rolă politică, și fără de nicĭ o influință în cercurile mai înalte.

Pentru aceea dlŭ Dr. Diaconovich a făcutŭ unŭ servițiŭ prețuitŭ națiuniĭ nóstre, cândŭ a înființatŭ organulŭ „Românische Revue“, prin ce espunerea și apĕrarea causeĭ nóstre înaintea străinilorŭ a ajunsŭ în mânile nóstre, și nu maĭ suntemŭ avisațĭ a ne folosí de advocațĭ străinĭ, dintre carĭ ceĭ maĭ mulțĭ nu aŭ consciință prea delicată și nicĭ durere adevĕrată de noĭ.

Fiesce care numĕrŭ din „Românische Revue“ stă din dóuĕ părțĭ, una politică și alta literară.

Despre partea politică putemŭ să susținemŭ cu tótă siguritatea, că corespunde pre deplinŭ așteptărilorŭ, ce potŭ fi legate de unŭ atare organŭ. Articoliĭ de fondŭ, ce de-a rîndulŭ se ocupă în modŭ maĭ generalŭ de întrégă lupta și starea nóstră politică, suntŭ de comunŭ scurțĭ, însă limpedĭ, pregnanțĭ și instructivĭ. Consciința despre dreptatea causeĭ nóstre și încrederea în succesulŭ și triumfulŭ maĭ curêndŭ saŭ maĭ târdiŭ alŭ luptei nóstre, daŭ articulilorŭ acestora aspectulŭ enunciăriĭ uneĭ națiuni, care oțélită prin o esperință bogată în suferințe privesce cu liniște la machinațiunile celorŭ ce ne punŭ atâtea pedecĭ în calea progresuluĭ nostru. La toți articoliĭ aceștia ar puté să servéscă de motto disa latină: *„Alios ego vidi ventos, aliasque prospexi animo procellas.“* Dacă ceĭ maĭ mulțĭ din articoliĭ aceștia ar' eși în limba română prin alte foĭ, atuncĭ suntemŭ siguri, că ar stîrnì în publiculŭ românescŭ maĭ multă și maĭ puternică consciință de noĭ înși-ne și de puterile și valórea nóstră, ca multele ieremiade lugubre asupra magiarisăriĭ, ce sub formă de articoliĭ de fondŭ se repețescŭ până la disgustŭ prin alte foĭ de ale nóstre.

Articoliĭ aceștia de fondŭ din „Românische Revue“ suntŭ însă pre lângă aceea interesanți și din altă causă. Scriitorulŭ lorŭ își alege maĭ tot-deuna unŭ punctŭ óre-care de observare fórte înaltŭ. De aci apoĭ vede și esaminézăŭ totŭ terenulŭ lupteĭ; vede și falanga nóstră și tabĕra inimiculuĭ și apoĭ își face deducțiunile sale strategice politice, însă de-a rîndulŭ așa, câtŭ inimiculuĭ nostru îĭ ĭea speranța de reușită, și sforțările luĭ devinŭ ridicule, éră speranțele comice. Politica de magiarisare apare din articoliĭ aceștia de comunŭ nu numaĭ ca o utopie, ci ca unŭ Don Quixotte mânatŭ din nebunie în nebunie de ideile sale boluave. Și tóte aceste le face autorulŭ folosindu-se de o limbă seriósă, gravă, démnă, impunĕtóre și încunjurândŭ orĭ ce espresiune nu numaĭ frivolă, dară chiar și prea comună. Căcĭ nu cu cuvîntulŭ și cu espresiunea face autorulŭ articolelorŭ, ca inimicului aspirațiunilorŭ nóstre să devină ridicolŭ, ci prin ideĭ și prin legătura lorŭ, carĭ pre inimicŭ îlŭ încolăcescŭ pre nesimțite ast-felŭ, câtŭ vĕḑêndu-se însu-și elŭ ar trebuí să rîḑă de sine. Până la o satirisare așa alésă și superióră nu s'aŭ pututŭ ridicá nicĭ cândŭ celealalte foĭ ale nóstre. Causa zace póte și în firea limbeĭ române încă nu de ajunsŭ desvoltate pentru finețа uneĭ atarĭ satire. Zace póte și în împrejurarea, că celealalte foĭ copleșite de greutatea lucruluĭ împreunatŭ cu redijarea uneĭ foĭ, ce apare saŭ în fiesce care ḑi, saŭ maĭ totŭ a dóua ḑi, în articolĭ de fondŭ trebue să se ocupe și să tracteze maĭ totŭ numaĭ episóde singuratice și fórte specialĭ din lupta nóstră ḑilnică, și nu potŭ avé timpulŭ și liniștea recerută, ca să facă observațiunĭ din unŭ punctŭ așa înaltŭ, și apoĭ pre acele să le condenseze în unŭ singurŭ articolŭ de fondŭ spre a tescuí din ele pentru inimicŭ o satiră din ingredienție fine, însă arḑétóre ca focului. Cea maĭ de frunte causă însă zace în talentulŭ individualŭ alŭ scriitoruluĭ articolelorŭ de fondŭ din „Românische Revue“, a cărui péná e pagubă, că nu o prea putemŭ întâlní și prin foile nóstre scrise în limba românéscă.

Partea politică din „Românische Revue“ cuprinde maĭ departe reproduceriĭ de articoliĭ maĭ remarcabilĭ din celealalte foĭ politice ale nóstre traduși de a rêndulŭ fórte bine pre limba germână, și pre lângă aceea maĭ tractézăŭ și unele saŭ altele din rencontrurile nóstre cu guvernulŭ în articoliĭ separațĭ. În aceștia apoĭ prevaléză tot-deuna spiritulŭ polemicŭ. Mĕsurile guvernuluĭ, prin carĭ ne simțimŭ jigniți în cultura nóstră națională, suntŭ critisate în eĭ la lumina dreptuluĭ, a politiceĭ sănĕtóse de statŭ și a ideilorŭ moderne europene cu privire la elementele și condițiunile politice neîncunjuratŭ de lipsă la cultivarea unuĭ poporŭ. Pentru aceea articoliĭ aceștia nicĭ cândŭ nu suntŭ lipsiți de cugete, observărĭ și combaterĭ ingenióse, éră mĕsurile guvernuluĭ tractate, judecate și limpedite ast-felŭ, aparŭ câtŭ se póte maĭ odióse chiar și simțuluĭ comunŭ de dreptate și încă necultivatŭ și neînarmatŭ cu cunoscințe juridice și politice ca ale scriitoruluĭ. Limba lorŭ este netedă, sentințele rotunḑite, espresiunile nimerite și legătura ideilorŭ firéscă. De sarcasmŭ încă nu suntŭ lipsite, și tonulŭ lorŭ preste totŭ este tonulŭ vorbirilorŭ de parlamentŭ, gravŭ, decentŭ, bărbătescŭ și resolutŭ.

Calitățile aceste bune ale părțiĭ politice aŭ trebuítŭ să câștige organuluĭ nostru „Românische Revue“ de securŭ simpatia și respectulŭ străinilorŭ, carĭ o aŭ cetitŭ și o cetescŭ. De simpatia și respectulŭ Românilorŭ suntemŭ și maĭ securĭ. Dacă „Românische Revue“ și-ar da tótă silința posibilă, ca și partea literară să o ridice la valórea și înălțimea celeĭ politice, atuncĭ servițiile, ce le prestézăŭ națiuniĭ nóstre înaintea străinilorŭ, ar' avé prețŭ îndoitŭ.

În partea literară nu putemŭ lăsá neamintite unele greșele, ce s'aŭ comisŭ până acum în „Românische Revue“.

Punctulŭ de mânecare în partea literară a uneĭ atarĭ foĭ nu póte fi altulŭ, decâtŭ ca puținele nóstre producte literare de valóre, în carĭ se oglindézăŭ maĭ fidelŭ geniulŭ nostru originalŭ românescŭ, să le facemŭ cunoscute străinilorŭ și după aceea să le indicămŭ în lineaminte generale momintele cele maĭ însĕmnate din desvoltarea nóstră culturală în trecutŭ și în presente. Din aceste străiniĭ se potŭ convinge, că suntemŭ unŭ poporŭ, care nu póte fi ignoratŭ în concertulŭ europénŭ. Și acesta e unŭ însĕmnatŭ câștigŭ pentru noĭ. Dacă unŭ organŭ ca „Românische Revue“ póte să corĕspundă la aceste dóuĕ recerințe destulŭ de grele, atuncĭ maĭ multŭ nu se póte aștaptá dela elŭ. De aci însă dela sine urmézăŭ, că în partea literară nu e convenabilŭ, să se întindă înaintea cetitorilorŭ străinĭ producte mediocre saŭ póte chiar slabe din literatura nóstră, dară nicĭ de acele, a cărorŭ spiritŭ, din care aŭ eșitŭ, este cu totulŭ străinŭ de caractĕrulŭ, temperamentulŭ și geniulŭ nostru, carĭ suntŭ așa ḑicêndŭ o marfă importată din străinătate și colorită puținŭ românesce. Producte de aceste potŭ să aîbă valóre istorică pentru unŭ străinŭ, care se ocupă ex professo de studiulŭ literatureĭ nóstre, pentru unŭ specialistŭ așa ḑicêndŭ. Pentru publiculŭ străinŭ, care cetesce „Românische Revue“ și care de securŭ nu se ocupă ex professo cu literatura nóstră, nu potŭ avé nicĭ o valóre, și rarŭ va fi individulŭ, care să aîbă paciință a cetí tóte narațiunile și poesiile nóstre mediocre, carĭ din norocire pentru autoriĭ lorŭ, însă din nenorocire pentru națiunea nóstră și-aŭ aflatŭ vre-unŭ traducătorŭ germânŭ.

Totŭ asemene este unŭ lucru greșitŭ, cândŭ partea literară a uneĭ atarĭ foĭ se ocupă de cestiunĭ prea speciale din etnografia și limbistica nóstră destinate între străinĭ pentru specialiștĭ în ramurile aceste. Pre noĭ potŭ să ne intereseze multŭ atarĭ cestiunĭ speciale, chiar și dacă nu suntemŭ specialiștĭ, fiindŭ-că în ele e vorba despre noĭ. La unŭ străinŭ nespecialistŭ stă lucrulŭ cu totulŭ altcum. Unŭ atare străinŭ se mulțămesce cu cunoscințe maĭ generale despre noĭ. De cunoscințe prea detaiate n'are nicĭ lipsă, și póte nicĭ voe, nicĭ timpŭ, ca să și-le câștige. Ba bărbațĭ de statŭ consumațĭ de viéța practică, pentru carĭ în prima linie e destinată „Românische Revue“, n'aŭ multŭ gustŭ, timpŭ și răbdare pentru atarĭ lucrurĭ, nicĭ atuncĭ, cândŭ ele atingŭ poporulŭ propriŭ, de carĭ se ținŭ.

Greșéla cea maĭ mare în partea literară din „Românische Revue“ este însă, cândŭ se publică în ca tractate sciințifice despre lucrurĭ, carĭ Germâniĭ le aŭ multŭ maĭ bine tractate ca noĭ. Ast-felŭ ne-amŭ miratŭ multŭ, cândŭ amŭ vĕḑutŭ în „Românische Revue“ publicatŭ unŭ tractatŭ cam lungŭ a dluĭ Velovanŭ din Caransebeșŭ, despre filosofia luĭ Herbart. Noĭ prețuimŭ cunoscințele filosofice ale dluĭ Velovanŭ. Să ne ĭerte însă, cândŭ cutezămŭ a ḑice, că dacă vre-unuia dintre bărbațiĭ de statŭ, carĭ cetescŭ „Românische Revue“, l-ar' vení pofta să cunóscă filosofia luĭ Herbart, atuncĭ nu credemŭ, că n'ar aflá în Germânia opurĭ fórte bune, ce tractézăŭ obĭectulŭ acesta, și că va fi silitŭ dóră a alergá la studiulŭ dluĭ Velovanŭ în „Românische Revue“. De unde și credemŭ, că abnormitățĭ de acestea nu se vorŭ maĭ întîmplá. Atarĭ tractate aŭ locŭ în foile nóstre românescĭ, și dlŭ Velovanŭ putea fi mulțămitŭ cu aceea, că și-l'a publicatŭ în „Transilvania“ și în „Fóia Diecesană“. În „Românische Revue“ ar fi fostŭ de ajunsŭ, dacă se luá notiță despre acelŭ tractatŭ, ca bărbațiĭ de statŭ germânĭ să afle, că și între Românĭ suntŭ, carĭ se ocupă cu Herbart. Publicate însă per longum et latum în limba germână numaĭ discreditézăŭ însu-și organulŭ.

Credemŭ, că nu ni-se vorŭ luá în nume de rĕŭ observările aceste modeste la partea literară din „Românische Revue“, căcĭ noĭ amŭ dorí, ca și partea acésta să fie redijată cu atâta laudă, ca și cea politică.

(Va urmá.)

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

Totŭ atuncĭ sosĭ şi Alcadele, judecătoriulŭ, spre a aflá din gura luĭ Toma, cine l'a rănitŭ de mórte. Tomasilo ĭĭ spune, că după cum a pututŭ înţĕlege dela necunoscutulŭ individŭ, care l'a atacatŭ, acela a făcutŭ lucrulŭ acesta din nesciinţă şi greşélă. Dar elŭ ĭlŭ ĭértă.

Apoĭ depărtându-se ceĭ de faţă, părintele Nolasco ĭlŭ mărturisi. Cândŭ erá aprópe să termine mărturisirea, şi călugărulŭ ĭĭ puse întrebarea, că nu maĭ are ceva pre consciinţă, tinĕrulŭ ĭĭ rĕspunse:

„Ba am, părinte... Cu ceva maĭ înainte am ţisŭ o mică minciună."

„Cum se póte asta, fĕtulŭ meŭ? O minciună, şi încă acum?"

„Da, părinte, am spusŭ judecătoriuluĭ, că nu cunoscŭ pre omorîtoriulŭ meŭ."

„Eĭ, şi-lŭ cunoscĭ?"

„Da, sub secretulŭ sânteĭ mărturisirĭ vĕ descoperŭ, că-lŭ cunoscŭ."

„Cine-ĭ dară?"

„Acésta nu o voiŭ spune, că tăcêndu-ĭ numele nu credŭ, că-mĭ îngreunezŭ consciinţa." Şi la cuvintele aceste din gura muribunduluĭ isbugnì unŭ torente de sânge. Într'aceste Dolores scăpându de sub paza femeilorŭ, carĭ nu voiau să o lase, să între la Tomasilo, năvălì în chilie palidă şi albă ca o statuă de marmoră, privindŭ cu nisce ochĭ sĕlbaticĭ cele ce se petreceaŭ.

„Sĕrmană Dolores!" esclamă muribundulŭ, şi din ochiĭ plinĭ şi acum de o blândeţă cerésca, preste carĭ a începutŭ să se întindă umbra morţiĭ, — se ivirá dóuĕ lacrimĭ marĭ.

„Are lipsă de linişte," ţise părintele Nolasco, „lasă-lŭ, copila mea, lasă-lŭ singurŭ!" Şi prinţêndu-o de mână o dede femeilorŭ, să grijéscă de ea. Dolores erá frântă cu totulŭ de durere şi desperare. „Mergĭ, draga mea, şi nu-ĭ maĭ amărĭ ultimele-ĭ momínte!"

„Nu te cugetá, copilulŭ meŭ, decâtŭ la Dumneţeŭ," ţise bunulŭ călugărŭ luĭ Tomasilo. „Elŭ e tatălŭ teŭ şi te chémă acuma, să petrecĭ în vecĭ cu elŭ."

„Mĕ cugetŭ ... totŭ la elŭ," rĕspunse Tomasilo cu vóce stînsă privindŭ cu ochiĭ plinĭ de lacrimĭ spre ceriŭ.

„Şi acum, copilulŭ meŭ, dacă eştĭ bine pregătitŭ, înalţă-ţĭ inima ta spre celŭ Preaînduratŭ ... du-te la elŭ şi morĭ în pace ... Luĭ ĭĭ recomándŭ sufletulŭ tĕŭ."

Şi Toma strîngêndŭ cu blândeţă mâna părinteluĭ şi suriţêndŭ cu dulcéţă îşĭ închise ochiĭ spre a nu-ĭ maĭ deschide nicĭ odată ...

Elŭ a muritŭ, şi cuvîntulŭ acesta se auţia maĭ întâiŭ maĭ încetŭ, apoĭ totŭ maĭ tare, până cândŭ din gura întreguluĭ satŭ se auţia durerósele cuvinte: „E mortŭ!"

„Ce întîmplare grozavă!" se jeluiaŭ femeile. „Ce omŭ de nimica a pututŭ fi acela, care a omorîtŭ pre acéstă fiinţă nevinovată, carea n'a făcutŭ niměnuĭ nicĭ unŭ rĕŭ?"

„Şi auţiţĭ minune, dragile mele," începù o altă femee, „elŭ a ĭertatŭ pre ucigaşulŭ sĕŭ. A fostŭ unŭ adevĕratŭ îngerŭ; aşa a trăitŭ, fără ca să-ĭ fi trecutŭ vre-odată prin minte vre-unŭ gândŭ de rĕsbunare. O adevĕrată mórte de Avelŭ!"

Dolores înmărmurise de totŭ. Erá ca o pétră. Tóte încercările femeiloru de a o aduce la simţirĭ, aŭ fostŭ zădarnice. Ochiĭ eĭ nu plângeaŭ de locŭ, nicĭ o lacrimă nu luceá în orbitele lorŭ. Peptulŭ eĭ nu-lŭ înălţá nicĭ unŭ suspinŭ, buzele eĭ nu rostiaŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ de tânguire. Câte o sguduitură nervósă, ce o apucá din timpŭ în timpŭ, maĭ arătá, că trăesce. Bunele femeĭ ĭĭ puserá pre inimă o cârpă cu apă şi de asemenea o stropiră şi pre faţă cu apă, dar erau tóte în deşertŭ.

Deodată se scólă, merge spre unŭ scrinŭ, ĭlŭ deschide, scóte de acolo suma de banĭ, ce şĭ-o cruţase, ca să-şĭ pótă cumpĕrá la vremea sa zestrea, şi punêndu-o în mâna mătuşeĭ Melchiora ţice:

„Primesce, te rogŭ, baniĭ aceştia, ca să fie pentru sicriŭ şi spese de îngropare! Şi terminândŭ cuvintele acestea căduì suspinândŭ înaintea patuluĭ, unde erá Tomasilo.

(Va urmá.)

Despre călindarŭ.

(Continuare.)

Onoratulŭ nostru scriitorŭ şĭ-a luatŭ ostenéla de a calculá dela anulŭ celŭ dintâiŭ alŭ erei vulgare (ar fi fostŭ maĭ logicŭ, dacă ar' fi începutŭ calcularea dela anulŭ 45 înainte de ea), — spre a demonstrá cu cifre, că Gregoriŭ XIII trebuiá să suprimeze în anulŭ 1582 nu 10, ci 12 ţile. Dar din cele înşirate până aci apare însă învederatŭ, că dînsulŭ cu mreja calculilorŭ sĕĭ n'a reuşitŭ decâtŭ a prinde unŭ pesce de Aprilŭ, — după vorba francesuluĭ; pentru-că calcularea matematicilorŭ gregorianĭ începù, de unde trebuiá să se încépă, nu dela anulŭ întâiŭ alŭ ereĭ vulgare, ci dela anulŭ 325, în care s'a celebratŭ conciliulŭ Niceanŭ. Acum, dela 325 până la 1582 anulŭ călendaruluĭ erá înaintea anuluĭ tropicŭ cu 10 ţile, şi în consecinţă equinocţiulŭ se mutase cu 10 ţile către începutulŭ luneĭ. Prin urmare suprimându-se 10 ţile şi nu maĭ multŭ, se făcea potrivirea anuluĭ civilŭ cu celŭ tropicŭ, şi adevĕratulŭ equinocţiŭ dela 11 Martiŭ se repunea la 21, după cum erá pre timpulŭ conciliuluĭ dela Nicea. A bună samă că Gregoriŭ XIII ar fi pututŭ suprimá din anulŭ 1582 nu numaĭ 12, ci 13, şi 14 ţile, dar spre a nu cădé în eróre trebuiá să reaşeţe equinocţiulŭ la 25 Martiŭ, unde ĭlŭ pusese Iuliŭ Cesarŭ, călcândŭ ast-felŭ fără de nicĭ o consideraţiune canonulŭ aceluĭ prea sântŭ conciliŭ, şi arĕtându-se reformătorŭ nu alŭ călendaruluĭ creştinŭ, ci alŭ unuĭ călendarŭ păgânŭ.

Curiósă este însă afirmarea, susţinută de dlŭ *M.* cu o îngâmfare magistrală şi ca şi cum ar fi unŭ faptŭ istoricŭ nediscutabilŭ, că la anulŭ 2000 „se mărginesce rectificarea aplicată de Gregoriŭ XIII": aşa încâtŭ după unŭ secolŭ şi câţiva anĭ călendarulŭ acestuia va devení o bucóvnă nefolositóre şi abiá vrednică de a fi îngropată într'unŭ colţŭ plinŭ de prafŭ din vre-o bibliotecă. În faţa acesteĭ afirmărĭ, ca şi care póte că n'amŭ întîlnitŭ în întréga nóstră viéţă, ne-amŭ simţitŭ ca şi căduţĭ din norĭ; pentru aceea neavêndŭ la îndemână documentulŭ pontificalŭ *Inter gravissimas*, în care Gregoriŭ XIII espune reforma sa, amŭ frunzăritŭ cu grabă cărţile, ce-lŭ prescurtézá şi reproducŭ bucăţile maĭ însĕmnate dintr'însulŭ. Amŭ cetitŭ şi amŭ găsitŭ!.... Amŭ găsitŭ, că într'adevĕrŭ Papa s'a opritŭ la anulŭ 2000. Să fie cu putinţă? Să albă dreptŭ scriitorulŭ nostru!? Ne-amŭ frecatŭ ochiĭ, amŭ cetitŭ maĭ cu atenţiune, şi étă că suspinândŭ una bună, amŭ înţelesŭ, că Gregoriŭ XIII pentru o maĭ bună pricepere a făcuteĭ corecţiunĭ dădù unŭ esemplu, care se opresce la anulŭ 2000. Étă textulŭ. După ce a stabilitŭ, că aniĭ suţimilorŭ nu vorŭ fi bisextiliĭ decâtŭ din patru în patru secoliĭ, continuă: *ita ut*, étă esemplulŭ, *anni 1700, 1800, 1900 bisextiles non sint, anno vero 2000, more consueto dies bisextus intercaletur.* Póte că scriitorulŭ nostru dându preste acestŭ textŭ, s'a opritŭ şi dinsulŭ aci, formulându-şĭ ideea, că corecţiunea Gregoriană se mărginesce la anulŭ 2000; pentru-că dacă ar fi continuatŭ a cetí, n'ar fi luatŭ acestŭ *qui pro quo*, închiându-se textulŭ ast-felŭ: *idem ordo intermittendi, intercalandique bisextum diem in quadringentis quibusque perpetuo conservetur.*

Pre acestŭ *qui pro quo* se basézá calcululŭ dluĭ *M.*, adevĕratŭ castelŭ ridicatŭ în aerŭ, prin care voesce a demonstrá, că dela anulŭ 2000 până la 4000 călendarulŭ Gregorianŭ va trebuí să premérgă anuluĭ tropicŭ cu 15 ţile: ceea ce-ĭ totŭ aşa de adevĕratŭ ca şi aceea, că în timpulŭ presinte, tot-deuna după calculiĭ dluĭ *M.*, premerge cu 2 ţile. De-órece în acelŭ intervalŭ nu vorŭ trebuí să fie 500 de bisextiliĭ, cum crede dlŭ *M.*, ci 485, (nu după ipotesă, ci în realitate,) suprimându-se după regula Gregoriană, care trebue să rĕmână perpetuă, 15 bisextiliĭ, adecă treĭ la fiesce care patru sute de anĭ, ca anulŭ civilŭ să se potrivéscă cu celŭ tropicŭ, şi equinocţiulŭ să rĕmână tot-deuna fixŭ la 21 Martiŭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

Mihailŭ Eminescu. *Studiĭ criticĭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirii".* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi dincolo de Carpaţi, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea" din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)". În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ*.

Învitare la prenumĕraţiune la opulŭ: *Cuvinte de aurŭ* saŭ *învĕţături înţĕlepte date de unŭ părinte fiuluĭ sĕŭ.* Din operele luĭ I. H. Campe tradusŭ în limba română de *Ioanŭ Sonea*, preotŭ alŭ dieceseĭ Gherleĭ. Opulŭ va ĭeşi de sub tiparŭ cu finea luĭ Maiŭ. Valórea luĭ morală e netăgăduită. Opulŭ broşuratŭ e 1 fl., ĕră legatŭ în pânză 1 fl. 46 cr. plus portulŭ postalŭ. Colectanţiĭ primescŭ dela 10 esemplare unulŭ gratuitŭ. Comandele suntŭ a-se adresa dluĭ Ioanŭ Dolianŭ în Gherla (Szamosujvár).

Diverse.

Influenza în ĭérna anuluĭ 1891/2. Oficiulŭ higienicŭ alŭ imperiuluĭ germanŭ a publicatŭ unŭ memoriŭ provĕdutŭ cu tabele, din carĭ apare, că în ĭérna trecută influenza a grasatŭ în cele maĭ multe ţinuturĭ ale Germănieĭ şi Austro-Ungarieĭ, fiindŭ urmată şi de numĕróse casurĭ de mórte. Asemenea aŭ murităŭ de influenză mulţĭ şi în oraşele din Marea-Britanie, Danemarca, Svedia şi Norvegia, în ţĕrile ostice şi sudostice ale Europeĭ, în Italia şi Spania, precum şi în maĭ multe oraşe marĭ ale Statelorŭ unite nordamericane. Nicĭ Australia nu a fostŭ cruţată de influenză. În Melbourne aŭ murităŭ din causa numiteĭ epidemiĭ 234 de indivizĭ.

Hartie de ferŭ. Încă la esposiţia universală ţinută la London în 1851 s'a pututŭ vedé hârtie de scrisŭ fabricată din ferŭ. În timpulŭ maĭ nouŭ fabricanţiĭ de ferŭ englezĭ se întreceaŭ, care să pregătéscă lamine maĭ subţirĭ din ferŭ. Resultatulŭ emulaţiuniĭ este, că se preparaŭ lamine maĭ subţirĭ şi decâtŭ cea maĭ fină hârtie de scrisŭ. Nóua hârtie de ferŭ e fórte netedă, şi se póte scrie pre ea escelentŭ.

Esposiţia din Chicago va avé şi o secţiune a dameloru. În secţiunea acésta vorŭ fi espuse numaĭ obĭecte lucrate de femeĭ. Chiar şi edificiulŭ, care se va construí pentru secţiunea acésta, va fi lucratŭ după planurile şi sub conducerea uneĭ dame-architectŭ. În America e mare interesarea faţă cu întreprinderea asta, şi femeile se silescŭ a dovedí, că ele întru nimicŭ nu-sŭ inferióre bărbaţilorŭ.

Economie.

Flórea sóreluĭ. (Helianthus annus L.) este o plântă, căreia îĭ priesce şi locuĭ maĭ slabŭ, dară totuşĭ maĭ bine prosperéză în locŭ grasŭ şi gunoitŭ. La noĭ de comunŭ se pune numaĭ pre la marginea cucuruzelorŭ orĭ a agriloru cultivaţĭ cu napĭ, cartofĭ, curechiŭ, fasole şi alte legumĭ, dară cantitate mare nu se cam cultivă, deşi cultivată în mare ar' aduce folóse fórte însĕmnate. Din sĕmênţa de flórea sóreluĭ se póte prepará uleŭ finŭ, frundele servescŭ ca nutreţŭ bunŭ, éră cotórĕle ca materialŭ pentru focŭ. Ce privesce cultivarea acesteĭ plânte în mare, poftesce o arătură afundă. Arătura se póte face si de tómnă, éră pre la începutulŭĭ luĭ Maiŭ se grapă bine pămêntulŭ şi se sémênă cam 5—8 kgr. de sĕmênţă pre unŭ jugĕrŭ catastralŭ. Distanţa dintre rînduri are să fie de 60—80 cm., éră dintre grăunţele aceluia-şĭ rêndŭ cam de 50—55 cm. Maĭ consultŭ e, să se semene cu maşina. Apoĭ cu unŭ trăvălicŭ să se aşede pămêntulŭ. Flórea sóreluĭ încă se sapă de 2—3 orĭ pre anŭ, cu care ocasiune, dacă-l prea désă, se răresce. La cea din urmă săpătură se adună în jurulŭ eĭ pămîntŭ ca şi la cucuruzŭ. E bine, să fie câtŭ maĭ rară, căcĭ atuncĭ se póte ramificá, éră subsuorile, ce daŭ maĭ târdiŭ, se taie şi se folosescŭ ca nutreţŭ.

Maĭ delicatŭ este culesulŭ acesteĭ plânte, căcĭ nu se cóce tótă de-odată: dacă s'ar' culege necóptă se strică, dacă se lasă neculésă, după ce a începutŭ cócerea, o mâncă pasĕrile. Maĭ consultŭ este, ca atuncĭ, cândŭ observămŭ, că sĕmênţa are o colóre negrie, să culegemŭ şi îmblătimŭ (saŭ desfacemŭ) pre rêndŭ florile cópte, éră sĕmênţa desfăcută să o aşedămŭ într'unŭ locŭ, unde umblă vêntulŭ, ca să se usce bine. Pre unŭ jugĕrŭ catastralŭ se produce 4—8 mm. de sĕmênţă. Sĕmênţa conţine 16—22% de uleiŭ, pre cândŭ sĕmênţa de răpiţă abia are 8—12%. Ar' fi de doritŭ, ca economiĭ nostri să nu desconsidere acestŭ ramŭ rentabilŭ de economie.

Oprirea importuluĭ de oĭ din Rusia. Ministrulŭ austriacŭ de interne cu 1 Aprilie a interdisŭ importarea oilorŭ de provenienţă ruséscă, din causă, că în provinciile rusescĭ vecine cu Galiţia şi Bucovina graséză între oĭ în mare mĕsură vĕrsatulŭ.

Câtŭ póte aduce florăritulŭ? În Francia cultivarea florilorŭ aduce la anŭ preste 70 milióne francĭ. La noĭ, cu greŭ credemŭ, că ar aduce atâta.

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 6.50 până 7.50, — grâŭ mestecatŭ fl 5.— până 6.25, sĕcară fl. —.— până —.—, — ovĕsŭ fl. 2.50 până fl. 3.—, cucuruḑŭ fl. 3.25 până fl. —.—, alacŭ fl. —.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.50 până fl. 2.—, — sĕmênţă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până 48 cr., carnea de viţĕlŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece — până — cr., — 14 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ respunḑĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

(7) 4—10

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

in Blasiu (Balázsfalva)

recomândă pre lângă garanţă şi serviţiŭ solidŭ şi promptŭ depositulŭ sĕŭ de

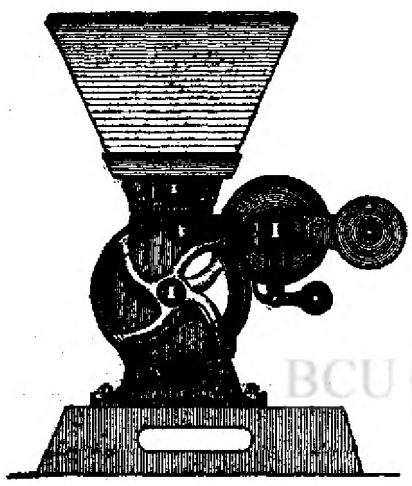

pluguri, maşîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ şi de

alte instrumente economice,

tóte din fierŭ batutŭ.

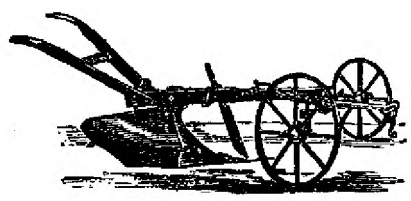

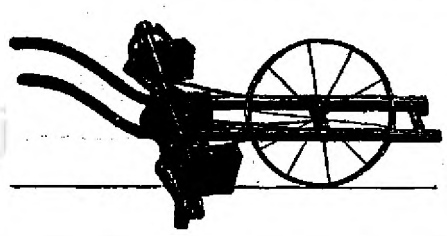

Tóte obiectele amintite se potŭ procurá şi pre lângă solvire în rate.

Fundată în an. 1858. FRANCISCŬ WALSER Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţi

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

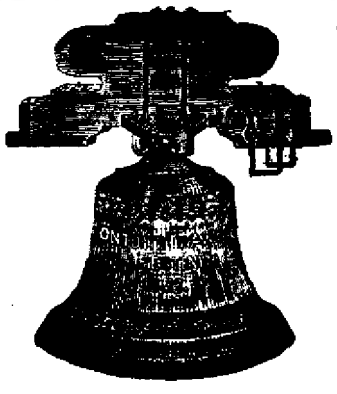

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte' pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 15—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Fundată în an. 1800. K. Zechmeister şi Fiulŭ Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

negutătorŭ de articli de mĭere şi céră

în Győr

recomândă atenţiuniĭ binevoitóre a Onoratuluĭ Clerŭ luminile lorŭ de céră:

Lumini adevĕrate de céră	**1-a**	**unŭ kg.**	**fl. 2.50**
„ „ „ „	**2-a**	„ „ „	**2.00**
Lumini de céră artificială . .		„ „ „	**1.40**
Pascalis I-a		„ „ „	**2.60**
„ **II-a**		„ „ „	**2.00**
Lumini galbine de céră . . .		„ „ „	**2.00**

Luminile se află în orĭ ce mărime, şi la comande superióre la 10 kgrame se espedéză francate la orĭ ce staţiune de poste, de năĭ saŭ de căĭ ferate.

Bunătatea luminilorŭ nóstre de céră o dovedescŭ nenumĕrate scrisorĭ de recunoscinţă.

Cu deosĕbită stimă

(3) 6—10 **K. Zechmeister şi Fiulŭ.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 30 Apriliŭ 1892. Numĕrulŭ 18.

Cu puteri unite.

(+) Suntŭ mai cu samă în Transilvania mai multe comune bisericesci greco-catolice şi greco-orientale, cari numai cu puterile lorŭ proprie nu vorŭ puté nici odată să-şi susţină şcóle confesionale corĕspundĕtóre legilorŭ scolastice şi cu atâtŭ mai puţinŭ vorŭ fi în stare a creá mijlócele de lipsă pentru a-şi dotá învĕţătorii cu salariulŭ prescrisŭ de proiectulŭ de lege despre regularea salarelorŭ învĕţătoresci.

Aceste comune bisericesci se află în comunele politice mai mici, unde locuitorii lorŭ români suntŭ împărţiţi din punctŭ de vedere religiosŭ în dóuĕ părţi, ţinêndu-se unii de biserica greco-catolică şi alţii de biserica gr.-orientală.

Într'unele din aceste comune suntŭ în maioritate greco-catolicii, într'altele greco-orientalii.

Fiindŭ-că însă legea scolastică din anulŭ 1868 şi proiectulŭ de lege despre regularea salarelorŭ învĕţătoresci dispunŭ în terminî destulŭ de limpedi, că unde nici una din confesiunile uneĭ comune politice nu este în stare a-şi ţiné şcólă confesională corĕspundĕtóre legilorŭ scolastice, acolo trebue să se înfiinţeze şcólă comunală susţinută din budgetulŭ comuneĭ politice, şi fiindŭ-că şcólele comunale între împrejurările actuale nu aŭ caractĕrŭ românescŭ, ér din punctŭ de vedere religiosŭ constituescŭ unŭ periculŭ pentru credinciosiĭ bisericelorŭ românesci, de sine ni-se impune necesitatea de a căutá căi şi mijlóce, ca să putemŭ înfiinţá în ast-felŭ de comune nisce şcóle românesci confesionale, comune atâtŭ pentru greco-catolici câtŭ şi pentru greco-orientali, însă aşa că aceste şcóle nici să nu lovéscă în legile scolastice esistente, nici să nu vateme covingerile religióse ale respectivelorŭ comune bisericesci.

Mânecândŭ din acestŭ principiŭ, să căutămŭ mai întâiŭ, că óre află-se în legile scolastice esistente vre-unŭ paragrafŭ, pre basa căruia să putemŭ înfiinţá ast-felŭ de şcóle românesci cu caractĕrŭ confesionalŭ, însă comune şi pentru greco-catolici şi pentru greco-orientali?

La întrebarea acésta rĕspundemŭ, că legea nu numai nu ne opresce a înfiinţá ast-felŭ de şcóle, ci din contră ne-o concede espresŭ, pentru-că paragrafulŭ 45 din articululŭ de lege XXXVIII din 1868 din cuvîntŭ în cuvîntŭ conţine următórele dispusĕţiuni: „Acolo însă, unde pruncii aparţinĕtori alteĭ confesiuni nu ajungŭ la numĕrulŭ de 30, aceşti pruncĭ, dacă părinţii lorŭ nu se îngrijescŭ pre altă cale de instrucţiunea lorŭ, încă vorŭ cercetá şcóla cofesională esistentă, şi părinţii lorŭ vorŭ contribui la spesele acesteĭ şcóle în acela-şi modŭ şi în aceea-şi proporţiune, ca membrii confesiunii, cari susţinŭ şcóla confesională. Din care causă în şcóla confesională a acestorŭ comune instrucţiunea religiunii şi a moraleĭ trebue să se restrîngă la anumite óre, în care timpŭ pruncii aparţinĕtori alteĭ confesiuni vorŭ primí instrucţiunea din studiulŭ religiuniĭ şi alŭ moraleĭ conformŭ dispusĕţiunilorŭ făcute de confesiunea lorŭ proprie şi sub inspecţiunea acesteia.“

Din paragrafulŭ acesta de lege se vede destulŭ de limpede, că legea civilă nu împedecă pre Românii greco-orientali şi greco-catolici, cari locuescŭ amestecaţi în comunele politice, ca să nu-şi înfiinţeze şcóle comune cu caractĕrŭ confesionalŭ.

Cu tóte acestea cândŭ e vorba, ca în faptă să înfiinţămŭ ast-felŭ de şcóle, se întîmpină atâtea dificultăţi şi atâţia scrupuli, încâtŭ până acuma abia s'aŭ pututŭ înfiinţá dóuĕ treĭ şcóle confesionale, cari să fie susţinute cu puteri unite din partea Românilorŭ de ambele confesiuni.

Noi avêndŭ înaintea ochilorŭ periculului, ce ne ameninţă prin proiectulŭ de lege despre regularea salarelorŭ învĕţătoresci, vomŭ cercá a delătură tóte dificultăţile ivite până acum, enunţândŭ principiile, după cari ar trebuí saŭ s'ar puté, după părerea nóstră, purcede în fiesce care casŭ concretŭ la înfiinţarea de şcóle comune pentru Românii de ambele confesiuni din acele comune politice, unde dacă nu s'ar înfiinţá ast-felŭ de şcóle, ar întrevení auctoritatea politică şi ar înfiinţá şcóle comunale fără caractĕrŭ confesionalŭ şi

---

Feuilleton.

Poliţia secretă din America nordică.

De Mad Stein.

Cu câtŭ înşelătoriile şi hoţiile din vre-o ţĕră se împlinescŭ cu mai mare îndrăsnélă, lucru firescŭ, că poliţia secretă de acolo trebue să devină mai astută spre a-şi puté împlini chemarea, adecă spre a dá în dâra criminaliştilorŭ şi a-i preda apoi justiţieĭ spre pedepsire. În acestŭ respectŭ ne atragŭ interesulŭ nostru eminamente Statele unite din America nordică. Acolo se află treĭ soiurĭ de poliţie secretă, şi anume: 1) Poliţia secretă a oraşelorŭ celorŭ marĭ, ca de es. a New-Yorkuluĭ, 2) aceea a regimuluĭ Unionistŭ, şi 3) poliţia secretă a privaţilorŭ. Afară de Marea-Britanie nici o ţĕră din Europa nu poşede o asemenea poliţie organisată. Trebue însă să observămŭ, că poliţia secretă din America nordică, chiarŭ şi aceea a regimuluĭ, nu servesce nici unuĭ scopŭ politicŭ, ci esclusivamente se ocupă numai cu descoperirea criminaliştilorŭ. Activitatea lorŭ dară este purŭ criminalistică.

Cine voesce, să între ca detectivŭ, ca funcţionariŭ în corpulŭ poliţieĭ secrete din New-York, trebue să fie unŭ bărbatŭ, care întrunesce în persóna sa multe calităţi bune. Mai înainte de tóte elŭ trebue să fie unŭ bărbatŭ fórte cinstitŭ, fiindŭ-că chemarea luĭ adese-orĭ îlŭ aduce în ispită spre a urma vociĭ amăgitóre a mamonuluĭ în contulŭ onorabilităţiĭ sale. Aşa de es. elŭ a prinsŭ pre vre unŭ hoţŭ, ce a furatŭ milióne de banĭ, şi scurtŭ vorbindŭ acela îĭ oferesce împărţirea frăţéscă a banilorŭ furaţi. Nici unŭ omŭ nu scie de acésta, şi nimenĭ nu cunósce firele cele fiinŭ tórse ale crimeĭ, decâtŭ detectivulŭ şi prisioneriulŭ sĕŭ. — Deci de alte casurĭ îlŭ aducŭ în asemenea ispită, şi dacă nici odată nu-lŭ momesce, trebue să-lŭ socotimŭ cu adevĕratŭ de unŭ omŭ onorabilŭ cu atâtŭ mai vîrtosŭ, cu câtŭ nu e plătitŭ mai bine decâtŭ unŭ servitorŭ de rîndŭ alŭ poliţieĭ.

Lucru dela sine înţelesŭ este, că detectivulŭ trebue să fie unŭ bărbatŭ fórte robustŭ, plinŭ de curaju şi hotărîre, deórece chemarea luĭ cea grea adese-orĭ îlŭ aduce în vre-o cameră ascunsă, saŭ că are să stea năpraznicŭ fără ajutoriŭ în faţa maĭ multorŭ criminaliştĭ. Dacă se teme de atarĭ primejdiĭ personale, saŭ îĭ lipsesce astuţia şi inteligenţa recerută, nu va puté isprăví nimica. Spre acésta detectivulŭ trebue să fie până la unŭ anumitŭ gradŭ unŭ bărbatŭ cultivatŭ, pentru-că variĭ suntŭ ómeniĭ, pre carĭ îĭ vigiléză. Câtŭ de adeseorĭ nu este silitŭ, să se mestece în societatea lorŭ, şi să jóce acum o rolă acum alta, să se îmbrace în tóte vesmintele posibile, acuşi să apară aci, acuşi acolo urmărindŭ, firesce că totŭ aceea-şi ţintă, adecă a amăgí în cursă pre criminalistŭ. Fără de o fórte mare cunoscinţă de ómeni şi fără de o anumită cunoscinţă a feluritelorŭ profesiuni detectivulŭ nu póte să o scótă la cale. Ajutoriulŭ luĭ póte adecă să fie pretutindenea de lipsă. Cu unŭ cuvîntŭ se recere la chemarea acésta o anumită mĕsură de inteligenţă, o astută îndemânare, precum şi unŭ curajŭ corporalŭ şi moralŭ.

Problema principală a poliţieĭ secrete din New-York fără îndoélă este aceea, ca să împedece crimele. Spre scopulŭ acesta suntŭ sistematicŭ păzite prin detectivi mai alesŭ magazinele celea marĭ de vîndare ale oraşuluĭ, carĭ suntŭ fórte tare cercetate, şi prin acésta să scutesce nu numai marfa neguţătorilorŭ, ci şi pungile cumpĕrătorilorŭ. Dacă cercetezĭ sara teatrulŭ, atunci nu arareorĭ zăresci la întrarea principală pre unŭ băr-

prin urmare periculóse din punctŭ de vedere atâtŭ religiosŭ câtŭ şi naţionalŭ.

Înainte de tóte ni-se pare unŭ lucru dela sine înţelesŭ, ca şcólele acestea comune să pórte unŭ singurŭ caractĕrŭ confesionalŭ, şi anume saŭ caractĕrŭ greco-catolicŭ saŭ caractĕrŭ greco-orientalŭ, căci şcóle cu dóuĕ caractere confesionale nu admite legea, şi afară de aceea dacă amŭ da şcólelorŭ înfiinţate cu puterĭ unite dóuĕ caractere confesionale, prin acésta le-amŭ supune la dóuĕ auctorităţĭ bisericescĭ egale în putere; ceea ce ar puté produce conflicte, ca orĭ unde poruncescŭ doĭ domnĭ.

Tótă dificultatea este însă, că în care casŭ să pórte şcólele acestea caractĕrŭ greco-catolicŭ, şi în care casŭ caractĕrŭ greco-orientalŭ?

Dacă nicĭ greco-catolicĭĭ, nicĭ greco-orientaliĭ nu aŭ nicĭ edificiŭ scolasticŭ, nicĭ fondŭ internŭ, pre care să se edifice şcóla, atunci după părerea nóstră ar trebuí ca Românii de ambele confesiunĭ să contribuéscă după proporţiunea lorŭ numerică şi starea lorŭ materială totŭ, ce este de lipsă pentru înfiinţarea uneĭ şcóle comune şi înzestrarea eĭ cu tóte recuisitele scolastice prescrise, şi apoĭ acéstă şcólă să pórte caractĕrulŭ comuneĭ bisericescĭ, care este în maĭoritate. În casulŭ acesta, dacă minoritatea ar devení maĭoritate, caractĕrulŭ şcóleĭ încă s'ar schimbá, dar şcóla comună nu va puté devení proprietatea esclusivă a uneĭ singure confesiunĭ, decâtŭ în casulŭ, cândŭ cecalaltă confesiune ar fi dispărutŭ cu totulŭ din respectiva comună politică. Din acestŭ principiŭ dela sine urméză, că de es. totŭ la 10 anĭ să se constate numĕrulŭ credincioşilorŭ dela ambele biserice, ca să se védă, că în ce proporţiune se află uniĭ faţă cu alţiĭ. Docentele dela o ast-felŭ de şcólă va trebuí să fie totdeuna de religiunea maĭorităţiĭ, care imprimă şcóleĭ caractĕrulŭ sĕŭ confesionalŭ, căcĭ ar fi o anomalie, ca unŭ unŭ învĕţătorŭ, — punemŭ casulŭ, — de religiunea greco-catolică să fie eventualŭ supusŭ cercetăriĭ disciplinare şi judecatŭ de unŭ forŭ gr. orientalŭ, şi viceversa.

Dacă una dintre comunele bisericescĭ are şcólă proprie corĕspundĕtóre legilorŭ, atunci ea să admită în şcóla sa şi pre pruncii celeĭalalte comune bisericescĭ, fără a pretinde ceva rebonificare a speselorŭ avute cu înfiinţarea şcóleĭ, însă cu obligămîntulŭ, ca cecalaltă comună bisericéscă să contribuéscă în proporţiune drĕptă totŭ, ce se recere pentru dotarea docenteluĭ conformŭ legiĭ şi susţinerea şcóleĭ în stare bună. Şcóla acésta să pórte tot-deuna caractĕrulŭ comuneĭ bisericescĭ, care a înfiinţat'o, şi acésta ca o recompensă pentru spesele cele marĭ, ce le-a avutŭ acéstă comună cu procurarea loculuĭ de şcólă şi ridicarea edificiuluĭ scolasticŭ. Aci observămŭ, că cu privire la caractĕrulŭ şcóleĭ în casulŭ acesta nu póte fi hotărîtóre maĭoritatea, ci chiar şi minoritatea póte imprimá şcóleĭ comune caractĕrulŭ sĕŭ, dacă ea a înfiinţatŭ acéstă şcólă. Maĭ departe observămŭ, că dacă vre-o comună bisericéscă ar fi obligată, să rebonifice celeĭalalte comune bisericescĭ în proporţiune drĕptă spesele avute cu înfiinţarea şcóleĭ, atunci comuna bisericéscă obligată la acésta se espune pericululuĭ de a se perde cu totulŭ, căcĭ poporeniĭ eĭ ar' trece la cecalaltă confesiune cu scopulŭ de a se mântuí de sarcina amintită.

Şcóla comună după părerea nóstră va trebuí să stea tot-deuna sub jurisdicţiunea bisericéscă, a căreĭ caractĕrŭ îlŭ pórtă, şi prin urmare şi senatulŭ eĭ scolasticŭ va trebui să fie compusŭ din membriĭ uneĭ singure confesiunĭ, căcĭ îndată ce o şcólă ar stá sub conducerea unuĭ senatŭ scolasticŭ compusŭ din membri de diferite confesiunĭ, ea ar încetá a maĭ fi confesională şi ar întrá în categoria şcólelorŭ comunale.

Cu tóte acestea se potŭ aflá căĭ şi mijlóce, ca şi interesele confesiuniĭ, care n'ar avé dreptŭ de dispunere asupra şcóleĭ comune, să fie scutite şi validitate conformŭ dreptăţiĭ şi ecuităţiĭ.

Aşa de es. cuota, ce are să se dea pentru şcóla comună din partea comuneĭ bisericescĭ, a căreĭ caractĕrŭ confesionalŭ nu-lŭ pórtă şcóla aceea, ar trebuí să se incasseze de representanţa bisericéscă a acesteĭ comune, şi nu de representanţa bisericéscă a comuneĭ bisericescĭ, care dispune asupra şcóleĭ, căcĭ dacă nu s'ar observá acestŭ principiŭ, poporeniĭ uneĭ biserice ar fi supuşĭ jurisdicţiuniĭ alteĭ biserice străine.

Şcóla susţinută cu puterĭ unite va trebuí să-şĭ aĭbă raţiunile saŭ socotelile sale propriĭ despre tóte venitele şi spesele sale anuale, şi unŭ esemplarŭ din aceste raţiunĭ ar fi consultŭ să se comunice şi cu comuna bisericéscă, care contribue la susţinerea şcóleĭ fără a avé asupra şcóleĭ dreptŭ de dispunere.

Parochiĭ ambelorŭ confesiunĭ să aĭbă dreptulŭ şi datorinţa de a propune religiunea la pruncii de confesiunea lorŭ proprie şi de a visitá şcóla, de câte orĭ le va plăcé, ca să se convingă, óre nu se propunŭ doctrine contrare religiuniĭ lorŭ propriĭ..

La esamene să-şĭ pótă trimite fiesce care confesiune comisarulŭ sĕŭ, care să raporteze respectiveĭ auctorităţĭ bisericescĭ despre progresulŭ făcutŭ la şcóla susţinută cu puterĭ unite.

Pre calea acésta credemŭ noĭ, că s'ar puté împedecá înfiinţarea de şcóle comunale neconfesionale în maĭ multe comune politice românescĭ, şi în acela-şĭ timpŭ s'ar înfiinţa nisce şcóle bune românescĭ fără de a se impune sarcinĭ prea grele poporuluĭ nostru. Însă fiindŭ-că ast-felŭ de lucrurĭ se potŭ face numaĭ în urma uneĭ coînţelegerĭ deplinŭ stabilite între auctorităţile supreme a respectivelorŭ biserice, dorimŭ, ca tóte cele desfăşurate de noĭ să fie considerate numaĭ ca nisce opiniunĭ nepretensive, purcese din intenţiunea curată de a salvá, ce se maĭ póte salvá în aceste timpurĭ grele.

---

batŭ bine îmbrăcatŭ, care esaminéză fugitivŭ pre ceĭ ce întră acolo, ca şi cândŭ ar cercá pre vre-unŭ cunoscutŭ. Étă că elŭ deja şi face semnŭ unuĭ noŭ sositŭ: carele chiar atunci voia să-şĭ scóţă biletŭ, îĭ grăesce vre-o câteva cuvinte după care acesta érăşĭ părăsesce teatrulŭ. Şi óre aceluia ce să-ĭ fie? Prin acéstă scurtă întrevorbire şĭ-a perdutŭ aşa de iute voea pentru ascultarea representaţieĭ, saŭ e ceva în aerŭ?

Domnulŭ acela, ce a statŭ la întrare, n'a fostŭ altulŭ decâtŭ unŭ detectivŭ alŭ poliţieĭ secrete, şi noŭ-sositulŭ, cu care puţinŭ s'a fostŭ întreţinutŭ, n'a fostŭ altulŭ decâtŭ unŭ pungaşŭ, care după espiarea pedepseĭ sale părăsise New-Yorkulŭ pentru maĭ mulţi anĭ şi astădĭ s'a rentorsŭ érăşĭ în firma sperare, că poliţia nu-lŭ maĭ cunósce. Dar slabă socotélă! Pentru-că în quartirulŭ generalŭ ală politiştilorŭ secreţĭ atîrnă de părеţĭ fotografiile acestorŭ *cavalerĭ industrialĭ* pedepsiţĭ, câtŭ detectivulŭ dilnicŭ îşĭ póte împrospetá memoria referitorŭ la acelea personajurĭ marcante.

Ast-felŭ dară s'a şi pututŭ întîmplá, că elŭ a recunoscutŭ pre pungaşulŭ, ce bietulŭ numaĭ adĭ a fostŭ sositŭ, şi spre fericirea visitătorilorŭ neprecauţĭ numaĭ decâtŭ l'a şi spedatŭ de acolo. Să cercetămŭ într'o altă sară următóre acela-şĭ teatru alŭ oraşuluĭ New-York, şi ne vomŭ uĭmí vĕdĕndŭ pre acela-şĭ detectivŭ, cum se întreţine cu doĭ pungaşĭ fiscusiţĭ şi buniĭ cunoscuţĭ aĭ sĕĭ. Elŭ îĭ chémă la sine, vorbesce încetişorŭ cu eĭ, după care ceĭ doĭ nu părăsescŭ teatrulŭ, ci maĭ vîrtosŭ aŭ liberă întrare — spre a fura? Nu, căcĭ acésta nu le este iertatŭ, din causă că şĭ-aŭ datŭ cuvîntulŭ de onóre detectivului, că pentru acea sară nu vorŭ visitá busunarele ómenilorŭ! Dar pentru ce ĭ-a lăsatŭ totuşĭ să între? Pentru că a aflatŭ, că aŭ sositŭ vre-o câţĭ-va inşĭ din Anglia din ceĭ cu degetele lungĭ, pre carĭ numaĭ colegiĭ lorŭ de acolo îĭ cunoscŭ, nu şi poliţia de acolo. Pre acestea paserĭ străine lasă, ca să-ĭ vigileze în teatru ceĭ doĭ pungaşi din New-York, carĭ cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ şi maĭ cu dragŭ o facŭ acésta, fiindŭ-că aŭ o mânie şi ciudă ascunsă asupra soţilorŭ lorŭ englezĭ de acestŭ resortŭ, carĭ aŭ năvălitŭ în revirulŭ lorŭ de vînatŭ. Ast-felŭ dară detectivulŭ în acestŭ casŭ se folosesce de unŭ hoţŭ, ca să pótă prinde altulŭ. — Şi încă cu succesŭ!

Într'o a treia sară îlŭ vedemŭ pre acela-şĭ detectivŭ şedĕndŭ liniştitŭ între privitorĭ şi ascultându representaţia. Ore aci să nu aĭbă voe de a-şĭ vedé de meseria sa poliţistică? În decursulŭ pauseĭ se îndeletnicesce — asemenea sublocotenenţilorŭ celorŭ fără de grijĭ — căutându cu privirea sa ómeniĭ de pre galerie, din loge şi din celealalte părţĭ ale saleĭ de representaţie. Privirea luĭ deodată se opresce asupra unuĭ domnŭ bine îmbrăcatŭ, care-ĭ atrage asupra sa atenţiunea. Detectivulŭ cunósce în persóna acestuĭ domnŭ bine îmbrăcatŭ pre unŭ hoţŭ de rangulŭ *primŭ*. Acelŭ domnŭ elegantŭ chiar atunci şoptĭ ceva în urechea vecinulŭ sĕŭ, după care amîndoĭ fixézá fórte o loge, în care se află doĭ domnĭ şi dóuĕ dame, îmbrăcaţĭ toţĭ în vesminte fórte elegante şi provĕduţĭ cu inele şi alte juvăericale preţióse. Prea uşorŭ se póte conchide despre aceştĭ domnĭ, că nu suntŭ din New-York, ci verosimilŭ aŭ venitŭ aci din statele sudice.

La finea actuluĭ amîndoĭ însoţitoriĭ damelorŭ aŭ părăsitŭ logea sa. Acelŭ domnŭ elegantŭ de pre galerie încă şĭ-a părăsitŭ locŭlŭ. Detectivulŭ, care maĭ înainte cu ajutorulŭ unorŭ ochelarĭ şi a unorŭ mustéţe false s'a fostŭ prefăcutŭ, s'a dusŭ în restauraţiunea teatruluĭ, unde a aflatŭ pre ceĭ doĭ domnĭ aleşĭ bêndŭ nisce vinŭ. În acela-şĭ momentŭ vine asupra lorŭ — domnulŭ acela bine îmbrăcatŭ, care şĭ-a fostŭ părăsitŭ loculŭ de pre galerie, şi întrébă lângă amicabile plecăciunĭ pre unulŭ din ceĭ doĭ domnĭ cam ast-felŭ: „Cum vĕ merge Dvóstre, dle Iohnson? Bine aţĭ sositŭ în New-York! Cândŭ plecaţi cătră New-Orleans?“

„Regretŭ fórte,“ replică agrăitulŭ, „eŭ nu suntŭ dlŭ Iohnson şi nicĭ nu am onórea de a te cunósce.“

Codificarea dreptului matrimonialu. — De unu timpu încóce în foile semioficióse aflámu nisce sciri scurte despre şedinţele unei anchete conchemate de cătră ministrulu de justiţie pentru a pregăti proiectulu de lege privitoru la reforma dreptului matrimonialu. Despre pertractările ancheteï nu aŭ străbătutu până acum în publicu, decâtu numaï fórte puţinu. În ḑilele trecute diarulu „Budapesti Hirlap“ a publicatu unu comunicatu mai detaiatu despre şedinţele ancheteï. Acestu comunicatu va fi bine, să-lu cunóscă şi cetitoriï nostri.

După informaţiunile foiï numite ministrulu Szilágyi a însărcinatu cu pregătirea proiectelorŭ referitóre la codificarea dreptuluï familiaru pre treï juriştï. Dintre aceştia şi-a terminatu lucrarea unulu, anume György Elek, care a compusu proiectulu privitoru la dreptulu matrimonialu. Acestu proiectu formézá obiectulu de discusiune alu şedinţelorŭ anchetei ministeriale.

În înţelesulu acestui proiectu căsătoria se declará unu actu cu totulu civilu şi prin urmare se consideră întru tóte de o căsătorie civilă. Legea nu va avé în vedere individi de confesiuni deosĕbite, ci numaï cetăţeni de aï statuluï ungaru; dreptu aceea tóte dispositiunile legiï vorŭ fi în aceea-şi mĕsură valabile şi obligătóre pentru toţi cetăţeniï statuluï. Din acestu principiu proiectulu trage şi consecinţele logice, anume că tóte certele, ce s'ar iví în afacerile matrimoniale, vorŭ avé a fi pertractate şi judecate numaï înaintea tribunalelorŭ civile. Judecătoriile bisericescï vorŭ încetá de a maï avé ingerinţă în afacerile matrimoniale. Proiectulu prevede şi divorţulu şi se pune în privinţa acésta pre terenulu dreptuluï matrimonialu usitatu la protestanţi.

Privitoru la forma, după care vorŭ fi a se închiá căsătoriile, proiectulu se încércă a ţiné contu de sentimentele religióse ale poporaţiuniï, şi de aceea dispune, ca închiarea căsătoriilorŭ să se întîmple înaintea preoţilorŭ respectivi. Preoţiï vorŭ avé deci să figureze ca martoriï autenticï şi publicï, delegaţi din partea statuluï pentru a asistá la închiarea şi la inmatricularea căsătoriilorŭ. Pentru casulu, cându vre-unu preotu ar refusá să asiste la închiarea căsătorieï, proiectulu concede închiarea căsătorieï înaintea auctorităţiï civile.

Aceste suntu dispositiunile proiectuluï de lege referitoru la codificarea dreptuluï matrimonialu, dacă informaţiunile ḑiaruluï „Budapesti Hirlap“ corĕspundu adevĕruluï.

Nu este intenţiunea nóstră a ne ocupá acum de cestiunea acésta momentósă. Aşteptámu, să aflámu ceva sigurŭ despre reforma planuită. Dacă s'ar adeverí însă împărtăşirile de maï susu, e certu, că conflictulu între biserică şi statu va isbucní. Pentru-că biserica catolică nu va concede nicï odată, ca să se introducă divorţulu pentru catolicï, şi ca auctorităţile civile să judece în causele matrimoniale. Matrimoniulu e unu contractu, dara şi unu sacramentu, şi nu se póte despărţi caractĕrulu sacramentalu de celu de contractu. Ĕră biserica nu póte să concédă la nicï o întîmplare, ca statulu civilu să se amestece în administrarea sacramentelorŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Primatele Vaszary s'a rentorsu dela Roma şi a ajunsu în Strigonu. În trecerea sa prin Viena a fostu primitu în audienţă şi de cătră Maiestatea Sa. Împrejurarea acésta firesce că a datu ansă la cele maï variate comentărï din presă. Atâta pare sigurŭ, că primatele a conferitu cu Pontificele despre cestiunea matriculelorŭ şi încă în urma însărcinării primite dela guvernu. Resultatulu pertractărilorŭ nu e cunoscutu, şi orï ce s'ar scrie prin foï, e de a se primí cu cea maï mare reservă, de-óre ce nicï Papa nicï primatele şi nicï regele nu vorŭ comunicá foilorŭ pertractările de acéstă natură. Sigurŭ însă e, că Roma în cestiunï dogmatice nu va cedá, orï câtu de condescendentu se îndatinéză a fi în afacerï de acelea, carï nu atingu principiulu.

Frância.

Guvernulu francesu continuă pre calea apucată în persecutarea bisericeï catolice şi a cleruluï. De curêndu a opritu salariulu episcopuluï de Mende, fiindu-că acesta într'o pastorală adresată credincioşilorŭ sĕï ï-a făcutu atenţi la datorinţa, ce o aŭ, de a nu concurge cu votulu lorŭ la alegerea unorŭ candidaţi, carï suntu inimiciï bisericeï. Catoliciï francesï firesce că se vorŭ îngriji, ca episcopulu de Mende să nu sufere lipsă pentru confiscarea salaruluï. Acum însă aŭ maï urmatu încă o mulţime de episcopï, între carï ceï din Avignon, Nimes, Montpellier, Valence, Viviers şi Autun, carï asemenea celuï din Mende aŭ declaratu, că este unu pĕcatu de mórte a colaborá chiar şi indirectu la alegerea de bărbaţi ostiliï bisericeï. Enciclicele acestea le îndréptă episcopiï acum din incidentulu alegerilorŭ, ce se facu pentru consiliile provinciale, dela a cărorŭ reuşită atîrnă de comunu şi succesulu alegerilorŭ pentru parlamentu, ce se vorŭ face încă în anulu acesta. De aci vine nervositatea guvernuluï. Numaï câtu şicanările continue potu să ostenéscă şi pre catolicï, şi nu ar fi mirare, dacă — după cum anunţă „Pol. Corr.“ din Viena — şi Papa s'ar vedé silitu a condamná în publicu politica ostilă a guvernuluï francesu.

Grecia.

Noulu archiepiscopu latinu-catolicu de Atena este numitu în persóna fostuluï episcopu de Naxos, Mgr. *Zaffinos*. La mórtea fostuluï archiepiscopu se sperá, că guvernulu grecescu va ajunge la o înţelegere cu Vaticanulu în causa recunóscerii oficióse a archiepiscopuluï latinu din Atena. Se vede însă, că guvernulu grecescu are acum alte grijï. Şi aşa cestiunea rĕmâne neresolvată. Noulu archiepiscopu va avé inspecţiunea preste tóte instituţiunile bisericeï catolice din Grecia; guvernulu îlu va şi sprijini în

---

„Atuncï vĕ cerŭ scusele mele de miï de orï,“ replică celu dintâiu, „dar să-mï permiteţi a vĕ spune, că sĕmĕnaţi până într'unu firu de pĕrŭ cu domnulu Iohnson, cu carele acum âsu doi aní la invitarea domnuluï Robert Bulwer am făcutu împreună o escursie la Boston.“

„Ce spuneţi Dvóstră, la invitarea dluï Robert Bulwer a-ţi făcutu escursia? Acela este cumnatulu meu.“

„Şi totu odată unulu din ceï maï bunï prietinï aï meï,“ replică cu de grabă înşelătoriulu.

După acésta urmară apoï recomandările împrumutate. Toţi eraŭ veseli din causă, că prin o întîmplare aşa de norocósă s'aŭ pututu face cunoscuţi, — şi lucru firescu — domnulu Detroit, căci în astă sară aşa se numia mişelulu, a petrecutu pre aceştï domnï aleşi — pre fraţiï Steffenson — în logea lorŭ, unde mare bucurie aŭ simţitu dómnele putêndu află în acestu nou cunoscutu pre amiculu domnuluï Bulwer, fratele uneia din acelea dóuĕ dómne.

Detectivulu, carele a fostu asistatu în imediată apropiere la ţesĕtura acesteï înşelătoriï petrecute în restaurantu, lucru firescu, că acum érăşi se află la loculuï sĕu în teatru. De acum înainte însă nu s'a maï interesatu maï multu de representaţie, ci de aceea, că ce se petrece în acea loge. Chiarŭ şi ceï din loge n'aŭ maï avutu grije de comedianţi, căci îşi petreceaŭ acolo de minune bine. Glumele curgeaŭ ca ploéa, căci atâtu domniï câtu şi dómnele eraŭ totu rîsu; „maître de plaisir“ se părea a fi pretinsulu domnu Detroit. Prin manierele sale celea fine elu devenì centrulu acesteï micuţe, dar vesele societăţi. Deodată scóse elu unu inelu din degetu, îlu cumpănì cu mâna şi istorisì ceva, ce detectivulu ce-i dreptu nu putu să audă. dară din faţa şi gesticulaţiunile galantuluï înşelătoriu dá cu socotéla, că a vorbitu de inelu. În minutulu următoriu celu maï bĕtrânu domnu Steffenson asemenea îşi scóse din degetu unu preţiosu inelu cu brilante. Convorbirea trecù maï la una maï la alta. Damele arătaŭ o mare veselie, şi cându la finea actuluï domniï la pausă voirĕ érăşi să plece în spre restauraţiune, damele zimbindu îi amenincară cu vêntariulu; dară domniï totuşi plecară la restauraţiune. Pretinsulu domnu Detroit se complimentă amicabilu, cându părăsì logea, întocmaï ca şi unu vechiu prietinu, şi detectivulu observă cum se cade, că înşelătoriulu avea în degetulu sĕu inelulu cu brilantele celea strălucitóre.

În restauraţiune de astă dată plătì contulu domnulu Detroit. Fraţiï Steffenson se lăsară a se aplica binişoru la beutură. Mişelulu grijì de o bună întreţinere, şi acum trebuia „să se golescă pocalele“, căci se începea actulu ultimu. Ceva cam vinoşi se întórseră în loge — domnulu Detroit, lucru firescu, că nu, căci şi-a fostu făcutu de lucru pre la buffet, dară numaï decâtu avea să urmeze şi elu. La începutu privirile eraŭ desu aţintite spre uşa logeï, căci întrarea domnuluï Detroit pre acolo avea să fie. După aceea se uitară din uşa logeï pre ambitu, însă domnulu Detroit totu nu maï sosì încă. Una din dame erá fórte îngrijată, însă celu maï bĕtrânu domnu Steffenson lua în nume de rĕu, că voescu a socotí pre amiculu cumnatuluï sĕu de unu înşelătoriu. — Pre lângă tóte acestea ceï ce aŭ presupusu aşa ceva, nicï nu s'aŭ înşelatu în presupunerea lorŭ, căci domnulu Detroit a fostu luat'o la sănĕtósa ducêndu cu sine şi inelulu celu preţiosu, pre carele l'a fostu cumpĕratu domnulu Steffenson numaï erï cu suma de 1500 dolarï.

Detectivulu a observatu cu acurateţă tóte întîmplările acestea şi grăbì acum înderĕptu în spre restauraţiune, unde chiar atuncï întrară cu de grabă amîndoï domniï Steffenson întrebându pre ospetariu, că óre domnulu Detroit nu cumva a fostu acolo? Lucru firescu, că zădarnică a fostu orï ce întrebare.

„Lucrulu naibeï! óre n'amu cetitu noï destule despre aceştï mişeï?“ dise unulu din domniï Steffenson.

activitatea acésta, fără ca pentru aceea în modŭ oficiosŭ să-lŭ recunóscă. E însă probabilŭ, că nicĭ recunóscerea acésta oficiósă nu va puté întârdiá multŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Parlamentulŭ ungarŭ a începutŭ desbaterile sale de după ferii cu pertractarea budgetuluĭ ministruluĭ de interne. S'a vorbitŭ multŭ. Oraşulŭ Ibaşfalĕŭ a avutŭ onórea a formá obĭectulŭ uneĭ discusiunĭ îndelungate şi amĕnunţite, dar discusiunea acésta nu a prea adusŭ glorie multă pre capulŭ Armenilorŭ din acelŭ oraşŭ. S'aŭ constatatŭ neregularităţĭ enorme în administraţia averiĭ orăşenescĭ. — Discusiunile aceste de interesŭ localŭ aŭ avutŭ ca urmare şi scene din cele maĭ turbulente. Preşedintele a denegatŭ dreptulŭ de a vorbí la treĭ deputaţi. Din causa acésta opoziţiile aŭ provocatŭ scandalŭ. Chiar şi îmbrăcămintea preşedinteluĭ camereĭ a ajunsŭ a fi obĭectŭ de discusiune. Opoziţia a pretinsŭ adecă dela preşedinte, ca să se presinte în scaunulŭ presidialŭ numaĭ în vesminte negre. Cu unŭ cuvîntŭ parlamentulŭ nostru e ocupatŭ cu tótă seriositatea de binele comunŭ.

Ministrulŭ preşedinte Szápáry a presentatŭ parlamentuluĭ proĭectulŭ pentru prelungirea indemnităţiĭ pre dóuĕ lunĭ, asemenea unŭ proĭectŭ despre scutirea celorŭ aplicaţĭ la industrie şi la fabricĭ în potriva nenorocirilorŭ. Ministrulŭ Szilágyi a rugatŭ casa, ca într'una din ḑilele proxime să alégă o comisiune specială pentru pertractarea proĭectuluĭ de lege despre Judicatura Curieĭ în causele electorale.

Regularea valuteĭ şi sesiunea delegaţiunilorŭ.

„Pol. Corr." anunţă, că proĭectele privitóre la regularea valuteĭ vorŭ fi presentate parlamentelorŭ din Budapesta şi Viena în decursulŭ luneĭ Maiŭ, şi că guvernele doresc, ca aceste proĭecte să ajungă la putere de lege încă în sesiunea acésta parlamentară. Dacă decĭ dintr'o causă saŭ alta desbaterea proĭectelorŭ referitóre la regularea valuteĭ ar suferí întârdiare, atunci guvernele suntŭ decise a prelungí sesiunea parlamentară şi a amână sesiunea delegaţiunilorŭ până la tómnă.

Italia.

Crisa ministerială e terminată. Afară de ministrulŭ de finanţe Colombo, a cărui dimisiune a fostŭ primită, toţĭ ministriĭ vechĭ şi-aŭ păstratŭ portofoliile. Resortulŭ finanţelorŭ în modŭ provisorŭ s'a încredinţatŭ ministruluĭ Luzzatti. Foile, chiar şi cele amice guvernuluĭ, întîmpină resolvirea criseĭ cu criticele celea maĭ vĭi. Ele ḑicŭ, că crisa nu e resolvată definitivŭ, şi că ḑilele guvernuluĭ di Rudini suntŭ numĕrate. Guvernulŭ însă crede, că va puté învinge dificultăţile finanţiare şi că ĭi va succede a restabilí ecuilibriulŭ finanţiarŭ. Spre acestŭ scopŭ se intenţionézŭ reduceri în budgetulŭ tuturorŭ portofoliilorŭ,. chiarŭ şi în alŭ celuĭ de răsboiŭ. Guvernulŭ voesce anume să reducă spesele, ce le are ţéra în Africa. Pre calea acésta se speréză o cruţare de 15 milióne. Alte 15 milióne se speréză din dărĭ indirecte, precum din monopolulŭ de aprinjóre şcl. Rĕulŭ însă e acolo, că deficitulŭ după părerea comună ajunge la 45 milióne, şi că calculiĭ dluĭ di Rudini suntŭ prea optimiştĭ. Aşa în realitate Italia se află într'o crisă înfricoşată, care neapĕratŭ are să se termine cu unŭ bancrotŭ de statŭ. Nu-ĭ încătrăŭ: „Cine mâncă din Papa, móre."

Danemarca.

În ḑilele trecute s'aŭ terminatŭ alegerile pentru Folkething-ulŭ danesŭ. Partidulŭ conservatorŭ guvernamentalŭ s'a urcatŭ dela 25 la 31 voturĭ. Stînga moderată asemenea a câştigatŭ 5 voturĭ, avêndŭ acum 43 membri. Radicaliĭ aŭ perdutŭ cu totulŭ 11 cercurĭ electorale. Se vede decĭ, că politica guvernuluĭ şi a stîngeĭ moderate în totalitate a întîmpinatŭ aprobarea ţĕreĭ. Cu acésta însă nu se póte privi încă de resolvitŭ conflictulŭ dintre rege şi guvernŭ şi dintre parlamentŭ. Guvernulŭ cere tot-deuna sume enorme pentru scopurĭ militare şi maĭ alesŭ pentru întărirea Copenhageĭ. Parlamentulŭ denégă constantŭ cererea guvernuluĭ, şi aşa acum de vre-o câţĭva anĭ guvernulŭ danezŭ guvernézŭ ţéra cu budgetŭ, ce şi-lŭ votézŭ însu-şĭ. Câtŭ vorŭ puté să ţină stările aceste anormale şi ilegale, nu se scie, dară la tótă întîmplarea conflictulŭ va trebuí să se aplaneze câtŭ maĭ în grabă.

Corespondinţe.

Sibiŭ, 12 Aprile 1892.

Multŭ Onorate Domnule Redactorŭ!

Daţi-mĭ voe, să Vĕ raportezŭ în cele următóre despre decurgerea sinoduluĭ protopopescŭ de primăvară alŭ tractuluĭ Sibiuluĭ ţinutŭ aci la 7 Apriliŭ st. n. a. c., carele a fostŭ unulŭ din cele maĭ bine cercetate, fiindŭ presenţĭ 30 de preoţĭ, cum şi despre cestiunile maĭ importante, cu carĭ s'aŭ ocupatŭ membriĭ sinoduluĭ cu acea ocasiune, şi carĭ nu vorŭ fi fără de interesŭ pentru cetitoriĭ valorosuluĭ şi preţiosuluĭ nostru organŭ „Unirea".

Observŭ, că în ḑiua numită s'aŭ ţinutŭ 2 şedinţe. În prima şedinţă după invocarea Spirituluĭ Sântŭ s'aŭ ţinutŭ esercitiĭ spirituale prin preoţiĭ Alesiŭ Staicu cooperatorŭ în Ludoşulŭ mare, cu motto: „Şi de va fi rugăciunea ta curată şi adevĕrată, Dumneḑeŭ o va ascultá," — şi Valeriŭ Stoianŭ administratorŭ parochialŭ în Ghişasa de susŭ, cu motto: „Fără de mine nu puteţĭ face nimicŭ." Ambele teme aŭ fostŭ desvoltate frumosŭ şi lucrate cu diliginţă, ér din partea preoţilorŭ presenţĭ aŭ fostŭ ascultate cu interesulŭ şi pietatea recerută de sântele cuvinte puse în fruntea lorŭ. După terminarea esercitiilorŭ spirituale membriĭ sinoduluĭ, alegêndu-şĭ de confesarĭ pre bĕtrânulŭ parochŭ din Orlatŭ Petru Bradŭ şi pre parochulŭ din Hamba Ananie Decei, s'aŭ mărturisitŭ cu toţiĭ. De disertanţĭ pentru sinodulŭ de primăvĕră alŭ anuluĭ viitorŭ aŭ fostŭ aleşĭ preoţiĭ Valeriŭ Florianŭ din Racoviţa şi Iosifŭ Moga din Şelcăŭ.

În a II-a şedinţă, după ce din noŭ s'aŭ îndatoratŭ preoţiĭ tractualĭ a face rapórte în regulă despre starea şcólelorŭ, despre frecuentarea acelora, despre propunerea obĭectelorŭ prescrise de învĕţămîntŭ, despre purtarea docenţilorŭ, despre progresŭ, cum şi despre provederea şcólelorŭ cu cărţile şi recuisitele de lipsă, după ce s'aŭ îndatoratŭ din noŭ preoţiĭ a îngrijí, ca să ţină regulatŭ cursurile şcóleĭ de repetiţiune, a catechisá în aceste timpurĭ perverse tinerimea în Dumineci şi serbătorĭ şi a propune cu totŭ zelulŭ doctrina Religiuniĭ în órele prescrise, — li-s'a legatŭ şi cu acéstă ocasiune de sufletŭ, ca luminându poporulŭ în ceea ce privesce criticele împrejurărĭ actuale a şcólelorŭ nóstre, să-lŭ însufleţéscă şi determine la nóuĕ jertfe pentru conservarea caracterului confesionalŭ alŭ şcólelorŭ nóstre desvoltându tótă activitatea posibilă pentru a se urcá sala-

---

„Şi totuşĭ ne-amŭ băgatŭ în cursă," replică celalaltŭ.

„Erá fórte bine, dacă urmăriamŭ numaĭ decâtŭ pre mişelŭ, după cum erá de părere muierea mea."

„Totuşĭ n'ar fi folositŭ nimica, s'a ştersŭ, şi pace bună!"

Iritaţĭ fórte tare se întórseră amîndoĭ domniĭ Steffenson în loge la muierile lorŭ, carĭ de multŭ şĭ-aŭ fostŭ luatŭ privirile dela scenă, văerându-se în totŭ chipulŭ, câtŭ de scumpŭ aŭ plătitŭ timpulŭ, ce l'aŭ petrecutŭ în sara aceea în teatru! Detectivulŭ n'a cutezatŭ a se înfăţişá respectivilorŭ domnĭ, carĭ aŭ datŭ de pagubă, căcĭ se temea, să nu fie socotitŭ dreptŭ unŭ agentŭ alŭ hoţuluĭ, ci se puse cu totŭ de-adinsulŭ la lucru, ca paserea, ce ĭ-a scăpatŭ, să o prindă, şi încă în aceea-şĭ nópte. Dar unde?

După dóuĕ óre dela acéstă întîmplare a bătutŭ cineva la uşa chilieĭ, unde durmia hoţulŭ, carele în realitate se chemá Lewis. Dar zădarnică a fostŭ ciocănirea în uşe, căcĭ respunsŭ n'a urmatŭ.

Băterea în uşe s'a repetitŭ.

„Cine-ĭ afară?" întrebă într'unŭ târdiŭ o vóce somnorósă.

„Pentru Dumneḑeŭ, dle Lewis, te-aĭ culcatŭ, te rogŭ scusă-mĕ. Aci dedesubtŭ a căḑutŭ unŭ omŭ josŭ la pămêntŭ ameţitŭ, eŭ tocmaĭ aşĭ voĭ să alergŭ după unŭ medicŭ, te rogŭ fórte a rĕmâné Dta lângă elŭ, până ce voiŭ sosí cu mediculŭ."

În momentulŭ următoriŭ Lewis a deschisŭ uşa, şi detectivulŭ ĭ-a ţinutŭ revolvĕrulŭ înaintea capuluĭ provocându-lŭ, că imediatŭ să predea inelulŭ celŭ preţiosŭ, ce-lŭ furase dela domnulŭ Steffenson şi carele frumosŭ strălucia în degetulŭ luĭ.

Negarea şi jurămintele false acum odată nu maĭ ajutaŭ nimica.

„Eŭ tóte le-am vĕḑutŭ cu ochiĭ meĭ propriĭ, celea ce s'aŭ petrecutŭ în loge. Şi apoĭ în restauraţiune mĕ aflam la spatele Dtale," replică detectivulŭ hotărîtŭ. „Dacă nu-mĭ predaĭ imediatŭ inelulŭ, atunci fluerŭ oficialilorŭ meĭ, carĭ mĕ aştéptă josŭ la pórta caseĭ."

În ḑiua următóre, detectivulŭ a avutŭ mare nĕcasŭ, până ce a aflatŭ pre păgubiţiĭ comercianţĭ, pentru că aveaŭ locuinţă într'unŭ hotelŭ privatŭ. Maĭ mare nĕcasu a avutŭ, până ce a obţinutŭ permisiunea de a vorbí cu eĭ. Aceştĭ ómenĭ într'atâta s'aŭ spăriatŭ de întîmplarea din sara precedentă, câtŭ socotiaŭ de suspectŭ pre orĭ ce străinŭ, ce se apropiá la o convorbire cu eĭ. Câtŭ de uĭmiţĭ nu eraŭ însă după aceea, cândŭ detectivulŭ le-a arĕtatŭ inelulŭ şi la cererea lorŭ le-a descrisŭ tótă procedura sa până în celea maĭ micĭ amĕnunte! Cu toţiĭ s'aŭ juruitŭ solemnŭ, că păţania acésta o vorŭ privi ca o bună lecţiune pentru viitoriŭ.

(Va urmá.)

rele învĕţătorescĭ până la minimulŭ de 300 fl. şi premergêndŭ înşi-şĭ preoţiĭ cu esemplu în acéstă privinţă.

Presidiulŭ face îmbucurătórea împărtăşire, că statutele reuniuniĭ învĕţătoriloru gr. cat. din comitatulŭ Sibiuluĭ aşternute în anulŭ trecutŭ la loculuŭ competentŭ aŭ obţinutŭ încuviinţarea înaltuluĭ Ministeru de culte şi instrucţiune publică, şi că în luna luĭ Iuniŭ învĕţătoriĭ vorŭ fi conchemaţi la adunarea generală constituantă, — apoĭ atrage atenţiunea fraţiloru preoţi, ca şi dînşiĭ în calitate de directoriĭ scolasticĭ să participe la acea adunare, căci numita reuniune totŭ numaĭ progresulŭ învĕţământuluĭ poporalŭ ĭlŭ are în vedere. Ce va fi, se va vedé la timpulŭ sĕŭ, la totŭ casulŭ însă preoţiĭ tractualiĭ suntŭ datoriĭ a da totŭ sprijinulŭ lorŭ moralŭ şi materialŭ acesteĭ reuniuni, participândŭ la adunările eĭ şi făcêndu-se membri fundatoriĭ şi ajutătoriĭ, căci numaĭ unindu-şĭ puterile toţi factoriĭ chemaţi la crescerea tinereĭ generaţiuni, se póte aşteptá, ca acéstă reuniune să aducă fructe îmbucurătóre.

Din raportulŭ cassaruluĭ şi bibliotecaruluĭ Nicolaŭ Toganŭ s'a constatatŭ, că biblioteca tractuală a numĕratŭ la finea anuluĭ 1891 170 volume, cărţi şi broşure de diversŭ cuprinsŭ, ér fondulŭ bibliotecieĭ la finea aceluia-şĭ anŭ a avutŭ unŭ statŭ activŭ de 312 fl. 43 cr. baniĭ elocaţi la institutulŭ „Albina"; apoĭ din raportulŭ aceluia-şĭ cassarŭ s'a constatatŭ, că fondulŭ scolasticŭ tractualŭ întemeiatŭ în anulŭ trecutŭ prin liberalitatea preaonoratuluĭ şefŭ tractualŭ Ioanŭ V. Rusu la finea anuluĭ 1891 a avutŭ unŭ statŭ activŭ de 580 fl. 71 cr. Raţiunile fondurilorŭ respective aŭ fostŭ revĕdute din partea uneĭ comisiuniĭ şi aflate în ordinea cuvenită, ér cassaruluĭ i-s'a datŭ absolutorŭ pentru gestiunea anuluĭ trecutŭ.

Din raportulŭ oficiuluĭ protopopescŭ despre mişcarea poporuluĭ s'a constatatŭ, că în decursulŭ anuluĭ 1891 s'aŭ întîmplatŭ 662 casuriĭ de nascere, şi anume: 367 de genŭ bărbătescŭ, ér 295 de genŭ femeescŭ; s'aŭ încheiatŭ 154 căsătoriĭ şi s'aŭ întîmplatŭ 458 casuriĭ de mórte, prin urmare maĭ multe casuriĭ de nascere cu 204 — o dovadă destulŭ de îmbucurătóre despre puterea de viéţă a elementuluĭ românescŭ gr. cat. din acestŭ protopopiatŭ.

Unŭ membru alŭ sinoduluĭ a făcutŭ propunerea de a se constatá în faţa şedinţeĭ, că întru câtŭ s'aŭ dusŭ în deplinire conclusele sinódeloru anterióre a) cu privire la înfiinţarea de reuniuniĭ de femeĭ pentru înfrumseţarea bisericeloru, b) cu privire la colecta cruceriuluĭ, şi c) cu privire la abonarea organuluĭ nostru bisericescŭ-politicŭ „Unirea". După eruăriĭ făcute s'a constatatŭ, că pre lângă tóte sforţările abia s'aŭ pututŭ înfiinţá până acum în 5 parochiĭ reuniuniĭ de femeĭ pentru înfrumseţarea bisericeloru şi nicĭ acele nu aŭ încă statute în regulă; că colecta cruceruluĭ în puţine parochiĭ s'a pututŭ efectuí din causă, că trebuinţele şi lipsele locale pretutindenea suntŭ atâtŭ de mariĭ, câtŭ pentru scopuriĭ maĭ generale numaĭ cu mariĭ greutăţĭ se póte face ceva, — şi că partea cea maĭ mare a preoţiloru din tractulŭ Sibiuluĭ abonézĕ şi cetescŭ „Unirea", la ce înşi-şĭ s'aŭ fostŭ îndatoratŭ în anulŭ trecutŭ prin conclusulŭ sinodalŭ aprobatŭ din partea Preaveneratuluĭ Consistoru. Alĭtcum preoţimea tractuală a fostŭ din noŭ îndatorată a desvoltá totŭ zelulŭ recerutŭ pentru punerea în praxă a concluseloru susŭ-amintite.

Primiţi, M. O. Dle Redactoru, espresiunea deosĕbiteĭ stime, ce Vĕ păstrézĕ

Alŭ DVóstre devotatŭ

x—y.

Rugare.

Cu bucurie aducemŭ la cunoscinţa on. publicŭ cetitoriŭ, că în ḑilele acestea a ĭeşitŭ de sub tiparŭ şi partea II a opuluĭ *„Epistole cătră unŭ preotŭ tinĕrŭ"*. Rugămŭ deci respectuosŭ pre toţi aceĭ on. Domniĭ, carĭ primindŭ liste de prenumĕraţiune nu ni-le-aŭ retrimitetu până acum, să binevoéscă a grăbí cu retrimiterea lorŭ, pentru ca să le putemŭ pune la dispusĕţiune acestŭ opŭ precâtŭ de interesantŭ, pre atâtŭ de practicŭ şi instructivŭ pentru fiesce care păstoriŭ sufletescŭ. Éră aceĭ on. Domniĭ, în mâna cărora nu a ajunsŭ vre-o listă de prenumĕraţiune, şi ar dorí, ca să aĭbă acestŭ opu, să şi-lŭ aboneze adresându-se directŭ la societatea „Inocenţiŭ M. Claĭnŭ". Opulŭ conţine 20 de cóle de tiparŭ şi constă 1 fl. 50 cr., pentru teologĭ 1 fl.

Totŭ cu o cale rugămŭ încă odată pre aceĭ on. Domniĭ, carĭ nu ne-aŭ esolvitŭ încă nicĭ până acum preţulŭ părţiĭ I a „Epistoleloru", ca să ĭea în considerare spesele celea multe, ce le-a avutŭ şi le are societatea nóstră cu tipărirea, şi să grăbéscă cu trimiterea abonamentuluĭ.

Pentru societatea de lectură „Inocenţiŭ M. Clainŭ a teologiloru din Blaşiŭ"

Teodoru Vandoru, preş. soc. **Ioanŭ Ţucu,** secret. soc.

Noutăţi.

Denumiri. Dlŭ Dr. *Ştefanŭ Romanŭ*, fostŭ practicantŭ la judecătoria cercuală din Aradŭ, este numitŭ vicenotarŭ la tribunaluluĭ din Lugoşŭ. — Dlŭ *Alesandru Anceanŭ*, fostŭ notariŭ la tribunaluluĭ din Sibiŭ, este dispusŭ în aceea-şĭ calitate la judecătoria cercuală din Gherla.

Esamenulŭ de cualificaţiune cu docenţiĭ dela şcólele poporale gr. cat. din Archidiecesa de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ la institutulŭ preparandialŭ din Blaşiŭ se vorŭ ţiné în 13 şi următórele ḑile ale luĭ Iuniŭ a. c. — Ceĭ ce doresculŭ a se supune la acestŭ esamenŭ, aŭ de a-şĭ înaintá cererile lorŭ la Preaveneratulŭ Ordinariatŭ mitropolitanŭ, conformŭ §-luĭ 4 din Regulamentulŭ archidiecesanŭ pentru esamenele de cualificaţiune ddto 5 Martiŭ 1872 Nr. 207, până în 9 Iuniŭ a. c. — Cererile să se instrueze cu următórele documinte: 1. Estrasŭ matricularŭ de botezŭ; 2. Atestatŭ oficiosŭ despre purtarea morală; 3. Absolutorŭ preparandialŭ; şi 4. Atestatŭ despre praxa şi progresulŭ desvoltatŭ pre terenulŭ instrucţiuniĭ. — Dela Direcţiunea institutuluĭ preparandialŭ gr. cat. Blaşiŭ, 27 Apriliŭ 1892. *Georgiŭ Munteanŭ*, directorŭ preparandialŭ.

Comisarĭ ministerialĭ la esamenele de maturitate pre anulŭ acesta aŭ fostŭ numiţĭ din partea ministruluĭ r. u. de culte pentru gimnasiulŭ românescŭ gr. cat. din Blaşiŭ *Veress Ignácz*, directorulŭ gimnasiuluĭ de statŭ din Sibiŭ, éră pentru gimnasiulŭ românescŭ gr. or. din Braşovŭ Dr. *Abt Antal*, profesorŭ la universitatea din Cluşiŭ.

Directoru regescŭ supremŭ preste fundaţiunile publice în loculŭ luĭ Boncz Ferencz, care s'a retrasŭ, este numitŭ consilieruluĭ ministerialŭ Tost Gyula.

Sinóde. În Dumineca Tomeĭ s'aŭ deschisŭ sinódele anuale în Sibiŭ, Aradŭ şi Caransebeşŭ. Dintre obiectele desbaterilorŭ atenţiunea deosĕbită a deputaţiloru a provocat'o proiectulŭ de lege referitorŭ la regularea salareloru învĕţătorescĭ, care amenință o mulţime de şcóle confesionale greco-orientale. Mitropolitulŭ Mironŭ a accentuatŭ în vorbirea sa de deschidere acestŭ periculŭ, constatându situaţiunea grea, în care a ajunsŭ biserica română gr.-orientală, şi sguduirile, ce le sufere autonomia acesteĭ biserice maĭ alesŭ pre terenulŭ şcolarŭ.

Logodnă. În 18 a l. c., adecă a dóua ḑi de Paschĭ, şi-aŭ serbatŭ logodna în Iclodulŭ-mare dlŭ Dr. *Gavrilă Triponŭ*, advocatŭ în Bistriţa, cu domnişóra *Eugenia P. Papiriŭ*, o fiică a M. O. D. protopopŭ Ioanŭ P. Papiriŭ.

Inimiciĭ comasăriĭ. Ḑiaruluĭ „Egyetértés" i-se scrie, că în comuna Şaroşŭ din comitatulŭ Têrnaveĭ mariĭ s'aŭ începutŭ de 6 anĭ lucrările pentru comasare. Inginerulŭ erá aprópe gata cu lucrarea. Dară pre cândŭ erá elŭ dusŭ din satŭ, unĭ ómenĭ rĕutăcioşĭ aŭ pĕtrunsŭ în casa luĭ, şi tóte scriptele şi mapele de comasare muiându-le cu petroleŭ le-aŭ arsŭ în cuptoriŭ. Casulŭ a produsŭ mare consternare, de-órece — se ḑice — că s'ar fi spesatŭ până acum la 24 de miĭ florenĭ cu comasarea. Se nasce întrebarea, că de unde se vorŭ scóte aceste spese, după ce făcătoriĭ de rĕŭ până acum nu suntŭ cunoscuţĭ?

Mulţămită publică. Subscrisulŭ în numele Senatuluĭ scolasticŭ şi alŭ poporuluĭ credinciosŭ din comuna parochială gr. cat. Curităŭ, prin acestea îmĭ esprimŭ cea maĭ plăcută mulţămită Institutuluĭ de creditŭ şi economiĭ „Silvania", şi în specialŭ Veneratеĭ Direcţiuni a acestuĭ Institutŭ, pentru marinimosulŭ ofertŭ propusŭ şi votatatŭ în sumă de 50 fl. v. a. pre sama şcóleĭ gr. cat. noŭ edificânde în Curităulŭ Selagiuluĭ. — Datŭ în Curităŭ la 20 Apriliŭ 1892. *Petru Ostate*, preotŭ rom. gr. cat.

Piŭ IX francmasonŭ. Cetitoriĭ nostri sciŭ, că nu de multŭ în parlamentulŭ francesŭ de pre tribuna presidială s'a afirmatŭ, că şi Piŭ IX de f. a. ar fi fostŭ în tinereţa sa francmasonŭ. Noĭ atuncĭ amŭ arĕtatŭ valórea aceleĭ afirmărĭ. Acum şi *francmasoniĭ înşi-şĭ* aŭ declaratŭ, că scirea aceea e falsă, şi că Piŭ IX n'a fostŭ francmasonŭ nicĭ odată. Declaraţiunea acésta a făcut'o marele magistru alŭ francmasonerieĭ italiene, Adriano Lemmi, în rĕspunsulŭ sĕŭ, ce l'a datŭ în cestiunea acésta ḑiaruluĭ „Secolo" din Milano.

Reuniunile de veteranĭ din monarchie la 25 a l. c. şi-aŭ ţinutŭ o adunare generală în Viena, la care aŭ luatŭ parte representanţiĭ alorŭ 317 reuniuniĭ din ambele părţĭ ale monarchieĭ.

Baronulŭ D. Banffy cetăţénŭ de onóre. Oraşulŭ Dejŭ a proclamatŭ cetăţénŭ de onóre pre faĭmosulŭ comite supremŭ de odinióră a comitatéloru Solnocŭ-Dobâca şi Bistriţa-Năsĕudŭ şi actualŭ preşedinte alŭ dieteĭ ungurescĭ, Br. Bánffy.

Conspiraţiuni în Bulgaria. Precum anunţă „Agence Balcanique", poliţia din Rusciucŭ a descoperitŭ în casa unuĭ Arménŭ de acolo maĭ multe bombe umplute cu bucăţĭ de fierŭ şi materiĭ esplosive. Arménulŭ, la care s'aŭ aflatŭ bombele, stá în legătură cu uniĭ emigranţĭ bulgariĭ. Ele eraŭ destinate pentru atentate contra vieţiĭ principeluĭ Ferdinand şi a ministriloru luĭ. Maĭ multe persóne suspecte aŭ fostŭ arestate.

Desvĕlirea statueĭ luĭ Radetzky s'a făcutŭ în Viena cu mare pompă Dumineca în 24 a l. c. La desvĕlire a fostŭ de faţă Maiestatea Sa Monarchulŭ şi toţi archiduciĭ, carĭ se aflaŭ în Viena. Pre lângă aceea aŭ luatŭ parte la festivitate ministriĭ, corpurile legiuitóre şi representanţiĭ auctorităţiloru publice din capitală. Din Ungaria încă aŭ fostŭ ministriĭ Szápáry şi Iosipovich şi maĭ mulţĭ membri de aĭ caseĭ de susŭ precum şi vre-o 10 deputaţĭ dietalĭ. De faţă eraŭ şi patru strănepoţĭ de aĭ gloriosuluĭ generalŭ Radetzky şi membriĭ familieĭ Wenckheim, care e înrudită cu familia Radetzky. După desvĕlire statua a fostŭ sânţită de cătră vicariulŭ apostolicŭ castrensŭ Dr. C. Belopotoczky, şi cu acésta statua a fostŭ dată în îngrijirea magistratuluĭ din Viena. Maiestatea Sa a privitŭ cu de-amĕnuntulŭ statua şi s'a arĕtatŭ îndestulitŭ cu esecutarea eĭ. Spesele de lipsă la ridicarea acesteĭ statue s'aŭ colectatŭ din întrégă monarchia prin unŭ comitetŭ, în fruntea căruia a statŭ Alteţa Sa Archiducele Albrecht.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unele defecte în educarea fetelorŭ.

Cu bucurie trebue să constatămŭ, că în timpulŭ mai nou a recunoscutŭ şi la noi lumea, că învĕţarea şi cultivarea scolastică nu e unŭ monopolŭ alŭ feciorilorŭ, ci la acelea suntŭ îndreptăţite şi fetiţele. În urma acesteia vedemŭ înmulţindu-se şi la noi Românii şcólele de fetiţe, ba avemŭ şi o şcólă civilă pentru fete în Sibiŭ, şi ce e mai multŭ, vomŭ fi în plăcuta posiţie de a vedé deschidêndu-se în Blaşiŭ unŭ iternatŭ de fete. Pre câtŭ de laudabilă este nisuinţa părinţilorŭ de a da copilelorŭ sale educarea şi cultura scolastică de lipsă, pre atâtŭ de serióse trebue să fie îngrijirile, ce ne însuflă direcţiunea greşită, în care se cultivă şi crescŭ copilele în cele mai multe institute moderne de educaţiune. Se propunŭ bietelorŭ copile o mulţime de obĭecte, carĭ abstragêndŭ dela aceea, că nu aŭ nicĭ o valóre pentru viéţa lorŭ de mai târdiŭ, dară numai le paralisézĕ desvoltarea sănĕtósă, atâtŭ cea fisică câtŭ şi cea intelectuală.

Copilele în etatea aceea, cândŭ aŭ mai mare lipsă de mişcare pentru desvoltarea fisică şi câştigarea îndemânării, ce o reclamă viéţa lorŭ de mai târdiŭ, suntŭ silite a petrece óre întregĭ pre banca şcóleĭ şi în aerulŭ coruptŭ din şcólă. Urmarea tristă a acestuĭ metodŭ de cultivare pentru fete o arétă unŭ distinsŭ medicŭ germânŭ, care mai multĭ anĭ a fostŭ conducătorulŭ unuĭ institutŭ superiorŭ de fete. Elŭ dice: „Cultura şi educarea modernă a fetelorŭ nu este basa uneĭ generaţiunĭ mai sănĕtóse, ci mai multŭ este stricarea generaţiunĭĭ viitóre. Dacă ar fi fertatŭ a vorbí în batjocură despre o afacere aşa de seriósă, cum este educarea fetelorŭ, aşĭ puté chemá de mărturiĭ o armată întrégă de fete de o cultură superióră, carĭ ar' servĭ de dovadă în contra aşa numiteĭ culture superióre şi a propagatorilorŭ eĭ. În armata acésta frontulŭ l'ar puté formá cele anemice cu astmă şi palpitărĭ de inimă, numĕrulŭ cărora nu este micŭ. În aripa drépta s'ar aşedá cele slutite şi diformate, strîmbe de spate şi cu umerĭĭ ridicaţĭ. În aripa stîngă s'ar postá cele tuberculóse, cu gâicĭ şi cu curgerĭ de urechĭ. Ĕră reserva o ar formá cele hecticóse cu tusa lorŭ şi cele histesice cu spasmĭ şi convulsiunĭ nervóse.

„Constituţia fetelorŭ e cu multŭ mai debilă şi mai delicată ca a băeţilorŭ. Prin urmare este imprudentŭ a le constrînge la o şedere îndelungată, închise între părepĭĭ şcoleĭ.

„Încă şi mai triste suntŭ urmările educărĭĭ moderne pentru desvoltarea intelectuală a fetelorŭ şi pentru formarea caractĕruluĭ lorŭ moralŭ. Până ce învéţă plântele, ce crescŭ în America, şi munţiĭ ceĭ mai înalţĭ aĭ Asieĭ, nu sciŭ sădí cépa, nicĭ curăţí cartofiĭ. Lucrurile domestice i-se parŭ prea ordinare copileĭ dela şcólă şi de aceea o şi disgustă. Ceea ce o distrage, e conversarea, dară nu cea seriósă, la care nu e dedată, ci cea despre lucrurĭ neînsĕmnate şi despre picanteriĭ, carĭ îĭ mulţămescŭ curiositatea. Aplicarea spre plăceri, care e fórte mare în tineretŭ, escitată şi prin esemplulŭ altora, o facŭ pre copila dela şcólă, să încunjure orĭ ce ocupaţiune, ce recere o încordare mai îndelungată a puterilorŭ fisice şi intelectuale. Şcóla încă o uresce şi abia apucă, să scape de ea spre a întrá în societate. După ce a eşitŭ din şcólă, cunoscinţele teoretice, ce i-s'aŭ propusŭ acolo, le uĭtă în curêndŭ, ĕră cunoscinţe practice nu i-s'aŭ comunicatŭ, şi aşa în faptă scie mai puţinŭ decâtŭ una, care nu a vĕdutŭ nicĭ odată şcóla, dară a crescutŭ sub ochiĭ uneĭ mame înţelepte şi lucrătóre. Altŭ defectŭ alŭ şcóleĭ moderne este, că nutresce prea multŭ vanitatea şi închipuirea în fete, şi li-se dă o crescere în spiritŭ prea lumescŭ, precândŭ introducerea lorŭ în deprinderea vîrtuţilorŭ creştinescĭ, carĭ ar trebuí să înfrumseţeze pre o femee creştină, se negligă. Copilele ast-felŭ educate împlinescŭ numaĭ cu rĕcélă eserciţiĭ de pietate, precândŭ cetindŭ la romane absurde orĭ privindŭ la scene teatrale petrecŭ cu plăcere mai multe óre neîntreruptŭ. Atarĭ fete cu greŭ vorŭ devení când-va soţiĭ şi mame conscie de sublima lorŭ chemare.

„Educarea modernă a fetelorŭ pre lângă aceea, că e superficială, şi nu le pregătesce pentru chemarea lorŭ viitóre, pre fórte multe le nefericesce cu totulŭ. Ele dedate cu lumea ideală orĭ pasionate pentru anumite lucrurĭ, carĭ le cunoscŭ din romanele frivole, după ce se mărită, vĕdêndŭ, că în viéţa casnică aşteptările lorŭ nu se realiséză, suntŭ nemulţămite cu sórtea şi amărescŭ şi viéţa bărbaţilorŭ sĕĭ. Dară şi din fetele, carĭ şĭ-aŭ însuşitŭ o cultură umanistică superióră, cele mai multe suntŭ nefericite. Ele, superbe pre cultura lorŭ, pătimescŭ de grandomanie, respingŭ mâna industriaşuluĭ muncitorŭ, a neguţătoruluĭ şi întreprinzĕtoruluĭ şi aştéptă funcţionarĭ înalţĭ, ofiţerĭ de rangŭ superiorŭ şi proprietarĭ marĭ, de carĭ însă suntŭ mai puţinĭ, şi din carĭ o parte însĕmnată saŭ nu se căsătoresce nicĭ odată, saŭ o face acésta numaĭ târdiŭ. Ele suntŭ crescute spre a fi dómne marĭ, şi dacă părinţiĭ n'aŭ cu ce le înzestrá, orĭ natura nu le-a provĕdutŭ cu graţiĭ speciale, rĕmânŭ singuratice, cadŭ într'unŭ felŭ de melancolie şi-şĭ plângŭ zilele şi-şĭ blastĕmă sórtea. Încă mai de compătimitŭ le-ar fi sórtea, cândŭ sĕrăcindu-le orĭ murindu-le părinţiĭ ar fi silite să se sustină cu lucrulŭ mânilorŭ, la care nu suntŭ dedate."

Étă unele din tristele urmărĭ ale educărĭĭ greşite din timpulŭ nostru, în care şcóla nu ţine samă de ajunsŭ de condiţiunea şi chemarea viitóre a fetelorŭ. Celŭ ce a făcutŭ aceste constatorĭ, le-a făcutŭ în deplină cunoscinţă de causă. Să învĕţămŭ din păţania altora şi să ne ferimŭ de aceste defecte.

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

XII.

Esteban a fostŭ dusŭ la Sevilla şi trasŭ în cercetare înaintea unuĭ tribunalŭ militarŭ.

În decursulŭ cercetărĭĭ susţinea cu tótă liniştea şi hotărîrea, că-ĭ nevinovatŭ de crima, cu care-lŭ acusaŭ. Să susţină, că nicĭ n'a fostŭ acolo, nu cutezá, şi ar fi fostŭ şi zădarnicŭ, căcĭ grădinariulŭ Donneĭ Braulia, care venise mai întâiŭ la strigătele Roseĭ, îlŭ vĕduse şi-lŭ cunoscuse.

Îlŭ mai acusară, că fiindŭ de faţă în clipita, cândŭ s'a comisŭ omorulŭ, a trebuitŭ să vadă şi să cunóscă pre criminalistŭ, ba a pututŭ să fie chiar în conţelegere cu elŭ. Apoĭ pentru vinovăţia luĭ se maĭ aflară o mulţime demotiv e: depărtarea luĭ din Rota, îndată după ce ajunse acolo, frica, iritaţiunea, ce o dovedise în ospetăriile din San Lucar, unde întrase spre a aflá sciri despre omorulŭ dela Rota, şovăirea şi nesigurătatea în rĕspunsurĭ, — tóte mărturisiaŭ aşa de elocuentŭ în potriva luĭ, câtŭ judecătoriĭ îlŭ osîndiră la mórte.

Esteban ascultase sentinţa cu tótă liniştea. Căcĭ orĭ şi cum ţi-se pare cu multŭ maĭ uşóră pedépsa, ce o suferĭ jertfindu-te pentru altulŭ, decâtŭ ceea ce aĭ suferi-o fiindŭ însu-ţĭ vinovatŭ de o crimă.

Chiar în momentulŭ însă, cândŭ pedepsitulŭ ĕrá să fie recondusŭ din sală în prinsóre, din mijloculŭ mulţimiĭ păşesce în mijlocŭ unŭ omŭ tinĕrŭ şi se apropie cu paşĭ sigurĭ de judecătorĭ.

Paliditatea, ce ĕrá întinsă preste faţa luĭ, nu se părea a fi urmarea surprinderiĭ momentane, ci se părea a fi colórea naturală a chipuluĭ acestuia, viéţa căruia tótă ĕrá mórtă, de nu dovedea cumva contrariulŭ foculuĭ neliniştitoriŭ, ce lucia în ochi-ĭ negriĭ.

„Omulŭ acesta e nevinovatŭ!" dise elŭ cătră judecătorĭ cu tonŭ secŭ.

„De unde sciĭ acésta, şi cum poţĭ s'o dovedescĭ?"

„O sciŭ, fiindŭ-că cunoscŭ pre celŭ vinovatŭ de omorulŭ acela."

„Cum se póte?"

„Fórte uşorŭ!"

„Şi aĭ să-lŭ descoperĭ nóuĕ?"

„Da!"

„Eĭ bine, cine e?"

„Eŭ!"

„Dta!"

„Da, însu-mĭ."

După aceste cuvinte urmă o pausă scurtă.

„Frate," strigă Esteban, „ce-aĭ făcutŭ?"

„Eĭ bine, crede-aĭ dóră, că am să te lasŭ să morĭ?" replică celalaltŭ într'unŭ tonŭ de reproşŭ. „M'aĭ credutŭ dóră destoĭnicŭ de o ast-felŭ de laşitate? Sciŭ bine, că eŭ nicĭ odată n'am fostŭ bunŭ; spiritulŭ rĕŭ ĕrá vecĭnicŭ deşteptŭ în mine şi vecĭnicŭ mĕ îndemná, să facŭ rĕŭ. Aşa omŭ miserabilŭ însă încă nu suntŭ, câtŭ să lasŭ, ca unŭ nevinovatŭ să sufere pentru unŭ criminalistŭ. De aceea am cercatŭ mijlóce spre a te scăpá din prinsóre, n'am fostŭ însă norocosŭ, să ajungŭ la unŭ resultatŭ bunŭ, — şi nicĭ nu-ĭ mirare: unŭ omŭ părăsitŭ de Dumnedeŭ nu póte face nicĭ odată ceva bunŭ. Aĭ eraĭ să cadĭ jertfă pentru mine, dar acésta nu se va întîmplá. „Celŭ ce scóte sabie, de sabie va murí!" Fiĭ sănĕtosŭ, mângâie pre părinţiĭ nostri şi ĭertă-mĕ!"

În urma acesteĭ întorsăturĭ neaşteptate Esteban a fostŭ eliberatŭ din prinsóre, ĕră Lorenzo închisŭ. Celŭ dintâiŭ ĕrá însă ca trăsnitŭ, elŭ sta loculuĭ, mutŭ şi desperatŭ. Dar atuncĭ simţi, cum o mână puternică îlŭ apucă de braţŭ şi-lŭ trage de sine. Fără de a face cea mai mică oposiţie, elŭ se lasă a fi dusŭ de acea mână necunoscută, care îlŭ bagă într'o casă, a careĭ uşe a fostŭ închisă, îndată ce trecură preste pragulŭ eĭ.

„Curajŭ, curajŭ, amice! Bĕtrâna „barbă sură" te sfătuesce, ascultă-lŭ!" şi elŭ îĭ oferĭ o sticlă de vinŭ.

Esteban îşĭ ridică pentru întâia óră ochiĭ spre a privi la persóna, ce-lŭ aduse până aci.

„Dvóstră sunteţi!" esclamă elŭ miratŭ, „şi încă cutezaţĭ . . ."

„În nefericire se cunósce prietinulŭ bunŭ," îĭ rĕspunse străinulŭ, care nu ĕrá altulŭ decâtŭ vechiulŭ vecinŭ, carabinierulŭ.

„Şi tu voiaĭ să te laşĭ, să te ucidă?" începù şi Pepa, care grăbise în casă şi plângêndŭ strîngea în braţele sale pre Esteban.

„Ce să fi facutŭ! Nu puteam să-mĭ tradezŭ pre propriulŭ meŭ frate."

„Acum ascultă-mĕ! Aĭ să mergĭ în graba cea mai mare la portŭ, să te imbarcĭ pre naea cea dintâiŭ, ce plécă, ca să ajungĭ câtŭ să póte de repede la San Lucar şi de acolo acasă."

„Mĕ ĭertaţĭ, Sennor," replică Esteban, căruia îĭ revenise energia, „mĕ ĭertaţĭ, voiŭ merge la frate-meŭ."

(Va urma.)

Despre călindarŭ.

(Fine.)

O altă eróre istorică, care este unŭ adevěratŭ anacronismŭ, este aceea, în care cade scriitorulŭ nostru afirmându că Gregoriŭ XIII, deşi s'a mărginitŭ, cu corecţiunea la anulŭ 2000, totuşi procedându cu calculiĭ sĕĭ până la 4000, n'a găsitŭ între călindarulŭ sĕŭ şi timpulŭ astronomicŭ fără numaĭ diferinţa de o ḑi: lucru de care elŭ se şi mirá multŭ. Ne mirámŭ însă şi noi, deşi pentru unŭ altŭ motivŭ, că pentru ce adecă acelŭ Papă, care a bună samă că nu erá neghiobŭ, continuă calculiĭ sĕĭ până la anulŭ 4000 şi apoĭ totuşi şĭ-a opritŭ reforma la anulŭ 2000. Lucrulŭ stă ast-felŭ. Gregoriŭ XIII, saŭ maĭ bine astronomiĭ şi matematiciĭ luĭ, stabilindŭ regula pentru potrivirea anuluĭ civilŭ cu celŭ tropicŭ în secoliĭ viitorĭ, sciaŭ prea bine, după cum referesce Claviŭ, unulŭ dintre dînşiĭ, că mĕsura anuluĭ tropicŭ nu erá cunoscută într'unŭ modŭ desĕvârşitŭ, şi decĭ adoptându aceea, ce li-se părŭ maĭ apropiată de adevĕrŭ, admiseră ca posibilŭ, că după unŭ lungŭ periodŭ de anĭ equinocţiulŭ s'ar puté mutá dela 21 Martiŭ. Uniĭ astronomĭ de maĭ târḑiŭ adoptându o mĕsură maĭ mică, de 365 ḑile, 5 óre, 48 minute şi 51 secunde conchiseră, că 4000 de anĭ Gregorianĭ vorŭ întrece 4000 de anĭ tropicĭ cu 23 óre şi 20 minute. Dacă ar fi aşa, atunci după trecerea a 4000 de anĭ se va găsí o diferinţă de o ḑi, care nu că „nu va aduce vătĕmare niměnuĭ“, cum face scriitorulŭ nostru să ḑică neghiobesce Gregoriŭ XIII, ci care se va puté şterge fórte uşorŭ după modulŭ arĕtatŭ de acestŭ Papă, suprimându-se adecă unŭ bisextilŭ maĭ multŭ.

Dar avemŭ motive puternice spre a ne îndoí de aşa ceva. Şi într'adevĕrŭ Leverrier, carele se uniá cu Lalande întru a atribuí anuluĭ tropicŭ aceea-şĭ valóre, după cum deja vĕḑurămŭ, ca directorŭ alŭ observatoruluĭ din Paris, compuse tablele sale astronomice pentru 4000 de anĭ, carĭ se bucură de o autoritate fórte mare înaintea învĕţaţilorŭ. Dintr'însele se deduce cu tótă rigórea pentru anulŭ tropicŭ valórea de 365 ḑile, 5 óre 40 minute, 21·345 secunde; calculându acum după acéstă valóre, vomŭ avé de resultatŭ, că 4000 de anĭ tropicĭ întrecŭ 4000 de anĭ Gregorianĭ cu 10 óre şi 23 minute. Şi o asemenea întrecere totŭ la 4000 de anĭ, presupunêndŭ anulŭ mediŭ tropicŭ constantŭ, daŭ o înaintare de 25 óre, 57 minute şi 30 secunde totŭ la 10,000 de anĭ, aşa încâtŭ în locŭ de a suprimá unŭ bisextilŭ la fiesce care 4000 de anĭ, ar trebuí să se adaugă din contră unulŭ la fiesce care 10,000 anĭ, spre a se manţiné potrivirea anuluĭ civilŭ cu celŭ tropicŭ. De aci conclude P. Escoffier, autorulŭ opereĭ clasice *Le calendrier perpetuel,* publicată în 1880 cu table pascuale, carĭ ajungŭ până la anulŭ 6000, conclude, ḑicemŭ, că în starea actuală a sciinţeĭ înţelepţesce nu se póte gândí nimenĭ la reformarea călindaruluĭ Gregorianŭ.

Pentru ce însă acéstă deosĕbire de opiniunĭ între atâţi astronomĭ, toţi fórte renumiţiĭ? Pentru-că anulŭ tropicŭ astronomicŭ, adecă timpulŭ, în care sórele, împlinindu-şĭ cursulŭ sĕŭ, se rentórce la punctulŭ, în care se strătaie ecliptica cu equatorulŭ, nu este matematicaminte tot-deuna acela-şĭ, ci în fiesce care anŭ dă o diferinţă, deşi fórte mică. Ca să albă aşadar astronomiĭ o regulă fixă, se silescŭ a găsí o medie, după care să resulte unŭ anŭ tropicŭ constantŭ, numitŭ pentru aceea anŭ tropicŭ mediŭ. Acéstă medie însă n'ar puté fi pre deplinŭ sigură, fără numaĭ după observaţiunĭ exacte făcute într'o serie fórte lungă de secoliĭ; de aceea se deosĕbescŭ între sine astronomiĭ, atribuindŭ anuluĭ tropicŭ valorĭ diverse, carĭ nu potŭ fi decâtŭ maĭ multŭ orĭ maĭ puţinŭ probabile.

Dar ceea ce este şi maĭ vrednicŭ de admiratŭ în călindarulŭ Gregorianŭ, este equaţiunea lunară, de care dlŭ *M.* nicĭ nu aminteşce, póte, cum amŭ ḑisŭ, *brevitatis causa.* Pentru o drépta celebrare a Pascilorŭ conciliulŭ Niceanŭ ordină nu numaĭ ca să se ĭea regula dela equinoctiulŭ fixatŭ la 21 Martiŭ, spre a cunósce întâia lună de primăvară, ci şi dela ḑiua a XIV-a a aceleia-şĭ luniĭ, trebuindŭ să cadă Pascile în Dumineca cea dintâiŭ după dînsa. Spre a cunósce acésta a XIV-a ḑi s'a fostŭ adoptatŭ ciclulŭ de nóuĕspreḑece anĭ alŭ luĭ Metone, numitŭ Numĕrulŭ de aurŭ, celŭ maĭ exactŭ, ce se avea pre atuncĭ, în care se presupunea, că terminându-se ciclulŭ, adecă după 19 anĭ, fasele lunare s'ar' rentórce a fi într'unŭ modŭ sensibilŭ în acelea-şĭ ḑile, în carĭ aŭ căḑutŭ la începutulŭ ciculuĭ însŭ-şĭ. Dacă însă acésta a fostŭ aşa într'unŭ timpŭ óre care, nu putea să fie totŭ aşişderea în perpetuŭ; căcĭ după 19 anĭ fasele lunare se rentorceaŭ, e dreptŭ, în aceea-şĭ ḑi, dar anticipându cu o óră şi 28 minute. Din causa acesteĭ anticipărĭ urmá, că după 312 anĭ fasele acelea-şĭ se aflaŭ mutate cu o ḑi; ast-felŭ încâtŭ Numĕrulŭ de aurŭ indică greşitŭ noviluniulŭ pascualŭ şi în consecinţă ḑiua a XIV-a a luneĭ. Să luămŭ unŭ esemplu din călindarulŭ Iulianŭ, precum se află astăḑĭ. Numĕrulŭ aureŭ arată într'însulŭ ḑiua XIV a luneĭ patru ḑile maĭ târḑiŭ: aşa încâtŭ adese-orĭ se întîmplă, de Pascile cadŭ, contrarŭ canonuluĭ Niceanŭ, în Dumineca a dóua după adevĕrata ḑi XIV a luneĭ; cum este de es. în casulŭ, în care se celebrézĕ o sĕptĕmână după cele ale călindaruluĭ Gregorianŭ.

Spre îndreptarea acesteĭ erorĭ privitóre la Numĕrulŭ aureŭ, trebuiá să se substitue unŭ altŭ ciclu, carele să arete în perpetuŭ adevĕratele fase lunare. Dar, *hic opus, hic labor!* Erá de lipsă adecă de o minte uriaşă, de unŭ geniŭ adevĕratŭ, care se şi arĕtă, cândŭ se aşteptá maĭ puţinŭ. Antoniŭ Lilio, ilustru mediculŭ şi literatŭ din Calabria, înţelegêndŭ, că la Roma se tractá despre reformarea călindaruluĭ, presentă Pontificeluĭ unŭ manuscriptŭ, în care fratele sĕŭ Aloisiŭ, deja mortŭ în 1576, resolvise cu deplinŭ succesŭ atâtŭ de gréua problemă. Acestŭ învĕţatŭ ilustru, reţinêndŭ Numĕrulŭ aureŭ pentru cunóscerea epacteĭ fiesce căruĭ anŭ, cu îndreptarea în casŭ de lipsă a efectuluĭ produsŭ de numita anticipaţiune, — a născocitŭ pre lângă acela ciclulŭ epactelor pentru indicarea medie a adevĕrateloru fase lunare din fiesce care ḑi a luneĭ. Lucrarea luĭ s'a găsitŭ apoĭ aşa de desăvârşită, încâtŭ până la capetulŭ vécurilorŭ n'are lipsă de nicĭ o îndreptare.

* * *

Amŭ înşiratŭ tóte aceste reflexiunĭ nu atâtŭ pentru a luá în apĕrare meritóre călindarulŭ Gregorianŭ, câtŭ maĭ vîrtosŭ pentru a ne împliní marea datorinţă, ce o avemŭ de a-lŭ face totŭ maĭ cunoscutŭ şi preţuitŭ între Românĭ. Pentru aceea trebue să mulţămimŭ dluĭ *M.*, căcĭ prin articululŭ sĕŭ ne-a datŭ ocasiune de a demonstrá, că acelŭ călendarŭ este unŭ monumentŭ adevĕratŭ alŭ sciinţeĭ şi tot-odată alŭ celeĭ maĭ profunde veneraţiunĭ către vechile tradiţiunĭ ale SS. Părinţi. Elŭ, împotriva tuturorŭ atacurilorŭ unorŭ adversarĭ mişcaţi multŭ de prejudiţiurĭ religióse, de carĭ adese-orĭ nu suntŭ conscĭi, — se înalţă gloriosŭ înaintea privirilorŭ pline de respectŭ ale adevĕraţilorŭ învĕţaţi, precum şi ale tuturorŭ naţiunilorŭ maĭ culte din lume, carĭ n'aŭ întârḑiatŭ de a-lŭ adoptá. Pentru-că deşi scopulŭ nemuritoruluĭ Pontifice Gregoriŭ XIII a fostŭ religiosŭ, totuşi opera sa a reuşitŭ fórte avantajiósă şi societăţiĭ civile.

Ne place aşadară a încheiá cu mărturisirea luĭ Arago, fostŭ directorŭ alŭ observatoruluĭ din Paris şi membru alŭ gruvernuluĭ provisorŭ dela 1848. Acestŭ astronomŭ ilustru, câtu-şĭ de puţinŭ suspectŭ de părtinire către Biserică şi către Papĭ, în volumulŭ alŭ IV-lea alŭ Astronomieĭ sale poporale, n'are decâtŭ cuvinte de laudă pentru reforma Gregoriană, şi relevându folósele preţióse, ce resultă dintr'însa pentru societate, scrie: „Scopulŭ acesteĭ reforme erá acela de a potrivĭ lungimea anuluĭ civilŭ cu cea a anuluĭ astronomicŭ, aşa încâtŭ ḑilele de una şi aceea-şĭ numire să corĕspundă acelora-şĭ temperaturĭ, şi ca lucrările agriculturеĭ să se pótă regulá după datele luate din anulŭ civilŭ.“ Şi după ce a demonstratŭ, plecându dela valórea medie a anuluĭ tropicŭ, ce i-se părea a fi maĭ probabilă, că după unŭ periodŭ de 10,000 de anĭ în călindarulŭ Iulianŭ va fi între anulŭ civilŭ şi astronomicŭ o diferinţă de 77 ḑile şi 4 ḑecimĭ, pre cândŭ în celŭ Gregorianŭ va fi numaĭ de 2 ḑile şi 4 ḑecimĭ, continuă: „Cu alte cuvinte după 10,000 de anĭ temperatura medie corĕspunḑĕtóre originiĭ perioduluĭ dela 21 Martiŭ se va observá la 18, adecă cu dóuĕ ḑile maĭ ĭute. Lucrările agrare, presupunêndŭ acestŭ terminŭ rigorosŭ, nu vorŭ fi deslocate decâtŭ cu acéstă mică cuantitate de dóuĕ saŭ de treĭ orĭ 24 óre.“ În fine conclude cu aceste prea însĕmnate cuvinte: „Reforma Gregoriană satisface aşadară cu tótă esactitatea necesară scopuluĭ, ce trebue să-lŭ aîbă în vedere orĭ ce sistemŭ de intercalaţiune.“

V.

Bibliografie.

Învĕţătorulŭ Munteanŭ *împărtăşesce economilorŭ cele maĭ de lipsă cunoscinţe despre legea veterinară şi bólele contagióse stându cu dînşiĭ la sfatŭ în lungile serĭ ale ĭerneĭ. De Tormay Béla.* — Sibiŭ. Tiparulŭ institutuluĭ tipograficŭ, societate pre acţiĭ. 1891. — Broşura acésta, edată de „Reuniunea română de agricultură din comitatulŭ Sibiuluĭ“, are de scopŭ a face cunoscute poporuluĭ ruralŭ şi agricolŭ dispoziţiunile legiĭ veterinare, semnele bólelorŭ de vite şi modulŭ vindecărĭĭ. E scrisă în stilŭ poporalŭ, în formă de dialogurĭ, la înţelesulŭ tuturorŭ. Fără îndoélă reuniunea a făcutŭ unŭ serviţiŭ fórte bunŭ prin edarea acesteĭ cărţĭ, şi ar fi de doritŭ, ca broşura să fie lăţită în cercurĭ câtŭ se póte de largĭ.

Diverse.

Manifestulŭ de primăvara alŭ paserilorŭ. Cu ocasiunea sântelorŭ sĕrbătorĭ a învierĭĭ ţinêndŭ paserile din ţara nóstră prima adunare generală aŭ publicatŭ următoriulŭ manifestŭ:

Din ţĕrĭ străine şi depărtate rentorcêndu-ne érăşĭ în vechea nóstră patrie şi reocupându-ne locuinţele din pădurĭ, câmpurĭ, moraştine şi ţĕrmurĭ apelorŭ, de noŭ ne pregătimŭ la o viéţă familiară pacinică şi fericită. Atâtŭ pre noĭ înşi-ne, câtŭ şi pre fiiĭ, ce ni-ĭ va da bunulŭ Dumneḑeŭ, ne recomandămŭ puterniculuĭ patronajŭ alŭ ómenilorŭ şi nutrimŭ firma speranţă, că tinerĭ şi bĕtrânĭ, micĭ şi marĭ, vorŭ avé milă de viéţă nóstră, nu ne vorŭ vătĕmá nicĭ nu ne vorŭ lipsí de scumpulŭ tesaurŭ alŭ libertăţiĭ. Cu deosĕbire îĭ rugămŭ, să ne cruţe cuĭburile construite cu multă trudă şi ostenélă, să nu ne ĭea óuĕle, să nu subtragă puiĭ de sub îngrijirea nóstră părinţéscă şi să ne tracteze tot-deuna cu inimă bună şi pretinie.

În sĕmnŭ de recompensă şi mulţămită noĭ prin săriturile nóstre voióse, prin sburăturĭ, prin fluerăturĭ, cântărĭ şi ciripirĭ vomŭ procurá amicilorŭ nostri petrecerĭ plăcute; prin pustiirea vermilorŭ şi a insectelorŭ stricăcióse de pre pomĭ, arborĭ, tufişurĭ şi verdeţurĭ şi de pre câmpurĭ şi animelele domestice, ce pascŭ pre acestea, vomŭ contribuí la starea înfloritóre a pădurilorŭ, câmpurilorŭ, grădinilorŭ şi livedilorŭ şi la crescerea plăcerĭĭ, ce o simte omulŭ contemplându universulŭ şi pompa, cu care l'a întocmitŭ Dumneḑeŭ Creatorulŭ. — Datŭ în Livedenĭ la $^{5}/_{17}$ Apriliŭ 1892. — Din încredinţarea adunărĭĭ generale: *Cocostêrgulŭ, Ciocârlia, Privighitórea, Rîndunéua.*

Noĭ încă recomândămŭ acestŭ manifestŭ specialeĭ atenţiunĭ şi bunăvoinţe a cetitorilorŭ nostri.

Economie.

Cumpărarea de viță americană. Ministrulŭ de agricultură a cumpĕratŭ din **Francia** mlădițele de viță americană comandate de proprietarii de vii dela noi. Vițele aŭ fostŭ spedate din Montpellier încă în luna trecută, și acum aŭ și sositŭ și se vorŭ distribuí între ceĭ ce le-aŭ comandatŭ.

Plantarea cu arborĭ a locurilorŭ pleșuge. Ministrulŭ de agricultură a provocatŭ pre proprietarii din comitatele Árva, Trencsén, Turócz, Zólyom, Liptó și Szepes și pre ceĭ de lângă Tisa de susŭ, ca pămênturile muntóse și delóse orĭ pustiite de pădurĭ să le vîndă statuluĭ, făcêndŭ însinuarea spre scopulŭ acesta până la finea luĭ Iuliŭ a. c. La însinuare aŭ să se alăture estrasŭ din cărțile funduare, descrierea scurtă și schițarea realității, contribuțiunea și spesele anuale împreunate cu susținerea loculuĭ respectivŭ. Prețulŭ de cumpĕrare se plătesce numaĭ după ce loculŭ liberŭ de orĭ ce sarcinĭ va fi transcrisŭ pre erariŭ. Ministrulŭ voesce a plantá cu pădurĭ locurile cumpĕrate.

Denaturarea sării. E vorba, că se va pune în comerciŭ sare ieftină pentru vite, dară ca să nu pótă serví și spre nutrirea ómenilorŭ, se va mestecá cu făină de rapiță, prin ce capĕtă unŭ mirosŭ și gustŭ de uleŭ, neplăcutŭ ómenilorŭ, dară fórte plăcutŭ vitelorŭ.

Cultivarea vermilorŭ de mĕtasă se lățesce continuŭ și în Ungaria. Acésta o arĕtă destulŭ de evidentŭ raportulŭ inspectoruluĭ regnicolarŭ pentru cultura vermilorŭ de mĕtasă, din care raportŭ apare, că în 2268 de comune s'aŭ ocupatŭ cu acestŭ ramŭ de industrie 72,118 de familiĭ și aŭ produsŭ 1.108,446 kgr. de gogóșe, carĭ s'aŭ vîndutŭ pentru suma de 1.082,078 fl. Dacă comparămŭ resultatulŭ anuluĭ trecutŭ cu celŭ alŭ anuluĭ 1880, cândŭ numaĭ 72 de comune se ocupaŭ cu cultura vermilorŭ de mĕtasă, câștigândŭ suma de 11,061 fl., vedemŭ, câtŭ de marĭ suntŭ progresele, ce s'aŭ făcutŭ în ramulŭ acesta de economie. Publicămŭ acésta ca îndemnŭ preoțilorŭ și învĕțătorilorŭ nostri, carĭ vorŭ înaintarea materială a poporuluĭ.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Timpulŭ la începutulŭ sĕptĕmâneĭ a fostŭ schimbăciosŭ, bătêndŭ vîntulŭ și plouândŭ. În ḑilele din urmă însă timpulŭ s'a schimbatŭ spre bine, și temperatura s'a ridicatŭ. Sĕmĕnăturile de tómnă suntŭ frumóse și desvoltate.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta a fostŭ puținŭ favorabilŭ, prețurile bucatelorŭ aŭ scădutŭ. *Grâŭ curatŭ* a sositŭ cam 7400 tone, dară s'a oferitŭ spre vîndare grâŭ din deposite. Circulațiunea sĕptĕmânală s'a urcatŭ la 85,000 măjĭ m., și s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 9.05—9.30. *Sĕcarĕ* s'a cumpĕratŭ maĭ multŭ pentru esportŭ. S'aŭ vîndutŭ în decursulŭ sĕptĕmâneĭ cam 4000 măjĭ m. cu fl. 8.40—8.75. *Ovĕsŭ* s'a oferitŭ multŭ și a fostŭ și cercatŭ, s'a vîndutŭ preste 7000 măjĭ m. cu fl. 5.40—5.90. *Cucuruzŭ* a trecutŭ la 20,000 măjĭ m. S'a plătitŭ maja m. cu fl. 4.80—4.90, ĕră pre la stațiunile căilorŭ ferate cu fl. 4.47 ½—4.55. *Sĕmênța de cânepă* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 12.00—12.50, — de *inŭ* cu 12.50—13.00, — de *trifoiŭ* cu fl. 65.00—70.00, — de *luțernă* cu fl. 42.00—44.00, de *măzĕriche* cu fl. 6.00—6.25, — de *mohorŭ* cu fl. 5.50—6.00.

Tîrgulŭ de rîmători dela Steinbruch. Din causa timpuluĭ schimbăciosŭ din sĕptĕmâna precedentă a fostŭ cam nefavorabilŭ, aŭ fostŭ dușĭ la tîrgŭ 7987 de rîmătorĭ. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleșĭ, greĭ de 320—380 kg. 47 cr., *bĕtrânĭ* greĭ preste 300 kg. 45 ½—46 cr., marfă *țĕrĕnéscă* 45½—47½ cr., *sêrbescĭ* 44½—47 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 27 Aprilie st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	109.75
« « hârtie « 5%	100.90
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	119.75
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	117.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.50
Bonurĭ rurale ung.	94.—
« urbariale ung.	100.—
Obligațiunile desp. regaliilorŭ	99.20
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	146.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	136.50
Renta de hârtie austriacă	95.25
« « argintu austriacă	94.60
« « aurŭ austriacă	110.75
Losurile austr. din 1860.	141.50
« Vieneĭ	157.—
Acțiunile băncĭ austro-ungare	995.—
« « de creditŭ ung.	360.—
« « « « austr.	321.40
Obligațiunile cu câștigŭ ale băncĭ ipot. ung.	120.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.64
Napoleon-d'orĭ	9.48
Mărcĭ 100 imp. germane	58.60
Londra 10 Livres șterlingĭ	119.80

Prețulŭ mărfurilorŭ.

Piața din Blașiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 6.— până 6.25, — grâŭ mestecatŭ fl 4.50 până 5.50, sĕcară fl. —.— până —.—, — ovĕsŭ fl. 2.50 până fl. 3.—, cucuruḑŭ fl. 3.25 până fl. —.—, alacŭ fl. —.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.50 până fl. 2.—, — sĕmênță de cânepă fl. 6.— până fl. —, fasolea fl. 4.50 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până 48 cr., carnea de vițelŭ 40 până — cr., carnea de porcŭ 40 până — cr., carnea de berbece — până — cr., — 16 óue cu 20 până — cr.

Editorŭ și redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Publicare de licitație minuendă.

Pentru ridicarea unuĭ edificiŭ scolasticŭ alŭ comuneĭ bisericescĭ gr. cat. din Vadŭ se va ținé licitațiune publică minuendă în ḑiua de 5 Maiŭ a. c. st. n. la 2 óre p. m. în comuna Vadŭ (Comitatulŭ Făgărașŭ).

Prețulŭ strigărilorŭ pentru lucrulŭ de zidăritŭ și lemnăritŭ este de 1668 fl. 71 cr., ĕră mĕsăritŭ și ferăritŭ de 456 fl. v. a.

Doritorii de a întreprinde acestea lucrărĭ suntŭ rugați a se presentá pre ḑiua și óra destinată la licitațiune.

Oferte în scrisŭ provĕḑute cu 20% vadiŭ încă se primescŭ până la începerea licitațiunii.

Planulŭ, preliminariulŭ de spese și condițiunile de întreprindere se potŭ vedé în tótă ḑiua dela 8—12 óre a. m. și dela 2—6 p. m. la oficiulŭ parochialŭ din Vadŭ.

Vadŭ, 20 Aprilie 1892.

Eforia școleĭ gr. cat. din Vadŭ.

(11) 1—1

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale imp. și reg. Archiducele Iosifŭ

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de mașine și recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneĭ preaonoraților domnĭ preoți

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

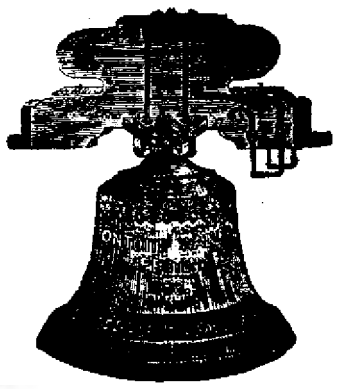

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 16—52

Preliminare de spese și Prețŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ și franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscință pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu așeḑarea acelorŭ obiecte în fața loculuĭ, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

(5) 7—26

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 7 Maiŭ 1892. Numĕrulŭ 19.

Anarchismulŭ.

*** Grija de limba, instituţiunile, libertatea şi şcólele bisericeĭ nóstre absórbe atâta din activitatea nóstră, câtŭ abia ne maĭ rĕmâne locŭ şi timpŭ, ca să ne ocupămŭ şi de cestiunile maĭ generale europene, cum este p. e. cestiunea anarchismuluĭ, ce prin modulŭ violentŭ, cu care adepţiĭ luĭ voescŭ să o deslege, a umplutŭ deja de teróre unŭ statŭ mare şi puternicŭ ca Francia, şi este temere fundată, că nu va rĕmâné isolată între graniţele statuluĭ acestuia.

Noĭ Româniĭ ne putemŭ, ce e dreptŭ, mândrí până acum cu aceea, că hidra anarchismuluĭ în sinulŭ poporuluĭ nostru încă nu şĭ-a pututŭ aflá culcuşŭ. Nu trebue însă pentru aceea să ne încredemŭ din mĕsură afară. Popórĕle, ce se află în stadiile dintâiŭ ale cultureĭ, suntŭ maĭ uşorŭ accesibile pentru ideĭ estravagante şi destructive ca anarchismulŭ, decâtŭ cum suntŭ popórĕle maĭ înaintate în cultură. La acestea se producŭ atarĭ ideĭ, acelea însă le primescŭ, şi de-a rîndulŭ la ele află apoĭ unŭ terenŭ maĭ acomodatŭ ca la acelea. Avemŭ esemplu cu alte ideĭ de calibrulŭ acesta. Ateismulŭ, materialismulŭ şi pesimismulŭ germânŭ la puţine popórĕ culte a cuprinsŭ deja atâtea păturĭ ale societăţiĭ ca la Româniĭ din România. Ba pesimismulŭ germânŭ cultivatŭ la Româniĭ de dincolo prin o literatură desfrînată şi decădută a ajunsŭ la noĭ bunŭ naţionalŭ. Şi apoĭ unde aŭ întratŭ deja ideile acestea destructive, acolo de-a rîndulŭ în scurtŭ timpŭ urmézĕ în modŭ consecuentŭ şi ideile anarchiste, căcĭ anarchismulŭ nu este altŭ ceva decâtŭ ateismulŭ şi pesimismulŭ practicŭ.

Vorŭ fi destuĭ dintre cetitoriĭ nostri, carĭ nu-şĭ potŭ formá idee despre aceea, că ce póte fi anarchismulŭ ca sistemŭ, deşi se vorbesce despre elŭ atâta. Pentru aceea îlŭ vomŭ espune aci în câteva cuvinte pre scurtŭ, ca să se védă, până unde póte decădé omulŭ, după ce s'a smulsŭ din braţele părinţescĭ ale luĭ Dumnedeŭ şi ale creştinismuluĭ curatŭ. *„Că dóuĕ şi rele a făcutŭ poporulŭ meŭ: m'a părăsitŭ pre mine isvorulŭ apeĭ vieţiĭ, şi şĭ-a săpatŭ şie fântâni surpate,“* a dişŭ încă în Legea veche profetulŭ mişcatŭ de Spiritulŭ sântŭ despre tóte sistemele filosofice şi politice, ce nu suntŭ construite pre fundamentulŭ solidŭ alŭ credinţeĭ în Dumnedeŭ şi în religiunea descoperită de elŭ şi dată genuluĭ omenescŭ ca unŭ îndreptariŭ infalibilŭ pentru tóte timpurile şi pentru tóte relaţiunile vieţiĭ nu numaĭ ceresci ci şi pământescĭ. Şi între sistemele acestea filosofice şi politice, între *„fântânile acestea surpate“* putemŭ să dicemŭ, cumcà cea din urmă şi cea maĭ necurată este anarchismulŭ.

S'a vorbitŭ şi în colónele modestuluĭ nostru organŭ de repetite orĭ despre partidele pólitice maĭ însĕmnate din statele europene, carĭ suntŭ partida *liberală, radicală, socialistă.* Tóte partidele aceste staŭ pre unŭ terenŭ comunŭ. Terenulŭ acesta comunŭ este, că tóte recunoscŭ necesitatea esistinţeĭ statuluĭ ca unŭ ce, fără de care genulŭ omenescŭ nicĭ nu póte esistá. Deosĕbirea între ele zace numaĭ în aceea, că unele voescŭ construirea şi guvernarea statuluĭ după unele principiĭ, altele după altele. Partida *liberală* p. es. voesce, ca statulŭ să aĭbă o atare constituţiune, câtŭ libertatea îndivíduluĭ şi egalitatea cetăţenilorŭ să fie câtŭ se póte maĭ puţinŭ restrinsă. Totŭ cam aşa ceva voesce şi partida *radicală,* cu acea deosĕbire, că cea liberală ca maĭ flegmatică voesce să-şĭ realiseze planulŭ numaĭ pre încetulŭ, precândŭ cea radicală ca maĭ sanguinică voesce să facă lucrulŭ acesta deodată, reformându statulŭ chiar din rădăcină. Partida *socialistă* merge cu unŭ pasŭ maĭ departe. Ea nu se mulţămesce numaĭ cu egalitatea politică a cetăţenilorŭ, ci ea voesce şi egalitate socială. Pentru aceea ea nu voesce să audă de nicĭ o proprietate privată. Pentru ea nu esistă decâtŭ unŭ singurŭ proprietarŭ. Şi acesta este statulŭ, care apoĭ împarte într'o formă fiesce căruia cele de lipsă spre susţinerea vieţiĭ.

Esenţialŭ diversă de tóte partidele acestea este partida anarchistă. Ea nu voesce, să reformeze şi guverneze statulŭ după nicĭ unŭ principiŭ. Principiulŭ eĭ este, cumcă causa tuturorŭ relelorŭ, ce bântue omenimea, este statulŭ însu-şĭ. De aceea scopulŭ eĭ este n i m i c i r e a s t a t u l u ĭ, căcĭ după părerea eĭ elŭ e rădăcina tuturorŭ relelorŭ. Partida acésta fantastică purcede din credinţa, că omulŭ

Feuilleton.

Poliţia secretă din America nordică.

De Max Stein.

(Continuare.)

Precum bolnavulŭ consultézĕ pre medicŭ, întocmaĭ aşa şi celŭ păgubitŭ prin furtŭ consultézĕ pre detectivŭ. Şi precum mediculŭ ciocăne trupulŭ bolnavuluĭ, îĭ face diagnosa şi-ĭ pune felŭ de felŭ de întrebărĭ paţientuluĭ, întocmaĭ aşa se apucă şi detectivulŭ celŭ inteligentŭ de lucru. Elŭ încă-şĭ face diagnosa sa. Dacă hoţiĭ aŭ spartŭ undeva, atuncĭ poliţistulŭ secretŭ adeseorĭ din nisce semne la părere neînsemnate, pre carĭ laĭculŭ de locŭ nu le observă, numaĭ decâtŭ dă cu socotéla, că óre spărtura s'a făcutŭ de mâna dibace a unuĭ hoţŭ de profesiune saŭ numaĭ de a unuĭ hoţŭ ocasionalŭ. Şi dacă spărtura s'a făcutŭ de unŭ hoţŭ de profesiune, atuncĭ detectivulŭ celŭ espertŭ numaĭ decâtŭ scie, că hoţulŭ de care cétă se ţine. Pentru-că fiesce care din acestea societăţĭ lucră maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ după propriulŭ eĭ sistemŭ, şi din semnele rĕmăşiţelorŭ se póte conchide la activitatea lorŭ. Dacă în modulŭ acesta banda de hoţĭ este fixată, atuncĭ maĭ restă numaĭ a aflá membrulŭ respectivŭ. Semnele celea maĭ neînsemnate la părere, vre-o câteva petece de hârtie şi altele asemenea, adeseorĭ suntŭ de ajunsŭ pentru a da cu socotéla, că din cătrăŭ suflă vîntulŭ.

La o bancă de banĭ din New-York lipsiaŭ de multă vreme regulatŭ sume maĭ micĭ de banĭ. Tóte regulele de precauţiune, ce le-a fostŭ aplicatŭ şefuluĭ banceĭ, aŭ rĕmasŭ fără resultatŭ: furtişagurile érăşĭ s'aŭ ivitŭ la cassă, şi tótă atenţiunea n'a folositŭ nimica, pentru ca să descopere pre hoţŭ. Ajungêndŭ lucrulŭ până într'atâta, conducĕtoriulŭ banceĭ erá cam îngrijatŭ, căcĭ într'o bună diminéţă puteaŭ să lipséscă din cassă şi sume maĭ marĭ. Şefulŭ banceĭ s'a hotărîtŭ decĭ a consultá în causa acésta pre unŭ detectivŭ, carele după esaminarea împrejurărilorŭ esistente numaĭ decâtŭ a statoritŭ, că furtişagurile acelea s'aŭ comisŭ de unulŭ saŭ maĭ mulţĭ oficialĭ de bancă de acolo. Şefulŭ, carele avea cea maĭ firmă convingere, că ómeniĭ luĭ suntŭ fórte onorabilĭ, şĭ-a îndoitŭ acum atenţiunea, însă înzădarŭ, căcĭ la cassă lipsiaŭ érăşĭ sume micuţe.

Dacă singurŭ numaĭ consultarea mediculuĭ nu ajută, atuncĭ se anganjézĕ definitivŭ mediculŭ pentru tămăduirea respectiveĭ bóle. Ast-felŭ făcŭ şi proprietarulŭ banceĭ, elŭ concredŭ adecă unuĭ detectivŭ aflarea hoţuluĭ. Şi acum acesta îşĭ începŭ activitatea sa. Necunoscêndu-lŭ pre detectivŭ nicĭ unulŭ din impiegaţiĭ banceĭ, elŭ cercetă acum odată şi şi maĭ de multe orĭ localulŭ banceĭ pre dĭ. Uneorĭ apărea în unele vesminte, de alte orĭ într'altele, şi tot-deuna avea maĭ unele maĭ altele diferite afacerĭ de îndeplinitŭ, carĭ îlŭ reţineaŭ maĭ multŭ orĭ maĭ puţinŭ în localulŭ banceĭ. Într'o sĕptĕmână acestŭ agerŭ cunoscĕtoriŭ de ómenĭ a vĕdutŭ destulŭ spre a puté pune ochiĭ pre unŭ oficiantŭ de bancă de acolo, deşi nu l'a prinsŭ cu nicĭ unŭ casŭ concretŭ de hoţie.

De acum înainte poliţistulŭ secretŭ atîrnă ca şi o umbră de oficiantulŭ acela suspectŭ. În decursulŭ alorŭ patruspredece dile l'a urmăritŭ paşŭ de paşŭ. Orĭ încătrăŭ călătoria oficiantuluĭ în timpulŭ sĕŭ celŭ libĕrŭ, cu trenulŭ saŭ cu tramvayulŭ, detectivulŭ totŭ cu elŭ călătoria. Dacă omulŭ acela tinĕrŭ se ducea în teatru, atuncĭ şi detectivulŭ se aflá în mijlocita luĭ apropiere. În orĭ ce birtŭ, restaurantŭ saŭ casă de joculŭ, întrá oficiantulŭ, „umbra“ încă erá cu elŭ. Şi măiestria cea mai mare erá, că urmă-

lucră bine numai atunci, când lucră după singura lege dictată de mintea sa. Pentru aceea elu nici nu are lipsă de nici o lege positivă, de nici o autoritate şi de nici o instituţiune socială, ci anarchia saŭ lipsa acestora este starea normală pentru omu. Dacă este vorba, că omulŭ să fie fericitŭ, atunci după ei mai întâiŭ trebue să fie delăturatŭ statulŭ, şi trebue să fie omulŭ pusŭ în posiţiunea de a-şi îndreptá tótă lucrarea sa numai după dictările minţii. Atunci omulŭ dela sine va delătură tóte miseriile, ce-lu chinuescŭ astădi în statŭ. Mintea şi numai singură nu va suferí rĕulŭ între ómeni, ci-lu va şterge, îndată ce se ivesce între ómeni undeva.

Spre realisarea fantómei acesteia anarchiştii lucră după unŭ planŭ acomodatŭ ideilorŭ, ce le profesézá. *Iustitia regnorum fundamentum*, dice latinulŭ. Unde lipsesce justiţia, acolo întră uşorŭ anarchia. Pentru aceea dinamitulŭ lorŭ este mai întâiŭ îndreptatŭ în contra organelorŭ justiţiei, ca pre aceste să le înfrice, câtŭ să nu mai cuteze a mai administrá dreptatea după legile statului. Neaflându-se într'unŭ statŭ de frica anarchiştilorŭ cine să mai administreze justiţia, pre încetŭ ajungŭ în desuetudine şi-şi perdŭ valórea şi celealalte instituţiuni sociale, şi aşa pre încetulŭ statulŭ se nimicesce şi în loculuĭ luĭ întră anarchia. Aci zace causa, pentru care anarchiştiĭ aruncă dinamitulŭ mai cu samă în locuinţele judecătorilorŭ.

După organele justiţiei instituţiunea socială cea mai urîtă anarchiştilorŭ este armata. Armata represintă puterea fisică, care vighézá preste observarea legilorŭ. Dacă şi armata este nimicită, atunci legile ne mai avêndŭ puterea fisică, carea să vigheze preste observarea lorŭ, îşi perdŭ pre încetŭ tótă puterea obligătóre. Pentru aceea după judecătorĭ dinamitulŭ anarchiştilorŭ este îndreptatŭ în contra căsarmelorŭ, căci statulŭ fără armată trebue să cadă pradă anarchieĭ. Rĕmăşiţele instituţiunilorŭ statuluĭ după nimicirea justiţieĭ şi a armateĭ potŭ fi apoĭ delăturate uşorŭ şi în scurtŭ timpŭ.

Contrastulŭ dintre natura omenéscă şi principiile anarchiştilorŭ este aşa de mare, câtŭ trebue să-lŭ cuprindă pre omu mirarea, cum s'a pututŭ nasce şi unŭ atare sistemŭ şi o atare credinţă ca anarichismulŭ, şi încă să-şi câştige şi atâţia adepţi şi atâtŭ de resoluţi? Căci omulŭ nu este o fiinţă raţională deplinŭ luminată şi cu voinţa aplicată numai spre bine, câtŭ fără legi positive, fără auctoritate publică şi fără putere de statŭ să pótă subsista. Ci precum scie fiesce care din propria sa esperinţă, omulŭ este o fiinţă provĕdută, ce e dreptŭ, cu raţiune, însă cu o raţiune, ce în aflarea adevĕruluĭ schiopătézá şi greşesce fórte multŭ, şi fără de aceea cu o voinţă aplicată preste totŭ mai multŭ la rĕŭ, decâtŭ la bine. Chiar de aceea este statulŭ aşa de lipsă pentru omu, ca cu legile luĭ să ajute raţiuniĭ luĭ celeĭ debile, şi cu puterea luĭ să-ĭ înfrîne voinţa cea rea. Fără de ajutorulŭ statuluĭ, omenirea în timpŭ scurtŭ ar trebui să se nimicéscă, şi este departe de aceea, ca fără ajutorulŭ statuluĭ să pótă prosperá, precum credŭ anarchiştiĭ.

Nu ne vomŭ mirá însă de nascerea şi lăţirea anarchismuluĭ modernŭ, dacă vomŭ cugetá, câtŭ de avutŭ a fostŭ secolulŭ nostru în ideĭ utopice şi blasfeme, câtŭ mai că secululŭ viitorŭ nu va mai puté produce nimica noŭ pre terenulŭ utopiilorŭ şi a blasfemieĭ. Şi Dumneḑeŭ în judecăţile sale nepĕtrunse póte că prin tolerarea anarchismuluĭ lasă, ca mintea omenéscă deslegată de elu să mérgă cu blasfemia până la estremŭ, ca apoĭ însă-şi ca şi fiulŭ rătăcitŭ să se convingă, câtŭ de tare a greşitŭ atunci, când şi pre terenulŭ politicŭ s'a abătutŭ dela adevĕrulŭ eternŭ creştinŭ, şi să se rentórcă érăşi la elu. Pentru aceea póte că şi anarchismulŭ nu este alt-ceva decâtŭ unŭ elementŭ óre care negativŭ în progresulŭ spre regenerarea creştină a Europeĭ, reservată seculilorŭ următorĭ, dacă cumva în planulŭ provedinţeĭ dumneḑeescĭ nu este scrisă perirea némuluĭ omenescŭ înainte de regenerarea acésta.

Orĭ câtŭ de mare este însă rătăcirea anarchiştilorŭ, ea totuşi ne revócă în minte unŭ admirabilŭ adevĕrŭ creştinŭ. Eĭ presupunŭ, că omulŭ este aşa, cum nu e în presente. Va fi însă în viitorŭ óre când şi aşa, precum îlŭ presupunŭ anarchiştiĭ, va să ḑică cu raţiunea deplinŭ luminată şi cu voinţa aplicată numai spre bine, aşa încâtŭ spre a fi fericitŭ nu va avé lipsă de statŭ şi de instituţiunile luĭ. Va fi însă óre când şi aşa, însă nici când în lumea acésta, ci numai în ceealaltă, când tóte urmările pĕcatuluĭ strămoşescŭ vorŭ fi şterse, şi natura omuluĭ va fi redintegrată prin fructele rescumpĕrăriĭ de pre cruce.

Pentru aceea nu este anarchismulŭ decâtŭ unŭ vaetŭ amarŭ, o oftare adâncă, unŭ suspinŭ profundŭ, însă inconsciŭ după starea acésta paradisică, şi greşéla anarchiştilorŭ zace în aceea, că o caută în acéstă *„vale a plângeriĭ“* şi nu acolo, *„de unde a fugitŭ tótă durerea, întristarea şi suspinarea“*. *„Anima naturaliter christiana“* a luĭ Tertulianŭ se observă şi în anarchişti. Dorinţele creştine de o altă viéţă perfectă, sădite de Dumneḑeŭ în natura omenéscă, le pórtă şi ~~anarchiştiĭ în inimă, ele palpitézá şi în~~ peptulŭ lorŭ cu putere. Orbiţi însă de necredinţă nu-şi îndréptă privirile într'acolo, unde le vorŭ puté vedé óre când realisate, ci rĕmânŭ în orizonulŭ

---

ritulŭ nu observá absolutŭ nimica din acestŭ lucru.

După trecerea alorŭ patruspreḑece ḑile detectivulŭ a aşternutŭ proprietaruluĭ bancheĭ unŭ raportŭ voluminosŭ până şi cu amĕnuntele celea mai uimitóre asupra respectivuluĭ amploiatŭ: că unde a fostŭ, cum a fostŭ îmbrăcatŭ, în ce societate a petrecutŭ, ce a mâncatŭ şi beutŭ, câţi banĭ a spesatŭ, în cărţi până la ce sumă a jucatŭ, la câte óre s'a rentorsŭ nóptea acasă, — pre scurtŭ a descrisŭ cu fidelitate principaluluĭ întrégă viéţa şi lucrarea amploiatuluĭ în decursulŭ alorŭ patruspreḑece ḑile. Tinĕrulŭ omŭ a fostŭ chematŭ în biroulŭ şefuluĭ de bancă, unde detectivulŭ ĭ-a spus'o verde în faţă, că numai elŭ este hoţulŭ. Povarniculŭ materialŭ alŭ raportuluĭ subşternutŭ a înfluinţatŭ deprimătoriŭ asupra luĭ: elŭ se părea ca căḑutŭ din norĭ şi-a mărturisitŭ totulŭ ....

De totŭ diferitŭ este cercululŭ de lucrare alŭ poliţieĭ secrete orăşenescĭ de către activitatea detectivilorŭ statuluĭ, carĭ suntŭ rĕslăţiţi în tóte provinţiile Uniuniĭ americane de nordŭ. Acéstă poliţie a regimuluĭ nu se ocupă cu crimele făcute persónelorŭ private, nu se îngrijesce de hoţi de busunare, de spărgĕtorĭ de casse de banĭ şi de alţi asemenea, ci are de a face numai cu delicte de acelea, prin carĭ regimulŭ Statelorŭ unite este păgubitŭ în averea şi venitele sale. Făcĕtoriĭ de banĭ falşi şi falsificătoriĭ de bancnote, contrabandiştiĭ şi alţi câţi defraudatorĭ, ăştia suntŭ ómeniĭ, pre carĭ îĭ urmăresce poliţia secretă a regimuluĭ. Firesce că la lucrulŭ acesta suntŭ ajutaţi adeseorĭ şi de către poliţia locală.

În America nordică mai înainte cu ḑece anĭ înfloria industria falsificăriĭ bancnotelorŭ şi a timbrelorŭ în aşa măsură, încâtŭ în decursulŭ alorŭ patru anĭ s'aŭ pusŭ la récóre pentru atare măiestrie ca la 800 de delincuenţi, şi monete sunătóre, timbre şcl. s'aŭ fostŭ confiscatŭ cu grămada. Cumcă o atare manoperă criminală, care s'a fostŭ desvoltatŭ până la o formală industrie, a adusŭ întregŭ publiculuĭ în spaimă şi perderĭ, îşĭ póte orĭ cine închipuí. Rafineria, cu care s'a pusŭ în circulaţiune grozăvenia de banĭ fabricaţi din hârtie şi metalŭ, a pusŭ la probă tótă dibăcia şi isteţimea detectivilorŭ din acelea State. Deşi în anĭ mai din urmă în acéstă privinţă lucrurile s'aŭ schimbatŭ mai în spre bine, falsificătoriĭ atâtŭ dincolo de oceanŭ câtŭ şi din cóce nicĭ când nu vorŭ puté fi stîrpiţi.

Taxele celea marĭ de vamă, carĭ le ridică Statele unite dela multe mărfurĭ, lucru firescŭ că aţiţă la contrabandă. De aceea apoĭ vapórĕle transatlantice, ce sosescŭ în New-York, suntŭ păzite şi controlate în modulŭ celŭ mai agerŭ de către detectiviĭ statuluĭ. Inventiositatea contrabandiştilorŭ este uimitóre; pre lângă tótă paza totuşi le succede a scăpá de ochiulŭ pânditoriŭ alŭ poliţieĭ secrete. Mai înainte cu vre-o câţiva anĭ s'a observatŭ, cumcă o mulţime de dantele şi diamante din Bruxelles aŭ fostŭ ajunsŭ în piaţă, fără de a fi fostŭ plătită vamă pre acelea. De aceea vapórĕle englese şi francese, carĭ sosiaŭ, eraŭ supuse uneĭ controle fórte severe. Trecură însă lunĭ de ḑile, fără ca să se fi pututŭ constata vre-o contrabandă.

Într'o ḑi a observatŭ unŭ detectivŭ de alŭ Statuluĭ la descărcarea unuĭ vaporŭ o ladă lungă netaxată cu vamă, şi după ce a făcutŭ întrebarea referitorŭ la conţinutulŭ eĭ, i-s'a împărtăşitŭ, cumcă conţine cadavrulŭ unuĭ Americanŭ, ce a fostŭ muritŭ în calea sa către Europa, şi care la cererea némurilorŭ luĭ s'a fostŭ spedatŭ. După ce însă pre vaporulŭ, ce de curêndŭ sosise, érăşi se aflá o atare ladă lungă, şi după ce detectivuluĭ i-s'a datŭ totŭ aceea-şi informaţiune cu privire la conţinutulŭ eĭ, acesta şi-a perdutŭ încrederea. Dară lada şi de astădată a conţinutŭ unŭ cosciugŭ din lemnŭ scumpŭ de Mahagoni, şi într'însulŭ erá unŭ cadavru. Însă detectivulŭ cu atâta nu s'a îndestulitŭ, ci a făcutŭ cercetare mai departe, şi dreptŭ resultatŭ a descoperitŭ, cumcă mortuluĭ i-saŭ fostŭ scosŭ mĕruntăile afară, şi locululŭ lorŭ s'a umplutŭ cu dantele de Bruxelles în preţŭ de vre-o 8000 de dolarĭ, ca aşa să scape de taxa vamală.

Să ne întórcemŭ însă dela acestŭ tabloŭ hîdŭ şi să mergemŭ pre o nae englesă, care abia a sositŭ în portŭ. Unŭ Jidovŭ anume Kohn se află acolo, pre care detectivulŭ îlŭ învrednicesce de o deosebită atenţiune. Acestŭ fiŭ alŭ luĭ Israilŭ călătoresce grozavŭ de desŭ dela Southampton la New-York, ca totŭ cu atâta grabă să se rentórcă în Anglia. Din acéstă pricină deja de multă vreme erá în prepusŭ la detectivĭ, fără ca să-lŭ fi pututŭ prinde cu ceva. De astă dată pretinulŭ

ângustŭ alŭ acesteĭ vieţi, în care fericirea deplină visată de eĭ nu o va puté realisá nicĭ partida lorŭ nicĭ vre-o altă partidă, căcĭ nu locŭ de fericire este viéţa acésta, ci numaĭ locŭ de pregătire laboriósă pentru fericirea reservată vieţiĭ, în carea liberaţi de slăbiciunile minţiĭ şi mântuiţi de patimile voinţeĭ nu vomŭ maĭ vedé şi iubí pre Dumneḑeŭ numaĭ *„ca în oglindă şi în ġâcitură“*, ci *„faţă la faţă aşa, precum este“*.

Fie ca foile nóstre, carĭ propagă în publiculŭ şi maĭ vîrtosŭ în tinerimea nóstră ideĭ ateiste şi pesimiste, să-şĭ aducă aminte, că sfârşitulŭ cortegiuluĭ ideilorŭ acestora, teribilulŭ epilogŭ alŭ lorŭ, vorŭ fi ideile anarchiste, şi atuncĭ póte că bătêndu-şĭ pepturile se vorŭ întórce, — însă va fi prea târḑiŭ!

Şovinismulŭ înaintea străinătăţiĭ. — „Germania“, fóea principală a centruluĭ catolicŭ din Germânia, care altcum nicĭ odată nu a fostŭ ostilă Magiarilorŭ şi nicĭ odată nu e condusă de vederĭ mărginite şi şoviniste, ocupându-se într'unŭ scurtŭ articulŭ cu desbaterile din urmă din parlamentulŭ ungarŭ, scrie din cuvîntŭ în cuvîntŭ următórele: „Fanatismulŭ naţionalŭ alŭ şoviniştilorŭ magiarĭ a ajunsŭ deja până la nebunie, căcĭ altcum nu se póte numí decâtŭ nebunie, cândŭ cutezarea şi aroganţa acestorŭ fanaticĭ ajunge până acolo, încâtŭ voescŭ să prescrie chiar şi preseĭ din străinătate, cum are să tracteze cestiunile ungare, şi pentru casulŭ cândŭ nu ar urmá dorinţelorŭ magiare, să le subtragă debitulŭ postalŭ în Ungaria. Erĭ amŭ cualificatŭ de copilărésca ţinuta opoziţiuniĭ şoviniste din dietă în cestiunea ~~ungariloră dela gendarmerie; pro nscla-şi pio~~destalŭ stă şi emoţiunea ridicolă a acestorŭ domnĭ pentru rubricarea scirilorŭ ungurescĭ sub titlulŭ „Austria“, cum se îndatinéză a face unele foĭ străine, adecă nu din Ungaria; şi într'adevĕrŭ nu scie omulŭ, ce să ḑică, cândŭ deputaţĭ, carĭ totuşĭ vreŭ să fie priviţĭ de ómenĭ serioşĭ, ţinŭ despre asemenea lappaliĭ nisce vorbirĭ fulminante, cerêndŭ dela guvernŭ, ca să detragă acelorŭ foĭ debitulŭ postalŭ, dacă ele în viitorŭ nu ar tractá cestiunile ungurescĭ „într'unŭ modŭ corĕspunḑĕtorŭ demnităţiĭ şi importanţeĭ naţiuniĭ ungare“. Óre ómeniĭ aceştia, carĭ facŭ asemenea copilăriĭ, credŭ într'adevĕrŭ, că spre esemplu presa germână va suferí, ca să i-se impună cu ameninţărĭ ridicole, pentru ca să-şĭ schimbe atitudinea sa de până aci? Asta ar dovedí o naĭvitate maĭ multŭ decâtŭ ordinară. Tótă purtarea şoviniştilorŭ se esplică numaĭ aşa, că eĭ aŭ credinţa neclătită, că Dumneḑeŭ la facerea lumiĭ a creatŭ maĭ întâiŭ Ungaria, şi că omulŭ celŭ dintâiŭ de sine înţelesŭ a fostŭ unŭ — magiarŭ. În urmare şi acum omenimea întrégă ar trebuí să se facă magiară.“

Recepţiunea religiuniĭ jidovescĭ. — Unele foĭ aŭ adusŭ scirea, că ministrulŭ de culte are de cugetŭ, să presinte parlamentuluĭ unŭ proïectŭ de lege, în care se va enunţá inarticularea religiuniĭ jidovescĭ între religiunile recepte ale ţĕriĭ. Raportulŭ între religiunea jidovéscă şi între religiunile recepte ar fi să se statoréscă maĭ târḑiŭ. Ḑiarulŭ „Magy. Ért.“ desminte scirea acésta. Noĭ amŭ înregistrat'o ca simptomŭ. Se póte, că guvernulŭ, care s'a apucatŭ de atâtea lucrurĭ, a voitŭ să sondeze opiniunea publică prin rĕspândirea scirilorŭ de maĭ susŭ. Pre noĭ însă nu ne-ar surprinde de locŭ, dacă scirea amintită s'ar adeverí. Unŭ guvernŭ, care voesce să introducă căsătoria civilă şi divorţulŭ, de sigurŭ că nu va avé scrupulŭ nicĭ în egalisarea religiósă a jidoviloră cu cetăţeniĭ creştinĭ. De ce să şi aïbă? Amŭ ajunsŭ până acolo, încâtŭ aḑĭ la noĭ e maĭ bine, să fi jidovŭ decâtŭ creştinŭ. N'aĭ decâtŭ să te laudĭ cu „patriotismŭ“, apoĭ poţĭ să facĭ, ce-ţĭ place. Óre eştĭ într'adevĕrŭ patriotŭ, asta nu se cércă. Vorbele şi frasele se cércă, nu faptele.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Cetitoriĭ nostri sciŭ, că unŭ anumitŭ preotŭ Amalfitano din Orbetello a intentatŭ procesŭ cardinaluluĭ Oreglia pentru calumniare. Amŭ amintitŭ şi despre sensaţiunea, ce a produs'o acestŭ procesŭ uriciosŭ în Roma, fiindŭ acesta primulŭ casŭ, în care unŭ preotŭ acusă pre unŭ demnitarŭ bisericescŭ înaintea judecătoriilorŭ italiene. Procesulŭ e terminatŭ. Sentinţa absólvă pre cardinalulŭ Oreglia, éră pre Amalfitano îlŭ judecă la purtarea speselorŭ procesuale. Procesulŭ este o dovadă nóuă despre starea aceea nedémnă, în care a ajunsŭ scaunulŭ papalŭ în urma usurpăriĭ piemontese. Demnitariĭ ceĭ dintâiŭ aĭ bisericeĭ suntŭ espuşĭ vexaţiuniloră câte unuĭ rĕsbunătorŭ.

Dela sinodulŭ din Sibiŭ.

Din raportulŭ generalŭ alŭ senatuluĭ bisericescŭ, aşternutŭ sinoduluĭ, estragemŭ următórele date: Archidiecesa neunită de Sibiŭ numĕră 159.795 familiĭ, suflete 702.035. Scrie şi cetí sciŭ 92.088 bărbaţĭ, 57.389 femeĭ, va să ḑică 23 % din poporaţiunea întrégă. Treceri religionare la alte biserici aŭ fostŭ în anulŭ 1891 cu totulŭ 129, éră dela alte biserice la biserica neunită *246*. Suma persónelorŭ din clerŭ este 962. Protopresbiterate suntŭ 35. Procese matrimoniale s'aŭ purtatŭ în anulŭ 1891 cu totulŭ 150, s'aŭ resolvitŭ 140. Dintre acestea cu *divorţŭ totalŭ* s'aŭ resolvitŭ 118, şi anume din motivulŭ adulteriuluĭ *41*, din motivulŭ ureĭ neînvinse *36*, din motivulŭ pribegiriĭ *16*, cele alalte din motivulŭ sileĭ, impotenţeĭ, concubinatuluĭ. Se vede decĭ, că divorţarea totală nu întîmpină multe greutăţĭ, cu tóte că scrisŭ este, ca „ceea ce a împreunatŭ Dumneḑeŭ, omulŭ să nu desparţă“.

Rusia.

Fóea „Kuryer Poznanski“ publică unele sciriĭ fórte caracteristice, carĭ aruncă o lumină fórte viuă asupra libertăţiĭ religióse, ce se dă catolicilorŭ din partea Ruşilorŭ „ortodoxĭ“. Numita fóe ḑice, că în maĭ multe comune din guvernamentele vestice ale imperiuluĭ (Wolhynia, Podolia şcl.) catoliciĭ aŭ cerutŭ concesiune, ca să-şĭ pótă face biserice. Concesiunea li-s'a datŭ numaĭ sub condiţiunea, că să contribuéscă o sumă egală şi pentru zidirea uneĭ biserice „ortodoxe“. În alte comune bisericele catolicilorŭ aŭ fostŭ prefăcute în biserice „ortodoxe“, şi catoliciĭ aŭ fostŭ îndrumaţĭ, să-şĭ ridice alte biserice, firesce că fără de sprijinulŭ „ortodoxilorŭ“. Casurĭ de acestea, ḑice numita fóe, se repeţescŭ pre fiesce care ḑi. — Comentarŭ nu e de lipsă..

Revistă politică.

Afaceri interne.

Parlamentulŭ a terminatŭ desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de interne între discusiunile cele maĭ violente. Insigniile gendarmerieĭ, carĭ suntŭ identice cu cele ale armatei comune, aŭ datŭ prilejŭ opoziţieĭ la espectorărĭ din cele maĭ înfocate. După terminarea desbateriĭ budgetuluĭ ministeriuluĭ de interne a urmatŭ desbaterea proïectuluĭ pentru prolungirea indemnităţiĭ pre alte dóuĕ luniĭ. După multă discusiune indemnitatea a fostŭ încuviinţată din partea maĭorităţiĭ, cu tóte că opoziţiile aŭ combătut'o cu tótă energia. Ministrulŭ de finanţe Wekerle a ḑisŭ, că încuviinţarea indemnităţiĭ este de lipsă şi din motivulŭ, fiindŭ că guvernulŭ voesce să presenteze în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ proïectele de lege pentru regularea valuteĭ, carĭ vorŭ avé a fi pertractate în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ posibilŭ, chiar şi cu întreruperea desbateriĭ budgetare.

În şedinţa de Sâmbătă s'a alesŭ şi comisiunea pentru studiarea proïectuluĭ de lege referitorŭ la judicatura Curieĭ în causele electorale.

Regele Umberto în Berlin.

În cercurile politice din Berlin se privesce ca certŭ, că părechea regală a Italieĭ va cercetá curtea imperială germână pre la începutulŭ luĭ Iuniŭ. În suita regală va fi şi ministrulŭ-preşedinte marchisulŭ di Rudini. Unele foĭ voescŭ a aflá în visita acésta unŭ evenimentŭ de mare însemnătate politică, deşi în realitate nu e maĭ multŭ de unŭ simplu actŭ de curtenire. Altele maĭ inventióse

---

Kohn avea mare grabă, să părăséscă vaporulŭ. Erá palidŭ la faţă şi se părea atacatŭ de morbŭ; indisposiţiunea sa a şi declarat'o ambilorŭ detectivĭ, cărora li-s'a părutŭ graba luĭ cam deochiată: le-a spusŭ, că are bóla de mare şi se simte fórte rĕŭ.

De astă dată manopera n'a ajutatŭ nimica. Kohn a trebuitŭ să se pogóre josŭ în cabină, unde i-s'aŭ cercetatŭ vesmintele cu de-amĕruntulŭ pentru contrabandajŭ. Însă înzădarŭ; Kohn se îmbracă şi cércă cu aceea-şĭ grabă de maĭ înainte a părăsí naea. Detectivulŭ însă avù îndurare faţă de grabniculŭ neguţătoriŭ şi-lŭ recercă, să maĭ remână. Totŭ odată însă chemă pre mediculŭ năiĭ, căruia-ĭ împărtăşĭ înaintea uşiĭ, cumcă Kohn este unŭ contrabandistŭ de diamante, şi că să binevoéscă a-ĭ prescrie unŭ purgativŭ puternicŭ, ca stomachulŭ într'unŭ pătrariŭ de óră să i-se goléscă, eschisŭ fiindŭ însă pericululŭ sănĕtăţiĭ şi alŭ vieţiĭ.

Cinci minute maĭ târḑiŭ apărù detectivulŭ la Kohn cu medicina în mână. Jidovulŭ însă s'a apăratŭ până la estremŭ, că n'o să guste din aceea, şi numaĭ după ce detectivulŭ l'a ameninţatŭ, că va golí într'însulŭ cu puterea conţinutuluĭ sticleĭ, luă gemêndŭ medicina. După o óră Kohn a fostŭ tămăduitŭ de bóla sa, dară şi stomaculŭ luĭ a scăpatŭ de diamante în preţŭ de maĭ multe miĭ de dolarĭ. Dece minute înainte de sosirea năiĭ le-a fostŭ înghiţitŭ, ca să le scutéscă de taxa vamală. (Va urmá.)

aŭ anunţatŭ, că de-odată cu regele Umberto va merge la Berlin şi monarchulŭ nostru. Firesce, că scirea acésta nu are lipsă de desminţire. Monarchulŭ nostru e cu multŭ mai consciŭ de demnitatea sa, decâtŭ să voéscă a ridicá prin presenţa sa strălucirea părechiĭ regale italiane, care în contra tuturorŭ drepturilorŭ s'a aşedatŭ în Roma, carea dela Provedinţă este destinată a fi scutulŭ sigurŭ şi neatinsŭ alŭ Pontificatuluĭ supremŭ. De altcum foile oficióse din Viena s'aŭ şi grăbitŭ a desmiţí scirea de mai susŭ.

Anglia.

În 27 Aprile a fostŭ desbătutŭ în parlamentulŭ englesŭ unŭ proiectŭ de lege, în înţelesulŭ căruia şi femeile nemăritate ar fi primitŭ dreptŭ electoralŭ activŭ şi pasivŭ. După o discusiune de 5 óre proiectulŭ s'a respinsŭ şi în a dóua cetire cu 175 voturĭ contra alorŭ 152. Primulŭ lord alŭ tesaurului, Balfour, a sprijinitŭ din tóte puterile billulŭ, şi aşa guvernulŭ a fostŭ bătutŭ, cu tóte că ministrulŭ declarase cestiunea acésta de o cestiune liberă. Învingerea este a luĭ Gladstone, care într'o epistolă frumósă a combătutŭ proiectulŭ ţicêndŭ, că prin amestecarea femeilorŭ în luptele politice sexulŭ femeescŭ ar fi răpitŭ din sinulŭ familieĭ, şi ar perde delicateţa caractĕruluĭ şi gingăşia aceea a manierelorŭ, carĭ îlŭ facŭ iubitŭ şi-ĭ daŭ puterea aceea, ce o are în viéţa socială.

Corespondinţe.

Vişagŭ, 23 Aprilie 1892.

Onorată Redacţiune!

Cu totŭ respectulŭ Vĕ rogŭ a publicá în colónele foiĭ nóstre „Unirea“ şirurile, ce urmézá, carĭ nu-sŭ nicĭ de conţinutŭ bisericescŭ nicĭ politicŭ, dar de unŭ interesŭ generalŭ.

După apunerea ţiaruluĭ „Economulŭ“ edatŭ şi redactatŭ în Blaşiŭ noĭ Româniĭ de dincóce remaserămŭ fără de nicĭ unŭ ţiarŭ în cele economice scrisŭ în limba nóstră, deşi unŭ ast-felŭ de ţiarŭ ar fi de o necesitate imperativă atâtŭ pentru noĭ preoţiĭ, carĭ ne ocupămŭ cu economia, câtŭ maĭ vîrtosŭ pentru poporulŭ nostru, carele în generalŭ se ocupă cu ea.

Maĭ înainte de ce s'ar edá însă unŭ asemenea ţiarŭ, ar trebuí, ca ómenĭ esperţi şi versaţi în toţi ramiĭ economieĭ să esploreze tóte regiunile locuite de Românĭ, ca pentru toţi să fie folositorŭ.

Suntŭ ţiare scrise în limba germână şi magiară, acestea tractézá solulŭ maĭ numaĭ după regiunile, în carĭ se edaŭ, aşa încâtŭ dacă omulŭ dintr'o altă regiune şi-le ĭea de cinosură, de multe orĭ e indusŭ în eróre, deórece după cum am ţisŭ, acelea ĭeaŭ partea ca întregŭ, şi aşa în locŭ de resultatulŭ doritŭ se trezesce omulŭ cu ostenéla zădărnicită. Şi óre pentru ce? Pentru-că solulŭ — pământulŭ — nu este unulŭ şi acela-şĭ cu celŭ din regiunea, în care se edă ţiarulŭ, decĭ economia „maĭ rațională“ recomandată nu se póte aplicá cu acela-şĭ efectŭ.

Se ţice, că pentru sĕmĕnăturele de primăvĕră să se are de cu tómnă şi încă la o anumită afundime, că aşa preste ĭernă lutulŭ, după cum e pre la noĭ, scosŭ, venindŭ în contactŭ cu aerulŭ degeră şi sfârmându-se se amestecă cu stratulŭ celŭ maĭ bunŭ şi se ameliorézĕ. Şi óre dacŭ e totŭ lutŭ, cu ce se amestecă? Aci de sigurŭ trebue gunoiŭ.

Impositele suntŭ grele, şi spre suportarea lorŭ banĭ se recerŭ multĭ. Economulŭ se nisuesce neavêndŭ altŭ isvorŭ de venitŭ, să are multŭ, să facă multă sĕmĕnătură de tómnă ca maĭ rentabilă, şi aşa îlŭ ajunge luna luĭ Decembre, cândŭ pentru ca să maĭ are şi pentru sĕmĕnăturile de primăvară, ĭerna îlŭ împedecă. Ca să gunoéscă şi locurile lutóse nu-ĭ ajunge gunoiulŭ, căcĭ i-s'aŭ împuţinatŭ vitele, ĕră de celŭ artificialŭ nu scie pregătí neavêndŭ instructorŭ nicĭ altŭ îndreptătorŭ.

Se ţice maĭ departe: Cândŭ resădescĭ pomiĭ, să fiĭ atentŭ la facerea grópelorŭ, ca acelea să aĭba o afundime de 50 cm. şi o lărgime de 1 m. Se póte, însă acésta nu se póte aplicá preste totŭ locŭlŭ, de-órece în pământulŭ lutosŭ, de care daĭ la 20 cm., cum e pre la noĭ, dacă aĭ săpatŭ grópa de 50 cm. în afundime, te trezescĭ, că pre cândŭ aştepţi să vedĭ pomulŭ cu frunde, elŭ e uscatŭ. Acésta o vorbescŭ după o praxă şi esperinţă de maĭ mulţi aní făcută cu diferite soiurĭ de pomĭ nobilitaţi. În fine vĕdêndŭ causa rĕuluĭ am făcutŭ o altă probă, băgândŭ pomulŭ numaĭ aşa de afundŭ, câtŭ ţine stratulŭ maĭ bunişorŭ, şi am obţinutŭ resultatulŭ doritŭ.

Nu aşa stă lucrulŭ însă cu viia, carea ca şi salca se prinde orĭ şi unde, cu acea diferinţă, că şi ea este maĭ recomandabilŭ a se aşedá în şanţurele cu gunoiŭ próspetŭ decâtŭ a se plantá cu sfredelulŭ, cum e pre la noĭ, în care casŭ numaĭ în aniĭ maĭ ploioşi te poţi aşteptá la resultatŭ bunŭ. Fără dacă pământulŭ nu e năsiposŭ orĭ humosŭ.

O mare maioritate a poporuluĭ nostru se ocupă şi cu vinicultura, însă totŭ în modulŭ, în care s'aŭ ocupatŭ şi străbuniĭ nostri cu neînsemnate ameliorărĭ.

În părţile unde a pĕtrunsŭ filoxera, acestŭ flagelŭ alŭ viţeĭ, poporulŭ a şi abdisŭ de a maĭ sădí, ceea ce nu este la locŭ după părerea mea, de-órece acestŭ morbŭ nu póte să fie alta, decâtŭ ca şi o altă epidemie, ce în unŭ timpŭ óre-care grasézĕ între ómenĭ şi după aceea şi dispare saŭ dela sine, saŭ că se află contra-ĭ óre-care remediŭ.

Peronospora e unŭ altŭ morbŭ noŭ alŭ viţeĭ, contra căruia, după cum se vede din Nr. 14 alŭ „Uniriĭ“ rubrica „Economie“, s'ar fi inventatŭ remediulŭ necesarŭ, numaĭ câtŭ nu se ţice, că pre ce timpŭ e de a se stropí frunda cu acea mixtură, precum nicĭ că se garantézĕ gustulŭ strugurilorŭ în starea lorŭ naturală.

Cu stupăritulŭ încă se ocupă poporulŭ nostru pre unŭ terenŭ nu prea estinsŭ, deşi albinele nu cerŭ atâta ostenélă, dară totŭ după calapodulŭ bĕtrânŭ cu puţine escepţiunĭ. În acestŭ ramŭ, care cultivându-se în modŭ maĭ raţionalŭ, cu puţină ostenélă se póte face câştigulŭ duplu, decĭ poporulŭ este de instruatŭ şi îndemnatŭ, ca să se ocupe câtŭ maĭ mulţi, dacă nu toţi, cu albinăritulŭ, carele până astădĭ încă nu e supusŭ contribuţiuniĭ. Suntŭ însă, după cum ţice dlŭ Degan, a se delătură coşniţele vechĭ adoptându-se unulŭ din sistemele maĭ noŭe. Şi de cumva careva are témă, că va fi împunsŭ orĭ piţigatŭ de aculŭ albineĭ, să scie, că nu are decâtŭ imediatŭ să ungă împusătura cu mustŭ de cépă şi a scăpatŭ de mórte, ba nicĭ îmflătură nu se vede în urma aculuĭ.

Cultivarea vermilorŭ de mĕtasă încă nu-ĭ de despreţuitŭ. Decĭ poporulŭ nostru cu tótă puterea cuvîntuluĭ este de a se animá la acésta. Ba învĕţătoriĭ orĭ preoţiĭ chiar, carĭ ar' puté documentá, cumcă din propria lorŭ iniţiativă aŭ în comună unŭ numĕrŭ óre-care de producenţi în acestŭ ramŭ, să se şi premieze, ceea ce credŭ, că multŭ ar ajunge.

Aci ĕrăşi nu se recere multă ostenélă. Se recere însă să aĭ dudĭ (frăgarĭ) şi încă pentru fiesce care şatulă doĭ frăgarĭ compacţi bine desvoltaţi.

Poporulŭ nostru s'ar ocupá şi maĭ multŭ cu cultivarea vermilorŭ de mĕtasă, n'are însă dudĭ. Decĭ prăsirea lorŭ este necesară, şi ceĭ chemaţi să o facă, după ce sĕmĕnţa se capĕtă gratuitŭ.

Ce câţiva aní mĕ ocupŭ şi cu cultivarea lorŭ, fiindŭ în totŭ anulŭ în câştigŭ, aşa câtŭ în timpŭ de 40 de ţile, câtŭ durézĕ crescerea, nutrirea şi consumarea lorŭ, am avutŭ câte unŭ venitŭ curatŭ de 60—100 fl. La cultivarea vermilorŭ de mĕtasă se recere, ca chilia, în care se aşedă, să fie în continuŭ aerisată, şi nutritulŭ să se facă la timpŭ.

Tóte îndreptările şi ameliorările necesare numaĭ pre astfelŭ de cale s'ar puté câştigá, dacă vomŭ avé unŭ ţiarŭ cu acéstă destinaţiune şi cu unŭ preţŭ moderatŭ, scrisŭ într'unŭ stilŭ uşorŭ, ca aşa procurându-se să fie şi înţelesŭ de poporŭ.

Dacă o fóe ca „Posta Română“ de unŭ altŭ cuprinsŭ edată de unŭ singurŭ individŭ, şi carea utcumque erá reslăţită în poporŭ, a esistatŭ, cum să nu esiste, dacă o corporaţiune ca „Asociaţiunea Transilvană“ orĭ altă Reuniune o ar edá, o fóe, carea să tracteze despre toţi ramiĭ de economie, ce privescŭ pre poporulŭ nostru. Atunci şi până atunci lumina să nu se pună sub obrocŭ, ci din notiţele şi rariĭ articulĭ, ce ne vinŭ la mână, luminându-ne să luminămŭ şi pre ceĭ concreduţi nóuĕ.

Liviŭ Ianocŭ,
preotŭ gr. catolicŭ.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a despărţământuluĭ XX (Blaşiŭ) alŭ „Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi pentru cultura poporuluĭ românŭ“ este convocată pre ţiua *6 Iuniŭ st. n.* 1892, a dóua ţi de ss. Rusaliĭ, în comuna *Cenade*, la órele 10 înainte de amédĭ,

Toţi membriĭ, precum şi toţi ceĭ ce se interesézá de causa Asociaţiuniĭ nóstre, care este causa întregŭ poporuluĭ românŭ, suntŭ rugaţi cu tótă stima a se presentá la acea adunare.

Pentru orientarea onoraţilorŭ membri publicămŭ aicĭ şi numele acelorŭ comune, carĭ se ţinŭ de acestŭ despărţământu.

În cercululŭ pretorialŭ alŭ Blaşiuluĭ: Mihalţŭ, Obregea, Bucerdea grânósă, Cisteiulŭ-românŭ, Craciunelŭ, Blaşiŭ, Ciufudŭ, Tiurŭ, Veza, Mănărade, Lupu, Spătacŭ, Cenade, Cergăulŭ-micŭ, Cergăulŭ-mare, Beşinăŭ, Ohaba, Colibĭ, Tăŭ, Roşia de Secaşŭ, Ţapu, Şoroştinŭ. Broşteni. — *În cercululŭ pretorialŭ alŭ Uiórei de Murĕşŭ:* Cuciŭ, Orosia, Petrilaca, Ciuciŭ, Găbudŭ, Gheja, Copandulŭ de Murĕşŭ, Botezulŭ, Cecălaca, Acintişulŭ, Gâmbuţŭ, Heria, Nandra, Bichişŭ, Iştiuaza, Ozdŭ, Sân-Iacobŭ, Căptălanŭ, Noşlacŭ, Uióra, Micoşlaca, Cisteiulŭ unguresc, Ciunga. Fărăŭ, Herepea, Sân-Benedicŭ, Medveşulŭ, Şilea-magiară, Alecuşŭ, Spălnacă, Silivaşulŭ românescŭ, Turdaşulŭ românescŭ, Murĕşŭ-Uióra-Ocna. —

În cerculŭ pretorialŭ alŭ Hususĕului: Petrisatŭ, Iclodŭ, Sâncelŭ, Pănade, Spinĭ, Bia, Valea Sasului, Sân-Miclăuşŭ, Şona, Bălcaciŭ, Jidvei, Căpâlna, Sântă-Mărie, Veseŭşŭ, Tătârlaua, Craciunelulŭ de susŭ, Făgetŭ, Chesleru, Tăuni, Proştea mare şi Proştea mică, Micăsasa, Lunca, Lodromanŭ, Hususĕŭ, Glogovetŭ.

Blaşiŭ, din şedinţa subcomitetului ţinută în 1 Maiŭ n. 1892.

Ioanŭ Germanŭ, directorŭ. **Dr. Victorŭ Szmigelski,** secretarŭ.

Insciinţare.

Înscrierile pentru esamenulŭ de cualificăţiune docentalŭ la Preparandia gr. cat. română de Gherla se voru ţiné în 21 Iuniŭ a. c.

Doritorii de a se supune la acestŭ esamenŭ aŭ de a se presentá în diua amintită înaintea subscriseï Direcţiuni aducêndŭ cu sine următórele documinte: 1. Estrasŭ matricularŭ de botezŭ; 2. Testimoniŭ despre absolvarea cursuluï din urmă preparandialŭ; 3. Atestatŭ oficiosŭ despre purtarea morală; 4. Atestatŭ despre praxa şi progresulŭ pre terenulŭ instrucţiuniï.

Esamenele se voru începe în 22 Iuniŭ a. c.

Dela Direcţiunea Preparandieï gr. cat. române.

Gherla, la 2 Maiŭ 1892.

Ioanŭ Papiŭ,
Canonicŭ şi Direct. prep.

Noutăţi.

Directoriulŭ Fundaţiuniï Şuluţane şi-a ţinutŭ şedinţele sale în dilele 2 şi 3 a l. c. Dintre membriï laïci aŭ fostŭ de faţă Ilustriï domni Iosifŭ Hossu, Iosifŭ Popŭ, Ioanŭ Mezei şi George Popŭ. Directoriulŭ a desbătutŭ şi a resolvitŭ afacerile curente ale fundaţiuniï.

Din diecesa Oradeï-mari. *Denumiri.* O. D. *Andreiŭ Bogdanŭ,* preotŭ noŭ ordinatŭ, este numitŭ *administratorŭ parochialŭ* în *Racova* în loculuï O. D. *Ioanŭ Székely,* care fiindŭ numitŭ parocŭ în Racova a abdisŭ, rĕmânêndŭ şi pre mai departe în Tria. — Cl. D. Dr. *Ioanŭ Ardeleanŭ,* parochŭ în Drăgesci, este numitu *parochŭ* în *Bovodutu-mare.* — În loculuï dînsuluï la *Drăgesci* este numitŭ *administratorŭ parochialŭ* preotulŭ noŭ ordinatŭ *Ioanŭ Papp.*

Restaurarea Catedraleï, Marţi după ss. Sĕrbătorï ale învieriï s'a începutŭ restaurarea internă a bisericeï nóstre catedrale din Oradea. Tótă ornamentarea se va face după stilŭ bizantinŭ şi promite a fi o adevĕrată decóre şi mândrie a dieceseï. — Spesele se voru urcá la suma de 30.000 fl., care o va acoperí Escelenţa Sa I. P. D. Episcopŭ diecesanŭ, care prin generositatea sa acésta va maï adauge încă unŭ noŭ titlu la recunoscinţa tuturoru Românilorŭ cu inimă.

Archiducele Wilhelm, inspectorulŭ generalŭ alŭ artilerieï austro-ungare, a inspecţionatŭ în sĕptĕmâna trecută garnisónele de artilerie staţionate în Cluşiŭ, Sibiŭ, Alba-Iulia şi Braşovŭ.

La fondulŭ „Petru Solomonŭ" cândŭ-va profesorŭ ordinarŭ la institutulŭ preparandialŭ gr. cat. în Blaşiŭ aŭ maï încursŭ prin colecta Domnuluï învĕţătorŭ *Nicolaŭ Maierŭ* dela *M. O. D. Ioanŭ Popŭ* cooperatorŭ parochialŭ în Morlaca 1 fl., *Demetriŭ V. Zahŭ* învĕţătorŭ în Mărgău 1 fl., *Teodorŭ Antalŭ* învĕţătorŭ în Fildulŭ superiorŭ 50 cr., *Gavrilŭ Galgo* învĕţătorŭ în Poeni 50 cr., *Emanuilŭ Moceanŭ* învĕţătorŭ în Almaşulŭ-mare 50 cr., *Teodorŭ Lăpuşanŭ* învĕţătorŭ în Totelecŭ 50 cr., *Teodorŭ Mango* învĕţătorŭ în Egerişte 50 cr., *Teodorŭ Crişanŭ* învĕţătorŭ în Zamsâncraiŭ 50 cr., *Georgiŭ Tulbure* învĕţătorŭ în Bologa 20 cr., *Georgiŭ Galoşŭ* învĕţătorŭ în Arghişŭ 20 cr., *Georgiŭ Marcuşŭ* economŭ în Stana 20 cr. şi dela *Nicolaŭ Maierŭ* învĕţătorŭ în Ciucea 1 fl.

Starea totală a fondului e 152 fl. 82 cr. — *Direcţiunea inst. preparandialŭ.*

Avansamentulŭ din Maiŭ. În armata comună cu 1 Maiŭ aŭ fostŭ promovaţi: la *rangulŭ de colonelŭ* locotenentŭ-colonelulŭ *Iosifŭ Boeriŭ;* la *rangulŭ de locotenentŭ-colonelŭ* maiorulŭ *Alesandru Lupu;* *maiorŭ* a fostŭ numitŭ căpitanulŭ de cl. I. *Temistocle* cav. de *Grecul; căpitanï* de cl. I. aŭ fostŭ înaintaţi căpitaniï de cl. a II-a: *Victorŭ Njegovanŭ, Georgiŭ Petrovanŭ, Vasiliŭ Spăriosŭ, Simeonŭ Drăganŭ, Vasiliŭ Russ, Daniilŭ Badescu, Nicolaŭ Chintoanŭ; locotenenţi* aŭ fostŭ numiţi sublocotenenţiï: *Corneliŭ Cosgaria* şi *Traianŭ Băcilă. La artilerie* locoteuentulŭ *Ivanŭ Petraşcu* a fostŭ numitŭ *căpitanŭ* de cl. II, ĕră sublocotenentele *Ioanŭ Măcelarŭ, locotenentŭ. Căpitanŭ* de cl. I a fostŭ promovatŭ la regimentulŭ de trenŭ, căpitanulŭ de cl. II *Elie Balianŭ. Maiorŭ-auditorŭ* a fostŭ înaintatŭ căpitanulŭ-auditorŭ *Mihailŭ Bălăbanŭ. Medicŭ* de regimentŭ a fostŭ numitŭ mediculŭ superiorŭ Dr. *G. Moga,* ĕră locotenentŭ de comptabilitate sublocotenentulŭ de comptabilitate *Iosifŭ Brânză.*

Cununie. În 30 Aprile a. c. dlŭ *Ioanŭ Anuşcă,* profesorŭ la gimnasiulŭ din Călăraşi (România), s'a cununatŭ în Blaşiŭ cu domnişóra *Letiţia Moldovanŭ,* fiica fostuluï jude r. în pensiune Nicolaŭ Moldovanŭ.

Noulŭ episcopŭ de Muncaciŭ *Iuliŭ Firczák* şi-a ocupatŭ scaunulŭ episcopescŭ în 30 Aprilie cu mare pompă. Cu acea ocasiune a primitŭ deputaţiunile cleruluï gremialŭ, a comitatuluï Bereg, a ofiţerilorŭ din armata comună şi dela honvedï şi a comunităţiï israelite din Ungvár. Din incidentulŭ ocupăriï scaunuluï episcopescŭ a făcutŭ noulŭ episcopŭ fundaţiuni de maï multe miï de florenï.

Diua de prima Maiŭ, numită şi sĕrbătórea lucrătorilorŭ, în tóte oraşele din Europa s'a serbatŭ fără de a se comite escese contra liniştiï şi siguranţeï publice, deşi erá mare temerea, că partidele socialiste şi anarchiste voru inscená turburări în oraşele maï marï.

Secţiunea românéscă a conferinţeï interparlamentare s'a constituitŭ alegêndu-şi de preşedinte pre dlŭ V. A. Ureche, vicepreşedinţi pre dniï I. Ciuflea şi I. Poenariŭ, ĕră de secretarŭ pre dlŭ D. Buteulescu.

Episcopie românéscă în Macedonia. Fraţiï macedo-românï se pregătescŭ a trimite o deputaţiune la Constantinopolŭ spre a cere dela Sultanulŭ investitura unuï episcopŭ românŭ pentru Macedonia. Nu putemŭ prevedé, ce resultatŭ va avé cererea lorŭ, dară dacă Românii macedoneni voescŭ episcopŭ românŭ, adreseze-se către acela, care are dreptulŭ de a instituí episcopate pentru tóte popórĕle, adecă către Pontificele Romanŭ, şi suntemŭ siguri, că dorinţa lorŭ în scurtŭ timpŭ s'ar' realisá.

Preşedinte alŭ ţĕreï Bucovina, se vorbesce, că va fi denumitŭ baronulŭ Plappart, şefŭ de secţiune în ministeriulŭ de interne din Viena. Contele Pace în urma cunoscuteï afaceri Pace-Mustatza va trebui să-şi părăséscă în curêndŭ oficiulŭ onorificŭ, pre care nu l'a sciutŭ purtá cu destulă onóre şi demnitate.

Secularisarea învĕţământului în Francia se continuă cu mare patimă. Liberaliï francmasoni nicï acum, cândŭ anarchismuluï îi pune în tremă, nu vorŭ să înţelegă, că numaï religiositatea póte mântuí poporulŭ de nenumĕratele calamităţi, ce-lŭ bântue de presente. Eï, carï se gerézŭ de anteluptătoriï libertăţiï, în modŭ revoltătoriŭ suprimă libertatea poporuluï creştinŭ de a-şi cresce pruncii în şcólele susţinute de biserică, constrîngŭ poporulŭ, ca cu spese marï să întreţină şcóle comunale şi acolo, unde biserica ca o mamă bună şi cu durere faţă cu miseria luï îi ofere gratuitŭ şcólele sale. Comunele protestéză în contra procedureï arbitrare a guvernuluï liberalŭ şi a organelorŭ luï, protestele lorŭ însă nu suntŭ băgate în samă. Liberalismulŭ falsŭ, spre a-şi ajunge scopulŭ diabolicŭ, adecă descreştinarea Francieï, maï pune în lucrare şi alte mijlóce condamnabile. Aşa în birourile pentru ajutorarea seracilorŭ. mulţi ómenï lipsiţi suntŭ trecuţi cu vederea din simpla causă, că suntŭ creştinï buni şi voescŭ a-şi cresce pruncii creştinesce. O fóe din Tours aduce în privinţa acésta maï multe casurï concrete. Aşa uneï femeï creştine, a căreï bărbatŭ s'a nefericitŭ în serviţiŭ publicŭ ca oficialŭ la calea ferată, cerêndŭ ea unŭ ajutorŭ, biroulŭ de binefaceri i-a răspunsŭ: „Retrage-ţi copilele dela şcóla surorilorŭ (călugăriţelorŭ) şi le trimite în şcóla statuluï, căcï altcum nu veï puté contá la nicï unŭ ajutoriŭ." Unŭ lucrătoriŭ onestŭ, zăcêndu-i femea morbósă aprópe de unŭ anŭ, şi avêndŭ şi treï pruncï minorenï, ne maï putêndŭ câştigá cele de lipsă, se adresă către biroulŭ de binefaceri alŭ comuneï spre a dobândí ceva ajutorŭ, ca să pótă cumpĕrá medicină femeiï şi pâne pruncilorŭ. Înainte de a i-se resolví lucrătoriuluï cererea, biroulŭ deschide registrele şcóleï comunale şi neaflându înscrişi în ele pruncii lucrătoruluï, îi dise: „Dacă voescï, să fiï ajutatŭ, cércă, să schimbi şcóla pruncilorŭ." „Acésta nu o voiŭ face," rĕspunsĕ lucrătoriulŭ mâhnitŭ, „maï bine vomŭ flămêndi orï îmï voiŭ lăsa pruncii necrescuţi, decâtŭ să se créscă după principiï necreştinescï, carï nu-sŭ ale mele." Aicï se vĕdŭ scopurile caritative şi umanitare ale liberalismuluï. Că elŭ nicï la noï nu este mare pretinŭ alŭ şcólelorŭ confesionale, o scie tótă lumea.

Magiarisarea prin crişme. Sub protecţia reuniuniï de magiarisare „Magyar egyesület" s'a înfiinţatŭ în capitala ţĕreï o societate, care provócă pre crişmarï, chelnerï, cofetarï etc., ca numaï unguresce să agrăéscă pre óspeţi, şi să le ofere carte de mâncărï şi beuturi numaï în limba magiară, ca în modulŭ acesta să-i siléscă a vorbí unguresce. Cine voesce, să scape de acestŭ mijlocŭ de magiarisare, să nu cerceteze crişmele.

Condamnarea luï Ravachol. Renumitulŭ dinamitardŭ anarchistŭ Ravachol (Königstein) a fostŭ judecatŭ în 26 Aprile a. c. la muncă silnică pre viéţă. În decursulŭ procesuluï s'aŭ întîmplatŭ unele scene, carï umbrescŭ personalulŭ judecătorescŭ francesŭ. Aşa cu ocasiunea interrogatoruluï preşedintele foruluï judecătorescŭ tractézŭ pre criminalŭ cu multă gentileţă, dicêndu-i: „Domnia-ta eştï unŭ bărbatŭ alŭ faptelorŭ, plinŭ cu putere şi resolutŭ; nu orï şi cine póte face faptele îndeplinite de dta. Durere numaï, că aï trecutulŭ, pre care *însu-ţi l'aï recunoscutŭ.* (!) Dta eştï marinimosŭ faţă de complicii dtale, luândŭ asupră-ţi tótă vina." Apoï contra procedureï judiciare fluŭ agrăl per „domnule Ravachol", şi acéstă titulă o esprimă cu atâta sentimentŭ, ca şi cum ar fi voitŭ să dică „iubitulŭ meŭ dnŭ Ravachol." Dacă judecătoriï tractézŭ atâtŭ de pretinesce cu criminaliï, nu ne va prinde mirarea, cândŭ uniï anarchiştï voru invidiá onórea, ce i-s'a făcutŭ luï Ravachol, şi ca să ajungă şi eï la o atare onóre se voru silí a-ï imitá şi faptele. Şi maï scandalósă a fostŭ purtarea juraţilorŭ în acestŭ procesŭ, anume fiindŭ eï întrebaţi în sala de consultare, dacă află împrejurări uşurătóre pentru acusatŭ, unanimŭ aŭ rĕspunsŭ, că nu află, ĕră cândŭ a fostŭ la votisarea secretă, 7 aŭ votatŭ pentru împrejurările uşurătóre şi numaï cincï contra. Unŭ juratŭ indignatŭ de resultatulŭ votisăriï secrete, credêndŭ, că a întrevenitŭ ceva greşélă, pretinse, să se repetéscă votisarea, dară resultatulŭ a fostŭ ca şi la cea dintâiŭ. Se vede dară, că juraţii saŭ părtinescŭ pre criminaliŭ, saŭ se temŭ a-şi esprimá părerea consciinţiosŭ. În ambe casurile nu suntŭ la loculuï lorŭ. Unele foï francese condamnă în terminï aspri purtarea juraţilorŭ.

Arderea fabriceï de maşinării Nicholson et Comp. Dumineca în 1 Maiŭ pre la 1/4 1 s'a aprinsŭ fabrica Nicholson din Budapesta, arzêndŭ o aripă a eï. Daunele causate se urcă la 300,000 fl., dară suma asigurată este 500,000 fl. Se crede, că focului a fostŭ pusŭ anume.

Casŭ de mórte. *Mihailŭ Szebeni,* tăbăcariŭ şi proprietarŭ în Murĕşŭ-Oşorheiŭ, a reposatŭ în 7 Maiŭ în etate de 79 anï. Îlŭ jelescŭ: Anna Szebeni, născută Blaga, ca soţie, Maria Szebeni, măritată Hossu, ca fiică, Vasiliŭ Hossu, protopopŭ, ca ginere, Elena Hossu cu soţulŭ Ioanŭ Cirlea şi fiulŭ Aurelŭ, şi Dr. Vasiliŭ Hossu, ca nepoţi.

În veci amintirea luï!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ḑiaristica nóstră politică.

Studiŭ literarŭ.

(Fine.)

„Ungaria."

În parlamentulŭ din Parisŭ se află totdeuna câte o bancă, în care ședŭ aceĭ deputaţi, pre carĭ ceĭ maĭ mulţi dintre ceĭalalţi îĭ încunjură fie din causa principiilorŭ, fie din vre-o altă causă. Banca acésta francesulŭ cu umorulŭ sĕŭ o numesce: *infernulŭ parlamentuluĭ*

Amŭ puté ḑice, că „Ungaria" dluĭ Grigoriŭ Moldovanŭ din Cluşiŭ în parlamentulŭ ḑiaristiceĭ nóstre ocupă banca acésta, infernulŭ acesta alŭ parlamentuluĭ.

Suntŭ deja vre-o câteva luniĭ, de cândŭ a începutŭ a apăré „Ungaria". Dintre ḑiarele române unele aŭ critisat'o fórte aspru încă dela începutŭ şi aŭ şi batjocorit'o, altele aŭ ignorat'o cu totulŭ, şi numaĭ puţine aŭ fostŭ, carĭ aŭ combătut'o, ce e dreptŭ, însă în terminĭ maĭ blânḑĭ. Cu tóte aceste însă dlŭ Grigorie Moldovanŭ nu s'a disgustatŭ niciĭ câtŭ de puţinŭ, ci îşĭ continuă edarea foiĭ sale şi maĭ departe şi nu-şĭ ascunde de locŭ speranţa, cumcă ideile sale vorŭ trebuí să triumfeze între Românĭ maĭ curêndŭ saŭ maĭ târḑiŭ. Dînsulŭ ca profesorŭ de limba română la universitatea din Cluşiŭ ocupă unŭ oficiŭ importantŭ; organulŭ luĭ „Ungaria" este scrisŭ în limba română de unŭ românŭ. Că óre unesce-se cineva saŭ nu cu principiile şi părerile, ce le desvóltă şi apĕră dînsulŭ în organulŭ sĕŭ, este o întrebare, la care póte rĕspunde orĭ şi cine după placŭ. Într'unŭ studiŭ literarŭ însă asupra ḑiaristiceĭ nóstre politice din motivele de maĭ susŭ nu póte fi ignorată, fiindŭ şi ea unŭ productŭ alŭ literatureĭ nóstre politice, care în istoria luptelorŭ nóstre va trebuí să fie amintitŭ.

Principiulŭ, basa şi fundamentulŭ politiceĭ dluĭ Grigoriŭ Moldovanŭ în organulŭ sĕŭ „Ungaria" este împăcarea şi înfrăţirea Românilorŭ cu Magiariĭ pre temeiulŭ stărilorŭ actuale. Deosĕbirea dară între organulŭ dînsuluĭ şi între organele partiduluĭ naţionalŭ românŭ nu zace în diversitatea scopuluĭ. Căcĭ şi partidulŭ naţionalŭ românŭ şi organele luĭ politice doresecŭ din inimă împăcarea şi înfrăţirea cu Magiariĭ, şi o şi accentuézăcu diferite ocasiunĭ arĕtândŭ şi avantajele, ce ar' isvorî dintr'o atare împăcare şi înfrăţire nu numaĭ pentru Românĭ, ci şi pentru Magiarĭ. Ci deosĕbirea întâiă zace în aceea, că partidulŭ naţionalŭ şi organele luĭ suntŭ convinse, că pre basa stărilorŭ actuale politice împăcarea şi înfrăţirea acésta de multŭ dorită nu e cu putinţă.

A ḑóua deosĕbire între organele partiduluĭ naţionalŭ şi între „Ungaria" este, că cele dintâiŭ vĕḑŭ în însă-şĭ purtarea guvernelorŭ magiare pedeca cea maĭ mare, ce stă în calea împăcăriĭ şi înfrăţiriĭ acesteia, pre cândŭ „Ungaria" vede pedeca în conducătoriĭ politiceĭ române.

Este destulŭ a indicá numaĭ deosĕbirile acestea pentru a cunósce spiritulŭ domnitorŭ în colónele „Ungarieĭ", şi fără de a o fi cetitŭ vre-odată. Este acela-şĭ spiritŭ, ce a domnitŭ şi în altĕ foĭ românescĭ, carĭ s'aŭ pusŭ pre terenulŭ dluĭ Grigoriŭ Moldovanŭ, în „Patria" de pre la 1872 şi în „Viitorulŭ" dela 1884; în consecinţă nice „Ungaria" dînsuluĭ nu va fi scutită de decepţionarea acelora. Şi acelea aŭ cugetatŭ seriosŭ şi sincerŭ, cumcă învinovăţindŭ politica românéscă pentru neînţelegerile dintre Românĭ şi Magiarĭ vorŭ câştigá inima guvernuluĭ pentru nisce postulate câtŭ se póte maĭ moderate ale Românilorŭ. Şi totuşĭ niciĭ unŭ guvernŭ n'a voitŭ să scie absolutŭ nimica de acésta, ci a mersŭ fiesce care pre calea sa maĭ departe. Din care causă toţĭ aceĭ Românĭ în scurtŭ timpŭ s'aŭ convinsŭ despre zădărnicia planuluĭ lorŭ şi s'aŭ şi retrasŭ de pre arena politică. Ca şi „Ungaria" s'aŭ pusŭ şi Românĭ aceştia pre terenulŭ stărilorŭ actuale, dară ca minimŭ aŭ pretinsŭ esecutarea consciinţiósă a legiĭ despre naţionalităţi. Şi totuşĭ politica lorŭ înaintea guvernuluĭ n'a avutŭ niciĭ o trecere, éră înaintea Românilorŭ nu şĭ-a pututŭ câştigá niciĭ o popularitate. „Ungaria" însă nu pretinde pentru Românĭ niciĭ barĕmŭ esecutarea legiĭ despre naţionalităţi, despre care de sigurŭ şi ea este convinsă, că e numaĭ o literă mórtă, scrisă nu spre a fi esecutată, ci spre a mulcomí îngrijirile Europeĭ. Cum va puté să câştige „Ungaria" vre-odată popularitate între Românĭ?

Orĭ ce politică fără opusĕţiune rĕmâne sterilă. Greşelele, abusurile şi scăderile, ce potŭ obvení în viéţa politică, dacă nu esistă niciĭ o opusĕţiune, nu potŭ eşĭ la ivélă, şi de aceea nu potŭ fi niciĭ delăturate şi sanate. Pentru aceea suntemŭ de părere, că o fóe opositională niciĭ nóuĕ nu ne-ar stricá, ba din contră o atare fóe ar face, ca politica nóstră să devină maĭ curată, maĭ desinteresată, maĭ matură şi maĭ conscie de sine. O asemenea fóe opositională însă celŭ puţinŭ în parte trebue să stea pre unŭ terenŭ comunŭ cu politica, căreia îĭ face opusĕţiune. Cândŭ însă aprópe toţĭ Româniĭ, cu micŭ cu mare suntŭ nemulţămiţĭ maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ cu stările actuale, éră „Ungaria" susţine susŭ şi tare, că Româniĭ n'aŭ niciĭ o causă de a fi nemulţămiţĭ; cândŭ toţĭ Româniĭ simţescŭ, unĭĭ maĭ multŭ, alţiĭ maĭ puţinŭ, loviturile guvernuluĭ, éră „Ungaria" susţine, că guvernulŭ nu lovesce în nimenĭ; cândŭ toţĭ Româniĭ se vaetă de durere, éră „Ungaria" saltă de bucurie: atuncĭ apoĭ cutezămŭ a ḑice, că „Ungaria" a trecutŭ preste marginile uneĭ foĭ opositionale, şi la limpedirea politiceĭ nóstre nu póte contribuí aprópe nimica.

Este adevĕratŭ, că nu odată s'a întîmplatŭ în scurta viéţă a „Ungarieĭ", de amŭ trebuitŭ să-ĭ dămŭ dreptulŭ, cândŭ a demascatŭ câte o scădere din viéţa nóstră, cândŭ a trasŭ masca depre câte unŭ caractĕrŭ ambiguŭ, care voesce să jóce rolă între noĭ, cândŭ a atrasŭ atenţiunea asupra unorŭ împrejurărĭ necunoscute saŭ trecute cu vederea, din carĭ maĭ evidentŭ ese la ivélă vitalitatea nóstră decâtŭ din vorbirĭ şi articolĭ înfocaţĭ. Şi tóte aceste potŭ contribuí multŭ la deşteptarea nóstră politică. Spre acésta însă aŭ lipsă să fie cunoscute de publicŭ. Cunoscute însă nu potŭ să fie dintr'unŭ organŭ, care din capulŭ loculuĭ s'a pusŭ pre unŭ terenŭ, despre care îĭ e de totŭ imposibilŭ, să-şĭ câştige ceva popularitate chiar şi maĭ restrînsă. Étă pentru ce ḑicemŭ, că „Ungaria", deşi amŭ dorí, să pótă, şi deşi doresce şi dlŭ Grigoriŭ Moldovanŭ, totuşĭ nu póte contribuí aprópe cu nimica la limpedirea politiceĭ nóstre.

Pre lângă acestea însă „Ungaria" şi din alte motive credemŭ, că nu-şĭ va puté câştigá trecere şi popularitate între Românĭ. În cestiunea cultuluĭ bărbaţilorŭ nostri marĭ, a „semiḑeilorŭ" nostri, s'a pusŭ pre unŭ terenŭ fórte străinŭ de modulŭ românescŭ de cugetare şi simţire de până acum. Ca şi la alte popórĕ, ce se află în epoca primitivă a desvoltăriĭ, s'a întîmplatŭ şi la noĭ, de unĭĭ bărbaţĭ suntŭ preţuiţĭ multŭ maĭ multŭ decâtŭ ar' meritá, pre cândŭ alţiĭ meritaţĭ suntŭ saŭ puţinŭ preţuiţĭ saŭ desconsideraţĭ saŭ póte chiar urgisiţĭ şi despreţuiţĭ. Amintimŭ între altele numaĭ de curiósa împrejurare, că pre cândŭ Bărnuţŭ este ridicatŭ până la ceriŭ, pre atuncĭ episcopulŭ Lemeni este scoborîtŭ până la infernŭ, deşi puţinĭ dintre Archiereiĭ românĭ aŭ avutŭ cultura cea frumósă şi inima cea mare şi iubitóre de poporulŭ sĕŭ ca archiereulŭ acesta, care cu cultura şi inima sa şi altorŭ naţiunĭ din patrie le-ar fi făcutŭ onóre. Până cândŭ însă opiniunea publică în lucrurĭ de acestea s'a formatŭ după istoria unuĭ omŭ tinĕrŭ de vre-o 24 de aniĭ ca Papiŭ Ilarianŭ, până atuncĭ lucrurĭ de acestea niciĭ nu s'aŭ pututŭ încunjurá. Progresulŭ în cultură va chiarificá şi lucrurile acestea, şi pre încetulŭ tóte vorŭ ajunge în ecuilibriŭ şi în alvia lorŭ firéscă. Cândŭ „Ungaria" însă crede, că p. es. suvenirulŭ luĭ Axente şi Iancu se va puté înlocuí vre-odată la Românĭ cu suvenirulŭ luĭ Vasvári, atuncĭ ni-se pare că a nimeritŭ din colo de ţintă. La aşa ceva nu se póte ajunge prin progresŭ şi lumină, ci numaĭ printr'o inversiune a simţuluĭ naţionalŭ comunŭ. Căcĭ chiar şi dacă se va arĕtá şi probá, că lupta Românilorŭ din 1848 a fostŭ greşită, conducătorilorŭ de atuncĭ totuşĭ nu li-se va puté imputá niciĭ odată, că n'aŭ purtatŭ lupta din motive curate naţionale românescĭ, carĭ luĭ Vasvári ĭ-aŭ fostŭ cu totulŭ străine. Analogŭ stă lucrulŭ şi cu Şaguna. Elŭ o pusĕţiune fórte onorifică în istoria curatŭ naţională nu va avé póte niciĭ cândŭ. Şi în acésta e posibilŭ, să aĭbă dreptŭ „Ungaria". În istoria bisericeĭ românescĭ gr. orientale însă numele îĭ va esistá, pâna va esistá şi ea. Fie unŭ poporŭ câtŭ de nedesvoltatŭ, elŭ totuşĭ într'unŭ modŭ óre care instinctivŭ este capabilŭ, vorbindŭ preste totŭ, a cunósce pre ceĭ ce-lŭ iubescŭ şi aducŭ jertfe pentru elŭ. Maĭ greşesce la începutŭ, maĭ schiopătézăpreţuindŭ prea multŭ pre unĭĭ şi prea puţinŭ pre alţiĭ. Este însă cu neputinţă, ca tóte privirile sale să şi-le îndrepte falsŭ şi să iubéscă totŭ de ceĭ ce nu merită şi să ignoreze pre ceĭ ce meritá. Acésta însă voesce să o probeze „Ungaria", şi pentru aceea niciĭ nu credemŭ, că îĭ va succede vre-odată, pre lângă tóte că dispune de unŭ frumosŭ aparatŭ sciinţificŭ şi de o abilitate frumósă polemică şi dialectică.

„Ungaria" are în fiesce care numĕrŭ şi parte literară bine redigeată şi interesantă. Ceĭ ce nu cunoscŭ literatura magiară, potŭ profitá multŭ din partea acésta, şi chiar şi ceĭ ce se intereséză de limba şi literatura română. Cu una însă ni-se pare, că „Ungaria" merge prea departe. Şi acésta este, că ascrie prea multă valóre dluĭ Maiorescu şi direcţiuniĭ inaugurate de dînsulŭ. În unulŭ din numeriĭ viitorĭ ne vomŭ luá libertatea de a aruncá puţină lumină preste valórea dluĭ Maiorescu şi a direcţiuniĭ luĭ literare; cândŭ apoĭ credemŭ, că niciĭ „Ungaria" nu ne va contraḑice, după ce ne vomŭ basá pre fapte notorie.

Maĭ rĕmâne dintre organele nóstre politice numaĭ „Unirea". Ca să nu ni-se ḑică, cumcă vorbimŭ *Cicero pro domo sua,* lăsămŭ, ca „Unirea" să o studieze şi judece alţiĭ.

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Continuare.)

Aŭ fostŭ zădarnice tóte încercările carabinieruluĭ şi ale Pepeĭ: Esteban n'a pututŭ fi abătutŭ dela propusulŭ sĕŭ. Sennor Canuto îlŭ însoţĭ deciĭ până la închisóre. Cândŭ ajunseră însă acolo, ca şi cum ar fi fostŭ aşteptaţĭ, le ieşĭ înainte temniţerulŭ spunêndu-le, că Lorenzo nu doresce să-ĭ vaḑă. „Nu că dóră ĭ-ar lipsí curajulŭ, căcĭ e liniştitŭ şi împăcatŭ cu sórtea sa, niciĭ pentru că nu v'ar iubí, ci din respectŭ faţă cu Dvóstre, carĭ vĕḑêndu-lŭ aţĭ fi cuprinşĭ de o durere fórte mare, şi acésta ar fi cu multŭ maĭ dudurerósă decâtŭ cum e a luĭ. Mĭ-a maĭ ḑisŭ, că de cumva vĕ zace la inimă mântuirea sufletuluĭ luĭ, atuncĭ vĕ rógă, să-lŭ ascultaţĭ, să mergeţĭ în grabă la părinţiĭ Dvóstre şi să-ĭ mângăiaţĭ. Epistola acésta, ce mĭ-a dictat'o, şi care cuprinde ultimele-ĭ dispositiĭ, vĕ rógă, să n'o desfaceţĭ maĭ înainte de ce aţĭ ajunge acasă. De altcum Lorenzo pare a fi împăcatŭ cu sine, tóte gândurile luĭ suntŭ îndreptate acum cătră Dumneḑeŭ. Celealalte se vorŭ întîmpla în rîndulŭ lorŭ."

După cuvintele acestea nefericitulŭ Esteban recăḑŭ în încremenirea şi amorţéla-ĭ de maĭ înainte.

Şi acum fără de a mai face ceva împotrivire, se lăsă a fi condusŭ de bravulŭ carabinierŭ, care erá şi acum scumpŭ la vorbă, dar zelosŭ la faptă.

„Curajŭ, curajŭ!“ îi ḑicea. „Omulŭ trebue să privéscă în faţa nefericirii. Plécă acasă. Aci ce mai aï de-a face?!“

Şi cu acestea îlŭ duse pre Esteban la portŭ, îlŭ suì pre bordulŭ năiï, ce plecá la San-Lucar, plătì pentru elŭ taxa de transportŭ, şi recomandându-lŭ unuï marinariŭ, pre care-lŭ cunoscea, se reutórse érăşi în oraşŭ.

Ce péna ar fi aşa de destoïnică, ca să pótă descrie desperarea, ce a cuprinsŭ deodată pre toţi membriï familieï Lopez, atâtŭ de fericite odată? Cine ar puté descrie durerea, ce le-o pricinuiaŭ scirile, ce le viniaŭ, şi carï eraŭ care de care mai sdrobitóre? . . . Orï ce descriere şi istorisire ar remâné departe de adevĕrŭ; ea ar sĕmĕná penelulŭï, ce ar depinge foculŭ orï apa, dar unŭ focŭ fără de căldură, şi o apă, care nu se mişcă, carï remânŭ departe înapoia natureï.

Ajungêndŭ Esteban acasă dede părinteluï Nolasco epistola luï Lorenzo, ca s'o cetéscă.

„Faceţï, ca să nu fie zădarnică ïertarea, ce o cerŭ atâtŭ dela tatălŭ celŭ cerescŭ, câtŭ şi dela celŭ pămêntescŭ. Şi întocmaï cum am rugatŭ de ïertare pre Dumneḑeŭ, aşa vĕ rogŭ şi pre voï, scumpiï meï părinţï, pre voï, a cărorŭ ïubire aşa de rĕŭ am răsplătit'o. Sfârşitulŭ meŭ nu vĕ facă, să desperaţï, eŭ suferŭ numaï aceea, de ce am fostŭ vrednicŭ, şi eŭ mĕ supunŭ bucurosŭ pedepseï, care va urma pentru pĕcatulŭ şi crima mea.

„Ţie, ïubite frate, să-ţï răsplătéscă Dumneḑeŭ marea ïubire, ce-aï dovedit'o în ḑilele din urmă faţă cu mine. De-ar fi chiar să rĕmânŭ cu viaţa, totŭ n'aşï puté să-ţï răsplătescŭ *după vrednicie*. . . . .

„Dar fiindŭ-că aşï vré, să morŭ liniştitŭ de totŭ, te maï rogŭ încă de unŭ lucru: Apără şi grijesce pre nefericita, pre care a trebuitŭ s'o lasŭ fără de nicï unŭ ajutorŭ. . . . Căsătoresce-te cu ea, şi fă-ï dulce şi plăcută viaţa, carea atâta ï-am amărît'o. Şï-acum cetindŭ epistola acésta daţi-mï amîndoï promisiunea, că-mï veţï împlini rugarea, şi voiŭ murí liniştitŭ, căcï sciŭ, că promisiunea, ce se face celuï ce móre, se ţine tot-deuna, şi apoï cugetulŭ, că aţï rĕmasŭ credincioşï juruinţeï vóstre, va fi unica mângăïere, carea a voiŭ duce cu mine în grópă.

„Ïertaţi-mĕ, vĕ maï rogŭ încă odată, şi rugaţi-vĕ pentru mine luï Dumneḑeŭ mângăitorulŭ nostru.“

Terminându-se cetirea epistoleï între lacrimï şi suspine, Esteban se apropiă de patulŭ, în care zăcea nefericita Dolores, palidă şi sfârşită ca şi unŭ chipŭ alŭ morţiï.

„Dolores,“ începù elŭ, „dorinţa cea maï de pre urmă a fratelui meŭ pentru noï e sfîntă. Nu credŭ, că tu te-aï puté măritá după altulŭ afară de mine, şi eŭ te încredinţezŭ, că la nicï o întîmplare n'am să leaŭ pre alta, fără numaï pre tine. Lorenzo móre în credinţă tare, că noï îï vomŭ împlini dorinţa luï ceă maï de pre urmă, şi n'ar trebuí să-lŭ înşelămŭ.“

Dolores nu rĕspunse nimica, ci numaï suspiná.

„Dacă-ï respingï cererea,“ continuă Esteban, „e sĕmnŭ, că tu nu l'aï ïubitŭ, şi nu mĕ respectezï nicï pre mine, nicï familia nóstră. Rĕspunde-mï!“

„Voiŭ face totŭ,“ rĕspunse ea suspinândŭ, „totŭ, ce-a doritŭ elŭ, şi ce voescï tu!“

Familia Lopez se bătù şese ḑile cu mórtea în chipulŭ celŭ maï grozavŭ. Pre biata mamă o cuprinseră convulsiunï. Bĕtrânulŭ tată îmbĕtrânise încă odată aşa de tare ca până acuma; pĕrulŭ îï albise cu totulŭ, şi trupulŭ luï celŭ sănĕtosŭ şi tare se îndoise asemenea unuï arbore încovoiatŭ de vijelie. Încâtŭ-ï pentru Dolores, toţï se temeaŭ de mórtea eï. Catalina din contră parcă se întărise: dragostea părinţilorŭ îï adause puterï nóuĕ. Ea se hotărîse, să facă totŭ, ca să depărteze durerea şi mâhnirea dela părinţiï sĕï; ĕră Esteban, deşi frântŭ şi elŭ de durere, totuşi se încercá, şă-şï ascundă desperarea, spre a nu mărí durerea părinţilorŭ.

Numaï părintele Nolasco erá liniştitŭ. Elŭ erá acum provedinţa familieï acesteia, întocmaï cum ea fusese maï înainte provedinţa luï. Acum elŭ se îngrija de tóte. Bietulŭ călugărŭ se silia din tóte puterile, să-ï împace cu sórtea tristă, ce ï-a ajunsŭ, punêndu-le înaintea ochilorŭ sufletescï esemplulŭ Domnuluï Christosŭ şi a sînteï Sale Mame. Din cândŭ în cândŭ înălţá părintele Nolasco ferbinţi rugăciunï la tronulŭ Celuï Preaînaltŭ, şi atuncï cuvintele acelea, atâtŭ de cunoscute şi aşa de binevenite tuturora, atingeaŭ urechile în mijloculŭ tăcerïï cu tótă puterea magică a mângăerïï, a uneï piï aduceră aminte, a uneï sperărï dulcï, întocmaï câtŭ de plăcutŭ ne atinge urechea învĕţătura despre legăturile, ce unescŭ pre ceï viï cu ceï morţi, viaţa acésta cu ceealaltă . . .

„Celea ce le-aţï prescrisŭ Dvóstră, dle medicŭ, bieteï bĕtrâne, nu-ï folosescŭ chiar de locŭ: ea pare că nu maï are nicï o sperare de a scăpá,“ ḑiseră într'o ḑi vecinele, carï cu zelŭ plinŭ de ïubire veniaŭ ḑilnicŭ la acéstă familie nefericită spre a-ï sta într'ajutoriŭ.

„Unchiaşulŭ Mateo mĕ neliniştesce cu multŭ maï multŭ,“ rĕspunse mediculŭ, „deşi la părere e cu multŭ maï resolutŭ.“

„Şi óre Dolores, dle doctorŭ, nu va trebuí să se cuminece?“

„Nu, ea e încă tinĕră, şi n'avemŭ să ne perdemŭ sperarea, o crisă o póte mântuí.“

În clipita acésta cineva smâncesce cu putere uşa, şi étă în chilie păşesce carabinierulŭ plinŭ de sudorï şi ostenitŭ, de abia maï putea rĕsufiá.

„Ïubiţï prietinï,“ ḑice elŭ, „este Dumneḑeŭ şi este şi îndurare! Agraţiatŭ! Agraţiatŭ!“

Maï multŭ nu ḑise. Dar nicï nu putea să ḑică maï multŭ: atâta, câtŭ ḑise, erá destulŭ spre a învia deodată tótă familia acésta ajunsă aprópe la desperare.

(Va urma.)

Bibliografie.

Mihaiŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirïï“.* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto pastalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaï de dincóce, ci şi dincolo de Carpaţï, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiï „Unirea“ din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluï gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)“. În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ*.

Raportulŭ generalŭ *alŭ comitetuluï centralŭ alŭ „Reuniunïï române de agriculturăˮ din comitatulŭ Sibiuluï pentru anulŭ 1891. — Sibiiŭ. Institutulŭ tipograficŭ, societate pre acţiï. 1892.* — Raportulŭ dă samă amĕnunţită despre activitatea reuniuniï în decursulŭ anuluï 1891, despre averea reuniuniï, despre esposiţia de vite aranjată de reuniune în comuna Tilişca, despre membriï reuniuniï. În sfârşitŭ e alăturatŭ şi inventarulŭ instrumentelorŭ agricole, ce se află în proprietatea reuniuniï.

Academia română a edatŭ unŭ nouŭ volumŭ din *Documentele privitóre la Istoria Românilorŭ culese de Eudoxiŭ Hurmuzachi.* Volumulŭ acesta este alŭ II-lea din partea a III-a. În acestŭ volumŭ se cuprindŭ documente latinescï dintre anïï 1510—1530, precum şi unŭ Apendice cu documente slavone (1510—1527). Ele vorbescŭ despre fapte de pre timpulŭ luï Sigismundŭ, regele Polonieï, alŭ luï Vladislav, Ludovicŭ, alŭ luï Zapolia principele Transilvanieï, Bogdanŭ, Ştefanŭ şi Petru domniï Moldoveï, Radu, Vladŭ, Mihnea, Neagoe, Basarabŭ, Teodosiŭ şi Radu domniï ţĕreï românescï.

Diverse.

Naea luï Columbŭ. La festivităţile, ce se vorŭ aranjá cu ocasiunea centenaruluï alŭ 4-lea dela descoperirea Americeï prin Columbŭ, va fi espusŭ şi unŭ facsimilŭ alŭ renumiteï caravelle „Santa Maria“, pre care a făcutŭ Columbŭ prima călĕtorie în lumea nóuă. După cercetările spaniolului Rafael Morleon „Santa Maria“ a fostŭ construită pre ţĕrmuriï cantabricï, şi înainte de a fi închiriată de Columbŭ a circulatŭ ca nae de comerciŭ între Spania şi Flandria. Lungimea eï la fundŭ a fostŭ de 19 metri, ĕră între perpendicule de 23 metri; lăţimea maximală a fostŭ de 6·7 metri, ĕră afundimea de 4·5 metri. După schiţele oferite de Morleon o comisiune esmisă de către ministrulŭ de marină alŭ Spanieï a pregătitŭ planulŭ de reconstruire. Lucrarea facsimiluluï s'a începutŭ în 1 Martiŭ în arsenalulŭ dela Coracca din Cadix şi se va accelerá ast-felŭ, câtŭ în 2 Augustŭ a. c., cândŭ se împlinescŭ 400 de anï dela plecarea luï Columbŭ din portulŭ Palos, naea să fie gata. Facsimilulŭ se va esecutá până în amĕnunte. Personaluluï de pre facsimilŭ va îmbrăcá costumele din secululŭ alŭ 15-lea. Nóua „Santa Maria“ va străbate Oceanulŭ Atlanticŭ pre calea percursă de Columbŭ în prima sa călĕtorie, ea va fi transportată apoï la Chicago şi va serví în esposiţia de acolo ca monumentŭ archeologicŭ. „Santa Maria“ a fostŭ însoţită de caravellele „Pinta“ şi „Nina“. De pre acestea încă se pregătescŭ facsimile în Cadix, dară nu din partea Spaniolilorŭ, ci din partea Americanilorŭ.

Cum a asurḑitŭ Edison? Întrebatŭ fiindŭ marele inventatorŭ de către unŭ corespondentŭ alŭ foiï „The Speaker“, cum a asurḑitŭ, elŭ a rĕspunsŭ: „Ca pruncŭ timpŭ îndelungatŭ m'am susţinutŭ cu aceea, că vindeam ḑiare pre la calea ferată. Într'o ḑi unŭ oficialŭ dela calea ferată fiindŭ iritatŭ m'a apucatŭ de urechï şi m'a ridicatŭ în susŭ; atuncï mi-s'a sfîrticatŭ pelita urechilorŭ, care nu se maï póte repará.“ De aci ar puté învĕţá toţï părinţiï şi educătoriï, că atuncï, cândŭ pedepsescŭ pruncïï, să nu-ï tragă de urechï.

Luminarea electrică. Esperinţele, ce s'aŭ făcutŭ până aci cu luminarea electrică în birourile acelea, în carï este şi serviţiŭ de nópte, suntŭ fórte îndestulitóre. S'a constatatŭ spre esemplŭ în oficiulŭ centralŭ de postă din Londra, unde numaï abia de unŭ anŭ a fostŭ înlocuită lumina de gazŭ cu cea electrică, cumcă oficialiï se simţescŭ cu multŭ maï bine, şi că numĕrulŭ îmbolnăvirilorŭ şi a indisposiţiunilorŭ a scăḑutŭ.

Economie.

Pomăritulŭ. În ţĕrile apusene, unde poporaţiunea este mai désă, pentru multe familiĭ unicului isvorŭ de venitŭ fiŭ constitue pomăritulŭ, pentru altele elŭ formézĕ unŭ importantŭ venitŭ secundarŭ. La noĭ până acum fórte puţinŭ s'aŭ ocupatŭ seriosŭ cu acestŭ ramŭ de economie. Proprietariĭ micĭ şi marĭ nu aŭ pusŭ pondŭ nicĭ pre înmulţirea pomilorŭ nicĭ pre nobilitarea lorŭ. Urmarea este, că pómele produse nu potŭ concurge cu cele din străinătate nicĭ în privinţa cantităţiĭ nicĭ a calităţiĭ. Acésta o ilustrézĕ următórele date statistice: În 1889 a fostŭ plantatŭ cu pomĭ în Germânia unŭ teritorŭ de 484,000 hectare, şi aŭ adusŭ unŭ venitŭ de 95 milióne de marce, în Francia 507,000 hectare plantate cu pomĭ aŭ adusŭ 162 milióne francĭ, precândŭ la noĭ 347,776 jugĕre, unŭ teritorŭ destulŭ de mare, aŭ produsŭ póme în valóre numaĭ de 2 ½ milióne florenĭ. La noĭ terenulŭ aprópe pretutindenea este fórte priinciosŭ pentru cultura pomilorŭ, şi de s'ar şi cultivá cu îngrijirea recerută pomĭ, amŭ dobîndí pre anŭ decĭ şi chiar sute de milióne florenĭ.

Revista comercială a săptĕmâneĭ.

Timpulŭ la începutulŭ săptĕmâneĭ a fostŭ ploiosŭ şi vîntosŭ, plóea însă a fostŭ binevenită, atâtŭ pentru grădinĭ câtŭ şi pentru economia de câmpŭ.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta pentru grâŭ şi în săptĕmâna acésta a fostŭ nefavorabilŭ. După ce însă atâtŭ în America, câtŭ şi în Francia şi Germânia s'a ridicatŭ preţulŭ grâuluĭ, se speréză, că şi la noĭ se va plăti mai bine. Celealalte bucate cu puţină diferinţă s'aŭ plătitŭ ca şi în săptĕmâna trecută. *Grâŭ curatŭ* a sositŭ în piaţă cam la 6500 de tone, care însă nu a fostŭ de ajunsŭ spre acoperirea lipselorŭ locale şi pentru morĭ, din care causă s'a vîndutŭ grâŭ şi de prin deposite. Circulaţiunea săptĕmânală s'a urcatŭ la 90,000 măjĭ m., şi s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 8.65—9.15. *Sĕcară* s'a cercatŭ pentru esportŭ, din care causă preţulŭ i-s'a ridicatŭ. S'aŭ vîndutŭ la 10,000 măjĭ m. cu fl. 8.50—8.85, după calitate. *Ovĕsŭ* a sositŭ puţinŭ, preţulŭ luĭ a crescutŭ, aŭ trecutŭ numaĭ 4000 măjĭ m. plătindu-se cu fl. 5.50—6.00, după calitate. *Cucuruzŭ* şi în săptĕmâna acésta s'a vîndutŭ la 20,000 măjĭ m. cu fl. 4.85—4.90. *Sĕmênţa de cânepă* s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 12.00—12.50, — de *inŭ* cu 12.50—13.00, — de *trifoiŭ* cu fl. 62.00—67.00, — de *luţernă* cu fl. 42.00—44.00, de *măzĕriche* cu fl. 6.00—6.50, — de *mohorŭ* cu fl. 5.50—6.00.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch a fostŭ bunŭ, maĭ alesŭ pentru marfă ţĕrănéscă. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ, greĭ de 320—380 kg. 47—47½ cr., *bĕtrânĭ* greĭ preste 300 kg. 45½—46 cr., marfă *ţĕrănéscă* 45½—48 cr., *sîrbescĭ* 44½—47 cr. la kg. curatŭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Vasiliŭ Hossu.

(7) 5—10

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

recomândă pre lângă garanţă şi serviţiŭ solidŭ şi promptŭ depositulŭ sĕŭ de

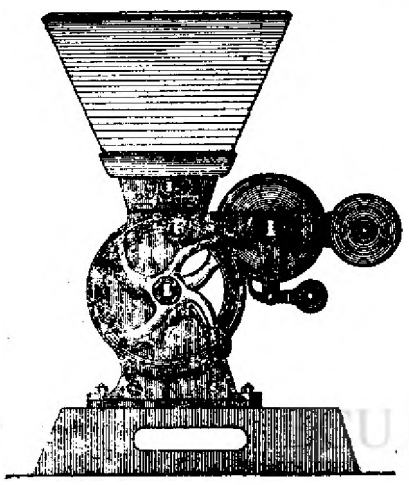

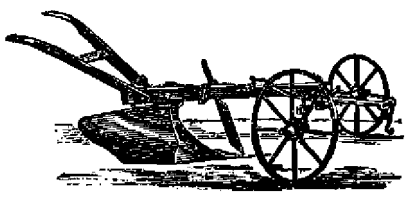

pluguri, maşîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ şi de

alte instrumente economice,

tòte din fierŭ batutŭ.

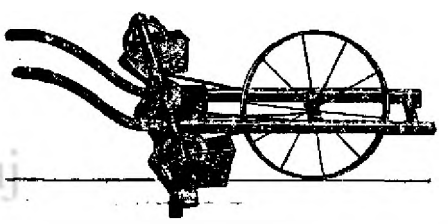

Tóte obiectele amintite se potŭ procurá şi pre lângă solvire în rate.

Fundată în an. 1858. FRANCISCŬ WALSER Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recusite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

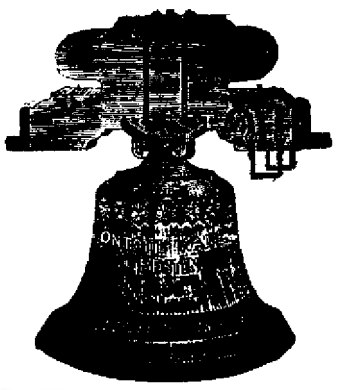

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 17—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courante se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu diploma cea mare de onóre.

Fundată în an. 1800. K. Zechmeister şi Fiulŭ Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

negoţătorŭ de articli de mĭere şi céră

în Győr

recomândă atenţiuniĭ binevoitóre a Onoratuluĭ Clerŭ luminile lorŭ de céră:

Lumini adevĕrate de céră 1-a unŭ kg.	**fl. 2.50**
„ „ „ „ 2-a „ „ „	**2.00**
Lumini de céră artificială . . „ „ „	**1.40**
Pascalis I-a . . . . . „ „ „	**2.60**
„ II-a . . . . . „ „ „	**2.00**
Lumini galbine de céră . . . „ „ „	**2.00**

Luminile se află în orĭ ce mărime, şi la comande superiére la 10 kgrame se espedézĕ francate la orĭ ce staţiune de poste, de năĭ saŭ de căĭ ferate.

Bunătatea luminilorŭ nóstre de céră o dovedescŭ nenumĕrate scrisorĭ de recunoscinţă.

Cu deosĕbită stimă

(3) 7—10 **K. Zechmeister şi Fiulŭ.**

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 14 Maiŭ 1892. Numĕrulŭ 20.

Reuniunile religióse.

*** Trăimŭ în véculŭ reuniunilorŭ. Ideile politice se lăţescŭ prin poporŭ cu ajutorulŭ reuniunilorŭ. Ideile sociale totŭ asemenea. Pre calea reuniunilorŭ se lăţesce şi sciinţa în deosĕbitele păturĭ ale poporaţiunii. Baniĭ se aşédă spre rodire în reuniunĭ de creditŭ şi economie. Vistieriile din sinulŭ pămêntuluĭ se scotŭ prin reuniunĭ, cândŭ nu se află singuraticĭ, carĭ să le pótă scóte. Marea o încrucişéză în lungŭ şi în latŭ reuniunĭ de capitalişti şi corăbieri. Ţinuturile cele maĭ interesante depre pămêntŭ le scrutéză reuniunile. Până şi ţinte satanice ca ale francmasonilorŭ încă se folosescŭ de reuniunĭ.

Nicĭ o religiune însă n'a îmbrăţişatŭ idea reuniunilorŭ cu atâta căldură ca creştinismulŭ. Şi cum nu? Încă Rĕscumpĕrătoriulŭ nostru în atotŭsciinţa-i dumnedeéscă vĕdêndŭ înainte prin întunereculŭ vécurilorŭ, de ce mare preţŭ vorŭ fi reuniunile religióse, le-a promisŭ tuturorŭ ajutorulŭ sĕŭ dicêndŭ: *„Unde vorŭ fi doĭ saŭ treĭ adunaţi în numele meŭ, acolo voiŭ fi eŭ în mijloculŭ lorŭ.“* Pentru aceea bisericele, ce dela începutŭ aŭ fostŭ alcătuite prin tóte cetăţile, unde se aflaŭ vre-o câţiva creştinĭ în marea păgână, n'aŭ fostŭ alta decâtŭ unŭ felŭ de reuniunĭ religióse. Maĭ târdiŭ, născêndu-se în biserică viéţa călugăréscă, mănăstirile érăşĭ n'aŭ fostŭ altŭ ceva decâtŭ unŭ altŭ felŭ de reuniunĭ cu felurite scopurĭ de a înaintá sânţirea proprie şi a ajutá deaprópeluĭ nĕcăjitŭ, lipsitŭ şi doseditŭ. Şi maĭ târdiŭ, cândŭ biserica cu credinţa şi modulŭ eĭ de cugetare a străbătutŭ ca unŭ fermentŭ tótă viéţa poporuluĭ, s'a născutŭ unŭ numĕrŭ fórte mare de reuniunĭ, tóte cu scopulŭ sântŭ de a realisá împĕrăţia luĭ Dumnedeŭ pre pământŭ.

Ar fi unŭ lucru greŭ, dacă ne-amŭ încercá a numerá feluritele speciĭ de reuniunĭ religióse, ce esistŭ de maĭ multe vécurĭ în ţĕrile culte apusene. Rĕsăritulŭ, precum în alte privinţe, aşa şi în privinţa reuniunilorŭ dela desbinare încóce nu numaĭ a stagnatŭ, ci şi-a perdutŭ şi capitalulŭ câştigatŭ maĭ înainte.

De accea cu o deosebită bucurie vedemŭ, cum în timpulŭ maĭ noŭ idea reuniunilorŭ începe a prinde érăşĭ rădăcinĭ în viéţa nóstră bisericéscă şi a se lăţí încetŭ, însă mereŭ. Ast-felŭ vedemŭ reuniunĭ pentru înfrumseţarea bisericelorŭ, reuniunĭ pentru înfiinţarea de grânare bisericescĭ, reuniunĭ de coruri bisericescĭ şi altele.

Viéţa religiósă a omuluĭ are însă atâtea ramurĭ, câtŭ măĭ că nu e cu putinţă a le numĕrá pre tóte. Căcĭ nu este nicĭ o relaţiune de viéţă pământéscă, care să nu aibă lipsă de a fi nobilitată de spiritulŭ religiuniĭ. Fără de spiritulŭ acesta sarcinele lumescĭ suntŭ prea grele, éră desfătările lumescĭ ajungŭ a fi greţóse şi omorîtóre de trupŭ şi sufletŭ. Şi biserica cu mijlócele eĭ ordinare nu ajunge tot-deuna până acolo, câtŭ să pótă străbate în tóte relaţiunile acestea spre a ultuí în ele spiritulŭ religiosŭ, ci trebue să recurgă şi la mijlóce estraordinare, între carĭ maĭ însĕmnate suntŭ reuniunile, cu ajutorulŭ cărora de multe orĭ póte produce resultate de miratŭ.

În cestiunea reuniunilorŭ noĭ amŭ fostŭ până acum cam unilaterali. Amŭ cultivatŭ maĭ cu sémă reuniunile acelea, carĭ poftescŭ dela membri jertfe maĭ marĭ săŭ maĭ micuţe materiale, fiindu-că scopulŭ lorŭ a fostŭ tot-deuna de aşa, câtŭ elŭ fără baniĭ nu se puteá ajunge. Şi acésta a fostŭ causa, de unele din reuniunile acestea nu potŭ arĕtá decâtŭ resultate fórte puţine şi neînsĕmnate. Căcĭ poporulŭ, gârbovitŭ şi fără de aceea sub sarcina multelorŭ dărĭ şi repartiţiuni, nu bucurosŭ se face membru la reuniunĭ fie şi religióse, dacă şi acestea poftescŭ érăşĭ numaĭ baniĭ dela elŭ.

Avemŭ noĭ însă fórte multe lipse, carĭ se potŭ suplini uşorŭ prin reuniunĭ de acelea, carĭ putemŭ dice, că nu poftescŭ maĭ nicĭ o jertfă materială dela membriĭ sĕĭ. Căcĭ scopulŭ reuniunilorŭ acestora se ajunge fórte uşorŭ prin îndatorirea membrilorŭ de a face unŭ lucru, care nu-ĭ costă nicĭ baniĭ, nicĭ ostenele, ci numaĭ o însufleţire óre-care religiósă, după aceea prin câte una saŭ dóuĕ adunărĭ pre anŭ spre a face o revistă preste trecutŭ, şi prin câte unŭ altŭ mijlocŭ piŭ, spre a se încurajá pre sine şi spre a atrage şi pre alţiĭ.

Feuilleton.

Poliţia secretă din America nordică.

De Max Stein.

(Continuare.)

O întocmire necunoscută pre continentulŭ europénŭ este poliţia secretă privată, carea există de vre-o 15 anĭ în Statele unite ale Americeĭ nordice. Acésta stă în opusĕţiune cu ceealaltă poliţie legală descrisă maĭ la délŭ şi este o întreprindere de speculă bănéscă. În oraşulŭ New-York se află ca la vre-o duţină de întreprinderĭ saŭ „agenturĭ“ de acestea, carĭ apoĭ îşĭ angajéză unŭ anumitŭ numĕrŭ de detectivĭ privaţi punêndu-ĭ apoĭ pentru remuneraţiune la dispositia publicului. Maĭ înainte de ce amŭ descrie partea umbrósă a acesteĭ instituţiĭ adevĕratŭ americane, să amintimŭ unŭ cap-d'operă, ce aŭ sĕvârşitŭ atarĭ detectivĭ privaţi acum şesŭ şese anĭ, prin ce s'a documentatŭ şireţenia poliţieĭ americane.

La 25 Octobre 1886 trenulŭ acceleratŭ, ce a plecatŭ sara târdiŭ din Saint-Louis în spre San-Francisco, ajungêndŭ la staţiunea Pacific-Crux departe dela Saint-Louis de 58 km, aŭ observatŭ amploiaţiĭ staţiuniĭ, cumcă uşa dela vagonulŭ postalŭ alŭ societăţiĭ Adam-Express-Company erá deschisă. Dar întrândŭ în vagonŭ li-s'a înfăţişatŭ următoriulŭ tablóŭ: Într'unŭ ûnghiŭ alŭ vagonuluĭ zăcea legatŭ fedeleşŭ şi cu scăluşŭ în gură oficialulŭ postalŭ David Fotheringham. O privire asupra dulapurilorŭ pentru baniĭ, ce eraŭ deschise şi góle, a datŭ, să se înţelégă, cumcă aicĭ s'a întîmplatŭ în decursulŭ călĕtorieĭ unŭ furtŭ postalŭ. Numaĭ decâtŭ s'aŭ tăiatŭ funiile dela mânile şi peciórele amploiatuluĭ Fotheringham, şi după ce i-s'a luatŭ şi scăluşului din gură, a începutŭ a istorisí: Puţinŭ maĭ înainte de plecarea trenuluĭ acceleratŭ din Saint-Louis a venitŭ în vagonulŭ postalŭ unŭ bărbatŭ luĭ de totuluĭ totŭ necunoscutŭ şi i-a imanuatŭ unŭ ordinŭ scripturisticŭ dela şefulŭ sĕŭ, în care Fotheringham erá avisatŭ, ca pre aducĕtoriuluĭ aceluĭ ordinŭ, carele e unŭ amploiatŭ de noŭ angajatŭ alŭ societăţiĭ Adam-Express-Company, să-lŭ ĭea la sine în vagonulŭ postalŭ şi să-lŭ întroducă pre timpulŭ călĕtorieĭ în serviţiulŭ ambulanţialŭ. Subscrierea superioruluĭ sĕŭ, carea o cunoscea fórte bine, — istorisí maĭ departe Fotheringham, — nu i-a însuflatŭ nicĭ o îndoélă, ba elŭ a ajutatŭ străinuluĭ a se suí în cupeŭ. În momentulŭ următoriŭ trenulŭ acceleratŭ deja a şi plecatŭ, şi noulŭ pretinsŭ colegu alŭ sĕŭ numaĭ decâtŭ a ţintitŭ asupră-ĭ resolvĕruluĭ amenincându-lŭ cu mórte, de cumva se va apărá. După asta noŭ sositulŭ numaĭ decâtŭ l'a trântitŭ josŭ, l'a legatŭ fedeleşŭ şi i-a pusŭ scăluşŭ în gură, şi luându apoĭ din busunarele luĭ Fotheringham cheile a deschisŭ dulapurile cu baniĭ. Cândŭ tocmaĭ erá să între trenulŭ în staţiune, hoţulŭ a aşteptatŭ, până ce s'a datŭ contravaporŭ, şi cu prilejulŭ mersuluĭ încetişorŭ alŭ trenuluĭ s'a cam maĭ ştersŭ. Atâta a fostŭ istorisirea oficialuluĭ postalŭ.

Valórea răpită a fostŭ însemnată. Afară de 82,000 de dolarĭ în baniĭ gata şi o însĕmnată sumă în hârtiĭ de valóre aŭ maĭ lipsitŭ şi maĭ multe diamante. Societatea Adam-Express-Company, care împlinesce comunicaţiunea pachetelorŭ de valóre, a fostŭ necesitată să despăgubéscă cum se cade pre trimiţĕtoriiĭ păgubiţi. Societatea acésta negreşitŭ că s'ar fi pututŭ folosí gratuitŭ de poliţia guvernuluĭ, dar fiindŭ-că ea avea unŭ mare interesŭ întru prinderea hoţilorŭ, respective întru a ajunge érăşĭ în posesiunea valorilorŭ răpite, a hotărîtŭ a sondá lucrurile pre spesele sale proprii cu ajutorulŭ

De pildă amintimŭ de astă-dată numaĭ treĭ viţiurĭ, ce molipsescŭ afundŭ viéţa religiósă şi morală a poporuluĭ nostru. Acestea suntŭ: înjurăturile, beutura şi concubinatulŭ. Instrucţiunea în biserică, în şcólă şi cu alte prilejurĭ póte face multŭ pentru stîrpirea acestorŭ treĭ viţiurĭ urîte. Deplinŭ însă de abia vorŭ puté fi óre cândŭ scóse din poporŭ fără de ajutorulŭ reuniunilorŭ, ce ţintescŭ deadreptulŭ la stîrpirea lorŭ.

Să începemŭ maĭ întâiŭ cu viţiulŭ înjurăturilorŭ. Este cunoscutŭ credemŭ tuturorŭ, ce dimensiunĭ marĭ ĭeaŭ sudălmile din ce în ce totŭ maĭ tare în poporulŭ nostru. În timpurile trecute sudălmile eraŭ ceva ne maĭ auditŭ la poporulŭ nostru. Cândŭ a întratŭ viţiulŭ acesta la noĭ, atuncĭ a cuprinsŭ maĭ întâiŭ numaĭ păturile cele maĭ de josŭ ale poporuluĭ, precum suntŭ servitoriĭ. Aŭ mersŭ după aceea din ce în ce totŭ maĭ susŭ. Şi unde amŭ ajunsŭ astădĭ? Pre la sate este viţiulŭ sudălmilorŭ maĭ generalŭ, aşa câtŭ e rarŭ bărbatulŭ, care să nu fie dedatŭ la elŭ. Ba de câte orĭ nu aude omulŭ înjurându chiar şi copiĭ, carĭ de abia sciŭ vorbí? Şi apoĭ credemŭ, că nu e de lipsă a maĭ amintí, câţĭ dintre aşa numiţiĭ inteligenţĭ înjură maĭ rĕŭ şi maĭ urîtŭ ca servitoriĭ ceĭ maĭ de rîndŭ. Unde însă sudălmile suntŭ unŭ lucru aşa obicĭnuitŭ, acolo religiositatea pere din ce în ce totŭ maĭ tare, până ce apune cu totulŭ. Căcĭ nu e cu putinţă, ca poporulŭ să aĭbă timpŭ îndelungatŭ respectŭ de lucrurile sânte, pre carĭ le înjură totŭ mereŭ în legătură cu cuvinte de cele maĭ obscene.

Póte că unĭĭ saŭ alţiĭ din preoţĭ în predicĭ vorŭ fi păşitŭ din cândŭ în cândŭ în potriva sudălmilorŭ. Acelea însă se vede că puţinŭ aŭ folositŭ, deórece viţiulŭ s'a lăţitŭ din ce în ce totŭ maĭ tate. Aci acum singurŭ reuniunile maĭ potŭ ajutá. Unŭ singurŭ factorŭ în poporulŭ nostru este, care saŭ a rĕmasŭ scutitŭ de viţiulŭ acesta, saŭ este numaĭ fórte puţinŭ molipsitŭ. Şi factorulŭ acesta este femea. Ea are să ĭea lucrulŭ în mână spre a stîrpí din poporulŭ nostru viţiulŭ acesta urîtŭ şi de origine străină.

Să se alcătuéscă deci în fiesce care parochie câte o reuniune a mamelorŭ creştine, în care tóte mamele să se îndatorésca, că ele în cercululŭ familieĭ lorŭ nu vorŭ suferí pre nimenĭ să înjure nicĭ într'unŭ chipŭ, căcĭ mama de familie în lucrurĭ de acestea póte face maĭ multŭ ca tatălŭ. Mama de familie a fostŭ tot-deuna, carea a susţinutŭ şi nutritŭ în familie simţulŭ religiosŭ. Atarĭ reuniunĭ ale mamelorŭ creştine aŭ făcutŭ, putemŭ dice, minunĭ prin alte ţĕrĭ culte. Pentru ce să nu pótă face şi la noĭ? Totŭ ce se poftesce la o atare reuniune, este: nisce statute scurte, o adunare saŭ dóuĕ pre anŭ şi instrucţiune potrivită din partea preotuluĭ respectivŭ. Preste câţĭva anĭ înşi-ne ne-amŭ mirá de resultate.

Totŭ asemenea reuniunĭ s'ar puté fundá şi pentru stîrpirea concubinatelorŭ din părinţiĭ creştinĭ de familie, carĭ încă s'ar îndatorá a nu suferí în cercululŭ familieĭ lorŭ nicĭ unŭ concubinatŭ şi pre concubinarĭ a nu-ĭ folosí chiar nicĭ ca servitorĭ şi lucrătorĭ în casa lorŭ. Şi în urmă totŭ asemenea şi pentru stîrpirea viţiuluĭ beutureĭ maĭ cu samă de alcoholŭ. Clerulŭ irlandezŭ cu ajutorulŭ reuniunilorŭ acestora a stîrpitŭ aprópe deplinŭ beutura de alcoholŭ din misĕrulŭ poporŭ alŭ Irlandeĭ.

Ar fi fórte de doritŭ, ca cestiunea reuniunilorŭ acestora, carĭ nu costă nicĭ o jertfă bănéscă, să se desbată prin sinódele nóstre protopopescĭ. Trebuinţa reuniunilorŭ acestora este cu multŭ maĭ inteţitóre decâtŭ a reuniunilorŭ, carĭ recurgŭ la averea membrilorŭ. Căcĭ ce ne vorŭ folosí de pildă grânarele bisecescĭ şi bisericele înfrumseţate, dacă biserica vie, poporulŭ, este decădutŭ şi demoralisatŭ prin sudălmĭ, concubinate şi beutură?

Reuniunile acestea suntŭ maĭ multŭ negative, fiindŭ-că ţintescŭ la stîrpirea unorŭ rele. Cândŭ relele acestea vorŭ fi stîrpite, atuncĭ se potŭ înfiinţá şi reuniunĭ positive, carĭ să ţintéscă la producerea unuĭ bunŭ.

Fie, ca până ce încă nu e prea târdiŭ, cuvintele nóstre să afle resunetŭ în fraţiĭ preoţĭ, şi să nu fie versulŭ celuĭ ce strigă în pustie.

---

† **Gavrilŭ Baross.** — Ministrulŭ ungarŭ de comerciŭ şi de comunicaţiune *Gavrilŭ Baross* a reposatŭ în Budapesta la 9 Maiŭ a. c. Baross s'a născutŭ în Prujina (comitatulŭ Trencinuluĭ) la 6 Iuniŭ 1848 din părinţi slovacĭ. A absolvatŭ drepturile, apoĭ a fostŭ amploiatŭ, diaristŭ, oficialŭ comitatensŭ, apoĭ deputatŭ. Ca deputatŭ a fostŭ referentulŭ proiectelorŭ de lege, prin carĭ s'a întrodusŭ limba magiară în şcólele poporale. În calitatea acésta Baross s'a distinsŭ prin şovinismulŭ sĕŭ esageratŭ. La anulŭ 1882 a fostŭ numitŭ secretarŭ de statŭ în ministerulŭ de comunicaţiune, érĕ la anulŭ 1887 ministru. Ca ministru de comunicaţiune a făcutŭ multe şi marĭ reforme. Amintimŭ t a r i f u l ŭ d e z o n e, care a atrasŭ asupra sa atenţiunea lumiĭ întregĭ. Cum şi ce va fi cu acéstă reformă, asta e altă întrebare. Rĕmâne însă faptŭ, că luĭ Baross nu ĭ-a lipsitŭ nicĭ talentulŭ nicĭ curajulŭ, ce se pretinde la întreprinderĭ marĭ. Dauna erá, că reposatulŭ în tótă viéţa sa a fostŭ unŭ şovinistŭ incarnatŭ, prin ce fără îndoélă a datŭ semne de o mare lipsă de înţelepciune politică. În şovinismŭ nu-lŭ întrecea nimenĭ, şi elŭ chiar de aceea în ochiĭ şoviniştilorŭ erá unŭ adevĕratŭ idealŭ. Noĭ însă, carĭ amŭ avutŭ a suferí multe dela elŭ şi carĭ în şovinismŭ nu aflămŭ vîrtute, ci viţiŭ, n'avemŭ cuvinte de a plânge pentru mórtea luĭ Baross. Noĭ credemŭ, că îndestulirea tuturorŭ cetăţenilorŭ ţĕreĭ e unŭ bine cu multŭ maĭ mare, decâtŭ o mie de tarife după zone.

---

detectivilorŭ privaţi. Maĭ multe agenturĭ s'aŭ oferitŭ, cumcă vorŭ lua asupră-şĭ prinderea hoţilorŭ, respective aflarea valorilorŭ, pentru că acestŭ lucru dusŭ în deplinire promitea a fi proventuosŭ, ba în casulŭ unuĭ succesŭ favorabilŭ contaŭ cu siguritate la o recomandare onorabilă, fiindŭ-că îndrăsneţulŭ furtŭ, deşi în America cu de astea suntŭ obicĭnuiţi, atrasese atenţiunea tuturora.

Dintre numĕroşiĭ oferenţi societatea Adam-Express-Company a încredinţatŭ aflarea şi prinderea hoţilorŭ societăţiĭ Pinkerton-National-Detective-Company, carea devenise renumită prin eminenta sa organisaţie. Numaĭ decâtŭ detectiviĭ şĭ-aŭ începutŭ lucrulŭ. Maĭ întâiŭ a fostŭ arestatŭ Fotheringham, fiindŭ-că nu s'a pututŭ eschide presupunerea, că elŭ va fi mersŭ mână în mână cu hoţiĭ, şi se va fi lăsatŭ de bună voe a se legá şi a i-se pune scăluşŭ în gură, ca după aceea să împărtéscă furtulŭ cu adevĕratulŭ furŭ. După aceea aŭ întrebatŭ detectiviĭ în staţiunea Pacific, că nu cumva aŭ vĕdutŭ pre vre-unŭ individŭ suspectŭ cu prilejulŭ sosiriĭ trenuluĭ etc. Dar nimenĭ n'a pututŭ să dea vre-o desclusire. Fiindŭ-că putea să se ĭea de basă presupunerea, cumcă hoţulŭ a trebuitŭ să fi fostŭ iniţiatŭ în afacerile postale de pre linia aceea, detectiviĭ s'aŭ informatŭ dela societatea Adam-Express-Company, că nu cumva aŭ dimisŭ din serviţiŭ în timpulŭ din urmă pre vre unŭ amploiatŭ? Acestŭ lucru se şi întîmplase. Pre unŭ anumitŭ William Haight, antecesorulŭ luĭ Fotheringham în serviţiŭ, l'a dimisŭ societatea de vre-o nóuĕ lunĭ din serviţiŭ, pentru că a fostŭ devenitŭ suspectŭ pentru necredinţă.

Dar' nicĭ unŭ omŭ nu scia, încătrăŭ a apucatŭ acelŭ Haight. Detectiviĭ însă în curêndŭ aŭ fostŭ în urma luĭ şi aŭ aflatŭ, că se află în serviţiŭ ca vizitiŭ la negutătoriulŭ de cărbunĭ Friedrich Witrok din oraşulŭ Chicago. Aŭ statoritŭ maĭ de parte, cumcă William Haight n'a fostŭ absentŭ din Chicago, cândŭ s'a întîmplatŭ ataculŭ hoţescŭ pre trenulŭ acceleratŭ: aşadară fapta aceea criminală elŭ n'a putut'o comite.

Precândŭ detectiviĭ umblaŭ pre urmele acestea, şi diarele maĭ în tóte dilele aduceaŭ rapórte despre interesanta întîmplare, pre atuncĭ hoţulŭ saŭ unuĭ din ajutórele luĭ a căpĕtatŭ poftă literară şĭ-a trimisŭ la maĭ multe diare, carĭ apăreaŭ în Saint-Louis, corespondinţe, în carĭ se spunea cu francheţă nerusinată, cumcă aceia, carĭ aŭ comisŭ furtulŭ, se bucură de furtŭ „în modŭ pacĭnicŭ“, şi „cumcă Fotheringham este arestatŭ fără vină“. Şi ca cetitoriĭ să nu fie în dubiŭ, că respectivulŭ corespondentŭ duce lumea pre ghéţă, a numitŭ maĭ multe unghete, unde vorŭ puté fi găsite unele documente furate, carĭ aŭ preţŭ numaĭ pentru adevĕratulŭ posesorŭ alŭ acelora şi nicĭ decum şi pentru hoţulŭ, care le furase.

Cutezarea acésta ne maĭ auditŭ, o adevĕrată faptă de a Yankeilorŭ Americanĭ, avea însă să fie fatală pentru criminalistulŭ, ce acum se făcuse şi literatŭ. Detectiviĭ lucru firescŭ că numaĭ decâtŭ s'aŭ dusŭ la redacţiunile diarelorŭ respective spre a vedé manuscrisele îndrăzneţelorŭ corespondinţe. Acestea purtaŭ sigilulŭ oficiuluĭ postalŭ dela Saint-Iosef, unŭ orăşelŭ micŭ în statulŭ Missouri, nu departe de Kansas-City. Într'o scrisóre către o redacţiune îndrăzneţulŭ scriitoriŭ s'a legitimatŭ într'acolo, că elŭ a lăsatŭ într'adinsŭ într'unŭ ungheţŭ alŭ saleĭ de aşteptare dela Saint-Louis unŭ pachetŭ, carele aievea a şi fostŭ aflatŭ. Acela conţinea nisce schimburĭ, nisce poesiĭ scrise de o altă mână şi o baladă tipărită. În dosulŭ cesteĭ din urmă se puteaŭ de abia cunósce unele caractere de scrisóre făcute cu cerusa, carĭ însă cu ajutoriulŭ sticleĭ măritóre se descifrară. Acelea conţineaŭ adresa caseĭ Nro. 2108 de pre aleiulŭ de castanĭ din oraşulŭ Saint-Louis. De însemnătate maĭ erá şi aceea, că notiţa acésta se părea a fi făcută totŭ de aceea-şĭ mână, care a scrisŭ corespondinţele la diare.

În casa Nro. 2108 aŭ aflatŭ detectiviĭ, că aceea ar fi închiriat'o în 19 Octobre doĭ bărbaţi, dintre carĭ unulŭ éră-şĭ a plecatŭ la 22 Octobre în direcţiunea către San-Francisco, celalaltŭ, Williams, după cum îlŭ numise soţulŭ luĭ, încă a plecatŭ avêndŭ la sine unŭ geamantanŭ (cufĕrŭ). Elŭ pornise totŭ în direcţiunea aceea, însă numaĭ după ce a primitŭ maĭ întâiŭ o epistolă, *şi a plecatŭ în 25 Octobre, totŭ în aceea-şi di, în care s'a întîmplatŭ ataculŭ pre trenulŭ acceleratŭ.*

Însă Baross pentru îndestulirea acésta a tuturorŭ cetăţenilorŭ ţĕrei n'a făcutŭ nimica, ci din contră prin dispositiunile sale a făcutŭ sórtea lorŭ şi mai grea.

Semne bune. — Foile ne-aŭ adusŭ în ḑilele trecute scirea, că mai mulţi preoţi gr. orientalĭ din părţile Bănatuluĭ voescŭ să ţină o conferinţă, în carea să se sfătuéscă, cu ce mijlóce s'ar puté combate mai cu tărie şi succesŭ ateismulŭ, ce se lăţesce prin diversele clase totŭ mai tare. Noĭ ne bucurămŭ de îngrijirea acésta, după ce ni-se dă celŭ mai bunŭ prilejŭ, ca să vedemŭ, că şi între gr. orientalĭ începe a prinde rădăcinĭ convingerea, că aşa nu mai póte merge, ministriĭ bisericeĭ nu mai potŭ fi indiferenţĭ faţă cu trista privelişte, că ireligiositatea şi ateismulŭ grasédză din ce în ce totŭ mai tare, câtŭ ameninţă a devení o adevĕrată plagă şi epidemie în poporŭ. Ne bucurămŭ de paşulŭ preoţilorŭ acestora cu atâtŭ mai tare, că până acum preoţimea gr. orientală erá mândră totŭ pre aceea, că biserica gr. orientală are o constituţiune „liberală", fără să-şĭ aducă aminte, că o atare constituţiune nu póte împedecá ireligiositatea, ba nu odată o chiar promovézĕ. Căcĭ nu odată ni-s'a datŭ ocasiune a vedé membri de aĭ sinódelorŭ şi congreselorŭ gr. orientale, carĭ vorbiaŭ cu celŭ mai mare dispreţŭ despre lucrurile religiuniĭ. Cum vorŭ puté ómenĭ de soiulŭ acesta să promoveze religiositatea în corporaţiunile legiuitóre bisericescĭ, în carĭ le-a pututŭ deschide calea numaĭ o constituţiune „liberală"? Potŭ aparitiunile acestea servi de învĕţătură şi acelorŭ membri aĭ bisericeĭ nóstre, carĭ perfecţiunea bisericéscă o vĕdŭ în o constituţiune „liberală", ce o ar dorí şi pre sama bisericeĭ nóstre.

Nu scimŭ, la ce mijlóce vorŭ recurge aceĭ preoţĭ spre a combate ireligiositatea şi ateismulŭ. Credemŭ însă, că celŭ dintâiŭ mijlocŭ ar fi, să îngrijéscă, ca poporulŭ să fie feritŭ de atingerea cu literatura fără de Dumneḑeŭ, ce ne năpădesce din România. Bibliotecele tinerimiĭ gemŭ pretutindenea de opurĭ din literatura acésta, şi chiar şi alte bibliotece de caractĕrŭ publicŭ. Căcĭ noĭ cândŭ vremŭ să înfiinţămŭ vre-o bibliteca de caractĕrŭ publicŭ, nu ne uĭtămŭ multŭ la aceea, ca biblioteca să conţină cărţĭ bune şi moralisătóre, ci ca să fie multe, şi aşa apoĭ întră în ele totŭ felulŭ de lăpădăturĭ literare, carĭ ajungŭ în mâna tinerimiĭ spre a o înveniná. Cam aşa stă lucrulŭ şi cu ḑiaristica. Unele foĭ ex professo propagă ireligiositatea şi ateismulŭ. Altele îlŭ propagă fără voe fiindŭ redigeate saŭ de ignoranţĭ saŭ de leneoşĭ, carĭ publică orĭ ce, numaĭ să se umplă spaţiulŭ, şi eĭ să câştige banĭ. Până cândŭ clerulŭ nu va inscená în sinulŭ sĕŭ şi alŭ poporuluĭ o reacţiune puternică în contra literaturei şi ḑiaristicei acesteia, până atuncĭ combaterea ireligiosităţiĭ şi a ateismuluĭ este zădarnică. Organulŭ nostru dela aparitiunea luĭ a începutŭ reacţiunea acésta. Câte foĭ bisericescĭ gr. orientale ne-aŭ secundatŭ? Nicĭ una! Ba unele aŭ şi cochetatŭ cu literatura şi ḑiaristica acésta desfrînată.

Fie, ca în preoţiĭ gr. orientalĭ din Bănatŭ să putemŭ salutá soţĭ de luptă în contra mareluĭ periculŭ alŭ ireligiosităţiĭ şi alŭ ateismuluĭ, care dóră ca în Bănatŭ, printre Românĭ aprópe de Sêrbĭ, nu e lăţitŭ nicăirĭ, câtŭ Dumineca şi în sĕrbătorĭ bisericele pre acolo suntŭ mai totŭ góle şi cele gr. orientale şi ale nóstre.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Marţĭ în 10 Maiŭ s'a întrunitŭ în Budapesta la conferinţă colectivă episcopatulŭ catolicŭ de amêndóuĕ riturile din patrie. Conferinţa a fostŭ presidată de cătră primatele Vaszary. S'aŭ înfăţişatŭ şi ilustriĭ nostri Prelaţĭ, în frunte cu Escelenţa Sa Preasânţitulŭ nostru Mitropolitŭ. Conferinţa s'a ocupatŭ între altele de cestiunea matriculelorŭ, de cestiunea modalităţiĭ de participare la iubileulŭ încoronăriĭ, şi asemenea şi de cestiunea participăriĭ la iubileulŭ de cincḑecĭ de anĭ de episcopie a Sânţieĭ Sale Pontificeluĭ Romanŭ.

Roma.

Sânţia Sa a adresatŭ cardinaliloru francesĭ o nóuă epistolă, în care repetésce învĕţăturile acelea, ce le dăduse în epistola sa din urmă. Sânţia Sa accentuézĕ din noŭ, că datorinţa catoliciloru francesĭ este, să recunóscă *forma de statŭ republicană,* care chiar aşa este dată de Dumneḑeŭ ca şi cea monarchică. În acela-şĭ timpŭ Pontificele îĭ provócă pre Francesĭ, să se unéscă cu toţiĭ pentru apĕrarea drepturiloru bisericeĭ şi a libertăţiĭ religióse, şi condamnă atacurile, ce le îndréptă guvernnlŭ asupra bisericeĭ catolice şi a cleruluĭ francesŭ. Epistola acésta a provocatŭ o sensaţie nespusă şi formézĕ obiectulŭ celoru mai viĭ discusiunĭ în întrégă presa francesă.

Austria.

Maiestatea Sa a sancţionatŭ, şi fóea oficiósă a publicatŭ deja legea votată în dieta provincială din *Tirol,* prin care bisericeĭ se concedŭ drepturĭ mai ample în conducerea şi în inspecţionarea şcólelorŭ poporale. Bucuria între catoliciĭ din Austria e mare, pentru-că se speréză, că esemplulŭ Tirolesiloru va fi urmatŭ şi în alte provinţiĭ ale Austrieĭ, şi că pre încetulŭ totŭ se va ajunge la întroducerea şcólelorŭ *confesionale.*

Germânia.

Fóea „Kölnische Volkszeitung" polemisându cu unele foĭ protestante dovedesce, câtŭ este de neîntemeiată afirmarea protestanţilorŭ privitóre la intoleranţa catolicilorŭ, şi că chiar din contră protestanţiĭ suntŭ netoleranţĭ, ĕră nu catoliciĭ. Fóea numită arată, că în Italia, unde catoliciĭ suntŭ 99·5 % a locuitoriloru, de presinte suntŭ doĭ ministri necatoliciĭ, unulŭ jidanŭ şi altulŭ protestantŭ. În Francia, unde suntŭ numaĭ 600.000 supuşĭ protestanţĭ, suntŭ *patru* ministri şi o grămadă de prefecţĭ protestanţĭ. Asemenea e şi în Austria. Din potrivă în Prusia, unde catoliciĭ formézĕ o parte însemnată a locuitoriloru, nu este *nicĭ unŭ* ministru catolicŭ, dar nicĭ barĕmŭ secretarĭ de statŭ saŭ secretarĭ ministerialĭ. Între presidenţiĭ provinţiiloru asemenea abia se află doĭ catolicĭ. Datele acestea suntŭ destulŭ de elocuente.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Parlamentulŭ după o desbatere de cincĭ ḑile a terminatŭ desbaterea budgetuluĭ ministeruluĭ de agricultură. Aŭ vorbitŭ mulţĭ oratorĭ şi l'aŭ grămăditŭ pre ministrulŭ de resortŭ cu atâtea sfaturĭ şi proïecte, încâtŭ dacă tóte s'ar' puté urmá şi realisá, Ungaria ar ajunge ţéra cea mai fericită. Desbaterile caseĭ aŭ fostŭ întrerupte pentru mórtea ministruluĭ de comerciŭ Baross, şi numaĭ aḑĭ Vinerĭ a fostŭ érăşĭ şedinţă.

Conferinţele comune ministeriale pentru statorirea budgetuluĭ, ce va fi a se substerne delegaţiunilorŭ, s'aŭ terminatŭ. S'a decisŭ însă, ca sesiunea dele-

---

Unŭ servitoriŭ de trenŭ din Saint-Louis a mărturisitŭ, că elŭ a vĕḑutŭ, cum în séra aceea s'a suitŭ în cupeulŭ postalŭ unŭ bărbatŭ, care avea la sine unŭ geamantanŭ. L'a ajutatŭ la suire impiegatulŭ Fotheringham. Suirea s'a întîmplatŭ puţinŭ înainte de plecarea trenuluĭ. Deci nicĭ o îndoélă nu mai putea fi, că acestŭ „Williams" a trebuitŭ să fie acela, carele a şeḑutŭ în casa dela Nro 2108. Totŭ elŭ a trebuitŭ să fie şi hoţulŭ. Celalaltŭ, eraŭ de părere detectiviĭ, a călĕtoritŭ cu treĭ ḑile mai înainte pre linea ferată cătră San-Francisco spre a studia împrejurările şi apoĭ pre acestea a i-le împărtăşí prin epistolă soţuluĭ sĕŭ „Williams" la Saint-Louis. După primirea informaţiunilorŭ cestŭ din urmă a comisŭ apoĭ crima în séra din 25 Octobre.

Pre cândŭ detectiviĭ adunaŭ în Saint-Louis acestŭ materialŭ, colegiĭ lorŭ din Chicago eraŭ activĭ în altă direcţiune. Scimŭ deja, că impiegatulŭ de postă dimisŭ din serviţiŭ cu numele William Haight era acum în serviţiŭ la negutătoriulŭ de cărbunĭ cu numele Friedrich Witrok ca vizitiŭ. Deja după doué ḑile dela furtulŭ întîmplatŭ în Saint-Louis, adecă în 27 Octobre, Haight după ce şĭ-a plătitŭ tóte datoriile, a plecatŭ din oraşulŭ Chicago în spre méḑădi. De unde a avutŭ elŭ deodată atâţia banĭ, să-şĭ plătéscă datoriile? Căcĭ luĭ dela dimiterea din serviţiulŭ postalŭ îĭ mergea fórte réu. Că elŭ trebue să fie în intimă legătură cu furtulŭ, deşi la acela personalŭ n'a luatŭ parte, detectiviĭ eraŭ deplinŭ convinşĭ. De aceea nicĭ nu l'aŭ perdutŭ din ochĭ.

Negutătoriulŭ de cărbunĭ Witrok patrusprediece ḑile înainte de ataculŭ întîmplatŭ la 25 Octrobre a plecatŭ din Chicago *însoţitŭ de vecinulŭ sĕŭ Toma Weawer, avêndŭ la sine fiesce care câte unŭ geamantanŭ şi o puşcă,* şi s'aŭ dusŭ, după cum ḑiceaŭ, la vênătóre în Arcansas. Weawer s'a reintorsŭ însă *singurŭ* la 23 Octobre, adecă doué ḑile înainte de comiterea furtuluĭ. Óre acestŭ Weawer să nu fi fostŭ unulŭ din ceĭ doĭ bărbaţĭ, carĭ aŭ părăsitŭ mai întâiŭ casa închiriată dela Nro 2108 de pre aleiulŭ de castanĭ din Saint-Louis? Atuncĭ după tótă verosimilitatea negutătoriulŭ de cărbunĭ Friedrich Witrok n'a pututŭ fi altulŭ decâtŭ acelŭ „Williams", carele a plecatŭ doué ḑile mai târḑiŭ şi a comisŭ crima.

Ce facŭ acum detectiviĭ? Eĭ plécă şi ajungŭ în Chicago însoţiţĭ de feciorulŭ şi fata posesoruluĭ caseĭ situate în aleiulŭ de castanĭ din Saint-Louis, şi oferescŭ în Chicago însoţitorilorŭ sĕĭ ocasiunea de a vedé pre Toma Weawer, adecă pre amiculŭ şi însoţitorulŭ luĭ Witrok. Feciorulŭ şi fata recunoscŭ nunumaĭ decâtŭ pre Weawer ca pre unulŭ din aceĭ doĭ bărbaţĭ, carĭ aŭ locuitŭ vre-o câteva ḑile la eĭ în ḑilele acelea critice. Prin acésta detectiviĭ eraŭ lămuriţĭ, că Witrok a trebuitŭ să fi comisŭ fapta aceea criminală, şi că fostulŭ impiegatŭ postalŭ de odinióră Haight dimpreună cu Weawer trebue să fie complotiştĭ cu Witrok. (Va urmá.)

gaţiunilorŭ să nu fie convocată până la tómnă. Decisiunea acésta s'a luatŭ la dorinţa ministruluĭ preşediute Taaffe, care se teme, că în parlamentulŭ austriacŭ vorŭ ţiné multŭ desbaterile asupra proĭectelorŭ referitóre la la regularea valuteĭ. Proĭectele acestea altcum suntŭ terminate definitivŭ, şi probabilŭ că încă aḑĭ vorŭ fi presentate parlamentelorŭ respective. Nu e cu neputinţă, ca din causa acestorŭ proĭecte desbatereă budgetară să fie întreruptă.

Italia.

După cum erá de prevĕḑutŭ, crisa ministerială a isbucnitŭ din noŭ. Abia s'a presentatŭ ministerulŭ înaintea camereĭ, şi abia a terminatŭ ministrulŭ-preşedinte di Rudini espunerile sale, în carĭ a ḑisŭ, că spre acoperirea deficituluĭ va fi lipsă şi de dărĭ nóuĕ, oposiţia a şi începutŭ îndată a atacá guvernulŭ şi a protestá în contra unorŭ dărĭ nóuĕ, carĭ nu le póte purtá ţéra. Grimaldi a propusŭ, ca să se ĭea spre sciinţă declaraţiile guvernuluĭ. Propunerea acésta însă a fostŭ respinsă. Marchisulŭ di Rudini şĭ-a datŭ în urma acestuĭ votŭ dimisiunea, care a şi fostŭ primită. În momîntulŭ acesta cabinetulŭ celŭ noŭ nu e încă construitŭ, dară cu formarea luĭ a fostŭ încredinţatŭ deputatuluĭ Giolitti, care a condusŭ oposiţia în rĕsturnarea cabinetuluĭ di Rudini. Cum va reuşí viitorulŭ cabinetŭ, să salveze Italia din crisa, în care a ajunsŭ, nu ne-o putemŭ nicĭ închipuí, căcĭ tóte forţele statuluĭ suntŭ sĕcate cu desĕvârşire.

Anglia.

Parlamentulŭ englezŭ îşĭ trăesce ḑilele sale din urmă. Alegerile pentru ciclulŭ celŭ noŭ aŭ să se întîmple încă în anulŭ acesta, póte preste vre-o 2—3 lunĭ. Pregătirile şi agitaţiunile pentru alegerile acelea aŭ începutŭ deja. Ministrulŭ-preşedinte Salisbury a rostitŭ în ḑilele trecute unŭ discursŭ mare politicŭ, în care a accentuatŭ, că alegerile vorŭ avé să decidă asupra cestiuniĭ, dacă Irlanda va avé să priméscă unŭ parlamentŭ separatŭ saŭ ba. Elŭ într'unŭ parlamentŭ irlandezu vede unŭ periculŭ pentru Anglia, şi de aceea rógă pre conservatorĭ, să-lŭ combată pre Gladstone. Acesta din partea sa încă accentuézĕ, că lupta electorală se va învîrtí pre lângă homerule irlandezŭ. Numaĭ câtŭ elŭ e de părere, că acordarea parlamentuluĭ separatŭ pentru Irlanda este o condiţiune de esistinţă pentru regatele unite, şi că dela acordarea acelnĭ parlamentŭ va atîrnă şi funcţionarea regulată şi cu succesŭ a parlamentuluĭ englezŭ. Se va vedé, cuĭ vorŭ da dreptate alegĕtoriĭ. La tótă întîmplarea însă alegerile englese vorŭ fi fórte interesante chiar şi din punctŭ de vedere generalŭ europénŭ.

Corespondinţe.

Din tractulŭ Dêrgiĭ.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Precum în anĭĭ trecuţĭ, aşa şi în acestŭ anŭ clerulŭ din tractulŭ Dêrgiĭ conformŭ dispusĕţiunilorŭ conciliuluĭ prov. I s'a întrunitŭ în parochia Recea-Cristurŭ în o conferinţă tractualŭ, la care a luatŭ parte şi corpulŭ învĕţătorescŭ tractualŭ. Cu ocasiunea conferinţeĭ s'aŭ ţinutŭ şi eserciţiĭ spirituale.

La sânta Liturgie celebrată cu solemnitate a fostŭ de faţă şi poporulŭ în numĕrŭ fórte frumosŭ ascultându cu pietate şi ateuţiune atâtŭ s. liturgie, câtŭ şi predica instructivă „despre sântulŭ sacramentŭ alŭ Penitinţeĭ“. După învocarea Spirituluĭ Sântŭ M. O. D. vice-protopopŭ tractualŭ Ioanŭ Hăţĕganŭ ca preşedinte a deschisŭ şedinţa lăsându, ca O. D. Elie Şerbanŭ, administratorŭ parochialŭ în Fizeşŭ, să cetéscă o disertaţiune din sfera pastorală, în care O. D-sa a tractatŭ potrivitŭ *„raportulŭ preotuluĭ ca păstoriŭ sufletescŭ faţă de credincioşiĭ sĕĭ“*. Până în anulŭ acesta de comunŭ se ţineaŭ la atarĭ conferinţe câte dóuĕ disertaţiunĭ pastorale, dară după ce în urma unuĭ conclusŭ alŭ sinodului tractualŭ şi docenţiĭ suntŭ obligaţi a se presentá la conferinţe, ca ast-felŭ să se pótă şi eĭ mărturisí şi cumineca, şi să li-se îmbie ocasiune de a se perfecţioná pre terenulŭ instrucţiuniĭ, a dóua disertaţiune de cuprinsŭ pedagogicŭ a ţinut'o dlŭ învĕţătorŭ Petru Colceriŭ.

Conformŭ programuluĭ după terminarea disertaţiunilorŭ s'aŭ pertractatŭ alte cestiunĭ, dintre carĭ voiŭ amintí numaĭ unele, carĭ credŭ, că vorŭ interesá şi pre cetitoriĭ „Uniriĭ“.

În anulŭ acesta s'aŭ împlinitŭ ḑece anĭ, de cândŭ tractulŭ nostru are fericirea de a fi condusŭ cu multŭ zelŭ de cătră M. O. D. vice-protopopŭ Ioanŭ Hăţĕganŭ. Despre succesele câştigate prin neobosita activitate a actualuluĭ nostru conducĕtoriŭ tractualŭ vorbesce cu elocinţă nerĕsturnaverĕ faptulŭ, că aḑĭ cu escepţiunea alorŭ 2—3 sătuleţe în tóte parochiile avemŭ mijlócele necesare spre a ne asigurá subsistinţa şi prosperarea atâtŭ a sânteloruŭ biserice, câtŭ şi a şcólelorŭ nóstre confesionale gr. cat. Ca onoraţiĭ cetitorĭ aĭ „Uniriĭ“ să vaḑă, ce se póte face prin activitate zelósă şi printr'o conducere înţeléptă şi în unŭ tractŭ, unde poporulŭ materialminte stă relative rĕŭ, voiŭ însĕmná, că în tractulŭ Dêrgeĭ: a) 13 comune aŭ 30 de obligaţiunĭ de ale împrumutuluĭ naţ. în valóre de 16,850 fl., depuse la casa centrală din Blaşiŭ, b) 11 comune aŭ obligaţiunĭ din rĕscumpĕrarea regaluluĭ în valóre de 11.200 fl., c) biserica din Ugruţŭ are depuşĭ 109 fl., d) fondulŭ noŭ-înfiinţatŭ alŭ s. mănăstirĭ dela Strîmba are 39 fl. 69 cr., e) fondulŭ scolasticŭ tractualŭ nu de multŭ înfiinţatŭ dispune de 447 fl., f) capitalele elocate în comune pre la privaţi facŭ 1.400 fl. Suma averiĭ tractuale în banĭ şi hârtiĭ de valóre face aşa dară 30,045 fl. 69 cr. În timpulŭ maĭ din cóce s'aŭ înfiinţatŭ şi magazine de bucate în cele maĭ multe comune, carĭ magazine aḑĭ aŭ preste 1200 de metrete, şi din carĭ cu timpulŭ se vorŭ puté augmenta salarele învĕţătorilorŭ nostri gr. cat. până la suma recerută de lege. La stăruinţa M. Onoratuluĭ D. vice-protopopŭ şi prin conlucrarea fraţilorŭ preoţi şi a poporuluĭ credincioşŭ s'aŭ ridicatŭ şi s'aŭ restauratŭ prin parochiĭ case parochiale şi superidificate economice, biserice şi şcóle corĕspunḑĕtóre. Pentru zelulŭ ferbinte, conducerea înţeléptă şi activitatea plină de ĭubire şi abnegaţiune desvoltată acum de ḑece anĭ pentru binele şi înflorirea tractuluĭ nostru sinodulŭ tractualŭ a esprimatŭ ĭubituluĭ sĕŭ conducĕtorŭ mulţămită protocolară. Espresiunea de recunoscinţă protocolară nu este numaĭ o formă de bunăcuviinţă, ci este efectulŭ ĭubiriĭ şi alŭ reverinţeĭ, ce o nutresce clerulŭ şi poporulŭ acestuĭ tractŭ faţă cu conducĕtoriulŭ sĕŭ pentru zelulŭ şi abnegaţiunea, cu carĭ lucră la promovarea intereselorŭ nóstre bisericescĭ, scolastice, naţionale şi culturale.

Preţiuituluĭ nostru ḑiarŭ „Unirea“ sinodulŭ ĭ-a datŭ protocolarminte espresiunea aderinţeĭ sale.

Aceste decisiunĭ ale cleruluĭ nostru tractualŭ aducêndu-vi-le la cunoscinţă, rĕmânŭ alŭ Claritaţiĭ Vóstre stimătorŭ

Vasiliŭ Popŭ,
notarŭ tractualŭ.

Bucuresci, 26 Aprile 1892.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

(Antonŭ Panŭ — Crima şi formele eĭ.)
Dóuĕ conferinţe la Ateneŭ.

Fostulŭ, pentru câteva lunĭ, ministru alŭ instrucţieĭ, dlŭ *G. Dem. Teodorescu,* în séra de 9 Aprile v. vorbì unuĭ publicŭ numĕrosŭ despre viéţa şi scrierile luĭ Antonŭ Panŭ. Panŭ a fostŭ născutŭ pre la 1794, după tată grecŭ, ér după mamă românŭ. Cunoscea şi vorbiá vr'o cincĭ limbĭ. Prima instrucţiune o primì pre la diferite biserice şi mănăstirĭ, unde serviá ca cântăreţŭ dispunêndŭ de o vóce admirabilă. Petrecŭ câtva timpŭ şi prin Rusia, unde învĕţà şi *notele.* Trecŭ apoĭ în România, unde îşĭ continuă cariera cu multŭ zelŭ şi destoînicie. Elŭ fù primulŭ cântăreţŭ, care puse pre note în limba română multe cântărĭ bisericescĭ. Prin acésta îşĭ câştigă unŭ nume frumosŭ între toţĭ Româniĭ de pre atuncĭ. Petrecŭ maĭ alesŭ în Bucurescĭ ca cântăreţŭ şi conducĕtorŭ de corŭ pre la diferite biserice. Viéţa familiară ĭ-a fostŭ fórte schimbăciósă şi agitată. A fostŭ căsătoritŭ de treĭ orĭ. La Braşovŭ încă a petrecutŭ câteva lunĭ ca cântăreţŭ la biserica S. Niculae, avêndŭ la cântărĭ de ajutorŭ pre o călugăriţă fugită cu elŭ dela *Mănăstirea dintr'unŭ lemnŭ,* şi care acum — se înţelege cu portulŭ schimbatŭ — făcea cândŭ pre nepotulŭ, cândŭ pre coajutorulŭ luĭ Panŭ. Braşovenilorŭ se înţelege nu li-se părea lucru curatŭ, începură a şoptí . . . . şi urmarea a fostŭ, că într'o bună diminéţă strana bisericeĭ nu maĭ avea nicĭ unŭ cântăreţŭ.

Panŭ se întórse la Bucurescĭ, apoĭ la *Mănăstirea dintr'unŭ lemnŭ,* şi érăşĭ la Bucurescĭ, unde se puse cu totŭ dinadinsulŭ pre lucru. Móre la 1854. Elŭ îşĭ avea tipografia proprie, din care eşĭ o mulţime de cărţĭ românescĭ. Numaĭ din péna luĭ, dlŭ Teodorescu a cetitŭ 100 de broşurĭ. Multe din cărţile luĭ Panŭ aŭ vĕḑutŭ maĭ multe ediţiunĭ. Influinţa luĭ Antonŭ Panŭ asupra poporuluĭ a fostŭ fórte mare. Puţinĭ scriitorĭ de aĭ nostri aŭ fostŭ gustaţi ca vestitulŭ cântăreţŭ şi escelentulŭ scriitorŭ şi poetŭ poporalŭ Antonŭ Panŭ.

* * *

Maĭ însĕmnată şi maĭ interesantă a fostŭ conferinţa din 12 Aprile n. a dluĭ *C. Disescu* despre *Crimă* şi *formele eĭ.*

Definiţiunea crimeĭ, aşa după cum se propune de pre catedrele universitare din Paris şi România, e falsă şi eronată, ḑice conferenţiarulŭ. *Crima* adecă este o faptă rea, prin care se turbură societatea, şi care e comisă în tótă libertatea, cu sciinţa şi voinţa. Aşa se propune la universităţile din Francia şi România. Dar e o eróre, pre

care aŭ observat'o şi câţiva bărbaţi marĭ din Italia, Anglia şi Francia. Pentru esplicarea criminalităţiĭ aŭ apărutŭ maĭ multe *teoriĭ*.

Italianulŭ *Cesare Lombroso* a fundatŭ teoria aşa numită a *atavismuluĭ*. Criminalŭ adecă nu e şi nu póte fi orĭ şi cine, ci ca să fiĭ criminalŭ, trebue să aĭ óre-carĭ dispositiĭ fisiologice şi anatomice. Lombroso pretinde chiar, că criminaliştiĭ se potŭ cunósce şi după óre-carĭ semne fisiologice. Aşa de es. celŭ cu faţa maĭ lungăréţă şi cu umeriĭ obrajiloru maĭ eşiţi este saŭ póte să fie criminalistŭ etc.

Dlŭ *Disescu* ţine de greşită acéstă teorie, căcĭ chiar Lombroso mărturisesce, că din 100 de casurĭ numaĭ la 60 a observatŭ aceste semne fisiologice. Restulŭ de 40 trebue considĕratŭ de criminaliştiĭ?

Garofolo, unŭ altŭ Italianŭ, crede, că criminalulŭ ar fi unŭ anormalŭ moralŭ. Alţiĭ ḑicŭ, că criminaliştiĭ ar' fi nebuniĭ. Uniĭ ísŭ de părere, că criminalitatea ar fi o profesiune ca tóte profesiunile. Aḑi maĭ tótă lumea caută să trăéscă câtŭ maĭ bine şi să câştige câtŭ maĭ multŭ, dar în acela-şĭ timpŭ să lucre câtŭ se póte maĭ puţinŭ. Şi apoĭ maĭ proventuósă şi de multe orĭ maĭ uşóră ca şi criminalitatea nu esistă altă profesiune. Altă *teorie* e cea a degenerescinţeĭ.

Conferenţiarulŭ nu e mulţămitŭ cu niciĭ una, căcĭ niciĭ una, după dsa, nu esplică tóte casurile, şi niciĭ una tóte causele. Dlŭ Disescu crede decĭ, că *crima este o idee, orĭ o plăcere, ce o simte omulŭ atinsŭ de nevrosă.* E bólă adecă, care trebue curată ca orĭ ce bólă de acestŭ felŭ. Medicamentele suntŭ pedepsele — fie chiar cu mórte — închisorile etc. Bolnavulŭ acesta e unŭ membru periculosŭ societăţiĭ şi prin urmare trebue suprimatŭ, ca să nu infecteze întregŭ corpulŭ, şi de se va întîmplá, ca unŭ nevinovatŭ să devină victima justiţieĭ, asta n'are să ne supere multŭ, căcĭ şi chirurguluĭ adese-orĭ i-se întîmplă, că vrêndŭ să salveze trupulŭ tae şi partea cea sănĕtósă cu cea bolnavă.

Insistându maĭ multŭ asupra teorieĭ dsale, trece la diferitele *forme ale crimeĭ.* Caractĕrulŭ crimeĭ de aḑĭ e, că ea e astuţiósă în raportŭ cu cea veche, care erá sângerósă. Acésta avemŭ de a o mulţămí civilisaţieĭ actuale, în care rolulŭ principalŭ îlŭ jócă *minciuna.* Minciună în politică, minciună în relaţiile sociale şi private, minciună în tóte. Vorbesce apoĭ despre varietatea *crimelorŭ politice.* Lombroso împărţiá pre delincuenţi în *misoneiştĭ* şi *filoneiştĭ.* Misoneiştiĭ *(conservatorĭ)* nu vorŭ să ése din starea de lucrurĭ, în care se află, şi le e frică de orĭ ce schimbare — bună orĭ rea. — Filoneiştiĭ vorŭ să schimbe totulŭ şi nu le e frică de nóuĕle ideĭ *(liberalĭ).*

De închiare spune, că şi în România s'a lăţitŭ criminalitatea în modŭ considerabilŭ, încâtŭ trebue să atragă tótă atenţiunea bărbaţilorŭ competenţi.

Ca mijlóce de îndreptare recomândă:

Evitarea contagiuniĭ, combaterea alcoholismuluĭ — monopolisarea alcoholuluĭ —, pedepse chiar şi cu mórte. Dar celŭ maĭ eficace mijlocŭ e *educaţiunea morală-religiósă.* Amŭ făcutŭ progrese marĭ în instrucţiune, dar amŭ neglesŭ cu totulŭ educarea. Instrucţiunea singură face numaĭ, să créscă numĕrulŭ crimelorŭ. Omulŭ instruitŭ numaĭ — fără educaţiune — e maĭ rafinatŭ, cunósce şi inventéză şi cele maĭ gróznice mijlóce de a comite crima.

Esemple — nevrednice de imitatŭ — află conferenţiarulŭ chiar şi în sinulŭ academiilorŭ între membriĭ luminaţi şi instruiţi, la carĭ însă educaţiunea morală lasă de doritŭ. Lipsa de educaţiune se observă şi la academicieniĭ din Paris ca şi la ceĭ din Bucurescĭ, unde adese-orĭ nu domnesce raţiunea şi imparţialitatea, ci egoismulŭ şi patima. Aşa se întîmplă acésta în alegerea de membri, aşa în împărţirea premiilorŭ. [1])

„Să facemŭ progrese şi pre terenulŭ educaţiuniĭ morale şi în specialŭ a celeĭ *religióse,* care aşa de mare şi binefăcĕtóre influinţă esercită asupra spiritului omenescŭ." Cu aceste cuvinte termină oratorulŭ între aplausele sgomotóse ale publiculuĭ fórte numĕrosŭ. De faţă la acéstă conferinţă eraŭ şi dniĭ *Take Ionescu* ministru, *Fleva, Djuvara, Ureche, Gion* etc. **B.**

Convocare.

Comitetulŭ centralŭ alŭ „Reuniuniĭ învĕţătorilorŭ gr. cat. românĭ din jurulŭ Gherleĭ" are onóre a convocá pre membriĭ acesteĭ Reuniuni la adunarea generală, ce se va ţiné în Becleanŭ la 7 şi 8 Iuniŭ st. n. după următórea programă:

În 7 Iuniŭ diminéţă la 8 óre se va celebrá S. Liturgie, după sfârşitulŭ căreia membriĭ se vorŭ aduná în şcóla gr. c. din locŭ.

Şedinţa I.

1. Deschiderea şedinţeĭ şi constatarea membrilorŭ presenţi.
2. Cetirea raportului generalŭ.
3. Abḑicerea oficialilorŭ şi constituirea uneĭ şedinţe electorale „ad hoc", carea va alege noulŭ comitetŭ.
4. Alegerea deosĕbitelorŭ comisiuni.

Şedinţa II.

5. Se va luá esamenulŭ dela şcóla gr. cat. din locŭ, şi
6. Se va discutá — în şedinţă închisă — resultatulŭ aceluia din punctŭ de vedere didacticŭ.

Şedinţa III.

7. Deschiderea şedinţeĭ şi constatarea celorŭ presenţi.
8. Prelegere „despre pensionarea învĕţătorilorŭ" de prof. V. Lessiŭ.
9. Luarea rapórtelorŭ deosĕbitelorŭ comisiuni.
10. Defigerea loculuĭ adunăriĭ generale următóre.
11. Alegerea uneĭ comisiuni pentru autenticarea protocoluluĭ.
12. Închiderea adunăriĭ.

Din şedinţa comitetuluĭ centralŭ ţinută în Gherla la 28 Aprile n. 1892.

Andreiŭ Antonŭ, vice preşedinte. **Ilariŭ Boroşŭ,** secretarŭ.

Noutăţi.

Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolitŭ însoţitŭ de Claritatea Sa D. secretarŭ Dr. Augustinŭ Bunea a plecatŭ Duminecă séra cu trenulŭ acceleratŭ la Budapesta spre a luá parte la conferinţele episcopatuluĭ catolicŭ întrunite în capitala ţĕreĭ. — Joĭ la 10 óre s'a rentorsŭ sănĕtosŭ multŭ iubitulŭ Archipăstoriŭ în mijloculŭ credincioşilorŭ sĕĭ.

[1]) *Dlŭ Disescu* aci face alusiune la *furtuna,* ce s'a escatŭ în sinulŭ Academieĭ în anulŭ acesta. Dlŭ Haşdĕŭ — după cum dechĕră într'o scrisóre adresată preşedinteluĭ Academieĭ, nu maĭ voesce să ĭea parte la şedinţele Academieĭ. Acéstă scrisóre s'a publicatŭ maĭ în tóte ḑiarele de aicĭ. Motive: că nu s'a primitŭ cererea dluĭ Tocilescu de a trece din secţiunea literară în cea istorică, unde l-ar fi locŭlŭ; că nu s'a premiatŭ cartea dluĭ Marianŭ, că în locŭlŭ luĭ Alexandri s'a propusŭ şi erá gata să se priméscă neidealistulŭ poetŭ Naum etc. Se vorbesce, că şi dniĭ Tocilescu şi Odobescu se vorŭ retrage. *Coresp.*

Din Archidiecesă. Preaonoratulŭ Domnŭ prepositŭ capitularŭ *Constantinŭ Papfalvi* la cererea proprie a fostŭ dispensatŭ dela ulterióra purtare a oficiuluĭ de vicarŭ generalŭ archiepiscopescŭ, purtarea cărui oficiŭ s'a concredutŭ Preaonoratuluĭ Domnŭ canonicŭ-referendarŭ *Elie Vlassa.*

Dăruire preagraţiósă. Maiestatea Sa Monarchulŭ s'a înduratŭ a donă din casseta privată 150 fl. comunităţiĭ bisericescĭ gr. cat. din Săcalulŭ de munte în protopopiatulŭ Reghinuluĭ săsescŭ spre a-şĭ terminá edificarea bisericeĭ.

Alegerea de notarŭ pentru cercŭlŭ notarialŭ alŭ Blaşiuluĭ s'a întîmplatŭ la 10 a l. c. Concurenţi aŭ fostŭ 7, dintre carĭ aŭ fostŭ candidaţi dniĭ Simionŭ Munteanŭ, Ioanŭ Radu şi Nicolaŭ Hulea. Maĭoritatea voturilorŭ a întrunit'o dlŭ S. Munteanŭ, care s'a şi declaratŭ de alesŭ. Votanţiĭ aŭ fostŭ representanţiĭ comunelorŭ politice Blaşŭ-opidŭ, Blaşŭ-satŭ, Veza, Ciufudŭ şi Tiurŭ.

Iérnă în luna luĭ Maiŭ. Din Klagenfurt, capitala Carintieĭ, se anunţă, că din 7 a l. c. întrégă Carintia e acoperită cu nea, care la şesŭ e în grosime de 8 cm., éră la munte este şi până la 56 cm. Temperatura a scădutŭ maĭ până aprópe de punctulŭ de înghetare.

Maialuri. *Studenţiĭ dela gimnasiulŭ superiorŭ din Năsĕudŭ* îşi ţinŭ maialulŭ la 14 a l. c. în promenada „Castru". — *Tinerimea română din Cluşiŭ* va aranjá unŭ maialŭ la 26 a l. c. în „Parculŭ de tirŭ" (Lővölde). Începutulŭ la 7 óre séra.

Mulţămită publică. Cu inima plină de recunoscinţă mulţămimŭ marinimosuluĭ publicŭ, care ne-a înbrăţişatŭ atâtŭ de călduros la producţiunea nóstră teatrală, ce s'a ţinutŭ Lunĭ în 18 Aprile a. c. în sala otelului „Univers" din Blaşiŭ. — Venitulŭ dela bilete este de 72 fl. 80 cr. Suprasolviri dela M. O. D. George Bărbatŭ 2 fl., dlŭ Carolŭ Schuler, mĕsariŭ 60 cr., dlŭ Ioanŭ Rusanŭ, proprietariŭ 20 cr., M. O. D. Ioanŭ Orga, vice-rectorŭ 1 fl., Rds. D. canonicŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ 2 fl., dlŭ Teodorŭ Onişorŭ 1 fl. — Suma 79 fl. 60 cr. Subtrăgêndu-se spesele de 78 fl. 90 cr., rĕmâne venitŭ curatŭ 70 cr. v. a. Blaşiŭ, 2 Maiŭ 1892. — Pentru comitetŭ: Teodorŭ Onişorŭ, preşed., Ştefanŭ Olteanŭ, cassarŭ, Alesandru Comşa, notarŭ.

Leopardĭ în Aiudŭ. În urma uneĭ ploĭ torenţiale, ce s'a descărcatŭ asupra Aiudului în sĕptĕmâna trecută, a esundatŭ valea, care curge pre lângă oraşŭ, mânându cu sine şi o cuşcă din menageria Prohaska, aşeḑată lângă vale. În cuşcă eraŭ treĭ leopardĭ şi o pumă, carĭ scăpându din închisóre aŭ pusŭ în gróză totŭ oraşulŭ. Unulŭ din leopardĭ a rănitŭ greŭ pre o muere, éră altulŭ a apucatŭ cu gura mâna unuĭ gendarmŭ, care l'a străpunsŭ cu baioneta. Toţi leopardiĭ aŭ fostŭ ucişi de gendarmi. Dauna, ce a suferit'o proprietariulŭ menagerieĭ, se urcă la 6000 fl.

Ardere de păduri în Bucovina. Din Cernăuţi se anunţă, că în pădurile fondului religionarŭ a eruptŭ unŭ incendiŭ înfiorătoriŭ, care în timpŭ de 20 de óre a prefăcutŭ în cenuşe cam la 100 jugĕre de pădure de fagŭ şi bradŭ. Dauna este mare.

Esplosiuni de dinamitŭ. În casina magnaţilorŭ din Livorno s'a întîmplatŭ Lunĭ în 9 a l. c. o esplosiune, vătămându greŭ edificiulŭ. În *Monte rotondo* în decursŭ de o sĕptĕmână s'aŭ întîmplatŭ treĭ esplosiuni de dinamitŭ. În poporaţiune domnesce mare gróză.

Casŭ de mórte. Vĕduva *Ana Popŭ,* mama mediculuĭ archidiecesanŭ Sp. dnŭ Dr. Alesandru Popŭ, după unŭ morbŭ scurtŭ a reposatŭ în 7 a l. c. în Blaşŭ în etate de 67 aniĭ. Înmormîntarea întîmplată în 9 a l. c. a fostŭ fórte pompósă, asistându la aceea eleviĭ tuturorŭ institutelorŭ de învĕţămîntŭ din locŭ, precum şi unŭ publicŭ numĕrosŭ. Pre reposata, care a fostŭ unŭ modelŭ de creştină bună şi mamă înţeléptă, o jelescŭ numĕroşiiĭ eĭ fiĭ şi nepoţi.

În veciĭ amintirea eĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Călugărița.

(Ocneria monacha — Phalena Bombix monacha — Nonne — Apácza-gyaponcz.)

Acestŭ inimicŭ îngrozitorŭ alŭ pădurilorŭ s'a ivitŭ deja în anii trecuți în numĕrŭ considerabilŭ în Rusia și Prusia, unde a pustiitŭ totalŭ sute și sute de mii jugĕre de pădure. De aci s'a estinsŭ mai departe și în Bavaria, Boemia și Moravia, ba în anulŭ trecutŭ a băgatŭ spaimă mare și în proprietarii de pădurĭ din țéra nóstră, pentru-că în comitatulŭ Murĕșŭ-Turda atâtŭ în pădurile erariale, câtŭ și în ale altorŭ proprietarĭ de pre lângă Murĕșŭ, încă s'a ivitŭ în numĕrŭ destulŭ de considerabilŭ, așa câtŭ a fostŭ în stare să nimicéscă deja multă pădure.

Astădi tótă lumea forestieră, atâtŭ din străinătate, câtŭ și din patria nóstră se ocupă de acéstă insectă stricăciósă pentru pădurĭ; și nici nu e lucru de glumă, pentru-că acéstă insectă respective fluture, unde se ivesce odată, și o favorisézĕ împrejurările, după cum se va vedé mai la vale, se înmulțesce în mĕsură uimitóre. Deci credemŭ, că nu va fi lucru indiferentŭ pentru publiculŭ românescŭ și mai cu samă pentru proprietarii de pădurĭ, dacă ne vomŭ ocupá pre scurtŭ cu descrierea, însușirile, modulŭ de viĕță, precum și cu însĕmnătatea acestuĭ fluture periculosŭ.

Guverulŭ nostru a luatŭ deja mĕsurile necesare contra lățirii acestuĭ fluture, publicândŭ ordinațiuni, ce conținŭ cunóscerea, însușirile precum și modurile de stîrpire a acestuĭ fluture, ba în casŭ de lipsă asigură și ajutorŭ.

La specia acésta de fluture, ce se ține de fluturiĭ nocturnĭ, bărbătușulŭ e mai micŭ ca femeiușca, căci precândŭ lățimea aripilorŭ celuĭ dintâiu e de 3—4·5 cm., pre atuncĭ lățimea aripilorŭ la femeiușcă e de 4—5·5 cm. Colórea fundamentală a aripilorŭ în generalŭ e ca a creteĭ, alburie, câte odată însă și galbină, dară atâtŭ aripile anterióre, carĭ de comunŭ aŭ o colóre mai deschisă, câtŭ și cele posterióre, suntŭ brăzdate și punctate neregulatŭ cu negru. Deosĕbirea în sexŭ se mai cunósce și de pre aceea, că antenele (córnele) la masculĭ suntŭ duplu ferestrate, precândŭ la femine suntŭ numai simplu ferestrate.

Trupulŭ femineĭ e cu multŭ mai lungŭ și mai voluminosŭ ca alŭ mascululuĭ. Partea posterióră a trupuluĭ, la ambe sexele, e roșetică.

E de observatŭ însă, că și după timpŭ și după modulŭ de viĕță colórea fluturelui variézĕ, căci se găsescŭ fluturĭ și de colóre mai întunecată, ba câte odată chiar negri. — Cândŭ pausézĕ, își ținŭ aripile strînse la corpŭ, în forma coperișuluĭ caseĭ; femina însă le ține mai strînsŭ la trupŭ.

În desvoltare acestŭ fluture trece prin metamorfose complete; adecă femina după împărechiare depune oulețe, din aceste esŭ omidele (larvele), carĭ după ce-și schimbă pelea în mai multe rînduri, se prefacŭ în gogoși, și din aceștia apoi se desvóltă fluturiĭ. Ceĭ dintâiŭ fluturĭ se arată pre la finea luĭ Iuliŭ și jumĕtatea primă a luĭ Augustŭ. La începutŭ se desvóltă din gogoși mai mulțĭ masculĭ, dară mai târdiŭ mai multe femine, așa câtŭ se egalisézĕ sexele. — Îndată după desvoltare se începe împărechiarea, care ține de comunŭ până la jumĕtatea luĭ Augustŭ, cândŭ apoi masculiĭ îndată după saisonulŭ împărecherii morŭ, precândŭ feminele mai trăescŭ 2—4 dile, până își depunŭ oulețele. Împărechiarea lorŭ se întîmplă nóptea dela 9 óre séra până la 1 óră după medulŭ nopții, în gradŭ mai mare însă între órele 10 și 11. Preste ți fluturiĭ pausézĕ pre arborĭ și cu deosĕbire pre trunchiulŭ arborilorŭ și pre ramurile mai gróse, éră cândŭ suntŭ mulțĭ preste mĕsură, atuncĭ totŭ arborele este încărcatŭ. Feminele preste ți suntŭ așa de leneșe, încâtŭ se potŭ prinde și cu mâna, éră masculiĭ îndată ce observă ceva, sbóră. Feminele își așédă oulețele (50—100—150) în grămedul de câte 15 până la 30 la unŭ locŭ. Oulețele suntŭ de mărimea mălaiuluĭ, adecă circa 1 mm. în diametru, și cândŭ suntŭ próspete, aŭ colórea cărniĭ deschisă, mai târdiŭ prin luna luĭ Septembre, cândŭ deja larva e încâtva formată în ele, capĕtă o colóre mai întunecată, sură-brunetă, mai multŭ saŭ mai puținŭ verdie, așa câtŭ anevoe se potŭ deosĕbi de scórța arborilorŭ, pre care saŭ în crepăturele căreia suntŭ aședate aceste oulețe.

E de observatŭ însă, că feminele de comunŭ își așédă oulețele în acela-și locŭ, saŭ aprópe de acela-și locŭ, unde s'aŭ desvoltatŭ din gogóșe, va să dică în pădurea saŭ mai bine ținŭ pre aceĭ arborĭ, carĭ deja le-aŭ căduțŭ pradă. Suntŭ casurĭ însă, cândŭ se tragŭ pentru aședarea oulețelorŭ în pădurile vecine, încă neatacate; ba câte odată se întîmplă, că în formă de roiŭ fluturiĭ se scólă nóptea și se ridică cu mulțimea în aerŭ, apoi sbóră cu deosĕbire în direcțiunea vîntuluĭ și se așédă în depărtări marĭ pre alte pădurĭ.

Desvoltarea deplină a omidelorŭ din oulețe se întîmplă primăvara cu finea luĭ Aprile, dacă le-a favorisatŭ timpulŭ, dacă e timpulŭ mai frigurosŭ însă, mai târdiŭ, prin Maiŭ. Firesce că în locurĭ mai călduróse și mai espuse sóreluĭ și desvoltarea larvelorŭ se întîmplă mai de timpuriŭ. În forma acésta de larvă, respective de omidă, e periculosŭ acestŭ fluture. În starea acésta își începe activitatea sa cea deplorabilă pentru pădurĭ. Activitatea acésta este cu atâtŭ mai simțită pentru pădurĭ, pentru-că aprópe de odată cu desvoltarea frundeĭ la arborĭ se desvóltă și omidele, a cărorŭ nutremîntŭ esclusivŭ constă numai din frunde. La brădetŭ omidele găsescŭ frundele deja desvoltate.

La începutŭ omidele mâncă frundele de pre ramurile, ce suntŭ mai aprópe de trupină, și pre încetulŭ apoi se estindŭ în susŭ și în laturĭ în tótă coróna arborilorŭ.

Larvele la începutŭ suntŭ fórte micĭ și aŭ o colóre gălbue ca lutulŭ, dară aŭ capŭ negru și mare; după câteva óre însă capĕtă și corpulŭ lorŭ pĕrosŭ o colóre de totŭ négră. Aceste larve crescŭ continuŭ, și după ce-și schimbă pelea și încâtva și colórea în mai multe rînduri, ajungŭ la o lungime de 4—5 cm. Aŭ 8 părechi de pecióre. Colórea larvelorŭ în generalŭ e pestrițată și brăzdată, sură-brunetă, câte odată gălbue-roșetică, ce înclină în verdie.

Larvele cele tinere slobodŭ dintr'o găurice de sub gură unŭ firŭ de mĕtasă, cu care se lipescŭ de frunde și de ramurĭ, și prin care își asigură statornicia contra vîntuluĭ și a altorŭ împrejurări nefavorabile, ca să nu pice josŭ, și ast-felŭ apoi rodŭ frundele arborilorŭ. Totŭ prin acestŭ firŭ își asigură positia și pre timpulŭ, cândŭ se prefacŭ în gogoși, cândŭ se légă de scórța arborilorŭ, orĭ de frunde orĭ de ramurĭ.

Larvele cu câtŭ crescŭ mai marĭ, cu atâta li-se măresce și pofta de mâncare. De comunŭ se nutrescŭ numai nóptea, éră diua pausézĕ, afară de casulŭ cândŭ suntŭ fórte multe omide și preste nópte nu-și capĕtă nutremîntŭ destulŭ: atuncĭ și în decursulŭ dileĭ umblă după mâncare. E de observatŭ, cumcă frundele cele micĭ le începŭ dela vîrfŭ și așa le mănâncă întregĭ, precândŭ frundele cele marĭ le începŭ numai de pre la mijlocŭ, așa câtŭ jumĕtatea nemâncată a frundelorŭ cade josŭ, de pre ce fórte ușorŭ se póte observá în pădure presența ăstorŭ óspețĭ.

Dela jumĕtatea luĭ Iuniŭ începêndŭ unele omide se prefacŭ în gogoși, în care stare petrecŭ 2—3 sĕptĕmânĭ, cândŭ apoi cam de pre la jumĕtatea luĭ Iuliŭ începŭ fluturiĭ a eși din gogóșe.

Până acuma s'a dovedităŭ, cumcă acestŭ fluture se presintă mai alesŭ în pădurile de bradŭ, ce staŭ pre locŭ cam șesosŭ saŭ pre coline mai micĭ până la o înălțime de 1100 metri preste nivelulŭ Mării Adriatice.

Totŭ între asemenea împrejurărĭ se află elŭ și în pădurile latifolie. Iubesce mai multŭ pădurile de molivŭ (Abies excelsa), apoĭ pinulŭ silvestru și după aceea fagulŭ, dar nu este cruțatŭ pentru aceea nici bradulŭ (Abies pectinata) nici stejarulŭ.

Înmulțirea acestuĭ fluture în mĕsură mai mare se întîmplă așa, că mai întâiŭ se sporesce în unele vetre, respective locurĭ ferite de vîntŭ și de rĕcélă, în pădure, și apoĭ de aci ca din nisce foculare se estindŭ în tóte părțile, unde află pădure. Mai tare suntŭ espuse pădurile de bradŭ ca pădurile latifolie, pentru-că puterea de reproducție a frundelorŭ la bradŭ e mai puținŭ desvoltată. Și e constatatŭ, că dacă de pre unŭ bradŭ suntŭ mâncate numai jumĕtate frundele, atuncĭ se uscă, precândŭ arboriĭ latifoliĭ, cum suntŭ de es. fagulŭ și stejarulŭ, resistă, și e sperare, că vorŭ mai vegetá chiar și în casulŭ, cândŭ și-ar fi perdutŭ frundele și de 'dóuĕ orĭ în decursulŭ unuĭ anŭ. Altcum în generalŭ arboriĭ acutifoliĭ suntŭ mai espușĭ la tóte periculele, decâtŭ arboriĭ latifoliĭ.

Remediile contra acestuĭ inimicŭ atâtŭ de stricăciosŭ pentru pădurĭ, pre lângă aceea că suntŭ împreunate cu spese colosale, dară suntŭ și fórte grele de esecutatŭ; așa câtŭ unde s'a ivitŭ până acuma, puterile omenescĭ n'aŭ fostŭ în stare să nimicéscă acestŭ fluture. Estinderea se póte și s'a pututŭ împedecá. Mai multŭ póte ajutá natura pentru stîrpirea acesteĭ insecte atâtŭ de neplăcute; pentru-că Dumnedeŭ s'a îngrijitŭ, ca unde este bóla, acolo să fie și léculŭ. Am amintitŭ mai susŭ, că o femină depune câte 50—100 și până la 150 de oulețe într'unŭ anŭ, așa dară ne putemŭ face închipuire, că în câțiva anĭ câtŭ de tare se póte înmulți. Dar în sporire are și o mulțime de inimicĭ, precum suntŭ o mulțime de pasĕrĭ, ce se nutrescŭ cu oulețe, omide, gogoși, ba chiar și cu fluturĭ, apoĭ unele insecte (Carabus, Colossoma); totŭ asemenea Ichneumonii și Tachinele, carĭ suntŭ unŭ felŭ de insecte parasite, ce-și depunŭ oulețele în corpulŭ omidelorŭ, în carĭ se și desvóltă și din carĭ se și nutrescŭ la timpulŭ sĕŭ, și prin acésta le și nimicesce în mĕsură considerabilă. Înmulțirea acestorŭ insecte parasite este mijloculŭ celŭ mai sigurŭ pentru stîrpirea fluturelui călugărița. Afară de acestea mai vinŭ preste capulŭ omidelorŭ și alte morburĭ.

Puterea omenéscă póte ajutá așa, că dacă s'a observatŭ destulŭ de timpuriŭ presența călugărițeĭ, atuncĭ partea aceea de pădure, ce e atacată deja, se isoléză cu totulŭ de pădurea încă neatacată prin șănțuirĭ marĭ și spărturĭ de pădure, adecă jurŭ împrejurŭ se tale pădurea în o lățime anumită, câtŭ să se împedece mergerea omidelorŭ mai departe. Se mai póte ajutá și prin aceea, că se adună oulețele de pre arborĭ în decursulŭ tómneĭ și ierneĭ, dară acestŭ lucru își póte omulŭ închipuí, câtŭ este de greŭ și de ostenicióšŭ; totŭ asemenea e lucru greŭ și adunarea omidelorŭ, precum și omorîrea fluturilorŭ, până încă nu și-aŭ depusŭ oulețele. În fine mai suntŭ și alte remedii și mijlóce de pustiire și împedecare, dară tóte suntŭ pendente de multe împrejurărĭ, așa câtŭ după cum am mai amintitŭ, mijlocŭlŭ celŭ mai sigurŭ e numai puterea luĭ Dumnedeŭ, cândŭ trimite saŭ o bólă între omide saŭ face să se sporéscă inimiciĭ naturalĭ aĭ acestuĭ fluture.

D. R.

Sĕrmana Dolores.

Istorie Andalusiană de **Fernan Caballero.**

(Fine.)

Esteban grăbì la carabinieriŭ.

„Ce ziceți? Agrațiatŭ?"

„Agrațiatŭ!"

„Copilulŭ meŭ e agrațiatŭ?" întrebă mama sculându-se repede de pre patulŭ, pre care zăcea.

„Da, Lorenzo!“

„E agraţiatŭ de cătră judecătorĭ?“ întrebă unchiaşulŭ ridicându-se cu elasticitatea şi energia unuĭ tinĕrŭ.

„De unde, de judecătorĭ? Nu, de regina! Să strigămŭ unŭ „Să trăéscă regina nóstră!“ “ dise carabinierulŭ fluturându-şĭ chipiulŭ.

„Aşa dar elŭ nu va murí?“ întrebă Dolores cu vóce debilă.

„De bună samă acuma nu, dacă va vré Dumneḑeŭ!“ rĕspunse carabinerulŭ.

E fórte anevoiosŭ a descrie efectulŭ, ce-lŭ produseră scirile acestea asupra celorŭ de faţă. Eĭ îşĭ uitară deodată de tóte cele ce se întîmplaseră maĭ înainte. Mama căḑù fără simţirĭ în braţele soţuluĭ sĕŭ. Esteban şi Catalina îmbrăţişară la rîndulŭ lorŭ grupa acésta sântă, ce o formaŭ părinţiĭ lorŭ. Dolores avea încă atâta putere, ca să se ridice în patŭ şi împreunându-şĭ mânile să înalţe ceriuluĭ o ferbinte rugăciune de mulţămită. Carabinierulŭ îşĭ neteḑia cu mâna lunga sa barbă, umeḑită de lacrimele, ce curséră pre ea. Singurŭ numaĭ părintele Nolasco îşĭ păstră îndatinata sa linişte.

„Vedeţĭ, iubiţiĭ meĭ,“ ḑise elŭ, „Dumneḑeŭ nu ne-a sdrobitŭ, elŭ şi acum şĭ-a adusŭ aminte de noĭ. De aceea vĕ ḑicŭ: Împăcaţi-vĕ cu sórtea acésta! Sperarea e binele celŭ maĭ de pre urmă, ce-lŭ poţĭ perde. Dacă sperarea, ce o legămŭ noĭ de lucrurile pămêntescĭ, ne lasă în baltă adese orĭ, sperarea, ce o punemŭ în ceriŭ, nu ne înşală niciodată! Şi chiar pentru aceea a şi dispusŭ Dumneḑeŭ, ca sperarea să fie una dintre vîrtuţĭ, şi ca creaturele să o pórte în inimĭ, pentru ca înşelăciunile lumiĭ să nu le-o răpéscă tótă. O, îndurare dumneḑeéscă, nu băga în samă păcatulŭ rĕtăcituluĭ, şi varsă-ţĭ mila ta preste familia acésta nenorocită, care nu pórtă niciŏ vină pentru marea lui greşală!“

Caracteristiculŭ episodŭ întîmplatŭ înaintea judecătorieĭ a deşteptatŭ viĭ interese şi afecţiunĭ în toţĭ pentru ceĭ doĭ fraţi, dar maĭ cu samă asupra oficialilorŭ, carĭ aŭ fostŭ martorĭ aĭ acesteĭ iubirĭ frăţescĭ, făcuse incidentulŭ acesta o impresiune de totŭ mare. Simplicitatea nobilă în ţinută şi în vorbe, ce se putea observa la aceştĭ doĭ tinerĭ, carĭ eraŭ numaĭ ţĕranĭ de rîndŭ, a sguduitŭ inimele multora. Fiindŭ-că maĭ multe persóne de posiţie înaltă încă luară parte la compătimirea generală, se făcŭ în scurtŭ o cerere de agraţiare şi se trimise la Madrid.

„Aşa dar e libĕrŭ? Şi va puté să vină éră-şi la noĭ?“ întrebă mama, după ce după câteva momінte de tăcere se maĭ liniştiră.

„Dacă acésta ar depinde numaĭ dela regina nóstră, — să trăéscă regina nóstră, iubiţĭ prietinĭ!“ strigă carabinerulŭ.

„Dumneḑeŭ să ţină pre regina!“ strigară cu toţiĭ în semnŭ de mare mulţămită.

„Dacă ar depinde numaĭ dela regina,“ începù carabinerulŭ, „elŭ ar puté să fie îndată aci. Dar Maĭestatea Sa nu-lŭ póte agraţia fără numaĭ dela mórte. Temniţa şi deportarea va trĕbuí să le sufere.“

„Deportarea?“ esclamă sĕrmana mamă.

„Da, . . . altcum nu se póte,“ ḑise carabinerulŭ. „Celŭ ce face rĕŭ, trĕbue să sufere pedépsă.“

„Bine, bine, dar şi atuncĭ, căndŭ Toma l'a ĭertatŭ, acestŭ îngerŭ nevinovatŭ, care a muritŭ ca Avelŭ. . .?“

„E dreptŭ că tóte acéstea vorbescŭ pentru elŭ, dar atâta încă nu e de ajunsŭ.“

Mama începù să plângă cu amarŭ.

„Melchioro, nu te ridica în potriva luĭ Dumneḑeŭ,“ ḑise unchiaşulŭ Mateo, trupulŭ căruia se încovoiă, şi capulŭ căruia se plecă éră-şĭ pre peptŭ.

„Dar eŭ cugetasem, că elŭ e libĕrŭ!“ replică mama suspinându.

„De ce-ţi place, să te legenĭ în ast-felŭ de speranţe? Fapta luĭ e una dintre crimele celea maĭ marĭ, şi elŭ trĕbue să sufere şi pedépsa meritată pentru ea,“ rĕspunse vredniculŭ bĕtrânŭ.

„Şi unde va fi deportatŭ, Sennor Canuto?“ întrebă biata bĕtrână.

„Pre Insulele Mariane!“

„Şi pre câtŭ timpŭ?“

„Nu se scie,“ rĕspunse carabinerulŭ, deşi bine sciá, că va fi deportatŭ pre tótă viaţa.

Unchiaşulŭ Mateo află iute adevĕrulŭ din vorbele luĭ Canuto.

Într'acestea Dolores chemă pre Esteban la patulŭ sĕŭ şi-ĭ ḑise:

„Ascultă, Esteban! De óre ce Lorenzo din darulŭ luĭ Dumneḑeŭ va rĕmâné în viaţă, legătura, ce o făcusemŭ maĭ înainte spre a mĕ mărita după tine, s'a desfăcutŭ, şi până căndŭ Lorenzo maĭ trăesce, nu voiŭ avé să fiŭ soţia niminuĭ.“

„Aşa înţelegŭ şi eŭ lucrulŭ,“ rĕspunse Esteban. „Să sciĭ însă, Dolores, că eŭ te iubescŭ chiar aşa de multŭ, ca şi pre sora mea Catalina, dar pentru aceea te-am privitŭ tot-deuna ca pre fiitórea soţie a fratelui meŭ Lorenzo, şĭ-apoĭ mie mi-se pare a fi greşitŭ lucru acela, ca tu să te mărиţĭ, până ce elŭ e încă în viaţă. Rĕmâĭ la noĭ. Eŭ am braţe destulŭ de puternice şi potŭ să-mĭ nutrescŭ o soră, — căcĭ îmĭ eştĭ soră acuma din dóuĕ privinţe: eŭ nu-sŭ adecă numaĭ locţiitorulŭ luĭ Lorenzo, ci şi alŭ luĭ Tomasilo.“

Dolores érăşĭ începù să plângă.

„Ascultă,“ ĭi ḑise părintele Nolasco, după ce Esteban se depărtase. „Rosa mĭ-a ḑisŭ, să-ţĭ spunŭ, că ea nu póte venĭ aci, să te cerceteze, căcĭ nu voesce să maĭ vaḑă niciŏ casa, şi niciŏ pre nimenĭ dintre aĭ luĭ Lorenzo. Silinţele, ce mi-le-am datŭ, ca să-ĭ demustru, că aşa ceva nu-ĭ niciŏ dreptŭ, niciŏ cuviinciosŭ, aŭ fostŭ zădarnice: ea a rĕmasŭ statornică în hotărîrea sa. — Spune-ĭ, — mĭ-a ḑisŭ ea, — că niciŏ patria şi locuinţa eĭ nu maĭ póte fi de aci înainte alta, fără numaĭ carea va fi şi a mea. —“

Rosa încă îşĭ făcuse trecerea dela copilărie la fetie între lacrimĭ ca şi Dolores. Colórea aceea frumósă roşie, ce împodobia odinióră aşa de minunatŭ obrajiĭ eĭ, dispăruse pentru tot-deuna. Vioiosia eĭ se stinse ca o lumină suflată de vîntŭ. Ea nu maĭ atrăgea ca odată atenţiunea părinteluĭ Nolasco la portretulŭ unchiuluĭ sĕŭ, micele-ĭ certe cu mamă-sa încetară cu totulŭ. Seriositatea vieţiĭ o cuprinse cu mânile-ĭ aspre. Rosa cercetá acum mereŭ biserica, erá neobosită în îngrijirea caseĭ şi se ocupa multŭ cu ceĭ săracĭ . . .

În ḑiua de 5 Septembre, de nefericită amintire, puteaĭ vedé în fiesce care anŭ într'o mănăstire dela ţĕrmurulŭ măriĭ pre unŭ preotŭ bĕtrânŭ cetindŭ încetŭ o liturgie pentru morţĭ. Dóuĕ femeĭ, legate la olaltă printr'o strînsă pretinie, locuiaŭ aprópe. Una dintre ele e încă tinĕră, bine îmbrăcată, plină de seriositate, după tótă aparinţa însă cuprinsă şi acum de morbŭ; din tóte faptele eĭ se vede, că şĭ-a consacratŭ viaţa unuĭ propusŭ seriosŭ şi folositoriŭ. Ceealaltă, de asemenea tinĕră, fórte slabă şi palidă, e îmbrăcată ḑilnicŭ în haĭne de jele. Se păre a fi la sfârşitulŭ uneĭ vieţĭ pline de suferinţe şi duerrĭ.

Una-ĭ Rosa, ceealaltă Dolores.

Întrebându de ele, audĭ spunêndu-ţi-se: „Câtŭ de multŭ s'a schimbatŭ Rosa, fata Donneĭ Braulia! O femee maĭ seriósă ca ea niciŏ că se póte.“ Şĭ-apoĭ după unŭ suspinŭ: „Sĕrmana Dolores, fĭica bieteĭ Tomasa, e ca luna, căndŭ scade. Chipulŭ eĭ aşa-ĭ de micŭ, de abia-şĭ póte face cruce preste elŭ. Inima din peptŭ ĭ-a muritŭ de multŭ. Sĕrmana Dolores, ea a fostŭ parcă născută spre a suferí!“

A.

Bibliografie.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirĭi“.* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto pastalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi dincolo de Carpaţĭ, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea“ din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)“. În Românía broşura se află depusă la librăria *Socecŭ*.

Diverse.

Oraşŭ noŭ în America. Din New-York se anunţă ca unŭ evenimentŭ însĕmnatŭ, că în oraşulŭ Creede s'a născutŭ în ḑilele trecute celŭ dintâiŭ prunc. Înzădarŭ ar cercá cineva, să afle acestŭ oraşŭ pre chartă orĭ în opurĭ geografice, căcĭ originea luĭ e maĭ târḑie decâtŭ a mapelorŭ şi geografilorŭ. Elŭ esistă numaĭ de câteva lunĭ, dar cu tóte acestea numĕră aprópe la o mie de locuitorĭ, carĭ cu escepţiunea celuĭ de curêndŭ născutŭ aŭ venitŭ de airea în oraşulŭ Creede. Magnetulŭ atrăgĕtorŭ a fostŭ faĭma despre descoperirea uneĭ vine de argintŭ fórte bogate. Descoperitorulŭ se numesce N. C. Creede, şi după numele luĭ s'a botezatŭ şi oraşulŭ, în care şi acum alérgă cu mulţimea măestri, fabricanţĭ, neguţătorĭ şi lucrătorĭ. Edificarea caselorŭ şi regularea stradelorŭ se urméză cu mare zelŭ. Suntŭ în prospecte construirea de apaducte şi introducerea luminеĭ electrice. E dreptŭ, că de unŭ progresŭ atâtŭ de giganticŭ numaĭ Americaniĭ suntŭ capacĭ.

Nasulŭ luĭ Paolo Veronese. Renumitului pictorŭ italianŭ Paolo Veronese i-s'a ridicatŭ o statuă frumósă în Verona. Nu de multŭ unu ştrengarŭ a făcutŭ o glumă próstă rumpêndu-ĭ statueĭ nasulŭ. Magistratulŭ din Verona a hotărîtŭ în principiŭ îndreptarea statueĭ, dară fiindŭ vorba de modulŭ îndreptărиĭ, senatoriĭ nu se unescŭ între sine. Uniĭ din economie voescŭ să punŭ numaĭ altŭ nasŭ statueĭ, alţiĭ din contră cerŭ, să i-se ciopléscă de noŭ întregŭ capulŭ, pentru care sculptorulŭ Christiani, care a făcutŭ şi statua, cere 1000 de lire. Până ce se dispută înţelepţiĭ senatorĭ, renumitulŭ pictorŭ, gloria Veroneĭ, e fără de nasŭ.

Unŭ satŭ de Jidovĭ. În Africa de méḑă nópte aprópe de Tripolis se află unŭ satŭ, locuitoriĭ căruia suntŭ toţĭ Jidovĭ. Sate de acestea suntŭ şi pre airia, chiar şi în Ardélŭ. Dară ce-ĭ maĭ curiosŭ, toţĭ ceĭ din satulŭ de lângă Tripolis, până şi rabinulŭ, se ocupă cu făurăritulŭ, fabricându maĭ alesŭ arme, carĭ aŭ mare trecere la Arabĭ.

Economie.

Cultivarea cucuruzului. Sěměnatulŭ cucuruzului s'a efeptuitŭ pretutindenea, şi în cele mai multe locurĭ elŭ a şi rěsăritŭ deja. Îndată ce a rěsăritŭ bine totŭ cucuruzulŭ, trebue săpatŭ întâia óră. După ce a crescutŭ până la înălţimea de 30—35 cm., se sapă cucuruzulŭ a dóua óră, cându se şi rărésce. Distanţa între singuraticele fire de cucuruzŭ trebue să fie cam 25 cm., aşa câtŭ pre 1 metru □ să vină câte 10—12 fire. Dacă pământulŭi e slabŭ, e consultŭ, să se lase şi mai rarŭ.

La a dóua săpătură e datina a se aduná ţĕrînă saŭ muşinóe lângă fiesce care firŭ de cucuruzŭ, dară acésta nu e de lipsă, ci trebue să se sape planŭ şi să se stîrpéscă buruéna ca şi la întâia săpătură. Săpătura plană fără muşinóe nu recere atâta timpŭ, şi apoĭ esperinţa a comprobatŭ, că vîntulŭ nu causézĕ mai marĭ daune în cucuruzulŭ fără muşinóe decâtŭ în celŭ cu muşinóe. Dacă se adună ţerînă în jurulŭ cucuruzului, atunci rădacinile luĭ cele din josŭ rĕmânŭ mai slabe şi nu-lŭ potŭ întepeni de ajunsŭ, éră cele deasupra, carĭ se desvóltă mai tare, întindêndu-se în pământulŭ spongiosŭ adunatŭ în jurulŭ firuluĭ de cucuruzŭ nu aŭ basă destulŭ de solidă, precându dacă e săpatŭ planŭ, rădăcinile luĭ se întepenescŭ mai bine în pământŭ. Seceta încă o sufere mai bine cucuruzulŭ fără muşinóe întindêndu-şĭ acesta rădăcinele mai adêncŭ în pământŭ, éră de altă parte şi plóe puţină încă îlŭ umedésce mai uşorŭ.

Dacă aruncă cucuruzulŭ puĭ şi subsuorĭ, acestea trebue să se taie, căcĭ eĭ numaĭ împedecă desvoltarea sănetósă a cucuruzuluĭ. Uniĭ după ce înspică cucuruzulŭ, îlŭ sapă şi a treia óră, dară acésta nu se rentézĕ. Culesulŭ la cucuruzulŭ de vară se întîmplă de comunŭ în a dóua jumĕtate a luneĭ Augustŭ, éră la celŭ de tómnă în Septembre.

Efectulŭ vameĭ protecţioniste în Frância este fórte mulţămitorŭ. Unele municipiĭ în scopulŭ apĕrărieĭ plântelorŭ uleióse poftescŭ ridicarea vameĭ şi pentru importarea petroleuluĭ. E vorba, că subsidiulŭ de 2 milióne de francĭ votatŭ în budgetulŭ statuluĭ pentru promovarea culturieĭ cânepeĭ să se măréscă la 6 milióne francĭ.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

În urma ploilorŭ din sĕptĕmâna trecută temparatura a scădutŭ. În decursulŭ acesteĭ sĕptĕmâne timpulŭ a fostŭ schimbăciosŭ, dară favorabilŭ sĕmĕnăturilorŭ, carĭ aprópe în tóte părţile ţĕreĭ suntŭ fórte frumóse.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta după o stagnare de mai multe sĕptĕmânĭ érăşĭ s'a îmbunătăţitŭ. Preţurile bucatelorŭ faţă cu cele din sĕptămânile trecute s'a ridicatŭ. *Grâŭ curatŭ* a sositŭ în piaţă cam 7500 de tóne, care însă nu a fostŭ de ajunsŭ spre acoperirea lipselorŭ şi a cuantuluĭ recerutŭ pentru morĭ. Circulaţiunea sĕptĕmânală s'a urcatŭ la 130,000 măjĭ m., şi s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 8.90—9.55. *Sĕcara* a fostŭ fórte cercată mai alesŭ pentru esportŭ, şi s'a vîndutŭ măja m. cu fl. 8.05—8.80, după calitate. Preste totŭ aŭ trecutŭ 7000 măjĭ m. *Ovĕsŭ* a sositŭ puţinŭ fiindŭ circulaţiunea sĕptĕmânală cam de 5000 măjĭ m. plătindu-se cu fl. 5.60—6.15, după calitate. *Cucuruzŭ* a trecutŭ relative fórte puţinŭ fiindŭ circulaţiunea sĕptĕmânală numaĭ cam de 10,000 măjĭ m. S'a vîndutŭ maja m. cu fl. 4.80—4.85. Preţulŭ s'a ridicatŭ cam cu 10 cr. faţă cu celŭ din sĕptĕmânile precedente.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch a fostŭ favorabilŭ mai alesŭ pentru marfă uşóră. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ, greĭ de 320—380 kg. 47—47½ cr., pentru ceĭ greĭ de 280— 300 kg. 47½—48 cr., *bĕtrânĭ* 45½—46 cr., marfă *ţĕrĕnéscă* 45½—48½ cr., *sĕrbescĭ* 45½—47½ cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 27 Aprilie st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	109.85
« « hârtie « 5%	100.60
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	119.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	117.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.25
Bonurĭ rurale ung.	94.—
« urbariale ung.	100.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	98.90
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	144.—
Losurĭ pentru regularea Tisei	135.50
Renta de hîrtie austriacă	95.25
« « argintŭ austriacă	94.75
« « aurŭ austriacă	111.—
Losurile austr. din 1860.	141.—
« Vieneĭ	157.—
Acţiunile băncĭ austro-ungare	985.—
« « de creditŭ ung.	362.50
« « « « austr.	320.20
Obligaţiunile cu câştigŭ ale băncĭ ipot. ung.	121.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenŭ împĕrătescĭ	5.64
Napoleon-d'orĭ	9.49
Mărcĭ 100 imp. germâne	58.65
Londra 10 Livres şterlingĭ	119.80

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Nr. 309—1892. (13) 1—3

Edictŭ.

Nicolaŭ Michaiŭ gr. cat. din Bârcutŭ încă în 15 Iuliŭ 1890 a intentatŭ procesŭ divorţialŭ contra muierii sale *Mărie Bordanŭ* gr. cat. totŭ de acolo, căreia i-s'a comunicatŭ acţiunea în copie autentică la 13 Decembre 1890 spre a rĕspunde; însă numita muiere în locŭ de a rĕspunde, saŭ a-şĭ plenipotenţiá pre cineva, ca să o representeze, s'a depărtatŭ în România. În anulŭ curente rentorcêndu-se în comuna natală fŭ citată prin Oficiulŭ pretorialŭ respectivŭ, unde în 28 Martiŭ a. c. sub Nr. 1439 pretorialŭ a datŭ decheraţiune protocolară, că nu-şĭ va mai părăsí patria până la terminarea procesuluĭ, şi se va presentá înaintea foruluĭ matrimonialŭ competentŭ. Cu tóte acestea ca o renitentă ce este s'a depărtatŭ de noŭ din comună, şi acum nesciindu-i-se ubicaţiunea, se provócă pre calea acésta: ca în terminŭ de 6 lunĭ să se presenteze înaintea foruluĭ matrimonialŭ de I. Instanţă alŭ Făgăraşuluĭ, căcĭ altcum în absenţa eĭ se va da cursŭ libĕrŭ procesuluĭ, şi va fi înlocuită prin „curator ad actum".

Dela presidiulŭ foruluĭ matr. gr. cat. delegatŭ de I. Instanţă alŭ vicariatuluĭ Făgăraşŭ.

Făgăraşŭ, 6 Maiŭ 1892.

Basiliŭ Raţŭ,
vicarŭ foraneŭ gr. cat.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preotĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

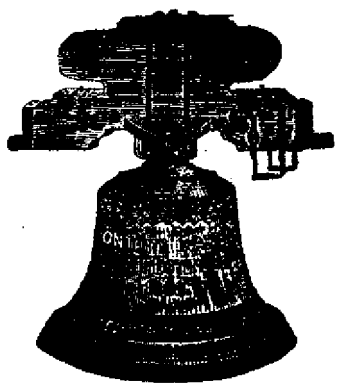

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 18—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere *gratuitŭ şi franco.*

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 8—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţuluĭ Nr. 17

Recomândă cu preţurĭ de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariŭ, şi candele.

Dantele besericesci, feţe de altariŭ, crucĭ de părete şi de scólă. **Tĕsĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 21 Maiŭ 1892. Numĕrulŭ 21.

Congresele religióse.

I.

*** În numĕrulŭ din urmă amŭ vĕdutŭ, de ce mare valóre şi însĕmnătate suntŭ şi ce róde salutare potŭ să aducă pentru poporulŭ nostru reuniunile de caractĕrŭ religioso-moralŭ. Astădi vomŭ considerá unŭ altŭ mijlocŭ nu de maĭ puţină valóre şi însĕmnătate ca reuniunile pentru progresulŭ nostru culturalŭ şi religioso-moralŭ. Şi acestŭ mijlocŭ îlŭ avemŭ în congresele religióse, carĭ în alte ţĕrĭ aŭ adusŭ până acum róde îmbelşugate. Din care pricină idea lorŭ se lăţesce totŭ maĭ tare, o îmbrăţişézătotŭ maĭ mulţĭ, şi se pune în praxă totŭ cu maĭ multŭ zelŭ şi însufleţire.

Caracteristica de căpetenie a congreselorŭ acestora este spontaneitatea. Ele nu se adună pre basa uneĭ constituţiunĭ saŭ a uneĭ legĭ positive bisericescĭ. Membriĭ lorŭ nu represintă pre nimenĭ pre basa uneĭ legĭ. Ci individĭ şi corporaţiunĭ de acela-şĭ cugetŭ, cuprinşĭ de acelea-şi dorinţe şi conduşĭ de acelea-şi interese se adună laolaltă spre a se sfătuí frăţesce cu privire la modulŭ celŭ maĭ nimeritŭ de a-şi apĕrá pre terenulŭ religiosŭ interesele şi de a-şi împliní dorinţele. De unde apoĭ urmézădela sine, că atarĭ congrese nicĭ nu potŭ să aĭbă nicĭ o jurisdicţiune preste nimenĭ, fiindŭ-că nu suntŭ foruri bisericescĭ, ci consultărĭ frăţescĭ. Ĕră decisiunile lorŭ nu potŭ avé putere de lege, ci numaĭ putere obligătóre morală ajutată de dorinţa şi însufleţirea fiesce căruia pentru a promová prin decisiunile acelea binele publicŭ religiosŭ.

A dóua caracteristică de căpetenie a congreselorŭ acestora este, că ele staŭ pre basa credinţeĭ şi a constituţiuniĭ bisericescĭ. Nicĭ credinţa, nicĭ partea dumnedeéscă a constituţiuniĭ bisericescĭ nu potŭ formá în atarĭ congrese nicĭ obiectŭ de discusiune, nicĭ de decisiune. Acestea trebuescŭ să fie pentru toţĭ membriĭ congresuluĭ unŭ *noli me tangere*. Între marginile părţiĭ dumnedeescĭ a constituţiuniĭ bisericescĭ îşĭ póte esprimá unŭ congresŭ unele şi altele dorinţe, cum ar fi p. es. cu privire la o modalitate saŭ alta a administrărĭĭ averiĭ bisericescĭ, cu privire la modalitatea supraveghiărĭĭ învĕţămîntuluĭ de orĭ ce categorie, şi altele de felulŭ acesta. Cândŭ însă unŭ atare congresŭ ignorândŭ dispusĕţiunile dumnedeescĭ cu privire la constituţiunea bisericeĭ ar da p. es. laĭcilorŭ drepturĭ, carĭ după dispusĕţiunea dumnedeéscă competŭ numaĭ clerului, saŭ cândŭ p. es. ar voí să introducă în biserică constituţiunea unorŭ biserice străine de a nóstră, saŭ cândŭ ar jigní drepturile episcopescĭ, atuncĭ unŭ atare congresŭ a căduţŭ de pre terenulŭ unicŭ adevĕratŭ şi nu póte fi privitŭ fără numaĭ de unŭ complexŭ de îndividĭ, carĭ s'aŭ separatŭ de biserică spre dauna lorŭ proprie.

Caracteristica a treia a acestorŭ congrese este, că ele nu purcedŭ din cugetulŭ de a controlá pre maĭ marĭĭ bisericescĭ, carĭ suntŭ episcopiĭ, saŭ dóră din cugetulŭ de a-ĭ trage la respundere saŭ de a le prescrie conduita. Principiulŭ bisericescŭ este, că: *Ecclesia est in episcopis,* ce va să dică, cumcă numaĭ acela este membru alŭ bisericeĭ, care este în legătură de iubire şi supunere canonică faţă cu episcopiĭ puşĭ de Dumnedeŭ spre a pasce turma luĭ Christosŭ. Ci unŭ atare congresŭ trebue să purcédă din cugetulŭ şi dorinţa ferbinte de a da episcopilorŭ ajutorulŭ celŭ maĭ mare posibilŭ şi de a le uşurá gréua sarcină în realisarea împĕrăţieĭ luĭ Dumnedeŭ pre pământŭ. Suntŭ atuncĭ congresele o consfătuire frăţéscă a fiilorŭ spre a vení într'ajutorŭ părinteluĭ şi a lucrá umĕrŭ la umĕrŭ cu elŭ spre ajungerea scopuluĭ indicatŭ de elŭ.

Numaĭ congresele ast-felŭ caracterisate suntŭ congrese adevĕratŭ religióse, şi în biserica catolică numaĭ acestea potŭ avé locŭ. Orĭ ce congresŭ, căruia îĭ lipsescŭ tóte calităţile acestea, dară maĭ vîrtosŭ cele dóuĕ din urmă, nu póte avé altă urmare, decâtŭ rĕsvrĕtirea şi turburarea păcĭĭ şi armonieĭ publice bisericescĭ, prin ce încétă a maĭ fi catolice în înţelesulŭ dogmaticŭ alŭ cuvîntuluĭ. Din contră dacă îşĭ păstrézăcu scumpătate acestea treĭ caractere, atuncĭ devinŭ unŭ isvorŭ mănosŭ de binefaceriĭ, de progrese şi de însufleţire pentru sânta causă a bisericeĭ, maĭ cu samă în timpulŭ nostru atâtŭ de greŭ pentru biserică.

Feuilleton.

Poliţia secretă din America nordică.

De Max Stein.

(Continuare.)

Dar unde se va fi aflândŭ óre adevĕratulŭ hoţŭ, neguţătoriulŭ de carbunĭ Witrock? Elŭ încă n'a sositŭ în Chicago „dela vênatŭ" din ţinutulŭ de médădi. Afacerile luĭ le conducea cumnatulŭ sĕŭ Eduard Kinney. Detectiviĭ aŭ maĭ fostŭ esperiatŭ şi aceea, că Witrock are unŭ pretinŭ de copilărie în Kansas-City. Numele luĭ e Oscar Cook. Corespondinţele diaristice vineaŭ cam de prin părţile acelea. Numaĭ decâtŭ s'aŭ dusŭ la Kansas-City doĭ detectivĭ spre a observa maĭ de-aprópe pre Cook. În curêndŭ le-a succesŭ a ajunge în societatea luĭ şi a lega chiar şi pretinie cu elŭ. Dar despre Witrock n'aŭ pututŭ afla nimica, deşi aŭ îndreptatŭ conversarea maĭ de multe orĭ într'acolo. Aŭ aflatŭ însă dela alţiĭ, că Cook a ajunsŭ de curêndŭ în posesiunea unorŭ sume de banĭ, ba că în contra datineĭ sale de până aci a făcutŭ micĭ călătoriĭ. În Kansas-City toţĭ eraŭ de acea părere, că Cook a făcutŭ de curêndŭ unŭ mare câştigŭ la loterie. Detectiviĭ firesce că eraŭ de altă părere.

În sfârşitŭ nodulŭ a trebuitŭ să se taie. Eduard Kinney, amintitulŭ cumnatŭ şi momentanulŭ conducĕtoriŭ neguţătorescŭ alŭ luĭ Witrock, asemenea a călătoritŭ în afaceriĭ neguţătorescĭ din Chicago la Quincy în Illinois. Dintre detectiviĭ, ce pururea îlŭ supraveghiaŭ, încă l'a însoţitŭ unulŭ în acela-şi trenŭ. Kinney, fără ca să observe, erá însoţitŭ de detectivŭ ca şi de umbră. Elŭ chiar a fostŭ primitŭ o telegramă. Poliţistulŭ secretŭ alérgă iute în biroulŭ telegraficŭ, se legitiméză şi primesce permisiunea de a cetí următórea depeşă sosită la adresa luĭ Kinney:

„Friedrich înderĕptŭ. Vinu numaĭ decâtŭ acasă. Rosa."

Acestŭ Friedrich a fostŭ multŭ doritulŭ Witrock. Rosa erá muerea luĭ şi sora luĭ Kinney.

Cu acela-şi trenŭ, ce aducea înderĕptŭ în Chicago pre Kinney, lucru firescŭ că se rentórcea şi detectivulŭ spre a împărtăşí colegilorŭ sĕĭ, că „de abia acum este coptŭ fruptulŭ spre a-lŭ culege". Totŭ în aceea-şi sară furăarestaţĭ Witrock, Weawer şi Kinney. Asemea s'a dispusŭ pre cale telegrafică arestarea impiegatuluĭ postalŭ de odinióră cu numele Haight, ce se aflá în Nashville sub înspecţiunea detectivilorŭ, precum şi a luĭ Cook pretinulŭ din tinerete alŭ luĭ Witrock din Kansas-City. Şi din mărturisirile acusaţilorŭ s'a vĕditŭ, că detectiviĭ dela începutŭ aŭ făcutŭ o bună diagnosă ducêndu-şi problema în deplinire.

Sufletulŭ crimeĭ a fostŭ impiegatulŭ postalŭ de odinióră cu numele William Haight. Elŭ a fostŭ oferitŭ supremuluĭ şefŭ alŭ societăţiĭ Adam-Express-Company o pretinsă invenţiune, dară a fostŭ respinsŭ. Luĭ nu ĭ-a fostŭ atâta în corespondinţa sa de invenţiune, ci voia să pună mâna pre subscrierea şefuluĭ, precum şi pre forma şi tipariulŭ hârtiilorŭ de epistolă a societăţiĭ postale. Apoĭ a comandatŭ la unŭ litografŭ acele-şi hârtiĭ de epistole şi pre o cólă de acelea a scrisŭ ordinulŭ acela, pre carele hoţulŭ l'a imanuatŭ oficialuluĭ postalŭ Fotheringham. Subscrierea şefuluĭ erá falsă. Haight n'a pututŭ să sĕvârşéscă crima aceea însu-şi, fiindŭ-că toţĭ ceĭ de prelinia St. Louis—St. Francisco îlŭ cunosceaŭ. De aceea a câştigatŭ pentru acésta pre principalulŭ sĕŭ (!) Friedrich Witrock, carele la timpulŭ sĕŭ a trasŭ în acestŭ secretŭ pre-

Dovadă despre acésta suntŭ congresele religióse, ce le ţinŭ catolicii în tóte ţĕrile civilisate în fiesce care anŭ. Aşa în Francia, Germânia, Anglia, Italia, Belgia şi maĭ rarŭ şi în Austria. Participă la congresele acestea toţi bărbaţiĭ cu durere de biserică, preoţi şi laĭcĭ, ómenĭ de pusĕţiune înaltă şi fiĭ din poporŭ, eruditi în diversele ramurĭ ale sciinţelorŭ sacre şi umane şi aşa maĭ departe. Se sfătuescŭ într'însele frăţesce, cum se promoveze tóte interesele religióse, în specialŭ, cum să promoveze sciinţele pre basa religiunii, cum să promoveze instrucţiunea religiósă a poporuluĭ, cum să feréscă poporulŭ de atingere cu literatura ireligiósă şi fără Dumneḑeŭ, cum să promoveze pentru poporŭ o literatură, ce stă pre fundamentulŭ religiunii, cum să se desrădăcineze viţiile, ce suntŭ maĭ lăţite şi maĭ stricăcióse, cum să uşureze suferinţele diverse ale poporuluĭ credinciosŭ, cum să ridice institute de crescere şi caritative de caractĕrŭ religiosŭ spre a paralisá institutele de genulŭ acesta, însă fără religiune, cum să conlucre biserica la deslegarea cestiunii arḑĕtóre sociale şi altele de felulŭ acesta. O însufleţire admirabilă, o concordie, ce numaĭ graţia dumneḑeéscă o póte inspirá, o abnegaţiune creştină, ce ar face onóre şi vécurilorŭ celorŭ dintâiŭ ale bisericeĭ, o aplicare şi o inimă gata la jertfe şi ostenele, ce numaĭ într'o adunare pĕtrunsă de spiritulŭ religiunii e cu putinţă, şi în urmă unŭ zelŭ adevĕratŭ apostolicŭ îi caracterisézĕ aşa de frumosŭ pre toţi membriĭ atarorŭ congrese, câtŭ impunŭ şi celorŭ ce staŭ afară de sinulŭ bisericeĭ, şi trezescŭ credinţa şi în ceĭ ce póte de multŭ şi-aŭ uĭtatŭ de ea.

Pre lângă congresele acestea de caractĕrŭ şi cu scopŭ generalŭ bisericescŭ se maĭ ţinŭ şi congrese speciale, carĭ din multele interese religióse îşi propunŭ a promová numaĭ unulŭ anumitŭ. Amintimŭ dintre acestea congresulŭ eucharisticŭ, ce se ţine maĭ cu samă în Francia. La acesta ieaŭ de comunŭ parte numaĭ bărbaţi literaţi, preoţi şi laĭcĭ. Scopulŭ lorŭ este a susţiné şi a promová credinţa în supranaturalŭ, carea raţionalismulŭ modernŭ voesce să o elimineze deplinŭ din lume, cu tóte că omulŭ fără de orĭ ce póte să fie, numaĭ fără de credinţa acésta nu. De unde chiar şi necredinciosulŭ, cândŭ încétă a maĭ crede în supranaturalulŭ creştinŭ, ce păşesce înaintea minţiĭ nóstre întrarmatŭ cu tóte doveḑile filosofice şi istorice, îşĭ ĭea refugiulŭ la superstiţiuni spre a-şĭ sătură dorulŭ nestînsŭ după supranaturalŭ. Dovada e, că în cetăţile marĭ prin clasele, prin carĭ a încetatŭ credinţa religiósă, este fórte lăţită credinţa în vrăjitoriĭ şi în spiritismŭ. Pentru aceea şĭ-a luatŭ congresulŭ acesta numirea sacră de: *eucharisticŭ,* dela misteriulŭ sânteĭ Eucharistiĭ, în care supranaturalulŭ cu naturalulŭ suntŭ unite într'unŭ modŭ aşa frumosŭ. Numaĭ Dumneḑeŭ singurŭ va sci, în câte inimi a ultuitŭ congresulŭ acesta din noŭ credinţa în supranaturalŭ, şi numaĭ la judecata din urmă vomŭ vedé, câte suflete a mântuitŭ elŭ de perire şi din clasa învĕţaţilorŭ şi din a celorŭ de rîndŭ.

Câte lipse nu avemŭ şi noĭ pre terenulŭ religioso-moralŭ, carĭ s'ar' puté împlini, cândŭ s'ar' pune şi la noĭ atarĭ congrese în praxă. Numaĭ periculului, ce ameninţă şcólele nóstre poporale cu legea, ce se aşteptă pentru salarisarea învĕţătorilorŭ, şi periculului, ce ne ameninţă crescerea religiósă şi limba nóstră în asilele de copiĭ, cu câtŭ s'ar puté delaturá maĭ iute, dacă ne-amŭ puté şi noĭ folosí de atarĭ congrese!

De presente suntŭ însă fórte multe pedecele, ce ne staŭ în cale. Nu suntŭ însă de aşa, câtŭ să nu le putemŭ delătură. O voinţă bună, o idee corectă despre ele, şi unŭ zelŭ adevĕratŭ suntŭ destulŭ, pentru ca să putemŭ delătură aceste pedecĭ, carĭ le vomŭ arĕtá de altă dată.

Câteva date din istoria Fondului viduo-orfanalŭ archidiecesanŭ. — Credemŭ, că pre cetitoriĭ foiĭ nóstre îĭ interesézĕ fórte tare trecutulŭ fondului viduo-orfanalŭ archidiecesanŭ, pentru-că de o parte acestŭ fondŭ are menirea frumósă de a ajutá pre preotesele vĕduve şi pre orfaniĭ de preoţi, ér de altă parte în ḑilele din urmă s'aŭ publicatŭ într'o fóe românéscă nisce date false şi tendenţióse cu privire la trecutulŭ şi starea actuală a aceluĭ fondŭ.

Pentru ca nimenĭ să nu pótă fi dusŭ în rătăcire, noĭ vomŭ publicá câteva date autentice din trecutulŭ fonduluĭ acestuia basându-ne aserţiunile nóstre pre acte publice, carĭ partea cea maĭ mare se află în mânile Cleruluĭ, aşa încâtŭ adevĕrulŭ aserţiunilorŭ nóstre va putĕ fi uşorŭ controlatŭ chiar şi din partea preoţilorŭ dela sate, carĭ şĭ-aŭ ţinutŭ şi-şĭ ţinŭ archivele în ordine.

Precum apare din cercularulŭ Mitropolituluĭ Alesandru Şterca-Şuluţŭ de dtă 2 Octobre 1865 Nr. 1010, „Fondulŭ pentru preoţiĭ deficienţi, preotesele vĕduvĕ şi orfaniĭ de preoţi" s'a înfiinţatŭ sub episcopulŭ Făgăraşuluĭ Ioanŭ Leményi în 20 Octobre 1838, adecă pre cândŭ o parte însĕmnată din diecesa Gherleĭ şi a Lugoşuluĭ se ţinea de diecesa Făgăraşuluĭ, care încă nu erá ridicată la demnitatea de archidiecesă. Totŭ din cercularulŭ acesta se vede, că dela anulŭ 1838 până la anulŭ 1848 fondulŭ amintitŭ a crescutŭ din anŭ în anŭ din următórele taxe, şi anume: dela fiesce care preotŭ pre anŭ câte 1 fl.; dela fiesce care viceprotopopŭ, administratorŭ protopopescŭ, şi profesorŭ din Blaşiŭ câte 2 fl. 50 cr.; dela fiesce care protopopŭ şi dela vicariulŭ Făgăraşuluĭ câte 3 fl.; dela fiesce care canonicŭ câte 5 fl., şi dela episcopŭ câte 100 fl. pre fiesce care anŭ.

În decursulŭ acestorŭ ḑece anĭ, precum apare din estrasulŭ raţiunilorŭ publicatŭ prin cercularulŭ de dtŭ 14/2 Maiŭ 1852 Nr. 509, în fondulŭ acesta aŭ cursŭ următórele sume: În

an.	1838:	601	fl. 40	cr.	m. c.
„	1839:	546	„ —	„	„ „
„	1840:	702	„ 34	„	„ „
„	1841:	1054	„ 16	„	„ „
„	1842:	1919	„ 04	„	„ „

---

vecinulŭ sĕŭ Toma Weawer. Cu acesta călătorĭ împreună la St. Louis trimiţêndu-lŭ înainte ca spionŭ şi sĕvârşindŭ apoĭ fapta aceea în sara dela 25 Octobre. Kinney şi Cook aŭ sciutŭ despre crima aceea şi mijlociaŭ relaţiunile între ceĭ părtaşi. Witrock într'adevĕrŭ că acelea corespondinţe le-a scrisŭ pretinuluĭ Cook singurŭ numaĭ de întrecutŭ ce erá. Elŭ petrecuse adecă o vreme óre care ascunsŭ la numitulŭ pretinŭ şi nicĭ prin minte nu-ĭ trecea, că fapta luĭ cea eminentŭ sĕvârşită se va putĕ descoperí vre-o dată.

Partea cea maĭ mare din banĭ, diamante şi hârtiĭ de valóre le-aŭ aflatŭ detectiviĭ la acusaţi, şi societatea Adam-Express-Company bucurosŭ a plătitŭ ceĭ 6451 dolarĭ, ce ĭ-a pretinsŭ agentura pentru ostĕnéla şi spesele detectivilorŭ. Dacă socotimŭ acum, că detectiviĭ aŭ împletitŭ unŭ rociŭ ramificatŭ spre a prinde pre criminalişti în laţurile lorŭ, că aŭ călĕtoritŭ din oraşŭ în oraşŭ, că în totŭ loculŭ, unde li-se părea de lipsă, lăsaŭ unŭ postŭ de observaţiune şi de multeorĭ din urmele fórte şterse totuşĭ aŭ aflatŭ adevĕrata urmă, încâtŭ deja după dóuĕ luni de activitate aŭ predatŭ pre criminaliştĭ braţuluĭ justiţieĭ: dacă tóte acestea le cumpănimŭ, atuncĭ în casulŭ de faţă activitatea acesteĭ agenturĭ private de detectivĭ trebue să o numimŭ unŭ adevĕratŭ cap'd'operă.

Maĭ restă o mare întrebare, că óre poliţia secretă urbană saŭ a statuluĭ, pre care o puteá avé societate gratuitŭ, putut'ar fi ajunge la unŭ asemenea resultatŭ favorabilŭ? De astă dată detectiviĭ aŭ lucratŭ sub coducerea personală a şefuluĭ lorŭ Pinkerton, şi e maĭ pre susŭ de orĭ ce îndoélă, că în urma acesteĭ împrejurărĭ a desvoltatŭ o energie şi unitate, care cu greŭ ar fi putut'o obţiné poliţia statuluĭ saŭ cea urbană.

O altă întrebare se nasce însă: Óre pentru singuraticele succese strălucite ale detectivilorŭ privaţi instituţiunea acésta merită a fi recomandabilă? O mare parte din Americaniĭ culţi o négă acésta şi cere, ca poliţia secretă să nu-şĭ maĭ deprindă cu o libertate aşa de mare profesiunea sa, deórece în celea maĭ multe casurĭ se degradézĕ la rangulŭ unuĭ detestabilŭ sistemŭ de spionajŭ făcêndŭ maĭ multe rele şi influinţândŭ în mare mĕsură la demoralisarea ómenilorŭ. Şi aievea acesteĭ sentinţe trebue să ne alăturămŭ şi noĭ, îndată ce vomŭ socotí, că detectiviĭ privaţi nu poşedŭ nicĭ o autoritate legală, nicĭ unŭ obligămîntŭ de serviţiŭ, ci-şĭ cunoscŭ numaĭ şi numaĭ interesulŭ sĕŭ particularŭ, şi din acéstă causă în înferbîntata luptă pentru esistinţă póte să se facă periculósă. Vre-o câteva esemple numaĭ decâtŭ ne vorŭ luminá.

O muere este jalusă faţă cu bărbatulŭ sĕŭ, şi póte că fără de nicĭ o causă. Dar ea nu póte scăpá de torturătórele sale gânduri. De aceea se îndréptă la o agentură privată de dectivĭ şi o încredinţézĕ, să-ĭ supravegheze bărbatulŭ, făcêndu-şĭ după aceea raportŭ. Firesce că detectivulŭ îşĭ acomodézĕ raportulŭ, după cum a fostŭ convingerea soţieĭ despre infidelitatea bărbatuluĭ eĭ. De multe orĭ detectivuluĭ nu-ĭ trece prin minte, să controleze pre respectivulŭ bărbatŭ, fiindcă e destulŭ de cunoscĕtoriŭ de ómenĭ şi espertŭ, ca să-şĭ pótă face recerutulŭ raportŭ şi fără de controlă. Cu ceva equivocitate şi nesiguranţă în espresiuni în atarĭ casurĭ poţĭ isprăví multŭ. Lucrulŭ principalŭ este, ca însărcinătórea să fie deocamdată îndestulită — şi să revină. Pentrucă atarĭ informaţiuni suntŭ scumpe. Nu arareorĭ se întîmplă, de nu numaĭ femea încredinţézĕ detectivilorŭ supraveghiarea asupra bărbatuluĭ sĕŭ, ci totŭ odată şi bărbatulŭ asupra mueriĭ sale. Maĭ próstă devine istoria, dacă într'unŭ atare casŭ amîndoĭ soţiĭ de căsătorie fără de a sci se servescŭ *de una şi aceea-şĭ* agentură de detectivĭ. Ambe „umbrele" — căcĭ aşa se numescŭ de poporŭ detectivĭ — mergŭ apoĭ mână în mână în tóte. Lucru firescŭ apoĭ, că atâtŭ bărbatulŭ câtŭ şi muerea suntŭ ceĭ de rîsŭ. Uneorĭ „ambe umbrele" se tradézĕ una pre alta, fie din întrecĕtorie, din pismă negustorescă orĭ din

an. 1843: 765 fl. 36 cr. m. c.
„ 1844: 658 „ 06 „ „ „
„ 1845: 511 „ 23 „ „ „
„ 1846: 1973 „ 20 „ „ „
„ 1847: 1482 „ 12 „ „ „
„ 1848: 960 „ 50 3/5 „ „ „

Conspectulŭ acesta este făcutŭ de canonicŭlŭ Ştefanŭ Boeriŭ pre basa unorŭ acte demne de credinţă, revĕdute şi de comisiunea regéscă şi de Ordinariatŭ, şi aşa cu privire la autenticitatea luĭ nu póte încăpé nicĭ o îndoélă. Din acestŭ conspectŭ se vede destulŭ de limpede, ce neadevĕrŭ mare cuprinde aserţiunea publicată în fóea românéscă amintită mai susŭ, în care se ḑice: *„Scimŭ cu toţiĭ, că fondulŭ acesta la 1848 fiindŭ de 80 de miĭ, s'a nimicitŭ cu desĕvârşire prin vitregimea timpuluĭ.“* De unde s'ar fi pututŭ aduná 80 de miĭ florenĭ, cândŭ fiesce care preotŭ plătiá numaĭ 1 fl. pre anŭ? şi cândŭ nicĭ acestŭ florenŭ, precum aratá totŭ raţiunile şi conspectulŭ amintitŭ, nu s'a pututŭ incassá regulatŭ în fiesce care anŭ?

Fondulŭ acesta în an. 1849 a avutŭ, ce e dreptŭ, o daună, însă acésta nu a fostŭ decâtŭ de 1254 fl. 31 3/5 cr. m. conv., precum apare totŭ din conspectulŭ amintitŭ, unde la rubrica Observaţiunĭ litera i) se ḑice: *„Haec summa per infensos latrones ex exercitu insurgentium egressos in ratiocinantem Canonicum 1849, mense Febr. in fuga constitutum hostiliter irrumpentes inter feros cruciatus ipsi crudelissime inflictos spoliata est.“* Va să ḑică, canonicŭlŭ Ştefanŭ Boeriŭ, care a administratŭ acestŭ fondŭ dela întemeiarea luĭ până după anĭĭ 1850, a fostŭ atacatŭ de revoluţionarĭĭ anuluĭ 1849 şi între cele maĭ crâncene torturĭ a fostŭ silitŭ, să dea suma de 1254 fl. 31 3/5 cr. m. c., ce a voitŭ să o mântuéscă, fugindŭ din Blaşiŭ. Ceĭalaltĭ banĭ aşa aŭ scăpatŭ, că aceia nu se aflaŭ la respectivulŭ canonicŭ, ci eraŭ elocaţi, precum apare din numĕrósele decrete guberniale citate în rubrica observaţiunilorŭ din conspectŭ.

Dela an. 1848 până în 1865 nu s'aŭ incassatŭ taxe dela Clerŭ pentru acestŭ Fondŭ, precum apare totŭ din cercularulŭ Mitropolituluĭ Alesandru de dtŭ 2 Octobre 1865 Nr. 1010, şi acésta s'a întîmplatŭ maĭ vîrtosŭ din causă, că guvernulŭ absolutisticŭ transilvanŭ îndată după revoluţiune luase sub administrarea sa în modŭ arbitrariŭ şi acestŭ fondŭ; ceea ce a produsŭ mare resensŭ în clerŭ. Apoĭ este cunoscutŭ, că în decursulŭ revoluţiuniĭ mulţĭ preoţĭ aŭ suferitŭ daune materiale însĕmnate, şi aşa nu s'a aflatŭ a fi cu cale, să maĭ fie îngreunaţĭ şi cu taxe pentru fondulŭ acesta.

La anulŭ 1862, cândŭ acestŭ Fondŭ se aflá sub administrarea guvernuluĭ transilvanŭ, capitalulŭ ajunsese la 13.790 fl. m. conv., precum se vede şi din conspectulŭ alăturatŭ la cercularulŭ Nr. 1010 din 1865. Capitalulŭ acesta s'a împărţitŭ prin Guvernŭ între Archidiecesa de Alba-Iulie şi diecesele Gherleĭ şi Lugoşuluĭ în modulŭ următoriŭ:

Archidiecesa	a primitŭ	8598 fl.	m. c.
Diecesa Gherleĭ	„ „	4134 „	„ „
Diecesa Lugoşuluĭ	„ „	1058 „	„ „
	suma	13790 fl.	m. c.

Partea cuvenită Archidieceseĭ de Alba-Iulia s'a administratŭ totŭ de Guvernŭ până în an. 1866, cândŭ prin nota sa de dtŭ 4 Augustŭ 1866 Nr. 8159 guvernulŭ a transpusŭ partea Fonduluĭ cuvenită Archidieceseĭ sub administrarea Capitululuĭ din Blaşiŭ, numĕrândŭ la mâna acestuia prin perceptoratulŭ din Blaşiŭ 8590 fl. în obligaţiunĭ şi 2102 fl. 60 1/2 cr. în banĭ gata. Îndată ce Fondulŭ acesta a ajunsŭ sub administrarea organuluĭ competentŭ, adecă a Capitululuĭ, a crescutŭ din anŭ în anŭ în modŭ îmbucurătoriŭ cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că dela anulŭ acesta până în 1889 clerulŭ archidiecesanŭ a începutŭ a plătí din noŭ taxele sale după norma stabilită pentru anĭĭ 1838—1848. Ast-felŭ după cercularulŭ mitropolitanŭ de dto 16 Februariŭ 1868 Nr. 290 fondulŭ ajunsese cu finea anuluĭ 1867 la 18,760 fl. 47 1/2 cr. v. a.

Cu ḑece anĭ maĭ târḑiŭ, adecă cu finea anuluĭ 1877 — după cercularĭulŭ Nr. 182 din 1878 — statulŭ activŭ alŭ Fonduluĭ deficienţilorŭ, preoteselorŭ vĕduve şi orfanilorŭ de preoţĭ erá de 73,189 fl. 68 1/2 cr., ceea ce este de a se mulţămí în parte mare însĕmnatuluĭ capitalŭ, ce a primitŭ acestŭ fondŭ din venitele intercalare după mórtea Mitropolituluĭ Şuluţŭ. La sfârşitulŭ anuluĭ 1888 — după cercularulŭ de dto 15 Febr. 1889 Nr. 647 — statulŭ activŭ erá de 96,492 fl. 74 cr.

În Sinodulŭ archidiecesanŭ din 1889 s'a înfiinţatŭ unŭ fondŭ separatŭ pentru preoţiĭ deficienţĭ, la care Escelenţa Sa Mitropolitulŭ Vancea a pusŭ basa ,prin unŭ capitalŭ de 5000 fl., ér *fondulŭ de maĭ înainte alŭ preoţilorŭ deficienţi, preoteselorŭ vĕduve şi orfanilorŭ de preoţi şi-a căpĕtatŭ numirea de fondŭ viduo-orfanalŭ,* menitŭ a tinde mână de ajutorŭ numaĭ preoteselorŭ vĕduve şi orfanilorŭ de preoţĭ. Acestŭ Fondŭ după cercularulŭ Nro. 413 din 1892 erá la sfârşitulŭ anuluĭ 1890 de 108.977 fl. 23 cr., ér la sfârşitulŭ anuluĭ 1891 de 111.214 fl. 07 cr. Din acestea se vede apriatŭ, că fondulŭ a crescutŭ treptatŭ şi a oferitŭ posibilitatea de a împărţí ajutóre din ce în ce maĭ marĭ, aşa că unele preotese vĕduve, carĭ aŭ maĭ mulţĭ orfanĭ, capĕtă ajutóre până la 80 fl. pre anŭ, şi nu sunt „batjocorite“ cu câte 20—25 fl. la anŭ, cum se esprimă fóea amintită, şi dacă numĕrulŭ preoteselorŭ vĕduve, care trece preste 150, nu ar cresce din anŭ în anŭ, ajutórele ar fi şi maĭ marĭ. Cleruluĭ i-se dă samă despre crescerea fonduluĭ din fiesce care anŭ prin publicarea raţiunilorŭ în estrasŭ, precum se publică atarĭ raţiunĭ şi din partea altorŭ corporaţiunĭ, ca d. es. din partea Asociaţiuniĭ transilvane, şi nicĭ nu s'ar puté să se publice per extensum din causa numĕroşilorŭ debitorĭ privaţĭ, carĭ figuréză în raţiuni, şi din motivŭ, că raţiunile suntŭ fórte voluminóse, şi ast-felŭ tipărirea lorŭ ar fi împreunată cu spese considerabile. Ce privesce „neesactităţile“ accentuate de corespondentulŭ foiĭ numite în raţiunile fonduluĭ viduo-orfanalŭ, observămŭ, că acelea numaĭ atuncĭ ar avé aparinţă de adevĕrŭ, cândŭ acelŭ corespondentŭ ar fi doveditŭ, că statulŭ activŭ din 1891 este maĭ micŭ decâtŭ statulŭ activŭ din 1890; ceea-ce însă nu se póte dovedí în contra cifrelorŭ indigitate maĭ susŭ. E dreptŭ, că obligaţiunile publice în 1891 aratá 50 fl. maĭ puţinŭ ca în anulŭ 1890, însă acésta provine de acolo, că sorţindu-se unele obligaţiunĭ de rescumpĕrarea decimelorŭ de viĭ, carĭ figuréză la statulŭ activŭ din 1890, cu banĭĭ căpĕtaţĭ în urma sorţiriĭ nu s'aŭ cumpĕratŭ hârtiĭ de aceea-şĭ valóre, însă banĭĭ întrecĕtorĭ aŭ rĕmasŭ în fondŭ şi aŭ fostŭ trecuţĭ în percepţiunĭ la rubrica „capitale replătite“.

Diferinţa de 415 fl. 1 cr. la interesele obligaţiunilorŭ publice între raţiunile anuluĭ 1890 şi 1891 provine de acolo, că în raţiunile anuluĭ 1890 suntŭ tractate ca obligaţiunĭ publice şi obligaţiunile „Transilvania“, precum şi acţiunile şi scrisurile fonciare „Albina“, precândŭ în raţiunile anuluĭ 1891 interesele acelorŭ hârtiĭ suntŭ trecute între interesele obligaţiunilorŭ private. De aci provine, că interesele obligaţiunilorŭ publice în 1890 suntŭ maĭ marĭ, ér ale celorŭ private suntŭ maĭ micĭ decâtŭ în 1891. Însă dacă adunămŭ ambe rubricele acestea la unŭ locŭ, aflămŭ, că în 1890 aŭ fostŭ

interese la obligaţiunĭ publice 2804·16
„ „ „ private 2027·75
suma 4831·91

ér în 1891 aŭ fostŭ

interese la obligaţiunĭ publice 2389·15
„ „ „ private 2808·96
suma 5188·11

---

altŭ interesŭ, şi atuncĭ adese orĭ află nebunĭĭ soţĭ de căsĕtorie, în ce cursă aŭ căḑutŭ, şi urmarea este, că se împacă. Adeseorĭ însă unŭ atare sistemŭ de spionare strică din fundamentŭ fericirea familieĭ, şi trista urmare suntŭ numĕrósele divorţiurĭ. Dacă unŭ soţŭ de căsĕtorie este sătulŭ de jugulŭ căsĕtorieĭ şi nu are nicĭ o causă justă de divorţiŭ, ca să pótă scăpa de soţia sa, — atuncĭ se îndréptă către o agentură privată, şi o miserabilă „umbră“ se deobligă a procura doveḑĭ în contra nefericiteĭ soţiĭ, ca însărcinătoriulŭ să-şĭ pótă ajunge scopulŭ, la care a ţintitŭ, adecă divorţiulŭ.

Dacă unŭ părinte are neîncredere faţă cu fiulŭ saŭ fiica sa, fratele faţă cu soră-sa, neguţătoriulŭ faţă cu companionulŭ sĕŭ, toţĭ aceştia se potŭ adresa la o agentură, şi mulţĭ o şi facŭ acésta. Cine nicĭ nu visézĕ, este între împrejurărĭ urmăritŭ de o „umbră“ la totŭ paşulŭ şi supraveghiatŭ în tóte faptele sale. Ce privesce furăturile în specialŭ, pre acestea adeseorĭ le ocrotesce poliţia secretă privată, făcêndŭ dintr'însele a adevĕrată industrie, fiindŭ-că o mulţime de furăturĭ nu maĭ ajunge a fi urmărită de justiţie chiar nicĭ atuncia, cândŭ detectivulŭ cunósce pre hoţŭ. Atuncĭ ambiĭ ast-felŭ facŭ „Geschäft“-ulŭ:

Dacă agentura a luatŭ asupră-şĭ, să vegheze asupra unorŭ anumite bonurĭ furate, atuncĭ agentura prin placate lipite pre colţurile stradelorŭ face tuturora cunoscutŭ, că cine va aduce la agentură lucrurile furate, primesce o anumită remuneraţiune bunişóră. Placatele din colţurile stradelorŭ le cetesce acum şi hoţulŭ, şi nu arareorĭ elŭ jócă rolulŭ unuĭ omŭ onorabilŭ, celŭ puţinŭ într'atâta, încâtŭ se făţăresce a fi găsitoriulŭ celŭ onestŭ, aducêndŭ agenturеĭ bonurile furate spre a primí apoĭ remuneraţiunea promisă. Acum toţĭ s'aŭ ajutatŭ, fiesce care în felulŭ sĕŭ: hoţuluĭ i-s'a plătitŭ, pentru că a furatŭ rĕmânêndŭ nepedepsitŭ, agenturеĭ i-s'a plătitŭ, pentrucă şĭ-a împlinitŭ lucrulŭ luatŭ asupră-şĭ, şi celŭ păgubitŭ prin furtŭ? Da, acela încă este îndestulitŭ, dacă-şĭ reprimesce dóuĕ trĕimĭ din cele furate. Pentru altă dată, — ast-felŭ îşĭ propune elŭ, — va fi maĭ precautŭ. Hoţulŭ însă-şĭ repeţesce în altŭ locŭ din noŭ operaţiunea sa nu prea periculósă, ci maĭ vîrtosŭ rentabilă. Sute de furtişaguri şi atacurĭ se comitŭ în fiesce care anŭ în oraşulŭ New-York, fără ca publiculŭ să afle despre ele ceva. Nu amintesce nimica despre ele nicĭ chiarŭ anuariulŭ oficióseĭ poliţiĭ orăşenescĭ. Lucrurile furate în multe casurĭ de acestea „pre lângă o onestă remuneraţiune“ aŭ ajunsŭ mare parte érăşĭ în posesiunea celorŭ păgubiţĭ. Apoĭ că multe crime şi delicte, ce se facŭ adeseorĭ prin mijlocirea detectivilorŭ privaţĭ, suntŭ o mare pagubă socială, nu maĭ e de lipsă a se demustrá.

(Va urma.)

adecă în 1891 interesele suntŭ cu 356·20 mai marĭ, şi nu cu 415 fl. 01 cr. mai micĭ, ca în 1890.

Étă dar, că cele publicate de fóea amintită n'aŭ nicĭ o basă. Fondulŭ viduo-orfanalŭ se administréză chiar în sensulŭ unorŭ statute votate de „sinodulŭ archidiecesanŭ din 1889“, carĭ se află în mâna tuturorŭ preoţilorŭ din Archidiecesa nóstră.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

La iniţiativa conteluĭ Ferdinandŭ Zichy şi a principeluĭ Niculae Esztherházy maĭ mulţĭ magnaţĭ catolicĭ s'aŭ întrunitŭ la o conferinţă cu scopulŭ de a decide, ce posiţie ar fi să se ĭea în casa magnaţilorŭ cu ocasiunea desbaterĭĭ budgetuluĭ de culte în cestiunea matriculelorŭ. La conferinţă aŭ fostŭ de faţă şi câţi-va episcopĭ. Conferinţa s'a împrăştiatŭ fără a aduce vre-o decisiune meritóre, de-órece primatele într'o epistolă a rugatŭ pre magnaţiĭ adunaţi, să abstea de o cam dată dela aducerea vreuneĭ decisiunĭ definitive, după ce afacerea cu matriculele n'a ajunsŭ încă în stadiulŭ sĕŭ finalŭ. Va să dică afacerea asta odiósă se totŭ amână spre neliniştirea continuă a cleruluĭ şi a părinţilorŭ creştinescĭ.

Germânia.

Maĭ mulţĭ fruntaşĭ catolicĭ din Germânia aŭ publicatŭ cu datulŭ 1 Maiŭ unŭ apelŭ cătră întregŭ poporulŭ catolicŭ germânŭ, în care îlŭ rógă, să participe în anulŭ acesta în numĕrŭ câtŭ se póte de mare la peregrinajulŭ, ce se va aranjá în jumătatea primă a luneĭ viitóre la mormîntulŭ sântuluĭ Bonifaţiŭ. Sântulŭ martirŭ Bonifaţiŭ e înmormîntatŭ în Fulda. La acestŭ locŭ se îndatinéză a convení episcopiĭ germânĭ pentru a-şĭ ţiné conferinţele sale, şi totŭ aci se aranjéză şi peregrinajurĭ, pentru ca poporulŭ germânŭ să aĭbă ocasiune a câstigá puterĭ nóuĕ şi tărie întru mărturisirea credinţeĭ catolice. În anulŭ acesta peregrinajulŭ va fi şi maĭ imposantŭ, şi toţĭ peregriniĭ se vorŭ rugá împreună pentru triumfulŭ credinţeĭ şi pentru Pontificele supremŭ, ca să-ĭ concédă Dumnedeŭ, să pótă ajunge în deplină sănĕtate iubileuluĭ sĕŭ episcopescŭ de 50 de anĭ. Peregrinajulŭ se va face în dilele 6 şi 7 Iuniŭ a. c.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Celŭ maĭ însĕmnatŭ evenimîntŭ politicŭ alŭ sĕptĕmâneĭ este presentarea proiectelorŭ pentru regularea valuteĭ, întîmplată în parlamentele din amîndóuĕ părţile monarchieĭ. Sâmbătă în 14 Maiŭ ministrulŭ Wekerle a presentatŭ parlamentuluĭ din Budapesta *cinci* proiecte. Cuprinsulŭ acelorŭ proiecte cetitoriĭ nostri îlŭ cunoscŭ în de ajunsŭ. De aci în colo decĭ în loculiŭ florenuluĭ vine *coróna* cu 100 filerĭ saŭ banĭ. Vomŭ avé banĭ de aurŭ, de argintŭ, de nickel şi de bronzŭ. Vorŭ fi şi banĭ de hârtie, însă în cantitate limitată. În loculiŭ valuteĭ austriace vine valuta de coróne. — Casa deputaţilorŭ a primitŭ cuvintele ministruluĭ Wekerle cu urărĭ însufleţite de „să trăéscă“, dându ast-felŭ a se înţelege, că primirea proiectelorŭ nu va întîmpiná dificultăţĭ. În Austria lucrurile mergŭ maĭ rĕŭ. Acolo regularea valuteĭ dă de pedecĭ, şi ministerulŭ va avé a se luptá cu maĭ greutăţĭ, până cândŭ va reuşí, să câştige acelorŭ proiecte maioritatea recerută.

Totŭ în şedinţa de Sâmbătă a decisŭ parlamentulŭ şi modalitatea participăriĭ la iubileulŭ încoronăriĭ din 8 Iuniŭ. Amîndóuĕ casele corpuriloră legiuitóre vorŭ eşĭ întru întîmpinarea regeluĭ în 6 Iuniŭ, apoĭ se vorŭ presentá érăşĭ in corpore înaintea Maiestăţiĭ Sale.

În şedinţele de Luni parlamentulŭ a terminatŭ desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de justiţie, éră Mercurĭ a începutŭ desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de culte, care promite a fi fórte interesantă.

Croaţia.

Dieta croată a fostŭ disolvată prin rescriptŭ regescŭ. Rescriptulŭ regescŭ înşiră reformele împlinite în sesiunea trecută şi dă espresiune sperăriĭ, că era reformelorŭ se va puté continuá. Alegerile cele nóuĕ suntŭ escrise pre dilele dela 30 Maiŭ până la 4 Iuniŭ. Opositia se pregătesce la alegerĭ cu tóte puterile.

Italia.

Crisa ministerială pentru momîntŭ se póte dice că e terminată. Aprópe tóte portofoliile şĭ-aŭ primitŭ titularii. Giolitti e la presidiŭ şi interne şi provisorŭ la tesaurŭ. Ministru de esterne e Brin. În scurtŭ noulŭ ministerŭ va avé să se presinte camereĭ, şi Giolitti espunêndu-şĭ programulŭ se va şi grăbí a provocá votulŭ camereĭ. Programulŭ luĭ Giolitti nu cuprinde nimica noŭ. Elŭ va accentuá, că în politica esternă va urmá întru tóte calea apucată de înaintaşulŭ sĕŭ, şi că Italia va împliní tóte datorinţele, ce le are faţă cu aliaţiĭ sĕĭ. Maĭ departe va declará, că tóte puterile sale le va folosí pentru restabilirea echilibriuluĭ finanţiarŭ. Firesce că declaraţiunea asta va fi primită cu plăcere, numaĭ câtŭ realisarea eĭ are să fie maĭ grea. Giolitti crede, că şi în budgetulŭ ministeriuluĭ de răsboiŭ se potŭ face cruţărĭ; numaĭ câtŭ e probabilŭ, că la asemenea cruţărĭ nu se vorŭ învoí aliaţiĭ Italieĭ. Giolitti va trebuí în sfârşitŭ să se convingă, că fără de dărĭ nóuĕ ecuilibriulŭ nu se póte restabilí, va trebuí însă în acela-şĭ timpŭ să se convingă şi despre aceea, că dărĭ nóuĕ nu se potŭ pune pre umerĭĭ bietuluĭ poporŭ italianŭ. Urmarea va fi, că şi Giolitti va merge după marchisulŭ di Rudini.

Grecia.

Alegerile parlamentare suntŭ terminate. Învingerea este a luĭ Trikupis. Delyannis a fostŭ bătutŭ cu desĕvârşire. Învingerea partideĭ luĭ Trikupis e salutată cu îndestulire atâtŭ în ţĕră câtŭ şi în străinătate. Rĕmânerea la putere saŭ învingerea partideĭ luĭ Delyannis ar fi însĕmnatŭ răsboiulŭ civilŭ, după ce Delyannis s'a fostŭ pusŭ în opositie cu însu-şĭ regele. Dintre ministriĭ actualĭ maĭ mulţĭ aŭ rĕmasŭ nealeşĭ. De aicĭ se póte face conclusiunea, că îndată după întrunirea parlamentuluĭ ministeriulŭ se va remaniá, avêndŭ să ajungă la putere Trikupis.

Corespondinţe.

Budapesta, 14 Maiŭ 1892.

Stimate Domnule Redactorŭ!

(Baross. Bogisich. Caplanĭ şoviniştĭ.)

Dela mórtea luĭ Deák şi a luĭ Andrássy Budapesta n'a arĕtatŭ unŭ doliŭ aşa profundŭ pentru mórtea nicĭ unuĭ bărbatŭ de statŭ, ca acum pentru mórtea tinĕruluĭ ministru Baross. Lucrulŭ este uşorŭ de înţelesŭ. Elŭ a fostŭ representantele celŭ maĭ pronunţatŭ alŭ ideiĭ Ungarieĭ celeĭ nóuĕ făurite la focŭlŭ şovinismuluĭ. Şi pentru Ungaria acésta elŭ a şi lucratŭ maĭ multŭ ca orĭ care altŭ ministru dela 1867 încóce. Elŭ a vorbitŭ fórte puţinŭ despre „desvoltarea pactuluĭ dela 1867“, idealulŭ luĭ Apponyi; a desvoltatŭ însă pentru aceea pactulŭ acesta în resortulŭ sĕŭ spre deplina mulţămire a luĭ Apponyi. Încă şi maĭ puţinŭ a vorbitŭ despre „uniunea personală cu Austria“, Eldorado Kosuthianilorŭ; a lucratŭ însă în resortulŭ sĕŭ fără sgomotŭ pentru uniunea acésta, aşa câtŭ în întregŭ ministeriulŭ elŭ a fostŭ persóna cea maĭ agreată Kosuthianilorŭ. În parlamentŭ şedea în drépta, însă lucrá totŭ pentru programulŭ stîngeĭ. Surîdea de multe orĭ, cândŭ audiá fulminantele filipice ale Apponyiştilorŭ şi Kosuthienilorŭ în contra guvernuluĭ. Surîdea însă, pentru-că scia, că în resortulŭ luĭ tóte dorinţele opusĕţiuniĭ se împlinescŭ sub masca politiceĭ guvernuluĭ, şi aşa de opusĕţiune, întru câtŭ îlŭ atingeá pre elŭ, rîdeá ca de unŭ lucru de prisosŭ.

Pre terenulŭ politiceĭ comerciale şi industriale planulŭ luĭ mergea într'acolo, ca pre Austria să o facă, să péră de fóme, şi centrulŭ economicŭ alŭ monarchieĭ să-lŭ trécă preste podulŭ de preste Laĭta la Budapesta. Şi de câte orĭ făcea câte unŭ paşŭ, — şi de acestea a făcutŭ multe, — prin care se apropiá maĭ tare de realisarea planuluĭ acestuia, tot-deuna rĕsunaŭ aplausele în totŭ orizonulŭ parlamentuluĭ din stînga estremă până în drépta estremă. Singurulŭ ministru ungarŭ a fostŭ elŭ, care a statŭ óre cum preste tóte partidele şi pre tóte le-a mulţămitŭ, căci într'însulŭ eraŭ concentrate şi planurile cele maĭ estravagante ale magiarismuluĭ noŭ, însă clarificate de luminile şi stîmpĕrate de moderaţiunea unuĭ bărbatŭ alesŭ de statŭ. În inima sa uniá tóte dorinţele luĭ Rákoczy şi Kosuth. Calea însă spre realisarea lorŭ l-o arĕtá mintea aşedată a luĭ Széchényi, Deák şi Eötvös. Pentru aceea resultatele politiceĭ luĭ suntŭ fórte marĭ, şi şovinismulŭ nicĭ într'unŭ ministeriŭ nu póte arĕtá atâtea resultate ca într'alŭ luĭ.

Abstrăgêndŭ însă dela acestea, energia luĭ a fostŭ admirabilă. Prin studiŭ neobositŭ privatŭ şĭ-a câştigatŭ cunoscinţele cele maĭ detaiate în resortulŭ sĕŭ. Nu odată cu cunoscinţele luĭ îĭ aducea în perplexitate pre directorĭ bĕtrânĭ de alĭ căilorŭ ferate. Elŭ a unitŭ serviţiulŭ postelorŭ cu alŭ telegrafuluĭ, a întemeiatŭ cassele parsimoniale de postă, căile ferate principale le-a adusŭ în mâna statuluĭ, a desvoltatŭ căile ferate vicinale, a întemeiatŭ navigaţiunea ungara, consiliulŭ industrialŭ, agenturile comerciale în Balcanĭ, a întrodusŭ referenţiĭ economicĭ, s'a apucatŭ de regularea Porţiĭ de fierŭ şi a Dunăriĭ

superióre, a introdusŭ repausulŭ de dumineca şi instrucţiunea de dumineca a lucrătorilorŭ, a închiatŭ tractatulŭ comercialŭ cu Germânia, Italia şi Belgia, a introdusŭ mai întâiŭ în Europa tarifa după zone şi a curăţitŭ ministeriulŭ sĕŭ cu mătura cea lungă de tóte mediocritătile, la carí le erá loculŭ prin oficii mai inferióre, şi de toţi ceí puţinŭ sinceri causeí publice. Încordarea prea mare a trebuitŭ să-í ruineze trupulŭ, care şi alŭ luí a fostŭ numai trupŭ omenescŭ, şi în mijloculŭ lucruluí celuí multŭ n'a aflatŭ timpŭ de a se pregăti nicí pentru momîntulŭ celŭ mai seriosŭ alŭ omuluí, pentru momîntulŭ morţií, căcí în órele din urmă dorindŭ elŭ însu-şí unŭ preotŭ spre a se pregăti pentru mórte, cândŭ a venitŭ preotulŭ, atuncí elŭ erá deja mortŭ.

Înmormîntarea luí a fostŭ imposantă. Pre timpulŭ conductuluí tóte localurile în Budapesta eraŭ închise, érá pre stradele conductuluí tóte lampele eraŭ aprinse şi decorate cu florŭ negru. Podulŭ de fierŭ de preste Dunăre s'a încovoiatŭ formalŭ sub greutatea publiculuí celuí multŭ, ce a însoţitŭ conductulŭ, érá binecuvîntarea oseămintelorŭ o a îndeplinitŭ chiar Primatele Vaszary asistatŭ încă de treí episcopí.

Cetitorií în tóte acestea vorŭ vedé o dovadă, cum sciŭ Magiarií să-şí preţuéscă bărbaţií sĕí de talentŭ şi energie rară. Se înşală însă. Dacă Baross ar fi fostŭ încă pre atâtŭ de talentatŭ şi energicŭ, precâtŭ a fostŭ, massa cea mare a publiculuí l'ar fi ignoratŭ, de cumva nu ar fi suflatŭ din tóte puterile şi în bucinulŭ şovinismuluí, căcí şovinismulŭ este mĕsura unică, după care se mĕsură valórea tuturorŭ.

Ce se ţine însă de noí, multŭ ne-ar folosí, cândŭ diaristica nóstră ar espune cu tótă fidelitatea planurile şi activitatea unorŭ bărbaţi de valórea luí Baross pentru ideile domnitóre astădí în publiculŭ magiarŭ. Amŭ cunósce din aşa ceva multŭ mai bine pusĕţiunea nóstră faţă cu contrariulŭ decâtŭ din monotónele Ieremiade asupra magiarisărií şi din ciclií lungí de articulí cu privire la suciturile vre-unuí „grupŭ“ ambiţiosŭ din mijloculŭ nostru. Căcí bine să ne însĕmnămŭ: Lupta cu unŭ musicantŭ ca Csáky ne este relative uşóră. Cândŭ ar' luá însă în mână portofoiulŭ ministeriuluí de culte şi instrucţiune unŭ bărbatŭ de valórea luí Baross, atuncí lupta ne-ar fi însutitŭ mai grea. Cunóscerea puterií inimiculuí şi în tactica militară este condiţiunea întâiă de luptă. Şi apoí să nu uĭtămŭ, că în parlamentulŭ magiarŭ este deja unŭ numĕrŭ frumosŭ de bărbaţí tineri ca Baross, crescuţí în era nóuă dela 1867, talentaţí, inteligenţí şi energicí, carí aştéptă numai ocasiunea, ca să ajungă la ministerŭ. Cu aceştia ne va fi lupta multŭ mai grea, decâtŭ cu ministeriile de până acum, în carí aŭ şedutŭ fórte mulţí bărbaţí mediocri. *Sapienti sat!*

Mai în anií trecuţí decanulŭ Bogisich din Pesta a fostŭ introdusŭ în bisericele catolice din Pesta limba magiară în loculŭ limbeí germâne pentru părţile acelea ale cultuluí dumnedeescŭ, la carí se folosesce limba poporuluí. Acum însu-şí elŭ s'a convinsŭ, că paşulŭ a fostŭ greşitŭ, de-órece publiculŭ mare germânŭ, care nu cunósce limba magiară, a începutŭ a se înstrăină de biserică. De aceea a şi cercatŭ, să introducă érăşí statulŭ de mai înainte. Í-aŭ făcutŭ însă mare opusĕţiune tinerií caplanĭ din Budapesta, carí nu voescŭ să audă de limba germână. Caplanií aceştia aí magiarismuluí înţelegŭ ca nicăiríi în lume cuvintele Mântuitoriuluí: *„Mergêndŭ învĕţaţí tóte popórele.“* Sĕrbătórea sântelorŭ Rusaliĭ, ce se apropie, ar trebuí să le aducă aminte, că Dumnedeŭ nu a datŭ darulŭ limbeí jidovescí la popórĕ, ca să înţelégă pre apostolí, ci apostolilorŭ le-a datŭ darulŭ tuturorŭ limbilorŭ, ca să pótă predicá popórĕlorŭ. În consecinţă urmândŭ infalibilulŭ esemplu alŭ luí Dumnedeŭ nicí eí n'ar' trebuí să aştepte, ca poporulŭ să înveţe limba lorŭ, ci eí să înveţe limba poporuluí.

Totŭ aceştí caplanĭ poftescŭ, ca la cultulŭ dumnedeescŭ Maiestatea Sa să nu se mai numéscă fără numaí rege Apostolicŭ, şi nu şi: împĕratŭ. Dară sacra Congregaţiune a Riturilorŭ din Roma încă la 1860 a emisŭ unŭ decretŭ, prin care se dispune, că în imperiulŭ austro-ungarŭ la cultulŭ dumnedeescŭ Maiestatea Sa să fie numitŭ tot-deuna: împĕratŭ. De altă parte totŭ acestŭ decretŭ concede, ca pre lângă titula de: împĕratŭ în unele ţĕrí să se pótă adauge şi titula de: rege, cum se întîmplă p. es. în Boemia, saŭ vre-o altă titulă locală. Înfocaţiĭ caplanĭ se vede că nu cunoscŭ dispusĕţiunile Sântuluí Scaunŭ, cândŭ poftescŭ, ca titula: împĕratŭ, să se omită cu totulŭ în rugăciunile publice. Însă şi fără de aceea e adevĕratŭ, că Maiestatea Sa este rege alŭ Ungarieí, însă pentru aceea este totŭ odată şi împĕratŭ alŭ unuí imperiŭ. După caplaniĭ aceştia însă Maiestatea Sa în bisericele din Bucovina ar trebuí să fie numită numaí duce, în cele din Tirolŭ numaí marchisŭ, érá în cele din Roma Sânţia Sa Papa să fie numitŭ numaí: episcopulŭ nostru, fiindŭ-că Sânţia Sa este episcopulŭ Romeí, şi n'ar trebuí să se uĭte la aceea, că episcopulŭ Romeí este şi Capulŭ bisericeí.

Se vede, că înfierbîntaţiĭ aceştia caplanĭ înrolaţi în cavaleria uşóră a şovinismuluí nu o prea ieaŭ în seriosŭ nicí cu teologia, nicí cu logica.

Salutare frătéscă! **Aa.**

Noutăţi.

Gimnasiulŭ superiorŭ gr. cat. din Blaşŭ a fostŭ cercetatŭ în sĕptĕmâna acésta (15—17 a l. c.) de către *Magnificenţa Sa Dr. Finályi Henrik*, profesorŭ universitarŭ în Cluşiŭ şi directorŭ supremŭ preste şcólele mediĭ din districtulŭ Cluşiuluí, care a asistatŭ la propunerile profesoriloră şi la esaminarea studenţiloră şi s'a decheratŭ mulţămitŭ cu progresulŭ, ce se face în gimnasiulŭ nostru.

Esamenele de maturitate scripturistice la gimnasiulŭ superiorŭ gr. cat. din Blaşiŭ s'aŭ ţinutŭ din 16—21 a l. c. fiindŭ 21 de maturisanţi.

Producţiune teatrală împreunată cu jocŭ va fi Sâmbătă în 21 a l. c. în sala otelului *„Univers“* din Blaşiŭ în favórea înfiinţărií societăţií teatrale de diletanţí. Se vorŭ produce: a) Rusaliile, vaudevilŭ într'unŭ actŭ de V. Alexandri, b) Paracliserulŭ, saŭ Florin şi Florica, operetă într'unŭ actŭ de V. Alexandri, c) Nunta ţĕrănéscă, tablouŭ naţionalŭ într'unŭ actŭ. Începutulŭ la 8 óre séra.

Convocare. Adunarea generală a despărţĕmîntuluí *Mureşŭ-Oşorheiŭ* alŭ Asociaţiuniĭ Transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluí românŭ e convocată pre *Marţi în 7 Iuniŭ* st. n. a treia ḑi de Rusaliĭ pre 1 óră d. a. în comuna *Nasna* în casa parochială. — Membriĭ despărţĕmîntuluí şi toţi, ceí ce se intereséză de scopurile Asociaţiuniĭ, suntŭ rugaţi a se presentá la numita adunare. — Mureşŭ-Oşorheiŭ în 18 Maiŭ s st. n. 1892. *Vasiliŭ Hossŭ*, protopopŭ şi directorŭ.

Reuninnea femeilorŭ române din Mediaşŭ şi jurŭ convócă adunarea generală pre 2 Iuniŭ st. n. 2 óre d. am. în şcóla gr. cat. din Mediaşŭ.

Mulţămită publică. Subscrisulŭ în numele reuniuniĭ învĕţătoriloră din Comitatulŭ Cluşiuluí prin acésta aducŭ cea mai ferbinte mulţămită marinimoşiloră dní Vasiliŭ Albonŭ, preotŭ gr. cat. în Vişa, şi Aureliŭ Poruţŭ, noŭ ordinatŭ preotŭ din Rediŭ, pentru 14 opurí de valóre, pre carí aŭ binevoitŭ a-le donă bibliotecei reuniuniĭ nóstre. Dea bunulŭ Dumnedeŭ, ca esemplulŭ susnumiţiloră dní preoţi să-lŭ imiteze şi alţí inteligenţi, cărora le zace la inimă prosperarea şi înflorirea culturei poporuluí românŭ. — Rediŭ, 11 Maiŭ 1892. *Ioanŭ Orosfaianŭ*, bibl. reuniuniĭ.

La şcóla de cadeţi din Sibiŭ cu începutulŭ anuluí scolasticŭ, 15 Septembre $189^2/_3$, se vorŭ primí în cursulŭ I. 30—50 de aspiranţi, érá în cursurile II, III şi IV se vorŭ primí numaí atâţia aspiranţi, câte locurí vorŭ fi disponibile. Cu privire la condiţiunile de primire observămŭ, că ceí ce voescŭ a păşí în cursulŭ I., trebue să aĭbă celŭ puţinŭ 14 aní împliniţi să nu fie trecuţi preste 16 aní şi să fi absolvatŭ 4 clase la vre-o şcólă medie publică orí cu dreptŭ de publicitate. Pentru cursulŭ alŭ II-lea se recerŭ 5 clase, pentru alŭ III-lea 6 şi pentru alŭ IV-lea absolvarea şcólelorŭ mediĭ. Ceí ce doresc a fi primiţí, în cursulŭ I, aŭ să presente testimoniile de pre ambele semestre ale anuluí scolasticŭ $189^1/_2$ şi de pre semestrulŭ alŭ II-lea $189^0/_1$ şi să facă esamenŭ de primire din limba germână, aritmetică, geometrie, istorie şi geografie în estensiunea, în care se propunŭ aceste obĭecte în şcólele secundare; érá ceí ce voescŭ a fi primiţí în celealalte cursurí, se supunŭ la esamenŭ din obĭectele prescrise pentru cursurile precedente. Didactru se pretinde pentru fiíi de ofiţerí în activitate 12 fl., pentru fiíi ofiţeriloră în reservă şi a oficialiloră de statŭ 60 fl., pentru ceíalalţí câte 120 fl. pre anŭ, solvinḑí în 15 Septembre şi 1 Maiŭ la comanda şcóleí c. şi r. de cadeţí din Sibiŭ.

Klapka György, faímosulŭ generalŭ alŭ revoluţiuniĭ magiare din $184^8/_9$, a reposatŭ în 17 a l. c. în Budapesta în etate de 72 aní.

Asigurarea obligătóre. Se anunţă din Viena, că guvernulŭ va presentá parlamentuluí unŭ proĭectŭ de lege pentru introducerea asigurăriĭ obligătóre în contra focului. Se înţelege dela sine, că în casulŭ acesta asigurarea ar avé să se facă la statŭ şi nu la societăţí. Acéstă instituţiune ar fi fórte folositóre pentru cetăţeni şi proventuósă pentru statŭ.

Unŭ procesŭ monstruosŭ s'a pertractatŭ din 12—17 a l. c. la tribunaluluí din Braşovŭ. Anume întîmplându-se la 22 Febr. 1887 alegerea de primarŭ în comuna Arpaşului-de-susŭ în comitatulŭ Făgăraşuluí, protopretorele contra voinţeí poporuluí a pusŭ de primarŭ pre unŭ Vasiliŭ Dateşŭ, pre care l'a şi juratŭ. Poporulŭ indignatŭ de purcederea protopretoruluí a începutŭ să strige, că nu voesce pre Dateşŭ, ci că vre pre Vizante. Protopretorele vĕḑendŭ, că nu are încătrăŭ, a propusŭ poporuluí şi alegerea luí Vizante, care se şi întîmplă cu unanimitate. Acum eraŭ doí primarí, a dóua alegere însă a nimicit'o autoritatea comitatensă sub cuvîntŭ, că s'a făcutŭ prin ameninţarea protopretoreluí, care împreună cu protejatulŭ sĕŭ Dateşŭ aŭ acusatŭ pre 160 de locuitorí din Arpaşŭ pentru nesubordinaţiune faţă cu autorităţile administrative. Dintre acusaţi achitaţi aŭ fostŭ numaí 34, érá ceíalalţí condamnaţí la carcerŭ dela 1—7 luní.

Emigrările ieaŭ dimensiuní totŭ mai marí în Ungaria de susŭ. Numaí în comitatulŭ Szepes s'aŭ eliberatŭ dela începutulŭ acestuí anŭ până acum aprópe 3000 de pasapórte.

Casŭ de mórte. *Alesandru Neagoe*, proprietariŭ, după unŭ morbŭ scurtŭ a reposatŭ în Sibiŭ la 15 a l. c. în alŭ 57-lea anŭ alŭ vieţiĭ. Îlŭ deplângŭ soţia şi 7 fií, precum şi numeroşiĭ consângenĭ şi amicí.

În vecí amintirea luí!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericeĭ române din Ungaria și Transilvania, dară maĭ alesŭ din părțile bănățene ale dieceseĭ Lugoșuluĭ.

»Da veniam scriptis, quorum non gloria nobis causa, sed utilitas officiumque fuit.« *Ovid.*

Conferința episcopilorŭ din Ungaria ținută în 25 Augustŭ 1850 a recunoscutŭ, că „pentru întărirea bisericeĭ gr. catolice înainte de tóte este de lipsă, ca cu respectarea deosĕbitelorŭ națiunalităț să se înmulțéscă episcopatele".

Dreptŭ din acéstă causă în conferința ținută în Viena la 18 Nov. 1850, unde aŭ fostŭ de față *I. Scitovszky* Archiepiscopulŭ Strigonuluĭ, *Basiliŭ Erdélyi* episcopŭ unitŭ dela Oradea-mare, *Alesandru Bach* ministrulŭ de interne, *Thun* ministrulŭ culteloră, *Eduard Bach* comisarŭ civilŭ c. r. din Transilvania și *Prinzer* consilierŭ de secțiune ca actuarŭ, prin înțelegere unanimă s'a fostŭ decisŭ a fire de lipsă și de folosŭ atâtŭ pentru biserică, câtŭ și pentru statŭ reînviarea Mitropolieĭ gr. catolice române și înființarea alorŭ dóuĕ episcopiĭ cu reședința în Gherla și în Lugoșŭ.

După ce propunerea conferințeĭ dată în acéstă privință prin înalta resoluțiune maiestatică de dtŭ 12 Decembre 1850 fŭ aprobată,[1]) la anulŭ 1853, 26 Nov. (sexto Calendas Decembris) prin Bulla fericituluĭ Pontifice Piŭ alŭ IX-lea „Apostolicum Ministerium" s'a canonisatŭ Episcopia gr. cat. a Lugoșuluĭ.

Măcar-că diecesa Lugoșuluĭ în formă canonică numaĭ din datulŭ canonisăriĭ sale își datéză înființarea și activitatea sa, dară precum tóte aședămintele publice, așa și înființarea aceleĭ diecese se basézĕ pre desvoltarea treptată a unuĭ trecutŭ istoricŭ, ce a premersŭ aceleĭ înființăriĭ.

A da o icónă după putință esactă și deplină despre acelŭ trecutŭ istoricŭ este încă cestiunea viitoruluĭ și chemarea istoricilorŭ competenți, și acelŭ trecutŭ nicĭ că se póte restrînge între colónele vre-uneĭ foĭ, fie și cuotidiane.

Dară a aduná și a subministrá date și documente pentru ilustrarea aceluĭ trecutŭ este chemarea deosĕbită a fiesce căruĭ membru alŭ bisericeĭ nóstre.

Acestŭ scopŭ și-l'a propusŭ și scriitorulŭ acestora, cândŭ în cele următóre pune înaintea cetitorilorŭ acesteĭ foĭ nescarĭ documente și notițe istorice referitóre la mișcările s. Uniriĭ din părțile bănățene ale dieceseĭ Lugoșuluĭ, și încă numaĭ pre unŭ periodŭ de 77 anĭ dela începutulŭ véculuĭ alŭ 18-lea. Éră acésta tot-deuna se va face în legătură cu mișcările Uniriĭ din alte părțĭ și țĕrĭ de sub domnirea caseĭ habsburgice locuite de Românĭ orĭ de alte popóre de ritŭ orientalŭ.

I.

Statulŭ parochiilorŭ din diecesa Lugoșuluĭ, și notițe despre Unirea din véculŭ alŭ 14—15-lea.

Diecesa Lugoșuluĭ constă din parochiĭ ardelene dismembrate dela Archiepiscopia Alba-Iulieĭ și din parochiĭ bănățene dismembrate dela Episcopia gr. catolică română a Oradeĭ-marĭ.

După Șematismulŭ diecesanŭ din 1891 diecesa Lugoșuluĭ numĕră 159 parochiĭ și curațiĭ cu 92,175 suflete gr. catolice. Dintre acestea 96 cu 51,596 suflete cadŭ în părțile transilvane, éră 63 cu 40,579 suflete cadŭ în părțile banatice.

Din cele 96 parochiĭ și curațiĭ transilvane abia numaĭ 6 își datézĕ înființarea sa dela timpulŭ înființăriĭ dieceseĭ în cóce, dintre cele 89 rĕmase înființarea alorŭ 19 cade între 1800—1852, éră 71 s'aŭ înființatŭ între anĭi 1700—1800, orĭ unele și din timpurĭ maĭ vechĭ.

Cu totulŭ deosĕbitŭ este timpulŭ înființăriĭ parochiilorŭ din părțile bănățene ale dieceseĭ. Așa adĭ numaĭ 3 parochiĭ suntŭ înființate între anĭi 1738—1776, 21 parochiĭ s'aŭ înființatŭ în véculŭ alŭ 19-lea până la anulŭ 1852 inclusive, éră 39 parochiĭ s'aŭ înființatŭ dela anulŭ 1853 încóce.

Decĭ pre cândŭ relațiunile religionare ale parochiilorŭ din părțile transilvane aŭ rĕmasŭ așa dicêndŭ în statulŭ celŭ vechiŭ, pre atunci în părțile banatice lățirea s. Uniriĭ în parte se datézĕ dela timpulŭ înființăriĭ dieceseĭ.

De aci însă să nu se conchidă, ca și cum Unirea în părțile banatice ar fi rĕsăritŭ écă numaĭ ca din sĕninŭ abia în timpurile maĭ târdie, căcĭ aceea-și Unire și în acestea părțĭ are aceea-și urdire, acela-și începutŭ și trecutŭ ca și în părțile transilvane și ungurene, cu acea deosĕbire însă, că în părțile transilvane și ungurene, parte pentru-că parochiile unite din acelea părțĭ eraŭ sub jurisdicțiunea și supraveghiarea maĭ de aprópe a Mitropolituluĭ unitŭ, orĭ sub influința episcopuluĭ rom. cat. dela Orade și a celuĭ gr. catolicŭ de Muncaciŭ, parte și din alte împrejurărĭ, Unirea maĭ ușorŭ s'a pututŭ lățĭ și întărĭ decâtŭ în părțile bănățene, unde felurite relațiunĭ politice, sociale și bisericescĭ, cu totulŭ divergente de cele din Transilvania, aŭ făcutŭ, ca Unirea bisericéscă, începută încă în véculŭ alŭ 14-lea și continuată până către finea véculuĭ alŭ 15-lea, în partea primă a véculuĭ alŭ 18-lea să se resusciteze cu succesŭ, ceea ce deși către mijloculŭ aceluĭ véculŭ a scăpĕtatŭ, dară în véculŭ alŭ 19-lea éră a renviatŭ cu maĭ mare putere.

Cum s'a făcutŭ acésta, étă câteva notițe.

Am disŭ, că Unirea bisericeĭ române gr. or. din Bănatŭ fŭ începută încă maĭ alesŭ din véculŭ alŭ 14-lea, apoĭ continuată până către fienea véculuĭ alŭ 15-lea. După ce *„asserenti incumbit probatio"*, datorința mea ar fi comprobarea celorŭ disе. Dară după ce pertractarea detaiată numaĭ singurŭ a aceleĭ teme ar trece marginile unorŭ notițe istorice destinate pentru o fóe, pertractarea cestiuniĭ de maĭ susŭ o voiŭ reservá pentru o ocasiune maĭ de aprópe.

Ca totuși conclusiunea finală să fie în legătură cu premise, voiŭ însĕmná, că în Bănatŭ în cercululŭ Timișóreĭ, alŭ Lipoveĭ și în parte alŭ Caransebeșuluĭ încă în véculŭ alŭ 14-lea aŭ esistatŭ parochiĭ *unite* române și sêrbescĭ; că în urma predicelorŭ misionarilorŭ Franciscanĭ renumiți ca *Iacobŭ de Marchia* din 1436 și *Ioanŭ Capistranŭ* din 1454—1456 și a părtiniriĭ regescĭ din mulțimea cea mare a parochiilorŭ gr. orientale sêrbescĭ și românescĭ esistente pre timpulŭ Sinoduluĭ Florentinŭ (1439) în Ungaria și Bănatŭ în multe din acelea a străbătutŭ Unirea, încâtŭ la 1456, prin mijlocirea luĭ *Ioanŭ Capistranŭ* și a luĭ *Ioanŭ Hunyadi*, unŭ episcopŭ gr. or. probabilŭ din părțile bănățene, fiindŭ trimisŭ la Roma, primĭ s. Unire, și se făcŭ apostoluluĭ Uniriĭ între Românĭ și Slavĭ.

Și acum după acestea premise scurte sărindŭ preste 4 vécurĭ voiŭ da unele notițe referitóre la mișcările s. Uniriĭ din véculŭ alŭ 18-lea.

(Va urmá.)

[1]) Vedĭ Cercularulŭ Capitululuĭ catedralŭ din Blașiŭ din 21 Febr. st. v. 1851.

Vezinaș.

Istorisire de Nic. T. Zorilă

Introducere.

Eŭ să perŭ?
Eŭ nicĭ odată! . . .

Mi-se pare, că vĕdŭ legiunile străbunilorŭ nostri plecândŭ de acasă ca uraganulŭ spre a da peptŭ cu inimiculŭ patrieĭ.

Mi-se pare, că vĕdŭ scuturile lorŭ formândŭ unŭ zidŭ nepĕtrunsŭ, coifurile și săbiile cele scurte sclipindŭ în raĭele sóreluĭ și aruncândŭ témă și teróre printre dușmanĭ.

Mi-se pare, că vĕdŭ în inima lorŭ curajulŭ și abnegațiunea romană, gata spre a se jertfí pentru gloria și fericirea patrieĭ.

Sângele îmĭ clocotesce în vine, inima îmĭ bate cu tărie, și fiorĭ de plăcere cuprindŭ întregulŭ meŭ trupŭ.

Atuncĭ unŭ cugetŭ îmĭ trece ca fulgerulŭ prin creerĭ: Pentru ce nu m'am născutŭ și eŭ atuncĭ, ca să mĕ luptŭ și să morŭ împreună cu eĭ pentru gloria patrieĭ române.

Acestŭ avîntŭ alŭ spirituluĭ de grabă se liniștesce, și de noŭ îmĭ aparŭ înaintea ochilorŭ sufletescĭ vitejiĭ ostașĭ, și îĭ vĕdŭ, cum formézĕ șiruri strînse umĕrŭ la umĕrŭ și daŭ năvală asupra nemărginiteĭ grămedĭ a barbarilorŭ.

Eĭ morŭ cu surisŭ pre buze, primescŭ ranele fără murmurŭ și se simtŭ fericiți vĕdêndŭ sângele sĕŭ curgêndŭ pĕrîŭ.

Își dicŭ: Dulce et decorum est pro patria mori!

Dar cerulŭ se întunecă la rĕsăritŭ. De acolo se vĕdŭ venindŭ órdele inimice ca potopulŭ preste eroicele legiunĭ.

Ele deși simtŭ neputința sa față cu miile de barbarĭ, totuși ținŭ peptŭ, și ca unŭ tunetŭ teribilŭ, ce pre unŭ momîntŭ bagă teróre în dușmanĭ, se audŭ rĕsunândŭ cuvintele ca dintr'o singură gură: Mórte saŭ învingere.

Mórtea o primescŭ cu toțiĭ, căcĭ de învingere nu maĭ póte fi vorbă.

În momîntulŭ celŭ maĭ de pre urmă unŭ legionarŭ rănitŭ, care pórtă aquila, se refugiézĕ cu mare greutate în munțiĭ din apropiere, carĭ aŭ fostŭ martoriĭ atâtorŭ lupte sângeróse. Se refugiézĕ în pădure și ostĕnitŭ de mórte cu ultimele puterĭ strînge la sine însĕmnulŭ legiuniĭ și cade într'unŭ leșinŭ adâncŭ, — adâncŭ și lungŭ. . . . .

Cerulŭ s'a liniștitŭ de vijeliĭ și s'a înseninatŭ după o nópte așa de lungă și de întunecósă.

Aurora se ivesce la rĕsăritŭ. În ḑarea eĭ se vede ceva mișcându-se pre vîrfulŭ celuĭ munte încunjuratŭ de braḑĭ și stejarĭ străvechĭ.

Dar étă sórele rĕsare în tótă splendórea sa, și noĭ putemŭ distinge pre vîrfulŭ munteluĭ aquila romană înfiptă în pămêntŭ, ér lângă ea unŭ ostașŭ înzeuatŭ avêndŭ în mâna stîngă scutulŭ, ér în cea drépta sabia romană. Fața luĭ străluce de bucurie, și cu încredere privesce în depărtare.

Este vitézulŭ legionarŭ scăpatŭ de órdele barbarilorŭ.

Este sentinela romană.

De-a lungulŭ sabieĭ luĭ suntŭ săpate cuvintele:

Eŭ nu perŭ nicĭ odată!

I.

Înaintea nóstră se întinde o vale lungă. De amîndóuĕ laturĭ se ridică câte unŭ șirŭ de munțĭ negri, acoperiți de brădetŭ. Vîrfulŭ lorŭ este pleșuvŭ și stîncosŭ. Valea la intrare este largă, și brădetulŭ cam rarŭ, din ce ne afundămŭ însă maĭ multŭ într'însa, ea se face maĭ îngustă, ér pădurea maĭ désă și maĭ întunecósă.

Câteva stîncĭ rĕsturnate de vreme, câțĭ-va braḑĭ gigantiĭ frânțĭ de furia vijelieĭ zacŭ aruncați în mijloculŭ văiĭ.

Prin mijloculŭ eĭ serpuesce spumegêndŭ unŭ pĕrîŭ cu apă cristalină și rece ca ghéța. Ḑece până doișpreḑece pași la drépta și la stînga luĭ cresce ĭérbă verde împestrițată cu felurite florĭ, mirosulŭ cărora amestecându-se cu mirosulŭ balsamicŭ alŭ braḑilorŭ produce

unŭ parfumŭ naturalŭ de o finețĕ îmbĕtătóre.

Étă-ne ajunși la partea cea mai îngustă a văiĭ. Aicĭ cele dóuĕ șire de munți se împreună în o stîncă pezișe și treptată, pre care te suĭ anevoe. Ea în mare parte e acoperită numaĭ de tufișŭ desŭ și spinosŭ.

Printre acestŭ tufișŭ se póte vedé unŭ locŭ golŭ, întreruptŭ unde și unde, ce samĕnă a cale.

Și într'adevĕrŭ dacă vreți, să vĕ suiți mai la délŭ, numaĭ pre aicĭ e cu putință.

Eŭ ca fiŭ alŭ munților suntŭ obicinuitŭ cu asemenea suișurĭ și coborîșurĭ. Voiŭ fi decĭ conducĕtorŭ, și unde va fi trebuință, voiŭ întinde și mână de ajutorŭ.

Dinaintea ochilorŭ nostri o parte a stîncei se încovóe în formă de semicercŭ, care după ₫ece pași ĭea forma uneĭ boltiturĭ spațióse la întrare, ér spre fundŭ se strîmtézĕ din ce în ce, până ni-se pare, că se finesce într'unŭ colțŭ înaltŭ de unŭ statŭ de omŭ.

Pre de ambele părți ale colțuluĭ omulŭ póte întrá într'unŭ coridorŭ săpatŭ în stîncă, lungŭ cam de dóuĕ sute de pași.

Aicĭ se lărgesce coridorulŭ pre neașteptate și tot-odată se ridică mai susŭ.

Spațulŭ, ce ni-se arată, are lărgimea uneĭ biserice marĭ. De susŭ atîrnă nisce colțurĭ de pétră, carĭ parcă în totŭ momîntulŭ staŭ să cadă.

Jurŭ împrejurulŭ acestuĭ spațŭ la înălțimea alorŭ doĭ ómenĭ suntŭ săpate în părețĭ vre-o cinci—șese găurĭ, carĭ formézĕ întrarea la totŭ atâtea coridóre lungĭ cam de optₓecĭ până la o sută de pași, dar cu multŭ mai strîmte ca acela, prin care întrarămŭ prima dată.

Iĭ colé suntŭ grămeₓĭ de petri, ce cuprindŭ aurŭ, parte sfărîmate, parte numaĭ rupte din întregŭ.

Tóte acestea ne reamintescŭ minele de aurŭ.

Unŭ focŭ aprinsŭ nu de multŭ lățesce unŭ fumŭ grosŭ și nădușitorŭ, care de grabă dispare prin crepăturile deasupra.

Căldura cresce din ce în ce și încălₓesce aerulŭ celŭ de totŭ rece și face mai voiosŭ pre posomorîtulŭ bărbatŭ, ce zace trântitŭ lângă focŭ și învĕlitŭ într'o pele de ursŭ întórsă cu perĭl înafară.

Rĕsunetulŭ aduce fără de veste sgomotulŭ mai multorŭ pași, ce parcă aŭ întratŭ în mină.

Sunete de vocĭ lovescŭ de-asemenea urechile necunoscutuluĭ, care de astădată se ridică cu grăbire, presentându-se ast-felŭ cu totulŭ esaminăriĭ nóstre.

Elŭ are unŭ statŭ de mijlocŭ. Trupulŭ îĭ e robustŭ și puternicŭ. Cu deosĕbire brațele aŭ o musculatură fórte desvoltată.

Deși nu e mai bĕtrânŭ de patruₓecĭ și cincĭ de anĭ, pĕrulŭ, barba și mustețele totuși îĭ suntŭ presĕrate pre jumĕtate cu perĭ albĭ.

Fruntea-ĭ arată treĭ-patru încreturĭ afunde, ĕră fața-ĭ slabă și cam palidă esprimă o seriositate impunĕtóre.

Unŭ ochiŭ tĭŭ perduse într'una din luptele, la carĭ luase parte, pre cândŭ ĕră mai tinĕrŭ. Celalaltŭ, negru ca cărbunele, are o privire ca a vulturuluĭ.

Acestŭ bărbatŭ se chémă Duras.

Căutătura luĭ se îndréptă cu atențiune și neastîmperŭ cătră deschiₓĕtura mineĭ, de unde se aude sgomotulŭ pașilorŭ apropiânduse și mai multŭ.

Mai întâiŭ se ivescŭ înaintea luĭ doĭ bărbați, în mânĭ cu câte o făclie gătită din câlți și din nisce crengĭ uscate și fórte subțirele străbătute de rĕșină de bradŭ.

Nemijlocitŭ după aceștia vinŭ alți doĭspreₓece.

Aceștĭ cincĭspreₓece bărbați întrarmați bine, după ce-și daŭ bineₓe, se așéₓă jurŭ împrejurulŭ focului pre câte o pétră.

Duras șede în fața întrăriĭ. Lângă elŭ se așéₓă unŭ flăcăŭ tinĕrŭ cam de vre-o dóuĕₓecĭ și treĭ—patru de anĭ, fără picŭ de mustéță orĭ barbă. Din ochiĭ luĭ isvoresce o privire plină de energie tinerescă. Nasulŭ puținŭ cam încovoiatŭ ca de vulturŭ și obrazulŭ plinŭ și roșu daŭ feței luĭ espresiunea uneĭ cutezărĭ împunĕtóre. Pĕrulŭ tăiatŭ scurtŭ după obiceiulŭ romanŭ ni-lŭ vĕdesce mai multŭ ca pre unŭ Romanŭ decâtŭ ca pre unŭ Dacŭ.

Flăcăulŭ acesta se numesce Ziraxis.

Toți celalalți aŭ fețe negricióse și crunte. Pĕrulŭ le e lăsatŭ în plete scurte pre spate la vale. (Va urmá.)

---

†

Maria Barbara Würdinger.

Durerea adâncă, ce o simți și o simte încă viŭ archidiecesa catolică de Bucurescĭ pentru vĕduvirea, în care a lăsat'o ilustrulŭ sĕŭ Archiereŭ, Monseniorele de pie memorie Paulŭ Iosifŭ Palma, în timpulŭ din urmă s'a mărităŭ prin perderea suferită în persóna Reverendeĭ Dómne *Maria Barbara Würdinger*, Superióra Institutuluĭ Sânta Maria din Bucurescĭ.

Dînsa a fostŭ originară dintr'o familie fórte onorabilă din Bavaria. Vĕlulŭ sacru religiosŭ l'a luatŭ în vrêsta cea mai frumósă a vieții, la 19 anĭ, în așa numita Congregațiune a Damelorŭ engleze, și în urma uneĭ întîmplărĭ sinistre, pre câtŭ de tragice, pre atâtŭ și de mișcătóre. Pre-cândŭ sta adecă mângâindŭ în casa părințéscă pre vĕduvitulŭ sĕŭ tată prin sunetulŭ armoniosŭ alŭ pianuluĭ, deodată la audulŭ unuĭ sgomotŭ neașteptatŭ întorcêndu-și ochiĭ dela veseluluĭ instrumentŭ, din robustulŭ și atâtŭ de iubitulŭ sĕŭ tată nu mai vĕₓŭ decâtŭ unŭ cadavru întinsŭ pre pământŭ printr'unŭ atacŭ de apoplexie fulgerătóre. Câtŭ a fostŭ de crâncenă lovitura acésta, căₓută așa fără de veste și într'unŭ momîntŭ de onestă plăcere preste gingașa fecióră, o, numaĭ acela îșĭ póte închipuĭ cum se cuvine, carele va fi avutŭ nenorocirea de a gustá în acelea-și împrejurărĭ și dintr'unulŭ și acela-și păharŭ de suferințe! Póte însă că o inspirațiune deosĕbită a ceriuluĭ făcŭ, de fecióra nóstră vĕₓŭ printre lăcrămile durerĭĭ, ce-ĭ sfâșiaŭ inima, tocmaĭ în acelŭ contrastŭ îngrozitorŭ alŭ fericiriĭ pământescĭ cu neîndurata mórte deșertăciunea lumiĭ trecĕtóre în tótă întinderea sa. Faptulŭ este, după cum spunea dînsa, că din acelŭ incidentŭ și-a formulatŭ hotărîrea nestrămutată de a se despărți de lume și a se retrage în liniștea mănăstiriĭ, ca de acolo cu atâtŭ mai ușorŭ să se pótă jertfí pentru mărirea luĭ Dumneₓeŭ și binele deaprópeluĭ, ĕră prin acestea chiar și pentru folosulŭ aceleia-și lumĭ înșelătóre.

După vre-o ₫ece anĭ petrecuți în deprinderea sîrguincióșă a vîrtuților celorŭ mai alese în mănăstirea din Nymphenburg în patria sa la 22 Maiŭ 1853 fŭ trimisă la Bucurescĭ, unde venerabila Congregațiune deschisese cu puținŭ mai înainte Institutulŭ S. Maria pentru educarea fetițelorŭ de orĭ-ce némŭ și condițiune. În acestŭ câmpŭ de muncă spinósă, dar cu atâtŭ mai nobilă, ea ostenì până la mórte, adecă 39 de anĭ, dintre carĭ 30 ca superióră a Institutuluĭ, inspirându în tot-deuna prin strălucirea unuĭ esemplu admirabilŭ de abnegațiune și de devotamentŭ curajŭ nețnvinsŭ Reverendelorŭ sale surorĭ, și îmbrățișându de o potrivă cu mărimea inimeĭ sale pre tinerele odrasle încredințate maternelorŭ sale îngrijirĭ, fără de a da preferință decâtŭ celorŭ mai lipsite și mai părăsite de sórtea vieții, și întinₓându cu îmbelșugare ajutorŭ și mângâiere la sute și miĭ de persóne, ce alergaŭ la cunoscuta eĭ bunăvoință și generositate. Grație acestorŭ însușirĭ înalte, împreunate cu o minte pĕtrunₓĕtóre și cu o forță bărbătéscă de caractĕrŭ, vrednica Superióră a sciutŭ conduce ast-felŭ lucrurile, încâtŭ Institutulŭ pre lângă totŭ începutulŭ sĕŭ modestŭ și pre lângă tóte atacurile violente, ce s'aŭ năpustitŭ asupra luĭ, a luatŭ unŭ avîntŭ din ce în ce mai falnicŭ, avîntulŭ propriŭ catolicismuluĭ în tóte ramurile activităților sale. Vre-o câte-va cifre ne vorŭ convinge pre deplinŭ. De faptu acela-și Institutŭ, care la începutŭ se reducea la unŭ apartamentŭ îngustŭ din reședința episcopală, la vre-o șese—șepte Surorĭ și la o mică școlă elementară, astădĭ poșede treĭ localurĭ spațióse și proprii, dóuĕ (unulŭ chiar grandiosŭ) în Bucurescĭ și unulŭ în Braila, precum și unŭ altulŭ ținutŭ cu chirie, dar pre cale de a fi cumpĕratŭ, în Craĭova, în carĭ funcționézĕ patru pensionate, unŭ orfelinatŭ și cincĭ școle primare. Numĕrulŭ totalŭ alŭ elevelorŭ, în mare parte române, este de 1500, ĕră alŭ Surorilorŭ ocupate cu îngrijirea lorŭ de 130. Numaĭ în casa principală a Institutuluĭ din strada Pitar-Moșŭ mânâncă ₫ilnicŭ preste 400 de persóne. Acésta este starea, la care a ajunsŭ Institutulŭ S. Maria sub conducerea Superióreĭ Barba Würdinger: stare cu adevĕratŭ înfloritóre și plină de viață și totŭ atuncĭ încunjurată de admirațiunea și stima tuturora și îndeosĕbĭ a părințilorŭ, precum și a celorŭ preocupați de crescerea cea bună a gingașelorŭ fecióre.

Socotéscă acum fiesce care și numaĭ binele imensŭ, ce l'a făcutŭ pentru societate timpŭ de o jumătate de vécŭ în și printr'o asemenea instituțiune multŭ regretata călugăriță catolică, și apoĭ spună-ne, dacă nu suntŭ adevĕrate atentate contra prosperității sociale și calumniĭ góle persecutările și perorațiunile îndreptate de unĭ contra mouachismuluĭ catolicŭ; socotéscă orĭ-ce Românŭ înflăcărată după o cultură temeĭnică binele, ce l'a făcutŭ dînsa în 40 de anĭ pre acestŭ terenŭ în România, și apoĭ să contrₐică afirmăriĭ, ce o susținŭ cu tóte mânile, că ea și-a câștigatŭ merite naționale, cu carĭ s'ar puté mândri chiarŭ și unŭ bărbatŭ de statŭ românŭ! — Pentru acestea merite necontrastabile, precum și pentru zeluluĭ, ce l'a desfășuratŭ într'u a concurge cu obolulŭ caritățiĭ și cu ajutóre de tótă forma la alinarea durerilorŭ soldațilorŭ românĭ raniți în războiulŭ pentru independență, la 27 Ian. 1879 a fostŭ decorată din partea Domnitoruluĭ Românieĭ cu ordinulŭ „Crucea Elisabeta“.

Astfelŭ, după o viață întrégă petrecută la umbra sanctuaruluĭ și jertfită pentru binele deaprópeluĭ, plină de merite și mai vîrtosŭ de meritele grațieĭ divine, și nutrită cu merindea vieții de vecĭ, la 29 Aprile 1892, în mijloculŭ rugăciunilorŭ prea iubitelorŭ sale Surorĭ își dadŭ sufletulŭ în mânile ceresculuĭ sĕŭ Mire.

Înmormîntarea eĭ a fostŭ o adevĕrată solemnitate, pre câtŭ de tristă, pre atâtŭ însă și de creștinéscă, ca și care fórte rarŭ se póte vedé. Sentimentele pietățiĭ, scăidate în lăcrămile afecțiuniĭ și veneraținniĭ, transpiraŭ din fețele tuturorŭ acelorŭ miĭ și miĭ de persóne, ce umpleaŭ cimitirulŭ catolicŭ. Acéstă emoțiune generală și sinceră se ridică până la culme prin amintirea vîrtuților și meritelorŭ eĭ, făcută de glasulŭ pĕtrunₓĕtorŭ alŭ R. D. I. D'Ester, directoruluĭ spiritualŭ alŭ Institutuluĭ. Ĕră ultimulŭ cântecŭ de durere împreunată cu accentele cele mai viue ale speranțeĭ creștinescĭ, intonatŭ numaĭ de înduioșatele Surorĭ, ridicându-te în sferele cele mai înalte ale religiuniĭ îțĭ făcea mai multŭ impresiunea unuĭ cântecŭ îngerescŭ, prin care sperămŭ cu fiéscă încredere, că nobilulŭ eĭ sufletŭ deja va fi fostŭ introdusŭ în aula Împĕratuluĭ nemuritorŭ alŭ vécurilorŭ, unde drepții ca și stelele strălucescŭ!

În vecĭ amintirea eĭ!

Dr. Demetriŭ Radu.

Diverse.

Contra peronosporei viticole. Ministrulŭ r. u. de agricultură a edatŭ o instrucţiune, prin care se arată remediile contra buretelui numitŭ peronospora viticola, şi spune tot-odată, cum aŭ să se foloséscă. Ca mijlóce se recomándă diverse mixturĭ cu vitriolŭ de aramă (v. „Unirea“ Nr. 14 a. c.). Stropirea viţelorŭ cu acelea mixturĭ se face întâia óră la finea luĭ Maiŭ, a dóua óră la finea luĭ Iuniŭ şi în urmă în a dóua jumătate a luĭ Augustŭ. Aparate de stropitŭ sistema Vermorel se capétă în Budapesta (Köztelek) pentru 20 fl. v. a. Stropirea viţeĭ cu soluţiunile recomandate, dacă se face amĕsuratŭ instrucţiunii, nu are influinţă asupra gustuluĭ strugurilorŭ, nicĭ nu-ĭ vatĕmă.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Nr. 309—1892. (13) 2—3

Edictŭ,

Nicolaŭ Michaiŭ gr. cat. din Bârcutŭ încă în 15 Iuliŭ 1890 a intentatŭ procesŭ divorţialŭ contra muierii sale *Mărie Bordanŭ* gr. cat. totŭ de acolo, căreia i-s'a comunicatŭ acţiunea în copie autentică la 13 Decembre 1890 spre a rĕspunde; însă numita muiere în locŭ de a rĕspunde, saŭ a-şĭ plenipotenţiá pre cineva, ca să o representeze, s'a depărtatŭ în România. În anulŭ curente rentorcêndu-se în comuna natală fŭ citată prin Oficiulŭ pretorialŭ respectivŭ, unde în 28 Martiŭ a. c. sub Nr. 1439 pretorialŭ a datŭ decheraţiune protocolară, că nu-şĭ va maĭ părăsí patria până la terminarea procesuluĭ, şi se va presentá înaintea foruluĭ matrimonialŭ competentŭ. Cu tóte acestea ca o renitentă ce este s'a depărtatŭ de noŭ din comună, şi acum nesciindu-i-se ubicaţiunea, se provócă pre calea acésta: ca în terminŭ de 6 luni să se presenteze înaintea foruluĭ matrimonialŭ de I. Instanţă alŭ Făgăraşuluĭ, căcĭ altcum în absenţa eĭ se va da cursŭ liberŭ procesuluĭ, şi va fi înlocuită prin „curator ad actum“.

Dela presidiulŭ foruluĭ matr. gr. cat. delegatŭ de I. Instanţă alŭ vicariatuluĭ Făgăraşŭ.

Făgăraşŭ, 6 Maiŭ 1892.

Basiliŭ Raţŭ,
vicarŭ foraneŭ gr. cat.

(14) 1—2

Concursŭ.

Pentru construirea altariuluĭ, amvonuluĭ, iconostasuluĭ, orologiuluĭ şi scaunelorŭ din biserica română gr. cat. din Şomcuta-mare (Nagy-Somkut), eventualŭ şi pictorarea aceleia se escrie prin acésta concursŭ cu terminulŭ de 7 Iuniŭ a. c. st. n.

Doritorĭĭ de a întreprinde acestŭ lucru suntŭ rugaţĭ, ca pre terminulŭ indicatŭ să se presenteze în faţa locululuĭ, aducêndŭ cu sine diferite planurĭ, cândŭ pentru esecutarea planuluĭ alesŭ se va ţiné licitaţiune minuendă.

Şomcuta-mare (Nagy-Somkut) 12/5 1892.

Senatulŭ bis. gr. cat. românŭ.

(7) 6—10

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

in Blasiu (Balázsfalva)

recomándă pre lângă garanţă şi serviţiŭ solidŭ şi promptŭ depositulŭ sĕŭ de

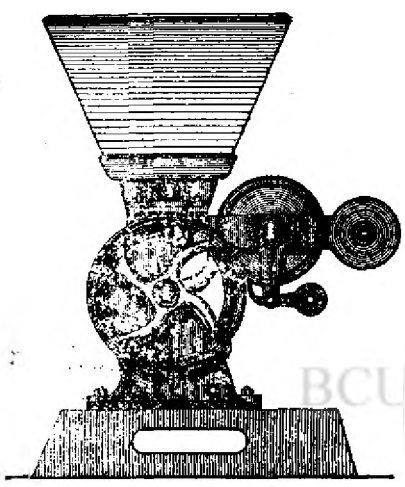

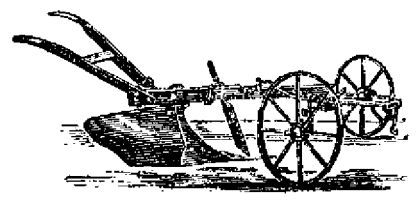

pluguri, maşîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ şi de

alte instrumente economice,

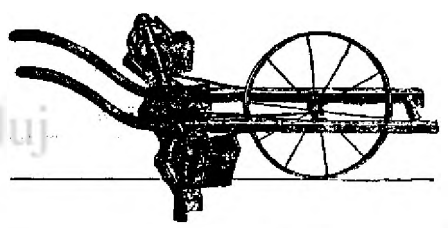

tóte din fierŭ batutŭ.

Tóte obiectele amintite se potŭ procurá şi pre lângă solvire în rate.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recusite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomándă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preotĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

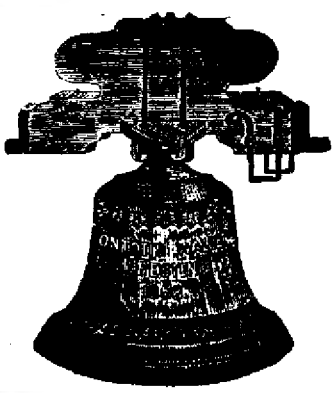

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 19—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŏ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 8—26

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 28 Maiŭ 1892. Numĕrulŭ 22.

Congresele religióse.

II.

*** Amŭ amintitŭ mai pre urmă, că în numĕrulŭ de faţă ne vomŭ cuprinde cu pedecele, ce staŭ în calea ţinerii congreselorŭ religióse la noi.

Împrejurările grele politice, în carî se află în timpulŭ de faţă biserica şi naţiunea nóstră, ne împingŭ înainte cugetulŭ, că pedeca cea mai mare ar stá póte în aceea, că guvernulŭ n'ar ĭertá, să ţinemŭ atarî congrese- Guvernulŭ scie bine, în ce legătură strînsă este la noi biserica cu naţiunea. De aceea nu bucurosŭ vede nicî o înaintare bisericéscă, fiindŭ o ast-felŭ de înaintare tot-odată şi o înaintare naţională. Apoi cu cu ce ochî se uĭtă guvernulŭ nostru la orî ce înaintare naţională nemagiară, credemŭ, că este cunoscutŭ orî şi cuĭ dintre noi.

Lucrulŭ acesta însă n'are să ne turbure de locŭ. Legile ţĕrel ĭertă ţinerea atarorŭ congrese, dacă numaĭ se împlinesce însciinţarea poftită de lege la deregătoria politică competentă, şi dacă congresulŭ se ţine strînsŭ de programulŭ statoritŭ maĭ înainte şi împărtăşitŭ aceleĭ deregătoriĭ.

Este însă o altă pedecă însĕmnată, carea ne póte pune pre gânduri, cândŭ e vorba de ţinerea atarorŭ congrese. Şi acésta este însă-şi noutatea lorŭ în *viéţa* nóstră publică bisericéscă. Ca şi unŭ singuraticŭ, aşa şi unŭ poporŭ dă de multe greutăţi, cândŭ începe a se cuprinde cu lucrurî nóuĕ, ce maĭ înainte nu le cunosceá, şi în carî nu este încă deprinsŭ de ajunsŭ. Şi trebue să trécă câtva timpŭ, până cândŭ prin deprindere îşĭ câştigă óre care îndemânare. Pentru aceea suntemŭ dedaţi a fi cruţătorî în judecată cu toţi începĕtoriĭ, şi greşelele lorŭ le desvinovăţimŭ cu greutăţile, cu carî la începutŭ vrêndŭ nevrêndŭ suntŭ siliţi să se lupte.

Lucrurile nóuĕ de-a rîndulŭ nu le cunoscŭ ómeniĭ aşa bine, ca cele vechî. Şi aşa cândŭ se folosescŭ de ele, necunoscêndu-le firea încă deplinŭ, le mĕsură fórte desŭ cu mĕsura celorŭ vechî şi cunoscute, şi le judecă după firea acestora. De aci apoĭ urméză, că amestecândŭ ce e vechiŭ cu ce e noŭ, se nasce o învălmăşélă, carea pre destuĭ îĭ face să-şĭ pérdă răbdarea şi sperarea chiar la începutŭ.

Purcedêndŭ dară din aceste fórte ne tememŭ, că la unŭ ast-felŭ de congresŭ ar luá parte şi ómenĭ de aceia, carî cugetă, că în unŭ atare congresŭ tóte suntŭ ĭertate. Şi aşa póte că ar venĭ cu planurî şi propunerî de acelea, carî numaĭ strictŭ bisericescî nu se potŭ numí, prin ce póte că la deschidere ar da puterilŭ de statŭ prilejŭ, ca să le închidă. Viéţa nóstră politică, bisericéscă şi civilă este în multe privinţe rĕmasă înderĕptŭ. De aceca încă nicî nu prea suntemŭ harnicî a trage totdeuna cu gingăşie linia demarcatóre între feluritele lucrurî politice, şi uşorŭ de totŭ putemŭ sărí de pre unŭ terenŭ pre altulŭ, cândŭ apoĭ perdêndŭ firulŭ lucrărilorŭ, ne trezimŭ încurcaţi în o luptă deşértă de cuvinte. Şi întîmplându-se şi în atare congresŭ aşa ceva, ne-amŭ împrăştiá cum ne-amŭ adunatŭ, fără de nicĭ unŭ folosŭ fapticŭ.

Înainte de tóte ar trebuí dară să ne tragemŭ bine de sémă, că ce póte, şi ce nu póte fi în unŭ atare congresŭ materie de desbatere şi înţelegere frăţéscă, şi unde este marginea, preste care nu ne este ĭertatŭ a trece. Lucrulŭ acesta la noĭ este îndoitŭ aşa de greŭ ca la alţiĭ, maĭ cu sémă cândŭ este vorba să arĕtămŭ marginea, până la care unŭ lucru este curatŭ bisericescŭ, şi preste care dincolo începe a fi curatŭ naţionalŭ, cândŭ apoĭ nu maĭ póte avé locŭ în unŭ atare congresŭ. Este îndoitŭ de greŭ, pentru-că la noĭ biserica are unŭ caractĕrŭ naţionalŭ multŭ maĭ lămuritŭ ca la alte popórĕ. O pregătire îndestulitóre însă a publiculuĭ, o conducere bună, blândă şi înţeléptă şi o bună înţelegere ca între fraţi ar puté, credemŭ noĭ, să tragă linia acésta demarcatóre aşa de lămuritŭ şi vĕditŭ, câtŭ nicĭ unŭ binesimţitorŭ n'ar puté arĕtá voe de a trece preste ea dincolo şi a zădărnicí prin aceea totŭ congresulŭ.

Însă chiar şi dacă ar fi trasă cu tótă băgarea de sémă linia mărginitóre între lucrurile politice şi între cele bisericescî, totuşi pedecî s'ar' puté ivi şi de aci încolo, şi şi credemŭ, că s'ar ivi chiar la începutŭ.

Feuilleton.

Poliţia secretă din America nordică.

De Max Stein.

(Fine.)

Maĭ înainte cu vre-o câţĭ-va anĭ venĭ unŭ detectivŭ privatŭ în localulŭ unel marĭ negustoriĭ din New-York şi-şĭ oferĭ proprietariului aceleia serviţiile sale. Elŭ declară, că cunósce pre toţi hoţiĭ de prăvăliĭ din acelŭ oraşŭ, şi póte decî să aducă însemnate serviţiĭ aceleĭ negustoriĭ. Neguţătoriulŭ a cumpănitŭ ofertulŭ detectivuluĭ şi l'a aprobatŭ din causă că pre lângă tótă atenţiunea impiegaţilorŭ sĕĭ a fostŭ daunatŭ în modŭ simţitŭ de nisce hoţî de prăvăliĭ. A angajatŭ decî pre detectivŭ, care de acum înainte erá permanentŭ de faţă în spaţiósele magazine de vîndare ale negustoriului. Dar pre lângă tóte acestea furăturile nu s'aŭ contenitŭ. Detectivulŭ a minţitŭ pre negustoriŭ: elŭ de locŭ nu cunoscea în persónă pre hoţiĭ şi hóţĕle din acelŭ oraşŭ, şi aceştia îşĭ continuaŭ în dragă voe hoţiile, fără ca detectivulŭ să fi pututŭ vĕdî casŭ de hoţie.

Posiţiunea detectivuluĭ a devenitŭ din ce în ce maĭ critică: elŭ trĕbuia să prindă macarŭ pre vre unŭ hoţŭ, căcî altcum posiţiunea luĭ erá clătinată, şi neputêndu-şĭ împlinî angajamîntulŭ îşĭ perdea pânea.

Şi ce face? Elŭ procedéză asemenea înşelătorilorŭ aděmĕnitorĭ şi asemenea „agenţilorŭ provocătorĭ“ şi cercetéză pre dóuĕ dame, ce i-le-a recomandatŭ unŭ colegŭ dreptŭ nisce hóţe de prăvăliĭ de primulŭ rangŭ. Acestorŭ dame le face ofertulŭ, să sĕvârşéscă o mare hoţie în prăvălia păzită de elŭ, ca apoĭ să împărţéscă frăţesce câştigulŭ. „Damele“ la începutŭ nu s'aŭ încrecutŭ în probitatea detectivuluĭ; dară la urmă totuşĭ le-a înduplecatŭ. S'a hotărîtŭ ḑiua şi óra, în care vorŭ avé să se presenteze în prăvălie ca nisce cumpĕrătóre elegante. Detectivulŭ merse acum veselŭ în calea sa gândindu-şĭ, că acum póte să arete neguţătoriuluĭ, câtŭ de folositoriŭ şi neapăratŭ de lipsă este elŭ. Tot-odată a încunosciinţatŭ însă pre unŭ poliţistŭ orăşenescŭ, că ar avé ceva de lucru cu elŭ, să binevoéscă decî a fi la óra numită în apropierea prăvălieĭ. Căcĭ detectivuluĭ privatŭ nu-ĭ este permisŭ a arestá pre cineva.

La óra numită întru adevĕrŭ şi apărură în prăvălie nisce dame elegantŭ îmbrăcate; detectivulŭ le trage cu ochiulŭ. Ele se presentéză cu atâta nobleţă, încâtŭ toţi le facŭ locŭ cu respectŭ. În momentele următóre damele grijescŭ bine vre-o câteva juvaericale prin escamotare. Însă în acelea-şĭ momінte detectivulŭ face larmă şi chémă în lăuntru pre poliţistulŭ, ce se află la postulŭ sĕŭ, ĕră apoĭ se esprimă cu durere, că acestea dame aŭ comisŭ furtŭ. Principalulŭ apare, impiegaţiĭ asemenea, toţi suntŭ veselĭ, că în sfârşitŭ totuşĭ aŭ prinsŭ pre ceĭ cu degetele lungĭ. Amîndóuĕ hóţĕle aŭ fostŭ osîndite la maĭ multĭ anĭ de închisóre, ĕră mişelulŭ de detectivŭ, care vrednicŭ erá de a ajunge în societatea lorŭ, este grămăditŭ de neguţătoriŭ cu laude şi donurĭ.

Acestŭ casŭ este numaĭ unulŭ din celea multe. De acestea se întîmplă multe în totŭ anulŭ maĭ alesŭ în New-York. Necredinţa multorŭ detectivĭ privaţi este cunoscută. De aceea nicĭ nu le maĭ prea daŭ ómeniĭ comisiunĭ. Dar astuţiĭ camerad̨ĭ se pricepŭ de minune în a duce pre ómenĭ pre ghéţă, încâtŭ în sfârşitŭ totuşĭ suntŭ siliţi a cere serviţiile lorŭ. Astfelŭ venĭ unŭ detectivŭ privatŭ la unŭ neguţătoriŭ de mĕtasă din New-York şi-ĭ relatéză, că a asistatŭ la convorbirea alorŭ treĭ hoţĭ periculoşĭ şi a aflatŭ,

Într'acestea apoi mai de temutu este aplicarea spre radicalismu în lucrurile politice, fie acelea civile, fie bisericesci, ce se arată așa desu printre noi.

Nu este aplicarea acésta spre radicalismulu politicu o greșală inherentă firii poporuluĭ nostru. Ci ea este semnulu, că încă nu ne aflămu decâtu pre treptele dintâiu ale desvoltăriĭ politice. Este o lege a desvoltăriĭ culturale, că popórele cându facu pașiĭ dintâiu în feluritele ramuri ale culturei, se folosescu spre ajungerea scopurilorŭ mai multu de puterile fisice decâtu de combinările minții. Zidirile popórelorŭ vechi de pildă, suntu gróznicu de gróse, ca și cum ar fi făcute de uriași, căci ele nu sciau să dea unei zidiri trăinicia fără numai decâtu prin grămădire de materialu multu, care cuprinde în sine și multă putere fisică adunată la unu locu. Din ce aŭ înaintatu însă acelea popóre mai departe în cultură, din aceea zidirile lorŭ începu a fi mai sulegete și totuși trainice. Popórele începură a cunósce, că combinările minții potu ține locului puterilorŭ fisice în multe privințe. Și chiar analogu stă lucrulu și în desvoltarea politică. Popórele primitive în politică spre ajungerea scopurilorŭ politice se légă mai bucurosu de mijlóce de acelea, carĭ cuprindu saŭ se parŭ a cuprinde în sine mai multă putere fisică. De aceea de pildă la atarĭ popóre mijlocului politicu celu mai desu întrebuințatu este bătaia. Pre încetulu însă popórele se dedaŭ a-și ajunge scopurile politice și prin combinărĭ de ale minții, și atunci locului bătăiĭ începe a-lu cuprinde diplomația.

De legea acésta a desvoltăriĭ culturale nicĭ noi nu suntemu scutiți. Și după-ce mĕsurile și mijlócele cele mai drastice suntu mijlócele radicale, carĭ cuprindu în sine de-a rîndulu cea mai multă putere fisică, de aceea mĕsurile și mijlócele acestea suntu la noi aprópe tot-deuna cele mai poporale, și ceĭ ce păsescu cu ele înaintea poporuluĭ, suntu și ceĭ mai iubiți, pentru-că în periodulu radicalismuluĭ demagogiĭ jócă rola cea mai mare. Mĕsurile blânde, mijlócele, carĭ lucră încetu, părerile moderate, resultatulu combinărilorŭ flegmatice atâtu ale puterilorŭ, de carĭ putemu dispune, câtu și ale împrejurărilorŭ în carĭ trăimu, nu-și vorŭ puté câștigá trecere deplină la noi fără numai după ce vomu trece deplinu din perioda radicalismuluĭ cu demagogiĭ în perioda diplomațieĭ cu bărbați de statu. Și deja suntu destule semne, că celu dintâiu se apropie de capetu, și celu de alu doilea a înaintatu binișoru.

Până atunci însă trebuimu să fimu pregătiți la aceea, că și în unu congresu religioso-bisericescu la noi radicalismulu și soțulu luĭ nedespărțitu demagogismulu ar păsi negenatu și ar seduce póte pre fórte mulți, éră pre alțiĭ ĭ-ar înstrăina cu totulu. Póte că amu trebui să stămu uimiți, cându amu audí, ce închipuire își vorŭ face uniĭ despre biserică în viéța unuĭ poporu și la ce rolă de rîndu ar dejosí-o. Alțiĭ póte ne-ar' pune pre gânduri cu planurile, ce le-ar avé față cu constituțiunea și legile bisericesci, și n'ar voi să facă deosĕbirea între ceea ce e dumnedeescu și neschimbăciosu în biserică și între ceea ce e omenescu și supusu schimbărilorŭ. Érăși alțiĭ ne-ar' însufla îngrijirĭ cu modulu violentu, profanu și neconvenabilu, cu care ar' tractá cestiunile sacre și delicate ale religiuniĭ și bisericeĭ. În urmă altiĭ póte că s'ar' desbrăcá de tótă prețuirea și respectulu, cu care suntemu datorĭ maimarilorŭ bisericesci pușĭ de Dumnedeu. Și așa nu este eschisă posibilitatea, că într'unu atare congresu s'ar nasce o adevĕrată confusiune babilonică, din carea biserica s'ar trezi numai cu durerea, că fiiĭ eĭ nu potu să o ajute în multele eĭ lipse, suferințe și nĕcasurĭ.

Ca să putemu delătură și pedeca **acésta,** trebuesce înainte de tóte pregătitu terenulu pentru atarĭ congrese prin informarea publicului cu privire la modulu, cum se ținu atarĭ congrese la popórele culte. Și noi din parte-ne nu vomu lipsí a face în privința acésta totu, ce ne va fi cu putință. Fórte bine s'ar pregăti terenulu mai departe și prin aceea, dacă mai întâiu s'ar ține atarĭ congrese într'unu cercu mai restrînsu și cu unu programu mai multu localu decâtu generalu. Așa de pildă dacă s'ar ține mai întâiu atarĭ congrese numai pentru câte unu ținutu óre careva, prin ce publicului pre încetulu și-ar câștigá o rutină óre care pentru atarĭ congrese. Cându ar fi terenulu destulu de pregătitu, s'ar puté păsi la congrese pentru o diecesă întrégă, și apoi în urmă ca corónă ar urmá unu congresu alu tuturorŭ Românilorŭ uniți.

Timpurile de față pentru biserică și religiune suntu grele și devinu din ce în ce totu mai grele, câtu vomu trebui să ne încordămu tóte puterile pentru a mântuí biserica și religiunea în poporulu nostru. Unu mijlocu așa potrivitu cum suntu congresele bisericesci nu póte rĕmâné timpu îndelungatu nefolositu de noi, decâtu numai cu mare daună culturală.

Fie ca preste scurtu timpu de ajunsu pregătiți să ne putemu și noi îmbrățișá ca frați într'unu atare congresu.

Georgiu Barițiu.

Marți în 24 Maiu st. n. a. c. octogenarulu nostru publicistu, ilustrulu Georgiu Barițiu, cunoscutu ca puțini alți Români între Dunăre, Tisa, Carpați și Marea négră, și-a serbatu a 80-a aniversare a nascerii sale. Din incidentulu acesta s'a adunatu la Sibiu o corónă frumósă de Români și din patria nóstră și din România spre a-și esprimá felicitările

---

că aŭ plănuitu o spargere în magazinulu de mĕtăsării. Negutătoriulu însă nu voi să prindă numai decâtu momela din unghiță. De aceea nicĭ n'a angajatu deocamdată pre detectivu. Dar numai vre-o câteva dile trecură, și unu altu detectivu i-se însinuă dicându-i, că a fostu de față în localulu uneĭ case de pietate, cându aceia-și hoți s'aŭ înțelesu cu însu-și conducătoriulu aceluĭ institutu, ca să facă o spargere în magazinele de mĕtasă ale negutătoriului, lucrurile furate să le aducă apoi conducĕtoriului institutului, ca elu să dispună de ele mai departe. Negutătoriulu în sfârșitu totuși se înfrică, deórece aceea-și advertisare i-s'a făcutu din deosĕbite părți, — așa credea elu, — și ar fi o mare ușurință din parte-i a mai fi fără grije. Biletulu primuluĭ detectivu îlu mai avea. De aceea îlu chemă pre acesta la sine, și acum a angajatu pre amîndoi detectivii, firesce că pentru bani scumpi, ca să-i păzéscă pentru dilele următóre magazinele. Rapórtele amîndurorŭ politiști secreți consunaŭ pre deplinu. Negutătoriului de locu nu i-a părutu rĕu de banii dați, pentru că după vre-o câteva dile într'o nópte aievea s'a făcutu încercarea uneĭ spargeri. S'a făcutu larmă, detectivii voiră prea de timpuriu să prindă pre hoți, aceștia scapă, umbrele-i urmărescu în tempo repede, dar, durere, fără de a puté prinde pre vre unu mișelu. În casulu acesta mișeii erau înși-și detectivii. Eĭ nu voiră să-și câștige înzădarŭ banii. De aceea aŭ comandatu pre nisce colegi de aĭ sĕi, să jóce rola unorŭ hoți. O seriósă spargere de locu nu s'a plănuitu, umbrele aŭ voitu să facă numai unu „Geschäft" la înfricatulu negutătoriu de mĕtasă.

Mai periculoși devinu însă detectivii privați prin legătura lorŭ directă cu hoții. „Umbra" scie, că mișelulu G. a furatu dela domnulu B. 10,000 de dolarĭ. Dară ea în locu de a ajutá, ca brațulu dreptății să ajungă pre hoțu, merge la domnulu B. și-i pune în perspectivă posibilitatea de a puté mântuí jumătate din banii furați. Dară atâta îi este prea puținu domnului B. După vre-o patruspredece dile orĭ și treĭ sĕptĕmâni detectivulu își repetesce ofertulu. Domnulu B. a ajunsu într'aceea la convingerea, că o jumătate de oŭ totu e mai bună decâtu cója gólă, se învoesce decĭ, și detectivulu lucru firescu promite, dară nu tare, speréză însă, și aievea după vre-o câteva dile se înfățișéză asudatu la domnulu B. aducêndu-i jumătate din dolarii furați, adecă 5000. Ceealaltă jumătate îi rĕmâne luĭ. Domnulu B. e îndestulitu, că posede și numai atâta, deórece scie, că în casu contrariu n'ar mai fi primitu nicĭ unu centu.

Din acestea puține esemple basate pre fapte resultă, că poliția secretă privată în mare și în micu este unu institutu detestabilu și de multe orĭ în generalu periculosu. Negreșitu că se află și agenturĭ conscienționse și eminentu organisate, ca d. es. aceea a domnuluĭ Pinkerton din Chicago, carĭ merită tótă încrederea și lucră și eminentu. Detectivii suntu apoi fórte strînsu angajați, și acțiunile lorŭ suntu designate de cătră principalulu lorŭ. Suntu însă și agenturĭ fórte fără consciință, carĭ aŭ în vedere numai esploatarea clienților sĕĭ servindu-se de tóte mijlócele posibile spre a aruncá năsipu în ochiĭ ómenilorŭ. Mai periculoși însă suntu „umbrele sĕlbatice", adecă atarĭ detectivĭ privați, carĭ nu staŭ în servițiulu nicĭ uneĭ agenturi, ci „lucră" pre barba lorŭ, câștigându-și pânea, unde o găsescu, fie pre orĭ ce cale strîmbă. În tóte împrejurările, chiarŭ, și dacă nu se amestecă nicĭ unu felu de neonestitate, deja rafinatulu sistemu de spionare este așa de detestabilu și demoralisătoriu, câtu pentru acésta chiarŭ publicului are să se simțéscă îndemnatu a nu se mai servĭ în viitoriu de detectivii privați și să vindece astfelu într'unu chipu așa de simplu o rană a societății americanice.

Negreșitu că și detectivii oficialĭ aĭ poliției secrete din orașele celea marĭ mergu mână în mână cu hoții și spărgĕtoriĭ, și la acésta contribue fórte multu puțina lorŭ léfă. Sub împrejurile acestea nu poți oprí pre detectivii numiți a nu primí remunerațiunĭ dela persónele, cărora le-aŭ făcutu unu prețiosu serviciu. O atare primire de bacșișurĭ însă nu arareorĭ este punctulu de mânecare de cererĭ ulterióre de bacșișurĭ.

Valeriu Florianu.

lorŭ veneranduluĭ octogenarŭ încărunţitŭ în gréua muncă pentru fericirea némuluĭ sĕŭ.

Viitoruluĭ ţĭ este reservată chemarea frumósă de a compune descrierea vieţiĭ şi preţuirea activităţiĭ acestuĭ mare bărbatŭ în istoria nóstră culturală, politică, literară şi bisericéscă. Şi va fi de bună samă neperitorŭ meritulŭ aceluĭ bărbatŭ, care va umplé la timpulŭ sĕŭ lacuna acésta.

Până atuncĭ noĭ ne mulţămimŭ cu aceea, că ţicemŭ, că în puţinĭ din bărbaţiĭ nostri de valóre aŭ fostŭ împletite într'o girlandă aşa frumósă talentulŭ, erudiţiunea, modestia, vîrtutea, zelulŭ, curăţenia inimeĭ şi iubirea de Dumneḑeŭ şi de némŭ, ca în Georgiŭ Bariţiŭ.

Puras Deus, non plenas aspicit manus.

Uniĭ după o activitate aşa încordată şi îndelungată ca a luĭ, ajunşĭ la bĕtrâneţele luĭ potŭ să arete tesaurĭ de avere în jurulŭ lorŭ. Georgiŭ Bariţiŭ însă ajunsŭ la anulŭ alŭ 80-lea nu póte arĕtá decâtŭ tesaurĭ de merite.

Ex vitio alterius sapiens emendat suum.

Uniĭ culcaţi pre atâţia laurĭ ca Georgiŭ Bariţiŭ, se învĕlue în toga superbieĭ şi se ridică în sferele ameţitóre olimpice ale dispreţuluĭ celoralalţĭ ómenĭ. Georgiŭ Bariţiŭ însă lauriĭ primiţi şi-ĭ a înfrumseţatŭ cu aureola umilinţeĭ, modestieĭ şi condescendinţeĭ, şi s'a făcutŭ prin aceea simpaticŭ şi contrariuluĭ.

Refert, quam quis bene vivat; quam diu, non refert.

Uniĭ încunjuraţĭ de norulŭ de fumŭ, jertfa adusă de recunoscinţa publică pentru vre-unŭ felŭ de merite, aŭ cugetatŭ, că sub fumulŭ acesta se potŭ emancipá de dictaminele virtuţiĭ, şi aşa aŭ ajunsŭ în ĭérna bĕtrâneţelorŭ fără de a-şĭ fi culesŭ în primăvara şi vara vieţiĭ mai nicĭ o flóre de virtute. La Georgiŭ Bariţiŭ însă pĕrulŭ albitŭ de sarcina bĕtrâneţelorŭ este încoronatŭ cu florile pururea tinere ale virtuţiĭ, culese cu multă abnegaţiune în o lungă viéţă de 80 anĭ.

Cura pii Dis sunt, et qui coluere, coluntur.

Uniĭ orbiţi de laudele primite dela lume, care mai multŭ de atâta nu póte da, îşĭ uĭtă de Dumneḑeŭ, singurulŭ rĕsplătitorŭ vecĭnicŭ. Georgiŭ Bariţiŭ însă atuncĭ s'a simţitŭ mai bine, cândŭ s'a sciutŭ în braţele luĭ Dumneḑeŭ cu sufletulŭ şi inima curată. Pentru aceea onórea, ce a dat'o elŭ luĭ Dumneḑeŭ tot-deuna şi bisericeĭ luĭ, i-s'a rĕsplătitŭ şi în lumea acésta prin onórea şi stima uneĭ naţiunĭ întregĭ.

Finulŭ simţŭ pentru virtute alŭ anticuluĭ elinŭ, tăria şi perseveranţa anticuluĭ romanŭ, şi apoĭ amêndóuĕ reflectate în lumina preste fire a eroismuluĭ creştinŭ suntŭ ceea ce ridică figura luĭ Georgiŭ Bariţiŭ susŭ preste mulţĭ muritorĭ.

Pentru aceea şi noĭ ceĭ din sacrulŭ templu, în care Georgiŭ Bariţiŭ s'a pregătitŭ pentru lunga, laboriósa şi mănósa luĭ viéţă, ne asoţiămŭ cu mândrie la urările tuturorŭ Românilorŭ, şi lĭ ţicemŭ:

O et praesidium et dulce decus meum!

Viéţa după calculiĭ omenescĭ ţi-se apropie de marginĭ. Tăria sufletuluĭ tĕŭ, căldura inimeĭ tale, vigórea talentelorŭ tale şi după 80 de anĭ de muncă ţĭ suntŭ şi astăḑĭ tinere. Aĭ datŭ prea multe doveḑĭ, decâtŭ să ne îndoimŭ, că până ce inima va mai bate în peptulŭ tĕŭ, totŭ măririĭ luĭ Dumneḑeŭ şi fericiriĭ némuluĭ şi patrieĭ tale le veĭ jertfí, câtŭ la capetulŭ vieţiĭ, se poţĭ ţice, că le-aĭ adusŭ în adevĕrŭ ca o *ardere de totŭ* némuluĭ şi patrieĭ tale spre mărirea luĭ Dumneḑeŭ!

Fie, ca încă lungŭ timpŭ să poţĭ aduce jertfa acésta cu acelea-şi mâinĭ curate, pre cariĭ în lunga-ţĭ viéţă nicĭ cândŭ nu le-aĭ pĕtatŭ! Ĕră înaintea urmaşilorŭ tĕĭ să fiĭ pururea modelulŭ neuĭtatŭ şi nevechitŭ alŭ creştinuluĭ adevĕratŭ şi alŭ românuluĭ însufleţitŭ de sânta causă a poporuluĭ sĕŭ!

Ad multos annos!

Matricule civile.

După multe cercărĭ în drépta şi în stînga ministrulŭ Csáky cugetă, că a aflatŭ o cale corĕspundĕtóre spre a se scóte din înfundătura, în carea l'a adusŭ faĭmósa sa ordinaţiune cu privire la botezulŭ pruncilorŭ din căsătoriĭ mestecate.

Este cunoscutŭ, cumcă după articululŭ de lege 53 din 1868 în căsătoriile mestecate fecioriĭ urméză confesiunea tatăluĭ, ĕră fetele confesiunea mameĭ. Legea acésta fù adusă în numele liberalismuluĭ de o maioritate parlamentară liberală. Şi totuşĭ numaĭ liberală nu se pote numí. Căcĭ óre este aceea liberalŭ, ca statulŭ să între în sanctuarulŭ familieĭ şi să dispună elŭ, că în ce religiune să se créscă copiiĭ? Óre nu ar fi multŭ maĭ liberalŭ, ca statulŭ să lase părinţilorŭ dreptulŭ naturalŭ de a determiná eĭ religiunea copiilorŭ propriĭ? Saŭ dórĕ liberalismulŭ modernŭ se identifică cu principiiĭ aceia din timpurile trecute, cariĭ îşĭ arogaŭ şie-şĭ dreptulŭ de a determiná eĭ înşi-şĭ religiunea supuşilorŭ? Atuncĭ pentru ce maĭ strigă liberalismulŭ atâta în contra întunereculuĭ din timpiĭ trecuţĭ?

În urma legiĭ acesteia fatale ministrulŭ Csáky în Februariŭ 1890 a datŭ faĭmósa sa ordinaţiune, că dacă ministrulŭ uneĭ confesiunĭ botéză unŭ copilŭ din o căsătorie mestecată, care după legea din 1868 se ţine de altă confesiune, atuncĭ să trimită estrasulŭ de botezŭ ministruluĭ confesiuniĭ acesteia, şi prin aceea să estradea copilulŭ în grija aceleĭ confesiunĭ.

Clerulŭ catolicŭ îndată după ordinaţiunea acésta a declaratŭ, că ordinaţiunea acésta nu o va împlini, căcĭ asta atâta ar însĕmná, câtŭ a cooperá la crescerea órecuĭva în eresă, şi morala catolică aşa ceva nu ĭértă. Pentru alte lucrurĭ va trimite bucurosŭ estrase ministrilorŭ acatolicĭ. Pentru acesta însă nicĭ odată. Şi noĭ credemŭ, că şi unŭ acatolicŭ convinsŭ numaĭ aşa póte rĕspunde ministruluĭ.

Fiindŭ-că însă ordinaţiunea ministruluĭ cuprindea pedepse aspre pentru transgresorĭ, aşa clerulŭ catolicŭ a ajunsŭ în o colisiune fórte neplăcută. Legea civilă demândă una, legea bisericéscă alta. Dela sine se înţelege, că clerulŭ catolicŭ a lucratŭ corectŭ, cândŭ a împlinitŭ pre cea din urmă şi a suferitŭ pedepsele pentru neîmplinirea celeĭ dintâiŭ, căcĭ principiulŭ pentru ataríĭ colisiunĭ este, *„că se cade a ascultá maĭ multŭ de Dumneḑeŭ decâtŭ de ómenĭ“*.

Acésta însă nu putea să dureze multŭ. Însu-şĭ ministrulŭ a vĕḑutŭ, că nu e umanŭ a pedepsí pre cineva, pentru-că urméză consciinţeĭ sale religióse. Şi a şi cercatŭ maĭ multe soluţiunĭ a încurcăturiĭ. A propusŭ, ca estrasele să se trimită foruluĭ civilŭ, care apoĭ le va trimite ministrilorŭ acatolicĭ. Propunerea nu s'a pututŭ primí. Căcĭ e indiferentŭ, cuĭ se trimitŭ estrasele. Esenţa e scopulŭ, pentru care se trimitŭ, şi acela nu se schimbă prin aceea, că estrasele se trimitŭ foruluĭ civilŭ. A propusŭ, ca estrasele să se trimită numaĭ la finea anuluĭ. N'a succesŭ nicĭ acésta, căcĭ ce e rĕŭ astăḑĭ, e rĕŭ şi preste unŭ anŭ, şi preste ḑece, şi preste o sută. Şi aşa în urmă Csáky a decheratŭ, că cu ordinaţiunea luĭ n'a nimeritŭ, ci numaĭ a vătĕmatŭ consciinţa întreguluĭ clerŭ catolicŭ.

Acum Csáky îşĭ ĭea refugiulŭ la introducerea matriculelorŭ civile pentru copiiĭ din căsătoriile mestecate. Nicĭ cu acésta nu va succede. Căcĭ după legea din 1868 unuĭ preotŭ catolicŭ nu-ĭ e ĭertatŭ nicĭ la cererea părinţilorŭ a împliní nicĭ o funcţiune sacră la copiiĭ din căsătoriĭ mestecate, cariĭ după aceea lege se ţinŭ de altă confesiune. Dacă dar unŭ preotŭ catolicŭ va miruí, mărturisí, cuminecá saŭ conferí altŭ sacramentŭ la unŭ atare copilŭ la cererea părinţilorŭ, ĕră vine în conflictŭ cu legea civilă, căcĭ cea bisericéscă îĭ demândă, să facă lucrulŭ acesta fără a se uĭtá, că ce ţice cea civilă, căcĭ legea sacramentelorŭ e dumneḑeéscă, ĕră cea civilă numaĭ omenéscă. Şi aşa lucrulŭ va rĕmâné şi maĭ departe încurcatŭ ca şi maĭ înainte. Singura resolvire firéscă a cestiuniĭ este cassarea articululuĭ 53 din 1868 şi redarea dreptuluĭ părinţilorŭ de a dispune eĭ de religiunea copiilorŭ. În dispusĕţiunile părinţilorŭ cu privire la confesiunea copiilorŭ nu se va amestecá nicĭ clerulŭ catolicŭ, căcĭ dreptulŭ părinţilorŭ asupra copiilorŭ este dreptŭ alŭ natureĭ, şi acestuia se supune şi dreptulŭ bisericescŭ, care póte venĭ în conflictŭ cu drepturĭ positive, nu-ĭ este ĭertatŭ însă să vinĕ în conflictŭ cu dreptulŭ natureĭ şi n'a venitŭ şi nu va venĭ nicĭ cândŭ.

Revistă bisericéscă.

Roma.

În 13 a l. c. s'aŭ împlinitŭ o sută de anĭ dela ţiua de nascere a mareluĭ Pontifice Piu IX. În ţiua amintită unŭ numĕrŭ însĕmnatŭ de catolicĭ aŭ cercetatŭ mormîntulŭ neuĭtatuluĭ Papă în biserica monumentală San-Lorenzo fuori le mura. Maĭ multe cununĭ de florĭ aŭ fostŭ depuse pre mormîntŭ şi până la amĕḑĭ aŭ fostŭ celebrate liturgiĭ pentru odihna sufletéscă a fericituluĭ Pontifice. Serbările centenare, cariĭ eraŭ proiectate pentru luna acésta, s'aŭ amânatŭ până la anulŭ ce vine. Pregătirile se facŭ de acum, şi e de prevĕḑutŭ cu siguritate, că acele serbărĭ vorŭ fi întru tóte demne de memoria nemuritoruluĭ Piu IX.

Francia.

În luna acésta s'aŭ ţinutŭ în Paris dóuĕ adunărĭ de caractĕrŭ catolicŭ. Una a fostŭ congresulŭ catolicilorŭ francezĭ, a dóua congresulŭ proprietarilorŭ creştinĭ. Amîndóuĕ adunările aŭ fostŭ fórte cercetate. În congresulŭ catolicilorŭ francezĭ între alte resoluţiunĭ s'a luatŭ şi una pentru restabilirea independenţeĭ Sântuluĭ Scaunŭ Apostolicŭ. Totŭ în congresulŭ acesta a fostŭ ascultatŭ cu cea maĭ viuă interesare o conferinţă a luĭ Nourison despre efectele instrucţiuniĭ laĭce. Conferenţiarulŭ a spusŭ, că în anulŭ 1890 aŭ fostŭ pedepsiţĭ la închisóre 195.000 individĭ. Numĕrulŭ delincuenţilorŭ tinerĭ s'a urcatŭ în cestĭ din urmă 10 anĭ dela 5900 la 21.000. E de însĕmnatŭ, că maioritatea acestorŭ

delincuenţi a ieşitŭ din şcóle şi încă din multŭ lăudatele şcóle ale guvernului. Étă dară, că dreptate aŭ catolicii cándŭ ḑicŭ, că moralitatea numai şcóla cu caractĕrŭ religiosŭ o póte asigurá.

Congresŭ catolicŭ în America.

Catolicii germáni din Statele unite ale Americeĭ de nordŭ vorŭ ţiné în 26, 27 şi 28 Septembre a anuluĭ acestuia unŭ congresŭ generalŭ. Învitările suntŭ espedate deja. Apelulŭ ḑice, că scopulŭ congresuluĭ este a aflá mijlócele pentru salvarea şcólelorŭ poporale cu caractĕrŭ religiosŭ, carĭ statulŭ vre să le scótă din mânile confesiunilorŭ. Congresulŭ va desbate şi cestiunea independenţeĭ Scaunuluĭ papalŭ şi în fine va sĕrbătorí centenarulŭ alŭ patrulea dela descoperirea Americeĭ prin Cristoforŭ Columbŭ, deórece întreprinderea luĭ Columbŭ a fostŭ o întreprindere religiósă, făcută cu intenţiunea de a aduce în sinulŭ bisericeĭ catolice popórĕle de dincolo de Oceanŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În parlamentulŭ din Budapesta se urmézŭ cu viŭ interesŭ desbaterea generală asupra budgetuluĭ presentatŭ de cătră ministrulŭ de culte. Obiectulŭ principalŭ alŭ desbaterilorŭ, precum se putea prevedé, îlŭ formézŭ relaţiunea dintre biserică şi statŭ. Ministrulŭ de culte contele Albinŭ Csáky, spre a scăpá din încurcătura, în care însu-şĭ s'a adusŭ prin faĭmósa ordinaţiune din 26 Febr. 1890, promite, că va presentá unŭ proĭectŭ de lege pentru întroducerea matriculeĭ civile parţiale, în care adecă vorŭ avé să fie induşi pruncii născuţi din căsătoriile mestecate. Maĭ în detaiŭ ne vomŭ puté pronunţa asupra acestuĭ proĭectŭ, cándŭ îlŭ vomŭ avé înaintea nóstră. Altcum pacea între biserică şi statŭ numaĭ atuncĭ se va restabilí, cándŭ se va abrogá articululŭ de lege 53 din 1868, care prin §. 12 lipsesce pre părinţi de dreptulŭ, ce-lŭ aŭ asupra crescerii religióse a pruncilorŭ sĕi.

Altă cestiune interesantă este recepţiunea confesiuniĭ jidovescĭ, carĭ află fórte mulţi apĕrătorĭ în cercurile liberale. E de miratŭ, că într'unŭ statŭ, a căruĭ poporaţiune în partea cea maĭ mare e catolică, justele pretensiunĭ ale bisericeĭ catolice suntŭ combătute în numele liberalismuluĭ, precándŭ cererile Jidovilorŭ suntŭ părtinite totŭ în numele liberalismuluĭ. Preparativele pentru serbarea câtŭ se póte maĭ splendidă a iubileuluĭ de încoronare se continuă cu mare zelŭ.

Croaţia.

Aḑĭ se începŭ alegerile pentru dieta croată. Resultatulŭ de sigurŭ are să fie favorabilŭ guvernuluĭ. Dară şi opositia va dobîndí succese cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că acum nu maĭ suntŭ dóuĕ partide opositionale, ci numaĭ una. Anume partida episcopuluĭ Strossmayer a publicatŭ în ḑilele trecute unŭ manifestŭ, în care a declaratŭ, că la alegerĭ nu va luá parte şi nu va pune candidaţi propriĭ. Astfelŭ acum tótă opositia se va grupá în jurulŭ flamureĭ Starceviciane, şi chiar de aceea lupta electorală are să fie încă şi maĭ interesantă.

Bucovina.

În sfârşitŭ afacerea *Pace* e terminată. Guvernorulŭ Pace este relevatŭ din postulŭ sĕŭ şi e numitŭ vicepreşedinte alŭ curţiĭ supreme de comptabilitate din Viena. Guvernorŭ alŭ Bucovineĭ e numitŭ şefulŭ de poliţie din Viena, baronulŭ *Krauss*. Scirea acésta nu are lipsă de comentarŭ. Românii bucovineni potŭ fi mulţămiţi. Eĭ prin acţiunea lorŭ solidară şi prin ţinuta lorŭ bărbătéscă aŭ arĕtatŭ, că suntŭ sătuĭ de şicanărĭ, şi aŭ silitŭ pre guvernulŭ centralŭ din Viena, să ţină contŭ de sentimentele şi de drepturile lorŭ. Îĭ felicităm̆ din tótă inima şi le dorimŭ succese nóuĕ şi strălucite.

Belgia.

La alegerile dietale din Belgia, precum se anunţă, atâtŭ partida conservatóre clericală câtŭ şi cea liberală şĭ-aŭ reţinutŭ positiile de maĭ înainte, saŭ cu alte cuvinte maioritatea ca şi în trecutŭ o vorŭ avé totŭ clericaliĭ. Liberaliĭ abia aŭ eşitŭ învingĕtorĭ în unele oraşe, precándŭ poporulŭ catolicŭ dela ţĕră şĭ-a alesŭ deputaţi clericalĭ.

Corespondinţe.

Din Tractulŭ Blaşiuluĭ.

Multŭ Onorată Redacţiune!

Deşi cam târḑiŭ, daţi-mĭ totuşĭ voe, ca urmándŭ esemplulŭ altora să vĕ comunicŭ şi eŭ ceva despre Sinodulŭ de primăvară alŭ tractuluĭ Blaşiŭ ţinutŭ la 1 Aprilŭ în Blaşiŭ.

La sinodulŭ acesta s'aŭ presentatŭ de astă-dată 27 preoţi tractuali, aprópe toţi, afară de doĭ împedecaţi de morbŭ. După împlinirea afacerilorŭ premergĕtóre Sinodulŭ s'a deschisŭ la 9 óre prin M. O. D. George Bărbătŭ adm. ppescŭ.

Din rapórtele verbale făcute de fraţiĭ preoţi despre moralitatea poporuluĭ şi mersulŭ învĕţămîntuluĭ la şcólele poporale s'a vĕḑutŭ, că moralitatea a începutŭ a cresce în poporŭ, şi maĭ cu samă după ce s'aŭ publicatŭ credincioşilorŭ decisiunile sinoduluĭ archidiecesanŭ din 1889 în ceea ce privesce împedecarea concubinatelorŭ. Cu durere însă a trebuitŭ să ieа sinodulŭ spre sciinţă, că progresulŭ în învĕţămîntŭ a fostŭ împedecatŭ în anulŭĭ acesta în câtŭ-va prin morbulŭ de pojarŭ, care a grasatŭ aprópe în tóte parochiile tractuale, făcĕndŭ ast-felŭ, ca prelecţiunile să fie sistate pre maĭ multŭ timpŭ.

Comisiunile însărcinate apoĭ cu pregătirea proiectelorŭ de statute pentru înfiinţarea bibliotecеĭ tractuale şi a magazinelorŭ parochiale de bucate şĭ-aŭ presentatŭ operatele lorŭ, carĭ după o desbatere maĭ îndelungată şi seriósă aŭ fostŭ primite de sinodŭ. Ambe statutele acestea după cum suntŭ informatŭ, aŭ fostŭ aprobate de Preaven. Consistoriŭ mitropolitanŭ, şi aşa cu începutulŭ anuluĭ viitorŭ ele vorŭ şi puté fi puse în lucrare. Nu potŭ să nu amintescŭ aci cu multă bucurie, că decisiunile nóstre sinodale nicĭ de cum nu rĕmânŭ literă mórtă. Dovadă e fondulŭ scolasticŭ tractualŭ, înfiinţatŭ sub actualulŭ administratorŭ protopopescŭ, a căruĭ statute aŭ fostŭ aprobate din partea Veneratеĭ Superiorităţĭ la an. 1890, şi a căruĭ averea aḑĭ se urcă la suma de 355 fl. 80 cr. Însĕmnŭ, că din venitele anuale ale acestuĭ fondŭ $^2/_3$ se întrebuinţézŭ pentru provederea şcólelorŭ şi şcolarilorŭ tractualĭ cu cele necesare, şi numaĭ $^1/_3$ se capitalisézŭ.

Spre închiere maĭ amintescŭ, că în maĭ multe parochiĭ se edificŭ biserice şi şcóle nóuĕ. — Ca locŭ pentru ţinerea viitoruluĭ sinodŭ s'a alesŭ Ciufudulŭ. Cu stimă,

Unŭ preotŭ tinĕrŭ.

Bucurescĭ $^1/_{13}$ Maiŭ 1892.

Graţie confusiuniĭ călindarelorŭ, eŭ şi acum la 13 Maiŭ vĕ potŭ vorbí în tótă liniştea despre lucrurĭ petrecute la 1 Maiŭ. Şi dacă pentru încetarea confusiuniĭ va trebuí să aşteptămŭ până la hotărîrile mareluĭ congresŭ propusŭ de dlŭ M., precum vĕḑurămŭ în numeriĭ precedenţi aĭ „Unirii", ca să caute „unŭ punctŭ centralŭ pentru lumea întrégă", de unde să se mĕsure cu precisiune anulŭ solarŭ şi să se stabiléscă unŭ călindarŭ comunŭ şi consimţitŭ de tóte popórele, — atuncĭ aşĭ avé să sĕcŭ chiar apa Dîmboviţeĭ, schimbată în cernélă, spre a vĕ scrie corespondinţe. Norocŭlŭ îmĭ este însă, că de bună sémă eŭ nu voiŭ trăí până atuncĭ, dar în schimbŭ augurŭ de noŭ „*Unirĭi*", ca să ajungă să trimiţă corespondenţi chiar la adunările aceluĭ mare congresŭ, ca să nu rĕmână maĭ pre josŭ de „*Voinţa Bisericeĭ Române*", care póte că până la acestŭ momîntŭ îşĭ va fi designatŭ deja representanţiĭ pre lângă „Românii compentenţi în astronomie" şi „vĕrsaţi în ale călindaruluĭ", porniţi saŭ pre punctulŭ de a porní spre a căutá punctulŭ centralŭ pentru lumea întrégă, şi adecă spre a deschide şi a presidá negreşitŭ congresulŭ „internaţionalŭ", proiectatŭ de dînşiĭ cu atâta solemnitate şi îndrumatŭ, cu unŭ césŭ maĭ înainte, ca prin calculărĭ sdrobitóre să resólve problema închisă până aicĭ muritorilorŭ.

Să ne întórcemŭ însă la 1 Maiŭ, respective la 19 Aprile, — numĕrŭ fatalŭ, care adausŭ şi readausŭ între sine ne dă chiar hazliulŭ întâiŭ Aprilŭ, — ca să asistămŭ la „ḑiua mândră de alaiŭ" serbată de socialiştiĭ români „în sunete de glasurĭ, de fanfare şi de naiŭ" — spre a mĕ serví de terminiĭ scoşĭ din organulŭ lorŭ *„Munca"*. Pre la 10 óre diminéţă aşadară plecat'aŭ nóuĕ din Văsluĭ şi cu sergentulŭ ḑece, voiam să ḑicŭ din Cismigiŭ ca şi unŭ „potopŭ de lume (!) cu unŭ stégŭ roşu în fruntea eĭ", cu unŭ „cântecŭ" „şi de gurĭ şi de fanfare" şi s'aŭ dusŭ, s'aŭ dusŭ de parte până la grădina Trocadero dela Filaretŭ. Ajungêndŭ acolo eĭ singurĭ, fără de nicĭ unŭ amestecŭ de „figurĭ hidóse, cu ochiĭ holbaţi, înlemnite de spaĭmă", adică fără de „feudalĭ şi burghezĭ, fără de popĭ, militărime şi filosofĭ", şi însetaţi după „idealurĭ măreţe, gigantice, pre carĭ voesce să le realiseze proletariatulŭ universalŭ", reclamândŭ optŭ óre de lucru pre ḑi, aŭ deşertatŭ ḑece óre de-a rîndulŭ „în acela-şĭ ţĕlŭ sublimŭ, în aceea-şĭ voinţă şi nisuinţă nobilă şi măréţă" buteliĭ nenumĕrate cântândŭ „idealulŭ apĕsatuluĭ poporŭ".

Cum vedeţi, socialiştiĭ nostri suntŭ ómenĭ pacinicĭ şi s'aŭ arĕtatŭ şi în anulŭ acesta pĕtrunşĭ de cele ce le-aŭ spusŭ în ajunŭ totŭ prin organulŭ lorŭ, că „vijelia, furtuna înspăimântătóre a revoluţiilorŭ trecute e înlocuită cu serbărĭ vesele, cu florĭ de primăvară şi cu cântece de înfrăţire şi aşa s'aŭ schimbatŭ vremile, încâtŭ unŭ cântecŭ preţuesce astăḑĭ maĭ multŭ decâtŭ o împuscătură, şi o ser-

bare mai multŭ decâtŭ o revoluţie". Până cândŭ lucrurile se petrecŭ astfelŭ, calea, valea; dar póte ca nu cumva să se desfigureze pre sine-şĭ, într'altŭ locŭ pomenindŭ povestea celorŭ doĭ câni, carĭ se sfăşie până la arătarea lupuluĭ, adauseră: „Şi lupulŭ suntemŭ noĭ, socialiştiĭ" şi „cândŭ linia de defilare se va schimba în linie de bătae, éră socialista va începe . . ." Sperămŭ însă, că o asemenea eră nu va sosí nicĭ odată preste îubitulŭ nostru poporŭ, blândŭ şi muncitorŭ după firea sa din ḑorĭ de ḑi până în amurgulŭ serel; ast-felŭ încâtŭ în materie socialistă elŭ va sta liniştitŭ ca şi acum, suriḑêndŭ la trecerea potopuluĭ de lume, în ḑiua mândră de alaiŭ, cu stégŭ roşu în fruntea eĭ, şi cu sunete de glasurĭ de fanfare şi de naiŭ!

O mişcare de altă natură şi cu multŭ maĭ seriósă s'a pornitŭ în ḑilele din urmă în sinulŭ corpuluĭ profesoralŭ din tótă ţara prin dóuĕ proïecte de legĭ ale ministruluĭ de instrucţiunea publică: unulŭ interpretativŭ şi altulŭ modificătorŭ alŭ legiĭ dela 1883 pentru fixarea onorariilorŭ şi a gradaţiunĭĭ, cum şi a pensionărĭĭ membrilorŭ corpuluĭ didactică. Prin legea organică dela 1864 se stabilise, ca după unŭ numĕrŭ de 12 anĭ salarele profesorilorŭ să se îndoiéscă spre a se bucurá ast-felŭ şi eĭ de înaintările, ce se întîmplă în alte funcţiunĭ. Împlinirea acestuĭ periodŭ căḑŭ însă tocmaĭ în ajunulŭ răsboiuluĭ dela 1877, de unde prescripţiunile aceleĭ legĭ rĕmaseră literă mórtă până la 1883. Atunci printr'o nóuă lege se fixară în modŭ maĭ sistematicŭ salarele şi se stabiliră 4 gradaţiunĭ pentru sporirea lorŭ, de câte 15% din cincĭ în cincĭ anĭ, aşa că după 20 de anĭ de serviţiŭ (ultima gradaţiune) salarulŭ avutŭ la începutŭ erá mărităŭ cu 60 la sută. S'a întîmplatŭ însă, că nicĭ acéstă lege nu s'a aplicatŭ în totalŭ, rĕmânêndŭ o mulţime de profesorĭ cu salare diferite şi variabile dela unŭ budgetŭ la altulŭ. Pentru aceea maĭ pre urmă treĭ profesorĭ din Bucurescĭ aŭ intentatŭ procesŭ ministeriuluĭ, cerêndŭ restituirea sumeĭ cuvenite lorŭ dela 1883 în cóce. Procesulŭ fŭ câştigatŭ; dar ministerulŭ cerŭ suspendarea sentinţeĭ, căcĭ după publicarea eĭ s'ar fi ridicatŭ din tóte părţile cererile, şi statulŭ ar fi trebuitŭ să plătéscă o sumă de preste 6 milióne. Spre a scăpá de acéstă încurcătură ministrulŭ păşĭ cu aşa ḑisulŭ proïectŭ modificătorŭ alŭ legiĭ dela 1883, prin care se pune principiulŭ, că profesoriĭ n'aŭ dreptulŭ de a reclamá dela statŭ preste sumele încrise în budgetŭ, orĭ care ar fi diferinţa între aceste sume şi cele prevĕḑute în legea dela 1883; cu alte cuvinte că acea lege n'a stabilitŭ unŭ dreptŭ, ci o normă pentru ministru, şi astfelŭ salarele şi gradaţiunile de noŭ se vorŭ reduce la bunulŭ placŭ alŭ budgetuluĭ din fiesce care anŭ.

Alŭ doilea proïectŭ dă dreptŭ ministruluĭ de a pune din oficiŭ la pensiune pre profesorulŭ ajunsŭ la vrîsta de 60 anĭ (pentru universitate 65 anĭ), saŭ la orĭ-ce vrîstă, dacă aŭ 30 de anĭ de serviţiŭ, aşa încâtŭ unulŭ, care a începutŭ profesura la vrîstă de 25 de anĭ, póte fi pusŭ la pensie la 55 de anĭ, fără de a se maĭ cere avisulŭ şi învoirea prealabilă a colegilorŭ respectivuluĭ profesorŭ. — Profesoriĭ vĕḑêndu-se amenin-ţaţĭ şi de o parte şi de alta aŭ ţinutŭ maĭ multe întruniri la universitate în Bucurescĭ şi aŭ îndreptatŭ parlamentuluĭ unŭ memoriŭ de protestare contra proïectelorŭ ministruluĭ. Se pare însă, că ministrulŭ e resolutŭ a nu cedá, ci a merge înainte cu ele. Ce se va alege şi de aci, vomŭ vedé, dar până atunci: Salutare!

Philalet.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Uniriĭ" din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1891. *In Archidiecesă* Parochia *Panticeŭ*, 3 fl. — Parochia *Babiŭ*, 1 fl. 52 cr. — M. O. D. *Gavrilă Cheţanŭ*, v.-prot. 1 fl. — *Simeonŭ Cheţanŭ*, p. în Ercea 50 cr. — *Ioanŭ Macaveiŭ*, p. în Archiudŭ 50 cr. — *Octavianŭ Popŭ*, cap. în Fărăgăŭ 50 cr. — *Vasilie Brătfăleanŭ*, p. în Ocniţa 1 fl. — *Toma Furdu*, p. în Logigŭ 50 cr. — *Alesandru Augurŭ*, coad. pp. în Teaca 1 fl. — *Constantinŭ Rusŭ*, p. în Sântŭ 50 cr. — *Ioanŭ Miclea*, p. în Sĕplacŭ 50 cr. — *Ioanŭ Moldovanŭ*, p. în Ulfalăŭ 1 fl. 20 cr. — *Ioanŭ Cheţanŭ*, p. în Hrastăşŭ 1 fl. — *Teodorŭ Domşa*, p. în Pinticŭ 50 cr. — *Ioanŭ Câmpianŭ*, p. în Băiţa 80 cr. — *Iacobŭ Popŭ*, p. în Socolŭ 50 cr. — *George Butnariŭ*, p. în Bratfalĕŭ 50 cr. — *Iosifŭ Stupineanŭ*, p. în Stupinĭ 65 cr.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1891 suma de 1,046 fl. 62 cr.

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *În Archidiecesă* Parochia *Velcheriŭ*, 13 fl. 33 cr. — Il. Sa *George Popŭ*, 3 fl. — Parochia *Rîciŭ*, 5 fl. — Parochia *Gârbova inferióră* 3 fl. 35 cr.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1892 suma de 45 fl. 53 cr.

Noutăţĭ.

Serbarea îubileuluĭ de încoronare. Maiestăţile Lorŭ Monarchulŭ nostru şi augusta Sa soţie la 8 Iuniŭ a. c. îşĭ vorŭ serbá îubileulŭ de 25 anĭ dela încoronarea Lorŭ de Rege şi Regină a Ungarieĭ. Cu acea ocasiune în tóte bisericele de pre teritoriulŭ Provincieĭ mitropolitane gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ se va celebrá S. Liturgie cu mare solemnitate spre a mulţămí Preabunuluĭ Dumneḑeŭ, că s'a îndurată a conservá pre Maiestăţile Lorŭ, să-şĭ pótă serbá acéstă ḑi aniversară atâtŭ de memorabilă.

La sĕrbătórea Înălţărĭĭ Domnuluĭ a celebratŭ s. Liturgie în catedrala din Blaşiŭ *Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolitŭ* încunjuratŭ de clerulŭ gremialŭ. După s. Liturgie s'a făcutŭ procesiunea îndatinată spre binecuvîntarea câmpuluĭ.

Îubileulŭ octogenariuluĭ Georgiŭ Bariţiŭ s'a serbatŭ în 24 a l. c. în Sibiŭ într'unŭ modŭ fórte solemnŭ. Stima generală şi îubirea, de care se bucură venerabilulŭ îubilantŭ înaintea tuturorŭ Românilorŭ, s'a manifestatŭ şi prin numĕrósele felicitărĭ, ce le-a primitŭ dela archiereĭ, dela reuniunĭ, societăţĭ, corporaţiunĭ şi persóne private din tóte părţile locuite de Românĭ, până şi din acele ţinuturĭ, unde conscliinţa naţională se părea stînsă cu totulŭ. Academia română prin o deputaţiune compusă din domniĭ V. A. Urechiă, Gr. G. Tocilescu, P. Poni şi Gr. Ştefănescu a presentatŭ distinsuluĭ sĕŭ membru o adresă de felicitare. Deputaţiunĭ a maĭ primitŭ îubilantuluĭ atâtŭ din Sibiŭ, câtŭ şi de airea, între carĭ şi o deputaţiune din Blaşiŭ condusă de dlŭ Dr. Augustinŭ Bunea.

La primirea deputaţiunilorŭ venerabilulŭ bĕtrânŭ vĕrsá lacremĭ de mângâere convingêndu-se, că naţiunea română, pentru prosperarea căreia a lucratŭ dînsulŭ în tótă viéţa sa, scie apreţiá ostenelele şi meritele bărbaţilorŭ sĕĭ.

Sara s'a aranjatŭ unŭ splendidŭ banchetŭ în onórea sĕrbătorituluĭ, la care aŭ luatŭ parte la 100 de persóne. În decursulŭ banchetuluĭ a cântatŭ musica militară.

După ce maĭ întâiŭ îubilantulŭ în cuvinte omagiale şĭ-a adusŭ tributulŭ sĕŭ de fidelitate faţă cu monarchulŭ, s'a începutŭ rostirea vorbirilorŭ felicitătóre. Şirulŭ acestorŭ vorbirĭ l'a începutŭ archimandritulŭ Il. Puşcariŭ, vicepreşedintele Asociaţiuniĭ Transilvane. Apoĭ urmară vorbirĭ rostite de V. A. Urechiă în numele Academieĭ, de I. Germanŭ în numele corpurilorŭ didactice din Blaşiŭ, unde şi-a începutŭ îubilantulŭ cariera sa publică ca profesorŭ, de Dr. V. Hossu în numele preseĭ române de dincóce, a căreĭ urzitorŭ este îubilantulŭ, şi multe altele. Unŭ entusiasmŭ estraordinarŭ a produsŭ în ceĭ de faţă vorbirile celebruluĭ archeologŭ din Bucurescĭ dluĭ Gr. G. Tocilescu, care fără a face politică scie însufleţi pre ascultătoriĭ sĕĭ pentru idealurĭ naţionale. Dlŭ Iosifŭ Vulcanŭ a cetitŭ o odă frumósă, în care glorifică meritele îubilantuluĭ. Totŭ la banchetŭ s'aŭ cetitŭ sute de telegrame, carĭ aŭ sositŭ la adresa îubilantuluĭ din tóte părţile locuite de Românĭ.

Producţiunea teatrală din 21 Maiŭ, aranjată în sala oteluluĭ „Univers", anunţată în Nrulŭ precedentŭ alŭ „Uniriĭ" a mulţămitŭ publiculŭ. Acesta a ascultatŭ cu multă plăcere celea treĭ piese: *Rusaliile, Paracliserulŭ* şi *Nunta ţĕrĕnéscă*. Diletanţiĭ nostri şĭ-aŭ datŭ tótă silinţa, ca să satisfacă roluluĭ, şi acésta în generalŭ vorbindŭ le-a şi succesŭ în mĕsura, în care se póte aşteptá dela nisce diletanţĭ. Dşóra *Gizela Turcu* în „Paracliserĭŭ" şi în „Nunta ţĕrĕnéscă" şi Dşóra *Ida Handrea* în „Rusaliĭ" aŭ surprinsŭ publiculŭ prin presentarea lorŭ simpatică şi francă şi prin jocŭlŭ lorŭ uşorŭ şi plăcutŭ. Dintre domnĭ aŭ delectatŭ publiculŭ dlŭ *Aug. Coltorŭ* maĭ alesŭ în „Nunta ţĕrĕnéscă" prin predarea succesă a dascăluluĭ grecŭ, — şi dlŭ *Victorŭ Turcu* prin vócea sa plină. Prin asta însă nu se detrage nimica nicĭ meritului celoralalte persóne, anume a dşóreĭ *Sofia Păcurariŭ* şi a domnilorŭ *George Popŭ, Ales. Comşa, Ioanŭ Mărianŭ, E. Olteanŭ, Alb. Şusterŭ, Dimitrie Ianchi* şi *Aureliŭ Munteanŭ*.

Aniversarea încoronărĭĭ regeluĭ Carolŭ, ca o sĕrbătóre naţională şi în anulŭ acesta s'a celebratŭ în Bucurescĭ la 22 a l. c. cu mare splendóre. — Regele cu moştenitorulŭ tronuluĭ şi cu părechea princiară de Sachsen-Meiningen, după ascultarea sânteĭ Liturgiĭ, a inspecţionatŭ trupele din capitală.

Cursŭ estraordinarŭ de stupăritŭ. M. O. D. *Ioanŭ Vulcanŭ*, protopopŭ şi parochŭ în Vermeşŭ, va ţiné cu cantorŭ-docenţiĭ gr. cat. din diecesa Lugoşuluĭ unŭ cursŭ estraordinarŭ de stupăritŭ, care va durá 3 sĕptĕmânĭ, anume din *9—21 Iuniŭ* a. c. Ar fi de doritŭ, să se ţină şi în alte locurĭ ataríĭ cursurĭ atâtŭ din albinăritŭ câtŭ şi din alţĭ ramĭ aĭ economieĭ şi industrieĭ de casă.

Concursŭ. Pentru completarea oficiuluĭ de cantorŭ la biserica gr. cat. din M.-Uióra se escrie concursŭ cu terminulŭ de Iuniŭ a. c. Emolumintele suntŭ: a) 240 fl. solvinḑĭ în rate lunare din casa bisericeĭ, şi b) 12 fl. banĭ de cuartirŭ. — Cu terminulŭ de 15 Iuliŭ a. c. se escrie concursŭ pentru staţiunea cantorŭ-docentală din Gurarfuluĭ protopopiatulŭ Sibiuluĭ. Emolumintele împreunate cu acéstă staţiune suntŭ: a) 200 fl. salarŭ anualŭ, solvindŭ în rate treĭlunare din casa bisericeĭ; b) 2 orgiĭ de lemne focale; c) locuinţă.

Pretorŭ în Petroşenĭ. În adunarea comitatuluĭ Hunedóra ţinută la 2 a l. c. în oficiulŭ de pretore în cercŭlŭ Petroşenilorŭ a fostŭ alesŭ dlŭ Basiliŭ Ianza, fiulŭ vicaruluĭ foraneŭ gr. cat. din Haţegŭ. Totă în acea adunare s'a alesŭ de vicecomite alŭ aceluĭ comitatŭ Hollaky Arthur, fostulŭ protonotarŭ comitatensŭ.

Casŭ de mórte. *Iosifŭ Balŭ* parochŭ gr. cat. în Ilva-mare, după unŭ morbŭ greŭ a reposatŭ la 22 Maiŭ în etate de 51 de anĭ în alŭ 24-lea anŭ alŭ preoţieĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericei române din Ungaria și Transilvania, dară mai alesŭ din părțile bănățene ale diecesei Lugoșului.

II.

Biserica catolică și română din Bănatŭ sub Domnia Turcilorŭ.

La 26 ani după bătaia fatală dela Mohaciŭ cetatea Timișóreĭ cade în mânile Turcilorŭ (1552), și prin acésta luându afară Bănatulŭ Severinuluĭ cu districtele Caransebeșuluĭ, Lugoșuluĭ și Lipoveĭ, teritorulŭ întregŭ între Dunăre, Tisa și Murĕșŭ, cunoscutŭ adĭ sub numire de Bănatŭ, ajunge sub domnia Turcilorŭ păgâni.

De atunci până la anulŭ 1716, cându numita cetate se redobândesce dela Turcĭ, și aceștia fură alungați din Bănatŭ și siliți a încheia pacea dela *Passarovecz* (21 Iuliŭ 1718), în decursŭ de 164 respective 166 anĭ, ținutulŭ Bănatuluĭ de o parte a fostŭ prada devastărilorŭ turcescĭ, urma cărora se semnalézĕ prin tirănie și ruină, éră de altă parte unŭ petecŭ din acelŭ teritoriŭ nu odată a formatŭ mĕrulŭ de cértă pentru pretensiuni de posesiune și de domnie acușĭ între domnitoriĭ caseĭ habsburgice și între principiĭ Transilvanieĭ protejați prin Turcĭ, acușĭ între aceștia și aceĭ principĭ, până ce în urmă *Barcsay* principele Transilvanieĭ la 1658, districtele Lugoșuluĭ și Caransebeșuluĭ le-a cedatŭ Turcilorŭ, prin ce întregŭ Bănatulŭ devenĭ sub domnia Turcilorŭ. [1])

Cu ocuparea Bănatuluĭ prin Turcĭ se începe epoca tristă nu numaĭ pentru biserica rom. catolică, ci și pentru biserica română. Căcĭ unde Turciĭ păgâni își puseră peciorulŭ, acolo urmă asuprirea și apăsarea bisericelorŭ creștine.

De frica tiranieĭ păgâne mare parte a poporuluĭ creștinŭ se retrage în munți și în locurĭ ascunse, creștiniĭ catolicĭ parte de frica păgânilorŭ, parte din lipsa preoțimiĭ alungate n'a pututŭ, dară nicĭ a cutezatŭ a-și esercia religiunea sa. [2])

La starea cea tristă a bisericeĭ rom. cat. din Bănatŭ multŭ a contribuitŭ intoleranța calvină și luterană. Legea acesteĭ secte, după ce cu putere fù ocrotită și lățită în Transilvania prin principiĭ calvinĭ-protestanțĭ, și în părțile bănățene a prinsŭ rădăcină mai alesŭ sub domnirea turcéscă, cu carea aceĭ principĭ aŭ statŭ în legătură de vasalitate.

Deja la anulŭ 1530 unŭ predicatorŭ calvinŭ cu numele *Kiss* din Tășnadŭ — den ațiune Cumanŭ — apoĭ altulŭ cu numele Szegedi pre la 1546—48 în Lipova, Cianadŭ, Timișóra, Becicherecŭ vestescŭ calvinismuluĭ, numĕrându între adicțiĭ sĕĭ pre puterniciĭ comiți aĭ Timișóreĭ ca Valentinŭ Török, Perényi și Petru Petrovici (1538) mai târdiŭ bannulŭ Severinuluĭ. [3])

În dieta ținută în Sassebeșŭ la 12 Martiŭ 1556 se edice secuestrarea bunurilorŭ eclesiastice, în urmarea căreia episcopia rom. cat. din Ardélŭ se sistézĕ și la 11 Iuniŭ 1556 episcopulŭ Bornemisza părăsesce scaunulŭ sĕŭ episcopescŭ. La an. 1557 aceea-și sórte o avŭ episcopia rom. cat. din Oradea-mare. În Bănatŭ, care cu districtele Lipoveĭ, Caransebeșuluĭ și Lugoșuluĭ aparțineaŭ Transilvanieĭ, episcopulŭ Cianaduluĭ *Franciscŭ Ugody* (1549—1553) denumitŭ de împĕratulŭ Ferdinandŭ, prin Zápolya se opresce a-și cuprinde scaunulŭ sĕŭ, și după ce în dieta din Turda ținută la 1566 se edice, că ceĭ ce se țină de legea papistășéscă, să se scótă din țéra luĭ I. Sigismundŭ Zápolya, episcopiĭ următorĭ luĭ Ugody maĭ întâiŭ își mută scaunulŭ preste Murĕșŭ la *Cianadulŭ celŭ nou* (Episcopulŭ Kolosváry 1561—1562), apoĭ părăsescŭ scaunulŭ episcopescŭ și nicĭ că se maĭ rentorcŭ în Bănatŭ, până ce sub împĕratulŭ Carolŭ alŭ VI-lea la 1723 Bănatulŭ érăși se supune jurisdicțiuniĭ episcopieĭ Cianaduluĭ. [1])

Despre starea bisericeĭ rom. cat. din Bănatŭ de sub domnirea turcéscă de 164 anĭ se póte ice totŭ aceea, ce a disŭ *Bartenstein* ministrulŭ împĕratuluĭ Iosifŭ despre starea bisericeĭ rom. cat. din Transilvania, că aceea nu numaĭ că erá sugrumată, ci cu totulŭ estirpată, [2]) saŭ ce a scrisŭ istoriculŭ *Fabian,* că parochiile icĭ colo rĕmase fură nimicite. [3])

Dóră și prea lungŭ am vorbitŭ despre starea bisericeĭ rom. cat. Se vedemŭ acuma, carĭ aŭ fostŭ relațiunile bisericeĭ Românilorŭ, saŭ preste totŭ ale celeĭ gr. orientale din Bănatŭ?

Spre a cunósce acésta numaĭ încâtva, să nu uităмŭ de o parte aceea, că pre cându o parte mare a Bănatuluĭ erá în posesiunea Turcilorŭ, pre atunci începându dela cerculŭ Lipoveĭ în josŭ, partea răsăriteănă-iadimedană a Bănatuluĭ până la 1658 s'a ținutŭ de Ardealŭ; éră de altă parte, că principiĭ Transilvanieĭ adicțiĭ sectelorŭ calvinescĭ, luterane, unitare, câtŭ cu voea, câtŭ fără voe fuseră vasaliĭ Turcilorŭ. Decĭ precum în Transilvania, așa și în părțile bănatice parte adnectate la Transilvania, parte ținute de Turcĭ, pre lângă asuprirea păgână, biserica română a avutŭ să sufere influința cea intolerantă și desastrósă a Calvinismuluĭ, care precum în Transilvania cu tóte mijlócele se nevoiá a desbrăcá biserica română de dogmele, de ritulŭ și jurisdicțiunea bisericeĭ orientale și a face, ca începându dela Mitropolitŭ până la poporŭ să nu se profeseze decâtŭ Catechismulŭ calvinescŭ: așa voiá să-și valoreze tendințele sale eretice și față de biserica română din Bănatŭ, și încă parte prin cale directă, parte sub scutulŭ Turcilorŭ păgânĭ. [4])

Este destulŭ numaĭ să reînprospetămŭ legile escepționale asupritóre aduse față de biserica română din Ardealŭ, și favorurile concese prin Turcĭ pentru sectariĭ calvinĭ, ca să ne putemŭ formá idee despre góna bisericeĭ românescĭ și din Bănatŭ.

În Transilvania după ce în dieta din Turda se edice alungarea din țéră a tuturorŭ celorŭ ce se ținŭ de legea papistășéscă, totŭ într'același anŭ în dieta din Sibiŭ ținută la 30 Nov. 1566 (Art. 7) biserica română se numesce *eretică,* Românilorŭ se dă de episcopŭ calvinescŭ *Georgiŭ,* de care aŭ Româniĭ să asculte, timbrându-se de trădătorĭ toțiĭ ceĭ ce nu se supunŭ (Art. 37).

Pentru propagarea protestantismuluĭ de tóte speciile și asuprirea bisericeĭ românescĭ se aducŭ legĭ ca art. 13 din 1568. Articlulŭ 20 alŭ dieteĭ din Turda (1569) pre Româniĭ calvinisați îĭ supune la prestațiunĭ banale față de preotulŭ calvinescŭ. Prin art. 26 din 1577 (sub Cristophorŭ Báthory) se dispune despre alegerea superintendenteluĭ pentru Românii calvinisați. Art. 30 alŭ dieteĭ din Orăștie (1571) se mestecă în trebile disciplinare ale bisericeĭ române. Art. 13 alŭ dieteĭ din Mediașŭ opresce episcopuluĭ românŭ de a face visitațiune canonică fără scirea patronilorŭ.

Și deși prin conveniținea încheiată la 1595 între *Mihaiŭ Vitézulŭ* și principele *Sigismundŭ Báthory* de o parte biserica română se lasă *„in usu et consuetudine antiqua“* și se supune jurisdicțiunii Archiepiscopuluĭ din Tergovisce, [1]) éră de altă parte prin art. 29 din 1600 pentru preoțimea română se face ceva ușurare: dară de locŭ după căderea luĭ Mihaiŭ Vitézulŭ, în dieta din Léczfalva (1600) sub grea pedépsă se opresce trecerea călugărilorŭ și preoțilorŭ românĭ din țéra românéscă.

Sub *Rákoczy alŭ II-lea* prin art. 13 alŭ dieteĭ din Alba-Iulia (1651) principilorŭ calvinescĭ se dă dreptulŭ de a se mestecá în trebile interne ale bisericeĭ române, éră sub *Apaffy* preoțiĭ românĭ se supunŭ la servitute și contribuțiunĭ grele. [2])

Cu unŭ cuvîntŭ biserica română din Ardealŭ erá lăsată în volnicia Calviniloră, carĭ parte prin promisiunĭ, parte cu forța legilorŭ făurite facŭ după placŭ proselitismŭ calvinescŭ, districte întregĭ, ca Făgărașulŭ, țéra Hațeguluĭ, se scotŭ de sub jurisdicțiunea Mitropolituluĭ românŭ maĭ multŭ ortodoxŭ (unitŭ cu calviniĭ) și se supunŭ puteriĭ superintendentuluĭ calvinescŭ. Mitropoliți se alegŭ, respective se întăriscŭ pre basa confesiuniĭ calvinescĭ octroate, pentru Românĭ se punŭ episcopĭ calvinĭ, cărora se supunŭ chiar și Mitropoliții românĭ. Sub I. Sigismundŭ Zápolya, mitropolia română se despoiă de dominiile sale, éră alți principĭ caséză episcopiile sufragane românescĭ, ș. a. [3])

Cam asemenea sórte grea a pututŭ să aibă și biserica română din părțile banatice, unde prin influința puterniculuĭ Comite supremŭ și Banŭ *Petru Petrovici* încă și maĭ tute pĕtrunse calvinismulŭ, înființându gimnasiŭ calvinescŭ în Lipova și parochiĭ în orașele maĭ de frunte, ținându aci sinóde încă pre la 1549 și 1550, [4]) și dacă totuși nu a avutŭ Calvinismulŭ așa trecere în Bănatŭ ca în alte părțĭ, acésta este de a se atribuĭ de o parte tenacității poporuluĭ românescŭ și sêrbescŭ și altorŭ împrejurărĭ neatîrnătóre dela voința factoriloră calvinismuluĭ, carĭ și cu forța crudelă propagaŭ legea cea eretică. [5])

Și măcar că nu s'ar ține strictŭ de acestŭ studiŭ a pertractá în deosĕbĭ influința proselitismuluĭ calvinescŭ și în părțile bănățene, totuși pentru ilustrare comemorămŭ următórele:

Precum la an. 1602 episcopulŭ r. cat. *Demetriŭ Náprági* în raportulŭ sĕŭ către împĕratulŭ Rudolf despre tenacitatea poporuluĭ românŭ la biserica sa dice, că *„Valachi propter linguam peregrinam difficulter converti possunt ad fidem catholicam“,* [6]) așa dice la anulŭ 1551 unŭ deregătorŭ aulicŭ în raportulŭ sĕŭ datŭ la curtea imperială scriindŭ, că Românii și Sêrbiĭ din Bănatŭ ținŭ și observă cu tenacitate religiunea bisericeĭ lorŭ. [7])

Cu tóte acestea, și pre lângă aceea, că Românii sub timpulŭ domniriĭ Turcilorŭ, în *Lipova* (1606—1607) și în *Caran-*

---

[1]) Cfr. epistola luĭ Barcsay către Ștefanŭ Csáky din 16 Iau. 1659, și alta către locuitoriĭ din Lugoșŭ și Caransebeșŭ de dtŭ 12 Septembre 1858. Iványi »Vidéknk története 1571—1658-ig«. Temesvárt 1875 pag. 57.

[2]) Epistola de dtŭ Timișóra 8 Martiŭ 1582 subscriă de primarulŭ orașuluĭ Timișóra Ștefanŭ Herzog și de alți 6 locuitorĭ, îndreptată către Pontificele Gregoriŭ XIII, la Schwicker »Geschichte des Temeser-Banats« Pest 1872 pag. 184.

[3]) Tóth Ferencz »A protestans Ekklezsiak Históriája« Komárom 1808 pag. 33—37.

[1]) Hurmuzachi »Documente« T. III. p. 212 și 474 la Nilles »Symbolae« Oeniponti 1885 T. II pag. 445 not. 1.

[2]) Bariț »Istoria Transilvaniei« vol. I. p. 133—135.

[3]) Ioh. Hintz »Geschichte des Bisthums der gr. n. unirten in Siebenbürgen«. Hermannstadt 1850 pag. 19; Petru Maiorŭ »Istoria biser. Românilorŭ«. Buda 1813 pag. 163.

[4]) Tóth Ferencz o. c. pag. 317, 318. Preyer »Monografie der Freistadt Temesvar«. Temesvar 1853 p. 130.

[5]) În Lipova de es. carĭ n'aŭ voitŭ să trécă la calvinismŭ, maĭ întâiŭ s'aŭ despoiatŭ de avere, apoĭ la preoți cu fierŭ infocatŭ aŭ însĕmnatŭ fața și aŭ trasŭ pelea în locŭlŭ tonsureĭ. Lányi. Magy. egyh. tört. 60 lap.

[6]) Iosifŭ Kemény în »Magazin für Geschichte . . . Siebenbürgens« v. Anton Kurz. II. B. III. Heft p. 392. Fr. Wadding »Annal. Minorit.« T. VI. p. 204—206.

[7]) In der Religion vergleichen sy (die Serben) sich mit der Walachen Glauben, wollicher fast dem kriechischen oder pauliner Glauben gleich förmig ist: observiren und halten ir Religion fest und steyff; auch jre Andacht betten und vasten besonderen Zeiten, darümen sy fleisch essen, und etlicher anderer speyssen enthalten, doch alles anders dann die christlichen Khirchen jm Brauch hat. Sambstag abent feyern sy vast in allen Hauptpunkten unsers heiligen christlichen glaubens mit uns alnig; und in sondernheit ehren sy unsern Heyland und seligmacher Jesum Christum, wie wir; allain mit der abthaylung wie es erstuel melter gestalt ongenerlich die Khirchen halten.« Történelmi Adattár 1871 Nov. füzet pag. 512 not. 1.

[1]) Oltványi Pál »Csanádi püspöki megye Birtokviszonya« Szeged 1867 pag. 23.

[2]) Kurzer Bericht p. 54.

[3]) Aradmegye leirása II, 164, în Történelmi adattár fasc. din 1872 pag. 177 n. 3.

[4]) I. M. Moldovanŭ »Spicuire în Istoria bisericéscă.« Blașiŭ 1873 pag. 16, 25 și 27; Tóth Ferencz o. c. pag. 149 317 seq.

sebeşiu aŭ avutŭ episcopiĭ supuse principilorŭ calvinĭ şi în multe privinţe favorisaţi prin paşe şi begĭ turcescĭ: [1]) totuşĭ cumcă calvinismulŭi şi între Românii din părţile banatice şi-a făcutŭ adicţi, se cunósce nu numaĭ de acolo, că d. es. între castelaniĭ, deregĕtoriĭ judecătorescĭ şi nobiliĭ din Bănatulŭ Severinuluĭ, din Lugoşŭ şi Caransebeşŭ, acum mulţi aŭ nume românescŭ, [2]) purtătoriĭ cărora pre acelea timpurĭ nu ar fi pututŭ ajunge la acelea demnităţi şi prerogative, de nu ar fi profesatŭ legea cea calvinéscă dominantă, ci şi din alte împrejurărĭ, carĭ dovedescŭ, că între Românii din părţile bănăţene maĭ alesŭ ale Lugoşuluĭ şi Caransebeşuluĭ a aflatŭ părtinire legea cea calvinéscă. Anume:

Abstrăgêndŭ dela aceea, că în Lipova a fostŭ gimnasiŭ calvinescŭ pentru formarea predicătorilorŭ, apoĭ parochiĭ acolo şi în Timişóra, la anulŭ 1564 trimişiĭ Caransebeşenilorŭ ieaŭ parte la dieta din Sighişóra şi propunŭ ca cérta între rom. catolicĭ şi calviniĭ să se deslege prin mijlocŭlŭ disputeĭ publice. Între aceĭ trimişĭ aŭ pututŭ fi şi dintre Românii calvinisaţi, de-órece pre acelŭ timpŭ ca jude supremŭ alŭ Sebeşuluĭ a fostŭ Paulŭ Bocoşniţă, unulŭ dintre castelaniĭ: Petru Presécă erá asesorŭ, şi juraţi Petru Pelcă, Mih. Ohobanŭ, şi nobiliĭ Ştefanŭ Giurma, Franciscŭ Groza, Iuonŭ Popa şi Mixe Deceinŭ. [3])

La 1852 pre timpulŭ superintendentuluĭ calvinŭ-românŭ *Mich. Tordaşi* în Caransebeşŭ fungá ca predicătorŭ calvinescŭ-românŭ *Ştefanŭ Hercse,* care cu conlucrarea predicătorilorŭ coreligionarĭ din Lugoşŭ, Haţegŭ şi Sassebeşŭ a începutŭ să traducă în limba română sânta Scriptură. [4])

La 1648 se face amintire despre parochia română-unguréscă (calvină) din Lugoşŭ, unde ca predicătorŭ calvinescŭ a fungatŭ *Ştefanŭ Fogarasy,* [5]) care a şi compusŭ unŭ catechismŭ românŭ-calvinescŭ, tipărindu-lŭ în Alba-Iulia.

La 1684 Calviniĭ din Deva se rógă de principesa Anna Bornemisza, ca să li-se dea de preotŭ *Michailŭ Eperjesy,* care sciindŭ românesce ar puté păstorí pre Românii papistaşi şi calvinisaţi, carĭ din Lugoşŭ şi Caransebeşŭ aŭ fugitŭ acolo. [6])

Dreptŭ aceea precum în Transilvania, aşa şi în Bănatŭ pre lângă devastaţiunile şi tirănia Turcilorŭ, aşa dicêndŭ în lipsa totală a jurisdicţiuniĭ bisericescĭ ordinate, proselitismulŭ apăsătorŭ alŭ calvinismuluĭ protejatŭ de principiĭ Transilvanieĭ şi admisŭ prin Turcĭ aŭ adusŭ cu sine, ca biserica română şi în părţile banatice să fie marfa liberă a aceluia, şi să ajungă la o stare funestă şi desolată.

Cam într'o atare stare şi relaţiune tristă s'a aflatŭ atâtă biserica catolică apusană, câtŭ şi biserica română orientală atunci, când la anulŭ 1688 Transilvania ajunse sub domnia caseĭ habsburgice, şi când după înfrângerĭ repetite ale Turcilorŭ urmate după eliberarea Vienei (1683) prin pacea dela Passarovecz (1718) Bănatulŭ întregŭ devenise sub sceptrulŭ aceleia-şĭ case domnitóre.

(Va urma.)

[1]) Despre acésta maĭ pre largŭ în altŭ studiŭ.

[2]) Ca: Gleşan (adĭ este familia Feleşan) banulŭ Sebeşuluĭ (1552); Floca Ioanŭ şi Ladislaŭ Vicebanĭ (1527, 1654). Laţiucŭ, Valda, Prisaca, Gamanŭ castelanŭ, Nagota, Costa, Moise Bratovanŭ, Orbulŭ, Mich. Borcia, Porechă, Craciulŭ de Boriste, Gyurchiţa, Micanda, Ciorciocŭ, Pofora, Opreanŭ, Ohobanŭ, Pelca, Bocoşniţa, Baciulŭ, Flóre, Ciula, Zagoranŭ, Racoviţa, Ivascu, Luca, Bêrsan, Miculŭ, Basaraba, Castruţa, Bucurŭ, Groza, Puj, Portarŭ, Ungurŭ. Pesty Frigyes »Szörénybánság története« Budapest 1878 T. III. Doc. 205, 207, 214, 216, 220, 228, 232, 237, 239, 243, 249, 254, 261, apoĭ pag. 294—329.

[3]) Pesty Frigyes o. c. T. III. Doc. 232, 233, 437.

[4]) Epistola Preposit. Timoteŭ Ciparĭu scrisă către Ludovicŭ Haynald la Pesty o. c. T. I. pag. 362.

[5]) Familia acésta şi adĭ esistă în Lugoşŭ, o crêngă a fostŭ în Lipova, unde unulŭ e şi îngropatŭ înaintea bisericeĭ cu Crainicŭlŭ Lipoveĭ (1788), şi în Caransebeşŭ. Dară suntŭ parte gr. or. parte rom. cat.

[6]) Bariţiŭ o. c. T. I. pag. 716. După ce Bănatulŭ Sebeşuluĭ şi alŭ Lugoşuluĭ la 1658, a devenitŭ sub domnia turcéscă, mulţi nobiliĭ din acele părţi aŭ trecutŭ în Transilvania, despre colonisarea şi uşurarea sorţiĭ acelora s'a îngrijitŭ dieta din Turda art. 10 din 1659, şi cea din Alba-Iulia din 1675. Fr. Pesty o. c. T. I. pag. 101 Tört. Adattár 1872 fasc. April, pag.; 175 Böhm »Bánság története pag. 401 not. 5.

Vezinas.

Istorisire de Nic. T. Zorilă.

(Continuare.)

Duras se ridică maestosŭ şi cu o vóce convingĕtóre şi sigură se îndréptă către soţiĭ sĕĭ şi dice:

„Iubiţi fraţi de arme! În urma dorinţeĭ vóstre comune mĭ-am luatŭ îndrăsnéla de a vĕ chemá la sfătuire în locŭlŭ acesta. Anume v'amŭ chematŭ în singurătatea asta, de órece spioniĭ generaluluĭ pre airea pretutindenea aŭ sciutŭ să se furişeze şi să ne descopere planurile. Beliducele acesta ambiţiosŭ şi sumeţŭ a săditŭ, precum cu toţiĭ scimŭ, în inima regeluĭ, favoritulŭ căruia este, orgoliulŭ şi pofta de mărire. L'a încurcatŭ în răsbóie, la începutŭ ce e dreptŭ norocóse, dar cu atâtŭ maĭ nefericite maĭ târdiŭ, după ce consulatulŭ la Roma l'a luatŭ Traianŭ. Acestŭ împĕratŭ, numaĭ vre-o câţi-va aniĭ suntŭ de atuncia, a pătrunsŭ în patria nóstră până aprópe de capitală. Cu multe daruri, cu mari şi solemne promisiuni de pace fătărite a succesŭ regeluĭ a îndupleca pre împĕratulŭ Traianŭ a se rentórce la Roma. Ziraxis, solulŭ partideĭ nóstre de pace, pre vremea aceea a convenitŭ de maĭ multe orĭ cu Traianŭ atâtŭ la Roma, unde a crescutŭ, câtŭ şi în castrele romane dela Tapae. Elŭ s'a convinsŭ din vorbele împĕratuluĭ, că Romaniĭ nu aŭ de cugetŭ a preface Dacia într'o provinţie romană, dacă poporulŭ şi regele Decebalŭ vorŭ rĕmâné credincioşi păcĭĭ şi nu vorŭ prădá maĭ multŭ provinţiile romane Tracia şi Panonia. Cu toţiĭ ne-amŭ pututŭ convinge despre acésta din trecerea legiunilorŭ preste Danubiŭ după finirea celuĭ dintâiŭ răsboiŭ nefericitŭ. Căcĭ dacă împĕratulŭĭ ar fi voitŭ acelŭ lucru, elŭ atuncĭ de sigurŭ l'ar fi pututŭ face. Abia aŭ ajunsŭ însă ostile împĕratuluĭ la Roma, şi regele a şi călcatŭ pacea în chipulŭ celŭ maĭ fătisŭ. Când Traianŭ a audĭtŭ despre acésta, s'a înfuriatŭ cumplitŭ şi a juratŭ rĕsbunare asupra regeluĭ şi poporuluĭ dacŭ. Va să ne ştérgă de pre faţa pământuluĭ şi Dacia să o facă provinţie romană. — M'aţĭ înţelesŭ, iubiţĭ amicĭ? — Elŭ o va face acésta nimicindŭ cu focŭ şi cu sabie totŭ, ce i-se va împotrivĭ. În tóte luptele de până acuma Decebalŭ a fostŭ învinsŭ cu perderĭ nereparabile. Triburile Geţilorŭ şĭ-aŭ plecatŭ capulŭ, legiunile trecŭ munţiĭ, şi nu preste multŭ o să-ĭ vedemŭ ĕră înaintea Sarmisegetuseĭ. Tótă clipéla perdută este câte o rană periculósă pre trupulŭ naţiuniĭ. Traianŭ este mâniosŭ cu deosebire asupra regeluĭ Decebalŭ şi a generaluluĭ Vezinas. Îndatăce aceştia doĭ nu vorŭ maĭ fi conducĕtoriĭ naţiuniĭ, furia împĕratuluĭ se va maĭ domolí, şi am sperare, că luĭ Ziraxis îĭ va succede a îndupleca pre Traianŭ, ca pre lângă o pace sinceră şi daruri multe şi bogate să cruţe poporulŭ dacŭ de alte lovituri grele. Tatălŭ meŭ şĭ-a jertfitŭ tronulŭ pentru binele patrieĭ, căcĭ s'a simţitŭ slabŭ şi n'a voitŭ, să o cârmuéscă rĕŭ."

„Numaĭ Vezinas şi Decebalŭ aŭ făcutŭ, de reposatulŭ tĕŭ părinte a renunţatŭ la tronŭ," întrerupe pre vorbitoriŭ o vóce dură.

„Decebalŭ şi Vezinas aŭ săditŭ nemulţămirĭ în poporŭ. Eĭ aŭ fostŭ sfetniciĭ tătâne-tĕŭ. Eĭ aŭ fostŭ linguşitoriĭ şi eĭ aŭ aţitatŭ poporulŭ la murmurare," adaugŭ cu mânie vre-o câteva vocĭ.

Totŭ odată ridică aceştĭ partisanĭ aĭ luĭ Duras ameninţătorĭ pumniĭ în aerŭ.

„Liniştiţi-vĕ numaĭ, iubiţiĭ meĭ," continuă Duras. „V'am adunatŭ aicĭ, ca să ne sfătuimŭ cu toţiĭ dimpreună, pre ce căĭ amŭ puté scăpa patria de nimicirea, ce o ameninţă în fiesce care dĭ. Înainte de tóte Decebalŭ şi Vezinas aŭ să fie predaţi împĕratuluĭ." La vorbele acestea o bucurie taĭnică cuprinde inima fiuluĭ fostuluĭ rege.

„Elŭ voesce cu orĭ-ce preţŭ capulŭ lorŭ," dice maĭ departe Duras, „şi fără de jertfa acésta înzădarŭ vomŭ cercá noĭ a-lŭ înduplecá la o pace câtŭ de puţinŭ favorabilă poporuluĭ nostru. Dacă nu vomŭ reuşi, ca fără ca armata să ştie ceva, — trebue să mărturisescŭ, că ostea iubesce pre aceştĭ doĭ comandanţi, — dacă nu vomŭ reuşĭ să-ĭ prindemŭ în chipulŭ acela şi să-ĭ estradămŭ luĭ Traianŭ, tóte vorŭ fi perdute, şi noĭ şi patria."

„Îĭ vomŭ prinde şi-ĭ vomŭ estradá Romanilorŭ, ĕră tu veĭ fi regele nostru ca următoriŭ alŭ unchiuluĭ tĕŭ," strigă maĭ mulţĭ dintre ceĭ adunaţi.

Căpeteniile triburilorŭ nemulţămite cu Decebalŭ alegŭ de rege alŭ sĕŭ pre Duras, ĕră pre Ziraxis de comandantŭ în locŭlŭ luĭ Vezinas.

„Iubiţiĭ meĭ, vĕ daŭ timpŭ scurtŭ, să vĕ sfătuiţi la olaltă, în ce chipŭ s'ar puté maĭ bine efeptuí planulŭ nostru. Sfatulŭ căruia va fi maĭ bunŭ, noĭ îlŭ vomŭ primí."

Toţĭ începŭ a vorbí unulŭ cu altulŭ, care maĭ încetinelŭ, care maĭ tare.

Aerulŭ din mină începe a fi năduşitoriŭ şi nesuferibilŭ. Fumulŭ lemnelorŭ se ridică numaĭ anevoe în susŭ. Toţĭ doresculŭ o hotărîre câtŭ maĭ grabnică.

Căpitanulŭ cu vócea cea dură se ridică şi în numele celorŭ de faţă anunţă luĭ Duras, că eĭ aŭ hotărîtŭ a aproba planulŭ luĭ. Din tóte puterile îlŭ vorŭ sprijiní, pentru ajungerea mareluĭ scopŭ.

„Vĕ mulţămescŭ din inimă pentru încrederea, ce mi-o arĕtaţi," rĕspunde Duras. „Cândŭ voiŭ afla de bine, vĕ voiŭ da de scire, şi voĭ atuncia să vĕ grăbiţi la casa mea la unŭ timpŭ anumitŭ, care vi-lŭ voiŭ spune prin vestitoriŭ."

Cu acestea sfătuirea se gată, şi doĭ apucă torţele şi atingêndu-le de jeraticulŭ, ce arde cu pară, le aprindŭ.

Eĭ mergŭ înainte. Ceĭalaltĭ în frunte cu Duras şi cu Ziraxis urmézá, şi cu toţiĭ părăsescŭ locŭlŭ adunăriĭ pre calea, pre care aŭ venitŭ.

Rĕsunetulŭ aduce din ce în ce maĭ slabŭ sgomotulŭ paşilorŭ.

Jeraticulŭ se stinge pre încetulŭ şi se preface în cenuşe. Vatra arsă şi unŭ tăciune, ce fumegă, ne arată locŭlŭ, unde a fostŭ focŭlŭ. (Va urmá.)

Bibliografie.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Uniriĭ".* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto pastalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi dincolo de Carpaţi, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea" din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)". În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ.*

Economie.

Consumarea de zăharŭ în statele europene. Diariulŭ francesŭ „Le Temps“ dice că din cuantulŭ zăharuluĭ consumatŭ în anulŭ trecutŭ vine pre persónă: în Anglia 35.71 kg., Dania 18.61 kg., Helveţia 14.93 kr., Francia 13.03 kg., Holandia 12.57 kr., Şvedia şi Norvegia 10.20 kg., Germânia 10.15 kg. Belgia 9.81 kg., Austro-Ungaria 6.80 kg., Portugalia 6.26 kg., Grecia 4.49 kg., Rusia 4.54 kg., Spania 4.24 kg., Sêrbia 3.98 kg., Turcia 3.61 kg., Italia 3.59 kg., Bulgaria 1.88 kg., România 1.76 kg. Se vede din aceste date că Anglezii consumă maĭ multŭ zăharŭ, éră Românii maĭ puţinŭ. Faţă cu anii precedenţi consumarea zăharuluĭ în cele maĭ multe state europene a crescutŭ în mĕsură însĕmnată numaĭ în Rusia, Italia, România şi Grecia a scăzutŭ.

Viile în Francia aŭ suferitŭ fórte multŭ din causa friguluĭ, ce a domnitŭ pre acolo din 15—20 Aprilie. Culesulŭ anuluĭ acestuia se prevede a fi slabŭ. Pomiĭ încă aŭ suferitŭ din causa friguluĭ.

Vinulŭ din Italia este fórte căutatŭ din partea neguţătoriloru germanĭ şi helveţienĭ. Din Ianuariŭ a. c. până acum s'aŭ transportatŭ pentru Hamburgŭ 40 năĭ transportŭ cu vinŭ italianŭ. Preţulŭ vinuluĭ, deşi se espórtă în cuantitate mare, totuşi e fórte moderatŭ.

Revista comercială a sĕptĕmânei.

La începutulŭ sĕptĕmânei în urma ploiloru din sĕptĕmâna trecută temperatura a scăzutŭ, dară în ţilele următóre érăşi s'a încălţitŭ. Sĕmĕnăturile (spicósele) suntŭ fórte grase, pre unele locurĭ aŭ începutŭ să cadă.

Târgulŭ de bucate din Budapesta a fostŭ nefavorabilŭ, deşi oferta e mică totuşi bucatele nu aŭ preţŭ, din causă, că cumpĕrătoriĭ şi speculanţiĭ de bucate în prevederea unuĭ secerişŭ mănosŭ se abstinŭ dela cumpĕrare în cuantităţi maĭ marĭ. *Grâu curatŭ* a sositŭ în piaţă cam 6700 de tone, care însă nu a fostŭ de ajunsŭ spre acoperirea lipseloru locale, din care causă s'aŭ făcutŭ vinzărĭ şi din deposite. Circulaţiunea sĕptĕmânală s'a urcatŭ la 80,000 măjĭ m., şi s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 8.55—9.05. *Sĕcară* s'a oferitŭ multă şi s'a vîndutŭ cam 3000 măjĭ m. cu fl. 8.00—8.60, după calitate. *Ovĕsŭ* a sositŭ maĭ multŭ decâtŭ în sĕptĕmânile trecute, dară preţulŭ i-a scăzutŭ, s'a plătitŭ maja m. cu fl. 5.25—5.75, după calitate. *Cucuruzŭ* a trecutŭ maĭ multŭ decâtŭ în sĕptĕmânile precedente fiindŭ circulaţiunea sĕptĕmânală de 30,000 măjĭ m. Preţulŭ a variatŭ între fl. 4.87—4.91.

Târgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşi, greĭ de 320—380 kg. 47—47½ cr., pentru ceĭ greĭ de 280—300 kg. 47½—48 cr., *bĕtrânĭ* greĭ preste 300 kg. 46—46½ cr., marfă *ţĕrĕnéscă* 46½—49 cr., *sêrbescĭ* 46—47½ cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 25 Maiŭ st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	110.70
« « hârtie « 5%	100.80
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	120.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.25
Bonurĭ rurale ung.	94.75
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	99.60
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	142.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	136.50
Renta de hârtie austriacă	100.75
« « argintŭ austriacă	94.75
« « aurŭ austriacă	113.—
Losurile austr. din 1860.	141.50
« Vieneĭ	158.50
Acţiunile bancei austro-ungare	997.—
« « de creditŭ ung.	362.75
« « « « austr.	320.—
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	122.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.64
Napoleon-d'orĭ	9.47
Mărcĭ 100 imp. germâne	58 55
Londra 10 Livres şterlingĭ	119.50

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Nr. 809—1892. (13) 3—3

Edictŭ.

Nicolaŭ Michaiŭ gr. cat. din Bârcutŭ încă în 15 Iuliŭ 1890 a intentatŭ procesŭ divorţialŭ contra muierii sale *Mărie Bordanŭ* gr. cat. totŭ de acolo, căreia i-s'a comunicatŭ acţiunea în copie autentică la 13 Decembre 1890 spre a rĕspunde; însă numita muiere în locŭ de a rĕspunde, saŭ a-şi plenipotenţiá pre cineva, ca să o representeze, s'a depărtatŭ în România. În anulŭ curente rentorcêndu-se în comuna natală fŭ citată prin Oficiulŭ pretorialŭ respectivŭ, unde în 28 Martiŭ a. c. sub Nr. 1439 pretorialŭ a datŭ decheraţiune protocolară, că nu-şi va maĭ părăsí patria până la terminarea procesuluĭ, şi se va presentá înaintea foruluĭ matrimonialŭ competentŭ. Cu tóte acestea ca o renitentă ce este s'a depărtatŭ de noŭ din comună, şi acum nesciindu-i-se ubicaţiunea, se provócă pre calea acésta: ca în terminŭ de 6 lunĭ să se presenteze înaintea foruluĭ matrimonialŭ de I. Instanţă alŭ Făgăraşuluĭ, căci altcum în absenţa eĭ se va da cursŭ libĕrŭ procesuluĭ, şi va fi înlocuită prin „curator ad actum“.

Dela presidiulŭ foruluĭ matr. gr. cat. delegatŭ de I. Instanţă alŭ vicariatuluĭ Făgăraşŭ.

Făgăraşŭ, 6 Maiŭ 1892.

Basiliŭ Raţiŭ,
vicarŭ foraneŭ gr. cat.

(14) 2—2

Concursŭ.

Pentru construirea altariuluĭ, amvonuluĭ, iconostasuluĭ, orologiuluĭ şi scaunelorŭ din biserica română gr. cat. din Şomcuta-mare (Nagy-Somkut), eventualŭ şi pictorarea aceleia se escrie prin acésta concursŭ cu terminulŭ de 7 Iuniŭ a. c. st. n.

Doritoriĭ de a întreprinde acestŭ lucru suntŭ rugaţi, ca pre terminulŭ indicatŭ să se presenteze în faţa locululuĭ, aducêndŭ cu sine diferite planurĭ, cândŭ pentru esecutarea planuluĭ alesŭ se va ţinè licitaţiune minuendă.

Şomcuta-mare (Nagy-Somkut) 12/5 1892.

Senatulŭ bis. gr. cat. românŭ.

Fundată în an. 1858. FRANCISCŬ WALSER Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţiloru domnĭ preoţi

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

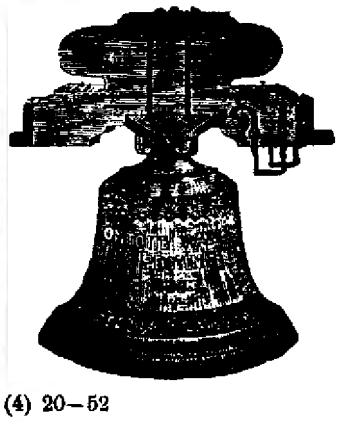

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 20—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭri se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsă în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Fundată în an. 1800. K. Zechmeister şi Fiulŭ Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

neguţătorŭ de articli de mĭere şi céră

în Győr

recomândă atenţiuniĭ binevoitóre a Onoratuluĭ Clerŭ luminile lorŭ de céră:

Lumini adevĕrate de céră 1-a unŭ kg. fl.	**2.50**
„ „ „ „ 2-a „ „ „	2.00
Lumini de céră artificială . . „ „ „	**1.40**
Pascalis I-a . . . . . „ „ „	**2.60**
„ II-a . . . . . „ „ „	**2.00**
Lumini galbine de céră . . . „ „ „	**2.00**

Luminile se află în orĭ ce mărime, şi la comande superióre la 10 kgrame se espedéză francate la orĭ ce staţiune de poste, de năĭ saŭ de căĭ ferate.

Bunătatea luminiloru nóstre de céră o dovedescŭ nenumĕrate scrisorĭ de recunoscinţă.

Cu deosĕbită stimă

(3) 8—10 **K. Zechmeister şi Fiulŭ.**

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 4 Iuniŭ 1892. Numĕrulŭ 23.

Politică de agitaţiune.

(+) Dela inaugurarea ereĭ constituţionale până astădĭ încă nu amŭ avutŭ fericirea de a vedé în fruntea ţĕreĭ unŭ guvernŭ, care să fi sciutŭ pĕtrunde şi pricepe adevĕrata stare a raporturilorŭ sociale, etnice şi religióse din patria nóstră, şi apoĭ să fi avutŭ şi inimă şi minte spre a puté creá pentru aceste raporturĭ o stare normală şi corĕspundĕtóre principiilorŭ de dreptŭ şi dreptate şi ast-felŭ a revĕrsá mulţămire deplină asupra tuturorŭ cetăţenilorŭ, bunăînţelegere şi solidaritate între tóte naţionalităţile, şi linişte între tóte confesiunile.

Din contră guvernele, carĭ s'aŭ succedatŭ dela 1867, aŭ nemulţămitŭ şi agitatŭ pre tótă lumea. Massele poporaţiuniĭ agricole, carĭ formézŭ talpa ţĕreĭ, apĕsate de greutatea estraordinară a sarcinilorŭ publice impuse de guvernŭ, suntŭ aşa de nemulţămite, câtŭ saŭ emigrézŭ în ţĕrĭ străine şi maĭ cu samă în România şi, departe preste mărĭ şi ţĕrĭ, în America, saŭ turburŭ liniştea publică prin escese, carĭ abia se potŭ înfrînă cu întregŭ aparatulŭ forţeĭ publice, de care dispunŭ organele politice.

Prin politica sa de agitaţiune guvernulŭ a ruptŭ tóte legăturile, carĭ potŭ ţiné strînse pre popórĕle ţĕreĭ nóstre într'unŭ organismŭ puternicŭ şi sănĕtosŭ, care să se scie însufleţi pentru acelea-şi idealurĭ patriotice şi să pótă resistá victoriosŭ orĭ cărorŭ atacurĭ din afară.

În locŭ de a aplicá principiulŭ naturalŭ „suum cuique"; în locŭ de a respectá dreptulŭ naturalŭ, ce-lŭ are fiesce care poporŭ, de a-şi puté conservá individualitatea sa etnică; în locŭ de a da mână de ajutorŭ tuturorŭ popórĕlorŭ, ca să-şi pótă ajunge scopulŭ aspiraţiunilorŭ lorŭ culturale; în locŭ de a face părtaşi din beneficiile statuluĭ pre fiiĭ tuturorŭ naţionalităţilorŭ: guvernele nóstre credincióse tot-deuna politiceĭ de agitaţiune, aŭ nemulţămitŭ în mĕsură îngrijitóre pre tóte naţionalităţile nemagiare, carĭ formézŭ maĭoritatea ţĕreĭ, şi acésta aŭ făcut'o de dragulŭ uneĭ utopiĭ pururea nerealisabile de a schimbá statulŭ nostru după firea sa poliglotŭ într'unŭ statŭ naţionalŭ magiarŭ atâtŭ din punctŭ de vedere etnicŭ, câtŭ şi culturalŭ.

Cine sĕmĕnă vîntŭ, secerá furtună. Tendinţa sistematică de a scóte limba română prin legĭ şi ordonanţe nu numaĭ din justiţie şi administraţiune, ci şi din şcóle, nu numaĭ din şcólele susţinute din sudórea particulară a poporuluĭ românŭ, ci chiar şi din familiile românescĭ, şi totŭ soiulŭ de apucăturĭ spre a face imposibilŭ traiulŭ acestuĭ poporŭ ca individualitate proprie naţională, aŭ amărîtŭ atâtŭ de tare inimile, încâtŭ nu este mirare, dacă astădĭ vedemŭ pre acestŭ poporŭ folosindu-se chiar şi de mijlóce neobicĭnuite într'unŭ statŭ constituţionalŭ spre a-şi apĕrá drepturile sale firescĭ şi a-şi câştigá garanţa de lipsă, ca să pótă trăi, cum aŭ trăitŭ şi strămoşiĭ luĭ, adecă ca românŭ.

Ca şi cândŭ însă acestea n'ar' fi fostŭ de ajunsŭ pentru a sgudui temeliile, pre carĭ trebue să se radime esistinţa şi viitorulŭ fiesce căruĭ statŭ, guvernulŭ în aniĭ din urmă a făcutŭ, să dispară şi liniştea, ce a domnitŭ între diferitele confesiunĭ ale patrieĭ nóstre.

Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică înainte de asta cu doĭ aniĭ a datŭ o ordonanţă cu privire la botezarea şi inmatricularea pruncilorŭ născuţĭ din căsătoria persónelorŭ de diferite confesiunĭ.

Prin acéstă ordonanţă a adusŭ pre preoţimea catolică în posiţiunea fórte strîmtorată de a nu-şi puté împlini datorinţele sale conformŭ principiilorŭ religiuniĭ catolice, fără a lovi în dispusĕţiunile aceleĭ ordonanţe, şi ast-felŭ preoţimea a fostŭ supusă la cele maĭ odióse şicanărĭ şi cele maĭ grele pedepse. De atuncĭ pacea între diferitele confesiunĭ a încetatŭ, şi agitaţiunea în tótă ţéra a crescutŭ în mĕsură aşa de mare, încâtŭ înţelepţiĭ ţĕreĭ din casa deputaţilorŭ din Budapesta aŭ fostŭ siliţi a se ocupá cu ocasiunea desbaterii budgetuluĭ ministeriuluĭ cultelorŭ şi instrucţiuniĭ publice maĭ numaĭ de aflarea uneĭ modalităţĭ acomodate pentru a face, să încete acéstă agitaţiune, care şi pentru statŭ póte avé urmărĭ fórte grave.

Încăpăţinarea guvernuluĭ a făcutŭ imposibilă deslegarea acesteĭ cestiunĭ spre mulţămirea tuturora. Uniculŭ mijlocŭ pentru ajungerea acestuĭ scopŭ ar

---

Feuilleton.

Amintirĭ de călĕtorie.

Roma, 27 Iuniŭ 1890.

Frate Isidóre!

Să pornimŭ acum la mormîntulŭ sântuluĭ Petru.

Trecemŭ crucişŭ preste *Corso*, apoĭ prin *piazza Colonna* pre lângă columna luĭ Marcŭ Aurelŭ, părechea columneĭ luĭ Traianŭ, după aceea ajungemŭ prin câte-va strade până pre *piazza Navona*, mergemŭ de-a lungulŭ acesteĭ pieţe sânţite prin lupta eroică a sânteĭ Aguete, trecemŭ apoĭ prin multe alte strade marĭ şi micĭ, şi acuşĭ ajungemŭ la *ponte Sant'Angelo*. Puntea acésta duce preste Tibru. În capulŭ eĭ suntŭ aşedate de o parte şi de alta statuele de marmoră ale sânţilorŭ Apostoli Petru şi Paulŭ. Parcă apostoliĭ păzescŭ drumulŭ, ce duce la locaşulŭ următoriuluĭ sântuluĭ Petru. Pre parapeturile punţiĭ suntŭ aşedate de-a drépta şi de-a stînga în dóuĕ şire statue colosale de îngerĭ, ce ţinŭ în mânĭ uneltele patimilorŭ Mântuitoriuluĭ. Dincolo de punte se înalţă mausoleulŭ de odinióră alŭ împĕratuluĭ Adrianŭ. Mausoleulŭ acesta e unŭ castelŭ încunjuratŭ de zidurĭ colosale. De-asupra luĭ la înălţime fórte mare stă unŭ îngerŭ cu aripĭ întinse, ca şi cândŭ ar voĭ să scutéscă cu ele cetatea. S. Gregoriŭ celŭ mare l'a înălţatŭ acolo întru aducerea a minte a uneĭ minunĭ, cu care Dumneḑeŭ a scăpatŭ Roma de o mare nefericire. Acum castelulŭ Sant'-Angelo cuprinde o garnisónă a Piemontesilorŭ.

Ne îndreptămŭ apoĭ paşiĭ în stînga pre lângă castelŭ, dămŭ într'o stradă nu chiarŭ lungă, şi ajungêndŭ în capulŭ stradeĭ dămŭ niţelŭ în drépta şi — étă-ne în faţa unorŭ zidirĭ colosale şi splendide. Privimŭ multŭ timpŭ la ele, şi splendórea lorŭ face, de ochiĭ nostri vĕdŭ, ce a fostŭ şi maĭ multŭ nu este.

Întrămŭ maĭ întâiŭ într'unŭ circŭ. Elŭ e destulŭ de mare şi splendidŭ, ca să pótă preamări numele unuĭ împĕratŭ romanŭ. Ne mirămŭ câtŭ-va timpŭ de dimensiunile imposante ale acesteĭ zidirĭ şi de strălucirea, cu care a încărcatŭ Nero clădirea acésta a sa. Într'aceea curge poporulŭ mereŭ în circŭ. Fruntaşiĭ Romeĭ cuprindŭ locurile maĭ de frunte, ĕră locurile maĭ de rîndŭ le cuprindŭ ómeniĭ de rîndŭ, aceĭ ómenĭ, carĭ cu câte-va ḑile maĭ înainte se adunaseră în cete marĭ şi cutrierându cetătea strigaŭ ca turbaţi: *Panem et circenses!* Pâne nu le putea dá niciĭ împĕratulŭ aşa în grabă, dar maĭ uşorŭ le putea pregătí în circulŭ acesta o sĕrbătóre, carea să le fie pre placŭ. Cu nerăbdare nespusă aşteptă poporulŭ, să se încépă odată producţiunile. Acuşĭ apare pre arenă o mulţime de ómenĭ, bărbaţĭ şi femeĭ de tótă vrîsta. De pre feţele lorŭ străluce liniştea aceea, carea o revarsă dintr'înşiĭ Spiritulŭ Sântŭ, celŭ ce locuesce în sufletele lorŭ. De alte orĭ apăreaŭ pre arenă gladiatorĭ, ca stingêndu-şi unulŭ altuia viaţa să gătéscă publiculuĭ o mică desfătare. Dar cu aceştĭ moşnegĭ, — se întrébă publiculŭ, — cu prunciĭ aceştia, cu femeile acestea ce vre Nero? Acum într'o latură a circuluĭ se deschide o pórtă, şi printr'însa ese o cétă de féră adunate de prin Africa şi Asia. Férăle îşĭ alegŭ fiesce care câte o jertfă din mulţimea aceea de ómenĭ. Jertfele se aruncă în genunchĭ, dară nu pentru a cerşí dela ómenĭ graţie şi milă. Braţele şi-le întindŭ în chipulŭ crucii, ĕră privirile şi-le înalţă spre cerŭ şi aşa îşĭ aşteptă mórtea. După câte-va clipite năsipulŭ e roşitŭ de sângele lorŭ. Ĕră din publicŭ ese unŭ urletŭ de bucurie. Aşa a învĕţatŭ Nero pre Romanĭ unŭ chipŭ noŭ de a se desfătá.

fi fostŭ retragerea ordonanţei ilegale şi revisuirea articululuĭ de lege 53 din 1868, care conţine dispusĕţiuni contrare dreptuluĭ naturalŭ alŭ părinţilorŭ de a-şi cresce pruncii în religiunea, ce o alegŭ dînşiĭ pentru familia lorŭ.

Guvernulŭ însă la începutulŭ desbaterilorŭ nu a voitŭ să o facă acésta, ci a promisŭ, că va delătură conflictulŭ prin întroducerea matriculelorŭ civile pentru toţi pruncii născuţi din căsătorii mestecate. Noi în numĕrulŭ precedentŭ alŭ fóiĭ nóstre amŭ arĕtatŭ, că acéstă modalitate nu numaĭ nu va puté face, să încete conflictulŭ şi amărăciunea esistentă, ci din contră va învenină şi maĭ tare raporturile dintre confesiuni şi statŭ.

Dar nu-ĭ destulŭ, că ni-se promitŭ nisce matricule civile, carĭ nicĭ din punctŭ de vedere naţionalŭ românescŭ nu se potŭ aprobá, ci guvernulŭ va merge maĭ departe cu politica sa de agitaţiune.

În urma vorbiriĭ, ce a ţinutŭ'o contele Albertŭ Apponyi asupra libertăţiĭ de consciinţă şi liberuluĭ esercĭţiŭ a orĭ cărei religiuni, guvernulŭ încă s'a învoitŭ, să se priméscă proĭectulŭ de resoluţiune presentatŭ de Daniilŭ Irányi, în sensulŭ căruia guvernulŭ este îndrumatŭ, ca să presente camereĭ unŭ proĭectŭ de lege relativŭ la esercĭţiulŭ liberŭ alŭ religiuniĭ şi la egala îndreptăţire a tuturorŭ confesiunilorŭ, dela care proĭectŭ dieta sperézĕ, că va saná tóte relele, de carĭ suferŭ raporturile bisericescĭ-politice din patrie.

Noi însă nu sperămŭ nimica dela acestŭ proĭectŭ de lege, ci din contră ne tememŭ, că va agitá şi maĭ tare spiritele şi maĭ cu samă va causá multŭ rĕŭ bisericelorŭ românescĭ.

Însu-şi Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică ne spune în vorbirea sa din 25 Maiŭ a. c., ce va conţiné acelŭ proĭectŭ de lege. Elŭ adecă dice, „că trebue să se creeze o lege, care să *prescrie precisŭ condiţiunile, sub carĭ se potŭ organisá corporaţiunĭ religióse, se potŭ ridicá case de rugăciune* şi *se póte întocmí cultŭ divinŭ*, . . . şi tóte aceste aşa, încâtŭ *interesele* statuluĭ să fie scutite în tótă privinţa, şi nicĭ o religiune să nu pótă fi dispensată dela observarea rigorósă a legilorŭ statuluĭ".

Orĭ cine póte pricepe, că o astfelŭ de lege nu însémnă libertatea bisericeĭ, ci înjugarea eĭ la carulŭ omnipotinţeĭ statuluĭ, ér când *interesele* statuluĭ, carĭ la noĭ fórte uşorŭ se confundă cu interesele guvernelorŭ şi ale elementuluĭ magiarŭ, vorŭ pretinde asuprirea bisericelorŭ nóstre românescĭ, atunci însă-şi legea acésta va da în mâna guvernuluĭ arma cea maĭ puternică spre unŭ scopŭ atâtŭ de periculosŭ.

De aceea trebue să fimŭ cu mare luare aminte la desvoltarea lucruriloru din punctŭ de vedere bisericescŭ-politicŭ!

Deputaţiunea română la Viena. — Comitetulŭ centralŭ alŭ partiduluĭ naţionalŭ românŭ a esecutatŭ conclusulŭ conferinţeĭ naţionale din Ianuariŭ a. c. A compusŭ unŭ memorialŭ, în care a espusŭ situaţiunea creată Românilorŭ din ţările Coróneĭ Stuluĭ Ştefanŭ dela anulŭ 1867 încóce. Acestŭ memorialŭ l'a dusŭ la Viena, ca să-lŭ presinte Monarchuluĭ. Ca efectulŭ să fie maĭ mare, comitetulŭ a aflatŭ cu cale a întrunĭ o deputaţiune numĕrósă din deosĕbitele clase ale poporuluĭ nostru. Deputaţiunea asta în numĕrŭ de preste 200 s'a întrunitŭ la Viena Sâmbătă în 28 Maiŭ. Deputaţiunea a fostŭ primită şi încuartirată prin unŭ comitetŭ localŭ compusŭ din studenţi români dela Universitatea din Viena. În ḑina următóre deputaţiunea a voitŭ, să ţină o întrunire în sala Caseĭ comunale vechĭ, care acum e proprietatea spitaluluĭ civicŭ şi care spre acestŭ scopŭ a şi fostŭ închiriată cu 30 fl. Adunarea însă a fostŭ oprită şi disolvată prin poliţie sub pretextŭ de defecte formale. În urma acestora în ḑina următóre s'a ţinutŭ o adunare în fauburgulŭ Hernals în restaurantulŭ Elterlein. La întrunirea acésta aŭ participatŭ şi câţĭva deputaţĭ antisemiţĭ, socialiştĭ şi cehĭ tinerĭ, între carĭ Lueger, Schneider, Sokol şi alţiĭ. Din întrunirea acésta s'a adresatŭ Maiestăţiĭ Sale o depeşă, în care preşedintele Dr. Raţŭ asigură pre Maiestatea Sa despre loialitatea neclintită a Românilorŭ şi pentru casulŭ, cândŭ asupririle vorŭ continuá. S'a maĭ aranjatŭ apoĭ şi unŭ banchetŭ în Prater, la care érăşĭ a participatŭ multă lume.

Cu presentarea memorialuluĭ a mersŭ lucrulŭ maĭ anevoe. În butulŭ tuturorŭ insistinţelorŭ deputaţiunea n'a pututŭ, să dobîndéscă audienţă la Maiestatea Sa. Ministrulŭ ungarŭ a latere *Szögyény* maĭ pre urmă n'a voitŭ să stea de vorbă cu conducĕtoriĭ deputaţiuniĭ, ci a plecatŭ la Budapesta. Aşa deputaţiunea a trebuitŭ să se rentórcă fără a-şi ajunge scopulŭ. Unŭ esemplarŭ din memorialŭ totuşi a fostŭ lăsatŭ în cancelaria cabinetuluĭ Maiestăţiĭ Sale, ca ast-felŭ Monarchulŭ să-lŭ pótă ceti.

Acum membriĭ deputaţiuniĭ s'aŭ rentorsŭ érăşi între noi. Vomŭ vedé, dacă învĕţătura primită va folosí saŭ ba. Pentru momîntŭ noi stămŭ în reservă şi aşteptămŭ, să vedemŭ, cum se vorŭ maĭ desvoltá lucrurile. Pre urmă ne vomŭ spune şi noi, ceea ce aflămŭ de bine în interesulŭ binepriceputŭ alŭ poporuluĭ nostru.

Însemnătatea proprietăţiĭ de pămîntŭ.

Proprietatea de pămîntŭ este fără îndoélă cea maĭ momentósă, dară tot-odată şi cea maĭ sigură dintre tóte speciile de proprietăţĭ, carĭ constituescŭ averea naţională. Este momentósă, fiindŭ-că productele pămîntuluĭ ne susţinŭ şi nutrescŭ pre toţi, ele oferŭ materie brută pentru industriaşi şi comercianţi, şi după ele se incassézĕ milióne sub diverse titule în vistieria ţĕreĭ. E momentósă proprietatea de pămîntŭ şi din acea causă, că ea nu produce numaĭ cetăţeni bunĭ în timpŭ de pace, cândŭ nu e greŭ lucru a strigá, că „eştĭ mare patriotŭ", dară face, ca proprietarulŭ cu resignaţiune să-şi apere pămîntulŭ, care îlŭ nutresce pre dînsulŭ şi a nutritŭ pre strămoşiĭ luĭ, cu a cărorŭ osĕminte speréză, că se vorŭ amestecá órecândŭ şi osĕmintele luĭ. Capitalistulŭ însă, averea căruia stă din monetă şi hârtiĭ de valóre, atunci, cândŭ patria este ameninţată de inimicĭ, uşorŭ îşĭ adună baniĭ şi trece cu

---

Cum eşimŭ de ceea latură a circuluĭ, étă se înalţă înaintea nóstră unŭ palaţŭ de marmoră vredincŭ de a fi locaşulŭ unuĭ împĕratŭ romanŭ. E palatulŭ luĭ Nero. Întrămŭ într'însulŭ. Ce strălucire adevĕratŭ împĕrătéscă! Apusulŭ şi rĕsăritulŭ aŭ trĕbuitŭ să pórte bogăţiile sale la Roma, ca aci să facă plăcută viaţa pre sama unuĭ omŭ. Şi încă pre sama la ce felŭ de omŭ! Cum umblămŭ prin coridórele cele recoróse ale palatuluĭ, vedemŭ icĭ colé câte doĭ treĭ ómenĭ întîlnindu-se şi şoptindŭ taĭnicŭ unulŭ altuia. Cine ar şi cutezá, să spună aci în casa luĭ Nero cu vóce tare, ce cugetă, ce simţesce saŭ ce i-se pare?

Într'aceea însărase. Obosiţĭ de multa umblare ne urcarămŭ pre terasa, ce se estinde de-asupra caseĭ luĭ Nero, şi ne aşedarămŭ aci, să odihnimŭ nicĭelŭ. Cum ne lunecaŭ privirile pre de-asupra Romeĭ, de-odată vĕḑurămŭ, cum colo în depărtare pre délulŭ Palatinŭ, unulŭ dintre cele şepte déluri, preste carĭ se estinde cetatea, se ivescŭ de-asupra unuĭ circŭ flacărĭ. Acuşĭ vedemŭ flacărĭ şi într'altă parte a cetăţiĭ. Ne întórcemŭ privirea într'altă latură, şi étă şi acolo arde. Acuşĭ e în flacărĭ o mare parte a Romeĭ. Miĭ şi miĭ de ómenĭ alérgă şi se îmbulḑescŭ şi lărmuescŭ şi se vaetă şi nu-şĭ potŭ ajutá. Ĕră aci aprópe de noi stă lângă balustrada teraseĭ unŭ omŭ şi privesce la marea de flacărĭ. În mână ţine unŭ volumŭ de papirŭ Elŭ se plécă pre parapetŭ şi privesce, câtŭ privesce, ĕră apoĭ îndreptându-se începe a declamá cuvintele, cu carĭ Homerŭ depinge arderea Troieĭ. În lumina roşetică, ce Roma arḑéndă o aruncă până la înălţimea, în care ne aflămŭ, recunóscemŭ în omulŭ acela pre Nero şi îngrozindu-ne de elŭ părăsimŭ terasa şi palatulŭ.

Eşimŭ din palatŭ de ceea latură şi ajungemŭ în grădinile împĕrătescĭ. Într'aceea înoptase. Lume multă se preumblă pre cărările celea largĭ ale parculuĭ împĕrătescŭ, gustându după arşiţa ḑileĭ revenéla nopţiĭ recoróse. Dóră suntemŭ la driculŭ verĕĭ, şi ómeniĭ prin urmare nu se preumblă ḑiua în căldura cea mare, ci cândŭ nóptea maĭ recorésce aerulŭ. Cetiserămŭ multe despre decăderea Romanilorŭ, dară totuşi nu ne puteamŭ închipuí, că unŭ poporŭ ar puté să decadă până la brutalitate. Acum însă ne convinserămŭ, că şi asta e cu putinţă. Lumea se preumblă veselă, că i-se oferesce o desfătare nóuă. Şi ce desfătare! Mulţime de ómenĭ bĕtrânĭ şi tinerĭ şi chiarŭ şi femeĭ şi pruncĭ suntŭ aninaţĭ pre nisce stîlpĭ. Îmbrăcămintea lorŭ e rĕşină, şi eĭ ardŭ, ca să servéscă de torţe şi se lumineze cărările parculuĭ. Vina lorŭ este, că suntŭ creştinĭ. Acum se aude tropotŭ de caĭ şi zuruitura uneĭ căruţe. Ne dămŭ şi noi în lăturĭ, ca să facemŭ locŭ căruţeĭ. Étă sosesce. Într'însa şede unŭ singurŭ omŭ; elŭ ţine frînele. E Nero. Mulţimea îlŭ aclaméză întru mulţămită, pentru că i-a gătitŭ spectacolulŭ acesta noŭ.

Dar nu-ĭ aşa. Noĭ acestea nu le-amŭ vĕḑutŭ, ci numaĭ ne aduserămŭ aminte de celea ce a scrisŭ Tacitŭ despre Nero, şi acelea lucrurĭ se presentaŭ numaĭ înaintea ochilorŭ nostri sufletescĭ. Acum nu maĭ e aşa. Aci în locŭlŭ acesta s'aŭ adeveritŭ ca nicăirea cuvintele psalmistuluĭ: *Trimite-vei spiritulŭ tĕŭ, şi se vorŭ zidí, şi veĭ înoi faţa pămîntuluĭ.*

Noi stămŭ lângă obeliscŭlŭ celŭ înaltŭ din mijlocŭlŭ pieţeĭ sântuluĭ Petru. Aci în locŭlŭ acesta a fostŭ odinióră circŭlŭ luĭ Nero, şi pămîntulŭ acesta l'a udatŭ în Roma maĭ întâiŭ sângele martirilorŭ, ca după aceea timpŭ de treĭ vecurĭ să nu înceteze maĭ multŭ a curge. După pămîntulŭ Palestineĭ acesta e deci locŭlŭ celŭ maĭ sântŭ de pre faţa pămîntuluĭ.

De colo de pre vîrfulŭ obelisculuĭ străluce crucea, acum maĭ multŭ nu nebunie şi smintélă, ci trofeŭ de învingere, ĕră pre stîlpulŭ, pre care e aşedatŭ monolitulŭ acesta egiptenŭ, suntŭ gravate cuvintele: *Vicit leo*

capitalulŭ sĕŭ în o ţĕră, unde domnesce liniște şi pace, şi unde şi-lŭ póte face fructiferŭ mai sigurŭ. Dară e şi cea mai sigură avere proprietatea de pământŭ. Ea nu e aşa espusă schimbărilorŭ, ca hârtiile de valóre, este scutită şi de focŭ şi de furtŭ, şi este mai alesŭ scutită de conversiunile finanţiale, ce se întîmplă cu hârtiile de valóre în profitulŭ statuluĭ, dară în dauna proprietarilorŭ de atarĭ hârtiĭ. Pământulŭ şi dacă nu ar resplăti în unŭ anŭ saŭ doĭ ostenelele muncitoruluĭ, o resplătesce în multĭ îndoitŭ şi împătratŭ. Capitalulŭ elocatŭ în hârtiĭ de valóre orĭ alte obligaţiunĭ prin bancrotarea creditorilorŭ póte fi într'unŭ momîntŭ perdutŭ saŭ totŭ saŭ celŭ puţinŭ în parte.

Ţĕrile apusene, carĭ óre-cândŭ eraŭ entusiasmate pentru sistemulŭ economicŭ comercialŭ şi industrialŭ în detrimentulŭ agricultureĭ, aŭ cu orĭ ce preţŭ voescŭ, să ridice şi întărescă clasa agricultorilorŭ. În Anglia însu-şĭ statulŭ voesce, să cumpere moşiĭ spre a le împărţi între singuraticĭ pre lângă solvirea unorŭ rente anuale după sistemulŭ renumituluĭ economistŭ americanŭ George Henry. Ĕră în Francia s'a înfiinţatŭ de curêndŭ o reuniune a proprietarilorŭ creştinĭ. Reuniunea proprietarilorŭ creştinĭ şĭ-a ţinutŭ prima adunare la 11 Maiŭ în Paris sub presidiulŭ archiepiscopuluĭ de Nancy, Msgr. Turinaz. Cu ocasiunea aceea numitulŭ archiepiscopŭ s'a esprimatŭ despre proprietatea de pământŭ în chipulŭ următorŭ: „Eŭ până acum am consideratŭ de neînsemnată posesiunea de pământŭ, aŭ însă vĕdŭ, că aceea este cea mai statornică avere. Acéstă proprietate, nu se perde aşa iute, cum esperiămŭ, că se întîmplă în timpŭ de bancroturĭ cu averea provenitóre din operaţiunĭ finanţiale. În realitate proprietarulŭ de pământŭ totdeuna va avé mai mare influinţă asupra economilorŭ dela sate, decâtŭ are fabricantulŭ asupra lucrătorilorŭ dela oraşe. În diecesa mea observŭ la ţĕră o despopulare înspăimântătóre, ce este a se ascrie concursuluĭ poporuluĭ la oraşe. Şi óre ce va fi din omulŭ dela sate, care cu atâta poftă alérgă la oraşŭ? Va fi anarchistŭ! Dacă se va fi duplicatŭ poporaţiunea Germânieĭ, ea va puté cuprinde Francia fără lovicurĭ de sabie. Şi óre pentru ce? *Pentru-că copilulŭ francesŭ* s'a depărtatŭ de córnele plugului, şi aşa nu este, cine să apere patria. Mântuimŭ patria, cândŭ împedecămŭ grămădirea la oraşe. Proprietarulŭ de pământŭ să se pricépă însu-şĭ la economie. Trebue să visiteze ţĕrenimea chiar aşa, precum facŭ eŭ visitaţiunĭ canonice. Preotulŭ localŭ şi domnulŭ de pământŭ saŭ proprietarulŭ suntŭ avisaţĭ a se ajutá împrumutatŭ, şi amîndoĭ să se intereseze de ţĕrenĭ."

Poporulŭ nostru dela sate aprópe în totalitatea sa e agricultorŭ. Din productele pământuluĭ sĕŭ se susţine pre sine, susţine şcóla, biserica şi statulŭ şi contribue după putinţă şi pentru alte scopurĭ umanitare şi culturale. De aceea datorinţa inteligenţeĭ nóstre este a-lŭ învĕţá, să-şĭ lucre pământulŭ raţionalŭ, să nu-lŭ îngreuneze cu datoriĭ şi să nu-lŭ vîndă uşorŭ, şi dacă totuşĭ ar fi silitŭ, să o facă acésta, dea-lŭ unuĭ individŭ, dela care speréză, că-lŭ va rĕscumpĕrá órecândŭ dacă nu vînzĕtorulŭ, celŭ puţinŭ fiiĭ orĭ nepoţiĭ luĭ. Cu deosĕbire să avemŭ grije, ca poporulŭ să nu fie păgubitŭ cu ocasiunea segregărilorŭ şi a comasărilorŭ, aducêndu-ne pururea aminte, că *„alŭ cuĭ este pământulŭ, a aceluia este şi ţĕra"*.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În lungile desbaterĭ generale asupra budgetuluĭ presentatŭ de cătră ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică o cestiune de cea mai mare importanţă pentru clerulŭ nostru, cestiunea congrueĭ a fostŭ atinsă numaĭ ca în trécătŭ de unĭĭ deputaţĭ în cuvîntările lorŭ. Deşi acéstă cestiune o recunoscŭ toţĭ ca urgentă, totuşĭ ministrulŭ nu se grăbesce cu resolvarea eĭ. Protestanţiĭ din Ungaria în sinódele lorŭ încă s'aŭ ocupatŭ de afacerea congrueĭ constatândŭ, că în cele 4 districte episcopescĭ (?) dintre 638 păstorĭ sufletescĭ suntŭ 259, a cărorŭ venitŭ anualŭ este sub 800 fl., ĕră dintre învĕţătorĭ 92 aŭ salare sub 300 fl. Aceştĭ numerĭ arată, câtŭ de bine staŭ în privinţă materială păstoriĭ sufletescĭ şi docenţiĭ protestanţilorŭ faţă cu aĭ nostri. Eĭ aştéptă, ca statulŭ să le creeze fonduri speciale pentru îmbunătăţirea salarelorŭ, şi se póte, că aşteptarea lorŭ să se împlinéscă, căcĭ puterea statuluĭ este în mâna lorŭ. Noĭ însă înşĭ-ne trebue să ne îngrijimŭ de fondurile necesare la susţinerea şcólelorŭ şi bisericelorŭ nóstre, atâtŭ de ameninţate în împrejurările actuale.

La serbarea iubileuluĭ de încoronare se va presentá în Budapesta întregŭ episcopatulŭ catolicŭ din Ungaria.

Roma.

După ce aspiraţiunile naţionale aŭ începutŭ, să centurbe pacea bisericeĭ şi în Statele-Unite nord-americane, aşa câtŭ la umplerea mai fiesce căruĭ scaunŭ episcopescŭ se înscenéză între catolicĭ mişcărĭ cu intenţiunea de a efeptuĭ, ca episcopiĭ să fie de acea naţionalitate, de care este şi partea preponderantă a credincioşilorŭ, prefectulŭ Propagandeĭ Em. Sa Cardinalulŭ Ledochowski din încredinţarea Sânţieĭ Sale a îndreptatŭ o epistolă cătră episcopatulŭ americanŭ, prin care se recunósce ca îndreptăţită dorinţa poporuluĭ de a avé preoţĭ de naţionalitatea sa, dară totŭ odată se facŭ atenţĭ episcopiĭ, să capaciteze poporulŭ, că deşi uniunea americană s'a născutŭ din concursulŭ mai multorŭ naţionalităţĭ, totuşĭ ea constitue o singură naţiune, prin urmare să nu conturbe pacea bisericeĭ prin atarĭ tendinţe, împlinirea cărora este stricăciósă şi aprópe imposibilă din punctŭ de vedere bisericescŭ şi religiosŭ. Suntŭ rarĭ aceĭ bărbaţĭ, carĭ întrunescŭ vîrtuţile recerute pentru unŭ episcopŭ, şi chiar pentru aceea se desapróbă tendinţele Americanilorŭ. Se speréză, că epistola acésta va şi avé efectulŭ doritŭ.

Francia.

Este cunoscutŭ cetitorilorŭ nostri, că guvernulŭ francesŭ a confiscatŭ salarulŭ mai multorŭ episcopĭ catolicĭ, fiindŭ-că aceştia prin circularele lorŭ aŭ făcutŭ

---

de tribu Iuda. Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat. Ele vestescŭ vécurilorŭ, că martiriĭ aŭ înălţatŭ aci crucea ca semnŭ alŭ învingeriĭ sale după lupta cea mai eroică dintre tóte luptele, carĭ le-aŭ luptatŭ ómeniĭ pentru adevĕrŭ şi dreptate. Ĕră în drépta şi în stînga dela obeliscŭ dóuĕ fântâni sărítóre aruncă dintru sine la înălţime mare şi în tóte părţile bogăţie de apă însemnându bogăţia daruluĭ, ce s'a revĕrsatŭ preste tótă lumea, şi picuriĭ apeĭ formézĕ în aerŭ curcubeĭ frumoşĭ, ca eĭ să simboliseze, că Dumneḑeŭ s'a împăcatŭ cu zidirea mânilorŭ sale.

Ne aflămŭ în mijlocŭlŭ unuĭ arealŭ de forma cercului şi de o mărime de cincĭ hectare. Acésta e piaţa sântuluĭ Petru. Ea este încunjurată de mărire. În fundulŭ eĭ se înalţă nu palaţulŭ luĭ Nero, ci basilica Vaticană în maiestatea sa împĕrătéscă, ĕră de-a drépta şi de-a stînga încurjură piaţa colonada luĭ Bernini. Cele dóuĕ semicercurĭ ale acesteĭ colonade samănă cu dóuĕ braţe, carĭ şi-le întinde biserica sântuluĭ Petru pentru a strînge la sînulŭ sĕŭ cu iubire pre toţĭ ceĭ ce vinŭ, să o cerceteze. Orĭ dacă aĭ în vedere, că aci se întîlnescŭ popórĕle dela rĕsăritŭ şi dela apusŭ, dela méḑăḑi şi dela méḑănópte, ca să venereze împreună pre s. Petru şi pre următoriulŭ luĭ, atunci poţĭ aflá aci împlinirea cea mai frumósă a provocăriĭ, ce o îndréptă Dumneḑeŭ bisericeĭ sale prin profetulŭ sĕŭ Isaie: *Ridică împrejurulŭ tĕŭ ochiĭ tĕĭ şi veḑĭ pre toţĭ: étă s'aŭ adunatŭ şi aŭ venitŭ la tine. Lărgesce loculuĭ cortuluĭ tĕŭ şi pieile corturilorŭ tale le întinde, nu te scumpi, lungesce funiile tale, şi pociumpiĭ tĕĭ înţepenesce-i.*

Bernini a creatŭ aci în colonada acésta încincită unŭ cap'd'operă în faţa basilicieĭ sântuluĭ Petru, carea este marele cap'd'operă alŭ luĭ Michel Angelo. Greutatea cea mai mare, ce se opunea luĭ Bernini, nu o formaŭ dimensiunile cele colosale ale colonadeĭ, ci o formă problema de a creá basilicea în colonada acésta o rivală démnă, aşa de démnă, câtŭ din lupta lorŭ nicĭ una dintr'însele să nu ĭese învingĕtóre, ci din contră resultatulŭ lupteĭ să fie o armonie câtŭ mai deplinită a acestorŭ dóuĕ zidiri gigantice. Colonada acésta cu boltiturile sale colosale şi totuşĭ uşóre oferesce ochilorŭ perspectiva cea mai minunată, şi coróna statuelorŭ de Sânţi, ce o pórtă ea de-asupra sa, îţĭ aducŭ aminte de cuvintele, ce le rostesce în Apocalipsă Melulŭ despre martiriĭ ceĭ din jurulŭ scaunulŭ sĕŭ: *Aceştia suntŭ, ceĭ ce aŭ venitŭ din nĕcasŭ mare, şi şĭ-aŭ spălatŭ hainele şi şĭ-aŭ albitŭ hainele sale în sângele Melului. Pentru aceea suntŭ înaintea scaunului luĭ Dumneḑeŭ.*

Căcĭ eĭ suntŭ într adevĕrŭ înaintea scaunului luĭ Dumneḑeŭ. Colo în fundulŭ pieţeĭ se înalţă acoperemîntulŭ acestuĭ scaunŭ alŭ Impĕratulŭ împĕraţilorŭ. Aci sub scaunulŭ acesta şi sub acoperemîntulŭ luĭ e depusă pétra aceea, pre carea Christosŭ a zidităŭ biserica sa. Michel Angelo a conceputŭ la bĕtrâneţe planulŭ acestuĭ acoperemîntŭ mai mărețŭ decâtŭ tóte zidirile ricate de mânĭ omenescĭ. Elŭ a imitatŭ şi a întrecutŭ cupola luĭ Brunneleschi din Florenţa. Se ḑice, că artistulŭ acesta neîntrecutŭ privindŭ cu mirare la minunatulŭ şi colosalulŭ Panteonŭ alŭ luĭ Agripa să fi rostitŭ cuvintele: *Eŭ te voiŭ aşeḑa în aerŭ!* Şi elŭ a şi împlinitŭ cuvintele acestea. Înălţimea basilicieĭ e deja colosală, şi cupola se ridică de-asupra eĭ până la o înălţime de dóuĕ sute de me ri, ĕră diametrulŭ eĭ e de preste şese ḑecĭ de metri. Se ḑice, că turnulŭ bisericeĭ Notre-Dame din Paris, dacă s'ar aşeḑá de desubtulŭ acesteĭ cupole, ar ajunge numaĭ până acolo, unde se începe hemisfera cupoleĭ. Şi cu tóte că proporţiunile eĭ îsŭ aşa de marĭ, înfăţişarea eĭ e aşa de uşóră, câtŭ ţi-se pare, că nisce mânĭ nevĕḑute o ţinŭ în aerŭ.

Dară pentru astă sară ajungă atâta. Mâne diminéţă voiŭ cercá, să-ţĭ împărtăşescŭ impresiunea, ce a făcut'o biserica însă-şĭ asupră-mĭ.

Victorŭ.

atentŭ poporulŭ la datorinţele sale creştinescĭ şi în afacerĭ politice. Catoliciĭ francesĭ, a cărorŭ liberalitate şi alipire de biserică e proverbială, s'aŭ îngrijitŭ, ca devotaţiĭ sĕĭ prelaţi să nu ducă lipsă, şi aŭ făcutŭ colecte în favorulŭ lorŭ. Numaĭ la redacţiunea ţiarului „Eclair" aŭ încursŭ până acum 31,000 frs pentru episcopulŭ din Montpellier, 19,353 frs pentru archiepiscopulŭ de Avignon, 12,351 frs pentru episcopulŭ de Valence, 22,350 frs pentru episcopulŭ de Nimes şi 18,889 frs pentru episcopulŭ de Riviers. Aceste oferte benevole suntu pentru episcopiĭ persecutaţi de guvernŭ unŭ puternicŭ îndemnŭ de a păşi cu resoluţie bărbătéscă contra tendinţelorŭ păgânescĭ ale guvernuluĭ francesŭ. Episcopulŭ de Orleans maĭ de curêndŭ a decheratŭ ministruluĭ de culte, că va amplificá catechismulŭ diecesanŭ cu unele capitule „despre datorinţa părinţilorŭ de a-şĭ trimite prunciĭ numaĭ la şcóle creştine acreditate, şi despre datorinţele primarilorŭ, consilierilorŭ comunalĭ şi a cetăţenilorŭ catolicĭ de a-şĭ deprinde drepturile politice aměsuratŭ principiilorŭ religiuniĭ creştine". Se înţelege dela sine, că guvernulŭ republicanŭ va confiscá şi salarulŭ acestuĭ episcopŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Casa deputaţilorŭ, după ce a petrecutŭ aprópe dóuĕ sĕptĕmâni cu desbaterea generală asupra budgetuluĭ ministruluĭ de culte, a trecutŭ la desbaterea specială, care sperămŭ, că va fi maĭ scurtă. În decursulŭ desbaterii generale s'a pututŭ convinge ministrulŭ Csáky, că politica sa faţă cu biserica nu mulţămesce nicĭ chiar pre deputaţiĭ guvernamentalĭ, şi că prin faĭmósa ordinaţiune din 26 Febr. 1890, care nu se observă din partea cleruluĭ catolicŭ, ministrulŭ numaĭ s'a compromisŭ. Dlŭ Csáky, ca să nu-şĭ pérdă popularitatea, a declaratŭ în şedinţa parlamentară din 25 Maiŭ, că proiectulŭ de resoluţiune cu privire la libertatea de cultŭ şi egala îndreptăţire a tuturorŭ confesiunilorŭ corĕspunde intenţiunilorŭ guvernuluĭ, şi că dînsulŭ e gata a pregăti unŭ proiectŭ de lege în sensulŭ aceleĭ resoluţiunĭ. De dóuĕdecĭ de anĭ în fiesce care anŭ a propusŭ Irányi introducerea deplineĭ libertăţĭ de cultŭ în Ungaria, dară vocea luĭ nu a fostŭ ascultată, pre cândŭ în anulŭ acesta tóte partidele representate în parlamentulŭ ungarŭ se arată însufleţite pentru propunerea dînsuluĭ, căcĭ aşa pretinde liberalismulŭ.

Austria.

Proiectulŭ de lege pentru regularea valuteĭ, presentatŭ camereĭ deputaţilorŭ în sĕptĕmâna trecută, a fostŭ aspru combătutŭ din partea deputaţilorŭ democraţĭ, antisemiţĭ şi Cehiĭ tinerĭ sub cuvîntŭ, că prin acelŭ proiectŭ s'ar promová numaĭ interesele Ungarieĭ cu dauna Austrieĭ. Proiectulŭ s'a străpusŭ spre studiare uneĭ comisiunĭ de 48 membri.

Rutenilorŭ din Galiţia după lupte politice îndelungate le-a succesŭ a esoperá, ca auctorităţile publice să resólve în limba şi cu scrisórea ruténă afacerile partidelorŭ rutene.

Italia.

Crisa finanţială, în care se află Italia, face perpetuă şi crisa ministerială. Ministerulŭ Giolitti, care s'a presentatŭ camereĭ deputaţilorŭ în 25 Maiŭ, promite în programulŭ sĕŭ restabilirea ecuilibriuluĭ în finanţe prin reducerea cheltuelelorŭ, după ce scie, că fiindŭ puterile ţĕreĭ desĕcate, dările nu se maĭ potŭ urcá; declară, că pre sama armateĭ se vorŭ procurá numaĭ lucrurile cele maĭ indispensabile, şi că Italia aderéză la tripla alianţă ca la cea maĭ sigură garanţă a păciĭ europene, şi în fine rógă camera, să voteze budgetulŭ. Camera a ascultatŭ cu rĕcélă enunţările ministruluĭ-preşedinte. Din 367 deputaţĭ numaĭ 169 s'aŭ decheratŭ pentru ministerŭ, 160 aŭ votatŭ contra luĭ, éră 38 aŭ absentatŭ. Convingêndu-se dlŭ Giolitti, care a condusŭ oposiţia în resturnarea cabinetuluĭ di Rudini, că nu dispune de maioritate în parlamentŭ, şi că senatulŭ încă îĭ este contrariŭ, şĭ-a datŭ dimisiunea. Dară regele nu ĭ-a primit'o.

Francia.

Duminecă s'aŭ adunatŭ maĭ multe cete de revoluţionarĭ la mormintele federaliştilorŭ căduţi în luna luĭ Maiŭ 1871 la Pere la Chaise, unde aŭ inscenatŭ o demonstraţiune desvĕlindŭ maĭ multe flamure roşiĭ, ţinêndŭ vorbirĭ revoluţionare şi strigândŭ: „Să trăéscă comuna." Ministrulŭ Loubet, care cu atâta zelŭ persecută biserica şi pre ministriĭ eĭ ceĭ devotaţĭ, este neputinciosŭ faţă cu agitările revoluţionare.

Corespondinţe.

Câmpie (Archidiecesă) în Maiŭ 1892.

Onorată Redacţiune!

Trecêndŭ deja ĭérna cu nopţile sale lungĭ, noĭ cestĭ dela sate încă amŭ trecutŭ preste timpulŭ, în care putemŭ, cevaşĭ maĭ liberĭ, să ne dedicămŭ din cândŭ în cândŭ unorŭ şi altorŭ meditărĭ, dela carĭ nu se póte dispensa neodihnita minte omenéscă. Din asta causă răspunsulŭ meŭ afirmativŭ la întrebarea, că o altă ajutare scopósă a preoţimiĭ nóstre óre n'ar fi posibilă? ce în corespondinţa trecută, — vorbindŭ despre îmbunătăţirea stăriĭ materiale a preoţilorŭ nostri, — a rĕmasŭ neresolvată, numaĭ acum potŭ, să-lŭ desfăşurŭ. Vĕ rogŭ dar, faceţĭ puţinŭ locŭ în colónele preţuiteĭ „Uniriĭ" următórelorŭ orduri.

Cândŭ e vorbă de óre carĭ interese lumescĭ, nu este omŭ, care să nu fie gata a-şĭ da şi celŭ maĭ de pre urmă cruceriŭ pentru apĕrarea lorŭ. Apeléză la judecătorĭ, pre lângă carĭ face, să se întrepună pentru elŭ ómenĭ cu înfluinţă; chiarŭ dréptă să-l fie causa, se folosesce de mituirĭ şi donurĭ; ba nefiindŭ versatŭ în ale legilorŭ şi temêndu-se, că nu-şĭ va puté representá causa în persónă cu destulă succesŭ, conduce pre celŭ maĭ renumitŭ advocatŭ cu onorare, carĭ de multe orĭ întrecŭ valórea obiectuluĭ de interesŭ.

Preotulŭ, — celŭ puţinŭ în parte, — încă este advocatŭ, clientela căruia o formézăcredincioşiĭ parochieĭ luĭ cu interesele sale sufletescĭ, de carĭ — din considerarea şi numaĭ a promovăriĭ bunuluĭ ordŭ moralŭ dintre ómenĭ pre pământŭ — macarŭ care omŭ cu mintea la locŭ nu se póte lipsí; onorariulŭ, ce-lŭ primesce acesta însă — cu deosĕbire la noĭ în Archidiecesă — dela credincioşiĭ sĕĭ cu ocasiunea apĕrăriĭ şi promovăriĭ intereselorŭ lorŭ sufletescĭ particularĭ, mi-se pare, că nu face onóre niciĭ clienţilorŭ credincioşĭ, niciĭ respectivuluĭ preotŭ; nu póte produce în clienţĭ îndestulirea şi bucuria unuĭ succesŭ speratŭ, şi nu póte îndemná pre preotŭ, să se dedice din tótă inima şi cu devotarea cuvenită întru apĕrarea şi promovarea unorŭ interese aşa de marĭ, cum suntŭ interesele sufletescĭ.

Pentru ca să fiŭ bine înţĕlesŭ, să mi-se concédă a-mĭ ilustra cuvintele cu unŭ esemplu. Aĭ o cununie, vestescĭ pre mirĭ în treĭ ţile festive în s. biserică şi daĭ adeverinţă despre acésta, fiĭ recercĭ între martorĭ de deosebĭ, ca să me esprimŭ cu cuvintele din canonŭ, despre împrumutata bunăînvoire, care o espuniĭ într'unŭ contractŭ formalŭ, scrutezĭ matricula pentru a le sci etatea şi relaţiunile de consângenitate, afinitate etc. şi daĭ estrase matriculare, fiĭ pregătescĭ pentru taĭna mărturisiriĭ, a cuminecăriĭ şi a căsătorieĭ şi-ĭ şi împărtăşescĭ în ele, după carĭ tóte te trezescĭ cu o remuneraţiune, — dacă o potĭ numí aşa, — de doĭ—treĭ florenĭ. Acestŭ lucru numaĭ ecuitabilŭ nu s'ar părĕ a fi, cândŭ şi unŭ musicantŭ la macarŭ care ospĕţŭ de cununie încă are unŭ venitŭ maĭ mare. De unde relaţiunile dintre preotŭ şi credincioşĭ considerate din punctŭ de vedere alŭ stolarelorŭ, — căcĭ cum se vede, despre ele-mĭ este vorba, — a le aduce câtŭ de câtŭ aprópe de stadiulŭ chemăriĭ lorŭ, ar fi o cestiune, care luându-se la desbatere n'ar putĕ — după modesta mea părere — de câtŭ să contribue cevaşĭ la îmbunătăţirea stăriĭ materiale atâtŭ de doritŭ a cleruluĭ nostru.

Este sciutŭ, că în faţa grelelorŭ sarcinĭ publice, carĭ apasă astăţĭ poporulŭ nostru, altmintrea destulŭ de miserŭ, o urcare simţită a stolarelorŭ preoţescĭ ar produce unŭ resensŭ generalŭ numaĭ; dar prin statorirea celŭ puţinŭ a uneĭ uniformităţĭ, ce ar fi, să se aplice cu prudinţă şi cu considerare şi la casurĭ singuratice, s'ar pune tot-odată capetŭ şi multorŭ neplăceriĭ şi disensiunĭ dintre preotŭ şi credincioşĭ, escate de multe orĭ maĭ numaĭ din lipsa aceleia, de care trebue să recunóscemŭ, că se face prea multŭ abusŭ. Ceea ce încă ar fi unŭ câştigŭ barĕmŭ moralŭ nu maĭ puţinŭ doritŭ, care ar fi de o valóre cu atâtŭ maĭ mare, cu câtŭ s'ar înmulţĭ într'o parochie funcţiunile preoţescĭ.

Lipsa saŭ maĭ bine ţisŭ numĕrulŭ celŭ neînsĕmnatŭ alŭ funcţiunilorŭ preoţescĭ, şi acelea încă nu de ajunsŭ remunerate, dintr'o parochie de 2, 4—6 sute de suflete, — cum suntŭ celea maĭ multe din parochiile nóstre, — s'ar părĕ, că este causa, de preotulŭ şi în alegerea ocupaţiunilorŭ, fără de carĭ nimenĭ numaĭ nu póte trăĭ, tot-deuna e cu predilecţiune cătră acelea, carĭ suntŭ totŭ odată şi unŭ mijlocŭ de câştigŭ numaĭ materialŭ, în alegerea cărora de ordinariŭ nu e maĭ scrupulosŭ decâtŭ unŭ laĭcŭ, făcêndŭ ca apostrofarea lumiĭ: popa să fie popă, să parăîntemeiată. Înmulţirea funcţiunilorŭ preoţescĭ însă nu se póte în altŭ modŭ ajunge decâtŭ prin o organisare a parochiilorŭ, re-

ducêndu-se numĕrulŭ acestora la minimulŭ posibilŭ şi capabilŭ de o susţinere câtŭ de câtŭ cuviinciósă a preoţimii. Credŭ dar a nu fi prea cutezătoriŭ susţinêndŭ, că organisarea parochiilorŭ ar fi o cestiune, resolvarea căreia ne póte presta unulŭ din mijlócele celea mai eficacĭ, în împrejurările de faţă, nu numaĭ de a îmbunătăţi starea materială a preoţilorŭ nostri, ci si pentru obţinerea multorŭ câştiguri morale nu maĭ puţinŭ apreţiabile.

Acestea-mĭ suntŭ modestele părerĭ cu respectŭ la dotarea clerului nostru, cărora le-am datŭ espresiune publică numaĭ în speranţa satisfacerĭĭ sufletescĭ de a fi contribuitŭ şi eŭ după debilele mele puterĭ la resolvarea uneĭ cestiunĭ, resolvarea căreia e de o urgenţă destulŭ de vĕdită din tonulŭ de nemulţămire cu actualitatea, ce se aude cândŭ şi cândŭ din mijloculŭ clerului nostru, şi din apreţiarea, cu care este întîmpinată orĭ ce enunciaţiune în acestŭ respectŭ.

Pre lângă carĭ primiţĭ asigurarea deosĕbitului respectŭ, ce vĕ conservă **B.**

S.-Şugatagŭ, la 28 Maiŭ 1892.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

În Sinodulŭ diecesanŭ ţinutŭ în Gherla în anulŭ 1882 s'a decisŭ, că totŭ la treĭ anĭ să se revĕdă fondurile diecesane prin representanţiĭ clerului diecesanŭ.

Fondurile dieceseĭ Gherleĭ se împartŭ în aşa numitele fonduri ardelene şi ungurene, saŭ a părţilorŭ dismembrate de către Blaşiŭ şi de către Muncaciŭ.

Veneratulŭ clerŭ din acele părţi la ridicarea dieceseĭ Gherleĭ aŭ adusŭ cu sine o parte a fondurilorŭ dobândite din diecesele, de către carĭ s'a despărţitŭ; şi de atunci acele fonduri se administrézĕ deosĕbitŭ sub titulele de maĭ susŭ.

Sperămŭ, că va veni timpulŭ, cândŭ fondurile acelea se vorŭ unĭ şi nu vorŭ face părete despărţitorŭ. Zelulŭ clerului diecesanŭ póte să facă acésta.

Pentru revisiunea fondurilorŭ diecesane aŭ fostŭ chemate comisiunile atâtŭ din una, câtŭ şi din ceealaltă parte a dieceseĭ pre 23 a l. c. la Gherla.

Ca membru alŭ comisiuniĭ revĕdĕtóre a fondurilorŭ aşa numite ungurene vinŭ cu tótă onórea a Vĕ face o scurtă arĕtare despre starea acelorŭ fundaţiunĭ; sperezu, că acésta o va face óre-careva membru şi din comisiunea aşa numită a părţilorŭ ardelene.

Revisiunea ultimă a fondurilorŭ diecesane s'a întîmplatŭ în anulŭ 1888.

În 1-a Ianuariŭ 1888 fondurile ungurene aŭ constatŭ din 59,487 fl. 34 cr., ér în 24 Maiŭ a. c. cu ocasiunea revisiuniĭ s'a aflatŭ unŭ capitalŭ de 75,322 fl. 34 cr. saŭ în patru anĭ şi 5 lunĭ unŭ crescĕmîntŭ de 15,935 fl.

Noĭ avemŭ patru fonduri, şi anume celŭ *viduo-orfanalŭ* menitŭ pentru pensionarea vĕduvelorŭ şi a orfanilorŭ de preoţi, fondulŭ *orfanotrofialŭ* pentru înfiinţarea unuĭ convictŭ, celŭ *diecesanŭ* pentru pensionarea preoţilorŭ deficienţi şi ajutorarea bisericelorŭ şi acoperirea altorŭ lipse diecesane, şi celŭ *cantoralŭ* pentru pensionarea vĕduvelorŭ cantorese.

Starea acestorŭ fonduri cu finea anului 1891 a fostŭ următórea:

Fondulŭ viduo-orfan. în capitale 53,684 fl. 34 cr.
„ orfanotrofialŭ . . 14,510 „ — „
Fondulŭ diecesanŭ . . . . 4,453 fl. — cr.
„ cantoralŭ . . . . 1,815 „ — „
plus 860 fl., carĭ s'aŭ capitalisatŭ din 1 Ianuariŭ a. c. încóce, ceea ce dă suma maĭ susŭ arĕtată de 75,322 fl. 34 cr.

La aceste fonduri contribuimŭ: La fondulŭ celŭ viduo-orfanalŭ fiesce care preotŭ beneficiatŭ în 10 anĭ câte 210 fl. saŭ annuatim 21 fl. — La fondulŭ orfanotrofialŭ, fiesce care preotŭ 42 fl. şi până la depurarea aceluia interesele de 8 %. — La fondulŭ diecesanŭ fiesce care preotŭ annuatim 1 fl. — La fondulŭ cantoralŭ fiesce care cantorŭ annuatim câte 1 fl.

În părţile acestea de totulŭ suntŭ 95 parochiĭ.

Fondurile acestea s'aŭ înfiinţatŭ în 1841, cândŭ aceste părţi s'aŭ ţinutŭ de diecesa Muncaciului, adecă sustaŭ de 50 de anĭ.

Interesele tot-deuna s'aŭ împărţitŭ între preotesele vĕduve, ba s'aŭ folositŭ cândŭ şi cândŭ spre acestŭ scopŭ — maĭ alesŭ la începutŭ — şi banĭ de capitale,

Ast-felŭ pentru fondulŭ viduo-orfanalŭ obvine pre celĭ 50 de anĭ unŭ crescĕmîntŭ anualŭ de 1600 fl.; ceea ce considerându numĕrulŭ de 95 alŭ parochiilorŭ este unŭ ofertŭ frumosŭ alŭ cleruluĭ.

La începutŭ preotesele vĕduve aŭ dobânditŭ pensiune anuală maĭ mică, în anĭĭ din urmă preotesele vĕduve maĭ bĕtrâne aŭ dobânditŭ annuatim 75 fl., cele maĭ tinere 60 fl., ér orfaniĭ fără tată şi fără mamă la olaltă 60 fl.; pre lângă acésta fiesce care orfanŭ a dobânditŭ 15 fl. ajutorŭ anualŭ.

Acum comisiunea revĕdĕtóre a fondurilorŭ ungurene vĕdêndŭ crescĕmîntulŭ celŭ frumosŭ, a propusŭ a se şterge clasificarea vĕduvelorŭ şi a da fiesce căreia deja pre anulŭ acesta pensiune anuală de 80 fl. şi fiesce căruĭ orfanŭ ajutorŭ anualŭ de 20 fl. Ast-felŭ o vĕduvă cu unŭ orfanŭ va avé pensie de 100 fl.

Tot-odată s'a propusŭ, ca şi până ce s'ar puté înfiinţá unŭ orfanotrofiŭ în Gherla, să se dea la 2—3 orfanĭ de preoţĭ umblătorĭ în şcóle orăşenescĭ stipendiĭ de câte 120 fl., ér pentru 4—5 fete orfane de preoţĭ umblătóre în şcóle orăşenescĭ unŭ ajutorŭ anualŭ de 50 fl.

În părţile aceste avemŭ 36 preotese vĕduve dar abia dóuĕ aŭ pruncĭ şcolarĭ, pruncii celoralalte suntŭ în mare parte maiorenĭ.

Asta e starea fondurilorŭ dieceseĭ Gherleĭ din părţile aşa numite ungurene. Fondurile părţilorŭ ardelene suntu aprópe la 120,000 miĭ, şi ast-felŭ dacă vomŭ maĭ calculá şi interesele restante, carĭ se potŭ capitalisá, fondurile dieceseĭ Gherleĭ vorŭ ajunge preste scurtŭ timpŭ la suma de 220 miĭ fl.

Acestŭ resultatŭ îmbucurătorŭ în locŭ primŭ este a se mulţămí Ilustrisimuluĭ Domnŭ Episcopŭ Dr. Ioanŭ Szabó, care pórtă în inima sa părintéscă o grije nespusŭ de mare de sórtea fondurilorŭ diecesane.

Dreptŭ ce fie-mĭ ĭertatŭ, să închidŭ raportulŭ meŭ scurtŭ cu cuvintele de închiare a protocoluluĭ comisiuniĭ revĕdĕtóre a fondurilorŭ diecesane ungurene: „Comisiunea cu umilinţă adâncă îşĭ dă mulţămita sa Ilustrisimuluĭ Episcopŭ diecesanŭ pentru zelulŭ şi îngrijirea părintéscă, ce o pórtă faţă de starea acestorŭ fonduri, carĭ cum vedemŭ, sub părintésca şi înţelépta ocârmuire a Ilustritaţiĭ Sale din anŭ în anŭ progresézĕ spre cea maĭ mare bucurie şi îndestulire a cleruluĭ diecesanŭ; dându tot-odată comisiunea recunoscinţă tuturorŭ acelora, carĭ conlucră pentru acestŭ scopŭ sântu, oftămŭ, că bunulŭ Dumnedeŭ să-lŭ trăéscă pre Ilustritatea Sa la mulţĭ anĭ, ca să pótă vedé împlinirea dorinţelorŭ sale părinţescĭ, pentru carĭ multe vĕduve şi mulţĭ orfanĭ vorŭ cere binecuvîntarea luĭ Dumnedeŭ asupra Ilustritaţiĭ Sale!"

Cu cea maĭ adâncă stimă rĕmânŭ

Titŭ Budŭ,
vicarulŭ Maramurĕşuluĭ.

Noutăţi.

Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolitŭ astă sĕră plécă cu trenulŭ acceleratŭ la Budapesta spre a luá parte la serbările iubileuluĭ de încoronare.

Esamenele *cu alumniĭ Seminariuluĭ teologicŭ din Blaşiŭ* s'aŭ ţinutŭ la 30 Maiŭ: *„Istoria bisericéscă universală"* şi din *„Istoria particulară a bisericeĭ române unite cu Roma"*, (cursulŭ III şi IV). În 1 Iuniŭ a fostŭ esamenŭ din *„Istoria Revelaţiuniĭ divine, Introducere în S. Scriptură* şi *Esegesa Noului Testamentŭ"* (cursulŭ I şi II). La ambe aceste esamene a fostŭ de faţă *Escelenţa Sa I. P. D. Mitropolitŭ* punêndŭ însu-şĭ întrebările alumniloru şi esaminându-i. Celealalte esamene vorŭ fi: din *„Teologia pastorală, Catechetică şi Didactică"* în 9 a l. c. (cursulŭ III şi IV), din *„Teologia dogmatică specială"* (cursulŭ I şi II) în 10 a l. c., din *„Liturgică"* (cursulŭ III şi IV) în 13, din *„Economia rurală"* (cursulŭ I şi II) în 15 a l. c. din *„Cantŭ bisericescŭ şi Ritŭ"* în 17 a l. c., ér în 18 a l. c. se va închia anulŭ scolasticŭ.

Adunarea generală a despărţĕmîntului Blaşiŭ alŭ Asociaţiuniĭ Transilvane se va ţiné, după cum amŭ fostŭ anunţatŭ, Luni a dóua di de Rusalĭ în *Cenade*. La 9 óre va fi S. Liturgie. După S. Liturgie se va deschide adunarea. După adunare la 1½ óre va fi prândŭ comunŭ. După prândŭ va fi escursiune la pădure, ér sĕra representaţie teatrală urmată de joculŭ. Participarea la mésa comună va costá de persónă 1 fl. Întrarea la teatru şi la petrecere 50 cr. de persónă. Toţĭ ceĭ ce se interesézĕ de prosperarea Asociaţiuniĭ suntŭ rugaţĭ a se înfăţişá la adunarea acésta.

Maĭalŭ. *Reuniunea pompieriloru din opidulŭ Blaşiŭ* Dumineca în 29 Maiŭ a aranjatŭ o petrecere de vară în Berculŭ mitropolitanŭ. Petrecerea a fostŭ destulŭ de cercetată şi animată. Venitulŭ e destinatŭ pentru fondulŭ Reuniuniĭ.

Promovări la Universitatea din Cluşiŭ. Candidatulŭ de profesorŭ dlŭ *Ioanŭ Nicóră*, după ce în 25 Maiŭ a trecutŭ rigorosuluĭ de doctoratŭ cu laudă, Sâmbătă în 28 Maiŭ a şi fostŭ promovatŭ la gradulŭ de doctorŭ în filosofie. — Totŭ Sâmbătă a fostŭ promovatŭ şi dlŭ *Mateiŭ Ileni* (din Zagra în ţinutulŭ Năsĕudului) la gradulŭ de doctorŭ în medicina universală. Felicitămŭ pre tineriĭ promovaţĭ.

Sânţire de biserică. În 12 a l. c. la 9 óre a. m. se va celebrá *sânţirea solemnă a bisericeĭ gr. cat. din Cubleşulŭ-magiarŭ.* După terminarea ceremoniiloru religióse va fi unŭ banchetŭ comunŭ şi se va aranjá o *petrecere de vară* în folosulŭ şcóleĭ şi bisericeĭ gr. cat. locale.

Melchisedecŭ, Episcopulŭ de Roman, după unŭ morbŭ mai îndelungatŭ a reposatŭ la 28 a l. c. Elŭ a fostŭ unulŭ dintre ceĭ maĭ de frunte prelaţĭ aĭ bisericeĭ gr. or. din România. Elŭ a desvoltatŭ şi o însĕmnată activitate literară, pentru care a fostŭ alesŭ membru alŭ „Academieĭ române". S'a distinsŭ cu deosĕbire ca inimicŭ neîmpăcatŭ alŭ Bisericeĭ catolice. Dumnedeŭ să-lŭ ĭerte!

Casŭ de mórte. *Teodorŭ Moldovanŭ*, parochŭ în Posmuşŭ (tractulŭ Făgăşuluĭ), a reposatŭ în 24 Maiŭ în etate de 68 anĭ, după ce a servitŭ la altariulŭ Domnuluĭ 46 anĭ.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericeĭ române din Ungaria și Transilvania, dară maĭ alesŭ din părțile bănățene ale dieceseĭ Lugoșuluĭ.

III.

Unirea în Slavonia, Croația, Ungaria și Transilvania după scóterea Turcilorŭ.

Între ast-felŭ de împrejurărĭ binesciindŭ, că principiiĭ Transilvanieĭ ca adicțĭ aprigĭ aĭ protestantismuluĭ și asupritorĭ aĭ bisericeĭ catolice cu ajutorulŭ și sub scutulŭ Turcilorŭ pururea s'aŭ luptatŭ în contra drepturilorŭ caseĭ habsburgice, aŭ inițiatŭ și agitatŭ rebeliunile [1]); éră de altă parte, că pre lângă asuprirea coranuluĭ, intoleranța calvinéscă a causatŭ starea cea tristă a bisericeĭ catolice: spre a-și asecurá și întărí domnirea sa în părțile reocupate dela Turcĭ, una dintre grijile sale principale a fostŭ, ca deodată cu sistemisarea militară și cu organisarea administrativă să organiseze și să întăréscă și relațiunile bisericeĭ catolice, și încă cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, de-órece însă-și casa domnitóre fiindŭ cu sufletŭ adictă bisericeĭ catolice maĭ multă încredere punea în popórele bisericeĭ catolice, decâtŭ în popórele adicte altorŭ confesiunĭ.

Împĕratulŭ *Leopoldŭ* în luna luĭ Augustŭ 1693 în biserica S. Ștefanŭ din Viena face acelŭ votŭ solemnŭ, că din mulțămire cătră Dumnedeŭ, carele ĭ-a ajutatŭ a raportá învingerĭ în contra Turcilorŭ, va repará tóte bisericele catolice ruinate prin Turcĭ în Ungaria și în alte părțĭ ale țĕreĭ, va dotá preoțimea și va apĕrá și promová drepturile bisericeĭ. [2])

Că acestŭ votŭ din partea împĕratuluĭ după putință s'a și împlinitŭ, arată dispusețiunile și faptele istorice sĕvârșite sub domnirea aceluia. Ca esemple:

Fie în Ungaria propriŭ dișă, fie în Transilvania, orĭ în părțile Sirmiuluĭ, Slavonieĭ, Bosnieĭ, Croațieĭ, fie în Bănatŭ, de locŭ câtŭ s'aŭ reocupatŭ dela Turcĭ orĭ dela rebelĭ acele provinciĭ, biserica catolică își începe a recâștigá jurisdicțiunea, privilegiile și dominiile sale maĭ înainte posedute, se facŭ dispusețiunĭ dela curte pentru restaurarea episcopatelorŭ, reînființarea parochiilorŭ desolate, redobândirea bisericelorŭ ocupate prin calviniĭ, cu unŭ cuvîntŭ pentru refrângerea protestantismuluĭ îngâmfatŭ și pentru întărírea bisericeĭ catolice.

Spre ajungerea acestuĭ scopŭ curtea imperială împreună cu consilieriĭ sĕĭ civilĭ și bisericescĭ, în frunte și sub conducerea Cardinaluluĭ *Kolonich,* aruncară privirea asupra bisericeĭ orientale, constătătóre din Românĭ, Sĕrbĭ, Rutenĭ, Slovacĭ, Bulgarĭ și alțiĭ, ca pre aceia să-ĭ readucă în sinulŭ mameĭ biserice catolice.

Așa se întîmplă acésta la 1600 cu Rascianiĭ, Iliriĭ saŭ Valachiĭ (românĭ) emigrațĭ din Turcia cu Archimandritulŭ Simeonŭ *Vratanya* și cu câțiva călugărĭ și aședațĭ în Croația și Slavonia. Acestŭ Archimandritŭ după ce prin mijlocirea capelanuluĭ germânŭ cu numele *Martinŭ Dubroviciŭ* din Ivanicĭ primĭ s. Unire, și la 1607 prin Archiepiscopulŭ Corinthuluĭ *Cosma* se sânțĭ de episcopŭ și căpĕtă canonisare dela Pontificele Paulŭ alŭ V-lea (1611) și confirmare dela împĕratulŭ Ferdinand la 1612, sub protecțiunea caseĭ habsburgice întemeiéză episcopia unită a *Svidnițuluĭ,* carea între multe vicisitudinĭ și atacurĭ din partea Archiepiscopuluĭ sĕrbescŭ *Arseniŭ Cernoviciŭ,* în fundățiunea sa originară se susținŭ până la an. 1777, când scaunulŭ episcopescŭ anticŭ din *Marcia* se strămută la *Crișŭ,* unde și până aĭ esistă episcopie unită. [1])

Când imperialiĭ la 1687 ocupă Slavonia și Syrmiulŭ, și comandantele contele *Dünnewald* aședă ostașĭ în orașele maĭ de frunte, împĕratulŭ Leopold I. prin rescrisulŭ sĕŭ din 9 Nov. 1688 nu numaĭ că regulézá trebile bisericeĭ catolice de acolo, asemnându 1200 fl. anualĭ episcopilorŭ rom. catolicĭ dela Cincĭ-Biserici (Pécs) și din Bosnia, carĭ formaŭ dreptŭ de jurisdicțiune la acea provinciă, éră episcopilorŭ de ritŭ grecescŭ 600 fl.; fără prin conlucrarea Cardinaluluĭ Kolonich, a episcopuluĭ dela Cincĭ-Biserici și a diregĕtorilorŭ administrativĭ o parte a poporuluĭ gr. or. din acele locurĭ primesce Unirea, și la 1688 căpĕtară de episcopŭ unitŭ pre *Longin Raicĭ,* însă numaĭ ca vicariŭ alŭ episcopuluĭ rom. catolicŭ, [2]) până ce érăși prin intrigele Archiepiscopuluĭ *Cernoviciŭ* acea episcopie la 1723 a încetatŭ, și partea rĕmasă unită s'a încorporatŭ în episcopia de aĭ a Crișuluĭ din Croația. [3])

În partea superióră a Ungarieĭ deja la 1640 mulțĭ Rutenĭ și Românĭ împreună cu episcopulŭ *Basiliŭ Tarasoviciŭ* s'aŭ întorsŭ la Unire. Acésta însă prin maltratare tiranică calvinéscă a diregĕtorilorŭ principeluĭ *Georgiŭ Rakoczi* II (1643—1680) érăși se nimicesce, însă numaĭ pre unŭ timpŭ scurtŭ, pentru-că următoriulŭ luĭ Tarasoviciŭ cu numele *Petru Partenie,* alesŭ l'a 1649 de episcopŭ alŭ Muncaciuluĭ, cu unŭ numĕrŭ considerabilŭ din clerŭ érăși îmbrățișézá Unirea, și clerulŭ rutenŭ unitŭ cere dela Pontificele *Inocențiŭ* alŭ X-lea confirmarea episcopuluĭ *Partenie* alesŭ și întăritŭ prin împĕratulŭ *Leopold I.*

Acésta se întîmplă chiar pre acelŭ timpŭ, când în Marmația sub superintendentele calvinŭ *Georgiŭ Csulay* [4]) o parte mare dintre Româniĭ din jurulŭ *Sigetuluĭ-Marmațieĭ* în frunte cu protopopulŭ *Simeonŭ Petrascu* trecŭ la calvinismŭ. [5])

După ce numitulŭ Partenie prin Mitropolitulŭ Alba-Iulieĭ *Ștefanŭ Simonovicĭ* în presența și cu conlucrarea altorŭ altorŭ doĭ Archiereĭ gr. or. *Gregoriŭ Moldavensis* și *Sava Bistrensis* [6]) se chirotonesce de episcopŭ unitŭ, Primatele Ungarieĭ în calitate de Legatŭ pontificalŭ cu dtŭ 22 Iuliŭ 1655 ilŭ întărésce de episcopŭ unitŭ alŭ *Rutenilorŭ,* dându-ĭ jurisdicțiune preste Rutenĭ din Muncaciŭ, comitatele Bereg, Szabolcs, Ugocia, Satŭmare, Zemplin, Ung, Abaujvár, Șaroșŭ, Torna, Szepes, Gömör și în alte locurĭ, carĭ prin Primate ĭ-s'ar designá. Măcar că puterea acestuĭ episcopŭ s'a restrînsŭ numaĭ preste Rutenĭ uniți, dară acela, câtŭ și succesoriĭ luĭ aŭ eserciatŭ jurisdicțiune și preste Românĭ din acele comitate și o parte din comitatele Biharieĭ și Crasneĭ. [7]) Episcopiĭ uniți aĭ Muncaciuluĭ însă până la 1777 aŭ rĕmasŭ numaĭ Vicarĭ apostolicĭ supușĭ Episcopuluĭ latinŭ din Agria.

Abia se cuprinde Oradea-mare la 1692 prin imperialĭ, și se reînființézá Episcopia r. cat., când étă că între preoțimea și poporulŭ românŭ maĭ înainte gr. or. se facŭ mișcărĭ pentru îmbrățișarea s. Unirĭ.

Deja la 17 Octobre st. v. 1692 călugărulŭ și preotulŭ unitŭ din *Dobriținŭ* cu numele *Isaie* împreună cu unŭ preotŭ românŭ din părțile Bihareĭ se presentéză înaintea episcopuluĭ unitŭ ruténŭ din Muncaciŭ *Iosifŭ de Camillis* (1690—1706) și în numele preoțilorŭ din tractulŭ Oradeĭ-marĭ și din comitatulŭ Bihareĭ până la Délu-mare dechéră, că aceĭ preoți dorescŭ, să priméscă s. Unire. Urmarea acestora, la 1694 luna luĭ Ianuariŭ, numitulŭ *Isaie* [1]) se denumesce de *vicarŭ episcopescŭ* preste Româniĭ din părțile Ungarieĭ, după ce aceluia încă din 13 Sept. 1692 fură supușĭ preoțiĭ din jurulŭ Oradeĭ-marĭ și Biharea. Încă înainte de denumirea luĭ Isaie de vicarŭ ne întîlnimŭ cu *Demetriŭ Paulinŭ,* [2]) care în 6 Sept. 1693 se denumesce de Archipresbiterŭ alŭ Bihareĭ.

Că pre aceste timpurĭ Unirea s'a lățitŭ și în părțile Satmaruluĭ, și în comitatulŭ Ugoceĭ locuite de Românĭ, se cunósce de acolo, că de esemplu în 30 Aprile 1690 episcopulŭ unitŭ din Muncaciŭ Iosifŭ de Camillis vine la Satmare, și ĭ-se supune Protopopulŭ de acolo *Demetriŭ Monasterly* cu alțĭ 60 preoțĭ. Acolo la 1—30 Maiŭ 1690 ține sinodŭ și publicându decretele, pune la inima Protopresbiterilorŭ și a preoțilorŭ ținerea s. Unirĭ, statorindŭ nescarĭ puncte disciplinare pentru preoțime și pentru întărirea credințeĭ în clerŭ și poporŭ. Totŭ atuncĭ consacréză biserica s. Nicolae din Satmare și ordinéză preoțĭ. [3])

Pre la 14 Sept. 1692 în districtulŭ Avașuluĭ se constitue de Protopopŭ Părintele *Alexiŭ Krusznicky,* la 10 Sept. 1692 în districtulŭ Baieĭ-marĭ de Protopopŭ se denumesce Părintele *Damianŭ Miculca,* la 12 Nov. 1692 st. v. Păr. *Luca Berleczky* se constitue de Protopopulŭ părțilorŭ Satmarene dincolo de fluviulŭ Someșuluĭ, éră Visitatorŭ generalŭ pentru comitatulŭ Satmaruluĭ părintele *Georgiŭ Veliczky* din Uĭlucŭ. La an. 1693 parochŭ în Satmare a fostŭ călugărulŭ grecescŭ *Gavrielŭ,* éră încă din 1690 se facŭ dispusețiunĭ pentru incassarea decimelorŭ pre partea episcopuluĭ unitŭ din Muncaciŭ din unele locurĭ ale comitatuluĭ Szabolcs, unde până aĭ locuescŭ Românĭ mestecațĭ cu Rutenĭ.

Spre întregirea datelorŭ referitóre la mișcările s. Unirĭ din aceste părțĭ maĭ susŭ comemorate adnotămŭ încă numaĭ dóuĕ împrejurărĭ. Anume că:

a) Archiepiscopulŭ Atanasie din Transilvania prin scrisórea sa de dtŭ 20 Iuliŭ 1701 îndreptată cătră *Demetriŭ* (Paulinŭ) protopopulŭ Oradeĭ din Rácz-város, după ce îĭ notifică, că fiindŭ la Viena, din partea împĕratuluĭ prin diploma din 29 Martiŭ 1701 pre basa privilegiilorŭ i-s'a conferitŭ jurisdicțiunea preste tóte comitatele și eparchiile posedute și de predecesoriĭ aceluia-și împĕratŭ, dreptŭ aceea îlŭ provócă, ca de locŭ după primirea epistoleĭ sale să adune sinodŭ, și împreună cu celalalțĭ preoțĭ să subscrie și cu sigilŭ să întăréscă. Apoĭ promite, că în scurtă vreme va venĭ la Orade pentru compunerea trebilorŭ bisericescĭ notificându, că a trimisŭ la eĭ pre Logothetulŭ sĕŭ Ioanŭ,

---

[1]) Cfr. Prolectulă și opiniunea din 1685 despre reintórcerea calviniloră în sinulŭ bisericeĭ catolice în Colecțiunea Hevenesy T. IX. pag. 279—280 la Barițiŭ o. c. T. I. pag. 704; Antoniŭ Ganoczy »Episcopi Varadinenses« Viennae 1776. Pars II. pag. 323 seq.

[2]) Simon »Epitome Chron. Regni Hung. pag. 556—557 la Oltványi o. c. pag. 17; I. Ad. Schenkelius Diarium Leopoldi I. Vien 1702. Cfr. Decretulŭ împĕrătescŭ din 9 Aprile 1701.

[1]) Pray »Specimen Hierarchiae Hungaricae« Posoniĭ 1779 T. II. pag. 37, și Manuscrisulŭ din Istoria caseĭ Iesuițilorŭ dela Zagrabia aflătorŭ la subscrisulŭ.

[2]) Cum făcuse orĭ voiră a face episcopatele rom. cat. cu tóte episcopiile gr. cat. noŭ-unite, ca la Muncaciŭ, Orade, Blașiŭ și la Șvidnița.

[3]) Joseph Fiedler »Beitrag zur Union der Walachen in Slavonien und Sirmien«. Wien 1867, Cfr. Nilles Symbolae II pag. 749 seq.

[4]) Despre acesta se afirmă, că maĭ târdiŭ s'a făcutŭ catolicŭ.

[5]) Cronica luĭ Șincaĭ la 1652; Tóth Ferencz o. c. pag. 290.

[6]) După eversiunea episcopieĭ *Milcovuluĭ* jurisdicțiunea quasi-episcopală s'aŭ datŭ decanilorŭ din Sibiiŭ, Brașovŭ și Bistrița preste poporenii rĕmașĭ în Ardealŭ din diecesa Milcovuluĭ. Dintre teritoriulŭ acesteia, Scaunulŭ Murĕșuluĭ și Arieșuluĭ, agnoscebat *episcopum* regularem *Bistricensem.* Uniĭ dintre episcopiĭ in partibus sufraganĭ aĭ Milcovieĭ se numescŭ *Moldavensis,* Benkő Milcovia I. pag. 146—168. — Óre episcopiĭ numițĭ: *Bistrensis* și *Moldavensis* la chirotonirea luĭ Partenie nu aŭ fostŭ episcopiĭ sufraganĭ aĭ Mitropolituluĭ din Alba-Iulia, carĭ aŭ avutŭ diecesa preste popórele deficiate dela biserica catolică din fosta diecesă a Milcovuluĭ? Cfr. Pray o. c. vol. II. pag. 35.

[7]) Basiliviciŭ o. c. Pars I. pag. 93; Nilles o. c. vol. II. pag. 840.

[1]) Călugărulŭ Isaia a fostŭ de națiune grecă și compatriotŭ cu episcopulŭ Iosifŭ de Camillis cu care împreună a venitŭ din Roma în Ungaria. În luna luĭ Martiŭ 1692 gr. orientaliĭ din Debreținŭ l'aŭ cerutŭ de preotŭ, și la 13 Sept. a aceluia-și anŭ fŭ și dispusŭ acolo. Ca vicarŭ episcopescŭ se pare a fi ședutŭ în *Căreiŭ-mare,* căcĭ ca atare se numesce: Isaias de Caroli (Nagy-Károly), unde și aĭ este vicariatŭ, și este parochie unită română și ruténă. Pre la 1700 acelŭ călugărŭ a venitŭ în țéra numită a Avașuluĭ și a întemeiatŭ mănăstirea unită din Bicsadŭ. Aci însă în 15 Maiŭ 1703 fŭ omoritŭ. Cfr. Basiloviciŭ o. c. Pars II. C. XV. p. 53, 118—120.

[2]) Póte că acesta a fostŭ acelŭ preotŭ românŭ, care la 1692 cu Isaie călugărulŭ s'a dusŭ la Muncaciŭ, ca și trimisulŭ preoțilorŭ din Biharea.

[3]) Nilles o. c. T. II. p. 859, 860, Basiloviciŭ o. c. Pars II. C. XI. p. 89.

care celealalte le va spune. În urmă îĭ îndémnă, ca câtŭ mai curêndŭ să vină la elŭ. [1])

b) Episcopulŭ rom. cat. din Oradea-mare Augustinŭ Bencevicĭu din tóte puterile se nisuesce a promová Unirea. [2]) Spre acestŭ scopŭ la 1693 cere conlucrarea episcopuluĭ unitŭ din Muncaciŭ, căruia erau supuse parochiile unite din părţile Ungarieĭ. Acelŭ episcopŭ unitŭ ca şi vicarulŭ apostolicŭ pentru popórêle de ritŭ grecescŭ din părţile Ungarieĭ a şi venitŭ la Orade. Aci în adunarea comitatensă ţinută la anulŭ 1695 arétă şi publică decretulŭ de privilegiŭ datŭ prin împĕratulŭ Leopoldŭ I. cu dtŭ 23 Augustŭ 1692 pentru preoţiĭ gr. or. români şi ruteni, carĭ de se vorŭ uní, se vorŭ bucurá de tóte drepturile şi privilegiile cleruluĭ catolicŭ latinŭ.

În urmarea acestora mai alesŭ la nisuinţele episcopuluĭ latinŭ din Orade mulţĭ s'aŭ întorsŭ la Unire atâtŭ din jurulŭ Oradeĭ, câtŭ şi din alte părţi din comitatulŭ Bihareĭ, carĭ, cum vĕdurămŭ mai susŭ, la 1693 avură de protopopŭ unitŭ pre *Demetriŭ Paulinŭ* din Orade. [3])

Despre progresulŭ acesta alŭ Unirii mărturisesce şi epistola fostuluĭ episcopŭ latinŭ dela Orade, alesŭ de Archiepiscopŭ la Calocea, Emericŭ Csáky IV, scrisă cu dtŭ Poşonŭ 3 Sept. 1712 către unŭ Abate şi canonicŭ din Orade, în care ţice, că cu mare plăcere a înţelesŭ din epistolele numituluĭ canonicŭ nisuinţele şi resultatele dobândite pentru unirea preoţilorŭ români şi predicatorilorŭ calvinĭ, promiţêndŭ, că dacă în viitorŭ s'ar mai uní atarĭ preoţi, episcopulŭ va dotá pre aceia din alŭ sĕŭ, ca să pótă trăí după cuviinţă. [4])

Ce facŭ *Maramurĕşenii?* Aceştia, carĭ atâtŭ după unirea episcopuluĭ rutenŭ dela Muncaciŭ, câtŭ şi după unirea Mitropolituluĭ Atanasie, până la 1734 avură episcopŭ gr. or. constituitŭ mai alesŭ prin influinţa calviniloru, ţicŭ Maramurĕşeniĭ încă se trezescŭ şi începŭ a se uní.

Pre la an. 1711 episcopulŭ gr. or. alŭ Marmaţieĭ [5]) înaintea părinţilorŭ Iesuiţi şi-a descoperitŭ dorinţa, că împreună cu 700 preoţi şi protopopi vă să trécă la unire. Deşi acésta nu s'a întîmplatŭ din causă, că li-s'a pusŭ unŭ anŭ ca terminŭ de probă a credinţeĭ sincere, [6]) totuşi la an. 1715, cândŭ episcopulŭ rutenŭ dela Muncaciŭ *Ioanŭ Ios. Hodermarszky* [7]) visită părţile Marmaţieĭ, 2 protopopi şi 10 preoţi primescŭ s. Unire, ér episcopulŭ românŭ gr. or. *Iosifŭ Stoica*, denumitŭ prin principele Apafy şi cu reşedinţa în Huszt, [8]) împreună cu notarulŭ sĕŭ şi cu alţi preoţi de frunte érăşi numai promite, că de locŭ câtŭ se va constituí Archipăstorŭ unitŭ în Alba-Iulia, însu-şi se va uní cu biserica Romeĭ. [9]) (Va urma)

---

[1]) Nilles o. c. Vol. I. p. 388. Samuilŭ Klein »Historiae Daco-Roman.« cap. XII în »Fóia pentru Minte« an. 1862 Nr. 22.

[2]) Acestuia este în bună parte a se ascrie, că împĕratulŭ Leopold I. la an. 1692 a edatŭ diploma cea memorabilă pentru biserica unită. Cfr. Ganoczy o. c. P. II. p. 364.

[3]) Preoţii din districtulŭ şi diecesa Oradeĭ încă la an. 1700 a subscrisŭ unirea acceptată în sinodulŭ din acelŭ anŭ celebratŭ la Alba-Iulia, Cfr. Sam. Klein »Histor. Valach.« c. XII.

[4]) Keg'lmednek egy nehány rendbeli leveleit kedvessen vettem, s az ultosóbat eorömmel értem, hogy az anyira controvertalt installatio dolgai egyszer szopiáktatott . . . Legl'd zelusát azon oláh és kálvinista praedicatorokk az uniora hozásokhau impendált fáradozását igen kedvessen s vigasztalással értem, s továbbra is specialiter recomendalom, s' ha netalán tán több is találkoznék olyan közülök, a kik ex ea consideratione nem reducaltathatnának, hogy subsistentiájok iránt mediumok, assecurálom Keg'ld s ugy Leg'ld által az olyanokat, hogy ha másként accomodatiojok nem lehetne, tulajdon kevés jövedelmimből is kész lennék becsületes subsistentiájokra valót escindalom. In reliquo. ect. Kereszturi »Compend. descriptio«.

[5]) Va fi fostŭ dóră Metodiŭ Racovetzky.

[6]) Nilles o. c. Vol. I. pag. 389 şi 265 not. 1.

[7]) 1707—1715 denumitŭ, dară neconfirmatŭ prin Pontifice.

[8]) Aprópe 20 anĭ până la 1734 a guvernatŭ poporulŭ gr. or. din părţile de susŭ ale Ungarieĭ. Elŭ pre sine se numesce Administratorulŭ Mitropolieĭ Alba-Iulie. Cfr. Nilles o. c. T. I. p. 268 not. 3; Titŭ Budŭ »Disertaţiune despre episcopiĭ şi vicariĭ de Maramurĕşŭ«. Gherla 1891 pag. 18—21.

[9]) Nilles o. c. T. I. p. 445 Atanasiŭ a muritŭ la 19 Aug. 1713, decĭ vacanţa a ţinutŭ dela 1713—1721.

Vezinas.

Istorisire de **Nic. T. Zorilă.**

(Continuare.)

Noĭ ne vomŭ rentórce la locŭlŭ sfatuluĭ, unde năduşéla aeruluĭ dispare pre rîndŭ prin crepăturile de-asupra, şi vomŭ vedé, că Duras într'o privinţă s'a înşelatŭ amarŭ.

Elŭ s'a legănatŭ în sperarea, că vicleniа generaluluĭ Vezinas nu va merge aşa departe şi nu va puté afla dela nimenĭ despre cugetulŭ luĭ.

Şi dacă Vezinas nu ar poşedé atâta fineţă de spiritŭ, póte că Duras ar fi alesŭ destulŭ de bine locŭlŭ pentru sfătuire.

Sentimentulŭ de neîncredere l'a făcutŭ, să spioneze totŭ paşulŭ luĭ Duras şi a nepotuluĭ luĭ.

Uneia dintre slugile cele mai credincióse ĭ-a încredinţatŭ Vezinas spionajulŭ.

Şi Dapix, — aşa se chemá acestŭ servitoriŭ, — s'a arĕtatŭ demnŭ de încrederea, cu care l'a onoratŭ domnulŭ sĕŭ.

Aşa pre la medŭ de nópte a vĕdutŭ elŭ pre Ziraxis întrându la unchiulŭ sĕŭ cu alţi doĭ bărbaţi, pre carĭ în întunecimea cea mare nu ĭ-a pututŭ distinge bine.

Casa luĭ Duras din Sarmisegetusa este pre o stradă laterală. Dinaintea eĭ suntŭ doĭ arborĭ înalţi şi tufoşi.

Dapix se sue într'unulŭ spre a vedé pre feréstă cele ce se vorŭ întîmplá în lăuntrulŭ caseĭ.

Din tótă întrevorbirea acestorŭ patru bărbaţi numaĭ locŭlŭ, unde se va ţiné adunarea viitóre, l'a pututŭ audí.

Dar atâta a fostŭ de ajunsŭ pentru elŭ. Las că vorŭ vorbí eĭ în mijloculŭ munţilorŭ despre lucrurĭ multŭ mai interesante.

Aprigŭ de foculŭ nerăbdăriĭ, ce-lŭ arde, fuge, sboră ca unŭ nĕbunŭ de bucurie la iubitulŭ sĕŭ domnŭ şi cu lacrimĭ în ochĭ îĭ anunţă preţiósa descoperire.

Beliducele se ridică şi-lŭ privesce cu simpatie. Apoĭ îĭ pune mâna pre umĕrŭ şi uĭtându-i-se dreptŭ în ochĭ eschémă:

„Dapix, tu eştĭ unŭ servitoriŭ credinciosŭ. Suntŭ mulţămitŭ de tine, căcĭ îţĭ împlinescĭ datorinţa.“

Dapix sărută cu mândrie şi mulţămire proprie póla haineĭ domnuluĭ sĕŭ şi apoĭ ese.

În ţorile ţileĭ a dóua ĭlŭ vedemŭ alergându cu calulŭ pre drumulŭ, ce duce dela Sarmisegetusa prin munţiĭ dimprejurŭ.

Elŭ ajunge la mine chiar cu câteva óre înaintea luĭ Duras şi a consoţilorŭ luĭ. După puţină orientare întră în peştera, carea o descriserămŭ la începutulŭ acesteĭ istorisirĭ.

Cu o mică torţă de bradŭ întră înlăuntru şi se ascunde într'o spărtură de părete după nisce colţurĭ marĭ. De aicĭ póte vedé omulŭ şi audí totŭ, ce se petrece.

Dapix a şi auditŭ şi vĕdutŭ totulŭ.

Niciĭ unulŭ dintre ceĭ adunaţi nu a presupusŭ, că unŭ duşmanŭ e aprópe.

Adunarea se împrăştie. Dapix ese acum din ascunzĕtóre şi la lumina jeraticuluĭ păşesce cu precauţiune spre eşire.

„Uf! ce fumŭ năduşitoriŭ,“ esclamă ştergêndu-şĭ sudórea de pre frunte. „De mĕ mai ţineaŭ în vizunia acésta afurisită, de bună samă crepam.“

Şi cântându printre buze unŭ cântecŭ veseluŭ ajunge la aerŭ liberŭ. Aci se pune pre o pétră şi se radimă cu spatele de stîncă privindŭ cugetătoriŭ la lucéférulŭ şi la ţorile dimineţeĭ, ce se ivescŭ la resăritŭ.

Preste vîrfulŭ tufişuluĭ se vede valea în tótă întinderea.

Conjuraţiĭ numaĭ acuma disparŭ cu totulŭ printre braziĭ.

Dapix se ridică. Cu paşĭ linĭ se pogóră în vale mergêndŭ până cam pre la mijloculŭ eĭ. Apoĭ se aşédă lângă părîuaşŭ privindŭ valurile cele micĭ, cum se rostogolescŭ unele preste altele.

„Într adevĕrŭ,“ murmură elŭ rumpêndŭ cu dinţiĭ o floricică albastră, „până acuma norocŭlŭ m'a favorisatŭ multŭ, căcĭ să nu mĕ prindă nicĭ odată, e o minune. Ce! numaĭ cu pelea aşĭ plăti o întórcere a norocului. Voiŭ merge la generalulŭ şi voiŭ cere putere deplină spre a prinde pre aceştĭ trădătorĭ de patrie. Voiŭ sci, unde să-ĭ aşedu la odihnă.“

Apoĭ îşĭ ridică puţinŭ pĕrulŭ de pre frunte pipăindŭ o rană lungă nu de multŭ vindecată.

Unŭ valŭ de sânge îĭ coloréză de mânie obrazulŭ.

Îşĭ încleştéză pumniĭ sĕĭ ceĭ ososĭ şi micĭ şi se încércă a se ridicá murmurându:

„Acuşĭ va sosí însă şi óra rĕsbunăriĭ! Atunci . . . . amarŭ vóue!“

Şi plécă cu paşĭ grăbiţĭ la vale pre cărarea cea îngustă.

Abia dispare la o cotitură a drumuluĭ, cându cu ceva mai la délŭ apare din tufişŭ lângă părîŭ — Ziraxis!

Cum? Ziraxis?

Dóră cunoscinţa împrejurărilorŭ l'a făcutŭ, să spioneze pre spionŭ? Nu, căcĭ de ar fi sciutŭ, că Dapix este lângă eĭ şi aude tótă sfătuirea, acesta de sigurŭ în acela-şĭ minutŭ ar fi fostŭ mortŭ.

Atunci singura întîmplare a datŭ pre credinciosulŭ servitoriŭ alŭ luĭ Vezinas în mâna nepotuluĭ luĭ Duras?

Da. Acea întîmplare orĭ sórte, carea e aşa de capriţiósă cu omulŭ, pre care acum îlŭ înalţă, acum îlŭ umilesce.

Ridicându-lŭ rîde de nebunia bucurieĭ luĭ. Apăsându-lŭ rîde de chinurile şi desperarea celuĭ părăsitŭ.

Pentru-ce nu a sdrobitŭ Ziraxis la prima descoperire cu pumniĭ sĕĭ de ferŭ pre acestŭ spionŭ alŭ generaluluĭ?

Pentru-ce a rĕmasŭ Ziraxis înapoĭ de ceĭalalţĭ tovarăşĭ?

Eşindŭ din mină erá cam obositŭ şi însetatŭ fórte. (Va urmá.)

Bibliografie.

Az Elkeresztelési ügy vagyis a magyarországon felmerült ugynevezett elkeresztelési kérdés mikénti helyes megoldásához vezető egyedüli expediens. Irta *Dr. Lauran Ágoston*, Szent-Agostonról nevezett kalocsai cz. apát, nagyváradi gör. szert. kath. kanonok. — Rmulŭ D. Canonicŭ Lauranŭ a adresatŭ cu datulŭ 13 Maiŭ a. c. unŭ memoriŭ ministruluĭ ungarŭ de culte, în care ĭ-a propusŭ o modalitate pentru aplanarea conflictuluĭ produsă prin ordinaţiunea din 26 Febr. 1890 în causa matriculelorŭ. Dlŭ canonicŭ arată, că legea din 1868 atinge numaĭ confesiunile recepte, éră nu biserica catolică, şi că chiar de aceea nicĭ dispoziţiunile aceleĭ legĭ cu privire la botezarea pruncilorŭ din căsătoriile mestecate nu atingŭ pre catolicĭ. — Studiulŭ e de tótă valórea. Durere numaĭ, că ceĭ dela putere nu vorŭ să priméscă argumentarea dluĭ canonicŭ.

Economie.

Raportulŭ de proprietate în Ungaria. Numĕrulŭ tuturorŭ proprietariloru de pămêntŭ în Ungaria este de 2,486,265. Dintre aceştia proprietarĭ micĭ cu câte 1—20 de jugĕre suntŭ 2.348.110 saŭ 94.40%. Aceştia din întregŭ teritorulŭ posedŭ 15.027,890 jugĕre saŭ 32% din întrégă proprietatea de pămêntŭ. Proprietarĭ mijlocĭĭ micĭ, saŭ ceĭ cu câte 20—200 suntŭ cam 118,980, fiindŭ scrise pre numele lorŭ 6.731,000 jugĕre saŭ cam 14%. Adevĕraţĭ proprietarĭ de mijlocŭ cu câte 200—1000 de jugĕre se află cam 13,750 şi posedŭ la 6,660,000 de jugĕre saŭ cam 14% din teritorulŭ totalŭ. Marĭĭ proprietarĭ cu câte 1000—10,000 de jugĕre suntŭ la 5000 şi dispunŭ la olaltă de 14.400,000 de jugĕre, saŭ de 30% din pămêntulŭ ţĕreĭ. Preste 10,000 de jugĕre abia aŭ vreo 200 de proprietarĭ. Dară din realităţile acestora partea principală o formézŭ pădurile.

Laptele vacilorŭ tuborculóse. Baug a cercatŭ, câtă putere infectătóre are 1. însu-şĭ laptele tuberculoticŭ, 2. productele pregătite din elŭ, 3. ce influinţă are căldura asupra lapteluĭ tuberculoticŭ. Întâiŭ a esaminatŭ laptele dela 28 vacĭ, din a cărorŭ ugerŭ aŭ lipsitŭ cu desĕvârşire glandulele tuberculóse. Cu laptele acestorŭ vacĭ a pututŭ produce infectare în dóuĕ casurĭ. La golirea lapteluĭ aşedatŭ într'unŭ vasŭ curatŭ s'a observatŭ, că cea maĭ mare parte a baccililorŭ de tuberculosă se aşédă pre fundŭ, dară şi în celealalte părţĭ ale lapteluĭ aşedatŭ aŭ maĭ rĕmasŭ totuşĭ atâţĭ baccilĭ, câtŭ iniectaţĭ în epurĭ aŭ produsŭ tuberculosă. A preparatŭ apoĭ smêntână şi untŭ din laptele vacilorŭ, a cărorŭ ugerŭ a fostŭ atacatŭ de tuberculosă, şi tóte acestea aŭ fostŭ infectătóre. Încălḑindŭ laptele a observatŭ, că ferberea mare omóră baccilii. Se recomándă económelorŭ, să fiérbă laptele bine spre a nimicĭ baccilii, ce s'arŭ aflá într'însulŭ.

Cultivarea iacintului şi a tulipanului în Holanda se întîmplă în mĕsură fórte estinsă. Nu numaĭ agri întregĭ, dară chiar şi părţĭ de hotarŭ se vĕdŭ cultivate cu acele florĭ, carĭ suntŭ fala Holandeĭ. Iacintulŭ, care numĕră la 500 de variaţiunĭ, chiar acum este în flóre şi împrumută ţinuturilorŭ, pre unde se cultivă, o înfăţişare pitorescă, respândindŭ unŭ mirosŭ puternicŭ. Ca să ilustrămŭ, că ce venitурĭ însĕmnate aduce locuitorilorŭ cultivarea florilorŭ, vomŭ amintĭ, că numaĭ din comuna Bloemandaal se vîndŭ pre anŭ florĭ şi cepe de iacintŭ şi tulipanŭ în valóre de 850,000 fl.

Arestanţĭ ca agricultorĭ. O parte însĕmnată a arestanţilorŭ din Belgiŭ suntŭ aplicaţĭ ca cultivătorĭ ai locurilorŭ morăştinóse şi pustiĭ dela confiniile belgice-holandeze. În ţinuturile acestea guvernulŭ a colonisatŭ pre arestanţĭ, şi ca să aĭbă cu ce fi ocupá, maĭ cumpĕră pămêntŭ. Pentru supraveghiarea alorŭ 5000—6000 de arestanţĭ suntŭ de ajunsŭ 80 de ómenĭ întrarmaţĭ. Criminaliĭ ceĭ marĭ nu suntŭ puşĭ la lucru.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

(7) 7—10

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

recomándă pre lângă garanţă şi serviţiŭ solidŭ şi promptŭ depositulŭ sĕŭ de

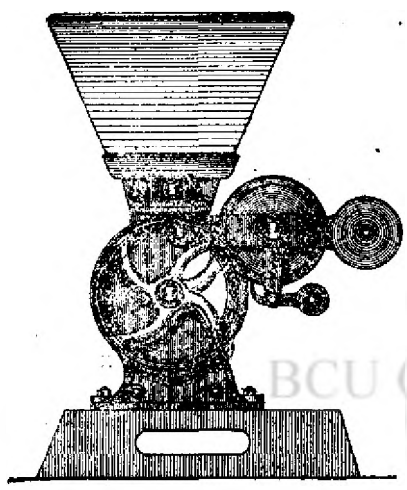

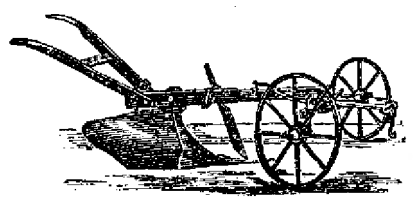

pluguri, maşîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ şi de

alte instrumente economice,

tóte din fierŭ batutŭ.

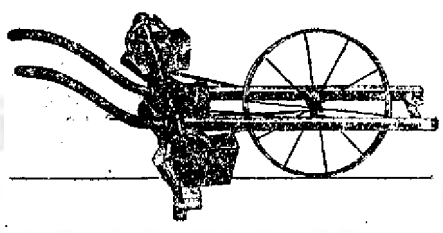

Tóte obiectele amintite se potŭ procurá şi pre lângă solvire în rate.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomándă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preotĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

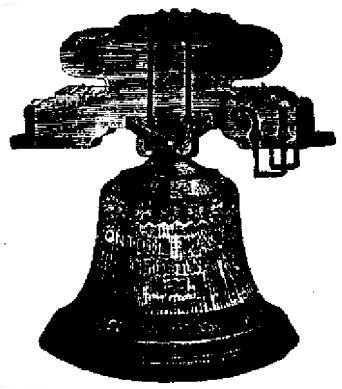

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 21—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantурĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA

(1) 9—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomándŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru bisericĭ şi reuniunĭ. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

Candelabre, racle şi potire, **luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

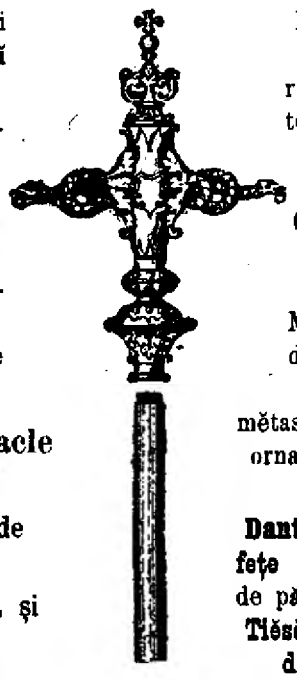

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucĭ** de părete şi de scólă. **Tĭesĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifuri de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 11 Iuniŭ 1892. Numĕrulŭ 24.

Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa

Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ greco-catolicŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ

este decoratŭ din partea Maiestăţii Sale cu marea cruce a ordinuluĭ Leopoldinŭ.

„Budapesti Közlöny“ din 5 Iuniŭ a adusŭ împreună cu alte distincţiunĭ şi următórea:

La propunerea ministruluĭ meŭ ungarŭ de lângă persóna mea întru recunóscerea activităţiĭ distinse şi patriotice desvoltate pre terenulŭ bisericescŭ şi alŭ afacerilorŭ publice conferescŭ fără taxă ..... archiepiscopuluĭ şi mitropolituluĭ greco-catolicŭ din Blaşŭ **Ioanŭ Vancea crucea cea mare a ordnluĭ meŭ Leopoldinŭ.**

Datŭ în Lainz, 1 Iunie 1892.

Franciscŭ Iosifŭ, m. p.
Ladislaŭ Szögyény, m. p.

Orĭ ce comentarŭ din partea nóstră ar fi fără scopŭ.

Nu credemŭ, să se afle nimenĭ, care să nu mărturiséscă împreună cu noĭ, că o distincţiune maĭ necercată şi maĭ binemeritată ca asta nu s'a conferitŭ încă nicĭ odată.

Nóuĕ ne cade nespusŭ de bine, cândŭ vedemŭ apreţiate meritele ilustruluĭ şi mareluĭ nostru Archipăstorŭ.

Suntemŭ convinşĭ, că esprimămŭ dorinţa tuturorŭ credincioşilorŭ nostri şi a tuturorŭ Românilorŭ de bine, cândŭ din inimă curată felicităm pre Mitropolitulŭ nostru urându-ĭ:

Întru mulţĭ anĭ!!!

La Iubileulŭ Încoronărĭĭ.

În 8 Iuniŭ s'aŭ împlinitŭ dóuĕdecĭ şi cincĭ anĭ, de cândŭ Coróna sântuluĭ Ştefanŭ a fostŭ aşedată pre capulŭ împĕratuluĭ Franciscŭ Iosifŭ. Aniversarea acésta a fostŭ sĕrbătorită în ţéra întrégă cu o pompă deosĕbită. Dar maĭ alesŭ Budapesta a fostŭ teatrulŭ unorŭ festivităţĭ până acum abia vĕdute. Amîndóuĕ casele parlamentuluĭ ungarŭ, deputaţiunĭ din tóte comitatele şi municipiile ţĕreĭ aŭ grăbitŭ, să dea espresiune sentimentelorŭ de loialitate şi de alipire faţă cu înalta Persónă a purtătoruluĭ Corónei Apostolice.

Bisericele românescĭ încă aŭ luatŭ parte în serbările comune. Credincioşiĭ românĭ aŭ fostŭ representaţĭ la acele festivităţĭ prin archiereiĭ lorŭ, éră în bisericele române din ţéra întrégă s'aŭ sĕvârşitŭ slujbe de mulţămită pentru conservarea în viéţă a Maiestăţiĭ Sale. În specialŭ Archiereiĭ nostri ilustri s'aŭ presentatŭ cu toţiĭ în Pesta şi aŭ doveditŭ prin presenţa acésta a lorŭ, că eĭ împreună cu credincioşiĭ lorŭ ţinŭ, să ĭea parte în serbarea aniversară a Domnitoruluĭ lorŭ.

Aniversarea din 8 Iuniŭ îşĭ are însĕmnătatea sa epocală în istoria patrieĭ nóstre. În 8 Iuniŭ 1867 încoronându-se de rege apostolicŭ împĕratulŭ Austriei, s'a pusŭ pétra mormîntală pre era absolutistică şi s'a inauguratŭ era constituţională, basată pre principiile creştinescĭ ale libertăţiĭ şi egalităţiĭ. Ḑiua de 8 Iuniŭ 1867 erá, să fie pentru ţĕrile Corónei sântuluĭ Ştefanŭ aurora unuĭ viitorŭ fericitŭ, erá să fie o ḑi de înfrăţire generală pentru tóte popórĕle patrieĭ nóstre. În ḑiua aceea eraŭ, să încete tóte urele, tóte rivalităţile, tóte neînţelegerile din trecutŭ, şi sórele frăţietăţiĭ sincere erá, să rĕsară pentru toţĭ. În locŭlŭ duşmănieĭ avea, să urmeze ĭubirea, în locŭlŭ apĕsărĭĭ libertatea, în locŭlŭ nedreptăţiĭ dreptatea.

Étă pentru ce a fostŭ sĕrbătoritŭ acum suntŭ 25 anĭ actulŭ încoronărĭĭ. Étă motivulŭ, pentru care popórĕle tóte ale patrieĭ nóstre aŭ saltatŭ atuncĭ de bucurie şi aŭ grăbitŭ a luá parte în veselia comună. Étă pentru ce pre acelŭ timpŭ şi deputaţiĭ românĭ aĭ dieteĭ transilvane aŭ grăbitŭ la Pesta, ca să-şĭ manifesteze sentimentele lorŭ de fidelitate şi de alipire faţă cu regele constituţionalŭ. Popórĕle tóte ale patrieĭ aŭ salutatŭ atuncĭ actulŭ încoronărĭĭ ca pre începutulŭ uneĭ ere nóuĕ de dreptate şi libertate.

Actulŭ încoronărĭĭ a trecutŭ. Dóuĕdecĭ şi cincĭ anĭ se străcurară de atuncĭ până astăḑĭ. Şi acum éră se serbézĕ. Popórĕle tóte din ţĕrile corónei sântuluĭ Ştefanŭ ĭubilézĕ şi-şĭ reamintescŭ actulŭ încoronăniĭ. Numaĭ câtŭ e mare deosĕbirea între serbările acestea şi între celea de acum sunţŭ dóuĕdecĭ şi cincĭ anĭ.

De astă-dată încă serbézĕ popórĕle tóte ale patrieĭ; însă precândŭ u n ŭ poporŭ serbézĕ pentru t r e c u t ŭ şi pentru p r e s e n t ŭ, pre atuncĭ popórĕle c e l e-

Feuilleton.

Unŭ paşŭ şi maĭ departe.

Se ḑice, că inima omuluĭ e o vatră încărcată de felŭ de felŭ de dorinţe, ce ardŭ ca totŭ atâţia jăraticĭ, cândŭ cu flacără cândŭ fără flacără.

De cumva e aşa, precum se spune, atuncĭ dorinţa mea veche de a ajunge, să se statoréscă unŭ *timpŭ unitarŭ internaţionalŭ universalŭ*, trebue să fi consumatŭ multŭ oxigenŭ, — fără oxigenŭ nimica nu póte arde, — şi precum se vede, multŭ va avé să maĭ consume.

Dorinţa acésta odinióră ardea cu bobotae, dar încetulŭ cu încetulŭ s'a maĭ potolitŭ, şi de nu se introducea maĭ astă-tómnă timpulŭ unitarŭ internaţionalŭ, de ea puteam, să trăescŭ în pace. De astă-tómnă ér arde maĭ vioiŭ, şi va maĭ trece vreme, până va acoperi-o de noŭ spuza.

Timpulŭ unitarŭ internaţionalŭ vre, să ḑică, că césurile să arete nu 12, ci 24 óre, câtŭ face ḑiua dimpreună cu nóptea, şi să fie îndreptate pre o formă în lumea întrégă, încâtŭ dacă césulŭ meŭ arată 10 óre, 10 óre să arete tóte césurile din lume.

Să nu fiŭ rĕŭ înţelesŭ! Nu vreŭ, să ḑicŭ, că lumea întrégă să se îndrepte după césulŭ meŭ. Césulŭ meŭ e cu multŭ maĭ nepretensivŭ, atâtŭ de nepretensivŭ, câtŭ uneorĭ chiar şi în contra convingerii sale încă se îndréptă după césurile *dătătóre de tonŭ*, — alŭ meŭ nu bate, — saŭ cum le-amŭ puté ḑice maĭ pre românesce, dar ca totuşĭ puţinĭ românĭ să înţeléga, — după césurile *normale*.

Inveţiunile nóuĕ pre lângă folósele, ce aducŭ, facŭ şi destulă gâlcévă. Nimenĭ nu va negá folósele aduse de căile ferate, şi totuşĭ scimŭ cu toţiĭ, câtă gâlcévă aŭ căşunatŭ şi maĭ căşunézĕ ele în lume. Aŭ tăiatŭ şi taie în dóuĕ moşiĭ, aŭ dîrîmatŭ case, aŭ ruinatŭ ḑecĭ şi sute de cărăuşĭ, ce aŭ trebuitŭ, să ĭea lumea în capŭ şcl.

Aşa e şi cu césurile. Ele ne-aŭ făcutŭ cu putinţă, să ne împărţimŭ timpulŭ potrivitŭ cu trebuinţele nóstre. Poţĭ, să te scolĭ la 5 óre, până la 5 1/2 să te gaţĭ, până la 8 să lucrĭ, până la 8 1/2 să dejunezĭ, dacă aĭ ce, şi să maĭ sufli, apoĭ să te punĭ din noŭ la lucru până la 11 3/4. Până la 12 să te maĭ răcorescĭ, la 12 să prânḑescĭ, bine-rĕŭ, cum veĭ avé, şi să odihnescĭ până punctŭ la 2, apoĭ să te apucĭ din noŭ de lucru ş. a. m. d. Şi acestea tóte se potŭ face acuratŭ în momintele amintite, orĭ ce vreme ar fi, fie seninŭ, fie ceriulŭ acoperitŭ de norĭ negri ca păcatulŭ greŭ.

Cu césulŭ în mână cércă mediculŭ, să vaḑă, dacă pulsulŭ bolnavuluĭ totŭ aşa de neregulatŭ bate ca în ḑiua premergĕtóre. Cu césulŭ în mână îndréptă maşinistulŭ mersulŭ locomotiveĭ, ca să nu soséscă înaintea terminuluĭ fixatŭ şi să nu se întîlnéscă cu altŭ trenŭ. Cu ochiĭ la césŭ bagă stăpâna caseĭ pânea în cuptorŭ, ca să scie, cândŭ să o scóţă. Şi stăpânulŭ încă după césŭ îşĭ tredesce servitoriĭ şi îĭ pune la lucrŭ, şi totŭ césulŭ arată, cândŭ are să se dea de mâncare la vite, şi cândŭ să se adape.

Aşa de tare ne-amŭ dedatŭ cu césurile, încâtŭ într'o casă, unde nu-ĭ césŭ, maĭ că nicĭ nu ne putemŭ închipuí, să fie regulă cum se cade.

Şi cu tóte acestea câte încurcăturĭ nu a făcutŭ şi maĭ face şi astăḑĭ césulŭ! Judecătorulŭ te contumaţézĕ, dacă nu te-aĭ înfăţişatŭ la óra fixată de elŭ, şi nicĭ nu te maĭ ascultă, cândŭ pre urmă vinĭ şi-ĭ spuĭ, că a fostŭ rea calea, şi nu aĭ pututŭ sosí la timpŭ, saŭ că césulŭ tĕŭ din întîmplare întârḑiá.

alalte ale patriei serbéză și acum numai pentru viitoru. Pentru acestea din urmă iubileulu încoronării nu e mai multu decâtu cum a fostu actulu încoronării: e basa sperării unui viitoru mai bunu. Popórêle acestea și acum se află acolo, unde aŭ fostu înainte de asta cu dóuĕdecĭ și cinci de ani. Ele speréză, că basele vieții constituționale aședate prin actulu încoronării vorŭ avé, să triumfeze mai curêndu orĭ mai târdiu.

Iubileu adevĕratu a avutu decĭ numai poporulu magiaru. Împrejurările politice aŭ adusu cu sine, ca cești din urmă dóuĕdecĭ și cinci ani să fie priinciosi poftelorŭ lorŭ de dominațiune. Totu acestea împrejurări aŭ făcutu posibilu, ca poporulu magiaru să eschidă din viéța publică pre celealalte popóre conlocuitóre, și ca în contra principiiloru fundamentale ale constituționalismului egalitatea deplină a tuturoru cetățenilorŭ țĕrei să rĕmână numai o literă mórtă.

Dar să ne esplicămu. Amu disu, că iubileu adevĕratu a avutu numai poporulu magiaru. Espresiunea are lipsă de clarificare. Poporulu magiaru a avutu iubileu, pentru-că a avutu de ce iubilá: elu a înaintatu pre tóte terenele și a avutu parte de tóte binefacerile erei constituționale inaugurate acum suntu dóuĕdecĭ și cinci ani. În realitate însă poporulu magiaru adevĕratu iubileu n'a avutu. Într'o țéră compusă din popóre de origine, de datini și de limbi deosĕbite, carĭ tóte suntu avisate la frățietate și bunăînțelegere, carĭ tóte aŭ, să-și împărtășéscă binele și rĕulu, numai atunci póte, să albă unu poporu iubileu adevĕratu, cându iubiléză tóte, numai atunci se póte bucurá unu poporu, cându se bucură și celealalte. În bucuria poporului magiaru însă popórêle nemagiare ale patriei nóstre nu se potu împărtăși. Poporulu magiaru a esploatatu situațiunea politică esclusivu numai pentru sine și din bunătățile mamei comune a eschisu pre frații sĕi, carĭ aŭ acelea-și drepturĭ la bunurile părintescĭ ca și elu. Ast-felu decĭ serbările iubilare aŭ fostu desbrăcate de caractĕrulu lorŭ adevĕratu, și asta fiindu-că basele constituționalismului aședate prin actulu memorabilu alu încoronării aŭ fostu clătinate și falsificate în urma unui zelu neprudentu și neprevĕdĕtoru alu guvernanților nostri, carĭ în locu să albă în vedere binele obștescu alu patriei întregĭ, s'aŭ pusu în serviții unei politice restrînse și meschine de rasă.

Étă dispositiunile și sentimentele, între carĭ aŭ sĕrbătoritu deosĕbitele popóre ale patriei nóstre iubileulu încoronării.

Serbat'aŭ compatrioții magiarĭ cu pompă și cu sgomotu: aŭ avutu cuvinte. Serbat'amu și noi cu seriositate și cu liniște: amu avutu și noi cuvinte. Serbat'aŭ eĭ pentru trecutu și pentru presentu. Noi amu serbatu numai pentru viitoru. Pentru trecutu și pentru presentu n'amu avutu și n'avemu cuvinte de a serbá. Amu serbatu numai în vederea viitoruluĭ, întocmai precum serbaserămu acum suntu dóuĕdecĭ și cinci ani la 8 Iuniu 1867. Noi, carĭ suntemu dedați a privi lucrurile dintr'o perspectivă mai înaltă, noi, carĭ în sórtea popórelorŭ dămu unu rolu covîrșitoru Celuĭ de susu, noi privimu și acum cu încredere în viitoru și sperămu cu tărie, că are, să fie și bine de noi, că adevĕrulu, dreptatea și libertatea vorŭ trebui, să triumfeze. Causa nóstră e justă, și justiția se póte apăsá, dar stîrpi cu desĕvârșire nu.

De aceea și noi Românii amu sĕrbătoritu. Amu sĕrbătoritu iubileulu actului încoronării, care a fostu menitu, să fie începutulu unei ere fericitóre pentru toți, și l'amu sĕbătoritu și acum în sperarea, că era aceea va trebui, să soséscă în butulu tuturoru pedecelorŭ, ce i-se punu în cale. Dară precându deoparte amu sĕrbătoritu, pre de alta n'amu încetatu a deplânge durerile, ce ni-se causéză prin stările actuale de lucrurĭ.

Dela sine înțelesu este, că serbarea iubileului încoronării ar fi fostu neasĕmĕnatu mai cordială, mai însuflețită, mai mărĕță și mai sublimă, dacă la aceea amu fi pututu luá parte în acela-și chipu toți fiii patriei. Serbarea ar fi fostu mai sublimă și pentru noi, dară și pentru frații Magiarĭ. Și inima Monarchului încoronatu de sigurŭ ar fi fostu cu multu mai liniștită, dacă ar fi sciutu, că toți supușii Lui participă în bucuria Dînsului cu acelea-și sentimente, cu aceea-și gândire.

Acum n'a fostu așa. Ne dóre adâncu, că n'a pututu, să fie așa.

Dorința nóstră este, ca la unu altu iubileu de acésta natură serbările să fie așa, cum trebue, să fie: să fie manifestațiunea nu numai a loialității, ci și a *bucuriei comune* a tuturoru cetățenilorŭ țĕrei.

Cestiunea naționalităților în parlamentulu din Budapesta. — În ședința din 2 Iunie a parlamentului ungaru s'a întîmplatu unu evenimentu neobicinuitu. S'a aflatu unu deputatu, care a îndrăsnitu a-și ridicá vócea împotriva tractării injuste, ce o întîmpină naționalitățile atâtu din partea guvernului, câtu și mai alesu din partea organelorŭ administrative subalterne. Acestu deputatu e opositionalulu *Bartók Lajos*. Elu a atrasu atențiunea guvernului asupra nemulțămirii, ce este între Români. A disu, că nemulțămirea acésta va fi motivată, până cându Românilorŭ nu se va face o sórte echitabilă. Bartók a spusu domniloru dela guvernu, că elu a vĕdutu pre „solgăbirăii“ ducându țerani români bătuți în fiéră la secere, asemenea ducându-i între baionete la alegerĭ. Între asemenea împrejurări, a disu numitulu deputatu, nu trebue să surprindă, dacă Românii se înstrăinéză de statulu magiaru.

Étă mărturisirĭ, carĭ e bine, să le înregistrămu, pentru ca să fie sciute și luate spre cunoscință.

Și dacă stai, să spunĭ, că nu tu ești de vină, ci ministrulu, care a aședatu oficiile la marginea comitatului, și oficialiĭ comitatensĭ, carĭ nu se îngrigescu de drumurĭ, încă să-ți pară bine, dacă scapĭ cu atâta, că pune pre servitoru, să te ție de gâtu și să te dea afară.

Și dacă portĭ chipiu de soldatu și la 9 óre nu lași pretini și petrecere și nu alergĭ în ruptulu capului în căsarmă, pre diminéță du-te de-a dreptulu la raportu, ca să audĭ, cum te fericescu cu nisce *fiĕră*, ce cu câtu îsu mai scurte, cu atâta-su mai sĕlbatice.

Dar cine să înșire tóte încurcăturile și neplăcerile, ce le căsunéză césulu? Chiar și mórtea încă se îndréptă după césu, și dacă și-a pusu în gându, să te ție cu sine la o *anumită óră*, poți să-i totu ceterĭ, că totu nu-i veĭ muiá inima de ghéță. Mai înainte, până nu eraŭ césurĭ, mai uîtá de ómenĭ, și unĭ trăia ucu sutele de anĭ; adĭ însă, cându pre rĕvașu își are însĕmnată óra și minuta fiesce căruĭ omu, puținĭ mai potu, să ajungă la 70—80 de anĭ, ér preste sută numai prin nisce afundăturĭ de munți saŭ în codri nestrăbătuți mai potĭ trăi. Vécurĭ întregĭ a trăitu lumea fără césurĭ, și a trăitu destulu de bine. Dar așa îi trebue la omu, elu cu mâna sa și-a făuritu césulu, ca pre urmă să-i fie sclavu!

Abia s'aŭ ivitu césurile, și îndată aŭ începutu, să mărginéscă libertatea omului. Așa se scrie, că la Grecii ceĭ vechĭ césurile, între altele se folosiaŭ, ca să arete timpulu, câtu erá ĭertatu unuĭ oratoru — unu felu de advocatu — să vorbéscă înaintea judecății. Și dacă bietulu omu erá târdiu la capu, orĭ gura nu-ĭ ținea pasu cu mersulu gândurilorŭ, și îĭ trecea timpulu statoritu, i-se luá cuvîntulu, și clientulu avea să sufere și suferiá póte numai și numai pentru césu.

Norocu, că în dietele nóstre césulu nu are putere așa de mare. Gândiți-vĕ numai, ce ar sci face unu Gladstone, unu Apponyi, unu Eötvös Károly și mai și alții, carĭ aŭ lipsă de 2, 3 și une-orĭ chiar 4 óre, ca să pótă spune, ceea ce alții ar' fi în stare, să spună în $^1/_2$ saŭ celu multu 1 óră? Să publice în vre-unu diarŭ lucrurile, ce aŭ vrutu, dar nu aŭ ajunsu, să le spună în dietă? Ar fi puțină mângăere, și unĭ ómenĭ póte și-ar' mai face și hazu din eĭ.

În trécătu fie disu, suntu cu trupu cu sufletu pentru libertatea cuvîntuluĭ, dar uneorĭ, cându mĕ prea muncesce câte o gură hodorógă, pare că totuși mi-ar plăcé, să fie și dacă nu lege, dar celu puținu regulă de bunăcuviință, ca unu lucru să nu ți-se povestéscă decâtu odată, și despre lucrurĭ, ce nu te interesézĕ, să nu fiĭ silitu a ascultá césurĭ întregĭ.

Încă și mai multe încurcăturĭ și neplăcerĭ ne-ar face césulu, dacă fiesce care și-l'ar îndreptá după meridianulu loculuĭ, unde se află. La ceĭ ce se află mai spre rĕsăritu, mai ĭute le sosesce amĕda, prin urmare césurile lorŭ încă vorŭ trebui, să arete mai ĭute óra amĕdeĭ (XII). Cătră apusu amĕda e mai târdie. Abia dupăce ne-amu săturatu noi rĕsăriteniĭ, plécă drăguța de amĕdă cu pași greoĭ spre țĕrile din apusu, și astfelu arătătórele de acolo aŭ, să se țină înapoia alorŭ nóstre. La fiesce care pasu, ce-lu facĭ spre rĕsăritu saŭ spre apusu, se schimbă crucea amĕdeĭ, și césurile trĕbue îndreptate după ea, dacă vremu, să nu arete falsu. Câte case îsu într'unu orașu, aprópe într'atâtea felurĭ arŭ trĕbui, să umble césurile cetățenilorŭ, și chiarŭ și în lăuntrulu uneĭ case césurile din chiliĭ deosĕbite ar trĕbui îndreptate astfelu.

Închipuiți-ve încurcătura babilonică, ce s'ar nasce de aicĭ! Poftimu și-ți légă afacerile de timpu, de óre, minute și secunde, cându nicĭ césulu vecinuluĭ nu umblă pre o formă cu alu tĕu.

Norocu, că puținĭ cunoscu lungimea geografică a loculuĭ, unde petrecu, și așa puținĭ îsu în stare, să controleze, óre bine umblă césurile lorŭ. Norocu, că încă și mai puținĭ își batu capulu și se neliniștescu, numai pentru-că césulu lorŭ nu ține pasu cu lungimea geografică, ci întârdie orĭ grăbesce cu câte-va minute orĭ secunde.

Sinceritate uimitóre. — Desbaterea, ce s'a urmatŭ în parlamentulŭ ungarŭ asupra budgetuluĭ ministeruluĭ de culte şi de instrucţie, pre lângă momintele sale politice-bisericescĭ a avutŭ şi momінte de însĕmnătate politică-naţională. Tendinţele, ce le urmăresce guvernulŭ ungarŭ, de a preface acestŭ statŭ într'unŭ statŭ unitarŭ naţionalŭ *magiarŭ* nicĭ cândŭ n'aŭ ieşitŭ maĭ limpede la ivélă ca cu prilejulŭ desbateriĭ amintite.

În şedinţa din 2 Iunie contele Csáky a făcutŭ în direcţiunea acésta unele declaraţiunĭ, carĭ ne-aŭ *uimitŭ* prin *sinceritatea* lorŭ. Étă ce a ḑisŭ ministrulŭ ungarŭ alŭ instrucţieĭ publice: „Póte nu va fi de lipsă, să accentuezŭ, că *cultivarea spiritului naţionalŭ în şcóle trebue, să fie în tot-deuna tendinţa de căpetenie a orĭ cărui ministru ungurescŭ de şcóle;* póte nu va fi de lipsă, să accentuezŭ şi aceea, că pentru ajungerea acestuĭ scopŭ facŭ şi voiŭ face totŭ, ce voiŭ puté face după lege.“ Apoĭ vorbindŭ despre regularea salarelorŭ învĕţătorescĭ şi despre ajutorulŭ, ce intenţionézŭ statulŭ, să-lŭ dea şcólelorŭ confesionale, a adausŭ: „E lucru firescŭ, că orĭ cine (dintre magiarĭ) ţine multŭ la aceea, ca în institutele pentru instrucţiunea poporală şi maĭ alesŭ în şcólele elementare să se *familiariseze spiritulŭ naţionalŭ magiarŭ*, şi ca acestea institute să servéscă pentru *cultivarea spiritului naţionalŭ magiarŭ.* De aci urmézŭ în modŭ firescŭ, *că dacă statulŭ va distribuí dela sine ajutóre şcólelorŭ confesinale, acestea ajutóre vorŭ fi legate de anumite condiţiunĭ şi anume ast-felŭ de condiţiunĭ, carĭ ţintescŭ la asigurarea intereselorŭ statuluĭ şi a naţiunĭĭ magiare.*“

Declaraţiunile acestea suntŭ fórte lămurite şi fórte sincere. Guvernulŭ prin rostulŭ conteluĭ Csáky declară, că datorinţa orĭ cărui guvernŭ ungarŭ este a cultivá în şcóle *spiritulŭ naţionalŭ magiarŭ,* va să ḑică a impune tuturorŭ cetăţenilorŭ ţĕreĭ limba *magiară,* cu tóte că legea de naţionalităţĭ obligă pre guvernŭ a se îngrigí pentru cultivarea naţionalităţilorŭ în *limba lorŭ maternă* până acolo, unde se începe cultura academică. Va să ḑică, *dogma* guvernuluĭ ungurescŭ de instrucţie este, că legile aduse de factoriĭ constituţionalĭ şi sancţionate de Monarchŭ nu trebue observate.

A dóua *dogmă* a domnuluĭ Csáky este, că *statulŭ* dându ajutóre şcólelorŭ confesionale, trebue să lege acestea ajutóre de nisce condiţiunĭ, carĭ să asigure *interesele naţiunĭĭ magiare.* Cu alte cuvinte, după domnulŭ Csáky *statulŭ e poporulŭ magiarŭ,* şi interesele *statuluĭ* suntŭ *identice* cu interesele *poporuluĭ magiarŭ,* ér confesiunile nu suntŭ elemente alcătuitóre de statŭ: ele aŭ numaĭ o datorinţă, anume să contribue din punga sa pentru a promová interesele raseĭ *magiare.* Minunată teorie! Statulŭ, care este totalitatea popórelorŭ ţĕreĭ, carĭ suntŭ de naţionalităţĭ deosĕbite, se face monopolulŭ unuĭ singurŭ poporŭ, şi popórele celealalte suntŭ obligate a înaintá interesele aceluĭ singurŭ poporŭ, fără a puté aşteptá dela acela în schimbŭ celŭ puţinŭ ajutorŭ gratuitŭ, cu tóte că şi ajutorulŭ acela în parte covîrşitóre a eşitŭ totŭ numaĭ din punga acestorŭ popóre, carĭ şi ele constitue statulŭ.

Sinceritatea domnuluĭ ministru într-u adevĕrŭ ne-a uimitŭ, dar ne-a plăcutŭ. Acum scimŭ şi maĭ bine, cu cine avemŭ de-a face. Din parte-ne încă o spunemŭ cu tótă sinceritatea, că la limba nóstră nu vomŭ renunţá nicĭ odată, şi că pentru limba nóstră suntemŭ pregătiţĭ a murí bucuroşĭ orĭ cândŭ. Interesele comune ale patrieĭ vorŭ rĕmâné pururea sânte în ochiĭ nostri şi pentru acele ne vomŭ jertfí tot-deuna, dară nu suntemŭ şi nu vomŭ fi dispuşĭ nicĭ odată a serví interesele uneĭ singure rase, a unuĭ singurŭ poporŭ.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sânţia Sa Pontificele supremŭ a adresatŭ Maiestăţiĭ Sale Regeluĭ apostolicŭ alŭ Ungarieĭ o scrisóre autografă, în care îlŭ felicitézŭ din incidentulŭ aniversăriĭ a 25-a dela încoronarea de rege alŭ Ungarieĭ.

Sântulŭ Scaunŭ a concesŭ, ca în Montenegro în bisericele de ritulŭ latinŭ ca limbă liturgică să pótă fi folosită limba paleoslavă. Chiar de presente se tipăresce spre acestŭ scopŭ în imprimaria Congregaţiuniĭ de Propaganda o ediţie nóuă a liturgieruluĭ în limba slavă.

Se afirmă, că guvernulŭ italianŭ ar avé de cugetŭ a delăturá din cemeterulŭ dela San-Lorenzo din Roma statua comemorativă, ce a ridicat'o acolo Pontificele Piŭ IX întru amintirea soldaţilorŭ pontificalĭ, carĭ aŭ căḑutŭ în luptele purtate pentru independenţa Scaunuluĭ papalŭ. Se vede, că guvernulŭ italianŭ se teme şi de morţĭ. Trebue că nu-ĭ e liniştită consciinţa.

Germânia.

În sĕrbătórea Înălţăriĭ s'a ţinutŭ în Magdeburg — pentru prima óră după reformaţiune — o mare adunare catolică. Preste 4000 de persóne aŭ participatŭ. Deputaţĭ de frunte aĭ centruluĭ aŭ rostitŭ vorbirĭ de însĕmnătate politică. S'aŭ adusŭ următórele resoluţiunĭ: Catoliciĭ adunaţĭ în Magdeburg deplângŭ retragerea proiectuluĭ scolarŭ alŭ luĭ Zedlitz; condamnă democraţia socială; pretindŭ pentru biserica catolică libertate deplină şi în specialŭ admiterea în Germânia a tuturorŭ ordurilorŭ călugărescĭ; ţinŭ la alianţa întreită, dară cerŭ pentru Sântulŭ Părinte independenţă teritorială; condamnă profanarea Dumineciloră şi a serbătorilorŭ, şi în sfârşitŭ uréză Sânţieĭ Sale Pontificeluĭ, să pótă ajunge în deplină sănĕtate iubileulŭ sĕŭ episcopescŭ de 50 de anĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Parlamentulŭ a terminatŭ în şedinţa sa de Sâmbătă înainte de Rusaliĭ desbaterea budgetuluĭ ministeruluĭ de culte. Desbaterea întrégă, şi cea specială, a fostŭ dominată prin cestiunile politice-bisericescĭ. Cestiunile de instrucţiune de astădată abia aŭ fostŭ atinse. În şedinţa de ieriĭ, care a fostŭ cea dintâiŭ după sĕrbători, s'a începutŭ desbaterea budgetuluĭ ministeruluĭ de comerciŭ.

Dacă aĭ stá, să-ţĭ baţĭ capulŭ cu d'al d'estea, te-aĭ face de vorbă şi de rîsŭ, cum s'a făcutŭ unŭ némţŭ învĕţatŭ, despre care am auḑitŭ, că la bĕtrâneţe îşĭ făcea scrupulŭ şi nu voia, să maĭ pórte césulŭ de busunariŭ cu sine. Bietulŭ omŭ îşĭ făceá ḑile amare, de unde nu aveá. Calculase meridianele, ce treceaŭ prin mijloculŭ chilieĭ sale, pre lângă pereţĭ şi prin masa, la carea scriá, şi-şĭ îndreptase după ele atâtŭ césulŭ de părete câtŭ şi celŭ de busunariŭ. Firesce, că nu umblaŭ tocmaĭ pre o formă, fiindŭ-că masa de scrisu, unde îşĭ pusese césulŭ de busunariŭ, erá cu 1 metru maĭ spre rĕsăritŭ. Omulŭ aveá tótă dreptatea, căcĭ îndată ce aĭ făcutŭ unŭ paşŭ maĭ spre rĕsăritŭ orĭ spre apusŭ, césulŭ nu-ţĭ maĭ arată bine, şi cu câtŭ veĭ merge maĭ departe, cu atâtŭ maĭ rĕŭ vá arĕtá. E cu neputinţă, să staĭ totŭ cu mâna pre césŭ şi să-lŭ îndrepţĭ la fiesce care paşŭ, ce-lŭ facĭ, şi şi maĭ cu neputinţă, ca tot-deuna să-lŭ îndreptezĭ bine, şi nicĭ césulŭ să nu ţi-se strice de atâta îndreptare.

Chiar greŭ nu ar fi, să socotescĭ, a câtea parte din 1 secundă corĕspunde unuĭ paşŭ făcutŭ spre rĕsăritŭ orĭ spre apusŭ, dar paşiĭ încă nu-sŭ pre o formă, şi afară de aceea e mare întrebare, óre îndreptatŭ e paşulŭ chiar spre resăritŭ, orĭ dóră trage dela rĕsăritŭ spre méḑănópte saŭ spre méḑăḑi.

În faţa acestorŭ greutăţĭ nu-ţĭ maĭ rĕmâne, decâtŭ să facĭ, ceea ce a făcutŭ némţulŭ pomenitŭ, adecă să nu maĭ porţĭ cu tine césŭ, saŭ să laşĭ la o parte meridianele cu lungimea lorŭ geografică şi şă-ţĭ veḑĭ de lucru, cum ţi-aĭ vĕḑutŭ şi până acuma. Şi de va fi cesariŭ, care să-ţĭ sfătuéscă pre a némţuluĭ, eŭ îţĭ cinstescŭ dóuĕ césurĭ, ca să-ţĭ împodobescĭ cu ele masa de scrisŭ.

Într'atâta ne-amŭ dedatŭ cu césurile, câtŭ fără de ele nu maĭ putemŭ fi, şi chiarŭ şi duşmaniĭ lorŭ ceĭ maĭ marĭ încă trebue să se împace cu gândulŭ, că nu maĭ e cu putinţă, să scăpămŭ de ele.

Eŭ nu-sŭ duşmanŭ alŭ césurilorŭ şi nicĭ nu-mĭ ridicŭ glasulŭ împotriva lorŭ, ci mi-lŭ ridicŭ în interesulŭ adevĕruluĭ, în interesulŭ buneĭ înţelegerĭ dintre ómenĭ, şi pentru delăturarea încurcăturilorŭ, ce cu înaintarea sciinţeĭ geografice totŭ maĭ tare se vorŭ înmulţí.

Ochiulŭ te înşală, şi cu elŭ nicĭ nu poţĭ statorí cu singuranţă clipita, cândŭ sórele e în crucea ameḑiĭ. Ast-felŭ dară césurile numaĭ în observatórele astronomice se potŭ regulá şi controlá cum se cade, şi miile şi miliónele de césurĭ aşeḑate în turnurĭ, atîrnate de pereţĭ şi purtate în busunariŭ tóte aratá falsŭ. Suntŭ şi de acelea, carĭ numaĭ cu câte-va secunde se abatŭ dela adevĕrŭ, dar câte nu suntŭ, carĭ grăbescŭ orĭ întârḑiá cu minute şi ḑecĭ de minute, cu tóte că stăpâniĭ lorŭ aŭ pretenţiunea, că li-sŭ bine îndreptate. La ceĭ maĭ mulţĭ nicĭ prin minte nu le trece, că césulŭ de pre părete e o continuă falsificare a unuĭ adevĕrŭ geograficŭ şi astronomicŭ de frunte, că arătările şi baterile lorŭ îsŭ totŭ atâtea minciunĭ.

În ḑilele nóstre nu numaĭ mariĭ învĕţaţĭ, de carĭ e plină lumea, ci şi băeţiĭ de şcólă încă îţĭ recitézŭ cu emfasă, că scopulŭ sciinţeĭ e cercarea adevĕruluĭ, împrăştiarea întunereculuĭ şi respândirea luminеĭ, şi totuşĭ matadoriĭ sciinţeĭ tacŭ tăcerea pesceluĭ şi nu detună împotriva neadevĕrurilorŭ maĭ susŭ amintite, ci chiarŭ propoveduescŭ acestea neadevĕruriĭ cu césurile lorŭ aşeḑate în chiliĭ orĭ chiarŭ purtate în busunare.

Ce e dreptŭ, despre unŭ némţŭ am cetitŭ, că maĭ aniĭ trecuţĭ stăruia pentru întroducerea timpuluĭ unitariŭ internaţionalŭ universalŭ, dar şi acela aveá în vedere maĭ multŭ folósele practice decâtŭ iubirea adevĕruluĭ şi ura împotriva minciuneĭ. Mie mĭ-a făcutŭ impresiunea, că a fostŭ plătitŭ de césurĭ.

Timpulŭ unitariŭ internaţionalŭ universalŭ ar pune capĕtŭ neadevĕrurilorŭ în arătarea timpuluĭ. Nu-ĭ vorbă, cu una cu dóuĕ nu poţĭ trece preste pedecile, ce le punŭ în cale nepreceperea ómenilorŭ şi ambiţiunea naţiunilorŭ, dar numaĭ voinţă tare, şi pede-

În ședința din 3 Iuniŭ ministrulŭ Wekerle a presentatŭ unŭ proiectŭ de lege pentru modificarea articuliloru XXXV din 1889 și XXXVII din 1890 privitori la dreptulŭ de crișmăritŭ.

Săptĕmâna trecută a adusŭ guvernuluĭ și o surprindere cam neplăcută. Unŭ rĕspunsŭ alŭ ministruluĭ-președinte la o interpelație n'a fostŭ luată spre sciință. Firesce că din asta n'a urmatŭ crisă, și în diua următóre maĭoritatea a datŭ guvernuluĭ satisfacția dorită. Cu tóte acestea incidentulŭ e destulŭ de caracteristicŭ.

Întîlnire de monarchi.

În sfârsitŭ s'a întîmplatŭ multŭ vestita și desŭ desmințita întîlnire a Țaruluĭ cu împĕratulŭ Wilhelm. Întîlnirea a avutŭ locŭ în Kiel. S'aŭ făcutŭ marĭ părădĭ, s'aŭ rostitŭ toaste, și apoĭ ĕr s'a dusŭ fiesce care domnitorŭ pre căĭea sa. Ceva însĕmnătate politică nu se póte atribuĭ acesteĭ întîlnirĭ. Foile vĕdŭ în ea o nóuă garanță a intențiunilorŭ pacĭnice, de carĭ este animatŭ Țarulŭ.

România.

Regatulŭ românŭ are sĕrbătóre. Moștenitorulŭ presumptivŭ alŭ tronuluĭ românŭ, principele Ferdinand, s'a logoditŭ cu princesa Maria, fiĭca cea maĭ mare a duceluĭ d'Edimburg. Étă cum anunță *Monitorulŭ Oficialŭ* scirea acésta îmbucurătóre: „O veste fericită pentru țară sosì astădĭ, Vineri, 22 ale curenteĭ, în Bucurescĭ.

A. S. R. Principele Ferdinand, Moștenitorulŭ Coróneĭ, s'a logoditŭ cu A. S. R. Maria-Alexandra-Victoria, principesă de Marea-Britanie și Irlanda, Ducesă de Saxa, născută la 17 (29) Octobre 1875, fiĭca cea maĭ mare a A. S. R. principeluĭ Alfred, duce d'Edimburg, alŭ doilea fiŭ alŭ M. S. Regineĭ Regatuluĭ-Unitŭ alŭ Mareĭ-Britanie și Irlande, Împĕrătese a Indiiloru, și A. S. I. Mareĭ-Ducese Maria-Alexandrovna, fiĭca Maiestățiĭ Sale reposatuluĭ Împĕratŭ Alexandru II alŭ Rusieĭ.

Logodna s'a sĕvârșitŭ erĭ diminĕță la Palatulŭ celŭ noŭ din Potsdam; la prânduluĭ din séra aceleia-și dile M. S. Împĕratulŭ Germănieĭ și Rege alŭ Prusieĭ a închinatŭ pentru fericirea Augustiloru Logodiți.

Acestŭ evenimentŭ a fostŭ salutatŭ de Corpurile legiuitóre și de întréga țĕră cu o viuă bucurie și este privitŭ ca o puternică chezășie pentru viitorulŭ Românieĭ.“

Croația.

Alegerile pentru dieta croată suntŭ terminate. Învingerea, după cum erá de prevĕdutŭ, e a guvernuluĭ. Dintre 88 cercurĭ electorale aŭ alesŭ deputațĭ guvernamentalĭ 77, Starcevicianĭ 8, sêrbĭ independenți 2, fără partidŭ 1. Partida luĭ Strossmayer n'a luatŭ parte în campania electorală. Se vede decĭ, că guvernulŭ a dobânditŭ o maĭoritate imposantă, ceea ce se esplică ușoru, dacă se ĭeaŭ în socotință presiunile și corupțiunile electorale atâtŭ de bine cunoscute și în Croația.

Corespondințe.

Cenade, în 7 Iunie 1892.

Onorată Redacțiune!

Adunarea generală a despărțĕmîntuluĭ Blașiŭ alŭ Asociațiuniĭ.

Cu permisiunea onorabileĭ redacțiuni vinŭ a raportá despre o sĕrbătóre rară, ce a avut'o poporulŭ din Cenade și jurŭ în diua a dóua de SS. Rusaliĭ. În diua acésta și-a ținutŭ despărțĕmîntulŭ Blașiŭ alŭ Asociațiuniĭ Transilvane pentru literatura română și cultura poporuluĭ românŭ adunarea sa generală ordinară. Memorabilă va fi diua acésta în inimile poporuluĭ din Cenade, care a avutŭ ocasiune de a vení în atingere cu conducĕtoriĭ sĕĭ, a primí povețele lorŭ și a audí dela eĭ, ce are să facă pentru a propășí și pentru a înaintá în bine. Dară nu voiŭ să facŭ apreciĕri. Étă pre scurtŭ, cum s'aŭ urmatŭ serbările.

Comitetulŭ despărțĕmîntuluĭ împreună cu óspețiĭ din Blașiŭ a sositŭ în Cenade pre la órele 9 înainte de amédĭ. La capulŭ satuluĭ sosise pre acestŭ timpŭ procesiunea îndatinată la holde. Aicĭ sfințirea apeĭ și binecuvîntarea a îndeplinit'o M. O. D. *Ioanŭ Germanŭ* viceprotopopŭ onorariŭ și directorŭ alŭ despărțĕmîntuluĭ asistatŭ de M. O. D. Dr. *Victorŭ Szmigelski* și de M. O. D. *Aureliu Hărșanŭ* parochulŭ Cenadeĭ. După terminarea binecuvîntăriĭ procesiunea întrégă a mersŭ în comună. Erá ceva impunĕtorŭ a vedé mulțimea aceea de poporŭ plinŭ de evlavie mergêndŭ doĭ cu doĭ spre biserică.

Dela biserică óspeții Blășenĭ s'aŭ dusŭ la locuința domnuluĭ Flaviŭ St. Șuluțŭ, care a bineventatŭ comitetulŭ în numele poporuluĭ din Cenade. După o pausă scurtă s'a deschisŭ adunarea despărțĕmîntuluĭ în presența poporuluĭ întregŭ din Cenade. Aŭ fostŭ óspețĭ numerоși și din jurŭ. Directorulŭ despărțĕmîntuluĭ I. Germanŭ a schițatŭ pre scurtŭ scopulŭ Asociațiuniĭ și a îndemnatŭ pre poporŭ la sprigínirea eĭ. Vorbirea a fostŭ salutată cu strigărĭ de „să trăéscă“. Urmă apoĭ raportulŭ comitetuluĭ, presentatŭ prin Dlŭ Dr. Szmigelski. S'aŭ esmisŭ apoĭ dóuĕ comisiunĭ pentru censurarea raportuluĭ și pentru înscrierea de membri noĭ. Raportulŭ comitetuluĭ a fostŭ luatŭ spre sciință, ĕră dela membriĭ *noĭ* s'a incasatŭ maĭ multŭ de 70 florenĭ. Dintre propunerile făcute amintescŭ pre cea a dluĭ Flaviŭ St. Șuluță pentru înființarea uneĭ *reuniuni agricole române* în comitatulŭ Albeĭ-inferióre. Propunerea a fostŭ primită cu însufleție, și pentru prelucrarea unuĭ proiectŭ de statute a fostŭ esmisă o comisiune de șepte membri.

La órele 2 a fostŭ masa comună, la care aŭ participatŭ preste 60 de persóne. S'aŭ ridicatŭ și maĭ multe toaste. După prândŭ a fostŭ serbare poporală, la care aŭ participatŭ și locuitoriĭ Sașĭ.

Sara diletanțiĭ din Blașiŭ aŭ datŭ o representație teatrală, care ne-a frapatŭ pre toți. Erá temere, că pre scena improvisată și sub cerulŭ liberŭ representația nu va puté succede. Cu atâta ne-a fostŭ maĭ mare surprinderea, cândŭ amŭ pututŭ asistá la o representație, care ar fi pututŭ avé locŭ în orĭ ce orașŭ. S'aŭ dată piesele *„Vivandiera“* și *„Cinel-Cinel“* de V. Alexandri. Domnișóra *Gizela Turcu* ne-a delectatŭ multŭ prin presentarea eĭ istétă și simpatică; asemenea și dómna *Silvia Grama* ca Florica. Dintre bărbați aŭ escelatŭ domniĭ *Georgiŭ Popŭ, Victorŭ Turcu* și *Augustinŭ Coltorŭ*. Toți treĭ aŭ fostŭ la culme. Meritŭ necontestabilŭ aŭ și ceĭalalți actorĭ. Cu unŭ cuvîntŭ diletanțiĭ din Blașiŭ ne-aŭ făcutŭ o distracțiune, carea nu o vomŭ uitá. Onóre și mulțămită le aducemŭ lorŭ și magistruluĭ lorŭ domnuluĭ *Iacobŭ Murășanŭ*.

După representație a urmatŭ cină comună și dansŭ, care a duratŭ până către diminĕță.

Ast-felŭ a decursŭ adunarea despărțĕmîntuluĭ, și credŭ, că din descrierea acésta simplă a pututŭ să se convingă orĭ cine, câtŭ de prețuită a fostŭ pentru noĭ a dóua di de Rusaliĭ, în care s'a ținutŭ adunarea acésta frumósă.

Raportorulŭ.

Iubileulŭ încoronăriĭ.

(Raportŭ specialŭ alŭ »Uniriĭ«.)

Budapesta, 8 Iuniŭ 1892.

Onorabilă Redacțiune!

Suntemŭ în mijloculŭ unorŭ sĕrbătorĭ marĭ și strălucite, carĭ în istoria modernă a Budapesteĭ nu-și aŭ păreche.

---

cile se vorŭ spulberá în vîntŭ. Mersulŭ césurilorŭ acum îĭ îndreptatŭ după sóre, și e îndreptatŭ, așa ca în crucea amedeĭ și la medulŭ noptiĭ césulŭ să arete tocmaĭ 12 óre. Diua nefncetatŭ se schimbă, și nóptea încă nu rĕmâne neschimbată, dar amîndóuĕ se întregescŭ, încâtŭ tot-deuna facŭ 24 óre, și de multe orĭ sub cuvîntulŭ *di* le înțelegemŭ pre amîndóuĕ dimpreună. Precândŭ la *diua luminósă* abia îĭ maĭ poți urmări începutulŭ și sfârșitulŭ, *diua învrîstată* cu albŭ și negru începe în medŭ de nópte la 12 óre și ține până la medulŭ noptiĭ viitóre. Așa e acuma, dar nimica nu ne silesce, ca tot-deuna așa să fie.

Așa, cum îsŭ îndreptate césurile acuma în fiesce care momîntŭ trebue să arete óre unde XII. După timpulŭ unitariŭ internaționalŭ universalŭ césurile arŭ arătá pre o formă, dar amédа în unele locurĭ ar fi la 12 óre, într'altele la 1 óră, saŭ la 2 óre ș. a. m. d. Cum ne-amŭ dedatŭ, ca XII să fie óra amedeĭ, totu așa de ușorŭ ne-amŭ puté dedá și cu altŭ numĕrŭ, după ce nicĭ acum nu prândescŭ cu tottiĭ la XII

Idea timpuluĭ unitariŭ internaționalŭ, ce a fostŭ întrodusŭ maĭ astă tómnă la telegrafe și poste, e fără îndoélă o mĕsură practică și folositóre, cum am arătatŭ altă dată, dar în privința sciințifică e o crimă înfiorătóre, crimă în contra adevĕruluĭ, pre care îlŭ calcă în pecióre fără nicĭ o considerare. Ca unŭ pașŭ înainte spre timpulŭ unitariŭ internaționalŭ universalŭ încă totŭ s'ar maĭ puté suferí, dar ca mĕsură definitivă nu se póte tolerá, și eŭ protestezŭ în contra eĭ cu tótă puterea cuvîntuluĭ. Și dacă șirele acestea nu vorŭ ajunge, voiŭ protestá într'unŭ memorandŭ așternutŭ la peciórele madameĭ Europa. Protestezŭ și voiŭ protestá cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că dacă s'a pututŭ întroduce timpulŭ unitariŭ internaționalŭ, ușorŭ se va puté face unŭ pașŭ și maĭ de parte, pașulŭ, care ne va scóte din încurcături și va pune capĕtŭ neadevĕruluĭ în socotirea timpuluĭ.

Cândŭ césurile nu vorŭ maĭ fi legate de sóre ca astădĭ, ci tóte vorŭ umbla pre o formă, atuncĭ va ajunge, să se controleze mersulŭ césuluĭ într'unŭ singurŭ observatoriŭ astronomicŭ, și de acolo să se telegrafeze datele în tóte părțile lumiĭ. Și dacă Anglesiĭ egoiștĭ, Francesiĭ neastîmpĕrațĭ, Germăniĭ încredutĭ, Italieniĭ înflăcărațĭ, Americaniĭ fudulĭ scl. nu arŭ puté suferí, ca observatoriulŭ acesta să fie în țara rivaliloru sĕĭ, îndrepte-și privirea spre Ardealŭ și fie convinsĭ, că nicĭ rĕŭvoitoriĭ nostri ceĭ maĭ marĭ nu vorŭ cutezá, să susțină, că Ardealulŭ le-ar fi făcutŭ vre-odată concurință în sciințe și în arte, în descoperirĭ și invențiunĭ.

Totu, ce are elementulu magiaru în bogăţie şi cultură, este adunată aci, ca să dea espresiune simţemintelorŭ sale de mulţămire faţă cu stările actuale create în decursu de 25 anI.

Vĕdut'am însă şi alte elemente nemagiare mişcându-se pre stradele decorate ale capitaleI şi uImindu-se de progresele marI, ce le-a făcutu acestă cetate dela încoronarea Maiestăţii Sale cu coróna sântuluI Ştefanu până astădI. Însă aceste elemente aŭ venitu maI multu din iubire către Monarchulu nostru, decâtu îndemnate de simţĕminte de mulţămire faţă cu unele lucrurI, ce s'aŭ petrecutu în patria nóstră în decursu de 25 anI.

Neplăcută impresiune mI-aŭ făcutu numaI nisce RomânI, carI fie sub presiune oficială, fie din deferinţă către poporulu magiaru şI-aŭ strînsu trupulu lorŭ în atillă, cuşmă şi nădragI ungurescI, pentru carI acela nu a fostu făcutu. MagiariI la aparinţă se bucură de ast-felu de ómenI, cu tóte că ar' puté să scie, că chiar şi inima acestorŭ RomânI slabI de îngerŭ sângeră, că nu se potŭ presentá înaintea Monarchuluî lorŭ celu puţinu în costumu europénu, dacă nu în costumulu naţionalu românescu, care póte l'aŭ purtatu în copilăria lorŭ.

Ast-felu de aparIţiunI de ómenI, carI se clatină ca trestia, întîmpinămu alteum la tóte popórĕle asuprite, şi pre cându datorinţa nóstră este de o parte, să le stîrpimu din mijlocului nostru, pre atuncI de altă parte nu trebue să ne descurajămu vĕdêndu-le icI şi colo şi între aI nostri.

Dar nu este scopulu meu a face meditaţiunI asupra evenimentelorŭ petrecute cu ocasiunea iubileuluI de 25 anI dela încoronarea Maiestăţii Sale, căcI aveţI DVóstră puterI destulu de marI spre a face, — dacă credeţI, că ar fi de lipsă, — apreţiarea acestorŭ evenimente, ci intenţiunea mea este a Vĕ comunicá în puţine trăsăturI decursulu festivităţilorŭ din 6, 7 şi 8 Iuniu a. c.

În 6 Iun. a. c. la $2^1/_2$ óre după amĕdI Maiestatea Sa s'a scoborîtu din trenulu regalu la gara de Vestu a Budapesteî între bubuitulu tunurilorŭ de pre citadela BudeI şi între aclamările viI ale membrilorŭ caseI magnaţilorŭ, caseI deputaţilorŭ şi ale deputaţiunilorŭ comitatense şi orăşenescI, carI îlu aşteptaŭ pre peronu şi în salele gareI.

După salutările împrumutate cu unele căpeteniI civile, militare şi preoţescI, între carI eraŭ de faţă toţI Archiereiî bisericeI nóstre, precum şi Mitropolitulu gr. or. din Sibiu cu Episcopulu sĕu sufraganu dela Caransebeşu, Maiestatea Sa împreună cu ministrulu-preşedinte Szápáry s'a suitu în trăsura sa de gală à la Daumont trasă de patru caI roşi. Înaintea trăsureI regescI mergea banderiulu formatu din nobilimea şi ómeniI maI de frunte şi maI bogaţI aI ţĕreI, carI aŭ desvoltatu o strălucire şi pompă, pre care nu credu, că o va puté descrie péna omenéscă cu fidelitatea corĕspunzĕtóre stărII faptice. O sută şeptedecI de ómenI s'aŭ înşiratu în acestu banderiu, toţI îmbrăcaţI în mantale, în atille, cuşme şi calpace croite după moda vécurilorŭ trecute şi împodobite cu totu aurulu, argintulu şi petrile scumpe, ce le-aŭ pututu aduná nisce familiI îmbuîbate în privilegiile şi averile timpurilorŭ de tristă aducere aminte pentru poporulu românu. CaiI, pre carI încălecaŭ magnaţiI, eraŭ totu de rasa cea maI nobilă şi împodobiţI cu şele scumpe, tapete ţĕsute în firu de aurŭ şi argintu şi cu frîne ţintuite cu petri scumpe. La privirea acestuI banderiu i-se părea omuluI, că este transportatu în lumea descrisă de romanţieriI ţĕreI, carI şI-aŭ alesu subîecte din evulu medu. Însă dacă cugetaI maI adâncu, că multe inimI băteaŭ în pepturile acestorŭ cavaleriI maI multu pentru câte o figură femeéscă de prin balcónele şi ferestrile bogatu împodobite, decâtu pentru patrie şi rege; dacă îţI aduceaI aminte, că bogăţia unora dintre aceştI magnaţI s'a adunatu pre ruina a milióne de ómenI, carI aŭ apĕratu patria în timpurI grele; dacă reflectaI, că multe din petrile acestea scumpe s'aŭ cristalisatu din lacrimele poporuluI împrăncitu sub jugulu îobăgieI de vécurI; şi dacă maI aflaI, că vre-o câteva din numele strălucite, ce le pórtă astădI cu fală cavalerIi din banderiu, preste câţI-va anI vorŭ dispăré cu totulu, saŭ vorŭ rĕmâné numaI nisce „patrioţI" Jidanu, carI împreună cu averea magnaţilorŭ îşI vorŭ fi însuşitu şi numele lorŭ pentru o taxă de 50 cruceri: atuncI fără voe îţI veniá în minte dIsa sânteI Scripturi: *„Deşertăciunea deşertăciunilorŭ, şi tóte suntu deşertăciune."*

După trăsura Monarchuluî urmau trăsurile de gală ale episcopatuluî catolicu şi ale maI multorŭ familiI nobile. Unele dintre aceste trăsurI reamintiau gala curţilorŭ francese înainte de revoluţiunea secululuî trecutu, ér altele voiaŭ, să reînvie anumite timpurI din trecutulu Magiarilorŭ.

Maiestatea Sa a trecutu prin bulevardulu Teresieî, prin strada pompósă a luI Andrássy, prin strada băilorŭ, preste Dunăre pre podulu de lanţurI, până în castelulu din Buda, fiindu pretutindenea aclamatu de sute de milI de privitorI.

Sara în 6 Iuniu ar fi trebuitu, să se aranjeze unu conductu de torţe, dar din causa ploiI torenţiale a trebuitu, să se amâne, dar s'a ţinutu representaţiune de gală în teatrulu naţionalu, la care a asistatu şi Monarchulu. Bucata representată a fostu „Sânta Coróna", care însă nu a avutu mare efectu.

În 6 Iuniu sara a fostu iluminaţiune grandiósă electrică. Tótă capitala şi maI vîrtosu edificiile eI publice plutiaŭ într'o mare de lumină totu aşa de intesivă, ca şi lumina sóreluI. Însă poporaţiunea nu s'a pututu bucurá cum se cade de aceştu spectacolu interesantu din causa ploiI, care în tótă ţiua acésta a fostu ca o plagă pentru lumea setósă după distragerI.

Astădi în 8 Iuniu a fostu Te Deum şi primirea deputaţiunilorŭ. Cu acestea festivităţile se apropie de sfârşitu. Mâne sară va fi soirée mare la curte, şi ceI ce aŭ venitu la Budapesta, se potŭ întórce în provincie, ducêndu cu sine multe — pungI góle.

Maiestatea sa a voitu, să facă pururea memorabilă serbătórea iubilară a încoronăriI sale prin o mulţime de decoraţiunI, dintre carI unele s'aŭ împărtitu deja, altele se sperézĕ, că se vorŭ împărţI în ţilele proxime. Între ceI decoraţI este şi Escelenţa Sa Domnulu Mitropolitu Ioanu Vancea, care a primitu crucea mare a ordului Leopoldinu. Acestu ordu i-s'a datu ca o recunoscinţă a meritelorŭ sale câştigate pentru biserică şi patrie. Dacă aŭ fostu decoraţiunI date unorŭ ómenI vrednicI, atuncI acésta se póte ţice, că a fostu dată celuI maI vrednicu, pentru că Mitropolitulu nostru nicI nu a cerut'o, nicI nu a aşteptat'o, nicI nu a *dorit'o*, fiindu îndestulitu cu mângăierea, ce i-aŭ causat'o tot-deuna faptele nobile şi sânte îndeplinite pentru binele sufletescu şi promovarea culturei poporuluI sĕu, în contra căruia nicI odată nu a lucratu, orI câtu de tare s'ar silI „Tribuna" din Sibiu a-lu discreditá cu suspiţionările sale neîntemeiate, carI multu potu stricá némuluI nostru atâtu din punctu de vedere culturalu, câtu şi politicu. ÓmenII cinstiţI, carI sciu apreţiá faptele bărbaţilorŭ nostri nu din punctulu de vedere alu intereselorŭ personale orI de clică, ci din punctulu de vedere alu intereselorŭ generale, vorŭ vedé în acestă decoraţiune unu sĕmnu de recunoscinţă regéscă către unu capu bisericescu încărunţitu în fapte bune şi în virtuţI.

Raportorulu.

Noutăţi.

La sĕrbătórea Pogorîriî Spiritului Sântu Liturgia solemnă a fostu oficiată în catedrala din Blasiu prin membriI veneratuluI Capitulu mitropolitanu şi de aI cleruluI gremialu. Cântările le-a esecutatu corulu clericilorŭ sub conducerea domnului *E. Ştefănuţu*.

Iubileulu încoronăriI a fostu sĕrbătoritu şi în Blaşiu cu pompa cuvenită. Sara în 7 Iuniu oraşulu întregu a fostu iluminatu. În 8 Iuniu s'a celebratu în catedrală o liturgie érăşi prin membriI capitululuI mitropolitanu şi aI cleruluI gremialu. La sfârşitulu liturgieI s'a cântatu Doxologia cea mare. Tinerimea dela tóte institutele nóstre de învĕţămîntu şi unu publicu numĕrosu aŭ luatu parte la sânta Liturgie.

Din diecesa Oradeî-marI. În 31 Maiu şi 1 Iuniu aŭ depusu esamenulu prosinodalu preoţiI *Vasiliu Anca* din Ménes, *Dionisiu Văcărescu* din ValanI, *Corneliu Gitta* din Virtişu, *Vasiliu Ardeleanu* din Vetişu şi *Ioanu Kœvari* din Betfia.

Dăruire preagraţiósă. Maiestatea Sa Monarchulu s'a înduratu a dărui din casseta privată 200 fl. v. a. comunităţiI bisericescI gr. cat. din Dobîrca în protopopiatulu Sebeşuluî pentru edificarea caseI parochiale şi repararea bisericeI, éră comunităţiI bisericescI gr. cat. din Neţu în comitatulu Bistriţa-Năseudu 100 fl. spre a-şI terminá edificarea bisericeI.

Preotu iubilantu. *O. D. Isaie Moldovanu*, parochu gr. cat. în Chirileu, tractulu Iernotuluî, în 6 a l. c. şI-a serbatu iubileulu de 50 de. anI aI preoţiI. Cu acea ocasiune venerabilulu iubilantu a fostu felicitatu de către numĕroşiI sĕI consângenI şi amicI.

Petrecere de vară. Tinerimea studiósă dela gimnasiulu superiorŭ gr. cat. din Blaşiu aranjéză adI începêndu dela 2 óre d. m. o petrecere în „Berculu mitropolitanu".

Şcóla civilă de fete împreunată cu internatu şi susţinută de Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporuluI românu a *fostu investită cu dreptulu de publicitate* prin ordinaţiunea ministruluî r. u. de culte şi instrucţine din 28 Martiu Nr. 47954—891.

Gr. Cobălcescu, fostu profesoru de geologie la facultatea de sciinţe din Iaşi, membru alu Academieî române şi unulu dintre ceI maI distinşI geologI românI, a reposatu la 3 a l. c. în Iaşi. Elu a funcţionatu ca profesoru 40 de anI.

Grindină. Ni-se scrie, că la 1 a l. c. s'a descărcatu asupra comuneî Dumitra o grindină în mărimea óuĕlorŭ de porumbu, care ţinêndu cam o jumătate de óră a causatu dauue enorme. În viI nu a ruptu numaI lemnulu celu tinĕru, dară şi lemnulu vitĕlorŭ cu totă; holdele suntu în cea maI mare parte a hotaruluî nimicite cu desĕvârşire. Cucuruzulu fiindu încă tinĕru, e sperare, că se va maI îndreptá. Apa, ce a cursu de pre délurile din jurulu comuneî, a formatu unu torente, care revĕrsându-se pre o luncă de fênu a lăsatu în urma sa unu norciu amestecatu cu oI, porcI şi galiţe înecate. Ce e maI durerosu, din întréga comună nimenI nu a fostu asiguratu contra grindineî. Grindina totu atuncI a bătutu şi o parte din hotarulu comuneî Totoiu. Asemenea scirI triste ne vinu şi din alte ţinuturi.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericei române din Ungaria și Transilvania, dară mai alesu din părțile bănățene ale diecesei Lugoșului.

(Continuare.)

Vine rîndulu la *Transilvania*. Aci deja la an. 1651 se face începutulu mișcărilorŭ Unirii. Anume cându episcopulu unitu alu Muncaciului Petru Partenie se chirotonesce prin Mitropolitulu Alba-Iulieĭ *Ștefanu*, acesta și-a esprimatu dorința sa de a se uni dicându: *„De mi-ar fi iertatu și mie, să mărturisescu Unirea.“* [1]) Dorința acésta însă a Mitropolituluĭ abia la anulu 1697 se începe a se realisá prin unu altu succesoru în scaunulu mitropolitanu din Alba-Iulia.

Decursulu realisăriĭ Unirii din Transilvania este cu multu mai cunoscutu, decâtu să fie lipsă, ca mai pre largu să se comemoreze aci. Totuși după ce dela acea Unire realisată atîrnă și se derivă nu numai întemeiarea bisericeĭ unite din Transilvania, ci și din alte părți ale Ungarieĭ, este necesară, ca pre scurtu să atingemŭ momintele mai de frunte ale aceleĭ Uniri.

La anulu 1688 Transilvania ajunge sub sceptrulu caseĭ habsburgice. La 4 anĭ după acésta cu dtu 23 Aug. 1692 împĕratulu Leopold publică decretulu de scutință și de privilegiĭ pentru preoțimea unită română și ruténă. Pre urma acestora, prin parochulu r. cat. din Alba-Iulia *Baranyi* se începu consultări secrete de o parte cu Mitropolitulu *Teofilu* despre primirea Uniriĭ, ĕră de altă parte la curtea din Viena și cu consiliariĭ curțiĭ despre scutințele clerului românu, ce s'ar uní.

A trebuitu însă, să decurgă 5 anĭ, până ce s'a vĕdutu resultatulu acelorŭ consultări, cându adecă Mitropolitulu Teofilu în Sinodulu ținutu cu 12 protopopi la 1697 acceptându Unirea, cu dtu 21 Maiu 1697 edă manifestulu Uniriĭ, ceea ce la cererea curțiĭ împĕrătescĭ la 10 Iuniu 1697 se reînoesce.

Prin întrevenirea repentină a morțiĭ Mitropolituluĭ Teofilu la curtea împĕrătéscă causa Unirii rĕmâne în suspensu până la anulu 1698, adecă până după alegerea luĭ *Atanasiu* de Mitropolitu prin calviniĭ și adicțiĭ acelora, cându adecă la insistința luĭ Baranyi suscepută în Viena abia în Iuniu vine resoluțiunea împĕrătéscă de dtu 14 Aprile 1698 asemenea celeĭ din 1692, prin care se ecice, că acelorŭ preoți, carĭ se vorŭ uní, li-se asigură privilegiĭ și favoruri ca preoților rom. cat., ĕră carĭ nu se vorŭ uní, li-se dă voe a alege între alte religiuni descoperindu-se, că de care religiune se vorŭ lipí, orĭ în care vorŭ rĕmâné, vorŭ fi conservați în drepturile aceleia.

Archiepiscopulu Strigonului *Leopold Kolonics* încă dă o scrisóre de dtu 2 Iuniu 1698, în care spre a retunde machinațiunile calviniloru îndreptate în contra Uniriĭ și date pre față prin guvernatoriulu *G. Banffi* și cancelarulu *Nic. Bethlen,* în coferința ținută în Viena la 1697 sub presidiulu ministruluĭ *Kinsky,* esplică resoluțiunea maiestatică din 1698 în favórea Uniriĭ.

Într'aceea lupta între calviniĭ și rom. catolicĭ pentru câștigarea Românilorŭ decurge pre tótă linia. Atanasiu se vede între dóue scaune, până ce în urmă se alătură la partida bisericeĭ catolice, fără să albă încă întărire, decâtu dela guvernulu Transilvanieĭ, căruia depusese juramîntulu de cu mai înainte. Deci la 7 Octobre 1698 convócă sinodu, în care Unirea se renoesce și în formă de decretu conciliaru. [2])

[1]) Collaudavit consecrator et dixit suspirans: Utinam et mihi liceret eandem unionem profiteri. Epist. Archiep. Strigon. Georgii Lippai de dtu 19 Iul. 1652 la Nilles o. c. T. II. pag. 826 și la Pray o. c. T. I. pag. 397.

[2]) Gregorius Pethő dice, că afară de episcopu și preoți dintre poporu cam la 100.000 aŭ îmbrățișatu Unirea. Ceea ce în bună parte este a se ascrie si conlucrăriĭ episcopuluĭ rom cat. dela Orade *Augustinu Benkovics*. Ganoczy o. c. P. II. pag. 368.

Actulu acesta solemnu a fostu o lovitură grea pentru calviniĭ și pentru preoțiĭ românĭ adicțiĭ și seduși prin aceĭ calviniĭ.

Dreptu ce acuma cu zelu îndoitu se apucară de a trântí pre Atanasiu și a înzădărnicí tótă lucrarea sinoduluĭ. Se facu demustrări și acuse felurite în contra luĭ Atanasiu chiar și prin clerulu vrășmașu luĭ și adictu calviniloru, numai ca să împedece confirmarea aceluia la curte și la Roma. Dreptu aceea și episcopulu latinu din Alba-Iulia temêndu-și puterea escepționéză confirmarea episcopuluĭ Atanasiu.

Într'aceea împĕratulu după pacea dela Carloveț cu dtu 26 Febr. 1699 dă diploma cea însemnată pentru scutințele cleruluĭ unitu din Transilvania, Ungaria, Croația, Slavonia. Acésta și mai tare supĕră pre vrășmașiĭ calviniĭ, dară și pre magnațiĭ catolicĭ, carĭ nu aŭ voitu, să cuprindă tendința politiceĭ curțiĭ condusă prin Kolonics pentru întărirea religiuniĭ catolice. Deci cuprinsulu aceleĭ diplome îlu esplică și-lu întortocă în cerculare trimise în tóte părțile. Kolonics însă în scripta sa de dtu 7 Sept. 1700 retunde pre aceĭ calviniĭ sucițĭ. Apoĭ prin favorisarea pseudoepiscopuluĭ calvinu-românu Circa [1]) și a celoru 10 protopopi calviniți din districtulu Hațeguluĭ, precum și prin protestarea instigată a unoru comerciancĭ grecisațĭ din Brașovu, în totu modulu se nevoescu a împedecá Unirea. Ca adresă atâtu la acestea, câtu și la multele difidențe și susceptibilități din Viena, sinodulu autenticu convocatu și celebratu în 4 Sept. 1700 prin declararea solemnă a celoru adunați protopopi, preoți și alțiĭ din Transilvania, Selagiu și Maramurĕșu primescu Unirea, și confirmă cele petrecute în sinodulu din 1697, ceea ce în mijloculu turburărilorŭ racoțiane într'unu sinodu din 1707 de noŭ se întărește.

În urma urmelorŭ, după ce Atanasiu în persónă se duce în Viena la împĕratulu, nisuințele vrășmașilorŭ se ciuntă după frământări de 3 anĭ (sânțirea luĭ Atanasiu fu sĕvârșită în 22 Ian. 1698) prin diploma împĕrătéscă de dtu 19 Martiu 1701, Atanasiu se confirmă de episcopu alu națiuniĭ române din Transilvania și părțile adnexe, ĕră dela Roma nu prin bullă de preconisare, ci numai în formă de aprobare a celoru sĕvârșite prin Cardinalulu Kolonics cu dtu 25 Iuniu 1701 încă se întărește.

După acésta Atanasiu conchémă 2 sinóde (în sĕptĕmâna I-a a postuluĭ ss. Apostoli și în Novembre din 1701), în care se publicară cele petrecute și decretele din Viena, și se completézá Unirea prin subscrierea actuluĭ Uniriĭ prin aceĭ preoți, carĭ eraŭ absenți în Sinodulu din Iun. 1701.

Nicĭ dupa acestea nu se odihniră calviniĭ, ci precum mai înainte de Circa, așa se folosescu acuma de unu renegatu apostatu și vițiosu cu numele *Gavriilu Nagyszegi*, care ajutatu prin calviniĭ în ortăcie cu Andreiu *Danu* poreclitu *Görög,* cumnatulu unuĭ omu falsu cu numele Dindar, agentu secretu alu Principiloru din România și pentru plată bună și alu calviniloru din Ardealu, protestéză în contra Uniriĭ și face marĭ turburări în Transilvania. Aceste turburări se înmulțescu în rebeliunea racoțiană (1703—1712), și încă parte prin atițarea venită din partea ierarchieĭ din România (Teodosie și Dositeu), parte prin partinirea partideĭ calviniane-circaiane. Urmarea acestoru agitări fu într'altele, că însu-și Episcopulu *Atanasiu* silitu de împrejurări în sinodulu din 1711 subscrie unu protestu în contra Uniriĭ, de locu însă îlu revócă.

Cu tóte aceste turburări și agitări Unirea nu numai că se susține, ci mai alesu după debelarea rĕscóleĭ Curuților fiindu ocrotită prin politica curțiĭ imperiale, în butulu multoru vicisitudini, pedece, turburări, instigări și seducțiuni venite atâtu dela calviniĭ, câtu și dela patriarchiĭ sêrbescĭ din Carloveț, aceea din ți în ți se întărește.

Étă cam așa a statu Unirea în părțile locuite de Români în restimpulu dela alungarea Turcilorŭ de sub zidurile Vieneĭ (1683), a Budeĭ (1686), a ocupăriĭ Transilvanieĭ (1688) până la pacea dela Carloveț (1699), respective până la pacea dela Passaroveț (1618), în sensulu căreia Bănatulu încă ajunse sub domnia caseĭ habsburgice.

Cum s'a vĕdutu din cele atinse, jurŭ în jurŭ de Bănatu s'aŭ făcutu mișcări religionare, în mijloculu cărora, biserica și poporulu românescu cu deosĕbire a fostu alese și espuse de a jucá o rolă însemnată.

E bine! și óre între ast-felu de evenimente decurse și mișcări religionare resărite în jurulu Bănatuluĭ, acele să nu fi avutu nicĭ o influință asupra trebiloru religionare ale bisericeĭ și poporuluĭ românu din Bănatu? Așa ceva numai atunci s'ar puté admite, cându părțile banatice ermetice ar' fi fostu închise și segregate de celealalte părți ale țĕreĭ, cându nu ar fi avutu nicĭ unu interesu, nicĭ o legătură politică, socială, religionară cu celealate părți trase în joculu.

Dară dacă se va considerá, că Bănatulu încă până la 1699 fu dominatu eschisivu prin Turcĭ, de atunci însă ca prin unu cercu de feru încunjuratu și strîmtoratu prin imperialĭ, ĕră de altă parte că Turcii cu calviniĭ prin tovărășie de interese comune s'aŭ făcutu inimicĭ comunĭ aĭ Austrieĭ; considerându, că între poporulu românu din Bănatu și celu din provincie din vécurĭ aŭ esistatu comunicațiunĭ, interese și legăturĭ naționale și bisericescĭ: unele ca aceste împrejurări a bună sémă aŭ trebuitu, să influințeze și aŭ și influințatu, ca biserica și religiunea aceluĭ poporu de vécurĭ contopite cu individualitatea națională a aceluia să nu rĕmână neatinse de acele mișcărĭ și evenimente, ci din contră să fie părtașe, deși póte nu în aceea-și proporțiune și mĕsură ca și în alte părți locuite de Românĭ orĭ de alte némurĭ de religiune și de ritu orientalu. Pentru ce, vomu vedé mai la vale.

Acésta cu atâtu mai vîrtosu trebue să se afirme și despre părțile bănățene, deórece casa imperială și aci a trebuitu să albă acela-și scopu politicu, și că tótă mișcarea religionară erá dirésă de aceia-și factorĭ zeloși pentru întărirea bisericeĭ catolice și prin acésta a caseĭ domnitóre imperiale.

Este dreptu aceea, ca să trecemŭ la Bănatu și să facemŭ câtă cunoscință cu mișcările religionare de acolo, întrevenite pre la începutulu până către partea a treia a véculuĭ alu 18-le.

(Va urmá.)

[1]) Care până la 1711 sub decursulu turburărilorŭ racoțiane fungá ca episcopu românu-calvinescu agitându poporulu. Despre acestu Dositeu se dice, că trecêndu în Marmația aci s'ar fi unitu, și ar fi promisu Episcopuluĭ I. Pataky, că nu va mai chirotoní preoți, carĭ ar' merge la elu din Ardélu, unde murindu sub timpulu păstoririĭ Episcopuluĭ I. Inoc. Klein, Marmația »regia auctoritate a Dioecesi Fogarasiensi avulsus est . . . . et Dioecesi Munkacsiensi incorporatur«. Hintz o. c.; Sinodulu din 1728 sub provisoratulu Mitropoliteĭ obținutu prin Adamus Fitter sessio 5. 15, Sam. Klein o. c. cap XVIII, Petru Maiorŭ o. c. pag. 176.

Vezinas.

Istorisire de **Nic. T. Zorilă**

(Continuare.)

În dosulu unoru tufe micĭ părîuașulu face o cotitură în formă de semicercu. Ziraxis se așédă aicĭ. Își astîmpĕră setea arțĕtóre, apoĭ se așédă pre spate întinsu pre érba verde și oftéză cugetându-se la luptele vieței.

Ce fericitu erá în copilăria sa! Nu cunoscea rĕulu și binele. Nu vedea, cum se omórá ómenii unulu pre altulu pentru dușmănia și ura regilorŭ. Nu a audițu, cum unulu își blăstĕmă sórtea cea atâtu de nefavoritóre, cum altulu o binecuvîntă, pentru

că-i este cuiva contrară. Nu vedea, cum omulŭ omóră pre vecinulŭ sĕŭ, ca să-i ĭea ceea ce acela în tótă viaţa s'a şi-a strînsŭ cu sudorĭ amare. Nu vedea, cum unŭ nevinovotŭ învinovăţitŭ de crimă se ucide. Şi nu vedea, cum păcătoşiĭ suntŭ onoraţi. Nicĭ Dumneḑeŭ nu-şi întórce mânia asupra capuluĭ lorŭ. Nu scia, cum omulŭ se luptă pentru traiŭ şi bunăstare. Ĕră cândŭ se vede, s'aŭ maĭ bine i-se pare, că se vede la ţinta dorinţelorŭ sale, cândŭ adecă s'ar odihni după atâtea oboselĭ şi pericole ducêndŭ o viaţă linişlită, atuncĭ fără veste i-se ḑice: Omule, aĭ lucratŭ, te-aĭ obositŭ destulŭ. Ţĭ-am căutatŭ unŭ locŭ minunatŭ de odihnă. Vino cu mine şi te aşaḑă acolo, căcĭ aceea e cea maĭ frumósă a ta rĕsplată pre pământŭ.

Şi sórtea îlŭ duce în pământŭ sub umbra seculară a unuĭ arbore.

Pentru-ce tóte acestea?

Ar fi óre maĭ bine, să nu fie nimica, chiarŭ nimica?

Din acestŭ legănatŭ alŭ cugetelorŭ îlŭ deştéptă sgomotulŭ, ce-lŭ face Dapix apropiându-se.

„Unŭ cerbŭ rătăcitŭ," murmură Ziraxis ridicându puţinŭ capulŭ, pentru-ca cu atâta maĭ de grabă să şi-lŭ retragă, căcĭ nu departe de elŭ trece năprasnicŭ spionulŭ generaluluĭ.

Ziraxis voesce să alerge după elŭ, dară vĕḑêndu-lŭ, că se pune pre érbă, îşĭ schimbă iute hotărîrea şi se aşéḑă érăşĭ.

„Las numaĭ, că maĭ bună e pentru tine prăpastia decâtŭ érba verde," cugetă întru sine Ziraxis.

Şi urmăresce apoĭ cu paşĭ grăbiţĭ pre Dapix, care sculându-se ajunge acuşĭ la cotitura drumuluĭ.

Părîuaşulŭ eşindŭ din vale ajunge preste puţină vreme la o strîmtóre de munţĭ, unde formându o cataractă se prăbuşesce dintr'o înălţime ameţitóre printre nisce stîncĭ ascuţite, coperite icĭ—colé de tufe.

Doĭ trunchĭ marĭ şi bine întocmiţĭ formézăă trecerea preste acestŭ locŭ periculosŭ, pre care Ziraxis l'a destinatŭ spre a sdrobí pre temerariulŭ spionŭ.

Acesta adâncitŭ în cugete numaĭ dela dóuĕḑecĭ de paşĭ bagă de samă, că cineva îlŭ urmăresce.

Acum o taie la fugă, dar nu preste trunchĭ, ci într'altă parte, la drépta prin desişŭ.

Spaĭma l'a făcutŭ pre Dapix, să-şĭ alégă direcţiunea acésta fórte puţinŭ favorabilă.

Pedecile celea marĭ, ce le întîmpină, îĭ sleescŭ puterile şi aşa destulŭ de scăḑute, şi acuşĭ simte cu fiorĭ recĭ mâna de ferŭ a inimiculuĭ apucându-lŭ de după gâtŭ.

„În fine te am în mână," esclamă nepotulŭ luĭ Duras.

Şiróe de sudorĭ recĭ curgŭ de pre fruntea sĕrmanuluĭ Dapix. Ochiĭ îĭ cerŭ iertare într'unŭ chipŭ vrednicŭ de compătimire. Mânile le încleştéză în sĕmnŭ de rugare.

Frica cea mare i-a încleştatŭ gura, câtŭ nu póte grăĭ nimica.

Tóte sbuciumările îĭ suntŭ zădarnice. Elŭ nu póte scăpa de inimiculŭ, care-lŭ trage în urma sa.

După ce ieşiră din pădure, Ziraxis îşĭ ridică prada în aerŭ.

Acum suntŭ la marginea prăpastieĭ.

Dapix se svîrcolesce cu desperare nebună, ca să scape din braţele inimiculuĭ, care cu tótă puterea se silesce, să-lŭ arunce în afundime.

În momîntulŭ acesta supremŭ îĭ revine luĭ Dapix graiulŭ.

„Aîbĭ milă de unŭ nenorocitŭ, de unŭ . . . ."

Dar e prea târḑiŭ, căcĭ deja a dispărutŭ prin cataractŭ.

„Păcătosule! Eştĭ óre vredincŭ de iertare?" ḑice Ziraxis privindŭ în prăpastie.

Valurile micululuĭ lacŭ din afundime şĭ-aŭ înghiţitŭ victima. Ziraxis nu vede nimica. Elŭ plécă fugindŭ spre a ajunge pre tovarăşiĭ sĕĭ, cărora le povestesce cu de-a mĕruntulŭ celea întîmplate.

„Beliducele şĭ-a perdutŭ mâna dréptă," ḑice celŭ cu vócea dură.

„Mórtea luĭ Dapix ne-a asiguratŭ reuşita planurilorŭ nóstre," ḑice Duras cu mulţămire.

O căpetenie de triburĭ adauge:

„Ziraxis meritá recunoscinţa nóstră a tuturora. Mórtea acestuĭ spionŭ espertŭ ne-a asiguratŭ biruinţa chiar în momîntulŭ, cândŭ eramŭ să o perdemŭ."

Sosiţĭ în sătuleţulŭ celŭ maĭ de aprópe încalecă cu toţiĭ şi pre căĭ diferite ajungŭ în capitală.

III.

Unŭ mare sfatŭ de războiŭ se ţine la casa regeluĭ Decebalŭ.

Totĭ capiĭ armateĭ dace fără de escepţiune aŭ urmatŭ grabniceĭ chemărĭ a comandantuluĭ supremŭ. Perdută ar fi onórea aceluia, care din orĭ şi ce causă n'ar fi sositŭ la timpulŭ hotărîtŭ: ceĭ adunaţĭ l'ar fi încărcatŭ cu mustrărĭ, ér regele nu ĭ-ar fi cerutŭ sfatulŭ ca dela ceĭalaliţĭ.

O ast-felŭ de ruşine n'a voitŭ să paţă nimenĭ. Toţĭ aşteptă cu încordată luare aminte, ce va ḑice regele.

Acesta şede în curte tristŭ şi cu capulŭ rădimatŭ pre mână lângă nisce goruĭ seculariĭ pre érba verde a uneĭ moviliţe.

Proptiţĭ de lungile sale spade privescŭ căpitaniĭ triburilorŭ în tăcere la Decebalŭ şi aştéptă, să încépă vorbirea.

În momentulŭ acesta unŭ adevĕratŭ uriaşŭ apare în adunare.

Pĕrulŭ capuluĭ îĭ e de colóre cafenie. Faţa-ĭ e brunetă cu ochĭ albastri. Pre fruntea luĭ de-asupra ochiuluĭ stîngŭ se vede o tăetură de sabie. Urechea dréptă de asemenea e de jumătate tăiată. Maĭ multe rane arată pre omulŭ războiuluĭ.

Privirea ochilorŭ luĭ albastri ca ceriulŭ limpeḑitŭ după o furtună se face de multeorĭ melancolică, maĭ alesŭ atuncia, cândŭ spiritulŭ luĭ celŭ răsboĭnicŭ este condamnatŭ la odihnă. Atuncĭ tótă ḑiua umblă pre déluriĭ şi prin văĭ coperite de pădurĭ spre a vîna animale sĕlbatice.

Neputêndŭ ucide vre una se întórce sara târḑiŭ obositŭ şi fără de nicĭ o săgétă în tolbă.

Fără de voe merge la regele.

„Decebalŭ," ḑice elŭ cam distrasŭ, „mĕ omóră acéstă monotonie fără de nicĭ unŭ lucru. Astăḑĭ încă n'am vînatŭ nimica."

„N'aĭ vînatŭ?" întrebă regele riḑêndŭ voiosŭ de supĕrarea generaluluĭ sĕŭ. „Cu neputinţă, căcĭ tolba îţĭ este gólă. Ar puté crede cineva, că te-aĭ rentorsŭ cu unŭ vînatŭ fórte bogatŭ şi alesŭ."

„O rege! De aicĭ nu se póte rentórce omulŭ cu vînatŭ alesŭ şi bogatŭ. Nu suntŭ sĕlbătăciuni multe şi grase, deşi avemŭ păduriĭ fără marginĭ. În Tracia, prin Macedonia şi prin Epirŭ până la mare este vînatŭ fórte multŭ şi uşorŭ de prinsŭ şi de adusŭ," ḑice Vezinas privindŭ semnificativŭ la Decebalŭ.

„Dacă este destulŭ, ce nu te pregătescĭ, să mergĭ şi acolo?" ḑice regele privindŭ la sabia pusă la capĕtulŭ patuluĭ. „Adună pre toţĭ ómeniĭ, câţĭ suntŭ de lipsă. Şi dacă afacerile îmĭ vorŭ permite, eŭ suntŭ tot-deuna gată a te însoţi, căcĭ şi eŭ iubescŭ aceste vînăturĭ grase."

Vezinas nu aştéptă a dóua poruncă.

Ostaşiĭ suntŭ adunaţĭ. Regele în totdeuna îĭ însoţesce. Trecŭ Danubiulŭ, nimicescŭ neînsĕmnatele garnisóne ducêndŭ la rentórcere cu eĭ totŭ, ce se póte duce.

Furiósa vitejie a generaluluĭ Vezinas este iresistibilă.

Astfelŭ se făceaŭ invasiunile Dacilorŭ în provincia romană Mesia, până cândŭ divulŭ împĕratŭ Traianŭ a făcutŭ unŭ sfârşitŭ domnieĭ lorŭ. (Va urmá.)

Bibliografie.

Versurĭ de derŭ, *adunate din poeţiĭ românĭ de* **A.** — *Gherla, Tipografia „Aurora" A. Todoranŭ 1892.* 16°, 93 pag. — Tinĕruluĭ şi zelosuluĭ colaboratorŭ alŭ foiĭ nóstre **A.** a publicatŭ colecţia acésta de versurĭ adunându din poeţiĭ nostri aceea, ce e maĭ bunŭ şi maĭ castŭ în materie de poesiĭ de iubire. Publicarea uneĭ asemenea colecţiunĭ la tótă întîmplarea a fostŭ de lipsă, ca în mânile tinerimiĭ să nu pótă ajunge orĭ ce. Sperămŭ, că publiculuĭ cetitorŭ va îmbrăţişá publicaţia acésta cu preferinţă.

Întroducere în sciinţele comerciale în usulŭ şcólelorŭ comerciale şi pentru studiŭ particularŭ de *Ioanŭ C. Panţu* şi *Arseniŭ Vlaĭcu,* profesorĭ la şcóla comercială. *Braşovŭ. Tipografia A. Mureşanŭ, 1892.* 8°, 214 pag. — Cartea aicĭ anunţată suplinesce unŭ golŭ adâncŭ simţitŭ în literatura nóstră. Institutulŭ de creditŭ „Albina" a făcutŭ literaturĕĭ nóstre unŭ serviţiŭ fórte însĕmnatŭ edându acestŭ opŭ pre spesele sale. Noţiunile de economie naţională, de dreptŭ, de comerciŭ, suntŭ esacte şi corĕspunḑĕtóre. Stilulŭ e clarŭ şi uşorŭ de priceputŭ. Chiar de aceea cartea acésta va puté fi folosită cu multŭ succesŭ nu numaĭ în şcólele comerciale, ci şi de cătră privaţĭ. Felicităm pre auctorĭ şi dorimŭ, ca în scurtŭ să-ĭ vedemŭ presentându-se şi cu alte lucrărĭ din sfera acésta încă necultivată la noĭ.

„Gazeta Economuluĭ" este numele uneĭ nóuĕ reviste *economice-sociale,* ce a începutŭ a apăré în *Şiria* la $^3/_{16}$ Maiŭ a. c. Fóea va ieşí de patru orĭ pre lună. Editorŭ şi redactorŭ este *D. Voniga.* Noĭ ne bucurămŭ de aparîţiunea nóueĭ foĭ. Amŭ fi vĕḑutŭ însă bucurosŭ, dacă publicaţiunea asta nóuă ar fi fostŭ curatŭ *economică.* De o fóe curată *economică* amŭ avé lipsă întetitóre. Judecându însă după primulŭ numĕrŭ, „Gazeta Economuluĭ" numaĭ puţinŭ se va ocupá de economie, căcĭ în întregŭ numĕrulŭ numaĭ unŭ singurŭ articulŭ curatŭ economicŭ se află. Ne tememŭ, că între asemenea împrejurărĭ fóea cea nóuă nu va avé viitorŭ strălucitŭ. — Preţulŭ de prenumĕraţiunea la anŭ face 5 fl., la jumătate de anŭ 2 fl. 50 cr.

Economie.

Agricultura în servițiulŭ morboșilorŭ incurabili. În apropierea orașului Bielefeld din Germânia unele societăți filantropice aŭ fundatŭ o colonie de morboși incurabilĭ ocupându-ĭ cu lucrulŭ de câmpŭ. La începutŭ nimenĭ nu sperá, să aĭbă întreprinderea vre-unŭ succesŭ. Dară cu timpulŭ s'a constatatŭ, eă lucrulŭ de câmpŭ are o influință binefăcĕtóre atâtŭ asupra stării trupescĭ câtŭ și sufletescĭ a pacienților. Numĕrulŭ morboșilorŭ din colonie s'a înmulțitŭ ast-felŭ, încâtŭ în anulŭ trecutŭ eraŭ 11,000 cultivându 400 de jugĕre de pământŭ. Economia este provĕdută cu vite și cu tóte recuisitele de lipsă. Bărbații și femeile, carĭ se află în colonie, pre lângă lucrulŭ câmpuluĭ deprindŭ și unĭ ramĭ de industrie. Venitele economieĭ, se înțelege dela sine, că nu suntŭ de ajunsŭ spre provederea morboșilorŭ cu cele necesarie, și nicĭ nu-ĭ câștigulŭ materialŭ scopulŭ colonieĭ, ci distragerea morboșilorŭ. În Anglia se ocupă unele societăți de binefacere cu planulŭ de a fundá colonĭ de morboși după modelulŭ celorŭ din Germânia. La noĭ, unde spitalele pre la sate lipsescŭ cu desĕvârșire, atarĭ colonĭ de morboș ar fi o binefacere nespusŭ de mare.

Esportulŭ de bucate pentru Germânia s'a urcatŭ în primulŭ pătrariŭ alŭ anuluĭ acestuia la prețulŭ de 280 milióne florenĭ. Din aceștia cadŭ pre esportulŭ de grâŭ 40,800.000 fl., de sĕcară 18,600.000 fl., de cucuruzŭ 18,000,000 fl., și de orzŭ 13,800,000 fl. v. a.

O inimică a luțerneĭ este și insecta numită *gonioctena sepunctata*. Ea aparține la specia Chrysomela și e de colóre roșie cu vre-o 6 puncte negre avêndŭ o lungime de 5—6 mm. Insecta însă-și nu ar fi așa periculósă, dară larvele eĭ facŭ stricăciunĭ marĭ în luțernă. Ele aŭ o lungime de 4—5 mm., suntŭ de colóre albă-surie și cu pete galbine închise pre trupŭ. Trupulŭ le este acoperitŭ cu perĭ mĕrunțĭ și cam rarĭ, avêndŭ treĭ părechĭ de pecióre. Larvele acestea se arată pre la începutulŭ luĭ Maĭŭ și continuă pustiirea luțerneĭ în Maĭŭ și Iunĭŭ, roděndŭ frundele și lugeriĭ tinerĭ și lăsându numaĭ cotorulŭ, care încă se ușcă, cândŭ ele suntŭ multe și împedecă nóua sucrescență. Cândŭ larvele se arată în numĕrŭ micŭ, nu se rentézá a folosí remediŭ în contra lorŭ, din contră cândŭ suntŭ multe, trebue stîrpite, căcĭ altcum stîrpescŭ ele luțerna. Câtŭ ce observă economulŭ, că luțerna este atacată în mĕsură mare de larve, să o coséscă, dară înainte de a o dá la vite, să o usce, căcĭ altcum se potŭ bolnăví vitele mâncându și larve împreună cu luțerna. După ce a cositŭ, larvele rĕmase ne maĭ avêndŭ frunde și lugerĭ, consumă orĭ ce sucrescință nóuă, pustiindŭ în modulŭ acesta cu totulŭ luțerna. Ca acésta să se împedece e de recomandatŭ, că de cumva e timpulŭ favorabilŭ, să se apese teritorulŭ cositŭ cu unŭ trăvălicŭ greŭ, apoĭ după aceea să se grape bine cu o grapă provĕdută cu colțĭ deși și ascuțiți. Prin acésta se vorŭ ucide fórte multe larve, și așa barĕmŭ în parte se împedecă pustiirea luțerneĭ. Dacă e cu putință, să se mâne galițe pre teritorulŭ cositŭ, carĭ cu plăcere adună și consumă larvele rĕmase. Fiindŭ-că ele atacă luțerna în pălcurĭ, e consultŭ, ca teritorulŭ neatacatŭ să se presare în jurŭ în lățime de 3—4 metri cu pulvere de varŭ nestînsŭ.

Nutrirea vitelorŭ cu luțernă verde de multe orĭ este împreunată cu pericule, crepându vitele, carĭ mâncă luțernă în cuantŭ prea mare. Spre încunjurarea pericululuĭ este consultŭ a cosí luțerna cu 16—24 óre înainte de a o dá vitelorŭ. La începutŭ cam o sĕptĕmână, până ce se dedaŭ vitele cu luțerna, să se mestece cu ceva nutrețŭ uscatŭ. Pre timpŭ ploiosŭ tot-deuna să se scuture luțerna, și înainte de nutrirea cu luțernă să se adepe vitele. Observându regulele acestea vitele nu se vorŭ bolnăví de luțernă. Dacă din nebăgare de samă s'a umflatŭ vre-o vită mâncându luțernă, să se împungă fără amânare.

Ovĕsulŭ celŭ próspetŭ, dacă se dă cailorŭ în mĕsură mare, le conturbă mistuirea causându-le une-orĭ colică, scursorĭ și alte morburĭ de stomacŭ. Causa este, că în ovĕsulŭ prospetŭ se află multe grăunțe, carĭ nefiindŭ cópte bine orĭ uscate de ajunsŭ se mistuescŭ cu greŭ. Calulŭ bolnavŭ de ovĕsŭ se póte vindecá nutrindu-se câteva dile cu tărîțe sărate bine. Ovĕsulŭ precum și alte grăunțe prea vechĭ încă nu suntŭ acomodate pentru nutrire. Causa este, că fiindŭ ele prea uscate numaĭ cu greŭ potŭ fi pĕtrunse de sucurile gastrice.

Starea sĕmĕnăturilorŭ. În tótă Ungaria suntŭ sĕmĕnate cu *grâŭ* 5,365.861 jugĕre, din care 9.96% a grâuluĭ e maĭ slabŭ decâtŭ de mijlocŭ, 65.90% e de mijlocŭ și 24.14% maĭ bunŭ decâtŭ de mijlocŭ. Cu sĕcară suntŭ sĕmĕnate 2,138.681 jug., și anume în 50.74% e sĕcară slăbuță, în 47.05% e de mijlocŭ și în 3.21% e bună. Cu orzŭ se cultivă 1,851,008 jug., ér cu ovĕsŭ 1,784.594 jug. Orzulŭ și ovĕsulŭ preste totŭ suntŭ cu ceva maĭ slabe decâtŭ în anulŭ trecutŭ. În străinătate preste totŭ se speréză o recoltă maĭ multŭ decâtŭ mijlocie.

Revista comercială a sĕptĕmâneĭ.

Timpulŭ a fostŭ ploiosŭ, din care causă și temperatura a maĭ scădutŭ. Sĕmĕnăturile în urma negurelorŭ de pre la finea luĭ Maĭŭ în unele locurĭ suntŭ atacate de ruginĕ. Grindina a causatŭ marĭ daune în sĕmĕnăturĭ în sĕptĕmânile trecute.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta s'a îmbunătățitŭ încâtva față cu sĕptĕmâna precedentă. *Grâŭ curatŭ* nu a fostŭ de ajunsŭ spre acoperirea lipselorŭ locale, din care causă s'aŭ făcutŭ vînzărĭ și din deposite. Circulațiunea sĕptĕmânală se apropie la 100,000 măjĭ m., și s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 8.60—9.30. *Sĕcara* a fostŭ bine căutată, s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 8.25—8.65, după calitate. *Ovĕsŭ* s'a vîndutŭ în decursulŭ sĕptĕmâneĭ cam 4000 măjĭ m. cu fl. 5.30—5.70, după calitate. *Cucuruzŭ* a fostŭ în piață fórte puținŭ, în urma acesteĭ împrejurărĭ prețulŭ i-s'a ridicatŭ, s'a plătitŭ maja m. cu 4.95—5.05.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleșĭ, greĭ de 320—380 kg. 46—46½ cr., *bĕtrânĭ* greĭ preste 300 kg. 45—45½ cr., marfă *țĕrĕnéscă* 45—47½ cr., *sĕrbescĭ* 46—47½ cr., *românescĭ* 46—46½ cr. la kg. curatŭ. S'aŭ transportatŭ în decursulŭ sĕptĕmâneĭ la Steinbruch 16.250 rîmătorĭ, s'aŭ vîndutŭ 10.480, se află încă în tîrgŭ preste 150.000 capete.

Editorŭ și redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Altețeĭ Sale Imp. și reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de mașine și recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneĭ preaonoraților domnĭ preoțĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

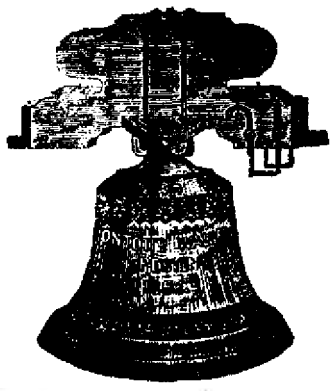

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 22—52

Preliminare de spese și Preț-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuită și franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscință pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața loculuĭ, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, că și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câștigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(5) 9—26 auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 18 Iuniŭ 1892. Numĕrulŭ 25.

Apreţiări.

(+) Omenii, carî aŭ fostŭ atâtŭ de ocupaţi cu serbătorirea ĭubileuluĭ de 25 anĭ dela încoronarea Maiestăţii Sale cu coróna sântuluĭ Ştefanŭ s'aŭ rentorsŭ la afacerile lorŭ de maĭ nainte.

Undele poporaţiunii, carî s'aŭ revĕrsatŭ din tótă ţara pre stradele Budapesteĭ, s'aŭ retrasŭ în alvia lorŭ naturală, aşa încâtŭ privitorulŭ acestuĭ evenimentŭ importantŭ póte judecá cele petrecute cu sânge rece.

Magiariĭ potŭ fi mulţămiţi cu cele petrecute în Budapesta dela 6—9 Iuniŭ a. c. Capulŭ statuluĭ prin serbătorirea încoronăriĭ aprobă din noŭ în modulŭ celŭ maĭ solemnŭ era dualistică şi dreptulŭ publicŭ actualŭ alŭ Ungarieĭ. Pretutindenea la ĭubileŭ s'a accentuatŭ caracterulŭ magiarŭ alŭ statuluĭ nostru. Monarchulŭ apărŭ în veşminte magiare. De pre castelulŭ regescŭ din Buda nu se maĭ vedea, ca la alte ocasiunĭ, stindardulŭ negru-galbinŭ. În tótă Budapesta nu se vĕdură decâtŭ dóuĕ stégurĭ negre-galbine, dar şi acestea maĭ cu totulŭ înecate de tricolorulŭ magiarŭ, care flutură în numĕrŭ mare pre acelea-şĭ edificiĭ. La tóte primirile de gală portulŭ ungurescŭ a fostŭ purtatŭ cu ostentaţiune de toţĭ membriĭ deputaţiunilorŭ, chiar şi de aceia, carî nu erauŭ şi nu se profesaŭ de magiarĭ. În vorbirile primateluĭ, ale preşedinţilorŭ camerelorŭ, ale deputaţiunilorŭ, şi până şi în alocuţiunile Monarchuluĭ a respiratŭ o deosĕbită pietate cătră „sânta coróna" a sântuluĭ Ştefanŭ, pre care nu cu maĭ puţină pietate o încunjuraŭ massele poporuluĭ, orĭ unde o vedeaŭ înotându în gloria luminei electrice de pre edificiile publice. Dintre bărbaţiĭ de frunte aĭ magiarilorŭ numaĭ aceia aŭ fostŭ întimpinaţi cu ovaţiunĭ furtunóse pre strade, carî şĭ-aŭ câştigatŭ reputaţiunea de representanţĭ aĭ ideeĭ „naţionale" magiare. Aclamat'aŭ pre Apponyi pentru-că a creatŭ aşa-numita partidă „naţională", care are de scopŭ a face Ungaria câtŭ se póte maĭ neatârnătóre de Austria pre basa pactuluĭ dualisticŭ. Strigăte de „să trăéscă" îlŭ urmăriaŭ pre Ugron Gábor, pentru-că şĭ-a luatŭ de devisă numaĭ uniunea personală a Ungarieĭ cu Austria. Însoţit'aŭ cu triumfŭ pre ministrulŭ Wekerle, pentru-că lucră din resputerĭ nu numaĭ pentru susţinerea ecuilibriuluĭ în budgetulŭ statuluĭ, ci şi pentru neatîrnarea Ungarieĭ pre terenulŭ economicŭ şi finanţiarŭ.

Tóte acestea suntŭ motive marĭ, pentru ca Magiariĭ să se bucure. Şi bucuria lorŭ nicĭ după ĭubileŭ nu are să încete, pentru-că numĕrulŭ din 11 Iuniŭ a. c. a Monitoruluĭ Oficialŭ cuprinde totŭ din incidentulŭ ĭubileuluĭ încă şi unŭ rĕspunsŭ indirectŭ la cele ce a făcutŭ deputaţiunea Românilorŭ la Viena.

Acéstă deputaţiune a accentuatŭ cu emfasă, că are să caute vindecarea rĕuluĭ, de care sufere naţiunea română, acolo, unde se află reşedinţa caseĭ domnitóre habsburgice, adecă în împĕrătésca cetate Viena, ér Monarchulŭ rĕspunde în numĕrulŭ citatŭ alŭ monitoruluĭ oficialŭ prin decisiunea sa, în care dice, că reşedinţa sa pentru Ungaria este Budapesta, care pre viitorŭ va purtá titululŭ de „capitală şi reşedinţă".

Cu tóte acestea noĭ nu avemŭ motive de a ne descurajá. Înainte de asta cu dóuĕdeci şi cinci de anĭ s'a proclamatŭ numaĭ libertatea şi egalitatea *individuală* a tuturorŭ cetăţenilorŭ patrieĭ fără deosĕbire de confesiune orĭ naţionalitate, însă nu şi egala îndreptăţire a tuturorŭ naţionalităţilorŭ şi garantarea drepturilorŭ lorŭ firescĭ de a se puté desvoltá după caracterulŭ şi individualitatea lorŭ proprie naţională. Noĭ însă amŭ sciutŭ profitá şi numaĭ de libertatea individuală, pentru ca în butulŭ tuturorŭ abusurilorŭ de putere să facemŭ progrese însĕmnate pre tóte terenele vieţiĭ nóstre publice.

Şcólele nóstre aŭ progresatŭ nu numaĭ extensive, adecă înmulţindu-se, ci şi intensive, adecă ridicându-se totŭ maĭ multŭ la nivelulŭ trebuinţĕlorŭ de astădĭ. Presa românéscă, care la 1867 abia vegetá, astădĭ numĕră şi dóuĕ organe cuotidiane. Spiritulŭ naţionalŭ românescŭ a străbătutŭ în tóte păturile societăţiĭ nóstre, în care totŭ maĭ adâncĭ rădĕcinĭ prinde idea unităţiĭ culturale românescĭ. Limba românéscă atâtŭ scrisă, câtŭ şi vorbită, devine pre dĭ ce merge o icónă totŭ maĭ fidelă a unităţiĭ şi uniformităţiĭ de gândirĭ şi sim-

Feuilleton.

Bucuriile şi suferinţele unuĭ baccilŭ.

— De elŭ însu-şĭ istorisite. —

Avusemŭ prin vĕzduhŭ dimpreună cu milióne cameradĭ de aĭ meĭ multă vreme o viaţă amărîtă, nesciindŭ încătrăŭ ne va aruncá sórtea şi că óre ce se va alege de noĭ.

În sfârşitŭ o ploe repede ne aruncă la pământŭ şi ne lipĭ de pulverea de pre stradă — unde las' de nu ne-a coptŭ sórele. Amŭ zăcutŭ aci maĭ multe lunĭ, fără de a fi în stare a cresce şi a prosperá. — Unŭ baccilŭ ajunsŭ în starea perfecţiuniĭ rătăcĭ într'o dĭ pre la noĭ şi ne istorisĭ, că nu departe de noĭ mulţĭ dintre cameradiĭ nostri se bucură de o adevĕrată bună aflare baccilică. — Într'o dĭ cândŭ eŭ ér meditam asupra de a maĭ fi saŭ a nu maĭ fi, înjurândŭ pre maĭ mulţĭ trecătorĭ, carî călcaŭ fără nicĭ o milă preste noĭ, venĭ unŭ vârtejŭ furiosŭ asupra nóstră, carele pre maĭ mulţĭ inşi dintre noĭ precum şi alte gunóie ne ridică în vĕzduhŭ, şi o ce norocire, chiar pre vre-o câţiva inşi ne înfundă în gura unuĭ domnŭ tinĕrŭ, frumuşelŭ. — Şi o câtŭ de bine nu ne simţiamŭ acum în acestŭ locŭ umedŭ — călduţŭ, carele în asĕmĕnare cu strada cea prăvósă erá unŭ adevĕratŭ raiŭ! Acum odată nu ne maĭ stá nicĭ o pedecă în calea desvoltăriĭ nóstre, căcĭ nutremîntŭ, maĭ alesŭ, aveamŭ din greulŭ. Petrecerea nóstră de aicĭ însă n'a duratŭ multŭ; căcĭ ăstŭ locŭ avea să fie numaĭ staţiunea cea dintâiŭ. Domnulŭ celŭ tinĕrŭ cu prilejulŭ cândŭ şĭ-a făcutŭ odată toiletta, clătindu-şĭ gura, înghiţindŭ odată bine apă rece, ne aruncă într'unŭ abisŭ lunecosŭ şi întunecosŭ, pre carele ómeniĭ îlŭ numescŭ esofagŭ. În acéstă ţeve amŭ rĕmasŭ numaĭ puţină vreme, căcĭ prin nesce alte bune înghiţiturĭ amŭ fostŭ aruncaţi de aci şi maĭ în josŭ. — Scalda cea rece, maĭ alesŭ mie, nu mi-a prea priitŭ, şi am fostŭ fórte veselŭ, cândŭ am ajunsŭ în unŭ locŭ maĭ spaţiosŭ, ce se numesce rânză. Aicĭ am speratŭ că-mĭ voiŭ puté cu desăvârşire ajunge desvoltarea mea; temperatura şi nutremîntuluĭ îmĭ priiaŭ de minune, apoĭ societatea încă nu-mĭ lipsiá. Singura împrejurare neplăcută erá aceea, că la timpŭ anumitŭ se vĕrsá în rânză fluidităţĭ acrĭĭ de colóre roşetică, pre carĭ acelŭ omŭ avea să le mistue în cantităţĭ destulŭ de considerabile.

Deja după vre-o câteva dile se ivĭ o mişcare caracteristică, o sguduire, şi étă-mĕ în urma acesteia dimpreună cu alţĭ cameradĭ de aĭ meĭ espedaţĭ susŭ în gură. Totulŭ a atîrnatŭ dela unŭ firŭ de pĕrŭ, şi maĭ că eramŭ să fimŭ scoşĭ la largulŭ. — Din norocire însă în locŭ de a merge maĭ departe, amŭ făcutŭ retour. De astă-dată calea ne duse în josŭ pre o ţeve largă, numită gâtiţă, şi după o puţină poposire involuntară amŭ ajunsŭ în unŭ organŭ frumosŭ roşeticŭ, străţăiatŭ de infinite ambiturĭ, pre care ómeniĭ îlŭ numescŭ plămână, şi carele are să fie fórte importantŭ pentru resuflare. Aci încurîndŭ ne aflarămŭ ca acasă. Nu aveamŭ să ne tememŭ, că încurîndŭ o să fimŭ ér' aruncaţĭ în susŭ, pentru-că aci nu venia nimica în josŭ nicĭ solidŭ nicĭ fluidŭ. — Aci amŭ crescutŭ necreduţŭ de repede, amŭ luatŭ o formă elegantă lungăréţă întocmaĭ ca şi unŭ gătejŭ, asociându-ne în grupe. Bărbatulŭ celŭ tinĕrŭ, carele ne ocrotea, nu se părea a fi chiar unŭ modelŭ de soliditate, căcĭ petrecea maĭ în tótă séra în societatea cea maĭ nebunatică. Elŭ fumá cu patimă întocmaĭ ca şi cumpaniĭ sĕĭ. Nóuă firesce că fumulŭ, carele adese-orĭ străbătea până josŭ la noĭ, ne erá nesuferitŭ, şi necompatibilŭ cu constituţiunea nóstră cea fragedă. De-

ţiri, cari frământă societatea românéscă. Avemŭ mai multe institute culturale, cari în 1867 nu le aveamŭ, cum suntŭ de es. internatele pentru crescerea fetiţelorŭ, şi cu atâtŭ mai multe instituţiuni finanţiare şi economice, cari promitŭ — presupunêndŭ, că vorŭ fi conduse cu intenţiuni curate, — a devení unŭ raḑĕmŭ puternicŭ la lucrările nóstre culturale şi politice.

Multe amŭ puté aduce pentru a ilustrá cu esemple, că libertatea *individuală* proclamată la 1867, deşi adeseorí făcută ilusoriă prin mĕsurí arbitrare, a fostŭ priinciósă desvoltării nóstre culturale şi naţionale, şi pentru acéea succesele Magiarilorŭ cu ocasiunea ĭubileuluĭ nu aŭ să ne descurajeze.

Pre unŭ terenŭ însă amŭ rĕmasŭ înderĕptŭ şi anume în eluptarea drepturilorŭ politice, ce suntŭ indispensabile, pentru ca poporulŭ românŭ să-şĭ asigure şi din partea statuluĭ spriginulŭ moralŭ şi materialŭ în csistinţa şi desvoltarea sa naţională şi culturală, şi ast-felŭ să pótă trăi fără a fi espusŭ pericululuĭ de cutropire din partea tendinţelorŭ de magiarisare, care suntŭ bóla cea mai periculósă, de care sufere statulŭ nostru.

Nu póte fi îndoiosŭ că — precum amŭ dovedit'o şi noĭ de repeţite orí — causa la nesuccesele nóstre politice, este a se căutá în prima linie în spiritulŭ duşmănosŭ, de care aŭ fostŭ conduse guvernele nóstre dela 1867 încóce faţă cu orí ce manifestaţiune de viéţă naţională nemagiară. S'aŭ identificatŭ interesele statuluĭ cu interesele unuĭ singurŭ elementŭ etnicŭ, adecă a celuĭ magiarŭ. S'a decretatŭ în sfaturile celorŭ dela putere, că tóte instituţiunile acestuĭ statŭ nu potŭ fi decâtŭ magiare, şi că cultura tuturorŭ cetăţenilorŭ patrieĭ trebue să fie străbătută numaĭ de spiritŭ magiarŭ.

Toţi factoriĭ politicĭ şi tótă societatea magiară aŭ lucratŭ în decursŭ de 25 anĭ numaĭ în conformitate cu acele principiĭ necorĕspunḑĕtóre raporturilorŭ etnice ale ţĕreĭ nóstre, şi contrarie dreptăţiĭ şi ecuităţiĭ.

Cu tóte acestea trebue să mărturisimŭ, că dacă Magiariĭ aŭ sĕrbătoritŭ cu bucurie succesele lorŭ politice în decursŭ de 25 anĭ, ér noĭ deplângemŭ nesuccesele nóstre, vina la acésta trebue să o căutămŭ şi în noĭ înşi-ne.

Noĭ avêndŭ în vedere, că suferindŭ naţiunea română, sufere totŭ odată şi biserica nóstră, de repeţite orí amŭ indigitatŭ scăderile, cari după părerea nóstră se află în conducerea politiceĭ românescĭ, fără a voí prin acésta a sparge solidaritatea naţională, care trebue păstrată la orí ce poporŭ, care se luptă înainte de tóte pentru drepturí, ce aŭ să-í asigure individualitatea sa naţională. Nu vomŭ repeţí deci aceca, ce amŭ accentuatŭ şi de altă-dată, ci ne vomŭ mărginí numaĭ la apariţiunea cea maĭ recentă în viéţa nóstră politică. Se pare, că noĭ Românii încă nicĭ acum nu ne putemŭ închipuí, că nu trăimŭ sub unŭ absolutismŭ, în care orí ce strămutare se póte face numaĭ de monarchulŭ ţĕreĭ, căcĭ dacă ne-amŭ sci trage sama cu împrejurările actuale, nu amŭ fi întrebuinţatŭ ca mijlocŭ esenţialŭ pentru dobândirea drepturilorŭ nóstre politice memorandulŭ aşternutŭ de curêndŭ, care chiar şi cândŭ ar fi în stare a maĭ dumerí încâtva şovinismulŭ celorŭ dela putere, totŭ nu ar puté să delăture causa rĕuluĭ, de care suferimŭ, de-órece delăturarea rĕuluĭ nu atârnă numaĭ dela factorulŭ politicŭ, căruia s'a aşternutŭ memorandulŭ. Cu atâtŭ maĭ ciudată ni-se pare însă de o parte procedura acelora, cari cu o violenţă turbată insultă pre orí cine li-se pare, că nu apróbă modulŭ, cum aŭ aşternutŭ memorandulŭ şi adese-orí chiar şi pre aceia, despre cari nu aŭ nicĭ o dovadă, că le-ar fi statŭ în cale la acéstă ispravă politică, ér de altă parte ţinuta pătimaşe a unora dintre aĭ nostri faţă cu aceea mişcare românéscă. Tótă cestiunea acésta nu meritá, ca pentru ea să se semene ură între fraţi şi să se facă imposibilă orí ce acţiune comună şi armonică între Români. De aceea ar fi timpulŭ, ca în politica nóstră şi maĭ cu samă în ḑiaristica nóstră să se întroducă éră-şĭ încrederea reciprocă, obiectivitatea, ĭubirea frăţéscă, bunaînţelegere şi solidaritatea neapĕratŭ de lipsă pentru luptele nóstre politice.

Pre Unguri ĭ-a aflatŭ ĭubileulŭ încoronăriĭ una, ér pre noĭ divisaţi. Óre până cândŭ va fi totŭ aşa?

Sĕlbătĕcie. — Preşedintele partiduluĭ naţionalŭ românŭ dlŭ Dr. Raţŭ din Turda, rentorcêndu-se dela Viena, unde a fostŭ în afacerea presentăriĭ memorialuluĭ, fŭ atacatŭ de o mulţime sĕlbatecă în chipulŭ celŭ maĭ neomenosŭ. Mulţimea fanatisată nu se îndestulì cu sbierăturí, fluerăturí şi insulte, ci trecêndŭ la fapte a spartŭ cu pietri ferestrile dela casa domnuluĭ Raţŭ şi a devastatŭ tóte, câte se aflaŭ în patru încăperí. Pentru restabilirea ordineĭ a trebuitŭ să fie recuirată miliţie dela Cluşiŭ.

Este destulŭ a înregistrá sĕlbătĕcia acésta, pentru a provocá indignarea tuturorŭ ómenilorŭ cinstiţi. Póte avé orí cine părerile sale privitorŭ la mergerea deputaţiuniĭ române la Viena. Una însă va trebuí să concédă fiesce cine, anume, că Românii mergêndŭ la tronŭ nu aŭ comisŭ nicĭ unŭ lucru neconstituţionalŭ. Cum a pututŭ deci să provóce faptulŭ mergeriĭ domnuluĭ Dr. Raţŭ la Viena escesele sĕlbatece maĭ susŭ înşirate? Dar şi în casulŭ, cândŭ mergerea domnuluĭ Dr. Raţŭ în fruntea deputaţiuniĭ române ar

---

altmintrenea noĭ totuşĭ eramŭ veseliĭ şi ne tignea de minune frageda plămână. Ne făcurămŭ cale totŭ maĭ departe şi după vre-o câţiva anĭ trăiamŭ în speluncĭ formalĭ. Ospĕtaruluĭ nostru firesce că acestŭ procesŭ se părea că nu-í prea vine la socotélă; elŭ căpĕtă tusă, şi într'o nópte tusa aşa a fostŭ de vehementă, încâtŭ mulţi cameradĭ din societatea mea fură expedaţi în susŭ. Despre sórtea lorŭ nicĭ c'am maĭ auḑitŭ ceva. Ceĭ rĕmaşĭ ne bucuramŭ, c'amŭ rĕmasŭ scutiţi de a fi promovaţi în regiunea subsolară. Dar vaĭ! Tusa devenì totŭ maĭ acută, şi domnulŭ celŭ tinĕrŭ nu maĭ putŭ să-şĭ vaḑă de oficiulŭ sĕŭ şi fŭ silitŭ a evita fidela societate. De acum înainte flŭ cercetá în tótă ḑiua unŭ bărbatŭ, — ómeniĭ flŭ numescŭ medicŭ — carele vorbia multe cu elŭ si-ĭ totŭ pipăiá şi ciocăniá corpulŭ jurŭ împrejurŭ. Fiorosulŭ ciocănitŭ flŭ puturămŭ distinge binişorŭ şi noĭ, şi acum ne neliniştiaŭ serióse îngrijirí asupra viitoruluĭ nostru. După puţine ḑile tinĕrulŭ nostru domnŭ făcù o lungă călĕtorie. Ajungeamŭ din ce în ce totŭ maĭ susŭ; aerulŭ devenì totŭ maĭ curatŭ, ér noĭ ne aflamŭ din ce în ce totŭ maĭ rĕŭ. Şi temerile nóstre n'aveaŭ să fie nemotivate, căcĭ după vre-o câteva sĕptĕmâni deja se iviră marĭ schimbărĭ în loculuĭ unde ne aflamŭ. Nutrĕmîntulŭ începù a ni-se împuţiná, ba încă uniĭ dintre cameradiĭ nostri aŭ ajunsŭ a fi închişĭ cu totulŭ, încâtŭ periră încurêndŭ într'unŭ chipŭ destulŭ de ticălosŭ. Într'o ḑi amŭ auḑitŭ o convorbire, care ne însuflă o spaimă grozavă. Cineva adecă istorisì tinĕruluĭ nostru domnŭ, că cea maĭ nóuă scire este: „că unŭ anumitŭ bărbatŭ, Dr. Koch, ar fi aflatŭ acelŭ mijlocŭ, prin care ar puté prăpădí întregŭ némulŭ nostru.“ Vaĭ câtŭ amŭ maĭ blăstĕmatŭ pre acestŭ duşmanŭ alŭ baccililorŭ. Efectulŭ acesteĭ sciriĭ a fostŭ: că pre tinĕrulŭ nostru domnŭ flŭ cuprinse o veselie, care de multă vreme nu o maĭ observasemŭ la dînsulŭ. Spre bucuria nóstră într'o ḑi scăparămŭ de acestŭ aerŭ nesuferitŭ, căcĭ plecarămŭ la vale.

În celea dintâiŭ sĕptĕmâni după rentórcere — domnulŭ nostru petrecea maĭ totŭ pre acasă, — se făcuse fórte solidŭ. Totŭ acela-şĭ bărbatŭ, — mediculŭ — carele maĭ înainte l'a fostŭ cercetatŭ adese-orí, venì acum în tótă ḑiua şi-lŭ întrebà de aflare. Acum éră-şĭ auḑamŭ în imediata nóstră apropiere fiorósele pipăirĭ şi ciocănituri. Într'o diminéţă — vaĭ ce maĭ frică ne cuprinse — auḑirămŭ pre mediculŭ vorbindŭ despre limfa luĭ Koch precum şi despre înjecţiuni în spate. Şi aievea că în diminéţa următóre deja şi observarămŭ, că nu sciu ce mişcărĭ se îndepliniaŭ la spatele nóstre; astea de sigurŭ că eraŭ temutele injecţiuni. Noĭ deja amŭ şi credutŭ, că acum ne-a sunatŭ césulŭ. Frica nóstră de duşmanulŭ de mórte alŭ nostru adecă de drulŭ Koch ni-se părea însă a fi neîntemeiată. Numaĭ ce-ĭ dreptŭ, câte unuia dintr'aĭ nostri nu le cam prilì asta, dar' ceĭ maĭ mulţi şi-aŭ venitŭ în orí numaĭ decâtŭ după frica ce ĭ-a fostŭ cuprinsŭ.

Tinĕrulŭ nostru domnŭ întrămându-se puţinŭ, începù érăşĭ a petrece ca şi maĭ înainte în nebunatica societate. După vre-o câteva sĕptĕmâni colonia nóstră s'a recreatŭ câtŭ de bine şi prosperá vĕḑêndŭ cu ochiĭ. Noĭ ne-amŭ estinsŭ călĕtoria nóstră preste amîndóuĕ plămânile şi erá o bucurie a vedé ce viéţă erá acolo.

Dar după bucurie urmézá întristare. În apogeulŭ aroganţeĭ nóstre baccilice se ivì érăşĭ fiorósa tusă şi acum din noŭ érăşĭ începură involuntarele emigrărĭ în masse dintr'aĭ nostri. O mulţime de amicĭ şi cunoscuţĭ aŭ fostŭ răpiţi, şi chiar şi eŭ însu-mĭ de maĭ multe orí eram primejduitŭ, de a fi scosŭ din plămâni.

Tinĕrulŭ nostru domnŭ încurîndŭ n'a maĭ eşitŭ pre afară, ci maĭ întregŭ timpulŭ flŭ petrecea liniştitŭ în casa sa. De-odată a domnitŭ în prejurulŭ nostru o tăcere mormîntală; nu multŭ după asta tóte se făcură rĕcĭ ca ghéţa, şi în scurtŭ băgarĕmŭ de samă, că pre tinĕrulŭ nostru domnŭ flŭ transportézá din acelŭ locŭ şi-lŭ încredinţézá unuĭ locŭ singuraticŭ. Zădarnică ne-a fostŭ aşteptarea nóstră după vre-unŭ sĕmnŭ de viéţă. Încurîndŭ ni-se ivì lipsa de nutremîntŭ şi împrejurulŭ meŭ muriaŭ cu grămada baccilií din lipsă de nutremîntŭ. Vaĭ câtă bucurie am maĭ simţitŭ eŭ, cândŭ am scăpatŭ de duşmanulŭ nostru de mórte, de drulŭ Koch şi étămite acum trebue să perŭ şi eŭ în modŭ aşa de miserabilŭ. Mĕ puteamŭ bucurá de viéţă încă vreme îndelungată în ciuda omoritorilorŭ de baccilŭ Koch, Liebreich etc. Dar de!

„Ar fi fostŭ prea bine
N'a cam fostŭ de mine!“

(A. O.) **Val. Florianŭ.**

fi fostŭ unŭ lucru nelertatŭ, este óre permisŭ, ca mulţimea să-lŭ pedepséscă şi să-şĭ ĭea satisfacţie? Unde vomŭ ajunge pre calea acésta? Şi ce va fi, dacă şi Românii ar' apucá pre calea Turdenilorŭ?.

Nu ne trece prin gândŭ a învinovăţi pentru escesele din Turda naţiunea magiară. Nicĭ mulţimea nu o putemŭ condamná. Ea a fostŭ unŭ instrumentŭ orbŭ în mâna altora. Condamnămŭ însă cu tótă asprimea pre cărturariĭ aceia aĭ Magiarilorŭ, carĭ fără lécŭ de consciinţă aţĭţă patimele plebeĭ, nutrescŭ ură şi desbinare între cetăţenii ţĕreĭ şi pregătescŭ patrieĭ unŭ viitorŭ tristŭ. Aceştĭ cărturarĭ suntŭ maĭ alesŭ diariştii. Onórea naţiunii magiare şi salutea patrieĭ pretindŭ, ca aceştĭ agitatorĭ ticăloşĭ să fie aduşi la ordine. Condamnămŭ maĭ departe autorităţile, carĭ în reprimarea esceselorŭ nu desvóltă energia aceea, care o pretinde dela dînsele legea, dreptatea şi umanitatea.

Scenele din Turda pentru guvernŭ aŭ să fie unŭ momento. Repeţirea lorŭ póte să fie fatală pentru pacea internă a ţĕreĭ. Aşteptămŭ o procedură energică şi o esemplară pedepsire a celorŭ vinovaţĭ.

Emke în Budapesta. — Kulturegylet-ulŭ ardelenescŭ şĭ-a ţinutŭ adunarea sa generală din estŭ-anŭ în capitala ţĕreĭ. Aprópe de 500 membriĭ ardeleni s'aŭ dusŭ la Pesta, ca să arete ungurenilorŭ însufleţirea lorŭ pentru causa reuniunii.

Adunarea s'a ţinutŭ chiar în ḑilele lubilare ale încoronării, ca reuniunea să pótă participá şi la acele serbări. Şi în faptă, între reuniunile postate pre drumulŭ, pre care avea să între cortejulŭ regescŭ, Kulturegylet-ulŭ a fostŭ în loculŭ celŭ dintâiŭ.

Adunarea reuniunii a fostŭ fórte cercetată. Bărbaţĭ de valóre politică aŭ participatŭ. Şi guvernulŭ a ţinutŭ să fie de faţă la adunare, representându-se prin secretarulŭ generalŭ dela ministerulŭ de culte, Albert Berzeviczy.

După adunare reuniunea s'a presentatŭ înaintea primateluĭ, cerêndu-ĭ sprijinulŭ. Primatele s'a făcutŭ membru alŭ reuniuniĭ, ĭ-a datŭ 1000 fl., şi a asigurat'o şi pentru viitorŭ de sprijinŭ moralŭ şi materialŭ.

Adunarea reuniuniĭ meritá atenţiunea nóstră. S'aŭ rostitŭ vorbirĭ interesante maĭ alesŭ pentru noĭ. Căcĭ o scie orĭ cine, că în analisa ultimă Kulturegylet-ulŭ pre conta nóstră lucră. Dintre vorbirĭ maĭ interesantă putemŭ numí vorbirea secretaruluĭ de statŭ Berzeviczy, care în calitate de representantŭ alŭ guvernuluĭ ungurescŭ a esprimatŭ vederile aceluia-şĭ guvernŭ. Domnulŭ Berzeviczy a accentuatŭ de repeţite orĭ, că tendinţa Kulturegylet-uluĭ nu e ostilă niměnuĭ, că Kulturegylet-ulŭ nu vre să ĭea dela nimenĭ nimicŭ, ci să dea, că Kulturegylet-ulŭ nu vre să răpéscă limba naţionalităţilorŭ. Scopulŭ Kulturegylet-uluĭ este, — a ḑisŭ totŭ dlŭ secretarŭ generalŭ dela culte — să lăţéscă cultura naţională magiară între tóte naţionalităţile ţĕreĭ şi în specialŭ între Românĭ, de-órece numaĭ cultura acésta naţională magiară póte să întemeieze statulŭ unitarŭ naţionalŭ magiarŭ. Cultura naţionalităţilorŭ nemagiare îşĭ are razĕmulŭ sĕŭ afară din ţéra asta; numaĭ cultura magiară îşĭ are temelia eĭ aicĭ în ţéră. Chiar de aceea este o cestiune de viéţă pentru conservarea statuluĭ ungarŭ, a propagá cultura naţională magiară şi în consecinţă a sprijiní Kulturegylet-ulŭ, care şĭ-a propusŭ lăţirea acesteĭ culturĭ printre Românĭ.

Vorbirea domnuluĭ Berzeviczy a fostŭ viŭ aclamată, şi ómenĭ de valórea luĭ Apponyi şi Ugron s'aŭ grăbitŭ a-ĭ gratulá şi a-lŭ felicitá. Sĕmnŭ acesta, că oratorulŭ a vorbitŭ din inima tuturorŭ şi că a interpretatŭ bine intenţiunile şi tendinţele Kulturegylet-uluĭ

Noĭ încă suntemŭ cu recunoscinţă faţă cu domnulŭ Berzeviczy. Matadoriĭ ardeleniĭ aĭ Kulturegylet-uluĭ ne-aŭ spusŭ tot-deuna, că scopulŭ lorŭ e a conservá magiarimea din Ardélŭ şi a o ferí de romanisare. Acum însă aflămŭ, că nu acesta este scopulŭ mărețŭ alŭ Kulturegylet-uluĭ, ci lăţirea culturei naţionale magiare între noĭ Românĭ şi mijlocitŭ unificarea naţională magiară a ţĕreĭ nóstre. Bine că ni-s'a spusŭ verde. Suntemŭ numaĭ curioşĭ a sci, cum îşĭ închipuesce domnulŭ Berzeviczy lăţirea culturei naţionale magiare fără de lăţirea limbeĭ magiare şi prin urmare fără de atacarea şi jiguirea limbeĭ materne a naţionalităţilorŭ nemagiare. Póte-se închipuí cultură naţională fără de limbă naţională? Ore nu în limba sa trăesce fiesce care poporŭ? Şi dacă este aşa, dacă Kulturegylet-ulŭ nu póte să lăţéscă cultura magiară fără de a lăţí în proporţiune şi limba magiară, atuncĭ cum se maĭ póte afirmá, că tendinţele Kulturegylet-uluĭ nu suntŭ duşmănóse naţionalităţilorŭ nemagiare şi în specialŭ Românilorŭ? Dacă este primejdiósă cultura naţională română pentru statulŭ ungarŭ, atuncĭ şi limba română e primejdiósă, şi atuncĭ datorinţa Kulturegylet-uluĭ e, a împedecá nu numaĭ lăţirea culturei naţionale române ci şi a stîrpí limba română şi datinele române. Asta este consecinţa, şi noĭ scimŭ prea bine, că domniĭ dela Kulturegylet îşĭ tragŭ consecinţele chiar aşa de bine ca şi noĭ.

Este dară lucru isprăvitŭ. Kulturegylet-ulŭ vre să lăţéscă între noĭ cultura specifică magiară. Noĭ din contră credemŭ a avé dreptŭ dela însu-şĭ Dumneḑeŭ la limba, la naţionalitatea şi în urmare la cultura nóstră naţională românéscă. Dumneḑeŭ ne-a făcutŭ Românĭ şi noĭ nu vomŭ lucrá în potriva Celuĭ de susŭ. Noĭ nu primimŭ altă cultura, decâtŭ ceea ce ne convine fireĭ nóstre. Kulturegylet-ulŭ îşĭ póte încercá norocŭlŭ: póte să înscrie între membriĭ sĕĭ încă vre-o câţiva primaţĭ şi episcopĭ şi pre ministriĭ împreună cu toţi secretariĭ de statŭ. Pentru aceea noĭ totŭ Românĭ vomŭ rĕmâné şi vomŭ înaintá şi noĭ pre calea aceea, pre care ne-a deşĕmnat'o Dumneḑeulŭ popórelorŭ

Revistă bisericéscă.

Roma.

Preparativele pentru ĭubileulŭ episcopescŭ de 50 anĭ alŭ Sânţieĭ Sale se continuă cu insistinţă. La biserica comemorativă, dedicată Patronuluĭ Sânţieĭ Sale, sântuluĭ Ioachimŭ, progreséză lucrările în mĕsură îmbucurătóre. Biserica acésta, după cum e sciutŭ, este unŭ ofertŭ alŭ catolicilorŭ din lumea întrégă. Sumele până aci adunate ajungŭ la 163.563 francĭ.

Episcopiĭ provincieĭ bisericescĭ de Roma aŭ ţinutŭ în ḑilele trecute în palatulŭ Propagandeĭ o conferinţă, în care aŭ desbătutŭ agendele dieceselorŭ ţinĕtóre de provincia romană. Conferinţele aceste le-a prescrisŭ Sânţia Sa pentru tóte provinciile bisericescĭ din Italia, şi ţinerea lorŭ e împreunată cu efectele cele maĭ salutare.

Sânţia Sa va trimite la esposiţia din Chicago o cartă a Americeĭ, care este proprietatea museuluĭ Borgianŭ din Propaganda. Acésta este carta cea maĭ veche a Americeĭ. Pre ea se póte vedé şi acum linia aceea roşie, prin care a desemnatŭ Pontificele Alexandru VI ţĕrmurele între proprietatea Portugesilorŭ şi a Spaniolilorŭ.

Germânia.

Catolicĭĭ germânĭ aŭ aranjatŭ în sĕrbătorile Rusaliilorŭ unŭ peregrinajŭ mare la mormîntulŭ sântuluĭ Bonifaţiŭ din Fulda. Acolo toţĭ ceĭ adunaţĭ s'aŭ rugatŭ pentru părintele creştinătăţiĭ şi pentru înflorirea sânteĭ Biserice. În decursulŭ peregrinajuluĭ s'a ţinutŭ şi o adunare, la care aŭ participatŭ preste 14.000 persóne. Toţĭ ceĭ de faţă aŭ votatŭ o resoluţiune, în care aŭ protestatŭ împotriva situaţiuniĭ nedemne, ce s'a creatŭ Pontificeluĭ şi aŭ datŭ espresiune convingeriĭ lorŭ, că chiar resolvarea problemelorŭ marĭ, ce agită societatea europénă, pretinde neatârnarea Capuluĭ Bisericeĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Parlamentulŭ a terminatŭ desbaterea budgetelorŭ ministerielorŭ de comerciŭ şi de honveḑi. Discusiunĭ maĭ importante nu aŭ fostŭ. Propunerile şoviniste cu ocasiunea desbateriĭ budgetuluĭ ministeruluĭ de honveḑi s'aŭ făcutŭ şi în anulŭ acesta, fără ca să dea însă ansă la scene turbulente. Oposiţionaliĭ se vede că suntŭ mulţămiţĭ cu succesele dobândite la serbarea ĭubileuluĭ.

Faţă cu scirile, că desbaterea proiectelorŭ de valută va fi amânată până la tómnă, se anunţă din isvorŭ oficiosŭ, că amêndouĕ parlamentele vorŭ rĕmâné împreună, până cândŭ desbaterea proiectelorŭ numite va fi terminată. Desbaterile vorŭ începe îndată ce comisiunile îşĭ vorŭ fi terminatŭ lucrarea lorŭ.

România.

Regele Carolŭ a plecatŭ la Sigmaringen pentru a asistá la logodna prinţuluĭ Ferdinand cu prinţesa Maria de Englitera.

Sesiunea estraordinară a corpurilorŭ legiuitóre s'a închisŭ. Activitatea de treĭ luni a corpurilorŭ legiuitóre a dovedităŭ, câtŭ de multŭ s'aŭ consolidatŭ treburile în urma alegerilorŭ săvârşite la începutulŭ acestuĭ anŭ. Pre lângă votarea budgetuluĭ s'a adusŭ încă o seriă întrégă de legĭ, dintre carĭ unele suntŭ de o însĕmnătate evidentă pentru ţéră. Aşa legile finanţiare, organisarea creditelorŭ agricole, tablourile de preţurĭ pentru vîndarea domeniilorŭ Statuluĭ, suntŭ totŭ atâtea dispoziţiunĭ, a cărorŭ efecte salutare de sigurŭ vorŭ fi simţite.

Italia.

Guvernulŭ italianŭ, abia de câteva ḑile reconstruitŭ, a scăpatŭ de crisă numaĭ

cu mare greutate. Giolitti a cerutŭ parlamentuluĭ unŭ budgetŭ provisorŭ pre şese luni. Oposiţia ce se făcù acesteĭ propuneri a fostŭ fórte vehementă şi erá de temutŭ, că votulŭ camereĭ nu va fi favorabilŭ pentru guvernŭ. În sfârşitŭ totuşĭ camera a încuviinţatŭ cererea guvernuluĭ cu o maĭoritate destulŭ de remarcabilă. După votŭ deputaţiĭ aŭ şi plecatŭ cătră casă şi nu va rĕmâné alta de făcutŭ, decâtŭ amânarea sesiuniĭ, respective disolvarea parlamentuluĭ şi escrierea de alegeri nóuĕ. Firesce că crisa guvernamentală nu se póte priví de resolvată. Rĕulŭ zace în starea finanţiară ruinată a Italieĭ, care va pune capulŭ la orĭ ce guvernŭ.

Anglia.

Partidele parlamentare din Anglia aŭ ajunsŭ la o înţelegere cu guvernulŭ privitorŭ la disolvarea parlamentuluĭ. Terminulŭ stătoritŭ pentru disolvare este ţiua de 25 Iuniŭ. Este prea firescŭ, că îndată după disolvare va începe campania electorală, care de astă-dată promite a fi din cele maĭ interesante.

Francia.

În sĕrbătorile Rusaliilorŭ Francesiĭ aŭ aranjatŭ în Nancy nisce serbărĭ gimnastice, la carĭ aŭ fostŭ învitate reuniuni din ţară şi din străinătate. Serbărilorŭ acestora s'a datŭ o însĕmnătate deosĕbită, fiindŭ că la ele a participatŭ şi preşedintele republiceĭ, Carnot, şi fiindŭ-că Nancy este situatŭ la graniţa Germânieĭ. Importanţa serbărilorŭ a crescutŭ şi prin împrejurarea, că vĕrulŭ ţaruluĭ, marele duce Constantinŭ Constantinovicĭ, a cercetatŭ cu aceea ocasiune pre preşedintele Carnot. Visiteĭ acesteia se dă mare însĕmnătate: anume ea este considerată, ca o satisfacţie dată Francesilorŭ pentru visita ce a făcut'o Ţarulŭ împĕratuluĭ germânŭ. Altcum serbările aŭ decursŭ în ordinea cea maĭ frumósă şi provocările ostile faţă cu Germânia, de carĭ se temeaŭ cercurile politice din Berlin, nu s'aŭ întîmplatŭ.

Belgia.

Alegerile pentru constituanta suntŭ terminate. Atâtŭ în senatŭ câtŭ şi în cameră clericaliĭ aŭ rĕmasŭ în maioritate. Pentru senatŭ suntŭ aleşĭ 44 clericalĭ şi 30 liberalĭ, ĕră pentru cameră 92 clericalĭ şi 52 liberalĭ. Vorŭ fi câteva balotagiĭ. Scopulŭ nouluĭ parlamentŭ este numaĭ revisuirea constituţiuniĭ. Desbaterile vorŭ fi violente şi îndelungate. Probabilŭ e, că constituanta se va pronunţá pentru sufragiulŭ universalŭ. La totŭ casulŭ va fi de mare interesŭ, a urmărí desvoltarea lucrurilorŭ din Belgia.

Corespondinţe.

Gherla, 10 Iun. 1892.

Preastimate Domnule Redactorŭ!

Cu totŭ respectulŭ Vĕ rogŭ să binevoiţĭ a publicá în preţuitulŭ DVóstră ţiarŭ „Unirea“ notiţa următóre:

Eleviĭ dela institutulŭ preparandialŭ din Gherla în 28 Maiŭ aŭ aranjatŭ sub conducerea corpuluĭ profesoralŭ o escursiune la comuna *S. Ioana*. Deja de cu bună dimineţă s'aŭ adunatŭ în curtea preparandieĭ, de unde la 6 óre aŭ plecatŭ între sunete de musică în marşŭ militărescŭ spre comuna din vecinătate *Nicula*, în a căreĭ apropiere se află cunoscuta mănăstire. Aci după o scurtă pausă, la 7 ¾ óre aŭ întratŭ în mănăstire asistându la s. Liturgie, sub durata căreia aŭ cântatŭ în corŭ. După 11 óre apoĭ trecêndŭ preste délulŭ Niculeĭ şi-aŭ luatŭ calea spre comuna S. Ioana, unde ajungêndŭ pre la 1 óră d. m. aŭ fostŭ conduşĭ la casa ospitală a preotuluĭ localŭ M. O. D. *Ioanŭ Cheresteşiŭ*, care cu o adevĕrată iubire a primitŭ în casa sa pre ceĭ 80 tinerĭ, pre carĭ i-a aşteptatŭ cu mésă aşternută. După prânzŭ dlŭ preotŭ conducêndŭ pre elevĭ în stupina sa binearanjată, a ţinutŭ o prelegere practică despre stupăritŭ. De cătră séră pre la ½ 7 óre aŭ plecatŭ cu toţiĭ érăşi în marşŭ ostăşescŭ cătră casă, aducêndŭ cu sine reminiscenţe plăcute despre petrecerile şi bucuriile ţileĭ memorate.

Pre lângă espresiunea deosĕbiteĭ stime rĕmânŭ servŭ plecatŭ **Brs.**

Bucuresci, în ţilele ss. Rusaliĭ.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Anunţurile de prin tóte ţiarele, placatele de pre zidurile capitaleĭ, pregatirile grandióse ale comitetuluĭ Ligeĭ, écă totŭ atâtea semne, ce prevestescŭ apropiatulŭ congresŭ alŭ Ligeĭ, ér interesulŭ, bucuria şi entusiasmulŭ, ce uşorŭ ĭlŭ puteaĭ cetí din faţa fiesce căruia par' că te îndreptăţiaŭ la o reuşită splendidă a congresuluĭ; dór ce ar şi puté încălţí maĭ tare pre fraţiĭ despărţiţi prin atâtea graniţe, ca ideea unităţiĭ (culturale) întrupată atâtŭ de bine în Ligă?

Deschiderea congresuluĭ erá fixată în Dumineca ss. Rusaliĭ la órele 2 ½ d. m. Cu multŭ însă înainte de acésta curgea publiculŭ ca plóia şi se îndreptá spre Ateneŭ, care cu tótă mărimea şi mulţimea saleloru sale spaţióse, abia putea cuprinde publiculŭ adunatŭ.

La órele 3 d. m., în mijloculŭ unuĭ publicŭ numĕrosŭ şi compusŭ maĭ alesŭ din inteligința şi aristocraţia capitaleĭ, întră în sală venerabilulŭ preşedinte alŭ Ligeĭ dlŭ *Al. Orescu* însoţitŭ de comitetulŭ Ligeĭ şi de delegaţiĭ tuturoru celoralalte secţiuni între aplausele publicului presentŭ. S'aŭ ţinutŭ treĭ şedinţe.

Şedinţa I. În o cuvîntare cam de unŭ pătrarŭ de óră preşedintele salută pre membriĭ Ligeĭ adunaţi în şedinţă, arată ideile conducătóre ale Ligeĭ precum şi munca şi jertfele reclamate imperiosŭ spre realisarea acestoru ideĭ, apoĭ sfârşesce cu cuvintele: „Vorŭ vení „de sigurŭ timpurĭ grele şi póte pentru tot„deuna hotărîtóre asupra vieţeĭ poporuluĭ „românescŭ, şi e bine, ca ele să ne găséscă „pregătiţĭ, organisaţĭ, cu inimile aprinse, „într'unŭ singurŭ gândŭ, cu unŭ singurŭ „dorŭ, *dorulŭ unităţiĭ (culturale).* Acestŭ „sfântŭ nume e cusutŭ pre stégulŭ Ligeĭ şi „pre câtă vreme elŭ va fâlfăí mândru, mi„lióne de glasurĭ de Românĭ vorŭ strigá cu „frenesie la vederea luĭ: *Trăéscă Unitatea „(culturală)* şi cu ea *Trăéscă România!*“

Urméză apoĭ cetirea raportuluĭ prin dlŭ *Gr. T. Brătianŭ*, carea a duratŭ aprópe 2 óre. În acestŭ raportŭ se arată înmulţirea secţiunilorŭ Ligeĭ, activitatea şi starea finanţiară a fiesce căreĭ secţiuni în specie, buna organisare şi legătură între secţiuni, în urmă mănósa activitate a secţiuniĭ centrale.

După cetirea raportuluĭ desŭ întreruptŭ de aplause însufleţite, urméză cetirea numĕrósĕlorŭ telegrame din tóte părţile. Ast-felŭ se sfârşesce prima şedinţă abia pre la órele 6 d. m. în mijloculŭ uneĭ însufleţiriĭ generale, indescriptibile.

Şedinţa II. Luni se începŭ şedinţele administrative. În prima şedinţă adm. începută la órele 9 a. m. se desbate proĭectulŭ elaboratŭ pentru modificarea statuteloru.

Între numĕrósele şi însĕmnatele reforme ce s'aŭ făcutŭ în organisarea Ligeĭ în decursulŭ acesteĭ lungĭ şedinţe nu potŭ lăsá neamintită nóua reformă, după care în Bucurescĭ se formézŭ unŭ comitetŭ generalŭ de 9 membri, numitŭ: *„Comitetulŭ executivŭ alŭ Ligeĭ“* separatŭ cu tótulŭ de secţiunea din Bucurescĭ, care încă va fi subordinată acestuĭ comitetŭ şi supusă acelora-şĭ angajaminte şi îndatoririĭ, ca şi secţiunile din ţară, perdêndu-şĭ *centralisarea,* carea va trece la numitulŭ *comitetŭ executivŭ.*

Conformŭ cap. X. art. 75 al. 2 din proĭectŭ e îndatorată fiesce care secţiune a avé unŭ *stégŭ naţionalŭ,* purtândŭ pre partea albastră înscripţiunea: *„Unirea face tăria“*, pre câmpulŭ galbenŭ înscripţiunea de pre sigilulŭ Ligeĭ în formă rotundă, ér pre celŭ roşŭ înscripţiunea: *„In hoc signo vinces“*. Acéstă şedinţă se sfârşesce abia la órele 2 d. m. cu mulţămirea şi bucuria, ce aŭ simţit'o toţi membri, pentru multele reforme salutare, ce s'aŭ introdusŭ în statute.

Şedinţa III. După prândŭ la órele 4 se purcede la alegerea *comitetuluĭ executivŭ* constătătorŭ din 9 membri şi 3 censorĭ. Se alegŭ dniĭ: *Gr. T. Brătianŭ, C. Davidescu,* inginerŭ, *N. R. Danilescu,* inginerŭ şi profesorŭ, *N. Cosăcescu,* inginerŭ, profesorŭ şi publicistŭ, *G. Bursanŭ,* advocatŭ, *G. Popa,* profesorŭ, *Ioanŭ Lupulescu,* profesorŭ şi *Em. Antonescu,* stud. univ. ca membri, ér ca censorĭ se realegŭ dniĭ: *Şt. Perieţanu-Busĕŭ,* advocatŭ, *Ioanŭ Bianŭ,* profesorŭ şi *Ştef. Sihleanŭ,* profesorŭ universitarŭ. Ca preşedinte de onóre se aclamă dlŭ *Al. Orĕscu,* rectorulŭ universităţiĭ. Se denumescŭ şi întărescŭ în urmă ca membri onorificĭ: dniĭ *Ludwig Schwemmhagen*, publicistŭ în Berlin, *Louis van Keymeilen,* profesorŭ la academia regală din Anvers şi *P. de Mey,* publicistŭ din Anvers, ĕră ca membriĭ corespondenţĭ: dniĭ *G. Lorand,* şefŭ-redactorŭ alŭ mareluĭ ţiarŭ *„La Reforme“* din Bruxelles şi *Edoardo Calenda,* unŭ escelentŭ studentŭ alŭ universităţiĭ neapolitane şi amicŭ înfocatŭ alŭ Românilorŭ.

Luni séra la órele 8 ½ cântândŭ musica „Deşteptă-te Române“ se deschide banchetulŭ în sala de marmoră a oteluluĭ „Union“. La banchetŭ aŭ luatŭ parte preste 200 de persóne. Toastele aŭ fostŭ numeróse şi pline de însufleţire, ĕră bucuria în genere nespusŭ de mare. **B. dela L.**

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Uniriĭ“ din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1891. *In Archidiecesă.* Parochia *Berchişŭ,* 5 fl. — Parochia *Petridulŭ de susŭ,* 3 fl. — Parochia *Cătina,* 10 fl. — Parochia *Juriulŭ de Câmpie,* 3 fl.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1891 suma de 1,067 fl. 62 cr.

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. Dómna vĕduvă protopopésă din Chimitelnicŭ *Aurelia*

Maiorĭ a adunatŭ cu ocasiunea unei petreceri 12 fl. — Dómna preotésă din Budiulŭ de Câmpie *N. Popŭ* a adunatŭ asemenea la o petrecere 8 fl.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1892 suma de 65 fl. 53 cr.

Învitare la prenumeraţiune.

Cu 1 Iuliŭ st. n. se începe abonamentŭ noŭ la „Unirea". Preţurile suntŭ însĕmnate în fruntea foiĭ.

„Unirea" represintă şi apĕră interesele bisericeĭ române greco-catolice. „Unirea" nu este fóe de partidŭ, fiindŭ-că biserica, în a cărei serviţiŭ stă, nu e o instituţiune de partidŭ, ci o instituţiune dumnedeéscă ridicată susŭ preste orĭ şi ce partidŭ omenescŭ. Chiar de aceea lipsa şi importanţa „Unirii" se face din ce în ce mai sîmţită. Neînţelegerile ce s'aŭ ivitŭ în sînulŭ naţiunii nóstre, carĭ pre di ce merge se totŭ potenţézĕ, cerŭ neapĕratŭ o fóe, care să privéscă lucrurile dintr'unŭ punctŭ mai înaltŭ de vedere şi să apere fără patimă şi preocupare interesele generale şi adevĕrate ale poporuluĭ românŭ. „Unirea" se va silí a corĕspunde acesteĭ necesităţi.

Ajungă atâta pentru a arĕtá însĕmnătatea semestruluĭ de care ne apropiámŭ.

Rugámŭ deci pre onoraţiĭ nostri abonenţi, să-şĭ achiteze abonamentele restante, să ne trimiţă preţulŭ abonamentuluĭ noŭ anticipativŭ şi să ne câştige şi abonenţi noĭ. Din partea nóstră nu va lipsi nicĭ o ostenélă, pentru a face ca „Unirea" să corĕspundă tuturorŭ aşteptărilorŭ îndreptăţite.

Redacţiunea şi Administraţiunea „Unirii".

Noutăţi.

Ovaţiuni. *Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolitŭ* din incidentulŭ decorăriĭ Sale cu marea cruce a ordinuluĭ Leopoldinŭ, Sâmbătă în 11 a l. c. cu ocasiunea rentórceriĭ la reşedinţă a fostŭ aşteptatŭ sĕrbătoresce de întregŭ clerulŭ gremialŭ adunatŭ înaintea castelului mitropolitanŭ şi binevenitŭ pentru fericita rentórcere şi înalta distincţiune primită dela Monarchulŭ nostru. În dilele următóre a mai fostŭ felicitatŭ meritatulŭ archiereŭ de cătră representanţiĭ tinerimiĭ studióse dela institutele de învĕţămîntŭ din locŭ, de cătră inteligenţa laică din Blaşiŭ în corpore, precum şi de cătră mulţiĭ privaţiĭ.

Din Archidiecesă. *M. O. D. Macsimilianŭ Codarcea* parochŭ şi administratorŭ protopopescŭ alŭ Pogăceleĭ este numitŭ vice-protopopŭ actualŭ alŭ tractuluĭ Pogăcéua.

Dăruiri preagraţióse. Maiestatea Sa Monarchulŭ s'a înduratŭ a doná din casseta privată câte 100 de fl. v. a. comunităţilorŭ gr. cat. din Giuluşŭ, tractulŭ Ernotuluĭ şi Rĕnăşelŭ tractulŭ Mediaşuluĭ spre scopurĭ bisericescĭ.

Ordinea esamenelorŭ publice *la gimnasiulŭ superiorŭ gr. cat. românŭ din Blaşiŭ cu finea anuluĭ scolasticŭ 1891/2.*

Miercurĭ în 15 şi *Joĭ* în 16 Iuniŭ 1892 esamenulŭ verbalŭ de maturitate.

Sâmbătă în 18 Iuniŭ 1892.

Grupa A.	Grupa B.
Înainte de amédĭ:	
9—10 religiune cl. VII.	9—10 l. magiară cl. VI.
10—11 l. rom. cl. VI.	10—11 religiune cl. V.
11—12 l. magiară cl. V.	11—12 religiune cl. IV.
După amédĭ:	
3—4 l. română cl. VII.	3—4 religiune cl. III.
4—5 l. română cl. II.	4—5 l. magiară cl. VII.
5—6 religiune cl. VI.	5—6 l. magiară cl. I.

Duminecă în 19 Iuniŭ eventualŭ în 26 Iuniŭ.

După amédĭ:

Dela 5—7 gimnastică, tóte clasele.

Lunĭ în 20 Iuniŭ.

Înainte de amédĭ:

9—10 l. română cl. IV.	9—10 religiune cl. I.
10—11 l. magiară cl. III.	10—11 l. română cl. V.
11—12 religiune cl. II.	11—12 l. magiară IV.

După amédĭ:

3—4 l. latină cl. VII.	3—4 l. magiară cl. II.
4—5 l. latină cl. IV.	4—5 l. grecă cl. V.
5—6 l. grecă cl. VII.	5—6 l. grecă. cl. VI.

Marţi în 21 Iuniŭ.

Înainte de amédĭ:

9—10 l. rom. cl. III.	9—10 l. rom. cl. I.
10—11 l. latină cl. IV.	10—11 l. germ. cl. VII.
11—12 l. germ. cl. V.	11—12 l. germ. cl. IV.

După amédĭ:

Dela 3—6 musica vocală şi instrumentală, tóte clasele.

Miercurĭ în 22 Iuniŭ.

Grupa A.	Grupa B.
Înainte de amédĭ:	
9—10 l. germ. cl. VI.	9—10 l. latină cl. V.
10—11 l. latină cl. II.	10—11 l. germână cl. III.
11—12 l. latină cl. III.	11—12 l. latină cl I.
După amédĭ:	
3—4 istoria cl. VII.	3—4 istoria cl. V.
4—5 istoria cl. III.	4—5 istoria cl. VI.
5—6 istoria nat. cl. IV.	5—6 geogr. fis. cl. III.

Joĭ în 23 Iuniŭ.

Înainte de amédĭ:

9—10 istoria cl. IV.	9—10 geogr. nat. cl. II.
10—11 geogr. nat. cl. I.	10—11 geom. des. cl. III.
11—12 fisica cl. VII.	11—12 istoria nat. cl. VI.

Vinerĭ în 24 Iuniŭ.

Înainte de amédĭ:

Dela 9—12 cantŭ bisericescŭ, clasele VII, VI, V, IV.

După amédĭ:

Dela 3—6 cantŭ bisericescŭ, clasele III, II, I.

Sâmbătă în 25 Iuniŭ.

Înainte de amédĭ:

9—10 matem. cl. VII.	9—10 geom. des. cl. II.
10—11 matem. cl. V.	10—11 matem. cl. IV.
11—12 geom. des. cl. I.	11—12 matem. cl. II.

După amédĭ:

3—4 matem. cl. III.	3—4 matem. cl. VI.
4—5 matem. cl. I.	4—5 ist. nat. cl. V.
5—6 geom. des. cl. IV.	

Lunĭ în 27 Iuniŭ.

Înainte de amédĭ dela 9—12 desĕmnŭ liberŭ.

Marţi în 28 Iuniŭ. Închearea anuluĭ scolasticŭ. După celebrarea S. Liturgiĭ cu „Te Deum" cetirea clasificărilorŭ şi împărţirea premielorŭ.

Blaşiŭ, 8 Iuniŭ 1892. **Direcţiunea.**

Esamenele verbale de maturitate la gimnasiulŭ superiorŭ gr. cat. din Blaşiŭ s'aŭ ţinutŭ Mercurĭ şi Joĭ în 15 şi 16 a l. c. Admişĭ aŭ fostŭ toţĭ şcolariĭ claseĭ a VIII-a în numĕrŭ de 21. Dintre aceştia aŭ fostŭ declaraţi maturĭ cu prestaţiune *eminentă* 2, *benematurĭ* 9, *maturĭ* 7, relegaţi la repetirea esamenuluĭ din câte unŭ studiŭ după treĭ luni 3.

Esamenele de cualificăţiune la institutulŭ preparandialŭ gr. cat. din Blaşiŭ s'aŭ ţinutŭ în 13, 14, 15, 16, 17 în 18 a l. c. Admişĭ aŭ fostŭ 42 de învĕţătorĭ şi 1 învĕţătorésă.

Premiĭ. Despărţĕmîntulŭ XXXII (D.-St.-Mărtinŭ) alŭ Asociaţiuniĭ Transilvane a decisŭ în adunarea sa generală din 1 Augustŭ 1891, să premieze *cu câte unŭ galbenŭ imperialŭ* pre doĭ învĕţătorĭ românĭ de pre teritorulŭ cercurilorŭ administrative *D.-St-Mărtinŭ* şi *Ernotŭ,* carĭ vorŭ dovedí progresŭ mai mare în *pomăritŭ* şi în *industria de împletitu cu paie şi papură.* — Cererile concursuale aŭ să fie aşternute la directorulŭ despărţĕmîntuluĭ dlŭ *Vasile Zĕhanŭ* în *D.-St-Mărtinŭ* până în *20 Iuliŭ st. n.* şi vorŭ fi a se instruá cu atestatŭ dela senatulŭ scolasticŭ vidimatŭ şi de parochulŭ concernentŭ, ca directorŭ şcolarŭ.

Petrecerea de vară aranjată în 11 a l. c. de cătră tinerimea studiósă dela gimnasiulŭ gr. cat. din Blaşiŭ a avutŭ unŭ succesŭ deplinŭ. Unŭ publicŭ numĕrosŭ din Blaşiŭ şi provincie a luatŭ parte la acéstă petrecere, care a duratŭ până nóptea la 11 óre.

Esamenŭ. La şcóla poporală gr. cat. din Păucinescĭ Districtulŭ Ulpieĭ-Traiane, în anulŭ acesta s'a ţinutŭ esamenulŭ finalŭ publicŭ în 5 Iuniŭ st. n. cu unŭ resultatŭ eminentŭ. Probe caligrafice aŭ scrisŭ toţĭ eleviĭ preste 100, între carĭ s'aŭ pututŭ observá scrisorĭ în adevĕrŭ frumóse atâtŭ românescĭ câtŭ şi magiare. Cu deosĕbire ultimitóre aŭ fostŭ scrierile dictando, cu carĭ s'arŭ puté mândri chiar şi alte şcóle mai înalte. Eleviĭ aŭ fostŭ esaminaţĭ din tóte studiele prescrise de lege, dovedindŭ şi de astă-dată, că prin zelŭ şi energie din partea învĕţătoruluĭ se póte ajunge scopulŭ şcóleĭ chiar şi în comunele mai micĭ şi mai misere. Asemene aŭ escelatŭ eleviĭ acesteĭ şcóle şi în cântulŭ bisericescŭ şi naţionalŭ, pre carĭ tinĕrulŭ docente Ştefanŭ Ţarină a pusŭ unŭ pondŭ deosĕbitŭ. Declamaţiuni ca „Peneş Curcanulŭ," „Blăstĕmulŭ luĭ Alesandru Ţarulŭ," „Huniadi" etc. aŭ contribuitŭ multŭ la entusiasmarea publicului numĕrosŭ, ce a fostŭ de faţă la esamenŭ. Ast-felŭ şi din acestŭ esamenŭ ne-amŭ convinsŭ, că şcólelele nóstre sub conducerea şi îngrijirea neobosită a Steĭ Biserice înaintézĕ paşŭ de paşŭ spre binele şi fericirea poporuluĭ. *Maĭ mulţĭ asistenţĭ.*

Concursŭ. Direcţiunea institutuluĭ agronomicŭ din Cluşiŭ-Mănăşturŭ cu terminulŭ de 15 Iuliŭ a. c. escrie concursŭ la 8 locurĭ gratuite în convictulŭ institutuluĭ. Concurenţiĭ aŭ să-şĭ îndrepte suplicele libere de timbru la direcţiune, fiindŭ alăturate la ele: 1. Testimoniŭ scolasticŭ despre absolvarea celŭ puţinŭ alorŭ 6 clase gimnasiale orĭ reale; 2. atestatŭ de botezŭ; 3. atestatŭ medicalŭ, că suplicantele e sănĕtosŭ şi împunsŭ de vĕrsatŭ; 4. atestatŭ de paupertate; 5. o declaraţiune din partea părinţilorŭ saŭ a tutorilorŭ, că vorŭ solví pentru suplicante 10 fl. didactru pre o jumĕtate de anŭ, 2 fl. taxă la sala de lectură, 5 fl. cauţiune pentru aparatele de lipsă, şi-lŭ vorŭ provedé cu veşminte şi cu alte lucrurĭ recerute la învĕţămîntŭ. Concurenţiĭ să fiĭ împlinitŭ 16 anĭ şi în sensulŭ literelorŭ fundaţionale să fie născuţĭ în Transilvania orĭ în părţile adnexe.

Budapesta capitală şi reşedinţă. Din incidentulŭ iubileuluĭ încoronăriĭ Maiestatea Sa Monarchulŭ a lăsatŭ să se numéscă Budapesta *„capitală şi reşedinţă"* a Ungarieĭ, precum se numesce Viena cetate, capitală şi reşedinţă a împĕrăţieĭ austriace.

Emigrarea în America ĭea dimensiunĭ marĭ nu numaĭ în părţile nordice ale Ungarieĭ, ci şi în unele părţi ale imperiuluĭ germânŭ. Aşa din Prusia vestică şi Posen, carĭ abia numĕră 3 milióne de locuitorĭ, în decursŭ de unŭ anŭ aŭ emigratŭ spre America 7000 de persóne, venindŭ totŭ pre 400 de persóne unŭ emigrantŭ.

Grindină. Ni-se scrie din *Poiana-Aiudului,* că în diua ss. Rusaliĭ o furtună înfricoşată s'a descărcatŭ asupra comuneĭ numite. Grindina a fostŭ de mărimea nucilorŭ şi a picatŭ în dóuĕ rînduriĭ timpŭ de o óră. Tótă recólta anuluĭ e nimicită. Chiar şi drumurile aŭ fostŭ nepracticabile în timpŭ de treĭ dile, şi abia a treia di de cătră sĕră a succesŭ la 810 ómenĭ a deschide încâtva comunicaţiunea. Totŭ în diua numită a ss. Rusaliĭ a bătutŭ pétra şi hotarĕle comunelorŭ Aiudului de susŭ, Miraslăŭ şi o parte a hotaruluĭ Aiudului-mare.

Fotografarea în coloriĭ. Se scrie din Paris, că technologiĭ francesĭ Tournier şi Gouitton după esperimentărĭ îndelungate aŭ descoperitŭ secretulŭ fotografăriĭ în coloriĭ. Numiţiĭ descoperitorĭ aŭ arĕtatŭ mai multe fotografiĭ, în carĭ nu numaĭ desĕmnulŭ picturelorŭ în oleŭ şi a aquarelelorŭ, ci şi colorile suntŭ reproduse cu o fidelitate admirabilă.

Erupţiunile vulcanice ale Vezuvuluĭ érăşĭ aŭ începutŭ a luá proporţiunĭ marĭ, aruncându lavă şi producêndŭ cutrĕmure de pămêntŭ în Italia sudică. Între muntele Vesuvŭ şi Monte-Samuna, în valea Atrio de Cavallo în timpŭ relative scurtŭ s'a formatŭ unŭ noŭ craterŭ, care nentreruptŭ aruncă cuantităţi considerabile de lavă.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericei române din Ungaria și Transilvania, dară mai alesŭ din părțile bănățene ale dieceseĭ Lugoșuluĭ.

(Continuare.)

IV.

Începutulŭ uniriĭ în Bănatŭ ajunsŭ sub domnia caseĭ habsburgice, până la 1730.

La anulŭ 1687 (12 Augustŭ) Turciĭ pierdŭ bătaia de lângă Mohács, în urmarea căreia imperialiĭ devinŭ stăpânĭ în Dalmația și Slavonia. Comandantele Carolŭ de Lotaringia își îndrépta operațiunea sa spre Transilvania. O aripă a trupeĭ comandate prin Caraffa, guvernatorulŭ denumitŭ pentru Transilvania, ocupă Lipova, una din cheile Ardealuluĭ.

La anulŭ 1688 Belgradulŭ Sêrbieĭ asemenea să ia dela Turcĭ, éră la 1689 cu ajutorulŭ poporuluĭ sêrbescŭ condusŭ prin Mitropolitulŭ *Arseniŭ Cernoviciŭ,* imperialiĭ câștigă și alte cetățĭ în Sêrbia, carĭ însă la 1690 érăși se perdŭ.

Împĕratulŭ Leopold, ca pre Turcĭ să-ĭ neliniștéscă dreptŭ în țéra lorŭ proprie, la sfatulŭ cancelaruluĭ boemŭ *Gr. Ulrich Kinsky,* și a cancelaruluĭ austriacŭ contele *Stradtmann,* emite o proclamațiune protecțională pentru popórĕle țĕrilorŭ mărginașe și mai înainte aparținĕtóre Ungarieĭ, în carea acele popórĕ se provócă la armă în contra Turcilorŭ, promițêndu-lise între alte privilegiĭ frumóse, și libertate religionară.

În urmarea acestora Sêrbiĭ, carĭ deja la anulŭ 1689 s'aŭ coaliatŭ cu imperialiĭ, temêndu-se de rĕsbunare din partea Turcilorŭ, carĭ în an. 1690 câștigaseră avantage asupra imperialilorŭ; sub conducerea Archiepiscopuluĭ dela Ippek cu numele *Arseniŭ Cernoviciŭ,* cam 36,000 trecŭ sub scutulŭ Austrieĭ, și deja în Iuniŭ 1690 prin episcopulŭ Ienopoleĭ *Isaia Diacovici,* sub anumite condițiunĭ cerŭ protecțiunea împĕratuluĭ, ceea ce li-se și dă cu dtŭ 21 Aug. 1690. În literele protecționale între altele, jurisdicțiunea Archiepiscopuluĭ se estinde preste bisericele de ritŭ grecescŭ, nu numaĭ din Grecia, Sêrbia, Dalmația, Bosnia și Herzegovina, ci și din *Ungaria* și *Croația,* luându-se afară numaĭ Transilvania.

Sêrbiĭ vinŭ în țĕră, și de-a lungulŭ Tiseĭ se așéḑă în deosĕbite locurĭ, ca în Aradŭ, Segedinŭ, Orade, Buda, Comarom, Strigoniŭ, și în urmarea petițiuniĭ date prin Arseniŭ Cernoviciŭ la împĕratulŭ Leopold I, acesta cu dtŭ 11 Dec. 1690 și 11 Aprile și 20 Augustŭ 1691 confirmă favorurile și privilegiile cerute, dându Archiepiscopuluĭ jurisdicțiunea preste tóte bisericele și preoțimea de ritŭ grecŭ-orientalŭ din *Ungaria* și *Croația.*

Prin acésta în Bănatŭ s'a creatŭ o relațiune nóuă ierarchică și față de biserica română. Căcĭ numitulŭ Archiepiscopŭ de locŭ începe a-și eserciá jurisdicțiunea sa preste bisericele de ritŭ orientalŭ în tóte locurile numite în decretele protecționale, ca în Croația și Bosnia. Nu numaĭ, ci deși Bănatulŭ nu erá încă reocupatŭ dela Turcĭ, totușĭ pre la 1691 chirotonesce de episcopŭ pentru Verșețŭ pre *Sitibița,* éră pre *Isaia Diacovici* dela Aradŭ îlŭ strămută la Timișóra, care însă, după ce Timișóra erá încă în mânile Turcilorŭ, se mută la Becîchereculŭ mare. Afară de aceea maĭ ordinéză încă 5 episcopĭ, pre carĭ Leopold cu dtŭ 4 Martiŭ 1695 îĭ și întăreșce. [1])

E dreptŭ, că Cardinalulŭ Kolonich cu dtŭ 25 Febr. 1699 pre numitulŭ Archiepiscopŭ îlŭ face atentŭ, că jurisdicțiunea luĭ se estinde numaĭ preste aceĭ Sêrbi, și aceĭ episcopĭ, carĭ în vîrtutea proclamațiuniĭ învitătóre se așeḑaseră pre teritorulŭ împĕrățieĭ, éră nu și preste aceia, *„qui aliunde prius erant in terris caesareis, cum quibus sicut antequam patriarcha e Turcia venisset, nihil juris habebat aut pototestatis, nihil postea accepit,“* [1]) totuși acelŭ Archiepiscopŭ încalecă și preste bisericele poporuluĭ românŭ, și de-odată se face inimicŭlŭ celŭ maĭ mare alŭ uniriĭ nu numaĭ pre teritorulŭ jurisdicțiuniĭ sale, fără și în Bănatŭ, Slavonia, Ungaria proprie, și chiar și în Ardealŭ.

Între ast-felŭ de relațiunĭ ierarchice se află biserica română din Bănatŭ pre la începutulŭ véculuĭ alŭ 18-lea, cândŭ se lĕgă pacea dela Carloveț (1699) și maĭ târḑiŭ cea dela Passarovețŭ (1718); atunci, cândŭ după cum maĭ susŭ amŭ vĕḑutŭ, pre tóte liniile împĕrățieĭ erá estinsă mișcarea pentru unire.

Și ce aflămŭ în privința acestorŭ mișcărĭ a s. uniriĭ pre aceste timpurĭ în Bănatŭ? Étă:

După reocuparea Timișóreĭ dela Turcĭ, la 1723, Bănatulŭ érăși se supune jurisdicțiuniĭ eclesiastice a episcopuluĭ rom. cat. dela Cianadŭ cu numele *L. Nádasdy* (1710—1730), care numaĭ în 5 Martiŭ 1724 vine la Timișóra ca episcopulŭ recunoscutŭ alŭ părțilorŭ banatice. [2]) Și între altele ce instrucțiune se dă aceluia?

Realisarea posibilă a maximeĭ dominante la curtea cea împĕrătéscă, adecă: consolidarea partideĭ dinastice și paralisarea partideĭ turcescĭ-calvinescĭ, prin unitatea credinței catolice, dela care se mĕsura fidelitate către statŭ și tronŭ. [3])

Eugenŭ de Savoia încă aceea inviațiune dă comandantuluĭ Mercy față cu cetatea Timișóreĭ, ca acolo numaĭ Germanĭ catolicĭ să coloniseze, éră celealalte confesiunĭ să se așeḑe în suburbiĭ. [4])

Totŭ acestea se încredințézĕ episcopuluĭ rom. cat. Nádasdy: „administrarea creștinătățiĭ rom. catolice reînviate, și încă cu acelŭ zelŭ apostolicŭ, ca afară de acésta religiune dréptă predominantă, numaĭ locuitoriĭ de ritŭ grecescŭ să fie suferiți în cetățĭ, éră nu și alte confesiunĭ, de-órece Bănatulŭ și în timpurile vechĭ, tot-deuna s'a ținutŭ de jurisdicțiunea spirituală a Episcopuluĭ Cianaduluĭ. [5])

Dară că acésta nu s'a făcutŭ numaĭ din intoleranță, fără maĭ multŭ din punctŭ de vedere politicŭ, și din neîncredere față de alte confesiunĭ, se cunósce din epistola Principeluĭ Eugenŭ de Savoia dela dtŭ 1 Nov. 1716 dată către comandantele Mercy.

Realisarea instrucțiuniĭ de maĭ susŭ dată episcopuluĭ Cianaduluĭ, a formatŭ unŭ motivŭ și causă la lățirea s. uniriĭ în părțile banatice, carea în acele timpurĭ în prima linie s'a depusŭ în mâna episcopilorŭ rom. cat. din Timișóra, cu aceea deosĕbire însă, că acuma nu s'a maĭ cerutŭ, nicĭ s'a forțatŭ de-odată cu unirea credinței și strămutarea respective unirea rituluĭ ca și înainte cu 300 anĭ, ci pondulŭ principalŭ și unicŭ s'a pusŭ pre unirea credinței, lăsându intactŭ ritulŭ orientalŭ, care altcum prin Scaunulŭ Apostolicŭ tot-deuna fŭ prețuitŭ, susținutŭ și impusŭ misionarilorŭ esmișĭ la popórĕle orientale. [6])

Întru promovarea s. uniriĭ în părțile banatice, aŭ statŭ întru ajutorulŭ episcopilorŭ rom. catolicĭ maĭ cu sémă membriĭ ordeluĭ Iesuiților, carĭ la anulŭ 1717 prin împĕratulŭ Carolŭ VI căpĕtară concesiune de a se așeḑá în Timișóra și Franciscaniĭ provincieĭ bosnense, carĭ pre la începutulŭ véculuĭ alŭ 18-lea în mare parte provedeaŭ parochiile rom. cat. înființate și esistente în Bănatŭ. [1])

Că în Bănatŭ deja la anulŭ 1708 aŭ trebuitŭ să se arete mișcărĭ de ale uniriĭ, s'ar puté deduce de acolo, că Episcopulŭ gr. or. alŭ Timișóreĭ *Isaia Diacovici* cu reședința în Becîchereculŭ-mare, în suplica sa de dtŭ 8 Ian. 1708 dată către împĕratŭ [2]) cere, ca de cumva Mitropolitulŭ saŭ altŭ episcopŭ óre-care, saŭ și vre-unŭ preotŭ s'ar uní cu biserica Romeĭ, prin acésta unĭ ca aceia să se considere de lipsiți de oficiĭ, și în locŭlŭ acelora să se alégă alțiĭ.

Cugetŭ că așa ceva nu ar fi cerutŭ numitulŭ episcopŭ, de nu i-ar fi datŭ spre acecea ansă atâtŭ scopulŭ curțiĭ, luĭ binecunoscutŭ, câtŭ maĭ alesŭ mișcările de unire ce s'aŭ începutŭ póte a-se arĕtá nu numaĭ în părțile Bihărieĭ, ci și în părțile banatice ocupate prin imperialĭ.

Altcum ca resensŭ la acéstă cerere se póte considerá diploma împĕratuluĭ Iosifŭ I. din 30 Martiŭ 1708, prin care în totŭ cuprinsulŭ lorŭ se confirmă cele enunciate în diplomele date prin împĕratulŭ Leopoldŭ I. cu dtŭ 23 Aug. 1692, 16 Febr. 1699. [3])

Éră dacă în părțile banatice de locŭ pre la începutulŭ véculuĭ alŭ 18-lea unirea nu erá încă așa urḑită și propagată, ca de es. în Transilvania, orĭ în comitatulŭ Bihareĭ, causa este, că prin pacea dela Carloveț (1699) Bănatulŭ rĕmase încă sub domnia turcéscă, precândŭ Transilvania acuma la 1688 devenise sub imperialĭ, și părțile Ungarieĭ de-a drépta Murĕșuluĭ și a Tiseĭ asemenea eraŭ liberate și curățite de Turcĭ.

O altă causă a pututŭ să zacă și în împrejurările politice de atuncĭ. Anume: Sêrbiĭ, pre carĭ Rákoczi pre lângă marĭ promisiunĭ îĭ chemase de aliațĭ, întâiŭ la 9 Aug. 1703 apoĭ érăși la 6 Sept. 1704 prin epistola amenințătóre îndreptată către Archiepiscopulŭ Cernoviciŭ, dreptŭ în contra Curuților făcură marĭ serviții curțiĭ împĕrătescĭ din tóte părțile strîmtorate, decĭ și politica curțiĭ a trebuitŭ să favorisezе Sêrbilorŭ, retrăgêndŭ pre câtăva vreme de pre ordinea ḑileĭ cestiunea unirii, carea chiarŭ pre acelea timpurĭ furtunóse nu numaĭ în Transilvania, ci și în jurulŭ Oradeĭ și în Ungaria rĕsăriténá prin machinațiunile calvinilorŭ devenise espusă pericululuĭ de a încetá. [4]) La acésta este de a se adauge, că Episcopiĭ Cianaduluĭ locuiaŭ afară de teritorulŭ Dieceseĭ, și numaĭ câte odată viniaŭ la reședința designată în orașulŭ *Segedinŭ.*

Abia se gată însă subjugarea Curuților și resbelulŭ cu Turcii, carĭ, cu ocuparea Timișóreĭ întîmplată la 17 Octobre 1716 se scotŭ din Bănatŭ, éră imperialiĭ se facŭ domnĭ preste acela: étă că cetățenĭĭ *Lugoșenĭ, Cararseberșenĭ* și *Aramșarienĭ,* cu dtŭ 10 Febr. 1717 într'o scrisóre compusă de 12 preoțĭ și 40 de județĭ din deosĕbitele sate și districte, se rógă de comandantulŭ c. r. din Transilvania cu numele *Steinville,* [5]) ca în locŭlŭ episcopuluĭ schismaticŭ *Moise,* rĕmasŭ de Turcĭ, să le dea de episcopŭ pre unŭ anumitŭ *Petronie.*

(Va urmá.)

---

[1]) Pesty o. c. T. I. pag. 353. Griselini »Geschichte des Temesvarer Banats«, Wien 1780 I. Th. pag. 124. După »Codex Archivi Eccles. Episc. Ratianorum Temesvar. Doc. XV. — Milekker »A verseczi gör. kel. szerb püspökség multja« Tört. Értesitő Temesvárt 1890 II. füzet 89. lap.

[1]) Nilles o. c. T. II. p. 754. nota 1.

[2]) Oltványi o. c. pag. 23.

[3]) Bariți o. c. T. I. pag. 152, 182; Schwicker »Zur Geschichte der Kirchl. Union in den croatischen Gränzen« apărută în »Archiv für Österr. Geschichte« Wien 1875, Band 22, 2. Hälfte pag. 286, 287.

[4]) Schwicker »Geschichte des Banats« pag. 285, 294.

[5]) Relation des Cleri et Relig. des Banat, an die Kay, Hof-Commisson de anno 1766, von B. Engel episc. Csanad., Cfr. Joh. N. Preyer »Monografie der kön. Freistadt Temesvar«. Temesvar 1853 pag. 58, Oltványi o. c. pag. 136. Împĕratulŭ Carolŭ III în ordinațiunea sa de dtŭ 25 Febr. și 6 Aprile 1726 demândă, ca la colonisarea Bănatuluĭ afară de gr. or. numaĭ r. catolicĭ să se așede, a cărora religiune se decliară de dominantă în Bănatŭ.

[6]) Bulla Inocentiĭ VIII, Leonis X, Clementis VI, Pauli III, Gregorii XIII, Benedicti XIV.

[1]) Cfr. Preyer o. c. Franciscaniĭ și în părțile Dieceseĭ Orădiĭ-marĭ aŭ vestitŭ unirea între Românĭ. Cfr. P. Urbanus Friedrich »Historia ordinis Minorum S. Franc.« pag. 191.

[2]) Dreptŭ atunci cândŭ durante bello racotiano, popa Circa cu ajutorulŭ calviniloru din Ardealŭ umblă ca pre Românĭ să-ĭ abată dela unire, și cândŭ în comitatulŭ Bihareĭ unirea erá binișorŭ lățită. Cfr. Ardeleanŭ »Istoria dieceseĭ române gr. cat. a Orădiĭ marĭ« T. II. pag. 22. Nilles o. c. T. II. pag. 800.

[3]) Bariți o. c. T. I. pag. 238.

[4]) Popa Circa până la 1711 agitătorŭ în tabera Curuților în contra uniriĭ.

[5]) De-órece acele părți de maĭ nainte s'aŭ ținutŭ de Ardélŭ, și Bănatulŭ încă nu erá resignatŭ imperialilorŭ, ceea ce s'a întîmplatŭ numaĭ la 1718. Afară de acestea Steinville a fostŭ guvernatorŭ denumitŭ și pentru Valachia mică dela Oltŭ până la Orșova, óre cândŭ cunoscutŭ sub numire de Bănatulŭ Severinului.

Vezinas.

Istorisire de Nic. T. Zorilă.

(Continuare.)

Linŭ şi maestosŭ, dar tristŭ, paşesce Vezinas dreptŭ spre Decebalŭ ḑicêndŭ:

„Regele meŭ, împărtăşesce-ne şi nóuĕ dreptele tale îngrijirĭ. Te vomŭ sprijiní şi noĭ cu vre-unŭ sfatŭ bunŭ".

Ceĭalalţĭ căpitanĭ, ca şi cândŭ numaĭ acésta ar fi aşteptat'o, însoţescŭ cuvintele beliduceluĭ cu unŭ sgomotŭ aprobătorŭ.

„Fraţĭ de arme!" începe regele Dacilorŭ. „Precum cu toţiĭ sciţĭ, luptele de până acuma le-amŭ perdutŭ, şi legiunile inimice vorŭ sta acuşĭ sub zidurile acesteĭ cetăţĭ. Trebue să luămŭ mĕsurĭ neobicinuite spre a scăpá ţéra de perire. Vezinas va fi comandantulŭ acesteĭ cetăţĭ. Noĭ ceĭ maĭ mulţĭ vomŭ merge în munţiĭ din partea dela médănópte a ţĕreĭ, unde celea maĭ multe rĕmăşiţe ale armateĭ s'aŭ adunatŭ şi unde vorŭ fi alergatŭ toţĭ aceia, carĭ pentru patria lorŭ, ce ĭ-a crescutŭ şi nutritŭ, vorŭ a-şĭ vĕrsá ca tributulŭ celŭ maĭ de pre urmă sângele lorŭ. Dacă nicĭ prin acestea silinţe nu voiŭ puté să mĕ împotrivescŭ cu succesŭ inimicilorŭ, atunci voiŭ sci celŭ puţinŭ, să morŭ vitejesce.

„O rege," strigă unŭ căpitanŭ îmbĕtrânitŭ în lupte. „Aĭ vorbitŭ chiar din inima mea."

„Am făcutŭ cu Vezinas planulŭ," continuă Decebalŭ. „Elŭ ca comandantŭ alŭ capitaleĭ va înşelá pre generalulŭ legiunilorŭ celorŭ dintâiŭ, ce se vorŭ iví. Îlŭ va învitá la o convorbire sub zidurile oraşuluĭ sub pretextulŭ de a închia pace. Apoĭ la unŭ sĕmnŭ datŭ vorŭ eşí din cetate ostaşĭ într'armaţĭ şi-lŭ vorŭ prinde, dimpreună cu toţĭ însoţitoriĭ luĭ."

„Acésta ar fi o vătĕmare neĭertată a solilorŭ," ḑice unuĭ, ce stă faţă în faţă cu Vezinas.

„Neĭertată vătĕmare?" ḑice acesta privindu-lŭ cruntŭ. „În momintele acestea de grea încercare pentru Dacia, ce n'ar fi ĭertatŭ să folosimŭ spre mântuirea nóstră? Las, căpitane, nu vorbí astfelŭ, căcĭ ne-amŭ îndoí despre ĭubirea ta de patrie, pre altariulŭ căreia ceĭ maĭ mulţĭ Dacĭ s'aŭ jertfitŭ până acuma. Téte, câte va spune regele, trebue să le aflaţĭ de bune, pentru-că într'adevĕrŭ suntŭ bune! Ĭubirea luĭ de patrie stă maĭ pre susŭ de orĭ ce egoismŭ, şi cândŭ elŭ nu va maĭ avé ostaşĭ, cu carĭ să se lupte pentru ea, îşĭ va face singurŭ mórte, părêndu-ĭ rĕŭ numaĭ de aceea, că a trebuitŭ să vaḑă ruina frumóseĭ Dacia."

Toţĭ căpitaniĭ îşĭ plécă capetele tristĭ şi gânditorĭ.

„Împĕratulŭ Romanilorŭ," continuă Decebalŭ, „de sigurŭ nu-şĭ va jertfí cu uşurinţă grabnică pre unŭ generalŭ escelentŭ ca Longinŭ. Dacă cursa va succede fără vre-o altă împrejurare neprevĕḑută, noĭ amŭ puté să stórcemŭ multe favorurĭ, pre carĭ altcum nu le-amŭ căpĕtá nicĭ odată. Învingerile de până acuma l'aŭ făcutŭ pre Traianŭ stăpânŭ preste jumĕtate ţara. Chiarŭ Sarmisegetusa va fi acuşĭ împresurată a dóua óră. Acum téte le sciţĭ în starea lorŭ cea adevĕrată. Unŭ bine câtŭ de micŭ nu vĕ potŭ spune. Téte staŭ rĕŭ. — Suntŭ însă liniştitŭ, căcĭ mĭ-am împlinitŭ datorinţa cu consciinţă."

O linişte urmézĕ.

„Vomŭ trimite" continuă Decebalŭ, după-ce vede că nimenĭ nu ḑice nimica, „pre unŭ prinsŭ la împĕratulŭ cu solia, că dacă nu va părăsí Dacia, vomŭ ucide pre comandantulŭ captivŭ cu celea maĭ înfricoşate chinurĭ. Traianŭ va fi pusŭ, să alégă: orĭ va părăsí ţara, orĭ va perde pre unŭ comandantŭ bunŭ. Dacă e adevĕratŭ, că Longinŭ este conducĕtoriulŭ primelorŭ legiunĭ, putemŭ sperá, că nu va jertfí pre unulŭ dintre sfetniciĭ sĕĭ ceĭ maĭ încreḑuţĭ. — Téte celealalte le lăsămŭ în buna cumpănire a luĭ Vezinas. Din parte-mĭ ĭ-am datŭ sfaturile trebuincióse. Credŭ, că le va sci folosí la timpulŭ cuviinciosŭ."

„Dar pentru apĕrarea Sarmisegetuseĭ ce mijlóce aţĭ luatŭ, şi în ce chipŭ vorŭ fi folosite acelea?" întrébă unulŭ dintre ceĭ adunaţĭ.

„Cea maĭ mare parte dintre apĕrătorĭ," rĕspunde Vezinas, „o va formá cetăţeniĭ câţĭ vorŭ puté purtá arma. Eĭ vorŭ sci maĭ bine, să-şĭ apere vetrele părinţescĭ. Ostaşĭ încă ne va da regele. Mulţĭ nu, căcĭ în munţiĭ din ţara de susŭ o să se dea cea din urmă şi cea maĭ mare bătălie, care s'a vĕḑutŭ órecândŭ în răsbóele acestea. Pre zidurile cetăţiĭ vomŭ îngrămădí petri nenumĕrate, şi cândŭ săgeţile se vorŭ gătá, vomŭ rĕsturna aceĭ bolovanĭ în capetele năvălitorilorŭ. Dacă tóte acestea nu vorŭ folosí nimica, vomŭ da focŭ cetăţiĭ în óra cea de pre urmă. Ceĭ ce nu vorŭ să maĭ trăéscă după mórtea regeluĭ şi după ruina totală a ţĕreĭ, vorŭ găsí scăpare la unŭ mare vasŭ cu otravă, care va stá în mijlocŭlŭ oraşuluĭ. Acolo toţĭ din tóte părţile vorŭ puté ajunge câtŭ maĭ iute."

Unŭ căpitanŭ mititelŭ ḑice:

„Tu ca comandantulŭ nostru veĭ fi celŭ dintâiŭ, care dându esemplu la ceĭalalţĭ veĭ bé din otravă."

Vezinas rĕspunde cu órecare îndoélă şi părere de rĕŭ:

„Eŭ nu! Până cândŭ regele va trăí, eŭ voiŭ fi tot-deuna lângă elŭ şi-lŭ voiŭ apĕrá de orĭ şi ce primejdie. Pre o cale subpământénă voiŭ ieşí şi cu mine dimpreună toţi aceia, câţĭ vorŭ voí. Căutându castrele regeluĭ vomŭ învinge orĭ vomŭ murí alăturea cu elŭ."

„Nu aşa," întrerupe Decebalŭ pre vorbitoriŭ. „În anumite condiţiuni trĕbue să se întîmple acésta. Dacă tu, Vezinas, veĭ cădé celŭ dintâiŭ, eŭ îmĭ ţinŭ de o sfântă datorinţă, să mĕ cruţŭ după putinţă, ca rĕmăşiţele armieĭ să aĭbă unŭ conducĕtoriŭ, fără de care nu póte fi.

Din contră dacă eŭ voiŭ cădé maĭ întâiŭ, atuncĭ Vezinas are de a face cea-ce aşĭ fi făcutŭ eŭ."

Şi întrébă cu privirea pre ceĭ adunaţĭ.

Căpeteniile triburilorŭ clătină cu capulŭ în sĕmnŭ de aprobare. Pre feţele unora sĕ póte vedé o umbră de nedumerire.

Regele pricepe acéstă nesiguranţă şi ḑice:

„Dacă Zamolxe va voí, ca amêndoĭ se murimŭ de odată luptându-ne, conducerea o va primí celŭ maĭ bĕtrânŭ căpitanŭ rĕmasŭ în viaţă."

O tăcere adêncă şi lungă urmézĕ după aceste vorbe.

Toţĭ plécă ochiĭ spre pământŭ şi o presimţire penibilă le apasă sufletulŭ.

Parcă unŭ spiritŭ nevĕḑutŭ s'a vîrîtŭ în inima fiesce căruia şoptindŭ: Téte suntŭ zădarnice!

Nimenea nu cutézĕ a întrerupe acéstă linişte durerósă.

La amintirea gloriosuluĭ timpŭ trecutŭ, inima fiesce căruia o cuprinde o poftă de a sĕvârşí fapte nemuritóre.

Şi óre n'a fostŭ o glorie pentru Dacĭ, ca pre domniĭ lumeĭ să-ĭ aĭbă ca tributarĭ? N'a fostŭ o glorie cândŭ eĭ aŭ fostŭ învingĕtoriĭ luĭ Domiţianŭ? Cândŭ acestŭ trufaşŭ împĕratŭ a fostŭ silitŭ a le plătí tributŭ?

A fostŭ o glorie pentru Decebalŭ şi poporulŭ Dacilorŭ. O glorie despre care eĭ suntŭ convinşi, că va pĕtrunde ca unŭ rĕsunetŭ printre toţĭ secoliĭ.

Şi acum? . . . Acum?

Aprópe tóte armatele aŭ fostŭ sdrobite pre câmpurile de răsboiŭ de teribilulŭ şi neîmpĕcatulŭ împĕratŭ. Chiar Sarmisegetusa va fi împrejurată şi nu preste multă vreme cucerită.

Una maĭ rĕmâne Dacilorŭ. Armata ce se formézĕ în munţĭ.

Acéstă ultimă şi slabă speranţă o maĭ aŭ. Alta nu!

(Va urmá.)

Bibliografie.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Uniriĭ".* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto pastalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţĭ, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea" din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)". În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ*.

Revistă nóuă. În ḑilele acestea a apărutŭ în Viena sub redacţia Dlorŭ Romulus Boiŭ, Cornelius Roşescu şi Visarie Isopescu o revistă literară socială ilustrată, cu numele „Sunete şi Resunete". Cuprinsulŭ: Programulŭ nostru. — Redacţiunea. — O dorinţă . . (poesie) de Eugenŭ Velescu. — Încetişorŭ te-am întrebatŭ . . . (poesie) de Viorescu. — Carmen Sylva în Academia română (Visulŭ poetuluĭ). — Indicărĭ pentru îngrijirea frumseţeĭ. — Lelia de Catonŭ Teodorianŭ. — Amico Fritz, dare de samă de Romulŭ Boiŭ. — Curierulŭ modeĭ de Romeo. — Sport de Sportsman (cu ilustrăţiune). — Corso în prater şi bătălia de florĭ (cu ilustrăţiune). — Humorŭ şi Satiră. — Aforisme. — Ilustrăţiunĭ afară de celea amintite maĭ suntŭ: M. S. Franciscŭ Iosifŭ I. — Surorile veneţiene şi Interiorŭ din opera imperială din Viena. — Revista va apăré odată pre lună şi costă pre anŭ 6 fl. Viéţă lungă cu anevoe credemŭ să aĭbă nóua revistă. Vorŭ încetá „sunetele" şi vomŭ rĕmâné numaĭ cu „resunete".

Introducere în sciinţele comerciale în usulŭ şcólelorŭ comerciale şi pentru studiŭ particularŭ de *Ioanŭ C. Panţu* şi *Arseniŭ Vlaĭcu,* profesorĭ la şcóla comercială. *Braşovŭ. Tipografia A. Mureşanŭ, 1892.* 8°, 214 pag. Preţulŭ 1 fl. 25 cr.

Dr. Sterie N. Ciurcu

Viena, IX Pelikangasse 10.

Cabinetŭ de consultaţiune cu celebrităţile medicale şi cu specialiştiĭ dela facultatea de medicină din Viena.

Consultaţiunĭ şi prin corespondinţă.

Economie.

Vinulŭ de strugurĕ (ribisli). În urma devastărilorŭ causate în viĭ prin filoxeră, vinulŭ de viță se totŭ împuținéză și se scumpesce. Locŭlŭ luĭ a începutŭ să-lŭ ocupe în mĕsură considerabilă vinulŭ artificialŭ, fabricatŭ din diverse materiĭ stricăcióse sănĕtățiĭ. Ast-felŭ stându lucrulŭ nu rĕmâne alta, decâtŭ a supliní vinulŭ naturalŭ de viță prin vinŭ de póme, care deși nu are prețulŭ și puterea vinuluĭ de viță, celŭ puținŭ nu stricâ sănĕtățiĭ. Dintre deosĕbitele frupte spre scopulŭ acesta maĭ acomodate se parŭ bóbele de strugurĕ. Ca să se pótă prepará vinŭ din ele trebue să fie cópte bine, dară nu rĕscópte. După ce se adună bóbele se solvescŭ, se lasă, să rĕmână 24 óre în mustulŭ lorŭ, apoĭ se storcŭ și mustulŭ câștigatŭ se străcură bine. Fiindŭ-că mustulŭ de strugurĕ este acru, conținêndŭ 21% acrime și numaĭ 6·4% zăcharŭ, precândŭ mustulŭ, ca vinulŭ din elŭ să se pótă bea, trebue să conțină 18—30% zăcharŭ și numaĭ 6—8% acrime; spre a reduce acrimea și înmulți alcoholulŭ, se pune zăcharŭ în mustŭ și anume, pentru pregătirea vinuluĭ comunŭ la 1 litră mustŭ de strugurĕ se adauge 2 litre apă și 450—500 gr. zăcharŭ; dacă voimŭ vinŭ maĭ finŭ, punemŭ în aceea-și cuantitate de mustŭ și apă cam 600—700 gr. zăcharŭ. Zăcharulŭ se solvesce maĭ întâiŭ în apă, soluțiunea acésta se tórnă după proporțiunea de maĭ susŭ preste mustŭ, așa însă câtŭ butea să rĕmână gólă cam de 5 cm. apoĭ se astupă ușorŭ și se lasă să fiérbă la o temperatură de 14—16°C. Dacă ferberea ar încetá înainte de a se fi prefăcutŭ în alcoholŭ partea principală a zăcharuluĭ, tótă soluțiunea se trage în altă bute curată; câteva litre din ea se încălḑescŭ la o temperatură de 30—40°R. apoĭ se tórnă în bute, prin ce de nouŭ va începe ferberea. Așeḑându-se și a dóua ferbere, se astupă bine butea și apoĭ la 3—4 lunĭ se trage vinulŭ în butelii.

Pulverea de varŭ nestinsŭ. Este cunoscutŭ, că dacă se lasă varulŭ nestinsŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ la aerŭ liberŭ se prefăce în pulvere, prin ce își perde valórea. Ca totuși economulŭ să fie încâtva recompensatŭ, e consultŭ a folosí pulverea acésta pentru gunoirea pământuluĭ, și în specie a grădinelorŭ, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că acolo, unde suprafața pământuluĭ e prĕsărată cu pulvere de varŭ nestînsŭ nu se ținŭ insecte. Cu deosĕbire se recomândă presărarea varuluĭ nestînsŭ pre straturile de florĭ, unde insectele de comunŭ causéză daune simțite.

Asigurarea vitelorŭ. Consiliulŭ sanitarŭ supremŭ din Austria este de părere, că numaĭ atuncĭ se potŭ scóte din comerciŭ vitele morbóse și vîndarea cărniĭ din acelea vite, cândŭ fiesce care proprietariŭ va fi obligatŭ a-și asigurá vitele contra morbuluĭ și altorŭ nefericirĭ, ce nu provinŭ din vina proprietaruluĭ. În atare casŭ sciindŭ proprietariulŭ că-și primesce prețulŭ viteĭ, dela statŭ orĭ societatea de asigurare, nu are causă, să retacă, că vitele-ĭ suntŭ atăcate de morbŭ.

Editorŭ și redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:
Dr. Vasiliŭ Hossu.

(7) 8—10

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

in Blasiu (Balázsfalva)

recomândă pre lângă garanță și servițiŭ solidŭ și promptŭ depositulŭ sĕŭ de

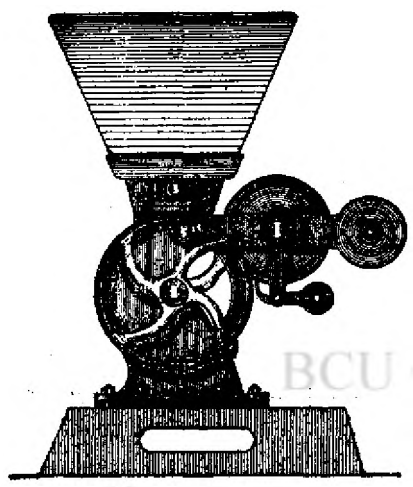

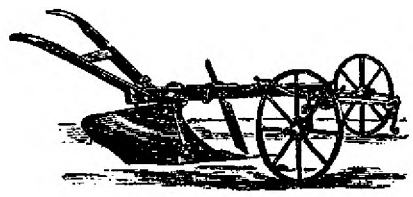

pluguri, mașîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ și de

alte instrumente economice,

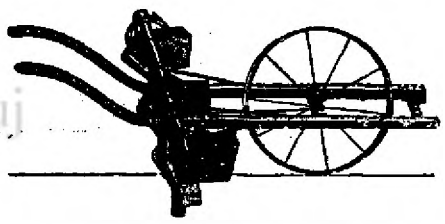

tòte din fierŭ batutŭ.

Tóte obiectele amintite se potŭ procurá și pre lângă solvire în rate.

(4) 21—52

Fundată în an. 1858. FRANCISCŬ WALSER Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale imp. și reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietarilŭ primeĭ fabricĭ ungare de mașine și recusite de pompieri, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneĭ preaonoraților domnĭ preoțĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

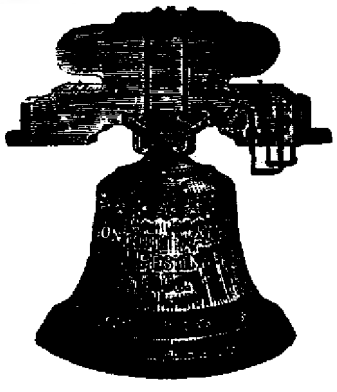

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

Preliminare de spese și Preț-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ și franco.

Distinsŭ în anulŭ 1865 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

Fundată în an. 1800. K. Zechmeister și Fiulŭ Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale imp. și reg. Archiducele Iosifŭ.

negustătorŭ de articli de mĭere și céră

în Győr

recomândă atențiuniĭ binevoitóre a Onoratuluĭ Clerŭ luminile lorŭ de céră:

Lumini adevĕrate de céră 1-a unŭ kg. fl.	**2.50**
„ „ „ „ **2-a** „ „ „	**2.00**
Lumini de céră artificială . . „ „ „	**1.40**
Pascalis I-a . . . . . „ „ „	**2.60**
„ **II-a** . . . . . „ „ „	**2.00**
Lumini galbine de céră . . . „ „ „	**2.00**

Luminile se află în orĭ ce mărime, și la comande superióre la 10 kgrame se espedéză francate la orĭ ce stațiune de poste, de năĭ saŭ de căĭ ferate.

Bunătatea luminilorŭ nóstre de céră o dovedescŭ nenumĕrate scrisorĭ de recunoscință.

Cu deosĕbită stimă

(3) 9—10 **K. Zechmeister și Fiulŭ.**

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaşiŭ.**

Fóe bisericéscă-politică.

Anulŭ II. Blaşiŭ 25 Iuniŭ 1892. **Numĕrulŭ 26.**

Cărţi oprite.

(+) „Budapesti Közlöny“, adecă Monitorulŭ oficialŭ din Budapesta, în numĕrulŭ sĕŭ dela 19 Iuniŭ a. c. comunică o ordonanţă, cu care ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică opresce din tóte şcólele Ungarieĭ 13 cărţi didactice.

Dela inaugurarea ereĭ constituţionale suntemŭ dedaţi a cetí în continuŭ ast-felŭ de ordonanţe ministeriale, carí dovedescŭ până la evidenţă spiritulŭ duşmănosŭ, de care este condusŭ guvernulŭ faţă cu şcólele nemagiare.

Nu voimŭ a trage la îndoélă dreptulŭ, ce-lŭ are ministrulŭ pre basa legiĭ, de a oprí acele manuale, carí propagă doctrine contrare statuluí, constituţiuniĭ şi legiĭ, pentru-că însu-şi paragrafulŭ 49 din articululŭ de lege XXX din 1883 prescrie, că „dacă vreunŭ manualŭ folositŭ în şcólele medie cuprinde învĕţăturí contrare statuluí, constituţiuniĭ şi legiĭ, ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică are dreptulŭ şi datorinţa de a oprí folosirea aceluí manualŭ şi în casŭ de lipsă a face dispusĕţiunĭ ulterióre pre calea ordinară a legiĭ pentru confiscarea manualuluí şi pedepsirea respectivilorŭ“.

Dar pre cândŭ suntemŭ constrînşi de lege a recunósce ministruluí dreptulŭ amintitŭ, pre atunci de altă parte trebue să protestămŭ cu tótă tăria în contra moduluí, cum se esercitézăacelŭ dreptŭ.

Presupunêndŭ chiar, că unele manuale suntŭ într'adevĕrŭ contrare statuluí, constituţiuniĭ şi legiĭ, ministrulŭ, după părerea nóstră, ar trebuí să dovedéscă măcar atâta bunăvoinţă, ca atunci, cândŭ opresce vre-unŭ manualŭ, să arete, că unde se află şi carí suntŭ pasajele acelea, carí conformŭ legiĭ nu se potŭ suferí în şcóle, căci aceea totuşi nu se póte presupune, că fiesce care pasajŭ ar fi îndreptatŭ în contra statuluí, constituţiuniĭ şi legiĭ.

Acésta ar trebuí să o facă dlŭ ministru cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că autorulŭ manualuluí opritŭ ar ajunge pre calea acésta în posiţiunea de a cunósce defectele cărţiĭ sale, şi ast-felŭ s'ar îngrigí, ca în o ediţiune nóuă, ce póte ar voí să o scóţă, să se îndrepteze scăderile manualuluí sĕŭ.

Ministrulŭ însă nicĭ în ordonanţele sale de maĭ înainte, nicĭ în ordonanţa sa publicată în 19 Iuniŭ a. c. nu indigitézăpasajele, carí cuprindŭ doctrine contrare statuluí, constituţiuniĭ şi legilorŭ, şi ast-felŭ nicĭ aceĭ profesorĭ români, cărora li-s'aŭ opritŭ manualele, nu sciŭ, ce trebue să corégă saŭ să omită în o ediţiune nóuă a manualelorŭ lorŭ, nicĭ alţĭ profesorĭ, carí pre viitorŭ ar' avé intenţiunea să compună vre-unŭ manualŭ, nu sciŭ, de ce crorĭ trebue să se feréscă, pentru ca manualulŭ acesta să nu fie espusŭ pericululuí de a fi opritŭ.

Cu totulŭ nejustificabilă trebue să considerămŭ procedura ministruluí atunci, cândŭ opresce din şcólele patrieĭ numaĭ manuale nemagiare, ér despre oprirea vre-unuí manualŭ magiarŭ nu ne aducemŭ aminte, să fi cetitŭ vre-o ordonanţă ministerială, cu tóte că esistă fórte multe manuale magiare, carĭ suntŭ cu multŭ maĭ contrare constituţiuniĭ actuale a patrieĭ, decâtŭ manualele românescĭ, de-órece manualele magiare din cestiune glorificăîn modŭ tendenţiosŭ faptele acelea, carĭ aŭ avutŭ de urmare detronarea familieĭ domnitóre, ceea ce în nicĭ unŭ manualŭ românescŭ nu se va puté aflá.

Pre cândŭ însă manualele magiare, carĭ falsificăistoria, propagă ură şi dispreţŭ în contra naţionalităţilorŭ nemagiare, şi lăţescŭ cultulŭ luĭ Kossuth, suntŭ tolerate în şcólele patrieĭ, pre atunci se oprescŭ chiar şi acele manuale românescĭ, carĭ nu potŭ conţiné nicĭ o doctrină periculósă statuluí.

Ast-felŭ ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică a binevoitŭ a oprí „Vocabularulŭ completŭ pentru opurile luĭ Caiŭ Iuliŭ Cesare de Dr. Vasile Glodariŭ“, despre care nu ne putemŭ închipuí nicĭ de cum, ce doctrine contrare statuluí, constituţiuniĭ şi dreptuluí publicŭ póte să conţină. Manualulŭ acesta este întrodusŭ în şcólele românescĭ de 21 anĭ, şi nicĭ unuí ministru nu ĭ-a trecutŭ prin minte, să-lŭ oprescă până acum.

Asemenea a opritŭ dlŭ ministru „Legendarulŭ românescŭ de Alesiŭ Viciŭ“, care dela anulŭ 1884 este întrodusŭ în maĭ multe gimnasiĭ românescĭ.

Feuilleton.

Raportŭ generalŭ

despre starea şi activitatea societăţiĭ de lectură »Inocenţiŭ M. Clain« a teologilorŭ din Blaşiŭ pre anulŭ scol. 1891-92.

Onoratŭ Publicŭ!

»Uniţi să fimŭ în cugetŭ,
Uniţi în Dumneḑeŭ!«
Devisa societăţiĭ.

Este unŭ lucru sciutŭ, că cu câtŭ o funcţiune este maĭ înaltă şi maĭ sântă, cu câtŭ suntŭ maĭ marĭ interesele şi maĭ însemnate urmările, ce le impórtă o deregătorie, cu atâta e maĭ necesară pregătirea. Dacă astfelŭ stă lucrulŭ, cu dreptulŭ putemŭ ḑice, că de este vre-o misiune grea în lume, dacă recere vre-o carieră pregătire, atunci oficiulŭ preoţescŭ le întrece pre tóte în acéstă pretensiune,. deórece elŭ este o funcţiune cu multŭ maĭ grea decâtŭ tóte celealalte funcţiunĭ pământescĭ. Elŭ este o deregătorie sântă, carea impórtă interese neasemĕnatŭ maĭ marĭ şi maĭ însĕmnate decâtŭ tóte celealalte, şi pentru ce? Pentrucă interesele luĭ suntŭ cele ale luĭ Dumneḑeŭ, ér urmările? Urmările suntŭ deciḑĕtóre pentru eternitate, despre carĭ va avé să dea odată samă strictă preotulŭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ.

„Predicarea cuvîntuluĭ“ şi „grija de fraţiĭ nostri“ este chemarea nóstră, ḑice Apostolulŭ despre preoţi. Chemarea preotuluĭ este aşa dar de a urmă în sórtea Domnuluĭ, de a predicá Evangeliulŭ, de a învĕţá pre poporŭ adevĕrurile cele maĭ înalte. Chemarea preotuluĭ este, să împrăştie întunerecululŭ ignoranţeĭ, să smulgă şi să stirpéscă datinele cele rele şi prejudeţele cele stricăcióse, de carĭ pătimesce încă până acum poporulŭ nostru. Elŭ este chematŭ, să fie călăuzulŭ, care să arete poporuluĭ calea cea adevĕrată, pre carea trebue să umble spre a puté ajunge la limanulŭ, la care tinde.

Dacă orĭ care naţiune a avutŭ şi are lipsă, ca clerulŭ eĭ să fie la culmea misiuniĭ sale, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ are lipsă de acésta scumpa nóstră naţiune, carea timpŭ de 17 vécurĭ a gemutŭ sub jugulŭ uneĭ ignoranţe crasse; carea a rĕmasŭ departe înapoia celoralalte surorĭ ale eĭ, strivită, împilată şi lipsită fiindŭ de orĭ şi ce dreptŭ, chiarŭ şi de dreptulŭ celŭ maĭ de căpetenie de a se cultivá pre sine însă-şĭ, şi carea abia numaĭ de pre timpulŭ sântei Uniriĭ încóce a începutŭ a înţelege, că uniculŭ mijlocŭ, ce este în stare a face pre unŭ poporŭ, să progreseze, este cultura intelectuală şi morală. Şi acum după ce a ajunsŭ ea la acéstă convingere, óre nu póte pretinde dela aceia, carĭ se dedicăstatuluĭ preoţescŭ, ca eĭ să fie nu numaĭ apostoliĭ adevĕruluĭ, ci tot-odată şi martiriĭ aceluia? Ca eĭ nu numaĭ să predice cu timpŭ şi fără timpŭ, ci să fie gata în fotŭ momentulŭ a-şĭ dá şi sufletuiŭ pentru iubitulŭ sĕŭ poporŭ, de care-ĭ légă sângele, viaţa, limba şi aspiraţiunile??

Cu adevĕratŭ! Mărirea luĭ Dumneḑeŭ şi a biserice luĭ, precum şi interesele bine înţelese ale scumpeĭ nóstre naţiunĭ reclamă cu imperiositate preoţĭ zeloşi şi conscieĭ de înalta lorŭ misiune, preoţi studiaţi, carĭ să scie şi să se pótă luptá cu arma sciinţeĭ în contra luminel destructive a secluluĭ presinte, în contra liberalismului modernŭ, care — durere! — începe a prinde rădăcinĭ şi printre Românĭ. Liberalismulŭ, acéstă hidră Lerniana, are multe capete, şi acum sub masca filosofieĭ şi a sciinţelorŭ naturale, maĭ multŭ încă sub masca libertăţiĭ şi frăţietăţiĭ, — totŭ cuvinte dulcĭ, — seduce. amăgesce şi înşală o mulţime nespusă de ómenĭ, abătêu-

Acestŭ manualŭ a fostŭ censuratŭ de consiliulŭ instrucţiunii publice din Budapesta şi aprobatŭ expresŭ din partea ministrului de culte şi instrucţiunea publică pentru tóte şcólele medie cu limba de propunere română. Despre manualulŭ acesta nimenĭ nu póte afirmá, că conţine doctrine contrare statuluĭ, constituţiuniĭ şi dreptuluĭ publicŭ alŭ Ungarieĭ, de-órece dela anulŭ 1884 nu s'a făcutŭ nicĭ o schimbare în constituţiunea şi dreptulŭ publicŭ alŭ statuluĭ nostru, ca să se pótă ḑice că „Legendariulŭ", odată aprobatŭ şi aflatŭ de corĕspundĕtorŭ constituţiuniĭ şi dreptuluĭ publicŭ alŭ Ungarieĭ, în decursŭ de câţĭ-va anĭ a devenitŭ necorĕspundĕtorŭ acestorŭ recerinţe.

Orĭ din ce punctŭ de vedere vomŭ considerá aşaḑară cestiunea opririĭ manualelorŭ românescĭ din şcólele nóstre, trebue să venimŭ la convingerea, că ministrulŭ abuzéză de dreptulŭ, ce i-lŭ dă legea, şi acésta o face numaĭ cu intenţiunea, ca să facă imposibilă esistinţa şcólelorŭ românescĭ şi maĭ vîrtosŭ a gimnasiilorŭ nóstre.

De o parte ministrulŭ în continuŭ accentuéză, că în gimnasiile nóstre nu este ĭertatŭ a se folosí manuale manuscrise, şi apoĭ de altă parte, cândŭ profesoriĭ se silescŭ a delătură acestŭ defectŭ, tipărindŭ manualele de lipsă, ministrulŭ le opresce fără nicĭ o cruţare. În modulŭ acesta dlŭ ministru tot-deuna are în mâna sa o armă, ce o póte folosí în contra esistinţeĭ gimnasiilorŭ nóstre: armă făurită de elŭ însu-şĭ.

Totŭ în acela-şĭ timpŭ ministrulŭ împedecă desvoltarea literaturelĭ didactice românescĭ, căcĭ dacă manualele se oprescŭ fără de nicĭ o causă şi de multe orĭ numaĭ pentru-că suntŭ românescĭ, profesoriĭ nostri nu se potŭ nicĭ de cum simţĭ îndemnaţĭ a-şĭ risipí bănişoriĭ sĕĭ câştigaţĭ cu multă sudóre cu tipărirea unorŭ manuale, carĭ îndată după aparińiunea lorŭ potŭ fi oprite. Afară de aceea institutele nóstre tipografice nu se potŭ angajá, să tipăréscă cu spesele proprii manualele românescĭ de lipsă, căcĭ nimenĭ nu póte aşteptá, ca acele institute să se espună pericululuĭ uneĭ ruine sigure.

Scimŭ şi noĭ, că s'ar puté pregătí manuale românescĭ, pre carĭ ministrulŭ le-ar aprobá fórte bucurosŭ.

Dacă adecă profesoriĭ românĭ ar' lăsá afară din manualele lorŭ totŭ ce póte trezí consciinţa naţională românéscă şi cultivá simţulŭ naţionalŭ românescŭ, şi totŭ odată ar' propagá tóte doctrinele şoviniştilorŭ de astăḑĭ, atuncĭ ministrulŭ ar aprobá ast-felŭ de manuale fără nicĭ o escepţiune.

Însă unde va puté aflá Ministrulŭ între profesoriĭ şcólelorŭ românescĭ nisce trădătorĭ atâtŭ de laşĭ aĭ némuluĭ lorŭ? Şi tocmaĭ fiindŭ-că elŭ scie, că astfelŭ de trădătorĭ nu póte aflá, opresce manualele esistente, pentru ca să pótă ḑice, că gimnasiile românescĭ neavêndŭ manualele de lipsă scrise în limba română, trebue să priméscă manualele magiare şi ast-felŭ să se magiariseze. Scopurile urmărite de dlŭ ministru suntŭ destulŭ de evidente, ér realisarea acestorŭ scopurĭ nu se va puté împedecá, dacă Românii se vorŭ totŭ certá şi calumniá unii pre alţii, ci numaĭ atuncĭ, dacă se vorŭ înţelege ca fraţi între sine asupra ulteriórelorŭ mijlóce, ce trebue să le întrebuinţămŭ spre a împedecá desvoltarea totŭ maĭ amenińătóre a politiceĭ esclusivismuluĭ de rassă. Ce s'a făcutŭ, nu putemŭ face, ca să fie nefăcutŭ, orĭ câtŭ de multŭ ne-amŭ disputá, dar toţi ne putemŭ înţelege, şi trebue să ne înţelegemŭ, ca să facemŭ pre viitorŭ, ce trebue să se facă pentru mântuirea némuluĭ nostru.

Treĭ declaraţiunĭ. — În numĕrulŭ 127 alŭ „Tribuneĭ" din 6/18 Iuniŭ s'aŭ publicatŭ treĭ declaraţiunĭ datate din Blaşiŭ şi provĕḑute cu maĭ multe subscrierĭ, în carĭ se aprobă întru tóte procedura comitetuluĭ naţionalŭ din Sibiŭ observată întru esecutarea conclusuluĭ conferinţeĭ naţionale din Ianuariŭ privitorŭ la memorandŭ şi se repróbă tóte foile acelea românescĭ, carĭ aŭ critisatŭ acea procedură, şi în specialŭ se repróbă „Telegrafulŭ Românŭ" din Sibiŭ pentru articuliĭ, ce ĭ-a publicatŭ în afacerea memoranduluĭ.

„Telegrafulŭ Românŭ" în numĕrulŭ sĕŭ 59 totŭ din 6/18 Iuniŭ se ocupă de aceste declaraţiunĭ, şi fiindŭ-că între ceĭ subscrişĭ la ele află canonicĭ şi preoţĭ de aĭ nostri, face conclusiunea, că acelea declaraţiunĭ suntŭ pornite din motive confesionale, şi că ar' fi menite a stîrnĭ neînţelegere între biserica nóstră şi între cea greco-orientală. Pre cale privată şi din isvorŭ bine informatŭ amŭ aflatŭ maĭ multŭ. Amŭ aflatŭ, că în cercurile bisericescĭ maĭ înalte din Sibiŭ s'ar nutrí presupunerea, că chiar Mitropolitulŭ nostru şĭ-ar fi datŭ consimţirea la compunerea şi espedarea acelorŭ declaraţiunĭ, carĭ într'acestŭ chipŭ ar fi óreşi-cum o enunciaţiune oficiósă făcută din partea bisericeĭ nóstre.

În momîntulŭ primŭ cugetaserămŭ, să nu reflectămŭ la presupunerile şi esplicările de maĭ susŭ. Lipsa lorŭ de temeiŭ ni-se părea aşa de clară, câtŭ a insistá asupra lorŭ ni-s'ar fi părutŭ unŭ lucru cu totulŭ de prisosŭ. Avêndŭ însă ocasiune de a ne convinge în fiesce care ḑi, câtŭ de uşorŭ prindŭ rădăcină în mijloculŭ masseĭ poporuluĭ opiniunile celea maĭ absurde, amŭ ajunsŭ la persuasiunea, că a lăsá fără observare presupunerile amintite ar fi în detrimentulŭ causeĭ nóstre bisericescĭ şi naţionale.

A fostŭ şi este convingerea nóstră, că noĭ Româniĭ, carĭ cu toţiĭ avemŭ să ne luptămŭ pentru asigurarea esistinţeĭ nóstre naţionale în potriva unuĭ duşmanŭ comunŭ, trebue să ne ferimŭ ca de celŭ maĭ mare rĕŭ de orĭ ce desbinare şi să ne concentrămŭ tóte puterile, de carĭ dispunemŭ, pentru

---

du-ĭ cu cuvinte dulcĭ şi amăgitóre dela credinţă şi de pre calea cea strîmtă a vîrtuţiĭ spre calea cea largă a viţiuluĭ şi a celorŭ maĭ mârşave patimĭ. Elŭ declară de scrupulosŭ pre omulŭ celŭ consciinţiosŭ şi de inimicŭ alŭ sciinţelorŭ pre omulŭ celŭ piŭ şi plinŭ de credinţă sântă, fără de a reflectá vre-o dată la adagiulŭ acela plinŭ de adevĕrŭ: „Qui Iesum nescit, nihil est, si caetera discit; qui Iesum discit, nihil est, si caetera nescit." Liberalismulŭ modernŭ şi lumina destructivă a secluluĭ presinte sgudue fundamentulŭ moralităţiĭ, alŭ religiuniĭ positive, provocându cu orĭ şi ce preţŭ şi pre orĭ şi ce cale aversiune, ură şi dispreţŭ faţă de totŭ, ce e sântŭ.

Adauge apoĭ pre lângă acestea încă şi lupta în contra inimicilorŭ némuluĭ nostru ca atare. În aceste dóuĕ lupte teribile, pentru a fi adecă saŭ a nu maĭ fi creştinŭ, şi pentru a fi saŭ a nu maĭ fi aceea, ce te-aĭ născutŭ, adecă românŭ, trebue să se lupte preotulŭ cu vitejie străbună, şi încă ca conducĕtoriŭ.

După tóte aceste ne luămŭ acum permisiunea de a întrebá, cum îşĭ va împliní preotulŭ românescŭ funcţiunile cele grele, ce apasă umeriĭ luĭ, cum va predica elŭ, cum va lumina elŭ poporulŭ, dacă elŭ însu-şĭ va fi unŭ semidoctŭ saŭ póte chiarŭ unŭ ignorantŭ? — Nu va fi elŭ óre atuncia orbŭ conducĕtoriŭ alŭ orbilorŭ? Ér dacă orbŭ va conduce pre orbŭ, vorŭ cădé amîndoĭ în grópă, şi apoĭ dacă va cădé în grópă şi va duce la perire turma sa, atuncĭ óre cum şi ce va rĕspunde elŭ şerbulŭ netrebnicŭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ?

Ĕtă decĭ, că n'amŭ esageratŭ, cândŭ amŭ disŭ, că chemarea preoţéscă impórtă interese neasĕmĕnatŭ maĭ marĭ şi maĭ însĕmnate decâtŭ aite chemărĭ, şi că prin urmare şi pregătirea la acésta chemare încă trebue să fie mai mare şi maĭ fundată.

Tóte acestea le-aŭ înţelesŭ bine fundatoriĭ societăţiĭ nóstre, şi credemŭ, că chiarŭ de acestea motive aŭ fostŭ împinşĭ, cândŭ întruninḑu-se sub cea maĭ frumósă devisă: „Uniţi să fimŭ în cugetŭ, uniţi în Dumneḑeŭ" aŭ fundatŭ societatea de lectură „Inocenţiŭ M. Claiu", pentru că înavuţindu-şĭ într'însa minţile cu cunoscinţele cele maĭ frumóse, împodobindu-şĭ inimile cu simţemintele cele maĭ nobile, şi întrarmându-şĭ spiritele cu vîrtuţile cele maĭ strălucite să pótă păşí cu óre care siguranţă pre întinsulŭ terenŭ de luptă ca adevĕraţi ostaşĭ aĭ luĭ Christosŭ şi ca conducĕtorĭ aĭ poporuluĭ, din care aŭ eşitŭ şi pentru care vorŭ a trăí şi a murí.

Dóuĕḑecĭ şi optŭ de anĭ suntŭ, de cândŭ clericiĭ din Blaşiŭ s'aŭ întrunitŭ pentru prima óră în şedinţe. De atuncĭ încóce atâtŭ în generalŭ câtŭ şi în fiesce care anŭ singuraticŭ membriĭ societăţiĭ nóstre aŭ desvoltatŭ unŭ zelŭ şi o activitate demnă de totă lauda. Urmarea acestuĭ zelŭ şi a acesteĭ activităţiĭ — lucru firescŭ — a fostŭ progresulŭ şi înflorirea aşa ḑicêndŭ vĕḑêndŭ cu ochiĭ a celorŭ doĭ factorĭ principalĭ aĭ societăţiĭ. Dar urmarea cea maĭ de frunte a zeluluĭ şi activităţiĭ acesteia la totŭ casulŭ a fostŭ şi este perfecţionarea împrumutată, carea a pututŭ să inspire membrilorŭ curajulŭ de lipsă spre a se apuca de traducerea opuluĭ „Epistole către unŭ preotŭ tinĕrŭ". Trebue să o spunemŭ înainte de tóte, că multŭ, fórte multŭ a contribuitŭ la progresarea societăţiĭ nóstre Escelenţa Sa Domnulŭ Mitropolitŭ *Dr. Ioanŭ Vancea*, Înaltulŭ patronŭ alŭ societăţiĭ dăruindŭ cu liberalitate sume însĕmnate de banĭ, precum s'a pututŭ convinge P. T. publicŭ din mulţămitele publicate în una saŭ alta din foile nóstre publice, şi pentru care faptŭ membriĭ societăţiĭ pururea îl datorescŭ profundă recunoscinţă.

Lucrulŭ începutŭ de antecesorĭ l'aŭ continuatŭ membriĭ societăţiĭ şi în anulŭ acesta scolasticŭ, nisuindu-se din rĕsputerĭ a câştiga cu talantulŭ împrumutatŭ încă unulŭ, a păstrá cu scumpătate şi a adauge prin zelŭ, diligenţă şi labóre la renumele celŭ frumosŭ, ce şi-l'a eluptatŭ societatea nóstră în afară.

Să vedemŭ dară starea actuală şi activitatea, ce aŭ desvoltat'o membriĭ în acestŭ anŭ scolasticŭ:

I. Mijlócele societăţiĭ.

A. Biblioteca.

Biblioteca în decursulŭ anuluĭ curentŭ s'a sporitŭ cu maĭ multe cărţĭ şi ḑiare parte donate, parte cumpărate, şi anume:

ajungerea scopului dorită. Chiar de aceea noi amŭ ţinó-o de cea mai mare nenorocire pentru causa nóstră naţională, dacă şi în politică s'ar introduce confesionalismulŭ, şi dacă în politică ne-amŭ lăsá a fi influinţaţi prin consideraţiuni confesionale.

Prin considerantele acestea momentóse ne aflămŭ îndemnaţi a declará mai întâiŭ, că Mitropolitulŭ nostru nu a avutŭ nimica comunŭ cu declaraţiunile din cestiune. Mitropolitulŭ nostru stă multŭ mai pre susŭ, decâtŭ să se amestece în ast-felŭ de afaceri, şi crede a-şi împlini întru tóte înalta sa misiune — mai alesŭ între împrejurările grele de astădi, — dacă tóte puterile sale le jertfesce pentru înaintarea religiósă şi culturală a credincioşilorŭ sĕi.

Declarămŭ în locŭlŭ alŭ doilea, că ceĭ ce aŭ subscrisŭ declaraţiunile din cestiune, aŭ făcut'o ca Români, ca membri aĭ partidului naţionalŭ, éră nu ca greco-catolici, şi că în subscrierea declaraţiuniloru nu ĭ-a condusŭ nici o consideraţiune confesională. Dovadă e, că mulţi nu s'aŭ subscrisŭ. Fiesce care a urmatŭ convingeriloru sale. Cine a voitŭ, s'a subscrisŭ, şi s'a subscrisŭ firesce numai în numele sĕŭ. Noi n'amŭ subscrisŭ nici o declaraţiune, pentru-că nu amŭ simţitŭ nici lipsa nici oportunitatea eĭ. Ceĭ ce aŭ subscrisŭ, vorŭ fi avutŭ motivele sale. N'are însă nimeni dreptulŭ, să deducă din asemenea declaraţiuni tendinţe confesionale, şi noi în interesulŭ binepriceputŭ alŭ causeĭ nóstre naţionale rugămŭ pre toţi Românii, ca să se păzéscă de introducerea confesionalismuluĭ în politica nóstră.

Unŭ comunicatŭ.

Maĭ mulţi delegaţi de aĭ conferinţeĭ naţionale, carĭ aŭ votatŭ contra aşternerii fără amânare a memorialuluĭ la Tronŭ, aŭ avutŭ o întîlnire amicabilă în Redacţiunea „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ din Braşovŭ în dilele 19 şi 20 a l. c. Scopulŭ conveniriĭ a fostŭ, ca numiţiĭ delegaţi să-şi marcheze posiţia sa faţă cu insinuările foiloru magiare, — carĭ insinuărĭ şi-aŭ aflatŭ ecoŭ fidelŭ şi în organulŭ comitetuluĭ naţionalŭ din Sibiŭ, — după carĭ minoritatea conferinţeĭ ar fi aplicată a sparge solidaritatea părtiduluĭ naţionalŭ şi a intrá în negoţiărĭ cu guvernulŭ pentru óreşĭ-carĭ concesiuni. Resultatulŭ consultăriĭ acesteia amicabile şi private e cuprinsŭ într'o epistolă deschisă, ce a adresat'o dlŭ Dr. Alesandru Mocsonyi domnului Dr. Aurelŭ Murĕşanŭ, directorulŭ Gazeteĭ. Epistola acésta e lămuritŭ, şi pre câtŭ deoparte este menită a împrăştiá tóte nedumeririle neîntemeiate stîrnite de „Tribuna“, pre de altă parte va trezí din visŭ şi pre aceia, carĭ credeaŭ a fi ajunsŭ să-ĭ desbine şi să-ĭ împărecheze pre Românĭ. Din motivele acestea credemŭ, că totŭ Românulŭ cu inimă curată va salutá cu bucurie acéstă declaraţiune. Chiar de aceea ni-se pare, că împlinimŭ o datorinţă publicândŭ aicĭ din cuvîntŭ în cuvîntŭ epistola amintită. Éca-o:

Domnule Directorŭ!

Vĕ mulţămescŭ din inimă pentru frăţésca ospitalitate, cu care aţi binevoitŭ a ne primí în casa D-vóstre, pre mine şi pre maĭ mulţi amicĭ, pe carĭ mĭ-am permisŭ a-ĭ invitá la o întîlnire în Braşovŭ.

Esprimându-vĕ acéstă mulţămită şi în numele celoralalţi amicĭ aĭ meĭ, credŭ că aşĭ face o greşélă în împrejurările de faţă, dacă cu acestŭ prilejŭ nu aşĭ prevení din capulŭ locului eventualelorŭ interpretărĭ false, ce s'ar' puté da acesteĭ conveniriĭ amicabile. De aceea mĕ simtŭ îndemnatŭ a da publicităţiĭ declaraţiunea mea, că deşi eŭ şi amiciĭ meĭ nu putemŭ consimţí în multe privinţe cu modulŭ de procedere alŭ comitetuluĭ întru esecutarea conclusuluĭ conferinţeĭ trecute privitorŭ la presentarea memorandului, suntemŭ cu toţiĭ de părere, că afacerea acésta formézĕ o cestiune curatŭ internă de partidŭ, care cestiune ţiaristica nóstră naţională este chemată a o clarificá printr'o discusiune seriósă, obiectivă şi fără patimă, ér conferinţa nóstră naţională viitóre are să o resolveze în modŭ competentŭ.

De altmintrelea orĭ câtŭ de divergente ar puté fi părerile asupra valoriĭ şi însemnătăţiĭ demersurilorŭ comitetuluĭ, într'unŭ punctŭ suntŭ convinsŭ, că fiesce-care membru alŭ partideĭ nóstre naţionale va fi de acordŭ cu mine, cândŭ dicŭ şi afirmŭ, că atitudinea partideĭ nóstre naţionale faţă cu contrariĭ nostri politicĭ nu póte fi de felŭ atinsă prin modulŭ de procedere alŭ comitetuluĭ. Suntŭ convinsŭ, că partida nóstră naţională îşĭ va păstrá nealterată posiţiunea eĭ pre temeiulŭ programuluĭ dela 1881 şi cu aceea-şi hotărîre va continuá în viitorŭ, ca şi până aicĭ, opositiunea eĭ în contra politiceĭ de statŭ, a căreĭ idee fundamentală este esclusivismulŭ de rassă.

Alŭ D-Vóstre

Braşovŭ, 8 (20) Iunie 1892.

devotatŭ amicŭ

Alesandru Mocsonyi.

Revistă bisericéscă.

Austria.

Sânţia Sa Leonŭ XIII a conferitŭ deputatuluĭ conservatorŭ Dr. Kathrein, vicepreşedintele parlamentuluĭ din Viena, crucea de cavalerŭ alŭ ordului Gregorianŭ. În distincţiunea acésta foile vĕdŭ o aprobare a ţinuteĭ, ce a observat'o deputatulŭ Kathrein în aducerea legiĭ şcolare din Tirolŭ. Catoliciĭ austriacĭ suntŭ mândri pentru distincţiunea, ce s'a făcutŭ unuia dintre capiĭ lorŭ şi prin dovada acésta a aprobăriĭ pontificale vorŭ primí curajŭ nouŭ pentru continuarea lupteĭ începute în contra liberalismuluĭ dela putere.

Francia.

Guvernulŭ ateŭ din Francia continuă opera sa de persecuţiune faţă cu totŭ ce e catolicŭ. În dilele trecute guvernulŭ a disolvatŭ o reuniune de meseriaşĭ catolicĭ şi încă numai pre basa unoru insinuărĭ tendenţióse ale radicaliloru. Reuniunea disolvată pentru apĕrarea sa a datŭ publicităţiĭ mai multe declaraţiunĭ de ale auctorităţiloru locale,

---

a) *Cărţi donate.* Academia română ne-a donatŭ: 1. Documinte privitóre la istoria Românilorŭ, 2 volume; 2. Analele Academieĭ române. 3. A figyelem problemája; 4. Az oláh nyelv és nemzet; 5. A magyar főiskolák ifjuságának válasza Románia egyetemi ifjuságának emlékiratára, donate de Dlŭ Iustinianŭ Harşia teol. 6. A Pápa helyzete; Jézus szentséges szivének tisztelete; David király zsoltárkönyve; Egyházi beszédek; Huszonöt év Márkusfalva életéből; Petőfi Sándor költeményei, donate de Dlŭ Antoniŭ Popŭ teol. în Satmarŭ. 7. Europa, Rusia şi România de D. A. Sturdza donată de Reverendissimulŭ Domnŭ Simeonŭ P. Mateiŭ rectorŭ seminarialŭ. 8. Esplicarea mechanică modernă a naturiĭ şi credinţa în Dumnedeŭ, donată de Reverendissimulŭ Domnŭ Dr. Alesandru Grama. 9. Mihailŭ Eminescu, studiŭ criticŭ, donatŭ de Redacţiunea „Unirii“. 10. Adatok a „Ruppia transilvanica“ ismeretéhez, donată de dlŭ Dr. Ambrosiŭ Cheţianŭ. 11. „Catechismulŭ Romanŭ“ donatŭ de Clarissimulŭ Domnŭ Dr. Ioanŭ Popŭ vicariŭ. 12. „Sânta Scriptură a V. T.“ în treĭ tomurĭ; Dreptulŭ besericescŭ (manuscrisŭ); „Kelet tündér világ“; „Hittudományi folyóirat“; „Predigten“; „Dicţionariŭ latinŭ-germanŭ“; „Conversations-Lexicon“ de Mayer 2 tomurĭ; Geometria deşĕmnativă“ (manuscrisŭ), donate de Domnulŭ Artemiŭ Blăşianŭ par. în Obregea. 13. „Sĕrbarea aniversară 1891“ donată de Academia română. 14. Raportulŭ anualŭ alŭ societăţiĭ academice „România Junĕ“, donatŭ de auctorĭ. 15. „Unŭ Tutorŭ“ donatŭ de Dna Matilda Poni. 16. „Dela sate“, „Ostaşiĭ nostri“ de V. Alesandri, „Lira mea“, donate de Dlŭ Iosifŭ Vulcanŭ. 17. „Documente referitóre la istoria Românilorŭ“ de Hurmuzachi, 2 volume donate de Academia română. 18. „Despre cultura şi literatura română în secliulŭ alŭ XIX.“ de Ioanŭ Bianŭ; „Festivitatea dileĭ de 3 Maiŭ“ de I. Faurŭ şi M. Străjanŭ; „Româniĭ transcarpatinĭ“ de Constantinescu, donate de Dlŭ Ioanŭ Anuşcă prof. în Călăraşi. 19. „S. Augustini Confessionum“ donată de Dlŭ Eliă Dăianŭ teol. în Pesta. 20. „Oraţiune funebrală“ donată de Clarissimulŭ Domnŭ Dr. Demetriŭ Radu. 21. „Furnica“ din 1890/91 donată de Dlŭ Aureliŭ Poruţiŭ fostŭ redactorŭ. 22, „Cultura şi literatura Românilorŭ din secliulŭ XIX.“ donată de Dlŭ Nicolaĭ Brândieŭ asc. de filos. 23. „Legea veterinară“ donată de Cancelaria metropolitană. 24. „Viersurĭ de dorŭ“ donate de X. 25. „Igiena poporală“ donată de Dlŭ Dr. E. Elefterescu. 26 „Texte Macedo-Rom.“ donate de Dlŭ I. Bianŭ. 27. „Veterinariulŭ de casă“ donatŭ de Dlŭ Pompeiŭ Făgărăşanŭ.

b) *Diare donate*: 1. „Unirea“. 2. „Luminătoriulŭ“. 3. „Convorbirĭ literarie“. 4. „Gazeta Transilvanieĭ“. 5. „Lumină pentru toţi“. 6. „Economia naţională“. 7. „Katolisches Vereinsblatt“. 8. „Românische Revue“, donate de Redacţiunĭ. 9. „Vulturulŭ“ donatŭ de Reverendissimulŭ Domnŭ Simeonŭ P. Mateiŭ rectorŭ seminarialŭ.

Toţi aceşti generoşi donatorĭ primescă cele maĭ profunde mulţămite din partea membriloru societăţiĭ pentru sprijinulŭ însemnatŭ, ce ni-l'aŭ prestatŭ. Tot-odată îĭ rugămŭ, ca nici pre venitoriŭ să nu ne lipséscă de concursulŭ binevoitoriŭ alŭ Dlorŭ.

c) *Cărţi cumpărate:* 1. „Istoria Transilvanieĭ“ de Dlŭ Georgiŭ Bariţiŭ. 2. S'a abonatŭ societatea la „Nopţi de ĭernă“ de Dlŭ G. Simu. 3. „Jésus-Christ“ de Didon. Precum se vede din Raportulŭ presinte, societatea s'a restrînsŭ de a cumpărá cărţi, şi acésta singurŭ numai din motivulŭ, pentru ca să pótă suportá spesele cu tipărirea părţiĭ a II-a din „Epistole către unŭ preotŭ tinĕrŭ“.

Biblioteca nóstră cu finea anuluĭ scolasticŭ presinte numeră 1042 opurĭ în 1218 volume. Afară de aceste se maĭ află 14 protocóle, dintre carĭ 12 suntŭ legate, ér 2 nelegate; asemenea şi 4 dulapurĭ, în carĭ suntŭ aşedate cărţile şi ţiarele şi maĭ multe portrete încuadrate, precum şi 5 tablourĭ, între carĭ celŭ maĭ mare şi maĭ frumosŭ este portretulŭ patronuluĭ societăţiĭ, alŭ luĭ „Inocenţiŭ Micu Clain“ lucratŭ de penelulŭ Dluĭ Octavianŭ Szmigelski.

d) *Diare cumpărate:* 1. „Gazeta Transilvanieĭ“. 2, „Revista nouă“. 3. „Familia“. 4. „Minerva“. 5. „Încercărĭ literarie“.

în carî e constatatŭ, că reuniunea din cestiune pre lângă promovarea religiosităţiĭ a lucratŭ şi pentru înaintarea onestităţiĭ, a trezieĭ, a spiritului de jertfă şi de ordine între membriĭ sĕĭ. Guvernulŭ însă n'a voitŭ nicĭ să audă despre protestulŭ reuniunĭĭ. Între asemenea împrejurărĭ nu póte surprinde pre nimenĭ, dacă sfaturile părinţescĭ ale Pontificeluĭ Romanŭ rĕmânŭ fără de resultatŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Casa deputaţilorŭ a terminatŭ desbaterea budgetuluĭ întregŭ pre anulŭ 1892. Ministrulŭ Wekerle a presentatŭ îndată şi budgetulŭ noŭ. În şedinţa de Sâmbătă s'a statoritŭ programulŭ lucrărilorŭ pentru timpulŭ, câtŭ maĭ este până la vacanţele de vară. După acestŭ programŭ maĭ întâiŭ este desbaterea proiectuluĭ de apropriaţie, cu care ocasiune ér se face discusiune de încredere saŭ neîncredere faţă cu guvernulŭ. Urmézĕ apoĭ pertractarea rĕspunsuluĭ datŭ de ministrulŭ-preşedinte în afacerea foiĭ „Hamburger Nachrichten". Apoĭ vine desbaterea proiectuluĭ pentru regularea proprietăţilorŭ din Ardealŭ şi a unorŭ proiecte pentru căĭ ferate vicinale. După aceste proiecte vorŭ urmá proiectele privitóre la regularea valuteĭ. Din programulŭ acesta se vede, că vacanţele parlamentare vorŭ începe cam târdiŭ.

Casa magnaţilorŭ vá începe desbaterea budgetuluĭ în 1 Iuliŭ. La desbaterea budgetuluĭ de culte se aştéptă discusiunĭ interesante de natură bisericéscă-politică. Cu unŭ cuvîntŭ, înainte de feriile parlamentare vomŭ avé încă ocasiune a asistá la desbaterĭ fórte interesante.

†

Dumitru Brătianŭ.

Dumitru Brătianŭ, fratele neuĭtatuluĭ Ionŭ Brătianŭ, una din figurele celea marĭ ale Românieĭ renăscute şi independente, a reposatŭ. Numele luĭ va fi scrisŭ cu litere neşterse în inimele recunoscĕtóre ale poporuluĭ sĕŭ.

Visita regeluĭ Umberto la Berlin.

Părechea regală italiană însoţită de ministrulŭ de esterne Brin a mersŭ la Potsdam, ca să rentórcă parechiĭ imperiale germâne visita făcută în Monza în tómna anuluĭ 1889. Întâlnirea monarchilorŭ a fostŭ fórte cordială. Însĕmnătate politică deosĕbită nu are acéstă visită. Ea dovedesce numaĭ relaţiunile amicabile, ce esistă între amîndóuĕ curţile şi intenţiunile pacînice ale ambilorŭ suveranĭ. Foile din Berlin aŭ salutatŭ pre suveranulŭ italianŭ în terminiĭ ceĭ maĭ călduroşĭ şi aŭ accentuatŭ tăria legăturilorŭ, ce légă Italia de imperiulŭ germânŭ.

Belgia.

În scurtŭ va fi convocată constituanta belgă. Resultatulŭ finalŭ alŭ alegerilorŭ a datŭ conservatorilorŭ o maioritate imposantă, cu tóte că liberaliĭ aŭ avutŭ unŭ succesŭ abia speratŭ în Bruxelles. Regele insistă şi acum pre lângă dreptulŭ sĕŭ de referendum, dar nu e probabilŭ, că va reuşí, de-órece capulŭ conservatorilorŭ, Woeste, a declaratŭ, că toţĭ conservatoriĭ vorŭ votá în contra proiectuluĭ de referendum.

Corespondinţe.

Bucuresci, 12 Iuniŭ 1892.

Evenimentulŭ ḑileĭ, salutatŭ cu entusiasmŭ de tóte partidele, este logodna Principeluĭ Moştenitorŭ cu Principesa Maria fiĭca duceluĭ de Edimburg. Despre acésta însă aţĭ vorbitŭ înaintea mea. Parlamentulŭ s'a închisŭ, după ce a votatŭ, între altele, şi proiectele ministruluĭ de instrucţiune, de carĭ am pomenitŭ în rîndulŭ trecutŭ. Să mergemŭ aşa dar la Sinodŭ. Dar şi acesta s'a închisŭ. Nu face nimica, că-lŭ vomŭ deschide noĭ; vomŭ deschide, bine înţelesŭ, desbaterile luĭ din sesiunea de tómnă a anuluĭ trecutŭ, publicate în Ianuariŭ. Ne putemŭ îndeletnicí în voea cea bună cu ele şi acum, căcĭ desbaterile sesiuniĭ de primăvară le vomŭ cunósce numaĭ maĭ târdiŭ.

Sesiunea a duratŭ aprópe o lună (12 Oct.—5 Nov. v.) şi s'a compusŭ din 10 şedinţe. Principalele cestiunĭ tractate aŭ fostŭ: Constituirea comisiunilorŭ; caterisirea diaconuluĭ Hâncu: îmbunătăţirea sorţiĭ cleruluĭ de mirŭ; socotelile tipografieĭ bisericescĭ şi călugărirele. Din fiesce care câte ceva, dar totŭ numaĭ cu îndatinata nóstră scurţime.

Călugărirele, spre a începe şi gătá îndată cu ele, aŭ în sinodŭ acela-şĭ rolŭ, ce-lŭ aŭ indigenatele în sinurile corpurilorŭ legiuitóre. Pentru ca unŭ Românŭ, supusŭ altuĭ statŭ, şi unŭ străinŭ să devină cetăţenĭ români, e de lipsă votulŭ favorabilŭ alŭ camereĭ şi senatuluĭ; tocmaĭ aşa pentru-ca fratele Macarie saŭ sora Nastasie să pótă fi tunşĭ în monachismŭ, e de lipsă votulŭ Stuluĭ Sinodŭ. Tunderĭ de acestea s'aŭ încuviinţatŭ 33 în sesiunea, ce ne preocupă. — În privinţa alegeriĭ comisiuniĭ pentru examinarea cărţilorŭ didactice religióse s'aŭ ivitŭ diferite opiniunĭ. Unĭĭ aŭ stăruitŭ, să se alégă pentru fiesce care carte câte o comisiune. *Ep. Rômniculuĭ* vorbindŭ în favorulŭ acesteĭ părerĭ, după ce a relevatŭ greutatea lucruluĭ şi importanţa cestiuniĭ, adause, că maĭ are unŭ argumentŭ, „cum s'ar ḑice alŭ timpuluĭ. Frumosŭ este, ca noĭ," continuă, „carĭ ne-amŭ făcutŭ cursurile 10, 20 de anĭ acum îndărătŭ alţiĭ şi maĭ de multŭ..." — *O voce:* Alţiĭ de o sută de anĭ. — *Ep. Rômniculuĭ:* Primescŭ şi acésta. Frumosŭ e, bine e, ca noĭ să ne pronunţămŭ cu uşurinţă asupra uneĭ cărţĭ didactice, maĭ alesŭ cândŭ trebue să recunóscemŭ, că didactica a făcutŭ atâtea progrese?... *Ep. Dunării-de-josŭ* observă între altele, că ceea ce s'ar puté cere dela membriĭ comisiuniĭ, ar fi, „ca să revisuéscă cu de-adinsulŭ aceste cărţĭ, pentru ca să nu se maĭ străcóre erorĭ dogmatice contra aşedămintelorŭ

B. Cassa.

Societatea la finea anuluĭ scolasticŭ 1891/92 dispune de unŭ statŭ activŭ de 636 fl. 62½ cr., dintre carĭ în obligaţiunĭ 545 fl. 42½, depuşi la banca „Patria" 83 fl. 51 cruceri, ér în banĭ gata se află 7 fl. 69 cr.

Membriĭ de toţĭ aŭ fostŭ 64, dintre carĭ 6 fundatorĭ, 50 ordinarĭ, 8 estraordinarĭ. Fundatorĭ suntŭ următoriĭ: Escelenţa Sa Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa, Ilustritatea Sa Dr. Victorŭ Mihályi de Apşia, Reverendissimulŭ Domnŭ Constantinŭ Papfalvi, Reverendissimulŭ Domnŭ Simeonŭ Popŭ Mateiŭ, solvindŭ 15 fl., pentru-ce primescă şi pre acéstă cale mulţămitele sincere ale membrilorŭ societăţiĭ; Dlŭ Georgiŭ Boeriŭ şi Dlă Ioanŭ Bozacŭ. Membri ordinarĭ suntŭ toţĭ clericiĭ seminarialĭ în numĕrŭ de 50, ér estraordinarĭ 8, ascultătorĭ de teologia morală.

II. Activitatea societăţiĭ.

În anulŭ acesta a scosŭ societatea la lumină partea a II-a a „Epistolelorŭ către unŭ preotŭ tinĕrŭ". Acésta s'a şi espedatŭ Dlorŭ abonenţi. Fiindŭ-că însă până de presente nu aŭ încursŭ încă banii, aşa amŭ aflatŭ de bine, ca până atuncĭ să nu se dea unŭ raportŭ specialŭ.

În decursulŭ acestuĭ anŭ scolasticŭ saŭ ţinutŭ cu totulŭ 15 şedinţe, dintre carĭ 6 ordinare, 1 constituantă şi una generală, 6 şedinţe literare şi una literară festivă, în care s'a desvĕlitŭ cu tótă solemnitatea portretulŭ pătronuluĭ societăţiĭ, aluĭ fericitului episcopŭ de pie memorie „Inocenţiŭ M. Clain".

În şedinţele ordinare s'aŭ tractatŭ agendele interne şi esterne ale societăţiĭ. În şedinţa a VI-a ordinară preşedintele a adusŭ la cunoscinţa membrilorŭ, că societatea nóstră a primitŭ dela proprietariŭ concesiunea de a traduce opulŭ celŭ classicŭ „Jésus-Christ" de Didon. Membriĭ cu plăcere aŭ luatŭ cunoscinţă despre acésta, şi numaĭ decâtŭ s'a şi împărţitŭ opulŭ spre traducere.

În şedinţele literare s'a cetitŭ fóea „Furnica", s'aŭ ţinutŭ declamaţiunĭ de către clericiĭ de anulŭ I. şi II. Ce se ţine în specialŭ de „Furnica", acésta în anulŭ curentŭ cuprinde 36 numerĭ, cu 9 numerĭ maĭ multŭ, de câtŭ pretindŭ statutele societăţiĭ.

Operatele suntŭ următórele: a) 3 disertaţiunĭ, b) 21 poesiĭ, c) O poesie în prosă, d) 2 conţiunĭ, e) O cuvîntare dela înmormîntărĭ de dlŭ Ştefanŭ Botta teol. abs., f) 2 meditaţiunĭ, g) Unŭ raportŭ generalŭ istoricŭ despre activitatea societăţiĭ dela anulŭ scol. 1879/80 începêndŭ şi până la finea anuluĭ 1889/90, h) O biografie, i) 2 schiţe, k) 2 cuvîntărĭ presidiale, l) O novelă, m) 2 novelete, n) Unŭ mitŭ, o) O comedie, p) O naraţiune, r) Maxime. Redactorulŭ „Furniceĭ" Dlŭ Vasiliŭ L. Suciŭ a fostŭ ajutatŭ în critisarea operatelorŭ de o comisiune critisătóre constătóre din 4 membri, care a ţinutŭ 19 şedinţe.

În şedinţa constituantă ţinută în 3 Maiŭ a. c. s'aŭ alesŭ noiĭ oficialĭ pentru anulŭ scolasticŭ venitoriŭ în persónele următorilorŭ domnĭ teologĭ: Ştefanŭ Roşianŭ clericŭ III preşedinte; Ioanŭ Hulea clericŭ III secretarŭ; Victorŭ Gitta clericŭ III. redactorŭ; Valeriŭ Popescŭ clericŭ II. cassarŭ I.; Isidorŭ Raica clericŭ II. cassarŭ II.; Mihailŭ Hodârnĕŭ clericŭ I. controlorŭ; Ieronimŭ Manŭ clericŭ I. bibliotecariŭ; restândŭ pre anulŭ viitoriŭ scolasticŭ alegerea notariuluĭ şedinţelorŭ dintre fiitoriĭ clericĭ de anulŭ I.

În şedinţa generală fostulŭ comitetŭ şi-a datŭ înaintea şedinţeĭ samă despre activitatea s'a, şi absolvatŭ fiindŭ a încetatŭ în functiune noulŭ comitetŭ.

După cum se póte vedé din datele espuse până aci, societatea de lectură „Inocenţiŭ M. Clain" păşesce seriosŭ spre destinaţiunea sa. Resultatele eĭ anuale în privinţă materială suntŭ de totŭ modeste ca a uneia, carea în privinţa acésta e avisată aprópe esclusivŭ la membriĭ sĕĭ ordinarĭ. O recomândămŭ decĭ şi cu ocasiunea acésta atenţiuniĭ binevoitóre a preastimatuluĭ publicŭ, a domnilorŭ redactorĭ şi auctorĭ, şi a tuturorŭ spriginitorilorŭ tinerimiĭ.

Blaşiŭ, la 17 Iunie 1892.

Teodorŭ Vandorŭ, preş. soc. **Ioanŭ Ţucu,** secret. soc.

s. n. biserice dreptmăritóre". Aceste le-aşĭ puté ilustrá, după *Voinţa Bis. Rom.*, cu unŭ esemplu frumosŭ, dar póte că o voiŭ face altă-dată. Acum să continuămŭ firulŭ şi să asistămŭ la conjugarea unuĭ verbŭ latinescŭ.

Ep. Dunării-de-josŭ numise pre o. sĕĭ colegĭ *Prelaţi*, după usulŭ dela senatŭ. — *Ep. Romanuluĭ:* Ce ne facĭ prelaţi, că nu suntemŭ nicĭ laţi, nicĭ prea laţi . . . Cerŭ scusă pentru acésta. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Nicĭ n'am pretinsŭ, să-ţi cerĭ scuse, căcĭ n'aĭ disŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ rĕŭ la adresa mea. — *Ep. Romanuluĭ:* Póte P. S. ta eştĭ prealatŭ, eŭ nu suntŭ. — Într'altŭ locŭ Archiereulŭ Calistratŭ dise asemenea „eminentulŭ Prelatŭ de Romanŭ". — *Ep. Romanuluĭ:* Prelatŭ eştĭ P. S. Ta. — *Arch. Calistratŭ:* Am auditŭ, că P. S. Episcopŭ protestéză contra cuvîntuluĭ de *prelatŭ*. Să-mĭ dea voe P. S. Sa a-ĭ spune, că se derivă dela verbulŭ latinŭ praefero; étă şi timpurile primitive: praefero, praefers, praetuli, praelatum, praeferre (preferatŭ). — *Ep. Romanuluĭ:* Şi românesce însĕmnéză a fi preferitŭ. — Dându-se mai la vale acela-şĭ titulŭ, *Ep. Romanuluĭ:* Nu primescŭ vorba de *prelatŭ*. — *Mitropolitulŭ Moldoveĭ* (ca preşedinte): Fiţĭ mai parcimoniosŭ cu titululŭ de *Prelatŭ*, mai cu samă că P. S. Sa Ep. alŭ Romanuluĭ a protestatŭ de atâtea orĭ. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Îĭ stă la capŭ titululŭ acesta pre bancă la Senatŭ. (Adecă pre banca, pre care şedŭ Episcopiĭ în senatŭ, e scrisŭ: *Banca Prelaţilorŭ.*)

În vecînica cestiune a îmbunătăţiriĭ sorţiĭ cleruluĭ de mirŭ s'a cetitŭ numaĭ proiectulŭ depusŭ la senatŭ acum este anulŭ unde încă dórme liniştitŭ, şi nu eŭ suntŭ carele să-lŭ potŭ deşteptá din somnŭ. — Din rapórtele comisiuniĭ pentru revederea socotelelorŭ bisericescĭ estragŭ următórele: Revista *Biser. Ort. Rom.* are preste 3500 abonaţi; rĕmăşiţele de incassatŭ de pre abonamentele anilorŭ precedenţĭ până la 31 Martiŭ 1892 eraŭ 90,027 leĭ şi 15 banĭ. Cărţile rituale aflătóre în depositulŭ tipografieĭ suntŭ în valóre de aprópe 300,000 leĭ; restanţele de incasssatŭ pentru celea puse în desfacere pre la protopopiĭ eraŭ de 27,802 leĭ. Pentru tipărirea Mineelorŭ (12 volume) tipografia are lipsă de 1,500,000 cóle de hârtie, pentru carĭ directorulŭ cere dela ministerŭ suma de 75,000 leĭ.

Discusiunea asupra caterisiriĭ saŭ degradăriĭ diaconuluĭ Hâncu, după reflexiunea secretaruluĭ, a fostŭ „îndelungată şi înferbîntată". Că într'adevĕrŭ discusiunea a fostŭ lungă, se póte vedé şi de acolo, că numaĭ sumarulŭ eĭ se estinde pre 70 de pagine oct. de ale *Bis. Ort. Rom.* Étă de ce erá vorbă: Numitulŭ diaconŭ de maĭ multŭ timpŭ a contractatŭ viţiulŭ beţieĭ şi a ajunsŭ într'o stare fórte decădută, ast-felŭ încâtŭ odată umblândŭ cu icóna printre poporŭ, a căzutŭ cu ea cu totŭ pre drumŭ; o altă-dată umblândŭ cu aghiasma (apă sfinţită) în ajunulŭ botezuluĭ Domnuluĭ, a căzutŭ prin casele ómenilorŭ rĕmânêndŭ pre acolo; pentru aceste cum şi pentru bătăile, ce suferiá, soţia sa a cerutŭ şi obţinutŭ disolvarea căsătorieĭ dela tribunalulŭ din Tecuciŭ. Pentru tóte acestea Episcopulŭ de Romanŭ, Melchisedecŭ, l'a caterisitŭ şi a ordinatŭ, ca după trecerea timpuluĭ de apelŭ să fie desbrăcatŭ de haĭnele diaconuluĭ prin poliţie. Diaconulŭ însă a făcutŭ apelŭ la S. Sinodŭ. Aci discusiunea s'a învîrtitŭ asupra recusăriĭ din comisiunea de petiţiunĭ a Arch. Valerianŭ, ca fiindŭ frate alŭ Ep. de Romanŭ, după aceea asupra recusăriĭ amîndorora şi a unuĭ alŭ treilea membru din Sinodŭ, conformŭ legilorŭ civile şi canónelorŭ, ca interesaţi în judecată, asupra împrejurăriĭ că sentinţa de caterisire n'a fostŭ dată în regulă; şi în fine apelulŭ s'a respinsŭ, căcĭ n'a fostŭ făcutŭ în terminulŭ legalŭ de 15 ţile după primirea sentinţeĭ. Câtŭ a fostŭ de viuă apoĭ discusiunea, se póte vedé din următórele specimine citate textualŭ:

Arch. Calistratŭ: Cândŭ P. S. Ep. alŭ Romanuluĭ dă ordinŭ la poliţie, ca să desbrace pre acelŭ nenorocitŭ, ce însĕmnéză acésta, decâtŭ că face usŭ de legile civile? *Ep. Dânării-de-josŭ:* Acum o să ne prăpădescĭ P. S. alŭ Huşilorŭ. — *Ep. Huşilorŭ:* Cum ne prăpădiţĭ P. S. V. pre noĭ, aşa şi noĭ pre P. S. Vóstră. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Ce voescĭ să se omóre ómeniĭ? — *Ep. Huşilorŭ:* Nu omóră nimenĭ ómeniĭ. . . . *Ep. Dunării-de-josŭ:* Este curiosŭ, că Episcopulŭ în causă întrebuinţéză tóte mijlócele spre a aruncá rĕspunderea pre unŭ bietŭ nenorocitŭ şi a se disculpá pre sine. — *Ep. Romanuluĭ:* Dacă ceĭ caterisiţĭ nu aŭ dreptulŭ, să vină să se apere aci, rĕŭ facĭ, de nu tacĭ şi P. S. Ta. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Să sciĭ unŭ lucru, că orĭ ce veĭ dice şi orĭ cum se va transá cestiunea, lumea are să te cunóscă acum, cum judecĭ şi administrezĭ în eparchia Romanuluĭ . . . Diaconulŭ Hâncu póte să fie căzutŭ în viţiulŭ beţieĭ. Noĭ nu suntemŭ în stare de beţie ca elŭ, şi să ferésca Dumneḑeŭ pre Stulŭ Sinodŭ, să trécă cu uşurinţă în acéstă cestiune preste legile şi regulamentele sale. — *Ep. Romanuluĭ:* Să ferésca pre Stulŭ Sinodŭ să ţină în samă ceea ce vorbescĭ P. S. Ta. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Acum să te desvĕluescŭ, ca să te cunóscă lumea, cum judecĭ şi administrezĭ, şi ce felŭ îţĭ este aureola, ce voescĭ să aĭ în biserica nóstră română. — *Ep. Romanuluĭ:* Este frumosŭ, să se batjocorésca membriĭ Stuluĭ Sinodŭ în felulŭ acesta? Să mĕ insulte ast-felŭ? Nu este de demnitatea Stuluĭ Sinodŭ. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Dreptulŭ de auḑulŭ rĕŭ nu se teme. Eŭ nu te insultă, ci numaĭ să prevestescŭ de cele ce are să fie cu P. S. Ta. — *Ep. Romanuluĭ:* Nu am nicĭ o aureolă. — *Mitropolitulŭ Moldoveĭ:* Dialoguri facemŭ aci? — *Ep. Romanuluĭ:* Ce să facŭ? Trebue să mĕ apĕrŭ şi eŭ. . . . .

La rîndulŭ meŭ trebue să mĕ apĕrŭ şi eŭ, căcĭ am fostŭ póte prea lungŭ la vorbă, şi facŭ acésta trimiţêndu-vĕ o salutare cordială.

Philalet.

Învitare la prenumeraţiune.

Cu 1 Iuliŭ st. n. se începe abonamentŭ noŭ la „Unirea". Preţurile suntŭ însĕmnate în fruntea foiĭ.

Rugămŭ decĭ pre onoraţiĭ nostri abonenţi, să-şi achiteze abonamentele restante, să ne trimiţă preţulŭ abonamentuluĭ noŭ anticipativŭ şi să ne câştige şi abonenţi noĭ. Din partea nóstră nu va lipsi nicĭ o ostenélă pentru a face, ca „Unirea" să corĕspundă tuturorŭ aşteptărilorŭ îndreptăţite.

Redacţiunea şi Administraţiunea „Unirii".

Noutăţi.

Închiarea anului scolasticŭ la facultatea teologică din Blaşŭ s'a întîmplatŭ Sâmbătă în 18 a l. c. Cu acea ocasiune s'a celebratŭ s. Liturgie cu mare solemnitate pontificândŭ P. O. D. Rectorŭ Seminarialŭ S. Popŭ Mateiŭ asistatŭ de corpulŭ profesoralŭ. Numĕrulŭ ascultătorilorŭ de teologie în anulŭ scolasticŭ espiratŭ a fostŭ de 50 alumnĭ, şi anume: în cursulŭ I. 16, în cursulŭ alŭ II-lea 12, în cursulŭ alŭ III-lea 11 şi în alŭ IV-lea cursŭ 11. Dintre aşcultătorĭ 1 de cursulŭ II şi 1 de alŭ III-lea suntŭ trimişĭ din diecesa Oradeĭ-marĭ, éră 2 de cursulŭ I, 1 de alŭ II-lea, 2 de alŭ III-lea şi 2 de alŭ IV-lea cursŭ aŭ fostŭ din diecesa Lugoşuluĭ. În decursulŭ anuluĭ scolasticŭ s'a propusŭ clericilorŭ de cursulŭ I şi II: „Teologia dogmatică specială, Filosofia, Istoria revelaţiuniĭ divine, Întroducerea în S. Scripturc, şi Exegesă vulgară şi sublimioră din Noulŭ Testamentŭ, Hermeutica biblică şi Medicina pastorală." Clericiĭ de anulŭ III şi IV aŭ ascultatŭ: „Istoria bisericéscă universală, Istoria particulară a bisericeĭ românescĭ unite cu Roma, Teologia Pastorală, Elocinţa Sacră, Liturgica, Pedagogia, Metodica şi Catechetica." Prelângă aceea s'a propusŭ la totĭ alumniĭ cantulŭ bisericescŭ şi musica vocală pre note.

La şcóla de fetiţe română gr. cat. din Blaşiŭ *esamenele* s'aŭ ţinutŭ Lunĭ în 20 a l. c. înainte şi după amédĭ. La esamene a fostŭ de faţă şi *I. P. S. D. Mitropolitŭ*, care pórtă unŭ interesŭ deosĕbitŭ de educarea fetiţelorŭ române în spiritŭ religiosŭ şi moralŭ. Însu-şi zelosulŭ Prelatŭ a pusŭ întrebărĭ copilelorŭ, la carĭ acestea preste totŭ aŭ rĕspunsŭ cu multă precisiune şi isteţime.

Esamenŭ de musică. Studenţiĭ dela gimnasiulŭ nostru din locŭ aŭ avutŭ esamenulŭ din musica vocală şi instrumentală Marţi în 21 a l. c. după amédĭ. Escelenţa Sa I. P. D. Mitropolitŭ a onoratŭ cu înalta sa presenţă esamenulŭ. Asemenea a ascultatŭ şi unŭ publicŭ numĕrosŭ cu cea maĭ viuă plăcere producţiunile variate ale studenţilorŭ, carĭ aŭ pututŭ să îndestulescă pre orĭ şi cine. Escelenţa Sa a şi esprimatŭ mulţămirea sa domnuluĭ profesorŭ Iacobŭ Murĕşanŭ.

Convocare. În conformitate cu prescrisele §-luĭ 21 din statutele „Asociaţiuniĭ transilvane" on. membri aĭ Asociaţiuniĭ, inteligenţa şi poporulŭ românŭ de pre teritorulŭ despărţĕmîntuluĭ VII cu tótă stima suntŭ învitaţĭ a luá parte la adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ VII Haţegŭ, ce se va ţiné în comuna Grădisce, în localitatea şcóleĭ confesionale la 6 Iuliŭ st. n. (Nascerea s. Ioanŭ Botezătorulŭ) cu începutŭ la 10 óre a. m. Obĭecte de pertractatŭ: 1. Cuvîntŭ de deschidere; 2. Raportulŭ cassaruluĭ; 3. Incasarea de taxe curente şi restante, şi înscriere de membri noĭ; 4. Eventuale propuneriĭ. — După adunare banchetŭ comunŭ. — Din şedinţa subcomitetuluĭ ţinută în Haţegŭ la 15 Iun. 1892. *Ioanŭ Ianza,* directorulŭ despărţĕmîntuluĭ, *N. Trimbiţoniŭ,* actuarŭ.

Concertŭ în Braşovŭ. Reuniunea română de cântărĭ din Sibiŭ a datŭ Lunĭ în 20 a l. c. unŭ concertŭ în teatrulŭ de vară din Braşovŭ. Unŭ publicŭ fórte numĕrosŭ a fostŭ de faţă, tóte locurile eraŭ ocupate, éră logile şi galeriile eraŭ îndesuite. Programulŭ a fostŭ: *Finalulŭ* actuluĭ I din opera nefinită *„Loreley"* de *F. Mendelsohn-Bartholdy*, *Treĭ cântece* de *G. Dima* şi *Stabat Mater* de *G. Rossini*. Tóte piesele aŭ fostŭ esecutate perfectŭ. Solo-urile aŭ fostŭ ţinute de dómnele *Crişanŭ* şi *Dima* şi de domniĭ *Ghiţa Popă* şi *V. Demianŭ*. Succesulŭ întregŭ alŭ concertuluĭ se póte numĭ strălucitŭ, şi publiculŭ a remuneratŭ brava reuniune cu atenţiunea sa încordată şi cu aplausele sale îndelungate şi însufleţite. Unŭ singurŭ lucru ar fi de observatŭ, care nu se póte repetĭ destulŭ, anume că reuniunile *române* de cântărĭ să cultive maĭ multŭ cântările românescĭ. Firesce că acéstă observare nu sună membrilorŭ, ci conducătorilorŭ de reuniunĭ.

George Cav. de Flondor, mare proprietarŭ în Storojineţi şi unulŭ din fruntaşiĭ românĭ Bucovineni, a reposatŭ în 13 a l. c.

Costa Protici, unulŭ din ceĭ treĭ regenţĭ aĭ Sêrbieĭ, a reposatŭ în 16 a l. c. atacatŭ de apoplecsie.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericei române din Ungaria și Transilvania, dară mai alesu din părțile bănățene ale diecesei Lugoșului.

(Continuare.)

Textulu acelei rugări este următoriulu: „Noi, cari suntemu județii districteloru Caransebeșu, Aramsiavensu și Lugoșu, amu datu cartea acésta, și pentru mai mare credemîntu amu pusu și degetele, și geluindu-ne rugămu pre Ilustr. și Escel. Vóstră D. Comite Generalu Steinville, ca pentru numele mareluĭ Dumnedeu, pentru sănĕtatea și fericirea augistissimuluĭ împĕratu, să facă bine, și să ne dea nóuĕ de episcopu, pre care noi îlu poftimu, anume pre *Petronie,* ca să ne fie nóuĕ Episcopu; acela, cu numele *Moyse,* care a rĕmasu dela Turci, nu ne trebue, de-órece Ilustritatea Vóstră sciĭ, că tot-deuna ține rînduéla cea turcéscă, carele dacă vede, că cineva are banĭ și nu dă, câtu elu cere, atunci îlu escomunică, și îlu dă cu tóte diavoluluĭ (îlu afurisesce); ĕră dacă dă, câtu cere, ĕrăși îlu binecuvîntă, și acésta o face nu numaĭ faţă de singuraticĭ, ci și faţă de negutătorĭ și tóte satele, și cându chirotonesce preoţi, ĭea dela eĭ 50 leonianĭ, și-ĭ lasă cam o jumătate de anu, să fie preoţi, după aceea ĕrăși îĭ alungă din parochie, până nu-ĭ dau ĕrăși atâţi banĭ; ĕră cându vre-unu mirénu se căsătoresce cu o vergură, episcopulu ĭea 7, ĕră preotulu 6, 7 denarĭ, [1]) cându soţia vre-unuĭ omu e spre mórte, atunci nu lĕrtă preotuluĭ, să o cuminece, până ce nu-ĭ dă 10 saŭ. 15 leonianĭ, ĕră de e sĕracu și nu are de unde să deă banĭ, atuncĭ lasă ca să se îngrópe ca unu dobitocu. Pentru fundu dela fiesce care casă, fie sĕracă orĭ avută, ĭea 11 polture (1½ crucerĭ), ĕră dacă sĕracului nu are banĭ, atuncĭ ĭea zălogu în preţu de 3 orĭ 4 florenĭ, și așa se prăpădescu la elu tóte zălógele nóstre, în totu anulu așa ne mânâncă. Apoĭ dela fiesce care preotu la anu ĭea 7 leonianĭ, ĕră pre timpulu visitării bisericeloru, ce se întîmplă în serbătórea celoru 12 ss. Apostoli, aceia totdeuna îĭ încaséză. Pre lângă rugarea acésta avemu încă și altele multe, cu carĭ nu putemu molestá pre Ilustr. Vóstră, acelea încă nu le mai putemu suferĭ, pentru carĭ ne rugămu de Ilustritatea Sa, și ca îndurarea mareluĭ Dumnedeu să păzéscă pre Ilustritatea Sa. Caransebeșu, la 1717 Febr. 12.“

Aŭ fostu subscrișĭ 12 preoţi cu toţi preoţiĭ, 40 cnezĭ cu mai multe sate și districte, în loculuĭ sigilelorŭ dicu, că punu degetele și crucea, și că cartea o trimitu toţi, micu cu mare. [2])

Rugarea acésta se face pre acelea timpurĭ, cându Archiepiscopulu sêrbescu face celea mai marĭ nisuinţe pentru surparea episcopiei unite din Slavonia și Croaţia a *Svidniţului;* și cându prin denumirea episcopuluĭ unitu I. Pataki (23 Dec. 1716) în Transilvania încâtva se consolidéză Unirea.

În epistola supramemorată se cuprindu dóuĕ nume, unu episcopu gr. or. *Moise,* și altulu *Petronie.*

Nilles dice, că Moise numitu în epistola citată ar fi Moise *Petroviciu* mai târdiu Archiepiscopulu Carloveţuluĭ, care pentru uneltirile sale desvoltate în Slavonia în contra Unirii prin rescriptulu împĕrătescu de dtu 19 Sept. 1727 fu reprobatu și îndrumatu a nu abusá de privilegiile concese naţiunii sêrbesci [3]). Din parte-mi însă credu, că acelu *Moise* a fostu episcopulu șêrbescu-românescu gr. or. din Caransebeșu, cu numele Moise *Stanoevich,* despre care se dice, că pre acele timpurĭ ar fi fostu acolo episcopu alesu, ocupându-și scaunulu sĕu numaĭ la anulu 1722. [4])

Ĕră cine a fostu *Petronie* celu cerutu de episcopu, nu se scie, va fi fostu vre-unu călugĕru de lângă episcopu.

La anulu 1713 măcar că nu dreptu în Bănatu, ci în vecinătate nemijlocită, adecă în Aradu ne întîlnimu cu unu episcopu neconversu. Acesta a fostu *Ioaniţiu Martinoviciu,* carele ca episcopu gr. or. din Aradu și Boroș-Ineu la an. 1713 în sacelulu fortăreţeĭ din Oradea-mare a depusu profesiunea credinţeĭ catolice și în urmarea rescrisuluĭ Pontificeluĭ Clemente alu XI-lea din 27 Maiu 1715 prin Cardinalulu Saxone fu absolvatu de censură și de pedépsă bisericéscă. Despre acestu episcopu analele manuscrise ale Provinciei austriace S. Jes. la an. 1720 aceste le adnótă: „Magnum quoque solatium attulit idem missonarius Rssmo Domino *Ioanitio Martinovich,* orientalis ecclesiae graeci ritus Jenovensi et Aradensi unito episcopo, qui omni honoris et benevolentiae significatione exceptum Patrem de praecipuis fidei quaestionibus consulens omnium arcanorum suorum conscium esse voluit, ejusque in theologia fundatis consiliis acquievit, magno perfusus gaudio, quod hominem tandem nactus est, cui et gentis suae privilegia et ritus ac unionis protectionales confidere possit.“ [1])

Acestu episcopu multe a suferitu dela schismatici, numaĭ pentru-că erá unitu, dară fu spriginitu prin episcopulu rom. cat. dela Orade *Emericu Csáky* și prin comandantele cetăţiĭ din Aradu, fortăreţa căreia încă din 1699 rĕmase în mâna imperialilorŭ. Deși pre la anulu 1713 Bănatulu erá sub Turci, și așa imperialiĭ în acele părţi nu aŭ avutu influinţă preste trebile bisericescĭ, totuși din acele împrejurări, că Aradulu este mărginașu cu Bănatulu, și că sub jurisdicţiunea episcopuluĭ gr. or. din Aradu s'a ţinutu partea superióră a Bănatuluĭ de lângă apa Murĕșuluĭ, se póte conchide, că dacă episcopulu însu-și s'a unitu, esemplulu aceluia a trebuitu să-lu urmeze și alţi preoţi și fideli supuși luĭ cu atâtu mai vîrtosu, de-órece pre acele timpurĭ episcopulu gr. or. dela Timișóra reședea departe de aceste părţi, adecă în Becicherecul-mare, ĕră în Aradu dela anulu 1710—1722 nu a fostu altu episcopu gr. or. decâtu episcopulu unitu *Martinoviciu.* [2])

După scóterea Turcilorŭ din Bănatu Sêrbiĭ vĕdêndu-se asiguraţi despre privilegiile, ce li-s'aŭ acordatu cu ocasiunea colonisărilorŭ lorŭ, și afară de aceea de convingerea aceea fiindu, că casa domnitóre este avisată la spriginulu lorŭ datu în bună mĕsură și în luptele contra Curuţilorŭ: dinșiĭ nu numaĭ că se apucară de regularea trebilorŭ eclesiastice, ci pre tóte liniile făceaŭ opusĕţiune nisuinţelorŭ Unirii.

Dară nicĭ partida imperială nu durmiá, ci aceea uitându-se alt-cum cu ochĭ rĕĭ la privilegiile concese Sêrbilorŭ se nevoiá, ca prin propagarea și spriginirea Unirii între popórĕle de ritu grecescu să pună stavilă nisuinţelorŭ greco-orientalilorŭ.

Spre acestu scopu în deosĕbite părţi ale Bănatuluĭ se trimitu misionarĭ Iesuiţi, carĭ trecêndu din locu în locu până în Slavonia, Croaţia și Bosnia vestescu credinţa catolică și câștigă aderenţi noi. Pre aceste timpurĭ între Românii și Slavii din Bănatu cu succesu lucră misionariĭ Iesuiţi și Franciscanĭ. Dovadă despre acelu succesu, respective despre aceea, că pre la anulu 1718 dreptu în Timișóra mulţi dintre Românĭ și Sêrbi aŭ îmbrăţișatu s. Unire, dovedesce ḑiarulu saŭ istoria caseĭ Iesuiţilorŭ din Timișóra. Acolo e însĕmnatu, că la 1718 Sêrbilorŭ și Românilorŭ catolicĭ locuitorĭ în suburbiile Timișóreĭ numite „Palanca mare și mică“, călugĕriĭ Franciscanĭ ţineaŭ predicĭ în limba maternă a acelorŭ locuitorĭ, ĕră celorŭ din cetate acelea predicĭ le ţineaŭ Iesuiţiĭ. Între aceia, carĭ în urmarea acelorŭ predicĭ misionare aŭ primitu s. Unire, a fostu și parochulu sêrbescu gr. or. din Timișóra, unu călugĕru bĕtrânu de 60 de anĭ, care deja în decursu de 30 de anĭ erá preotu gr. or. din Timișóra. Unirea aceluĭ preotu Episcopulu gr. or. a voitu, ca în totu modulu să o împedece, dară fără succesu. [1])

Spre împedecarea tendinţelorŭ gr. orientalilorŭ în tóte părţile puse în lucrare la anulu 1721 în Timișóra se ţine o conferinţă publică. În acésta conferinţă, în presența guvernatoruluĭ imperialu, a mitropolituluĭ gr. or. și a altorŭ 2 episcopĭ gr. or., [2]) se propunu și se acceptéză nescarĭ statoriri cuprinse în 17 puncte, carĭ se referescu nu numaĭ la îndreptarea stării morale a bisericeĭ gr. or., ci în bună parte și la promovarea s. Unirĭ. Atarĭ statoriri suntu de es.: a) Ca preoţiĭ și poporulu schismaticu nu numaĭ să nu se împedece, ci chiar să li-se notifice, că le este permisu a cercetá bisericele catolice, în acelea a ascultá cele sânte și a luá parte la procesiuni și la nunţi. b) Preoţilorŭ schismaticĭ să nu se interdică conversarea cu preoţi catolicĭ. [3]) c) Dacă cineva, fie preotu orĭ mirénu, s'ar întórce la Unire, după trecere să nu se acuse cu fapte de acele, pentru carĭ, fiindu încă neunitu, nu fu pedepsitu. d) Tinerii schismaticilorŭ să nu se oprésca de a cercetá școlele catolicilorŭ; schismaticiĭ să nu defaime Unirea, nicĭ să oprésca pre cineva de a ţiné serbătorile și posturile catolicilorŭ, și alte de acestea.

După scóterea Turcilorŭ din Bănatu, provincia acésta ajunge sub administrare militară.

Guvernatorulu celu dintâiu a fostu comandantele supremu *Claudiu Florimundu Mercy.* Sub guvernarea acestuia Bănatulu începe a se înălţă din starea cea désolată, în carea îlu lăsase Turciĭ. În privinţă administrativă, militară, economică, comercială, finanţială, religiósă și scolastică se ridică la o stare mai bună.

Bănatulu sub domnia Turcilorŭ prin desele resbóe mai că a fostu depopulatu, căci cum arată mapa compusă între 1723—24 despre satele și districtele Bănatuluĭ, o mulţime de comune mai înainte esistente și înfloritóre după scóterea Turcilorŭ s'aŭ aflatu parte distruse, parte depopulate. Spre a delătură acésta scădere, comandantele *Mercy* se apucă de colonisarea Bănatuluĭ. Spre acestu scopu cu totu felulu de promisiuni și ajutóre adună totu soiulu de popóre din deosĕbite părţi ale Germâniei, din Francia, Italia și Bulgaria, dară totu numaĭ romano-catolicĭ. Prin acésta colonisare apoĭ pune basă la mai multe parochii rom. catolice, carĭ sub domnia Turcilorŭ așa de tare se răriră, încâtu după scóterea acelora în Bănatu abia esistaŭ 3, respective 5 parochiuţe. [5])

Pre acestu timpu, cându în Transilvania, prin denumirea episcopuluĭ *I. Inocenţiu Klein* (Micu) întîmplată la 1729, mulţime multă de poporu românu se readuce în sinulu bisericeĭ, [6]) și preste totu cându prin acelu apostolu aiu bisericeĭ și naţiunii, în urmarea nenumĕratelorŭ representaţiuni, plânsorĭ și

---

[1]) Unu denarŭ = 15 crucerĭ de argintu.
[2]) Nilles o. c. T. I. p. 445.
[3]) Nilles o. c. T. II. p. 755.
[4]) Milleker »A versetzi gör. kel. püspökségről« în »Történelmi és régészeti értesitő« 1890 II. Füzet pag. 88.

[1]) Nilles o. c. T. II. p. 604.
[2]) Cfr. Șaguna »Istoria biser. ortodoxe« Sibiu 1860 T. II. §. 128 pag. 222.

[1]) Nilles o. c. T. II. p. 804—809; Preyer »Monographie der k. Freistadt Temesvar«. Temesvar 1853 pag. 60. Oltványi o. c. pag. 137. Báráuy Ágoston »Temesvár megye emléke« N.-Becskereken 1848 p. 62 not. 1.
[2]) Între carĭ a fostu Ioanu Vladislavylevics episcopulu Timișóreĭ, (episcopia gr. or. a Aradului a fostu vacantă,) care sub timpulu asediului Timișóreĭ din 1716 a trecutu din cetate în tabĕra luĭ Eugeniu de Savoia, informându-lu despre starea cetăţii. Preyer o. c. p. 56.
[3]) Acésta erá îndreptată în contra mandatului episcopatului gr. or., care vĕdêndu, că nu numaĭ poporenĭ, ci și preoţi gr. or. se unescu preoţilorŭ sĕi a opritu conversarea cu preoţi catolicĭ. Cfr. Oltványi o. c. pag. 138.
[4]) Nilles o. c. T. II. pag. 800.
[5]) Griselini o. c. pag. 155 și 169. După conscripţiunea compusă prela 1774 poporaţiunea română din Bănatu a fostu cu 45.350 suflete mai numĕrósă decâtu ceealaltă poporaţiune de alte naţii și confesiuni. Numĕrulu Românilorŭ a fostu 181,639. Schnickel o. c. p. 302.
[6]) Statim primo anno sexcentos parochos cum suis parochiis in sedibus et in terra Fogaras partim adduxit, partim reduxit ad unionem Sam. Klein o. c. Cap. XVIII.

rugări date la curtea împerătéscă statului bisericei unite încâtva se întăresce, éră diplomelorŭ mai înainte edate în interesulŭ bisericei şi poporului unitŭ se câştigă óresicareva valóre; [1]) atunci când în părţile Bihării se respingŭ intrigele şi machinaţiunile episcopului gr. or. dela Aradŭ cu numele *Vincenţiŭ Ioanoviciŭ* [2]) ţesute în contra Unirii; [3]) atunci, când în părţile Sirmiului, în Croaţia şi Slavonia, prin Archiepiscopii neuniţi dela Carloveţŭ se forţéză întărirea neuniriĭ în acelea părţi: în părţile Bănatului nu numai că nu stagnéză causa Unirii, ci sub priveghiarea episcopatului Cianadului restauratŭ [4]) cu conlucrarea ordului Iesuiţilorŭ şi alŭ Franciscanilorŭ sprijinită şi prin puterea civilă, din ḑi în ḑi cresce, aşa încâtŭ episcopulŭ Cianadului *Adalbertŭ* L. B. *Falkenstein* (1730—1739) în representarea sa făcută (cam la 1734) Maiestăţii Sale Împăratului a pututŭ să ḑică, că *„afară de mulţimea nespusă a acelora, cari s'aŭ lăpădatŭ de pravitate eretică, numĕrulŭ celorŭ trecuţi dela schisma grecéscă la unire cu biserica latină este deja de vre-o câteva sute"*.

Timpulŭ guvernăriĭ spirituale a episcopului Cianadului Adalbert Falkenstein, pentru Unirea din Bănatŭ se póte numi timpulŭ înfloririi, şi chiar pentru acésta dorimŭ a consacrá evenimentelorŭ de pre acele timpuri unŭ punctŭ deosĕbitŭ.

(Va urmá.)

Vezinas.

Istorisire de **Nic. T. Zorilă**

(Continuare.)

Regele ţea în fine cuvîntulŭ:

„Este durerosŭ, Iubiţiĭ meĭ, a ne vedé cu ochiĭ perirea patrieĭ. Câtă vreme vomŭ trăí noĭ, şi Dacia va fi, şi o vomŭ apĕrá cu viéţa nóstră a tuturora. Noĭ nu vomŭ maĭ puté învinge pre inimicĭ, dar vomŭ murí celŭ puţinŭ cu cinste. Urmaşiĭ nostri ne vorŭ păstrá cu fală numele şi ne vorŭ amiutí ca pre unŭ poporŭ bravŭ. Cineva numaĭ atunci a fostŭ vredniculŭ să trăéscă, dacă vĕḑêndŭ mórtea cu ochiĭ, este liniştitŭ şi móre bucurosŭ. Să murimŭ şi noĭ maĭ bine cu glorie, decâtŭ să ne plecămŭ capulŭ sub jugulŭ celŭ tiranicŭ alŭ Romanilorŭ. După cucerirea capitaleĭ — pre care Zamolxe să-o păzéscă de aşa ceva — toţi câţi veţi puté şi veţi voi a scăpá, veniţi în taberа mea dintre munţi spre a ne pregătí la cea din urmă luptă. Arme de totŭ felulŭ vomŭ îngrijí să fie cu prisosŭ, ca toţi câţi vorŭ puté sa le pórte, să aĭbă. Acasă numaĭ bĕtrâniĭ, femeiĭ şi copiiĭ vorŭ rĕmâné. Armata acésta va fi cea de pre urmă speranţă. Dacă şi ea va fi învinsă şi sdrobită, Dacia nu va maĭ fi fără numaĭ după nume. Odată pentru tot-deuna vĕ conjurŭ, să lucraţi, cum vĕ va conduce mintea şi inima vóstră de Dacĭ. Dacă cineva nu maĭ are ceva de ḑisŭ, sfatulŭ pare a fi sfârşitŭ. Eŭ regele Dacieĭ, luându-mĭ rĕmasŭ bunŭ dela voĭ, Iubiţiĭ fraţi de arme, vĕ rogŭ în numele luĭ Zamolxe, să mĕ iubiţi numaĭ cum v'am iubitŭ eŭ. Iubiţi patria numaĭ cum am iubit'o eŭ şi muriţi bucuroşi pentru ea, numaĭ cum voiŭ murí eŭ. . . Cândŭ nu voiŭ maĭ fi . . . . . păstraţi în inimile vóstre amintirea luĭ Decebalŭ!"

Dóuĕ lacremĭ scânteitóre se ivescŭ pre faţa luĭ Vezinas, care mergêndŭ spre rege îlŭ îmbrăţiséză, îlŭ sărută şi-ĭ ḑice:

„Eŭ, Vezinas, îţĭ mulţămescŭ în numele tuturorŭ Dacilorŭ pentru aceste vorbe, carĭ ne-aŭ încălḑitŭ inimile nóstre şi le-aŭ umplutŭ de bucurie, vĕḑêndŭ jertfirea de bună voe a celuĭ maĭ mare generalŭ. — Zamolxe," continuă maĭ departe ridicŭndŭ ochiĭ spre ceriŭ, „audĭ rugăciunea nóstră şi condŭ corabia cea slabă a Dacieĭ printre aceste valurĭ furióse!"

O tăcere şi linişte solemnă urméză după aceste vorbe.

Toţi ceĭ ce suntŭ de faţă, îşĭ plécă capetele la pămêntŭ.

Eĭ se rógă pentru fericirea patrieĭ.

IV.

Singurŭ şede în odaea sa Vezinas culcatŭ pre unŭ patŭ de lemnŭ. Privesce la foculŭ, ce luminéză din caminŭ.

Unŭ vîntŭ şi o ploe rece bate coperişulŭ caseĭ. Este o sară frigurósă de tómnă, cândŭ puţinĭ trecĕtorĭ se vĕḑŭ pre stradele Sarmisegetuseĭ.

Vezinas privesce la cărbunĭ, cum se coperŭ cu unŭ stratŭ de cenuşe subţire. Gândulŭ îĭ sbóră departe, şi tinereţa i-se ivesce înaintea ochilorŭ ca unŭ visŭ frumosŭ. Parcă numaĭ eriĭ alaltăeriĭ era junişanŭ cu mustăcióră abia rĕsăritŭ. Ce ḑile fericite aŭ fostŭ acelea. Patria atunci asemenea era fericită şi gloriósă. Privia cu invidie la ostaşiĭ, cum se rentorceaŭ din lupte încărcaţi cu prăḑi şi cu trofee. Atunci se rugă de tatălŭ sĕŭ, să-lŭ lase şi pre elŭ în espediţiunea, ce va urmá.

Acesta însă surise şi-ĭ rĕspunse cu linişte:

„Eştĭ prea tinĕrŭ, copilulŭ meŭ. Cândŭ te veĭ maĭ întărí, vomŭ merge odată amîndoĭ, şi-ţĭ voiŭ da şi instrucţiunile de lipsă luptându-ne lângă olaltă."

„O, părintele meŭ iubită," strigă Vezinas netedîndu-şĭ pĕrulŭ de pre fruntea acoperită de sudorĭ ferbinţi. „Amŭ mersŭ, şi luptându-te alăturea cu mine m'aĭ învĕţatŭ, ér căḑêndŭ la drépta mea mĭ-aĭ arĕtatŭ, cum să morŭ . . . . cum să morŭ pentru patrie. Îţĭ mulţămescŭ, şi o să veḑĭ, că şi fiulŭ tĕŭ scie murí, dacă nu póte învinge."

Unŭ omŭ schiopătîndŭ şi cu braţulŭ legatŭ întră în acestŭ minutŭ în casă privindŭ puţinŭ împrejurulŭ sĕŭ.

„Generalulŭ meŭ," ḑice cu vóce debilă, dar veselă.

Vezinas nu aude şi nu se mişcă.

Pleópele obosite i-se închisĕră, şi fără voe aţipí.

„Generalulŭ meŭ," strigă maĭ tare celŭ sositŭ. „În fine am sositŭ şi în momîntulŭ supremŭ îţĭ aducŭ sciriĭ preţióse, pentru carĭ era să-mĭ punŭ capulŭ."

Şi aprinde candela cu untŭ de lemnŭ de pre mésă.

Beliducele nu se mişcă de pre patŭ. Deschide numaĭ ochiĭ şi privesce cu mirare întrebătóre la noulŭ venitŭ, ca şi cândŭ ar voĭ să ḑică: „Unde aĭ fostŭ atâta vreme?"

„O întîmplare curiósă m'a datŭ pre mâna luĭ Ziraxis," ḑice Dapix. „Dacă norocului şi îndurarea ḑeilorŭ nu m'ar fi ajutatŭ, acum aşĭ zăcé sdrobitŭ în apă. M'a prinsŭ şi m'a aruncatŭ printr'o cataractă stîncósă într'o prăpastie adâncă. Pre la mijlocului eĭ suntŭ nisce tufe, şi de acelea acăţându-mĕ mĭ-am scrintitŭ o mână şi unŭ peciorŭ, dar ele m'aŭ scăpatŭ uşurându-mi căderea în apă."

„Şi în volbura aceea primeḑiósă nu te-aĭ înecatŭ?" îlŭ întrébă Vezinas.

„Cu greŭ am pututŭ scăpá. Multă vreme m'am luptatŭ cu valurile, până cândŭ din fericire doĭ păstoriĭ mĭ-aŭ venitŭ într'ajutoriŭ şi după multă trudă m'aŭ trasŭ afară. Până acuma am locuitŭ la unulŭ dintre aceĭ păstoriĭ buniĭ de inimă. Conjuraţiĭ aŭ făuritŭ planulŭ, să vĕ prindă pre amîndoĭ şi tradându-vĕ Romanilorŭ să pótă câştigá o pace ruşinósă. Ér voĭ să fiţi legaţi de carulŭ triumfalŭ alŭ împăratuluĭ, cândŭ va întrá în Roma? Aceea nu va fi nicĭ odată! Unŭ Decebalŭ şi unŭ Vezinas nu va păţí asemenea luĭ Iugurta şi luĭ Vercingetorix. Maĭ bine mórte pre câmpulŭ de bătae de mâna amiculuĭ orĭ inimiculuĭ . . Acum cerŭ, să mĕ împuternicescĭ şi să-mĭ daĭ cincideḑĭ de ostaşiĭ întrarmaţi, cu carĭ să mergŭ încă în nóptea acésta la casa fiesce căruia cu câte doĭ ostaşi şi să-ĭ prindŭ pre toţi durmindŭ. Nu credŭ, să facă vre-o împotrivire. E cu neputinţă."

„Şi ce veĭ face cu eĭ acum?" întrébă Vezinas privindu-lă lungŭ şi liniştitŭ.

Acestŭ „acum" şi acésta linişte rece începe să neliniştéscă pre Dapix.

„Eştĭ forte obositŭ. Şeḑĭ colea pre scaunŭ lângă caminŭ. Puţină căldură te va maĭ întărí."

Şi generalulŭ arată servitoriuluĭ sĕŭ unŭ scaunŭ micŭ de lemnŭ.

(Va urmá.)

[1]) »Acte şi fragmente« de Timoteŭ Ciparĭŭ. Blaşiŭ 1855 pag. 42 seq. Petru Maiorŭ »Istor. bis.« pag. 102 seq. Nilles o. c. T. II. pag. 517.

[2]) Keresztury îlŭ numesce Nenadoricĭ. Acestŭ episcopŭ maĭ târḑiŭ la 1737 a muritŭ ca Mitropolitulŭ Carloveţului.

[3]) Aloysiŭ Kereszturi »Compendiana descriptio« Magno-Varadini 1806. Pars II. pag. 117, 129. Şaguna »Istor. biser.« T. II. pag. 223.

[4]) Este de notatŭ, că deşi Curtea imperială cu 8, 7 Agustŭ 1723, a decisŭ ca în viitorŭ *Bănatulŭ* să se ţină de jurisdicţiunea episcopului Cianadului, şi s'a concesŭ, ca acelŭ episcopŭ să aĭbă reşedinţă în Timişóra, totuşi reşedinţa aceluĭ episcopŭ a rĕmasŭ în Segedinŭ, decĭ departe de centrulŭ Bănatuluĭ, şi abia la 1738 îşĭ mută reşedinţa în Timişóra. Oltványi o. c. pag. 23—30 veḑĭ acolo şi causele. Cfr. Oltványi Pál »A szegedi plébánia . . . krónikája«. Szeged 1886.

Bibliografie.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirii"*. 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto pastalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţi, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea" din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)". În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ*.

Epistole către unŭ preotŭ tinĕrŭ *de Aloisiŭ Melcher, traduse de membriĭ societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ M. Clain". Partea II.* 8° mare. Preţulŭ 1 fl. 50 cr. Se póte procurá dela Librăria archidiecesană din Blaşiŭ. — Cartea e de cuprinsŭ fórte instructivŭ pentru păstoriĭ sufletescĭ. Fiesce care epistolă dă materie abundantă pentru predicĭ. Din biblioteca niciĭ unuĭ preotŭ n'ar fi iertatŭ să lipséscă acestŭ opŭ.

Una sută una fabule de *G. Sion,* membru alŭ Academieĭ române. Ediţie poporală. Editura librărieĭ Ciurcu. Braşovŭ, 1892. 143 pag. 16°. Preţulŭ 30 cr. plus 3 cr. porto. Recomandămŭ cetitorilorŭ acéstă cărticică scrisă în versurĭ.

Dr. Sterie N. Ciurcu

Viena, IX Pelikangasse 10.

Cabinetŭ de consultaţiune cu celebrităţile medicale şi cu specialiştiĭ dela facultatea de medicină din Viena.

Consultaţiuni şi prin corespondinţă.

Economie.

Cum se vindecă vacile, carî îşi perdă laptele? Se întîmplă, că la unele vaci le curge laptele din ugerŭ şi înainte de a le mulge orî a le fi ugerulŭ prea îngreunatŭ cu lapte. Dacă vaca sufere de morbulŭ acesta de timpŭ îndelungatŭ, atunci e sêmnŭ, că-î suntŭ paralisaţi muschiî, carî închidŭ ţiţele, şi orî ce medicamentŭ contra acestuî rĕŭ de regulă rĕmâne fără succesŭ; de unde nu restă, decâtŭ a îngrăşă vaca şi a o vinde pentru măcelărie. Dacă morbulŭ nu-î învechitŭ, fiindŭ elŭ de regulă împreunatŭ cu inflamaţiune de ugerŭ, provenitóre din rĕcélă, se póte curá în modulŭ următorŭ: Vaca se ţine în grajdŭ, i-se pune unŭ ţolŭ pre partea dinapoî a trupuluî, éră sub ugerŭ i-se aşédă unŭ ciubĕrŭ cu apă ferbinte, în care se aruncă vre-o doî pumnî de sfărmiturî de fênŭ. Vaporiî desvoltaţi din apă şi împedecaţi prin ţolŭ să nu se împrăştie, îî încălđescŭ bine ugerulŭ. Pre lângă aceea ugerulŭ se unge şi se frécă de 2—3 orî pre đi cu untŭ dulce orî cu unsóre nesărată, prin ce se móle. Urmându-se procedura acésta în câteva đile vaca se curézĕ de inflamaţiunea ugeruluî şi nu-şî va maî perde nicî laptele.

Nutreţŭ verde pentru tómnă se póte produce sĕmĕnându către finea luî Iuniŭ orzŭ de primăvară mestecatŭ cu mazere în proporţiunea, în care se mestecă măzerichea sĕmĕnată cu ovĕsŭ. Dacă pământulŭ încă e bunŭ, acéstă mestecătură se desvóltă bine şi rĕmâne verde, până picá néua.

Pământŭ arătoriŭ ca premiŭ pentru serviţiulŭ din armată. Điarulŭ vienezŭ „Wiener Allgemeine Zeitung“ face propunerea, ca subofiţerilorŭ, carî servescŭ în armată preste obligamîntulŭ de treî anî, în locŭ de a li-se numĕrá în banî gata remuneraţiunea de 204 fl., ce li-se cuvine, să se cumpere din partea statuluî agrî, carî apoî să li-se cedeze în proporţiune cu serviţiulŭ prestatŭ, cândŭ vorŭ repăşî din armată. Prin acésta de o parte s'ar împedecá vinderea agrilorŭ pentru preţurî bagatele, éră de altă parte este asigurată subsistinţa subofiţerilorŭ, carî înmulţescŭ clasa agricultorilorŭ cu indivizî inteligenţî şi capacî de lucru.

O inventţiune importantă se póte numî aparatulŭ construitŭ la firma Zellerin-Vásárhelyi din Budapesta, cu ajutorulŭ căruia momentanŭ se potŭ desface caiî dela trăsură şi se potŭ desprinde la casŭ, dacă vre-unulŭ ar cădé orî s'ar spăriá. Prin acésta se vorŭ evitá multe nefericirî. Mecanismulŭ aparatuluî e fórte simplŭ şi stă în construirea rudeî şi a frînelorŭ. Elŭ se póte îndreptá din trăsură.

Oprirea esportuluî de bucate din Rusia, precum anunţă fóca oficiósa „Varsavski Dnevnik“, s'a scosŭ din vigóre cu privire la grâŭ, ovĕsŭ, orzŭ şi alte cereale, afară de sĕcară.

Consumarea untuluî artificialŭ. În anulŭ trecutŭ s'aŭ consumatŭ în Berlin 300,000 măjî metr. margarinŭ (untŭ artificialŭ din sĕŭ). Pre o persónă din poporaţiunea de 1½ milionŭ ar vení 20 de funţî. Consumarea untuluî naturalŭ e de 700,000 m.m. saŭ de persónă 46.6 funţî.

Revista comercială a sĕptĕmânei.

Timpulŭ în decursulŭ sĕptĕmâneî a fostŭ ploiosŭ în cele maî multe părţî.

Sĕmĕnăturile în acele părţî ale ţĕreî, unde aŭ fostŭ scutite de grindină, suntŭ preste totŭ multŭ promiţĕtóre. Pre unele locurî se va începe în curêndŭ secerişulŭ.

Târgulŭ de bucate din Budapesta a fostŭ puţinŭ favoritorŭ, în speranţa unuî secerişŭ mânosŭ se vinde grâulŭ şi de prin deposite. Preţurile bucatelorŭ preste totŭ aŭ scăđutŭ. *Grâŭ curatŭ* din afară a sositŭ puţinŭ în piaţă, dară în urma vîndării de prin deposite oferta totuşi a fostŭ destulŭ de mare. Cuantităţî maî marî s'aŭ cumpĕratŭ pentru morî. S'aŭ vîndutŭ cam 80,000 măjî m. cu fl. 8.25—8.90. *Sĕcară* s'a oferitŭ multă, circulaţiunea sĕptĕmânală a fostŭ cam de 6000 măjî m. şi s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 7.75—8.15, după calitate. *Ovĕsulŭ* a fostŭ slabŭ cercatŭ, s'aŭ vîndutŭ la 4000 măjî m. cu fl. 5.35—5.75, după calitate. *Cucuruzŭ* nu a trecutŭ multŭ, s'a plătitŭ maja m. cu 4.85—5.90

Târgulŭ de rîmătorî dela Steinbruch. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorî *ungurescî* aleşî, greî de 320—380 kg. 44—45 cr., *bĕtrânî* 44—44½ cr., marfă *ţĕrănéscă* 43½—47½ cr., *sĕrbescî* 44½—46½ cr. la kg. curatŭ.

Burs'a de Budapesta.

Din 22 Iuniŭ st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	110.90
« « hârtie « 5%	100.60
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	117.50
Amortisarea detorieî căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	119.50
Amortisarea detorieî căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	100.—
Bonurî rurale ung.	94.75
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	99.90
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	142.25
Losurî pentru regularea Tiseî	136.—
Renta de hârtie austriacă	100.75
« « argintŭ austriacă	95.25
« « aurŭ austriacă	113.25
Losurile austr. din 1860.	141.50
« Vienei	159.50
Acţiunile bancei austro-ungare	999.—
« « de creditŭ ung.	361.—
« « « « austr.	318.90
Obligăţiunile cu câştigŭ ale bănceî ipot. ung.	123.—
Scrisurî fonciare ale institut. de cred. şi economiî «Albina».	101.—
Galbenî împĕrătescî	5.65
Napoleon-d'orî	9.48
Mărcî 100 imp. germâne	58.55
Londra 10 Livres şterlingî	119.40

Editorŭ şi redactorŭ respunđĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Nr. 228—1892. (15) 1—3

Edictŭ.

Fiindŭ-că Niculae Tomuţa Dămianŭ greco-catolicŭ din Şoroştinŭ de patru anî şi 6 lunî şî-a părăsitŭ pre soţia sa legiuită Rachila Coţofanŭ greco-catolică totŭ din Şoroştinŭ, şi nu se scie ubicaţiunea aceluia, prin acésta se citézĕ, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o đi să se presenteze înaintea subscrisuluî, căcî la din contră precesulŭ divorţialŭ urditŭ în contra luî de către soţia sa se va pertractá şi decide şi în absenţa luî.

Blaşiŭ, 23 Iuniŭ 1892.

Georgiŭ Bărbată,
adm. prot. gr. cat. alŭ tract. Blaşiuluî.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeî Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietarulŭ primeî fabricî ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneî preaonoraţilorŭ domnî preoţî

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atâtŭ grupurî câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marî de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescî în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 22—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrî se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 10—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomândŭ cu preţurî de cele maî convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maî frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescî şi **stichare** diaconescî **Flamure** pentru biserică şi reuniunî. **Flamure** pentru reuniunî de pompierî, de scolarî, reuniunî bisericescî, reuniunî industriale, de cântărî şi de pompe funebre.

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariŭ, şi oandele.

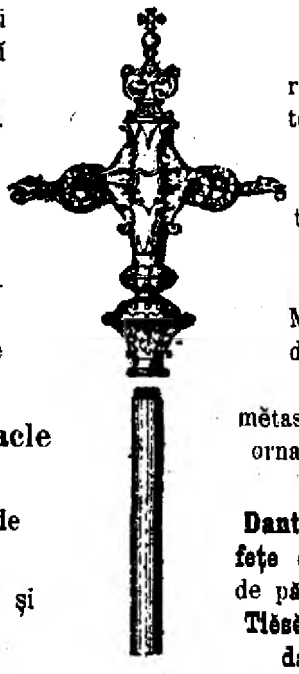

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescî, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodărîî de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturî besericescî brodate **Dantele besericesci, feţe de altariŭ, crucî** de părete şi de scólă. **Tĕsĕturî bisericesci, damasturî** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurî de preţurî şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franco.

Tipografia Seminariuluî archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 2 Iuliŭ 1892. Numĕrulŭ 27.

Delăturarea unui mare periculŭ.

(+) Din mai multe părţi amŭ primitŭ încunoscinţarea, că în unele comitate auctorităţile politice lucră cu multŭ zelŭ pentru întroducerea asilelorŭ de copii *comunale* în satele locuite de Români.

Aceia dintre cetitorii nostri, carĭ aŭ urmăritŭ cu atenţiune articulii nostri despre aplicarea legiĭ referitóre la asilele de copiĭ, cunoscŭ în câtva acéstă lege nóuă şi suntŭ conscii de mărimea pericululuĭ, ce póte urmá pentru biserica şi naţiunea nóstră din esecutarea aceleĭ legĭ în spiritŭ dușmănosŭ esistinţeĭ nóstre naţionale.

Pentru ca însă fiesce care preotŭ să pótă cunósce şi maĭ de aprópe natura instituţiuniĭ asilelorŭ de copiĭ şi să pótă apĕrá cu legea în mână pre credincioşiĭ sĕĭ de pericululuĭ desnaţionalisăriĭ şi înstrăinăriĭ lorŭ de sânta nóstră biserică, ne-amŭ vĕdutŭ îndemnaţi, — deşi cu óre care jertfă materială, — a publicá în suplementulŭ numĕruluĭ de faţă întregŭ cuprinsulŭ articululuĭ de lege XV. din 1891 despre asilele de copiĭ.

Preoţiĭ şi învĕţătoriĭ nostri să nu-şi pregete a ceti şi a studiá acéstă lege importantă, precum şi celea ce le-amŭ publicatŭ noĭ în anulŭ trecutŭ în colónele „Uniriĭ“ despre aplicarea eĭ, căcĭ fără de acestŭ studiŭ eĭ vorŭ fi uşorŭ amăgiţi şi împinşi de dușmaniĭ neîmpăcaţi aĭ naţionalităţiĭ nóstre, ca să facă nisce paşi nespusŭ de păgubitorĭ intereselorŭ nóstre bisericescĭ şi naţionale.

Deşi este întemeiată temerea şi înstrăinarea Românilorŭ de tóte productele parlamentuluĭ magiarŭ, totuşi eĭ n'ar' trebuí să fie atâtŭ de preocupaţi faţă cu acele producte, încâtŭ să nu le cetéscă şi studieze şi să nu scóţă dintr'însele scutulŭ de dreptŭ, sub care să se pótă ocroti în contra volniciilorŭ şi rĕutăţiĭ organelorŭ esecutive, carĭ de multe orĭ abuséză chiar şi de legile sancţionate spre a validitá politica dominantă a esclusivismuluĭ de rasă.

Este în deobşte cunoscutŭ, că astădĭ încă nicĭ Magiariĭ nu dispunŭ de unŭ numĕrŭ aşa de mare de crescĕtóre şi îngrijitóre de copiĭ, încâtŭ să pótă inundá cu ele tóte comunele românescĭ şi ast-felŭ să pregătéscă opera cea mare a asimilăriĭ elementuluĭ românescŭ în elementulŭ magiarŭ. Asemenea nu dispunŭ Magiariĭ nicĭ de edificiile de lipsă pentru instalarea asilelorŭ de copiĭ în comunele românescĭ. Cu tóte acestea zelulŭ de a vedé instituţiunea asilelorŭ întrodusă câtŭ maĭ curêndŭ în comunele nóstre românescĭ a făcutŭ pre organele comitatense fórte cutezătóre. Prin unele comitate autorităţile politice s'aŭ adresatŭ către comitetele nóstre bisericescĭ cu rugarea, să permită, ca şcólele nóstre confesionale să fie folosite preste vară de asile de copiĭ *comunale*. Tot-odată senatele însărcinate cu inspecţiunea asilelorŭ comunale aŭ fostŭ autorisate, ca până la alte timpurĭ maĭ *favorabile*, adecă până cândŭ se vorŭ puté află nisce daĭce (îngrijitóre) magiare, să róge chiar pre docenţii românĭ orĭ pre soţiile lorŭ, ca să se îngrijéscă preste vară de copiiĭ adunaţi în acele asile.

Din aceste apucăturĭ viclene noĭ trebue să pricepemŭ, că organele politice voescŭ cu orĭ ce preţŭ, să întroducă în tóte comunele românescĭ nisce asile comunale magiare şi scopulŭ acesta doresc să şi-lŭ ajungă încă maĭ înainte de ce auctorităţile nóstre bisericescĭ ar' fi în posiţiune de a înfiinţá în acele-şi comune nisce asile românescĭ cu caractĕrŭ confesionalŭ.

Pentru a prevení pericululuĭ, ce póte urmá din aceste apucăturĭ, noĭ credemŭ, că şcólele românescĭ nu ar' trebuí să se cedeze spre scopulŭ de a se instalá într'însele nisce asile *comunale*. Aceste asile, tocmaĭ pentru-că suntŭ fără de caractĕrŭ confesionalŭ, nu ţinŭ contŭ de religiunea credincioşilorŭ nostri. Într'însele nu se vorŭ propune rugăciunile prescrise de sânta nóstră biserică, cum suntŭ: Tatălŭ nostru, Născătórea de Dumneḑeŭ, Împĕrate cerescŭ, Preasântă Treime, şi altele, ci numaĭ nisce rugăciunĭ numite „suspinătóre“ (*fohászszerii ima*), carĭ nu potŭ fi altceva, decâtŭ frase góle, carĭ nu aŭ nimicŭ comunŭ cu conceptele nóstre despre Dumneḑeŭ şi lucrurile dumneḑeescĭ. Afară de aceea „suspinatórele“ acestea nu vorŭ fi prescrise de auctorităţile bisericescĭ, ci de ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, şi ast-

Feuilleton.

Abdallah şi Hassan.

Poveste turcéscă de **M. K.**

La povestea acésta a trebuitŭ nesmintitŭ să punemŭ unŭ nume turcescŭ cinstitŭ, a trebuitŭ să aducemŭ pre Abdallah şi pre Hassan din ţĕrile tropice, şi asta pentru ca în povestea nóstră numele persónelorŭ să corĕspundă faptelorŭ lorŭ.

Hassan erá adecă unŭ felŭ de „taĭepungĭ“, care — ĭerte-lŭ Allah! — de câte orĭ mergea la Mekka, făcea apă multorŭ averĭ de ale altora. Şi apoĭ numaĭ sufletulŭ luĭ putea da samă de lucrurile, ce le sĕvârşia la sĕrbătorile Bairamuluĭ.

Omeniĭ vorbiaŭ multe de elŭ, cine să i-le pótă ascultá şi crede tóte! Se spunea adecă, că vara se ocupă în păduri cu meseria de a sta în calea călătorilorŭ, şi că la dată ocasiune despóie pre mulţi neguţătorĭ. Tóte lucrurile acestea se ḑice, că le-ar face mascatŭ, din care pricină nefiindŭ cunoscutŭ n'a ajunsŭ încă la răcóre. Cumcă erá de caractĕrŭ dubiŭ, nu se îndoia nimenĭ, dar până acum nu s'a pututŭ dovedí nicĭ acesta. Se póte, că totŭ ce spuneaŭ uniĭ şi alţiĭ, să fie numaĭ vorbe góle, Allah scie, noĭ nu putemŭ vedé în inima niměnuĭ.

Oh, şi câtŭ de departe sta Abdallah de elŭ! Sufletŭ nobilŭ, caractĕrŭ deschisŭ, bunătate proverbială, nume bunŭ nepĕtatŭ şi curatŭ ca unŭ crinŭ de curêndŭ înfloritŭ. Aşa erá de blândŭ, pacînicŭ, evlaviosŭ şi milostivŭ, câtŭ însu-şi Sheriffulŭ El-Nazdram din Mekka a ḑisŭ: „Abdallah e celŭ maĭ perfectŭ Musulmanŭ, în care şi-a trimisŭ Allah însu-şi spiritulŭ sĕŭ.“

Abdallah avea unŭ calŭ renumitŭ cu numele Rim, pre care elŭ l'a crescutŭ, elŭ l'a nutritŭ şi elŭ l'a adăpatŭ încă de câudŭ erá mânzŭ tinĕrŭ. Abdallah ĭubia maĭ multŭ calulŭ, de cum ţĭ ĭubesce cineva amanta. Şi nicĭ nu greşiá. Rim erá aĭevea unŭ calŭ fórte frumosŭ, trupu-i erá sulegetŭ, statura mândră, piciórele subţirĭ, fruntea bine făcută, dar maĭ pre susŭ de tóte ţĭ ţinea aşa de maiestosŭ capulŭ ca şi cea maĭ superbă odaliscă. Apoĭ pĕrulŭ luĭ negru preste totŭ, aşa de negru ca péna corbuluĭ, erá înfrumseţatŭ icĭ şi colo cu pete albe şi surĭ. Toţi admiraŭ calulŭ acesta, care câudŭ fugia, se părea că sboră.

„Aşa calŭ n'are nicĭ padişahulŭ!“ ḑiceaŭ ceĭ ce-lŭ vedeaŭ.

Rĕutăciosulŭ Hassan nu erá însă şi elŭ de aceea-şi părere cu mulţimea.

„Calulŭ acela trebue să fie alŭ meŭ,“ îşi cugetă elŭ, şi încă în aceea-şi ḑi merse la Abdallah.

„Sciĭ, de ce am venitŭ?“

„Allah te-a adusŭ, ocupă locŭ.“

„Aşĭ voĭ să-ţĭ cumpĕrŭ calulŭ,“ ḑise celŭ cu degetele lungĭ.

„Nu-ĭ de vînḑare,“ rĕspunse Abdallah hotărîtŭ.

„Nu-ĭ de vînḑare!“ esclamă Hassan tristŭ şi abătutŭ, lăsându-şĭ capulŭ pre peptŭ. Din ochiĭ luĭ curgeaŭ mari picurĭ de lacrĕmĭ. „Aşa dar îsŭ perdutŭ. Vaĭ mie!“

Abdallah vĕḑêndu-lŭ aşa de tristŭ, îlŭ compătimi, îĭ aduse sorbett şi îlŭ întrebă amicabilŭ:

„Pentru ce ţĭ-ar trebuí calulŭ?“

„Ĕtă unŭ consângénŭ de alŭ meŭ din Damascŭ trage de mórte şi mĕ chémă lângă patulŭ sĕŭ. E vorbă de mare moştenire, bunule Abdallah, pre care o voiŭ perde, dacă nu mĕ voiŭ presentá la timpŭ. La tótă întîmplarea trebue să mĕ grăbescŭ, dar n'am nicĭ calŭ, nicĭ banĭ. Şi tu eştĭ acela, la care

felŭ vorŭ fi fabricate numaĭ în limba magiară. De unde urméză, că şcólele nóstre românescĭ şi confesionale, dacă s'ar' preface în asile comunale, ar servi dreptŭ adăpostŭ pentru o instituţiune, care nu ne permite nicĭ a ne rugá în limba nóstră românéscă nicĭ cătră Dumneḑeulŭ părinţilorŭ nostri, care ne-a păstratŭ până în ḑiua de aḑĭ în mijloculŭ atâtorŭ persecuţiunĭ şi asupririĭ.

Despre învĕţătoriĭ românĭ nicĭ nu putemŭ presupune, că se vorŭ angajá vre-odată a servĭ ca îngrijitorĭ de copiĭ în asilele comunale de vară. Deşi învĕţătoriĭ nostri suntŭ preste totŭ rĕŭ dotaţi, totuşĭ credemŭ, că în pepturile lorŭ arde cu multŭ maĭ tare iubirea de némulŭ lorŭ românescŭ şi de biserica lorŭ, decâtŭ ca pentru 30 de florenĭ, ce li-s'ar dá preste vară, să se facă instrumente órbe la înfiinţarea şi prosperarea unorŭ instituţiunĭ fără de caractĕrŭ românescŭ şi bisericescŭ.

Dar în faţa pericululuĭ, ce ne ameninţă, nu este destulŭ, să nu cedămŭ şcólele nóstre spre a se instalá într'însele asile comunale, nicĭ nu ne va ajutá multŭ aceea, că învĕţătoriĭ saŭ soţiile lorŭ nu se vorŭ pune în serviţiulŭ asilelorŭ comunale, ci este neapĕratu de lipsă, ca noĭ să prevenimŭ auctorităţile politice, înfiinţândŭ noĭ înşi-ne asile confesionale în tóte comunele, unde amŭ observá, că încă de acum se încércă auctorităţile politice a înfiinţá asile comunale.

Şi fiindŭ-că auctorităţile politice voescŭ să înfiinţeze de o cam dată numaĭ asile de vară, carĭ aŭ să fie deschise numaĭ în lunile luĭ Iuniŭ, Iuliŭ şi Augustŭ, dela sine urméză, că şi noĭ de o cam dată trebue să ne concentrămŭ tóte puterile nóstre întru înfiinţarea acestorŭ asile de vară. Pentru noĭ este lucrulŭ acesta cu multŭ maĭ uşorŭ decâtŭ pentru comunele politice, carĭ de presente numaĭ cu ajutorulŭ învĕţătorilorŭ nostri şi în edificiile şcólelorŭ nóstre confesionale ar puté înfiinţá asile comunale.

Noĭ avemŭ şcólele nóstre confesionale, carĭ în sensulŭ legiĭ se potŭ preface vara în asile confesionale românescĭ, şi avemŭ docenţiĭ nostri, carĭ dacă se potŭ acceptá din partea auctorităţilorŭ politice ca îngrijitorĭ în asilele lorŭ comunale, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ îĭ putemŭ aplicá noĭ înşi-ne ca îngrijitorĭ în asilele nóstre confesionale. Ér unde nu amŭ avé docenţi, se póte aflá vre-o femee română, carea să-i substituéscă. Spesele cu instalarea asilelorŭ de vară nu s'ar ridicá preste 30—40 fl., o sumă aşa de neînsĕmnată, încâtŭ orĭ ce comună bisericéscă ar puté-o acoperĭ din averea sa orĭ din repartiţiune de pre poporŭ.

La lucru dar! Astăḑi, cândŭ ochiĭ întregeĭ lumĭ civilisate suntŭ aţintiţi asupra luptelorŭ nóstre pentru limbă şi drepturĭ politice, trebue să dovedimŭ, că nu se află mijlocŭ născocitŭ de fanatismulŭ de rasă, care să ne pótă nimici.

Astăḑi, cândŭ numaĭ acele popóre aŭ viitorŭ, carĭ sciŭ esploatá în favorulŭ sĕŭ tóte instituţiunile moderne, noĭ Româniĭ trebue să arĕtămŭ, că şi instituţiunea asilelorŭ de copiĭ o scimŭ esploatá spre desvoltarea nóstră naţională şi culturală.

Astăḑi, cândŭ popórĕle, carĭ se înstrăinéză de principiile adevĕrate ale creştinismuluĭ, începŭ a decáḑe, noĭ Româniĭ nu vomŭ lăsá, ca prin asile să se infiltreze în minţile şi inimele generaţiunilorŭ viitóre principiile anticreştine, carĭ înstrăinându-ne de Dumneḑeŭ, ne vorŭ înstrăiná totŭ odată şi de vîrtuţile acelea, carĭ aŭ păstratŭ naţionalitatea nóstră în timpurĭ şi maĭ grele decâtŭ celea de astăḑi.

Sĕlbătĕciile continuă. — Se pare, că şovinismulŭ magiarŭ nu e îndestulitŭ cu succesele dobîndite la Turda. Scene analóge cu cele din Turda s'aŭ petrecutŭ şi în Şimleŭ şi în Aradŭ şi după tótă probalitatea aŭ să se maĭ urmeze şi pre airea.

E lucru firescŭ, că în urma vandalismelorŭ şi a violenţelorŭ de acestŭ soiŭ dispoziţia Românilorŭ încă se face totŭ maĭ agitată. Şi dacă lucrurile vorŭ continuá pre calea apucată, nu este cu neputinţă, ca scene asemenea celorŭ maĭ susŭ pomenite să fie provocate şi din partea Românilorŭ.

Şi ce are să urmeze după aceea?

La tótă întîmplarea va urmá unŭ rĕŭ enormŭ. Patimele poporaţiuniĭ vorŭ fi aţitate, pacea cetăţenilorŭ va fi turburată, şi ura naţională, fanatismulŭ de rassă va străbate până şi în cele maĭ depărtate şi maĭ liniştite sate.

Şi cine va avé folosŭ din starea aceea?

De sigurŭ, că inimiciĭ ţĕreĭ nóstre. Aceia, carĭ aŭ interesŭ să împedece consolidarea statuluĭ nostru, de sigurŭ aŭ de ce se bucurá, vĕḑêndŭ desvoltarea lucrurilorŭ dela noĭ. Eĭ de sigurŭ privescŭ cu încredere în viitorŭ, sciindŭ că în potriva unuĭ statŭ desbinatŭ în lăuntrulŭ sĕŭ nu le va fi greŭ a luptá.

Étă ce furtună va rĕsărí din vîntulŭ, ce-lŭ séménă astăḑi şoviniştiĭ.

Noĭ declarămŭ din noŭ, că suntemŭ îngrijaţi în faţa viitoruluĭ, ce ni-se pregătesce prin demonstraţiunile şoviniştilorŭ.

Dacă ceĭ ce aŭ fostŭ la Viena, ar' fi comisŭ vre-o crimă, acolo suntŭ auctorităţile, pedepséscă-i. Vorŭ suferí. Nu se póte însă permite, ca cetăţeniĭ liberĭ să fie atacaţi în siguritatea vieţiĭ şi a averiĭ lorŭ prin orĭ ce felŭ de persóne private. Calea acésta ar duce nesmintitŭ la rĕsturnarea ordiniĭ din statŭ.

Noĭ ridicămŭ din noŭ vócea nóstră, şi în interesulŭ patrieĭ pretindemŭ dela guvernulŭ ţĕreĭ, să ĭea mĕsurile celea maĭ energice, ca sĕlbătĕciile în contra Românilorŭ să încete.

Saŭ dór vre guvernulŭ să arete, că pentru Românĭ nu maĭ esistă scutŭ legalŭ, că a-ĭ batjocorí, a-le atacá viéţa şi averea este permisŭ fiesce căruĭ trasŭ-împinsŭ?

Sĕlbătĕciilorŭ trebue să se pună capetŭ, şi încă fără amânare.

---

m'am gânditŭ în acéstă mare strîmtóre, tu, care eştĭ modelŭ de bunătate. Te rogŭ dară în numele meŭ şi în alŭ celorŭ doĭ feciorĭ braviĭ aĭ meĭ, pre carĭ moştenirea acésta îĭ va fericí, — dă-mĭ pre Rim, şi la rentórcere suntŭ gata a-ţĭ plătí pentru elŭ atâta, câtŭ veĭ cere."

„Nicĭ nu te-aĭ înşelatŭ în încrederea, ce aĭ pus'o în mine. Aci primesce punga asta cu banĭ, cumpĕră-ţĭ unŭ calŭ bunŭ şi plécă la Damascŭ. Allah să-ţĭ ajute!... Mĕ bucurŭ, că aĭ aşa feciorĭ braviĭ, mĭ-ar plăcé, să-ĭ cunoscŭ."

„Veĭ avé ocasiune, să-ĭ cunoscĭ bunule Abdallah," ḑise Hassan muşcându-şĭ buzele de mânie. Pre calea acésta vĕḑŭ, că nu va puté ajunge la Rim. Primĭ cu celea maĭ adâncĭ complimente şi mulţămite punga cu banĭ şi ieşindŭ începŭ a se gândí la planurĭ nóuĕ.

Într'o ḑi sosĭ la Abdallah unŭ bietŭ călugărŭ, morbosŭ şi slabŭ, cerêndŭ sălaşŭ. Elŭ venia dela Mekka, sfîntulŭ locŭ de peregrinajŭ, şi aducea totŭ soiulŭ de lucrurĭ sfinte şi între altele măséua luĭ Mohamed celŭ dintâiŭ Califŭ.

Călugărulŭ povestiá cu multă durere sufletéscă, că de lunga cale, ce a făcutŭ, e aşa de obositŭ, aşa de sdrobitŭ, câtŭ nu-şĭ maĭ póte continua calea pre josŭ, şi ast-felŭ va fi nevoitŭ a se despărţí de acéstă móşte aşa de preţiósă.

„Şi ce aĭ cere pentru móşte?" îlŭ întrébă Abdallah.

„Dă-mĭ pentru ea calulŭ tĕŭ."

„Aievea," rĕspunse Abdallah după puţină cugetare, „ísŭ convinsŭ, că nu-ţĭ poţĭ continua maĭ multŭ drumulŭ pre josŭ, îţĭ voiŭ da dar ţie calulŭ meŭ, mergŭ să ţĭ-lŭ gătescŭ."

Măséua rĕmase la Abdallah, ér dervişulŭ încălecându se îndreptă spre casa luĭ Hassan.

Acela îlŭ aşteptá cu nerăbdare.

„Dar uĭte, nenorocitule, acesta nu-ĭ calulŭ luĭ Abdallah, nu-ĭ Rim. Ticălosulŭ bĕtrânŭ şĭ-a bătutŭ jocŭ de noĭ!"

Dervişulŭ, care nu erá altulŭ decâtŭ celŭ maĭ mare dintre „braviĭ" feciorĭ aĭ luĭ Hassan, se rentórse la bĕtrânŭ.

„M'aĭ înşelatŭ, bĕtrânule! Calulŭ acesta nu e Rim."

„De bună sémă că nu, întocmaĭ cum nu e a luĭ Mohamed măséua ce mĭ-aĭ datŭ," rĕspunse Abdallah liniştitŭ . . . .

Preste câtŭ-va timpŭ Abdallah plécă la oraşă, să cumpere scândurile şi bârnele trebuincióse la casa, ce avea de gândŭ s'o zidéscă pentru sĕraciĭ din localitate. Ajungêndŭ lângă unŭ podŭ auḑĭ plânsŭ şi vaetŭ. Aşa cum erá bunŭ şi milosŭ se scobóră de pre Rim şi apropiându-se de marginea poduluĭ întrébă, că cine-ĭ?

„Unŭ sĕrmanŭ nenorocitŭ," se auḑĭ o vóce. „M'am răḑimatŭ de balustrada poduluĭ, aceea s'a ruptŭ şi eŭ am picatŭ sub podŭ şi mĭ-am frântŭ piciorulŭ. Orĭ cine eştĭ, în numele luĭ Allah, fie-ţĭ milă de mine şi nu mĕ lăsá aci, să mĕ prăpădescŭ."

Abdallah se scobóră repede în josŭ şi află în prăpastie pre unŭ omŭ tinĕrŭ voînicŭ stându nemişcatŭ.

„Te dóre rĕŭ piciorulŭ?"

„Aşa de tare, câtŭ gândescŭ, că îndată mĕ prăpădescŭ. Vaĭ, vaĭ!"

„Aci aĭ braţulŭ meŭ rađimă-te de elŭ şi vino, te voiŭ pune pre calulŭ meŭ."

„Cum n'aşĭ venĭ? Dar nicĭ nu mĕ potŭ mişcá."

Bunulŭ bĕtrânŭ luă pre tinĕrŭ în braţe şi suflându greŭ de abia îlŭ duse până la calŭ. Apoĭ îlŭ sui pre acela şi merse cu bolnavulŭ până la ospĕtăria cea maĭ de aprópe. Aicĭ îĭ frecă piciorulŭ cu oţetŭ, îlŭ legă, şi fiindŭ-că îĭ apucase séra, rĕmase acolo preste nópte. Pre Rim îlŭ legă afară de unŭ maslinŭ.

Tinĕrulŭ bolnavŭ, care ḑise, că se chémă Selim, respirá greŭ pre patu-ĭ de odihnă, recitându câtŭ şi câtŭ câte unŭ păsajŭ frumosŭ din Coranŭ, ceea ce auḑindŭ eviaviosulŭ bĕtrânŭ se cufundá în meditaţiĭ pline de pietate. Şi în sfârşitŭ aşa se cufundase în ele, câtŭ buna ḑeésă a somnuluĭ Majmuna îĭ închise bĕtrâniĭ ochĭ şi cu mânile-ĭ moĭ şi fine îĭ neteḑiá cinstita faţă.

Tinĕrulŭ observă lucrulŭ acesta, se scólă

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În ḑilele trecute Oradea-mare a fostŭ teatrulŭ unorŭ serbărĭ pompóse. În ḑilele aceste s'aŭ împlinitŭ anume 800 de anĭ, de cândŭ regele Ladislaŭ I a întemeiatŭ episcopia latină de Oradea mare. Totŭ acum s'aŭ împlinitŭ 700 de anĭ dela canonisarea regeluĭ Ladislaŭ. În sfârşitŭ totŭ acum s'aŭ împlinitŭ 200 de anĭ, de cândŭ a fostŭ liberată Oradea-mare de sub jugulŭ Turcilorŭ. La serbărĭ aŭ participatŭ unŭ numĕrŭ mare de episcopi. Guvernulŭ a fostŭ representatŭ prin ministrulŭ de culte Csáky.

Serbările aŭ decursŭ în ordinea cea maĭ frumósă şi în mijloculŭ uneĭ însufleţirĭ generale.

Roma.

Sânţia Sa Pontificele acum e ocupatŭ cu redigearea definitivă a uneĭ epistole enciclice cătră episcopiĭ Americeĭ şi aĭ Spanieĭ, în care va tractá despre descoperirea Americeĭ făcută prin Cristoforŭ Columbŭ acum suntŭ 400 de anĭ. Enciclica e aprópe terminată şi nu preste multŭ se va şi publicá.

Spania.

Guvernulŭ spaniolŭ îşĭ dă tótă silinţa, ca să restabiléscă ecuilibriulŭ în finanţele destulŭ de sdruncinate ale statuluĭ. În silinţa acésta a sa însă guvernulŭ merge şi prea departe. Voesce anume guvernulŭ să micşoreze salarele cleruluĭ şi nu socotesce, că prin confiscarea averilorŭ bisericescĭ a răpitŭ dela clerŭ sute şi miĭ de milióne. Este firescŭ, că clerulŭ proteştéză în contra scăririĭ salarelorŭ sale, carĭ altcum suntŭ fórte modeste, venindŭ pre unŭ preotŭ abia 80 cr. pre ḑi. Guvernulŭ, vĕḑendŭ resistinţa cleruluĭ, acum se folosesce de o apucătură. A rugatŭ pre S. Scaunŭ Apostolicŭ, să intervină la clerŭ, să se învoéscă la reducerea salarelorŭ sale. Acum va fi interesantŭ a vedé, ce se va alege din tréba acésta.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Parlamentulŭ a terminatŭ maĭ multe din obĭectele acele, despre carĭ amŭ făcutŭ amintire în numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ. S'a primitŭ proĭectulŭ de apropriaţiune, şi amploiaţilorŭ începêndŭ din 1 Iuliŭ s'a acordatŭ o ridicare a salarelorŭ, apoĭ s'a luatŭ spre cunoscinţă rĕspunsulŭ ministruluĭ-preşedinte Szápáry în afacerea cu fóea „Hamburger Nachrichten", s'a primitŭ proĭectulŭ pentru regularea proprietăţilorŭ din Ardélŭ şi alte proĭecte pentru căĭ ferate vicinale, s'a acordatŭ deputaţilorŭ o urcare a diurnelorŭ şi s'a începutŭ desbaterea asupra proĭectuluĭ pentru regularea dreptuluĭ de crişmăritŭ.

Călĕtoria regeluĭ Carolŭ.

Regele Carolŭ alŭ Românieĭ a sositŭ în Anglia, pentru ca să asiste la logodna prinţuluĭ moştenitorŭ Ferdinand. Regele a fostŭ primitŭ cu estraordinare manifestaţiunĭ de simpatie şi de iubire. Marele ḑiarŭ „Standard" publică unŭ articulŭ însĕmnatŭ, în care arată însĕmnătatea politică a Românieĭ în Orientulŭ Europeĭ, serviţiile marĭ, ce le-a făcutŭ România Rusieĭ, ingratitudinea Rusieĭ, şi termină ḑicêndŭ, că dacă Rusia ar încercá să atace vre-odată România, de sigurŭ că s'ar aflá în faţă cu maĭ multe puterĭ marĭ, carĭ ar' grăbí întru salvarea independenţeĭ statuluĭ românŭ.

Anglia.

Lupta electorală, saŭ maĭ bine ḑisŭ pregătirea la lupta electorală s'a începutŭ deja în Anglia întrégă. Capiĭ partideloră umblă prin cercurile electorale, ţinêndŭ vorbirĭ de programŭ. Manifestulŭ luĭ Gladstone încă a apărutŭ. Elŭ ca punctŭ de căpetenie alŭ programuluĭ sĕŭ pune şi de astă-dată *home rule* irlandezŭ, saŭ autonomie locală pre sama Irlandeĭ. Dela resolvirea acesteĭ cestiunĭ, ḑice Gladstone, depinde activitatea cu succesŭ a parlamentuluĭ anglezŭ. Gladstone se pronunţă şi în cestiunĭ sociale, şi promite reducerea órelorŭ de lucru. Enunciaţiunea acésta a provocatŭ mare bucurie între lucrătorĭ şi prin asta prospectele de succesŭ a bĕtrânuluĭ şefŭ de partidŭ s'aŭ îmbunătăţitŭ în mĕsură considerabilă.

Grecia.

Erá de prevĕḑutŭ încă îndată după alegerile parlamentare din urmă, că guvernulŭ grecescŭ, care a escrisŭ alegerile, neputêndŭ să-şĭ câştige maioritatea, va trebuí să se retragă. Cârma treburilorŭ a luat'o în mână Tricupis, care la alegerĭ a dobîndituŭ o maioritate imposantă. Tricupis este unŭ aderentŭ alŭ politiceĭ de pace şi chiar de aceea venirea luĭ la putere este salutată cu satisfacţie.

Corespondinţe.

Simandru, 13 Iuniŭ 1892.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Din părţile aradane ale dieceseĭ române gr. cat. de Oradea-mare nu-mĭ aducŭ aminte, să fi cetitŭ în preţuitulŭ nostru organŭ „Unirea" informaţiunĭ referitóre la causele bisericescĭ şi scolastice. Ca onoraţiĭ cetitorĭ să scie, că biserica gr. cat. şi în acéstă mare de acatolicĭ îşĭ împlinesce misiunea sa culturală, cu permisiunea Claritătiĭ Vóstre îmĭ ieaŭ libertate a comunicá în publicŭ, ceea ce am esperiatŭ în parochia gr. cat. a Şirieĭ în comitatulŭ Aradului.

Precum suntŭ informatŭ, o parte a poporuluĭ românŭ din Şiria a primitŭ s. Unire la anulŭ 1834. Cine aŭ fostŭ păstoriĭ sufletescĭ de atuncĭ încóce, şi ce a făcutŭ fiesce care în interesulŭ bisericeĭ, lasŭ să le notifice celĭ ce se vorŭ ocupá cu istoriculŭ aceleĭ parochiĭ. Eŭ voiŭ să spunŭ numaĭ unele mominte din starea eĭ presentă.

Ce privesce *şcóla*, care însuflă celea maĭ serióse îngrijirĭ auctorităţilorŭ nóstre bisericescĭ, observŭ, că parochia gr. cat. a Şirieĭ încă dela 1872 are unŭ edificiŭ de şcólă solidŭ, cu sale spaţióse şi corĕspunḑĕtóre întru tóte recerinţelorŭ potenţiate ale legilorŭ ţĕreĭ. Edificarea acesteĭ şcóle prin repeţite representărĭ şi rugărĭ a mijlocit'o actualulŭ parochŭ şi vice-archidiaconŭ Vasiliŭ Zsiros dela episcopulŭ de pie memorie Iosifŭ Papp Szilágyi. Ca şcóla ridicată să fie provĕḑută şi cu recuisitele de lipsă la învĕţămîntŭ, zelosulŭ preotŭ le-a procuratŭ acelea din baniĭ propriĭ în speranţa, că aceştia pre încetulŭ i-se vorŭ întórce din aruncurile anuale ale „cultuluĭ", ceea ce în parte s'a şi împlinitŭ.

Înţelegêndŭ şi poporulŭ gr. catolicŭ din Şiria marea însĕmnătate a şcóleĭ în timpulŭ nostru, la îndemnulŭ şi iniţiativa harniculuĭ şi inteligentuluĭ sĕŭ preotŭ a înfiinţatŭ prin contribuirĭ de baniĭ şi bucate — după puterea fiesce căruia — unŭ fondŭ scolasticŭ, care pre lângă o manipulare înţeléptă şi consciinţiósă dela 1886 până la finea anuluĭ 1891, adecă în 5 anĭ, a ajunsŭ la unŭ capitalŭ de 1800 fl. în baniĭ gata, 280 măjĭ m. grâŭ şi 120 măjĭ m. cucuruzŭ.

Acestŭ fondŭ îşĭ are statutele sale aprobate de P. V. Consistorŭ diecesanŭ. Dintr'însulŭ se împrumută bucate cu procente moderate poporuluĭ, scăpându-lŭ în chipulŭ acesta de cămătarĭ. Zelulŭ poporuluĭ pentru augmentarea fonduluĭ şi administrarea luĭ raţională ne face să sperămŭ, că nu preste

---

din patŭ şi se şterge. Într'aceea se treḑesce şi Abdallah. „Ce-aĭ ḑisŭ, fĕtulŭ meŭ? Aĭ bé apă?" întrebă bĕtrânulŭ cu blândeţă.

Nu primí nicĭ unŭ rĕspunsŭ.

Apoĭ îşĭ întinse palma prin întunerecŭ, ca să vaḑă, nu cumva e ferbinte fruntea tinĕruluĭ. Dar se convinse plinŭ de mirare, că patulŭ e golŭ.

„Selim, Selim!" strigă bĕtrânulŭ scuturându aşternutulŭ de paĭe. „Selim, unde eştĭ?"

Elŭ trĕbue să fie aci, căcĭ dóră nicĭ nu-şĭ putea mişcá piciorulŭ.

Selim cu tóte acestea nu erá aci.

Bĕtrânulŭ ieşí repede din chilie, dar erá deja prea târḑiŭ. Tinĕrulŭ şedea deja pre şea şi ţinea frînele caluluĭ.

„Selim, Selim, unde eştĭ?"

„Étă aci-sŭ, prostoganule!" rĕspunse acela cu hohotŭ. „Aci-sŭ călare pre calulŭ tĕŭ. Înainte, Rim!"

Calulŭ se smâncí odată, apoĭ pornĭ înainte mândru, aşa cum mergea de comunŭ, ţinêndu-şĭ capulŭ în susŭ.

„Să sciĭ, că eŭ îşĭ feciorulŭ celŭ maĭ tinĕrŭ alŭ luĭ Hassan," strigă tinĕrulŭ de departe.

Bĕtrânulŭ desperatŭ se ieа după elŭ.

„Stăĭ, stăĭ, am să-ţĭ spunŭ unŭ cuvîntŭ!"

„Ce gândescĭ, moşnégule? Dór nu-sŭ aşa de prostŭ. Ce a-ĭ de gândŭ, spune-i Cadiuluĭ, că apoĭ totŭ atâta îmĭ pasă mie şi de Cadiŭ."

Şi cu tóte acestea bĕtrânulŭ fugea din totŭ sufletulŭ.

„Pentru Allah stăĭ, opresce-te, unŭ singurŭ cuvîntŭ vreŭ să-ţĭ spunŭ, şĭ-apoĭ te poţĭ duce cu calŭ cu totŭ. Te rogŭ, ascultă-mĕ!"

Şi atuncĭ pre tinĕrŭ îlŭ prinde dorinţa şi curiositatea de a sci, că óre ce are să-ĭ spună bĕtrânulŭ, dacă nu-ĭ cere calulŭ.

„Étă staŭ. Îţĭ facŭ bucurosŭ acéstă plăcere. Opresce-te numaĭ acolo, unde eştĭ. Audŭ destulŭ de bine!"

Bĕtrânulŭ Abdallah se oprĭ la câţĭ-va paşĭ şi începù cu o vóce blândă şi dulcégă:

„Ce s'a întîmplatŭ, s'a întîmplatŭ şi pace, te rogŭ însă de una: nu spune nimĕnuĭ întîmplarea acésta, păstréză-o în taînă. Din parte-mĭ încă voiŭ tăcé . . . . Asculta-mĕ-veĭ?"

„Cum nu? Dór ţĭ-am spusŭ maĭ înainte, că-ţĭ împlinescŭ cu plăcere dorinţa. Am să tacŭ. Îsŭ curiosŭ însă preste mĕsură, că de ce cerĭ chiar tu acésta dela mine?"

„Bine, dacă eştĭ curiosŭ îţĭ spunŭ: îmĭ e témă, că dacă se va audí întîmplarea acésta, ómeniĭ celĭ bunĭ îşĭ vorŭ perde gustulŭ de a maĭ face bine."

Şi ḑicêndu-le acestea bĕtrânulŭ îşĭ continuă maĭ departe pre josŭ calea în spre oraşŭ spre a cumpĕrá bârnele şi scândurile de lipsă la casa, ce avea de gândŭ s'o zidéscă pentru celĭ sĕracĭ. **A.**

multă parochia gr. cat. din Şiria va avé unŭ capitalŭ de ajunsŭ nu numaĭ pentru plătirea salaruluĭ cantorŭ-docentalŭ, care şi până acum a fostŭ de 300 fl., ci şi pentru întîmpinarea altorŭ lipse, ce s'ar' iví la şcólă, fără a se maĭ face neplăcutele aruncurĭ.

Imposantă este şi *biserica* gr. cat. din Şiria, şi fără esagerare putemŭ dice, că este una dintre cele maĭ frumóse în jurulŭ acesta. Întrându în acéstă casă a Domnuluĭ sufletulŭ omuluĭ se umple de simţeminte piĭ. Ea séměnă maĭ multŭ a catedrală decâtŭ a biserică dela sate. Aci-ni-se înfăţişéză iconostasulŭ preafrumosŭ cu unŭ baldachinŭ dinaintea uşilorŭ împĕrătescĭ, pre o terasă de asfaltŭ cu mosaicurĭ. Pavimentulŭ întregŭ este de asfaltŭ; scaunele parietale suntŭ colorate, amvonulŭ e înaltŭ şi cu gustŭ făcutŭ; ornatele preoţescĭ frumóse, şi curăţenia în biserică esemplară. Ce maĭ multŭ mĭ-a atrasŭ atenţiunea, este unŭ praporŭ mare întinsŭ pre treĭ rudĭ, care pórtă însemnele economilorŭ: plugulŭ şi unŭ carŭ încărcatŭ cu snopĭ de grâŭ, trasŭ de patru boĭ.

Nu potŭ lăsá neamintitŭ, că totŭ în Şiria am vĕdutŭ la parochia nóstră şi o *casă parochială* din materialŭ solidŭ, cu încăperĭ de ajunsŭ şi întru tóte corĕspundĕtóre cu demnitatea unuĭ preotŭ. Asemenea în stare bună suntŭ şi superedificatele economice aparţinĕtóre caseĭ parochiale. Cu unŭ cuvîntŭ potŭ dice, că parochia gr. catolică a Şirieĭ póte serví în cele bisericescĭ şi scolastice de modelŭ altorŭ parochiĭ. Şi cuĭ este de a se mulţămí acésta? Singurŭ numaĭ zeluluĭ neobositŭ şi prudinţeĭ pastorale a parochuluĭ şi vice-archidiaconuluĭ Vasiliŭ Zsiros, care de aprópe unŭ pătrarŭ de seculŭ se află în fruntea poporuluĭ gr. cat. din Şiria, care înţelege versulŭ păstoruluĭ sĕŭ şi-ĭ urmézĕ consiliile înţelepte.

Am adusŭ aceste fapte mie cunoscute, nu ca să înalţŭ meritele M. O. D. Vas. Zsiros şi a credincioşilorŭ luĭ, ci să vĕdă fiesce care, la ce resultate îmbucurătóre duce conlucrarea armonică a unuĭ preotŭ deşteptŭ şi zelosŭ şi a unuĭ poporŭ cu minte şi ascultătorŭ.

Teodorŭ Dringoŭ,
preotŭ gr. cat.

Apelŭ

cătră Onoraţiĭ Domnĭ Parochĭ, Învĕţătorĭ şi alţĭ inteligenţĭ românĭ din despărţĕmîntulŭ XXII (Bistriţa) alŭ „Asociaţiuniĭ Transilvane“ din comitatulŭ Bistriţa-Năsĕudŭ (cerculŭ Iaduluĭ şi Beşineuluĭ)!

Înfiinţaţĭ agenturĭ pentru „Asociaţiunea Transilvană“ în Despărţĕmîntulŭ Bistriţa!

1. Agentura comunală stă din 4 inşĭ: a) unŭ presidente; b) doĭ asesorĭ; c) unŭ actuarŭ saŭ notarŭ. Presidentele are a fi membru ordinarŭ alŭ „Asociaţiuniĭ Transilvane“ (póte însă fi şi membru fundatorŭ saŭ pre viéţă). Ceĭalaltĭ membri aĭ agentureĭ potŭ fi membri *ordinarĭ* (cu câte 5 fl. tacsă la anŭ), dar potŭ fi şi membri *ajutătorĭ* (câte cu 1 fl. tacsă la anŭ). În casŭ de necesitate chiar şi presidentele agentureĭ póte fi membru ajutătoriŭ. Agentura acésta are de a se serví în comune în nemijlocită atingere cu poporaţiunea de organŭ alŭ „Asociaţiuniĭ Transilvane“ şi maĭ alesŭ de organŭ alŭ Despărţĕmîntuluĭ nostru XXII (Bistriţă). Agentura *o conchĕmă* presidentele, de câte orĭ e lipsă; stărue pentru înmulţirea membrilorŭ ordinarĭ şi ajutătorĭ (5 fl. şi 1 fl.) în comuna respectivă; presidentele încassézĕ baniĭ pre lângă dare de socotélă şi administrare la Despărţĕmîntulŭ nostru, saŭ îndrumézĕ pre membriĭ plătitorĭ de-a dreptulŭ la Despărţĕmîntŭ; *face registru* şi *nominatim* propune din cândŭ în cândŭ Despărţĕmîntuluĭ membri ordinarĭ şi ajutătorĭ, câţĭ saŭ însinuatŭ pentru primire; duce în îndeplinire tóte dispusĕţiunile sosite dela Despărţĕmîntŭ; grijesce de foile periodice, de cărţĭ şi de alte unelte, ce vorŭ sosí dela Despărţĕmîntŭ saŭ dela Asociaţiune pentru întrebuinţarea lorŭ în comună; le ţine în stare bună; va grijí, să se întrebuinţeze, şi va face din cândŭ în cândŭ în şedinţele comitetuluĭ saŭ în adunările Despărţĕmîntuluĭ nostru în scrisŭ saŭ verbalŭ propuneriĭ salutare, potrivite referinţelorŭ locale, în interesulŭ Asociaţiuniĭ Transilvane. Spre orientare Vi-se comunică, că asesoriĭ şi actuarulŭ agentureĭ, după propunere, *se denumescŭ* de cătră comitetulŭ Despărţĕmîntuluĭ nostru pre timpŭ nehotărîtŭ şi se schimbă după trebuinţă. Denumirea se întîmplă la propunerea oficiuluĭ parochialŭ saŭ învĕţătorescŭ din comună. Agenţiĭ amintiţĭ şi denumiţĭ vorŭ avé în şedinţele comitetuluĭ nostru votŭ decisivŭ, dacă vorŭ fi membri ordinarĭ în comitetŭ; la casŭ contrarŭ vorŭ avé numaĭ votŭ consultativŭ. Agentura este respundĕtóre pentru baniĭ, ce incasézĕ dela membri şi are datorinţa de a cuitá plătirile tot-deuna; după aceea a le administrá de-a dreptulŭ comitetuluĭ nostru. Dela nemembri se primescŭ şi ofertele sub 1 florenŭ. (Regulamentulŭ Asociaţiuniĭ §§. 22—30.) Agenturile comunale staŭ în servîţiulŭ culturalŭ, literarŭ, multŭ salutarŭ alŭ „Asociaţiuniĭ Transilvane“ pentru literatura şi cultura poporuluĭ românŭ; ast-felŭ atâtŭ agenturile comunale, câtŭ şi Despărţĕmintele şi Asociaţiunea întrégă lucréză şi vorŭ lucrá pentru înălţarea poporuluĭ românŭ în bunăstarea materială, în economie, în industrie, în literatură, cu unŭ cuvîntŭ *în tóte direcţiunile vieţiĭ.* Făcêndu-se câtŭ de multĭ membri, lucrândŭ cu toţiĭ, adunându-ne cu toţiĭ la sfatŭ în şedinţele şi adunările nóstre, înfrăţindu-ne noĭ cu toţiĭ şi ajutându-ne uniĭ pre alţiĭ în tóte stăruinţele vieţeĭ: *aşa vomŭ înălţá poporulŭ românŭ la o cultură a inimeĭ şi la o luminare a minţiĭ, la iubirea pentru toţĭ fraţiĭ sĕĭ, şi la sprijinirea reciprocă, în acea mĕsură, precum avemŭ trebuinţă în vremea concurinţeĭ de adĭ,* cândŭ popórĕle pre întrecute se avîntă înainte! Ast-felŭ prin iubire şi cultură ne vomŭ strînge şirurile, vomŭ primí puterea de resistinţă necesară, şi cu ajutorulŭ luĭ Dumneḑeŭ ast-felŭ vomŭ înaintá şi noĭ cu putere iresistibilă alăturea cu alte popóre în cultura omnilaterală a némuluĭ nostru! Nu uitaţĭ nicĭ odată, că: *cultura produce înălţarea sufletelorŭ pentru tóte vremurile, ér literatura reduce greutăţile spaţuluĭ, niveléză contrastele, consolidéză tóte sufletele luptătóre din ḑilele de adĭ cu acele din vremile trecute şi cu acele din vremile viitóre.* Ast-felŭ se nasce întreita alianţă a trecutuluĭ, presentuluĭ şi viitoruluĭ nostru, care prin literatură şi cultură ajunsă odată şi susţinută cu îngrijire ne asigurézĕ esistinţa de vecĭ a némuluĭ nostru! Deci Vĕ rugămŭ: *Înfiinţaţĭ agenturĭ comunale pentru „Asociaţiunea Transilvană“!* Tot-odată ca să se pótă arătá şi ţiné în evidenţă *mişcarea culturală în Despărţĕmîntulŭ nostru,* oficiile parochiale şi învĕţătorescĭ, resp. agenturile comunale suntŭ recercate a ne comunicá *în totŭ anulŭ* următórele date statistice (la casŭ de maĭ multe orĭ în anŭ): a) Câţĭ copiĭ de şcólă şi câte suflete are comuna respectivă? b) Câte suflete sciŭ scrie şi cetí (marĭ şi micĭ la olaltă)? c) Câţĭ sciŭ cutare meserie, şi pórtă-o? d) Câţĭ suntŭ daţĭ la alte şcóle, şi unde, la ce carieră? e) Câţĭ suntŭ daţĭ la cutare industrie, neguţătorie, şi unde? f) Câţĭ învĕţăceĭ neeliberaţĭ suntŭ lipsiţĭ de mijlóce? g) După referinţele locale care industrie are acolo viitorŭ? h) După referinţe care ramŭ alŭ economieĭ e maĭ rentabilŭ? Care se esploatézĕ adĭ? Şi care s'ar puté esploatá cu folosŭ în viitorŭ? i) Pămêntulŭ în cea maĭ mare parte în a cuĭ mână se află? Avemŭ multe suflete în poporŭ fără lécŭ de realitate? Şi fără vite?

Dela Despărţĕmîntulŭ XXII.
Bistriţă, la 22 Iuniŭ 1892.

Gabrielŭ Manŭ, direct. despărţ. **Dr. Gabrielŭ Tripon,** secretarŭ.

Învitare.

Conformŭ § 21 din statutele „Asociaţiuniĭ Transilvane“ şi în sensulŭ conclusuluĭ adusŭ în adunarea generală I-a din 2 Iuniŭ 1891; prin acésta se conchĕmă a II-a adunare generală a Despărţĕmîntuluĭ alŭ XXIX-lea alŭ „Asociaţiuniĭ Transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ“, carea se va ţiné în Mediaşŭ în sala hoteluluĭ „Strugurulŭ de aurŭ“ în 17 Iuliŭ n. 10 óre a. m. după următorulŭ programŭ:

1. Cuvîntŭ de deschidere prin preşedintele despărţĕmîntuluĭ. 2. Raportulŭ comitetuluĭ despre activitatea sa dela ultima adunare generală. 3. Alegerea uneĭ comisiuni pentru înscrierea de membri noĭ. 4. Raportulŭ cassaruluĭ. 5. Înfiinţarea de agenturĭ în cercŭlŭ acestuĭ despărţĕmîntŭ. 6. Alegerea alorŭ 3 ablegaţĭ la adunarea generală a Asociaţiuniĭ ţinêndă în Blaşiŭ. 7. Disertaţiuni şi producţiuni literare. 8. Statorirea loculuĭ şi timpuluĭ adunăriĭ generale proxime.

După terminarea afacerilorŭ Adunăriĭ generale va ŭ prându comunŭ în sala a II-a orĭ în grădină, ér după prândŭ petrecere socială cu jocŭ în sala cea mare. La adunarea generală, precum şi la petrecerea socială este rugată a participá întrĕga inteligenţă română din Mediaşŭ şi jurŭ, precum şi toţĭ amatorĭĭ literatureĭ şi culturei poporuluĭ românŭ.

Mediaşŭ, 16 Iuniŭ 1892.

Ioanŭ Moldovanŭ, protop. şi preşed. desp. **Ioanŭ Chendi,** actuarŭ.

Dion. Romanŭ, cassarŭ.

Convocatorŭ.

Conformŭ statutelorŭ Asociaţiuniĭ nóstre (§ 21) şi conclusuluĭ adusŭ de subcomitetulŭ Despărţĕmîntuluĭ nostru prin acésta se convócă adunarea generală a Despărţĕmîntuluĭ XXII (Bistriţa) alŭ „Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ“, ce se va ţiné în comuna Borgo-Prundŭ în localulŭ şcoleĭ poporale fundaţionale la 31 Iuliŭ st. n. înainte de amĕḑĭ la 10 óre. Programa: 1. Participare la serviţiulŭ divinŭ în biserica locală. După aceea întrunindu-se ceĭ presenţĭ în localulŭ şcoleĭ urmézĕ: 2. Cuvîntŭ de deschidere prin directorulŭ despărţĕmîntuluĭ. 3. Constatarea membrilorŭ vechĭ şi înscrierea de membri noĭ. 4. Raportulŭ comitetuluĭ prin secretarulŭ despărţĕmîntuluĭ, 5. Raportulŭ casaruluĭ. 6. Esmiterea uneĭ comisiuni pentru censurarea raporturilorŭ; raportulŭ acesteia. 7. Cetirea disertaţiunilorŭ admisibile întrate la comitetŭ şi eventuale declamaţiuni; 8. Propuneri deosĕbite cu privire la loculŭ şi timpulŭ adunăriĭ generale viitóre, şi cu privire la scopurile „Asociaţiuniĭ“ nóstre. — În vederea scopuluĭ nostru culturalŭ românescŭ întrégă inteligînţa nóstră şi poporeniĭ nostri din tóte comunele despărţĕmîntuluĭ nostru şi alţĭ binevoitorĭ suntŭ călduroşŭ rugaţĭ a se presentá la acéstă adunare şi a sprijiní prin presenţa şi jertfa lorŭ interesele morale şi materiale ale „Asociaţiuniĭ“ nóstre. Tot-odată suntŭ rugaţĭ aceĭ stimaţĭ domnĭ, carĭ ar' dorí a cetí cutare disertaţiune instructivă pentru poporulŭ nostru la acea adunare, să binevoéscă a-şi insinuá elaboratele la comitetŭ celŭ puţinŭ 3 ḑile înainte de adunarea generală.

Bistriţă, 19 Iuniŭ st. n. 1892.

Gabrielŭ Manŭ, diret. desp. **Dr. Gabrielŭ Tripon,** secretarŭ.

Învitare la prenumeraţiune.

Cu 1 Iuliŭ st. n. se începe abonamentŭ noŭ la „Unirea“. Preţurile suntŭ însĕmnate în fruntea foiĭ.

„Unirea“ represintă şi apĕră interesele bisericeĭ române greco-catolice. „Unirea“ nu este fóe de partidŭ, fiindŭ-că biserica, în a căreĭ serviţiŭ stă, nu e o instituţiune de partidŭ, ci o instituţiune dumneḑeéscă ridicată susŭ preste orĭ şi ce partidŭ omenescŭ. Chiar

de aceea lipsa și importanța „Unirii" se face din ce în ce mai simțită. Neînțelegerile, ce s'aŭ ivitŭ în sînulŭ naținnii nóstre, carî pre dî ce merge se totŭ potențézĕ, cerŭ neapĕratŭ o fóe, care să privéscă lucrurile dintr'unŭ punctŭ mai înaltŭ de vedere și să apere fără patimă și preocupare interesele generale și adevĕrate ale poporuluĭ românŭ. „Unirea" se va sili a corĕspunde acesteĭ necesități.

Ajungă atâta pentru a arĕtá însĕmnătatea semestruluĭ, care-lŭ începemŭ.

Rugămŭ decĭ pre onoraților nostri abonenți, să-și achiteze abonamentele restante, să ne trimiță prețulŭ abonamentuluĭ noŭ anticipativŭ și să ne câștige și abonenți noĭ. Din partea nóstră nu va lipsí nicĭ o ostenélă pentru a face, ca „Unirea" să corĕspundă tuturorŭ așteptărilorŭ îndreptățite.

Redacțiunea și Administrațiunea „Unirii".

Noutăți.

Din Archidiecesă *P. O. D. Iacobŭ Lugoșanŭ*, fostŭ viceprotopopŭ în tractulŭ Turdeĭ este numitŭ protopopŭ actualŭ alŭ aceluia-și tractŭ.

Serbare iubilară. Rssmulŭ D. *Ioanŭ Rusŭ*, protopopulŭ Sibiuluĭ își serbézĕ mâne în 3 a l. c. aniversarea a 30-a a promovării sale de parochŭ și protopopŭ alŭ Sibiului și tot-odată de profesorŭ din limba și literatura română la gimnasiulŭ superiorŭ de statŭ din Sibiŭ. Din incidentulŭ acesta clerulŭ din protopopiatŭ va aranjá o festivitate în onórea veneratuluĭ sĕŭ șefŭ. Despre decursulŭ aceleĭ serbărĭ frumóse sperămŭ a puté da unŭ raportŭ în vre-unulŭ din numerîi viitorĭ. De astă-dată ne mărginimŭ a urá preameritatuluĭ iubilarŭ încă mulți anĭ întru sănĕtate și deplină vigóre! *Intru mulți anĭ!*

Închiarea anuluĭ scolasticŭ la școlele din Blașiŭ. a) La *gimnasiŭ* în 19 Iuniŭ la 7 óre a. m. s'a celebratŭ s. Liturgie de mulțămită de cătră corpulŭ profesoralŭ în frunte cu P. O. D. directorŭ gimnasialŭ. După s. Liturgie a urmatŭ cetirea clasificațiuniloru și împărțirea premiilorŭ în sala de gimnastică, fiindŭ de față pre lângă direcțiunea gimnasială și corpulŭ profesoralŭ și P. O. Dnĭ canonicĭ mitropolitanĭ Gavrilŭ Popŭ și Dr. Alesandru Grama, carî aŭ asistatŭ și la esamene ca comisarĭ consistorialĭ. Premiile stătătóre din cărți în valóre de aprópe 500 fl. s'aŭ împărțitŭ la 10 studenți din cl. a VII-a, la 14 din cl. a VI-a, la 11 din cl. a V-a, la 13 din cl. a IV-a, la 10 din cl. a III-a, la 14 din cl. a II-a și la 16 din cl. I. După împărțirea premiilorŭ P. O. D. Gavrilă Popŭ a ținutŭ tinerimiĭ o cuvîntare însuflețitóre, îndemnându pre ceĭ diligenți, să persevereze în diligință și pre viitorŭ, éră pre aceia, carî nu aŭ satisfăcutŭ așteptărilorŭ în trecutŭ, ca prin diligință îndoită să se siléscă pre viitorŭ a suplini, ce aŭ neglesŭ. Apoĭ P. O. D. directorŭ prin o vorbire mai lungă îndémnă tinerimea la purtare bună și în decursulŭ vacațiuniĭ și face cunoscutŭ, că înscrierile pentru anulŭ scolasticŭ 1892/3 se vorŭ face în 1, 2 și 3 Septembre. Cu acésta s'a închiatŭ festivitatea. b) La *preparandie* s'a închiatŭ anulŭ scolasticŭ în 28 Iuniŭ, éră c) la *școlele normale* în 26 Iuniŭ.

Monarchulŭ în Brünn. Maiestatea Sa Monarchulŭ Lunĭ în 27 Iuniŭ a călĕtoritŭ la Brünn spre a fi de față la festivitățile aranjate acolo de cătră trăgĕtoriĭ austriacĭ la tirŭ. Începêndŭ dela confiniile Moravieĭ la tóte garele i-s'aŭ făcutŭ Monarchuluĭ ovațiuni splendide, éră la gara din Brünn a fostŭ salutatŭ de supremele auctorități bisericescĭ, civile și militare. Festivitățile le-a deschisŭ Monarchulŭ prin o împușcătură. Séra a fostŭ unŭ conductŭ imposantŭ de 6000 de torțe și orașulŭ a fostŭ splendidŭ iluminatŭ.

Mulțămită publică. M. O. D. Protopopŭ Avelŭ Popŭ Bociatŭ, On. dnĭ Iustinŭ Țarină, parochŭ în Bucova, și Manasie Popŭ, parochŭ în Zălcanĭ, dniĭ Carolŭ Pasca, docente la școla de statŭ din Zălcanĭ, și Kún Iózsef, măestru mĕsarŭ în Zălcanĭ, aŭ binevoitŭ a contribuí cu marinimóse ajutóre la premiarea elevilorŭ gr. cat. din Păucinescĭ din incidentulŭ esamenuluĭ de vară ținutŭ în 5 Iuniŭ a. c., pentru care fapte de îndurare prin acésta în numele elevilorŭ se aduce cea mai ferbinte mulțămită. Senatulŭ scolasticŭ. *Nicolaŭ Popŭ Țarină*, parochŭ. *Ștefanŭ Țarină*, docente-cantorŭ.

Primatele contra duelului. Se crie, că unŭ oficialŭ dominalŭ de alŭ primateluĭ Ungarieĭ s'a duelatŭ în dilele trecute. Înțelegêndŭ primatele despre acésta, fără amânare a dimisŭ din oficiŭ pre duelantŭ, care prin fapta sa a călcatŭ atâtŭ legile bisericescĭ, câtŭ și legea civilă, ce opresce crima duelului. Barĕmŭ de ar purcede cu vigóre și auctoritățile civile contra duelului, care pentru mulțĭ e o adevĕrată manie.

Petreceri de vară. Inteligința română din M.-Ludoșŭ va aranjá Lunĭ în 11 Iuliŭ o petrecere de vară în pavilonulŭ din grădina Császár. Prețulŭ întrăriĭ: de persónă 1 fl., de familie 2 fl. — Începutulŭ la 5 óre p. m. Venitulŭ este destinatŭ pentru edificarea bisericeĭ gr.-catolice și pentru Asociațiunea Transilvană. — Comitetulŭ despărțĕmîntuluĭ XXIX alŭ Asociațiuniĭ transilvane aranjéză la 17 Iuliŭ o petrecere socială în sala hoteluluĭ „Strugurulŭ" din Mediașŭ. Începutulŭ la 6 óre d. m. Prețulŭ de întrare: a) de persónă 70 cr., b) de familie până la 3 persóne 1 fl. 50 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ în favorulŭ despărțĕmîntuluĭ.

Promovare. La universitatea din Clușiŭ în 18 a l. c. a fostŭ promovatŭ la gradulŭ de doctorŭ în medicină tinĕrulŭ *Laurențiŭ Petricŭ*, și tot-odată denumitŭ ca practicantŭ la spitalŭ la clinica luĭ Dr. Purjesz.

Catedra de limba română la gimnasiulŭ din Aradŭ devenită vacantă prin alegerea profesoruluĭ *Ioanŭ Goldișŭ* de vicarŭ episcopescŭ gr. or. la Oradea-mare nu se va umplé mai multŭ. Ministerulŭ află, că acéstă catedră ca ordinară ar fi superfluă, de-órece aceĭ tinerĭ, carî voescŭ să învețe limba română, o potŭ învĕță și dela unŭ docentŭ estra-ordinarŭ. Totŭ așa a scosŭ ministrulŭ limba română și din alte gimnasiĭ, nu numaĭ ca studiŭ ordinarŭ, dară și ca estra-ordinarŭ.

Cărți oprite Ministrulŭ r. u. de culte și instrucțiunea publică sub Nr. 15, 501—1892 pre basa articululuĭ de lege XXVII din 1876. § 7. și a articululuĭ XXX din 1883 § 49. opresce folosirea cărțilorŭ românescĭ înșirate mai josŭ în tóte școlele, din causa datelorŭ contrare statuluĭ orĭ constituțiuniĭ: 1. Vocabulariŭ completŭ pentru opurile luĭ Gaiŭ Iuliŭ Cesare de Dr. *Vasiliŭ Glodariŭ*. Brașovŭ 1871. 2. Cursŭ practitŭ gradatŭ de stilŭ și compositiuni de *I. Manliŭ*. Ediținnea V. Bucurescĭ, 1890. 3. Cursŭ de limba germână pentru școlele secundare de *Mih. Berarŭ*. Volumulŭ I. Etimologia. Bucurescĭ 1888, volumulŭ I. Etimologia ediția a II-a Bucurescĭ, 1890. — Volumulŭ II. Sintacsa. Bucurescĭ, 1888. — Volumulŭ III Chrestomatia, I. Bucurescĭ, 1888. Volumulŭ III Chrestomatia I. Ediținnea a II-a. Bucurescĭ, 1890. — Volumulŭ IV Chrestomatia II. Bucurescĭ, 1888. 4. *W. Pütz:* Geografia și Istoria evuluĭ vechiŭ, mediŭ și modernŭ, manualŭ prelucratŭ pentru clasele superióre gimnasiale și reale, de Dr. *Ioanŭ G. Meșota* I—III. Bucurescĭ 1889, 1879, 1880. 5. *Laky—Făgărășanŭ—Moldovanŭ:* Geografia pentru școlele mediĭ. Tomulŭ I. Brașovŭ. 1886. 6. Retorica de *Cristă S. Negoescŭ*. Ediținnea întâiă. 1883. Ploescĭ. 7. Antologia română de *M. Pompiliŭ*. Ediția a III-a Iași 1890. 8. Legendariŭ românescŭ, de *Alesiŭ Viciŭ*. Blașiŭ 1884.

Proteste contra escesełorŭ dela Turda. La inițiativa studenților universitarĭ s'a ținutŭ Duminecă séra în Bucurescĭ o imposantă adunare, presidată de venerabilulŭ rectorŭ alŭ Universității, dlŭ A. Orĕscŭ. La adunare a luatŭ parte unŭ publicŭ fórte numĕrosŭ din capitală, fără deosĕbire de partidŭ politicŭ, precum și delegați de aĭ orașelorŭ și a unorŭ comune rurale din România. Adunarea, care a decursŭ în ordine esemplară, a votatŭ o resoluțiune de protestŭ contra atrocităților dela Turda. Asemenea adunărĭ s'aŭ maĭ ținutŭ și în alte orașe din România, precum în Iași, unde studenții universitarĭ aŭ inscenatŭ o mică demonstrațiune la consulatulŭ austro-ungarŭ, în Romanŭ și airea, ceea ce arată, că toți Românii suntŭ indignați de vandalismulŭ din Turda.

„Turda" este numele numĕruluĭ unicŭ a diaruluĭ publicatŭ cu ocasiunea meetinguluĭ din Bucurescĭ. Diarulŭ cuprinde notițe din trecutulŭ orașuluĭ Turda, biografia dluĭ Dr. I. Rațiŭ și descrie vandalismulŭ făcutŭ la casă dsale.

Lazariști în Budapesta. În capitala Ungarieĭ s'a formatŭ unŭ comitetŭ compusŭ din catolicĭ de frunte, carĭ facŭ colecte de banĭ spre a ridicá în Budapesta unŭ claustru pentru membriĭ congregațiuniĭ lazariște. Se speréză, că încă în anulŭ acesta se vorŭ aședá în Budapesta de o cam dată 5 părinți lazariștĭ. Lazariștiĭ se distingŭ ca misionarĭ și confesarĭ buni. În capitala Ungarieĭ li-se va deschide unŭ terenŭ vastŭ de activitate.

Persecuțiunile creștinilorŭ în China suntŭ aprópe continue. La 27 Aprile Chineziĭ aŭ atacatŭ claustrulŭ misiuniĭ din Tu-Chien, misionariĭ numaĭ ca prin minune aŭ scăpatŭ de ucidere. În 11 Maiŭ s'a repețitŭ atacŭlŭ din partea indigenilorŭ; claustrulŭ și spitatulŭ misiuniĭ aŭ fostŭ distruse, éră misionariĭ maltratați în modulŭ celŭ mai barbarŭ. Auctoritățile s'aŭ arĕtatŭ neputincióse față cu sĕlbătĕcia atacătorilorŭ.

Cursŭ pentru potcovitŭ. Ministrulŭ r. u. de agricultură dispune, să se deschidă la Clușiŭ și Miskolcz cursurĭ pentru potcovirea mai rațională a cailorŭ, prin ce se vorŭ puté scutí de multe morburĭ de pecióre.

Comisiuni pentru esaminarea mașiniștilorŭ și a focarilorŭ dela mașinele de vaporŭ. Ministrulŭ r. u. de comerciŭ a încunosciințatŭ municipiile, cumcă a instituitŭ atarĭ comisiuni în Șopronŭ și în Sibiŭ. Suplicele pentru admiterea la esamenŭ aŭ să fie adresate oficiuluĭ de statŭ technicŭ din comitatele Șopronŭ și Sibiŭ.

Tesaurulŭ aflatŭ la Pórta de ferŭ în Nov. anulŭ trecutŭ, stătătorŭ mai alesŭ din banĭ turcescĭ și austriacĭ din secolulŭ alŭ XVI-lea, îlŭ reclamă guvernulŭ Sêrbieĭ pentru sine sub cuvîntŭ, că s'a descoperitŭ pre teritorŭ sêrbescŭ.

Catastrofa în Sangir. Fóea „Handelsblad" din Amsterdam comunică amĕnunte despre înspăimântătórea catastrofă, care a ajunsŭ insula *Sangir* în urma uneĭ erumperĭ vulcanice. Lava s'a revĕrsatŭ preste 11 sate acoperindu-le cu totulŭ și înădușindŭ pre toți locuitoriĭ în numĕrŭ de preste 1200 de ómeni. O parte a insuleĭ s'a cufundatŭ. Catastrofa a venitŭ de totŭ pre neașteptate.

Trachoma în Seghedinŭ. Morbulŭ de ochĭ egiptenŭ numitŭ trachomă ĭea totŭ mai marĭ dimensiuni între poporațiunea rurală din jurulŭ Seghedinuluĭ. După cum se anunță, până acum suntŭ atacați de acestŭ morbŭ periculosŭ la 2000 de ómeni.

Coleră. În părțile Rusieĭ mărginașe cu Persia grasézĕ colera în modŭ înfricoșatŭ. În timpulŭ din 23 până în 29 Maiŭ aŭ căduțŭ jertfă epidemieĭ 280 de persóne.

Dr. Eduard Herbst, deputatŭ în parlamentulŭ austriacŭ, a reposatŭ la 25 a l. c. în etate de 72 de anĭ. Elŭ a fostŭ și ministru și unulŭ dintre ceĭ mai distinși membri aĭ partiduluĭ liberaluĭ din Cislaĭtania.

Casurĭ de mórte. *Absolonŭ Todea,* advocatŭ și vice-președinte la institutulŭ de creditŭ și economiĭ din Reghinŭ a reposatŭ la 28 Iuniŭ în etate de 40 de anĭ. — *Samoilŭ Popŭ,* advocatŭ în Orĕștie a încetatŭ din viĕță la 26 Iuniŭ în alŭ 44-lea anŭ alŭ etățiĭ. Prin mórtea lorŭ națiunea nóstră a perdutŭ doĭ bărbați activi și devotați.

În veci amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericei române din Ungaria și Transilvania, dară mai alesŭ din părțile bănățene ale diecesei Lugoșului.

(Continuare.)

V.

Înflorirea Unirii, înființarea parochiilorŭ și a episcopiei unite independente în Bănatŭ (dela 1630—1739).

La anulŭ 1734 Episcopulŭ sêrbescŭ din Bănatŭ *Vincențiŭ Ioanovicĭu* dela Timișóra fù alesŭ de mitropolitŭ în Belgradŭ. În calitatea acésta la invitarea Curții din Viena acelŭ Mitropolitŭ cu tótă suita sa se ducé la Viena. Aci în urma consfătuiriĭ urmate la Carolŭ VI, acelŭ mitropolitŭ cu tótă suita sa primesce Unirea. Acésta însă nu a avutŭ traiŭ îndelungatŭ, de-órece sosindŭ acasă și voindŭ a face, ca cei adunați la congresulŭ din Belgradŭ asemenea să primescă Unirea prin dînsulŭ îmbrățișată, în urma renitenței celorŭ adunați mitropolitulŭi fù silitŭ a-și schimbá planulŭ și a se decherá, că va înceta cu propagarea Unirii. [1])

Cu tóte acestea la anulŭ 1737 Patriarchulŭ sêrbescŭ nu se arată inimicŭ decheratŭ alŭ Unirii, căci cândŭ misionariĭ Iesuiți ținŭ conțiuni, agrăirĭ la poporŭ în Carloveță, însu-și episcopulŭ gr. or. alŭ Verșețuluĭ a fostŭ de față, apoĭ vicarulŭ Archiepiscopuluĭ și alți preoți schismatici. Și cândŭ episcopulŭ *Petru Varadinensŭ* l'a rugatŭ pre mitropolitŭ, ca să împedece confluxulŭ poporuluĭ și alŭ preoților, acela-și mitropolitŭ ar fi rĕspunsŭ: *„Întru adevĕrŭ, nu mai vreŭ să ținŭ procesŭ cu Papa și cu Împĕratulŭ, fără cândŭ se predică ceva bunŭ, să audă și aĭ nostri.“* Pre lângă acésta se mai afirmă, că acelŭ mitropolitŭ ar fi trimisŭ prin sate, îndemnândŭ pre preoți și diecĭ, ca să mérgă să asculte pre misionarĭ. [2])

Din anulŭ 1734 avemŭ să mai notămŭ, că în acelŭ anŭ *Archidiaconulŭ* episcopuluĭ Verșețuluĭ cu alți 4 preoți s'a întorsŭ la s. Unire. [3])

Că însă s. Unire între aniĭ 1730—1739 s'a lățitŭ în cercŭ mai estinsŭ, arată acea împrejurare, că pentru administrarea spirituală a celorŭ noŭ-conversi s'a arĕtatŭ lipsa de a înființá parochiĭ unite. Celŭ puținŭ episcopulŭ *Falkenstein* într'o representare circa 1734 făcută la curte [4]) propune, că pentru susținerea și prosperarea s. Unirĭ este necesară nu numai sistemisarea parochiilorŭ cu salare fixe, fără chiar înființarea uneĭ *episcopiĭ unite*. Cererea și propunerea acésta însă numaĭ atunci póte să fie motivată și basată, cândŭ se va presupune, că numĕrulŭ uniților erá așa de mare, câtŭ poftiá administare prin unŭ episcopŭ unitŭ din apropiere. Fiindŭ-că în representarea acésta a episcopuluĭ numitŭ cu deosĕbire se tractézá despre starea Unirii din părțile bănățene, afluŭ de lipsă a estrage din aceea celea ce se referescŭ la statulŭ aceleĭ Unirĭ, întregindu-le cu datele referitóre la realisarea propunerilorŭ făcute prin acelŭ episcopŭ.

Episcopulŭ Falkenstein în representarea sa de dtŭ 16 Nov. 1732 cerêndŭ strămutarea reședinței episcopescĭ dela Segedinŭ la Timișóra, ca motivŭ aduce și acela, că de curêndŭ mulțĭ s'aŭ unitŭ dintre gr. orientalĭ, numĕrulŭ cărora s'ar înmulți, dacă episcopulŭ ar residá în Timișóra. Ĕră cu dtŭ 24 Dec. 1732 și 25 Martiŭ 1733 acelŭ episcopŭ a susternutŭ alte representărĭ la curtea împĕrătéscă despre starea diecesei sale a Cianaduluĭ. În acelea, după ce premite, că catoliciĭ suntŭ împrăștiați între schismaticĭ, carĭ în Bănatŭ suntŭ mulțĭ, pentru susținerea credinței catolice și spre mângăerea poporuluĭ credinciosŭ propune, ca în acele comune mixte să se denumescă parochĭ, aceștia după norma parochiilorŭ din Bănatŭ să se provadă cu salare regulate dela În. Erarŭ, pentru-că numaĭ așa se póte sperá, că nu numaĭ se vorŭ susține puțineiĭ catolicĭ, ci și schismaticiĭ cu timpŭ se vorŭ uní cu biserica cea catolică. În acestea representărĭ, numaĭ în generalŭ se atinge causa Unirii. Nu însă așa într'altă representare, probabilŭ dată la anulŭ 1735 orĭ 1836.

În acésta după ce dice, că datorințeĭ sale ca episcopŭ alŭ Cianaduluĭ de *ritŭ latinŭ* și *grecŭ* face destulŭ, dacă în relațiunea sa despre starea diecesei sale în modŭ *specialŭ* atinge și modalitățile, prin carĭ crede a fi speranță mare, ca în timpurile viitóre Unirea cu biserica Romeĭ să aibă o crescere mai mare, rugându-se ca acele modalități prin dînsulŭ propuse să se accepteze.

Și ce modalități propune? Étă-le:

1. Ca *preoților* și *clericilorŭ neoconverși* și carĭ de aci încolo se vorŭ uní, și prin dînsulŭ se vorŭ designá, din casa parochială să li-se asemneze o congruă anuală competentă, carea pre acele timpurĭ a statŭ în 150 fl. plată fixă, apoĭ în deputatŭ de grâŭ, cucuruzŭ, ovĕsŭ, vinŭ și lemne.

2. Ca în vecinătate [1]) să fie *unŭ episcopŭ unitŭ,* carele pre eclesiastiĭ de *ritulŭ sĕŭ* să-ĭ chirotonéscă, și alte deregătoriĭ demnităților sale competente să le deprindă, căcĭ altcum e cu neputință, ca Unirea să substea.

3. Cu deosĕbire intonéză și se rógă, că pre lângă acelŭ episcopŭ să se dispună nisce călugărĭ basiliți, carĭ să-ĭ fie în locŭ de canonicĭ. Pentru susținerea episcopuluĭ, a călugărilorŭ, pentru biserică, reședință saŭ mănăstire, orĭ din cassa parochilorŭ, orĭ din altŭ fondŭ să se asigneze o sumă îndestulitóre. Prin munificența acésta împĕrătéscă s'ar procurá fericirea eternă a sufletelorŭ înfrânte.

Acésta este *comitiva* episcopuluĭ numitŭ, cu carea susterne *relațiunea* despre statulŭ diecesei sale.

După ce însă în acea relațiune adausă la comitivă mai în detaiŭ se specifică modalitățile în comitivă atinse, în cele următóre să fie descrisŭ cuprinsulŭ aceleĭ relațiuni.

Episcopulŭ comemorându, că *parochiĭ puși* în comunități nu numaĭ că păstorescŭ oile cele concreduțe lorŭ, ci de-odată se silescŭ, ca prin predicarea Evangelieĭ *să întórcă și pre celea rătăcite*, adauge:

„Dispusețiunea acésta pientissimă nu a fostŭ fără resultatŭ, căcĭ prin lucrătorĭ neobosiți în via Domnuluĭ din în ḑi se culegŭ nóue fructe, și încă cu acelŭ succesŭ favoritorŭ, încâtŭ afară de numĕrulŭ celŭ mare alŭ acelora, carĭ se lapĕdă de pravitatea eretică, numĕrulŭ celorŭ întorși dela schisma grecéscă la Unire cu biserica latină este deja de câteva sute de suflete.

„Pre lângă ratiunea amintită,“ — dice mai departe episcopulŭ, — „spre ajungerea aceluĭ scopŭ (a Unirii) nu puținŭ ar contribuí, de cumva (pre lângă relaxarea moderabilă a sarcinelorŭ concese prin camera aulică) cu ajutorulŭ óre-cărui va fondŭ suficientŭ și în aceste părți s'ar înființá o episcopie, și după aședămintele acelora (unițilorŭ) pentru reședința Basiliților s'ar edificá o mănăstire, și unii dintre religioșiĭ aceluĭ ordŭ distinși prin vîrtute și sciință, fiindŭ provĕduți cu salarŭ competentŭ, s'ar da de canonicĭ lângă acelŭ episcopŭ.

„Prin acéstă modalitate de o parte clericiĭ ceĭ uniți, carĭ nu ar fi aplicabilĭ de parochĭ, s'ar' instruá în observarea riturilorŭ sale, în sciința dogmelorŭ necesare și în comportarea morală, ĕră de altă parte cea mai mare parte a poporuluĭ, care altcum este fórte devotatŭ cleruluĭ, lăpĕdându abusurile sale superstițióse, prin remonstrări cohortatóre, mĕduóse, ce le-ar ține Episcopulŭ în desele visitațiunĭ despre prerogative deosĕbitŭ gratióse, despre bunăvoința cu acele favoruri împreunată, precum și despre aceea, că o atare unire în modŭ specialŭ servesce atâtŭ spre folosulŭ sufletescŭ, câtŭ și spre celŭ privatŭ alŭ celorŭ întorși; prin aceste pre ceĭ împărtășiți în atarĭ favoruri cu blândețe ĭ-ar puté înduplecá la lăpĕdarea schismeĭ de ritŭ grecescŭ, și cu dulcéță l-ar puté atrage la îmbrățișarea dogmelorŭ bisericeĭ ortodoxe.

„Acesta este statulu presentŭ și inalteratŭ alŭ Unirii, într'u câtŭ adecă se ține de poporulŭ românŭ din diecesa Cianaduluĭ. Dreptŭ aceea, câmpulŭ este largŭ . . . și preste așteptare oportunŭ de a-și câștigá merite nespuse pentru dobândirea sufletelorŭ și promovarea binelui publicŭ, și chiar acésta este causa, că în acéstă relațiune i-s'a datŭ locŭlŭ celŭ dintâiŭ, pentru a fi luatŭ în considerare benignissimă.“ [1])

Ce resultatŭ aŭ avutŭ representările episcopuluĭ, vomŭ vedé acuși. Într'aceea este, să vedemŭ, ce se lucră pentru realisarea propuneriĭ episcopuluĭ referitóre la salarisarea preoților întorși la s. Unire?

La anulŭ 1736 în locŭlŭ Gener. Baronŭ *Engelshoffen* urmă ca comandantŭ alŭ Bănatuluĭ Contele *Hamilton,* unŭ bărbatŭ pre câtŭ de deșteptŭ și energiosŭ întru conducerea administrațiuniĭ civile și militare, pre atâtŭ de religiosŭ și adictŭ bisericeĭ catolice, carele ca președintele fraternității Nepomuciane, ce la an. 1724 s'a întemeiatŭ pentru promovarea moravurilorŭ și îngrijirea sĕracilorŭ, la anulŭ 1737 în Timișóra a mai înființatŭ și ospitalulŭ Misericordianŭ. [2])

Abia ajunse acesta de Guvernatorŭ, fiindu-ĭ cunoscute împrejurările Unirii din Bănatŭ, cu dtŭ 1736 scrie episcopulŭ *Falkenstein,* că după ce fostulŭ Guvernatorŭ Engelshoffen ajungêndŭ în Viena ĭ-a arĕtatŭ specificulŭ acelorŭ protopopi, preoți, diaconi (diecĭ), clericĭ și secularĭ, carĭ într'unŭ timpŭ de vre-o câteva lunĭ s'aŭ întorsŭ la Unire, episcopulŭ să ĭea la inimă causa promovării s. Unirĭ. Și de-órece atâtŭ pentru promovarea causeĭ așa sânte, câtŭ și pentru stipendiarea preoților neoconverși și pentru edificarea bisericelorŭ se poftesce unŭ fondŭ parochialŭ, ĕră pentru înființarea aceluia a se face representare la locurile mai înalte: pentru aceea recércă pre acelŭ Episcopŭ, ca să facă o remonstrare orĭ directe la elŭ, orĭ la administrațiunea c. reg. pentru înființarea aceluĭ fondŭ parochialŭ, ca astfelŭ pre basa aceleĭ remonstrărĭ, dînsulŭ apoĭ să facă propunere la locurile mai înalte.

[1]) Bariți o c. T. I. p. 300. Urmarea în răscóla cea cu urmărĭ triste, inscenată prin Petru Szegedinénŭ din Pecica și Emericŭ Tökölyi. Cfr. »Specimen Hierarch.« Para II. pag. 459.

[2]) Nilles o. c. T. II. p. 805.

[3]) Nilles o. c. p. 804.

[4]) În originalŭ e fără dată.

[1]) Căcĭ Ardélulŭ erá prea departe.

Vezinas.

Istorisire de Nic. T. Zorilă.

(Continuare.)

Dapix își radimă și-și acopere fruntea cu mâna cufundându-se în gânduri.

„Ce întrebărĭ trebue să audŭ dela domnulŭ meŭ, viața căruia este periclitată? Pentru-ce e óre așa de nepăsătoriŭ? În locŭ să-mi dea porunci, să sciŭ, ce să facŭ, îmĭ lasă mâna liberă. Altcum voiŭ sci eŭ și așa, ce va fi de isprăvitŭ.“

„Generalulŭ meŭ,“ dice în fine cu glasŭ tare credinciosulŭ Dapix. „Dacă siguranța persónei tale te interesézá așa de puținŭ, voiŭ face, după cum mĕ va povĕțuí inima. Îĭ voiŭ aruncá pre toți în temnițele cele mai afunde de sub zidirile acestea. Voiŭ pune păzitorĭ siguri așteptându îndrumările mai departe ale domnuluĭ meŭ. În vremea acésta critică, cândŭ capitala e amenințată cu împresurare, e orĭ și cum bine, ca ómeniĭ aplicați spre tradare să fie puși la rĕcóre și făcuți neputincioși.“

[1]) Textulŭ originalŭ se află în »Történelmi adattár« Temesvár 1872 Januári és Márcziusi füzetek pag. 38—42, 130—133.

[2]) Preyer o. c. p. 71.

Pre fața lui Vezinas se ivesce unu surisu aprobătoriu.

„Te imputernicescu," dice elu, „să faci cu ei totu ceea-ce vei află de bine, dar omoriți nu trebue, căci póte vomu avé lipsă de brațe câtu de multe. Ei vedêndu-se descoperiți și prinși voru fi mulțămitori față de acela, care le va oferí o mórte mai onorifică decâtu cea de mâna călăuluí. Și în fine vedêndu, că tóte suntu perdute, voru iubí celu puținu patria, ce trage de mórte."

Dapix se uită întrebătoriu la domnulu sĕu.

„Cu prinsonerii romani veí tractá câtu de aspru. Îi veí închide într'o temniță separată de celealalte: în loculu de tortură. Îi veí da pre mâna femeilorŭ călăuluí spre a-i chinuí și astfelu a-i silí la mărturisirí. Eŭ voiu face aicí cercetărí mai dese spre a întrebá despre planurile împĕratuluí Romanilorŭ. Câudu torturele voru fi gata spre a se începe, să mĕ chemí de orí unde voiu fi. Diminéță regele va pleca la armata din munți. Decí te grăbesce și-ți ĭea ostași de ajunsu spre a reuși cu acestu primu planu. Primele legiuni, ce voru sosí, precum sciĭ, le va conduce Longinus. Dela elu avemŭ să stórcemŭ, dacă nu de bună voe, cu sila, mărturisirí prețióse, pre carí le vomŭ folosí la facerea planurilorŭ nóstre de apărare. Dacă acestea doue întreprinderí îți voru succede, te voiu numí căpitanu la pedestrimea cu lănci. Întru câtu veí putĕ, nu te espune periculului, deórece ranele fiindu-ți încă próspete uşorŭ s'ar putĕ deschide. Prin sângele perdutŭ veí slăbí prea multu, neputêndu împliní alu doilea planu cu multu mai mare și mai hotărîtoriu asupra sorții patriei. Conjuraților unde aŭ ținutŭ ultima lorŭ adunare și ce aŭ hotărîtŭ mai nou?"

„Eŭ de dece dile," respunde Dapix, „n'am pututŭ spioná și audí nimica. Pretinulu meu Cotiso a avutŭ gândulu bunu, de mí-a împlinitŭ datorințele mele. Elu vedêndu pre principalii urditori ai complotului sosiți, ér pre mine nicí chiarŭ a dóua di, urmărí pașu de pașu pre Duras și pre Ziraxis. A fostŭ așa de norocosu, de a aflatŭ, că adunarea cea mai de aprópe se va ține în locuința unui omŭ din satulu vecinu. Ce întîmplare minunată! Acelu omŭ erá unchiulu luí Cotiso. Acolo aŭ hotărîtŭ, să se împarță în dóue părți. Una să urmărésca pre regele, ér a dóua să rĕmână aicí și prinsêndu-te să pótă preda cetatea în mâna inimiculuí. Tot-odată voru să domolésca mânia luí Traianu cu obiecte prețióse din tesaurulu țĕreí adunatŭ și păstratŭ din rege în rege, din acea comóră neprețuită, ce formézá mândria poporului Dacilorŭ, care vede într'însa cele mai neșterse suveniri ale espedițiunilorŭ glorióse din țĕrile vecine. Nicí unu rege încă nu s'a atinsŭ de ea până acum nicí chiar în lipsa cea mai mare. Pentru ea și-aŭ vĕrsatŭ sângele și și-aŭ datŭ viața mii de Daci. Și eí? Netrebnicii!"

La acestea cuvinte rostite cu nĕcasŭ amarŭ Dapix îngenunche înaintea domnuluí sĕu și privindu-lŭ rugătoriu dice:

„Și tu, beliduce alu Dacilorŭ, lăsa-veí, ca ea să se facă pradă trădătorilorŭ și inimicilorŭ națiunii? Mai bine să fie îngropată în pămêntŭ."

„Scólă-te și fiĭ numai liniștitu," îi respunde Vezinas cu bunăvoință și cu o vóce, din care se póte simțí, că elu s'a gânditŭ la așa ceva. „M'am sfatuitŭ de multu cu regele, ce e de făcutŭ cu tesaurulu. Acela acum e de vreme îndelungată — de câudu Romanii aŭ trecutŭ Danubiulu — îngropatŭ în pămêntŭ într'o pădure de bradi. Secretariulu regeluí la îndrumările mele l'a dusŭ cu dece ostași și l'a ascunsŭ într'o pesteră afundă."

„Și ostașii nu voru tradá causa?" întrebă respectuosu Dapix, care se simte vĕtămatu, că nu l'aŭ încredințatŭ pre elu cu împlinirea unui lucru așa de importantu.

Vezinas îlu privesce cu o căutătură misteriósă și nedescriptibilă.

„Aceia nu voru tradá nicí odată. Durere! Venindu înapoi i-a atacatŭ o cétă de hoți. Secretariulu numai caluluí sĕu a avutŭ atuncí de a-i mulțămí scăparea."

Dapix nu dice nimica. Ochii însă îi destăinuescu o grózá zădarnicu ascunsă.

Este unu omŭ înfricoșatŭ domnulu luí, câudu cineva îi încrucișézá planurile.

Pre mulți servitori, carí n'aŭ sciutŭ a-și domolí curiositatea, ci aŭ voitŭ a sci, ce face domnulu lorŭ în tótă sara în camera de tortură, i-a alungatŭ și esilatŭ nesciindu nimení, unde. Destulu că aceia nicí odată nu s'aŭ mai rentorsŭ în patrie!

Însă acum se întîmplă aceea, că Dapix scie, pentru-ce generalulu cercetézá loculu acela? Aŭ fostŭ chiarŭ împreună acolo de repetite orí. Și totuși nu e esilatŭ. Din contră poșede mai multu ca orí câudu încrederea generaluluí. Dece anI de serviții credinciosŭ și statornicie neclintită l'aŭ dusŭ pre Dapix acolo, unde a ajunsŭ, unde nimení dintre consoții luí n'a pututŭ ajunge vre-odată. Cinci sĕptĕmâni aŭ trecutŭ, de câudu fuseră ambii în camera de tortură. Atuncí Dapix a vĕdutŭ pentru ultima óră acelu tesaurŭ alu țĕreí, pentru siguranța căruia elu așa de tare trĕmură.

Dóue dile mai târdiu secretariulu regeluí cu ceí dece soldați l'a dusŭ pre treí decí de caí și l'a îngropatŭ într'o pesteră anume făcută, preste întrarea căreia a rĕsturnatŭ o stîncă enormă.

Dapix s'a miratŭ, câudu a auditŭ, că tesaurulu e dusŭ departe, fără ca elu să scie ceva. Dar și-a adusŭ aminte, că nimĕnuia nu-i este permisŭ a sci loculu, că secretariulu regeluí în prima luptă, la care a participatŭ, a căduta lovitŭ de o săgétă în peptu și de alta în spate, că e mai bine a a nu sci acestu secretu periculosu.

Dapix trĕsare ca spăriatu dintr'unu somnu adâncu la cuvintele, cu carí domnulu sĕu întrerupe tăcerea:

„Ĕtă," dice acesta aspru, „diminéța s'a ivitŭ, și noi nicí n'amŭ închisŭ ochii. Mergemŭ. Regele va pleca acusi, și nesmintitu trebue să fimŭ acolo. Te deghiséză bine și te mestecă printre poporu, ca nu cumva vre-unu trădătoriu să te recunóscă, că dacă te-ar recunósce, tóte contraplanurile ne vorŭ fi nimicite. Bagă samă numai, să sciĭ, carí și câți vorŭ rĕmâné aicí și câți vorŭ urmărí pre regele, pentru ca de timpuriu să ieaí mĕsurile de lipsă spre a le sdrobí planurile lorŭ mișelescí. Regele, — orí carí vorŭ merge după elu, — va sci, ce are de făcutŭ. Îi voiu spune. De ajutoriu poți lua pre amiculu tĕu Cotiso. Vĕ recomându însă la amîndoí precauțiune, deórece Duras vede cu singurulu ochiu, câtu voí amîndoí cu amîndoí ochii. Eŭ voiu însoți pre regele până la unu locu anumitu spre a-i mai cere sfaturi, și așa voiu vedé și eŭ pre conjurații, carí se depărtézá. Acum te dù. Pregătesce-mi unu calu. Regele credu că este gata de multu de pleçare. Dea ceriulu, ca planurile să ne fie încoronate de succesu, ca multu iubita și cercata nóstră patrie să reînvieze."

(Va urmá.)

Bibliografie.

Mitropolitulu Dr. Ioanu Vancea de Buteasa. *Schiță biografică.* Blașiu 1890. 8° micu. Pretulu 10 cr. Venitulu curatu este destinatu pentru internatulu de fete din Blașiu. Recomandămu lăținea acesteí prea interesante scrierí în cercurí câtu se póte mai întinse.

Nopți de iérnă. *Novele pentru poporu de George Simu.* Volumulu I. Gherla. Editura și tiparulu tipografieí „Aurora" A. Todoran 1892. 8° micu, pag. 250. Pretulu? — Volumulu acesta de novele are următorulu cuprinsu: Dascălulu Procopie. — Mărióra. — Fântâna doruluí. — Pĕcatele părințilorŭ. — Nu credeți pretinilorŭ. — Gânduri zădarnice.

Novelele suntu interesante și scrise în stilu poporalu. Potu fi cetite cu folosu de pricepĕtorii nostri de carte. Edițiunea încă e frumósă, și tiparulu cu gustu. Laudă domnuluí Simu, colaboratoruluí nostru, și tipografieí Todoran, care va avé unu meritu nespusu, lățindu printre poporulu nostru scrierí morale și instructive.

Diverse.

Introducerea cartelorŭ postale. Ceí mai mulți ómeni folosescu — și încă desu — cartele postale, fără a cugetá macarŭ la inventatorulu, loculu și timpulu introduceriI lorŭ ca mijlóce de comunicațiune, cu tóte că și aceste bucăți de hârtie își aŭ istoria lorŭ.

Dr. E. Hermann, profesorŭ de economie națională la academia militară din Wiener-Neustadt lucrându la opulu economicu „Leitfaden in der Wirthschaftslehre" publicatu în Gratz la 1870, ajunge la cugetulu practicu de a recomandá introducerea cartelorŭ postale în corespondență. Elu resonă: Suntu multe corespondințe, carí după cuprinsulu lorŭ nu aŭ lipsă nicí de cuvertă nicí de sigilare și nicí de alte formalități stilistice recerute la o epistolă, și totuși pentru acestu genu de corespondințe nu s'a aflatŭ încă o formă mai simplă, mai comódă și mai puținu costisitóre. Elu cugetându asupra lucruluí vine la idea, că anumite blanchete provĕdute cu marce și puse în circulațiune din partea statuluí ar' puté scutí pre corespondenți de inconvenientele împreunate cu scriererea și espedarea uneí epistole. Idea o comunică și tinereí sale soții, care rĕmase încântată de ea. Orí câtu de genială se părea invențiunea profesoruluí Hermann, elu nu și-o putea pune în praxă, de aceea intră în legături cu inspectorulu generalu de pre atunci alu postelorŭ austriace, br. Maly de Vevanovic. Acestu bărbatu luminatu avu și istețimea și energia de a esoperá curêndu punerea în circulațiune a cartelorŭ numite postale, carí suntu așa dară o invențiune austriacă. Esemplulu Austrieí în privința cartelorŭ postale l'aŭ urmatŭ și celealalte state, și adi vedemŭ cartele lățite în tótă lumea.

Dr. Sterie N. Ciurcu

Viena, IX Pelikangasse 10.

Cabinetu de consultațiune cu celebrítățile medicale și cu specialiștii dela facultatea de medicină din Viena.

Consultațiuni și prin corespondință.

Economie.

Cându să secerămu? Respunsulu la acésta întrebare curiósă (?) s'ar păré fórte simplu: „Vomu secerá, cându ni-su cópte holdele.“ Sigurú, că nimeni nu va secerá holdele necópte, numai câtu terminulu de „cópte“ admite unu înțelesu mai largu. Botaniciĭ numescu cóptă o sĕmênță, cându e în stare a încolți, ceea ce se întîmplă, îndată ce se învîrtoșéză puținu. Noi economiĭ nu ne putemu mulțămi cu acésta esplicare, după ce din grăunțe destinămu pentru sĕmênatu numai o cuantitate mică, și apoi și aceea până pre timpulu sĕmĕnatului o ținemu în hâmbare, unde uşoru s'ar stricá. Noi în cócere destingemu treĭ stadiĭ. Stadiulu primu alu cócerii întră atunci, cându grăunțulu primesce o colóre galbină, strinsu între degete nu se sfarmă decâtu cu greu, dară cu unghia se póte despicá uşoru; paiulu în stadiulu acesta se îngălbinesce spre vîrfu, precându către rădăcină rĕmâne totu verde. După câteva dile, fiindu timpulu favorabilu, grăunțulu se întărescе, colórea îl devine roșetică, éră paiulu se îngălbinesce de totu, și atunci holda se află în stadiulu cócerii depline. Dacă holda și după acésta rĕmâne nesecerată, paiulu se înalbesce și devine fragilu, și ne mai subministrându nutremîntu de ajunsu grăunțului, acesta se scutură uşoru și cade. Acesta e stadiulu rescócerii.

Esperința ne învéță, că mai consultu este a secerá holda în pârgă saŭ în primulu stadiu alu cócerii. Atunci se taie mai uşoru și nu se scutură, grăunțulu are o colóre fórte recomandabilă, și nu-i lipsesce nici greutatea recerută; pâneа pregătită din grâulu secerátu în pârgă încă e cu gustu. Altu avantaju alu seceratului în pârgă este, că palele nefiindu uscate de totu, se potu folosí și ca nutreț la vite. Dacă holda e buruenósă, e bine să se lase mănunchiĭ câtva timpu nelegați, ca să trécă sórele prin eĭ, asemenea și snopiĭ să rĕmână în clăi, ca să se usce buruéna. Grâulu destinatu pentru sĕmênță trebue lăsatu, să se cócă deplinu, căci atunci și grăunțele suntu mai desvoltate și rĕsară mai bine. Nici odată nu trebue lăsată holda să se rĕscócă, căci prin aceea se causéză daună scuturându-se multe grăunțe, éră în comerciu nu-l așa cercatu grâulu rescoptu ca celalaltu.

Esposițiе de albinăritu. Cu ocasiunea congresului alu 37-lea alu stuparilorŭ germâniĭ, austriacĭ și ungariĭ, care se va ține în anulu acesta în Budapesta, se va aranjá și o esposițiе de albinăritu. *Obiectele* esposițieĭ, care se va deschide în 11 Septembre și va dură până în 31 Octobre, vorŭ fi: miere, industria de miere, aparate pentru stupăritu, plânte, carĭ subministréză miere, aparate și cărți pentru propunerea albinărituluĭ. *Premiĭ din partea statului:* 3 medaliĭ de aurŭ, 10 de argintu și 25 de bronzŭ; *din partea reuniuniĭ de albinăritu:* 3 medaliĭ de aurŭ, 20 de argintu, 50 de bronzŭ. *Remunerațiuni în bani:* 5 de câte 5 galbinĭ, 10 de câte 3 galbinĭ, 20 de câte 1 galbinŭ, 50 de câte 3 taleri à 1 fl. Insinuările le potŭ face esponenții la direcțiunea museuluĭ comercialu până în 1 Augustu a. c. Obiectele se trimitŭ până în 1 Septembre, éră albinele viĭ până în 10 Septembre. Taxă pentru locu la esposițiе nu se plătesce. La transportu pre calea ferată se va concede o reducere de 50%.

Bursa de Budapesta.

Din 28 Iuniu st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	110.50
« « hârtie « 5%	100.60
Împrumutulu căilorŭ ferate ung.	117.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostu ung. (1-ma emisiune).	119.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostu ung. (2-a emisiune).	100.—
Bonurĭ rurale ung.	94.75
« urbariale ung.	100.—
Obligațiunile desp. regaliilorŭ	99.70
Împrumutu cu premiŭ ung.	142.25
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	135.50
Renta de hârtie austriacă	100.50
« « argintu austriacă	95.50
« « aurŭ austriacă	113.—
Losurile austr. din 1860.	141.50
« Vieneĭ	160.—
Acțiunile banceĭ austro-ungare	995.—
« « de creditu ung.	358.50
« « « « austr.	315.—
Obligațiunile cu câștigu ale băncеĭ ipot. ung.	122.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.67
Napoleon-d'orĭ	9.48
Mărci 100 imp. germâne	58.50
Londra 10 Livres șterlingĭ	119.40

Editoru și redactoru respundĕtoru:
Dr. Vasiliu Hossu.

163 szám vh. (16) 1—?
1892

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében, ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék mint csődbiróság 3662/892 számu végzése folytán, Balázsfalván csődbe jutott Lieblich Izidor kereskedői czég ellen, az ellene elrendelt kielégitési végrehajtás foganatositása alkalmával biróilag lefoglalt és 677 frt 74 krra becsült összesen 101 adósainál, hitelben vásárolt áruczikkek vételárában még kün levő követelései nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 794/1892 sz. kiküldést rendelő végzés folytán Balázsfalván a városházánál leendő eszközlésére 1892-ik év Julius hó 14-ik napjának délután 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapitott feltételek szerint lesz fizetendő.

Kelt Balázsfalván 1892-ik évi Junius hó 28-ik napján.

Thát György,
kir. bir. végrehajtó.

Nr. 228—1892. (15) 2—3

Edictu.

Fiindu-că Niculae Tomuța Dămianu greco-catolicu din Șoroștinu de patru ani și 6 luni și-a părăsitu pre soția sa legiuită Rachila Cotofanu greco-catolică totu din Șoroștinu, și nu se scie ubicațiunea aceluia, prin acésta se citéză, ca în terminu de unu anu și o di să se presenteze înaintea subscrisului, căci la din contră precesulu divorțialu urditu în contra lui de către soția sa se va pertractá și decide și în absența lui.

Blașiu, 23 Iuniu 1892.

Georgiu Bărbatu,
adm. prot. gr. cat. alu tract. Blașiului.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantu de curte alu Alteței Sale imp. și reg. Archiducele Iosifu.

proprietariulu primeĭ fabrici ungare de mașine și recusite de pompieri, turnătoriu de clopote și metalu

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneĭ preaonoraților domuĭ preotĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

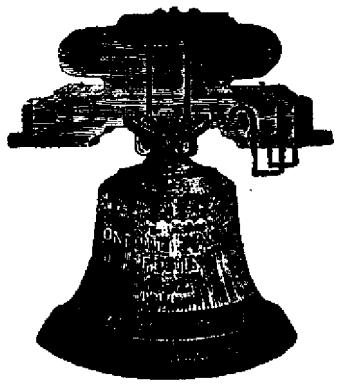

în care se fabrică atâtu grupuri câtu și clopote singuratice: cu **scaune de fieru** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatu dela intemeiarea sa 1800 clopote mari de metalu, într'altele și celu dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatore scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 23—52

Preliminare de spese și Preț-courante se trimitu la cerere gratuitu și franco.

Distinsu în anulu 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentu, progresu și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezu a încunoscință pre

Veneratulu Clerŭ greco-catolicu,

că precum și până acum iau asupra-mi gatirea de **iconostase, amvóne, altare** și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulu de mesariu și de sculptoru, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața loculuĭ, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescu cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatu recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescu la sperarea, că Veneratulu Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-i încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totu-deauna intr'acolo, cá și de ací înainte se meritu renumele celu bunu, care mi-lam câstigatu până acum.

Prin tarifulu de zone dispărendu departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritu.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolu Müller,
auritoru și fabric. de recuis. biseric.

(5) 10—26

Tipografia Seminariului archidiecesanu.

Articolŭ de lege XV din 1891 despre îngrijirea pruncilorŭ.

(Sancţionatŭ în 28 Aprile 1891. — Publicatŭ în »Országos Törvénytár« la 5 Maiŭ 1891.)

Capitolŭ I.

Despre scopulŭ îngrijirel pruncilorŭ şi despre institutele menite spre acestŭ scopŭ.

§. 1.

Scopulŭ îngrijiriĭ de prunci este de o parte a ferí pre copiiĭ de 3—6 anĭ prin cultivare şi purtare de grije de pericolele, carĭ potŭ să-i ajungă în lipsa părinţilorŭ, de altă parte a promova desvoltarea lorŭ corporală, spirituală şi morală prin dedarea lorŭ la ordine şi la curăţănie, precum şi prin desfăşurarea aměsurată etăţiĭ a isteţimiĭ, a inteligenţeĭ şi a sentimentalităţiĭ lorŭ.

Învĕţămîntulŭ prescrisŭ prin articolulŭ de lege XXXVIII din 1868 pentru şcólele poporale elementare nu are locŭ în asilele de copiĭ.

§. 2.

Spre scopulŭ acesta suntŭ menite:

1. Grădinele de copiĭ, carĭ vorŭ fi conduse de crescĕtóre cualificate, saŭ în lipsa acestora de crescĕtorĭ.

2. Asilele de copiĭ susţinute saŭ preste anulŭ întregŭ saŭ numaĭ interimalŭ (preste vară), carĭ vorŭ sta sub paza unorŭ îngrijitóre apte atâtŭ din punctŭ de vedere moralŭ câtŭ şi intelectualŭ.

§. 3.

Grădinĭ si asile de copiĭ pre lângă observarea condiţiunilorŭ statorite în §§. 6—14 aĭ legiĭ presente potŭ să înfiinţeze şi să susţină: statulŭ, comunele, confesiunile, persónele morale şi persónele particulare. Privitorŭ la obligămîntulŭ acesta alŭ comunelorŭ suntŭ a se considera de normativĭ §§. 15—21 aĭ legiĭ presinte.

Comunele, confesiunile şi persónele morale suntŭ datóre numaĭ să anunţe inspectoruluĭ regescŭ de şcóle faptulŭ deschiderĭi grădineĭ saŭ a asiluluĭ de copiĭ. Din contră persónele particulare pentru concesiunea de a înfiinţa grădinĭ saŭ asile de copiĭ trĕbue să recurgă la inspectorulŭ regescŭ de şcóle.

§. 4.

Unde se află grădină saŭ asilŭ de copiĭ, fiesce-care părinte orĭ tutorŭ este datorŭ a-şĭ trimite în ele prunciĭ saŭ pupiliĭ dela 3—6 anĭ, afară de casulŭ cândŭ ar' puté dovedí, că copiiĭ suntŭ îngrijiţĭ şi supravegheaţĭ de ajunsŭ fie acasă fie airea.

Pre acelŭ părinte saŭ tutorŭ, care la provocarea comisiuniĭ supraveghetóre competente (§. 22) n'ar dovedi-o acésta şi totuşĭ nu şĭ-ar trimite prunculŭ saŭ pupilulŭ în grădina saŭ în asilulŭ de copiĭ, antistia comunală îlŭ póte pedepsí cu o mulctă de banĭ, care se póte urca gradatŭ dela 10 crucerĭ până la 50 crucerĭ şi care se póte deměsura şi de maĭ multe orĭ, care mulctă va trece în favorulŭ cassel grădineĭ orĭ a asiluluĭ de copiĭ.

§. 5.

Este opritŭ a primí în grădinele saŭ în asilele de copiĭ pruncĭ morboşĭ saŭ cretinĭ.

Altcum în privinţă igienică cu privire la institutele acestea încă suntŭ normative cele cuprinse în §§. 27—35 aĭ articoluluĭ de lege XIV din 1876 (cu escepţiunea §-luĭ 34) şi în §. 3 alŭ articoluluĭ de lege XXII din 1887.

Capitolŭ II.

Despre recerinţele şi cerculŭ de activitate alŭ grădinelorŭ şi alŭ asilelorŭ de copiĭ.

§. 6.

Grădinele şi asilele de copiĭ trĕbue să fie zidite aměsuratŭ împrejurărilorŭ locale corĕspundĕtorŭ regulelorŭ igienice şi de siguranţă împotriva focului, şi edificiulŭ trĕbue să fie provĕdutŭ corĕspundĕtorŭ numĕruluĭ pruncilorŭ (avêndŭ a se computá într'o sală celŭ multu 80 de prunci şi la fiesce-care pruncŭ celŭ puţinŭ unŭ spaţŭ de 0·8 metri pătraţĭ), cu încăperĭ destulŭ de numĕróse, spaţióse, luminóse, uşóre de ventilatŭ şi de ajunsŭ adjustate, ĕră în liberŭ cu unŭ spaţŭ acomodatŭ de jocŭ şi după putinţă plantatŭ cu arborĭ.

Edificiile şcolare potŭ să fie întrebuinţate pre timpulŭ feriilorŭ celorŭ marĭ ca asile de vară.

§. 7.

Sub îngrijirea uneĭ crescĕtóre, respective a uneĭ îngrijitóre de asilŭ, nu potŭ să fie maĭ multĭ de 80 de copiĭ. Dacă numĕrulŭ pruncilorŭ primiţĭ trece preste 40, atunci este a se da la dispositia crescĕtórelorŭ o îngrijitóre stabilă, ĕră la dispositia îngrijitóreĭ de asilŭ o servitóre aptă.

§. 8.

Cerculŭ de activitate a grădinelorŭ şi întru câtŭ e cu putinţă a asilelorŭ de copiĭ este: instruarea pruncilorŭ la rugăciunĭ evlavióse, la vorbire pricepută şi la cântărĭ; din timpŭ în timpŭ ocuparea lorŭ cu eserciţiĭ gimnastice şi cu jocurĭ corĕspunzĕtóre etăţiĭ, avêndu-se tot-deuna în vedere şi desvoltarea înţĕlesuluĭ; dedarea lorŭ la lucrurĭ de mână, carĭ nu îngreunézĕ puterile lorŭ trupescĭ şi sufletescĭ, ci le potenţézĕ isteţimea, precum şi la ordine, curăţenie şi purtare cuviinciósă.

Asilele de vară avêndŭ de scopŭ maĭ cu samă îngrijirea pruncilorŭ, se mărginescŭ numaĭ la cultivarea pruncilorŭ, precum şi la dedarea acelora la ordine, curăţenie, purtare cuviinciósă şi la ocuparea lorŭ cu jocurĭ.

În asilele de vară potŭ fi primiţĭ prunci şi maĭ micĭ de 3 anĭ, nu însă şi prunci dela ţiţă.

În grădinele şi asilele de copiĭ ocuparea pruncilorŭ, a cărorŭ limbă maternă nu este cea magiară, este a se împreună cu întroducerea în cunoscinţa limbeĭ magiare ca a limbeĭ de statŭ.

§. 9.

În grădinele şi asilele stabile de copiĭ cu caractĕrŭ confesionalŭ, — orĭ cine ar fi, celŭ ce le-a înfiinţatŭ şi le susţine, — pruncii apărţinĕtorĭ la confesiunea respectivă pre lângă rugăciunile evlavióse amintite în §. 8 potŭ fi instruaţĭ şi la rugăciunĭ confesionale.

Dacă susţinĕtorulŭ uneĭ asemenea grădinĭ saŭ a unuĭ ast-felŭ de asilŭ stabilŭ se folosesce de acestŭ dreptŭ alŭ sĕŭ, atunci pruncii celorŭ de altă confesiune potŭ fi dispensaţĭ dela obligămîntulŭ de a cercetá aceste grădinĭ saŭ asile stabile de copiĭ, provĕdutŭ în §. 4 alŭ legiĭ presente.

§. 10.

Grădinele şi asilele de copiĭ suntŭ a se ţiné deschise, întru câtŭ permitŭ jurstările comuneĭ, desŭ de diminĕţă până de sĕră. Ţilele de Duminecă şi de sĕrbătóre de comunŭ suntŭ ţile de repausŭ. Feriĭ maĭ lungĭ, dară celŭ multŭ de o lună, póte statorí auctoritatea locală supraveghetóre contemplată în §§. 22, 24 şi 25, dar de comunŭ în lunile de ĭérnă.

Capitolŭ III.

Despre crescĕtóre şi îngrijitóre.

§. 11.

În grădinele de copiĭ potŭ fi aplicate numaĭ crescĕtóre (crescĕtorĭ), carĭ şĭ-aŭ dobînditŭ cualificaţiunea în vre-unŭ institutŭ de crescĕtóre (crescĕtorĭ) din patrie.

Crescĕtórele, carĭ vorŭ fi câştigatŭ în străinătate o cualificaţiune corĕspundĕtóre cursuluĭ prescrisŭ în §. 34, pentru a-şĭ puté nostrifica diplomele suntŭ datóre a depune la unŭ institutŭ din patrie, îndreptăţitŭ spre acésta din partea ministruluĭ de culte şi de instrucţiunea publică, unŭ esamenŭ suplinitorĭŭ din limba magiară, din istoria şi din constituţiunea patrieĭ, precum şi din elementele geografieĭ.

§. 12.

Ca îngrijitóre la asilele stabile de copiĭ potŭ fi aplicate numaĭ acele, carĭ vorŭ fi depusŭ esamenŭ şi vorŭ fi dobînditŭ testimoniŭ despre capacitatea lorŭ de activitate şi despre cunoscinţele lorŭ din limba magiară în vre-unŭ institutŭ de crescĕtóre saŭ în vre-o grădină bine adjustată şi instruată, înaintea inspectoruluĭ regescŭ de şcóle.

Regulamentulŭ detaiatŭ privitorŭ la cualificaţiunea îngrijitórelorŭ dela asilele stabile şi de vară îlŭ statorésce ministrulŭ de culte şi de instrucţiunea publică.

§. 13.

În grădinele de copiĭ susţinute de statŭ, comune, confesiunĭ şi persóne morale crescĕtórele se aplică pre viĕţă, şi din staţiunile lorŭ nu se potŭ delăturá decâtŭ la casŭ de negligínţă mare, de transgresiune morală, sau dacă nu şĭ-ar' împlinĭ datorinţele statorite prin lege şi ordinaţiunĭ; dar' şi atunci numaĭ din partea comisiuniĭ administrative comitatense (în Budapesta consiliulŭ comunalŭ alŭ capitaleĭ), respective din partea auctorităţiĭ bisericescĭ superióre, şi pre basa uneĭ cercetărĭ disciplinare, se potŭ ridicá din postŭ.

Sentinţele aceste vorŭ trĕbuí să se subştérnă ministruluĭ de culte şi instrucţiune publică, şi anume sentinţele aduse în causele disciplinare ale crescĕtórelorŭ aplicate la grădinele susţinute de statŭ, de comune, de persóne morale, spre *întărire,* ĕră sentinţele aduse în causele disciplinare ale crescĕtórelorŭ aplicate la grădinele susţinute de confesiunĭ, spre luare spre sciinţă.

Dacă în contra crescĕtórelorŭ aplicate la grădinele de copiĭ susţinute de confesiuni, din causele înşirate în punctulŭ primŭ alŭ acestuĭ paragrafŭ s'ar ridicá plângeri, şi cercetarea disciplinară nu s'ar' fi începutŭ încă, atuncĭ la provocarea ministruluĭ de culte şi instrucţiune publică auctoritatea confesională superióră e datóre să dispună începerea cercetărĭ şi să înşciinţeze pre ministru despre resultatulŭ eĭ.

Societăţile şi reuniunile, la casŭ dacă arŭ fi fostŭ disolvate, şi disolvarea ar fi fostŭ aprobată din partea auctorităţiĭ competente, suntŭ scutite de obligaţiunea de a se îngrijí de aplicarea şi respective susţinerea pre viéţă a crescĕtórelorŭ, ce au fostŭ aplicate în grădinele de copiĭ susţinute de ele; însă îsŭ datóre să le dea o escontentare finală corĕspunzĕtóre cu salariulŭ lorŭ anualŭ, decumva numaĭ în contractulŭ închiatŭ cu îngrijitórele nu s'a prevĕdutŭ vre-o altă dispusĕţiune, şi decumva dînsele nu şi-ar' căpĕtá altă aplicaţiune cu celŭ puţinŭ atâta remuneraţiune.

§. 14.

Salariulŭ crescĕtóreĭ saŭ a îngrijitóreĭ îlŭ statoresce susţinĕtoriulŭ grădineĭ de copiĭ saŭ alŭ asiluluĭ după împrejurările locale. Însă salariulŭ crescĕtóreĭ (crescĕtoruluĭ) aplicate la gradinele de copiĭ susţinute de statŭ, de comună, de confesiune saŭ de persónă morală, nu póte fi maĭ micŭ de 300 fl., în oraşele cu maĭ multŭ de 10,000 de locuitorĭ de 400 fl. Salariulŭ îngrijitóreĭ aplicate în asilele stabile, afară de cuartirŭ, trĕbue să fie de celŭ puţinŭ 120 fl., ĕră îngrijitórea aplicată în asilele de vară nu póte să aĭbă maĭ puţinŭ de 10 fl. pre lună.

Dacă afară de cuartirŭ arŭ maĭ fi şi alte emoluminte în natură, ele se vorŭ computá în salariŭ după preţulŭ lorŭ presentŭ.

Crescĕtórele (crescĕtoriĭ) aparţinĕtóre la vre-unŭ ordŭ călugărescŭ se vorŭ provedé şi salarisá amĕsuratŭ regulelorŭ respectivuluĭ ordŭ.

Capitolŭ IV.

Despre îndatorirea de a ridicá şi de a susţiné grădiniĭ şi asile de copiĭ.

§. 15.

Tóte oraşele cu magistratŭ, maĭ departe tóte comunele, ce servescŭ de reşedinţă a vre-unuĭ comitatŭ, fără considerare la suma plătită în darea de statŭ directă, precum şi tóte comunele, carĭ plătescŭ dare anuală directă de preste 15.000 fl., — înţelegêndŭ ací nu numaĭ darea comuneĭ ca atare ci şi darea contribuabililorŭ amintiţĭ în §. 18, — suntŭ datóre să ridice din puterile sale propriĭ grădină şi respective grădiniĭ de copiĭ, şi să le susţină amĕsuratŭ dispositiunilorŭ legiĭ, decumva până în presente nu aŭ de acele, saŭ decumva suntŭ celŭ puţinŭ 40 de copiĭ, carĭ nu se potŭ aşedá în grădinele esistente de copiĭ, respective decumva pre basa §-luĭ 9 din lege nu se *aşédă în acelea,* şi copiiĭ respectivĭ nu se bucură de supraveghére şi îngrijire permanentă.

O astfelŭ de grădină de copiĭ numaĭ cu concesiune ministerială se póte străformá în asilŭ de copiĭ.

§. 16.

În înţelesulŭ §-luĭ 18 comunele, carĭ solvescŭ o dare directă de statŭ de 10·000—15.000 fl. la anŭ, şi în carĭ suntŭ celŭ puţinŭ 40 de pruncĭ, carĭ nu se află sub îngrijire continuă, suntŭ detóre a înfiinţa asile stabile de copiĭ; comunele, carĭ solvescŭ o dare directă de statŭ maĭ mică de 10.000 fl. la anŭ, şi în carĭ se află celŭ puţinŭ 15 pruncĭ fără continuă îngrijire, suntŭ datóre a înfiinţa asile de vară.

§. 17.

Îndatorirea comunelorŭ statorită în §§. 15 şi 16 se estinde şi la ridicarea de grădiniĭ şi de asile pre sama pruncilorŭ aflătorĭ pre puste şi pre la hodăĭ, întru câtŭ adecă ar concede-o justările locale.

§. 18.

În lipsă de alte averĭ şi venite, *atâtŭ oraşele cu magistratŭ câtŭ şi comunele,* potŭ să eiecteze spre scopulŭ înfiinţăriĭ şi a susţinerĭ de grădiniĭ şi de asile de copiĭ o dare suplinitóre, care nu póte să trécă preste 3%.

Darea acésta suplinitóre se eiectézĕ, în percente după darea de pămêntŭ, de casă, de venitŭ, după darea întreprinderilorŭ şi reuniunilorŭ obligate la raţiociniŭ publicŭ, după darea de băĭ, în sfârşitŭ după darea de interese şi de rente, ce este a se plăti după capitalele şi rentele, ce formézĕ obiectulŭ uneĭ fassiuni personale, şi la încassarea eĭ suntŭ a se priví de normative dispositiunile articoluluĭ de lege XLIV din 1883 despre manipularea dărilorŭ publice; însă după restanţe nu se potŭ incassa percente de întârdiere.

La solvirea dăriĭ acesteia suplinitóre, respective la întregirea acesteĭ dări până la 3%, suntŭ îndatoraţĭ toţĭ locuitoriĭ şi proprietariĭ uneĭ comune şi a uneĭ puste adnexate pre cale administrativă la comuna aceea, carĭ nu plătescŭ deja pentru susţinerea uneĭ grădiniĭ saŭ a unuĭ asilŭ de copiĭ corĕspunzĕtorŭ legiĭ, din aceea-şĭ comună saŭ pustă, 3% după dările de statŭ înşirate în alineatulŭ precedentŭ şi carĭ îngreunézĕ comuna saŭ pusta respectivă.

Locuitoriĭ şi proprietariĭ pustelorŭ şi hodăilorŭ, în carĭ nu se află grădină saŭ asilŭ de copiĭ, suntŭ scutiţĭ dela solvirea dăriĭ comunale suplinitóre până atuncĭ, până cândŭ auctoritatea supraveghetóre competentă va adeverí, că pruncĭĭ de pre puste şi de prin hodăĭ nu potŭ să umble în nicĭ una dintre grădinele comunale de copiĭ şi că comuna nu póte să-şĭ împlinéscă obligămîntulŭ cuprinsŭ în §. 17.

Comunele acele, carĭ după darea directă de statŭ aŭ statorite dărĭ suplinitóre maĭ marĭ de 20%, potŭ să eiecteze dărĭ suplinitóre pentru înfiinţarea de grădiniĭ şi de asile de copiĭ numaĭ cu învoirea ministruluĭ de interne şi a celuĭ de finanţe.

§. 19.

Statulŭ, dacă află de lipsă, póte să înfiinţeze şi să susţină orĭ unde, ţinêndŭ în evidenţă chiar şi pustele şi hodăile, grădiniĭ şi asile de copiĭ reclamate prin împrejurările locale, şi spre acoperirea speselorŭ póte întrebuinţa darea suplinitóre de celŭ multŭ 3% statorită în §. 18, decumva darea acésta n'ar fi eiectată deja spre scopurile grădineĭ saŭ a asiluluĭ de copiĭ esistentŭ în comună. Dar şi cu privire la obligămîntulŭ de solvire a dăriĭ acesteia suplinitóre suntŭ a se privi de normative dispositiunile §-luĭ 18.

§. 20.

În comitate de acele, în carĭ pre basa §-luĭ 9 alŭ art. de lege XV din 1883 pentru scopurĭ culturale este eiectată o dare suplinitóre comitatensă, care ajunge la 3% ale dărilorŭ directe de statŭ şi celŭ puţinŭ în dóuĕ părţi se folosesce pentru îngrijirea pruncilorŭ, nu se maĭ póte eiecta în comunele singuratice şi darea suplinitóre provĕdută în §§. 18 şi 19 aĭ legiĭ presente.

§. 21.

În grădinele şi asilele de statŭ şi comunale pruncĭĭ suntŭ a se primi fără considerare la confesiunea şi la limba lorŭ maternă. Dela pruncĭĭ, carĭ frecuentézĕ grădinele de statŭ orĭ cele comunale, se póte primi o taxă moderată corĕspunzĕtóre jurstărilorŭ locale, însă părinţiĭ, carĭ vorŭ dovedi paupertatea sa, suntŭ a se scuti dela solvirea acesteĭ taxe. În asilele de statŭ şi comunale nu se solvesce taxă.

La casŭ, cândŭ în vre-o comună nu s'ar fi înfiinţatŭ grădină saŭ asilŭ de statŭ orĭ comunalŭ, în grădinele saŭ asilele susţinute acolo de confesiuni orĭ de persóne private suntŭ a se primi pentru solvirea uneĭ taxe moderate şi corĕspunzĕtóre jurstărilorŭ locale toţĭ pruncĭĭ fără deosebire de confesiune şi de limbă maternă, însă numaĭ până la numĕrulŭ statoritŭ în §. 6.

Pruncĭĭ acelorŭ părinţĭ, carĭ vorŭ dovedí paupertatea lorŭ, şi aicĭ suntŭ a se primi fără taxe.

Capitolŭ V.

Despre direcţiunea şi inspecţiunea grădinelorŭ şi asilelorŭ de copiĭ.

§. 22.

Grădinele şi asilele de copiĭ staŭ sub direcţiunea şi inspecţiunea nemijlocită a comuneĭ politice, ĕră cele confesionale sub direcţiunea şi inspecţiunea nemijlocită a comuneĭ bisericescĭ.

Direcţiunea şi inspecţiunea acésta atâtŭ comuna politică, câtŭ şi cea bisericéscă o deprinde prin o comisiune supraveghetóre stătătóre celŭ puţinŭ din 5 membri aleşĭ. Pre membriĭ acestia îĭ alege representanţa comunală, respective senatulŭ bisericescŭ, saŭ în lipsă de senatŭ bisericescŭ organisatŭ, pre basa unuĭ regulamentŭ, ce-lŭ va statorí auctoritatea superióră confesională, îĭ vorŭ alege aceia, carĭ suntŭ membriĭ comuneĭ bisericescĭ, saŭ şi aceia, carĭ contribue în modŭ stabilŭ la susţinerea grădineĭ orĭ a asiluluĭ, dintre locuitoriĭ comuneĭ politice (comuneĭ bisericescĭ), carĭ sciŭ scrie şi ceti.

Dreptulŭ de alegere nu-lŭ potŭ deprine aceia, carĭ pre basa §-luĭ 37 alŭ art. de lege XXII din 1886 suntŭ eschişĭ dela alegerile comunale.

Comisiunea supraveghetóre constituită se întregesce cu femeĭ aparţinĕtóre comuneĭ politice, respective comuneĭ bisericeséi, carĭ suntŭ maĭ respectabile şi carĭ se interesézĕ de îngrijirea pruncilorŭ. Numĕrulŭ acestora însă nu póte să întrécă numĕrulŭ membrilorŭ aleşi.

Membriĭ comisiuniĭ supraveghetóre a grădinelorŭ comunale de copiĭ se alegŭ pre 3 anĭ, însă tot-deuna potŭ fi realeşi.

§. 23.

Membru din oficiŭ alŭ comisiuniĭ supraveghetóre este tot-deuna protomediculŭ orăşenescŭ, mediculŭ comunalŭ şi celŭ de cercŭ, care este datorŭ a cercetá totŭ la dóuĕ sĕptĕmânĭ celŭ puţinŭ odată, la casurĭ escepţionale, după cum va cere lipsa, şi de maĭ multe orĭ, grădina şi asilulŭ de copiĭ, a visita acolo prunciĭ şi a face comisiuniĭ supraveghetóre propunerile pretinse de regulele igienice. Dacă comisiunea în urma propunerilorŭ mediculuĭ nu face dispositiunile de lipsă fără amânare, mediculŭ este datorŭ a face arătare numaĭ decâtŭ inspectoruluĭ regescŭ de şcóle.

§. 24.

Cumisiunile supraveghetóre (bărbaţĭ şi femeĭ) pentru grădinele şi asilele de statŭ le denumesce ministrulŭ de culte şi de instrucţiunea publică, şi totŭ elŭ aplică crescĕtórele şi îngrijitórele.

Regulamentulŭ comisiunilorŭ supraveghetóre a grădinelorŭ de copiĭ de statŭ îlŭ statoresce ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică prin ordonanţă.

Persónele morale se îngrijescŭ de direcţiunea grădinelorŭ şi asilelorŭ înfiinţate şi susţinute de dînsele în statutele lorŭ; în lipsa acestora suntŭ datóre a pregăti privitorŭ la direcţiune unŭ regulamentŭ deosebitŭ şi a-lŭ aşterne spre aprobare ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică. Crescĕtórele aplicate de dînsele cu escepţiunea celorŭ alese nemijlocitŭ din partea comitatelorŭ ca persóne morale susţinĕtóre, se întărescŭ în staţiunile lorŭ din partea comitetuluĭ administrativŭ comitatensŭ.

§. 25.

Formarea comisiuniĭ supraveghetóre amintite în §. 22 este de lipsă numaĭ în casulŭ acela, dacă comuna politică orĭ bisericéscă, care susţine grădina orĭ asilulŭ de copiĭ, nu susţine şi vre-unŭ institutŭ poporalŭ de învĕţămîntŭ, pentru că la casŭ contrarŭ agendele comisiuniĭ supraveghetóre le împlinesce comitetulŭ scolasticŭ comunalŭ saŭ confesionalŭ, dar şi în casulŭ acesta în înţelesulŭ §-luĭ 23 membri aĭ comitetuluĭ scolasticŭ suntŭ protomediculŭ orăşenescŭ, mediculŭ comunalŭ şi de cercŭ, şi comitetulŭ scolasticŭ amĕsuratŭ dispositiuniĭ §-luĭ 22 se întregesce cu femeĭ.

Totŭ asemenea împlinescŭ epitropiile deja esistente la şcólele poporale de statŭ — întregite cu membri femeescĭ — agendele comisiunilorŭ supraveghetóre a grădinelorŭ de copiĭ de statŭ, carĭ însă asemenea trĕbue să aibă între membri pre protomediculŭ orăşenescŭ, pre mediculŭ comunalŭ saŭ de cercŭ.

Cerculŭ de activitate alŭ membrilorŭ acelora, carĭ întră în comitetulŭ scolasticŭ saŭ în epitropiile scolastice pre basa paragrafuluĭ acestuia alŭ legiĭ, se estinde numaĭ la afacerile grădinelorŭ şi asilelorŭ de copiĭ.

§. 26.

Agendele comisiuniĭ supraveghetóre a grădinelorŭ comunale de copiĭ, respective ale comitetelorŭ scolastice, suntŭ:

1. Alege, sub presidiulŭ esmisuluĭ saŭ alŭ comisaruluĭ comitetuluĭ administrativŭ comitatensŭ, crescĕtórea. Spre întărirea alegeriĭ se poftesce încuviinţarea comitatuluĭ administrativŭ.

2. Decide cu privire la aplicarea îngrijitóreĭ necesare la conducerea asiluluĭ de copiĭ şi face arătare despre faptulŭ acesta comitetuluĭ administrativŭ.

3. Sĕ îngrijesce, ca unulŭ dintre membriĭ sĕĭ să visiteze grădina şi asilulŭ de copiĭ celŭ puţinŭ odată pre sĕptĕmână, inspecţionézĕ activitatea crescĕtóreĭ şi a îngrijitóreĭ, buna conservare a edificiuluĭ, a localităţilorŭ şi a obiectelorŭ de instruare, precum şi esecutarea acurată a ordinaţiunilorŭ maĭ înalte.

4. Vveghézĕ, ca părinţiĭ şi tutoriĭ conformŭ §-luĭ 4 să trimită pruncii în grădina saŭ în asilulŭ de copiĭ şi în direcţia acésta întreprinde paşiĭ de lipsă în coînţelegere cu antistia comunală;

5. se îngrijesce de averea grădineĭ de copiĭ şi cércă a o înmulţí. Pentru administrarea averiĭ îşĭ alege unŭ curatorŭ, pre care îlŭ trage la dare de samă şi-ĭ esaminézĕ ratiociniile.

La validitatea concluselorŭ amintite în alineele 1 şi 2 se recere presenţa alorŭ dóuĕ treimĭ dintre membriĭ aleşi.

Dacă la şedinţa conchemată pentru alegerea crescĕtóreĭ saŭ pentru aplicarea îngrijitóreĭ nu se înfăţişézĕ cele dóuĕ treimĭ prescrise ale membrilorŭ aleşi, atuncĭ la o nóuă şedinţă, care trĕbue să se ţină celŭ multŭ cu 5 ţile după aceea, se decide cu maioritatea voturilorŭ celorŭ presenţi, fără a se avé considerare la numĕrulŭ membrilorŭ presenţi.

§. 27.

Agendele comisiuniĭ de supraveghere a grădinelorŭ confesionale de copiĭ, respective a senatuluĭ scolasticŭ, o deţĕrmurescе respectiva auctoritate supremă confesională pre lângă observarea celorŭ înşirate în punctele 3, 4 şi 5 aĭ §-luĭ 26.

§. 28.

Inspecţiunea supremă de statŭ preste tóte grădinele şi asilele de copiĭ o deprinde ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică prin inspectoriĭ regescĭ de şcóle saŭ prin locţiitoriĭ lorŭ.

Cerculŭ de activitate alŭ inspectorilorŭ regescĭ de şcóle, statoritŭ în §. 5 alŭ art. de lege XXVIII din 1876 privitorŭ la auctorităţile şcólelorŭ poporale, se estinde şi asupra afacerilorŭ grădinelorŭ şi asilelorŭ de copiĭ, precum şi asupra conducerii spirituale a pruncilorŭ şi asupra inspecţionării preste activitatea prescrisă în lege a crescĕtórelorŭ şi a îngrijitórelorŭ.

Pre lângă aceste inspectorulŭ regescŭ de şcóle saŭ locţiitorulŭ luĭ în grădinele şi asilele de copiĭ inspecţionézĕ şi condiţiunile igienice, şi întru câtŭ ar observa negligenţă orĭ scădere, pre basa opiniuniĭ protomediculuĭ orăşenescŭ, a mediculuĭ comunalŭ orĭ de cercŭ, însă în casurĭ maĭ urgente şi maĭ periculóse şi fără de acésta, îndrumă comisiunile supraveghetóre (epitropiile, comitetele scolastice) de statŭ, comunale, confesionale şi pre susţinĕtoriĭ grădinelorŭ şi asilelorŭ private de copiĭ, să ĭea fără amânare mĕsurile de lipsă.

În casŭ de lipsă dispune pre rĕspunderea sa. Auctorităţile respective şi susţinĕtoriĭ suntŭ datorĭ a esecuta dispositiunile inspectoruluĭ regescŭ de şcóle, potŭ însă apela în contra eĭ pre calea inspectoruluĭ regescŭ de şcóle în timpulŭ ţĕrmuritŭ de 5 ţile la ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, care va decide în conţĕlegere cu ministrulŭ de interne.

Ĕr la casŭ, cândŭ ar ajunge la cunoscinţa guvernuluĭ, că la cutare grădină saŭ asilŭ de copiĭ suntŭ rele morale saŭ tendinţe contrare statuluĭ, se dispune cercetare, şi dacă susţinĕtorulŭ institutuluĭ n'ar delătura îndată rĕulŭ constatatŭ pre basa cercetăriĭ, ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică póte dispune închiderea fără amânare a institutuluĭ.

§. 29.

Cerculŭ de activitate alŭ comitetelorŭ admistrative comitatense faţă cu institutele poporale de învĕţămîntŭ, statoritŭ în punctele 1, 2, 6, 7 şi 9 alŭ §-luĭ 6 din art. de lege XXVIII din 1876, precum şi în punctele 1, 2, 3, 4 şi 5 alŭ §-luĭ 7 din aceea-şĭ lege, se estinde şi asupra afacerilorŭ grădinelorŭ de copiĭ.

Afară de acestea comitetulŭ administrativŭ:

1. Dispune, ca antistiile comunale pre basa §-luĭ 4 să se îngrijéscă, ca prunciĭ şi pupiliĭ părinţilorŭ şi tutorilorŭ obligaţi să frecuentéze grădinele şi asilele de copiĭ.

2. Pre susţinĕtoriĭ grădinelorŭ şĭ asilelorŭ de copiĭ, carĭ suntŭ susţinute de comune, confesiunĭ, persóne morale orĭ persóne particulare, însă carĭ nu corĕspundŭ recerinţelorŭ legale, îĭ admoniézĕ, pre ceĭ confesionalĭ pre calea auctorităţiĭ bisericescĭ concernente, în restimpurĭ de câte o jumĕtate de anŭ de treĭ orĭ; după acésta în casurĭ de ajunsŭ motivate face arătare ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică pentru închiderea grădinelorŭ orĭ a asilelorŭ acelora. Ministrulŭ de culte şi de instrucţiunea publică póte dispune închiderea.

3. Inspecţionézĕ eiectarea dărĭĭ de 3% provĕdută în §. 18. şi unde află a fi de lipsă, dispune eiectarea eĭ.

Pre basa punctelorŭ 3 şi 4 din §-lŭ 7 alŭ art. de lege XXVIII din 1876 estinsŭ şi asupra grădinelorŭ de copiĭ, în causele disciplinare ale crescĕtórelorŭ aplicate la grădinele de copiĭ susţinute de statŭ, comune orĭ persóne private, ca forŭ de prima instanţă judecă secţiunea disciplinară a comitetuluĭ administrativŭ, ĕră ca forŭ de a dóua in-

stanță ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică. Causele disciplinare ale grădinelorŭ confesionale de copiĭ le reguléză §-ulŭ 13.

§. 30.

În capitala Budapesta cercululŭ de activitate alŭ comitetelorŭ scolastice comunale, alŭ consiliuluĭ municipalŭ alŭ capitaleĭ și alŭ comitetuluĭ administrativŭ, statoritŭ în §-ulŭ 16 alŭ artic. de lege XXVIII din 1876, se estinde și asupra afacerilorŭ grădinelorŭ comunale de copiĭ. În casulŭ acesta membri din oficiŭ aĭ comitetelorŭ școlastice comunale suntŭ și medicii cercualĭ, și comitetele scolastice în conformitate cu dispositia §-luĭ 22 se întregescŭ cu membri femeescĭ.

Capitolŭ VI.

Despre preparandiile de crescĕtóre.

§. 31.

Crescĕtórele (crescĕtoriĭ) își primescŭ pregătirea teoretică și practică în preparandiĭ de crescĕtóre (crescĕtorĭ), destinate anume pentru scopulŭ acesta.

Elevii de sexulŭ bărbătescŭ și femeescŭ suntŭ a se instrua deosĕbitŭ.

§. 32.

Preparandiĭ de crescĕtóre potŭ să înființeze: statulŭ, comunele, confesiunile, persónele morale și persónele particulare, pre lângă împlinirea condițiunilorŭ din §§. 31—40.

Planulŭ de învĕțămîntŭ pentru preparandiile de crescĕtóre înființate de statŭ, comune, persóne morale și persóne particulare, îlŭ statorésce ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică. Confesiunile statorescŭ ele singure planulŭ de învĕțămîntŭ pentru preparandiile de crescĕtóre înființate de dînsele, dar suntŭ datóre a considera planulŭ de învĕțămîntŭ edatŭ de ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică ca unŭ minimum alŭ progresuluĭ, ce este a se ajunge în tóte obiectele de învĕțămîntŭ.

Comunele și confesiunile suntŭ datóre a arĕta cu ocasiunea înființării uneĭ preparandiĭ de crescĕtóre inspectoruluĭ regescŭ de școle planulŭ de învĕțămîntŭ, documentele puterilorŭ didactice și unŭ conspectŭ despre adjustarea institutuluĭ.

Persóne morale și persóne private potŭ să înființeze ast-felŭ de institute numaĭ cu concesiunea ministruluĭ de culte și instrucțiunea publică.

§. 33.

Condițiunile de primire în preparandiile de crescĕtóre (crescĕtorĭ) suntŭ următórele:

1. constituție sănĕtósă și întrégă, precum și audŭ musicalŭ;

2. la fete împlinirea anuluĭ 14, la feciorĭ împlinirea anuluĭ 16, însă maĭ bĕtrânĭ de 40 de anĭ se potŭ primi numaĭ pre basa uneĭ concesiunĭ speciale date de ministerŭ;

3. testimoniŭ scolasticŭ despre absolvarea cu succesŭ a claseĭ a patra a școlelorŭ medie saŭ civile și a școlelorŭ superióre de fete saŭ a claseĭ a dóua a școlelorŭ poporale superióre, saŭ esamenŭ de primire din obiectele corĕspundĕtóre de învĕțămîntŭ.

§. 34.

În institutele aceste cursulŭ de învĕțămîntŭ duréză doĭ anĭ.

Obiectele obligătóre de învĕțămîntŭ suntŭ:

1. religiune și morală,
2. limba și literatura magiară,
3. pedagogia, cu respectŭ deosebitŭ la organismulŭ grădinelorŭ de copiĭ,
4. igienă, cu considerație deosĕbită la grădinele de copiĭ,
5. istoria patrieĭ, constituțiune și geografie,
6. sciințele naturale,
7. geometrie și desĕmnŭ,
8. cantŭ și violină,
9. pentru femeĭ lucru de mână femeescŭ și ceva industrie de casă, pentru elevĭ industrie de casă,
10. esercițiu continuŭ în tractarea pruncilorŭ,
11. gimnastică,
12. eventualŭ vre-una dintre celealalte limbĭ ale patrieĭ.

Tóte obiectele aceste aŭ să fie predate în mĕsura aceea, în care o pretinde scopulŭ îngrijiriĭ pruncilorŭ.

Aceĭ elevĭ, carĭ prin absolvarea uneĭ școle corĕspundĕtóre și-aŭ însușitŭ cunoscințele generale prescrise ca materialŭ de învĕțămîntŭ pentru cursulŭ primŭ, saŭ carĭ vorŭ depune din acele esamenŭ de primire, potŭ fi primițĭ îndată în cursulŭ alŭ doilea.

§. 35.

Personalulŭ didacticŭ sistemisatŭ a uneĭ preparandiĭ de crescĕtóre se compune celŭ puținŭ din unŭ directorŭ-profesorŭ, unŭ profesorŭ ordinarŭ și o profesóră ordinară, carĭ, după împlinirea neesceptionată a celorŭ treĭ anĭ de probă, se aplică în modŭ definitivŭ.

Personalulŭ didacticŭ sistemisatŭ dela preparandiile de crescĕtóre susținute de statŭ, comune, confesiunĭ și persóne morale, precum și crescĕtórea (crescĕtorulŭ) aplicată la grădina de copiĭ împreunată cu preparandia, se aplică pre viĕță, și cu privire la amovarea lorŭ suntŭ normative dispositiunile statorite în §§. 13 și 29.

§. 36.

Ca profesorĭ, respective ca profesóre la preparandiile de crescĕtóre, potŭ fi aplicate numaĭ persóne de acele, carĭ: 1. aŭ celŭ puținŭ diplomă de învĕțătorĭ respective de învĕțătóre la școlele civile, și 2. aŭ practisatŭ celŭ puținŭ unŭ anŭ într'unŭ cursŭ, ce se va deschide spre acestŭ scopŭ pre lângă vre-o preparandie de crescĕtóre.

Dela câștigarea cualificațiuniĭ acesteia póte ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică să dispenseze persónele distinse pre terenulŭ literatureĭ saŭ alŭ activităților practice.

§. 37.

Preparandiile de crescĕtóre trĕbue să fie provĕdute cu localităț acomodate și sănĕtóse și trĕbue să fie instruate conformŭ recerințelorŭ pedagogice.

Pentru învĕțămîntulŭ practicŭ alŭ elevilorŭ trĕbue să se alăture la fiesce-care preparandie de crescĕtóre o grădină de copiĭ de modelŭ, care va sta sub conducerea uneĭ crescĕtóre (crescĕtorŭ) diplomate.

În acele preparandiĭ de crescĕtóre, la carĭ limba de propunere nu e cea magiară, trebue ca în grădina de modelŭ adnexată să fie limba de ocupare celŭ puținŭ într'o jumătate a dileĭ cea magiară.

§. 38.

Eleviĭ preparandiilorŭ de crescĕtóre potŭ fi eschișĭ din institutŭ pre cale disciplinară, însă o asemenea decisiune trĕbue să fie așternută ministruluĭ de culte și instrucțiunea publică spre întărire. Privitorŭ la publicarea decisiuniĭ întărite și la rigorósa eĭ esecutare dispune ministrulŭ numitŭ.

De altmintrea procedura disciplinară pentru preparandiile confesionale de crescĕtóre o statorésce respectiva auctoritate supremă bisericéscă pre cale de ordinațiune.

Persónele morale și particulare suntŭ datóre a compune pentru procedura disciplinară unŭ regulamentŭ deosĕbitŭ și a-lŭ așterne spre încuviințare ministruluĭ de culte și instrucțiunea publică.

§. 39.

La preparandiile de crescĕtóre la finea fiesce-căruĭ anŭ scolasticŭ se ținŭ esamene publice, ĕră la sfârșitulŭ cursuluĭ de doĭ anĭ esamene de cualificațiune, în presența și cu participarea inspectoruluĭ regescŭ saŭ a locțiitoruluĭ aceluia esmisŭ din partea ministruluĭ de culte și instrucțiunea publică.

Inspectorulŭ reg. de școle saŭ locțiitoriulŭ luĭ subscrie diplomele de cualificațiune, decumva pre basa legiĭ acesteia nu are causă de a denega subscrierea. Fără de acéstă subscriere diploma de cualificațiune este lipsită de valóre. Subscrierea diplomeĭ de cualificațiune este datorŭ inspectorulŭ regescŭ de școle saŭ locțiitoriulŭ luĭ a o denega atuncĭ, cândŭ celŭ ce face esamenŭ nu posĕde de ajunsŭ limba magiară în vorbire și în scriere.

Diploma de cualificațiune se póte estrada numaĭ elevelorŭ acelora, carĭ aŭ împlinitŭ 18 anĭ, și elevilorŭ, carĭ aŭ împlinitŭ 20 de anĭ; însă fără de aplicare ordinară potŭ fi admise la practisare elevele, carĭ aŭ trecutŭ de 16 anĭ, și eleviĭ, carĭ aŭ împlinitŭ 18 anĭ, decumva esamenulŭ de cualificațiune l'aŭ depusŭ cu succesŭ.

§. 40.

În casurĭ motivate potŭ fi admise la esamenulŭ de cualificațiune și persóne de acele, carĭ n'aŭ absolvatŭ în regulă cursulŭ prescrisŭ în §. 34, însă carĭ aŭ practisatŭ celŭ puținŭ o jumătate de anŭ la vre-o grădină de copiĭ și aŭ depusŭ maĭ înainte esamene de clasă de pre cursurile singuratice. Concesiunea pentru depunerea esamenelorŭ de clasă și a esamenuluĭ de cualificațiune acestorŭ persóne, pre lângă observarea celorŭ cuprinse în §. 33, o dă auctoritatea superióră a preparandieĭ respective de crescĕtóre. Totŭ aceea-și auctoritate dă concesiune pentru depunerea esamenuluĭ

de cualificaţiune de crescĕtóre şi învĕţătórelorŭ diplomate, dela carĭ nu se póte pretinde depunerea pramergĕtóre a esamenelorŭ de clasă, ci numaĭ documentarea practisărĭĭ de o jumătate de anŭ pre lângă vre-o grădină de copiĭ.

Pentru depunerea numaĭ a esamenuluĭ de cualificaţiune póte da concesiune în casurĭ escepţionale singurŭ ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică.

§. 41.

Inspecţiunea supremă de statŭ preste tóte preparandiile de crescĕtóre o deprinde ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică pre calea inspectorilorŭ regesci de şcóle.

Inspectorulŭ regescŭ de şcóle visitézĕ institutele aceste şi dacă observă scăderĭ, provócă pre susţinĕtorulŭ institutuluĭ, să ĭea mĕsurĭ pentru încetarea scăderilorŭ; ér dacă scăderile observate ar fi atâtŭ de marĭ, încâtŭ ar puté să pericliteze activitatea cu succesŭ a institutuluĭ, face arătare ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică şi póte să ţină în suspensŭ subscrierea diplomelorŭ de cualificaţiune. De cumva susţinĕtorulŭ institutuluĭ n'ar suplini scăderile aceste în timpŭ de doĭ anĭ şcolasticĭ nicĭ după provocărĭ repetite, ministrulŭ póte să dispună închiderea institutuluĭ.

Ér la casŭ cândŭ ar' ajunge la cunoscinţa guvernuluĭ, că în cutare preparandie de crescĕtóre esistă rele morale orĭ tendinţe contrare statuluĭ, ordonézĕ învestigare prin inspectorulŭ reg. de şcóle, şi dacă susţinĕtorulŭ institutuluĭ nu delătură numaĭ decâtŭ rĕulŭ doveditŭ prin cercetare, ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică dispune închiderea fără amânare a institutuluĭ.

§. 42.

Acele crescĕtóre de copiĭ fără diplomă, carĭ aŭ funcţionatŭ neîntreruptŭ la vre-o grădină de copiĭ celŭ puţinŭ timpŭ de treĭ anĭ înainte de întrarea în vigóre a legiĭ acesteia, se lasă în posturile lorŭ şi fără ca să depună esamenŭ de cualificaţiune şi se împărtăşescŭ din favorurile, ce le asigură legea, dacă vorŭ dovedí respectivuluĭ inspectorŭ regescŭ de şcóle, că aŭ desfăşuratŭ o activitate cu succesŭ şi că posedŭ limba magiară. La casŭ cândŭ nu ar' posede de ajunsŭ limba magiară, suntŭ datóre a şĭ-o însuşí în restimpŭ de treĭ anĭ computaţi dela întrarea în vigóre a legiĭ presente şi a dovedí împlinirea acesteĭ condiţiunĭ în modŭ practicŭ inspectoruluĭ reg. de şcóle.

Crescĕtórele diplomate, carĭ suntŭ deja aplicate, însă nu posedŭ limba magiară, suntŭ datóre a-şĭ însuşí în timpŭ de treĭ anĭ limba magiară şi a dovedí cunoscinţa eĭ corĕspundĕtóre inspectoruluĭ reg. de şcóle. La din contră în amîndóuĕ casurile vorŭ fi a se amová din posturile lorŭ.

Crescĕtórele acele fără diplomă, carĭ funcţionézĕ de unŭ timpŭ maĭ scurtŭ de treĭ anĭ înainte de întrarea în vigóre a legiĭ acesteia, sunt datóre a depune esamenulŭ de cualificaţiune în restimpŭ de treĭ anĭ computaţi dela întrarea în vigóre a legiĭ presente; ér' la casŭ cândŭ n'ar' face-o, după împlinirea terminuluĭ prefiptŭ vorŭ fi a se înlocuí cu crescĕtóre cualificate.

§. 43.

Susţinĕtoriĭ preparandiilorŭ deja esistente de crescĕtóre suntŭ datorĭ a-şĭ organisá institutele lorŭ amĕsuratŭ recerinţelorŭ §-lorŭ 31—40 în restimpŭ de treĭ anĭ computaţi dela întrarea în vigóre a legiĭ presente. Suntŭ însă datorĭ, ca şi până la organisarea definitivă să aplice după putinţă planulŭ de învĕţămîntŭ edatŭ de ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, care planŭ pentru eĭ trĕbue să fie minimulŭ progresuluĭ, ce trĕbue să fie dobînditŭ în tóte obiectele de învĕţămîntŭ.

Esamene de cualificaţiune după întrarea în vigóre a legiĭ presente se potŭ ţiné numaĭ în fiinţa de faţă şi cu participarea inspectoruluĭ regescŭ de şcóle saŭ a locţiitoriuluĭ aceluia.

Capitolŭ VII.

Despre ajutoriulŭ de statŭ.

§. 44.

Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică póte să ajutore şi chiar' să împărtăşéscă de o subvenţiune stabilă din suma preliminată spre acestŭ scopŭ în budgetulŭ statuluĭ, grădinele şi asilele de copiĭ, precum şi preparandiile de crescĕtóre, fără considerare la caractĕrulŭ lorŭ, decumva corĕspundŭ recerinţelorŭ legiĭ şi aŭ lipsă de ajutorare. În schimbŭ după proporţiunea ajutoruluĭ póte să condiţioneze pentru sine aplicarea uneĭ părţĭ corĕspundĕtóre a personaluluĭ.

Cândŭ statulŭ dă maĭ multŭ de jumătate din suma, ce se recere la susţinerea institutuluĭ, ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică primesce întregŭ institutulŭ sub dispunerea şi îngrijirea sa, dară tóte averile institutuluĭ rĕmânŭ şi pre maĭ departe proprietatea aceluia, şi venitele luĭ suntŭ a se folosí şi pre maĭ departe spre scopurile institutuluĭ aceluia-şĭ şi puterile acele didactice, respective partea aceea a personaluluĭ, carĭ aŭ fostŭ salarisate din venitele averi amintite saŭ din alte venite asigurate prin auctoritatea institutuluĭ respectivŭ, vorŭ fi aplicate şi maĭ departe de către susţinĕtorulŭ institutuluĭ.

§. 45.

Ceĭ aplicaţi la o grădină saŭ asilŭ de copiĭ orĭ la o preparandie de crescĕtóre de caractĕrŭ confesionalŭ, carĭ institute însă aŭ o subvenţiune stabilă de statŭ, nu potŭ fi relevaţi din posturile lorŭ, decâtŭ numaĭ pre basa uneĭ sentinţe aprobate de ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică; însă procesulŭ disciplinarŭ în contra respectivilorŭ, la dorinţa ministruluĭ, trebuĕ să se pornéscă tot-de-una.

Întru câtŭ ministrulŭ ar' afla, că activitatea vre uneĭ grădinĭ saŭ asilŭ de copiĭ orĭ preparandiĭ de crescĕtóre cu caractĕrŭ confesionalŭ subvenţionate în modŭ stabilŭ de statŭ nu ar corĕspunde prescrierilorŭ legiĭ, şi scăderile acele auctoritatea bisericéscă nu le-ar delătură în timpŭ de o jumătate de anŭ computatŭ dela diua provocărĭĭ, subvenţiunea va puté fi subtrasă dela institutŭ saŭ provisorŭ saŭ şi definitivŭ.

Capitolŭ VIII.

Dispositiuni esecutive.

§. 46.

În tóte locurile acele, unde legea presentă amintesce crescĕtóre, suntŭ a se înţĕlege tot-odată şi grădinărese de copiĭ, educĕtóre şi crescĕtorĭ de copiĭ, asemenea sub numirea de preparandiĭ de crescĕtóre suntŭ a se înţĕlege şi preparandiĭ de grădinărese şi de crescĕtorĭ de copiĭ.

§. 47.

Cu esecutarea legiĭ acesteia se încredinţézĕ ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică.

Unŭ cocoşŭ scumpŭ.

(Din l. olandeză).

Era târgŭ în capitala ţĕreĭ. În cancelaria notariuluĭ lucramŭ din resputerĭ ca să biruimŭ lucrulŭ. Sâmbătă sara cândŭ amŭ isprăvitŭ lucrulŭ erá către 8 óre. Principalulŭ nostru avea chiar' o voe bună şi ne-a cinstitŭ pre noĭ candidaţiĭ cu vre-o câteva pocale cu grogŭ. Acestea trebue că n'aŭ rĕmasŭ fără efectŭ, căcĭ celŭ puţinŭ pre mine m'a apucatŭ eşindŭ în stradă unŭ felŭ de sburdălnicie, şi în contra datineĭ mele n'aveam nicĭ cea maĭ mică voe de a merge către casă.

Calea mĕ duse prin târgŭ, unde m'am opritŭ puţinŭ înaintea unuĭ cortŭ micŭ şi neînsĕmnatŭ. Aci erá adunatŭ unŭ publicŭ numĕrosŭ, care ascultá pre unŭ francesŭ guralivŭ, carele cine scie de-a câtea óră strigá publiculuĭ:

„Încercaţi-vĕ norocŭlŭ domniĭ meĭ — numaĭ eŭ posedŭ róta cea nóuă a noroculuĭ, un sou le carton — cincĭ centime losulŭ — pentru care în schimbŭ puteţĭ să câstigaţĭ totŭ felulŭ de animale viĭ, rate, iepurĭ de casă, găinĭ pentru supă; voyez Messieurs — priviţĭ la gâsca asta grasă, un coq voescŭ să dicŭ unŭ cocoşŭ — cine vrea losurĭ, cincĭ centime costă unŭ losŭ — haidaţĭ haidaţĭ nu ve depărtaţĭ — cine are voe să ruineze pre Iean-Pierre — numaĭ un sou le carton!“

„Aicĭ! aicĭ!“ strigară vre-o câţĭ-va ómenĭ. Eŭ încă audîndŭ şi vĕdîndŭ tóte acestea de odată am căpătatŭ voe ca să-mĭ încercŭ şi eŭ norocŭlŭ. „Par ici, deux!“ strigaĭ şi eŭ întinzîndŭ posesoruluĭ aceleĭ loteriĭ o piesă de 10 cents. În schimbulŭ acesteia am primitŭ 2 bucăţĭ de hârtie grósă unsurósă înfrumsĕţate cu nesce cifre palide şi mângite. După asta aşteptamŭ acum sfîrşitulŭ joculuĭ.

După cincĭ minute tóte celea 50 de losurĭ eraŭ vîndute şi Iean-Pierre îşĭ puse cu o tăcere sĕrbătorésca ruleta sa în mişcare. Acésta sĕ învîrtí iute acompaniată de sunete de clopoţele, până ce arătătoriulŭ ruleteĭ se oprí la numĕrulŭ 21.

„Vingt et un! . . . Dóuĕ dĕcĭ şi unu! A qui? . . Acuĭ e?“ strigá apoĭ francesulŭ. La audulŭ acestora eŭ ridicaĭ triumfândŭ unulŭ din biletele ce posedeam.

„Dóuĕ dĕcĭ şi unu. Frumosŭ!“

„Faites votre choix, Monsieur — Alegeţi-vĕ acuma domnulŭ meŭ. Gâscă, găină, raţă, iepure, cocoşŭ: alegeţi-vĕ din ele pre care voiţĭ. „In momentulŭ acesta se ridică unŭ cocoşŭ frumosŭ de colóre aurie din fundulŭ coşărcĭĭ, bătŭ de vre-o câte-va orĭ din aripĭ şi strigă câtŭ putŭ de tare: „Cucurigu.“

În faţa nedecisiuneĭ mele, facândŭ asupra mea acestŭ cocoşŭ prin cântarea luĭ óreşĭ care însinuare, fără multă zăbavă m'am hotăritŭ pentru elŭ. Împărtăşindŭ luĭ Iean Pierre hotărîrea mea — acesta numaĭ decâtŭ a pusŭ mâna pre cocoşŭ şi mi-l'a predatŭ cu admoniarea:

„Voici, Monsieur; ţine-lŭ bine.“

Sfatulŭ a fostŭ bunŭ, dar' greŭ de urmatŭ, pentru-că animalulŭ se apără cu desperaţiune, şi numaĭ cu întrebuinţarea întregeĭ mele forţe de abiá l'am pututŭ înfrená.

Ca să mĕ vĕdŭ cătră casă de aci, îmĭ făcuĭ cale printre mulţimea adunată dinaintea şetreĭ, şi iritatŭ parte de cognaculŭ beutŭ, parte de noroculŭ neaşteptatŭ, m'am treditŭ făcêndu-ĭ cocoşuluĭ următoriulŭ elogiŭ: „Cocoşule! simbolŭ alŭ trezvieĭ, prototipulŭ puterĭ şi alŭ curagiuluĭ, ce bine ar face mulţi, de te-ar' luá de modelŭ. Câţi bărbaţi nu te-ar' puté pismuí pentru seriositatea şi vrednicia ta, cu care pricepĭ a face linişte şi ordine între numĕróséle tale soţiĭ!“

În curêndŭ m'am aflatŭ în odaea mea din catulŭ alŭ treilea şi aprinzêndŭ lumina, l'am pusŭ pre paşa numaĭ decâtŭ pre picioruŭ libĕrŭ. Puţină vreme a petrecutŭ în linişte. Căcĭ dela o vreme a începutŭ a bate de vre-o câte-va orĭ din aripĭ spre a-şĭ mişcá membrele sale înţepenite, şi apoĭ dădŭ cu gâtulŭ întinsŭ o rótă prin casă privindŭ cu seriositate fie-ce obiectŭ cu ochiĭ sĕĭ ceĭ micĭ şi curioşi. Cu resultatulŭ examinărilorŭ sale se păreá a fi fórte îndestulitŭ, numaĭ câtŭ a trecutŭ cu vederea, că césulŭ de pre caminŭ arăta fără cinci minute 1 óră după medulŭ noptiĭ, căcĭ elŭ începŭ a cântá cucurigu de vre-o treĭ patru orĭ după olaltă şi încă cu o aşa vóce, care în liberŭ póte că n'ar' fi sunatŭ aşa de neplăcutŭ, dar' în o casă cu ómenĭ culcaţi negreşitŭ că n'a fostŭ la locŭ . . . Eŭ însu-mĭ m'am fostŭ spăriatŭ fórte.

„La naĭba,“ am cugetatŭ. „Âst gura satuluĭ deşteptă din somnŭ tótă vecinătatea. Óre cum aşĭ face, să-lŭ învĕţŭ a tăcé?“ În sfîrşitŭ credeam a fi aflatŭ mijlocululŭ: ĭ-am aruncatŭ o bucată mare de pâne uscată, de care s'a apucatŭ numaĭ decâtŭ a ciocăní. Ce-l dreptŭ, ciocănitulŭ făceá destulŭ sgomotŭ, dar' acela era nimica în asĕmĕnare cu cântatulŭ luĭ. „Totuşĭ,“ credeam, „că paşa de-ocam dată are ocupăţiune şi va tăcé.“

În sperarea acésta m'am pusŭ érăşĭ în patŭ şi am adurmitŭ. Dar' ceriule sfinte, ce maĭ nópte înfiorătóre. De bună samă nu sciŭ, óre cântat'a paşa şi cu ciocululŭ plinŭ; destulŭ că numaĭ atâta potŭ díce, că cântatulŭ luĭ m'a deşteptatŭ în totŭ momentulŭ din somnŭ, escitêndŭ fără cruţare şi nerviĭ auduluĭ meŭ. De abiá cêndŭ crepá de ziuă, părea că îşĭ vine în orĭ. Căcĭ crepându-se de ziuă l'am vĕdutŭ susŭ pre spatele unuĭ scaunŭ stândŭ într'unŭ picioruŭ. Elŭ adecă a fostŭ adurmitŭ în poşiţiunea acésta, avêndu-şĭ capulŭ ascunsŭ în aripĭ. Îndestulitŭ de acestŭ aspectŭ am trasŭ acoperemîntulŭ preste capŭ spre a durmí încă câtuşĭ de puţinŭ. Dar liniştea n'a ţinutŭ multŭ. De abia să fi fostŭ la şepte óre, cândŭ de-o dată bate cineva la uşe fără lécŭ de considerare. Numaĭ decâtŭ m'am îmbrăcatŭ şi am deschisŭ. Înaintea mea se află dómna caseĭ în toaletă de diminéţă, cu ochiĭ îmflaţi şi severă ca şi unŭ inspectoru de poliţie. Întră în chilia mea şi-mĭ pune întrebarea: „Spuneţi-mĭ domnulŭ meŭ, nu aveţi cumva din întîmplare în chilie vre unŭ cocoşŭ?“

Paşa, deşteptatŭ prin vócea cea aspră, începŭ veselŭ a bate din aripĭ şi sări josŭ din improvisatulŭ sĕŭ culcuşŭ. Decĭ fapta vĕdită acum nu o maĭ puteam ascunde. Simplăminte am rĕspunsŭ cu unŭ „Da“.

„Asta însă nu merge, domnulŭ meŭ. Toţi chiariaşiĭ s'aŭ plânsŭ, că n'aŭ pututŭ închide niciunŭ ochiŭ astă nópte, şi chiar' eŭ însu-mĭ tótă nóptea am fostŭ treditŭ.“

„Nu vĕ faceţi scrupulĭ, dómna mea. Cocoşulŭ meŭ îşĭ va uitá cu vreme a cântá,căcĭ cântarea este, o datină a luĭ de pre vremea, cêndŭ erá libĕrŭ, dar' vĕ asigurezŭ, că-lŭ voiŭ desvăţá de asta.“

„Eŭ însă,“ replică dómna caseĭ, „pretindŭ, ca acésta să se întîmple câtŭ maĭ îngrabă, la din contră veţi fi siliţi a vĕ vedé amîndoĭ de altŭ cuartirŭ.“

După declaraţia acésta cocóna îmĭ întórse spatele şi trântĭ în urma sa binişorŭ uşa.

După liniştirea acestuĭ viforŭ mĭ-am dişŭ: „Maĭ înţelepţescŭ lucru făceam dacă alegeam în locululŭ cocoşuluĭ unŭ iepure. Acum însă e târdiŭ.“

Paşa, carele în decursulŭ convorbiriĭ nóstre acuşĭ priviá la mine acuşĭ la dómna mănióşă, şedea cu capulŭ plecatŭ în ungheţulŭ chilieĭ, ca şi óreşĭ-cum cufundatŭ în cugete.

„Óre să-şĭ fi venitŭ elŭ în orĭ, gândindu-se la neghióba sa purtare?“ mĕ întrebam pre mine însu-mĭ. Dar elŭ nu mĕ lăsă multă vreme în îndoélă: deodată se sburîĭ, bătu din aripĭ şi începŭ érăşĭ a cântá din rĕsputerĭ. De odată însă nu-lŭ lăsăĭ să-şĭ facă chefulŭ, ci m'am repeditŭ cu amenińţare asupra luĭ. Spăimêntatŭ o tulĭ paşa la fugă, sări asupra scaunelorŭ şi a părepilorŭ, sbură pre masă, trăgêndŭ cu pinteniĭ sĕĭ măsăriţa. Spre norocirea mea se afla pre ea numaĭ unŭ blidŭ de tinichea, — carele căzêndŭ la pămêntŭ dădŭ unŭ tonŭ falsŭ, — şi în sfîrşitŭ ajunse la stavila patuluĭ, unde rĕmase loculuĭ nemişcatŭ.

„Aha, te-am prinsŭ, animalule miserabilŭ!“ esclamaĭ. Dar cêndŭ am voitŭ să punŭ mâna pre cocoşŭ, chiul una bună şi se refugiá pre caminŭ, încâtŭ doborî de acolo orologiulŭ dimpreună cu clopotulŭ sĕŭ celŭ de sticlă, unŭ pocalŭ, o maşină de fertŭ apă şi oglinda, cu ajutoriulŭ căreia mĕ rădeam, carĭ tóte căzêndŭ josŭ s'aŭ făcutŭ totŭ hârbe Numaĭ decâtŭ am făcutŭ o săritură după elŭ şi de abia mĭ-a succesŭ a prinde sĕlbătăcitulŭ animalŭ. De înfuriatŭ ce eram, am deschisŭ feréstra şi fără pregetare l'am aruncatŭ pre blăstĕmatulŭ animalŭ pre feréstă afară.

De abia închiseĭ însă feréstra, şi deja am şi auditŭ o vóce de femee strigêndŭ de josŭ în susŭ: „Ceriule sfinte!“

Tot-odată însă audiĭ şi unŭ sgomotŭ, ca şi cum s'ar fi aruncatŭ pre pavajŭ sticle şi vase de pământŭ. După asta nemijlocitŭ se escă o larmă infernală, care se lăţi din ce în ce maĭ departe de pre stradă până în interioriŭ caseĭ. Uşĭ furĭ deschise, treptele trĕmuraŭ sub paşiĭ ceĭ greoĭ, carĭ în sfîrşitŭ toţi se opriră dinaintea odăiĭ mele. Am deschisŭ uşa şi mĕ aflam în faţa alorŭ dece persóne iritate, carĭ gesticulaŭ din greŭ, şi-mĭ strigaŭ câte de tóte, din carĭ nu putuĭ deosebí alte cuvinte, decâtŭ „óle cu florĭ“ şi „hârbe de sticlă“. În sfîrşitŭ mi-se făcu lumină. Cocoşulŭ meŭ, carele nu fù în stare a sbura numaĭ de câtŭ, a fâlfăitŭ în direcţiune pedişe căzêndŭ pre banca ferestreĭ vecineĭ mele, de unde doborî vre-o câteva óle cu florĭ, continuându-şĭ după aceea mişcările sale către pământŭ în josŭ. Ólele cu florĭ însă aŭ ajunsŭ în spatele uneĭ calfe de ferestrariŭ, carele se ducea dimpreună cu uneltele sale desŭ de diminéţă la lucru, avêndŭ subsuóră şi unŭ anumitŭ numĕrŭ de ochĭ de sticlă pentru ferestri. De spaimă bietuluĭ omŭ îĭ scăpară tóte din mânĭ, şi tóte se prefăcură hârbe. Dómna din vecinĭ pretindea pentru ólele cu florĭ unŭ francŭ 50 cts. calfa de ferestrariŭ treĭ franci pentru ochiĭ de ferestri, carĭ sume numaĭ decâtŭ le-am şi solvitŭ.

Batărŭ de a-şĭ fi rĕmasŭ însă cu atâta. Sórtea totuşĭ altcum a voitŭ. Încă şi alte neplăceriĭ mi-s'aŭ pregătitŭ. De abia s'a fostŭ dusŭ céta aceea lărmuitóre, cândŭ étămi-te că vine cu de grabă pre trepte la délŭ o fetiţă cam de vre-o 11 aní si-mĭ strigă într'unŭ resufletŭ: „Domnulŭ meŭ, grăbesce şi-ţĭ prinde cocoşulŭ, căcĭ a sburatŭ în prăvălia cu porcelanurĭ a domneĭ Bikker, unde sparge tóte celea.“

Cu o grabă desperată ajunseĭ la numita prăvălie, uşa căreia erá închisă cu frică şi cu cutrĕmurŭ de către dóuĕ vecine, ca nu cumva rĕufăcĕtoriulŭ să pótă scăpá. În lăuntru sta proprietara prăvălieĭ avêndŭ pre capŭ jacheta sa şi plângea şi se jăluia cu amarŭ. O mulţime de hârbe din tasse, blide, căniĭ pentru lapte etc. zăceaŭ pre padimentuliŭ celŭ gălbiŭ. Era unŭ tablouŭ de o formală devastaţiune, care crescea în totŭ momentulŭ, de câte orĭ cădea josŭ pre padimentŭ câte o povară din marfă. În góna mea asupra animaluluĭ împenatŭ, în prăvălia cea micuţă făcuĭ eŭ însu-mĭ maĭ atâta pagubă câtŭ şi cocoşulŭ meŭ. Dupăce mĭ-a succesŭ în sfîrşitŭ a prinde pre nenorocosulŭ animalŭ, părăsiĭ dimpreună cu scumpŭ devenitulŭ animalŭ prăvălia, promiţêndŭ firesce la eşire rebonificarea întregeĭ daune.

Dar ce cugetaţi. M'am întorsŭ cu paşa erăşĭ în locuinţa mea? Niciĭ decâtŭ. Căcĭ am întratŭ cu elŭ într'o restauraţiune de rangulŭ alŭ treile, situată la capĕtulŭ stradeĭ. Întrându în acea restauraţiune am întrebatŭ pre ospĕtarŭ, că nu are voe să cumpere acelŭ cocoşŭ. „Poţi să-lŭ aĭbĭ, domnule, numaĭ decâtŭ. Te rogŭ, dă-mĭ pentru elŭ, câtŭ socotescĭ, că-ĭ vrednicŭ, unŭ francŭ, o jumătate de francŭ, câtŭ veĭ socotí.“

Ospĕtarulŭ mĕ privĭ cu neîncredere şi-mĭ rĕspunse apoĭ într'unŭ târdiŭ: „Aştéptă unŭ momîntŭ, domnulŭ meŭ.“ Dicêndŭ acésta dispărŭ după buffet şi vorbĭ încetişoru cu unŭ băĕtŭ de casă, carele imediatŭ grăbĭ la stradă.

„Acum suntŭ la dispositia D-vóstre,“ díse ospĕtarulŭ întorcêndu-se érăşĭ la mine. „Aşadară aĭ voe să-mĭ laşĭ mie cocoşulŭ cu 50 centime?“

„Trécă ducă-se, voescŭ să scapŭ odată de elŭ,“ îĭ rĕspunseĭ eŭ la rîndulŭ meŭ, „căcĭ şi aşa destule neplăceriĭ am suferitŭ pre urma luĭ.“ Dar cêndŭ erá să maĭ continuŭ, întră în localŭ băĕtulŭ de casă însoţitŭ de 2 poliţiştĭ.

„Bună diminéţa, domniĭ meĭ,“ îĭ agrăĭ pre aceia ospĕtarulŭ. „Am fostŭ atâtŭ de liberŭ de a vĕ chemá până aci. Acestŭ omŭ, care îmĭ este de totŭ necunoscutŭ, voesce să-mĭ vîndă unŭ cocoşŭ pentru 50 centime şi díce, că animalulŭ îĭ este de vîndutŭ cu orĭ ce preţŭ. Aceste cuvinte mi-se părură cam prepuelnice, maĭ alesŭ din causă, că erĭ nóptea s'a întîmplatŭ unŭ furtŭ la neguţătorulŭ de galiţe din strada vecină.“

Agenţiĭ sosiţĭ mĕ şi esaminară din crescetŭ până în tălpĭ.

„Cum vinĭ dta în posesiunea acestuĭ cocoşŭ?“ mĕ întrebă unulŭ din aceia într'unŭ tonŭ durŭ şi rĕstitŭ.

De-abia acum observaĭ, săraculŭ de mine, că am eşitŭ din odaea mea în o toiletă prea modestă, şi în acésta cu dreptŭ cuvîntŭ puteam fi socotitŭ de unŭ hoţŭ de galiţe.

„Acestŭ cocoşŭ l'am câştigatŭ aséră într'o şatră de târgŭ,“ îmĭ fù rĕspunsulŭ, şi după acésta voiĭ a-le împărtăşí acelorŭ 2 poliţiştĭ şi alte amĕnunte păţite cu acelŭ cocoşŭ. Dar servitorulŭ legiĭ îmĭ tăĭă vorba cu cuvintele: „Încétă cu flécurile. Le veĭ împărtăşí după asta comisaruluĭ dela biroŭ.“

„Ce?“ strigaĭ eŭ desperatŭ. „Aŭ dóră mĕ socotiţi de unŭ hoţŭ?“

„Aĭ să pleci înaintea nóstră numaĭ decâtŭ, la din contră te vomŭ pune în fére,“ fù admoniarea poliţistuluĭ. Totŭ în acelŭ momîntŭ mĕ simţiĭ ceva-şĭ cam nedelicatŭ apucatŭ de gulerŭ şi împinsŭ pre stradă, totodată însă şi lipsitŭ de cocoşŭ, care împrejurare în aceea miserie a mea a fostŭ celŭ puţinŭ totuşĭ o mângăere. După acestea pornirămŭ cu paşĭ grabniciĭ către biroŭ. Noroculŭ, că biroulŭ comisaruluĭ a fostŭ fórte aprópe şi încurêndŭ şi întrarămŭ în acela.

Îndată ce comisarulŭ a fostŭ instruatŭ de către ómeniĭ sĕĭ asupra lucruluĭ şi a fostŭ şi statoritŭ până în amĕnunte personalele mele,ĭ porunci unuĭ însoţitoru alŭ meŭ a-se informá la locuinţa mea asupra adevĕrătăţiĭ datelorŭ mele şi la rentórcere a aduce şi pre neguţătorulŭ de galiţe. Poliţistulŭ absentă ca o jumătate de óră. Paşa într'acestea a fostŭ internatŭ în o corfă pentru lemne fără coperişŭ din ungheţulŭ biroului, de asupra căreia dreptŭ coperişŭ s'a întrebuinţatŭ unŭ scăunelŭ întorsŭ. Din timpŭ în timpŭ îşĭ scotea capulŭ printre grădele spre a maĭ glăsuí câte odată, care cântare mi-se părŭ ca şi unŭ rîsŭ ironicŭ diavolescŭ.

În sfîrşitŭ étămi-te că sosì poliţistulŭ espedatŭ în causa eruăriĭ datelorŭ mele, însoţitŭ şi de unŭ omŭ prostŭ de grasŭ, carele avea o faţă próstă şi roşie ca sângele, dinainte însă unŭ şorţŭ albŭ mângitŭ şi cu pete de sânge pre elŭ şi după ureche o cerusă. Acestŭ individŭ nu putea fi nime altulŭ decâtŭ neguţătorulŭ de galiţe.

„Domnulŭ meŭ,“ ĭlŭ agrăĭ comisarulŭĭ fără nicĭ o altă introducere, „cunoscĭ dta cocoşulŭ acesta?“

Agrăitulŭ depărtă scăunelulŭĭ de pre corfă, privĭ animalulŭ cu de-amĕruntulŭ de susŭ până josŭ, şterse preste pene cu mâna, privĭ după aceea cu atenţiune vîrfulŭ degetelorŭ şi repeţĭ acestea mişcărĭ în decursulŭ cam alorŭ 10 minute, fără a vorbí unŭ cuvîntŭ.

„Aşadară, domnulŭ meŭ, cum stă lucrulŭ?“ fŭ întrebarea comisaruluĭ, carele până atuncĭ ascultase raportulŭ agentuluĭ sĕŭ şi care acum devenise impacientŭ. „Recunosci-ţĭ cocoşulŭ?“

„Asta n'o potŭ susţiné, dle comisarŭ,“ fŭ rĕspunsulŭ negutătoruluĭ cam într'unŭ tonŭ dubiŭ. Cocoşiĭ ce mĭ-aŭ furatŭ eraŭ toţĭ saŭ albĭ, saŭ negrĭ şi albĭ — acesta din contră este roşŭ. Posibilŭ că va fi coloratŭ, dar colórea nu se duce de pre elŭ.“

„Multămescŭ,“ replică scurtŭ comisarulŭ şi se întórse după aceea către mine şi-mĭ ţise:

„Tóte suntŭ în ordine, domnulŭ meŭ, informaţiunile câştigate întărescŭ datele dtale şi suntŭ în tótă privinţa îndestulitóre. Regretŭ, că aĭ fostŭ şicanatŭ; puteţĭ să vĕ duceţĭ acasă.“

Acésta nu aşteptaĭ să mĭ-o ţică a dóua óră; dar de-abia ajunseĭ la uşe, cândŭ ca şi unŭ trăsnetŭ audŭ înderĕptulŭ meŭ: „D'apoĭ cocoşulŭ cuĭ ĭlŭ laşĭ? Veţĭ numaĭ şi ţi-lŭ du de aci.“

Consternatŭ mĕ rentórseĭ.

Totuşĭ m'am reculesŭ şi am oferitŭ cocoşulŭ pentru fondulŭ sĕracilorŭ, ca numaĭ să mĕ vĕdŭ scăpatŭ de acelŭ animalŭ nenorocosŭ.

Oficiantulŭ zimbĭ la audulŭ cuvintelorŭ mele şi-mĭ replică, că primirea atarorŭ daruri nu se ţine de oficiulŭ sĕŭ, apoĭ cu o vĕdită amicabilitate mĭ impuse, ca dimpreună cu cocoşulŭ meŭ să-mĭ vĕdŭ de trĕbă.“

Ast-felŭ dară nu-mĭ rĕmase alta de făcutŭ, decâtŭ ca dimpreună cu paşa să părăsescŭ biroulŭ. Dar eşitŭ odată în stradă ce erá de făcutŭ? Să-ĭ sucescŭ gâtulŭ, brrr, asta acum odată n'o puteam face. Prea bucurosŭ m'a-şĭ fi învoitŭ, ca altulŭ să facă pentru mine acéstă trĕbă. Aşadară încătrăŭ să apucŭ cu cocoşulŭ? Într'acestea mĭ venĭ o ideĭ bună. Cândŭ chiar trecusem preste unŭ podŭ, se apropiă unŭ carŭ încărcatŭ cu gunoiŭ. Vĕdêndu-lŭ cocoşulŭ, începù a cotcorodí şi-şĭ totŭ întinse gâtulŭ către carulŭ cu gunoiŭ. De sigurŭ că-şĭ aduse aminte de patria sa vĕdêndŭ acelŭ gunoiŭ. Observândŭ acésta am aşteptatŭ, până ce cocierulŭ dispărŭ în umbra unuĭ ambitŭ; dup'aceea am aruncatŭ cocoşulŭ înspre carulŭ cu gunoiŭ. Cu unŭ mare strigătŭ de bucurie fâlfăĭ prin aerŭ înspre carŭ, şi cândŭ am cotit'o să ajungŭ în altă stradă, vĕduĭ pre paşa întindêndu-şĭ gâtulŭ cu fudulie şi bătêndŭ din aripĭ; a fostŭ ajunsŭ întregŭ sănĕtosŭ în carulŭ cu gunoiŭ.

Dreptŭ rĕmasŭ bunŭ îmĭ maĭ cântă unŭ „cucurigu“. Ajunsŭ acasă, lucrulŭ celŭ dintâiŭ erá, ca să stătorescŭ spesele causate prin paşa. Chiar şi espunêndu-mĕ pericululuĭ de a fi obĭectŭ de risŭ amabililorŭ cetitorĭ, carĭ póte cu dreptulŭ vorŭ socotí că bine mi-s'a făcutŭ, totuşĭ voescŭ să fiŭ francŭ, împărtăşindŭ, că întréga comedie cu blăstĕmatulŭ de cocoşŭ până într'unŭ firŭ de pĕrŭ m'a costatŭ: 49 fr. 85 centime.

V. F.

Maĭ noŭ.

Renunţându Reverendissimulŭ Domnŭ Canonicŭ *Simeonŭ Popă Mateiŭ*, din cause sanitare, la oficiulŭ de *rectorŭ* alŭ Seminariuluĭ teologicŭ archidiecesanŭ, cu conducerea oficiuluĭ acestuia este încredinţatŭ Reverendissimulŭ Domnŭ Canonicŭ Dr. *Alesandru Grama*. Totŭ Domnieĭ Sale ĭĭ este încredinţatŭ şi oficiulŭ de *directorŭ esternŭ* alŭ internatuluĭ de fetiţe, ce se va deschide în 1 Septembre a. c. în Blaşiŭ.

În locŭlŭ Reverendissimuluĭ *Dr. Alesandru Grama* este numitŭ *conducĕtorŭ* alŭ internatuluĭ Vanceanŭ de băeţĭ Multŭ Onoratulŭ Domnŭ *Dr. Vasiliŭ Hossu*, profesorŭ de S. Teologie la Seminariulŭ archidiecesanŭ.

Convocare.

Conformŭ regulamentuluĭ despărţemintelorŭ „Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ“ § 10, adunarea generală a despărţemîntuluĭ XXV (a Murĕşŭ-Ludoşuluĭ) se va ţiné în localitatea şcóleĭ confes. române din M.-Ludoşŭ în 11 Iuliŭ st. n. a. c. la 2 óre d. m.

P. t. domnĭ mombri aĭ Asociaţiuniĭ şi toţĭ spriginitoriĭ călduroşĭ aĭ scopurilorŭ acesteia suntŭ învitaţi cu tótă onórea a participá la adunare.

Obĭectele vorŭ fi:

1. Cuvîntulŭ de deschidere;
2. Raportulŭ comitetuluĭ despre activitatea sa.
3. Raportulŭ cassaruluĭ;
4. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru censurarea raporturilorŭ de susŭ, şi raportulŭ eĭ despre resultatulŭ censurărĭĭ;
5. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru incassarea taxelorŭ dela membri vechĭ, şi pentru înscrierea de membri noĭ;
6. Decernerea premiuluĭ de 8 fl. v. a. pusŭ de O. D. I. Albonŭ, parochulŭ Velcheruluĭ, pentru unŭ docente din ambitulŭ despărţemîntuluĭ, care va fi dovedităŭ maĭ multă aptitudine într'u instrucţiunea şi educaţiunea tinereĭ generaţiunĭ;
7. Propunerĭ eventuale în interesulŭ promovărĭĭ scopurilorŭ Asociaţiuniĭ şi a despărţemîntuluĭ nostru;
8. Alegerea loculuĭ şi a timpuluĭ pentru ţinerea adunărĭĭ ordinare viitóre a despărţemîntuluĭ.

M.-Ludoşŭ, 29 Iuniŭ 1892.

Nicolaŭ Solomonŭ, direct. despărţ. **Georgiŭ Florianŭ,** actuarŭ.

Fundată în an. 1800. **K. Zechmeister şi Fiulŭ** Liferantŭ de carte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

negutătorŭ de articli de mĭere şi céră

în Győr

recomândă atenţiuniĭ binevoitóre a Onoratuluĭ Clerŭ luminile lorŭ de céră:

Lumini adevĕrate de céră	1-a unŭ kg.	fl.	2.50
„ „ „ „	2-a „ „ „		2.00
Lumini de céră artificială . .	„ „ „		1.40
Pascalis I-a	„ „ „		2.60
„ **II-a**	„ „ „		2.00
Lumini galbine de céră . . .	„ „ „		2.00

Luminile se află în orĭ ce mărime, şi la comande superióre la 10 kgrame se espedéză francate la orĭ ce staţiune de poste, de năĭ saŭ de căĭ ferate.

Bunătatea luminilorŭ nóstre de céră o dovedescŭ nenumĕrate scrisorĭ de recunoscinţă.

Cu deosĕbită stimă

(3) 10—10 **K. Zechmeister şi Fiulŭ.**

JOSIFU GAVORA (1) 11—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţuluĭ Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Feléne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

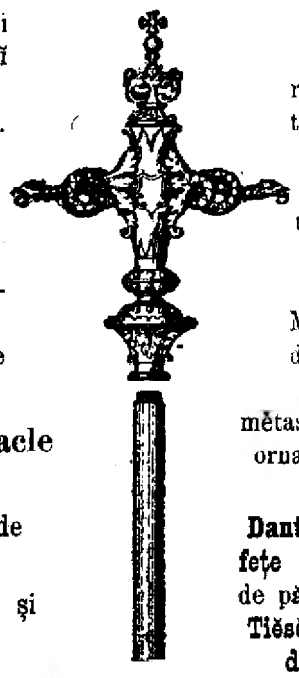

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodărĭĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucĭ** de părete şi de scólă. **Tĭĕsĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cărţĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

(7) 9—10

Josifu Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

in Blasiu (Balázsfalva)

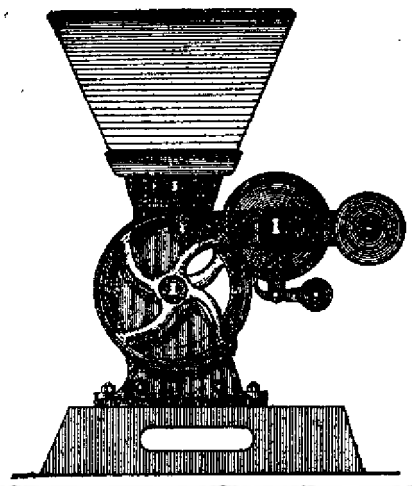

recomândă pre lângă garanță și serviții solidu și promptu depositulu sĕu de

pluguri, maşîne de îmblatitu, de cusutu, de trieratu şi de

alte instrumente economice,

tote din fieru batutu.

Tóte obiectele amintite se potu procurá şi pre lângă solvire în rate.

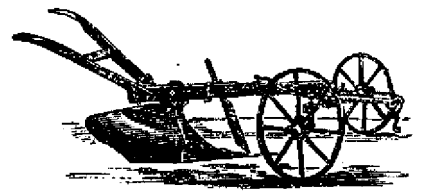

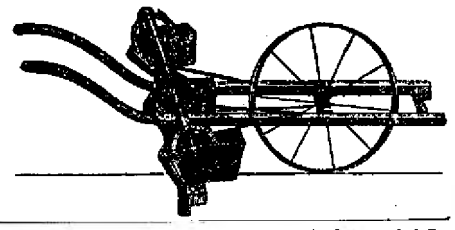

MERSULU TRENURILORU pre liniile orientale ale căii ferate de statu r. u. valabilu din 1 Maiu 1892.

Budapest'a—Predealu

	Trenu accelerat	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu de persóne
Vien'a	3.25	8.15	10.—	
Budapest'a	9.15	1.50	8.30	5.50
Szolnok	11.19	4.10	11.38	9.22
P.-Ladány	12.57	5.51	2.12	11.53
Oradea-m.	2.12	7.06	3.53	1.50
	2.19	7.13	4.—	2.34
Mezö-Telegd	2.49	7.43	4.30	3.03
Rév	3.26	8.18	5.22	3.46
Bratc'a			5.45	3.57
Buci'a		8.51	6.05	4.09
Ciucia	4.21	9.07	6 51	4.55
Huiedinu	4.55	9.37	7.12	5.34
Stan'a			7.29	5.51
Aghirişu			7.49	6.12
Ghirbĕu	5.47		8.01	6.25
Nadaşelu			8.14	6.39
Cluşu	6.—	10.37	8.29	6.56
	6.18	11.10	8.46	8.20
Apahida	6.34	11.28	9.03	8.45
Ghirişu	7.34	12.38	10.08	10.21
Cucerdea	7.57	1.14	10.37	11.09
Uiór'a de M.		1 21	10.56	11.17
Vintul-de-s.		1.29	11.04	11.26
Aiudu	8.22	1.54	11·28	11.54
Teuşu	8.38	2.13	11.45	12.18
	8.43		12.13	12.58
Craciunelu			12,44	1.34
Blaşiu	9.14		12.59	1.51
Micasas'a			1.35	2.29
Copşa-m.	9.48		1.51	2.48
	9.50		2.12	3.03
Mediaşu	10.06		2.31	3.26
Elisabetopol	10.28		3.04	4.07
Sighişór'a	11.04		3.46	4.49
Haşfaleu	11.19		4.04	5.35
Homorodu	12.27		5.26	7.25
Ágostonfalva	12.58	Tr. de persóne	6.10	8.09
Apatia	1.15		6.41	8.43
Feldiór'a	1.35		7.17	9.18
Braşovu	2.00		8.—	10.05
	2.19	12.20		
Timişu	3.01	1.41		
Predealu	3.31	2.26		
Bucuresci	9.50	8.50		

Predealu—Budapest'a

	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu accelerat	Trenu de persóne
Bucuresci	7.40		8.50	
Predealu	1.12		5.16	
Timişu	1.42		5.57	
Braşovu	2.18		6.58	7.25
	2.48	4.20		8.03
Feldiór'a	3.19	5.07		8.37
Apati'a	3.40	5.42		
Ágostonfalva	3.56	6.09		9 04
Homorodu	4.29	6.55		9.46
Hasifalĕu	5.34	8.23		11.03
Sighişór'a	5.54	8.53		11.29
Elisabetopol	6.21	9.31		12.06
Mediaşu	6.42	10.09		12.37
Copşa-m.	6.55	10.31		12.53
	6.57	10.47		1.18
Micasas'a		11.06		1.39
Blaşiu	7.31	11.42		2.13
Craciunelu		11.57		2.27
Teuşu	8.—	12.28		2.49
	8.07	1.08	1.25	3.47
Aiudu	8.24	1.35	1.50	4.07
Vintul-de-s.		2.05	2.12	4.28
Uiór'a de M.		2.13	2.19	4.34
Cucerdea	8.54	2.31	2.39	4.52
Ghirişu	9.23	3.18	3.15	5.26
Apahida		4.45	4.32	6.34
Cluşu	10.45	5.14	4.53	6.52
	11.01	6.08	5.30	7.40
Nadaşelu		6.29	5.47	8.—
Ghirbĕu		6.47		8.15
Aghirişu		7.02	6.11	8.29
Stan'a	12.17	7.28		8.53
Huiedinu	12.47	7.47	6.43	9.12
Ciuci'a		8.25	7.12	9.51
Buci'a		8.51		10.06
Bratc'a	1.26	9.10	7.51	10.23
Rév		9.30		10.42
Mezö-Telegd	1.52	10.07	8.17	11.17
Oradea-m	2.18	10.44	8.42	11.51
	2.25	11.04	8.47	12.09
P.-Ladány	3.46	1.16	10.09	2.24
Szolnok	5.26	3.31	11.51	4.47
Budapest'a		6.35	1.55	8.40
Vien'a		3.—	7.20	6.20

Budapest'a—Aradu—Teusu

	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu de persóne
Vien'a	8.—	10.50	
Budapest'a	1.50	8.15	9.50
Szolnok	3.57	11.14	1.05
Aradu	6.52	3.45	5.24
	T. p.	4.30	5.46
Glogovatu	2.20	4.42	5.57
Gyorok	2.34	5.03	6.19
Paulişu	3.05	5.14	6.30
Radn'a-Lip.	3.23	5.32	6.48
Conopu	3.39	5.56	7.12
Bĕrzava		6.12	7.27
Soborşinu		6.58	8.07
Zamu		7.26	8.33
Gurasad'a		7.52	8.57
Ilia		8.03	9.13
Branicica		8.26	9.29
Dev'a		8.52	9.53
Simeria		10.—	10.19
Oreştie		10.25	10.50
Jibotu		10.44	11.16
Vintul-de-j.		11.58	11.44
Alb'a-Iuli'a		11.29	12.06
Teuşu		11.56	12.38

Teusu—Aradu—Budapest'a

	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu de persóne
Teuşu		1.39	3.04
Alb'a-Iuli'a		2.19	3.40
Vintul-de-j.		2.36	4.58
Jibotu		3.03	4.20
Oreştie		3.30	4.42
Simeri'a		4.17	5.43
Dev'a		4.38	5.59
Branicic'a		4.55	6.24
Ilia		5.17	6.49
Gurasad'a		5.28	7.—
Zamu		5.53	7.28
Soborşinu		6.24	8.03
Bĕrzava		7.02	8.54
Conopu		7.17	9.10
Radna-Lip.	5.44	7.46	9.44
Paulişu	6.01	7.57	9.58
Gyorok	6.20	8.08	10.11
Glogovatu	6.49	8.30	10.34
Aradu	7.02	8.40	10.46
	8.24	9.05	11.18
Szolnok	11.51	2.21	4.15
Budapest'a	1.55	5.50	7.20
Vien'a	7.20	3.—	6.20

Copsi'a-mica—Sibiiu

Copşa-m	3.—	10.57	7.10
Şeic'a mare	3.31	11.27	7.43
Loamneşu	4.15	12.08	8.27
Ocn'a	4.46	12.38	8.59
Sibiiu	5.10	1.—	9.23

Sibiiu—Copsi'a-mica

Sibiiu	7.35	4.34	10.17
Ocn'a	8.02	4.58	10.43
Loamneşu	8.30	5.25	11.09
Şeic'a-mare	9.05	5.55	11.40
Copşa-m.	9.34	6.20	12.05

Cucerdea—Osiorheiu—R.-sas.

Cucerdea	2.50	8.20	2.41
Cheţa	3.19	8.53	3.11
Ludoşu	3.34	9.11	3.27
M.-Bogatu	3.48	9.39	3.41
Cipeu-Iernut	4.24	10.18	4.18
Kerelö-S.-Pál	4.39	10.34	4.33
Nirasteu	5.02	10.58	4.56
Oşorheiu	5.20	11.17	5.14
	5.35		5.36
Regh.-sas.	7.10		7.15

R.-sas.—Osiorheiu—Cucerdea

R.-sasescu		8.—	8.15
Oşorheiu		9.35	9.53
	5.21	5.54	10.20
Nirasteu	5.38	6.14	10.39
Kerelö-S-Pál	5.59	6.37	11.02
Cipeu-Iernut	6.20	6.58	11.23
M.-Bogatu	6.50	7.28	11.53
Ludoşu	6.58	7.36	12.01
Cheţa	7.18	7.57	12.22
Cucerdea	7.47	8.25	12.50

Simeri'a—Petrosieni

Simeri'a	6.34	10.35	4.22
Streiu	7.28	11.26	4.58
Haţegu	8.45	12.23	5.42
Pui	9.53	1.21	6.36
Crivadia	10.53	2.23	7.24
Banita	11.45	3.19	8.04
Petroşeni	12.26	4.—	8.36

Petrosieni—Simeri'a

Petroşeni	6.00	10.50	4.11
Banita	6.41	11.40	5.02
Crivadia	7.19	12.19	5.50
Pui	7.57	1.05	6.52
Haţegu	8.36	1.54	7.52
Streiu	9.18	2 49	8.39
Simeria	9.52	3.27	9.20

Simeri'a—Hunedór'a

Simeri'a	4.40	10.50	9.16
Cern'a	5.0?	11.13	9.34
Hunedór'a	5.38	11.48	9.58

Aradu—Timisiór'a

Aradu	6.15	11.30	7.15
Aradulu-nou	6.43	11.54	7.27
Németh-Ság.	7.05	12.19	7.45
Ving'a	7.32	12.47	8.04
Orczifalva	7.48	1.04	8.16
Merczifalva	8.03	1.20	8.27
Sân-Andreiu	8.19	1.38	8.39
Timişór'a	8.42	2.04	8.57

Timisiór'a—Aradu

Timişór'a	6.20	1.11	5.05
Sân-Andreiu	6.39	1.39	5.35
Merczifalva	6.53	1.57	5.56
Orczifalva	7.04	2.16	6.13
Ving'a	7.21	2.46	6.40
Németh-Ság.	7.36	3.03	7.01
Aradulu-nou	7.53	3.36	7.34
Aradu	8.03	3.50	7.50

Hunedór'a—Simeri'a

Hunedór'a	2.32	4.46	7.22
Cern'a	3.—	5.11	7.50
Simeri'a	3.20	5.28	8.10

Ghirisiu—Turd'a

Ghirişu	7.48	10.35	3.40	10.20
Turd'a	8.08	10.55	4.00	10.44

Turd'a—Ghirisiu

Turd'a	4.50	9.30	2.30	8.50
Ghirişu	5.10	9.50	2.50	9.10

M.-Ludosiu—Bistritia

Mureşu-Ludoşu	4.—
Ţagu-Budatelecu	6.48
Bistriţa	9.59

Bistritia—M.-Ludosiu

Bistriţa	1.16
Ţagu-Budatelecu	4.15
Mureşu-Ludoşu	7.21

Sighisiór'a—Odorheiu

Sighişór'a	4.30	11.25
Odorheiu	7.21	2.11

Odorheiu—Sighisiór'a

Odorheiu	8.15	3.15
Sighişór'a	10.52	6.10

Nota: Numerii încuadraţi cu linii gróse însemnézá órele de nópte.

Budapest'a, gara de vestu — Rusiava—Vercerova.

	Orient Espres	Trenu de persóne	Trenu accelerat	Trenu de persóne	Trenu accelerat
Viena	9.15	10.36	8.30	9.15	4.15
	Vineri				
Budapesta	2.20	7.45	1.25	7.—	9.20
Czegléd	circul. numai Sâmb.	9.45	2.39	9.21	10.34
		10.—	8.45	9.29	10.56
Seghedinu	5.29	1.14	4.44	12.51	1.05
	5.25	1.40	4.50	1.15	Tren mixt.
Timişóra	7.32	4.47	6.46	4.40	9.—
	7.42	5.20	6.56	5.40	9.20
Topoloveţ	—	6.42	7.44	6.48	10.57
Lugoşu	—	7.30	8.12	7.29	12.20
Caransebeşu	—	8.43	9.04	8.42	2.55
Teregova	—	—	9.59	9.52	4.40
Mehadia	11.57	—	—	11.05	6.10
Băile-Herculane	—	—	11.09	11.14	6.54
Topleţu	—	—	11.19	11.27	7.17
Rusava	12.24	—	11.36	11.45	7.45
	12.29	—	11.42	2.01	—
Vercerova	12.37	—	11.50	2.10	—
Bucuresci	11.40	—	10.05	—	—

Vercerova—Rusiava gara de vestu — Budapesta.

	Trenu de persóne	Trenu accelerat	Orient espres	Trenu accelerat	Trenu de persóne
Bucuresci	—	—	Dum. 4.03	—	—
Vercerova	2.26	—	12.10	7.40	—
Rusava	2.35	—	12.19	3.12	5.—
	3.05	—	12.24	3.20	5.38
Topleţi	3.24	—	—	3.50	6.—
Băile-Herculane	3.40	—	1.03	4.07	6.23
Mehadia	3.53	—	circ.	4.20	8.47
Teregova	5.20	—	numa	5.39	11.48
Caransebeşu	6.31	—	Lunia	6.38	1.37
Lugoşu	7.35	—	—	7.22	2.36
Topoloveţu	8.15	—		7.48	4.06
Timişóra	9.20	—	5.14	8.36	T.-m.
	9.50	—	5.20	8.44	11.30
Seghedinu	1.14	—	7.16	10.41	2.42
	1.40	—	7.22	10.47	3.15
Czegléd	4.59	—	—	12.46	6.30
	5.07	6.10	—	12.51	6.40
Budapesta	7.20	7.30	10.35	2.05	8.40
Viena	12.50	12.50	3.50	7.05	6.35

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 9 Iuliŭ 1892. Numĕrulŭ 28.

Să fimŭ cu minte.

(+) Scenele de curêndŭ petrecute în Turda, Şimleulŭ Silvanieĭ şi Aradŭ pre câtŭ suntŭ de compromiţĕtóre pentru iniţiatoriĭ lorŭ, pre atâtŭ trebue să fie pline de învĕţătură pentru noi.

Tóte scenele acestea triste s'aŭ pornitŭ de clasa cea maĭ de josŭ a societăţiĭ magiare, aţiţate de presa jidano-magiară, din causă, că o deputaţiune română a mersŭ cu memorandulŭ la treptele tronuluĭ spre a descoperi suferinţele poporuluĭ românescŭ şi a cere alinarea durerilorŭ luĭ. Singurŭ faptulŭ, că deputaţiunea nu şĭ-a pututŭ împlini misiunea sa, a fostŭ unŭ triumfŭ atâtŭ de mare alŭ politicеĭ guvernuluĭ magiarŭ, încâtŭ concetăţeniĭ nostri magiarĭ s'ar' fi pututŭ bucurá în *deplină linisce* de acéstă isbândă politică, fără a maĭ continuá şi conduce lupta pre unŭ terenŭ atâtŭ de periculosŭ pentru pacea internă şi esternă a patrieĭ nóstre.

Concetăţeniĭ nostri magiarĭ nu s'aŭ sciutŭ însă bucurá în linisce de triumfulŭ obţinutŭ în Viena în contra Românilorŭ, şi ast-felŭ aŭ nimicitŭ cu totulŭ efectulŭ moralŭ, ce l'ar fi avutŭ pentru eĭ acelŭ triumfŭ atâtŭ între hotarêle ţĕreĭ nóstre câtŭ şi preste acelea, apoĭ aŭ sdruncinatŭ auctoritatea guvernuluĭ, şi aŭ compromisŭ reputaţiunea statuluĭ nostru.

Póte, că o parte dintre concetăţeniĭ nostri magiarĭ aŭ voitŭ să obţină prin terorismulŭ dela Turda, Şimleŭ şi Aradŭ unŭ lucru mare, adecă capitularea perfectă a Românilorŭ pre terenulŭ politicŭ. Însă în acésta s'aŭ înşelatŭ şi se înşélă amarŭ, căcĭ precum unŭ individŭ, dacă nu este cu totulŭ decădutŭ, ţine instinctivŭ la drepturile sale de conservare şi desvoltare, tocmaĭ aşa şi unŭ poporŭ conscĭŭ de individualitatea şi demnitatea sa, cum este şi poporulŭ românescŭ, nu va încetá nicĭ odată a se luptá pentru drepturile, ce-ĭ suntŭ neapĕratŭ de lipsă pentru conservarea şi desvoltarea sa politică şi naţională.

Româniĭ aşadară nicĭ odată nu vorŭ capitulá, ci vorŭ luptá şi maĭ departe între marginile legiĭ pentru drepturile, carĭ le competŭ în vîrtutea dreptuluĭ naturalŭ şi positivŭ, şi o vorŭ face acésta aşa, încâtŭ nicĭ odată să nu-şĭ compromiţă causa lorŭ drĕptă, precum o parte dintre concetăţeniĭ magiarĭ aŭ compromisŭ causa lorŭ nedrĕptă.

Noĭ sperămŭ, că Româniĭ vorŭ fi cu minte în tóte luptele lorŭ. Înainte de tóte vorŭ face să înceteze împărecherile din sinulŭ lorŭ, carĭ aŭ datŭ ansă în timpulŭ din urmă la o mulţime de suspiţionărĭ şi însinuărĭ reciproce, ce nu-ĭ lasă pre fraţiĭ de unŭ sânge a se presentá înaintea lumiĭ ca o falangă strînsŭ unită şi neînfrântă.

Cu deosĕbire însă sperămŭ, că în timpurile acestea agitate Româniĭ se vorŭ ferí a se luá după povеţele unorŭ ómenĭ singuraticĭ, carĭ lucrându după inspiraţiunile lorŭ personale, ĭ-ar' puté face să comită nisce greşele irreparabile. Potŭ fi şi între noĭ, ca în orĭ care poporŭ, uniĭ ómenĭ nepriceputĭ, carĭ nu cunoscŭ decâtŭ politica nebună de *„va banque“*. Poporulŭ românŭ însă îşĭ va conservá şi pre viitorŭ bunulŭ cumpĕtŭ, spiritulŭ de ordine şi de solidaritate, şi nu va inscená nicĭ unŭ felŭ de violenţă, pentru-că violenţele ar' puté să îndepărteze fórte tare succesulŭ luptelorŭ nóstre, tocmaĭ precum violenţele magiare dela Turda, Şimleŭ şi Aradŭ ne apropie fórte multŭ de acelŭ succesŭ.

Dacă presa jidano-magiară face deosĕbire între cetăţeniĭ statuluĭ nostru şi sumuţă pre uniĭ în contra altora, acésta o face cu scopulŭ, ca jidaniĭ să se pótă ţiné în posiţiunea de astădĭ şi să ne pótă esploatá şi pre noĭ şi pre magiarĭ. Dacă organele politice în frunte cu guvernulŭ nu înfrênă şi nu pedepsescŭ escesele şi sĕlbătĕciile comise în contra Românilorŭ, prin acésta se dovedesce în modulŭ celŭ maĭ eclatantŭ, că drepte suntŭ plângerile Românilorŭ în contra asupririlorŭ, ce le îndură pre pămêntulŭ lorŭ strămoşescŭ. Noĭ însă pentru acestea nu ne vomŭ avêntá la fapte violente, carĭ ni-ar nimicí reputaţiunea de elementŭ de ordine, care cu mijlóce legale luptă pentru drepturile sale.

Într'aceea să ne concentrămŭ tóte puterile nóstre pre unŭ terenŭ, unde naţionalitatea nóstră este fórte multŭ ameninţată. Înţelegemŭ terenulŭ culturalŭ. Precum amŭ accentuatŭ de repetite orĭ, şcólele nóstre poporale fórte

Feuilleton.

Lumină fără de căldură.

Maĭ suntŭ vre-o câţĭva anĭ, şi trece şi vécululŭ alŭ 19-lea, numitŭ şi véculŭ *luminilorŭ*.

Urmaşiĭ nostri vorŭ judecá, întrucâtŭ i-se cuvine acéstă poreclă frumósă, şi vorŭ sci să o deĭe uĭtăriĭ, decumva pre nedreptulŭ va fi fostŭ împodobitŭ cu ea.

Nu am cunoscinţă, dacă s'a maĭ întîmplatŭ, ca fiĭ véculuĭ să fi datŭ nume pompóse timpuluĭ, în care aŭ trăitŭ, şi fără îndoélă şi mirósă o laudă de sine, căcĭ dacă a fostŭ şi e lumină, lumina a eşitŭ din noĭ şi prin noĭ a fostŭ şi respânditŭ.

Nu vreaŭ să influinţezŭ judecata vécurilorŭ următóre, dar ca fiŭ credinciosŭ alŭ véculuĭ alŭ 19-lea mĕ simţŭ detorŭ cu o lămurire. Lumină, dar numaĭ lumină fără de căldură înţelegemŭ noĭ, şi voimŭ să înţelégă şi urmaşiĭ nostri. Fost'aŭ vécurĭ cândŭ inima bătea cu putere în pĭepturile ómenilorŭ, cândŭ ómenii se sciaŭ însufleţí şi jertfi pentru onóre, religiune, biserică şi Dumneḑeŭ, — astădĭ însă suntemŭ rĕcĭ şi chibzuiţĭ, cum se cuvine la nisce ómenĭ luminaţĭ şi cu minte.

Scrutămŭ înaltulŭ ceriuluĭ, adêncurile măriĭ, vinele şi mĕnuntaĭele pămêntuluĭ, şi ne înavuţimŭ mintea cu atâta amarŭ de cunoscinţe, dar lăuntrulŭ nostru rĕmâne rece, şi cu câtŭ se îngrămădescŭ cunoscinţĕle, cu atâtŭ maĭ tare ne slĕimŭ. Acolo unde strămoşiĭ nostri aveaŭ inima, noĭ purtămŭ numaĭ unŭ gomoloţŭ de carne, în care se adună şi din care se respândesce sângele în trupulŭ întregŭ.

Tineriĭ se aprindŭ în pripă şi se însufleţescŭ iute, precândŭ bărbaţiĭ cumpĕnescŭ cu sânge rece şi nu se lasă a fi purtaţĭ de simţĕminte. Şi dacă suntemŭ rĕcĭ la inimă şi cumpĕniţĭ în vorbe, e sĕmaŭ că amŭ încetatŭ de a maĭ fi tineri, ne-amŭ îmbărbătitŭ şi ne îmbărbăţimŭ pre ḑi ce merge. Aşa credemŭ noĭ, şi dacă aşa credemŭ, aşa şi trĕbue să fie!

Totŭ cam aşa stămŭ, maĭ bine ḑisŭ, într'acolo ţinemŭ şi cu lumina ochilorŭ trupescĭ.

Nóptea fiĭ nópte şi nu ḑi, nóptea fiĭ întunerecŭ, une-orĭ îngrozitoriŭ. Şi ca întunerecŭlŭ hidosŭ din faţă să ne pĕră, ne punemŭ şi aprindemŭ o luminare albă ca zăpada, orĭ o lampă de petroleŭ, ce respândesce lumină şi maĭ albă şi şi maĭ preţinósă.

Aşa de multŭ îmĭ pare şi totuşĭ nu-ĭ chĭarŭ aşa de multŭ, de cândŭ eram băiatŭ micŭ la casa părintéscă şi în sĕrile cele lungĭ de ĭernă aşteptam cu nerăbdare sfârşitulŭ cinelorŭ târḑiĭ. Aşteptam cu nerăbdare, căcĭ după cină mama mea cu celea alalte femeĭ din casă luaŭ furca în mână şi se puneaŭ să tórcă la *zarea* foculuĭ din sobă orĭ la lumina sfirăitóre a unuĭ *hopaeţŭ* neliniscitŭ, ér cândŭ torceaŭ, tot-deuna spuneaŭ poveştĭ fermecătóre.

Dacă povestea spunea de smeĭ, bălaurĭ şi duchurĭ necurate mĕ uĭtam la umbrele, ce zugrăvia pre păreţĭ zarea neastîmpĕrată orĭ hopaeţulŭ neliniştitŭ şi cercam să-mĭ facŭ închipuire de trupulŭ lorŭ neasĕmĕnatŭ de mare şi hidŭ până la grétă. Şi dacă smeulŭ voma focŭ şi spulberá totŭ ce îĭ stá în cale, şi umbra de pre părete se maĭ măriá şi se apropiá de patulŭ, în care eram culcatŭ, — unŭ fiorŭ rece îmĭ treceá prin trupŭ, în pripă trăgeamŭ sub ţolŭ capulŭ, ce şi ast-felŭ numaĭ pre jumĕtate stătea afară.

De atuncĭ şi până acuma nu am maĭ vĕḑutŭ hopaeţŭ, dar' nicĭ nu am maĭ auḑitŭ poveştĭ, să-mĭ placă, nu am maĭ auḑitŭ po-

ușorŭ potŭ veni sub influința politicei de magiarisare, dacă nu ne vomŭ sili a ne dotá învĕțătorii nostri cu salarulŭ provĕdutŭ în noulŭ proiectŭ de lege.

Precum posteritatea va înfierá după meritŭ barbariile comise în contra Românilorŭ, tocmai așa ne va condamná și pre noi, dacă nu vomŭ sci mântui caracterulŭ confesionalŭ și națională alŭ școlelorŭ nóstre.

În privința acésta preotimea nóstră are o mare detorință de împlinitŭ. Ea trebue să lumineze poporulŭ credinciosŭ asupra periculului, ce ne amenință din partea acésta, și să-lŭ îndemne cu tótă puterea cuvîntuluĭ a sacrificá totŭ ce este cu putință pre altarulŭ religiuniĭ și alŭ culturei nóstre naționale.

Zădarnice însă vorŭ fi nisuințele preotimiĭ, dacă nu vorŭ fi spriginite cu esemplulŭ inteligințeĭ nóstre dela sate și orașe. Acéstă inteligință tot-deuna a fostŭ românéscă în cugete și simțiri. Arete deci, că și cu fapta scie să se avênte la înălțimea acelorŭ cugete și simțiri, și prin acésta va dovedi, că suntemŭ unŭ poporŭ, pre care nicĭ o încercare dușmánósă nu-lŭ póte împedecá în progresulŭ sĕŭ culturalŭ și națională, și că prin urmare meritămŭ ca lumea civilisată să întrevină pentru ameliorarea sorțiĭ nóstre.

Suntemŭ în mijloculŭ secerișuluĭ. În multe părți va fi o recoltă frumósă, de care putemŭ profitá spre a înființá în celea maĭ multe comune românescĭ nisce grânare, carĭ nu numaĭ vorŭ asigurá esistința poporuluĭ nostru în timpŭ de o fómete, ci vorŭ fi totŭ odată și unŭ isvorŭ, din care vomŭ puté scóte mijlócele de lipsă pentru păstrarea caracteruluĭ confesionalŭ și naționalŭ alŭ școlelorŭ nóstre.

Amŭ accentuatŭ și în numĕrulŭ precedentŭ, că este detorința nóstră a apĕrá biserica și națiunea nóstră de pericululŭ, ce le amenință prin înființarea asilelorŭ de copiĭ cu caracterŭ comunalŭ. In aceste asile pruncii nostri ar' fi aședați sub scutulŭ și îngrijirea unorŭ femeĭ străine de noĭ și după limbă și după religiune, carĭ ar' da acelorŭ pruncĭ o crescere contrariă simțuluĭ nostru religiosŭ și naționalŭ. Acestŭ periculŭ trebue să-lŭ delăturămŭ în totŭ casulŭ. Și fiindŭ-că acésta nu se póte face fără de asile confesionale, trebue să înființămŭ fără de amânare ast-felŭ de asile în tóte comunele, unde amŭ observá, că auctoritățile politice voescŭ să ne previnĕ înființându asile comunale.

Dacă noĭ vomŭ fi una în gândirĭ și aspirațiunĭ și în aplicarea mijlócelorŭ pentru realisarea aspirațiunilorŭ nóstre legitime; dacă vomŭ ascultá numaĭ de glasulŭ acelora, carĭ suntŭ chemați a conduce luptele nóstre politice, și nu vomŭ lucrá fiesce care numaĭ după inspirațiunile nóstre personale; dacă ne vomŭ ferĭ de aceia, carĭ ar' voĭ să ne seducă la nisce pașĭ nesocotiți și maĭ vîrtosŭ la violențe condamnabile; și în fine dacă ne vomŭ concentrá tóte puterile nóstre spre a nu ne pierde terenulŭ culturalŭ, ce-lŭ ocupămŭ astădĭ: atuncĭ viitorulŭ nostru și triumfulŭ causeĭ nóstre este deplinŭ asiguratŭ și nu preste multŭ timpŭ vomŭ puté salutá zorile dileĭ de fericire, care ne va aduce *libertatea națională* pre pămêntulŭ acesteĭ patriĭ comune.

Adunare interdisă. — Directorulŭ despărțĕmêntuluĭ XXV alŭ Asociațiuniĭ Transilvane pentru literatura română și cultura poporuluĭ românŭ ne încunoscințézá, că adunarea generală ordinară a despărțĕmêntuluĭ convocată pre 11 Iuliŭ st. n. în Murĕșŭ-Ludoșŭ s'a opritŭ prin oficiulŭ pretorialŭ. Totŭ asemenea este oprită și petrecerea, ce avea să se aranjeze cu ocasiunea aceea. Motivele opririĭ ar fi, ca să se evite eventuale escese și demonstrațiunĭ.

Cu mare surprindere amŭ primitŭ și înregistrămŭ scirea acésta. Va să dică amŭ ajunsŭ acolo, câtŭ nicĭ adunărĭ culturale nu ni-se maĭ ĭertă să ținemŭ.

De ce? Să nu se întîmple escese.

Apoĭ cine este acela care provócă escesele?

Româniĭ aŭ fostŭ maltratațiĭ, batjocoriți și huĭduiți în Turda, Șimleŭ, Aradŭ și airea. Auctoritățile nu i-aŭ pututŭ saŭ n'aŭ vrutŭ a-ĭ apĕrá. Românii pretutindenea aŭ rĕmasŭ liniscițiĭ și n'aŭ comisŭ nicĭ celŭ maĭ nefnsĕmnatŭ escesŭ.

Cum se face deci, că adunările și petrecerile românescĭ se oprescŭ, ĕr nu celea ungurescĭ?

Românii suntŭ ceĭ atacați; Românii suntŭ ceĭ liniștiți; — Magiariĭ atacă și facŭ turburărĭ. Și totŭ Românii trebue să fie opriți dela ținerea adunărilorŭ sale garantate în lege, sub cuvîntŭ, ca să se evite turburărĭ pre carĭ eĭ nicĭ cândŭ nu le-aŭ provocatŭ.

Nu e vorbă: frumósă dreptate. Dacă mergŭ treburile totŭ după calapodulŭ acesta, apoĭ de sigurŭ împăciuirea Românilorŭ cu Magiariĭ va înaintá cu pașĭ gigantici.

Noĭ declarămŭ din noŭ, că situația o aflămŭ fórte seriósă, și îngrijirea nóstră cresce în fiesce care di, vĕdêndŭ că guvernulŭ stă nemișcatŭ și nu înfrênă pre aceia, carĭ ducŭ lucrurile pre unŭ povêrnișŭ atâtŭ de periculosŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Episcopatulŭ catolicŭ a ținutŭ Duminecă în 3 a l. c. o conferință, la care a presidatŭ primatele. Obĭectulŭ conferenței a fostŭ statorirea ținuteĭ, ce avea să o observe episcopatulŭ în pertractările budgetare din camera magnaților față cu guvernulŭ, saŭ maĭ bine disŭ în cestiunea matriculelorŭ. Primatele a pre-

---

veștĭ mândre, poveștĭ fermecătóre, cum eraŭ poveștile de atuncia. Și nicĭ nu e mirare dară, dacă în capulŭ meŭ s'a înrădĕcinatŭ părerea, că poveștĭ mândre și frumóse numaĭ la zarea foculuĭ din sobă, orĭ la lumină de hopaetŭ se potŭ spune.

Maĭ anĭĭ trecuți, cândŭ am vĕdutŭ întâia óră lumina strălucitóre de gazŭ și maĭ apoĭ lumina electrică cu albéța eĭ orbitóre, mĭ-am adusŭ aminte de zarea foculuĭ din vatra părintéscă și de hopaetulŭ clipitoriŭ, și m'am gânditŭ la cerșitoriĭ învĕliți în zdrențe, ce abia maĭ potŭ fi ținute pre trupurile lorŭ trĕmurătóre, și la don-juaniĭ falnicĭ și damele mărețe, cărora le pare dejosire, să arunce chiar și numaĭ o privire spre sĕrmanulŭ cerșitorŭ. M'am gânditŭ, căcĭ ce alta de nu cerșitorŭ sdrențosŭ e hopaetulŭ față cu lumina de gazŭ și lumina electrică atâtŭ de fermecătóre?

Și totuși dacă nu te-aĭ uĭtá la forma din afară ci la esență, aĭ aflá că hopaetulŭ seracăciosŭ și lumina strălucitóre de gazŭ nu se deosĕbescŭ întru nimicŭ, și chiar și lumina electrică falnică și măiestósă încă e înrudită cu hopaetulŭ uitatŭ de toți. Și dacă mĭ-ar fi ĭertatŭ să asamĕnŭ părticelele de cărbune, a cărorŭ înferbîntare produce lumina, cu sângele ce curge prin trupurile nóstre, așĭ puté dice, că acela-și cărbune luminézá în hopaetŭ ca și în lumina de gazŭ și lumina electrică, precum acela-și sânge curge prin maĭ marĭĭ pământuluĭ și prin sĕrmanulŭ cerșitorŭ.

Hopaetulŭ e uĭtatŭ de multŭ, precum uĭtate îsŭ și luminile de sĕŭ, și acușĭ le va sosí vremea uĭtăriĭ și la luminile de stearinŭ, la luminile de cĕră, la lampele de petroleŭ, la lumina de gazŭ, și lumina electrică va rĕmâné singură triumfătóre. Va rĕmâné, dar până cândŭ? Lumea merge înainte, și ceea ce *astădĭ* e încă noŭ și admiratŭ, *mâne* póte nu ne maĭ însuflețesce și trebue datŭ în lăturĭ ca unŭ lucru învechitŭ.

Numaĭ câțiva anĭ suntŭ, de cândŭ lumina electrică strălucesce prin orașele de frunte și palatĕle pompóse, — prin sate și celibĭ încă nicĭ nu a ajunsŭ, și ómeniĭ își și frămêntă mințile cu gândulŭ, cum arŭ puté ajunge la o lumină și maĭ frumósă și maĭ priinciósă ochiuluĭ.

Luminile înșirate aŭ o scădere, că pre lângă radĕ de lumină rĕspândescŭ și radĕ de căldură, cea ce pentru ochi nu e de totŭ priinciosŭ. Cunóscemŭ lumină și maĭ puternică decâtŭ lumina electrică, lumina lampeĭ de magnesiŭ, dar lumina lampeĭ de magnesiŭ încă sufere de scăderea acésta, și prin urmare nicĭ ea nu póte fi idealulŭ visurilorŭ nóstre luminóse.

Avemŭ urme și de luminĭ rĕcĭ, urme interesante atâtŭ la viețuitóre, câtŭ și la resturi de viețuitóre, maĭ departe la materiĭ și petri fără de viéță. În sĕrile de vară e o privelisce frumósă să vedĭ licuriciĭ împrăsciațĭ prin ĭerbă, mișcându-se ca atâtea luminițĕ rătăcitóre. Și totŭ așa de interesante suntŭ și putregaĭurile de lemne, ce nóptea rĕvarsă o lumină vineție, blândă și plăcută.

Suntemŭ dedați cu luminĭ ferbinți ardĕtóre, și cândŭ te atingĭ întâia dată de licuricĭ saŭ de putregaiurĭ luminătóre, te apropiĭ cu multă sfiélă, căcĭ nu-ți vine a crede, că poți să prinzi flacăra în mână fără să te ardĭ.

Totă lumină vineție, dar maĭ întunecată, dă și fosforulŭ, dupăcum se póte vedé și la chibrite, dacă séra pre întunerecŭ le umedimŭ câtŭ de câtŭ. Și dacă atingŭ chibrita, lumina se ĭea pre degete, încâtŭ abiá maĭ potĭ scăpá de ea.

Lumina acésta nu arde de locŭ, precândŭ flacăra chibriteĭ aprinse te arde, încâtŭ îți face rane.

Între petrile prețióse cu deosĕbire diamantulŭ dă o lumină frumósă, ce între anumite împrejurărĭ póte să ajungă puterea luminilorŭ de rîndŭ.

Afară de cele amintite maĭ suntŭ și alte multe viețuitóre, plânte, materiĭ și minerale luminătóre. S'a vĕdutŭ și carne de óĭe, de porcŭ, de calŭ, luminându la întunerecŭ, și ce-l maĭ multŭ, să fie chiar și ómenĭ, a cărorŭ trupŭ luminézá, îndatăce asudă. Nu ar' strică să fie, cu deosĕbire dacă lumina ar fi maĭ intensiva, ca să te potĭ folosí cu ea. Ast-felŭ de ómenĭ arŭ aduce maĭ multŭ folosŭ ca mulțĭ alțĭ, numițĭ *luminĭ* saŭ luminătorĭ aĭ nĕmuluĭ omenescŭ.

Lumina licuriciuluĭ, putregaĭuluĭ, fosforuluĭ, diamantuluĭ șcl. e rece și prin urmare după disa medicilorŭ e cu multŭ maĭ priinciósă ochilorŭ, ca luminele de carĭ ne folosimŭ acuma; dar e debilă și nefnsĕmnată, încâtŭ nu ne putemŭ folosí cu ea. Chiar

sentatŭ şi tecstulŭ vorbiriĭ sale, care a şi fostŭ aprobatŭ din partea tuturorŭ celorŭ de faţă. Dintre episcopiĭ nostri aŭ participatŭ la conferinţă Ilustritătile Lorŭ Mihályi şi Szabó. Escelenţele Lorŭ Mitropolitulŭ nostru şi Episcopulŭ Oradeĭ-mari aŭ fostŭ împedecaţi în participarea la conferenţă.

Roma.

Sânţia Sa Pontificele a adresatŭ episcopuluĭ din Grenoble o epistolă, care a provocatŭ o sensaţiune fórte mare în Francia întrégă. În epistola acésta Sânţia Sa condamnă pre aceĭ catolicĭ francesĭ, carĭ nu voescŭ să urmeze şi să se supună sfaturilorŭ Sânţieĭ Sale privitorŭ la ţinuta politică ce trebue să o observe. Mulţi catolicĭ, mai alesŭ monarchiştĭ, aŭ denegatŭ ascultarea, sub cuvîntŭ, că Papa nu are dreptulŭ a prescrie niměnuĭ ţinuta politică, ce trebue să o urmeze. Pontificele rĕspunde la acésta, că Elŭ nu se amestecă în politică, însă atuncĭ, cândŭ politica e amestecată cu cestiunile bisericescĭ, este detorinţa Luĭ de capŭ alŭ bisericeĭ, să indegeteze mijlócele de apĕrare a intereselorŭ religióse.

Cardinalulŭ Agosto Teodoli a reposatŭ. Defunctulŭ a fostŭ născutŭ la anulŭ 1819 în 19 Septembre în Roma din familie de patriţiu. Cardinalŭ a fostŭ creatŭ de cătră Leonŭ XIII in an. 1886.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Casa deputaţilorŭ a terminatŭ desbaterea proĭectuluĭ de lege referitorŭ la modificarea dreptuluĭ de crişmăritŭ şi a maĭ primitŭ câteva proĭecte maĭ mĕrunte. Desbaterea proĭectelorŭ de lege referitóre la regularea valuteĭ se va începe Lunĭ în 11 a l. c. şi după tótă probabilitatea va fi terminată în câteva şedinţe, aşa încâtŭ feriile parlamentare vorŭ puté fi începute în scurtŭ.

Casa magnaţilorŭ a pertractatŭ Lunĭ şi Marţi budgetulŭ. Desbaterea a fostŭ din cele maĭ interesante şi a avutŭ de obĭectŭ cestiunile bisericescĭ-politice pendente. Primatele a ţinutŭ o vorbire lungă, în care a condamnatŭ procedura guvernuluĭ şi a apĕratŭ dreptulŭ naturalŭ alŭ părinţilorŭ de a-şĭ cresce pruncii în religiunea aceea în care le place. Totŭ în sensulŭ acesta a vorbitŭ şi episcopulŭ Schlauch. Ministrulŭ Csáky a rĕspunsŭ totŭ ca şi în casa deputaţilorŭ: va introduce matricule civile pentru pruncii născuţi din căsătoriile mestecate şi va introduce şi căsătoria civilă, cândŭ se va codificá dreptulŭ matrimonialŭ. De o cam dată rĕmânŭ tóte cum aŭ maĭ fostŭ si clerulŭ ruralŭ este espusŭ şi maĭ departe şicanărilorŭ din partea organelorŭ administrative.

Anglia.

Alegerile parlamentare s'aŭ începutŭ. Multe cercurĭ aŭ alesŭ deja pre representanţiĭ lorŭ. În oraşe alegerile s'aŭ terminatŭ în 8 a l. c. ér în cercurile rurale vorŭ fi terminate numaĭ în 18 a l. c.. Tótă lumea angleză se ocupă de presente numaĭ cu alegerile şi resultatulŭ finalŭ e aşteptatŭ cu nerăbdăre.

Până acuma suntŭ aleşĭ 65 conservatorĭ, 10 unionistĭ, carĭ suntŭ liberalĭ însă nu aderéză la home-rule aluĭ Gladstone, 48 gladstonienĭ.

Rusia.

Este cunoscutŭ cetitorilorŭ nostri, că imperiulŭ rusescŭ a avutŭ să sufere în anulŭ trecutŭ o serie întrégă de nenorocirĭ. Dintre tóte cea maĭ mare a fostŭ fără îndoélă fómetea, care a costatŭ viéţa la miĭ de ómenĭ. Acum ér sosescŭ sciriĭ neliniscitóre. Recólta anuluĭ acestuia încă e fórte puţinŭ promiţĕtóre şi este temere, că şi în ĭérna viitóre se va iví fómetea, deşi póte nu în mĕsura din anulŭ trecutŭ. In anulŭ acesta se maĭ adauge şi o lovitură nóuă. Anume după rapórtele oficióse din Petersburg *cholera* s'a ivitŭ deja în părţile asiatice ale imperiuluĭ şi nu e cu neputinţă, că va străbate şi în Europa. In casulŭ acesta, dacă morbulŭ va apucá intre ómeniĭ slăbiţi de fóme, nenorocirea ce va urmá pentru imperiulŭ întregŭ, nicĭ nu se póte prevedé. Intre asemenea imprejurărĭ nu póte fi îndoiosŭ, că nicĭ Rusieĭ nu-ĭ póte trece prin gândŭ a cugetá la turburarea păciĭ.

Statele unite din America de Nordŭ.

Statele unite nordamericane se pregătescŭ pentru alegerea de preşedinte, ce va fi la tómnă. Democraţiĭ aŭ ţinutŭ o adunare imposantă în Chicago, în care s'aŭ înţelesŭ asupra persónеĭ, pentru care vorŭ avé să voteze cu toţiĭ. Doĭ candidaţĭ aŭ venitŭ în combinaţiune, dar maioritatea s'a grupatŭ pre lângă fostulŭ preşedinte Grover Cleveland. Minoritatea însă nu este îndestulită cu Cleveland, şi aşa dacă neînţelegerile nu vorŭ încetá, este cu putinţă, ca democraţiĭ să rĕmână în minoritate şi să nu pótă reuşí.

Corespondinţe.

Boziaşŭ, 25 Iuniŭ 1892.

Onorabilă Redacţiune!

O dare de sémă.

În 6 Iuniŭ st. n. venerabilulŭ preotŭ *Isaia Moldovanŭ* din Chirileŭ, şĭ-a serbatŭ în cercŭ restrînsŭ familiarŭ iubileulŭ de 50 anĭ aĭ preoţieĭ sale.

După săvârşirea serviţiuluĭ divinŭ, celebratŭ de însu-şĭ iubilantele, acesta ţinŭ o vorbire ocasională, plină de învĕţăturĭ folositóre şi mântuitóre la adresa poporuluĭ sĕŭ

---

nicĭ lumina diamantuluĭ nu e destulŭ de puternică, încâtŭ şi dacă ar fi ĭeftinŭ, totŭ nu ar puté să scóţă din case luminele de astădĭ.

Dóuĕ lucrurĭ ceremŭ dela o lumină: să fie destulŭ de puternică, şi câtŭ se póte de rece, lucrurĭ, ce până acuma nu s'aŭ aflatŭ împreună, şi cu una cu dóuĕ nicĭ pre viitoriŭ nu se vorŭ puté întruní, dar órecândŭ-va totŭ se vorŭ întruní. Licuriciulŭ, fosforulŭ, diamantulŭ şcl. ne arată, că póte să fie lumină fără de căldură, şi dacă se póte, trebue să se pótă şi lumină intensivă fără de căldură.

Până acuma încă nu suntŭ luminărĭ saŭ lampe făcute de mână omenéscă, ce pre lângă lumină să nu maĭ producă şi căldură, dar ca în tóte şi aci numaĭ începutulŭ e maĭ greŭ. Natura ne-a datŭ licuriciulŭ, fosforulŭ, diamantulŭ şi celealalte, să ne servéscă de îndreptare, şi dacă vomŭ fi cu luare aminte, ele ne vorŭ spune calea, ce trebue să o urmămŭ. Dacă nu suntemŭ încă pre deplinŭ lămuriţi, cum produce licuriciulŭ lumina luĭ strălucitóre, dacă nu ne putemŭ dá încă rĕspunsŭ hotărîtŭ despre esenţa luminеĭ; ne vomŭ lămurí mâne poĭmâne, saŭ de nu preste o lună, orĭ preste 1 anŭ, preste 2 anĭ, preste 10 anĭ, şi dacă nu ne vomŭ puté lămurí noĭ, se vorŭ lămurí urmaşiĭ nostri orĭ urmaşiĭ acestora. Unŭ omŭ încă póte face multŭ, cu atâtŭ maĭ multŭ póte însă unŭ némŭ de ómenĭ şi şi maĭ multŭ o lume de ómenĭ.

După cunoscinţele nóstre de până acuma lumina s'ar produce prin mişcarea de totŭ repede a părticelelorŭ corpuluĭ. Nu scimŭ cu siguranţă, dacă e tocmaĭ aşa, dar avemŭ cause a crede, că aşa e şi nu altmintrelea.

E maĭ pre susŭ de îndoĭélă, că sunetulŭ se produce prin mişcarea părticelelorŭ corpuluĭ, şi că sunetŭ fără de mişcare e cu neputinţă; dar şi aceea e adevĕratŭ, că nu fiecare mişcare produce sunetŭ. Frunda clătinată de bóre se mişcă, fără să producă sunetŭ, însă dacă o ţinemŭ înaintea gureĭ, cu dunga spre buze, şi suflămŭ cu putere, va produce sunetŭ înălţişorŭ.

Cu câtŭ e maĭ repede mişcarea părticelelorŭ, cu atâtŭ e maĭ înaltŭ şi sunetulŭ produsŭ de corpŭ. Dela unŭ locŭ încolo urechia abia maĭ póte audí sunetele maĭ înalte, şi dacă mişcarea părticelelorŭ trece cu repediune preste unŭ anumitŭ hotarŭ, — nu maĭ audĭ sunetŭ.

Dacă mişcarea făcută cu o anumită repediune produce sunetŭ, mişcarea maĭ repede orĭ maĭ încétă încă trĕbue că produce, numaĭ câtŭ noĭ nu îlŭ audimŭ. Suntŭ ómenĭ cu urechĭ simţitóre, carĭ audŭ şi sunete, ce alţiĭ nu le potŭ audi, şi animale cu audŭ finŭ de bună sémă vorŭ fi audindŭ sunete, despre carĭ noĭ nicĭ închipuire nu avemŭ.

Mişcarea produce căldură. Şi dacă unŭ corpŭ se încălđesce, cândŭ se mişcă dintr'unŭ locŭ într'altulŭ, trebue să se încălđéscă şi dacă stă pre locŭ, dar părticelele se mişcă în spaţulŭ, ce este dela una până la alta, şi se ciocnescŭ de olaltă.

Mişcarea maĭ încetişóră desvóltă numaĭ căldură, mişcarea maĭ repede desvóltă sunetŭ şi căldură, la mişcarea şi maĭ repede sunetulŭ încetéză şi rĕmâne ér numaĭ căldura.

Dacă încălđescŭ o bucată de fierŭ, bucata va rĕspândí în jurulŭ sĕŭ rađe de căldură, ér dacă aĭ încălđit'o până se va fi roşitŭ, atuncĭ pre lângă rađe de căldură, va rĕspândi şi rađe de lumină.

Decumva căldura se desvóltă prin mişcarea părticelelorŭ corpuluĭ, şi a încălđi unŭ corpŭ proprie însémnă a-ĭ pune părticelele în mişcare, atuncĭ şi lumina trebue să consiste în mişcare, căcĭ fierulŭ încălđitŭ de ajunsŭ se roşesce şi dă lumină.

Între anumite hotarĕ mişcarea părticelelorŭ produce şi sunetŭ şi căldură, ér dela unŭ locŭ sunetulŭ încétă, şi rĕmâne numaĭ căldura. Crescêndŭ repediunea se ivescŭ şi rađe de lumină, din ce în ce maĭ viĭ, şi dela unŭ anumitŭ gradŭ a repediuniĭ trebue să încete căldura şi să rĕmână numaĭ singură lumina. Dacă mişcare e lumina roşie, ce o dă fierulŭ încălđitŭ, mişcare trĕbue să fie şi lumina blândă a mititeluluĭ licuriciŭ, dar o mişcare aşa de repede, încâtŭ căldură nu se maĭ produce, saŭ şi de se produce, noĭ nu o maĭ putemŭ simţí, precum nu audimŭ sunetele prea înalte.

Cândŭ ne va succede să punemŭ părticelele unuĭ corpŭ în mişcare aşa repede, cum e mişcarea produsă de licuriciŭ, cesţiunea luminеĭ rĕcĭ va fi resolvată, şi cu ea ne vomŭ cruţá nu numaĭ ochiĭ, avere nepreţiuitŭ de scumpă, dar vomŭ cruţá şi din avere dĕcĭ şi sute de milióne, precum se va arĕtá la timpulŭ sĕŭ.

recomandându-i şi mai departe tărie întru deprinderea virtuţii binelui şi frumosului, isprăvindu cu cuvintele: „Temeţi-vĕ de Dumneḑeŭ şi faceţi bine, şi veţi trai voi şi copiii vostri multŭ şi bine pre pământŭ."

La aceste cuvinte isvorîte din inima adevĕratului preotŭ, rĕspunse unulŭ dintre preoţii presenţi, vorbindŭ despre demnitatea înaltă a preotului, şi despre multele datorinţe împreunate cu acéstă înaltă demnitate; avêndŭ pururea să pórte în sufletulŭ sĕŭ bucuriile şi durerile întregului poporŭ, postpunêndŭ interesele sale private binelui şi înaintării poporului sĕŭ, tuturorŭ tóte făcêndu-se, ca pre toţi să-i câştige şi să-i conducă la fericire şi mântuire. Vecînicŭ fiindŭ sentinelă deştéptă şi neobosită, de-órece preotului vecînicŭ îi sună cuvintele poetului „Păḑitorule! ce se întîmplă în nópte." Şi urândŭ în urmă venerabilului preotŭ tărie sufletéscă şi trupéscă spre a vedé din anŭ în anŭ şi spre a se bucurá de prosperarea în tóte direcţiunile a acestui poporŭ vrednicŭ, pentru care a imploratŭ 50 de anî darulŭ şi binecuvîntarea lui Dumneḑeŭ.

După serviţiulŭ divinŭ, iubilantele întrunî pre ceî presenţi la ospitala sa masă, unde se ridicară mai multe toaste. Aşa iubilantele a toastatŭ întru onórea şi sănĕtatea Escelenţeî Sale Domnului Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea; fratele iubilantelui, Măritulŭ Domnŭ Vasiliŭ Moldovanŭ, fostŭ preşedinte la scaunulŭ orfanalŭ, ridică păharulŭ întru sănĕtatea iubitului sĕŭ frate, storcêndŭ lacremî din ochiî celorŭ presenţi etc.

În decursulŭ mesei, sosî şi P. O. D. Vasiliŭ Hossu, protopopulŭ Murĕşului, cu venerabila Dómnă spre a salutá pre iubilantele, pre carele tot-deuna l'a iubitŭ şi stimatŭ ca pre unŭ vrednicŭ amicŭ, preotŭ şi românŭ.

Şi ca să dămŭ o dovadă de interesulŭ ce păstrămŭ noî preoţimea română gr. cat. faţă cu tóte pornirile nobile şi salutarî causelorŭ nóstre — la propunerea R. D. protopopŭ Vasiliŭ Hossu s'a întreprinsŭ o modestă colectă în folosulŭ „Colecteî crucerului" iniţiată de O. Redacţie a „Unirii", încurgêndŭ suma de 20 fl. v. a. dela următoriî:

R. D. Protopopŭ V. Hossu 1 fl., Dna Hossu 1 fl., Isaia Moldovanŭ, preotŭ în Chirileŭ 1 fl., Alesandru Moldovanŭ proprietarŭ în Chirileŭ 2 fl., Dna Nina Moldovanŭ 1 fl., Ioanŭ Hancu preotŭ în Subpădure 1 fl., Dna Maria Hancu 1 fl., Dşórele Moldovanu din Boziaşŭ 1 fl., Vasiliŭ Moldovanŭ, proprietarŭ în Boziaşŭ 1 fl., Vasiliŭ P. Masca, preotŭ 50 cr., Dna Lucreţia P. Masca 1 fl., Alexiŭ Viciŭ, preotŭ în Niraşteŭ 1 fl., Dna vĕduvă Şiat şi familia 1 fl., Simeonŭ Tescarŭ, preotŭ în Ţăgşorŭ 1 fl., Dănilă Munteanŭ, notarŭ în Ciuciŭ 1 fl., Dna Veturia Munteanŭ 1 fl., Emilŭ Francu, docente în Ţagŭ 50 cr., V. B. Muntenescu, preotŭ în Boziaşŭ 1 fl., Dna Samfira B. Muntenescu 1 fl. şi Emiliŭ Viciŭ profesorŭ 1 fl. Acéstă sumă subsbrisulŭ ca colectante încă în 9 Iuniŭ o am adresatŭ la „Cassa Centrală" din Blaşiŭ.

Mai rĕmâne să-mî esprimŭ dorinţa, ca preoţimea nóstră de pretutindenî, cu ast-felŭ de ocasiunî să nu-şi uîte, că din începuturî micî, cu timpulŭ s'aŭ umplutŭ lacune. [1])

Pre lângă carî rĕmânŭ alŭ O. Redacţiunî

plecatŭ servŭ

Vasiliŭ B. Muntenescu,

preotŭ gr. cat.

[1]) Salutămŭ cu bucurie propunerea corespondentului nostru. Şcólele nóstre, aceste tesaure preţióse ale bisericeî, se află espuse periculului de a fi desbrăcate din caractĕrulŭ lorŭ religiosŭ şi românescŭ. Datorinţa cea mai sântă a tuturorŭ credincioşilorŭ nostri este, să vină în ajutorulŭ şcólelorŭ şi se aducă orî ce jertfe pentru mântuirea lorŭ. E vorbă pentru noî — de a fi sau a nu fi. Perirea nu ne-o putemŭ dorí. N'ar fi decî iertatŭ, ca pentru viitorŭ să se lase o singură ocasiune, convenire, petrecere, fără a aduná banî la »Colecta cruceriului«. Pentru câte nimicurî aflămŭ banî. Numai pentru şcóle să nu aflămŭ? La lucru dar! Esemplulŭ din Chirileŭ trebue să-şi afle mulţi imitatorî. Esemple demne suntŭ şi celea de pre Câmpie. Cu toţii să lucrămŭ. *Red.*

Internatulŭ Vanceanŭ de băeţi.

Direcţiunea internatului tinerimiî române dela gimnasiulŭ românŭ greco-catolicŭ din Blaşiŭ aduce la cunoscinţa onoratului publicŭ românescŭ, că institutulŭ se va instalá cu începutulŭ anului scolasticŭ viitorŭ în noulŭ şi pomposulŭ edificiŭ, ce s'a ridicatŭ din generositatea nesĕcată a Escelenţeî Sale Mitropolitului Dr. Ioanŭ Vancea în spaţulŭ frumosŭ dintre sala de gimnastică şi biserica parochială. Noulŭ internatŭ are sale spaţióse, luminóse şi fórte sănĕtóse. Posiţia edificiului este cea mai frumósă. Din ferestrile luî se deschide o privelisce încântătóre preste valea Tîrnavelorŭ şi orisontulŭ e mărginitŭ spre rĕsăritŭ şi apusŭ de munţiî Transilvanieî.

Părinţiî, carî voîescŭ a-şi aşeḑá pruncii în anulŭ scolasticŭ viitorŭ 1892/93 în acestŭ internatŭ, suntŭ avisaţi, că terminulŭ concursului de primire este 15 Augustŭ st. n., până la care ḑi toţi părinţiî, ce doresc ca fiiî lorŭ să fie primiţi pre anulŭ scolasticŭ viitorŭ în acestŭ internatŭ, vorŭ avé să-şi trimiţă concursele adresate Escelenţeî Sale Preasânţitului Mitropolitŭ în Blaşiŭ, de unde în timpulŭ celŭ mai scurtŭ li-se vorŭ espedá resoluţiunile.

La concursulŭ celorŭ ce nu aŭ mai fostŭ în internatŭ, este a se alătură şi testimoniulŭ despre clasa absolvată în anulŭ scolasticŭ espiratŭ.

Condiţiunile primiriî suntŭ următórele:

1. Pentru unŭ tinĕrŭ vorŭ fi de a se plăti câte 10 fl. pre lună, şi aşa pre unŭ anŭ 100 fl. Plătirea are să se întîmple cu tótă punctualitatea în dóuĕ saŭ patru rate anticipative, ceea ce părinţilorŭ li-se aduce aminte cu tótă seriositatea, căcî altmintrelea direcţiunea în decursulŭ anului va fi silită a dimite pre eleviî, aî cărorŭ părinţi, tutoriî saŭ îngrijitoriî nu aŭ solvitŭ ratele la timpulŭ sĕŭ.

2. Pentru fiesce care tinĕrŭ la începutulŭ anului este a se solví o taxă de înscriere de 4 fl.

3. Fiesce care tinĕrŭ are să aducă cu sine:

a) 4 părechi de schimburî bune de pânză saŭ giolgiŭ;

b) 4 năfrămî de busunarŭ şi 2 la grumazŭ;

c) 2 părechî de călţunî buniî şi 4 părechî de ciorapî saŭ obiele.

4. Vestminte de patŭ:

a) 1 saltea (sacŭ de paie) de aşternutŭ dedesubtŭ;

b) 3 feţe albe de patŭ;

c) 2 perine şi 4 feţe de perină pistriţe şi unŭ ţolŭ saŭ plapomă;

d) 2 feţe albe de giolgiŭ de coperitŭ patulŭ.

Atâtŭ vestmintele de patŭ, câtŭ şi albiturele saŭ schimburile aŭ să fie de acasă însĕmnate cu numele elevului respectivŭ, saŭ fiindŭ numele cusutŭ saŭ scrisŭ cu negrélă, ce nu se şterge prin spĕlare, căcî altmintrelea superioritatea institutului nu póte luá nicî o rĕspundere la casŭ, cândŭ s'ar' perde.

5. Fiesce care tinĕrŭ are mai încolo să-şi aducă 3 ştergare şi 2 peptenî, unulŭ rarŭ şi altulŭ desŭ, apoî unŭ cuţitŭ, o furcuţă şi o lingură de metalŭ, unŭ păharŭ şi treî serviete.

6. Fiesce care tinĕrŭ are mai încolo să-şi aducă şi perie de vestminte şi de curăţitŭ călţuniî.

7. Părinţiî în decursulŭ anului scolasticŭ să nu trimiţă fiilorŭ lorŭ din seminariŭ nicî articliî de mâncare, decâtŭ póte la serbătorile cele marî, fiindŭ în privinţa acésta în deplinŭ provĕḑuţi în institutŭ, nicî banî, ci lipsele de vestminte, cărţi şi altele de soiulŭ acesta să li-se împlinéscă pre calea superiorităţiî, ca aşa să se evite orî ce ocasiune la escese şi transgresiunî de disciplină, dăunóse educaţiuniî şi progresului în studiŭ. Condiţiunea acésta li-se aduce aminte cu deosĕbire părinţilorŭ, tutorilorŭ şi îngrijitorilorŭ, căci altmintrelea superioritatea internatului nu póte luá asupra sa în multe privinţe nicî o rĕspundere pentru eleviî concreḑuţi îngrijiriî sale şi urmările neobservăriî condiţiuniî acesteia părinţiî vorŭ avé să şi-le ascrie şie-şî.

Pentru suma de 100 fl. v. a. pre unŭ anŭ scolasticŭ tinerilorŭ li-se va da următórea provisiune:

1. Locuinţă în internatŭ, în sale marî sănĕtóse, luminóse, provĕḑute cu tóte cele de lipsă şi curăţite în fiesce care ḑi de dóuĕ orî.

2. Viptŭ întregŭ regulatŭ şi în specialŭ în ḑi de dulce: a) *Dejunŭ*, câte unŭ pătrariŭ de lapte caldŭ cu pâne; b) *Prânḑu*, treî speciî şi anume: supă de carne, carne cu sosŭ şi mâncare grósă cu carne, saŭ friptură. Ér în Dumineci şi sĕrbătorî prelângă aceste şi aluatŭ; c) *Cina*, dóuă speciî, anume: supă de carne şi mâncare grósă cu carne. În ḑile de postŭ, diminéţa unŭ pătrarŭ de lapte caldŭ cu pâne, la amédḑi cu o specia mai puţinŭ ca în ḑilele de dulce, ér séra supă şi mâncare grósă de legumi, brânză saŭ lapte.

3. Spĕlatulŭ întregŭ preste anŭ. Pentru întăritulŭ schimburilorŭ însă se va plătí separatŭ şi anume 3 fl. la începutulŭ anului.

4. Luminatulŭ în timpulŭ recerutŭ.

5. Încălḑitulŭ în timpŭ de ĭérnă în sale de locuită, de durmitŭ, în refectoriŭ şi în chilia morboşilorŭ.

6. Medicŭ şi medicină din apotecă saŭ de casă pentru ceî morboşi şi viptulŭ prescrisŭ de medicŭ.

7. Instrucţiune în casŭ de lipsă prin individi eminenţi.

După ce din motive de higienă şi curăţĕnie s'a adaptatŭ pentru tînerime în edificiulŭ internatului şi o scaldă de apă caldă, aşa ca fiesce care elevŭ să se pótă folosí şi de scaldă de câteva orî pre anŭ după dispositiunea direcţiuniî; fiesce care tinĕrŭ va solví la începutulŭ anului o tacsă de 1 fl. pentru folosirea scaldeî.

Părinţiî carî ar dorí ca fiiî lorŭ să mânânce la masa superiorilorŭ internatului viptulŭ acestora, aceia vorŭ avé de a solví pre lună pentru unŭ tinĕrŭ dela 14—16 fl. după etate. Viptulŭ acesta consiste:

a) la dejunŭ cafea cu lapte;

b) la amédḑi patru speciî în fiesce care ḑi afară de ḑilele de postŭ, cândŭ suntŭ numaî treî;

c) séra dóuĕ speciî.

Fiesce care tinĕrŭ va căpĕtá pâne, totdeuna calitate bună şi anume: diminéţa 100 gr., la amédḑi 300 gr. şi séra ér 300 gr., cu totulŭ 700 gr. pre ḑi.

Atâtŭ tineriî, carî aŭ fostŭ primiţi în institutŭ încă în aniî trecuţi, câtŭ şi ceî ce doresc a fi primiţi acumŭ întâia-óră, vorŭ avé să-şi trimiţă suplicele până la terminulŭ indicatŭ.

Ceî ce nu vorŭ trimite suplicele în scrisŭ, nu vorŭ fi luaţi în considerare.

Ceî noŭ primiţi, carî aŭ să depună esamenŭ de primire la gimnasiŭ, vorŭ avé a vení la Blaşiŭ deja pre ḑilele 28—30 Augustŭ. Toţi ceialalţi vorŭ avé să se presenteze înaintea direcţiuneî internatului în 31 Augustŭ st. n. 1892, spre a fi visitaţi prin mediculŭ archidiecesanŭ, cândŭ apoî ceî ce nu vorŭ fi deplinŭ sănĕtoşi saŭ ar fi infectaţi de vre-unŭ morbŭ contagiosŭ, să vorŭ dimite.

Blaşiŭ în 7 Iuliŭ 1892.

Dr. Vasiliŭ Hossu,

conducĕtoriulŭ internatului.

Invitare la prenumeraţiune.

Cu 1 Iuliŭ st. n. s'a începutŭ abonamentŭ noŭ la „Unirea". Preţurile suntŭ însĕmnate în fruntea foiĭ.

„Unirea" represintă şi apĕră interesele bisericeĭ române greco-catolice. „Unirea" nu este fóe de partidŭ, fiindŭ-că biserica, în a căreĭ serviţiŭ stă, nu e o instituţiune de partidŭ, ci o instituţiune dumnedeéscă ridicată susŭ preste orĭ şi ce partidŭ omenescŭ. Chiar de aceea lipsa şi importanţa „Unirii" se face din ce în ce maĭ simţită. Neînţelegerile, ce s'aŭ ivitŭ în sinulŭ naţiuniĭ nóstre, carĭ pre di ce merge se totŭ potenţézĕ, cerŭ neapĕratŭ o fóe, care să privéscă lucrurile dintr'unŭ punctŭ maĭ înaltŭ de vedere şi să apere fără patimă şi preocupare interesele generale şi adevĕrate ale poporuluĭ românŭ. „Unirea" se va silí a corĕspunde acesteĭ necesităţĭ.

Ajungă atâta pentru a arĕtá însĕmnătatea semestruluĭ, care-lŭ începemŭ.

Rugămŭ decĭ pre onoraţiĭ nostri abonenţĭ, să-şĭ achiteze abonamentele restante, să ne trimiţă preţulŭ abonamentuluĭ noŭ anticipativŭ şi să ne câştige şi abonenţĭ noĭ. Din partea nóstră nu va lipsí nicĭ o ostenélă pentru a face, ca „Unirea" să corĕspundă tuturorŭ aşteptărilorŭ îndreptăţite.

Redacţiunea şi Administraţiunea „Unirii".

Covocare.

Despărţĕmîntulŭ XXVI alŭ Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ îşĭ va ţiné adunarea generală din est-anŭ la 24 Iulie st. n. a. c. 2 óre d. a. în şcóla gr. cat. din Reghinŭ.

P. t. domnĭ membri aĭ Asociaţiuniĭ precum şi toţĭ iubitoriĭ de cultură şi prosperarea literatureĭ poporuluĭ românŭ suntŭ prin acésta învitaţĭ a participá în numĕrŭ câtŭ maĭ mare la numita adunare.

Obĭectele ordineĭ de di se vorŭ vedé în diua adunăriĭ.

Reghinŭ la 6 Iulie st. n. 1892.

Patriciŭ P. Barbŭ, directorŭ. **Severŭ Barbŭ,** secretarŭ.

Noutăţĭ.

Din Archidieceză Abdicêndŭ Rmulŭ Domnŭ canonicŭ *Alesandru Micu* dela oficiulŭ de *directorŭ* alŭ gimnasiuluĭ nostru românescŭ greco-catolicŭ din Blaşiŭ, conducerea acestuĭ oficiŭ a fostŭ încredinţată Rmuluĭ D. canonicŭ *Iosifŭ Hossu.*

Din diecesa Lugoşuluĭ. În Dumineca SS. Părinţĭ (29 Maiŭ) Ilustritatea Sa Episcopulŭ Victorŭ Mihalyi a ridicatŭ la trépta sântă a preoţieĭ pre domnulŭ clericŭ absolutŭ *Romulŭ Iorgoviciŭ,* numindu-lŭ tot-odată administratorŭ parochialŭ interimalŭ în *Jebelŭ,* districtulŭ protopopescŭ alŭ Ciacoveĭ.

Esamene de profesorĭ. Joĭ în 7 a l. c. aŭ depusŭ esamenulŭ de profesorĭ preparandialĭ M. O. Domnĭ *Aurelŭ P. Bota,* profesorŭ prov. la preparandia din locŭ şi *Nicolaŭ Popŭ,* profesorŭ la normele din locŭ. Comisiunea esaminătóre, denumită din partea Preaveneratuluĭ Consistorŭ mitropolitanŭ, a fostŭ compusă din profesorĭ dela facultatea nóstră teologică, dela gimnasiŭ şi dela preparandie. Ambiĭ esaminaţĭ aŭ corĕspunsŭ tuturorŭ aşteptărilorŭ: aŭ datŭ doveziĭ, că s'aŭ pregătitŭ cu zelŭ şi conscienţiositate şi că suntŭ pĕtrunşĭ de însĕmnătatea cariereĭ profesorescĭ. Le gratulămŭ la succesulŭ dobênditŭ.

Denumire. Dlŭ *Nicolaŭ Popŭ,* fostŭ secretarŭ şi directorŭ substitutŭ de finanţe în Neutra, este numitŭ consilierŭ finanţialŭ şi directorŭ de finanţe pentru comitatulŭ Trencinuluĭ.

Consacrare. *Iuliŭ Drohobeczky,* noulŭ episcopŭ gr. cat. de Crişŭ va fi consacratŭ la Ungvár în diua de Sân-Petru, de cătrĕ Iuliŭ Firczák, episcopulŭ Muncaciuluĭ, cu asistinţa P. S. Sale Mihailŭ Pavelŭ, episcopŭ rom. gr. cat. de Oradea-mare şi Vályi, episcopŭ ruténŭ gr. cat. de Eperjes.

La fondulŭ „Petru Solomonŭ" cândŭ-va profesorŭ ordinarŭ la institutulŭ preparandialŭ gr. cat. în Blaşiŭ aŭ maĭ contribuitŭ următoriĭ domnĭ învĕţătorĭ: *Rudolfŭ Popŭ* din Vaidacuta 20 cr., *Teodorŭ Petri* din Hundorfŭ 40 cr., *Navinŭ Lungociŭ* din Vaida-Recea 40 cr., *Demetriŭ Vişa* din Şeĭca-mare 40 cr., *Ioanŭ Bogdanŭ* din Oraviţa română 50 cr., *Ioanŭ Mogoşŭ* din Niraşteŭ 28 cr., *Teodorŭ Trombiţaşŭ* din Poiana 48 cr., *Nicolaŭ Dolcanŭ* din Racoviţa 50 cr., *Nicolaŭ Diatcŭ* din Colunŭ 28 cr., *Georgiŭ Mărgineanŭ* din Crăciunelŭ 50 cr., *Georgiŭ Totoianŭ* din Chişfalăŭ 20 cr., *Ioanŭ Gligorescu* din Dumitra 52 cr., *Emiliŭ Frâncu* din Şomoştelnicŭ 38 cr., *Georgiŭ Tătarŭ* din Mischiŭ 1 fl., *Simeonŭ Zăhanŭ* teologŭ absolutŭ 1 fl. *Aureliŭ Boticiŭ* din Bucurescĭ 50 cr., *Beniaminŭ Densuşanŭ* din Densuşŭ 50 cr., *Teodorŭ Banŭ* din Balda 50 cr., *Alesandru Giuca* din Marcovieţŭ 50 cr., *Zacheiŭ Moldovanŭ* din Naoĭ 50 cr., *Georgiŭ Borda* din Adrianŭ 22 cr., *Alesandrŭ Gerasimŭ* din Bordŭ 28 cr., *Georgiŭ Răduţŭ* din Cerghidelŭ 28 cr., *Georgiŭ Giurgiŭ* din Roşia-montană 50 cr., *Ioanŭ Popŭ* din Budiŭ 1 fl., *Valeriŭ Florianŭ* teol. absolutŭ, Racoviţa 1 fl.

Starea totală a fonduluĭ e 165 fl. 64 cr. — *Direcţiunea inst. preparandialŭ.*

Concursŭ pentru staţiunĭ docentale. Cu terminulŭ de 1 Augustŭ a. c. se escrie concursŭ pentru următórele staţiunĭ docentale şi cantorŭ-docentale: I. *Protopopiatulŭ Dergeĭ* staţ. doc. din *Popteleczĭ* cu emolumentele: a) 200 fl. (din repartiţiune), b) cuartirŭ, grădină de legumĭ şi 3° □ lemne focale. II. *Protopopiatulŭ Fărăgăuluĭ:* staţ. doc. din *Archidŭ* cu emolumentele: 200 fl. din repartiţiune şi cuartirŭ; staţ. doc. din *Ercea* cu emolumentele: a) 76 fl. din repartiţiune, b) 90 metrete cucuruzŭ à 16 cupe, c) 4 jugĕre de pămêntŭ arătorŭ şi cosîrea cemeteruluĭ computate în 26 fl., d) cuartirŭ şi competinţa stolară îndatinată computată în 15—25 fl.; staţ. doc. din *Logigŭ* cu emolumentele: a) 32—35 Hl. cucuruzŭ, b) 14 jugĕre arătorŭ şi consîtorŭ, c) cuartirŭ şi grădină; staţ. cant.-doc. din *Orosfaia-Comlodŭ* cu emolumentele: a) 102 fl. din repartiţiune, b) 78 metrete cucuruzŭ à 16 cupe, c) 2 grădinĭ şi 1 agru de $1^3/_4$ jugĕrŭ, d) cuartirŭ şi terţialitate din stolă; staţ. doc. din *Uifalăŭ* cu emolumentele: 200 fl. din repartiţiune şi cuartirŭ, de va fi şi cantorŭ 10 jug. arătorŭ şi cosîtorŭ. III. *Protopopiatulŭ M.-Uióreĭ:* staţ. cant.-doc. din *Orosia* cu emolumentele: a) 100 fl. din repartiţiune, b) $5^1/_2$ jug. arătorŭ computatŭ în 64 fl. şi o ţelină computată în 5 fl., c) 17 metrete cucuruzŭ, 17 dile de lucru, 17 puĭ şi venitulŭ stolarŭ computatŭ în 7 fl. 30 cr., c) cuartirŭ cu grădină de 643° □. IV. *Protopopiatulŭ Pogăceleĭ:* staţ. cant.-doc. *Zaŭ* cu emolumentele: a) 100 fl. din repartiţie, b) 15 jugĕre arătorŭ şi cosîtorŭ, c) terţialitatea din stolă = 25 fl. şi cuartirŭ; staţ. cant.-doc. *Sângeorgiulŭ de Câmpie* cu emolumentele: a) 150 fl. din repatiţiune, b) 8 jug. arătorŭ şi cosîtorŭ comasatŭ în 2 parţele, c) terţialitatea din stolă = 20 fl. şi cuartirŭ.

Fundaţiune pie. Spectabilulŭ dnŭ Dr. Simeonŭ Caianŭ, medicŭ în Roşia-de-munte, a făcutŭ o fundaţiune de 200 fl. pusă sub administrarea Veneratuluĭ Capitulŭ mitropolitanŭ din Blaşiŭ, ca pentru interesele aceleĭ sume să se celebreze în totŭ anulŭ la biserica gr. cat. din Cluşiŭ-Mănăşturŭ unŭ părăstasŭ pentru sufletele reposaţilorŭ sĕĭ părinţĭ Simeonŭ Caianŭ, preotŭ, şi Iuliana n. Grama. Din fapta pie a dluĭ Dr. S. Caianŭ se vĕdŭ şi simţĕmintele sale creştinescĭ şi iubirea filială şi pietatea faţă cu părinţiĭ sĕĭ adurmiţĭ în Domnulŭ.

Vandalismŭ la Aradŭ. Erá de prevĕdutŭ, că faptele sĕlbatece îndeplinite de o parte a magiarimiĭ din Turda, nu vorŭ rĕmâné singuratice. Ele şi-aŭ aflatŭ imitatorĭ în miculŭ orăşelŭ Şimleu şi în jidovita cetate Aradŭ. Plebea Aradului agitată sistematicŭ de diarele şoviniste locale şi condusă de unŭ diaristŭ beatŭ în séra de 1 a l. c. traversându stradele cetăţiĭ strigá *„abzug, le az oláhokkal"*. Aflându céta înfuriată, că maĭ mulţĭ Românĭ, între carĭ şi dlŭ Dr. Oncu cu soţia sa şi dlŭ Mangra, se află la bereria Wittmann, s'a dusŭ acolo şi a începutŭ să-ĭ insulte în modulŭ celŭ maĭ infamŭ. Retrăgêndu-se societatea română insultată la cafenéua „Zemplényi" şi aci fù urmărită între fluerăturĭ şi sbierăturĭ sĕlbatice. La cafenéua Zemplényi unŭ invidŭ cu numele Kiss, în modulŭ celŭ maĭ impertinentŭ păşí înaintea dluĭ dr. Oncu, strigându-ĭ *„abzug, oláh, haza-áruló"*. După acésta mulţimea adunată începù să arunce cu gunóle asupra Românilorŭ, carĭ se aflaŭ în mare periclŭ, fără ca poliţia să întrevină în ajutorulŭ lorŭ. Pentru apĕrarea celorŭ maltrataţĭ aŭ alergatŭ alumniĭ seminariului gr. or. românŭ. Între aceştia şi între plebea fanatisată s'a încinsŭ o adevĕrată luptă. Dintre românĭ a fostŭ rănitŭ clericulŭ Beleşŭ. Despre profesorulŭ Mangra spunŭ foile magiare, că a fostŭ bătutŭ şi scuipatŭ în faţă. Poliţia numaĭ târdiŭ a păşitŭ pentru împrăştiarea tumultuanţilorŭ. În séra de 2 Iuliŭ o cétă de maĭ multe sute de vagabundĭ după ce facură unŭ şarivari înaintea locuinţeĭ dluĭ Dr. Oncu, s'a dusŭ înăintea seminariuluĭ românescŭ şi între sbieraturĭ de *„josŭ cu Valahiĭ, trădătoriĭ de patrie"* aŭ aruncatŭ petri în ferestri. Seminariştiĭ adunându pietrile le-aŭ aruncatŭ asupra mulţimiĭ înfuriate, pre care a împrăştiat'o poliţia. Se vorbeşce, că în seminariŭ s'ar fi făcutŭ perchisiţiune domiciliară şi ar fi aflatŭ la clericĭ maĭ multe bastóne cu stiletŭ. La Românĭ face poliţia curêndŭ perchisiţiunĭ, dară nu amŭ cetitŭ până acum, să se fi întreprinsŭ ceva contra celorŭ ce într'unŭ modŭ atâtŭ de brutalŭ conturbă pre pacîniciĭ cetăţenĭ românĭ. Să-şĭ aducă aminte cei dela putere că: *justitia est fundamentum regnorum.*

Iubileŭ de dăscălie. *Mihailŭ Lucaciŭ,* cantorŭ-învĕţătorŭ în Baia-mare îşĭ va serbá iubileulŭ de 50 anĭ aĭ dăscălieĭ sale în 14 Iulie n. a. c.

Petrecere de vară. Reuniunea femeilorŭ române greco-catolice din Roşia-montană aranjéză în „Carpini" Duminecă în 17 Iulie o petrecere de vară în folosulŭ fonduluĭ reuniuniĭ. Începutulŭ la 2 óre d. a.

Darŭ împĕrătescŭ. Împĕratulŭ Germânieĭ a donatŭ portretulŭ sĕŭ în mărime naturală ministruluĭ ungarŭ a latere L. Szögyény-Marich, care ca fostŭ preşedinte alŭ comisiuniĭ austro-ungare pentru încheiarea conventiuniĭ comerciale între Germânia şi Austro-Ungaria, a mijlocitŭ conventiunea ce mulţămesce pre ambe părţile.

Cununie. *Ioanŭ Şerbanŭ,* notarŭ comunalŭ îşĭ serbézĕ cununia sa cu *Emilia Mihailaşŭ* Duminecă în 10 a l. c. în biserica greco-catolică din Năsĕudŭ.

Mĕsurĭ în contra choleréĭ. Consiliulŭ sanitarŭ superiorŭ din România a luatŭ celea maĭ severe mĕsurĭ pentru a împedecá importarea în România a înfricoşatuluĭ morbŭ cholera şi în specialŭ a ordonatŭ o revisuire severă a tuturorŭ bastimentelorŭ, ce sosescŭ în porturile române din porturile rusescĭ.

Casurĭ de mórte. *Georgiŭ Germanŭ,* oficialŭ reg. de dare la perceptoratulŭ din Fagetŭ, în etate de 23 anĭ a reposatŭ după unŭ morbŭ îndelungatŭ la 27 Iuniŭ a. c. Reposatulŭ a fostŭ fiulŭ preotuluĭ din Buda-veche. Înmormîntarea s'a sevêrşitŭ la casa părinţéscă în Buda-veche la 29 Iuniŭ. — *Iuliana Elena Mărgineanŭ* n. Ioodi din Vălenĭ a reposatŭ în 3 Iulie n. în etate de 36 anĭ.

În vecĭ amintirea lorŭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericeĭ române din Ungaria și Transilvania, dară mai alesŭ din părțile bănățene ale diecesei Lugoșului.

(Continuare.)

Acelŭ Guvernatorŭ dădŭ de-odată în gura acelui Episcopŭ modulŭ concipiăriĭ aceleĭ remonstrări. Étă-o:

„Hochwürdigst-Hoch und wohlgeborner Freyherr. — Es hat mir der Herr General Baron v. Engelshoffen bey seiner dahier erfolgten ankunfft einen aufsaz derjenigen Prothopoppen, Poppen, Diaconorum, Clericorum und Saecularium vorgewisen, so sich seithero kurzer Zeit zu unserer Römisch-Kirchen gewendet, worüber dann Euer bischöffl-Hochwürden mein geschöpfftes Vergnügen uns so minder bergen kan, alss hieraus dero zu fortpflanzung der wahren Religion hegende besondere Eyfer zu ihren Ruhm satsahm hervorleuchtet und mir dadurch zu einer künftig ansehentlichen Conversion und Union eine so vill alss ohnfehlbare Hoffnung zuwachset. Wiezumahlen hingegen zur nachtrucksahmen beförderung dieses so heylsahmen, wie dem publico nuzlichen wercks, zu Stipendirung der Herübertrettenden geistlichkeith auch der aufmunter- und weiterer nachzieglung wie nicht weniger erbauung der nöthigen götteshauser ein fundus parochialis ohnumbgänglich ausgewurcket, allein dessenthalben die Vorstellung hoher orthen angebracht werden mus- so Erachtete ich meines orths sehr diensahm zu seyn so ferne Eüer bischöff-Hochwürden disfahls eine ausführliche remonstration entweders an mich oder die daruntige Administration, und zwar von darumben zu addressiren beliebeten, damit mich in der Conferentz auf Jene tanquam basin et fundamentum beziehen, folglich mein weiteres gesuech gründen könne, dan mein gedankhen lediglich dahin abzillet, all gedeüliche Mittel und weege, wodurch man an nähesten zu erreichung sothaner theils Conversion theils Union gelangen möge kräfftigst anzuwenden, der innhalt gedachten remonstration dörff also ungefähr indeme bestehen, das, nachdeme ich über anfangs bemerckts aufsatzes der neu Convertirten ein sonderbahres wohlgefahlen und anbey die herübertrettung der altglaubischen Religions Verwandten meinerseiths mit aller douceur Secundiren zu wollen mich nicht abgeneigt zu seyn erwisen, so thätten sich Eüer bischöffl. Hochwürden des mehreren Vorzustellen Veranlasset sehen, das mittellst meiner interposition zu hieroben aschon bemerkten Ende ein fundus Parochialis (so zu nachtrucksamen poussirung dieses heylsamen werks am erspriesslichsten währe) hoher orthen ausgewürcket werden möchte, nebst der angehenckten Versicherung, das auf solche arth sich der unterthan so gewisser zur Conversion und Union angefrischet sehen und bequemen würde, weilen er eine Zeit her wider des Cleri g. R. exorbitante ungerechtigkeiten, den bey der Kays. Administration zu finden habenden stutz vermercket, welches eben die ursach seye, das seith wenig monathen so und so vill sich zur wahren Religion zuwenden den ersten anlass genohmen, also zwar, das wan die ubrige die Mänier und weise wie man Jene zu handhaben suchet, nebst denen neüen Vortheilen anjezo wahrnehmen können, kein zweiffel mehr fürwalten thut, das nicht binnen kurzen ganze gemeinden, dorffschafften und districten von ihren bisherigen Irthumb abstehen sollen. Euer Bischöffl. Hochwürden wollen solchemnach dieses wichtige geschäfft ihren bekanten Seelen Eyfer angelegentlichst empfohlen seye und auf dass ich in der sache bemerckter massen fürgehen könne, mehr erdeute remonstration mir sobalde nur möglich einzuschickhen, sich ohnschwär gefahlen lassen; wo indessen in meiner ohnveränderlichen Hochachtung beharre Euer Bischöffl. Hochwürden. Wienn den 30 May 1736, dienstschuldigst Ergebenster Diener Hamilton m. p. Herrn B. v. Falkenstein.“

Totŭ cu datulŭ de 30 Maiŭ 1736 scrie în susŭ atinsa causă și *Benedictŭ Neffzern,* secretarŭ aulicŭ împĕrătescŭ și consiliarŭ de administrațiune banatică. Acela dă și mai detaiată inviațiune, că cum are să purcédă Episcopulŭ. Anume: dice, că de-órece de după sistema vienesă, causele trecŭ prin mai multe mâni; și înființarea fondului parochialŭ și altorŭ fundațiuni necesare pentru promovarea Unirii *per imperatorem conferentialiter* se decidŭ: episcopulŭ pre lângă representarea ce ar face la Guvernatorŭ orĭ la Administrațiune, să mai facă unŭ memorandŭ în limba latină și la împĕratŭ, și pre calea guvernatorului orĭ a Administrațiunii să cĕră promovarea și recomandarea aceluĭ memorandŭ. Afară de aceea să mai scrie în trĕba aceea și *P. Thenemann,* și prin consiliarulŭ aulicŭ *Baronŭ de Cuanna,* care este adictŭ causeĭ, să se deie Maiestățiĭ Sale.

Dice mai departe și aceea, că causa Unirii trebue cu tótă energia promovată, de-órece episcopulŭ bine scie, că în districtele *Caransebeșŭ, Orșova, Lugoșŭ, Făgetŭ, Timișóra și Ciacova,* națiunea română este fórte nemulțămită cu preoții sĕĭ schismaticĭ, și chiar și Sêrbiĭ suntŭ nemulțămiți, decĭ ușorŭ s'ar puté mișca pre calea cea drépță. În urmă numitulŭ secretarŭ aulicŭ, în causa subversantă oferesce episcopului servițiulŭ sĕŭ. Étă scrisórea:

„Hochwürdigst: Hoch und Wolgeborner Freyherr, Gnädiger Herr! Euer Bischöfl. gnaden werden mit Heutiger Post, von Sr. Commandirenden Excell. Herrn grafen v. Hamilton versichert werden, mit was zufriedenheit dieselbe die Union der griechischen Kirchen zu unterstützen sich vornehmen thuen; Und weillen Sr. Excell. Intention, und Euer Bischöfl. gnaden Seelen Eyfer nicht Besser und ehender ausgeführet werden mag, als wan man sich dem Wienerischen Sistemati, Bey welchen alle negotia durch viele Hände, und Canalflüssen müssen, accomodirt; So nehme mir die freyheit in der zuversicht, mir ein solches nicht übel zu deuten, deroselben Vorzutragen, wie das Werck incaminiret werden könnte. Ausser den Vortrag demnach, welchen Sr. Commandirende Excell. gewärtigen, wäre ein in Latein an Ihro Kays. Mays. gesteltes memorial nach ohnvorgreiflicher anleitung der anliegenden Beylag zu verfassen nicht undienlich, und könnte in der an Sr. Excell oder die Administration thuenden Vorstellung um die weithere Beförderung und recomendation das ansuchen Besthehen, indeme der fundus Parochorum, und Stifftung der übrigen Regvisiten zur Union per Imperatorem conferentialiter auszumachen wäre; Und würde der Sach kein geringes gewicht geben, wan Euer Bischöfl. gnaden ausser deme Nemblichen des memorial- und Vortrags an die Administration, etwa nach denen ohnvorgreiflich anmerkenden Umständen an den P. Thenemann ein Schreiben ablauffen mir Beyschliessen, und so forth durch den Herrn Hof-Kammer Rath Baronem v. Cuanna welcher sich recht eyfrig annehmet, und mit Ihme ohnehin concertiret wird, einreichen liessen. Ich finde vor ürberflüssig Euer Biischöfl. gnaden mehrers zu erwehnen, indeme dieselbe mehr, als ich einsehen, das ein solches Werck mit einer sonderlichen Energie vorzustellen erforderlich seye, und ein solches mit so mehreren Fug und Grund von den Bannat geschehen könne, als Ihnen nicht unbekannt, das die Wallachische Nation in denen Districten Caransebes, Orsova, Lugos, Facset und Temesvar auch Csakova, mit ihrer Sysmatischen geistlichkeit übel zu frieden, und endlichen auch die Ratzische nicht content, folgl. leicht zum rechten Weeg zu Bewegen seye werde. Ich Bitte alleinig das Werk zu Befördern, und sollte mich erfreuen, wann hierinnen zu gottes Ehre, Nutzen des gemeinen Weesen, und unsterblichen Ruhm Euer Bischöfl. gnaden als ein geringes Instrument gebraucht zu werden kan. Der sich fürwehrend geneigten propension und gnad gehorsamst empfehlet, und verharret. Euer Hochwürdigst Hoch und Wolhgebohren. Wienn den 30-ten May 1736 gehorsamst Ergebenster Diener J. b. v. Neffzern m. p.“

În urmarea acestora, ce face Episcopulŭ Falkenstein?

Cu datulŭ 6 Iuniŭ 1736 susterne o rugare la împĕratulŭ, în carea pre basa specificuluĭ acclusŭ arĕtându, că după ce din timpulŭ guvernăriĭ sale nu puținĭ preoțĭ și laĭcĭ s'aŭ întorsŭ la Unire, mișcați fiindŭ mai alesŭ prin protecțiunea, modulŭ celŭ blândŭ și justŭ de guvernare a administrațiuniĭ, și așa este speranță mare, ca în timpŭ scurtŭ întregŭ poporulŭ schismaticŭ din diecesa Cianadului se va uní, spre ajungerea acestuĭ scopŭ însă este de lipsă, ca preoțilorŭ să se asigneze stipendiŭ congruentŭ, și să se redice biserice saŭ oratóre pentru sevârșirea funcțiunilorŭ sacre: dreptŭ ce se rógă, ca de după judecata maiestatică, atâtŭ celorŭ până aci întorșĭ, câtŭ și pentru ceĭ ce de aci înainte s'ar întórce preoțĭ, saŭ protopopĭ, din fondulŭ parochialŭ să se asemneze o congruă anuală, și despre acésta să se esmită mandatŭ grațiosŭ orĭ la consiliulŭ reg. ung. orĭ la altŭ dicasterŭ împĕrătescŭ. Scrisórea episcopuluĭ cătră împĕratulŭ este următórea:

Sacra Caesarea ac Regia Majestas Domine Domine Clementissime! Siquidem a tempore Existentiae meae in hac mihi Csanadiensi Concredita Dioecesi (prouti nullus dubito quod Majestas Vra sibi relationari Clementissime Concesserit) non exiguus numerus, Cujus specificationem hic humillime adnecto, Schismaticorum Parochorum vulgo popae dictorum a Graeco Ritu ad Unionem cum Romana Catholica Ecclesia transgressi, multique laici Divina opitulante gratia ad salvificam Catholicam Religionem abjurato Schismate Conversi sint, inter Caetera motiva non parum exinde animati quod omnigenam sui manutentionem et Protectionem mansuetum gubernandi morem exactamque Justitiae Administrationem, in hujatis Banatus Generali Comendante Comite de Hamilton observaverint, ac proinde spes magna affulgeat pauco temporis Intervallo Universalem Subsequenturam in praefata hujate Dioecesi Schismaticorum cum orthodoxa Ecclesia Unionem, utpote quorum animi ad hanc amplectendam dispositissimi reperiuntur, dumodo, etiam similibus Unitis vel adhuc uniendis Poppis pro necessaria vitae Intertentione aliquod annuum Stipendium assignaretur, Templaque sive oratoria pro suis sacris functionibus inibi peragendis erregerentur. Ea propter ad Sacratissimae Mttis Vrae Clementiam humillime recurrendum esse duxi, Eidem submisissima Devotione supplicans, ut ad promovendam Dei ter optimi maximi gloriam Sanctae Matris Ecclesiae Incrementum, Publici boni Stabilimentum ac tandem perennaturam Gloriosissimi Imperij Mattis Vrae Sacratissimae felicissimam recordationis memoriam Eadem Ssma Mattas Vra benignissime annuere dignaretur, quatenus ex jam fundata Parochorum Cassa Cuilibet tam ex jam Neo Conversis quamadhuc imposterum Convertendis Popis Protopopis anualis quaedam pro Congrua sui Sustentatione Summa juxta Clementissimam Mentem et dispositionem Ssmae Mttis Vrae proportionaliter assignaretur, et eatenus vel ad Suae Ssmae Mttis Hungarico Regium Consilium, vel ad quodcunque aliud Dicasterium Eidem Ssmae Mtti Vestrae, benignissime disponere placuerit gratiosissimum mandatum emanare faceret. Confido me eo Certius exauditum iri, quo infallibilius Domûs Pietatem In Saccratissima Persona Mttis Vrae Universi Orbis fama concentratam divulget, atque etiam per hujusmodi in Bannatu Temesiensi futuram unionem Patriae securitatis Publicique boni non minus quam in Augustissimum Patriae Patrem inexsolubile solidabitur amoris vinculum: hac igitur Spe fretus profundissima cum Veneratione Vivo perennoque Mttis Vrae.

(Va urmá.)

Vezinas.

Istorisire de Nic. T. Zorilă.

(Continuare.)

V.

Aŭ trecutŭ dóuĕ sĕptĕmâni dela cele scrise până aicĭ.

Este o diminéţă rĕcorósă de tómnă. O negură fórte désă acopere văile. Ploĭ neîncetate aŭ rĕcitŭ aerulŭ, încâtŭ omulŭ ar crede, că e pre la sfârşitulŭ anutimpuluĭ.

De odată însă unŭ vîntŭ borealŭ a împrăştiatŭ noriĭ, şi ceriulŭ celŭ azuriŭ a sloboditŭ până la pământŭ negura cea grósă, acoperindŭ stradele capitaleĭ adurmite a Dacilorŭ.

Ómenĭ încă nu se vĕdŭ.

Numaĭ pre zidurile cele înalte suntŭ păzitorĭ numĕroşĭ. Icĭ colé câţi-va bărbaţi lucră la părţile vătĕmate ale zidurilorŭ.

Romaniĭ aŭ ajunsŭ înaintea Sarmisegetuseĭ. Aŭ împresurat'o şi aŭ datŭ năvală asupra eĭ, dar Daciĭ ĭ-aŭ respinsŭ cu vitejia lorŭ cea sĕlbatică. Vezinas a comandatŭ în persónă. Femeile aruncaŭ bolovaniĭ ceĭ nenumĕraţi, carĭ aŭ fostŭ grămădiţi pre ziduriĭ. Bărbaţiĭ se luptaŭ cu armele.

Ambele părţi facŭ acum pregătiriĭ pentru o nóuă luptă şi pentru o nóuă apĕrare desperată.

Dóuĕ sentinele de pre ziduriĭ se apropie de olaltă: unŭ bărbatŭ şi unŭ flăcăŭ.

„Aĭ ochiĭ maĭ buniĭ ca mine frăţióre“ ḑice acela cătră tinĕrŭ. „Óre nu se vede colo ceva mişcându-se. Afurisită céţă! Ne împedecă rĕŭ vederea.“

„Eŭ încă avuseĭ de gândŭ, să-ţi atragŭ luarea aminte asupra acelorŭ mişcăriĭ şi sunete, ce se vĕdŭ şi străbatŭ până la noĭ,“ rĕspunde tinĕra sentinelă. „Mi-se pare, că clădescŭ ceva din lemnŭ. Sémănă a întăritură. Cândŭ căpitanulŭ lăncerilorŭ va veni spre a cercetá sentinelele, lĭ voĭŭ spune şi-ĭ vomŭ atrage luarea aminte asupra acestuĭ lucru. Romaniĭ se pregătescŭ pentru unŭ atacŭ şi maĭ teribilŭ ca celŭ dintâiŭ. Aŭ primitŭ şi ajutóre însĕmnate, căcĭ cetele lorŭ aŭ cuprinsŭ şi pădurea aceea.“

Şi arată cu mâna spre méḑănópte, unde o pădure de braḑĭ se întinde până în apropiere de cetate cam de o mie de paşĭ.

Sentinela cea maĭ bătrână se adânceşte privindŭ prin céţă, că dóră va puté deosĕbi ceva maĭ limpede.

Tinĕrulŭ însă continuă:

„Óre pentru ce ne-a părăsitŭ regele? De ce a lăsatŭ în voea sorţiĭ pre credinciósa-ĭ cetate?“

„Eŭ lţĭ potŭ spune cu siguranţă, că ne-a părăsitŭ cu inima frântă de durere. Cândŭ s'a îmbrăţişatŭ cu generalulŭ Vezinas, l-amŭ vĕdutŭ pre amîndoĭ lăcrĕmându. Eram aprópe de eĭ.“

„Atuncĭ pentru ce a mersŭ dela noĭ?“ întrĕbă tinĕrulŭ.

„După ce a plecatŭ, am auḑitŭ vorbindu-se, că voesce a aduna totŭ poporulŭ nostru sub arme spre a veni cetăţiĭ împresurate într'ajutoriŭ. De va sosí numaĭ la timpŭ potrivitŭ. De n'ar întârḑia prea multŭ.“

„Cu prinsonerii ce voescŭ óre să facă?“ întrĕbă tinĕrulŭ cu curiositate crescêndă, apropiându-se totŭ maĭ tare de bătrânŭ.

„Eŭ nu potŭ sci,“ rĕspunde acesta ridicându din umerĭ. „De bună samă lĭ potŭ folosí la ceva. Nepotulŭ meŭ Cotiso — fie ḑisŭ între noĭ — mĭ-a spusŭ, c'a auḑitŭ odată pre Dapix înţelegêndu-se cu Vezinas despre trĕba acésta. Erá adecă vorba, să siléscă cu ameninţărĭ pre împĕratulŭ Romanilorŭ, să se retragă dinaintea cetăţiĭ şi să părăséscă Dacia, căcĭ dacă nu, toţĭ prinsonerii vorŭ fi omorîţi prin cele maĭ înfricoşate chinurĭ. Celŭ maĭ blândŭ chinŭ e arderea cu tăciuniĭ aprinşi. Apoĭ treptatŭ mergŭ până la inveţiunea genială a călăuluĭ, înaintea căreia fiesce care prinsonerŭ trebue să înceteze cu cerbicia negăriĭ. Din esemplele de până acuma putemŭ sperá, că şi de astă-dată va fi folositóre ca ultimă probă.“

„Aşa dară viaţa lorŭ e scumpă?“ ḑice tinĕrulŭ. „Aha! étă de unde avemŭ să aşteptămŭ mântuirea nóstră. Acum mi-se lămuresce, pentru-ce aŭ eliberatŭ pre unŭ prinsŭ. Acela a fostŭ solia Dacilorŭ la Traianŭ. Ce credĭ, se va maĭ rentórce sciindŭ, că o mórte sigură îlŭ aşteptă, de va aduce rĕspunsŭ nefavorbailŭ planurilorŭ beliduceluĭ nostru?“

„De voe de nevoe trebue să se rentórcă,“ rĕspunde sentinela cea bătrână. „Cotiso mĭ-a spusŭ, că Dapix l'a juratŭ pre Joe, că va revení în diminéţa acésta.“

„Tu încă asĕră aĭ sciutŭ, de ce a mersŭ. Te-am întrebatŭ, de ce l'aŭ eliberatŭ, şi mĭ-aĭ rĕspunsŭ, că nu sciĭ. Cotiso ţĭ-a spus'o de multŭ.“

„Nu negŭ,“ ḑice bătrânulŭ. „E dreptŭ, că mĭ-a spusŭ, dar tot-odată m'a rugatŭ, să nu portŭ vorbe la nimenĭ. Mĭ-a fostŭ datorinţa, să facŭ aşa. Acum te rogŭ, să n'o maĭ scie nimenĭ, căcĭ dacă simte Dapix, că Cotiso a auḑitŭ câte ceva, ce a vorbitŭ cu domnulŭ sĕŭ, şi încă a maĭ spusŭ şi la alţiĭ, atuncĭ pre lângă tótă pretenia îlŭ va alunga dela curtea generaluluĭ. Dapix e omulŭ draculuĭ.“

„Prea bine, voiŭ asculta,“ ḑice tinĕrulŭ. „Ce credĭ însă, pleca-se-va înaintea astorfelŭ de condiţiunĭ Romanulŭ celŭ învingĕtoriŭ? Eŭ credŭ, că nicĭ odată! Şi este lucru nesocotitŭ a perde vremea cu ast-felŭ de lucruri nefolositóre.“

„Nu judeca aşa de iute cu mintea ta cea tinĕră pre nedreptulŭ pre beliducele nostru. Va fi avutŭ causă. Póte a fostŭ celŭ pe pre urmă mijlocŭ de scăpare. — Pst! Étă vine cineva. Depărtéză-te! — Dapix!“

Acesta mâniosŭ se apropie repede de sentinela maĭ bătrână.

„Ce sfaturĭ ţineţĭ?“ ḑice privindŭ cruntŭ. „Nu sciţĭ, că e oprită vorbirea între sentinelele de pre ziduriĭ? De nu-mĭ veţĭ da esplicărĭ demne de creḑutŭ, vĕ voiŭ pedepsi aspru. Aţĭ auḑitŭ? Vino şi tu încócĭ! Spune ce aţĭ vorbitŭ?“

„Privesce. Negura s'a maĭ ridicatŭ puţinŭ. Poţĭ vedé maĭ bine ca noĭ. În ḑorile ḑileĭ amŭ observatŭ, că inimiciĭ preste nópte aŭ încunjuratŭ pădurea şi aŭ începutŭ a face o întăritură. Ne sfătuiamŭ, cum amŭ puté să te încunoscinţămŭ, căcĭ nu vedeamŭ pre nimenĭ în apropiere, ér locurile nóstre de pază nu amŭ pututŭ să le părăsimŭ. Credŭ că beliducele ar trebuí să auḑă câtŭ maĭ de grabă despre acestŭ lucru.“

Dapix îşĭ ridică mâna de-asupra ochilorŭ spre a vedé maĭ bine. Toţĭ treĭ privescŭ tăcuţĭ în depărtare, unde duşmaniĭ se vĕdŭ lucrându.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrieriĭ în cercuriĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirĭi“.* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţĭ, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea“ din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)“. În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ.*

Vitkovics Mihály élete és irodalmi működése, *irta Nicóra János.* Kolozsvártt, 1892. — Acesta este titululŭ uneĭ disertaţiuni, scrisă de dlŭ I. Nicóră, absolventŭ de teologie şi de filosofie, pentru a dobêndí la universitatea din Cluşiŭ gradulŭ de *doctorŭ în filosofie.* Operatulŭ dovedesce multŭ studiŭ. Activitatea literară a scriitoruluĭ magiarŭ Vitkovics, care a fostŭ născutŭ cătră capĕtulŭ veaculcĭ trecutŭ, este descrisă cu amĕnuntulŭ şi cu multă judecată critică. Gratulămŭ dluĭ Nicóră.

Grachiĭ şi reformele lorŭ. *Tesa pentru licenţă de Aug. Crainicŭ. Susţinută la 4 Iunie 1892.* — Compatriotulŭ nostru, dlŭ directorŭ alŭ gimnasiuluĭ realŭ din Slatina, Aug. Crainicŭ espune în disertaţia acésta voluminósă rolulŭ şi activitatea Grachilorŭ în istoria Romeĭ. Tema e tractată cu multă cunoscinţă de causă şi ofere o lectură fórte interesantă.

Diverse.

Unde s'a născutŭ Columbŭ? Asupra acesteĭ întrebărĭ s'a născutŭ o înfocată dispută între învĕţaţĭ. Unĭĭ ḑicŭ că s'a născutŭ în Genua, alţiĭ în Spania, alţiĭ în cutare oraşŭ alŭ Franciеĭ. Precum se anunţă din Madrid acum s'a pusŭ capetŭ disputelorŭ prin aceea, că în biblioteca academieĭ istorice spaniole s'a descoperitŭ unŭ documentŭ autenticŭ, din care se vede, că „marele geniu“ s'a născutŭ în satulŭ Savons, aprópe de Genua. Acestŭ satŭ în secululŭ alŭ XV-lea erá proprietatea Genueĭ; deci nu fără căusă se mândriá Genua ca locŭ natalŭ aluĭ Columbŭ.

Casa luĭ Columbŭ. Locuitoriĭ din Porticello prin colecte publice aŭ restauratŭ locuinţa luĭ Columbŭ, provĕḑêndu-o cu o tablă ce pórtă inscripţiunea: „Nu e casă, care să fie maĭ démnă de stimă decâtŭ acésta, între pereţiĭ căreia şi-a petrecutŭ Cristoforŭ Columbŭ tinereţa.“

Migrarea şoreciloră. Ḑiarulŭ „Kiew Ilowo“ scrie, că în tómna anuluĭ trecutŭ s'aŭ arĕtatŭ în părţile sudvestice ale Rusieĭ o mulţime înspăimîntătóre de şoreci. Ómeniĭ se temeaŭ atuncĭ, că le vorŭ nimicí cu totulŭ sĕmĕnăturile, dară câtŭ de mare le fŭ mirarea, cândŭ desprimăvărându-se observară, că neplăcuţiĭ óspeţĭ aŭ migratŭ nu numaĭ de acasă, dară şi dela câmpŭ.

Dr. Sterie N. Ciurcu

Viena, IX Pelikangasse 10.

Cabinetŭ de consultaţiune cu celebrităţile medicale şi cu specialiştiĭ dela facultatea de medicină din Viena.

Consultaţiuni şi prin corespondinţă.

Economie.

Cându să cărămu grâulŭ? Vomŭ cără grâulŭ atunci, cându este uscatŭ paiulŭ de ajunsŭ şi ne favorisézĕ şi timpulŭ. Ca grâulŭ să se u-ce pre hotarŭ trebue pusŭ în clăi, şi respective jumătăţi de clăi, căci prin acésta de o parte străbate prin elŭ vîntulŭ şi căldura, éră de altă parte e scutitŭ încâtva şi de ploíe. Dacă suntŭ ploi mari şi îndelungate, atunci îndreptându-se vremea, grâulŭ udŭ se întinde la sóre spre a se uscá şi dacă a străbătutŭ apa afundŭ în snopi, e consultŭ a-l deslegá şi a-l uscá. A duce acasă şi a pune în stogŭ ori şirédă grâulŭ verde ori udŭ, ar însemná a-şi face daună cu voia; de-órece grâulŭ în atare casŭ se încinge şi capétă unŭ mirosŭ neplăcutŭ, ba o parte mare cresce şi nu se mai póte folosi nici pentru sémînţe şi nici pentru pâne bună. Ca să nu se scuture tare grâulŭ cu ocasiunea căratuluí, trebue căratŭ încătŭ e cu putinţă diminéţa şi de cătră séră. Pusŭ în stogŭ grâulŭ se scutesce contra ploiĭ acoperindu-se bine, éră contra foculuí asigurându-se la vre-o societate cu nume bunŭ. Din causa periculuí de focŭ pre unele locurí nici nu ducŭ economiĭ grâulŭ în satŭ, ci-lŭ adună pre câmpŭ, unde-lŭ şi îmblătescŭ.

Pânea bună se cunósce după semnele următóre: 1. Are găocĭ mĕrunte şi cam într'o formă de marĭ; 2. Cója nu se desface de miedŭ ci rĕmâne în legătură cu acesta; 3. Miedulŭ atâtŭ este de elasticŭ, câtŭ după ce l'aĭ apĕsatŭ cu degetele nu se cunósce pre elŭ sémnulŭ apĕsăriĭ; 4. Nu conţine multă apă, din care causă e şi uşóră. Pânea care e relative grea, de comunŭ saŭ nu e frĕmêntată saŭ nu e cóptă de ajunsŭ şi conţine prea multă apă; 5. Pânea bună trebue să fie destulŭ de sărată; cea nesărată nu-ĭ aşa nutritóre; 6 Cója să nu fie arsă, căci prin cócerea pripită şi ardere părţile de dextrin se prefacŭ în carbune şi nu suntŭ nutritóre; 7. Pânea bună e destulŭ de ridicată şi nu-ĭ cleĭósă, tălată cu cuţitulŭ nu-ĭ nici trândósă nici sfărmăciósă, ci rĕmâne netedă şi sbicită.

Sălata cu sémînţă. Nu este consultŭ a lăsá în mĕsură mare sălata să îmbĕtrânéscă în grădină şi se facă sémînţă, ci numaĭ atâta trebue lăsată, de câtă sémînţă avemŭ lipsă pre anulŭ viitorŭ. Ceealaltă, îndată ce începe a îmbĕtrâní trebue smulsă şi dată la vite orĭ la porcĭ, carĭ o mâncă bine, precândŭ dacă face sémênţă şi i-se uscă cotorulŭ nicĭ animalele nu o maĭ mâncă. Prelângă aceea prin facerea şi cócerea sémênţeĭ stórce tare şi pământulŭ.

Arborii tineri bătuţi de grindină, fără amânare să se obducă în locurile vătémate atâtŭ pre trunchiŭ câtŭ şi pre ramĭ cu lutŭ amestecatŭ bine cu balegă de vită, căci la din contră rădele fierbinţi ale sórculuí le suntŭ fórte stricăcióse şi îĭ uscă.

Celŭ maĭ practicŭ mijlocŭ pentru vindecarea galiţelorŭ de parasite este varulŭ. Spre scopulŭ acesta se presară în cotigarŭ câţiva pumnĭ de varŭ nestinsŭ pulverizatŭ, care străbătêndŭ în tóte ungheţele şi crepăturele cotigariuluí ucide insectele, carĭ de regulă se retragŭ în atarĭ locurĭ. Presărarea pulverĭĭ de varŭ se repetesce în câteva dile şi insectele disparŭ. Varulŭ nu numaĭ ucide insectele, dară înbunătăţesce şi gunoiulŭ, cu care se mestecă.

Revista comercială a séptĕmânei.

În urma ploilorŭ din séptĕmâna trecută căldura cea mare s'a stîmpĕratŭ. Pre multe locurĭ s'a începutŭ seceratulŭ, care promite a fi mulţămitorŭ pentru economĭ.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta pentru grâŭ a fostŭ maĭ favorabilŭ, precândŭ pentru celealalte bucate a fostŭ slabŭ faţă cu séptĕmâna precedentă. *Grâŭ curatŭ* a sositŭ în piaţă cam 14.400 de tone. Pentru morĭ s'a cumpĕratŭ multŭ, circulaţiunea séptĕmânală face 125.000 măjĭ m. şi s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 8.25—8.90. *Sécară* veche s'a cumpĕratŭ maĭ alesŭ pentru străinătate maja m. cu fl. 7.75—8.05, după calitate. *Ovĕsŭ* s'a oferitŭ multŭ, din care causă l-a şi scădutŭ preţulŭ. S'a vîndutŭ 4000 măjĭ m. cu fl. 5.25—5.65, după calitate. *Cucuruzŭ* a sositŭ în cantităţĭ marĭ şi s'a plătitŭ maja m. cu 5.72—5.75.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ, greĭ de 320—380 kg. 44½—45 cr., *bĕtrânĭ* maĭ greĭ de 300 kg. 43—43½ cr., marfă *ţĕrănéscă* 43—47½ cr., *sérbescĭ* 43—46 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 6 Iuliŭ st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	110.50
« « hârtie « 5%	100.60
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	117.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	119.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.—
Bonurĭ rurale ung.	94.75
« urbariale ung.	100.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	99.70
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	142.25
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	135.50
Renta de hârtie austriacă	100.50
« « argintŭ austriacă	95.50
« « aurŭ austriacă	113.—
Losurile austr. din 1860.	141.50
« Vienei	160.—
Acţiunile bancei austro-ungare	995.—
« « de creditŭ ung.	358.50
« « « « austr.	315.—
Obligaţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	122.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.67
Napoleon-d'orĭ	9.48
Mărcĭ 100 imp. germâne	58.50
Londra 10 Livres şterlingĭ	119.40

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Nr. 228—1892. (15) 3—3

Edictŭ.

Fiindŭ-că Niculae Tomuţa Dămianŭ greco-catolicŭ din Şoroştinŭ de patru anĭ şi 6 lunĭ şĭ-a părăsitŭ pre soţia sa legiuită Rachila Coţofanŭ greco-catolică totŭ din Şoroştinŭ, şi nu se scie ubicaţiunea aceluia, prin acésta se citézĕ, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o dî să se presenteze înaintea subscrisuluí, căci la din contră procesulŭ divorţialŭ urdítŭ în contra luí de cătră soţia sa se va pertractá şi decide şi în absenţa luí.

Blaşiŭ, 23 Iuniŭ 1892.

Georgiŭ Bărbatŭ,
adm. prot. gr. cat. alŭ tract. Blaşiuluí.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

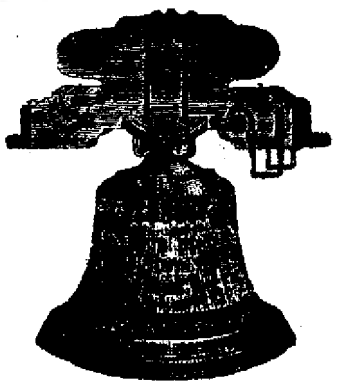

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 24—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuí, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolŭ Müller,
auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 11—26

Tipografía Seminarĭuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 16 Iuliŭ 1892. Numĕrulŭ 29.

O acţiune generală.

Totŭ mai multŭ se face vĕditŭ adevĕrulŭi, că unŭ principiŭ socialŭ numai până atunci póte sta neclintitŭ, până cându îşi are basa sa morală. Fără de basa acésta şi celŭ mai salutarŭ principiŭ se face unŭ principiŭ de disordine, de distrucţiune.

Unŭ ast-felŭ de principiŭ este şi principiulŭ de naţionalitate. În sine, obiective, consideratŭ, principiulŭ de naţionalitate este unŭ principiŭ bunŭ. Isusŭ Christosŭ a consacratŭ acestŭ principiŭ, cându a datŭ Apostolilorŭ darulŭ limbelorŭ, ca să pótă vesti evangelia adevĕruluĭ la tóte némurile.

Principiulŭ de naţionalitate este isvorulŭ multorŭ bunătăţi materiale şi spirituale. Emulaţiunea nobilă, ce se nasce din acestŭ principiŭ, îndémnă cu putere némurile deosĕbite, ca să înainteze pre calea progresuluĭ materialŭ şi spiritualŭ. Principiulŭ de naţionalitate este unŭ motivŭ puternicŭ pentru fiesce care poporŭ spre înaintare cătră idealulŭ comunŭ alŭ omenirii.

Este deci bunŭ, este salutarŭ, principiulŭ de naţionalitate. Însă dacă principiulŭ acesta îşi părăsesce basa sa morală, din principiŭ salutarŭ şi bunŭ, se face unŭ principiŭ periculosŭ şi destructivŭ din mĕsură afară.

Basa morală a principiuluĭ de naţionalitate este aşedată de Mântuitorulŭ lumiĭ. Basa acésta este scopulŭ comunŭ alŭ omenirii, care este cunóscerea Adevĕruluĭ şi iubirea Binelui, adecă a luĭ Dumnedeŭ, şi în vederea acestuĭ scopŭ finalŭ, este iubirea creştinéscă intemeiată pre consciinţa, că toţi ómeniĭ suntŭ creaţi după tipulŭ şi asĕmĕnarea luĭ Dumnedeŭ, că prin urmare toţi suntŭ fraţi, datorĭ a se iubi, a se sprijini unulŭ pre altulŭ.

Dacă principiulŭ de naţionalitate nu părăsesce basa acésta, elŭ rĕmâne unŭ isvorŭ de multe şi marĭ binecuvintări pentru némulŭ omenescŭ. La din contră elŭ împărechéză pre ómenĭ, sémĕnă ură şi neînţelegere, şi în locŭ să ajuture omenirea, ca să-şi pótă ajunge mai cu uşurinţă scopulŭ eĭ finalŭ, o împedecă şi o depărtéză dela acelŭ scopŭ.

În statulŭ nostru poliglotŭ din firea sa, în fruntea tuturorŭ afacerilorŭ, tuturorŭ întreprinderilorŭ, tuturorŭ mişcărilorŭ, aflămŭ principiulŭ de naţionalitate. Nu se face o singură acţiune fără provocare la acestŭ principiŭ, şi aprópe orĭ ce lucrare întreprinsă sub altă firmă se póte privi ca perdută încă dela lĕgănulŭ eĭ.

Asta nici nu e rĕŭ aşa.

Ceea ce ne îngrigesce însă pre noĭ este, că la noĭ în patrie pentru mulţi principiulŭ de naţionalitate şi-a pierdutŭ basa sa morală.

Precându noĭ Românii cultivămŭ principiulŭ de naţionalitate pre basă adevĕratŭ morală, voindŭ a rĕmâné aceea ce suntemŭ, fără a pretinde ceea ce este alŭ altuia, fără a voi să împunemŭ altuia limba şi datinele nóstre, pre atunci şoviniştiĭ magiarĭ aŭ aruncatŭ de sub pecióre basa morală a iubiriĭ creştinescĭ. Eĭ nu se îndestulescŭ cu nutrirea principiuluĭ de naţionalitate între sine, ci mergŭ mai departe, eĭ vorŭ a ne impune aceea ce este alŭ lorŭ şi nóuĕ, şi vorŭ a ne răpi ceea ce e numai alŭ nostru.

La noĭ principiulŭ de naţionalitate a rĕmasŭ principiŭ: la eĭ a încetatŭ a fi principiŭ şi s'a făcutŭ fanatismŭ naţionalŭ.

Ne dóre că este aşa, dară aşa este.

Dovedĭ suntŭ de prisosŭ. Turda, Şimleulŭ şi Aradulŭ vorbescŭ elocuentŭ.

Avemŭ însă o probă şi mai nóuă.

În şedinţa din 6 Iulie a parlamentuluĭ ungarŭ deputatulŭ Barabás din Aradŭ, a voitŭ să interpeleze pre ministrulu preşedinte şi de interne în causa demonstraţiunilorŭ din Aradŭ. În decursulŭ interpelaţiuniĭ numitulŭ domnŭ deputatŭ a avutŭ de gândŭ să facă propunerea, ca foile române „trădătóre de patrie" să fie oprite de a mai apăré.

Interpelarea nu s'a făcutŭ. Deputatulŭ Irányi, conducĕtorulŭ opositiei estreme, temêndu-se, că preste cestiunea acésta se va trece prea uşorŭ la ordinea dilei, a îndemnatŭ pre deputatulŭ Barabás să nu-şi ţină interpelarea, ci în locŭ de interpelări a disŭ, că ar fi mai bine a porni în ţéra întrégă „o acţiune generală" în contra Românilorŭ. În acţiunea acésta ar avé să participe comitatele şi corporaţiunile publice: adunări poporale ar avé să petiţioneze la

---

Feuilleton.

Césulŭ mieŭ.

Mi-a ajunsŭ în urechi, că cele scrise în feuilletonulŭ „Unirii" despre unificarea timpuluĭ şi cu deosĕbire despre introducerea altorŭ césurĭ — césurĭ împărţite în 24 de óre, — ar' fi făcutŭ multŭ svonŭ în cercurile cesornicarilorŭ, şi că dînşii s'arŭ fi dechiaratŭ cu trupŭ cu sufletŭ pentru modificarea accentuată de mine.

Svonulŭ acesta e fórte măgulitorŭ pentru mine, dar orĭ câtŭ de măgulitorŭ ar fi, totuşi nu mĕ póte oprí de a da nisce lămuriri, ce pentru încunjurarea neînţelegerilorŭ îmĭ parŭ neapĕratŭ de lipsă.

Unificarea timpuluĭ, în înţĕlesulŭ după cum a fostŭ propusŭ de mine, nu vrea stîrpirea césurilorŭ de până acuma, ci aceste, pre lângă o modificare de totŭ neînsĕmnată, arŭ puté arătá timpulŭ unificatŭ. Dacă pre disculŭ albŭ, pre care îsŭ văpsiţi în cercŭ ceĭ doisprĕdece numerĭ, se va mai face unŭ cercŭ cu numerii dela XIII şi pâna la XXIV, aşedându-se XIII alături cu I şi ceialalţi în şirŭ fiesce care cu soţulŭ sĕŭ: atunci césurile în locŭ de dóuĕspredece vorŭ arătá dóuĕdĕcĭ şi patru de óre.

Ţiua cu nóptea numĕră 24 de óre, de unde avemŭ óre de ţi şi óre de nópte, şi fără nici o gândire potŭ să sciŭ, dacă óra XII, ce mi-o arată césulŭ, vrea să dică miedulŭ dilei orĭ dóră miedulŭ nopţiĭ. Totŭ aşa de uşorŭ ar' fi, să scii pre care cercŭ aĭ să cetescĭ órele, pre cerculŭ cu numerii mai micĭ orĭ pre celŭ alaltŭ. Schimbare esenţială s'ar' face numai la césurile nóuĕ.

Dacă îi adevĕratŭ svonulŭ cu cesornicarii, lămuririle aceste póte îi vorŭ îndispune, dar mi-a căutatŭ să le daŭ, căci scopulŭ mieŭ e de a face serviţiĭ sciinţeĭ şi a contribuí la respândirea adevĕruluĭ, ĕră nu de a măgulí şi serví interese personale.

Faimele respândite potŭ se fie neadevĕrate, dar atâta sciŭ, că de câudŭ am scrisŭ despre césurĭ cu 24 óre, césulŭ mieŭ totŭ într'una se opresce, orĭ de nu, schiópătă şi mĕ mintesce. La tarnă îşŭ 4 anĭ, de câudŭ îlŭ am, şi de atunci totŭ bine mi-a umblatŭ până mai deunădi, şi acum deodată ca din sĕninŭ se pune şi nu mai vrea. De ce? Nu potŭ să sciŭ, căci lăuntrulŭ luĭ e întregŭ, córda în putere, rotiţĕle neróse şi neruginite parcă ar' fi eşitŭ din fabrică numai ierĭ.

De ar fi unŭ césŭ de rîndŭ, nici nu îl-aşĭ avé de grijă, dar aşa nu potŭ, şi că nu potŭ veţi înţĕlege, dacă vĕ voiŭ spune, că în viaţa mea am vĕdutŭ multe césurĭ frumóse şi drăgălaşe, dar césŭ simpaticŭ, cum e césulŭ mieŭ, nu am mai vĕdutŭ.

Suntŭ ómenĭ, pre carĭ e destulŭ să-ĭ vedĭ odată, ca să nu-ĭ mai uiţi. Este ceva ce te atrage şi-ţi lĕgă inima de eĭ, de nu eştĭ în stare, să ţi-o mai descleştĭ.

Te alipescĭ de eĭ, cu tótă puterea voinţeĭ, fără să-ţi poţĭ da samă de ce. Nu vi s'a întêmplatŭ vre-odată? Nu credŭ.

Nu tot-deuna frumseţa îĭ, ce te atrage şi te înlănţuesce. În prăvălia, unde îmĭ cumpĕrasem eŭ césulŭ, eraŭ o mulţime de césurĭ neasĕmĕnatŭ mai frumóse ca césulŭ mieŭ. Eraŭ césurĭ de părete frumosŭ încadrate, şi înfrumseţate cu feliŭ de ornamente, césurĭ cu limbĭ saŭ pendule lungĭ ce se legănaŭ cu unŭ feliŭ de lene boerescă, césurĭ cu limbĭ mai scurte, şi mai ascuţite şi mai iuţi, şi ĕrăşi césurĭ fără de pendulă, césurĭ de argintŭ saŭ de aurŭ, césurĭ împodobite cu petriĭ scumpe, unele mai marĭ, altele micĭ, de ţi-se perdeaŭ prin mâni. Vĕdut'am césurĭ cântăreţe, ce la anumite rĕstimpurĭ îţi cântă polce, valsurĭ şi serenade. Dar pre-

parlamentŭ pentru reglementarea Românilorŭ.

Deputatulŭ Barabás a primitŭ sfatulŭ domnuluĭ Irányi şi stânga estremă a aprobatŭ vederile şefuluĭ eĭ.

Va să ḑică, unŭ partidŭ parlamentarŭ a decisŭ, ce e dreptŭ maĭ multŭ confidenţialŭ, să pornéscă o acţiune generală şi în ţéra întrégă în contra Românilorŭ, şi acţiuniĭ acesteia doresce să-ĭ dea o formă legală, mestecându în acţiune şi comitatele şi alte corporaţiunĭ legale.

Étă situaţiunea şi étă prospectele viitoruluĭ celuĭ maĭ apropiatŭ.

Noĭ eramŭ de credinţă, că escesele regretabile din Turda, Şimleŭ şi Aradŭ avemŭ să le atribuimŭ numaĭ unorŭ ómenĭ lipsiţi de minte şi de inimă, éră nicĭ de câtŭ uneĭ părţi maĭ numéróse a eliteĭ magiare. Noĭ eramŭ de convingerea, că toţi Magiariĭ adeverăţi şi cu minte condamnă acele escese întocmaĭ ca şi noĭ, de-órece credeamŭ că aceia sciŭ chiar aşa de bine ca şi noĭ, că o causă, care se susţine cu escese şi violenţe, este o causă perdută.

Acum însă trebue cu durere să ne convingemŭ, că amŭ rătăcitŭ. Deputaţi, ómenĭ „din oficiŭ“ luminaţi, unŭ partidŭ parlamentarŭ chiar arată, că-sŭ predominaţi şi conduşi nu de principiulŭ de naţionalitate ci de fanatismŭ naţionalŭ. Eĭ hotărescŭ să pornéscă „o acţiune mare“ în contra Românilorŭ. Eĭ apróbă decĭ în esenţă vandalismele, şi acum vorŭ să le dea numaĭ o formă nóuă, o formă încâtŭ-va legală.

Situaţiunea întru adevĕrŭ e seriósă. Tóte semnele arată, că între compatrioţiĭ nostri magiarĭ principiulŭ de naţionalitate şĭ-a perdutŭ basa sa morală şi că s'a prefăcutŭ într'unŭ principiŭ de distrucţiune.

În faţa acesteĭ situaţiunĭ şi poziţia nóstră a Românilorŭ este fórte grea. Noĭ până aci amŭ statŭ numaĭ pre basa adevĕratuluĭ principiŭ de naţionalitate. Noĭ n'amŭ cerutŭ maĭ multŭ decâtŭ ne compete. Amŭ vrutŭ să rĕmânemŭ Românĭ, n'amŭ vrutŭ însă şi din alţiĭ să facemŭ Românĭ.

Pentru ţinuta asta a nóstră, — ţinută justă, echitabilă şi inofensivă — astăḑĭ suntemŭ huĭduiţi şi suntemŭ amenințaţi cu maĭ rĕŭ. Faţă cu principiulŭ nostru de naţionalitate stă fanatismulŭ naţionalŭ. Fire-ar mirare dacă şi aĭ nostri s'ar' abate dela principiŭ şi ar lunecá la fanatismŭ?

Nicĭ decâtŭ. Acţiunea provócă reacţiune, fanatismulŭ îndémnă la fanatismŭ, esclusivismulŭ la esclusivismŭ.

Noĭ îĭ facemŭ atenţi pre Românĭ, să nu se lase a fi seduşi prin esemplele şoviniştilorŭ magiarĭ. Orĭ ce causă, orĭ câtŭ ar fi de bună, se compromite prin demonstraţiunĭ şi escese. Româniĭ să se ferescă de escese şi de violenţe. Timpulŭ va trebuí să soséscă, când şi fraţiĭ magiarĭ vorŭ fi siliţi să recunóscă, că aŭ umblatŭ pre căĭ periculóse, că ceea ce aŭ făcutŭ, n'a fostŭ bine, că acţiunile lorŭ n'aŭ fostŭ nicĭ naţionale nicĭ patriotice, ci şoviniste şi fanatice.

Rugămŭ pre Românĭ să asculte sfatulŭ nostru. Rugămŭ însă şi pre Magiarĭ, să ne ajute ca sfatulŭ nostru să pótă străbate. Nu va puté însă străbate sfatulŭ nostru, până când fanaticiĭ compatrioţilorŭ magiarĭ îndémnă şi pre aĭ nostri la fanatismŭ.

Terminămŭ, cu ceea ce a ḑisŭ Gladstone la adresa esclusiviştilorŭ anglesĭ: „Irlandesiĭ suntŭ înţelepţi, lorḑiĭ anglesĭ suntŭ netoleranţi. Dumneḑeulŭ dreptăţiĭ va ajutá causeĭ drepte la triumfulŭ doritŭ.“

Regularea valuteĭ. — Lunĭ s'a începutŭ în parlamentele din Budapesta şi Viena desbaterea proĭectelorŭ privitóre la regularea valuteĭ. Primirea proĭectelorŭ în amêndóuĕ parlamentele este asigurată. În parlamentulŭ din Budapesta primirea proĭectelorŭ s'a face aprópe cu unanimitate. În parlamentulŭ din Viena oposanţiĭ suntŭ maĭ numeroşĭ, şi desbaterile încă vorŭ fi maĭ îndelungate. Resultatulŭ însă va fi totŭ acela: la anulŭ ce vine vomŭ avé valută nóuă.

Cetitoriĭ nostri sciŭ, ce însémnă regularea valuteĭ. Amŭ arĕtatŭ importanţa şi însĕmnătatea reformeĭ acesteia. A repeţí decĭ cele ḑise, aflămŭ a fi cu totulŭ de prisosŭ.

Chiar de aceea, acum câḑŭ proĭectele pentru regularea valuteĭ aŭ ajunsŭ la pertractare plenară în amêndóuĕ parlamentele ale monarchieĭ, n'avemŭ decâtŭ să esprimămŭ satisfacţia, ce o produce în noĭ faptulŭ, că în sfârşitŭ post tot discrimina rerum şi monarchia nóstră va ajunge în şirulŭ statelorŭ acelora, unde aŭ ajunsŭ alte state cu multŭ maĭ micĭ deja de timpŭ îndelungatŭ.

Alegerile din Anglia. — Atenţiunea cercurilorŭ politice din Europa întrégă este îndreptată asupra alegerilorŭ parlamentare din Anglia.

Dóuĕ partide puternice îşĭ dispută învingerea: conservatoriĭ şi liberaliĭ. Doĭ ómenĭ marĭ se luptă pentru rolulŭ de conducĕtorĭ aĭ naţiunĭ angleze: Salisbury şi Gladstone.

O cestiune mare desparte aceste dóuĕ partide: cestiunea autonomieĭ irlandese.

Conservatoriĭ nu vorŭ să concédă Irlandeĭ parlamentŭ separatŭ: liberaliĭ vorŭ s'o facă.

Învingerea uneia din aceste dóuĕ partide va însĕmná sclăvia saŭ autonomia Irlandeĭ.

Étă motivulŭ, pentru care se urmăresce cu atâta interesŭ din partea lumiĭ civilisate decurgerea alegerilorŭ din Anglia.

Pentru noĭ aceste alegerĭ aŭ unŭ interesŭ deosĕbitŭ. Poporulŭ irlandezŭ se luptă şi elŭ ca şi noĭ, pentru asigurarea individualităţiĭ sale naţionale. Deosĕbirea e, că poporulŭ irlandezŭ s'a luptatŭ şi se luptă între împrejurărĭ cu multŭ maĭ grele ca noĭ. Chiar de aceea triumfulŭ causeĭ irlandeze pentru noĭ ar fi unŭ îndemnŭ puternicŭ, ca să perseverămŭ în luptă şi să nu ne

---

lângă tóte aceste am trecutŭ cu rĕcélă, şi laudele ce îngrămădiá asupra lorŭ stăpânuluĭ, în locŭ să mĕ încălḑéscă, şi maĭ tare mĕ înstrăinaŭ.

Nicĭ chiar' glasurile lorŭ dulcĭ şi cântările melodióse, ce începură să întoneze unele din ele nu mĭ-aŭ pututŭ mişcá inima împetrită. Atuncĭ te-am vĕḑutŭ pre tine, ĭubitulŭ mieŭ césŭ, şi fiorŭ plăcutŭ trecu prin inima mea, dar' m'am stăpânitŭ.

Nu mi te supĕrá, erá vorba să-mĭ legŭ sórtea mea de a ta şi cu deosĕbire pre a ta de a mea, şi nu puteam, nu-mĭ erá ĭertatŭ să lucru cu pripire.

Privitu-team deaprópe, ĭubitulŭ mieŭ césŭ, şi farmeculŭ, ce venia dela tine, mĭ-a înţĕlenitŭ picĭórele, încâtŭ abia am pututŭ să mĕ maĭ mişcŭ de lângă tine, dar' cu tóte aceste m'am smulsŭ şi am mersŭ să vĕḑŭ şi celealalte césurĭ, ce maĭ eraŭ în măgăzinŭ.

E bine să se scie omulŭ stăpânĭ, şi să nu se pripéscă în lucrările sale. Graba strică trĕba, ḑicea necontenitŭ fieĭertatulŭ mieŭ bunicŭ, şi eŭ ţinŭ cu sfinţĕnie la vorbele luĭ, căcĭ omŭ păţitŭ şi înţĕleptŭ erá — Dumneḑeŭ odihnéscă-lŭ.

Numaĭ după ce ochiulŭ mieŭ scrutătoriŭ a pĕtrunsŭ prin tóte unghieţĕle magazinuluĭ atâtŭ de avutŭ, fără să fi aflatŭ césŭ nicĭ pre de parte aşa de simpaticu, cum eraĭ tu, numaĭ după acea ţĭ-am făcutŭ judecata, că de-ţĭ este şi lăuntrulŭ aşa de atrăgĕtoriŭ şi aşa de bunŭ, cum ţĭĭ este înfăţişarea: alŭ mieŭ aĭ să fiĭ tu.

Glasulŭ ţĭ l'am aflatŭ curatŭ şi puternicŭ; aveaĭ dară pleptŭ bunŭ şi plămânĭ sănĕtóse. Însă cea ce mĭ-a plăcutŭ şi maĭ multŭ, a fostŭ că prin păreţiĭ de sticlă, ce lĭ aveaĭ de a drépta şi de a stânga, puteam să-ţĭ vĕḑŭ totŭ lăuntrulŭ tĕŭ, a fostŭ că în inima ta nu erá nicĭ unŭ unghieţŭ, unde să nu fi pututŭ străbate vederea mea.

Scrutat'am cu deaměruntulŭ totŭ lăuntrulŭ tĕŭ, şi cea ce am aflatŭ, m'a îndestulitŭ pre deplinŭ. Rotiţĕle cu sulurile lorŭ, córda, şurubele, cu unŭ cuvîntŭ tóte mĭ-s'aŭ împărutŭ, şi dacă cesornicarulŭ îmĭ cerea, nu precâtŭ mĭ-a cerutŭ, ci de 2, de 3 orĭ maĭ multŭ, tu totŭ alŭ mieŭ eraĭ, căcĭ hotăritŭ a fostŭ, să ţi-se lege sórtea ta de sórtea mea.

Suntŭ anĭ de atuncia, şi de anĭ de ḑile eştĭ tu podóba caseĭ mele, nedespărţitulŭ mieŭ prietinŭ în bine şi în reŭ.

Dacă ţi dragŭ omulŭ, ţi dragŭ totu ce face elŭ. Numaĭ aşa îmĭ potŭ esplicá, cum eŭ, duşmanulŭ neîmpăcatŭ a totŭ sgomotulŭ şi cioroborulŭ, am suferitŭ cu sânge rece flecăriile tale, căcĭ dreptŭ spunêndu-ţĭ eştĭ hodorógă mare, prea ĭubitulŭ mieŭ césŭ.

Până a nu te avé pre tine, în chilia mea erá linisce sĕrbătoréscă, dar aĭ venitŭ tu şi gura ta nu a maĭ avutŭ stîmpĕrŭ, şi minunea minunilorŭ, nicĭ în cele dintâie ḑile nu mĭ-a venitŭ, să te aruncŭ afară, éră acuma aşa m'am dedatŭ cu *tic-tac*-urile tale necontenite, încâtŭ fără de tine casa întrégă mĭ-ar părĕ pustie.

De anĭ de ḑile te am în casă şi în locŭ ca vremea să împuţineze orĭ chiar' să ştérgă simpatía mea — cum se întêmplă aşa adeseorĭ în lume, — astăḑĭ îmĭ eştĭ şi maĭ dragŭ, decum îmĭ eraĭ, când te-am zăritŭ întâia-óră.

Maĭ dragŭ, căcĭ ḑi de ḑi totŭ maĭ lămuritŭ vĕḑŭ, ceea ce îmĭ eştĭ tu. Séra, când ochiulŭ mieŭ obositŭ cere odihnă, tu mĕ adormĭ cu ţicăniturile tale, cum adórme cânteculŭ mameĭ pre ĭubitulŭ sĕŭ copilaşŭ. Şi până ce adormŭ, tu veghezĭ aprópe de căpĕtâiulŭ mieŭ, şi dacă mĕ trezéscĭ, îmĭ areţi, câtŭ am durmitŭ, şi dacă prea de timpuriŭ m'am pomenitŭ, ţicăniturile tale mĕ îndémnă să adormŭ éră.

Numaĭ zuráitura, ce o facĭ desŭ de diminéţă, când mĕ trezéscĭ, de nu ar fi aşa de nemilósă! Mama treḑesce cu dulcéţă pre copilulŭ sĕŭ, éră tu îmĭ strîgĭ, de îmĭ pĕtrunde până la creerĭ, şi aprópe în fiesce care diminéţă trebue să te strîngŭ de gatŭ, ca să te maĭ oprescĭ.

Vreaĭ să ḑici, că băiatulŭ e cam somnorosŭ, şi trebue să-ţĭ încordĭ bine plămêuile, ca să-ĭ alungĭ somnulŭ din ochĭ, — altfeliŭ dórme maĭ departe, pânăce pĕtrundŭ raḑĕle sórele în chilie, cum s'a maĭ întîmplatŭ de câte-va orĭ? Veĭ fi avêndŭ dreptate, şi chiar' de aceea nicĭ nu mĕ pótŭ mânia pentru nemilósele desceptărĭ de diminéţă.

Spusu-ţiam fostŭ, că unŭ fostŭ vecinŭ cu auḑŭ musicalŭ prea de totŭ finŭ, totŭ cârţiá, că scoţĭ nisce sunete dure şi sĕlbatice, carĭ lĭ vatĕmă urechile? Nu te supĕrá, la-

perdemŭ încrederea în succesulŭ causeĭ nóstre juste.

Resultatulŭ finalŭ alŭ alegerilorŭ anglese se va vedé numaĭ preste câteva ḑile.

În momîntulŭ însă, în care scriemŭ, firulŭ telegraficŭ ne vestésce maioritatea *gladstonianilorŭ*.

Suntŭ în politica domnuluĭ Gladstone lucruriĭ, cariĭ noĭ nu le putemŭ aprobá. Faptulŭ însă, că veteranulŭ politicŭ liberalŭ şĭ-a propusŭ împlinirea dorinţeĭ seculare a irlandezilorŭ, ne câştigă pentru sine tóte simpatiile.

Salutămŭ deci cu bucurie învingerea actuală a gladstonianilorŭ ca o arvună a învingeriĭ finale şi ca aurora uneĭ ere de pace şi de dreptate pentru asupritulŭ poporŭ irlandezŭ.

O interpelare. — În şedinţa din 13 a l. c. deputatulŭ Ugron Gábor a interpelatŭ pre ministrulŭ de justiţie cu privire la mergerea deputaţiuniĭ române la Viena. Domnulŭ Ugron a cualificatŭ demersulŭ deputaţiuniĭ române de o vătĕmare a îndependinţeĭ statuluĭ ungarŭ şi a afirmatŭ, că escesele dela Turda, Şimleŭ şi Aradŭ suntŭ numaĭ o urmare a nepăsăriĭ dovedite de organele guvernuluĭ faţă cu Românii călcătoriĭ de lege. Domnulŭ Ugron terminá, întrebându pre ministrulŭ de iustiţie, ce are de gândŭ să facă pentru a susţiné vaza şi auctoritatea legilorŭ ungare şi a statuluĭ ungarŭ.

Interpelarea a fostŭ comunicată ministruluĭ de justiţie, care, deşi a fostŭ de faţă, n'a respunsŭ. Să vede, că nu vré să se pripéscă cu rĕspunsulŭ.

Să aşteptămŭ dară rĕspunsulŭ guvernuluĭ; dór s'a face maĭ multă lumină în cestiunea nóstră destulŭ de complicată.

Revistă bisericéscă.

Roma.

De unŭ timpŭ încóce s'a scrisŭ şi s'a vorbitŭ multŭ despre retragerea ambasaduluĭ Germânieĭ acreditatŭ pre lângă S. Scaunŭ Apostolicŭ. Scirea se confirmă şi deja se designézĕ şi persóna, care va înlocuí pre domnulŭ Schlözer. Acéstă persónă ar fi ambasadorulŭ germânŭ din Bern, domnulŭ Bülow. Repăşirea domnuluĭ Schlözer este o urmare a etăţiĭ sale înaintate: elŭ este de 72 anĭ. Foile contrare Vaticanuluĭ aŭ cercatŭ să dea acesteĭ repăşiriĭ o formă de demonstraţie din partea Germânieĭ pentru politica ce o urmăresce Vaticanulŭ faţă cu Francia. Foile aceste aŭ cercatŭ să-şĭ motiveze insinuările lorŭ, provocându-se la foile oficióse şi semioficióse a Vaticanuluĭ, în specialŭ la „Osservatore Romano“ şi la „Moniteur de Rome“, cariĭ în timpulŭ din urmă érăşĭ aŭ combătutŭ cu tótă puterea alianţa întreită. Firesce că argumentulŭ acesta nu aloréză, vde-órece Vaticanulŭ de repeţite orĭ a declaratŭ, că nu rĕspunde pentru partea politică a foilorŭ numite.

Germânia.

Adunarea anuală a XXXIX a catolicilorŭ germanĭ se va ţiné în est-anŭ în ḑilele 28 Augustŭ — 1 Septembre. În oraşulŭ Mainz. Pregătirile ce se facŭ pentru acéstă adunare suntŭ grandióse. Abia s'a publicatŭ convocatorulŭ şi deja miĭ de ómenĭ s'aŭ şi insinuatŭ că vorŭ participá. Programa adunăriĭ încă nu e pulicată. E însă certŭ, că şi adunarea acésta va fi totŭ atâtŭ de imposantă şi de démnă, ca şi celea precedente.

Rusia.

Ḑiaruluĭ „Pol. Corresp.“ i-se scrie din St. Petersburg cu datulŭ 8 Iulie, că ministrulŭ de interne a pregătitŭ unŭ proiectŭ de lege pentru combaterea *„stundismuluĭ“*. Stundismulŭ este o sectă religiósă, formată din o mestecătură a „ortodoxieĭ“ cu luteranismulŭ. În înţelesulŭ proiectuluĭ de lege amintitŭ stundismulŭ se declară de o sectă contrară statuluĭ şi religiuniĭ ortodoxe şi dreptŭ aceea stundistiĭ se eschidŭ dela tóte funcţiunile publice. Maĭ departe se interḑice stundiştilorŭ să-şĭ ţină şerbitoriĭ de religiunea ortodoxă. Proiectulŭ de lege statóresce pedepsele celea maĭ severe în contra persónelorŭ acelora, despre cariĭ se va puté dovedí, că aŭ întorsŭ ortodoxiĭ la stursmŭ, precum şi în contra celorŭ ce ar' vorbí cu dispreţŭ saŭ chiar şi fără reverinţă despre religiunea ortodoxă. Proiectulŭ acesta de lege în scurtŭ se va presentá consiliuluĭ de statŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În parlamentŭ se află la ordinea ḑileĭ proiectele pentru regularea valuteĭ. Vorbitoriĭ tuturorŭ partidelorŭ s'aŭ pronunţatŭ pentru primirea în genералŭ a proiectelorŭ.

Numirea succesoruluĭ luĭ *Baross* este iminentă. Noulŭ ministru de comerciŭ şi de comunicaţiune va fi secretarulŭ de statŭ dela acelŭ ministeru *Lukács Béla*, care represintă ca deputatŭ cerculŭ I electoralŭ din Murĕşŭ-Oşorheiŭ. Numirea luĭ Lukács Béla este întimpinată cu satisfacţie, de-órece elŭ ca secretarŭ de statŭ a datŭ doveḑĭ destule, că este acasă în resortulŭ ministeruluĭ de comerciŭ şi de comunicaţiune şi că prin urmare va puté conduce afacerile cum se cuvine.

Francia.

Ministrulŭ Loubet erá să se ducă la băĭ. Din incidentulŭ uneĭ întîmplăriĭ referitóre la politica colonială, camera a primitŭ o ordine de ḑi combătută de guvernŭ cu 287 voturĭ contra 150. Votulŭ acesta alŭ camereĭ a avutŭ de urmare abḑicerea ministruluĭ de marină şi pre urmă a guvernuluĭ întregŭ. La stăruinţa presidentuluĭ Carnot însă ministerulŭ şĭ-a retrasŭ abḑicerea şi numaĭ ministrulŭ de marină Cavaignac îşĭ părăsesce portofoliulŭ, după-ce votulŭ camereĭ maĭ cu sémă în contra persóneĭ sale a fostŭ îndreptatŭ.

---

să-lŭ în scirea Domnuluĭ acolo, unde s'a dusŭ. Ce-ţĭ pasă ţie de lume şi de ómenĭ, dacă îmĭ eştĭ dragŭ mie, stăpânuluĭ tĕŭ.

Îmĭ place nespusŭ de multŭ, să vĕdŭ cu câtă sprintenie şi acurateţă îţĭ împlinescĭ tu lucrulŭ tĕŭ. Nóptea nu ţi somnŭ, vara nu ţi caldŭ, ĭerna nu vreĭ să sciĭ de frigŭ, pre vreme ploiósă capulŭ nu ţi se împreună, — precândŭ eŭ? Bine mĕ sciĭ tu: de-ĭ caldŭ, nu-ĭ bine; de-ĭ frigŭ, îĭ rĕŭ; de-ĭ vreme norósă, mi e somnŭ; de-ĭ vreme frumósă e pĕcatŭ să nu esŭ la preumblare, şi aşa în nesfîrşitŭ.

La arĕtătórele tale li totŭ una, orĭ de suĭe la délŭ, orĭ cobóră la vale, pre cândŭ eŭ uneorĭ chiar' şi pre şesŭ abiá maĭ portŭ trupulŭ meŭ înlenevitŭ.

De multe orĭ nu ar' stricá, să fie şi în lăuntrulŭ meŭ o córdă, carea să-mĭ înpintene şi întăréscă voinţa în luptele, ce le are cu comoditatea, somnorośia şi alte sóţĕ totŭ aşa de vrednice.

Privindŭ prin păreţiĭ tĕĭ de sticlă m'am adêncitŭ adeseorĭ în feliŭ de feliŭ de gânduri. Ochiĭ meĭ eraŭ aţîntiţĭ spre anghira, córda şi nenumĕratele tale rotiţĕ, dar' mintea mea vedea alte anghire, alte córde şi rotiţe, vedea maşinăria internă a omuluĭ, şi asĕmĕná baterile inimeĭ cu *tic-tac*-urile tale necontenite.

De aci treceam la sóre cu pământulŭ şi cele alalte planete ale sale, şi îmĭ închipuiam, că sórele este inima sistemuluĭ nostru solarŭ, şi raḑĕle luĭ suntŭ arteriile, ce ne aducŭ lumina şi căldura. Cândŭ inima acésta va încetá, se nu maĭ rĕspândéscă lumină şi căldură, va vení mórtea cu suflarea eĭ de ghiéţă şi va stînge viéţa tuturorŭ fiinţĕlorŭ de pre pământŭ.

Însă sistemulŭ nostru, pre lângă tótă mărimea luĭ, e numaĭ unŭ picurŭ de apă faţă cu nenumĕratele corpurĭ cerescĭ şi faţă cu sistemele, ce maĭ esistă afară de elŭ. Óre sistemele deosĕbite să nu aîba nicĭ o legătură între ele? Şi dacă aŭ, unde e centrulŭ saŭ inima lorŭ?

Ce micĭ suntemŭ noĭ pre lângă pământŭ, pământulŭ pre lângă sóre, sórele pre lângă spaţulŭ luminatŭ de elŭ, şi spaţulŭ acesta érăşĭ ce neînsemnatŭ e pre lângă universulŭ întregŭ! Şi totuşĭ câtŭ de marĭ suntemŭ faţă cu lumea, ce s'a descoperitŭ în timpurile maĭ nóuĕ, faţă cu miliónele şi miliardele de fiinţe micĭ şi nevĕḑute, faţă de aşa numitele *bacteriĭ*, ce necontenitŭ rodŭ la rădĕcina sănĕtăţiĭ şi vieţiĭ nóstre, şi nu încétă, pânăce nu a încetatŭ viéţa.

Şi dacă aşa de micĭ şi neînsĕmnate însŭ bacteriile omuluĭ, cu câtŭ maĭ micĭ vorŭ fi bacteriile uneĭ musce, bacteriile uneĭ furnicĭ, şi cu câtŭ maĭ micĭ bacteriile bacteriilorŭ ş. a. m. d.

De cândŭ césulŭ a începutŭ să nu-mĭ maĭ umble bine, nu maĭ am tigna de maĭ înainte, ci ḑi şi nópte mĕ întrebŭ, ce póte fi causa rĕuluĭ sĕŭ. Acuma vĕḑu încă şi maĭ bine, că nu maĭ potŭ fără de elŭ, şi fiindcă o vĕḑu, mĕ legŭ, că pentru altceva decâtŭ pentru diresŭ, nu îlŭ voiŭ da din mână, şi nimicŭ nu voiŭ schimbá la elŭ, chiar' şi de s'ar' întroduce timpulŭ unificatŭ.

Mĕ voiŭ dedá eŭ şi cu acea, ca la a 2-a învêrtitură a arătătoriuluĭ meŭ, în locŭ de I să cetescŭ XIII, în locŭ de II să ḑicŭ XIV şcl., şi până mĕ voiŭ dedá, voiŭ luá întru ajutoriŭ degetele şi voiŭ numĕrá pre ele.

Medicii ne spunŭ, că tóte bólele însŭ pricinuite prin bacteriĭ. Dacă bacteriile însŭ causa bólelorŭ şi pricinuitoriĭ tuturorŭ relelorŭ din lume, bacteriĭ trebue să fie causa şi la bóla césuluĭ meŭ.

După teoria medicală bacteriile numaĭ atuncĭ pricinuescŭ bóle, cândŭ să ivesce câte-o ocasiune binevenită, saŭ cum se ḑice, cândŭ omulŭ are dispusĕţiune spre cutare bólă.

Aşa trebue că s'a întêmplatŭ şi cu césulŭ meŭ, cu tóte că nu înţĕlegŭ, cum de dispusĕţiunea saŭ aplicarea spre stricare i-a venitŭ chiar' acuma după cele scrise de mine. Întîmplare órbă să fie? Nu credŭ, pentrucă nu credŭ în întîmplare órbă.

Dacă esplicările de acuma nu vorŭ alungá dispusĕţiunea spre stricare şi urmarea eĭ, neregularitatea în umbletŭ: vrîndŭ nevrîndŭ, îmĭ va căutá, să-lŭ daŭ pre mâna vre unuĭ cesornicariŭ.

Cu vre-o câţĭ-va florenĭ sciŭ eŭ, că mi-se va maĭ uşurá punga, dar' în schimbŭ îĭ voiŭ recomândá cesariuluĭ, să caute după *bacteria horologica*, şi de le va descoperí, să-mĭ deie vre-o câte-va pre mână, ca să le sucescŭ gâtulŭ după cea maĭ nóuă metodă.

Éră pre venitoriŭ voiŭ grijí, ca să nu maĭ scriŭ lucruri, cariĭ potŭ să-mĭ dispună césulŭ spre stricare.

Grecia.

Noulŭ parlamentŭ grecescŭ şi-a începutŭ lucrările sale Joi în 7 a l. c. Ministrulŭ preşedinte şi de finanţe Tricupis a presentatŭ budgetulŭ şi a desfăşuratŭ tot-odată programulŭ finanţiarŭ alŭ guvernuluĭ propunêndŭ cruţărĭ în suma de 7 milióne de drachme. În noulŭ budgetŭ întratele suntŭ preliminate în 100,300.000 drachme éră eşitele în 97,600.000 drachme. Va să dică după noulŭ budgetŭ ar mai rĕmâné unŭ plus de 2,700.000 drachme. Ministrulŭ mai promite afară de celea dise încă şi alte reforme, în specialŭ pre terenulŭ dărilorŭ, a manipulărĭĭ tăbacurilorŭ şi altele.

Corespondinţe.

Sibiŭ în 6 Iulie 1892.

Multŭ Onorată Redacţiune a »Unirĭi«!

Cu nespusă bucurie prindŭ pêna în mână, pentru a Vĕ comunicá unele momente elevatóre, ce aŭ emoţionatŭ multŭ pre clerulŭ nostru tractualŭ, pre inteligenţa şi poporulŭ gr. cat. din Sibiŭ, cu ocasiunea ţinerĭĭ şedinţeĭ Senatuluĭ scolasticŭ protopopescŭ din 30 Iunie a. c. st. n.

A fostŭ o ḑi acésta în adevĕrŭ plăcută, o ḑi mărĕţă şi de sĕrbătóre, ce a lăsatŭ nu numaĭ în inimele nóstre suveniriĭ neperitóre, dar pentru întregŭ tractulŭ protopopescŭ gr. cat. alŭ Sibiuluĭ ea va formá o ḑi epocală, de carea posteritatea nóstră cu plăcere îşĭ va aduce aminte în timpiĭ mai târḑiĭ. În acésta ḑi memorabilă s'a sĕvĕrşitŭ unŭ actŭ solemnŭ, unŭ actŭ de iubire şi reverinţă faţă de bravulŭ, înţeleptulŭ şi bine-meritatulŭ nostru protopopŭ gr. cat. *Ioanŭ V. Rusŭ*, carele ca unŭ adevĕratŭ şi bunŭ cârmaciŭ, ca unŭ bunŭ părinte şi adictŭ fiŭ alŭ sânteĭ nóstre Biserice — în timpŭ de 30 aniĭ ca capŭ alŭ acestuĭ tractŭ protopopescŭ, ca parochŭ alŭ Sibiuluĭ şi ca profesorŭ de limba şi literatura română la gimnasiulŭ rom. cat. de statŭ din Sibiŭ, a sciutŭ să conducă cu tactŭ şi prudenţă, cu zelŭ şi abnegaţiune, turma şi mlădiţele concrediuţe dînsuluĭ, către destinulŭ sĕŭ şi să lupte cu armele minţiĭ sale agere, pentru binele şi fericirea poporuluĭ nostru românescŭ.

Campanele Bisericeĭ gr. cat. din Sibiŭ signalisézá la 9 óre a. m. începerea solemnităţiĭ — începerea serbătoriĭ iubilare. — Toţĭ preoţiĭ tractualiĭ, o mare parte a învĕţătorilorŭ din tractŭ, o parte din inteligința română gr. cat. şi o prea frumósă cunună de Dómne şi Domnişóre din Sibiŭ în frunte cu amabilele Dómne preşedinţă şi vice-preşedintă a reuniuniĭ femeilorŭ pie pentru înfrumseţarea s. nóstre Biserice de aci, prea stimabilele Dómne Maria Popŭ de Harşianŭ şi Cornelia Surdŭ, cum şi alte Dómne şi Domnişóre din Sibiŭ şi afară de Sibiŭ, toţĭ şi tóte în veşminte de serbătóre şi cu feţele pline de mulţămire venirá, ca împreună să-şĭ manifesteze iubirea şi stima cum şi să serbeze împreună cu iubilantele sĕrbătórea sa iubilară de 30 aniĭ ca protopopŭ, parochŭ şi profesorŭ în Sibiŭ.

Totulŭ nu înfăţişá altŭ ceva, decâtŭ espresiunea celeĭ maĭ profunde stimă, reverinţă şi devotamentŭ, faţă de bunulŭ şi demnulŭ nostru iubilante, carele ca pontificante încunjuratŭ de 4 preoţĭ înc ărunţiţĭ în via Domnuluĭ şi unŭ lectorŭ, unindu-şĭ rugăciunile lorŭ înaintea s. Altariŭ cu acelorŭ de faţă, le înălţaŭ către părintele luminilorŭ de unde vine totŭ darulŭ celŭ deplinitŭ, întru conservarea sănĕtăţiĭ sufletescĭ şi trupescĭ şi întru îndelugarea vieţiĭ demnuluĭ iubilante.

În mijlocŭlŭ s. Biserice pre o mésă anume aşedată, se aflaŭ acoperite sub o covertă albă treĭ obĭecte de valóre, pre carĭ preoţiĭ tractualĭ şi inteligința română din Sibiŭ, în sĕmnŭ de recunoscinţă şi iubire le aduserŭ dreptŭ cadoŭ demnuluĭ bărbatŭ.

Sânta misă persolvită cu tótă pietatea, ce caracterisézá pre servitoriĭ Domnuluĭ şi însoţită de tonurile melodióse şi armonice a celorŭ presenţĭ în formă de corŭ, cu multă esactitate şi precisiune esecutate şi terminată cu Doxologia cea mare, nu a lăsatŭ nimicŭ de doritŭ.

După terminarea s. Mise şi a Doxologieĭ făcêndu-se opustulŭ îndatinatŭ, tinĕrulŭ nostru cooperatorŭ Demetriŭ Deacŭ din Calvasĕrŭ, cu unŭ tonŭ blândŭ dar oratoricŭ începŭ o frumósă cuvîntare, în carea arĕtândŭ însĕmnătatea ḑileĭ festive şi schiţândŭ unele date din viĕţa demnuluĭ nostru iubilante, îşĭ întinde mâna spre mésa acum descoperită, pre carea se aflaŭ celea treĭ obĭecte de valóre, şi luândŭ portretulŭ tabloŭ alŭ domnuluĭ iubilante arĕtându spre dînsulŭ ḑise: *„Iată icóna Prea On. D-Tale! pre care clerulŭ tractualŭ şi inteligința română gr. cat. din Sibiŭ — în sĕmnŭ de recunoscinţă şi devotamentu Vĕ oferesce dreptŭ suveniruŭ, păstraţi-o! ca posterioritatea şi ceĭ ce V'a iubitŭ şi Vĕ iubesce, contemplându-o — în ea să vaḑă şi să admire faptele şi virtuţile, ce Vĕ caracterisézá.“*

Apoĭ luându în mână cutia în care se aflá o pénă de aurŭ, deschiḑându-o şi oferindu-ĭ-o ḑise: *„Aicĭ îţĭ este arma cu carea Te-aĭ luptatŭ din tinereţe pentru némulŭ Tĕu, prinde-o cu aceea-şĭ demnitate în etatea-ţĭ bĕtrână, pentru a scrie maĭ departe faptele mărețe ale multŭ cercatuluĭ nostru poporŭ.“*

În fine luându în mână adresa de felicitare şi oferindu-ĭ-o ḑise: *„Uniţĭ în principiĭ, uniţĭ în simţirĭ venimŭ a-ţĭ oferĭ celea maĭ călduróse şi sincere espresiunĭ de felicitare la ḑiua iubilară, ce multŭ amŭ aşteptatŭ. Primi-ţi-o ne rugămŭ cu aceea iubire şi afecţiune, cu carĭ noĭ toţĭ aḑĭ Vĕ-o oferimŭ.“*

După acestea prea iubitulŭ nostru iubilante plinŭ de emoţiune mulţămesce în ceĭ maĭ călduroşĭ terminĭ cleruluĭ tractualŭ şi inteligințeĭ române gr. cat. din Sibiŭ, pentru iubirea manifestată cu acésta ocasĭune şi pentru însĕmnatele şi multŭ cuprinḑĕtórele obĭecte oferite, rugându pre Dumneḑeŭ ca să-şĭ verse darulŭ sĕŭ preste toţĭ, ca împreună lucrându să putemŭ adauge câte o petricică la marele edificiŭ culturalŭ alŭ naţiuniĭ române, spre înflorirea s. nóstre Biserice, înaintarea cultureĭ şi spre prosperarea némuluĭ românescŭ.

După terminarea acestora eşindŭ din s. Biserică toţĭ în corpore, ne-amŭ dusŭ în locuinţa iubilanteluĭ, unde preotulŭ nostru gr. cat. din Bórta *Paulŭ Popescu*, gratulându în numele preoţimiĭ tractuale, a rostitŭ o poesie gratulatóre compusă de dînsulŭ anume spre acelŭ scopŭ. — Apoĭ urmându şedinţele senatuluĭ scolasticŭ, protopopescŭ şi alte agende, după terminarea lorŭ pre la 6 óre p. m. toţĭ în frunte cu demnulŭ nostru iubilante, ne-amŭ întrunitŭ la o convenire colegială în restaurantulŭ „Novara“, unde firesce nu aŭ lipsitŭ nicĭ toastele îndatinate cu asemenea ocasiunĭ; éră la 9½ óre séra fiesce care s'a depărtatŭ la ale sale.

Ast-felŭ s'a terminatŭ solemnitatea ḑileĭ dela 30 Iunie a. c.

Alŭ Prea On. D-Vóstre stimătorŭ,

Ioanŭ Ghişoiŭ,
preotŭ gr. cat.

Lugoşŭ, 7 Iulie 1892.

Onorabilă Redacţiune!

Vĕ rogŭ a publicá în „Unirea“ protocolulŭ adunăriĭ protopopescĭ alŭ districtuluĭ Lugoşŭ. Decisiunile sinoduluĭ suntŭ destulŭ de importante, pentru ca să fie cunoscute de toţĭ Românii.

Protocolŭ

luatŭ în adunarea protopopéscă din Districtulŭ protopopescŭ gr. cat. alŭ Lugoşuluĭ ţinută în 30/18 Iunie 1892 în localitatea scolastică gr. cat. din Lugoşŭ, presenţi fiindŭ M. O. D. Vincenţiŭ Grozescu protopopŭ cercuale, On. Adamŭ Blăjescu parochŭ în Perulŭ, On. Dimitrie Pap, parochŭ în Belinţŭ, On. Petru Bustea parochŭ în Nevrincea, On. Titŭ Domşa parochŭ în Valea-lungă, On. Vasiliŭ Petroviciŭ preotŭ în Coşteiu-mare, On. Iuliŭ Raţŭ, cooperatorŭ în Lugoşŭ şi On. Iulianŭ Suciŭ administratorŭ în Dobreştĭ.

Obĭectulŭ:

Deliberarea şi aducerea decisiunilorŭ meritóre referitóre la Intimatulŭ Consistorialŭ alŭ Episcopieĭ Lugoşuluĭ dtŭ 17/5 Martiŭ 1892 Nr. 490 cu privire la In. Ordinaţiune ministerială dtŭ 13 Februariŭ 1892 Nr. 197 despre repausulŭ de duminecă conformŭ Art. de lege. XIII din 1891.

I.

M. O. D. Protopopŭ Vincenţiŭ Grozescu la timpulŭ indicatŭ deschide şedinţa adunăriĭ protopopescĭ cu o vorbire, prin care a trecutŭ biserica poporuluĭ românescŭ în decursulŭ vecurilorŭ, cum aceea biserică neîntreruptŭ a fostŭ asupritá de alte némurĭ, şi anume de Grecĭ şi în urmă de Slavĭ şi Sêrbĭ, până ce în urmă prin dispusĕţiune dumneḑeéscă se lumină poporulŭ românescŭ, a părăsitŭ rătăcirea din trecutŭ, şi s'a întorsŭ în parte considerabilă érăşĭ la sinulŭ bisericeĭ românescĭ, legea străbunilorŭ sĕĭ şi légănulŭ originei sale.

Adunarea protopopéscă cu simţĕminte viĭ de plăcere şi entusiasmŭ a primitŭ disertaţiunea cetită.

II.

După ce ast-felŭ presidiulŭ a deschisŭ şedinţa, notarulŭ districtualŭ cetesce amintitulŭ Decisŭ Consistorialŭ şi apoĭ se începŭ desbaterile şi deliberările din punctŭ în punctŭ alŭ decisuluĭ, şi anume la punctulŭ

1. Carĭ suntŭ motivele şi causele adevĕrate, de nu se observă legea Art. XIII din 1891 despre repausulŭ de Duminecă.

Adunarea protopopéscă recunósce cu durere adâncă, că repausulŭ de Duminecă nu se ţine din motive şi cause diferite, şi anume defectulŭ simţuluĭ religiosŭ şi moralŭ; apoĭ indiferentismulŭ religiosŭ alŭ inteligințeĭ, nepăsarea şi esemplulŭ rĕŭ alŭ claselorŭ maĭ civilisate, ba chiar de regulă a auctorităţilorŭ şi conducĕtorilorŭ societăţiĭ, carĭ înşiĭ nu cercetézá biserica, ba ce e maĭ multŭ, clasele inteligente şi din profesiune propagă indiferentismŭ, ateismŭ şi ură contra luĭ Dumneḑeŭ, contra bisericeĭ şi contra cleruluĭ.

Către acestea se adauge şi nepăsarea cleruluĭ, care fără nicĭ unŭ zelŭ numaĭ după forme esterne umblă, ca din datină îşĭ împlinesce chemarea, şi anume, preoţi nenumeraţĭ în serbătorĭ şi dumineciĭ facŭ aşa numitele clace, uniĭ preste totŭ nu predică de felŭ, alţiĭ suntŭ preste mĕsură iubitorĭ de materialismŭ, care le absórbe tótă atenţiunea şi activitatea.

Tóte aceste rele se potŭ vindecá numaĭ prin o instrucţiune radicală religioso-morală.

2. La alŭ doilea punctŭ, că poporulŭ nu ţine sĕrbătorile şi duminecele, nu ascultă S. Liturgie ci-şĭ petrece timpulŭ cu alte lucrurĭ netrebnice. Adunarea protopopéscă asemenea o recunósce cu durere, însă causele suntŭ totŭ cele de susŭ, şi apoĭ sĕrăcia generală a poporuluĭ românescŭ, şi *maĭ multŭ birturile,* căcĭ cu durere trebue să se constateze, că în multe comune însuşĭ aşa numiţiĭ chinejĭ (juḑi comunalĭ) ţinŭ în arândă birturile. Remediŭ contra acestorŭ rele este érăşĭ numaĭ cultura religioso-morală.

3. Faţă de păstrarea posturilorŭ, adunarea protopopéscă constatéză cu bucurie, că acelea suntŭ observate şi păzite în protopopiatulŭ gr. cat. alŭ Lugoşuluĭ.

4. Adunarea decide despre catechisare ast-felŭ: Tineretulŭ adultŭ numaĭ aşa va luá parte la catechisare, dacă se vorŭ luá dispusĕţiuni prin auctorităţile publice, ca preste totŭ jocurile să fie oprite, dacă tineretulŭ nu a fostŭ de diminéţă la biserică spre a luá parte la catechisare.

5. Cu privire la şcóla de repetiţiune adunarea protopopéscă constatéză, că aceea după împrejurările poporuluĭ românescŭ nu se póte ţiné tocmaĭ conformŭ legiĭ, ci aceea numaĭ aşa póte avé efectŭ, dacă éră prin auctorităţile politice se vorŭ constrînge prunciĭ dela 12—14 anĭ a cercetá şcóla poporală de tóte ḑilele.

6. Reuniunĭ de sodalĭ şi de femeĭ nu suntŭ pre sate, ci suntŭ aşa numitele corurĭ vocale, carĭ suntŭ în desvoltarea lorŭ modestă.

7. Faţă de propunerea mijlócelorŭ folositóre şi conducĕtóre la scopŭ, ca legea precitată să se pótă efeptuí cu succesŭ:

Adunarea protopopéscă este de părere, ca auctorităţile publice să esecuteze cu tótă rigórea legea citată, şi însuşĭ dînsele să o observeze cu tótă sânţenia; éră adunarea protopopéscă se dechiară cu solemnitate, că ea stă orĭ şi cândŭ la dispusĕţiunea Înaltuluĭ guvernŭ diecesanŭ.

Demetriŭ Greou, notarŭ. **Vincenţiu Grozescu,** prot. gr. cat alŭ Lugoşuluĭ.

Urméză subscrierile. [1])

Învitare la prenumeraţiune.

Cu 1 Iuliŭ st. n. s'a începutŭ abonamentŭ noŭ la „Unirea". Preţurile suntŭ însĕmnate în fruntea foiĭ.

Rugămŭ decĭ pre onoraţiĭ nostri abonenţi, să-şĭ achiteze abonamentele restante, să ne trimiţă preţulŭ abonamentuluĭ noŭ anticipativŭ şi să ne câştige şi abonenţi noĭ. Din partea nóstră nu va lipsí nicĭ o ostenélă pentru a face, ca „Unirea" să corĕspundă tuturorŭ aşteptărilorŭ îndreptăţite.

Redacţiunea şi Administraţiunea „Unirii".

[1]) Regretămŭ, că spaţiulŭ nu ne permite a publicá şi vorbirea frumósă de deschidere a P. O. D. Vincenţiŭ Grozescu. *Red.*

Nr. 162—1892.

Convocare.

În conformitate cu prescrisele §§-lorŭ 14 şi 21 din statutele Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, **adunarea generală pentru anulŭ curentŭ se convócă prin acésta în opidulŭ Blaşiŭ pre 7 Augustŭ st. n. (26 Iulie st. v.) şi ḑilele următóre.**

Aducêndu-se acésta la cunoscinţa publică, învităm pre toţĭ membriĭ Asociaţiuniĭ a luá parte în numĕrŭ câtŭ maĭ mare la şedinţele adunăriĭ.

Sibiŭ în 7 Iulie 1892.

Presidiulŭ Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ:

G. Bariţiŭ, preşedinte. **Dr. I. Crişianŭ,** secretarŭ II.

Noutăţi.

Dărurĭ preagraţióse. Maiestatea Sa a dăruitŭ din Casseta privată parochiilorŭ gr.-catolice *Mănărade* 100 fl., *Bădăcinŭ* 100 fl. şi *Sigŭ* ér 100 fl. pentru scopurĭ bisericescĭ şi şcolare.

Numire. Dlŭ Dr. *Ioanŭ Jurca,* vice-procurorŭ în Caransebeşŭ, este numitŭ jude la tribunalulŭ din Caransebeşŭ.

Logodnă în casa domnitóre. Archiducésa *Margareta Sofia,* féta cea maĭ mare a archiduceluĭ Carolŭ Ludovicŭ, s'a logoditŭ în Reichenau cu principele *Albrecht* de Würtemberg.

„Iulia" *cassă de economiĭ societate pre acţiĭ* cu reşedinţa în *Alba-Iulia* şi-a începutŭ activitatea sa în 15 Iulie n. a. c. Spre orientarea celorŭ interesaţĭ.

Concursŭ pentru staţiunĭ docentale. Cu terminulŭ de 1 Augustŭ a. c. se escrie concursŭ pentru următórele staţiunĭ docentale şi cantorŭ-docentale: I. *Protopopiatulŭ Catineĭ* staţ. cant.-doc. din *Cămăraşulŭ-deşertŭ* cu emolumentele: 120 fl. (din repartiţiune), 1 grădină de 2 cară de fênŭ, 30 metrete cucuruzŭ à 16 cupe, terţialitatea din stolă = 30 fl. 2. Staţ. doc. din *Fiscutŭ* cu emolumentele: 150 metrete (litre) de cucuruzŭ (din magazinulŭ şcóleĭ), 13 jugĕre arătorŭ şi fênaţŭ computate în 60 fl., 26 fl. pentru 80 punţĭ lardŭ şi terţialitatea din stolă = 40 fl. 3. Staţ. cant.-doc. din *Năoiŭ* cu emolumentele: 150 fl. din repartiţiune, 50 fl. din casa alodială, terţialitatea din stolă = 30 fl. 4. Staţ. doc. din *Ormenişulŭ de câmpie* cu emolumentele: 100 fl. din repartiţiune, 100 metrete cucuruzŭ à 16 cupe, şi 100 punţĭ lardŭ. 5. Staţ. cant.-doc. din *Şermaşulŭ-mare* cu emolumentele: 150 fl. din repartiţiune, 2 jugĕre arătorŭ computatŭ în 15 fl. şi terţialitatea din stolă = 35 fl. 6. Staţ. cant.-doc. din *Şermăşelŭ* cu emolumentele: 95 fl. din repartiţiune, 25 fl. din cassa bisericeĭ, 2 grădinĭ şi 6 jugĕre arătorŭ computate în 65 fl. şi terţialitatea din stolă. II. *Protopopiatulŭ Sibiuluĭ:* 1. Staţ. doc. din *Sibiŭ* cu emolumentele 250 fl. din cassa şcóleĭ, 7 metri cub. lemne. 2. Staţ. doc. din *Bradŭ* cu emolumentele: 66 fl. 66 cr. din cassa alodială, 100 metrete à 16 cupe cucuruzŭ, 56 fl. din repartiţiune şi 15 fl. pentru lemne. 3. *Ghijésa-de-josŭ* cu emolumentele: 200 fl. din cassa alodială, grădina şcóleĭ şi lemne de focŭ computate în 20 fl. 4. Staţ. cant.-doc. din *Şaldorfŭ* cu emolumentele: 100 fl. din repartiţiune, 52 fl. din cassa alodială, grădina şcóleĭ şi 4 orgiĭ lemne computate în 30 fl. şi terţialitatea din stolă = 18 fl. 5. Staţ. doc. din *Hamba* cu emolumentele: 132 fl. din repartiţiune, 35 metrete bucate din magazinulŭ şcóleĭ, 5 orgiĭ lemne şi grădina şcóleĭ computate în 36 fl. 50 cr. III. *Protopopiatulŭ Cojocneĭ:* 1. Staţ. doc. din *Aitonŭ* cu emolumentele: 200 fl. din repartiţiune. 2. Staţ. cant.-doc. din *Găḑălinŭ* cu emolumentele: 142 fl. din repartiţiune, 32 metrete marĭ de cucuruzŭ, 34 ḑile de lucru. Venitele stolarĭ = 17 fl. 3. Staţ. cant.-doc. din *Ghirişulŭ-românŭ* împreunatŭ cu docentura ambulantă din *Vaida-Cămărăşŭ* cu emolumentele: 163 fl., 25 metrete (litre) bucate, 25 ḑile de lucru, venitele stolare = 15 fl. În tóte staţiunile enumĕrate se află şi cuartirŭ liberŭ şi în cele maĭ multe şi grădină de legumĭ şi pomĭ.

Cursŭ de stupăritŭ. Cursulŭ estraordinarŭ de stupăritŭ, ţinutŭ în Vermeşŭ de domnulŭ protopopŭ *Ionŭ Vulcanŭ,* s'a terminatŭ în 30 Iunie. Aŭ participatŭ 11 docenţi şi unŭ preotŭ. Domnulŭ Protopopŭ Vulcanŭ a desvoltatŭ unŭ zelŭ deosĕbitŭ în instruarea participanţilorŭ la cursŭ şi a ajunsŭ la succese întru adevĕrŭ surprinḑĕtóre. Pre lângă acésta a maĭ şi întrunitŭ pre ceĭ participanţi de repetite orĭ la masa sa şi în sfârşitŭ ĭ-a dăruitŭ pre fiesce care cu câte unŭ roiŭ de stupŭ. Numele celorŭ ce aŭ participatŭ la cursulŭ acesta de stupăritŭ suntă: Pavelŭ Munteanŭ, docente în Vermeşŭ, George Murgu, docente în Zgribescĭ, Iuliŭ Boldoreanŭ, docente în Vişagŭ, Ionŭ Ionescu, docente în Isgariŭ, Alesandru Giuca, docente în Marcoveţĭ, George Ogercinŭ, docente în Jebelŭ, Valeriŭ Popoviciŭ, docente în Petromaniŭ, Constantinŭ Toma, docente în Ghiladŭ, Petru Iorgoviciŭ, docente în Varadia, Iosifŭ Micleŭ, docente în Rafna, Avelŭ Popŭ, preotŭ şi docente în Ticvaniulŭ-micŭ.

Esposiţie universală la Paris. Preşedintele Carnot a subsĕmnatŭ unŭ decretŭ, prin care se statorésce ḑiua deschiderii esposiţieĭ universale, ce se va aranjá în Paris. Ḑiua acésta este *15 Maiŭ 1900.*

Cholera. În *Rusia* cholera se estinde totŭ maĭ departe. Casurile de mórte se facŭ totŭ maĭ numeróse. În *Paris* s'aŭ ivitŭ fórte multe casurĭ de aşa numita cholera nostras. Casurĭ de choleră s'a anunţatŭ şi din Berlin, Constantinopolŭ şi de pre airea. Se desminte însă adevĕrătatea acestorŭ sciriĭ. În faţa pericoluluĭ iminentŭ aprópe tóte statele aŭ luatŭ mĕsurile profilactice celea maĭ estinse, numaĭ la noĭ nu s'a făcutŭ încă nimicŭ, cu tóte că condiţiunile igienice de pre la noĭ încă lasă destulŭ de doritŭ. Aci amŭ dorí să vedemŭ energie!

Grindina a causatŭ érăşĭ daune enorme prin multe locurĭ. Ast-felŭ în apropierea Blaşiuluĭ hotare întregĭ aŭ fostŭ nimicite tocmaĭ în ajunulŭ seceriĭ.

Erupţiunea vulcanuluĭ Aetna ia dimensiuni totŭ maĭ marĭ. Sĕmĕnăturele aŭ fostŭ devastate până la o întindere fórte mare. Vieţi omenescĭ n'aŭ peritŭ.

Ravachol, vestitulŭ anarchistŭ, urzitorulŭ atâtorŭ atentate şi omorurĭ, şi-a aflatŭ în sfârşitŭ resplata meritată. Tribunaluluĭ din Montbrison l'a condamnatŭ la mórte şi sentinţa a şi fostŭ esecutată. Ravachol a fostŭ guilotinatŭ.

Catastrofă îngrozitóre. La scalda *St-Gervais* din Elvetia s'a întîmplatŭ o catastrofă teribilă. Scalda St-Gervais zace la pólele munteluĭ Montblanc. O lavină s'a ruptŭ de pre munte şi cu o repeḑiune înfricoşată s'a rĕsturnatŭ asupra localităţiĭ de scaldă St-Gervais, nimicindŭ tóte casele afară de una. Lavina continuându-şĭ calea sa destructivă, a nimicitŭ saŭ în parte saŭ cu totulŭ încă vre-o câteva comune. Până aci numĕrulŭ victimelorŭ nu este încă constatatŭ. Se crede însă că se va urcá la 200.

Casŭ de mórte. *George Ioanoviciŭ,* conducĕtorulŭ Reuniuniĭ de consumŭ din Blaşiŭ, a reposatŭ în 11 Iulie n. în etate de 52 anĭ. Pre reposatulŭ îlŭ jelesce întristata soţie împreună cu şese fiĭ şi numeróse rudeniĭ. — Mórtea grabnică şi neaşteptată a regretatuluĭ Ioanoviciŭ a impresionatŭ adêncŭ Blaşiulŭ întregŭ. Condolinţa generală s'a pututŭ vedé cu ocasiunea înmormîntărĭ sĕvârşite în 13 Iulie, la care putemŭ ḑice, că aprópe inteligînţa întrégă a participatŭ. Dorimŭ şi noĭ jelniceĭ familie mângâiere şi alinarea durerilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericeĭ române din Ungaria și Transilvania, dară maĭ alesŭ din părțile bănățene ale dieceseĭ Lugoșuluĭ.

(Continuare.)

Maĭ susŭ deja s'a amintitŭ, că relațiunea episcopuluĭ este fără datŭ, deci nu se póte sci, că óre care dintre representările din întrebare este cea dintâiă? Din parte-mĭ cugetŭ, că cea despre statulŭ dieceseĭ este făcută de-odată cu rugarea de maĭ susŭ, și care se póte considera ca și memorialulŭ prin *Neffzern* recomandatŭ, orĭ dóră aceea relațiune este maĭ târdie, de-órece în punctulŭ 1 alŭ acelei relațiunĭ ocurŭ totŭ acele espresiunĭ, ca și în însa-și rugarea; se cere însă și maĭ multŭ, adecă înființarea episcopieĭ, ceea ce presupune o mișcare cu multŭ maĭ estinsă a Unirieĭ. Lipsesce însă din aceea relațiune provocarea la specificarea preoților neoconverșĭ, despre carĭ se afirmă, că cu ceva maĭ înainte de an. 1736 să se fi întorsŭ la Unire.

Fie orĭ cum, destulŭ că rugarea Episcopuluĭ a avutŭ resultatulŭ doritŭ. Căcĭ: Maiestatea Sa prin Secretarulŭ aulicŭ *Neffzern,* cu datŭ 31 Dec. 1736 îndrumă oficiolatulŭ caseĭ centrale banatice, ca pre basa specificațiunĭĭ date și propuse prin Episcopulŭ Falkenstein, pentru fiesce care preotŭ acolo numitŭ în particularŭ se estradeie *decretŭ propriŭ* de denumire, și pre sama acelora, din fondulŭ stipendiilorŭ, începêndŭ din 1 Ian. 1737 în 4 rate anualĭ să *esolveze 720 fl.,* specificându-se pentru fiesce care preotŭ suma asĕmnată.

Specificarea aclusă la scrisórea acésta sună ast-felŭ:

Was nachfolgenden ex Schismatismo zur Cath. Religion Convertirten Geistlichen Monathl. respective, und Jährlichen zur Unterhaltung ex Administratione ausgeworfen, und aus der Bannatischen Haubt-Cassa in 4-taligen Ratis à 1-a Januarii 1737 bezahlen zu lassen resolwirt worden.

Priester H. Petronio Poppovich, Monatlich 12 fl. 30 kr., Jährlich 150 fl. Gregorio Student, M. 2 fl., J. 24 fl. Popp Opra zu Murany, M. 4 fl., J. 48 fl. Popp Joan zu Keszintz, M. 4 fl., J. 48 fl. Popp Nicola Nedelcovich zu Finthas, M. 8 fl., J. 96 fl. Popp Domitro Joannovich zu Facset, M. 4 fl. J. 48 fl. Popp Andreas von Fiszieseh, M. 6 fl., J. 72 fl. Popp Giorgi Illin zu Gollez, M. 4 fl., J. 48 fl. Gregorio zu Komoristie, M. 4 fl., J. 48 fl. Mihuza zu Kakova, M. 4 fl., J. 48 fl. Popp Giorgio zu Fenlock, M. 4 fl., J. 48 fl. Popp Georgio Poppovich zu Fenlock, M. 4 fl., J. 48 fl. Summa M. 60 fl. 30 kr., J. 720 fl. Temesvar den Lezten Xbris 1736. J. b. v. Neffzern.

Din specificarea acésta interesantă ne convingemŭ a) despre aceea, că ce salarŭ aveaŭ preoțiĭ uniți înainte de acésta cu 155 anĭ. Anume: că 8 preoți aveaŭ câte 4 fl. lunarŭ saŭ 48 fl. la anŭ, 1 avea 6 fl. lunarŭ saŭ 72 anualŭ, 1 avea 8 fl. lun. saŭ 96 fl. anualŭ, și numaĭ uniculŭ preotŭ din Timișóra *Petronie Petrovich* avea 150 fl. ca și alțĭ preoți rom. cat,; precândŭ studentulŭ saŭ diaculŭ luĭ Petronie avea numaĭ 24 fl. anualŭ; b) despre aceea, că în care parte a Bănatuluĭ erá maĭ lățită Unirea. Dara ca să cunóscemŭ, acésta și maĭ lămuritŭ este să maĭ însĕmnămŭ următórele:

Maĭ înainte am amintitŭ, că salarulŭ celorŭ 12 preoți s'a stătoritŭ pre basa specificuluĭ și conspectuluĭ alăturatŭ la rugarea Episcopuluĭ de dtŭ 6 Iuniŭ 1736.

Cu dtŭ 30 Dec. 1736 însă se compuse o specificațiune subscrisă de *Petronie Popoviciŭ* preotŭ în Temișóra, și prin studentulŭ saŭ diaculŭ (crâsniculŭ) luĭ Potronie Gregoriŭ Popoviciŭ.

În conscripțiunea acésta, afară de ceĭ însĕmnați în specificulŭ alăturatŭ la ordinațiunea camereĭ aulice, și afară de *Petronie* și *Gregoriŭ Popoviciŭ* și preoțiĭ acolo susceputi, să maĭ amintescŭ încă 6 preoți și unŭ diaconŭ. Adecă: din Sacoșulŭ Turcescŭ, Făgetŭ, Vizma, Serezanĭ, Glavna, 2 preoți dela Kymerescĭ, Oradea-mare și maĭ unŭ diaconŭ din Timișóra. Pentru toți aceia apoĭ se *proiectézŭ* ca din 1 Octobre 1737 să se asemneze salarŭ în proiectulŭ preliminarŭ însĕmnatŭ. Specificațiunea și proiectulŭ sună așa:

Specification derer Popen welche zu der Röm. Päbstl. und Unitischen Religion kommen sein, als Nemlichen, Popa Todor von Türkisch Sakosch, Popa Nicollay von Facset, Popa Opra von Murran, Popa Dumitra von Facset, Popa Juon von Kessintz, Popa Georgy Illin von Kadar, Popa Gregory von Kommorista, Popa Mihuza von Kakova, Popa Ispas welcher den 15-ten Augustŭ gestorben in Wissma, Popa Andre von Fisesch, Popa Dumitre von Zerressan, *Popa Juon von Kimmerest,* Popa Michael von Glamma, Popa Georgy von Fenlak, Popa Gregory Petrovitz von gross Wardein, Vigenty Diacon Welcher dahier, Dregan Knees von Kimmerest nebst diesen Leuthen und dem gantzen Dorf. Das Dorf Glama, Knees Petrutz Floria, Stephan Bahamia Ivaschko, Stephan Martinesku, Martin Marko, Petru Jurkonell, Grossa Martinko nebst dem gantzen Dorf, welche mit unirt werden. Und ich Verordneter unterthänig fussfälligster Priester und Kirchen-Diener Ihro Excell. und gnaden nebst meiner angehörig Kirchendiener *Petrony Popovitz* und *Gregory Popovitz.*

Unvorgreifliches Project.

Was denen Neu-Unirten, und zu Unserer Rom. Cath. Religion übergetrettenen Respective Poppen und Clericis vom Ersten 8bris inclusive Lauffenden Jahrs, und so fort Monathl. zu ihrer Ehrlichen unterhaltung gegeben, und Bezahlt werden könnte. Als Primo dem Petronio Poppovich, als welcher Bishero nur Monatlich 10 fl. genossen, weilen Er aber zum öfteren verschiket, auch von denen zu Zeit zu Zeit pro Instructione herein kommenden Poppen einen grossen uberlauf hat, auch sonsten in disen Vorseyenden Unions werk einen Besondern Eyfer Bezeuget Monathlich 12 fl. Secundo denen 3 Pfarrern, welche würklich als solche in denen Dorfschafften, Benantlich Poppa Joann in Kymerest, Poppa Michael in Glavna, Poppa Demetris in Szereszan, Anstatt derer von denen hohen stellen verwilligten Jährlichen 100 fl. Einen Jeglichen 84 fl. so auf das Monath vor einen Jeden Betragt M. 7 fl. Dann dem Poppen Nicolao Nedelkovics von Firitschhas welcher des Protopopen dienste versiehet M. 8 fl. Den Poppen Opra von Murany M. 4 fl. Den Poppen Demetrio Joanovich von Facset M. 4 fl. Den Poppen Joann von Kessinz M. 4 fl. Den Poppen Georgio von Golex M. 4 fl. Den Poppen Gregorio von Komoristia M. 4 fl. Den Poppen Michuza von Kakova M. 4 fl. Den Poppen Andrea von Fisessh so hier zu Verbleiben hat M. 6 fl. Den Poppen Georgio von Fenlack M. 4 fl. Den Gregorio in Temesvar M. 2 fl. Den Poppen Georgio Poppovich von Fenlack M. 4 fl. Hierbei kommet auch noch ferners anzumerken, das in der vormahls eingegebenen Specification umb 4 Personen mehrer seyen aufgezeichnet gewesen, weilen nun aber Einer hiervon Gestorben, die drey Übrigen aber Ihres mir nicht allzu wohlgefälligen Lebenswandels halber dimmittiret worden, als seyed sie in gegenwärtigen aufsatz ausgelassen worden."

Combinându acum cele 2 specificațiunĭ și conscripțiunea, ne vomŭ convinge, că în anulŭ 1736 în Bănatŭ aŭ fostŭ *19 preoți* și *2 diaconĭ* carĭ după preliminarulŭ din 1737 aveaŭ la olaltă o plată anuală de *972 fl.;* și afară de acésta, că Unirea erá lățită maĭ alesŭ în jurulŭ *Timișóreĭ, Lipoveĭ, Aradului, Făgetului și în partea mĕdĕdiană pre la Oravița, Versețŭ.*

În fața conspectelorŭ de maĭ susŭ trebue să reflectămŭ la dóuĕ împrejurărĭ bătătóre la ochĭ. Și adecă:

1. că pre cândŭ în specificarea din 1736 despre Petronie Popoviciŭ se afirmă, că are lunarŭ 12 fl. 30 cr.; pre atuncĭ în proiectulŭ celŭ din 8 Octobre 1737 se dice, că până aci ar fi avutŭ numaĭ 10 fl., deci i-se proiectézŭ 12 fl. De aci s'ar vedé, că acelŭ preliminarŭ este compusŭ încă înainte de an. 1736.;

2. că preoțiĭ din Kymerescĭ (Temeșescĭ), Glavna și Serezanĭ, carĭ până aci avură laolaltă numaĭ 100 fl., de aci înainte fiesce care să capete câte 84 fl. saŭ laolaltă 252 fl. Cândŭ s'aŭ asĕmnatŭ ceĭ 100 fl., în lipsa documentelorŭ, nu se scie.

Să vedemŭ acuma, că ce s'a alesŭ cu cestiunea înființăriĭ episcopieĭ gr. catolice în Bănatŭ?

Cestiunea acésta de mare însĕmnătate încă și-a aflatŭ resolvarea sa la anulŭ 1738. Anume Maiestatea Sa împĕratulŭ Carolŭ alŭ VI-lea în scrisórea sa de dtŭ 10 Maiŭ 1738 esmisă cătră Administrațiunea banatică, edice și apróbă înființarea acelei episcopiĭ unite.

În acéstă resoluțiune maiestatică, după ce se premite, că pentru stabilirea s. Unirĭ deja în Transilvania a fundatŭ reședință episcopéscă, mănăstire pentru întreținerea unuĭ numĕrŭ maĭ mare de basiliți și treĭ locurĭ în propaganda pentru alumnĭ, prin ce în Transilvania s'a pusŭ temeiŭ pentru promovarea s. Unirĭ, și înflorirea pietățiĭ și a sciinței teologice: adauge, că din îndemnulŭ sĕŭ propriŭ a datŭ mandatŭ, ca aceea-și Unire de după esemplulŭ din Transilvania, și în părțile noŭ aquisite să se promoveze. Nu numaĭ, fără după propunerea făcută prin consiliulŭ belicŭ și a camereĭ aulice, și după ascultarea și *învoirea episcopuluĭ Cianaduluĭ B. Falkenstein,* resolvézŭ, ca pentru asecurarea intențiunĭ sale, începutulŭ să se facă în Diecesa Cianaduluĭ prin aceea, că spre acestŭ scopŭ să se înființeze o episcopie greco-catolică unită, *independentă* de episcopulŭ Cianaduluĭ de ritŭ latinŭ. Jurisdicțiunea aceluĭ episcopŭ să se estindă nu numaĭ în Diecesa Cianaduluĭ, în întregŭ Bănatulŭ și în partea Ungarieĭ dincolo de Murĕșŭ, ci și în regatulŭ Sĕrbieĭ și Românieĭ de atuncĭ, și preste acésta să fie în vigóre până atuncĭ, până cândŭ amĕsuratŭ așeḑămîntuluĭ și succesuluĭ bunŭ și a promovăriĭ Unirĭ și în acelea țerĭ, se va vedé necesitatea înființăriĭ episcopatelorŭ deosĕbite de acela-și ritŭ și pentru acele țerĭ.

Lângă episcopatŭ maĭ întemeiéḑă locurĭ pentru 8 preoți saŭ călugărĭ, carĭ amĕsuratŭ instituțiunĭĭ ritului orientalŭ, în locŭ de Capitulŭ saŭ canonicĭ, să fie întru ajutorulŭ episcopuluĭ la funcțiunĭ episcopescĭ, și la instruirea tinerimiĭ.

Maĭ încolo ordinéză, ca biserică catedrală, reședință episcopéscă și mănăstirea, să se edifice între Sĕrbia, Bănatŭ și România, adecă în *Moldova* (O-Moldova) saŭ *Uj-Palanka,*[1]) saŭ într'aceea-și reședință și mănăstire să pótă fi și unŭ *alumneatŭ* de o cam datŭ numaĭ pentru 12 studenți, carĭ vorŭ fi de a se pregătĭ pentru statulŭ clericalŭ. Acoperirea speselorŭ pentru edificarea bisericeĭ catedrale, a reședinței și mănăstiriĭ dispune a se face din venitele intercalare a episcopieĭ rom. cat. din Oradea-mare rĕmase după episcopulŭ *Lusinczky* dela Oradea-mare (†1733), din lăsămîntulŭ episcopuluĭ *Okolicsányi* († 1736) dela Orade si din cassa țĕriĭ. Doresce ca edificările din cestiune [2]) să se începă, dară maĭ întâiŭ să se susțérnă unŭ planŭ la consiliulŭ belicŭ și la camera aulică. Zidirea să se facă

[1]) A esistatŭ încă și pre timpulŭ Avarilorŭ unde s'aŭ concentratŭ șanțurile Avarilorŭ. Griselini »Geschichte des Temesvarer Banats. Wien 1780 p. 12.

[2]) O parte anumită a venitelorŭ episcopescĭ rom. cat. din Oradea-mare, încă și în sensulŭ ordinațiunĭĭ maĭ înalte din Ian. 1744, și 29 Augustŭ 1759, erauŭ destinate pentru scopulŭ promovăriĭ s. Unirĭ, încâtŭ adecă 17 miĭ florenĭ puté reține Episcopulŭ pentru masa episcopéscă, ĕră restulŭ pre lângă ratiuni consciințióse trebuea să-lŭ foloséscă în *incrementum religionis bonumque unionis.* Cfr. Decr. de denumire a Episcopuluĭ rom. cat. *Patachich* din 1759 la Keresztury o. c. pag. 150, 155.

sub supraveghiarea episcopului Cianadului apoi a episcopului nou denumindu, şi a oficiolatului cameralu, care va purtá şi socótă. Până la efectuirea zidirii lasă, ca pentru locuinţa episcopului să se conducă o casă.

Pentru intertenţiunea episcopului *titulo mensae* din cassa parochială să stătorésce o sumă de 2000 fl. anuali, érá *titulo cathedralis* dela fiesce care preotu unitu anualu 1 fl. Pentru susţinerea călugărilorŭ să asemnéză 1000 fl. anuali, érá pentru tineri 500 fl. dela erarŭ. Pentru asecurarea şi stabilirea acestorŭ dotaţiuni, se dă ca fondŭ immobilŭ şi hipotecă, dominiulŭ ţinetorŭ de Provisoratulŭ *Tocaj* din Ungaria, anume: *Monostor-Paly, Püspök-ladány, Téglás, Vencselo, Rakomiz, Tinár, Balsa, Korad, Bód,* ambe porţiuni dela *Nadudvar, Szovat* cu prediele *Teder, Böcken* şi *Hott,* şi încă aşa, că de cumva aceea dotaţiune nu s'ar subministrá regulatu din cassa provisoratului dela Tokaj saŭ dela Arendatorŭ, atunci Episcopulŭ fără procesŭ îndelungatŭ să o pótă iscassá din dominiile acelea erariale. De-odată se dispune, ca despre acésta fundaţiune, prin cancelaria ung. aulică să se *estradee diploma recerută.* În urmă după ce se mai însémnă, că faţă de persóna şi denumirea episcopului unitu şi a monachilorŭ, se va face dispusĕţiune, se edice ca principiŭ, că în viitorŭ pentru promovarea Unirii, fiesce care parochŭ gr. cat. care va profesá unirea, şi va fi aşedatŭ în parochiile dieceseĭ celeĭ nóuĕ, din cassa parochilorŭ, va avé unŭ salarŭ sistemisatŭ de 100 fl.

Acesta este în resumatŭ cuprinsulŭ resoluţiuniĭ împĕrătescĭ. [1])

(Va urmá.)

Vezinas.

Istorisire de **Nic. T. Zorilă**

(Continuare.)

Sórele a rĕsăritŭ. Caldele luĭ radĕ brăzdézĕ şi împrăştie negura cea désă. Picăturele de róuă disparŭ de pre frunzĕle arborilorŭ. Însectele orĭ câtŭ de neînsĕmnate şi mititele, se vĕdŭ umblându cu vioiciune. Paserile cântătóre facŭ de rĕsună brădetulŭ. Raĕle sóreluĭ deviŭ din ce în ce mai calde. Întrégă natura parcă dice: „Uĭte, ce frumósă m'a făcutŭ Ziditoriulŭ tuturorŭ!“

Atunci omulŭ, care-ĭ cunósce tóte tainele, se pune la umbra unuĭ arbore pre érba verde şi-o admiră — — o admiră, căci e frumósă şi e vrednică de admiratŭ.

Aceştĭ ómenĭ nu facŭ aşa.

Cu ură şi rĕsbunare pătimaşe staŭ faţă în faţă, să se nimicéscă.

Doĭ vulturĭ urieşĭ, alŭ Alpilorŭ şi alŭ Carpaţilorŭ, îşĭ sfăşiŭ carnea şi penele, pre carĭ unŭ orcanŭ îngrozitorŭ le învîrte sute de anĭ în jurulŭ pămêntuluĭ. Apoĭ éră-şĭ le aşédă pre loculuĭ luptelorŭ de odinióră ca puiĭ vulturuluĭ carpatinĭ, învinsŭ în bătae, să-şĭ facă cu ele unŭ cuibŭ caldŭ.

Să întrerupemŭ continuarea acestorŭ rînduriĭ.

„Acum sciŭ destulŭ,“ dice Dapix cătră sentinela cea bĕtrână. „Bagă de samă la tóte mişcările inimicilorŭ. Dacă prinsonierulŭ se va rentórce, condu-lŭ la Cotiso. Elŭ îlŭ va băgá érăşĭ în închisóre.“

Cu aceste vorbe plécă într'unŭ sufletŭ la domnulŭ sĕŭ.

Vezinas îlŭ aştéptă cu nerăbdare.

„Ce noutăţĭ, căpitane Dapix?“ îlŭ întrébă zărindu-lŭ.

„Destulŭ de rele pentru noĭ,“ îĭ rĕspunde acesta abia rĕsuflându. Inimicilorŭ le-aŭ sositŭ ajutóre însĕmnate. Astă-nópte aŭ încunjuratŭ pădurea cea de bradĭ şi din lemnele de acolo facŭ o întăriturá apĕrătóre. O jumătate de legiune lucră la ea cu o grabă ne esplicabilă.“

„Prinsonierulŭ s'a rentórsŭ?“

„Încă nu! Îlŭ aşteptămŭ în totŭ momîntulŭ.“

„Alérgă şi dă de scire tuturorŭ căpitanilorŭ, să se adune pre zidulŭ cetăţiĭ la unŭ sfatŭ de răsboiŭ. Eŭ îĭ aşteptŭ acolo.“

În scurtă vreme tóte căpeteniile armateĭ, încredinţate cu apĕrarea capitaleĭ, staŭ pre zidulŭ eĭ ţinêndŭ unŭ mare sfatŭ de rĕsboiŭ. Fiesce care cunósce starea critică a lucruluĭ.

„Generalulŭ meŭ,“ dice Dapix sosindŭ celŭ de pre urmă. „Aşteptŭ celealalte porunci ale tale.“

„Vĕ mulţămescŭ, iubiţiĭ meĭ căpitanĭ, pentru graba, cu care aţi urmatŭ urginteĭ mele chemărĭ. Vĕ mulţămescŭ în numele patrieĭ. Precum se vede, mâne va fi o cruntă bătălie. Priviţi,“ şi arată cu mâna spre castrele romane“, cum lucră fără de încetare. Voĭ sciţi, cu câtă greutate amŭ pututŭ rĕspinge ataculŭ primŭ, câte jertfe a trebuitŭ să aducemŭ. Şi totuşĭ pre viitorŭ încă ne vomŭ apĕrá până în ultima clipită, ca să se pótă dice: Eroŭ cu eroŭ s'a luptatŭ! Ce credeţi? Ce felŭ de mĕsurĭ de apĕrare ar trebuí să luămŭ? Daţi-vĕ fiesce care părerea. Toţi să vorbiţi după convingere. Chiar şi celŭ mai micŭ póte află unŭ lucru folositorŭ.“

Consiliulŭ a ţinutŭ timpŭ îndelungatŭ.

S'aŭ luatŭ următórele hotărîrĭ:

Ordinea de luptă ca la primulŭ atacŭ. Femeile să arunce de pre zidurĭ bolovanĭ, pre carĭ ĭ-aŭ mai pututŭ aduná bărbaţiĭ până acuma. Aceştia să susţină adevĕrata apĕrare. Dacă inimiciĭ vorŭ reuşí a trece în cetate, vre-o câţi-va să fugă spre case şi să le dea focŭ. Celalalţi să se lupte pre strade până în momîntulŭ celŭ mai de pre urmă. Căpeteniile locuitóre în cetate să se adune în jurulŭ unuĭ vasŭ cu otravă spre a nu cădé de viĭ în mânile inimicilorŭ învingĕtorĭ. Vezinas şi căpitaniĭ din provincie să părăséscă cetatea cucerită pre o cale subpămêntenă spre a ajunge câtŭ mai în grabă taĕra luĭ Decebalŭ.

Aşadară adunarea căpitanilorŭ a hotărîtŭ, că sfatulŭ regeluĭ se va aplicá, după cum a doritŭ.

Voinţa i-sa împlinitŭ. Póte fi mândru, că se numesce regele Dacilorŭ.

„Trebue să-ĭ respingemŭ. De nu, o să murimŭ,“ strigă unŭ căpitanŭ albitŭ de anĭ, ce pórtă însă arma ca unŭ june. Aceştĭ puţinĭ voinici vorŭ împfruntá legiuni de inimicĭ.“

„Paşŭ de paşŭ şi cu preţŭ scumpŭ o să cedămŭ iubita nóstră capitală. Numaĭ preste trupurile nóstre vorŭ trece maĭ departe“, dice unŭ bărbatŭ robustŭ de stătură mijlocie.

„Óre regele póte aduná în liniştе poporulŭ? Nu este împedecatŭ de inimicĭ?“ întrébă o figură atletică.

„Tótă armia romană,“ rĕspunde Vezinas, „este în aceste castre dinaintea nóstră. Între patru ochĭ regele mĭ-a spusŭ, că dacă va putе, o să ne vină într'ajutoriŭ.“

„Dacă până astădĭ n'a venitŭ,“ întrerumpe pre vorbitorŭ unŭ altŭ căpitanŭ, „cu greŭ putemŭ crede, că ne va aduce vre-unŭ ajutorŭ.“

„Ne vomŭ luptá şi cu puterile nóstre!“ dice încă unŭ căpitanŭ. „Până vomŭ putе, ţinemŭ peptŭ ataculuĭ. Dacă după o resistinţă eroică vomŭ fi învinşĭ, cine póte să ne învinuéscă, că nu ne-amŭ fi făcutŭ datorinţa? Chiar şi după începerea lupteĭ putemŭ sperá, că ne va venĭ regele într'ajutorŭ.“

„La spărturile, ce le vorŭ face în ziduri,“ dice Vezinas, „întrarea o vorŭ apĕrá arcaşiĭ schimbându-se cu lănceriĭ. Călăreţiĭ, carĭ atunci nu se vorŭ putе folosí, vorŭ aduce tóte lemnele cele marĭ, ce se vorŭ află în cetate, spre a închide după putinţă spărturele.“

„Dar călărimea când o vomŭ folosí?“ întrébă unulŭ dintre ceĭ adunaţi.

„Dacă inimiciĭ vorŭ pătrunde în cetate, apĕrămŭ cu ea stradele maĭ marĭ. Cele micĭ vorŭ fi date tóte focului. Carĭ rĕmânŭ maĭ pre urmă în viéţa, vorŭ face după buna lorŭ chibzuélă orĭ vorŭ muri ca ceĭalaltĭ, orĭ se vorŭ supune şi vorŭ fi duşĭ înaintea caruluĭ triumfalŭ alŭ împĕratuluĭ învingĕtorŭ.“

„Numaĭ trădatoriĭ vorŭ face aşa!“ strigă Dapix apropiându-se de Vezinas, care-ĭ face sĕmnŭ.

Acesta dice şoptindu-ĭ maĭ multŭ:

„Du-te, de pregătesce pre toţi prinsonieriĭ la venirea mea . . . Stăĭ puţinŭ . . . parcă . . .“ Şi privesce spre castrele inimice, de unde se vede apropiându-se ceva de cetate.

Este prinsonerulŭ curierŭ. Împĕratulŭ Romanilorŭ l'a retrimisŭ fără de vre-unŭ cugetŭ făţarnicŭ.

După-ce a spusŭ salutările tuturorŭ amicilorŭ luĭ Longinus şi după ce n'a uĭtatŭ a cóse în tunică otravă omorîtóre, s'a despărţitŭ de prietenĭ şi de soţĭ de arme cu o inimă de vechiŭ Romanŭ. Regulus n'a eşitŭ din senatŭ mai cu mândrie ca prinsonierulŭ acesta, cândŭ a părăsitŭ castrele romane.

(Va urmá.)

[1]) Cîr. şi Oltványi o. c. p. 27. Sub Maria Teresia plata preoţilorŭ din Bănatŭ s'a statoritŭ în 300 fl., anume 200 fl. congruă, în banĭ gata, în locŭ de 100 fl., 15 căpiţe de fênŭ, 15 mĕsurĭ pos. de grâŭ şi atâta cucuruzŭ, 15 stânginĭ de lemne şi 15 acove de vinŭ. La anulŭ 1808 prin convenţiune încheiată cu episcopate s'a statoritŭ ca congruă 200 fl. 5 clăĭ de fênŭ à 15 mâĭ, 50 mĕsurĭ poson. de cucuruzŭ şi grâŭ, 30 mĕsurĭ poson. de ovĕsŭ, 24 stânjenĭ de lemne şi 24 acóve de vinŭ. La acestea la an. 1772 prin Erarŭ s'a maĭ datŭ 4 jugĕre de pământŭ. Camera a voitŭ să dea o sesiune întrégă, dară atunci n'a trebuitŭ preoţimiĭ.

Bibliografie.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrierĭ în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirii“.* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţĭ, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea“ din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)“. În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ.*

Dr. Sterie N. Ciurcu

Viena, IX Pelikangasse 10.

Cabinetŭ de consultaţiune cu celebritătile medicale şi cu specialiştiĭ dela facultatea de medicină din Viena.

Consultaţiuni şi prin corespondinţă.

Economie.

Fabrică de zăharu. Contii Wenckheim şi comitele supremu din comitatulu Bichişu au luatu de multu initiativa pentru înfiinţarea unei fabrice de zăharu în comitatulu Bichişu. După tractativele avute cu nisce fabricanţi cehi şi după sondarea terenului, capitalulu de lipsă s'a adunatu şi aşa înfiinţarea fabricei proiectate este asigurată.

Fabrică arsă. — Fabrica de funii din Segedinu a arsu. Dauna ajunge la o jumetate de milionu. La 400 lucratori şi-au perdutu ocupaţiunea.

Unde se bea celu mai multu vinu? Ministrulu de agricultură alu Italiei a publicatu acum de curêndu o statistică despre cantitatea de vinu ce se consumă în deosebitele ţeri. După statistica acésta se vine pre o persónă la anu: în Spania 115 litre, în Grecia 109 litre, în Belgia 104 litre, în Portugalia 96 litre, în Italia 95 litre, în Francia 94 litre, în Elveţia 61 litre, în Romănia 52 litre, în Austro-Ungaria 22 litre, în Germănia 6 litre, în Rusia 3 litre, ér în Anglia numai 2 litre. Aşa dară cei mai strasnici beutori de vinu suntu Spaniolii.

Editoru şi redactoru respundetoru:

Dr. Vasiliu Hossu.

(18) 1—1

Concursu.

Pentru ocuparea postului de conducătoru specialistu în ale comerciului la „Reuniunea de consum asociare în Blaşiu", devenitu vacantu prin mórtea fostului conducătoru, prin acésta se escrie concursu cu terminulu de 1 Augustu st. n. a. c. Salariulu pentru anulu primu e 1000 fl. v. a. şi % provedute în statute.

Competenţii pentru acestu postu au a-şi aşterne subscrisului consiliu administrativu petiţiunile loru provedute cu următórele documente:

a) Estrasu matricularu de botezu;

b) Testimoniu despre pregătirea, cualificaţiunea şi praxa comercială;

c) Adeverinţă, că posede o cautiune celu puţinu de 2000 fl. v. a. în bani gata, hârtii de valóre, realităţi sau în garanţe;

d) Adeverinţă, că e de naţionalitate românu sau celu puţinu cunósce deplinu limba română în vorbire şi scriere.

Concursele suntu de a se scrie cu mâna proprie.

Petiţiunile comercianţilorú cridaţi şi a acelorú, cari din causa detoriilorú loru nu potu întreprinde nimicu, nu se voru considerá.

Blaşiu, în 13 Iulie 1892.

Consiliulu administrativu.

Nr. 2442—1892. (17) 1—2

Publicare de concursu.

Din Fundaţiunea demnului de pie memorie *Ştefanu Ferdinandu Hirsch* a devenitu vacantu unu stipendiu de 300 fl., la care se escrie prin acésta concursu până în *10 Augustu a. c. st. n.*

La stipendiulu acesta potu concurge numai acei tineri *români greco-catolici,* cari suntu născuţi în vre-una din comunele următóre: Turda, Copandu, Turu, Reghiu, Comiţigu, Banabicu, Aitonu, St.-Martinulu-deşertu, Ceanulu-deşertu, Agârbiciu, Mischiu, Sându, Petridulu-de-susu, Petridulu-de-mijlocu, Petridulu-de-josu, Berchişu, Măgura, Schiopi (Puszta-Egres), Pusta-St.-Craiu, Surducu, Bicalatu, Iara-inferióră, Agrişu (Ruha-Egeres), Muntele Băişóreï, Ocolişulu-micu, Ocolişulu-mare, Runcu, Cacova, Săcelu, Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-josu, Filea-de-susu, Ciurila, Sălisce, Sălicea, Micuşu, Hasmaşu, Maghiaruşu (Magyarósag), Şutu, Silvaşulu-magiaru, Indolu, Ceanulu-mare, Băişóra, Muntele Fileï (F. Havassa), ca unele, cari odinióră au formatu ces. reg. pretura a Turdeï sub presidinţa fericitului fundatoru Ştefanu Ferdinandu Hirsch.

Stipendiulu îlu voru puté dobândí numai atari tineri din şcólele medie, sau întrători acum în şcólele medie, cari voru produce testimoniu cu calculu din studii: *eminente,* sau celu puţinu *bunu,* ér din purtarea morală: *bună* sau celu puţinu *legală.* Atari tineri voru puté folosí stipendiulu dobânditu în gimnasiu, şcóla reală, şcóla agronomică, şi eventualu şi la universitate, dacă atâtu în studii, câtu şi în purtarea morală voru ţiné calculii indicaţi mai susu.

Concursele să se instrueze cu următórele documente: testimoniu scolasticu de pre an. scol. 1891/2, carte de botezu, atestatu medicalu şi de paupertate şi să se aştérnă *până la terminulu prefiptu* la Ordinariatulu archiepiscopescu gr. cat. în Blaşiu prin parochulu concernente. Concursele întrate mai târdiu nu se voru considerá.

Blaşiu, în 5 Iulie 1892.

Ordinariatulu archiepiscopescu gr. cat. de Alba-Iulia.

172/1892. (19) 1—3

Concursu.

Pentru anulu scolasticu 1892/3 suntu a se ocupá *14 stipendii à 50. fl. menite pentru eleve de părinţi mai lipsiţi de mijlóce, cari voru fi adăpostite în internatulu împreunatu cu şcóla civilă de fete a Asociaţiunii transilvane. Dece* (10) din aceste stipendii s'au creatu din suma de 500 fl. v. a. votată Asociaţiunii transilvane în scopulu arătatu de onorata adunare generală din anulu acesta a *institutului de credită şi economii „Albina"* în Sibiu, ér patru (4) din suma de 200 fl. donată Asociaţiunii, după cum arată conclusulu comitetului subsemnatu dela 20 Iunie 1891 Nr. prot. 89, de dlu *Dr. Aureliu Maniu,* notaru publicu reg. în Oraviţa.

Pentru ocuparea acestoru stipendii se escrie concursu, cu terminulu până la 15 Augustu n. 1892.

Cererile au a se înaintá „Comitetului Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românu în Sibiu"; la acelea suntu a se aclude:

a) Carte de botezu în originalu s'au în copie legalisată;

b) Testimoniulu scolasticu de pre semestrulu II alu anului scolasticu 1891/2;

c) Atestatu despre condiţiunea şi starea materială a părinţilorú.

Sibiiu, în 12 Iulie 1892.

Presidiulu Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românu:

G. Baritiu, preşedinte. **Dr. I. Crişianu,** secretarú II.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantu de curte alu Alteţei Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifu.

proprietariulu primei fabrici ungare de maşine şi recusite de pompieri, turnătoriu de clopote şi metalu

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomándă atenţiunei preaonoraţilorú domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

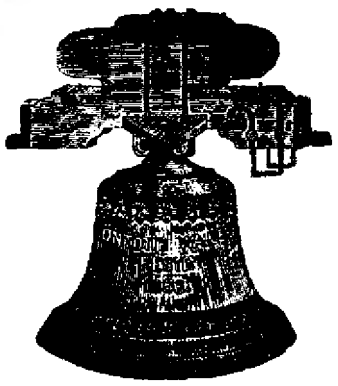

în care se fabrică atâtu grupuri câtu şi clopote singuratice: cu **scaune de fieru** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatu dela intemeiarea sa 1800 clopote mari de metalu, într'altele şi celu dela metropolia din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 27—52

Preliminare de spese şi Preţu-courante se trimitu la cerere gratuitu şi franco.

Distinsă în anulu 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentu, progresu şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 12—26

distinsu cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentu şi gustu bunu la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vatului Nr. 17

Recomándu cu preţuri de cele mai convenabile şi în esecutare câtu se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţesci şi **stichare** diaconesci **Flamure** pentru biserici şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări şi de pompe funebre.

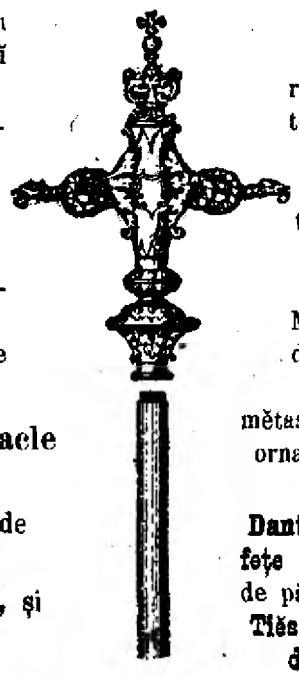

Primescu şi efeptuiescu ieftinu repararea vestmintelorú besericesci, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariu. Mare asortimentu de brodării de auru, de argintu şi de mătasă, precum şi de ornaturi besericesci brodate **Dantele besericesci, feţe de altariu, cruci** de părete şi de scólă. **Tiesături bisericesci, damasturi** etc.

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariu, şi oandele.

Acurătatea mea o potu dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifuri de preţuri şi preliminare de spese trimitu la cerere francate.

Tipografia Seminariului archidiecesanu.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiunĭ

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 23 Iuliŭ 1892. Numĕrulŭ 30.

Lămuritu-ne-amŭ?

În numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre vorbindŭ despre interpelarea deputatuluĭ Ugron Gábor în causa memorandului românŭ, amŭ terminatŭ dându espresiune sperărĭĭ nóstre, că prin rĕspunsulŭ ministerialŭ la acceca înterpelare situaţiunea nóstră destulŭ de încurcată se va maĭ limpedi.

Rĕspunsulŭ ministruluĭ Szilágyi a urmatŭ. Maĭ multŭ. În diua, în care a rĕspunsŭ ministrulŭ Szilágyi deputatuluĭ Ugron, a interpelatŭ totŭ în causa română şi contele Apponyi, şi acestuia încă i-s'a datŭ rĕspunsulŭ din partea ministruluĭ preşedinte Szapáry.

Cu tóte aceste, limpeditu-s'a situaţiunea? Lămuritu-ne-amŭ?

Să vedemŭ.

Ugron îlŭ întrebase pre ministrulŭ de justiţie, dacă are cunoscinţă despre cuprinsulŭ memoranduluĭ românŭ şi că ce are de gândŭ să facă pentru a păzi suveranitatea şi auctoritatea statuluĭ ungarŭ.

Ministrulŭ Szilágyi a rĕspunsŭ, că cunósce cuprinsulŭ memoranduluĭ, că condamnă acelŭ cuprinsŭ, dară că nu póte pedepsi pre aceia, carĭ aŭ aşternutŭ memorandulŭ, de-órece dela unŭ factorŭ constituţionalŭ ĭertatŭ este să cerĭ chiar şi lucrurĭ ilegale. Pedepsi se póte numaĭ lăţirea memoranduluĭ în presă şi agitaţiunile din presă, şi în direcţia asta a şi provocatŭ pre procurorĭ să fie cu luare aminte şi să câştige legilorŭ valóre.

Contele Apponyi a vorbitŭ despre mişcarea întrégă a Românilorŭ, atâtŭ a celorŭ de sub coróna Sântuluĭ Ştefanŭ, câtŭ şi a celorŭ din România, şi a întrebatŭ pre ministrulŭ-preşedinte, că ce ţinută are de cugetŭ să observe faţă cu mişcarea acésta.

Ministrulŭ-preşedinţe Szapáry a rĕspunsŭ maĭ întâiŭ privitorŭ la mişcările din România, apoĭ privitorŭ la celea din patrie.

A accentuatŭ domnulŭ Szapáry, că este în interesulŭ reciprocŭ alŭ Ungarieĭ şi alŭ Românieĭ, a trăi în relaţiunile celea maĭ bune, că despre acésta este convinsŭ şi guvernulŭ românŭ, şi că guvernulŭ românŭ a observatŭ faţă cu mişcările din România atitudinea cea maĭ corectă.

Privitorŭ la mişcarea Românilorŭ din patrie a ḑisŭ contele Szapáry, că are cunoscinţă despre ea. A recunoscutŭ nemulţămirea ce domnesce între Românĭ, şi pentru potolirea acesteĭ nemulţămirĭ a ḑisŭ, că va urmá ḑóuĕ căĭ: administraţie bună, justă şi echitabilă; în locŭlŭ alŭ doilea: lăţirea neforţată a limbeĭ magiare.

A ḑisŭ apoĭ domnulŭ ministru, că cuprinsulŭ memoranduluĭ românŭ este o vătĕmare a statuluĭ ungarŭ, că o înţelegere pre basa celorŭ cuprinse în memorandŭ şi cu elemente de acelea, carĭ aŭ subşternutŭ memorandulŭ, nu e cu putinţă.

A maĭ declaratŭ domnulŭ ministru, că plângerile Românilorŭ nu suntŭ îndreptăţite, de-órece naţionalităţile nicăĭrĭ nu se bucură de libertăţĭ aşa de marĭ, ca în Ungaria.

În sfârşitŭ a declaratŭ domnulŭ Szapáry, că dacă Româniĭ vorŭ abusá de libertăţile ce le aŭ, guvernulŭ va face propuneri pentru modificarea corĕspundĕtóre a legilorŭ de naţionalitate, de presă, de întruniri şi a legiĭ de comerciŭ.

Étă pre scurtŭ interpelările şi rĕspunsurile ministeriale.

Aşa dară: lămuritu-ne-amŭ?

Da şi ba.

Ne-amŭ lămuritŭ într'aceea, că guvernulŭ nu vrea să recunóscă îndreptăţirea plângerilorŭ române. Guvernulŭ adecă nu vede deosĕbirea între ţĕrĭ unitare politicesce şi naţionalicesce, cum suntŭ Francia, Germânia şi România, şi aşa crede, că libertăţile, de carĭ se bucură în acele ţĕrĭ puţiniĭ cetăţenĭ de altă limbă, suntŭ de ajunsŭ şi pentru naţionalităţile nemagiare din patria nóstră. Compătimimŭ pre guvernanţiĭ nostri pentru orbia acésta a lorŭ. Ea este esplicabilă numaĭ din grandomania, de a măimuţi state marĭ şi puternice, cum suntŭ Germânia şi Francia. Dar n'avemŭ ce le face. Maĭ curêndŭ saŭ maĭ târḑiŭ vorŭ trebui să se trezéscă: rătăcirea nu póte fi pre vecie. Datorinţa nóstră însă este a spune fără reservă, că noĭ nu vomŭ suferi niciŏdată, ca să fimŭ asimilaţi şi desbrăcaţi din caracterulŭ

Feuilleton.

Biserica şi Democraţia.

Acesta este titlulŭ uneĭ serie de articole, apărute în distinsa revistă a domnuluĭ P. S. Aurelianŭ, în *„Economia naţională."*

Tendinţa articolelorŭ acestora este, să arete rolulŭ ce compete bisericeĭ, în deslegarea cestiuniĭ celeĭ *maĭ însĕmnate a timpuluĭ nostru*, a cestiuniĭ sociale.

Constatămŭ cu viuă plăcere, că studiulŭ acesta a întrecutŭ aşteptările nóstre pentru vederile nobile şi nepreocupate ce se esprimŭ în elŭ. Rolulŭ principalŭ alŭ bisericeĭ, şi tacsative alŭ bisericeĭ catolice, într'o deslegarea problemeĭ sociale, este recunoscutŭ fără reservă, ba ce e maĭ multŭ, să susţine chiar, că problema socială fără de ajutorulŭ bisericeĭ nu se póte deslegá.

Suntemŭ fórte veseliĭ, că putemŭ aflá asemeni apreţiărĭ într'o revistă, cum e „Economia naţională" a dluĭ Aurelianŭ.

Suntemŭ de credinţă, că amŭ lipsi pre cetitoriĭ „Unirĭĭ" de o mare plăcere, dacă nu amŭ reproduce şi noĭ articoliĭ din cestiune.

Dorimŭ însă ca să se scie, că unele pasaje din articoliĭ numiţi *nu-ĭ putemŭ subscrie fără reservă.*

Asta însă nu detrage din valórea şi din însĕmnătatea simptomatică a studiuluĭ menţionatŭ.

Étă dar articoliĭ:

I.

Suntŭ aniĭ de cândŭ representanţiĭ ceĭ *maĭ ilustri* aĭ Bisericeĭ catolice aŭ luatŭ o parte însĕmnată în luptele încinse cu privire la aşa numita cestiune socială. Principiĭ aĭ bisericeĭ, călugărĭ învĕţaţi, profesorĭ ilustriĭ aĭ Universităţilorŭ catolice, s'aŭ întrecutŭ în a lucrá şi a înfăţişa soluţiunĭ asupra atâtorŭ cestiunĭ de reformă socială. Acésta activitate a şi datŭ nascere aşa numituluĭ socialismŭ creştinŭ.

Şi cu tóte acestea liberalismulŭ luptase şi elŭ din rĕsputerĭ pentru a reduce activitatea cleruluĭ numaĭ la lucrările curatŭ religióse; luase tóte mĕsurile pentru a mărginí acţiunea Bisericeĭ numaĭ în lăuntrulŭ Bisericeĭ şi alŭ mănăstiriĭ. Strĕină de zădărniciile acesteĭ lumĭ, biserica trebuiá să se *ocupe numaĭ* cu cele ce se petrecŭ în cerŭ, cu mântuirea sufletelorŭ şi atâta totŭ. Pre ea şi pre representanţiĭ eĭ, nu-ĭ priviá niciŏ una din cestiunile de ordine profană; Biserică şi clerŭ trebue să stea nepăsătorŭ faţă cu frământările şi svĕrcolirile popórĕlorŭ cu privire la reformele sociale. Aşa ḑicea liberalismulŭ occidentalŭ; în acéstă direcţiune a lucratŭ representanţiĭ sĕĭ ceĭ maĭ ilustri. Biserica i-a lăsatŭ să vorbéscă, dar n'a uitatŭ, că întâiulŭ dintre reformatorĭ, celŭ maĭ mare reformatorŭ a fostŭ însu-şĭ întemeiatorulŭ creştinismuluĭ, însu-şi celŭ restignitŭ pre cruce. Nehotărîtă cât-va timpŭ, plecându-se maĭ multŭ spre capetele încoronate, spre ceĭ marĭ şi puternicĭ, de odată Biserica schimbă tactica, se apropie de ceĭ micĭ, dă mâna cu democraţia. Prin'acésta Biserica se întórse la adevĕratulŭ sĕŭ rolŭ, căcĭ fundatorulŭ creştinismuluĭ n'a avutŭ de a face de câtŭ cu ceĭ asupriţi şi umilĭ.

De aniĭ învĕţaţiĭ Bisericeĭ se îndeletniceaŭ cu cestiunile de reformă socială; însă Capulŭ supremŭ, urmaşuluĭ sântuluĭ Petru, nu se rostise. După mature reflecţiunĭ Papa a vorbitŭ şi a vorbitŭ despre reformele sociale.

Unulŭ dintre fundatoriĭ socialismuluĭ modernŭ, Saint-Simon, presinţise rolulŭ însĕmnatŭ ce ar putea îndepliní Biserica în reforma socială. De aceea în opera sa înti-

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA.

nostru românescŭ. Suntemŭ şi vomŭ fi tot-deuna fiĭ credincioşi aĭ patrieĭ ungare, dar materialŭ pentru magiarisare nu voimŭ să fimŭ, pentru-că asta ar însemná a ne sinucide naţionalicesce.

În ceea ce nu ne-amŭ lămuritŭ, este politica ce voesce guvernulŭ să o urmeze faţă cu naţionalităţile şi în specialŭ faţă cu noĭ.

Administraţie justă, echitabilă şi egală pentru toţi: étă punctulŭ primŭ alŭ programuluĭ guvernamentalŭ.

Subscriemŭ şi noĭ, numaĭ amŭ dorí, ca să vedemŭ odată administraţia acésta, care va face „ca toţi cetăţeniĭ să se simtă bine în patria acésta.“ Noĭ vomŭ fi ceĭ dintâiŭ, carĭ vomŭ glorificá acéstă administraţie, numaĭ nu prea credemŭ a o ajunge. Esperinţele trecutuluĭ şi a presentuluĭ ne facŭ pesimiştĭ, şi până nu vedemŭ nu credemŭ. Constatămŭ de o cam dată, că administraţia acésta nu esistă, ci esistă chiar contrarulŭ eĭ, adecă o administraţie injustă, neechitabilă şi neegală pentru toţi, care face, ca nu toţi „cetăţeniĭ să se simtă bine în patria acésta.“

Lăţirea limbeĭ magiare pre calea observată de 25 de anĭ încóce: étă alŭ doilea punctŭ din programulŭ politiceĭ de naţionalitate a guvernuluĭ.

Acum punctulŭ acesta nu-lŭ subscriemŭ. Esecutarea acestuĭ punctŭ însémnă nimicirea nóstră naţională, însémnă călcarea legiĭ de naţionalitate, însémnă stîrpirea tuturorŭ institutelorŭ şi instituţiunilorŭ nóstre românescĭ. Întru adevĕrŭ dela universităţĭ suntemŭ eschişĭ ca românĭ, gimnasiĭ românescĭ nu putemŭ ridicá, cele esistente ni-se magiarisézá, şcólele poporale suntŭ aprópe magiarisate şi espuse la magiarisare totală prin proĭectulŭ de lege privitorŭ la regularea salarelorŭ învĕţătorescĭ, asilele de copiĭ suntŭ făcute pentru a magiarisá. Tóte aceste s'aŭ făcutŭ „fără forţă“, cu nesocotirea legiĭ despre naţionalitate. Guvernulŭ vrea să continue pre calea acésta. Va să dică vrea să magiariseze şi ce a maĭ rĕmasŭ, preparandiĭ, institute teologice. Tóte aceste guvernulŭ vrea să le facă „fără forţă“, pentru a deslegá cestiunea naţionalităţilorŭ.

Nefericită idee, démnă numaĭ de unŭ guvernŭ, ce se numesce liberalŭ.

A deslegá cestiunea naţionalităţilorŭ, călcândŭ în pecióre legea esistentă de naţionalitate, este întru adevĕrŭ o teorie fără sémĕnŭ.

Étă de ce în punctulŭ acesta nu ne-amŭ lămuritŭ.

Rĕmânemŭ dar cum amŭ maĭ fostŭ.

Ne-amŭ convinsŭ încă odată, că dreptele nóstre plângerĭ suntŭ nesocotite şi trecute cu vederea. Ne-amŭ convinsŭ, că o vindecare a relelorŭ, de carĭ suferimŭ, nu avemŭ să o aşteptămŭ nicĭ dela guvernulŭ actualŭ, nicĭ dela parlamentulŭ ţĕriĭ, care a luatŭ spre sciinţă rĕspunsurile ministeriale, nicĭ dela vre-unŭ partidŭ parlamentarŭ. Guvernanţiĭ nu numaĭ că nu se gândescŭ la observarea legilorŭ esistente, dar ameninţă, că le vorŭ schimbá încă şi maĭ spre rĕŭ.

Amenințarea ne lasă rĕcĭ. Amŭ dorí din inimă să o facă acésta. Atunci celŭ puţinŭ n'ar maĭ puté să se laude înaintea lumiĭ civilisate cu multŭ vestitele libertăţĭ, de carĭ ne bucurămŭ noĭ ceştĭ ingraţi (!) şi atunci causa nóstră ar străluci şi maĭ multŭ de adevĕrătate, ne maĭ fiindŭ nicĭ apărinţă de argumente contrare.

Fie dar, ce va fi.

Datorinţa nóstră este, să nu ne descurajămŭ. Guvernele se schimbă, causa unuĭ poporŭ nu póte fi supusă la schimbărĭ. Dumnedeŭ a destinatŭ pentru fiesce care poporŭ o misiune. Laşŭ este acela, care nu-şĭ pricepe şi nu-şĭ îndeplinesce misiunea.

Amenințările n'aŭ să ne sparie. Susŭ inimele şi cu încredere în Celŭ de susŭ să continuămŭ calea nóstră, până va veni şi timpulŭ acela doritŭ, în care ne vomŭ puté înţĕlege şi vomŭ puté scrie, că: ne-amŭ lămuritŭ.

Protestŭ. — În 22 Iulie a. c. s'aŭ împlinitŭ 3 anĭ, de cândŭ gimnasiulŭ greco-catolicŭ românŭ din Beiuşŭ a fostŭ magiarisatŭ prin o simplă ordonanţă ministerială. Astădĭ, cândŭ partidele politice din Ungaria în frunte cu partida „naţională“ aluĭ Apponyi accentuézá — firesce pro forma —, că trebue să se observe legea de naţionalităţi din 1868, credemŭ a fi oportunŭ a protestá din noŭ contra magiarisării unuia dintre cele maĭ vechĭ institute culturale românescĭ, pentru-că magiarisarea acésta este o faptă diametralŭ opusă cu litera şi spiritulŭ aceleĭ legĭ. Gimnasiulŭ din Beiuşŭ, o repetimŭ, a fostŭ întemeiatŭ de unŭ episcopŭ românŭ, pentru cultura naţională a poporuluĭ românŭ, şi a fostŭ recunoscutŭ de românescŭ şi din partea Maiestăţiĭ Sale Preagraţiosuluĭ nostru Monarchŭ. Decĭ în numele legiĭ sancţionate de Regele încoronatŭ, în numele dreptuluĭ, ce-lŭ are biserica nóstră românéscă de a-şĭ susţiné institute culturale românescĭ, în numele preaînaltelorŭ hotărîrĭ emanate chiar şi pre timpulŭ absolutismuluĭ şi în numele dreptăţiĭ şi ecuităţiĭ ceremŭ şi pretindemŭ, ca gimnasiuluĭ greco-catolicŭ din Beiuşŭ să i-se restituéscă caracterulŭ românescŭ adecă limba de propunere românéscă, şi ast-felŭ să se observe legea şi faţă cu acestŭ institutŭ. Starea actuală creată în acelŭ gimnasiŭ prin terorismŭ şi şovinismŭ este o rană, care arde pururea pre corpulŭ bisericeĭ nóstre, rană, care însa-şĭ prudinţa politică pretinde să se saneze câtŭ maĭ curêndŭ.

Agitaţiunile române. — În legătură cu articolulŭ nostru de fondŭ, credemŭ a fi cu scopŭ, să comunicămŭ în traducere verbală unŭ „entrefilet“, ce-lŭ publică fóea clericală din Budapesta „Magyar Állam“ în numĕrulŭ sĕŭ 161 din 16 Iulie n. totŭ despre obiectulŭ acesta. Étă articolulŭ:

În şedinţa de ĭerĭ a caseĭ deputaţilorŭ contele Apponyi Albert a interpelatŭ pre contele Szápáry în causa agitaţiuniĭ naţionalităţilorŭ şi în deosĕbĭ a Românilorŭ. A disŭ, că în cercurile cetăţenilorŭ de limbă română s'aŭ născutŭ în timpulŭ dincóce atarĭ mişcărĭ, carĭ nu este ĭertatŭ nicĭ guvernuluĭ nicĭ parlamentuluĭ a le trece cu vederea. Întrébă

---

tulată *Noulŭ cristianismŭ* adresându-se Papeĭ îĭ dicea: „Adevĕratulŭ cristinianismŭ trebue să facă pre ómenĭ fericiţi nu numaĭ în cerŭ dar şi pre pământŭ. Sarcina vóstră consistă a organisá specia umană după principiulŭ fundamentalŭ alŭ moraleĭ divine. Nu trebue să vĕ mărginiţi a predicá credinciosilorŭ, că săracĭi suntŭ copiĭ iubiţi aĭ luĭ Dumnedeŭ, dar trebue să întrebuinţaţi pre faţă şi cu energie tóte puterile şi tóte mijlócele Bisericeĭ militante pentru a îmbunătăţi câtŭ maĭ fără întârdiare starea morală şi fisică a claseĭ celeĭ micĭ numĕróse.“ Aceste cuvinte rostite pre la 1825 n'aŭ fostŭ ascultate. Astădĭ se pare că şefuluĭ supremŭ alŭ catolicităţiĭ nu a maĭ pututŭ sta nepăsătorŭ faţă cu mişcarea socială; de aceea elŭ a şi vorbitŭ. Papa, care până astădĭ îşĭ dedese mâna cu Împĕraţiĭ şi cu Regiĭ, cu ceĭ marĭ şi puternicĭ, de astădată se îndreptézá spre poporŭ, spre ceĭ micĭ şi înţărcaţi de bunurile acesteĭ lumĭ. Înlăturându orĭ-ce reservă, Vaticanulŭ întinde mâna democraţieĭ, recunósce aşedĕmintele republicane, exprimă necesitatea reformelorŭ sociale.

Fiesce cine îşĭ póte închipuí câtŭ a surprinsŭ pre unĭ, câtŭ a sguduitŭ pre alţiĭ acéstă nouĕ atitudine a şefuluĭ Bisericeĭ catolice. Fără a rupe cu tradiţiunile, fără a se contradice, Papa se pune în faţa revoluţiuniĭ şi a liberalismuluĭ şi le spune fără încunjurŭ: Nu aţĭ ţinutŭ promisiunile ce aţĭ făcutŭ poporuluĭ. Adevĕrulŭ este şi cu toţiĭ trebue să recunóscemŭ, speranţele puse în revoluţiune şi în regimulŭ parlamentarŭ n'aŭ rĕspunsŭ aşteptăriĭ popórelorŭ. De abia a trecutŭ o sută de anĭ dela marea revoluţiune francesă şi societatea simte nevoie de nouĭ prefacerĭ, de nouĭ transformărĭ sociale.

Regiĭ şi Împĕraţiĭ, fără a nesocotí puterea Bisericeĭ, aŭ căutatŭ să-ĭ dea rolulŭ uneĭ poliţiĭ spirituale saŭ, cum se esprimă Veuillot, uneĭ jandarmeriĭ îmbrăcată cu rasă. Nu putea să convie acéstă înjositóre sarcină celorŭ carĭ represintă Biserica; de aceea şi eĭ, întorcêndu-se din spre ceĭ puternicĭ, trecŭ alăturĭ cu poporulŭ. Şi într'acésta Suveranulŭ pontefice nu face decâtŭ să se conforme cu preceptele evangelieĭ, cu cuvîntulŭ celuĭ care a fostŭ resignitŭ între doĭ tâlharĭ pentru mântuirea umanităţiĭ.

Nu dóră că vre-o dată Biserica şĭ-a întorsŭ dragostea dela ceĭ săracĭ şi suferindĭ; din contră ea a căutatŭ de cândŭ există să aline durerile, să potoléscă suferinţele cu milosteniĭ, cu caritate. Însă lumea de astădĭ, sărăcimea şi proletariatulŭ respinge milostenia şi nu maĭ voiesce caritate; ea cere dreptate în tóte şi pentru tóte. Şi în acésta Biserica este alăturĭ cu ceĭ însetaţĭ de justiţie. În totŭ timpulŭ Biserica recomandă justiţia alăturĭ cu caritatea. Şi cine altu dacă nu cristianismulŭ a propagatŭ sentimente de frăţie, de solidaritate, de justiţie. Şi astădĭ cândŭ justiţia este cerută de ceĭ care lucrédă, dela ceĭ care-ĭ face să lucredze, cum se putea, ca Vicarulŭ luĭ Crist să rĕmâie nepăsătorŭ? De aceea Papa a vorbitŭ şi a vorbitŭ fără încunjurŭ în favórea celorŭ ce suferŭ, celorŭ năpăstuiţi. Suntŭ anĭ de cândŭ ilustru abate La Mennais povăţuiá pre Papa ca să părăséscă pre Regĭ şi să trécă cu poporulŭ. Cuvintele luĭ şi a altorŭ ilustri membri aĭ cleruluĭ catolicŭ n'aŭ fostŭ ascultate; însă după atâta resignare, dreptatea a trebuitŭ să triumfe, Biserica a redeschisŭ braţele sale poporuluĭ.

Acéstă mare şi însĕmnată evoluţiune a Bisericeĭ catolice deschide nouĭ orizonturĭ pentru deslegarea cestiunilorŭ sociale. Adevĕraţiĭ creştinĭ nu potŭ de câtŭ să se bucure. Nu este mirare, şi noĭ nu ne îndoimŭ despre acésta, că Biserica va reuşí maĭ cu înlesnire să aplaneze neînţelegerile scornite de atâtea revendicaţiunĭ; nu este mirare ca Biserica să reuşéscă maĭ cu succesŭ în acéstă mare întreprindere decâtŭ Regiĭ şi Împĕraţiĭ, carĭ aŭ luatŭ asupra-le deslegarea cestiunilorŭ sociale. Póte ca exemplulŭ datŭ de Biserică să încurăjeze şi maĭ multŭ pre ceĭ

decî pre ministrulŭ preşedinte, că ce are de cugetŭ să facă cu apariţiunile amintite.

La întrebarea pusă ministrulŭ a şi rĕspunsŭ îndată. Nu a negatŭ, că agitaţiunî, manifestaţiunî, s'aŭî întîmplatŭ, că aceste apariţiunî regretabile şî-aŭ aflatŭ terenŭ priinciosŭ mai alesŭ în România, aşa dar preste hotarĕle patrieî. A trasŭ însă la îndoélă, că în acestea ar fi luatŭ parte şi România oficiósă, a căreî guvernŭ încă este convinsŭ despre necesitatea bunelerŭ relaţiunî cu noî.

În legătură cu acésta a espusŭ totodată şi programulŭ de naţionalitate alŭ guvernuluî. Acesta are scopŭ duplu, a face cu putinţă, ca în patria acésta fiesce care cetăţénŭ să se simţă bine înte confiniile patrieî, şi a lăţî limba magiară pre calea urmată de legislativă în decursŭ de 25 de anî.

Spre acésta guvernulŭ, dacă va aflá de necesarŭ, va fi gata, a recurge şi la mijlóce maî eficace şi eventualŭ a modificá şi legea de naţionalitate precum şi legile de presă şi de întruniriî."

„Preste totŭ putemŭ consimţî cu rĕspunsulŭ ministruluî preşedinte şi în multe privinţe îl putemŭ da dreptŭ. În adevĕrŭ guvernulŭ are şi dreptulŭ şi detorinţa, ca dacă aceste agitaţiunî de naţionalitate trecu preste hotarĕle legale, vatĕmă statulŭ ungarŭ şi drepturile luî legale, să le suprime cu tóte mijlócele posibile, sa împedece propagarea lorŭ maî departe şi vătĕmările să nu le lase nerĕsbunate.

Esenţa cestiunieî însă nu zace în acésta. Ea se află în însa-şî legea de naţionalitate. De dóuĕdecî şi cincî de anî a adusŭ parlamentulŭ ungarŭ legea acésta, ca să liniştéscă naţionalităţile, să le asigure drepturile şi să le împărtăşéscă de acelea-şî drepturî, de carî se bucură fiesce care cive alŭ patrieî. Nu cercămŭ acum, că acéstă lege póte fi bună, saŭ rea, deşi despre acésta s'ar puté dice multe. Dară legea până ce-î în vigóre trebue să fie şi observată; atâtŭ guvernulŭ, câtŭ şi naţionalităţile de o potrivă să o respecteze şi să o aibă la inimă. Acésta însă, să o mărturisimŭ sincerŭ, nu s'a întîmplatŭ tot-deuna. De aci provine apoî neîndestulirea naţionalităţilorŭ, carî se credŭ jignite în drepturile lorŭ date prin lege.

---

marî şi puternicî, în mânele cărorŭ stă în mare parte ameliorăţiunile cerute astăđî de poporŭ, ca dimpreună cu dînsa să caute a resolvá în pace şî în linisce atâtea cestiunî ardĕtóre.

Geloşî de mărirea şi înălţarea Bisericeî nóstre ortodoxe, amŭ dorî ca şi clerulŭ nostru înaltŭ, imitândŭ pre Pontificele romanŭ, să dea cu dragoste mâna democraţieî. În acéstă direcţiune Biserica nóstră póte găsí precedente. Suntŭ atâţî episcopî celebri carî aŭ ţinutŭ pieptŭ celorŭ marî apĕrândŭ poporulŭ, apĕrândŭ drepturile poporuluî românŭ. În afară de dogme, ar trebuí ca clerulŭ să ia parte şi în mişcarea socială a poporuluî românŭ; să se intereseze maî de aprópe de îndreptăţirea atâtorŭ nevoî simţite de ceî micî şi de ceî slabî. Scimŭ că ceî cu vederî înguste recomandă cleruluî, ca să-şî vadă de Biserică şi numaî de Biserică. Dar unde óre este scrisŭ, că servitoriî Bisericeî trebue să rĕmână cu totiî străinî de interesele poporuluî? După mine unulŭ s'ar micşorá şi se micşoréză marele rolŭ alŭ Bisericeî, cândŭ se caută a se ţĕrmurî numaî în taine. Celŭ care a întemeiatŭ Biserica î-a desemnatŭ unŭ rolŭ cu multŭ maî mare, şi pre acesta amŭ dorî să-lŭ vedemŭ îndeplinitŭ de servitoriî altaruluî. **M.**

Unica politică de naţionalitate corectă ar fi aşadară: Stricta observare a legiî de naţionalitate. Cine pĕcătuesce contra aceleia, să se pedepséscă fără cruţare, cu rigóre şi energie. Saŭ dacă însă-şî legea nu maî corĕspunde scopuluî, atunci placă a o modificá. Altă cale nu este. Saŭ—saŭ, legislativa totdeuna are dreptulŭ de a alege, dar a se pune afară de cadrulŭ stărilorŭ legale nu este cu putinţă.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sânţia Sa Pontificele a ţinutŭ în 11 Iulie unŭ consistorŭ secretŭ, în care după rostirea uneî alocuţiunî a promulgatŭ numirea alorŭ 50 archiepiscopî şi episcopî. Pre episcopiî preconisaţî, carî aŭ fostŭ de faţă, Sânţia Sa îndată î-a primitŭ în audienţă. După audienţa papală episcopiî ceî noî s'aŭ scoborîtŭ în biserica Sântuluî Petru, unde s'aŭ rugatŭ la mormîntulŭ principeluî Apostolilorŭ.

Ambasadorulŭ Germânieî acreditatŭ pre lângă Scaunulŭ Apostolicŭ a fostŭ primitŭ din partea Sânţieî Sale în audienţă de adio. Atâtŭ Sânţia Sa câtŭ şi secretarulŭ de statŭ şî-aŭ esprimatŭ regretele pentru depărtarea definitivă a domnuluî Schlözer. Să dice, că numirea nouluî ambasadorŭ ar fi iminentă şi că domnulŭ Schlözer ar fi şi împărtăşitŭ Sânţieî Sale numele succesoruluî sĕŭ.

---

†

Cardinalulŭ Battaglini.

În ḑilele trecute a reposatŭ unulŭ dintre ceî maî ilustri membri aî S. Colegiŭ alŭ Cardinalilorŭ, archiepiscopulŭ din Bologna, Eminenţa Sa Cardinalulŭ *Francesco Battaglini*. A fostŭ născutŭ în satulŭ Mirabello de lângă Ferrara în an. 1823. Părinţiî luî aŭ fostŭ croitorî şi tinĕrulŭ Francesco încă şî-a începutŭ cariera învĕţândŭ meseria tatăluî sĕŭ. În etate de 17 anî a începutŭ să frecuenteze şcólele, dar pre atuncî din diligînţă privată învĕţase deja perfectŭ limba latină. În etatea de 25 anî a fostŭ numitŭ profesorŭ de filosofie şi la unŭ anŭ după aceea profesorŭ la universitatea din Bologna. În anulŭ 1870 a apărutŭ opulŭ renumitŭ alŭ profesoruluî Battaglini, cunoscutŭ sub numirea: „Logicae, Metaphysicae, Ethicae institutiones". Urmarea a fostŭ numirea luî de episcopŭ în Rimini, apoî de archiepiscopŭ în Bologna şi în sfârşitŭ la anulŭ 1885 de cardinalŭ.

În vecî amintirea luî.

Revistă politică.

Afaceriî interne.

Parlamentulŭ a terminatŭ desbaterea proiectelorŭ despre **regularea valuteî** şi le-a primitŭ aprópe cu unanimitate. În şedinţele din 13 şi 14 s'aŭ făcutŭ dóuĕ interpelărî în causa memoriuluî Românilorŭ, la carî aŭ rĕspunsŭ ministriî Szilágyi şi Szápáry. Cu aceste ne ocupămŭ la altŭ locŭ.

Casa magnaţilorŭ încă a ţinutŭ o şedinţă, în care a primitŭ proiectele de valută.

Mierculî a ţinutŭ încă o scurtă şedinţă parlamentulŭ, şi cu acésta sesiunea dietală a fostŭ prorogată până în 26 Septembre.

După redeschiderea sesiuniî va urmá îndată alegerea membrilorŭ pentru delegaţiune, închiderea sesiuniî prime şi îndată deschiderea sesiuniî a dóua a ciclului presentŭ.

Numirea ministruluî de comerciŭ în persóna secretaruluî de statŭ dela acela-şî ministerŭ, Lukács Béla, s'a întîmplatŭ, şi ministrulŭ Wekerle a fostŭ absolvatŭ dela conducerea interimală a portofoliuluî de comerciŭ.

România.

Regele Carolŭ însoţitŭ de principele Ferdinand s'a rentorsŭ în ţéră, unde a fostŭ primitŭ cu entusiasmŭ. Pretutindenea regele românŭ a fostŭ primitŭ cu onoruri estraordinare, carî dovedescŭ simpatiile, de carî se bucură regatulŭ românŭ în Europa întrégă.

Căsătoria principeluî Ferdinand cu prinţesa Maria se va ţiné la tómnă în Londra, fiindŭ dorinţa regineî Elisabeta, ca şi ea să pótă participá la actulŭ cununieî. In Bucrescî va fi decî numaî întrarea solemnă a părechieî princiare.

Anglia.

Alegerile suntŭ terminate. Învingerea este aluî Gladstone. Resultatulŭ până aicî cunoscutŭ e: 311 ministerialî, 348 opositionalî. Vorŭ fi 12 balotagiî. Prin urmare maîoritatea domnuluî Gladstone e de vre-o 40 voturî. — Marchisulŭ Salisbury a fostŭ la regina Elisabeta în audienţă, ca să otăréscă ce e de făcutŭ. Deocamdată s'a decisŭ, ca ministerulŭ să nu abḑică ci să aştepte deschiderea camereî, care va avé locŭ la începutulŭ luneî viitóre, şi acolo să provóce unŭ votŭ de încredere respective de neîncredere. Numaî după acelŭ votŭ se va retrage ministerulŭ Salisbury, ca să dea locŭ unuî ministerŭ gladstonianŭ.

Corespondinţe.

Sibiŭ în 14 Iulie 1892.

Multŭ Onorate Domnule Redactorŭ!

În 30 Iunie a. c. s'a ţinutŭ aci şedinţa Senatuluî scolasticŭ protopopescŭ alŭ tractuluî Sibiuluî, în care acela şî-a datŭ sémă despre starea învĕţămîntuluî poporalŭ şi progresulŭ făcutŭ în acestŭ tractŭ în decursulŭ anuluî scolasticŭ 1891/2, luându-se totŭ odată hotărîrî corĕspunḑĕtóre în interesulŭ causeî scolastice.

Daţi-mî decî voe, M. On. Dle Redactorŭ, să Vĕ presintŭ pre basa raportuluî generalŭ alŭ Senatuluî scolasticŭ protopopescŭ următorulŭ tabloŭ fidelŭ despre starea causeî scolastice în acestŭ protopopiatŭ: [1])

În protopopiatulŭ gr. cat. alŭ Sibiuluî se află 34 comune bisericescî; dintre aceste 21 suntŭ provĕḑute cu şcóle proprii şi anume 18 comune cu şcóle confesionale, ér 3 comune cu şcóle aşa numite grăniţerescî, adecă Orlatulŭ, Racoviţa şi Vestemulŭ. La şcólele confesionale aŭ funcţionatŭ în decursulŭ anuluî scolasticŭ 1891/2 18 învĕţătorî, dintre carî 8

[1]) Amŭ dorî multŭ, ca raporturî asemenea acestuia, să ni-se tramită din tóte protopopiatele. Ar profitá multŭ causa. *Red.*

suntŭ provĕdu̦ţi cu diplomă de cualificaţiune în regulă; în 2 comune aŭ funcţionatŭ preparandi abs., carî în vara acésta încă aŭ depusŭ esamenulŭ de cualificaţiune cu succesŭ; în 5 comune aŭ funcţionatŭ ca învĕţătorî preoţii respectivî, dintre carî unulŭ e provĕdutŭ cu diplomă de învĕţătorŭ şi unulŭ cu decretŭ; în 2 comune aŭ funcţionatŭ învĕţătorî mai vechî provĕdu̦ţi cu decretŭ şi în 1 comună a funcţionatŭ unŭ învĕţătorŭ fără cualificaţiunea formală cerută de lege, dar şi acesta a depusŭ în véra acésta esamenulŭ de cualificaţiune cu succesŭ.

Şcólele confesionale — afară de ceea din Sibiiŭ — preste totŭ suntŭ avisate a se susţiné mai numai din repartiţiuni în baniş şi naturalie eiectate pre poporenii respectivî, din care causă atari şcóle în grelele împrejurărî actuale preste totŭ nu se potŭ bucurá de dotaţiuni aměsurate recerinţelorŭ timpuluî de adi şi indigiuţelorŭ culturale ale poporuluî nostru. Ce privesce salarele învĕţătorescî, în o parochie (Şeĭca-mare) în timpulŭ din urmă s'a amelioratŭ salarulŭ până la suma de 300 fl., în altă parochie s'a urcatŭ în anulŭ trecutŭ la 250 fl., în 12 parochiî după necurmate stăruinţe încă s'aŭ pututŭ ameliorá până acum salarele învĕţătorescî până la modesta sumă de 200 fl., dar în 4 comune până acum salarulŭ învĕţătorescŭ nu atinge suma de 200 fl. Observŭ mai departe, că în 13 parochiî ameştecate cu maĭorităţi preponderante gr. or. nu se potŭ susţiné şcóle gr. cat. din lipsa mijlócelorŭ recerute şi pruncii gr. cat. aflătorî în etatea de şcólă suntŭ avisaţi a cercetá şcólele respectivelorŭ maĭorităţi gr. or., având preoţii nostri din acelea parochiî să propună doctrina Religiuniî şi Moraluluî pruncilorŭ, carî cercetézŭ atarî şcóle.

Faţă cu pericululŭ, ce amenińţă şcólele nóstre din partea statuluî prin noulŭ proĭectŭ de lege alŭ ministruluî de culte şi instrucţiune publică, încă în tómna anuluî trecutŭ s'aŭ ţinutŭ conferinţe cu preoţimea tractuală şi cu representanţi din sinulŭ poporuluî în causa urcăriî salarelorŭ învĕţătorescî până la minimulŭ de 300 fl. şi este de speratŭ, că la adecă în celea mai multe comune bisericescî cu şcóle confesionale provĕdute cu conducătorî harnicî, carî premergêndŭ înşi-şi cu esemplu sciŭ însufleţi poporulŭ la nóuĕ jertfe pentru causa nóstră cea mai sântă, pericululuĭ, de care ne tememŭ acum, să devină isvorulŭ unuî noŭ şi puternicŭ avêntŭ pentru şcólele nóstre confesionale, ceea ce eŭ o doresc̆ŭ din tótă inima.

Edificiî proprii de şcólă se află în 14 comune bisericescî, tóte din materialŭ solidŭ; în 2 comune se folosescŭ casele parochiale ca localităţi de şcólă, ér în 2 comune încă nu esistă edificiî scolastice şi pruncii se instruézŭ în case închiriate. Amintescŭ aci cu o deosĕbită mulţămire, că în parochia Sibiuluî s'a ridicatŭ în véra acésta unŭ noŭ edificiŭ de şcólă, carele face onóre comuneî nóstre bisericescî în acéstă cetate de diferite confesiuni şi naţionalităţi; şcóla acésta póte servî de modelŭ şi altorŭ comune bisericescî cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că aceea s'a edificatŭ aprópe numai din contribuirile benevole ale bărbaţilorŭ zeloşi şi cu simţŭ pentru binele bisericeî şi alŭ şcóleî colectate şi cruţate în timpŭ de 16 anî. Edificiulŭ acesta are să fie deplinŭ terminatŭ până la 15 Augustŭ a. c. spre a se puté predá destinaţiuniî sale cu 1 Sept. a. c. şi costă suma rotundă de 5100 fl.

Numĕrulŭ totalŭ alŭ pruncilorŭ aflătorî în etatea de şcólă de ambele sexe dela 6—12 şi respective până la 15 anî în anulŭ scolasticŭ 1891/2 a fostŭ de 2357, cu 267 mai mulţi decâtŭ în anulŭ scolasticŭ 1890/1, dintre carî 1256 feciorî şi 1101 fete, şi anume ceî îndatoraţi a cercetá şcóla de tóte ḑilele aŭ fostŭ: 970 feciorî şi 829 fete, cea de repetiţiune: 286 feciorî şi 272 fete. Dintre ceî de tóte ḑilele aŭ cercetatŭ şcóla: 694 feciorî şi 521 fete. Şcóle străine (gr. or. orî altă confesiune şi de statŭ) aŭ cercetatŭ: 123 feciorî şi 80 fete. Şcóla de repetiţiune aŭ cercetat'o: 116 feciorî şi 119 fete. Deci din numĕrulŭ totalŭ de 1256 feciorî aŭ cercetatŭ şcóla 933, prin urmare n'aŭ cercetat'o 323; din numĕrulŭ totalŭ de 1101 fete aŭ cercetatŭ şcóla 720, prin urmare n'aŭ cercetat'o 381.

Ce privesce resultatulŭ esamenelorŭ pre anulŭ scolasticŭ espiratŭ, — acela în 2 parochiî a fostŭ: deplinŭ mulţămitorŭ; în 3 parochiî: bunŭ; în 7 parochiî: suficientŭ; în 3 parochiî: de mijlocŭ îndestulitorŭ; în 2 parochiî: abia îndestulitorŭ şi în 1 parochie: slabŭ.

Dintre decisiunile mai însĕmnate ale Senatuluî scolasticŭ protopopescŭ îmi iaŭ voe a amintí următórele:

a) S'a decisŭ a se luá mĕsurî mai energice pentru o frecuentare mai regulată şi mai numĕrósă a şcólelorŭ de repetiţiune din partea elevilorŭ şi elevelorŭ dela 12—15 anî.

b) Acolo unde nu esistă şcóle de pomăritŭ, senatele scol. parochiale să fie îndrumate a luá mĕsurî energice în astă privinţă, ér unde şcóla nu-şi are grădina sa proprie şi unde comunele politice după toţi paşiî făcuţi n'aŭ asĕmnatŭ locurî corĕspundĕtóre pentru şcóle de pomăritŭ, se recomandă preoţilorŭ respectivî, ca în interesulŭ şcóleî, ba chiar şi în interesulŭ propriŭ, să oferéscă din grădinile parochiale câte unŭ locuşorŭ acomodatŭ pentru a se puté face cu eleviî deprinderî în pomăritŭ, — şi pentru încuragiarea învĕţătorilorŭ în cultivarea pomăriturluĭ, căruia — durere — în puţine locurî i-se dă importanţa, ce i-se cuvine, s'a decisŭ a se escrie din noŭ unŭ premiŭ de 12 fl., după ce premiulŭ escrisŭ în anulŭ scol. espiratŭ din lipsa de concurenţi a rĕmasŭ neconferitŭ.

c) Având-se de o parte în vedere, că în anulŭ scol. espiratŭ n'aŭ întratŭ dela învĕţătorî cererî pentru ajutóre din fundulŭ scol. tractualŭ, de altă parte, că mai la tóte şcólele se simte lipsa de cărţi didactice, Senatulŭ scol. protopopescŭ destinézŭ din fundulŭ scol. tractualŭ suma de 25 fl., pentru a se procurá abc-dare şi a se distribuí şcólelorŭ mai lipsite spre folosinţa pruncilorŭ sĕracî şi diligenţi.

d) S'a cetitŭ Cercularulŭ mitropolitanŭ de dtŭ 25 Iunie a. c. Nr. 2349 emanatŭ în causa asilelorŭ de véră de copiî, carele s'a luatŭ spre sciinţă şi strictă conformare, având a face raportŭ fiesce care preotŭ în astă causă oficiuluî protopopescŭ până la 1 Augustŭ a. c.

Primiţi M. O. Dle Redactorŭ asecurarea deosĕbiteî stime, ce Vĕ păstrézŭ

Alŭ DVóstre devotatŭ **x—y.**

Internatulŭ Vanceanŭ de fetiţe.

Cu inima plină de veselie grăbimŭ a împărtăşí cetitorilorŭ nostri circularulŭ mitropolitanŭ, prin care se notifică cleruluî şi poporuluî archidiecesanŭ înfiinţarea şi deschiderea *„Internatuluî Vanceanŭ de fetiţe“* împreunatŭ cu *şcólă poporală română greco-catolică superióră.*

Suntemŭ de convingere, că scirea acésta va face să tresară inima în toţi fiiî bisericeî şi a poporuluî nostru.

Chemarea femeiî şi a mameî este cea mai sublimă, şi în timpulŭ presentŭ pentru noî Românii are o importanţă şi mai mare, decâtŭ orî când̆ŭ mai nainte.

Mame creştine şi române vrea să crésc̆ă „Internatulŭ Vanceanŭ de fetiţe“.

Onóre, recunoscinţă şi glorie mareluî Archipăstorŭ, care pricepe lipsele turmeî sale şi nu cruţă nicî o jertfă pentru a le îndeplini.

Ĕtă circularulŭ:

Cercularŭ către întregŭ clerulŭ archidiecesanŭ.

Suntŭ deja optŭ anî, de când̆ŭ Preaînduratulŭ Dumneḑeŭ Ne-a ajutatŭ să Ne vedemŭ împlinită una din dorinţele cele amaĭ ferbinţi, ce le-amŭ avutŭ de după chemarea nóstră. Acéstă dorinţă a fostŭ înfiinţarea şi deschiderea unuî institutŭ de crescere pentru tinerimea studiósă la gimnasiulŭ nostru din Blaşiŭ.

Altă dorinţă nu mai puţinŭ ferbinte Ne-a fostŭ, ca şi pentru sexulŭ femeescŭ să putemŭ înfiinţá şi deschide unŭ atare institutŭ, în care fiitórele mame de familie în poporulŭ nostru credinciosŭ să capete o crescere teoretică şi practică şi să-şi pótă însuşí o cultură întru tóte corĕspundĕtóre indigiuţelorŭ timpuluî şi pusĕţiunii şi chemăriî speciale, ce o vorŭ avé în viéţă.

Preabunulŭ Dumneḑeŭ în nemărginita sa îndurare Ne-a ajutatŭ, ca prin cruţărî continue să Ne putemŭ aduná şi spesele recerute la înfiinţarea unuî atare institutŭ.

Spre scopulŭ acesta după ce edificiulŭ din piaţa Blaşiuluî, în care a fostŭ aşeḑatŭ până acum internatulŭ de băiaţi, în urma concurenţeî, ce crescea din anŭ în anŭ, începuse a fi prea micŭ spre a mai puté cuprinde pre toţi tineriî, a cărorŭ părinţi doriaŭ să fie crescuţi în elŭ; aşa pentru internatulŭ de băiaţi amŭ ridicatŭ unŭ altŭ edificiŭ lângă gimnasiŭ aprópe cu dóuĕ sute metri pătraţi mai mare ca celŭ de până acuma. Edificiulŭ însă. în care fŭ aşeḑatŭ până acum internatulŭ de băiaţi, după ce l'amŭ măritŭ şi străformatŭ în lăuntru conformŭ destinaţiuniî sale nóuĕ, l'amŭ menitŭ pentru viitorŭ de internatŭ pentru fetiţe, care se va şi deschide cu ajutorulŭ luî Dumneḑeŭ cu 1-a Septembre st. n. a anuluî curentŭ 1892.

După ce însă în Blaşiŭ până acuma funcţioná numai o şcólă de fetiţe elementară inferióră, aşa Noi cunoscêndŭ recerinţele culturale, ce timpulŭ nostru de faţă le poftesce şi dela sexulŭ femeescŭ, şcóla acésta de fetiţe din Blaşiŭ o amŭ înălţatŭ la rangulŭ de şcólă superióră cu 8 clase provĕdută cu tóte puterile didactice, ce le poftesce legea, şi dela 1 Septembre de-odată cu internatulŭ va şi începe a funcţioná ca atare. Este afară de aceea cunoscutŭ, că mameie de familie suntŭ conservatórele cele mai fidele şi cultivatórele cele mai zelóse a simţĕmintuluî religiosŭ. Pentru aceea noulŭ internatŭ de fete l'amŭ provĕdutŭ şi cu o capelă domestică adaptată după ritulŭ nostru, carea se servéscă nutririî domestice a religiositătiî şi pietăţii.

Pre lângă aceea, după ce dorinţa Nóstră precum şi a iubituluî nostru clerŭ şi poporŭ este, ca fetiţele în unŭ atare internatŭ şi şcólă pre lângă cunoscinţele teoretice să-şi câştige şi tótă desteritatea de lipsă în purtarea economieî de casă, aşa ne-amŭ îngrigitŭ, ca în internatulŭ nostru de fetiţe să pótă învĕţá deplinŭ şi a se deprinde în totŭ, ce se ţine de viéţa practică a uneî mame de familie, anume fiertulŭ, spălatulŭ, călcatulŭ vestmintelorŭ, coptulŭ, curăţitulŭ, grădinăritulŭ, croitulŭ de totŭ soiulŭ de vestminte femeescî şi schimburî bărbătescî şi

femeescĕ, cusutulŭ de orĭ ce categorie, ducerea socotelelorŭ economiei de casă, cumpĕratulŭ articliloru ţinĕtorĭ de economia caseĭ, conservatulŭ, pregătitulŭ şi aşedatulŭ diverselorŭ victualiĭ preste ĭernă şi altele. Asemenea Ne-amŭ îngrijitŭ de puterile de lipsă, ca elevele internatuluĭ prin conversare continuă în timpŭ de doĭ saŭ treĭ anĭ să-şĭ pótă însuşĭ în vorbire şi scriere deplinŭ limbile patrieĭ, magiară şi germană. Şi fiindŭ-că amŭ prevĕdutŭ, că vorŭ fi şi părinţĭ de aceia, carĭ pre lângă celea amintite, vorŭ voi ca fetiţele lorŭ să-şĭ însuşéscă în internatŭ şi ceva cultură musicală, aşa Ne-amŭ îngrigitŭ şi de aceea, ca elevele carĭ vorŭ voi, să pótă cu spese puţine să înveţe şi cantulŭ figuralŭ şi forte-piano. Totŭ asemenea Ne-amŭ îngrijitŭ, ca elevele, carĭ vorŭ voi, să-şĭ pótă însuşĭ şi limba francesă în decursulŭ petreceriĭ lorŭ în internatŭ.

Şi aşa credemŭ, că internatulŭ nostru va puté să împlinéscă tóte dorinţele părinţilorŭ cu privire la crescerea religiósă-morală teoretică, practică şi estetică a fetiţelorŭ sale.

În acestŭ internatŭ vorŭ puté fi primite de o cam dată 50 eleve.

Condiţiunile primiriĭ suntŭ următórele:

1. Pentru o elevă vorŭ fi a se plăti pre lună câte 12 fl. v. a., şi aşa pre unŭ anŭ scolasticŭ 120 fl. v. a. în dóuĕ saŭ celŭ multŭ 4 rate anticipative, şi pre lângă aceea, o taxă anuală de 3 fl. v. a. pentru înscriere, ce se va solví la 1-a Septembre. Alte taxe separate nu se vorŭ solví decâtŭ pentru elevele acele, carĭ vorŭ voi a învĕţă limba francesă şi forte-piano. Şi acele taxe însă vorŭ fi câtŭ se póte maĭ moderate.

2. Fiesce care elevă să aducă cu sine 4 părechĭ schimburĭ, 6 batiste, dóuĕ părechĭ încălţăminte, 4 părechĭ peciorete şi superindumentele de lipsă, carĭ altcum sub conducerea direcţiuniĭ internatuluĭ se potŭ procurá şi în Blaşiŭ pre lângă preţurĭ moderate.

3. Pre lângă aceea fiesce care elevă va avé să fie provĕdută cu vestminte de patŭ, anume: sacŭ dedesubtŭ de pene saŭ pĕrŭ, 3 feţe albe de patŭ, 2 perine şi 4 feţe de perină, plapómă şi 2 feţe albe de acoperitŭ patulŭ preste ḑi, 3 ştergare, 2 pieptenĭ, unulŭ rarŭ şi altulŭ desŭ, perie de dinţĭ şi vestminte.

Pentru suma acésta elevele vorŭ căpĕta următórea provisiune:

A) Locuinţă în etajulŭ institutuluĭ în sale marĭ sănĕtóse şi luminóse, provĕdute cu tóte supellectilele de lipsă.

B) Viptŭ întregŭ regulatŭ, şi anume: 1. dejunŭ cu lapte saŭ cafea, 2. prânḑŭ 3 plese, în ḑile de postŭ 2, în dumineci şi serbători 4; 3. ojină; 4. cină dóuĕ plese; C) Spĕlatulŭ. D) Luminatulŭ. E) Încălḑitulŭ de ĭernă.

Cumpănindŭ decĭ emoluminteleŭ spirituale şi corporale, ce se vorŭ da elevelorŭ pentru suma de 120 fl. v. a. pre anŭ, se póte convinge orĭ cine, că crescerea, instrucţiunea şi provisiunea, ce le vorŭ căpĕtá elevele în acestŭ institutŭ staŭ în cea maĭ favoritóre proporţiune cu spesele.

Dreptŭ aceea mulţămindŭ Mareluĭ şi Preaînduratuluĭ Dumneḑeŭ, că Ne-a ajutatŭ să Ne vedemŭ împlinită şi dorinţa acésta, lăsămŭ Fraţilorŭ Protopopĭ, parochĭ şi administratorĭ parochialĭ, ca cuprinsulŭ acestuĭ cercularŭ să-lŭ facă cunoscutŭ în sânta biserică în dumineca saŭ serbătórea cea de întâiŭ după primire, credinciosuluĭ nostru poporŭ, ca toţĭ aceia, carĭ voescŭ să-şĭ créscă fetiţele la şcóla şi internatulŭ nostru să se însinueze la Noĭ în scrisŭ până în 20 Aug. n. 1892. [1])

Spre carĭ oftându-Vĕ darulŭ luĭ Dumneḑeŭ şi dându-Vĕ binecuvîntarea Nóstră Archiepiscopéscă amŭ rĕmasŭ cu tótă propensiunea părintéscă:

Blaşiŭ, în Curţile casteluluĭ Nostru mitropolitanŭ 11 Iuliŭ st. n. în serbătórea sânţilorŭ Apostolĭ Petru şi Paulŭ anulŭ Domnuluĭ o mie optŭ sute nóuĕ-ḑecĭ şi doĭ, alŭ Archiepiscopatuluĭ nostru alŭ 24-lea binevointe

Ioanŭ, m. p.,
Mitropolitŭ.

[1]) Cererile de primire aŭ să fie instruate cu: a) atestatŭ de botezŭ, b) atestatŭ scolasticŭ despre clasa absolvată; c) atestatŭ de vaccinare.

Programa serbărilorŭ

ce se vorŭ aranjá cu ocasiunea adunăriĭ generale a Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, care se va ţiné în Blaşiŭ în ḑilele 7—8 Augustŭ n. (26—27 Iulie v.) 1892.

Sâmbătă în 6 Augustŭ n. (25 Iulie v.)

1. Primirea comitetuluĭ centralŭ la gară din partea subcomitetului despărţĕmîntuluĭ Blaşiŭ.

2. Séră de cunoscinţă la „Hotel Univers."

Duminecă în 7 Augustŭ n. (26 Iulie v.)

1. Liturgie în Biserica catedrală la órele $8^1/_2$.

2. Şedinţa I.

3. Concertŭ. Începutulŭ la órele 8 séra.

Luni în 8 Augustŭ n. (27 Iulie v.)

1. Liturgie la 7 óre diminéţa.

2. Şedinţia II.

3. Prânḑŭ festivŭ în sala dela „Hotel Univers" la $1^1/_2$ óră.

4. Balŭ. Începutulŭ la 9 óre séra.

Blaşiŭ, în 11 Iulie n. 1892.

Pentru Comitetulŭ aranjatorŭ
Ioanŭ Germanŭ,
directorulŭ despărţĕmîntuluĭ.

Observări la programă.

Cŏmitetulŭ aranjatorŭ alŭ serbărilorŭ împreunate cu ţinerea adunăriĭ generale a Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ în Blaşiŭ în ḑilele dela *7 Augustă n. (26 Iulie v.)* până la *8 Augustă n. (27 Iulie v.)* a. c. aduce la cunoscinţa publiculuĭ românescŭ, că între împrejurările actuale cunoscute tuturorŭ, a aflatŭ cu scopŭ, să aranjeze numaĭ următórele festivităţĭ:

1. Sâmbătă în *6 Augustă n. (25 Iulie v.)* va fi primirea comitetuluĭ centralŭ alŭ Asociaţiuniĭ la gară. Vorbirea de bineventare o va ţiné directorulŭ despărţĕmîntuluĭ. După încuartirarea Comitetuluĭ şi a óspeţilorŭ va fi o convenire amicală în localităţile „Hoteluluĭ Univers." La acésta Convenire va cânta musica binecunoscută a lăutarilorŭ din Abrudŭ.

2. Duminecă în *7 Augustŭ nou (26 Iulie v.)* la órele $8^1/_2$ se va celebrá S. Liturgie în Biserica catedrală. Cântările vorŭ fi esecutate de corulŭ Seminariuluĭ clericalŭ archidiecesanŭ. După terminarea S. Liturgiĭ se va ţiné şedinţa I. a Asociaţiuniĭ. Séra la 8 óre se va începe Concertulŭ. Piesa principală, compusă anume pentru ocasiunea acésta de dlŭ profesorŭ de musică Iacobŭ Murĕşanŭ, va fi „Mănăstirea Argeşuluĭ," balada nemuritoruluĭ V. Alecsandri. După Concertŭ va fi convenire la „Hotel Univers".

3. Lunĭ în *8 Augustŭ n. (27 Iulie v.)* la órele 7 diminéţa se va celebrá S. Liturgie în Biserica catedrală. Apoĭ va fi şedinţa a II. La órele $1^1/_2$ din ḑi va fi prânḑŭ festivŭ în sala cea mare dela „Hotel Univers". Séra la órele 9 se va începe balulŭ.

Cândŭ Comitetulŭ aranjatorŭ aduce aceste la cunoscinţa onoratuluĭ publicŭ românescŭ, crede totodată a fi datorŭ să anunţe următórele:

Preţulŭ participăriĭ la prânḑulŭ festivŭ pentru o persónă face 3 fl.; la concertŭ loc. I. 2 fl., loc. II. 1 fl. 50 cr., stalŭ 1 fl. de persónă; la balŭ de persónă 1 fl.

Aceste se aducŭ la cunoscinţa onoratuluĭ publicŭ spre orientare.

În deosĕbi suntŭ rugaţi cu insistinţă toţi ceĭ ce vorŭ să participe la serbările din Blaşiŭ, să se însinue înainte, pentru-ca tóte dispositiunile să se pótă face de timpuriŭ. Sciutŭ e, că într'unŭ orăşelŭ, cum e Blaşiulŭ, maĭ alesŭ încuartirarea este împreunată cu marĭ greutăţĭ. Hotelele din Blaşiŭ abia vorŭ poté cuprinde 40—50 de persóne. De aceea doritorĭ de a participá la adunarea Asociaţiuniĭ din Blaşiŭ suntŭ rugaţi în interesulŭ lorŭ binepriceputŭ a se însinuá la comitetulŭ aranjatorŭ de timpuriŭ, căcĭ altcum vorŭ puté să întimpine neplăcerĭ, carĭ pentru noĭ ar fi maĭ regretabile.

Însinuările pentru încuartirare, prânḑŭ festivŭ, concertŭ şi balŭ aŭ să se facă la dlŭ Dr. Isidorŭ Marcu în Blaşiŭ (Balázsfalva) celŭ multŭ până în **2 Augustŭ n.** (20 Iulie v.) Câtŭ se póte ne rugămŭ, ca totŭ la adresa numituluĭ domnŭ să se trimită şi taxele maĭ susŭ specificate.

Blaşiŭ, în 14 Iulie n. 1892.

Comitetulŭ aranjatorŭ.

Noutăţĭ.

Din Archidiecesă. M. O. D. *Emiliŭ Viciŭ,* prof. gimn. este numitŭ prefectŭ de studiĭ în Seminariulŭ tinerimiĭ române gr. cat. studióse dela gimnasiulŭ din Blaşiŭ. — Cl. D. Dr. *Ioanŭ Sâmpăleanŭ,* fostŭ cancelistŭ mitropolitanŭ este numitŭ Spiritualŭ în Seminariulŭ teologicŭ archidiecesanŭ şi catechetŭ la clasa a VII-a şi a VIII-a a şcóleĭ poporale superióre gr. cat. de fetiţe şi la tóte treĭ cursurile Institutuluĭ preparandialŭ. — Dna *Aurelia Solomonŭ,* este numită directoră *internă* la internatulŭ de fetiţe române gr. cat. şi învĕţătóre de limba germână şi francesă la şcóla poporală superióră de fete. Totŭ acolo suntŭ numite: dşóra *Elena Sânteonŭ* de prefectă de studiĭ şi învĕţătóre în clasa a III-a şi a IV-a, dşóra *Aurelia Bariţiŭ* de guvernantă şi învĕţătóre în clasa I şi a II-a, dşóra *Victoria Ioanoviciŭ,* de guvernantă şi învĕţătóre de lucru de mână şi de industria de casă.

Cununie. Diŭ *Vasiliŭ Suciu,* teologŭ abs. şi dşóra *Maria Bretoiŭ* îşĭ vorŭ serbá cununia Duminecă în 31 Iulie la 4 óre p. m. în biserica gr. cat. din Teuşŭ.

Impertinenţă. De unŭ timpŭ încóce unŭ individŭ órecare din Blaşiŭ trimite la ḑiarulŭ „Kolozsvár" din Cluşiŭ informaţiunile cele maĭ tendenţióse şi infame la adresa Blăşenilorŭ. Maĭ astă érnă s'a acăţatŭ de noĭ, pentru-că amŭ comdamnatŭ din punctŭ de vedere *creştinescŭ* şi alŭ *educaţiuniĭ şi instrucţiuniĭ* aranjarea unuĭ *balŭ mascatŭ* şi a unuĭ balŭ în *postulŭ mare.* În sĕptĕmânile trecute a minţitŭ una despre studenţiĭ din Blaşiŭ, că în numĕrŭ de vreo 60 ar fi vătĕmatŭ steagulŭ Ungarieĭ, înarboratŭ pre o panoramă, deşi a sciutŭ bine, că din totŭ lucrulŭ nimicŭ nu e adevĕratŭ. Acum în Nr. 162 din 18 Iulie minte, că Româniĭ din Blaşiŭ se pregătescŭ la demonstraţiuni cu ocasiunea adunăriĭ generale a Asociaţiuneĭ şi în specialŭ să spargă ferestrile la toţĭ Magiariĭ aceia, carĭ nu vorŭ luminá ferestrile cu aceea ocasiune. — Apoĭ să ni-se ĭerte espresiunea, dar asta e o mişelie fără sĕmĕnŭ. A minţí în forma asta, a scorní din aerŭ şi a nelinisci ast-felŭ pre omenĭ, e totuşĭ o infamie. Noĭ declarămŭ, că tóte suntŭ scornirurĭ, şi rugămŭ pre redacţia dela „Kolozsvár", ca la unŭ omŭ de nimica cum e corespondentulŭ eĭ din Blaşiŭ, să nu maĭ deschidă colónele. Pre corespondentulŭ anonimŭ aluĭ „Kolozsvár" îlŭ facemŭ atentŭ, să-şĭ vadă de treburĭ, să nu turbure pacea şi bunaînţelegere între locuitoriĭ Blaşiuluĭ, căcĭ altcum vomŭ fi siliţi a-ĭ da de urmă şi a întrebuinţá mijlócele legale, pentru ca să-lŭ învĕţămŭ a grăí adevĕrulŭ. Grijéscă bine, că prânḑí póte cu minciuna, dar cină nu.

Măcelŭ. La 12 a l. c. doĭ gendarmĭ aŭ escortatŭ în Măgura, comitatulŭ Bistriţa-Năsĕudŭ, pre doĭ păstorĭ sub cuvîntŭ, că acestia ar fi furatŭ unŭ calŭ. Poporiŭ din Măgura a poftitŭ dela gendarmĭ să dimită păstoriĭ, ca să nu le rĕmână vitele la munte fără paḑă. Neînplinindŭ gendarmiĭ dorinţa poporuluĭ s'a născutŭ între eĭ şi poporŭ o bătaie, în urma căreia doĭ ómenĭ aŭ fostŭ ucişĭ şi la 20 răniţĭ. O comisiune a eşitŭ la faţa loculuĭ.

Investigări disciplinare. Diaruluĭ „Egyetértés" din 19 a l. c. i-se scrie din Aradŭ, că vicecomitele Szathmári a suspendatŭ din oficiŭ pre aceĭ *membri* aĭ antistiilorŭ comunale, carĭ aŭ subscrisŭ declaraţiunile de aderinţă publicate în „Tribuna", şi a pornitŭ investigaţiune disciplinară contra lorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericei române din Ungaria și Transilvania, dară mai alesŭ din părțile bănățene ale diecesei Lugoșului.

(Continuare.)

Este cunoscutŭ, că episcopulŭ *Inocențiŭ Clain,* încă la anulŭ 1731 a cerutŭ dela împĕratulŭ Carolŭ, ca pentru sine, pentru mănăstire, călugări, și întreținerea alumniloru, să concédă schimbarea dominiuluĭ din Gherla și Sâmbăta-de-josŭ din districtulŭ Făgărașuluĭ cu dominiulŭ din Blașiŭ, și că acelŭ împĕratŭ la 1732 s'a și învoitŭ la acésta; dară prin întrevenirea unoru împrejurări, aceea voință împĕrătéscă rĕmase neefectuită până la 1738. [1])

Chiar pre acela-și timpŭ s'a întîmplatŭ acésta și cu înființarea episcopieĭ române unite din Bănatŭ. Cestiunea s'a pusŭ în lucrare încă pre la 1732, éră resoluțiunea a urmatŭ la an. 1738. Și în Transilvania, și în Bănatŭ acela-și scopŭ, aceea-și modalitate, și acelea-și instituțiuni. Pentru aceea vedemŭ, că și împĕratulŭ ambele le légă laolaltă, deórece la fundarea episcopieĭ din Bănatŭ, se provócă la fundațiunea făcută în Transilvania. Numaĭ aceea ar puté fi bătătorŭ la ochĭ, că cum s'a pututŭ provocá împĕratulŭ la fundațiunea din Blașiŭ eșită la 21 Augustŭ 1738 în scrisórea datată din 10 Maiŭ 1738 pentru episcopia din Bănatŭ.

Acésta însă dispare, dacă se revócă în memorie, că fundațiunea din Transivania erá otărîtă deja în anulŭ 1732 — cum dice însuși împĕratulŭ — și apoĭ s'a pututŭ întîmplá, că cestiunea fundațiuniĭ din Transilvania la curte s'a resolvatŭ mai nainte de cea din Bănatŭ, și numaĭ concipiarea, respective estradarea diplomeĭ s'a amânatŭ până în Augustŭ 1738. [2])

Din cuprinsulŭ resoluțiuniĭ de mai susŭ s'a vĕdutŭ, că împĕratulŭ a dispusŭ, ca diploma fundațională să se pregătéscă, și să se estradeĭe prin Cancelaria aulică unguréscă.

Precândŭ diploma cea pentru episcopia unită din Transilvania aievea s'a estradatŭ, din contra aceea pentru episcopia din Bănatŭ s'a întrelăsatŭ, respective s'a suspinsŭ. A trebuitŭ ca aceea să fie prevenită prin înființarea alteĭ episcopiĭ unite, adecă a Oradeĭmarĭ (1777), din carea, precum și din cea dela Făgărașŭ ca din matre după 115 anĭ, să reînvie episcopia unită a *Lugoșuluĭ,* fără însă ca tóte condițiunile specificate în resoluțiunea împĕrătéscă din 10 Maiŭ 1738 să fi legatŭ cu aceea-și reînființare, de-órece episcopia Lugoșuluĭ nicĭ până în ḑiua de aḑĭ nu are alumneatŭ, canoniciĭ nu aŭ locuințe stabile, ci numaĭ închiriate, éră beneficiulŭ canonicalŭ și celŭ episcopescŭ nu e asecuratŭ prin dominiĭ inmobile, ci se solvesce din cassa erarială în puterea creditului statuluĭ.

Și óre ce aŭ fostŭ causele nerealisăriĭ de înființare a episcopieĭ numite din Bănatŭ la anulŭ 1738?

Cumcă dóră episcopulŭ latinŭ alŭ Cianaduluĭ să se fi opusŭ înființăriĭ uneĭ episcopiĭ unite independente în Bănatŭ, acésta nu se póte afirmá, de-órece de o parte escepțiunea fictivă canonică adusă înainte prin Episcopulŭ r. cat. Mártonffy din Transilvania în contra înființăriĭ episcopieĭ române unite de acolo, otĭ ca a celuĭ din Agria făcută contra episcopieĭ unite a Muncaciuluĭ, erá deja superată, éră de altă parte în resoluține maiestatică espresŭ se ḑice, că aceea înființara se face dreptŭ cu *învoirea* Episcopuluĭ Cianaduluĭ.

Causa este de a se căutá în schimbarea împrejurărilorŭ politice. Căcĭ precândŭ Transilvania între anĭ 1732—1738 erá ținută în frâŭ, pre atuncĭ în Bănatŭ dela începutulŭ anuluĭ 1738 până către tómnă anuluĭ 1739 a cursŭ resbelulŭ celŭ nefericitŭ între Turcĭ și imperialĭ, care s'a încheiatŭ prin pacea dela Belgradŭ la 17 Sept. 1739, în tenórea căreia Austria a perdutŭ provinciile căpĕtate dincolo de Dunăre în virtutea păciĭ dela Passaroveț, rĕmânêndu-ĭ numaĭ Bănatulŭ. Prin perderea aceea a Valachieĭ (Românieĭ) și a Sêrbieĭ, intențiunea împĕratuluĭ încă a suferitŭ schimbare, carele adecă a voitŭ ca episcopia unită din Bănatŭ să fie sentinelă preste părțile Românieĭ și ale Sêrbieĭ prin pacea dela Pasaroveț câștigate.

La acésta a maĭ pututŭ contribuí și alte împrejurări întrevenite. Anume: că în urmarea resbeluluĭ dintre 1738—1739, în aceștĭ anĭ până către finea anuluĭ 1740, în Bănatŭ a grasatŭ pestilență, prin ce nu numaĭ că fórte mulțĭ locuitorĭ aŭ muritŭ, ci mulțĭ aŭ și fugitŭ în Transilvania și în părțile Ungarieĭ dincolo de Tisa și Murĕșŭ.

Să se maĭ adaugă la acésta și aceea, că sub decursulŭ resbeluluĭ atâtŭ prin Turcĭ câtŭ și prin rebelĭ indigenĭ, dreptŭ cercululŭ Verșețuluĭ și părțile Moldoveĭ și ale Palanceĭ ca locurĭ de reședință episcopéscă designate, fură fórte devastate.

Și în urmă cândŭ este vorbă despre causa suspinderiĭ înființăriĭ episcopieĭ unite din Bănatŭ, nu se póte lăsá neconsideratŭ nicĭ aceea, că guvernatorulŭ *Hamilton,* carele se póte numí urzitorulŭ și sprijinitorulŭ celŭ maĭ zelosŭ alŭ cestiuniĭ de înființare, la anulŭ 1738 s'a lăsatŭ de oficiulŭ sĕŭ, și locululŭ aceluia l'a ocupatŭ nefericitulŭ *Neipperg,* care fără împuternicirea împĕratuluĭ și așa ḑicêndŭ numaĭ din pismă către Commandantele supremŭ *Wallis* a încheiatŭ pacea cea degrădătóre dela *Belgradŭ.*

Maĭ nainte de a luá rĕmasŭ bunŭ dela timpulŭ domnirĭ împĕratuluĭ *Carolŭ alŭ VI-lea* († 19 Oct. 1740), și alŭ guvernăriĭ Episcopuluĭ *Falkenstein* (1739), este să maĭ facemŭ comemorare despre o specificațiune a preoțilorŭ uniți din 1739, compusă prin preotulŭ *Petronie* din Timișóra, *la 5 Oct. 1739* decĭ de locŭ după încheiarea păciĭ din Belgradŭ.

Din specificarea acésta *) se cunósce, că dintre preoțiĭ fungenți pre la anulŭ 1737, treĭ din partea méḑĕnopțiană a Bănatuluĭ, încă pre la anulŭ 1738 părăsindŭ Bănatulŭ trecură în Transilvania, treĭ de lângă Murĕșŭ aŭ trecutŭ în Ungaria, unu a muritŭ, unu fu ucisŭ de lotri, [1]) celŭ din *Comorisce* a deficiatŭ, ubicațiunea unuia nu s'a sciutŭ, și că afară de Timișóra numaĭ în *Cacova, Fizeșŭ, Muranĭ, Temeresa, Serezani* și *Gladna,* decĭ numaĭ 7 preoțĭ uniți aŭ maĭ funcționatŭ.

Causa, pentru care unĭĭ aŭ trecutŭ parte în Ardealŭ, parte în Ungaria, a pututŭ să fie frica de răsboiŭ și de pestilență, éră causa deficiăriĭ unuia a pututŭ să fie frica rebeliuniĭ românescĭ racoțane, ceea ce maĭ alesŭ în părțile Verșețuluĭ a decursŭ.

În numita specificațiune se află doĭ preoțĭ, anume: *Petru* dela *Servisce* și *Pasculŭ* dela *Visma,* câtŭ ca și în specificațiunile de maĭ nainte nu ocurŭ, decĭ se vede că celŭ din Servisce s'a unitŭ maĭ târḑiŭ, éră *Pasculŭ* dela Visma s'a dispusŭ acolo în locululŭ preotuluĭ *Ispasŭ,* carele a muritŭ la 15 Augustŭ 1736.

Este încă de însĕmnatŭ și aceea, că precum în specificațiunea din 1736, așa și în cea din 1739 se ḑice, că comuna *Temerescĭ* (Kymeresty lângă Făgetŭ) este tótă unită. Despre comuna acésta la anulŭ 1744 se ḑice „semper unita", éră la anulŭ 1765 se maĭ amintesce că acolo este biserică și preoțĭ uniți. Să vede însă, că aceea parochie din ḑi în ḑi a decăḑutŭ, de-órece pre la an. 1766 episcopulŭ r. cat. alŭ Cianaduluĭ cu numele *Engel,* propune ca plata preotuluĭ unitŭ din *Temerescĭ* să se asemneze învĕțătoruluĭ din Crașova și Slatina, de-órece în Temerescĭ, nemaĭ fiindŭ poporŭ unitŭ, este superfluu de a se denumí acolo preotŭ unitŭ. [1])

(Va urmá.)

Vezinas.

Istorisire de **Nic. T. Zorilă**

(Continuare.)

VI.

Într'o pivniță umedă și rece din locuința luĭ Vezinas zacŭ în diferite despărțĕminte maĭ mulțĭ prinsonierĭ.

Dintr'unŭ foișorŭ de zidŭ boltitŭ unde păzescŭ lănceriĭ, omulŭ póte merge în închisóre pre nișteușĭ și trepte de pétră înguste și alunecóse.

Prinsonieriĭ zacŭ pre unŭ așternutŭ de paĭe putrede și apătóse. Îmbrăcămintea le este maĭ de totŭ sdrănțuită.

Tótă lumina din acestŭ clarŭ obscurŭ o daŭ puținele rade ce pătrundŭ printr'o ferestruță mică, care e săpată fórte susŭ în zidŭ. În afară e asemenea cu suprafața grădineĭ. De multe orĭ, cândŭ suntŭ ploĭ torențiale din apa cea multă se maĭ varsă și pre ferestuiă în închisóre, ducêndŭ mórte celorŭ prinșĭ și ținuțĭ acolo.

Altcumŭ maĭ multŭ domnesce unŭ obscurŭ tristŭ. Numaĭ atuncĭ poțĭ distinge bine fisionomia omuluĭ, cândŭ radele sóreluĭ pătrundŭ pre vre-o câteva minute directŭ prin feréstra cea mică.

Rețelele păiângenilorŭ staŭ atârnate cu grămada de unghiurile ziduluĭ.

Jurŭ-împrejurŭ totŭ păretele e găuritŭ pre de desuptŭ de cloțanĭ, carĭ facŭ cele maĭ dese visite.

Pre găurile lorŭ se maĭ scurge apa. Aceste animale uricióse le-aŭ făcutŭ unŭ serviciŭ, pre care eĭ nu-lŭ sciŭ prețuí în destulŭ.

Acestŭ despărțĕmîntŭ în care întrămŭ este închisórea luĭ Longinus și a soțilorŭ sĕĭ, pre carĭ ĭ-aŭ prinsŭ Dapix și Vezinas prin tradare și călcare în picióre a tuturorŭ drepturilorŭ de rĕsboiŭ.

De-a lungulŭ ziduluĭ toțĭ suntŭ legați cu lanțurĭ, înțĕpenite în părete cu câte o scóbă. Fiesce care are lângă sine unŭ vasŭ de pămêntŭ cu apă și o fălie de pâne négră de orzŭ.

Unŭ locŭ este golŭ. Lanțurile suntŭ aruncate la pămêntŭ.

---

[1]) Cfr. Nilles o. c. T. II. p. 533; Acte și Fragmente pag. 91. Samuelis Klein »Historia Daco-Romanorum« Cap. XVIII în »Fóia pentru minte« an. 1862. Nr. 26.

[2]) Petru Maiorŭ »Istoria biser.« pag. 201 seq.

*) *Specification*, Deren Unirten Poppen, welche sich wirklich all-hier in dem Bannath befinden, und wie deren Nahmen. Als Popa Nicolaj Nedelkovitz v. Feledhas befindet sich über ein Jahr in Sibenbürgen. Demitro Jannovicz v. Faczet ebenfahls ein Jahr schon in Sibenbürgen. Jovan v. Kissintz ist ebenfahls schon 1 Jahr in Sibenbürgen. Georgi der ältere v. Foenlak befindet sich über der Marosch ein Jahrlang. Georgi Milosevitz v. Foenlak ebenfahls über der Marosch. Theodor von Türkisch Sakosh ist ebenfahls über ein Jahr über der Marosch. Petro v. Servestje ist v. denen Rauberen Toth geschlagen vorden. Georgi v. Cadar ist mir ohnbekanth ob er noch bey Leben oder nicht. Pascul v. Visma ist gestorben. Mihutza v. Kakova befindet sich noch aldort. Grajtza v. Comoristje ist Schismaticus worden und befindet sich zu Kataja. Andrea v. Fischesch befindet sich allhier bey mihr. Opra v. Muran befindet sich aldort. Jovann v. Kimiresh befindet sich aldorten und ist alles alldorth Chatolisch. Dimitro von Sereshan befindet sich aldorth. Mihay v. Cladna befindet sich aldorth.

Temesvar den 5-ten 8bris (Octobris) 1739.

Петроне Поповитс
Petrone Popoviits m. p.

[1]) Pesty o. c. p. 149. La anulŭ 1739 spre estirparea și înfrânarea hoțilorŭ, carĭ tare s'aŭ sporitŭ în părțile Temișuluĭ, imperialiĭ din treĭ părțĭ aŭ susceputŭ operațiunĭ militare, începêndŭ din părțile Caransebeșuluĭ până susŭ către Făgetŭ-Lipova.

[1]) Történelmi Adattár 1871 pag. 483.

A fugitŭ dóră vre-unŭ prinsonerifi? O nu! Romanulŭ nu fuge dinaintea morţifi ci vine la ea.

Să zăresce apropiându-se de pre trepte o mică făclie de rĕşina. Apoĭ apare unŭ bărbatŭ de statură marţială cu fruntea ridicată.

Cu paşĭ siguri se apropie de Longinus în ochiĭ căruia se póte observa bucuria nespusă a revederifi.

„Bine te-am găsitŭ“, salutá întiĭndŭ ambele braţe spre comandantulŭ legiuneĭ.

„Bine-aĭ venitŭ! iubite căpitane,“ ḑice Longinus cătră noulŭ venitŭ. „Te-am aşteptatŭ cu unŭ dorŭ nespusŭ“.

Înapoia prinsoneruluĭ revenitŭ aparŭ doĭ soldaţĭ şi Dapix.

Romanulŭ îşĭ reia loculuĭ lângă Longinus. Întinde mânile soldaţilorŭ carĭ îlŭ înlănţuescŭ de noŭ şi privesce cu unŭ surisŭ la Dapix, ca şi cândŭ ar voĭ a ḑice:

„Veḑi că m'am rentorsŭ. Nu'mĭ trebue graţia ta, a unuĭ trădătorŭ şi mişelŭ!“

Acésta privire şi surisŭ pătrundŭ ca unŭ acŭ otrăviciosŭ în inima luĭ Dapix.

Cu o vóce iritată de mânie începe a vorbí, privindŭ la raḑele sóreluĭ, ce pătrundŭ prin ferestruiă ca nisce fire subţirele de mĕtasă:

„Comandantulŭ acesteĭ cetăţĭ m'a însărcinatŭ, să vĕ spunŭ, că vĕ împărtăşesce de deosĕbita onóre de a vĕ face o vĕḑută aicĭ în temniţă. De o aşa ciuste încă n'a fostŭ învrednicitŭ nicĭ unŭ prinsonerifi. Voĭ trebue sĕ-'lŭ onoraţi acum, ca pre domnulŭ şi stăpênulŭ vostru.“

„Nu vorbí prostifi,“ ḑice Longinus cu o vóce fórte aspră, „căcĭ vomŭ fi siliţi a ne băgá degetele în urechĭ şi a ne închide ochiĭ.“

„Eŭ vorbescŭ cea-ce vréŭ şi nimenea să nu cuteze a mĕ întrerupe, căcĭ aşĭ fi silitŭ a începe cu chinurile nu de multŭ delăturate. Generalulŭ Vezinas ţine în mâna sa mórtea şi viaţa vóstră. Nu-lŭ mâniaţi cu rĕspunsurĭ nepotrivite şi vătĕmătóre. Aţĭ suferitŭ până acuma destulŭ, aşa credŭ. Doĭ dintre voĭ în urma chinurilorŭ aŭ şi muritŭ o mórte, pre care nu o doresců nimenuia. Ştiŭ bine“ continuă maĭ departe umblândŭ în susŭ şi în josŭ prin temniţă, „că mórtea voĭ cu toţiĭ o doriţi ca pre unŭ ce de multŭ aşteptatŭ. Ea ar fi pentru voĭ celŭ maĭ mare bine pre care vi l'ar putea face cineva aicĭ. Suteţĭ însă cu toţiĭ rĕtăciţi, dacă cugetaţi aşa ceva. Nóuĕ nu ne póte fi de mare folosŭ mórtea vóstră. Din contră dorimŭ din tótă inima, să vĕ rentórceţi în frumósa vóstră patrie, în cerculŭ familieĭ şi în loculuĭ natalŭ de care vĕ légă atâtea suveniri din copilărie. Să revedeţi blândulŭ şi limpedele ceriŭ italicŭ cu Roma superbă şi prima urbe a lumeĭ. Beliducele nostru e cu maĭ multă bunăvoinţă faţă de voĭ, de cum s'ar cuveni. De a-ţi fi aplecaţi a-ĭ rĕspunde sincerŭ, v'ar elibera dăruindu-vĕ aurŭ şi lucruri nepreţuite. În nepricepere şi orbie voĭ tóte le respingeţĭ şi vătĕmaţi chiar şi pre rege şi pre beliducele luĭ. Acesta astăḑĭ — ultima óră — va vení punêndu-vĕ întrebarĭ şi pretinḑêndŭ rĕspunsurĭ. Chinurile ce le-aţĭ răbdatŭ până acuma aŭ fostŭ numaĭ jucăriĭ de copiĭ. Călăulŭ a aflatŭ minunatŭ mijlocŭ de a scóte din voĭ vorbe adevĕrate. Astăḑĭ, după cum se vede, i voiŭ şi încerca puterea. Cu deosĕbire tu — şi arată cu mâna pre prinsonieriulŭ curierŭ — de veĭ minţi şi veĭ voĭ a-ne duce în rătăcire o să veḑĭ carnea şi sângele tĕŭ de romanŭ, cum îlŭ vorŭ linge câniĭ.“

După o scurtă pausă continuă:

„În schimbulŭ tuturorŭ nepreţuitelorŭ binefacerĭ, ce noĭ suntemŭ gata a vi le face, nu ceremŭ alta decâtŭ să ne spuneţĭ sincerŭ şi cu de-amĕnuntulŭ tóte planurile împĕratuluĭ vostru faţă de poporulŭ şi regele Dacieĭ. Generalulŭ Vezinas va sosí acuşĭ şi eŭ ultima dată vĕ admoniezŭ, să spuneţĭ adevĕrulŭ şi să nu folosiţĭ cuvinte vătĕmătóre faţă de rege şi de elŭ. Priviţi-lŭ ca pre unŭ binefăcătoriŭ. De nu, apoĭ . . . . . veţĭ vedé ce înţĕlepciune are călăulŭ. Chiar mi s'a plânsŭ, că i se ureşte pre aicĭ.“

Privindŭ preste umĕrŭ la prinsonieriĭ se urcă pre scară însoţitŭ de surisurile ironice şi nepăsătóre ale Romanilorŭ.

Acestia nicĭ cu unŭ singurŭ cuvêntŭ nu l'aŭ întreruptŭ în totŭ decursulŭ vorbireĭ, afară de Longinus.

În ochiĭ lorŭ se vede chiar şi acuma o raḑă de compătimire şi unŭ mare disprețŭ.

„Ce ne-a tocatŭ aicĭ atâta vreme omulŭ acesta? Eŭ nu l'am înţelesŭ de loculuĭ loculuĭ,“ ḑice prinsonierulŭ curierŭ cătră Longinus.

„Ne-a amenințatŭ, că de nu vomŭ tradá patria şi pre împĕratŭ, ne vorŭ omorí prin chinurile cele maĭ teribile ce mintea omenéscă póte descoperĭ,“ respunde Longinus.

„Eĭ bine“ ḑice unŭ căpitanŭ din cavaleria mauretană cu o liniște sufletéscă admirabilă, „ce vorŭ câştiga cu acésta? Aceea ce doresců? Nicĭ decâtŭ, dorinţa lorŭ nu se póte îndeplini nicĭ o dată.“

„Ce rĕspunsŭ aĭ primitŭ dela împĕratulŭ?“ întrĕbă Longinus pre curierulŭ Dacilorŭ.

„Uşorŭ îlŭ poţĭ găcĭ“ rĕspunde celŭ întrebatŭ. „Credŭ că cunoscĭ destulŭ de aprópe pre împĕratulŭ. A statŭ puţinŭ la îndoială fără de a putea lua vre-o hotărîre. Apoĭ a adunatŭ la sfatŭ pre capiĭ armateĭ, unde am revĕḑutŭ cea de pre urmă dată printre eĭ pre Liciniu Sura, intimulŭ luĭ Traianŭ. Pre amiciĭ tĕĭ: pretorianulŭ Claudius Livianus şi Lucius Quietus, cavalerulŭ mauretanŭ.

„Şi ce aŭ hotărîtŭ în consiliulŭ acesta?“ întrĕbă Longinus cu óre care grabă.

„Traianŭ mĭ-a poruncitŭ a repetí în auḑuluĭ tuturorŭ solia ta şi a luĭ Vezinas. S'aŭ adunatŭ vre-o ḑece căpitanĭ împrejurulŭ meŭ încărcându-mĕ cu feliŭ de feliŭ de întrebărĭ. Ĭ-am spusŭ împĕratuluĭ, că dorinţa ta e, să nu îndeplinéscă nicĭ cea maĭ mică pretensiune a inimiculuĭ. Tu nu veĭ putea suportá ruşinea uneĭ espediţiunĭ perdute pentru tine. Celŭ maĭ fricosŭ din Roma te va arătá cu degetulŭ. Chiar cândŭ ar împlinĭ dorinţa inimiculuĭ — ceea ce tu nu credĭ — nu veĭ maĭ merge la eĭ nicĭ odată. Cumnatulŭ tĕŭ Laberius — dela care am avutŭ otrava — mĭ-a ḑisŭ, că se simte nespusŭ de fericitŭ, că nu vreĭ să primescĭ graţia duşmanuluĭ în schimbulŭ averilorŭ ce ţi le-ar da. Am spusŭ tóte suferinţele ce le-am răbdatŭ până acuma. Ne-aŭ compătimitŭ. Pentru aceea însă cine ar fi cutezatŭ a sfătuí pre împĕratulŭ să împlinéscă condiţiunile inimiculuĭ pentru eliberarea nóstră? Nimenea.“

Longinus apucă otrava pre care aducătoriulŭ ĭ-o întinde după unŭ căutatŭ lungŭ.

„Aşa“, ḑice elŭ veselŭ desfăcândŭ, „să murimŭ cu toţiĭ, ca vulpea acésta vicléna se nu aibă cu ce stórce favoruri dela Traianŭ. Să nu capete după voinţa luĭ pacea cea atâtŭ de multŭ doritŭ.“

„Diminéţă aĭ nostri vorŭ asalta cetatea“, ḑice curierulŭ. „În tabere toţi lucră cu neobosală, Daciĭ vĕḑŭ acésta. Venindŭ în cócĭ observaĭ, că şi eĭ facŭ pregătirĭ marĭ de apĕrare. Acuşĭ va venĭ Vezinas spre a ne descóse şi a ne silĭ să tradămŭ planurile Împĕratuluĭ nostru.“

„Să vină!“ ḑice Longinus cu disprețŭ, „morţiĭ vorŭ tradá acele planurĭ, noĭ înse nu!“

Apoĭ scoţêndŭ prafulŭ celŭ galbinŭ din învĕlitóre îlŭ topesce în vasulŭ de apă ce-ĭ stă de-a drépta.

„Cândŭ m'am despărţitŭ de aĭ nostri, toţi amiciĭ şi cunoscuţiĭ tĕĭ mĭ-aŭ strînsŭ mâna şi pentru tine şi m'aŭ rugatŭ aţĭ spune salutările lorŭ de rĕmasŭ bunŭ. Nicĭ o lacrimă n'am vĕḑutŭ în ochiĭ lorŭ. Durerea cea ascunsă din inimă mĭ-a spusŭ, că te-aŭ iubitŭ. — Toţi ar fi făcutŭ ca şi tine.“

„Bravo. Am celŭ puţinŭ mângăerea acum cândŭ morŭ, că aŭ avutŭ toţĭ inimĭ de romanŭ!“

Prin coridorŭ se audŭ puşĭ mulţi şi greĭ. Vine generalulŭ Vezinas.

„Rĕmasŭ bunŭ Romanilorŭ! Dee ceriulŭ ca legiunile vóstre cele învingătóre să cucerésca tótă lumea.“

Cu aceste vorbe apucă vasulŭ cu otravă şi sorbindŭ o înghiţiturăo întinde vecinuluĭ sĕŭ şi cade pre spate ca trăsnitŭ.

Prinsonierulŭ curierŭ apucă cu repeḑiciune vasulŭ din mâna luĭ Longinus, îlŭ ridică şi bêndŭ ḑice celorŭ ḑece soldaţĭ:

„Aşa se faceţĭ toţi.“

Ce nefericire înse. Otrava la alŭ şeselea ostaşiŭ s'a sfîrşitŭ.

Aşadară eĭ totuşĭ vorŭ ajunge pre mâna călăuluĭ spre a murí de chinurile cele maĭ lungĭ şi maĭ înfricoşate?

Óre sórtea spre aceea îa destinatŭ?

(Va urmá.)

Bibliografie.

VI. Programă a şcólei civile publice de fete cu internatŭ a Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, în Sibiŭ, pre anulŭ scolasticŭ 1891/2 publicată de Dr. *Ioanŭ Crişianŭ*, directorŭ. Cuprinsulŭ: I. Limba maternă de Dr. V. Bologa (pag. 3—101). — II. *Planulŭ de învĕţămîntŭ* alŭ şcóleĭ civile de fete, stabilitŭ (în vîrtutea §-luĭ 6 din statutulŭ de organisare alŭ şcóleĭ), în conformitate cu ordinulŭ înaltuluĭ ministerŭ r. u. de culte şi instrucţiunea publică dtŭ 11 Aug. 1887 Nr. 29000, de comitetulŭ Asociaţiuniĭ în şedinţa dela 6 Nov. 1891 (pag. 102—120). — III. *Sciri şcolare* (pag. 121—140). 1. Personalulŭ şcóleĭ constă din unŭ directorŭ, doĭ învĕţătorĭ şi dóuĕ învĕţătorese, doĭ catecheţĭ, o instructóre pentru limba francesă, dóuĕ instructóre şi unŭ instructorŭ pentru musică şi o instructóre pentru gimnastică; ĕră personalulŭ internatuluĭ are unŭ directorŭ (pre directorulŭ şcóleĭ), o directoră, unŭ medicŭ şi o guvernantă şi o bonă, ca ajutătóre. 2. *Materialulŭ din obiectele de învĕţămîntŭ* pertractatŭ în anulŭ scol. 1891/2. 3. Conspectulŭ elevelorŭ inmatriculate în anulŭ scol. 1891/2 şi anume în clasa I-ă 14, în cl. a II-a23, în cl. a III-a 18 şi în cl. a IV-a 13 ordinare şi 6 estraordinare. 4. conspectulŭ elevelorŭ din internatŭ numĕră 53 de eleve. 5. *Mijlócele de învĕţămîntŭ*. 6. *Unele date din economia şcóleĭ şi a internatuluĭ*. 7. *Programulŭ esamenelorŭ* şi 8. Condiţiunĭ de primire în şcólă şi internatŭ.

Economie.

Oprirea vinului artificialŭ. În ședința din 2 Iulie a parlamentului ungarŭ ministrulŭ de comerciŭ a declaratŭ, cŭ proiectulŭ de lege privitorŭ la oprirea vinuluĭ artificialŭ este terminatŭ. Se speréză, cŭ proiectulŭ în timpŭ scurtŭ va ajunge înaintea parlamentuluĭ.

Producțiunea de tutunŭ în România. Producțiunea de tutunŭ înfloresce în România în mĕsurĕ îmbucurătóre și calitatea tutunului nu lasă nimicŭ de doritŭ. Cu tóte cĕ teritorulŭ sĕmĕnatŭ cu tutunŭ în anulŭ 1891 a fostŭ numaĭ de 4376 hectare față cu 4699 hectare cultivate în anulŭ 1890, totușĭ producțiunea din anulŭ 1891 a fostŭ de 3.077,606 kilograme față cu 2.566,000 kilograme produse în anulŭ 1890.

Isvóre nóuĕ de petroleŭ. În Caucasŭ, aprópe de Bacu, în lunile aceste ér s'aŭ descoperitŭ nisce isvóre fórte abundante de petroleŭ. Isvórĕle cele nóuĕ daŭ ţilnicŭ cam 5000 tóne de uleiŭ de pétră. Petroleulŭ ce isvoresce din aceste fântâni formézŭ unŭ rîuleţŭ destulŭ de însĕmnatŭ. În urma acesteĭ abundanțe de petroleŭ prețulŭ petroleuluĭ a scădutŭ cu 30%; cu tóte aceste societatea pre acțiĭ formată pentru esploatarea isvórĕlorŭ acestora, speréză venite enorme.

Care este națiunea cea maĭ avută? Averea mișcătóre și nemișcătóre a Statelorŭ unite din america de nordŭ face 63,648 miliône de dollarĭ (1 dollar = 2 florenĭ în aurŭ). Prin urmare pre fiesce care locuitorŭ se vinŭ maĭ bine de 1000 dollarĭ. Averea Brittanieĭmarĭ ajunge ajunge la 50.000 dollarĭ.

Editorŭ și redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Nr. 321—1892. (20) 1—1

Concursŭ.

Pentru ocuparea postuluĭ de învĕțătorŭ **adjunctŭ** la școla *reuniunĭĭ grănițerescĭ din Cujirŭ*, comitatulŭ Huniedóreĭ, pre lângă unŭ *salarŭ anualŭ de 300 fl. v. a.* apoĭ cuartirŭ în edificiulŭ școleĭ și lemnele de focŭ necesare, prin acésta cu terminulŭ până *la 7 Augustŭ st. n. a. c.* să escrie concursŭ.

Reflectanțiĭ aŭ să-și trimită suplicele instruate cu tóte documentele prescrise de lege la:

Comitetulŭ administrativŭ de fondulŭ și școlele de reuniune a fostilorŭ grănițerĭ din regimentulŭ românŭ I.

Sibiŭ, în 18 Iulie 1892.

Nr. 2442—1892. (17) 2—2

Publicare de concursŭ.

Din Fundațiunea demnuluĭ de pie memorie *Ștefanŭ Ferdinandŭ Hirsch* a devenitŭ vacantŭ unŭ stipendiŭ de 300 fl., la care se escrie prin acésta concursŭ până în *10 Augustŭ a. c. st. n.*

La stipendiulŭ acesta potŭ concurge numaĭ aceĭ tinerĭ *românĭ greco-catolicĭ*, carĭ suntŭ născuțiĭ în vre-una din comunele următóre: Turda, Copandŭ, Turŭ, Reghiŭ, Comițigŭ, Banabicŭ, Aitonŭ, St.-Martinulŭ-deșertŭ, Ceanulŭ-deșertŭ, Agârbiciŭ, Mischiŭ, Șandŭ, Petridulŭ-de-susŭ, Petridulŭ-de-mijlocŭ, Petridulŭ-de-josŭ, Berchișŭ, Măgura, Schiopĭ (Puszta-Egres), Pusta-St.-Craiŭ, Șurducŭ, Bicalatŭ, Iara-inferióră, Agrișŭ (Ruha-Egeres), Muntele Băișóreĭ, Ocolișulŭ-micŭ, Ocolișulŭ-mare, Roncu, Cacova, Săceiŭ. Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-josŭ, Filea-de-susŭ, Ciurila, Sĕlisce, Sĕlicea, Micușŭ, Hasmașŭ, Maghiarușŭ (Magyaróság), Șutŭ, Silvașulŭ-magiarŭ, Îndolŭ, Ceanulŭ-mare, Băișóra, Muntele Fileĭ (F. Havassa), ca unele, carĭ odinióră aŭ formatŭ ces. reg. pretura a Turdeĭ sub presidința fericituluĭ fundatorŭ Ștefanŭ Ferdinandŭ Hirsch.

Stipendiulŭ ălŭ vorŭ puté dobândí numaĭ atarĭ tinerĭ din școlele medie, saŭ întrătorĭ acum în școlele medie, carĭ vorŭ produce testimoniŭ cu calculŭ din studiĭ: *eminente*, saŭ celŭ puținŭ *bunŭ*, ĕră din purtarea morală: *bună* saŭ celŭ puținŭ *legală*. Atarĭ tinerĭ vorŭ puté folosí stipendiulŭ dobânditŭ în gimnasiŭ, școla reală, școla agronomică, și eventualŭ și la universitate, dacă atâtŭ în studiĭ, câtŭ și în purtarea morală vorŭ ține calculiĭ indicațĭ maĭ susŭ.

Concursele să se instrueze cu următórele documente: testimoniŭ scolasticŭ de pre an. scol. 1891/2, carte de botezŭ, atestatŭ medicalŭ și de paupertate și să se aștérnă *până la terminulŭ prefiptŭ* la Ordinariatulŭ archiepiscopescŭ gr. cat. în Blașiŭ prin parochiulŭ concernente. Concursele întrate maĭ târdiŭ nu se vorŭ considerá.

Blașiŭ, în 5 Iulie 1892.

Ordinariatulŭ archiepiscopescŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

172/1892. (19) 2—3

Concursŭ.

Pentru anulŭ scolasticŭ 1892/3 suntŭ a se ocupá *14 stipendiĭ à 50 fl. menite pentru eleve de părinți maĭ lipsiți de mijlóce, carĭ vorŭ fi adăpostite în internatulŭ împreunatŭ cu școla civilă de fete a Asociațiunĭĭ transilvane. Dece* (10) din aceste stipendiĭ s'aŭ creatŭ din suma de 500 fl. v. a. votată Asociațiunĭĭ transilvane în scopulŭ arĕtatŭ de onorata adunare generală din anulŭ acesta a *institutuluĭ de creditŭ și economiĭ „Albina“* în Sibiŭ, ér patru (4) din suma de 200 fl. donată Asociațiunĭĭ, după cum arată conclusulŭ comitetuluĭ subsĕmnatŭ dela 20 Iunie 1891 Nr. prot. 89, de dlŭ *Dr. Aureliŭ Maniŭ*, notarŭ publicŭ reg. în Oravița.

Pentru ocuparea acestorŭ stipendiĭ se escrie concursŭ, cu terminulŭ până la 15 Augustŭ n. 1892.

Cererile aŭ a se înaintá „Comitetuluĭ Asociațiunĭĭ transilvane pentru literatura română și cultura poporuluĭ românŭ în Sibiŭ“; la acelea suntŭ a se aclude:

a) Carte de botezŭ în originalŭ s'aŭ în copie legalisată;

b) Testimoniulŭ scolasticŭ de pre semestrulŭ II alŭ anuluĭ scolasticŭ 1891/2;

c) Atestatŭ despre condițiunna și starea materială a părinților.

Sibiiŭ, în 12 Iulie 1892.

Presidiulŭ Asociațiunĭĭ transilvane pentru literatura română și cultura poporuluĭ românŭ:

G. Barițiŭ, președinte. **Dr. I. Crișianŭ,** secretarŭ II.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale imp. și reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietarulŭ primeĭ fabriciĭ ungare de mașine și recusite de pompieri, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneĭ preaonoraților domnĭ preoțĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

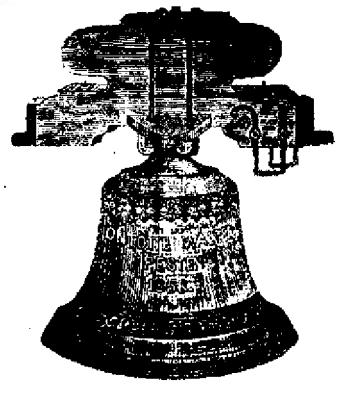

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 28—52

Preliminare de spese și Prețŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ și francco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscința pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu așețarea acelorŭ obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câștigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

(5) 12—26 auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 30 Iuliŭ 1892. Numĕrulŭ 31.

La programa guvernuluĭ.

Ne-amŭ ocupatŭ la locŭlŭ acesta alŭ numĕruluĭ trecutŭ de programa de naţionalitate a guvernuluĭ nostru, aşa după cum o desfăşurase contele Szápáry în rĕspunsulŭ, ce l'a datŭ la interpelarea domnuluĭ Apponyi în causa mişcărilorŭ române.

Dóuĕ suntŭ căile acelea, — dise domnulŭ preşedinte alŭ consiliuluĭ de ministri, — carĭ voesce guvernulŭ să le urmeze pentru resolvarea cestiuniĭ de naţionalitate.

Calea cea dintâiŭ este: a face, ca sub scutulŭ uneĭ administraţiunĭ bune, juste şi echitabile toţĭ cetăţeniĭ ţĕreĭ, fără deosĕbire de religiune şi limbă, să se simţă bine aci în patria acésta comună.

A dóua cale este: lăţirea limbeĭ magiare pre calea inaugurată de dóuĕdecĭ şi cincĭ anĭ încóce.

Ne făcurămŭ observaţiile nóstre la acestŭ programŭ. Amŭ disŭ, că pre cândŭ punctulŭ întâiŭ alŭ programeĭ guvernamentale îlŭ subscriemŭ, deşi în realisarea luĭ nu prea credemŭ, pre atuncĭ punctulŭ alŭ doilea nu-lŭ putemŭ primi, de-órece stă în cea maĭ flagrantă contradicţiune cu legea vigentă despre naţionalităţĭ şi chiar şi cu principiile enunţate în punctulŭ primŭ.

Noĭ nu tragemŭ la îndoélă îndreptăţirea limbeĭ magiare ca a limbeĭ de statŭ. Dorimŭ însă, ca folosirea şi lăţirea limbeĭ acesteia să se mărginéscă tot-deuna între limitele acele, ce le statoresce legea despre naţionalităţĭ. Fie limba pertractărilorŭ din parlamentŭ cea magiară, dar în toţĭ ramiĭ vieţeĭ publice să se recunóscă şi naţionalităţilorŭ nemagiare folosirea neştirbită a limbeĭ lorŭ.

Asta nu este şovinismŭ. A cere respectarea legilorŭ aduse de toţĭ factoriĭ constituţionalĭ şi neabrogate prin alte legĭ aduse totŭ de factoriĭ constituţionalĭ, nu este şovinismŭ, nicĭ fanatismŭ, ci constituţionalismŭ şi patriotismŭ. Şoviniştĭ şi fanaticĭ suntŭ aceia, carĭ pretindŭ nerespectarea şi călcarea în pecióre a legilorŭ vigente, propagându ast-felŭ imoralitatea în politică.

Étă carĭ aŭ fostŭ cuvintele nóstre pentru a escepţioná punctulŭ alŭ doilea din programa de naţionalitate a guvernuluĭ nostru.

Mărginindu-ne acum la atâta, voimŭ a propune guvernuluĭ în locŭlŭ punctuluĭ alŭ doilea unŭ altŭ punctŭ, pre care să-lŭ putemŭ subscrie şi noĭ. Dacă guvernulŭ ar primí acestŭ punctŭ şi l'ar pune în locŭlŭ punctuluĭ alŭ doilea statoritŭ de dînsulŭ, şi apoĭ ar observá şi ar esecutá amîndóuĕ punctele, credemŭ şi noĭ, că pacea multŭ şi de toţĭ simţită şi oftată între cetăţeniĭ patrieĭ nóstre s'ar face, şi ar începe o eră de fericire, pentru care locuitoriĭ altorŭ ţĕrĭ ne-ar invidiá.

Punctulŭ saŭ calea, pre care voimŭ noĭ a o propune guvernuluĭ este, să se pună cu totă tăria în faţa şovinismuluĭ şi a fanatismuluĭ aţiţatŭ şi nutritŭ prin diaristica şovinistă magiară. Este convingerea nóstră, că cea maĭ însĕmnată pedecă în calea împăciuiriĭ nóstre cu Magiariĭ este diaristica magiară şovinistă.

Scimŭ prea bine, că libertatea, saŭ maĭ bine disŭ libertinismulŭ de presă, a produsŭ pretutindenea rodurile cele maĭ periculóse. Cu tótea aceste abia credemŭ, că undeva s'ar fi abătutŭ presa aşa de multŭ dela scopulŭ şi chemarea sa, ca chiar la noĭ.

Nu suntemŭ preocupaţĭ şi orĭ ce sentimentŭ de ură saŭ de rĕsbunare este departe de noĭ. Recunóscemŭ, că greşelĭ suntŭ şi de o parte şi de cealaltă. Greşelĭ amŭ făcutŭ şi noĭ. Dar atitudinea preseĭ magiare şoviniste întru adevĕrŭ a ajunsŭ a fi neesplicabilă şi nesuferită.

Esistă lege, care îţĭ spune, că nu-ţĭ este ĭertatŭ a agitá în contra vre-uneĭ naţionalităţĭ. Cu tóte aceste ce se întîmplă? Frundărésca cineva foile şoviniste, cetéscă insultele, ce se scriŭ în fiesce care dĭ în potriva Românilorŭ, scorniturile tendenţióse, ce se născocescŭ, denunţările necualificabile ale persónelorŭ celorŭ maĭ resbectabile şi maĭ bineme-ritate pentru patrie şi societate, şi apoĭ dea-şi sémă, dacă unŭ poporŭ nutritŭ cu o asemenea lectură póte să ajungă la împăcare şi bunăînţelegere cu unŭ altŭ poporŭ, la adresa căruia se scriŭ tóte infamiile acelea.

Noĭ întru adevĕrŭ nu ne mirămŭ nicĭ decâtŭ, dacă poporulŭ magiarŭ nu este aplicatŭ a mulţămí pre Românĭ.

Feuilleton.

Biserica şi Democraţia.

II.

Să nu se crédă, că Papa Leonŭ XIII, a căruia prudenţă este proverbială, ar fi luatŭ iniţiativa pentru a îndemna Biserica spre a se îndeletnici cu reformele sociale. Din potrivă, în celŭ dintâiŭ anĭ aĭ pontificatuluĭ sĕŭ şi până acum de curêndŭ Papa se arĕta simplu spectatorŭ alŭ mişcărilorŭ sociale. Lumea catolică însă se agita. În tóte ţĕrile şi în tóte continentele, maĭ cu sémă în Europa, bărbaţĭ de înaltă valóre, clericĭ şi mirenĭ, luaseră în mână apĕrarea reformelorŭ sociale. Numele episcopilorŭ Gibbons, Manning, Ketteler, ale luĭ de Mun suntŭ în-deobşte cunoscute. Era cu neputinţă, ca într'unŭ *timpŭ* cândŭ cestiunea socială este înscrisă în programele tuturorŭ partidelorŭ; cândŭ Împĕraţĭ şi cancelarĭ, profesorĭ şi publicişti formuléză pre întrecute soluţiunĭ şi caută a se pune în fruntea mişcărĭĭ pentru reformele sociale, ca numaĭ Biserica să stea nepăsătóre. În cele din urmă Leonŭ alŭ XIII, la vîrsta de optdecĭ de anĭ a fostŭ luatŭ de curentulŭ catolicismuluĭ socialŭ, a cedatŭ impulsiuniĭ de afară şi a respunsŭ prin faimósele şi în-de-obşte cunoscutele enciclice: *Novarum rerum* şi *De Conditione opificum*.

Acésta decisiune a unuĭ Papă octogenarŭ este unŭ actŭ cugetatŭ, pregătitŭ pre îndelete, ér nu unŭ actŭ precipitatŭ, smulsŭ de forţa împrejurărilorŭ. În timpŭ de secuĭ Biserica s'a răzimatŭ pre tronŭ, pre Împĕraţĭ şi pre Regĭ. În dilele de desastru şi de restrişte, Biserica a fostŭ părăsită. A bătutŭ Papa la tóte uşile, şi tóte aŭ rĕmasŭ închise. Acésta nepăsare calculată a celorŭ marĭ faţă cu interesele Bisericeĭ şi ale Papeĭ a decisŭ pre şefulŭ Bisericeĭ catolice să se împace cu societatea modernă, să caute a se alia cu nóua suverană, cu democraţia, şi ca urmare să se pună în fruntea reformelorŭ sociale. Şi în acésta Leonŭ alŭ XIII a datŭ dovadă de o înţeléptă prevedere. Şi în adevĕrŭ, cum putea să maĭ stea elŭ la îndoélă, cândŭ a vĕdutŭ pre puterniculŭ cancelarŭ alŭ Germanieĭ punêndu-se în fruntea socialismuluĭ de Statŭ, pre tinĕrulŭ sĕŭ Împĕratŭ aruncându-se fără reservă în reformele sociale? Cum putea să stea nepăsătorŭ Capulŭ Bisericeĭ catolice, cândŭ vechile întocmirĭ trosnescŭ din tóte părţile, cândŭ generaţiunile nouĭ, neîncredĕtóre ca cele precedente, în libertatea politică, se asvîrle cu tótă ardórea tinereţeĭ în reformele sociale? Nu, una ca acésta nu se putea; şi de aceea Papa a vorbitŭ şi a arĕtatŭ, că şi biserica are o doctrină socială. Să nu se crédă însă, că Papa ar fi formulatŭ soluţiunĭ pentru diferitele reforme sociale; elŭ s'a mărginitŭ a formula principiile de justiţie, după care trebue să se povăţuéscă creştiniĭ în raporturile sociale. A atinsŭ cu multă prudenţă cestiunile economice, întemeindu-se pre raţiune şi adevĕrurile de ordine naturală. După cum dice d. Anatole Leroy-Beaulieu, după care ne-am povăţuitŭ şi din care amŭ estrasŭ acéstă lucrare, „enciclica asupra condiţiuniĭ lucrătorilorŭ este ceva maĭ multŭ şi maĭ bunŭ decâtŭ unŭ programŭ economicŭ; este o sărutare a sĕracilorŭ de către Cristŭ, este îmbrăţişarea popórelorŭ de către Biserică. Papa a vĕdutŭ societatea modernă împărţită în dóuĕ armate vrăjmaşe, şi s'a coborîtŭ în mijlocniŭ luptătorilorŭ aşedaţĭ în ordine de bătae, şi între cele dóuĕ tabere elŭ a înfiptŭ crucea".

S'ar amăgí cineva, dacă ar deduce din cele ce precedŭ, că Papa a devenitŭ socialistŭ. Suveranulŭ Pontefice nu numaĭ că n'a

Colorile, în carî vede elŭ pre poporulŭ românŭ, cu adevěratŭ nu prea suntŭ întocmite pentru a câștigá simpatiĭ față cu acestŭ poporŭ. De aceea noĭ în generalŭ vorbindŭ poporuluĭ magiarŭ nicĭ nu-ĭ putemŭ luá în nume de rěŭ atitudinea luĭ. Massele poporuluĭ potŭ fi purtate orĭ în care parte și nicăirĭ n'aŭ ajunsŭ la judecată și acțiune independentă.

Vina pentru stările actuale o pórtă guvernulŭ. Legea până este lege trebue aplicată. Poftéscă procurorii și tragă la dare de sémă pre toți diariștiĭ aceia, carĭ agitézŭ în contra Românilorŭ, precum îĭ tragŭ pre Românĭ. A înhățá însă pre Românĭ, cândŭ provocați și înferbîntați mai scapă și eĭ câte o espresiune mai aspră, asta nu este nicĭ cu calc nicĭ cu dreptate.

Étă dar punctulŭ nostru. Guvernulŭ să ĭea tóte měsurile legale, pentru ca presa să nu-și uĭte regulele sale: adevěrulŭ și bunacuviință. În aplicarea acestorŭ měsurĭ guvernulŭ fie severŭ și dreptŭ. Cine a pěcătuitŭ, priméscă-și pedépsa, fie acela Magiarŭ orĭ Românŭ.

Dacă va urmá guvernulŭ calea acésta și o va adauge la cea dintâiŭ și aceea încă o va esecutá, nu ca până aci, ci cu sinceritate și loialitate, atunci pace are să fie și cestiunea naționalităților va fi resolvată.

Da. Căcĭ bine să se însemne: Româniĭ nu caută nicĭ la drépta nicĭ la stînga. Româniĭ sciŭ, că a se cugeta la străformarea charteĭ europene pentru dînșiĭ este o utopie și o imposibilitate. Româniĭ suntŭ fiĭ credincioși aĭ patrieĭ acesteia, pămêntuluĭ căreia acopere osĕmintele părinților și strămoșilorŭ lorŭ, căduți în apĕrarea acesteĭ moșiĭ. Pentru țéra acésta Românii își vorŭ vĕrsá cu dragŭ și pre viitorŭ sângele sĕŭ. Totŭ ce cerŭ eĭ, este, ca să nu fie socotiți de străinĭ pre pământulŭ lorŭ strămoșescŭ; este, să pótă gustá și eĭ în pace și liniște rodurile libertățiĭ; este să pótă folosí limba sa în toți ramiĭ vieței publice; este, să pótă fi Românĭ și ca Românĭ să pótă fi părtași în tóte binefacerile acele, de carĭ se împărtășescŭ ceĭalalți fiĭ aĭ patrieĭ; cu unŭ cuvîntŭ este, — ca să ne folosimŭ de espresiunea dluĭ ministru-președinte, — să se simță bine în țéra acésta.

Legitime suntŭ dorințele Românilorŭ. Împlinirea acestorŭ dorințe este o datorință sântă a guvernuluĭ și a societățiĭ magiare.

Administrație bună, justă, echitabilă și egală pentru toți: étă punctulŭ întâiŭ alŭ programuluĭ nostru. Prigonirea șoviniștilorŭ și în specialŭ a preseĭ șoviniste: étă punctulu alŭ doilea.

Pre calea acésta se va resolvá cestiunea română, și binele ce va urmá pentru toți, va fi mare nespusŭ.

Acum spiritele suntŭ agitate.

Nu credemŭ, că vócea nóstră să aĭbă resunetŭ.

Datorința însă ne-amŭ împlinit'o, și asta ne este de ajunsŭ.

Aiurărĭ. — Trăimŭ în timpurĭ de aiurărĭ. Nu scimŭ din ce motivŭ, dar vedemŭ, că foile șoviniste, mai alesŭ celea din Clușiŭ, di de di colportézá veștile celea mai sensaționale privitóre la Românĭ. Procedura acésta întru adevěrŭ ni-se pare cu totulŭ neesplicabilă.

Ce intenționézá foile șoviniste? Nu credemŭ să o scie nicĭ ele. Póte că frica grăesce din inventiunile lorŭ; și scopulŭ le e, să sparie guvernulŭ și să-lŭ îndemne a terorisá pre Românĭ, cărora nicĭ prin gândŭ nu le trecŭ lucrurile acelea, cu carĭ îĭ învinovățescŭ foile amintite.

Póte, că scopulŭ lorŭ e numaĭ să înegréscă pre Românĭ, ca ast-felŭ neînțelegerile reciproce să nu pótă fi înlăturate, și într'aceea eĭ, șoviniștiĭ, să pótă pescuí și mai departe în turbure.

În orĭ ce casŭ procedura foilorŭ clușene este condamnabilă. Deosĕbirea e, că în casulŭ întâiŭ le poți compătimí, pre cândŭ în casulŭ alŭ doilea nu mai are locŭ compătimirea, ci numaĭ reprobarea cea mai aspră.

În numĕrulŭ trecutŭ amŭ amintitŭ scorniturile tendențióse, ce s'aŭ publicatŭ despre Românii blășenĭ în diarulŭ „Kolozsvár“, și le-amŭ înfieratŭ după meritŭ.

Astădĭ silițĭ suntemŭ a reflecta la alte scorniturĭ, ce s'aŭ publicatŭ totŭ într'o fóe clușană, în „Ellenzék“. Fóea acésta în numĕrulŭ sĕŭ din 5 Iulie dice, că Blașiulŭ este cuĭbulŭ principalŭ alŭ agitațiunilorŭ valache din Ardealŭ, că „în Ungaria întrégă nu suntŭ maĭ mulțĭ Românĭ nepatrioțĭ ca în Blașiŭ“, că elevii gimnasiuluĭ din Blașiŭ urĕscŭ cu patimă pre Magiarĭ; că vre-o 50—60 studențĭ aŭ conturbatŭ petrecerea de vară a școlarilorŭ dela școla magiară „urlândŭ ca nisce Indianĭ“; că în diua iubileuluĭ de încoronare studenții aŭ pretinsŭ depărtarea stéguluĭ naționalŭ magiarŭ de pre locuința unuĭ subjude; că „Unirea“ în fiesce care numĕrŭ e plină cu calumniile cele maĭ tendențióse la adresa Magiarilorŭ; că redactorulŭ „Unirii“ a participatŭ în deputațiunea dela Viena și că la rentórcere a fostŭ primitŭ din partea Mitropolituluĭ sĕŭ cu cea maĭ viuă bucurie, și așa maĭ departe.

Amŭ cugetatŭ, să trecemŭ cu disprețŭ la ordinea dileĭ preste aceste calumniĭ și scorniturĭ, credêndŭ că judecata sănĕtósă a publiculuĭ va sci de sigurŭ, ce atențiune meritá astfelŭ de veștĭ. Vĕdêndŭ însă, că chiar și în apropierea nóstră suntŭ ómenĭ seduși, și sciindŭ câtŭ este de ușorŭ a seduce opinia publică, amŭ decisŭ a înregistrá și scirile acestea, pentru a-le înfierá după cum meritá.

Declarămŭ dar din noŭ, că tóte cele înșirate în „Ellenzék“ la adresa blășenilorŭ suntŭ cele maĭ josnice și necualificabile scorniturĭ și denunțărĭ nedemne de ómenĭ cinstiți.

Placă a dovedí și a nu mânjí hârtia fără de nicĭ unŭ temeiŭ, numaĭ pre vorbele câte unuĭ necunoscutŭ saŭ rĕutăciosŭ. Așa o pretinde omenia și bunăcuviința diaristică.

Noĭ în interesulŭ și în numele adevěruluĭ și alŭ bineluĭ publicŭ atragemŭ atențiunea procurorilorŭ asupra atitudineĭ foilorŭ clușene.

Este timpulŭ a-le pune în frîne.

---

devenitŭ socialistŭ, dar elŭ reprobă cu cea maĭ mare tărie doctrinele luĭ Marx și ale luĭ Bebel. Pentru Papa cuvîntulŭ socialismŭ a rĕmasŭ sinonimŭ cu comunismŭ și colectivismŭ, și numaĭ comunistŭ și colectivistŭ nu póte să fie șefulŭ Bisericeĭ catolice. Suveranulŭ Pontifice nu se putea potrivi cu atâțĭ și atâțĭ politicianĭ, carĭ pentru a pescui voturĭ saŭ pentru a vîna alegĕtorĭ, nu se sfiescŭ a se declará socialiștĭ, îndulcindŭ însă declarațiunea prin adaugerea de prudentŭ saŭ înțeleptŭ socialistŭ. Pentru Papa socialismulŭ a rĕmasŭ o eróre antisocială condamnată de Biserică; atâtŭ și nimicŭ maĭ multŭ. Și în acésta trebue să recunóscemŭ cu D. Beaulieu, că pre aceste vremurĭ de confusiune, cândŭ scepticismulŭ ambițiosilorŭ jongléză fără rușine cu cuvintele și cu formulele, Papa a datŭ tuturorŭ o lecțiune de moralitate. Este fórte vătămătorŭ, din causa abusurilorŭ de cuvinte, ca apĕrătoriĭ și adversariĭ familieĭ și aĭ proprietățiĭ să-și dea acela-și nume și să se grupeze sub acela-și drapelŭ.

Una ca acésta ar trebuí să folosésca și multorŭ dintre noĭ, carĭ cu o ușurință neesplicabilă se intitulézŭ socialiștĭ de Statŭ, alțiĭ socialiștĭ de catedră și alte denumirĭ. S'ar părea, că unĭĭ ómenĭ n'aŭ simțulŭ cuvintelorŭ, ce le întrebuințézŭ fără a-și da sémă de înțelesulŭ lorŭ. Vedĭ ómenĭ în aparință serioși, carĭ nu se genézŭ a se rosti pentru cele maĭ estravagante soluțiunĭ, și acésta numaĭ pentru a nu trece de înapoiațĭ. Maĭ vedĭ pre alțiĭ, carĭ pentru a amăgí pre alegĕtorĭ le promitŭ marea cu sarea, așa că audindu-ĭ nu maĭ poți face deosĕbire între eĭ și partisaniĭ luĭ Marx. Acum cândŭ socialismulŭ deguisatŭ pare a fi la modă, este o întrecere întru a se arĕta care maĭ de care socialistŭ. Noĭ înțelegemŭ pre adevěrațiĭ socialiștĭ, începêndŭ dela Saint-Simon și Fourier până astă-dĭ. Pre aceștia îĭ admirămŭ chiar pentru stăruința și sacrificiile, ce facŭ pentru a-și apĕra ideile. Nu putemŭ înțelege însă pre jongloriĭ, pre socialiștiĭ de ocasiune, pre nepriceputiĭ, carĭ trecŭ prin tóte colorile curcubeuluĭ politicŭ numaĭ pentru a amăgí saŭ pentru a fi la modă. Soiulŭ acesta de ómenĭ, epurĭ de dóuĕ hotare, suntŭ cea maĭ periculósă speță de politicianĭ, căcĭ eĭ compromitŭ tóte partidele, tóte doctrinele politice și sociale.

Să revenimŭ la subiectulŭ nostru. Papa nu este dar socialistŭ. Elŭ în materia de reformă socială admite progresulŭ, se întemeéză pre trebuințele societățiĭ moderne, dă mâna democrațieĭ, căcĭ democrația e o idee fórte conformă cu Evangelia. Pentru ca Papa să fie socialistŭ, ar trebuí ca ebreiĭ Marx și Lasalle, ca ateulŭ Proudhon să fie discipoliĭ aĭ luĭ Cristŭ, ceea-ce nu este și nu póte să fie. D. Beaulieu are dreptate dicêndŭ: „Biserica n'a fostŭ nicĭ odată favorabilă nicĭ celorŭ carĭ aŭ voitŭ să desființeze proprietatea, nicĭ celorŭ carĭ aŭ voitŭ să desființeze căsătoria. Nu numaĭ că socialismulŭ nu este unŭ vlăstarŭ naturalŭ alŭ mareluĭ arbore alŭ Cristianismuluĭ, elŭ nicĭ nu a pututŭ fi altuitŭ pre arborele crucieĭ.

„Povĕțuindu-se după regulele eterne ale justițieĭ, Papa condamnă totŭ ce este contrariŭ justițieĭ.

„Spoliatoriĭ de susŭ și de josŭ potŭ fórte bine să se acopere cu interesulŭ publicŭ, Papa le taie drumulŭ cu vechea porunca a Decalogului: „Nu veĭ lua bunulŭ altuia.“ Cândŭ este vorba despre modulŭ cum resolvă cestiunile sociale, carĭ frămîntă societățile moderne, le amenință liniștea și le punŭ în pericolŭ esistența, Papa declară, că soluțiunile nu se potŭ găsí decâtŭ în religiune, în preceptele Mântuitoruluĭ. Necredincioșiĭ saŭ pătimașiĭ vorŭ surîde; dar orĭ-ce vorŭ dice, faptulŭ este că nu se póte contesta de nicĭ unŭ spiritŭ cultivatŭ virtutea socială a Cristianismuluĭ. Și cum se póte cine-va îndoi despre acésta, cândŭ sciutŭ este, că Cristianismulŭ a reabilitatŭ, a înălțatŭ munca și a înobilitŭ sărăcia? Însu-și fundatorulŭ Cristianismuluĭ a ținutŭ să trécă dreptŭ unŭ simplu muncitorŭ, și maĭ totă viața luĭ a petrecut'o muncindŭ. Cine nu scie, că Bise-

Revistă bisericéscă.

Roma.

În 3 Augustŭ n. voru fi 400 de anĭ, de cândŭ Cristoforŭ Columbŭ a părăsitŭ cu treĭ năĭ şi 120 de ómenĭ portulŭ dela Palos, ca să mérgă la cercarea uneĭ lumĭ nóuĕ. În 12 Octobre a ajunsŭ curajosulŭ esploratorŭ pre cea dintâiŭ insulă a lumiĭ celeĭ nóuĕ, pre carea a numit'o San-Salvador.

Aniversarea acésta va fi sĕrbătorită cu tótă solemnitatea în America întrégă, în Spania şi în Italia. Ca în tóte lucrurile de însĕmnătate, ast-felŭ şi în serbarea aniversăriĭ acesteia biserica s'a pusŭ în frunte. Sânţia Sa a îndreptatŭ o enciclică admirabilă cătră episcopiĭ din Italia, Spania şi America, făcêndŭ elogiile luĭ Columbŭ şi relevându, că idea religiósă este aceea, care a datŭ nascere şi descopeririĭ Americeĭ, căcĭ idea acésta l'a îndemnatŭ pre Columbŭ la întreprinderea călĕtorieĭ sale. În sfârşitŭ Sânţia Sa dispune, ca în tóte bisericele din ţĕrile numite să se ţină „Te-Deum"-urĭ în ḑiua de 12 Octobre şi Dumineca următóre.

Germânia.

Catoliciĭ din Silesia prusiană aŭ ţinutŭ în 17 a l. c. o adunare numĕrósă în oraşulŭ Neisse. Numĕrulŭ participanţilorŭ s'a urcatŭ la 3.500. S'aŭ presentatŭ mulţĭ deputaţĭ din centru, între carĭ baronulŭ Huene şi Dr. Lieber. Vorbirile rostite de aceştĭ deputaţĭ aŭ fostŭ întimpinate cu aprobare şi însufleţire generală. Eĭ aŭ declaratŭ, că poporulŭ catolicŭ alŭ Germânieĭ pretinde libertate deplină religiósă, independenţa Capuluĭ Bisericeĭ, şcóle confesionale. Aŭ declaratŭ asemenea, că centrulŭ numaĭ aşa va da guvernuluĭ concursulŭ sĕŭ, dacă va vedé respectate şi garantate libertăţile cetăţenilorŭ catolicĭ. Adunarea poporală s'a terminatŭ cu strigărĭ de „să trăéscă" la adresa Papeĭ şi a împĕratuluĭ.

†
Cardinalulŭ D' Annibale.

Colegiulŭ Cardinaliloru a suferitŭ érăşĭ o perdere prin mórtea Eminenţeĭ Sale D' Annibale. Reposatulŭ cardinalŭ a fostŭ născutŭ la anulŭ 1815 în comuna Borbora din diecesa Rieti. S'a distinsŭ în literatura teologică, publicându maĭ multe scrieriĭ din sfera teologieĭ morale şi pastorale. Demnitatea de cardinalŭ a dobândit'o la anulŭ 1889 ca recompensă a meritelorŭ sale cunoscute şi apreţiate de toţĭ.

În vecĭ amintirea luĭ.

Revistă politică.

Afaceriĭ interne.

Noulŭ ministru de comerciŭ şi de comunicaţiune, Lukács Béla, a depusŭ jurământulŭ de ministru înaintea Maiestăţiĭ Sale în Ischl şi în 23 a l. c. a şi începutŭ funcţiunea sa cea nóuă.

După cum se anunţă din isvorŭ semioficiosŭ, delegaţiunile se voru întruní în Budapesta în 29 Septembre. Chiar de aceea lucrulŭ celŭ dintâiŭ alŭ parlamentuluĭ după întrunirea luĭ va fi alegerea membrilorŭ pentru delegaţiuni.

Bulgaria.

În ḑilele trecute s'a terminatŭ procesulŭ în contra omoritorilorŭ luĭ Belcev. Aŭ fostŭ achitaţĭ şese inşĭ, ér acusaţĭ Milarow, Popow, Georgiew şi Alesandru Karagulow aŭ fostŭ condamnaţĭ la mórte. Procesulŭ acesta a făcutŭ o sensaţiune nespusă în cercurile politice din Europa întrégă. În decursulŭ investigaţiuniĭ s'a dovedituŭ, că tótă conjuraţiunea a fostŭ urḑită din partea Rusieĭ. Baniĭ daţĭ de cătră guvernulŭ rusescŭ ucigaşilorŭ se urcă la suma de 750.000 francĭ. Compromisiunea guvernuluĭ rusescŭ este grozavă, dar nu credemŭ să-ĭ fie de învĕţătură.

Francia.

Parlamentulŭ francesŭ a amânatŭ şedinţele sale chiar în ḑiua serbăriloru naţionale din 14 Iulie. Serbătórea acésta a fostŭ celebrată cu rară pompă şi în anulŭ acesta. Cu deosĕbire revista trupeloru dela Longchamps a fostŭ fórte impunĕtóre. Caracteristica serbăriloru din est-anŭ aŭ fostŭ multele flamure rusescĭ, ce eraŭ arborate aprópe pre tóte edificiile publice. Prietinia franceso-rusă s'a manifestatŭ şi în împrejurarea, că ambasadoruluĭ rusescŭ Mohrenheim a primitŭ ordinŭ dela guvernulŭ sĕŭ, să aştepte cu începerea concediuluĭ sĕŭ până după trecerea serbătoriĭ naţionale.

Anglia.

Resultatulŭ definitivŭ alŭ alegerilorŭ acum e cunoscutŭ. Suntŭ aleşĭ 314 conservatorĭ şi unionişti, carĭ toţĭ sprijinescŭ pre Salisbury, şi 355 liberalĭ şi Irlandesĭ, carĭ adecă sprijinescŭ pre Gladstone. Va să ḑică Gladstone dispune de o maĭoritate de 41 voturĭ, care este de ajunsŭ pentru a puté formá unŭ guvernŭ noŭ. Acum se aştéptă. să se védă, ce are de cugetŭ să facă domnulŭ Salisbury. De o cam datŭ Gladstone e fórte reservatŭ şi nu voesce să spună, ce procedură are de gândŭ să observe.

Corespondinţe.

Din jurulŭ Vermeşuluĭ, 19 Iulie 1892.

Permiteţi-mĭ o micĭ reflesiune faţă de omisiunea uneĭ părţĭ esenţiale, ce ar fi trebuitŭ a se deliberá în adunarea protopopéscă ţinută în Lugoşŭ la 30 Iunie 1892.

Cu bucurie am luatŭ notiţă despre celea publicate în Nr. 29 a. c. alŭ preţituluĭ ḑiarŭ „Unirea", că în Lugoşŭ în adunarea protopopéscă s'a deliberatŭ asupra unoru modalităţi şi mĕsuriĭ, carĭ ar' fi a-se luá parte pentru estirparea unoru viţiĭ încuibate la poporulŭ românŭ, parte pentru a se pune stavilă ulterióreĭ divulgărĭ a acestoru rele, carĭ adâncŭ bântuescŭ poporulŭ nostru.

---

rica a îmbrăţişatŭ pre ceĭ sĕracĭ şi pre ceĭ micĭ şi nu s'a sfiitŭ nicĭ odată a lovi în ceĭ avuţĭ şi privilegiaţĭ?

S'a imputatŭ Bisericeĭ, că ea nu caută decâtŭ să înfrîneze mulţimea spre a menagia pre ceĭ marĭ şi avuţĭ. Acésta nu este exactŭ, şi textele Evangelieĭ suntŭ dovada cea maĭ pipăită. Dacă este cine-va, care să fi învĕţatŭ datoriile sociale atâtŭ pre avuţĭ câtŭ şi pre sĕracĭ, acesta este Cristŭ şi apostoliĭ sĕĭ. Atâtŭ maĭ rĕŭ pentru ómenĭ, dacă nu s'aŭ povĕţuitŭ după preceptele lorŭ. Este óre vina Cristianismuluĭ, dacă astăḑĭ sentimentulŭ religiosŭ, adevĕrata credinţă devine din ce în ce maĭ rară în tóte stratele societăţiĭ? A cuĭ este vina, dacă puterniciĭ şi avuţiĭ nu maĭ gândescŭ decâtŭ să strîngă şi să se desfăteze, uitându de nevoile şi suferinţele celoru slabĭ? Etă ce ḑice d. Beaulieu în acéstă privinţă:

„În ciuda aparinţeloru, cu totŭ lustrulŭ lorŭ religiosŭ, nu scimŭ, dacă clasele nóstre înalte aŭ maĭ multŭ cristianismŭ decâtŭ poporulŭ; în orĭ-ce casŭ aceste clase suntŭ totŭ atâtŭ de străine de spiritulŭ evangelicŭ. Vedemŭ paiulŭ din ochiulŭ proletaruluĭ şi nu vedemŭ grinda, care este în ochiulŭ nostru. Bogatulŭ, ca bogatŭ nu este maĭ creştinŭ decâtŭ sĕraculŭ, ca sĕracŭ; eĭ aŭ unulŭ şi altulŭ, aceea-şĭ opiniune despre bogăţie şi aceea-şĭ opiniune despre sĕrăcie, ambiĭ adoréză pre una şi urĕscŭ pre alta, toţĭ nevĕḑêndŭ în avere decâtŭ unŭ instrumentŭ de traiŭ luxosŭ. Eĭ înţelegŭ în acela-şĭ modŭ viaţa: pentru avutŭ ca şi pentru sĕracŭ Mammon este maĭ multŭ decâtŭ orĭ-cândŭ domnitorulŭ lumiĭ. Şi nicĭ odată Mammon nu a arĕtatŭ atâta mândrie obrasnică ca în ḑiua de astăḑĭ. Nu sciŭ, dacă vr'odată avuţia a înfăţişatŭ pentru mulţime spectacole maĭ demoralisătóre. Bogaţiĭ, clasele înalte, suntŭ inconscientŭ adevĕraţiĭ mariĭ făptuitorĭ aĭ socialismuluĭ. Viaţa lorŭ este o predicaţiune contra societăţiĭ. Câţĭ óre se ocupă despre misiunea socială a bogăţieĭ? Legitimitatea averiloru este neapĕratŭ pusă în cestiune din causa moduluĭ, cum se usézŭ şi se abusézŭ de avuţie. Cele maĭ rele sentimente de josŭ decurgŭ óre-cum de susŭ. Uĭtarea legiĭ biblice a munceĭ, frivolitatea impertinentă a tinerimiĭ din salónele nóstre, lenevirea ridicolŭ preocupată a *sportsmanilorŭ* şi a *clubmanilorŭ* nostri, fastulŭ provocatorŭ alŭ serbătorilorŭ nóstre lumescĭ, desfăşurarea injurióşă a deboşuluĭ elegantŭ şi a viţiuluĭ rentatŭ, ce lecţiuni pentru poporulŭ de pre strade! Şi cum, în adevĕrŭ, totŭ ce poporulŭ vede din viaţa nóstră, este de natură, să-ĭ inspire respectulŭ societăţiĭ! Acéstă societate ca să nu ridice contra eĭ rĕsbunările şi mânia mulţimiĭ, ar trebui să se purifice şi să aîbă puterea de a se regenera; şi cum, cu cine, dacă nu prin Evangelie şi prin cristianismŭ? Dar maĭ este óre permisŭ de a se maĭ sperá una ca acésta?"

Aşa este, şi de aceea trebue să ne pătrundemŭ, că ceea ce se numesce problema socială, este înainte de tóte o problemă religiósă, ér nu numaĭ după cum o înţelegŭ spiritele materialiste, o cestiune de banĭ, o cestiune de stomacŭ. Numaĭ prin reforma morală se póte resolva reforma socială. „După cum ḑice ebreulŭ Isaac Pereire, forţa legală nu póte să suplinéscă forţa morală. Legea pedepsesce rĕulŭ. Ea nu creéză binele. Legea, sciinţa, industria, suntŭ neputincióse; trebue ca religiunea să desnóde drama socială, care, fără dînsa, nu se va desnoda decâtŭ prin forţă."

În acéstă mare şi amenințătóre frământare a popórelorŭ, faţă cu neliniştea şi îngrijirea, ce domnesce preste totŭ locŭ, faţă cu răsboiulŭ de clase declaratŭ în societăţile de astăḑĭ, religiunea, morala, suntŭ mijlóce puternice, cele maĭ puternice pentru a prevení furtuna, care se apropie. Înţelege-va ministriĭ Bisericeĭ marele rolŭ, ce aŭ de îndeplinitŭ; înţelege-vorŭ ceĭ marĭ şi avuţĭ, că orĭ-ce întârḑiare este periculósă? Să sperămŭ, căcĭ într'alt-felŭ nu maĭ scimŭ, care va fi sórtea atâtorŭ vécurĭ de muncă şi de progresŭ.

M.

Cu bucurie salutămŭ adunarea protopopéscă a Districtului Lugoşŭ din 30 Iunie 1892, precum şi pre celealalte adunărĭ protopopescĭ, carĭ deşi actele nu s'aŭ publicatŭ pre calea diaristică — s'aŭ ţinutŭ în maĭ multe locurĭ, şi în tóte acelea adunărĭ protopopescĭ, obiectele de resolvatŭ aŭ fostŭ şi punctele acelea, carĭ atâtŭ de fidelŭ suntŭ puse în protocolulŭ luatŭ în adunarea protopopéscă ţinută în Lugoşŭ la 30 Iunie a. c., cărorŭ puncte confraţiĭ preoţi din acele Districte s'aŭ alăturatŭ, şi pentru resolvarea lorŭ s'aŭ decisŭ chiar şi atunci, cândŭ nu vorŭ fi sprijiniţi de către autorităţile publice în o atare mĕsură, câtŭ succesele pentru o viéţă religioso-morală să se pótă atribuí singuruluĭ sucursŭ alŭ acelora-şĭ auctorităţĭ.

Pre cândŭ dar ne bucurămŭ de iniţiativa făcută în adunarea protopopéscă ţinută în Lugoşŭ la 30 Iunie 1892 şi salutămŭ pre fraţiĭ nostri preoţi, carĭ arétă unŭ interesŭ viŭ pentru totŭ aceea ce e bunŭ, folositorŭ şi salutarŭ pentru societatea omenéscă, pentru prosperarea şi înflorirea eĭ; pre atunci regretămŭ, că acea adunare a omisŭ din agendele sale de pertractare una dintre celea maĭ cardinale părţi, la care ar fi trebuitŭ să se reflecteze fraţiĭ preoţi, şi acésta e „concubinatulŭ".

Precum în părţile acestea, în ale Bogşeĭ, ale Oraviţeĭ acestŭ viţiŭ fără osĕbire de confesiune bântue poporaţiunea, dar în deosĕbĭ Româniĭ din părţile aceste banatice îsŭ espuşi la acestŭ viţiŭ uriciosŭ, care de altmintrea nicĭ în Lugoşŭ, nicĭ în părţile Lugoşuluĭ, nu credemŭ, că nu esistă, deşi s'a omisŭ în adunarea protopopéscă, pentru a se luá remediele de sanare şi contra luĭ. Şi căcĭ s'a omisŭ, suntemŭ de modesta părere, că pre cândŭ în părţile acestea, în ale Bogsieĭ şi ale Oraviţieĭ fraţiĭ preoţi cu puterĭ unite lucră pentru estirparea acestuĭ viţiŭ; pre atuncĭ tragemŭ atenţiunea şi fraţilorŭ nostri preoţi din Districtulŭ protopopescŭ alŭ Lugoşuluĭ, ca să aĭbă în vedere şi să nu omită o aşa esenţială parte din agendele de pertractare a uneĭ adunărĭ protopopescĭ, şi suntemŭ în convingerea, că în ţinênda proximă adunare protopopéscă se va luá la pertractare şi acestŭ viţiŭ, pentru estirparea căruia cu toţiĭ împreună trebue să ne nisuimŭ, ca astfelŭ să putemŭ scăpá şi poporulŭ nostru de acestŭ mare rĕŭ, ce atâtŭ de tare s'a încuĭbatŭ în elŭ.

Unŭ preotŭ.

Internatulŭ Pavelianŭ din Beiuşŭ.

Se face cunoscutŭ On. publicŭ, că tineriĭ gr. cat. studioşĭ, carĭ doresc a fi primiţi în Internatŭ pre anulŭ scol. 1892/3 aŭ de a-şĭ susterne suplicele la Rectoratulŭ Institutuluĭ până în 20 Augustŭ a. c.

Condiţiunile de primire suntŭ:

1. Pentru unŭ tinĕrŭ trebue solvitŭ 12 fl. la lună, adecă 120 fl. la anŭ scolasticŭ, care sumă *fără întârdiare* se va rĕspunde în dóuĕ rate înainte, rata primă îndată la suscepere, a dóua cu finea luneĭ luĭ Ianuariŭ; ér pentru instrucţiunea de preste anŭ pentru remuneraţiunea corepetitorilorŭ câte 1 fl. la lună. Aŭ de a recurge şi aceĭ tineri, carĭ în anulŭ trecutŭ scolasticŭ aŭ fostŭ în internatŭ ca solvenţi.

2. Tinerii susceputi se vorŭ visitá la începutulŭ anuluĭ scolasticŭ prin mediculŭ Internatuluĭ, şi carĭ din punctŭ de vedere sanitarŭ s'ar' aflá neapţi, vorŭ fi şterşĭ din numĕrulŭ alumnilorŭ.

3. Fiesce care tinĕrŭ are să aducă cu sine:

a) 6 saŭ celŭ puţinŭ 4 părechĭ de schimburĭ albe;

b) 6 năfrămi de busunarŭ şi 2 la grumazŭ;

c) 1 saltea (sacŭ de paie) cu 4 feţe (linţóle) albe de patŭ şi alte 2 de acoperitŭ patulŭ;

d) 2 perinĭ cu 4 feţe şi unŭ ţolŭ saŭ o paplómă;

e) 4 ştergare şi 4 servete;

f) 2 părechĭ de călţunĭ cu 4 părechĭ ciorapĭ orĭ obiele.

Tóte schimburile şi vestmintele aŭ să fie însĕmnate cu grije de acasă cu numele elevuluĭ respectivŭ, fiindŭ numele cusutŭ orĭ scrisŭ cu negréla ce nu se şterge prin spălare.

4. Are să-şĭ aducă maĭ departe fiesce care elevŭ 2 peptenĭ, unulŭ rarŭ altulŭ desŭ, maĭ încolo 3 perii pentru călţunĭ şi 1 pentru vesminte.

5. Părinţiĭ saŭ tutoriĭ suntŭ rugaţi, ca în decursulŭ anuluĭ să nu trimiţă tinerilorŭ banĭ, nicĭ articli de mâncare, carĭ adese suntŭ spre daunarea educaţiuniĭ şi progresuluĭ în studiĭ, şi potŭ duce la escese şi transgresiunĭ.

Se recomândă comandarea atâtŭ a recuisitelorŭ scolastice câtŭ şi a vesmintelorŭ pre calea superiorităţiĭ.

Pentru suma de 120 fl. alumniĭ se vorŭ bucurá în Internatŭ de următórele emoluminte:

1. Locuinţă comódă şi sănĕtósă provĕdută cu tóte cele de lipsă. A) Încălditŭ, spălatŭ şi luminatŭ. Care însă doresce să aĭbă schimburĭ întărite, are de a solví 3 fl. pre anulŭ întregŭ scolasticŭ. B) Viptŭ şi anume: a) dejunŭ unŭ pătrarŭ de lapte caldŭ orĭ supă de chiminŭ; b) prândŭ, 3 speciĭ, Dumineca şi în serbătorĭ 4; c) cină 2 plese.

2. Medicŭ şi medicină pentru morboşĭ.

3. Scaldă de 2 orĭ la lună în Internatŭ.

Alte informaţiunĭ părinţiĭ orĭ tutoriĭ le vorŭ puté luá dela superiorĭ.

Ioanŭ Buteanŭ,
Rect. Interu. Pavelianŭ.

Şcóla civilă publică de fete cu internatŭ a Asociaţiuniĭ transilvane în Sibiŭ.

P. T. părinţilorŭ, carĭ doresc a-şĭ adăpostí fĭicele într'unŭ institutŭ de crescere, se recomândă *şcóla civilă de fete cu internatŭ a Asociaţiuniĭ transilvane,* învestită acum şi cu dreptulŭ de publicitate.

Pre lângă învĕţămîntulŭ prescrisŭ, care se provede cu tótă îngrijirea, şi pre lângă o crescere acomodată fireĭ şi esigenţelorŭ poporuluĭ românŭ, şcóla Asociaţiuniĭ cultivă în deosĕbĭ limbile patrieĭ (pre lângă limba română, limba magiară şi cea germână) şi limba franceză, dându elevelorŭ ocasiunea şi putinţa de a se deprinde şi în vorbirea corectă a acelora. Pre lângă celea maĭ corĕspundĕtóre întocmirĭ interne reclamate de lege, la şcóla Asociaţiuniĭ va funcţioná, în conformitate cu conclusulŭ On. Comitetŭ dtŭ 9 Iulie a. c., în anulŭ viitorŭ scolasticŭ 1892/93 şi *cursulŭ complimentarŭ* provĕdutŭ în § 6 din „statutulŭ de organisare" aluĭ şcóleĭ. Scopulŭ urmăritŭ în cursulŭ complimentarŭ e cu desăvârşire practicŭ. Pre lângă introducerea în literatura şi în istoria literaturelĭ limbelorŭ patrieĭ şi a limbeĭ francese, pre lângă aprofundarea istorieĭ universale pre basa cunoscinţelorŭ deja câştigate, în fine pre lângă deprinderea cu stăruinţă a lucruluĭ de mână femeescŭ, în specialŭ a croiriĭ şi a pregătiriĭ vesmintelorŭ trebuincióse şi a desĕmnuluĭ corĕspundĕtorŭ, elevele acestuĭ cursŭ vorŭ fi cu îngrijire introduse în practica economieĭ de casă, avêndŭ fiesce care, pre rîndŭ, a purtá în câte o sĕptĕmână, pre lângă conducere şi supraveghere, întréga economie a internatuluĭ. În cursulŭ complimentarŭ se primesce, pre lângă acela-şĭ didactru de 2 fl. la lună ca şi în cursurile ordinare, eleve, carĭ aŭ absolvatŭ cele 4 cursurĭ ale şcóleĭ civile; primirea se póte face însă şi pre basa unuĭ esamenŭ.

Primirea în cursurile şcóleĭ Asociaţiuniĭ şi în internatŭ se face în cele dintâiŭ 3 dile ale luneĭ Septembre st. n. a. c. Prelegerile se vorŭ începe nesmintitŭ în 4 Septembre a. c.

Pentru a ne sci orientá şi a puté luá la timpŭ tóte dispositiunile de lipsă, p. t. părinţiĭ, carĭ doresc a-şĭ da fetiţele în institutulŭ nostru, suntŭ rugaţi a se insinuá de timpuriŭ. Insinuările să se facă la direcţiunea şcóleĭ civile de fete cu internatŭ în Sibiŭ.

Condiţiunile de primire

în şcóla publică şi în internatulŭ susţinutŭ de Asociaţiunea transilv. în Sibiŭ suntŭ următórele:

Pentru primirea în şcóla civilă se cere atestatŭ despre absolvarea claselorŭ şcóleĭ elementare, saŭ atestatŭ despre clasa corĕspundĕtóre premergĕtóre dela o altă şcólă de categoria şcóleĭ civile. În lipsa unuĭ astfelŭ de atestatŭ primirea se face pre basa unuĭ examenŭ de primire.

Didactrulŭ e fixatŭ cu 2 fl. v. a. pre lună, şi pentru elevele, ce intră pentru prima dată în acéstă şcólă, o taxă de inmatriculare de 2 fl. v. a.

Pentru elevele cursuluĭ complementarŭ, provĕdutŭ în §. 6 din statutŭ, didactrulŭ este de 2 fl. pre lună, şi la prima înscriere taxa amintită de inmatriculare.

Elevele, carĭ voescŭ să fie primite în internatŭ, fie eleve ale şcóleĭ civile, saŭ ale şcóleĭ elementare a reuniuniĭ femeilorŭ, aŭ să se însciinţeze de timpuriŭ, în totŭ casulŭ înainte de începerea anuluĭ scolasticŭ, prin părinţi saŭ tutorĭ la direcţiunea şcóleĭ, pentru a se puté face dispositiunile necesare. Taxa internatuluĭ e de 200 fl. v. a. pre anŭ, plătiţi înainte în dóuĕ saŭ celŭ multŭ 3 rate.[1])

Cărţile trebuincióse, materialulŭ de scrisŭ de desĕmnŭ, de lucru de mână, se înţelege, nu suntŭ cuprinse în taxa amintită, ci cheltuelile reclamate în acéstă privinţă se pórtă de părinţi, întocmaĭ precum totŭ de dinşiĭ se pórtă cheltuelile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune la musica instrumentală şi în limba francesă.

Taxele pentru instrucţiunea în piano suntŭ de 2 categoriĭ:

a) dacă o elevă voesce să ĭea órele singură, se compută la 2 óre pre sĕptĕmână taxa de 9 fl. pre lună; dacă 2 eleve împreună ĭeaŭ instrucţiune în aceeaşĭ óră, taxa se compută la 2 óre pre sĕptĕmână cu 6 fl. de elevă; saŭ

b) dacă o elevă voesce să ĭea órele singură, se compută la 2 óre pre sĕptĕmână taxa de 6 fl. pre lună; dacă se întrunescŭ 2 eleve în aceea-şĭ óră, taxa se compută la 2 óre pre sĕptĕmână cu 5 fl. pre lună de elevă.

Pentru instrucţiunea în limba francesă, câte 2 óre pre sĕptĕmână, se compută pre lună câte 1 fl. de elevă.

Tóte taxele se plătescŭ direcţiuniĭ şcolare, care remunerézĕ pre instructorĭ.

Elevele din internatŭ, afară de şcólă, aŭ în fiesce care şi anumite óre de conversaţiune în limba francesă, magiară şi germână. Pre lângă aceea ele se prepară şi-şĭ învaţă lecţiunile sub conducerea şi cu ajutorulŭ directóreĭ şi a guvernantelorŭ.

Elevele, carĭ vorŭ să fie primite în internatŭ, maĭ aŭ să aducă cu sine: o saltea, unŭ covoraşŭ la patŭ, 2 perinĭ, 4 feţe de perinĭ, o plapómă saŭ ţolŭ de coperitŭ, 4 ciarşafurĭ (linţoluri, lepedee), 6 ştergare, 6 servete, apoĭ: perie de dinţĭ, săpunŭ şi 2 peptenĭ, carĭ tóte rĕmânŭ proprietatea eleveĭ. Afară de aceste schimburile de trupŭ saŭ albiturile, câte $^1/_2$ duzină din fiesce care, ciorapĭ coloraţi vênĕtŭ închisŭ şi batiste (mărămĭ) câte 1 duzină şi încălţămintea trebuinciósă. Câtŭ pentru toalete nóuĕ, părinţiĭ şi tutoriĭ suntŭ consiliaţi a nu face de aceste pentru copilele lorŭ, căcĭ pentru a obţiné o uniformitate în îmbrăcămintе pentru tóte internele, acelea toalete cu preţurĭ moderate, se potŭ face aci prin îngrijirea direcţiuniĭ internatuluĭ. Strinsŭ de uniformă se ţinŭ: o haină, dóuĕ şurţe, în forma uneĭ haĭne, o

[1]) Pentru ajutorarea părinţilorŭ maĭ lipsiţi de mijlóce, carĭ suntŭ hotărîţi a-şĭ da fĭicele în internatŭ, institutulŭ de creditŭ şi de economiĭ »Albina«, a creatŭ 10 şi dlŭ Dr. A. Maniŭ, notarŭ publicŭ reg. în Oraviţa 4 stipendiĭ de câte 50 fl., pentru carĭ comitetulŭ Asociaţiuniĭ va publicá concursŭ cu terminulŭ de 1-a Augustŭ st. n.

pălărie de ĭérnă şi una de vară, carĭ necondiţionatŭ aŭ să se facă aci şi carĭ preste totŭ vorŭ costá cam 20—22 fl. v. a.

Doritorĭĭ de a avé „Statutulŭ de organisare“ precum şi „Regulamentulŭ internŭ“ alŭ şcóleĭ şi „Regulamentulŭ pentru cursulŭ complimentarŭ“, le potŭ primí dela direcţiune pentru câte 20 cr. unulŭ. Totŭ dela direcţiune se póte primí pentru 1 fl. şi „Monografia“ şcóleĭ, în care pre lângă istoriculŭ institutuluĭ, se află descrisŭ edificiulŭ şcóleĭ şi alŭ internatuluĭ în tóte amĕnuntele luĭ.

Sibiŭ, în 15 Iulie n. 1892.

Dr. I. Crişianŭ,
direct. alŭ şcól. civ. de fete cu intern.

Programŭ

pentru adunarea generală a XXXI-a a Asociaţiunĭĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, care se va ţiné în 7 Augustŭ st. n. a. c. şi dilele următóre în Blaşiŭ.

Şedinţa I-a în 7 Augustŭ st. n.

1. Deschiderea şedinţeĭ prin presidiulŭ ordinarŭ la 10 óre a. m. în localulŭ, ce se va destiná în acestŭ scopŭ.
2. Apelŭ nominalŭ alŭ membrilorŭ Asociaţiunĭĭ, carĭ aŭ dreptŭ a participá cu votŭ decisivŭ.
3. Exmiterea uneĭ comisiunĭ de 3 pentru încassarea de taxe dela membrĭĭ vechĭ şi dela ceĭ carĭ se vorŭ înscrie de noŭ.
4. Raportulŭ generalŭ alŭ comitetuluĭ despre activitatea sa în decursulŭ anuluĭ 1891, dimpreună cu aclusele aceluia.
5. Însinuarea propunerilorŭ şi eventualelorŭ interpelărĭ.
6. Alegerea uneĭ comisiunĭ de 3 pentru examinarea raţiociniuluĭ pro 1891 şi a proĭectuluĭ de budgetŭ pro 1893 şi a uneĭ comisiunĭ de 3 pentru examinarea raportuluĭ generalŭ şi a propunerilorŭ.
7. Comisiune de candidare pentru comitetulŭ ce are să fie alesŭ.
8. Raportulŭ comisiunĭĭ de încrierĭ.

Cetirea eventualelorŭ disertaţiunĭ.

Şedinţa II-a în 8 Augustŭ st. n.
(Începutulŭ la 9 óre a. m.)

1. Autenticarea procesuluĭ verbalŭ alŭ şedinţeĭ I-e.
2. Raportulŭ comisiunilorŭ exmise în şedinţa I-ă.
3. Alegerea comitetuluĭ şi funcţiunarilorŭ Asociaţiunĭĭ pre noulŭ periodŭ de 3 anĭ 1893—1895.
4. Dispositiunĭ pentru autenticarea procesuluĭ verbalŭ alŭ şedinţeĭ II-a.
5. Defigerea loculuĭ pentru viitórea adunare generală.
6. Încheierea şedinţelorŭ adunărĭĭ generale.

Din şedinţa comitetuluĭ Asociaţiunĭĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, ţinută în Sibiŭ la 17 Iulie 1892.

G. Bariţiŭ, preşedinte. **Dr. I. Crişianŭ,** secretarŭ II.

Rugare.

P. T. domnĭ, carĭ doresc̆ŭ a participá la adunarea Asociaţiunĭĭ în Blaşiŭ în dilele 7—8 Agustŭ n., suntŭ rugaţi cu insistinţă a se însinuá înainte, pentru ca încuartirarea să nu întimpine pedecĭ.

Comitetulŭ aranjatorŭ.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirĭĭ“ din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1891. *In Archidiecesă:* Parochia *Tritulŭ-de-susŭ*, 5 fl. 24 cr. Parochia *Ghişasa de susŭ*, 4 fl.

Până acumu aŭ incursŭ pre anulŭ 1891 suma de 1,076 fl. 86 cr.

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *In Archidiecesă:* Parochia *Murĕşŭ-Oşorheiŭ*, 7 fl. 33 cr. Parochia *Buciumŭ-şésa*, 7 fl.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1892 suma de 79 fl. 86 cr.

Rugămŭ pre fraţiĭ preoţĭ, să nu-şĭ uite de „Colecta cruceriuluĭ“. Numaĭ puţinŭ ne maĭ desparte de aducerea legiĭ pentru salarisarea învĕţătorilorŭ dela şcólele poporale. Atuncĭ vomŭ avé lipsă de banĭ, multĭ banĭ. Acum este timpulŭ cândŭ poporulŭ credinciosŭ póte contribuí maĭ cu uşurinţă. La lucru dar. Să nu se adeverésc̆ă, că zelulŭ nostru e numaĭ focŭ de paĭe. Este vorba despre salvarea credinţeĭ şi a limbeĭ nóstre. Nicĭ o jertfă nu póte şi nu este ĭertatŭ să ne sparie.

Aşteptămŭ refuceperea colectelorŭ cu zelŭ înoitŭ.

Dumnedeŭ să ajute!

Cătră onoraţiĭ abonenţi.

Onoraţiĭ abonenţi suntŭ rugaţi a-şĭ achitá abonamentele câtŭ maĭ în grabă, altcum vomŭ fi siliţi a sistá espedarea foiĭ la adresa restanţierilorŭ.

Redacţiunea şi Administraţiunea „Unirĭĭ“.

Noutăţi.

Sânţire de biserică. Sânţirea bisericeĭ gr. cat. din *Sucuthardŭ* se va îndeplini în 1 Augustŭ a. c. la 9 óre a. m. Cu acea ocasiune se va aranjá în localitatea preotuluĭ şi o *petrecere de vară*. Preţulŭ întrărĭĭ: de porsónă 1 fl. 50 cr. de familie 3 fl. Venitulŭ e destinatŭ pentru înfrumsĕţarea şi procurarea ornatelorŭ interne ale bisericeĭ.

† **Maximŭ Popŭ,** profesorŭ la gimnasiulŭ românescŭ din Năsĕudŭ, v.-protopopŭ onorarŭ şi asesorŭ consistorialŭ, după o viéţă plină de activitate desvoltată cu multŭ zelŭ şi laudabilă ardóre pre terennlŭ instrucţiuniĭ şi întru promovarea causelorŭ de interesŭ publicŭ bisericescŭ şi comunŭ şĭ-a datŭ blândulŭ sufletŭ în mânile Creatoruluĭ la 23 a l. c. în alŭ 54-lea anŭ alŭ etăţiĭ. Defunctulŭ a studiatŭ şi la gimnasiulŭ din Blaşiŭ absolvândŭ la 1861. Studiile teologice şi-lea făcutŭ în Viena, după absolvarea cărora a fostŭ denumitŭ profesorŭ la gimnasiulŭ din Năsĕudŭ. Prin mórtea luĭ biserica şi naţiunea nóstră a perdutŭ unŭ fiŭ talentatŭ şi activŭ. — Primescă multŭ întristata-ĭ familie şi din partea nóstră espresiunea celeĭ maĭ sincere condolenţe.

Concurse pentru staţiuni docentale. Cu terminulŭ de 10 Augustŭ st. n. se escrie concursŭ pentru următórele staţiunĭ docentale şi cantorŭ-docentale: I. *Protopopiatulŭ Sibiuluĭ:* 1. Staţ. cant.-doc. din *Şeica-mare* cu emolumentele: 300 fl. (solvinḑĭ din cassa bisericeĭ). 3 orgiĭ lemne focale. 2. Staţ. doc. din *Şelcăŭ*, emolumentele: 80 fl. (din repartiţiune), treĭ locurĭ arătóre şi o luncă cu venitŭ de 40 fl., 60 metrete naturalie computate în 42 fl., terţilitatea din capeţiĭ şi stolă = 18 fl. şi 4 orgiĭ de lemne focale. II. *Protopopiatulŭ Dicio-St.-Martinuluĭ:* Staţ. cant.-doc. din *Craĭfalăŭ*, cu emolumentele: 70 fl. (din repartiţiune,) 106 metrete cucuruzŭ, 4 jug. locŭ esarendatŭ cu 50 fl. şi grădina şcóleĭ esarendată cu 25 fl., terţialitatea din stolă = 25 fl. III. *Protopopiatulŭ Roşieĭ-Montane:* Staţ. doc. din *Bucium-Şésă*, cu emolumintele: 350 fl. (din casa bisericeĭ), 5 orgiĭ de lemne. IV. *Protopopiatulŭ Mediaşuluĭ*: Staţ. doc. din *Ibişdorfulŭ-săsescŭ*, cu emolumentele: 200 fl. (din repartiţiune) şi lemne focale. V. *Protopopiatulŭ Morlaceĭ:* Staţ. cant.-doc. din *Molosigŭ*, cu emolumentele 140 fl. (din repartiţiune), 2 grădinĭ cu venitŭ anualŭ de 15 fl., 30 metrete à 20 cupe ovĕsŭ computate în 15 fl. şi venitele stolare = 10 fl. Staţ. cant.-doc. din *Sĕcuieŭ*, cu emolumentele: 80 fl. (din repartiţiune), 30 metrete bucate de pâne à 20 cupe vechĭ, 30 dile de lucru, unŭ fênaţŭ cu venitŭ de 10 fl., 5 orgiĭ lemne focale şi terţialitatea din stolă = 10 fl. Staţ. doc. din *Vişagŭ*, cu emolumentele: 157 fl. (din repartiţiune), 25 metrete à 20 cupe vechĭ de grâŭ, fundulŭ internŭ alŭ şcóleĭ în estensiune de 1 jug. 1120□, computată în 6 fl. şi lemne focale.

Despărţĕmîntulŭ XXIX alŭ Asociaţiunĭĭ transilvane şĭ-a ţinutŭ adunarea generală la 17 a l. c. în *Mediaşŭ*. După celebrarea sânteĭ liturgiĭ a urmatŭ şedinţa membrilorŭ adunaţi. Şedinţa a deschis'o P. O D. Protopopŭ Ioanŭ Moldovanŭ ca directorŭ alŭ despărţĕmîntuluĭ prin o cuvîntare fórte bine întocmită, accentuându cu deosĕbire importanţa culturel adevĕrate pentru prosperarea poporuluĭ nostru. Prela $2^1/_2$ óre d. am. a fostŭ prânḑŭ comunŭ, la care aŭ luatŭ parte maĭ toţĭ ceĭ ce aŭ fostŭ la şedinţă. Toaste s'aŭ ţinutŭ: pentru preşedintele Asociaţiunĭĭ, pentru prelaţiĭ românĭ şi pentru alţiĭ. Multŭ a electrisatŭ inimele, maĭ alesŭ ale frumóseĭ cunune de dame şi ale tinerimiĭ, petrecerea socială aranjată cu acea ocasiune. Acéstă petrecere frumósă nu a înveselitŭ numaĭ pre Românĭ, ci a storsŭ şi admiraţiunea străinilorŭ, carĭ credeaŭ, că în Mediaşŭ, unde inteligînţa română e puţină, nu e cu putinţă, să se aranjeze atare petrecere. Venitulŭ materialŭ pentru fondulŭ Asociaţiunĭĭ încă a fostŭ mulţămitorŭ.

Petrecere şi producţiune de diletanţi se va aranjá la 1 Aug. în *„Grădina poporală“* din *Elisabetopole*. Începutulŭ la 7 óre séra. Întrarea: de porsóna, locŭlŭ I 80 cr. locŭlŭ II 60 cr., parterŭ 40 cr. Venitulŭ e destinatŭ pentru edificarea altariuluĭ dela biserica gr. cat. locală.

Tempestăţĭ. Ni se scrie din Feisa (comitatulŭ Tîrnăveĭ micĭ), că asupra acesteĭ comune s'aŭ descărcatŭ treĭ tempestăţĭ teribile nimicindŭ cu totulŭ recólta şi causându daune necalculavere. Anume: la 11 a l. c. cam pre la 3 óre d. am. o ploe amestecată cu grindină désă a nimicitŭ totalminte holdele în o parte a hotaruluĭ, rămânêndŭ celealalte părţĭ neatinse de elementulŭ distrugătorŭ. Joĭ în 14 după amĕḑĭ pre la 4 óre veni asupra comuneĭ o ploe torenţială, care în scurtŭ fu urmată de grindină în mărimea nucilorŭ şi chiar a óuĕlorŭ de găină. Grindina, care în timpŭ de o jumĕtate de óră cădea numaĭ góla, a albitŭ întregŭ hotarulŭ rĕmânêdŭ pre unele locurĭ netopită până a treia dĭ. Acéstă tempestate a lipsitŭ pre bieţiĭ economĭ şi de ce le-a maĭ rĕmasŭ după cea dintâiŭ lăsându hotarulŭ ca unŭ deşertŭ fără viéţă. În 16 a fostŭ cercetată comuna de a treia tempestate, care neavêndŭ ce maĭ stricá a mânatŭ ioculŭ noroindŭ părţile maĭ aşeḑate a hotaruluĭ. — Duminecă în 10 şi Luni în 11 a l. c. totŭ între órele 3 şi 4 d. a. s'a descărcatŭ asupra comuneĭ Căpâlna de josŭ şi a comunelorŭ din jurŭ o ploe torenţială cu vîntŭ, după care a urmatŭ o grindină teribilă, durându maĭ multŭ ca o jumĕtate de óră şi nimicindŭ cu desĕvârşire grădinile, cucuruzĕle şi ĭerburile. Aceste din urmă parte aŭ fostŭ noroite, parte bătute la pămêntŭ şi sdrobite. Bărbaţi şi muierĭ, tinerĭ şi bĕtrânĭ cuprinşĭ de fricĕ se rugaŭ cu lacrimile în ochĭ strigându: Dómne, nu ne lăsá, că perimŭ. Rîtulŭ dintre Căpâlna şi Jidveiŭ erá albitŭ, ca şi cândŭ ar fi fostŭ acoperitŭ de unŭ stratŭ de nea. Grindina pre unele locurĭ nu s'a topitŭ până a 3-a dĭ. Dauna causată nu se póte socotí, şi ce este maĭ durerosŭ, nimenea nu a fostŭ asiguratŭ.

Moralulŭ liberalŭ. În sĕptĕmâna trecută s'a pertractatŭ înaintea curţiĭ cu juraţi a Seneĭ (în Francia) unŭ procesŭ scandalosŭ. Anume: dna Reymond înarmată cu revolverŭ şi pumnalŭ (carĭ maĭ tot-deuna le purtá la sine) a străbătutŭ în casa, unde petrecea dna Lassimonne, asupra careia a descărtatŭ revolverulŭ uciḑêndu-o şi a spintecat'o cu pumnalulŭ. Causa asasinuluĭ a fostŭ, că dna Lassimonne necredincióşă bărbatuluĭ sĕŭ, întreţinea relaţiuni neĭertate cu bărbatulŭ dneĭ Reymond. Curtea cu juraţi a achitatŭ pre asasină, sub cuvîntŭ, că ar fi comisŭ uciderea inconscie de sine. (?)

Casŭ de mórte. *Macsimŭ Ilavanŭ*, fostŭ comisarŭ regescŭ de drumŭ în Teaca, a reposatŭ în Ineŭ la 20 a l. c. în etate de 52 anĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericei române din Ungaria și Transilvania, dară mai alesŭ din părțile bănățene ale diecesei Lugoșului.

(Continuare.)

VI.

Micșorarea mișcărilorŭ Unirii și causele aceleia dela 1739—1777.

La 27 Sept. 1739 móre episcopulŭ *Falkenstein,* éră la 19 Octobre 1740 împĕratulŭ Carolŭ alŭ VI-le, ambii părtinitorĭ și propagatorĭ aĭ s. Unirĭ din Bănatŭ. Celuĭ primŭ a urmatŭ în scaunulŭ episcopescŭ alŭ Cianadului Bulgarulŭ *Nicolaŭ Stanislavich*, mai înainte episcopŭ Nicopolitanŭ in partibus, cu reședința în Craiova, éră după acela la an. 1750 până la 1777 în Diecesa Cianadului a guvernatŭ episcopulŭ *Franciscŭ Engel.* Împĕratulŭ reposatŭ îĭ urmézĕ *Maria Teresia,* fiica aceluĭ împĕratŭ.

Sub domnia îndelungată a acesteĭ împĕrătese († 1780 Nov. 29) decurgŭ evenimentele istorice de mare însĕmnătate pentru biserica unită din Transilvania, Ungaria și Bănatŭ.

În Transilvania prin lucrarea neobosită a episcopuluĭ *Inoc. Clain* decurge lupta pentru îndreptățirea Românilorŭ în generalŭ, și în deosĕbi pentru recunoscerea și ducerea în deplinire a promisiunilorŭ și privilegiilorŭ prin diplome și rescrise garantate, dară nicĭ cândŭ deplinŭ împlinite, ci parte puse într'o latură parte resucite, până ce în urmă acelŭ episcopŭ cade jertfă zeluluĭ sĕŭ și intrigelorŭ țesute în contra luĭ, încâtŭ la 10 Maiŭ 1751 este necesitatŭ să resigneze. [1])

Într'aceea Archiepiscopiŭ Sĕrbilorŭ din Carloveț pre basa privilegiilorŭ câștigate pentru poporulŭ sĕrbescŭ și biserice aceluia, începe a-și formă dreptŭ de jurisdicțiune nu numaĭ preste poporulŭ gr. or. sĕrbescŭ și românescŭ din Bănatŭ și din Ungaria, ci și preste celŭ din Transilvania. Dînsulŭ, folosindu-se de turburările și starea sinistră a bisericeĭ unite din Transilvania suscitate încă de pre timpulŭ episcopuluĭ *Pataky,* începe a se mestecá în trebile religionare și confesionale din Transilvania.

Întâiŭ la an. 1742 trimite unŭ misionarŭ fanaticŭ provĕdutŭ cu salvŭ conductŭ din parte-ĭ, cu numele *Visarionŭ* saŭ *Ilarionŭ.* Acesta sub masca sânțenieĭ călugărescĭ [2]) și sub pretextulŭ visitării mănăstirilorŭ trece prin locurile locuite de Românĭ uniți, începĕndŭ din Bănatŭ dela mănăstirea Hodoșuluĭ prin Lipova, Dobra, Deva, Orĕștie și în tŏte acele cu dehonestarea Unirii desmințându pre poporŭ, face ca mulți să părăséscă biserica unită.

Apoĭ folosindu-se acelŭ Archiepiscopŭ de starea cea escepțională și desastrósă a bisericeĭ unite din Transilvania, vĕduvite prin dapărtarea și abdicerea Episcopuluĭ Clain, cu dtŭ 8 Dec. 1751 provócă pre Românii din Ardealŭ, ca prin mijlocirea dînsuluĭ să céră dela Curtea împĕrătéscă episcopŭ gr. or. Firesce prin unele ca acestea spiritele s'aŭ iritatŭ, și s'aŭ promovatŭ interesele Sĕrbilorŭ neuniți, carĭ precum óre-cândŭ calviniĭ, așa acum eĭ voiaŭ să încalece preste biserica română. Tŏte acestea apoĭ aŭ făcutŭ, ca pentru compunerea și liniștirea spiritelorŭ și restaurarea Unirii în Transilvania, la an. 1745 din partea Curții să fie trimisŭ în Ardealŭ episcopulŭ rutén dela Muncaciŭ *Mich. Olsavszky.* Dară vrășmașii Unirii totŭ nu s'aŭ liniștitŭ, ci sub timpulŭ guvernării Episcopuluĭ *Petru P. Aronŭ,* din România călugărulŭ *Sofronie* de nascere din *Cióra,* comitatulŭ Hunedórei, străbătêndŭ Polonia, Ungaria, sosesce la Oradea-mare, de aci trece la Tirnavia, unde în modŭ fictivŭ depune profesiunea credinței, de acolo călĕtoresce la Viena, și în urmă prin *Satŭmare* sosesce în Transilvania, dară aci nu se mai arată ca unitŭ, ci în publicŭ se presentéză ca vrășmașŭ decheratŭ alŭ Unirii combătêndu-o cu cuvîntulŭ și cu forța

Totŭ pre acelŭ timpŭ ese la ivélă unŭ altŭ vrășmașŭ alŭ Unirii, preotulŭ *Ioanŭ Molnarŭ* poreclitŭ *Tunsu* din Sadŭ, carele și din rĕsbunare în contra episcopuluĭ P. Aronŭ (că îlŭ tunsĕ), mai alesŭ pre Murĕșŭ în susŭ din părțile Turdeĭ publice în tîrgurĭ debacă în contra Unirii, făcêndŭ multă gâlcévă, și seducêndŭ pre mulțĭ dela Unire.

Spre conciliarea acestorŭ turburărĭ la anulŭ 1751 episcopulŭ *Olsavszky* dela Muncaciŭ, dă pastorala sa cea frumósă îndreptată către Sătmărenĭ. [1])

Agitările urdite prin factoriĭ neuniților Sĕrbĭ din Bănatŭ, cu insistință susținute prin Românii și Grecii neuniți din România și Moldova, și prin intrevenirea Rusieĭ (Balomiri) nutrite, apoĭ amestecului nepracticŭ și nemoderatŭ alŭ puteriĭ civile în certele confesionale, pre lângă acestea vĕduvia aprópe de 9 anĭ a scaunuluĭ episcopescŭ alŭ Făgărașuluĭ, cérta cea funestă între Episcopŭ, și călugării din Blașiŭ (sub Atanasiŭ Rednicŭ); tŏte aceste aŭ causatŭ, ca statulŭ bisericeĭ unite din Transilvania, în decursŭ de vre-o 30 anĭ (1745—1772) să fie sguduitŭ. [2])

Cum a statŭ Unirea în părțile Ungarieĭ pre acestea timpurĭ de certe și turburărĭ religionare din Transilvania?

Legătura canonică ce esistă între biserica unită din Transilvania și părțile Ungarieĭ, identitatea tendințelorŭ și scopuluĭ vrășmașilorŭ s. Unirĭ, atâtŭ în Transilvania, câtŭ și în părțile adnexate, aŭ adusŭ cu sine, ca și în părțile Ungarieĭ locuite de Românĭ, biserica română să fie espusă la luptă și probă grea, să trécă prin acelea-și sguduirĭ, ca și cea din Ardealŭ.

Archiepiscopulŭ Atanasiŭ deja prin scrisórea sa de dtŭ 20 Iul. 1701 și-a dechiaratŭ voința de a visitá pre Românii uniți din comitatulŭ Bihareĭ ca pre unii supuși și ținĕtorĭ de jurisdicțiunea Archiepiscopuluĭ unitŭ din Transilvania. Cu tŏte acestea pre acelĭ românĭ uniți și după denumirea luĭ Atanasiŭ îĭ vedemŭ stându sub jurisdicțiunea directă a episcopilorŭ latinŭ din Oradea-mare.

Românii uniți din comitatulŭ Bihareĭ pre la anulŭ 1724 și 1727 eraŭ espuși pericululuĭ de defecționare. Instigările aŭ eșitŭ și s'aŭ nutritŭ prin Episcopulŭ neunitŭ din Aradŭ *Vincențiŭ Nenadoviciŭ* recte *Popoviciŭ,* care folosindu-se de diferința escată între Episcopulŭ latinŭ din Oradea-mare și între poporulŭ unitŭ pentru incassarea decimelorŭ, ține adunărĭ în *Secădate* (1724) și în *Széltalló* (1727) și îndémnă pre uniți a se lăpĕdá de Unire. [1]) E dreptŭ că acésta nu ĭ-a succesŭ deplinŭ, dară episcopiĭ gr. or. sĕrbĭ nu încetară a-și urmá cu tenacitate realisarea tendințeĭ și dorințeĭ lorŭ de a vedé desuniți pre ceĭ uniți, de unde a urmatŭ că între anii 1742—1746, precum în Transilvania, așa și în părțile Bihareĭ se întîmplară multe defecționărĭ dela Unire.

Pentru ca tendințele greco-orientaliloră celŭ puținŭ în parte să se paraliseze, episcopiĭ latinĭ de Oradea-mare *Nicol. Csáky* și comitele *Paulŭ Forgách,* siliți de împrejurărĭ propuseră, ca pentru provederea trebilorŭ religionare ale bisericeĭ unite să se constitue unŭ episcopŭ unitŭ, ceea ce s'a și făcutŭ la anulŭ 1748 în persóna luĭ *Melețiŭ Covaciŭ.* [2])

Prin acéstă dispusĕțiune însă Românii uniți totŭ nu se simțiră încă îndestulați, ci parte, că aŭ fostŭ apĕsați prin sarcina decimelorŭ pretinse prin episcopiĭ latinĭ, parte că observară, cumcă episcopulŭ datŭ lorŭ este numaĭ vicarŭ supusŭ episcopuluĭ latinŭ, și așa se temeaŭ ca nu cumva prin mijlocirea aceluĭ vicariŭ să se bage în biserica română ritulŭ și rînduelele bisericeĭ apusene, totŭ se mai înstrăinaŭ dela Unirea mai înainte acceptată.

Episcopiŭ gr. or. sĕrbescŭ dela Aradŭ cu numele *Sinesiŭ Zsivanoviciŭ,* binecunoscêndŭ dispusĕțiunile și aplicările poporuluĭ românŭ, precum și tenacitatea aceluia față de aședĕmintele bisericeĭ sale de ritŭ orientalŭ, nu mai puținŭ și relațiunile nepacînice ale bisericeĭ unite din Transilvania, se și folosí de ocasiune binevenită spre a tortură și desmîntá pre poporulŭ unitŭ. Decĭ ce face?

Câștigă concesiune dela Curte, ca să pótă visitá Diecesa sa. Pre urma acesteĭ concesiunĭ, întâiŭ la anulŭ 1751, [3]) decĭ dreptŭ pre acelŭ timpŭ cândŭ patriarchuluĭ sĕrbescŭ dela Carloveț provócă pre Transilvaneni, ca prin mijlocirea aceluĭ Archiepiscopŭ să céră a li-se da episcopŭ gr. or., visitéză părțile ungurene din comitatuiŭ Bihareĭ, [4]) apoĭ la an. 1753, mai alesŭ în districtele „Lakság“, „Berettyó“ și „Beszterecze“, carĭ prin decret. II. Art. 85 din 1823, prin regele Carolŭ III „pro juris et justitiae esigentia“ se astrîngŭ la solvirea decimelorŭ la Episcopulŭ latinŭ Benkő Milco trimite ca misionarŭ pre vicariulŭ *Ixiar,* și desmințându pre poporŭ dela Unire, face ca mulțĭ preoți uniți să fie chiar alungați din parochiile prin dînșiĭ păstorite. [5])

Acestorŭ agitărĭ, cu succesŭ croite și nutrite, este de a se ascrie, că în părțile Bihareĭ între anii 1750—1753 marea parte a poporuluĭ mai înainte unitŭ, părăsesce Unirea. În ce mĕsură s'a întîmplatŭ acésta, se póte cunósce din resultatulŭ lucrăriĭ și constatăriĭ efectuite prin o comisiune esmisă pentru învestigarea certelorŭ confesionale. Comisiunea aceea a lucratŭ mai în decursŭ de 4 anĭ, și abia la anulŭ 1759 și-a finitŭ lucrările sale, resultatulŭ cărora a fostŭ, că din mulțimea mare mai înainte unită abia s'aŭ aflatŭ 8 *parochiĭ* rĕmase unite, în carĭ capacĭ de sântele sacramente aŭ fostŭ 1952 suflete,

---

[1]) Samuelis Klein o. și lit. cit. cap. XVIII.

[2]) Cfr. Majorŭ o. c. pag. 103. Acte și Fragm. p. 98. Spre ilustrarea credinței poporuluĭ despre sânțenia călugăruluĭ Visarionŭ servéscă și acestea: În Lipova în posesiunea preotuluĭ gr. or. de acolo Terențiŭ Opreanŭ se află o icónă depinsă pre pânză gróbă. Icóna aceea represintă în mijlocŭ pre unŭ călugărŭ în mâna stîngă cu pastorala, în drépta cu mărgelele saŭ mătăniile. De-a drépta călugărului e depinsă o biserică cu unŭ turnŭ, éră în stînga aceluia pre unŭ dealŭ e depinsă o cruce (rugă) și sub pólele dealuluĭ unŭ isvorŭ. În drépta capuluĭ călugărului se află inscripțiunea cu litere cyrile »*Visarionŭ Monacŭ*«. Icóna acésta represintă acea tradițiune în Lipova bine cunoscută, carea ține, că venindŭ în timpurile trecute în Lipova unŭ călugărŭ *sântŭ,* și acela ajungêndŭ la póla dealuluĭ numitŭ și adĭ alŭ *„Rugeĭ“*, stându ar fi disŭ: »Aci să fie isvorŭ,« și a și fostŭ acolo unŭ isvorŭ, care deși adĭ este sĕcatŭ, până adĭ se numesce *„Isvorulŭ sântului“.* Acestŭ isvorŭ sĕcatŭ se află dreptŭ sub póla dealuluĭ Rugeĭ, cum e în icónă. Rĕmășițele uneĭ crucĭ, ce a fostŭ odată redicată pre dealulŭ rugeĭ, până adĭ se păstrézĕ la biserica gr. or. din Lipova, și e de totŭ asemenea celeĭ de pre icónă, éră ce se ține de biserică, aceea în vechime a fostŭ în mâna dréptă a dealuluĭ, unde suntŭ mormintele de adĭ. Dreptŭ aceea icónă din cestiune corĕspunde credinței poporuluĭ despre sânțenia altcum falsă a călugăruluĭ, care aieve a fostŭ vestitulŭ Visarionŭ. Însĕmnŭ încă, că D. Preotŭ Terențiu Opreanŭ icóna aceea la vedere póte veche și primitivă o a căpĕtatŭ dela Georgiŭ Stanile nepotulŭ luĭ Tanasie Stanile, fostŭ órecândŭ omŭ vĕdutŭ în Lipova, care a avutŭ locuința aprópe de isvorulŭ Sântului, și se crede a fi procuratŭ acea icónă în memoria călugăruluĭ Visarionŭ, care póte a fostŭ în conacŭ la numitulŭ Stanile Tanasie.

[1]) Basilovics o. c. P. III. c. V. § IV. pag. 47. La anulŭ 1751 acelŭ episcopŭ a visitatŭ parochiile gr. catolice din părțile sătmărene avêndŭ cu sine pre alumnulŭ românŭ Moyse Dragoșŭ despre care într'o epistolă din Sănislaŭ de dtŭ 17 Iulie 1751 adresată de acelŭ Episcopŭ Vicariuluĭ sĕŭ din Poșonŭ dice: »Varadinensis alumnus mecum circuit, ex quo emolumentum est quod valachis dictatum sibi discursum proponit, alias bonus et pacatus vir.« O. c. Pars. III. c. VII §. 1. pag. 81. În Sept. alŭ an. 1751 la cererea Comiteluĭ *Franciscŭ Károlyi* părtinitorŭ alŭ uniților prin episcopulŭ *Olsavszky* în biserica rutenă din *Careiu-mare* (Cttulŭ Satu mare) s'a hirotonitŭ de Episcopŭ *Palkovics* episcopulŭ Șvidnițiului.

[2]) *Basilovics* dice, că: în Transilvania s'ar fi desunitŭ 60,000 suflete, atribuindŭ acésta într'altele temeriĭ Românilorŭ de a fi supuși episcopuluĭ de ritŭ latinŭ. O. c. pars. IV. c. X. §. III. p. 41.

[1]) Aloys Kereszturi o. c. Pars. III. pag. 118; Ardeleanŭ o. c. Pars. II. p. 24.

[2]) Ant. Ganoczy o. c. Pars. II. p. 436., 457 seq.

[3]) Vacanța în Transilvania.

[4]) Șaguna o. c. Part. 2. pag. 226.

[5]) Cfr. Ganoczy o. c. Pars. II. pag. 457.

éră necapace 823, saŭ cu totulŭ unite 2775 suflete. [1]),

La acestŭ resultatŭ pentru biserica unită nefavoritorŭ multŭ a contribuitŭ de o parte procedura indiferentă a episcopilorŭ latinĭ dela Oradea-mare, carĭ aŭ neglesŭ instruirea şi îndreptarea poporuluĭ unitŭ, éră de altă parte ţinuta ostilă a acelorŭ episcopĭ dovedită faţă de acea tendinţă a Vicaruluĭ episcopescŭ unitŭ, acea dorinţă şi cerere a poporuluĭ şi cleruluĭ unitŭ independentŭ de episcopulŭ latinŭ, provĕdutŭ cu consistorŭ, cu seminarŭ pentru crescerea clericilorŭ, şi a pruncilorŭ, şi cu o mănăstire pentru călugărĭ basiliţi.

Aprópe 20 de anĭ s'a luptatŭ episcopulŭ, clerulŭ şi poporulŭ unitŭ din Biharea, până ce în urmă, mai vîrtosŭ la insistinţa curţiĭ împĕrătescĭ, la an. 1777 s'a realisatŭ dorinţa şi cererea acelora, înfiinţându şi canonisându-se episcopia unită a Românilorŭ din Oradea-mare. [2])

(Va urma.)

Vezinas.

Istorisire de **Nic. T. Zorilă**

(Continuare.)

În acestŭ minutŭ Dapix, care vine înaînte, ajunge cu o mică făclie la capĕtulŭ treptelorŭ.

După elŭ vine Vezinas, apoĭ îndată cincĭ lănceri de statură uriaşe.

La vederea celorŭ întîmplate unŭ valŭ de sânge se sue în faţa luĭ Dapix. Ca şi cândŭ ar visá, începe a se freca la ochĭ. Apoĭ ca unŭ nebunŭ se repede cu sabia scósă spre ceĭ patru soldaţĭ rĕmaşĭ în viaţă, răcnindŭ:

„Miseilorŭ! Ce s'a întîmplatŭ aicĭ?“ — Rĕspundeţĭ, căcĭ de nu, vĕ voiŭ tăia în mĭĭ de bucăţĭ!“

Apoĭ întorcéndu-se spre Vezinas:

„Generalulŭ meŭ! Sórtea cea atâtŭ de contrară ne-a răpitŭ şi acéstă ultimă speranţă de scăpare. O Zamolxe! unde escĭ? Ne-aĭ părăsitŭ, ne-aĭ părăsitŭ!“

Şi scăpându sabia din mână îşĭ lipesce faţa de zidulŭ celŭ rece, şi dóuĕ şiróe de lacrimĭ inundéză obrazulŭ credinciosuluĭ căpitanŭ.

O tăcere lungă şi adâncă urméză.

„Precum vĕdŭ,“ dice în fine Vezinas, „aceştia s'aŭ otrăvitŭ. Veninulŭ însă nu le-a ajunsŭ la toţĭ. Soldaţĭ, dela aceştia nu avemŭ ce aflá. Străpungeţi-ĭ! Pre Longinus şi pre acestŭ căpitanŭ îĭ duceţĭ pre loculŭ, unde adĭ diminéţă a fostŭ sfatulŭ de răsboiŭ. Dapix! mergemŭ la celalaltĭ prinsonierĭ, să vedemŭ acolo ce vomŭ isprăví. Haĭde.“

După ce aŭ ajunsŭ în coridorŭ, Vezinas continuă:

„După tóte câte le-am vĕdutŭ adĭ diminéţă de pre zidurĭ, putemŭ fi siguri, că cetatea nóstră mâne va vedé cea de pre urmă dată rĕsărirea sóreluĭ. La nópte acaţă de dóuĕ lemne înalte pre zidurĭ pre ceĭ doĭ morţĭ, ca să se pótă vedé de departe. — Credŭ că în rĕvărsatuiŭ ţileĭ inimiciĭ vorŭ începe lupta. Vĕdêndŭ cadavrulŭ luĭ Longinus şi alŭ căpitanuluĭ pre zidurĭ sperŭ, că aĭ nostri vorŭ căpĕtá maĭ mare curajŭ, ér inimiciĭ se vorŭ maĭ descuraja. Să vedemŭ acum, ce face Duras cu consoţiĭ sĕĭ. Este o vreme îndelungată, de cândŭ nu ĭ-am maĭ vĕdutŭ.“

„Pre uşa acésta întrămŭ în temniţa lorŭ. Totŭ aşa trepte înguste ne conducŭ în josŭ,“ dice Dapix apucându înainte cu făclia arsă de jumĕtate.

Duras, Ziraxis şi căpitanulŭ celŭ cu vócea dură staŭ legaţĭ unulŭ lângă altulŭ cu lanţurĭ tarĭ.

La drépta şi la stînga în depărtare de dece paşĭ una de alta, suntŭ grupe de câte treĭ conjuraţĭ.

Cândŭ Dapix cu ajutoriulŭ luĭ Cotiso ĭ-a surprinsŭ durmindŭ, mulţĭ la sgomotulŭ ce-lŭ făceaŭ cu rumperea uşilorŭ, aŭ săritŭ din aşternutŭ voindŭ a striga după ajutoriŭ şi a fugí. Cursa a fostŭ aşa de bine întinsă, încâtŭ toţĭ aŭ fostŭ prinşĭ fără ceva strigatŭ după ajutoriŭ.

Fómea şi suferinţele cele multe ĭ-a înbĕtrânitŭ şi slăbitŭ pre toţĭ. De starea evenimentelorŭ nu se maĭ aude nimica la eĭ.

Păzitorulŭ — unŭ omŭ prea tăcutŭ — nu rĕspunde la întrebările, ce prinsonierĭĭ îĭ adreséză.

O singură dată, vĕdêndŭ că Duras n'a atinsŭ pânea cea tare ca pétra, l'a întrebatŭ:

„Eştĭ dóra bolnavŭ?“

Părêndu-ĭ rĕŭ şi de aceste treĭ cuvinte eşĭ repede şi nu maĭ grăĭ o vorbă.

„Afurisitulŭ acesta,“ dicea atuncĭ căpitanulŭ cu vócea dură, „parcă nu are limbă ca alţĭ ómenĭ. De voiŭ fi vre-o dată libĕrŭ, celŭ dintâiŭ lucru-mĭ va fi că-lŭ voiŭ învĕţa să vorbéscă. Miserabilulŭ!“

Şi lovindŭ cu pumnulŭ în părete face de zurăie lanţurile.

„Nu te supĕra pre elŭ, căpitane,“ dice Ziraxis, „póte are poruncă de a face aşa, şi elŭ nu face alta decâtŭ îşĭ împlinesce datorinţa faţă de maĭ marĭĭ sĕĭ.“

„Pre lângă aceea este şi omŭ fricosŭ,“ dice Duras. „Nu vĕdusĭ maĭ înainte, cândŭ ne anunţă spionulŭ de Dapix venirea generaluluĭ Vezinas, cum se linguşa căciulindu-se înaintea luĭ. Maĭ că nu ĭ-a sărutatŭ urma unde a călcatŭ.“

„Óre ce voesce generalulŭ să vorbéscă cu noĭ?“ întrébă căpitanulŭ celŭ cu vócea dură.

„Pentru noĭ se póte că ceva îmbucurătorŭ,“ rĕspunde unŭ căpitanŭ din a treia grupă.

„Din ce poţĭ presupune aşa ceva?“ întrébă unŭ altŭ căpitanŭ din alŭ doilea grupŭ.

„N'aĭ băgatŭ de sémă,“ îĭ rĕspunde celŭ întrebatŭ, „cândŭ a întratŭ, ce faţă urîtă a făcutŭ? Parcă numaĭ de sîlă a vorbitŭ.“

„Ce e dreptŭ, eŭ fiindŭ întorsŭ cu spatele către voĭ nu l'am pututŭ vedé, dar din vócea-ĭ iritată am observatŭ o luptă sufletéscă. De siguru că nu póte ulta prăpastia în care l'a aruncatŭ Ziraxis.“

„Tăcere!“ dice Duras. „Auditĭ sgomotulŭ? Vinŭ. Vomŭ vedé ce voesce. Dóră ne vorŭ spune sentinţa de mórte. Fiţĭ cu toţiĭ decişĭ. Eŭ vorbescŭ în numele tuturorŭ. Ceva îmĭ spune, că acum se va hotărî sórtea nóstră.“

(Va urmá.)

Bibliografie.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrierĭ în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

Programa Gimnasiuluĭ superiorŭ gr. cat. şi a şcólelorŭ normale din Beiuşŭ pre anulŭ scol. 1891/2, redactată de *Ioanŭ Buteanŭ*, directorŭ şi profesorŭ p. o., cuprinde: I. *Puterea părinţéscă la Romanĭ* (patria petestas apud Romanos) de Georgiŭ Papp (p. 3—29). În elaboratulŭ acesta se arată: 1. ce trebue să înţelegemŭ sub cuvîntulŭ „familie“, 2. cine a fostŭ consideratŭ ca părinte de familie, şi 3. de carĭ drepturĭ se bucurase „părintele“ fiesce căreĭ familiĭ Romane. II. *Deschiderea „Internatuluĭ Pavelianŭ“ gr. cat. de Beiuşŭ.* După o schiţă geografică despre: Ungaria proprie, comitatulŭ Bihoruluĭ şi opidulŭ Beiuşŭ, se descriŭ institutele culturale gr. cat. din Beiuşŭ şi se publică statutele „Internatuluĭ Pavelianŭ“. III. Se continuă „Seria tinerilorŭ înmatriculaţĭ la Gimnasiulŭ gr. cat. de Beiuşŭ dela întemeiarea luĭ“. IV. *Raportŭ despre activitatea si starea societăţiĭ de lectură a tinerimiĭ studióse pre anulŭ scol. 1891/2,* din care se vede, că societatea dispune de 296 opurĭ în 350 tomurĭ şi de 711 fl. 15 cr. v. a. V. *Acte maĭ însĕmnate* din anulŭ scol. 1891/2 referitóre la gimnasiŭ. VI. *Planulŭ de învĕţămîntŭ.* VII. *Beneficiaţĭ:* A) Cu *stipendiĭ* aŭ fostŭ 12 studenţĭ. B) Din fundaţiunea de pâne Vulcaniană s'aŭ împărtăşitŭ 51 gimnasiştĭ. C) Din fundaţiunea de pâne *Zsiga-énă* s'a datŭ la 8 studenţĭ. D) *Dela solvirea didactruluĭ* scutiţĭ aŭ fostŭ pentru câte unŭ semestru 30, éră pentru amîndóuĕ semestrele 42 studenţĭ. E) Ca *premiĭ* s'aŭ împărţitŭ maĭ multe cărţĭ. VIII. *Esamenele de maturitate.* IX. *Augmentulŭ medielorŭ de învĕţămîntŭ.* X. *Date la istoria anuluĭ scol. 1891/2.* S'aŭ inmatriculatŭ 317 şcolarĭ, până la finea anuluĭ aŭ rĕmasŭ 300. Gimnasiulŭ a fostŭ visitatŭ la 30 Oct. 1891 şi 22 Iun. a. c. de cătră Escelenţa S'a P. S. D. Patronŭ Mihailŭ Pavelŭ, éră din 5—9 Maiŭ a. c. de cătră Directorulŭ superiorŭ Al. Kuncz. Anulŭ scol. s'a închiatŭ în 26 Iunie. La gimnasiŭ aŭ funcţionatŭ 1 directorŭ şi 12 profesorĭ pentru studiile ordinare. Progresulŭ studenţilorŭ în studiĭ: eminenţĭ 22, cu succesŭ bunŭ 70, cu suficiente 149, cu nesuficiente din unŭ obiectŭ 36, cu nesuficiente din maĭ multe obiecte 17. — *La şcóla normală* aŭ funcţionatŭ unŭ directorŭ şi treĭ profesorĭ. Elevĭ aŭ fostŭ 77.

Diverse.

Simplicitate la curtea unuĭ împĕratŭ. Împĕratulŭ Carolŭ V, despre care se scie, că la bĕtrâneţe a renunţatŭ la tronŭ şi s'a retrasŭ în o mănăstire, unde se ocupá cu facerea de orológe, spunŭ cronicele contimporane, că iubiá fórte multŭ simplicitatea, maĭ alesŭ la masă. Punctŭ la 11 óre a. m. prândiá, éră la 7 óre séra cinâ. În decursulŭ meseĭ domniá liniste, nimenĭ nu erá îndreptăţitŭ să vorbéscă neprovocatŭ de împĕratulŭ, numaĭ confesarulŭ dînsuluĭ cetiá câte o secţiune din S. Scriptură, ca nu numaĭ trupulŭ, ci şi sufletulŭ să-şĭ primésca nutremîntulŭ sĕŭ. La 9 óre séra toţĭ trebuiaŭ să fie culcaţĭ în curte. Ce simplicitate patriarchaiă, ce contrastŭ plausibilŭ faţă cu frivolitatea, ce domnesce nu numaĭ la unele curţĭ, ci şi la casele multorŭ privaţi.

Civilisaţiunea europénă pentru locuitoriĭ celoralalte părţĭ ale pămêntuluĭ în cele maĭ multe casurĭ este unŭ venin distrugătorŭ. În America disparŭ indigeniĭ în proporţiunea, în care se înmulţescŭ Europeniĭ colonisaţĭ acolo. Guvernulŭ englesŭ voesce acum să civiliseze pre supuşiĭ din Guinea-nóuă, dară nu prin colonisarea Europenilorŭ printre dînşiĭ, ca să nu se inficieze de viţiile societăţiĭ nóstre moderne, ce se pretinde civilisată, ci prin misionariĭ, carĭ ducŭ cu sine din Europa şi propagă numaĭ ce-ĭ bunŭ din cultura europénă.

Dr. Sterie N. Ciurcu
Viena, IX Pelikangasse 10.
Cabinetŭ de consultaţiune cu celebrităţile medicale şi cu specialiştiĭ dela facultatea de medicină din Viena.
Consultaţiunĭ şi prin corespondinţă.

[1]) Ardeleanŭ o. c. Partea II. pag. 30; Basilovics o. c. P. IV. c. X. §. III. p. 41. dice că »metu subjectionis Ritus Graeci Ritui Latino sentit dolorem vix unquam leniendum Magno-Varadinum, quod ex multis millibus animarum sacrae Unionis perexiguum manipulum lacrymabundis conducatur occulis.« Éră în părţile Satmărene în restimpŭ de 1/2 anŭ prin sfătuirea luĭ Sofroniĭ, care a escitatŭ acea temere, aŭ deficiatŭ ca la 11 miĭ de suflete.

[2]) Înfiinţarea episcopieĭ gr. cat. din Oradea-mare s'a decisŭ în Congregaţiunea Consistor. potif. în 9 Aprilie 1777. Basiloviciŭ o. c. Pars. IV. c. XX p. 106.

Economie.

Conservarea óuĕlorŭ preste vară se póte face în dóuĕ moduri, anume: pre fundulŭ unei lade se presară unŭ stratŭ finŭ de cenuşe, pre care se aşédă óuĕle fără a se atinge unulŭ de altulŭ apoi se acoperŭ bine cu cenuşe. Pre cenuşa acésta éră se potŭ aşedá óuĕ şi coperi până ce se umple lada; lucrulŭ principalŭ e, ca óuĕle să fie bine acoperite şi să nu se atingă unulŭ de altulŭ. Se mai potŭ conservá óuĕle şi prin aceea, că se punŭ în lapte de varŭ solvitŭ în apă sărată.

Culesulŭ pómelorŭ e consultŭ să se facă diminéţa înainte de resărirea sóreluĭ, şi apoi să se aşeđe pómele culese într'unŭ locŭ recorosŭ; culegerea să se întîmple cu mâna şi să nu se scuture pomiĭ orĭ bată cu parĭ. Astfelŭ culese pómele îşi păstrézá timpŭ mai îndelungatŭ gustuluĭ. Pomiĭ prea încărcaţi să se proptéscă, ca să nu se desbine.

Revista comercială a săptămânei.

Timpulŭ în decursulŭ săptămâneĭ a fostŭ ploiosŭ şi cam rece. Pre unele locurĭ ploile aŭ împedecatŭ seceratulŭ şi căratulŭ cerealelorŭ. Recólta preste totŭ nu-ĭ aşa favorabilă precum s'a speratŭ, holdele mai pretotindenea aŭ fostŭ pălite. Grindina din săptămânile trecute încă a causatŭ daune enorme în multe locurĭ.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta. Mişcarea comercială a fostŭ mai viuă decâtŭ în săptămânile precedente, preţurile bucatelorŭ cu tóte acestea aŭ rămasŭ mai totŭ celea de mai înainte. *Grâŭ vechiŭ* a sositŭ puţinŭ în piaţă, dar s'a vîndutŭ mai multŭ din magazine, grâulŭ celŭ nou a fostŭ puţinŭ cercatŭ. S'aŭ vînduţŭ cam 14.000 de măjĭ m. cu fl. 8.20—8.90. *Sĕcară* a fostŭ mai numaĭ de cea nóuă. S'a cumpĕratŭ preste 20.000 măjĭ m. mai alesŭ pentru esportŭ, maja m. cu fl. 6.80—7.55, după calitate. *Ovĕsŭ* a fostŭ puţinŭ, din care causă preţulŭ i-s'a ridicatŭ cu 20—25 cr. Circulaţiunea săptămânală a fostŭ de 4000 măjĭ m. plătindu-se cu fl. 5.60—5.90. *Cucuruzŭ* s'a vîndutŭ cam 21000 măjĭ m. cu fl. 4.75—4.88.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch a fostŭ favorabilŭ mai alesŭ pentru marfa ţĕrenéscă. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *unguresci* aleşi, greĭ de 320—380 kg. 46—46½ cr., *bĕtrânĭ* mai greĭ de 300 kg. 43½—44½ cr., marfă *ţĕrănéscă* 46—49 cr., *sĕrbescĭ* 46—47 cr. la kg. curatŭ. Aŭ fostŭ în tîrgŭ în decursulŭ săptĕmâneĭ 165.126, s'aŭ vîndutŭ 14.094, aŭ rĕmasŭ 151.052.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunzĕtorŭ:
Dr. Vasiliŭ Hossu.

Nr. 384—1892. (21) 1—1

Concursŭ.

Pentru ocuparea postuluĭ de învĕţătorésă la şcóla *reuniunii grănitĕrescĭ din Viştea inferiŏră* eventualŭ şi *din Voila*, ambele în comitatulŭ Făgăraşiuluĭ, pre lângă unŭ *salarŭ anualŭ de 300 fl. v. a.* apoi cuartirŭ în edificiulŭ şcolĕĭ şi lemnele de focŭ necesare, prin acésta cu terminulŭ până *la 12 Augustŭ st. n. a. c.* se escrie concursŭ.

Reflectantele aŭ să-şĭ trimită suplicele instruate cu tóte documentele prescrise de lege la:

Comitetulŭ administrativŭ de fondulŭ şi şcólele de reuniune a foştilorŭ grăniţerĭ din regimentulŭ românŭ I.

Sibiŭ, în 25 Iulie 1892.

Nr. 2877—1892. (22) 1—3

Escriere de concursŭ.

Prin acésta se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 300 fl. v. a. *din fundaţiunea fericitului Ioanŭ Daniel (Dănuţiŭ) de Fersîgŭ,* cu terminulŭ de 25 Augustŭ st. n. inclusive a. c. şi pre lângă următórele condiţiunĭ:

1. La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge numaĭ tinerĭ românĭ greco-catolicĭ.

2. Dintre concurenţĭ vorŭ avé preferinţă celĭ înrudiţĭ cu fericitulŭ Fundatorŭ, dar şi dintre aceştia se vorŭ considerá în prima linie aceĭ şcolarĭ, carĭ vorŭ puté dovedí, că suntŭ în legătură de consângenitate cu Fundatorulŭ orĭ după tatălŭ acestuia Vasilica Dănuţiŭ din Fersîgŭ, orĭ după mama lui Maria Buteanŭ din Şomcuta-mare.

3. Concurenţiĭ trebue să dovedéscă, că aŭ plinitŭ celŭ puţinŭ anulŭ alŭ 10-lea de etate, şi că în anulŭ scolasticŭ espiratŭ 1891/2 aŭ obţinutŭ din studiĭ celŭ puţinŭ calculŭ generalŭ de „bunŭ", éră din purtarea morală nota de celŭ puţinŭ „legală".

4. Cererile concursuale provĕdute cu carte de botezŭ, testimoniŭ scolasticŭ, atestatŭ medicalŭ, atestatŭ despre averea şi relaţiunile familiare ale suplicantuluĭ, întăritŭ de auctoritatea politică concernentă, şi eventualŭ şi cu atestatŭ despre legătura de consângenitate cu Fundatorulŭ, aŭ să se aştérnă la subscrisulŭ Consistorŭ până la terminulŭ indicatŭ. Cererile sosite mai târdiŭ nu se vorŭ luá în considerăţiune.

Blaşiŭ, în 26 Iulie 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

172/1892. (19) 3—3

Concursŭ.

Pentru anulŭ scolasticŭ 1892/3 suntŭ a se ocupá *14 stipendiĭ à 50 fl. menite pentru eleve de părinţi mai lipsiţi de mijlóce, carĭ vorŭ fi adăpostite în internatulŭ împreunatŭ cu şcóla civilă de fete a Asociaţiunii transilvane.* Dece (10) din aceste stipendiĭ s'aŭ creatŭ din suma de 500 fl. v. a. votată Asociaţiuniĭ transilvane în scopulŭ arĕtatŭ de onorata adunare generală din anulŭ acesta a *institutuluĭ de creditŭ şi economiĭ „Albina"* în Sibiŭ, ér patru (4) din suma de 200 fl. donată Asociaţiuniĭ, după cum arată conclusulŭ comitetuluĭ subsĕmnatŭ dela 20 Iunie 1891 Nr. prot. 89, de dlŭ *Dr. Aureliŭ Maniŭ,* notarŭ publicŭ reg. în Oraviţa.

Pentru ocuparea acestorŭ stipendiĭ se escrie concursŭ, cu terminulŭ până la 15 Augustŭ n. 1892.

Cererile aŭ a se înaintá „Comitetuluĭ Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ în Sibiŭ"; la acelea suntŭ a se aclnde:

a) Carte de botezŭ în originalŭ s'aŭ în copie legalisată;

b) Testimoniulŭ scolasticŭ de pre semestrulŭ II alŭ anuluĭ scolasticŭ 1891/2;

c) Atestatŭ despre condiţiunna şi starea materială a părinţilorŭ.

Sibiŭ, în 12 Iulie 1892.

Presidiulŭ Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ:

G. Bariţiŭ, preşedinte. **Dr. I. Crişlanŭ,** secretarŭ II.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţei Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietarialŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recusite de pompierĭ, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomándă atenţiuneĭ preonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

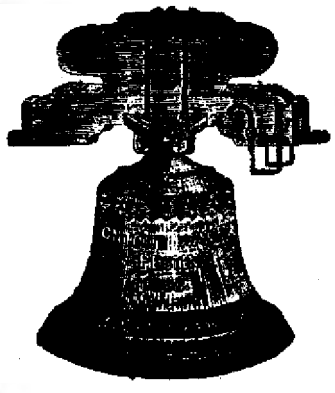

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metaiŭ, într'altele şi celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 29—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-couranturĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 13—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomándŭ cu preţurĭ de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariŭ, şi candele.

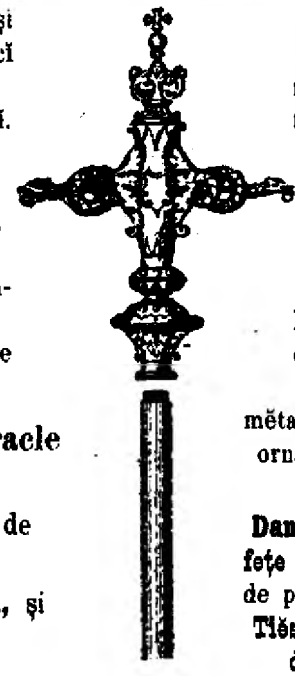

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodăriĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, cruci** de părete şi de scólă. **Tĭĕsĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Catalogurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franco.

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicățiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ II. Blașiŭ 31 Iuliŭ 1892. Numĕrŭ estraordinarŭ

Ioanu Vancea

Ioanu Vancea este mortu.

Étă vestea, sub a cărei nemijlocită impresiune scriemŭ aceste șire.

Péna rĕmâne nemișcată, inima stă încleștată.

Durerea singură dominézĕ tóte.

Mórtea mitropolitului Vancea este o lovitură pre câtŭ de neașteptată, pre atâtŭ de ireparabilă.

Biserica română greco-catolică a ajunsŭ la vĕduvie. Mirele eĭ a părăsit'o. S'a dusŭ, să-și ĭea plata vecinicieĭ.

Golulŭ ce a rĕmasŭ, nu se póte mĕsura.

Nicĭ cândŭ póte, n'a pututŭ să se întîmple o mórte de archiereŭ între împrejurărĭ mai critice. Si nicĭ cândŭ n'a pututŭ să fie o mórte mai adêncŭ și mai generalŭ deplânsă, ca mórtea acésta.

Orĭ ce laude aduse mitropolitului Vancea ar fi o lipsă de pietate din partea nóstră.

Nu este fiŭ alŭ bisericeĭ române greco-catolice, nu este românŭ, care să nu fie convinsŭ în adêncululŭ sufletuluĭ sĕŭ, că în mitropolitulŭ Ioanŭ s'a stînsŭ unulŭ din ceĭ mai ilustri și mai marĭ fiĭ aĭ poporuluĭ românescŭ.

Copleșiți de durere stămŭ înaintea trupuluĭ rece a bunuluĭ și neuitatului nostru părinte.

Amŭ rĕmasŭ orfanĭ.

Durerea nóstră o póte alina numai convingerea, că sufletulŭ marelui reposatŭ a ajunsŭ deja la fericirea oftată, unde se rógă pentru biserica sa și pentru iubitulŭ sĕŭ poporŭ.

In momintele aceste de supremă durere o singură cerere avemŭ.

Să înălțămŭ cu toții o fierbinte rugăciune pentru părintele și binefăcĕtoriulŭ nostru. Elŭ a muritŭ binecuvîntândŭ pre toțĭ fiiĭ sĕĭ din tótă provincia mitropolitană. Să-i resplătimŭ deci și noĭ prin rugile nóstre.

Odihnesce în pace și întru fericire, sufletŭ nobilŭ și neuitatŭ. Monumentulu, ce ți-l'aĭ ridicatu în inimile nóstre, va fi mai trainicu de câtu ori ce monumentu facutu de mâni omenesci.

In veci amintirea ta!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Date biografice.

Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa a fostŭ născutŭ în comuna Vaşadŭ din comitatulŭ Bihoruluĭ în 18 Maiŭ 1820 din părinţiĭ sĕĭ George Vancea şi Floriana Nistorŭ.

Aniĭ primiĭ aĭ vieţiĭ iĭ petrecŭ sub grijea şi crescerea părinţilorŭ sĕĭ şi maĭ cu samă a mameĭ sale Floriana.

Încă în aniĭ ceĭ maĭ fragedi aĭ pruncieĭ a datŭ mitropolitulŭ Ioanŭ semne învederate de o minte ageră şi de aptitudiniĭ estraordinare pentru învĕţătură. De aceea după ce a cercetatŭ doĭ aniĭ şcóla din Vaşadŭ, la anulŭ 1831 fŭ trimisŭ în şcólele normale greco-catolice din Oradea-mare, unde sub conducerea luĭ Iosifŭ Godşa, bărbatŭ absolutŭ de gimnasiŭ şi docente veteranŭ şi fórte practicŭ, a studiatŭ doĭ aniĭ, anume în aniĭ scol. 1831/2 şi 1832/3.

Sub Episcopulŭ de pie memorie Samuilŭ Vulcanŭ fŭ primitŭ în seminarulŭ tinerimiĭ greco-catolice române din Orade ca alumnŭ în fundaţiunea Episcopuluĭ Darabantŭ, unde a cercetatŭ gimnasiulŭ Premonstratensilorŭ.

Câtŭ s'a distinsŭ dînsulŭ între conşcolariĭ sĕĭ în gimnasiŭ, dovedescŭ testimoniile luĭ celea eminente.

Vĕdêndŭ Consistoriulŭ greco-catolicŭ de Orade, că la an. 1841 între eleviĭ Seminaruluĭ de acolo niciŭ unulŭ nu a absolvatŭ studiile gimnasiale şi cursulŭ filosoficŭ cu succesŭ maĭ splendidŭ şi cu purtare maĭ frumósă, decâtŭ Mitropolitulŭ nostru şi că niciŭ unulŭ nu avea o chemare aşa de adevĕrată la statulŭ preoţieĭ, niciŭ însuşiriĭ aşa escelente, ca Dînsulŭ, — totŭ în acelŭ anŭ l'a trimisŭ la Viena în Seminarulŭ numitŭ Stadt-Convict, ér maĭ târdiŭ Barbareum. Ca alumnŭ alŭ acestuĭ institutŭ a ascultatŭ sciinţele teologice în celebra Universitate din Viena.

Între conşcolariĭ sĕĭ a fostŭ tot-deuna celŭ dintâiŭ, şi şĭ-a atrasŭ nu numaĭ iubirea profesoriloră, ci şi stima şi admiraţiunea conşcolarilorŭ sĕĭ.

După absolvarea cursuluĭ teologicŭ şi depunerea rigorosuluĭ primŭ din studiulŭ biblicŭ şi limba grecă şi limbele semitice, Mitropolitulŭ Vancea se rentórse la anulŭ 1845 în diecesa Oradea-mare şi la 10 Augustŭ 1845 cu ocasiunea consacrăriĭ bisericeĭ din Vaşadŭ fŭ chirotonitŭ de preotŭ celibe, apoĭ aplicatŭ în cancelaria diecesană ca actuariŭ şi protocolistŭ până în 19 Novembre 1845, cândŭ fŭ dispusŭ de capelanŭ în Macovia (Makó) lângă renumitulŭ parochŭ şi viceprotopopŭ gr. cat. Ignatiŭ Balcu de Bistra, bărbatŭ deşteptŭ şi limbistŭ mare, care şi acum trăesce retrasŭ în pensiune. Aci însă petrecŭ numaĭ până în 7 Decembre a aceluia-şĭ anŭ, căci Episcopulŭ Erdélyi fiindŭ convinsŭ, că modestulŭ capelanŭ din Macovia atâtŭ pentru eruditiunea sa, câtŭ şi pentru purtarea sa esemplară este chematŭ dela Domnulŭ, ca să devină unŭ factorŭ importantŭ în biserica nóstră, îlŭ rechemă din Macovia şi-lŭ trimise din noŭ la Viena în institutulŭ numitŭ „la Sântulŭ Augustinŭ", unde se primescŭ numaĭ aceĭ preoţi, carĭ se pregătescŭ pentru obţinerea laureĭ de doctorŭ în teologie, şi carĭ aŭ să devină, aşa dicêndŭ, flórea cleruluĭ din monarchie.

La Viena plecă tinĕrulŭ candidatŭ de doctorŭ în sânta teologie în 24 Decembre 1845 şi sosì acolo în 2 Ianuariŭ 1846. După depunerea doctoratuluĭ în sciinţele teologice în 31 Iulie 1848 plecă din Viena spre a se rentórce în diecesa sa, unde din Augustŭ 1848 până în Iunie 1849 funcţionă ca archivarŭ, protocolistŭ şi vicenotarŭ consistorialŭ, şi ca profesorŭ preparandialŭ şi apoĭ fŭ numitŭ de secretarŭ episcopescŭ, oficiŭ care l'a purtatŭ în timpuriĭ fórte grele. Episcopulŭ avea într'însulŭ încredere fórte mare şi pentru aceea îlŭ iniţiă în tóte lucrurile maĭ momentóse. Ast-felŭ d. es. cândŭ se ţineaŭ conferinţele referitóre la reactivarea Mitropolieĭ gr. cat. şi la înfiinţarea dieceselorŭ de Gherla şi Lugoşŭ în curtea episcopéscă, zelosulŭ şi eruditulŭ secretarŭ încă luă parte la acelea în calitate de procuratorŭ alŭ actelorŭ, ce se recereaŭ în tóte direcţiunile. Pentru activitatea luĭ neobosită şi vîrtuţile luĭ deosĕbite fŭ propusŭ maĭ târdiŭ Maiestăţiĭ Sale spre a fi denumitŭ de canonicŭ în capitululŭ gr. cat. de Oradea-mare. Denumirea acésta urmă în anulŭ 1855. După aceea a funcţionatŭ în calitate de secretarŭ şi canonicŭ a latere, de Directorŭ alŭ cancelarieĭ diecesane si de Inspectorŭ scolasticŭ diecesanŭ, lăsândŭ în tóte direcţiunile urme de o activitate binecuvîntată şi plină de succese binefăcĕtóre. Maĭ cu sémă a escelatŭ prin inima luĭ simţitóre pentru nefericirile sĕracilorŭ, orfanilorŭ şi vĕduvelorŭ şi celorŭ loviţi de sórte, pre carĭ din venitele sale modeste de canonicŭ îĭ ajută cu liberalitate, şi unde nu putea întinde ajutorŭ materialŭ, inima luĭ nobilă aflá tot-deuna unŭ cuvîntŭ de mângăere şi de alinare a suferinţelorŭ.

Faĭma virtuţilorŭ şi meritelorŭ sale se respândì în tóte părţile, şi ast-felŭ Maiestatea Sa Împĕratulŭ şi Regele nostru Apostolicŭ a făcutŭ cea maĭ nimerită alegere, cândŭ după mórtea luĭ Ioanŭ Alexi, a primuluĭ Episcopŭ de Gherla îlŭ denumì în 4 Iulie 1865 de Episcopŭ alŭ acesteĭ diecese. Sânţia Sa Papa Piŭ IX îlŭ preconisă în 25 Septembre 1865, ér în 3 Decembre alŭ aceluia-şĭ anŭ la serbătórea Întrariĭ în Biserică a Născătóreĭ de Dumneḑeŭ, fŭ consacratŭ de Episcopŭ în biserica catedrală din Oradea-mare prin Episcopulŭ de acolo Iosifŭ Papp Szilágyi de Ilyésfalva.

În 28 Ianuariŭ 1866 îşĭ ocupà scaunulŭ episcopescŭ din Gherla în presenţa Capitoluluĭ, Vicarilorŭ foraneĭ, protopopilorŭ şi deputaţilorŭ cleruluĭ diecesanŭ, şi între celea maĭ viĭ espresiuni de bucurie din partea tuturorŭ celorŭ bunĭ.

În 17 Septembre 1867 móre nemuritoriulŭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Alesandru Şterca Şuluţŭ, şi după mórtea luĭ în tóte părţile Provincieĭ nóstre bisericescĭ se manifestéză cele maĭ viĭ îngrijiriĭ cu privire la viitorŭ.

Însă Dumneḑeŭ a voitŭ, ca în sinulŭ bisericeĭ nóstre să fie unŭ păstorŭ, a căruĭ inimă palpitá numaĭ pentru binele bisericeĭ sale, şi care veghiá cu ochiĭ neadurmiţi, ca biserica nóstră să ĭese neatinsă şi din aceste împrejurăriĭ grele. În acéstă acţiune nu desvoltă o activitate sgomotósă, ci o activitate înţeléptă, energică, binecuvîntată şi plină de succese.

Dovadă despre acésta suntŭ paşiĭ făcuţi de Dînsulŭ pentru susţinerea dreptuluĭ, ce din timpuriĭ străvechĭ l'a avutŭ clerulŭ gr. cat., de a-şĭ alege pre succesorulŭ Mitropolituluĭ din Alba-Iulia, respective a Episcopuluĭ de Făgăraşŭ.

Temerile, că acestŭ dreptŭ între împrejurările dela anulŭ 1867 se va sistá, eraŭ generale.

Aceste temeriĭ se oglindéză fórte viŭ în representaţiunea făcută de Capitululŭ din Blaşiŭ încă în luna luĭ Septembre 1867 către Maiestatea Sa Împĕratulŭ şi Regele nostru Apostolicŭ, pentru a se concede esercitiuluĭ neştirbatŭ alŭ acestuĭ dreptŭ.

Acéstă cerere fŭ trimisă comisariuluĭ regescŭ Péchy din Cluşiŭ spre a o înaintá la înaltulŭ tronŭ. Însă Capitululŭ nu se mulţămì cu atâta, ci se adresà şi către Episcopiĭ sufraganiĭ aĭ Provincieĭ bisericescĭ, ca acéstă cerere se o sprijinéscă la ocasiune binevenită cu tótă puterea cuvîntuluĭ lorŭ apostolicŭ. Ocasiune binevenită se oferì fórte curêndŭ, şi actele referitóre la acéstă causă importantă suntŭ o dovadă eclatantă despre tactulŭ, înţelepciunea, energia şi sciinţa, cu care Episcopulŭ Gherleĭ a sciutŭ îndupleca pre ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică de atunci baronŭ Eötvös, ca să propună elŭ însu-şĭ Maiestăţiĭ Sale concederea dreptuluĭ de alegere cu ocasiunea completăriĭ scaunuluĭ mitropolitanŭ din Blaşiŭ. Totŭ aceste acte vorŭ adeverí la timpulŭ sĕŭ şi desinteresarea nobilă personală a Episcopuluĭ de Gherla în acéstă afacere momentósă, a căreĭ deslegare fericită în partea eĭ cea bună numaĭ luĭ are de a se mulţămí.

În 11 Augustŭ 1868 s'a indeplinitŭ actulŭ alegeriĭ de Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ în biserica catedrală din Blaşiŭ în presenţa comisarilorŭ regescĭ: Ales. Dobra Episcopulŭ Lugoşuluĭ şi Alesandru Boheţelŭ căpitanulŭ districtuluĭ Năsĕudŭ.

La acéstă alegere a obţinutŭ Ioanŭ Vancea Episcopulŭ Gherleĭ . . . 59 voturĭ,
Canoniculŭ Tim. Ciparĭŭ . . . 49 „
Canonicŭlŭ I. F. Negruţŭ . . . 36 „

Aceştia treĭ furĕ apoĭ propuşĭ Maĭestăţiĭ Sale pentru denumirea unuia dintre dînşiĭ de Archiepiscopŭ alŭ Alba-Iulieĭ. Maiestatea Sa denumì pre meritatulŭ Episcopŭ alŭ Gherleĭ prin diploma regéscă din 21 Novembre 1868. Pontificele întărì denumirea prin bula de dto 21 Decembre 1868, ér instalarea se efeptuì în 11 Aprile 1869. Totŭ în anulŭ acela Maiestatea Sa denumì pre noulŭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ de consiliarŭ intimŭ de statŭ, ĕră în anulŭ acesta Maiestatea Sa regele l'a decoratŭ cu crucea cea mare a ordinuluĭ Leopoldinŭ.

Despre activitatea de mitropolitŭ a mareluĭ nostru reposatŭ de astă dată nu maĭ amintimŭ nimicŭ. Blaşiulŭ celŭ noŭ este opera Dînsuluĭ. Fiesce care pétră vesteşte numele Luĭ.

Mitropolitulŭ Vancea, a fostŭ pentru noĭ toţi unŭ adevĕratŭ Părinte, aprinsŭ de acea iubire înväpăiată, carea, — ca să mĕ esprimŭ cu Stulŭ Dionisiŭ Areopagitulŭ, — nu lasă pre celŭ ce iubesce,

ca să fie alŭ sĕŭ, ci-lŭ face să fie alŭ acelora, pre carĭ îĭ lubesce. Şi într'adevĕrŭ! în decursŭ de preste dóuĕ decenii cine altulŭ şi-a consumatŭ puterile sale spirituale şi materiale pentru binele nostru maĭ multŭ, decâtŭ elŭ? Cine a dattŭ maĭ multe subvenţiunĭ tinerilorŭ nostri, carĭ s'aŭ pregătitŭ saŭ se pregătescŭ pre cariera sciinţifică? Cine a crescutŭ maĭ mulţi tinerĭ studenţi dela tóte institutele de învĕţămîntŭ din Blaşiŭ, decâtŭ preabunulŭ nostru Mitropolitŭ, care pre mulţi dintre aceştĭ studenţi îĭ-a provĕdutŭ cu cele de lipsă chiar în curtea Sa? Cine a ocrotitŭ maĭ mulţi orfanĭ, a mângăiatŭ maĭ multe vĕduve întristate, şi a ştersŭ maĭ multe lacremĭ vĕrsate de nenorociţi, decâtŭ regretatulŭ nostru Archiereŭ? Cine a înseninatŭ maĭ multe frunţi preoţescĭ încreţite de suferinţele şi lipsele ţilnice şi îngrigite de sórtea familiilorŭ lorŭ? Nimenĭ altulŭ ca Mitropolitulŭ nostru, care averea proprie a considerat'o de averea altora şi aşa nu a întinsŭ mâna de ajutorŭ numaĭ din averea sa prisositóre, ci şi din cea neapĕratŭ de lipsă, şi nu a datŭ, după sfatulŭ luĭ Solomonŭ, numaĭ la 7 lipsiţi, ci dacă a venitŭ şi alŭ optulea, nu l'a respinsŭ, ci cu maĭ multe binefacerĭ l'a încărcatŭ decâtŭ pre cel 7.

Să se considere numaĭ ceea ce s'a făcutŭ în Blaşiŭ în decursulŭ păstoririĭ Mitropolituluĭ Vancea, ca să se vĕdă câtŭ a contribuitŭ Dînsulŭ pentru ridicarea, înaintarea şi înfrumseţarea acestuĭ orăşelŭ neinsĕmnatŭ la aparinţă, dar fórte importantŭ în realitate. Abstragêndŭ dela institutele publice de instrucţiune, ridicate la iniţiativa Luĭ orĭ în parte mare cu banĭ Luĭ, precum şi dela maĭ multe case frumóse zidite cu ajutóre marĭ date de Dînsulŭ, trebue să recunóscemŭ, că Blaşiulŭ n'are nicĭ o instituţiune folositóre, la care Escelenţa Sa să nu fi fostŭ primulŭ sprijinitorŭ. Afară de aceea dacă Blaşiulŭ are adĭ apa condusă prin canale până în centrulŭ sĕŭ, acésta are a se mulţămí în parte însĕmnată sprijinuluĭ moralŭ şi materialŭ oferitŭ de Mitropolitulŭ Vancea. Dacă Blaşiulŭ s'a pututŭ mântuí încât-va de noroiulŭ proverbialŭ alŭ stradelorŭ sale, acésta trebue să o atribuimŭ în mĕsură mare Escelenţeĭ Sale, care nu a cruţatŭ spese însĕmnate la aşternerea trotoarelorŭ. Dacă în locŭlŭ uneĭ curţĭ archiepiscopescĭ desolate, adĭ se află parcurĭ încântătóre, este numaĭ meritulŭ esclusivŭ alŭ Archiereuluĭ nostru deplânsŭ, care cu liberalitatea sa şi cu gustulŭ sĕŭ esteticŭ a delăturatŭ multă rugină din trecutŭ şi a străformatŭ multe, carĭ nu se maĭ potriviaŭ cu timpulŭ de adĭ.

Binecuvîntată să-ĭ fie memoria în vecĭ.

Ultimele momente.

Preabunulŭ nostru părinte în 30. Iuliŭ a. c. a fostŭ sănĕtosŭ, a presidatŭ la şedinţa consistorială din acea ḑi, a revĕḑutŭ actele, ce i-ş'aŭ presentatŭ, şi după amĕḑĭ a mersŭ ca de obiceiŭ la vecernie în biserica catedrală. Îndată după serviţiulŭ divinŭ s'a dusŭ la internatulŭ sĕŭ de băeţĭ, ce se va deschide în 1 Septembre a. c., şi a designatŭ locŭlŭ, unde să se aşeḑe zidurile economice ale acestuĭ internatŭ, a cărui gătire o aşteptă cu nerăbdare. Séra a cinatŭ ca de obiceiŭ împreună cu oficialiĭ cancelarieĭ sale şi a fostŭ fórte voiosŭ, istorisindŭ multe întîmplărĭ de pre timpulŭ revoluţiuniĭ din 1848 şi 1849, cândŭ dînsulŭ erá secretariŭ lângă episcopulŭ Oradeĭ-marĭ.

La ḑece óre séra s'a aşeḑatŭ în patŭ şi până după 11 óre a durmitŭ liniştitŭ. La 11 óre şi 3 pătrare de nópte a sunatŭ clopoţelulŭ şi a chematŭ pre servitorulŭ sĕŭ în odaea de durmitŭ poruncindu-ĭ, ca îndată să alerge după mediculŭ archidiecesanŭ Dr. Alesandru Popŭ. Însă abia eşise servitoriulŭ pre uşea anticamereĭ, şi îndată-lŭ recheamă cu clopoţelulŭ, şi-lŭ trimise în etajulŭ superiorŭ alŭ reşedinţeĭ, ca să cheme pre secretariulŭ mitropolitanŭ Dr. Augustinŭ Bunea. Acesta la 12 óre punctŭ s'a presentatŭ înaintea Mitropolituluĭ, care cu voce clară şi cu simţirile tóte întregĭ, ca şi cândŭ ar fi fostŭ deplinŭ sănĕtosŭ, rostì următórele cuvinte: „Fiulŭ meŭ, mĕ simţescŭ rĕŭ şi vĕḑŭ, că se apropie óra morţiĭ. Cea dintâiŭ datorinţă a mea este, să mĕ împacŭ creştinesce cu Dumneḑeŭ. Étă aci pre mésă lângă patŭ este orologionulŭ (ceaslovulŭ), vină si-mĭ ascultă mărturisirea pĕcatelorŭ.“ Întîmplându-se acésta, şi dându-i-se deslegarea, neuĭtatulŭ Archiereŭ continuă totŭ cu vóce clară: „Spune fiule tuturorŭ, că dacă cuĭva în viaţa mea am greşitŭ, mĕ rogŭ, să mĕ ĭerte, precum şi eŭ ĭertŭ din inimă tuturorŭ acelora, carĭ mĭ-aŭ greşitŭ mie. Binecuvîntŭ pre clerulŭ meŭ fidelŭ şi pre credincioşiĭ încredinţaţi păstoririĭ mele, binecuvîntŭ Archidiecesa, binecuvîntŭ Provincia întrégă mitropolitană. Vĕ binecuvintezŭ pre toţi. Veḑi fiule, şi spune celorŭ competenţi, că tóte le-am dispusŭ, cum să se întîmple în testamentulŭ meŭ, şi m'am îngrijitŭ, să fie banĭ la dispositiune, ca seminariele de băeţi şi de fetiţe să se pótă terminá, şi asilulŭ de copiĭ încă să se zideáscă. Acuma rugaţi-vĕ cu toţiĭ pentru sufletulŭ meŭ, ca să-mĭ ĭerte Dumneḑeŭ pĕcatele şi să mĕ priméscă în céta sânţilorŭ.“ Apoĭ ridicându-şĭ mânile începù a se rugá cu tótă căldura sufletuluĭ sĕŭ piŭ şi cu voce aşa de limpede, câtŭ secretariulŭ îĭ putea distinge fiesce care cuvîntŭ. Imediatŭ după 12 óre şi unŭ pătrariŭ mediculŭ archidiecesanŭ sosì, pre care cum îlŭ vĕḑŭ Mitropolitulŭ întrându în casă, îĭ strînse amîndóuĕ mânile, ḑicêndŭ cu vóce puternică: „Fĕtulŭ meŭ, cu mine s'a isprăvitŭ.“ Mediculŭ îĭ dădù totŭ ajutoriulŭ de lipsă, ca să-lŭ uşureze de flegma, care în continuŭ se aduna în peptŭ. Cândŭ mediculŭ voì să-lŭ ridice, elŭ însu-şĭ ḑise, că să nu fie mişcatŭ, căcĭ mişcarea îĭ face rĕŭ. Punctŭ la 12 óre şi jumĕtate nóptea spre ḑiuă de 31 Iuliŭ n. în urma unuĭ atacŭ de apoplexie repausă în presenţa secretariuluĭ şi a mediculuĭ sĕŭ. Immediatŭ fură avisaţi maĭ mulţĭ membri capitularĭ şi preoţi gremialĭ şi rudeniile, a cărorŭ consternaţiune, precum şi durerea locuitorilorŭ din curtea mitropolitană nu se póte descrie.

Catafalculŭ.

Trupulŭ rĕcitŭ alŭ Iubituluĭ nostru archiereŭ s'a îmbalsamatŭ, apoĭ îmbrăcatŭ în haine episcopescĭ s'a aşeḑatŭ pre unŭ catafalcŭ în sala aceea de primire, unde atâţia aŭ avutŭ fericirea de a-ĭ puté cunósce afabilitatea şi bunătatea de inimă, şi de unde pre atâţia ĭ-a concediatŭ ajutoraţi şi mângăiaţi.

Şése luminĭ marĭ încunjură catafalculŭ, versându o tristă lumină pre părepĭ brodaţi cu negru. Tăcere adêncă domnesce; numaĭ câte unŭ suspinŭ, câte unŭ gemetŭ întrerupe liniştea. Este durerea fiilorŭ pentru pierderea Părinteluĭ.

Înaintea catafalculuĭ este aşeḑată pre unŭ tetrapodŭ Sânta Evangelie, din care cetescŭ fără întrerupere membriĭ cleruluĭ gremialŭ.

Poporŭ numĕrosŭ din locŭ şi din jurŭ alérgă, să maĭ vĕḑă odată pre Iubitulŭ sĕŭ păstorŭ. Nu sĕ depărtéză nimenĭ fără a vĕrsá o lacrimă pentru celŭ ce atâta ĭ-a Iubitŭ.

Dispositiile pentru înmormîntare.

Veneratulŭ Capitulŭ metropolitanŭ îndată după casulŭ durerosŭ alŭ morţiĭ s'a adunatŭ în reşedinţa metropolitană pentru a lua primele dispositiunĭ de înmormîntare.

Dispositiunile capitulare suntŭ cuprinse în următorulŭ cercularŭ, îndreptatŭ cătră veneratulŭ clerŭ archidiecesanŭ:

35. Circulariu către intregu Clerulu archidiecesanu.

Nr. 2940 — 1892.

Onorate in Christosu Frate!

Cu adênca intristare se grabesce acestu Capitulu metropolitanu a impartasí toturoru Fratiloru Protopopi, Viceprotopopi, Administratori protopopesci, Parochiloru si intregului Cleru si poporu alu Archidiecesei nostre preadurerós'a scire, că Escelenti'a Sa Preasântitulu si Prealuminatulu nostru Parinte **Dr. Ioanu Vancea de Buteas'a**, Archiepiscopu si Metropolitu greco-catolicu de Alb'a-Julia si Fagarasiu, Conte Romanu, Prelatu domesticu alu Sântiei Sale Pontificelui Romanu, Asistente la Soliulu Pontificiu, Consiliariu intimu de statu alu Maiestatei Sale Cesarce si regescĭ apostolice, decoratu cu Crucea mare a stralucitului ordu Leopoldinu, membru Fundatoru alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului românu, in anulu alu 73-lea alu vietiei sale a repausatu in Domnulu in 31 Juliu n. a. c. la 12 óre si jumetate din nópte, dupa ce maiântâiu a primitu cu pietate sântulu sacramentu alu Penitintiei.

Archireulu luminatu, Parintele induratoriu alu tóturoru credintiosiloru sei, Mângaitoriulu toturoru orfaniloru, veduveloru si seraciloru, neobositulu promovatoriu a toturoru opereloru bune si

folositórie si mai vêrtosu a culturei adeverate a poporului nostru, nu mai este între noi pre pamêntu, dar' speràmu, cà pentru meritele sale nenumerate va fi de siguru in ceat'a sântiloru lui Domnedieu si acolo se va rogá pentru binele religiosu, moralu, si culturalu alu acelor'a, pre cari atâtu de multu i-a iubitu, pentru cari tóte si-a jertfitu si pre cari chiar' si in momintele sale din urma inainte de a-i parasi i-a binecuvêntatu cu tóta caldur'a inimei sale nobile si crestinesci.

Se ne implinimu deci si noi, fratiloru, detorinti'a ultima càtra repausatulu nostru Archiereu, care numai intru implinirea detorinticloru sale càtra fii sei si-a petrecutu viati'a sa neobosita.

Si anume indata dupa primirea acestui circulariu fia care parochu ori administratoru parochialu se dispuna se se traga clopotele la beseric'a sa de trei ori pre di, adeca diminéti'a, la amédi si sér'a pana in 3 Augustu n. la 10 óre, càndu se va intêmplá insocirea repausatului nostru Metropolitu la mormêntulu, ce i se pregatesce in cript'a besericei din curtea metropolitana. Apoi fia care parochu ori administratoru parochialu in 3 Augustu n. a. c. seau in diu'a cea mai deaprópe dupa din'a inmormêntarei se celebreze o sânta liturgia intru repausulu sufletului Archipastoriului nostru, învitându la acèsta sânta liturgia pre toti credintiosii respectivei parochie. Preotii, cari suntu mai aprópe de Blasiu, pre càtu li-ar permite impregiurarile, se se presente aici pre 3 Augustu a. c. la 10 óre antemeridiane provediuti cu patrafiru si sfita spre a poté participá la actulu funebru.

In fine recomàndàmu Clerului si poporului Archidiecesei nóstre se nu incete a se rogá la Domnedieu, cá Beseric'a nóstra veduvita se-si recapete unu pastoriu vrednicu. Pana la acésta di insa preotii la tóte servitiele besericesci in tóte locurile, unde se amintesce Episcopulu diecesanu, in loculu acestuia voru aminti pre capulu supremu alu bisericei nóstre: *„pre preasântitulu patriarchulu nostru Leonu“*.

Blasiu din siedintia capitulari'a tienuta in 31 Juliu 1892.

Constantinu Papfalvi.
prepositu capitulariu.

Anunțulŭ funebralŭ edatŭ de veneratulŭ capitulŭ metropolitanŭ este următorulŭ:

Capitululŭ mitropolitanŭ gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ cu inima frântă de durere aduce la cunoscință, că Escelența Sa Dr. *Ioanŭ Vancea de Buteasa* Archiepiscopŭ și Metropolitŭ greco-catolicŭ de Alba-Iulia și Făgărașŭ, Consilierŭ intimŭ de Statŭ alŭ Măiestății Sale Cesaree și Regesci Apostolice, decoratŭ cu Crucea mare a ordului Leopoldinŭ, Prelatŭ domesticŭ alŭ Sânției Sale Pontificelui Romanŭ și Asistente la Soliulŭ pontificiu, Conte Romanŭ etc. etc. născutŭ la Vașadŭ Comitatulŭ Bihoruluĭ în 18 Maiŭ 1820, astădĭ în 31 Iuliu n. la dóuĕspredece și jumĕtate óre din nópte după unŭ morbŭ scurtŭ, împărtășitŭ cu sacramentulŭ sântei Penitințĕ, și-a datŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile Creatoruluĭ.

Sânt'a Liturgie întru repausulŭ sufletuluĭ sĕŭ se va celebrá in 1 (prima) Augustŭ n. a. c. ér' inmormêntarea luĭ se va ținé in 3 Augustŭ la 10 óre antemeridiane.

In vecĭ amintirea luĭ!

Blașiŭ in 31 Iuliŭ 1892.

Înmormîntarea.

Înmormîntarea neuĭtatuluĭ archipăstorŭ se va face Miercurĭ în 3 Augustŭ. La órele 9 sĕ vorŭ aduná archiereiĭ presenți și preoții în catedrala metropolitană, unde se vorŭ îmbrăcá în ornate bisericescĭ. Din catedrală cortejulŭ va porní spre reședința mitropolitană pentru a aduce corpulŭ în catedrală. Aicĭ se va celebrá s. Liturgie pentru odihna sufletéscă a multŭ regretatuluĭ archipăstorŭ, după care va urmá ceremonia funebrală. După terminarea ceremoneĭ funebrale trupulŭ reposatuluĭ archiereŭ se va transportá în bisericuța din curtea mitropolitană, unde conformŭ dorinței sale se va aședá în criptă alăturea cu celelalți archiereĭ ai nostri, ca să-și aștepte gloriósa înviere.

Condolințe.

Pânŭ în momîntulŭ, în care punemŭ sub tipariŭ acestŭ numĕrŭ estraordinarŭ, aŭ sositŭ la adresa Veneratuluĭ Capitulŭ mitropolitanŭ următórele telegrame de condolință:

Ischl. Kabinet-Canzlei Sr. k. und k. apost. Majestät an das hochwürdige Domkapitel in Balázsfalva.

Seine Majestät der Kaiser und König sprechen dem hochwürdigen Domcapitel anlässlich des Ablebens Seiner Excellenz des Herrn Erzbischofs und Metropolits Dr. Johann Vancsa allerhöchst Seine Theilnahme aus.

Im Auftrage

Parisini
k. u. k. Hofsekretär.

Ischl. Cancelaria de cabinetŭ a Maiestății Sale c. și r. Preaonoratuluĭ capitulŭ catedralŭ în Blașiŭ.

Maiestatea Sa Împĕratulŭ și Regele esprimă Preaonoratuluĭ capitulŭ catedralŭ din incidentulŭ decedării Escelenței Sale Domnuluĭ Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ preaînaltŭ condolința Sa.

Din comisiune

Parisini
c. și r. secretariŭ aulicŭ.

Gyulafehérvár. Méltóságos Érseki káptalannak Balázsfalván.

Mélyen megilletödött értesültem mai táviratából Vancsa érsek metropolita Ő Excellenciájának hirtelen haláláról. Adjon Isten nagy érdemeihez mért égi jutalmat. Magam is orvosi gyógykezelés alatt állván a temetésre megjelenni alig fogok. Minden esetre imáim kisérendik utolsó utján.

Lőnhart
püspök.

Alba-Iulia. Preaonoratuluĭ Capitulŭ metropolitanŭ în Blașiŭ.

Adêncŭ emoționatŭ am primitŭ scire din telegrama-Vĕ despre mórtea repentină a Escelenței Sale Archiepiscopuluĭ și Mitropolituluĭ Vancea. Dea Dumnedeŭ resplată cerésca amĕsurată meritelorŭ luĭ. Însu-mĭ încă fiindŭ sub cură medicală abia voiŭ vení la înmormîntare. La totŭ casulŭ rugăciunile mele fiĭ vorŭ însoți pre calea luĭ cea maĭ de pre urmă.

Lönhart
episcopŭ.

Sibiŭ. Veneratuluĭ Capitulŭ mitropolitanŭ în Blașiŭ.

Scirea morții veneratuluĭ și iubituluĭ nostru archiepiscopŭ și mitropolitŭ ne-a săgetatŭ profundŭ. Primiți condolința nóstră a fiilorŭ sĕĭ sufletescĭ.

Georgiŭ Barițiŭ, Dr. Rațiŭ, Baron Urs, Iosifŭ Șterca Șuluțiŭ, Dr. Russu, Tobias, I. V. Rusŭ, Dr. Diaconovich, Dr. Frâncu, Tilea.

Editorŭ și redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Vasiliŭ Hossu.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 6 Augustŭ 1892. Numĕrulŭ 32.

Ioanu Vancea

Sicriele din cripta de sub biserica curţii mitropolitane s'aŭ sporitŭ cu unulŭ.

Mitropolitulŭ Ioanŭ s'a mutatŭ lângă nemuritorii sĕi înaintaşi Petru Paulŭ Aronŭ, Atanasiŭ Rednicŭ, Grigorie Maiorŭ şi Ioanŭ Bobŭ, ca acolo împreună cu dînşii să-şi aştepte gloriósa înviere.

Acolo a doritŭ să fie aşedatŭ. Si nu fără causă.

Elŭ şi-a iubitŭ clerulŭ ca şi Aronŭ. Dovadă fundaţiunea bunului din Sân-Miclăuşŭ, făcută pentru clerŭ.

Elŭ a iubitŭ ordinea şi disciplina ca şi Rednicŭ. Dovadă sinódele celebrate sub archipăstorirea lui, dovadă ordinea, în care şi-a lăsatŭ archidiecesa.

Elŭ şi-a iubitŭ poporulŭ sĕŭ credinciosŭ şi întregŭ poporulŭ românŭ ca şi Grigorie Maiorŭ. Pentru poporulŭ sĕŭ a luptatŭ pururea, pentru poporulŭ sĕŭ a suferitŭ. Nici cândŭ n'a doritŭ alta decâtŭ numaĭ fericirea acestuĭ poporŭ.

Elŭ a fostŭ cruţătoru ca Bobu. Fundaţiunile, instituţiunile, binefacerile dînsului rivalisézŭ cu cele alui Bobu, şi dacă socotimu diferinţa timpuriloru şi a împrejurăriloru, le întrecu neasĕmĕnatu.

Mitropolitulu Ioanu a întrunitu în sine tóte vîrtuţile antecesoriloru sĕi, la carĭ s'a mutatu, şi le-a maĭ ilustratu cu afabilitatea, cu cultura şi cu bunăvoinţa sa proverbială.

Cu atâtu îi este maĭ mare gloria şi cu atâtu e maĭ grea perderea nóstră.

Acum, cându uşa criptei s'a închisu, cându trupulu mitropolituluĭ Ioanu dórme somnulu sĕu linu, ér sufletulu privesce în faţa luĭ Dumnedeu, gustându fericirea, de care pururea a însetatu, privirea nóstră se îndréptă cu îngrijire, dar cu încredere la viitoru.

Simţimu golulu adêncu, suntemu pĕtrunşi de greutatea situaţiunii.

Ne mângăie dóuĕ lucruri.

Biserica nóstră a avutu tot-deuna archiereĭ marĭ. Toţi au fostu iubitorĭ de biserică şi de poporu. Asta ne este o garanţă puternică pentru viitoru.

A dóua garanţă ne este întrepunerea mitropolitului nostru la Tronulu cerescului Părinte. Rugăciunile lui, eari cu clarificată căldură le va vĕrsá pentru vĕduvita sa biserică, de siguru nu voru puté fi lipsite de ascultare.

Inimiculu îşi va probá puterile. De ispite şi de încercări nu vomu fi cruţaţi. Timpulu vĕduviei nóstre va fi folositu pentru a ne face stricăciuni, şi póte pentru a ne ştirbi şi drepturile nóstre.

Nimicu n'are să ne sparie. Spiritulu mitropolitului Vancea nu ne-a părăsitu. Elu planézŭ deasupra nóstră.

Vomu urmá spiritulu Dînsului. Vomu uni rugile nóstre cu rugile lui, până cându Dumnedeu se va îndurá a da bisericei nóstre unu mire, cum a fostu marele Ioanu.

Activitatea lui Ioanŭ Vancea ca Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ.

Ioanŭ Vancea şi-a ocupatŭ scaunulŭ mitropolitanŭ în 11 Aprilie 1869 cu devisa: *„După câtŭ ne vorŭ ajutá puterile, de carî dispunemŭ din darulŭ luĭ Dumnedeŭ, ne vomŭ nisuí a fi spre folosulŭ şi prosperarea, spre înflorirea şi înaintarea în tóte privinţele a Archidieceseĭ şi a Provincieĭ nóstre bisericesc.“* Înaltŭ Preasânţia Sa s'a nisuitŭ din tóte puterile a o şi realisá. Înainte de tóte cercá a cunósce ómeniĭ şi împrejurările, pentru ca în conformitate cu lipsele archidieceseĭ să pótá face binele, ce şi-l'a propusŭ. De aceea în treĭ anĭ după olaltá şi anume în 1869, 1870 şi 1871 şi apoĭ în anii 1874 şi 1876 întreprinse obositóre visitaţiunĭ canonice prin diecesá, şi chiar şi prin părţile maĭ departate ale aceleia, cum suntŭ Vicariatulŭ Făgăraşuluĭ (1874) şi tractulŭ Murĕşuluĭ (1876). În aceste visitaţiunĭ canonice desvoltá o activitate estraordinară. De multe orĭ predicá cuvîntulŭ luĭ Dumnedeŭ si de 4—6 orĭ pre dĭ, tot-deuna după lipsele poporuluĭ din respectiva comună. Entusiasmulŭ şi bucuria, cu care erá întimpinatŭ pretutindenea, chiar şi din partea greco-orientalilorŭ şi a străinilorŭ, nu se póte descrie, binefacerile materiale şi spirituale ale dînsuluĭ cu aceste ocasiunĭ nu se potŭ numerá.

În anulŭ Domnuluĭ 1869 în dilele 20—22 Oct. ţinŭ Sinodŭ archidiecesanŭ. În acestŭ Sinodŭ s'aŭ adusŭ 50 de canóne disciplinare împărţite în 6 secţiunĭ, dintre carĭ secţiunea I. tractézá despre regularea ţineriĭ cultuluĭ divinŭ; II. despre îndemnarea poporuluĭ la frecuentarea bisericeĭ; III. despre predicarea cuvîntuluĭ luĭ Dumnedeŭ; IV. despre promovarea moralităţiĭ în clerŭ şi poporŭ; V. despre împărţirea proventelorŭ parochiale între antecesorŭ şi succesorŭ; VI. despre regularea şi provederea spirituală a parochiilorŭ.

Totŭ în acestŭ Sinodŭ s'a prelucratŭ şi o lege electorală provisorie pentru congresulŭ provincieĭ mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia.

În acestŭ Sinodŭ şi-a esprimatŭ Mitropolitulŭ cu cuvinte călduróse bucuria, care erá bucuria tuturorŭ credincioşilorŭ bisericeĭ gr. cat., dicêndŭ: *„Écă ce schimbare mărétă, ce evenimentŭ diferentŭ între timpulŭ trecutŭ şi celŭ presinte! Ceea ce erá maĭ înainte sufraganea uneĭ Mitropoliĭ de altă rítă, deşi asemenea catolicŭ, adĭ stă mândră încununată cu demnitatea uneĭ Mitropoliĭ independente dela alta asemenea şie-şĭ; — ceea ce înainte de asta cu 20 de anĭ susţinea causele sale, ca subordinată, unuĭ forŭ de disciplină diferentă, adĭ primesce ea causele surorilorŭ sufragane, cu să le decidă cu putere de dreptŭ apelabilŭ numaĭ la forŭ papale delegatŭ de sântulŭ Scaunŭ Apostolicŭ din timpŭ în timpŭ.“*

În 9 Novembre 1869 însoţitŭ de secretariulŭ sĕŭ Dr. Victorŭ Mihályi, actualulŭ Episcopŭ de Lugoşŭ, plecá din Blaşiŭ şi nu-şĭ pregetá a călĕtorí la cetatea eternă spre a salutá pre următoriulŭ sântuluĭ Petru, a se închiná la mormîntulŭ ss. Apostoli, preste care se ridică gigantica cupolă a Basilicei sântuluĭ Petru, spre a sărutá pământulŭ strămoşilorŭ nostri stropitŭ de sângele miliónelorŭ de martirĭ, dar maĭ virtosŭ spre a luá parte la Conciliulŭ Vaticanŭ, unde a fostŭ chematŭ ca Archiepiscopŭ. Aicĭ a petrecutŭ din 22 Novembre 1869 până în 30 Iuniŭ 1870 şi a desvoltatŭ o activitate şi a desvĕlitŭ o erudiţiune teologică, care nu maĭ era obiceiŭ a se vedé în biserica orientală, de cândŭ s'a închisŭ şirulŭ Părinţilorŭ din cele dintâiŭ optŭ vecurĭ ale bisericeĭ.

Escelenţa Sa a vorbitŭ de repetite orĭ în congregaţiunile generale ale acestuĭ Conciliŭ, şi şi-a făcutŭ şi în scrisŭ observările sale nimerite la proiectele decisiunilorŭ conciliare.

Ast-felŭ în Congregaţiunea a cincia generală ţinută în 30 Decembre 1869 a vorbitŭ despre schimbările, ce trebuiaŭ după părerea Dînsulŭ să se facă în proiectulŭ referitoriŭ.

În 17 Februariŭ 1870 convenindŭ cu Cardinalulŭ Capalti preşedintele deputaţiuniĭ sinodale în trebile disciplinare, şi venindŭ vorba despre aşedămintele bisericeĭ catolice de ritulŭ grecescŭ, Escelenţa Sa Mitropolitulŭ nu a întrelasatŭ a accentuá Eminenţeĭ Sale, că instituţiunile bisericeĭ grecescĭ prin posesiunea neîntreruptă de maĭ multe vecurĭ aŭ trecutŭ în viéţa poporuluĭ greco-catolicŭ. Din care causă chiarŭ interesulŭ bisericeĭ catolice poftesce, ca acele instituţiunĭ legitime să se lase neatinse din partea Conciliuluĭ Vaticanŭ.

În 5 Martie mergêndŭ la locuinţa Cardinaluluĭ Capalti, a accentuatŭ din noŭ înaintea acestuĭ eminentŭ bărbatŭ, că ritulŭ şi disciplina Bisericeĭ grecescĭ, aşedată de Ss. Părinţi şi păstrată cu scumpătate ca o preţiósă moştenire dela strămoşi, nu trebue să se nesocotéscă de Conciliulŭ icumenicŭ, ci bisericeĭ gr.-catolice trebue să se lase deplină libertate, ca în cele disciplinare să se desvólte pre basa legislaţiuniĭ sale canonice. Cardinalulŭ aprobându părerea Escelenţeĭ Sale şi apreţiându motivele eĭ, a promisŭ din partea sa totŭ sprijinulŭ în acestă direcţiune. Încântatŭ de bunăvoinţa acestuĭ Cardinalŭ, în 20 Martie 1870 Escelenţa Sa a presentatŭ aceluia-şĭ Cardinalŭ unŭ memorandŭ importantŭ subscrisŭ şi de Episcopulŭ Oradeĭ-marĭ Iosifŭ Papp-Szilágyi, în care se spunŭ pre largŭ motivele, pentru carĭ ritulŭ şi disciplina bisericeĭ greco-catolice trebue să se păstreze nestîrbate. Cardinalulŭ se grăbi a decherá Mitropolituluĭ, că a vorbitŭ şi cu celalaltĭ presidenţi aĭ Conciliuluĭ icumenicŭ, şi cu toţiĭ aŭ recunoscutŭ, că biserica greco-catolică şi maĭ virtosŭ provincia nóstră bisericéscă nu póte fi supusă decisiunilorŭ disciplinare, ce s'ar aflá cu cale a se aduce pentru bisericele de ritulŭ latinŭ orĭ de alte rituri orientale, carĭ nu se ţinŭ de biserica grecéscă.

În 26 Februariŭ 1870 Mitropolitulŭ şi-a presentatŭ în scrisŭ observaţiunile Sale relativŭ la partea primă din proiectulŭ (schema) importantŭ despre biserica luĭ Ghristosŭ, ér în 12 Martie şi-a presentatŭ observaţiunile pururea memorabile la partea a dóua din acelŭ proiectŭ.

În 30 Martie 1870 ţinêndu-se a 37-a congregaţiune generală, în care a venitŭ pre tapetŭ capulŭ III din Constituţiunea „de Fide catholica“, Escelenţa Sa, deşi capulŭ respective proiectulŭi acesta erá prelucratŭ cu consideraţiune la observările făcute maĭ înainte în scrisŭ din partea Părinţilorŭ Conciliuluĭ, totuşi se suì pre amvonŭ şi rosti o cuvîntare classică, în care propuse maĭ multe emendamente cu privire la acelŭ proiectŭ, dintre carĭ patru aŭ şi fostŭ primite în congregaţiunea generală dela 6 Aprilie. Vorbirea acésta a plăcutŭ fórte tare Părinţilorŭ Conciliuluĭ, ér Cardinaliĭ Presidenţi aŭ trimisŭ numaĭ decâtŭ sub şedinţă la Escelenţa Sa pre Episcopulŭ din St. Pölten Iosifŭ Fessler secretariulŭ Conciliuluĭ, ca în numele Presidiuluĭ să gratuleze pentru observaţiunile nimerite din acea cuvîntare.

Una dintre celea maĭ interesante pagine în istoria Conciliuluĭ Vaticanŭ şi în istoria nóstră bisericéscă o formézá însă cuvîntarea rostită de Mitropolitulŭ în Congregaţiunea generală din 2 Iunie 1870 asupra proiectuluĭ (schemeĭ) despre biserica luĭ Christosŭ. Vorbirea acésta a ţinutŭ aprópe o óră. Atenţiunea Părinţilorŭ Sinoduluĭ a fostŭ dintre cele maĭ încordate, şi cuvîntarea a produsŭ o sensaţiune şi o impresiune fórte mare. Episcopiĭ din tóte părţile lumiĭ, între carĭ amintimŭ pre Archiepiscopiĭ din Paris, Sens, Avignon, Milano, München, Kalocsa, Leopolŭ etc., aŭ gratulatŭ Escelenţeĭ Sale, cândŭ după cuvîntare mergea la loculiŭ sĕŭ, ér alţiĭ aŭ aiergatŭ în decursulŭ şedinţeĭ, ca să gratuleze vorbitoruluĭ, care abia sosise acasă la cuartirulŭ sĕŭ, şi Episcopulŭ Muncaciuluĭ Pankovics a şi întratŭ la dînsulŭ, ca să-lŭ felicite, şi să-ĭ spună impresiunea adâncă produsă prin acea cuvîntare. După amédĭ s'a presentatŭ o deputaţiune numerósă de Episcopiĭ, carĭ în numele Episcopatuluĭ Ungariei aŭ interpretatŭ mulţămita şi felicitările acelui Episcopatŭ. În deputaţiune aŭ fostŭ Alesandru Bonnaz Episcopulŭ Cianaduluĭ, Mich. Fogarasy alŭ Transilvanieĭ, Ştefanŭ Lipovniczky alŭ Oradeĭ-marĭ, Sigismundŭ Kovács alŭ Quinque-Ecclesieĭ, Ioanŭ Perger alŭ Caşovieĭ, Emericŭ Szabó alŭ Sabarieĭ, Gabrielŭ Máriássy ausiliarulŭ Archiepiscopuluĭ de Agria, ér Cardinalulŭ Schwarzenberg din Praga şi Iosifŭ Strossmayer Episcopulŭ Bosnieĭ şi alŭ Sirmiuluĭ în sĕmnŭ de gratulaţiune şĭ-aŭ trimisŭ biletele sale.

Spre a se slăbí în câtva impresiunea produsă de vorbirea Mitropolituluĭ nostru, s'a simţitŭ îndemnatŭ a-l respunde în congregaţiunea generală dela 13 Iunie însu-şi Cardinalulŭ Pitra, auctorulŭ renumituluĭ opŭ „Juris Ecclesiastici Graecorum Historia et Monumenta“ şi celŭ maĭ învĕţatŭ între Cardinaliĭ din Roma cu privire la trebile bisericeĭ grecescĭ.

La observările cam esagerate ale Cardinaluluĭ de Pitra a respunsŭ apoĭ Mitropolitulŭ în Congregaţiunea generală din diua următóre, adecă din 14 Iunie 1870. Acésta cuvîntare încă şi maĭ lungă decâtŭ cea din 2 Iunie a produsŭ o sensaţiune nespusă. Scoborîndu-se vorbitorulŭ de pre amvonŭ, îndată aŭ alergatŭ la eiŭ unŭ numerŭ însemnatŭ de Episcopiĭ din tóte naţiunile maĭ însemnate şi cu cea maĭ intimă cordialitate l'aŭ gratulatŭ, folosindu-se fiesce care de terminiĭ, ce le-aŭ dictatŭ simţémintele produse şi stîrnite prin acéstă cuvîntare, care va rémâné memorabilă atâtŭ cu privire la obiectulŭ de sub discuţiune, câtŭ şi cu privire la reducerea aserţiunilorŭ Cardinaluluĭ Pitra la valórea lorŭ adevĕrată. Archiepiscopulŭ Alesandru Franchi, care fusese Nunţiŭ Apostolicŭ la Madridŭ, ér maĭ târdiŭ Cardinalŭ, a lăudatŭ acéstă cuvîntare maĭ virtosŭ pentru moderaţiunea stiluluĭ, care esprimá adevĕrulŭ fără să vateme pre cineva, ér Episcopulŭ Zwerger din Seckau gratulându Escelenţeĭ Sale s'a esprimatŭ, că pentru moderaţiunea luĭ în stilŭ, pentru logica luĭ clară, precisiunea terminilorŭ, pentru dovedirea celorŭ afirmate şi pentru spiritulŭ luĭ de conciliaţiune bucurosŭ l'ar ascultá, şi dacă ar cuvîntá cu óreie întregĭ. În 16 Iunie Archiepiscopulŭ francesŭ din Alby a istorisitŭ Escelenţeĭ Sale, că fiindŭ dînsulŭ în diua precedentă la Papa, a spusŭ Pontificeluĭ, că Mitropolitulŭ de Alba-Iulia a ţinutŭ o vorbire fórte bună, la ce Sânţia Sa şi-a esprimatŭ complăcerea. Sub impresiunea estraordinară a cuvîntăriĭ Escelenţeĭ Sale s'a simţitŭ îndemnatŭ Cardinalulŭ Pitra a lăsá, — fiindŭ dînsulŭ morbosŭ, — să i-se cetéscă în congregaţiunea generală dela 18 Iuniŭ 1870 o cuvîntare, care va rémâné memorabilă în istoria bisericeĭ nóstre greco-catolice, pentru-că Cardinalulŭ şi-a retractatŭ tóte cele ce eraŭ cam vătĕmătóre în cuvîntarea sa din 13 Iuniŭ cu privire la biserica grecéscă, şi acéstă retractare şi-a sigilat'o cu o espresiune, care nu numaĭ a fostŭ o satisfacere neaşteptată dată Mitropolituluĭ, ci şi o dovadă eclatantă, că acelŭ Cardinalŭ cu profunda luĭ sciinţă şi înalta demnitate de principe alŭ bisericeĭ catolice a sciutŭ uní şi cea maĭ mare umilinţă de monacŭ.

Pre câtŭ timpŭ a fostŭ Escelenţa Sa în Roma, a lucratŭ din tóte puterile, ca parochia română gr.-cat. din Sigetulŭ Marmaţieĭ să se scótă de sub jurisdicţiunea Episcopuluĭ rutenŭ din Muncaciŭ şi să se trécă sub jurisdicţiunea Episcopuluĭ românŭ de Gherla. Solicitările Archiereuluĭ nostru, — pre lângă tótă opositiunea făcută de Episcopulŭ din Muncaciŭ, care încă erá în Roma, — aŭ avutŭ resultatŭ favorabilŭ, precum se vede din decretulŭ S. Congregaţiunĭ de Propaganda Fide din 6 Maiŭ 1870, care se începe cu cuvintele: „Hodiernus Metropolita Fogaransiensis et Alba-Iuliensis.“

Fiindŭ Mitropolitulŭ în Roma şi audîndŭ despre reorganisarea tribunalelorŭ judecătorescĭ din Ungaria şi Transilvania, cu datulŭ 18 Aprilie 1870 a rugatŭ pre Ministrulŭ de justiţie Horváth, ca la conferirea posturilorŭ să fie cu dréptă consideraţiune

şi la Românii greco-catolici, spre care scopŭ a şi aşternutŭ Ministruluĭ o consemnare de 55 bărbaţi gr.-cát, carĭ ar puté ocupá posturĭ importante în justiţie începêndŭ dela Curie până la judecătoriile cercuale.

Totŭ pre cândŭ erá în Roma, a primitŭ scrisórea Consistoriuluĭ mitropolitanŭ de dto 16 Aprilie 1870. Nro 842/451, prin care i-se făcea cunoscutŭ, că Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică a resolvitŭ negativŭ cererea, ce i-se aşternuse, ca să concédă ţinerea unuĭ Congresŭ bisericescŭ alŭ Provinciеĭ greco-catolice de Alba-Iulia. În urma acesteĭ încunoscinţări Escelenţa Sa cu dto 1 Maiŭ 1870 a rugatŭ din noŭ cu totŭ de-adinsulŭ pre Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, că în interesulŭ înfloririĭ bisericeĭ gr. cat. să concédă adunarea Congresuluĭ Provincieĭ mitropolitane gr.-cat. de Alba-Iulia. Causa acésta apoĭ a ajunsŭ până în cabinetuluĭ Maiestăţiĭ Sale.

În fine observămŭ, că în 26 Iunie 1870 Mitropolitulŭ a primitŭ dela deputaţiĭ românĭ din camera Ungarieĭ următórea telegramă: „Recunoscinţă filiala adevĕratuluĭ Archipăstoriŭ, zelosuluĭ vindice alŭ vecheĭ doctrine şi tradiţiunilorŭ vere catolice-apostolice! Intrepiduluĭ defensorŭ alŭ drepturilorŭ Ecclesieĭ greco-catolice! Provedinţa divină Vĕ protégă! Spiritulŭ Sântŭ Vĕ asiste!“ În 30 Iunie sĕra Escelenţa Sa a plecatŭ din Roma şi în 12 Iulie 1870 a sositŭ în pace la Blaşiŭ.

În anulŭ 1873 simţindu-se necesitatea ardĕtóre de a da unŭ avîntŭ maĭ mare culturеĭ nóstre poporale, Mitropolitulŭ a convocatŭ unŭ congresŭ archidiecesanŭ compusŭ din preoţi şi mireni. În şedinţele acestuia ţinute din 1—4 Iuniŭ 1883 s'aŭ adusŭ decisiuni salutare cu privire la organisarea şcólelorŭ nóstre poporale din archidiecesă.

Iniţiativeĭ acestuĭ Congresŭ este a se mulţămi şi înfiinţiarea Fondului scolasticŭ archidiecesanŭ, în care Mitropolitulŭ a vĕrsatŭ unŭ capitalŭ de 6000 fl. La acestŭ capitalŭ adaugêndu-se sumele oferite de alţi bărbaţi iubitorĭ de cultura poporuluĭ nostru, şi taxele incurse după cununiĭ, astădi acelŭ Fondŭ, este în stare a subvenţioná maĭ multe scóle gr. cat. espuse periculuĭ.

În anulŭ 1885 a convocatŭ alŭ doilea congresŭ compusŭ din preoţi şi mireni, care s'a ocupatŭ maĭ vîrtosŭ de cestiunea dotăriĭ parochiilorŭ. Acestŭ congresŭ s'a ţinutŭ din 16—21 Iuniŭ 1874 şi a pregătitŭ şi unŭ statutŭ pentru regularea şi dotarea beneficiilorŭ archidiecesane.

În anulŭ 1880 s'aŭ chematŭ la reşedinţă toţi purtătoriĭ oficiilorŭ protopopescĭ şi în conţelegere cu eĭ s'a făcutŭ o nóuă împărţire a protopopiatelorŭ din Archidiecesă, pentru ca acestea să se pótă administrá maĭ uşorŭ şi maĭ cu succesŭ.

Alŭ doilea sinodŭ archidiecesanŭ l'a ţinutŭ Mitropolitulŭ în anulŭ 1882, în care nu numaĭ a publicatŭ decretele Conciliuluĭ provincialŭ primŭ, ci a datŭ şi o instrucţiune amplă cu privire la procedura, ce trebue să o urmeze protopopiĭ şi parochiĭ, pentru ca şi în comunele maĭ sĕrace să se pótă înfiinţá şcóle pentru cultura poporuluĭ nostru.

Alŭ treile Sinodŭ archidiecesanŭ l'a ţinutŭ în 1889. Încă înainte de ţinerea acestuĭ Sinodŭ Escelenţa Sa a depusŭ unŭ capitalŭ de 5000 fl. şi ast-felŭ a făcutŭ începutulŭ la unŭ Fondŭ pentru ajutarea preoţilorŭ, carĭ prin bĕtrâneţe saŭ morburĭ provenite fără de vina lorŭ arŭ fi incapabili de a maĭ funcţioná şi a-şĭ câştigá pânea de tóte ţilele. Sinodulŭ amintitŭ s'a ocupatŭ de statutele acestuĭ Fondŭ creatŭ de Mitropolitulŭ, apoĭ a regulatŭ Fondulŭ viduo-orfanalŭ, a reorganisatŭ Esactoratulŭ archidiecesanŭ şi a stabilitŭ procedura, ce aŭ să o urmeze preoţiĭ nostri întru stirpirea concubinatelorŭ.

Una dintre gloriile cele mai splendide ale sânteĭ Unirĭ este nisuinţa Bisericeĭ greco-catolice de a lucrá necontenitŭ pentru cultura poporuluĭ românescŭ; ér mijlócele, de carĭ acéstă Biserică s'a folositŭ în prima linie spre ajungerea acestuĭ scopu mărеţŭ, aŭ fostŭ mai cu sémă şcólele din Blaşiŭ.

De aceea şi Mitropolitulŭ Vancea pentru perfecţionarea acestorŭ şcóle a sacrificatŭ cea maĭ mare parte din puterile sale spirituale şi materiale. Ast-felŭ în anulŭ 1879 a lărgitu sistemulŭ de învĕţămîntŭ în Seminariulŭ nostru archidiecesanŭ, adaugêndŭ la studiile teoretice de maĭ înainte şi următórele de învĕţămîntu: Ritulu orientalŭ, Cantulŭ si Tipiculŭ bisericescŭ, apoĭ Dreptulŭ civilŭ, Economiă rurală si Medicina pastorală, voindu pre calea acésta a forma nisce preoţi, carĭ nu numaĭ în lipsele spirituale, ci şi în cele materiale să pótă fi folositorĭ poporuluĭ nostru. În anulŭ 1889 a dispusŭ, să se maĭ propună teologilorŭ şi Filosofia creştină, Liturgica şi Oratoria sacră, pentru ca clericiĭ să se înzestreze cu totŭ aparatulŭ sciinţificŭ de lipsă în ţilele nóstre. La tóte studiile a aplicatŭ bărbaţi de specialitate, ér la studiile teologice numaĭ doctorĭ în ss. Teologie; si fiindŭ-că la Seminariulŭ nostru înainte de venirea Escelenţei Sale se simţiá lipsă fórte mare de manuale, a îmbărbătatŭ, ajutatŭ cu consiliulŭ şi chiar şi cu mijlóce materiale pre maĭ mulţi profesorĭ, ca să prelucre manuale corĕspundetóre, carĭ să suplinéscă manualele scrise în limbĭ străine şi manuscrisele defectuóse şi păgubitóre progresuluĭ sciinţificŭ. Pentru binele materialŭ şi înaintarea religioso-morală a cleruluĭ ţinĕrŭ a făcutŭ totŭ, ce póte face unŭ Archiereŭ bunŭ şi unŭ părinte adevĕratŭ. Anume în anulŭ 1885 a dispusŭ, ca pre spesele Fondului seminarialŭ şi ale Tipografieĭ seminariale să se ridice în partea de cătră piaţă o aripă nóuă la edificiulŭ seminarialŭ cu unŭ capitalŭ de 18,000 fl., pentru ca pre calea acésta clericiĭ să-şĭ capete o locuinţă maĭ comódă. Nu trecea maĭ nice o ţi de sĕrbătóre orĭ de Duminecă, în care Escelenţa Sa să nu fi cercetatŭ pre clericĭ spre a le ascultá conţiunile şi a-ĭ îndemná părinţesce, să-şĭ cultive mintea şi nobiliteze inima şi să-şi însuşéscă tóte vîrtuţile de lipsă la unŭ preotŭ. La esamenele lorŭ totdeuna lua parte şi-ĭ esamină Elŭ însu-şĭ spre a se convinge în persónă despre progresulŭ, ce unulŭ fiĕcare l'a facutŭ în studiĭ. Acum maĭ pre urmă în anulŭ acesta a creatŭ pentru seminariulŭ clericalŭ oficiulŭ de directorŭ spiritualŭ şi acestŭ oficiŭ l'a încredinţatŭ asemenea unuĭ doctorŭ în s. Teologie.

Nu maĭ puţinŭ însă s'a interesatu de prosperarea gimnasiuluĭ. Aicĭ amintimŭ, că profesoriĭ la venirea Escelenţei Sale în Blaşiŭ aveaŭ numaĭ 500 fl. salariŭ, ér acum profesoriĭ ordinarĭ aŭ salariŭ de 700, 800 si 900 fl., şi pre lângă aceea ceĭ căsătoriţĭ capĕtă şi relutŭ de cuartirŭ. Maĭ mulţi însă dintre profesorĭ, — dacă computămŭ şi venitele accidentale, ce li-s'aŭ asiguratŭ, — aŭ unŭ salariŭ, care trece preste 1000 fl. v. a. S'a îngrijitŭ maĭ departe, ca profesoriĭ ceĭ maĭ noĭ toţi să fie censuraţi la vre-o universitate din patrie, şi spre scopulŭ acesta pre uniĭ ĭ-a ajutoratŭ şi din casseta sa privată. Multe din manualele edate pentru şcóle de profesoriĭ nostri le-a revĕdutŭ elŭ însu-şi şi pre mulţi auctorĭ ĭ-a remuneratŭ şi din casseta sa privată. Profesoriloru căsătoriţi le-a făcutŭ tóte înlesnirile posibile pentru subsistinţă, ajutându-ĭ cu împrumuturĭ uşóre din Fondurile nóstre, ca să-şĭ pótă cumpĕrá saŭ edificá case, aşa încâtŭ dintre profesoriĭ căsătoriţi dela tóte şcólele din Blaşiŭ numaĭ puţinĭ dintre ceĭ maĭ tinerĭ suntŭ fără de case proprie. Pentru ca profesura să nu fie o carierĕ, de care cineva să doréscă a se scăpá după unŭ anŭ doĭ de serviţiŭ, a întemeiatŭ Fondulŭ pentru pensionarea profesorilorŭ si a soţiilorŭ lorŭ, la care însu-şĭ a contribuitŭ în anulŭ 1889 suma de 3000 fl. Acestŭ Fondŭ cresce totŭ maĭ tare cu cuotele solvite de profesorĭ si cu ajutórele prestate de Fondurile de instrucţiune. A învinsŭ Mitropolitulŭ chiar şi cu jertfe materiale tóte pedecile, ce le întimpiná la provederea institutelorŭ cu mijlócele de învetamîntŭ. Aşa din casseta sa privată a datŭ în anulŭ 1889 unŭ ajutoriŭ de 2000 fl. pentru procurarea aparatelorŭ de gimnastică şi de fisică, pentru înavuţirea museuluĭ de naturalie si a museuluĭ filologicŭ şi pentru deschiderea a dóuĕ sale nóuĕ în edificiulŭ gimnasialŭ.

În anulŭ 1891 s'a edificatu şi o sală pompósă de gimnastică în partea de cătră biserica parochială cu unŭ capitalŭ de 10,000 fl. vĕrsatŭ din Fondulŭ basilitanŭ. Preste totŭ nu s'a retrasŭ nicĭ dela cele maĭ marĭ sacrificiĭ atâtŭ din partea sa câtŭ şi din partea Fondurilorŭ archidiecesane, pentru ca institutele nóstre de învĕţămîntŭ să stea atâtŭ în privinţa mijlócelorŭ de învĕţămîntŭ, câtŭ şi a puterilorŭ didactice la celŭ maĭ înaltŭ nivelŭ.

Însă opera cea maĭ mărĕţă pentru educaţiunea şi instrucţiunea tinerimiĭ din Blaşiŭ se părea a fi Seminarulŭ studenţilorŭ gimnasialĭ, care se ridică maestosŭ în partea de cătră rĕsăritŭ-mĕdănópte a pieţeĭ Blaşuluĭ în legătură cu aripa cea nóuă a Seminariuluĭ teologicŭ, purtându în fruntea sa inscripţiunea „Ioannes Vancea Metropolita scientiis et pietati juventutis rom. gr. cat.“ Acestŭ Seminariŭ s'a ridicatŭ şi deschisŭ în 1884 pre spesele propriĭ ale Escelenţeĭ Sale costându la 36,000 fl. a. v.

Dar tóte acestea n'aŭ fostŭ de ajunsŭ. Unŭ îndemnŭ puternicŭ internŭ ne mişcă, să reproducemŭ începutulŭ cerculariuluĭ din 11 Iuniŭ a. c., celuĭ maĭ de pre urmă cerculariŭ, ce l'a îndreptatŭ decedatulŭ Mitropolitŭ cătră Clerulŭ sĕŭ.

Suntŭ deja optŭ anĭ, scrie neuitatulŭ nostru Archiereŭ, *de cândŭ Preaînduratulŭ Dumnedeŭ Ne-a ajutatŭ, să Ne vedemŭ împlinită una din dorinţele maĭ ferbinţi, ce leamŭ avutŭ de după chemarea nóstră. Acésta dorinţă a fostŭ înfiinţarea şi deschiderea unuĭ institutŭ de crescere pentru tinerimea studiósă la gimnasiulŭ nostru din Blaşiŭ.*

Altă dorinţă nu maĭ puţinŭ ferbinte Ne-a fostŭ, ca şi pentru secsulŭ femeescŭ să putemŭ înfiinţá şi deschide unŭ atare institutŭ, în care fiitórele mame de familie în poporulŭ nostru credinciosŭ să capete o crescere teoretică şi practică şi să-şĭ pótă însuşi o cultură întru tóte corĕspundĕtóre indiginţelorŭ timpuluĭ şi puseţiuniĭ şi chemăriĭ speciale, ce le vorŭ avé în viaţă.

Preabunulŭ Dumnedeŭ în nemărginita sa îndurare Ne-a ajutatŭ, ca prin cruţări continue să Ne putemŭ aduná şi spesele recerute la înfiinţarea şi deschiderea unuĭ atare institutŭ.

Spre scopulŭ acesta după-ce edificiulŭ din piaţa Blaşiuluĭ, în care a fostŭ aşedatŭ până acum internatulŭ de băeţi, în urma concurinţeĭ, ce crescea din anŭ în anŭ, începuse a fi preu micŭ spre a maĭ puté cuprinde pre toţi tineriĭ, a cărorŭ părinţi doriaŭ să fie crescuţi în elŭ, aşa pentru internatulŭ de băeţi amŭ ridicatŭ unŭ altŭ edificiŭ lângă gimnasiŭ aprópe cu dóuĕ sute metri pătraţi maĭ mare ca celŭ de până acum. Edificiulŭ însă, în care fŭ aşedatŭ până acum internatulŭ de băeţi, după-ce l'amŭ mărită şi străformatŭ în lăuntru conformŭ destinaţiuniĭ sale nóuĕ, l'amŭ menită pentru venitoriŭ pentru fetiţe, care se va şi deschide cu ajutoriulŭ luĭ Dumnedeŭ cu 1-a Septembre st. n. a anuluĭ curente 1892.

După-ce însă în Blaşiŭ până acum funcţioná numaĭ o şcólă de fetiţe elementară inferióră, aşa Noĭ cunoscêndŭ recerinţele culturale, ce timpulŭ nostru de faţă le poftesce şi dela secsulŭ femeescŭ, şcóla acésta de fetiţe din Blaşiŭ o amŭ înălţatŭ la rangulŭ de şcóla superióră cu 8 clase provĕdută cu tóte puterile didactice, ce le poftesce legea, şi dela 1-a Septembre deodată cu internatulŭ va şi începe a funcţioná ca atare. Este afară de aceea cunoscutŭ, că numele de familie suntŭ conservatórele cele maĭ fidele şi cultivătórele cele maĭ zelóse a simţemîntuluĭ religiosŭ. Pentru aceea noulŭ internatŭ de fete l'amŭ provĕdutŭ şi cu o capelă domestică adaptată după ritulŭ nostrŭ, carea să servéscă nutririĭ domestice a religiositătiĭ şi pietăţiĭ.

Internatulŭ celŭ noŭ de băeţi se va terminá cu spese de 42 miĭ florenĭ. Încă nu este terminatŭ, şi a şi trebuitŭ să arboreze flamura doliuluĭ şi să deplângă mórtea întemeiătoriuluĭ sĕŭ.

Totŭ aşa de tare ĭ-a zăcutŭ la inimă Escelenţeĭ Sale şi instrucţiunea poporală. Dovadă despre acésta este preparandia din Blaşiŭ, pre carea la an. 1880 a reorganisat'o,

ridicându-o dela dóuĕ la treĭ cursurĭ şi provĕdându-o cu treĭ profesorĭ de specialitate, dintre carĭ doĭ îşĭ făcuseră studiile pedagogice în Praga. Şi fiindu-că şi preparandia şi şcólele normale din Blaşiŭ eraŭ lipsite de unŭ localŭ acomodatŭ, în anulŭ 1886 a dispusŭ, să se ridice unŭ edificiŭ frumosŭ cu etajŭ, în care şĭ eleviĭ preparandialĭ şi şcolariĭ din norme aŭ sale spaţióse şi sănĕtóse. La ridicarea acestuĭ edificiŭ, care se estinde în partea de cătră médădi dela gimnasiŭ, Escelenţa Sa a contribuitŭ din casseta sa privată 10,000 fl. v. a., ér Fondulŭ basilitanŭ circa 7000 fl.

Dar nu numaĭ înflorirea instrucţiuniĭ în şcólele din Blaşiŭ a foştŭ obiectulŭ de îngrijire a Escelenţeĭ Sale, ci acestŭ terenŭ l'a cultivatŭ Dînsulŭ şi în celealalte părţi ale Archidieceseĭ sale. Abstragêndŭ dela înfiinţarea Fonduluĭ scolasticŭ archidiecesanŭ, la care a contribuitŭ suma de 6000 fl., şi dela Fundaţiunile întemeiate de Dînsulŭ pentru dotarea docenţilorŭ din Făgăraşŭ şi Aiudŭ, trebue să observămŭ, că nu a întrelăsatŭ nicĭ o ocasiune pentru a da unŭ avîntŭ maĭ mare instrucţiuniĭ poporale; ceea ce se vede de acolo, că sub păstorirea luĭ s'aŭ ridicatŭ în Archidiecesă preste 300 de edificiĭ nóuĕ scolastice, şi s'aŭ sistemisatŭ şcóle în 195 comune, în carĭ maĭ înainte de 1869 saŭ nu s'a ţinutŭ şcólă, saŭ aceea nu a fostŭ sistemisată cu salariŭ docentalŭ prescrisŭ de lege.

Escelenţa Sa a stăruitŭ, ba a datŭ şi ajutóre însĕmnate, pentru ca în Archidiecesă să se ridice biserice nóuĕ, carĭ să înlocuéscă bisericele desolate de maĭ înainte. Stăruinţele aceste aŭ avutŭ resultatŭ îmbucurătoriŭ, căcĭ dela 1869 s'aŭ edificatŭ în Archidiecesă preste 100 de biserice nóuĕ. Maĭ asemenea progresŭ s'a făcutŭ şi cu edificarea caselorŭ parochiale, căcĭ şi de acestea s'aŭ ziditŭ din noŭ aprópe 200.

A sositŭ însă timpulŭ, să spunemŭ cu puţine cuvinte şi activitatea Escelenţeĭ Sale în calitate de Mitropolitŭ alŭ Provincieĭ gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgărasŭ. Aci în prima linie trebue să amintimŭ cele 2 conciliĭ provinciale ţinute în aniĭ 1872 si 1882. Ambele conciliĭ s'aŭ celebratŭ în biserica catedrală din Blaşiŭ, celŭ dintâiŭ din 5—14 Maiŭ 1872, ér alŭ doilea din 30 Maiŭ până în 6 Iuniŭ 1882. Scopulŭ lorŭ a fostŭ organisarea Provincieĭ mitropolitane. Întru cât s'a ajunsŭ acestŭ scopŭ, orĭ cine va puté judecá, dacă îşĭ va luá ostenélă şi va percurge ceĭ 9 titulĭ din Conciliulŭ provincialŭ I., carĭ tractézá despre credinţă, biserică, sinóde, beneficiile bisericescĭ, sacraminte, cultulŭ divinŭ, viaţa cleruluĭ, ordulŭ Stuluĭ Basiliŭ, instrucţiunea junimiĭ şi judeţele bisericescĭ, — şi ceĭ 6 titulĭ din Conciliulŭ provincialŭ II., carĭ tractézá despre mărturisirea credinţeĭ. constituţiunea Capitululuĭ mitropolitanŭ, restaurarea ordului basilitanŭ, procedura în causele matrimoniale, procedura în causele bisericescĭ civile şi criminale, şi despre administrarea averilorŭ bisericescĭ şi scolastice.

La anulŭ 1885 a ţinutŭ Escelenţa sa o conferinţă, la care aŭ luatŭ parte Episcopiĭ sufraganĭ şi anume celŭ dela Oradea-mare şi Lugoşŭ în persónă, ér celŭ dela Gherla prin delegatulŭ sĕŭ, asemenea aŭ fostŭ de faţă şi representanţiĭ Capitulelorŭ din tóte diecesele greco-catolice. În acea conferinţă saŭ stabilitŭ maĭ cu samă principiile, după carĭ să se compună statutele Capitulelorŭ greco-catolice din tótă Provincia nóstră bisericéscă.

În anulŭ 1886 a condusŭ Escelenţa Sa pre toţi Episcopiĭ sufraganĭ la Roma pentru a visitá mormintele ss. Apostoli (limina apostolorum), cu care ocasiune a aşternutŭ Congregaţiuniĭ de Propaganda Fide unŭ raportŭ detaiatŭ despre starea Archiedeceseĭ nóstre, ér Sânţieĭ Sale Pontificelui Romanŭ cu ocasiunea audienţeĭ din 29 Maiŭ 1886 a presentatŭ în numele sufraganilorŭ sĕĭ, carĭ încă aŭ fostŭ de faţă, o adresă omagială primită cu mare bucurie din partea Sânţieĭ Sale. Visitându Escelenţa Sa pre Cardinalulŭ Simeoni Prefectulŭ Congregaţiuniĭ de Propaganda Fide, acesta s'a decheratŭ despre Provincia nóstră cu cuvinte fórte măgulitóre, dicêndŭ: „Ecclesia Vestra praecellit inter omnes rituum orientalium Ecclesias.“

În anulŭ următoriŭ 1887 făcêndu-se în tótă lumea pregătirĭ grandióse pentru celebrarea iubileuluĭ sacerdotalŭ de 50 de aniĭ alŭ Sânţieĭ Sale Sumuluĭ Pontifice Papa Leonŭ, şi din acelŭ incidentŭ organisându-se în tóte părţile lumiĭ pelegrinaje numeróse, Escelenţa Sa încă a mersŭ la Roma în fruntea Episcopilorŭ sĕĭ sufraganĭ, şi în 24 Decembre 1887 a depusŭ la peciórele Sântuluĭ Părinte omagiile şi urările fiiliale în numele întregeĭ Provinciĭ bisericescĭ.

Publiculŭ românescŭ cunósce din diarele politice paşiĭ întreprinşĭ de Escelenţa Sa faţă cu legea din 1879 despre introducerea limbeĭ magiare în scólele poporale; asemenea cunósce atâtŭ vorbirea ţinută de Dînsulŭ în Casa Magnaţilorŭ în contra aceleĭ legĭ, câtŭ şi representaţiunea trimisă de Dînsulŭ Caseĭ Magnaţilorŭ în contra legiĭ din 1882 despre şcólele medie.

În fine maĭ amintimŭ, că în anulŭ 1885 Escelenţa Sa împreună cu Episcopiĭ sĕĭ sufraganĭ a făcutŭ la Ministeriulŭ de culte şi instrucţiuea publică o representaţiune importantă în contra ordinaţiuniĭ ministeriale, prin care se restringe jurisdicţiunea Consistórelorŭ diecesane în privinţa sentinţelorŭ aduse pentru amovarea docenţilorŭ confesionali.

Mitropolitulŭ Vancea a fostŭ în tótă viaţa Sa unŭ omŭ fórte cruţătoriŭ, însă numaĭ când a fostŭ vorba de persóna sa, dela care adeseorĭ a subtrasŭ şi aceea, ce în lumea de acum puţinĭ bărbaţi îşĭ subtragŭ. Aşa de es. băile numaĭ odată le-a cercetatŭ şi anume în anulŭ 1885 în Karlsbad, şi şi acésta a făcut'o nu din pofta de distragere, ci la recomandările înteţitóre ale medicilorŭ. Dela reşedinţa sa numaĭ atuncĭ s'a depărtatŭ, când puseţiunea luĭ înaltă îlŭ chemá la Budapesta orĭ airea, spre a luá parte la lucrărĭ de interesŭ generalŭ, orĭ la festivităţi publice, dela carĭ nicĭ decum nu putea lipsí fără de a venĭ în conflictŭ cu puseţiunea sa de dignitariŭ bisericescŭ.

Dar dacă Escelenţa Sa a fostŭ cruţătoriŭ, când eră vorbă de persóna Sa, cu atâtŭ maĭ darnicŭ s'a arĕtatŭ, când eră vorbă de representarea démnă a bisericeĭ sale orĭ de opere de caritate şi de binefacere. Nu atâtŭ venitele, de carĭ dispune Escelenţa Sa, — căcĭ acestea în proporţiune cu puseţiunea înaltă de Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ, precum se scie, suntŭ fórte modeste, — ci cu deosebire cruţările luĭ aŭ fostŭ isvorulŭ acelorŭ binefacerĭ, carĭ le-a revĕrsatŭ asupra nóstră.

Şi fiindŭ-că aceste binefacerĭ şi jertfe materiale suntŭ cea maĭ splendidă pagină din biografia Mitropolituluĭ Ioanŭ, credemŭ, că este bine, să le cunóscă maĭ în detaiŭ şi cetitoriĭ nostri.

Unele din aceste binefacerĭ deja le-amŭ atinsŭ maĭ susŭ, ér aci le maĭ reamintimŭ numaĭ pentru aceea, ca cetitoriulŭ într'o singură privire să pótă cuprinde bunătatea şi nobleţa de inimă a Archiereuluĭ nostru adurmitŭ.

Escelenţa Sa a datŭ din casseta sa privată diverse ajutóre preste 16,000 fl. Pentru edificarea şi aranjarea seminariuluĭ tinerimiĭ gimnasiale gr.-cat. din Blaşiŭ acum prefăcutŭ în internatŭ de fetiţe suma de 39,000 fl. Pentru edificarea institutuluĭ preparandialŭ şi normalŭ suma de 10,000 fl. Pentru Fondulŭ preoţilorŭ deficienţi suma de 5,000 fl. Pentru Fondulŭ de pensiune alŭ profesorilorŭ din Blaşiŭ suma de 3,000 fl. Pentru procurarea mijlócelorŭ de învĕţământŭ la gimnasiulŭ din Blaşiŭ suma de 2,000 fl. Pentru Fondulŭ scolasticŭ archidiecesanŭ suma de 6,000 fl. Pentru Fondulŭ viduo-orfanalŭ, în decursŭ de maĭ mulţĭ aniĭ câte 100 fl., cu totulŭ preste 1,000 fl. Şcóla de fetiţe din Blaşiŭ a ajutat'o în decursŭ de 8 aniĭ pre fiecare anŭ cu câte 100 fl. laolaltă 800 fl. Pentru şcóla din Făgăraşŭ ca fundaţiune suma de 2,047 fl. Pentru şcóla din Aiudŭ ca fundaţiune suma de 1,050 fl. A cumpĕratŭ dominiulŭ dela Bethlen-Sz.-Miklós cu 62,450 fl. şi l'a destinatŭ ca fundaţiune archidiecesană. Însă după ce în acestŭ dominiŭ a maĭ investitŭ încă suma de 23,371 fl. 17 cr., acela până acuma costă 85,821 fl. 17 cr. Pentru repararea şi înfrumseţarea bisericeĭ catedrale din Blaşiŭ circa 1,200 fl. Pentru paramente archiereschĭ la capela mitropolitană şi biserica catedrală suma de 2,000 fl. Bisericeĭ din Ibaşfalăŭ 3.750 fl. Bisericeĭ din Téca 360 fl. Bisericeĭ din Oşorheiŭ 350 fl. Bisericeĭ din Sibiŭ 237 fl. Bisericeĭ din Şorostinŭ 396 fl. Bisericeĭ din Vinţŭ 200 fl. Bisericeĭ din Cinade 200 fl. Biserica din Apahida 200 fl. La o biserică sĕracă 1,200 fl. La 11 bjsericĭ sĕrace câte 100 fl., cu totulŭ 1,100 fl. Pentru internatulŭ celŭ noŭ de băeţi 42,000 fl. Pentru asilulŭ copiĭ din Blaşiŭ 7,000 fl. Suma 231,911 fl. 17 cr.

Aceste suntŭ între altele sumele maĭ însemnate, despre carĭ ne-amŭ pututŭ câştigá până acuma cunoscinţă certă! În suma totală însĕ de 231,911 fl. 17 cr. nu suntŭ computate maĭ multe dĕcĭ de miĭ investite în dominiulŭ mitropolitanŭ, şi nenumĕratele ajutóre caritative date pentru ale scopurĭ publice filantropice. [1])

Cuvîntarea funebrală.

„Fost'a omŭ trimisŭ dela
„Dumnedeŭ, numele luĭ erá
„Ioanŭ.“ Io. I. 6.

Ilustru şi adîncŭ întristatŭ publicŭ!

Preste puţine dile se vorŭ împlini 62 de aniĭ, de câudŭ în acéstă sântă catedrală, depre acéstă sântă catedră, în presenţa oseminteloru Mareluĭ Archiereŭ Ioanŭ óre cândva Bobŭ, aŭ resnnatŭ din rostulŭ predicătoruluĭ sacrele şi plinele de înţelesŭ cuvinte: *„Fost'a omŭ trimisŭ dela Dumnedeŭ, numele luĭ erá Ioanŭ.“*

Şi étă! După maĭ 62 de aniĭ a căduţŭ pre mine *„celŭ maĭ micŭ între Apostoli, carele nu suntŭ vrednicŭ a mĕ chemá Apostolŭ,“* trista şi prea apĕsătórea sarcină pentru umerĭĭ meĭ de a-mĭ reţiné lacrimele şi de a-mĭ năduşí suspinulŭ pre câteva minute, ca să potŭ preamări pre unŭ altŭ mare Archiereŭ înaintea Vóstră, tristĭ ascultătorĭ sdrobiţi de durere, a cărorŭ lacrime, gemete şi suspine adâncĭ vestescŭ marile Luĭ fapte şi lunga luĭ viéţă inundată de merite multŭ maĭ elocuentŭ ca cuvintele mele. Sub povara sarcineĭ acesteia, îmbrâncitŭ de greutatea eĭ, nu potŭ, decâtŭ ca după intervalulŭ acesta lungŭ de maĭ 62 de aniĭ, în presenţa oseminteloru Mareluĭ Archiereŭ Ioanŭ óre-cândva Vancea să repeţescŭ şi eŭ maĭ întâiŭ Sântele cuvinte: *„Fost'a omŭ trimisŭ dela Dumnedeŭ, numele luĭ erá Ioanŭ.“*

Cândŭ a căduţŭ sarcina acésta pre mine, cu ochiĭ scăldaţi în lacrimĭ, cu inima plină de sânge şi cu peptulŭ sguduitŭ de suspine am aruncatŭ maĭ întâiŭ o privire preste viéţa Archiereuluĭ nostru bunŭ, dreptŭ, îduratŭ, iubitorŭ, zelosŭ, înţeleptŭ, neobositŭ, piŭ, îndelungŭ răbdătorŭ, blândŭ, primitoriŭ, eruditŭ, consumatŭ de iubirea luĭ Dumnedeŭ, aprinsŭ de iubirea turmeĭ sale, cuprinsŭ în totŭ sufletulŭ de iubirea naţiuniĭ şi patrieĭ sale, înflăcăratŭ de iubirea înaintăriĭ poporuluĭ sĕŭ în totŭ ce e bunŭ şi frumosŭ. Cândŭ am aruncatŭ însă o privire preste scumpa acéstă viéţă stînsă, şi am vĕdutŭ, câtŭ de multe vîrtuţi strălucescŭ în ea cu o lumină preste fire, ochiulŭ minţiĭ şi a inimeĭ mele a

[1]) Cele maĭ multe din datele acestea suntŭ împrumutate din »Metropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea, Schiţă biografică Blaşiŭ 1890«.

orbită și s'a întunecată de atâta splendóre ca ochiulŭ trupescŭ la privirea stăluciriĭ orbitóre a sórelui, și cu profetulŭ Ieremie conscĭŭ de neputința mea față cu unŭ așa grandiosŭ obĭectŭ am dișŭ cătră Dumnedeŭ: *O Dómne, nu sciŭ grăí, că tinĕrŭ suntŭ eŭ* față cu unŭ atare obĭectŭ, și nu suntŭ în stare să vorbescŭ despre elŭ poporuluĭ tĕŭ!

* * *

Erá medulŭ nopții, óra taĭnică a liniștiĭ în nóptea fatală de 30 spre 31 Iulie. Publiculŭ din acestŭ micŭ opidŭ, reședința Mareluĭ Archipăstorŭ, s'a fostŭ datŭ odihneĭ sciindŭ, cumcă ĭubitulŭ sĕŭ Mitropolitŭ deși cu câteva dile maĭ înainte suferise câteva dile în patŭ, totuși acum erá deja restauratŭ, și blândulŭ luĭ versŭ se audise chiar și în séra de 30 Iuliŭ în acéstă biserică catedrală binecuvîntându-și ĭubitulŭ sĕŭ poporŭ. De-odată în profunda tăcere a nopții toți ceĭ adăpostiți în castelulŭ mitropolitanŭ suntŭ în pecióre, căcĭ bunulŭ lorŭ părinte se simțiá fórte rĕŭ. Câteva minute încă, și prin piața Blașiuluĭ se vĕdŭ prin cele maĭ multe case luminĭ aprinse. Capitularĭ, profesorĭ, consângenĭ și alțiĭ alérgă în fuga mare la castelulŭ mitropolitanŭ. Și, o césŭ nefericitŭ! o minutŭ pururе de tristă aducere aminte!. Toți aceștia în loculuĭ Mareluĭ Mitropolitŭ Dr. Ioanŭ cândva Vancea nu maĭ află decâtŭ unŭ trupŭ mortŭ; o! unŭ trupŭ mortŭ, a cărui față își perduse deja roșéța cea plină de viéță, în ruinele eĭ însă se vedeaŭ atuncĭ încă deplinŭ trăsurile acele, în carĭ Dumnedeŭ a fostŭ imprimatŭ așa evidentŭ bunătatea și blândeța. Atuncĭ se începŭ tristulŭ corŭ alŭ plânsuluĭ, atuncĭ se deschise isvorulŭ lacrimelorŭ, care ca și unŭ torente s'a lățitŭ preste întregŭ opidulŭ, de acolo diminéța preste întrégă archidiecesa, apoĭ preste întrégă provincia, după aceea preste întrégă patria și în urmă s'a vĕrsatŭ cu repejune preste românimea întrégă, așa câtŭ din cuvîntŭ în cuvîntŭ s'a împlinitŭ cu privire la marele nostru Archipăstorŭ aceea, ce ne spune Sânta Scriptură despre Iuda Macabeulŭ: „*Că l'a plânsŭ pre elŭ totŭ poporulŭ cu plângere mare, și a dișŭ: Cum a căduturĕ celŭ tare, carele a mântuitŭ poporulŭ sĕŭ!*“ Macab. I, 9, 20, 21.

Câtŭ de marĭ, câtŭ de strălucite, trebuescŭ să fie vîrtuțile, câtŭ de nobile calitățile, câtŭ de escelente meritele, unuĭ bărbatŭ, pentru care nu o familie, nu unŭ ținutŭ, nu o țéră, ci unŭ poporŭ întregŭ de maĭ bine. de 10 milióne audîndŭ de mórtea luĭ a înarboratŭ numaĭ decâtŭ flamura cea négră nu numaĭ la locuință — unde nu odată este numaĭ masca simțemintelorŭ — ci în inimă, căcĭ putemŭ să dicemŭ, că astădĭ tótă inima românéscă săgetată și rănită în adânculŭ eĭ e împodobită cu trista podóbă a floruluĭ negru pentru mórtea Mareluĭ nostru Mitropolitŭ.

* * *

Cum să se pótă dară în urma acestora așteptă dela slabele mele puterĭ și dela și maĭ slabele mele cuvinte, ca să potŭ preamări cum se cuvine pre Marele Defunctŭ, și prin aceea să potŭ barĕmŭ în câteva trăsurĭ descrie mărimea perderiĭ, sub care gememŭ și plângemŭ noĭ astădĭ cu lacremĭ așa ferbințĭ? De aceea am cugetatŭ, că póte maĭ bine ar fi, de așĭ tăcé. Dacă așĭ tăcé eŭ însă, atuncĭ ar vorbí petrile. Petrile din imposantele edificiĭ culturale dela întrarea în piața reședinței mitropolitane în lungulŭ și maĭestaticulŭ lorŭ șirŭ până la biserica parochială îmbrăcate adĭ în doliŭ profundŭ, óre nu strigă ele cu viersŭ tremurătorŭ: Plângĭ biserică românéscă unită, Sionŭ Sântŭ, plângĭ națiune română, căcĭ Archiereulŭ, ce ți-le-a redicatŭ ție tóte acestea, astădĭ întră în mormîntŭ!. O! câte planurĭ înalte, câte propusurĭ nobile de ale Mareluĭ nostru Archiereŭ față cu poporulŭ sĕŭ de a-ĭ înaintá instituțiunile luĭ culturale și de a-ĭ creá altele, nu s'aŭ dusŭ cu elŭ pentru tot-deuna în acestŭ mormîntŭ! Și cu ele câtă ĭubire față cu înaintarea némuluĭ nostrŭ! Căcĭ ĭubirea Luĭ față cu înaintarea culturei poporului sĕŭ, fără a puté fi desavuatŭ de óre cine, în fața luĭ Dumnedeŭ și a lumiĭ întregĭ potŭ să dicŭ, că a atinsŭ gradulŭ acela din sferele cele maĭ înalte, până la care numaĭ fórte rarĭ muritorĭ se potŭ ridicá, gradulŭ acela, ce noĭ îlŭ numimŭ: ĭubire eroică. Istoria instructivă a nobiluluĭ poporŭ elinŭ ne-a conservatŭ prorumperea aceea de o ĭubire eroică a unuĭ Atenianŭ față cu patria sa, care înflăcăratŭ de ĭubirea eĭ și a ginteĭ sale a prinsŭ o nae inimică, cândŭ voiá să fugă, maĭ întâiŭ cu mâna drépță. După ce inimicululŭ ĭ-a tăiat'o, o a prinsŭ cu mâna stîngă, și după ce inimicululŭ ĭ-a tăiat'o și pre acésta, a prins'o cu dinții, cândŭ apoĭ ĭ-a căduturĕ și capulŭ. Și étă! Sub altă formă s'a repetitŭ scena acésta de ĭubire eroică în Marele nostru Archipăstorŭ. Maĭ înainte ar fi fostŭ o indiscrețiune dela mine, astădĭ însă nu maĭ este, dacă spre dovedirea eroismuluĭ acestuia de ĭubire a Mareluĭ nostru Mitropolitŭ față cu institutele culturale ale poporuluĭ sĕŭ mĕ provocŭ la cuvintele acele ale Luĭ dise în presența consiliarilorŭ sĕĭ, carĭ îmĭ suntŭ martorĭ: *Că dacă nu voiŭ maĭ puté altcum, atuncĭ îmĭ voiŭ da crucea de pre peptŭ, și reverenda de pre mine, și institutele de cultură ale poporuluĭ meŭ totuși nu le voiŭ lăsá să pérĕ.*

Dacă voiŭ tăcé eŭ, atuncĭ vorŭ vorbí petrile. Atuncĭ vorŭ strigá petrile din grandiósa basilică a Sântuluĭ Petru din Roma, unde pentru întâia dată în fața episcopatuluĭ întregŭ din cele cinci continente în versulŭ sonorŭ alŭ Mareluĭ nostru Mitropolitŭ a rĕsunatŭ versulŭ unuĭ archiereŭ românu; care prin eruditiunea, elocuința, pietatea și ĭubirea bisericeĭ sale a escelatŭ între atâția bărbațĭ ilustri adunațĭ la epocalulŭ sinodŭ a tótă lumea ținutŭ în Vaticanŭ la 1869.

Dacă voiŭ tăcé eŭ, atuncĭ petrile vorŭ strigá. Atuncĭ vorŭ strigá petrile din veneranda acéstă biserică, din și multe alte biserice din dóuĕ diecese, carĭ timpŭ de maĭ 27 anĭ aŭ fostŭ mărturiĭ pietățiĭ celeĭ preste fire, ba putemŭ dice pietățiĭ de Cheruvim, cu care se apropiá Elŭ de altariulŭ Domnuluĭ spre a aduce luĭ Dumnedeŭ jerfa neîncruntată a Unuia născutŭ Fiuluĭ Sĕŭ, Domnulŭ ceriuluĭ și alŭ pămîntuluĭ; carĭ aŭ fostŭ mărturiĭ zeluluĭ, entusiasmuluĭ adevĕratŭ apostolicŭ, cu care predicá Elŭ cuvîntulŭ luĭ Dumnedeŭ poporuluĭ sĕŭ credincĭosŭ. Cu deosĕbire voĭ locuitorĭ de tótă categoria aĭ acestuĭ opidŭ de securŭ nu veți uitá nicĭ cândŭ, cum nu odată credința cea mare, de carea erá cuprinsŭ sufletulŭ Mareluĭ nostru Mitropolitŭ, în decursulŭ predicăriĭ se imprimá pre fața luĭ cu atâta sinceritate și grație, câtŭ fața Luĭ strălucia ca fața de îngerŭ.

De voiŭ tăcé eŭ, atuncĭ petrile vorŭ grăí. Da! atuncĭ petrile din treĭ reședințe episcopescĭ, carĭ aŭ fostŭ mărturiĭ activitățiĭ Luĭ neobosite de dĭ de nópte timpŭ de maĭ 50 de anĭ, vorŭ strigá lamentându-se, că atâta activitate, atâta diligință, atâta paciință la lucru și atâta perseverantă în întregŭ clerulŭ celorŭ patru diecese încă nu s'a maĭ vĕdutŭ până acum în nimenĭ ca în Marele nostru Archipăstorŭ.

De voiŭ tăcé eŭ, atuncĭ să spună fundațiunile cele multe la biserice și școle făcute de dînsulŭ; să spună ajutórele cele multe date în tóte dilele tinerimiĭ, preoțimiĭ și miserilorŭ; să spună lacrimele cele multe, ce le-a șersŭ de pre fețele celorŭ întristațĭ, să spună balsamulŭ recoritorŭ, ce l'a turnatŭ Elŭ tot-deuna pre inimile rănite, ce se întorceaŭ cătră Elŭ; să spună edificiile cele multe bisericescĭ și scolastice din parochiile alorŭ dóuĕ diecese, ce ca farmecate din pămîntŭ s'aŭ ridicatŭ pre timpulu archipăstoririĭ Luĭ; să spună adunările cele multe bisericescĭ și scolastice, în carĭ cu concursulŭ cleruluĭ și alŭ poporuluĭ a făcutŭ ordine în unŭ labirintŭ de afacerĭ; să spună nivelulŭ înaltŭ de cultură, la care a ridicatŭ Elŭ clerulŭ sĕŭ; să spună în urmă străiniĭ de limbă și credință, pre carĭ ĭ-a captivatŭ cu dulcéța și eleganța, ce transpirá în vorbele, manierele, conduita și blândulŭ, simpaticulŭ și îngerescŭlŭ luĭ zimbetŭ; să spună toți și tóte aceste, că dacă ar fi ochiĭ nostrĭ dóuĕ fântânĭ de lacrimĭ, óre putere-ar' ele adecuá perderea nóstră, ce o amŭ îndurată noĭ în mórtea Luĭ? Să spună, óre putemŭ să fimŭ judecațĭ, dacă copleșiți de sarcina grea a dureriĭ, adâncŭ rănițĭ în sufletŭ și în inimă, cu mânile încrucișate și cu ochiĭ îndreptațĭ spre ceriŭ, care singurŭ ne maĭ póte mângăiá, ca profetulŭ Ieremie în fața Ierusalimuluĭ ruinatŭ ne tânguimŭ strigându: *Dómne, căduturĕ a cununa capuluĭ nostru! și vaĭ nóuĕ!*

* * *

Însă în marea dureriĭ, în care ajunși de naufragiŭ suntemŭ pre aci să ne înecămŭ, să luămŭ pildă de curajŭ dela Elŭ, cum s'a purtatŭ Elŭ în óra morțiĭ, durerea cea din urmă, ce l'a ajunsŭ. Nu este despărțire maĭ amară, ca despărțirea sufletuluĭ de trupŭ, „*tantum est animae corporisque dulce consortium,*“ atâta este de dulce și de plăcutŭ consorțiulŭ sufletuluĭ cu trupulŭ, precum dice s. Augustinŭ. Înși-și sfințiĭ, carĭ n'aŭ tremuratŭ de frica fomeĭ, friguluĭ, seteĭ, vighiăriĭ, singurătățiĭ, batjocureĭ și asupririlorŭ dușmane, aŭ tremuratŭ nu

odată în tóte cele din lăuntru ale lorŭ în fața morții. Și Marele nostru Mitropolitŭ a fostŭ în óra acésta înfricoșată a morții așa de calmŭ, așa de resignatŭ și așa de liniștitŭ, câtŭ dacă ar fi și îngerii muritori, amŭ putè să dicemŭ, că mórtea luĭ a fostŭ mórte de îngerŭ. Fără durerĭ, fără luptă, fără chinurĭ vĕdêndŭ apropiarea minutuluĭ din urmă, aducêndu-și aminte de cuvintele Sântuluĭ Paulŭ: *„că stricăciosulă acesta se va îmbrăcá întru nestricăciune și muritorulŭ acesta întru nemurire“* și de ale dreptuluĭ Iobŭ: *„sciŭ că trăesce rescumpĕrătorulŭ meŭ, și în diua cea mai de pre urmă érăși mĕ voiŭ îmbrăcá în carnea mea,“* închidêndu-și blândiĭ sĕĭ ochĭ și-a datŭ sufletulŭ, care în minutulŭ acesta lăudândŭ pre Dumnedeŭ în imnĭ nesfârșiți la olaltă cu îngerii, archangelii, cheruvimiĭ și serafimiĭ, se rógă luĭ Dumnedeŭ pentru turma sa din patru diecese repetíndŭ cuvintele, ce de atâtea orĭ cu trichirile archieresci în mână le-a dișŭ preste turma sa: *„Dómne, Dómne, caută din ceriŭ și vedĭ, și cercetézŭ via acésta, pre care o a săditŭ drépta ta!“*

* * *

Și acum depunêndŭ sarcina acésta grea de pre umerii meĭ, sub care ar trebui să îmbrâncescŭ, dacă m'așĭ încercá a o mai purtá, îți lasŭ ție istorie locului, ca să suplinescĭ tu marea lacună, ce o lasă cuvintele mele în descrierea și prețuirea acestuĭ mare archipăstorŭ. Înfrumsețézăți cu ghirlande și laurĭ paginele, pre carĭ veĭ scrie marile luĭ fapte, și apoĭ păstrézăle ca cea mai scumpă relicuie a secululuĭ din némŭ în némŭ, până atuncĭ, până câtŭ va mai fi suflare românéscă pre acestŭ pământŭ.

Înmormîntarea.

Înmormîntarea neuĭtatuluĭ nostru archipăstorŭ s'a făcutŭ Miercurĭ. A fostŭ vrednică de marele reposatŭ. Mai multă lume românéscă inteligentă nu s'a vĕdutŭ în Blașiŭ nicĭ odată. Din tóte părțile patrieĭ aŭ venitŭ fiĭ de aĭ bisericeĭ și de aĭ poporuluĭ nostru, pentru ca să esprime reverința sa față curegretatuluĭ sĕŭ părinte.

Preoțimea s'a adunatŭ, conformŭ programuluĭ, la órele 9 în biserica catedrală. Aicĭ s'aŭ îmbrăcatŭ cu toțiĭ în ornate sacre. Pre la 9½ óre plecă cortejulŭ preoțescŭ spre reședința mitropolitană, ca să aducă la biserică corpulŭ mitropolituluĭ Ioanŭ. În fruntea cortejuluĭ mergea unŭ clericŭ cu crucea, după dînsulŭ patru clericĭ cu luminĭ, apoĭ diaconiĭ mitropolituluĭ Vancea, Dr. Augustinŭ Bunea și Dr. Vasile Hossu; după aceștia venia preoțimea doĭ cu doĭ. La urmă veniaŭ episcopiĭ de Orade și Lugoșŭ, Escelența Sa Mihailŭ Pavelŭ și Ilustritatea Sa Dr. Victorŭ Mihalyi. Poporŭ fórte multŭ era adunatŭ în piață, așteptândŭ cu capetele descoperite, — cu tóte că ploúa, — trecerea conductuluĭ funebralŭ.

Într'aceea deputațiunile și străiniĭ s'aŭ adunatŭ în catedrală. În presbiteriŭ amŭ vĕdutŭ postate deputațiunile oficialilorŭ comitatensĭ în frunte cu vice-comitele *Csató*, a episcopuluĭ și capitululuĭ latinŭ din Alba-Iulia, conduse de canonicĭĭ *Dr. Todor József* deputatŭ și *Fábián Sándor*, a mitropolituluĭ Mironŭ Romanulŭ și a Consistoriuluĭ din Sibiŭ, compusă din Preacuviosiile lorŭ *Dr. Ilarionŭ Pușcariŭ*, archimandritŭ, *Nicanorŭ Frateșŭ* protosincelŭ, *Ioanŭ Papiŭ* protopopŭ, *Ioanŭ Ghibu* profesorŭ, *Mateiŭ Voileanŭ* asesorŭ consistorialŭ și *Dr. Remus Roșca* secretarŭ mitropolitanŭ; a „Asociațiuniĭ transilvane“, și altele. Dintre bărbațiĭ nostri mai însemnețĭ amintescŭ pre domniĭ: *Davidŭ Baron Urs*, *Iosifŭ Hossu*, vice-președintele curțiĭ supreme de comptabilitate, *Dr. Ioanŭ Rațiu*, judiĭ de tablă *Iosifŭ Popŭ* și *Ioanŭ Mezei*, *Alesandru Romanŭ*, profesorŭ la universitatea din Pesta, *Iosifŭ St. Șuluțiŭ*, *George Popŭ* directorŭ de finanțe, advocațiĭ *Dr. T. Mihali*, *Franciscŭ H. Longinŭ*, *V. Zehanŭ*, *Alesandru Velicanŭ*, *Vladŭ*, *Onoriŭ Tilea* inginerĭĭ, și alțiĭ. Capitolele dieceselorŭ nóstre sufragane încă și-aŭ trimisŭ delegațiĭ sĕĭ. Capitululŭ din *Oradea* a fostŭ representatŭ prin canonicŭlŭ *Vela*, celŭ din *Gherlă* prin canonicĭĭ *V. Popă* și *Erdőss*, celŭ din *Lugoșŭ* prin canonicŭ *Ștefanŭ Moldovanŭ* prepositŭ și *A. Liviŭ*. Clerulŭ archidiecesanŭ s'a înfățișatŭ în numĕrŭ de aprópe 300. Afară de 3—4 toți protopopiĭ archidiecesanĭ aŭ luatŭ parte la înmormîntare. Din diecesele sufragane amŭ notatŭ pre venerabiliĭ vicarĭ din *Șimleŭ* și *Hațegŭ*, reverendissimi domnĭ *Alimpie Barbolovici*, și *Ioanŭ Ianză*.

Ajunsŭ cortejulŭ preoțescŭ la castelŭ, preoțimea s'a postatŭ în curte, éră episcopiĭ cu diaconiĭ fungenți s'aŭ urcatŭ în camera mortuară, unde aŭ sfințitŭ cadavrulŭ.

După terminarea acesteĭ triste ceremonii, trupulŭ iubituluĭ archiereŭ a fostŭ adusŭ de șése preoți în curte, de unde întregŭ conductulŭ, între sunetele tuturorŭ clopotelorŭ, în ordinea mai susŭ amintită a plecatŭ spre catedrală. Preoțiĭ carĭ formaŭ cortejulŭ eraŭ 66, toți îmbrăcați cu sfită și patrachirŭ. Insigniile archieresci și decorațiunile Escelenței Sale eraŭ purtate pre o perină de capelanulŭ Blașiuluĭ, Dlŭ Aurelŭ Domșa.

Ajunsĭ în catedrală, cosciugulŭ a fostŭ aședatŭ în mijloculŭ bisericeĭ pre unŭ catafalcŭ.

Îndată după acésta se începŭ S. Liturgie, celebrată pentru sufletulŭ reposatuluĭ de preasânțițiĭ episcopĭ de Oradea și Lugoșiŭ.

După terminarea S. Litargiĭ s'a începutŭ prohodulŭ. Cântările le-aŭ esecutatŭ clericiĭ seminariuluĭ archidiecesanŭ sub conducerea domniloră profesorĭ *Aronŭ Papiŭ* și *Iacobŭ Murășianŭ*. Deosĕbitŭ efectŭ a produsŭ frumósa compositie a domnuluĭ I. Murășanŭ „Plângŭ și mĕ tânguescŭ“.

După Evangelia a patra s'a urcatŭ pre amvonŭ Rsmulŭ D. canonicŭ Dr. Alesandru Grama pentru a rostí panagirulŭ reposatuluĭ. Vorbirea frumósă, care în stilŭ lapidarŭ cuprinde tótă activitatea fericituluĭ nostru mitropolitŭ, o află cetitoriĭ nostri la altŭ locŭ. În decursulŭ acesteĭ vorbirĭ emoțiunea a eruptŭ în toți. Puțini ochĭ aŭ rĕmasŭ nescăldațĭ în lacrimi. Amŭ vĕdutŭ plângêndŭ bărbațĭ încărunțițĭ și dedați cu luptele vieții. Amŭ vĕdutŭ plângêndŭ pre eroulŭ dela Lissa, și lacrimile aceste de sigurŭ nu li facŭ mai puținŭ onóre ca faptele luĭ vitejescĭ. Emoțiunea a ajunsŭ la culme atuncĭ, câtŭ vorbitorulŭ a învitatŭ publiculŭ presentŭ să rostéscă unŭ „Tatălŭ nostru“ pentru sufletulŭ reposatuluĭ archiereŭ. Toți cu micŭ cu mare aŭ căduțŭ în genunchĭ și între gemete dureróse aŭ rostitŭ ruga cerută. Rugăciunea acésta a străbătutŭ norii, a ajunsŭ la treptele tronuluĭ dumnedeescŭ și desigurŭ a muiatŭ inima luĭ Dumnedeŭ față cu reposatulŭ mitropolitŭ și față cu scumpa nóstră mamă, vĕduvita biserică greco-catolică.

După terminarea prohoduluĭ conductulŭ porni spre biserica curțiĭ mitropolitane, unde după deslegările cetite de ambiĭ episcopĭ pontificanți, cosciugulŭ a fostŭ aședatŭ în criptă.

Mormîntulŭ mitropolituluĭ Vancea.

Cripta de sub biserica din curtea mitropolitană dela mórtea episcopuluĭ Bobŭ întîmplată la 1830 n'a mai fostŭ deschisă decâtŭ numaĭ de dóuĕ orĭ, întâia-dată la 1862, și a dóua óră la 1889. În anulŭ acestŭ din urmă a fostŭ deschisă, pentru-că eraŭ de lipsă unele reparaturĭ la biserică. Ocasiunea acésta fŭ folosită spre a căutá locŭlŭ, unde suntŭ aședate osĕmintele episcopilorŭ nostri. Cripta stă din dóuĕ despărțeminte, unulŭ în care se întră pre trepte și altulŭ de-a drépta saŭ spre médă-di dela acesta. În celŭ dîntâiŭ suntŭ făcute în părețele despre resăritŭ încăperĭ micuțe, câtŭ încape unŭ sicriŭ. Încăperile aceste cu numĕrulŭ suntŭ 10, și anume 5 în rîndulŭ dedesubtŭ, și 5 în celŭ de-asupra. Întrarea unora din încăperile acestea erá zidită, și nicĭ unŭ sĕmnŭ nu arĕtá, în carĭ din ele zacŭ osĕmintele archiereilorŭ nostri. Luându-se însă josŭ puținulŭ zidŭ, ce acóperiá întrarea, s'aŭ vĕdutŭ în lăuntru sicriele putrezite și scândurile la ele căduțe preste olaltă, așa încâtŭ la prima privire nu se putea scí, că în fiesce care din ele osĕmintele cărui din archiereiĭ nostri suntŭ aședate. De abia după ce s'a lăsatŭ să între lumină în launtru, s'a observatu, că pre unele din scândurĭ se află unele inscripțiunĭ din cuie galbine. Din resturile inscripțiunilorŭ acestora de abia s'a pututŭ aflá, că în carĭ din ele suntŭ archiereiĭ nostri. Anume în una din încăperile aceste a rĕmasŭ o scândură, pre carea se maĭ putea ceti inscripțiunea, ce cuprindea anulŭ morții Episcopuluĭ Aronŭ. În alta érăși pre o scândură se maĭ putea cetí: Exlmus, eppatus anno XII, care n'a pututŭ fi altulŭ decâtŭ episcopulŭ Maiorŭ, éră în alta nu se maĭ puteaŭ cetí decâtŭ literele: ATH . . . ., din carĭ s'a conchisŭ, ca aci trebue să fie Athanasiŭ Rednicŭ. Maĭ eraŭ încă dóuĕ sicrie marĭ, unulŭ de stejarŭ poleitŭ, și altulŭ de bradŭ, carĭ însă nu purtaŭ nicĭ o inscripțiune. În unulŭ din aceste trebuiá să fie episcopulŭ Bobŭ. Din deslucirile date de venerandulŭ Prepositŭ Capitularŭ Constantinŭ Papfalvi, care a fostŭ de față la înmormîntarea episcopuluĭ Bobŭ, și care susține, că episcopului Bobŭ i-s'a adusŭ sicriŭ de stejarŭ poleitŭ din Clusiŭ, s'a pututŭ conchide, că în încăperea cu sicriulŭ de stejarŭ fŭ înmormîntatŭ Episcopulŭ Bobŭ. Sicriele celoralaltĭ treĭ episcopĭ amintiți maĭ susŭ eraŭ trase în mĕtasă galbină cu inscripțiunĭ de cuie. Unele bucăți din mĕtasă încă nu eraŭ putrezite.

Ast-felŭ s'a aflatŭ locŭlŭ, unde zacŭ iubiții nostri archiereĭ. Întrarea încăperilorŭ s'a ziditŭ de nou, și la fiesce care s'a pusŭ o inscripțiune din fierŭ vĕrsatŭ, ca să se scie în viitorŭ, unde zace fiesce care.

A maĭ rĕmasŭ încă sicriulŭ de bradŭ, care nu avea nicĭ o inscripțiune. Acesta nu putea să fie sicriulŭ vre-unuĭ archiereŭ deórece numaĭ acești patru fură înmormîntați în cripta din Blașiŭ, căcĭ Atanasiŭ e înmormîntatŭ în Alba-Iulia, Pataki în Făgărașŭ, Clain în Roma, și Lemeni în Viena. Nu e improbabilŭ, că în sicriulŭ acesta zacŭ osĕmintele teologuluĭ jesuitŭ Palovics, care a fostŭ lângă episcopulŭ Aronŭ și a muritŭ în Blașiŭ. S'a maĭ aflatŭ într'o încăpere sicriulŭ unuĭ pruncŭ micŭ. Pre zidulŭ, ce acoperiá întrarea încăperiĭ, singurŭ la acesta erá inscripțiunea: puer Gregorius Vitez, care se vede a fi sicriulŭ pruncului unuĭ nepotŭ de alŭ episcopuluĭ Maiorŭ. Afară de aceea în unŭ colțŭ alŭ cripteĭ se maĭ aflaŭ maĭ multe óse adunate la unŭ locŭ, carĭ póte suntŭ óse de ale morților luate dela locŭlŭ lorŭ în revoluțiunea din 1848. Aceste fură acum îngropate tóte în pământŭ în criptă.

Despărțemîntulŭ alŭ doilea alŭ cripteĭ a fostŭ golŭ. Acum ocrotesce pre iubitulŭ și neuĭtatulŭ nostru mitropolitŭ Ioanŭ.

Cripta acésta fŭ edificată prin secululŭ alŭ 14-lea de-odată cu biserica, și pre atuncĭ póte că s'aŭ și înmormîntatŭ în ea maĭ mulțĭ. După ce biserica a devenitŭ calvină, cripta fŭ folosită și de pivniță, și numaĭ după ce s'aŭ mutatŭ Archiereiĭ nostri la Blașiŭ, începŭ a fi folosită érăși ca criptă. Archiereiĭ înmormîntați în ea aŭ avutŭ în óra morții celŭ puținŭ mângâiarea, că osĕmintele lorŭ vorŭ să zacă în pământulŭ celŭ iubitŭ alŭ patrieĭ în mijloculŭ poporuluĭ, pre care așa multŭ l'a iubitŭ. Durere, că doĭ dintre Archiereiĭ nostri multŭ iubițĭ, carĭ multŭ și-aŭ iubitŭ poporulŭ lorŭ, n'aŭ pututŭ avé nicĭ mângâierea acésta, și osĕmintele lorŭ și astădĭ zacŭ în pământŭ străinŭ, și noĭ amŭ rĕmasŭ numaĭ cu dulcele lorŭ suvenirŭ. Óre până câtŭ?

Presa despre mórtea mitropolitului Vancea.

Presa întrégă s'a ocupatŭ cu mórtea neuitatului nostru archipăstorŭ. Tóte foile aŭ scrisŭ cu simpatie despre activitatea luĭ. Escepţiunĭ n'aŭ prea făcutŭ nicĭ chiar foile şoviniste.

Din multele declaraţiunĭ reproducemŭ numaĭ unele.

Gazeta Transilvaniei în nrulŭ sĕŭ 161 scrie la locŭ de frunte:

N'a trecutŭ încă anulŭ, de cândŭ clopotele catedraleĭ din Blaşiŭ anunţaŭ cu bucurie aniversarea de 25 de anĭ a mitropolitului Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa ca episcopŭ.

Astădĭ acele-şĭ clopote răspândescŭ trista veste despre încetarea din viéţă a veneratului Archipăstorŭ, pre care provedinţa l'a luatŭ din mijlocul nostru în nisce mominte, cândŭ clerulŭ şi poporulŭ provinciei mitropolitane române unite are maĭ mare lipsă de unŭ capŭ, care cu înţelepciunea sa, cu esperinţele sale şi cu véda sa să pótă fi apĕrătorŭ puternicŭ alŭ intereselorŭ sale de viéţă bisericescĭ şi naţionale.

În nisce împrejurărĭ fórte critice pentru biserica şi naţiunea română fu alesŭ şi întăritŭ Ioanŭ Vancea, ca Archiepiscopŭ şi mitropolitŭ de Alba-Iulia în véra şi tómna anuluĭ 1868. Româniĭ eraŭ profundŭ îngrijaţĭ şi neliniştiţĭ din causa nefavorabilelorŭ schimbărĭ politice de atuncĭ. Ér astădĭ, cândŭ mórtea crudă făcu să se curme pre neaşteptate ocărmuirea blândă şi pacínică a vrednicului Archipăstorŭ, timpurile, ce le străbatemŭ, suntŭ şi maĭ critice, şi maĭ ameninţătóre, Românii suntŭ şi maĭ îngrijaţĭ, din causa necurmatelorŭ prigonirĭ, ca înainte cu 24 de anĭ.

Cu atâtŭ maĭ durerósă va fi impresiunea, ce o va produce în tóte părţile locuite de Românĭ mórtea mitropolitului Ioanŭ Vancea, tocmaĭ acuma cândŭ sub ochiĭ sĕĭ şi sub scutulŭ părintescei sale solicitudinĭ se făceaŭ în Blaşiŭ pregătirile pentru adunarea generală a Asociaţiunii transilvane, care avea să fie o sĕrbătóre a culturei nóstre şi a nisuinţelorŭ nóstre pacínice pre cărarea progresuluĭ, între aĭ căruia propovĕduitorĭ ocupa repausatulŭ Archiereŭ unŭ locŭ de frunte.

Mărecele institute de crescere, numerósele fundaţiunĭ bisericescĭ şi culturale, ce le-a înfiinţatŭ, precum şi multele biserici şi şcóle, ce s'aŭ ridicatŭ în timpulŭ archipăstoririĭ sale, suntŭ o dovadă neperitóre pentru iubirea şi devotamentulŭ, cu care prea demnulŭ mitropolitŭ Ioanŭ Vancea a lucratŭ, fără întrerupere şi neobositŭ, în agrulŭ culturei poporuluĭ sĕŭ.

Cu ocasiunea iubileuluĭ sĕŭ ca episcopŭ, Ioanŭ Vancea a refusatŭ orĭ ce sĕrbătorire sgomotósă, orĭ-ce pompă lumescă, şi a cerutŭ dela credincioşiĭ sĕĭ, că sĕ eternisceze acea ḑi, contribuindŭ pentru înfiinţarea unuĭ internatŭ de fete în Blaşiŭ.

A maĭ trăitŭ mitropolitulŭ, ca să pótă realisá şi acéstă dorinţă a inimeĭ sale nobile şi încă în ultimele sale mominte a datŭ celŭ din urmă avisŭ pentru completarea dispositiunilorŭ, ce aveaŭ de scopŭ a face posibilă deschiderea internatuluĭ de fete în ḑiua de 1 Septembre a. c.

Acéstă generositate şi îngrijire neadormită pentru progresulŭ religiosŭ, moralŭ şi culturalŭ alŭ credincioşilorŭ sĕĭ, caracterisézĕ în chipulu celŭ maĭ eloquentŭ activitatea de unŭ păterarŭ de vécŭ a prea veneratului Archiereŭ.

Resultatele învederate ale acesteĭ liniştite, dar roditóre activităţĭ vorŭ fi totŭ atâtea monumінte, ce vorŭ eternisa memoria luĭ Ioanŭ Vancea şi vorŭ face să locuéscă numele luĭ între acelea ale marilorŭ binefăcĕtorĭ aĭ némuluĭ nostru.

Ér ca archiereŭ şi capŭ alŭ bisericeĭ elŭ a fostŭ în înţelesulŭ celŭ maĭ strictŭ alŭ cuvîntuluĭ celŭ dintâiŭ între membriĭ cleruluĭ unitŭ. Celŭ dintâiŭ nu numaĭ în urma dignităţilorŭ sale, ci maĭ alesŭ în urma scumpĕtăţiĭ, cu care în tótă viéţa şi-a împlinitŭ datorinţele şi a ţinutŭ şi pre alţiĭ ca să şi-le împlinéscă.

Şi precum ĭ-a fostŭ lunga şi rodnica viaţă, aşa ĭ-a fostŭ şi sfîrşitulŭ: linŭ, fără chinurĭ şi supusŭ voinţeĭ şi poruncilorŭ luĭ Dumneḑĕu şi-a datŭ nobilulŭ sufletŭ, adormindŭ cu rugăciunea pre buze, în urma unuĭ repentinŭ morbŭ, pre care nicĭ elŭ, nicĭ ómenĭ din jurulŭ sĕŭ nu l-aŭ pututŭ prevede.

Tribuna în nrulŭ 164 scrie:

Biserica româna unită şi poporulŭ românescŭ aŭ îmbrăcatŭ doliŭ. Unŭ distinsŭ Românŭ, unŭ ilustru prelatŭ, unŭ fiŭ vrednicŭ alŭ naţiuniĭ a încetatŭ din viéţă. Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa, archiepiscopŭ şi mitropolitŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, a sfârşitŭ cariera pămîntéscă în nóptea dintre Sâmbătă şi Duminecă în castelulŭ metropolitanŭ din Blaşiŭ.

Acéstă scire, pre câtŭ de neaşteptată, pre atâtŭ de durerósă, a sguduitŭ adêncŭ tóte inimile românesceĭ! Căcĭ fericitulŭ archiereŭ, care de dónĕḑecĭ şi patru de anĭ a fostŭ capulŭ bisericeĭ românesceĭ unite, nu numaĭ în urma înalteĭ sale posiţiĭ, ci maĭ vîrtosŭ în urma calităţilorŭ sale sufletesceĭ, a fostŭ una din cele maĭ marcante figurĭ din viéţa nóstră publică.

Omŭ eşitŭ din poporŭ şi neavêndŭ a mulţămi niminuia decâtŭ meritelorŭ sale înălţarea sa la cea maĭ înaltă trépta a dignităţilorŭ bisericescĭ, mitropolitulŭ Vancea în tótă viéţa sa a fostŭ omulŭ muncĭĭ neobosite, omulŭ binelui publicŭ şi alŭ împliniriĭ scrupulóse a datorinţeĭ.

Şi ca puţinĭ dintrĕ muritorĭ, fericitulŭ archiereŭ a fostŭ părtaşŭ de binecuvîntarea cerescă de a-şĭ vedé résultatele străduinţelorŭ sale întrupate în cele maĭ frumóse róde. Naţiunea românéscă şi în deosebĭ biserica unită îĭ datorescŭ vecínică mulţămită. O mulţime de instituţiunĭ de cultură, de utilitate publică saŭ de binefacere, alŭ cărorŭ folosŭ îlŭ vorŭ trage generaţiile viitóre pentru tóte vremile prevĕḑute de mintea omenéscă, suntŭ şi vorŭ rĕmâne legate de numele Ioanŭ Vancea. Fonduri de pensie şi de ajutorare pentru preoţi şi familiile lorŭ, fonduri şi ajutóre pentru tinerimea studiósă şi institute de învĕţămîntŭ suntŭ creaţiunile acestuĭ ilustru reposatŭ. Nu pentru elŭ, ci pentru fraţiĭ şi fiiĭ sĕĭ sufletescĭ a trăitŭ, a muncitŭ, a agonisitŭ metropolitulŭ Vancea, adese dându-şĭ ultima agonisélă pentru opere folositóre.

„*Telegraful Roman*“ dela 4 Augustŭ n. Nr. 76:

Archiepiscopulŭ şi mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea a reposatŭ repetiuŭ în nóptea de Sămbătă spre Duminecă.

Biserica greco-catolică română a perdutŭ în acestŭ prelatŭ pre unŭ archiereŭ bunŭ şi iubitŭ, care tótă viéţa sa şĭ-o a jertfitŭ pentru binele bisericeĭ sale. Naţiunea română a perdutu în elŭ pre unulŭ dintre ceĭ maĭ vredniciĭ fiiĭ aĭ sĕĭ, care din onorifica posiţiune a sa ca archiepiscopŭ şi mitropolitŭ a contribuitŭ fórte multŭ la luminarea poporuluĭ.

Frumósele palate din Blaşiŭ, ridicate în timpulŭ din urmă la iniţiativa şi în mare parte din marinimósa contribuire a reposatuluĭ în Domnulŭ şi puse tóte în serviciulŭ şcóleĭ române suntŭ totŭ atâtea monumente neperitóre, carĭ vecínicŭ vorŭ vorbí în limbagiulŭ celŭ maĭ curatŭ despre neperitórele merite ale acestuĭ archiereŭ pentru biserica sa, pentru poporulŭ sĕŭ.

Mórtea acestuĭ venerabilŭ archiereŭ a lăsatŭ golŭ mare în urma sa, şi pre vĕduvita eparchie în mare jale.

Situaţiunea politică creată nóuĕ românilorŭ face şi maĭ simţită acéstă perdere.

Înmormîntarea s'a făcutŭ erĭ, la care ca representanţi aĭ bisericeĭ nóstre Escelenţa Sa Înaltŭ Preasânţitulŭ Domnŭ archiepiscopŭ şi mitropolitŭ alŭ nostru Miron Romanul a trimisŭ pre Preacuviosiile Sale archimandritŭ Dr. Ilarionŭ Puşcariŭ, vicariŭ archiepiscopescŭ, protosincelulŭ Nicanorŭ Fraţeşiŭ, asesorŭ consistorialŭ, şi pre domniĭ Ioanŭ Papiŭ, protopresbiterŭ şi assorŭ consistorialŭ, Ioanŭ Ghibu, profesorŭ seminarialŭ, Mateiŭ Voileanŭ, presbiterŭ, asesorŭ consistorialŭ şi Dr. Remŭs Rósca, secretariŭ.

Ne unimŭ glasulŭ cu fiiĭ bisericeĭ greco-catolice române, şi ḑicemŭ, şi noĭ cu inima întristată: Fie-ĭ ţĕrîna uşóră, şi memoria eternă!

„*Timpul*“ din Bucuresci dela 3 Augustŭ Nro 160:

Mitropolitulŭ Vancea a fostŭ unulŭ din ceĭ maĭ populariĭ archiereĭ, din câţiĭ aŭ avutŭ vre-odată Românii de preste munţi, şi acéstă mare şi simpatică popularitate erá pre deplinŭ justificată prin numerósele acte de binefacere, pre carĭ Vancea le-a sĕvârşitŭ în viaţa sa.

Născutŭ la anulŭ 1820 într'unŭ satŭ din Bihorŭ, Ioanŭ Vancea a înaintatŭ prin tóte treptele ierarchieĭ bisericescĭ, începêndŭ dela cea maĭ de josŭ, până la cea maĭ de susŭ, la care a ajunsŭ în anulŭ 1868. De atuncĭ şi până aḑi s'ar puté ḑice, că Vancea singurŭ a făcutŭ din vechiulŭ Blaşiŭ unŭ oraşŭ cu totulŭ noŭ, împodobindu-lŭ între altele şi cu maĭ multe pompóse clădirĭ destinate educaţiunĭ şi instrucţiunĭ tinerimĭ de amêndóuĕ sexele din eparchia sa.

Amintirea luĭ va rĕmâné neştersă în analele luptătorilorŭ pentru cultura românéscă.

„*Magyar Állam*“ în numĕrulŭ 175 din 2 Augustŭ:

Fericitulŭ Archiereŭ în viata s'a n'a cercatŭ sĕrbătoririle sgomotóse. Viaţa şĭ-a dedicat'o activităţiĭ liniştite, a ostenitŭ întru guvernarea bisericeĭ sale, resplată neaşteptându-o dela altulŭ, fără numaĭ dela Acela, spre gloria căruia a zelatŭ, şĭ-a iubitŭ patria, dară patriotismulŭ sĕŭ nu l'a datŭ în schimbŭ pentru mărirea ieftină a popularităţiĭ de pre strade; a lucratŭ întru înălţarea sciinţeĭ, şi nivelulŭ intelectualŭ celŭ înaltŭ alŭ cleruluĭ gr. cat. este dovada cea maĭ frumósă a sirguinţelorŭ luĭ.

Viaţa luĭ Ioanŭ Vancea este exemplarulŭ datorinţeĭ bine împlinite, alŭ activităţiĭ pacínice, alŭ iubiriĭ pacínice de patrie, alŭ guvernăriĭ împlinite cu moderaţiune. Înalte distincţiunĭ îlŭ împodobiaŭ, dar elŭ nu a cercatŭ distincţiunile acelea, ci acelea îlŭ surprindeaŭ aşa ḑicêndŭ în activitatea luĭ politică, ca aşa nicĭ gloria lumiĭ să nu lipséscă de pre capulŭ aceluia, care a zelatŭ cu atâta ardóre întru gloria luĭ Dumneḑeŭ.

Mórtea luĭ este o perdere mare şi grea atâtŭ pentru biserica catolică, câtŭ şi pentru politica magiară cea trĕḑă şi pentru însă-şĭ naţiunea română, pentru-că chiar acésta ar avé cea maĭ mare lipsă, ca pretensiunile eĭ juste să le esprime bărbaţi aşa-de credincioşi atâtŭ naţiuniĭ magiare politice, câtŭ şi naţionalităţiĭ sale proprii, precum a fostŭ Ioanŭ Vancea, care între antitesele măiestrite a sciutŭ să unéscă bunulŭ patriotismŭ magiarŭ cu bunulŭ simţemîntŭ românescŭ.

Mişcaţi, întristaţi stămŭ la cosciugulŭ luĭ, şi cândŭ depunemŭ pre elŭ cununa amintiriĭ şi recunoscinţeĭ nóstre, ceremŭ putere şi mângăere dela Acela, care întru înţelepciunea sa ne-a trimisŭ perderea acésta sdrobitóre, dar a cărui braţŭ şi darŭ ajutătoriŭ depdată şi ridică şi spre guvernarea mitropolieĭ rĕmase orfană va alege pre conducĕtoriulŭ celŭ maĭ aptŭ.

Plecându-ne înaintea memorieĭ binecuvîntate a luĭ Ioanŭ Vancea rugămŭ pre Dumneḑeŭ celŭ răsplătitoriŭ alŭ dreptilorŭ, să dea sufletului celuĭ nobilŭ alŭ luĭ fericirea, ér vĕduviteĭ biserice greco-catolice mângăerea.

Condolinţe.

Pre lângă telegramele publicate în numĕrulŭ nostru estra-ordinarŭ aŭ maĭ sositŭ la adresa Veneratului Capitulŭ între alte următórele condolinţe:

Blasendorf. Excellentissimo Capitulo Fogarasiensi et Alba-Iuliensi.

Vöslau. Nuntius de morte Excellentissimi et Reverendissimi Archiepiscopi Vancea non levi maerore me affecit. Dum ejus animam praecibus juvare non desinam, celsissimo capitulo penitissimas mei obsequii significationes cum gratiarum actionibus exhibeo.

Nuntius Galimberti.

A gör. kath. főkáptalan helynökségnek.

Balatonfürdő. Mélyen meghatva értesültem Vancea érsek haláláról. Fogadják a legmélyebb részvétemet.

Vaszary Kolozs,
herczegprimás.

Veneratului Capitulu mitropolitanu.

Oradea-mare. Primiți condolința mea asupra tristului casu de mórte a preabunului nostru părinte Mitropolitu. La înmormîntare voiu merge, deși sănetatea îmi este debilă.

Pavelu Episcopulu.

Preaveneratului Capitulu mitropolitanu alu Alba-Iuliei și Făgărașului.

Episcopulu și Capitululu Lugoșului cu cea mai adâncă durere deplângu pre adurmitulu Mitropolitu Ioanu. Partea lui să fie cu drepții! pomenirea lui binecuvîntată din nému în nému! Capitululu prin doi deputați și episcopulu vomu merge la înmormîntare.

Victoru Episcopulu.

A Főtisztelendő görögszertartásu katholikus káptalannak.

Székesfehérvár. Fogadja főtisztelendő Káptalan legbensőbb részvétemet, áldott emlékü érsekének halála felett.

Dr. Steiner Fülöp,
Székesfehérvári Püspök.

Gyulafehérvári gr. kath. érseki főkáptalannak.

Koritnyicza. Fogadja a nagyságos káptalan legőszintébb részvétem nyilvánitását azon érzékeny veszteség alkalmából mely — (nedescifrabilu) leikületü érsekünk halála által gör.-kath. egyházunkat. Adjon Isten a nagy halottunknak örök nyugodalmat, az érseki megye klerusának és hivelnek bőséges kegyelmet.

Firczák Gyula,
munkácsi püspök.

Venerabilu Capitulu Mitropolitanu.

Sibiu. Vě esprimu durerea, ce mi-o produse scirea despre mórtea veneratului Archiepiscopu și Mitropolitu alu vostru, în persóna căruia multu am stimatu pre geniulu păcii, alu concordiei între diferitele naționalități și confesiuni din patria nóstră. Memoria lui o păstrézu cu pietate pentru totu restulu vieții mele.

Miron Romănul,
Mitropolitu.

Capitululuĭ Mitropolitanu.

Aradu. Asociându-mě și eu la durerea veneratului Capitulu pentru încetarea din viétă a preademnului sĕu Archipăstoru, rogu ceriulu, să Vě aline grava durere.

Mețianu Episcopu.

Veneratului Capitulu Mitropolitanu.

Caransebeșu. Primiți sincerele mele condolințe pentru perderea escelentului și multu stimatului Mitropolitu Dr. Ioanu Vancea. În veci pomenirea lui!

Niculae Popea,
Episcopu.

Venerabilului Capitulu greco-unitu.

Karlsbad. La durerea atâtu de repentină pentru trecerea la eternitate a Escelenței Sale Mitropolitului Ioanu Vancea vě rogu primiți espresiunea sentimentelorŭ mele de condolință sinceră. Nu numai biserica, în a căreia frunte a statu, ci națiunea întrégă îndoitu de greu va simți perderea lui.

Alesandru Mocsoni.

Papfalvi, prepositu.

Brassó. Neputêndu participá la înmormîntare vinu a esprimá veneratului Capitulu adânca durere pentru perderea neuitatului Archiereu.

Aureliu Murĕșianu.

Veneratu Capitulu Mitropolitanu.

Timișóra. Împărtășimu dolíulu causatu prin nemilósa mórte, care în acestu timpu este îndĕcitu de mare. Virtuțile străbune ..... Sincerele condolințe pentru vĕduvie.

Luminătoriulu.

Veneratului Capitulu Mitropolitanu.

Budapesta. Societatea Petru Maiorŭ își esprimă cea mai adâncă, condolință pentru perderea ireparabilă, ce-a suferit'o națiunea română prin mórtea marelui și preameritatului ei păstoriu. În numele societății

Ioanu Cifrea.

Vallás és közoktatásügyi m. kir. Minister. Szepes-Mindszent, 1892 Augusztus hó 1.

A gyulafehérvári Nagyságos és főtisztelendő érseki káptalannak.

Benső részvéttel értesültem az érseki káptalan táviratából azon szomorú veszteségről, a mely a káptalant, az érsekséget és a Metropolitát az Érsek Metropolita elhunytával érte, és nem mulaszthattam el, hogy ezen közszempontból is érzett veszteség fölött részvevő mély sajnálatomat ki ne fejezzem.

Kiváló tiszteletttel *Gr. Csáky Albin.*

Nr. 4904 Pres. *Venerabile Capitulu!*

Esprimându-Vě și pre acésta cale profunda mea durere pentru încetarea din viétă a Escelenței Sale preaveneratului archiepiscopu și mitropolitu alu bisericii greco-catolice române Ioanu Vancea de Buteasa, îmi ieau totdeodată voea de a Vě notifică: că din partea archiepiscopatului și mitropoliei greco-orientale de aici am delegatu pre archimandritulu și vicariulu meu archiepiscopescu Dr. Ilarionu Puscariu, pre protosincelulu meu archiepiscopescu Nicanoru Frateșiu, mai departe pre Protopresbiterii Ioanu Papiu și Ioanu Ghibu, apoi pre presbiterulu sincelu archiepiscopescu Mateiu Voileanu și în fine pre protodiaconulu meu Dr. Remu Rosca, să participe la solemnitatea funebrală în Blașiu la 22 Iuliu (3 Augustu) a. c. la carii eventualu se vorŭ alătură și alți membri ai clerului meu, carii de asemenea vorŭ să dea tributulu de pietate și recunoscință pentru decedatulu representantu alu geniului păcii și concordiei dintre diferitele naționalități și confesiuni din patria nóstră.

Dumnedeu să Vě mângăe cu unu demnu următoriu în scaunulu și vîrtuțile decedatului, a cărui-a memorie o păstrezu cu pietate pentru totu restulu vieții mele.

Sibiu, 20 Iuliu (1 Augustu) 1892,

Miron Romanul
archiepiscop și mitropolit.

Stima și veneratiunea, de care s'a bucuratu nemuritorulu nostru archiereu, s'a manifestatu și în cununele frumóse, ce s'au depusu pre cosciugu. Etă inscripțiunile dela unele din aceste cununi: *„Opidulu Blașiu — Nemuritorului Mitropolitu Dr. Ioanu Vancea.“ „Patronului sĕu — Reuniunea femeilorŭ române gr. cat. din Blașiu.“ „Preasânțitului, Părinte Mare Archiereu și Mitropolitu Dr. Ioanu Vancea de Buteasa — Preoții și credincioșii din Protopopiatulu Clușului.“ „Tractulu Rosiei — În sĕmnu de profundă veneratiune.“ „Mareluĭ Archiereu Dr. Ioanu Vancea — Debitu de fiéscă reverință preoții gr. cat. din eparchia Murĕșului.“ „Poporenii din Aiudu — Binefăcĕtoriului lorŭ.“ „Înaltului Protectorŭ — Pompierii voluntari din Blașiu.“ „Economulu, institutu de creditu și economii în Clușiu.“ „Balázsfalvi Magyarok — Tiszteletük jeléül.“ „Începutulu înțelepciunii e frica Domnului — Pers. Tipogr. sem. Arch. G. Deibler, A. Coltoru, O. Măcelariu, I. Covaciu, A. Gruița, etc.“ „Die Blasendorfer Deutschen.“*

על אלה אנו בוכים עינינו ירדה מים על
השל הגדל יאהאננצם ווואנטשא שנפטל ו
אב תרנב "הז לזכרון מקהל עדת ישורון
בלאזענדארף.

„Bunului unchiu — recunoscĕtorulu nepotu Iosifu cu familia.“ „Dem Hohen Gönner — Familie Mendl“, etc. etc.

Preoțimea gremială în locu de cunună face o colectă la fondulu „Întru amintirea iubiților reposați.“

Testamentulu.

Testamentulu Mitropolitului Vancea s'a publicatu. În numĕrulu viitoru vomu începe și noi publicarea, împreună cu literile fundaționale ale Internatului Vanceanu de băeți și ale dominiului din Sân-Miclăușu.

Pentru astă dată ne mărginimu a împărtăși, că *erede universalu* este internatulu Vanceanu de băeți. Legatele ajungu la 30.000 fl. Dominiulu din Sân-Miclăușu remâne Archidieceseĭ, cu menirea principală de a ajutá clerulu și de a întemeia stipendii.

Esecutorii testamentari suntu aleși canonicii *Gavrilă Popu* și *Dr. Alesandru Grama.*

Testamentulu se termină cu următórele prea frumóse cuvinte:

„Rugați-vĕ, veneratĭ frați și în Christosu fii preaiubiți, pentru mântuirea sufletului meu, ca și eu încă să potu odinióră intercede la Tronulu Preaînduratului Dumnedeu pentru mântuirea sufletelorŭ vóstre.“

Administrarea Archidieceseĭ în timpulu intercalaru.

Veneratulu Capitulu mitropolitanu a ținutu loi în 4 Augustu o sedință, în care a alesu de vicaru capitularu pentru timpulu vacanței pre Reveredissimulu Domnu canonicu Ioanu M. Moldovanu.

În noulu vicariu capitularu Archidiecesa nóstră a câștigatu o putere administrativă recunoscută, care desigurŭ va purtá agendele importante ce-lu aștéptă, cu totu zelulu cu tóta energia și cu tóta prudința, după cum pretindu interesele archidieceseĭ nóstre și după cum cere și memoria și spiritulu mareluĭ nostru mitropolitu.

Economu alu dominiului mitropolitanu este alesu Rmulu Domnu canonicu Dr. Ioanu Rațiu.

Către on. Membri ai Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului românu.

Față cu doliulu, în care a ajunsu orașulu Blașiu prin mórtea mitropolitului *Ioanu Vancea,* și după schimbarea totală a împrejurărilorŭ de acolo, adunarea nóstră generală, care fusese anunțată pre 7 și 8 Augustu st. nou, nu se mai póte ține astă-dată în acea localitate, ci este amânată pre diua de 27/15 Augustu (Sânta-Maria mare) și se va ține în Sibiu, unde lucrările ei vorŭ decurge întocmai după programa compusă de mai înainte.

Domnii membri suntu învitați a cercetá acésta adunare în numĕrŭ câtu se póte mai mare și cu atâtu mai vîrtosu, că astă-dată adunarea pre lângă ce va avé să realegă comitetulu sĕu pre următorii trei ani, va veni în posițiune de a și decide asupra unorŭ cestiuni de importanță póte ca nici odată în cei 31 ani ai existinței acesteĭ asociațiuni.

Din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului românu, ținută în 1 Augustu 1892.

G. Barițiu, președinte. **G. Candrea,** secretară.

Editoru și redactoru respundĕtoru:
Dr. Vasiliu Hossu.

Tipografia Seminariului archidiecesanu.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 13 Augustŭ 1892. Numĕrulŭ 33.

O mângăiere.

Stămŭ încă sub impresiunea morţii regretabile a neuĭtatuluĭ nostru archipăstorŭ. Inima ne sângeréză, şi acum golulŭ rĕmasŭ ni-se pare totŭ maĭ mare, perderea totŭ maĭ gravă. Şi par'că durerea nóstră nu ne-ar fi de ajunsŭ.

Abia ne-amŭ dedatŭ cu idea, că mitropolitulŭ Ioanŭ nu va maĭ veni între noĭ şi nu va maĭ luá în mâinile sale ocârmuirea luntriţeĭ mistice a sânteĭ nóstre biserice, şi étă că siliţi suntemŭ deja a înfruntá uneltirile duşmánóse, ce pornescŭ asupra acesteĭ mistice luntriţe.

Noĭ sub impresiunea dureriĭ încă nu ne cugetaserămŭ seriosŭ la viitorŭ; încă nu îndrăsnirămŭ a face niciĭ combinaţiĭ. O facŭ alţiĭ. O facŭ ḑiarele străine de tóte colorile.

Intenţiunea lorŭ nu póte să fie secretă.

Este vorba a pregătí opiniunea publică şi în urmare a influinţá guvernulŭi, ca să purcédă în cestiunea umplerĭĭ scaunuluĭ nostru archiepiscopescŭ nu după cum pretindŭ interesele bisericeĭ nóstre, ci după cum pretindŭ interesele cu totulŭ străine de biserică.

Este póte o lipsă de reverinţă faţă cu memoria mareluĭ nostru mitropolitŭ, cândŭ la acestŭ locŭ deja acum ventilămŭ ast-felŭ de cestiuni. Dar duşmanulŭ nu póte, nu este ĭertatŭ să rĕmână nearĕtatŭ şi nedemascatŭ.

Suntemŭ datorĭ a declará de acum, că dreptulŭ de alegere a archiepiscopuluĭ românŭ greco-catolicŭ de Făgăraşŭ şi mitropolituluĭ de Alba-Iulia compete cleruluĭ din părţile ardelenescĭ. Ĕră denumirea unuia din ternariŭ compete Maiestăţiĭ Sale Regeluĭ Apostolicŭ. Guvernulŭ n'are niciĭ unŭ dreptŭ în tótă afacerea acésta, fără numaĭ dreptulŭ celuĭ maĭ tare.

La acestŭ dreptŭ de alegere ţinemŭ. Nu este putere, care să ne pótă abate dela dreptulŭ nostru.

Védă de aci publiculŭ nostru, — stăiniĭ scimŭ că nu ne ascultă, — câtă consideraţiune meritá tóte falmele şi tóte combinaţiunile de prin foĭ. Nu suntŭ altceva, decâtŭ curate inveńţiuniĭ şi póte uneorĭ şi dorinţe. Înainte de votulŭ preoţimiĭ nóstre tóte rĕmânŭ vorbe góle.

Asta firesce că nu póte să ne împedece pre noĭ întru combaterea duşmánóselorŭ uneltirĭ. Datorĭ fiindŭ a luminá după puterĭ opinia publică, dovedivomŭ drepturile nóstre, şi vomŭ luptá în cerculŭ nostru pentru păstrarea lorŭ neştirbită.

În lupta nóstră însă avemŭ lipsă de sprijinŭ. Umĕrŭ la umĕrŭ şi mână în mână avemŭ să purcedemŭ. Vorbele nóstre nu este ĭertatŭ să resune în pustie. Le vomŭ scrie pentru minte şi pentru inimă.

Şi suntemŭ siguri, că vomŭ fi sprijiniţi.

În ḑiua durerósă, în care amŭ petrecutŭ la mormîntŭ pre neuĭtatulŭ, marele nostru mitropolitŭ, în mijloculŭ doliuluĭ şi alŭ lacrimelorŭ amŭ avutŭ şi o nespusă mângăiere.

Amŭ vĕdutŭ maĭ multŭ decâtŭ orĭ cândŭ de altă dată întrunitŭ clerulŭ şi poporulŭ nostru într'unŭ singurŭ cugetŭ, într'o singură simţire.

Armonia acésta impunĕtóre ne spunea, că toţi fiiĭ bisericeĭ nóstre suntŭ pĕtrunşi de veneraţiune faţă cu vîrtuţile reposatuluĭ mitropolitŭ, şi că unŭ archiereŭ, care ar umbla pre căĭ contrare la cele, pre carĭ a umblatŭ mitropolitulŭ Ioanŭ, n'ar puté contá la ĭubirea şi la veneraţiunea nóstră.

Şi bine să se însemne, că între faptele mitropolituluĭ Vancea, carĭ ĭ-aŭ câştigatŭ inimile şi simpatia cleruluĭ şi poporuluĭ, a fostŭ maĭ alesŭ una.

Episcopulŭ de Gherla Ioanŭ Vancea fusese destinatŭ de guvernulŭ ţĕreĭ pentru scaunulŭ de mitropolitŭ din Blaşiŭ. Guvernulŭ îĭ şi manifestă intenţiunea sa.

Ce a făcutŭ însă Ioanŭ Vancea?

S'a întrepusŭ pentru dreptulŭ de alegere alŭ cleruluĭ şi a declaratŭ celorŭ dela putere, că numaĭ aşa va primí demnitatea de mitropolitŭ, dacă va fi alesŭ de clerŭ.

Noĭ suntemŭ convinşi, că între membriĭ cleruluĭ nostru, carĭ potŭ să vină în combinaţie la umplerea scaunuluĭ mitropolitanŭ, domnesce spiritulŭ luĭ Ioanŭ Vancea. Suntemŭ convinşi, că eĭ ar' rĕspunde guvernuluĭ totŭ aşa, cum a rĕspunsŭ mitropolitulŭ Vancea. Pentru gloria personală nu va vinde niciĭ unulŭ drepturile bisericeĭ nóstre.

Se póte însă, că nechemaţi să aspire acolo, unde nu le este locŭlŭ. Nu cre-

---

Feuilleton.

Biserica şi Democraţia.

III.

Din cele cuprinse în articolele precedente cititorulŭi s'a pututŭ încredinţa, că după multă gândire Papa întorcêndu-se cătră poporŭ a declaratŭ fără întârdiare, că Biserica are şi dînsa doctrina sa socială. Punêndu-se în fruntea mişcăriĭ sociale Leonŭ XIII, contrariŭ cu apucăturile şi deprinderile curtenitorilorŭ poporuluĭ, elŭ declară, că întâiulŭ articolŭ alŭ reformeĭ sociale ar trebui să fie o reformă morală. N'a plăcutŭ multora acéstă declaraţie, n'a plăcutŭ maĭ cu sémă acelora, carĭ credŭ că morala nu are de a face cu reformele sociale. Prevĕdêndŭ că cu formulele de morală nu se póte mulţămi societatea de astăḑi; că nici cel de susŭ, niciĭ cel de josŭ nu maĭ credŭ în eficacitatea preceptelorŭ morale, Papa se cobóră pre terenulŭ practicŭ, caută şi dînsulŭ soluţiunĭ asupra atâtorŭ nevoĭ sociale. Cu modulŭ acesta elŭ disputá terenulŭ reformatorilorŭ, spune, care este şi cuvîntulŭ şi soluţiunea Bisericeĭ în acéstă mare cestiune a reformeĭ sociale, în cestiunea ameliorăriĭ posiţiuniĭ materiale a claselorŭ muncitóre.

Reformele sociale nu se potŭ face în timpulŭ nostru decâtŭ în dóuĕ moduri: întâiulŭ este intervenţiunea Statuluĭ, alŭ doilea este asociaţiunea profesională. Să vedemŭ, pre care din aceste dóuĕ căĭ o recomandă Biserica.

Cestiunea intervenirĭĭ Statuluĭ în reformele sociale este dintre cele maĭ arḑĕtóre şi maĭ de actualitate. După obiceiŭ lumea a clasificatŭ deja pre cei care se ocupă de reforme sociale în intervenţionişti şi în neintervenţionişti. Întrebarea este: care este înţelesulŭ, cuprinsulu cuvîntuluĭ intervenţiunea Statuluĭ în reformele sociale?

Statŭ neintervenţionistŭ în înţelesulŭ absolutŭ alŭ cuvîntuluĭ nu există şi niciĭ că va puté exista. Prin faptulŭ că Statulŭ este Statŭ, elŭ trebue să intervină, ca să protégă drepturile fiesce căruia şi să reprime abusurile. Nimenĭ nu póte contesta una ca acésta; unde însă începe nedumerirea, neînţelegerea, este tocmaĭ în aceea de a sci: unde începe şi unde se sfârşesce, până unde se întinde rolulŭ Statuluĭ ca protectorŭ alŭ drepturilorŭ individuale? În ce modŭ Statulŭ trebue să protégă drepturile şi să pedepséscă abusurile? Aci începe neînţelegerea în ţĕrmurirea atribuţiunilorŭ Statuluĭ faţă cu protecţiunea drepturilorŭ şi reprimarea abusurilorŭ. Acéstă cestiune este capitală şi intereséză societatea maĭ multŭ póte decâtŭ cestiunile nesfârşite asupra formelorŭ de guvernŭ, asupra valóreĭ constituţiunilorŭ şi alte controverse de felulŭ acesta.

Negreşitŭ că în timpulŭ de faţă nu maĭ póte fi vorba despre aplicarea faĭmóseĭ formule a economistuluĭ Gournay, *laisser-faire, laisser-passer.* S'a discreditatŭ în parte economia politică, cândŭ uniĭ dintre economiştiĭ aŭ căutatŭ să ridice la principiŭ acéstă formulă şi să o aplice în raporturile economice. Póte că urmaşiĭ economiştilorŭ din vécŭlŭ trecutŭ aŭ abusatŭ de maxima luĭ Gournay, ĭ-a datŭ altŭ înţelesŭ decâtŭ îĭ dase dînsulŭ. Orĭ-cum ar fi, Statulŭ şi Statulŭ modernŭ maĭ cu sémă nu se póte povĕţuí în materie de raporturĭ sociale după acéstă formulă fisiocratică. Statulŭ trebue să vegheze la respectarea tuturorŭ drepturilorŭ; elŭ trebue să asigure executarea contractelorŭ, respectulŭ moraleĭ şi alŭ demnităţiĭ umane în ateliere şi în uzine, asigurarea muncitorilorŭ în mine şi în fabricĭ, trebue să ocrotéscă contra uneĭ muncĭ forţate, siluite, pre copiĭ, pre fete,

demŭ, ca în clerulŭ nostru să fie asemenea ómeni. Vorbimŭ în ipotese.

Pentru casulŭ acesta va fi chemarea nóstră a pândí. Numaĭ înţelegere bună, numaĭ disciplină. Orĭ ce încercare duşmănósă va rĕmâné zădarnică.

Ne mângâie unirea spiriteloru şi a inimeloru, observată cu ocasiunea înmormîntăriĭ mitropolituluĭ Vancea.

Unirea acésta de spirite nu ne va părăsí. Ea va fi maĭ puternică atuncĭ, cândŭ maĭ mare va fi lipsa. Şi lipsa va fi maĭ mare atuncĭ, cândŭ instituţiunile nóstre, biserica nóstră, şi în biserica nóstră viitorulŭ nostru vorŭ fi ameninţate. Dela unirea acésta va atîrnă salvarea drepturiloru nóstre.

Să grijimŭ. Uniţĭ în cugetŭ, uniţĭ în simţirĭ să respingemŭ orĭ ce ispită, orĭ ce încercare. Învingerea va fi a nóstră, că cu noĭ este Dumneḑeŭ.

Ioanŭ Vancea.

Diecesa Oradeĭ-marĭ. Escelenţa Sa Episcopulŭ nostru de Orade a esmisŭ din incidentulŭ morţiĭ Mitropolituluĭ nostru următorulŭ preafrumosŭ cercularŭ:

Iubiţiloru în Christosŭ Fraţĭ şi Fiĭ!

Nr. 1843—1892. A plăcutŭ voiĭ imperscrutabile a luĭ Dumneḑeŭ, a chemá pre Escelentissimulŭ Domnŭ

Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa

Archiepiscopulŭ şi Mitropolitulŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, Capulŭ ilustru alŭ Provincieĭ nóstre bisericescĭ, dela aceste pământescĭ şi trecĕtóre la cele cerescĭ şi vecînice. Lovitura acésta grea, întrevenită în 31 Iuliŭ a. c. diminéţa la jumĕtate pre 1 óră, cândŭ pre toţĭ fiiĭ credincioşiĭ aĭ Provinciei ĭ-a cufundatŭ în dolĭŭ, în modŭ speciale trebue să atingă pre clerulŭ şi poporulŭ acesteĭ Diecese, în sînulŭ căreia s'a născutŭ, şi pentru prosperarea căreia şi-a sacrificatŭ ilustrulŭ Archiereŭ decedatŭ puterile sale prime. Din aceste consideraţiunĭ, precum în 3 Decembre 1890, cândŭ şi-a serbatŭ iubileulŭ de 25 de anĭ aĭ Episcopieĭ Sale, fiiĭ Dieceseĭ aŭ grăbitŭ a da espresiune simţemintelorŭ sale omagiale şi de bucurie adevĕrată; aşa acuma ne incube tuturorŭ datorinţa sântă cătră decedatulŭ Archiereŭ de a-ĭ cere dela Dumneḑeulŭ îndurărilorŭ, să-ĭ resplătéscă cu cununa neveştedită ostenelele făcute nu numaĭ pentru Archidiecesa Sa, ci şi pentru promovarea binelui şi înflorirea Provincieĭ nóstre bisericescĭ întregĭ. Chiar pentru aceea dispunemŭ, ca fiesce care preotŭ diecesanŭ, în decursulŭ acesteĭ lune curinte a luĭ Augustŭ, într'o diuă alegêndă după împrejurărĭ, să celebreze o S. Liturgie în repausulŭ sufletuluĭ multŭ regretatuluĭ adurmitŭ în Domnulŭ, ceea ce aducêndŭ în Dumineca premergĕtóre la cunoscinţa poporuluĭ credinciosŭ, îlŭ va învitá, să-şi înalţe rugăciunĭ ferbinţĭ la Tronulŭ dumneḑeescŭ, ca pre adurmitulŭ să-lŭ anumere ceteĭ Sânţilorŭ şi Aleşilorŭ Sĕĭ; ĕră provincieĭ vĕduvite să-ĭ dăruéscă Păstorŭ, care urmândŭ adurmituluĭ să o conducă la limanulŭ fericiriĭ.

Oradea-Mare, 1 Augustŭ 1892.

Michailŭ Pavelŭ m. p.
Episcopulŭ gr. cat. de Oradea-Mare.

În tótă diecesa s'a celebratŭ ss. Liturgiĭ întru repausulŭ sufletescŭ alŭ preabunuluĭ nostru Archipăstorŭ, la carĭ a participatŭ poporŭ fórte numĕrosŭ.

Condolinţe.

Dintre multele telegrame şi scrisorĭ de condolinţă, carĭ aŭ maĭ sositŭ la adresa Veneratuluĭ Capitulŭ mitropolitanŭ, ângustimea spaţuluĭ ne concede, să maĭ publicămŭ numaĭ următórele:

Magyar királyi Ministerelnök. 1719/M. E.

A főtisztelendő görög-katholikus érseki főkáptalannak.

Megilletödéssel és fájdalmas érzéssel értesültem a főtisztelendő főkáptalannak táviratából arról, hogy egyházi és hazafias érdemekben gazdag főpásztora Vancea János érsek-metropolita úr mult hó 31-én elhunyt.

A főtisztelendő főkáptalant, és a gyulafehérvári görög-katholikus metropoliát és érseki megyét ért ezen sulyos veszteség felett őszinte és benső ré-zvétemnek adok ezennel kifejezést.

Budapesten, 1892. évi august. hó 4-én.

Gf. Szápáry s. k.

Venerabilului Capitulŭ mitropolitanŭ gr.-catolicŭ în Blaşiŭ.

Nr. 5161. *Preaveneratŭ Capitulŭ mitropolitanŭ!*

Scirea prea tristă despre repausarea în Domnulŭ a Preabunuluĭ şi Neuĭtatuluĭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Escelenţeĭ Sale Dr. Ioanŭ Vancea ne-a consternatŭ pre toţĭ. Ilustritatea Sa Preasânţitulŭ Domnŭ Episcopŭ chiar în ḑilele proxime s'a dusŭ în străinătate pentru curarea sănĕtăţiĭ şi aşa fiindŭ încă pre drumŭ nu se póte sci; că óre cu putinţă îĭ va fi a luá scire la timpŭ despre casulŭ acesta deprimătorŭ. Acestŭ consistorŭ pentru representarea Veneratuluĭ Ordinariatŭ, a Veneratuluĭ Capitulŭ şi a întregŭ cleruluĭ gremialŭ la actulŭ de înmormîntare a alesŭ pre Reverend. Domnĭ canonicĭ Vasiliŭ Popŭ şi Alesandrŭ Erdőss.

Gherla, 31 Iulie 1892.

Eusebiŭ Cartice,
vicarŭ eppescŭ.

Presa despre mórtea mitropolituluĭ Vancea.

Biserica şi Şcóla din Aradŭ în numĕrulŭ 30 din 26 Iuliŭ (7 Augustŭ):

Anunţămŭ cu durere, că Archiepiscopulŭ şi Mitropolitulŭ bisericeĭ greco-catolice române, Dr. Ioanŭ Vancea, după unŭ morbŭ scurtŭ şi după împărtăşirea cu sântele taine a încetatŭ din viéţă la 31 Iuliŭ n. a. c.

Biserica greco-catolică română a perdutŭ în acestŭ prelatŭ pre unŭ Archiereŭ bunŭ şi iubitŭ, carele tótă viéţa sa şi-o a jertfitŭ pentru binele bisericeĭ sale, ér naţiunea română a perdutŭ printr'însulŭ unulŭ dintre ceĭ maĭ vrednicĭ fiĭ aĭ seĭ, pre bărbatulŭ, carele în totŭ decursulŭ vieţeĭ sale a lucratu în modŭ neobositŭ la luminarea poporuluĭ.

Măreţele palate de cultură din Blaşiŭ ridicate în timpulŭ din urmă în parte mare cu concursulŭ fericituluĭ Prelatŭ, vorbescŭ astădĭ, şi vorŭ vesti posterităţiĭ cu o neperitóre elocinţă iubirea şi devotamentulŭ Dînsuluĭ faţă de biserica şi de poporulŭ încredinţatŭ Archipăstoririĭ Sale, precum şi neperitórele resultate obţinute pre terenulŭ educaţiuniĭ şi cultureĭ cleruluĭ şi poporuluĭ sĕŭ.

Ne asoţiămŭ glasulŭ de durere alŭ inimeĭ nóstre cu glasulŭ cleruluĭ şi poporuluĭ greco-catolice române şi rugămŭ pre Celŭ Atotputernicŭ, ca sufletulŭ Defunctuluĭ să-lŭ aşeḑe în locaşurile dreptĭlorŭ, ér osĕmintelorŭ Luĭ să le fie ţĕrîna uşóră.

În vecĭ amintirea Luĭ.

Közmüvelödés în numĕrulŭ 32 din 6 Augustŭ:

A muritŭ Ioanŭ Vancea cu sarcina de 70 de anĭ pre umere, lăsândŭ orfană o diecesă mare. Mórtea luĭ a venitŭ în pripă, şi vestea eĭ a lovitŭ pre toţĭ. În ḑinsulŭ a căḑutŭ în mormîntŭ unŭ principe bisericescŭ modernŭ în sciinţă, fără sĕmĕnŭ în înţelepciune, apostolicŭ în religiositate. Mórtea luĭ este o lovitură pentru biserică şi patrie, pentru magiarĭ şi românĭ de o potrivă.

---

pre toţĭ ceĭ carĭ prin vrîsta lorŭ, prin sexulŭ lorŭ nu se potŭ apĕrá eĭ înşi-le. Aceste datorĭ ale Statuluĭ, pre care Statulŭ le-a nesocotitŭ, saŭ le-a neîngrijitŭ atâtŭ timpŭ, Biserica cere ca să le îndeplinéscă cu sânţenie, căcĭ tóte întră în atribuţiunile luĭ ca Statŭ.

În enciclicele sale Papa se ocupă cu o solicitudine adevĕratŭ părintéscă de sórtea muncitorilorŭ agricolĭ şi industrialĭ. Elŭ afirmă, că avuţiile naţiunilorŭ purcedŭ ḑela muncă; că munca este isvorulŭ tuturorŭ bunurilorŭ, tuturorŭ avuţiilorŭ. Aşa fiindŭ, şefulŭ catolicismuluĭ conchide ḑicêndŭ: „Ecuitatea cere, ca Statulŭ să se preocupe de muncitorĭ şi să facă în aşa chipŭ, ca din tóte bunurile, pre care muncitoriĭ le procură societăţiĭ, să le revină şi lorŭ o parte convenabilă, precum îmbrăcămintea şi locuinţa, şi să pótă trăi cu câtŭ se póte maĭ puţină trudă şi cu maĭ puţine privaţiunĭ. De unde urmézĕ, că Statulŭ trebue să favoriseze totŭ ceea-ce de aprópe saŭ de departe pare de natură, să amelioreze sórtea muncitorilorŭ.“

Învederatŭ dar, că Papa este interven-ţionistŭ, însă interven-ţionistŭ în felulŭ sĕŭ. Că Statulŭ are datoria de a priveghia spre binele tuturorŭ claselorŭ societăţiĭ, maĭ nimenĭ nu se îndoesce; cestiunea este de a sci, care trebue să fie condiţiunile şi care trebue să fie limitele interven-ţiuniĭ Statuluĭ. În acéstă privinţă Papa este fórte reservatŭ, elŭ declară, că interven-ţiunea Statuluĭ nu trebue să se eserciteze decâtŭ acolo, unde este absolutŭ neapĕrată. „Dacă prin urmare, fie interesele generale, fie interesele uneĭ clase în particularŭ, se află vătĕmate saŭ numaĭ ameninţate, şi cândŭ va fi cu neputinţă de îndreptare într'alt-felŭ, trebue neapĕratŭ să se recurgă la autoritatea publică.“ Reiese dar, că Papa nu admite interven-ţiunea Statuluĭ decâtŭ numaĭ în casulŭ, cândŭ nu este cu putinţă, ca să nu se facă apelŭ la autoritatea Statuluĭ.

Spre a fi şi maĭ categoricŭ, Leonŭ XIII spune fără reservă, că „legea nu trebue să întreprindă altŭ nimicŭ decâtŭ aceea, ce este necesarŭ pentru a reprima abusurile şi a înlătura pericolele“.

Cu tóte acestea Leonŭ XIII nu perde unŭ momentŭ din vedere, că în tóte casurile privegherea şi ocrotirea Statuluĭ trebuescŭ îndreptate maĭ cu sémă cătră ceĭ slabĭ şi ceĭ sĕracĭ. Elŭ recomandă Statuluĭ, ca să încunjure cu o îngrijire particulară pre salariaţiĭ, carĭ aparţinŭ mulţimiĭ sĕraçe.

Interven-ţionistiĭ cu orĭ-ce preţŭ şi în tóte ocasiunile aŭ căutatŭ să dea altŭ înţelesŭ doctrineĭ sociale a Bisericeĭ; eĭ aŭ lăsatŭ să se înţelégă, că ar resulta din enciclicele Papeĭ, că elŭ face din Statŭ o provedinţă a muncitorilorŭ. N'a vorbitŭ şefulŭ catolicismuluĭ nicĭ unŭ cuvîntŭ, care să se pótă interpreta în acestŭ înţelesŭ, şi elŭ maĭ puţinŭ decâtŭ orĭ-çine nu póte admite, ca Statulŭ să se erigeze într'o provedinţă órecare. Din parte-ne împărtăşimŭ modulŭ de a vedé alŭ dluĭ Beaulieu, care consideră teoria Statuluĭ provedinţă nu numaĭ falsă şi perniciósă, dar şi necreştinéscă. Într'acéstă teorie se presimte tendinţa Statuluĭ de a se erige într'o adevĕrată divinitate, care să ţea loculuĭ luĭ Dumneḑeŭ invisibilŭ, şi să-şi însuşéscă rolulŭ sĕŭ pre pământŭ. Acesta ar fi, după cum se esprimă învĕţatulŭ francesŭ, ca o revoluţiune în guvernarea universuluĭ, ca o altă provedinţă, care ar venî să se substitue adevĕrateĭ provedinţe, detronâudu-o.

„Să luămŭ aminte, ḑice d. A. Beaulieu; într'acolo tinde, din noŭ, în societăţile nóstre occidentale, noţiunea Statuluĭ. Mulţime de moderniĭ ne îndeamnă a aduce unŭ adevĕratŭ cultŭ Statuluĭ, cândŭ eĭ facŭ să se cobóre Dumneḑeŭ şi provedinţa din cerŭ pre pământŭ. Ne îndrumămŭ cu paşiĭ repeḑĭ cătră apoteosa Cesarilorŭ. Acéstă statolatrie ni-se pare neconciliabilă cu spiritulŭ cristianismuluĭ,

Diecesa nóstră a Ardealului încă îşi ĭea partea din doliŭ şi din durere. Blaşiulŭ şi Alba-Iulia, greco-catolicii şi romano-catolicii, mitropolitulŭ şi episcopulŭ aŭ trăitŭ dintru începutŭ în bună înţelegere. Şi stima acésta împrumutată, concordia acésta frăţéscă a şi avutŭ înfluriuţă din ambele părţi asupra vieţiĭ religióse, carea aci avêndu-se în vedere stările generale pretutindenea suntŭ destulŭ de favorabile. Espresiunea acesteĭ concordiĭ a fostŭ şi primirea, în care Vancea şi preoţimea luĭ a împărtăşitŭ aşa de strălucitŭ acum suntŭ doĭ anĭ pre episcopulŭ nostru şi pre clerulŭ luĭ.

De aceea ne dóre aşa de tare mórtea luĭ Vancea. Éră pentru episcopulŭ nostru ea a fostŭ sguduitóre. Dóră îşi perde pre coetanulŭ şi soţulŭ séŭ în episcopie, o inimă înrudită, unŭ sufletŭ înruditŭ în privinţa simţémintelorŭ şi ideilorŭ şi pre amiculŭ séŭ celŭ maĭ bunŭ.

Dară celŭ maĭ mare este doliulŭ dieceseĭ greco-catolice. Ea deplânge pre părintele séŭ, pre unŭ părinte, pre carele abia fiŭ va înlocuí cu aceea-şi demnitate altulŭ preste decenii. Maĭ alesŭ causa educaţiuniĭ şi a clerului luĭ ĭ-a zăcutŭ la inimă. Pentru amîndóuĕ a jertfitŭ sute de miĭ. Blaşiulŭ are să-ĭ mulţăméscă luĭ frumseţa sa, căci clădirile cele imposante ridicate de dînsulŭ îĭ încujură piaţa. Liberalitatea şi marinimia luĭ eră cunoscută în tótă ţéra. Nu este în diecesa luĭ cea estinsă preotŭ greco-catolicŭ, pre carele să-lŭ fi dimisŭ întru lipsă fără de ajutorŭ. Maĭ alesŭ aceştia şi vĕduvele şi orfaniĭ lorŭ păstrézĕ în inimile sale cu recunoscinţă amintirea luĭ, éră numele luĭ fiŭ vorŭ binecuvîntá magiariĭ şi românii de o potrivă în totŭArdealulŭ.

Viéţa luĭ a fostŭ binecuvîntată.
Mórtea ĭ-a fostŭ sântă.
Amintirea-ĭ este pie.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Foile liberale de unŭ timpŭ încóce scriŭ cu predilecţiune despre rĕcirea relaţiunilorŭ dintre Vaticanŭ şi Monarchia nóstră şi din incidentulŭ unuĭ concediŭ de treĭ sĕptĕmânĭ, ce l'a cerutŭ contele Revertera, ambasadorulŭ nostru de pre lângă Vaticanŭ, prevestescŭ retragerea acestuia dela postulŭ séŭ. Că scirile respândite de diarele liberale aŭ fostŭ nefundate, probézĕ maĭ pre susŭ de tótă îndoéla rentórcerea conteluĭ Revertera la postulŭ séŭ. Sântulŭ Scaunŭ doresce pacea cu tóte statele şi prin urmare şi cu Monarchia nóstră.

---

care nu a consimţitŭ nicĭ odată să dea luĭ Cesarŭ ceea-ce este a luĭ Dumneḑeŭ."

Împărtăşimŭ vederile dluĭ Beaulieu; dreptate are, cândŭ se teme de o prea mare intervenţiune a Statuluĭ în regularea raporturilorŭ economice şi sociale. Noĭ ca şi alţiĭ scimŭ, ce preţuesce ingerinţa Statúluĭ, ingerinţa biurourilorŭ în afacerile private. De altă parte exemplele trecutuluĭ suntŭ aci pentru a ne covinge, că acelea aŭ progresatŭ maĭ multŭ, unde individulŭ nu a fostŭ nimicitŭ; unde Statulŭ a intervenitŭ câtŭ maĭ puţinŭ în daraverile dintre particulariĭ.

Şi apoĭ în trecutŭ póte că împrejurările făceaŭ o datorie Statuluĭ de a intervení maĭ desŭ; aceste împrejurărĭ schimbându-se, nu credemŭ, că în Statulŭ modernŭ se maĭ póte acorda atâta latitudine intervenţiuniĭ guvernului, după cum i-s'a acordatŭ în trecutŭ.

Bóla intervenţiuniĭ Statuluĭ se pare a fi lipicióssă, de óre-ce din unele ţĕrĭ occidentale a începutŭ a trece şi spre noi. Să-ĭ ţinemŭ peptŭ, căcĭ într'alt-felŭ ne vomŭ pomeni într'o ḑi, că chiar şi soitariĭ politicĭ îndrăsnescŭ a se erige în providinta tutelară a poporuluĭ Românŭ. **M.**

Luĭ „Temps" i-se scrie din Roma, că contele Revertera ar fi avutŭ o întrevorbire maĭ lungă cu Cardinalulŭ secretarŭ de statŭ Rampolla, şi s'ar fi aflatŭ unŭ modus vivendi între biserică şi guvernulŭ ungurescŭ în cestiunea matriculelorŭ. Noĭ ḑicemŭ, că punctulŭ de vedere alŭ bisericeĭ e precisŭ şi destulŭ de cunoscutŭ. Biserica nu se va abate nicĭ odată dela acela, şi modus vivendi este aflatŭ, dacă guvernulŭ va lăsá deplină libertate părinţilorŭ cu privire la alegerea religiuniĭ, în care dorescŭ a-şi cresce pre fiiĭ séĭ.

Roma.

Sânţia Sa Leonŭ XIII nu de multŭ a adresatŭ o epistolă episcopuluĭ de Grenoble, în care arétă principiile politiceĭ bisericescĭ, ce trebue să le urmeze catoliciĭ nu numaĭ în Francia, ci pretutindenea. Cu respectŭ la Francia doresce Sântulŭ Părinte, ca biserica catolică să nu se identifice cu nicĭ unŭ partidŭ; ca Francesiĭ catolicĭ să recunóscă forma de guvernare esistentă primită de maioritatea naţiuniĭ francese, şi în fine catoliciĭ să desvólte o activitate energică spre a face guvernuluĭ imposibilŭ a stricá bisericeĭ fie pre cale legislativă, fie pre cea administrativă. Să fie catoliciĭ cu alipire intimă cătră biserică şi să-şi iubéscă cu sinceritate patria. Étă cea maĭ sănétósă politică.

Austria.

Alŭ III-lea congresŭ alŭ catolicilorŭ austriacĭ s'a deschisŭ Luni la 8 a l. c. în Linz. La congresŭ s'aŭ înfăţişatŭ preste 2000 de persóne din tóte părţile imperiuluĭ, între carĭ Nunţiulŭ papalŭ din Viena Galimberti, Cardinalulŭ Gruscha (Viena), archiepiscopulŭ Haller (Salzburg), episcopulŭ Doppelbauer (Linz) şi alţi episcopĭ, maĭ mulţi membri aĭ parlamentuluĭ austriacŭ şi aĭ celuĭ germânŭ, precum şi alte notabilităţi. Preşedinte a fostŭ contele Sylva-Tarouca, care prin o cuvîntare elocuentă a arĕtatŭ, că catoliciĭ buni suntŭ totŭ odată şi ceĭ maĭ buni cetăţeni austriacĭ. După acésta îngenunchiându toţi ceĭ de faţă nunţiulŭ Galimberti le-a împărtăşitŭ binecuvîntarea apostolică. Una din problemele principale ale congresuluĭ este statorirea atitudiniĭ, ce vorŭ a avé să o observe catoliciĭ austriacĭ faţă cu legea şcolară contrară religiuniĭ. Apoĭ se ocupă cu organisarea reuniunilorŭ de studenţi dela şcólele superióre, cu împedecarea deselorŭ emigrărĭ a locuitorilorŭ spre America. Celorŭ siliţi să emigreze li-se recomandă spriginulŭ reuniuniĭ „Sântuluĭ Rafael". Ca celŭ maĭ eficace mijlocŭ pentru vindecarea relelorŭ sociale se recomandă, ca diversele branşe de meseriaşi să se organiseze în corporaţiuni speciale. Congresulŭ provócă preoţimea şi învĕţătorimea, să cultive în poporŭ iubirea de patrie şi alipirea de dinastie. Dipauli a ţinutŭ unŭ discursŭ despre însĕmnătatea religiuniĭ, éră deputatulŭ Morsey a vorbitŭ despre statŭ şi biserică. S'aŭ trimisŭ telegname de felicitare la Papa şi la Monarchulŭ.

Francia.

Spiritulŭ inimicŭ bisericeĭ, de care suntŭ predomniţi ce-ĭ ce conducŭ de presente destinele Francieĭ, se arétă maĭ pre fiesce care ḑi. Aşa deputatulŭ Dupuy-Dutemps ca raportorŭ pentru budgetulŭ culteloru propune a se suprimá intertenţiunea vicariloru generalĭ, şi scaunele episcopescĭ necorĕspundĕtóre concordatuluĭ (pre care guvernulŭ, cândŭ e vorba de favorurile bisericeĭ, nicĭ unŭ pondŭ nu pune,) la casŭ de vacanţă să nu se maĭ umplă. Aci e vorbă în cele din urmă de 7 archiepiscopate şi 17 episcopate. Se sperá, că în camera francesă nu se va fi stîusŭ cu totulŭ simţulŭ de dreptate şi echitate, şi aşa aceste pretensiúnĭ radicale nu vorŭ fi primite.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Comisiunea regnicolară esmisă pentru controlarea datorieĭ de statŭ flotante în şedinţa ţinută la 4 a l. c. în Viena a constatatŭ, că cu finea luĭ Iulie a. c. suma notelorŭ de statŭ, ce se află în circulaţiune, este de 411,994.132 fl., anume propriele note de statŭ facŭ: 71,719.932 fl. în note de câte 1 fl., 132,333.950 fl. în note de câte 5 fl. şi 142,493.750 fl. în note de câte 50 fl., laolaltă 346,547.632 fl., éră notele ipotecare transcrise pre băile de sare şi puse în circulaţiune aŭ valórea de 65,446.500 fl.

Unele diare vreŭ să sciă, că ambasadorulŭ din Berlin alŭ Monarchieĭ nóstre, contele Széchényi, se va retrage din acelŭ postŭ, care va avé să-lŭ ocupe actualulŭ ministru ungarŭ lângă persóna Maiestăţiĭ Sale, dlŭ Ladislaŭ de Szögyény-Marich. Ca succesorŭ alŭ dluĭ de Szögyény ar fi designatŭ ministrulŭ ungarŭ de culte, contele Albinŭ Csáky. Prin eşirea conteluĭ Csáky din ministerŭ se speréză, că divergiţele între statŭ şi biserică, provocate maĭ alesŭ prin acestŭ ministru, s'ar puté complaná pre cale pacínică.

Legea pentru regularea valuteĭ a dobânditŭ preainalta sancţiune din partea Monarchuluĭ şi s'a publicatŭ la 11 a c. atâtŭ în Budapesta câtŭ şi în Viena şi a întratŭ în vigóre.

Francia.

La alegerile parţiale pentru municipiĭ ţinute de curêndŭ conservativiĭ aŭ suferitŭ perderĭ marĭ. Din 1419 mandate, din carĭ 427 eraŭ ale conservatorilorŭ, acum aŭ pututŭ eluptá numaĭ 232. Causa acestorŭ perderĭ zace în împrejurarea, că candidaţiĭ conservativĭ, câţĭ s'aŭ declaratŭ ca aderenţi aĭ formeĭ de guvernare republicane, aŭ fostŭ combătuţi atâtŭ din partea monarchiştilorŭ câtŭ şi din a republicanilorŭ radicalĭ, şi aşa nu a pututŭ reeşí nicĭ unulŭ la alegerĭ.

Germânia.

Diarele conservative-liberale atacă aspru pre cancelarulŭ Caprivi şi cerŭ chiar dimisionarea luĭ din causă, că ar stá în relaţiunĭ prea intime cu centrulŭ catolicŭ şi cu conservativiĭ protestanţi ortodocşi. La acestea reflectându semioficiosulŭ „Nordd. Allg. Zeitung" scrie, că Caprivi a declaratŭ publice, că statulŭ nu se póte lipsí de concursulŭ valorosŭ alŭ bisericeloru, şi că trebue câştigată

iubirea şi conlucrarea catolicilorŭ pentru Prusia şi imperiŭ.

Excancelarulŭ Bismarck a sositŭ în Berlin împreună cu familia sa în 6 a l. c. Aci i-s'aŭ făcutŭ ovaţiuni imposante din parţea mulţimiĭ. Bĕtrânulŭ cancelarŭ de fierŭ s'a muiatŭ şi acum prin enunţările sale, îndreptate contra celorŭ ce conducŭ de presente politica imperiuluĭ, şi prin călĕtoriile sale cercă a vînă popularitate. Precum vedemŭ, îĭ şi succede, numaĭ să nu uĭte, că ceĭ maĭ mulţĭ bărbaţĭ aŭ plătitŭ scumpŭ popularitatea anume căutată.

Anglia.

Regina Angliеĭ la 8 a l. c. a cetitŭ mesajulŭ esprimându-şĭ speranţa, că parlamentulŭ în proxima sesiune va produce pre terenulŭ legislaţiuniĭ îmbunătăţirĭ salutare. După cetirea mesajuluĭ s'a începutŭ desbaterea asupra rĕspunsuluĭ la acela. Deputatulŭ Borton presentézăă unŭ proĭectŭ de rĕspunsŭ la mesajŭ, dorindŭ guvernuluĭ o activitate parlamentară mănósă. Aspuith propune, ca înainte de tóte să se cerce, că óre guvernulŭ actualŭ (Salisbury) poşede încrederea parlamentuluĭ şi a ţereĭ, şi numaĭ după ce se va fi constatatŭ acésta, să se purcédă maĭ departe. După ce acésta e ca sigurŭ, Salisbury, care nu dispune maioritate în casa de josŭ, va trebuí să cedeze loculuĭ sĕŭ bĕtrânuluĭ Gladstone.

Corespondinţe.

Făgăraşŭ în 28 Iunie 1892.

Ni-se cere cu insistinţă publicarea următóreĭ întimpinărĭ, căreia numaĭ cu neplăcere îĭ dămŭ locŭ, repetândŭ, că ómenĭ nesocotiţĭ le provócă în cele maĭ multe casurĭ din motive fórte meschine.

Onorate Domnule Redactorŭ!

În Nro 130 alŭ „Gazeteĭ Trans." s'a publicatŭ o corespondinţă din Făgăraşŭ datată din 4 Iunie v. a. c. şi subscrisă de „sciebene". Numele acesta este în contradicere cu observarea făcută în colóna a 3-a în rubrica „Literatură"; dară maĭ cu samă e în contradicere cu întregŭ cuprinsulŭ corespondinţeĭ, pentru-că „sciebene" însu-şĭ foloseşte cuvintele „nu sciŭ" de 4 orĭ şi în alinea ultimă se pune între „preoţiĭ uniţĭ". Apoĭ fie preotŭ, fie mirénŭ, „sciebene" are cunoscinţă fórte mărginită despre Biserica şi Religiunea sa şi despre cele, ce a scrisŭ din informaţiunile altora, maĭ bine se scria „scierĕŭ", că atunceĭ celŭ puţinŭ numele celŭ fictŭ erá „potrivitŭ" persóneĭ, ce-o representă, şi i-se putea ĭertá neadevărurile fabricate de acea persónă.

Dacă „sciebene" şĭ-ar cunósce istoria bisericeĭ sale cum se cuvine unuĭ preotŭ saŭ celŭ puţinŭ chemarea şi datorinţele sale faţă de credincioşiĭ sĕĭ, dacă şĭ-ar sci preţuí religiunea sa faţă de alte confesiunĭ; dacă ar sci face distingere între lucrurĭ sacre şi profane; în scurtŭ dacă ar fi cetitŭ numaĭ „Epistolele cătră unŭ preotŭ tinĕrŭ" traduse de teologiĭ din Blaşiŭ, despre *procesiunĭ*: de sigurŭ nu se facea de rîsŭ scriindŭ cu atâta ură, dispreţŭ şi defaimă asupra mea, pentru că am luatŭ parte la procesiunea latinilorŭ din „Joia verde", prin care marturisimŭ *credinţa „în divinatea luĭ Isusŭ Christosŭ"*. Ĕtă! acesta e motivulŭ, din care am luatŭ parte tot-deuna şi voiŭ luá şi pre viitorŭ la procesiunea Bisericeĭ catolice, cu carea sum unităŭ în adevărurile de credinţă, — dar suntŭ şi alte motive istorice şi locale etc., carĭ ar trebuí să le cunóscă „sciebene", dacă are capŭ şi minte sănĕtósă. Însă e destulŭ de tristă, căndŭ atarĭ scornirĭ esŭ din capulŭ unuĭ preotŭ publicistŭ ca „sciebine". La unulŭ ca acesta se potŭ aplicá cuvintele Mântuitoriuluĭ: „Dacă lumina, care e întru tine, e întunerecŭ, dar întunereculŭ cătŭ va fi?"

În înţelesulŭ propriŭ alŭ acestorŭ cuvinte divine esaminându corespondinţa din cestiune resultă, că „sciebine" avêndŭ capŭ, are si minte, însă acésta e întunecată de fumulŭ ambiţiuniĭ.

Dreptŭ aceea în interesulŭ adevăruluĭ voiŭ lămurí cele cuprinse în corespondinţă cu totă sinceritatea aşa, după cum le sciŭ eŭ ca preotŭ unitŭ, carele funcţionezŭ în Făgăraşŭ de 30 de anĭ, şi anume:

1. Participarea preoţilorŭ uniţĭ la procesiunea latinilorŭ din „Joia verde" nu se face numaĭ în Făgăraşŭ, ci şi în alte oraşe şi orăşele, unde suntŭ parochiĭ şi preoţĭ uniţĭ, precum: Cluşiŭ, Oşorheiŭ, Turda, Reghinŭ, Mediaşŭ, şi Cohalmŭ etc.

Şi preoţiĭ nostri tot-deuna cetescŭ câte o evangelie în limba română, ceea ce încă îşĭ are însĕmnătatea sa simbolică.

Unŭ usŭ acesta nu de erĭ orĭ alaltăerĭ, ci fórte vechiŭ, carele s'ar introduce şi în Braşovŭ, dacă româniĭ gr. cat. ar fi în stare să-şĭ facă nu biserică pompósă, ci numaĭ o capelă şi să-şĭ ţină preotŭ localŭ, şi în casulŭ acesta asigurŭ pre „sciebine", că rom. catoliciĭ ar merge cu procesiunea la acea capelă şi nu la bisericele deja esistente, fără periculŭ de a ni-se amăgí şi asimilá credincioşiĭ gr. cat. în ritulŭ lorŭ. În legătură cu usulŭ acesta stă şi fenomenulŭ „ne maĭ pomenitŭ" în capulŭ luĭ „sciebine", că preoţiĭ rom. catoliciĭ în procesiunile din sĕptămâna s. Crucĭ mergŭ şi la Biserica gr. cat., dacă e aprópe, ca să facă „slujbă". Ce minune! Pagubă că auctorulŭ corespondinţeĭ nu şi-a descoperitŭ maĭ demultŭ pétra înţeleptiuniĭ sale teologice, că atuncĭ niciĭ în Făgăraşŭ niciĭ airea n'ar maĭ fi mersŭ preoţiĭ latinĭ cu procesiunĭ în bisericele cele modeste unite, ci s'ar fi dusŭ la cele protestante şi în sinagoge.

2. La pasajulŭ, că să recercŭ „autorisarea dela forulŭ maĭ înaltŭ" etc., rogŭ pre preotulŭ „sciebine", ca să-mĭ descopere şi mie acea dispusĕţiune maĭ înaltă, căcĭ nu o cunoscŭ, deşi sum maĭ bĕtrânŭ ca dînsulŭ.

3. Ce se ţine de descoperirea luĭ „sciebene", că Româniĭ Olteni ducŭ „pronose şi jertfe" la paterii cat. pentru „slujba négră", cine e de vină? aŭ nu dînsulŭ şi toţĭ ceĭ de tagma sa? carĭ nu luminézăă poporulŭ, nu-şĭ îndeplinescŭ funcţiunile cu pietatea recerută, ca să-lŭ îndulcéscă? îlŭ lasă pradă profeţilorŭ mincinoşi, înţelegŭ păscălierilorŭ, carĭ îlŭ despóie de banĭ, apoĭ după ce se convinge bietulŭ omŭ, că tóte-ĭ suntŭ deşerte şi fără folosŭ, nu e mirare, că se străcură câte o femee nĕcăjită şi la paterĭ, spre a-ĭ face slujba pentru câţi-va coţĭ de pânză dură, însă din acestea „prinóse" nu facŭ sutele şi miile, carĭ le împartŭ preoţilorŭ pentru intenţiunĭ; în astă privinţă n'a nimerit'o „sciebine", ci voesce să împungă numaĭ ca unŭ spine.

4. În urmă „sciebine" se acaţă şi de procesiunea nóstră la Bobotéză şi de primăria comunală, că n'ar depărtá spĕlătoresele dela rîŭ etc. Eŭ mărturisescŭ, că de 30 de anĭ la partea rîuluĭ, unde mergemŭ noĭ gr. cat., n'am vĕdutŭ niciĭ n'am auditŭ sgomotele descrise. Póte că „sciebine" le vede şi le aude tóte, şi căndŭ nu e presentŭ. Din contră căndŭ eşimŭ noĭ la rîŭ, aci alérgă o mulţime de străinĭ cu vase cu apă punêndu-le în jurulŭ meseĭ spre sfinţire, şi asistă la întrégă ceremonia cu pietate.

Demetriŭ Chişerianŭ,
Cooperatorŭ.

Pentru adunarea generală a Asociaţiuniĭ transilvane din 27 şi 28 Augustŭ a. c.

În pt. 5 alŭ programeĭ, după care aŭ să decurgă lucrările acesteĭ adunărĭ, se prevede „Insinuarea propunerilorŭ şi eventualelorŭ interpelărĭ".

Aceĭ membri, carĭ doresc a face propunerĭ meritóre saŭ interpelărĭ, suntŭ rugaţĭ, ca să le facă îndată în prima şedinţă, după cum şi suntŭ prevĕdute în citatulŭ pt. 5, pentru ca acele să se pótă da îndată la comisiunea respectivă, care va avé a deliberá asupra lorŭ şi în a dóua şedinţă a-şĭ împărtăşí opiniunea cu membriĭ adunăriĭ. În casŭ contrarŭ propunerĭ, ce s'ar face numaĭ a dóua ḑi, arŭ trebuí să rĕmână pentru adunarea anuluĭ viitorŭ spre a-se evitá luare de concluse precipitate, care numaĭ urmărĭ bune nu potŭ să aĭbă.

În pt. 8 alŭ programeĭ se presupune cetirea de disertaţiunĭ. Într'o serie de maĭ mulţĭ anĭ în adunările nóstre aŭ fostŭ ascultate multe disertaţiunĭ saŭ studiĭ sciinţifice, literare, artistice, maĭ tot-deuna cu multă plăcere şi mare folosŭ ca unele, carĭ eraŭ destinate a înaintá în realitate literatura nóstră şi a propagá cultura genuină nefalsificată. În § 3 însă alŭ statutelorŭ nóstre suntŭ oprite din adunările Asociaţiuniĭ „orĭ ce desbaterĭ asupra obĭectelorŭ religióse şi politice, încâtŭ acestea privescŭ la presentŭ", pre căndŭ de altă parte în sensulŭ §-luĭ 2 Asociaţiuniĭ îĭ rĕmâne unŭ câmpŭ vastŭ, nemărginitŭ de activitate necurmată, zelósă şi binecuvîntată în diferitele ramurĭ prin studiŭ, elaborare şi publicare de opurĭ în diferite specialităţĭ de sciinţe şi arte şi asemenea prin împărţire de premiĭ şi stipendiĭ. Într'aceea din punctulŭ de vedere denotatŭ în § 2 presidiulŭ şi respective comitetulŭ întregŭ aŭ fostŭ tot-deuna rĕspunzĕtorĭ pentru cuprinsulŭ şi spiritulŭ disertaţiunilorŭ şi alŭ studiilorŭ destinate a se cetí în adunările publice. Deci aceĭ domnĭ, carĭ voescŭ a delectá pre membriĭ adunăriĭ prin cetirea de studiĭ, suntŭ rugaţĭ, ca cu 3 ḑile maĭ înainte să le transmită la presidiŭ.

Sibiŭ, în 10 Augustŭ 1892.

Presidiulŭ.

Avisŭ.

Comitetulŭ aranjatorŭ şi de primire, instituitŭ din incidentulŭ adunăriĭ generale a „Asociaţiuniĭ Transilvane pentru literatura şi cultura poporuluĭ românŭ", convocată pre *15/27 Augustŭ* a. c. la *Sibiiŭ*, aduce — pentru prealabilă orientare — la cunoscinţa On. publicŭ următorulŭ

Programŭ:

Vineri 14/26. Augustŭ: Convenire socială în restauraţiunea Pankiewitz („Novara") la 8 óre séra.

Sâmbătă 15/27. Augustŭ: 10. óre a. m. *Şedinţa de deschidere* a Adunăriĭ generale;

la 2 óre p. m. *banchetŭ;* la 8 óre p. m. *concertŭ* şi după acesta *cină comună.*

Duminecă 16/28. Augustŭ: la 9 óre a. m. *Şedinţa II.* a Adunării generale; după şedinţă *prândŭ comunŭ* şi séra la 9 óre *balŭ.*

Luni 17/29. Augustŭ: Excursiunĭ în împrejurimea Sibiiuluĭ.

Programe detaiate se vorŭ împărtí la sosirea óspeţilorŭ.

Deórece puţinele hôteluri din Sibiiŭ pre timpulŭ adunării generale în mare parte vorŭ fi ocupate din causa concentrării de trupe pentru manevre şi ast-felŭ va fi de lipsă a încuartirá o parte a óspeţilorŭ la case private, On. publicŭ, care va participa la Adunarea generală, este rugatŭ *a se insinuá de timpuriŭ pentru cuartire, banchetŭ şi excursiunĭ,* ca să se pótă face îngrijirile necesare pentru reuşita festivităţilorŭ.

Insinuările aŭ să se facă celŭ multŭ până în 12/24. Augustŭ la adresa D-luĭ *Corneliŭ Diaconovich în Sibiiŭ. (Nagyszeben.)*

Comitetulŭ aranjatorŭ pre timpulŭ Adunării generale va avé localulŭ sĕŭ propriŭ, unde On. óspeţi vorŭ primí orí-ce informaţiunĭ, bilete pentru banchetŭ, balŭ etc.

Sibiiŭ, 7 Augustŭ (noŭ) 1892.

Comitetulŭ aranjatorŭ.

Şcóla de fetiţe din Blaşiŭ.

Conformŭ dispusĕţiunilorŭ cuprinse în preagraţiosulŭ cercularŭ mitropolitanŭ emisŭ la 11 Iulie Nr. 2730 — a. c. cătră întregŭ clerulŭ archidiecesanŭ şi a graţióseĭ ordinaţiunĭ consistoriale de datŭ 19 Iulie Nr. 2759 — a. c., carí îşĭ aŭ basa în §§. 11 şi 12 c. III din articlulŭ de lege XXXVIII din an. 1868, — şcóla poporală română greco-catolică de fete din Blaşiŭ s'a ridicatŭ la categoria de *şcólă poporală greco-catolică română superióră de fete,* carea dimpreună cu cea poporală elementară se va instalá şi deschide cu 1 Septembre a. c. st. n. în internatulŭ „Vancea"-nŭ.

În clasa I. superióră, conformŭ legiĭ actuale de şcólă şi a ordinaţiunilorŭ Înaltuluĭ Ministeriŭ de culte şi instrucţiunea publică din 16 Augustŭ Nr. 18,634 — 1882, se suscepŭ:

a) eleve, carí aŭ împlinitŭ alŭ 12-lea anŭ alŭ etăţiĭ, şi

b) aŭ absolvatŭ şcóla poporală elementară cu succesŭ celŭ puţinŭ suficiente orí vorŭ face unŭ esamenŭ de suscepere. Ceea ce prin acésta spre orientare se şi aduce la cunoscinţa publicului interesatŭ.

Blaşiŭ, 10 Augustŭ 1892.

Georgiŭ Munteanŭ,
directorulŭ şcóleĭ de fetiţe.

Rugare.

Îmĭ permitŭ a rugá cu frăţéscă stimă pre acelŭ confrate preotŭ, carele în Blaşiŭ în 3 Augustŭ a. c. la 9 óre antemerid., înainte de începerea serviţiuluĭ funebralŭ, şi înainte de a sosí eŭ în biserică, cu ocăsiunea îmbrăcărií peoţimiĭ cu sfită şi patrachirŭ, póte din eróre şi din îmbulzélă cu graba a îmbrăcatŭ sfita şi patrachirulŭ bisericeĭ de aci, destinate pentru mine, ambele nóuĕ de catifea négră şi sfita cu o acăţătóre, lăsându-mĭ mie odăşdiile sale maĭ vechĭ, ca să binevoéscă a trimite la adresa mea acelea odăşdiĭ ale bisericeĭ de aicĭ, carí eŭ primindu-le, îndată îĭ voiŭ reînapoiá odăşdiile sale pre cale postală.

Sibiiŭ, 9 Augustŭ 1892.

Ioanŭ Rusŭ,
protopopŭ.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. *Iuniŭ Brutŭ Micu* clericŭ abs. e denumitŭ cancelistŭ în cancelaria mitropolitană.

Din diecesa Oradeĭ-marĭ. *M. O. D. Iuliŭ Papfalvai,* profesorŭ de Religiune şi limba şi Literatura română la gimnaşiulŭ susuperiorŭ din Orade, va primí o remuneraţiune de 200 fl. pentru instruirea în ritulŭ bisericeĭ nóstre a clericilorŭ diecesanĭ gr.-cat. din Seminariulŭ rom. cat. din Oradea-mare. — Dlŭ *Iosifŭ Papp* este numitŭ profesorŭ de desemnŭ la gimnasiulŭ din Beiuşŭ. — Dlŭ *Ioanŭ Borlanŭ,* preotŭ de curêndŭ ordinatŭ, este dispusŭ cooperatorŭ în Leta mare.

Ajutorulŭ de câte 100 fl. alŭ Escelenţeĭ Sale P. S. D. Episcopŭ de Oradea-mare, pre carele în fiesce care anŭ se îndură a-lŭ solví pentru 60 de parochiĭ maĭ misere din diecesă, şi ăstŭ timpŭ s'a solvitŭ în suma de 6000 fl. parochilorŭ din următórele parochiĭ: Amaţŭ, Álmosd, Beliŭ, B. Uĭlacŭ, Berzova, Betfia, Bocsígŭ, Ciutelecŭ, Ciulescĭ, Decaneşdĭ, Deda, Dijirŭ, Drăgescĭ, Dubricionŭ, Er-Adonŭ, Farnaşŭ, Fegernicŭ, Felmeneşŭ, Feneşă, Firişŭ, Galşa, G. Petri, Genciŭ, Gruĭlungŭ, Giuliţa, Haieŭ, Ivanişŭ, Chioagŭ, K. Topa, Caraşeŭ, Cr. Meneşŭ, Miniadŭ, Mociarŭ, Leta Mare rut., Santâulŭ Mare, Negru, Bozinta Mare, Ovarĕŭ, Anşeŭ, Pete, Petranĭ, Presaca, Racova, Resighea, Băiţa, Şanaieŭ, Simandŭ, Şoncoliuşŭ, Sarcăŭ, Semlacŭ, Sititelecŭ, Seplacŭ, Siutea, Somboclagŭ, Tria, Groşĭ, Valani, V. Abranĭ, Vintirĭ şi Virtişŭ.

Esamene profesorale. Dlŭ Teodorŭ Bulcŭ, profesorŭ gimn. şi vicerectorŭ la „Internatulŭ Pavelianŭ" din Beiuşŭ, a făcutŭ esamenulŭ profesoralŭ la Universitatea din Budapesta. Totŭ acolo a depusŭ esamenŭ profesoralŭ şi dlŭ *Nicolaŭ Fabiaŭ* clericŭ absolutŭ şi ascultătoriŭ de filosofie, éră la universitatea din Cluşiŭ dlŭ *Ioanŭ Kéri,* teologŭ absolutŭ şi ascultătoriŭ de filosofie.

Stipendiĭ pentru ascultătorií de filosofie. Din partea guvernuluĭ diecesanŭ de *Oradea-mare* pentru anulŭ scolasticŭ venitoriŭ spre ascultarea filosofieĭ s'aŭ votatŭ stipendiĭ teologilorŭ absoluţi *Ioanŭ Kéri, Georgiŭ Maiorŭ* şi *Gavrilŭ Mureşanŭ.* Ceştĭ doĭ din urmă vorŭ avé să-şĭ câştige cualificaţiunea de lipsă şi în arta stenografieĭ.

Concursulŭ pentru completarea vacantelorŭ ivite în fundaţiunile cleruluĭ tinĕrŭ, ale „Internatuluĭ Pavelianŭ", seminariuluĭ domesticŭ diecesanŭ şi ale preparandieĭ diecesane de Oradea-mare s'aŭ ţinutŭ în 4 Iuliŭ st. n. a. c.

Dintre recurenţi *la s. teologie* s'aŭ primitŭ 9 inşi, dintre carí *Camilŭ Selăgianŭ* şi *Adrianŭ Turdeanŭ* se dispunŭ în seminariulŭ centralŭ din Budapesta. Totŭ acolo s'a străpusŭ şi clericulŭ *Ioanŭ Mureşanŭ* din seminariulŭ primaţialŭ de Strigoniŭ, *Iosifŭ Pataki* şi *Georgiŭ Kiss* la Strigoniŭ. *Alesandru Diţŭ* şi *Georgiŭ Ardeleanŭ* fură dispuşĭ în seminariulŭ din Ungvár, *Romulŭ Busilla* şi *Ioanŭ Têrnovanŭ* în celŭ din Oradea, în fine *Victorŭ Szilágyi* în celŭ din Satumare.

La *„Internatulŭ Pavelianŭ"* din Beiuşŭ din îndurarea şi mariniinositatea Escelenţeĭ Sale P. S. D. Episcopŭ-fundatorŭ Mihailŭ Pavelŭ s'aŭ maĭ adausŭ 8 fundaţiunĭ la cele din anulŭ trecutŭ. Primiţĭ aŭ fostŭ 25 tinerĭ, anume 5 integralişti, 10 medialişti şi 10 medialişti supernumerarĭ.

În *„Seminariulŭ domesticŭ diecesanŭ"* din Oradea-mare s'aŭ primitŭ 50 de tinerĭ şi anume 14 integralişti, 3 medialişti, 9 integralişti pre unŭ anŭ, 10 medialişti pre unŭ anŭ, 5 integralişti supernumerarĭ şi 9 medalişti supernumerarĭ. Éră pentru convictŭ tacsele de întreţinere pre anulŭ scol. 1892/3 se statorescŭ: a) Pentru mésa I. 230 fl., b) pentru mésa II. 140 fl. computându-se în aceste sume şi preţulŭ vesmintelorŭ.

La preparandie aŭ concursŭ 8 tinerĭ, concursele cărora se vorŭ resolví numaĭ după ce vorŭ fi depusŭ esamenulŭ de primire.

Cestiune română în Transilvania şi Ungaria. *Replica junimii academice române din Transilvania şi Ungaria la „Rĕspunsulŭ" datŭ de junimea academică magiară „Memoriuluĭ" studenţilorŭ universitarĭ din România. Cu o hartă etnografică a Austro-Ungarieĭ şi a Românieĭ.* Acéstă interesantă broşură, cu care se ocupă maĭ tóte diarele din patrie (se înţelege, că fiesce care o judecă după propriele vederĭ), aduce fórte multe argumente scóse din autorĭ străinĭ şi se provócă chiar la acte oficióse publice spre a documentá, că ceea ce susţine, e basatŭ pre adevĕrŭ. Ea e scrisă cu multă seriositate şi bărbăţie şi s'a publicatŭ în cinci limbĭ: română, germână, italiană, francesă şi englesă. Asupra cuprinsuluĭ eĭ vomŭ revenĭ.

Câtŭ de bine suntŭ informate diarele magiare despre afaceriĭ românescĭ, se vede şi din următórea scire tendenţiósă publicată în „Egyetértés": „Precum ne scrie corespondentulŭ din Sătmarŭ, Dr. Lucaciŭ şi Dr. Raţŭ, cunoscutele firme vieneze şi indigene, la 7 a l. c. aŭ ţinutŭ adunare în Blaşiŭ, a căreĭ scopŭ *mărturisitŭ* este promovarea culturală a poporuluĭ românŭ. Fiindŭ că sub sóre tóte vinŭ la ivélă, vomŭ vedé şi aceea, întru câtŭ corĕspunde adunarea scopuluĭ mărturisitŭ." Dacă „Egyetértés" îşĭ primesce din Sătmarŭ informaţiunĭ cu privire la Blaşiŭ, nu ne mirămŭ, că se áflă în rătăcire cu privire la petrecerea visată a dlorŭ Dr. Raţŭ şi Dr. Lucaciŭ în Blaşiŭ la 7 a l. c. Ce privesce adunarea culturală, „Egyetértés" încă a publicatŭ, că ea nu se va ţiné în Blaşiŭ la 7 a l. c., ci se va amână. La observarea maliţiósă şi însinuătóre, că scopulŭ *mărturisitŭ* ar fi promovarea culturală a poporuluĭ românŭ, rĕspundemŭ, că Acociaţiunea nóstră nu se înşiră între Kultur-Egyleturile cele glorificate prin „Egyetértés", carĭ sub mască culturală urmărescŭ scopurĭ politice duşmănóse naţionalităţilorŭ conlocuitóre.

Întru amintirea iubiţilorŭ reposaţi. — Direcţiunea institutuluĭ de creditŭ şi de economiĭ „Murĕşana" a depusă 10 fl. în locŭ de cunună întru amintirea membruluĭ direcţiunií *Dr. Absolonŭ Todea* la fondulŭ întemeiatŭ aicĭ în Blaşiŭ „întru amintirea iubiţilorŭ reposaţĭ".

Episcopŭ asasinatŭ. Episcopulŭ de Foligno în Italia a fostŭ aflatŭ mortŭ în trenulŭ, ce venia din Florenţa. Se crede a fi fostŭ asasinatŭ de cătră o calfă de lăcătariŭ, la care s'a aflatŭ inelulŭ episcopescŭ.

Concurse. Cu terminulŭ de 15 Aug. a. c. se escrie concursŭ pentru următórele staţiunĭ docentale şi cantorŭ-docentale: *I. Protopopiatulŭ Pogăceleĭ.* Staţ. cant.-doc. din *Almaşulŭ deşertŭ — Poca* (docentŭ ambulantŭ) cu emolumintele; a) din Almaşŭ 50 fl. din repartiţiune, unŭ arătorŭ de 8 jug. aratŭ de poporŭ, preţuitŭ în 125 fl., venitulŭ stolarŭ = 25 fl., b) din Poca 70 fl. din o fundaţiune şi 30 fl. dela poporŭ. II. *Protopopiatulŭ Morlaceĭ.* Staţ. doc. în *Mărgăŭ* cu emolumintele 200 fl. din repartiţiune, 52 fl. 50 din fundaţiune. Staţ doc. docente secundarŭ din *Mărgăŭ,* cu emolumintele 200 fl. din repartiţiune. III. *Protopopiatulŭ Murĕşuluĭ.* Staţ. doc. din *M. Oşorheiŭ* cu emolumintele 200 fl. din cassa bisericeĭ. IV. *Protopopiatulŭ Almaşuluĭ.* Staţ. cant.-doc. din *Agrişŭ* cu emolumintele 200 fl. din repartiţiune şi 6 jug. fênaţŭ.

Românii din Epirŭ facŭ progrese îmbucurătóre, ceea ce-i neliniştesce fórte multŭ pre Grecĭ. În Ianina esistă unŭ gimnasiŭ românescŭ, la care alérgă cu grămada din Românii de prin satele din jurŭ. Esamenele din acestŭ anŭ aŭ dovedităŭ pre deplinŭ, că profesoriĭ dela gimnasiŭ suntŭ conscií de chemarea sa. Şcóle poporale se deschidŭ pre fiesce care anŭ în comunele românescĭ din Epirŭ şi Macedonia.

„Gazeta Economuluĭ" din Şiria din cause private a fostŭ sistată pre timpŭ nedeterminatŭ din partea proprietaruluĭ şi editoruluĭ sĕŭ, dlŭ Voniga, şi nu a fostŭ suprimată de cătră auctorităţile politice, precum se divulgase în maĭ multe diare.

Albumulŭ luĭ Kossuth. Membriĭ partiduluĭ independentŭ şi din 48 aĭ parlamentuluĭ ungarŭ vorŭ trimite bĕtrânuluĭ revoluţionarŭ dela Turin unŭ escelentŭ albumŭ din incidentulŭ aniversărií a nouĕdecea a nascerií luĭ.

Filoxera s'a constatatŭ şi în viile dela Tĕuni şi Boianŭ în comitatulŭ Tîrnaveĭ micĭ. Totŭ acolo s'a observatŭ, că unele viĭ suntŭ atacate şi de peronosporă.

Artistulŭ G. Manolescu a reposatŭ la 26 Iuliŭ la Paris în etate de 35 de anĭ în decursulŭ uneĭ operaţiunĭ medicale. Rĕmăşiţele pământescĭ ale regretatuluĭ actorŭ s'aŭ adusŭ în Bucurescĭ la biserica s. Niculae, unde aŭ fostŭ primite de unŭ publicŭ fórte numĕrosŭ.

Testamentulŭ

infrascrisului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ

facutŭ cu libertatea deplină de a puté face Testamentŭ fără consensŭ regiŭ, în sensulŭ benigneĭ Resoluţiuni aulice din 13 Iulie 1775 Nr. 874 sub numĕrulŭ gubernialŭ 5886 reintimate cu graţiosulŭ Rescriptŭ alŭ Înaltului Ministeriŭ de Cultŭ şi Instrucţiunea publică emanatŭ la 16 Septembre 1874 Nr. 25368.

„În numele Preasânteĭ, Consubstanţialeĭ, Făcĕtóreĭ de viéţă şi Nedespărţiteĭ Treimi: a Tatăluĭ şi a Fiuluĭ şi a Spirituluĭ Sântŭ. Aminŭ.“

Fiindŭ-că viéţa omuluĭ în acéstă lume e o luptă neîntreruptă, căreia e supusŭ totŭ muritorulŭ, prin carea din ḑi în ḑi maĭ tare debilitatŭ se repedésce cătră mormîntŭ, eŭ subscrisulŭ încă reflectândŭ la acéstă sórte comună, şi cumpĕnindŭ cu minte senină şi calculare seriósă, că şi ḑilele mele, ce mi-le-a concesŭ Preaînduratulŭ Dumneḑeŭ, să le petrecŭ în acéstă viéţă pămînténă, potŭ fi acum numĕrate şi încă puţine: am judecatŭ a fi de lipsă, ca acum maĭ înadinsŭ decâtŭ altă dată să cugetŭ despre capetulŭ vieţiĭ, şi să dispunŭ despre ale mele pentru casulŭ de mórte.

Pentru aceea înainte de ce mi-s'ar percurmá firulŭ vieţiĭ pămîntene şi aşa până ce încă nu aşĭ comprobá şi eŭ cu propriulŭ esemplu, „că nu avemŭ aci pre pămîntŭ cetate stabilă, ci cercămŭ pre cea viitóre“; — cu preferinţă din adâncululŭ inimeĭ mele dându Preabunuluĭ Dumneḑeŭ omagială mulţămită, pentru că s'a înduratŭ de după nemărginita sa bunătate nu numaĭ a mĕ face membru sânteĭ sale Biserice catolice, şi a mĕ ţiné neclătitŭ preste totă viéţa în adevĕrata credinţă a Sânteĭ Uniriĭ cu Biserica apostolică Romană; ci a mĕ chemá şi alege şi de Archipăstorŭ preste turma spirituală a acesteĭ Archidiecese, şi de Mitropolitŭ alŭ Provincieĭ bisericescĭ greco-catolice românc de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, — plecatŭ în genunchĭ cerŭ şi implorezŭ misericordia-ĭ divină, ca să-mĭ fie îndurătorŭ ĭertându-mĭ totе pĕcatele, cu carĭ l'am vătĕmatŭ, şi să mĕ priméscă în céta Sânţilorŭ sĕĭ, aşeḑându-mĕ odinióră în locuinţele dreptilorŭ, carĭ se bucură de fericirea eternă.

Rugându-mĕ ast-felŭ Preabunuluĭ Dumneḑeŭ cu cea maĭ profundă umilinţă pentru câştigarea amintiţilorŭ tesaurĭ aĭ îndurărilorŭ sale; mĕ întorcŭ la mine însu-mĭ şi maĭ întâiŭ cugetŭ la sufletu-mĭ nemuritorŭ creatŭ după tipulŭ şi asĕmĕnarea luĭ Dumneḑeŭ, pre care-lŭ comandŭ nemărginiteĭ îndurărĭ a Preasânteĭ Treimĭ: a Tatăluĭ, care l'a creatŭ, şi a Fiuluĭ, care l'a rĕscumpĕratŭ, şi a Spirituluĭ Sântŭ, care l'a sânţitŭ, esorându pentru dînsulŭ întrepunerea preacurateĭ şi nemaculateĭ Născătóreĭ de Dumneḑeŭ pururea Vergure Maria şi implorându rugăciunile tuturorŭ Sânţilorŭ luĭ Dumneḑeŭ, maĭ alesŭ ale Sântuluĭ Apostolŭ şi Evangelistŭ Ioanŭ patronulŭ meŭ.

Apoĭ reflectezŭ la trupulu muritorŭ, ce l'am purtatŭ în acéstă viéţă trecĕtóre, pre care până la gloriósa înviere a morţilorŭ îlŭ resignezŭ pămîntuluĭ, din care fŭ creatŭ!

Şi de cumva s'ar întîmplá, ca să morŭ, saŭ acasă la locululŭ reşedinţeĭ mele, saŭ în teritorululŭ provincieĭ nóstre bisericescĭ, saŭ airea, voescŭ şi dispunŭ, ca corpulŭ meŭ să se înmormînteze în cripta Bisericeĭ Curţiĭ nóstre mitropolitane în societatea Confraţilorŭ Archiereĭ antecesorĭ aĭ nostri adurmiţi în Domnulŭ, carĭ repauséză acolo; ca aşa şi eŭ să fiŭ cu ĕi până la a dóua venire a Domnuluĭ spre gloriósa înviere.

Solemnitatea înmormîntăriĭ mele să fie cuvenită demnităţiĭ, ce o am purtatŭ, să nu fie însă nicĭ de cum prea sumtuósă şi cu splendóre superfluă.

I. În privinţa substanţeĭ mele, pre carea — după facerea Fundaţiuniĭ mele cu numirea „Fundaţiunea Vancea-nă“ sub titulŭ specialŭ de „Cassa archidiecesană“, a căreia Litere fundaţionale se alătură sub lit. A., — mĭ-o am pututŭ câştigá şi conservá cu mare cruţare, şi pre care acum o lasŭ ca avere, dispunŭ: ca totă averea mică, fie aceea în banĭ paraţi, aurŭ, argintŭ, aramă, banconote, fie în obligaţiunĭ, atâtŭ asecurătóre de viéţă, ce am la societatea asecuratrice „The Gresham Life Assurance Society“ în London despre 30.000 fl. v. a., câtŭ şi urbariale de statŭ, orĭ acţiĭ şi libelĭ de aĭ casseĭ parsimoniale dela Blaşiŭ orĭ şi de airea, precum şi preţulŭ caseĭ mele proprie, ce o am în Orade în strada kőfaragó sub Nr. 821, totе una cu interusuriile lorŭ dimpreună să se adune şi să se pună la olaltă, cătra care sumă apoĭ să se adaugă şi acea sumă totă, carea se va aduná şi căpĕtá din preţurile celoralalte speciĭ şi soiurĭ de avere, precum suntŭ următórele:

a) Preţiósele propriĭ, de carĭ se ţinŭ: catenele, crucile, inelele, orológele de aurŭ orĭ argintŭ; — b) vasĕle de totе speciile de metalŭ, — c) utensiliile de masă, precum suntŭ: cuţitele furchiţele, lingurele, sălăriţele, canele şi celealalte, ver de ce metalu şi formă ar fi acele, — d) vestimentele, ver de ce stofă şi materie ar fi, — e) vasĕle şi sculele de culină de totă materia şi forma; — f) mobiliile din totе chiliile a ambelorŭ reşedinţe şi din celealalte case din curtea mitropolitană, carĭ se vorŭ constatá, că suntŭ ale mele, — g) icónele, portretele şi alte desĕmnurĭ, ce se vorŭ aflá, ca ale mele; — afară de portretulŭ meŭ luatŭ în ornatŭ bisericescŭ şi pusŭ în ramă aurită, pre care îlŭ lasŭ de Fundus Instructus la Mitropolie, — h) totе animalele ver de ce genŭ şi specie, — i) calesele, fie acele batarŭ, fie cocie, orĭ trăsurĭ de usŭ comunŭ, una cu totе hamurile şi aparatele, apoĭ carĕle de economi e cu totе instrumintele şi maşinele apertinente aceleia, — k) totе soiurile de procreaţiune atâtŭ în bucate, câtŭ şi în vinurĭ una cu sculele, buţile şi alte instruminte, ce s'ar ţiné de acelea, — l) totе competinţele, ce mĭ-ar obvení din desdaunărĭ şi rebonificărĭ, orĭ de ce natură ar' fi acele; totе aceste speciĭ şi ramĭ de avere preatinşi sub literele dela a) până la l) şi altele, ce s'ar maĭ aflá ca ale mele, să se prefacă în banĭ prin licitaţiune, a cărorŭ preţurĭ apoĭ să se adaugă şi adune la olaltă cu banĭ paraţi şi obligaţiunile amintite maĭ susŭ sub Nr. I, carĭ totе la olaltă vorŭ constituí pre massa mea relicuiară, despre carea dispunŭ în specialŭ precum urméză:

II. Premiţendŭ aceea, că eŭ nu am nicĭ o datorie pasivă, afară de competinţele Fondului Instructŭ (Fundus Instructus), carĭ se vorŭ specificá maĭ la valc, voescŭ, şi dispunŭ, ca înainte de totе:

a) din banĭ paraţi, ce se vorŭ găsí după mórtea mea, să se îca o sumă de 400 fl. v. a. ḑi patru sute florenĭ, carĭ să se împărţéscă între sĕracĭĭ din Blaşiŭ;

b) din banĭ paraţi să se solvéscă spesele funebrale;

c) din aceĭ banĭ să se solvéscă contacle apotecеĭ, precum şi:

d) onorariele medicilorŭ, carĭ mĕ vorŭ fi curatŭ orĭ consultatŭ în morbulŭ morţiĭ mele;

e) din massa mea relicţuară să se scóţă suma de 2100 fl. ḑi dóuĕ miĭ o sută fl. v. a. ca Fundus Instructus, ce l'am primitŭ şi eŭ ca pre atare din massa relicuiară a Antecesoruluĭ meŭ de pie memorie Mitropolitulŭ Alesandru Şt. Şuluţŭ; — maĭ încolo:

f) pentru 4 biboli şi 2 carĕ birişescĭ ca Fondŭ Instructŭ alŭ dominiuluĭ mitropolitanŭ să se solveze din massa mea relicuiară o sumă de 400 fl. ḑi patru sute florenĭ v. a., pre carĭ eŭ încă ĭ-am primitŭ sub acelŭ titulŭ din massa Şuluţană în puterea decisiuniĭ V. Consistorŭ archidiecesanŭ din 11 Octobre / 29 Septembre 1873 Nr. 2849.

III. Ce va rĕmâné din massa mea relicuiară după şcóterea celorŭ enumĕrate sub Nr. II, va constituí rĕmasulŭ saŭ lăsămîntulŭ meŭ liberŭ, despre carele dispunŭ şi ordinezŭ în specialŭ următórele:

De erede universalŭ preste lăsămîntulŭ meŭ constituezŭ şi lasŭ pre Fundaţiunea mea numită „Seminariulŭ Junimiĭ române greco-catolice studinte în Blaşiŭ“, a căreia Litere fundaţionale se alătură sub lit. B.; acestŭ Erede universalŭ se pune sub grija Preaveneratuluĭ Consistorŭ Archidiecesanŭ, şi averea luĭ se aşéḑă sub administrarea Veneratuluĭ Capitulŭ mitropolitanŭ grecocatolicŭ românŭ din Blaşiŭ, carele e rugatŭ, ca din lăsămîntulŭ meŭ maĭ întâiŭ să dea şi să resigneze respectivilorŭ următórele Legate:

1. Din lăsămîntulŭ meŭ să se scótă o sumă de 1000 fl. ḑi o mie florenĭ v. a., carĭ suntŭ destinaţi pre stipendiĭ votivale pentru celebrarea sacrelorŭ Liturgiĭ în repausulŭ sufletuluĭ meŭ, a părinţilorŭ Georgiŭ şi Floriana, a fratеluĭ Georgiŭ şi surorilorŭ Maria, Floriana şi Anna, în carea privinţă să se observeze următórele dispuseţiuni: Din suma amintită de 1000 florenĭ să se ĭea o sumă de 500. adecă cinci sute florenĭ v. a. şi să se resigneze Veneratuluĭ Capitulŭ mitropolitanŭ în Blaşiŭ spre a-ĭ eloca în locŭ sigurŭ spre fructificare, din a cărorŭ interusuriŭ annalŭ se vorŭ celebrá în totŭ anulŭ câte 25 Liturgiĭ sacre în Biserica catedrală pentru repausulŭ sufletuluĭ meŭ; altă sumă de 100 fl. ḑi o sută florenĭ v. a. scósă din miea memorată maĭ susŭ să se resigneze antistieĭ bisericescĭ dela Biserica parochială în Blaşiŭ spre a-ĭ

elocá spre fructificare în locŭ sigurŭ, din a cărorŭ interusuriŭ anualŭ să se celebreze în totŭ anulŭ câte 5 Liturgiĭ pentru repausulŭ sufletuluĭ mameĭ mele Floriana înmormîntate în cemeteriulŭ de lângă acea Biserică, amintindu-se la sacrele Liturgiĭ votivale preatinse şi ceĭalalţĭ consângenĭ înmormîntaţĭ acolo.

O altă sumă de 200 fl. ḑi dóuĕ sute florenĭ v. a. din suma de o mie florenĭ de maĭ susŭ să se străpună Veneratuluĭ Ordinariatŭ Episcopescŭ de Gherla, ca să binevoéscă a dispune elocarea acelora în locŭ securŭ spre fructificare, din a cărorŭ interusuriŭ anualŭ să se celebreze în totŭ anulŭ câte 10 sacre Liturgiĭ în Biserica catedrală de acolo pentru repausulŭ sufletuluĭ meŭ, ca a fostuluĭ Episcopŭ diecesanŭ acolo.

Éră restulŭ de 200 fl. ḑi dóuĕ sute florenĭ v. a. să se străpună Veneratuluĭ Ordinariatŭ Episcopescŭ gr. cat. de Oradea-mare, ca să binevoéscă a-ĭ trimite antistieĭ bisericescĭ greco-catolice din Vaşadŭ (Vasad), locului nascerii mele, spre a-ĭ elocá în locŭ sigurŭ spre fructificare, din a cărorŭ interusuriŭ anualŭ să se celebreze în totŭ anulŭ câte 12 sacre Liturgiĭ în Biserica greco-catolică locală pentru repausulŭ sufletuluĭ meŭ, a părinţilorŭ meĭ Georgiŭ şi Floriana, a fratelui meŭ Georgiŭ şi a surorilorŭ mele Maria, Floriana şi Anna.

2. Totŭ din lăsămîntulŭ meŭ să se dea şi resigneze respectivilorŭ următórele legate:

a) Nepotuluĭ de frate Georgiŭ Vancea provisorŭ diriginte alŭ Dominiuluĭ archiepiscopescŭ să ĭ-se dea o sumă de 8000 fl. ḑi optŭ miĭ florenĭ v. a.

b) La 3 fiĭ aĭ altuĭ nepotŭ de frate cu numele Iosifŭ Vancea fostŭ parochŭ în Mănărade să li-se dea câte 1000 fl. ḑi o mie florenĭ v. a., la olaltă 3000 fl. în părţĭ egale.

c) La alŭ treilea nepotŭ de frate cu numele Ioanŭ Vancea locuitorŭ şi propietarŭ în Vaşadŭ (Vasad) Comitatului Bihar în Ungaria să se dea 1000 fl. ḑi o mie florenĭ v. a.

d) La alŭ patrulea nepotŭ de frate cu numele Alesandru Vancea locuitorŭ şi proprietarŭ totŭ în Vaşadŭ să se dea 1000 fl. ḑi o mie florenĭ v. a.

e) Nepoţilorŭ de soră: luĭ Dimitriŭ Bandiciŭ locuitorŭ şi proprietarŭ totŭ în Vaşadŭ să i-se dea 1000 fl. ḑi o mie florenĭ v. a. — Fiilorŭ luĭ Georgiŭ Bandiciŭ fostŭ măestru pelarŭ (timár mester) în Oradea-mare să li-se dea 1000 fl. ḑi o mie florenĭ v. a. împărţinḑi în părţĭ egale, — Marieĭ Bandiciŭ măritate Farcaşŭ (Farkas) locuitóre aşişderea în Vaşadŭ să i-se dea 1000 fl. ḑi o mie florenĭ v. a.

f) Orfanilorŭ rĕmaşĭ de vĕrulŭ primarŭ Gregoriŭ cândva Nistorŭ parochŭ gr.-catolicŭ reposatŭ în Ghirişŭ diecesa gr.-catolică a Oradeĭ-marĭ, şi anume luĭ Iuliŭ Nistorŭ acum Preotŭ în Veza lasŭ să i-se dea o sumă de 600 fl. ḑi şese sute florenĭ v. a., — éră Cornelieĭ Nistorŭ măritată după profesorulŭ Aronŭ Deacŭ, fiiceĭ numituluĭ meŭ vĕrŭ primarŭ reposatŭ Gregoriŭ Nistorŭ, lasŭ să i-se dea 600 fl. ḑi şese sute florenĭ; afară de aceste dóuĕ sume lasŭ să se resigneze şi mameĭ acestorŭ 2 orfanĭ numiteĭ Amalia Creţu suma de 600 fl. ḑi şese sute florenĭ v. a. spre a-ĭ întrebuinţă în folosulŭ sĕŭ propriŭ. — Maĭ încolo Ireneĭ Nistorŭ măritate Iuliŭ Bardoşi Inspectorŭ scolasticŭ regiŭ acum în Szolnok în Ungaria să i-se dea 4000 fl. ḑi patru miĭ florenĭ v. a.

g) Orfanilorŭ rĕmaşĭ de vĕrulŭ primarŭ Iosifŭ Nistorŭ fostŭ asesorŭ la Sedria orfanală în Oradea-mare să li-se dea 4000 fl. ḑi patru miĭ florenĭ v. a., carĭ să se împărţéscă între aceia în părţĭ egale.

h) Orfanilorŭ rĕmaşĭ de vĕrulŭ primariŭ Teodorŭ Nistorŭ (Nistor Ferencz) maĭestru timariŭ reposatŭ în Oradea mare să li-se dea 1000 fl. ḑi o mie florenĭ v. a. împărţinḑĭ între dînşiĭ în părţĭ egale.

i) Nepóteĭ Iuliana Vancea fiica nepotuluĭ Ioanŭ Vancea numitŭ maĭ susŭ sub c), carea e măritată după Nicolaŭ Pĕtruţa Preotŭ în Doştatŭ, lasŭ să i-se dea 2000 fl. ḑi dóuĕ miĭ florenĭ v. a.,

k) Carolineĭ Vancea vĕduva luĭ Eliă Chirilă fostŭ profesorŭ preparandialŭ în Blaşŭ lasŭ să i-se dea 1000 fl. ḑi o mie florenĭ v. a.

3. În urmă din lăsămîntulŭ meŭ să se solveze salarele oficialilorŭ şi simbriile servitorilorŭ (carĭ vorŭ fi în serviţiulŭ meŭ şi alŭ dominiuluĭ meŭ archiepiscopescŭ în ḑiua morţiĭ mele) încă pre 3 lunĭ după luna morţiĭ mele.

IV. Scriptele şi epistolele, carĭ se vorŭ aflá pre mesele, pulpitele şi în puiucurile meselorŭ mele, orĭ airea în chiliile mele, să se culégă la olaltă, dintre carĭ scriptele oficióse să se resigneze pre sama Archivuluĭ Cancelarieĭ archidiecesane, éră celealalte private fie acele personale, fie familiare, să se admanueze nepoţilorŭ meĭ Georgiŭ şi Iosifŭ Vancea, carĭ vorŭ face cu acele, precum vorŭ aflá de bine.

V. Biblioteca mea una cu tóte instrumintele literare şi cu aparatele sciinţifice o lasŭ şi testezŭ Archidieceseĭ gr.-catolice române de Alba-Iulia, aşa însă, ca aceea inventată să o pótă folosí toţĭ, carĭ ar' dorí acésta prin cetirea opurilorŭ adunate în aceea, ce însă numaĭ pre lângă cea maĭ acurată controlă şi inspecţiune se va puté întîmplá.

VI. Ce va rĕmâné din lăsămîntulŭ meŭ după esolvirea şi estradarea tuturorŭ Legatelorŭ specificate în punctele de maĭ susŭ, va fi ereditatea proprie şi esclusivă a Fundaţiuniĭ mele sub numirea; „Seminariulŭ Junimiĭ române greco-catolice studinte în Blaşiŭ“, precum s'a amintitŭ maĭ susŭ la Nr. III. Acéstă Fundaţiune va avé să pereneze neschimbată şi nemicşorată fructificândŭ spre scopurile indicate în memoratele Litere fundaţionale.

VII. Esecutarea acestuĭ Testamentŭ o încredinţezŭ Veneratuluĭ Capitulŭ mitropolitanŭ gr. catolicŭ românŭ din Blaşiŭ, pre carele cu totă încrederea frăţéscă îlŭ şi rogŭ, ca să binevoéscă a concrede actulŭ esecutăriĭ la 2 Fraţĭ Canonicŭ gremialĭ, designândŭ şi pre advocatulŭ archidiecesanŭ de soţŭ acestorŭ esecutorĭ.

Spre remunerarea fatigiilorŭ esecutariĭ acestuĭ Testamentŭ asignezŭ şi lasŭ fie căruĭ Canonicŭ esecutorŭ câte 200 fl. ḑi dóuĕ sute florenĭ v. a., éră advocatuluĭ archidiecesanŭ aplacidezŭ o remuneraţiune corĕspundĕtóre ostenelelorŭ, ce le va avé acela cu lucrulŭ esecutăriĭ Testamentuluĭ presinte, pre carea remuneraţiune o va licuidá Preaveneratulŭ Consistorŭ archidiecesanŭ.

Aceste tóte dispunêndu-le în numele Domnuluĭ, precum s'a prenotatŭ, nu găsescŭ a-mĭ maĭ restá alteeva, decâtŭ ca să-mĭ ĭeaŭ rĕmasŭ bunŭ dela toţĭ aceia, cu carĭ chemarea mea sacră m'a pusŭ şi ţinutŭ în referinţe maĭ strînse, precum suntŭ confraţiĭ Episcopĭ sufragani, Preaveneratulŭ Capitulŭ Mitropolitanŭ, şi celealalte Venerate Capitule catedrale, cărora tuturorŭ le esprimŭ cu acésta cea maĭ cordială mulţămită frăţéscă pentru bunătatea şi ĭubirea, reverinţa şi veneraţiunea, ce mĭ-o aŭ manifestatŭ fiindŭ eŭ în viéţa păminténă cu dînşiĭ; — oftându-le tuturorŭ dela Preabunulŭ Dumneḑeŭ viéţă îndelungată şi totă binecuvîntarea cerésca, ca să pótă gevernă sufletele încredinţate grijiĭ şi păstoririĭ lorŭ spre mărirea luĭ Dumneḑeŭ şi mântuirea acelora.

Şi în urmă tuturorŭ în Christosŭ Fraţilorŭ Vicarĭ, Protopopĭ, Viceprotopopĭ şi Administratorĭ protopópescĭ, Parochilorŭ, Profesorilorŭ şi Capelanilorŭ, precum şi în Christosŭ Fiilorŭ nostri sufletescĭ din inimă părinţéscă le oftămŭ darulŭ Domnuluĭ întru tóte, împărtăşindu-ĭ în binecuvîntarea nóstră archiepiscopéscă paternă, ca pemnulŭ intimeĭ nóstre ĭubirĭ, cu carea ĭ-amŭ îmbrăţişatŭ fiindŭ cu dînşiĭ în acéstă viéţă păminténă, de carea eŭ acum m'am despărţitŭ.

„Rugaţi-Vĕ Veneraţi Fraţĭ! şi în Christosŭ Fiĭ preaĭubiţĭ! pentru mântuirea sufletuluĭ meŭ! ca şi eŭ încă să potŭ odinióră intercede la Tronulŭ Preaînduratuluĭ Dumneḑeŭ pentru mântuirea sufletelorŭ vóstre.“

Fie preamăritŭ Dumneḑeŭ Triunulŭ în vecĭ! Aminŭ!!

Datŭ în curţile Casteluluĭ nostru mitropolitanŭ în Blaşiŭ la 22 Octobre anulŭ Domnuluĭ 1887, alŭ Archiepiscopatuluĭ nostru alŭ XVIII-lea.

Dr. Ioanŭ Vancea, m. p.
Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ.

(L. S.)

Subscrisiĭ, ca martorĭ simultaneĭ chemaţĭ spre acésta adeverimŭ, că Escelenţa Sa Domnulŭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ testante înaintea nóstră a decheratŭ, că documîntulŭ presente, ce-lŭ subscriemŭ, e Testamentulŭ sĕŭ subscrisŭ de dînsulŭ, şi că acela conţine dispusĕţiunea sa ultimă.

Datŭ ca maĭ susŭ.

Dr. Ioanŭ Raţŭ m. p., canonicŭ m. şi rectorŭ seminarialŭ. (L. S.)

Dr. Alesandru Grama m. p., profesorŭ şi rectorŭ sem. (L. S.)

Dr. Victorŭ Szmigelski m. p., profesorŭ şi prefectŭ de studiĭ. (L. S.)

Dr. Augustinŭ Bunea m. p., profesorŭ şi prefectŭ seminarialŭ. (L. S.)

Dr. Alesandru Popŭ m. p., medicŭ practicŭ. (L. S.)

Economie.

Mesuri contra tuberculósei. Împrejurarea, că tuberculosa atacă unu numĕrŭ mare de vacĭ cu lapte, prin ce morbulŭ se strĕplántă şi la ómenĭ, a îndemnatŭ pre magistratulŭ Paris-ului, să dispună, ca numaĭ dela acele vacĭ să se aducă laptele în comerciŭ, despre carĭ s'a constatatŭ prin injecţionarea lichidului lui Koch, că suntŭ scutite de tuberculosă.

Petele de póme se scotŭ din albiturĭ, dacă se solvesce în apă ferbinte puţinŭ antichorŭ, şi cu acéstă soluţiune se udă loculŭ petatŭ, apoĭ se presară cu pulvere de pétră de vinŭ şi se frécă cu o perie orĭ cu o bucată de postavŭ curatŭ. După ce a dispărutŭ pétra, se spală albitura respectivă maĭ întâiŭ în apă caldă, apoĭ în apă rece. În locŭ de pétră de vinŭ se póte folosí şi oţétŭ tare de vinŭ.

Unsóre pentru hamurĭ. Ca hamurile să nu crepe, ci să rĕmână moĭ şi netede, se recomándă următórea unsóre ieftină. Să ieaŭ treĭ părţi unsóre de pesce şi o parte de céră galbină solvită la focŭ; acestea puse în unŭ vasŭ se mestecă până cându se capĕtă numaĭ o massă, care o lăsămŭ, să se rĕcéscă. De cumva rĕcindu-se céra s'arŭ aduná în globurele micĭ, o maĭ mestecămŭ cu o lingură de lemnŭ, până ce se disólvă şi acestea, şi cu acésta e gata unsórea. Înainte de a unge cu ea hamurile orĭ alte curele e consultŭ a-le spălá şi curăţi bine, pentru ca unsórea să pótă pĕtrunde în ele.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 2877—1892. (22) 2—3

Escriere de concursŭ.

Prin acésta se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 300 fl. v. a. *din fundaţiunea fericitului Ioanŭ Daniel (Dănuţiŭ) de Fersĕgŭ*, cu terminulŭ de 25 Augustŭ st. n. inclusive a. c. şi pre lângă următórele condiţiunĭ:

1. La acestŭ stipendiŭ potŭ concurge numaĭ tinerĭ românĭ greco-catolicĭ.

2. Dintre concurenţi vorŭ avé preferinţă ceĭ înrudiţi cu fericitulŭ Fundatorŭ, dar şi dintre aceştia se vorŭ considerá în prima linie aceĭ şcolarĭ, carĭ vorŭ puté dovedí, că suntŭ în legătură de consângenitate cu Fundatorulŭ orĭ după tatălŭ acestuia Vasilica Dănuţiŭ din Fersĕgŭ, orĭ după mama lui Maria Buteanŭ din Şomcuta-mare.

3. Concurenţiĭ trebue să dovedéscă, că aŭ plinitŭ celŭ puţinŭ anulŭ alŭ 10-lea de etate, şi că în anulŭ scolasticŭ espiratŭ 1891/2 aŭ obţinutŭ din studiĭ celŭ puţinŭ calculŭ generalŭ de „bunŭ", éră din purtarea morală nota de celŭ puţinŭ „legală".

4. Cererile concursuale provĕdute cu carte de botezŭ, testimoniŭ scolasticŭ, atestatŭ medicalŭ, atestatŭ despre averea şi relaţiunile familiare ale suplicantului, întăritŭ de auctoritatea politică concernentă, şi eventualŭ şi cu atestatŭ despre legătura de consângenitate cu Fundatorulŭ, aŭ să se aştérnă la subscrisulŭ Consistorŭ până la terminulŭ indicatŭ. Cererile sosite maĭ târdiŭ nu se vorŭ luá în consideraţiune.

Blaşiŭ, în 26 Iulie 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

(7) 10—10

Josifŭ Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

in Blasiu (Balázsfalva)

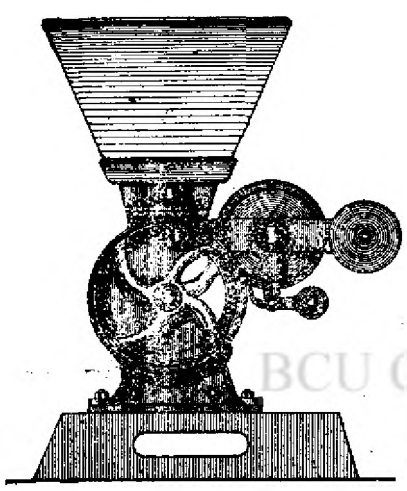

recomândă pre lângă garanţă şi serviţiŭ solidŭ şi promptŭ depositulŭ sĕŭ de

pluguri, maşîne de îmblatitŭ, de cusutŭ, de trieratŭ şi de

alte instrumente economice,

tòte din fierŭ batutŭ.

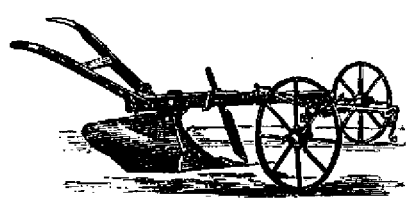

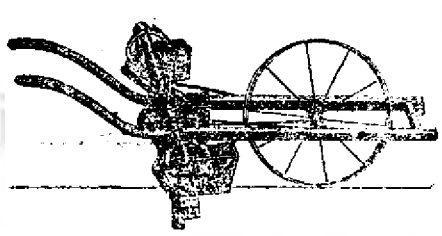

Tóte obiectele amintite se potŭ procurá şi pre lângă solvire în rate.

(4) 30—52

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţei Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recusite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţi

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 13—26

Tipografía Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiunĭ

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 20 Augustŭ 1892. Numĕrulŭ 34.

Temerĭ şi speranţe.

(+) Abia a devenitŭ vacantŭ scaunulŭ mitropolitanŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ prin mórtea nemuritoruluĭ nostru Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea, şi lumea românéscă a şi începutŭ a-şi ésprimá temerile şi îngrijirile faţă cu atitudinea guvernuluĭ în causa restaurăriĭ aceluĭ scaunŭ.

Aceste temerĭ şi îngrijirĭ caracterisézŭ fórte bine situaţia bisericéscă şi politică a Românilorŭ din ţĕrile coróneĭ Sântuluĭ Ştefanŭ.

Cândŭ unŭ poporŭ este pururea îngrijatŭ de sórtea sa şi a bisericeĭ sale, şi acesteĭ temerĭ ĭi dă espresiune în fiesce care ḑi şi la ivirea fiesce căreĭ cestiunĭ politice şi bisericescĭ maĭ importante, atuncĭ avemŭ unŭ semnŭ învederatŭ, că acelŭ poporŭ este tractatŭ maşterŭ în patria sa, căcĭ poporulŭ tractatŭ cu dragoste şi după principiile dreptăţiĭ şi ecuităţiĭ nu se teme, că-şĭ póte perde drepturile sale, ci privesce cu deplină încredere la guvernulŭ sĕŭ.

Însă cu tóte că Româniĭ privescŭ cu óre-care neîncredere la paşiĭ, ce-ĭ va face guvernulŭ nostru în cestiunea umplerĭĭ scaunuluĭ mitropolitanŭ, totuşĭ suntŭ fórte multe motivele, carĭ trebue să-lŭ îndemne pre guvernŭ a fi în acéstă cestiune cu multŭ maĭ prudentŭ, de câtŭ ca să justifice temerile şi îngrijirile nóstre.

Abstragêndŭ dela împrejurarea, că unŭ dreptŭ aşa importantŭ şi întemeiatŭ, cum este dreptulŭ de alegere de Mitropolitŭ, nu se póte nicĭ de cum ignorá, nóuĕ ni-se pare, că guvernulŭ nu póte avé nicĭ unŭ motivŭ seriosŭ, ca să desconsidere acestŭ dreptŭ, împedecându alegerea Mitropolituluĭ nostru, căcĭ tóte interesele de statŭ militézŭ pentru libĕrulŭ esercitiŭ alŭ aceluĭ dreptŭ.

Uniculŭ motivŭ, care l'ar face pre guvernŭ, să propună Maiestăţiĭ Sale sistarea dreptuluĭ de alegere, ce-lŭ are preoţimea nóstră, este ca să ajungă pre scaunulŭ mitropolitanŭ din Blaşiŭ unŭ individŭ, care — cum se ḑice — este „persona grata“ regimuluĭ.

Însă aci îndată ni-se ivesce întrebarea, că omulŭ plăcutŭ saŭ maĭ bine ḑisŭ nu neplăcutŭ guvernuluĭ, — căcĭ unŭ Românŭ ca atare anevoe este astăḑĭ plăcutŭ în sferele maĭ înalte ale guvernanţilorŭ nostri, — are óre pre lângă sine şi stima, iubirea şi încrederea Românilorŭ greco-catolicĭ?

Dacă omulŭ acesta nu întrunesce însuşirile, ce se cerŭ ḑela unŭ dignitarŭ bisericescŭ atâtŭ de înaltŭ, cum este unŭ Mitropolitŭ, şi dacă acela nu este încunjuratŭ şi de iubirea, veneraţiunea şi încrederea credincioşilorŭ bisericeĭ nóstre, atuncĭ înzădarŭ va mişcá guvernulŭ tótă pétra, ca să ni-lŭ denuméscă de Mitropolitŭ, căcĭ realisarea scopurilorŭ politice legate de acéstă denumire nu se va puté ajunge nicĭ odată. Unŭ Mitropolitŭ impusŭ óre cum cu forţa şi pre lângă aceea póte şi discreditatŭ în opiniunea publică a Românilorŭ va fi întimpinatŭ din partea cleruluĭ şi poporuluĭ nostru cu rĕcélă, neîncredere, şi póte chiar şi cu adâncă amărăciune; ceea ce ar puté uşorŭ produce în biserica nóstră unŭ curentŭ puternicŭ de opositiune, care se va încercá pre tóte căile a paralisá tóte acţiunile Mitropolituluĭ, chiar şi cândŭ acelea ar' fi póte bune şi salutare.

Noĭ însă credemŭ, că unŭ guvernŭ consciŭ de misiunea sa, şi care poşede numaĭ o schintea de prudenţă politică, nu se va încercá, să sisteze dreptulŭ nostru de alegere, numaĭ pentru ca să pótă aşeḑá pre scaunulŭ mitropolitanŭ unŭ Prelatŭ, care din partea credincioşilorŭ sĕĭ va fi consideratŭ nu de Românŭ, ci de străinŭ, nu de Archiereŭ, ci de agentŭ politicŭ, şi care prin urmare nu-şĭ va puté împlini sublima sa misiune de Archiereŭ adevĕratŭ, ci va fi osînditŭ a stá isolatŭ şi urgisitŭ de aceia, fără de iubirea şi încrederea cărora nu póte face niměnuĭ nicĭ unŭ serviţiŭ, şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ statuluĭ, întocmaĭ precum nu l-a făcutŭ nicĭ unŭ serviţiŭ nicĭ unuluĭ din aceĭ Archiereĭ, carĭ aŭ fostŭ impuşĭ fără a se ţiné contŭ şi de dispositiunile inimelorŭ credincioşilorŭ şi clerulŭ faţă cu dînşiĭ.

Dacă însă guvernulŭ ar voĭ, să ajungă pre scaunulŭ nostru mitropolitanŭ unŭ bărbatŭ, care în susŭ nu este persónă neplăcută, ér în josŭ se bucură şi de iubirea şi stima Românilorŭ, atuncĭ nu este nicĭ o lipsă, ca guvernulŭ să încerce a sistá dreptulŭ nostru de alegere, pentru-că unŭ ast-felŭ de bărbatŭ cu ocasiunea alegeriĭ ar întrúní în totŭ casulŭ atâtea

Feuilleton.

Amintirĭ de călĕtorie.

Roma, 27 Iuniŭ 1890.

Frate Isidóre!

După ce amŭ admiratŭ colonada luĭ Bernini, suirămŭ treptele întinse de-a largulŭ bisericeĭ şi ajunserămŭ pre terasă. Stîlpiĭ façadeĭ din depărtare ni-se părură de mărime ordinară. Aci se prefăcură în aceea, ce suntŭ, în nisce columne colosale. Avurămŭ aci parte afară de aceea încă de o desamăgire, dar maĭ neplăcută. Façada de aci de aprópe bine că ni-se înfăţişă în adevĕrata sa mărime colosală, dar deodată puturămŭ observa câtŭ de bine şi aceea, că ea este fórte confusă şi disproporţionată. Îĭ lipsesce afară de aceea caractĕrulŭ religiosŭ aşa, câtŭ maĭ bine s'ar potriví în fruntea unuĭ palaţŭ. Façada asta geniulŭ luĭ Michel Angelo a conceputo altcum. Maĭ târḑiŭ alţiĭ schimbară planulŭ luĭ cu scopulŭ de a potriví în façadă *loggia*. Efectulŭ, ce l'a perdutŭ façada în urma acesteĭ abateri, odinióră îlŭ suplinia în de ajunsŭ binecuvîntarea, carea capulŭ bisericeĭ o împărtăşia creştinătăţiĭ întregĭ chiarŭ de aci din loggia de dóuĕ orĭ în fiesce care anŭ, adecă în Joia verde şi în ḑiua Învieriĭ. Îmĭ aducŭ aminte, câtŭ de frumosŭ descrie Lacordaire în stilulŭ sĕŭ celŭ neîntrecutŭ de sublimŭ, pare-mi-se în conferinţele sale despre ḑeitatea luĭ Isusŭ Christosŭ, binecuvîntarea aceea sĕrbătorescă. Se aude unŭ murmurŭ ca alŭ furtuneĭ, ce începe să misce apele măriĭ. Murmurulŭ acesta este alŭ mulţimiĭ de maĭ bine de cincĭ ḑecĭ de miĭ, ce s'a adunatŭ aci pre piaţa s. Petru din tóte ţĕrile pământuluĭ. De odată încétă murmurulŭ. Privirile tuturorŭ se îndréptă spre loggia. Într'însa apare părintele creştinătăţiĭ. Miile se aruncă în genunchĭ, ca să primescă binecuvîntarea părinteluĭ sĕŭ. Inima luĭ cuprinde cu iubire preste fire miliónele fiilorŭ luĭ. Ochiĭ luĭ privescŭ la mulţime, apoĭ se ridică spre ceriŭ, ca să céră de susŭ ceea ce va să împărtăşéscă celorŭ adunaţĭ colo josŭ înaintea catedraleĭ catolicităţiĭ. Mâna i-se înalţă şi face preste mulţime semnulŭ crucii, în vreme ce buzele îĭ rostescŭ cuvintele: *Bine să vĕ cuvinteze Domnulŭ Dumneḑeulŭ atotputernicŭ, Tatălŭ, Fiulŭ şi Spiritulŭ sântŭ!* Cam acesta este cuprinsulŭ resumatŭ alŭ descrieriĭ amintite. Firesce că stilulŭ aceleĭ descrieri e neasemănatŭ maĭ sublimŭ. Acum, acum de dóuĕ ḑecĭ de anĭ Piemontesiĭ răpindŭ Roma aŭ întrodusŭ aci unŭ proletariatŭ gata la orĭ ce crimă în contra păstoriuluĭ turmeĭ luĭ Christosŭ, şi de aceea Pontificele nu póte să se maĭ arete fiilorŭ sĕĭ credincioşĭ în loggia fără de a se espune celŭ puţinŭ la insulte, dacă nu la maĭ rĕŭ.

Dar nu mĕ espectorezŭ maĭ multŭ. Trecut'a biserica luĭ Christosŭ prin încercărĭ cu multŭ maĭ grele şi totuşĭ a rĕmasŭ pururea gloriósă.

Să întrămŭ în *pronaos*, în vestibululŭ bisericeĭ, prin unulŭ din portalele cele largĭ dintre columnele façadeĭ. Vestibululŭ e largŭ şi-şĭ întinde aripile de-a dréptă şi de-a stînga de-a lungulŭ lăţimiĭ întregĭ a bisericeĭ. Elŭ singurŭ, dacă l'amŭ avé la noĭ în Blaşiŭ, ne-ar puté ajunge de catedrală aşa, câtŭ amŭ avé cuvinte de a ne mândrí, că ea nu are sĕmĕnŭ între bisericele românescĭ. Podóba luĭ este aşa de bogată, câtŭ se ḑice, că mulţĭ sosindŭ aci s'aŭ aruncatŭ în genunchĭ în credinţă, că aŭ ajunsŭ deja în biserică. Într'unŭ capŭ alŭ vestibuluĭ se vede statua gigantică de bronzŭ a luĭ Constantinŭ celŭ Mare susŭ pre călărie, ér în celalaltŭ capŭ e aşeḑată părechea eĭ, statua luĭ Carolŭ celŭ Mare. Cestĭ

voturĭ, câte se cerŭ, pentru ca să între în numĕrulŭ ternariŭ, ce se propune Maiestăţiĭ Sale, numaĭ câtŭ să scie şi guvernulŭ purcede în acéstă afacere cu tactŭ şi prudenţă.

Dar guvernulŭ nu numaĭ nu póte avé nicĭ unŭ motivŭ seriosŭ, ca să se încerce a ne sistá dreptulŭ de alegere, ci din contră chiar şi interesele statuluĭ pretindŭ respectarea acestuĭ dreptŭ.

Este faptŭ netăgăduitŭ acuma nicĭ chiar de foile magiare, că poporulŭ românescŭ este agitatŭ de o adâncă nemulţămire faţă cu stările actuale politice şi cu tractamentulŭ, de care s'aŭ făcutŭ părtaşĭ în urma sumuţărilorŭ continue ale preseĭ şovinistice. Cine însă nu pricepe, că interesulŭ vitalŭ alŭ statuluĭ este, ca acéstă nemulţămire să înceteze câtŭ maĭ curêndŭ? şi cine nu vede, că aceea nu numaĭ nu va încetá, ci din contră va cresce şi maĭ tare, dacă în locŭ de a se da Românilorŭ drepturile politice cerute cu atâta insistinţă, li-se vorŭ luá şi drepturile bisericescĭ?

Unŭ guvernŭ, care este chematŭ a apĕrá interesele statuluĭ, nu póte, nu-ĭ este ĭertatŭ, — orĭ câtŭ de orbitŭ ar fi de interese esclusiviste de rasă, — să producă nóuĕ motive de nemulţămire şi amărăciune în sufletele Românilorŭ, precum ar produce atuncĭ, cândŭ ar voĭ să le răpéscă dreptulŭ de alegere, care l'aŭ respectatŭ chiar şi principiĭ calvinĭ înainte de sânta Unire, şi guvernulŭ absolutisticŭ dela anulŭ 1850.

În ḑiua de astăḑĭ toţĭ bărbaţiĭ de frunte aĭ Românilorŭ aŭ ajunsŭ la convingerea aceea, care este şi a Magiarilorŭ, că adecă atâtŭ pentru elementulŭ românescŭ, câtŭ şi pentru celŭ magiarŭ şi chiar şi pentru celealalte popórĕ europene Rusia constitue pericululŭ celŭ maĭ mare.

Acéstă putere însă atâtŭ în răsbóiele sale, câtŭ şi în luptele sale diplomatice a folositŭ tot-deuna şi religiunea ca mijlocŭ spre a-şĭ estinde influinţa şi cuceririle sale.

E dreptŭ, că conducĕtoriĭ politicĭ aĭ Românilorŭ, fără deosĕbire de confesiune, suntŭ inaccesibilĭ pentru politica muscăléscă, şi că acţiunile lorŭ politice nu suntŭ influinţate de interesele generale ale „ortodoxieĭ muscălescĭ", ci numaĭ de iubirea lorŭ de patrie şi némŭ, dar celŭ ce a studiatŭ cu atenţiune istoria omenimiĭ, scie, că massele poporuluĭ între anumite împrejurărĭ de nicĭ unŭ motivŭ de pre lume nu potŭ fi mişcate într'o direcţiune saŭ alta aşa de uşorŭ, ca tocmaĭ de motive religióse. Ast-felŭ de împrejurărĭ potŭ să se ivéscă în tótă ḑiua, căcĭ în tótă ḑiua ne tememŭ de răsboiŭ cu Rusia, şi noĭ credemŭ, că acéstă putere, în casŭ cândŭ teatrulŭ răsboiuluĭ ar fi pre pământulŭ patrieĭ nóstre, ar cercá să amăgéscă şi massele poporuluĭ nostru în favorulŭ sĕŭ, parte promiţêndu-le îmbunătăţirea sorţiĭ lorŭ materiale, parte ademenindu-le cu identitatea credinţeĭ.

Este decĭ chiar în interesulŭ statuluĭ nostru, să nu slăbéscă posiţiunea, ce o are biserica unită în mijloculŭ poporuluĭ românescŭ, căcĭ acéstă biserică tinde a separá pre Românĭ nu numaĭ pre terenulŭ politicŭ, ci şi pre celŭ religiosŭ de influinţa representantuluĭ celuĭ maĭ puternicŭ alŭ bisericeĭ orientale, adecă de influinţa imperiuluĭ muscălescŭ.

Este însă evidentŭ, că posiţiunea şi prestijulŭ bisericeĭ unite s'ar slăbí fórte multŭ, dacă i-s'ar răpí dreptulŭ acela, ce l'a eserciatŭ tot-deuna până în ḑiua de astăḑĭ cu ocasiunea restaurărilorŭ scaunuluĭ vacantŭ archiepiscopescŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, ér slăbirea posiţiuniĭ bisericeĭ nóstre ar fi nu numaĭ în detrimentulŭ eĭ, ci între anumite împrejurărĭ ar puté stricá fórte multŭ chiar şi statuluĭ nostru.

Acestea suntŭ după părerea nóstră consideraţiunile, ce unŭ guvernŭ consciŭ de misiunea sa trebue să le aĭbă cu ocasiunea umpleriĭ scaunuluĭ nostru mitropolitanŭ.

Noĭ nu scimŭ, ce va face guvernulŭ, dar una scimŭ, că ne-amŭ făcutŭ datorinţa, cândŭ amŭ desfăşuratŭ motivele politice, carĭ trebue să-lŭ îndemne şi pre elŭ, ca să nu ne împedece în eserciţiulŭ libĕrŭ alŭ dreptuluĭ nostru de alegere. Ér dacă cu tóte acestea guvernulŭ nu va ţiné contŭ de dreptulŭ nostru şi de unanimele dorinţe ale cleruluĭ şi poporuluĭ nostru, atuncĭ responsabilitatea pentru urmărĭ va cădé numaĭ asupra luĭ. Să sperămŭ însă, că nu se va realisá şi casulŭ acesta.

Alŭ III-lea Congresŭ alŭ catolicilorŭ austriacĭ şi presa catolică. — Despre folosulŭ şi marea însĕmnătate a congreselorŭ religióse s'a scrisŭ şi în „Unirea în Nriĭ 21 şi 22 a. c. În unele state catolice apusene deja de ḑecĭ de anĭ se ţinŭ atarĭ congrese. În Austria aŭ începutŭ a se ţiné după modelulŭ celorŭ din Germânia abia din 1890, şi deja se şi observă fructe salutare. Congresele catolice aŭ promovatŭ cu deosĕbire mişcarea înscenată între catoliciĭ austriacĭ contra actualeĭ legĭ şcolare, care desconsideră cu totulŭ educaţiunea religiósă şi duce tinerimea catolică la indiferentismŭ faţă de religiune. Congreselorŭ catolice este a se ascrie, că mulţĭ bărbaţĭ de spiritŭ şi cu influinţă aŭ îmbrăţişatŭ cu căldură causa industriaşilorŭ creştinĭ spre a-ĭ scăpá de ruina, ce le o prepară mariĭ capitaliştĭ. La iniţiativa congreselorŭ catolice s'a începutŭ organisarea reuniunilorŭ de lucrătorĭ pre basa principiilorŭ creştine. Şi putemŭ ḑice, că maĭ nu a rĕmasŭ nicĭ unŭ ramŭ alŭ vieţiĭ sociale, religióse şi civile, asupra căruia să nu-şĭ fi îndreptatŭ atenţiunea congresele catolice. Cunoscêndŭ influinţa salutară, ce o esercézĕ presa scrisă în spiritŭ creştinŭ asupra fiesce căruĭ poporŭ, precum şi relele nemărginite,

---

doĭ giganţĭ aĭ istorieĭ, carĭ aŭ întemeiatŭ fiesce care la rîndulŭ sĕŭ câte o epocă în istoria omenimiĭ, vorŭ aci la lutrarea bisericeĭ să spună tuturorŭ celorŭ ce conducŭ destinele popórĕlorŭ, că la mărime adevĕrată potŭ să ajungă numaĭ dacă eĭ cu scutulŭ puteriĭ sale vorŭ apĕra causa luĭ Christosŭ.

Cinci uşĭ înalte şi largĭ ducŭ din vestibilŭ înlăuntrulŭ bisericeĭ. Cea din mijlocŭ, lucrată din bronzŭ în bas-relief, se deschide numaĭ înaintea Pontificeluĭ. Chiarŭ se apropie de împlinire anulŭ alŭ dóuĕḑecilea, de cândŭ ea nu s'a maĭ deschisŭ. Cea din drépta e ziduită. Este pórta cea sântă, carea se deschide totŭ numaĭ la dóuĕ ḑecĭ şi cinci anĭ cu prilejulŭ iubileuluĭ.

Celea dóuĕ uşĭ de-a drépta şi de-a stînga celeĭ din mijlocŭ suntŭ pururea deschise.

Étă-ne dar la ţinta cea maĭ de frunte a călătorieĭ nóstre. Amŭ ajunsŭ *ad limina Apostolorum*. După ce admirêndŭ architectura şi mosaicurile pronaosuluĭ bine amŭ făcutŭ, că ne-amŭ maĭ recoritŭ, — căldura e aci pre vremea asta nespusŭ de mare, ĕră în biserică aerulŭ e recorosŭ, — amŭ datŭ în laturĭ portiera cea grea a uneia dintre uşile deschise. Facemŭ unŭ paşŭ şi — ne oprimŭ cuprinşĭ de fiorŭ evlaviosŭ şi amutiţĭ de admirare religiósă. Tóte-sŭ pline de armonie şi proporţiune în biserica acésta, în cea maĭ mare dintre casele, carĭ şi-le-a alesŭ locaşŭ şie-şi Dumneḑeulŭ celŭ adevĕratŭ. La paşulŭ celŭ dintâiŭ, ce-lŭ facĭ în biserica acésta, te întimpină o maiestate împunĕtóre, dar tot-odată şi sĕnină şi plină de o dulcéţă, ce parcă-ţĭ micşoréză într'adinsŭ proporţiunile titanice ale acesteĭ clădirĭ, ca nu cumva cutrĕmurându-te să ḑicĭ cu profetulŭ: Am vĕḑutŭ mărirea luĭ Dumneḑeŭ şi încă trăescŭ! Biserica acésta este asemenea munţilorŭ, carĭ ţi-se parŭ maĭ micĭ, decâtŭ cum suntŭ în realitate, şi în chipulŭ acesta te înşală, să te hotărescĭ a te urcá până pre culmea lorŭ. Ea cu tóte că este întru adevĕrŭ gigantică, totuşĭ nu te face, să ţi-se pară, că eştĭ unŭ piticŭ, şi să te temĭ, că massa eĭ te-ar cotropí şi striví, ci din contră te înalţă şi te învită, ca şi tu să identificĭ simţemîntulŭ tĕŭ cu idea, ce o esprimă într'o limbă taĭnică şi totu-şĭ înţelésă părţile eĭ singuratice şi tóte dimpreună: *Mărire întru cele de susŭ luĭ Dumneḑeŭ.*

Amŭ statŭ locului câtva timpŭ privindŭ la lauda acésta întrupată a luĭ Dumneḑeŭ. Apoĭ amŭ pornitŭ. O forţă taĭnică ne îndreptă paşiĭ spre altariulŭ, ce se înalţă în mijloculŭ bisericeĭ. Numaĭ după aceea, cândŭ dela altariulŭ din mijloculŭ bisericeĭ privirămŭ în tóte părţile, observarămŭ, că din orĭ care parte amŭ fi pornitŭ, paşiĭ nostri totŭ numaĭ cătră altariulŭ celŭ din mijloculŭ bisericeĭ s'ar fi îndreptatŭ. Minunată simbolisare a bisericeĭ catolice!

Dela întrare vĕḑurămŭ de-a drépta şi de-a stînga aplicate de stîlpiĭ ceĭ dintâiŭ dóuĕ vase de marmoră albă. Vasele acelea cuprindŭ apă sânţită cu care după datina bisericeĭ apusene se stropescŭ ceĭ ce întră şi eşu. Vasele acelea le pórtă câte doĭ ângerĭ asemenea de marmoră albă. Dela uşe eĭ ni-se păreaŭ, că aŭ mărimea unorŭ copilaşĭ, dar în vreme ce ne apropiamŭ de ceĭ din drépta, să fiĭ vĕḑutŭ, cum cresceaŭ mereŭ aşa, de cândŭ ajunserămŭ lângă eĭ, eraŭ deja nisce giganţĭ. Aşa te înşală tóte în biserica acésta.

Dar nu ne putemŭ oprí aci. Puterea aceea taĭnică nu ne lasă, să ne oprimŭ. Mergemŭ maĭ departe. La alŭ treilea stîlpŭ din drépta ajungemŭ înaintea renumiteĭ statue de bronzŭ a sântuluĭ Petru, miniaturele căreia le veĭ fi vĕḑutŭ adese orĭ. Peciorulŭ celŭ dreptŭ alŭ statueĭ e tocitŭ binişorŭ de sărutările credincioşilorŭ. Şi noĭ îlŭ sărutămŭ şi apoĭ mergemŭ maĭ departe la altariulŭ principalŭ. Acolo ne trăgea inima.

Acum ajungemŭ înaintea altariuluĭ din mijloculŭ bisericeĭ. Aci dedesubtulŭ altariuluĭ e depusă pétra fundamentală a bisericeĭ, ca aşa să fie adeverită chiarŭ şi litera cuvîntuluĭ, care l'a rostitŭ Christosŭ. Unŭ pescariŭ de lângă marea Tiberiadeĭ, singurŭ singurelŭ, desculţŭ, cu toĭagŭ în mână, cu Isusŭ în inimă, cu Credeulŭ în minte, sosise aci înainte de asta cu maĭ bine de optŭ spre ḑece vécurĭ, ca să cuprindă Roma întru numele luĭ Isusŭ, şi aci şi-a ridicatŭ elŭ scaunŭ maĭ gloriosŭ decâtŭ tóte scaunele împĕrătescĭ ale pământuluĭ. Aci la scaunulŭ acesta împĕrătescŭ, la mormîntulŭ aceluia, pre care l'a alesŭ Fiulŭ luĭ Dumneḑeŭ, să fie centrulŭ unităţiĭ bisericescĭ, căḑurămŭ noĭ în genunchĭ şi ne rugarămŭ. Ne rugarămŭ aci multŭ. Ne rugarămŭ maĭ alesŭ, pentru ca Dumneḑeŭ să nu lipséscă nicĭ odată de darulŭ sĕŭ şi de binecuvîntarea sa apostolia, ce în sfatulŭ sĕŭ bine a voitŭ Elŭ, să fie partea nóstră a

ce le potŭ causá scrierile şi mai alesŭ diarele nereligióse şi inimice bisericeĭ, alŭ III-lea Congresŭ catolicŭ austriacŭ în şedinţa dela 9 a l. c. la propunerea dlui B. Lorenz, referentŭ în *secţiunea presèĭ,* a primitŭ unŭ proïectŭ de resoluţiune de următorulŭ cuprinsŭ:

„Avêndŭ ca îndreptarŭ cuvintele, ce le-a adresatŭ Papa Leonŭ XIII cătră corulŭ episcopilorŭ austriacĭ la 3 Martie 1891:

I. Alŭ treilea Congresŭ catolicŭ austriacŭ îşĭ esprimă bucuria asupra nivelului, la care s'a înălţatŭ în anii din urmă presa catolică în provinciile Austrieĭ. Îşĭ esprimă mulţămita şi recunoscinţa faţă de aceia, carĭ în orĭ ce modŭ aŭ spriginitŭ presa catolică, cu deosĕbire se cuvine recunoscinţă redactorilorŭ, şi îĭ încurajéză la muncă şi pre viitorŭ pentru causa catolică.

II. Catoliciĭ adunaţi sciŭ însă bine, că presa catolică nu a ajunsŭ o perfecţiune corĕspundĕtóre sublimuluĭ idealŭ, şi nicĭ nu-ĭ aşa lăţită ca presa anticreştină. Pentru aceea spre reorganisarea preseĭ catolice congresulŭ catolicŭ ţine de necesare:

a) Foile provinciale. Spre scopulŭ acesta recomandă fundarea şi susţinerea reuniunilorŭ de presă catolice, de-órece reuniunile unde aŭ esistatŭ, pretotindenea aŭ aflatŭ modru spre asigurarea direcţiuniĭ catolice a foilorŭ susţinute de ele;

b) Congresulŭ catolicŭ află ca lipsă urgentă fundarea unuĭ diarŭ catolicŭ, care să apară de dóuĕ orĭ în di, precum şi înfiinţarea în Viena a unuĭ biroŭ de informaţiunĭ pentru presa catolică din diferitele provinciĭ;

c) Nu e maĭ puţinŭ de lipsă, ca presa catolică să pórte grije deosĕbită de interesele industrieĭ şi a reuniunilorŭ şi pentru acelea să deschidă rubricĭ separate;

d) Este necesară organisarea foilorŭ pentru lucrătorĭ pre basa principiilorŭ creştine.

III. Doresce, ca în lucrările dubie creştiniĭ să se supună corului episcopescŭ şi să se acomodeze frumóselorŭ cuvinte ale Sântuluĭ Augustinŭ: „În necesariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas."

IV. Pentru susţinerea concordieĭ între publiciştiĭ catolicĭ congresulŭ recomandă fundarea societăţiĭ publiciştilorŭ catolicĭ austriacĭ.

V. Cu privire la legea de presă între altele congresulŭ doresce sistarea timbrăriĭ diarelorŭ.

VI. Catoliciĭ tuturorŭ regatelorŭ şi provinciilorŭ austriace adunaţi declară pre faţă, că pentru fiesce care catolicŭ consideră ca o datorinţă de onóre, să sprijinéscă presa catolică moralminte şi materialminte prin prenumĕrare şi adunare de prenumĕranţi, ca astfelŭ în Austria presa catolică să se întăréscă faţă cu foile inimice bisericeĭ şi religiuniĭ."

La noĭ în Ungaria, unde principiile falsuluĭ liberalismŭ, propagate prin presă aŭ infectatŭ pre fórte mulţi catolicĭ, încă se simte necesitatea congreselorŭ religióse. Póte că ajungêndŭ prin ele, să triumfeze doctrinele bisericeĭ şi în viéţa publică de statŭ, s'ar respectá drepturile fiesce căruĭ cetăţénŭ şi s'ar maĭ domolí şi antagonismulŭ celŭ mare dintre diversele naţionalităţi, carĭ compunŭ statulŭ nostru.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Catoliciĭ pre fiesce care di aŭ să sufere în centrulŭ lumiĭ catolice, în Roma, cele maĭ necualificabile insulte. În 7 a l. c. maĭ multe reuniunĭ catolice aŭ voitŭ să depună o corónă pre bustulŭ nemuritoruluĭ descoperitorŭ Christoforŭ Columbŭ. Paĭnicĭ catolicĭ aŭ fostŭ fluerați batjocoriţi şi atăcaţi cu bastóne din partea liberalilorŭ, ĕră bustulŭ de pre Monte Pincio a luĭ Chr. Columbŭ a fostŭ rĕsturnatŭ de pre piedestalŭ şi sfârmatŭ. Diarulŭ „*Osservatore Romano*", care apără biserica şi pre catolicĭ contra volniciilorŭ guvernuluĭ, precum se anunţă din Roma cu datulŭ de 14 a l. c., a fostŭ confiscatŭ. Duminecă maĭ multe reuniunĭ democratice aŭ îndreptatŭ cătră poporŭ unŭ manifestŭ provocându-lŭ, să începă de noŭ agitaţia contra aşa numiteĭ legĭ de garanţie, (care şi aşa nu se observă, ca şi la noĭ legea de naţionalitate,) cu care se apĕră guvernulŭ Italianŭ înaintea lumiĭ contra justelorŭ învinuirĭ, că sórtea bisericeĭ în Italia este aprópe de nesuferitŭ; asemenea se provócă consiliulŭ comunalŭ alŭ Romeĭ, să secularizeze deplinŭ instrucţiunea elementară.

Francia.

Unele foĭ germâne aŭ adusŭ faĭma, că Papa Leonŭ XIII ar avé de cugetŭ, ca pentru protegiarea catolicilorŭ din Orientŭ să înfiinţeze unŭ patriarchatŭ catolicŭ în Constantinopolŭ. La acéstă faĭmă rĕspundŭ foile franceze, că Francia nu va abdice de protectoratulŭ preste catoliciĭ din Orientŭ, sciindŭ că prin acésta şĭ-ar perde şi influinţa, de care se bucură. Numaĭ câtŭ acele foĭ nu reflectézĕ la persecuţiunile, ce le sufere biserica catolică în Francia, nicĭ la împrejurarea, că Republica franceză, care se mândresce cu protectoratulŭ, nu-şĭ cam împlinesce datorinţele împreunate cu acésta.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La 14 a l. c. s'a deschisŭ în Győr congresulŭ camerelorŭ advocaţiale din Ungaria. 23 de camere advocaţiale şĭ-aŭ trimisŭ representanţi la acelŭ congresŭ, care se va ocupá maĭ alesŭ de planulŭ ministruluĭ de justiţie referitorŭ la reforma advocatureĭ.

La alegerile pentru consiliulŭ comunalŭ din Agram, sĕvârşite în sĕptămâna trecută, a eşitŭ învingĕtorŭ partidulŭ numitŭ naţionalŭ, care se bucură de maioritate şi în dieta Croată.

Anglia.

Făcêndu-se în 11 a l. c. în camera comunelorŭ propunerea de neîncredere contra ministeruluĭ Salisbury, propunerea fŭ primită nópteà târdiŭ cu 350 voturĭ contra 310. În urma acestuĭ votŭ cabinetulŭ şĭ-a presentatŭ Regineĭ dimisia, care o şi primì.

Cabinetulŭ Salisbury a resolvatŭ multe probleme sociale-politice în modŭ salutarŭ pentru ţară. Merite necontestavere şĭ-a câştigatŭ prin aducerea uneĭ legĭ agrare, în vîrtutea căreia statulŭ mijlocesce cumpĕrarea de moşiĭ şi împărţirea acelora în loturĭ micĭ între muncitorĭ de pământŭ. Finanţele ţĕrĭĭ încă suntŭ în ordine bună. Cu compunerea nouluĭ cabinetŭ a fostŭ însărcinatŭ Gladstone, care se va ocupá cu îmbunătăţirea sorţiĭ Irlandesilorŭ. În politica esternă şi colonială preste totŭ nu se va abate dela calea urmată de fostulŭ ministerŭ.

Cabinetulŭ celŭ noŭ s'a compusŭ în modulŭ următorŭ: *Gladstone* primulŭ lordŭ şi custodele sigiluluĭ; *Herschell* lordcancelarŭ; *Kimberley* ministru alŭ Indieĭ; *Rosebery* ministru alŭ esternelorŭ; *Ripon* ministru alŭ coloniilorŭ; *Asquith* ministru alŭ internelorŭ; *Bannerman* ministru de răsboiŭ; *Spencer* primulŭ lord alŭ admiralităţiĭ; *Harcourt* cancelarulŭ tesauruluĭ; *John Morley* ministrulŭ Irlandeĭ; *Trevelyan* ministrulŭ Scoţieĭ; *Acland* ministru alŭ instrucţieĭ; *Honghton* vicerege alŭ Irlandeĭ; *Brassey* vicerege alŭ Indieĭ.

Sêrbia.

Dela mórtea regentuluĭ *Proticĭ* între diversele partide politice din Sêrbia s'a născutŭ o luptă înfocată pentru umplerea loculuĭ vacantŭ din regenţă. Partida radicală, care e acum la cârmă şi care nu avea pre nimenĭ în regenţă, a şi făcutŭ toţĭ paşiĭ spre a ridicá la postulŭ de regentŭ pre vre-unulŭ din fruntaşiĭ sĕĭ. Contra radicalilorŭ s'aŭ aliatŭ liberalĭĭ cu progresiştiĭ, insinuându-ĭ pre radicalĭ ca periculoşi pentru dinastie. Radicalĭĭ la rîndulŭ lorŭ insinuă pre liberalĭ şi progresiştĭ ca amicĭ aĭ exregineĭ Natalia, căreia ĭ-ar da facultatea de a se rentórce în Sêrbia.

Într'aceea cabinetulŭ Pasicĭ a dimisionatŭ. Causa se dice a fi lipsa de resultate a politiceĭ filoruse, în vreme ce politica bulgară antirusă pare a avé succese bune.

---

nevredniciloru şi a fraţilorŭ nostri colo departe în rĕsăritŭ în mijloculŭ aceluĭ poporŭ, care are cuvinte de a se mândrí cu numele identicŭ cu celŭ alŭ locuitorilorŭ Romeĭ, dar apoĭ ar avé şi cuvinte de a se ruşina, că elŭ în partea sa cea maĭ mare păzesce încă şi acum după esperinţe destulŭ de triste cu scumpătate demnă de orĭ ce causă bună desbinarea de cătră Roma, acea desbinare fatală, care dimpreună cu multe urmărĭ ale sale ĭ-a rĕmasŭ dreptŭ tristă moştenire dela ceĭ ce acum trăescŭ în Fanarŭ dejosirea aceea tristă, carea tot-deuna e rĕsplata vrednică a celorŭ sumeţi.

Multŭ ne-amŭ rugatŭ acolo în scurtŭ timpŭ. Nicĭ nu-mĭ închipuescŭ, să fie pre acestŭ pământŭ locŭ maĭ ademenitorĭŭ la rugăciune ca mormîntulŭ aceluia, căruia Mântuitoriulŭ ĭ-a disŭ: *Étă satana v'a cerutŭ pre voĭ, să vĕ cérnă ca grâulŭ, ĕră eŭ m'am rugatŭ pentru tine, să nu scadă credinţa ta, şi tu óre când întorcêndu-te întăresce pre fraţiĭ tĕĭ.*

Sentimelele, sub a cărorŭ impresiune staŭ în vreme ce scriŭ acestea, nu mĕ lasă să continuŭ. Sentimelele aceste tu de sigurŭ le pricepĭ. A te închiná la mormîntulŭ acela, la care s'aŭ închinatŭ atâtea capete ilustre, dela care s'a întorsŭ întăriţi în credinţă atâtea suflete nĕcăjite: O! e atâtŭ de sublimŭ, atâtŭ de mişcătorŭ.

Salutare

Victorŭ.

Turcia.

Sultanulŭ a primitŭ în audienţă privată pre ministrulŭ-preşedinte alŭ Bulgarieĭ Stambulov la 12 a l. c. Precum se anunţă din Constantinopolŭ, primirea a fostŭ fórte afabilă. De faţă la aceea a fostŭ şi agentulŭ diplomaticŭ alŭ Bulgarieĭ în Constantinopolŭ. La mandatulŭ Sultanului marele Vizirŭ a datŭ unŭ banchetŭ în onórea luĭ Stambulov. Primirea onorifică a luĭ Stambulov în Constantinopolŭ este unŭ sĕmnŭ evidentŭ despre bunele relaţiuni dintre Turcia şi Bulgaria.

Corespondinţe.

Paris, 31 Iuliŭ 1892.

Viitórea esposiţiune universală în Paris. Proiectŭ şi studiĭ preliminarĭ. Starea igienică. Baccilĭ în ghiaţă.

Modulŭ celŭ maĭ nobilŭ, prin care o naţiune îşĭ manifestă puterea de viaţă: progresulŭ economicŭ şi culturalŭ, suntŭ esposiţiunile. Francesiĭ suntŭ primiĭ, carĭ s'aŭ afirmatŭ în modulŭ acesta la an. 1867. Abia patru anĭ dela ultima esposiţiune universală din Paris şi acum eĭ se pregătescŭ de alta, carea să încheie cu demnitate seclulŭ alŭ XIX-lea. Ast-felŭ naţiunea francesă totŭ la 11 anĭ se dovedesce în faţa lumiĭ ca ereditară fidelă a deviseĭ străbune: „*Pacisque imponere morem.*“

Deputatulŭ Deloncle — unulŭ din ceĭ maĭ escelenţi oratorĭ — a presentatŭ camereĭ propunerea de a se aranjá o nóuĕ esposiţiune la an. 1900. Propunerea a întimpinatŭ puţină opositiune numaĭ din punctulŭ de vedere politicŭ: ca Francesiĭ să nu-şĭ prea manifeste intenţiunile de pace. Cu tóte aceste se póte prevedé cu siguritate, că în viitórea sesiune camera va votá câteva sute de miĭ ca prime credite pentru dotarea comisiunilorŭ speciale, carĭ se ocupă cu studiile preliminare. În ministeriulŭ de comerciŭ se facŭ combinaţiunĭ pentru compunerea comitetuluĭ esposiţiunii. Preşedintele acestuĭ comitetŭ se crede, că o să fie diŭ Picard, specialistŭ eminentŭ şi organisatorŭ în afacerĭ de esposiţiune, fostŭ raportorŭ alŭ comisiunii din 1889.

Esposiţiunile de până aicĭ tóte s'aŭ ţinutŭ în „Câmpulŭ luĭ Marte“, unŭ spaţŭ în internulŭ cetăţiĭ lungŭ de 1000 m. şi latŭ preste 500 m., afară de partea de lângă Seine, care s'a străformatŭ în parcŭ. Pentru esposiţiunea viitóre acestŭ teritorŭ nu maĭ este de ajunsŭ. Din contră frumósa pădure „Bois-de-Boulogne“, unŭ parcŭ estinsŭ spre Vestŭ dela Paris, presentă tóte avantajele ca localŭ de esposiţiune. Acolo suntŭ şesurĭ estinse („Longchamp“) întogmite pentru clădirĭ, este apă destulă (lacurile şi Seine), e aerŭ curatŭ, umbră deliciósă şi totŭ confortulŭ. Comunică cu „Câmpiĭ Eliseĭ“ prin drumurile mărete şi pompóse: „Avenue de Bois-de-Boulogne, — dela Grande-Armée, — d'Eylau şi — Victor Hugo“, pre carĭ în 20—30 minute ajunge omulŭ la porţile: „Dauphine, Maillot de la Muette,“ tóte conducŭ în Bois-de-Boulogne. Mijlóce de comunicaţiune suntŭ trăsurile de piaţă, omnibusele, tramway-urile, calea ferată dimprejurulŭ cetăţiĭ şi vapórĕle de Seine. Dar tóte acéste suntŭ puţine chiar şi aĭcĭ. De lipsă va fi dar, să se construe anume o linie ferată, pre care să pótă merge de-odată maĭ multe ₫ecĭ de miĭ de persóne.

Eĭ, dar în 1889 a fostŭ colosulŭ luĭ Eifel, care ca o minune a atrasŭ lumea. Succesulŭ erá asecuratŭ maĭ dinainte. În faptă Francesiĭ în timpŭ de 3 ₫ile aŭ vîndutŭ biletele şi sorţurile (losurĭ), din carĭ şĭ-aŭ acoperitŭ tóte spesele aranjeriĭ, si în urmă le-a rĕmasŭ unŭ venitŭ curatŭ de 9 milióne frs. Acum la nóua esposiţiune trebue surprinsă lumea cu ceva de totŭ noŭ.

Se proiectézá unŭ telescopŭ de inventţiune nóuă, a cărui linte în partea eĭ cea maĭ grósă să fie de 50 cm., în partea maĭ subţire de 2·5 cm. cu unŭ diametru de 2—3 m. Telescopulŭ nostru de 30—35 metri în lungime are să fie aşeţatŭ într'o sală grandiósă de nóuă construcţiune architectonică, în care să încapă de o ₫ată o mare mulţime de spectatorĭ, carĭ toţi odată să vaţă luna la o distanţă de 60 metri şi fără să se uite în telescopŭ, numaĭ prin mijlocirea reflectorilorŭ puternicĭ. Se crede, că industria francesă va fi în stare să facă minunea acésta.

Jurnalele din patrie aŭ neliniştitŭ lumea cu faĭme de coleră, ce ar bântuí în Paris şi jurŭ. Adevĕrulŭ e, că în comunele învecinate s'aŭ întîmplatŭ maĭ multe casurĭ de îmbolnăvirĭ de „diarrhoea coleriforma“, de care aŭ şi muritŭ mulţĭ. Causa morbuluĭ zace în apa cea rea şi nutrirea prea sĕracă. În urma dispositiunilorŭ luate de consiliulŭ sanitarŭ casurile de morbŭ s'aŭ fostŭ răritŭ într'unŭ modŭ îmbucurătorŭ: de câteva ₫ile însă, fiindŭ fórte caldŭ, érăşĭ a crescutŭ numĕrulŭ lorŭ. În capitală, unde apa este de isvorŭ — nu din Seine — s'aŭ ivitŭ aşa puţine casurĭ de îmbolnăvirĭ coleriforme, încâtŭ poraţiunea a rĕmasŭ deplinŭ liniştită.

Lumea parisiană e veselă, ca tot-de-una. Ţilele trecute consiliulŭ igienicŭ alŭ departamentuluĭ Seineĭ a ascultatŭ unŭ memoriŭ despre baccilĭ, ce se află în ghiaţa formaţă din apă nu de ajunsŭ curată. Erá opiniune vulgară, ₫ice d. M. Riche, destinsulŭ chemistŭ, că frigulŭ curăţă de baccilĭ, ca şi foculŭ. Acéstă credinţă în mare parte este neadevĕrată. Se scie, că la an. 1882 a fostŭ o epidemie tifică în Evesham din causa absorpţiunii de ghiaţă contrasă din apa necurată, ér la an. 1875 s'a constatatŭ, că epidemia cea grea (de diarrhoea), ce a grasatŭ împrejurulŭ New-Yorkuluĭ, a provenitŭ din întrebuinţarea gheţeĭ scóse din lacurile cu apă infectată. E adevĕratŭ, că uniĭ baccilĭ nu trăescŭ în ghiaţă maĭ multŭ de câtŭ 2—3 ₫ile, dară, ₫ice dlŭ Riche, suntŭ microbĭ, carĭ trăescŭ şi la 40° sub zero. Între aceştĭ microbĭ este şi baccilulŭ frigurilorŭ tifoide. Părerea eminentuluĭ chemistŭ a fostŭ susţinută şi prin declaraţiunea mareluĭ maĭestru Pasteur. Avis consumenţilorŭ de ghiaţă.

Salutem plurimam **A. Veridico.**

Spre sciinţă!

Direcţiunea institutuluĭ preparandialŭ-normalŭ românŭ gr. cat. din locŭ aduce la cunoscinţa stimatuluĭ publicŭ interesatŭ, că anulŭ scolasticŭ 1892/93 se va începe în 1 Septembre st. n. a. c.

Înscrierile se facŭ în 1, 2 şi 3 Septembre. Esamenele corectóre şi de suscepere în 30 şi 31 Augustŭ a. c.

Condiţiunile de primire la *cursulŭ prepandialŭ* suntŭ:

1. În cursulŭ primŭ preparandialŭ se primescŭ tinerĭ, carĭ aŭ împlinitŭ anulŭ alŭ 15-lea alŭ etăţiĭ şi nu aŭ trecutŭ preste alŭ 18-lea.

2. Să fie corporalminte bine desvoltaţĭ, sănĕtoşĭ, revaccinaţĭ şi să aĭbă auţŭ musicalŭ, ceea ce aŭ de a documentá cu atestatŭ dela medicŭ.

3. Să producă estrasŭ matricularŭ de botezŭ, şi

4. Testimoniŭ, că aŭ absolvatŭ IV clase gimnasiale eventualŭ reale orĭ civile într'unŭ institutŭ publicŭ cu resultatulŭ de celŭ puţinŭ suficiente şi purtare morală bună. În lipsa acestuĭ documentŭ vorŭ fi supuşĭ unuĭ esamenŭ de suscepere din obectele: limba maternă, matematică, geografie şi istorie, precum şi din cunosciuţa notelorŭ respective a auţuluĭ musicalŭ, dela care esamenŭ nu va fi escusatŭ nicĭ unulŭ.

Să se presenteze cu părintele eventualŭ cu tutorulŭ sĕŭ, carele va avé să-şĭ dea învoirea în scrisŭ, că voesce, ca fiulŭ luĭ să-şĭ alégă cariera de învĕţătorŭ, şi că e în stare a-lŭ provedé cu cele necesare în decursulŭ timpuluĭ de preparare.

6. Fiesce care elevŭ din orĭ care cursŭ fiindŭ primitŭ în institutŭ e obligatŭ, să fie provĕţutŭ cu unŭ instrumentŭ musicalŭ órecare, fie violină, flaută orĭ altŭ ceva.

7. Să rĕspundă cu ocasiunea înscrieriĭ didactrulŭ de 10 fl. v. a. statoritŭ de Preaveneratulŭ Consistorŭ Mitropolitanŭ la 23 Iuliŭ a. c. Nro 2808.

Carĭ nu întrunescŭ condiţiunile de maĭ susŭ, orĭ le e escepţionată purtarea morală, aceia nu se primescŭ în institutŭ sub nicĭ o condiţiune.

Ér la *normă* se pretindŭ:

1. Estrasŭ matricularŭ de botezŭ.

2. Să fie împlinitŭ alŭ 6-lea anŭ alŭ etăţiĭ ceĭ ce vinŭ pre clasa primă;

3. Ceĭ ce vreŭ, să se înscrie pre celealalte clase, să aĭbă în ordine testimoniile de pre clasa precedentă;

4. Să fie vaccinaţĭ şi deplinŭ sănĕtoşĭ;

5. Să rĕspundă didactrulŭ statoritŭ totŭ de acelŭ Preaveneratŭ Consistorŭ în suma de 6 fl. v. a.

Ceĭ carĭ vorŭ veni după terminulŭ indicatŭ maĭ susŭ, nu se vorŭ primí din motive didactice şi disciplinare.

N. B. Onoraţiĭ domnĭ preoţĭ şi învĕţătorĭ suntŭ rugaţĭ cu tótă stima a comunicá părinţilorŭ interesaţĭ din parochiile lorŭ aceste dispusĕţiunĭ spre acomodare.

Blaşiŭ în 13 Augustŭ 1892.

Georgiŭ Munteanŭ,
directorŭ.

Condiţiunile de primire la şcóla civilă de fete cu internatŭ.

Acele condiţiunĭ se publică la finea fiesce căruĭ anŭ scolasticŭ în maĭ multe sute de esemplare; de aci însă nu urmézá că ele să ajungă la cunoscinţa tuturorŭ părinţilorŭ doritorĭ de a le cunósce. Mulţĭ părinţĭ le cerŭ de-a dreptulŭ dela comitetulŭ Asociaţiunii, de unde li-se şi trimitŭ regulatŭ, alţĭ părinţĭ voescŭ, să fie informaţĭ încă şi asupra altorŭ împrejurărĭ, carĭ nu suntŭ cuprinse în condiţiunĭ. Aşa se întrébă între altele:

1. Dacă afară de taxa de fl. 220 v. a. defiptă pentru 10 lunĭ de intertenţiune şi instrucţiune şi tótă îngrijirea recerută de legĭ şi regulamentŭ se maĭ cerŭ şi alte spese?

Rĕspunsŭ: Nicĭ unŭ banŭ maĭ multŭ. Orĭ ce alte spese, de es. pentru îmbrăcăminte, încălţăminte, cărţĭ şi recuisite scolastice, musică saŭ vre-o limbă facultativă, ţĕsăturĭ şi stofe pentru lucru de mână, depindŭ cu totulŭ dela bunăvoinţa părinţilorŭ, întocmaĭ ca şi cum ar avé pre fiĭcele dlorŭ acasă în sinulŭ familieĭ cu acea diferinţă démnă de atenţiune, că prin introducerea de *vesminte uniforme* relative fórte eftine pentru tóte elevele din internatŭ se curmă aplecarea spre luxŭ orbŭ.

2. Dacă din cele 14 stipendiĭ de câte 50 fl. v. a. publicate cu terminŭ până la 15 Augustŭ se potŭ da şi şcolarilorŭ de sexŭ bărbătescŭ?

Nicĭ de cum şi sub nicĭ o condiţiuneĭ Fundatoriĭ acelorŭ burse le-aŭ destinatŭ numa.

pentru sexulŭ femeescŭ cu atâtŭ mai vîrtosŭ, căci pentru şcolarî şi studenţî de sexulŭ bărbătescŭ esistă din graţia lui Dumneḑeŭ la diecesele de ambele confesiuni, mai vîrtosŭ la Blaşiŭ, Sibiŭ, Oradea-mare, Aradŭ şi la Asociaţine preste 300 de burse, ajutóre, împărţirî de pâne etc.

3. Cele 10 Burse de 50 fl. v. a. se votézŭ de cătră comitetŭ în fiesce care anŭ numaî la cerere făcută în scrisŭ de cătră părinţî şi motivată, din causă că Adunarea generală a institutului „Albina“ le votézŭ numaî pre câte unŭ anŭ.

4. După ce şcóla de fete cu internatŭ a Asociaţiunii se bucură de dreptulŭ pulicităţiî, prin urmare testimoniile sale deschidŭ porţile la orî care institutŭ superiorŭ, precum de esemplu la *preparandiî* saŭ şcóle pedagogice, de aci încolo se va şi cere o frecuentare fórte regulată, care trebue să se începă celŭ mai târḑiŭ în 5 Septembre st. n., dar înscrierile la internatŭ şi la şcólă se vorŭ începe din 30 Augustŭ.

5. În internatŭ se primescŭ şi eleve, carî mergŭ la şcóla elementară a reuniunii femeilorŭ române cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că tocmaî fetiţele de câte 8—10 anî aŭ trebuinţă mai mare de o îngrijire părintéscă, de care este însufleţită direcţiunea acestorŭ aşeḑăminte naţionale.

Sibiŭ, 11 Augustŭ 1892.

Presidiulŭ comitetului Asociaţiunii Transilvane.

Dela Asociaţiunea Transilvană.

Festivităţile, ce se vorŭ aranjá la *Sibiŭ* cu ocasiunea Adunării generale a Asociaţiunii Transilvane pentru cultura şi literatura poporuluî ramânŭ, conchemată pre *15/27 şi 16/28 Augustŭ* a. c., promitŭ a fi fórte interesante. Comitetuluî aranjatorŭ î-a succesŭ a angajá *Corulŭ de plugarî din Chiseteŭ* (constătătorŭ din 26 bărbaţi, 10 femeî şi 4 băeţi), care va concertá în séra din 15/27 Augustŭ în Sibiŭ. Pentru popularisarea ideiî de a înfiinţá şi în Traesilvania corurî de plugarî, de carî în Bănatŭ esistă deja preste 30, se va aranjá în 16/28 saŭ 17/29 Augustŭ unŭ concertŭ şi într'una dintre comunele maî marî românescî de lângă Sibiŭ.

Cu acéstă ocasiune atragemŭ din noŭ atenţiunea publiculuî *la lipsa de hoteluri în Sibiŭ* şi la necesitatea de a se insinuá de timpuriŭ atâtŭ pentru cuartire, câtŭ şi pentrŭ banchetŭ, de-órece pregătirile se vorŭ pute face numaî corĕspunḑĕtorŭ numĕruluî participanţilorŭ însinuaţi.

Însinuările pentru cuartire şi banchetŭ aŭ să se facă celŭ multŭ până 12/24. Augustŭ la adresa D-luî *Dr. Corneliŭ Diaconovich în Sibiiŭ. (Nagyszeben.)*

Noutăţi.

Din Archidiecesă. În şedinţa Preaveneratuluî consitorŭ mitropolitanŭ din Blaşiŭ s'a efeptuitŭ la 15 a l. c. primirea alumniloră pentru cursulŭ teologicŭ şi a studenţilorŭ în „Internatulŭ Vanceanŭ“. La *cursulŭ teologicŭ* aŭ concursŭ 13 studenţî absoluţî, dintre aceştia *Alesandru Valea* a fostŭ primitŭ pentru Seminariulŭ centralŭ din Budapesta, éră pentru seminariulŭ domesticŭ archidiecesanŭ aŭ fostŭ primiţi: *Demetriŭ Boariŭ, Teordorŭ Bordanŭ, Valeriŭ Bugnerŭ, Amosŭ Francŭ, Vasiliŭ Lariŭ, Vasiliŭ Magda, Iacobŭ Popa, Emiliŭ Popŭ* şi *Georgiŭ Meseşianŭ*. În *„Internatulŭ Vanceanŭ“* pentru studenţî din 159 concurenţî aŭ fostŭ primiţî 113.

Festivitate bisericéscă în Şişescî. La 27 a l. c. se va inaugurá în biserica gr. cat. din Şişescî unŭ măreţŭ monumîntŭ întru onórea *Preacurateî Fecióre Maria*. La acelŭ actŭ credincioşiî se vorŭ pregătí prin esercitiî pie de 3 ḑile, mărturisire, cuminecare şi procesiunî religióse. În 27 va fi inaugurarea monumîntuluî. liturgie, cuvîntare ocasională şi încununarea monumintelorŭ luî Piŭ IX şi Atanasiŭ Angheliŭ. Apoî prânḑŭ comunŭ, disertaţiunî, declamărî, cântărî şi séra petrecere de vară în folosulŭ bisercei.

Fidanţare. Domnişóra Mărióra Popŭ din Şardŭ şi dlŭ Alesandru de Herbay s'aŭ fidanţatŭ la 9 a l. c. — Îî felicităm.

„Eră procesŭ de presă“. Cetîmŭ în „Tribuna“ Nr. 173, că redactorulŭ eî rĕsponsabilŭ, dlŭ Andreiŭ Balteşŭ a fostŭ citatŭ în 11 a l. c. la judele de instrucţie alŭ tribunaluluî din Sibiŭ, comunicându-i-se, că s'a intentatŭ procesŭ de presă pentru articolulŭ *„Cu acelea-şi arme“* publicatŭ în „Tribuna“ dela 14/26 Martie a. c. nr. 61. Dlŭ Balteşŭ a luatŭ asupra-şi rĕspunderea pentru numĕrulŭ incriminatŭ. În 12 la 3 óre d. a. s'a presentatŭ la redacţia „Tribuneî“ o comisiune judecătorésc̆ă, care a căutatŭ cu minuţiositate după manuscriptulŭ articululuî incriminatŭ, dară n'a aflatŭ nimicŭ.

Mulţămită publică. Curatoratulŭ bisericescŭ gr. cat. din Comloşulŭ mare (Diecesa Lugoşuluî) aduce mulţămită publică Alteţeî sale Mileva ducésă de San-Marco născ. Nakó, pentru-că s'a înduratŭ a donă bisericeî unŭ baldachinŭ din mĕtasă grea cu girlande ţĕsute din aurŭ în preţŭ de 380 fl. şi o învĕlitóre la elŭ în preţŭ de 10 fl., ér pentru cărţi la pruncii de şcólă 5 fl. Dumneḑeŭ sĕ-î rĕsplătéscă înmiitŭ.

Concurse pentru staţiunî docentale. Cu terminulŭ de 27 Aug. se escrie concursŭ pentru următórele staţiunî docentale şi cantorŭ-docentale: *I. Protopopiatulŭ Sibiuluî.* 1. Staţ. doc. din *Vizocna,* cu emolumintele: 210 fl. (din diverse fundaţiunî) şi lemne de focŭ. 2. Staţ. doc. din *Caltvaserŭ*, cu emolumintele 200 fl. din repartiţie şi cuartirŭ. 3. Staţ. doc. din *Borta,* cu emolumintele 100 fl. din repartiţiune, 62 fl. din fondulŭ şcóleî, şi câte 1 fl. 40 cr. dela fiesce care pruncŭ de şcólă. — II. *Protopopiatulŭ Bieî.* Staţ. doc. din *Bia* cu emolumintele 230 fl. din repartiţie şi 20 fl. dela biserică. — III. *Protopopiatulŭ Arieşiuluî.* Staţ. doc. din *Luna,* cu emoluminte 150 fl. din repartiţiune şi 50 fl. din fondulŭ şcóleî. — IV. *Protopopiatulŭ Blaşiuluî.* 1. Staţ. doc. din *Crăciunelulŭ de josŭ,* cu emolumintele 100 fl. din casa bisericeî şi 100 fl. din repartiţiune. 2. Staţ. cat.-duc. din *Obregea,* cu emolumintele 107 fl. 50 cr. din repartiţiune, éră 93 fl. 50 cr. din o fundaţiune. 3. Staţ. cant.-doc. din *Micăsasa,* cu emolumintele 200 fl. din repartiţiune, 70—75 metrete de cucuruzŭ cu grăunţulŭ şi terţialitatea din venitele stolare 4. Staţ. doc. din *Lupu,* cu emolumintele 200 fl. din repartiţiune. — V. *Protopopiatulŭ Murĕşuluî.* Staţ. doc. unificată *Oroiulŭ sĕcuescŭ — Oroiulŭ de Câmpie,* 160 fl. din repartiţiune, 12 jug. arătorŭ preţuite în 140 fl. şi 2 jug. cositorŭ de clasa I.

Concesionare pentru construirea de căî ferate. Ministrulŭ r. u. de comerciŭ a datŭ concesionare pre unŭ anŭ conteluî J. Nemes, să construéscă liniile ferate de interesŭ localŭ între Sigetulŭ-Marmaţieî şi Kirlibaba până la fronţieră, asemenea şi din Bistriţă prin Prundŭ-Borgoŭ până la frontiera de cătră Bucovina. S'a prelungitŭ pre unŭ anŭ concesionarea dată dlorŭ: Corn. Ábrányi, br. C. Huszár, br. Col. Kemény şi conteluî Eug. Lázár de a coustruí linia ferată dela Sz.-Reghinŭ pre lângă Murĕşŭ până la Gyergyó-Sz.-Miklós, şi de aci pre lângă Oltŭ până la Kézdi-Vásárhely, maî încolo liniile laterale dela Topliţa prin hotarulŭ comuneî Borszék până la pasulŭ Tulgheşŭ, precum şi dela Ditró spre Corbŭ până la Tulgheşŭ. Sub presidiulŭ secretaruluî ministerialŭ Lakatos s'a ţinutŭ la 8 a l. c. o consultare în Sibiŭ, cu privire la construirea linieî ferate Sibiŭ—Turnulŭ Roşiŭ şi Viuţŭ—Sibiŭ.

Starea sanitară în armata comună. S'aŭ publicatŭ acum de curêndŭ datele statistice referitóre la starea sanitară în armata comună. Datele acestea suntŭ o lumină cam posomorîtă. În semestrulŭ celŭ dintâiŭ alŭ acestuî anŭ aŭ fostŭ morboşî 157,070, aşadară totŭ alŭ doilea ostaşŭ. Dintre morboşî 123,518 (79 %) s'aŭ rensănĕtoşatŭ, 22,389 (14 %) aŭ fostŭ dimişî orî concediaţi, 704 (½ %) aŭ muritŭ, éră 10,359 (6½ %) aŭ rĕmasŭ sub îngrijire medicală. Maî mulţî morboşî (30,371) aŭ fostŭ în Februariŭ, maî puţinî (18,892) în Aprilŭ.

Norocululŭ luî Buschhoff. Evreuluî Buschhoff, care sciutŭ este, că a fostŭ acusatŭ pentru uciderea rituală a unuî băĕtŭ creştinŭ, dar a fostŭ achitatŭ de cătră juraţiî din Cleve, nu are să-î pară rĕŭ de cele ce a suferitŭ. Maî înainte de procesŭ elŭ erá sĕracŭ, éră acum în urma colecteî făcute pre sama luî dispune de 80,000 marce.

Gara centrală din Budapesta, precum anunţă direcţiunea căilorŭ ferate, de aci încolo va purtá numele de gară orientală din Budapesta (Budapest-keleti pályaudvar).

Militarii ca pompieri. Ministrulŭ comunŭ de răsboiŭ a datŭ ordinŭ comandelorŭ militare, ca o parte a ostăşimiî să fie instruită celŭ puţinŭ în elementele pompieritului.

Gimnasiulŭ ev. ref. alŭ colegiuluî „Mikó“ din *S.-Szt.-György* a obţinutŭ dreptŭ de publicitate pre an. 1892/3 pentru clasa a VIII-a putêndŭ eliberá şi testimoniî de maturitate

Regularea porţiî de ferŭ nu se întîmplă aşa pre uşorŭ, pre cum prevestescŭ foile semioficióse. Suma de 2.808,560 designată pentru regulare se pare, că nu e de ajunsŭ, ministrulŭ de comerciŭ maî cere spre acestŭ scopŭ încă 1.240,000 fl.

Mapa de părete a Palestineî. Ministrulŭ r. u. de culte şi instrucţiune publică sub Nr. 26,715—1892. a datŭ o ordinaţiune către inspectoriî de şcóle, prin care aduce la cunosciinţă, că s'a edatŭ mapa Palestineî cu textŭ magiarŭ sub titululŭ „Palesztina és a bibliai események szinhelye“ lucrată, de Berecz Antal şi Cherven Floris. Acéstă mapă are să se introducă pre viitorŭ în tóte institutele de învĕţămêntŭ, ce se-află sub dispunerea ministruluî, oprindu-se folosirea altorŭ mape a Palestineî. Cândŭ opresce ministrulŭ folosirea mapelorŭ Ungarieî needate de Ungurî, de regulă se aduce ca pretestŭ, că acelea nu ar fi lucrate în conformitate cu dreptulŭ publicŭ actualŭ. Óre mapele Palestineî edate până acum nu corĕspundŭ cu dreptulŭ publicŭ jidovescŭ, saŭ dóră e vorba, că editoriî nóueî mape să aîbă câştigŭ mare prin edarea eî?

† **Laura de Mocsonyi,** *vĕduva* ilustruluî bărbatŭ de pie memorie *Andreiŭ Mocsonyi de Foenŭ* a reposatŭ la 7 a l. c. în etate de 53 anî. Rĕmăşiţele pămêntescî ale ilustreî defuncte s'aŭ aşeḑatŭ în cripta familiară din Foenŭ.

Artistulŭ Ştefanŭ Iulianŭ. Scena română abia petrecŭ la mormîntŭ pre regretatulŭ Manolescu şi mórtea îî răpí pre unŭ altŭ representantŭ totŭ aşa de celebru, pre talentatulŭ Şt. Iulianŭ, care după unŭ morbŭ maî îndelungatŭ a reposatŭ în 11 a l. c. Înmormîntarea s'a întîmplatŭ Sâmbătă în Bucuresci cu o pompă fórte mare. S'aŭ ţinutŭ maî multe discursurî, în carî s'aŭ glorificatŭ însuşirile distinse şi talentulŭ dramaticŭ alŭ defunctuluî artistŭ.

† **Cornelîŭ Szmigelski,** studentŭ absolutŭ de a VI-a cl. gimn. în urma uneî aprinderî de plumânî a reposatŭ în 14 a l. c. la casa părinţéscă în Bungardŭ comitatulŭ Sibiuluî. Mórtea luî în etate abia de 16 anî atâtŭ bĕtrânilorŭ sĕî părinţî câtŭ şi fraţilorŭ sĕî, între carî şi redactoruluî responsabilŭ alŭ foiî nóstre, le-a causatŭ o adâncă durere. Înmormîntarea s'a întîmplatŭ în 16. Oficiulŭ funebralŭ l'aŭ îndeplinitŭ 7 preoţî în frunte cu P. O. D. protopopŭ Ioanŭ V. Rusŭ, fiindŭ de faţă unŭ publicŭ numĕrosŭ din Sibiŭ şi din satele din jurŭ. Cuvîntarea funebrală a ţinut'o Dlŭ Nic. Toganŭ cooperatorŭ gr. cat. în Sibiŭ. — *În veciî amintirea luî*

Literele fundaționale.

A.

Literele fundaționale a fundațiunii „Vancea"-ne.

Noi Conte Romanu Ioanu Vancea de Buteasa, din îndurarea lui Dumnedeu și gratia Sântului Scaunu apostolicu alu Romei Archiepiscopu greco-catolicu de Alba-Iulia și Făgărașu și Mitropolitu alu Românilorŭ greco-catolicĭ din Transilvania și Ungaria, Asistente la Tronulu Pontificiu și Prelatu Domesticu alu Sânției Sale Sumului Pontifice Papa Leonu XIII, Consiliariu Intimu de statu alu Maiestății Sale Sacratissime Împeratu și Rege Apostolicu Franciscu Iosifu I, Doctoru de S. Teologie ș. c. a.

În numele Preasânteĭ Treime. Aminŭ!

Spre amintire perpetuă.

I.

Augmentarea Fundațiunĭ primitive.

Prin tenórea literelorŭ presinte facemŭ cunoscutŭ tuturorŭ, cărora li-se cuvine acum și în viitorŭ, cumcă Noĭ, după ce cu ajutorulŭ Preaînduratuluĭ Dumnedeu ni-a succesŭ după dorința nóstră fierbinte, ca să mai putemŭ adaŭge, ce amŭ. cruțatŭ cu mare parsimonie, cătră suma de 32,000 fl. v. a., pre carea o amŭ depusŭ la mâna Preaveneratuluĭ Capitulŭ Mitropolitanŭ din locŭ pre lângă Literele fundaționale din 1-a Septembre 1876: Ne-amŭ determinatŭ, să oferimŭ și donămŭ totŭ pre acela-și scopŭ și o altă sumă și mai însĕmnată preste suma de 36.000 fl. v. a.

II.

Asecurarea capitaluluĭ în bunurĭ inmobile.

Și după ce după o cumpănire câtŭ se póte mai seriósă amŭ devenitŭ la convicțiunea, că capitalulŭ de banĭ aĭ fundațiuniĭ nóstre. ce deja s'a apropiatŭ la suma de 70,000 fl. v. a., nu se va puté asecurá mai bine, decâtŭ dacă se va aședá în bunurĭ inmobile de valóre și venitŭ sigurŭ, în urma uneĭ consultărĭ meritóre, ce o amŭ ținutŭ cu membriĭ Preaveneratuluĭ Consistorŭ alŭ nostru, Ne-amŭ decisŭ, ca cu totă suma de banĭ aĭ fundațiuniĭ nóstre, și cea donată mai înainte la an. 1876 și cea adunată de atuncĭ încóce, să cumpĕrămŭ ceva bunŭ nobilitarŭ, ce s'ar găsí de vîndutŭ, bună óră cum erá dominiulŭ Domnuluĭ Macskásy Miklós dela Sân-Miclăușŭ și Căpêlna (Bethlen-Szt-Miklós és Alsó-Kápolna) Comitatulŭ Tîrnaveĭ-micĭ, carele se găsiá tocmaĭ în vînđare prin licitațiune publică.

III.

Cumpĕrarea bunuluĭ nobilitariŭ dela Sânmiclăușŭ (Bethlen-Szent-Miklós és Kápolna).

Decĭ după ce mai întâiŭ prin esmisulŭ nostrŭ (Preaonoratulŭ Alimpiŭ Blășianŭ, parochŭ și protopopŭ în Blașiŭ) la fața loculuĭ Ne-amŭ câștigatŭ informațiunile necesare despre tóte cercustările dominiuluĭ memoratŭ, și Ne-amŭ convinsŭ, că acela atâtŭ pentru fertilitatea terenuluĭ de o mărime până cam la 700 jugĕre cu tóte apartinențele sale, câtŭ și pentru alte emolumente, ce le are, posedêndŭ și o móră cu 4 petri pre Tîrnava mică, precum și dreptŭ regalŭ de crișmăritŭ și de tîrgŭ de țĕră, ce se ține în locŭ, dară și pentru apropiarea aceluia de Blașiŭ, în distanță numaĭ de 1 ½ óră de locului reședințeĭ nóstre, nu numaĭ merită, cĭ tocmaĭ se și recomândă spre cumpĕrare: Ne-amŭ determinatŭ, ca să cumpĕrămŭ acelŭ dominiŭ, de cumva se va puté cu banĭi, despre carĭ dispunea fundațiunea nóstră.

IV.

Prețulŭ bunuluĭ cumpĕratŭ.

Dreptŭ aceea cu întrevenirea încredințatuluĭ nostru (Reverendissimuluĭ Domnŭ Ioanŭ Moldovanŭ canonicŭ Mitropolitanŭ), la actulŭ licitațiuniĭ publice ținută în 11 și 12 Septembre 1879 ca maĭ multŭ promițĕtorŭ amŭ cumpĕratŭ dominiulŭ amintitŭ dela Sânmiclăușŭ și Căpêlna cu suma totală de 62.731 fl. 69 cr. v. a., în carea fură computate și spesele actuluĭ de licitațiune.

Acéstă sumă prin edificările nóuĕ, și reparările radicale, ce le-amŭ efeptuitŭ în curtea dominiuluĭ cumpĕratŭ și la móră, precum cu taxele transcrieriĭ și cu spesele comasăriĭ terminate, se urcă la suma preste 80.000 fl. v. a., carĭ tóte se potŭ vedé din actele relative, ce se acludŭ sub ·/. în origine.

V.

Bunulŭ dela Sânmiclăușŭ se donézŭ de Fundațiune.

Acestŭ dominiŭ dela Sânmiclăușŭ și Căpêlna cumpĕratŭ cu baniĭ adunațĭ și oferitĭ din partea nóstră, carele după cumpĕrare fŭ înscrisŭ în cărțile funduare pre numele nostru, după ce acum este restauratŭ și provĕdutŭ cu tóte recerințele și adusŭ în ordine bună, cu acésta îlŭ oferimŭ și cedămŭ, îlŭ dămŭ și donămŭ de Fundațiune perpetuă, carea are să pórte numele de „Fundațiunea Vancea-nă" făcută de Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea sub titululŭ specialŭ de „Cassa archidiecesană".

VI.

Administrarea averiĭ Fundațiunii.

Fundațiunea acésta întrégă (adecă atâtŭ dominiulŭ memoratŭ maĭ susŭ, câtŭ și venitele aceluia) va stá sub inspecțiunea și controla mediată a Preaveneratuluĭ Capitulŭ mitropolitanŭ din locŭ, frățesce rugatŭ spre aceea, ca tot-deuna să binevoéscă a designá din gremiulŭ sĕŭ unŭ membru, carele confirmatŭ de Preaveneratulŭ Consistorŭ să ducă agendele inspecțiuniĭ și eventualminte și a controleĭ imediate preste dominiulŭ fundaționalŭ amintitŭ, cu privire la tóte relațiunile aceluia; precum să îngrijéscă și administrarea și manipularea acurată a averiĭ adunate din acelŭ dominiŭ, avêndŭ totodată și însărcinarea: de a duce și da Rațiuni formale în totŭ anulŭ despre tóte venitele și erogatele Fundațiuniĭ, carĭ Rațiuni apoĭ tot-deuna maĭ întâiŭ se vorŭ revedé și censurá prin Preaveneratulŭ Capitulŭ mitropolitanŭ, de unde acele vorŭ fi de a se străpune Preaveneratuluĭ Consistorŭ archidecesanŭ spre superarevisiune, carele după cum le va aflá, va da absolutórele recerute pre sama Administratoruluĭ averiĭ Fundațiuniĭ, și totŭ odată va dispune, ca Rațiunile aprobate să se publice macarŭ în estrasŭ și Veneratuluĭ Clerŭ archidiecesanŭ prin unŭ Cercularŭ separatŭ în totŭ anulŭ.

VII.

Remunerațiunea administratoruluĭ.

Administratorulŭ averiĭ acesteĭ Fundațiunĭ în remunerațiunea ostenelelorŭ sale ca inspectorŭ și administratorŭ va avé, să capete dóuĕ percente după venitulŭ curatŭ anualŭ alŭ aceleia.

VIII.

Bunulŭ fundaționalŭ să se dea în arêndă prin licitațiune.

Și ca venitele anuale ale Fundațiuniĭ să pótă fi și maĭ sigure, voimŭ, ca bunulŭ fundaționalŭ desŭ amintitŭ să se dea în arêndă pre calea licitațiuniĭ publice; și de cumva între licitanțĭ ar fi careva, carele ar stá cu noĭ în legătura de sânge orĭ afinitate, avêndŭ recerințele stabilite prin condițiunile de licitațiune, caeteris paribus, acela să se prefereze altora la esarendarea bunuluĭ fundaționalŭ.

IX.

Folosirea venitului curatŭ anualŭ în scopurile Fundațiunii.

Venitulŭ curatŭ anualŭ alŭ domeniuluĭ fundaționalŭ dela Bethlen-Szent-Miklós și Alsó-Kápolna va fi de a se împărți în cinci părți egale precum se espune în paragrafiĭ următorĭ:

§. 1.

O parte din celea cinci părți amintite maĭ susŭ va fi în totŭ anulŭ de a se împărți în subsidiĭ, ce se vorŭ da profesorilorŭ maĭ subțire dotați dela tóte institutele de învĕțămîntŭ archidiecesane greco-catolice române în Blașiŭ precum și docenteselorŭ dela școla de fetițe română greco-catolică locală de aci.

§. 2.

Subsidiile, ce se amintescŭ în §-lŭ 1 pentru subsidiațiĭ singuraticĭ, vorŭ fi dela 50 florenĭ în susŭ până la 100 fl. v. a., după cum adecă va fi numĕrulŭ celorŭ de subsidiatŭ maĭ mare orĭ maĭ micŭ, și suma de împărțitŭ maĭ mică orĭ maĭ mare.

§. 3.

Alta, anume a dóua parte din cele cinci părți ale venituluĭ anualŭ din dominiulŭ fundaționalŭ preatinsŭ se va împărți în subvențiunĭ anuale dela 25 fl. — 50 fl. v. a., în carĭ se vorŭ împărtăși preoțiĭ archidiecesanĭ din cura animarum maĭ miserĭ, carĭ vorŭ escelá prin zelŭ apostolicŭ în luminarea și învĕțarea poporenilorŭ, în lățirea și consolidarea Sânteĭ Uniriĭ cu Sântulŭ Scaunŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ, apoĭ prin acurateță în ducerea oficiilorŭ preoțescĭ și scolastice confesionale, și prin o purtare morală esemplară.

§. 4.

Dela subvențiunile precisate în §-lŭ 3 nu vorŭ fi eschișĭ nicĭ Vicariĭ archiepiscopescĭ foraneĭ, nicĭ Protopopiĭ archidiecesanĭ maĭ subțire dotați și meritați, cărora însă să li-se dea tot-deuna sub-

venţiunea cea mai mare, ce se va statori de după împrejurări, precum s'a disu mai susu.

§. 5.

A treia parte din cele cinci părţi ale venitului anualu va fi tot-deuna a se folosi de stipendii pentru studenţii români greco-catolici fii ai Archidieceseï nóstre, între cari însă voru fi de a se numěrá şi tinerii studenţi, a cărorú părinţi ori ascendenţi se voru dovedí a fi fostu cu noi în legătură de sânge ori afinitate, şi dacă ar' fi născuţi afară de teritorulu Archidieceseï nóstre fiindu români greco-catolici.

§. 6.

Stipendiile amintite în §-lu 5 voru fi de câte 100, 150, 200 şi 300 fl. v. a., dintre cari stipendiele cele de câte 100 fl. şi 150 fl. voru fi de a se conferí şcolarilorú gimnasişti începêndu dela 1. clasă gimnasială; éră cele de 200 fl. să se conferéscă ascultătorilorú dela Academii atâtu juridice şi agronomice, câtu şi metalurgice şi silvanistice; şi stipendiele de câte 300 fl. v. a. să se dea studenţilorú dela Universităţi şi Institute politechnice mai înalte.

§. 7.

Stipendiaţii gimnasişti voru fi obligaţi a frecuentá celu puţinu patru clase la gimnasiulu confesionalu grecocatolicu românu din Blaşiu, éră celealalte clase gimnasiale le voru puté studiá şi airea la gimnasii gr.-catolice ori şi romano-catolice.

Éră după ce se va deschide aci în Blaşiu Seminariulu pentru eleviï studenţi: gimnasiştii stipendiaţi voru fi obligaţi a întrá în Seminariulu amintitu, unde se voru educá pre lângă solvirea competinţeï, ce se va căpetá din stipendiu.

Asemenea şi stipendiaţii academicï dela Academiile juridice până la înfiinţarea uneï Acedemii române greco-catolice, voru fi datori a studiá la Academiï catolice, dacă voru fi existându ataríi.

§. 8.

A patra parte din cele cinci părţi ale venitului anualu va fi de a se împărţi în dóue părţi egale, dintre cari o parte se va folosi de stipendii câte de 60 fl. v. a pentru candidaţii de docenţi în Archidiecesa nóstră, cari voru ascultá cursulu preparandialu la preparandia nóstră archidiecesană din Blaşiu, şi eventualminte la altă preparandie română greco-catolică.

Éră cecalaltă parte se va folosi de stipendii câte de 100 fl. şi 150 fl. v. a. pentru fetiţe române gr.-catolice fiice ale archidieceseï nóstre mai vîrtosu fete de preoţi archidiecesani mai miseri, între cari voru fi de a se numěrá şi fetiţele, a cărora părinţi ori ascendenţi se voru comprobá a fi fostu cu noi în legătură de sânge ori afinitate, şi dacă ar' fi aşeḑaţi afară de teritorulu archidieceseï nóstre, şi s'ar' ţiné şi de statulu civilu.

Fetiţele stipendiate voru fi obligate a frecuentá celu puţinu dóue clase la şcóla de fetiţe română greco-catolică din Blaşiu; după a cărora terminare, dacă voru voí a se perfecţioná şi mai departe în cultura intelectuală a sexului lorú, voru puté folosí stipendiele şi mai departe, însă numai sub condiţiune: ca să frecuenteze în institute de fetiţe greco-catolice ori şi romano-catolice, saú la şcóla de fetiţe civilă, ce s'ar înfiinţá română.

§. 9.

Cea din urmă a 5-a parte din venitulu anualu alu dominiului fundaţionalu se va împărţi în treï părţi egale, dintre cari una a treia parte se va folosí de ajutóre pentru tinerii români greco-catolici fii ai Archidieceseï nóstre, (între cari se potu computá şi consângeni de ai nostri) cari voru învěţá la meseriï ori măestriï, ver de ce natură onestă ar' fi acelea.

Ajutórele aceste pentru tironi ori învěţăceï voru fi de câte 25 fl. v. a. pre anu, éră aceia, cari voru terminá tirociniulu şi se voru face sodalí, la timpulu, cându se voru face sodalí, spre acoperirea speselorú, ce-í voru întimpiná, voru căpetá odată pentru tot-deuna unu adjutu de câte 40 fl. v. a.

Şi cându sodaliï se voru face măestri, pre a-şi puté procurá recuisitele cele mai necesare, odată pentru totdeuna voru căpetá unu adjutu de câte 60 fl. v. a.

Meseriile le va determiná Consistoriulu mitropolitanu.

Éră celealalte dóue părţi din partea a cincia a întregu venitului anualu se voru capitalisá din anu în anu, depunêndu-se în ceva cassă parsimonială sigură, şi fructificându acolo, până ce voru cresce la unu capitalu de 10,000 fl. (di ḑece miï floreni), a cărorú interusuriu anualu se va puté manipulá şi folosí conformu scopurilorú fundaţiuniï indicate în §§. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9., avêndu aceste dóue părţi din partea a cincia şi mai încolo de a fi capitalisate cu modalitatea indicată mai susu, până ce érăşi ar cresce la unu capitalu noú de 10,000 fl. v. a. şi aşa mai încolo, a căruia interusurie apoi éră voru fi să se solvéscă, precum s'a disu în punctulu precedentu, şi aşa mai încolo.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Raportulu alu XXIX-lea despre Gimnasiulu superioru din Năsăudu pentru anulu scol. 1891/2. Conţinutulu: A. I. *Gregoriu Moisilu* † vicariu foraneu alu Rodneï şi parochu alu Năsăuduluï, óre-cându profesoru şi directoru gimnasialu etc. a reposatu la 3 Oct. 1891 în alu 77-lea anu alu etăţii. Predica ţinută de Rvds. Ioanu Papiu, şi panegirulu ţinutu de parochulu Rodneï G. Domide cu ocasiunea prediceï. II. *Vilhelm B. Hangea* †, órecându profesoru gimnasialu a reposatu la 23 Dec. 1891. III. *Raportulu alu 2-lea despre societatea de ajutorare „Vasile Naşcu" din Năsăudu pro 1890—91.* Societatea are o avere de 1714 fl. 92 cr.

B. I. *Cronică anuală.* Prin ordinaţiunea Înaltuluï ministeru r. u. de culte şi instrucţiune dtu 15/12 Nr. 54,687—1891 şi dtu 18/3 Nr. 8,404—1892 profesoriï ordinariï definitivi: Fl. Moţocu, Dr. I. Mălaiu, A. Mazanec, Dr. C. Moisilu, Dr. P. Tanco şi Dr. A. P. Alexi aú fostu recunoscuţi ca scutiţi de sub esamenulu profesoralu în înţelesulu §-luï 29 din art. de lege XXX din 1883. II. *Statulu personalu* numěră 13 proefesori, 1 catechetu şi 2 practicanţi de profesură. III. *Planulu de învěţămêntu.* IV. *Informaţiuni speciale despre şcolarí*, şi V. *Date statistice drspre şcolarii gimn. pre an. 1891/2.* Din cari se vede, că înscrişi aú fostu 252, până la finea anuluï aú rěmasu 239. Din aceştia gr. cat. 191, gr. or. 37, rom. cat. 3, ev. lut. 1, ev. calv. 1, mosaici 6. După progresu aú fostu eminenţi 10, cu celu puţinu bunu 27, cu celu puţinu destulitorú 149, din unu obiectu nedestulitorú 28, din mai multe obiecte nedestulitorú 24. La esamenulu de maturitate s'aú insinuatu 18, aú fostu decheraţi maturi cu eminenţă 2, cu bunu 4, maturi 9, respinşi pentru reparare 3. Esamenele anuale de clasă s'aú ţinutu din 17 până în 28 Iuniu. VII. Esamenele de maturitate scripturistice aú fostu în 16—21 Maiu, éră cele verbale în 27 şi 28 Iuniu. VIII. *Mijlócele de învěţămêntu.* IX. *Societatea şcolariloru.* X. *Stipendişti.* XI. *Starea sanitară* a fostu mulţămitóre. XII. *Fundaţiunile şi depositele gimnasiale:* A. Fondulu pentru şcolarii lipsiţi în casu de morbu are 4420 fl. 47 cr. B. Fondulu *pentru requisite la desĕmnu şi musică:* 2751 fl. 19 cr. C. Fondulu *societăţii şcolariloru:* 2666 fl. 90 cr. D. Fondulu *Petru Puiu:* 235 fl. 47 cr. E. Depositulu *Todoru Dumbravă:* 68 fl. 85 cr. F. Depositulu *pentru maialulu şcolariloru:* 88 fl. 4 cr. XIII. *Observatorulu meteorologicu.* XIV. *Mulţămită publică.* XV. *Anunciu.* Cursulu scolasticu pre anulu 1892/3 se va deschide în 1 Septembre.

Editoru şi redactoru respundĕtoru:
Dr. Victoru Szmigelski.

Nr. 2877—1892. (22) 3—3

Escriere de concursu.

Prin acésta se escrie concursu la unu stipendiu de 300 fl. v. a. *din fundaţiunea fericitului Ioanu Daniel (Dănuţiu) de Fersigu,* cu terminulu de 25 Augustu st. n. inclusive a. c. şi pre lângă următórele condiţiuni:.

1. La acestu stipendiu potu concurge numai tineri români greco-catolici.

2. Dintre concurenţi voru avé preferinţă ceï înrudiţi cu fericitulu Fundatoru, dar şi dintre aceştia se voru considerá în prima linie aceï şcolari, cari voru puté dovedí, că suntu în legătură de consângenitate cu Fundatorulu ori după tatălu acestuia Vasilica Dănuţiu din Fersigu, ori după mama luï Maria Buteanu din Şomcuta-mare.

3. Concurenţii trebue să dovedéscă, că aú plinitu celu puţinu anulu alu 10-lea de etate, şi că în anulu scolasticu espiratu 1891/2 aú obţinutu din studii celu puţinu calculu generalu de „bună", éră din purtarea morală nota de celu puţinu „legală".

4. Cererile concursuale provĕḑute cu carte de botezu, testimoniu scolasticu, atestatu medicalu, atestatu despre averea şi relaţiunile familiare ale suplicantuluï, întăritu de auctoritatea politică concernentă, şi eventualu şi cu atestatu despre legătura de consângenitate cu Fundatorulu, aú să se aştérnă la subscrisulu Consistoru până la terminulu indicatu. Cererile sosite mai târḑiu nu se voru luá în consideraţiune.

Blaşiu, în 26 Iulie 1892.

Consistorulu archidiecesanu de A.-Iulia şi Făgăraşu.

Nr. 3259—1892. (23) 1—3

I. Escriere de concursu.

Până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursu la 5 stipendii din *Fundaţiunea fericitului Dr. Simeonu Ramonţai* şi anume: la unu stipendiu de 315 fl. folositu de Laurenţiu Petricu dr. în medicină, unu stipendiu de 100 fl. creatu în anulu curentu, unu stipendiu de 84 fl. folositu în anulu scolasticu espiratu de Ioanu Lupu silvanistu, unu stipendiu de 63 fl. folositu de Ioanu Pataki gimnasistu absolutu, şi altulu totu de 63 fl. folositu de Augustu Lemenyi gimnasistu.

La aceste stipendii potu concurge:

a) numai tineri studenţi miseri, cari suntu născuţi în Transilvania şi suntu Români de naţionalitate;

b) carĭ pre lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de *eminenţă;*

c) dintre concurenţi vorŭ avé preferinţă, în înţelesulŭ testamentuluĭ, caeteris paribus, ceĭ de origine nobilĭ şi consângenĭ cu piulŭ Fundatorŭ;

d) dela concurenţi se pottesce, să alăture la cererile concursuale *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, atestatŭ de pauperitate, care să fie subscrisŭ de antistia comunală politică şi de parochulŭ concernente şi întăritŭ cu sigilulŭ parochialŭ, precum şi cu subscrierea oficiuluĭ pretorialŭ;

e) concurenţiĭ să numéscă *espresŭ institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue sciinţele academice orĭ gimnasiale pre anulŭ viitorŭ 1892/3.

Cererile concursuale, carĭ nu vorŭ fi adjustate în modulŭ indigitatŭ, orĭ nu se vorŭ aşterne la Consistoriulŭ subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ, nu se vorŭ luá în consideraţiune.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

II. Escriere de concursŭ.

Pentru 1 stipendiŭ de 60 fl. din *Fundaţiunea fericitului episcopŭ Ioanŭ Bobŭ,* folositŭ de gimnasistulŭ Isidorŭ Butnariŭ, se escrie concursŭ până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c. Doritorĭ de a obţiné acestŭ stipendiŭ aŭ de a-şĭ instruí cererile sale conformŭ condiţiunilorŭ înşirate maĭ susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Romonţane, şi pre acelea a le aşterne subsĕmnatuluĭ Consistorŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

III. Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ stipendiŭ de 70 fl. din fundaţiunea fericitului *Ioanŭ Gavrilŭ Vajda de Soósmezŏ şi a soţiei sale Elisabeta născută Fuleoviciŭ,* folositŭ de juristulŭ absolutŭ Clemente Barbulŭ, se escrie concursŭ până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c.

Doritorĭ de a obţiné acestŭ stipendiŭ, *carĭ trebue să scie perfectŭ românesce,* aŭ de a-şĭ instruí cererile sale conformŭ condiţiunilorŭ desfăşurate maĭ susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Romonţane şi pre acelea a le aşterne subsĕmnatuluĭ Consistorŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

IV. Escriere de concursŭ.

Până la 14 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la 7 stipendiĭ din *Fundaţiunea fericitului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Alesandru Şterca-Şuluţŭ* şi anume: la unŭ stipendiŭ de 400 fl. folositŭ de medicinistulŭ Alesandru Neagoe, unŭ stipendiŭ de 300 fl. folositŭ de candidatulŭ de profesorŭ Dr. Ioanŭ Nicóră, 4 stipendiĭ de câte 100 fl. folosite de Emiliŭ Popŭ de presente oficierŭ în armata comună, Emiliŭ Aranyosi de presentŭ practicantŭ la poşte şi telegrafŭ, Corneliŭ Vornica gimnasistŭ absolutŭ şi Ştefanŭ Banfi dr. în medicină, şi unulŭ de 60 fl. folositŭ de gimnasistulŭ George Boeriŭ.

Doritorĭ de a obţiné vre unulŭ din stipendiele de maĭ susŭ aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ:

a) Că suntŭ Românĭ gr. cat., miserĭ, născuţĭ în Transilvania;

b) că pre lângă purtarea morală bună aŭ din studiĭ calculŭ de *eminenţă;*

c) dintre concurenţi vorŭ avé preferinţă, carĭ vorŭ puté dovedí, că suntŭ consângenĭ cu piulŭ Fundatorŭ;

d) concurenţiĭ să alăture la cererile sale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* atestatŭ de consângenitate, — dacă suntŭ consângenĭ cu Fundatorulŭ, — carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, şi să *numéscă espresŭ institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue studiele academice orĭ gimnasiale pre an. scol. 1892/3.

Cererile ast-felŭ adjustate să le aştérnă la subsĕmnatulŭ Consistorŭ până la terminulŭ prefiptă.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

V. Escriere de concursŭ.

Până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 40 fl. din fundaţiunea fericitului canonicŭ *Constantinŭ Alutanŭ,* usuatŭ de gimnasistulŭ Ioanŭ Anca.

Doritorĭ de a obţiné acestŭ stipendiŭ vorŭ avé să-şĭ instruéscă suplicele sale conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Şuluţane şi a le aşterne Consistoruluĭ subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

VI. Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ stipendiŭ de 150 fl. din *fundaţiunea fericitului canonicŭ Ioanŭ Chirilă,* usuatŭ de gimnasistulŭ absolutŭ Eugeniŭ Bănuţŭ, se escrie concursŭ până la 14 Septembre n. inclusive a. c.

Doritorĭ de a obţiné acestŭ stipendiŭ aŭ să-şĭ instruéscă suplicele sale conformŭ condiţiuniloru indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Şuluţane şi să le aştérnă Consistoruluĭ subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

VII. Escriere de concursŭ.

La unŭ stipendiŭ de 40 fl. din *fundaţiunea fericitului profesorŭ normalŭ Parteniŭ Moldovanŭ,* usuatŭ de gimnasistulŭ Vasilie Moldovanŭ, se escrie concursŭ până în 14 Septembre n. a. c.

Doritorĭ de a obţiné acestŭ stipendiŭ vorŭ avé să-şĭ instruéscă cererile sale conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Şuluţane, şi să le aştérnă Consistoruluĭ subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesnunŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţei Sale imp. şi reg. Archiducele **Iosifŭ.**

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă ateţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

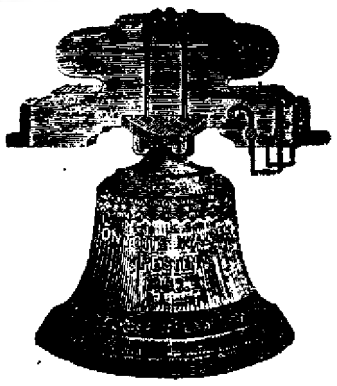

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 31—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuităţi şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din **Budapesta** pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 14—26

distinsŭ cu medalia esposiţională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţuluĭ Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele maĭ convenabile şi în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

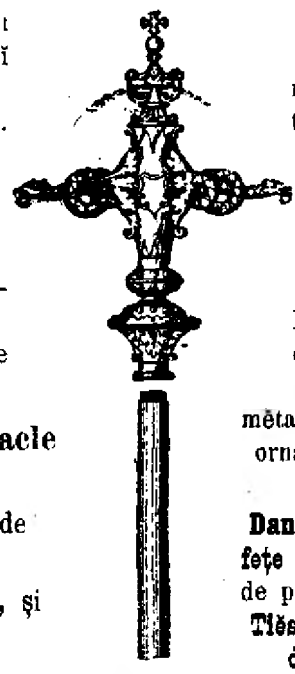

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, feţe de altariŭ, cruci** de părete şi de scóla. **Tlĕsĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Catalogurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 27 Augustŭ 1892. Numĕrulŭ 35.

Dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ.

I.

(+) În numĕrulŭ precedentŭ alŭ „Unirii“ amŭ afirmatŭ, că dreptulŭ nostru de a ne alege Archiepiscopŭ este unŭ dreptŭ vechiŭ şi întemeiatŭ, pre care guvernulŭ ţĕrii chiarŭ si numai din punctulŭ sĕŭ de vedere este datorŭ să-lŭ respecteze şi în interesulŭ statului să lucre pentru respectarea luĭ.

Însă nu este destulŭ, ca preoţii şi credincioşii bisericeĭ nóstre să cunóscă adevĕrulŭ afirmatŭ în numĕrulŭ precedentŭ alŭ „Unirii“, ci între împrejurările de astădĭ este bine şi chiar de lipsă, ca toţi să cunóscă şi basele, pre carĭ este aşedatŭ dreptulŭ nostru de a ne alege Archiepiscopŭ, pentru ca dacă s'ar iví necesitatea, toţi cu micŭ cu mare să apere acestŭ dreptŭ aviticŭ alŭ bisericeĭ nóstre.

Fundamentulŭ celŭ maĭ puternicŭ alŭ dreptuluĭ nostru de alegere îlŭ avemŭ noĭ în însă-şi praxa neîntreruptă de aprópe dóuĕ vécurĭ, adecă dela timpulŭ, cândŭ ne-amŭ unitŭ cu biserica Romeĭ până în ţiua de astădĭ.

În şirulŭ acesta lungŭ de anĭ amŭ avutŭ 10 Mitropoliţi respective Episcopi, dintre carĭ niciunulŭ nu a fostŭ denumitŭ de Regele apostolicŭ, fără să fi fostŭ alesŭ şi propusŭ de clerulŭ archidieceseĭ respective dieceseĭ nóstre de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, ceea ce dovedescŭ atâtŭ actele sinodale, câtŭ şi scriitoriĭ ceĭ maĭ vechĭ, carĭ s'aŭ ocupatŭ cu trecutulŭ bisericeĭ nóstre.

Celŭ dintâiŭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ unitŭ a fostŭ Atanasiŭ Angelŭ (1698—1713), carele înainte de a trece la sânta Unire a fostŭ alesŭ după norma indigitată în *Zaconicŭ* saŭ cartea legilorŭ citată de Ciparĭŭ în acte şi fragmente la pag. 259, unde se cetesce: „Alegerea Vladicăĭ nostru românescŭ aicĭ în Ardealŭ este din mila şi voea craiuluĭ, care lucru ne este nóuĕ îngăduitŭ dela craiĭ ceĭ maĭ de demultŭ reposaţi, cândŭ va fi lipsă, să se strîngă toţi protopopiĭ şi încă şi dintre celalalţi preoţi şi din voea a totŭ săborulŭ, unindu-se toţi la unŭ cuvîntŭ, aşa să-lŭ alégă, care de se va păré şi craiuluĭ, că este harnicŭ, aşa-lŭ va întări în Vlădicie.“

După mórtea luĭ Atanasiŭ Angelŭ întîmplată în 19 Augustŭ 1713 [1]) îndată s'a ţinutŭ sinodŭ electoralŭ, în care cu unanimitate de voturĭ a fostŭ alesŭ Venceslaŭ Frantz, care fusese 14 anĭ secretarŭ lângă reposatulŭ Mitropolitŭ Atanaslu, şi care deşi era de origine din Silesia, totuşi se romanizase deplinŭ în decursulŭ petrecerii sale în mijlocŭlŭ Românilorŭ, aşa încâtŭ pre lângă limba germână şi cehă sciá scrie şi vorbí perfectŭ românesce şi erá fórte plăcutŭ cleruluĭ. Alegerea luĭ însă nu a fostŭ întărită de Maiestatea Sa din causa că alegĕtoriĭ *„n'aŭ avutŭ timpŭ suficientŭ, ca să se pótă aduná cu toţiĭ“*;

[1]) Nilles, Symbolae, v. I. p. 390.

ceea ce este lesne de credutŭ, dacă cugetămŭ, că la începutulŭ luneĭ luĭ Septembre din 1713 numitulŭ erá deja alesŭ. [1])

În urma acesteĭ resoluţiunĭ preaînalte Clerulŭ a ţinutŭ în anulŭ 1715 altŭ sinodŭ electoralŭ şi cu unanimitate de voturĭ a alesŭ de episcopŭ pre Ioanŭ Giurgiŭ alias Pataky, care în acela-şĭ anŭ a fostŭ denumitŭ de împĕratulŭ-rege Carolŭ VI, însă abia în 18 Maiŭ 1721 a fostŭ confirmatŭ de Scaunulŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ şi totŭ în acelŭ anŭ s'a consacratŭ de episcopulŭ gr. cat. din Crişŭ în Croaţia. [2])

După mórtea episcopuluĭ Ioanŭ Pataky întîmplată în 29 Octobre 1727 împĕratulŭ-rege Carolŭ alŭ VI-lea a datŭ ordinŭ, să se ţină sinodŭ electoralŭ, în care să i-se candideze şi propună *treĭ persone,* precum se vede din diploma sa de dtŭ 17 Aprilie 1728 publicată de Nilles l. c. pag. 497. În urma acestuĭ mandatŭ s'a ţinutŭ sinodulŭ electoralŭ în primăvara anuluĭ 1728 în Alba-Iulia, fiindŭ de faţă în calitate de comisarŭ împĕrătescŭ-regescŭ Episcopulŭ latinŭ transilvanŭ Ioanŭ Antalfi.

Se pare, că cu acéstă ocasiune aŭ fostŭ aleşi şi propuşi Împĕratuluĭ treĭ individĭ, între carĭ însă celŭ maĭ părtinitŭ de cercurile puternice de atunci a fostŭ Ioanŭ Inocenţiŭ Klein, [3]) pre care Regele l'a denumitŭ în 25 Febr.

[1]) Nilles, l. c. p. 393—404.
[2]) Nilles, l. c. p. 404—443.
[3]) Nilles, Symb. v. I. p. 487 şi v. II. p. 499.

Feuilleton.

Cuvîntulŭ presidialŭ

ţinutŭ la deschiderea adunării generale a Reuniunii femeilorŭ române din Mediaşŭ şi jurŭ în 2 Iuniŭ 1892.

Onorată Adunare generală!

Acéstă adunare generală, după cum arată analele reuniuniĭ nóstre, e a patrusprédecea, de cândŭ s'a emancipatŭ la reuniune de sine stătătóre cu statute proprii acéstă reuniune.

Salutŭ cu tótă cordialitatea pre aceĭ binevoitorĭ aĭ reuniuniĭ, carĭ s'aŭ presentatŭ adĭ la a 14-a adunare generală pentru a-şĭ da obolulŭ materialŭ şi intelectualŭ întru ajungerea scopuluĭ reuniuniĭ, care este „întemelarea de şcóle de învĕţămîntŭ şi lucru, precum şi ajutóre materiale pentru fetiţele române sărace din Mediaşŭ şi jurŭ“.

Puţinĭ suntŭ adĭ aicĭ dintre ceĭ carĭ cunoscŭ istoria reuniuniĭ acesteia, de aceea credŭ, că facŭ unŭ plăcutŭ serviţiŭ, dacă vĕ aşternŭ unŭ micŭ estrasŭ din acea istorie.

Onorată Adunare generală!

Cu ce însufleţire şi entusiasmŭ a fostŭ îmbrăţişată ideea de a înfiinţa acéstă reuniune în anulŭ 1868, se vede lămuritŭ din lista subscrisă atuncĭ de 117 persóne şi anume de dómnele Anna Chendi, Maria Moldovanŭ Bucşa, Maria Bozoşanŭ, Iudita Rusanŭ, Maria Mărianŭ Botorca, Rafira Tilea, Amalia Helerea, Maria Rusanŭ, Elena Neagoe, Elena Doja şi Ióna Dorca ca membre fundatóre cu taxa de 20 fl. pentru tot-deuna, ér celealalte 106 ca membre ordinare cu taxa anuală de 1 fl.

Reuniunea sub presidiulŭ dneĭ Anna Chendi materialminte s'a desvoltatŭ şi a crescutŭ ca filie la reuniunea materă a femeilorŭ române din Braşovŭ până la 19 Iuliŭ 1870 în modŭ fórte îmbucurătorŭ, pentru că îĭ vedemŭ starea de 220 fl. în 1 Decembre 1868, de 498 fl. 11 cr., în 1 Martie 1869 şi de 800 fl. în 19 Iuliŭ 1870.

La propunerea dluĭ Alesandru Neagoe reuniunea în 19 Iuliŭ 1870 s'a declaratŭ de sine stătătóre, ér presidiulŭ în 30 Maiŭ 1871 presentéză statutele reuniuniĭ întărite de înaltulŭ guvernŭ de interne prin decretulŭ sĕŭ dto Pesta 15 Decembre 1870 Nro. 8789. Aicĭ amintescŭ numele dluĭ advocatŭ Ioanŭ Poppa, care nu numaĭ că a compusŭ aceste statute, ci a fostŭ până la anulŭ 1873 unŭ factorŭ principalŭ alŭ reuniuniĭ.

Adunarea generală din 13 Octobre 1872 a alesŭ de preşedintă pre dna Elena Neagoe, cea din 15 Maiŭ 1876 a dóua óră pre dna Anna Chendi, cea din 11 Septembre 1879 pre dna Susanna Câmpeanŭ, cea din Iuliŭ 1882 pre dna Alesandrina Gerasimŭ, ér cea din 1 Februariŭ 1883 pre actuala preşedintă.

După axioma „Totŭ începutulŭ e greŭ“ aŭ decursŭ greŭ afacerile reuniuniĭ dela an. 1872, atâtŭ de greŭ, încâtŭ adunarea generală din 20 Maiŭ 1880 s'a aflatŭ necesitată a hotărî, ca să se depună la vreunŭ institutŭ de păstrare ceea ce se va maĭ puté incassa dela debitorĭ, la carĭ erá elocată averea reuniuniĭ. Pre basa acesteĭ hotărîrĭ s'aŭ pusŭ uniĭ, carĭ s'aŭ interesatŭ maĭ de aprópe de prosperarea reuniuniĭ, pre lucru, fără temere de ură personală, care a trebuitŭ să urmeze din partea debitorilorŭ negligenţi; s'aŭ pusŭ pre lucru, fără de îngrijire la posiţia socială proprie.

Aceştia raportézŭ, şi comisiunea finanţiară alésă ad hoc pentru censurarea acestuĭ raportŭ constatézŭ în şedinţa comitetuluĭ din

1729, ér Pontificele l'a confirmatŭ în 13 Septembre 1730, și s'a consacratŭ în Muncaciŭ la $\frac{25\ \text{Octobre}}{5\ \text{Novembre}}$ 1730.

Credemŭ a face între împrejurările actuale unŭ serviţiŭ plăcutŭ cetitorilorŭ nostri, cândŭ ne oprimŭ pre câteva momінte la caracterisarea activităţii acestuĭ Archiereŭ.

Episcopulŭ Ioanŭ Inocenţiŭ Clain după 14 anĭ dela consacrarea sa de Episcopŭ a căḑutŭ jertfă zeluluĭ sĕŭ înflăcărатŭ pentru emanciparea politică a tuturorŭ Românilorŭ din Transilvania și Ungaria și pentru ridicarea lorŭ la nivelulŭ culturalŭ, pre care se aflaŭ celealalte popóre europene. Purtândŭ în sinulŭ sĕŭ durerea unuĭ némŭ întregŭ evlaviosulŭ Archiereŭ, întocmaĭ ca unŭ mijlocitorŭ între ceriŭ și pământŭ, trimitea la Dumneḑeulŭ părinţilorŭ nostri suspinele tuturorŭ Românilorŭ, ḑicêndŭ adese-orĭ: „Deus, qui in tristibus adesse, et in angustiis etiam hominibus succurere solet, misereatur.“ Dumneḑeule, care între împrejurărĭ triste nu lipsescĭ, și în strimtorare ajuţĭ ómenilorŭ, fie-ţi milă și de noĭ, — ast-felŭ esclamá chiar și în scrisorile sale oficióse trimise la puternicii ţereĭ de pre timpulŭ sĕŭ. [1])

Ér ca să misce inima acelora, dela carĭ atîrná îmbunătăţirea sorţiĭ poporuluĭ românŭ, episcopulŭ le descriá cu colorile cele maĭ viĭ suferinţele némuluĭ sĕŭ: „Verum Excellentissime Domine, si ea omnia, quibus clerus et natio valachica in hac patria premuntur gravamina, specifice proponere vellemus, non libellus, sed ingens tomus veniret conscribendus.“ Însă Excellentissime Domnule, dacă amŭ voi să desfășurămŭ cu [illegible] clerulŭ și naţiunea română în acéstă patrie, ar trebui să scriemŭ nu o cărticică, ci unŭ tomŭ colosalŭ. [2])

Episcopulŭ profitá de cele maĭ potrivite ocasiunĭ spre a face, ca dorinţele și aspiraţiunile legitime ale poporuluĭ românŭ să se împlinéscă și durerile să i-se aline. Ast-felŭ cândŭ se pretindea, ca pre lângă jertfele comune aduse de toţĭ cetăţenii patrieĭ fără deosebire de confesiune, poporulŭ românŭ să oferéscă și ca *individualitate naţională* o sumă separată în sĕmnŭ de omajŭ și devotamentŭ către casa domnitóre, pentru ca banii aceștia să se pótă folosi la acoperirea cheltuelilorŭ răsboiuluĭ dela 1741, episcopulŭ respundea cu totŭ curajulŭ: „Prius igitur plantetur arbor, et dein fructus expectandus; nec vitulus sine vacca. *Agnoscamur pro recepta natione,* ut ejusce modi homagialem devotionem praestare valeamus.“ Maĭ întâiŭ adecă să se planteze pomulŭ și numaĭ după aceea să se aștepte fruptulŭ luĭ: nicĭ viţĕlulŭ nu este fără de vacă. Să fimŭ și noĭ recunoscuţĭ de naţiune receptă, adecă egalŭ îndreptăţită, ca ast-felŭ să putemŭ ca individualitate naţională presentá alŭ nostru devotamentŭ omagialŭ în modulŭ, ce se poftesce dela noĭ. [1])

În urma stăruinţelorŭ sale pentru fericirea némuluĭ și bisericeĭ sale nemuritorulŭ episcopŭ a fostŭ silitŭ a se refugiá în anulŭ 1744 la Roma, lăsândŭ pentru administrarea dieceseĭ sale de Vicarŭ pre Petru Paulŭ Aronŭ, care administră diecesa nu numaĭ până la an. 1746, cândŭ curtea împĕrătéscă a suspinsŭ pre episcopulŭ Ioanŭ Inocenţiŭ dela eserciţiulŭ puteriĭ episcopescĭ, ci și până la anulŭ 1751, cândŭ acela-și episcopŭ îșĭ dede abḑicerea și se făcŭ alegere de noŭ episcopŭ.

Sinodulŭ electoralŭ se întrunì în 4 Novembre v. an. 1751 și *după vechiulŭ obiceiŭ*, cum ḑice Samoilă Clain, alese pre Petru P. Aronŭ, Grigorie Maiorŭ și Silvestru Caliani, carĭ toţĭ treĭ îșĭ făcuseră studiile în Roma și dăduseră doveḑĭ eclatante despre erudiţiunea și zelulŭ lorŭ apostolicŭ. Curtea întărì dintre ceștĭ treĭ pre Petru Paulŭ Aronŭ, care prin viéţa luĭ sântă și prin deschiderea școlelorŭ din Blașiŭ în anulŭ 1754 și prin fundaţiunile sale marĭ și-a câștigatŭ nume neperitorŭ în istoria bisericeĭ și naţiunĭĭ nóstre.

După mórtea episcopuluĭ Petru Paulŭ Aronŭ întîmplată în 25 Februariŭ 1764 sinodulŭ electoralŭ se întrunì în 30 Iuniŭ v. din acela-și anŭ și alese pre Gregoriŭ Maiorŭ cu 90, episcopulŭ Clain cu 72, Silvestru Caliani cu 16 si Atanasiŭ Rednicŭ cu 9 voturĭ. Curtea neluându, precum se crede, în consideraţiune voturile date episcopuluĭ Clain, a denumitŭ pre Atanasiŭ Rednicŭ, care a păstoritŭ până în 2 Maiŭ 1772, cândŭ a muritŭ „lăsându tóte ale sale Seminariuluĭ diecesanŭ“.

Între aleșiĭ Sinoduluĭ dela 15 Augustŭ 1772, aŭ fostŭ Gregoriŭ Maiorŭ cu preste 100 voturĭ, și Ignaţiŭ Dorobantŭ și Iacobŭ Aronŭ, dintre carĭ Curtea denumì pre Grigorie Maiorŭ în 27 Octobre 1772.

În Sinodulŭ electoralŭ dela 12 Augustŭ 1782 energiculŭ și poporalulŭ Episcopŭ Gregoriŭ Maiorŭ și-a depusŭ demnitatea episcopéscă între lacremile întreguluĭ clerŭ adunatŭ, care alese pre Ignaţiŭ Dorobantŭ cu 63, Iacobŭ Aronŭ cu 57 și Ioanŭ Bobŭ cu 37 voturĭ, dintre carĭ curtea denumì pre acestŭ din urmă, care încărcatŭ de merite reposă în etate de 91 anĭ în 2 Octobre 1830.

În 15 Maiŭ 1832 se făcŭ alegerea de episcopŭ, cândŭ Ioanŭ Lemeni întrunì 179, Isidorŭ Alpini 20 și Teodorŭ Popŭ 8 voturĭ. Dintre aceștia Curtea denumì în 23 Augustŭ 1832 pre Ioanŭ Lemeni, care după ce și-a câștigatŭ marĭ merite prin reformarea si amplificarea școlelorŭ din Blașiŭ, în urma turburărilorŭ din 1848 abḑise de episcopie.

În 30 Septembre 1850 sĕ aleseră Alesandru Șt. Șuluţŭ cu 96, Constantinŭ Alutanŭ cu 79 și Constantinŭ Papfalvi cu 12 voturĭ, ér Maiestatea Sa în 18 Novembre 1850 denumì pre celŭ dintâiŭ alesŭ, care după grele și neobosite lupte pentru drepturile nóstre naţionale, reposă în 7 Septembre 1867, lăsându fru-

[1]) Veḑĭ protoc. actelorŭ ofic. în archiva mitrop. din Blașiŭ din an. 1741 Nr. 40.
[2]) Ibid. Nr. 41.

[1]) Ibid. Nr. 52.

---

21 Martie 1883, că starea materială a reuniuniĭ face 2845 fl. 56 cr.

La adunarea generală din 15 Maiŭ 1876 cassierésa presentéză starea materială cu 1936 fl. 78 cr. și cere dimisiunea din motivŭ, că nu posĕde nicĭ unŭ regulamentŭ la manipularea banilorŭ. Dimisiunea nu i-s'a datŭ, ci laudatoriŭ despre ostenelele sale.

Aniĭ dela 1872 până aprópe la 1880 aŭ fostŭ vitrejĭ pentru reuniune. Bine că aŭ crescutŭ aceĭ 800 fl. din 19 Iuliŭ 1870 până la 1880 la suma de circa 2500 fl., dară acéstă sumă a fostŭ în mare parte numaĭ pre hârtie mancă, fără formă legală și elocată în locurĭ dubióse, așa încâtŭ se póte afirma, că maĭ multŭ de 1500 fl. nu aŭ fostŭ siguri.

Începêndŭ cu anulŭ 1880 s'aŭ adusŭ reforme radicale și salutare, atunci deja s'a hotărîtŭ maximulŭ sumeĭ de împrumutŭ, și cine — adecă bărbaţiĭ de consiliŭ — să-lŭ încuviinţeze.

În 1 Februariŭ 1883 deschide presidiulŭ protocolŭ de esibite, atunci cassierésa unŭ jurnalŭ de cassă, atunci unŭ indice pentru agendele și afacerile presidiale, atunci s'a formatŭ unŭ archivŭ, în care aḑi se póte afla orĭ și care documentŭ, atunci s'a deschisŭ unŭ indice pentru cassă și unŭ jurnalŭ de cassă uniformŭ cu jurnalulŭ de controlă.

E dreptŭ, că tóte acestea aŭ costatŭ și costéză muncă silnică, aceĭ însă carĭ pórtă acéstă muncă, vḑêndŭ recunoscutŭ rodulŭ munceĭ lorŭ, află remuneraţiune spirituală îmbelșugată și promitŭ a continuá munca cu plăcere.

Onorată Adunare generală!

După multe fatigiĭ și neplăceriĭ îndurate dela uniĭ debitorĭ, după o muncă încordată s'a presentatŭ în adunarea generală din 9 Septembre 1886 unŭ raportŭ censuratŭ de comisiunea compusă din dniĭ notarĭ cercuali Nicolaŭ Hulea, Simionŭ Ianculescu și Nicolaŭ Lichirie.

Amĕsuratŭ acestuĭ raportŭ averea reuniuniĭ a fostŭ stabilită atunci cu 3458 fl. 74 cr., și acestŭ raportŭ s'a publicatŭ în Nrulŭ 86 alŭ „Telegrafuluĭ Românŭ“ și în Nrulŭ 193 alŭ „Gazeteĭ Transilvaneĭ“ ex 1886.

Basa de administraţiune regulată și de evidenţă, cu deosebire basa pentru lucrarea solidară a bărbaţilorŭ de consiliŭ s'a pusŭ la an. 1886, de atunci încóce acéstă basă nu s'a lăsatŭ din ochĭ, acestŭ terenŭ nu s'a părăsitŭ aflându-se de aptŭ spre înaintare.

În 2 Iuniŭ 1889 s'a amplificatŭ corĕspundĕtorŭ modulŭ de mânecare pentru bărbaţiĭ de consiliŭ.

Adunarea generală din 11 Iuliŭ 1888 constată starea casseĭ cu 3693 fl. 27 cr., cea din 2 Iuniŭ 1889 cu 4041 fl. 69 cr., cea din 2 Iuniŭ 1891 cu 4514 fl. 66 cr., ér comitetulŭ din 21 Aprilie a. c. cu 4869 fl. 83 cr.

Dela anulŭ 1889 până aḑi comitetulŭ s'a întrunitŭ în cinci ședinţe ordinare și s'a îngrijitŭ cu deosebire de inventarea averiĭ în maĭ multe exemplare, carĭ s'aŭ împărţitŭ între bărbaţĭ, carĭ aŭ doveditŭ viŭ interesŭ pentru reuniune.

De mare însĕmnătate pentru reuniunea acésta este hotărîrea adusă din partea supremuluĭ tribunalŭ fiuanţiarŭ reg. sub Nro. I. 2568 din 1889, că prin acéstă înaltă hotărîre s'a recunoscutŭ scopulŭ reuniuniĭ de scopŭ „filantropicŭ“ și așa pre basa p. 6. §. 2. art. XXII. ex 1875 s'a eliberatŭ reuniunea dela solvirea dărĭĭ de camătă și a equivalentuluĭ și totodată dela solvirea sumeĭ de 149 fl. 1 cr. impusă prin decisiunea Nrulŭ 14362/1888 a inspectoratuluĭ reg.

Onorată Adunare generală!

Vĕ asigurezŭ, că suma de 4869 fl. 83 cr. e elocată la institutulŭ de creditŭ și economiĭ „Albina“ în o mică parte, ér în partea cea maĭ mare în sume nu maĭ marĭ de câte 50 fl. la privaţi și și aicĭ pre lângă celŭ puţinŭ doĭ cavenţi și cu prisosinţă pre lângă asi-

mósa fundaţiune, ce pórtă numele lui de vecínică amintire.

În 11 Augustŭ 1868 se aleseră Ioanŭ Vancea cu 59, Timoteŭ Ciparíu cu 49 şi Ioanŭ F. Negruţŭ cu 36 voturi. [1]) Maiestatea Sa denumí în 21 Novembre 1868 pre Ioanŭ Vancea, care ne-a gubernatŭ părinţesce până în 31 Iuliŭ a. c., cândŭ Dumneḑeŭ l'a chematŭ la sine spre a-lŭ remunerá pentru nenumĕratele merite şi sacrificii aduse pre altariulŭ bisericeí şi naţiunii nóstre, cărora multe şi marí fundaţiuni a lăsatŭ şi grandióse institute de çrescere a ridicatŭ, încâtŭ nu este mirare, dacă lacremile nóstre de durere şi recunoscinţă, ce ne podidescŭ, de câte orí cugetămŭ la acestŭ Păstorŭ prea bunŭ, nicí preste aní nu vorŭ încetá.

Din cele ce le-amŭ desfăşuratŭ până acum, este evidentŭ, că dreptulŭ nostru de a ne alege pre Episcopíi respective Archiepiscopii nostri de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ nu este unŭ dreptŭ de erí de alatăerí, ci este unŭ dreptŭ aviticŭ, pre care l'amŭ esercitatŭ totdeuna dela sânta Unire încóce, fără să fi cutezatŭ cineva a ne despoiá de elŭ, ceea ce dovedesce tot-odată, că dreptulŭ acesta este atâtŭ de înrădăcinatŭ în constituţiunea bisericeí nóstre, şi a întratŭ aşa de adâncŭ în obiceiurile nóstre bisericescí, încâtŭ nimenĭ nu se póte atinge de elŭ cu mânĭ sacrilege fără de a sguduí însă-şi biserica nóstră.

O conversare cu unŭ ministru românŭ. — Din „Budapesti Hirlap“ reproducemŭ o parte din cuvintele, carí unŭ corespondentŭ alŭ acestuí ḑiarŭ le ascrie ministruluí de culte alŭ Românieí Tache Ionescu. Éra-le:

„Politica, ce o urmăriţi faţă cu naţionalităţile, ce trăescŭ în Ungaria, *este rea, fórte rea.* Stă în interesulŭ Dvóstre, ca să nu amărîţi pre cele dóuĕ milióne şi jumĕtate de Românĭ, carí locuescŭ în patria Dvóstre. — Dacă nu veţi delătură vătĕmările multŭpuţinŭ adevĕrate ale celorŭ dóuĕ milióne şi jumĕtate de Românĭ, ce cugeţi, cuí veţi prestá prin acésta serviţiŭ bunŭ? — Rusilorŭ.

„*România ca statŭ nu are şi nicí nu voesce să aibă cunoscinţă despre gravaminele Românilorŭ Ardelenĭ.* Cele ce scimŭ, le scimŭ din presă, dar nu oficiosŭ.

„Dta fără îndoélă veí fi cetitŭ *rĕspunsulŭ* tinerilorŭ românĭ. Punemŭ casulŭ, şi eŭ ţiŭ punŭ, că 75 procente dintr'însulŭ nu-sŭ adevĕrate, dar cele 25 procente, ce rĕmânŭ, singure ajungŭ, ca Românii Dvóstre să fie nemulţămiţi cu situaţia.

„Legile Dvóstre suntŭ fórte frumóse, dar suntŭ numaĭ scrisóre gólă (irott malaszt). Pentru ce nu potŭ trimite Românii deputaţi în parlamentulŭ magiarŭ? Unde suntŭ şcólele române statorite prin lege? —

„Dvóstră voiţi să maghiarisaţi cu forţă. Minunatŭ. Dór Ungaria, carea atâta s'a luptatŭ pentru libertatea proprie, nu póte să fie asupritoriulŭ altorŭ popórĕ? Dară a maghiarisá pre Românĭ e o absurditate întocmaĭ aşa de mare ca şi a vĕ rusificá pre Dvóstră.

„Aşa ḑicĭ, Domnulŭ meŭ, că Românii pretindŭ atarí privilegiĭ, prin împlinirea cărora eí în statulŭ Dvóstre ar formá unŭ statŭ şi că fiesce care cive are să respecteze legile statuluí.

„Acésta e adevĕratŭ. Dar ce să se întîmple atuncí, cândŭ legile statuluí nu mĕsură cu mĕsură egală?

„La noí numaĭ în Bucurescí trăescŭ maĭ multŭ de 20,000 de Maghiarí; nu aflaţi între eí nicí unulŭ, care ar puté să ḑică cu dreptŭ, că înaintea legiĭ nu află dreptate.

„Afirmarea Dvóstre, Domnule, că în umplerea oficiilorŭ observaţi proporţia dréptă, ba cândŭ pentru unŭ oficiŭ publicaţi concursŭ şi pentru acela concurge unŭ Românŭ, acela este preferitŭ. — nu stă. Numaĭ deunădi am cetitŭ datele statistice şi dintr'însele vĕḑŭ, că în Ungaria suntŭ 462 oficialĭ românĭ, precândŭ dacă întru umplerea oficiiloru aţi observá proporţia, ar trebui să fie 3300 de oficialĭ românĭ.

„Nu este dréptă nicí afirmarea aceea a Dvóstre, că nu suntŭ destuí Românĭ culţi în Ardélŭ. Pentru ce ne vinŭ atuncí Românii Dvóstre neîncetatŭ pre capŭ, ca să capete pâne? Şi acestea suntŭ eleminte culte provĕḑute cu diplome. *Acésta nóuĕ de locŭ nu ne place* şi ne face multă batere de capŭ.

„Noí şi maĭ alesŭ eŭ, simpatisămŭ cu Maghiariĭ. Eŭ cunoscŭ politica Dvóstră şi convingerea mea este, că *cele dóuĕ ţĕrí, a Dvóstre şi a nóstră,* suntŭ fórte avisate una la ceealaltă şi una fără ceealaltă nu póte să se apere cu succesŭ în contra aspiraţiilorŭ rusescí.

„*Politica aceea, care o face guvernulŭ Dvóstre, nu póte să fie politica naţiunii maghiare.* Pedeca, pentru care politica Dvóstră naţională cea adevĕrată nu póte să ajungă la valóre, este a se cercá în sistemulŭ electoralŭ alŭ Dvóstre. Aci érăşĭ mĕ întorcŭ la ceea ce ḑiseĭ maĭ înainte, că adecă Dvóstră aveţi legi fórte frumóse — pre hârtie. Din tóte puterile să vĕ siliţi, ca sistemulŭ electoralŭ alŭ Dvóstre să se modifice într'acolo, ca votisarea să fie secretă, şi atuncí aţi ajunsŭ pre calea cea bună. Siliţi-vĕ a câştigá pre Românii Ardelenĭ şi a-ĭ înduplecá, *să votiseze cu oposiţia.*

„*Dacă eŭ aşĭ locuí în Ardélŭ, cu trupŭ cu sufletŭ m'aşĭ alipí la oposiţie.* Interesele Românilorŭ Ardelenĭ pretindŭ, ca guvernulŭ să se schimbe câtŭ de desŭ în Ungaria *cu conlucrarea lorŭ,* căcĭ fiesce care guvernŭ ar înaintá cu ceva causa lorŭ.

„Regretabilŭ este, că Românii Ardelenĭ încă nu aŭ aflatŭ, că eí suntŭ numaĭ unelte în mânile guvernuluí magiarŭ, şi că eí ar trebuí să se alipéscă la oposiţie pentru a înaintá şi interesulŭ sĕŭ propriŭ.“

[1]) Veḑĭ Moldovanŭ, Acte sin. t. I. p. 174—176.

---

gurare hipotecară, şi vĕ asigurezŭ, că din 170 de debitorí numaĭ doí suntŭ improcesuaţi şi şi aceştí pentru sume sub 20 fl.

Asigurându-vĕ despre acestea puteţi vedé, că ţinta (10,000 fl. adecă ḑece milĭ fl. v. a.) de a vedé scopulŭ reuniuniĭ realisatŭ, nu maĭ este departe.

Aţi vĕḑutŭ din cele enarate, că pre ce cărărí spinóse şi anevoióse a ajunsŭ starea materială de 220 fl. din an. 1868 la considerabila sumă de 4869 fl. 83 cr. de aḑi. De aicí înainte avemŭ trebuinţă singurŭ numaĭ de bunăvoinţă şi atragere cătră reuniunea nótră.

Vĕ rogŭ decí, aruncaţi-vĕ privirile la fetiţele române din Mediaşŭ şi jurŭ, votisaţi aḑi aşa, ca fetiţele nóstre preste scurtŭ timpŭ să binecuvinte votulŭ, care-lŭ daţi în favorulŭ lorŭ. Alegeţi bărbaţi de consiliŭ, comitetŭ, cassierésă, preşedintă, carí laolaltă cu puterí unite în colegialitate şi iubire să lucre pentru prosperarea reuniuniĭ.

Cu acestea declarŭ şedinţa de deschisă şi vĕ salutŭ cu „Bine aţi venitŭ!“

Maria Roman,
preşedintă.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sânţia Sa Pontificele Leonŭ XIII şi-a serbatŭ în 21 a l. c. ḑiua onomastică (s. Ioachimŭ). Din acestŭ incidentŭ a primitŭ Sânţia Sa omagiile dignitarilorŭ din Vaticanŭ, după care a urmatŭ cercle. Papa în conversarea cu ceí de faţă a făcutŭ amintire despre activitatea plină de binecuvîntare, ce a desvoltat'o Christoforŭ Columbŭ în interesulŭ bisericeí catolice, precum şi despre nóua biserică a Sântuluí Ioachimŭ, care se edifică prin colecte piĭ adunate din tótă lumea catolică.

†

Cardinalulŭ Fürstenberg.

Eminentulŭ Colegiŭ alŭ Cardinalilorŭ éră şi-a perdutŭ unŭ membru ilustru. Fridericŭ Fürstenberg archiepiscopulŭ de Olmŭtz a reposatŭ în 20 a l. c. în urma uneí aprinderí de plumânĭ în etate de 79 anĭ. Defunctulŭ şi-a făcutŭ studiile teologice şi a obţinutŭ gradulŭ de doctorŭ la Universitatea din Viena. După ordinarea de preotŭ şi terminarea studiilorŭ teologice a lucratŭ în via Domnuluí ca păstorŭ sufletescŭ, apoí a ajunsŭ canonicŭ în capitululŭ din Olmŭtz, a cărui membru în 1864 l'au aleasŭ apoí de archiepiscopŭ. Elŭ în tótă viéţa a lucratŭ cu zelŭ şi abnegaţiune pentru apĕrarea drepturilorŭ bisericeí contra atacurilorŭ din partea guvernelorŭ numite liberale şi pentru promovarea mântuiriĭ sufletelorŭ concreḑute grijiĭ sale. Pentru meritele luí cele multe Papa l'a denumitŭ de asistentŭ la tronulŭ pontificiŭ şi la 1879 ĭ-a conferitŭ purpura de Cardinalŭ, éră Maiestatea Sa monarchulŭ l'a numitŭ consiliarŭ intimŭ şi l'a decoratŭ cu marea cruce a Sântuluí Ştefanŭ.

Italia.

Societatea misiunilorŭ anglicane, îndemnată de ţinuta ostilă a guvernuluí italianŭ faţă cu biserica catolică, a fundatu şi în Italia maĭ multe colonií, carí să propage protestantismulŭ şi acolo. Dară până acum activitatea acelorŭ colonií a rĕmasŭ fără vre-unŭ succesŭ considerabilŭ şi totŭ ast-felŭ vorŭ avé să rĕmână şi pre viitorŭ. O comisiune de preoţi anglicanĭ făcêndŭ inspecţiune pre la coloniile anglicane din Italia a constatatŭ: 1. Că poporulŭ italianŭ preste totŭ se arétă rece faţă de propaganda protestantă; 2. că preoţiĭ anglicanĭ nu aŭ o auctoritate şi influinţă la misiunile, ce li-s'aŭ încredinţatŭ; 3. că 90 % din aşa numitele conversiunĭ s'aŭ făcutŭ numaĭ din interese materiale. În urma acestora Societatea a hotărîtŭ să reducă sumele întrebuinţânde pentru propaganda anglicană în Italia.

Francia.

Cu ocasiunea ultimelorŭ alegerĭ municipale nu s'a arĕtatŭ în taberа republicanilorŭ acelŭ spiritŭ inimicŭ bisericeĭ, de care erаŭ predominţĭ republicanĭĭ la alte alegerĭ. Candidaţiĭ pretutindenea vorbiаŭ de pace şi libertate religiósă. Mulţi din ceĭ aleşĭ aŭ făcutŭ şi declaraţiunĭ favorabile bisericeĭ. Se vede, că nisuinţele bisericeĭ de a împăcá republica cu biserica nu rĕmânŭ fără succesŭ. Cu tóte aceste manifestaţiunĭ îmbucurătóre din partea cetăţenilorŭ republicanĭ guvernulŭ francesŭ nicĭ acum nu încétă a persecutá preoţimea şi ordurile călugărescĭ, subtragêndŭ de noŭ salarele unorŭ preoţi.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Delegaţiunile vorŭ fi convocate la Budapesta pre 1 Octobre. Maĭ curêndŭ nu se potŭ convocá din causă că parlamentulŭ ungarŭ se deschide numaĭ la 26 Septembre, după care vorŭ avé să fie aleşi membriĭ pentru delegaţiunĭ.

Scirile respândite de „Magy. Hirlap“, că prafulŭ de puscă fără fumŭ fabricatŭ în Pojonŭ, ar fi necorĕspunzĕtoriŭ, le dechiară „O. Ért.“ de nefundate.

Dieta provincială croată şi-a terminatŭ în 21 a l. c. sesiunile, alegêndŭ membri pentru casa magnaţilorŭ şi camera deputaţilorŭ din Budapesta.

Camera comercială din Fiume a începutŭ să facă agitare pentru restaurarea portuluĭ liberŭ. E cunoscutŭ adecă, că până la 1 Aug. 1891 porturile dela Fiume şi Triest erаŭ libere de vamă. De atunci guvernulŭ încasézá vama de preste 1 milionŭ pre anŭ, dară şi comerciulŭ stagnézá. Guvernulŭ a promisŭ atunci, că va introduce maĭ multe îmbunătăţirĭ, ca ast-felŭ industriaşiĭ şi comercianţiĭ să nu sufere daune, promisiunile luĭ însă până acum aŭ rĕmasŭ vorbe góle. Cetăţeniĭ din Fiume vĕzêndu-se scurtaţi în mijlócele de subsistinţă urgitézá declararea portuluĭ lorŭ de liberŭ.

Anglia.

Parlamentulŭ englesŭ, precum se putea prevedé, Sâmbăta trecută a fostŭ amânatŭ prin unŭ rescriptŭ regalŭ până în 4 Novembre a. c. După reîntrunirea parlamentuluĭ probabilŭ va venĭ pre tapetŭ maĭ întâiŭ home-rule. Guvernulŭ încă la începutulŭ viitórelorŭ şedinţe va avé ţile grele, de-órece partida lucrătorilorŭ, care formézá o fracţiune a actualeĭ maiorităţĭ, va pretinde, ca înainte de home-rule să se pertracteze unele proiecte de lege referitóre la îmbunătăţirea sorţiĭ lucrătorilorŭ.

Germânia.

Împĕratulŭ germânŭ la unŭ prândŭ festivŭ datŭ în Potsdam din incidentulŭ aniversăriĭ ţileĭ natale a Monarchuluĭ nostru a rostitŭ unŭ toastŭ, în care între altele a ţisŭ, că legătura, ce esistă între dînsulŭ şi Maiestatea Sa Franciscŭ Iosifŭ, este garanţa cea maĭ tare a păciĭ europene. După prândŭ a declaratŭ împĕratulŭ de nefundată faima despre reducerea serviţiuluĭ militarŭ activŭ dela treĭ anĭ la doĭ, ţicêndŭ, că prefere o armată maĭ mică cu maĭ mulţi anĭ de serviţiŭ activŭ, decâtŭ una mare cu maĭ puţinĭ anĭ. Declaraţiunea împĕratuluĭ a produsŭ mare sensaţiune în poporulŭ germânŭ, care încă geme sub sarcina militarismuluĭ şi a păciĭ întrarmate.

Sêrbia.

Cabinetulŭ Pasicĭ şi-a datŭ dimisiunea la 20 a l. c. Ansă la acésta se ţice, că ĭ-ar fi datŭ convocarea scupcineĭ la o şedinţă estraordinară, alegerea unuĭ regentŭ în loculuĭ reposatuluĭ Proticĭ şi încheiarea conventiunĭĭ comerciale cu Austro-Ungaria, în carĭ cestiunĭ regenţa nu a fostŭ de acordŭ cu guvernulŭ. Cu formarea nouluĭ cabinetŭ a fostŭ încredinţatŭ liberaluluĭ Avakumovicĭ, căruĭ ĭ-a şi succesŭ a compune cabinetulŭ din următoriĭ membri: *Avakumovicĭ* ministru-preşedinte şi de esterne, *Ribarac* de interne, generaluluĭ *Bogicevicĭ* de răsboiŭ, *Gvozdicĭ* de comerciŭ, *Alkovicĭ* de comunicaţiune, profesoruluĭ *Boskovicĭ* de instrucţiune, *Stojanovicĭ* de finanţe şi advocatuluĭ *Velicikovicĭ* de justiţie. Programulŭ nouluĭ cabinetŭ se cuprinde în următórele: Susţinerea bunelorŭ relaţiunĭ cu tóte puterile, spre a asigurá neutralitatea Sêrbieĭ; administraţie bună în lăuntru si restituirea ecuilibriuluĭ în finanţele statuluĭ.

Un rĕspuns „uniţilor“ din Blaş.

Sub acestŭ titulŭ „Telegraful Românu“ în numĕruluĭ sĕŭ 84 din 25 Augustŭ noŭ publică unŭ articulŭ din mĕsură afară violentŭ şi necuviinciosŭ la adresa nóstră a uniţilorŭ. Ne impută, că în articulŭ nostru de ieriĭ din numĕruluĭ 34 amŭ fi denunţatŭ biserica română greco-orientală, ca una care urmăresce scopurĭ politice contrare statuluĭ şi că ne-amŭ fi insinuatŭ guvernuluĭ, ca să ne facă graţia de a ne concede dreptulŭ de alegere a mitropolituluĭ nostru.

În faţa acestorŭ necualificabile insinuărĭ, datorĭ suntemŭ a declará, că nóuĕ nicĭ prin minte nu ne-a trecutŭ a denunţá biserica română greco-orientală. Noĭ amŭ arĕtatŭ numaĭ importanţa ce o are biserica română greco-catolică întru apĕrarea statuluĭ nostru faţă cu inimiculuĭ nostru secularŭ, care este Rusia. Şi că Rusia ne este inimicŭ celŭ maĭ periculosŭ, credemŭ că ne-o va concede şi „Telegraful“. Cetéscă numaĭ ce a ţisŭ maĭ în ţilele trecute domnulŭ Tache Ionescu.

De ce dar atâta măchnire? Ore biserica română greco-orientală are de a face ceva cu Rusia?

Fie dar liniscitĭ colegiĭ dela „Telegraful“. Noĭ amŭ declarat'o şi de altă-dată, şi o declarămŭ şi acum, că *după convingerea nóstră în iubirea de patrie şi în loialitate nu este deschilinire între românĭ.*

Nu voimŭ decĭ să denunţămŭ pre nimenĭ şi protestămŭ şi noĭ din partea nóstră în contra insinuărilorŭ celorŭ dela „Telegraful“.

Rĕŭ serviţiŭ aŭ făcutŭ Domniile lorŭ causeĭ românescĭ prin articululŭ lorŭ. Póte că aŭ voitŭ să ne învite prin elŭ la adunarea „Asociaţiunĭĭ“.

Fie cum va fi. Pentru bunulŭ păciĭ vomŭ uitá şi afrontulŭ acesta.

Corespondinţe.

Bucurescĭ, Iulie 1892.

În timpulŭ din urmă societatea bucurescénă a fostŭ adâncŭ emoţionată de unele fapte pre câtŭ de regretabile, pre atâtŭ şi de scandalóse, carĭ cu atâtŭ maĭ multŭ ne asigură, că slăbirea şi decăderea simţemîntuluĭ religiosŭ causézá inevitabilŭ decăderea moralităţiĭ publice şi private. Cunoscutŭ este apoĭ, că fără de moralitate civilisaţiunea devine o simplă spoire, ce acopere numaĭ, cu o pompă maĭ mare saŭ maĭ mică, ranele societăţiĭ apucate de faptŭ pre povîrnişulŭ uneĭ barbariĭ cu atâtŭ maĭ înfricoşatŭ, cu câtŭ aŭ fostŭ maĭ strălucitóre colorile aceleĭ spoirĭ, poreclite cultură şi progresŭ. Istoria decăderiĭ şi a apunerиĭ popórĕlorŭ celorŭ maĭ înaintate va fi o dovadă vecînică despre acestŭ adevĕrŭ tristŭ, dar totŭ atâtŭ şi lămuritŭ. Dar să lasŭ să vorbéscă faptele, a bună sama însă nu cu deplină tărie a limbajuluĭ lorŭ.

Unŭ inspectorŭ finanţiarŭ (numele puţinŭ impórtă) bănuindŭ esistinţa unorŭ relaţiunĭ nelegiuite între femeea sa şi directoruluĭ ministeriuluĭ de finanţe, adecă însu-şĭ şefuluĭ sĕŭ nemijlocită, se întórce pre neeşteptate dintr'una din inspecţiunile, în carĭ erá trimisŭ fórte desŭ, şi surprinde cum s'ar ţice pisica în sacŭ. Până ca elŭ se refuesce cu necredinciósa soţie, directoruluĭ isbutesce a se ascunde printre nisce sacĭ cu cărbunĭ din pivniţă, de unde cu multă greutate îlŭ scóte unŭ comisarŭ de poliţie. Se încheie apoĭ prin acela-şĭ comisarŭ unŭ procesŭ verbalŭ, pentru a căruĭ zădărnicire nu întârdiară a se pune diferite întrevenirĭ. Aceste nu erаŭ decâtŭ actulŭ întâiŭ alŭ drameĭ; alŭ doilea se sĕvârşi în ţiua următóre, când soţuluĭ insultatŭ crase dóue focurĭ de revolvĕrŭ asupra soţieĭ sale. Deşi grele, totuşĭ ranele causate de glónţe n'aŭ fostŭ mortale, încâtŭ victima, după ultimele scirĭ, se afla pre cale de însănătoşare completă în Elveţia. Soţulŭ se constituĭ de bună voe prinsonerиŭ şi fu purtatŭ înaintea justiţieĭ pentru tentativă de omorŭ premeditatŭ. Pertractarea procesuluĭ desvĕlĭ în tótă goliciunea sa scârbósa afacere, dar se terminâ îndată prin absolvarea acusatuluĭ, carele la rîndulŭ sĕŭ a intentatŭ apoĭ procesŭ de divorţŭ nevredniceĭ soţiĭ şi mame la doĭ copilaşi. Étă cum se ruinézá pacea familieĭ şi sânta legătură a căsătorieĭ, când încetézá binefăcĕtórea influinţă a moraleĭ creştinescĭ.

Drama istorisită încă nu se dase uităriĭ, şi atenţiunea saŭ curiositatea publică se oprĭ asupra alteia totŭ aşa de sgomotóse, dar încă şi maĭ triste pentru mórtea unuĭ cetăţénŭ în florea etăţiĭ. Într'o bună diminéţă adecă ţiarele vestiră, că tinĕrulŭ funcţionarŭ Niculescu-Dorobanţŭ şi-a descărcatŭ revolvĕrulŭ în peptŭ, rĕmânêndŭ cu viaţa într'o stare fórte desperată. Causa acesteĭ hotărîrĭ fatale a fostŭ, căcĭ „amica“ sa, soţia druluĭ Alexianŭ, şefuluĭ serviţiuluĭ sanitarŭ civilŭ, n'a voitŭ să-şĭ părăséscă soţulŭ legitimŭ spre a se căsători cu dînsulŭ. Afacerea încurêndŭ începŭ a se complicá, căcĭ bolnavulŭ cu o ţi maĭ înainte de a murĭ declară, că nu elŭ s'a împuşcatŭ, ci că „amica“ sa l'ar fi împuşcatŭ, pentru aceea ea şi fŭ confruntată cu elŭ, dar erá prea târţiŭ nemaĭ pronunţându nicĭ unŭ cuvîntŭ. După mórte mediciĭ ţinură dóuĕ consultărĭ şi conchiseră, că nenorocitulŭ tinĕrŭ a căţutŭ victimă suicidiuluĭ,

éră nu asasiniului. Totŭ în acela-şi timpŭ dómna Alexianŭ cădŭ sub acusare, că ar fi întratŭ pre ascunsŭ în casa luĭ Niculescu, pre cându dura încă „pretinia“, şi ar fi subtrasŭ o cutie din dulapurile luĭ. Pre cât s'a spusŭ, acusata n'a negatŭ faptulŭ subtragerii cutieĭ, dar a susţinutŭ, că ea cuprindea lucrurĭ de ale sale, în vreme ce rudele mortuluĭ pretinseră, că în cutie ar fi fostŭ şi hârtiĭ de valóre. Pre care parte este adevĕrulŭ, încă nu se scie, căcĭ justiţia, în mânile căreia stă lucrulŭ, încă nu s'a pronunţatŭ. Într'aceea drulŭ Alexianŭ şi-a datŭ dimisiunea din funcţiunea, ce o ocupa, şi s'a spusŭ asemenea, că ar fi intentatŭ procesŭ de divorţŭ soţieĭ sale.

Să ne întórcemŭ acum la mortŭ. Deşi medicĭĭ aŭ constatatŭ, că elŭ a căpŭtŭ victimă suicidiuluĭ şi a espiratŭ fără de a se fi împăcatŭ cu biserica, — acésta o conchidŭ din modulŭ de vorbire alŭ confraţilorŭ dela *Voinţa Bis. Rom.*, carĭ aŭ fostŭ în posiţiune a cunósce cu siguranţă, cum s'a petrecutŭ lucrulŭ, — totuşi cadavrulŭ luĭ a fostŭ espusŭ în biserica numită Albă şi decorată nu cu negru, ci cu albŭ, cum se face la copiiĭ ceĭ nevinovaţi! Şi astfelŭ a fostŭ înmormîntatŭ, continuă pomeniţiĭ confraţi, „cu onorurile, pre care biserica le dă şi acelora, ce urmézŭ învĕţăturile eĭ. Şi atuncĭ ce deosebire? Pentru ce să nu lăsămŭ lumea în pace, de ce să le spunemŭ una şi să facemŭ alta? .. Şi ce póte să îndreptăţéscă biserica de a fi primitŭ în ea corpulŭ unuĭ nenorocitŭ, care s'a ucisŭ, fiindcă n'a pututŭ comite infamie? Cum? Cându cineva voesce să despartă o femee de soţulŭ eĭ, cându ea, — care de firea eĭ e maĭ slabă, — resistă, ér tu te impuscĭ, atuncĭ biserica să te cânte şi slujéscă ca pre unŭ credinciosŭ alŭ eĭ? Unde, în ce ţară se maĭ vĕdŭ atare lucrurĭ? Până aci se maĭ găsia (?) o scusă, cându era vorbă de doĭ tinerĭ inocenţi şi care în avîntulŭ lorŭ de iubire, în nesocotinţa lorŭ comiteaŭ asemenea acte. Dar aci? Copilărie? Dacă la etatea de 31 de anĭ e omulŭ copilŭ, atuncĭ trebue să ne punemŭ toţi „sub interdicţie.“ Aceĭ doĭ „tinerĭ inocenţi“ (!) aŭ fostŭ doĭ verĭ (tinĕrulŭ studentŭ la universitate), carĭ neputêndu-se lua s'aŭ sinucisŭ amîndoĭ într'o nópte şi apoĭ, lucru érăşĭ ne maĭ vĕdutŭ, aŭ fostŭ duşĭ cu pompă mare de preoţi la grópă în acelaşĭ timpŭ şi pre unulŭ şi acelaşĭ carŭ funebru îmbrăcatŭ în albŭ şi trasŭ de vre-o patru caĭ albĭ!

De modulŭ cum tractézŭ biserica asemenea casurĭ dureróse, aŭ rĕmasŭ scandalisaţi până şi dd. dela *Constituţionalulŭ*. Unulŭ dintre aceştia după-ce îşĭ face în articolŭ de fondŭ profesiunea de credinţă, dar nu preste mĕsură credinciósă, adecă cam de felulŭ budhismuluĭ dela modă prin anumite sfere, „găsesce, că biserica nu-şĭ face datoria faţă cu epidemia sinuciderilorŭ, ce bântue societatea nóstră în straturile de susŭ ca şi în cele de josŭ“. Apoĭ esclamă: „Biserica a idealisatŭ sinuciderile!“ Dar ca şi cum s'ar fi spăriatŭ de slăbuţa sa profesiune de credinţă ca şi de curajulŭ arătatŭ în critisarea purtărĭĭ persónelorŭ bisericescĭ, adauge cu o emfasă încă şi maĭ mare: „Dómne! Nu cerŭ, să ne întórcemŭ la timpurile de odinióră, cându sinucisulŭi erá îngropatŭ într'unŭ câmpŭ pustiŭ departe de cei ce murise în frica şi credinţa luĭ Dumneḑeŭ . . . dar de aci până la idealisarea sinuciderilorŭ din 1892 distanţa e imensă.“ A bună sémă că distanţa acésta e imensă, dar dacă combaţi principiulŭ, în care ea îşĭ are raţiunea de a fi, dacă nu-ţĭ place praxa seculară a religiuniĭ creştine de a nu primĭ sub scutulŭ sĕŭ cadavrulŭ siuucisuluĭ — afară de casulŭ constatatŭ de nebunie — şi te îndestulescĭ a cere numaĭ „maĭ multă asprime din partea eĭ pentru ceĭ ce voescŭ numaĭ să se bucure“: atuncĭ nicĭ odată nu veĭ ajunge să veḑĭ stîrpită „epidemia“ sinuciderilorŭ. Trebuesce unŭ altŭ spiritŭ, o altă reformă, fără de carĭ, maĭ multŭ orĭ maĭ puţinŭ, dar nesmintitŭ veĭ întimpina şi în viitorŭ totŭ asemenea prea triste cortejurĭ funebre pornite spre cimitirŭ „în sunetulŭ musicelorŭ, pre cându clopotele bisericelorŭ se punŭ în mişcare, corurile cântă, ér ḑecimĭ de preoţĭ însoţescŭ la loculŭ de odihnă pre ceĭ ce aŭ nesocotitŭ cuvietele Scripturel: „Nu te veĭ atinge de viaţa ta, căcĭ Dumneḑeŭ ţĭ-a datŭ viaţa şi elŭ este în dreptŭ să ţĭ-o iea.“

Philalet.

Încunosciinţare.

Însinuările şi înscrierile la şcóla „Reuniuniĭ grănicerescĭ din Voila“ pentru anulŭ şcolarŭ 1892/3 se vorŭ face din 1—5 Septemvre st. n. a. c., după care va urma imediatŭ începerea anuluĭ şcolarŭ şi a prelegerilorŭ.

Deóre-ce la acéstă şcólă se concentrézŭ o mulţime de elevĭ şi eleve din comunele afiliate şi esterne, se provócă toţĭ aceia, care dorescŭ a-şĭ aduce copiiĭ la şcóla nóstră, ca să se presenteze cu eĭ până la acelŭ terminŭ, căcĭ maĭ târdiŭ — din causa lipseĭ de spaţŭ nu se vorŭ maĭ primĭ.

Voila, în 18 Augustŭ n. 1892.

Direcţiunea şcolară.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unireĭ“ din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1891. *In Archidiecesă: Tractulŭ protopop. alŭ Morlacei,* 49 fl.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1891 suma de 1,125 fl. 86 cr.

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *In Archidiecesă:* Parochia *Gyergyó-Szt-Imre,* 4 fl. Parochia *Sĕcădate,* 3 fl. Parochia *Cohalmŭ,* 6 fl. 50 cr.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1892 suma de 93 fl. 36 cr.

Noutăţĭ.

Denumirĭ. Sânţia Sa Pontificele a numitŭ pre *Dr. Augustinŭ Bunea,* secretarŭ mitropolitanŭ, camerarŭ secretŭ supranumĕrarŭ, ér pre *Dr. Victorŭ Szmigelski* profesorŭ de teologie şi pre *Ciriacŭ B. Groze* profesorŭ la gimnasiŭ camerarĭ de onóre.

În Internatulŭ de fetiţe din Blaşiŭ, fundatŭ de multŭ regretatulŭ Mitropolitŭ *Dr. Ioanŭ Vancea* din 55 de concurente aŭ fostŭ primite 51.

Canonicolŭ-abate Holdházy pentru meritele câştigate ca educatorŭ alŭ fiilorŭ Archiducelui Iosifŭ a fostŭ numitŭ de cătră Maiestatea Sa Monarchulŭ episcopŭ titularŭ de Trebenic.

La Universitatea din Budapesta pre anulŭ scol. 1892/3 se vorŭ începe *înmatriculările* în 1 Septembre st. n. şi vorŭ dură până în 12 Sept. După espirarea acestuĭ terminŭ numaĭ aceĭ studenţĭ universitarĭ vorŭ puté fi înmatriculaţi, carĭ aŭ însinuatŭ până în 12 Sept. causa, pentru care nu se potŭ presentá la terminulŭ prefiptŭ. Studenţiĭ aŭ să se presenteze la înmatriculare în persónă, ducêndu-şĭ fiesce care cu sine şi fotografia, care va fi lipită apoĭ în indice.

La şcóla de agricultură, ce o va înfiinţá guvernulŭ în *Lugoşă*, comunitatea de avere a fostuluĭ regimentŭ românescŭ de graniţă încă a votatŭ 10 stipendiĭ de câte 150 fl. pre anŭ. În acésta unele foĭ magiare privescŭ o apropiere a Românilorŭ de Magiarĭ.

Scirĭ militare. Aŭ fostŭ promovaţĭ la gradulŭ de aspiranţĭ de ofiţerĭ şi împărţiţĭ pre la regimente următoriĭ absolvenţi aĭ şcóleĭ de cadeţi din Sibiŭ: A. *Romoşanŭ* la regimentulŭ de infanterie 64, Vasiliŭ *Henzel* la regim. de inf. 61, Michailŭ *Bacŭ* la reg. de inf. 33, Nestorŭ *Chiticeanŭ* la reg. de inf. 63, Silviŭ *Patiţa* la reg. de inf. 50. Cornelĭŭ *Frenţŭ* absolventŭ la şcóla de cadeţi din Timişóra a fostŭ distribuitŭ la reg. de inf. 64, ér Aureliŭ *Horvath* absolventŭ la academia militară din Wiener-Neustadt la regim. de husarĭ 1.

Alŭ IV-lea congresŭ internaţionalŭ de pace s'a deschisŭ la Berna Lunĭ sub presidiulŭ consilieruluĭ federalŭ Ruchonnet. S'aŭ presentatŭ la congresŭ preste 300 delegaţi din diferitele state. Studentulŭ românŭ Aureliŭ Iliescu a susţinutŭ cu multŭ succesŭ causa română înaintea congresuluĭ fiindŭ cu plăcere ascultatŭ maĭ alesŭ de delegaţiĭ francezĭ şi italienĭ.

Memorande confiscate. Delegaţiĭ studenţilorŭ din Bucurescĭ pentru congresulŭ de pace din Berna aŭ luatŭ cu sine şi 300 de esemplare din *Memorandulŭ studenţilorŭ Bucurescenĭ,* din *Rĕspunsulŭ studenţilorŭ magiarĭ* şi din *Replica* junimiĭ române academice din Transilvania şi Ungaria, dară auctorităţile magiare la Predélŭ le-aŭ confiscatŭ tóte esemplarele. Înţelegêndŭ „Liga culturală“ despre confiscare, a espedatŭ la Berna 400 de esemplare din numitele memorande, carĭ vorŭ fi distribuite între participanţiĭ congresuluĭ de pace.

Serbărĭ slovace. Poporulŭ slovacŭ, care subministréză celŭ maĭ multŭ materialŭ pentru magiarisare, încă dă semne de viéţă naţională. Societatea *„Dom“* şi-a ţinutŭ adunarea generală la 17 a l. c. în T.-Szt.-Márton. Din raportulŭ asupra stăriĭ museuluĭ naţionalŭ se vede, că acela dispune numaĭ de 4900 opurĭ, rĕmase în partea cea maĭ mare dela societatea literară *„Matica“* desfiinţată de guvernulŭ ungurescŭ. Totŭ acolo şi-a ţinutŭ în 17 a l. c. adunarea generală şi reuniunea femeilorŭ *„Jivena“*, care are unŭ capitalŭ de 4428 fl. Cu ocasiunea adunărilorŭ s'aŭ ţinutŭ şi discursurĭ de cuprinsŭ literarŭ si socialŭ. Tinerimea universitară din Bucurescĭ a adresatŭ o telegramă de următorulŭ cuprinsŭ: „Tinerimea universitară română salută adunarea vóstră şi uréză succesŭ deplinŭ representanţilorŭ poporuluĭ slovacŭ. Prin o acţiune comună şi energică va triumfá causa celorŭ drepţi.“

Magiarisare. E cunoscutŭ, că unele reuniuni magiare, pretinse culturale, cuprinse de furórea magiarisării aŭ dusŭ maĭ mulţĭ pruncĭ slovacĭ în ţinuturĭ curatŭ magiare aşeḑându-ĭ pre la unĭĭ proprietarĭ cu scopulŭ, ca acolo uitându-şĭ pruncii limba lorŭ maternă să se magiariseze maĭ uşorŭ. Copiiĭ aceştia în locŭ de a fi daţĭ la şcólă şi cultivaţĭ, după cum se promitea, suntŭ puşĭ la lucrurĭ grele, batjocoriţĭ în tótă forma, bătuţĭ şi maltrataţĭ, şi precum se scrie diaruluĭ slovacŭ „Narodne-Noviny“, tractaţĭ maĭ rĕŭ decâtŭ câniĭ. „Nemzet“ scrie, că scirea publicată de „Narodne-Noviny“ referitóre la maltratarea copiilorŭ slovacĭ nu ar fi adevĕrată, ci din contră aceştia s'ar simţĭ bine. Cu greŭ ne vine a crede, să se simţă bine miseriĭ pruncĭ despărţiţĭ de părinţi.

Grindină. Duminecă séra s'a escatŭ o furtună puternică, care a causatŭ daune maĭ în unele comune din Comitatele Alba inferióră, Sibiŭ, Tîrnava-mare şi Tîrnava-mică. Furtuna împreunată cu unŭ orcanŭ vehementŭ a descoperitŭ case şi alte superedificate, ér grindina a nimicitŭ cu desĕvârşire vegetaţiunea pre hotarulŭ maĭ multorŭ comune din jurulŭ Sibiuluĭ. Lunĭ séra s'a repetitŭ furtuna totŭ cu grindină. Ni-s'a spusŭ, că pre la Bia grindina căḑută avea mărimea óuĕlorŭ de găină, numaĭ câtŭ a fostŭ rară.

Doĭ învĕţăceĭ de prăvălie se cércă pentru „Reuniunea de consumŭ“ din Blaşiŭ.

Literele fundaţionale.

A.

Literele fundaţionale a fundaţiunii „Vancea"-ne.

(Continuare.)

§. 10.

Stipendiile şi ajutórele specificate în §§-ii precedenţi 5, 6, 7, 8, 9 vorŭ fi de a se conferí pre calea concursuală, publicându-se concursŭ formalŭ în jurnale române de ale nóstre şi prin cerculare archidiecesane.

§. 11.

Tóte subsidiile şi subvenţiunile amintite în §§-ii 1, 2, 3, 4 precum şi stipendiile şi ajutórele precisate în §§-ii 5, 6, 7, 8, 9 se vorŭ conferí prin Preaveneratulŭ Consistoriŭ archidiecesanŭ greco-catolicŭ din Blaşiŭ, în a cărui şedinţă fiindŭ presente Mitropolitulŭ va avé dóuĕ voturí, şi devenindŭ voturile împărţite în dóuĕ părţi egale va decide partea aceea, la care se vorŭ fi alăturatŭ voturile Mitropolituluí, orí în absenţa dînsuluí, la care parte se va fi alăturatŭ preşedintele.

§. 12.

Între concurenţii la stipendiile şi ajutórele preatinse vorŭ fi de a se preferí tinerii, carí se vorŭ aflá a stá cu Noí în legătură de sânge orí afinitate, şi vorŭ fi români greco-catolicí; dară şi între aceştia vorŭ avé gradŭ de întâietate precum urméză:

1. Fiii şi fiicele aluí Georgiŭ, Iosifŭ, Ioanŭ şi Alesandru Vancea fraţi între sine şi nóuĕ nepoţi de frate născuţi în Vaşadu, Comitatulŭ Bihareí, diecesa română greco-catolică de Oradea-mare.

2. Fiii şi fiicele aluí Demetriŭ, Georgiŭ şi Maria Bandiciŭ măritată Fărcaşŭ fraţi între sine şi nóuĕ nepoţi de soră născuţi în Vaşadŭ Comitatulŭ Bihareí, diecesa greco-catolică română de Oradea-mare.

3. Fiii şi fiicele aluí Gregoriŭ, Iosifŭ, Ioanŭ şi Teodorŭ Nistorŭ, fraţi între sine şi nóuĕ verí primarí după mama nóstră Flórea Vancea născută Nistorŭ, născuţi asemenea în Vaşadŭ; precum şi descendenţii acestorŭ notaţi sub numeriі 1, 2, 3, până la gradulŭ alŭ optulea.

4. Descendenţii nepóteí de vĕrŭ alŭ treile cu numele Carolina Vancea măritată Eliă Chirilă, carí vorŭ fi de a se computá între consângenі de aí nostri până la gradulŭ alŭ 4-lea.

§. 13.

După stîngerea gradurilorŭ memorate în liniile consângene şi de afinitate, orí dacă dintre descendenţii acelora nu ar fi concurenţi la acéstă fundaţiune, tóte stipendiile şi ajutórele, ce le va da acéstă fundaţiune, vorŭ fi de a se conferí libĕre fără respectŭ la ceva legătură cu Noí, dându-se tinerilorŭ români greco-catolicí fiі aí archidiecesei nóstre, carí vorŭ escelá atâtŭ în purtarea morală, câtŭ şi în progresulŭ în studiі.

§. 14.

Cu escepţiunea tinerilorŭ — carí vorŭ fi stândŭ în legătură cu Noí, în sensulŭ §-luí 12 — doí fraţi orí dóuĕ surorí în acela-şi timpŭ nu vorŭ putĕ căpĕtá stipendiі orí ajutóre din acéstă fundaţiune.

§. 15.

Toţi stipendiaţiі de ambele sexe aí acesteí fundaţiunі vorŭ usuá stipendiile căpĕtate până la terminarea cursurilorŭ scolastice, dacă vorŭ raportá calculí laudabilí din purtarea morală şi celŭ puţinŭ de jumĕtate cu eminenţie din studiile, ce le vorŭ ascultá după prescrisele institutuluí. Érá ceí dela Universităţi şi până la depunerea rigoróselorŭ de Doctoratŭ.

§. 16.

Stipendiaţiі de ambele sexe dela tóte institutele de învĕţămîntŭ vorŭ fi obligaţi în restimpŭ de 10 dile dela finirea anuluí scolasticŭ a se legitimá la Preaveneratulŭ Consistorŭ archidiecesanŭ din Blaşiŭ cu testimoniі scolastice legale despre purtarea morală şi progresulŭ în studiі făcutŭ în decursulŭ anuluí scolasticŭ espiratŭ. Érá rigorosanţii despre depunerea rigoróselorŭ cu succesŭ bunŭ. La din contră stipendiile folosite de ceí, ce nu vorŭ împlinі acéstă obligaţiune nefiindŭ împedecaţi din cause acceptabile, vorŭ fi de a se decherá de vacante şi de a se conferí altora. Dară stipendiile devenite vacante sub decursulŭ anuluí scolasticŭ prin mórtea stipendistuluí, orí prin perderea stipendiuluí pre anulŭ acela se vorŭ capitalisá, precum s'a dísŭ în alineatulŭ ultimŭ a §-luí 9.

§. 17.

Tironiі (învĕţăceiі) dela măestrie vorŭ avé de a se legitimá în totŭ anulŭ asemenea la Preaveneratulŭ Consistorŭ archidiecesanŭ cu atestate căpĕtate dela măestriі lorŭ, la carí învéţă, că se pórtă bine şi suntŭ diligenţi în învĕţarea măestriilorŭ, afară de aceea să producă testimoniі dela parochiі români greco-catolicí locali, dacă vorŭ fi atarí în locŭ, orí nefiindŭ de aceştia, dela parochiі catolicí locali, că dînşiі aŭ frecuentatŭ şi şcólele de repetiţiune şi aŭ umblatŭ la sânta Biserică şi acolo şí-aŭ împlinitŭ tóte obligaţiunile ca creştinі buní.

§. 18.

De cumva prin vitregimea timpurilorŭ, orí din alte cause, ver de ce natură ar' fi acele, cândŭ-va institutele archidiecesane ar încetá a esiste ca confesionale greco-catolice române, la atare casŭ subsidiile, ce suntŭ provĕdute în §§-ii 1, 2 de maí susŭ, vorŭ fi de a se folosí în părţi egale spre celealalte scopurí specificate în aceste Litere fundaţionale.

X.

Preoţiі participanţi aŭ de a celebrá SS. Liturgiі.

§. 19.

Fie care participantŭ din acéstă fundaţiune fiindŭ preotŭ sânţitŭ, în anulŭ ce va participá, va fi datorŭ în consciinţa sufletuluí sĕŭ, a celebrá o sântă Liturgie pentru sufletulŭ Fundatoruluí, (fiindŭ încă acesta în viéţă s. Liturgie se va celebrá „de după intenţiunea luí" adecă „ad intentionem eius"; érá după mórtea dînsuluí „pentru repausulŭ sufletuluí aceluia"). Tot-deuna va fi de a se celebrá sânta Liturgie în ţiua proximă după ţiua participăriі din subsidiile orí subvenţiunile fundaţionale, dacă nu va fi Duminecă orí sĕrbătóre.

XI.

Perennitatea Fundaţiunii.

§. 20.

În urmă voimŭ şi oftămŭ, ca acéstă Fundaţiune să fie validă şi vigurósă pentru tóte timpurile, şi nimenі să nu cuteze a schimbá, saŭ a alterá cele dispuse în Literele aceste Fundaţionale, altcum care ar tentá aşa ceva, să cadă sub anatemă şi să atragă asuprá-şi mănia a Totputinteluí Dumneţeŭ Triunulŭ.

§. 21.

Şi pentru aceea rugămŭ pre Preaveneraţiі nostri Succesorí Archiepiscopi şi pre Veneratulŭ Consistorŭ archidiecesanŭ, ca să binevoéscă a luá sub scutulŭ şi grija sa deosĕbită acéstă Fundaţiune, ca să pótă perená spre scopurile indicate conformŭ intenţiuniі nóstre.

XII.

Protectorulŭ Fundaţiunii.

§. 22.

Fundaţiunea acésta cu tótă umilinţa se aşĕdă sub protecţiunea Preaînaltă a Maiestăţii Sale ca Patronŭ supremŭ alŭ tuturorŭ fundaţiunilorŭ şi se concrede cu tótă devoţiunea patrociniuluí putinte alŭ Preasânteí şi Nepătateí Vergure Maria Mama luí Dumneţeŭ, în a căreia sĕrbătóre („Întrarea în Biserică") amŭ fostŭ consacratŭ de Episcopŭ.

Spre a cărui lucru maí mare întărire amŭ datŭ aceste Litere Fundaţionale întărite cu subscrierea nóstră proprie şi cu apunerea sigiluluí nostru usualŭ.

Blaşiŭ, în curţile Castelului nostru mitropolitanŭ la a treia Decembre (ca ţiua aniversară a Consacrăriі nóstre de Episcopŭ) anulŭ Domnuluí una mie optŭ cente optŭ ţecí şi doí alŭ Archiepiscopatuluí nostru anulŭ alŭ XIII-lea.

Dr. Ioanŭ Vancea, m. p.
Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ.

(L. S.)

Ca martorí simultaneí:

Dr. Ioanŭ Raţŭ m. p.,
canonicŭ m. şi rectorŭ seminarialŭ.

Simeonŭ Popŭ Mateiŭ m. p.,
protonotarŭ şi secretarŭ mitrop.

Dr. Alesandru Grama m. p.,
prefectŭ şi profesorŭ seminarialŭ.

Unirea bisericei române din Ungaria şi Transilvania, dară maí alesŭ din părţile bănăţene ale diecesei Lugosului.

(Continuare.)

Din părţile ungurene să tremŭ acuma érăşi la Bănatŭ, ca să vedemŭ, cum se desfăşură acolo causa Uniriі între anii 1740—1777?

Se scie, că episcopulŭ sêrbescŭ mai cu samă în părţile bănăţene îşi pusese mâna pre biserica Românilorŭ gr. or. În acestea părţi acelŭ episcopatŭ se simţiá ca acasă, i-se deschise terenŭ mai largŭ, activitate mai acomodată pentru lăţirea şi eserciarea jurisdicţiunii sale nu numai preste Sêrbii veniţi în aceste părţi, ci şi preste Românii bastinaşi de o religiune şi ritŭ cu dînşii.

Acelŭ episcopatŭ nicí că a statŭ cu mânile în sinŭ, ci folosindu-se în tótă estensiunea de acea putere jurisdicţională, pre cândŭ de o parte a încălecatŭ preste biserica Românilorŭ, pre atunci cu deosĕbire în Bănatŭ supusŭ şi încunjuratŭ de ierarchia sêrbéscă, în contra dorinţeĭ curţii împĕrătesci, tóte mijlócele le-a întrebuinţatŭ numai ca să împedece lăţirea Unirii, fără ca aceea să o nimicéscă de totŭ.

La posibila realisare a acesteĭ tendinţe multŭ a contribuitŭ de o parte împrejurarea, că la începutulŭ domniriĭ Marieĭ Teresieĭ Sêrbiĭ atâtŭ din confiniile Slavonieĭ şi Croaţieĭ, câtŭ şi din Bănatŭ aŭ făcutŭ serviţii bune în răsboiulŭ de succesiune, pentru remunerarea cărora cu dtă 24 Aprilie şi 18 Maiŭ 1743 curtea împĕrătéscă pre calea cancelarieĭ aulice ung. a aprobatŭ privilegiile poporuluĭ sêrbescŭ; ĕră de altă parte înfiinţarea *„Deputaţiunii aulice in transilvanicis, banaticis et illyricis“* (Illyrische Hofdeputation) întîmplată la anulŭ 1746. [1]) Dela acestŭ focularŭ alŭ administraţiunii trebilorŭ religionare sêrbescĭ s'aŭ urdítŭ, prin mijlocirea aceleia s'aŭ condusŭ machinaţiunile în contra Unirii în tóte părţile locuite de Românĭ uniţi, cu deosĕbire însă în Bănatŭ, care parte a ţereĭ fiindŭ depărtată dela scaunulŭ şi centrulŭ ierarchieĭ bisericeĭ române unite, aşa dicêndŭ ĕra lăsată în grija episcopuluĭ latinŭ alŭ Cianadului. [2])

Cumcă între ast-felŭ de împrejurărĭ Unirea în Bănatŭ nu a pututŭ să progreseze, nicĭ să se desvólte amĕsuratŭ resultatuluĭ câştigatŭ până cătră 1740, este uşorŭ de cuprinsŭ.

Spre cunóscerea şi ilustrarea stăriĭ Unirii dintre aniĭ 1740—1777 fie însĕmnate aceste:

Din conscripţiunea datată la 1749 şi mai susŭ comemorată amŭ vĕdutŭ, că la anulŭ 1749 în Bănatŭ aŭ mai funcţionatŭ 7 preoţi uniţi. Óre în aniĭ următorĭ înmulţitu-s'a numĕrulŭ preoţilorŭ uniţi, şi óre lăţitu-s'a, şi în câtŭ Unirea? La aceste întrebărĭ în lipsa documentelorŭ îndestulitóre acum încă nu se potŭ da rĕspunsurĭ detaiate.

Cumcă însă starea Unirii în Bănatŭ n'a pututŭ să fie favoritóre, dovédă ne este representarea episcopuluĭ Cianadului *Stanislavicĭ* făcută la anulŭ 1741 despre resultatulŭ visitaţiunii canonice a Dieceseĭ sale perfăcute la 20 Febr. 1741 şi în ţilele următóre.

În representarea aceea în partea referitóre la statulŭ Unirii se ţice:

„În ce statŭ desolatŭ se află condiţiunea bisericelorŭ şi a preoţilorŭ de ritŭ grecescŭ uniţi cu biserica Romeĭ, mai multŭ se póte deplânge, decâtŭ a se comemorá, căcĭ preoţiĭ aceluĭ ritŭ numaĭ nisce colibĭ de lutŭ aŭ, în carĭ în Dumineci şi serbătorĭ potŭ să celebreze după ritulŭ sĕŭ sacrificiulŭ s. Liturgiĭ, şi să ţină esortărĭ la poporŭ, în alte locurĭ nicĭ de acele locurĭ miserabile nu suntŭ, fără cam şese dintre aceia fiindŭ fără bisericĭ şi parochiĭ, suntŭ adese siliţi, ca funcţiunile sacre de ale ritului sĕŭ să le împlinéscă în locurile cele mai părăsite, aceia nu suntŭ provĕduţi cu mijlócele traiuluĭ vieţiĭ cuvenite statuluĭ preoţescŭ, ci trăescŭ într'o stare mai lipsită decâtŭ chiar rusticiĭ. Dreptŭ aceea este fórte de lipsă, ca aceĭ preoţi să fie ajutoraţi în starea aşa miseră, ca ast-felŭ cu ajutorulŭ acelora în folosulŭ regeluĭ, împĕrăţieĭ şi spre mântuirea sufletelorŭ, unirea cea dorită a schismaticilorŭ cu credinţa cea adevĕrată a luĭ Christosŭ cu atâtŭ mai uşorŭ şi mai iute să se procureze.“ [1])

Dreptŭ ce statulŭ Unirii şi alŭ preoţilorŭ uniţi ĕrá câtŭ se póte de desolatŭ şi părăsitŭ, bieţiĭ preoţi nĕcăjiţi ca vaĭ de eĭ, poporulŭ fără biserică cuviincióssă, asemenea părăsitŭ şi desolatŭ.

Numitulŭ episcopŭ însă nu se restrînge numaĭ a deplânge acea stare desolată, nicĭ se îndestulesce cu aceea, ca spre delăturarea parţială a aceleĭ stărĭ să recomânde ajutorarea preoţilorŭ; ci spre reînviarea şi prosperarea Unirii recomândă şi alte modalităţi şi mijlóce mai practice, carĭ aşa le enumĕră în susŭ atinsa sa representare.

La punctulŭ 32 alŭ representării ţice, că spre promovarea practică a Unirii afară de ajutorulŭ luĭ Dumneđeŭ se recere:

1. Ca curtea împĕrătéscă să dea mandatŭ deregĕtorilorŭ provinciali, ca dînşiĭ ca uniĭ, carĭ staŭ în atingere nemijlocită cu poporulŭ schismaticŭ şi aŭ ocasiune de a-ĭ face multŭ bine, cu grije şi cu înţelepciune să-lŭ îndemne pre acelŭ poporŭ la îmbrăţişarea Unirii. Pre calea acésta mai multŭ sporiŭ potŭ face aceĭ diregĕtorĭ, decâtŭ chiar misionariĭ.

2. Ca prin promisiunea şi conferirea comodităţilorŭ, favorurilorŭ, şi altorŭ beneficiĭ temporale, cum suntŭ: scutirĭ dela sarcinĭ, conferirea nobilităţiĭ, poporulŭ să se atragă la s. Unire, şi aşa dacă se observă, că unulŭ orĭ altulŭ ar avé auctoritate distinsă între poporulŭ schismaticŭ, unora ca aceia de ar voĭ să primêscă şi să rĕmână în s. Unire, auctorităţile mai înalte să le conferéscă demnităţi nobilitare, scutinţe orĭ alte favorurĭ. Ĕră acelora, carĭ rĕmânŭ obstinaţi în shismă, să nu se promoveze aşa uşorŭ, orĭ să li-se dea concesiune ca în cetatea Timişóreĭ să-şĭ cumpere casă cu titulă hipotecară, nicĭ să se bucure de dreptulŭ cetăţenescŭ între catolicĭ. Căcĭ dacă ceĭ mai de frunte din poporŭ s'arŭ uní, ceialalţi mai uşorŭ ar' urma. Scutinţa dela contribuţiune s'ar puté promite pre 3 orĭ 4 aniĭ şi la sate întregĭ, ĕră preoţilorŭ să se dea *salarŭ*, din care pre lângă venitulŭ stolarŭ ar' puté subsistá.

3. Preoţiĭ din Bănatŭ (carĭ suntu mulţi) prin prefecţiĭ şi subprefecţiĭ provincieĭ în taĭnă s'arŭ puté întrebá, că de unde suntŭ, şi unde s'aŭ chirotonitŭ? Şi de-órece mulţi dintre aceĭ preoţi *aŭ venitŭ din Transilvania, şi suntŭ născuţi din părinţi catolicĭ, şi chirotonie aŭ primitŭ dela episcopŭ gr. cat.*, aceia s'ar' puté astrînge ca să observe religiunea catolică *păstrându-şi ritulŭ orientalŭ*. Afară de aceea s'ar puté cercá şi familiile române, carĭ în *mare mulţime aŭ venitŭ din Transilvania*, şi cândŭ s'aŭ aşeđatŭ în Bănatŭ, s'aŭ lăpĕdatŭ de credinţa catolică trecêndŭ la schismă, măcar că ambe provinciile staŭ sub domnia aceluia-şi domnitorŭ. Aceste familiĭ apoĭ în tenórea Evangelieĭ s'ar puté astrînge, ca să se ţină de religiunea catolică, şi în satele acelea, unde s'ar fi aşeđatŭ, să li-se dea preoţi uniţi.

Nu maĭ puţinŭ ar' contribuí la promovarea s. Unirĭ şi a religiuniĭ catolice, dacă la *oficiĭ publice s'ar preferí aceĭ bărbaţi catolicĭ de ambele rituri*, carĭ şi între barbarĭ (turcĭ) aŭ rĕmasŭ statornicĭ, orĭ suntŭ *neoconverşi*.

4. La promovarea s. Unirĭ multŭ ar contribuí. şi aceea, dacă episcopulŭ unitŭ de ritŭ grecescŭ ar *luá parte în consiliile provinciale*, căcĭ aşa i-s'ar da ocasiune de a conversá cu locuitorĭ, şi prin binefacerĭ, protecţiunĭ şi favorurĭ îndestule precum şi prin alte o sută de moduri ar' puté ajutorá pre acelĭ locuitorĭ. Prin acésta de o parte s'ar mărí auctoritatea episcopéscă, ĕră de altă parte s'ar face, ca Unirea mai uşorŭ să progreseze. De cumva în acéstă privinţă nu se lucră cu mai mare energie, tóte suntŭ fuzădarnice, pentru-că binele se nasce din causa întrégă, ĕră rĕulŭ din orĭ ce defectŭ. [1]) (Va urmá.)

[1]) *Extractus* illius relationis, quam Nicolaus Stanislavich Episcopus Csanadiensis non multo post peractam anno 1741 primam suam Visitationem Canonicam de statu Ecclesiae Altissimo Loco praestitit.

»Graeci autem Ritus cum Romana Ecclesia unitorum Sacerdotum et Ecclesiarum conditio, quam in desolato statu pariter locata sit? Flere magis, quam ejus meminisse libet, siquidem ejus Ritus Sacerdotes tuguriola solum quaedam pauca lutea habent, in quibus Diebus Dominicis et Festivis Ritu suo Missae Sacrificia et Exhortationes ad Populum dicere valent, in aliis vero locis ne id quidem, sed sex circiter eorum sine Ecclesiis et Parochiis in statu miserrimo constituti Ritu suo Sacra in abstrusis nonnunquam locis sive habitaculis facere debent, nullis autem Presbyterali Characteri condecentibus subsistendi mediis provisi, vitam Rustico egentiorem transigunt. Cum tamen illis quoque summe necessum foret, in tam inopi statu succurrere, ut auxilio eorundem in Bonum Regis et Regni, ac salutem Animarum tendens dudum desiderata Unio Schismaticorum cum vera Christi fide eo facilius et citius procuraretur».

[1]) Cfr. Archiv. l. c. p. 307.

[2]) Aşa de es. Preşedintele aceleĭ deputaţiuni B. Bartenstein (1759—1767) a fostŭ unŭ apĕrătorŭ aprigŭ alŭ intereselorŭ politice ale Sêrbilorŭ şi contrariŭ promovării Unirii.

Bibliografie.

A XXVIII. Programă *a Gimnasiuluĭ mare publicŭ românŭ de religiunea ort. resăténă din Braşovŭ şi a celorŭ alalte şcóle secundare şi primare împreunate cu gimnaşiultă pre anulŭ scolasticŭ 1891/2. publicată de direcţiunea şcólelorŭ mediĭ. Braşovŭ, tipografia A. Murĕşianŭ 1892.* Cuprinsulŭ: I. *Ortografia* latină în raportulŭ eĭ cu *şcóla*, lucrare de prof. N. Pilţia. Acéstă lucrare e scrisă cu multŭ studiŭ şi diligenţă şi merită o deosebită atenţiune din partea celorŭ ce se cuprindŭ cu filologia latină şi română. Din ea se vede, că şi la Latinii respective Romanii ceĭ vechĭ aŭ mersŭ lucrurile referitóre la limbă în generalŭ tocmaĭ ca astăđĭ la noĭ. — II. *Date şcolare.* 1. *Personalulŭ didactică.* Aŭ funcţionatŭ la *gimnaşiŭ* 10 profesorĭ ord. def., 1 provisorŭ şi 1 suplentŭ, la şcóla comercială şi reală 8 profesorĭ ord. def., 1 provisorŭ, 4 prof. secundarĭ şi 2 catecheţi. — 2. *Materialulŭ percursŭ* în anulŭ scol. 1891/2. — 3. *Lucrările din limba română.* — 4. *Societatea de lecturĕ a studenţilorŭ* dispune de 971 fl. 11 cr. şi o bibliotecă de 975 volume. — 5. *Stipendiştĭ* aŭ fostŭ 9, în Internatulŭ Cristurianŭ aŭ fostŭ provĕduţi cu cele de lipsă 4 studenţi. — 6. *Fondurile administrate de corpulŭ profesoralŭ* numĕră unŭ capitalŭ de 975 fl. 13 cr. — 7. *Mijlócele di învĕţămîntŭ* se compunŭ din o bibliotecă, care de presentŭ conţine 4265 apurĭ în 5160 tomurĭ [illegible] naturale şi de istorie. — 8. *Şcóla elementară capitală* de 4 clase ordinare şi 2 paralele pentru copiĭ şi 5 clase pentru copile, are 11 învĕţătorĭ. — 9. *Şcolariĭ după clase culcuri şi moralitate.* Cu finea anuluĭ scol. aŭ fostŭ esaminaţi la *Gimnaşiŭ* 254, dintre carĭ promovaţi aŭ fostŭ 191. La *Reale* esaminaţi aŭ fostŭ 105, dintre aceştia promovaţi 81. — La *comercială* esaminaţi 52 promovaţi 46. 10. *Date din cronica Şcólelorŭ mediĭ. Esamenulŭ oralŭ de maturitate* l'aŭ depusŭ la *Gimnaşiŭ* 10 cu succesŭ, 2 aŭ fostŭ relegaţi la repeţirea din câte unŭ studiŭ, ĕră 1 la repeţirea esamenuluĭ întregŭ. La *Reale* aŭ făcutŭ esamenulŭ de maturitate cu succesŭ, 1 a fostŭ relegatŭ din unŭ studiŭ până în Septembre.

[1]) Întregŭ ocură în Történelmi Adattár 1871 deczemberi füzet pag. 648—659.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 3259—1892. (23) 2—3

I. Escriere de concursŭ.

Până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la 5 stipendiĭ din *Fundaţiunea fericitului Dr. Simeonŭ Ramonţaĭ* şi anume: la unŭ stipendiŭ de 315 fl. folositŭ de Laurenţiŭ Petricŭ dr. în medicină, unŭ stipendiŭ de 100 fl. creatŭ în anulŭ curentŭ, unŭ stipendiŭ de 84 fl. folositŭ în anulŭ scolasticŭ espiratŭ de Ioană Lupu silvanistŭ, unŭ stipendiŭ de 63 fl. folositŭ de Ioanŭ Pataki gimnasistŭ absolutŭ, şi altulŭ totŭ de 63 fl. folositŭ de Augustŭ Lemenyi gimnasistŭ.

La aceste stipendiĭ potŭ concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenţi miserĭ, carĭ suntŭ născuţi în Transilvania şi suntŭ Românĭ de naţionalitate;

b) carî pre lângă purtare morală bună aŭ din studiî calculî de *eminenţă;*

c) dintre concurenţi vorŭ avé preferinţă, în înţelesulŭ testamentuluî, caeteris paribus, ceî de origine nobilî şi consângenî cu piulŭ Fundatorŭ;

d) dela concurenţi se poftesce, să alăture la cererile concursuale *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, atestatŭ de paupertate, care să fie subscrisŭ de antistia comunală politică şi de parochulŭ concernente şi întăritŭ cu sigilulŭ parochialŭ, precum şi cu subscrierea oficiuluî pretorialŭ;

e) concurenţiî să numéscă *espresŭ institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue sciinţele academice orî gimnasiale pre anulŭ viitorŭ 1892/3.

Cererile concursuale, carî nu vorŭ fi adjustate în modulŭ indigitatŭ, orî nu se vorŭ aşterne la Consistoriulŭ subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ, nu se vorŭ luá în consideraţiune.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

II. Escriere de concursŭ.

Pentru 1 stipendiŭ de 60 fl. din *Fundaţiunea fericituluî episcopŭ Ioanŭ Bobŭ,* folositŭ de gimnasistulŭ Isidorŭ Butnariŭ, se escrie concursŭ până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c. Doritorii de a obţiné acestŭ stipendiŭ aŭ de a-şi instruí cererile sale conformŭ condiţiuniloru înşirate mai susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Romonţane, şi pre acelea a le aşterne subsĕmnatuluî Consistorŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

III. Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ stipendiŭ de 70 fl. din fundaţiunea fericituluî *Ioanŭ Gavrilŭ Vajda de Fuleovicîŭ,* folosită de juristulŭ absolutŭ Clemente Barbulŭ, se escrie concursŭ până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c.

Doritorii de a obţiné acestŭ stipendiŭ, *carî trebue să scie perfectŭ românesce,* aŭ de a-şi instruí cererile sale conformŭ condiţiuniloru desfăşurate mai susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Romonţane şi pre acelea a le aşterne subsĕmnatuluî Consistorŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

IV. Escriere de concursŭ.

Până la 14 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la 7 stipendiî din *Fundaţiunea fericituluî Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Alesandru Şterca-Şuluţŭ* şi anume: la unŭ stipendiŭ de 400 fl. folositŭ de medicinistulŭ Alesandru Neagoe, unŭ stipendiŭ de 300 fl. folositŭ de candidatulŭ de profesorŭ Dr. Ioanŭ Nicóră, 4 stipendiî de câte 100 fl. folosite de Emiliŭ Popŭ de presente oficierŭ în armata comună, Emiliŭ Aranyosi de presentŭ practicantŭ la poşte şi telegrafŭ, Corneliŭ Vornica gimnasistŭ absolutŭ şi Ştefanŭ Banfi dr. în medicină, şi unulŭ de 60 fl. folositŭ de gimnasistulŭ George Boeriŭ.

Doritorii de a obţiné vre unulŭ din stipendiele de mai susŭ aŭ să intrunéscă următórele condiţiunî:

a) Că suntŭ Românî gr. cat., miserî, născuţî în Transilvania;

b) că pre lângă purtarea morală bună aŭ din studiî calculŭ de *eminenţă;*

c) dintre concurenţi vorŭ avé preferinţă, carî vorŭ puté dovedí, că suntŭ consângenî cu piulŭ Fundatorŭ;

d) concurenţiî să alăture la cererile sale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* atestatŭ de consângenitate, — dacă suntŭ consângenî cu Fundatorulŭ, — carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, şi să *numéscă espresŭ institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue studiele academice orî gimnasiale pre an. scol. 1892/3.

Cererile ast-felŭ adjustate să le aştérnă la subsĕmnatulŭ Consistorŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

V. Escriere de concursŭ.

Până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 40 fl. din fundaţiunea fericituluî canonicŭ *Constantinŭ Alutanŭ,* usuatŭ de gimnasistuluî Ioanŭ Anca.

Doritorii de a obţiné acestŭ stipendiŭ vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele sale conformŭ condiţiuniloru indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Şuluţane şi a le aşterne Consistoruluî subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

VI. Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ stipendiŭ de 150 fl. din *fundaţiunea fericituluî canonicŭ Ioanŭ Chirilă,* usuatŭ de gimnasistulŭ absolutŭ Eugeniŭ Bănuţŭ, se escrie concursŭ până la 14 Septembre n. inclusive a. c.

Doritorii de a obţiné acestŭ stipendiŭ aŭ să-şi instruéscă suplicele sale conformŭ condiţiuniloru indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Şuluţane şi să le aştérnă Consistoruluî subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

VII. Escriere de concursŭ.

La unŭ stipendiŭ de 40 fl. din *fundaţiunea fericituluî profesorŭ normalŭ Parteniŭ Moldovanŭ,* usuatŭ de gimnasistulŭ Vasilie Moldovanŭ, se escrie concursŭ până în 14 Septembre n. a. c.

Doritorii de a obţiné acestŭ stipendiŭ vorŭ avé să-şi instruéscă cererile sale conformŭ condiţiuniloru indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Şuluţane, şi să le aştérnă Consistoruluî subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeî Sale imp. şi reg. Archiducele **Iosifŭ.**

proprietariulŭ primeî fabricî ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomándă atenţiuneî preaonoraţiloru domnî preoţi

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

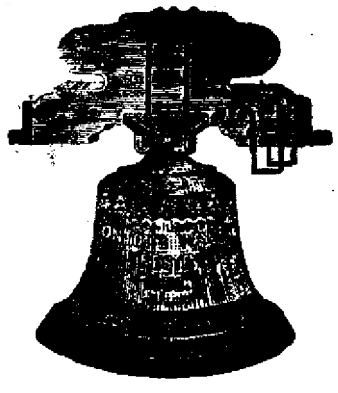

în care se fabrică atâtŭ grupurî câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marî de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolía din Bucurescî în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 32—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrî se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsă în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mî gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireî interne a bisericeloră, în ce privesce lucrulŭ de mésariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuî, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-î încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 14—26

Tipografía Seminariuluî archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 3 Septembre 1892. Numĕrulŭ 36.

Dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ.

II.

(+) Pre lângă praxa veche şi neîntreruptă dela sânta Unire până în diua de astădi, noi avemŭ şi o mulţime de legi, diplome şi alte acte publice, cari ne asigură dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ, şi în vîrtutea cărora ne-amŭ folositŭ de acestŭ dreptŭ nu numai după sânta Unire, ci şi înainte de aceea.

Spaţulŭ ângustŭ alŭ foiĭ nóstre nu ne permite a cită per extensum tóte actele publice, pre carĭ se basézĕ dreptulŭ nostru, dar credemŭ a face cetitorilorŭ nostri unŭ serviţiŭ plăcutŭ şi fórte oportunŭ, dacă vomŭ indica măcarŭ actele din cestiune şi vomŭ arĕtá loculŭ, unde se potŭ ceti mai pre largŭ.

Înainte de sânta Unire clerulŭ românescŭ nu numai avea dreptulŭ de a alege pre mitropolitulŭ sĕŭ, dar avea şi dreptulŭ de a alege numai *o singură* persónă, pre care o propunea principeluĭ spre întărire.

Desppe acestŭ dreptŭ vorbesce articululŭ 3 din legea adusă la anulŭ 1579 în dieta dela Turda, în care se dice: „Preoţiĭ românescĭ să-şĭ alégă episcopŭ românescŭ, pre cine vorŭ voi, dacă va fi muritŭ episcopulŭ lorŭ de până aci. Şi Domnitorulŭ să întăréscă pre celŭ ce vorŭ fi alesŭ eĭ dintre sine.“ [1])

În „Approbatae Constitutiones“ partea primă titulŭ 8 art. 1. aflămŭ următórele dispositiŭni legislative: „Deşi naţiunea română în patria acésta nicĭ nu s'a numĕratŭ între staturĭ, nicĭ religiunea eĭ nu se ţine de cele recepte, totuşi bisericaniĭ românĭ, până vorŭ fi sufériţi propter regni emolumentum, să se ţină de acestea: 1. Să cérĕ dela principe ast-felŭ de episcopŭ, pre care preoţiĭ românĭ cu învoire comună îlŭ cunoscŭ aptŭ; dacă principiĭ vorŭ judecá, că alesulŭ este potrivitŭ, să-lŭ confirme.“ [1])

Deşi principiĭ calvinescĭ aŭ fostŭ ceĭ maĭ marĭ inimicĭ aĭ bisericeĭ românescĭ, şi aŭ lucratŭ necontenitŭ, ca să o surpe şi să o prefacă în biserică calvinéscă, eĭ totuşi aŭ respectatŭ totde-una acestŭ dreptŭ de alegere.

Ast-felŭ d. es. principele George Rákoczi în diploma sa dela 10 Octobre 1643 ne spune, că s'a ţinutŭ sinodŭ generalŭ de toţi protopopiĭ şi preoţiĭ românescĭ, în care aŭ depusŭ pre mitropolitulŭ Ilie Forestŭ şi aŭ alesŭ în locu-ĭ pre Ştefanŭ Popa Simon, pre care principele l'a întăritŭ. Principele Michailŭ Apafi I în diploma sa de dto 28 Decembre 1680 spune, că sinodulŭ generalŭ alŭ protopopilorŭ şi preoţilorŭ românĭ aŭ depusŭ din demnitatea de Mitropolitŭ pre Sava Brancovics şi aŭ alesŭ pre Iosifŭ Budai, pre care principele la cererea clerului l'a întăritŭ. Cu unŭ cuvîntŭ alegerea şi întărirea Mitropoliţilorŭ românĭ înainte de sânta Unire se făcea aşa, precum amŭ arĕtatŭ şi în numĕrulŭ precedentŭ cu cartea legilorŭ numită „Zaconicŭ“, în sensulŭ căreia clerulŭ alegea o singură persónă, pre care o propunea prin cipeluĭ spre întărire. [1])

Prima alegere după unirea bisericeĭ nóstre cu Roma s'a întîmplatŭ în anulŭ 1713, inmediatŭ după mórtea Mitropolituluĭ Atanasiŭ Angelŭ, ceea ce se vede din epistola sinoduluĭ electoralŭ de dto 9 Septembre 1713 adresată cătră primatele din Strigoniŭ, unde se dice: „Unitis tandem *omnium votis* judicavimus pro successore proponendum D. Wenceslaum Frantz.“ Din acéstă epistolă şi din alte acte publicate de Nilles [2]) apare destulŭ de limpede, că clerulŭ nostru şi de astă-dată a alesŭ şi propusŭ numai o *singură persónă* spre întărire din partea Curţiĭ împĕrătescĭ. Acéstă alegere a fostŭ anulată, însă nu din causă, că nu s'ar fi propusŭ spre alegere şi întărire *treĭ persóne,* ci din motivulŭ justŭ, că sinodulŭ s'a ţinutŭ aşa de curêndŭ după mórtea Mitropolituluĭ Atanasiŭ Angelŭ, încâtŭ n'aŭ pututŭ să convină toţi, carĭ aveaŭ dreptŭ de alegere, precum amŭ arĕtatŭ şi în numĕrulŭ precedentŭ alŭ „Unirii“.

După ce s'a anulatŭ alegerea luĭ Wenceslaŭ Frantz, se vede, că în clerulŭ şi poporulŭ unitŭ s'a respânditŭ faĭma, că nu se va maĭ concede alegerea de episcopŭ, ci acesta se va denumi de

[1]) Archivŭ pentru filol. şi ist. pag. 302 şi 360.

[1]) Moldovanŭ Acte sin. t. 1. p. 169.

[1]) Ibid. pag. 170—172.
[2]) Symbrlac I. p. 394—398.

Feuilleton.

Balŭ şi concertŭ.

Sibiŭ, 29 Augustŭ 1892.

Balulŭ Asociaţiuniĭ a avutŭ unŭ succesŭ frumosŭ. Sala dela Gesellschaftshaus erá plină de publicŭ. Acestŭ publicŭ în covîrşitórea sa maioritate a fostŭ românescŭ. Sexulŭ frumosŭ a fostŭ în deosĕbĭ fórte bine representatŭ. Frumseţa fetelorŭ nóstre a impusŭ şi străinilorŭ.

Comitetulŭ aranjatorŭ din partea sa a făcutŭ totŭ posibilulŭ. Sala de dansŭ a fostŭ străformată într'o mică dumbravă. Plântele felurite împrăsciau unŭ mirosŭ plăcutŭ.

Animaţia a fostŭ mare. Tineriĭ par că nu voiaŭ să scie de obosélă nicĭ atuncĭ cândŭ dorile le aduceaŭ aminte, că timpulŭ petrecerilŭ lorŭ s'a terminatŭ.

Costumulŭ naţionalŭ a fostŭ şi elŭ representatŭ la balulŭ Asociaţiuniĭ, dară nu după cum s'ar fi aşteptatŭ. Porturile nu eraŭ românescĭ saŭ nu eraŭ dintre cele frumóse. Aşa nu s'a pututŭ distribuí premiulŭ de doĭ galbinĭ, destinatŭ pentru celŭ maĭ frumosŭ costumŭ ardelenescŭ. Totŭ aşa s'a făcutŭ, de pentru astă-dată costumulŭ românescŭ a pierdutŭ faţă cu costumurile nemţescĭ. Dar pardon! nu costumulŭ românescŭ. Costumulŭ românescŭ n'a pierdutŭ chiar nimicŭ. Elŭ rĕmâne maĭ pre susŭ de orĭ ce haĭnă nemţéscă: numaĭ să fie românescŭ.

Fie aceste dise în trécătŭ şi fără supĕrarea celorŭ ce aŭ purtatŭ costumurĭ. Raportoriĭ foilorŭ tot-deuna trebue să şi critice. De astă-dată critica lovesce în costumurĭ. Dar bine să se însemne, că nu în costumurĭ românescĭ, carele numaĭ laude potŭ să primésca.

Încolo purtătórele costumurilorŭ de sigurŭ se simţescŭ recompensate prin petrecerea plăcută, ce o aŭ avutŭ la balŭ.

Musica baluluĭ a prestat'o cea a regimentuluĭ domesticŭ din Sibiŭ.

O singură observare la dansurĭ. Româniĭ nostri ar trebuí să se deprindă maĭ multŭ în dansurile naţionale românescĭ. Nu ne prea recomandămŭ străinilorŭ, cândŭ nu cunóscemŭ dansurile nóstre naţionale. Cu câtă însufleţire danséză fraţiĭ şi surorile magiare „Csárdás“-ulŭ? Aĭ nostri — onóre escepţiunilorŭ — par că jelescŭ pre cineva, cândŭ danséză jocurĭ naţionale.

Venitulŭ baluluĭ după cele audite a fostŭ fórte mulţămitorŭ. Şi asta încă e ceva.

Dar despre concertŭ de unde să începŭ a vĕ scrie?

Începŭ cu aceea, că reproducŭ programulŭ:

Sala din Gesellschaftshaus.
Concertulŭ
corului de plugarĭ din Chisĕtĕu cu concursulŭ capeleĭ oraşului în Sibiŭ.
Programŭ:

1. *Marşulŭ luĭ Mihaiŭ.*
2. *„Tătarulŭ“, corŭ de S. Nasievicĭ.*
3. *Ouverture „Semiramide“, de G. Rossini.*
4. *a) „Dis'a badea“, corŭ de G. Musicescu.*
   b) „Arcaşulŭ luĭ Ştefanŭ Vodă“, corŭ de C. S. Porumbescu.
5. *Melodiĭ românescĭ, cuadrilŭ de P. Hermann.*
6. *a) „Rĕsaĭ lună“, corŭ de G. Musicescu.*
   b) „Baba şi Moşnégulŭ“, corŭ de G. Musicescu.
7. *Fantasie din opera „Der Freischütz“, de C. M. v. Weber.*
8. *„Junimea parisiană“, corŭ de Adam.*
9. *Inima mea pentru a ta, valsŭ de Ivanovicĭ.*
10. *„Hora Dobrugénă“, corŭ de N. Popovicĭ.*
11. *Sunete române, potpouri de P. Hermann.*

curtea împerătésca fără a se mai întrebá şi părerea şi a se cere şi votulŭ cleruluĭ. Esistinţa acesteĭ faime se vede din o epistolă de dto 13 Decembre 1714 scrisă de Mihailŭ Puiŭ şi Ştefanŭ Raţŭ curatoriĭ bisericeĭ românescĭ cătră primatele Ungarieĭ, în carea se cetesce: „Sane non esset cautum ipsis episcopum obtrudere; sed secundum jam citatum clementissime collatum privilegium caesareum propriae eorum electioni committere.“ Adecă n'ar fi lucru înţeleptŭ, să li-se impună episcopŭ, ci să li-se lase să-şĭ alégă eĭ înşişĭ pre episcopŭ după privilegiulŭ împerătescŭ deja citatŭ şi preagraţiosŭ datŭ. [1])

Privilegiulŭ, la care se provócă curatoriĭ bisericeĭ românescĭ (a Leopoldo imperatore curatores Valachorum creati), este diploma împeratuluĭ Leopoldŭ numită a dóua de dto 19 Martie 1701. Însă cu tóte că în articululŭ XII alŭ acesteĭ diplome se dice, că aŭ să se propună Regeluĭ *treĭ persóne* spre alegerea şi întărirea uneia de episcopŭ, totuşi se pare, că alegerea proximă după anularea alegeriĭ luĭ Wenceslaŭ Frantz nu s'a făcutŭ în sensulŭ aceleĭ diplome, de-órece Davidŭ Maxai notarŭ publicŭ în Transilvania, curatorŭ alŭ cleruluĭ greco-catolicŭ şi asesorŭ juratŭ alŭ comitatuluĭ Dobâceĭ ast-felŭ scrie: „Contigit interea e vivis decedere Athanasium, praesulem unitorum, cujus loco suffragiis omnium ..... canditatus est Ioannes Pataki.“ [2]) Adecă pre românesce: „S'a întîmplatŭ într'aceea, că a muritŭ Atanasiŭ, archiereulŭ uniţilorŭ, în loculŭ căruia cu voturile tuturorŭ a fostŭ candidatŭ Ioanŭ Pataki.“ Din acestea se vede, că Ioanŭ Pataki succesorulŭ luĭ Atanasiŭ a fostŭ uniculŭ candidatŭ alŭ cleruluĭ greco-catolicŭ, şi ast-felŭ nu s'aŭ propusŭ treĭ persóne Maiestaţiĭ Sale Regeluĭ.

După mórtea episcopuluĭ Ioanŭ Pataki întîmplată în 1727 s'a ţinutŭ sinodŭ electoralŭ în primăvara anuluĭ 1728. Sinodulŭ acesta este descrisŭ de scriitorulŭ contimporanŭ Franciscŭ Kazy, la care cetimŭ: „Prima aestate anni 1728 Alba-Carolina clerum universum collegit. .... Itum dein in suffragia, quae temperante Patre Adamo, sine strepitu, eo omnia decurrerunt, ut *candidati*, qui exierunt, ad tantum munus cum dignitate sustinendum idonei viderentur.“ [3]) Adecă: În primăvara anuluĭ 1728 a adunatŭ totŭ Clerulŭ. Aŭ purcesŭ după aceea la voturĭ, carĭ sub influinţa părinteluĭ Adamŭ (Fitter) fără sgomotŭ aŭ eşitŭ tóte ast-felŭ, încâtŭ candidaţiĭ s'aŭ părutŭ destoĭniciĭ a purtá cu demnitate unŭ oficiŭ atâtŭ de mare. Din cuvintele acestea se vede, că pre lângă Ioanŭ Inocenţiŭ Clain aŭ fostŭ candidate de episcopŭ din partea cleruluĭ şi alte persóne vrednice, ér numĕrulŭ *ternariŭ* alŭ acestorŭ persóne apare din diploma regeluĭ Carolŭ VI de dto 17 Aprilie 1728, unde se cetesce: „Quem in finem benigne indulsimus et volumus, ut clerus ille unitus, in certo loco et termino per Vos ipsi competenter praefigendo, confluat *triaque subjecta apta, idonea et qualitatibus ad id necessariis rite ac debite praedita* e confluxu suo, penes clementissimam instantiam suam Nobis pro benigna electione et nominatione Nostra humillime proponat.“ [1])

Este decĭ evidentŭ, că primulŭ casŭ, cândŭ clerulŭ nostru a alesŭ şi propusŭ *treĭ* persóne de episcopŭ, a fostŭ la anulŭ 1728 cu ocasiunea alegeriĭ episcopuluĭ Inocenţiŭ Clain, şi de atuncĭ până în diua de astădĭ totŭ treĭ persóne s'aŭ alesŭ din partea cleruluĭ. Ar fi fórte interesantŭ, să se scie, că pre ce basă s'a întrodusŭ datina de a se candidá treĭ persóne, dar despre acésta vomŭ tractá în numĕrulŭ proximŭ.

---

[1]) Ibid. pag. 403.
[2]) Nilles Symb. I. p. 409.
[3]) Nilles, Symb. v. I. p. 486, 487.

[1]) Ibid. v. II. p. 498.

Adunarea genesală a „Asociaţiunii Transilvane“.

Sibiŭ, 29 Augustŭ 1892.

Alaltăerĭ şi erĭ cea mai veche reuniune culturală românéscă şi-a ţinutŭ adunarea generală ordinară a 31-a aci în Sibiŭ. Şedinţele şi-le-a ţinutŭ adunarea în sala cea mare din casa comitatuluĭ. S'a adunatŭ aci fórte multă lume, bĕtrânĭ încărunţiţĭ în lupta neîncetată pentru némŭ şi limbă, bărbaţĭ şi tinerĭ, carĭ suntŭ gata a continuá lupta aceea, toţĭ plinĭ de interesŭ faţă cu înflorirea „Asociaţiunii“. Afară de ceĭ interesaţĭ mai de aprópe vĕduĭ şi mulţĭ óspeţĭ din România.

Şedinţa primă o deschise dlŭ George Bariţiŭ, octogenarulŭ preşedinte alŭ „Asociaţiunii“ prin o cuvîntare, în care desfăşură mai alesŭ causele, pentru carĭ starea materială a „Asociaţiunii“ încă şi astădĭ este relativŭ fórte modestă. Dînsulŭ arată în calculĭ aproximativĭ, câte milióne aŭ jertfitŭ şi jertfescŭ Românĭ din Ungaria şi Transilvania deşi nu pentru fondulŭ „Asociaţiunii“, dară totuşi pentru urmărirea scopuluĭ, ce şi-l'a prefiptŭ „Asociaţiunea“, adecă pentru înaintarea culturală a poporuluĭ românŭ. Cuvîntarea şi-o închie cu salutarea celorŭ adunaţĭ şi dechĕră apoĭ şedinţa de deschisă.

După ce la propunerea dluĭ Partenie Cosma se esmite o comisiune de treĭ pentru înscrierea membrilorŭ noĭ şi incassarea taxelorŭ dela membriĭ vechĭ, preşedintele invită pre cassariulŭ „Asociaţiunii“, să împlinéscă apelulŭ nominalŭ.

După acesta se cetesce raportulŭ generalŭ alŭ comitetuluĭ şi aclusele aceluia, precum şi raportulŭ comitetuluĭ asupra concursuluĭ literarŭ şi a lucrărilorŭ literare, carĭ aŭ întratŭ şi în parte s'aŭ premiatŭ din suma pusă la dispositiunea comitetuluĭ orĭ celŭ puţinŭ aŭ meritatŭ a fi lăudate.

Pentru censurarea raţiociniuluĭ şi a proiectuluĭ de budgetŭ s'a alesŭ o comisiune de treĭ. S'a alesŭ apoĭ o altă comisiune asemenea de treĭ pentru esaminarea raportuluĭ generalŭ şi a eventualelorŭ propuneriĭ.

Preşedintele pune conformŭ programuluĭ la ordinea ţileĭ subşternerea eventualelorŭ propuneriĭ. Dlŭ *Parteniŭ Cosma* propune a se

---

Corŭ de plugarĭ. De multe orĭ am cetitŭ de coruri de plugarĭ. Îmĭ şi făceam adese închipuire despre ceea ce va să cuprindă conceptulŭ *corŭ de plugarĭ*. Căcĭ dóră audit'am destuĭ plugarĭ românĭ cântându, şi din cele ce am auditŭ, îmĭ puteam forma apoĭ conceptulŭ *corŭ de plugarĭ*. Numaĭ să nu fi pusŭ pre cineva păcatele să doréscă a audi unŭ concertŭ alŭ acestuĭ corŭ. Preste totŭ vorbindŭ am avutŭ ocasie a observa, că poporulŭ nostru, celŭ din Ardélŭ, lasă cultivarea arteĭ în grijea ţiganilorŭ. Credŭ, că nu era numaĭ a mea convingerea acésta esperimentală.

Dar nu este aşa. Concertulŭ coruluĭ de plugarĭ din Chisĕtĕŭ a fostŭ — după părerea mea — o adevĕrată isbîndă culturală. Óspeţiĭ ceĭ maĭ mulţĭ — sala cea mare a Gesellschaftshaus-uluĭ erá îndesuită — a venitŭ la concertŭ cu propusulŭ firmŭ de a se uĭta printre degete şi de a se face, că nu vede defectele. Dar n'aŭ avutŭ nicĭ o lipsă de propusulŭ acesta.

Cu ceva după terminulŭ statoritŭ capela oraşuluĭ Sibiŭ a începutŭ concertulŭ intonându marşulŭ luĭ Mihaiŭ. Sunetele române electrisară deodată tótă adunarea, şi micŭ cu mare începură toţĭ ceĭ de faţă a aplauda. După ce încetară sunetele marşuluĭ, trecu o pausă scurtă, şi apoĭ se suiră pre podiŭ plugariĭ din Chisĕtĕŭ, în portulŭ lorŭ de sĕrbătóre. Publiculŭ îĭ întimpină cu aplause însufleţite, şi ce să vedĭ, plugariĭ nu se turburară, ci se puseră în rîndŭ, şi la sĕmnulŭ diriginteluĭ sĕŭ începură a esecuta numĕruluĭ 2 din programŭ: *Tătarulŭ*. Cântarea acésta, ca să spunŭ adevĕruluĭ, mĭ-a displăcutŭ, cândŭ am vĕdut'o pusă în fruntea programuluĭ. Ea este aşa de îmblătită, — grăescŭ ca Ardelénŭ pre nemţesce, — câtŭ vrêndŭ nevrêndŭ compătimiam pre ceĭ de pre podiŭ, carĭ sermaniĭ de eĭ voiaŭ să desfăteze auduluĭ celorŭ aduuaţĭ şi maĭ alesŭ auduluĭ nostru alŭ Sibienilorŭ, carĭ suntemŭ dedaţi a ne desfăta ascultându musica clasică germână. Dar acuşĭ îmĭ trecu voea de a maĭ compătimi pre alţiĭ, şi începuĭ a ne compătimi pre noĭ pre Sibienĭ. În urma stîmpĕrăriĭ admirabile, cu care esecutară plugariĭ din Chisĕtĕŭ cântarea acésta, — fie dişŭ între noĭ, cântarea acésta până acum o audisem numaĭ sbierată, — şi în urma precisiuniĭ lorŭ încă şi maĭ admirabile armonia cea simplă şi neforţată a acesteĭ cântărĭ vibra acum în urechile mele întâia dată aşa, precum erá ea pusă pre hârtie. Cândŭ încetară plugariĭ, încetă şi preocuparea mea faţă cu acestŭ corŭ de *plugarĭ*.

Nu e mirare decĭ, că numĕruluĭ 3 nu-lŭ ascultaĭ cu atenţiunea, ce o datoresce luĭ Rossini publicŭ precepĕtoriŭ de musică. Ceĭalaltĭ, carĭ erauŭ de faţă, se vede că erauŭ de acordŭ cu mine: eĭ încă aşteptauŭ cu nerăbdare, să trécă programulŭ érăşĭ la musică naţională.

Éră se suiră pre podiŭ plugariĭ din Chisĕtĕŭ. Acum se înfăţişară şi băeţiĭ şi femeile coruluĭ, îmbrăcate în portulŭ sĕŭ de sĕrbătóre, capetele lorŭ împodobite cu podóbă scumpă şi pitorescă. Aplausele publiculuĭ erupseră asemenea uneĭ furtune. Şi după ce încétă furtuna acésta, ceriulŭ se limpedésce, marea se liniştesce, — linŭ şi limpede trecŭ prin sală poporalele sunete ale cântăriĭ *Dis'a badea*. Să fie óre sunetele acestea sunete eşite din guriĭ de ţeranĭ şi ţerance, carĭ se espunŭ arşiţeĭ, vînturilorŭ şi receleĭ pentru a-şĭ mânânca pânea în sudórea feţeĭ sale? Nu este cu putinţă! Şi totuşi este aşa!

Şi aşa maĭ departe. Nu continuŭ, căcĭ nu voiŭ să grăescŭ acum despre compositiile esecutate, ci despre esecutarea lorŭ, şi apoĭ dacă aşĭ continuá, şi din întîmplare şirele acestea ar cădé în mânile plugarilorŭ din Chisĕtĕŭ, — voiam să dicŭ, că eĭ s'ar prea încrede. Dar de ce să nu spunŭ macarŭ convicţiunea, ce mĭ-o am câştigatŭ cu ocasiunea acestuĭ concertŭ? În centrele Ardéluluĭ, pre unde s'aŭ formatŭ coruri românescĭ, adevĕratŭ că s'aŭ aflatŭ puterĭ singuratice

însărcină comitetulŭ, să aştérnă Adunăriĭ generale din anulŭ viitorŭ unŭ proiectŭ de întregire şi eventualŭ de modificare a statutelorŭ „Asociaţiuniĭ“, ceea ce este de lipsă în urma împrejurărilorŭ politice schimbate dela întemeiarea „Asociaţiuniĭ“ încóce. Dlŭ *Arseniŭ Vlaĭcu* propune a se întocmí de aci încolo programulŭ Adunărilorŭ generale aşa, câtŭ să se câştige timpŭ şi pentru pertractarea de cestiunĭ literare, sciinţifice, economice în Adunările generale. Ambele propunerĭ se transpunŭ comisiuniĭ esmise pentru esaminarea eventualelorŭ propunerĭ.

Urmându la ordinea ţileĭ esmiterea uneĭ comisiunĭ, carea să candideze pre membriĭ comitetuluĭ centralŭ şi pre oficialĭ pre periodulŭ 1893—1895, dlŭ *Ioanŭ V. Rusu* propune, ca acéstă comisie să se compună din cinci membri, şi cetesce lista acestorŭ membri compusă de dînsulŭ. Adunarea primesce lista propunĕtoriuluĭ.

Se cetesce apoĭ scrisórea, prin care despărţĕmîntulŭ Năseudŭ invită adunarea generală pre anulŭ viitoriŭ la Năseudŭ. Adunarea întimpină învitarea acésta cu aplause şi o străpune comisiuniĭ pentru esaminarea propunerilorŭ.

După ce se cetiră şi telegramele felicitătóre, dlŭ Dr. *Nicolaŭ Vecerdea* ceti raportulŭ comisiuniĭ esmise pentru înscrierea de membri noĭ şi încassarea taxelorŭ dela membriĭ vechĭ.

Dlŭ *Silvestru Moldovanŭ* rostesce apoĭ disertaţiunea sa „Apele Ardéluluĭ“, carea a fostŭ ascultată cu interesŭ.

La 2 óre s'a închiatŭ şedinţa primă.

Banchetulŭ a fostŭ în pavillonulŭ celŭ spaţiosŭ din gradina Hermann. Aranjarea banchetuluĭ a fostŭ pre deplinŭ îndestulitóre. Dar óspeţiĭ aŭ fostŭ numaĭ ca la 170, şi dispositia încă nu le-a fostŭ chiarŭ destulŭ de bună. Şirulŭ tosturilorŭ l'a deschisŭ preşedintele pentru Maĭestatea Sa. Urmă apoĭ dlŭ vicepreşedinte Dr. *Ilarionŭ Puşcariŭ* arĕtându, cum Sibiulŭ tot-deuna a premersŭ altorŭ cetăţiĭ întru îmbrăţişarea culturiĭ, sciinţeĭ şi arteĭ, mulţămindŭ Sibiuluĭ, pentru că a primitŭ în sinulŭ sĕŭ Adunarea din ăstŭ anŭ, şi ridicându păharulŭ pentru magistratulŭ cetăţiĭ şi pentru membriĭ luĭ ceĭ de faţă, primariulŭ şi căpitanulŭ cetăţiĭ. Dlŭ *Hochmeister* primariulŭ Sibiuluĭ rĕspunse în limba germână salutându pre óspeţiĭ românĭ şi invitându-í a lucra şi de aci încolo în bună înţelegere cu compatrioţiĭ lorŭ întru promovarea culturiĭ. Dlŭ *Nicanorŭ Frateşŭ* în numele despărţĕmîntuluĭ Sibiŭ binevenţézá cu cuvinte călduróse pre óspeţiĭ, carĭ aŭ convenitŭ aci la Adunare. Dlŭ Dr. *Augustinŭ Bunea* desfăşură cu cuvinte însufleţitóre meritele preşedinteluĭ şi ridică păharulŭ pentru preşedintele şi comitetulŭ centralŭ alŭ „Asociaţiuniĭ“. Maĭ grăiră apoĭ între alţiĭ Dlŭ *Ioanŭ Germanŭ* pentru poporulŭ românescŭ, ĕră dlŭ Dr *Alesandru Mocsonyi* arĕtându cu logică limpede, că numaĭ cultura naţională este cultură adevĕtată.

Séra a fostŭ balŭ în Gesellschaftshaus. Despre acesta scriŭ într'unŭ raportŭ specialŭ.

Erĭ după s. Liturgie se adunară membriĭ „Asociaţiuniĭ“ ĕrăşĭ la şedinţă în sala comitatuluĭ. Se adunară şi mulţĭ terenĭ din comunele maĭ de aprópe.

Se verifică maĭ întâiŭ protocolulŭ şedinţeĭ de alaltăerĭ şi se cetescŭ telegramele de felicitare. Apoĭ urmézá raportulŭ dluĭ *Arseniŭ Vlaĭcu* ca referentŭ alŭ comisiunĭ esmise pentru censurarea raţiociniuluĭ şi a proiectuluĭ de budgetŭ. Comisiunea s'a convinsŭ, că raţiunile „Asociaţiuniĭ“ se află în bună regulă, şi că la internatulŭ şcóleĭ de fetiţe după acoperirea tuturorŭ speselorŭ a rĕmasŭ unŭ micŭ venitŭ curatŭ din didactru şi din taxele de întreţinere ale elevelorŭ. Referentulŭ raportézá maĭ departe, că „Asociaţiunea“ administrézá până acum separatŭ de fondulŭ sĕŭ unele sume depuse de singuraticĭ fundatorĭ, şi că pentru uşurarea administrăriĭ ar fi scoposŭ, ca unele dintr'însele întru câtŭ admite identitatea destinaţiuniĭ cu cea a fonduluĭ „Asociaţiuniĭ“, să se contopéscă cu acestŭ fondŭ, ĕră altele, p. es. fondulŭ de teatru, să se străpună reuniunilorŭ, carĭ administrézá şi ele fonduriĭ de aceea-şĭ destinaţiune.

Acesteĭ propunerĭ i-s'a opusŭ Dr. *Augustinŭ Bunea* din punctŭ de vedere alŭ pietăţiĭ faţă cu respectiviĭ fundatorĭ şi alŭ îndemnuluĭ pentru alţiĭ, ĕră dlŭ Dr. *Aurelŭ Isacŭ* din punctŭ de vedere iuridicŭ. După o desbatere viuă Adunarea a primitŭ propunerea dluĭ *Ioanŭ V. Rusu,* ca comitetulŭ până la Adunarea generală proximă să pregătéscă în cestiunea acésta unŭ proiectŭ motivatŭ.

Adunarea dă comitetuluĭ centralŭ cu recunoscinţă absolutoriulŭ cerutŭ.

A urmatŭ apoĭ raportulŭ comisiuniĭ esmise pentru esaminarea raportuluĭ comitetuluĭ centralŭ despre activitatea sa din anulŭ trecutŭ. Referentulŭ Dr. *Vasiliŭ Hossu* raportézá cu terminĭ plinĭ de laudă meritată despre zelulŭ şi abnegaţiunea, cu care comitetulŭ centralŭ preste totŭ şi membriĭ luĭ singuraticĭ aŭ urmăritŭ realisarea scopuluĭ ce şi-l'a prefiptŭ „Asociaţiunea“. Afară de despărţĕmîntulŭ Alba-Iulia, Cluşiŭ şi Gherla celelalte tóte desvóltă activitate urmărindŭ şi ele scopulŭ „Asociaţiuniĭ“.

Referentulŭ recomándă apoĭ Adunăriĭ, să priméscă propunerile făcute de dniĭ Partenie Cosma şi Arseniŭ Vlaĭcu în şedinţa primă. Asemenea propune şi primirea învităriĭ la Năsĕudŭ. Adunarea le primesce.

După aceea a raportatŭ, dlŭ Dr. *Nicolaŭ Vecerdea,* că s'aŭ maĭ înscrisŭ maĭ mulţĭ membri pre viaţă şi ordinarĭ.

Apoĭ urmă raportulŭ comisiuniĭ de candidare. Adunarea alese prin aclamare pre membriĭ comitetuluĭ centralŭ şi pre oficialĭ aşa, precum îĭ propuse referentulŭ comisiuniĭ dlŭ Dr. *Augustinŭ Bunea,* şi anume:

Preşedinte *Georgiŭ Bariţiu,* vicepreşedinte Dr. *Ilarionŭ Puşcariŭ,* membri ordinarĭ *Nicanorŭ Frateşŭ, Ioanŭ Hannia, br. Davidŭ Urs de Marginea, Parteniŭ Cosma, Iosifŭ Şuluţiu, Zacharie Boiŭ, Ioanŭ V. Rusu, Ioanŭ Papiŭ, Ioanŭ Creţu, Ioanŭ Popŭ, Leontinŭ Simonescu, Dr. Corneliŭ Diaconovich,* membri suplenţĭ *Onoriŭ Tilea, Dr. Ioanŭ Crişanŭ, Dr. Amos Frâncu, Nicolaŭ Toganŭ, Gerasimŭ Candrea, Mateiŭ Voileanŭ,* secretariŭ primŭ *Zaharie Boiŭ,* secretariŭ alŭ doilea Dr. *Amosŭ Frâncu,* cassariŭ *Gerasimŭ Candrea,* controlorŭ *Nicanorŭ Frateşŭ,* bibliotecariŭ *Nicolaŭ Toganŭ.*

Verificarea protocoluluĭ şedinţeĭ se lasă comitetuluĭ centralŭ să o împlinéscă.

Eshauriatŭ fiindŭ programulŭ, preşedintele mulţămesce în numele sĕŭ şi alŭ comitetuluĭ centralŭ pentru încrederea Adunăriĭ generale, mulţămesce totodată celorŭ de faţă, că adunându-se aŭ manifestatŭ atâta interesŭ faţă cu „Asociaţiunea“. La carĭ dlŭ *Ioanŭ Germanŭ* la închiarea şedinţeĭ doresce preşedinteluĭ încă ţile multe şi bune, ca şi de aci încolo să se pótă jertfí pentru binele şi înaintarea poporuluĭ sĕŭ.

Asĕră a fostŭ concertŭ în Gesellschaftshaus. Despre concertulŭ acesta raportezŭ asemenea în specialŭ. V.

---

maĭ escelente ca cele din corulŭ acesta de plugarĭ, dar disciplină aşa de admirabilă, dulcéţă aşa de farmecătóre eŭ unulŭ n'am aflatŭ necum în celealalte corurile nóstre, dar nicĭ chiarŭ în cele germâne. Vorŭ ţice póte alţiĭ, că m'am înşelatŭ. Eŭ le rĕspundŭ, că mĭ-ar plăcé, să fie aşa.

Onóre deci coruluĭ de plugarĭ din Chisĕtĕŭ! Onóre maĭ alesŭ conducĕtoriuluĭ acestuĭ corŭ, părinteluĭ Lucianŭ Şepeţanŭ.

Însufleţirea publiculuĭ ajunge la culme, cândŭ în urma aplauselorŭ, ce aŭ eruptŭ după numĕrulŭ 10, corulŭ întregŭ intonézá *Deşteptă-te Române.* Şi aplausele se renoiră ĕră şi ĕră, în vreme ce orchestra esecuta *Sunetele române* din numĕrulŭ 11.

Dar veţi ţice acum, că să maĭ şi încheiŭ, căcĭ *spaţulŭ foiĭ nóstre este îngustŭ* şi prin urmare şi *scumpŭ.* Fie dar voea Dvóstre. Însă morala acestuĭ concertŭ să nu vĕ pună pĕcatele să nu mĭ-o tipăriţi. Étă-o: Dacă în Chisĕtĕŭ este cu putinţă aşa ceva, de ce să nu fie cu putinţă şi pre airea? Şi apoĭ câtŭ bine ar urma, câte rele s'ar curma, dacă poporulŭ nostru în timpulŭ sĕŭ liberŭ s'ar cuprinde şi pre airea asemenea celuĭ din Chisĕtĕŭ cu nobilitarea sa proprie prin mijlocirea musiceĭ! V.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Cestiunea vicariuluĭ primaţialŭ cu reşedinţa în Budapesta se vede că se apropie de resolvire. După cum se anunţă, canonicŭlŭ din Poşonŭ Ferdinandŭ Cselka a decheratŭ, că primesce cu mulţămită oficiulŭ de vicariŭ primaţialŭ, ce i-s'a oferitŭ.

Faţă cu faĭmele respândite de unele ţiare referitorŭ la restaurarea scaunuluĭ mitropolitanŭ din Agram „P. Cor.“ aducescirea, că până acum în cestiunea acésta nimicŭ nu s'a hotărîtŭ. Cestiunea persóneĭ, carea va avé să fie numită mitropolitŭ în Agramŭ, o va decide consiliulŭ ministrilorŭ, ce se va întruní în 10 Septembre.

Austria.

Marţi în 30 Augustŭ s'a deschisŭ în Laibach marea adunare a catolicilorŭ sloveni şi s'a închiatŭ în ţiua următóre. La adunare s'a insinuatŭ o mulţime aşa de mare de participanţi, câtŭ succesulŭ frumosŭ alŭ eĭ nu sufere îndoélă. După ce vomŭ fi primitŭ informaţiunĭ maĭ detaiate, vomŭ comunicá şi noĭ succesulŭ acesta.

Germânia.

Marţi în 30 Augustŭ s'a deschisŭ în Mainz a XXXIX mare adunare a catolicilorŭ din Germânia. Însemnătatea acestorŭ adunărĭ ale catolicilorŭ germânĭ este fórte mare nu numaĭ din privinţă bisericéscă, ci şi din privinţă politică şi socială. Aşa amintimŭ între altele, că din adunarea dela an. 1852 s'a pornitŭ propaganda pentru întemeiarea reuniunilorŭ catolice de sodalĭ, şi din cea dela

an. 1871 s'a pornitŭ combaterea gloriósă a Kulturkampfului inscenatŭ de Bismarck. Cea din anulŭ acesta are asemenea mare însĕmnătate, pentru-că erá de prevĕdutŭ, că într'însa se va statorí devisa catolicilorŭ cu privire la reîntroducerea caractĕrului confesionalŭ alŭ şcólelorŭ. Devisa acésta firesce că nu va puté cuprinde altceva, decâtŭ că conscinţa catolicilorŭ germâni nu póte să se liniştéscă, până cândŭ nu se va restabilí caractĕrulŭ acela alŭ şcólelorŭ.

Şedinţele s'aŭ ţinutŭ sub presidiulŭ deputatuluí Dr Porsh din Breslau. Dintre resoluţiunile şedinţeí prime unele se referescŭ la *serbarea démnă a iubileului episcopescŭ de 50 de anĭ alŭ Sânţieĭ Sale,* şi anume: Colectă estraordinară pentru filerulŭ s. Petru, peregrinajŭ la Roma şi la locurile de peregrinajŭ de prin Germânia, fundaţiunĭ pie întru amintirea perpetuă a numeluí Sânţieĭ Sale, aranjarea uneí adunărĭ solemne în ḑiua iubileului. De esecutarea acestorŭ concluse se va îngrijí o comisiune condusă de principele Löwenstein. — O altă resoluţiune provócă pre catolicĭ, *să nu sprijinéscă presa, carea nu-şĭ vĕdesce coloritulŭ.* — A treia resoluţiune eecomándă păstorilorŭ sufletescĭ, să introducă pretutindenea „*Reuniunea mamelorŭ creştine*". — A patra resoluţiune se referesce la *causa scolastică:* 1. Se îndréptă în contra propagandeí ideilorŭ anticreştine de pre catedrele şcólelorŭ germâne superióre, deórece ideile acelea rĕslăţescŭ socialismulŭ şi pregătescŭ disolvarea societăţiĭ. 2. Arată dreptulŭ neprescriptibilŭ alŭ părinţilorŭ catolicĭ de a da pruncilorŭ sĕĭ crescere catolică şi dechéră, că crescerea catolică se póte asigura numaĭ cu conlucrarea bisericeí. Chiarŭ de aceea pretinde cu tărie susţinerea, respective restabilirea şcólelorŭ confesionale poporale şi superióre şi concederea dreptuluí de a da instrucţiune religiósă în tóte şcólele. Aştéptă, ca în tóte şcólele, în carĭ umblă şi şcolarĭ catolicĭ, să se foloséscă numaĭ manualele de acelea, carĭ întru nimica nu vatĕmă consciinţa catolică. 3. Provócă pre catolicĭ, să foloséscă tóte mijlócele legale, ca să se asigureze câtŭ maĭ curêndŭ drepturile acestea ale părinţilorŭ catolicĭ. 4. Provócă pre catolicĭ, să între în „Reuniunea Canisius" formată spre asigurarea instrucţiuniĭ religióse, şi presa, ca se încépă propagandă în interesulŭ acesteĭ reuniunĭ.

Adunarea a XL-a din anulŭ viitorŭ este invitată la Bonn.

Anglia.

Se scrie, că Pontificele ar fi încredinţatŭ archiepiscopuluí de Westminster comisiunea de a asigurá pre Gladstone despre spriginulŭ bisericeí în resolvirea cestiuniĭ irlandeze şi a-l împărtăşí cu o cale, că renoirea legăturеí diplomatice cu Scaunulŭ apostolicŭ ar înaintá fórte scopulŭ nouluí guvernŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Precum anunţă „Wiener Allg. Ztg.", este deja certŭ, că în loculuí ambasaduluí din Berlin Emericŭ Széchenyi se va numí *Ladislaŭ Szögyény*, până acum ministru a latere.

Cu privire la statorirea definitivă a budgetuluí de pre anulŭ viitoriŭ, precum se afirmă din parte semioficiósă, consultările se vorŭ începe numaĭ după 10 Septembre.

Din Fiume se telegrafézĕ, că în 31 Augustŭ comisiunea camereĭ comerciale şi industriale de acolo érá a ţinutŭ o consultare în obiectulŭ portuluí liberŭ. Pertractarea şi conclusulŭ ílŭ táinuescŭ.

Anglia.

După informaţiunile luí „Daily Chronicle" punctele cele maĭ de frunte ale învoieleĭ dintre cabinetulŭ Gladstone şi dintre partidulŭ irlandezŭ suntŭ următórele: Legislaţiunea irlandeză actuală să rĕmână în vigóre încă pre cinci anĭ. Poliţia şi justiţia vorŭ rĕmâné subordinate parlamentuluí din Dublin. De prisosulŭ fundaţiunilorŭ bisericescĭ dispune legislativa irlandeză. Va fi unŭ singurŭ oficiŭ vamalŭ, şi parlamentulŭ irlandezŭ nu va avé voe să impună vămĭ deosébite. Regina are dreptŭ de veto, care-lŭ va puté deprinde la sfatulŭ ministrilorŭ anglezĭ. Treĭ ḑecĭ de deputaţĭ irlandezĭ rĕmânŭ în parlamentulŭ anglezŭ.

Germânia.

Cestiunea serviţiuluí militarŭ activŭ de doĭ anĭ, după cum spunŭ informaţiunile cele maĭ nóuĕ, a ajunsŭ érăşi în stadiulŭ acela, în care se afla ea înainte de asta cu dóuĕ sĕptĕmânĭ, maĭ înainte de ce împĕratulŭ Wilhelm s'a pronunţatŭ în contra serviţiuluí activŭ de doĭ anĭ. Cele maĭ multe foĭ germâne aducŭ scirea, că proiectulŭ de lege respectivŭ este deja pregătitŭ şi în anulŭ viitorŭ cam prin luna luí Martie Reichsrathulŭ ílŭ va desbate. Despre cuprinsulŭ proiectuluí de lege spunŭ acelea-şĭ foĭ, că serviţiulŭ activŭ de doĭ anĭ nu se va statorí ca principiŭ, ci se va începe a se esecutá în praxă aşa, că ostăşimea cea din anulŭ alŭ treilea de serviţiŭ activŭ o vorŭ dimite acasă cu concediŭ condiţionatŭ.

Rusia.

Rusia înaintézĕ totŭ maĭ afundŭ în Asia centrală. Sub cuvîntŭ, că aŭ să apere pre comercianţiĭ ruşĭ contra turburărilorŭ născute din causa colereĭ, trupele rusescĭ aŭ străbătutŭ în provincia persică Astrabad. Dela China se încércă colosulŭ de Nordŭ să ocupe Pamir-ulŭ, care e unŭ ţinutŭ deşertŭ, dară de mare momîntŭ din punctŭ de vedere strategicŭ.

Scirile cele maĭ nóuĕ spunŭ, că Ţarulŭ maĭ pre urmă s'a învoitŭ în retragerea ministruluí de finanţe Vişnegradski. Acestuia sănĕtatea sdruncinată nu-ĭ maĭ concede a rĕmâné în oficiŭ. De următoriŭ alŭ luí se va numi Witte.

După o lege publicată la 10 Aug. a. c. celŭ ce vîndŭ ţĕrenilorŭ bucate pre camătă, vorŭ fi pedepsiţĭ cu închisóre până la 6 lunĭ, şi diferinţa de preţŭ se va restituí cumpĕrătorilorŭ.

Sêrbia.

Abia a luatŭ în mână noulŭ ministerŭ liberalŭ frînele guvernăriĭ, şi în capitala Belgradŭ s'a şi ţinutŭ o adunare mare de poporŭ şi după esemplulŭ acesta alŭ capituleĭ în ţéra întrégă s'a începutŭ o mişcare a poporuluí îndreptată în contra regenţeĭ şi a guvernuluí. Radicaliĭ, carĭ dispunŭ de maĭoritate în parlamentŭ şi se bucură de simpatia maĭorităţiĭ poporuluí, protestézĕ în contracutezărиĭ liberalilorŭ, carĭ deşi dispunŭ în parlamentŭ numaĭ de unspreḑece mandate, totuşĭ aŭ fostŭ aşa de obraznicĭ, de aŭ primitŭ asupră-şĭ comisia formărиĭ unuĭ cabinetŭ liberalŭ.

America sudica.

Republicele din America sudică ne presentă o tristă imagine de decădinţă politică. În *Venezuela* în urma revóltelorŭ continue domnesce dreptulŭ pumnuluí. Soldaţiĭ îşĭ permitŭ totŭ felulŭ de escese, de carĭ nu suntŭ cruţaţĭ nicĭ chiar representanţiĭ statelorŭ străine. Precum se anunţă, unĭĭ ofiţerĭ din armata regimuluí aŭ voitŭ să ĭea cu puterea caĭĭ ambasaduluí germânŭ Kleist. Dela consululŭ generalŭ alŭ Danemarceĭ aŭ şi răpitŭ în realitate caĭĭ din grajdŭ. Cândŭ consululŭ s'a plânsŭ guvernatoruluí, acesta ĭ-ar fi rĕspunsŭ: „Noĭ nu ne tememŭ de tunurile Danemarceĭ." În *Bolivia* încă nu e suprimată cu totulŭ revoluţiunea.

Corespondinţe.

Sucuthardŭ, 14 Augustŭ 1892.

Clarissime Domnule Redactorŭ!

Precum în preţuitulŭ ḑiarŭ, ce redigeaţĭ, a fostŭ anunţatŭ încă maĭ înainte, în 1 Augustŭ st. n. ḑiua sântuluí Profetŭ Ilie în comuna Sucuthardŭ s'a îndeplinitŭ actulŭ sânţiriĭ bisericeĭ nóuĕ, carea s'a ziditŭ prin concursulŭ marinimosŭ alŭ multŭ preţuituluí stimatŭ de toţĭ economŭ din locŭ Simionŭ F. Negruţŭ cu fiiĭ sĕĭ Susana măritată Câmpianŭ, protopopésă în Elisabetopole, Ioanŭ F. Negruţŭ profesorŭ preparandialŭ în Blaşiŭ, Dr. Emiliŭ F. Negruţŭ medicŭ cercualŭ în Sintereagŭ şi Iosifŭ F. Negruţŭ economŭ în locŭ, carĭ din devotamentŭ cătră noĭ, ca cătră poporulŭ din comuna lorŭ natală şi îndemnaţĭ dela Spiritulŭ sântŭ aŭ jertfitŭ dela sine-şĭ o suma de 4300 fl. v. a. şi carĭ ca să dea actuluí începutŭ însemnătate, şi ca mărirea ḑileĭ să se ridice câtŭ maĭ splendidŭ, întîmplându-se unŭ atare casŭ într'o comună abia în restimpŭ de 3—4 secli, înşi-şĭ Domniile lorŭ, anume M. On. D. profesorŭ Ioanŭ F. Negruţŭ şi cu fratele sĕŭ Dr. Emiliŭ F. Negruţŭ sosindŭ aci cu o ḑi maĭ înainte, aŭ întreprinsŭ lucrulŭ pentru aranjarea atâtŭ din afară, câtŭ maĭ vîrtosŭ din lăuntru a bisericeĭ, aşa câtŭ aŭ împodobitŭ în modulŭ celŭ maĭ esteticŭ şi plăcutŭ atâtŭ jurulŭ bisericeĭ cu ramurĭ de copacĭ şi ĭérbă cu florĭ ér internulŭ l'aŭ înfrumseţatŭ cu ornamente, icóne preţióse. Aşa Spectabilulŭ Domnŭ Dr. Emiliŭ F. Negruţŭ a donatŭ 5 icóne depinse pre pânză cu oleiŭ de mărimea de 80—100 cm., o cruciţă frumósă în preţŭ de 20—24 fl. v. a. M. On. D. Profesorŭ Ioanŭ F. Negruţŭ ne-a dăruitŭ 2 strane în preţŭ de 25 fl. v. a., unŭ rîndŭ de vesminte pentru diaconŭ şi 4 icóne érăşĭ frumóse, ér la olaltă fraţiĭ: Susana, Ioanŭ şi Emiliŭ încă unŭ lustérŭ de sticlă în preţŭ de 35 fl. v. a., preste totŭ aŭ luatŭ făcliĭ, luminĭ etc. în preţŭ de 15 fl. v. a.

Matróna şi maîca multorŭ sĕracĭ şi miserĭ, anume Anişca Dulogŭ n. F. Negruţŭ, preutésă vĕduvă în Blaşiŭ, carea ca născută în comuna acésta nu şĭ-a uĭtatŭ de noĭ, ne-a procuratŭ unŭ clopotŭ noŭ cu preţulŭ de 115 fl. v. a. Unŭ economŭ din Gheolţŭ cu numele Tĕrnovianŭ Ioanŭ încă ne-a donatŭ o icónă în preţŭ de 4—5 fl. v. a.

Cu ocasiunea actuluĭ sânţirĭĭ, care s'a începutŭ la ¾ la 8 óre antemeridiane şi a duratŭ până la 1 óră postmeridiane, numa decâtŭ s'a vĕdutŭ îndesuindu-se poporŭ din tóte locurile şi inteligínţă şi din alte comune aducêndŭ vesminte şi alte ornamente bisericescĭ pentru a se binecuvîntá împreună cu tóte cele nóuĕ procurate pentru biserica nóstră, ceea ce abia în cimiteriulŭ bisericeĭ cu ocasiunea sânţirĭĭ apeĭ s'a pututŭ sĕvârşi. Clerŭ a fostŭ de faţă ca 25 preoţĭ, inteligínţă preste totŭ ca 80 de persóne, ér poporŭ de pre la sate ca 1600 suflete. Nu erá chipŭ şi modru de a pătrunde poporuluĭ în biserică. Ceremonia s'a îndeplinitŭ în modulŭ celŭ maĭ evlaviosŭ şi ridicătoriŭ de inimĭ, ér maĭ vîrtosŭ pre timpulŭ serviţiuluĭ lăţindu-se ca fulgerulŭ trista scire, că neuĭtatulŭ, nostru Părinte şi Mitropolitŭ a adurmitŭ, clerulŭ abia s'a pututŭ reculege şi cu feţe triste şi posomorîte a începutŭ şi continuatŭ actulŭ sânţirĭĭ. Actulŭ acesta l'a condusŭ Magnificulŭ Duŭ delegatŭ episcopescŭ Canonicŭlŭ Ioanŭ P. Papiŭ cu 4 protopopĭ şi 12 Preoţĭ. După cetirea sântеĭ Evangelĭĭ la Liturgie Magnificulŭ Domnŭ delegatŭ episcopescŭ a ţinutŭ o cuvîntare despre puterea rugăciuniĭ şi aducere de jertfă la sânta maîcă biserică, în carĭĭ accentuândŭ buna dăruire prin elocinţa sa a storsŭ lacremĭ din mulţĭ ochĭ. Ca diaconĭ aŭ servitŭ M. O. D. Ioanŭ F. Negruţŭ şi I. Lessiŭ, profesorŭ preparandialŭ în Gherla. La finea sântеĭ Liturgiĭ preotulŭ localŭ a ţinutŭ poporuluĭ adunatŭ o cuvîntare de mulţămită fundatorilorŭ bisericeĭ şi tuturorŭ binefăcĕtorilorŭ eĭ. Corulŭ plugarilorŭ din locŭ a esecutatŭ cântările bisericescĭ. După finea sântеĭ Liturgiĭ tótă inteligínţa a fostŭ invitată la unŭ prândŭ comunŭ la economulŭ Simeonŭ F. Negruţŭ. Din causa jeliĭ marĭ pentru adurmirea Mitropolituluĭ vorbirile îndatinate la ocasiunĭ de acestea nu s'aŭ rostitŭ.

Pentru înfrumseţarea internă a bisericeĭ cu ocasiunea aceea aŭ binevoitŭ a părui: Magnif. Dnŭ Canonicŭ Ioanŭ P. Papiŭ 2 fl., Ioanŭ Lessiŭ prof. prep. 1 fl., Ioanŭ F. Negruţŭ, profesorŭ preparand. 2 fl., Anna Fekete Negruţŭ 3 fl., Moldovanŭ Simon din Gherla 5 fl., Iosifŭ Fekete Negruţŭ economŭ 2 fl., Alesandru Bene protopopŭ 1 fl., Vasiliŭ Puşcariŭ protopopŭ 1 fl., Soos Ferencz notariŭ 1 fl., Andreiŭ Truţa asesorŭ la scaunulŭ orfanalŭ din Cluşŭ 3 fl., Iovu Grubureanŭ notariŭ 1 fl. 50 cr.

Cu tótă stima **Gregoriŭ F. Negruţŭ.**
preotŭ localŭ.

Noutăţĭ.

Binecuvîntarea noului internatŭ de băeţĭ s'a sĕvârşitŭ în Blaşiŭ în 31 Augustŭ prin Rmulŭ canonicŭ Alesandru Grama. Cântările le-a esecutatŭ corulŭ plugarilorŭ din Chisĕtĕŭ. La actulŭ acesta religiosŭ aŭ asistatŭ şi mulţĭ străinĭ, carĭ aŭ adusŭ pruncĭ la şcólele din Blaşiŭ.

Clasă paralelă la gimnasiulŭ din Blaşiŭ. Conferinţa profesorilorŭ dela gimnasiulŭ românŭ gr. cat. din Blaşiŭ avêndŭ în vedere concursulŭ mare alŭ tinerimiĭ studióse a decisŭ, ca în anulŭ acesta clasa primă la acestŭ gimnasiŭ să aîbă dóuĕ despărţĕminte paralele. Preaveneratulŭ Consistorŭ mitropolitanŭ a aprobatŭ decisiunea acésta. S'aŭ înmatriculatŭ în aceste dóuĕ despărţĕminte 120 de şcolarĭ, maximulŭ concesŭ prin lege.

Diecesa Lugoşuluĭ. Se escrie concursŭ cu terminulŭ până în 15 Septembre n. a. c. pentru următórele staţiunĭ cantorŭ-docentale: *Ostrovulŭ mare*, protopopiatulŭ Ulpieĭ Traiane, cu emolumintele: Salarŭ 200 fl., lemne focale, cuartirŭ, competinţele de lecticalŭ şi de stola cantorală îndatinată. *Chizdia*, protopopiatulŭ Timişóreĭ, cu emolumintele: Salarŭ 120 fl., venitele cantorale cam 20 fl., 9 orgiĭ de lemne focale, 1200 litre grâu, 1200 litre cucuruzŭ, folosirea a 2 jug. 1044□° fênaţŭ, a 1 jug. 1391□° arătoriŭ şi cuartirŭ.

Maiestatea Sa nu merge la Lemberg. După cum se anunţa din Viena, Maiestatea Sa avêndŭ în vedere periculele, carĭ se potŭ nasce în privinţă sanitară în urma concursuluĭ de masse de poporŭ, a renunţatŭ la călătoria în Lemberg.

Denumire. *Iosifŭ Popŭ* jude la tabla regéscă din Cluşŭ a fostŭ numitŭ jude la Curia regéscă.

Concertŭ. Corulŭ plugarilorŭ din Chisĕtĕŭ în drumulŭ sĕŭ către casă s'a opritŭ Mercurĭ în 31 Augustŭ în Blaşiŭ, ca să concerteze şi aci. Concertulŭ s'a întîmplatŭ cu binevoitorulŭ concursŭ alŭ dşoreĭ Melania Brênduşanŭ şi alŭ fraţilorŭ Iacobŭ şi Traianŭ Murĕşianŭ. După cele ce publicămŭ în foişóra numĕruluĭ de faţă despre concertulŭ din Sibiŭ, nu aflămŭ de lipsă a maĭ adauge fără numaĭ că publiculŭ numĕrosŭ, care a asistatŭ la concertulŭ din Blaşiŭ, a fostŭ suprinsŭ plăcutŭ preste aşteptare.

Şcólă de vigilĭ de pădure în Transilvania. Ministrulŭ de agronomiĕ în cuvîntulŭ de deschidere a espositeĭ de vite, ce s'a aranjatŭ în Cluşŭ, a făcutŭ decherarea, că înfiinţarea uneĭ şcóle de vigilĭ de pădure în Gurghiŭ pre teritoriulŭ dominiuluĭ corónеĭ a ajunsŭ în stadiulŭ de a se realisa.

Căpitanŭ alŭ Bucovineĭ este numitŭ din partea Maĭestăţiĭ Sale *Lupul* deputatŭ din Reichsratulŭ imperialŭ şi din Landtagulŭ Bucovineĭ.

Suntŭ de ajunsŭ puscile. Nu de multŭ s'a răspânditŭ scirea, că fabrica de arme din Steyr a disolvatŭ filiala sa din Viena. Acum aducŭ ziarele scirea, că fabrica a dimisŭ şi în Steyr cinci miĭ de lucrătorĭ. Ceĭ maĭ mulţĭ dintr'înşiĭ mergŭ în America, alţiĭ în Budapesta, alţiĭ în fabricele din Belgiŭ şi din Francia, ca să-şĭ câştige pâne. Causa dimiterilorŭ este, că avemŭ destule puscĭ. Monarchia nóstră şĭ-a acoperitŭ tótă lipsa de puscĭ, ér din străinătate nu sosescŭ comande maĭ considerabile.

Calea ferată Sibiŭ—Turnulŭ-roşu. Probarea technică şi politenéscă a acesteĭ căĭ ferate vicinale în înţelesulŭ ordinaţiuniĭ ministruluĭ de comunicaţiune a trebuitŭ să se întîmple erĭ în 2 Septembre sub conducerea secretariuluĭ ministerialŭ Papp Arpád. Calea acésta lungă de 31·5 km. are însemnătate şi pentru comunicaţia internaţională. Ea va ave adecă să împreune prin passulŭ Turnulŭ roşu reţéua căilorŭ ferate magiare cu cea din România. Linia Sibiŭ—Avrigŭ în 7 a c. se va predá comunicaţieĭ publice.

Concesiune prelungită. Ministrulŭ de comunicaţiune a prelungitŭ pre unŭ anŭ concesiunea dată în 10 Septembre 1891 advocaţilorŭ din Făgăraşŭ Iuliŭ Benedek şi Dr. Adolf Fejérvári de a împreuna Făgăraşulŭ cu Zerneştiĭ printr'o cale ferată.

Cine se teme de respândirea culturei. „Egyetértés“ aduce scirea sensaţională, că în casa cea nóuă, ce o zidesce biserica gr. cat. din Turda în piaţa cetăţiĭ, Româniĭ aŭ de gândŭ să aşedе unŭ gimnasiŭ românescŭ. Spaîma, precum se vede, este mare, căcĭ scirea luĭ „Egyetértés“ se închie cu cuvintele: „Acéstă primejdie înspăimîntă acum în Turda.“

Replice confiscate. Foilorŭ din Budapesta li-se scrie, că Sâmbătă în 27 a c. s'aŭ străpusŭ spre spedare la gara din Sibiŭ şese pacheturĭ pre adrese românescĭ pentru diferite părţĭ ale ţĕreĭ. Pre ele erá însemnatŭ, că cuprindŭ obĭecte de ferŭ. Unŭ oficialŭ dela direcţiunea căilorŭ ferate din Cluşŭ, care pre atuncia erá chiarŭ la gară, lucrulŭ l-a fostŭ bătătoriŭ la ochĭ, şi după ce era învederatŭ, că pacheturile nu cuprindŭ obĭecte de ferŭ, elŭ a dispusŭ, ca ele să nu se spedeze, ci le-a confiscatŭ şi le-a străpusŭ magistratuluĭ cetăţiĭ. Resultatulŭ cercetăriĭ încă nu a ajunsŭ la publicitate, dar se svonesce, că ele cuprindŭ faîmósa replică a studenţilorŭ românĭ, esemplarele căreia voiaŭ să le trimită în mulţime mare din Sibiŭ, ca să se respândéscă. „Hermannstädter Zeitung“ rectifică şi întregesce scirea acésta: Lăţile (nu pacheturile) respective le-a străpusŭ la gară compactorulŭ Neuzil prin mijlocirea firmeĭ de spediţiune Felter însĕmnându, că ele cuprindŭ tipăriturĭ (nu obĭecte de ferŭ). Desfăcêndu-se lăţile, s'aŭ aflatŭ într'însele câteva miĭ de esemplare din traducerea francesă a replicеĭ studenţilorŭ. Poliţia nu s'a aflatŭ îndemnată a le confiscá, ci a concesŭ spedarea lorŭ.

Esposiţie în Filipopolŭ. Esposiţia acésta s'a deschisŭ în 27 Augustŭ. Bulgaria o privesce de curatŭ naţională, avêndŭ ea scopulŭ de a pune înaintea ochilorŭ poporuluĭ bulgarŭ o oglindă a economieĭ rurale şi a industrieĭ de casă strînsŭ împreunate cu aceea. Arealulŭ esposiţieĭ este de 85,000 m. □. Arealulŭ aăesta înainte de asta cu şese lunĭ erá o luncă, ér acum este prefăcutŭ într'unŭ parcŭ frumosŭ, care cuprinde arborĭ, grote, fântânĭ săritóre şi unŭ lacŭ de o estensiune de 6000 m. □. În parculŭ acesta suntŭ 46 pavillóne, dintre carĭ 22 suntŭ ocupate prin esposiţia economieĭ şi industrieĭ bulgare.

Cholera. În *Hamburg* aŭ începutŭ a decresce casurile de cholerá. În 29 Augustŭ s'aŭ bolnăvitŭ de cholerá 447 persóne şi aŭ muritŭ 173. În *Altona* asemenea decresce epidemia. În 29 Augustŭ aŭ fostŭ acolo 20 îmbolnăvirĭ şi 8 casurĭ de mórte, în *Wansbek* 17 îmbolnăvirĭ şi 9 casurĭ de mórte. În *Berlin* s'a constatatŭ în 30 Augustŭ alŭ doilea casŭ de cholerá asiatică. — În *Paris* numĕrulŭ celorŭ ce în 30 Augustŭ zăceaŭ de cholerá în spitalŭ, erá de 164. Casurĭ de mórte în urma cholereĭ asiatice s'aŭ constatatŭ 18. — În *London* s'aŭ constatatŭ 5 casurĭ letale de cholerá asiatică.

Nu este cholerá în România. Cetimŭ în „Timpul“: „Neue Freie Presse“ reproduce în ultimulŭ eĭ numĕrŭ după ziarele ungurescĭ scirea, că suntŭ maĭ multe casurĭ de cholerá în România la Porţile de ferŭ, şi că guvernulŭ românŭ ascunde adevĕrulŭ. D. dr. Felix a telegrafatŭ ziaruluĭ „Freie Presse“ desmînţindŭ categoricŭ o asemenea rĕŭ intenţionată şi ridiculă scire.

† **Casŭ de mórte.** Subscrişiĭ membrĭ aĭ familieĭ întristate ca soţie, ca pruncĭ, socru, sororĭ, frate şi cumnaţĭ cu inimă frântă de durere aducŭ la cunoscinţă, că *Gabriel Manŭ*, iubitulŭ soţŭ, părinte, ginere, fostŭ advocatŭ în Bistriţă, membru fundatorŭ alŭ „Asociaţiunii Transilvane“ şi membru alŭ maĭ multorŭ corporaţiunĭ şi societăţĭ, Directorŭ executivŭ la institutulŭ „Bistriţana“, astădĭ în 28 Augustŭ 1892 st. n. la 3 óre după amédĭ, după unŭ morbŭ îndelungatŭ şĭ-a datŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile Creatoruluĭ în anulŭ alŭ 48-lea alŭ vieţiĭ sale pline de activitate. Înmormîntarea rĕmăşiţelorŭ pămîntescĭ se va sĕvârşi Marţĭ în 30 Augustŭ 1892 la 4 óre postmeridiane. Sânta Liturgie întru repausulŭ sufletuluĭ sĕŭ se va celebrá în 31 Augustŭ 1892 diminéţa la 9 óre în biserica română greco-cat. din Bistriţă. Fie-ĭ ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvîntată! Bistriţă, la 28 Augustŭ 1892 st. n. *Valeria Manŭ născ. Poruţŭ*, ca soţie. *Emiliŭ*, *Victorŭ*, ca fiĭ. *Samuele Poruţŭ*, consilierŭ ministerialŭ în pensiune, ca socru. *Irina*, *Maria*, *Macedonŭ*, *Ana*, *Pelagia*, *Anastasia*, ca sororĭ şi frate. *Emiliŭ Poruţŭ*, inginerĭŭ, Dr. *Romulŭ Poruţŭ*, medicŭ, *Basiliŭ Popiţanŭ*, căpit. c. r. în pens. ca cumnaţĭ.

Literele fundaţionale.

B.

Literele fundaţionale despre Seminariulŭ Junimiĭ române greco-catolice studióse în Blaşiŭ.

Noĭ Conte Romanŭ Ioanŭ Vancea de Buteasa, din îndurarea luĭ Dumneḑeŭ şi graţia Sântuluĭ Scaunŭ apostolicŭ Archiepiscopŭ greco-catolicŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ şi Mitropolitŭ alŭ Românilorŭ catoliciĭ de ritulŭ grecescŭ din Transilvania şi Ungaria, Prelatŭ Domesticŭ alŭ Sânţieĭ Sale Sumuluĭ Pontifice Leonŭ alŭ XIII şi Asistente la Soliulŭ Pontificiŭ, Consiliarŭ Intimŭ de statŭ alŭ Maiestăţiĭ Sale Sacratissime Cesaree-Regescĭ şi Apostolice Franciscŭ Iosifŭ I, Doctorŭ de S. Teologie etc. etc.

Lectorilorŭ salute dela Domnulŭ.

Spre eternă amintire a lucruluĭ presinte!

F'iindŭ-că este comprobatŭ prin istoria vécurilorŭ, şi adeveritŭ prin esperinţa de tóte ḑilele, că fericirea familiilorŭ şi înflorirea societăţiĭ, asemenea salutea Bisericeĭ şi prosperarea Statuluĭ însă-şi depinde fórte multŭ dela educaţiunea solidă religioso-morală a tinerimiĭ fragede: mĭ-am câştigatŭ convicţiune firmă, că atâtŭ Bisericeĭ câtŭ şi Statuluĭ abia se vorŭ putè prestá serviţiĭ maĭ folositóre prin altă întreprindere, decâtŭ prin nisuinţa eficace de a asecurá educaţiunea creştină a tinerilorŭ.

Dar nicĭ chemăriĭ sacre a unuĭ Archipăstorŭ sufletescŭ încă nu este altceva maĭ conformŭ, decâtŭ nisuinţa posibilă a promová cultivarea religioso-morală a junimiĭ.

De aceea mĭ-am pusŭ în inima mea, ca să întreprindŭ fundarea, ridicarea şi dotarea unuĭ institutŭ de educaţiune pentru junimea română greco-catolică în Opidulŭ Blaşiŭ, care este şi reşedinţa demnităţiĭ archiepiscopescĭ şi mitropolitane.

A.

Numele şi destinaţiunea acestuĭ Institutŭ.

§. 1.

Institutulŭ de educaţiune, a căruĭ Fundaţiune prin acésta se indigitézá, se va numi *„Seminariulŭ Junimiĭ române greco-catolice studióse în Blaşiŭ“*, în care se vorŭ educá tineriĭ studioşi în Blaşiŭ născuţi din părinţi credincioşi aĭ Archidieceseĭ greco-catolice de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ saŭ de origine din consângenĭ saŭ afinĭ de aĭ meĭ, chiar şi dacă aceştia ar fi domiciliaţi airea, dar fiiĭ lorŭ vorŭ studiá în Blaşiŭ.

Acestŭ Seminariŭ va fi dedicatŭ în onórea Sântuluĭ Apostolŭ şi Evangelistŭ Ioanŭ, carele cu acésta se şi alege şi se dechéră de patronŭ alŭ aceluia.

În frontispiciulŭ edificiuluĭ Seminariuluĭ se va aplicá pre o lamină de aramă inscripţiunea: *„Ioanŭ Vancea Mitropolitŭ . . . . . Sciinţelorŭ şi Pietăţiĭ Junimiĭ române greco-catolice.“*

§. 2.

Capitalulŭ Fundaţiuniĭ acestuĭ Seminariŭ îlŭ va constituí acea parte a substanţeĭ mele, carea în puterea Testamentuluĭ se îndigitézá spre scopulŭ acesta, carea apoĭ va fi a se elocá în locŭ sigurŭ, ca să fructifice pentru totdeuna spre scopulŭ Seminariuluĭ.

§. 3.

Din interusuriulŭ acesteĭ sume capitale să se întreţină în Seminariŭ atâţĭ alumnĭ, pentru câţĭ va ajunge acela, computându o sută florenĭ v. a. pentru întreţinerea unuĭ alumnŭ.

§. 4.

La alumnatulŭ Seminariuluĭ să se suscépă tineriĭ pre calea concursuluĭ publicŭ, carele va fi a se curentá în întrégă Archidiecesa pre o ḑi anumită a vacaţiunii scolastice, la care alumnatŭ în genere numaĭ aceia să se primésc, carĭ vorŭ produce testimoniĭ adornate atâtŭ cu calculĭ de eminenţie reportaţi din tóte studiile în clasă publică, câtŭ şi cu note de purtare morală laudabilă.

§. 5.

La primirea alumnilorŭ să aĭbă preferinţă consângeniĭ meĭ, apoĭ „caeteris paribus“ fiiĭ parochilorŭ miseri saŭ a Preoţilorŭ archidiecesanĭ; — carĭ însă vorŭ fi maĭ buniĭ între toţĭ, să se primésc chiar şi dacă ar fi fiiĭ credincioşilorŭ din clasa cea maĭ de josŭ; ma niciĭ aceia încă să nu se eschidă dela educaţiunea Seminariuluĭ, carĭ pre lângă solvirea uneĭ quote anuale de intertenţiune vorŭ dorí a fi primiţi la Seminariŭ; dar şi aceştia încă să se primésc totdeuna pre lângă cautelele de lipsă şi întru câtŭ va admite localitatea.

§. 6.

Alumnatulŭ seminariulŭ va începe de regulă cu prima clasă gimnasială, şi va durá până la a opta saŭ ultima clasă inclusive.

§. 7.

Primirea la alumnatulŭ Seminariuluĭ se va face *în şedinţa Venerabiluluĭ Consistoriŭ archidiecesanŭ plenariŭ*, la care şedinţă ţinêndă în ḑiua concursuluĭ publicŭ vorŭ avé întrare liberă toţĭ asesoriĭ acestuĭ Consistoriŭ, carĭ preînsciinţaţĭ despre acestŭ lucru vorŭ voí să participe la aceea.

§. 8.

Tineriĭ concurenţĭ cu o ḑi maĭ înainte de concursŭ vorŭ trebuí să se visiteze fisice în persónă prin Mediculŭ archidiecesanŭ, ca numaĭ ceĭ sănĕtoşĭ şi robuştĭ, şi carĭ nu suferŭ de nicĭ unŭ morbŭ saŭ defectŭ, să pótă fi primiţĭ, ca astfelŭ educaţiunea şi instituţiunea celorŭ primiţĭ să pótă corĕspunde scopuluĭ Seminariuluĭ.

§. 9.

În Consistoriulŭ plenarŭ fie care asesorŭ neinteresatŭ va avé votŭ decisivŭ, avêndŭ Mitropolitulŭ şi respective presidentele Consistoriuluĭ de a se bucurá de dóuĕ voturĭ, carele apoĭ va enunţá susceperea după maioritatea voturilorŭ, saŭ, fiindŭ voturile egale şi de o parte şi de alta, pre partea aceea, la carea se va fi alăturatŭ dînsulŭ cu voturile sale.

§. 10.

Ceĭ primiţi la alumnatŭ vorŭ frecuentá clasele publice la gimnasiulŭ localŭ; aceştia, dacă după primire din orĭ ce causă s'ar arĕtá nedemnĭ de alumnatŭ, se vorŭ putè eliminá din Seminariŭ prin V. Consistoriŭ archidiecesanŭ, tot-deuna însă la propunerea motivată a Rectoruluĭ Seminariuluĭ.

§. 11.

Alumniĭ Seminariuluĭ vorŭ căpĕtá în Seminariŭ provisiune de locuinţă şi viptŭ, în cură medicală şi instituţiune sciinţifică, în cantulŭ bisericescŭ şi ritulŭ cultuluĭ divinŭ, ma întru câtŭ va fi cu putinţă, chiar şi în recuisite scripturistice şi aparatŭ sciinţificŭ.

§. 12.

Dacă capitalulŭ fundaţionalŭ alŭ Seminariuluĭ prin munificinţa şi a altorŭ binefăcĕtorĭ va fi crescutŭ, şi va avé unŭ proventŭ anualŭ maĭ mare, întregŭ alumnatulŭ, saŭ celŭ puţinŭ o parte şi anume cea maĭ lipsită se va putè provedè şi cu îmbrăcăminte, numaĭ câtŭ să fie uniforme.

B.

Administraţiunea didactico-disciplinară a Seminariuluĭ.

§. 13.

Preste întregŭ Institutulŭ va fi unŭ superiorŭ numitŭ Rectorŭ, pre care, dacă va fi Canonicŭ, ce póte să fie, Mitropolitulŭ dintre Canoniciĭ Bisericeĭ mitropolitane îlŭ va deputá pentru purtarea acestuĭ oficiŭ pre timpŭ nedeterminatŭ, carele, fiindŭ posibilŭ să fie totŭ acela, care va fi Rectorŭ şi la Seminariulŭ teologicŭ; altcum tot-deuna are să fie ast-felŭ de individŭ, care să fie si aptŭ şi să aĭbă şi propensiunea de a procurá alumnilorŭ o educaţiune câtŭ se póte maĭ perfectă; pentru aceea acela va continuá oficiulŭ sĕŭ neîmpedecatŭ, până cândŭ va putè corĕspunde scopuluĭ Seminariuluĭ; şi ca Rectorulŭ să pótă purtá acestŭ oficiŭ, cum se cuvine, va avé în Seminariŭ provisiunea de lipsă, dacă cumva în calitatea sa de Rectorŭ alŭ Seminariuluĭ teologicŭ nu o ar avé deja dela acestŭ Institutŭ.

§. 14.

Afară de Rectorŭ la acelŭ Institutŭ se vorŭ maĭ aplicá încă alţĭ doĭ superiorĭ, şi anume unulŭ în calitate de Vice-Rectorŭ; şi carele va grijí de lucrurile economice-domestice sub inspecţiunea Rectoruluĭ; şi altulŭ va funcţioná în calitate de Prefectŭ alŭ Studiilorŭ, care se va ocupá cu educaţiunea, instituţiunea şi disciplina seminarială totŭ sub supraveghiarea şi direcţiunea aceluia-şi Rectorŭ.

Vice-Rectorulŭ se va alege de V. Consistoriŭ archidiecesanŭ dintre Preoţiĭ archidiecesanĭ aptĭ şi pricepĕtorĭ de lucru; ér Prefectulŭ Studiilorŭ se va deputá de cătră Mitropolitŭ dintre profesorĭ spre purtarea acestuĭ oficiŭ; amîndoĭ pre lângă provisiunea de lipsă, ce vorŭ avé a o căpĕta dela Seminariŭ, şi prelângă unŭ salarŭ óre-care anualŭ, ce va fi a se determiná de cătră V. Consistoriŭ, după cum vorŭ admite puterile finanţiale ale Seminariuluĭ, de cumva vre unulŭ din eĭ nu ar funcţioná şi în Seminariulŭ teologicŭ, orĭ ca profesorŭ la gimnasiŭ şi ca atare nu şĭ-ar căpĕtá de acolo cele de lipsă.

§. 15.

Agendele speciale şi feluritele părţi ale oficiuluĭ acestorŭ superiorĭ se vorŭ

determină și circumscrie prin legi și regule speciale, cari vorŭ fi a se defini și stabili de către Venerabilulŭ Consistoriŭ archidiecesanŭ, de cumva nu ar fi de ajunsŭ cele existente.

(Va urmá.)

Unirea bisericei române din Ungaria și Transilvania, dară mai alesŭ din părțile bănățene ale dieceseĭ Lugoșului.

(Continuare.)

Cuprinsulŭ acestei representări arată îndestulŭ, că și episcopulŭ Stanislavicĭ a avutŭ la inima sa progresulŭ și întărirea Unirii, și dacă aceea nu avutŭ efectulŭ doritŭ, causa a bună samă este de a se căutá în indiferentismulŭ auctorităților civile, cari aŭ întrelăsatŭ a se folosí de mijlócele salutare prin Episcopulŭ recomandate.

Zelulŭ și intențiunea cea bună a episcopuluĭ *Stanislavicĭ* față de causa Unirii se mai compróbă și prin aceea, că dinsulŭ cu totŭ adinsulŭ a statŭ, ca să se realiseze *înființarea episcopieĭ unite în Bănatŭ.*

Mai susŭ s'a arětatŭ, că la anulŭ 1738 erá decisă înființarea episcopieĭ unite cu reședința în *Uj-Palanka* orĭ *Moldova,* ceea ce însă prin împrejurárĭ politice întrevenite s'a pusŭ ad acta.

Acum Episcopulŭ Stanislavicĭ érăși resuscită causa înființárii episcopieĭ unite.

Referitorŭ la acésta în p. 12 alŭ representárii sale din 1741 așa scrie:

„Cu privire la Uj-Palanka este cunoscutŭ, că conventulŭ O. Capucinŭ óre cândŭ acolo esistentŭ este așa de desolatŭ, încâtŭ pentru repararea aceluia abia ar fi destule 6 orĭ 8 mii de florenĭ, și dacă nu se reparéză, cu totulŭ se va ruiná. . . . Acelŭ locŭ *nici că este acomodatŭ pentru episcopie orĭ mănăstire gr. cat. acolo înființându,* pentru-că acelŭ locŭ este situatŭ în marginea provincieĭ și în apropiarea Turcieĭ, unde episcopulŭ și călugárii nici pre unŭ momîntŭ n'ar fi siguri, deórece sau locuitorii sau lotrii veniți din alte părți, din ură către religiunea cea nóuă, pre aceia i-ar omorí, și apoĭ ar' fugí în părțile cele barbare (Turcĭ).

Alteum în apropierea aceluĭ locŭ nicĭ că se mai află multe sate catolice, cum eraŭ órecândŭ, și așa nu este lipsă de preoți orĭ de vicarĭ.“

Apoĭ după ce acelŭ episcopŭ cere, ca acelŭ conventŭ alŭ Capucinilorŭ să se doneze călugárilorŭ provincieĭ Bulgare, adauge:

„Pentru episcopŭ unitŭ de ritŭ grecescŭ și pentru mănăstire locului celŭ mai bunŭ s'ar vedé a fi „Lugoșulŭ“, parte pentru-că se află așa dicéndŭ în mijlocŭlŭ provincieĭ și că e în apropierea Transilvanieĭ, cu care în trebile și causele religionare ar puté susținé corespondințele; parte și din acea causă, pentru-că acolo este reședința părinților Minoriți, cari în timpurile viitóre din apropiere ar puté petrece cu atențiune progresulŭ Unirii, și ar fi îndemână, ca uniților să le servéscă cu sfaturĭ.“

„Pre lângă acestea locŭlŭ acela e sănětosŭ, frumosŭ și bine împoporatŭ, și are apă bună. Tóte se vĕdŭ a convení, ca o atare fundațiune să se facă mai bine acolo, decâtŭ în orĭ și care altŭ locŭ.“

Latinesce: Ratione Uypalankae notum erit: illic conventum PP. Capucinorum olim, jam adeo destructum esse, ut vix sex aut octo millia floren. pro reparatione sufficerent. Sane autem de tam pulchra structura, et praesertim Ecclíae dolendum esset, quae nisi reparata fuerit, ruet ex integro; siquidem in fornice ampla fovea aperta est, et magna pars illius iam ruit. Nec videtur locus aptus pro Episcopatu, aut Monasterio futuro Catholicorum graeci ritus. Siquidem in angulo Provinciae, et admodum vicino Turciae reperitur, ubi Episcopus, et Religiosi non essent momento securi, ne vel incolae, vel ex altera parte venientes latrones eos interimerent in odium novae reformationis religionis, fugerentque nox in partes Barbaricas, sed neque Catholici pagi amplius illa in vicinia reperiuntur copiosi, ut olim, nec Parochi, aut Vicarii necessarii sunt. Sed si placeret altis Instantiis donare rudera illa Episcopo latini ritus, quatenus ille gratificaretur suae olim Matri, Religoni et Provinciae Bulgariae, ex qua est assumptus ad Episcopatum, ut vel ita ibidem renovaretur memoria Aug-mi Romanorum Imperatoris Caroli Sexti, dum Ecclia S. Carolo dedicata fuerat. Pro Episcopo vero graeci ritus unito, et monasterio optimus locus videtur esse Lugosch, tum quia est in meditullio ferme provinciae, tum quia vicinam habet Transsylvaniam, cum qua correspondere poterit in rebus, et negotiis Religionis, tum quia etiam ex Catholicis PP. Minoritae habent residentiam, qui futuris temporibus progressus cominus observare, et unitis consilio ad manum esse possent. Locus praeterea sanus, pulcher et bene populatus est, bonamque aquam habet. Omnia videntur concurrere, ut hic potius, quam ubicunque alibi similis fundatio stabiliatur.

Propunerea acésta a episcopuluĭ nu a avutŭ resultatulŭ doritŭ, și causa înființárii episcopieĭ unite în Bănatŭ s'a amânatŭ pre alte timpurĭ.

Mai înainte de ce ne-amŭ despărți de representarea lăudată a episcopuluĭ Stanislavicĭ, trebue să însemnămŭ, că la anulŭ 1741 în *Timișóra a sustatŭ parochia cea unită provĕdută cu parochŭ.*

Referitorŭ la acésta în lăudata representare episcopéscă după ce se constatéză de o parte necesitatea supremă de a se aplicá celŭ puținŭ 2 misionarĭ, cari prin sate și orașe să propage religiunea și unirea, éră de altă parte aceea, că în Bănatŭ în mare parte suntŭ numaĭ românĭ, dară afară de câțiva Franciscani și de însu-și episcopulŭ alți preoți nu vorbescŭ limba română: este de lipsă și accea, ca mai mulți preoți să se denuméscă, cari cunoscŭ limba română.

Apoĭ ca motivŭ pentru aceste recerințe aduce înainte o împrejurare întrevenită în Timișóra. Anume: 2 aŭ fostŭ judecați la mórte, și fiindŭ-că în Timișóra nu a fostŭ preotŭ latinŭ, care să fi vorbitŭ românesce, éră episcopulŭ s'a fostŭ dusŭ de acasă: a trebuitŭ ca pre cel 2 judecați preotulŭ unitŭ să-i petrécă la locŭlŭ de perdare. [1])

Dară să ne mai rentórcemŭ la considerarea stărilorŭ religionare din Bănatŭ între anii 1740—1777. Scimŭ că în acestŭ restimpŭ agitările pornite prin gr. orientalĭ în contra Unirii aŭ decursŭ pre tóte liniile. Măcar că în lipsa documentelorŭ nu se póte deplinŭ statorí, óre acele agitárĭ decurs'aŭ și în ce mĕsură și între uniții din Bănatŭ. Dară cumcă nicĭ aceștia n'aŭ rĕmasŭ cruțați de acele seduceri, se póte conchide din următórele:

a) La anulŭ 1742 călugărulŭ sântuțŭ *Visarion* sub scutulŭ Patriarchatuluĭ din Carloveț visitéză mănăstirile din Bănatŭ, și trecêndŭ la mănăstirea Hodoșuluĭ vine în cerculŭ Dieceseĭ gr. or. a Araduluĭ, și atingêndŭ Lipova trece în Transilvania. [2]) În calea acésta a visitațiuniĭ călugărulŭ a datŭ de parochiĭ unite situate în partea médănoptenă a Bănatuluĭ ca: Fenlak, Feregyház, Keszincz, Murány, Făgetŭ, Temerescĭ, Serezanĭ, cari altcum în mare parte eraŭ situate în apropierea, respective pre teritorulŭ de jurisdicțiune a episcopieĭ sêrbescĭ gr. or. din Aradŭ.

E bine! Dacă acelŭ Visarionŭ deja în Lipova cu mare pompă se întimpină și acolo debacă în contra Unirii, dacă episcopulŭ sêrbescŭ alŭ Araduluĭ în locurĭ mai depărtate și-a estinsŭ agitațiunile în contra Unirii: ușorŭ se póte conchide, că nicĭ parochiile unite mărginașe cu Aradŭ și cu Lipova n'aŭ rĕmasŭ neatinse de acele agitárĭ, cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că după cum s'a vĕdutŭ din conscripțiunea anuluĭ 1739, preoții uniți din Fenlak și Feregyház aŭ fostŭ părăsitŭ parochiile trecêndŭ în Transilvania și dincolo de Murĕșŭ.

Și cumcă acésta aieve s'a întîmplatŭ, avemŭ motivŭ de a conchide de acolo, că despre *Zabraniŭ,* comună situată în nemijlocită vecinătate cu Chesințŭ și în drumulŭ dintre Aradŭ și Lipova, la anulŭ 1753 se dice că erariulŭ a luatŭ pămênturile date poporenilorŭ de acolo, și le-a datŭ la 17 familiĭ germâne venite din Schwarzwald și din Lotaringia și colonisate în Guttenbrunn (lângă Zábrány). Și ce a fostŭ causa? Aceea, că aceĭ locuitorĭ din Zabraniŭ maĭ înainte uniți aŭ deficiatŭ dela s. Unire. [1]) După ce însă aceĭ locuitorĭ aŭ afirmatŭ, că eĭ nicĭ cândŭ n'aŭ deficiatŭ, orĭ că de nouŭ voescŭ a îmbrățișá Unirea, pămênturile în mare parte li-s'aŭ restituitŭ. [2])

b) Că episcopulŭ Cianaduluĭ comitele *Engel* în raportulŭ sĕŭ datŭ la an. 1766 despre starea Dieceseĭ sale nu mai face nicĭ amintire despre statulŭ Unirii, nicĭ de înființarea dieceseĭ gr. cat., ci numaĭ simplamiute dice, că *în Bănatŭ numaĭ doĭ parochi gr. cat. salarisați prin Maiestate esistă.* [3])

(Va urmá.)

[1]) Cum s'aŭ luatŭ posesiunile nobililorŭ Michailŭ și Nicolae Porecha din districtulŭ Sebeșului, prela 1500 »juxta antiquam et approbatam Regni Hungariae legem et consvetudinem«. Pesty o. c. T. III. p. 131. Doc. 121.

[2]) Anno 753 septemdecim novae familiae ex Lotharingia et nigra silva huc adductae et iis domus aedificatae sunt, pro agris et pratis vero illis terenum *Sabran* datum fuit, postquam incolae Walachi prius uniti ad schisma deflectentes inde amandati fuissent. Sed his uniouem aut nunquam deserunisse, aut de novo amplecti velle asserentibus, iterum terenum Sabran majori ex parte restitui debebat. Nota în Protoc. Matricularŭ *vechiŭ* alŭ parochieĭ rom. cat. din Guttenbrunn.

[3]) Nebst diesen giebt es hier auch zwei katholische von Ihrer Majestät salarisirte Poppen graeci ritus unitorum. »Történelmi Adattár« 1871 pag. 489. . . Griselini din timpulŭ 1750—1774 mai afirmă, că »Zwar findet man in Banat auch katholische Walachen, die man vereinigte Griechen nennt; nun sind deren, ohngeacht des unermüdeten Eifers der Missionären und der kräftigen Mitwirkung der Monarchie, noch so wenige, dass sie gegen die univereinigten in keine Betrachtung kommen. O. c. pag. 217.

[1]) Történ. Adattár an. 1871 pag. 654. Episcopulŭ Stanislavicĭ în representarea sa datŭ către Archiepiscopulŭ r. cat. din Calocia *Gabrielŭ Patachich,* ca unŭ meritŭ alŭ sĕŭ produce și acea, că în persónă a întorsŭ la s. Unire 31 suflete parte turcescĭ, jidovescĭ, parte gr. orientale. Oltványi o. c. p. 36.

[2]) Șaguna o. c. Part. II. pag. 182.

Editorŭ și redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Sz. 981/1892. (24) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Alsófehérmegye balázsfalvi járásába kebelezett Mihálczfalva és Obrázsa kőzségekből álló mihálczfalvi körjegyzői állomás elhalálozás folytán üresedésbe jövén, ezen 400 frt évi fizetéssel és a szabályrendeletileg megállapitott mellékjárandoságokkal egybekötött körjegyzői állomásra ezennel pályázatot nyitok.

Felhivom pályázni kivánókat, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 6. §-a értelmében kellően okmányolt kérvényeket hozzám folyó évi Oktober hó 12-ik napjáig annyival inkább adják be, mivel a később érkezetteket figyelembe venni nem fogom.

A választás folyó évi Oktober hó 15-én d. e. 10 órakor fog megtartatni Mihálczfalván a körjegyzői irodában.

Szolgabirói hivatal Balázsfalván 1892 Augusztus hó 29-én.

Simonffy Alajos,
főszolgabiró.

Nr. 3259—1892. (23) 3—3

I. Escriere de concursŭ.

Până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la 5 stipendiĭ din *Fundațiunea fericitului Dr. Simeonŭ Ramonțaĭ* și anume: la unŭ stipendiŭ de 315 fl. folositŭ de Laurențiŭ Petricŭ dr. în medicină, unŭ stipendiŭ de 100 fl. creatŭ în anulŭ curentŭ, unŭ stipendiŭ de 84 fl. folositŭ în anulŭ scolasticŭ espiratŭ de Ioanŭ Lupu silvanistŭ, unŭ stipendiŭ de 63 fl. folositŭ de Ioanŭ Pataki gimnasistŭ absolutŭ, și altulŭ totŭ de 63 fl. folositŭ de Augustŭ Lemenyi gimnasistŭ.

La aceste stipendiĭ potŭ concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenți miserĭ, cari suntŭ născuți în Transilvania și suntŭ Românĭ de naționalitate;

b) carî pre lângă purtare morală bună aŭ din studiî calculî de *eminenţă;*

c) dintre concurenţî vorŭ avé preferinţă, în înţelesulŭ testamentuluî, caeteris paribus, cei de origine nobilî şi consângenî cu piulŭ Fundatorŭ;

d) dela concurenţî se pottesce, să alăture la cererile concursuale *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, atestatŭ de paupertate, care să fie subscrisŭ de antistia comunală politică şi de parochulŭ concernente şi întăritŭ cu sigilulŭ parochialŭ, precum şi cu subscrierea oficiuluî pretorialŭ;

e) concurenţiî să numéscă *espresŭ institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue sciinţele academice orî gimnasiale pre anulŭ viitorŭ 1892/3.

Cererile concursuale, carî nu vorŭ fi adjustate în modulŭ indigitatŭ, orî au se vorŭ aşterne la Consistoriulŭ subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ, nu se vorŭ luá în consideraţiune.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

II. Escriere de concursŭ.

Pentru 1 stipendiŭ de 60 fl. din *Fundaţiunea fericitului episcopŭ Ioanŭ Bobŭ,* folositŭ de gimnasistulŭ Isidorŭ Butnariŭ, se escrie concursŭ până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c. Doritorîi de a obţiné acestŭ stipendiŭ aŭ de a-şi instruí cererile sale conformŭ condiţiunilorŭ înşirate mai susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiile Romonţane, şi pre acelea a le aşterne subsĕmnatuluî Consistorŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

III. Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ stipendiŭ de 70 fl. din fundaţiunea fericituluî *Ioanŭ Gavrilŭ Vajda de Sodsmezŏ şi a soţiei sale Elisabeta născută Fulcovicîŭ,* folositŭ de juristulŭ absolutŭ Clemente Barbulŭ, se escrie concursŭ până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c.

Doritorîi de a obţiné acestŭ stipendiŭ, *carî trebue să scie perfectŭ românesce,* aŭ de a-şi instruí cererile sale conformŭ condiţiunilorŭ desfăşurate mai susŭ în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Romonţane şi pre acelea a le aşterne subsĕmnatuluî Consistorŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

IV. Escriere de concursŭ.

Până la 14 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la 7 stipendiî din *Fundaţiunea fericitului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Alesandru Şterca-Şuluţŭ* şi anume: la unŭ stipendiŭ de 400 fl. folositŭ de medicinistulŭ Alesandru Neagoe, unŭ stipendiŭ de 300 fl. folositŭ de candidatulŭ de profesorŭ Dr. Ioanŭ Nicóră, 4 stipendiî de câte 100 fl. folosite de Emiliŭ Popŭ de presente oficierŭ în armata comună, Emiliŭ Aranyosi de presentŭ practicantŭ la poşte şi telegrafŭ, Corneliŭ Vornica gimnasistŭ absolutŭ şi Ştefanŭ Banfi dr. în medicină, şi unulŭ de 60 fl. folositŭ de gimnasistulŭ George Boeriŭ.

Doritorîi de a obţiné vre unulŭ din stipendiele de mai susŭ aŭ să întrunéscă următórele condiţiunî:

a) Că suntŭ Românî gr. cat., miserî, născuţî în Transilvania;

b) că pre lângă purtarea morală bună aŭ din studiî calculŭ de *eminenţă;*

c) dintre concurenţî vorŭ avé preferinţă, carî vorŭ puté dovedí, că suntŭ consângenî cu piulŭ Fundatorŭ;

d) concurenţiî să alăture la cererile sale: *testimoniŭ scolasticŭ în copie autentică şi nu în originalŭ,* atestatŭ de consângenitate, — dacă suntŭ consângenî cu Fundatorulŭ, — carte de botezŭ, testimoniŭ medicalŭ, şi să *numéscă espresŭ institutulŭ,* la care şi unde vorŭ să continue studiele academice orî gimnasiale pre an. scol. 1892/3.

Cererile ast-felŭ adjustate să le aştérnă la subsĕmnatulŭ Consistorŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

V. Escriere de concursŭ.

Până în 14 Septembre st. n. inclusive a. c. se escrie concursŭ la unŭ stipendiŭ de 40 fl. din fundaţiunea fericituluî canonicŭ *Constantinŭ Alutanŭ,* usuatŭ de gimnasistulŭ Ioanŭ Anca.

Doritorîi de a obţiné acestŭ stipendiŭ vorŭ avé să-şi instruéscă suplicele sale conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Şuluţane şi a le aşterne Consistoruluî subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

VI. Escriere de concursŭ.

Pentru unŭ stipendiŭ de 150 fl. din *fundaţiunea fericitului canonicŭ Ioanŭ Chirilă,* usuatŭ de gimnasistulŭ absolutŭ Eugeniŭ Bănuţŭ, se escrie concursŭ până la 14 Septembre n. inclusive a. c.

Doritorîi de a obţiné acestŭ stipendiŭ aŭ să-şi instruéscă suplicele sale conformŭ condiţiuniloru indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Şuluţane şi să le aştérnă Consistoruluî subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

VII. Escriere de concursŭ.

La unŭ stipendiŭ de 40 fl. din *fundaţiunea fericituluî profesorŭ normalŭ Parteniŭ Moldovanŭ,* usuatŭ de gimnasistulŭ Vasilie Moldovanŭ, se escrie concursŭ până în 14 Septembre n. a. c.

Doritorîi de a obţiné acestŭ stipendiŭ vorŭ avé să-şi instruéscă cererile sale conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiele Şuluţane, şi să le aştérnă Consistoruluî subsĕmnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiŭ, în 13 Augustŭ 1892.

Consistorulŭ archidiecesanŭ de A.-Iulia şi Făgăraşŭ.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţel Sale Imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeî fabricî ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomándă atenţiuneî preaonoraţilorŭ domnî preoţî

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

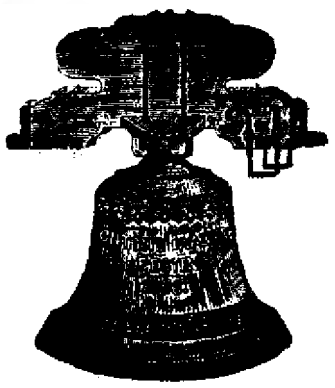

în care se fabrică atâtŭ grupurî câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marî de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescî în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 33—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-couranturî se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1895 la espositiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 15—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomándŭ cu preţurî de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felónе preoţescî şi **stichare** diaconescî **Flamure** pentru biserică şi reuniunî. **Flamure** pentru reuniunî de pompierî, de scolarî, reuniunî bisericescî, reuniunî industriale, de cântărî şi de pompe funebre.

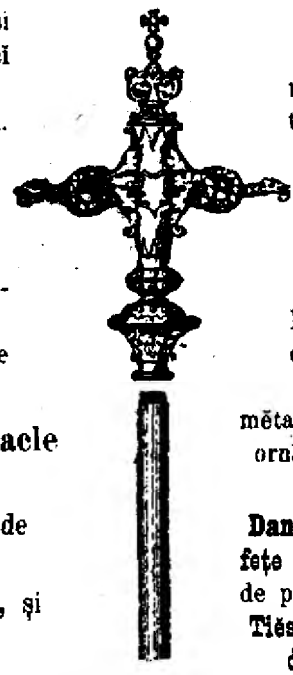

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariŭ, şi candele.

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescî, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturî besericescî brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucî** de părete şi de scólă. **Tiĕsĕturî bisericesci, damasturî** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedí cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifuri de preţurî şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franco.

Tipografia Seminariuluî archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 10 Septembre 1892. Numĕrulŭ 37.

Dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ.

III.

(+) Din cele ce le-amŭ desfăşuratŭ până acum, apare destulŭ de limpede, că clerulŭ nostru dela începutulŭ sânteĭ Uniri tot-deuna şi-a alesŭ pre Mitropolitulŭ respective episcopulŭ sĕŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ; mai departe este evidentŭ, că înainte de sânta Unire clerulŭ propunea numai unŭ singurŭ candidatŭ pentru a fi întăritŭ de Mitropolitŭ din partea Curţii împĕrătescĭ, ér după sânta Unire încă s'aŭ întîmplatŭ dóuĕ alegeri şi anume la an. 1713 şi an. 1715, în carĭ s'aŭ propusu de succesorĭ aĭ luĭ Atanasiŭ Angelŭ numaĭ câte unŭ singurŭ candidatŭ, şi că abia la anulŭ 1728 cu ocasiunea alegerii luĭ Ioanŭ Inocenţiŭ Clain s'aŭ propusŭ treĭ candidaţi.

Să vedemŭ acuma, că pre ce basă s'a întrodusŭ datina de a se alege şi propune de episcopĭ tot-deuna câte treĭ candidaţi?

Spre a puté eruá acestŭ lucru trebue să citămŭ actele maĭ momentóse, referitóre la dreptulŭ de alegere dela înfiinţarea sânteĭ Uniri până la anulŭ 1728.

Primulŭ actŭ în privinţa acésta este însu-şi textulŭ manifestuluĭ, ce l'a formulatŭ sinodulŭ dela anulŭ 1698, în care s'a declaratŭ Unirea Românilorŭ cu biserica Romeĭ. În acestŭ Sinodŭ se dice între altele: „Însă întru acesta chipŭ ne unimŭ şi ne mărturisimŭ a fi mădulările sânteĭ catolicesceĭ biserice a Romeĭ, cum pre noĭ şi rĕmăşiţele nóstre din obiceiulŭ bisericeĭ nóstre a rĕsăritului să nu ne clătéscă . . . . . si pre cinstitulŭ Vlădica nostru Atanasie nime până în mórtea Sânţieĭ Sale să n'aĭbă putere a-lŭ clăţi din Scaunulŭ Sânţieĭ Sale. Ci tocmaĭ de i-s'ar tîmplá mórte, *să steţe în voea Soboruluĭ pre cine ar alege, să fie Vlădică, pre care Sânţia Sa Papa şi înălţatulŭ împĕratŭ să-lŭ întărescă* . . . . care lucru l'amŭ întăritŭ cu pecetea Mitropolieĭ nóstre pentru maĭ mare mărturie.“ [1])

În manifestulŭ acesta nu numaĭ nu se face nicĭ o amintire de propunerea alorŭ 3 candidaţi pentru scaunulŭ mitropolitanŭ, ci din contră se vorbesce numaĭ de unŭ singurŭ alesŭ; ceea ce se dovedesce cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că cuvintele din acestŭ manifestŭ suntŭ aprópe identice cu cuvintele din legile aduse înainte de s. Unire şi citate în numĕrulŭ 36 alŭ „Unirii“, cu singura deosĕbire, că pre cândŭ în legile acelea se vorbesce de întărirea alesuluĭ *din partea principeluĭ*, pre atuncĭ în manifestulŭ Sinodului din an. 1698 se vorbesce de întărirea alesuluĭ din *partea Papeĭ şi a împĕratuluĭ*, ceea ce este lucru naturalŭ în urma schimbăriĭ întrevenite în raporturile bisericescĭ şi politice.

Aşa dară cândŭ Româniĭ greco-catolicĭ s'aŭ unitŭ cu biserica Romeĭ, eĭ şi-aŭ reservatŭ apriatŭ dreptulŭ de a-şĭ alege unŭ singurŭ individŭ destoĭnicŭ pentru scaunulŭ mitropolitanŭ, şi astfelŭ usulŭ de a se alege 3 candidaţi nu s'a întrodusŭ cu voea şi învoirea Sinodului bisericeĭ nóstre, nicĭ la începutulŭ sânteĭ Uniri.

Împĕratulŭ Leopoldŭ I, căruia s'a raportatŭ despre hotărîrile Sinodului din 1698, nu numaĭ nu le-a reprobatŭ, ci *implicite* le-a aprobatŭ în totŭ cuprinsulŭ lorŭ, întru-câtŭ pre basa lorŭ a datŭ renumita sa diplomă din 16 Februariŭ 1699, prin care a împărţitŭ Românilorŭ greco-catolicĭ şi în specialŭ Cleruluĭ unitŭ maĭ multe favoruri.

Din acestea se vede, că radimulŭ principalŭ pentru apĕrarea dreptuluĭ nostru de a ne alege pre Mitropolitŭ şi chiar şi pre ceĭalalţĭ episcopĭ aĭ provincieĭ nóstre bisericescĭ, ar trebui să-lŭ căutămŭ în însu-şi actulŭ Uniuniĭ îndeplinite în Sinodulŭ dela 1698, în care ne-amŭ unitŭ sincerŭ cu biserica adevĕrată, dar tot-odată ne-amŭ reservatŭ şi obţinutŭ şi unele drepturĭ speciale, între carĭ este şi dreptulŭ importantŭ de a ne alege pre capiĭ nostri bisericescĭ, şi dacă noĭ amŭ păzitŭ acésta Uniune cu sânţenie şi amŭ apĕrat'o cu bărbăţie în decursŭ de dóuĕ vécurĭ şi suntemŭ gata cu trupŭ şi sufletŭ a o apĕrá şi pre viitorŭ, atuncĭ avemŭ totŭ dreptulŭ să pretindemŭ, ca şi alţiĭ să ne respecteze drepturile nóstre şi întru câtŭ nu ni-le-arŭ fi datŭ încă saŭ ni-le-arŭ fi răpitŭ, să ne pună în posesiunea lorŭ neconturbată.

[1]) Nilles, Symb. I. p. 204.

Feuilleton.

Din filosofia fericirii.

Să-ţi daŭ pace? Te rogŭ, nu te supĕrá pre mine. Nicĭ prin minte nu-mi trece, să te facŭ cu de-a sila, să conversezĭ cu mine. Te încredinţezŭ încă odată, că aşa ceva nicĭ prin minte nu-mi trece. Dar ascultă numaĭ. Am maĭ mulţĭ prietinĭ. Interese ideale mĕ légă de eĭ şi pre eĭ de mine. Unulŭ dintr'înşiĭ mi-a spusŭ o istorie fórte instructivă, şi eŭ ţi-o spunŭ acum ţie. Unŭ advocatŭ din —, să dicemŭ, că din Cluşŭ, loculŭ este irelevantŭ, — destulŭ că elŭ călătoria la Budapesta în afacerea unuĭ clientŭ alŭ sĕŭ. Îţi spunŭ una şi bună: Dacă aĭ să facĭ o călătorie mai mare pre drumulŭ de ferŭ, fă-o într'unŭ cupeŭ de clasa prima. Pre clasa a dóua călătorescŭ adecă fórte mulţĭ agenţi saŭ commis voyageurs. Noĭ pre *ungurește* îĭ numimŭ *Wie geht's*, pentru că întrebarea cea dintâiŭ, ce o ĭudrépţă cătră neguţătoriulŭ, în prăvălia căruia intră, este: *Wie geht's.* Semanŭ că Jidaniĭ se magiarisézĕ. Agenţiĭ aceştia suntŭ fórte limbuţĭ. Nu-ţi daŭ pace nicĭ cândŭ vĕdŭ, că eşĭ de jumătate mortŭ de obosélă. Advocatuluĭ nostru chientulŭ luĭ îĭ plătia călătoria pre clasa primă, dar se vede că elŭ, adecă advocatulŭ, voia să cruţe, şi urmarea a fostŭ, că a picatŭ în ghiarele unuĭ Wie geht's. Maĭ scapă, dacă poţi. „Unde-ţi este cu plăcere a călători?“ „La Budapesta.“ „De unde-ţi este cu plăcere a veni?“ „Dela Cluşŭ.“ „Ce-ţi este cu plăcere a face la Budapesta.“ „Scĭi ce, domnule? Mi-a fostŭ cu plăcere a mĕ nasce la Cluşŭ, a absolva gimnasiulŭ şi drepturile totŭ la Cluşŭ, a face censura de advocatŭ în Oşorheiŭ, mi-a plăcutŭ a mĕ însura, îmi place a avé patru prunci, a călători acum la Budapesta în interesulŭ unuĭ chientŭ alŭ meŭ, — şi acum dă-mi pace, că dacă nu . . . .“ Aşa dară nu te supĕra. Eŭ nu te incomodezŭ. Nu voiŭ s'o păţescŭ ca Wie geht's-ulŭ acela. Sciŭ să-mi ţinŭ gura.

Ce? Nu credĭ, că sciŭ, să-mi ţinŭ gura? Putinţa dór nu o veĭ trage la îndoélă? Apoĭ faptulŭ voiŭ să ţi-lŭ demustru acum îndată. Şi ţi-lŭ demustru cu o istorie scósă nu din auditе, ci din viaţa mea cea plină de esperinţe.

Cercetam încă gimnasiulŭ. Ceĭ de dincolo îĭ dicŭ liceŭ, dar acésta cu esenţa lucruluĭ n'are de a face chiarŭ nimica. Eram cam de doĭspredece anĭ. Aveam unŭ profesorŭ — Sĕcuiŭ de viţă —, carele acum deunădĭ mi-a spusŭ, că elŭ a cunoscutŭ în mine pre bărbatulŭ genialŭ deja pre cândŭ şedeam în banca şcoleĭ. Îţi póţi închipuí, câtŭ de tare m'a surprinsŭ descoperirea acésta. Eŭ adecă, orĭ câtŭ îmi batŭ capulŭ, nu-mi potŭ aduce aminte, ca în aniĭ meĭ gimnasialĭ să fiŭ datŭ cuĭva prilejŭ să cunóscă în mine pre bărbatulŭ genialŭ. Din potrivă sciŭ, că eram unŭ miŞelŭ şi jumătate, leneşŭ, cerbicosŭ, în contra căruia eraŭ siliţi a folosí tóte mijlócele disciplinare nu pentru a mĕ îndreptá, căcĭ aşa ceva nu era cu putinţă, ci pentru a băga gróză în ceĭalalţĭ, ca nu cumva să mĕ imiteze. Am avutŭ parte de pedepse scrisale cu prisosinţă aşa de mare, câtŭ îmi realisaĭ şi idea unuĭ conto corrente, ca să sciŭ, de câte orĭ am avutŭ parte de ele. De cumva nu credĭ, îlŭ voiŭ cerca printre manuscrisele mele, ca să te convingĭ, că-ţi spunŭ adevĕrulŭ. De celealalte pedepse, carĭ îmi pipăraŭ dilele, nicĭ nu-ţi facŭ amintire. Destulŭ că în informaţiunile mele se putea ceti, că *Fumézĕ tăbacŭ, cercetézĕ birturile* şi câte tóte. Cu tóte acestea despre una te potŭ încredinţa: de bătae n'am avutŭ parte, deşi pre timpulŭ acela domnia maĭ alesŭ în cla-

Prima amintire despre 3 candidaţi pentru scaunulŭ nostru mitropolitanŭ se face în actele conferinţeĭ ţinute în Viena în anulŭ 1701, [1]) îndată ce Mitropolitulŭ Atanasiŭ a sositŭ acolo în 5 Februariŭ din acela-şĭ anŭ. La acéstă conferinţă între alţiĭ aŭ fostŭ de faţă cardinalulŭ primate alŭ Ungarieĭ Kollonits, vice-cancelarulŭ Samoilŭ Kálnoky şi Mitropolitulŭ Atanasiŭ. Acesta între altele a cerutŭ, ca tóte scutinţele şi drepturile, carĭ le dăduseră principiĭ Transilvanieĭ episcopilorŭ şi clerului românescŭ, să se întăréscă din noŭ cu auctoritatea împĕratuluĭ. Cardinalulŭ a asiguratŭ la începutŭ pre Mitropolitulŭ nostru, că împĕratulŭ va întări aceste privilegiĭ, însă cu tóte acestea maĭ târdiŭ în altŭ locŭ s'a pronunţatŭ în modulŭ următorŭ: „Alienum esse a Caesaris et Romanae Ecclesiae mente, ut graeci ritus uniti sua tranquillitate dejecti ullo unquam tempore exturbentur e rebus humanis, sed contra, ut foveantur et consolidentur, optari ex animo. *Liberum itaque dari clero valachico, quoties sedem suam episcopalem vacare contingeret, tres arbitrio suo delectos pontificii candidatos offerendi in scriptis.* Caesarem uni ipsorum suo adfuturum suffragio, ut is demum prae reliquis collocetur în cathedra et valachicam gubernet ecclesiam.“ Adecă pre românesce: „Este departe de intenţiunea împĕratuluĭ şi a bisericeĭ romane, ca uniţiĭ de ritulŭ grecescŭ să fie conturbaţi în liniştea lorŭ şi să fiĕ scoşĭ vre-odată din bunurile omenescĭ, ci din contră se doresce din inimă, ca să fie favoriţi şi întăriţi. Decĭ se va da libertate deplină clerului românescŭ, ca de câte orĭ va deveni vacantŭ scaunulŭ episcopescŭ, să pótă presentă în scrisŭ pentru demnitatea episcopéscă *treĭ candidaţi aleşi după voea sa.* Împĕratulŭ se va alătură cu consensulŭ séŭ la unulŭ din aceştiĭ treĭ, ca acesta faţă cu celalalţiĭ să fie aşedatŭ în catedră şi să ocârmuéscă biserica românéscă.“

Aci întimpinămŭ aşadară prima intenţiune de a se restrînge dreptulŭ cleruluĭ nostru în alegerea de Mitropolitŭ, întru cătŭ adecă acestŭ clerŭ în actulŭ Uniuniĭ a stăruitŭ pre lângă dreptulŭ de a alege şi propune numaĭ o *singură persónă* pentru scaunulŭ mitropolitanŭ, ér primatele promite, că se va obţiné numaĭ favorulŭ *de a se candidá nu una, ci treĭ persóne* pentru acea demnitate.

Intenţiunea acésta s'a realisatŭ fórte curêndŭ, dacă este genuină şi autentică diploma împĕratuluĭ Leopoldŭ I de dto 19 Martie 1701 numită a dóua. În articululŭ 12 din acéstă diplomă se cetesce: *„Ac proinde modernis, pariter et futuris temporibus in futura vacantia, tres personas pro dignitate episcopali aptas et idoneas nostrae Majestati Regiae proponant,* et quem eligere ex his, et denominare dignabimur, ille si episcopali dignitate graeci ritus prout et alii ecclesiastici majoribus oficiis gaudere voluerint, collationes, seu donationes per Cancellariam Nostram Aulico — Transilvanicam expediendas a nemine, sed a Nobis impetrabunt, ab aliis vero impetrata praesentium per vigorem nullius tenebuntur esse vigoris.“ [2])

Acéstă diplomă prescrie apriatŭ *pentru tóte timpurile,* ca orĭ de câte orĭ ar devenĭ vacantŭ scaunulŭ episcopescŭ de Alba-Iulia, să se propună din partea cleruluĭ treĭ candidaţi Curţiĭ regescĭ.

Autenticitatea acesteĭ diplome o combate aprigŭ I. M. Moldovanŭ, [3]) o apĕră însă cu mare insistinţă Nilles. [4])

[1]) Nilles, Symb. I. p. 274—287.

[2]) Ibid. p. 299.
[3]) Acte sin. I. p. 177 şi urm.
[4]) L. c. p. 301 şi urm.

Noĭ nu voimŭ să ne amestecămŭ în acéstă dispută, şi să aducemŭ tóte argumentele pro et contra, ci ne mărginimŭ numaĭ a constată, că până nu se vorŭ rĕsturnă argumentele aduse de Nilles, autenticitatea acesteĭ diplome nu se pôte trage la îndoélă, şi astfelŭ trebue să susţinemŭ celŭ puţinŭ de o cam dată, că alŭ doilea documîntŭ, în care se face amintire despre candidarea alorŭ treĭ persóne pentru scaunulŭ mitropolitanŭ, şi în care se chiar impune acéstă candidare, este diploma Leopoldină numită a dóua de dtŭ 19 Martie 1701. La acéstă diplomă s'aŭ provocatŭ curatoriĭ bisericeĭ românescĭ Mihailŭ Puiŭ şi Ştefanŭ Raţŭ la anulŭ 1714, precum amŭ vĕdutŭ în numĕrulŭ precedentŭ alŭ „Uniriĭ“. Este însă faptŭ destulŭ de doveditŭ din documentele publicate până acum, că până la anulŭ 1728 clerulŭ nostru nu a propusŭ niciodată câte 3 candidaţi pentru scaunulŭ mitropolitanŭ respective episcopescŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, ci numaĭ unŭ singurŭ candidatŭ, ér 3 candidaţi a propusŭ numaĭ în an. 1728 cu ocasiunea alegeriĭ luĭ Clain, cândŭ însu-şĭ împĕratulŭ Carolŭ alŭ VI-lea a pretins'o acésta prin diploma sa de dto 17 Aprile 1728 citată în numĕrulŭ trecutŭ alŭ foiĭ nóstre.

Revenindŭ decĭ la întrebarea pusă în fruntea acestuĭ articulŭ constatămŭ, că datina de a se propune 3 candidaţi pentru scaunulŭ mitropolitanŭ de Alba-Iulia se basézĕ pre actele conferinţeĭ Vieneze din 1701, pre diploma a dóua Leopoldină de dtŭ 19 Martie 1701 şi pre diploma luĭ Carolŭ alŭ VI-lea de dtŭ 17 Aprile 1728 şi că acéstă datină s'a observatŭ tot-deuna până în ţiua de astădĭ.

---

sele inferióre trestia. De atuncia s'aŭ abătutŭ dela mijloculŭ acesta drasticŭ de disciplinare, şi bine aŭ făcutŭ, că s'aŭ abătutŭ dela elŭ. Concedŭ însă, că din cândŭ în cândŭ mĕ ameninţa câte o palmă, dar dacă ea avea de gândŭ să mĕ ajungă, trebuia să fie fórte sprintenă.

Istoria uneia dintre pălmile acelea voiŭ să ţi-o spunŭ pentru a te convinge, că eŭ sciŭ apreţia adevĕrulŭ, ce-lŭ esprimă ţicala: Tăcerea ca merea. Ce crimtiţă am făcutŭ, nu-mĭ maĭ aducŭ aminte, sciŭ însă atâta, că pre vecinulŭ meŭ profesorulŭ amintitŭ, — Dumneţeŭ să-lŭ erte, că trăesce încă şi astădĭ, — îlŭ bănuia fórte tare de complicitate cu mine. Şcolariĭ în casurĭ de acestea nu şedŭ pre banca acusaţilorŭ, ci staŭ în picióre. Aşa stamŭ şi noĭ, în vreme ce profesorulŭ se apropia către noĭ cu o espresiune a feţeĭ, care-mĭ spunea: „Îndată ce ajungŭ la tine, ţĭ ştergŭ o palmă.“ Îţi poţĭ închipuĭ, că eŭ nu lăsam din ochĭ mâna luĭ, şi cândŭ băgaĭ de samă, că ea începe a face o mobilisare amenin-ţătóre, eŭ cătŭ baţi în pălmĭ mĕ lăsaĭ josŭ pre bancă, nasulŭ se aşeţă pre pulpitŭ, umeriĭ se ridicară, aşa cătŭ aduceam cu o bróscă cu ţestŭ, carea se silesce a-şi trage capulŭ în căsulie. Urmarea acesteĭ manevrărĭ sprintene a fostŭ, că palma menită mie sburâ preste capulŭ meŭ pre faţa vecinuluĭ bănuitŭ. Acesta sciindŭ, că complicitatea luĭ nu era demustrată, îşĭ înălţă glasulŭ sĕŭ protestătoriŭ, şi în urmare maĭ căpĕtă încă dóuĕ pălmĭ. Ĕră eŭ, niciĭ bróscа cu ţestŭ nu ar fi pututŭ tăcé ca mine, şi am scăpatŭ cu închisóre de dóuĕ óre. Precum veţĭ dar, eŭ sciŭ din esperinţă, câtŭ de bine este a-şi ţiné gura la timpŭ potrivitŭ.

Dar bunulŭ meŭ, trebue să sciĭ, că Dumneţeŭ nu ne-a datŭ gura, ca să tăcemŭ cu ea, şi aşa fiĭ bunŭ şi ascultă, că nu veĭ perde nimica, ĕră eŭ am folosŭ, dacă-ţi povestescŭ. Trebue adecă să sciĭ ĕrăşĭ, că eŭ mĕ asĕmĕnŭ cu advocaţiĭ: mi-se plătesce vorba, şi anume mĭ-o plătesce „Unirea“ din abonamentulŭ tĕŭ, care l'aĭ plăti şi dacă nu ţi-aşĭ povesti eŭ. Atuncĭ adecă ţi-ar povesti altulŭ.

Aşa dară amŭ fi ajunsŭ la atâta, că veĭ să ascultĭ?

Veţĭ, de asta mĕ bucurŭ preste mĕsură. Dar acum despre ce să conversămŭ?

Despre anulŭ 1848? Stăĭ loculuĭ şi mĕ cruţă pre mine şi te cruţă şi pre tine. Dacă ţi-aşĭ împlini dorinţa, ţi-aşĭ povesti o istorie grozavă, din care aĭ puté să veţĭ, câtŭ de departe pôte să rătăcéscă mintea supuşilorŭ şi a domnitorilorŭ. Ţi-aşĭ povestĭ despre sânge vĕrsatŭ, care a fostŭ sĕmînţa — libertăţiĭ? Nu, ci a asupririĭ şi a ureĭ.

Aşa dară te-aĭ disgustatŭ de a asculta lucrurĭ de acestea? Voescĭ dór filosofie? Să trecemŭ dar la filosofie.

De altă dată, ţicĭ tu? Îmĭ pare fórte rĕŭ. Din filosofie ţi-ar puté povesti omulŭ ţile întregĭ fără de a ajunge la altŭ resultatŭ afară de remunerarea de colaboratorŭ, şi mie de acésta îmĭ este tare. Să vorbimŭ dar despre medicină. Trebue adecă să sciĭ, bunulŭ meŭ, că eŭ am aflatŭ mijloculŭ de a fi fericitŭ.

Tu rîţĭ? Dórĕ mĕ privescĭ de unŭ agentŭ de lécurĭ universale?

Nu, frate, te aflĭ în rătăcire, eŭ nu mĕ neguţătorescŭ cu lécurĭ de acelea, carĭ folosite în afară facŭ minunea, de delăturâ ochiĭ de ciórâ orĭ de găină, ĕră folosite în lăuntru delăturâ în câteva clipite fără de primejdie orĭ ce bólă, până şi apoplexia de creerĭ. Ce voiŭ eŭ să-ţi spunŭ, este adevĕrŭ curatŭ; eŭ îmĭ aplicŭ mie însu-mĭ mijloculŭ acela, şi acum de dóuĕ ţecĭ de anĭ mĕ simţŭ minunatŭ de bine, şi acésta am să o mulţămescŭ medicamentuluĭ meŭ.

Ţicĭ, că o invenţie ca şi asta n'a fostŭ cu cale să o tăînuescŭ până acum înaintea lumiĭ?

Asta încă-ĭ vorbă. Să sciĭ, bunulŭ meŭ, şi ţi-o spunŭ órzĕnŭ, că lumea n'are niciunŭ dreptŭ la resultatele filosofăriĭ mele, şi dacă ţi-le spunŭ ţie, asta o facŭ numaĭ pentru că „Unirea“ mĕ plătesce. Firesce, dacă aşĭ fi aflatŭ o puşcă nóuă, o puşcă automată, carea să se umplă dela sine, numaĭ să-l fluerĭ, o, atuncĭ fără îndoélă m'ar fi plătitŭ lumea maĭ bine. Fie însă, ţie îţi împărtăşescŭ taĭna mea şi pentru plată maĭ mică. Dar nu gândi, că eŭ îţi glumescŭ. Îţi împărtăşescŭ într'adevĕrŭ mijloculŭ celŭ maĭ probatŭ de a fi fericitŭ.

Ce este fericirea, te întrebĭ? — Firesce că de aci dela întrebarea asta trebue să pornimŭ. Dacă vomŭ fi aflatŭ rĕspunsulŭ potrivitŭ la întrebarea acésta, cu o cale amŭ aflatŭ şi cărarea, ce ne duce la fericire.

Ţicĭ, că împlinirea perfectă a tuturorŭ dorinţelorŭ aşa, cătŭ să nu maĭ aĭ ce ajunge, acésta ar fi fericirea? Te înşelĭ, frate, te înşelĭ făcêndŭ unŭ salto mortale până în veciĭ

Armele neputinței. La respunsulŭ, ce-lŭ dăduseră universitarii magiari universitarilorŭ din Bucuresci privitorŭ la cestiunea română din Ungaria și Transilvania, la rîndulŭ lorŭ universitarii români din monarchia nóstră aŭ datŭ și ei unŭ respunsŭ, care se află deja în mânile publicului din monarchia nóstră și din Europa întrégă.

Replica acésta a tinerilorŭ nostri universitari a scosŭ din sărite pre șoviniști. Temeĭnicia lucrării, gruparea admirabilă a materiei, forța dialecticei, spiritulŭ bogatŭ, tóte aceste aŭ desconcertatŭ pre șoviniștii nostri orbiți de fanatismulŭ și esclusivismulŭ de rasă. Și supĕrarea le este cu atâtŭ mai mare, cu câtŭ nu prea aŭ ce să respundă.

Dar étă că le-a sositŭ ajutorŭ, de unde póte că nici nu speraŭ.

Câțiva tineri universitari din Clușiŭ, cari afirmă a fi românI, aŭ publicatŭ o declarație, în care susținŭ, că *„replica“* nu este scrisă în numele și cu învoirea *tuturorŭ* universitarilorŭ români din monarchie.

Foile magiare iubiléză și vestescŭ fiascŭlŭ *„repliceĭ“*.

Ce însémnă asta? Însémnă că cestiunea română esistă; că îngrijesce pre șoviniști, și mai pre susŭ de tóte, că este *justă* causa română, de-órece inimicii ei siliți suntŭ a se folosi pentru combaterea ei de *armele neputinței*.

Ce alta este cu adevĕratŭ declarația celorŭ câțiva universitari români din Clușiŭ, decâtŭ sĕmnulŭ celŭ mai eclatantŭ alŭ neputinței?

Replica tinerilorŭ nostri universitari a produsŭ resensulŭ acela admirabilŭ, ce l'a produsŭ, nu pentru-că este scrisŭ de tinerii universitari din monarchie, ci pentru-că descopere gravaminele Românilorŭ în întrégă cestiunea română din Transitvania și Ungaria așa, cum altŭ memoriŭ n'a făcut'o. Pentru slăbirea efectului produsŭ de replică nu este deci de ajunsŭ a negá autenticitatea cu privire la *autorĭ*, ci este de lipsă a combate *cuprinsulŭ* și a arĕtá, că nu corĕspunde adevĕrului. Este cu totulŭ irelevantŭ, cine a scrisŭ *replica*. Cestiunea e, dacă cele cuprinse în replică suntŭ adevĕrate saŭ ba. Și tinerii universitari ar' fi împlinitŭ o *datorință patriotică* atunci dacă dovedeaŭ, că *replica* cuprinde numai calumnii și minciuni.

Asta însă n'aŭ făcut'o, pentru-că n'aŭ putut'o face. În schimbŭ aŭ datŭ dovadă despre o desăvârșită lipsă de caractĕrŭ, arĕtându-se de o parte fricoși, de altă parte denunțându pre colegii lorŭ, cari aŭ avutŭ curajulŭ de a subscrie replica.

Decherațiunea tinerilorŭ din Clușiŭ nu ne descurajézĕ. Omeni perduți suntŭ pretutindeni. Dar una se vede din decherațiunea amintită, anume: că causa română numai cu armele neputinței se mai póte combate.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Între laicii romano-catolici din Ungaria érăși se începe mișcarea pentru dobândirea autonomiei. Scopulŭ lorŭ este a câștigá o influință mai mare în afacerile bisericesci. Spre ajungerea acestui scopŭ s'a constituitŭ în Budapesta unŭ comitetŭ, care își va începe activitatea încă în tómna acésta îndată după deschiderea sesiunii parlamentere.

Sânția Sa Leonŭ XIII s'a îndurată preagraționsŭ a denumí pre episcopulŭ gr. cat. ruténŭ dela Eperjes de asistentŭ la tronulŭ pontificiŭ și de conte romanŭ.

Adunarea statului romano-catolicŭ transilvanénŭ și în anulŭ acesta se va ține la Clușiŭ în 15—20 Septembre.

Italia.

Amŭ amintitŭ la timpulŭ sĕŭ, că diaruluĭ catolicŭ „Osservatore Romano“ i-s'a intentatŭ procesŭ de presă pentru unŭ articulŭ, în care respunde la infamiile îndreptate de presa liberală asupra bisericeĭ și a capuluĭ eĭ vĕdutŭ din incidentulŭ serbăriĭ luĭ Columbŭ dela 7 Augustŭ. Se dice, că articululŭ incriminatŭ ar provocá la rĕsturnarea plebiscitului, prin care Sântulŭ Scaunŭ a' fostŭ lipsitŭ de posesiunile sale, și a ordiniĭ de statŭ monarchice constituționale și ar fi în stare a pregătí în poporŭ rĕsturnarea statului. Slabă basă are, dacă îlŭ póte rĕsturná și unŭ articulŭ de diarŭ.

Apĕrătorulŭ Crispolti a demustratŭ, că foile liberale aŭ provocatŭ acelŭ articulŭ, în care însă se cere schimbarea plebiscitului pre cale legală, éră nu prin ferŭ și vĕrsare de sânge. Mai departe arată, că foile liberale suntŭ, cari ațință necontenitŭ contra legilorŭ de garanță, și totuși nu le trage nimeni la rĕspundere. Dară ca și la noi apĕrarea nu a folositŭ nimicŭ, căci juriulŭ a declaratŭ pre redactorŭ de culpabilŭ, éră tribunalulŭ l'a condamnatŭ la 50 de dile arestŭ și 167 lire.

Germânia.

Cestiunea Iesuiților în Germânia érăși a ajunsŭ să fie actuală. Centrulŭ din parlamentulŭ germânŭ pretinsese rentórcerea Iesuiților, dară ca să nu se îngreuneze primirea proiectului de lege referitorŭ la școlele poporale cu caractĕrŭ confesionaluĭ, nu urgitase împlinirea acestei pretensiuni. Acum după ce proiectulŭ amintitŭ a fostŭ părăsitŭ chiar de guvernŭ, catolicii își vorŭ renoi pretensiunea sa și nu vorŭ mai abstá dela ea, până ce nu o vorŭ vedé împlinită.

Francia.

Din unŭ raportŭ elaboratŭ de deputatulŭ francesŭ Dupuy apare, că budgetulŭ instrucțiuniĭ publice proiectatŭ pre an. 1893 este de 176.002,370 frs., cu

---

nicie. Dóră dacă eștĭ fericitŭ în viața acésta, o dorință îțĭ rĕmâne totdeuna neîmplinită. Nu dorescĭ óre, ca fericirea aceea să nu se finéscă nicĭ odată? Și împlinesce-ți-se dorința asta? Omŭ cu minte sănétósă nu-și va bate decĭ capulŭ, să afle calea, care duce la fericirea eternă. Calea acésta ne-o póte arăta singurŭ numaĭ Dumnedeŭ, și elŭ ne-o și arată. Omŭ cu mintea la locŭ, câudŭ cércă calea la fericire, se mărginesce la fericirea pămêntéscă.

Acésta nicĭ odată nu este deplinită, dicĭ tu. Vĕdŭ, că și pre tine te-a dăruitŭ Dumnedeŭ cu minte sănétósă. Suntŭ de aceeași părere cu tine. Dar dacă nicĭ odată nu potŭ șĕ fiŭ aci deplinŭ fericitŭ, totuși credŭ că mi-se rentézĕ, să cercŭ a fi macarŭ câtŭ se póte de fericitŭ.

Așa dar neegalitatea bunurilorŭ te neliniștesce? Neegalitatea acésta nicĭ eŭ nu o tragŭ la îndoélă. Sĕraculŭ pismuesce pre celŭ avutŭ, ignorantulŭ pre cela ce a învĕțatŭ óre ceva, celŭ de rîndŭ pre celŭ înaltŭ, morbosulŭ pre celŭ sănétosŭ. Unulŭ pismuesce pre celalaltŭ pentru ceea ce posede celalaltŭ și elŭ nu. Urmarea firéscă este silința, vînarea și alergarea după bunurĭ, cari dacă le-amŭ câștigatŭ, acușĭ începŭ a ni-se părĕ, că n'aŭ aprópe nicĭ unŭ prețŭ. Să-țĭ spunŭ érăși o istorie din viațu mea?

Da? Bine. Eram încă mititelŭ, câudŭ se deșteptă întru inima mea dorința de a avé unŭ locŭ, care să-lŭ potŭ numi alŭ meŭ, și în care să potŭ aședa după placŭ avuțiile mele. Câudŭ eram de dece anĭ, mi-s'a împlinitŭ dorința acésta. Aveamŭ noĭ în locuința nóstră unŭ felŭ de coridorŭ, care era aprópe ca o chilie. Acestŭ coridorŭ îlŭ împărțiră părinții meĭ printr'unŭ părete de pânză, și în partea din dosulŭ părețeluĭ mĕ aședaĭ eŭ. Era acolo unŭ patŭ, o masă, unŭ scaunŭ, cele de școlă ale mele și jucăriile mele. Astădĭ nu potŭ precepe, unde stam eŭ acolo atunci, câudŭ nu ședeam. Dar fie, acésta era chilia mea. N'a trecutŭ multă vreme, și eŭ aflaĭ, că jumătatea unuĭ coridorŭ nu satisface pretențiilorŭ mele. Trebuia să am o chilie adevĕrată, fie ea orĭ câtŭ de mică. Ne mutarămŭ, și în cuartirulŭ celŭ noŭ eŭ primiĭ o chilie mică, dar formală. Pre atuncia cercetam deja gimnasiulŭ și aveam decĭ cărți multișóre. Aveam chiar și o tecă. Masa adevĕratŭ că era cam mică, așa de mică, de teca nu-mi încăpea pre ea, ci unŭ cornŭ alŭ teceĭ acoperia și o parte a patuluĭ. Ușe încă avea chilia mea, dar ușa acésta din pricina patuluĭ nu se putea deschide fără numaĭ până la 60°. Cuptoriŭ nu aveam, și érna câudŭ lucram, duceam o ólă mare de ferŭ cu apă ferbinte în apartamentulŭ meŭ și o puneam sub masă. Așa am trăitŭ câți-va anĭ. Apoĭ am căpĕtatŭ o mansardă, carea se putea și încălzi. Într'însa îmĭ puteam concede chiarŭ și luxulŭ de a face o preumblare de treĭ pașĭ. Lăudam pre Dumnedeŭ și pre cela ce a ziditŭ mansarda și gândiam mai pre urmă întru mine, că nu este ahiarŭ frumosŭ, că patulŭ stă în chilia de lucru. Câudŭ căștigaĭ baniĭ ceĭ dintâiŭ, închiriaĭ o chilie mai mare și printr'unŭ părete de scânduri făcuĭ dintr'însa o subtragere, în care încăpea patulŭ și unŭ scaunŭ. Atuncĭ aflaĭ întâia óră, că scândurile acelea și mobilele ar puté fi și văpsite cu văpséla de uleŭ. Idea acésta o și realisaĭ eŭ însu-mĭ binișorŭ fără de a cere dela altulŭ instrucție.

Planurile mele le încrucișă fără de veste denumirea mea la o staționane, cu care era împreunată și competința unuĭ cuartirŭ naturalŭ. Scăpat'am însă acușĭ de nĕcasulŭ acesta, și câudŭ mĭ-am recâștigatŭ dreptulŭ de a-mĭ puté închiria pre banulŭ meŭ o locuință, — m'am însuratŭ. Acum eramŭ doĭ și aveamŭ împreună o chilie de durmitŭ, o chilie de lucru și chiarŭ și unŭ salonŭ. Mare era bucuria mea, dar ea nu mĕ împedecá a cerca o locuință, în care să am singurŭ o chilie de lucru. Am și aflatŭ o locuință de felulŭ acesta, și eram érăși fericitŭ, dar nu-mĭ tăĭnuiam, că nu sciam, până câudŭ voiŭ ave parte de fericirea asta, de óre ce locuința mi-se putea abdice în orĭ care clipită. Sabia asta a luĭ Damocle nu o puteam suferi: îmĭ clădiĭ o locuință proprie, în care mĕ îngrijiĭ, să am singurŭ o chilie de lucru. Într'însa îmĭ putuĭ aședa și o sofă, și deunădĭ odihniam lungitŭ pre ea, slobodiam la norĭ de fumŭ și mĕ gândiam, că totŭ ar fi mai bine, dacă aș ave spre folosința mea esclusivă dóuĕ chiliĭ: una să-mĭ fie chilia de lucru, éră ceealaltă să-mĭ fie salonulŭ. Acum cercŭ în ruptulŭ capuluĭ după o casă, carea să corĕspundă acestuĭ idealŭ alŭ meŭ. Dacă nu mĭ-o voiŭ afla gata, ca să o cumpĕrŭ, mĭ-o voiŭ zidi.

(Va urmá.)

7 milióne mai maltu decâtu în anulu trecutu. Mai multu s'a ridicatu budgetulu pentru facultatea de medicină. Şcólele mediï suntu de cinci categorii: licee, colegii, şcóle libere civile, şcóle confesionale şi seminarii micï. Şcólele confesionale şi seminariale susţinute de biserică, pre lângă tóta apĕsarea din partea statului, totuşi suntu fórte bine frecuentate şi se înmulţescu pre fiesce care anu.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministrii începu a se rentórce în capitală. În ţilele acestea se va întruní consiliulu de ministri spre a statorí definitivu protectulu de budgetu pentru anulu viitoru.

La festivităţile aranjate în Komárom în onórea lui Tisza obiectulu principalu alu vorbiriloru ţinute a fostu cestiunea matriculelorŭ. Episcopulu reformatu Pap Gábor a condamnatu în terminï aspri şi vătĕmătorï clerulu catolicu pentru ţinuta lui faţă cu ordinaţiunea din Februariu. Totu cam pre aceea-şi córdă a vorbitu şi Tisza. Sperămu, că purtarea protestanţiloru va deşteptá pre mulţi catolicï din indiferentismulu lorŭ.

Francia.

Preşedintele republicei francese dlu. Carnot a călĕtoritu Sâmbătă la Chambery spre a fi de faţă la inaugurarea monumentului centenariului anexării Savoiei la Francia. De aci însoţitu de ministrii Ribot şi Freysinet s'a dusu la Aix-les-Bains. La gară a fostu întimpinatu între alţii şi de ambasadorulu rusu din Paris, baronulu Mohrenheim, care în numele cancelarului rusu Giers, esprimă regretele acestuia, că fiindu împedecatu prin morbu nu l'a pututu salutá în persónă. Carnot a primitu numĕróse deputaţiuni. Unu pruncu îmbrăcatu în costumu rusescu a recitatu o poesie, prin carea se preamăresce alianţa francesă-ruséscă. Carnot în sĕmnu de mulţămire a sărutatu pruncului ţicêndu: „Sărutu Rusia.“ Ministrii Ribot şi Freysinet aŭ cercetatu pre bĕtrânulu cancelarŭ Giers, care petrece acolo la băi, conversându cu elu cam o jumĕtate de óră. Carnot a făcutu visită regelui Greciei, care apoi i-a înapoiatu visita, şi în urmă a primitu în audiinţă pre prinţulu de Leuchtenberg între aclamaţiuni de simpatie ale poporului pentru Rusia. Manifestaţiunile de amiciţie francesă-ruséscă dela Aix-les-Bains suntu viu comentate de presa europénă.

Sêrbia.

Noulu cabinetu sêrbescu publică în fóea oficiósă „Szrpske Novine“ unu manifestu subscrisu de toţi ministrii. În manifestu se accentuéză *cultivarea bunelorŭ relaţiuni cu tóte statele, şi mai alesu cu cele învecinate,* se promite a se aduce în ordine finanţele ţerei şi a se presentá parlamentului unu budgetu realu, éră nu fictivu; se va sistá pre cale legislativă monopolulu de tăbacu şi de sare; se va ţintí la ridicarea industriei indigene şi la *introducerea valutei de aurŭ.* Cabinetulu va grijí, să se ridice o universitate în Belgrad, va îmbunătăţí sórtea clerului şi se va silí a trăí în armonie cu biserica, precum şi a introduce totu felulu de instituţiuni salutare. Frumosu programu, numai de ar avé timpu să-lu şi realiseze actualulu cabinetu, care până acum nu dispune de maioritatea parlamentară. Radicalii aŭ ţinutu în 5 a l. c. la Alexinaţi o adunare imposantă, în care declară de nelegitimu cabinetulu liberalu şi hotărescu, că la nóuĕle alegeri toţi radicalii vorŭ fi uniţi.

Corespondinţe.

Şişeşti, 31 Aug. 1892.

Clarissime Domnule Redactoru!

Cu o plăcere deosĕbită vinu a vĕ raportá despre decursulu festivităţiloru aranjate la Şişeşti cu ocasiunea sfinţirii monumentului măreţu dedicatu Maicei Preacurate şi apărătórei némului crestinescu. Deja cu trei ţile mai înainte viniaŭ din tóte părţile creştinii pătrunşi de simţĕmêntulu sântu alu evlavieï, totu jurulu rĕsuna de cântările pietóse ale credincioşilorŭ, carï cu toţii aveaŭ ca ţinta lorŭ de călĕtorie mănăstirea pomposă dela Şişeştï. O nespusă mulţămire sufletéscă se putea ceti pre feţele credincioşilorŭ sciindu, că aci li-s'a datu prilegiu de a-şi aduce prinósele lorŭ de mulţămită şi recunoscinţă faţă de Maica ceriului într'unu locaşu clăditu esclusivu de mâni românescï. Centrulu tuturorŭ sĕrbătoriloru a fostu ţiua de 27 Augustu a. c. terminulu prefiptu pentru sânţirea monumentului grandiosu alu Maicei Preacurate, ridicatu de devoţiunea şi de pietatea înalta a binemeritatului nostru bărbatu George Selăgeanu.

Desu de diminĕţă salve de trescurï şi sunete de clopote vestiaŭ însĕmnătatea serbătoriï, ĕră ploea dĕsa, ce se lăsă asupra nóstră, pare că simbolisá darurile şi binefacerile nesfârşite, ce se scobóră asupra omenimii atâtu de desu prin mijlocirea rugăciuniloru sânte ale nemaculateï Fecióre.

Curăţiţi de pĕcate şi împărtăşiţi cu preasânta Cuminecătură aşteptaŭ credincioşii începutulu liturgieï şi sânţirea monumentului. *Liturgia solemnă* s'a începutu la 9 óre pontificându M. O. D. Ştefanu Popu, protopopulu tractului, asistatu fiindu de 6 preoţi. Îndată la începutu s'a *binecuvîntatu monumentulu.*

După aceea ocupându-şi clerulu locului sĕu în sanctuariu preotulu Ant. Bălibanu adresându-se în numele donatoruluï cătră protopopu a predatu bisericei monumentulu. Protopopulu în numele bisericei şi a episcopului diecesanu a primitu monumentulu şi cheile lui le-a predatu parochului localu spre conservare mulţămindu generosului donatoru pentru ofertulu făcutu. După aceea s'a continuatu Liturgia. Cântările liturgice aŭ fostu esecutate cu precisiune şi dulcĕţă de treï coruri vocale, de corulu plugariloru din Şomcuta-mare sub conducerea bravului lorŭ învĕţătoru Ilie Popu, de corulu plugariloru din Vijmortu de sub conducerea dĕmnă a domnului învĕţătoru Georgiu Bretanu, şi de corulu pruncilorŭ din Baia-sprie care sub diriginţa domnului învĕţătoru Atanasiu Lupanu a sciutu să corĕspundă atâtu de bine aşteptărilorŭ nóstre. Predica festivă a fostu ţinută de M. O. D. Dr. *Vasile Lucaciu,* parochulu localu. Discursulu lui a fostu o rugăciune pentru poporulu românescu, care s'a distinsu pururea prin cultulu Preacurateï Fecióre, apoi pentru clerulu românu, lumina şi conducĕtorulu firescu alu poporului, în fine pentru nobila familie Selăgeanu, a căreï viaţă este unu şirŭ neîntreruptu de fapte generóse, specialminte întru promovarea cultului Preacurateï Fecióre. Discursulu ocasionalu a fostu ţinutu de O. D. Constantinu Lucaciu, parochulu Jojibului, care în discursulu sĕu a arĕtatu, cine aŭ fostu pentru noi pentru Românï Atanasiu Angheluşi Piu alu IX-lea. Dóuĕ spre ţece fetiţe, ca 12 îngeraşi, decorate cu cununi şi cu luminí în mână, sub totu decursulu serbărilorŭ bisericescï stăteaŭ împrejurulu monumentului Marieï, ca nisce gardiste ale Regineï ceriului.

După sfârşitulu ceremoniiloru bisericescï s'a ţinutu unu *prânţu comunu,* la care aŭ participatu preste o sută de persóne. Seria toasteloru o a deschisu parochulu localu salutându óspeţii, că aŭ venitu la festivităţi nesocotindu ostenéla, ocupaţiunile etc., singurŭ conduşi de mărirea Sionului românescu şi de consciinţa vitalităţii némului românescu. A mai ţinutu toastu M. O. D. Lazaru Iernea parochu în Er-Tarcia întru sănĕtatea fraţiloru Lucaciu, carï atâtu de bine se sciu devotá intereseloru sânte ale bisericeï greco-catolice şi a naţiunii române. După aceea dlu Const. Lucaciu prin o asĕmĕnare fórte nimerită arată analogia serbătoriloru dela Şişeştï cu adunarea generală a Asociaţiunii Transilvane şi invită pre on. óspeţi, ca să trimită cu toţii împreună o depeşă de salutare celoru adunaţi la Sibiu pre ţiua de 27 Augustu cam de conţinutulu următoru: Clerulu şi poporulu coadunatu la festivităţile bisericescï din Şişeştï salută adunarea generală a Asociaţiunii Transilvane augurându-i deplinu succesu întru lucrarea pentru cultura şi literatura poporului românu. Propunerea a fostu primită cu unanimitate, şi îndată s'a şi espedatu telegrama de felicitare. Aŭ mai vorbitu dnii Péteri, Bălibanu, Popu Ioanu etc.

După prânţu s'a făcutu *înseratulu,* după înseratu tóta inteligința cu mulţime de poporu a pornitu la *procesiune* în jurulu bisericeï. Procesiunea acésta cu cântecele sale melodióse, cu emblemele sacre religióse s'a desvoltatu într'o adevĕrată defilare triumfală întru onórea Maicei Preacurate.

Cam la 6 óre s'a începutu *„serbarea academică“.* Cuvîntulu de deschidere a fostu ţinutu de M. O. D. Dr. V. Lucaciu. Entusiasmulu, cu care a vorbitu, nu se póte descrie. Idea fundamentală a acestui discursu a fostu Roma catolică, ca portulu, Vaticanulu ca farulu pentru societatea modernă, sguduită de atâtea tendinţe, impregnată de atâtea principii false, primejdióse pentru viaţa liniştită şi înaintarea omenimii pre calea adevĕrateï civilisaţiuni.

Cântecele naţionale le-a esecutatu cu precisiune corulu plugariloru din Şomcuta-mare, ceea ce-i face multă laudă. Disertaţiunea domnului Constantinu Lucaciu despre „dreptulu limbeï naţionale“ din punctu de vedere religiosu, naţionalu şi socialu a arĕtatu strălucitu adversariloru nostri, că ce pĕcatu grozavu comitu în contra legiloru firiï atunci, când se nisuescu a face, ca privighitórea să cânte în altă limbă decâtu în care Dumneḑeu a lăsat'o să cânte.

Deciamaţiunea poesieï *„Cântulu celu mai frumosu“* de dşóra Silvia T. Miculescu, elevă a şcóleï de fete a Asociaţiunii transilvane, a fostu la culme. Asemenea a inter-

pretatu escelentu poesia lui Bolintineanu *„La lampa mea“*. Şirulu declamaţiuniloru a fostu închiatu prin dlu *Nicolae Lupanu*, preotu în Chiuzbaia, care în poesia *„Mama captivă“* a sciutu să se facă âtâtu de bine interpretele ideiloru şi a sentimenteloru sublime ale poetului. Serbarea academică a luatu sfârşitu cu *„Hora străinătăţii“* cântată de Atanasiu Lupanu, acompaniatu de orchestră. Dlu A. Lupanu, care este unu eminentu cântăreţu, la dorinţa publicului a mai cântatu dóue cântări poporale, delectându publicului într'unu modu fórte plăcutu.

Toţi ceî presenţi s'au depărtatu multămiţi, ducêndu cu sine suveniri dulci dela Şişeşti. La serbătorile bisericesci precum şi la cele sociale au venitu óspeţi din diferitele părţi locuite de Români, din Bihoru, Sătmaru, Maramurăşu, Ugocia, Selaju şi Solnocu-Dobâca, şi din Sabolciu.

Idea Unirii tuturoru Românilorú a întrunitu de vre-o câţiva ani încóce o mulţime de lume la Şişeşti, şi credemu, că acésta idee sublimă îi va întruni şi pre viitoru, preparându astfelu terenulu pentru realisarea *sântei Uniri* a tuturoru Românilorú. Întru câtu taxă de intrare nu a fostu nici la serbarea academică, nici la petrecerea de vară, aşa nici pre departe nu s'au acoperitu spesele de aranjare, ceea ce dovedesce, că aci nu se lucră pentru interese materiale şi câştigu. În fine amintescu, că succesulu serbărilorú bisericesci şi sociale se datoresce tinerimii teologice studióse din Gherla, care a conlucratu cu zelu şi tactu la aranjarea festivităţilorú.

Unu participantu.

Internatulu Vanceanu de fetiţe.

O dorinţă ferbinte şi generală a cleruluî şi poporuluî din Archidiecesa nóstră şi chiar din întrégă provincia mitropolitană a fostu a vedé ridicatu în Blaşiu, vechiulu foculariu alu culturei românesci, unu internatu, unde fiicelorú române pre lângă instrucţiunea de lipsă să li-se dea şi o educaţiune amĕsurată indigineloru şi chemăriî lorú viitóre. Acésta veche şi nobilă dorinţă cu bucurie trebue să constatămu, că este realisată. Realisatorulu eî, precum ne este prea bine cunoscutu, e neuitatulu Mitropolitu Dr. Ioanu Vancea, căruia nu i-s'a concesu din partea provedinţeî, ca încă aci pre pământu să se bucure împreună cu noi şi de astădată de împlinirea încă a uneia din nobilele luî intenţiuni. Internatulu ridicatu de nemuritoriulu şi multu regretatulu Mitropolitu are încăperi suficiente pentru 50 de fetiţe şi e provĕdutu cu o frumósă capelă, aranjată cu gustu după ritulu nostru orientalu.

Duminecă în 4 a l. c. a avutu Internatulu cea dintâiu festivitate, căci în diua acésta s'a binecuvîntatu capela fiindu de faţă elevele Internatuluî împreună cu superiórele lorú, precum şi unu publicu alesu, compusu mai cu samă din dómne din Blaşiu şi de afară. Actulu binecuvîntăriî l'a împlinitu directorulu esternu alu Internatuluî, Rdsmulu Dr. Alesandru Grama, asistatu de preoţii Iosifu Vancea şi Aronu Deacu, éră ca diaconu a funcţionatu profesorulu de teologie Dr. Isidoru Marcu. Patronulu capeleî este s. Ioanu Evangelistulu, numele căruia l'a purtatu şi piulu fundatoru alu Internatuluî. Terminându-se binecuvîntarea apeî a fostu stopită cu apă sânţită capela şi tóte încăperile Internatuluî, éră ceî presenţi s'au botezatu.

După actulu binecuvîntăriî a urmatu celebrarea *Liturgieî* solemne în nóua capelă. La Liturgie s'au cetitu ecteniile morţilorú pentru sufletulu repausatuluî Archiereu Ioanu Vancea. La finea sânteî Liturgiî s'a celebratu unu *părastasu* totu pentru Mitropolitulu de pie memorie Ioanu Vancea. Părastasulu a fostu oferitu de dlu Georgiu Vancea, nepotulu adormituluî Mitropolitu. Cântările la binecuvîntarea capeleî şi la Liturgie le-a esecutatu cu multă dulcéţă profesorulu de cantu Nicolau Iouaşu, éră la părastasu a cântatu şi profesorulu Aronu Papiu, precum şi corulu vocalu alu profesoruluî de musică Iacobu Murĕşanu. În fine festivitatea s'a închiatu cu unu escelentu discursu ţinutu de directóra Internatuluî dna Aurelia Solomonu. Dna directóra dice, că festivităţile de adi de o parte ne storcu lacrĕmi de durere pentru mórtea neaşteptată a mareluî fundatoru aliu acestuî Internatu, éră de altă parte ne causézu bucurie inaugurarea acestuî institutu culturalu, destinatu a da fetiţelorú române instrucţiunea şi educaţiunea reclamată cu imperiositate de timpulu modernu. Arată mai departe necesitatea şi importanţa cultivăriî femeiloru; îndémnă elevele la ascultare şi diligenţă şi le recomándă a-şî aduce aminte în rugăciunile lorú tot-deuna de piulu fundatoru alu Internatuluî. Cu acésta s'au închiatu festivităţile.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Cu 1 Septembre s'au făcutu la „Cassa centrală“ de aci următórele schimbări, anume: în locuiu Rssim. *Ioanu M. Moldovanu* s'a alesu de cassaru Rssimulu *Simeonu P. Mateiu*, ér în locuiu Rssmuluî *Iosifu Hossu* trecutu la gimnasiu ca directoru, s'a alesu de controloru Rssimulu *Aleşandru Micu*.

Spre a luá în samă averea radicală a mitropoliei. Ministeriulu r. u. de culte a trimisu la Blaşiu pre dlu secretariu ministerialu L. Papp-Szilágyi (unu nepotu alu episcopuluî oradanu de pie memorie Iosifu Papp-Szilágyi) însoţitu de dlu Antoniu Fábián, consilieriu de comptabilitate în esactoratulu ministeriuluî de culte.

† **Alesandru Erdős.** Subscrişiî fraţi, sorori, veri, nepoţi şi alţi consângeni cu inima înfrântă de durere aducu la cunoscinţă, că *Alesandru Erdős de Ugla*, canonicu Cancelariu alu Bisericeî Catedrale gr. cat. de Gherla, în 32 Augustu 1892 la 3 óre, diminéţa după unu morbu repetinu de inimă a repausatu în Domnulu în anulu etăţiî 68 şi alu Preoţieî 44. Osămintele defunctuluî se vorú aşeda spre repausu în 2 Septembre 10 óre a. m. în cemeteriulu gr.-cat. Éră S. Liturgie pentru adormitulu se va celebrá în 3 Septembre la 7 óre în capela episcopéscă. Fie-î ţerîna uşóră şi memoria binecuvîntată! Gherla la 31 Augustu 1892. *Gavrilă* posesoru în Borhidu cu soţia *Iulianna Gáspár* şi familia, *Iulianna* cu soţiulu *Paulă Oross* Protopopu în Vişeu cu familia, *Simeonă* parocu în Cetedie cu soţia *Maria Szabó* şi familia, *Amalia* cu sociulu *Petru Erdős* preotu în Turu şi familia, *Anna* cu soţiulu *Ştefanu Biltă* Protopopu în Baia mare şi familia, ca fraţi şi surorî. Ved. luî *Franciscu Fenyvesy* ca mătuşe, *Arnoldu Fenyvesy* jude reg. cu soţia şi familia, *Franciscu Fenyvesy* deputatu dietalu cu verî.

La Şcólele din Blaşiu s'au întîmplatu înmatriculările în 1, 2 şi 3 a l. c. În gimnasiu suntu înscrişi până acum 465 şcolarî la preparandie 89, la şcóla normală 178 şcolarî, şi la şcóla de fetiţe 114 şcolare. Numĕrulu totalu alu tinerimii înscrise la şcólele din Blaşiu este aşadară până acum de 846. Aicî nu suntu computaţi alumniî seminariuluî teologicu şi teologiî esternî.

Denumire. Dlu *Nicolau Zaharia*, absolutu alu facultăţii politechnice din Budapesta, este numitu ingineriu practicantu la căile ferate de statu reg. ung.

Noulu episcopu gr. cat. de Crişu *Iuliu Drohobeczky* şi-a ocupatu scaunulu episcopescu în sĕptĕmâna trecută fiindu primitu cu mare însufleţire din partea poporuluî fără deosĕbire de confesiune şi naţionalitate.

Concursu. Studenţiî gimnasialî şi juriştiî gr. cat. românî din Maramurăşu doritori a dobândî stipendiî din fundaţiunea fostuluî vicariu Kőszeghi au să-şî trimită recursele sale provĕdute cu atestatele deja cunoscute până în 30 Septembre st. n. la Rvsmulu Titu Budu vicariulu Maramurăşuluî.

Reuniune de consumu în Făgăraşu. După esemplulu Blăşeniloru şi Românii din Făgăraşu şi jurú suntu pre calea de a înfiinţa o reuniune de consumu, care va deschide o prăvălie principală în oraşulu Făgăraşu, éră pre la sate filiale, ca astfelu să mântue poporulu, de aceî comercianţi fără consciinţă, carî îlu înşélă vîndêndu-î marfă fórte scumpă şi fórte rea.

Mersulu trenuluî pre linia Sibiu—Avrigu predată circulaţiuniî în 7 a c. este: I. *Sibiu—Avrigu:* a) trenulu pléca din Sibiu 5 óre 25 min. diminéţa, ajunge la Tălmaciu 6 óre 24 min., Sebeşulu de susu 6 óre 41 min. la Avrigu 7 óre 1 min. diminéţa; b) trenulu pléca din Sibiu 12 óre 50 min. p. m., ajunge la Şelimberu 1 óra 4 min., Vestemu 1 óra 20 min., Tălmaciu 1 óra 49 min., Sebeşulu de susu 2 óre 6 min., la Avrigu 2 óre 26 minute. — II. *Avrigu—Sibiu:* a) trenulu pléca din Avrigu 7 óre 45 min. diminéţa, ajunge în Sibiu la 9 óre 24 minute diminéţa; b) trenulu pléca din Avrigu la 3 óre după amédi, sosesce în Sibiu 4 óre 39 minute.

Concesiune prolungită. Ministrulu r. u. de comerciu a prolungitu pre unu anu concesiunea dată ingineriuluî din Budapesta Pálmay Károly de a construí linia ferată din Braşovu atingêndu hotarĕle comunelorú Codlea, Vlădeni, Perşani, Vadu, Şercaia şi Mundra până în Făgăraşu.

Ovaţiuni luî Tisza Kálmán. Fostulu ministru de odinióră Tisza şi-a serbatu cu mare pompă la Komárom iubileulu de 25 de anî ca curatoru supremu alu districtuluî bisericescu ev. reformatu de dincolo de Dunăre. Festivităţile aranjate de reformaţi în onórea luî Tisza aveau să fie de caratĕru bisericescu, dară ele au îmbrăcatu caractĕru politicu. Tisza s'a presentatu în Komárom încunjuratu de deputaţi, ţîspani şi de întrégă garda sa politică. A primitu telegramă de felicitare dela Monarchulu, éră ovaţiuni i-s'au făcutu şi din partea comitatuluî. Scopulu luî Tisza se pare a fi formarea unuî partidu politicu protestantu, cu ajutoriulu căruia să ajungă érăşî la putere.

Procesu politicu. Dlu Dr. *Vasiliu Lucaciu*, parochulu gr. cat. din Şişescî a fostu citatu la 1 a l. c. înaintea tribunaluluî din Debreţinu, unde a fostu ascultatu cu privire la cuprinsulu agitatoru(?) alu convocatoruluî pentru conferinţa din Şişescî, care însă a fostu oprită de organele administrative. La întrebările judeluî de instrucţie dlu Dr. Lucaciu a respunsu la începutu în limba română. Vĕdêndu că judele nu scie românesce, a declaratu, că din consideraţiune faţă de persóna luî respunde de astădată şi unguresce, dară în pertractarea finală va vorbí numai în limba română.

Festivitate slovacă oprită. Advocatulu slovacu Paulu Mudron a convocatu pre conaţionaliî sĕi în Hlubka spre a luá parte la festivitatea desvĕliriî monumentuluî ridicatu întru memoria distinsuluî conducĕtoru alu Slovacilorú. Vice-comitele comitatuluî Neutra a opritu adunarea din causa tonuluî aspru, în care scriu de unu timpu în róce foile slovace şi cehice, când e vorba de magiarî. S'a mai temutu numitulu vicecomite, ca nu cumva *acţiunea panslavistă să se unéscă cu Daco-românii*. Celu pre care îlu mustră consciinţa, vede fantóme şi se teme şi de umbră.

Copiî de Slovacî în Alföld. Sub acestu titlu aducu diarele ungurescî scirea, că: „Reuniunea de cultură magiară din Ungaria de susu, ce stă sub presidiulu luî Szalayszky Gyula, érăşi a pornitu 45 de copil slovacî spre Kecskemét. În dilele cele mai deaprópe la dispusĕţiunile vicepreşedinteluî Rudnay Béla reuniunea va mai trimite în Alföld 130 copiî de slovacî, ca să înveţe limba ungurésca.“ Şi de bună sémă *să uite cea slovacă*.

Literele fundaționale.

B.

Literele fundaționale despre Seminariulŭ Junimiĭ române greco-catolice studióse în Blașiŭ.

(Continuare.)

§. 16.

Regulele disciplinare și ordulŭ diurnŭ pentru alumnatulŭ Seminariuluĭ se vorŭ compune și prescrie totŭ de V. Consistoriŭ archidiecesanŭ, avêndu-se în modŭ specialŭ înaintea ochilorŭ aceea, ca prin acele aședĕminte să se pótă procurá atâtŭ educațiunea religioso-morală, câtŭ și o solidă instituțiune sciințifică, ca ast-felŭ alumniĭ Seminariuluĭ să subcréscă în fiĭ devotați Bisericeĭ greco-catolice, în supușiĭ credincioșiĭ aĭ Augustissimuluĭ Tronŭ regescŭ, în membri utiliĭ aĭ Națiunii nóstre și cetățeniĭ buniĭ aĭ Patrieĭ.

§. 17.

Pre lângă aceea va fi a se veghiá cu mare grije, ca toțiĭ alumniĭ Seminariuluĭ să se cultiveze și în celealalte limbĭ ale Patrieĭ, și adecă în cea magiară si germână, precum și limba latină încă să se ĭea în specială considerațiune, și studiulŭ eĭ să se îmbrățișeze cu cea maĭ mare diligință, ca în modulŭ acesta dintre alumniĭ Seminariuluĭ să se afle mulțiĭ, câtŭ se póte maĭ apțiĭ pentru statulŭ preoțescŭ, ce se va puté sperá, că se va întîmplá de bună samă, dacă aceia vorŭ fi instruițiĭ cu totă diligința și în cantulŭ și ritulŭ bisericescŭ.

C.

Administrațiunea, manipulațiunea și supraveghiarea Fundațiunii seminariale.

§. 18.

Capitalulŭ fundaționalŭ se va eloca totdeuna în locŭ securŭ și încă pre lângă ipotecă pupilară, de care elocațiune se va îngriji în totŭ casulŭ Venerabilulŭ Consistoriŭ archidiecesanŭ cu întrevenirea Advocatuluĭ archidiecesanŭ, la a căruĭ oficiŭ specialŭ va aparține: a-și îndrepta atențiunea sa ageră și la aceea, ca interusuriile să se încasseze solvite la timpulŭ sĕŭ cu acurateță, — carĭ apoĭ să se întrebuințeze de Rectorulŭ seminariuluĭ numaĭ spre promovarea scopurilorŭ Institutuluĭ și procurarea celorŭ necesare pre lângă rațiuniĭ anuale, carĭ vorŭ trebuĭ să se dea cu stricteță, și să se censureze cu cea maĭ mare diligință de cătră esactoratulŭ archidiecesanŭ și în ultimulŭ Forŭ să se decidă de Venerabilulŭ Consistorŭ.

§. 19.

Statulŭ omnigenŭ alŭ Seminariuluĭ și împrejurările Fundațiuniĭ vorŭ fi a se deduce în fiecare anŭ de cătră Rectorulŭ Seminariuluĭ, carĭ apoĭ vorŭ fi a se presenta Venerabilului Consistorŭ plenariŭ cu ocasiunea concursului la alumnatulŭ Institutuluĭ, și în estrasŭ a se notifica prin circulariŭ cu finea fiecăruĭ anŭ civilŭ și Cleruluĭ archidiecesanŭ.

§. 20.

Forulŭ supremŭ și ultimŭ, căruia va fi supusă acésta Fundațiune, ilŭ va constituí Venerabilulŭ Consistoriŭ archidiecesanŭ plenariŭ, la care se vorŭ convoca pre timpulŭ concursuluĭ toțiĭ Protopopiĭ și viceprotopopiĭ, precum și Administratoriĭ oficiuluĭ protopopescŭ, care apoĭ va statori și dispune din timpŭ în timpŭ acelea, ce i-se vorŭ părĕ a fi de lipsă; cu tóte acestea însă nicĭ odată nu va puté statorí și dispune ceva, ce ar fi contrariŭ spirituluĭ acesteĭ Fundațiunĭ și scopuluĭ Seminariuluĭ, saŭ ar invólve și induce o alterațiune esențială a acestuia.

§. 21.

Dacă Consistoriulŭ plenariŭ, cerêndŭ saŭ consiliându cu vehemență împrejurările timpurilorŭ, locurilorŭ și lucrurilorŭ, ar judecá a fi necesariŭ saŭ celŭ puținŭ consultŭ, ca pre baniĭ capitaluluĭ fundaționalŭ să se cumpere bunurĭ inmobile, astfelŭ de bunurĭ nicĭ odată nu vorŭ fi a se cumpĕra cu tótă suma disponibilă, ci celŭ multŭ cu dóuĕ din treĭ părțĭ a întregului Capitalŭ; dar acelea bunurĭ să nu fie niçi odată de acelea, carĭ suntŭ îngreunate cu sarcine patronalĭ saŭ cu multe edificiĭ.

Dar și într'acolo va fi a se îndrepta atențiunea, ca bunurile inmobile, ce s'ar cumpĕra, să fie situate în unŭ atare locŭ, de unde să se pótă administra fără dificultate, și procreațiunea să se pótă transporta la seminariŭ, ca să se întrebuințeze în folosulŭ aceluia.

§. 22.

Dacă acestŭ Institutŭ din orĭ și ce causă ar înceta cu timpulŭ, voescŭ și dispunŭ: ca Capitalele aceluia, și bunurile inmobile, ce le-ar avé, împreună cu edificiulŭ seminariuluĭ să constituéscă proprietatea Clerului greco-catolicŭ românŭ archidiecesanŭ, în a căruia privință apoĭ a dispune cele de lipsă va aparține la Consistoriulŭ plenariŭ archidiecesanŭ.

§. 23.

Voimŭ și declarămŭ, ca aceste Litere fundaționale să aĭbă pentru totdeuna valóre, și orĭ cine se va încerca saŭ a le anula, saŭ a le înfrânge saŭ a le mutila saŭ altera, să scie, că va cădé sub anatema nóstră, și va încurge și mânia atotputinteluĭ Dumnedeŭ.

§. 24.

Spre maĭ mare tărie a tuturorŭ acestora amŭ estradatŭ aceste Litere ale nóstre Fundaționale subscrise de mâna proprie și întărite cu sigilulŭ nostru usualŭ.

Blașiŭ la anulŭ Mântuiriĭ reparate o mie optŭ cente optdecĭ și treĭ, ḑiua 11 Aprilie (ḑiua aniversară a instalăriĭ nóstre de Archiepiscopŭ) alŭ Archiepiscopatuluĭ nostru anulŭ alŭ XIV-lea.

Dr. Ioanŭ Vancea, m. p.
Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ.
(L. S.)

Datum ut supra.

Ca martorĭ simultaneĭ:

Simeonŭ Popŭ Mateiŭ m. p.,
secretariŭ mitropolitanŭ.

Aronŭ Papiŭ m. p.,
vicenotariŭ consistorialŭ.

Dr. Augustinŭ Bunea m. p.,
oficialŭ mitropolitanŭ.

Unirea bisericeĭ române din Ungaria și Transilvania, dară maĭ alesŭ din părțile bănățene ale diecesei Lugoșuluĭ.

(Fine.)

Afară de acésta propune, ca după ce preotulŭ gr. cat. din *Temerescĭ* a reposatŭ, și în lipsa parochieĭ locului aceluia nu se maĭ póte compliní, salariulŭ aceluia să se împartă între învĕțătoriĭ din *Slatinŭ* și *Carașova*. Carĭ aŭ fostŭ aceĭ doĭ preoțĭ uniți și unde aŭ funcționatŭ, nu se amintesce. Din parte-mĭ cugetŭ, că aceia aŭ fostŭ preoțiĭ din Timișóra, anume: *Dimitrie Egereș* (1755—1769) ca parocŭ primariŭ și *Petru Popoviciŭ* ca preotŭ secundarŭ, avêndŭ acesta din urmă unŭ salarŭ lunaru de 8 fl. În parochia Timișóreĭ până la an. 1768 totŭ doĭ preoțĭ aŭ funcționatŭ. Pre la anulŭ 1756 a maĭ fostŭ și unŭ preotŭ pensionatŭ cu numele *Demetriŭ Georgeviciŭ*, carele la an. 1751 a funcționatŭ ca preotŭ secundarŭ în Timișóra.

Dacă Unirea în decursŭ de vr'o 25 anĭ într'atâta s'a micșoratŭ, încâtŭ dintre preoțiĭ maĭ numeroșĭ comemorați la 1741 abia maĭ funcționézĕ la an. 1766 numaĭ doĭ, într'o unică parochie, acésta cugetŭ în bună parte a-se acribuí agitațiunilorŭ țesute din partea ierarchieĭ sêrbescĭ, și în bună parte privite cu ochĭ indiferenți și din partea auctorităților administrative ale Bănatuluĭ.

Măcar-că episcopulŭ *Engel* în raportulŭ sĕŭ de maĭ susŭ numaĭ de doĭ parochĭ uniți amintesce, dară cumcă la anulŭ 1753, respective înainte de anulŭ 1769 și în comuna *Zabraniŭ* aŭ esistatŭ uniți, și probabilŭ că aŭ și avutŭ preotŭ unitŭ, de o parte se cunósce din nota matriculară maĭ susŭ citată, parte și din o altă notă a aceleia-și biserice rom. cat. Anume: în matricula *repausaților* bisericeĭ rom. cat. din Guttenbrunn la 27 Nov. 1769 aflămŭ aceste date: *„Nicolaus Popa graeci ritus unitus sacerdos ex Savran 64 annorum ex Banatu.“* Din acésta s'ar vedé, că după ce la mandatulŭ maĭ înaltŭ comuna cea veche a Zabraniului la 1762 fŭ dĭrîmată, și locuitoriĭ românĭ colonisați în locŭ de aḑi abia vre-o 2—3 chilometrĭ depărtați de satulŭ celŭ vechiŭ, aceĭ locuitorĭ pre la an. 1753 încă uniți aŭ căpĕtatŭ preotŭ, póte dreptŭ în persóna luĭ *Nicolaŭ Popa* mortŭ în Zabraniŭ.

Acestŭ datŭ altcum maĭ dovedesce și aceea, că în Sabranŭ a fostŭ preotŭ unitŭ și înainte de călugărulŭ *Alesiŭ Murĕșanŭ*, carele la cererea episcopuluĭ Cianadului, prin Episcopulŭ *Athanasiŭ Rednicŭ* fŭ trimisŭ la Zabraniŭ.

Și fiindŭ-că făcurămŭ vorbă de parochia Zabraniŭ, trebue să facemŭ amintire și de înființarea aceleia.

În urmarea ordinațiuniĭ administrațiuniĭ provinciale de datŭ 9 Maiŭ 1770 Româniĭ veniți în Bănatŭ din părțile Turcieĭ fură dislocați în cercului Lipoveĭ și alŭ Lugoșuluĭ. Pre acestŭ timpŭ cade nu numaĭ colonisarea a maĭ multorŭ sate cu Românĭ fugiți din Moldova și România, ci și dislocarea maĭ multorŭ sate curatŭ românescĭ, ca să dea locŭ veneticilorŭ germânĭ.

Dreptŭ pre acelŭ timpŭ, adecă pre 1770 cade înființarea și sistemisarea parochieĭ nóuĕ în satulŭ celŭ nouŭ alŭ Zabraniului, constătătorŭ abia din câțiva numerĭ de case. Ca celŭ dintâiŭ parochŭ alŭ aceleĭ parochiĭ sistemisate se trimite *Alesiŭ Murĕșanŭ* fostŭ teologŭ de Roma și călugărŭ din Blașiŭ.

După înființarea parochieĭ Zabraniului la 1776 se sistemiséză o altă parochie unită în Aradŭ, și aceste treĭ parochiĭ bănățene, adecă *Timișóra, Zabraniulŭ* și *Aradulŭ* le primesce sub jurisdicțiunea sa episcopia gr. cat. unită a Oradeĭ-marĭ înființată la an. 1777.

VII.

Conclusiunea.

Să asĕmĕnămŭ acum starea Unirĭ din anulŭ 1736 cu cea din 1777. Numaĭ unŭ intervalŭ de 40 de anĭ, și ce deosĕbire și schimbare ni-se arată!

Precândŭ la 1736 în Bănatŭ funcționézĕ 19 preoțĭ uniți provĕḑuți cu salarŭ orĭ sti-

pendiŭ, éră numĕrulŭ uniţilorŭ se sue la mai multe sute; pre cându progresarea acésta a Unirii la 1738 face necesară înfiinţarea episcopiei gr. cat. române în Bănatŭ resolvată prin Curtea împĕrătéscă: pre atunci deja la an. 1741 starea preoţimii şi a bisericei unite ni-se presentéză într'o condiţiune deplorabilă; éră despre înfiinţarea episcopiei unite numai ca de proiectŭ se mai vorbesce, dară nu de realisarea resoluţiunii maiestatice din 1738. Şi deşi încă se recomándă mijlóce eficace pentru promovarea s. Uniri, dară acésta mai alesŭ din 1751 încependŭ, cându Bănatulŭ devine sub administrare civilă, nu mai formézá obiectulŭ grijii deosĕbite a factoriloru politici competenţi.

Dela acelŭ timpŭ, cându prin colonisarea Germânilorŭ numĕrulŭ catolicilorŭ se înmulţesce, cându cu înfiinţarea deputaţiunii illirice ierarchia sĕrbéscă neunită câştigă unŭ razimŭ noŭ pentru întărirea iurisdicţiunii sale şi unŭ asilŭ pentru interesele sale: Unirii nu se atribue mai multŭ aceea-şi însĕmnătate, ca şi de esemplu sub Carolŭ alŭ VI-lea, nici că se spriginesce cu acela-şi zelŭ ca mai înainte.

Urmarea a fostŭ, că Unirea până la 1736—1739 cu aşa frumóse prospecte lăţită, ca o picătură în marea cea estinsă a schismei, din ce în ce se înghiaţă, încâtŭ după 40 de ani abia mai rĕmânŭ trei parochii, ér causa înfiinţării dieceseĭ unite române pentru Bănatŭ adórme, şi abia după 115 ani reînvie, atunci adecă, cându nu numai înmulţirea s. Uniri în Bănatŭ, şi viitorulŭ bisericei unite preste totŭ, ci şi interesele politice ale statului aŭ poftitŭ realisarea parţială a resoluţiunii maiestatice din 1738, în înfiinţarea Dieceseĭ române unite în Bănatŭ şi dreptŭ cu reşedinţa în Lugoşŭ.

Numai încă o mică comparaţiune, apoi gătămŭ. Cum s'a vĕdutŭ din conspectele mai susŭ citate, între anii 1736—1777 în Bănatŭ aŭ esistatŭ 15, respective 17 parochii unite, în carí aŭ funcţionatŭ 19 preoţi. Să comparămŭ acea stare cu parochiile esistente adi în părţile bănăţene ale Dieceseĭ Lugoşului. Şi ce aflămŭ? Aceea, că dintre acele comune adi abia în patru mai esistă parochii unite, anume: în *Timişóra* ca cea mai veche, în *Zabraniŭ* ca memoria Uniriĭ sĕvârşite în districtulŭ Lipoveĭ încă din timpulŭ regeluĭ Ludovicŭ I, în *Aradŭ* înfiinţată la 1776, şi în *Comorisce,* la 1737 deficiată, apoi la 1857 întórsă de noŭ la Unire.

Despre aceea, cum s'a desvoltatŭ causa Uniriĭ în Banátŭ încependŭ dela 1777, de cându poporulŭ unitŭ din acestea părţi deveni sub iurisdicţiunea episcopatului gr. cat. noŭ înfiinţatŭ alŭ Oradeĭ-mari, până la 1853 sub anulŭ înfiinţăriĭ Dieceseĭ Lugoşului, precum şi despre alte date interesante referitóre la trebile religionare din Bănatŭ din véculŭ trecutŭ, vomŭ vorbí de altădată. Până atunci încheiŭ cu cuvintele poetului:

. . . Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti, si non, his utere mecum.

Ioanŭ Boroşŭ,
preotŭ gr. cat.

Vezinas.

Istorisire de **Nic. T. Zorilă**

(Continuare.)

VII.

Dapix întrându totŭ tremură de mânie. Ochiĭ plini de ură îi scânteescŭ, ér printre buze murmură: „Aşadară totŭ o să-ĭ erte. Eŭ voiŭ fi cu ce am căpĕtatŭ, fără de a-mĭ puté rĕsbuna cu ceva. Asta mĕ omóră. Vomŭ vedé. Sperarea nu mĕ părăsesce."

În fine staŭ faţă în faţă cu prinsoniriĭ.

Vezinas caută lungŭ şi seriosŭ la eĭ cu o privire străpungĕtóre.

Duras susţine acéstă căutătură fără de clătinare.

Ziraxis ridică buza cu dispreţŭ.

„Voi sunteţi trădători de patrie," începe în fine Vezinas. „Aţi voitŭ să vĕ vindeţi inimiculuĭ ţéra. Eŭ v'ar fi folositŭ numai ca mijlocŭ spre umilirea nóstră. Aţi voitŭ să daţi pre regele recunoscutŭ de poporŭ şi pre mine pre mâna celoru mai periculoşi inimici. Aţi meritatŭ mórtea şi numai regeluĭ aveţi de a-ĭ mulţămí, că sunteţi încă în viaţă. M'a rugatŭ, să vĕ cruţŭ, sperându că nu sunteţi inimiciĭ patrieĭ, ci numai aĭ luĭ. Pofta de domnie v'a alungatŭ din sinulŭ nostru. Aţi creduţŭ, că Romanii vorŭ reda Dacieĭ libertatea, dacă veţi trada pre regele? Aţi creduţŭ, că nepotulŭ gloriosuluĭ rege Duras va ajunge pre scaunulŭ unchiuluĭ sĕŭ? Asta chiar şi dacă v'a promis'o împĕratulŭ, n'a făcut'o din iubirea, ce o are către voi şi către poporulŭ dacŭ, ci ca să semene simburele discordieĭ între noi uşurându-şi învingerea. Urma apoi va alege, dacă Dacia cucerită prin puterea armeloru şi cu preţulŭ aloru miĭ de vieţi va fi libĕră avêndŭ regele sĕŭ propriŭ. Poporulŭ Dacilorŭ însă a ajunsŭ pre altă cale aşa de departe, câtŭ chiar dacă mâna vostră ar fi destulŭ de tare, să-lŭ reţină pre o vreme, să-lŭ rentórcă însă nici odată! De cându poporulŭ nostru a înfruntatŭ mai întâiŭ pre aceştiĭ Romani, unŭ zidŭ nerĕsturnabilŭ s'a ridicatŭ între noi şi eĭ. — Dacă mintea vóstră este aşa de ageră, că póte sfârma acestŭ zidŭ colosalŭ, fără să omoriţi pre nimeni, arĕtaţi-ne! — Cele ce le-amŭ vĕdutŭ până acuma, ne dovedescŭ, că voiţi a trece preste elŭ cu orí ce preţŭ. Dar zidulŭ a fostŭ prea înaltŭ. Nu l'aţi pututŭ suí şi spre norocirea nóstră aţi căduţŭ dincóci. Aţi voitŭ să străpungeţi inima, care v'a iubitŭ. Sórtea însă a ţinutŭ de mâna vóstră. Aţi voitŭ să sfârmaţi sinulŭ, care v'a lăptatŭ, şi braţele, carí v'aŭ legănatŭ. Aţi voitŭ, ca urmaşii să vĕ blasteme amintirea. Mâna sorţiĭ însă a opritŭ acésta. — Tóte planurile nóstre de apĕrare suntŭ gata. Încercările pentru o pace, ce s'ar puté primí, aŭ fostŭ zădarnice. Nu ne rămâne decâtŭ o mórte glorióză cu arma în mână. Acésta este ultima di, cându străvechea nóstră cetate va vedé sórele apunêndŭ. Diminéţă va începe lupta, pre care noi o vomŭ perde, dar învingĕtoriĭ o vorŭ plăti scumpŭ. — Mulţi dintre voi în tinereţe s'aŭ luptatŭ alăturea cu mine în espediţiunile de preste Danubiŭ. Atunci patria nóstră a fostŭ tare. Acum inimiciĭ aŭ aruncat'o la pământŭ sdrobindu-o. Ea ne chémă într'ajutoriŭ. Ea ne-a născutŭ, ne-a nutritŭ: ea este mama nóstră, pre carea trebue să o iubimŭ şi să o apărămŭ. Astădi toţi fiiĭ eĭ trebue să ulte duşmăniile şi umĕrŭ la umĕrŭ să-ĭ sară într'ajutoriŭ. De o vomŭ mântuí, a nóstră va fi gloria. De nu, vomŭ murí împreună cu ea. — Voi v'aţi conjuratŭ în contra vieţeĭ mele şi a regeluĭ. Eŭ v'a ertatŭ încă în ziua, în care a sciutŭ despre acésta. Eŭ încă vĕ ertŭ astădi şi vĕ redaŭ libertatea. Pentru tóte acestea nu cerŭ dela voi nimica. Dar nimica? Vĕ daŭ arme în mână şi vĕ deschidŭ porţile cetăţiĭ lăsându în libĕra vóstră voe, ca să eşiţi pre ele şi să mergeţi la duşmanŭ orí să rĕmâneţi la noi şi căzându la apărarea acestoru zidurí să vĕ câştigaţi liniştea consciinţeĭ şi să fiţi vredniciĭ de recunoscinţa regeluĭ şi a poporuluĭ. Acum v'am arĕtatŭ, unde se despartŭ căile. V'am spusŭ, unde duce una, unde alta. Şi am lăsatŭ în libĕra vóstră voe a alege una din dóuĕ. Vorbiţi! Eŭ vĕ ascultŭ!"

O tăcere lungă şi adâncă urmézá. O vorbă nu se aude. Prinsoniriĭ nu s'aŭ cugetatŭ la aşa ceva. Eí şi-aŭ aşteptatŭ judecata, şi acésta este eliberarea loru.

Óre Vezinas nu voesce să le întindă érăşi o cursă? Este bine cunoscută viclenia luĭ.

Duras cugetându acestea se uită cu atenţiune în ochiĭ generaluluĭ. Privirile ambilorŭ bărbaţi se întâlnescŭ.

Cu tóte silinţele, ce şi-le dă Duras, nu póte vede nici o urmă de făţărnicie şi minciună.

Inima luĭ nu are mai multŭ nici o pornire rea faţă cu Vezinas. Aşa se simte, ca şi cându n'ar fi avutŭ nici odată ceva duşmănie cu elŭ.

Ochiulŭ i-se umple de lacrimi, carí curgŭ pre faţa, ce începe a se încreţi.

„Vezinas," esclamă elŭ deschidêndŭ braţele şi întinzêndu-le spre acesta, „în inima mea nu mai este locŭ de ură pentru voi."

Ambiĭ se îmbrăţişézá cu o bucurie sinceră.

„Beliduce," strigă Ziraxis întinzêndŭ si elŭ braţele, „vino să te strîngŭ şi la peptulŭ meŭ, care te iubesce. N'am creduţŭ, că veĭ fi aşa de marinimosŭ, şi că patria ţi-o iubescí mai multŭ ca pre tine însu-ţi."

„Dapix," dice Vezinas, după-ce s'a desfăcutŭ din braţele luĭ Ziraxis, „deslégă pre ceĭalalţi prinsoneri şi-ĭ condu în armărie, să-şi alégă arme după placŭ. Duras şi Ziraxis vorŭ veni la mine."

Dapix stă înapoia tuturoru ca unŭ stîlpŭ de pétră. Ochiĭ luĭ fără de privire suntŭ îndreptaţi spre Ziraxis, care se desface din lanţurí.

Elŭ nu se mişcă, până cându Vezinas punêndu-ĭ mâna pre umĕrŭ dice cu o vóce blândă, în care se póte simţí afecţiunea:

„Dapix, pentru ce nu te împărtăşescí de bucuria mea? Dóră nu poţi să uiţi lupta perdută cu Ziraxis? Lasă! Eŭ cu regele amŭ avutŭ mai multŭ de ertatŭ ca tine. Şi totuşi ca să-ĭ câştigămŭ şi pre aceştia pentru apĕrarea patrieĭ şi să le arătămŭ, că ce caută, nu vorŭ afla, pre unde umblă, amŭ renunţatŭ la orí şi ce rĕsbunare şi duşmănie. Értă-ĭ şi tu tóte şi fără nici unŭ cugetŭ ascunsŭ strînge-ĭ mâna, carea ţi-o întinde. Fă-o acésta pentru mine!"

Faţa luĭ Dapix se înseninézá vĕdêndŭ bucuria cea sinceră din ochiĭ domnuluĭ sĕŭ.

„Fie!" dice elŭ în fine păşindŭ unŭ paşŭ înainte şi strîngêndŭ în braţe pre Ziraxis.

Inima luĭ Dapix bate cu tărie. Dar ura şi setea de rĕsbunare nu maĭ suntŭ într'însa. Elŭ maĭ strînge încă odată pre Ziraxis în braţe ca pre unŭ adevĕratŭ frate, apoi se sue cu toţiĭ pre scara, ce duce afară din temniţă. (Va urmá.)

Bibliografie.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Unirii".* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numai de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţi, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea" din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)". În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ.*

Economie.

Oleandrulŭ se póte vindecá de insecte (parasite) mai ușoră așa, că se face într'o grópă tină (mocirlă) de lută, și se móie bine în aceea oleandrulŭ așa, câtŭ fiesce care frundă să fie obdusă cu tină. După ce se va fi uscatŭ, se spală.

Cucuruzulŭ din America din anŭ în anŭ se impórtă în mai mare cuantitate în Germânia. Póte că acésta încă este o causă, că prețulŭ cucuruzului nostru e în o stagnare continuă. După unŭ raportŭ alŭ oficiului centralŭ economicŭ din Washington între primulŭ cuartalŭ alŭ anului 1891 și ceiŭ alŭ anului 1892 numai din Statele Unite s'aŭ esportatŭ pentru Germânia 4,735,428 de buschei (mĕsuri americane = gălete).

Esposițiе internațională de galițe. Reuniunea regnicolară pentru prăsirea galițelorŭ va aranjá la 22 Sept. a. c. o mare esposițiе de galițe împreunată cu tîrgŭ. Vorŭ fi espuse găini, rațe, gâșce, curce etc. și se vorŭ împărți mai multe premii.

Contra importului de vite în Germânia. Consiliulŭ economicŭ alŭ imperiului germânŭ a îndreptatŭ o rugare cătră guvernulŭ imperialŭ, prin care îlŭ recércă, ca fără amânare să închidă granițele vitelorŭ de proveniență austro-ungară, sub cuvîntŭ că la noi ar grasá morburi între vite. Sperămŭ, că guvernulŭ nu va da ascultare cererii nemotivate a consiliului economicŭ.

Pomăritulŭ în Francia. După cum arată fóea „Revue horticole", în Francia se producŭ póme cu simbure ososŭ în valóre de 21 milióne frs, cu simburi moi în prețŭ de 65 milióne frs, alte póme în valóre de $7^1/_2$ milióne frs. La Hiere într'o singură grădină numai perseci se facŭ în prețŭ de 12.000 frs. În sesonulŭ pómelorŭ pre fiesce care ți se străpórtă la Paris câte 15.000 kg. de pere și 40.000 kg. de mere. — Satulŭ Tongerolles în unii ani numai din cireșe aduce venitŭ de câte unŭ milionŭ.

Producțiunea de póme și de vinŭ în provinciile ocupate ia dimensiuni totŭ mai mari. Guvernulŭ provincialŭ din Bosnia arată o îngrijire specială față cu acestŭ ramŭ de economie. Cu deosĕbire a câștigatŭ mare însĕmnătate cultura viei mai alesŭ în Herțegovina, unde fiindŭ terenulŭ muntosŭ, nici filoxera nu se póte încuibá așa ușorŭ, ĕră vinurile suntŭ de o calitate eminență. Guvernulŭ spre a promová cultivarea viel împarte gratuitŭ la poporŭ viță de plântatŭ. În anulŭ acesta s'aŭ împărțitŭ 110.000 de bucăți de viță în Bosnia și Herțegovina. Totŭ gratuitŭ s'a împărțitŭ în anulŭ 1892 între poporŭ preste 5000 de pomi tineri, ĕră spre a ridica cultura vermilorŭ de mătasă saŭ datŭ 3900 de frăgari.

Influința luminei electrice asupra plântelorŭ. Saŭ făcutŭ observațiuni mai îndelungate asupra diferitelorŭ legumi plantate în o casă de sticlă, din cari o parte a fostŭ espuse la lumina naturală, alta a fostŭ iluminată cu lumină electrică tótă nóptea, și a treia numai preste o parte a nopții a fostŭ iluminată cu electricitate. Observațiunile saŭ referitŭ la crescerea, desvoltarea, înflorirea și compusețiunea chimică a plânteloră. Resultatulŭ observațiunilorŭ a probatŭ, că lumina electrică preste totŭ nu este favoritóre plânteloră. Ce e dreptŭ, rădăcina plânteĭ se desvóltă mai curêndŭ, dară cu atâtŭ e mai slabă desvoltarea frundelorŭ. Dară s'a constatatŭ și aceea, că electricitatea grăbesce desvoltarea și cócerea sĕmințeĭ la legumi; însă cualitatea lorŭ o micșoréză; florilorŭ le dă o colóre mai intensivă.

Câtŭ a produsŭ pământulŭ Ungariei în 1891. În tótă Ungaria aŭ fostŭ cultivate în anulŭ trecutŭ 21,602,882 jug. de pământŭ, ĕră ogorŭ a rĕmasŭ 3,165,568 jug. catast. Productele pământului cultivatŭ representă o valóre de 1,039,657.533 fl. v. a.

Revista comercială a săptĕmânei.

De vre-o trei săptĕmâni mai în tóte părțile țereĭ domnesce secetă mare. Viile mai alesŭ și otăvile aŭ avutŭ să sufere multŭ din causa secetei. Cucuruzulŭ pre multe locuri este coptŭ. Recólta preste totŭ se póte numí mulțămitóre.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta de câteva săptĕmâni stagnéză. Prețurile bucatelorŭ din anulŭ acesta suntŭ până acum hotărîte. *Grâu curată* a fostŭ în piață în decursulŭ săptĕmânei cam 130,000 de măji m., s'a plătitŭ maja m. cu fl. 7.50—8.20. *Sĕcară* s'a oferitŭ puțină și nici aceea nu a avutŭ trecere. Prețulŭ eĭ a variatŭ între fl. 6.25—6.50, după calitate. *Ovĕsŭ* s'a oferitŭ multŭ, dară a fostŭ slabŭ cercatŭ; s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.50—5.80. *Cucuruzŭ* a fostŭ relative puțină și s'a vîndutŭ m. m. cu fl. 4.09—5 00.

Tîrgulŭ de rîmători dela Steinbruch. S'aŭ plătitŭ pentru rîmători *ungurești* aleși 45—46 cr., *bĕtrâni* mai greĭ de 280 kg. 42—43 cr., marfă *țĕrănéscă* 46—$47^1/_2$ cr., *sĕrbești* 43—44 cr. cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 7 Sept. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	112.05
« « hârtie « 5%	100.45
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	117.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	120.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	100.25
Bonurĭ rurale ung.	94.20
« urbariale ung.	100.—
Obligățiunile desp. regaliilorŭ	99.80
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	144.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	137.—
Renta de hârtie austriacă	100.25
« « argintŭ austriacă	96.—
« « aurŭ austriacă	114.25
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vieneĭ	161.—
Acțiunile bancei austro-ungare	995.—
« « de creditŭ ung.	361.25
« « « « austr.	315.80
Obligățiunile cu câștigŭ ale băncei ipot. ung.	122.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenŭ împĕrătescĭ	5.67
Napoleon-d'orĭ	9.48
Mărcĭ 100 imp. germâne	58.70
Londra 10 Livres șterlingĭ	119.60

Prețulŭ mărfurilorŭ.

Piața din Blașiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4.20 până 5.—, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 4.—, sĕcară fl. 3.— până 4.—, — ovĕsŭ fl. 2.50 până fl. —.—, cucuruḑŭ fl. 3.25 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.— până fl. 1.50, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 50 până — cr., carnea de vițĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 48 până — cr., carnea de berbece 30 până — cr., — 12 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ și redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale împ. și reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabriciĭ ungare de mașine și recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneĭ preaonoraților domni preoți

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 34—52

Preliminare de spese și Prețŭ-courantŭri se trimitŭ la cerere gratuitŭ și franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscință pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** și de **provedere cu icône sânte,** dimpreună cu **aședarea acelorŭ obiecte** în fața loculuĭ, precum și **renovarea de iconostase** cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptățescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de prețuita-ĭ încredere. Silința mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câștigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurință mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

(5) 15—26

Tipografía Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie: Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiĕ care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 17 Septembre 1892. Numĕrulŭ 38.

Dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ.

IV.

(+) Dreptulŭ de a ne alege Mitropolitŭ nu ni-l'aŭ trasŭ la îndoélă şi nu aŭ voitŭ să ni-lŭ răpéscă nicĭ principiĭ calvinĭ din secululŭ alŭ 17-lea, nicĭ marĭi principĭ aĭ Transilvanieĭ din vécululŭ alŭ 18-lea, nicĭ guvernulŭ luĭ Iosifŭ alŭ II-lea dela sfârşitulŭ véculuĭ trecutŭ, care nu voiá să scie de drepturĭ constituţionale, nicĭ guvernulŭ absolutisticŭ dela 1850, care cu mână de fieru apĕsá asupra ţĕreĭ întregĭ.

Gloria de a se atinge de acestŭ dreptŭ cardinalŭ alŭ bisericeĭ nóstre se cuvine guvernuluĭ, sub care s'a inauguratŭ éra constituţională dela 1867, deşi conceptulŭ de eră constituţională invólve în sine lărgirea şi asigurarea drepturilorŭ şi libertăţilorŭ, ér nu confiscarea orĭ restrîngerea lorŭ.

E dreptŭ, că deja în conferinţa-ţinută la anulŭ 1850 în Viena în causa reactivărĭi Mitropolieĭ greco-catolice de Alba-Iulia şi înfiinţărĭi episcopatelorŭ de Gherla şi Lugoşŭ s'a enunţatŭ următórea părere aprobată şi de Maiestatea Sa şi anume: „Maĭ departe unanima părere a conferenţeĭ se concentrézĕ într'aceea, ca denumirea Mitropolituluĭ, precum şi a celorŭ doĭ episcopĭ de Gherla şi Lugoşu, *până la fiitórea cândva în viitórele casurĭ regulare*, să atîrne nemijlocitŭ dela Maiestatea Sa împĕratulŭi." Însă orĭ cine póte vedé din contextulŭ acesteĭ părerĭ, că Maiestatea Sa şi-a reservatŭ numaĭ denumirea primuluĭ Mitropolitŭ şi a primilorŭ episcopĭ de Gherla şi Lugoşŭ, ér cu privire la „viitórele casurĭ" trebuiá să se facă o regulare din partea factorilorŭ competenţĭ.

Cu tóte acestea guvernulŭ constituţionalŭ dela anulŭ 1867 îndată după mórtea Mitropolituluĭ Alesandru Şterca Şuluţŭ întîmplată în 7 Septembre din acela-şi anŭ, în locŭ să reguleze afacerea completărĭi scaunuluĭ mitropolitanŭ, n'a avutŭ altŭ cugetŭ, decâtŭ să ne confisce dreptulŭ de a ne alege Mitropolitŭ.

Îndată ce a ajunsŭ la cunoscinţa Consistoriuluĭ archidiecesanŭ din Blasiŭ intenţiunea guvernuluĭ din Budapesta, acelŭ Consistoriŭ a adresatŭ Maiestăţii Sale în 23 Septembre 1867 o rugare, în care cu tótă insistinţa cerea respectarea dreptuluĭ de alegere în tocmaĭ cum s'a întîmplatŭ acésta şi în anulŭ 1850 după abdicerea episcopuluĭ Ioanŭ Lemeni. Acéstă rugare s'a trimisŭ guvernuluĭ transilvanŭ, ca să o aştérnă la înaltulŭ tronŭ, ér cu nunţiulŭ apostolicŭ şi cu episcopiĭ sufraganĭ din Lugoşŭ, Gherla şi Oradea-mare s'a comunicatŭ în copie rugându-se şi aceştia, ca să stăruéscă pentru respectarea dreptuluĭ aviticŭ. Într'aceea chiar şi sinódele protopopescĭ din maĭ multe protopopiate aŭ trimisŭ la Consistoriulŭ archidiecesanŭ din Blaşiŭ *maĭ multe* suplice, ca să se concédă libĕrulŭ esercitiŭ alŭ dreptuluĭ din cestiune, carĭ tóte în 4 Novembre an. 1867 aŭ fostŭ înaintate la guberniulŭ transilvanŭ spre a le aduce la cunoscinţa Maiestăţiĭ Sale.

Guvernulŭ nicĭ în urma acestorŭ cererĭ nu a abdisŭ de cugetulŭ de a completá scaunulŭ nostru mitropolitanŭ prin simplă denumire, căcĭ comisariulŭ regescŭ din Transilvania Emanoilŭ Péchy în 7 Novembre 1867 a cerutŭ informaţiunĭ dela episcopulŭ Gherleĭ Ioanŭ Vancea, că óre adevĕratŭ să fie, că Româniĭ gr. catolicĭ dorescŭ aşa de tare să-şi alégă Mitropolitŭ, încâtŭ dacă nu li-s'ar concede acésta, s'ar produce într'înşiĭ amărăciune şi generală nemulţămire? şi că óre consultŭ ar fi atâtŭ din punctŭ de vedere politicŭ, câtŭ şi bisericescŭ, ca să se concédă şi pre viitorŭ esercitiulŭ libĕrŭ alŭ dreptuluĭ de alegere?

Episcopulŭ Gherleĭ Ioanŭ Vancea, deşi i-s'a spusŭ în modŭ confidenţialŭ, că guvernulŭ numaĭ pre dînsulŭ îlŭ doresce de Mitropolitŭ în Blaşiŭ, totuşi în rĕspunsulŭ sĕŭ din 10 Novembre 1867 despreţuindŭ ademenirea comisariuluĭ regescŭ a avutŭ puterea sufletéscă de a pune la o parte interesele sale personale şi a rĕspunde cu tótă hotărîrea, că după cum a avutŭ ocasiune a se convinge din declaraţiunile fruntaşilorŭ românĭ gr. cat. cu ocasiunea înmormîntărĭi Mitropolituluĭ Şuluţŭ, şi din cele ce s'aŭ publicatŭ până atuncĭ în diare, Românii greco-catolicĭ fără nicĭ o escepţiune dorescŭ să li-se lase neştirbitŭ dreptulŭ de alegere, şi că denegarea acestuĭ dreptŭ ar produce o

---

Feuilleton.

Din filosofia fericirĭi.

(Continuare.)

Din surisulŭ tĕŭ compătimitoriŭ cetescŭ limpede, că tu mĕ privescĭ de unŭ omŭ nemulţămitŭ cu sórtea sa. Ghicit'am? Dar te înşelĭ, bunulŭ meŭ. Eŭ tot-deuna mĕ bucuram de ceea ce aveam, şi — mĕ siliam după maĭ multŭ. Dar din purtarea mea poţĭ conchide una şi bună, şi anume că averea este una şi fericirea suntŭ dóuĕ; ele nu se eschidŭ, dar nicĭ nu se condiţionézĕ împrumutatŭ.

Mĭ-o conceḑĭ asta? Suntŭ vesĕlŭ, că ne precepemŭ aşa de uşorŭ. Dar acum îţĭ voiŭ statori o propositiune, de care te veĭ minuna: Neegalitatea bunurilorŭ, din care se ḑice că isvoresce atâta nefericire, este aşa de neînsemnată, câtŭ eŭ privescŭ de unŭ prădătoriŭ de timpŭ pre orĭ cine gândesce orĭ grăesce despre ea.

Tu facĭ faţă lungă? Sciŭ, ce gândescĭ. Veĭ, să-ţi tradezŭ cugetulŭ? Bine. Tu cugeţĭ, că eŭ éră am susţinutŭ unŭ lucru, despre contrariulŭ căruia este convinsă tótă lumea. Ḑi, că nu-ĭ aşa.

Dar dă-mĭ voe să-ţĭ facŭ o bucurie. Étă-ţĭ concedŭ, că eŭ am maĭ susţinutŭ propositiĭ de acelea. Dar închipuesce-ţĭ, une orĭ am avutŭ eŭ dreptate. Înainte de tóte îţĭ spunŭ órzĕnŭ, că priceperea orĭ şi cuĭ de multŭ şi-a perdutŭ puterea de a mĕ convinge. Ce n'a preceputŭ orĭ şi cine până acum? Era unŭ timpŭ, cândŭ orĭ si cine pricepea, că Louis Bonaparte a fostŭ mântuitoriulŭ societăţii europene. Despre priceperea lucrurilorŭ, ce suntŭ înaintea nasuluĭ, nicĭ nu facŭ vorbă. Dar dacă ḑicĭ, că aristocraţiĭ burselorŭ totuşi aŭ maĭ multe averĭ ca mine şerbitoriulŭ tĕŭ celŭ maĭ plecatŭ, îmĭ pare rĕŭ, că suntŭ silitŭ a mĕ împotrivi. Nu se rentéza a perde vorba grăindŭ despre celea ce aŭ maĭ multŭ decâtŭ mine puterniciĭ, bogaţiĭ pământuluĭ, şi să sciĭ, că nicĭ din audite nicĭ din vĕḑute nu cunoscŭ omŭ, cu care m'aşi puté îndupleca a schimba.

Ḑicĭ, că asta este încredere pĕcătósă, şi că eŭ printr'însa provocŭ asupră-mĭ mânia luĭ Dumneḑeŭ?

Dar nu judeca în pripă, bunulŭ meŭ. Eŭ calculezŭ astfelŭ: Dumneḑeŭ m'a aşeḑatŭ chiarŭ între împrejurările acelea, carĭ mi-se potrivescŭ maĭ bine. Ele îmĭ aducŭ plăceriĭ şi neplăceriĭ. Dar nu mĕ îndoescŭ, că Dumneḑeŭ scie, ce-mĭ este spre folosŭ, şi-mĭ şi trimite ceea ce-mĭ este spre folosŭ. În privinţa asta mĭ-am câştigatŭ deja atâtea esperinţe, câtŭ nicĭ odată nu-mĭ vine să mĕ îndoescŭ, deşi une orĭ nu pricepŭ lucrulŭ îndată. Şi de óre ce nu este putere, carea să-mĭ clatine convingerea acésta, mie nu-mĭ vine să schimbŭ nu nimenĭ. Eŭ suntŭ adecă prea convinsŭ, că în orĭ ce altă stare nu m'aşĭ simţi aşa de bine ca într'a mea. Şi ce privesce averile, — ele nu-mĭ facŭ durere de capŭ, dacă le are altulŭ şi nu eŭ.

Asta nu veĭ să mĭ-o conceḑĭ? Voiŭ cerca să te convingŭ. Tu sciĭ bine, că pământulŭ are forma unuĭ globŭ. Da? Bine. Dar ţĭ-aĭ uĭtatŭ de munţĭ, de Chimborasso? Şi tu aĭ ochĭ şi totuşi nu veḑĭ, cum fiesce care turnŭ protestézĕ în contra aserţiuniĭ tale despre rotunḑimea pământuluĭ?

Fórte bine. Aşa dară tóte acestea suntŭ asemenea unuĭ firŭ de năsipŭ pre suprafaţa unuĭ globŭ? Veḑĭ, veḑĭ! Dar firulŭ de năsipŭ îlŭ vedemŭ, şi de aceea ni-se pare, că pământulŭ nu este rotundŭ, ci fórte colţurosŭ. Forma de globŭ a pământuluĭ din contră nu o vedemŭ. Trebue să ne-o închipuimŭ. Dar dacă ne-o închipuimŭ aşa, precum este, atuncĭ firesce că colţurile acelea scadŭ

nemulţămire totŭ aşa de generală, pre câtŭ de generală este dorinţa de a se esercitá acestŭ dreptŭ. Maĭ departe a declaratŭ episcopulŭ, çă atâtŭ din punctŭ de vedere bisericescŭ, câtŭ şi politicŭ ar fi fórte consultŭ să se concédă esercitiulŭi dreptuluĭ de alegere, de-órece acésta ar liniştí spiritele şi ar stîrni simţeminte de mulţămită faţă de guvernŭ, ceea ce este nu numaĭ în interesulŭ statuluĭ, ci şi în alŭ bisericeĭ.

În urma acesteĭ declaraţiunĭ guvernulŭi, respective ministrulŭi Eötvös, care şi dela alte persóne şi maĭ cu samă dela deputaţiĭ românĭ din Budapesta căpĕtase informaţiunĭ sigure, că Româniĭ greco-catolicĭ cu nicĭ unŭ preţŭ nu voescŭ să abdicá de dreptulŭ de alegere, s'a lăsatŭ de cugetulŭ de a completá scaunulŭ mitropolitanŭ prin simplă denumire şi a făcutŭ Maiestăţiĭ Sale propunerea, ca să concédă alegerea. Însă şi în acéstă propunere s'a silitŭ Ministrulŭ a ne despoiá de dreptulŭ nostru, căcĭ elŭ a cerutŭ dela Maiestatea Sa, să se învoéscă la alegere numaĭ condiţionatŭ şi cu óre-care restringere, şi astfelŭ conformŭ propuneriĭ Ministruluĭ a emanatŭ dela Maiestatea Sa preaînalta hotărîre de dtă 27 Februariŭ 1868, în vîrtutea căreia Maiestatea Sa se învoesce, ca *în casulŭ presente, — pre lângă susţinerea clară a dreptuluĭ Sĕŭ de denumire şi fără niçi o consecinţă pentru viitorŭ,* — să se completeze scaunulŭ mitropolitanŭ prin alegere şi după modalitatea propusă de Ministrulŭ de culte şi instrucţiunca publică. Acéstă preaînaltă hotărîre Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică a comunicat'o separatŭ şi în totŭ cuprinsulŭ eĭ cu episcopulŭ Gherleĭ deja în 13 Martie 1868, trimiţêndŭ acestuia şi textulŭ propuneriĭ, ce o făcuse Maiestăţiĭ Sale, dar cu Vicariulŭ capitulariŭ din Blaşiŭ a comunicat'o numaĭ în 6 Iuniŭ 1868, şi şi atuncĭ nu separatŭ şi în totŭ cuprinsulŭ eĭ, ci numaĭ întreţesută în scrisórea ministerială de dtŭ 6 Iunie 1868 Nr. 504 pres., în care se prescrie modulŭ, cum are să se facă alegerea.

În sinodulŭ electoralŭ ţinutŭ în 11 Augustŭ 1868 s'a pututŭ apoĭ vedé nemulţămirea şi indignaţiunea, ce a produs'o rescriptulŭ ministerialŭ citatŭ maĭ susŭ. Atuncĭ adecă s'a luatŭ următoriulŭ conclusŭ remarcabilŭ: „Sinodulŭ pre lângă tótă omagiala supunere şi aderinţă cătră Maiestatea Sa c. r. şi veneraţiune cătră înaltulŭ regimŭ constituţionalŭ, protestéză cu solemnitate înaintea luĭ Dumneḑeŭ şi a lumiĭ în contra atacăriĭ, ştirbăriĭ orĭ despoieriĭ cleruluĭ de dreptulŭ de alegere alŭ archiepiscopuluĭ pre scaunulŭ mitropolitanŭ de Alba-Iulia—Făgăraşŭ din causa, că dreptulŭ acesta alŭ cleruluĭ nostru archidiecesanŭ este dreptŭ istoricŭ, întemeiatŭ pre dreptulŭ eclesiasticŭ şi alŭ patrieĭ, ér usulŭ şi deprinderea neconturbată şi neîntreruptă se trage nu numaĭ dinaintea sânteĭ Uniriĭ făcute cu biserica Romeĭ la 1700, ci chiar şi dela acestŭ actŭ alŭ Uniriĭ încóce sub tóte formele de ocârmuire până la alegerea acésta de acum; — ér Maiestatea Sa c. r. ap. cu ocasiunea strălucitei sale încoronări a juratŭ susţinerea şi apĕrarea cu braţŭ înaltŭ a drepturilorŭ şi privilegiilorŭ bisericescĭ şi respective a bisericelorŭ şi cultelorŭ recunoscute prin lege. Ér în câtŭ pentru amestecarea Escelenţeĭ Sale a Domnuluĭ Ministru de cultŭ în celea interne ale deprinderiĭ dreptuluĭ nostru sântŭ şi necontestatŭ, ne rugămŭ umiliţi, să binevoéscă Escelenţa Sa a ne cruţá pre viitorŭ de asemenea inviaţiunĭ, pre carĭ numaĭ disciplina şi ordinea nóstră ierarchică, precum şi pracsa de până aci aŭ să ne-o prescrie şi re vera ne-o şi prescriŭ."

Pre lângă acestŭ conclusŭ luatŭ la protocolŭ Sinodulŭ a maĭ aşternutŭ la Maiestatea Sa şi o rugare de dtŭ 11 Augustŭ 1868, în care între altele se ḑice: „Clerulŭ şi poporulŭ nostru se alipesce cu tótă căldura de acestŭ dreptŭ sacru, şi fiindŭ-că e de acea firmă convingere, cumcă nu lovesce în drepturile maiestatice, pre carĭ augustiĭ antecesorĭ aĭ Maiestăţiĭ Vóstre şi-le-aŭ câştigatŭ în decursulŭ timpurilorŭ ca regĭ apostolicĭ: cu omagială aderinţă, supunere şi nemărginită încredere cutézá a Vĕ rugá, ca să Vĕ îndurаţi preagraţiosŭ a susţiné Biserica nóstră şi pre viitorŭ în acestŭ sacru dreptŭ alŭ sĕŭ." [1])

Astfelŭ şĭ-a apĕratŭ clerulŭ nostru la anulŭ 1868 dreptulŭ de alegere, şi noĭ suntemŭ convinşi, că dacă cineva ne-ar atacá astăḑĭ acestŭ dreptŭ, clerulŭ şi poporulŭ nostru archidiecesanŭ ar protestá cu aceea-şi solemnitate ca şi în anulŭ 1868, căcĭ alipirea de acestŭ dreptŭ este astăḑĭ încă şi maĭ mare ca în acelŭ anŭ.

Dar să vedemŭ, că procedura Ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică dela 1868 este óre corectă orĭ ba? Însă despre acésta în numĕrulŭ proximŭ alŭ „Uniriĭ".

Suspendarea Părinteluĭ Vasile Lucaciŭ. — Consistorulŭ episcopescŭ de Gherla a suspendatŭ dela oficiŭ pre parochulŭ Şişeştilorŭ, pre părintele Dr. Vasile Lucaciŭ.

Faptulŭ acesta alŭ guvernuluĭ diecesanŭ a produsŭ unŭ resensŭ fórte mare, cu

[1]) Moldovanŭ Acte sin. t. I. p. 38 şi 46.

---

aşa de tare, câtŭ niçi nu meritá să maĭ grăimŭ despre ele. Nu este aşa?

Mĕ bucurŭ vĕḑêndŭ, că înţelepciunea ta se nimeresce cu a mea. Dar acum să veḑĭ, că înţelepciunea acésta o putemŭ aplica fórte uşorŭ bunurilorŭ lumiĭ acesteia. Bogăţie, putere, vaḑă, strălucire, acestea suntŭ totŭ atâtea fire de năsipŭ, şi noĭ le vedemŭ; dar bunurile, carĭ formézá corpulŭ globuluĭ, acelea nu le băgămŭ în samă, pentru că nu le vedemŭ, saŭ maĭ bine pentru că fiesce care omŭ le are, pentru că ele ne batŭ la ochĭ numaĭ atuncia, cândŭ observămŭ, că unuia orĭ altuia îĭ lipsesce unuiŭ orĭ altuiŭ dintr'însele. Şi atuncĭ îndată ḑicemŭ: Sermanulŭ! Şi acésta o ḑicemŭ chiarŭ şi dacă ar fi milionariŭ.

Să-ţĭ înşirŭ bunurĭ de acelea? Bine. Privesce aci la degetulŭ meŭ celŭ grosŭ. În câtŭ îlŭ estimezĭ?

Ce să façĭ tu cu degetulŭ acesta? Nimica. Sciŭ eŭ, ce facŭ eŭ cu elŭ. Tu numaĭ să-lŭ estimezĭ. Şi este fórte probabilŭ, că avuţiile tale nu-ţĭ ajungŭ spre a-lŭ cumpĕrá dela mine. Nu veĭ aşteptá adecă dela mine, să-mĭ estimezŭ mĕdulăriile după mĕsura aceea, după care le estimézá legea militară de invaliḑĭ. Dar trebue că sciĭ, că eŭ am dóuĕ degete de acelea, şi nu numaĭ dóuĕ degete, ci ḑece, nu numaĭ mâni, ci şi braţe şi picióre. Şi acum închipuesce-ţi, câtŭ de bogatŭ suntŭ eŭ, dacă tótă bogăţia ta nu-ţĭ ajunge, ca să-mĭ plătescĭ unŭ singurŭ degetŭ.

Dar bunurile acestea le are fiesce cine, ḑicĭ tu? Dar spune-mĭ, din causa aceea dórĕ le scade preţulŭ? Şi apoĭ niçi nu este adevĕratŭ, că le are fiesce cine. Şi câtŭ de vrednicĭ de compătimirea nóstră ni-se parŭ a fi ciungiĭ, fie eĭ orĭ câtŭ de bogaţĭ! În călătoriile mele trecuĭ odată pre lângă o vilă. Straturile de florĭ şi de erburĭ eraŭ admirabile, şi din verḑéţa negrie a parculuĭ se ridicá ciădirea de marmoră, şi jurŭ împrejurŭ frumósa natură, — o, de-a dragulŭ să petrecĭ aci în raiulŭ acesta pământescŭ, unde viaţa este unŭ adevĕratŭ idilŭ! Şi atuncĭ era pre aci să se încuibe invidia în inima mea, şi eŭ mĕ întrebam, de ce suntŭ pregătite pre pământŭ numaĭ bogaţilorŭ plăcerĭ de acestea. Şi pre cândŭ îmĭ luam avîntŭ spre a mĕ prici cu Dumneḑeŭ, étă mĕ întimpină unŭ ţeranŭ. Îlŭ întrebŭ, cine locuesce în raiulŭ acesta. „Baronulŭ," îmĭ rĕspunse ţeranulŭ. „Sermanulŭ, îlŭ chinuesce podagra." Sermanulŭ, îmĭ cugetam şi eŭ, şi parculŭ, straturile, palaţulŭ parcă se cufundară în pământŭ, şi eŭ vedeam unmaĭ o faţă ce se strimbă de durere.

Îmĭ conceḑĭ dară, că mâniĭ şi picióre sănĕtóse suntŭ maĭ de preferitŭ ca avuţiile? Asta e frumosŭ. Dar eŭ am unŭ lucru, care este cu multŭ maĭ preţiosŭ decâtŭ mâniĭ şi picióre sănĕtóse. Veḑĭ, dacă ar fi să alegŭ, saŭ să-lŭ perḑŭ saŭ să suferŭ de podagră tótă viaţa mea, eŭ fără de a mĕ maĭ gândi, aşĭ primi podagra.

Ce lucru să fie acesta? Ochiulŭ meŭ. Ḑi întregeĭ familiĭ Rothschiid, să pună comorile sale grămadă, şi eŭ să am tóte comorile acelea, dacă aşĭ da în schimbŭ unuiŭ din ochiĭ meĭ, şi creḑĭ, că eŭ aşĭ rîde în faţă întregeĭ familiĭ? Dar să nu creḑĭ cumva, că ochiĭ îmĭ suntŭ bogăţia cea maĭ mare. Din contră ochiĭ aceştia, carĭ nu l-aşĭ da în schimbŭ pentru tóte împĕrăţiile lumiĭ, suntŭ nimica în raportŭ cu unŭ altŭ darŭ alŭ luĭ Dumneḑeŭ. Ochiulŭ sufletuluĭ este darulŭ acesta, puterea de a cugeta, de a mĕ avînta cătră celŭ Preaînaltŭ. Acesta este darulŭ, care nu l'aşĭ da în schimbŭ pentru tótă lumea, acesta darulŭ, care nu se póte niçi preţuĭ niçi mĕsura niçi cumpăni. Acesta este darulŭ, care mĕ ridicá din tótă zidirea şi mĕ înalţă preste ea, mĕ face întru persónă înzestrată cu voe liberă şi cu drepturĭ. Eŭ suntŭ o persónă asemenea luĭ Dumneḑeŭ şi potŭ să statorescŭ după voea mea raportulŭ meŭ faţă cu Dumneḑeŭ.

Asta ar fi o rĕscólă împotriva luĭ Dumneḑeŭ, ḑicĭ tu? Dar judecă, rogu-te, maĭ cu pţină pripă. Eŭ ḑicŭ, că asta este preţuirea cea maĭ cuviinciósă a bunurilorŭ, carĭ mi-le-a dăruitŭ Dumneḑeŭ. Aşĭ comite abusulŭ celŭ maĭ de ostiditŭ alŭ acestorŭ bunurĭ, dacă le-aşĭ folosi spre a mĕ rĕscula împotriva luĭ Dumneḑeŭ. Dar étă ce voiŭ eŭ să ḑicŭ cu cuvintele acelea: Eŭ mĕ înalţŭ susŭ preste tótă zidirea prin aceea, că *voescŭ* să servescŭ luĭ Dumneḑeŭ, în vreme ce celealalte făpturĭ *trebue* să-ĭ servéscă. Dar firesce că eŭ în chipuiŭ acesta suntŭ departe de cugetulŭ, că dacă nu aşĭ voĭ să-ĭ servescŭ, aşĭ puté încunjura orĭ zădarnicĭ scopurile luĭ. Acésta ar însemna, că eŭ nu am numaĭ putinţa de a mĕ rĕscula asupra luĭ, ci şi puterea de a mĕ rescula cu succesŭ. Şi veḑĭ, asta nu merge, şi fiesce care omŭ cu mintea la locŭ trebue să pricépă, că nu merge.

Dreptŭ aĭ. Ne prea abatemŭ dela obiectŭ. Să ne rentórcemŭ la elŭ. Etă ţĭ-am înşiratŭ nisce bunurĭ, carĭ le am eŭ,

atâtŭ mai virtosŭ, cu câtŭ părintele Lucaciŭ chiar acum se află pusŭ sub cercetare şi înaintea tribunalelorŭ civile pentru pretinse greşele saŭ crime politice. Din împrejurarea acésta a urmatŭ, ca şi suspendarea din oficiulŭ parochialŭ să se aducă în legătură nemijlocită cu *politica*. Unele foi naţionale-politice aŭ şi atacatŭ în modulŭ celŭ mai violentŭ pre episcopulŭ Gherlei, învinovăţindu-lŭ cu „slugărnicie faţă cu guvernulŭ ţerei“ şi cu „tradare a intereselorŭ naţionale românescĭ“.

Pricepemŭ până la unŭ anumitŭ locŭ turburarea foilorŭ nóstre. În timpurile grele, în carĭ trăimŭ, cândŭ afirmarea nóstră pre terenulŭ naţionalŭ românescŭ ni-se îngreunéză pre tóte căile şi cu tóte mijlócele, reglementarea bisericéscă a părinteluĭ Lucaciŭ, — activitatea căruia pre câmpulŭ luptelorŭ nóstre naţionale cu recunoscinţă trebue să o constate totŭ Românulŭ cu inimă, — a trebuitŭ să provóce unŭ legitimŭ resensŭ între toţĭ aceia, carĭ aŭ în vedere numaĭ activitatea luĭ naţională-politică.

Noĭ însă, carĭ pre lângă interesele politice ale poporuluĭ nostru avemŭ să representămŭ şi interesele luĭ religióse, datorĭ suntemŭ a priví lucrurile şi prin o altă prismă, prin prisma canónelorŭ.

Orĭ ce preotŭ alŭ bisericeĭ nóstre este fiŭ alŭ naţiuniĭ nóstre, datorŭ a-şĭ împlini tóte obligaţiunile sale faţă cu naţiunea mamă. Însă orĭ ce preotŭ în prima linie este unŭ servitorŭ alŭ bisericeĭ, datorŭ a-şĭ împlini obligaţiunile faţă cu biserica, în serviţiulŭ căreia s'a pusŭ. Calitatea de preotŭ nu-lŭ dispenséză pre nimenĭ dela împlinirea obligaţiunilorŭ de Românŭ. Dar nicĭ viceversa calitatea de Românŭ nu este ĭertatŭ să-lŭ dispenseze pre preotŭ dela împlinirea consciinţiósă a obligamintelorŭ preoţescĭ.

Noĭ voimŭ a crede, că părintele Lucaciŭ şi-a împlinitŭ deplinŭ atâtŭ datorinţele preoţescĭ câtŭ şi cele românescĭ.

Faptulŭ însă e, că superioritatea legitimă a părinteluĭ Lucaciŭ a aflatŭ de lipsă a-lŭ suspendá dela oficiulŭ preoţescŭ.

Guvernulŭ diecesanŭ dictéză ca şi în alte casurĭ analóge dela forurile bisericescĭ şi civile suspinderea preventivă a părinteluĭ Lucaciŭ ca a unuia, care stă sub cercetare. Însu-şĭ guvernulŭ diecesanŭ dice, că purcede în contra dînsuluĭ din motive *bisericescĭ*. Cine are dreptulŭ de a denega adevĕrătatea acesteĭ afirmărĭ, fără de a avé probe contrare? A trage la îndoélă afirmările uneĭ auctorităţĭ publice şi legitime, este si neloialŭ şi neĭertatŭ.

Datorinţa tuturorŭ ómenilorŭ de bine şi în specialŭ a tuturorŭ fiilorŭ bisericeĭ nóstre este, să aştepte cu linişte şi cu sânge rece desvoltarea evenimentelorŭ.

Dacă părintele Lucaciu e nevinovatŭ, i-se va face dreptate. Şi dacă totuşĭ ar crede, că nedreptate i-s'a făcutŭ, deschisă îĭ rĕmâne calea apelaţiuniĭ la Consistorulŭ mitropolitanŭ. Şi dacă şi Consistoriulŭ mitropolitanŭ ar fi „slugarnicŭ“ faţă cu guvernulŭ şi ar întări sentinţa „nedréptă“ a Ordinariatuluĭ de Gherla, deschisă rĕmâne calea la Scaunulŭ Apostolicŭ alŭ Romeĭ, care a datŭ dovedĭ destule, că nu cunósce „slugărnicie“ faţă cu nicĭ unŭ guvernŭ.

Étă cum trebue să privéscă suspendarea părinteluĭ Lucaciŭ ómenĭ nepreocupaţĭ şi fiĭ credincioşĭ aĭ bisericeĭ nóstre.

A face incriminărĭ, a provocá turburărĭ, a învinovăţĭ biserica, a amenínţă cu scisiunĭ, nu este permisŭ. nu arată maturitate nicĭ firmitate.

Adevĕrulŭ nu póte fi stînsŭ cu desĕvârşire. Şi dacă dreptate are părintele Lucaciŭ, alŭ luĭ va fi triumfulŭ.

Până atunci datorŭ este şi elŭ, datorĭ suntemŭ şi noĭ a aşteptá în linişte decisiunea autorităţilorŭ competente.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Atacurile vehemente îndreptate asupra bisericeĭ catolice cu ocasiunea festivităţilorŭ aranjate la Komárom în onórea luĭ Tisza aŭ provocatŭ în catolicĭ o justă indignaţinne. Pentru a mulcomí pre clerulŭ sĕŭ şi a-lŭ reţiné dela conflicte cu protestanţiĭ archiepiscopulŭ de Strigonŭ Claudiŭ Vaszary a publicatŭ în 8 a l. c. din Budapesta o circulară, prin care îndémnă preoţimea, că în aceste ḑile agitate să-şĭ păstreze cumpĕtulŭ şi moderaţiunea, căcĭ dacă ar vorbí în tonŭ aşa de aspru, cum aŭ vorbitŭ contrariĭ, ar iritá numaĭ spiritele şi maĭ multŭ, şi uşorŭ ar aruncá patria în periculŭ. Nóuĕ ni-se pare, că indulginţa clerului înaltŭ romano-catolicŭ face numaĭ să créscă curajulŭ inimicilorŭ bisericeĭ catolice în detrimentulŭ şi alŭ patrieĭ şi alŭ bisericeĭ nóstre.

Roma.

Sânţia Sa Leonŭ XIII în 8 a l. c., serbătórea nascerĭ P. C. Vergure Maria, a celebratŭ ca de comunŭ s. Liturgie în capela sa privată. La 11 óre a primitŭ în audiinţă pre Cardinaliĭ din Roma. Cu acéstă ocasiune i-s'aŭ propusŭ Sânţieĭ Sale afacerea canonisărĭĭ luĭ Antoniŭ Baldinucci, preotŭ S. I., Franciscŭ X. Bianchi, preotŭ din ordulŭ S. Benedictŭ, şi Gerard Maiela. Pontificele a aprobatŭ propunerea şi a publicatŭ decretele, prin carĭ se dispune pregătirea de lipsă spre beatificarea solemnă.

Francia.

Guvernulŭ francmasonŭ continuă cu secularisarea şcólelorŭ susţinute de ordurile religióse. Maĭ de curêndŭ aŭ fostŭ scoşĭ cu forţa călugărĭĭ din şcólele dela Apinac în departamentulŭ Loire, şi în

---

şi carĭ suntŭ maĭ preţióse decâtŭ tóte bogăţiile pământuluĭ. Eŭ suntŭ decĭ aşa de fericitŭ, de poşedŭ preste o sută de miĭ de miliarde, şi apoĭ să-mĭ maĭ trécă prin minte a pismui pre cineva din causă, că elŭ are dóuĕ saŭ treĭ milióne maĭ multŭ decâtŭ mine? Ca şi cândŭ milionariulŭ Petru ar pismui pre milionariulŭ Pavelŭ, pentru că Pavelŭ a elocatŭ miliónele sale aşa, încâtŭ acestea aducŭ unŭ venitŭ anualŭ cu doĭ fileră maĭ mare decâtŭ miliónele luĭ Petru.

Aşa dără părerea ţĭ este, că încetândŭ între ómenĭ pismuirea împrumutată ar trebui să înceteze cu o cale şi orĭ ce rîvnă de perfecţionare? Vedĭ, încâtva aĭ dreptate, numaĭ că eŭ lucrulŭ acesta nu-lŭ numescŭ perfecţionare. Eŭ concluşiunea aceea a ta aşĭ formula-o într'altŭ chipŭ şi anume: Încetândŭ între ómenĭ pismuirea împrumutată păşesce în îndreptăţirea sa mintea faţă cu nebunia modernă. Aŭ dóră nu este aşa? Spune-mĭ numaĭ, pentru ce pismuimŭ óre pre ceĭ bogaţĭ? De-a rîndulŭ pentru că eĭ aŭ putinţa de a împlini, o sumedenie de nebunĭ, carĭ noĭ nu le putemŭ împlini, chiarŭ pentru că nu dispunemŭ de bogaţiĭ. Saŭ dóră credĭ, că limbile de fasanŭ le tignescŭ lorŭ maĭ bine decâtŭ ţie friptura de găină vulgară? Saŭ dóră gândescĭ, că eĭ întru petrecerile sale suntŭ maĭ veselĭ decâtŭ tine întru ale tale? că teatrulŭ şi concertulŭ gustate din loje oferescŭ o plăcere maĭ mare ca gustate din parterŭ? Te înşelĭ, amice. Bogăţia, onórea, vaḑa, influinţa şi tóte celealalte bunătăţĭ pământescĭ suntŭ o sarcină şi oferescŭ unele plăcerĭ, dar fericire nu.

Fericire şi ér fericire, ḑicĭ tu, şi încă totŭ nu mĭ-aĭ spusŭ, ce este fericirea. Bine dar, să-ţĭ-o spunŭ. Fericirea pare-mi-se este simţemîntulŭ acela, care ne cuprinde, cândŭ ne asĕmĕnămŭ cu ómenĭ, carĭ după convingerea nóstră suntŭ maĭ rĕŭ situaţĭ decâtŭ noĭ. Concedŭ, că în chipulŭ acesta nefericirea altora se pare a fi aşternutŭ piciórelorŭ fericiriĭ nóstre. Dar acésta numaĭ se pare a fi aşa. Căcĭ întâiŭ şi maĭ întâiŭ trebue să nu perdĭ din vedere, că diferinţa bunurilorŭ ni-se pare aşa de mare numaĭ din causa, că nu computămŭ deodată şi bunurile acelea cu multŭ maĭ veritabile, carĭ suntŭ împărţite de o potrivă între ómenĭ. Şi apoĭ trebue să scĭĭ, că eŭ nu mĕ bucurŭ de aceea, că deaprópeluĭ meŭ îĭ umblă rĕŭ, ci din cunoscinţa acestuĭ faptŭ facŭ numaĭ conclusiunea, că bunulŭ Dumneḑeŭ câtŭ de bine mĭ voesce chiar şi în privinţă pământéscă. Şi dacă îndată cugeţĭ şi la aceea, că ar trebui să-ţĭ fie ruşine a nota în prisosŭ vĕḑêndŭ cu recélă, câtŭ de miserĭ suntŭ alţiĭ, şi deodată aĭ cumpĕni, că Dumneḑeŭ pre aceştia îĭ îmbrăţişézĕ cu aceea-şĭ iubire ca şi pre tine, dar ĭ-a aşeḑatŭ într'o stare maĭ puţinŭ fericită numaĭ pentru ca tu să aibĭ ocasiune de a le ridica sórtea lorŭ la înălţimea sorţiĭ tale, şi dacă facĭ aceea, ce după cumpĕnirea acésta nu potĭ să nu o facĭ, atuncĭ tu nu numaĭ eştĭ fericitŭ, ci eştĭ şi vredniculŭ de a fi fericitŭ. Înţelegemu-ne acum?

Din acestea conchidĭ dară, că eŭ am fostŭ tot-deuna nefericitŭ, pentru că în privinţa locaşuluĭ mĕ asĕmĕnam totdeuna cu ómenĭ maĭ bine situaţĭ decâtŭ mine? Nu te dóră capulŭ de mine. Înainte de tóte să scĭĭ, că eŭ totdeuna mĕ bucuram de starea mea presentă şi acésta o făceam aşa, că o asĕmĕnam totdeuna cu cea de maĭ înainte. Dacă cuptoriulŭ voia să mĕ nĕcăjéscă, mĕ gândiam numaĭ la timpulŭ, cândŭ îmĭ învineţiaŭ degetele, carĭ ţineaŭ pre Virgilŭ, şi une orĭ puneam pre Virgilŭ pre masă, ca degetele să mi-le încăldéscŭ de vasulŭ celŭ cu apă caldă. Şi chiarŭ şi atuncĭ mĕ bucuram. Dór eram în chilia *mea*. Şi dacă mĕ gândiam la acestea, îmĭ trecea într'o clipită totŭ nĕcasulŭ, ce mi-lŭ pricinuia cuptoriulŭ. Dar bucuria acésta de starea mea presentă nu mĕ orbesce, ca să nu plănuescŭ îmbunătăţirĭ pentru viitoriŭ. Şi planurile acestea de îmbunătăţirĭ se facŭ totŭ atâtea isvórĕ de bucurie nóuĕ. Cândŭ aflu putinţa uneĭ îmbunătăţirĭ, cândŭ cumpĕnescŭ mijlócele eĭ, cândŭ vĕḑŭ, cum posibilitatea eĭ pre încetulŭ trece în realitate, eŭ mĕ bucurŭ din nouŭ şi nu sciŭ, care bucurie se o preţuescŭ maĭ pre susŭ, bucuria silinţeĭ orĭ cea a poşederiĭ. Dar nicĭ nu-mĭ batŭ capulŭ cu estimarea lorŭ, ci le gustŭ pre amîndóuĕ. Însă aceea bucurosŭ ţi-o concedŭ, că omuluĭ acela, care neîncetatŭ cércă şi află aceea ce are altulŭ şi elŭ nu, omulŭ acela este vredniculŭ de compătimire, căcĭ elŭ îşĭ ultă de darurile acelea marĭ, carĭ le-a primitŭ dela Dumneḑeŭ, şi acuşi se face nemulţămitŭ cu Dumneḑeŭ, cu sine însu-şĭ şi cu totă lumea şi nu lucră nimica, ci numaĭ se tînguesce, că porumbiĭ nu-ĭ sbóră fripţĭ în gură, deşi o deschide la fiesce care oftare. (Va urmá.)

şcólele ridicate de ei aŭ fostŭ introduşi învĕţătorĭ laĭcĭ. Consiliulŭ comunalŭ din St. Denis anunţă, că a interdisŭ preoţimiĭ a mai însoţi sicriulŭ celorŭ morţĭ la loculuĭ de înmormîntare. Ateismulŭ se chiar premiézăîn unele departamente, dară cu ateismulŭ cresce şi imoralitatea, care grăbesce ruina statuluĭ.

Elveţia.

Catoliciĭ elveţianĭ în sĕptĕmâna trecută şi-aŭ ţinutŭ congresulŭ din acestŭ anŭ la Einsiedeln. Congresulŭ a fostŭ fórte bine cercetatŭ, între alţiĭ aŭ fostŭ de faţă şi episcopiĭ din Basel, Chur şi St. Cloud (America). Programulŭ congresuluĭ se referesce mai alesŭ la cestiunea şcolară. Ce privesce cestiunea şcolară, s'a arĕtatŭ, că prea marea îngreunare a pruncilorŭ cu materialulŭ de învĕţĕmîntŭ omóră tinerimea; s'a tractatŭ despre influinţa, ce o are cultulŭ P. C. Vergure Maria cu privire la cultura inimeĭ în tinerime, şi despre alŭ patrulea preceptŭ cu respectŭ la educaţiunea familiară. În cestiunea socială aŭ vorbitŭ mai mulţĭ oratorĭ arĕtându, că lucrătoriĭ aŭ dreptŭ nu numaĭ să aştepte, dară chiar să pretindă atâta rĕsplată, câtŭ din aceea să pótă subsistá în unŭ modŭ corĕspundĕtorŭ cu demnitatea lorŭ de ómenĭ.

Danemarca.

Prefectulu apostolicŭ alŭ Danemarceĭ Euch a fostŭ consacratŭ de episcopŭ în Osnabrück, primindŭ titula „episcopŭ de Anastasiopole". Elŭ s'a născutŭ în 1834 în Meppen, în 1855 a fostŭ ordinatŭ preotŭ şi dispusŭ ca vicarŭ în Kopenhaga, în 1883 a ajunsŭ în capitululŭ din Münster, de unde Sânţia Sa l'a pusŭ în fruntea misiuniĭ din Danemarca. La consacrarea luĭ de episcopŭ aŭ fostŭ de faţă mai multe delegaţiunĭ din Danemarca, carĭ aŭ adusŭ daruriĭ preţióse pentru noulŭ sĕŭ archipăstorŭ.

Rusia.

Luĭ „Pol. Korr." i-se scrie din Roma a fi falsă scirea respânditá, că Papa ar fi concesŭ orĭ ar avé de cugetŭ să concédă romano-catolicilorŭ din Polonia ruséscă, să introducă limba slavă în s. Liturgie. Vaticanulŭ de multŭ negoţiézăcu guvernulŭ rusescŭ, dară până acum nu s'aŭ pututŭ uniĭ numaĭ cu privire la umplerea alorŭ treĭ scaune episcopescĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Maiestatea Sa Monarchulŭ a sositŭ la 12 a l. c. în Cincĭ-Bisericĭ spre a inspiciá manevrele corpuluĭ de armată alŭ 31-lea. Primirea Monarchuluĭ în Cincĭ-Bisericĭ a fostŭ imposantă. Luni la 2 óre d. am. aŭ fostŭ primite diferitele deputaţiunĭ. Maĭ întâiŭ a fostŭ primită deputaţiunea cleruluĭ catolicŭ condusă de episcopulŭ Dulanszky. Mai târdiŭ s'a datŭ ministruluĭ Szápáry o audienţă mai lungă. Séra a fostŭ dineŭ, la care aŭ participatŭ 47 persóne. În ziua următóre Maiestatea Sa a asistatŭ la manevre, după aceea a visitatŭ diverse instituţiunĭ culturale şi filantropice ale oraşuluĭ. Séra a fostŭ dineŭ pentru 60 de persóne şi unŭ imposantŭ conductŭ cu torţe. Deşi căldura e mare, starea sanitară armateĭ concentrate la Cincĭ-Bisericĭ totuşi e mulţămitóre.

Fóea oficiósă publică convocarea delegaţiunilorŭ pre 1 Novembre în Budapesta.

Conducĕtorulŭ partiduluĭ „naţionalŭ", contele Apponyi, a ţinutŭ la Eperjes unŭ discursŭ, în care supune la o aspră critică politica luĭ Tisza şi zice, că greşéla principală a cabinetuluĭ actualŭ este, că continuă politica cabinetuluĭ tiszaistŭ, căruĭ suntŭ de a se ascrie certele între confesiunile şi naţionalităţile din patrie.

Austria.

În 9 a l. curente s'aŭ deschisŭ în ţĕrile austriace dietele provinciale cu obicinuita solemnitate. În dieta Bucovineĭ preşedintele ţĕreĭ a presentatŭ pre noulŭ mareşalŭ Janŭ Lupulŭ, care a şi depusŭ în *limba română* jurămîntulŭ prescrisŭ. Dlŭ Lupulŭ prin unŭ discursŭ începutŭ în limba germână, continuatŭ în cea română şi ruténă şi terminatŭ în cea germână felicită pre preşedintele ţĕreĭ pentru simpatiile câştigate şi face elogiuriĭ fostuluĭ mareşalŭ baronuluĭ Al. Vasilco.

Italia.

Serbările dela Genua aranjate întru memoria luĭ Cristoforŭ Columbŭ aŭ fostŭ splendide. De faţă aŭ fostŭ la acelea şi regele şi regina Italieĭ însoţiţĭ de curtea civilă şi militară. Părechea regală la întrarea sa în portulŭ dela Genua a fostŭ salutată cu salve de tunuriĭ de către tóte escadrele flotelorŭ străine venite la festivitate. Regele după ce a cercetatŭ esposiţia, încunjuratŭ de mai mulţĭ ministri şi membri de sĕi caseĭ domnitóre a primitŭ în audiinţă pre admiralulŭ Rieunier, comandantulŭ escadreĭ francese, care i-a predatŭ o scrisóre de felicitare din partea preşedinteluĭ republiceĭ francese. Regele ziseîntre altele: „Felicitarea preşedinteluĭ este fórte multŭ apreţiată de mine şi de poporulŭ meŭ, este o dovadă de amiciţie, care ne este nóuă scumpă şi care corĕspunde sentimentelorŭ nóstre de viuă simpatie faţă cu Francia."

După Rieunier totŭ cu acea ocasiune solemnă a fostŭ primitŭ în audiinţă colonelulŭ Murgescu, comandantulŭ flotileĭ române, care a remisŭ regeluĭ Umberto o scrisóre dela regele Românieĭ. Colonelulŭ Murgescu a adresatŭ regeluĭ Italieĭ următórea alocuţiune: „Monarchulŭ meŭ m'a trimisŭ, să ieaŭ parte la festivităţile în onórea luĭ Columbŭ, pentru ca să vĕ dea unŭ noŭ testimoniŭ despre sentimentele sale de amiciţie. Presenţa pavilonuluĭ românŭ la manifestaţiunea naţională în Genua e o garanţă a legăturiĭ de simpatie, ce légă România cu Italia." La acésta regele a rĕspunsŭ: „Raporturile de amiciţie frăţéscă, carĭ aŭ fostŭ întărite prin recenta petrecere a regeluĭ Românieĭ în Italia, îmĭ facŭ şi mai preţuită manifestaţiunea de simpatie pentru mine şi Italia, care este de aceea-şĭ origine cu România." Dlŭ Murgescu a adusŭ omagiĭ şi regineĭ Italieĭ, care încă l'a primitŭ în audiinţă.

Corespondinţe.

Din Diecesa Lugoşuluĭ, 9/8 1892. [1])

Preaonorabilă Redacţiune!

În Nrulŭ 31 alŭ preţuiteĭ „Unirea" unŭ confrate a binevoitŭ a oblecţioná, că adunarea protopopéscă a districtuluĭ Lugoşŭ a omisŭ din agendele sale de pertractare una din cele mai cardinale părţĭ, la care ar fi trebuitŭ să reflecteze, şi acésta e „concubinatulŭ".

Oblecţiunea este fórte la locŭ, şi o subscriŭ şi eŭ, dară să nu uĭtămŭ, că orĭ câtŭ se va desbate în adunările protopopescĭ, şi orĭ ce decisiuniĭ se vorŭ aduce, dacă nu se vorŭ esecutá cu tótă rigórea, resultatulŭ doritŭ totŭ nu se va ajunge. Căcĭ după cum sciutŭ este, „concubinatulŭ", care róde la sănĕtatea moralităţiĭ sociale, nu este inventatŭ de ieri de alaltăieri. Cu dînsulŭ ne întîlnimŭ şi în dreptulŭ romanŭ.

Biserica creştină tot-deuna a reprobatŭ concubinatulŭ sub orĭ ce formă. La începutŭ însă nu l-a fostŭ alta cu putinţă, decâtŭ că în forulŭ sĕŭ l'a condamnatŭ ca pre unulŭ, ce repugnă moralităţiĭ, ér în afară a fostŭ necesitată a-lŭ suferĭ ca pre unulŭ ocrotitŭ de legea civilă (Bals. ad can. 26. s. Basilii).

De atuncĭ în cóce tóte statele creştine în legislaţiunile sale aŭ condamnatŭ concubinatulŭ.

Cu tóte acestea vedemŭ, că acestŭ păcatŭ nu s'a estirpatŭ, ba adĭ se pare a luá dimensiuniĭ totŭ mai marĭ. Causa mi-se pare a fi în multe casuriĭ chiar aceia, despre carĭ Mântuitoriulŭ a dişŭ, că aŭ să fie sarea pământuluĭ.

Anume parte fiindu-că uniĭ uĭtându-şĭ de sine nu ducŭ întru tóte o viaţă corĕspundĕtóre sublimeĭ lorŭ vocaţiuniĭ, parte că nu purcedŭ cu destulă prudinţă, tactŭ şi energie faţă cu concubinariĭ.

Nu puţinŭ contribue la nutrirea concubinatuluĭ şi unele din organele administrative, precum şi toţĭ aceia, carĭ pentru pofta de banĭ facŭ concubinariloruĭ contracte sub diferite pretexte false, pentru regularea relaţiunilorŭ de avere dintre concubinariĭ. Unele organe ale statuluĭ indirecte lucră la lăţirea concubinatului, căcĭ dacă doĭ căsătoriţi se cértă la olaltă din óre care causă, şi unulŭ dintr'înşiĭ fuge ducêndŭ cu sine totŭ ce póte din averea mobilă, organele administrative nu întreprindŭ nimicŭ, ca partea cea fugită să se rentórcă cu averea răpită, dar întreprindŭ atuncĭ, cândŭ muierea fugindŭ dela bărbatŭ sub unŭ pretextŭ orĭ altuluĭ cere, ca averea eĭ să i-se estradea, căcĭ atuncĭ trimite gendarmiĭ, ca cu sila să scóţă dela bărbatŭ totŭ ce zice muierea, că este alŭ eĭ. Ba s'aŭ datŭ casuriĭ, de organele administrative aŭ întrevenitŭ în favoruluĭ concubinariloruĭ. Aşa unŭ bărbatŭ şi-a dusŭ acasă muierea, carea de multŭ timpŭ a fostŭ dusă dela elŭ, ca să conviеţuéscă cu dînsa. Atuncĭ fostulŭ concubinariŭ a recercatŭ organele administrative, ca să-şĭ recâştige concubina, şi acestea nicĭ n'aŭ întârdiatŭ a merge la bărbatulŭ legiuitŭ alŭ muieriĭ, a o luá cu forţa şi a o redá concubinariuluĭ. Scandalŭ deplinŭ. Unŭ altŭ bărbatŭ voindŭ a-şĭ apĕrá drepturile sale de conjuge şi a nu lăsá, ca unŭ concubinariŭ să-ĭ ducă nevasta, a fostŭ prinsŭ şi pusŭ la închisóre, în locŭ ca concubinariulŭ cu nevasta nefidelă să fi fostŭ tractaţĭ aşa.

[1]) Întârdiată din lipsă de spaţŭ.

Vindecarea rĕulŭi dară ar trebuí să se întîmple din rădăcină, ér acésta după părerea mea numaĭ aşa se va puté, dacă maĭ întâiŭ preoţiĭ vorŭ combate cu energie acestŭ pĕcatŭ, a dóua dacă vorŭ stărui cu tot-deadinsulŭ la crescerea religioso-morală priŭ catechisarea şi predicarea neîntreruptă a învĕţăturilorŭ divine şi prin premergerea cu esemple bune. În faptele lorŭ să nu fie nimicŭ, ce repugnă ḑiselorŭ lorŭ. A treia să se aplice pedépsa ss. canóne faţă de concubinarĭ fără niciŭ o reservă, şi să nu se practiseze principiulŭ unuĭ episcopŭ, „că maĭ bine să fie concubinarĭ decâtŭ să se facă *uniaţi*“. A patra organele administrative să fie solicitate a da mână de ajutorŭ preoţimiĭ şi să se abştină dela purcederea arbitrară în afacerile de căsătorie, ér judecătoriile contractele dintre concubinarĭ să le respingă şi să nu le ĭea la pertractare.

A rĕmasŭ cu tótă stima X.

Selagiŭ, 31 Augustŭ 1892.

Stimată Redacţiune!

De multŭ nu cetisem nimica în colónele preţuituluĭ nostru ḑiarŭ „Unirea“ despre întîmplărĭ şi fapte din părţile Selăgene, deşi fapte demne de adusŭ la cunoscinţa publică suntŭ destule şi pre la noĭ. Póte că nóuĕ ne place, că ce face drépta, să nu scie stînga. Cu tóte acestea eŭ de astădată voescŭ a mĕ abate puţinŭ dela acestŭ principiŭ rugându-vĕ, ca să binevoiţi a da locŭ în colónele „Unirii“ următórelorŭ şirurĭ, carĭ potŭ serví de esemplu şi altora.

În comuna Sigŭ din tractulŭ protopopescŭ alŭ Crasneĭ se simţesce de timpŭ îndelungatŭ lipsa imperiósă a uneĭ biserice nóuĕ corĕspunḑĕtóre numĕruluĭ poporuluĭ şi împrejurărilorŭ locale. Spre ajungerea acestuĭ scopŭ s'aŭ adunatŭ în aniĭ 1880—90 óre câtă pétră, carea maĭ târḑiŭ nefăcêndu-se nimica cu ea, s'a datŭ din partea primărieĭ comunale pre sama podurilorŭ la drumulŭ de ţară, ceea ce n'a fostŭ niciĭ decum cu cale. După acésta lucrulŭ cu biserica érăşi a rĕmasŭ baltă, până ce actualulŭ preotŭ alŭ Sigului, O. D. Nicolaŭ Popŭ, preparându poporulŭ sĕŭ spre îmbrăţişarea maĭ cu căldură a acesteĭ ideĭ, în 7 Augustŭ a. c. a conchematŭ o adunare de poporŭ spre a se consultá, cum şi pre ce cale ar fi de a se aduná materialulŭ şi spesele necesare recerute la ridicarea uneĭ biserice corĕspunḑĕtóre? Poporulŭ la îndemnulŭ păstoruluĭ sĕŭ sufletescŭ s'a arĕtatŭ gata a contribuí cele de lipsă. Deci preotulŭ a propusŭ şi poporulŭ a primitŭ cu bucurie, ca spre adunarea mijlócelorŭ de lipsă la o lucrare mărétă, cum este zidirea uneĭ biserice, să se împărţéscă poporulŭ parochieĭ în 5 clase după starea materială, şi clasa I să solvéscă în decursŭ de 5 anĭ 30 fl., clasa a II-a 25 fl., clasa a III-a 20 fl., clasa a IV-a 15 fl. şi clasa a V-a 10 fl. v. a. În sensulŭ acesteĭ hotărîrĭ parochia Sigŭ va avé la finea celorŭ 5 anĭ 3760 fl. v. a., carĭ cu crescĕmîntulŭ, ce-lŭ vorŭ da aceştia prin depunerea fiesce căreĭ rate anuale într'o casă de păstrare, va ajunge la suma aproximativă de 3900 fl. Afară de aceştia parochia maĭ dispune de unŭ împrumutŭ de statŭ în sumă de 1550 fl. şi de unŭ capitalŭ industrialŭ de 410 fl., precum şi de bucatele din grânariŭ, carĭ fiindŭ cu finea acestuĭ anŭ 200 de mierţe potŭ cresce sub împrejurărĭ normale în 5 anĭ şi până la 600—700 mierţe, representându cam aceea-şi sumă de florenĭ. Adaŭgêndŭ şi ceştĭ ultimĭ la suma de 3900 fl. după espirarea celorŭ 5 anĭ parochia va avé o sumă disponibilă de 6350 fl., cu carea, dându parochia şi pétra şi cărămidele necesare, se póte edificá o biserică frumósă, sperându, că şi alţĭ creştinĭ evlavioşĭ vorŭ sucurge întru ajutorulŭ acestuĭ lucru cu denarulŭ lorŭ.

De ací se póte vedé, ce efectŭ póte avé prudinţa şi zelulŭ unuĭ păstorŭ, care-şi ĭubesce turma sa şi voesce a o conduce la păşunea vieţiĭ. Ţină-lŭ Dumneḑeŭ să-şi vadă lucrulŭ începutŭ dusŭ întru îndeplinire. Fiindŭ hotărîrea poporuluĭ aprobată de locurile competente nu maĭ stă nimica în calea realisăriĭ scopuluĭ doritŭ.

Unŭ vecinŭ.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii“ din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1891. *In Archidiecesă:* Parochia *Sângătinŭ,* 1 fl. 6 cr.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1891 suma de 1,126 fl. 92 cr.

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *In Archidiecesă:* Parochia *Ponorelŭ*, 1 fl. 60 cr. Colecta făcută la petrecerea de vară din *Cutŭ,* 13 fl.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1892 suma de 107 fl. 96 cr.

Noutăţi.

La facultatea teologică din Blaşiŭ se va începe anulŭ scolasticŭ 1892/3 în 3 Octobre cu ss. eserciţiĭ spirituale, la carĭ suntŭ obligaţi a luá parte toţi clericiĭ. *Alumniĭ Seminariuluĭ teologicŭ archidiecesanŭ se aviséză, ca în séra de 2 Octobre unulŭ fiesce care să se afle deja în Seminariŭ.*

Distincţiune. Ilustritatea Sa dlŭ Iosifŭ Hossu, vicepreşedinte la înalta curte de comptabilitate din Budapesta, a fostŭ decoratŭ de către Maiestatea Sa cu ordulŭ coróneĭ de fierŭ clasa a II-a.

Concursŭ pentru staţiuni docentale. Cu terminulŭ de 25 Septembre se escrie concursŭ pentru staţiunile cantorŭ-docentale şi docentale: I. *Din Protopopiatulŭ Aiudului*: 1. Staţ. cant.-doc. *Asinipŭ*, cu emolumintele: a) 182 fl. 96 cr. din repartiţie, b) 22 metrete vechĭ de cucuruzŭ computate în 14 fl. 30 cr., 23 ḑile de lucru à 30 cr. = 6 fl. 60 cr., c) stola = 23 fl. 60 cr., d) unŭ fênaţŭ şi unŭ agru cu venitŭ de 18 fl. 54 cr. şi e) 90 metrete micĭ de cucuruzŭ à 60 cr. = 54 fl. 2. Staţ. cant.-doc. *Odveremŭ,* cu emolumintele: a) 145 fl. 50 cr. din repartiţie, b) folosirea alorŭ 4 parţele de pământŭ şi a grădineĭ cu venitŭ de 40 fl., c) 50 fl. din arînda unuĭ agru, d) 75 metrete cucuruzŭ à 60 cr. = 45 fl., e) 25 ḑile de lucru à 30 cr. = 7 fl. 50 şi f) 12 fl. venitŭ stolarŭ. — II. *Din Protopopiatulŭ Sebeşuluĭ.* 1. Staţ. cant.-doc. *Dumitra*, cu emolumintele: 200 fl. din repartiţie şi folosirea alorŭ 7 jug. de pământŭ computată în 100 fl. Staţ. doc. *Hăpria*, cu emolumintele: 200 fl. din repartiţie. — III. *Din Vicariatulŭ Făgăraşuluĭ.* 1. Staţ. doc. *Comana inferióră,* cu emolumintele: 180 fl din repartiţie, 20 fl. dela erariŭ şi 10 orgiĭ de lemne. 2. Staţ. de învĕţătorŭ ambulantŭ *Săsciori-Sevestreni*, cu emolumintele: 180 fl. din repartiţie şi 20 fl. din fondulŭ scol. 3. Staţ. doc. *Şona,* cu emolumintele: 200 fl. din repartiţie.

Darŭ creştinescŭ. În 15 Maiŭ a. c. s'a ţinutŭ în Gurghiŭ o adunare bisericéscă pentru maĭ multe agende bisericesci şi scolastice. Cu ocasiunea acésta am sulevatŭ şi cestiunea despre procurarea unuĭ clopotŭ maĭ mare. S'a oferitŭ poporanulŭ fruntaşŭ *Demetriŭ Molsinŭ*, că dimpreună cu soţia sa va procurá unŭ clopotŭ cu spesele sale propriĭ. Oferţulŭ l'a şi împlinitŭ, căci cu-ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeŭ clopotulŭ a şi sositŭ în 26 Augustŭ în mărime de 6 măjĭ. Elŭ a costatŭ 350 fl. 50 cr. v. a. şi e fórte bine lucratŭ de o turnătorie de chopote din Berlin. Deci aducŭ la cunoscinţă publică acéstă faptă adevĕratŭ creştinéscă şi românésca démnă de imitatŭ, mulţămindu-i şi pre calea publicităţiĭ din partea tuturorŭ credincioşilorŭ gr. cat. aĭ Gurghiuluĭ. — Gurghiŭ 8 Sept. 1892. *Nicolaŭ Petru,* preotŭ gr. cat.

Protestŭ *contra repliceĭ junimiĭ române academice.* Patru tinerĭ universitarĭ din Cluşiŭ, carĭ se ḑicŭ a fi românĭ, anume Rácz Iános, Moldován István şi doĭ, carĭ nu şi-aŭ datŭ numele pre faţă, aŭ publicatŭ în limba magiară o broşură, în care afirmă dînşiĭ, că tinerĭĭ românĭ dela Universităţile din Cluşiŭ şi Budapesta nu aŭ luatŭ parte activă la redactarea „Repliceĭ“. Protestulŭ glorifică pre Magiarĭ, ér pre Românĭ îĭ presentéză ca pre unŭ poporŭ netrebnicŭ, care totŭ ce are, datorésce numaĭ graţieĭ şi marinimosităţiĭ ungurescĭ. Liga culturală din Bucurescĭ, căreia îĭ ascrie redactarea Repliceĭ, ḑice, că s'ar aflá în serviţiulŭ panslavismuluĭ. Pre lângă aceea abundéză protestulŭ în neesactităţi şi contraḑiceri. *Tinerĭĭ românĭ* dela Universităţile din *Budapesta* şi din *Cluşiŭ* faţă cu *„Protestulŭ“* aŭ declaratŭ, că dînşiĭ aŭ luatŭ parte activă la redactarea *„Repliceĭ“*. Acéstă declarare competentă probéză maĭ pre susŭ de tótă îndoéla, că *„Protestulŭ“* din Cluşiŭ nu este fundatŭ.

Adunare de învĕţătorĭ disolvată. Adunarea generală a învĕţătorilorŭ românĭ gr. or. din diecesa Caransebeşuluĭ convocată la Ciacova a fostŭ disolvată de către protopretorele cercualŭ, din causă că nu a fostŭ însinuată în limba magiară. Aşa se observă la noĭ legea de naţionalitate.

Academie slovacă. Maĭ mulţĭ fruntaşĭ slovacĭ publică în „Narodnie Noviny“ din Turócz-Sz.-Márton unŭ apelŭ pentru înfiinţarea uneĭ societăţĭ sciinţifice slovace (Slovensky vedeczky spolok). Din proiectulŭ de statute apare, că Societatea are de scopŭ cultivarea sciinţelorŭ şi artelorŭ, eschiḑêndŭ din cerculiŭ sĕŭ de activitate cestiunile religióse şi politice.

La universitatea din Budapesta şi la cea din Cluşiŭ s'aŭ închiatŭ înscrierile în 12 a l. c. Fiindŭ-că acum se recere să-şi presenteze tinerĭĭ cu ocasiunea înscrieriĭ şi portretele, spre a se constată identitatea persónelŭ, s'a delăturatŭ abusulŭ de a se lăsá să fie înscrişi prin alţiĭ fără de a se presentá la universitate.

Facultate teologică în Cluşiŭ. Adunarea generală districtuală a reformaţilorŭ ţinută în Cluşiŭ a hotărîtŭ cu maioritate de voturĭ, să înfiinţeze în Cluşiŭ facultate teologică reformată.

Scandalŭ pentru Kossuth. Maĭ mulţĭ aderenţĭ aĭ bĕtrânuluĭ exdictatorŭ dela Turin aŭ propusŭ în adunarea din 11 l. c. a membrilorŭ representanţĭ orăşenescĭ din Oradeamare, ca din incidentulŭ aniversărieĭ a 90-a a nascerieĭ luĭ Kossuth acesta să fie proclamatŭ cetăţénŭ de onóre, maiorităţea membrilorŭ însă a respinsŭ propunerea hotărîndŭ să felicitéze numaĭ pre Kossuth. Kossuthiştiĭ nemulţămiţi cu hotărîrea acésta aŭ inscenatŭ séra o demonstraţiune purtându unŭ stégŭ negru cu inscripţiunea numelorŭ acelorŭ membri, carĭ aŭ votatŭ contra încetăţeniriĭ şi strigându *abzug* Gyalokai (preşedintele de tribunalŭ), Hlatky (advocatŭ) şi Sal (primarulŭ oraşuluĭ). Junimea magiară dela academia de dreptŭ, spre a nu rĕmâné maĭ pre susŭ de câtŭ plebea fanatizată de Kossuthiştĭ, încă a inscenatŭ în nóptea următóre unŭ şari-vari. Frumóse semne de civilisaţiune şi alipire de tronŭ şi dinastie!

Cholera decresce, deşi încetŭ. Pre unde a bântuitŭ până acum, secerá încă şi acum victime numĕróse, dar se nutresce sperarea întemeiată, că epidemia de aci încolo nu se va lăţí maĭ multŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Religiunile „liberŭ cugetătorilorŭ".

Clasiculŭ poetŭ germânŭ Schiller în tótă viéța sa n'a profesatŭ determinatŭ nicĭ o religiune. De nascere a fostŭ protestantŭ. Și totuși protestantismulŭ nu l'a însuflețitŭ nicĭ odată. În biserica catolică aflá multe părți bune și frumóse, pre cari de repetite orĭ le-a și cântatŭ în versurĭ fórte plăcute. Cu tóte aceste însă nicĭ cândŭ n'a decheratŭ hotărîtŭ, că profesézá întrégă credința catolică. De celealalte fracțiuni creștine nu s'a interesatŭ de locŭ, și totŭ așa și de religiunile necreștine și de ale filosofilorŭ, și dacă le priviá vre odată, le priviá numaĭ din partea poetică. Și așa putemŭ să dicemŭ, că a fostŭ unŭ omŭ fără de nicĭ o religiune.

Fiindŭ din causa acésta întrebatŭ de óre-cine, că ce-lŭ îndémnă, ca să nu profeseze nicĭ o religiune, a respunsŭ, că la acésta îlŭ îndémnă însă-și religiunea.

Respunsulŭ acesta la privirea întâie s'ar păré curiosŭ. Căcĭ în adevĕrŭ la întâia audire a respunsuluĭ acestuia i-se pare omuluĭ fórte curiosŭ, că din motive religióse să nu aîbă óre cine nicĭ o religiune.

Și totuși ceva adevĕrŭ zace și în cuvintele acestea curióse. Schiller a recunoscutŭ, că religiune adevĕrată numaĭ una póte să fie. A recunoscutŭ și aceea, că religiunea acésta singură adevĕrată trebue să existe pre pământŭ. De altă parte a recunoscutŭ și aceea, că elŭ nu a pututŭ să o afle. Și neputêndu-o află, nicĭ n'a voitŭ să profeseze pre nicĭ una, ca nu cumva să rătăcéscă și să profeseze una falsă, prin ce ar fi vătĕmatŭ însă-și religiunea. Cu câtŭ stă Schiller în privința acésta mai presusŭ decâtŭ aceĭ mulți „liberŭ cugetătorĭ", de cari nicĭ noĭ nu suntemŭ lipsiți, și cari în faptă ca și Schiller nu profeséză nicĭ o religiune positivă. Spre a înșelá însă lumea, și póte și pre sine înși-și, își formézá câte unŭ surogatŭ alŭ religiuniĭ confusŭ, barocŭ și abstrusŭ, câtŭ stîrnescŭ și risŭ și compătimire. În surogatele acestea apoĭ din ceea ce formézá esența religiuniĭ, nu maĭ rĕmâne nimica, și cu religiunea nu aĭ comunŭ decâtŭ singurŭ numaĭ numele. De aci vine, de suntemŭ de atâtea orĭ siliți a audí de religiunea panteistuluĭ, deistuluĭ, positivistuluĭ, materialistuluĭ și așa maĭ departe. Chiar pentru aceea credemŭ, că facemŭ unŭ serviciŭ bunŭ cetitorilorŭ, dacă în câțiva numerĭ le vomŭ espune pre rîndŭ în tótă golătatea lorŭ tóte religiunile acestea ale „liberilorŭ cugetătorĭ". Din espunerea acésta se va vedé, credemŭ noĭ, și neputința lorŭ de a mulțămí și liniștí inima omenéscă și de a sătură înțelesulŭ omenescŭ pre câtŭ e cu putință în lumea acésta, éră de altă parte se va vedé, că ce ostenélă fără înțelesŭ și causă este a căutá adevĕrulŭ în ele părăsindŭ adevĕrulŭ pusŭ de Dumnedeŭ în vistieria cea preste fire a bisericeĭ creștine catolice.

I.

Religiunea Panteistuluĭ.

Cuvîntulŭ religiune dela începutulŭ lumiĭ a însĕmnatŭ tot-deuna o relațiune a omuluĭ cătră ființa aceea, dela care depinde totŭ universulŭ. Cu câtŭ conscliința relațiuniĭ acesteia este maĭ puternică în omŭ, cu atâta și religiositatea luĭ este maĭ mare. Gradulŭ celŭ maĭ înaltŭ este, cândŭ conscliința relațiuniĭ acesteia este așa de mare și puternică, câtŭ óresi-cumva suprimă conscliința despre relațiunea omuluĭ față cu orĭ ce alte lucrurĭ din lumea creată. În gradulŭ acesta omulŭ nu maĭ este religiosŭ numaĭ, ci este sântŭ în înțelesulŭ celŭ maĭ strînsŭ alŭ cuvîntuluĭ.

Conscliința relațiuniĭ acesteia însă nu póte să fie decâtŭ conscliința relațiuniĭ față cu ființa acésta, încâtŭ ea este o ființă personală cu deplină putere asupra universuluĭ. De aceea chiar și popórĕle, cari s'aŭ închinatŭ la puterĭ create ca la Dumnedeŭ, pre acestea le-aŭ personificatŭ. Căcĭ personalitatea luĭ Dumnedeŭ este unŭ ce cuprinsŭ în însu-și conceptulŭ religiuniĭ, și nu este cu putință o religiune, în care Dumnedeŭ nu este personalŭ.

Maĭ departe conceptulŭ religiuniĭ aduce cu sine, ca omulŭ să nu fie identicŭ în nicĭ o privință cu ființa aceea, căreia i-se închină, căcĭ religiunea pretinde tot-deuna o relațiune de dependință între doĭ, omŭ și Dumnedeŭ. Relațiunea de dependință însă escliide identitatea.

Din aceste urmézá, că unŭ Dumnedeŭ impersonalŭ și identicŭ cu omulŭ în vre-o privință óre care nu póte să fie nicĭ de cum obiectŭ alŭ închinăciuniĭ religióse pentru omŭ. Căcĭ pentru ce să adorezŭ și să mĕ rogŭ eŭ la o ființă impersonală, care n'are nicĭ conscliință de sine, nicĭ voință, și carea ca o mașină urmézá legilorŭ, la cari este supusă? Și totŭ asemenea pentru ce să mĕ închinŭ eŭ la o ființă, carea este identică cu mine chiar și numaĭ întru atâta, întru câtŭ eŭ suntŭ o parte din ea? Căcĭ dacă suntŭ identicŭ cu ea chiar și numaĭ întru atâta, întru câtŭ eŭ formezŭ o parte din ea, ea are lipsă de mine, chiar așa, cum am eŭ lipsă de ea, și dacă mĕ închinŭ eŭ eĭ, chiar așa trebue să se închine și ea mie.

Acum religiunea panteistuluĭ, dacă se maĭ póte numí și ea religiune, chiar acestea dóuĕ note de căpetenie ale dumnedeireĭ, întru câtŭ ea este obiectŭ alŭ religiuniĭ, le négă deplinŭ.

Dumnedeulŭ panteistuluĭ nu este unŭ Dumnedeŭ personalŭ cu minte și voință, ci unŭ Dumnedeŭ supusŭ legilorŭ sale immanente din eternŭ, în cari nu póte schimbá nimica. Maĭ departe Dumnedeulŭ panteistuluĭ nu este diversŭ nicĭ de omŭ nicĭ de lume, ci elŭ este identicŭ cu universulŭ, cu *Hăv* alŭ Grecilorŭ, de unde se și deduce terminulŭ panteistŭ, va să dică a cărui Dumnedeŭ este universulŭ. Dumnedeulŭ panteistuluĭ este identicŭ cu omulŭ întru atâta, întru câtŭ precum în firulŭ de ĭérbă nu se manifestézá altceva decâtŭ Dumnedeulŭ luĭ în o formă óre care maĭ inferióră, prin urmare e o parte din Dumnedeulŭ luĭ, chiar așa și în omŭ se manifestézá totŭ acela-și Dumnedeŭ, numaĭ într'o formă maĭ superióră. Acela-și Dumnedeŭ în firulŭ de ĭérbă cresce și ĭea forma, puterea și colórea firuluĭ de ĭérbă, în corpurile cerescĭ se rostogolesce prin spațulŭ nemărginitŭ, în omŭ însă cugetă, poftesce, vorbesce și așa maĭ departe. În firulŭ de ĭérbă se manifestézá așa, cum se manifestézá, fiindŭ-că nu póte altcum, și totŭ asemenea și în omŭ. Dumnedeulŭ panteistuluĭ este fatalistŭ în înțelesulŭ celŭ maĭ strînsŭ alŭ cuvîntuluĭ.

Acesta este pre scurtŭ Dumnedeulŭ panteistuluĭ. Unŭ Dumnedeŭ fără înțelesŭ, fără voință, fără scopurĭ morale, care fără a sci, că pentru ce, și fără de a puté altcum, din eternŭ îmbracă în universŭ totŭ altă formă în fiesce care minutŭ, și totŭ așa va fi érăși în eternŭ. Rĕulŭ moralŭ nu-lŭ irită, bunulŭ moralŭ nu-lŭ mângăe. Pre acela nu-lŭ póte pedepsí, pre acesta nu-lŭ póte remunerá. Lacrimele celuĭ nĕcăjitŭ nu-lŭ mișcă de locŭ, nicĭ nu póte voĭ să-lŭ ajute. Nu ĭubesce pre celŭ ce i-se închină, și nu uresce pre celŭ ce nu i-se închină. Va să dică e unŭ Dumnedeŭ, în care nu avemŭ nicĭ să sperămŭ, și de care nu avemŭ nicĭ să ne tememŭ. Cu unŭ cuvîntŭ unŭ Dumnedeŭ cu numele numaĭ, care însă în faptă nu esistă așa, câtŭ să pótă fi obiectŭ alŭ religiuniĭ.

Și este mirare, câtă erudițiune împreunată cu distingerĭ subtile filosofice și câte odată și cu stilŭ sublimŭ de imnŭ aŭ folositŭ și maĭ folosescŭ și astădĭ panteiștiĭ spre a-și mântuí acestŭ surogatŭ alŭ religiuniĭ și a-lŭ face acceptabilŭ publicului. Cu deosĕbire panteiștiĭ germanĭ aŭ prestatŭ în privința acésta fórte multŭ. Și cu tóte acestea n'a pututŭ încă nicĭ unulŭ ajunge până acolo, câtŭ cu religiunea panteistă să pótă avé nicĭ cea maĭ mică influință morală asupra cuĭva. Atunci apoĭ de ce folosŭ maĭ este o atare religiune? Confundându panteistulŭ pre Dumnedeŭ cu universulŭ, trebue să cadă în adorațiunea natureĭ. Căcĭ universulŭ nu este proprie alt-ceva decâtŭ natura. Ce putere morală póte apoĭ să aîbă o religiune, ce constă în adorațiunea natureĭ, își póte închipuí orĭ cine, precum și că ce ar fi, cândŭ o atare religiune ar devení generală pentru némulŭ omenescŭ.

Vezinas.

Istorisire de **Nic. T. Zorilă**

(Continuare.)

VII.

Întrându în casă cu Vezinas, cu Duras, cu Ziraxis și cu Dapix aflămŭ acolo o mare adunare de căpeteniĭ de ale tuturorŭ triburilorŭ încredințate cu apĕrarea cetățiĭ.

Suntŭ împărțiți în cete micĭ, și fiesce care vorbesce despre viitórea luptă.

La întrarea beliduceluĭ toți tacŭ și privescŭ spre noiĭ veniți.

„Étă," dice Vezinas arătându pre Duras, „noulŭ vostru comandantŭ, despre care v'am vorbitŭ maĭ înainte. Elŭ ca nepotŭ de rege are întâetate înaintea tuturora. Despre vitejia luĭ nu mĕ îndoescŭ de locŭ. Ĕr despre bunele luĭ chibzuelĭ ca comandantŭ alŭ acesteĭ cetățiĭ voĭ nu trebue să vĕ îndoiți. Să aveți încredere deplină într'însulŭ și să-lŭ sprijiniți și onorați cu credința, care mĭ-ațĭ arĕtat'o mie. Dacă Zamolxe va fi cu noĭ, veți respinge cu succesŭ și acestŭ atacŭ. În nóptea acésta însă eŭ trebue să părăsescŭ cu servitoriulŭ meŭ cetatea spre a alerga întru ajutoriulŭ regeluĭ cu ostășimea, ce o voiŭ strînge pre cale."

„Și noĭ scimŭ, că asta este porunca regeluĭ, și tu trebue să o împlinescĭ," dice unulŭ dintre ceĭ adunați.

„Noĭ îlŭ primimŭ bucurosŭ ca locțiitoriŭ alŭ tĕŭ," dice celŭ maĭ bĕtrânŭ dintre ceĭ adunați, „cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că ne vomŭ înmulți armata cu dóuĕ decĭ de căpitani, cari conducŭ pre ostașiĭ dela dece triburĭ. Până acuma acestea deși nu s'aŭ luptatŭ în contra patrieĭ, dar aŭ lipsit'o de nouŭ mare ajutorŭ. Cu roțiĭ fie bine veniți în mijlocŭlŭ nostru!"

„O bucurie nespusă îmĭ cuprinde inima," dice Vezinas cu ochi veseli, „cândŭ vĕdŭ unirea vóstră în cugete. Acésta mĕ mângăe pentru înfrângerile, ce le-am suferitŭ până acum, și-mĭ dă speranța, că capitala se va maĭ puté susține vreme îndelungată, ca să avemŭ timpŭ de ajunsŭ pentru adunarea uneĭ armate marĭ, cu care vomŭ cerca ultima óră norocului."

„Dapix," dice îndreptându-se cătră căpitanulŭ, care s'a amestecatŭ printre celalalțiĭ, „te-aĭ îngrijitŭ, ca la eșirea din drumulŭ subpământénŭ să ne aștepte caĭ odihniți?"

„Sperŭ că tóte vorŭ fi în bună rînduélă," respunde Dapix venindŭ lângă generalŭ.

Este sĕră. Se pare că adunarea ar dorí să se finéscă.

Vezinas ĭea cuvîntulŭ pentru cea de pre urmă dată.

„Soți de arme! Cu părere de rĕŭ mĕ despartŭ de voĭ și de ĭubitulŭ meŭ locŭ natalŭ. Așĭ dorĭ să morŭ alăturea cu voĭ, dar regele altfelŭ a voitŭ. Rĕmâneți cu bine. Apărați-vĕ caminulŭ strămoșescŭ. Asta este ultima vóstră datorință."

Toți scotŭ sabiile. Le atingŭ de a luĭ Vezinas. Le ridică în susŭ în sĕmnŭ de rĕmasŭ bunŭ și dicŭ cu unŭ glasŭ:

„Salutare regelui și armatei!"

Vezinas strînge mâna fiesce căruia. Apoi se depărtéză cu fidelulŭ sĕŭ căpitanŭ cătră drumulŭ subpământénŭ privindŭ încă odată înapoi la casa părintéscă, pre carea acum póte o va părăsí pentru totdeuna.

Inima-i de pétră se móie.

Dar elŭ plécă cu pași hotărîți.

*

Desŭ de diminéță Romanii începŭ atacŭlŭ asupra capitalei Sarmiseghetusa. O năvală generală se dă cu mare înverșunare. Deja aŭ ajunsŭ la ziduri, pre cari începŭ a le sdrobi ca berbecii lorŭ de ferŭ.

Dacii apĕră spărturile cu unŭ eroismŭ vrednicŭ de renumele lorŭ. Se formézĕ movile de morți de ambele părți ale ziduluĭ.

Duras urmatŭ de Ziraxis apare cu ajutoriŭ în totŭ locŭlŭ, unde cere trebuința.

Pre nisce cai ageri sbóră ambii dela unŭ locŭ la altulŭ îmbărbătândŭ pre luptătorii osteniți.

Amĕda a trecutŭ. Toți ostașii dacĭ aŭ luatŭ deja parte la lupta, ce încă totŭ continuă.

Jumătate dintre ei zacŭ răniți orĭ morți. Chiar Duras și Ziraxis aŭ primitŭ rane uşóre, unulŭ la unŭ piciorŭ, altulŭ la capŭ. Împuținându-se numĕrulŭ apărătorilorŭ, comandantulŭ nu mai póte alerga cu ajutoriŭ repede în mai multe locurĭ amenințate.

Romanii mai mulți la numĕrŭ pĕtrundŭ în cetate prin mai multe spărturi curățite de apărătorĭ.

Ziraxis în acestŭ momentŭ plinŭ de pericolŭ suflă în buciumŭ, și toți ostașii părăsescŭ apĕrarea retrăgêndu-se mai în lăuntrulŭ cetățiĭ.

Romanii urcă zidurile.

Ce este óre acolo, de ceĭ mai mulți privescŭ cu spaimă?

Cadavrulŭ luĭ Longinus și ale tovarășilorŭ luĭ, prinși prin viclenia luĭ Dapix, staŭ înfipte în țepe și ciungărite urîtŭ.

La acéstă privelişte revoltătóre inima fiesce căruĭ luptătoriŭ se stringe.

Acestea suntŭ chiar cele dóuĕ legiuni, comandantulŭ cărora fusese Longinus.

Unŭ căpitanŭ urieşŭ strigă cu vóce tunătóre:

„Rĕsbunați-vĕ comandantuluĭ, ostași romani!"

Dacii nu aștéptă ataculŭ neresistibilŭ alŭ acestorŭ furioși. Se retragŭ cu încetulŭ acoperindŭ retragerea cu călărimea.

Din tóte părțile daŭ focŭ caselorŭ. Arderea se apropie de mijloculŭ orașuluĭ, unde se află vestitulŭ vasŭ de otravă. Acolo toți comandanții beŭ, nevoindŭ a cădé viĭ orĭ răniți în mânile inimiculuĭ. Pedestrimea este aprópe cu desĕvârșire nimicită.

Ziraxis rĕmâne celŭ de pre urmă. Elŭ nu se atinge de otravă. Cu rana sângerândă se sue călare și punêndu-se în fruntea călărimiĭ strigă:

„După mine, ostași! Trebue să plătéscă scumpŭ învingerea."

După o óră acéstă cétă dimpreună cu Ziraxis morŭ o mórte eroică.

Duras a luatŭ celŭ dintâiŭ otravă. Elŭ zace sub o grămadă de căpitani, cari după ce aŭ beutŭ din vasŭ, aŭ venitŭ să cadă lângă generalŭ.

Cetatea cucerită arată unŭ spectacolŭ îngrozitoriŭ.

De departe se vĕdŭ miĭ de case fumegândŭ și se audŭ gemetele răniților și ale muribunzilorŭ.

Casele suntŭ aprópe tóte ruinate. Nenumĕrate grămezĭ de ómeni și caĭ morți și răniți, scuturĭ, sabiĭ, lănci și alte arme zacŭ unele preste altele în o învălmășélă nespusă.

Întrarea luĭ Traianŭ în capitala Dacieĭ a urmatŭ, după-ce stradele aŭ fostŭ curățite de morți și răniți.

Cetățenii rĕmași în viață esŭ întru întimpinarea luĭ aducêndŭ pre blide de argintŭ lucruri prețióse, ca pentru prețulŭ acesta împĕratulŭ triumfătoriŭ să le dăruéscă viața.

Acesta călare pre unŭ armăsariŭ albŭ privesce mărețŭ, cum Sarmiseghetusa formândŭ unŭ semicercŭ înaintea luĭ îngenunche și aducêndŭ dururĭ scumpe se rógă pentru îndurare.

În locŭlŭ, unde odată a fostŭ acéstă superbă capitală a unuĭ și mai superbŭ rege, sórele luminézĕ nisce ziduri negre, unde nicĭ unŭ sufletŭ de omŭ nu locuesce. Nóptea cucuveĭcele cântă cu urîciosulŭ lorŭ glasŭ. Liliecii își aŭ locuințele sale aicĭ, de unde esŭ, să-și caute pradă.

* * *

Timpuri trecute.

Astădĭ la Grădiște, în ținutulŭ Hațeguluĭ, puține urme ne arată locŭlŭ udatŭ cu valurile de sânge ale strămoșilorŭ nostri.

Și vol, cari mergeți pre acolo, nicĭ o lacrimă nu vĕrsați pre pământulŭ, în care eĭ se odihnescŭ! Treceți numai pre lângă eĭ cu nepăsare.

Nicĭ unŭ monumentŭ nu ați făcutŭ, pre care să puneți o cunună de florĭ ca sĕmnŭ alŭ admirațiuniĭ în amintirea acelorŭ viteji.

Și totŭ vĕ numiți urmașiĭ lorŭ!

VIII.

În mijlocuiŭ munților, cari se află dincolo de fluviulŭ Marisus, pre unŭ șesŭ presăratŭ icĭ-colé cu brazi și încunjuratŭ jurŭ-împrejurŭ de munți stâncoși și coperiți de păduri, se vĕdŭ o mulțime de corturĭ de ostași.

Aicĭ e tabĕra regeluĭ Decebalŭ.

În timpulŭ asediuluĭ Sarmisegetuseĭ elŭ, precum scimŭ, a adunatŭ în munți o nóuă armată spre a cerca ultima dată norocŭlŭ armelorŭ în contra Romanilorŭ. În depărtărĭ marĭ a trimisŭ sute de căpitanĭ spre a aduna pre toți bărbații, cari potŭ purta armă.

Fiesce care a adusŭ câte treĭ—patru sute de luptătorĭ, pre cari în scurtă vreme i-a deprinsŭ la arme.

În castrele acestea se potŭ vedé tinerĭ dela șeptespredece anĭ până la bătrâni cu barba albă.

Este unŭ ce frumosŭ a vedé pre fiŭ lângă tatălŭ sĕŭ, cum ambiĭ ascultă de chemarea patrieĭ rănite de mórte și alérgă cu grăbire în ajutoriulŭ eĭ.

Până unde a ajunsŭ resunetulŭ, în totŭ locŭlŭ vede omulŭ numaĭ copiĭ, femeĭ și bătrâni neputincioșĭ.

Ceĭ de pre urmă treĭ căpitani acum sosescŭ. Eĭ aducŭ regeluĭ și mai marĭ cete luptătóre.

Acestea n'aŭ fostŭ încă în lupta cu Romanii. Printre eĭ nu se vĕdŭ ómeni bătrâni, ci numaĭ fiacăi și bărbați. Cu toții intră în tabĕră intonândŭ unŭ cântecŭ de răsboiŭ.

Marĭ speranțe de învingere umple inimele tuturorŭ ostașilorŭ, cândŭ în fine sosesce cu ultimele trupe curajosulŭ beliduce Vezinas.

Toți Dacii, cari potŭ purta arma, suntŭ adunați în tabĕra acésta, ce se sfârșesce departe în munți, pre cari îi aŭ de scutŭ jurŭ-împrejurŭ.

Unŭ atacŭ din lăturĭ orĭ dela spate e cu neputință din causa pădurilorŭ fórte dese. Numaĭ pre calea, pre care aŭ venitŭ eĭ, potŭ inimicii să-ĭ urmăréscă și să-ĭ atace.

Aicĭ în o luptă înfricoșată, desperată, va fi înmormîntată libertatea unuĭ poporŭ barbarŭ, dar vitézŭ, care nevrêndŭ a-și pleca capulŭ sub jugulŭ unorŭ tiranĭ móre cu arma în mână o mórte eroică.

Cândŭ de printre déluri aparŭ trupele luĭ Vezinas, sentinela, ce stă pre vîrfulŭ unuĭ munte, vĕdêndu-ĭ de departe alérgă la regele spunêndu-ĭ, că din munți se vedŭ ostași venindŭ spre tabĕră.

„Du-te," dice regele cătră ostașŭ, „și ședĭ la locŭlŭ tĕŭ. Aceia suntŭ luptătorĭ dacĭ. Inimicii încă nu vinŭ."

Decebalŭ umblă în susŭ și în josŭ prin cortulŭ sĕŭ.

Mintea îĭ sbóră departe. Se gândesce, ce se va mai fi întîmplatŭ la Sarmisegetusa. A căduțu în mânile inimiculuĭ? Orĭ se mai ține încă?

Despre tóte acestea cine-ĭ póte da vre-unŭ rĕspunsŭ?

De sigurŭ că cu ostașiĭ, cari sosescŭ, vine și Vezinas.

O presimțire ĭ-o spune acésta.

Decebalŭ încalecă și însoțitŭ de mai mulți căpitani ese înaintea acestorŭ ostași, pre cari îĭ întîlnesce la întrarea în tabĕră.

Vezinas călăresce în fruntea lorŭ.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Legea de pensiune învĕțătorĕscă. Diŭ docente *Blasiŭ Codreanŭ* în curêndŭ va scóte de sub tiparŭ legea de pensiune învĕțătorĕscă din 1875 și 1891 în traducere română provĕdută la fiesce care §. și cu esplicările de lipsă. La acésta se va alătură și textulŭ originalŭ magiarŭ și traducerea română a ordinațiunilorŭ în vigóre referitóre la numita lege. Ceĭ ce doresculŭ a avé acéstă carte însĕmnată, suntŭ rugați a trimite prețulŭ eĭ de 1 fl. 5 cr. celŭ multŭ până la finea luĭ Septembre la adresa dluĭ *Blasiŭ Codreanŭ*, docente românŭ în Sân-Nicolaulŭ micŭ p. u. Uj-Arad.

Geografie pentru institutele pedagogice și școlele secundare după *H. Guth-Wagner* de *Patriciŭ Drăgălină,* profesorŭ la institutulŭ pedagogicŭ diecesanŭ din Caransebeșŭ. Tomulŭ I. Geografia fisică și descrierea continentelorŭ Australia, America, Africa și Asia. Prețulŭ 1 fl. Caransebeșŭ. Editura Autoruluĭ. 1892. Formatŭ 8° mare, pag. VIII+200. Manualulŭ de față scrisŭ cu charitate și precisiune umple o lacună multŭ simțită în mica nóstră literatură pedagogică. Ca manualŭ de școlă ni-s'ar părè prea vastă Geografia dluĭ Drăgălină, dară profesoriĭ de specialitate vorŭ luá din ea numaĭ câtŭ vorŭ aflá de lipsă. O recomandămŭ nu numaĭ bărbaților de școlă, ci și tuturorŭ inteligenților români

Gramatica limbeĭ românescĭ (Sintaesa-Etimologie — Fonetică și Ortografie — Stilŭ) întocmită în dóuĕ cercuri concentrice pentru școlele poporale de *Ión Darié*. Cursulŭ I. pentru anulŭ alŭ 3-lea și alŭ 4-lea de școlă. Ediția a treia revĕdută. Editura Librărieĭ Nicolae I. Ciurcu Brașovŭ.

Tilŭ Buhoglindă Nesdravănulŭ povestitŭ, în 35 de snóve cu 30 de chipurĭ. Prețulŭ unuĭ esemplariŭ 25 cr., 10 esemplare 1 fl. 50 cr. Ed. Librărieĭ I. Ciurcu Brașovŭ.

Economie.

Sĕmĕnăturele de tomnă aŭ cea mai importantă rolă în economia de câmpŭ. Economulŭ bunŭ şi-a aratŭ şi pregătitŭ pămêntulŭ la timpulŭ sĕŭ pentru aceste sĕmĕnăturĭ, acum îi mai restă numai sĕmĕnatulŭ. Spre scopulŭ acesta trebue să alégă grăunţele cele mai sănĕtóse şi mai bine desvoltate şi încă din procreaţiunea anuluĭ acestuia. Sĕmênţa s'o alégă cu trierulŭ, căcĭ cine sĕmĕnă totŭ felulŭ de amestecăturĭ, însu-şi se înşélă pre sine. Cândŭ se sĕmĕnă cu maşina, destule suntŭ pre unŭ jugĕrŭ cam 110—120 de litre, dacă se sĕmĕnă cu mâna, orĭ suntŭ grăunţele mai marĭ, se recerŭ pentru unŭ jugĕrŭ 140—160 de litre. Asemenea se recere mai multă sĕmênţă şi cândŭ se întîmplă sĕmĕnatulŭ mai târdiŭ.

Ca grâulŭ să fie scutitŭ de *tăciune,* se spală sĕmênţa în soluţiune de pétră vinĕtă (vitriolŭ de aramă), solvindu-se 2 kg. de pétră vinĕtă în 1 hectolitru de apă. Grâulŭ se lasă să stea în soluţiunea acésta cam 12—16 óre, apoi se svîntă şi după aceea se sĕmĕnă.

Contra ruginei se recomandă ca preservativŭ desinficiarea gunoiuluĭ înainte de a-lŭ duce pre agrĭ prin stropirea cu soluţiune de vitriolŭ de aramă. Desinficiarea se póte face saŭ aşedându gunoiulŭ păturĭ şi stropindu-lŭ cu numita soluţiune, saŭ se póte turná în fiesce care ḑi anumită soluţiune în grópa, unde se adună gunoiulŭ preste anŭ. Soluţiunea de vitriolŭ de aramă omóră sporiĭ de rugină de pre paiele aflătóre în gunoiŭ.

Timpulŭ celŭ mai potrivitŭ pentru sĕmĕnatulŭ grâuluĭ şi alŭ sĕcăreĭ este cam din 10 Sept. până prin 10 Oct. Dacă pămêntulŭ e uscatŭ, să aşteptămŭ cu sĕmĕnatulŭ până după o plóe bună.

Cum se scutescŭ galiţele contra morburilorŭ? Unŭ specialistŭ a statoritŭ observarea regulelorŭ următóre: 1. Galiţele tot-deuna să se nutréscă regulatŭ la timpulŭ obicĭnuitŭ. 2. Apa, ce li-se dă de beutŭ, tot-deuna să fie curată, după ce apa stătută póte fi causatórea multorŭ morburĭ. 3. Nu este ĭertatŭ a le da galiţelorŭ nutremîntŭ mucedĭtŭ saŭ stricatŭ. 4. Asemenea nu-ĭ ĭertatŭ a li-se da ca nutremîntŭ verde ĭerburĭ veninóse orĭ nesănĕtóse. 5. Trebue scutite galiţele contra ploiĭ şi a ninsorilŭ, şi cotigariulŭ câtŭ e cu putinţă să fie poditŭ, ca să se pótă curăţĭ uşorŭ. 6. Dacă nutremîntulŭ îndatinatŭ voimŭ să-lŭ schimbămŭ cu altulŭ, schimbarea sa să se facă numaĭ pre rîndŭ. 7. Sara întru câtŭ e cu putinţă, să nutrimŭ galiţele cu grăunţe. 8. Să grijimŭ, ca în cotigariŭ să fie aerŭ próspetŭ şi curăţenie. 9. Spre scopulŭ acesta trebue curăţitŭ cotigariulŭ celŭ puţinŭ de dóuĕ orĭ în sĕptĕmâna. Pre lângă observarea acestorŭ regule galiţele nu numaĭ vorŭ fi scutite de morburĭ, ci se vorŭ şi desvoltă mai bine, şi găinele vorŭ şi ouă mai multŭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

☛ Chiar' acum a eşit de su tipariŭ ☚

Calendarul „Aurorei“

(25) 1—3

pre anul comun 1893.

Cu portretul Episcopuluĭ **Inocenţiu M. Clain** — ca premiŭ — şi alte multe ilustraţiunĭ frumóse.

Din cuprinsul variat şi interesant al acestuĭ Calendar, însĕmnăm aicĭ:

Partea Calendaristică: Cronologia pe anul 1893. — Păscălia pe anul 1893. — Sĕrbătorile şi alte ḑile schimbătóre la rĕsăritenĭ şi apusenĭ. — Posturile. — Regentele an. 1893. — Eclipsele sĕu întunecimile. — Cele patru anutĕmpurĭ astronomice. — Semnele pentru fasele luneĭ. — Calendariul iulian-gregorian. — *Meteorologie:* Fasele lunei. — Schimbarea tĕmpuluĭ după planete. — Tĕrgurile (după datele oficióse cele mai dîn urmă.) — Îndreptariŭ financiar. — Serviciul postal şi telegrafic.

Partea de cetit: În but. (Novelă). — Cântec păstoresc. (Poesie.) — Un prâuz la Absolon Vultur. (Novelă). — Berina fidenţiată. (Versiune.) — Ce n'am vĕdut? (Poesie.) — *Higienă:* Câteva regulĭ pripitóre la crescerea copiilor. — Despre somu. — Despre curăţirea corpului. — Despre locuinţă. — Veselina. (Poesie.) — Idyla modernă. (Poesie.) — Care cărăuşiă e cea mai bine resplătită? (Tractat economic.) — *Notiţe folositóre:* Flórea de Salcâm. — Rumul ca medicament în contra frigurilor de lapte la vacĭ. — Conservarea ouălor. — Cele mai bune murăturĭ de castraveţĭ. — Esenţa de trandafirĭ. — Trecerea sughiţuluĭ. — Suprimarea dorerei în casurĭ de arsurĭ — Metoda de a nu mirosi şi fumega lampa. — Albirea lânei. — Curăţitul vaselor. — Spălarea coloriĭ materiilor. — Curăţitul sobelor de fer. — Poleirea mobilelor. — Mijloc pentru de a cunósce aurul. — *Glume:* (Ilustrate): Mare-a ḑisu-o. — Înţelepţiune de scolar. — Turcesce. Urmarea crescerei de modă. — O anecdotă istorică. — Bolnava vană. — Când se face dreptate. — Prosa pensionatului. — La poliţie. — O observare. — Căreia-i curiséză? — Desamăgire. — Ciungul, ologul orbul şi golanul. — Şi-a ajuns scopul. — Vechimea sciinţelor. — Publicaţiunĭ.

Se póte procura dela Tipografia „Aurora“ A. Todoran în Gherla — Szamosujvár câte un esemplar cu 30 cr. + 5 cr portopostal; ér' 6 esemplare procurate de-odată costă numaĭ 1 fl. 60 cr. spedate franco.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţel Sale Imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompierĭ, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNĂTORIA SA DE CLOPOTE

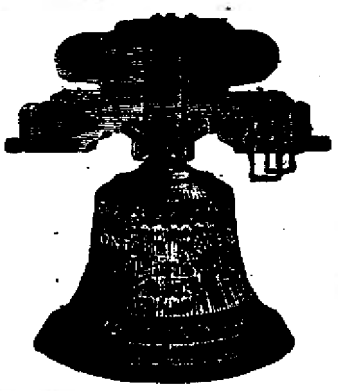

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 35—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 16—26

distinsŭ cu medalia esposiţională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţuluĭ Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru bisericĭ şi reuniunĭ. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

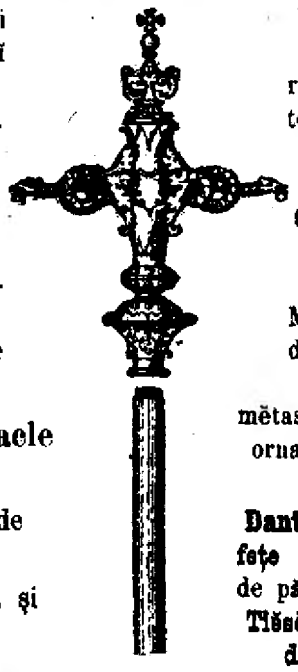

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariŭ, şi candele.

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodărĭĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate

Dantele besericesci, feţe de altariŭ, crucĭ de părete şi de scólă. **Tĭsĕtúrĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 24 Septembre 1892. Numĕrulŭ 39.

Dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ.

V.

(+) În numĕrulu trecutŭ amŭ pusŭ întrebarea, că óre corectŭ a lucratŭ guvernulŭ în anulŭ 1868, cândŭ s'a încercatŭ să ne răpéscă dreptulŭ de alegere şi a propusŭ Maiestăţii Sale, ca pentru casulŭ de atuncîa să concédă alegerea de Mitropolitŭ, însă fără ca din acésta să se pótă deduce vre-o consecinţă pre viitorŭ?

La acéstă întrebare trebue să răspundemŭ, că guvernulŭ a purcesŭ în 1868 nu numaĭ necorectŭ, ci şi nelegalŭ.

Maiestatea Sa gloriosulŭ nostru Monarchŭ în anulŭ 1867 s'a încoronatŭ de Rege apostolicŭ şi cu ocasiunea aceea a datŭ o diplomă solemnă, care fiindŭ inarticulată între legile Ungarieĭ sub titlulŭ de articululŭ de lege 2 din 1867, nu se póte înfrânge prin nicĭ o ordonanţă. În acéstă diplomă, saŭ maĭ bine dicendŭ lege fundamentală, se promite solemnŭ, că se vorŭ observá cu *tótă sânţenia libertăţile, privilegiile şi obiceiurile legale* (törvényszerü szokásait) ale Ungarieĭ şi ale ţĕrilorŭ asociate.

Între obiceiurile legale ale Transilvanieĭ însă a fostŭ fără îndoélă şi obiceiulŭ de a se completá scaunulŭ mitropolitanŭ din Blaşiŭ, nu prin simplă denumire, ci prin alegere din partea Cleruluĭ.

Acestŭ obiceiŭ a esistatŭ din timpurĭ străvechĭ şi nu numaĭ nu a fostŭ atacatŭ de nimenĭ, ci din contră a fostŭ recunoscutŭ prin legĭ aduse de dieta ţĕreĭ, precum amŭ vĕdutŭ în numĕrulŭ 36 alŭ „Unirii".

Dacă însă Maiestatea Sa a juratŭ, că va ţiné cu sânţenie obiceiurile legale ale Transilvanieĭ, este lucru evidentŭ, că Ministrulŭ nu avea dreptulŭ să atace obiceiulŭ nostru legalŭ, nicĭ să propună Maiestăţii Sale restrîngerea dreptuluĭ de alegere prin o simplă hotărîre emanată dela capulŭ statuluĭ, pentru-că astfelŭ de obiceiurĭ legale *într'unŭ statŭ constituţionalŭ* se potŭ atinge, modificá orĭ cassá numaĭ prin o lege adusă de dieta ţĕreĭ şi sancţionată de Maiestatea Sa. Ce ar dice de es. protestanţiĭ magiarĭ, dacă ministrulŭ le-ar luá chiar şi numaĭ unŭ neînsĕmnatŭ dreptŭ autonomicŭ prin o simplă ordonanţă? Óre pre unŭ astfelŭ de ministru nu l'ar mătură îndată de pre fotoliulŭ de catifea? Ori dacă dreptulŭ nostru basatŭ în lege şi garantatŭ prin jurămîntulŭ Maiestăţii Sale se póte sistá prin o simplă ordonanţă, atunci nu ni-se maĭ spună, că trăimŭ într'unŭ statŭ constituţionalŭ, într'unŭ statŭ de dreptŭ, ci să se recunóscă, că pentru o mare parte a cetăţenilorŭ din acéstă ţĕră volnicia este hotărîtóre.

Este decĭ evidentŭ, că procedura Ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică dela anulŭ 1868 este contrarie jurămîntuluĭ depusŭ de Maiestatea Sa şi inarticulatŭ în legile fundamentale ale patrieĭ nóstre şi vatĕmă greŭ legile Transilvanieĭ referitóre la dreptulŭ nostru de alegere, pre carĭ corpurile legiuitóre şi Maiestatea Sa nu le-aŭ abrogatŭ până în ḑiua de astădĭ.

Dar procedura Ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică a fostŭ contrară şi legilorŭ fundamentale ale bisericeĭ nóstre, recunoscute atâtŭ de Sântulŭ Scaunŭ apostolicŭ alŭ Romeĭ câtŭ şi de Maiestatea Sa Regele apostolicŭ alŭ Ungarieĭ.

În manifestulŭ Sinoduluĭ nostru bisericescŭ dela anulŭ 1698 întregŭ clerulŭ bisericeĭ nóstre, precum amŭ vĕdutŭ în numĕrulŭ 37 alŭ „Unirii", a declaratŭ solemnŭ, că se unesce cu biserica Romeĭ pre lângă condiţiunea, ca *din obiceiulŭ bisericeĭ nóstre a rĕsăritului să nu ne clătéscă şi să steie în voia sinodului pre cine ar alege, să fie Vlădică, pre care Sânţia Sa Papa şi înălţatulŭ Împĕratŭ să-lŭ întăréscă.*

Acéstă condiţiune a fostŭ acceptată de înălţatulŭ împĕratŭ Leopoldŭ I, întru câtŭ pre basa manifestuluĭ din cestiune a datŭ diploma sa din 16 Februariŭ 1699 publicată în dieta ţĕreĭ din 8 Septembre 1699 ţinută în Alba-Iulia, precum şi de Sântulŭ Scaunŭ apostolicŭ alŭ Romeĭ, întru câtŭ pre basa aceluĭ manifestŭ aŭ fostŭ primiţi Românii în sinulŭ bisericeĭ catolice.

Avemŭ decĭ o lege fundamentală a bisericeĭ nóstre aprobată atâtŭ de auctoritatea supremă politică, câtŭ şi de cea bisericéscă. Într'unŭ statŭ constituţionalŭ însă o astfelŭ de lege fundamentală a uneĭ biserice recunoscute

---

Feuilleton

Din filosofia fericirii.

(Continuare.)

Dar să nu gândescĭ, că acesta este singurulŭ mijlocŭ alŭ meŭ spre a fi fericitŭ. Ceea ce ţĭ-am împărtăşitŭ până acum, este numaĭ partea materială a medicamentuluĭ meŭ. Ea în casurile cele maĭ multe este de ajunsŭ şi singură. Dacă estimezĭ bunurile după adevĕrata lorŭ valóre şi asémenĭ starea ta cu a altora, carea este maĭ rea, atunci de comunŭ veĭ fi fericitŭ. Mi-s'a întîmplatŭ odată, că unŭ bancariŭ, — în taînă ţĭ spunŭ, că era semitŭ, — s'a cam maĭ ştersŭ cu cruţările mele cu totŭ. Îţĭ poţĭ închipuĭ, câtŭ de cătrănitŭ eram. Dar într'aceea mĕ întîlnirĭ cu unŭ amicŭ. Elŭ a fostŭ ajunsŭ deja anĭ, în carĭ omulŭ nu se maĭ póte gândi la aceea, ca muncindŭ să-şĭ câştige avere. Îmĭ împărtăşi cu resignare tristă, cum bancariulŭ luĭ, — care era şi alŭ meŭ, — a luat'o la sănĕtósa aducêndu-lŭ la sapă de lemnŭ. Şi ce să veḑĭ, eŭ începuĭ să compătimescŭ pre bĕtrânulŭ meŭ soţŭ de nĕcasŭ şi — să uĭtŭ de nĕcasulŭ meŭ propriŭ? Nu, aşa ceva nu se póte aşa de uşorŭ, ci începuĭ a mĕ mângâia cu aceea, că perderea mea se póte repara, precândŭ a bĕtrânuluĭ nu. Totŭ asemenea mi-a umblatŭ şi de alte orĭ: mare era nĕcasulŭ meŭ, dar maĭ mare alŭ altora, şi eŭ mĕ bucuram, că eŭ totuşĭ nu am pătit'o aşa de rĕŭ ca alţiĭ. Dar nu m'am opritŭ aci, ci m'am hotărîtŭ odată să urmărescŭ nefericirea chiarŭ până la isvorulŭ eĭ. M'am întrebatŭ: „Cum a şi venitŭ nefericirea în lumea asta?" Gândiam adecă întru mine: Numaĭ asta s'o aflu odată, apoĭ las' numaĭ, că voiŭ astupa eŭ isvorulŭ acela după principiulŭ probatŭ, că pre unŭ óspe neplăcutŭ îlŭ poţĭ arunca afară maĭ uşorŭ pre uşa, pre care a întratŭ.

Din ochĭ ţĭ cetescŭ, câtŭ eştĭ de curiosŭ a sci, la ce resultatŭ am ajunsŭ. Dar la aceea nu te-aĭ gânditŭ, că adevĕrata înţelepciune o aflĭ asemenea cireşelorŭ sântuluĭ Petru pre uliţă şi chiarŭ pentru că ea zace pre uliţĭ, ómenii nu-şĭ îeaŭ atâta ostenélă, ca să se plece şi s'o ridîce. Eĭ consumă cu energie admirabilă sistemurĭ filosofice grele ca pétra şi după ce aŭ trecutŭ printr'însele, creerĭi lorŭ adevĕratŭ că s'aŭ îngreuiatŭ, dar nu s'aŭ şi luminatŭ cu o cale. Eŭ încă am voitŭ să trecutŭ prin esperinţa acésta. Mĭ-am cumpĕratŭ o istorie a filosofieĭ, am dat'o compactoruluĭ, să-ĭ dea o îmbrăcăminte vrednică, şi apoĭ m'am pusŭ pre studiŭ. Am trecutŭ prin dóuĕ spre ḑece sistemurĭ, apoĭ am închisŭ cartea şi asemenea preşedinteluĭ uneĭ curţĭ de juraţĭ am chematŭ pre representanţiĭ acestorŭ sistemurĭ la şedinţă şi ĭ-am întrebatŭ: „Ce vi-se pare, domniloruˊ?" Şi juraţiĭ meĭ aŭ şi rĕspunsŭ îndată ḑicêndŭ: „Acelea tóte suntŭ bazaconiĭ afară de unŭ singurŭ punctŭ." Şi sciĭ, care era punctulŭ acela? Că fiesce care dintre filosofiĭ aceia a demonstratŭ maĭ limpede ca lumina sórelui, că toţĭ confilosofiĭ precedenţĭ suntŭ măgarĭ. Despre alŭ doîspreḑecelea firesce că nu o puteam susţiné acésta cu tótă siguritatea, de óre ce pre alŭ treîspreḑecelea încă nu l'am fostŭ cetitŭ, dar totuşĭ o puteam presupune pre basa celorŭ precedente. Însă într'una se uniaŭ ceĭ doîspreḑece măgarĭ, şi acésta una era, că filosofia catechismuluĭ este nefilosofică, şi faptulŭ acesta este aşa de evidentŭ, de unŭ omŭ alŭ sciinţeĭ se póte dispensa dela a produce argumentulŭ aceleĭ firĭ nefilosofice a filosofieĭ catechismuluĭ. Trebue că mintea mea cea nedisciplinată prin filosofie pórtă vina, dacă precepŭ singurŭ numaĭ filosofia nefilosofică a catechismuluĭ. Şi apoĭ auḑĭ şi

nu se póte cassá prin o simplă ordonanţă ce ar emaná dela capulŭ statului, ci la cassarea eĭ trebue să concurgă toţi factorii competenţi, şi mai vîrtosŭ Sinodulŭ bisericeĭ nóstre şi auctoritatea supremă bisericéscă.

Prin urmare Ministrulŭ încĕrcându-se să atace şi chiar atacându în modŭ unilateralŭ o lege fundamentală a bisericeĭ nóstre şi unŭ dreptŭ cardinalŭ alŭ clerului nostru, a purcesŭ în modŭ illegalŭ şi despoticŭ în celŭ mai strînsŭ înţelesŭ alŭ cuvîntului.

De aci se esplică, pentru ce a protestatŭ cu atâta tărie clerulŭ nostru în Sinodulŭ electoralŭ dela 11 Augustŭ 1868 în contra ordonanţeĭ ministeriale de datŭ 6 Iunie 1868 Nr. 504 pres., prin care se restrîngea dreptulŭ nostru de alegere la casulŭ de atuncia.

Dar clerulŭ nostru nu numaĭ a protestatŭ cu tótă solemnitatea în contra rescriptuluĭ ministerialŭ, ci în sinódele sale de maĭ târdiŭ n'a voitŭ nicĭ să scie de acelŭ rescriptŭ. Pentru aceea în Conciliulŭ provincialŭ I. se afirmă cu tótă tăria dreptulŭ aviticŭ de alegere *pentru tóte timpurile viitóre*. Astfelŭ de es. conciliulŭ provincialŭ I. în Tit. II. capŭ III. vorbindŭ despre vacanţa scaunuluĭ mitropolitanŭ, se esprimă aşa: *„Devenindŭ în vacanţă scaunulŭ episcopescŭ mitropolitanŭ, seniorulŭ dintre episcopiĭ sufraganĭ e îndetoratŭ în conţelegere cu Ordinariatulŭ mitropolitanŭ şi celalalţiĭ episcopĭ comprovincialĭ a se îngrigi despre complinirea aceluĭ Scaunŭ conducêndŭ actulŭ de alegere, esaminézŭ abilitatea celorŭ aleşi şi susţerne propunerea pentru complinirea Scaunuluĭ vacantŭ mitropolitanŭ.“*

Totŭ acela-şi conciliŭ în Titulŭ II c. V. dice despre canonicĭ că *„aŭ votŭ virilŭ la alegerea fiiloruluĭ Episcopŭ“*; la capŭ VIII dice despre protopopĭ, *„că aŭ dreptŭ a încurge la alegerea episcopuluĭ cu votŭ virilŭ“*; şi la capŭ IX dice despre parochĭ, că *„aŭ dreptŭ a luá parte în modŭ mijlocitŭ la alegerea Episcopuluĭ după datina bisericeĭ nóstre“*. Er conciliulŭ prov. II la Tit. II Sect. I. C. III. § 17 dice: *„La actulŭ alegerii nouluĭ Mitropolitŭ toţi canonicii capitularĭ, atâtŭ cei de fundaţiunea Bobiană, câtŭ şi cei de fundaţiunea regéscă aŭ votŭ virilŭ, cu care aceia concurgŭ personalminte la alegerea Mitropolitului.“*

Decretele Conciliilorŭ nóstre provinciale dela 1872 şi 1882 aŭ fostŭ aprobate şi de Sântulŭ Scaunŭ apostolicŭ; ceea ce dovedesce, că nicĭ Pontificele Romanŭ nu a voitŭ să scie nimica de acea restrîngere a dreptuluĭ nostru, ce Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică a voitŭ să o facă în anulŭ 1868.

Împrejurarea că Sântulŭ Scaunŭ apostolicŭ alŭ Romeĭ a aprobatŭ Conciliile nóstre provinciale şi prin urmare şi decretele lorŭ referitóre la alegerea Mitropolituluĭ, ne face să sperămŭ, că într'o eventuală luptă, ce ar trebuĭ să o purtămŭ pentru dreptulŭ nostru, Roma nu numaĭ va fi pre partea nóstră, ci ne va şi apĕrá cu tótă puterea sa acestŭ dreptŭ.

Lupta acésta, dacă va întrevenĭ, trebue să se termine în favorulŭ nostru, căcĭ nu multŭ după ordonanţa Ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică de datŭ 6 Iuniŭ 1868 corpurile legiuitóre aŭ votatŭ şi Maiestatea Sa a sancţionatŭ articululŭ de lege 43 din 1868, care în paragrafulŭ 14 astfelŭ dispune: „Tóte legile Transilvanieĭ, carĭ pre teritorulŭ transilvanŭ şi în părţile numite maĭ înainte ungurene garantézŭ libertatea de religiune şi de autonomie a confesiunilorŭ recepte, a bisericelorŭ şi auctorităţilorŭ bisericescĭ, precum şi egalitatea lorŭ în drepturĭ şi raporturile lorŭ între olaltă şi respective sfera lorŭ de activitate, nu numaĭ se susţinŭ nevătĕmate, ci se estindŭ tot-odată şi la biserica greco-catolică şi la cea greco-orientală.“

Articululŭ acesta de lege ne garantézŭ susţinerea în deplină vigóre a legilorŭ transilvane referitóre la libertatea şi autonomia bisericelorŭ recepte. Între legile transilvane însă, precum cetitoriĭ nostri s'aŭ pututŭ convinge din numeriĭ precedenţi aĭ „Uniriĭ“, se află maĭ multe legĭ, carĭ ne garantézŭ dreptulŭ autonomicŭ de a ne alege pre Mitropolitulŭ nostru. Prin urmare Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică de presente nu va puté să ne confisce dreptulŭ nostru, fără a călcá în picióre una dintre legile fundamentale ale ţereĭ, cum este articululŭ de lege 43 din 1868.

Dar va dice cineva, că ce-ĭ pasă Ministruluĭ de legile favorabile Românilorŭ? Nu suntŭ óre destule legĭ, carĭ dacă s'ar aplicá după dreptate, ar' lăsá şi pre bietulŭ Românŭ să se fericéscă în acéstă patrie, dar puterea esecutivă nu vre să scie nimica de ele?

Obiecţiunea acésta este fórte întemeiată şi se baséză pre o esperinţă destulŭ de tristă şi îndelungată din trecutŭ.

Însă credemŭ, că resultatele, ce le-a produsŭ puterea esecutivă cu neîntrerupta violare a legilorŭ esistente şi mai vîrtosŭ cu înfrângerea legiĭ despre naţionalităţi, va fi făcutŭ şi pre Ministeriulŭ din Budapesta să-şi vină în orĭ, şi astfelŭ îĭ va fi trecutŭ pofta de a amărî şi mai tare inimele cetăţenilorŭ lealĭ cu nóuĕ violărĭ de lege. Dacă însă în contra speranţeĭ nóstre se vorŭ verificá temerile de astădĭ, atuncĭ fie! În viéţa popórelorŭ cu câtŭ

---

te minunézŭ: eŭ chiarŭ din filosofia acésta nefilosofică mĭ-am scosŭ mijloculŭ celŭ maĭ de frunte spre a fi fericitŭ.

Şi acum, bunulŭ meŭ, aşĭ puté păşi înaintea ta cu seriositatea liniştită şi împunĕtóre a unuĭ brahminŭ, că să-ţĭ dicŭ: „Fiulŭ meŭ, dacă vreĭ să fiĭ fericitŭ, teme-te de Dumneḑeŭ şi împlinesce ceea ce-ţĭ spune catechismulŭ.“ Şi dacă ţi-aşĭ spune-o asta, aĭ avé tótă înţelepciunea luĭ Solomonŭ cuprinsă în câteva cuvinte. Dar cetescŭ din faţa ta, că sentinţa acésta nu aĭ audit'o astădĭ întâia dată. Tu veĭ să audĭ maĭ departe, ce legătură împrumutată esistă între părţile acesteĭ propositiĭ, veĭ să audĭ demustrarea şi motivarea eĭ, ca nu numaĭ să o primescĭ cu credinţă, ci să o şi împlinescĭ în viaţă.

Ascultă dar. Nefericirea este fĕtulŭ pĕcatuluĭ şi se alipesce fórte tare de tatălŭ sĕŭ. Dacă deschidĭ uşa şi aruncĭ pre tatălŭ eĭ pre uşe afară, ea ese în urma luĭ.

Asta este o frasă, dicĭ tu? Îţi daŭ dreptate, asta este o frasă, dar nu o frasă gólă, ci o frasă, carea se întemeiézŭ pre esperinţă, şi esperinţa acésta ţi-o poţĭ câştiga şi tu însu-ţĭ ḑilnicŭ, dacă veĭ binevoi numaĭ a privi cu băgare de samă în jurulŭ tĕŭ. Despre ceea ce este pĕcatulŭ, credŭ că nu avemŭ lipsă de a maĭ povesti. Dar acum subtrage din suma nefericiriĭ totŭ, ce se nasce din pĕcatŭ, în rîndulŭ celŭ dintâiŭ din ambiţie, maĭ alesŭ urmările răsbóieloru, ce aŭ purcesŭ din ambiţie, apoĭ delătură urmările necumpĕtuluĭ, ale necurăţieĭ, hoţieĭ, înşelăciuniĭ, leniĭ, minţiĭ uşóre şi aşa maĭ departe, delătură sângele, ce-lŭ varsă mâuia, subtrage nefericirile, carĭ le causézŭ grăirea de rĕŭ, — şi aşa ţi-aşĭ puté continua pomelniculŭ, şi după ce veĭ fi subtrasŭ tóte acestea, vorŭ maĭ rĕmâné încă ciocnirĭ de trenurĭ şi se vorŭ maĭ frânge năĭ, dar nu aşa de desŭ ca maĭ înainte, ómeniĭ vorŭ muri şi după aceea, dar suma nefericiriĭ, asta mĭ-o veĭ concede, va scădé celŭ puţinŭ cu nóuĕ din ḑece părţi. Şi dacă-ţi maĭ aducĭ aminte, câte şi ce felŭ de mĕsurĭ aŭ luatŭ deja ómeniĭ spre a combate nefericirea, şi dacă maĭ aĭ în vedere şi aceea, că în Utopia acésta ómeniĭ spre combaterea nefericiriĭ ar dispune de maĭ multĭ banĭ, pentru că susţinerea armatelorŭ ar recere maĭ puţinĭ banĭ, atuncĭ nicĭ de cum nu poţĭ scăpa de convingerea, că pământulŭ nicĭ nu este unŭ locaşŭ aşa de neplăcutŭ pentru fiinţele raţionale, şi nu veĭ susţiné maĭ multŭ, că Dumneḑeŭ a făcutŭ lumea din nimica, şi chiarŭ de aceea ea nicĭ nu plătesce nimica. Dóră sciĭ bine, că Dumneḑeŭ a creatŭ pre omŭ să fie libĕrŭ, şi chiarŭ de aceea nimenĭ nu este în dreptŭ a trage la rĕspundere pre Dumneḑeŭ pentru nebuniile, ce le face omulŭ.

Din surisulŭ tĕŭ ironicŭ parcă cetescŭ provocarea: Doftore, vindecă dar lumea, scóte dintr'însa pĕcatulŭ! O, de aşĭ puté-o face acésta, nu mĭ-aşĭ perde vremea cu încercarea de a te capacita. Dar îţi spunŭ una: nu-ţi iertŭ, să-ţi baţĭ joculŭ cu glume de filosofia mea. Asta lasă-o criticilorŭ, carĭ trebue să se îndestulescă cu câte o glumă ironică orĭ saritică atuncĭ, cândŭ şi-aŭ gătatŭ prafulŭ de puşcă pregătitŭ din mestecarea judecăţiĭ şi esperinţeĭ. Dar ca să-ţi facŭ o bucurie, étă îţi concedŭ, că obiecţia ta are óre care îndreptăţire.

Nefericirea este fĕtulŭ pĕcatuluĭ, ăsta este principiulŭ meŭ. Dar acum să maĭ facŭ şi o mică restricţie. Propositia acésta este deplinŭ adevĕrată, însă dintr'însa nu urmézŭ, că nefericirea mea ar fi urmarea pĕcatuluĭ meŭ. Pĕcatulŭ preste totŭ nu-lŭ potŭ scóte din lume, ci potŭ scóte cu ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeŭ celŭ multŭ pre alŭ meŭ. Urmézŭ deci, că chiarŭ şi dacă viaţa mea ar fi întru tóte viaţa dreptuluĭ, — asta nicĭ prin minte nu-mĭ trece a o susţiné, — totuşi nu esistă societate de asigurare, la care m'aşĭ puté asigurá în contra casurilorŭ, carĭ în viaţa de tóte ḑilele se numescŭ nefericirĭ. Potŭ să suferŭ şi în urma pĕcatelorŭ, carĭ le comitŭ alţiĭ. Dór Virgilŭ a fostŭ omŭ cuminte, şi elŭ a disŭ, că popórĕle aŭ să spăséscă pĕcatele împĕraţilorŭ. Dar porţia cea maĭ mare a nefericiriĭ nóstre avemŭ să o deducemŭ nu din pĕcatele împĕraţilorŭ, ci dintr'ale nóstre. Vĕḑut'am destule nefericirĭ, dar nemeritate am vĕḑutŭ fórte puţine, şi dacă aşĭ puté împrumuta dela Dumneḑeŭ macarŭ numaĭ pre câteva clipele atotsciinţa, suntŭ convinsŭ, că şi din nefericirile acestea puţine încă ar trebui să maĭ subtragŭ o parte bunicică. Dar n'am cunoscutŭ omŭ, despre care aşĭ fi fostŭ convinsŭ, că elŭ şi-ar fi împlinitŭ cu credinţă datorinţele sale, şi care apoĭ mĭ-s'ar fi tînguitŭ, că viaţa luĭ este nefericită. Şi eŭ mĭ-am şi esplicatŭ faptulŭ acesta. Am aflatŭ adecă totdeuna, ca pre cela ce îşi împlinesce

se îngrămădescŭ mai tare fărădelegile celorŭ dela putere, cu atâtŭ se apropie mai lúte momîntulŭ desmodămîntului finalŭ şi limpedirea situaţiunii, întocmai precum ceriulŭ încărcatŭ cu vapori şi electricitate nu întârdie a-şi trimite săgeţile sale curăţitóre de aerulŭ infectatŭ.

Kossuth. — În ḑilele trecute şi-a serbatŭ aniversarea a nóuĕḑecea a nascerii sale fostulŭ „guvernatorŭ“ alŭ Ungariei, Ludovicŭ Kossuth. Concetăţenii nostri magiari aŭ serbătoritŭ ḑiua acésta cu unŭ singurŭ cugetŭ şi cu o singură simţire, în modŭ cu adevĕratŭ împunĕtorŭ. Oposiţionalii şi guvernamentalii într'o formă aŭ grăbitŭ a-şi arĕtá admiraţiunea şi veneraţiunea sa faţă cu bĕtrânulŭ din Turin, care nici astăḑi nu vre să recunóscă de rege alŭ Ungariei pre Monarchulŭ nostru Franciscu Iosifŭ. Ce e mai multŭ: s'aŭ aflatŭ şi soldaţi ai armatei comune, carî l'aŭ felicitatŭ.

Noi scimŭ apreţiá şi ţinuta concetăţenilorŭ nostri magiari şi ţinuta lui Kossuth.

Kossuth a luptatŭ pentru independenţa deplină a Ungariei, a proclamatŭ detronarea Casei Habsburgice, şi prin asta a representatŭ şi continuă a representá idealulŭ şi aspiraţiunea întregului poporŭ magiarŭ. Nu póte deci să ne surprindă, dacă vedemŭ pre magiarî aducêndu-şi tributulŭ recunoscinţei sale celui mai declaratŭ şi aprigŭ între luptătorii idealurilorŭ şi aspiraţiunilorŭ magiare.

Asemenea scimŭ apreţiá şi ţinuta lui Kossuth. Elŭ crede, că Ungaria póte să fie puternică şi mare numai dacă va fi cu totulŭ neatîrnătóre de Austria. Pentru acéstă independinţă s'a luptatŭ elŭ şi pre alte base nici nu voesce a mai păşi pre pămêntulŭ patriei sale. Convingerea acésta a lui Kossuth meritá respectŭ, precum respectŭ trebue să se dea covingerii fiesce căruĭ omŭ. Ĕră perseveranţa, cu care stărue bĕtrânulŭ Kossuth pre lângă convingerile sale, trebue să storcă admiraţiunea tuturorŭ.

Una numai nu scimŭ noi să pricepemŭ în cultulŭ lui Kossuth.

Politicianii magiarî susţinŭ, că poporulŭ magiarŭ la anulŭ 1867 s'a împăcatŭ pre deplinŭ cu domnitorulŭ sĕŭ şi că a creatŭ o stare de lucruri, la care nu mai este iertatŭ a sguduí.

Amŭ dorí să scimŭ, cum se unesce împăcarea şi pactulŭ fundamentalŭ din 1867 cu cultulŭ lui Kossuth.

Aŭ admiraţiunea şi veneraţiunea lui Kossuth nu însémnă şi desaprobarea tuturorŭ celorŭ ce s'aŭ făcutŭ în 1867?

La întrebarea asta amŭ dorí noi rĕspunsŭ lămuritŭ, ca să scimŭ, ce avemŭ să ţinemŭ despre sentimentele poporului magiarŭ.

Logica e neîmpăcată. Dóuĕ lucruri contraḑicĕtóre nu se potŭ uní în acela-şi timpŭ. Cultulŭ lui Kossuth cu loialitatea faţă cu Monarchŭ şi faţă cu aşeḑămintele din 1867 nu póte sta.

Saŭ cultulŭ lui Kossuth este deci falsŭ, saŭ este falsă loialitatea faţă cu Monarchulŭ şi faţă cu pactulŭ dualisticŭ.

Ori una, ori alta. Scăpare nu este. Şi conclusiunea din tóte: *Ipocrisie.*

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Adunarea statului romano-catolică ardelénŭ a fostŭ deschisă în Cluşiŭ la 19 a l. c. de cătră episcopulŭ Lónhárt. La adunare aŭ fostŭ de faţă 29 preoţi şi 66 laici. Din raportulŭ consiliului diriginte se vede, că averea aflătóre în administraţia statului catolicŭ valorézá 4,065.970 fl. 61 ½ cr. Din aceştia fondulŭ religiunii posede 819,906 fl. 29 ½ cr., fondulŭ de instrucţiune 1,397.042 fl. 79 ½ cr., fondulŭ de stipendii 870,234 fl. 18 cr. Pre lângă acestea mai suntŭ în administrarea şi sub controla statului catolicŭ fondulŭ şcólelorŭ elementare, fondurile de pensiune ale profesorilorŭ gimnasiali, preparandiali, alŭ învĕţătorilorŭ şi alŭ oficialilorŭ. Sub conducerea statului catolicŭ stau 8 gimnasii, anume 5 cu câte 8 clase, 1 cu 6 şi 2 cu câte 4 clase. La cele 8 gimnasii aŭ fostŭ înscrişi 1702 studenţi.

---

† Cardinalulŭ Howard.

Colegiulŭ Cardinaliloru érăşi şi-a perdutŭ pre unulŭ dintre membrii sĕi. Eminenţa Sa Cardinalulŭ Howard a reposatŭ la 18 a l. c. în Brighton în urma unui morbŭ de plumâni. Defunctulŭ s'a născutŭ la 13 Febr. 1829 în Nothinghtam (Anglia). După ce a desvoltatŭ în patria sa o activitate fórte mare, ajunse la 1877 cardinalŭ-preotŭ, ĕră la 1884 cardinalŭ-episcopŭ de Frascati.

Francia.

Biserica are să sufere multe vătĕmări dela ocârmuitorii de aḑi ai Republicei francese, dară nici una nu-i causézá atâta durere ca secularisarea şcólei, ce are să crescă pre fiitorii cetăţeni. Deşi în Francia libertatea învĕţământului s'a decretatŭ ca lege fundamentală, totuşi tinerilorŭ, ce învĕţă în şcóle catolice, li-se facŭ nenumĕrate dificultăţi, cândŭ vorŭ a se înscrie la universităţi de ale statului orí competézá pentru oficii de statŭ.

Precum anunţă ḑiarulŭ „Univers“, acum se pregătesce între catolicî unŭ memoriŭ, prin care se va cere dela corpurile legiuitóre, că dacă nu se ajută, celŭ puţinŭ să nu se persecute şcólele catolice. Deşi de o cam dată nu cutézá a cere mai multŭ, totuşi aceea o pretindŭ, ca să se restabilescă instrucţiunea religiunii în şcólele poporale şi să concédă antistiilorŭ comunale, ca să-şi alégă ele pre învĕţătorî. Memoriulŭ va fi provĕḑutŭ cu celŭ puţinŭ 1 milionŭ de subscrieri. Vomŭ vedé, că respecta-va parlamentulŭ voinţa unui milionŭ de cetăţeni?

Revistă politică.

Afaceri interne.

Consiliulŭ comunŭ de ministri s'a ocupatŭ cu statorirea definitivă a proiectului de budgetŭ, ce are să fie presentatŭ delegaţiunilorŭ. Precum este informată „N. Fr. Presse“, budgetulŭ armatei va fi mai mare decâtŭ în anulŭ trecutŭ cam cu 5 milióne. În celealalte se vorŭ mărginí pre lângă sumele din anii trecuţi. Probabilŭ să se aducă în discusiune în delegaţiuni şi cestiunea reducerii serviţiului militarŭ activŭ la doi ani.

Fostulŭ ministru de justiţie Teofilŭ Fabiny, deputatulŭ oraşului Şopron, a ţinutŭ o vorbire cătră alegătorii sĕi. Elŭ critisézá programulŭ independenţilorŭ ca nerealisabilŭ, şi condamnă partida naţională (apponyistă). Ḑice, că doresce pacea între confesiuni şi *ţine de necesară modificarea ordinaţiunii din 2 Febr.* Aşa dară nici membrii de frunte ai partidului guvernamentalŭ nu suntŭ de acordŭ cu politica bisericéscă a dlui Csáky.

Anglia.

Gladstone într'o vorbire ţinută în Cormarom a ḑisŭ între altele: „Sperezŭ, că pre viitorŭ poporulŭ englezŭ va grijí

---

datorinţele cu scumpătate, îlŭ cuprinde încrederea în Dumneḑeŭ şi în sfaturile luĭ.

Ḑicî, că încrederea acésta este unŭ simţemîntŭ, care nu şi-lŭ póte da omulŭ însu-şi? Negŭ, bunulŭ meŭ. Încrederea în Dumneḑeŭ nu este alta decâtŭ o conclusie logică şi încă o conclusie, carea o întăresce ḑilnicŭ esperinţa. Unulŭ ajunge mai uşorŭ, altulŭ mai anevoe la conclusia acésta, dar elŭ totuşi ajunge mai pre urmă la ea, numai să asculte de raţiunea sa. Credî într'o provedinţa dumneḑeéscă? Da? Atuncia trebue să admiţi şi aceea, că provedinţa acésta nu aştéptă dela tine mai multŭ decâtŭ poţi. Mai departe trebue să admiţi, că tóte cele ce trecŭ preste puterile tale, acelea le împlinesce provedinţa dumneḑeéscă. Totŭ asemenea trebue să admiţi şi aceea, că dacă ţi-aî datŭ tótă silinţa într'o împlinirea datorinţeî, veî avé parte şi de binecuvîntarea silinţeî tale, va să ḑică urmările acesteî silinţe îţi vorŭ fi într'o binecuvîntare.

Tu ḑicî, că putemŭ esperia ḑilnicŭ contrariulŭ? că suntŭ casurî, în carî omulŭ se întrébă: Pentru ce m'am luptatŭ? Veḑi, ĕră aî încâtva dreptate. Este fórte adevĕratŭ, că omulŭ une orî nu scie, pentru ce s'a luptatŭ, şi dă de unŭ resultatŭ de totŭ diferitŭ de celŭ intenţionatŭ şi aşteptatŭ de dînsulŭ. Este adecă prea adevĕratŭ, bunulŭ meŭ, că nici uneî întîmplări nu-î poţi ceti de pre faţă, dacă aduce fericire orî nefericire. Noi vorbimŭ despre întîmplări norocóse, parcă amŭ avé în mânile nóstre frînele, cu carî se guvernézá lumea. A câştigatŭ óre cine 200,000 de florenî în 1 Augustŭ, — atuncî s'aŭ sorţitŭ losurile Vieneî, — firesce că noi vomŭ vorbi cu tótă lumea despre norocŭlŭ acelui omŭ. Şi-a frântŭ altuiŭ piciorulŭ elŭ este bătutŭ de sórte, ḑicemŭ noi, dar nu numai noi, ci aşa ḑice tótă lumea. Dar asta nu împedecă nici decum, ca lucrulŭ să fie chiarŭ întorsŭ. Câştigulŭ acela póte să facă din omulŭ celŭ mai de omenie unŭ bezevenchiŭ şi jumătate. Ĕră ce privesce pre celŭ cu piciorulŭ frântŭ, am cetitŭ odată despre unŭ Englezŭ, care şi-a frântŭ piciorulŭ chiarŭ cândŭ se pregătia să se îmbarce spre a călători în America. Elŭ a rĕmasŭ de nae. Pentru ca să-şi mai uîte de dureri, cetia gazete. N'a trecutŭ sĕptĕmâna, şi omulŭ nostru dă în gazete de o telegramă, care-î spune, că dacă nu şi-ar fi frântŭ piciorulŭ, atuncî pescii l'ar fi mâncatŭ şi pre elŭ ca pre celalalţi, carî fuseseră aşa de norocoşi, de s'aŭ pututŭ îmbarcá. Firesce că dacă asta s'ar întîmpla mai adese orî, atuncî amŭ scăpá de concurinţa unsoriî şi bucatelorŭ din America. Dar orî cătŭ de rarŭ s'ar întîmplá, ca omulŭ frângêndu-şi piciorulŭ să-şi scape viaţa, casulŭ Englezului totuşi dovedesce, că noi nu putemŭ judeca despre firea norocósă orî nenorocósă a uneî întîmplări. De ce să ne mai batemŭ capulŭ, cândŭ scimŭ că destinele nóstre le îndréptă o fiinţă nemarginitŭ de înţeléptă şi bună? Tóte acestea ni-le spune mintea, ĕră esperinţa le întăresce, cândŭ arată, cum desvoltarea ulterióră a faptelorŭ de multe orî se întîmplă nu după cum credeamŭ la începutŭ, că suntemŭ în dreptŭ a aştepta, ci de totuluĭ totŭ altcum.

(Va urmá.)

şi de ceealaltă parte a naţiunii ca şi de sine. Cestiunea irlandeză este cea mai importantă şi mai urgentă între afacerile, ce aŭ să vină pre tapetŭ." Din Dublin se anunţă; că unŭ consiliŭ, la care a luatŭ parte Ion Morley, secretariulŭ de statŭ alŭ Irlandei, a decisŭ desfiinţarea tuturorŭ dispoziţiunilorŭ legii de coerciţiune, ce se află încă în vigóre.

Guvernulŭ are de cugetŭ a elaborá şi pentru Scoţia unŭ homerule. În Trewelyon ministrulŭ Scoţiei a declaratŭ înaintea alegĕtorilorŭ din Glasgow, că dînsulŭ tot-deuna a fostŭ de părere, că legile referitóre la Scoţia aŭ să le aducă înşi-şi Scoţienii.

Rusia.

Fiindŭ dlŭ Giers morbosŭ la Aix-les-Bains în Francia, conducera afacerilorŭ esterne ale imperiuluĭ rusescŭ este încredinţată dluĭ Şişkin, care probabilŭ va fi numitŭ în curêndŭ ministru de esterne în loculuĭ bĕtrânuluĭ Giers. Despre Şişkin scriŭ ziarele germâne, că ar fi omŭ activŭ şi iubitorŭ de lupte diplomatice, şi că nu ar fi chiar amicŭ alŭ Germânieĭ. Şişkin a declaratŭ prin o notă adresată puterilorŭ străine, că pretinsele documinte secrete rusescĭ, scóse la ivélă în procesulŭ Belceff şi publicate în ziarulŭ bulgarŭ Svoboda, nu suntŭ auteutice. Jacobsohn, fostŭ dragomanŭ la consulatulŭ rusescŭ din Rusciucŭ şi la legaţiunea ruséscă din Bucurescĭ, care a descoperitŭ numitele documinte compromitĕtóre pentru diplomaţia ruséscă, susţine autenticitatea lorŭ şi acum.

Sêrbia.

Poporaţiunea în Sêrbia este fórte nemulţămită cu stările actuale. Sarcinele publice şi agitaţiunile radicalilorŭ aŭ produsŭ între poporŭ în ţinutulŭ Trstine turburărĭ, carĭ însă aŭ fostŭ înăduşite.

În mai multe districte antistiile şi representanţele comunale radicale denégă prefecţilorŭ orĭ ce ascultare şi subordinaţiune. În Semendria prefectulŭ a trimisŭ o comisiune spre a scontrá cassa comunală, dară representanţa i-s'a opusŭ, din care causă prefectulŭ a pusŭ cassa sub secuestru. Foile radicale agitézĕ continuŭ contra guvernuluĭ şi se încércă a-lŭ discreditá înaintea ţĕreĭ.

Turcia.

Petractările referitóre la închiarea conventiunii comerciale între Turcia de o parte şi între Francia, Anglia, Rusia şi Italia de altă parte în timpulŭ din urmă aŭ luatŭ unŭ avîntŭ îmbucurătorŭ, şi e speranţă, că până la finea acestuĭ anŭ vorŭ fi terminate.

Cestiunea evacuăriĭ Egiptuluĭ în curêndŭ va venĭ érăşi pre tapetŭ, dară credinţa generală a cercurilorŭ diplomatice este, că nicĭ sub Gladstone nu se va evacuá Egiptulŭ de trupele engleze.

Corespondinţe.

Vermeşŭ, (Diec. Lugoşuluĭ) 1 Sept. 1892.

Onorată Redacţiune!

Reuniunea nóstră învĕţătorésc̆ă din ţinutulŭ Lugoşiuluĭ şi-a ţinutŭ adunarea sa generală ordinară érăşi în Lugoşŭ în 23 a uneĭ luĭ Augustŭ.

Mersulŭ, ce s'a observatŭ cu acéstă ocasiune în sinulŭ Reuniuniĭ, ne îndreptăţesce a sperá, că de acum înainte se va desvoltá o activitate mai mănósă în interesulŭ învĕţămîntuluĭ elementarŭ. S'a ţinutŭ o disertaţiune despre „Educaţiunea religioso-morală" de P. Popescu, o prelegere de modelŭ din limba maternă de Iul. Birăŭ şi una din computulŭ elementarŭ de A. Neda, carĭ tóte aŭ fostŭ urmărite cu viŭ interesŭ şi aŭ produsŭ efectulŭ aşteptatŭ.

Însĕmnătatea aceleĭ ţile cu dreptulŭ se póte atribuí mai alesŭ aceleĭ împrejurărĭ prea bine venite, că la acéstă adunare ne-a onoratŭ cu Înalta Sa presenţă şi însu-şi Ilustritatea Sa capulŭ dieceseĭ, carele cu îndatinata sa afabilitate a împuternicitŭ pre învĕţătorime la activitate continuă.

Totŭ cu acéstă ocasiune amŭ fostŭ norocoşi a dobândí şi doĭ membri fundatorĭ în persónele On. Dnĭ A. Munténŭ cetăténŭ din Lugoşŭ şi I. Boroşŭ parochulŭ Zabraniului, dintre carĭ celŭ dintâiŭ va fi unŭ zelosŭ spriginitorŭ, éră domnulŭ Boroşŭ sperămŭ că va fi unŭ însĕmnatŭ factorŭ între membriĭ Reuniuniĭ. Domnia sa, ca să dea impulsŭ spre o emulaţiune nobilă, a pusŭ şi unŭ premiŭ, care ţlŭ va obţiné acelŭ membru ordinarŭ alŭ Reuniuniĭ, care în anulŭ viitorŭ va dovedí mai bunŭ progresŭ întru instruirea şcolarilorŭ în pomăriţă. Aci fapta vorbesce de sine.

Fiindŭ vacantŭ loculŭ de vicepreşedinte, adunarea a făcutŭ o nimerită alegere în persóna dluĭ Petru Iorgoviciŭ. Apoĭ pertractându tóte obĭectele puse la ordinea ţileĭ şi hotărîndŭ de locŭ alŭ adunăriĭ generale pentru anulŭ viitorŭ comuna Varadia, s'a închiatŭ, lăsându-ne sperarea, că ne vomŭ întîlní la o activitate mai lutinsă.

Paulŭ Munténŭ,
not. primŭ alŭ Reuniuniĭ.

Munţiĭ apuseni, în Septembre 1892.

Onorată Redacţiune!

Este relative demultŭ, de cândŭ aţi pusŭ sub discusiune cestiunea congrueĭ. Am stattŭ şi urmăritŭ cu atenţiune opiniunile Fraţilorŭ în acéstă cestiune vitală. Am tăcutŭ până acuma, pentru ca să audŭ opiniunile altora mai bogaţi decâtŭ mine şi în cunoscinţe şi şi în esperinţe. Însă sincerŭ mărturisescŭ, că în aşteptarea mea mĕ vĕduĭ desilusionatŭ. Fórte puţinĭ aŭ vorbitŭ la obĭectŭ, toţi aştéptă tóte numai dela celĭ din centru şi tacŭ tăcerea pesceluĭ. Să concedemŭ, că celĭ din gremiŭ pre lângă miile de cause resolvinde fără amânare ar' mai avé timpŭ suficientŭ şi pentru ca să studieze din tóte punctele de vedere şi cu tótă profunditatea şi cestiunea congrueĭ; óre şi în acestŭ casŭ nu le-ar servi opiniunile clerului esternŭ ca adminiculŭ întru resolvirea acesteĭ cestiunĭ grele? Unde rĕmâne adevĕrulŭ cuprinsŭ în dicteriulŭ „quot capita tot sensus"? Din opiniunile multora întunereculŭ deasupra cestiuniĭ începe a dispăré şi adevĕrulŭ a se luminá. Este de lipsă, ca să se audă din clerulŭ esternŭ câtŭ mai multe vocĭ, pentru-că se tractézĕ despre o cestiune, ce eventualminte pentru unŭ órecare restimpŭ ne va cere jertfe; — pentru-că nu este timpulŭ, să aşteptămŭ mana din graţia altora, ci de vremŭ să o gustămŭ, trebue să ne-o creămŭ noĭ înşi-ne. Să mĕ escuse Fraţiĭ, că trebue să afirmŭ, că suntemŭ prea indolenţi, prea lăsătorĭ, şi totuşi aşteptămŭ să fimŭ ridicaţi cu mijlóce uriaşe. Încă odată îmĭ cerŭ scuse pentru acéstă judecată aspră, ce însu-mĭ o aducŭ asupra nóstră, dar a trebuitŭ să spunŭ adevĕrulŭ. Revinŭ acum la congruă.

Cestiunea congrueĭ după modesta mea părere trebue considerată din dóuĕ puncte de vedere, şi anume 1. că óre esistă, amŭ puté ţice decĭ „ca principiŭ", 2. ca resolvire practică.

La principiŭ, saŭ că óre esistă la noĭ cestiunea congrueĭ, la resolvire afirmativă trebue consideratŭ, că óre întru câtŭ esistă şi respective preste carĭ elemente se estinde? Stabilitŭ otată principiulŭ apoĭ să ne estindemŭ la resolvirea practică şi adecă la mijlócele concrete, prin carĭ principiulŭ să se traducă în faptă, şi la modalitatea aplicăriĭ practice. Acésta din urmă se resolve de sine din cele precedenţi.

Esistă la noĭ cestiunea congrueĭ? — Să nu Vĕ miraţi, că punŭ acéstă întrebare. În opiniunea generală a cleruluĭ nostru acéstă cestiune e învĕluită în o óre-care negură; toţi dorescŭ îmbunătăţirea dotaţiuniĭ, însă puţinĭ reflectézĕ, că conformŭ ecuităţiĭ până unde e justă dorinţa? Nu sufere îndoélă că cestiunea congrueĭ la noĭ esistă. Pentru-că mare parte din clerŭ nu este nicĭ pre departe dotatŭ proporţionatŭ cu oficialiĭ statuluĭ, ce pórtă unŭ oficiŭ coordinatŭ celuĭ parochialŭ, deşi relative la branşa sa are cualificaţiune ecuivalentă cu aceştia. Numaĭ unŭ clerŭ relative de ajunsŭ dotatŭ are resurse materiale pentru câştigarea de opurĭ literare şi chiar voea pentru a se ocupá cu sciinţele, a se cultiva şi prin acésta a se pune în stare de a servĭ în modŭ mai promptŭ societăţiĭ; personaluluĭ cleruluĭ numaĭ prelângă o dataţiune corĕspundĕtóre îşĭ póte susţiné familia, pre sine, se póte gerá ca solulŭ charităţiĭ şi se póte presentá în lume conformŭ statuluĭ sĕŭ, — şi scimŭ, că lumea te judecă, precum te-aĭ presentatŭ, şi numaĭ pre unŭ bărbatŭ, ce s'a presentatŭ cu demnitate şi ca omŭ cultŭ, ţlŭ primesce apoĭ şi de preotŭ adevĕratŭ. Suntŭ dară miĭ de cause, carĭ ne dovedescŭ, că la noĭ esistă cestiunea congrueĭ.

Am ţisŭ, că toţi dorescŭ îmbunătăţirea congrueĭ, pentru că preoţiĭ nostri aprópe fără escepţiune toţi speréză óre ce dela acésta. Dorinţa în sine este bună, şi purcésă din caritate faţă cu celĭ slabŭ dotaţiĭ este şi mai bună.

După ce resolvirea cestiuniĭ în sine nu póte fi decâtŭ în modŭ afirmativŭ, trebue să luămŭ în considerare elementele, preste carĭ este ecuitabilŭ să se estindă îmbunătăţirea dotaţiuniĭ. Afirmarea că îmbunătăţirea dotaţiuniĭ are să se estindă asupra tuturorŭ fără escepţiune, eŭ nu o subscriŭ; pentrucă este imposibilŭ a creá mijlóce atâtŭ de enorme, măcarŭ de s'ar creá acelea orĭ şi de unde. Aşa dar îmbunătăţirea dotaţiuniĭ va fi numaĭ unŭ subsidiŭ elevatorŭ alŭ masseĭ celeĭ marĭ din lipsa ardentă, în carea îşĭ tragănă amărîta sórte de adĭ pre mâne. Principiulŭ congrueĭ decĭ conformŭ ecuităţiĭ nu póte să stea decâtŭ aşa: Persóna din oficiulŭ eclesiasticŭ să fie dotată ca şi o altă persónă din oficiŭ coordinatŭ de statŭ. Şi între persónele statuluĭ eclesiasticŭ să fie raporturĭ corĕspundĕtóre după puseţiunea în oficiŭ, după labórea prestândă în poporŭ, fiindu-că nu ar fi justŭ, ca unuluĭ ce ostenesce mai multŭ, să fie dotatŭ ca unuluĭ ce ostenesce mai puţinŭ, fie întensive, fie estensive. Spre es. nu ar fi justŭ, ca unuia din o parochie cu 1000 de

suflete să i-se întregéscă dotaţiunea până la 800 fl. şi altuia din altă parochie de 500 de suflete érăşi până la fl. 800. Saŭ nu ar fi justŭ, ca unŭ clericŭ fără merite să fie beneficiatŭ totŭ aşa ca şi unŭ încărunţitŭ în oficiulŭ pastoralŭ.

Acum să vedemŭ, unde este congrua cestiune ardentă? — Acolo unde mijlócele materiale ale dotaţiunii nu corĕspundŭ cu oficiulŭ şi cu labórea.

La noi suntŭ şi preoţi, carî aŭ câte 100 şi mai multe jugĕre ca porţiune canonică, şi aceia încă speréză dela resolvirea congrueî totŭ atâta, ca şi cei ce suntŭ teologi absoluţi şi aŭ 5—10 jugĕre porţiune canonică. Nu este acésta o amăgire? Şi érăşi suntŭ preoţi, carî suntŭ mai bine dotaţi decâtŭ însu-şi protopopulŭ tractuluî lorŭ; óre dacă congrua ar ajutora şi pre unulŭ şi pre altulŭ totŭ într'o formă, pentru ce să se mai îngreuneze cineva cu sarcina agendelorŭ protopopescî? — Vedemŭ, că înse-şi stalurile canonicale suntŭ aşa de slabŭ dotate, încâtŭ nicî pre departe nu li-se apropie resursele de ale unuî oficialŭ de statŭ de aceea-şi pusĕţiune. Aşa dar sub cestiunea congrueî ar cădé după dreptŭ obiective consideratŭ chiar şi acestea. Vedemŭ decî, că la noi esistă cestiunea congrueî ca principiŭ, şi că ea se estinde asupra personaluluî eclesiasticŭ după proporţiunea dotaţiuniî actuale în raportŭ cu oficiulŭ şi cu labórea saŭ meritulŭ. Aceste am aflatŭ de lipsă a le espune, pentru ca cel ce le vorŭ recunósce veritatea, să nu-şi facă ilusiunî deşerte.

Acum să vinŭ la punctulŭ saltuluî mortalŭ, la mijlócele concrete pentru resolvirea cestiuniî; saŭ cu alte cuvinte: de unde să fimŭ dotaţi? Fără mijlóce concrete, fără banî tótă discusiunea de principiŭ nu ajunge o para chióră. — Unii vorŭ dice: Din fondulŭ religionarŭ, din superfluulŭ dotaţiunilorŭ eclesiastice, şi în ultima analisă dela statŭ. Fondulŭ religionarŭ nu este în mânile nóstre. Escedentulŭ dotaţiunilorŭ eclesiastice este în mânile cleruluî înaltŭ de ritulŭ latinŭ, care de dragulŭ nostru nu se îndură să ni-lŭ dea, până aŭ kulturegyleturî. Statulŭ? — Vedemŭ, sub ce condiţiunî voesce să completeze dotaţiunile învĕţătorilorŭ. Dela statŭ orî ce darŭ va fi încă pentru timpŭ îndelungatŭ donulŭ Danaidilorŭ. Apoî să punemŭ casulŭ, că vomŭ fi împărtăşiţi din fondulŭ religionarŭ şi din escedentulŭ dotaţiunilorŭ cleruluî celuî de ritŭ latinŭ, însă cu ce preţŭ? — Nu ni-se va cere, să nu mai fimŭ catolicî, ci ni-se va cere, să nu mai fimŭ Romînî, şi la o eventuală obţinere a autonomieî pentru biserica catolică să ne contopimŭ în căzanulŭ celorŭ de ritulŭ latinŭ. Afară de acestea, prelângă tóte declaraţiunile şi asigurările primatelui din Strigonŭ, resolvirea cestiuniî stă încă departe, are de a învinge pedecî gigantice, şi pentru că ni-se cerŭ mereŭ date, să nu se amăgéscă nimenî. Cândŭ la graţiosulŭ mandatŭ alŭ Monarchuluî ni-s'a aplacidatŭ din vistieria statuluî adjutulŭ de 18,000 fl. v. a., cestiunea congrueî esistă ca şi adî, şi adjutulŭ este numaî unŭ paliativŭ până la o definitivă regulare. Şi unde stămŭ adî? Acolo, unde amŭ statŭ şi înainte de acésta cu 50 orî 100 de anî, ba încă mai rĕŭ, fiindŭ-că valorile de atuncî s'aŭ schimbatŭ neasĕmĕnatŭ de multŭ în defavorulŭ dotaţiuniî. Aşa dară nu este timpulŭ să aşteptămŭ, fiindŭ-că de vomŭ aşteptá, preste alţî 50 orî 100 de anî vomŭ sta totŭ aci saŭ póte şi mai rĕŭ, ci să ne cugetămŭ, cum să eşimŭ noî cu propria-ne putere din gârlă?

Unulŭ a fostŭ propusŭ în colónele „Uniriî", ca să se cumpere sesiunî şi respective inmobile pentru biserice, şi să se solvéscă din adjutulŭ regescŭ. Idea este fórte bună, cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că ajutulŭ se dă pentru suplinirea congrueî, până la regularea eî; însă atuncî modalitatea distribuiriî trebue să aîbă cu totuluî totŭ altă basă şi nu cea de până acum. Nu este cu putinţă, ca adjutulŭ datŭ unuî preotŭ harnicŭ pentru meritele personaie să-lŭ întrebuinţezî pentru câştigarea unuî bunŭ, permanentă ce e dreptŭ, dar din care preotulŭ celŭ harnicŭ până cam una altă are puţinŭ folosŭ, precândŭ altulŭ mai puţinŭ meritatŭ adjutulŭ îlŭ întrebuinţéză spre scopurile sale. Îmî veţî pune înainte abnegaţiunea! — Da! fórte frumosŭ; însă realitatea dură nu póte alergá după ideale, ér ca abnegaţiunea să o aflî chiar acolo, unde se recere, este unŭ ce idealŭ. Homines sumus! Eŭ am altă părere şi adecă: întregŭ cleruluî să abdică de a i-se distribuî adjutulŭ regescŭ, sub condiţiune, ca suma adjutuluî să se întrebuinţeze pentru procurarea de realităţi, a cărorŭ provente să se întrebuinţeze spre dotarea cleruluî. Acésta să se facă cu graţiósa concesiune a Domnitoriuluî. Realităţile să se procureze apoî succesive, unde şi precum va aflá cu cale Prea Veneratulŭ Ordinariatŭ. Eŭ suntŭ sigurŭ, că cu acéstă modalitate ne-amŭ regulá congrua cu multŭ mai curêndŭ şi în modŭ independentŭ de altiî, decum saŭ cândŭ se va regulá în cumulo cu a latino-catolicilorŭ. În 5—6 decenii amŭ fi înainte cu unŭ milionŭ. Pre acéstă cale se póte luá în considerare şi justiţia cu tótă punctuositatea; precândŭ adî împărţirea adjutuluî este isvorulŭ multorŭ amărăciuniî de suflete şi acerbităţi, pentru-că — lucru firescŭ — din prea mica sumă a adjutuluî nu se potŭ împlini dorinţele tuturorŭ. Că unii ar' suferî prin acésta o órecare lipsă momentană, — este adevĕratŭ; dar aci e punctulŭ de a ne dovedí abnegaţiunea bine şi ecuitabilŭ înţelesă în interesulŭ nu a uneî părţi, ci a întreguluî. Firesce faptulŭ s'ar puté duce în împlinire numaî pre calea unuî sinodŭ archidiecesanŭ, respective diecesanŭ.

De o cam dată acestea. Promiţêndŭ, că dacă va cere lipsa, vĕ voiŭ mai scrie, suntŭ

y.

Noutăţi.

Rectificare. Aprópe tóte foile nóstre aŭ adusŭ scirea, că ministrulŭ de culte r. ung. a trimisŭ la Blaşiŭ pre dniî Iosifŭ Papp-Szilagyi secretarŭ ministerialŭ şi Antoniŭ Fábián consilierŭ la esactoratulŭ ministeriuluî de culte, ca să ĭea în primire moştenirea rĕmasă după Mitropolitulŭ Vancea. Scirea acésta o rectificămŭ într'acolo, că numiţiî dniî aŭ comisia de a cerceta, dacă *averea radicală a mitropoliei* nu a suferitŭ vre-o scădere pre timpulŭ păstoririî repausatuluî Mitropolitŭ. O purcedere asta prescrisă prin lege, şi se întîmplă după mórtea fiesce cărui episcopŭ.

Investigaţiune. Duminecă diminéţa s'a presentatŭ în comuna Căpuşulŭ-de-Câmpie procurorulŭ comitatuluî Huniadóra ca substitutŭ alŭ celuî din Turda cu judele investigătorŭ din Turda şi cu patru gendarmî, carî pre basa uneî acuse aŭ luatŭ protocolŭ cu parochulŭ nostru, sub cuvîntŭ, că acesta ar agitá contra naţionalităţilorŭ şi ar comite delictulŭ cuprinsŭ în codicele penalŭ § 172. Ne mirămŭ, că autorităţile publice îndeplinescŭ atari acte chiar Dumineca, vătĕmândŭ simţulŭ religiosŭ alŭ poporuluî.

Protestulŭ contra Repliceî junimiî române academice, despre care amŭ luatŭ notiţă în numĕrulŭ precedentŭ alŭ foiî nóstre, nu e redactatŭ de tinerî universitarî romînî, ci de dlŭ profesorŭ universitarŭ Moldovánu Gergely. Acésta se vede din o declaraţiune, carea a publicat'o în Tribuna dlŭ Rácz János, unulŭ dintre subscriitoriî „Protestuluî". Dlŭ Raţŭ dechéră, că dînsulŭ nu a cunoscutŭ cuprinsulu Protestuluî, cândŭ l'a subscrisŭ fiindŭ provocatŭ de dlŭ Moldovánu G., în a cărui serviţiŭ sta şi dinaintea căruia nu s'a pututŭ ferî fără a-şi riscá venitulŭ şi mijlócele de subsistinţă la studiŭ; că Moldovánu Istvánu, fiulŭ profesoruluî Moldovánu G., nu a fostŭ cive alŭ universităţiî din Cluşiŭ nicî nu scie românesce; că celealalte dóuĕ persóne, în numele cărora s'a redactatŭ protestulŭ, anume Dr. Ioanŭ Nicóră şi Mihailŭ Bodiŭ, nu aŭ fostŭ în Cluşiŭ pre timpulŭ redactăriî, decî nu aŭ pututŭ influinţá la redactare. Despre Bodiŭ dice, că vînéză bunăvoinţa corpuluî profesoralŭ, ér despre dlŭ Nicóră, de presente practicantŭ de profesorŭ la gimnasiulŭ din Blaşiŭ, că e colaboratorulŭ dluî Moldovánu G., dela care primesce banî. Aserţiuniledluî Raţŭ referitóre la persóna dluî Dr. Nicóră suntŭ greşite. Acésta apare din o declaraţiune a dluî Moldovánu G. trimisă la „Tribuna", în care dice: „Am a vĕ însciinţá, că cu Dr. *Ioanŭ Nicóră* în treburî politice n'am avutŭ nicî o atingere, elŭ despre protestulŭ Cluşianŭ n'a avutŭ nicî o scire, la „Ungaria" elŭ colaboratorŭ n'a fostŭ, nicî banî dela mine n'a primitŭ."

Din aceste declaraţiunî se vede, că autorulŭ „Protestuluî", cercândŭ a compromite junimea academică română, s'a compromisŭ fundamentalŭ pre sine.

Cununie. Dlŭ *Andreiŭ Radeşŭ* clericŭ abs. şi d-şóra *Roseta N. Şerbanŭ* îşi serbézĕ cununia Sâmbătă 12/24 Sept. în Voila.

Faptă sacrilegă. Suntemŭ informaţi, că în *Sĕrbătórea Nascerii Preacurateî Fecióre* locuitoriî gr. catolicî din comuna Feleacŭ lângă Cluşiŭ în decursulŭ liturgieî aŭ fostŭ scoşi cu carĕle la drumŭ de către gendarmi, aşa câtŭ bieţiî credincioşi nu aŭ pututŭ luá parte la cultulŭ divinŭ. Organele administrative, carî aŭ constrînsŭ poporulŭ nostru la lucru în ḑi de sĕrbătóre, nu numaî aŭ comisŭ o faptă sacrilegă, dară aŭ vătĕmatŭ şi legile statuluî, carî garantézĕ bisericeî nóstre libertate de cultŭ, şi aŭ contribuitŭ la rĕcirea simţuluî religiosŭ şi la demoralisarea poporuluî. Óre demoralisarea să fie chemarea administraţiuniî din comitatulŭ Cluşiŭ? Dacă nu, aşteptămŭ, să tragă la rĕspundere şi să pedepséscă pre culpabiliî.

Scandale în Cluşŭ. O parte a poporaţiuniî magiare din Cluşŭ nu póte îndeplinî nicî unŭ actŭ mai însĕmnatŭ fără a provocá scandale. Despre acésta a datŭ o nóuă dovadă la serbarea aniversăriî a 90-a a luî Kossuth. Aranjatoriî festivităţilorŭ aŭ poftitŭ, ca şi aceî cetăţenî, carî nu se închinŭ bĕtrânuluî revoluţionarŭ, să-şi ilumineze ferestrile. Se înţelege de sine, că Românii, carî ţinŭ multŭ la dinastie, nu aŭ pututŭ să împlinéscă pofta Kossuthiştilorŭ, din care causă mulţimea le-a spartŭ cu petri ferestile. Póte provocaŭ şi alte scandale, dacă nu-î înprăştia poliţia. Foile magiare, ce le avemŭ la dispositie, până acum nu aŭ luatŭ notiţă despre bravura Kossuthiştilorŭ din Cluşŭ, sĕmnŭ, că şi ele se ruşinézĕ de faptele lorŭ.

Pentru catedra din limba română *la gimnasiulŭ regescŭ din Aradŭ* ministrulŭ r. u. de culte şi instrucţiunea publică a escrisŭ concursŭ cu terminulŭ de 1 Octobre a. c. Salarŭ 1,200 fl. şi 200 fl. banî de cuartirŭ. Petiţiunile aŭ să se adreseze la directorulŭ supremŭ alŭ districtuluî de învĕţămîntŭ pentru şcólele medie Oradea-mare.

Casŭ de mórte. *Ana Crişanŭ n. Popă* a reposatŭ în 18 a l. c. lăsându în doliŭ pre soţulŭ sĕŭ *Simeonŭ Crişanŭ*, parochŭ gr. cat. în Micuşŭ şi pre doî fiî.

În veci amintirea eî!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Religiunile „liberŭ cugetătorilorŭ".

II.

Religiunea Deistuluĭ.

Pămêntulŭ, în care a crescutŭ şi s'a desvoltatŭ religiunea panteistă, a fostŭ Germânia. Panteismulŭ din firea lui nu póte mulţămí pre omŭ, chiar şi dacă este propusŭ în unŭ modŭ uşorŭ şi în unŭ stilŭ poeticŭ. Cei mai mulţi dintre panteiştii germani însă l'aŭ propusŭ cu unŭ aparatŭ mare filosoficŭ, şi l'aŭ îngrăditŭ cu atâtea speculaţiunĭ şi subtilităţi filosofice, câtŭ pentru mulţi afară de Germânia a devenitŭ neaccesibilŭ şi încă şi pentru mai mulţi neacceptabilŭ. De aci a urmatŭ, că panteismulŭ cu fórte puţine escepţiunĭ a rămasŭ închisŭ între barierele Germâniei.

Nu aşa s'a întîmplatŭ însă cu religiunea deistă, dacă se póte numí şi acésta religiune. Ea fŭ născută în Anglia ca religiune a sensualiştilorŭ, carĭ voescŭ să-şi petrécă în lumea acésta câtŭ se póte mai bine şi totuşi să crédă şi într'unŭ Dumneḑeŭ şi încă personalŭ ca şi creştinii. Chiar pentru aceea erá religiunea deistă ca şi croită pentru toţi aşa numiţii „bon vivame". De unde apoi curêndŭ a trecutŭ din Anglia preste canalŭ în Francia, şi acolo la curtea desfrînată a regilorŭ Ludovicŭ XIV şi XV a devenitŭ religiunea „capetelorŭ luminate" şi „liberŭ cugetătóre". Din Francia s'a lăţitŭ apoi în scurtŭ timpŭ prin mai tótă Europa. Dacă filosofiĭ germani aŭ îmbrăcatŭ panteismulŭ în clamida filosofilorŭ, ca să fie mai impunĕtoriŭ, enciclopediştiĭ francesi aŭ îmbrăcatŭ deismulŭ în podóbele unei actriţe de teatru, ca să fie plăcutŭ. Cu deosĕbire Voltaire şi Rousseau aŭ espusŭ deismulŭ cu atâta graţie şi farmecŭ de stilŭ, câtŭ a trebuitŭ să captiveze pre mulţi ómenĭ uşorĭ, chiar şi dacă nu ĭ-ar' fi captivatŭ cu însu-şi principiile lui.

Deiştii aŭ purcesŭ din principiulŭ, altcum corectŭ, că religiunea este o lipsă neîncunjurată a omului. Mai departe, că lipsa acésta nu se póte împlini decâtŭ prin credinţa într'unŭ Dumneḑeŭ personalŭ şi diversŭ de lume. Prin statorirea principiului acestuia deismulŭ a ajunsŭ în opusĕţiune diametrală cu panteismulŭ, după ce este cunoscutŭ, că panteistulŭ chiar de personalitatea şi diversitatea lui Dumneḑeŭ de lume nu voesce să audă nimica. Aşa de tare ţineaŭ deiştiĭ la principiulŭ acesta, câtŭ deistulŭ tiranŭ Robespierre se îndatină a ḑice, că dacă n'ar esistá Dumneḑeŭ personalŭ şi diversŭ de lume, atunci ar trebuí să ni-lŭ facemŭ.

Până aci aşa s'ar păré omului, că nu este nici o deosĕbire între Dumneḑeulŭ creştinŭ şi între alŭ deistului. Şi în adevĕrŭ aşa şi este. Şi dacă deiştiĭ la principiulŭ acesta nu ar mai adauge nimica, atunci nici nu amŭ avé nimica în contra lorŭ.

Durere însă, că deiştiĭ nu se oprescŭ aci, căci dacă s'ar' oprí aci, atunci de aci până la creştinismŭ ar fi numai unŭ pasŭ, şi atunci religiunea lorŭ ar fi religiunea moraleĭ şi nu a bonvivamilorŭ.

Admitŭ deiştiĭ, precum amŭ vĕḑutŭ, esistinţa unui Dumneḑeŭ, şi încă personalŭ şi diversŭ de lume. Admitŭ şi aceea, că Dumneḑeulŭ acesta este creatorulŭ lumiĭ. Cândŭ li-se pune însă mai departe întrebarea, că óre Dumneḑeulŭ acesta, care a creatŭ lumea, este elŭ şi guvernatoriulŭ eĭ, atunci acésta o nĕgă categoricŭ. După eĭ Dumneḑeŭ a creatŭ, ce e dreptŭ, lumea, şi ĭ-a datŭ legĭ, după carĭ să-şi urmeze cursulŭ în eternŭ. De atunci însă mai multŭ nu se interesézĕ de lume şi nu se va mai interesá nici cândŭ. Póte, că elŭ vede nebuniile ómenilorŭ, „virtuţile şi pĕcatele", şi póte că mai şi rîde de ele. Este însă sub demnitatea lui, să se ocupe de ele, renumĕrândŭ unele şi pedepsindŭ pre altele. E ca unŭ grand papá sentimentalŭ, care rîde de nalvitatea, cu care nepoţiĭ isprăvescŭ şi bune şi rele. Elŭ e cu totulŭ indiferentŭ faţă cu aceea, că óre închinămu-i-ne saŭ nu, şi dacă i-ne închinămŭ, atunci, cum i-ne închinămŭ. Dacă ne trage inima, ne putemŭ şi rugá la elŭ. Rugăciunea nóstră însă pre elŭ nu-lŭ póte înduplecá la nimica, şi rugăciunea nóstră nu are altă urmare, decâtŭ că ne mai liniştimŭ şi amăgimŭ inima, cândŭ suntemŭ cuprinşi de nĕcasŭ.

Ordine morală mai înaltă, care să trécă şi dincolo de mormîntŭ, nu cunósce deismulŭ. Pentru elŭ nu esiste decâtŭ singurŭ lumea acésta. Aci în lumea acésta lucrurile aşa le-a întocmitŭ Dumneḑeŭ, câtŭ rĕulŭ îşi ĭea pedépsa, şi nu mai este lipsă de o pedépsă în altă lume. Celŭ ce mănâncă prea multŭ, îşi strică stomaculŭ, şi acésta e pedépsa escesuluĭ în mâncare. Celŭ ce be prea multŭ, îşi ĭea pedépsa în lumea acésta prin aceea, că saŭ îşi strică sănĕtatea, saŭ îşi perde viaţa şi numele bunŭ. Celŭ ce fură, ucide saŭ comite alte crime, vine în conflictŭ cu legea civilă, carea îlŭ închide. Celŭ virtuosŭ îşi are consciinţa liniştită şi se bucură de stima publică, şi acésta este resplata virtuţiĭ, carea vine ea de sine în lumea acésta, fără să fie lipsă de vre-o altă rĕsplată în altă lume.

Acum póte să judece orĭ şi cine din aceste, că óre o atare religiune mai meritá numele de religiune. Póte mai departe să judece orĭ şi cine, că ce putere morală póte să aibă o atare religiune asupra omului. Nu se póte negá, că şi natura însă-şi şi societatea civilă resplătesce binele şi pedepsesce rĕulŭ. Căcĭ p. es. escesivulŭ în mâncare şi beutură are să sufere urmările şi în ruinarea corpuluĭ sĕŭ. Criminalistulŭ are să sufere pedépsa dictată de legea civilă. Însă orĭ cine scie, că de multe orĭ, fórte de multe orĭ, natura rĕmâne indiferentă faţă cu viţiile şi virtuţile omenescĭ. Câţi nesăturaţi şi beutorĭ pentru esemplu nu suntŭ, carĭ rĕmânŭ sănĕtoşi tótă viaţa, şi ajungŭ încă şi bĕtrâneţe adâncĭ? Câte crime suntŭ, carĭ rĕmânŭ ascunse, câtŭ legea civilă nu le póte pedepsí? Ba încă şi mai multŭ! Natura cu deosĕbire, şi apoi chiar şi societatea nu numai că rĕmânŭ de multe orĭ indiferente faţă cu virtutea şi viţiulŭ, ci se pare că lucră chiar din contră pedepsindŭ virtutea şi remunerândŭ viţiulŭ. Căcĭ de câte orĭ nu se întîmplă, de celŭ virtuosŭ sufere fórte multŭ, érá celuĭ rĕŭ îĭ merge fórte bine în lume. Câţi virtuoşi nu suntŭ pentru esemplu morboşi şi de viéţă scurtă, şi câţi rĕĭ nu suntŭ deplinŭ sănĕtoşi şi cu viéţă lungă? Câţi ómenĭ bunĭ nu suferŭ nevinovaţi, şi câţi rĕĭ nu suntŭ stimaţi? Ce ordine morală póte dar să fie acésta, în care lucrurile suntŭ aşa întórse? Şi nici nu póte să fie altcum, după ce Deismulŭ nu cunósce o altă viéţă nici unŭ Dumneḑeŭ, care se interesézĕ de lume. Şi apoi o atare ordine morală, în carea nici virtuosulŭ nu este sigurŭ de rĕsplată, ba póte aşteptá chiar pedépsă, nici pĕcătosulŭ nu se teme de pedépsă sigură, ba póte şi elŭ aştéptă chiar bine pentru rĕŭ, este o ordine fără nici o valóre morală, şi religiunea, carea o profesézĕ, cum o profesézĕ deismulŭ, nici numele de religiune nu-lŭ meritá.

De unde deismulŭ nici cu unŭ picŭ nu este mai bunŭ şi mai de valóre ca panteismulŭ. Căcĭ în urmă totŭ atâta este, orĭ mĕ închinŭ ca panteistulŭ unui Dumneḑeŭ, ce e totŭ una cu lumea, care-şi urmézĕ cursulŭ lui în eternŭ fără a se interesá, că e cineva virtuosŭ saŭ pĕcătosŭ, orĭ mĕ închinŭ ca deistulŭ unui Dumneḑeŭ diversŭ de lume în adevĕrŭ, însă care dela creaţiune încóce absolutŭ nu se mai interesézĕ de lume.

De miratŭ este într'adevĕrŭ, că atarĭ sisteme mai aŭ cutezarea a păşí ca religiunĭ în lume.

Vezinas.

Istorisire de Nic. T. Zorilă

(Fine.)

„Bine aţi venitŭ," salutá regele apropiându-şi calulŭ de alŭ beliducelui, mână căruia o strînge şi o ţine multă vreme într'a sa. „Vino în cortulŭ meŭ. Acolo aĭ fórte multe de spusŭ."

Pre cóstele munteluĭ într'o pădure de goronŭ noiĭ veniţi îşi ridică şi eĭ corturĭ.

Sórele a apusŭ de multŭ. Nóptea începe cu încetulŭ a-şi întinde aripele sale preste pămêntŭ.

Regele nu a permisŭ, să se facă focŭ mare, pentru-că inimiculŭ, care a urmăritŭ pasŭ de pasŭ pre Vezinas, ar puté fi atrasŭ de lumină şi fără de veste ar puté să atace tăbera.

Unde şi unde la grămeḑĭ de jeratecŭ rĕmasŭ încă de cu ḑiuă câţiva îşi pregătescŭ de mâncare.

Cei mai mulţi s'aŭ culcatŭ gata de bătae. Numai sentinelele priveghézĕ.

În cortulŭ regescŭ Decebalŭ a adunatŭ la sfatŭ pre ceĭ dóuĕḑecĭ şi patru căpitanĭ mai bĕtrânĭ aĭ armateĭ.

Regele ĭea cuvîntulŭ cu solemnitate:

„Căpitanĭ," ḑice elŭ păşindŭ unŭ paşŭ înainte, „mâne va fi ḑiua, care va hotărî asupra patrieĭ nóstre. Vorŭ sosí acuşi oştile romane. De vomŭ câştigá acéstă bătălie, vomŭ eliberá printr'însa ţéra de inimicĭ. De nu, ea dimpreună cu noĭ va perí. Cu adâncă părere de rĕŭ trebue să vĕ spunŭ, că Sarmisegheţusa a căḑutŭ."

Privirile lorŭ suntŭ îndreptate spre Vezinas. Cu vóce tristă începe elŭ a le spune:

„În presara luptei vĕḑêndŭ de pre ziduri, că Romanii tóte le-aŭ terminatŭ pentru atacului din ḑiua următóre, am mersŭ în prinsórea luĭ Longinus spre a aflá cu orĭ ce preţŭ dela curierulŭ, ce-lŭ trimisesem la Traianŭ pentru negotierĭ de pace, a aflá ḑicŭ, planurile de luptă ale împĕratuluĭ, şi totodată a primí rĕspunsulŭ la condiţiunile nóstre. În câteva clipiţe, câtŭ aŭ fostŭ singurĭ, s'aŭ otrăvitŭ toţi afară de patru soldaţi, pre carĭ ĭ-am ucisŭ. Comanda am dat'o luĭ Duras, ér eŭ am plecatŭ în ajutorulŭ vostru."

„Aĭ pusŭ comandantŭ pre unŭ trădătorŭ," îlŭ întrerumpe unŭ căpitanŭ. „Acela a voitŭ să omóră pre regele."

„Şi pre tine," adauge altulŭ.

„Fiţi liniştiţi," ḑice regele. „L'am ertatŭ spre a-lŭ câştigá pentru noi. Elŭ vĕḑêndŭ pericululŭ şi sciindŭ, că dela Romanĭ nu mai póte aşteptá ceea ce doresce, a sacrificatŭ patrieĭ interesele propriĭ. A arĕtatŭ o inimă nobilă şi a fostŭ vrednicŭ de onórea, de care l'a învrednicitŭ Vezinas."

„Pre lângă aceea," continuă Vezinas, „a căḑutŭ dimpreună cu Ziraxis şi cu toţi tovarăşiĭ sĕĭ la apĕrarea cetăţiĭ. Cândŭ am plecatŭ, mi-a datŭ o împuternicire spre a aduná totŭ poporulŭ bunŭ de arme din triburile căpitanilorŭ sĕĭ."

„N'aĭ putut'o face acésta şi fără de împuternicirea luĭ?" întrebă unulŭ.

„Nu. S'ar fi împotrivitŭ cu armele. Le-am spusŭ mai întâiŭ, că capiĭ lorŭ s'aŭ supusŭ regeluĭ şi aŭ primitŭ a apĕrá patria. Nu m'aŭ credutŭ. Aŭ ḑisŭ, că-ĭ înşelŭ. Numai după ce am arĕtatŭ celorŭ treĭ căpitanĭ papirulŭ pĕtatŭ cu treĭ pete de sânge. care mi-l'a datŭ Duras ca împuternicire, m'aŭ urmatŭ. Ostaşiĭ, cu carĭ sosiĭ, suntŭ cea mai mare parte din triburile luĭ Duras. Într'aceea Romanii aŭ trecutŭ preste Marisus şi conduşi póte de vre-unŭ trădătorŭ m'aŭ urmăritŭ necontenitŭ. Cu mare greutate am pututŭ încunjurá o luptă, în care erá să ne prindă pre toţi."

„Timpulŭ trece," dice regele, „şi noĭ trebue acum să ne hotărîmŭ, în ce chipŭ să conducemŭ lupta."

Statoriră apoĭ împreună planulŭ de bătălie.

„Acum fiesce care la ostaşiĭ sĕĭ," dice Vezinas. „În dorile dilei şirurile de bătae să fie gata. Inimicii să nu ne afle nepregătiţi. Faceţi-vĕ datorinţa, şi urmaşiĭ vostri vĕ vorŭ binecuvîntá, că le-aţi datŭ o patrie liberă. Zamolxe este cu noĭ."

Regele rĕmâne érăşi singurŭ.

Tristŭ se radimă de trupina braduluĭ din mijloculŭ cortuluĭ murmurîndŭ:

„O Zamolxe! Pentru ce suntŭ silitŭ a arĕtá speranţă, cândŭ tu nu mĭ-o areţi nicăirea?"

În nóptea aceea elŭ nu a închisŭ unŭ ochiŭ.

Dorile dimineţeĭ se ivescŭ la rĕsăritŭ. Dapix întră repede în cortŭ.

„Rege! Sentinelele mai depărtate se retragŭ. Inimicii acuşi vorŭ fi aicĭ. Am adusŭ şi calulŭ tĕŭ."

Decebalŭ luându-şĭ tóte armele încalecă şi merge lângă Vezinas.

„Cruţă-te," dice privindu-lŭ dreptŭ în ochĭ, „ca rĕmăşiţele armateĭ să aibă unŭ conducĕtoriŭ înţeleptŭ. Cércă, de mergĭ cu ele la regele Sciţilorŭ cerêndu-ĭ ajutoriŭ. Elŭ şi aşa nu vede cu ochĭ buni cuceririle Romanilorŭ dincócĭ de Danubiŭ."

„Mai bucurosŭ aşĭ muri şi eŭ aicĭ cu tine. Şi e întrebare, dacă mĕ va primí regele cu bunăvoinţă?"

„Despre acésta te asigurŭ, Vezinas," dice Decebalŭ. „Şi elŭ a venitŭ în mai multe rîndurĭ la mine, cândŭ a fostŭ silitŭ să fugă dinaintea rebeliloru. L'am ajutatŭ. Credŭ, că va fi aşa de recunoscĕtorŭ, ca în loculuŭ meŭ să te priméscă pre tine."

„Şi dacă-lĭ voiŭ înduplecá a-mi da ajutorŭ, ce voiŭ face cu elŭ?" întrebă fără de voe Vezinas.

„Veĭ veni, veĭ alungá legiunile staţionare din Dacia şi te veĭ face regele eĭ."

„Şi pentru ce nu o faci tu acésta?" întrebă Vezinas de noŭ.

„Învingĕtorĭuluĭ luĭ Domiţianŭ nu ar puté suportá ruşinea şi durerea vĕdêndŭ înfrângerea totală a ţĕreĭ sale. Vedĭ dară, că am dreptulŭ a pretinde dela tine, ceea ce eŭ nu potŭ face."

„Bine," dice Vezinas plecându capulŭ pre peptŭ şi suspinându. „Voiŭ cercá a mântuí rĕmăşiţele armateĭ."

Lupta a începutŭ. Săgeţile sbóră prin aerŭ, căutându-şĭ locŭ în carne. Spadele strălucescŭ. Vaetele răniţiloru şi a muribunzilorŭ se înmulţescŭ. Armele, ce se lovescŭ de olaltă şi se rumpŭ, producŭ unŭ vuetŭ asurzitorŭ.

„Rĕmâĭ cu bine, iubitulŭ meŭ beliduce," dice regele stringêndu-lŭ în braţe şi sărutându-lŭ. „Rĕmasŭ bunŭ pentru tot-deuna."

Vezinas îlŭ ţine multă vreme la peptulŭ sĕŭ.

Regele pornesce. Vezinas încă plécă în fuga caluluĭ.

Fiesce care îea comanda uneĭ colóne.

Lupta începe cu mai mare cerbicie şi desperare.

*

Şi acéstă slabă şi ultimă radă de sperare a Dacilorŭ este sdrobită de eroismulŭ iresistibilŭ alŭ Romanilorŭ.

Decebalŭ se luptă cu înverşunare cautându mórtea în totă loculuŭ.

Dar aceea îlŭ încunjură.

Acuşi vorŭ cădé toţi, câţi s'aŭ adunatŭ spre a-lŭ apĕrá, ér elŭ de sigură va cădé în mânile învingĕtorilorŭ sĕĭ.

Va cădé? Elŭ? Decebalŭ, regele Dacieĭ să ajungă viŭ în mâna inimiculuĭ? Nicĭ odată.

„Blăstĕmŭ asupra vóstră, blăstĕmŭ, blăstĕmŭ, omorîtorĭ aĭ patrieĭ mele," strigă cu ochĭ scăldaţi în sânge.

Ultimulŭ rege alŭ Dacilorŭ se aruncă desperatŭ în sabia sa.

Astfelŭ se stinge stéua Dacieĭ, ér sórele imperiuluĭ romanŭ străluce mai tare ca tot-deuna.

Colóna de sub comanda luĭ Vezinas are totŭ aceea-şĭ sórte. Conducĕtoriulŭ eĭ vĕdêndŭ mórtea de bunăvoe a regeluĭ ese din foculuŭ lupteĭ şi cu puţinĭ rĕmaşi se retrage prin pădurea cea mai déssă.

În învălmăşéla acésta dóuĕ săgeţi îlŭ rănescŭ greŭ la umĕrulŭ stîngŭ.

„Dapix," dice Vezinas, „étă acolo e Dicomes, chémă-lŭ încócĭ."

Unŭ căpitanŭ cu pĕrulŭ albŭ apare.

„Iubitulŭ meŭ Dicomes," începe Vezinas abia vorbindŭ de durere, „eŭ suntŭ rănitŭ de mórte şi acum îţĭ încredinţezŭ ţie conducerea rĕmăşiţeloru armateĭ. Cu orĭ ce preţŭ condu pre aceste câteva sute de ostaşi la regele Sciţilorŭ. Acolo în numele luĭ Decebalŭ cere ospitalitate şi ţi-se va da. Cândŭ veţi sosí acolo, spune ostaşilorŭ mulţămita mea şi a regeluĭ în numele patrieĭ pentru bărbăţia, cu care aŭ ţinutŭ peptŭ inimiculuĭ. Salutare tuturoru soldaţilorŭ. Dacia nu mai este. Atâta am avutŭ a-ţĭ spune."

Căpitanulŭ plécă cu lacremi în ochĭ spre a aduná pre luptătoriĭ împrăştiaţi.

Ultima bătălie este perdută. Puternicilŭ şi temutulŭ regatŭ alŭ Dacilorŭ cade de nimicitŭ sub loviturile spadeĭ romane.

„Dapix," dice Vezinas, „vino pre acestŭ délŭ. Aicĭ va fi mormîntulŭ meŭ. Nu voescŭ să cadŭ nicĭ chiar mortŭ în mânile duşmanuluĭ. Sermanulŭ rege! Ĭ-aŭ tăiatŭ capulŭ şi înţepenindŭ-lĭ într'unŭ parŭ l'aŭ ridicatŭ, să-lĭ vadă toţi. O! rege fericitŭ! Acum tu nu mai suferĭ."

Eĭ plécă printr'unŭ tufişŭ desŭ. După o cale obositóre ajungŭ la unŭ locŭ, unde li-se arată ochiloru o poénă acoperită de érbă mare.

De sub pétra din şesŭ curge unŭ părăuaşŭ cu apă rece ca ghiaţa.

„Dapix," dice Vezinas aşedându-se pre érbă şi stîmpĕrându-şĭ setea, „sub acéstă stâncă este o peşteră, în care zace comóra regeluĭ Dacilorŭ. Lângă ea îmĭ va fi mórtea. Simtŭ, cum mĕ părăsescŭ puterile. Étă mâna mea, strînge-o, căcĭ cu alta nu potŭ să-ţĭ mulţămescŭ."

Căpitanuluĭ i-se umplu ochĭ de lacremi.

„În totă viéţa mea n'am doritŭ altceva, decâtŭ să-ţi câştigŭ recunoscinţa, că ţĭ-am fostŭ slujitorŭ credinciosŭ. Şi eŭ vreŭ să morŭ cu tine."

„Prea bine, dar mai aĭ încă să-mĭ facĭ unŭ ultimŭ serviţiŭ. Étă," continuă mai departe trăgêndŭ cu sabia puţinŭ pămêntŭ şi muschiŭ, „pre aci ne vomŭ tîrî în lăuntru."

Stratulŭ de pămêntŭ a fostŭ grosŭ numai de dóuĕ palme.

„Vino după mine," dice Vezinas, „ér după ce voiŭ fi muritŭ şi mĕ veĭ aşedá, unde îţĭ voiŭ spune, veĭ eşi afară astupându întrarea, cum a fostŭ."

Eĭ se vĕdŭ în o peşteră strîmtă, care se lărgesce, din ce mergŭ mai departe.

„Acum stăĭ," dice către Dapix. „Amŭ făcutŭ o sută de paşĭ. Aicĭ caută prin totŭ loculuŭ. Veĭ găsí dóuĕ lemne şi o făclie de céră. Aprinde-o."

Dapix aprinde cu ajutorulŭ celoruă dóuĕ lemne făclia.

Unŭ golŭ largŭ le apare. În mijloculŭ luĭ este o pétră lată şi înaltă, ca de statura unuĭ omŭ mijlociŭ.

„Écă spada mea. Scóte cu ea din trupulŭ meŭ viéţa, care a mai rĕmasŭ."

Ţicêndŭ acestea, sleitŭ de puterĭ aprópe cu desĕvârşire prin scurgerea sângeluĭ, cade în braţele luĭ Dapix.

„Beliducele meŭ," dice acesta plângêndŭ, „nu cere dela mine aşa ceva. Cere-mĭ viéţa, şi eŭ ţĭ-o daŭ, numai acésta nu o pretinde dela mine. Nu! Nicĭ odată!"

„Atunci celŭ puţinŭ dacă voiŭ fi mortŭ, aşédă-mĕ pre acéstă pétră cu faţa în susŭ şi cu mânile împreunate, ca să potŭ în totdeuna blăstĕmá pre ceĭ ce mĭ-aŭ ucisŭ patria şi regele. Rĕmasŭ bunŭ, iubitulŭ meŭ Dapix."

Ţicêndŭ acestea scóte cu ultimele puterĭ sabia şi o împlântă în inima sa.

Dapix plânge multă vreme nemângâiatŭ.

Suspinându se ridică şi-lŭ aşédă pre pétră. Apoĭ luându făclia şi sabia merge spre eşire, de unde se vĕdŭ rade de lumină furişându-se prin gaură.

„Asta este sórtea nóstră," dice elŭ aştupându loculuŭ întrăriĭ. „Odihnesce linŭ, iubituluĭ meŭ generalŭ, Zamolxe să te aibă lângă sine."

Cu paşĭ linĭ şi obosiţi se sue pre vîrfuluŭ stâncei. Nebunŭ de durere şi desperare se aruncă în spada pĕtată cu sângele luĭ Vezinas.

Unŭ suspinŭ brăzdéză aerulŭ. Unŭ oftatŭ linŭ, şi credincioşuluĭ însoţitoriŭ alŭ luĭ Vezinas móre.

Sgomotulŭ lupteĭ nu se mai aude. O negură subţire ca unŭ vĕlŭ se lasă pre pămêntă.

*

Generaţiunile din secolĭ în secolĭ aŭ vĕdutŭ în totă sara pre stînca aceea câte o buhă, simbolulŭ seriosităţiĭ şi alŭ cugetăriĭ. Chiar şi astădĭ acelŭ locŭ se chémă: *Baca buheĭ*.

Cândŭ eram pruncŭ şi mĕ suiam pre ea cu păstoriulŭ nostru, îlŭ întrebaĭ, cum se chémă stînca acésta?

Elŭ atunci potolindu-şĭ setea din părăuaşŭ şi punêndu-şĭ fluerulŭ în pălăria-lĭ lată se aşedă pre érba verde şi-mĭ spuse o poveste lungă, din care eŭ numai atâta îmĭ aducŭ aminte, că sub aceste stînci ar fi o peşteră, în care se află o comóră nepreţuită. Mai departe dicea, că nici că se cugetă cineva a întra acolo, deórece ar trebui să trécă prin nisce uşĭ, pre carĭ mergêndŭ le-ar puté deschide, dar rentorcêndu-se nu.

Maĭ mulţi flăcăi cutezători aŭ şi mersŭ până la o uşe, dar audindŭ de acolo unŭ vuetŭ îndelungatŭ, înfiorătoriŭ, s'aŭ depărtatŭ îngroziţi, privindŭ încremeniţi şi întrebându-se:

„Ce să fie?"

Chiar şi acuma îmĭ aducŭ aminte, cum la aceste vorbe mĕ umplea o fricŭ neesplicabilă.

Mĕ întrebam cu grózŭ:

„Adevĕratŭ să fie óre?"

Astădĭ cu plăcere mergŭ la „Baca buheĭ" şi la isvorulŭ celŭ rece, de unde se vede frumósa perspectivă a Abrudului.

Economie.

Metodă practică și ușoră de a conserva părădăile. Sunt mai multe moduri de a conserva preste ĭérnă părădăile, dară ele de comună reclamă multă timpă și multă ostenélă. Celă mai practică modă de a conserva părădăile în cuantităţi mai mari este următorĭulă: Părădăile cópte, sănătóse și nevătămate se culegă frumosă fără a se deslipí de códă. După ce s'aŭ culesă, se învĕlue una câte una în frunză de vie, apoĭ se așédă rînduri preste olaltă într'unŭ butoiŭ curatŭ, turnându-se preste ele apă sărată, până ce le acopere deplinŭ. Ca se nu le ridice apa la suprafaţă, punemă preste ele scânduri și pre scânduri ceva greutate, dară greutatea să nu fie mare, căcĭ ar puté stricá părădăile. În fine ca să nu cadă ceva în butoiŭ, îlŭ astupămă și aședămă în locŭ scutitŭ de frigŭ, ca să nu înghețe, p. es. în pivniţă. De cumva amă observá florĭ pre suprafaţa apeĭ din butoiŭ, acelea le culegemă și aruncămă afară cu o lingură, și turnămă în butoiŭ de nouă apă sărată, până ce se acoperă părădăile deplinŭ. Apa sărată se prepară așa, că punemă în apă comună de patru orĭ atâta sare, câtă amă pune, dacă amă folosí aceea-și apă la pregătirea mâncărilorŭ, apoĭ o ferbemă. După ce amă fert'o, o lăsămă să se răcéscă deplinŭ, și așa răcită o turnămă linŭ preste părădăile aședate în butoiŭ (p. es. se ferbe adĭ și preste nópte se lasă de se răcesce). Când voimă a folosi părădăile la pregătirea mâncărilorŭ, scótemă din butoiŭ de câte avemă lipsă, le aședămă într'unŭ vasŭ și turnămă preste ele apă curată, ca să scóță sarea din ele; apa o renoimă de 2—3 orĭ și după aceea le întrebuinţămă la mâncărĭ.

Editorŭ și redactorŭ răspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Sz. 1729/1892. (26)1—1

Pályázati hirdetmény.

Alsófehérmegye balázsfalvi járásába bekebelezett Szász-Csanád, Kis- és Nagy-Cserged községekből álló szász-csanádi körjegyzői állomás, melylyel a mellékjárandóságokkal együtt 701 frt 42 kr. készpénz fizetés és a magánfeleknek teljesitett munkálatokért szabályrendeletileg megállapitott díj van egybekötve, elhalálozás folytán üresedésbe jövén arra ezennel pályázatot nyitok.

Felhivom pályázni kivánókat, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 6. §-a értelmében kellően okmányolt kérvényeket hozzám folyó évi Október hó 26-ik napjáig annyival inkább adják be, mivel a később érkezetteket figyelembe venni nem fogom.

A választás folyó évi Október hó 29-én d. e. 10 órakor fog megtartatni Szász-Csanádon a körjegyzői irodában.

Balázsfalva, 1892 September hó 17-én.

Simonffy Alajos,
főszolgabiró.

☛ Chiar' acum a eșit de su tipariŭ ☚

Calendarul „Aurorei“

(25) 2—3

pre anul comun 1893.

Cu portretul Episcopuluĭ **Inocenţiu M. Clain** — ca premiŭ — și alte multe ilustraţiunĭ frumóse.

Din cuprinsul variat și interesant al acestuĭ Calendar, însĕmnăm aicĭ:

Partea Calendaristică: Cronologia pe anul 1893. — Păscălia pe anul 1893. — Sĕrbătorile și alte dile schimbătóre la rĕsăriteŭl și apusenĭ. — Posturile. — Regentele an. 1893. — Eclipsele séu întunecimile. — Cele patru anotĕmpurĭ astronomice. — Semnele pentru fasele luneĭ. — Calendariul iulian-gregorian. — *Meteorologie:* Fasele luneĭ. — Schimbarea tĕmpuluĭ după planete. — Târgurile (după datele oficióse cele mai din urmă.) — Indreptariŭ financiar. — Serviciul postal și telegrafic.

Partea de cetit: In but. (Novelă). — Cântec păstoresc. (Poesie.) — Un prânz la Absolon Vultur. (Novelă). — Berina fidenţiată. (Versiune.) — Ce n'am vĕdut? (Poesie.) — *Higienă:* Câteva regulĭ pripitóre la crescerea copiilor. — Despre somn. — Despre curăţirea corpului. — Despre locuinţă. — Veselina. (Poesie.) — Idyla modernă. (Poesie.) — Care cărăușiă e cea mai bine resplătită? (Tr actat economic.) — *Notiţe folositóre:* Flórea de Salcâm. — Rumul ca medicament în contra frigurilor de lapte la vacĭ. — Conservarea oualor. — Cele mai bune murături de castraveţĭ. — Esenţa de trandafirĭ. — Trecerea sughiţuluĭ. — Suprimarea dorerei în casurĭ de arsurĭ — Metoda de a nu mirosi și fumega lampa. — Albirea lânei. — Curăţitul vaselor. — Spălarea colorii materiilor. — Curăţittul sobelor de fer. — Poleirea mobilelor. — Mĭjloc pentru de a cunósce aurul. — *Glume:* (Ilustrate): Mare-a disu-o. — Înţelepţiune de scolar. — Turcesce. Urmarea crescerei de modă. — O anecdotă istorică. — Bolnava vană. — Când se face dreptate. — Prosa pensionatului. — La poliţie. — O observare. — Căreia-i curiséză? — Desamăgire. — Ciungul, ologul orbul și golanul. — Și-a ajuns scopul. — Vechimea sciinţelor. — Publicaţiunĭ.

Se póte procura dela Tipografia „Aurora“ A. Federan în Gherla — Szamosujvár câte un esemplar cu 30 cr. + 5 cr. portopostal; ér' 6 esemplare procurate de-odată costă numai 1 fl. 60 cr. spedate franco.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. și reg. Archiducele **Iosifŭ.**

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de mașine și recusite de pompierĭ, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă și pumpe pentru fântâni.

(4) 36—52

Preliminare de spese și Preţŭ-courantură se trimitŭ la cerere gratuită și franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurinţă cu diploma cea mare de onóre.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ.

că precum și până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ și de sculpturŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum și renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câștigatŭ recunóscere deosebită, și tóte mĕ îndreptătéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăși ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá și de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câștigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările. prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,
auritorŭ și fabric. de recuis. biseric.

(5) 16—26

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 1 Octobre 1892. Numĕrulŭ 40.

Dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ.

VI.

(+) În cinci numeri precedenţi amŭ doveditŭ, că dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ este atâtŭ de clarŭ şi întemeiatŭ, încâtŭ nimeni nu-lŭ póte trage la îndoélă, ér Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică nu-lŭ póte călcá în picióre fără a vătĕmá legile fundamentale ale ţĕrei şi constituţiunea bisericeĭ nóstre.

Fiindŭ-că însă suntemŭ de convingerea, că cestiunea acésta, astădi mai vîrtosŭ, trebue să fie limpedită deplinŭ, nu voimŭ a ascunde nici dificultăţile, ce s'ar putè ridicá din partea rĕŭvoitorilorŭ nostri în contra acestuĭ dreptŭ cardinalŭ.

Ar putè adecă dice cineva, că dreptulŭ cleruluĭ nostru de a-şĭ alege pre Archiereulŭ sĕŭ a duratŭ numaĭ până cândŭ a esistatŭ aşa numita diecesă a Făgăraşuluĭ, însă după ce acéstă diecesă s'a ridicatŭ la rangulŭ de Mitropolie, a trebuitŭ să înceteze şi dreptulŭ Cleruluĭ de a alege pre Mitropolitulŭ sĕŭ.

Obiecţiunea acésta însă nu are nici o valóre, dacă considerămŭ lucrulŭ maĭ de aprópe.

Toţi scimŭ, că diecesa Făgăraşuluĭ s'a înfiinţatŭ la anulŭ 1721 prin bulla pontificie din acelŭ anŭ, carea se începe cu cuvintele „Rationi congruit". Acéstă diecesă ca atare a esistatŭ după dreptŭ până în anulŭ 1853, cândŭ a emanatŭ dela Sântulŭ Scaunŭ apostolicŭ Bulla pontificie, ce se începe cu cuvintele „Ecclesiam Christi", prin care scaunulŭ episcopescŭ de Făgăraşŭ s'a ridicatŭ la rangulŭ de Archiepiscopie şi Mitropolie.

De altă parte toţi scimŭ, că diecesa Făgăraşuluĭ s'a înfiinţatŭ pentru Românii greco-catolicĭ în loculŭ Mitropolieĭ greco-catolice, carea îşĭ avea reşedinţa în Alba-Iulia.

Din însu-şĭ faptulŭ acesta resultă, că Archiepiscopia şi Mitropolia greco-catolică de Alba-Iulia a esistatŭ de jure celŭ puţinŭ până la anulŭ 1721. Acestŭ adevĕrŭ se vede destulŭ de limpede şi din împrejurarea, că până la acelŭ anŭ nu întimpinămŭ nici unŭ actŭ *emanatŭ dela Sântulŭ Scaunŭ apostolicŭ*, în care să se dică, că scaunulŭ archierescŭ greco-catolicŭ de Alba-Iulia ar fi fostŭ degradatŭ la rangulŭ de simplă episcopie. Din contră întimpinămŭ maĭ multe acte publice, din carĭ se vede apriatŭ, că Scaunulŭ archiepiscopescŭ de Alba-Iulia şi după sânta Unire şi-a conservatŭ titululŭ, drepturile şi privilegiile de scaunŭ archiepiscopescŭ şi mitropolitanŭ, ceea ce pre largŭ o dovedesce Petru Maiorŭ în Istoria bisericeĭ Românilorŭ partea a 2-a capŭ 2. Spre a face însă evidentŭ şi aci adevĕrulŭ enunţatŭ, ne vomŭ provocá şi noĭ la câteva documente publicate de Nilles în opulŭ sĕŭ: „Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae orientalis."

În manifestulŭ sinoduluĭ dela an. 1698 ţinutŭ sub Mitropolitulŭ Atanasiŭ se dice: „Care lucru l'amŭ întăritŭ cu pecetea *mitropolieĭ nóstre*." [1]) Din acestea cuvinte se vede, că în însu-şĭ actulŭ uniuniĭ clerulŭ nostru consideră scaunulŭ archierescu greco-cotolicŭ de Alba-Iulia de scaunŭ mitropolitanŭ, şi totŭ aşa a fostŭ consideratŭ acestŭ scaunŭ şi de alţiĭ.

În actulŭ uniuniĭ subscrisŭ în sinodulŭ ţinutŭ în Alba-Iulia la 5 Septembre 1700 Atanasiŭ nu se subscrie de „episcopus", ci de *„Archiepiscopus Athanasius"*.

Chiar şi după ce Atanasiŭ a fostŭ confirmatŭ în scaunulŭ sĕŭ atâtŭ din partea curţiĭ împĕrătescĭ, câtŭ şi din partea Scaunuluĭ apostolicŭ, elŭ se intitulézá în maĭ multe acte publice de Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ. Astfelŭ îndată după întórcerea sa din Viena, unde a fostŭ confirmatŭ din partea împĕratuluĭ, în 20 Iuliŭ 1701 a adresatŭ o circulară „honorandis archipresbyteris Demetrio ex Rászváros ad Varadinum cum omnibus suis presbyteris, filiis nostris spiritualibus," carea se începe cu cuvintele: „Nos Athanasius Dei et Apostolicae Sedis gratia *Archiepiscopus* Valachorum in Transilvania partiumque nobis annexarum *Metropoliae* Albensis, graeci ritus etc. etc. Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliarius." [2]) În protestulŭ datŭ în contra celorŭ hotărîte de Sinodulŭ ţinutŭ în tómna anuluĭ 1711 Mitropolitulŭ Atanasiŭ astfelŭ începe:

[1]) Nilles l. c. v. I. p. 205.
[2]) L. c. v. I. p. 387.

Feuilleton

Din filosofia fericirĭ.

(Fine.)

Acestea ni-le spune mintea. Ér credinţa ne spune încă şi maĭ multŭ. Ea ne spune anume, că afară de pĕcatŭ nici nu este nici unŭ rĕŭ. În mâna nóstră a datŭ Dumneḑeŭ puterea de a preface în fericire tótă neplăcerea, ce ne ajunge, totŭ ce numimŭ noĭ suferinţă şi nĕcasŭ. Avemŭ numaĭ să le purtămŭ acestea aşa, precum se cuvine. În locŭ de a ridicá pumnulŭ spre ceriŭ şi a esclama: „Numaĭ mie mi-se póte întîmpla, ca să capĕtŭ unŭ tăeriŭ rece, cândŭ voiŭ să mânâncŭ friptură," în locŭ de a o face asta, noĭ întru nĕcasŭ fiindŭ trebue să ne aducemŭ aminte, ce de daruri amŭ primitŭ dela Dumneḑeŭ şi de câte orĭ le-amŭ rĕsplătitŭ cu nerecunoscinţă. Ce de bunătate se manifestă şi într'aceea, că Dumneḑeŭ trimite asupra nóstră nĕcasurĭ, pentru ca să ne aducemŭ aminte de dînsulŭ şi să-l ḑicemŭ: „Dacă mi-am uitatŭ de tine, pre cândŭ eram fericitŭ, tu dă-o acésta uitării, cândŭ îţi mulţămescŭ acum pentru nĕcasulŭ meŭ, pentru că elŭ mĕ întórce la tine." Aşa avemŭ să primimŭ nĕcasurile şi să ne maĭ aducemŭ apoĭ aminte şi de aceea, că suferinţele nu ne suntŭ numaĭ nisce ocasiĭ şi mijlóce de pocăinţă, ci ne suntŭ şi totŭ atâtea isvórĕ de comorĭ, carĭ le putemŭ câştiga pentru viaţa de veci. Şi acestea eŭ mi-le potŭ câştiga, şi apoĭ să mĕ maĭ tînguescŭ, că suntŭ nefericitŭ?

Mulţămescŭ de complimentŭ. Aşa dară trebue că am unu naturelŭ fórte fericitŭ, saŭ dóră nici odată n'am avutŭ parte de suferinţă şi nefericire mare? Dóră nu ţi-aĭ şi uitatŭ de istoria locaşuluĭ meŭ? Dintr'însa aĭ pututŭ vedé, că îmĭ place comoditatea. Apoĭ te maĭ încredinţezŭ şi despre aceea, că eŭ maĭ bucurosŭ mânâncŭ friptură rece de gâscă şi-mĭ spălŭ apoĭ gâtlejulŭ cu unŭ păharŭ dóuĕ de vinŭ de Ţelna din 1889, decâtŭ să-mĭ înăcrescŭ viaţa cu mămăligă şi crastaveţĭ muraţi şi să beŭ apoĭ móre. Aşa dar să sciĭ, că naturelulŭ meŭ nici pre departe nu este aşa de fericitŭ, câtŭ să fiŭ nepăsătoriŭ faţă cu fericirea pământéscă. De nĕcasurile şi suferinţele, prin carĭ am trecutŭ, nici nu voiŭ să-ţi povestescŭ. Am avutŭ şi eŭ parte de ele, şi dacă ţi-le-aşĭ spune, póte că ţi-aşĭ stîrni compătimirea. Dar cândŭ ele mĕ asupriaŭ, eŭ am folositŭ mijlócele mele, ca acelea să nu-mĭ strice, şi mijlócele mele mĭ-aŭ folositŭ.

Adecă suntŭ ómenĭ, carĭ aŭ norocŭ întru tóte, şi suntŭ érăşĭ alţĭ ómenĭ, carĭ n'aŭ norocŭ întru nimica? Asta e părerea ta? Bine, că-mĭ oferescĭ ocasiunea de a-ţĭ face érăşĭ o bucurie. Veḑĭ, şi eŭ cunoscŭ unŭ omŭ nefericitŭ, unŭ omŭ care n'are norocŭ întru nimica. Elŭ diminéţa face o preumblare, apoĭ cetesce ḑiarele, ḑejună şi se cuprinde după aceea cu afacerile sale, până sosesce timpulŭ de a be unŭ pocalŭ de bere înainte de prânḑŭ. După prânḑŭ dórme până către treĭ óre, apoĭ lucră până pre la cinci, ér apoĭ porneşte să-şĭ cerce distracţie în petrecerĭ. Sara ĭ-o cuprinde obligata partie de şacŭ, şi dacă nu póte durmi nóptea, cetesce romanurĭ. Aşa o duce omulŭ acela deja de dóuĕ ḑecĭ de anĭ, şi într'aceea este sănĕtosŭ ca mĕrulŭ şi — se plânge, că aci pre pământŭ elŭ nu află fericire. Elŭ numaĭ acésta o crede. Credinţa acésta şi este singura luĭ nefericire, dar luĭ i-se pare, că ea este înţelepciune. În tóte celealalte se privesce de nefericitŭ şi nutresce convingerea, că nerviĭ sĕĭ spre a putè purtá nefericire numaĭ aşa şi-ĭ póte oţeli, dacă anŭ de anŭ face câte o călătorie. Şi

„Nos Athanasius *Archiepiscopus* Valachorum graeci ritus in Transilvania damus syngrapham nostram etc.“ [1]) Ceea ce dovedesce, că chiar și în anii din urmă ai vieței sale și chiar și în acte adresate cătră persone catolice de ritulu latinu, cum a fostu adresatu și protestulu citatu, Atanasiu s'a consideratu pre sine și a fostu și din partea latinilorŭ recunoscutu de *Archiepiscopu și Mitropolitu.*

Este deci evidentu, că celu puținu până la anulu 1721 scaunulu archiescu de Alba-Iulia a fostu recunoscutu de scaunu archiepiscopescu și mitropolitanu. Totu odată este sciutu din cele publicate în numerii 35 și 36 ai „Unirii“, că până la anulu 1721 s'au întîmplatu dóue alegeri de Archiereĭ și anume una în 1713, cându a fostu alesu Venceslau Frantz, pre care curtea împerătésca nu l'a întăritu și alta în 1715, cându a fostu alesu Ioanu Pataky, care din partea Sântului Scaunu Apostolicu a fostu confirmatu *ca episcopu alu Făgărașului numai târdiu în 1721.*

Dacă însă este adevěratu, că Mitropolia nóstră a esistatu și pre timpulu sânteĭ Uniri până la anulu 1721, și dacă este adevěratu, că și în acestu timpu amu alesu Archiereĭ, *și încă numai câte o singură persónă*, pentru scaunulu mitropolitanu, dela sine urmézá, că reactivându-se acésta Mitropolie prin bulla papală dela an. 1853, trebue să se fi reactivatu și dreptulu de alegere esercitatu până la 1721. Mai departe dacă dreptulu de alegere a trecutu la clerulu nostru atuncia, cându în loculi Mitropolieĭ de Alba-Iulia s'a înființatu diecesa Făgărașului, cu atâtu mai virtosu a trebuitu să trécă acestu dreptu atunci, cându însă-și diecesa Făgărașului a fostu ridicată la demnitatea de Archiepiscopie și Mitropolie, căci actulu acesta nu involve știrbirea drepturiloru avute, ci înzestrarea scaunului archiescu cu drepturi nóue.

Conclusiunea nóstră apare încă și mai lămurită, dacă adoptămu părerea luĭ Petru Maioru, [1]) în sensulu căreia demnitatea mitropolitană a bisericeĭ de Alba-Iulia a trecutu la biserica de Făgărașu, căreia nimica nu i-a pututu detrage din demnitatea sa de biserică mitropolitana acea împrejurare, că atîrná dela scaunulu mitropolitanu de Strigoniu, în tocmai precum nici jurisdicțiunea, ce o esercitá odinióră archiepiscopulu de Bucuresci asupra luĭ Atanasiu și a antecesoriloru luĭ, nu a detrasu nimica din dreptulu și titululu lorŭ de Mitropoliți.

În favorulu acesteĭ păreri se potu aduce argumente fórte puternice scóse din acte publice. Dacă cetimu cu atențiune bulla papală „Rationi congruit“ din 1721, prin care s'a înființatu diecesa gr. cat. a Făgărașului, ne convingemu, că acésta biserică în vîrtutea acestui actu nu a fostu supusă nicĭ uneĭ biserice mitropolitane, ér episcopulu de Făgărașu nu a fostu subordinatu ca sufraganu nicĭ unui archiepiscopu din Transilvania și Ungaria. Ba ce este mai multu, în acésta bullă nu se face nici măcar amintire de Archiepiscopulu din Strigoniu, ori de vre-o supunere canonică a episcopului din Făgărașu sub acelu Archiepiscopu.

Subordinarea archiereilorŭ nostri la archiepiscopulu de Strigoniu nu s'a întîmplatu prin bulla papală citată, ci s'a realisatu înainte de înființarea dieceseĭ Făgărașului prin diploma a dóua a împeratului Leopoldu I. dela anulu 1701, în care despre Mitropolitulu nostru se dice: „Ab antelato Archiepiscopo Strigoniensi, *tamquam singulari patrono* eorumdem, cum toto clero principalem habebit dependentiam.“ Chiar și în casulu, cându acésta diplomă ar fi genuină, încă totu nu resultă dintr'însa, că în aceea s'ar fi datu archiepiscopului din Strigoniu dreptulu de a esercitá asupra Archiereilorŭ nostri jurisdicțiune *de Mitropolitu,* pentru-că abstragêndu dela împrejurarea, că singură diploma împerătésca fără de aprobarea Papeĭ nu póte subordiná o biserică catedrală alteĭ biserice catedrale, — din însu-și contextulu cuvintelorŭ citate se vede, că în acea diplomă nu este vorba de o subordinațiune *canonică,* ci mai multu de unu felu de *patronatu,* care impunea archiepiscopului din Strigoniu obligamîntulu de a apěrá, spriginí și ajutá în totu chipulu pre archiereii și preoții nostri și preste totu de a se îngriji de prosperarea bisericeĭ unite, precum s'au îngrijitu de acésta la începutu toți Archiepiscopii din Strigoniu.

Este deci evidentu, că diecesa Făgărașului *de jure* nu a fostu supusă la începutu nicĭ uneĭ biserice mitropolitane din Ungaria și Transilvania, astfelu încâtu ea în privința acésta este numai o continuațiune a archidieceseĭ de Alba-Iulia, ce a esistatu, cându s'a făcutu sânta Unire. Dacă însă diecesa Făgărașului este o continuațiune a archidieceseĭ de Alba-Iulia, dela sine urmézá, că *de jure* ea a ereditu tóte drepturile și prerogativele, carĭ le-a avutu scaunulu archiepiscopescu de Alba-Iulia, și a moștenitu *virtualiter* chiar și prerogativa de *diecesă mitropolitană.* Împrejurarea, că archiereulu dieceseĭ Făgărașului nu se numesce în tóte actele Archiepiscopu și Mitropolitu, nu trebue să ne conturbe, pentru-că cuvîntulu *„episcopu“* întocmai ca și cuvîntulu slavu *„Vladica“* este nume genericu, care se póte da și Archiepiscopului, întocmai cum se dă și Pontificelui Romanu, care în bullele sale se numesce

[1]) Ibidem.

[1]) Ist. bis. Rom. part. 2. p. 199.

---

omulu acesta, care de altmintrea nu crede nimica, totuți crede una și anume, că îlu urmăresce asemenea umbreĭ unu nenorocu specialu. Idea acésta fixă îlu și face apoi într'adevěru nefericitu. Ea îi răpesce tótă voea la lucru, și elu în locu de a înfruntá cu bărbăție neplăcerile, carĭ îlu întîmpină din cându în cându, și în locu de a le învinge, tot-deuna pórtă în buzunariu câte o dosă de desperare, și îndată ce dă de vre unu paiu, care i-se pune curmedișu în cale, scóte desperarea din busunariu și cetesce de pre ea frase pline de tînguire.

Dar mai am și alți cunoscuți. Așa cunoscu unu omu, care nu este situatu așa de bine ca nefericitulu de mai la délu. Omulu acela are unu oficiu, care îi aduce unu salariu chiaru de ajunsu, ca să nu móră de fóme. Soția îi erá morbósă de mai mulți ani. Avea și pruncĭ mititeĭ. Firesce că și mórtea îi cercetá familia, și cându gândia elu, că a scăpatu de unu nĕcasu, étă și vine altulu în ruptulu capului. Dar omulu meu a luptatu, a trecutu prin tóte nĕcasurile, și ele nu l'au pututu plecá, necum să-lu îmbrâncéscă. Din salariulu sĕu mai și cruță câte ceva, și cându vine unu nĕcasu, îi consumă totu ce a cruțatu, și elu éră a începutu să cruțe, și nĕcasulu ér venitu, de i-a răpitu, ce a cruțatu, și așa i-s'a întîmplatu și de cincĭ șese orĭ, și elu ér a începutu să cruțe. Și dacă îlu întrebaĭ, cum îi mai merge, elu răspundea, că: „Numai capulu să nu péră.“ Adevěratu că eu unulu nu credu, că elu și-ar fi pututu ținé capulu înălțatu, de cumva nu avea slăbiciunea de a se rugá luĭ Dumnedeu. Firesce că omulu acesta este una dintre esistințele acelea, despre carĭ nu scie nimenĭ nimica afară de vecini și afară de bunulu Dumnedeu. Acestu omu este unulu dintre eroiĭ aceia, carĭ în suferințele și luptele sale demustră esistința luĭ Dumnedeu; căci dacă nu ar esistá Dumnedeu, cine le-ar da dotațiunea și remunerarea, la care și-au câștigatu eĭ dreptu prin suferință și luptă?

Aĭ dreptate. Ne prea abatemu dela obiectu. Dar nu voiam să nu-ți spunu, ce ținu eu despre ómeniĭ ceĭ născuți spre a fi nefericiți. Celoru născuți spre fericire încă nu le merge mai bine. Acești ómeni guguliți și desmerdați potu să-și calculeze căderea înainte cu siguritate matematică. Eĭ se voru face adecă din ce în ce totu mai cutezători, până voru cădé. Dóră și ulciorulu merge la fântână, până se sparge. Și măgariulu, cându îi merge bine, atâta joca pre ghiață, până se rupe ghiața cu elu. Și dacă amu dispune de date statistice, ni-s'ar sculá pĕrulu în capu de multimea și nefericirea acestoru guguliți și mai pre urmă părăsiți de norocu. Dar datele acestea suntu pline de lacune, pentru că principatulu Monaco și alte institute de soiulu acesta plătescu grozăveniĭ de banĭ foiloru celoru mai cetite, ca ele să tacă tăcerea pesceluĭ, cându câte unu gugulitu de norocu dă așa de tare cu capulu de părete de se sparge, — adecă nu păretele, ci capulu.

Ajungă-ți dar, că scii, că eu nu credu în nascere spre fericire orĭ spre nefericire. Totu omulu se nasce liberu, și cu voe liberă are să se sirguéscă spre a ajunge la împreunarea cu ziditoriulu sĕu. Ajungerea acesteĭ ținte este singura fericire, și neputința de a o ajunge este singura nefericire adevěrată. Totu pașulu, ce te apropie de ținta acésta, este o întîmplare fericită, și totu pașulu, ce te depărtéză de ea, este o întîmplare nefericită.

Dacă ți-am disu deci, că deja referitoriu la fericirea pămêntéscă nu putemu judeca despre întîmplările singuratice, dacă suntu norocóse orĭ nenorocóse, acésta o susținu cu atâtu mai virtosu despre adevěrata fericire, despre fericirea vecinică. Însă după ce fericirea céstă din urmă este așa de momentósă pentru noĭ, Dumnedeu ne-a înzestratu cu nisce cunoscințe și facultăți, carĭ să ne facă posibilă câștigarea eĭ. Înainte de tóte scimu, că faptele nóstre suntu acelea, carĭ ne potu duce pre calea cătră fericirea vecinică cu unu pașu înainte orĭ înděrĕptu. Apoi mai scimu și aceea, că noĭ avemu putința de a folosi tóte cele ce se întîmplă așa, câtu ele să ne ducă cu unu pașu înainte spre fericirea vecinică. Firesce că avemu putința de a produce și contrarariulu.

Tu le sciĭ acestea? Credu prea bucurosu, că le sciĭ, și dacă ți-s'ar întîmplá să nu sciĭ ceva, întrébă numai pre parochulu tĕu, că elu și póte și voesce să ți-le spună acestea póte mai bine ca mine.

Adecă să-ți grăescu despre fericirea cea pămêntéscă? Bine. Dar gândiam, că cea vecinică încă merită, ca să grăescu și despre

adeseorĭ numaĭ episcopŭ, ca de es. în bulla „Rationi congruit“, unde Papa se numesce pre sine cu cuvintele: „Innocentius Episcopus servus servorum Dei.“ Dreptulŭ mitropolitanŭ alŭ Archiereilorŭ nostri de Făgărașŭ numaĭ în casulŭ acela s'ar fi perdutŭ *de jure,* cândŭ în bulla citată, prin care s'a înființatŭ diecesa Făgărașuluĭ, s'ar fi spusŭ apriatŭ, că titululŭ și prerogativele de Mitropolitŭ de mai înainte încétă cu totulŭ prin înființarea dieceseĭ Făgărașuluĭ. Acésta însă nu s'a spusŭ, ci din contră prin faptulŭ, că acéstă diecesă nu s'a supusŭ alteĭ diecese mitropolitane, pontificele a arĕtatŭ, că voesce, ca titululŭ și prerogativele de Mitropolitŭ celŭ puținŭ *virtualiter* să trécă și la archiereiĭ dieceseĭ Făgărașuluĭ, așa încâtŭ îndată ce lângă acéstă diecesă s'ar fi înființatŭ și alte diecese gr. cat. române, să *reînvie și să se eserciteze și de facto* drepturile și prerogativele mitropolitane ale dieceseĭ Făgărașuluĭ asupra celoralalte diecese. Drepturile și prerogativele acestea aŭ reînviatŭ și aŭ începutŭ a se esercitá de facto la an. 1853, cândŭ diecesa Oradeĭ-marĭ s'a scosŭ de sub jurisdicțiunea archiepiscopuluĭ de Strigoniŭ și s'aŭ înființatŭ diecesele de Lugoșŭ și Gherla. De aci se esplică și împrejurarea, că archiereiĭ dieceseĭ Făgărașuluĭ și după aceea îșĭ reținură titululŭ de Mitropolitŭ, precum dovedesce Petru Maiorŭ în loculŭ citatŭ, si se vede și de pre Archieraticonulŭ tipăritŭ sub Grigorie Maiorŭ, unde la pagina primă se dice, că s'a tipăritŭ „în sânta *Mitropolie* în Blașiŭ“, cu tóte că *de facto* acestŭ titulŭ, după părerea nóstră, n'ar fi trebuitŭ să se întrebuințeze, pentru-că deși *virtualiter* și de jure drepturile și prerogativele mitropolitane aŭ trecutŭ și la diecesa Făgărașuluĭ, totușĭ nu puteaŭ să se eserciteze și de facto, până cândŭ respectivulŭ Archiereŭ n'a avutŭ sub sine unulŭ saŭ maĭ mulțĭ sufraganĭ, fiindŭ-că conceptulŭ și titululŭ de Mitropolitŭ invólve în modŭ necesarŭ esistința episcopilorŭ sufraganĭ și subordinați mitropolituluĭ, carĭ până la an. 1853 nu esistaŭ.

În contra continuităței drepturilorŭ și prerogativelorŭ mitropolitane în diecesa Făgărașuluĭ nu se póte aduce ca argumentŭ împrejurarea, că Archiereiĭ Făgărașuluĭ în sensulŭ bulleĭ papale nu purtaŭ titululŭ de Alba-Iulia, cum l'aŭ purtatŭ Mitropoliții nostri înainte de anulŭ 1721. Schimbarea acestuĭ titulŭ nu s'a făcutŭ din motivŭ, ca prin acésta să încete drepturile mitropolitane, ci din motivulŭ, ca în sensulŭ Canónelorŭ Conciliuluĭ Lateranŭ IV din 1215 una și aceea-și cetate să nu aĭbă maĭ mulțĭ archiereĭ, și totŭ odată ca prin acéstă schimbare de titulŭ să încete pretensiunea episcopuluĭ latinŭ din Alba-Iulia de a considerá pre Archiereulŭ unitŭ numaĭ de Vicariulŭ sĕŭ constituitŭ pentru credincioșiĭ catoliciĭ de ritulŭ grecescŭ. Cu unŭ cuvîntŭ schimbarea acésta de titulŭ s'a făcutŭ cu scopulŭ de a asigurá pentru tot-deuna independența archiereilorŭ de Făgărașŭ dela episcopiĭ latinĭ din Transilvania, și astfelŭ și prin acésta să se arete, că diecesa Făgărașuluĭ este totŭ așa de independentă, ca și Mitropolia de maĭ înainte.

Dacă însă este adevĕratŭ, că diecesa Făgărașuluĭ în ce privesce independința sa este numaĭ o continuațiune a dieceseĭ mitropolitane de Alba-Iulia dela 1700; dacă este constatatŭ, că drepturile mitropolitane ale vecheĭ archidiecese de Alba-Iulia aŭ trecutŭ *de jure și virtualiter* la diecesa Făgărașuluĭ; și dacă aceea-și diecesă a Făgărașuluĭ la anulŭ 1853 a fostŭ înălțată nu numaĭ de jure, ci și *de facto* la rangulŭ de Mitropolie și astfelŭ a fostŭ pusă în posițiunea de a-și puté esercita acele drepturĭ mitropolitane: dela sine urméză, că și celealalte drepturĭ cu privire la completarea prin alegere a scaunuluĭ archiepiscopescŭ și mitropolitanŭ de Făgărașŭ aŭ trebuitŭ să trécă prin o continuitate neîntreruptă la clerulŭ nostru de astădi.

La începutulŭ sesiuniĭ. — După o odihnă îndelungată s'aŭ întrunitŭ érăși la sesiunea ordinară ambele case ale parlamentuluĭ ungarŭ.

Cum promite a fi sesiunea cea nóuă? Partidele din dietă suntŭ cu voe bună. Tóte suntŭ mulțămite cu desĕvârșire.

Guvernamentaliĭ s'aŭ întăritŭ preste vară și aŭ adunată puterĭ nóue. Eĭ susținŭ, că maĭ bine nu s'aŭ simțitŭ niciĭ cândŭ maĭ înainte, și că partidulŭ liberalŭ n'a fostŭ niciĭ odată maĭ solidarŭ și maĭ bine închegatŭ.

Oposiția moderată este veselă și răsbolnică gata la luptă decisivă. Așa a declaratŭ conducĕtorulŭ eĭ contele Apponyi în vorbirea, ce a rostit'o înaintea alegĕtorilorŭ sĕĭ din Jászberény.

Oposiția estremă e și maĭ veselă. Ea vede apropiarea aspirațiilorŭ sale. Serbătorile imposante aranjate în ḑilele din urmă în onórea luĭ Kossuth o întărescŭ în credința, că momentulŭ doritŭ, desfacerea totală a Ungarieĭ de cătră Austria și detronarea Caseĭ domnitóre, se apropie.

Scurtŭ, în tóte taberele domnesce veselie. Începutulŭ sesiuniĭ parlamentare se vede a fi într'unŭ césŭ bunŭ. Activitate mănósă se arată.

Óre așa să fie într'u adevĕrŭ? — Ferit'a Dumneḑeŭ!

Celŭ dintâiŭ lucru alŭ parlamentuluĭ este alegerea membrilorŭ delegațiuniĭ. Apoĭ urméză vacanțe până după închiarea ședințelorŭ delegaționale. După terminarea lucrărilorŭ delegaționale se va începe desbaterea budgetuluĭ și apoĭ probabilŭ vacanțele crăciunuluĭ.

---

ea. Apoĭ prin cele de maĭ înainte voiam numaĭ să statorescŭ conceptele așa precum se cuvine. Niciĭ nu-ți închipuescĭ, bunulŭ meŭ, câtŭ de bine și folositoriŭ este a restituí cuvintelorŭ însemnările lorŭ. Niciĭ nu-ți închipuescĭ, câte furturĭ nu s'ar întîmplá, dacă hoțuluĭ și-ar ḑice: „Lucrulŭ acesta este furatŭ.“ Dór omulŭ are o gróză firéscă de orĭ ce păcatŭ, și de aceea elŭ și învĕlue păcatulŭ într'unŭ vesmîntŭ maĭ înainte de ce l'ar împlini. Am cunoscutŭ unŭ omŭ, care-mĭ spunea, că a fostŭ bolnavŭ, și cândŭ s'a rensănĕtoșatŭ, voia să se apuce érăși de meserie, și de aceea și-a cumpăratŭ rĕșină, drotŭ și alte unelte. Eŭ l'am întrerupt întrebându-lŭ: „Dóră eștĭ pantofariŭ?“ „Nu,“ mĭ-a ḑisŭ elŭ, „ci rĕșina voiam să o ungŭ pre o pănură, ca să spargŭ cu ea fereștĭ.“ „Meseria“ luĭ era hoția, éră „uneltele“ îĭ eraŭ unelte de hoțŭ. Dar elŭ pentru lumea asta nu ar fi ḑisŭ niciĭ „meseriei“ sale niciĭ „uneltelorŭ“ sale pre nume. Și după ce celŭ puținŭ nóuĕ din ḑece părți din nefericirea nóstră avemŭ să o mulțămimŭ păcatuluĭ, este fórte de momentŭ și referitoriŭ la fericirea pămêntéscă, să restituimŭ cuvintelorŭ însemnările. Fă numaĭ pre ómenĭ, să ḑică pre nume faptelorŭ celorŭ ce ómeniĭ le numescŭ slăbiciuniĭ omenescĭ și le acoperŭ cu mantéua uneĭ iubirĭ creștine fătărite, — umanitate îĭ ḑicŭ eĭ, de nu mĕ înșelŭ, — și veĭ vedé, cum frica de osînda, ce ĭ-o ar dictá păcătosuluĭ societatea, îlŭ va face, să se feréscă de a nimici prin „slăbiciuniĭ omenescĭ“ de acelea fericirea sa și a altora.

Adecă m'aĭ înțelesŭ și ḑicĭ, că este ceva în lucru? Suntŭ fórte veselŭ. Așa dară întâiŭ: Asĕmĕnă-ți sórtea pururea cu sórtea acelorŭ ómenĭ, cărora după convingerea ta le merge maĭ rĕŭ ca ție. A dóua: Împlinesce tóte datorințele, nu numaĭ celea legale, ci și celea morale. A treia: Veḑĭ de-ți câștigă o profesiune bună și nu fugi de lucru. Nu aștepta, ca alțiĭ să-ți îmbunătățéscă sórtea, ci veḑĭ, de ți-o îmbunătățesce însu-ți. A patra: Nu-ți uitá, că tu nu poțĭ ceti de pre fața niciĭ uneĭ întîmplărĭ, dacă-ți este norocósă orĭ nenorocósă. Așa te veĭ feri de încredere și desperare și-ți veĭ câștigá putința de a sili întîmplările acelea, să-ți servéscă cu resultate și urmărĭ câtŭ se póte de bune. A cincia: Adă-ți pururea aminte, că preste tine dispune o provedință puternică și iubitóre, carea voesce binele tĕŭ și alŭ tuturorŭ, și fără de voea căreia niciĭ unŭ firŭ de pĕrŭ nu cade de pre capulŭ tĕŭ. A șésa: Cugetă, că tótă fericirea și nefericirea pământéscă suntŭ nisce lucrurĭ fórte efemere, carĭ se schimbă ca plóea și vremea bună, și că ele pentru câștigarea fericiriĭ vecînice suntŭ de o potrivă de lipsă.

Dacă te veĭ ține de regulele acestea, credŭ că-ți potŭ garantá și fericirirea pământéscă. Nu cercá deci fericirea acésta afară de tine. În inima ta cércă-o. Acolo a depus'o Dumneḑeŭ, și ea aștéptă numaĭ să întindĭ mâna și să o ieaĭ. Învĕțătura acésta scóte-o din următórea poveste indică:

Unŭ sultanŭ din Delhi era bolnavŭ de mórte. Astrologiĭ luĭ cetiră din stele, că elŭ se va însănĕtoșá îndată ce va îmbrăcá cămeșa unuĭ fericitŭ. Acésta e nimica, gândi sultanulŭ. Dóră curteniĭ luĭ îĭ spuneaŭ fórte desŭ, câtŭ de fericiți suntŭ supușiĭ luĭ. Marele vizirŭ porni deci cu însărcinarea de a aduce cu de grabŭ o cămeșe de aceea. Elŭ a și cutrieratŭ țara, dar — pre unulŭ îlŭ durea aicia, pre altulŭ acolo. Voia să se rentórcă la curtea sultanuluĭ, dar fără de cămeșa fericituluĭ. Cum mergea elŭ, auḑĭ într'o sară o cântare plină de voe. Elŭ pornesce în urma eĭ și află pre unŭ tăiătorŭ de lemne, cum ședea dinaintea colibeĭ sale, și muierea luĭ lângă elŭ, și unŭ pruncŭ în póla luĭ, și elŭ îĭ cântă, și alțiĭ prunciĭ se tăvăliaŭ prin érbă și se jucaŭ. „Fericitŭ eștĭ?“ îlŭ întrébă vizirulŭ. „Firesce că-sŭ fericitŭ,“ îĭ rĕspunde omulŭ. „Dór étă femeea mĕ iubesce, pruncii îmĭ crescŭ și-sŭ sănĕtoșĭ, coliba mĕ adăpostesce și Dumneḑeŭ se îngrijesce, să am lucru și să-mĭ potŭ nutri pre aĭ meĭ. Cum n'aș fi dar fericitŭ?“ „Dacă e așa, apoĭ dă-mĭ dar iute una din cămeșile tale. Sultanulŭ este bolnavŭ și are lipsă de cămeșa unuĭ fericitŭ.“ „Camese?“ întrébă omulŭ nostru cuprinsŭ de surprindere. „Cameșe? Îmĭ pare fórte rĕŭ, dar eŭ cămeșĭ nu am.“ Singurulŭ omŭ fericitŭ din împĕrăția Delhi nu avea cămeșe.

Și tu aĭ maĭ multe și totușĭ credĭ, că dacă aĭ avé încă cu una maĭ multŭ, aĭ fi fericitŭ!

Dar acum ajungă-ne povestile.

Până la începutulŭ anuluĭ viitorŭ decĭ o activitate de daĭ Dómne nu este în prospectŭ.

Atunci ar urma numaĭ decâtŭ la ordine proiectele pentru reforma administraţiuniĭ şi eventualŭ şi proiectele de natură bisericéscă, cum ar fi despre introducerea matriculelorŭ civile şi despre dreptulŭ matrimonialŭ.

Nu e vorbă, proiectele aceste ar fi de o însemnătate capitală. Dar esperinţa trecutuluĭ ne spune, că în desbaterea lorŭ nu interesele ţĕreĭ vorŭ fi dătătóre de tonŭ, ci numaĭ şi numaĭ considerantele de partidă.

Astfelŭ decĭ şi sesiunea parlamentară actuală va fi démnă de cele ce l-aŭ premersŭ. Va fi stérpă, fără valóre, fertilă póte numaĭ în scandale, cum amŭ maĭ vĕdutŭ.

De ce?

Amŭ spus'o de repetite orĭ. Întregŭ sistemulŭ nostru representativŭ este numaĭ o parodie. Parlamentulŭ ungarŭ nu este representanţa naţiuniĭ politice ungare, ci numaĭ a poporuluĭ magiarŭ. Firésca urmare este, că unŭ astfelŭ de parlamentŭ nu póte să represinte interesele adevĕrate ale totalităţiĭ locuitorilorŭ din ţară.

Şi ce este urmarea? Este, că ţara geme de nemulţămire. Precândŭ minoritatea locuitorilorŭ se îmbuĭbă în tóte deliciile puteriĭ, pre atunci maioritatea stă delăturĭ, privindŭ şi desfătându-se la vederea zăpăceliĭ, în care aŭ ajunsŭ domniĭ dela putere.

Sciŭ însă guvernanţiĭ şi compatrioţiĭ nostri magiarĭ, ce însémnă aceea, când fiiĭ patrieĭ se bucură de încurcările din ţara lorŭ? Însémnă, că se simţescŭ străinĭ.

Ĕră a se simţi străinĭ în ţara proprie, ăsta este blăstĕmulŭ celŭ maĭ mare, pentru că ăsta este simburele distrucţiuniĭ, din care trebue să rĕsară viforulŭ pustiitorŭ.

Suntemŭ la începutulŭ sesiuniĭ. Védă „părinţiĭ patrieĭ", ce sémănă!

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sânţia Sa Leonŭ XIII a primitŭ în 20 Septembre numĕróse telegrame şi scrisorĭ din tóte părţile lumiĭ, prin carĭ se condamnă ocuparea Romeĭ de către trupele italiene la 1870.

În Veneţia s'a ridicatŭ unŭ monumîntŭ întru memoria călugăruluĭ rebelŭ Paulo Sarpi. Acéstă faptă scandalósă a provocatŭ o indignaţiune generală între catoliciĭ italienĭ.

Comitetulŭ centralŭ pentru serbarea iubileuluĭ episcopescŭ alŭ Papeĭ, din causă că în unele state europene graséză cholera, a dispusŭ, ca peregrinările la Roma din străinătate să se începă numaĭ cu finea luĭ Octobre.

Macedonia.

Cu data de 6 Septembre v. se scrie din Bitolia (Monastir) ziaruluĭ „Tribuna", că Sultanulŭ a acordatŭ poporuluĭ românŭ dreptulŭ de a avé episcopŭ naţionalŭ. O irade imperială a sancţionatŭ acestŭ dreptŭ. După ce Greciĭ şi Bulgariĭ aŭ episcopiĭ naţionalĭ, erá lucru justŭ, că şi Româniĭ să aîbă atariĭ episcopiĭ. Ne putemŭ aşteptá acum la nóuĕ proteste şi uneltirĭ din partea Grecilorŭ, carĭ sub masca religiuniĭ se încércă a impune limba sa popórĕlorŭ creştine din imperiulŭ turcescŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta ţĕreĭ s'a deschisŭ Luni cu ceremoniile îndatinate. Ministriĭ — afară de contele Bethlen — toţiĭ aŭ fostŭ de faţă. Deputaţiĭ s'aŭ presentatŭ maĭ toţi. Presemnele discusiunilorŭ furtunóse, la carĭ are să se aştepte cabinetulŭ Szápáry, s'aŭ arĕtatŭ îndată după deschiderea dieteĭ. Preşedintele dându cetire autografuluĭ regescŭ, prin care se dispune alegerea membrilorŭ pentru delegaţiuni, deputatulŭ opoziţionalŭ Madarász a protestatŭ contra cetiriĭ zicendŭ, că aceea nu s'a anunţatŭ în programuiŭ şedinţeĭ prime. Cestiunea cetiriĭ s'a pusŭ la votŭ şi s'a primitŭ cu maioritate. Alegerea membrilorŭ pentru delegaţiuni a fostŭ Joĭ.

În casa magnaţilorŭ, care încă s'a deschisŭ Luni, s'aŭ alesŭ membriĭ delegaţiunilorŭ încă în şedinţa primă. Circulá faima, că în loculuĭ ministruluĭ a latere Szögyény-Marich, designatŭ de ambasadorŭ austro-ungarŭ la Berlin, va fi numitŭ contele Iuliŭ Andrássy.

Austria.

În dieta provincială a Bucovineĭ Româniĭ aŭ ajunsŭ în maioritate. Eĭ dispunŭ de 14 membri activĭ şi treĭ ospitanţi, adecă 17 membri, precândŭ „opoziţia unită" a Germânilorŭ, Polonilorŭ, Armenilorŭ şi Rutenilorŭ are numaĭ 14 membri. Acum póte lucrá dieta pentru promovarea intereselorŭ ţĕreĭ, fără a maĭ ţiné samă de apucăturile opoziţieĭ iubitóre de cértă şi scandaluri.

România.

Dlŭ Al. Lahovary, ministrulŭ de esterne alŭ Românieĭ, rentorcêndu-se din Francia, unde şi-a petrecutŭ timpulŭ de concediŭ, a rĕmasŭ şi în Viena treĭ dile. Ministrulŭ românŭ a avutŭ o întrevedere de o óră cu ministrulŭ nostru de esterne contele Kálnoky, ĕră din partea Maiestăţiĭ Sale Monarchuluĭ nostru i-s'a acordatŭ audienţă de o jumĕtate de óră. În 24 a l. c. a călĕtoritŭ dlŭ Lahovary la Sinaia, unde a presentatŭ omagiile sale regeluĭ Carolŭ şi şi-a reînceputŭ agendele oficióse. Precum se anunţă luĭ „Pol. Corr." din Bucuresci. acolo a fácutŭ o impresie bună primirea cordială, cu care a fostŭ onoratŭ ministrulŭ românŭ de cercurile politice din Viena.

Francia.

Centenarulŭ primeĭ proclamărĭ a republiceĭ francese dela 22 Sept. 1792 s'a serbatŭ în tótă Francia cu mare pompă. În Panteonulŭ din Paris — biserica secularisată a s. Genoveve — aŭ ţinutŭ discursurĭ pentru preamărirea republiceĭ ministrulŭ Loubet şi preşedintele camereĭ Floquet.

La congresulŭ socialistŭ din Marseille a luatŭ parte şi conducĕtorulŭ socialiştilorŭ din Germânia deputatulŭ Liebknecht, care a ziŝŭ între altele: „Noĭ socialiştiĭ nu cunóscemŭ cestiunĭ de naţionalitate. Noĭ numaĭ dóuĕ naţiuniĭ cunóscemŭ, a celorŭ avuţiĭ şi a proletariloră. Între Francesĭ şi Germanĭ se află unŭ rîŭ de sânge latŭ, la care noĭ suntemŭ nevinovaţiĭ. Inimiciĭ nostri aŭ vĕrsatŭ acelŭ sânge, care între noĭ socialiştiĭ nu formézá părete despărţitorŭ. Noĭ suntemŭ fraţi şi protestămŭ în contra răsboiuluĭ fratricidŭ dela 1870/71." Fructulŭ persecuţiunilorŭ bisericeĭ este aşa dară pentru republica francesă socialismulŭ internaţionalŭ.

Turcia.

Ambasada ruséscă din Constantinopolŭ s'a plânsŭ Porţiĭ pentru primirea favorabilă a luĭ Stambuloff de către Sultanulŭ şi pentru misiunea luĭ Gemal Bey la esposiţia bulgară din Filipopolŭ. Causa plângeriĭ este, că stările actuale din Bulgaria ar fi anormale şi nerecunoscute de puterĭ.

„Nordd. Allg. Ztg." scrie, că Rusia ar fi amenințatŭ Pórta cu ocuparea Armenieĭ ca pemnŭ pentru restulŭ desdaunăriĭ de răsboiŭ, ce Turcia datorescе încă Rusieĭ. Numitulŭ ziarŭ recomândă puterilorŭ europene iubitóre de pace, să constrîngă pre Turcia a plăti fără amânare desdaunarea restantă, ca astfelŭ să se previnŭ orĭ ce ingerinţă din partea Rusieĭ în afacerile interne ale imperiuluĭ otomanŭ.

În cercurile diplomatice se crede, că plângerile şi amenințările rusescĭ aŭ de scopŭ a împedecá primirea principeluĭ Ferdinand de către Sultanulŭ, care primire a fostŭ pusă la cale de Stambuloff.

Corespondinţe.

Bucuresci, 15 Sept. 1892.

Pre la începutulŭ vacanţelorŭ trecute din anulŭ acesta — fie ziŝŭ spre durerea drăgălaşilorŭ muncitorĭ din şcólă — cu o repejune fórte mare, s'a ventilatŭ prin ziarele din capitală şi în deosĕbĭ prin cele bisericescĭ cu o óre-care seriositate idea convocăriĭ unuĭ „sinodŭ ecumenicŭ alŭ bisericeĭ ortodoxe". Nu se vede încă nicĭ unŭ semnŭ în privinţa realisăriĭ acesteĭ ideĭ, totuşĭ meritá să ne oprimŭ puţinŭ asupra eĭ, căcĭ şi în stadiulŭ, în care se află până aci, ne oferesce câteva lucruri destulŭ de interesante.

Noutatea din cestiune, respândită mereŭ de vre-o câţiva aniĭ, a pornitŭ şi astădată din Constantinopolŭ prin mijlocirea ziaruluĭ grecescŭ „Adevĕrulŭ ecclesiasticŭ" (*Ἡ ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*), carele o însoţi şi cu unele amĕnunte preţióse. S'a ziŝŭ aşadar, că idea şi impulsulŭ convocăriĭ aşa numituluĭ sinodŭ ecumenicŭ s'ar datorí mitropolituluĭ Sêrbieĭ Michailŭ. Ĕr scopulŭ principalŭ alŭ Sinoduluĭ ar fi cestiunea călendaruluĭ, şi anume, „ca printr'o comună înţelegere a bisericelorŭ ortodoxe să se hotărĕscă cu maĭ mare precisiune sciinţifică ziua serbăriĭ Pascheluĭ ortodoxŭ, după realulŭ ecinopţiŭ de primăvară pre basa relativelorŭ hotărîrĭ ale sfintelorŭ canóne". Scopulŭ e mare şi frumosŭ, pentru-că manţinêndu-se actualulŭ, învechitulŭ şi de sciinţă deja condamnatulŭ călendarŭ Iuliană, preste vre-o câteva milĭ de aniĭ, de va maĭ trăí până atunci biserica ortodoxă, cum se esprimă odată „Romanulŭ", se va ajunge cu serbarea Pascheluĭ ortodoxŭ tocmaĭ pre la culesulŭ viilorŭ, când óuĕle se vorŭ pute roşí înmuindu-le în sucŭlŭ strugurilorŭ dubiţĭ. — Pentru studiarea propuneriĭ sêrbescĭ şi darea opiniuniĭ asupra eĭ, sinodulŭ patriarchalŭ alŭ „Mareĭ Biserice" a numitŭ o comisiune com-

pusă din archimandritulŭ Germanŭ, din profesorulŭ de istoria bisericéscă Caravanghelli şi din profesoriĭ de sciinţele fisice şi matematice Spatari şi Lianopolŭ, dela seminariulŭ patriarchalŭ. Diarulŭ bucurescénŭ *Amvonulŭ* vorbindŭ de acéstă notiţă în articolŭ de fondŭ, după ce observă, că „cestiunea intereséză pre tótă lumea nu numaĭ ortodoxă, şi nu numaĭ bisericéscă, ci şi civilă“, se grăbesce a „pune în vederea celorŭ în dreptŭ, ca să aĭbă grije, să însărcineze o comisiune de ómenĭ competenţi spre a studiá cestiunea acésta a călendaruluĭ, a ecinopţiuluĭ, ca atuncĭ cândŭ va fi trebuinţă de a se trimite representaţi, să nu fie, cum dice românulŭ, *„câne surdŭ la vînatŭ“*. Acéstă preocupare a confrateluĭ nostru faţă de prestigiulŭ representanţilorŭ bisericeĭ sale la sinodulŭ în speranţă este fórte justă; pentru-că dacă din nenorocire s'ar trimite bărbaţi de felulŭ celorŭ ce propuneaŭ maĭ astă-ĭérnă, în frunte cu unŭ anumitŭ dnŭ M. pentru îndreptarea călendaruluĭ ţinerea unuĭ congresŭ de învĕţaţi din tóte naţiunile, carele să caute din capulŭ loculuĭ „unŭ punctŭ centralŭ pentru lumea întrégă“, de unde să se mĕsure cu precisiune anulŭ solarŭ: atuncĭ a bună samă, că aceĭ representanţi vorŭ umblá şi vorŭ pĕţi la „sinodulŭ ecumenicŭ“ póte încă şi maĭ rĕŭ decâtŭ cânele surdŭ la vînatŭ.

În deplinŭ acordŭ cu confraţiĭ dela *Amvonulŭ* asupra acestuĭ punctŭ, mĕ dóre, dar nu potŭ fi şi asupra celuĭalaltŭ, că adecă cestiunea călendaruluĭ „intereséză pre tótă lumea nu numaĭ ortodoxă, şi nu numaĭ bisericéscă, ci şi civilă,“ care nu-ĭ încuiată între hotarĕle aşa disuluĭ ortodoxismŭ, este în clarŭ cu călendarulŭ ce-lŭ are şi se mândresce a puté dice şi repeţi despre elŭ ceea ce dicea cu sciinţa în mână ilustrulŭ astronomŭ şi matematicŭ Arago: „Reforma Gregoriană satisface cu tótă esactitatea necesară scopuluĭ, ce trebue să-lŭ aĭbă în vedere orĭ ce sistemŭ de intercalaţiune.“ [1]) De bună samă apoĭ, că acéstă lume mare şi înzestrată cu totŭ ce sciinţa are de superiorŭ, nu se va clătiná în convicţiunea sa prin eventuala împrejurare, că părintele Germanŭ şi on. sĕĭ consoţi se vorŭ încercá să prefacă în pulvere mărĕţa clădire a nemuritoruluĭ Pontifice Gregoriŭ XIII. Dacă însă aceea-şĭ lume mare are vre-unŭ interesŭ în ce privesce călendarulŭ, acela este ca să vĕdă câtŭ maĭ curêndŭ pre „Marea Biserică“ şi pre fetele, pre consóţele sau pre vecinele eĭ, cum voiţi strivindŭ cu desĕvârşire vechile prejudiţiurĭ şi apucându sub acestŭ respectŭ pre căile sciinţeĭ, întocmaĭ cum a fostŭ şi dorinţa Părinţilorŭ dela Nicea. Şi dacă părintele Germanŭ, consoţiĭ şi ajutătoriĭ sĕĭ din tóte părţile vorŭ avé curajulŭ de a se inspirá numaĭ de adevĕrulŭ sciinţeĭ şi de spiritulŭ pomeniţilorŭ Părinţi dela Nicea, numaĭ la acesta şi nu la altŭ resultatŭ vorŭ ajunge, şi atuncĭ departe de a preface în pulvere opera luĭ Grigoriŭ XIII, vorŭ depune şi eĭ pre dînsa o cunună de recunoscinţă şi de admiraţiune!

Pre lângă cestiunea călendaruluĭ confraţiĭ dela *Amvonul* dorescu, ca „sinodulŭ ecumenicŭ“ să se cuprindă şi cu alte lucrurĭ, şi „să formuleze canóne normative, potrivite cu trebuinţele moderne ale lumiĭ creştine“, şi acésta „spre a nu se maĭ oblectá de nimenĭ că biserica ortodoxă a cutăreĭ saŭ a cutăreĭ naţiunĭ nu stă pre temelie canonică, ci pre alte rîndueli, carĭ n'ar emaná din spiritulŭ canónelorŭ ecumenice“. Dorinţa şi mărturisirea acésta încă îşĭ are preţulŭ sĕŭ, căcĭ arată, câtŭ suntŭ de temeînice obiecţiunile celorŭ ce dicŭ, că biserica ortodoxă a cutăreĭ saŭ cutăreĭ naţiunĭ nu stă pre temelie canonică. Pentru-că dacă de faptă lucrurile n'ar sta astfelŭ, atuncĭ n'ar fi nicĭ o lipsă de a se formulá nóuĕ canóne normative, potrivite cu trebuinţele moderne ale lumiĭ creştine, carĭ să arete, că diferitele biserice ortodoxe staŭ pre rîndueli emanate din spiritulŭ canónelorŭ ecumenice. . . .

Încă ceva, şi apoĭ terminŭ. Din incidentulŭ desfăşuratŭ maĭ susŭ, diarulŭ aticŭ *Renascerea* a publicatŭ unŭ articulŭ, reprodusŭ şi de *Voinţa Bis. Rom.*, în care se dice maĭ întâiŭ, că „determinarea maĭ sciinţifică a dileĭ Pascheĭ nu este cu siguranţă“, dar că demersulŭ Mitropolituluĭ Sêrbieĭ are o altă însĕmnătate, arĕtându „o ardentă dorinţă, că legăturele bisericelorŭ ortodoxe independente suntŭ fórte strînse şi intime către capulŭ ortodoxieĭ şi armonia reală cârmuesce relaţiunile lorŭ“. Nu sciŭ întru câtŭ este exactă acéstă traducere, dar pre de-o parte sciŭ, că acele „legăturĭ fórte strînse şi intime“ staŭ numaĭ pre hârtie, ca şi, — mi-se ĭerte asĕmĕnarea, — racilĭ ţiganuluĭ; ér pre de altă parte aşĭ dorĭ, să ni-se spună, că cine şi cu ce dreptŭ a făcutŭ din „patrarchia ecumenică“ „autoritatea cea maĭ înaltă şi capulŭ ortodoxieĭ“? Nu cumva totŭ numaĭ acea nemĕsurată ambiţiune, ce a făcutŭ şi desbinarea de adevĕratulŭ capŭ alŭ adevĕrateĭ ortodoxiĭ, stabilitŭ de Christosŭ pre pământŭ? Maĭ multe, cândŭ mi-se va rĕspunde. — „Trebue să însĕmnămŭ,“ continuă diarulŭ aticŭ, „că între ortodoxĭ nu socotimŭ pre Bulgarĭ şi biserica lorŭ, carĭ neavêndŭ nimicŭ comunŭ către ortodoxie şi către întocmirile eĭ, de multŭ timpŭ turburŭ cestiunile carĭ atingŭ chiar esistinţa naţională şi libertatea religiósă a popórelorŭ creştine câte rĕmânŭ credincióse mareĭ biserice.“ Noĭ sciamŭ, că Bulgariĭ cândŭ s'aŭ ruptŭ de Constantinopolŭ făcêndu-şĭ unŭ exarchŭ naţionalŭ, independentŭ — cum aŭ făcutŭ maĭ înainte şi maĭ târdiŭ alţiĭ — aŭ fostŭ „escomunicaţi“ de „Marea Biserică“, dar că după aceea prin întrevenirea Rusieĭ érăşĭ s'aŭ împăcatŭ. Se vede însă, că dniĭ aticĭ sciŭ alte lucrurĭ şi aŭ alte părerĭ. Sĕracĭ Bulgarĭ cu biserica lorŭ cu totŭ! Aŭ ajunsŭ să nu fie socotiţi nicĭ între ortodoxĭ, precum nu suntŭ nicĭ între adevĕraţiĭ ortodoxĭ: adecă nicĭ în ceriŭ, nicĭ în ladă, ér purgatoriulŭ nu-lŭ admitŭ!

* * *

Pre cândŭ eŭ îmĭ rupeam capulŭ cu idea „sinoduluĭ ecumenicŭ“, a căreĭ realisare anevoe îmĭ va fi datŭ s'o vĕdŭ, îmĭ cădură dinainte vre-o câteva diare marĭ din capitală, carĭ, în frunte cu *Romanulŭ,* rîdeaŭ şi îşĭ băteaŭ jocŭ, căcĭ într'unŭ comunicatŭ alŭ *Monitoruluĭ oficialŭ* după-ce se desminţiseră scirile împrăştiate asupra iviriĭ cholereĭ în România, se dise, că în totŭ casulŭ autorităţile îşĭ vorŭ împlini datoria, — se adause creştinésca esclamare: „Dumneḑeŭ să ne ferescă!“ Ĕtă până unde amŭ ajunsŭ!

Da, să ne ferescă Dumneḑeŭ şi de choleră şi şi de asemenea „luminătorĭ“!

Salutare **Philalet.**

[1]) Vedĕţi »Unirea« Nr. 18 din 1892.

Convocare.

În înţelesulŭ §§-lorŭ 13 şi 14 din Statute, adunerea generală ordinară a Reuniuniĭ femeilorŭ române greco-catolice din Blaşiŭ e convocată pre Duminecă *29 Octobre st. n. a. c.* imediatŭ după S. Liturgie în sala de desĕmnŭ a gimnasiuluĭ din locŭ.

Preastimaţiĭ membri şi toţi ceĭ ce se intereséză de acéstă reuniune, suntŭ rugaţi cu totŭ respectulŭ a se presentá în numĕrŭ câtŭ se póte de mare.

Blaşiŭ, 27 Septembre 1892.

Rosa Munteanŭ, preşedintă. **Aurelĭŭ P. Bota,** secretarŭ.

Noutăţi.

Părăstasŭ *pentru fericitulŭ Mitropolitŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Butésa.* Corpulŭ profesoralŭ dela gimnasiulŭ confesionalŭ românŭ gr. cat. din Năsĕudŭ, după ce îşĭ esprimă durerea pentru perderea neaşteptată, dară cu atâtu maĭ adâncŭ simţită a preabunuluĭ şi neuitatuluĭ Părinte Mitropolitŭ, încunoscinţézĕ pre Ven. Capitulŭ mitropolitanŭ, cumcă în conferinţa profesorală dela 29 Augustŭ a. c. st. n. a decisŭ înarborarea flamureĭ negre la edificiulŭ gimnasialŭ, precum şi unŭ doliŭ de 2 sĕptĕmânĭ, ér la 4 Septembre a. c. st. n. s'a ţinutŭ unŭ părăstasŭ pentru repausulŭ sufletuluĭ mareluĭ defunctŭ.

Întru mărirea luĭ Dumneḑeŭ. *Ioanŭ Popudruschi,* de măestrie mĕsarŭ, şi consórta sa *Carolina* din Făgăraşŭ, aŭ donatŭ pentru biserica nóstră gr. cat. din comuna Rîşorŭ unŭ rîndŭ de vesminte preoţescĭ în preţŭ de 60 fl. v. a. Dumneḑeŭ să le resplătéscă înmiitŭ!

Fundaţiune pentru stipendiĭ. *Sp. dnă Ştefanŭ Antonescu,* preşedinte la scaunulŭ orfanalŭ alŭ comitatuluĭ Caraşŭ-Severinŭ, şi nobila sa soţie *Sp. dnă Sofia Antonescu n. Nicóră* încă în anulŭ. 1887 aŭ depusŭ spre fructificare la cassa comitatensă din Lugoşŭ 600 fl. v. a. cu intenţiunea, ca dela 1 Septembre 1894 din interesele după suma, la care se va fi ridicatŭ capitalulŭ de 600 fl. până în 1 Sept. 1894, să se creeze dóuĕ stipendiĭ egale pentru doĭ tinerĭ miserĭ, unulŭ gr.-cat. şi altulŭ gr.-orientalŭ, carĭ vorŭ studiá la gimnasiulŭ r. cat. din Lugoşŭ. În tenórea literelorŭ fundaţionale aprobate de către În. ministeriŭ r. u. de culte datŭ 26 Martiŭ Nr. 8894—1892. fundaţiunea se va administrá prin o comisiune constătóre din Vicecomitele ca preşedinte, protopopiĭ gr. or. şi gr. cat. din Lugoşŭ, directorulŭ gimn. şi din doĭ membri, unulŭ gr. cat. şi altulŭ gr. or., aleşĭ de congregaţiunea comitatensă. Raţiunile despre administrare se vorŭ aşterne în fiesce care anŭ la Înaltulŭ ministeriŭ. Pentru conferirea stipendiilorŭ comisiunea administrativă va publicá concursŭ şi prin votizare secretă în o şedinţă anume conchemată de preşedinte le va conferí celorŭ maĭ demnĭ concurenţi. Marinimoşiĭ fundatorĭ prin nobila lorŭ faptă şĭ-aŭ câştigatŭ unŭ titulŭ de recunoscinţă înaintea tuturorŭ Românilorŭ din comitatulŭ Caraşŭ-Severinŭ.

Esposiţia aranjată de *„Reuniunea sodalilorŭ români“* din Sibiŭ se deschide la 1 Octobre în Sibiŭ.

Producţiune teatrală în Blaşiŭ. Astădĭ în 1 Oct. se ţine în Hotelulŭ „Univers“ din Blaşiŭ o producţiune teatrală în favórea înfiinţăriĭ uneĭ Reuniuni de sodalĭ în Blaşiŭ. Piesele suntŭ: a) *Pĕlăria césornicaruluĭ,* comedie în 1 actŭ de E. de Gerardin, şi b) *Ruga dela Chisĕtĕu,* comedie poporală în 1 actŭ cu cântece şi jocŭ de I. Vulcanŭ. Preţurile de întrare: Locŭ I 80 cr. Locŭ II 60 cr. Stalŭ 40 cr. Începutulŭ la 8 óre séra.

Reuniunea română de cântări *din Petromani* a fostŭ disolvată de pretore cu forţă brachială sub cuvîntŭ, că nu are statute aprobate de ministerŭ.

Gimnasiŭ în Deşŭ. Duminecă s'a ţinutŭ în oraşulŭ Deşŭ o adunare poporală fórte cercetată — dice „Egyetértés“. — Ceĭ adunaţi aŭ hotărîtŭ cu unanimitate, că nu vorŭ cruţá nicĭ unŭ sacrificiŭ spre a înfiinţá în acestŭ oraşŭ unŭ gimnasiŭ superiorŭ. Se pare că orăşeniĭ din Deşŭ voescŭ să emuleze cu Gherlanii în cestiunea ridicăriĭ gimnasiuluĭ superiorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Religiunile „libĕrŭ cugetătorilorŭ".

III.

Religiunea Materialistului.

„Tótă lumea acésta nu este altceva decâtŭ resultatulŭ lucrăriĭ órbe a puterilorŭ fisice și chemice din materie. Afară de materia acésta cu puterile eĭ nu esistă absolutŭ nimicŭ."

În sentințele aceste scurte se cuprinde alfa și omega alŭ materialiștilorŭ. Ce nu se póte percepe cu cele cinci simțiri și nu e supusŭ legilorŭ fisice și chemice a materieĭ, precum Dumneḑeŭ, sufletulŭ, nemurirea, nu aŭ după eĭ nicĭ o esistință reală, ci suntŭ numaĭ nisce efecte ale fantasieĭ omenescĭ și ca atarĭ trebuescŭ și tractate. Sciința caută să afle legile puterilorŭ din materie, carea esistă în adevĕrŭ, și pentru aceea sciința și are valóre reală. Religiunea se pune pre aripele fantasieĭ, și-și creéză ṡie-și o lume nóuă cu alte puteri și legi diverse de ale materieĭ. Tótă lumea acésta a eĭ este numaĭ închipuită, de unde și religiunea, ce se ocupă cu ea, nu are nicĭ o valóre reală. Chiar pentru aceea sciința ajunge totŭ mereŭ în conflictŭ cu religiunea. Conflictulŭ acesta este conflictulŭ realităței cu închipuirea, conflictulŭ omuluĭ trézŭ cu omulŭ, ce viséză, de unde învingerea din urmă va fi a sciinței și nu a religiuniĭ, deși încă nu se póte prevedé timpulŭ, cândŭ se va întîmplá învingerea acésta. S'aŭ făcutŭ și se vorŭ maĭ face destule încercărĭ de a uní și împăcá sciința cu religiunea. S'aŭ finitŭ și se vorŭ fini tóte cu unŭ fiasco deplinŭ. Și pentru ce? Pentru-că sciința nu se póte împăcá nicĭ de cum cu aberațiunile fantasieĭ, nicĭ religiunea cu rigiditatea sciinței. Dacă sciința intră în domeniulŭ religiuniĭ, și în țara asta nóuă ținêndu-se de datina sa voesce să le judece tóte după legile eĭ, atunci dă la totŭ pasulŭ de contraḑiceri, pre carĭ nu le póte mistui. Dacă din contră religiunea intră în domeniulŭ sciinței, atunci trebue să o învirtă și să o sucéscă în tóte părțile, ca să și-o póte acomodá ṡie-și. Tractarea acésta nu póte să-ĭ placă sciinței, începe a se ópune religiuniĭ, de unde conflictulŭ e gata, și de o cam dată nu se póte delăturá decâtŭ prin armistițiulŭ acela curiosŭ, că fiesce care se întórce la ale sale în țara sa, și nu se maĭ interesézá una de ceealaltă. Din tóte conflictele acestea religiunea ese totŭ maĭ slabă, și sciința totŭ maĭ tare, până ce religiunea își va perde tótă puterea, ĕră sciința va devení autocrată și domnitórea absolută, dacă totuși considerându puterea fantasieĭ în omŭ, așa ceva este cu putință vre-odată.

Premiţêndŭ principiile aceste, carĭ suntŭ cuintesența materialismuluĭ rîḑêndŭ trebue să se întrebe omulŭ, că unŭ omŭ cu atarĭ principiĭ, ce religiune maĭ póte să maĭ aĭbă, saŭ ce prețŭ póte să maĭ punĕ pre religiunea altora?

Și acum în rĕspunsulŭ, ce-lŭ daŭ înși-și materialiștiĭ la întrebarea acésta, se vede, ce putere mare este religiunea în omŭ, câtŭ nicĭ inimiciĭ eĭ ceĭ maĭ înfocațĭ nu o potŭ negá.

După materialiștĭ materia produce totŭ în lume. Cândŭ ea ajunge în unŭ stadiŭ anumitŭ, atunci ni-se presentă ca plânta, ce cresce, se desvóltă, înfloresce și aduce fructe. Cândŭ ajunge în unŭ stadiŭ maĭ înaltŭ, atunci se presentă ca animalŭ, care simte și încâtva și resonézá. Cândŭ ajunge în unŭ gradŭ și maĭ înaltŭ, atunci se presentă ca omŭ, care cugetă. Cugetarea acésta îlŭ împinge la aceea, ca să se simțéscă întru tóte dependentŭ dela ceva, precum și este în adevĕrŭ. Cu atâta nu se mulțămesce, ci cugetându totŭ cĕrcă să scie, că ce e acelŭ ceva, dela care elŭ e dependentŭ? Neputêndu-lŭ numaĭ decâtŭ aflá, își închipuesce, că acelŭ ceva este o ființă preste lume, pre carea apoĭ o numesce Dumneḑeŭ. Nicĭ cu atâta nu se mulțămesce, ci voesce acum să se facă și plăcutŭ Dumneḑeuluĭ acestuia și să-l câștige bunavoință. Ca să ajungă la acésta, își alege calea cea maĭ scurtă prin aceea, că alérgă la jertfă și la rugăciune. Asta însă nu póte dură totŭ așa în infinitŭ. Deprinḑêndu-se în omŭ cugetarea totŭ maĭ tare, maĭ târḑiŭ începe a vedé, că acelŭ ceva, dela care depinde, nu este o ființă afară de lume, ci este însă-și materia cu puterile și legile eĭ, din carea stă lumea. Atunci începe a le studiá pre aceste, și din ce le studiéză maĭ tare și maĭ bine, din aceea vede totŭ maĭ bine, că nu depinde decâtŭ dela materie și dela puterile eĭ órbe fisice și chemice. Atunci idea despre unŭ Dumneḑeŭ afară de lume începe a devení în elŭ totŭ maĭ slabă, până ce póte că în urmă dispare de totŭ, și atunci apoĭ trebue să dispară și religiunea din lume. De unde religiunea nu este decâtŭ unŭ productŭ trecĕtorŭ alŭ materieĭ în omŭ, unŭ stadiŭ óre careva, în care se află materia câtva timpŭ, după-ce s'a presentatŭ în lume în formă de omŭ. Nu are însă nicĭ unŭ adevĕrŭ internŭ și nicĭ realitate obĭectivă. Întru câtŭ religiunea este unŭ productŭ óre care naturalŭ în istoria desvoltăriĭ materieĭ, trebuesce tolerată, cu atâtŭ maĭ virtosŭ, că pentru ceĭ maĭ mulțĭ ómeniĭ este unŭ surogatŭ, care suplinesce desfătările, ce le lipsescŭ. Trebuesce însă tolerată numaĭ până atunci, până cândŭ nu poftesce maĭ multŭ decâtŭ a fi considerată ca unŭ adevĕrŭ subĭectivŭ alŭ aceluia, ce o poșede. Cândŭ din contră ea se încumetă a cercá să-și câștige valóre de adevĕrŭ obĭectivŭ, atunci trebue combătută cu tóte puterile, fiindŭ ea numaĭ o halucinațiune privată, care dacă ar fi considerată de adevĕrŭ obĭectivŭ, ar fi unŭ morbŭ sufletescŭ alŭ omenimiĭ.

Religiunea materialistuluĭ, precum se póte vedé din aceste, în formă este multŭ maĭ radicală decâtŭ a panteistuluĭ și a deistuluĭ. Căcĭ precândŭ panteistulŭ crede într'unŭ Dumneḑeŭ realŭ, însă inconsciŭ, care nicĭ nu-ĭ póte stricá, nicĭ nu-ĭ póte folosí, ĕră deistulŭ într'unŭ Dumneḑeŭ realŭ, conscĭŭ de sine și personalŭ, însă care nu se interesézá de locŭ nicĭ de lume, nicĭ de omŭ, pre atunci materialistulŭ considerá pre Dumneḑeŭ numaĭ ca pre o închipuire a fantasieĭ omenescĭ, de care omulŭ trebue să se scape cu ajutorulŭ sciinței. În fondŭ însă nu este nicĭ o deosĕbire între panteistŭ și deistŭ de o parte, și între materialistŭ de altă parte. Căcĭ în urmă totŭ atâta valóre morală are unŭ Dumneḑeŭ, care nu esistă decâtŭ în închipuirea mea, ca și unŭ Dumneḑeŭ impersonalŭ, care nicĭ nu mĕ póte cunósce, necum să-mĭ pótă ajutá saŭ stricá ceva, și unŭ Dumneḑeŭ, care nu-mĭ are de locŭ grijea. Religiunea panteistuluĭ, a deistuluĭ și a materialistuluĭ nu este altceva decâtŭ unŭ ateismŭ mascatŭ și îmbrăcatŭ în frase, ca să nu fie prea odiosŭ. Și totuși tóte treĭ maĭ cutézá a se numí religiuniĭ!!!

Materialistulŭ, precum amŭ vĕḑutŭ, consideră religiunea și credința în Dumneḑeŭ numaĭ ca pre o închipuire a omuluĭ încă nu de ajunsŭ cultivatŭ, care vĕḑêndu-se în lume dependentŭ dela o putere necunoscută, numesce puterea acésta Dumneḑeŭ și crede, că e diversŭ de lume și preste lume. Studiându pre încetulŭ materia, puterile și legile eĭ, se convinge, că acelŭ ceva, dela care depinde, nu este altŭ ceva decâtŭ materie, din care stă lumea, și atunci apoĭ eliminézá pre Dumneḑeŭ din sfera cugetării sale.

Însă óre esperința de tóte ḑilele dă dreptate materialistuluĭ? Óre în adevĕrŭ toțĭ ceĭ ce cunoscŭ materia cu puterile și legile eĭ, precâtŭ se potŭ cunósce, nu maĭ voescŭ să scie de Dumneḑeŭ? Óre a cunoscutŭ natura și a străbătutŭ în arcanele eĭ orĭ și care materialistŭ de astăḑĭ maĭ adâncŭ ca geniulŭ Newton? Și totuși Newton pre lângă tóte imposantele luĭ cunoscințe fisice despre esistința luĭ Dumneḑeŭ a fostŭ chiar așa de convinsŭ ca și despre teoria gravitațiuniĭ universale, ce o a aflatŭ elŭ. Saŭ óre cercurile acelea, pentru carĭ numaĭ materia esistă, se potŭ ele apĕrá deplinŭ de credința într'o putere preste materie și domnitóre preste ea? Chiar necredinciosulŭ nostru vécŭ ne pune înaintea ochilorŭ superstițiunea cea mare și credința în puterĭ mistice, ce domnesce prin clasele materialiștilorŭ în cetățile marĭ. Ĕră spiritismulŭ grasézá maĭ tare în cercurile materialiste, precândŭ din cercurile credincióse este de totŭ eschisŭ. Dovada cea maĭ învederată, că religiunea și credința în Dumneḑeŭ nu este numaĭ o halucinațiune, ci este o lipsă a sufletuluĭ omenescŭ, o convicțiune óre care intimă a omuluĭ despre unŭ adevĕrŭ obĭectivŭ. Precâtŭ de nerĕsturnabilă este de pildă convicțiunea omenéscă, că bunulŭ moralŭ este de împlinitŭ și rĕulŭ de încunjuratŭ, și adevĕrulŭ obĭectivŭ alŭ convicțiuniĭ acesteia nimenĭ nu cutézá a-lŭ negá, chiar așa de nerĕsturnabilă este și convicțiunea despre esistința uneĭ ființe preste materie. Precum cea dintâiŭ se póte întunecá câte odată în singuraticĭ, fără ca pentru aceea să i-se pótă negá adevĕrulŭ eĭ obĭectivŭ, chiar așa se póte și cea de a dóua întunecá câte odată, fără ca pentru aceea adevĕrulŭ eĭ obĭectivŭ să sufere ceva. Ce este așa generalŭ în sufletulŭ genuluĭ omenescŭ, aceea nu póte fi închipuire, nicĭ joc alŭ fantasieĭ, ci numaĭ adevĕrulŭ obĭectivŭ, pre care chiar și dintre materialiștĭ în urmă mulțĭ aŭ trebuitŭ să-lŭ recunóscă.

Eufrosina.

I.

Ḑina lebedelorŭ.

Anevoe veĭ aflá unŭ petecŭ de pământŭ care să fie maĭ plăcutŭ ca prietinosulŭ sătuleț Roche-aux-Fleurs de sub ceriulŭ celŭ blândŭ alŭ Provenceĭ. Satulŭ este așeḑatŭ într'o vale largă, împrejurată din tóte părțile de stîncĭ. În mijloculŭ văiĭ este unŭ lacŭ încununatŭ jurŭ împrejurŭ de o cunună de plopĭ și de sălcĭ. Icĭ colé se vĕḑŭ insule mititele presărate pre luciulŭ laculuĭ, carĭ cu verḑeța lorŭ strălucescŭ asemenea smaragḑilorŭ. Casele se razimă de délŭ, pólele căruia le spală apa laculuĭ. Pre vîrfulŭ délului se înalță unŭ castelŭ. Din ferestrile luĭ ți-se deschide o priveliște încântătóre preste vale, stîncĭ, lunci și agri, preste luciulŭ laculuĭ și preste satulŭ ziditŭ amfiteatrulŭ.

În fața castelului ședea într'o diminéță în umbra uneĭ filigoriĭ naturale unŭ tinĕrŭ și respirá cu plăcere aerulŭ celŭ plinŭ de aróme ale florilorŭ. Elŭ ĕrá ca de dóuĕ ḑecĭ de anĭ. Fața luĭ frumósă, pirlită puținŭ de sóre, o împrejurá pĕrŭ brunŭ undulătorŭ, și din fața luĭ priviaŭ prietinosŭ nisce ochĭ plinĭ de viéță. Trupulŭ robustŭ și bine făcutŭ îĭ ĕrá îmbrăcatŭ în vesminte sure de turistă. Pre genunchĭ ținea o mapă, în care schiță cu mână sigură castelulŭ.

Elŭ lucrá cu bună voe, și în vreme ce aruncá privirea la castelŭ și apoĭ la desemnŭ, gura îĭ cântá încetinelŭ. Și cum privirea îĭ totŭ călătorésce, de o dată se opresce la o insulă mică.

Dela insulă se depărtézá o luntriță. Dóuĕ lebede tragŭ luntrița. O fată tinĕră îmbrăcată într'o haină vînĕtă ușóră ține frînele în mână. Ca din poveste.

„Numaĭ asta maĭ lipsia!" ḑice tinĕrulŭ. „O ḑină locuesce pre insula aceea. Óre înfrednici-mĕ-va de cunoscința sa?"

Elŭ privesce după luntriță. Acésta dispare într'unŭ golfŭ, dar acușĭ se rentórce fără de ḑină. Tinĕrulŭ se gândesce, ce să facă. Resultatulŭ este, că elŭ ĕrá se așeḑă pre scaunulŭ de pétră.

„Nu," dice elŭ, „în apropiare dina póte că ar perde totă farmecalŭ." Şi lucră mai departe.

O zuruitură îi atrage atenţia. „Óre ea să fie?" se întrebă artistulŭ diletantŭ.

Ceea ce apare, nu este dină, ci o ţerancă corpulentă. Ea pórtă o corfă grea pre capŭ şi sue cărarea oftândŭ greŭ.

„Buna mea," îi dice tinĕrulŭ, „puté-mi-aĭ spune, cine locuesce pre insula aceea?"

„Unde? Acolo? Lebedele castelului."

„Şi dina lebedelorŭ?"

„Ce poftescĭ?"

„Vreŭ să dicŭ, fata aceea, carea a trecutŭ numaĭ acum preste lacŭ într'o luntriţă trasă de lebede."

„O, aceea este fata luĭ Lerinval. Nebunatica de ea nu maĭ scie ce să facă de rĕsfăţată ce este."

„Rĕmasŭ bunŭ, dina lebedelorŭ," dice tinĕrulŭ întru sine, şi apoĭ se îndréptă cătră femee întrebându-o: „Unde locuesce?"

„Colo în castelulŭ Couronne. Dóră nu petrecĭ de multŭ pre aicĭ? Lerinval adecă este cunoscutŭ pretutindenea, — prea cunoscutŭ."

„Dór nu-ĭ este pĕtată viaţa?"

„Pĕtată? Cu milĭ de pete. Dar asta-ĭ o poveste lungă. Aci în satŭ nu este omŭ, care n'ar muri maĭ bucurosŭ de fóme, decâtŭ să priméscă dela elŭ o para."

„Dar nu cumva şi-a câştigatŭ averea éc'aşa?"

„Credŭ deŭ eŭ. Este republicanŭ şi a făcutŭ totŭ felulŭ de grozăveniĭ. Înainte de asta cu patruspredece anĭ a venitŭ aci cu fetiţă-sa şi cu puţinĭ servitorĭ. Castelulŭ erá pustiŭ. Elŭ l'a cumpăratŭ. Nobilimea din jurŭ nu-şĭ face trébă cu elŭ. Aşa şi-a adunatŭ dar tovarăşĭ dintre republicanĭ. Suntŭ ómenĭ, cu carĭ să nu staĭ de vorbă. Une orĭ parcă-sŭ turbaţĭ."

„Şi fata?"

„O, fata în sine nu este rea. Ea locuesce în aripa drépta a castelului şi pribegesce câtŭ e diuliţa prin câmpŭ. Une orĭ ajunge şi în biserică. Dar toţĭ o încunjură."

„Veţĭ, asta-ĭ nedreptate. Ce are ea de-a face cu crimele tătâne-sĕŭ?"

„Ce să dicŭ, domnulŭ meŭ? Prunci aŭ să pórte vina părinţilorŭ."

Unŭ strigătŭ se aude din tufişŭ. Tinĕrulŭ şi femeea privescŭ într'acolo, dar nu vĕdŭ fără numaĭ o bucată de stofă vînĕtă pre o tufă de spinŭ.

„De ce aĭ grăitŭ aşa de tare?" dice tinĕrulŭ cătră femee.

„Ce are de-a face? Ea totuşĭ va trebui să audă, că tatălŭ eĭ este unŭ Caĭnŭ."

„Unŭ Caĭnŭ?"

„Nu sciŭ, domnulŭ meŭ. Ómeniĭ povestescŭ multe."

Femeea se duce maĭ departe. Ĕră tinĕrulŭ de noŭ se apucă de lucru.

„Câtŭ de frumosŭ! Parcă vĕdŭ castelulŭ într'o oglindă," dice o vóce voiósă în dosulŭ luĭ.

Elŭ se întórce şi vede — pre dina lebedelorŭ, o fată de pre la marginea dintre pruncie şi fetie. Fata este sveltă, faţa eĭ parcă este suflată cu colórea roselorŭ, şi pĕrŭ blondŭ şerpuesce în jurulŭ eĭ până pre umerĭ. Şi din faţa acésta privescŭ nisce ochĭ vineţĭ cu sinceritate nespusă. Asta erá dina lebedelorŭ.

Elŭ se ridică şi se plécă înaintea eĭ. „Prea multă onóre, domnişóră, că învrednicescĭ lucrarea mea de atenţia dtale."

„Te rogŭ, domnule, continuă. Voiŭ să te vĕdŭ lucrându."

Şi ea privesce la elŭ, cum lucră.

„O, de aşĭ sci şi eŭ să desemnezŭ! Nu mĭ-ar fi aşa de urîtŭ."

„Ce, domnişóră, nu-şĭ place viaţa aci?"

„O, suntŭ totŭ singură. Nimenĭ nu vre să stea de vorbă cu mine. Tatălŭ meŭ — şi elŭ totuşĭ n'a făcutŭ niměnuia nicĭ unŭ rĕŭ."

Tinĕrulŭ privesce la ea cu compătimire.

„Sunt numaĭ vorbe góle," dice elŭ. „Vorŭ încetá şi ele."

„Dar ele ţinŭ acum deja de multĭ anĭ. Cândŭ vreŭ să le daŭ unŭ darŭ orĭ să le dicŭ o vorbă bună, eĭ se întorcŭ dela mine cu dispreţŭ. Şi dacă mĕ apropiŭ de prunci, eĭ îşĭ părăsescŭ joculŭ şi fugŭ care în cătrăŭ."

„Te compătimescŭ din inimă, dar —

„Ce dar?"

„ — dar mamă-mea m'a învĕţatŭ, să nu judecŭ pre nicĭ unŭ nevinovatŭ."

„Trăesce încă mama dtale?"

„Mulţămescŭ luĭ Dumneḑeŭ, da!"

„Ce fericitŭ eştĭ! Eŭ n'am cunoscutŭ pre mama mea, şi nimenĭ nu-mĭ povestesce despre ea, şi dacă întrebŭ pre tata, elŭ îmĭ dice, să tacŭ. Câtŭ de dulce póte fi, ca să împărtăşescĭ mameĭ tóte, chiarŭ şi nebuniile inimeĭ, fără ca ea să se supere."

„Da, eŭ am încă pre mama mea! Ea este vĕduvă. Tatălŭ meŭ a căḑutŭ luptându-se alăturea cu mine pentru regele sĕŭ. Veḑĭ aci pre fruntea mea urma ranеĭ?" şi elŭ îşĭ ridică pĕrulŭ de pre frunte. „Rana asta am primit'o în lupta aceea. Tatălŭ meŭ a muritŭ binecuvîntându-mĕ, ér pre mine m'a scăpatŭ Dumneḑeŭ şi grija mameĭ."

„O, ce durerosŭ ar fi fostŭ, să pérḑă de odată soţŭ şi feciorŭ! Locuesce dór în apropiere?"

„Nu, ea locuesce departe în Poitou şi în Paris." Elŭ începe să-şĭ adune uneltele de desemnŭ. Ea privesce la elŭ şi dice:

„Dta de sigurŭ sciĭ multe."

Întrebarea asta naivă deştéptă surisulŭ luĭ. Dară ea îi dice:

„Óre puté veĭ rĕspunde la tóte întrebările, carĭ ţi-le voiŭ pune?"

„Dumneḑeulŭ meŭ, ăsta va fi unŭ lucru fórte greŭ. Adevĕratŭ că ómeniĭ şĭ-aŭ datŭ multă silinţă, ca să facă din mine unŭ omŭ învĕţatŭ."

„Totuşĭ credŭ, că îmĭ veĭ rĕspunde maĭ bine ca tata şi Catarina. Suntŭ lucruriĭ, carĭ îi aducŭ în furie, cândŭ îi întrebŭ de ele."

„Şi anume?"

„Cine a făcutŭ sórele şi florile acestea, — şi lacŭlŭ şi lebele şi — pre mine?"

„Cine altulŭ afară de Dumneḑeŭ?"

„Şi unde locuesce Dumneḑeŭ? În biserică?"

„Dar acestea suntŭ întrebărĭ, la carĭ ţĭ-ar puté rĕspunde orĭ care pruncŭ din satŭ."

„Dar aceia nu staŭ de vorbă cu mine."

„Dumneḑeŭ locuesce colo susŭ de-asupra sóreluĭ şi stelelorŭ, dar vede tóte, chiarŭ şi muscuţa asta. Acésta o scie fiesce cine."

„Asta nu o precepŭ! Toţĭ prunciĭ o sciŭ, şi mie nu mĭ-a spus'o nimenĭ. Dta trebue să vinĭ la noĭ în castelŭ, de nu cumva—"

„Ce?"

„—de nu-ţĭ este cumva rușine de noĭ."

„Nu, nu mĕ judecá aşa. Voiŭ veni, dacă mĭ-o va concede tatălŭ dtale."

„De ce să nu ţĭ-o concédă? Eŭ n'am nicĭ unŭ prietinŭ, precândŭ elŭ are destulŭ. Dar — cum te chémă?"

Tinĕrulŭ îşĭ deschide mapa şi-ĭ arată numele sĕŭ. Chipurile le făcea pre sama mameĭ sale şi de aceea le însemna numaĭ cu numele sĕŭ de botezŭ.

„Armand! Ce nume frumosŭ! Nu l'am auditŭ nicĭ odată."

„Nu e mirare," dice tinĕrulŭ, „dacă n'aĭ auditŭ nicĭ numele luĭ Dumneḑeŭ. Dar concedĭ, să-ţĭ oferescŭ chipulŭ acesta alŭ castelului?"

Obrajiĭ i-se roşescŭ. „Nu, este prea frumosŭ!"

„Fie! Eŭ îlŭ voiŭ maĭ face încă odată. Dar acum conceḑi-mĭ, să-ţĭ sciŭ şi eŭ numele?"

„Numele meŭ? Nimenĭ pre lume nu-lŭ pórtă afară de mine: Eufrosina Lerinval."

„Ce spui? Numele Eufrosina eŭ l'am maĭ auditŭ."

„Aşa? Veḑĭ dar, câtŭ de puţinŭ sciŭ. Aşa dară viniĭ la noĭ?"

„Fără îndoélă. Mâne voiŭ fi aşa de cutezătoriŭ."

„Aşa dar la revedere!" dice ea şi se depărtéză repede pre délŭ în susŭ.

„O adevĕrată dină," dice artistulŭ adunându-şĭ utensiliile. „Lumina feţeĭ eĭ este curată ca lumina uneĭ stele. Pată de vinovăţie nu este pre inima eĭ."

Colo susŭ dina îi maĭ face unŭ semnŭ de rĕmasŭ bunŭ şi apoĭ dispare în castelŭ.

II.

Dorĭ de ḑi.

„O, cum mĕ dóre capulŭ!" dice Lerinval, unŭ bărbatŭ cam de cincideci de anĭ. Tótă înfăţişarea luĭ erá a unuĭ omŭ durŭ şi selbaticŭ.

„Nu e mirare după orgia de asară," îi replică o muere hidă, carea şedea indispusă într'unŭ scaunŭ cu braţe. „Ţi-ar puté fi rusine!"

„Pentru ce? Ce aşĭ puté se facŭ alta în lumea asta plină de urîtŭ?"

Atunci întră Eufrosina fără sgomotŭ ca o dină în chilie, asemenea uneĭ rade de sóre, ce străbate prin feréstă. Ea îi légă ochiĭ cu mânile.

„Lasă-mĕ, Eufrosino! Mĕ dóre capulŭ," îi dice tatălŭ eĭ.

„Privesce tată!" dice ea deslegându-ĭ ochiĭ şi ţinêndŭ înaintea lorŭ desemnulŭ.

„De unde-lŭ aĭ? Este fórte succesŭ."

„Unŭ pictorŭ mi-l'a dăruitŭ colo josŭ lângă ţermurulŭ laculuĭ. Elŭ erá aşa de bunŭ şi avea maniere nespusŭ de prietinóse. Eŭ l'am invitatŭ, să vină astăḑĭ aci."

„Şi cum se chémă omulŭ acela minunatŭ?"

Eufrosina îi arătă numele scrisŭ cu litere roşiĭ pre desemnŭ, dar sări înapoĭ cuprinsă de spaimă, cândŭ vĕḑŭ, ce efectŭ aŭ literele acelea asupra tătâne-sĕŭ.

Elŭ îngălbeni, sări îngrozitŭ de pre scaunŭ şi apoĭ ér se lăsă pre elŭ tînguindu-se.

„Ce-ĭ este?" întrebă bĕtrâna.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Elemente de Geometrie pentru anĭ din urmă aĭ şcoleĭ poporale, pentru şcóle civile, cursurĭ de repetiţie şi de adulţĭ etc. de Demetriŭ Dogariŭ şi Ionŭ Dariŭ. Editura librărieĭ Nic. I. Ciurcu în Braşovŭ. Pag. 48 în 8°. Preţulŭ 20 cr. v. a.

Economie.

Mustŭ de mere. E cunoscutŭ, că merele conţinŭ mai multŭ fosforŭ decâtŭ ori carĭ alte póme. Pre lângă aceea conţinŭ anumite acrimĭ, prin ce aŭ proprietatea de a curăţĭ sângele. Poporulŭ nostru pre unele locurĭ pregătesce din mere oţetŭ, străinii prepară din ele şi mustŭ şi vinŭ. Mustulŭ de mere servesce ca medicină în contra multorŭ morburĭ. Anume se amestecă laolaltă mustŭ de mere, vinŭ de mere, lapte şi apă în cuantităţĭ egale şi se încăldescŭ bine până aprópe de punctulŭ ferberiĭ, apoĭ se străcură prin o pânzătură curată. Acésta soluţiune, îndulcită cu zăharŭ după trebuinţă, s'a dovedităŭ folositóre celorŭ ce pătimescŭ de scrofule, morbŭ de plumânĭ, tusă îndelungată, morbŭ de stomacŭ, intestine şi de ficatŭ. Cei mai slabĭ potŭ bé cam 3 lingurĭ pre di, ér cei mai robuştĭ şi mai multŭ. Atâtŭ mustulŭ câtŭ şi vinulŭ de mere subţiatŭ cu apă servescŭ şi ca beuturĭ răcoritóre mai alesŭ pentru ceĭ ce suferŭ de ferbinţélĭ.

Depósite de vinurĭ italiene în Austro-Ungaria. În urma ridicărĭĭ taxeĭ de importŭ pentru vinurile de provenienţă italiană se vorŭ înfiinţa marĭ depósite de atarĭ vinurĭ în Viena, Budapesta, Triest, Fiume, Gratz şi Praga. Din Triest se anunţă, că acolo s'ar fi făcutŭ deja acorduri însemnate pentru cumpărarea vinurilorŭ italiene şi că din portulŭ Marsala arŭ fi plecatŭ pentru Triest mai multe năĭ încărcate cu vinŭ. E lucru firescŭ, că concurinţa vinurilorŭ italiene va avé mare influinţă asupra preţurilorŭ vinurilorŭ nóstre.

Producţiunea de grâŭ a Franciei în 1892, după cum află „Bulletin des Helles", face 102.409,950 hectolitre, cam cu 6½ milióne de hectolitre mai puţinŭ de cum e producţiunea medie. Ce privesce însă cualitatea, grâulŭ din anulŭ acesta apasă 78 kg., precândŭ în aniĭ comuni abia apasă cam 75 kg. Consumându-se în Francia pre fiesce care anŭ cam 122 milióne de hectolitre grâŭ, trebue să se mai impórte din străinătate la 20 de milióne hectolitre.

Scóterea din circulaţiune a banilorŭ de argintŭ m. o. Prea Veneratulŭ Consistoriŭ episcopescŭ din Lugoşŭ în cercularulŭ Nr. 1836—1892 aduce la cunoscinţa Ven. Clerŭ, că prin ordinaţiunea În. ministerŭ r. u. de finanţe Nr. 2486 a. c. cu 31 Dec. 1892 se scotŭ din circulaţiune respective nu se mai primescŭ la oficiile vamale solutóre următoriĭ banĭ de argintŭ monetă convenţională: Talerii à 1 fl., talerii à 2 fl., banii mai noĭ de câte 20 cr. (huszas), banii mai vechĭ de câte 20 cr., banii ceĭ de câte 10 cr., ceĭ de câte 3 cr., talerii coronaţi, ½ şi ¼ de taleri coronaţi. Ceĭ ce aŭ atarĭ banĭ, să-ĭ schimbe până la finea luĭ Decembre 1892, căcĭ altcum vorŭ avé în eĭ perdere cam de 25 %.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

☛ Chiar' acum a eşit de su tipariŭ ☚

Calendarul „Aurorei"

(25) 3—3

pre anul comun 1893.

Cu portretul Episcopuluĭ **Inocenţiu M. Clain** — ca premiŭ — şi alte multe ilustraţiunĭ frumóse.

Din cuprinsul variat şi interesant al acestuĭ Calendar, însemnăm aicĭ:

Partea Calendaristică: Cronologia pe anul 1893. — Păscălia pe anul 1893. — Sĕrbătorile şi alte dile schimbătóre la rĕsăritenĭ şi apusenĭ. — Posturile. — Regentele an. 1893. — Eclipsele séu întunecimile. — Ceie patru anutêmpurĭ astronomice. — Semnele pentru fasele luneĭ. — Calendariul iulian-gregorian. — *Meteorologie:* Fasele lunei. — Schimbarea têmpuluĭ după planete. — Târgurile (după datele oficióse cele mai din urmă.) — Îndreptariŭ financiar. — Serviciul postal şi telegrafic.

Partea de cetit: In but. (Novelă). — Cântec păstoresc. (Poesie.) — Un prânz la Absolon Vultur. (Novelă). — Berina fidenţiată. (Versiune.) — Ce n'am vĕdut? (Poesie.) — *Higienă:* Câteva reguli pripitóre la crescerea copiilor. — Despre somn. — Despre curăţirea corpului. — Despre locuinţă. — Veselina. (Poesie.) — Idyla modernă. (Poesie.) — Care cărăuşiă e cea mai bine resplătită? (Tractat economic.) — *Notiţe folositóre:* Flórea de Salcâm. — Rumul ca medicament în contra frigurilor de lapte la vacĭ. — Conservarea oualor. — Cele mai bune murăturĭ de castraveţĭ. — Esenţa de trandafirĭ. — Trecerea sughiţuluĭ. — Suprimarea dorerei în casurĭ de arsurĭ — Metoda de a nu mirosi şi fumega lampa. — Albirea lânei. — Curăţitul vaselor. — Spălarea coloriĭ materiilor. — Curăţitul sobelor de fer. — Poleirea mobilelor. — Mijloc pentru de a cunósce aurul. — *Glume:* (Ilustrate): Mare-a disu-o. — Înţelepţiune de scolar. — Turcesce. Urmarea crescerei de modă. — O anecdotă istorică. — Bolnava vană. — Când se face dreptate. — Prosa pensionatului. — La poliţie. — O observare. — Căreia-i curiséză? — Desamăgire. — Ciungul, ologul orbul şi golanul. — Şi-a ajuns scopul. — Vechimea sciinţelor. — Publicaţiunĭ.

Se póte procura dela Tipografia „Aurora" A. Todoran în Gherla — Szamosujvár câte un esemplar cu 30 cr. + 5 cr. portopostal; ér' 6 esemplare procurate de-odată costă numai 1 fl. 60 cr. spedate franco.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale Imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

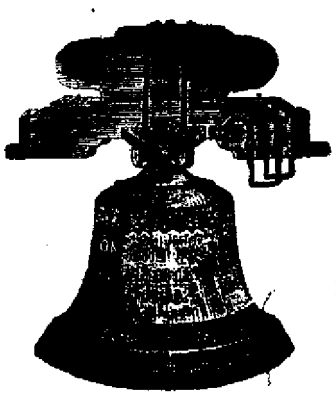

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă şi pumpe pentru fântâni.

(4) 37—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭri se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 17—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţuluĭ Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stiohare** diaconescĭ **Flamure** pentru bisericĭ şi reuniunĭ. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompieri, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

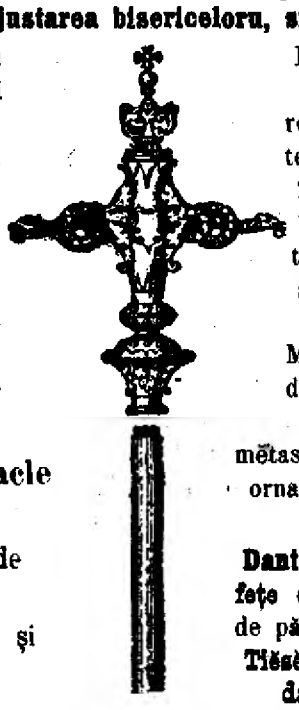

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **candele.**

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodărĭ de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate

Dantele besericesci, feţe de altariŭ, cruci de părete şi de scólă. **Tĭesĕturi bisericesci, damasturi** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cataloguri de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 8 Octobre 1892. Numĕrulŭ 41.

Dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ.

VII.

(+) Dreptulŭ Cleruluĭ nostru de a-şĭ alege Archiepiscopŭ nu se póte trage la îndoélă sub nicĭ unŭ pretextŭ, ceea ce amŭ dovedit'o cu cele desfăşurate în numerii precedenţi aĭ „Unirii".

Este însă întrebarea, că în ce modŭ concurge Clerulŭ nostru la alegerea Mitropolituluĭ? Saŭ cu alte cuvinte, carĭ dintre preoţiĭ nostri suntŭ îndreptăţiţi a-şi da votulŭ sĕŭ la alegere?

Din Conciliile nóstre provinciale dela aniĭ 1872 şi 1882 numaĭ atâta scimŭ, că membriĭ capitululuĭ mitropolitanŭ şi protopopiĭ *aŭ votŭ virilŭ* la alegerea Mitropolituluĭ, ér parochiĭ aŭ dreptŭ a luá parte în *modŭ mijlocitŭ* la acéstă alegere, precum amŭ accentuatŭ şi în numĕrulŭ 39 alŭ „Unirii". Însă în aceste dóuĕ Concilii nu ni-se spune în detaiŭ şi hotărîtŭ modulŭ, în care purtătoriĭ oficiilorŭ parochiale aŭ să participe *mijlocitŭ* la alegere, nicĭ nu ni-se indigitézĕ procedura, ce ar trebuí să o urmămŭ la alegerĭ. De aceea ca să scimŭ în detaiŭ şi cu precisiune modulŭ, în care Clerulŭ nostru participă la alegerea Mitropolituluĭ sĕŭ, trebue să recurgemŭ la praxa din trecutŭ, adecă la datina observată maĭ cu samă la cele din urmă treĭ alegerĭ de Archiereĭ.

Din actele sinódelorŭ bisericeĭ nóstre publicate până în ḑiua de astăḑĭ se vede limpede ca lumina sóreluĭ, că de câte orĭ a devenitŭ vacantŭ scaunulŭ archierescŭ alŭ Făgăraşuluĭ, Clerulŭ nostru s'a adunatŭ în Sinodŭ electoralŭ spre a votá pentru fiitorulŭ sĕŭ Archiereŭ; ceea ce dovedesce, că Clerulŭ nostru numaĭ adunatŭ în Sinodŭ este îndreptăţitŭ a alege pre Mitropolitŭ.

La acestŭ Sinodŭ aŭ fostŭ chemaţi şi preste totŭ s'aŭ presentatŭ: 1. Toţi purtătoriĭ oficiilorŭ protopopescĭ. 2. Câte doĭ deputaţi din fiesce care eparchie saŭ cercŭ protopopescŭ. Adecă clerulŭ fiesce căreĭ eparchiĭ înainte de alegerea Mitropolituluĭ se adună la sinodŭ protopopescŭ şi aci îşĭ alege maĭ întâiŭ unŭ *notarŭ ad hoc,* care în vîrtutea acesteĭ alegerĭ are totŭ odată dreptulŭ de a merge la sinodulŭ electoralŭ generalŭ şi a votá libĕrŭ ca şi purtătorulŭ oficiuluĭ protopopescŭ, şi după aceea îşĭ alege unŭ deputatŭ, care duce votulŭ Cleruluĭ eparchialŭ pentru fiitorulŭ Mitropolitŭ, aşa încâtŭ acestŭ deputatŭ după praxa de comunŭ observată până acum este obligatŭ a votá pentru acea persónă, pentru care a căpĕtatŭ mandatŭ expresŭ dela clerulŭ eparchialŭ. 3. În fine la sinodulŭ electoralŭ aŭ dreptŭ să participe toţi membriĭ capitululuĭ mitropolitanŭ împreună cu notariulŭ acestuia, prepositulŭ mănăstiriĭ din Blaşiŭ şi doĭ deputaţi aĭ profesorilorŭ dela institutele de învĕţămîntŭ din Blaşiŭ. [1]) Se pare însă, că în véculŭ trecutŭ luá parte la alegere totŭ clerulŭ din Blaşiŭ, căcĭ în catalogulŭ votanţilorŭ din sinodulŭ electoralŭ dela anulŭ 1782 [1]) vedemŭ, că pre lângă Vicariulŭ generalŭ figuréză toţi călugăriĭ în calitate *de consistoriali şi profesori,* apoĭ unŭ profesorŭ, care însă nu erá călugărŭ, şi parochulŭ Blaşiuluĭ, deşi districtulŭ Blaşiuluĭ, pre atunci numitŭ alŭ Tŭruluĭ, îşĭ avea separatŭ deputaţiĭ sĕĭ la sinodŭ. Acéstă împrejurare noĭ o considerămŭ de fórte mare însĕmnătate şi demnă a se luá în consideraţiune atuncĭ, cândŭ reactivându-se deplinŭ autonomia bisericeĭ nóstre se va regulá definitivŭ şi pentru tóte timpurile modulŭ, cum are să participe clerulŭ nostru la alegerea Mitropolituluĭ, căcĭ în timpulŭ din urmă prin desvoltarea institutelorŭ nóstre de învĕţămîntŭ şi a altorŭ instituţiunĭ gremiale clerulŭ din Blaşiŭ s'a înmulţitŭ aşa de tare, încâtŭ nu ni-se pare a fi justŭ şi ecuitabilŭ să participe la alegere numaĭ prin doĭ deputaţi aĭ profesorilorŭ. Afară de aceea de presentŭ avemŭ în Blaşiŭ şi preoţi, carĭ nefiindŭ nicĭ profesorĭ, nicĭ membri aĭ vre-unuĭ tractŭ protopopescŭ, nu concurgŭ nicĭ inmediatŭ, nicĭ mediatŭ la alegerea Archiereuluĭ sĕŭ; ceea ce este o nedreptate, care ar meritá să se curme câtŭ maĭ curêndŭ, dându-se şi acestorŭ preoţi dreptulŭ, de care nu este lipsitŭ nicĭ unŭ preotŭ din archidiecesa nóstră.

După ce cunóscemŭ modulŭ, în care Clerulŭ nostru participă la alegerea

[1]) I. M. Moldovanŭ Acte sin. t. I. pag. 185 şi urm.

[1]) L. c. pag. 129.

Feuilleton

Amintirĭ de călĕtorie.

Roma, 28 Iuniŭ 1890.

Frate Isidóre!

Amŭ părăsitŭ biserica s. Petru, dar firesce cu propusulŭ de a o maĭ cercetá. Voiŭ maĭ revení decĭ şi în epistolele mele la caterala bisericeĭ universale.

Acum să-ţĭ scriŭ despre altele. Îţĭ poţĭ închipuí, că nu trebue să-mĭ batŭ capulŭ, ca să aflu, despre ce să-ţĭ scriŭ din Roma.

Ne-amŭ îndreptatŭ paşiĭ cătră *Capitolii immobile saxum,* testrulŭ celŭ maĭ celebru alŭ istorieĭ omenimiĭ.

Amŭ suitŭ o scară largă de marmoră. Nu ne-amŭ obositŭ, deşi înălţimea eĭ este cam de şese ḑecĭ de metri. Păzitoriĭ eĭ de-a drépta şi de-a stînga suntŭ doĭ leĭ egiptenĭ de granitŭ, vrednicĭ a simbolisá puterea de odinióră a Romanilorŭ. Cândŭ erá să ajungemŭ pre culmea colineĭ, vĕḑurămŭ de-a stînga într'o închisóre unŭ lupŭ şi o lupóică. Roma îĭ nutresce aci într'u aducerea aminte a tradiţieĭ mitice despre prunciĭ Romulŭ şi Remŭ.

Şi apoĭ amŭ ajunsŭ pre culmea colineĭ, pre *piazza del Campidoglio.* Pre timpulŭ Cesarilorŭ aci erá de-a stînga faĭmosulŭ templu alŭ luĭ Joe Capitolinulŭ, de-a drépta cetăţuea şi stînca Tarpeiană, ér în mijlocŭ erá asilulŭ, locŭlŭ inviolabilŭ şi sfîntŭ alŭ Romanilorŭ. Romulŭ ĭ-a datŭ caractĕrulŭ acesta. Eraŭ aci o mulţime de temple micĭ, dedicate ḑeităţilorŭ imperiuluĭ. Dar astăḑĭ, *quantu mmutatus ab illo!*

În mijlocŭlŭ pieţeĭ se înalţă pre unŭ piedestalŭ de marmoră statua de călăreţŭ a luĭ Marcŭ Aureliŭ. Îţĭ poţĭ face o óre care închipuire despre statua acésta aducêndu-ţĭ aminte de cea a luĭ Iosifŭ II din Viena. Céstă din urmă este adecă o imitare debilă a statueĭ luĭ Marcŭ Areliŭ. Împĕratulŭ filosofŭ şi calulŭ luĭ suntŭ de bronzŭ, dar se vĕḑŭ pre eĭ încă şi astăḑĭ rĕmăşiţele întraurireĭ. Michel Angelo aşeḑându acestŭ cap d'operă a anticităţiĭ aci în piaţa acésta nu putea să-lŭ admire în de ajunsŭ.

De-o parte şi de alta suntŭ aşeḑate statuele antice de marmoră ale luĭ *Castor* şi *Pollux,* cum îşĭ îmblândescŭ caiĭ.

Pre piaţa acésta suntŭ treĭ palaţurĭ, zidite după planulŭ luĭ Michel Angelo. Celŭ din mijlocŭ, palaţulŭ senatorilorŭ, se ridică în locŭlŭ, unde în vechime erá Tabularium, edificiulŭ, în care se păziaŭ legile Romanilorŭ şi contractele, ce le-aŭ închiatŭ eĭ cu alte popóre. De-a drépta este palaţulŭ municipalŭ, ér de-a stînga museulŭ întemeiatŭ de Clemente XII.

Stînca Tarpeiană astăḑĭ este numaĭ *magni nominis umbra.* Prăpastia îngrozitóre de odinióră, carea o descrie Seneca, nu maĭ esistă. Dintele timpuluĭ a totŭ rosŭ din stîncă, şi pre încetulŭ ĭ-a ştersŭ caractĕrulŭ grózeĭ.

Eşimŭ în partea ceealaltă a Capitoliuluĭ, şi — admirarea ne opresce paşulŭ şi graiulŭ.

Tóte aducerile aminte ale măririĭ romane le cuprinde ochiulŭ aci cu o singură privire. Aci este concentrată tótă viaţa politică, socială şi religiósă a faĭniceĭ Rome. Aci în valea dintre muntele Capitolinŭ şi celŭ Palatinŭ se estinde înaintea ochilorŭ nostri *Forulŭ romanŭ.* Perióda regilorŭ, a republiceĭ şi a împĕraţilorŭ şĭ-aŭ datŭ pre întrecute tótă silinţa într'u împodobirea acestuĭ Forŭ. Acuşi nu maĭ erá de ajunsŭ Forulŭ celŭ vechiŭ. Câmpulŭ vecinŭ numitŭ alŭ luĭ Marte s'a contopitŭ decĭ cu Forulŭ. Statulŭ a ridicatŭ aci arcade pre sama neguţătorilorŭ şi temple şi colonade într'u onóre ḑeităţilorŭ. Pretutindenea veḑĭ statue

Mitropolituluĭ, trebue să rĕspundemŭ la unele dificultăţi şi la unele cestiuni, ce s'aŭ ivitŭ cu privire la competinţa alegĕtorilorŭ.

În anulŭ 1867 s'a făcutŭ şi încercarea de a se validitá faţă cu praxa observată până acum la alegerea Mitropolituluĭ dreptulŭ, ce se ḑice, că l'ar' avé episcopiĭ comprovincialiĭ pre basa canonuluĭ alŭ 6-lea alŭ Conciliuluĭ dela Sardica de a alege eĭ înşi-şĭ pre Mitropolitulŭ provincieĭ nóstre bisericescĭ.

Noĭ nu tragemŭ la îndoélă auctoritatea conciliuluĭ amintitŭ, dar trebue să observămŭ fără şovăire, că prescrierile aceluĭ Conciliŭ cu privire la completarea scaunelorŭ vacante episcopescĭ şi mitropolitane nu suntŭ aşa de generale şi obligătóre, încâtŭ să nu se pótă susţiné praxa nóstră.

În biserica luĭ Christosŭ putemŭ deosĕbí maĭ multe perióde cu privire la modulŭ completării scaunelorŭ episcopescĭ şi mitropolitane, însă nu se póte ḑice, că modulŭ acesta ar fi fostŭ unulŭ şi acela-şĭ în tóte timpurile şi în tóte locurile, saŭ că în unŭ anumitŭ periodŭ ar fi esistatŭ numaĭ una şi aceea-şĭ modalitate cu privire la alegerea Archiereilorŭ.

Astfelŭ de es. la începutŭ Episcopiĭ aŭ fostŭ aleşĭ de înşi-şĭ sânţiĭ Apostoli saŭ din porunca sânţilorŭ Apostoli. După mórtea Apostolilorŭ până la Conciliulŭ Nicenŭ I episcopiĭ şi mitropoliţiĭ se alegeaŭ din partea episcopilorŭ din jurŭ cu concursulŭ cleruluĭ şi alŭ poporuluĭ, însă aşa că poporulŭ nu alegea în înţelesulŭ strînsŭ alŭ cuvîntuluĭ, ci avea numaĭ să-şĭ esprime dorinţa sa saŭ să mărturiséscă despre vrednicia orĭ nevrednicia celuĭ alesŭ. Dela Conciliulŭ Nicenŭ I până la Conciliulŭ Constantinopolitanŭ IV episcopiĭ şi mitropoliţiĭ adese-orĭ aŭ fostŭ aleşĭ saŭ din partea preoţimiĭ saŭ din partea episcopilorŭ comprovincialiĭ, ér poporulŭ laĭcŭ adese-orĭ a fostŭ eschisŭ dela astfelŭ de alegerĭ. După aceea principiĭ maĭ cu samă în părţile apusene aŭ începutŭ a-şĭ validitá totŭ maĭ tare influinţa sa la completarea scaunelorŭ archiescĭ, aşa încâtŭ acéstă influinţă în apusŭ a degeneratŭ în aşa numitele *investituri,* conformŭ cărora obţinerea scaunelorŭ archiescĭ atîrnă numaĭ dela capriciulŭ principilorŭ secularĭ.

În secululŭ alŭ XII-lea în apusŭ alegerea episcopilorŭ se făcea din partea capitulelorŭ catedrale, care datină s'a conservatŭ până astăḑĭ în multe părţi ale Germânieĭ şi în Belgia. Chiar şi în Austria suntŭ dóuĕ scaune archiepiscopescĭ, şi anume cele din Salzburg şi Olmütz, a cărorŭ titularĭ se alegŭ din partea capitulelorŭ. Archiepiscopulŭ armeno-catolicŭ din Lemberg se alege tocmaĭ aşa, precum se alege de presentŭ Mitropolitulŭ nostru, pentru-çă şi acolo Clerulŭ presentă Maiestăţii Sale treĭ persóne, dintre carĭ Maiestatea Sa denumesce pre acela, care i-se pare maĭ potrivitŭ.

Din acestea orĭ cine póte pricepe, că în biserica luĭ Christosŭ se observă dela începutulŭ creştinătăţiĭ o varietate aşa de mare cu privire la modulŭ completării scaunelorŭ episcopescĭ şi mitropolitane, încâtŭ nimenĭ nu se póte provocá la auctoritatea cutăruĭ conciliŭ şi susţiné, că numaĭ decretele aceluĭ Conciliŭ potŭ fi hotărîtóre în causa alegeriĭ Mitropoliţilorŭ. Dacă canonulŭ citatŭ alŭ conciliuluĭ din Sardica ar avé o putere aşa de mare şi hotărîtóre, de sigurŭ s'ar observá pretutindenea şi în tóte timpurile. Elŭ însă astăḑĭ nu se maĭ ţine nicĭ măcar în părţile orientale rupte de corpulŭ bisericeĭ catolice.

Este deci evidentŭ, că praxa bisericeĭ nóstre de a completá scaunulŭ mitropolitanŭ vacantŭ prin alegere din partea Cleruluĭ nu se póte nicĭ de cum şterge cu auctoritatea Conciliuluĭ din Sardica, şi acésta cu atâtŭ maĭ puţinŭ se póte întîmplá, cu câtŭ că praxa indigitată duréză de vécurĭ în biserica nóstră cu scirea şi învoirea supremeĭ auctorităţi bisericescĭ, adecă a Sântuluĭ Scaunŭ apostolicŭ, care maĭ pre urmă a aprobat'o în modulŭ celŭ maĭ solemnŭ atuncĭ, cândŭ a încuviinţatŭ decretele Conciliilorŭ nóstre provinciale dela aniĭ 1872 şi 1882.

Micĭĭ tiranĭ. — Din protopopiatulŭ Pogăceleĭ a Archidieceseĭ nóstre primimŭ o scire, care caracterisézá fórte bine asuprirea, ce o îndură Româniĭ pre tóte terenele.

Protopopulŭ Pogăceleĭ convócă sinodŭ protopopescŭ pre 27 Septembre a. c. în comuna Moîşa. Preoţimea se adună maĭ întâiŭ în sânta biserică, ţine sânta liturgie, face părăstasŭ pentru odihna sufletuluĭ fericituluĭ Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea, dar tóte aceste acte sacre a trebuitŭ să le îndeplinéscă sub inspecţiunea unuĭ notarŭ magiarŭ şi a unuĭ Jidanŭ din comună, pre carĭ ĭ-a trimisŭ în biserică solgăbirĕulŭ Katona Domokos, care a rĕmasŭ la uşa bisericeĭ asistatŭ de unŭ sergentŭ de gendarmĭ.

Étă cultŭ divinŭ ţinutŭ sub baionetă şi controlă poliţenéscă, cum nu se maĭ întîmplă dór nicăiriĭ în lumea asta!

După terminarea cultuluĭ divinŭ preoţiĭ se adună în şcóla română greco-catolică spre a luá hotărîrĭ privitóre la promovarea bineluĭ bisericeĭ şi şcóleĭ şi a le aşterne Consistoriuluĭ archidiecesanŭ spre aprobare.

Însă nicĭ nu s'a deschisŭ sinodulŭ, şi solgăbirĕulŭ a şi apărutŭ în şcólă şi pretinse, ca toţiĭ ceĭ de faţă în timpŭ de 5 minute să ĭese din şcólă, şi să se disólve adunarea. Protopopulŭ nu s'a supusŭ porunceĭ fără a întrebá pre solgăbirĕŭ, că de cine are onóre şi cu ce dreptŭ disólvă unŭ sinodŭ bisericescŭ? Solgăbirĕulŭ cugetândŭ póte, că de nu se va disolvá o adunare, care nu are de a face nimicŭ cu politica, se sgudue statulŭ în temeliile sale, ieşì repede din sală, se postă lângă sergentulŭ de gendarmĭ, care erá la uşe, şi cu unŭ fluerŭ dede signalŭ la alţi patru gendarmĭ aduşi de dînsulŭ în comună spre a-ĭ fi întru ajutorŭ în casŭ de lipsă.

---

ale eroilorŭ răsboiuluĭ şi păcĭĭ. Ĕră privaţiĭ, patriciĭ şi plebeĭ, aŭ privitŭ împodobirea Foruluĭ de unŭ lucru, la care îĭ îndatorescе posiţia lorŭ de fruntaşĭ, şi acuşi se înşiră palatŭ lângă palatŭ şi templu lângă templu. Şi aşa s'a întîmplatŭ, de ochiĭ nostri vĕḑŭ cu ulmire aci la piciórele Capitoliuluĭ o cetate de marmoră şi de aurŭ, împodobită cu tótă podóba, ce o oferesce omuluĭ arta. Şi ce e maĭ multŭ: *Nullum sine nomine saxum.* Fiesce care pétră din Forulŭ romanŭ este de-odată şi o pétră din zidirea aceea gloriósă, carea noĭ după multe vécurĭ o admirămŭ şi o numimŭ istoria Romanilorŭ.

Într'aceea începe a se adună poporulŭ. Noĭ nu ne-amŭ minunatŭ încă multŭ timpŭ de peteculŭ acesta de locŭ, în care lumea întrégă a adunatŭ comorile sale, şi étă poporulŭ sĕmĕnă deja cu marea sbiciuită de vîntŭ. Din marea acésta de ómenĭ se înalţă maĭ întâiŭ unŭ murmurŭ ca alŭ vijelieĭ, ce se apropie. Murmurulŭ acesta cresce şi se face totŭ maĭ puternicŭ, până ce pre urmă se asĕmĕnă furtuneĭ, ce începe a mână tunetele sale pre de-asupra capetelorŭ nóstre. Şi de tunetele acestea se cutrĕmură palatulŭ imperialŭ, şi din norĭ se descarcă unŭ fulgerŭ, şi fulgerulŭ acesta nimeresce de-a dreptulŭ în scaunulŭ împĕrătescŭ, şi — Galba nu este maĭ multŭ împĕratŭ, ci unŭ cadavru, ce zace pre ruinele tronuluĭ sĕŭ.

Furtuna dispare şi ceriulŭ se înseninéză. Dar acuşi vedemŭ o cétă mare de ómenĭ trecêndŭ din cetate şi oprindu-se în mijloculŭ Foruluĭ. Acolo se apucă de lucru. Preste *via sacra,* carea străbate Forulŭ, ridică eĭ unŭ arcŭ masivŭ de marmoră şi apoĭ îĭ daŭ forma uneĭ porţi gigantice şi-lŭ împodobescŭ cu columne, cu bas-reliefurĭ şi cu inscripţiĭ. Unŭ arcŭ triumfalŭ va să fie arculŭ acesta.

Şi după ce l'aŭ gătatŭ, étă şi începe a curge lume multă în forŭ. Acum încă începe a undulá mulţimea asemenea mariĭ, şi murmurulŭ, ce se nasce din contopirea conversăriĭ, încă se asĕmĕnă uneĭ vijeliĭ depărtate, şi murmurulŭ acesta cresce din ce în ce maĭ tare, întocmaĭ precum cresce sunetulŭ vijelieĭ, ce se apropie. Dar sunetele articulate, carĭ străbatŭ din cândŭ în cândŭ prin murmurulŭ acela până la înălţimea, la care stămŭ noĭ, nu suntŭ sunete de mânie şi de ură, ci suntŭ sunete de bucurie şi de nerăbdare voiósă.

Şi mulţimea iubilézá totŭ maĭ tare, căcĭ se apropie momentulŭ celŭ mare. Noĭ întrebămŭ dela unŭ omŭ de lângă noĭ, ce va să se întîmple acum. Dar cuvintele nóstre se perdŭ în iubilarea, ce se potenţézá acum colo departe la marginea câmpuluĭ luĭ Marte şi trece acuşi cu iuţélă prin mulţime, până ajunge aprópe de noĭ. În larma asta se mestecă acuşi sunete de multe cimvale şi flaute, şi aerulŭ trĕmură de strigătele poporuluĭ: „Multŭ trăéscă Cesarulŭ! Titŭ fie învingĕtoriŭ!“ Şi acum scimŭ, ce însĕmnă tóte acestea: Titŭ întră trimfătoriŭ în Roma.

Procesiunea o începŭ călăreţiĭ. Coĭfurile şi scuturile lorŭ sclipescŭ în raḑele sóreluĭ. Sunetulŭ, ce-lŭ facŭ copitele cailorŭ bătêndŭ pardoséla, se mestecă cu larma poporuluĭ. Apoĭ urmézá miile de musicĭ sunândŭ în armonie din cimvale, tube şi flaute. Apoĭ vinŭ senatoriĭ şi oficialiĭ Romeĭ, îmbrăcaţĭ în toge cu bătélă de aurŭ, şi pre pepturile lorŭ atîrnă catene de aurŭ şi de petri scumpe.

Acum vine o parte a legiunilorŭ purtândŭ prada. Afară de bogăţiile private ale Palestineĭ vedemŭ cele ale templuluĭ, candelabriuĭ de aurŭ, vasele de aurŭ şi celealalte tóte. Ele vestescŭ poporuluĭ, că Palestina este subjugată. Preoţiĭ în haĭne galbene şi cu capetele încununate pórtă statuele ḑeităţilorŭ Romeĭ. În mijloculŭ ceteĭ preoţescĭ păşescŭ tauriĭ, carĭ vorŭ fi jertfiţĭ. Ĕrăşi urmézá legióne. Coĭfurile ostaşilorŭ suntŭ încununate cu cununĭ de frunḑe de maslinŭ. *Io triumphe! Io triumphe!* resună din miĭ şi miĭ de gurĭ. Şi neîncetatŭ se repeţesce salutarea poporuluĭ: *Io triumphe! Io triumphe!* De pre coperişele plane şi din mijloculŭ mulţimiĭ cade pre ostaşi şi pre drumŭ o ploe de florĭ şi cununĭ, şi nu va să înceteze strigătulŭ: *Io triumphe! Io triumphe!*

Căcĭ étă sosesce trimfătoriulŭ. Patru leĭ tragŭ auriga, carulŭ celŭ scundŭ de aurŭ alŭ triumfătorilorŭ. Patriciĭ tinerĭ, îmbrăcaţĭ

Neputêndu-se împotrivi puteriĭ armate, preoţiĭ însoţiţi de solgăbirĕŭ şi de 5 gendarmĭ se dusĕră la casa parochială, unde solgăbirĕulŭi primi informaţiune detaiată ôela ceĭ de faţă, că sinodulŭ acesta nu are de a face nimica cu politica, ci numaĭ cu afaceri bisericescĭ şi scolastice, şi că atarĭ sinóde trebue să se ţină în tôtă archidiecesa pre basa ordinaţiunilorŭ maĭ înalte.

Astfelŭ luminatŭ din partea preoţimiĭ, solgăbirĕulŭi şi gendarmiĭ ar fi trebuitŭ să se ducă de unde aŭ venitŭ. Însă acésta nu s'a întîmplaţŭ, ci domnulŭ solgăbirĕu din graţie specială, ca toţĭ tiraniĭ, a concesŭ ţinerea sinoduluĭ pre *timpŭ de o órĕ, însă în presença sa şi sub paza gendarmilorŭ postaţi la ferésta şcóleĭ.*

Din causa scurţimiĭ timpuluĭ determinatŭ de solgăbirĕŭ nu s'aŭ pututŭ discutá tóte cestiunile, ce aveaŭ să se tracteze.

Dela sinodŭ preoţiĭ s'aŭ dusŭ la prândŭ la casa parochuluĭ, unde s'a aşedatŭ domnesce şi domnulŭ solgăbirĕŭ, reţinêndŭ pre sergentulŭ în curtea parochială, ér pre celalalţĭ gendarmĭ postându-i în comună, ca la unŭ eventualŭ signalŭ să pótă sărí întru ajutorŭ.

Faptulŭ acesta este cu multŭ maĭ elocuentŭ, decâtŭ să aîbă lipsă de comentarele nóstre.

Tóte confesiunile din ţéră ţinŭ sinóde, cândŭ le place şi unde le place, şi nu se află nicĭ unŭ micŭ tiranŭ, care să le opréscă, cum se opresceŭ adunările nóstre bisericescĭ. Calviniĭ se adună în conventele lorŭ, facŭ politică mare, provócă la luptă pre cetaţeniĭ de altă religiune, şi numênuĭ nu-ĭ trece prin minte a-ĭ împedecá în manifestaţiunile lorŭ, nu religióse, ci politice.

Catoliciĭ de ritulŭ latinŭ în Transilvania îşi ţinŭ adunările lorŭ în totŭ anulŭ, ér în districtele protopopescĭ preoţimea catolică protestéză cu tôtă tăria în contra ordinaţiunilorŭ ministeriale asupritóre de biserică, însă până acum n'amŭ audĭtŭ, că astfelŭ de adunărĭ să se fi ţinutŭ între baionete de gendarmĭ şi sub controla poliţenéscă a auctorităţilorŭ politice.

Numaĭ Românilorŭ le este datŭ, să-şĭ ţină cultulŭ divinŭ sub controla unuĭ Jidanŭ, ér conferinţele bisericescĭ la lumina reflectată de pre armele gendarmilorŭ! Unde este libertatea politică? unde constituţionalismulŭ? unde libertatea religiósă şi de consciinţă? Pentru Românĭ aşa se vede, că acestea tesaure se potŭ răpí de nisce micĭ tiranĭ din provincie, carĭ numaĭ în amărîrea cetăţenilorŭ lealĭ îşĭ află desfătarea.

Sinódele protopopescĭ în biserica nóstră esistă din timpurĭ vechĭ şi suntŭ prescrise maĭ de curêndŭ prin Conciliulŭ provincialŭ I din 1872 (Tit. II. Capŭ VIII) aprobatŭ de sântulŭ Scaunŭ apostolicŭ. Ţinerea sinódelorŭ, fiindŭ-că nu aŭ de a face nimica cu politica, nu trebue să se insinue la auctoritatea politică locală, ér dacă acéstă auctoritate s'ar încercá să opréscă ţinerea lorŭ, astfelŭ de încercărĭ trebue să se întimpine cu proteste bărbătescĭ şi să se aducă la cunoscinţa publică, ca să fie înfierate după vrednicia lorŭ, şi să se convingă lumea, câtŭ de mare asuprire şi tirănie se póte ascunde sub mantaua liberalismuluĭ modernŭ din ţéra nóstră.

Ernest Renan. — Ernest Renan a murităŭ. Detaîlurile morţiĭ nu ne suntŭ cunoscute. Este însă probabilŭ, că mórtea l-a fostŭ ca şi viaţa: în duşmănie cu Dumneḑeŭ.

Renan este cunoscutŭ, după nume celŭ puţinŭ, şi publiculuĭ nostru. Elŭ a fostŭ apostolulŭ necredinţeĭ şi alŭ imoralităţiĭ. Aderenţiĭ luĭ îlŭ adoraŭ ca pre unŭ rĕscumpĕrătorŭ din jugulŭ religiuniĭ. Elŭ anume a scrisŭ „Viéţa luĭ Isusŭ", în care s'a încercatŭ a rĕsturna divinitatea luĭ Isusŭ Christosŭ şi prin asta originea dumneḑeéscă a religiuniĭ creştine.

Cartea acésta a luĭ Renan, scrisă cu multă aparinţă de erudiţiune şi maĭ vîrtosŭ într'unŭ limbajŭ îmbătătorŭ, a produsŭ mare resensŭ şi a sedusŭ pre fórte mulţĭ.

Firesce că combaterile cărţiĭ n'aŭ lipsitŭ. Dar este şigurŭ de altă parte, că mulţĭ şĭ-aŭ perdutŭ credinţa în urma cetirĭĭ cărţiĭ numite.

Acum Renan este mortŭ, şi cartea luĭ preste puţinŭ încă va fi dată uĭtării.

Ér biserica luĭ Christosŭ stă neclătită şi va sta, dovedindŭ prin tăria acésta a eĭ maĭ vîrtosŭ decâtŭ prin orĭ ce alta, că Celŭ ce a zidit'o, Dumneḑeŭ a fostŭ. Ér Renan va fi o dovadă în istoria popórelorŭ, că omulŭ orĭ câtŭ de genialŭ ar fi, este numaĭ umbră şi cenuşe, vermе neputinciosŭ, care póte să fie mare şi gloriosŭ numaĭ atunci, dacă adóră pre Domnulŭ Dumneḑeulŭ sĕŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Canonicŭlŭ rom. cat. de Oradeamare Ferdinandŭ Wolafka şi-a datŭ dimisiunea din postulŭ de consilieriŭ de secţiune în ministeriulŭ cultelorŭ. Dimisiunea luĭ din multe părţi se aduce în legătură cu faîmósa ordinaţiune din Februariŭ în cestiunea botezărĭĭ pruncilorŭ născuţi din căsătoriile mestecate. Următoriulŭ canoniculuĭ Wolafka în ministeriulŭ cultelorŭ încă nu este denumitŭ.

Se vorbesce, că ministrulŭ Csáky va presentá în curêndŭ parlamentuluĭ proïectele de lege pentru introducerea matriculelorŭ civile parţiale şi pentru inarticularea confesiuniĭ israelite între religiunile recepte.

Roma.

Din ordinulŭ Sânţieĭ Sale Leonŭ XIII diversele mănăstirĭ ale congregaţiuniĭ Trapiştilorŭ şĭ-aŭ trimisŭ delegaţiĭ la congresulŭ, ce s'a deschisŭ la Roma în 1 Octobre. Scopulŭ congresuluĭ între altele este a alege unŭ superiorŭ generalŭ şi a reformá astfelŭ statulŭ congregaţiuniĭ, câtŭ legătura dintre singuraticele mănăstirĭ să fie maĭ strînsă. Superiorulŭ generalŭ va locuí în Roma.

Germânia.

În proxima sesiune a parlamentuluĭ imperiuluĭ germânŭ va venĭ la nóuă desbatere şi legea, prin care s'aŭ espulsatŭ din Germânia Iesuiţiĭ şi tóte ordurile şi congregaţiunile afine cu societatea Iesuiţilorŭ. Acéstă lege, prin care s'a curmatŭ activitatea mănósă în şcólă şi biserică la miĭ de bărbaţĭ zeloşĭ şi deştepţĭ, s'a adusŭ încă în 1872.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Delegaţiunile austriace şi ungare s'aŭ întrunitŭ în 1 Octobre în Budapesta. Preşedinte alŭ delegaţiuniĭ austriace s'a alesŭ Chlumetzky, ér alŭ celeĭ ungare Ludovicŭ Tisza. Luni a primitŭ Maiestatea Sa Monarchulŭ pre membriĭ delegaţiunilorŭ. La alocuţiunea ţinută de Chlumetzky Maiestatea Sa a rĕspunsŭ, că raporturile monarchieĭ cu tóte puterile suntŭ amicabile, că timpulŭ păciĭ se va folosí pentru regularea cestiunilorŭ economice şi închiarea de convenţiunĭ comerciale. Cheltuelele pentru armată se vorŭ urcá numaĭ în mĕsură indispensabilă spre întărirea progresivă a armateĭ.

În comisiunea budgetară austriacă, delegatulŭ Eim dechéră în numele naţiuniĭ boeme, că nu are încredere în tripla alianţă, care totŭ maĭ multŭ înstrăinéză pre Austria de Rusia. Vor-

---

în vesminte roşiĭ, ţinŭ frînele cele de aurŭ ale leilorŭ. Ér în carŭ stă Titŭ, fiulŭ împĕratuluĭ. Îmbrăcămintea îĭ este simplă, îmbrăcămintea de ostaşŭ. Ea sclipesce reflectându radele sóreluĭ. Numaĭ cununa de lauriĭ aşedată pre colfulŭ luĭ arată, că a luĭ este ḑiua asta de mărire. Cu faţă voiósă îşĭ plécă din câudŭ în câudŭ capulŭ mulţămindŭ poporuluĭ, care strigă nefncetatŭ: *Io triumphe! Io triumphe!*

Apoĭ urméză miile de captivĭ. De pre feţele lorŭ poţĭ ceti simţemintele, carĭ s'aŭ mestecatŭ în inimele lorŭ, desperarea şi cerbicia. Procesiunea o închie restulŭ legiuniloră.

Şi deodată *am vĕḑutŭ îngerŭ pogorîndu-se din ceriŭ, care avea putere mare, şi pământulŭ s'a luminatŭ de mărirea luĭ, şi a strigatŭ întru tărie cu glasŭ mare ḑicêndŭ: A căḑutŭ Vavilonulŭ celŭ mare! Vaĭ, vaĭ, cetatea cea mare, îmbrăcată cu visonŭ şi cu porfiră şi cu roşu, şi cea auritŭ cu aurŭ şi cu pétră scumpă şi cu mărgăritariurĭ! Carea a fostŭ asemenea acesteĭ cetăţĭ marĭ? Aŭ ajunsŭ pĕcatele eĭ până la ceriŭ, şi şĭ-a adusŭ aminte Dumneḑeŭ de nedreptăţile eĭ. Repede se va arunca Vavilonulŭ cetatea cea mare, şi nu se va afla. Într'însa s'a aflatŭ sângele sfinţilorŭ şi alŭ tuturorŭ celorŭ ucişĭ pre pământŭ.*

Goţiĭ, Vandaliĭ, Huniĭ, Longobarḑiĭ vinŭ şi se facŭ unelte de pedepsire în mâna luĭ Dumneḑeŭ. Templele, palaţurile foruluĭ cadŭ şi se înmormîntézĕ în ruinele sale proprii.

Campo vaccino, câmpulŭ vacilorŭ, ḑicŭ Italianiĭ loculuĭ, unde odinióră pulsă viaţa împĕrăţieĭ romane. Prunciĭ se jócă aci, unde odinióră se desbăteaŭ interesele lumiĭ. Cerşitorĭ mânâncă aci în linişte pânea cerşită, unde ordinióră Sabiniĭ apărură cu armele în mână, ca să-şĭ rĕsbune asupra Romanilorŭ, pentru că aŭ abusatŭ aşa de miselesce de ospitalitatea Sabină. Unde odinióră rĕsunară cuvintele: *Quousque tandem, Catilina, abutere pacientia nostra,* acum ĭedera se întinde a lene şi prin tufişulŭ amărîtŭ ciripescŭ vrabiĭ guralive.

Urbs cecidit, de qua şi dignum dicere quidquam
Moliar, Hoc potero dicere: Roma fuit.

Apoĭ sosi timpulŭ luĭ Piŭ IX. Luĭ ĭ-a fostŭ reservatŭ a descoperi ruinele foruluĭ. Şi acum privimŭ de aci de pre Capitoliŭ la adeverirea deşertăciuniĭ lumiĭ acesteia. În faţă îşĭ înalţă Palatinulŭ scheletulŭ sĕŭ lipsitŭ de carne, zidurile sale ruinate şi lipsite de tôtă podóba. La piciórele nóstre Forulŭ ne descopere miseria sa. De-a stînga Coloseulŭ desémnă pre ceriŭ silhueta sa gigantică. Ochiĭ ne călătorescŭ dela Coloseŭ prin Forŭ până la palaţulŭ imperialŭ, şi fiorĭ ne cuprindŭ la vederea acestorŭ treĭ monumente blăstĕmate de Dumneḑeŭ şi de ómenĭ.

Apoĭ ne pogorîmŭ triştĭ, ca să cercetămŭ Forulŭ romanŭ.

Victorŭ.

birea lui Eim a făcutŭ o impresiune rea asupra delegaţilorŭ. Ministrulŭ de esterne Kalnoky rĕspunḑêndŭ luĭ Eim ḑice, că politica esternă nu póte fi condusă de veḑerile uneĭ naţiunĭ singuratice, ci de interesele întregeĭ monarchiĭ; păşirea luĭ Eim póte da ansă la neîncredere şi neînţelegerĭ; tractatele cu Germânia şi Italia suntŭ de natură defensivă; raporturile cu Rusia suntŭ escelente, şi constelaţiunea generală a Europeĭ este pacînică. La propunerea delegatuluĭ Dumba s'a votatŭ încredere ministruluĭ Kalnoky.

Italia.

Regele la propunerea consiliuluĭ de ministri a disolvatŭ parlamentulŭ. Tótă ţéra e în agitaţie în veḑerea nóuĕlorŭ alegerĭ parlamentare. Guvernulŭ şi opoziţia prin agenţiĭ sĕĭ promitŭ îmbunătăţirea sorţiĭ poporuluĭ. Catoliciĭ ceĭ bunĭ şi de astădată vorŭ observá pasivitatea.

Francia.

Contele de Paris într'o scrisóre felicitéză pre contele de Haussonville din incidentulŭ unuĭ discursŭ, ce l'a ţinutŭ acesta la Montauban, prin care declară, că monarchiştiĭ francesĭ, cu tóte că nu potŭ primí consiliulŭ Sânţieĭ Sale Leonŭ XIII de a se împăcá cu forma de statŭ republicană, totuşĭ rĕmânŭ fiĭ fideĭ aĭ bisericeĭ. Contele de Paris în scrisórea sa ḑice, că singurŭ principiulŭ monarchicŭ este în stare de a resolvá în modŭ ecuitabilŭ problemele sociale fără a rĕsturná ordinea publică orĭ a nimicí libertatea cetăţenilorŭ.

Ḑiarele anunţă, că dlŭ Burdeau va cere nóuĕ credite pentru sporirea marineĭ francese.

Anglia.

Ca Lordmajor pre timpulŭ din 9 Nov. a. c. până în 9 Nov. 1893 s'a alesŭ în London catoliculŭ Knill. Acéstă alegere este fórte remarcabilă prin aceea, că unŭ catolicŭ a ajunsŭ în Anglia protestantă la o demnitate atâtŭ de înaltă, şi maĭ remarcabilă apare, dacă vomŭ considerá, că Knill a decheratŭ înainte de alegere, că dînsulŭ nicĭ în calitate oficiósă nu va luá parte în persónă la nicĭ o festivitate bisericéscă protestantă.

Partida parlamentară irlandesă a publicatŭ unŭ manifestŭ subscrisŭ de Mac-Charty, în care îşĭ esprimă încrederea, că ministeriulŭ Gladstone va efeptuí primirea proïectuluĭ home-rule spre deplina mulţămire a poporuluĭ irlandesŭ. Declararea deputaţilorŭ irlandesĭ este unŭ bunŭ presĕmnŭ pentru politica inauguratădeă de bĕtrânulŭ Gladstone.

Rusia.

De crisa fiuanţiară, care ameninţă cele maĭ multe state europene, nicĭ Rusia nu-ĭ liberă. Impositele se mărescŭ şi acolo în fiesce care ḑi, şi cu tóte acestea deficitulŭ nu se reduce. Budgetulŭ anuluĭ curentŭ presentă unŭ deficitŭ de 25,123,741 ruble. Noulŭ ministru de finanţe rusescŭ Witte vĕḑêndŭ, că nu maĭ póte mărí impositele publice, cércă nóuĕ isvórĕ de venite, esploatândŭ avuţiile naturale ale Rusieĭ.

Bulgaria.

Auctorităţile bulgare aŭ închisŭ cu forţa maĭ multe şcóle grecescĭ din Rumelia. Guvernulŭ grecescŭ vede în procedura auctorităţilorŭ bulgare o vătĕmare a tractatuluĭ dela Berlin şi o violare a constituţieĭ bulgare, care acórdă tuturorŭ naţiunilorŭ domiciliate în Bulgaria libertatea de a învĕţa în limba sa. În cestiunea acésta guvernuluĭ Grecieĭ va adresa o notă puterilorŭ europene cerêndu-le întrevenirea pentru redeschiderea şcólelorŭ grecescĭ.

Corespondinţe.

De lângă Aiudŭ, 20 Sept. 1892.

Guvernulŭ opresce multe manuale didactice din şcólele naţionalităţilorŭ nemagiare, nu dóră pentru că ar fi necorĕspunḑĕtóre, ci pentru-că nu suntŭ infiltrate cu spiritulŭ utopicŭ alŭ ideiĭ de statŭ magiarŭ. Cu totulŭ altceva se întîmplă în şcólele magiare. Acolo suntŭ permise şi manuale, ce falsifică stările faptice, evenimentele trecutuluĭ şi pragmatismulŭ istoricŭ. Ba în şcólele magiare ne întîlnimŭ şi cu ataĭ opurĭ date ca premiĭ de diligenţă şcolarilorŭ, carĭ directe ţintescŭ la nutrirea ureĭ contra naţiunĭĭ române. Ètă unŭ casŭ concretŭ: Cu finea anuluĭ scolasticŭ 1891/2 s'a distribuitŭ ca premiŭ de diligenţă şcolarilorŭ din Aiudŭ opulŭ scrisŭ de Szilágyi Farkas „Nagy-Enyed pusztulása 1849-ben“ (Nimicirea Aiudului în 1849). Din scopulŭ, ce afirmă auctorulŭ că l'a avutŭ întintea ochilorŭ întru scrierea acestuĭ opŭ, se vede deja spiritulŭ, de care este predomnită acéstă lucrare literară. Auctorulŭ afirmă, că în anĭĭ maĭ apropiaţi de fatalulŭ 1849 în 8 Ianuariŭ publiculŭ Aiduluĭ serbătoriá acéstă tristă amintire într'unŭ modŭ fórte imposantŭ. Cu câtŭ însă timpulŭ lunecă şi persónele martore la acea dramă se rărescŭ dintre muritorĭ, cu atâta serbătorirea scade, trecutulŭ se dă uĭtăriĭ, până ce amintirea luĭ va dispăré cu totulŭ. Acéstă afirmare a auctoruluĭ este faptŭ. Cu totuluĭ totŭ altcum se serbá acéstă amintire în anulŭ 1870, cândŭ eram şcolarŭ în Aiudŭ, decum în adevĕrŭ se serbézá aḑi. Auctorulŭ deci fiindŭ preotŭ reformatŭ în Aiudŭ, pentru ca acele amintirĭ triste să nu se dea uĭtăriĭ, pentru ca să deştepte spiritulŭ bĕtrânilorŭ în generaţiunile maĭ tinere, a concinatŭ istoricului aceleĭ drame de tristă suvenire. Care a fostŭ deci scopulŭ maĭ apropiatŭ alŭ auctoruluĭ? — Potenţarea ureĭ în contra Românilorŭ. Şi acestŭ scopŭ auctorulŭ şi-lŭ ajunge cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, cu câtŭ scrierea luĭ nu se póte computá între pamfletele literare, fiindŭ-că singuraticele drame suntŭ descrise mare parte chiar aşa, precum s'aŭ întîmplatŭ. De unde sciŭ eŭ, că suntŭ corĕspunḑĕtóre adevĕruluĭ? Din următórele: Precum am ḑisŭ, pre la an. 1870 eram şcolarŭ în Aiudŭ. Urmele desastruluĭ din 1849 pre atuncĭ eraŭ maĭ evidente în Aiudŭ. În multe locurĭ, unde aḑi staŭ palaţurĭ, pre atuncĭ eraŭ încă ruine. Am luatŭ şi eŭ însu-mĭ parte la sĕrbătórea din 8 Ianuariŭ. Boldulŭ firescŭ mĕ instigá, să scriicescŭ, că pentru ce suntŭ tóte acestea? Aşa am întîlnitŭ în Aiudŭ pre la cuartirulŭ meŭ şi alŭ soţilorŭ meĭ şcolarĭ maĭ multe persóne înaintate în vrîstă, carĭ în nopţile celea lungĭ de ĭérnă ne istorisiaŭ amĕnunţitŭ despre celea întîmplate în 8 Ianuariŭ şi ḑilele următóre din 1849. Firesce suspiţionam, că în lucru este şi multă parţialitate, şi pentru lămurire la timpŭ potrivitŭ m'am adresatŭ cătră părinţiĭ meĭ şi cătră alte rudeniĭ, carĭ fără îndoélă îmĭ spuneaŭ curatŭ numaĭ adevĕrulŭ, ér eŭ în aviditatea mea copilăréscă le ascultam cu sete totŭ cuvîntulŭ. Părinţiĭ meĭ aŭ sciutŭ adevĕrulŭ, pentru-că eĭ aŭ locuitŭ aprópe de Aiudŭ. Unŭ unchiŭ alŭ meŭ şi alte rudeniĭ eraŭ înrolaţi în lagĕrele române, şi aprópe toţi aŭ umblatŭ în Aiudŭ în una orĭ în alta din acele ḑile nefericite.

Cumcă descrierea auctoruluĭ, deşi nu este întrĕgă adevĕrată, are multă aparinţă de adevĕrŭ, se vede şi din împrejurarea, că elŭ nu ascunde nicĭ atrocităţile Ungurilorŭ, ci se silesce numaĭ a le da unŭ coloritŭ de vîrtute. Astfelŭ amintesce maĭ multe casurĭ, în carĭ honveḑiĭ aŭ ucisŭ pre aceĭ Românĭ umanĭ, carĭ mântuiseră viéţa maĭ multorŭ Ungurĭ nefericiţi, şi încă îi uciseră chiar în faţa celorŭ mântuiţi. Nu esistă faptă barbară, carea să revolteze maĭ multŭ bunulŭ simţŭ alŭ omuluĭ decâtŭ o astfelŭ de ingratitudine. Şi cu tóte că auctorulŭ astfelŭ de fapte ingrate despre Românĭ nu póte afirmá, totuşĭ pre ale Ungurilorŭ nu le retace. Óre nu este acésta o împrejurare, carea împinge pre lectorŭ a-ĭ da auctoruluĭ credĕmîntŭ? De altcum abstracţie făcêndŭ dela fapte în sine considerate, apoĭ auctorulŭ se silesce a descrie pre Ungurĭ ca pre nisce făpturĭ de o inocinţă îngerésscă, ér pre Românĭ, cu deosĕbire pre uniĭ dintre conducĕtoriĭ lorŭ, ca pre nisce demonĭ, şi massa poporuluĭ ca pre o hórdă de sĕlbaticĭ împestriţată icĭ colo cu fiinţe, ce aŭ şimţĕminte umane. Ungurii şi înainte şi după catastrofă aŭ fostŭ meĭ nevinovaţĭ, şi totŭ ce aŭ comisŭ eĭ, este numaĭ virtuosŭ şi gloriosŭ.

Opulŭ acesta pentru unŭ bărbatŭ consumatŭ este inofensivŭ, pentru-că nimenĭ nu póte aşteptá, ca omulŭ care elŭ însu-şĭ încă a fostŭ unŭ actorŭ alŭ aceleĭ drame, să scrie nepasionatŭ. Dar chiar pasiunea atâtŭ de vĕḑită a auctoruluĭ îĭ arată parţialitatea şi face evidentŭ adevĕrulŭ. Cu totuluĭ totŭ altcum stă lucrulŭ cu tineretulŭ. Judecata critică la tinerimiĭ şcolare este puţinŭ desvoltată. Eĭ în totŭ opulŭ nu vĕḑŭ decâtŭ sânge, fumŭ şi focŭ, nu audŭ decâtŭ suspinele de agonie ale femeilorŭ şi pruncilorŭ nefericiţi, ér degetulŭ auctoruluĭ le arată, că fiinţele monstruóse, causatoriĭ acestorŭ scene fiorósе suntŭ Românii. Astfelŭ se deştéptă şi nutresce ura faţă de Românĭ în şcólele magiare. Óre ce s'ar întîmplá cu aceĭ profesorĭ aĭ gimnasiilorŭ române, carĭ ar' îndrăsnĭ să dea astfelŭ de opurĭ în mâna tineretuluĭ? Ce s'ar întîmplá cu însu-şĭ gimnasiulŭ?

Cumcă opulŭ amintitŭ s'a distribuitŭ şcolarilorŭ, chiar şi celorŭ românĭ, din partea auctorităţilorŭ şcolare, se vede din următorulŭ imprimatŭ, ce se află pre foiulŭ din frunte alŭ fiesce căruĭ fasciculŭ:

Jutalomkönyv — melyet — áldott emlékü — elsö Kovács József tanár — kegyes alapitványából nyert — jó tanulása és magaviselete — elismerésetül — N. N. (aci este numele şcolaruluĭ) — a nagy-enyedi ref. Bethlen-kollegiumban — (aci e clasa) osztálybeli tanuló — Nagyenyeden 1892 junius végén — Váró Ferencz m. p. — ig. tanár.

Eŭ credŭ, că dovadă maĭ eclatantă nu se póte produce despre spiritulŭ, în care se cresce tinerimea magiară. Ar fi timpulŭ, să judece Ungurii, că astfelŭ de sĕmênţă póte aduce cu timpulŭ fructe fórte fatale. **z.**

Apărare în contra cholerei.

(După »Egyetértés«.)

În 16 Augustŭ s'a ivitŭ cholera în Hamburg şi de atuncia deşi încetŭ, dar fără îndoélă s'a apropiatŭ de noĭ. În dilele trecute aŭ anunţatŭ deja din Berlin casŭ de choleră. Şi acum profesorulŭ Gustavŭ Scheuthauer a decheratŭ, că printr'însulŭ secţionatulŭ Ştefanŭ Deák a muritŭ între simptóme fórte suspecte, şi acestea le-a aflatŭ de simptóme de ale cholerei asiatice.

După casulŭ acesta aŭ maĭ urmatŭ în capitală şi alte maĭ multe decĭ de casurĭ de choleră asiatică. A sositŭ decĭ timpulŭ, în care avemŭ să facemŭ totŭ ce ne stă în putinţă, ca să delăturămŭ pericolulŭ, ce ne ameninţă aşa de aprópe.

De unŭ medicamentŭ, cu care s'ar puté vindecá cu succesŭ sigurŭ omulŭ cuprinsŭ de choleră, sciinţa medicală încă nu dispune. Dar ea scie da sfaturĭ, carĭ urmate cu consciinţă potŭ fórte uşorŭ să împedece îmbolnăvirea. Ea scie da atarĭ regule profilactice, carĭ fórte a dese orĭ plătescŭ maĭ multă decâtŭ medicina. Regulele acestea profilactice trebue să le observe fiesce cine, ca să-şĭ păzéscă sănătatea proprie şi în urmare şi a altorŭ ómenĭ. În casulŭ de faţă nu putemŭ privi de egoismŭ aceea, că óre cine se îngrijesce de eulŭ propriŭ.

Dreptŭ resultate ale cercetărilorŭ sciinţifice celorŭ maĭ nóuĕ amŭ primitŭ regulele acestea, carĭ le împărtăşimŭ în cele următóre.

Să încunjurămŭ orĭ ce sforţărĭ trupescĭ orĭ intelectuale, pentru-că acestea în generalŭ slăbescŭ pre omŭ. Dar nu cumva să cădemŭ în celalaltŭ estremŭ. Să facemŭ preumblărĭ moderate în libĕrŭ, dar nu escursiĭ obositóre.

Prândurile, bancheturile marĭ să le amânămŭ până la alte dile maĭ bune şi să nu facemŭ „aldămaşurĭ“ marĭ acum, când cholera a ajunsŭ ad portas. Alcoholulŭ adecă, dacă ajunge în cuantitate prea mare în stomacŭ, împedecă funcţiile luĭ şi în chipulŭ acesta lipsesce de efectŭ profilacticulŭ celŭ maĭ bunŭ — mistuirea bună. Stomaculŭ, care funcţionézĕ bine, mistuesce şi lipsesce de efectŭ chiar şi commabacilulŭ. Fórte greşesce celŭ ce crede, că medicina cea maĭ bună în contra cholereĭ ar fi cognaculŭ. Cognaculŭ bunŭ adeverátŭ că se recomándă ca îmbunătăţitorŭ alŭ apeĭ, dar nu ca stîmpĕrătorŭ alŭ seteĭ.

Cela ce pătimesce de neregularitate în mistuire, bine face, dacă după mâncare be 5—10 picurĭ de accidŭ chlorhidricŭ mestecatŭ într'unŭ pătrariŭ de pocalŭ de apă fértă.

Bacilulŭ cholereĭ în cele maĭ multe casurĭ ajunge prin gură în trupŭ. Nu este decĭ lucru maĭ firescŭ, decâtŭ să fimŭ înainte de tóte cu băgare de samă la lucrurile acelea, carĭ le băgămŭ în gură, şi aşa dară în rîndulŭ celŭ dintâiŭ la mâncărĭ şi beuturĭ. Să ne ferimŭ de tóte mâncările şi beuturile acelea, carĭ causézĕ catarŭ de stomacŭ şi de intestine. Acestea suntŭ preste totŭ caşulŭ próspetŭ, untulŭ, pómele, carnea rece saŭ fértă rĕŭ, îngheţata, laptele nefertŭ şi maĭ alesŭ apa rea. Acuma când timpulŭ este aşa de caldŭ, fórte puţinĭ suntŭ ceia ce nu ar voĭ să-şĭ potoléscă setea potenţată cu beutură recorită în ghéţă. Dar orĭ cine a pututŭ să-şi câştige din pătania proprie esperinţa, că beutura fórte rece nu recoresce, ci din contră. Apa maĭ înainte de ce amŭ folosí-o, trebue să o ferbemŭ. Dar nu numaĭ apa de beutŭ, ci şi apa de spălatŭ, apa de scaldă şi preste totŭ orĭ ce apă, ce ajunge în atingere cu trupulŭ nostru.

A dóua regulă profilactică este curăţenia absolută. Curăţanie până la pedanterie. Înainte de mâncare totdeuna să ne spĕlămŭ mânile, ba să nu ne îndestulimŭ numaĭ cu spĕlarea, ci să şi desinficiămŭ mânile. Spre scopulŭ acesta putemŭ folosí apă de carbol, săpunŭ de kali, orĭ ce este şi maĭ bunŭ, soluţiune de lysol de 1—2%.

În privedĭ şi în pissoire să turnămŭ dilnicŭ unŭ litru de soluţiune de lysol de 2%. Este asemenea consultŭ a spĕlá chiliile şi mobilarulŭ cu aceea-şĭ soluţiune. Este consultŭ maĭ departe a omite măturarea şi prăfuirea, maĭ alesŭ când în casă este unŭ bolnavŭ de choleră.

Şi dacă cholera întru adevĕrŭ ar sosí la noĭ, nimica nu este maĭ firescŭ, decâtŭ să încunjure omulŭ chiar şi împrejurulŭ caseĭ, unde este unŭ bolnavŭ de choleră. Ĕră acela, pre care vocaţiunea orĭ datorinţa îlŭ silesce să vină în atingere cu unŭ bolnavŭ de choleră, în chilia aceea, în care este bolnavulŭ, să nu mânânce, să nu bea, să nu fumeze, pre scurtŭ să se ferescă de a duce mâna la gură. Să-şĭ desinficieze în chipulŭ celŭ maĭ consciinţiosŭ mânile şi vesmintele, căcĭ altcum fórte uşorŭ îşĭ póte însuşĭ morbulŭ şi-lŭ póte lăţi. Escrementele şi vĕrsatulŭ morbosuluĭ de choleră să se adune într'unŭ vasŭ, în care maĭ înainte s'a vĕrsatŭ apă de varŭ. Vesmintele şi aşternutulŭ folosite de bolnavulŭ de choleră este maĭ bine, dacă se ardŭ, orĭ când acésta nu se póte, atuncĭ maĭ întâiŭ să se desinficieze cu vaporĭ ferbinţi şi apoĭ să se spele.

Să nu ne fie témă! Acesta este mijlocŭlŭ profilacticŭ alŭ treilea şi póte celŭ maĭ momentosŭ. Sute şi miĭ de ómenĭ aŭ esperiatŭ, că orĭ ce iritare, fie câtŭ de neînsĕmnată, le causézĕ diareĕ. Ĕră diarea este unŭ motorŭ fórte puternicŭ alŭ cholereĭ. Şi chiarŭ de aceea trebue să ne vindecămŭ cu grija cea maĭ mare de orĭ ce diareĕ, fie aceea chiar şi urmarea unuĭ simplu catarŭ. Pre celŭ ce pătimesce de diareĕ, să-lŭ scăldămŭ în apă caldă, să-lŭ culcămŭ în patŭ, şi pre pântecele luĭ să aplicămŭ cataplasme calde, până când sosesce mediculŭ şi ĭea dispositiile de lipsă.

Noutăţi.

La facultatea teologică din Blaşiŭ anulŭ şcol. 189²/₃ s'a începutŭ în 3 a l. c. cu „Invocarea Spiritului sântŭ“ şi celebrarea sânteĭ liturgiĭ solemne. Luni séra s'a începutŭ cu alumniĭ seminarialĭ sacrele esercitiĭ spirituale, carĭ aŭ duratŭ până Joĭ diminéţa, închiându-se cu mărturisirea şi cuminecarea alumnilorŭ în biserica catedrală. Esercitiile le-a condusŭ Clarisimulŭ Spiritualŭ seminarialŭ Dr. Ioanŭ Sâmpăleanŭ după metoda stuluĭ Ignatiŭ. Alumniĭ seminarialĭ suntŭ 48 şi anume 40 din Archidiecesă, 6 din diecesa Lugoşuluĭ şi 2 din diecesa Oradeĭ-marĭ.

Concursŭ *pentru staţiuni docentale şi cantorŭ-docentale.* Cu terminulŭ de 15 Octobre st. n. se escrie concursŭ pentru următórele staţiuni. I. *Protopopiatulŭ Dicio-S.-Mărtinuluĭ:* Staţ. cant.-doc. din *Şonfalăŭ,* cu emolumintele: 44 fl. din repart., 83 metrete cucuruzŭ à 70 cr. = 58 fl., stolă 15 fl. şi 70 fl. arînda alorŭ 5 jug. arătorŭ. II. *Protopopiatulŭ Reghinuluĭ:* Staţ. cant.-doc. din *Orşova,* cu emolumintele: 100 fl. din repartiţiune, 12 jug. pămêntŭ = 50 fl., locurile cantorale = 16 fl., stola = 24 fl., lemne = 10 fl. III. *Protopopiatulŭ Indolului:* Staţ. doc. *Bicălatŭ* şi *Surducŭ* cu emolumintele: 200 fl. din repartiţiune. IV. *Protopopiatulŭ Catineĭ:* Staţ. cant.-doc. din *Tuşinŭ* cu emolum.: 100 fl., 2 grădinĭ şi 10 jug. pămêntŭ comasatŭ = 83 fl. şi îndatinatele venite stolare.

Bancele române. „Pesti-Napló“ din 22 a l. c. ocupându-se de cestiunea română scrie, că în era constitutională Românii aŭ înfiinţatŭ maĭ multe bance naţionale românescĭ, probabilŭ că cu banĭ străinĭ, deórece banĭ proprii nu aŭ avutŭ. Aceste bance urmărescŭ cu mare atenţiune, unde se află realităţi de vîndutŭ, pre carĭ le cumpĕră şi împărţindu-le în parţele maĭ micĭ colonisézĕ în ele ţĕrenĭ românĭ pre lângă condiţiunĭ avantajóse. Dacă ar lucrá aşa bancele nóstre, ar meritá tótă lauda. Durere, că fóea magiară se află în rătăcire.

De generalŭ alŭ *Societaţiĭ Iesuiţilorŭ* a fostŭ alesŭ P. Martin, spaniolŭ după naţionalitate. Noŭalesulŭ este de 50 de anĭ. Până acum a fostŭ substitutŭ de generalŭ, şi s'a distinsŭ prin pietate şi erudiţiune.

Românii istrieni. Printre Românii din Istria — precum i-se scrie „Voinţeĭ naţionale“ din Bucurescĭ — se observă de câtŭ-va timpŭ o mişcare de redeşteptare. Maĭ multe familiĭ de ţĕrenĭ şĭ-aŭ manifestatŭ dorinţa de a-şĭ trimite copiiĭ în România, ca să înveţe bine românesce. Maĭ multe familiĭ din România s'aŭ decheratŭ, că vorŭ luá asupră-şi educaţiunea micilorŭ Istrioţi ţinêndu-ĭ 1—2 anĭ la ţĕră şi la orase, şi după ce-şĭ vorŭ fi însuşitŭ limba română, îĭ vorŭ retrimite în patria lorŭ.

Procese de presă. Diaruluĭ umoristŭ *„Vulturulŭ“*, ce apare în Oradea-mare, i-s'a intentatŭ procesŭ de presă sub cuvîntŭ, că face politică fără să aibă cauţiune. — Precum anunţă „Pester-Lloyd“, procurorulŭ din Pojonŭ va intenta procesŭ de presă diaruluĭ slovacŭ „Narodnie-Noviny“ din Turócz-Sz.-Márton pentru unŭ articulŭ publicatŭ din incidentulŭ desvĕliriĭ monumentuluĭ ridicatŭ întru memoria luĭ Hurban.

Congresulŭ studenţilorŭ universitarĭ din România s'a ţinutŭ în anulŭ acesta în oraşulŭ Romanŭ dela 18—20 Sept. La congresŭ pre lângă tineriĭ din regatulŭ Românieĭ aŭ luatŭ parte şi 10 tinerĭ românĭ dela noĭ ca representaţi aĭ *junimiĭ române* dela Universităţile din Viena, Budapesta, Gratz şi Cluşŭ. Primirea tinerilorŭ universitarĭ în Romanŭ a fostŭ splendidă. În şedinţa primă s'a ţinutŭ o conferinţă despre „Andreiŭ Murĕşanŭ“. Luni în 19 s'a făcutŭ o escursiune la mormîntulŭ neuîtatuluĭ poetŭ Alexandri în Mircescĭ. După rentórcerea din Mircescĭ s'a aranjatŭ corcertŭ şi serată literară. După concertŭ a urmatŭ balŭ. În diua ultimă a congresuluĭ s'aŭ ţinutŭ dóuĕ conferinţe sociale şi sara banchetŭ. În anulŭ viitorŭ congresuiŭ se va ţiné la Buzeŭ.

Producţiunea teatrală din 1 Octobre aranjată în sala cea mare a hoteluluĭ „Univers“ a succesŭ preste tótă aşteptarea. Cele dóuĕ piese (comediĭ) *„Pĕlăria césornicaruluĭ“* şi *„Ruga dela Chisĕtĕu“* aŭ fostŭ esecutate cu destulă precisiune. Dşórele Elena Olténŭ şi Maria Strejanŭ în piesa întâe prin vócea sa plăcută şi presentarea sa simpatică aŭ făcutŭ o împresiune favorabilă asupra publiculuĭ. Dlŭ Victorŭ Preda prin vócea sa sonoră şi purtarea naturală şĭ-a împlinitŭ cu laudă rola sa. Bine şĭ-aŭ esecutatŭ rolele şi dniĭ E. Olténŭ, Aur. Maniŭ şi Ioanŭ Marcu. În piesa a dóua maĭ grele role aŭ avutŭ dşóra Elena Icloţanŭ şi dlŭ Aur. Maniŭ, dară şi-le-aŭ împlinitŭ destulŭ de bine. Dlŭ Aug. Gruiţă jun. — ca feciorŭ holteiŭ — încă s'a sciutŭ presentá fórte bine. Tótă lauda o meritá şi celealalte persóne, anume: Dna Iuliana Barna, dşóra M. Strejanŭ, dniĭ Ioanŭ Rusŭ, Emiliŭ Olténŭ, G. Rosorŭ, Dem. Icloţanŭ, I. Marcu, Bas. Barna sen. şi Victorŭ Preda. Cântările aŭ fostŭ esecutate sub conducerea dluĭ Victorŭ Preda, care dispune de o vóce melodiósă şi deprinsă. Dorimŭ, ca junii nostri meseriesĭ românĭ, carĭ daŭ semne de viéţă, să continue pre calea apucată. Recomândămŭ publiculuĭ românŭ, să sprijinéscă pre meseriaşii nostri români întru deprinderĭ de felulŭ acesta.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Religiunile „libérŭ cugetătorilorŭ".

IV.

Religiunea realistuluĭ.

De cándŭ Francesulŭ Auguste Comte şĭ-a construitŭ sistemulŭ sĕŭ filosoficŭ numitŭ positivŭ şi realistŭ, de atunceĭ religiunea panteistă, deistă şi materialistă aŭ începutŭ a cam ĕşĭ din modă. Luĭ Auguste Comte i-s'a părutŭ, că şi religiunea panteistuluĭ şi a deistuluĭ şi a materialistuluĭ saŭ suntŭ prea aprópe de creştinismŭ, saŭ îngăduescŭ creştinismuluĭ prea multŭ locŭ şi dreptŭ de esistinţă. De aceea a construitŭ elŭ după principiile sale filosofice unŭ sistemŭ noŭ religiosŭ, basatŭ, precum dice elŭ, numaĭ pre esperinţă. Şi pre acesta l'a numitŭ ca şi pre filosofia sa: religiune positivă saŭ realistă. Sistemulŭ acesta noŭ religiosŭ este celŭ maĭ barocŭ şi maĭ absurdŭ din câte aŭ fostŭ până acum pre pământŭ. Nu şĭ-a adusŭ bietulŭ omŭ aminte, că în locŭ de a puté cuceri pre cineva cu sistemulŭ acesta, maĭ lute va da ansă, ca uniĭ şi alţiĭ să-lŭ ţină de nebunŭ, precum l'aŭ şi ţinutŭ. Dacă însă Comte n'a pututŭ captivá pre nimenĭ cu sistemulŭ sĕŭ de religiune positivă, a captivatŭ totuşi pre fórte mulţi cu sistemulŭ sĕŭ de filosofie positivă, câtŭ astădĭ în Europa filosofia luĭ a ajunsŭ adevĕrată filosofie de modă. Următoriĭ luĭ aŭ vĕdutŭ, că în totŭ sistemulŭ luĭ filosoficŭ şi religiosŭ partea cea maĭ slabă este aceea, carea se ocupă cu religiunea. Atâtea fantasmagoriĭ suntŭ în partea acésta, câtŭ eĭ înşi-şi aŭ trebuitŭ să rîdă şi să le fie ruşine de magistrulŭ lorŭ. De aceea s'aŭ apucatŭ şi rădimându-se pre principiile luĭ filosofice aŭ construitŭ după principiile acestea unŭ altŭ sistemŭ religiosŭ fórte diversŭ de alŭ luĭ Comte, şi apoĭ l'aŭ numitŭ pre acesta religiunea adevĕrată realistă saŭ positivă. De atunceĭ apoĭ literatura sistemuluĭ acestuia religiosŭ a crescutŭ din ce în ce totŭ maĭ tare maĭ cu samă în Anglia, şi astădĭ în unele universităţĭ şi esistă catedră anumită pentru religiunea acésta, a cărei cuprinsŭ îlŭ vomŭ vedé numaĭ decâtŭ.

Realismulŭ saŭ positivismulŭ este sistemulŭ acela filosoficŭ modernŭ, care numaĭ întru atâta se deosĕbesce de materialismŭ, că rĕmâne la calea jumătate şi nu scóte vasuluĭ fundulŭ chiar de totŭ afară.

Pentru materialistŭ nu esistă în lume nimica decâtŭ numaĭ materia cu puterile şi legile eĭ. În materie este de a se căutá după materialistŭ cuintesenţa lumiĭ acesteia.

Acum realistulŭ saŭ positivistulŭ aşa departe nu voesce să mérgă. Pentru elŭ esenţa lumiĭ acesteia este şi rĕmâne necunoscută. Ce cunóscemŭ noĭ, suntŭ numaĭ întîmplările din lume. Că unde zace esenţa întîmplărilorŭ acestora, în materie saŭ în altceva, aceea în vecĭ nu putemŭ s'o scimŭ. Se póte, că numaĭ puterile din materie suntŭ causa întîmplărilorŭ acestora, şi atunceĭ materialistulŭ ar avé dreptŭ. Însă e posibilŭ şi aceea, că o fiinţă preste materie este causa întîmplărilorŭ acestora, şi atunceĭ are dreptŭ ateistulŭ celŭ ce crede într'unŭ Dumnedeŭ personalŭ, creatorulŭ şi guvernatorulŭ universuluĭ. Causa ultimă însă rĕmâne pentru noĭ în vecĭ necunoscută. De aceea nicĭ nu avemŭ să ne batemŭ şi sdrobimŭ multŭ capulŭ cu aflarea eĭ. Ci să ne mărginimŭ la aceea, că cercămŭ să cunóscemŭ legile întîmplărilorŭ din lume, fie acelea întîmplărĭ în sfera natureĭ, fie în sfera istorieĭ. Acestea le putemŭ pre încetulŭ aflá, şi decĭ să ne mulţămimŭ cu atâta. Causa ultimă a întîmplărilorŭ acestora ca absolutŭ inaccesibilă pentru noĭ să o lăsămŭ şi maĭ departe să zacă în negura regiuniĭ necunoscutuluĭ eternŭ.

Se póte vedé din acestea, că realistulŭ saŭ positivistulŭ nu este altceva decâtŭ unŭ materialistŭ flegmaticŭ, care nu-şĭ bagă capulŭ în lucruri prea grele, ci stă şi rîde de o parte de ceĭ ce şi-lŭ bagă cu multŭ curajŭ şi multă speranţă. Din contră materialistulŭ nu este altceva decâtŭ unŭ realistŭ saŭ positivistu fórte sanguinicŭ, care dă cu bâta în baltă, fără să voéscă să scie, că stropesce şi pre alţiĭ, dară maĭ multŭ póte pre sine. În ultima consecinţă însă pre lângă totŭ flegmatismulŭ unuia şi sanguinismulŭ celuĭalaltŭ între eĭ nu este nicĭ o deosĕbire, într câtŭ este vorba de positiunea, ce o ţeaŭ ambiĭ faţă cu religiunea cea adevĕrată. Căcĭ în urmă chiar aşa de periculosŭ este pentru credinţa în Dumnedeŭ materialistulŭ, care dice apriatŭ, că nu esistă Dumnedeŭ, ca şi realistulŭ, care dice, că este posibilŭ să esiste Dumnedeŭ, însă totuşi pentru noĭ în eternŭ rĕmâne necunoscutŭ. Dumnedeulŭ materialistuluĭ este unŭ Dumnedeŭ neesistentŭ, alŭ realistuluĭ unŭ Dumnedeŭ necunoscutŭ. Va să dică şi alŭ unuia şi alŭ celuĭalaltŭ nu are nicĭ o valóre pentru noĭ.

Realistulŭ Auguste Comte în sistemulŭ sĕŭ religiosŭ n'a voitŭ să scie nimica de religiune, într câtŭ obiectulŭ eĭ este unŭ Dumnedeŭ, fie acela după norma panteiştilorŭ, a deiştilorŭ saŭ după orĭ ce altă normă. Obiectulŭ religiuniĭ luĭ este geniulŭ, şi cultulŭ religiuniĭ luĭ este cultulŭ geniuluĭ. În locuĭŭ adoraţiuniĭ luĭ Dumnedeŭ a pusŭ Comte adoraţiunea bărbaţilorŭ marĭ aĭ omenimiĭ. Şi ca religiunea luĭ să fie deplinŭ ridiculă, a compusŭ şi unŭ călendarŭ alŭ religiuniĭ nóue, în care fiesce care dĭ este dedicată unuĭ bărbatŭ mare. Aci apoĭ în unŭ cortejŭ lungŭ de 365 dile urmézŭ după olaltă beliducii, monarchiĭ, filosofiĭ, poeţiĭ, artiştiĭ, literaţiĭ şi aşa maĭ departe ca totŭ ătâţia sânţi aĭ nóueĭ religiuni, aşa câtŭ nu e mirare, că amiciĭ şi preţuitoriĭ luĭ, cândŭ aŭ vĕdutŭ călendarulŭ acesta, aŭ începutŭ a se îndoí, că óre maĭ este-ĭ mintea la locŭ saŭ nu. Şi pre dreptulŭ! Să fie cercatŭ Comte cu unŭ omŭ nĕcăjitŭ în o mĕsură aşa mare, câtŭ nicĭ unŭ omŭ să nu-ĭ maĭ pótă ajutá. Spre a-lŭ mângâiá, să-ĭ fi propusŭ atunceĭ saŭ cultulŭluĭ Homerŭ saŭ alŭ luĭ Plato saŭ alŭ altuĭ sântŭ din călendarulŭ luĭ, saŭ cultulŭ unuĭ Dumnedeŭ personalŭ, guvernatorulŭ lumiĭ, şi s'ar fi convinsŭ, cumcă l'ar fi pututŭ mângâiá cu cultulŭ cestŭ din urmă, de locŭ însă cu celŭ dintâiŭ. Saŭ să fie cercatŭ a-lŭ mângâiá pre cineva în óra morţiĭ cu aceea, că ĭ-ar fi esplicatŭ mărimea vreunuĭ geniŭ, care a fostŭ şi elŭ numaĭ omŭ, saŭ cu aceea, că ĭ-ar fi propusŭ cultulŭ unuĭ Dumnedeŭ dreptŭ şi înduratŭ în o altă viéţă după mórte, şi atunceĭ de bună samă s'ar fi convinsŭ, câtŭ de lipsită de orĭ ce putere religiósă este religiunea luĭ, ce constă în cultulŭ geniuluĭ. Nu maĭ dicemŭ nimica despre aceea, câtŭ de uşorŭ pricepe şi omulŭ celŭ maĭ simplu, ba chiar şi unŭ copilŭ pre Dumnedeŭ şi calităţile şi mărimea luĭ, şi câtă cultură se poftesce, până ajunge omulŭ acolo, câtŭ să scie preţui mărimea vre-unuĭ geniŭ. Şi cândŭ ajunge acolo, atunceĭ din punctŭ de vedere religiosŭ nu are nicĭ unŭ folosŭ, căcĭ în momintele acelea din viaţă, de carĭ nu e lipsitŭ nicĭ unŭ omŭ, şi în carĭ numaĭ religiunea îĭ póte alină durerile, totă cunoscinţa, ce o are despre unulŭ saŭ altulŭ dintre genĭĭ, nu e capabilă să-ĭ verse nicĭ unŭ picurŭ de balsamŭ pre inima-ĭ rănită.

Chiar şi materialiştiĭ, precum amŭ vĕdutŭ, aŭ avutŭ o idee maĭ démnă despre religiune ca Auguste Comte, capulŭ realiştilorŭ.

Bine aŭ vĕdut'o acésta următoriĭ luĭ Comte. De aceea nicĭ unulŭ n'a voitŭ să scie nimica de sistemulŭ religiosŭ alŭ luĭ Comte, ci s'aŭ apucatŭ să construéscă după principiile luĭ filosofice unŭ altŭ sistemŭ religiosŭ pre base sciinţifice.

După principiile filosofice ale luĭ Comte în lume nu esiste altceva nimicŭ decâtŭ numaĭ întîmplărĭ. De unde esistinţa religiuniĭ în genulŭ omenescŭ este şi ea o întîmplare. Chemarea filosofieĭ este să studieze întîmplările acestea, legile şi desvoltarea lorŭ. Dela acésta chemare a filosofieĭ nu póte fi subdusă nicĭ religiunea. Ca şi desvoltarea genuluĭ omenescŭ pre alte terenurĭ, aşa şi desvoltarea genuluĭ omenescŭ pre terenulŭ religiosŭ trebuesce studiată în legile şi causele eĭ. Nu are pentru aceea religiunea nicĭ unŭ adevĕrŭ obiectivŭ. Legile órbe ale lumiĭ aŭ adusŭ cu sine, de uniĭ ómenĭ aŭ fostŭ păgâniĭ, alţiĭ idololatri, alţiĭ creştini, alţiĭ mohamedanĭ şi aşa maĭ departe. Chemarea sciinţeĭ este, că să caute şi să afle legile acestea. În acésta stă după eĭ tótă valórea religiuniĭ. Precum natura cu legile eĭ órbe produce diverse specii de animale şi plânte, chiar aşa produce şi diverse religiuni. Totŭ numaĭ producte de ale natureĭ, fără ca pentru aceea să fie obiectivŭ adevĕrate, de-órece precum natura cu legile eĭ produce în creeriĭ mohamedanuluĭ credinţa în religiunea mohamedană, chiar aşa în creeriĭ creştinuluĭ produce credinţa în religiunea creştină, şi teologia realistă nu are decâtŭ să cerce şi constate, după ce legĭ se întîmplă acésta.

Precum se póte vedé, următoriĭ luĭ Comte suntŭ chiar aşa lipsiţĭ de religiune ca şi elŭ şi ca şi materialiştiĭ. Dacă eĭ din capulŭ loculuĭ négă religiuniĭ orĭ ce adevĕrŭ obiectivŭ, cu nimica nu suntŭ maĭ buni ca materialiştiĭ, carĭ négă orĭ ce religiune. Sperămŭ însă, că studiându eĭ religiunea, în urmă chiar prin studiulŭ acesta vorŭ ajunge la convingerea, că ea nu e numaĭ o întîmplare fisică în istoria omenimiĭ, ci cu totulŭ altceva.

Eufrosina.

(Continuare.)

Lerinval nu rĕspunde. Eufrosina privesce la dînsa cu o privire întrebătóre.

„Ce este scrisŭ acolo," întrebă bĕtrâna érăşĭ.

„Armand," îĭ dice Eufrosina cu o vóce, din care străbate nevinovăţia şi îngrijirea de odată.

„Aşa? Acum înţelegŭ! Dar domnule Lerinval, fiĭ cu băgare de samă!"

„Numele acela scrisŭ cu litere roşiĭ revócă la viaţă tóte nălucele trecutuluĭ!"

„Dar nu fiĭ aşa de sentimentalŭ! Pictorulŭ acela se chémă Armand ca şi mulţĭ alţĭ ómenĭ. Este amiculŭ tĕŭ într adevĕrŭ unŭ pictorŭ, Eufrosino?"

„Eŭ asta nu o sciŭ. Elŭ călătorésce prin Franţa. Tatălŭ sĕŭ a fostŭ soldatŭ."

„Şi veni-va astădĭ?"

„A promisŭ, că va veni."

„Mergĭ dar în chilia ta. Tatălŭ tĕŭ este bolnavŭ şi are lipsă de linişte."

„Tată dragă, câtŭ eştĭ de palidŭ! Értă-mĭ, tată dragă!"

„Nu face nimica, fĕtulŭ meŭ. Eŭ suntŭ astădĭ fórte iritatŭ. Cândŭ va veni pictorulŭ, primesce-lŭ prietinesce."

„Sigurŭ, tată!" Şi se duse în chilia sa.

Acolo îşi făcu de lucru cu chipulŭ şi-lŭ acăţă cu o frundă de-asupra dulapuluĭ, scóse apoĭ unŭ altŭ chipŭ şi anume o copie a Madoneĭ della Sedia a luĭ Rafael.

„Îlŭ voiŭ întreba eŭ mâne, cine este femeea asta frumósă cu drăgălaşiĭ eĭ de copiĭ. Eŭ aşĭ crede, că este totŭ ceea ce atîrnă şi în biserică. Elŭ scie atâtea şi a bună samă mĭ-o va puté spune şi asta. De s'ar face numaĭ odată diminéţă!"

Şi se făcŭ diminéţă, destulŭ de repede pentru dînsa. Nu totŭ aşa de iute însă pentru Lerinval, care se întórse de nenumĕrate orĭ pre aşternutulŭ sĕŭ.

Sórele a rĕsăritŭ. Eufrosina grabi în satŭ, ca să întîlnéscă pre prietinulŭ sĕŭ. Cândŭ vĕdu, că elŭ nu maĭ vine, se rentórse acasă, înşelă calulŭ şi cutrieră pre elŭ întregŭ ţinutulŭ, cum făcea ḑilnicŭ.

Armand o observă tocmaĭ cându se apropia de castelŭ. Ea erá aprinsă la faţă, buclele îĭ cădeaŭ liberŭ pre umeri, şi de aceea întîlnindu-lŭ se escusă dicêndŭ:

„Mĭ-am făcutŭ preumblarea de diminéţă.“

„Da, o vĕdŭ, domnişóră. Numaĭ câtŭ te rogŭ, altă dată să nu te maĭ ostenescĭ şi încălţescĭ aşa. Asta póte să fie periculosŭ sănătăţiĭ.“

„Dar eŭ aflu, că este atâtŭ de plăcutŭ.“

„Până acum aĭ făcutŭ dta numaĭ ceea ce-ţĭ era plăcutŭ?“

„Firesce. Ce alta ar trebui să facemŭ? Binevoesce a aştepta, până îmĭ schimbŭ toaleta.“

Plecă, şi se rentórse îndată, încă totŭ rumenă de obositĕ, dar maĭ recreată.

„Aşa te vĕdŭ maĭ bucurosŭ,“ observă elŭ zimbindŭ.

Îlŭ luă apoĭ de mână ca pre unŭ vechiŭ prietinŭ şi-lŭ conduse în salonulŭ de primire, unde îlŭ aşteptaŭ Lerinval şi bĕtrâna Catarina.

Societatea asta nu-ĭ plăcea. Dacă Eufrosina nu l'ar fi condusŭ acuşi în tóte locurile şi la tóte lucrurile sale, maĭ că l-ar fi părutŭ rĕŭ, că a primitŭ invitarea.

S'a aşedatŭ apoĭ în castelŭ şi a petrecutŭ aci treĭ săptĕmâni. Le socotia între ţilele cele maĭ fericite ale vieţiĭ sale.

Elŭ scia să distragă pre Lerinval cu istorisirĭ din ţĕrĭ străine şi maĭ alesŭ din Paris. De multe orĭ viniaŭ în conflictŭ. Armand era adecă unŭ royalistŭ înflăcăratŭ, ér Lerinval unŭ republicanŭ totŭ aşa de înflăcăratŭ. De câte orĭ erá însă primejduită pacea, Eufrosina opriá prin o privire rugătóre espresiunile aspre ale luĭ Armand, şi acesta tăcea, şi furtuna dispărea.

Se întîmplá, de une orĭ ajungea Armand să vorbéscă despre religie. Atuncĭ Lerinval şi Catarina îlŭ părăsiaŭ, şi elŭ rĕmânea numaĭ cu Eufrosina. Cu ce emoţiune îngerescă îlŭ ascultá! Îĭ erá témă şi să se misce, ca nu cumva să pérdă vre unŭ cuvîntelŭ. Şi elŭ?

O, elŭ nu doria alta, fără numaĭ să lumineze acestŭ sufletŭ deschisŭ şi să umple inima eĭ curată cu mângăerea adevĕruluĭ.

Şi lucru neînţelesŭ, Lerinval şi Catarina juraseră ură vecînică religieĭ şi bisericeĭ, şi Eufrosina totuşĭ a rĕmasŭ de totŭ neatinsă de ura acésta. Ea învĕţase dela repausatulŭ secretarŭ alŭ tătâne-sĕŭ a ceti, a scrie şi puţină geografie. Tatălŭ eĭ nu a aflatŭ de lipsă, ca ea să înveţe maĭ multŭ: ea era frumósă şi destulŭ de bogată, ca să convină unuĭ bărbatŭ. Nu a aflatŭ de bine, să-ĭ împărtăşéscă ideile sale republicane şi cu multŭ maĭ puţinŭ principiile sale ateiste, orĭ din respectŭ faţă cu nevinovăţia eĭ, orĭ dór că a crezut'o prea puţinŭ capabilă de a le cuprinde. În faptŭ însă inteligînţa Eufrosineĭ se asămĕnă uneĭ ţarine productive. Elŭ primise dela mamă-sa credinţa vie şi frica luĭ Dumnedeŭ. Acéstă mamă era idealulŭ luĭ celŭ maĭ înaltŭ, şi elŭ o venera şi o iubia. Din ochiĭ luĭ strălucia focŭ sfîntŭ, cându vorbia tinereĭ sale prietine despre mamă-sa şi despre calea, ce ĭ-a arĕtat'o din cea maĭ fragedă etate: cum îlŭ sfătuesce, cum îlŭ iubesce, şi cum orĭ ce dorinţă a mameĭ sale îĭ este poruncă.

„O, Armand!“ dise Eufrosina, cându ĭ-o descrise astfelŭ, „ce fericită aşĭ fi, dacă şi eŭ aşĭ ave o astfelŭ de mamă! Dar pre mine nimenĭ nu m'a instruitŭ, nimenĭ nu m'a condusŭ. Fără de dta aşĭ fi o fată de şeptespredece anĭ, ce încă nicĭ pre creatorulŭ sĕŭ nu-lŭ cunósce! O, de ce nu am şi eŭ o mamă!“ Şi plângea.

Pre Armand îlŭ cuprinse milă de ea. Deodată străluci în sufletulŭ luĭ unŭ cugetŭ asemenea unuĭ fulgerŭ. I-lŭ şi împărtăşi îndată dicêndu-ĭ: „Eufrosino, ea póte să fie şi mama ta!“ Ea privi întrebătoriŭ printre lacrimĭ.

„Eufrosino,“ îĭ dise cu căldură, „dacă veĭ fi soţia mea, ea şi ţie îţĭ va fi mamă.“

„Este acésta cu putinţă, Armand?“ dise ea cuprinsă de bucurie copilărescă. „O, ce minunatŭ ar fi, ca noĭ totdeuna să fimŭ laolaltă, să potŭ ascultá totdeuna vorbele tale şi să nu am altceva a face fără numaĭ ţie şi mameĭ tale bucurie! O, ce traiŭ şi ce fericire!“ Şi ea aşedă mânile într'olaltă ca şi unŭ copilŭ, căruia i-se promite o plăcere.

Armand însă o privi seriosŭ şi-ĭ dise: „Eufrosino, tu nu sciĭ încă, ce voiŭ şi ce-ţĭ cerŭ. Multe, fórte multe potŭ veni la mijlocŭ. Dumnedeŭ să-mĭ ajute, ca să potŭ delătura tóte pedecele. Şi eŭ sperŭ, că-mĭ va ajutá. Dar acum rĕmasŭ bunŭ, şi nu vorbi niminuĭ nimica despre acestea.“

Şi cu acésta se depărtă. Prea uşorŭ ĭ-aŭ scăpatŭ vorbele.

Este mare zidulŭ, ce-ĭ desparte! Cum se va învoi mamă-sa la căsătoria luĭ cu o fată, numele căreia tatălŭ eĭ l'a întinatŭ! Şi nu era elŭ óre de jumătate promisŭ frumóseĭ Enriete de Rieux!

Dar cu câtŭ îĭ era de maĭ simpatică firea Eufrosineĭ decâtŭ a celeĭalalte!

Sara trecu ca totdeuna. Eufrosina lucra, Catarina adormise, ér Lerinval şi Armand jucaŭ o partie de şacŭ.

După ce se retraseră cele dóuĕ femeĭ, dise Armand: „Mâne plecŭ.“

„Aşa? Regretŭ din inimă! Şi de ce aşa de grabă?“

„Ér voiŭ veni, dacă-mĭ promiţĭ mâna Eufrosineĭ.“

Tatălŭ nu se surprinse. S'a aşteptatŭ la acésta. „Eŭ nu mĕ împotrivescŭ,“ rĕspunse nepăsătorŭ. „Dar întâiŭ totuşĭ aşĭ voi să-ţĭ cunoscŭ poziţia.“

„O, eŭ . . . .“ Dar îşĭ opri cuvintele.

„Şi apoĭ nu vreŭ, ca fata mea să intre în familia dtale aşa numaĭ ca şi unŭ felŭ de marfă. Mama dtale trebue ea însă-şĭ să céră mâna feteĭ.“

„Firesce! — Credĭ dóră, că m'aşĭ însura eŭ fără de învoirea mameĭ mele?“

„Şi spuni-mĭ dta numele şi cine eştĭ?“

„Încă nu! Mama mea îţĭ va scrie totulŭ. Crede-mĭ, că nu te veĭ rusina de ginerele dtale.“

Eufrosina era fórte tristă şi neconsolabilă, cându Armand îĭ spuse, că va să plece.

„Încrede-te în Dumnedeŭ, scumpă Eufrosină,“ o mângăia elŭ. „Îndată ce vomŭ avé învoirea mameĭ, veĭ fi mirésa mea.“

Îşĭ strinseră încă odată mânile, şi Armand plecă cu ochiĭ umedĭ de lacrimĭ şi cu inima apăsată de o grea povară.

III.

Jertfa cea dintâiŭ.

Trecură şese săptĕmâni, şi încă totŭ nu sosi nicĭ o scire dela Armand. Eufrosina erá nemângăiată. Lerinval se silia, să o liniştéscă.

„Fată,“ îĭ dise, „mĕ crede, că nu se plătesce, să fiĭ supĕrată. Mişelulŭ te-a purtatŭ de nasŭ. Elŭ este unŭ aristocratŭ, şi astfelŭ suntŭ aristocraţiĭ toţĭ. Maĭ suntŭ în lume bărbaţĭ şi încă şi maĭ buniĭ.“

În sfârşitŭ într'o sară întră purtătorulŭ de epistole şi aduce Eufrosineĭ o scrisóre la adresa eĭ. Ea deschide pliculŭ. Îĭ scrie Armand, şi scrisórea mameĭ cătră Lerinval este alăturată, dar închisă.

S'a luptatŭ multŭ, până a primitŭ învoirea mameĭ sale. Dar cându a vĕdutŭ ea hotărîrea nestrămutată a luĭ de a nu lua pre nimenĭ afară de Eufrosina, s'a învoitŭ şi ea, dar cu condiţia, ca fata să vină îndată în Paris şi să se presinte familieĭ eĭ viitóre.

Aşa scrie Armand. Planulŭ retăcutŭ alŭ mameĭ era de a se îngriji de educaţia eĭ neglesă.

A maĭ scrisŭ Armand încă multe de tóte, neînsemnate pentru unŭ alŭ treilea, dar preţióse pentru aceea, căreia îĭ sunaŭ.

Le cetia şi érăşĭ le recetia, şi inima îĭ bătea puternicŭ.

„Ce-ţĭ scrie?“ întrebă o vóce aspra. Era vócea Catarineĭ.

„Ce am doritŭ, Catarino. Numaĭ câtŭ mamă-sa cere, ca maĭ întâiŭ să mergŭ la Paris.“

„Da, ca să-şĭ formeze din tine o noră după placulŭ sĕŭ. Şi cum se chémă familia?“

„Nu-mĭ scrie despre asta nimica.“

„Abia aşteptŭ să audŭ, ce va dice tatălŭ tĕŭ. Chiar acum vine.“

Eufrosina îlŭ întîmpină săltându de bucurie şi-ĭ arată scrisorile.

Lerinval cetesce maĭ întâiŭ cu linişte pre a fiiceĭ sale şi fără de a dice unŭ cuvîntŭ desface apoĭ pre ceealaltă. Cea dintâiŭ privire o aruncă pre subscriere.

Eufrosina privesce nerăbdătóre preste umĕrulŭ luĭ şi cetesce: Alienor princesă Villemargues-Champfleury n. Narvile-Mailly.

Lerinval erumpe într'unŭ strigătŭ sĕlbaticŭ, se ridică asemenea unŭ tigru înfuriatŭ şi calcă scrisórea în picióre. Faţa îĭ îngălbinesce, buzele i-se învineţescŭ, şi elŭ îşĭ strînge pumniĭ.

Eufrosina stă ca împetrită. „Şi ce spune în epistolă, tată,“ dice în sfârşitŭ.

„Copilă, tu nu poţĭ — pre acelŭ bărbatŭ — căcĭ elŭ este — mama luĭ este —“ Lerinval se opresce, vócea nu-lŭ maĭ ajută. Numaĭ după o pausă lungă se putu face stăpânŭ alŭ vorbelorŭ sale. „Elŭ este aristocratŭ, şi nu potŭ să-ĭ daŭ fata mea!“

„Tată dragă, ce osîndă!“

„Asta nu te privesce! Îĭ veĭ scrie, că numele luĭ este unŭ zidŭ, ce vĕ despărţesce şi nu se póte trece. Şi maĭ multŭ nicĭ o vorbă. Poţĭ merge, să te culcĭ!“

Între lacrimĭ îĭ scrise luĭ Armand, că tatălŭ sĕŭ şi-a retrasŭ cuvîntulŭ, că ea este adâncŭ întristată, dar nu póte şi nu vre să se opună. Timpulŭ póte să aducă vre-o schimbare. Până atuncĭ să nu maĭ facă nicĭ unŭ pasŭ. Tatălŭ eĭ se înfuriézá şi numaĭ audindŭ numele luĭ.

Sosi unŭ rĕspunsŭ, dar Eufrosina nu află nimica despre elŭ. Lerinval şi Catarina băgaŭ de samă, ca între eĭ să nu maĭ fie nicĭ o relaţiune.

Lerinval totuşĭ suferia vĕdêndŭ întristarea Eufrosineĭ. Sermana nu maĭ plângea, şi nicĭ unŭ cuvîntŭ de murmarare nu suná de pre buzele eĭ, numaĭ câtŭ era maĭ tăcută ca maĭ înainte.

(Va urmá.)

Economie.

Conservarea cartofilorŭ. Cartofii saŭ crumpenele formézĕ unŭ articlu importantŭ în economie. Ele însă se stricĕ fórte uşorŭ, prin ce se causézĕ daună însĕmnată economilorŭ. Spre încunjurarea daunei trebue să le scimŭ conservá. Ele se conservă aşedându-se în pivniţă, în grópă orĭ în prismă. Ce privesce aşedarea crumpenelorŭ în pivniţă, să nu se îngrămădéscă preste olaltă la înălţime mai mare de 1—1·5 m., şi cându e numai cu putinţă, să se aerizese pivniţa, ţinêndu-se temperatura între 4—6° R.

În grópi se conservă crumpenele mai greŭ. Cându suntemŭ siliţi a le conserva însă în grópi, facemŭ gropile în unŭ locŭ uscatŭ, mai ridicatŭ, unde să nu se scurgă uşorŭ apa în timpŭ de ploe şi cându se topesce néua. Pre fundulŭ grópei e consultŭ a se pune paie de cucuruzŭ şi apoĭ pre acele paie de grâŭ orĭ sĕcară. Asemenea şi părenţii grópei se obducŭ cu paie. La grópa, ce póte fi cam de 1—1.5 m. afundă, se lasă uşe şi o feréstră, ca să se pótă şi aerisá. Câtŭ ce dă frigulŭ, uşa şi feréstra se astupă bine, ca să nu degere crumpenele în decursulŭ ĭerneĭ.

Cine poşede crumpene în cuantitate mare, mai consultŭ şi mai ieftinŭ îĭ vine, să le conserve în prisme. Dimensiunile prismeĭ suntŭ: basa în lăţime de 1—2 metri, înălţimea 1—1·20 m., lungimea póte fi după placŭ. În o prismă să nu se aşeqe mai multŭ de 80—120 de măjĭ m. Prisma se acopere cu paĭe uscate în grosime cam de 40—50 cm. Preste paie se pune unŭ stratŭ de pământŭ în grosime de 20—25 cm. Pre vîrfŭ stratulŭi e mai subţire. Până ce nu se recesce, câtŭ să fie periclu de a îngheţá, să se pună pre vîrfŭ numai scânduri spre a scutí crumpenele de ploe. Pre lângă scândurile acestea uşorŭ se depărtézĕ din prismă vaporiĭ. Înainte de a aşeqá crumpenele pentru ĭernatŭ, le lăsămŭ câte-va qile în aerulŭ liberŭ, ca să se svînte, şi alegemŭ din ele pre cele stricate. Căldura în prisme să nu fie prea mare, căcĭ atunci se strică crumpenele. Ĭerna, cându nu-l frigŭ şi e timpŭ frumosŭ, e consultŭ, să se descopere la vîrfŭ prismele spre a se aerisá. Totŭ pentru aerisare să se lase şi câte 2—4 ferestĭ în cóstele prismeĭ.

Pre lângă atare îngrijire putemŭ conservá crumpenele până primăvara târqiŭ, fără ca ele să putredéscă orĭ să încoltéscă.

Frunqele de acăţŭ folosite ca nutretremîntŭ pentru animale s'aŭ dovedituŭ ca veninóse. Dintre treĭ caĭ nutriţi cu frunqe de acăţŭ unulŭ a peritŭ, éră doĭ s'aŭ îmbolnăvitŭ.

Sângele de vită ca medicamentŭ. În Paris adese orĭ se póte vedé, cum ómeni paliqĭ şi anemicĭ alérgă diminéţa la locurile, unde junghie vitele, spre a bé sânge próspĕtŭ. Eĭ îşi umplu păharéle până ce-l sângele caldŭ, şi le beŭ dintr'o sorbiturá. Spunŭ, că gustulŭ sângeluĭ próspĕtŭ samĕnă cu aiŭ lapteluĭ mulsŭ de curêndŭ. Cura se începe cu sânge de viţélŭ şi se continuă apoĭ şi cu sânge de vită mare. Cura acésta de sânge la mulţĭ morboşĭ le-a redatŭ puterea şi sănătatea.

Cum se facŭ preţurile bucatelorŭ? „Natura a încărcatŭ cu prisosinţă darurile sale pre continentulŭ nostru.“ Cu acéstă frasă şi-a începutŭ preşedintele pieţeĭ de bucate din Viena referada sa. Elŭ qice, că recólta aprópe pretutindenea e superióră celeĭ din anulŭ trecutŭ. Cuvintele luĭ le-aŭ publicatŭ miĭ de qiare, şi preţurile bucatelorŭ aŭ scăqutŭ. Datele statistice mai nóue dovedescŭ, că anulŭ acesta a fostŭ mai puţinŭ productivŭ decâtŭ celŭ trecutŭ. Sĕcara în 1892 a fostŭ cu 70 milióne hl. mai multŭ decâtŭ în 1891, dară alte bucate, anume orqŭ, cucuruzŭ şi cartofĭ s'aŭ produsŭ cu multŭ mai puţine. Cuantitatea cucuruzuluĭ în America este cam cu 40—50% mai micĭ decâtŭ în anulŭ trecutŭ. Asemenea se dă cu socotéla că în Ungaria şi statelele orientale încă va fi mai puţină recólta de cucuruzŭ decâtŭ în 1891; în celealalte state procreaţiunea încă nu e multămitóre. Acestea computându-le vomŭ avé preste totŭ cu 320—350 milióne de hl. mai puţinŭ cucuruzŭ decâtŭ în 1891. Lipsa de nutreţŭ încă e simţită în cele mai multe state europene. Speculanţiĭ de profesiune, cându să cumpere, laudă recólta, din contră cându vreŭ se vîndă, respândescŭ sciriĭ false, că în cutare ţară ar fi lipsă de bucate, şi aşa seducŭ opiniunea publică.

Bursa de Budapesta.

Din 5 Oct. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	112.35
« « hârtie « 5%	100.50
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	117.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.25
Bonurĭ rurale ung.	95.—
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	100.—
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	146.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	139.—
Renta de hârtie austriacă	100.30
« « argintŭ austriacă	96.20
« « aurŭ austriacă	115.—
Losurile austr. din 1860.	140.50
« Vieneĭ	159.50
Acţiunile băncei austro-ungare	975.—
« « de creditŭ ung.	357.—
« « « « austr.	311.80
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	125.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrăteştĭ	5.67
Napoleon-d'orĭ	9.50
Mărcĭ 100 imp. germâne	58.75
Londra 10 Livres şterlingĭ	119.70

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4.— până 4.75, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 4.—, sĕcară fl. 3.50 până —.—, — ovĕsŭ fl. 2.— până fl. —.—, cucuruqŭ fl. 2. până fl. 3.10, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.— până fl. 1.25, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—, — carnea de vită chilo 50 până — cr., carnea de viţélŭ — până — cr., carnea de porcŭ — până — cr., carnea de berbece 30 până — cr., — 12 óuĕ cu 20 până — cr.

Posta Redacţuniĭ. *Preotŭ românŭ unitŭ din părţile bănăţene ale dieceseĭ Lugoşului.* Dóră doresci, ca şi noĭ să ne mestecămŭ în personalităţi? De ce trébă este dreptulŭ bisericescŭ, care l'aĭ învĕţatŭ, şi decretele conciliilorŭ nóstre, carĭ trebue că le aĭ indemână? Unde amŭ ajunge, dacă amŭ tipări în fóea nóstră prelecţiuniĭ? Fóea acésta are altŭ scopŭ. O cetescŭ ómeni, carĭ aştéptă altŭ ceva dela o fóe bisericéscă-politică.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietarulŭ primeĭ fabriciĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieriĭ, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

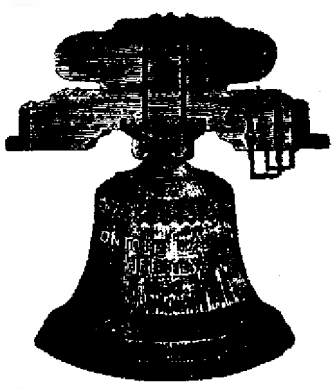

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă şi pumpe pentru fântâni.

(4) 39—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa locului, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 17—26

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 15 Octobre 1892. Numĕrulŭ 42.

Dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ.

VIII.

(+) În contra dreptuluĭ nostru de alegere se maĭ póte face şi obiecţiunea, că acestŭ dreptŭ alŭ Cleruluĭ nostru este incompatibilŭ cu dreptulŭ liberŭ de denumire, ce-lŭ aŭ în Ungaria regiĭ apostolicĭ. Este adecă cunoscutŭ, că regiĭ apostolicĭ aĭ Ungarieĭ aŭ dobânditŭ încă pre timpulŭ primuluĭ rege ungarŭ, a sântuluĭ Ştefanŭ, privilegiulŭ de a puté *denumi liberŭ* pre teritoriulŭ Ungarieĭ pre toţi titulariĭ beneficiilorŭ maĭ marĭ din biserica catolică.

Noĭ recunóscemŭ dreptulŭ acesta alŭ regilorŭ apostolicĭ, însă de altă parte susţinemŭ cu totă hotărîrea, că acestŭ dreptŭ nu este incompatabilŭ cu dreptulŭ cleruluĭ nostru de a-şĭ alege pre Mitropolitulŭ sĕŭ.

Acéstă incompatibilitate în decursŭ de aprópe dóuĕ vécurĭ n'a descoperit'o nimenĭ nicĭ odată cu ocasiunea alegerilĭ celorŭ dece Archierei, carĭ aŭ ocupatŭ scaunulŭ nostru archiescŭ dela 1700 încóce.

N'aŭ descoperitŭ acéstă incompatibilitate nicĭ chiar regiĭ apostolicĭ, carĭ deosĕbitŭ aŭ fostŭ interesaţĭ în acéstă afacere şi aŭ fostŭ conscĭĭ de dreptulŭ lorŭ, ci din contră regiĭ apostolicĭ, pre cândŭ de o parte accentuézĕ în acte publice dreptulŭ sĕŭ de a denumi pre Archiereiĭ nostri, pre atunci de altă parte poruncescŭ espresŭ, ca să se facă alegere din partea Cleruluĭ şi numaĭ pre basa acesteĭ alegerĭ să se întîmple denumirea.

Astfelŭ de es. Leopoldŭ I. în diploma sa de dtŭ 19 Martie 1701 articululŭ XII aşa se esprimă: „Et siquidem Majestati Nostrae tamquam Regi Apostolico, Summoque Ecclesiarum Patrono collatio universorum beneficiorum, tam in Provincia Transilvaniae, quam in partibus eidem annexis, ex vi praerogativae Regis Apostolici, optimo jure competeret, ac proinde modernis, pariter et futuris temporibus in futura vacantia, tres personas pro dignitate episcopali aptas et idoneas Nostrae Majestati Regiae proponant, et quem eligere ex his, et denominare dignabimur, ille si episcopali dignitate graeci ritus prout et alii ecclesiastici majoribus officiis gaudere voluerint, collationes, seu donationes per Cancellariam Nostram Aulico-Transilvanicam expediendas a nemine sed a Nobis impetrabunt, ab aliis vero impetrata praesentium per vigorem nullius tenebuntur esse vigoris.“ [1])

În aceste cuvinte regele apostolicŭ Leopoldŭ accentuézĕ cu totă puterea dreptulŭ sĕŭ de denumire, ce-ĭ compete ca la rege apostolicŭ şi patronŭ alŭ bisericeĭ catolice din Ungaria şi Transilvania, şi cu tóte acestea concede pentru tóte vacanţele viitóre, ca preoţimea nóstră să alégă şi propună spre denumire candidaţi pentru scaunulŭ episcopescŭ respective mitropolitanŭ.

[1]) Nilles, Symbolae v. I. p. 299.

Totŭ asemenea a purcesŭ şi Carolŭ alŭ VI-lea, marele binefăcĕtorŭ alŭ bisericeĭ nóstre. Acesta în diploma sa de dtŭ 23 Decembre 1715, prin care denumesce pre episcopulŭ Ioanŭ Pataki, pune mare pondŭ pre dreptulŭ sĕŭ de denumire dicêndŭ, că face acéstă denumire „auctoritate juris nostri patronatus, quod velut Princeps et Rex haereditarius generaliter in conferendis universis Regni nostri Hungariae, et consequenter Principatus etiam nostri Transilvaniae beneficiis ecclesiasticis, ad iustar divorum Hungarie Regum, Praedecessorum nostrorum felicissimae reminiscentiae, optimo jure habemus et exercemus.“ [1]) De altă parte acela-şĭ rege apostolicŭ, îndată după mórtea episcopuluĭ Ioanŭ Pataki, prin diploma sa de datŭ 17 Aprile 1728 dă mandatŭ, să se facă alegere pentru scaunulŭ archierescŭ devenitŭ vacantŭ, esprimându-se astfelŭ: „Quem in finem benigne indulsimus et volumus, ut clerus ille unitus, in certo loco et termino per Vos ipsi competenter praefigendo, confluat triaque subjecta apta, idonea et qualitatibus ad id necessariis rite ac debite praedita e confluxu suo, penes clementissimam instantiam suam. Nobis pro benigna electione et nominatione Nostra humillime proponat.“ [2])

Este decĭ evidentŭ, că înşi-şĭ regiĭ Ungarieĭ, carĭ aŭ fostŭ conscĭĭ de dreptulŭ sĕŭ, aŭ voitŭ, ca preoţimea nóstră să

[1]) Ibid. pag. 410.
[2]) Ibid. v. II. p. 498.

Feuilleton

Cândŭ îĭ va sosi timpulŭ?

Multŭ nĕcasŭ mĭ-a făcutŭ în viaţă astă gură pĕcătósă, dar până acuma îşĭ recunoscea greşéla, şi în schimbŭ îĭ ĭertam neplăcerile, în carĭ mĕ încurcă. De astădată însă nu vre să recunóscă, ci ţine morţişŭ, că voinţa, mâna şi capulŭ ar' fi de vină, ér nu ea.

Judecaţi şi Dvóstre! Maĭ deunădĭ, dar binişorŭ deunădĭ, pre la începutulŭ verel, scriindŭ despre „lumina fără căldură“, m'a pusŭ pĕcatele, să promitŭ, că la *timpulŭ sĕŭ* voiŭ revenĭ asupra obiectuluĭ pusŭ în discuţiune. De atunci s'a gătatŭ să maĭ poţĭ trăĭ în pace cu redacţiunea foiĭ, carea într'una mĕ urnesce şi mĕ totŭ întrébă, dacă nu a maĭ sositŭ timpulŭ, şi cândŭ va maĭ sosí.

Şi cândŭ m'am pusŭ să învinuescŭ gura pentru nĕcasulŭ, ce a statŭ să-mĭ facă, ea a aruncatŭ vina asupra capuluĭ, de unde a eşitŭ promisiunea, şi asupra mâneĭ, ce a pus'o pre hârtie, şi cu deosĕbire asupra voinţeĭ, carea a pusŭ mâna la cale, ca să scrie.

Dacă amŭ sta, să ne gândimŭ aşa, atuncĭ la vinovatŭ de urmă nu ĭ-aĭ maĭ da.

Capulŭ nu-ĭ de vină, elŭ numaĭ a gânditŭ, ér gândulŭ e liberŭ în orĭ ce ţară, până şi între Turcĭ. Numaĭ şi numaĭ pentru gândurĭ nicĭ chiar o curte de juraţĭ dela noĭ nu ar fi în stare, să te dechere de vinovatŭ. Printre şiruri maĭ cetesce şi alte gândurĭ, dar fără şiruri până acuma n'a făcut'o.

Mâna nu-ĭ de vină, ea caută să îndeplinéscă ordinele pornite dela voinţă. O voinţă tare póte sugerá saŭ prescrie şi la alţiĭ, cum dicŭ hipnotiştiĭ. Cum nu va prescrie dară la propriile mânĭ şi picióre, ce îĭ suntŭ date să le pórte după placŭ?

Nu am timpŭ, dar n'am nicĭ voe, să facŭ cercetărĭ întinse, câtă vină pórtă mintea, câtă voinţa şi câtă maĭ rĕmâne şi pre mână, dar atâta sciŭ, că dacă voiŭ lipí pre gură o palmă, în viitorŭ mintea îşĭ va trage samă, ce să se gândéscă, şi voinţa ce să vrea; ĕră cu atâta scopulŭ îmĭ este ajunsŭ.

Să staŭ a face procesŭ cu mintea şi cu voinţa, în vecĭ nu ĭ-aşĭ maĭ da de capetŭ, şi chiar şi cândŭ ĭ-aşĭ da de capetŭ, pălmĭ la minte şi voinţă nu-ĭ poţĭ da.

Mâna de astădată scape, ca să pótă pune pre hârtie cele ce le-am fostŭ promisŭ, dar pre viitorŭ, de vre să scape neatinsă, fie cu luare aminte, ce e şi ce nu-ĭ de scrisŭ, şi acum merinde în straiţă şi haĭdemŭ la drumŭ.

Din câte luminĭ avemŭ, nicĭ una nu e aşa de intensivă şi aşa frumósă ca lumina, ce ne-o revarsă mândrulŭ sóre. Şi' lumina acésta o căpĕtămŭ în cinste, fără dare, fără aruncŭ.

Corpurile înferbîntate, dela 500 de grade în susŭ începŭ să licărescă lumină, şi dacă se încălĭescŭ şi maĭ departe, luminézĕ totŭ maĭ tare, dar lumina lorŭ nicĭ pre departe nu se póte pune alăturea cu lumina sórelui strălucitorŭ.

La luminele nóstre de rîndŭ găsescĭ temperaturĭ de 1600—1700°. Câte miĭ de grade vorŭ puté să fie în sórele ferbinte, ce din depărtare de milióne de milurĭ e în stare să ne facă ţi!

Cândŭ şi pre sama nopţiĭ amŭ avé unŭ sóre, totŭ aşa de ieftinŭ, totŭ aşa de luminosŭ, amŭ avé cu o grije maĭ puţinŭ pre umerĭ. Aşa însă suntemŭ siliţi, să ne facemŭ noĭ lumină, să ne fabricămŭ noĭ sorĭ pre timpulŭ nopţiĭ, şi dorinţa e ca soriĭ aceştia rĕcĭ să fie.

Lucrulŭ căpĕtatŭ în cinste nu-lŭ maĭ căuta de bunŭ. Cu atâta numaĭ are sórele norocŭ, că ne dă lumină şi căldură în cinste,

alégă şi să propună monarchului trei candidaţi pentru scaunulŭ mitropolitanŭ. Dacă însă în decursŭ de dóue vécuri regii Ungarieĭ aŭ aflatŭ a fi compatibilŭ dreptulŭ de alegere alŭ Clerului nostru cu dreptulŭ de denumire alŭ monarchului, atunci cum ar mai puté cineva să susţină seriosŭ, că aceste dóue drepturi suntŭ incompatibile?

Altcum însă-şi natura lucrului dovedesce, că aceste dóue drepturi nu suntŭ incompatibile.

Dreptulŭ de denumire numai atunci ar fi incompatibilŭ cu dreptulŭ de alegere, cândŭ clerulŭ nostru şi astădĭ ar avé dreptŭ de *alegere adevĕrată,* adecă alegere luată în înţelesulŭ strînsŭ alŭ cuvîntului, aşa încâtŭ celŭ alesŭ în vîrtutea actului de alegere să fie într'adevĕrŭ chematŭ la demnitatea episcopéscă şi să-şi câştige dreptŭ la aceea.

Acestŭ dreptŭ l'amŭ avutŭ, precum s'a doveditŭ în numeriĭ precedenţi aĭ „Unirii", înainte de sânta Unire, cândŭ adecă Mitropolia nóstră nu erá dotată din partea principilorŭ Transilvanieĭ; dar pre lângă puţină bunăvoinţă ar trebui să ni-se dea acestŭ dreptŭ şi astădĭ, cândŭ Mitropolia este dotată din partea regilorŭ, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că Clerulŭ nostru în Sinodulŭ dela 1698, aprobatŭ şi de suprema auctoritate politică şi bisericéscă, apriatŭ a cerutŭ, „să stea în voea Soboruluĭ pre cine ar alege, să fie Vlădică, pre care Sânţia Sa Papa şi Înălţatulŭ Împĕratŭ să-lŭ întărescă". Afară de aceea dacă monarchiĭ aŭ dotatŭ Mitropolia nóstră, eĭ aŭ pututŭ să o facă acésta nu atâtŭ cu scopulŭ, ca prin acésta să-şi câştige dreptulŭ de denumire şi să casseze dreptulŭ nostru de alegere, ci cu scopulŭ, ca prin acésta să arete, că corĕspundŭ deplinŭ chemăriĭ sale sublime, ce le-o impune frumosulŭ titulŭ de regĭ apostolicĭ de a înfiinţă şi dotá episcopate şi a se îngriji de prosperarea sânteĭ biserice. Durere însă, că nu s'a purcesŭ conformŭ condiţiunilorŭ juste din actulŭ uniunii, pre lângă carĭ noĭ ar trebui să insistămŭ cu tótă tăria, ci făcêndu-se abatere dela acele condiţiuni de mare importanţă pentru sórtea bisericeĭ nóstre între tóte împrejurările politice, dreptulŭ nostru a fostŭ redusŭ numaĭ la unŭ felŭ de alegere în înţelesulŭ largŭ alŭ cuvîntului, adecă la o *adevĕrată candidare şi propunere.*

Este însă sciutŭ, că monarchulŭ nicĭ odată nu denumesce pre cineva fără de candidare orĭ propunere. Dacă undeva nu propune orĭ candidéză Clerulŭ, atunci propune orĭ candidéză Ministrulŭ, de a căruĭ resortŭ se ţinŭ afacerile bisericeĭ.

Deosĕbirea între casulŭ, cândŭ clerulŭ nu alege, şi între casulŭ, cândŭ Clerulŭ alege, este numaĭ aceea, că în casulŭ primŭ propune şi candidéză Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, ér în casulŭ alŭ doilea Clerulŭ, şi de aceea precum nu este limitatŭ dreptulŭ Maiestăţii Sale prin aceea, că denumesce pre basa propuneriĭ făcute de Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, tocmaĭ aşa nu póte fi scurtatŭ nicĭ prin aceea, că denumesce pre basa propuneriĭ şi a candidăriĭ Cleruluĭ nostru. În ce privesce aşa dară dreptulŭ de denumire alŭ Regeluĭ, este indiferentŭ, orĭ se face propunerea şi candidarea din partea Ministruluĭ, orĭ se face din partea Cleruluĭ, căcĭ dreptulu acela nu este atinsŭ în nicĭ unŭ casŭ. Pentru clerulŭ şi credincioşiĭ bisericeĭ nóstre însă acesta nu este lucru indiferentŭ.

Clerulŭ nostru, cândŭ candidéza, are în vedere, să aşeqe în scaunulŭ mitropolitanŭ unŭ Archiereŭ adevĕratŭ, formatŭ după voea luĭ Dumneqeŭ. Ministrulŭ însă cândŭ presentéză, are în vedere, să punĕ de Mitropolitŭ pre unŭ bărbatŭ, care să facă politică şi să fie crescutŭ după voea sa.

Clerulŭ are în vedere interesele generale ale patrieĭ, Ministrulŭ interesele partiduluĭ sĕŭ.

Clerulŭ voesce să vaqă în Archiereulŭ sĕŭ unŭ continuatorŭ neobositŭ alŭ misiuniĭ culturale, ce a avut'o tot-deuna biserica unită în mijloculŭ poporuluĭ românŭ; Ministrulŭ cércă în Archiereŭ unŭ bărbatŭ, care să rumpă firulŭ acesteĭ misiuniĭ culturale, care a câştigatŭ bisericeĭ nóstre atâtea simpatiĭ în inimele Românilorŭ.

Clerulŭ doresce să aĭbă în fruntea sa unŭ preotŭ, care să nu se punĕ nicĭ odată în conflictŭ cu aspiraţiunile legitime politice ale poporuluĭ românŭ; Ministrulŭ îşĭ caută ómenĭ, carĭ să năbuşéscă şi sugrume aceste aspiraţiuni îndreptăţite, şi să se punĕ în serviţiulŭ şovinismuluĭ.

Clerulŭ voesce să aĭbă unŭ păstorŭ, care să-şi punĕ sufletulŭ pentru drepturile şi independinţa bisericeĭ nóstre; Ministrulŭ vre să-şi câştige unŭ omŭ, care să lase şi pre viitorŭ biserica nóstră despoiată de autonomie şi sclavă volniciilorŭ ministeriale.

Étă motivele, pentru carĭ clerulŭ nostru trebue să ţină cu tărie la dreptulŭ sĕŭ de alegere, şi să se siléscă a-şi recâştigá dreptulŭ de adevĕrată alegere, nu numaĭ să-şi păstreze dreptulŭ de candidare.

Budgetulŭ. — În şedinţa din 1 Oct. a caseĭ deputaţilorŭ a presentatŭ ministrulŭ de finanţe Alesandru Wekerle preliminarulŭ de budgetŭ pentru anulŭ 1893. Cheltuelele anuluĭ viitorŭ suntŭ preliminate în 485 milióne florenĭ, ér escendentulŭ, ce promite a fi, este preliminatŭ în 14.000 flo-

---

că de nu ne-ar da în cinste, eŭ ĭ-aşĭ cere, să desfacă lumina de căldură, şi cândŭ ĭ-aşĭ cere lumină, numaĭ lumină să mĭ dea, ér căldura să şi-o păstreze, până ce căldură voiŭ vre.

Cuptoriulŭ îşĭ are menirea, să ne încălqéscă ĭérna, cândŭ sórele îşĭ prea negligă slujba, lumina să ne lumineze nóptea cândŭ sórele ne părăsesce cu necredinţă.

Dela cuptóre nu aşteptămŭ lumină, dela luminĭ nu ceremŭ căldură. La cuptóre ne dămŭ silinţa, să fie câtŭ maĭ călduróse, luminile ne silimŭ să fie câtŭ maĭ luminóse, dar cu o cale totŭ maĭ rĕcĭ.

Nu sciŭ, în sóre cum se întîmplă, dar la noĭ pre pămêntŭ carbonulŭ ne încălqésce, şi totŭ carbonulŭ ne dă şi lumină. În lemnŭ, cărbunĭ de lemnŭ, cărbunĭ de pétră, sĕŭ, stearinŭ, petroleŭ, gazŭ de luminatŭ, pretutindenea şi în tóte carbonulŭ e sufletulŭ, ce dă viéţă la focŭ şi la lumină. Şi totŭ carbonulŭ jócă rolulŭ şi la lumina nóstră cea maĭ pompósă, la lumina electrică farmecătóre.

Lemne şi cărbunĭ avemŭ în numĕrŭ mare, şi isvórĕle de petroleŭ încă se înmulţescŭ pre anŭ ce merge, dar risipa, ce se face, totŭ e risipă fără capŭ şi fără minte, risipă nedémnă de suméţa minte omenéscă. Fără îndoélă s'aŭ făcutŭ progrese şi la luminatŭ, dar progresulŭ e maĭ numaĭ pre din afară, progresŭ, ce nu maĭ amăgesce decâtŭ póte pre ceĭ neorientaţĭ.

Din 100 de raqe abia 6—10 îsŭ raqe de lumină, ér celealalte rĕmânŭ raqe de căldură, saŭ ce totŭ atâta-ĭ, din o maje de cărbunĭ numaĭ 6—10 chilogramĭ se străformă în lumină, ceĭalaltĭ se perdŭ nefolosiţĭ. Se perdŭ? Maĭ bine ar fi, dacă s'ar perde fără urmă, decâtŭ să se străforme în căldură, ca să ne maĭ strice ăştĭ ochĭ sermanĭ şi multŭ cercaţĭ.

Suntŭ omŭ din fire creqétorŭ, şi dacă medicĭ cu renume spunŭ, că lumina căldurósă nu-ĭ destulŭ de priinciósă pentru ochĭ, n'a-şĭ face-o pentru lumea întrégă, să staŭ morţişŭ pre lângă părerile mele şi la medicĭ să nu le credŭ.

În ramulŭ meŭ eŭ nicĭ odată nu qicŭ unŭ lucru, până ce nu m'am convinsŭ deplinŭ. Aşa trebue să fie şi la alţiĭ şi prin urmare şi la medicĭ. Medicĭl susţinŭ, că nu e priinciosŭ, aşa trebue să fie dară, şi aşa şi credŭ, chiar şi dacă maĭ înainte mi-se părea, că nu póte fi aşa de nepriinciosŭ. În lucrurile lorŭ eŭ uşorŭ mĕ înşelŭ, eĭ se înşélă maĭ cu greŭ, şi dacă se şi înşală uniĭ, toţĭ de-odată nu se înşală, căcĭ nu tot-deuna suntŭ cu toţiĭ de o părere.

„Cândŭ tĭ va sosí timpulŭ," mĕ întrebá în continuŭ redacţiunea înoită fără veste. Dacă vreŭ, să înţelegŭ umplerea promisiuniĭ, de astădată potŭ să-ĭ rĕspundŭ cu ochiĭ ridicaţĭ, că timpulŭ a sositŭ, dar nu a sositŭ încă timpulŭ să se resolveze cestiunea luminеĭ recĭ. Atâta însă totuşĭ potŭ să qicŭ, că şi dacă nu acum îndată, dar cu timpulŭ fi va sosí şi timpulŭ eĭ.

Numaĭ maĭ în primăvară credeam, că introducerea timpuluĭ unitarŭ universalŭ e reservatŭ unuĭ viitorŭ îndepărtatŭ, şi étă, că în ţara nóstră astăvară s'a şi unificatŭ timpulŭ, şi astădĭ după timpulŭ de zone ne îndreptămŭ césulŭ de-a rîndulŭ cu toţiĭ, şi dacă vreunulŭ se abate din cândŭ în cândŭ, numaĭ din greşală se maĭ abate.

Dacă ar fi să-mĭ daŭ părerea, pre ce cale amŭ puté ajunge la lumină intensivă, economică şi totuşĭ rece, a-şĭ fi silitŭ să-mĭ întorcŭ privirea dela lumina de cărbunĭ şi să mĭ-o îndreptŭ în alte părţĭ. Pre cândŭ la lampele de rîndŭ temperatura e de 1000° şi chiar şi 1600—1700°, lampa de magnesiŭ pre lângă căldură de 400° ne dă lumină de 3 orĭ maĭ intensivă decâtŭ lumina lampelorŭ electrice (lampe de incandescenţă) de până acuma. Şi la lampa de magnesiŭ nicĭ perderea nu-ĭ chiar aşa de mare ca la celealalte lampe, căcĭ în locŭ de 6—7% avemŭ 15 %, ce se străformă în lumină. Încă totŭ puţinŭ progresŭ faţă cu aşteptările nóstre de 90, 95 până la 100 %, dar ceva progresŭ în urmă totuşĭ este.

După a mea părere însă nicĭ lampa de magnesiŭ nu are să fie lampa ideală, spre carea trebue să ţintimŭ. Dela 400° încă totŭ e multŭ până josŭ la 20, 10 orĭ chiar şi maĭ puţine grade. Şi chiar şi dacă s'ar puté scărĭ aceste, cum vomŭ puté face, ca lumina să nu scadă, ér percentele să se urce până susŭ la sută (100)?

Încredere maĭ multă am în altŭ soiŭ de lumină. Aerulŭ şi alte gázurĭ în de ajunsŭ rărite luminézŭ, dacă suntŭ espuse la unŭ curentŭ electricŭ câtŭ de câtŭ maĭ tărişorŭ. Şi lumina acésta e lumină rece, şi percentele încă se urcă până la 33, va să qică îsŭ binişorŭ maĭ mărişóre ca la celealalte luminĭ şi lampe. Dela 33 şi până la 100 nu e

reni. În realitate însă escendentulŭ va fi cu multŭ mai mare.

Este deci unŭ faptŭ acum cu desăvârşire constatatŭ, că ecuilibriulŭ s'a restabilitŭ în sfârşitŭ în finanţele mai înainte atâtŭ de sdruncinate ale patrieĭ nóstre. Şi faptulŭ acesta fără îndoélă ar fi destulŭ de îmbucurătorŭ şi ar puté să ne facă, să dămŭ uĭtăriĭ chiar şi mijlócele acele, prin carĭ s'a realisatŭ, dacă forţa împrejurărilorŭ nu ne-ar sili a cugetá altfelŭ.

Cum s'a realisatŭ restabilirea ecuilibriuluĭ finanţiarŭ?

În mare parte prin rĕscumpĕrarea regaliilorŭ, care a păgubitŭ pre proprietarĭ cu dece de milióne, firesce în favorulŭ statuluĭ. Aşa dară punga locuitorilorŭ ţĕreĭ, escamotată într'o mĕsură abia maĭ pomenită, a datŭ ministruluĭ de finanţe posibilitatea de a se puté mândrí chiar şi cu escedente.

Şi în loculuĭ aiŭ doilea ér punga cetăţénuluĭ a datŭ statuluĭ mijlócele pentru restabilirea ecuilibriuluĭ. Nu vorbimŭ aci de dărĭ. Acele trebuescŭ plătite cu voe, fără voe, deşi ar puté să fie cu multŭ mai moderate. Înţelegemŭ numaĭ conversiunea obligaţiunilorŭ rurale, care se înţelege ér spre dauna proprietarilorŭ s'a făcutŭ.

În urmă acum se pregătesce şi conversiunea obligaţiunilorŭ de statŭ dela 5 % la 4 %, totŭ cu scopulŭ, ca ecuilibriulŭ finanţiarŭ să fie şi mai bine asiguratŭ, şi ca escendentele budgetare să crescă totŭ mai multŭ.

Tóte mijlócele acestea de dragulŭ ecuilibriuluĭ şi a escedentelorŭ budgetare le-amŭ da uĭtăriĭ şi noĭ. Deficitulŭ în manipularea finanţelorŭ strică vaĭeĭ şi prosperităţiĭ statuluĭ şi împedecă progresulŭ pre tóte liniile. Dreptŭ aceea a dorí, ca finanţele ţĕreĭ nóstre să rĕmână totŭ în starea cea veche desolată, nu ne este permisŭ, nicĭ nu este patrioticŭ.

Totuşi trebue s'o mărturisimŭ cu francheţă, că pre noĭ escedentele, ce se arată în budgetŭ şi carĭ promitŭ a se arĕtá pre viitorŭ, nu ne îmbucură chiar de felŭ. Étă pentru ce.

Este sciutŭ, că dacă magiarisarea naţionalităţilorŭ nemagiare până acum n'a prea pututŭ arĕtá progrese, apoĭ este din causă, că finanţele statuluĭ n'aŭ permisŭ înfiinţarea mijlócelorŭ de magiarisare.

Să fie numaĭ escedente marĭ în budgetŭ, apoĭ vomŭ vedé, cum vorŭ rĕsărí ca bureţiĭ şcóle poporale, industriale, comerciale, asile de copiĭ, teatre şi alte instituţiunĭ, tóte magiare, tóte cu scopulŭ de a magiarisá, şi cum vorŭ fi închise şcólele românescĭ ca necorĕspunzĕtóre legilorŭ.

Acum încă şcólele românescĭ suntŭ suferite, căcĭ îşĭ dicŭ domniĭ dela putere, maĭ bine cu rĕŭ decâtŭ fără rĕŭ. Când însă baniĭ vorŭ fi la dispositie cu ridicata, atuncĭ va fi vaĭ de sermanele şcóle românescĭ. Numaĭ bunulŭ Dumnedeŭ póte sci defectele cele multe, ce vorŭ fi aflate în ele, şi numĕrulŭ acelora, carĭ vorŭ ieşi téfere din ghiarĕle inspectorilorŭ de şcóle.

Étă ce sentimente producŭ în noĭ strigătele de „să trăéscă“, cu carĭ aŭ întîmpinatŭ partidele parlamentare espose-ulŭ ministruluĭ Wekerle.

Nefericitulŭ sistemŭ de guvernare, basatŭ pre principiulŭ funestŭ alŭ esclusivismuluĭ de rassă, se răsbună şi aicĭ. Elŭ face, ca maioritatea cetăţenilorŭ ţĕreĭ să nu se pótă bucurá nicĭ de unŭ bine atâtŭ de mare, cum este într'u adevĕrŭ restabilirea ecuilibriuluĭ în finanţele ţĕreĭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Liberalulŭ guvernŭ ungurescŭ în actulŭ de denumire a Primateluĭ Vaszary, — contra tuturorŭ prescriselorŭ canonice — a vîrîtŭ o clausulă, prin care primatele este obligatŭ a petrece în capitala ţĕreĭ, câtŭ timpŭ va fi Monrachulŭ în Budapesta şi vorŭ dură sesiunile parlamentare. Afară de aceea primatele să-şĭ constituéscă în capitală unŭ vicariŭ generalŭ. Aşa a voitŭ guvernulŭ să despartă pre primate de consilieriĭ sĕĭ, de capitululŭ din Strigonŭ. Primatele a cercatŭ şi părerea capitululuĭ din Strigonŭ. Acesta într'o representaţiune a demascatŭ planurile guvernuluĭ arătându-le, ce periculŭ cuprindŭ ele pentru biserică. Îndatorirea primateluĭ de a petrece la anumite timpurĭ în capitala ţĕreĭ o află capitululŭ contrară Conciliuluĭ Tridentinŭ, care obligă pre episcopĭ, să reşédă la scaunele lorŭ. Asemenea constituirea de vicarŭ în capitală încă nu cade în competinţa guvernuluĭ, şi capitululŭ, vede în acésta o ingerinţă periculósă, care nu se póte uní cu independenţa bisericeĭ.

Roma.

Se vorbesce, că Sânţia Sa Papa Leonŭ XIII din incidentulŭ iubileuluĭ sĕŭ episcopescŭ va provocá sectele orientale desbinate de biserică, să se rentórcă érăşĭ în sinulŭ bisericeĭ catolice.

Dlŭ Schlözer este absolvatŭ dela postulŭ de ambasadorŭ germânŭ pre lângă Vaticanŭ.

Francia.

Episcopatulŭ francesŭ la îndemnulŭ Sânţieĭ Sale Leonŭ XIII de a recunósce actuala formă de guvernare în Francia este hotărîtŭ a sprijiní la alegerea de deputaţi pre candidaţiĭ republicanĭ, dacă aceştia se vorŭ obligá în scrisŭ, că vorŭ apĕrá interesele religiuniĭ şi cu deosĕbire că vorŭ conlucrá la delăturarea legiĭ şcolare vigente.

Guvernulŭ Loubet continuă persecuţiunile bisericeĭ. Nu de multŭ a maĭ sistatŭ competinţele alorŭ treĭ parochĭ. Călugăriţelorŭ Vincentine nu voesce să le estradea unŭ legatŭ de 1000

---

chiar atâta, ca dela 10 până la 100 orĭ chiar dela 6 până la 100.

Ţevile de sticlă cu aerŭ saŭ alte gazurĭ rărite, numite şi ţevĭ *Geissler*-iene, pórtă în sinulŭ lorŭ unŭ viitorŭ strălucitŭ, ele aŭ să fie lĕgănulŭ idealuluĭ nostru de lumină. Dacă va succede, — şi nu mĕ îndoescŭ, că va succede, — să li-se măréscă lumina şi să se urce şi în percente, atuncĭ celealalte lampe şi luminĭ voru trebuí să le lase loculuĭ şi să se dea în laturĭ, după cum s'aŭ datŭ şi până acuma în laturĭ multe luminĭ, ce odinióră eraŭ a totŭ stăpânitóre.

Colórea luminelĭ din ţevile Geissler-iene atîrnă dela lărgimea ţeveĭ şi dela tăria curentuluĭ inducătorŭ, şi variându-le pre aceste poţi produce orĭ ce nuanţe de colorĭ luminătóre.

E o plăcere deosĕbită, celŭ puţinŭ aşa îmĭ pare mie, a te ocupá cu cestiunĭ însĕmnate, cum e şi lumina şi maĭ vîrtosŭ esenţa eĭ. În viéţă nu am ajunsŭ, să potŭ dispune nicĭ de sute; aci numaĭ mĕ jocŭ cu sute de miĭ şi milióne.

Dacă e adevĕratŭ, că lumina roşie ar face $394^1/_2$ billióne de vibraţiunĭ pre secundă, éră cea violetă 763 billióne, atuncĭ slăbindŭ saŭ întărindŭ curentulŭ, cu o singură învîrtitură potŭ produce saŭ potŭ suci gâtulŭ la sute de billióne de vibraţiunĭ. Şi cu câtŭ se pare a fi maĭ de necrezutŭ, că în timpŭ atâtŭ de scurtŭ să urmeze după olaltă atâta potopŭ de vibraţiunĭ, cu atâtŭ maĭ bine mĕ simtŭ sciindŭ, că este de ajunsŭ, să întorcŭ unŭ micŭ şurubŭ, ca să se pună în mişcare acestŭ potopŭ întregŭ.

Ca să numĕrŭ unŭ billionŭ, s'ar' recere preste 31,700 anĭ, éră aci potŭ face, ca sute de billióne să se numere în fiesce care secundă.

Mâncându ţĭ vine pofta de mâncare, dice vorba, éră eŭ maĭ dicŭ, că adâncindu-te în lucru te îndrăgescĭ în elŭ. Am începutŭ cu neplăcere, ér acum când suntŭ spre capetŭ, îmĭ vine să-mĭ pară rĕŭ, că sfârşitulŭ e aşa de aprópe.

Am uĭtatŭ şi supĕrarea, ce am avut'o, şi îmĭ pare nespusŭ de bine, că palma numaĭ în gândŭ o am lipitŭ pre sermana gură. Ea nicĭ nu a prea fostŭ de vină şi totuşi ea erá s'o pată în loculuĭ minţiĭ şi a voinţeĭ.

Ce face pripirea! Parcă gura ar fi de vină, dacă ţĭ trăsnesce ceva în minte, ér voinţa se învoesce şi o duce în deplinire. Ca să facă saŭ să lase ceva, de locŭ nu atîrnă dela gură, căcĭ étă care-ĭ mersulŭ:

Când e să facĭ ceva, mintea ţine sfatŭ şi se întrebă, nu ar fi maĭ bine, să tragĭ unŭ puiŭ de somnŭ, decâtŭ să lucrĭ în sudórea feţeĭ tale. Şi dacă sfatulŭ hotăresce, să te punĭ să dormĭ, laşĭ lucruluĭ începutŭ, căcĭ mintea aşa a disŭ, éră mintea îĭ minte şi ea scie, de ce o dice, şi ar fi lucru neînţeleptŭ, să facĭ altfelŭ şi nu cum ţĭ spune ea.

Dar mintea nu tot-deuna e înţeléptă. Uneorĭ se hărnicesce şi te îndémna, să muncescĭ cu diua întrégă şi din nópte încă să maĭ ieaĭ. Ascultĭ, ascultĭ, dar când nu maĭ merge, laşĭ mintea să totŭ cetere la sfaturĭ, să totŭ spună, că vremea-ĭ schimbăciósă şi lucruluĭ ţĭ póte rĕmâné neisprăvitŭ, că până ţine lucruluĭ, nu-ĭ hodină, şi alte verdĭ şi uscate, — tu ţĭ cauţĭ o umbră désă, o pajiste frumósă, şi-ţĭ odihnescĭ trupulŭ lâncedităŭ de obosélă şi de arşiţă.

Până ce mintea îĭ înţeléptă, ea pórtă cârma, şi cum dice dînsa, aşa se întîmplă tóte. Ea singură îĭ stăpână, nu numaĭ dă la sfaturĭ şi poveţe, dar ţĭ arată şi calea, pre carea aĭ să mergĭ, şi ţĭ prescrie şi repejunea, cu care aĭ să înaintezĭ, şi tu facĭ în tóte aşa, precum ţĭ dice.

Dacă tot-deuna ar fi înţeléptă, tot-deuna şi în tóte s'ar întîmplá a eĭ dísă, şi atuncĭ minte şi voinţă unŭ singurŭ lucru ar fi. Şi dacă nu tot-deuna e aşa, dacă uneorĭ se maĭ întîmplă şi pre dosŭ, numaĭ mintea e de vină. Dacă e minte, nu-şĭ uĭte a fi cu minte, nu-ţĭ spună, să maĭ întârdiĭ cu mâncarea, câtŭ nu maĭ poţĭ de fóme, nu te îndemne, să staĭ gârbovitu pre lucru, câtŭ sórele de primăvară te chémă, să alergĭ pre ţelina înverdită, nu-ţĭ cetere, să te scolĭ de timpuriŭ, câtŭ somnulŭ de diminéţă e aşa de dulce, perina aşa de móle, ciripitulŭ paserilorŭ aşa de adurmecătorŭ.

Dela ele dóuĕ, dela minte şi voinţă atîrnă dară orĭ ce lucrare, şi dacă s'a făcutŭ ceva greşală, numaĭ ele însŭ de vină.

Ar puté fi întrebare, că de astădată care a greşitŭ maĭ tare, care-ĭ maĭ de vină? Dacă aĭ sta să întrebĭ mintea, de bună samă voinţa ar fi maĭ de vină, ér de aĭ lăsá după voinţă, aĭ sta să jorĭ, că dînsa n'are nicĭ o vină.

Fie cum va fi, de astădată fie ĭertate tóte, dar pre viitorŭ maĭ multă grije, căcĭ suntŭ cam pripitŭ la fire, şi până aşĭ cam luá de samă, lucruluĭ póte avé sfârşitŭ maĭ rĕŭ.

frs. şi o casă în Paris cu venitu anualŭ de 4000 frs. lăsate de unŭ binefăcĕtorŭ.

Anglia.

Unŭ punctŭ cardinalŭ din programulŭ luĭ Gladstone este despărţirea bisericeĭ anglicane de cătră statŭ. Spre realisarea acestuĭ punctŭ a încredinţatŭ pre protopresbiterulŭ anglicanŭ Howell cu elaborarea unuĭ bilŭ acceptabilŭ şi de clerulŭ anglicanŭ. Deşi Gladstone e recunoscutŭ de unŭ omŭ energicŭ, totuşi abia credemŭ, că etatea-ĭ înaintată să-ĭ permită despărţirea plănuită.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Visita, ce a făcut'o împĕratulŭ Germânieĭ Monarchuluĭ nostru, de şi are unŭ caractĕrŭ maĭ multŭ privatŭ, totuşi e viŭ comentată de presa europénă, căreia îĭ place a priví in întrevederile monarchilorŭ cea maĭ sigură garanţă pentru desvoltarea pacínică a cetăţenilorŭ.

Delegaţiunile lucră în comisiunĭ separate. În comisiunea militară ungară se urgitézĕ înfiinţarea uneĭ academiĭ militare cu limba de propunere magiară.

În cabinetulŭ Szápáry în timpulŭ din urmă s'aŭ ivitŭ divergínţe de părerĭ cu privire la cestiunea politică-bisericéscă a guvernuluĭ. Ministriĭ Csáky, Szilágyi şi Wekerle se vorbesce, că aŭ amenințatŭ cu dimisionare. Acum însă se anunţă din Budapesta, că s'ar fi complanatŭ divergínţele în urma uneĭ întrevederĭ, ce a avut'o ministrulŭ Szilágyi cu primatele dela Strigonŭ.

Ministrulŭ de justiţie Szilágyi se scrie că în curêndŭ va presentá camereĭ deputaţilorŭ unŭ proĭectŭ de lege despre introducerea căsătorieĭ civile.

Germânia.

Precândŭ tripla alianţă este privită ca cea maĭ sigură garanţă a păciĭ europene, pre atunci puterile aliate cerŭ nóuĕ credite spre înmulţirea forţelorŭ militare. Guvernulŭ germânŭ în curêndŭ va presentá parlamentuluĭ unŭ proĭectŭ de lege, în care se cere, ca cifra contingentuluĭ anualŭ alŭ armateĭ, care acum e de 450,000 ómenĭ, să se înmulţéscă încă cu 95,000. Spre scopulŭ acesta e lucru firescŭ, că trebue să se înmulţéscă şi venitele statuluĭ şi încă din punga cetăţenilorŭ prin nóuĕ imposite. Sporirea acésta s'ar face — precum scrie „L'Independence Belge“ — prin darea de consumŭ, ce are să se impună pre unele obĭecte din cele maĭ apreţiate în Germânia, carĭ deşi nu ar fi strictŭ indispensabile, aŭ întratŭ în obiceiulŭ vieţiĭ de tóte ḑilele. Acele obĭecte suntŭ berea, care se be în Germânia în mĕsură maĭ mare decâtŭ orĭ unde airea, şi tăbaculŭ. Se vorbesce, că la casulŭ câudŭ proĭectele militare ar fi respinse, guvernulŭ este gata a disolvá parlamentulŭ. E de însĕmnatŭ, că până acum se speséză în Germânia pentru armată preste 100 de milióne de mărcĭ pre anŭ.

Italia.

Motivulŭ, pentru care ministeruluĭ Giolitti a propusŭ regeluĭ disolvarea camereĭ, este crisa finanţiară. Impositele nu se maĭ potŭ mărí, fiindŭ-că miseria poporuluĭ este mare. Nu de multŭ s'aŭ imbarcatŭ în portulŭ dela Genua preste 2000 de Italienĭ, ca să-şĭ caute mijiócele de traiŭ în America. Nóuĕle alegerĭ vorŭ fi în 6 Nov., ér balotage în 13 Nov. Regele Umberto într'o depeşă adresată ministruluĭ Giolitti îlŭ provócă, să aducă la cunoscinţa publică, că din incidentulŭ nunteĭ sale de argintŭ nu va primí daruri, ci doresce, ca în memoria aceleĭ ḑile să se facă oferte pentru scopurĭ filantropice.

Africa.

Francesiĭ sub colonelulŭ Dodds aŭ câştigatŭ maĭ multe învingerĭ asupra regeluĭ Benhanzin din Dahomey ocupându-ĭ treĭ întăriturĭ şi înaintându până la o depărtare numaĭ de 36 km. de capitala ţĕreĭ Alomey. Se speréză, că în curêndŭ va fi cuprinsă si acésta, ér ţara va fi anexată la posesiunile francese, ce ar fi unŭ mare câştigŭ pentru desvoltarea şi siguranţa comerciuluĭ.

Englesiĭ voescŭ să ocupe Uganda, pre care o consideră de cheea Africeĭ centrale. Ocupându-o eĭ vorŭ suprimá comerciulŭ cu sclavĭ.

America.

Revoluţiunea în *Venezuela* are marĭ succese. Precum anunţă „New-York-Herald“, trupele revoluţionare conduse de generalulŭ Crespo aŭ înfrântŭ armata guvernuluĭ lângă San-Pedro. Crespo a întratŭ în Caracas, unde locuitoriĭ comitŭ totŭ felulŭ de escese. Armata guvernuluĭ părăsită de oficerĭĭ sĕĭ s'a retrasŭ în Laguayra, unde încă a isbucnitŭ rescóla.

Corespondinţe.

Din depărtare 15 Septembre 1892.

Multŭ onorate Domnule Redactorŭ!

Sentinela neadurmită întru apĕrarea intereselorŭ vitale ale sânteĭ nóstre Biserice ca şi ale scumpeĭ nóstre naţiunĭ, *Unirea*, din primulŭ momêntŭ alŭ vĕduviriĭ scaunuluĭ archiepiscopalŭ şi mitropolitanŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, după ce a datŭ tributulŭ cuvenitŭ memorieĭ mareluĭ Archiereŭ Vancea, a începutŭ campania sacră pentru dovedirea dreptuluĭ de alegere, arătându-ĭ cu felŭ şi felŭ de argumente, că numaĭ prin libĕra luĭ esercitare se póte da unŭ mire vĕduviteĭ mirese după inima şi dorinţa eĭ, că numaĭ acéstă uşe de întrare are să se deschidă nouluĭ păstorŭ în staululŭ turmeĭ greco-catolice române.

În mijloculŭ dureriĭ, de care suntemŭ cuprinşĭ, şi fi-vomŭ încă multŭ timpŭ, noĭ ceştĭ din afară şi din depărtare amŭ salutatŭ cu entusiasmŭ, dle Redactorŭ, curajulŭ, cu care luptaţĭ, amŭ aprobatŭ tonulŭ vrednicŭ, ce-lŭ ţineţĭ, şi fórte ne-amŭ îmbucuratŭ vĕḑêndu-vĕ si astădată însufleţiţĭ şi stăpâniţĭ de acelŭ spiritŭ mare, neperitorŭ, de care s'a condusŭ în întréga luĭ viaţă şi pre care cu atâta îmbelşugare l'a lăţitŭ între noĭ, cela ce cu dreptă cuvêntŭ s'a recunoscutŭ a fi fostŭ unulŭ dintre ceĭ maĭ ilustri şi maĭ vrednicĭ archiereĭ aĭ némuluĭ românescŭ. Permiteţĭ drept'aceea a vĕ spune, că cuvinte de ajunsŭ nu găsimŭ spre a vĕ lăudá purtarea vrednică de gloriosulŭ nume alŭ preţuituluĭ dvóstre ḑiarŭ şi la rîndulŭ nostru a vĕ îmbărbătá în acéstă luptă sântă. Da, continuaţi pre calea apucată, stăruiţĭ fără de nicĭ o odihnă pre deplinŭ asiguraţĭ fiindŭ, că cu dvóstră este întregulŭ clerŭ şi poporŭ românŭ greco-catolicŭ. Şi câudŭ ḑicŭ acésta, eŭ am consciinţa liniştită, că nu mĕ folosescŭ numaĭ de o frasă maĭ multŭ orĭ maĭ puţinŭ banală, de care atâta abusŭ s'a făcutŭ şi continuă a se face într'alte parţĭ, nu, căcĭ pre de o parte eŭ vĕ spunŭ ceea ce am constatatŭ pretutindenea, pre unde mi-s'aŭ îndreptatŭ paşiĭ, vĕ referescŭ ceea ce am auḑitŭ rĕsunându din pepturile nutrite cu prescura românéscă şi ceea ce am culesŭ de pre buzele credincioşilorŭ nostri; ér pre de altă parte, căcĭ unŭ singurŭ momêntŭ nu mĕ îndoescŭ a crede şi a susţiné cu tărie, că nu esistă, nu póte esistá nicĭ o suflare greco-catolică românéscă, care să rĕmână nepăsătóre faţă cu deprinderea unuia dintre cele maĭ sacre drepturĭ moşteuite dela aĭ nostri părinţĭ.

Şi dacă totuşi ar esistá vre-unŭ trădătorŭ alŭ acestuĭ dreptŭ sacru, lumea nu va întârḑiá a-lŭ priví aşa, cum se cuvine celorŭ ce vîndŭ drepturile Bisericeĭ!

Sórtea a voitŭ, domnule Redactorŭ, cum de sigurŭ sciţĭ, ca în acéstă luptă mare să putemŭ păşi înainte şi cu unŭ esemplu strălucitŭ, care se va desfăşurá în curêndŭ în ceealaltă parte a monarchieĭ nóstre. Anumitŭ dreptulŭ de alegere de archiereŭ în Biserica catolică din monarchia austro-ungară nu esistă decâtŭ în archidiecesele de Olmütz şi de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ şi în diecesa de Salisburgŭ. Vacante suntŭ de presinte dintre aceste treĭ scaune cele dintâiŭ dóuĕ. Acum ḑiare bine informate ne vestescŭ, că la Olmütz nu numaĭ că nu esistă nicĭ o umbră de temere în privinţa sistăriĭ dreptuluĭ de alegere, ci din contră, că deja s'ar fi şi stabilitŭ, ca alegerea să aibă locŭ în decursulŭ luneĭ viitóre în respectiva biserică catedrală şi încă sub personala conducere a ministruluĭ de culte, nu ca atare, ci ca representantŭ alŭ monarchuluĭ.

Eĭ bine, noĭ încă avemŭ acela-şĭ dreptŭ, basatŭ pre canóne, recunoscutŭ prin diplome împĕrătescĭ şi consacratŭ printr'o praxă de maĭ multe orĭ secularĕ. Pentru ce să nu ne putemŭ bucurá aşa dară şi noĭ de exerciţiulŭ luĭ? Pentru ce să se foloséscă numaĭ faţă de noĭ dóuĕ ponduri şi dóuĕ mĕsurĭ? Pentru ce? Aci va puté ḑice însă cineva, şi chiar pre mine m'a frămîntatŭ gândulŭ acesta, că dacă dreptulŭ nostru de a alege Archiereŭ este atâtŭ de evidentŭ şi cu o basă atâtŭ de solidă, dacă însĕ-şĭ interesele bine pricepute ale statuluĭ cerŭ, după cum asemenea avurăţĭ onóre a demonstrá, maĭ multŭ ca orĭ şi câudŭ libĕra esercitare a acestuĭ dreptŭ neprescriptibilŭ, pentru ce să ne umplemŭ de grije? Óre nu este întréga nóstră îngrijire lipsită de orĭ şi ce temeiŭ seriosŭ? Să fie óre posibilŭ, ca să ni-se oprésscă deprinderea acestuĭ dreptŭ secularŭ chiar acum cătră sfârşitulŭ vĕculuĭ alŭ nóuĕspredecelea, atâtŭ de vestitŭ pentru eluptarea tuturorŭ drepturilorŭ, până şi a acelorŭ închipuite, ca şi pentru ştergerea orĭ căreĭ urme de despotismŭ şi tirănie? O, a bună samă că dacă vorbelorŭ lăudăróse de libertate, progresŭ, constituţionalismŭ şi ce maĭ sciŭ eŭ, ar corĕspunde faptele şi sinceritatea, téma nóstră ar fi la culmea exagerăriĭ, ér lupta întreprinsă de dvóstră o combatere a umbrelorŭ

saŭ celŭ multŭ o simplă podóbă de eruditiune istorică.

Vaĭ însă că nu este aşa!

Nu, căci esperinţa tristă, de care ţilnicŭ ne lovimŭ, ne învaţă într'unŭ modŭ pre câtŭ de amarŭ pre atâtŭ şi de lămuritŭ, că poreclitulŭ liberalismŭ alŭ timpurilorŭ nóstre cele maĭ adese-orĭ în fondŭ nu este fără numaĭ o mască, sub care se ascunde preputinţa şi volnicia gata a sacrificá la fiesce ce momîntŭ forţei dreptulŭi, pre celŭ maĭ slabŭ celuĭ maĭ tare. Dacă la acéstă caracteristică generală a liberalismuluĭ maĭ adaugemŭ, cu durere trebue să adaugemŭ, împrejurarea totŭ aşa de fatală, că între hotarêle acesteĭ patriĭ scumpe suflă puternicŭ vîntulŭ şovinismuluĭ, carele în stare este a zădărnicí până şi intenţiunile cele maĭ curate, ce le-ar avé uniĭ dintre ceĭ puşĭ la cârma vremelniceĭ corăbiĭ a statuluĭ, atuncĭ temeiulŭ îngrijiriĭ nóstre e câtŭ se póte de îngrijitorŭ, atuncĭ siliţi suntemŭ a recunósce în acţiunea dvóstră nu o fricâ puerilă şi exagerată, ci din contră cea maĭ legitimă preocupare de realisarea uneĭ eventualităţi, a căreĭ şi numaĭ gândire ne umple de gróză.

Cu tóte aceste, dacă noĭ vomŭ continuá a rĕmâné strînsŭ uniţi în cugetŭ şi simţire, cum har Domnuluĭ ne aflămŭ, dacă maĭ marii nostri bisericescĭ *îndatoraţi,* espresiunea este a *Conciliuluĭ Provincialŭ I,* [1]) *a se îngriji despre complinirea scaunuluĭ mitropolitanŭ* conducêndŭ *actulŭ de alegere,* dacă ţicŭ eĭ vorŭ sta şi în aceste grele momente la înălţimea chemăriĭ sale, cum de locŭ nu ne îndoimŭ, dacă în fine asupra tuturorŭ celorŭ „mulţi chemaţi" va plană mereŭ strălucitulŭ exemplu de preţuire şi de apĕrare a drepturilorŭ Bisericeĭ, datŭ cu atâta abnegaţiune şi demnitate de nemuritorulŭ nostru Archiereŭ Vancea: o, atuncĭ pre lângă tóte ispitirile şi încercările opuse isbânda va fi a nóstră! Da, a nóstră, căcĭ orĭ cum de încordate să fie opintirile vrăşmaşilorŭ drepturilorŭ Bisericeĭ, în faţa solidarităţiĭ nóstre vorŭ trebuí să dispară, întocmaĭ cum disparŭ noriĭ ceĭ întunecoşĭ înaintea luminóselorŭ rade ale mândruluĭ sóre.

Salutare **Unitulŭ.**

Întru amintirea iubiţilorŭ reposaţi.

Clerulŭ şi inteligînţa din Blaşiŭ decisese cu ocasiunea morţiĭ dureróse a neuĭtatuluĭ Archiereŭ Vancea, să manifeste pietatea sa prin colectarea uneĭ sumuliţe, care să se adaugă la fondulŭ „întru amintirea iubiţilorŭ reposaţi", din venitele căruia se celebrézĕ în fiesce care anŭ unŭ numĕrŭ anumitŭ de ss. liturgiĭ pentru repausulŭ sufletescŭ alŭ acelora, pre numele cărora se facŭ depunerile. Resultatulŭ acesteĭ colecte este suma de 200 fl. 40 cr. Aŭ contribuitŭ amĕsuratŭ listeĭ originale: Redacţia „Unirii" 10 fl., Dr. Alesandru Grama 10 fl., Dr. Augustinŭ Bunea 3 fl., Eliă Vlassa 3 fl., Davidŭ Radeşŭ 1 fl., Damianŭ Eliă Domşia 1 fl., Nicolaŭ Popescu 2 fl., Ioanŭ Horşa 1 fl., Vasiliŭ Olteanŭ 2 fl., Dr. Alesandru Popŭ 5 fl., Georgiŭ Munteanŭ 3 fl., Georgiŭ Bărbatŭ 5 fl., Petru Ungureanŭ 1 fl., A. Petruţa 1 fl., Dr. Ioanŭ Sâmpăleanŭ 1 fl., Dem. Turcu jun. 1 fl., Tedorŭ Onişorŭ 1 fl., Ioanŭ Trifŭ 1 fl., Dr. Sebastianŭ Radu 1 fl., Iacobŭ Murĕşanŭ 1 fl., Dr. Eugeniŭ Branŭ 1 fl., Ştefanŭ Popŭ 2 fl., Aronŭ Papiŭ 2 fl., Ioanŭ Stoica 2 fl., Isidorŭ Domşa 1 fl., Silvestru Nestorŭ 1 fl., Dr. Demetriŭ Radu 1 fl., Dr. Victorŭ Szmigelski 2 fl., Dr. Vasiliŭ Hossu 2 fl., Aurelŭ C. Domşa 1 fl., Dr. Isidorŭ Marcu 2 fl., I. Orga 2 fl., I. Deacŭ, parochŭ în Roşia de Sĕcaşŭ 1 fl., Ioanŭ Hossu, protopopŭ în Coşocna 2 fl., Clericiĭ Seminariuluĭ Archidiecesanŭ 30 fl., Emiliŭ Viciŭ 1 fl., Iacobŭ Macaveiŭ, adm. ppescŭ în D. S. Mărtinŭ 2 fl., Vasiliŭ Hossu, protopopŭ în Tîrgulŭ-Murĕşuluĭ 5 fl., Dr. Ştefanŭ Erdélyi, medicŭ în Orĕştie 3 fl., Ioanŭ M. Moldovanŭ 10 fl., Ioanŭ V. Rusŭ, protopopŭ în Sibiŭ 10 fl., Dr. Octavianŭ Blăşianŭ, inspectorŭ sanitarŭ în Romînia 100 frcs. (47 fl. 40 cr.), Gavrilă Popŭ 2 fl., Constantinŭ Papfalvi 5 fl., Dr. Ioanŭ Raţiŭ 1 fl., Iosifŭ Hossu 1 fl., Ciriacŭ B. Groze 1 fl., Simeonŭ Popŭ Mateiŭ 5 fl., Aurelŭ Popŭ Bota 1 fl.

Prin publicarea acésta lista şi colecta nu se încheie. Ceĭ ce vorŭ să contribue, potŭ s'o facă trimiţêndŭ obolulŭ sĕŭ la Redactia foiĭ nóstre, care va cuitá ofertele şi le va depune la locŭlŭ destinaţiuniĭ lorŭ, adecă la „Cassa Centrală Archidiecesană".

[1]) Titl. II. Cap. III.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii" din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1891. *In Archidiecesă:* Parochia *Tăuni,* 5 fl. 50 cr.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1891 suma de 1,132 fl. 42 cr.

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *In Archidiecesă: Tractulŭ protopopescŭ alŭ Odorheiuluĭ,* 6 fl. — Parochia *Blaşiŭ,* 14 fl. — Parochia *Ghirişulŭ rom.,* 3 fl. 50 cr.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1892 suma de 131 fl. 46 cr.

Covocare.

Reuniunea docenţilorŭ gr. cat. din ţinutulŭ Haţeguluĭ conformŭ § 25 din statutele sale îşi va ţiné adunarea generală ordinară a III în Petroşeni la 30 Octobre st. n. a. c., la care cu tótă stima suntŭ învitaţi O. Directorĭ, Catecheţi şi învĕţătorĭ aĭ şcólelorŭ confesionale gr. cat. din cottulŭ Hunîadoriĭ, precum şi toţi bărbaţiĭ, carĭ se intereséză de înaintarea causelorŭ şcolare.

Programŭ.

A) Serviţiŭ divinŭ în biserica gr. cat. din locŭ. Începutŭ la 7 óre a. m.

B) I. Şedinţă cu începutŭ la 9 óre a. m.

1. Deschiderea şedinţeĭ, prin preşedintele.
2. Constatarea membrilorŭ presenţi.
3. Raportulŭ comitetuluĭ despre activitatea reuniuniĭ în decursulŭ anuluĭ espiratŭ şi desbatere asupra aceluia.
4. Raportulŭ cassaruluĭ.
5. Esmiterea uneĭ comisiuniĭ pentru censurarea socotelelorŭ.
6. Votarea budgetuluĭ pre anulŭ viitorŭ.
7. Premiarea unuĭ învĕţătorŭ cu premiulŭ de 5 fl. destinatŭ pentru acela, care documentézĕ, că a arĕtatŭ celŭ maĭ mare succesŭ în propunerea cantuluĭ figuralŭ şi vocalŭ.
8. Încassarea de taxe restante şi curente.

C) II. Şedinţă cu începutŭ la 3 p. m.

9. Desbatere asupra protocoluluĭ luatŭ în şedinţa comitetuluĭ centralŭ alŭ fonduluĭ de ajutorare pentru învĕţătoriĭ catoliciĭ de ritulŭ latinŭ şi grecescŭ din Ungaria ţinută în Buda-Pesta la 26 Augustŭ 1890.
10. Raportulŭ comisiuniĭ pentru censurarea socotelelorŭ.
11. Ţinerea lecţiunilorŭ practice.
12. Cetirea disertaţiunilorŭ.
13. Statorirea locului şi terminuluĭ pentru adunarea gen. viitóre.
14. Eventuale propuneriĭ.
15. Cuvîntŭ de închidere.

D) Luni diminéţă escursiune la şcóla g. c. din Merişorŭ.

Datŭ din şedinţa comitetuluĭ centralŭ ţinută la 3 Octobre 1892.

Ioanŭ Ianza, preşedinte. **N. Trimbiţoniŭ, Ştefanŭ Ţarină,** notarĭ.

Noutăţi.

Sânţire de biserice. Sânţirea bisericeĭ gr. cat. din *Turţŭ* s'a întîmplatu la 9 a l. c. éră a celeĭ din *Şomcuta-mare* se întîmplă la 16 a l. c.

Întru mărirea luĭ Dumnedeŭ. Dlŭ Costache Ionescu, mare proprietarŭ în Bucurescĭ, a dăruitŭ bisericeĭ gr. cat. din Giuluşŭ (Archidiecesă) suma de 1000 francĭ în aurŭ în scopulŭ edificăriĭ bisericeĭ. — Stimatulŭ dnŭ Ioanŭ Szabó şi stimata sa soţie Floriana n. Venter, carĭ s'aŭ distinsŭ prin maĭ multe acte de pietate, aŭ ridicatŭ pre spesele lorŭ o frumósă cruce, care s'a aşedatŭ în grădina şcóleĭ din Groşiĭ, diecesa Oradeĭ-marĭ. Crucea a fostŭ binecuvîntată în 14/26 Sept. cu mare solemnitate de către protopopulŭ districtualŭ I. Boroşŭ asistatŭ de preoţiĭ Petru Fejér din Aneşeŭ şi Teodorŭ Stanca din Groşi. Din partea poporenilorŭ din Groşi se esprimă mulţămită stimatuluĭ dnŭ I. Szabó şi stimateĭ sale soţii.

Prelegerile la universitatea din Budapesta s'aŭ sistatŭ pre timpŭ nedeterminatŭ din causa cholereĭ.

Corónele. Ministrulŭ r. u. de finanţe are de cugetŭ a dispune, ca în anuiŭ viitorŭ să se bată 30 de milióne de piese de câte o corónă. Totŭ atâtea se vorŭ bate şi în Austria. Fiindŭ-că corónele aŭ să ocupe locŭlŭ notelorŭ de statŭ de câte 1 fl. v. a., a cărorŭ circulaţiune e cam de 72—80 milióne, acestea abia în 1895 vorŭ fi scóse din circulaţiune.

Căsătoria principeluĭ moştenitorŭ alŭ Romînieĭ *Ferdinandŭ* cu principesa *Maria de Edimburg,* nepóta regineĭ angleze, este fixată pre diua de 10 Ianuarie 1893 în Sigmaringen.

Reuniunea sodalilorŭ români din Sibiŭ din incidentulŭ iubileuluĭ de 25 de anĭ a esistinţeĭ sale a datŭ Sâmbătă séra şi o producţiune împreunată cu cântărĭ şi dansŭ. La *esposiţia* industrială aŭ fostŭ destulŭ de bine presentaţi toţi ramiĭ industrialĭ. Ospeţiĭ aŭ rĕmasŭ mulţămiţi. Duminecă în 9 a l. c. s'a închisŭ esposiţia cetindu-se numele esponenţilorŭ premiaţi.

Adunarea pentru fondŭ de teatru românŭ se va ţiné în Braşovŭ la 6 şi 7 Nov. Româniĭ braşovenĭ, precum suntemŭ informaţi, facŭ pregătirĭ, ca primirea celorŭ ce vorŭ să participe la adunare, să fie câtŭ se póte maĭ ospitală.

Concesiune prolungită. Ministrulŭ r. u. de comunicaţiune a prolungitŭ încă pre unŭ anŭ concesiunea dată la 11 Sept. 1891 luĭ Szereday Aladár şi consoţiĭ de a construí calea ferată vicinală dela Haţegŭ până la Caransebeşŭ.

„Marşulŭ Ligeĭ." Dlŭ colonelŭ Glogoveanŭ din armata română a compusŭ unŭ marşŭ fórte frumosŭ şi l'a dedicatŭ Ligeĭ culturale. Textulŭ marşuluĭ îlŭ formézĕ o poesie poporală din Transilvania.

† **Silvia M. Montani,** Subscrişiĭ cu inimă înfrântă de adâncă durere aducŭ la cunoscinţa consângenilorŭ, afinilorŭ, amicilorŭ şi numĕroşilorŭ cunoscuţi, cumcă cea maĭ bună soţie, mamă iubitóre, fie, soră, noră, cumnată, creştină pie şi modestă *Silvia M. Montani născ. Răduţŭ,* v. protopésă gr. cat. în Zlatna după unŭ morbŭ repentinŭ îşi dede nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile creatoruluĭ adĭ Joĭ în 6. Octobre sara la 8 óre în etate de 36 anĭ şi în anulŭ alŭ 18-le alŭ fericiteĭ sale căsătoriĭ. Scumpele-ĭ osăminte se vorŭ aşeda spre repausulŭ eternŭ în 8. Octobre la 2 óre p. m. în cimiteriulŭ românŭ gr. cat. din Zlatna. Fie-ĭ ţĕrina uşóra şi memoria în eternŭ binecuvîntată. Zlatna, 6. Octobre 1892 st. n. *Iuliŭ M. Montani* ca soţŭ. *Valeriŭ, Iuliŭ, Ioanŭ* şi *Vasiliŭ* ca fiĭ. *Iuliana Montani m. Stroia* ca mătuşe. *Georgiŭ şi Maria Răduţŭ* ca părinţi. Ved. *Sofia Montani* ca sócră. *Eugeniŭ, Victoria, Cornelia* şi *Leontina* ca frate şi surorĭ. *Mariţi Leméni, Nicolaŭ Simu, Mihailă Lupŭ, Constantinŭ Rusŭ; Ester, Sofia, Eugenia, Emilia, Lucreţia,* şi *Maria M. Montani; Ioanŭ Florianŭ, Georgiŭ Negruţŭ, Mihailă Marieşanŭ,* ca cumnaţi şi cumnate.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Religiunile „liberŭ cugetătorilorŭ“.

V.

Religiunea raționalistului.

Dacă întrebă omulŭ pre unŭ raționalistŭ, că ce credință religiósă are, atunci cu emfasă îi rĕspunde, că elŭ nu crede altŭ ceva nimicŭ afară de ceea ce îi dictézĕ rațiunea sau mintea lui sănĕtósă. Prin rĕspunsulŭ acesta raționalistulŭ négă ori ce credință positivă, pre care o profesézĕ vre-o societate religiósă, și cu deosĕbire societatea religiósă cea mai perfectă, carea este biserica creștină catolică, fiindu-că credințele aceste în cea mai mare parte nu i-le póte spune mintea sănĕtósă, ci trebue să le învețe dela societatea aceea. Și raționalistulŭ este superbŭ pre rĕspunsulŭ sĕŭ, fiindŭ-că cugetă, că liberatŭ în cele religióse de ori ce autoritate, nu se supune decâtŭ mințiĭ sănĕtóse omenescĭ, care nu-i póte spune decâtŭ numaĭ adevĕrulŭi. Și așa cu unŭ dispreță óre care suveranŭ privesce ca dintr'o înălțime spre toțĭ aceia, carĭ prefăcêndŭ vre-o credință positivă rĕmâuŭ supușĭ autorităților „omenescĭ“ în lucrurile religiuniĭ.

Clasa raționaliștilorŭ între toțĭ „liberiĭ cugetătorĭ“ este cea mai numĕrósă. În clasa acésta suntŭ înșiratĭ toțĭ semidocțiĭ, carĭ nedispunêndŭ de altceva voescŭ să-și arete cultura prin disprețulŭ religiuniĭ. Deistulŭ, panteistulŭ, materialistulŭ și realistulŭ este de comunŭ unŭ bărbatŭ utcumque cetitŭ și deprinsŭ în cugetare. Între raționaliștĭ însă timpină omulŭ la totŭ pașuiŭ ómenĭ, carĭ n'aŭ cetitŭ în viĕța lorŭ o carte de cuprinsŭ și numaĭ jumătate filosoficŭ, ba și de aceia, cărora le lipsesce deplinŭ și paciința de a se ocupá seriosŭ cu ori ce lucru sciințificŭ. De aceea raționaliștiĭ formézĕ așa dicêndŭ proletariatulŭ „liberŭ cugetătorilorŭ“.

E bine! Raționalistulŭ dice, că elŭ nu crede, decâtŭ ceea ce-i dictézĕ mintea sa sănĕtósă. Acum a crede aceea, ce-mĭ dictézĕ mintea mea sănĕtósă, în sine nu este unŭ lucru rĕŭ. Așa numita religiune naturală, care crede într'unŭ Dumnedĕŭ personalŭ, în nemurirea sufletuluĭ și într'o ordine morală, ce se estinde și dincolo de mormîntŭ, este unŭ dictamĕnŭ dintre cele mai limpedĭ ale mințiĭ sănĕtóse. Bărbațiĭ genialĭ păgânĭ ca Aristotele, Plato și alțiĭ aŭ recunoscutŭ în ea vócea mințiĭ omenescĭ celeĭ mai sănĕtóse; chiar și materialistulŭ, panteistulŭ și alțĭ „liberŭ cugetătorĭ“ pre lângă tóte sforțările lorŭ de a o negá, nu se potŭ apĕrá deplinŭ de ea, și ca fulgerulŭ în întunereculŭ nopțiĭ strălucesce din câudŭ în câudŭ prin sufletulŭ lorŭ aducêndu-le-o aminte.

Acum dacă raționalistulŭ se mândresce între alțĭ muritorĭ cu aceea, că elŭ nu crede decâtŭ ce-i spune mintea luĭ sănĕtósă, atunci ar crede omulŭ, că nicĭ unŭ raționalistŭ nu este lipsitŭ de așa numita religiune naturală, carea ca unŭ minimŭ religiosŭ cuprinde în sine credința într'unŭ Dumnedĕŭ personalŭ, în nemurirea sufletuluĭ și într'o ordine morală estinsă preste dóuĕ lumĭ dincóce și dincolo de mormîntŭ.

Și cu tóte acestea lucrulŭ nicĭ pre departe nu stă așa cu raționaliștiĭ, și nicĭ nu póte să stea așa. Rațiunea, la carea se provócă raționalistulŭi, nicĭ nu este pentru elŭ decâtŭ o mantea slabă, cu care își acopere patimele sale. Nu-și întrebă raționalistulŭ multŭ mintea, că ce să crédă și ce să nu crédă. Ce întrebă elŭ tot-deuna, suntŭ numaĭ patimele sale. Patimele neînfrînate prin religiune îlŭ împingŭ totŭ mereŭ dintr'unŭ rĕŭ în altulŭ. Vócea conscuințeĭ îi strigă totŭ mereŭ, că așa nu este bine, că patimele trebuescŭ înfrînate, că altcum îlŭ aștéptă o pedépsă aspră póte că și în viĕța acésta, dară apoĭ în ceealaltă de sigurŭ. Neliniștea acésta, ce i-o causézĕ raționalistuluĭ vócea consciinței, nu-i place de locŭ. Și ca să scape de ea, își formézĕ o religiune câtŭ se póte mai ușoratică, așa câtŭ fără de nicĭ o temere să pótă continuá mai departe a lăsá frîulŭ liberŭ patimelorŭ sale. De aci vine, de religiunea raționalistuluĭ este cu atâta mai ușoratică cu câtŭ respectivulŭ este înjugatŭ mai tare în jugulŭ patimelorŭ. Pentru unulŭ Dumnedĕŭ este așa de bunŭ, câtŭ mai că nicĭ nu se póte mâniá pre noĭ, dacă facemŭ ceva rele. Unŭ Dumnedĕŭ dreptŭ, care pedepsesce rĕulŭ după dreptate, nu póte să fie nicĭ decum pre placulŭ unuĭ atare raționalistŭ, căcĭ atunci ar fi silitŭ să-și mai înfrîne patimele de frica unuĭ atare Dumnedĕŭ. De aceea mai bucurosŭ își face unŭ Dumnedĕŭ, care să nu-și bată capulŭ multŭ cu aceea, că ce face elŭ, și apoĭ cu fală spune, că elŭ crede despre Dumnedĕŭ aceea, ce-i spune mintea sănĕtósă, precâudŭ dacă ar fi sincerŭ, ar trebuí să spună, că Dumnedĕulŭ luĭ este așa, precum îlŭ voescŭ patimele luĭ.

Altulŭ își închipuesce pre Dumnedĕŭ așa de bunŭ și așa de naivŭ, câtŭ îubesce într'o formă pre celŭ bunŭ ca și pre celŭ rĕŭ, și pre amîndoĭ îi aștéptă cu brațele deschise, ca să-i remunereze într'o formă. Aceștia apoĭ suntŭ cu totulŭ indiferenți față cu bunulŭ și rĕulŭ moralŭ, și dacă n'ar mai avé ceva fricĕ de pedépsă civilă, ar fi ómenĭ ceĭ mai blăstĕmațĭ, fiindŭ-că consciința despre unŭ Dumnedĕŭ resplătitorŭ le este cu totulŭ amorțită. Patimele în eĭ suntŭ așa de puternice, câtŭ nu le permitŭ nicĭ să cugete la idea unuĭ Dumnedĕŭ resplătitorŭ dreptŭ. Și totuși și aceștia se mândrescŭ, că eĭ nu credŭ despre Dumnedĕŭ decâtŭ ceea ce le spune mintea sănĕtósă, precâudŭ eĭ suntŭ sclaviĭ ceĭ mai de josŭ aĭ patimelorŭ, și mintea sănĕtósă le este deplinŭ redusă la tăcere.

Ceĭ mai radicalĭ raționaliștĭ însă suntŭ aceia, carĭ nicĭ nu maĭ voescŭ să audă de esistința unuĭ Dumnedĕŭ. Și încâtva aceștia suntŭ mai consecuenți decâtŭ ceĭ de mai susŭ. Căcĭ din punctulŭ de vedere alŭ consecințeĭ este totuși mai logicŭ a nu mai crede nicĭ într'unŭ Dumnedĕŭ decâtŭ a crede într'unŭ Dumnedĕŭ indiferentŭ față cu bunătatea și rĕutatea nóstră morală. Raționaliștiĭ ceĭ mai radicalĭ suntŭ totodată și ceĭ mai plinĭ de patimĭ și ceĭ mai lipsițĭ de tăria morală cuvenită spre a-și domolí patimele. De aceea eĭ și lasă frîulŭ celŭ mai liberŭ patimelorŭ proprii și se tăvălescŭ în ele ca într'unŭ noroiŭ, așa câtŭ stîrnescŭ grétă în ori ce omŭ de ceva simțirĭ bune. Unĭĭ din eĭ profesézĕ unŭ materialismŭ primitivŭ și durŭ, alțiĭ unŭ panteismŭ confusŭ. Caracteristica lorŭ de căpetenie însă este ateismulŭ. Eĭ suntŭ multŭ mai rĕĭ și mai periculoșĭ ca ceĭ mai mulțĭ materialiștĭ, deiștĭ și panteiștĭ de cultură filosofică. Căcĭ pre aceștia pre lângă totŭ ateismulŭ lorŭ îi mai conduce unŭ simțŭ óre care moralŭ nobilitatŭ încâtva prin studiŭ și prin cultura, ce și-o aŭ câștigatŭ. Raționalistulŭ însă fără studiŭ și fără cultură nu e condusŭ de nimica afară de patimele sale. Suntŭ formalŭ bestiĭ cu formă și chipŭ omenescŭ. Europa a avutŭ ocasiune să vadă de repetite orĭ cum atarĭ raționaliștĭ, condamnațĭ la mórte pentru omoruri și jafurĭ, chiar și la picĭórele furcilorŭ în fața morțiĭ s'aŭ purtatŭ cu cinismulŭ celŭ mai urîtŭ fără de a arĕtá nicĭ cea mai mică părere de rĕŭ saŭ temere de ceva rĕsplată după mórte.

Ce va fi atunci, câudŭ raționalismulŭ va cuprinde clase întregĭ din societatea omenésca? Și timpulŭ de astădĭ este câtŭ se póte mai favorabilŭ lățiriĭ raționalismuluĭ. Prin clasele, prin carĭ pere religiunea, nu se lățesce ceva sistemŭ filosoficŭ în locŭlŭ eĭ, care chiar și greșitŭ totuși dă omuluĭ ceva spoială de cultură, care-lŭ mai păzesce de unŭ rĕŭ saŭ altulŭ. Ci de comunŭ prin clasele acestea se lățesce așa numitulŭ raționalismŭ, care în fondŭ este lipsa și de religiune și de cultură, și chiar pentru aceea promovatorulŭi celŭ mai puternicŭ alŭ imoralității. Ceĭ ce aŭ puterea în mână, se vorŭ convinge de sigurŭ óre câudva, că nu póte face nimenĭ mai mare rĕŭ omenimiĭ, decâtŭ ajutându-lŭ lățirea raționalismuluĭ pre contulŭ religiuniĭ. Numaĭ să nu ajungă la convingerea acésta prea târdiŭ!

Eufrosina.

(Continuare.)

Într'o dĭ tatălŭ o strinse la peptulŭ sĕŭ și-ĭ dise:

„Eștĭ tristă, Eufrosino.“

Ea négă clătinându-lŭ din capŭ, dar nu dice nimica.

„Este nebunie și o mare nerecunoscință, ca pre unŭ străinŭ, ce abia l'aĭ vĕdutŭ, să-lŭ îubescĭ mai multŭ ca pre tatălŭ tĕŭ.“

„Nu e adevĕratŭ!“ replică Eufrosina cu sinceritate.

„Tu mĕ facĭ însă să credŭ astfelŭ, Eufrosino. Tu jelescĭ, fată, pentru că nu te poțĭ mărita după acelŭ prințŭ. Și totuși o mai mare dovadă a îubiriĭ tale nu-mĭ poțĭ da, decâtŭ prin jertfa acésta. Dar să sciĭ, că acéstă jertfă este neapĕratŭ de lipsă pentru liniștea mea,“ dise elŭ înferbîntându-se.

„Dór o aducŭ,“ șopti ea.

„Da, însă în ce chipŭ? Cu inimă jalnică și sperându în taĭnă, că póte mĕ voiŭ schimba, ĕr în gândŭ cu credința, că suntŭ unŭ tiranŭ. Tu nu sciĭ, dragă, și nicĭ nu veĭ afla, câtŭ mĕ dóre acésta. Nu maĭ mări durerea sĕrmanuluĭ tĕŭ tată.“

„O, tu sciĭ bine, că eŭ suferŭ pentru tine orĭ și ce.“

Eufrosina din acea óră se însĕnină celŭ puținŭ în ființa de față a luĭ Lerinval. O jertfă, orĭ câtŭ de amăra ar fi, pentru unŭ sufletŭ mare este dulce.

„Vreĭ să te mutĭ de aicĭ?“ o întrebă Lerinval într'o dĭ.

„O, tată, așa de bucurosŭ,“ rĕspunse fata. Se gândia la disprețulŭ, cu care o întîmpinaŭ aicĭ toțĭ.

„Am cumpĕratŭ o moșie într'unŭ sătuleț de lângă Bordeaux. În apropiere locuescŭ amicĭ buniĭ. Acolo ne vomŭ aședa.“

„Fórte bine, tată! Și câudŭ plecămŭ?“

„Acușĭ. Vomŭ trece prin Paris.“

* * *

În Madeleine în Paris îngenunchia o damă mai bĕtrână și unŭ bărbatŭ tinĕrŭ. Rugăciunea dameĭ se părea conturbată prin privirea uneĭ tinere fete, ce sta înaintea altariuluĭ. Era ca și unŭ îngerŭ adâncitŭ în rugăciune. Profilulŭ eĭ finŭ era întorsŭ cătră damă. O aducere aminte din dile acum de multŭ trecute se deșteptă în inima matróneĭ. Fata se ridică și porni. Acum trăsăturile eĭ se vĕdŭ în totă dulcéța lorŭ.

Dama se ridică de totŭ surprinsă și șoptesce tinĕruluĭ: „Dar ultă, óre . . .“

„Ea este!“ dice tinĕrulŭ și lăsându-și singură pre însoțitórca sa grăbesce în urma minunateĭ aparințe.

Trăsura eĭ se opri înaintea unuĭ otelŭ de rangulŭ alŭ doilea. Tinĕrulŭ întră și se informă, dacă dșóra Lerinval locuesce acolo. Lerinval însu-și îlŭ întîmpină pre scară.

„Dle de Champfleury, ce te aduce aicĭ?“

„Așĭ vré să vorbescŭ cu dta singurŭ,“ dise Armand.

„Poftesce înlăuntru.“

Armand îĭ vorbi acum cu asprime. Îĭ aduse aminte de cuvîntulŭ, ce l'a datŭ. Dar Lerinval îĭ rĕspunse fórte liniștitŭ, că elŭ ca părinte are dreptulŭ să dispună de mâna feteĭ sale. Vorbele luĭ Armand eraŭ din ce în ce maĭ agitate, pre Lerinval însă nu-lŭ mișcară de locŭ. Câudŭ Armand ceru, să

fie condusŭ la Eufrosina, Lerinval îĭ arĕtă în liniște ușa, pre care întrase.

Armand se depărtă fórte agitatŭ. În ḑiua următóre află, că Lerinval plecase cu fiică-sa fără de a spune, unde călătorésce.

IV.

Montemart.

Într'o ḑi frumosă trăsura luĭ Lerinval ajunse în drăgălașulŭ satŭ Montemart. Pentru sătenĭ sosirea luĭ a fostŭ unŭ evenimentŭ. Toți eșiră d'in case și priviaŭ în urma trăsureĭ. Eufrosina ședea lângă tatălŭ sĕŭ, ér Catarina și tinĕra camerieră Mineta din Paris ședeaŭ în fața lorŭ.

Pre Eufrosina o cuprinse o bucurie copilărésc. Atâtea putea vedé și admira. Vedea holdele aurilĭ, vedea verdéța luncilorŭ și în depărtare munții vineții. Casele albe priviaŭ prietinosŭ prin vița de vie, carea le încunjura, și grădinĭ pline de florĭ împestrițaŭ priveliștea. Turnulŭ bisericeĭ se înălța maĭestosŭ preste celealalte clădirĭ. Acușĭ își înalță capulŭ o clădire maĭestósă dintr'o vale verde încunjurată cu stejarĭ. Acésta este nóua lorŭ locuință. Eufrosina era încântată și acum obosită de atâtea impresiunĭ își rădima capulŭ de umĕrulŭ tătâne-sĕŭ și își esprima mulțămirea cu nóua locuință.

„Așadar în sfârșitŭ princesa mea este mulțămită și nu va maĭ supĕra pre tatălŭ sĕŭ cu nebuniile eĭ."

„Nebuniĭ?" întrĕbă ea cu unŭ accentŭ de durere.

„Să le lăsămŭ astădĭ. Îndată suntemŭ acolo, numaĭ să pogorîmŭ movila acésta."

„O, maĭ bine să ne pogorîmă și să facemŭ pre josŭ acești câțiva pași."

„Ce-ți trece prin minte? Dar în sfârșitŭ cum voescĭ. Opresce, Bernard."

Și pornirĕ pre josŭ.

Din depărtare de cincĭ ḑecĭ de pași Eufrosina cetesce cuvintele scrise pre fruntea caseĭ: Enfin heureux!.

„O, tată dragă," ḑice ea, „tu aĭ dispusŭ, să se aplice cuvintele acelea? Așa dar în sfârșitŭ eștĭ fericitŭ?"

„Eŭ, copilă? Eŭ n'așĭ fi dispusă nicĭ odată, să se scrie neghiobia aceea acolo."

„De ce nu, tată? Eŭ suntŭ dór cu tine."

„Da, dragă, este adevĕratŭ, tu îmĭ îndulcescĭ viața mea cea multŭ amărîtă. Dar tu iubescĭ pre altulŭ maĭ multŭ decâtŭ pre tatălŭ tĕŭ."

„O, lasă aducerile aminte! Eŭ vreŭ dór să aducŭ jertfa, și nu maĭ vorbi dar despre acésta! Saŭ póte posesorulŭ de maĭ înainte a lăsatŭ, să se pună inscripția aceea."

„Da, însă nu i-s'a adeveritŭ. După multe amăgirĭ i-a succesŭ să ĭea pre alésa inimeĭ sale, dar acușĭ se îmbolnăvi și muri."

„Sermanulŭ! Și nevastă-sa?"

„Ea a fostŭ nemângăiată și nu a găsitŭ altŭ remediŭ de a-și usca lacrimele decâtŭ măritându-se a dóua óră. Da, așa suntŭ ele tóte!"

„Vorŭ fi și escepțiunĭ."

„Abia credŭ. Dar privesce bine întregŭ ținutulŭ nostru."

„Da, nu am scăpatŭ nimica din vedere. Câtŭ de țĕrenescĭ și plăcute suntŭ tóte. Pĕcatŭ numaĭ, că frunḑele aŭ și începutŭ a se scutura."

Printre straturile minunate de florĭ șerpuia o promenadă regulată de castanĭ sĕlbaticĭ. Aci era unŭ tufișŭ drăgălașŭ, dincolo o statuă de marmoră, și în mijlocŭ o fântână săritóre. Tóte eraŭ dispuse cu gustŭ. Edificiulŭ principalŭ avea forma unuĭ castelŭ. Zidurile albe eraŭ acoperite cu viță de vie, scările eraŭ îmbrăcate în holburĭ désă. Plântele acestea dădeaŭ întregului unŭ aspectŭ sĕrbătorescŭ.

Eufrosina grăbi din odae în odae, până trecu prin tótă aripa stîngă. Acésta era aranjată pre sama eĭ. Așadar și aicĭ va continua tatălŭ viața sa isolată, ce a dus'o în Roche-aux-Fleurs? O cuprinse unŭ simțemîntŭ neplăcutŭ vĕḑêndŭ, că odăile tatăluĭ suntŭ și aci deosĕbite de ale eĭ. Dar își ascunse neplăcerea și saltă și cântă de bucurie și desmerdá pre tatălŭ sĕŭ. Lerinval era voiosŭ și mulțămitŭ.

În diminéța următóre Eufrosina se găti de timpurĭŭ și ḑise camerierеĭ: „Vino, Mineto, vino să vedemŭ satulŭ."

„Cu plăcere, domnișóră. Dar permiți-mĭ întâiŭ să ascultŭ sănta liturgie? Așa am promisŭ mameĭ, ca după putință să o ascultŭ în fiesce care ḑi."

„Nu numaĭ nu te împedecŭ, ci bucurosŭ te și însoțescŭ. Numaĭ câtŭ e prea de diminéță, și maĭ întâiŭ vomŭ face dar o preumblare prin grădină."

Și amîndóuĕ mergeaŭ dela flore la flóre. În totŭ locŭlŭ îĭ întimpina câte o nóuă surprindere: aicĭ unŭ părîŭ, ce șoptia straturilorŭ de florĭ, colo plânte, ce simboliséză jalea, umbrindŭ grupele de monumente. Tóte eraŭ frumóse și bine rînduite.

În sfârșitŭ cutrieraseră tótă grădina și își îndreptară pașiĭ spre satŭ. Eufrosina salutá prietinosŭ pre toți, cu carĭ se întîlnia, sărutá cu dragoste copiiĭ mititeĭ, ce mergeaŭ de mâna mamelorŭ, și da mâna cu ceĭ maĭ mărișorĭ, și așa maĭ înainte de a ajunge la pórta bisericeĭ și-a câștigatŭ deja maĭ multe inimĭ. Privirile prietinóse îĭ făceaŭ așa de bine, maĭ alesŭ când se gândia la ceĭ din Roche-aux-Fleurs.

Biserica era simplă, însă totuși așa de curată și de cu gustŭ împodobită, câtŭ îĭ făcea cea maĭ dulce impresiune, și îndată se putea conchide la grijea și zelulŭ păstoriuluĭ.

Casa parochială de lângă biserică era o casă nóuă de pétră, spoită verde și încunjurată asemenea de verdéță. Înaintea ușiĭ eraŭ băncĭ, ce te invitaŭ la odihnă. În dosulŭ caseĭ era o grădină sĕmĕnată cu legumĭ, florĭ și pomĭ. Era aci și o filigorie umbrósă, locŭlŭ de predilecție alŭ preotuluĭ din Montemart. Numaĭ unŭ gardŭ viŭ fórte scurtŭ despărția grădina de drumŭ, și totuși nicĭ unŭ firŭ de ĭérbă nu ar fi înstrăinatŭ cineva de acolo.

Când Eufrosina și însoțitórea eĭ intrară în biserică, liturgia s'a fostŭ începutŭ deja. Preotulŭ era unŭ bărbatŭ palidŭ de statură înaltă. Fața îĭ era slabă și arĕta, că viața luĭ a fostŭ mișcată. Nu erá încă bĕtrânŭ, și totuși se iviaŭ printre pĕrulŭ luĭ negru multe fire aginții, și pre fruntea luĭ eraŭ multe brazde adâncĭ. Însă ochiĭ espresivĭ și unŭ zimbetŭ prietinosŭ îlŭ făcea simpaticŭ pentru orĭ ce inimă.

Eufrosina la prima privire se simți îndemnată a-ĭ încredința conducerea sufletuluĭ și vieței sale.

Luĭ Armand îĭ promisese, că va fi o creștină bună. Apoĭ tatălŭ eĭ nu trebuia să scie tóte.

„Vino să-lŭ cercetămŭ," ḑise Mineteĭ la sfârșitulŭ liturgieĭ.

Fata se surprinse, căcĭ deja observase, că Lerinval nu este dintre ceĭ evlavioșĭ. Dar nu ḑise nimica, ci bătu la ușe.

O servitóre bĕtrână deschise și le conduse în odaea de către grădină, ce servia preotuluĭ și de bibliotecă. În scurtŭ sosi și preotulŭ.

Eufrosina se ridică și se presentă. Și apoĭ la o parte îșĭ esprimă preotuluĭ dorința sa ferbinte de a fi instruită în doctrinele religiunii. Îĭ maĭ povesti apoĭ și despre opunerile tătâne-sĕŭ în ale religiunii.

Elŭ o ascultă cu surisŭ și iubire părintéscă. „Și pre ce vreme veĭ puté să viĭ?" o întrebă cu bunătate.

„Tótă ḑiua este a mea."

„Atuncĭ să poftescĭ în fiesce care ḑi pre la dóuĕ óre."

Feteĭ nicĭ prin minte nu-ĭ trecea, că elŭ îĭ sacrificá cea maĭ plăcută óră de recreare. Ea se învoi îndată și plecă cu inimă ușurată.

Mineta a observatŭ pre fruntea luĭ înaltă dóuĕ tăeturĭ adâncĭ. Una se părea causată de o sabie și alta de vre unŭ glonțŭ saŭ pétră. Ea susținea, că preotulŭ a fostŭ odată soldatŭ.

Luĭ are Montemartulŭ să-ĭ mulțăméscă fericirea și ordinea sa. Locuitoriĭ luĭ eraŭ vestiți de ómenĭ rĕĭ. De multe orĭ aŭ fostŭ pedepsiți pentru furturĭ, omoruri, înșelătoriĭ și focŭ. Copiiĭ eraŭ crescuți ca păgâniĭ. Acésta era înainte de revoluție. După încheiarea concordatuluĭ veni în comună unŭ preotŭ bĕtrânŭ și bolnăviciosŭ. Locuitorilorŭ nu le păsa de elŭ. Cândŭ putea, celebra sânta liturgie, ĕră la aceea, că se predice, nu a ajunsŭ nicĭ odată, pentru că nu avea ascultătorĭ. Maĭ pre urmă și-a cerutŭ unŭ ajutorŭ. După patru anĭ l'a și primitŭ în persóna acestuĭ preotŭ, care tocmaĭ atuncĭ se chirotonisĕ.

Elŭ păși între eĭ cu energie și cu zelŭ. Dar destrăbălațilorŭ acésta nu le plăcu. Se hotărîră să-lŭ împedece prin felŭ de felŭ de greutățĭ.

Acușĭ murĭ preotulŭ celŭ bĕtrânŭ, și acum se începu pentru celŭ noŭ unŭ timpŭ de adevĕratŭ martiriŭ. Ce a suferitŭ în ceĭ dintâiŭ cincĭ anĭ, abia se póte spune. De multe orĭ cândŭ voia să mergă să celebreze liturgia, trebuia să se retragă ĕrăși în casă, căcĭ aruncaŭ asupra luĭ cu gunoiŭ și petri. De alte orĭ inscenaŭ tumultŭ înaintea bisericeĭ, une orĭ chiarŭ în mijlocŭlŭ bisericeĭ. Locuința ĭ-aŭ aprins'o, și multŭ timpŭ a locuitŭ în coliba unuĭ sătenŭ. Într'o diminéță își află cățălușulŭ spânduratŭ pre crucea cea mare din cimiteriŭ. Una dintre tăieturile de pre frunte ĭ-a causat'o unŭ băĕtŭ cu o pétră.

Și cu tóte acestea omulŭ luĭ Dumneḑeŭ a rĕmasŭ liniștitŭ și nu s'a descurajatŭ. Își înecа nĕcasulŭ în lăuntrulŭ sĕŭ. Ridicându-și privirea la ceriŭ se rugá pentru asupritoriĭ sĕĭ. Nicĭ cândŭ nu a rostitŭ gura luĭ vre unŭ cuvîntŭ de mânie, și unde era vre-o lacrimă de ștersŭ orĭ vre-o durere de alinatŭ, acolo se ducea îndată, deși scia, că-ĭ vorŭ răsplăti cu nerecunoscință și batjocură.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiță biografică.* Blașiŭ 1890. 8° micŭ. Prețulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blașiŭ. Recomandămŭ lăținea acesteĭ prea interesante scrieri în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

Economie.

Din munți, Septembre 1892.

Onorată Redacțiune!

Preotu fiindu scriu și despre lucrurî economice întâiu și mai întâiu pre sama fraților preoți. Am auditu și cetitu tînguirî de ale lorŭ, că nu aŭ venite destule, pentru ca să pótă trăi amĕsuratŭ statuluî sĕŭ. Eŭ totdeuna aveam înaintea ochilorŭ principiulŭ, că nu este de ajunsŭ a se lupta cu sărăcia, ci este de lipsă a o și învinge. Firesce că succesulŭ atîrnă dela hărnicia omuluî, căcî: Ajută-ți, și-ți va ajuta Dumnedeŭ. Cu tînguirî nu ajungî departe. Și acum la obĭectŭ. Dea Dumnedeŭ, ca vorbele mele să nu sune în pustiŭ.

În patria nóstră avemŭ unŭ terenŭ eminaminte acomodatŭ atâtŭ pentru stupăritŭ câtŭ și pentru pomăritŭ. Valóre de milióne dispare cu flora neesploatată. Mulțimea acățilorŭ dela țară nu aducŭ altŭ venitŭ decâtŭ lemnulŭ, și ce este mai prețiosŭ, flórea, dispare nefolosită. Óre nu amŭ puté esploata comorile naturel? Cum să nu? Numaî voință să fie. Nimenî să nu dică, că este prea tinĕrŭ saŭ prea bĕtrânŭ. Stupăritulŭ raționalŭ este unŭ lucru așa de ușorŭ, câtŭ nu cunósce mai nicî o deosĕbire de vrîstă. Însă albinele înțapă! Da, ele înțapă, până se dedă omulŭ a tracta cu ele, și de aci înainte fórte rarŭ. Dar óre lipsa nu înțapă? Și apoî în contra muscăturel de albină în timpulŭ modernŭ suntŭ preservative și mijlóce paralisatóre. N'am de cugetŭ să abusezŭ de spațulŭ „Unirîî" și să ținŭ aci o prelegere de stupăritŭ, ci voescŭ numaî să constatŭ, că pre lângă distragerea cu recuisitele de stupăritŭ lérna și pre lângă fórte puțină ostenélă de vară stupariulŭ arĕ unŭ venitŭ fórte frumosŭ. Suntŭ individî, carî din stupî aŭ 800—1000 fl. v. a. și mai multŭ venițŭ anualŭ. N. Grand din Buziașŭ dice, că are în fiesce care anŭ și câte 1400 fl. Neiser dice, că cu stupăritulŭ și-a susținutŭ familia și și-a câștigatŭ o avere de 10,000 fl. Dar să nu vorbescŭ de alțiî, să vorbescŭ de mine însu-mî. Am începutŭ stupăritulŭ —firesce raționalŭ — în primăvara anuluî 1891 cu doî stupî și cu o frică nespusă de albine. Nu e mirare, necum eŭ, dar némŭ de némulŭ meŭ nu a avutŭ până atuncî stupî. Ce e dreptŭ, mĕ și înțăpaŭ albinele, de eram totŭ cum e buciumulŭ de umflatŭ. Adî suntŭ în stare să lucru o sĕptĕmână cu albinele fără a fi înțăpatŭ. Și dacă din întîmplare totușî suntŭ înțăpatŭ, totușî nu mĕ umflu. Totulŭ atîrnă dela desteritatea omuluî, și acésta și-o câștigă omulŭ prin deprindere. Am închiatŭ anulŭ 1891 cu 5 stupî și cu unŭ cuantŭ de 4 ferîî de mîere stórsă. În anulŭ de față am începutŭ cu 5 stupî, și chiarŭ acum am închiatŭ cu 10 stupî și 9 ferîî de mîere stórsă și circa 8 kg. de cĕră. Așa dar una cu alta unŭ stupŭ mî-a datŭ cam 2 ferîî de mîere și unŭ roiŭ. Necomputândŭ roiulŭ decî unŭ stupŭ după cursulŭ de adî alŭ prețuluî de mîere, care este 54 cr. de 1 kg. mî-a adusŭ venitulŭ netto de 10 fl. 30 cr. și stupulŭ îmî rĕmâne pre maî departe. Cincî stupî, fără a computa și roiî, mî-aŭ fructificatŭ 54 fl. Eŭ locuescŭ într'unŭ ținutŭ stîncosŭ, și o parte din elŭ este de totŭ lipsitŭ de vegetație. Dar pre airea, maî alesŭ pre la pólele munțilorŭ și la țară terenulŭ este neasămănatŭ maî proventuosŭ Venitŭ curatŭ de 10 fl. după unŭ stupŭ póte omulŭ computa sigurŭ orî și unde. Cincî decî de stupî póte manipula orî și care preotŭ fără a-și negliga afacerile oficióse și economice. Étă decî congrua regulată. Cunoscințele de stupăritŭ suntŭ suficiente cele cuprinse în micuțele manuale „Cursŭ de stupăritŭ" de A. Deganŭ, saŭ „Stupăritulŭ" de Costinŭ.

Maî târdiŭ decâtŭ cu stupăritulŭ póte preotulŭ să ajungă la ceva prin cultivarea pomărituluî. Dacă albinele înțapă și pretindŭ o óre care labóre, apoî pomăritulŭ este de totŭ inofensivŭ și pretinde puținŭ lucru. Condițiunî nelncunjuratŭ de lipsă suntŭ 1: paciința, 2. perseverența, 3. ca ultoiulŭ să fie grijitŭ câtŭ se póte de bine contra vitelorŭ, până ce a ajunsŭ mărimea, în care să nu-lŭ maî pótă strica. Și apoî ca să avemŭ succesŭ, să nu crédă cineva, că cu 20—30 ultoî a făcutŭ destulŭ, nu, ci trebue milĭ de esemplare nobilitate celŭ puținŭ succesive din anŭ în anŭ, pentru că unîî dintr'o calamitate orî alta perŭ, alțiî din adinsŭ trebue să-î distribuimŭ cu precalculŭ vecinilorŭ, fiindcă la timpulŭ sĕŭ numaî așa vorŭ fi cruțate și pómele nóstre de mânile rele. Ca să resumezŭ, scopulŭ se ajunge numaî așa, dacă avemŭ o grădină parochială câtŭ se póte de bine grijită în contra vitelorŭ, și în aceea cultivămŭ din sĕmênță pădureți în numĕrŭ mare, ce se póte fórte ușorŭ pre arealŭ puținŭ. Asemenea ultoiî acolo îi putemŭ cultiva până la grosimea și înălțimea recerută pentru a puté fi străplântațî la locŭ libĕrŭ fără frică, că-î vorŭ strica vitele. Numaî voință ne trebuesce, dar o voință tare și resolută a nu lucra numaî pentru presente, ci și pentru venitorŭ. Să ne împlinimŭ numaî cu conscințĕ și zelŭ datotorințele, ce ni-se impunŭ în acestŭ respectŭ prin regulamîntulŭ scolasticŭ, și apoî tóte se vorŭ face de sine. În respectulŭ acesta din partea Veneratel Superiorităț și cu deosĕbire a protopopilorŭ ar trebui apăsatŭ pondulŭ îndatoririî cu brațŭ de ferŭ. Ce prețŭ aŭ pómele și câtŭ suntŭ de căutate, dacă omulŭ produce atâta, câtŭ să merite esportulŭ, se vede și din cele comunicate până acum în colónele „Unirîî". În anîî bunî unŭ singurŭ jugĕrŭ ne póte aduce venitŭ și până la 1000 fl. De altă dată voiŭ aduce esemple concrete chiar din patria nostră.

Primesce, Domnule Redactorŭ, espresiunea deosĕbitel mele stime. **y.**

Prețulŭ mărfurilorŭ.

Piața din Blașiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4.— până 4.75, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 4.—, sĕcară fl. 3.50 până —.—, — ovĕsŭ fl. 2.— până fl. —.—, cucurudŭ fl. 2.50 până fl. —.—, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.— până fl. 1.25, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. —.— până fl. —.—. — carnea de vită chilo 50 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ — până — cr., carnea de berbece 30 până — cr., — 12 ouĕ cu 20 până — cr.

Posta Redacțunii. *Dlui Petru Conda învĕțătorulŭ Aitonului.* Mulțămimŭ pentru învĕțăturele, carî ni-le daî în »Tribuna«. Nu ți-le-a cerutŭ nimenî. Dacă dta cetescî »Unirea« și totușî nu te scîî însufleți pentru adevĕrŭ, bine și frumosŭ, nu »Unirea« pórtă vina. Se vede că dta nu-ți scîî lungulŭ nasuluî. Ca să poți aduce judecată asupra »Unirîî", aî avé lipsă nu de o clasă gimnasială, ci de maî multe.

Editorŭ și redactorŭ respundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale Imp. și reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietarialŭ primeî fabricî ungare de mașine și recuisite de pompierî, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneî preaonoraților domnî preoțî

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

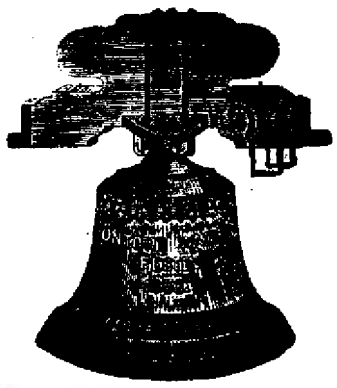

în care se fabrică atâtŭ grupurî câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marî de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolía din Bucurescî în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 40—52

Prelliminare de spese și Prețŭ-courantŭrî se trimitŭ la cerere gratuitŭ și franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 18—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomândŭ cu prețurî de cele maî convenabile și în esecutare câtŭ se póte maî frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoțescî și **stichare** diaconescî **Flamure** pentru bisericî și reuniunî. **Flamure** pentru reuniunî de pompierî, de scolarî, reuniunî bisericescî, reuniunî industriale, de cântărî și de pompe funebre.

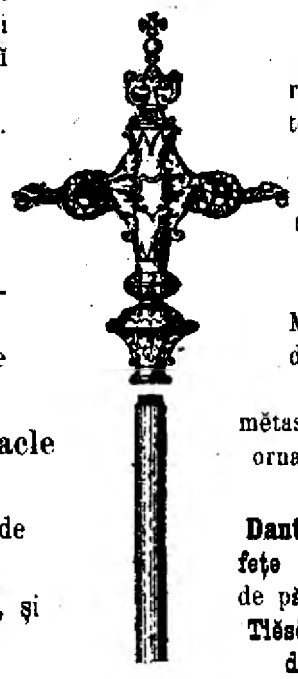

Candelabre, racle și **potire, luminarie** de **parete** și de **altariŭ**, și **candele.**

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescî, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodărîî de aurŭ, de argintŭ și de mĕtasă, precum și de ornaturî besericescî brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, cruci** de părete și de scólă. **Tlĕsĕturî besericesci, damasturi** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cărțurî de prețurî și preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografía Seminariuluî archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea *Unirii*» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 22 Octobre 1892. Numĕrulŭ 43.

Dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ.

IX.

(+) În anulŭ 1867 îndată după mórtea Mitropolitului Şuluţŭ ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică s'a încercatŭ să combată dreptulŭ nostru de alegere şi cu argumentulŭ de totŭ neîntemeiatŭ, că după ce diecesa Făgăraşului s'a ridicatŭ la rangulŭ de Mitropolie, ar trebui să se estindă dreptulŭ de votŭ şi la preoţimea din diecesele sufragane, care până atunci nu esercitase dreptă de alegere; ceea ce ministrulŭ nici de cum nu ar puté încuviinţá.

Mai târdiŭ însă vĕdêndŭ ministrulŭ, că *trebue* să concédă alegerea, a recursŭ la altă apucătură vicléná. Nu a concesŭ nici aceea, ca numai preoţimea din archidiecesă să alégă Mitropolitŭ, nici aceea, ca tótă preoţimea din provincia mitropolitană să concurgă într'unŭ modŭ órecare la alegerea Mitropolitului, ci a propusŭ Maiestăţii Sale, ca alegerea să o concédă aşa, ca pre lângă preoţimea din Archidiecesa Făgăraşului să voteze şi preoţimea din acele districte protopopesci, carî până la an. 1853 se ţinuseră de diecesa Făgăraşului, însă cu ocasiunea înfiinţării dieceselorŭ Gherlei şi Lugoşului aŭ fostŭ dismembrate din diecesa Făgăraşului şi alipite la diecesele de noŭ înfiinţate. Ţicea adecă ministrulŭ, că protopopiatele dismembrate din diecesa Făgăraşului şi anexate la diecesele sufragane a Gherlei şi Lugoşului nu şi-aŭ perdulŭ dreptutŭ de alegere prin aceea, că aŭ trecutŭ la alte diecese, pentru-că între diecesele sufragane şi diecesa mitropolitană esistă unŭ felŭ de legătură spirituală. Afară de aceea cu câtŭ conlucră mai mulţi la alegerea de Mitropolitŭ, cu atâtŭ mai mulţi alegĕtori înţelepţi se vorŭ aflá, carî vorŭ sci cumpĕni tóte împrejurările şi vorŭ alege unŭ bărbatŭ, care să corĕspundă deplinŭ înaltei posiţiuni de Mitropolitŭ.

Procedura acésta a ministruluî, după părerea nóstră, este cu totulŭ contrară sântelorŭ canóne şi principiilorŭ de dreptate şi ecuitate.

La alegerea Mitropolitului de Alba-Iulia, respective a episcopului de Făgăraşŭ nu numai înainte de sânta Unire, ci şi după aceea aŭ luatŭ parte până la anulŭ 1868 numai preoţii, carî se aflaŭ sub *jurisdicţiunea episcopéscă* a aceluî Archiereŭ. Cu ce dreptŭ dară s'a propusŭ Maiestăţii Sale, ca la actulŭ alegerii de Mitropolitŭ să concurgă şi unele protopopiate din diecesele Gherlei şi Lugoşului?

E dreptŭ, că episcopulŭ Făgăraşului este de presente totŭ odată şi Mitropolitŭ alŭ mai multorŭ diecese, însă împrejurarea acésta nu pretinde, ca acelŭ episcopŭ să fie alesŭ şi de o parte a Clerului din alte diecese orî de întregŭ Clerulŭ din provincia mitropolitană; ceea ce uşorŭ o putemŭ dovedí cu esemplele cele mai palpabile.

Archiepiscopulŭ de Salzburg are sub jurisdicţiunea sa 6 sufraganî, şi anume pre episcopii de Tridentŭ, Brixen, Gurk, Seckau, Lavant şi Tenedos, şi cu tóte acestea nu este alesŭ nicî de clerulŭ, nicî de capitulele acestorŭ diecese sufragane, ci numaî de capitululŭ sĕŭ din Salzburg.

Pontificele Romanŭ esercitézá după dreptŭ, şi în casŭ de lipsă şi de facto, jurisdicţiune nu numaî patriarchală, nu numaî mitropolitană, ci chiar episcopéscă preste tóte diecesele din lume, şi cu tóte acestea nu este alesŭ de clerulŭ tuturorŭ dieceselorŭ episcopesci din lume, nici de representanţii tuturorŭ bisericelorŭ saŭ a uneî părţi din biserica luî Christosŭ, ci numaî de cardinaliî bisericeî din Roma, şi deşi unii dintre aceştî cardinalî suntŭ episcopi orî archiepiscopi ordinarî în vre-o diecesă de pre suprafaţa globuluî catolicŭ, totuşi aceştia nu concurgŭ la alegerea Papeî în calitate de episcopi şi representanţi aî dieceselorŭ sale, ci numaî în calitate de cardinalî aî bisericeî romane, va să dică în calitate de parochi şi diaconi aî bisericelorŭ din Roma.

Nu se póte decî nicî de cum susţiné, că din împrejurarea, că episcopulŭ Făgăraşului este totŭ odată şi Mitropolitŭ alŭ provincieî mitropolitane de Alba-Iulia, ar urmá în modŭ necesarŭ, ca la alegerea luî să concurgă în parte saŭ în totalitatea sa şi clerulŭ din celealalte diecese sufragane, ci din contră după analogia casurilorŭ indigitate şi basate pre dispusĕţiunile sântelorŭ canóne urmézá în modŭ necesarŭ, că la alegerea

---

Feuilleton.

Pedagogicae res.

Am unŭ prietinŭ, şi acela e jude la tribunalŭ. Sermanulŭ de elŭ! Aŭ trecutŭ câteva luni, de cândŭ lŭ chinuesce o bólă. Mediculŭ dice, că bóla asta ar fi o iritare a nervuluî ischiaticŭ. Î-a rînduitŭ acidŭ de salicilŭ, medicamentulŭ celŭ mai probatŭ, de care dispune sciinţa modernă în contra acesteî bóle. Şi prietinulŭ meŭ ĭea salicilŭ cu unŭ zelŭ, care ar fi vrednicŭ de o causă mai bună. Pre vecinulŭ luî încă-lŭ dóre spinarea, şi acela la sfatulŭ mediculuî sĕŭ se curézá cu cataplasme rĕci. Şi încă şi astădi folosesce unulŭ acidŭ de salicilŭ, éră celalaltŭ cataplasme rĕci, şi le vorŭ mai folosi şi de aci încolo, până le vorŭ înceta durerile. Şi după aceea îl va ajunge sciinţeî vremea spre a-şi bate capulŭ, ca să afle, cum s'a făcutŭ, de unuia î-aŭ folositŭ cataplasmele rĕci întocmaî ca şi celuîalaltŭ acidulŭ de salicilŭ.

Noî doi, adecă eŭ şi judele, avemŭ unŭ prietinŭ comunŭ, şi acesta se chémă — dar ce face numele? Elŭ este doctorŭ şi nicî decum nu este de acordŭ cu acidulŭ de salicilŭ. Dar nu cumva să credî, că elŭ pentru că este doctorŭ, cu o cale ar fi şi medicŭ. Elŭ scrie înaintea numeluî sĕŭ Dr. jur. şi a făcutŭ şi elŭ, precum facŭ mulţi ĭuriştî, a iscoditŭ adecă unŭ sistemŭ, în care bagă fără alegere tóte bólele dimpreună cu vindecarea lorŭ. Şi de câte orî cercetézá pre prietinulŭ sĕŭ celŭ bolnavŭ, totdeuna lamentézá, că acesta n'a observatŭ dieta, ce ĭ-a prescris'o: n'a făcutŭ dilnicŭ o bae cu dóuche, nicî n'a beutŭ dilnicŭ tea recomandată, şi deşteptându-se nóptea nu şi-a potolitŭ setea cu şeptespredece corchiurî de apă, nicî nu face preumblărî, şi aşa n'are să se mire, că-lŭ chinuesce totŭ mereŭ reumatismulŭ în muşchiî spinăriî. Elŭ nu crede în iritarea nervuluî ischiaticŭ.

Pre bolnavulŭ meŭ lŭ cercetézá şi o mulţime de mătuşî şi verişóre. Una dise, că să se frece cu uleŭ de chloroformŭ, ér alta ĭ-a recomandatŭ terpentinŭ, numai că şi-a uĭtatŭ, să-l spuuă, cum să-lŭ foloséscă, pre din lăuntru orî pre din afară. Altele-ĭ recomandară muştarŭ, ér altele mai sciŭ ce? Dar tóte se uniaŭ în judecata, că mediculŭ este unŭ măgariŭ şi jumătate.

Prietinulŭ meŭ într'aceea se simţesce la fiesce care mişcare mai repede, ca şi cândŭ ĭ-ar strînge cineva muşchiî cu nisce clesce de ferŭ. Eŭ unulŭ de locŭ nu mĕ mirŭ de aceea, că bĭetulŭ omŭ şi-a perdutŭ umorulŭ. La începutŭ asculta asemenea dreptuluî Iovŭ sfaturile cele multe. Dar mai pre urmă începu a preferi iritarea nervuluî ischiaticŭ neîncetatelorŭ esplicărî şi sfaturî ale prietinilorŭ şi rudeniilorŭ şi nu mai avu ce face: sé făcu necioplitŭ, fórte necioplitŭ. Doresci o ilustrare? Etă-o.

Într'una din dile prietinulŭ meŭ éră era chinuitŭ din samă afară şi cerca, să-şi aşĕde într'unŭ chipŭ câtu-şi de comodŭ şoldurile muncite de durerî. Atunci étă într'a elŭ o verişóră, carea-ĭ era înrudită în gradulŭ alŭ patruspredecelea. Ea se aşédă într'unŭ scaunŭ lângă vĕrulŭ sĕŭ, şi ca să-ĭ aline durerile, îi istorisesce modernuluî Iovŭ tote bólele, de carî a suferitŭ ea însă-şi în ceî cinci decî şi nóuĕ anî aî feciorieî sale, şi — vorba vorbă aduce — ajunge şi la aceea, cum pre bărbatulŭ nepóteî sale de soră înainte de asta cu nu chiarŭ dóuĕ decî şi şese anî l'a chinuitŭ chiarŭ bóla asta blăstĕmată.

„Iléno," dice Iovŭ cătră soţie-sa.

„Ce vreî, Vasilie dragă?"

„En vino, de-mi dă scăunenciulŭ în mână, că eŭ nu potŭ să mĕ plecŭ să-lŭ ĭeaŭ."

Mitropolitului de Alba-Iulia are dreptŭ a luá parte numaĭ clerulŭ din archidiecesa Făgăraşuluĭ.

Mitropolitulŭ de Alba-Iulia este în prima linie episcopŭ în diecesa Făgăraşuluĭ, unde îşĭ esercitézá tótá puterea sa de principe bisericescŭ, precândŭ asupra celoralalte diecese sufragane are o jurisdicţiune fórte neînsĕmnatá, care se manifestézá maĭ vîrtosŭ în sentinţele aduse de dînsulŭ ca forŭ apelatorŭ de a 2-a instanţă, şi încá şi aceste sentinţe nu le aduce elŭ singurŭ, ci împreună cu membriĭ Consistoriuluĭ sĕŭ mitropolitanŭ. Din acestea dela sine urméză, cá la alegerea Mitropolituluĭ fórte puţinŭ este interesatŭ clerulŭ dieceselorŭ sufragane, a cărui sórte depinde dela episcopiĭ luĭ, precândŭ clerulŭ şi poporulŭ archidiecesanŭ este tocmaĭ aşa de interesatŭ, pre cátŭ de interesatŭ póte fi o naţiune politicá la alegerea capuluĭ supremŭ alŭ statuluĭ. De aceea dreptulŭ de a alege pre Mitropolitŭ, tocmaĭ pentru-cá acesta este archiepiscopulŭ dieceseĭ Făgăraşuluĭ, trebue sá-lŭ aibá clerulŭ acesteĭ diecese, ér acestŭ clerŭ sciindŭ, cá episcopulŭ sĕŭ are sá pórte şi demnitatea de Mitropolitŭ, se va îngriji cu ocasiunea alegeriĭ, ca alesulŭ luĭ sá corĕspundá şi demnităţiĭ de Mitropolitŭ, şi astfelŭ va salva tóte interesele cleruluĭ şi poporuluĭ din provincia mitropolitaná, întru cátŭ acestea suntŭ legate de persóna Mitropolituluĭ.

Faţă cu acestea adevĕruri nu ajunge nimica obiecţiunea, cá dacă celŭ puţinŭ o parte din clerulŭ dieceselorŭ sufragane ar concurge la alegere, s'ar face o alegere maĭ nimerită. Înainte de tóte noĭ negámŭ, cá dela mulţimea alegĕtorilorŭ atîrnă bunátatea alegeriĭ. Apoĭ aci nu este vorba de ce ar fi maĭ bine, ci este vorba, cá ce trebue sá se facá după dreptŭ, ér dreptulŭ spune, cá numaĭ clerulŭ dieceseĭ Făgăraşuluĭ are sá alegá pre episcopulŭ sĕŭ, care este totodatá şi Mitropolitŭ.

Acea parte din clerulŭ dieceselorŭ Gherleĭ şi Lugoşuluĭ, care odinióră se ţinea de diecesa Făgăraşuluĭ, prin dismembrarea sa din corpulŭ acesteĭ diecese şĭ-a perdutŭ dreptulŭ de a alege pre episcopulŭ de Făgăraşŭ, pentru-cá prin dismembrare se perdŭ tóte acele drepturĭ, carĭ nu şi-le-aŭ reservatŭ ceĭ interesaţi cu ocasiunea actuluĭ de dismembrare. Clerulŭ trecutŭ la diecesa Gherleĭ şi a Lugoşuluĭ însá cu ocasiunea dismembrăriĭ nu şĭ-a reservatŭ acestŭ dreptŭ; şi de aceea şi-l'a perdutŭ pentru tot-deuna. Afará de aceea clerulŭ trecutŭ la diecesele Gherleĭ şi Lugoşuluĭ, pre cândŭ se ţinea de diecesa Făgăraşuluĭ, avea dreptŭ a-şĭ alege pre episcopulŭ sĕŭ. Însá episcopulŭ acestuĭ clerŭ nu maĭ este astădĭ episcopulŭ dieceseĭ Făgăraşuluĭ, ci episcopulŭ dieceseĭ Gherleĭ orĭ a Lugoşuluĭ. Prin urmare clerulŭ din cestiune póte avé dreptulŭ de a-şĭ alege pre episcopulŭ sĕŭ din Gherla orĭ din Lugoşŭ, însá nicĭ de cum nu póte avé dreptulŭ de a alege pre episcopulŭ dieceseĭ Făgăraşuluĭ.

Dacă cineva a trecutŭ dintr'o parochie într'alta, îşĭ perde drepturile esercitate ca membru alŭ parochieĭ prime şi-şĭ câştigă drepturile, ce altiĭ le esercitézá ca membri aĭ parochieĭ a dóua. Tocmaĭ aşa s'a întîmplatŭ şi cu clerulŭ trecutŭ la diecesele Gherleĭ orĭ a Lugoşuluĭ. Elŭ şi-a perdutŭ drepturile esercitate în diecesa Făgăraşuluĭ şi şĭ-a acuiratŭ drepturile, carĭ se ţinŭ de elŭ ca membru alŭ dieceseĭ Gherleĭ orĭ a Lugoşuluĭ.

Prin urmare dreptulŭ de a alege pre episcopulŭ Făgăraşuluĭ, care este tot-odatá şi Mitropolitulŭ provincieĭ nóstre bisericescĭ, compete numaĭ cleruluĭ archidieceseĭ Făgăraşuluĭ cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, cá în sinulŭ acestuĭ clerŭ se aflá destuĭ alegĕtorĭ luminaţi, carĭ cu ocasiunea alegeriĭ sá ţiná contŭ de interesele întregeĭ nóstre biserice; ér ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publicá a vătĕmatŭ acestŭ dreptŭ şi a purcesŭ contrarŭ canónelorŭ bisericeĭ, cândŭ a chematŭ la alegere şi pre clerulŭ din unele protopopiate ale dieceselorŭ sufragane.

Dar procedura Domnuluĭ Ministru dela aniĭ 1867 şi 1868 a fostŭ nu numaĭ anticanonicá, ci şi nedreptá şi neecuitabilá. La alegerea din acestŭ anŭ aŭ concursŭ 33 protopopiate din diecesele sufragane şi 39 protopopiate din archidiecesá. Orĭ cine póte vedé, cá dóuĕ diecese sufragane aŭ concursŭ aprópe cu atâtea voturĭ la alegerea episcopuluĭ dieceseĭ Făgăraşuluĭ, cu câte a concursŭ clerulŭ celŭ maĭ interesatŭ în acéstá afacere. A da însá putere unuĭ clerŭ din alte diecese, ca sá alegá episcopŭ în diecesa Făgăraşuluĭ, nóuĕ ni-se pare a fi unŭ lucru, ce cu principiile dreptăţiĭ şi ale ecuităţiĭ nu se póte uni, şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ s'ar puté uní astădĭ, cândŭ protopopiatele dieceseĭ Făgăraşuluĭ suntŭ reduse dela anulŭ 1884 încóce la numĕrulŭ numaĭ de 31, şi deşi în ce privesce numĕrulŭ preoţilorŭ suntŭ maĭ marĭ, decâtŭ respectivele protopopiate din diecesele Gherleĭ şi Lugoşuluĭ, totuşi nu trimitŭ maĭ mulţĭ delegaţi, decâtŭ aceste protopopiate, aşa încâtŭ se póte dice cu dreptŭ cuvîntŭ, cá astădĭ nu clerulŭ din diecesa Făgăraşuluĭ şĭ-ar alege episcopŭ, ci preoţiĭ din alte diecese i-l'ar alege.

Închiámŭ acestŭ ciclu de articulĭ, constatândŭ, cá dreptulŭ cleruluĭ nostru de a-şĭ alege Mitropolitŭ nu se póte

---

„Dar ce vreĭ cu scăunenciulŭ?"

„Să-lŭ aruncŭ verişóreĭ în capŭ în clipita aceea, în care-mĭ va spune léculŭ, cu care i-s'a vindecatŭ bărbatulŭ nepóteĭ de sorá înainte de asta cu dóuĕ decĭ şi şese anĭ."

„Dobitocŭ încălţatŭ!" Asta a fostŭ salutarea, cu care şi-a luatŭ rĕmasŭ bunŭ vorişóra.

Şi prietinulŭ meŭ, durerile căruia i-le alina puţinŭ bucuria, cá a scăpatŭ de compătimirea verişóreĭ sale, se scólă, ca sĕ se maĭ preumble prin chilie. Şi cum se preumblă răzimatŭ pre bastonŭ, întru durerile sale se asamĕnă cu luna, cândŭ ajunge în pătrariulŭ celŭ dintâiŭ.

„Dar Vasilie dragă, oblesce-ţĭ trupulŭ, cá te dedaĭ a umbla aşa strîmbatŭ."

„Cércă numaĭ a umbla şi tu aşa strîmbată, şi apoĭ judecă, dacă umblu eŭ aşa numaĭ din plăcere."

Şi aşa te-aĭ pututŭ convinge şi tu, cá ne espunemŭ vre uneĭ primejdiĭ, dacă începemŭ o conversare cu prietinulŭ meŭ Vasilie. Şi aşa sá-ĭ dămŭ pace şi sá mergemŭ a cerceta pre altulŭ dintre prietiniĭ meĭ. Numele luĭ este Spiridonŭ.

Domnulŭ Spiridonŭ mĭ-a fostŭ conşcolariŭ şi este cam de aniĭ meĭ, adecă a întratŭ în deceniulŭ alŭ cincilea. Elŭ dispune de tóte cele ce se recerŭ spre a fi fericitŭ aci pre pămêntŭ. Are capitale, după carĭ póte sá ducă o viaţă neatîrnătóre, s'a însuratŭ înainte de asta cu doîspredece anĭ, are treĭ pruncĭ, şi anume o fetiţă de dece anĭ, unŭ băetŭ, care înainte de asta cu nu chiarŭ dóuĕ lunĭ a începutŭ a umbla la şcólă şi a şi umblatŭ treĭ dile închiate, dar nu a fostŭ de acordŭ nicĭ cu principiile cele nóuĕ, nicĭ cu cele vechĭ ale pedagogieĭ, şi nu şĭ-a maĭ făcutŭ silă consciinţeĭ cu umbiatulŭ la şcólă, şi încă unŭ băĕţŭ de treĭ anĭ, care însă scie deja sá amărésca tătâne-sĕŭ viaţa. Deunădĭ a datŭ de pipa tătâne-sĕŭ cea cu ţeve lungă şi confundându-ĭ menirea a începutŭ sá călărésca pre ţeve. Pipa representa capulŭ caluluĭ, ér ciutura representa códa. Urmarea a fostŭ, cá sucululŭ nectaricŭ în urma legiĭ de gravitaţiune s'a adunatŭ din tótá ţevea în ciutură. Şi cândŭ a venitŭ tata acasă şi a luatŭ ciutura în gură, închipuesce-ţĭ plăcerea luĭ olimpică la sorbitura cea dintâiŭ de nectarŭ.

Şi prietinulŭ meŭ susţine mereŭ, cá astfelŭ de lucrurĭ numaĭ luĭ i-se potŭ întîmpla. Ca sá nu uĭtŭ, elŭ după profesiune este pedantŭ. Cândŭ disputamŭ noĭ conşcolariĭ la universitate, Spiridonŭ totdeuna se ţinea strînsŭ de regulele dialecticeĭ şi nu putea sá precépă, cum putemŭ noĭ sá mestecámŭ sarea umoruluĭ în cestiunĭ aşa de serióse. Elŭ nu scia, cá cestiunile acelea se asamănă mâncărilorŭ, cu carĭ îţĭ strică stomaculŭ, dacă nu le sărĭ. Cuvîntările luĭ se compuneaŭ totdeuna din treĭ părţi: premisa primă, premisa a dóua şi conclusiunea, şi césta din urmă totdeuna o începea cu ergo. Urmarea cea maĭ firéscă a fostŭ, cá noĭ ilŭ numiamŭ Ergo. Maĭ târdiŭ în urma risetelorŭ nóstre s'a maĭ desvăţatŭ de ergo; numaĭ cândŭ se înfoca, maĭ îeşia ergo de noŭ la ivélă.

Ergo nutresce o iubire veritabilă cătră sciinţă. Mijlócele materiale îĭ concedŭ, sá se ocupe de ele. Elŭ cultivă cu multă plăcere filosofia şi tóte cele ce-sŭ legate de ea.

Acuşĭ avu prospecte de a se face tată. Câtŭ ce audĭ de lucrulŭ acesta, îşĭ şi cumpĕră o bibliotecă mărişóră de opurĭ pedagogice şi se puse pre studiŭ. Din momentulŭ acesta ar fi fostŭ vaĭ de pacea luĭ casnică, de cumva spre norocire muĭerea luĭ nu ar fi o muĭere fórte cuminte. Ea asculta şi de şi diminéţa după dejunŭ cu răbdarea unuĭ melŭ câte o prelegere pedagogică, şi în vreme ce bărbatulŭ sĕŭ preste şi studia în bibliotecă progresele pedagogieĭ, ea dispunea între copiiĭ aşa, precum gândia, cá este bine, şi aşa şi era bine. Unŭ vĕrŭ alŭ eĭ o făcu atentă, cá ea îşĭ cresce prunciĭ nebăgându de locŭ în samă învĕţăturile pedagogice ale bărbatuluĭ sĕŭ. „Veşĭ, dragulŭ meŭ," ĭĭ respunse, „tu nu sciĭ, câtŭ de puţinŭ se pricepŭ eruditiĭ la crescerea pruncilorŭ. Dar tu sciĭ bine, cá bărbatulŭ meŭ n'are nicĭ o altă plăcere, elŭ nu be, nu se duce în societăţĭ de tarocŭ, nu se duce în birtŭ. De ce sá nu-ĭ facŭ dar bucuria de a asculta, ce a maĭ scosŭ érăşĭ din cărţile sale? Une orĭ se întîmplă, de-mĭ maĭ spune şi câte unŭ lucru practicŭ, şi acela îlŭ şi aplicŭ."

Acum cunoscĭ pre prietinulŭ meŭ Spiridonŭ. Să mergemŭ dar la elŭ.

Cum suiam scara, chiarŭ audiam cuvintele luĭ: „Ergo maĭ purtatŭ pâna acum de nasŭ."

Acestŭ ergo şi încă şi maĭ multŭ tonulŭ, în care-lŭ rostise, îmĭ spunea, cá Spidonŭ şĭ-a luatŭ unŭ avîntŭ de iritare.

Batŭ în uşe, dar primescŭ unŭ „Întră" aşa de mâniosŭ, de nu cutezŭ sá întru, ci

de nimeni negă, şi că acestŭ dreptŭ compete numaĭ clerului din archidiecesa Făgăraşului, care este datoriŭ să-şĭ valideze acestŭ dreptŭ cu proxima alegere şi să nu lase, ca prin repeţirea celorŭ întîmplate în 1868 să se introducă unŭ usŭ contrariŭ acestuĭ dreptŭ.

Conferenţă de naţionalităţi. — După cum anunţă ţiarulŭ vienesŭ „Deutsches Volksblatt“, în decursulŭ luneĭ viitóre are să se întrunéscă în Viena o conferinţă a naţionalităţilorŭ din monarchia austro-ungară.

Ideea acesteĭ coferinţe a fostŭ concepută cu ocasiunea mergeriĭ deputaţiuniĭ române la Viena.

La conferenţa acésta afară de Românii din ţările corónei Sântuluĭ Ştefanŭ şi din Bucovina vorŭ mai fi representaţi şi *Sêrbiĭ, Croaţiĭ, Sloveniĭ, Cehiĭ, Rutenĭĭ* şi *Slovacĭĭ* din ambele părţi ale monarchieĭ prin bărbaţi de încredere de aĭ lorŭ. Conferenţa va desbate şi va resolvá următórele teme: 1. Transformarea de dreptŭ publicŭ alŭ monarchieĭ dualiste într'o monarchie federativă. 2. Numĕrulŭ singuraticelorŭ state şi delimitarea lorŭ. 3. Viena ca teritorŭ federalŭ deosĕbitŭ. 4. Representanţa popórĕlorŭ: parlamentulŭ federalŭ şi parlamentele singuratice. 5. Armata şi apĕrarea ţĕreĭ. 6. Posiţia comunităţilorŭ bisericesc. 7. Legea naţionalităţilorŭ pentru imperiulŭ întregŭ şi pentru singuraticele state (cestiunea şcolară, administraţia şi limba de statŭ). 8. Justiţia. 9. Legislaţiunea vamală. 10. Contribuţia. 11. Sistemulŭ monetarŭ în imperiŭ şi în singuraticele state. 12. Dreptulŭ de proprietate asupra metalelorŭ şi mineralelorŭ. 13. Drumurile de ferŭ. 14. Postă şi telegrafŭ. 15. Clasele sociale. 16. Legislaţiunea socială: legi de protecţiune, clasele productive, breslele, dreptulŭ de proprietate agrară. 17. Cestiunea ovreéscă.

Conferenţa va avé să trimită o deputaţie la Maiestatea Sa, ca să céră convocarea uneĭ constituante, aĭ cărorŭ membri vorŭ fi a se alege pre basa votuluĭ universalŭ şi după naţionalităţi.

Noĭ din partea nóstră salutămŭ cu bucurie convocarea conferinţeĭ. Conferinţele şi congresele de orĭ ce soiŭ suntŭ de celŭ mai mare folosŭ: ele contribue fórte multŭ la lămurirea şi cristalisarea ideilorŭ.

Faţă de conferinţa din cestiune însă nu putemŭ să ne ascundemŭ unele nedumeririĭ.

Treĭ ideĭ marcante vedemŭ noĭ esprimate în programulŭ conferinţeĭ: *monarchie federativă, comunitate cu Slaviĭ* şi *antisemitismŭ*.

Noĭ din partea nóstră nu putemŭ aprobá necondiţionatŭ nicĭ una din aceste ideĭ.

Noĭ nu vedemŭ realisarea aspiraţiunilorŭ românesc pre basa uneĭ monarchiĭ federative. Înfiinţarea uneĭ asemenea monarchiĭ l-ar îndepărtá pre Românĭ cu vécurĭ dela ceea ce doresc. Credemŭ că suntemŭ înţeleşĭ.

Cu atâtŭ maĭ puţinŭ vedemŭ noĭ realisarea aspiraţiunilorŭ românesc prin alianţa cu Slaviĭ din monarchie. Prin alianţa acésta vomŭ scăpá póte din ghiarĕle supremaţieĭ magiare, dar vomŭ cădé nesmintitŭ în ghiarĕ şi maĭ periculóse, în ghiarĕle colosuluĭ dela Nordŭ. Şi asta apoĭ întru adevĕrŭ nu este în interesulŭ causeĭ românesc.

În sfârşitŭ o luptă antisemitică nu este de locŭ în interesulŭ causeĭ nóstre. Cestiunea ovreéscă este o cestiune, care preocupă pre ceĭ maĭ însĕmnaţĭ politicĭ aĭ Europeĭ, şi nu Româniĭ nicĭ naţionalităţile celealalte din monarchia austro-ungară vorŭ deslegá acéstă cestie. De ce să se ocupe dar conferinţa din Viena cu o cestiune, care acum la mo mîntŭ numaĭ în defavorulŭ nostru póte fi, cândŭ sciutŭ este, că presa şi baniĭ suntŭ în mânĭ ovreescĭ. Discutarea cestiuniĭ ovreescĭ deci este celŭ puţinŭ nepotrivită.

Étă nedumeririle nóstre faţă de conferinţa din Viena.

Rugămŭ pre aceĭ bărbaţi românĭ, carĭ vorŭ participá la numita conferinţă, să nu trécă cu vederea cele ţise de noĭ numaĭ cu intenţiunea de a servi causeĭ românescĭ. Să aĭbă în vedere interesele adevĕrate ale poporuluĭ românŭ, şi de dragulŭ unuĭ efectŭ momentanŭ să nu strice aspiraţiunilorŭ nóstre, carĭ atâtŭ de viĭ suntŭ în tóte inimele românescĭ. Suntemŭ pre calea uneĭ evoluţiunĭ salutare. Să nu dămŭ înderĕptŭ.

Cele ţise nu ne împedecă cu tóte acestea, a urá conferinţeĭ din Viena cele maĭ strălucite succese.

Clericiĭ românĭ din Budapesta. — „Magyar Állam“ în nrulŭ sĕŭ din 14 Octobre se ocupă de cestiunea alumnilorŭ românĭ din seminariulŭ clericalŭ centralŭ din Budapesta. Ocasie la espectorările luĭ l-a datŭ luĭ „Magyar Állam“ o învinuire concepiată în terminĭ întru adevĕrŭ fórte aspri, ce „Tribuna“ a aruncat'o asupra amintituluĭ seminariŭ din causă, că alumniĭ românĭ aŭ fostŭ opriţi a maĭ primĭ şi cetĭ „Tribuna“ şi a cetĭ românesce preste totŭ. Étă ce scrie ţiarulŭ budapestanŭ, căruia îĭ place a trece de representantŭ alŭ catolicismuluĭ în Ungaria:

„Precum suntemŭ informaţĭ despre causă, s'a întîmplatŭ numaĭ atâta, că precum nu se concede tinerilorŭ magiarĭ a cetĭ fără alegere totŭ felulŭ de foĭ, aşa nicĭ alumnilorŭ de limbă românéscă. Superioritatea institutuluĭ a recercatŭ deci pre episcopiĭ gr. cat., că óre tinerilorŭ românĭ ce fóe le póte da ca încredută. Câtŭ de neîndreptăţită este acusa „Tribuneĭ“, se vede din faptulŭ, că clericiĭ românĭ aŭ în seminariulŭ centralŭ o bibliotecă, ce cuprinde la o mie de tomurĭ. Agitarea firesce că nu o suferŭ, ĕră Hetz-urile politice nu le concedŭ să fie importate în institutŭ. Numaĭ acesteĭ împrejurărĭ are să-ĭ ascrie „Tribuna“ cele întîmplate.“

Ĕră în nrulŭ sĕŭ din 15 Octobre scrie aceea-şĭ fóe:

„Escursiunea „Tribuneĭ“ făcută în contra seminariuluĭ clericalŭ centralŭ a adusŭ la ordinea ţileĭ o cestiune actuală, cestiunea clericilorŭ românĭ, carĭ se trimitŭ în institutulŭ acesta spre educare.

„Este certŭ, că guvernulŭ cultelorŭ a fostŭ condusŭ ne intenţia cea maĭ bună, cândŭ dintre tineriĭ greco-catolicĭ, carĭ se pregătiaŭ pentru cariera preoţéscă, a aşedatŭ dóuĕ deci şi cincĭ în institutulŭ clericalŭ centralŭ şi aşa le-a oferitŭ ocasie spre cualificare maĭ înaltă universitară şi cu o cale şi spre aceea, că în capitala ţĕreĭ într'unŭ institutŭ ungurescŭ să înveţe şi a iubí patria ungurésca. Durere, că scopulŭ acesta frumosŭ l'aŭ pututŭ realisá numaĭ în parte fórte mică cu tineriĭ de limba română. Greco-catoliciĭ de limbă ruténă, alŭ cărorŭ patriotismŭ bunŭ şi altcum este cunoscutŭ de vécurĭ. aŭ trăitŭ şi trăescŭ în conţelegerea cea maĭ bună cu tineriĭ magiarĭ. Româniĭ din contră, carĭ vinŭ la universitate saturaţĭ deja cu aspiraţiĭ naţionale şi staŭ în contactŭ continuŭ cu ascultătoriĭ universitarĭ laĭcĭ, carĭ aŭ unŭ rolŭ aşa de însĕmnatŭ în agitărĭ naţionale, în urma înfocăriĭ juvenile, ce în tinerimea magiară şi română o pricepemŭ de o potrivă, trăescŭ în frecărĭ neîncetate cu ascultătoriĭ magiarĭ de teologie aşa, câtŭ superioritatea institutuluĭ după esperinţele sale a trebuitŭ să înţelégă, că este cu multŭ maĭ bine, dacă tineriĭ românĭ se isoléză de totŭ de magiarĭ şi ruteni. De şcóla magiară, cu tóte că maĭ târdiŭ ĭ-aŭ schimbatŭ numele în şcólă literară bisericéscă, românĭĭ s'aŭ feritŭ cu consecinţă, şĭ-aŭ câştigatŭ bibliotecă pro-

---

crepŭ numaĭ uşa, îmĭ vîrĕscŭ capulŭ înlăuntru şi întrebŭ: „Unde arde?“

„Îmĭ viĭ chiarŭ bine,“ îmĭ strigă Spiridonŭ. „Deunădĭ am cetitŭ, că tu te mândrescĭ cu aceea, că aĭ fi aflatŭ elixirulŭ fericiriĭ. Nu te-aĭ gânditŭ la aceea, că o muĭere are puterea de a-ţĭ amărî fiesce care ţi a vieţeĭ: ergo nu plătescŭ vorbele tale nicĭ o cépă degerată. Înţelesu-m'aĭ?“

După intrada asta drăgălaşă mĕ grăbescŭ a întra şi a închide în urma mea uşa.

„Nu-ĭ lua grobianităţile în nume de rĕŭ, domnule Nichiforŭ,“ îmĭ ţice dómna caseĭ. „Astădĭ ér l'aŭ ajunsŭ tónele. Maĭ întâiŭ m'a certatŭ pre mine, ér apoĭ a bătutŭ pre miculŭ Ionŭ.“

„N'aĭ să te mirĭ, dacă nu-ţĭ crescĭ pruncii, cum se cade,“ moralisa filosofulŭ.

„Mărióra a săritŭ cu rugămintele sale luĭ Ionŭ întru ajutoriŭ. Dar Spiridonŭ a scos'o pre uşe afară şi acum cere dela copilulŭ acesta de treĭ anĭ, să şédă dóuĕ óre colo în unghiŭ, pentru că . . . pentru că a smulsŭ călărieĭ sale códa.“

„Băeţiĭ aŭ să se dedea de timpuriŭ la ordine,“ ţice Ergo. „Acésta ĭ-am spus'o soţieĭ mele şi de dóuĕ deci de orĭ şi totdeuna m'am provocatŭ la auctorităiile pedagogice celea maĭ celebre. Şi ea totŭ maĭ ţine luĭ Ionŭ parte.“

„Nu voiŭ să-lŭ maltractezĭ,“ ţice mama. „Până acum nu te-aĭ interesatŭ de elŭ, şi acum deodată . . .“

„Credeam, că am o soţie cuminte,“ o întrerupe Ergo, „o soţie, carea se ţine întru tóte de îndrumările, ce i-le dă bărbatu-sĕŭ.“

„Dar scumpulŭ meŭ Ergo,“ mĕ mestecŭ eŭ în vorbă-ĭ, „dacă tu maĭ continuĭ a te totŭ espectora, eŭ aci te închinŭ şi nu-ţĭ maĭ viŭ. Pre mine ocără-mĕ şi-mĭ strigă, câtŭ te taie gura: întâiŭ pre mine aşa ceva nu mĕ alterézĕ, şi a dóua şi eŭ potŭ fi celŭ puţinŭ aşa de durŭ ca şi tine. Dar pre soţia ta nu o potŭ apĕra în contra ta, ér ca să ocărescĭ în fiinţa mea de faţă pre altulŭ, care este maĭ debilŭ, asta nu merge. Tu sciĭ bine, că aşa ceva nu se unesce cu firea mea. Ergo: ţine-ţi gura!

„Falsŭ, de totŭ falsŭ!“ strigă Spiridonŭ. „Combatŭ realitatea premiseĭ a dóua! Întâiŭ nu ocărŭ pre soţia mea, a dóua chiarŭ şi dacă o aşĭ ocărî, n'aşĭ ocărî pre unulŭ, care e maĭ debilŭ, căcĭ să sciĭ, Nichifore, că eŭ suntŭ óea şi ea este lupulŭ!“

„Distinguo! Partea primă o concedŭ, a dóua o negŭ deocamdată. Dar vedĭ, de-ţĭ curmă dialectica cea erudită! Sciĭ bine, că eŭ urĕscŭ orĭ ce filosofie, cândŭ se îmbracă în haĭnă erudită. Legea statuluĭ sciŭ prea bine şi eŭ, că pretinde, ca muĭerea să asculte de bărbatulŭ sĕŭ. Dar legea asta n'are nicĭ o îndreptăţire, şi soţia mea mĭ-a ţisŭ deunădĭ, că dăcă ne urîmŭ în ţile cu ploĭe, putemŭ scrie câte verdĭ uscate în legile acelea, asta pre ea n'o importă. Dar spunu-ţĭ una si bună?“

„Ce?“ întrebă Ergo.

„Eşti unŭ nebunŭ şi jumătate! Dar acum haĭda în bibliotecă. Am să-ţi cerŭ sfatulŭ într'unŭ lucru, la care te precepĭ maĭ bine decâtŭ mine.“

(Va urmá.)

prie, folosirea căreia superioritatea firesce că nu o putea opri. Dintre foile politice afară de „Unirea“, carea episcopiĭ o aŭ decheratŭ de încredută, adevěratŭ că nu umblă alta în institută, dar nu sufere îndoélă, că clericiĭ români prin mijlocirea tinerilorŭ universitarĭ cunoscŭ tóte fasele agitării dacoromâne. Aşa apoĭ stă tristulŭ adevěrŭ, că clericiĭ absoluţi întră în viaţă întru adevěrŭ îndîrjiţi în spiritŭ naţionalŭ. Une orĭ se întîmplă, de din câte unŭ tinérŭ de acesta, care în timpulŭ petrecutŭ în seminariŭ nu voia nicĭ să grăéscă unguresce, maĭ apoĭ se face deputatŭ guvernamentalŭ, — precum în timpulŭ de faţă şi este unulŭ, — dar marea maioritate continuă ca agitatorŭ deplinŭ în viaţă ceea ce a începutŭ în institutŭ.

„Dacă dice decĭ „Tribuna“, că pre tineriĭ românĭ să nu-ĭ trimită în seminariulŭ clericalŭ centralŭ din Budapesta, ea face o propunere, carea din punctŭ de vedere patrioticŭ magiarŭ şi noĭ o aprobămŭ. Întru adevěrŭ ar şi fi maĭ bine a cresce generaţia viitóre a Românilorŭ în diecese sub conducerea unorŭ profesorĭ patrioţi încredutĭ, decâtŭ a-ĭ trimite dela universitate în poporŭ, după ce prin frecărĭ aŭ fostŭ saturaţi cu simţeminte naţionale înverşunate.

„Potŭ în sfârşitŭ să ridice în Budapesta chiarŭ şi unŭ seminariŭ deosébitŭ românescŭ, dar în urma causelorŭ înşirate maĭ la délŭ nicĭ odată nu vorŭ ajunge scopulŭ cu seminariulŭ clericalŭ centralŭ.

„Atâta în interesulŭ adevěruluĭ şi alŭ adevěratuluĭ patriotismŭ.“

Atâta acum spre informarea publiculuĭ nostru cetitoriŭ. Cu ocasia cea maĭ de aprópe ne vomŭ pronunţa în meritulŭ acestorŭ espectorărĭ ale luĭ „Magyar Állam“.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Se vorbesce, că primatele Vaszary în curêndŭ va convocá episcopatulŭ catolicŭ la o conferinţă pentru discutarea cestiunilorŭ actuale politice-bisericescĭ. E timpulŭ supremŭ, ca episcopatulŭ catolicŭ să ĭea o posiţie hotărîtă faţă cu planurile guvernuluĭ ungurescĭ inimice bisericeĭ.

Italia.

Alŭ X-lea congresŭ alŭ catolicilorŭ italianĭ ţinutŭ de curêndŭ în Genua a primitŭ cu unanimitate proiectulŭ de resoluţiune pentru organisarea uneĭ confederaţiunĭ catolice generale, care să influinţeze în alegerile municipale din Italia.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Luni în 17 a l. c. dela 2—4 óre s'a ţinutŭ sub presidiulŭ Maiestăţiĭ Sale consiliŭ de ministri. Obiectulŭ principalŭ alŭ consultărilorŭ se dice a fi fostŭ cestiunea politiceĭ bisericescĭ a guvernuluĭ. Circulă faĭma, că planulŭ de a introduce căsătoria civilă, se póte considerá de căduţŭ.

Cestiunea română în delegaţiunĭ.

În comisiunea afecerilorŭ străine a delegaţilorŭ ungarĭ contele Apponyi aprobândŭ politica esternă a conteluĭ Kálnoky, ce privesce România observă, că guvernulŭ românŭ ce e dreptŭ se pórtă corectŭ faţă cu mişcarea Românilorŭ din Ungaria, dară totuşĭ recunoscinţa, ce i-se adresézŭ, trebue restrînsă. Liga culturală română a trimisŭ o deputaţiune la regele românŭ, care a primit'o cu afabilitate. Acestŭ faptŭ nu se unesce cu starea raporturilorŭ amicale. Rógă pre ministru, să îndrumeze pre representanţiĭ afacerilorŭ esterne, ca să fie cu luare aminte la mişcarea română în străinătate. Contele Kálnoky rĕspunde la vorbirea luĭ Apponyi, că în ceea ce privesce România cestiunea este delicată. Nu este uşorŭ nicĭ unuĭ guvernŭ a se opune în modŭ bruscŭ mişcărilorŭ naţionale. Óre nu ar fi maĭ bine, ca incidentele, ce se ivescŭ preste confiniĭ, nicĭ să nu se ĭea în consideraţiune? Nu scie, că óre întîmplatu-s'a în adevěrŭ, ce a ţisŭ Apponyi. Ministrulŭ promite, că va urmări cu atenţiune agitaţiunile, ce s'ar iví.

Contele Apponyi, care continuŭ vînézĭ după popularitate, fără a şĭ-o puté câştigá, prin interpelarea acésta încă a voitŭ să apară de unŭ representantŭ circumspectŭ alŭ magiarismuluĭ. Nu scie elŭ, ca bărbatŭ politicŭ, că precum ministrulŭ României nu póte împedecá mişcările naţionale dela noĭ, aşa nu se póte amestecá nicĭ ministrulŭ nostru de esterne în afacerile interne ale României? Altcum vorbirea luĭ Apponyi nu a stricatŭ causeĭ române.

România.

Pentru regularea moşteniriĭ Zappa s'a escatŭ unŭ conflictŭ între România şi Grecia. Fiindŭ-că numita moştenire cuprinde immobile aflătóre în România, şi fiindŭ-că maĭ mulţiĭ moştenitorĭ naturalĭ de aĭ luĭ Zappa atacă testamentulŭ, afacerea póte să se reguleze numaĭ prin tribunalele ţĕreĭ. În urma acesteia guvernulŭ grecescŭ a întreruptŭ raporturile diplomatice cu România. România încă şĭ-a rechematŭ personalulŭ legaţiuniĭ din Atena.

Sêrbia.

Călĕtorindŭ fostulŭ ministru Pasiçĭ cu trăsura spre Petrovaţ, pandurulŭ districtualŭ a descărcatŭ asupra luĭ de dóuĕ orĭ revolvĕrulŭ fără a nimerí. Causa atentatuluĭ nu se scie. Radicaliĭ ţicŭ, că pandurulŭ ar fi comisŭ atentatulŭ din motive politice la îndemnulŭ liberalilorŭ. Investigaţiunea, ce decurge, va face lumină în causă.

La alegerile suplementare pentru scupcină în multe cercurĭ, carĭ până acum aŭ fostŭ representate prin deputaţĭ radicalĭ, s'aŭ alesŭ liberalĭ. Se vorbesce, că liberaliĭ aŭ de cugetŭ a da în judecată cabinetulŭ Pasiçĭ din causă, că ar fi vătĕmatŭ maĭ de multe orĭ constituţiunea.

Corespondinţe.

Bucuresci, 2 Octobre 1892.

Sesiunea de primăvară a Stuluĭ Sinodŭ a duratŭ dela 1—15 Maiŭ 1892 şi s'a compusŭ din şepte şedinţe. Cestiunile maĭ interesante venite în discuţiune aŭ fostŭ: constituirea diferitelorŭ comisiunĭ, îmbunătăţirea sorţiĭ clerului de mirŭ, călugărirele, revisiunea socotelelorŭ tipografieĭ cărţilorŭ bisericescĭ, aprobarea cărţilorŭ didactice religióse şi catedrala din Constanţa. După cunoscutulŭ nostru obiceiŭ, din fiesce care câte ceva şi întocmaĭ precum resultă din procesele verbale ale respectivelorŭ şedinţe.

După împlinirea formalităţilorŭ obicinuite în şedinţa I s'a completatŭ biroulŭ, s'a alesŭ comisiunea de petiţiuni, s'a acordatŭ unŭ conceduŭ; apoĭ:

Episcopulŭ Dunării-de-josŭ: Înaltă Prea Sânte, cândŭ avemŭ şedinţă? — *Mitrop. Primatŭ:* Tocmaĭ pentru acésta voiam şi eŭ să consultŭ pre Stulŭ Sinodŭ. Pre cândŭ voiţi să avemŭ şedinţă şi la ce óră? — *Archiereulŭ I. Ploeşteanŭ:* Vĕ rogŭ să puneţi şedinţa pre Luni. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Eŭ v'a-şĭ rugá, s'o puneţi pre Marţi. — Ceea ce se şi hotărésce. În privinţa órei: — *Ep. Argeşuluĭ:* În regulamentŭ este specificatŭ, că şedinţele să se ţină la óra 11. Eŭ dară v'aşĭ rugá, să ne ţinemŭ de regulamentŭ. — *Ep. Huşilorŭ:* I. P. S. Eŭ aşĭ rugá pre Stulŭ Sinodŭ, să decidă, ca să ţinemŭ şedinţele dela órele 5—7 p. m., după ce ne întórcemŭ dela Senatŭ. — *Voci:* Nu se póte acésta. — *Ep. Huşilorŭ:* Atuncĭ nicĭ la 11 nu se póte, fiindŭ-că este prea de vreme; fie dar dela 12 până la 2 p. m. — *Voci:* Dela 11 până la 2 să ţinemŭ şedinţă. — *Ep. Argeşuluĭ* reamintesce, că óra regulamentară este 11, dar fiindŭ-că trebue să mérgă episcopiĭ şi la senatŭ, se rógă, ca să se pună óra 9, ca să fie puţinŭ timpŭ de repausŭ între şedinţele Senatuluĭ şi ale Sinodului. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Dacă este vorbă totŭ de 2 óre de lucru, atuncĭ puteţi pune şi la óra 12, pentru-că şi atuncĭ putemŭ vení. — *Mitrop. Moldoveĭ:* Fiindŭ-că vorbimŭ între noĭ şi fiindŭ-că avemŭ onórea să fie şi dlŭ Ministru aci, să-lŭ întrebămŭ şi pre dsa, fiindŭ-că sciţi, că dlŭ Ministru are maĭ multŭ de lucru decâtŭ noĭ toţi, să-lŭ întrebămŭ, dacă ĭi convine saŭ nu óra 9 a. m. — *Ministrulŭ Cultelorŭ:* Eŭ nu o să potŭ vení la tóte şedinţele, pentru-că o să am şi alte ocupaţiunĭ; puteţi însă hotărî orĭ ce óră, care va convení Stuluĭ Sinodŭ, fie 9 saŭ 12; cu tóte acestea credŭ, că vĕ va convení maĭ bine óra 9 decâtŭ óra 12. — *Mitrop. Primatŭ:* Atuncĭ, punŭ la votŭ óra 9. — S'a primitŭ.

Dintre călugăriri s'aŭ încuviinţatŭ tunderea în monachismŭ a vre-o 20 de fraţi şi a vre-o 50 de surorĭ. În cestiunea acésta *Archiereulŭ Calistratŭ* a cetitŭ în treĭ şedinţe consecutive o propunere sĕmnată de şese membri, prin care se stabiliá, că pre viitorŭ călugăririle să se resolveze definitivŭ de către episcopiĭ respectivĭ şi să nu se maĭ aducă în desbaterile Sinodului. Conformŭ regulamentuluĭ după a treia cetire s'a începutŭ desbaterea propuneriĭ. Discuţiunea a fostŭ cam lungă. *Ep. Dunării-de-josŭ* a recunoscutŭ, că există unŭ regulamentŭ, după care călugăririle aparţinŭ Sinoduluĭ, dar în favorulŭ propuneriĭ a citatŭ art. 27 din însă-şĭ legea organică a Sinoduluĭ. A fostŭ combătutŭ însă de *Mitrop. Moldoveĭ* şi după dînsulŭ de *Ep. Huşilorŭ:* I. P. S. Preşedinte! Chiar din sensulŭ art. 27, pre care l'a citatŭ P. S. Episcopŭ alŭ Dunării-de-josŭ, nu reésă, că tunderea în monachismŭ ar fi de atribuţiunea fiesce căruĭ chiriarchŭ în parte. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Esplicaţiune judaică. — *Ep. Huşilorŭ:* Mĕ ĭertaţi, nu este esplicaţiune judaică; étă ce se maĭ ţice totŭ în art. 27, că „în ceea ce privesce disciplina eccles. şi datoriile lorŭ spirituale“, în acestea depindŭ de Chiriarchulŭ respectivŭ. — *Ep. Dunării-*

de-josŭ: Tunderea la cine aparţine? — *Ep. Huşilorŭ:* Cum s'a regulatŭ în urmă, aparţine Stuluĭ Sinodŭ. Continuă a spune că este contra propuneriĭ făcute, şi rógă Şinodulŭ, să n'o priméscă. — *Mitrop. Primatŭ:* Nu ne putemŭ rosti de acum, dacă o primimŭ saŭ nu, căcĭ propunerea trebue să mérgă întâiŭ la o comisiune. — *Ep. Huşilorŭ* cetesce unŭ articulŭ specialŭ, în care se dice, că dacă după treĭ cetirĭ Sinodulŭ îea în consideraţiune propunerea, o va trimite la o comisiune specială spre a se elaborá unŭ nouŭ proiectŭ. — *Mitrop. Primatŭ:* Acum dar punemŭ la votŭ luarea în consideraţiune a propuneriĭ P. S. Calistratŭ. — Făcêndu-se acésta, se respinge, votându-se pentru numaĭ treĭ membri. — *Arch. Calistratŭ:* Apoĭ I. P. S. suntŭ şese sémnăturĭ puse pre acéstă propunere.... — *Arch. Ploeşteanŭ:* I, P. S. Deşi am subscrisŭ propunerea P. S. Calistratŭ, însă acum m'am convinsŭ, că nu trebue să schimbămŭ regulamentulŭ. — *Mitrop. Primatŭ:* Acum întrămŭ în ordinea dileĭ.

Faţă cu veclnica cestiune a îmbunătăţiriĭ sorţiĭ cleruluĭ de mirŭ, amânată, cum dicea *Voinţa Bis. Rom.,* din primăvară în tómnă, şi din tómnă în primăvară, Sinodulŭ, pentru motivulŭ espusŭ de *Ep. Huşilorŭ,* că „petiţiunile adresate de preoţi Stuluĭ Sinodŭ ca autoritate maĭ înaltă bisericéscă nu potŭ rémâné fără niciŭnŭ cursŭ", — a adoptatŭ părerea, ca dorinţa lorŭ să se comunice guvernuluĭ. — Cu bis. catedrală din Constanţa lucrulŭ stă astfelŭ. După ce Dobrudja devenĭ provinţă românéscă, şi după ce „religiunea creştină ort. rom., până aci persecutată şi aprópe sugrumată de ştrengulŭ şi lataganulŭ turcescŭ, îşĭ capétă drepturile răpite de cătră Grecĭ şi Bulgarĭ", statulŭ, carele, fie disŭ în trécătŭ, întreţine din fondurile sale giamiile şi „clerulŭ" musulmanŭ de acolo, n'a întârdiatŭ a se îngrijí de edificarea uneĭ biserice în Constanţa. Biserica este gata, şi aprópe gata este şi decoraţiunea eĭ. În starea acésta o visită *Ep. Dunării-de-josŭ,* alarmatŭ de sgomote, că pictorulŭ ar fi copiatŭ de pre natură multe modele, ce a „pictatŭ" pre zidurile aceleĭ catedrale. Şi de faptŭ a constatatŭ, că pictura sfinţilorŭ în cea maĭ mare parte e străină de stilulŭ bizantinŭ, şi în deosébĭ a vĕdutŭ, că numĕrulŭ sfintelorŭ e maĭ mare decâtŭ alŭ sfinţilorŭ, că maĭ tóte suntŭ înveşmîntate în hlamidă împĕrătéscă, avêndŭ unele pre capŭ diademă imperială ornată cu petri scumpe, ér altele veşmintele strînse cu multă eleganţă împrejurulŭ gâtuluĭ, mijloculuĭ şi mânilorŭ, şi în fine i-s'a părutŭ, că este şi o sfîntă pictată cu códele aduse amîndóuĕ pre peptŭ şi se pogóră până la genunchĭ. Pentru aceste Episcopulŭ declară, că nu póte luá asupra sa rĕspunderea de a sfinţí acea catedrală fără avisulŭ Sinoduluĭ. Ministrulŭ rĕspunse, că se va îngrijí de reparaţiunĭ, dar unŭ lucru este, care nu-lŭ va face: suntŭ ornamentele bisericeĭ, căcĭ în casulŭ acesta se strică efectulŭ; adause apoĭ, că alte persóne fórte competente ĭ-aŭ spusŭ, că împresiunea pictureĭ este bună, că faptulŭ cu numĕrulŭ sfinţilorŭ să nu se lege de cestiunea, „că biserica se află la Constanţa, căcĭ dacă este în ritulŭ bisericeĭ nóstre, să nu fie maĭ mulţĭ sfinţi, a cuĭ e vina? Să-mĭ dea voe însă, să nu-lŭ urmezŭ pre acéstă cale." De sfînta cu códele pre peptŭ nu scie nimicŭ, dar va întrebá pre pictorŭ. În fine propuse, să se alégă o comisiune din Sinodŭ, care să mérgă cu dînsulŭ la faţa locului, ceea ce, după óre care discuţie, s'a şi întîmplatŭ.

Câtŭ pentru cărţile didactice-religióse, *Ep. Huşilorŭ* a relevatŭ maĭ întâiŭ diferite pasaje eronate împrăştiate prin unele cărţĭ de cetire, de carĭ amŭ vĕdutŭ şi noĭ altădată şi póte vomŭ maĭ vedé, — apoĭ s'a începutŭ discuţiunea în privinţa regulamentuluĭ pentru studiarea unorŭ astfelŭ de cărţĭ, cu care fusese însărcinată o comisiune încă din sesiunea trecută. Unĭĭ aŭ stăruitŭ pentru discutarea regulamentuluĭ, alţiĭ aŭ fostŭ pentru amânarea eĭ, căcĭ se aflaŭ cătră finea sesiuniĭ. Astfelŭ: — *Archiereulŭ Ioanichie Bacaónulŭ:* Este prea adevĕratŭ, că comisiunea, care a elaboratŭ acestŭ regulamentŭ este compusă din 5 membri, şi nu ne găsimŭ aci decâtŭ numaĭ 4; lipsesce prin urmare unulŭ din membri. Este dar unŭ resonŭ, ca să se amâne. Se miră apoĭ, că Ep. Dunării-de-josŭ şi Arch. Calistratŭ, carĭ singurĭ aŭ motivatŭ facerea acestuĭ regulamentŭ, şi acum tocmaĭ dînşiĭ cerŭ amânarea. . . — *Ep. Dunării-de-josŭ:* I. P. S. Vĕ rogŭ să mĕ apĕraţĭ în contra P. S. Ioanichie Bacaónŭ, care dice, că se miră de mine. Eŭ nicĭ n'am luatŭ cuvîntulŭ până acum, şi P. S. Sa îmĭ prejudecă intenţiunile mele ba chiar şi ceea ce aşĭ fi voitŭ să dicŭ. — *Arch. I. Bacaónulŭ:* Eŭ spunŭ, ceea ce aţĭ făcutŭ în sesiunea trecută. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Vĕ rogŭ dar, I. P. Sânte, să mĕ apĕraţĭ. Eŭ nicĭ n'am luatŭ cuvîntulŭ până acum, şi de unde scie P. S. Sa, ce am să vorbescŭ. Nu vedeţĭ, că P. S. Sa îmĭ caută clinciŭ? Vĕ rogŭ, să-ĭ spune-ţĭ, să nu se maĭ mire, căcĭ eŭ nicĭ n'am vorbitŭ până acum. — *Mitrop. Primatŭ:* Eŭ pre câtŭ am observatŭ, P. S. Sa a disŭ, că în sesiunea trecută aţĭ stăruitŭ pentru înlocuirea aceluĭ regulamentŭ. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Da, dar acum suntŭ pentru amânarea acestuĭ regulamentŭ. — *Arch. I. Bacaónulŭ:* Eŭ vorbescŭ, P. Sânte, de aceea, ce aţĭ disŭ în sesiunea trecută. Vĕ rogŭ, nu Vĕ puneţĭ pre o linie de advocatură. — *Ep. Dunării-de-josŭ:* Eŭ n'am vorbitŭ nimicŭ acum, şi prin urmare, nu vĕ însuşiţĭ dreptulŭ a vĕ acăţá de mine. — Pre urmă, după vre-o câteva cuvinte ale *Ep. Argeşuluĭ,* discuţiunea s'a amânatŭ pentru sesiunea de tómnă; s'a amânatŭ şi alegerea comisiuniĭ pentru studiarea cărţilorŭ didactice-religióse pomenite maĭ susu. Din parte-mĭ amânŭ şi eŭ de a maĭ continuá firulŭ deja destulŭ de lungŭ pentru astă-dată.

Salutare **Philalet.**

Rugare.

Atâtŭ P. T. Domnĭ, carĭ aŭ abonatŭ partea I din opulŭ „Epistole cătră unŭ preotŭ tinĕrŭ", câtŭ şi prenumeranţiĭ părţiĭ a II-a, carĭ nu ne-aŭ rĕspunsŭ încă preţulŭ opuluĭ, suntŭ rugaţi cu totŭ respectulŭ, să binevoéscă a ne rĕspunde preţulŭ *în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ,* avêndŭ a ne achitá în luna viitóre cu tipografia.

Credemŭ firmŭ, că nu vomŭ venĭ în posiţia de a maĭ spesá spedându unuĭ fiesce caruĭ P. T. Domnŭ rugare deosébită.

Blaşiŭ, 19 Octobre 1892.

Pentru Societatea „Inocenţiŭ M. Clainŭ"

Ştefanŭ Roşianŭ, preşed. soc. — **Ioanŭ Hulea,** secret. soc.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. M. O. D. *Gavrilă Cheţanŭ,* vice-protopopulŭ Fărăgăuluĭ, din causa etăţiĭ înaintate a fostŭ relevatŭ în 8 a l. c. dela ulterióra purtare a agendelorŭ protopopescĭ lăsându-i-se în folosinţă salarulŭ de 120 fl. v. a. şi titululŭ de vice-protopopŭ, ér de administratorŭ protopopescŭ a fostŭ constituitŭ coajutorulŭ protopopescŭ de până acuma O. D. *Alès. Augurŭ,* parochulŭ Tecĕĭ şi inspect. scol. din acelŭ tractŭ protopopescŭ.

Comisiunea ministerială în causa separăriĭ averiĭ radicale a Mitropolieĭ de averea privată a fericituluĭ Mitropolitŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Butésa şi-a terminatŭ lucrările şi în 21 a l. c. a plecatŭ spre Budapesta cu trenulŭ accelerată de sĕră.

Constituirĭ. Societatea tinerimiĭ studióse dela gimnasiulŭ superiorŭ gr. cat. din Blaşiŭ pre anulŭ scol. 1892/3 s'a costituitŭ în următoriulŭ modŭ: Preşedinte *Paulŭ M. Bogdanŭ* şcol. în cl. VIII; secretariŭ *Vasiliŭ G. Crişanŭ* şcol. în cl. VIII; cassariŭ *Iustinŭ Popŭ* şcol. în cl. VII; notariŭ *Victorŭ Popŭ* şcol. în cl. VII; bibliotecariŭ *Nicolaŭ Popŭ* şcol. în cl. VIII; vicebibliotecariŭ *Simeonŭ Nicolescŭ* şcol. în cl. VII; cotrolorŭ *Nicolaŭ Racoviţanŭ* şcol. în cl. VIII. — Societatea literară a junimiĭ studióse dela gimnasiulŭ superiorŭ din Năsĕudŭ s'a constituitŭ pentru anulŭ scol. 1892/3 25 Septembre 1892, fiindŭ aleşi în comitetulŭ societăţiĭ următoriĭ: Preşendinte *Victorŭ Onişorŭ* şcol. în cl. VIII; vice-preşedinte *Constantinŭ Moisilŭ* şcol. în cl. VII; notariŭ I *Ieronimŭ Groze* şcol. în cl. VIII; notariŭ II *Ioanŭ Moldovanŭ* şcol. în cl. VII; redactorŭ *Petru Ştefanŭ* şcol. în cl. VIII; bibliotecarŭ *Vasile Borgovanŭ* şcol. în cl. VIII; vice-bibliotecarŭ *Valeriŭ Tanco* şcol. în cl. VII; cassarŭ *Teodorŭ Morariŭ* şcol. în cl. VII; controlorŭ *Vasile Şuteŭ* şcol. în cl. VII.

Întru mărirea lui Dumneĕeŭ. Ilustrulŭ Domnŭ *Mariţiŭ Becker,* consilieriŭ din Prusia şi locuitoriŭ în Viena, petrecêndŭ preste vară maĭ multŭ timpŭ în Bistra şi veĕêndŭ biserica cea nóuă gr. cat. din locŭ atâtŭ de frumósă, a binevoitŭ a contribui la potenţarea frumseţeĭ acesteĭ biserici prin donarea alorŭ dóuĕ candelabre marĭ făcute din cristalĭ de sticlă cu cercurĭ de bronzŭ, fiesce carĕ pentru câte 12 luminĭ, în preţŭ de 200 fl. v. a., — pentru care faptă inariinimósă subscrisulŭ în numele poporuluĭ gr. cat. din Bistra aduce susŭ numituluĭ Ilustru Domnŭ cea maĭ ferbinte mulţamită. — Bistra în 13 Octobre 1892. — *Alesandru Papiŭ* preotŭ gr. cat.

† **Iacobŭ Morariŭ.** Subscrişiĭ membrĭ aĭ familieĭ întristate ca soţie, ca prunci, ca nepoţi, ca ginere, ca părinte şi cumnaţi şi rude maĭ departe, cu inimă frântă de durere aducŭ la cunoscinţă, că iubitulŭ soţŭ, părinte, frate, cumnatŭ, socru, fiŭ şi moşŭ *Iacobŭ Morariŭ,* oficialŭ postalŭ ces. reg. în pensiune, membru ordinariŭ alŭ „Associaţiunii Transilvane", membru în Direcţiunea de creditŭ şi economiĭ alŭ institutuluĭ „Bistriţana" etc., astădĭ la 12 Octobre 1892 st. n. 4½ óre diminéţă şi-a datŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile creatoriuluĭ după unŭ morbŭ îndelungatŭ în anulŭ alŭ 58-lea alŭ vieţeĭ sale pline de iubire şi activitate şi în alŭ 26-lea alŭ fericiteĭ sale căsătoriĭ. Înmormîntarea rĕmăşiţelorŭ pămêntescĭ se va sĕvârşi Joĭ în 13 Octobre 1892 st. n. după amĕdĭ la 4 óre în cimiteriulŭ romano-catolicŭ din locŭ. Sânta liturgie întru repausuiŭ sufletuluĭ sĕŭ se va celebrá în 14 Octobre 1892 diminéţa la 9 óre în biserica română gr. cat. din Bistriţă. Fie-ĭ ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvîntată! Bistriţa, la 12 Octobre 1892 st. n. Rafila Morariŭ născ. Mihailaş, ca soţie. Vasile Morariŭ, ca părinte. George Morariŭ ca frate. Ioana Morariŭ măr. Moldovan, ca soră. Maria Radoicov născ. Morariŭ, Helena Morariŭ, George Morariŭ, ca fiĭ. Ştefanŭ Radoicov, căpitanŭ, ca ginere. Angelina Radoicov, ca nepótă. Grigore Mihailaş, Mihailă Mihailaş, căp. ces. reg. Gavrilă Moldovan, Lina Mihailaş măr. Tanco, Anastasia Mihailaş măr. Pop, Ioana Campan măr. Mihailaş, Iacob Pop, protopopŭ gr.-cat. Petrea Tanco, preotŭ gr.-cat. cumnaţi şi cumnate.

ERDÉLYI MUZEUM-EGYLET KÖNYVTÁRA

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Georgiŭ Sionŭ.

Poetulŭ şi membrulŭ Academiei române Georgiŭ Sionŭ a reposatŭ în 13 a l. c. la Bucuresci. Elŭ s'a născutŭ în 1825 la Hârşova, judeţulŭ Vâsluĭ în Moldova. Cu mórtea luĭ érăşĭ s'a împuţinatŭ pleiada acelorŭ bărbaţi distinşĭ şi devotaţi némuluĭ românescŭ, carĭ aŭ pusŭ basă atâtŭ la organisarea politică a Românilorŭ de dincolo, câtŭ şi la redeşteptarea culturală a Românilorŭ de pretotindenea. Sionŭ a luatŭ parte activă aprópe la tóte mişcările naţionale din principatele unite de aprópe o jumĕtate de seculŭ încóce. În privinţa literaturei încă a desvoltatŭ o activitate neobosită, câtŭ viaţa luĭ a fostŭ strînsŭ legată de viaţa literară a Românilorŭ. Numĕrósele luĭ scrieri în poesie şi prosă suntŭ lăţite, şi unele din poesiile luĭ suntŭ fórte populare, p. es. *Multă e dulce şi frumósă limba, ce-o vorbimŭ.* Înmormîntarea regretatuluĭ poetŭ s'a întîmplatŭ în 15 a l. c. cu mare pompă, fiindŭ de faţă representanţiĭ Academiei, aĭ ministruluĭ de culte, aĭ Teatruluĭ Naţionalŭ etc. La înmormîntare aŭ ţinutŭ discursurĭ diŭ Iacobŭ Negruzzi, artistulŭ Notara, N. Ionescu şi Gr. Tocilescu. Prin mórtea luĭ Sionŭ a devenitŭ vacantŭ la Academie alŭ 5-lea locŭ.

Religiunile „libĕrŭ cugetătorilorŭ".

VI.

Religiunea pesimistuluĭ.

Pentru pesimistŭ amŭ puté să dicemŭ, că tótă lumea acésta este lucrulŭ dracului. Pesimistulŭ nu vede în lume alta decâtŭ durere, presărată icĭ colé cu câte unŭ picŭ de bucurie numaĭ pentru aceea, ca durerea să fie şi mai puternică urmându după ceva bucurie. Nu póte fi lumea acésta după pesimistŭ altŭ ceva decâtŭ desvoltarea saŭ manifestarea unuĭ principiŭ absolutŭ rĕŭ. După Schopenhauer principiulŭ acesta este voinţa universuluĭ, carea orĭ ce face, face totŭ rĕŭ. După Hartmann principiulŭ acesta este „inconscientulŭ" universuluĭ, care ca prostulŭ face stele, planeţĭ, plânte şi animale. Câudŭ a ajunsŭ să facă şi pre omŭ, atunci inconscientulŭ a ajunsŭ în omŭ la consciinţa de sine, si atunci numaĭ vede, câte lucrurĭ rele a făcutŭ, carĭ suntŭ totŭ atâtea cause de durerĭ. Atunci inconscientulŭ universuluĭ înmărmuresce vĕdĕndu-şĭ prostia, şi se nĕcăjesce, că de ce s'a ostenitŭ, de a maĭ produsŭ atâtea lucrurĭ rele, carĭ nu suntŭ de nicĭ o trébă. Se escusă însă pre sine cu aceea, că a lucratŭ inconscientŭ fără să scie ce face, a lucratŭ ca nebunulŭ şi ca omulŭ în visŭ, căcĭ inconscientulŭ universuluĭ nu este decâtŭ unŭ Dumnedeŭ nebunŭ, unŭ Dumnedeŭ, ce viséză, care numaĭ câudŭ în omŭ ajunge la consciinţa de sine, câudŭ adecă îĭ trece nebunia, şi câudŭ se tredesce din visŭ, numaĭ atunci îşĭ vede prostiile.

Nicĭ chiarŭ Egiptenii, carĭ se închinaŭ la Apis, nicĭ idololatriĭ, carĭ se închinaŭ la idolĭ, ba nicĭ chiarŭ orientaliĭ aceia, carĭ se închinaŭ la diavolulŭ, n'aŭ fostŭ atâtŭ de degeneraţi, câtŭ să crédă, că deulŭ, la care se închină, este nebunŭ. Până la adoraţiunea nebunieĭ încă nu s'a scoboritŭ nicĭ unŭ poporŭ. O atare decădinţă religiósă a fostŭ reservată ireligiosităţiĭ de astădĭ.

Nu este mirare de locŭ, că ideile aceste ale pesimismuluĭ modernŭ în consecinţele lorŭ din urmă trebuescŭ să ducă érăşĭ la nebunie. Căcĭ dacă „inconscientulŭ" a fostŭ fericitŭ ca nebunulŭ numaĭ până atunci, până câudŭ n'a ajunsŭ la consciinţă de sine în omŭ, atunci este cea maĭ firéscă urmare, că ţinta din urmă a omuluĭ trebue să fie, ca pre o cale óre careva să-şĭ pérdă consciinţa de sine. Acésta în modŭ stabilŭ nu se póte, decâtŭ saŭ în nebunie, saŭ în mórte. De unde fórte mulţĭ pesimiştĭ finescŭ cu aceea, că saŭ nebunescŭ, saŭ se sinucidŭ. De altă parte totŭ după ideile pesimismuluĭ ţinta din urmă a omuluĭ trebue să mérgă într'acolo, ca pre orĭ ce cale să împedece, ca inconscientulŭ să nu maĭ ajungă în omŭ nicĭ câudŭ la consciinţa de sine. Asta se póte maĭ uşorŭ şi maĭ fără ostenélă, dacă némulŭ omenescŭ nu s'ar maĭ propagá. Asta după Schopenhauer maĭ uşorŭ se póte, dacă părinţiĭ ar împedecá nascerea de copiĭ. Şi dacă ómeniĭ după elŭ ar avé minte, aşa ar şi face.

În tóte religiunile pre lume mângăiarea cea maĭ mare o a prestatŭ credincioşilorŭ convingerea despre o esistinţă după mórte. Credinţa şi convingerea acésta le-a datŭ la fórte mulţĭ tăria de a purtá şi sarcinele cele maĭ grele ale vieţeĭ şi de a suferĭ şi durerile cele maĭ crâncene. Sistemulŭ pesimisticŭ a fostŭ celŭ dintâiŭ, care cércă a mângâiá pre ómenĭ cu idea morţiĭ eterne, cu idea, că fericire nu esistă decâtŭ în neesistinţă, şi esistinţa însă-şĭ este isvorulŭ durerii şi alŭ nefericiriĭ. Din punctulŭ acesta de vedere amŭ puté dice, că pesimismulŭ este cultulŭ morţiĭ. De aceea privirile pesimiştilorŭ nicĭ nu suntŭ îndreptate de locŭ în susŭ către ceriŭ, ci în josŭ către pământŭ, nu spre locaşulŭ vieţeĭ, ci spre locaşulŭ morţiĭ. Dacă şi-ar zidí pesimiştiĭ unŭ templu, atunci pre acela după ideile lorŭ ar trebuí să-lŭ zidéscă în cintirimŭ sub pământŭ, acolo, unde mórtea este singură domnitóre.

Ce se ţine însă de partea morală a pesimiştilorŭ, după ce bunulŭ celŭ maĭ mare alŭ lorŭ este neesistinţa, şi acésta trebue să o caute orĭ şi care, dela sine urméză, că suicidiĭ suntŭ ceĭ maĭ marĭ eroĭ aĭ lorŭ, éră apoĭ după aceştia în rîndulŭ alŭ doilea vinŭ ceĭ ce prin viéţă escesivă aŭ căduţŭ în nebunie, o specie de esistinţă neesistentă. Suicidiĭ şi nebuniĭ în urma uneĭ vieţi desfrînate suntŭ idealele pesimiştilorŭ. Unŭ călendarŭ de sfinţĭ pesimiştĭ ar trebuí să conţină numaĭ suicidĭ şi nebunĭ din escese. Din contră unŭ individŭ p. es., care ar căde jerfă uneĭ bóle lipicióse îngrijindŭ din iubire şi filantropie pre ceĭ cuprinşĭ de aceea-şĭ bólă, după ideile pesimiştilorŭ ar trebuí să fie consideratŭ de celŭ maĭ mare pĕcătosŭ. Căcĭ atarĭ ómeni umblându să vindece şi scape de mórte pre ceĭ cuprinşĭ de acea bólă, umblă să continue esistinţa, care este rĕulŭ celŭ maĭ mare. Ba după eĭ medicina, întru câtŭ ea nu are chemarea numaĭ de a alină durerile, ci de a lungí viaţa ómenilorŭ şi de a micşorá mortalitatea, ar trebuí cu totulŭ casată din lume ca sciinţa cea maĭ stricăciósă. Căcĭ ea punêndŭ pedecĭ morţiĭ, pune prin aceea pedecĭ fericiriĭ, carea singurŭ în mórte póte să esiste.

Étă! ce este pesimismulŭ! Deistulŭ, raţionalistulŭ şi ceĭalalţĭ, ce ĭ-amŭ vĕdutŭ până acum, amŭ puté dice, că suntŭ îngerĭ faţă cu pesimistulŭ. Căcĭ pesimistulŭ întórce tótă lumea cu fundulŭ în susŭ, tótă ordinea morală din lume, şi totŭ modulŭ sănătosŭ de cugetare omenéscă le nimicesce chiar în rădăcină. Maĭ departe în decădinţă de cum a mersŭ pesimismulŭ, nu maĭ póte merge nicĭ unŭ sistemŭ. Elŭ e sistemulŭ desperăriĭ, şi desperarea este mórtea deplină a orĭ ce progresŭ, a orĭ ce idee frumósă şi tendenţă nobilă şi a orĭ ce vîrtute.

Pesimismulŭ este astădĭ religiunea claselorŭ culte, precum raţionalismulŭ este religiunea claselorŭ semidocte. Căděndŭ mulţĭ prin clasele culte dela credinţa creştină positivă, nu potŭ aflá nicĭ o mângâiere în nicĭ unŭ sistemŭ din cele ce le-amŭ vĕdutŭ în numeriĭ de maĭ înainte. Contradicerea şi inconsecinţa sistemelorŭ acestora este aşa de evidentă, câtŭ îĭ înstrăinéză pre ceĭ maĭ mulţĭ. Fără de o credinţă religiósă, fie aceea cum va fi, omulŭ nu póte să esiste. Şi aşa nemulţămiţĭ cu nimica, mulţĭ din clasele culte se aruncă în braţele pesimismuluĭ. De aci vine, de în Europa nicĭ o literatură nu are în timpulŭ de faţă trecere aşa mare ca literatura pesimistă. „Die Philosophie des Unbewussten", „Filosofia inconscientuluĭ", opulŭ celŭ maĭ mare alŭ profesoruluĭ Hartmann din Berlin, corifeulŭ pesimiştilorŭ, în timpŭ de câţiva anĭ a vĕdutŭ nu maĭ puţinŭ decâtŭ 16 ediţiunĭ, dintre carĭ 2 stereotipe.

Póte nicăirĭ în Europa nu s'a lăţitŭ pesimismulŭ aşa tare ca în România, căcĭ póte ca aci nicăirĭ n'a scăduţŭ religiositatea aşa tare fiindŭ orĭ ce activitate a bisericeĭ paralisată din maĭ multe cause. De aceea maĭ tótă literatura nóuă din România este maĭ multŭ saŭ puţinŭ pesimistă. Germânulŭ Rudow în opulŭ sĕŭ nouŭ „Geschichte des rumänischen Schriftthums", „Istoria literaturei române", numesce periodulŭ din urmă alŭ literaturei române periodulŭ literaturei pesimiste. Şi pre dreptate. Întrebarea este însă de mare însemnătate, că unde vorŭ ajunge fraţiĭ nostri din România cu pesimismulŭ? La bine a bună samă nu. Căcĭ pesimismulŭ nu póte să albă nicĭ câudŭ efecte bune, nicĭ în singuraticĭ, nicĭ la popórĕ. Durere fórte mare, că prin literatura pesimistă din România se străcóră pre încetulŭ pesimismulŭ şi la noĭ ceĭ de dincóci.

Eufrosina.

(Continuare.)

Numaĭ o bĕtrână pie îlŭ înţelese. Revoluţiunea ĭ-a fostŭ răpitŭ bărbatŭ, copiĭ, avere. Ea pregătia omuluĭ luĭ Dumnedeŭ de mâncare şi se îngrija de ordine şi curăţenie în biserică şi în coliba sa.

„Nu e nimica Simoneto," îĭ dise preotulŭ, câudŭ bĕtrâna îĭ ştergea sângele de pre faţă. „Lasă-ĭ în pace, căcĭ bunulŭ Dumnedeŭ scie, că eŭ am meritatŭ maĭ multŭ decâtŭ astea. Şi-mĭ este dulce a suferi. O, dacă aşĭ sci, că cu preţulŭ vieţeĭ mele aşĭ pute să le schimbŭ moravurile, nu m'aşĭ gândi nicĭ o clipită."

„Dóră se vorŭ îndrepta," dise Simoneta. „Dumnedeŭ e dreptŭ!"

Şi mĕsura s'a umplutŭ cu vîrfŭ. Unŭ morbŭ îngrozitorŭ a venitŭ preste satŭ. Zăceaŭ bĕtrânĭ şi tinerĭ. Şi cine le ajuta acum? Şi cine grija de eĭ fără de nicĭ o deschilinire? Preotulŭ şi Simoneta. Elŭ a fostŭ îngerulŭ de pază şi de mântuire. Deşi ranele, carĭ eĭ i-le-aŭ causatŭ, încă nu-ĭ eraŭ deplinŭ vindecate, totuşĭ alerga dela unulŭ la altulŭ îngrijindu-se de eĭ cu acea iubire plină de abnegaţiune, ce numaĭ creştinismulŭ o cunósce. Nu le aducea nicĭ cu unŭ cuvîntŭ aminte de nedreptăţile şi vătămările, cu carĭ îlŭ urmăriseră.

„Veniţĭ, prietiniloru," le dicea, câudŭ nĕcasulŭ era la culme, „veniţĭ, să cădemŭ la Domnulŭ şi să i-ne rugămŭ."

Biserica acum se umplea. Împreună cu elŭ cereaŭ graţia ceriuluĭ, — şi într'adevĕrŭ puterea pustiitóre a epidemieĭ începu a scădé.

Dar nicĭ elŭ nu era de ferŭ. Multa trudă îlŭ oborî la patŭ. Era de mórte, şi numaĭ acum vĕdură eĭ, ce perdŭ într'însulŭ. Inimiciĭ luĭ de maĭ înainte îlŭ grijaŭ acum cu atâta iubire şi băgare de samă, câtŭ unŭ tată nu putea fi maĭ bine grijitŭ de pruncii sĕĭ. Îlŭ rugaŭ de iertare, şi elŭ le ierta bucurosŭ, dar cu condiţia, ca să-şĭ schimbe traiulŭ de până acum.

Şi astfelŭ înflori Montemartulŭ. Casa parochială şi biserica se ridicară de noŭ. Satulŭ sĕlbaticŭ de maĭ înainte primi altă faţă, şi mulţi orăşenĭ începură a-şĭ cumpĕra pămênturĭ şi a-şĭ edifica aicĭ case.

Preotulŭ maĭ înainte huĭduitŭ şi persecutatŭ acum era aşa de veneratŭ, câtŭ cuvîntulŭ luĭ le era sfîntŭ.

Şi bĕtrâna Simoneta ḑicea: „După atâta vijelie a trebuitŭ să se rĕsbune.“

V.

Raḑe de sóre.

Lerinval nu făcu multe visite vecinilorŭ sĕĭ. Se temea, ca să nu fie primitŭ ca şi în Roche-aux-Fleurs. Dar totuşi avea prietinĭ şi soţĭ de principiĭ.

Aci era de esemplu Merin, căpitanulŭ de marină de odinióră, unŭ republicanŭ înflăcăratŭ, care a trebuitŭ să-şĭ părăséscă postulŭ, pentru că iubia prea multŭ sticla. Nevastă-sa ĭ-a adusŭ banĭ de ajunsŭ, ca să trăéscă golindŭ sticla şi declamându în contra popilorŭ şi a regeluĭ. Eĭ aveaŭ cinci fete, dintre carĭ treĭ mărităte şi dóuĕ acasă. Urîte nu le chiar puteaĭ ḑice, dar în manierele lorŭ se oglinda influinţa părinţilorŭ.

Alŭ doilea prietinŭ era unŭ anumitŭ Potelet, unŭ vĕduvŭ, care dela 1793 până la 1795 fusese representantŭ cetăţenescŭ în Bordeaux. Acesta avea o fată de vre-o treĭ ḑecĭ de anĭ, care condamna totŭ, ce ḑicea tatălŭ sĕŭ, şi numaĭ iubirea argintuluĭ ĭ-o împărtăşia. Maĭ avea şi unŭ ficiorŭ, care nu putea suferi nici vederile tătâne-sĕŭ nicĭ ale surorelĭ sale. Nu avea altŭ gândŭ fărŭ numaĭ amorulŭ către frumósa Eufrosina, carea ĭ-a aprinsŭ inima.

Maĭ eraŭ încă câteva familiĭ republicane, ce se ţineaŭ de acestŭ cercŭ. Lerinval era fórte bine primitŭ între eĭ.

Eufrosineĭ ĭĭ displăcea societatea asta încă dela prima visită, ce o făcură luĭ Merin. Ea s'a îngreţoşatŭ de aceştĭ fraseologĭ sĕlbaticĭ. Dómna Merin primi pre Eufrosina cu o afecţiunea prea de totŭ esprimată. Şi cândŭ se depărtară, toţĭ laudară pre Lerinval, ér manierele aristocratice ale Eufrosinei le critisară. Numaĭ unulŭ tăcea, şi acesta era Colatin Potelet.

Aceştĭ republicanĭ cheltuiră o mulţime de banĭ inscenându persecutările, ce le îndurase bĭetulŭ preotŭ. Eĭ aţiţaŭ mereŭ poporulŭ. Cândŭ însă pre timpulŭ epidemieĭ nicĭ unulŭ nu s'a maĭ arătatŭ printre ţeranĭ, numaĭ păstoriulŭ celŭ persecutatŭ şi-a espusŭ viaţa pentru oile sale rătăcite. Maĭ târḑiŭ érăşĭ aŭ voitŭ să-şĭ încépă prigonirile, dar a fostŭ zădarnicŭ. Preotulŭ prin lacrimĭ, suferinţe şi rugăciunĭ a câştigatŭ binecuvîntarea ceriuluĭ şi a eşitŭ învingĕtoriŭ.

Republicanĭĭ treceaŭ dintr'o petrecere într'alta. Nicĭ sgârcitulŭ Potelet nu rĕmânea îndĕrĕptulŭ celoralaltĭ. Ĭlĭ preocupa neîncetatŭ gândulŭ la o căsătorie între Colatin şi Eufrosina, deşi manierele aristocratice ale feteĭ nu-ĭ chiar plăceaŭ. Chiar şi iubita sa Porţia era fórte încântată de acestŭ planŭ. Câtŭ pentru Lerinval, elŭ nu se opunea întru nimica, pentru că Potelet era fórte bogatŭ. Dar ce ḑicea fata?

De cândŭ se adăpa din adevĕrurile mângăitóre ale religiuniĭ, inima eĭ se închise pentru orĭ ce alte impresiunĭ. Sufletulŭ eĭ părea creatŭ numaĭ pentru aceste sfinte adevĕrurĭ, despre carĭ odinióră nicĭ idee nu avea. Încă în bisericuţa din Roche-aux-Fleurs simţise dulcéţa impresiunilorŭ, ce făceaŭ ceremoniile asupra inimeĭ eĭ copilărescĭ. Dar asprimea, cu care o întimpinaŭ acolo, câtŭ ce eşia din biserică, o făcea să nu-şĭ pótă da samă de ele. Aicĭ însă, unde locuitoriĭ o întimpinaŭ cu atâta bunăvoinţă, şi unde avea isvorulŭ eternelorŭ adevĕrurĭ, aicĭ începu plântuţa roditóre a înflori aşa de frumosŭ şi de gingaşŭ! Cum i-se umplu golulŭ din sufletulŭ eĭ, şi câtŭ era de mulţămită! Către cruciunŭ voia să priméscă sfîntulŭ botezŭ, căcĭ aflase dela Catarina, că era încă păgână.

În una din ḑilele luĭ Decembre întră ca de regulă la preotulŭ. Până aicĭ nimenĭ nu a observatŭ visitele eĭ. Catarina, care altfelŭ o păzia cu ochĭ de Argus, acum era bolnavă. Ceĭalaltĭ servitorĭ nu se interesaŭ de lucrurile stăpâneĭ sale. Câtŭ pentru Lerinval, elŭ era multŭ maĭ adâncitŭ în plăcerile sale, decâtŭ să-ĭ aibă grija. Astăḑĭ însă se întîmplă, că chiar cândŭ Simoneta ĭĭ deschise uşa, trecură pre acolo Iulia şi Zoe Merin.

Acésta a fostŭ o mare descoperire! Amazónele grăbiră către bunulŭ luĭ Potelet numitŭ „La jeune France“. Acolo era adunatŭ clubulŭ. Aci povestiră totŭ. Lerinval se turbură grozavŭ, dar la aparinţă rĕmase liniştitŭ. La o astfelŭ de purtare nu se aşteptase. Îşĭ făcea cele maĭ crude planurĭ, ca să-şĭ câştige asupra eĭ autoritatea părintéscă. Cândŭ însă întră în odăiţa eĭ, o află lucrându cu atâta gingăşie şi aşa de liniştită, câtŭ se uĭmi, şi cândŭ ea îşĭ ridică ochiĭ sĕĭ nevinovaţĭ, din carĭ privia unŭ sufletŭ îngerescŭ, Lerinval simţia, că ĭ-a trecutŭ tótă mânia. O întrebă cu asprime afectată, că unde a fostŭ astăḑĭ.

Ea vĕḑu, că secretulŭ ĭĭ este descoperitŭ, dar rĕspunse cu linişte: „La domnulŭ preotŭ am fostŭ, tată.“

„Şi ce cautĭ tu acolo la miserabilulŭ acela?“

„De ce-lŭ vatĕmĭ, tată? Domnulŭ părinte mĕ instruéză în religie. Asta e totŭ.“

„Dar ce vreĭ tu cu religia şi cu preotulŭ? Aşa te-am educatŭ eŭ? De ce nu te uĭţĭ la nobila Porţia, cum samĕnă cu tatălŭ sĕŭ? Să sciĭ, că aĭ fostŭ maĭ pre urmă acolo. M'aĭ înţelesŭ? Să mĕ blamezĭ aşa înaintea prietinilorŭ meĭ? Sigurŭ ĭţĭ va fi predicatŭ preotulŭ şi despre ascultare, nu-ĭ aşa? Apoĭ ţine-te dar de cuvîntulŭ luĭ!“

Eufrosina începu a plânge. Lerinval trânti mâniosŭ uşa şi eşi. La cină ea nu veni, ci lăsă să-lŭ róge, ca să vină în chilia eĭ, că se simţesce fórte rĕu. Lerinval alergă ca unŭ nebunŭ, gata a-ĭ concede orĭ ce ar cere.

Ea era cuprinsă de friguri. I-s'aŭ nimicitŭ celea maĭ frumóse speranţe, şi acésta o sgudui.

„Ce aĭ?“ o întrebă Lerinval de jumătate totă mâniosŭ.

„O, nu este nicĭ unŭ periculŭ, tată! Mâne credŭ că-mĭ va fi maĭ bine. Dar te rogŭ, să mĕ ĭertĭ. N'am avutŭ de locŭ propusulŭ de a-ţĭ tăĭnui paşiĭ meĭ. Dór tu iubescĭ libertatea şi nu-ţĭ veĭ împedeca fĭica a merge la biserică, cândŭ asta-ĭ face atâta plăcere!“

„Biserica este pentru ţerancele próste şi pentru aristocraţiĭ curioşĭ, dar nu pentru o fată deştéptă ca tine.“

„O, tată dragă, dacă aĭ sci, câtŭ este de dulce şi de ceréscă acea învăţătură, şi tu aĭ —“.

„Nu grăi prostiĭ de astea. Pentru astfelŭ de poveştĭ suntŭ prea emancipatŭ. O fantasie ca a ta se póte uşorŭ îndrăgi de poveştĭ de acelea, dar nu o minte ca a mea.“

Eufrosina plângea cu amarŭ. Lerinval căuta să o liniştéscă.

„Nu vorbi aşa tată,“ ĭĭ ḑise în sfârşitŭ fata. Parcă-mĭ taĭ în inimă. Eŭ nu potŭ trăi maĭ multŭ fără religiune. Sperŭ, că bunulŭ Dumneḑeŭ mĕ va lua acuşĭ la sine, şi atuncĭ mĕ voiŭ linişti.“

„Tacĭ, copilă! Orĭ dóră aşa te învaţă preotulŭ, ca să năcăjeşcĭ pre tatălŭ tĕŭ? Îmĭ pare rĕŭ, că aĭ ajunsŭ în mânile luĭ, dar dacă altfelŭ nu se póte, du-te la elŭ, câtŭ vreĭ, eŭ nu mĕ maĭ împotrivescŭ.“

„Câtŭ eştĭ de bunŭ, tată! Îţĭ mulţămescŭ, îţĭ mulţămescŭ!“ Şi îşĭ plecă capulŭ pre peptulŭ luĭ, ér ochiĭ i-se umplură de lacrimĭ de bucurie.

„Şi ce să spunŭ prietinilorŭ?“

„Să le spuĭ, că Eufrosina este fata ta, şi tu nu vreĭ să o împedecĭ în plăcerile şi pornirile eĭ.“

„Rĕspunsŭ cam rĕstitŭ! Dar în sfîrşitŭ ce-ĭ şi impórtă pre eĭ afacerile mele? Însă totuşi dacă mĭ-ar fi profeţitŭ cineva înainte de asta cu dóuĕḑecĭ de anĭ, că eŭ voiŭ permite uniculuĭ meŭ copilŭ, să alerge la biserică, ĭ-aşĭ fi astupatŭ gura, de sciŭ că mĕ pomenia! O copiĭ, copiĭ! Şi închiată este acum pacea?“

„O, dar cum ar puté tata şi fĭică-sa să fie în duşmănie? Eŭ n'am fostŭ de locŭ mânióşă, ci numaĭ întristată, că aĭ voitŭ să mĕ oprescĭ a asculta învăţăturile acelea pline de mângăere.“

„Grijĭ de nu-ĭ crede tóte, copila mea! Preoţiĭ aceştia . . . Dar spune-mĭ, dragă, ce ḑicĭ despre Colatin Potelet?“

„D'apoĭ ce să ḑicŭ? Bine!“

„Veḑĭ, mie elŭ îmĭ convine fórte. Privesce-lŭ numaĭ cu atenţiune, şi veĭ vedé, că şi ţie îţĭ va conveni.“

A fostŭ trecutŭ unŭ timpŭ, de cândŭ Eufrosina a primitŭ botezulŭ. Acum se ruga de bunulŭ sĕŭ parinte sufletescŭ, să o împărtăşéscă cu corpulŭ şi sângele Mântuitoriuluĭ.

„Maĭ întâiŭ trebue să-ţĭ marturisescĭ pĕcatele, copila mea,“ ĭĭ rĕspunse preotulŭ.

„Ce pĕcate, domnule părinte?“

„Acelea, carĭ le-aĭ făcutŭ dela crăciunŭ încóce.“

„Dar eŭ n'am făcutŭ nimica, ce să-mĭ apese consciinţa. Cum aşĭ şi puté, după ce am fostŭ întărită cu iubirea Domnuluĭ prin sfîntulŭ botezŭ? Se póte, ca óre cine să fie aşa de nerecunoscĕtoriŭ?“ Aşa grăi ea cu o spaĭmă naivă.

Ochiĭ preotuluĭ se umplură de lacrimĭ. „Fericiţĭ ceĭ curaţĭ cu inima, că aceia voru vedé pre Dumneḑeŭ,“ gândi elŭ. Apoĭ o sfătui, să fie numaĭ cu băgare de samă la tóte lucrurile sale, pentru că şi dreptiĭ cadŭ de şepte orĭ pre ḑi.

„Ce vreĭ să facĭ tu, Dómne, din prunca asta?“ întrebă elŭ, după ce se depărtase Eufrosina. Şi o vóce parcă-ĭ rĕspundea în lăuntrulŭ luĭ: „Dumneḑeŭ alege pre ceĭ curaţĭ şi nevinovaţĭ, ca eĭ să espieze pĕcatele celorŭ rĕĭ.“ Şi ridicându-şĭ mânile se rugă din inimă: „O Dómne, mărescе-ĭ puterile, dacă trebue să se jertféscă.“

(Va urmá.)

Economie.

Grăparea şi guncirea finaţelorŭ mai consultŭ este a se face tómna, cándŭ şi altcum economiĭ nu suntŭ aşa îmbulduiţi cu lucrulŭ ca primăvara. Ce privesce grăparea, prin ea se împrăştie înainte de tóte muşinóele de furnicĭ şi de soboliĭ, carĭ îngreunézăcositulŭ. Mai departe se nimicescŭ de unde s'aŭ încuibatŭ şi muschiĭ, carĭ sugŭ sucululŭ din ĭérbă şi-i împedecă crescerea. Pentru grăpatulŭ finaţuluĭ şi mai alesŭ pentru stîrpirea muschilorŭ este de recomăndatŭ *grapele* după sistemulŭ *Leiner*. Muschiĭ se mai potŭ stîrpi şi dacă se punŭ paie uscate pre finaţŭ şi apoĭ se aprindŭ; ardéndŭ paiele şi ĭérba ardŭ şi muschiĭ din rădăcină, mai alesŭ dacă a permersŭ grăparea finaţuluĭ. Cu multŭ mai momentósă decâtŭ grăparea este pentru finaţe gunoirea, care la noĭ de comunŭ se neglegă. Pentru gunoitŭ este mai bunŭ compostulŭ, în lipsa acestuia se póte întrebuinţă sgură de a luĭ Thomas — cam 3—4 măji metr. pentru 1 jugĕrŭ catastralŭ, — Câtŭ de momentósă şi proventuósă este grăparea şi gunoirea finaţelorŭ, a probatŭ profesorulŭ germánŭ Anderegg prin următorulŭ esperimentŭ: Elŭ a împărţitŭ unŭ finaţŭ în patru parţele egale. Parţela 1 negrăpată şi negunoită a produsŭ 377 kg. de finŭ, a II-a grăpată dară negunoită, 770 kg., a III-a negrăpată, dară gunoită 833 kg., şi a IV-a şi grăpată şi gunoită a produsŭ 1563 kg. de finŭ, adecă de patru orĭ câtŭ cea negrăpată şi negunoită.

Comerciulŭ cu óuĕ în Germânia în ceĭ cinci anĭ din urmă a fostŭ în 1888: importŭ 397,483 măjĭ m., esportŭ 17,835 m.m; în 1889 importŭ 485,155 m.m., esportŭ 10854 m.m; în 1890 importŭ 540,715 m.m., esportŭ 8,222 m.m; în 1891 importŭ 598.165 m.m., esportŭ 7,940 m.m. De aci se vede, că precándŭ importulŭ de óuĕ cresce, esportulŭ totŭ scade. Cele mai multe óuĕ se impórtă în Germânia din monarchia nóstră. Valórea óuĕlorŭ importate în Germânia în anulŭ trecutŭ face 56,775.000 marce, ér'a celorŭ esportate numaĭ 947,000 marce. Din suma pentru óuĕle importate s'a datŭ în Austro-Ungaria 46,300.000 m. saŭ după baniĭ nostri 25.466.000 fl. Aceste cifre probézămai pre susŭ de orĭ ce îndoélă, câtŭ este de proventuósă prăsirea găinilorŭ în economia de casă.

Producţiunea tăbaculuĭ în anulŭ acesta nu a fostŭ aşa nefavorabilă precum eră temerea producenţilorŭ. După cele mai nóuĕ date oficióse între Tisa şi Dunăre s'a terminatŭ culesulŭ tăbaculuĭ, resultatele aŭ fostŭ mijlocii. În partea stîngă a Tiseĭ mai alesŭ în comitatulŭ Szabolcs producţiunea atâtŭ cu privire la calitate, câtŭ şi la cuantitate e mulţămitóre. În comitatele Békés şi Sătmar recólta e mai slabă decâtŭ mijlocie, ér'a în unghiulŭ dintre Tisa şi Murĕşŭ şi în comitatulŭ Torontal este mijlocie.

Pentru anulŭ viitorŭ cultura tăbaculuĭ nu va avé aşa mare estensiune, ca în trecutŭ, de-órece nu are trecere. Aci în patrie lĭ facŭ concurinţă tăbacurile mai fine importate, ér'a în ţĕrile austriace, unde se consumă celŭ mai multŭ tăbacŭ ungurescŭ, magazinele şi acum suntŭ pline încă din aniĭ trecuţi.

Revista comercială a săptĕmânei.

Temperatura în urma ploilorŭ de Marţi şi Mercurĭ s'a răcitŭ. Aceste ploĭ aŭ fostŭ o adevĕrată binecuvîntare pentru economi, căcĭ din causa secetei în multe locurĭ s'a sĕmănatŭ fórte puţinŭ. Culesulŭ cucuruzuluĭ este terminatŭ pretotindenea, atâtŭ calitatea, câtŭ şi mai alesŭ cuantitatea nu corĕspunde aşteptărilorŭ economilorŭ. Culesulŭ viilorŭ este încă în curgere, dară prin ţinuturile infectate de filoxeră şi pre unde a ajunsŭ grindina, numaĭ cu numele e culesŭ. Preţulŭ mustuluĭ nu e fixatŭ, probabilŭ nu va fi aşa mare ca în anulŭ trecutŭ. În jurulŭ Blaşuluĭ se plătesce mustulŭ cu fl. 1—1.40 după calitate.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta în sĕptĕmânile din urmă a fostŭ fórte frecuentatŭ, atâtŭ oferta câtŭ şi cererea e mare. *Grâŭ curatŭ* s'a adusŭ în cuantităţĭ marĭ, din care o parte însĕmnată s'a cumpĕratŭ pentru morĭ. Circulaţiunea sĕptĕmânală se apropie la 280.000 măjĭ m. ,s'a plătitŭ maja m. cu fl. 7.85—8.20. *Sĕcarĕ* pentru acoperirea locale a fostŭ căutată, dară pentru esportŭ s'a cumpĕratŭ puţină. S'a plătitŭ maja m. cu fl. 6.50—6.80. *Ovĕsŭ* s'a oferitŭ multŭ, dară nu a fostŭ prea cercetatŭ, în cuantitate mai considerabilă s'a cumpĕratŭ pentru transportare la Viena. s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.60—5.85. *Cucuruzŭ* se îmbie multŭ, însă are puţină trecere. Preţulŭ luĭ nu e statoritŭ nicĭ acumu, ci variézămaja. m. între fl. 4.70—4.85.

Tîrgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch. S'aŭ plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* alesĭ greĭ de 320—380 kg. 44—44½ cr., *bĕtrânĭ* mai greĭ de 300 kg. 41—42 cr., marfă *ţĕrănéscă* 41—46 cr., *sĕrbescĭ* 40—43 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 20 Oct. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	112.10
« « hârtie « 5%	100.45
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.50
Bonurĭ rurale ung.	95.—
« urbariale ung.	100.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	99.90
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	146.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	139.—
Renta de hârtie austriacă	100.30
« « argintŭ austriacă	96.25
« « aurŭ austriacă	115.—
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vienei	163.—
Acţiunile băncei austro-ungare	982.—
« « de creditŭ ung.	357.50
« « « « austr.	310.60
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	125.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.67
Napoleon-d'orĭ	9.50
Mărcĭ 100 imp. germane	58.70
Londra 10 Livres şterlingĭ	119.60

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4.— până 4.75, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 4.—, sĕcară fl. 3.50 până —.—, — ovĕsŭ fl. 2.— până fl. —.—, cucuruzŭ fl. 2.50 până fl. 2.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.— până fl. 1.25, — sĕmĕnţă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 3.25 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ — până — cr., carnea de berbece 30 până — cr., — 12 óuĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabriciĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomándă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

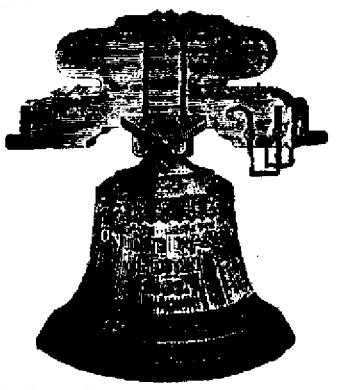

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopoteʼ singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 41—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courante se trimitŭ la cerere gratuită şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-í încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 18—26

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 29 Octobre 1892. Numĕrulŭ 44.

Garanţa cea mai puternică.

(+) Orĭ câtŭ de lămuritŭ, întemeiatŭ, vechiŭ şi neatacabilŭ ar fi dreptulŭ nostru de a ne alege Archiepiscopŭ, noĭ numai în casulŭ acela ni-lŭ vomŭ puté păstrá pentru timpulŭ presentŭ şi viitorŭ, dacă în mijloculŭ cleruluĭ nostru nu se va aflá nicĭ odată nicĭ unŭ preotŭ atâtŭ de decădutŭ, încâtŭ să-lŭ vîndă pentru interesele sale private.

Guvernele de astădĭ şi-aŭ uitatŭ de Dumnedeŭ şi de legile luĭ sânte, şi astfelŭ nimicŭ nu le maĭ reţine, ca să nu caute tóte căile posibile spre a ne răpí dreptulŭ nostru strămoşescŭ, pentru ca şi prin acésta să créscă omnipotenţa statuluĭ, căreia bărbaţiĭ politicĭ de astădĭ se închină ca unuĭ idolŭ.

Folosi-se-vorŭ contrariĭ nostri de strălucirea orbitóre a demnităţiĭ înalte de Mitropolitŭ şi de promisiunĭ marĭ, ca prin acésta să-şi afle unŭ omŭ, care să-şi închidă ochiĭ înaintea adevĕruluĭ şi dreptăţiĭ şi să-şi năduşéscă glasulŭ consciinţeĭ şi astfelŭ să se facă trădătorulŭ bisericeĭ sale şi alŭ drepturilorŭ eĭ sânte.

Noĭ însă sperămŭ, că ómenĭ asemenea luĭ Iuda nu se vorŭ aflá în Clerulŭ nostru, şiĭ acésta este garanţa cea maĭ puternică a dreptuluĭ nostru de alegere.

Legile fundamentale şi constitutive ale bisericeĭ nóstre pretindŭ, ca scaunulŭ mitropolitanŭ să se completeze numaĭ prin alegere. Sinodulŭ dela 1698 a creatŭ legea fundamentală şi pentru tóte timpurile dăĭnuitóre, ca numaĭ acelŭ bărbatŭ să fie Mitropolitŭ, pre care sinodulŭ îlŭ va fi alesŭ, şi împĕratulŭ şi Papa îlŭ vorŭ fi întăritŭ. Er Conciliulŭ nostru provincialŭ din 1872, aprobatŭ de Sântulŭ Scaunŭ Apostolicŭ, a determinatŭ modulŭ, în care are să se facă alegerea capuluĭ provincieĭ nóstre bisericescĭ.

Orĭ cine va lucrá în contra acestorŭ legĭ fundamentale, se face responsabilŭ pentru greŭ pĕcatŭ înaintea luĭ Dumnedeŭ, înaintea sânteĭ biserice şi a némuluĭ românescŭ, şi tocmaĭ prin acésta arată, că nu este vrednicŭ de demnitatea înaltă de Mitropolitŭ, ci de dispreţulŭ şi blăstĕmulŭ cleruluĭ şi alŭ naţiuniĭ române.

Dumnedeŭ, care în unulŭ născutŭ Fiulŭ sĕŭ ne-a arĕtatŭ pre păstorulŭ celŭ bunŭ şi adevĕratŭ, nu va lăsá nepedepsitŭ pre unŭ archiereŭ, care cum dice sântulŭ şi marele Grigoriŭ, „numaĭ loculuĭ păstoriuluĭ îlŭ ţine, dar nu cércă dobânda sufletelorŭ; numaĭ bunurile pământescĭ vînézá şi se fălesce cu cinstea, ce o ĭea dela ómenĭ“. [1]) Fiulŭ luĭ Dumnedeŭ sĭ-a pronunţatŭ dĕja sentinţa sa înfricoşată asupra unuĭ astfelŭ de omŭ nechematŭ la demnitatea archieréscă pre calea prescrisă de legile sânteĭ biserice, numindu-lŭ *furŭ*, *tâlharŭ* şi *năimitŭ*.

Pre unŭ astfelŭ de preotŭ, care cu dispreţuirea legilorŭ nóstre bisericescĭ şi fără a fi chematŭ de ceĭ îndreptăţiţi, ar prinde în mână cârjea archieréscă, sânta biserică l'a eschisŭ de maĭ înainte din sinulŭ sĕŭ prin rostulŭ Conciliuluĭ Tridentinŭ, care în sesiunea XXXIII astfelŭ se esprimă: „Din contră aceia, carĭ chemaţi şi instituiţi numaĭ de poporŭ şi de puterea şi auctoritatea luméná se înalţă la esercĭţiulŭ acestorŭ oficiĭ (preoţescĭ şi episcopescĭ), nu trebue să se socotéscă de servitorĭ aĭ bisericeĭ, ci de furĭ şi tâlharĭ, carĭ nu aŭ întratŭ pre uşe.“

Datorinţa cleruluĭ şi poporuluĭ nostru faţă cu unŭ astfelŭ de omŭ perdutŭ ar fi, să nu-lŭ recunóscă de păstoriulŭ sĕŭ, ci ocolindu-lŭ ca pre unŭ furŭ şi tâlharŭ, să-ĭ facă imposibilă funcţionarea luĭ ca păstorŭ sufletescŭ, căruia suntŭ încredinţate cele maĭ marĭ comorĭ, de carĭ potŭ dispune indivizĭĭ şi popórele.

Dacă de es. poporulŭ magiarŭ merge până acolo în alipirea sa de libertăţile şi constituţiunea patrieĭ sale, încâtŭ nicĭ pre moştenitorulŭ puterĭĭ regescĭ nu-lŭ recunósce de capŭ alŭ statuluĭ, până nu a juratŭ pre constituţiunea ţĕreĭ, atuncĭ în clerulŭ şi poporulŭ nostru încă trebue să fie atâta simţŭ de ĭubire şi alipire către constituţiunea bisericeĭ nóstre, încâtŭ pre unŭ bărbatŭ obtrusŭ şi impusŭ cu puterea şi cu călcarea în picióre a autonomieĭ şi legilorŭ fundamentale ale bisericeĭ nóstre, să nu-lŭ recunóscă de archiereŭ, ci de unŭ usurpătorŭ, care în locŭ de a primi spriginŭ, meritá a fi com-

[1]) Hom. 14 in Evang.

Feuilleton.

Pedagogicae res.

(Continuare.)

„Aşa?“ întrĕbă Spiridonŭ cam supĕratŭ. „Suntŭ dar şi lucrurĭ, în carĭ unŭ înţeleptŭ cere sfatŭ dela unŭ nebunŭ?“

„Nu unulŭ, ci o sută şi o mie,“ dicŭ eŭ cu sânge rece. „Înţelepciunea mea constă chiarŭ în aceea, că nu mĕ ocupŭ ca tine de nebunĭĭ.“

„Ce vreĭ dar?“

„Am lipsă într'o novelă de descrierea aměnunţită a uneĭ case romane.“

„Dă-mĭ calulŭ!“ strigă Ionuţă din unghiulŭ caseĭ.

„Tacĭ, mişelule!“ strigă şi filosofulŭ, care ér s'a aprinsŭ de mânie.

„Dar Spiridóne, de dragulŭ meŭ dă-ĭ calulŭ. Nu-ĭ destulă pedépsă pentru băĕtŭ, că are o călărie fără códă?“

„Nu!“

„Barbarule,“ ĭi dice soţie-sa între lacrimĭ.

„Sciĭ ce, Spiridóne? De nu-ĭ daĭ calulŭ, mĕ voiŭ duce şi voiŭ ruga pre Dr. Ursilă, să-mĭ descrie casa romană.“

Sciam, că Spiridonŭ şi Dr Ursilă erauŭ contrarĭ, nu ca ómenĭ, ci ca filologĭ. Spiridonŭ susţinuse adecă nu de multŭ, că şirulŭ de bătae alŭ legiuniĭ romane era totdeuna neîntreruptŭ, ér Dr Ursilă a fostŭ cutezatŭ să dechere, că părerea aceea nu este îndreptăţită. Dar Ursilă nu s'a opritŭ aci, ci a cutezatŭ să susţină chiarŭ şi aceea, că în şirulŭ acela călărimea nu se posta totdeuna la aripĭ, şi că triariĭ une orĭ se mestecaŭ chiarŭ şi în începutulŭ lupteĭ. Asta ĭ-a fostŭ luĭ Spiridonŭ prea multŭ: elŭ se pune şi dechéră, că aşa ceva póte susţiné numaĭ ignoranţa cea maĭ crassă. Şi s'a încinsŭ între ceĭ doĭ filologĭ o luptă maĭ înfocată ca a Romanilorŭ şi Punilorŭ.

„Ce, să-mĭ facĭ mie ruşinea asta? Să te adresezĭ către Ursilă?“

„O facŭ, Spiridóne, o facŭ, şi închipuesce-ţĭ bucuria luĭ Ursilă!“ dicŭ eŭ luându-mĭ pălăria şi bastonulŭ.

„Rĕutăciosule! Si-mĭ închipuiam, că-mĭ eştĭ prietinŭ adevĕratŭ.“

„Te rogŭ, Spiridóne, dă-ĭ băĕtuluĭ călăria!“ dicŭ eŭ cu mâna pre vervĕlŭ.

Ergo stă o clipită nesciindŭ, ce să facă. După o luptă grea dice în sfârşitŭ:

„Fie dar, pentru că mĕ rogĭ tu. Dar ţĭ-o spunŭ, mişelule, —“

„Calulŭ meŭ, mamă, calulŭ meŭ!“ strigă băĕtulŭ, sare cu bucurie din unghiŭ şi alérgă la mamă-sa. „Ér capĕtŭ calulŭ!“ Şi începe să o tragă de haĭnă, ca să vină să-ĭ dea calulŭ.

„Acum suntemŭ numaĭ noĭ de noĭ, Spiridóne. Nu mĭ-o lua în nume de rĕŭ, dar eştĭ unŭ măgariŭ!“

„Ce te pricepĭ tu la lucrurĭ de astea? Tu scrĭĭ novele şi într'însele ţĭ poţĭ dresá ómenĭĭ aşa, precum aĭ lipsă de eĭ; dar de crescerea pruncilorŭ tĕĭ nu te îngrijescĭ. Studiézá psichologie, ca să cunoscĭ viaţa psichică a pruncilorŭ tĕĭ!“

„Dómne feresce-mĕ de o năroclie ca asta!“ ĭi replicŭ eŭ, în vreme ce trecemŭ în bibliotecă. „Dar ce felŭ de şolobóctĕre aĭ aci pre masa de scrisŭ?“

„Numaĭ aruncă-ţĭ privirea în ele şi te veĭ convinge de zelulŭ, cu care mĕ silescŭ a-mĭ împlini datorinţele pariuţescĭ.“

Punŭ mâna pre nimerite pre o carte maĭ câtŭ palma de grósă şi cetescŭ: „Desvoltarea conceptuluĭ frumosuluĭ în sufletulŭ pruncului, de Dr. Macarie Buhă.“ Cercŭ maĭ departe şi maĭ aflu „Momentele prime ale

bătută și făcută imposibilă pre tóte căile, și însoțită de blăstemulă tuturorŭ fiilorŭ adevĕrați ai bisericeĭ și națiuniĭ.

Acestea suntŭ destule motive, pentru ca pre orĭ care preotŭ alŭ bisericeĭ nóstre să-lŭ înduplece a nu se aședa pre tronulŭ gloriosilorŭ nostri archiereĭ fără a fi fostŭ chematŭ la acéstă demnitate de votulŭ cleruluĭ nostru.

Ér dacă cineva ar fi îndemnatŭ chiar și din partea capuluĭ statuluĭ, să primésca demnitatea de Mitropolitŭ fără de alegere, elŭ este datorŭ să rĕspundă cu Conciliulŭ Tridentinŭ: „Principiĭ lumeseĭ trebue să se considere de protectorĭ aĭ bisericeĭ în înțelesulŭ acela, că *cele ce suntŭ de dreptŭ bisericescŭ*, să le venereze cu sânțenie ca pre nisce porunci ale luĭ Dumnedeŭ.“ [1]) Însă dreptulŭ bisericeĭ nóstre pretinde, ca Mitropolitulŭ să fie alesŭ din partea cleruluĭ. Prin urmare și Monarchulŭ este datorŭ a se supune acestuĭ dreptŭ și să-lŭ venereze ca pre o poruncă a luĭ Dumnedeŭ manifestată prin decretele sinódelorŭ nóstre.

Dar va dice cineva, că nu se póte omulŭ opune voiĭ celorŭ dela putere, așa că dacă aceștia cerŭ dela elŭ, să primésca demnitatea mitropolitană prin denumire, trebue să se supună.

Așa vorbescŭ numaĭ lașiĭ și trădătoriĭ sânteĭ biserice, nu însă și adevăraților apĕrătoriĭ aĭ drepturilorŭ eĭ.

Chiar și în fața regilorŭ trebue să ne apĕrămŭ drepturile nóstre așa, precum aŭ făcutŭ sânțiĭ Părinți.

Cândŭ observămŭ, că ceĭ dela putere vreŭ să calce legile bisericeĭ nóstre, trebue să imităm pre sântulŭ Leonŭ Marele, care astfelŭ se esprimă: „Debes incunctanter advertere, regiam potestatem tibi non solum ad mundi reginem, sed maxime ad Ecclesiae praesidium esse collatam, ut ausus nefarios comprimendo, et quae bene sunt statuta defendas, et veram pacem his, quae sunt turbata, restituas.“ [1]) Va să dică, celŭ ce ar fi espusŭ ademenirilorŭ, ca să primésca demnitatea mitropolitană cu sacrificarea dreptuluĭ de alegere, trebue să rĕspundă și regeluĭ, că cele ce suntŭ bine stabilite, cum este stabilită și dreptulŭ nostru de alegere, regele este datorŭ să le apere, ér acelea, ce ni-le-ar fi luatŭ până acuma contrariĭ nostri, elŭ să ni-le restituéscă și astfelŭ să restabilésca liniștea și pacea nóstră.

În casŭ cândŭ regele ar rĕspunde, că elŭ este *judecătorŭ* în acéstă causă, trebue să rĕspundă fiesce care preotŭ adevĕratŭ așa, cum a rĕspunsŭ Lucifer Calaritanulŭ cătră împĕratulŭ Constanțiŭ: „Sed dicis isto in loco (Deut. XVII 9) Deo devotissimus Moyses, quomodo Sacerdotum fecit mentionem, sic et Judicis. *Proba te super nos factum judicem; proba ad hoc te constitutum imperatorem, ut nos armis tuis ad omnem implendam voluntatem amici tui Diaboli perduceres. Cum probare non possis, quia praeceptum sit tibi non solum non dominari Episcopis, sed et ita eorum obedire statutis, ut si subvertere eorum decreta tentaveris, morte mori jussus sis, quomodo dicere poteris, judicare te posse de Episcopis, quibus nisi obedieris, jam quantum apud Deum, mortis poena fueris mulctatus.*“ [2])

Conformŭ învĕțatureĭ sânțilorŭ părinți regiĭ suntŭ datorĭ să apere drepturile sânteĭ biserice, ér nu să le surpe, și în casŭ cândŭ eĭ nu ar voi să-și împlinéscă acéstă datorință, datorĭ suntemŭ noĭ preoții să împedecămŭ usurparea drepturilorŭ cu orĭ ce prețŭ, chiar și cu mórte de martirĭ.

Sperămŭ, că Coróna va sci apreția și în casulŭ de față atributulŭ sĕŭ de Rege apostolicŭ și va purcede așa, precum pretinde binele bisericeĭ. Dar cu tóte acestea constatămŭ, că timpurile suntŭ grele.

Poporulŭ românŭ, agitatŭ și preocupatŭ astădĭ în prima linie de revindicarea drepturilorŭ sale politice, se cutrieră, de câte orĭ vede fie pre guvernŭ, fie pre vre-unŭ Românŭ făcêndŭ vre-unŭ pașŭ, care s'ar părè îndreptatŭ în contra libertățiĭ nóstre naționale.

Denumirea și primirea denumiriĭ de Mitropolitŭ fără de alegere ar fi considerată de tótă suflarea românéscă ca unŭ noŭ atacŭ îndreptatŭ în contra esistinței și libertățiĭ nóstre naționale, și îndată ce poporulŭ nostru ar veni la convingerea, eă biserica nóstră se póte folosi ca armă în contra drepturilorŭ nóstre naționale, inima luĭ s'ar înstrăina de cătră acea biserică. Cine însă ar puté prevedé urmările acesteĭ înstrăinări? Saŭ cine prevĕdêndu-le nu s'ar cutremurà și nu ar face totŭ ce este cu putință, ca să le împedece?

De aceea dicemŭ tuturorŭ preoților români, și maĭ vîrtosŭ acelora, carĭ aspiră la demnitatea de Mitropolitŭ: Grijiți, să nu se verifice prin voĭ înfricoșatele cuvinte: Perirea ta din tine, Israile!

---

[1]) Sess. 25 c. 20 de Reform.

[1]) S. Leo M. ad Leonem Aug. ep. 125 alias 75.
[2]) Lucifer Calarit. libr. I. pro Athanasio ad Constantium imperat.

Rĕsbolŭ diplomaticŭ. — Între România și Grecia s'a declaratŭ rĕsboiŭ diplomaticŭ. Amîndouĕ guvernele și-aŭ rechematŭ representanții și aŭ suspendatŭ activitatea consulilorŭ sĕĭ. Grecia este, care a credutŭ de bine a luà mĕsura acésta din causa procedureĭ observate de guvernulŭ românescŭ în afacerea moșteniriĭ Zappa.

Ér după „Timpulŭ“ în puține cuvinte cestiunea, care a datŭ locŭ la acestŭ incidentŭ.

Unŭ grecŭ bogatŭ stabilitŭ în România cu numele Vanghelie Zappa móre acum câțiva anĭ și lasă usufructulŭ averiĭ sale nepotuluĭ sĕŭ Constantinŭ Zappa cu obligațiunea de a transmite după mórtea sa tótă averea uneĭ

---

educăriĭ omuluĭ“, „Manualŭ pentru educarea fetelorŭ, de Dr Sofroniŭ Ĭepure inspectorŭ de școle“, „Esprerințe pedagogice, culese în institutulŭ meŭ de crescere, de Dr Ioanŭ Alunŭ, directorŭ, decoratŭ cu medalia cea mare pentru artă și sciință“, „Gimnastica celorŭ vechĭ“, „Tinĕrulŭ Spartanŭ“, „Igienică pentru instructorĭ și școlă“. Într'o grămadă mare de cărți și broșure aflu totŭ felulŭ de inscripțiĭ, carĭ une orĭ mĕ facŭ, de isbucnescŭ în hohotŭ. Aflu aci totŭ, ce stă órecum în legătură cu școla și cu crescerea: nutrirea, îmbrăcămintea, mișcarea, locuința, localulŭ de școlă, lungimea timpuluĭ de instrucție, scaunele de școlă, manualele de școlă, pedepsele școlariloră, obĭectele de învățămîntŭ, cultura socială, jocurĭ, scopulŭ educăriĭ, cu unŭ cuvîntŭ totŭ ce stă în raportŭ nemijlocitŭ orĭ mijlocitŭ cu pedagogia. Mĕ cuprinde o compătimire nespusŭ de mare de prietinulŭ meŭ Ergo.

„Sermane,“ ĭi dicŭ, „și acestea tóte le-aĭ studiatŭ?“

„Nu numaĭ atâta,“ dice Spiridonŭ, „ci din tóte acestea am scosŭ esența și am propus'o soțieĭ mele în fiesce care diminĕță.“

„Sermană muĭere,“ dicŭ eŭ cuprinsŭ de spaimă. „A mea s'ar fi mulțămitŭ de atâta învățătură. Spiridóne, prietine, bucură-te și te veselesce, tu n'aĭ numaĭ o muĭere cu răbdare, ci și o muĭere cuminte!“

„Da, da, îmĭ puteam închipui, că-l veĭ ține parte. Tu aĭ fostŭ pururea superficialŭ. Într'a opta eraĭ celŭ maĭ de pre urmă și aĭ trecutŭ, precum trece cânele prin apă. Cândŭ aĭ ĭesitŭ dincolo, te-aĭ scuturatŭ — firesce că în chipulŭ acesta nu se póte aștepta, ca tu să te ocupĭ de cestiunĭ seriése cu temeĭnicie sciințifică.“

„Este una dintre părțile cele maĭ bune și maĭ amabile ale caractĕruluĭ tĕŭ, prietine Ergo, că tu cunoscêndŭ în de ajunsŭ debilitatea mea sciințifică nu aștepțĭ, ca ea să facă minunĭ.“

„Așĭ vre să sciŭ, ce ți-a făcutŭ sciința, de ți este așa dragă?“ întrebă Ergo cu sarcasmŭ.

„Întrébă pre ceĭ ce aveaŭ să mĕ îndópe cu ea,“ ĭi dicŭ eŭ.

„Așa dar profesoriĭ tĕĭ din gimnasiŭ pórtă vina? Nu-ți este rușine a rĕsplăti cu atâta nerecunoscință acelorŭ bărbați, cărora le datorescĭ puținica ta sciință? Și dacă ți-aĭ încorda câtu-și de câtŭ facultatea memorieĭ, ți-aĭ aduce dóră aminte, cum te siliaĭ din rĕsputerĭ a le amărî órele, în carĭ eĭ voiaŭ să-ți facă atâta bine!“

„Ferésca-mĕ Dumnedeŭ, ca de bărbațiĭ aceia zeloșĭ, carĭ acum mare parte odihnescŭ deja în mormîntŭ, să-mĭ aducŭ aminte, fără ca să mĕ cuprindă simțemîntulŭ recunoscințeĭ celeĭ maĭ sincere. Dar noĭ nu ne-amŭ priceputŭ unulŭ pre altulŭ, și de aceea m'aŭ nĕcăjitŭ ei atâta pre mine și eŭ pre eĭ. Ne-amŭ amărîtŭ împrumutatŭ dilele, asta o recunoscŭ, și urmarea a fostŭ, că eŭ am învățatŭ numaĭ a treia parte din ceea ce așĭ fi pututŭ învăța, și eĭ priviaŭ la mine cu nisce ochĭ, din carĭ puteam ceti proverbiulŭ, că din câne nu facĭ slănină. Eĭ și-aŭ fostŭ câștigatŭ comorĭ de cunoscințe pedagogice și-și dădeaŭ totă silința să facă omŭ diu mine, și tóte aŭ fostŭ mazĕre pre părete. Dacă cercá óre cine prin protocólele din cancelaria gimnasiuluĭ, putea aflá, că eŭ eram în purtare celŭ maĭ rĕŭ și în progresŭ celŭ maĭ leneșŭ.“

„Scĭĭ ce, frate? Nu voiŭ să-ți laudŭ aniĭ gimnasialĭ, — conscința nu m'ar lăsa, să o facŭ acésta, — dar totuși n'aĭ să te facĭ maĭ rĕŭ de cum eraĭ. Asta nu este de lipsă.“

„A fostŭ chiarŭ așa, precum îți spunŭ, și n'aĭ lipsă să mândrescĭ lucrulŭ. Calculiĭ aceia mĕ înfierară întocmaĭ precum meritam, și încă și astădĭ mulțămescŭ luĭ Dumnedeŭ, că mĭ-a datŭ atâta putere de resistință, de am pututŭ desvoltà destulă reacțiune față cu ceea ce pretindeaŭ pre atuncia dela unŭ școlariŭ bunŭ. Școlariĭ ceĭ bunĭ din clasa nóstră, sermaniĭ de eĭ, toțĭ aŭ muritŭ orĭ s'aŭ stricatŭ; căcĭ ție, frate, îți facŭ onórea de a te numĕrà între ceĭ rĕĭ.“

„Eĭ, frate Nichifore, meritŭ óre atâta onóre? Poțĭ să fiĭ făcutŭ totă felulŭ de fapte viteze și pentru aceea totuși să fiĭ iubitŭ sciința.“

„Tu póte că o iubiaĭ, dar eŭ nu mĕ puteam îndrăgi de ea. Eŭ pretindeam și

instituțiuni culturale din Grecia. Acum câteva luni móre și Constantinu Zappa, și se nasce cestiunea puneriĭ în esecuțiune a testamentului primitivu.

Cestiunile de dreptu, carĭ se puneau, erau următórele:

„Póte fi valabilu unu testamentu, prin care se institue ca moștenitóre a uneĭ averĭ imobile rurale pre pământulu Românieĭ o persónă morală nerecunoscută de statulu românu?“

„Persóna morală, anume societatea grecéscă *Olympia,* are ea óre capacitatea juridică de a moșteni, adecă: avea ea vre-o ființă la epoca morțiĭ testatorului primitivu saŭ a fostu creată în urmă în vederea acestuĭ testamentu?“

Precum se vede, cestiunea nu este o simplă moștenire, ci o contraversă juridică, a căreĭ resolvare póte să cadă numaĭ în competința tribunalelorŭ țereĭ, cu atâtu maĭ virtosu, că testamentulu a fostu atacatu și de unu șiru de moștenitorĭ colateralĭ.

Este deci lămuritu, că guvernulu românescu a fostu datoru a lăsá deciderea afaceriĭ în grija tribunalelorŭ. Guvernulu grecescu însă pretindea transpunerea afaceriĭ pre terenu diplomaticu.

Guvernulu românescu n'a pututu primi propunerea grecéscă, și așa guvernulu din Atena a întreruptu relațiunile diplomatice cu România.

Vede orĭ cine din cele desfășurate, că dreptatea se află pre partea Românieĭ, și că guvernulu grecescu a datu numaĭ o dovadă de nematuritate politică, rumpêndu relațiile diplomatice cu România.

Simpatiile Europeĭ suntu pre partea guvernuluĭ românu, care cu atâta demnitate scie representá interesele țereĭ.

Clericiĭ românĭ din Budapesta. — În numerulu trecutu alu „Uniriĭ“ amu reprodusu celea ce le scrie fóea clericală „Magyar Állam“ despre clericiĭ nostri din seminariulu centralu de Budapesta. De astă dată facemu unele observărĭ totu numaĭ „în interesulu adevěruluĭ și alu adevěratuluĭ patriotismu“.

Înainte de tóte trebue să relevămu unele afirmărĭ false de ale foiĭ pestane, carĭ póte că vorŭ fi numaĭ resultatulu necunoscinței de causă.

Nu este adevěratu, că guvernulu cultelorŭ a aședatu dóuĕdecĭ și cinci de tinerĭ greco-catolicĭ în institutulu clericalu centralu din Budapesta. Locurile acestea fundaționale — fie disu în trécătu, nu *25,* ci numaĭ *23,* dintre carĭ *15* pentru românĭ, aŭ fossu aședate în Seminariulu închinatu Sânteĭ Barbare din Viena înainte de era constituțională ungară și de acolo aŭ fostu transpuse la Pesta, de sigurŭ nu cu intenția de a oferí tinerilorŭ românĭ o maĭ bună creșcere clericală.

Nu e adevěratu maĭ departe, că tinerilorŭ clericĭ din Budapesta s'a concesu câștigarea uneĭ bibliotece proprieĭ. Biblioteca aceea este adusă totu din Viena și prin urmare esistința sa nu și-o mulțămesce bunăvoințeĭ superiorității din Seminariulu pestanu.

Ce atinge cetirea foilorŭ românescĭ, adevěrulu este, că *tóte* foile românescĭ aŭ fostu eschise din Seminariu, neescepționându-se nicĭ „Unirea“. Cetirea acesteĭ din urmă foĭ s'a concesu numaĭ după ce superioritatea a aflatu, că fóea acésta are caracteru bisericescu. Dela cine a primitu superioritatea informațiunea acésta, noĭ nu scimu. Numaĭ atâta putemu să declarămu, că Ordinariatulu mitropolitanu din Blașiu n'a fostu consultatu în afacerea acésta.

Ce este dar adevěratu din cele susținute de „Magyar Állam“ „în interesulu adevěruluĭ“?

Că tinerii clericĭ românĭ „trăescu în frecărĭ neîncetate cu ascultătoriĭ magiarĭ de teologie“. Vina însă nu o aŭ tinerii nostri. Vina o pórtă „ascultătoriĭ magiarĭ de teologie“ și superiorii seminariuluĭ, carĭ aspirându la preoție și preoțiĭ fiindu îșĭ uită, că religiunea catolică oprescе ura de rasă și șovinismulu.

Este maĭ încolo adevěratu, că clericiĭ românĭ suntu „saturațiĭ de aspirațiĭ naționale românescĭ“. Onóre lorŭ. Dacă asta în ochiĭ domniloru dela „M. Á.“ este pĕcatu, în ochiĭ nostri este vîrtute. Vaĭ de clericulu românu, ce n'ar fi așa.

Care este dar din tóte aceste morala?

Primimu propunerea domniloru dela „M. Á.“ Ar fi fórte bine, dacă clericiĭ nostri din Pesta s'ar' puté crește în diecesele lorŭ. Ar scăpá celu puținu de șicane netrebnice, și de sigurŭ nici în spiritu clericalu nici în sciință nu multă perdere ar suferi.

„Magyar Állam“ să ne pună la dispositie stipendiile. Noĭ îĭ vomu fi pururea recunoscĕtorĭ.

Unu scandalu nemaĭpomenitu.

Parlamentulu țereĭ a fostu o săptĕmână întrĕgă unu obĭectu de rîsu. O simplă reuniune l'a purtatu de nasu. Și de nasu a fostu purtatu și guvernulu și armata comună a monarchieĭ.

Reuniunea regnicolară a honvedilorŭ a ridicatu în Buda unu monumentu întru onórea honvedilorŭ căduți la an. 1849 cu ocasiunea asaltuluĭ cetățiĭ Buda. Presidiulu reuniuniĭ invită la desvĕlire parlamentului și armata comună. Armata comună *primesce învitarea, promite a depune o cunună* și în schimbu cere încoronarea monumentului lui Hentzi din partea honvedilorŭ. Idea măréță, împăcarea plănuită între armată și Unguri deplină. *Dinastia și armata recunoscu îndreptățirea revoluțiuniĭ din 1848—49.*

Dar étă că învitarea reuniuniĭ sosesce și la parlamentu. Atâta a lipsitu opositieĭ. Națiunea magiară să încunune monumentulu unuĭ gĕneralu austriacu, care a luptatu sub stindardele *„caseĭ de Habsburg“!* Nicĭ odată. Maĭ bine mórte, decâtu o asemenea rușine și umilire!

O săptĕmână curge lupta cea maĭ înverșunată în parlamentu.

Și la adecă?

Comitetulu centralu alu reuniuniĭ honvedilorŭ, conchematu de presidiu pentru a luá la cunoscință programulu statoritu de presidiu, decide amânarea serbăriĭ de desvĕlire și așternerea programuluĭ la adunarea generală estraordinară a reuniuniĭ.

Poftimu blamu!

Guvernulu, armata comună, parlamentulu, presa, întrĕga opiniune publică se ocupă de

---

dela sciință, ca ea să mi-se oferéscă așa, precum o potu primi în lăuntrulu meu. Sciința, careă o învĕțu, eu vreu să o și vedu, eu voiu să o pricepu, ea trebue să se facă însușirea mea, altmintrea nu-mi este de nicĭ o trébă. Teoria de pre partea mea pună temeiulu, dacă așa îĭ place, dar tóte cele ce întrecu, trebue să mérgă mână în mână cu viața. Dacă nu e așa, atuncĭ îmi ajunge să sciu, unde, în care carte le potu afla, cându am lipsă de ele. Maĭ aduci-ți aminte de prelegerile filosofice, cu carĭ ne scotea din sărite fratele rectoruluĭ, cându eramu într'a șeptea?“

„De ce întrebĭ? Dóră dintr'însele aĭ suptă ura față cu filosofia?“

„Aĭ dreptate. Aŭ trecutu maĭ bine de dóuĕ decĭ de anĭ de atuncia și încă și astădi urescu nu pre profesorulu acela, — erá omulu luĭ Dumnedeu fie ĭertatu, că trăesce și astădi, — ci urescu filosofia.“

„Filosofia firesce că e unu antidotu amaru în contra idealismuluĭ, precum îlu vĕdescĭ tu în novelele tale. Am cetitu și eu dintr'însele.“

„Prea multă ónóre pentru idealismulu meu,“ dicu eu plecându-mĕ. „Dar ceea ce vreu să dicu, nu este glumă. Parcă acum audu pre profesorulă acela, cum dice: — Antropologia ca somatologie se cuprinde cu trupulu omenescu, éră ca psichologie cu sufletulu omenescu. — Și după ce luarămu spre sciință împărțirea asta, începu să ne descrie tote părțile trupuluĭ omenescu numindu-le pre nume, unguresce, latinesce și grecesce, după positie, fire, compositie chimică și organică, ce érăși se putea întîmpla numaĭ cu cuvinte unguescĭ, latinescĭ și grecescĭ, precum și cu formule algebraice, și maĭ pre urmă ne lăsă pre fiesce care, să ne formămu despre structura trupuluĭ omenescu conceptulu acela, care ne plăcea. Deja atuncia am observatu eu cu mintea mea, — mișcă din capu, câtu îți place, minte pentru aceea totuși am, — am observatu cu mintea mea, că tótă erudiția luĭ nu contradice faptuluĭ, că piciórele omuluĭ umblă pre pământu, éră capulu stă de-asupra trupuluĭ. Dar asta o sciusem deja maĭ înainte de ce așĭ fi auditu prelecțiunile luĭ. Cunoscință somatologică limpede mĭ-am câștigatu numaĭ maĭ târdiu, cându am ajunsu și eu să ucidu întâia dată unu porcu. Atuncĭ măcelariulu într'o jumătate de óră m'a învățatu maĭ multă somatologie, decâtu profesorulu nostru într'o jumătate de anu.“

„Te-aĭ prea supĕratu pre elu. Și în sfârșitu totu tu porți vina, dacă n'aĭ învățatu somatologia în școlă.“

„Se póte. Dar acum spune-mĭ, ce aĭ învățatu tu din grămada asta de cărți pedagogice?“

„Dintr'însele am scosu temeiulu pre care se póte zidi o educare bună.“

„Și pre temeiulu acela ți-aĭ crescutu pruncii?“

„Vedĭ, chiaru ăsta-mi e năcasulu,“ dice Ergo. „Anĭ aŭ trecutu, de cându țiu soțieĭ mele dilnicu prelegerĭ pedagogice, și astădi vine de-mi mărturisesce, că ea n'a priceputu nimica din — lucrurĭ șuchiate le-a numitu șuchiata de ea!“

„Și tu până adi n'aĭ băgatu de samă, că ea nu-ți pricepea prelegerile?“

„De unde să bagu de samă, cându ea le asculta cu atâta atențiune?“

Eu nu mĕ potu ține de rîsu. Ergo cască nisce ochĭ uimiți și face o față, carea-mĭ spune, că se îndoesce de întregitatea mințiĭ mele.

„Asta e o istorie fórte șodă,“ dicu eu, după ce m'am săturatu de rîsu. „Tu estĭ fericitulu proprietariu alu unuĭ metodu infalibilu de educare, și metodulu acesta avea să producă nesmintitu unu resultatu, și resultatulu acesta tu-lu prevedeaĭ cu ochiĭ sufletescĭ, éră soție-ta nu pune unu baraboiu pre tótă erudițiunea ta și-și crește pruncii fără de nicĭ unu manualu, și Mărióra ta împlinesce dece anĭ, fără ca tu să observĭ vre o deosebire între resultatulu, ce-lu așteptaĭ dela aplicarea metoduluĭ tĕu de educare, și între resultatulu metoduluĭ de educațiune, care-lu urmăresce soție-ta. Nu-ți vine și ție să rîdi?“ Și ĕră începu a rîde.

(Va urmá.)

o cestiune, care *nici comitetulŭ centralŭ. alŭ uneĭ reuniuni particulare* nu l'a fixatŭ încă definitivŭ.

Asta într'adevĕrŭ este culmea frivolităţiĭ. Blamŭ ca acesta nu credemŭ sĕ fi suferitŭ cândva unŭ statŭ constituţională.

Étă fructele şovinismuluĭ. Ar trebuí sĕ ne bucurămŭ, dar ne este ruşine pentru ţéra, a cărei fiĭ suntemŭ şi noĭ, şi ne este ruşine maĭ virtosŭ pentru armată, care a trebuitŭ sĕ sufere umilirea acésta crâncenă.

Firesce că afacerea acésta nu va rĕmâné fără efectŭ. După o asemenea derută se svonesce mereŭ, că ministerulŭ va trebuí sĕ-şi dea dimisiunea.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În delegaţiunea ungară Ugron Gábor se tângue, că şi ministrulŭ *comunŭ* de esterne influinţézĕ în folosirea dreptuluĭ de patronatŭ alŭ regeluĭ apostolicŭ alŭ Ungarieĭ. După ce ministrulŭ de esterne contele Kálnoky nu poşede limba magiară, luĭ Ugron ĭ-a rĕspunsŭ în numele dînsuluĭ contele Czíráky Béla, şefŭ de secţiune în ministeriulŭ de esterne, declarându, că ministruluĭ de esterne nicĭ prin minte nu-ĭ trece a se amestecá în lucrurĭ, ce trecŭ preste competinţa luĭ, ci se mulţămesce a figurá ca mijlocitoriŭ pre cale diplomatică, cându este de lipsă, cum ar fi p. es. la denumirile de episcopi. Dar şi în atarĭ casurĭ purcede pre basa îndrumărilorŭ primite dela guvernulŭ ungurescŭ. S'ar puté pune întrebarea, că după ce dreptulŭ de patronatŭ este unŭ dreptŭ personalŭ alŭ regeluĭ apostolicŭ, pre ce basă influinţézĕ guvernulŭ ungurescŭ în eserciarea luĭ?

Roma.

Sânţia Sa Leonŭ XIII din incidentulŭ aniversărieĭ a 1300-a a încreştinărieĭ Angliei, care se va serbá în Februariŭ 1897, a trimisŭ episcopuluĭ de Northampton o epistolă. În epistolă îndémnă Sânţia Sa pre poporulŭ englezŭ, ca sĕ perpetueze memoria încreştinărieĭ prin ridicarea uneĭ biserice pompóse în satulŭ Slough, unde se află de presente numaĭ o capelă în onórea sântuluĭ Etelbert, regele de Kent, care rumpêndŭ cu superstiţiunile strămoşescĭ a favorisatŭ predicarea Evangeliuluĭ şi încreştinarea poporuluĭ sĕŭ.

Se vorbesce, că în celŭ maĭ de aprópe consistoriŭ vorŭ primí purpura de cardinalĭ Msgr. Aug. Egger, episcopulŭ de St.-Gallen în Helveţia, şi primatele Ungarieĭ Claudiŭ Vaszary.

Spania.

La Congresulŭ catolicilorŭ întrunitŭ în 18 a l. c. la Sevilla aŭ luatŭ parte 23 episcopĭ diecesanĭ, 500 de preoţĭ şi preste 5000 de mirenĭ. Congresulŭ l'a deschisŭ prin o vorbire elocintă archiepiscopulŭ de Sevilla. În congresŭ s'a primitŭ proiectulŭ de resoluţiune despre redobândirea domnieĭ lumescĭ a Pontificeluĭ. Totŭ în acestŭ congresŭ s'a sulevatŭ idea de a se înfiinţá o asociare internaţională cu devisa „*pro Pontifice et pro Ecclesia*“ pentru recâştigarea libertăţiĭ pre sama S. Părinte şi a bisericeĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Delegaţiunea ungară şi-a ţinutŭ şedinţa de închiere Joĭ după amédĭ. Reformele şi creditele cerute de ministriĭ comunĭ şi de astă dată aŭ fostŭ votate tóte.

Ambasadoruluĭ austro-ungarŭ la Berlin contele Emericŭ Széchenyi şi-a datŭ dimisiunea. În loculuĭ luĭ este numitŭ ministruluĭ ungarŭ de lângă persóna Maiestăţiĭ Sale, Ladislaŭ Szögyény-Marich, care îşĭ va ocupá nouluĭ postŭ probabilŭ în luna viitóre.

Turcia.

Precum se anunţă din Constantinopolŭ, Sultanuluĭ a primitŭ în audiinţă pre ambasadoruluĭ rusescŭ Nedilov. Acesta a insistatŭ, ca Pórta sĕ rĕspundă la cunoscuta notă ruséscă, şi de noŭ a esprimatŭ regretele ţaruluĭ pentru primirea, ce s'a făcutŭ luĭ Stambulov în Constantinopolŭ. Sultanulŭ a rĕspunsŭ, că nu a voitŭ a vătĕma sentimentele ţaruluĭ şi va respecta dispusĕţiunile congresuluĭ de Berlin. Speréză sultanulŭ, că reformele referitóre la Armenĭ vorŭ intrá în vigóre fără turburărĭ.

În privinţa nouluĭ tractatŭ comercialŭ, ce este a se închia între Turcia şi Rusia, acéstă din urmă poftesce, ca bastimentele rusescĭ sĕ pótă trece libĕrŭ prin Dardanele, Pórta însă fiindŭ sprijinită de Anglia nu voesce a satisface dorinţeĭ rusescĭ.

Sêrbia.

În sĕptĕmâna trecută s'a ţinutŭ unŭ consiliŭ de ministri sub presidiulŭ regentéluĭ Ristici. După terminarea agendelorŭ a întrebatŭ ministrulŭ preşedinte Avacumovicĭ pre Ristici, dacă este adevĕratŭ, că guvernulŭ nu ar poşedé încrederea regenţeĭ, şi că acésta ar voí érăşĭ unŭ ministeriŭ radicalŭ, precum circulă faĭma. Ristici a declaratŭ, că guvernulŭ liberalŭ se bucură de încrederea deplină a regenţeĭ. În cercurĭ bine informate se crede, că scupcina va fi disolvată în Decembre.

Corespondinţe.

Sibiŭ, 21 Octobre 1892.

Multŭ Stimate Domnule Redactorŭ!

La 11 a luneĭ curente s'a ţinutŭ aci sinodulă protopopescŭ de tómnă, despre decursulŭ căruia îmĭ ieaŭ voe a Vĕ face următórele împărtăşirĭ:

Fiindŭ sinodulŭ acesta celŭ dintâiŭ după mórtea neuitatuluĭ şi mareluĭ nostru Archipăstorŭ Dr. Ioanŭ Vancea, carele prin faptele şi virtuţile sale neperitóre a sciutŭ sĕ-şĭ ridice în inima cleruluĭ şi poporuluĭ nostru unŭ monumentŭ maĭ durabilŭ decâtŭ muntele de granitŭ, preoţimea tractuală a ţinutŭ sĕ-şĭ împlinéscă o sântă datorie de pietate faţă cu memoria celuĭ maĭ popularŭ şi maĭ iubitŭ părinte sufletescŭ alŭ sĕŭ, a cărui mórte neaşteptată a produsŭ cea maĭ adâncă şi maĭ generală consternaţiune nu numaĭ între fiiĭ credincioşĭ aĭ bisericeĭ nóstre acum vĕduvite, ci şi între toţĭ fiiĭ poporuluĭ românŭ, participându la celebrarea unuĭ părăstasŭ pentru odihna sufletuluĭ acestuĭ vredniculŭ urmaşŭ alŭ marilorŭ nostri archierei de odinióră. Părăstasulŭ s'a celebratŭ de preaonoratulŭ şefŭ tractualŭ dlŭ Ioanŭ V. Rusŭ cu asistenţa preoţilorŭ Dionisiŭ Aronŭ, preotŭ în Gurarĭuluĭ şi notarŭ tractualŭ, şi Nicolaŭ Toganŭ, cooperatorŭ parochialŭ în Sibiŭ. Afară de preoţimea tractuală aŭ maĭ participatŭ la acestŭ actŭ de pietate şi învĕţătoriĭ nostri din tractulŭ şi respective comitatulŭ Sibiuluĭ, carĭ aŭ fostŭ conchemaţĭ totŭ pre aceea-şĭ dĭ la adunarea constituantă a reuniuniĭ învĕţătorilorŭ gr. cat. din comitatulŭ Sibiuluĭ. După finirea părăstasuluĭ dlŭ protopopŭ tractualŭ prin cuvinte potrivite a arĕtatŭ celorŭ presenţĭ, ce mare luptătorŭ a fostŭ regretatulŭ mitropolitŭ pre terenulŭ bisericescŭ şi scolasticŭ şi în generalŭ pre terenulŭ adevĕrateĭ culturĭ a sermanuluĭ nostru poporŭ, câte are de a-l mulţămí clerulŭ şi poporulŭ nostru acestuĭ lucĕfĕrŭ deja stinsŭ de pre orisonulŭ bisericeĭ nóstre, şi prin urmare câtŭ de mare este perderea, ce amŭ îndurat'o prin mórtea luĭ atâtŭ de neaşteptată. Jelea şi durerea se vedea adâncŭ imprimată pre faţa fiescĕruĭ participantă în urma acesteĭ cuvintărĭ.

Deschidêndu-se după aceea sinodulŭ protopopescŭ, acela s'a ocupatŭ cu diverse curenţiĭ, dintre carĭ amintescŭ efectarea taxeĭ pentru salarisarea revisoruluĭ archidiecesanŭ pre 1893, fondulŭ scolasticŭ tractualŭ, din care s'aŭ procuratŭ de astădată 130 de exemplare de Abcdare şi aŭ fostŭ împărţite gratuitŭ şcólelorŭ nóstre din tractŭ, şi altele. S'a pusŭ însă la ordina ţileĭ şi o cestiune de maĭ mare importanţă pentru proţimea tractuală, adecă cestiunea regulăriĭ şi respective ameliorăriĭ competinţelorŭ stolare, carĭ în multe parochiĭ de ale nóstre suntŭ curatŭ de batjocură. E destulŭ sĕ amintescŭ, că bunăóră în parochia Orlatuluĭ competinţele stolare pentru înmormîntarea unuĭ adultŭ nu trecŭ preste bagatelulŭ ridicolŭ de 80 cr. Cestiunea fiindŭ de natură fórte delicată şi avêndŭ a fi studiată din tóte punctele de vedere, nu s'a luatŭ nicĭ unŭ conclusŭ meritoriŭ, ci s'a decisŭ numaĭ, ca până la finea anuluĭ curentŭ fiesce care preotŭ sĕ substérnă unŭ conspectŭ detaiată despre competinţele stolare usitate până acum în parochia sa, descriindŭ totŭ odată tóte împrejurările şi dându-şĭ fiesce care părerea sa motivată. Conspectele respective rapórtele acestea vorŭ fi a se transpune apoĭ spre studiare uneĭ comisiunĭ, carea la proximulŭ sinodŭ de primăvară va avé sĕ vină cu propunerĭ bine chibzuite. În comisiunea respectivă aŭ fostŭ aleşĭ preoţiĭ: Petru Bradŭ din Orlatŭ, Dionisiŭ Aaronŭ din Gurarĭuluĭ, Teodorŭ Comanŭ din Vestemŭ, Paulŭ Popescu din Bórta şi Nicolaŭ Toganŭ din Sibiŭ.

Atâta despre sinodŭ.

Am însă deosĕbita mulţămire de a Vĕ puté raportá cu acéstă ocasiune şi despre o nóuă instituţiune intrată în viéţă la 11 Octobre a. c. aci la noĭ, înţelegŭ reuniunea învĕţătorilorŭ gr. cat. din comitatulŭ Sibiuluĭ. În ţiua amintită la 3 óre după amédĭ s'a ţinutŭ adecă adunarea constituantă a numiteĭ reuniunĭ, şi fie ţisŭ spre lauda învĕţătorilorŭ nostri atâtŭ dela şcólele confesionale, câtŭ şi dela şcólele reuniunii grăniţerescĭ din comitatulŭ şi respective protopopiatulŭ Sibiuluĭ, că domniĭ învĕţătorĭ afară de 2—3 escepţiunĭ aŭ fostŭ la înălţimea chemărilorŭ, căcĭ aŭ dovedităŭ unŭ viŭ interesŭ şi s'aŭ presentatŭ la adunare în numĕrŭ sur-

prindétorŭ de frumosŭ. Reuniunea avêndŭ deja statutele sale încuviinţate de înaltulŭ minister reg. ung. de culte şi instrucţiunea publică şi-a inauguratŭ activitatea sa în diua amintită constituindu-se definitivŭ. Biroulŭ reuniunii s'a compusŭ astfelŭ: Preşedinte Romulŭ Simu, învĕţătorŭ dirigentŭ la şcóla grăniţerésca în Orlatŭ; vicepreşedinte: Ioanŭ Dănilă, învĕţătorŭ dirigentŭ la şcóla grăniţerésca în Racoviţa; primŭ-secretarŭ: Dionisiŭ P. Decei, clericŭ abs. şi învĕţătorŭ la şcóla gr. cat. din Sibiŭ; secretarŭ alŭ II-lea Ioanŭ Popescu, învĕţătorŭ dirigentŭ la şcóla grăniţerésca din Vestemŭ; cassarŭ: Nicolaŭ Grancea, învĕţătorŭ la şcóla grăniţerésca din Orlatŭ; controlorŭ: Nicolaŭ Dolcanŭ, învĕţătorŭ la şcóla grăniţerésca din Vestemŭ, şi bibliotecarŭ: Traianŭ Şandru, învĕţătorŭ la şcóla gr. cat. din Şura-mică. Afară de aceştia aŭ mai fostŭ aleşi încă în comitetulŭ reuniunii următorii membri şi anume: On. Valeriŭ Florianŭ, preotŭ şi învĕţătorŭ la şcóla grăniţerésca din Racoviţa; dşóra Maria Simonca, învĕţătóre la şcóla graniţerésca din Orlatŭ; Basiliŭ Iteanŭ, învĕţătorŭ la şcóla gr. cat. din Hamba; Ioanŭ Vasilie, învĕţătorŭ la şcóla gr. cat. din Hosmanŭ, şi Aureliŭ Staicu, învĕţătorŭ la şcóla gr. cat. din Gurarîului.

Constatŭ din parte-mi, că conducerea reuniunii este depusă în mânile cele mai bune, şi nutrescŭ speranţa, că cei aleşi vorŭ justifica pre deplinŭ încrederea, ce o punemŭ cu toţii într'înşii; vorŭ nisui din tóte puterile, ca reuniunea să prospereze şi moralminte şi materialminte şi să devină o pepinieră de frăţéscă dragoste, de luminare şi de încurajare împrumutată întru împlinirea sublimuluĭ, dar greuluĭ oficiŭ de crescĕtorŭ alŭ tinereĭ nóstre generaţiuni, şi acésta o doresc cu atâtŭ mai vîrtosŭ, cu câtŭ că am şi eŭ satisfacţiunea de a fi contribuitŭ după modestele-mi puteri la înfiinţarea acesteĭ instituţiuni salutare, prin urmare prospĕrarea aceleia îmi zace şi mie tare la inimă.

Mai am o ferbinte dorinţă în acéstă privinţă şi anume: fraţii preoţi, cum şi toţi aceia, carii se află în serviţiulŭ causeĭ nóstre scolastice, să sprijinéscă şi ei după putinţă acéstă plăpândă şi tinĕră instituţiune, căci ea numai astfelŭ va puté aduce fructe îmbelşugate. Să lăpĕdămŭ indiferentismulŭ stricăciosŭ, să ne ajutămŭ împrumutatŭ, şi atunci şi Dumneḑeŭ ne va ajutá.

Primiţi multŭ stimate Domnule Redactorŭ espresiunea sinceruluĭ meŭ devotamentŭ.

x—y.

Replica şi Magharii.

Replica universitarilorŭ români din patrie a supĕratŭ rĕŭ pre compatrioţii nostri magiari. Suntŭ aprópe patru luni, de cândŭ a apărutŭ replica aceea, şi până acuma nimeni n'a pututŭ combate cuprinsulŭ eĭ. Cele ce scriŭ diarele în contra eĭ, nu suntŭ altceva decâtŭ nisce vorbe góle, carĭ nu însémnă alta decâtŭ mânie şi supĕrare. Sĕmnŭ că temeînicia celorŭ scrise în Replică este cu multŭ mai tare, decâtŭ ca să pótă fi slăbită macarŭ. Singurŭ numai Moldován Gergely s'a încumĕtatŭ să-i rĕspundă, dar şi elŭ a păţit'o.

Că nu potŭ să rĕstórne nici unŭ capitolŭ din cele publicate în Replică, s'aŭ pututŭ convinge şi fraţii magiari. Doveḑile, ce le aduce pentru sine, suntŭ acte publice scóse dela foruri publice, carĭ nu se potŭ rĕsturná.

Să tacă însă . . . nu-ĭ lasă psichologia. Ca să facă totuşi ceva, socotiră acum de curêndŭ, să traducă pre nemţesce cartea „Az oláh nyelv és nemzet megalakulása“ a „renumitului savantŭ“ Dr. Réthy László.

Lucrulŭ nu ne înspăimântă de locŭ. Traducă eĭ tóte cărţile lorŭ, ce tractézá despre noi, pre nemţesce, opiniunea publică nu vorŭ puté, să o schimbe, ea este informată de ajunsŭ şi temeînicŭ despre „liberalismulŭ“, cu care suntemŭ guvernaţi.

„Közérdek“ din Aiudŭ publică în afacerea acésta în numĕrulŭ sĕŭ din 16 Octobre unŭ apelŭ subscrisŭ de „Zarándy A. Gáspár“ din Budapesta.

Ĕtă ce se ḑice în apelulŭ acela între altele:

„Liga română din Bucuresci, presa română şi junimea olahă mobilisată în anii din urmă făcură totulŭ spre a atrage atenţiunea Europeĭ spre olahimea din Ungaria, îndreptându-se acuse mincinóse şi absurde asupra naţiuniĭ nóstre, căreia atâtŭ pre terenulŭ politicŭ, câtŭ şi pre celŭ culturalŭ îi potŭ fi datorĭ cu mulţămită.

„Grijea pentru cinstea numeluĭ naţiuniĭ adevĕratŭ că în rîndulŭ primŭ compete statuluĭ, dar pentru aceea suntŭ datorĭ şi patrioţii şi societatea să păşéscă în areną faţă cu duşmanii naţiuniĭ.

„În faţa uneĭ astfelŭ de datorinţe stămŭ acuma, cândŭ olahiĭ aŭ împrăştiatŭ în Europa apusană o mulţime de pamfleturĭ, vînându pre sama unorŭ scopurĭ ascunse şi necunoscute de societatea europénă succesuluĭ, de unélta căruia privescŭ eĭ a esploatá artificialŭ credulitatea străinătăţiĭ.

„Una dintre celea mai ponderóse probleme ale societăţiĭ magiare este a tractá cestiunea olahă nu prin plânsorĭ polemice, ci prin mijlócele serióse ale sciinţeĭ şi a se silĭ într'acolo, ca străinătatea să-şi câştige despre tótă starea cestiuniĭ o icónă curată şi adevĕrată şi cunoscinţă obiectivă din punctŭ de vedere istoricŭ, limbisticŭ, etnograficŭ şi culturalŭ.

„Dacă privimŭ până în sfârşitŭ prin marile literaturĭ străine, prin cea francesă, italiană, germană şi anglesă, ne bate la ochĭ, că o parte bună din în proporţiune mica literatură referitóre la olahime abia se deosĕbesce de starea literatureĭ naţionale olahe, carea — abia va mai fi de lipsă să o spunemŭ — adĭ nicĭ nu se póte considerá ca sciinţă. Afară de lucrările prea preţióse ale unuĭ Roesler, Tomaschek şi Miklosich scrise în obiectulŭ acesta nicĭ chiar în literatura germană nu se află ceva vredniciŭ de a se băgá în samă. Firea încurcată şi greutăţile cestiuniĭ, depărtarea speculaţiuniĭ, din carea eruditiĭ străinĭ potŭ ca să studieze olahimea: suntŭ factorĭ de aşa, câtŭ punŭ stavile unuĭ Jung, Kiepert, ba chiar şi mareluĭ Mommsen, ca să nu pótă vedé istoria olahimiĭ în adevĕrata-ĭ fire.

Despre literatura francesă abia potŭ ḑice ceva. În literatura francesă nu suntŭ fără numaĭ câteva cărţi şi studiĭ ieşite din pene, carĭ aŭ lucratŭ după isvórĕ olahe, orĭ a cărorŭ scriitorĭ suntŭ chiar olahĭ, şi acestea suntŭ totulŭ, din ce publiculŭ cultŭ îşĭ póte câştigá cunoscinţă despre cestiunea olahă, şi de carĭ călăuzitŭ îşĭ póte interpretá multele istoriĭ turbure, pre carĭ i-le presentézá escursiile (memorandele) apărute pre baniĭ ligeĭ bucurescene.

„Şi chiar acela este rĕulŭ celŭ mai mare, că eruditia străinătăţiĭ stăndŭ pre basele unorŭ doctrine învechite ajută şi ea tendenţele olahe. Lucrulŭ acesta trebue să-lŭ schimbămŭ.

„Înainte de tóte publiculŭ germanŭ ar fi acela, pre care ar trebuí să-lŭ facemŭ cunoscutŭ cu opulŭ seriosŭ şi cinstitŭ apărutŭ în obiectulŭ acesta în literatura ungurescă. Trebue să apară unŭ opŭ ungurescŭ escelentŭ, care singurŭ cuprinde în sine cestiunea olahă în tótă estensiunea eĭ, şi care singurŭ este acomodatŭ, ca să contrabalanţeze între Germani influinţa luĭ Jung şi Kiepert.

„Cartea membruluĭ academieĭ ungurescĭ de sciinţe Dr. Réthy László „Az oláh nyelv és nemzet megalakulása“, carea a apărutŭ în dóuĕ ediţiĭ, este unŭ astfelŭ de opŭ, care la timpulŭ sĕŭ a deşteptatŭ atenţiunea îndreptăţită a tuturora atâtŭ prin scrutările profunde, câtŭ şi prin puterea convingĕtóre a tractării, şi despre care s'aŭ pronunţatŭ în înţelesulŭ acesta şi scriitorĭ românĭ de cugetare mai independentă.“

Şi aşa mai departe! Apoĭ spune, că a intratŭ în tractative cu o firmă germană renumită, carea versiunea făcută „numaĭ din însufleţire pentru causă, fără de niciunŭ interesŭ materialŭ, ba chiar şi cu jertfă“, l-o va publicá, dacă îi va procurá 600 de prenumeranţi. Şi elŭ e în firmă convingere, că societatea ungurescă va folosí ocasiunea şi va face posibilă apariţia lucrării făcute cu o „jertfire nobilă“, „carea în sfârşitŭ va dîrîma cu desĕvârşire cetatea de aerŭ olahă zidită din o grămadă de minciuni“ (!!?).

Succesŭ bunŭ! **A.**

Însciinţare.

Aducemŭ de noŭ la cunoscinţa preastimaţilorŭ membri aĭ Reuniuniĭ femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ, că în înţelesulŭ §§-lorŭ 13 şi 14 din Statute adunarea generală ordinară a Reuniuniĭ e convocată pre Duminecă 30 Octobre st. n. a. c., imediată după S. Liturgie în sala de desemnŭ a gimnasiuluĭ din locŭ.

Sperămŭ, că atâtŭ preastimaţiĭ membrĭ, câtŭ şi alţi binevoitorĭ aĭ Reuniuniĭ nóstre se vorŭ presenta la adunare în numĕrŭ câtŭ se póte mai frumosŭ.

Programa adunăriĭ va fi: 1. Deschiderea adunăriĭ din partea presidiuluĭ. — 2. Raportulŭ generalŭ despre activitatea comitetuluĭ Reuniuniĭ dela ultima adunare generală până în presente. — 3. Esmiterea uneĭ comisiuni peptru esaminarea raportuluĭ şi a alteĭ comisiuni pentru înscrierea de membri noĭ. — 4. Raportulŭ comisiuniloru esmise. — 5. Eventuale propuneri. — 6. Disertaţiune. — 7. Închiderea adunăriĭ.

Blaşiŭ în 26 Octobre 1892.

Rosa Munteanŭ, presidentă. **Aureliŭ P. Bota,** secretarŭ.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumneḑeŭ. Subscrisa antistie bisericéscă aduce mulţămita cea maĭ căldurósă luĭ Mihaiŭ Stanŭ luĭ Ionŭ şi soţieĭ luĭ Mărie născ. Steţca locuitorĭ în Sapinţa pentru candelabrulŭ de bronzŭ înauritŭ bogatŭ de 35 luminĭ, procuratŭ dela Pesta în preţŭ de 215 fl. v. a., — luĭ Grigorie Popŭ a Ofimeĭ şi soţieĭ luĭ Mărie născ. Stanŭ pentru unŭ candelabru din diferite materiĭ, de 32 luminĭ, cumpĕratŭ în persónă la mănăstirea Pociŭ cu suma de 170 fl. v. a., ambele donate bisericeĭ nóstre. — Fie bine primite înaintea luĭ Dumneḑeŭ, întru mărirea cuĭ s'aŭ donatŭ. Sapinţa, 17 Octobre 1892. *Ioanŭ Hubanŭ,* parochŭ, *Tóderŭ Stanŭ,* curatorŭ.

Distincţiune. Dlŭ *Petru Oprişŭ,* directorŭ de postă şi telegrafŭ în Pécs în recunóscerea meritelorŭ câştigate în afacerile postale şi de telegrafŭ a fostŭ decoratŭ de Maiestatea Sa cu ordulŭ coróneĭ de ferŭ clasa a III-a liberă de taxă.

Rĕspunsŭ la Replica junimiĭ române academice. Junimea academică magiară şi jidană din Budapesta a însărcinatŭ pre unŭ comitetŭ din sinulŭ sĕŭ cu redactarea unuiĭ rĕspunsŭ la „Replica“ junimiĭ române. Înainte numaĭ!

† **P. Mateiŭ Liberatore S. I.** Filosofia creştină şi-a perdutŭ unŭ cultivătorŭ distinsŭ prin mórtea Părinteluĭ Liberatore întîmplată la 18 a l. c. în Roma. Elŭ s'a născutŭ în Salerno la an. 1810. În etate de 16 anĭ a intratŭ în Societatea luĭ Isusŭ, unde cunoscêndu-i-se înclinarea spre studiulŭ filosofieĭ i-s'a şi concesŭ, să se ocupe cu acesta. Tótă viaţa şi-a petrecut'o în activitate literară neobosită. Elŭ la olaltă cu alţi treĭ consoţi a fundatŭ la 1850 fóea periodică „Civiltà cattolica“, a cărei renume e destulŭ de cunoscutŭ. Numĕrósele luĭ scrieri publicate maĭ multŭ în limba italiană suntŭ de cuprinsŭ filosoficŭ. Maĭ renumite suntŭ „Instituţiunile filosofice“ scrise după sistemulŭ Sântuluĭ Toma.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unŭ apelŭ la tinerime.

Reproducemŭ după „Tribuna“ cuvîntarea rostită de dlŭ profesorŭ Ghiță Popŭ în ḑiuă sântei Sofii, serbătórea scolastică a gimnasiului gr.-or. din Brașovŭ. Cuprinsulŭ discursului ici colé ar admite puținică critică, dară preste totŭ se póte aplica ori cărei școle române, și de aceea cugetămŭ că reproducêndu-lŭ facemŭ unŭ serviţiŭ causei nóstre scolastice. Despre însufleţirea energică a cuvîntătoriului se potŭ convinge cetitorii înși-și. Étă cuvîntarea:

Stimatelorŭ Dómne!
Stimaţi Domni!
Iubită tinerime!

Cu cântări și rugăciuni, cu evlavie și pompă religiósă, astfelŭ anŭ de anŭ în ḑiua Sîntei Sofii se sĕvîrșesce chemarea Duchului Sfântŭ, pentru-ca Elŭ să-și reserve darulŭ Sĕŭ de susŭ asupra acestui institutŭ și să-lŭ feréscă de ḑile grele.

La ori-ce întreprindere a cere ajutorulŭ celui de susŭ, a-ţi pune tótă nădejdea în mila și bunătatea lui Dumneḑeŭ, este unŭ sĕmnŭ de pietate creștinéscă, și cu dreptŭ cuvîntŭ noi Românii ne putemŭ mândri, că acestŭ spiritŭ creștinescŭ este adâncŭ săpatŭ în caractĕrulŭ némului nostru.

Însă nu mai puținŭ adevĕratŭ este și aceea, că ajutorulŭ cerescŭ se pare a se împărţi după anumite legi. „Ajută-ţi tu mai întâiŭ, pre urmă ţi ajută și Dumneḑeŭ,“ — este cea mai sublimă învăţătură, ce noi creștinii o putemŭ scóte din istoria popórelorŭ. Astfelŭ însă-și pronia dumneḑeéscă ne îndrépteză la forţele nóstre proprii. Strândŭ lucrulŭ așa, pasulŭ principalŭ, ce trebue să-lŭ facemŭ, nu póte fi altulŭ decâtŭ să ne orientămŭ bine asupra situaţiunii, în care împrejurările de ași ne-aŭ aruncatŭ. Odată orientaţi vomŭ sci, care e ținta nóstră, dar vomŭ sci să aflămŭ mijlócele, ce conducŭ la ţintă. Și mai multŭ ca ori-cândŭ se simte ași necesitatea de a ne fixa bine ținta, unde voimŭ să ajungemŭ.

Mii de speranţe, mii de așteptări suntŭ legate de acestŭ institutŭ. Și pre câtŭ de multe suntŭ aceste speranţe, pre atâtŭ de multŭ se deosebescŭ ele unele de altele. Să luămŭ spre exemplu unŭ ţeranŭ, care își trimite copilulŭ la școlă. Care suntŭ speranţele, ce unŭ astfelŭ de omŭ le légă de școlă? E sciutŭ, că societatea modernă este astfelŭ întocmită, încâtŭ sămĕnă cu unŭ câmpŭ de luptă, în care ori ce siguranţă este nimicită ca prin o putere órbă.

Și nime nu simte mai durerosŭ urmările acestei lupte, decâtŭ ţeranulŭ: miserie, suferinţe, amărîciune sufletéscă, invidie, ură — étă partea ţeranului! Și fie elŭ câtŭ de mărginitŭ la minte, una totŭ o înţelege: că din lupta acésta pentru esistenţă acela ese învingĕtorŭ, care e provĕḑutŭ cu armele spiritului, și acela este strivitŭ, care nu e provĕḑutŭ cu aceste arme. Și cine-i dă luĭ astfelŭ de arme? Școla! Dreptŭ aceea bĭetulŭ ţeranŭ jertfesce totŭ, ce póte jertfí iubirea unui părinte, și își trimite copilulŭ la școlă. Însă cu ce scopŭ? Singurŭ numai ca să-i asigure o posiţie mai plăcută decum a avut'o elŭ. Unŭ traiŭ ușorŭ, — étă idealulŭ ţeranului. Acestŭ idealŭ la unii se extinde până la dascălŭ, la alţii până la preotŭ. Aceste funcţiuni le crede elŭ destulŭ de rentabile, ca cineva să pótă trăi comodŭ după ele. Mai susŭ rarŭ se avîntă unŭ ţeranŭ cu idealulŭ sĕŭ.

Ne întrebămŭ acum, care suntŭ speranţele, ce unŭ astfelŭ de omŭ le légă de școlă? Ce este pentru unŭ astfelŭ de omŭ învăţătura? Nu e altceva, decâtŭ o „vacă grasă, ce provede pre omŭ cu lapte și cu unŭ“!

Amarŭ de némulŭ nostru, dacă și D-Vóstră, tinerime, veţi fi conduși de astfelŭ de ideĭ. Aḑi, în timpulŭ ispitelorŭ, unŭ tinĕrŭ, care cu gândulŭ acesta se apropie de isvorulŭ sciinţei, e pre cale de a deveni celŭ mai aprigŭ duşmanŭ alŭ némului sĕŭ. Dedatŭ de a privi în sciinţă unŭ isvorŭ de câștigŭ, elŭ va sta cu toţi de tîrgŭ, cu prietinŭ și cu duşmanŭ, ca unŭ omŭ fără conscienţă, fără ângerŭ, fără caractĕrŭ, și din aceștia se recrutézăă aḑi — renegaţii. Vreţi dovedi? Examinaţi pătăniile unorŭ tineri români din timpulŭ mai recentŭ, și vĕ veţi convinge.

Dar se va ḑice, că nu orî ce egoistŭ devine renegatŭ. Așa e! Să presupunemŭ, că unulŭ sauŭ altulŭ a scăpatŭ neatinsŭ din toiulŭ ispitelorŭ și alŭ ademeniriloră și după terminarea studiilorŭ s'a aședatŭ în mijloculŭ poporului. Ce folosŭ aduce unŭ astfelŭ de omŭ némului sĕŭ? Nicĭ unŭ folosŭ, din contră, elŭ a mărituŭ numai contîngentului acelorŭ fiinţe timide, care pururea își întorcŭ mantaóa din cătro bate vîntulŭ, ómenĭ, care pentru lumea asta nu și-ar risca posiţia de dragulŭ unei cause naţionale, eroĭ de tufă, pre care înzădarŭ îi veĭ căuta pre arena lupteĭ, aicĭ nu-i afli. Ba da, într'unŭ singurŭ locŭ îi afli: la banchetele „Asociaţiunii transilvane“. După ce s'aŭ săturatŭ cu șepte plese de mâncări și aŭ beutŭ bine, îi audi toastându cu bombastŭ:

„De n'a peritŭ Românulŭ, cândŭ órdele barbare,

. . . . . .

Acum, cândŭ braţu-ţi tare în lume-i cunoscutŭ,
Tu, bravule Române, mai crediĭ, că eștiĭ perdutŭ?“

Da, órdele barbare n'aŭ fostŭ în stare să nimicéscă pre Românŭ, căcĭ contra órdelorŭ barbare era deajunsŭ unŭ braţŭ vînjosŭ și o spadă latĕ. Aḑi, cândŭ luptămŭ cu alte arme contra duşmanului, e de lipsă — unŭ *caractĕrŭ vînjosŭ*. Și cu acésta credŭ că am atinsŭ lucrulŭ de căpetenie. — Care trebue să fie scopulŭ D-Vóstre? Sciinţa? Nu! după împrejurările de aḑi nicĭ chiarŭ sciinţa nu póte fi scopulŭ *principalŭ* alŭ D-Vóstre. Căcĭ sciinţa fórte ușorŭ póte iscodi bună-óră că viaţa acésta este — unŭ flécŭ. Chiarŭ iubirea, acestŭ isvorŭ de fapte *mărețe*, este săditŭ în peptulŭ omului numai ca să servéscă uneĭ cause din natură — propagarea genuluĭ. Acestŭ extremŭ de vederĭ încă póte fi efluxulŭ sciinţeĭ, elŭ se chémă *pesimismŭ*, o bólă, care, durere, aḑi bântue între tinerimea română. Érăși ḑicŭ, amarŭ de acelŭ poporŭ, în mijloculŭ căruia s'aŭ înculbatŭ astfelŭ de ómeni, eĭ suntŭ adevĕraţi trîntorĭ într'unŭ stupŭ de albine. Căcĭ pre cândŭ unii muncescŭ din tóte puterile pentru binele obștescŭ, eĭ se ascundŭ sub pălăria pesimișmului, întimpinându-te cu vre-o frasă din Eminescu, bună-óră: totulŭ e visŭ, — „și decâtŭ unŭ visŭ sarbĕdŭ, mai bine nimicŭ“. — Astfelŭ în mijloculŭ mișcărilŭ generale eĭ rĕmânŭ rĕcĭ, apaticĭ, indiferenţi, căcĭ a te entusiasma pentru o causă naţională, nu mai e modernŭ — pentru acești blasaţi. — Mai înţelegŭ unŭ tinĕrŭ englezŭ, francezŭ sauŭ germânŭ, mai că și-ar puté pretinde locŭlŭ de a fi pesimistŭ, ba de fi face chiarŭ *sport* din pesimismulŭ sĕŭ, după cum se obicĭnuesce aḑi, căcĭ aceste popóre, bĕtrâne în civilisaţiune, și-aŭ ridicatŭ deja zidulŭ naţionalităţiĭ lorŭ, — zidulŭ naţionalităţiĭ nóstre este încă de a se ridica. Și în altŭ focŭ, decâtŭ în foculŭ pesimismului se oţelescŭ acelĭ tinerĭ, care vorŭ să conlucre la ridicarea acestui zidŭ.

Există unŭ spiritŭ, care e punctulŭ de plecare, e firulŭ conducĕtorŭ alŭ tuturorŭ mișcărilorŭ mai însemnate din vĕculŭ nostru. Elŭ a transformatŭ viaţa intelectuală și morală, elŭ a datŭ direcţiune literaturilorŭ, elŭ este isvorŭ de adăpare pentru ori ce poporŭ. Cunóscețĭ cu toţii acestŭ spiritŭ, e *spiritulŭ naţionalŭ*. Și acum credŭ, că mĕ înţelegeţi, ce am vrutŭ să ḑicŭ prin aceea, că sciinţa nu póte fi scopulŭ principalŭ alŭ D-Vóstre, căcĭ sciinţa, ce v'o agonisiţĭ aicĭ, fie ea câtŭ de multă, numai atuncĭ va deveni folositóre pentru némulŭ nostru, cândŭ ea va fi străbătută de acelŭ spiritŭ, altcum fiecare dintre D-Vóstră nu este altceva decâtŭ unŭ inventarŭ de formule scientifice fără nicĭ unŭ folosŭ comunŭ, organe rĕcĭ, care primescŭ hrană, dar nu suntŭ în stare să *asimilezе* hrana. Și tocmai în acéstă asimilare zace scopulŭ principalŭ. Numai pre basa acesteĭ asimilări veţi deveni D-Vóstră *caractere solide*. Căcĭ caractĕrulŭ nu e altceva decâtŭ acea tărie de voinţă de a lucra totdeuna după principiĭ *bine statorite*. Și după cum și-a statoritŭ cineva principiulŭ vieţeĭ, după aceea este și judecatŭ. Și-a statoritŭ unŭ tinĕrŭ de principiŭ alŭ vieţeĭ câștigulŭ materialŭ, traiulŭ ușorŭ, plăcerĭ trecĕtóre, acela și-a săditŭ în inimă materialismulŭ și egoismulŭ și pre unŭ astfelŭ de tinĕrŭ nicĭ unŭ ângerŭ păzitorŭ nu-lŭ mai póte oprí de a deveni duşmanŭ chiarŭ némului sĕŭ. Din contră ţi-aĭ statoritŭ de principiŭ alŭ vieţeĭ *idea naţională*, atuncĭ ca de sine rĕsarŭ acele însușirĭ nobile, ce constituescŭ adevĕratulŭ caractĕrŭ nobilŭ: abnegaţiunea, iubirea de jertfire, lăpădarea de sine, totŭ atâtea virtuţĭ, fără de care nu s'a sĕvîrșitŭ nicĭ o faptă mărĕță, de cândŭ există istoria omenimiĭ.

Decĭ principiulŭ naţionalŭ fie și principiulŭ D-Vóstre. Atuncĭ nu veţi orbeca în drépta și în stînga, nu va trebui să vĕ luaţi după autoritatea niminuĭ, atuncĭ veţi vedé cu ochiĭ proprii și veţi judeca cu mintea proprie, ce este trecĕtorŭ și ce este eternŭ. Însă ca să pótă ajunge cineva la atâta, îi trebue crescere naţioaală. Și din punctulŭ acesta de vedere nu póte fi indiferentŭ nicĭ chiarŭ lectura, cu care vĕ ocupaţi D-Vóstră. În lăturĭ cu acele dureri închipuite de poetŭ, cu acele oftări către „palida“ și „melancolica lună“, cu acestea nu se cresce unŭ poporŭ, ci se enervézăă.

Aruncaţi-vĕ cu nesaţŭ asupra *poesieĭ populare*, ea ne va arĕta fisionomia cea mai fidelă a spiritului poporului nostru, ea ne va spune, ce iubesce poporulŭ nostru, și ce uresce elŭ, ea ne va arĕta idealulŭ poporuluĭ nostru.

„Jale-ĭ, Dómne, cuĭ îi jale,
Jale-ĭ, Dómne, muntelui
De armele lanculuĭ,
Că le plóuă și le ninge,
Și n'are cine le 'ncinge!“

Astfelŭ oftézăă poporulŭ după idealulŭ sĕŭ, și până munţii patrieĭ vorŭ ofta astfelŭ prin graiulŭ poporului, până atuncĭ să sciţi, că D-Vóstră aveţi încă o problemă de resolvatŭ. Vaĭ de acelŭ tinĕrŭ, care nu înţelege acestŭ graiŭ, în vinele aceluia nu curge sânge, — curge sirupŭ.

Scriitorulŭ Jókai într'unŭ romanŭ alŭ sĕŭ ne istorisesce următórea întîmplare fórte caracteristică. Era pre timpulŭ revoluţiuniĭ luĭ Rákoczy. Întregŭ poporulŭ magiarŭ era pătrunsŭ de o singură idee: idea libertăţiĭ și independinţeĭ naţionale. Toţi aŭ prinsŭ arma pentru acéstă idee, micŭ și mare. Între aceștia era și unŭ strămoșŭ alŭ conteluĭ Andrássy. Din baniĭ proprii adună o cétă de călăreţi și plécă la luptă. Însă slabŭ de ângerŭ și caractĕrŭ, elŭ cade jertfă ispitelorŭ și ademenirilorŭ Curţiĭ din Viena. Cu tótă óstea sa elŭ trece în taberă duşmanuluĭ. După finea războiului contele se întórce érăși la castelulŭ sĕŭ strămoșescŭ. Însă ce să vedĭ? Elŭ află pórta încuiată, ér pre zidulŭ cetăţiĭ apare fiulŭ conteluĭ și întrebă, cine e? „Eŭ suntŭ, tatălŭ tĕŭ, deschide!“ — „Nu!“ rĕspunde fiulŭ, „unŭ trădătorŭ nu va întra în acestŭ castelŭ.“ Ḑicêndŭ aceste ridică puşca și cu unŭ glonţŭ rĕstórnă pre tatălŭ sĕŭ la pămêntŭ. Atuncĭ apare mama-sa lângă elŭ. „Ce aĭ făcutŭ, nenorocitule, aĭ omorîtŭ pre tatălŭ tĕŭ?“ Ér fiulŭ rĕspunde cu următórele: „Mamă, acestŭ némŭ maghiarŭ numai atuncĭ își va afla mântuirea, cândŭ însu-și fiulŭ va judeca la mórte pre tatălŭ sĕŭ trădătorŭ!“

Fost'a, nu a fostŭ așa, nu scimŭ. Una însă o scimŭ cu toţii și o vedemŭ cu ochiĭ.

Poporulŭ maghiarŭ a înțelesŭ pre deplinŭ aceste cuvinte, căci adĭ en să cerce cineva a căuta între tinerimea maghiară renegați, cum eĭ caută între tinerimea nóstră! Unŭ rîsŭ homericŭ l-ar fi răspunsulŭ. Saŭ să cuteze adĭ unŭ tinĕrŭ maghiarŭ a deveni renegatŭ, — acela restignitŭ ar fi chiarŭ de aĭ sĕĭ. — Și aicĭ trebue să o aduceți și D-Vóstră! Numaĭ atunci se vorŭ alege ceĭ tarĭ de ceĭ slăbănogĭ, ceĭ vrednicĭ de ceĭ nemernicĭ, numaĭ atunci se va curăți pădurea de uscăturĭ.

Nu v'am spusŭ adâncă filosofie, v'am spusŭ lucrurĭ actuale. Și tocmaĭ de aceea ar puté dice cineva, că tóte acestea ar fi fostŭ maĭ bine să fi rĕmasŭ nedise. Pre unŭ astfelŭ de omŭ eŭ l'așĭ întreba, unde să începemŭ dar, ca să plantămŭ în capéte astfelŭ de ideĭ, care conducŭ la mântuire? Unde, dacă nu la tinerime, căci ea este speranța viitoruluĭ? Ba da, de acum trebue să vi-se deschidă ochiĭ, ca să puteți vedé adevĕrulŭ deplinŭ, dar deplinŭ! — Ce credeți D-Vóstre, care e viitorulŭ D-Vóstre? E celŭ maĭ tristŭ! După ce veți eși de aicĭ și veți merge să vĕ continuați studiile, veți fi spionați, veți fi urmăriți, ba veți fi chiarŭ amenințați, pentru că ați rĕmasŭ credincioșĭ principiuluĭ naționalŭ. Și după ce v'ați jertfitŭ avere, muncă, aniĭ ceĭ maĭ frumoșĭ din viață, — ce credeți, că vĕ aștéptă posturĭ grase? Nu! D-Vóstre nu veți fi hrăniți la ieslele statuluĭ, altiĭ se hrănescŭ acolo, aĭ cărorŭ strămoșĭ vindeaŭ încă rîze prin Rusia, precându strămoșiĭ nostri își vĕrsaŭ sângele pentru acĕstă țară. A sci acésta încă se ține de creșterea D-Vóstre, ă sci acésta însamnă a te orienta asupra situațiuniĭ.

Să nu credeți că voescŭ a vĕ atița! Nu! gelosia, ura în contra altorŭ popóre, spiritulŭ de cucerire, vînarea după renegați — acestea lăsați-le altora, eĭ să-și prăpădéscă puterile cu ele, noĭ să păstrămŭ, ce avemŭ. Și ce avemŭ? Avemŭ o patrie, o limbă, avemŭ obiceiurĭ, suveniriĭ istorice, avemŭ morminte, lângă care plângŭ speranțele némuluĭ nostru, acestea să ne fie isvorulŭ vrednicieĭ și alŭ virtuțilorŭ nóstre strămoșescĭ!

Da, de acum trebue să sciți, că n'ați venitŭ aicĭ, pentru ca maĭ târdiŭ să puteți durmĭ pre pene, ci ați venitŭ, ca să vĕ oțeliți pentru o luptă crâncenă. În lupta acésta, pre care nu noĭ amŭ provocat'o, care ni-s'a impusŭ cu puterea, în lupta acésta veți avé D-Vóstră să vĕ arĕtațĭ vrednicia. Și cum să v'o arĕtațĭ? Unire nesfărîmabilă între fiiĭ de acela-și sânge, mândrie și demnitate națională în mijlocŭlŭ ureĭ și îngâmfărilŭ dușmanuluĭ, étă conduita unuĭ tinĕrŭ românŭ în aceste vremurĭ cu viforŭ. Numaĭ astfelŭ vĕ veți apropia de idealulŭ națiuniĭ, dar numaĭ astfelŭ și chemarea Duchuluĭ Sfântŭ, ce adĭ s'a sĕvârșitŭ cu atâta evlavie și pompă religiósă, are și unŭ sensŭ. Căci unŭ poporŭ, care și-a uĭtatŭ de datorințele sale, n'are dreptŭ să existe nicĭ înaintea luĭ Dumnedeŭ, nicĭ înaintea ómenilorŭ.

Și pre lângă tóte una e de lipsă. E de lipsă *iubirea nemărginită* pentru totŭ ce este românescŭ. Fie ca acelŭ Duchŭ, ce ați chematŭ de susŭ, fie ca Elŭ să sădéscă în inimele D-Vóstre acéstă iubire. În speranța acésta Vĕ strigŭ unŭ puternicŭ: „Să trăiți!"

Eufrosina.

(Continuare.)

Câtŭ de multŭ o durea pre Eufrosina starea tătâne-sĕŭ! O, de ar puté să ridice vĕiulŭ de pre ochiĭ luĭ! A și cercatŭ, dar elŭ o luá în batjocură.

Ĭérna a trecutŭ, și Merin, Potelet și Lerinval începură a convenĭ totŭ maĭ desŭ. Colatin cerceta aprópe în tótă ziua castelulŭ Enfin heureux.

Eufrosina erá afabilă și veselă. Cândŭ însă tinĕrulŭ îĭ vorbiá de dragoste, ea tăcea orĭ schimba obĭectulŭ vorbiriĭ. Și cândŭ într'o ți veni Porția și-ĭ spuse planurile părințilorŭ, ea le respinse spunêndu-ĭ, că este deja logodită.

Ea se priviá și acum de logodnica luĭ Armand. Avea cuvîntulŭ luĭ și învoirea mameĭ luĭ și sperá, că cu timpulŭ nicĭ tatălŭ sĕŭ nu se va maĭ împotrivĭ. Despre visita luĭ Armand în Paris nu scia nimĭca.

„Dar fată, ce aĭ vorbitŭ asară cu Porția? Așa respingĭ tu o partie, ce nu ți-se va maĭ oferĭ nicĭ odată?"

„Se póte, tată, dar mie Colatin nu-mĭ trebuesce."

„Și de ce nu? Nu sciĭ tu, cum se batŭ după elŭ Iuliana și Zoe și Sofonisbe Merin?"

„Așa să fie, dar fata ta este de altă părere: întâiŭ pentru-că nu-mĭ convine, a dóua pentru-că . . . dar am spus'o Porțieĭ."

„Da, chiar voiam să te tragŭ la rĕspundere pentru asta. Ce minciună, audĭ acolo! Tu eștĭ liberă. Te-am scăpatŭ de multŭ. Și credeam, că l'aĭ datŭ de multŭ uĭtării."

„Nu voiŭ uĭtá pre Armand în vecĭ."

„Dar trebue să-lŭ uĭți, așa voescŭ eŭ! Nu ți-am spusŭ pedecile, ce vĕ despărțescŭ?"

„Nu, tată, nu mĭ-aĭ spusŭ nimĭca. Eŭ credeam, că amândĭ învoirea ta numaĭ pentru că elŭ este dintr'o familie așa de înaltă."

„Da, așa este. Însă maĭ am. . . ." Dar se opri, și cum priviá la dînsa, parcă vedea o nălucă.

„Așĭ puté să mĕ decidŭ a mĕ mărită după altulŭ, dar atunci ar trebuĭ să-ți sacrificŭ fericirea mea întrégă. Unŭ singurŭ omŭ mĕ póte face fericită, și acela este Armand."

După o pausă scurtă îĭ dise Lerinval cu vóce răgușită: „Și nu vreĭ pre nime altulŭ?"

„Pre nime în lume. Pre altulŭ nu maĭ potŭ iubi. Cu Armand nu se póte asămănă nime!".

„Érăși numele acela!" Și apoĭ tăcu.

Eufrosina întră în odăile sale. Mineta o întrébă de odată: „Sciĭ, că Catarina s'a dusŭ de aicĭ?"

„Unde?"

„În satŭ la bĕtrâna Marta. Domnulŭ Lerinval ĭ-a poruncitŭ asară, să se ducă."

„Dóră i-s'a agrávatŭ morbulŭ?"

„Da, sermana, și transportatulŭ încă nu-ĭ va fi făcutŭ bine."

„De ce aĭ trimisŭ pre Catarina în satŭ?" întrébă Eufrosina în diminéța următóre pre tatălŭ sĕŭ.

„Pentru că morbulŭ eĭ este contagiosŭ."

„Contagiosŭ? Și ea sermana sufere de friguri de bĕtrânețe!"

„Se póte. Dar să nu o cercetezĭ, căci aiurézá. Ar puté aiurarea eĭ să-ți atace nervii."

Eufrosineĭ i-se făcu milă de ea, deși n'a iubit'o nicĭ odată, căci bĕtrâna era plină de rĕutate și uria pre preoți și lucrurile religióse.

Cam la o sĕptĕmână după acestea clubulŭ se adunase la Lerinval. Tineriĭ eraŭ în grădină, ér Lerinval cu óspeții ceĭ maĭ bĕtrânĭ își petrecea în etajŭ. Aicĭ se petrecea o gălăgie infernală. Eufrosina trebui să asculte declarațiile desperate ale luĭ Colatin. După ce trecuse tămbălăulŭ, ea s'a retrasŭ în chilia sa. Tótă nóptea nu a închisŭ unŭ ochiŭ. Deplângea nebuniile tătâne-sĕŭ. Ele o dureaŭ cu multŭ maĭ tare acum, cândŭ sciá, ce însamnă a vătĕmă pre Dumnedeŭ.

În ziĭele următóre Lerinval nu se arĕtă. Abia a treia zi la amédĭ apăru. După mâncare ieși cu fiĭca-sa în grădină.

„Eufrosino," începu Lerinval, „Poletet nu-mĭ maĭ dă pace. Maĭ înainte am primitŭ érăși o scrisóre dela elŭ pentru Colatin."

Ea clătină din capŭ întristată și începe a plânge.

„De ce plângĭ érăși?"

„O, tată, nu mĕ nefericĭ."

„Eŭ să te nefericescŭ? Ce nebunie! Dar spune-mĭ, de ce nu-lŭ vreĭ?"

„Tată, despre asta lasă-mĕ să tacŭ."

„Adecă ce te maĭ și întrebŭ? Pentru că elŭ nu merge la biserică, și pentru că e unŭ libĕrŭ cugetătorŭ ca și tatălŭ tĕŭ. Asta e causa?"

„Aĭ ghicitŭ, tată."

„Cum te-aĭ pututŭ înstrăină astfelŭ de tatălŭ tĕŭ! Și de unde tóte ideile acestea?"

„Din grația luĭ Dumnedeŭ, tată!"

„Nebuniĭ! Dar totuși spune-mĭ, copilă, nu desprețuescĭ și tu pre tatălŭ tĕŭ ca altĭ mulțĭ?"

„Să te desprețuescŭ pre tine, tată?" dice ea cuprindêndu-ĭ grumazilŭ și sărutându-lŭ.

„Ajunge, copilă," dice elŭ suspinându. „Tu eștĭ bună și cu minte, eștĭ curată ca sórele." Se scólă de pre bancă și începe a mĕsura cărarea cu pașĭ marĭ.

„Ea trebue să plece!" murmură întru sine. „Aseměnarea parcă dilnicŭ se face totŭ maĭ mare! Aceia-și ochĭ parcă privescŭ și acum la mine. O, Nemesis, dacă nu este Dumnedeŭ, ce maĭ vreĭ tu? Dar óre nu este ea uniculŭ meŭ isvorŭ de fericire? — Însă nu potŭ să privescŭ la ea nicĭ odată, fără ca sângele să nu mi-se revólte! Pare că vĕdŭ pre mama ieșindŭ din grópă de mână cu ceealaltă. Eĭ bine, mărite-se după acelŭ Champfleury, și fie fericiți! Atunci ea se va duce de aci, și vorŭ încetá amintirile."

„Eufrosino," dice elŭ tare oprindu-se înaintea eĭ, „vreŭ să punŭ capetŭ încercărilorŭ luĭ Potelet. Spune-mĭ, credĭ, că veĭ fi fericită cu acela, pre care ți-l'aĭ alesŭ tu?"

„Credŭ," rĕspunde ea cu privirea înseninată.

„Fie dar! Fiĭ maĭ fericită, decâtŭ a fostŭ odinióră tatălŭ tĕŭ."

Eufrosina părea că nu-și credę urechilorŭ, căci așa pre neașteptate ĭ-a sunatŭ vestea asta de bucurie. După ce-ĭ trecu surprinderea, se rugă de tatălŭ sĕŭ, să-l scrie însu-și luĭ Armand, că se învoesce.

Elŭ ĭi promise, numaĭ câtŭ să maĭ aștepte, căci la scrierea de epistole nu se prea pricepe.

Câtŭ de fericită erá acum Eufrosina! Tóte păreaŭ că suntŭ maĭ frumóse și maĭ minunate în natură: pasĕrile cântaŭ maĭ plăcutŭ, florile mirosaŭ maĭ dulce și maĭ farmecătorŭ. Totulŭ i-se părea învĕlitŭ într'unŭ luciŭ auriŭ. Din sufletulŭ eĭ se vĕrsaŭ rugăciunĭ de mulțămită către bunulŭ Dumnedeŭ. O, dacă tatălŭ eĭ ar puté pricepe căsătoria asta îndulcită de cea maĭ curată iubire, nu s'ar maĭ împotrivĭ, ci s'ar rugá ceriuluĭ de grație pentru pĕcatele sale și s'ar desfătá întru fericirea lorŭ! Și apoĭ mama luĭ Armand, acea femee nobilă, acea eroină din Vendee, cu ce gingășie va primĭ pre fata luĭ! Unŭ viitorŭ plinŭ de florĭ vedea Eufrosina înaintea sa. Se preumblá prin grădină atâtŭ de adâncită, câtŭ nicĭ nu observă pre preotulŭ, care se apropia de grădina lorŭ.

(Va urmá.)

Economie.

Pomii se facu mai roditori, dacă în Octobre, saŭ cându timpulŭ este favoritorŭ, şi în Novembre îi gunoimŭ cu gunoiŭ fluidŭ. Atare gunoiŭ este udulŭ animalicŭ saŭ mustulŭ, ce se scură din orî ce soiŭ de gunoiŭ animalicŭ de pre la staule, retirădî etc. Acesta se amestecă: o parte de atare sucŭ cu 10 părţi de apă orî şi mai bine cu 15 părţi de săpunele, ce rămânŭ dela spălatulŭ rufelorŭ. Modulŭ, gunoirii se întîmplă aşa, că 1—2 metri dela trunchiulŭ pomuluî, cam pre unde cugetămŭ, că este jumătatea rădăcinilorŭ, facemŭ de patru laturî ale pomuluî patru gropî largî de o urmă cuadrată şi de o urmă bună de afunde. În acestea turnămŭ apoî din fluidulŭ pregătitŭ în modulŭ de mai susŭ cam 4 ferî pentru unŭ pomŭ, dacă pomulŭ este fórte mare, şi mai multŭ, ér dacă este micŭ, ajunge şi mai puţinŭ. Fiesce cine îşi póte calculă, că óre cam cu câtŭ sucŭ se póte umedî pământulŭ în estensiunea rădăcinilorŭ. Tómna se repetesce acésta în tótă săptămâna, până înghéţă, chiar şi în timpŭ de ploe. Acestŭ procedeŭ aplicatŭ vara ne dă pómele cele mai frumóse şi mai marî posibile. Tótă deosébirea procederei este, că vara ajunge udarea totŭ la dóuĕ săptămânî.

Dacă modulŭ acesta de gunoire voimŭ să-lŭ aplicămŭ în şcóla de pomî, ca aceştia să créscă mai repede, orî pre straturî pentru producţiunea mai abundantă a leguminóselorŭ, trebue să facemŭ unŭ părîuţŭ printre şire şi udarea să o facemŭ cu băgare de samă, ca sucului să nu atingă nemijlocitŭ trunchiulŭ orî frundele, fiindŭ că le vatămă. Ér după ce amŭ udatŭ de ajunsŭ, câtŭ pământulŭ s'a umedităţ, părîuţulŭ se astupă, şi se mai udă odată cu udătoriulŭ cu apă curată, pentru ca de va fi stropitŭ gunoiulŭ frundele, să se spele. Gunoiulŭ, care-lŭ voimŭ să-lŭ aplicămŭ vara, să fie câtŭ se póte de stătutŭ, adecă dospitŭ. Modulŭ acesta de gunoire este împreunatŭ ce e dreptŭ cu óre care ostenélă, dar produce minunî în recoltă. Poftiţi şi probaţi! —x.

Cursŭ superiorŭ pentru vieritŭ. Ministrulŭ r. u. de agricultură a dispusŭ, să se deschidă la 1 Dec. a. c. în Budapesta unŭ cursŭ de vieritŭ, care va dura unŭ anŭ. Scopulŭ ministruluî cu deschiderea acestuî cursŭ superiorŭ este, ca în modŭ teoreticŭ şi practicŭ să se cualifice atarî individî, carî la timpulŭ sĕŭ să fie în stare a manipulá vinurile şi a cultiva viile în modŭ raţionalŭ şi în mĕsură mare. Individii cualificaţi vorŭ puté aflá aplicare parte la marii proprietarî de vii şi vinurî, parte la statŭ.

Stîrpirea lupilorŭ în Francia. Precândŭ la noî se pare, că legile ţĕreî promovézĕ înmulţirea fierelorŭ, în Francia încă dela 1882 s'a adusŭ o lege, prin care se asignézĕ premiî pentru cei ce omórĕ lupî. Numĕrulŭ lupilorŭ omoriţi dela întrarea legiî în vigóre e de 7020 capete, suma premiilorŭ plătite face 420.210 frs. Preţurile variézĕ după genulŭ şi etatea lupuluî, în calculŭ mediŭ ar veni pre capulŭ unuî lupŭ 74 frs.

Revista comercială a săptĕmânei.

În săptĕmâna trecută amŭ avutŭ adeverătŭ timpŭ de tómnă, a ploatŭ desŭ şi a bătutŭ vîntulŭ. Pre unde s'a sĕmĕnatŭ la timpulŭ sĕŭ, holdele suntŭ verdî şi frumóse. În decursulŭ săptĕmânei s'a continuatŭ sĕmĕnătura spicósĕlorŭ de tómnă. Culesulŭ viilorŭ mai pretotindinea e terminatŭ.

Tîrgulŭ de bucate din Budapesta a fostŭ frecuentatŭ şi a urmatŭ o direcţiune solidă. *Grâŭ* a ajunsŭ în piaţă mai puţinŭ decâtŭ în săptĕmâna trecută, dară pentru aceea oferta a fostŭ destulŭ de mare, şi morile, carî îşi înmulţescŭ proviantulŭ, aŭ cumpĕratŭ neîntreruptŭ. Preţurile s'aŭ urcatŭ faţă cu săptĕmâna precedentă la grâŭ curatŭ cu 15—20 cr., ér la grâŭ de calitate mai inferióră cu 10 cr. Circulaţiunea săptĕmânală a fostŭ cam de 240.000 măjî m. *Sĕcara* atâtŭ pentru consumare, câtŭ şi pentru deposite a fostŭ bine căutată. S'a plătitŭ maja m. cu fl. 6.40—6.75 după calitate. *Ovĕsŭ* a sositŭ puţinŭ în piaţă, a fostŭ viŭ cercatŭ celŭ de calitate mai bună, s'a vîndutŭ maja m. cu fl. 5.40—5.90. *Cucuruzŭ* s'a vîndutŭ relative puţinŭ, s'a plătitŭ maja. m. cu fl. 4.80—4.85.

Tîrgulŭ de rîmători dela Steinbruch a fostŭ ca şi în săptĕmâna trecută. S'a plătitŭ pentru rîmători *ungurescî* aleşî greî de 320—380 kg. 42—48 cr., *bĕtrâni* mai greî de 300 kg. 41—42 cr., marfă *ţĕrănéscă* 42—45 cr., *sîrbescî* 41—43 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 26 Oct. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	111.90
« « hârtie « 5%	100.45
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	120.50
Amortisarea detorieî căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	118.—
Amortisarea detorieî căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	100.75
Bonurî rurale ung.	94.50
« urbariale ung.	99.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	99.90
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	146.—
Losurî pentru regularea Tiseî	139.—
Renta de hârtie austriacă	100.25
« « argintŭ austriacă	96.25
« « aurŭ austriacă	114.50
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vienei	163.50
Acţiunile bancei austro-ungare	980.—
« « de creditŭ ung.	356.—
« « « « austr.	309.70
Obligaţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	125.50
Scrisurî fonciare ale institut. de cred. şi economiî «Albina».	101.—
Galbenî împĕrătescî	5.63
Napoleon-d'orî	9.51
Mărcî 100 imp. germane	58 80
Londra 10 Livres şterlingî	119.80

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4.— până 4.75, — grâŭ mestecatŭ fl 3.50 până 4.—, sĕcară fl. 3.50 până —.—, — ovĕsŭ fl. 2.— până fl. —.—, cucuruzŭ fl. 2.50 până fl. 2.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.— până fl. 1.25, — sĕmĕntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 3.25 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ — până — cr., carnea de berbece 30 până — cr., — 12 óuĕ cu 20 până — cr.

Posta Redacţunii. *P. S.* în *B.* Crede-ne, că nu noî purtămŭ vina, dacă fóea nóstră nu aduce scirî mai multe din diecesele sufragane şi mai alesŭ din diecesa Oradeî-marî. Provocat'amŭ de repetite orî pre unulŭ şi pre altulŭ, despre care cugetamŭ, că este chematŭ a face publiculuî nostru cetitoriŭ servîţiulŭ de a ne subministra scirî de acelea. Dumneḑeŭ să le ierte indoliuţa, că greŭ pĕcătuescŭ cu ea. — *R. S.* în *O.* Amŭ scrisŭ colaboratoruluî nostru respectivŭ, să ţi-se descopere.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspunḑĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeî Sale Imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeî fabricî ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneî preaonoraţilorŭ domnî preoţi

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

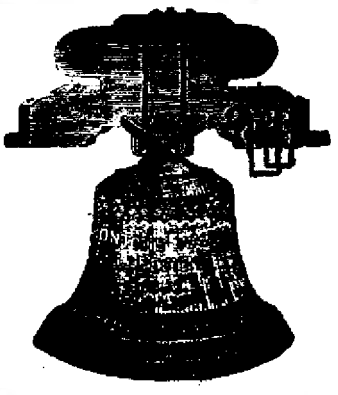

în care se fabrică atâtŭ grupurî câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marî de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescî în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 42—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-couranturi se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la espoziţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 19—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la espoziţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţuluî Nr. 17

Recomândŭ cu preţurî de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescî şi **stichare** diaconescî **Flamure** pentru biserică şi reuniunî. **Flamure** pentru reuniunî de pompierî, de scolarî, reuniunî bisericescî, reuniunî industriale, de cântărî şi de pompe funebre.

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariŭ, şi candele.

Primescŭ şi efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescî, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturî besericescî brodate **Dantele besericesci, feţe de altariŭ, crucî** de părete şi de scólă. **Tîşĕturi bisericesci, damasturi** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Catalogŭ de preţurî şi preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografia Seminariuluî archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 5 Novembre 1892. Numĕrulŭ 45.

Problemele fiitoriului Mitropolitŭ.

(+) Dece archierei, cari în decursŭ de aprópe dóue vécuri aŭ ocupatŭ scaunulŭ diecesei mitropolitane de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, aŭ părăsitŭ acéstă viaţă pămêntéscă însoţiţi de binecuvîntările şi lacrimele credincioşilorŭ bisericei nóstre şi ale poporuluĭ românŭ.

Fiesce care dintre aceşti prelaţi şi-aŭ jertfitŭ tóte puterile, pentru ca să deslege problemele, cari împrejurările şi ómenii timpuluĭ lorŭ li-le-aŭ impusŭ, şi pentru aceea şi-aŭ câştigatŭ merite neperitóre pentru biserică şi naţiune.

Împrejurarea, că toţi aceştĭ archierei aŭ fostŭ păstorĭ buni, gata a-şi pune sufletulŭ pentru turma sa, bărbaţi marinimoşi, gata a-şi jertfi totŭ prisosulŭ preste înflorirea bisericei şi promovarea culturei poporuluĭ românŭ, şi părinţi adevăraţi, gata a şterge lacrimele tuturorŭ orfanilorŭ, vĕduvelorŭ şi sĕracilorŭ, — avemŭ să o mulţămimŭ înainte de tóte provedinţei dumnedeescĭ, care a ocrotitŭ în modŭ specialŭ biserica nóstră espusă din tóte părţile la multe primejdiĭ, şi apoĭ cleruluĭ nostru, care şi-a concentratŭ voturile sale numaĭ într'astfelŭ de bărbaţi, cari aŭ corĕspunsŭ chemăriĭ sale înalte.

Dar deşi Archiereiĭ decedaţi multŭ bine aŭ făcutŭ pentru biserică şi naţiune, totuşi suntŭ încă multe probleme de deslegatŭ de fiitorulŭ Mitropolitŭ, cari saŭ din causa greutăţilorŭ întimpinate în trecutŭ aŭ rĕmasŭ nedeslegate, saŭ se impunŭ astădĭ de timpulŭ şi împrejurările, în cari trăimŭ.

Încă în anulŭ 1848 aŭ pretinsŭ miile de Românĭ adunaţi pre câmpulŭ libertăţiĭ restabilirea autonomieĭ bisericelorŭ române. De atuncĭ s'aŭ făcutŭ dese încercărĭ pentru eluptarea autonomieĭ bisericeĭ greco-catolice şi în unele privinţe s'aŭ şi câştigatŭ drepturĭ frumóse, cum suntŭ: reactivarea Mitropolieĭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, înfiinţarea alorŭ dóue diecese, adecă a Gherleĭ şi a Lugoşuluĭ, subordinarea dieceseĭ Oradeĭ-marĭ sub Mitropolia de Alba-Iulia, şi neatîrnarea provincieĭ nóstre bisericescĭ de scaunulŭ primaţialŭ din Strigonŭ şi de orĭ ce altă biserică catolică din Ungaria. În anulŭ 1869 sinodulŭ archidiecesanŭ din Blaşiŭ a prelucratŭ şi o lege electorală provisoră pentru congresulŭ provincieĭ nóstre bisericescĭ, ér Mitropolitulŭ de curêndŭ reposatŭ de repetite orĭ a stăruitŭ la guvernŭ, ca să concédă ţinerea congresuluĭ doritŭ. Însă ale luĭ încercărĭ, ca şi alte multe ale altora pre tóte terenele vieţeĭ nóstre publice, fără de succesŭ aŭ rĕmasŭ, deşi articululŭ de lege XLIII din 1868 asigură şi bisericeĭ nóstre aceea-şĭ autonomie, care o aŭ celealalte biserice din Transilvania, şi deşi tóte aceste biserice se bucură faptice de autonomie întru tóte conformŭ principiilorŭ, ce le profesézĕ astădĭ.

Astfelŭ deslegarea cestiuniĭ redobândiriĭ autonomieĭ greco-catolice a rĕmasŭ moştenire dela Archiereiĭ de maĭ înainte la fiitoriulŭ Archiereŭ. Acesta va avé să dobândéscă şi să asigure bisericeĭ nóstre particulare organisarea eĭ în deplină armonie cu constituţiunea, ce a dat'o bisericeĭ universale Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ, şi desvoltarea eĭ liberă în deplină conformitate cu tradiţiunile eĭ strămoşescĭ, fără ca guvernulŭ să aĭbă dreptulŭ a se amestecá în guvernarea eĭ şi în afacerile eĭ interne. Fiitorulŭ Archiereŭ este chematŭ a redobândi şi bisericeĭ nóstre dreptulŭ de proprietate şi de dispunere asupra averilorŭ bisericescĭ, fără de ingerinţa volnică a guvernuluĭ, şi dreptulŭ de a-şĭ conduce şi organisá şcólele conformŭ spiritului, ce trebue să domnéscă în şcóla creştină, şi conformŭ misiuniĭ şcóleĭ române în sinulŭ poporuluĭ nostru.

Îndată ce se va fi câştigatŭ autonomia bisericeĭ nóstre, faţa provincieĭ nóstre bisericescĭ în multe privinţe se va schimbá, pentru că autonomia invólve sanarea multorŭ rele, de cari suferimŭ pre terenulŭ bisericescŭ.

Autonomia ne garantézĕ dreptulŭ de a avé archiereĭ aleşi saŭ celŭ puţinŭ propuşi de clerulŭ nostru, ér nu aleşi şi propuşi de guvernulŭ ţĕreĭ, care numaĭ interesele şovinismuluĭ magiarŭ le caută chiar şi acolo, de unde politica ar trebui să fie cu totulŭ eschisă.

Şcólele nóstre şi maĭ vîrtosŭ gimnasiile nóstre greco-catolice, asupra cărora guvernulŭ şi-a usurpatŭ dreptulŭ de conducere didactică, prin autonomie s'ar scóte din acestŭ jugŭ ruşinosŭ şi

---

Feuilleton.

Pedagogicae res.

(Fine.)

Spiridonŭ face o faţă próstă. Nu-ĭ vine să rîdă. După câteva clipite se reculege, şi faţa luĭ maĭ perde din prostie. „Nu judeca pripitŭ, frate Nichifore. Fiĭ cu răbdare şi veĭ vedé deosebirea aceea maĭ târdiŭ,“ ţice cu o amestecătură de supĕrare şi de tristeţă.

„Eu maĭ du-te cu năroţiile tale! Marióra ta este fetiţa cea maĭ drăgălasă şi maĭ bună de pre lume.“

„Va fi, frate, dar închipuesce-ţĭ, Ionelŭ nu scie nicĭ măcarŭ ce însamnă a minţi!“

„Cu atâtŭ maĭ bine.“

„Dar cum să însuflu eŭ băĕtuluĭ gróză de minciună, cândŭ elŭ n'are nicĭ o idee despre ea?“

„Sfinte Haralampie, nu mĕ lăsa, că nebunescŭ! Acum îmĭ vine a crede, că tu de dragulŭ teorieĭ aĭ fi în stare să esplicĭ băĕţelului tĕŭ tóte crimele şi pĕcatele şi grozăveniile, numaĭ pentru ca după aceea să-ĭ poţĭ spune, să se feréscă de ele!“

„Dór nu-lŭ voiŭ lăsa în ignoranţă?“

„Omule, nu te dóră capulŭ, că prunciĭ tĕĭ nu-şĭ câştigă cunoscinţă despre lucrurĭ, cari maĭ bine ar fi, dacă nicĭ odată nu le-ar sci. Maĭ bine fiĭ cu băgare de samă, că de unde şĭ-o câştigă, şi atuncĭ despărţesce-ĭ fără cruţare de prietinii, cari îĭ strică. Pară-ţĭ bine, că băĕtulŭ tĕŭ nu scie, ce e minciuna, şi-ţi amână prelegerea, până cândŭ întâia dată bagĭ de samă, că o deprinde.“

„Bine, bine, dar étă Niculiţă nu vre să umble la şcólă!“

„Niculiţă e unŭ băĕtŭ fórte cuminte.“

„Dór nu leaĭ şi lenea luĭ sub scutulŭ tĕŭ?“

„Eŭ mĕ gândescŭ la aniĭ tinereţelorŭ mele, prietine.“

„Dar pruncii tĕĭ umblă la şcólă şi încă cu multă atragere.“

„Să ţĭ-o spunŭ aşa între patru ochĭ, prietine Ergo, eŭ multŭ mĭ-am bătutŭ capulŭ, ca să aflu, cu cine samănă eĭ în privinţa asta. Cu mine la nicĭ unŭ casŭ. L'a pusŭ pĕcatele pre profesorulŭ nostru de limba franceză, să calculeze din protocólele de clasă, că punêndu-se pre ţi câte şese óre de şcólă din cel optŭ anĭ gimnasialĭ îmĭ lipsescŭ numaĭ treĭ Atâta am absentatŭ eŭ dela şcólă.“

„Îmĭ aducŭ aminte, că eraĭ a dese orĭ bolnavŭ.“

„Fórte adevĕratŭ, dar bóla, de care pătimiam maĭ a dese orĭ, era lenea.“

„Dar Nichifore, pentru asta dór nu vreĭ să te privescŭ de unŭ esemplu vrednicŭ de imitatŭ?“

„Frate Spiridóne, să-ţĭ spunŭ ceva: Ceea ce aŭ pĕcătuitŭ ómenĭĭ atuncĭ în contra nóstră, ceriulŭ le-o lértă numaĭ pentru că aŭ făcut'o din nesciinţă. Eu cetesce!“ dicŭ eŭ ţinêndŭ o carte deschisă înaintea luĭ.

„Ce este? Stăĭ, să-mĭ punŭ ochilariĭ.“

„Ochilariĭ? Aĭ lipsă de ochilariĭ, omule? Sciĭ tu, că tótă sciinţa, ce ţĭ-aĭ adunat'o în cei optŭ anĭ gimnasialĭ, nu aşĭ primi-o în schimbŭ pentru ceĭ doĭ ochĭ sănĕtoşĭ aĭ meĭ? Ţie planulŭ de învăţămîntŭ ţĭ-a stricatŭ ochiĭ. Altora le-a împedecatŭ desvoltarea plumânilorŭ, pre alţiĭ ĭ-a făcutŭ ómenĭ fără voe bună şi aşa maĭ departe. Asta aŭ făcut'o pedagogiĭ. Eŭ am fostŭ renitentŭ, şi mulţămescŭ luĭ Dumnedeŭ, că mĭ-a datŭ puterea de a fi renitentŭ, căcĭ étă suntŭ sănĕtosŭ ca mĕrulŭ şi nu m'am absorbitŭ în Tacitŭ şi în Xenofonŭ, mĕ potŭ încă veselĭ cu prunciĭ, simţescŭ ca unŭ june şi am putere întru mine ca unŭ bărbatŭ!“

ar fi conduse numai de auctoritatea nóstră bisericéscă, care nici odată nu ar pretinde, ca aceste institute susţinute cu fundaţiuni create de credincioşii nostri să se pună în conflictu cu spiritulu naţionalu românescu şi cu tradiţiunile şi aspiraţiunile legitime ale némului nostru.

Decî de fonduri şi fundaţiuni, cari astădi se administréză de ministrulu de culte şi instrucţiunea publică cu spese fórte mari, în puterea autonomiei bisericesci voru trebui să se administreze numai de organele nóstre bisericesci, cari le-ar grigi şi spori fără de spese sau cu spese fórte puţine, şi la totu casulu nu le-ar elocá numai în hârtii de statu, pre cari o catastrofă politică le face fără valóre.

În cadrulu autonomiei recâştigate sinódele diecesane şi provinciale ar reînviá, credincioşii s'ar interesá cu mai mare vioiciune de desvoltarea şi înflorirea instituţiunilorŭ nóstre bisericesci şi scolastice, şi în tótă provincia nóstră bisericéscă s'ar introduce o organisaţiune şi administraţiune uniformă, pre care nici chiar conciliile nóstre provinciale în multe privinţe nu aŭ putut'o pune în viaţă.

Scimŭ şi noi, că recâştigarea deplină a autonomiei bisericesci este o problemă grea de deslegatu. Însă pre lângă tótă greutatea ei, pre lângă tóte tendinţele dusmánóse ale celorŭ dela putere, noi credemŭ, că unu Archiereu, care ar avé talentulu de a porni şi conduce o mişcare seriósă şi înţeléptă în mijlocululŭ poporului şi cleruluî nostru pentru autonomie, şi ar sci arétá celorŭ dela putere, că denegarea autonomiei este o nedreptate strigătóre la cerŭ mai vîrtosŭ în Transilvania, unde tóte confesiunile şi chiar şi biserica romano-catolică se bucură de autonomie, — unu astfelu de archiereu, pre lângă abnegaţiunea şi zelulu, ce suntemŭ în dreptu a-lŭ aşteptá dela o căpetenie bisericéscă, ar puté eluptá şi autonomia bisericéscă.

A dóua problemă, ce trebue să o deslege fiitorulu nostru Mitropolitu, este îmbunătăţirea stării materiale a cleruluî nostru. Câtu de urgentă şi importantă este acéstă cestiune, noi amŭ dovedit'o altădată pre largu în fóea nóstră. Dacă acéstă afacere nu s'ar puté duce la bunu sfârşitu în coînţelegere cu guvernulu téreî şi cu episcopatulu bisericeî catolice din Ungaria, ceea ce anevoe se va puté face fără de periclitarea independinţeî cleruluî nostru, atunci fiitoriulu Mitropolitu este datoru bisericeî sale, datoru cleruluî séu, să o termineze câtu mai curêndu cu propriile sale şi ale nóstre puteri, aşa cum a începutu'o cu propriile sale puteri fericitulu Episcopu Ioanu Bobu, fără de ale căruî jertfe marinimóse clerulu nostru ar fi într'o stare şi mai ticălósă, decâtu cea fórte ticălósă din ţiua de astădi. Se înţelege dela sine, că spre acésta avemŭ lipsă de unu Archiereu, cari bunurile archiepiscopesci să nu le considere de bunuri familiare, în cari să i-se căpétuéscă rudeniile, ci să le considere în sensulu sântelorŭ canóne de patrimoniulu luî Christosu, aşa încâtu să-şi subtragă multe dela sine, numai ca să pótă îmbunătăţi sórtea cleruluî nostru. Nici nu se póte realisá unu lucru aşa de importantu în unu timpu scurtu, ci numai de unu Archiereu, căruia după computulu omenescu îi este datu, să lucre în direcţiunea acésta ţeci de anî. Îmbunătăţindu-se sórtea cleruluî, amŭ dobânditu mai multu chiar decâtu dacă s'ar fi făcutu sute de fundaţiuni pentru şcolari, căci unu clerŭ bine dotatu este în stare a cresce bisericeî şi naţiuniî şi fără de stipendiî conducétori harnici.

De presente ne aflămŭ în faţa unuî pericolu mare, care ameninţă esistinţa nóstră bisericéscă şi naţionala în temeliile ei. Înţelegemŭ sub acestu periculŭ lipsa totală de asile de copiî confesionale şi lipsa mijlócelorŭ pentru susţinerea caractĕruluî confesionalŭ alŭ şcólelorŭ nóstre românescî, ameninţatŭ prin urcarea salarelorŭ învăţătorescî, ce are să se facă preste scurtŭ timpŭ.

Spre a prevení acestu periculŭ trebue să avemŭ unu Mitropolitu, care atâtu cu fapta câtu şi cu cuvîntulŭ să scie însufleţi pre credincioşiî bisericeî nóstre la jertfe mari pentru crearea mijlócelorŭ, din cari să se înfiinţeze asile de copiî confesionale cu caractĕrŭ românescu şi să se sporéscă dotaţiunea învăţătorilorŭ în sensulu legiî proiectate.

Vederî largî, curajŭ bărbătescu, abnegaţiune şi înţelepciune politică încă potŭ face fórte multe în direcţiunea acésta, ca adecă să se salveze esistinţa şi cultura nóstră religiósă şi naţională prin asile şi şcóle poporale.

Suntŭ şi alte probleme, ce fiitoriulu Mitropolitu trebue să le deslege. Noi însă pentru ângustimea spaţuluî nu le mai înşirămŭ aci. Dar şi cele înşirate suntŭ de ajunsŭ, ca să se vadă, că ce interese mari suntŭ legate de persóna fiitoruluî Mitropolitu. De aceea clerulu nostru cu ocasiunea alegeriî de Mitropolitu să pună la o parte ori ce interesu privatu şi să caute numai la interesele generale ale bisericeî nóstre. Fiesce care dintre noi să se desbrace de ură, invidie, amiciţie şi alte sentimente de asemenea natură, cari l'ar înclină spre vre-o persónă mai puţinu capabilă de a purtá înalta demnitate de Mitropolitu, şi să nu se uite la aceea,

---

„Mulţămesce luî Dumneḑeŭ, frate, că ţi-a mersŭ bine în butulŭ tĕŭ."

„Nu în butulŭ meŭ, ci în butulŭ celoralalţi. Nu umbla să mĕ capacitezi, că bine facŭ, dacă îndésă câte patru ţeci ori şese ţeci de tineri într'o chilie în fiesce care ţi câte şese óre şi le mai daŭ afară de aceea ocupări, cari éră să le dea de lucru câte alte şese óre, şi acestea tóte le facŭ pre timpulŭ, în care tinĕrulŭ are să se desvólte şi trupesce. Tineri slabŭ de ângerŭ se supunŭ şi perŭ. Dară alţiî se împotrivescŭ, trecŭ de nisce şcolari rĕi, dar într'aceea rĕmânŭ elastici şi sănĕtoşi la sufletŭ şi la trupŭ. Eu cércă, de împlinesce tu însu-ţi măcarŭ numai într'o ḑi ceea ce aştepţi, ca să împlinéscă băétulŭ tĕŭ celŭ de şepte anî. Atunci veî pricepe, de ce nu-î place de şcólă."

„Să-lŭ lasŭ dar să créscă asemenea unuî sĕlbaticŭ?"

„Asemenea unuî sĕlbaticŭ? Dór eŭ suntŭ sĕlbaticŭ?"

„Éră-mî viî cu esemplulŭ tĕŭ?

„Eŭ doresc numai aceea, ca pedagogiî să închine teoriile şi să concédă naturei să se desvólte. Noi avemŭ să ne supunemŭ legilorŭ naturei, şi tóte împotrivirile filosofice, cari i-le facemŭ, suntŭ totŭ atâtea nebuniî."

„Cugetat'aî vre-o dată asupra celorŭ ce aî ḑisŭ acuma?"

„Da, eŭ am observatŭ, că toţi ceî ce nu s'aŭ ţimpitŭ în şcólă, işi formézĕ despre tóte fiesce care ideile sale individuale."

„Dar n'aî observatŭ cumva, că ideile acestea de multe orî suntŭ fórte, nu sciŭ, cum să le ḑicŭ, fórte —"

„Necălite? Îţi daŭ tótă dreptatea."

„Şi nu aî observatŭ cu o cale şi aceea, că tu numai înmulţescî numĕrulŭ acelorŭ ideî şi teoriî? Nici nu mĕ mirŭ de locŭ, cândŭ aflu, că tóte ideile altora tu le privescî de totŭ atâtea nebuniî. Dar alţiî ce voru face cu ale tale?"

Eŭ tacŭ şi recunoscŭ, că dialectica luî Ergo este bunicică. Trebue să-î concedŭ, că are în câtva dreptate.

Ér pre faţa luî Ergo se aşaḑă unu surisŭ rĕutăciosŭ. „Veḑi, frate," îmi ḑice, „nimica nu mĕ opresce, să privescŭ şi eŭ teoria ta de o nebunie."

„Teoria mea? Eŭ să am o teorie? — Aşa va fi," ḑicŭ eŭ după o pausă scurtă. „Dar teoria aceea a mea celŭ puţinŭ nu purcede dintr'o propositie abstractă filosofică, ci se întemeiéză pre firea omuluî şi are în vedere ţinta şi chemarea mai înaltă a luî."

„Aşa? Dar desvóltă-mî-o, rogu-te!"

„Observat'aî vre-o dată, cum îşî cresce pisica puiî?"

„Cum?"

„La începutŭ rĕmâne totŭ lângă eî, îî linge şi-î netedesce, îî lăptézĕ, îî încălḑesce cu trupulŭ sĕŭ şi-î feresce de totŭ ce ar puté să le strice. Ér după ce puiî aŭ mai crescutŭ, atunci bĕtrâna parcă întinerésce érăşî, se joacă şi se tăvălesce cu eî, dă năvală asupra lorŭ şi se lasă a fi năvălită de eî, şi puiî nici nu sciŭ, cum s'aŭ făcutŭ aşa de elastici. Eî învaţă a aleşui, a sări şi a umbla la înălţimi. Mai întâiŭ le întinde bĕtrâna códa sa, ca eî să se jóce cu ea. Acuşi le aduce câte unŭ şórece viŭ şi-î îndémnă, să se arunce după elŭ şi să-lŭ prindă, şi după tóte acestea mîţulucii suntŭ pregătiţi spre a se luptá pentru esistinţă."

„Va să ḑică noi să ne crescemŭ pruncii ca pre nisce puî de pisică."

„Va să ḑică să nu perdemŭ esemplulŭ pisiceî celeî bĕtrâne."

„A! Şi aplicarea?"

„Pruncului se nasce în casa părintéscă, şi casa părintéscă are să-lŭ pregătéscă la lupta pentru esistinţă."

„Va să ḑică părinţiî să se facă dascălî?"

„Aşa ar fi bine, dacă ar fi cu putinţă. Dar nu este cu putinţă, de óre ce întrarmarea omuluî la lupta pentru esistinţă în ḑilele nóstre pretinde fórte multe. Afară de aceea tatălŭ are să se lupte neîncetatŭ pentru esistinţa sa şi a familieî sale şi prin urmare tótă grijea de copiî ar trebui să se lase mameî. Aruncă numai o privire în natură şi veḑi, câtu de frumosŭ e întocmitŭ acolo lucrulŭ acesta! Pretutindenea se cuprinde mama cu puiî sĕi, şi chiarŭ între animalele monogame bărbătuşului alérgă după hrană, ér muleruşa grijesce puiî."

„Asta o concedŭ. Dar tu încarcî pre umeriî mameî, ceea ce nu potŭ împlini părinţiî amîndoî."

„Nu aşa, eŭ nu vreŭ să stîrpescŭ şcólele de pre faţa pământuluî, dar aşi dori, ca mai alesŭ educarea fetelorŭ să se îndrepte aşa, ca ele mai târḑiŭ să-şi scie împlini chemarea de mame."

„Concedŭ, că este ceva în lucru. Esperinţa celŭ puţinŭ —"

„Suntemŭ pre calea de a ne înţelege. Ce n'a iscoditŭ pedagogia filosofică! Avemŭ asile de copiî, şcóle poporale, şcóle civile,

ce ar fi mai bine pentru sine sau familia sa, ci să caute numai la binele generalu alu bisericei, şi atunci de sigurŭ se voru concentrá voturile cleruluí nostru numai asupra unoru bărbaţi vrednici, carí promovându bunăstarea şi înflorirea întregei biserice, voru promová totodată şi binele fiesce căruia dintre noi în particularŭ.

La alegerea de Mitropolitu. — Din mai multe părţi ni-s'a pusŭ întrebarea, că ce paşi s'au făcutŭ pentru convocarea sinoduluí, care are să alégă pre fiitorulu Mitropolitu.

Pentru liniştirea publiculuí rĕspundemŭ, că după cum amŭ pututŭ afla pre cale privată, Consistoriulŭ archidiecesanŭ deja în 3 Septembre a. c. a înaintatŭ la Maiestatea Sa Monarchuluí pre calea ministruluí de culte şi instrucţiunea publică o rugare, în care i-a cerutŭ, să binevoéscă a denumí comisarí regescí, carí, conformŭ praxei observate până acum în biserica nóstră, aŭ să fie de faţă la sinodulu electoralu.

Suplica a ajunsŭ la ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică, însă din causa frământărilorŭ politice din Budapesta n'a fostŭ înaintată încă la Maiestatea Sa. Ministrulŭ adecă are intenţiunea, după cum se spune, să supună suplica nóstră consiliuluí de ministri şi numai în cointelegere cu dînşiĭ să-şi facă propunerea la Maiestatea Sa. Suplica însă din causa altorŭ cestiunĭ grave, carí aŭ trebuitŭ să se pertracteze în consiliulŭ de ministri acum de curêndŭ, nu a pututŭ să fie supusă apreţiării acelora.

Altcum Consistoriulŭ archidiecesanŭ, precum aflămŭ, atâtŭ la Ordinariatele sufragane câtŭ şi la alte forurí competente a făcutŭ totŭ ce i-a fostŭ cu putinţă, pentru ca să asigure completarea scaunuluí mitropolitanŭ prin alegere.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Ţiarele din Budapesta aducŭ scicea, că ministrulŭ-preşedinte Szápáry după rentórcerea sa dela Viena ar fi declaratŭ în clubulŭ liberalŭ, că cu cea mai de aprópe ocasiune se va pronunţá în parlamentŭ în cestiunea politicei bisericescí. Punctulŭ de vedere alŭ guvernuluí va fi câtŭ se póte de liberalŭ. Acésta o credemŭ, căci în Ungaria emuléză partidele în falsulŭ liberalismŭ, numai nu scimŭ, unde voru ajunge cu elŭ.

Roma.

Mai multe ţiare liberale aŭ rĕspânditŭ scirea, că starea sanitară a Sânţiei Sale Leonŭ alŭ XIII-lea ar însufla îngrijirí serióse. Cu bucurie trebue să constatămŭ însă, că foile acreditate la Vaticanŭ desmintŭ acea scire.

Sânţia Sa a trimisŭ parechiĭ regale a Greciei din incidentulŭ serbăriĭ iubileuluí de 25 de anĭ aĭ căsătorieĭ o scrisóre de felicitare, care a făcutŭ o impresie fórte plăcută în Atena.

Ca patriarchŭ alŭ Veneţiei în locululŭ regretatuluí Agoştino S. Scaunŭ apostolicŭ a designatŭ pre P. Bonaventura Soldatich, care este unŭ bărbatŭ fórte piŭ şi eruditŭ. Elŭ este de nascere din Dalmaţia şi e de 63 anĭ. Guvernulŭ italianŭ s'a silitŭ a zădărnici denumirea luí sub cuvîntŭ, că ar fi slavofilŭ. Se afirmă ca sigură numirea de cardinalŭ a archiepiscopuluí de Colonia Dr. Krementz, care în anulŭ viitorŭ îşĭ va serba iubileulŭ de 25 de anĭ dela consacrarea sa de episcopŭ.

Francia.

Ferrata, nunţiulŭ apostolicŭ din Paris, care de lunĭ petrece la Roma în concediŭ, se ţice că nu ar fi aplicatŭ a se mai rentórce la postulŭ sĕŭ, din causă că s'a disgustatŭ de purtarea guvernuluí francesŭ faţă de biserică şi nu speréză, că guvernulŭ ar accepta modalitatea propusă de S. Scaunŭ spre umplerea scaunelorŭ episcopescí vacante.

Guvernulŭ a vîndutŭ prin licitaţiune publică averea lăsată de reposatulŭ episcopŭ Freppel pentru scopurí filantropice. Catoliciĭ francezĭ aŭ făcutŭ colecte şi aŭ cumpĕratŭ înşi-şĭ cu 400,000 frs. acea avere, cedându-o pentru scopurile designate de celebrulŭ episcopŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministrulŭ-preşedinte, contele Szápáry, s'a rentorsŭ dela Viena, unde a fostŭ spre a presenta Maiestăţiĭ Sale rescriptele referitóre la închiarea acesteĭ sesiunĭ a parlamentuluí şi la începerea celeĭ viitóre. Deşi posiţia cabinetuluí se clătină atâtŭ în urma diferinţeĭ de vederí, ce domnesce între membriĭ luí mai alesŭ în cestiunea politicei bisericescí, câtŭ şi din causa derutei suferite de guvernŭ în afacerea încununăriĭ statueĭ luí Hentzi, totuşi se speréză, că de o cam dată Szápáry va rĕmâné la cârmă dimpreună cu toţi colegiĭ sĕĭ. Nu-şĭ va da ministeriulŭ actualŭ dimisiunea, şi dacă şi-ar da-o, nu ar fi primită de Monarchulŭ, din causă că maioritatea parlamentară nu este în stare a forma din sinulŭ sĕŭ unŭ cabinetŭ mai bunŭ; şi ca să nu se pară, că se face pre voea opositiei, carĕ lucră din rĕsputerí la rĕsturnarea guvernuluí. Guvernulŭ până la votarea budgetuluí are de cugetŭ, să mai céră o indemnitate de treĭ lunĭ.

şcóle de industrie, preparandiĭ, totŭ pre sama fetelorŭ. Acuşi vomŭ avé şi gimnasiĭ şi universităţiĭ pentru fete. Totŭ atâtea institutiĭ, carĭ aŭ chemarea de a rĕpi fata din locululŭ, unde are ea să fie: lângă mamă-sa are ea să fie, lângă mamă-sa, carea n'a învăţatŭ pedagogie ca diregĕtórele institutelorŭ acelora, dar cunósce pre prunculŭ sĕŭ, îlŭ iubesce şi-şĭ consideră de onórea şi fericirea cea mai mare, dacă póte face din prunculŭ sĕŭ omŭ."

„Din acestea aşi puté conchide, că şcóla numai împedecă educarea."

„Precum se desvóltă şcóla în ţilele nóstre, nu sufere îndoélă, că ea împedecă educarea. În locŭ de a purtá grije de desvoltarea trupéscă a prunculuí, în locŭ de a pune religiunea, — înţelegŭ cea positivă, — de temeiŭ, pre care să se zidéscă apoĭ caractĕrulŭ prunculuí, în locŭ de a-l propune puţinŭ, dar bine şi cu temeiŭ, şcóla pedagogieĭ moderne îlŭ îndópă cu sciinţă de aceea, carea întrece priceperea prunculuí, de carea elŭ în tótă viaţa sa nu are nicĭ o lipsă. De aceea elŭ se şi grăbesce a o uitá."

„Tu veţĭ tóte prea întunecate."

„Lasă-mĕ, frate. De are cineva chemarea şi strĕmurulŭ de a se face omŭ învăţatŭ, face-se va. Dar a îndopá capulŭ băĕtuluí din poporŭ cu totŭ felulŭ de sciinţe, pre carĭ elŭ nu le póte mistui, şi a o face acésta pre contulŭ sănătăţiĭ şi alŭ acelorŭ cunoscinţe, de carĭ ar avé lipsă în viaţă, asta este o crimă. Şi ce să ţicŭ despre pensionatele de fetiţe? În nicĭ unulŭ nu lipsesce unélta aceea de tortură, carea o numescŭ ómenii pianoforte. Dumneţeulŭ meŭ, afară ceriulŭ e sĕninŭ, arboriĭ şi luncile suntŭ înverdite, şi fetiţa şede la pianoforte, mai aruncă câte o privire pre ferésta afară, dar numai pre furişŭ, căci lângă ea şede profesóra şi numĕră neîcetatŭ: Una, dóuĕ, treĭ, una, dóuĕ treĭ! şi fetiţa trebue să esecuteze aria luí: O du lieber Augustin. Puté-mĭ-aĭ spune, câte dintre fetiţele acelea voru mai ave putinţă şi voinţă de a continua lucrulŭ acesta, după ce-şĭ ieaŭ rĕmasŭ bunŭ dela pensionatŭ?"

„Dar spune-mĭ, frate, ce este aceea, ce pretindĭ tu dela şcólă?"

„Înainte de tóte pretindŭ dela şcólă, ca într'însa nu profesóra de musică, ci mama să fie dătătóre de tonŭ. Singurŭ numai ea are chemarea şi capacitatea de a-şĭ cresce prunculŭ. Şcóla să-i fie numai ajutătóre, şi îndată ce ea trece preste marginile competinţeĭ sale şi făcêndu-se de totŭ neatîrnătóre începe a urmări totŭ felulŭ de scopurĭ, carĭ le-aŭ inventatŭ pedagogĭ scrintiţĭ, ea strică mai multŭ de câtŭ direge."

„Cum înţelegĭ lucrulŭ ăsta, Nichifore?"

„Cum îlŭ înţelegŭ? Îţi vine unŭ pedagogŭ şi voesce să facă din şcólă unŭ tolceriŭ de toleranţă şi adună cu de-a sila în aceea-şĭ şcólă pruncĭ de totŭ felulŭ de confesiune. Acolo pruncii audŭ în mai multĭ anĭ ţilnicŭ într'o formă orĭ într'alta, că credinţa aceea, carea o mărturisescŭ părinţiĭ lorŭ şi-i învăţaŭ şi pre eĭ să o considere de lucrulŭ celŭ mai sântŭ, — că credinţa aceea este unŭ lucru indiferentŭ. Spune-mĭ acum, frate, ce voru face pruncii aceia cu datorinţele acelea, carĭ se întemeiézĕ pre credinţă?"

„Într'asta aĭ dreptate!"

„Aşa?. Îmi pare bine. Dar altulŭ vre să facă din şcólă unŭ tolceriŭ de patriotismŭ. Nu cunoscŭ unŭ cuvîntŭ mai uricĭosŭ ca modernulŭ patriotismŭ."

„Pentru Dumneţeŭ, frate, nu grăi aşa! Tu îţi baţi jocŭ de ce este mai sântŭ pre acestŭ pământŭ. Orĭ câtŭ de posomorîtă şi turbure ar fi istoria evuluí vechiŭ, o stea totuşi lucesce pre tăria luí: iubirea de patrie. Iubirea acésta îmbărbăta pre ómenĭ, cândŭ se părea, că tóte-sŭ perdute, ea însufleţia la fapte pre ceĭ laşi, singurŭ numai ea îndemna pre ómenĭ la jertfe, şi totŭ ea —"

„Da, da, bunulŭ meŭ, dar sciĭ tu, ce era pre atunci patria?"

„Ceea ce este şi astădi."

„Nicĭ decum, ci eram sigurŭ numai în patria mea, şi dacă treceam preste marginile eĭ, nu aveam mai multŭ nicĭ unŭ scutŭ. În Alemania mĕ ucidea óre cine, şi nime nu-lŭ trăgea la rĕspundere; în Galia din contră, unde eram acasă, nu cuteza nime să se atingă de mine. Îţi poţi deci închipuí, câtŭ de tare mĕ simţiam îndemnatŭ să iubescŭ şi să apĕrŭ Galia. Astădi — orĭ unde în tótă lumea civilisată am parte de acela-şi scutŭ, de care aŭ parte şi civiĭ de acolo. Dacă astădi am să-mĭ iubescŭ patria, am lipsă de alte îndemnurĭ. Aşa numitulŭ patriotismŭ, pre care-lŭ propunŭ ómenĭ neîncetatŭ în şcólă, este o unélta minunată în mânile guvernuluí. Prunculŭ nicĭ nu a ajunsŭ încă să scie judecá, precum se cuvine, şi îlŭ şi capacitézĕ deja, că instituţiile ţĕreĭ luí suntŭ cele mai bune, şi că gloria luí cea mai înaltă constă în aceea, că îlŭ punŭ în şirulŭ celŭ dintâiŭ de bătae, şi dacă voesce

Italia.

. Campania electorală s'a începutŭ. Cei mai însĕmnaţi bărbaţi de statŭ italiani, precum Rudini, Zanardelli, Brin, Pelloux şi alţii fără deosĕbire de partidŭ, parte prin discursuri parte prin epistolii adresate către alegĕtori, recunoscŭ importanţa şi necesitatea întreiteĭ alianţe, recunoscŭ însă şi aceea, că finanţele italiane suntŭ sdruncinate şi prin urmare trebue regulate. Noĭ cu greŭ credemŭ, că va succede orĭ căruĭ guvernŭ a regula în curêndŭ finanţele ţĕreĭ, după ce întreita alianţă cere jertfe nóuĕ pentru susţinerea păcii întrarmate, ĕră poporulŭ contribuabilŭ neavêndŭ de unde mai jertfi îşi caută fericirea în America.

Bulgaria.

La 27 Octobre s'a deschisŭ a treia sesiune a Sobranieĭ. În mesajulŭ de tronŭ amintesce prinţuluĭ despre simpatia şi interesulŭ viŭ, ce a esperiatŭ în călĕtoria sa, că-lŭ nutrescŭ naţiunile luminate ale apusuluĭ faţă cu bravulŭ poporŭ bulgarŭ. Spune, că a fostŭ cordialŭ primitŭ de către Monarchulŭ Austro-Ungarieĭ şi Regina Angliei, precum şi de bărbaţiĭ de statŭ anglesi. Prinţulŭ constată cu bucurie bunăvoinţa Sultanuluĭ faţă cu poporulŭ bulgarŭ dovedită prin primirea afabilă a primuluĭ ministru bulgarŭ.

Rusia.

Cu privire la finanţele rusescĭ „Journal de St. Petersburg“ publică unŭ comunicatŭ, în care se ḑice, că în cassa imperiuluĭ eraŭ la 24 Octobre 505,500.000 ruble în aurŭ, adecă 2418 milióne frs, prin urmare cu multŭ mai multŭ decâtŭ totalurile disponibile ale banceĭ Franciei (673,250.000 frs) şi ale Angliei (36,000.000 lire şterl.). Singurŭ tesaurulŭ dispune de 12 ½ milióne ruble în argintŭ şi 53,000.000 ruble în aurŭ. Afară de aceea impositele se incassézĕ regulatŭ, ĕră venitele statuluĭ s'aŭ sporitŭ în urma nóuĕlorŭ operaţiuni comerciale. Acésta arată, că suntŭ false scirile despre crisa finanţiară în Rusia.

Corespondinţe.

Blaşiŭ, 3 Novembre 1892.

Stimate Domnule Redactorŭ!

„Tribuna“ în numĕrulŭ sĕŭ 236 din 3 Novembre a. c. între noutăţile ḑileĭ se ocupă şi de persóna mea nefusĕmnată. Ansă la acéstă distincţiune îĭ dă participarea mea la bnnchetulŭ datŭ de oficialiĭ direcţiuniĭ finanţiare din Aiudŭ în onórea şefuluĭ lorŭ, domnulŭ George Popŭ.

Firesce că „Tribuna“ nu se póte răbda, ca să nu-şĭ manifeste şi din incidentulŭ acesta simpaţia sa nutrită faţă de mine şi ca să nu mistifice în celŭ maĭ tendenţiosŭ modŭ faptele cele mai simple.

Nu aşĭ reflecta la espectorările „Tribuneĭ“, dacă nu aşĭ sci, câtŭ de uşorŭ póte să fie sedusă opiniunea mulţimiĭ. Apucăturile domniloru dela „Tribuna“ suntŭ cunoscute ómenilorŭ serioşi. Înjurăturile eĭ nu prindŭ. Faţă cu domniĭ dela „Tribuna“ eŭ nu am cuvinte de a mĕ apĕra. Cu eĭ nu staŭ de vorbă. Hula lorŭ îmĭ spune, că umblu pre calea cea drĕptă: lauda lorŭ aşĭ primi-o de insultă.

Pentru publiculŭ mare însă, care uşorŭ póte fi dusŭ în rătăcire, ĕtă vĕ spunŭ în puţine cuvinte, cum s'a petrecutŭ lucrulŭ cu participarea mea la banchetulŭ din Aiudŭ.

În ḑilele trecute domnulŭ George Popŭ, directorulŭ finanţiarŭ din Aiudŭ, a împlinitŭ 25 anĭ dela întrarea sa în funcţiune de statŭ. Ocasiunea acésta o folosescŭ oficialiĭ direcţiuniĭ pentru a aranja în onórea şefuluĭ lorŭ unŭ banchetŭ. La acestŭ banchetŭ între alţiĭ mĕ învită şi pre mine. Eŭ fiindŭ prietinŭ şi rudă cu iubilantele participŭ la banchetŭ. Acolo unŭ participantŭ îmĭ închină unŭ păharŭ. Eŭ rĕspundŭ, şi fiindŭ că în limba magiară am fostŭ bineventatŭ şi maghiară a fostŭ societatea, rĕspundŭ totŭ în limba magiară. Toastulŭ meŭ lŭ ridicŭ *în onórea mesenilorŭ* ,car îm'aŭ primitŭ cu bunăvoinţă şi carĭ s'aŭ adunatŭ în numĕrŭ atâtŭ de frumosŭ pentru a onora în domnulŭ George Popŭ nu numaĭ pre ampleiatŭ ci şi pre cetăţénulŭ de naţionalitate românŭ, după cum se espimase unŭ toastantŭ. În onórea, ce se face domnuluĭ George Popŭ ca unuĭ fiŭ alŭ poporuluĭ românŭ, am ḑisŭ eŭ, că aşĭ dori să vĕḑŭ unŭ auguriŭ alŭ ereĭ aceleia ferecite, cândŭ toţiĭ fiiĭ patrieĭ fără deosĕbire de naţionalitate în aceea-şĭ mĕsură ar fi onoraţi şi îndreptăţiţi. Atunci patria ar fi puternică, şi n'ar fi putere, care s'o pótă birui.

Toastulŭ meŭ a fostŭ primitŭ cu însufleţire, dar *imnulŭ* nu l'a cântatŭ nimenĭ dintre ceĭ presenţi, ci póte musica, la care nu eŭ am avutŭ să-ĭ prescriŭ programa.

Ĕtă faptele petrecute. Acum judece publiculŭ cetitorŭ pre domniĭ dela „Tribuna“.

Câtŭ e pentru declaraţia mea din vară publicată în „Kolozsvár“, pre care „Tribuna“ o află „revoltătóre“, aşĭ dori să aflu: ce a fostŭ în acea declaraţie „revoltătorŭ“? Eŭ prindŭ rĕmasŭ cu „Tribuna“, că declaraţia aceea, făcêndu-se abstracţie dela referinţele porsonale, va subscrie-o totŭ Românulŭ. Poftéscă „Tribuna“ şi o reproducă.

Ce e dar în totă afacerea?

Că domniĭ, carĭ redigează „Tribuna“, nu aŭ nici cea mai mică idee despre onestitate politică. Principiulŭ lorŭ conducĕtorŭ este *a ponegri* cu orĭ ce mijlóce, a calumnia şi astfelŭ a se obtrûde în fruntea naţieĭ. Pre ceĭ ce suntŭ de părerĭ deosĕbite de ale dinşiloru, îĭ calumniézĕ, îĭ suspiţionézĕ, îĭ declară de trădătorĭ, numaĭ ca să nu se pótă observă sĕrăcia lorŭ spirituală.

Am însă sperare, că poporulŭ românescŭ va sci deosĕbi causa sfîntă naţională de *parasiţiĭ politicĭ* dela „Tribuna“ şi îĭ va sci arunca acolo, unde le este loculŭ. Până atunci de progresŭ politică-naţionalŭ vorbă nu póte fi.

Primescĕ, Stimate Domnule Redactorŭ, asigurarea frăţescilorŭ sentimente, ce Ţi-le păstrézĕ amiculŭ

Dr. Vasiliŭ Hossu.

Adunarea generală a IV-a a Reuniunii femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ.

Adunarea generală a IV-a a Reuniuniĭ femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiŭ, conformŭ convocatoruluĭ mai înainte publicatŭ, s'a ţinutŭ Duminecă în 30 Octobre.

Decursulŭ întregŭ alŭ adunăriĭ a fostŭ demnŭ. Presidenta, dómna Rosa Munteanŭ, deschise adunarea cu o vorbire frumósă, în care cu pietate a făcutŭ amintire despre durerósa perdere a Patronuluĭ Reuniuniĭ, Escelentissimuluĭ Domnŭ Dr. Ioanŭ Vancea. Adunarea a fostŭ adâncŭ mişcată de jalnica amintire a fericitului mitropolitŭ şi a datŭ espresiune pietăţiĭ sale prin sculare.

Cetirea raportuluĭ a fostŭ primită cu aplause. Din raportŭ relevămŭ, că reuniunea a datŭ pentru procurarea mobiliarului dela internatulŭ de fetiţe din Blaşiŭ suma de 1200 fl.

---

să se retragă, ca nu cumva să-lŭ nimerescă din întîmplare vre unŭ glonţŭ de dincolo, îlŭ şi aştéptă altulŭ de dincóce, pentru că desertézĕ. Şi asta însamnă a muri pentru patrie! Cândŭ voiŭ să moriŭ, atunci suntŭ în dreptŭ a sci, pentru ce să moriŭ. Dacă în patria mea suntŭ libĕrŭ şi fericitŭ, suntŭ gata a vĕrsă pentru ea şi stropulŭ celŭ mai de pre urmă de sânge, nu dóră pentru că-mĭ este patrie, ci pentru că apĕrându-o îmĭ apĕrŭ de odată şi libertatea şi fericirea mea.“

„Ubi bene, ibi patria.“

„Nu aşa, frate, ci ubi patria, ibi sit bene, şi patria facă, să fie aşa, începă-o acésta deja în şcólă, şi atunci nu va mai fi de lipsă, ca patriotismulŭ să fie unŭ obĭectŭ de învăţămîntŭ. Ocupe-se şcóla de lucrurile acelea, carĭ asigură fiitoriloru civi totă fericirea adevĕrată, ce o póte afla omulŭ aci pre pămêntŭ, şi atunci n'aĭbă nici o grije, toţi o vorŭ iubi. Unŭ omŭ de omenie vre mama să facă din băĕtulŭ sĕŭ, şi din fata sa o muĭere cuminte şi sirguinciósă, într'asta să-ĭ ştea şcóla într'ajutoriŭ, şi —“

„Grozavŭ mai poţi fi astădĭ, Nichifore.“

Eŭ începŭ a rîde. „Sciĭ, frate, ce a ḑisŭ unŭ filosofŭ alŭ vechimiĭ?“

„Firesce că sciŭ, dar filosofiĭ aceia aŭ ḑisŭ multe, şi eŭ nu sciŭ, la ce te gândescĭ tu chiarŭ acum din cele multe.“

„Elŭ a ḑisŭ: Daţi-ne mame bune! De pedagogĭ nu a amintitŭ nimica. Şi elŭ a avutŭ dreptate. Tóte cunoscinţele acelea, carĭ suntŭ de lipsă la educare, le-a gravatŭ Dumneḑeŭ în inima de mamă. Cele ce aţi adunatŭ voĭ în cărţile acestea ale vóstre, suntŭ nimica. Din miile de milióne de ómenĭ, carĭ trăescŭ şi aŭ trăitŭ, nicĭ unulŭ nu a fostŭ educatŭ după regulele cele severe ale pedagogieĭ. Cércă numaĭ în istorie, şi veĭ afla, că bărbaţiĭ ceĭ marĭ aŭ trecutŭ prin totŭ felulŭ de educare, dar aprópe toţiĭ bărbaţiĭ întru adevĕrŭ marĭ aŭ avutŭ parte de aceea, că la lĕgănulŭ lorŭ veghia o mamă bună.“

„Şi părerea ta ar fi decĭ, ca —“

„Câtŭ este de veche pedagogia?“

„Concedŭ, că ea numaĭ în timpurile mai nóuĕ a ajunsŭ să fie populară.“

„Ea nicĭ astădĭ nu e populară, şi acesta e unŭ norocŭ mare pentru omenime. Dar îţĭ concedŭ şi eŭ frate, că esistă unŭ principiŭ pedagogicŭ. Însă pre acela nu l'a inventatŭ sciinţa, ci l'aŭ deprinsŭ mamele totdeuna fără de a sci, că-lŭ deprindŭ, şi dacă aĭ sprigini pre soţie-ta întru deprinderea luĭ, aĭ puté vinde biblioteca asta pedagogică unuĭ anticuarŭ.“

„Şi principiulŭ acela ḑice?“

„Prunciĭ tĕĭ să nu te vaḑă lucrându, să nu te auḑă grăindŭ nimica, pentru ce ĭ-aĭ certă, dacă ĭ-aĭ vedé orĭ auḑi pre eĭ făcêndu-o orĭ grăindu-o. Pruncii adoptézĕ din împrejurimea sa tóte celea bune şi celea rele. De vreĭ decĭ să aĭ bucurie în pruncii tĕĭ, premergi-le cu esemplu bunŭ, ĕră ceealaltă parte a educăriĭ lasă-o în grijea soţieĭ tale şi te mestecă în educarea pruncilorŭ tĕĭ numaĭ atuncia, cândŭ soţie-ta chémă întru ajutorŭ auctoritatea ta de tată. Dar vremea trece, şi eŭ aşĭ vre să sciŭ, cum era o casă a vechilorŭ Romani.“

Partea cea mai frumósă a adunării a fostu fără îndoélă disertaţia dómnei profesóre Leontina Negruţiu despre *„chemarea femeii române“*. Aprobări vii şi aplause însufleţite aŭ întreruptu şi însoţitu vorbirea frumósă, pre câtu de bine compusă pre atâtu de bine predată. Aŭ fostu întru adevĕrŭ plăcute momentele, ce dómna Negruţiu ni-le-a procuratu. Sperămu a puté publicá în scurtu vorbirea acésta frumósă.

Terminămu esprimându-ne părerea de rĕŭ asupra micului numĕrŭ a celoru ce aŭ participatu la adunare. Reuniunea femeilorŭ are de scopu a ajutorá internatulu nostru de fetiţe, care a rĕmasu atâtu de curêndu orfanu. Faţă de acestu internatu nu se vorŭ esci însufleţi mamele române din tóte părţile? Durere, dacă nu. Însă noi asta nu o putemŭ crede.

La lucru dar! Să sprijinimŭ reuniunea femeilorŭ române din Blaşiu!

Întru amintirea iubiţilorŭ reposaţi.

Pentru repausatulu Mitropolitulu nostru *Ioanu* aŭ încursu:

Translatu din nrulu 42 .	200 fl. 40 cr.
„Reuniunea femeilorŭ române gr. cat. din Blaşiu . .	24 fl. 80 cr.
Dela M. O. D. *Demetriu Cuteanu* v.-prot. în Săcădate .	2 fl. — cr.
Suma	227 fl. 20 cr.

Scire importantă.

După închierea numĕrului de faţă, **din locu fórte competentu** primimŭ îmbucurătórea scire, că **atâtu Maiestatea Sa câtu şi guvernulu şi alţi factori importanţi suntu pre lângă dreptulu nostru de alegere de Mitropolitu, şi astfelu dreptulu acesta alu nostru este asiguratu.**

Noutăţi.

Biserica catedrală gr. cat. din Oradea-mare restaurată se va sfinţi în 18 Decembre, ţiua patronului bisericei.

Iubileu. Seminariulu tinerimii române greco-catolice din Oradea-mare a serbatu în 1 Novembre aniversarea de 100 ani ai înfiinţării sale. Din incidentulu acesta în 1 Novembre s'a celebratu Sânta Liturgie în biserica parochială de lângă seminariu, pontificându Rmulu dnu Rectoru Dr. Augustinu Lauranu, asistatu de cătră superiorii seminariali şi alţi preoţi gremiali. În 2 Novembre s'a celebratu o Sântă Liturgie pentru repausulu sufletescu alu întemeiatoruluï. Cântările aŭ fostu esecutate de corulu seminariştilorŭ.

Institutulu preparandialu din Blaşiu a fostu cercetatu de visitatorulu reg. Dr. Erŏdi Béla, care în 28 şi 29 Octobre a asistatu la esaminarea elevilorŭ din materia propusă până acum din tóte obĭectele de învĕţămîntu afară de studiulu religiunii. Precum suntemŭ informaţi, dlu inspectoru a rĕmasu mulţămitu cu progresulu doveditu de elevi.

Din diecesa Oradei-mari. On. *Ludoviciu Mărcuşiu,* până aci administratoru parochialu în *Mădăraşu,* a fostu numitu parochu totu acolo. — On. *Andreiu Papp,* fostu administratoru parochialu în *Gencii,* a fostu numitu parochu în *Homorodulu-de-mijlocu.* — La internatulu Pavelianu din Beiuşu s'a numitu medicu dlu Dr. *Georgiu Murĕşanu.*

Concursu pentru parochia *Benicu,* din protopopiatulu *Albei-Iulie* s'a escrisu cu terminulu de 20 Novembre a. c. Emolumintele: porţiune canonică 3 jug. arătoriu, 120 metrete cucuruzu, 140 ţile de lucru şi venitele stolare.

Din diecesa Lugoşului. Cu terminulu de $^{15}/_{3}$ Novembre se escrie *concursu* pentru parochia *Puiu* în protopopiatulu Jiului. Emolumintele: 80 fl. din adjutulu regescu, porţiune canonică de 8 jug. cl. I, $4^{1}/_{2}$ jug islazu, folosirea cemeteruluï, grădină, casă şi superedificate economice (dară în stare slabă), stola îndatinată şi 30 fl. ca remuneraţiune pentru catechisarea pruncilorŭ dela şcóla de statu. — Cu terminulu de $^{30}/_{18}$ Novembre se escrie concursu la postulu de cantoru-docente secundaru la şcóla gr. cat. din *Ticvaniulu mare,* în prot. Oraviţei şi la celu docentalu din *Boţariulu superioru* în protop. Ulpiei Traiane. Emolumintele la *Ticvaniu:* 310 fl. din casa bisericei, 10 fl. pauşalu scripturisticu, 10 fl. competinţe itinerarie la conferinţele învĕţătoresci, $1^{1}/_{2}$ jug. arătoru, cuartiru şi 8 orgii lemne. La *Boţariu* emolumintele: 200 fl. şi 3 fl. pauşalu script. dela comuna bisericéscă, 5 fl. competinţe itinerarie, cuartiru şi 5 orgii lemne.

Concursu pentru staţiunea docentală din *Cinculu-mare,* vicariatulu Făgăraşului, s'a escrisu cu terminulu de 15 Novembre a. c. Emolumintele: 100 fl. din cassa alodială, 50 fl. din o fundaţiune stabilă, 20 fl. din repartiţiune, 5 orgii lemne şi folosirea grădinei bisericesci computate în 30 fl. v. a.

Alegerea de rectoru la universitatea din Bucuresci s'a întîmplatu Dumineca în 30 Octobre. La alegere aŭ votatu 44 profesori şi aŭ obţinutu dlu Titu Maiorescu 26 voturi, dlu Constantinu Dimitrescu 22, dlu B. P. Haşdĕu 19, alţi profesori aŭ întrunitu mai puţine. Ministrulu va confirma din ceï treï profesori pre unulu de rectoru şi mai probabilu, că acela va fi dlu T. Maiorescu. Fostulu rectoru Al. Orescu, fiindu înaintatu în etate s'a retrasu în pensiune.

Cununii. Dlu *Ilie Hiriană,* teologu absolutu şi dşora *Valeria Olteană* îşi voru serba cununia la 6 Novembre în biserica gr. cat. din Sânmărtinulu-săratu. — Dlu *Ioanu Popu* teologu absolutu se va cununa în 13 a l. c. cu dşora *Leontina Popescu,* fiica parochului nostru din Jucului-inferiorŭ.

Presedinte la înalta curte de comptabilitate a fostu numitu fostulu deputatu guvernamentalu Hieronymi Károly.

Redactoru la „Telegrafulu Roman“ din Sibiiu în loculu dlui *Nic. Ivanu,* a păsitu dlu *Silvestru Moldovanu,* fostu profesoru în Braşovu ĕră în timpulu din urmă comptabilu la „Arieşana,“ institutu de creditu şi economii în Turda.

La universitatea din Budapesta prelegerile întrerupte din causa colereï se reîncepu în 7 a l. c. Totu asemenea şi la *politechnicu* din Budapesta.

Budgetulu Vienei de pre anulu viitoru cuprinde venite de 32 milióne, ĕră erogaţiuni de 34 milióne de florenĭ, şi presentă deci unu deficit de 2 milióne, care este însă acoperitu cu restulu casseï de $3^{1}/_{2}$ milióne din anulu curentu.

Mantale militare nóue. Ministrulu comunu de răsboiu în loculu mantalelorŭ folosite până acum la armată, carï suntu gătite din postavu surŭ cu cuptuşală de pânză, va să întoducă altele de colóre mai potrivită şi cu cuptuşală mai bună. La unele corpuri de armată s'aŭ şi împărţitu cinci feluri, carï se deosĕbescu mai alesu în colóre. Cuptuşala la cele nóuĕ e de postavu, e întărită de mantauă prin nasturi şi se póte deci şi desface de pre mantauă aşa, că acésta corĕspunde şi timpului de vară şi celui de ĭérnă.

Unu vaporu rusĕsoŭ bombardatu de Romîni. Din Sulina s'a trimisu următórea telegramă cu data de Vineri în 28 Oct. n. „Adi diminĕţă vaporulu *„Olga“*, alu societăţii particulare rusesci Gagarine, venindu din Odessa, a întratu în portu fără a se opri la locuiu destinatu pentru carantină. Somatu a se opri, vaporulu „Olga“ nu s'a supusu, ci a continuatu a înainta spre Dunăre, înfrângendu astfelu prescripţiile carantinare. *Atunci staţionarulu românu, care face poliţia portului, s'a vĕdutu nevoitu a trage cu tunulu în vaporulu rusescu.* Numai după ce staţionarulu românu a trasu *patru lovituri,* din carï cele dintâiu dóuĕ eraŭ lovituri órbe, vaporulu „Olga“ s'a opritu şi s'a înapoiatu la loculu destinatu pentru carantină.“

Urmaşulu lui Columbu. *Don Cristoval Colon y de la Cerda, duce de Veragua,* descendentulu directu alu descoperitoruluï Americeï. n'a participatu la serbările splendide din Huelva aranjate întru amintirea descopeririï Americeï. Neparticiparea acésta a fostu bătétóre la ochi. Motivulu eï, după cum spunu forle, ar fi, că ducele, care trecea dreptu unu omu fórte bogatu, este adi ruinatu, şi cu câteva ţile înaintea serbării centenare a patra a strămoşului luï i-se vindeaŭ mobilele la licitaţie. Acum ducele de Veragua, care e abia de 50 de ani, trăesce retrasu într'unu satu micu spaniolu, unde suportă sărăcia cu o mândrie adevĕratu castiliană. Elu a consacratu sume însĕmnate ameliorării agriculturel în Spania. Cum şi-a perdutu averea, e o enigmă, de óre ce nu era prădătoriu şi trăiá retrasu. Acum treï ani a fostu ministru de culte în cabinetulu liberalu alu luï Sagasta.

Pentru regularea Porţii de feru ministrii r. u. de comerciu şi de finanţe aŭ presentatu camereï deputaţilorŭ unu proiectu de lege, prin care cerŭ, să se autoriseze ministrulu de finanţe, ca în decursu de treï ani — începêndu din 1893 — să subministreze ministruluï de comerciu 1,500.000 fl. spre a face navigabilă Dunărea de josu în apropierea Porţii de feru.

Irányi Dániel, preşedintele partiduluï independiştilorŭ din dieta ungară, a reposatu în 3 a l. c. în Nyiregyháza. Înmormîntarea i-se face astădi în Budapesta pre spesele caseï deputaţilorŭ. Elu s'a născutu în anulu 1822 în Toporc din comitatulu Scepusieï şi a fostu maghiaru neaoşu, căci l'a chematu Halbschuh. Partidulu independiştilorŭ şi celu alu 48-iştilorŭ aŭ decisu, să facă totu posibilulu, ca să aşede catafalculu reposatuluï în porticulu Academieï de sciinţe, şi conducţiulu de înmormîntare să pornéscă de acolo.

† **Basiliu Popiţanu.** Subscrişii cu inima frântă de durere aducu la cunoscinţa consângenilorŭ, prietinilorŭ şi cunoscuţilorŭ tristulu anunţu, că *Basiliu Popiţanu,* căpitanu ces.-reg. pens., posesoru alu crucii pentru merite militare cu decoraţiunea de răsboiu, alu medaliei pentru răsboiu şi alu crucii pentru serviţiulu militaru, membru alu „Asociaţiunii transilvane“, acţionaru şi cassaru la institutulu de creditu şi economii „Bistriţana“, după unu lungu şi greu morbu şi-a datu blândulu sĕu sufletu în mânile Creatoruluï adi la 28 Octobre 1892 la 2 óre p. m. în alu 59-lea anu alu vieţeï şi în alu 15-lea alu fericiteï sale căsătorii. Rĕmăşiţele pămîntesci se voru aşeda spre odihnă eternă în cimiterulu romano-catolicu din locu Dumineca în 30 Octobre 1892 la 2 óre p. m. Sfânta liturgie întru rĕpausului sĕu se va celebra în 31 Octobre 1892 la 9 óre diminĕţa în biserica română gr.-cat. din Bistriţa. Bistriţa, Vineri în 28 Octobre 1892 st. n. Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria eternă! *Anastasia Popiţanu* născută *Manu* ca soţie, Vasilie şi Cornelia, ca fiï.

Casuri de mórte. *Simionu Bocşa,* fostu archidiaconu şi protopopu emeritu, parochu în Căţelulu-românu, decoratu cu crucea de aurŭ cu corónă pentru merite, în 26 Octobre st. n. 1892 la 8 óre a. m., după unu morbu de 2 sĕptĕmâni, provĕdutu cu SS. Sacramînte ale muribundilorŭ, şi-a datu nobilulu sĕu sufletu în mânile Creatoruluï în anulu vieţeï sale pline de activitate alu 94-lea, ĕră alu preoţieï alu 67-lea. În adormitulu a perdutu familia unu părinte adeveratu, biserica română gr.-cat. pre modelulu preoţimii, care şi-a sacrificatu întrĕga viaţa sa lungă şi laboriósă în modu desinteresatu sublimei misiuni, ĕră naţiunea pre unu veteranu luptătoru devotatu causeï. — *Petru Marinu,* rigorisantu în medicină, după grele suferinţe a reposatu în 29 Octobre în Căpuşulu de Câmpie în alu 24-lea anu alu etăţii, lăsându singură pre neconsolata sa mamă. *În vecï amintirea lorŭ!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Censura și interdicțiunea operei lui Petru Maiorŭ „Istoria pentru începutulŭ Românilorŭ în Dacia“.

De Teodorŭ Rogu em. profesorŭ gimnasială.

Societatea literară „Petru Maiorŭ“ a junimii române studióse din Budapesta a conceputŭ fericita idee de a reeditá scrierile luĭ Petru Maiorŭ, din carĭ în anulŭ 1883 a și publicatŭ volumulŭ I „Istoria pentru începutulŭ Românilorŭ în Dacia“. Transcrierea cu litere latine s'a făcutŭ de Georgiŭ Crăiniceanŭ, originariŭ din Bănatŭ, astădĭ profesorŭ și medicŭ în România, Georgiŭ Popŭ din părțile Sătmărene, de presente profesorŭ la gimnasiulŭ greco-catolicŭ în Beiușŭ, și Georgiŭ Ilea, din părțile Turdene, acum advocatŭ în Cluș, presupunŭ că cu concursulŭ și alŭ altorŭ membri ai societățiĭ și cu consiliile vre-unora dintre bĕtrânĭ.

Tinerĭĭ de atuncĭ, astădĭ bărbațĭ de pusețiune socială distinsă, aŭ premisŭ textuluĭ propriŭ alŭ operei epocale o introducțiune meritósă, în carea se atingŭ și vicisitudinile ediției prime din anulŭ 1812. Așa între altele la pag. XIX se scrie, că „guvernulŭ aristocraticŭ de atuncĭ folosindu-se de tóte mijlócele, ca acéstă istorie să nu pótă trece prin fórfecele censureĭ, o interdisese, până ce autorulŭ apĕrându-și cu multă energie opera sa, înduplecă pre palatipulŭ archiduce *Ștefanŭ*, ca să casseze interdicțiunea cărțiĭ, ér pre autorŭ să-lŭ ĭea sub înalta sa protecțiune, și să-lŭ țină în funcțiunea ce avea“. Acestea cu puțină variațiune se află și la pag. XXXIV seria 8—13 luate dela dlŭ Bariț, numaĭ că acesta nu amintesce censura. În cele citate se resumă, după puțintica mea cunoscință, totŭ ce s'a sciutŭ până astădĭ despre censura, respective interdicțiunea opuluĭ.

Aflându de curêndŭ unele documente, cum credŭ încă nevalorate în istoria literaturei nóstre, mĕ grăbescŭ a lămurí cestiunea despre censura și interdicțiunea memorată, cu atâtŭ maĭ virtosŭ, că valórea opuluĭ și a autoruluĭ pretinde a nu trece cu vederea nicĭ cele maĭ neînsĕmnate notițe relative la istoria lorŭ. În acéstă lucrare nepretențiósă am înaintea ochilorŭ adevĕrulŭ așa de frumosŭ esprimatŭ de gloriosulŭ pontifice Leonŭ XIII: „Aceea să stea înaintea minții scriitorilorŭ, că prima lege a istorieĭ este, să nu cuteze a dice nimicŭ falsŭ, a dóua să cuteze a spune adevĕrulŭ, ca nu cumva să nască în scriere suspițiunea de parțialitate, aŭ de rancóre.“ [1])

Înainte de a întra în meritulŭ obĭectuluĭ reflectezŭ, că în ambe locurile citate mai susŭ se află numele palatinuluĭ archiduce Ștefanŭ, ce nu e decâtŭ o regretabilă eróre de tiparĭŭ, căcĭ se scie, că pre atuncĭ a fostŭ palatinŭ archiducele Iosifŭ, alesŭ în dieta conchemată la Poșonŭ pre 6 Novembre 1796, mortŭ în 13 Ianuariŭ 1847, în carĕ anŭ l-a urmatŭ fiulŭ sĕŭ Ștefanŭ, întâiŭ ca locțiitorŭ, apoĭ alesŭ de palatinŭ în dieta conchemată la Poșonŭ pre 7 Novembre.

Acestea premise, écă ce am aflatŭ în documentele, ce-mĭ stau înainte, și din carĭ aducŭ locurile maĭ pregnante în traducțiune verbală, unele și în textulŭ originalŭ latinŭ, adaugêndŭ în fine câteva reflexiuni fugitive.

„Istoria pentru începutulŭ Românilorŭ în Dacia“ s'a revĕdutŭ, censuratŭ și aprobatŭ de Constantinŭ Diaconoviciŭ Loga (vedĭ maĭ josŭ însu-și rĕspunsulŭ autoruluĭ). Despre nescarĭ-va pedecĭ ridicate în contra tipăririĭ opuluĭ din partea censureĭ preventive nu cunoscŭ nicĭ unŭ documentŭ. Carĭ le am înainte-mĭ, se referescŭ la interdicțiunea opuluĭ tipăritŭ și mare parte deja respânditŭ în publicŭ.

După ce a eșitŭ opulŭ de sub tiparĭŭ și a ajunsŭ la cunoscința episcopuluĭ Ioanŭ Bobŭ, acesta adâncŭ supĕratŭ pentru cele scrise la pag. 204, 336 și următórele, [1]) ca să nu-ĭ rĕmână numele pĕtatŭ la cel ce nu-lŭ cunosceaŭ și la posteritate, prin representațiunea sa datată din Blașiŭ 4 Maiŭ 1813 a cerutŭ întrevenirea gubernatoruluĭ Transilvanieĭ Georgiŭ Bánffy, ca să se scótă din carte *paginele vătĕmătóre*, și până atuncĭ să se sisteze vîndarea cărțiĭ. Archiereulŭ indignatŭ nu rĕmâne datorŭ autoruluĭ, despre carele serie în representațiunea citată: „Petru Maiorŭ, odinióră archidiaconŭ (protopopŭ) alŭ Gurghiuluĭ în acéstă *diecesă*, astădĭ fără recomandarea mea numaĭ prin mijlocirea altora revisorŭ în Buda, a publicatŭ istoria pentru începutulŭ Românilorŭ în Dacia, nu sciŭ cu a cuĭ aprobare; în aceea într'adinsŭ și cu stăruință cuvenită a întrodusŭ unele — măcar nu se ținŭ de scopulŭ istorieĭ și de intregitatea eĭ — numaĭ spre a-și sătură rancórea în contra mea, concepută odinióră dóră de acolo, că l'am înfruntatŭ pentru escese, cum s'a căḑutŭ, și maĭ pre urmă înmărită, că nu l'am făcutŭ canonicŭ; dar maĭ alesŭ pre paginele 204 și 336 și următórele a vĕrsatŭ multe, prin carĭ a arĕtatŭ cele maĭ învederate dovedĭ despre spiritulŭ sĕŭ cu totulŭ nepăciuitŭ, turbulentŭ, nesciutorŭ a se supune sorțiĭ, superiorilorŭ, și prin acésta chiar provedințeĭ divine, precum și despre limba muscătóre și ura esacerbată în contra mea.“ [2]) Episcopulŭ, espunêndŭ maĭ încolo motivele, pentru care nu póte trece cu vederea batjocurele luĭ Maiorŭ, maĭ alesŭ că erorile aruncate între glóte (in vulgus) conturbă liniștea publică, micșoréză încrederea subalternilorŭ și debilitéză ascultarea, se rógă de gubernatorŭ „a dispune, ca rĕspândirea istorieĭ numite să se împedece, până ce nu se va curăți de acele scăderi, și autoruluĭ să se revóce în memorie obligațiunea de a se reține dela asemenea cutezanțe temerare, și să i-se înfrîne pruritulŭ de a vĕrsá și a da în publicŭ orĭ și ce fără de minte“. [3])

Gubernatorulŭ cu representațiunea datată din Cluș 12 Maiŭ 1813 a subșternutŭ palatinuluĭ archiduce Iosifŭ scrisórea episcopuluĭ în copie și l'a rugatŭ „a demânda, ca cercetându-se maĭ pre largŭ căințele, cum se parŭ juste, cartea de sub întrebare să se corégă de totŭ în rĕspectulŭ acesta, *ér* până atuncĭ să se sisteze îndată sub pedépsă vinderea esemplarelorŭ esistente; de cumva însă opulŭ ar fi deja rĕspânditŭ, să se procure domnuluĭ episcopŭ satisfacere cuvenită, și autorulŭ să se adstrîngă în faptă la revocarea publică a espresiunilorŭ necuviincióse“. [4])

În urma acestora palatinulŭ sub 30 Maiŭ 1813 Nr. 836 a însărcinatŭ cu investigațiunea obĭectuluĭ pre consiliarulŭ Ioanŭ Latinoviciŭ *directorulŭ* de cancelarie. Acesta în relațiunea sa din 13 Iunie 1813 scrie palatinuluĭ, că a chematŭ la sine pre Maiorŭ și l'a informatŭ despre acusa episcopuluĭ Bobŭ. Maiorŭ ĭ-ar fi rĕspunsŭ, că episcopulŭ nu se numesce nicăiri în cartea *memorată*, ci se atingŭ scăderile vigente în cultura poporuluĭ românŭ. [1]) Maĭ încolo dice consiliarulŭ, că observându atâtŭ dintr'o vorbire maĭ lungă, câtŭ și din însu-și contextulŭ căinței episcopuluĭ, (tam ex longiore sermone, quam etiam ex contextu ipsius querelae episcopi,) cumcă între episcopŭ și între Maiorŭ aŭ esistatŭ, ba și de presente esistă disarmonie, s'a abătutŭ dela incuisițiunea verbală și a datŭ luĭ Maiorŭ punctele interrogatóre, ca să rĕspundă în scrisŭ.

(Va urmá.)

[1]) În ediținea cu litere latine pag. 189 seria 7 din josŭ »Familia Țopa« până la finea alineatuluĭ, și pag. 323 alineatulŭ noŭ »Nicĭ odată« până la pag. 326 . . . . »fundățiunea sa«.

[2]) Petrus Major . . . ad suum in me livorem, forte exinde olim, quod propter excessus, prout oportuit, objurgassem, conceptum, et demum, quod canonicum non fecissem, auctum, unice pascendum inseruit, et praesertim paginis 204 et 336 et sequentibus multa evomuit, quibus animi sui prorsus inquieti turbulenti, fortunae, superioribus, et eo ipso divinae providentiae parere nescii, linguae mordacis odiique in me plus quam vatiniani specimina luculentissima prodidit.

[3]) Dignetur eam facere dispositionem, quo praefatae historiae divulgatio, usquedum a similibus naevis perpurgetur, impediatur, et authori ab hujusce modi temerariis ausibus sibi temperandi obligatio in memoriam revocetur, pruritusque inconsulta mente quaevis effudiendi et in publicum mittendi dometur.

[4]) Demandare dignetur, quo uberius indagatis his, uti videtur, justis querelis, in questionem vocatus liber hac in parte penitus corrigi, illucusque autem praeexistentium exemplarium distractio sub poena illico sisti velit, casu vero, quo opus hoc jam divulgatum foret, laeso domino episcopo debita satisfactio procuretur. et author ad publicam revocationem inconvenientium expressionum efficaciter adstringatur.

[1]) Epist. an. 1883 de studio historiae ecclesiasticae ad genuinos fontes exigendo.

[1]) Qui mihi respondit in praedicto libro nullibi episcopum nominari, verum naevos vigentes in cultura gentis valachicae attingi.

Eufrosina.

(Continuare.)

„Așa de gânditóre, copila mea?“ ĭi dise preotulŭ zimbindŭ.

„Suntŭ atâtŭ de fericită, domnule părinte. Tata se învoesce acum la căsătoria mea cu Armand. Elŭ însu-și ĭi va scrie.“

„Mulțămită luĭ Dumneḑeŭ, Eufrosino! Asta e o veste fórte îmbucurătóre. Și cândŭ te voiŭ vedé ca mirésă?“

„Câtŭ de curêndŭ, domnule părinte. Dta să ne cununi, dta, părintele meŭ sufletescŭ. Căcĭ astădĭ așĭ fi nedémnă de Armand, dacă nu eraĭ dta, ca să mĕ învețĭ a cunósce și a iubi pre Dumneḑeŭ!“

„Nu mie, ci luĭ Dumneḑeŭ mulțămesce-ĭ pentru grația dăruită, fata mea. Elŭ ți trimite binecuvîntarea sa și-ți va arăta bunătatea sa și maĭ multŭ, dacă totdeuna te veĭ ruga luĭ cu aceea-și încredere și iubire ca și până acuma.“

„O, părintele meŭ, așa voiŭ face. Îți mulțămescŭ din totŭ sufletulŭ pentru grijea, ce mĭ-o porțĭ.“

„Mergĭ la biserică, Eufrosino, căcĭ nicăiri nu este omulŭ așa de aprópe de ceriŭ ca la picióre altariuluĭ. Eŭ trebue să mergŭ la bĕtrâna Catarină. Ea dă semne de pocăință.“

VI.

Trezire amară.

Treĭ ḑile maĭ târḑiŭ Eufrosina sta la masa de scrisŭ. Tatălŭ sĕŭ ĭ-a fostŭ datŭ scrișórea promisă către Armand, și ea se grăbia să maĭ adaugă câteva cuvinte. Multŭ nu-ĭ scria. Dar de ce să fimŭ așa de nemodești tradându taĭneie uneĭ inimĭ, în carĭ se cuprinde unŭ viitoriŭ dulce și plinŭ de fericire și nicĭ umbră de bănuire, că sórtea ar puté să sdrobéscă acelea chipurĭ iubite?!

Închide scrisórea și o pune la picióre statueĭ Precurateĭ Fecióre cu încredere fiéscă și suspină: „O, fii-mĭ întru ajutoriŭ Tu sfîntă Fecióră în încercarea acésta grea, căcĭ eŭ nu am mamă, carea să mĕ sfătuéscă și să-mĭ pórte grijea!“

Chiar atuncĭ întră Mineta.

„Vino, Mineto,“ ḑice Eufrosina. „Să ieșimŭ la aerŭ curatŭ.“

„Staŭ la dispositie, domnișóră. Aĭ puté cerceta cu o cale pre bĕtrâna Catarina. Sĕrmana e așa de tăcută și lăsată cu totulŭ în voea luĭ Dumneḑeŭ; numaĭ atâta ḑice, că nu v'a puté muri liniștită, până nu-și va deschide inima înaintea domnișóreĭ Eufrosina.“

„Sĕrmana Catarină! Și ĭ-aĭ spusŭ, câtŭ de multŭ o compătimescŭ și că ĭ-am ĭertatŭ din inimă tóte cele ce mĭ-a greșitŭ?“

„Spusu-ĭ-am, domnișóra, dar acésta nu o liniști, și n'am potut'o împăca de locŭ, până nu ĭ-am promisŭ, că te voiŭ ruga, să o cercetezĭ.“

„Voiŭ merge dar, căci tata nu m'a opritŭ decâtŭ simplu din causa, că aiuréză şi totŭ blastĕmă. Vino, Mineto, de mĕ însoţesce!"

Cameriera ĭea pre braţŭ mantaua stăpânei sale, şi amîndóuĕ pornescŭ spre satŭ.

Eufrosina vorbia despre viitoriulŭ sĕŭ. Promitea Mineţeĭ, că dacă se va face princesă de Champfleury, ea va rĕmâné şi pre mai departe cameriera eĭ cea dintâiŭ.

Amîndóuĕ eraŭ vesele vorbindŭ despre viitoriŭ

Aşa aŭ ajunsŭ în satŭ. Aci tóte păreaŭ vesele şi pline de viaţă. Ceĭ mai bĕtrânĭ şedeaŭ la pórtă şi se sfătuiaŭ, ér copiiĭ se jucaŭ pre drumŭ. Eufrosina saluta prietinosŭ în tóte părţile, până ajunseră la locuinţa bĕtrâneĭ Marta. Era aprópe de casa parochială.

„Fost'a preotulŭ astădĭ la amédĭ la Catarina?" întrebă Mineta pre bĕtrâna, carea era în pórtă.

„A sfătuit'o, să fie răbdătóre şi să sufere în linişte. Dar ea a respunsŭ: — Da, çândŭ ĭi voiŭ fi spusŭ tóte. — Preotulŭ s'a depărtatŭ întristatŭ."

„Se vede, că starea Catarineĭ l'a întristatŭ," dise Eufrosina. „Óre ce să aîbă sĕrmana să-mĭ spună?

Ea întră înlăuntru, ér Mineta se duce în satŭ, să-şi cerceteze nisce cunoscute.

Catarina zăcea cu ochiĭ închişĭ. Mânile şi-le ţinea pre peptŭ. Pre păretele de lângă ea era o cruce şi de desubtulŭ crucii ardea o lumină de céră, ce arunca raţe debile pre trăsăturile fórte schimbate ale bolnaveĭ.

Ochiĭ Eufrosineĭ se umplură de lacrimi.

„Dórme, Marto?" întrebă încetişorŭ.

„Nu, domnişóră, aşa stă ea tótă çiua."

Bolnava audîndŭ vorbă îşĭ deschide ochiĭ, şi dintr'înşiĭ strălucesce o raţă de bucurie, care spune, că bolnava recunósce pre Eufrosina.

„Buna mea Catarină," çise ea cu compătimire, „spune-mĭ, cum îţĭ merge?"

„Îţi mulţămescŭ, Eufrosino, că aĭ venitŭ," gângăvi bĕtrâna. „Nevrednica Catarină îţĭ va spune tóte şi apoĭ va muri în pace."

Marta aşedă unŭ scaunŭ lângă patŭ, aduse unŭ păharŭ cu apă pre masă şi apoĭ se depărtă.

„Fiĭ cu curajŭ, draga mea!" çise bĕtrâna. „Îţĭ voiŭ spune multe lucruri triste, dar nu am ce face, trebue să le sciĭ şi tu."

„Începe, Catarino, eŭ te voiŭ asculta până în sfârşitŭ."

„Este istoria familieĭ tale, este curatulŭ adevĕrŭ. În préjma morţiĭ nu minţesce nimenĭ. Mĕ temŭ de mânia luĭ Dumneḑeŭ, ca să te maĭ înşelŭ şi acum."

Tăcu apoĭ câtva timpŭ, ca şi cândŭ ar voĭ să-şi adune tóte amintirile, şi apoĭ începu:

„Despre tinereţele mele puţine îţĭ potŭ spune. Am avutŭ părinţi buniĭ. Nu aveaŭ altŭ gândŭ, fără numaĭ să-şi créscă pruncii în frica luĭ Dumneḑeŭ. Maĭ alesŭ asupra mea a avutŭ acésta o influinţă mare. Încă nu eram de şesespreḑece aniĭ, cândŭ l-am rugatŭ, să-mĭ permită a întrá într'unŭ claustru O, draga mea, atunci eram într'adevĕrŭ bună şi iubiam pre Dumneḑeŭ din tótă inima. Dar étă că în claustru se trezi în mine vanitatea. Am părăsitŭ casa domnuluĭ şi m'am aruncatŭ în valurile lumiĭ.

„La părinţi nu m'am maĭ dusŭ, ci am trăitŭ între străiniĭ, până cândŭ m'am măritatŭ după unŭ bărbatŭ din poporŭ. Dar am nimerit'o câtŭ se póte de rĕŭ şi în scurtŭ timpŭ ne-amŭ despărţitŭ. Tinĕră nu maĭ eram şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ frumósă. Silită de împrejurărĭ am întratŭ în serviţŭ într'unŭ hotelŭ renumitŭ din Paris. Aci se întîlniaŭ mulţi revoluţionarĭ cu multŭ maĭ înainte de isbucnirea revoluţieĭ şi aci şi-aŭ făuritŭ armele. Acolo m'am stricatŭ şi eŭ adăpându-me din învăţăturile lorŭ cele veninóse, carĭ aŭ adusŭ ţara la perire. O, cum vĕdŭ eŭ astădĭ miseliile acelea în adevĕrata lorŭ faţă!"

Era aşa de mişcată, câtŭ trebui să se odihnéscă. După aceea continuă: „Despre mine ţi-am spusŭ destule. Acum vreŭ să-ţĭ descriŭ familia stăpânilorŭ meĭ de atuncĭ. Domnulŭ era unŭ sĕlbatecŭ fără credinţă şi fără Dumneḑeŭ. Nevastă-sa era o femee slabă şi i-se supunea întru tóte, dar avea o inimă nobilă şi bună. Aveaŭ doĭ copiĭ, frumoşĭ ca doĭ ângerĭ. Parcă-ĭ vĕdŭ şi acum: pre miculŭ Victorŭ cu trăsăturile luĭ nobile şi cu ţinuta luĭ plină de curajŭ, şi pre frumósa Margaritä cu buclele eĭ întunecate ca nóptea şi cu ochiĭ eĭ plinĭ de patimă. După mórtea tatăluĭ vĕduva petrecu unŭ timpŭ în Saumur împreună cu copiiĭ, dar se întórse acuşi érăşi la cafenéua din Paris, unde întîlnirile revoluţionarilorŭ acum eraŭ maĭ înfiăcărate şi maĭ dese.

„Copiiĭ crescuţi între astfelŭ de împrejurărĭ firesce că se ţineaŭ cu trupŭ cu sufletŭ de partida revoluţionarilorŭ. Margarita după dîrîmarea Bastileĭ o luă spre Versailles. O urmăria asemenea umbreĭ unŭ — — dar numele luĭ nu va trece preste buzele mele. Era unŭ aristocratŭ din părinţi pii şi creştinĭ, viaţa cărora a amărît'o aşa de multŭ prin purtarea sa mişelescă. Margarita deveni sĕlbatecă şi nebună, precândă din contră Victorŭ era unŭ republicanŭ condusŭ de principiĭ nobile şi ducea o viaţă cumpĕtată. La mórtea mameĭ lorŭ s'aŭ întîlnitŭ în Nantes, dar Margarita făcu totŭ ce putu, ca să scape de frate-sĕŭ. Aristocratulŭ acela a fostŭ vestitulŭ Liberté. Elŭ se logodi cu ea pre lângă tótă împotrivirea luĭ Victorŭ, care-lŭ despreţuia nespusŭ de tare. Pre soru-sa o iubia fórte multŭ, şi aşa n'a voitŭ să le strice pacea. Liberté era putrĕdŭ de bogatŭ. Dar cum? Consciinţa luĭ era întinată cu totŭ felulŭ de mişeliĭ. Pre preotulŭ, care l'a botezatŭ şi instruitŭ, elŭ şi cu Margarita l'aŭ legatŭ de códa unuĭ calŭ şi l'aŭ lăsatŭ să-lŭ tîrăe. Şi apoĭ ca doĭ pungaşĭ isteţi aŭ despoiatŭ sute de nefericiţi, ce le cădeaŭ în mâniĭ.

„Victorŭ prin zelulŭ şi curajulŭ sĕŭ se făcŭ căpitanŭ. Elŭ a cercatŭ tóte mijlócele, să-ĭ îndrepte, dar înzădarŭ. Într'o çi trebuia să părăséscă Vendee-ulŭ. Soru-sa aranjă de rĕmasŭ bunŭ o serată splendidă. Pre la mijloculŭ petrecerii, cândŭ voea bună era la culme, cineva bate în uşe. Întră unŭ tinĕrŭ cam de doŭĕçecĭ de aniĭ, palidŭ şi obositŭ, cu hainele rupte şi cu picióre le rănite. Era unŭ ofiţerŭ din óstea regéscă şi cerca scăpare la fratele sĕŭ Liberté. Luĭ i-s'a făcutŭ milă, căci sângele apă nu se face. Dar fără de învoirea Margaritei nu se putea nimica. Ea îlŭ făcŭ atentŭ la urmărĭ, şi în çiua următóre Liberté îşĭ tîrăi pre fratele sĕŭ înaintea tribunaluluĭ. A fostŭ judecatŭ ca desertorŭ, şi pedépsa ĭ-a fostŭ decapitarea. Cuvintele luĭ din urmă aŭ fostŭ o rugăciune pentru fratele sĕŭ Cainŭ. Dar şi Margarita îşĭ perdu fratele. Acesta îngreţoşatŭ de crudimea lorŭ îĭ părăşi, câtŭ nicĭ de nume nu i-se maĭ audi.

„După domolirea revoluţieĭ Liberté şi Margarita se mutară érăşi la Paris. Totŭ anulŭ le aducea câte unŭ copilŭ, dar toţi eraŭ urîţi ca spiritele întunereculuĭ şi avĕaŭ la gâtŭ sĕmnulŭ luĭ Caînŭ, o pată mare de sânge, şi nicĭ unulŭ nu ajungea etatea de patru aniĭ.

„Liberté îngrozitŭ îşĭ căuta totŭ felulŭ de distragerĭ, şi totŭ aşa făcea şi Margarita. Într'acestea li-se născu unŭ pruncŭ, frumosŭ ca o flóre şi fără de sĕmnulŭ acela, adecă totuşi îlŭ avea, dar elŭ abia, abia se vedea. Eŭ eram totŭ cu eĭ şi mĕ bucuram, că în sfârşitŭ lucesce o raḑă de norocŭ şi pentru vinovaţiĭ de eĭ. Într'o çi Margarita se duse de acasă, şi pruncului apropiându-se de focŭ se arse de mórte. Liberté înfuriându-se îşĭ alungă nevasta şi se divorţă. Ea se mărită în scurtŭ după unŭ generalŭ avutŭ, dar cu acesta a fostŭ şi maĭ nefericită şi după câţiva aniĭ muri în tuberculosă.

„Eŭ am rĕmasŭ la Liberté, căci elŭ maĭ avea o copilă. După mórtea miculuĭ Orest Margarita născu o fată, frumósă ca şi acela, dar sĕmnulŭ nu-lŭ avea de felŭ. Eŭ am însoţitŭ pre Liberté pretutindenea înlocuindŭ pre mama şi îngrijitórea copileĭ. Într'acestea elŭ îşi schimbă numele pentru a treia óră. Eufrosino, veĭ fi gâcitŭ deja, că tu eştĭ acea copilă. Să sciĭ, că tu samenĭ fórte multŭ cu omorîtulŭ Avelŭ. La privirea ta glasulŭ consciinţeĭ îlŭ torturéză nefncetatŭ pre tatălŭ tĕŭ. Acum am ajunsŭ la fine, tu sciĭ tóte, tu cunoscĭ acum blăstĕmulŭ, ce zace pre tatălŭ tĕŭ. Şi eŭ nu maĭ cerŭ alta, decâtŭ să potŭ muri în pace, sperândŭ în îndurarea luĭ Dumneḑeŭ."

Eufrosina în decursulŭ acesteĭ istorisirĭ lungĭ a şedutŭ nemişcată, cu capulŭ plecatŭ. Faţa i-se făcŭ palidă ca mórtea, şi abia putŭ întrebá:

„Catarino, acestea tóte suntŭ adevĕrate?"

„Precum este unŭ Dumneḑeŭ în ceriurĭ, care mĕ va judeca!"

„Morĭ în pace! Împărtăşirile tale mĭ-aŭ turburatŭ norocului. Dar îţĭ mulţămescŭ. Dumneḑeŭ nu mĕ va părăsi!"

Muribunda închiă: „Dacă nu-mĭ credĭ, întrébă pre domnulŭ preotŭ, elŭ le scie tóte acestea şi încă póte maĭ multe."

* * *

(Ya urmá.)

Bibliografie.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrieri în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

Cărţi aprobate de înaltulŭ Ministru de Culte. *Carte de cetire* pentru şcólele primare române prelucrată după maĭ multĭ autorĭ de Georgiŭ Zaharia învĕţătorŭ. *Partea I.* pentru anulŭ alŭ 3-lea de şcólă legatŭ 24 cr. *Partea II.* pentru anulŭ alŭ 4-lea şi alŭ 5-lea de şcólă legatŭ 28 cr. — Ambele cu maĭ multe ilustraţiunĭ în textŭ. Suntŭ admise şi recomandate sub Nr. 9713 din 23 Martie 1892. Se află în editura luĭ *Enricŭ Zeidner librarŭ în Braşovŭ* şi în tóte librăriile, ceea ce se aduce la cunoscinţa Dlorŭ învĕţătorĭ şi directorĭ locali şi cercuali spre orientare N. B. La 10 esemplare se dă unŭ esemplarŭ pentru copiĭ orfanĭ.

Economie.

Plantarea arborilorŭ tómna. Avantajele plantărilorŭ făcute tómna le recunoscŭ toţi pomologiĭ. Arborele plantatŭ tómna nu numaĭ se prinde maĭ sigurŭ, dară nu sufere în gradŭ mare nicĭ din causa transplantărieĭ, prin care se corturbă desvoltarea luĭ.

Cându plantămŭ arborĭ tómna, fiindŭ că vegetaţiunea e aprópe sistată, nu este lertatŭ, să-ĭ rătezămŭ, ci în primăvara următóre dacă amŭ observa, ca ramiĭ suntŭ prea deşĭ, ĭi curăţimŭ, lăsându numaĭ atâţia, câţi cugetămŭ, că-ĭ potŭ nutri rădăcinele.

Unĭĭ suntŭ de părere, că cându se plantézăarboriĭ tómna, să li-se facă gropĭ maĭ afunde, ca să nu degere rădăcinele preste érnă, maĭ alesŭ cându-ĭ frigŭ sécŭ. Ce e dreptŭ, plantarea maĭ afundă a arborelui îĭ scutesce maĭ bine rădăcinele contra gerului, dară şă nu uĭtămŭ, că cu cătŭ este maĭ afundŭ plantatŭ arborele, cu atâta străbate maĭ greŭ aerulŭ la rădăcina luĭ. De aicĭ provine apoĭ, că arboriĭ plantaţi afundŭ nicĭ cându nu suntŭ traĭnicĭ. Ca să scutimŭ arboriĭ tinerĭ contra friguluĭ, e consultŭ a pune plévă în jurulŭ lorŭ. Fiindŭ că în plévă se ţinŭ şorecĭĭ, este maĭ bine, unde se póte, să se pună în jurulŭ arborilorŭ plantaţi tómna ramurĭ de brădişorŭ (iuniper), prin carĭ străbate uşorŭ şi aerulŭ. Altcum trebue să scimŭ, că nu uşorŭ stricăfrigulŭ arborilorŭ, de órece cu cătŭ străbate maĭ adâncŭ, cu atâta perde mslĭ multŭ din asprimea sa.

Udarea pământuluĭ în jurulŭ arboreluĭ prinde bine şi la plantarea de tómna ca şi la cea de primăvară. Scopulŭ udăriĭ nu este numaĭ ca arborele să aĭbă umedala de lipsă, ci şi ca muindŭ ţérîna şă o facă a străbate printre rădăcinĭ şi a le obduce deplinŭ.

Cine voesce a se bucura de avantajele plantărĭĭ de tómna a arborilorŭ, să nu o amâne, până ce se răcesce pământulŭ cu totulŭ, ci să o facă maĭ de timpuriŭ. Timpulŭ celŭ maĭ acomodatŭ pentru plantarea de tómnă este capĕtulŭ luĭ Octobre şi dilele cele dintâiŭ ale luĭ Novembre. Sciinţa şi pracsa aŭ doveditŭ, că arboriĭ plantaţi în restimpulŭ acesta aŭ prosperatŭ tot deuna maĭ bine. Daca e tómnă bună şi căldurósă, se póte face plantarea cu succesŭ şi maĭ târdiŭ.

Cum se póte constata, că óre de a fĕta e cutare vacă? Se póte constata după următórea procedură fórte uşóră: Luămŭ câţiva picurĭ din laptele vaceĭ, şi-ĭ lăsămŭ într'o sticlă curată plină cu apă de fântână. Dacă picurĭĭ disparŭ în curêndŭ şi se mestecă cu apa, vaca nu-ĭ de a fĕta. Din contră dacă picurĭĭ se ţinŭ de olaltă şi se aşadă la fundulŭ sticleĭ e sémnŭ, că vaca îĭ de a fĕta.

Revista comercială a săptămânei.

După ploile din săptămâna precedentă temperatura a scăduţŭ aşa; câtŭ în vre-o câteva nopţi a şi înghĕţatŭ. Preste di lucindŭ sórele e caldŭ şi plăcutŭ. Sĕmĕnăturele de tómnă în celea maĭ multe părţi ale ţĕreĭ aŭ rĕsăritŭ bine şi suntŭ frumóse

Târgulŭ de bucate din Budapesta nu a fostŭ aşa favorabilŭ ca în săptămâna precedentă. Transporturile de bucate aŭ fostŭ marĭ, dară negu ţătoriĭ de bucate fiindŭ ocupaţi cu luarea în samă a bucatelorŭ deja cumpĕrate, nu a ŭreflectatŭ la cumpĕrărĭ nóuĕ; afară de aceea staguarea pieţelorŭ din străinătate aŭ produsŭ o direcţiune nefavorabilă şi în piaţa din Budapesta. Preţurile bucatelorŭ preste totŭ érăşĭ aŭ scăduţŭ. *Grâŭ* a sositŭ în piaţă multŭ, din care causă preţulŭ s'a redusŭ cu 10—15 cr. Circulaţiunea săptămânală a fostŭ cam de 130.000 măjĭ m. S'a datŭ pentru maja m. fl. 7.80—8.30. *Sécară* nicĭ nu a fostŭ oferită în cuantităţi marĭ, dară nicĭ cercată nu a prea fostŭ. S'aŭ trecutŭ în decursulŭ săptămâneĭ cam 6000 măjĭ m., plătindu-se maja m. cu fl. 6.40—6.50 *Ovĕsŭ* a sositŭ multŭ şi a fostŭ destulŭ de cercatŭ, preţulŭ de o cam dată a rĕmasŭ staţionarŭ maja m. cu fl. 5.30—5.85. Circulaţiunea săptămânală se calculéză la 9000 măjĭ m. *Cucuruzŭ* şi în săptămâna acésta s'a oferitŭ relative puţinŭ şi s'a petrecutŭ aprópe 20,000 măjĭ m.. s'a plătitŭ maja. m. cu fl. 4.78—4.83.

Târgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch a fostŭ ca şi în săptămâna trecută. S'a plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ greĭ de 320—380 kg. 44½—45 cr., *bĕtrânĭ* maĭ greĭ de 300 kg. 41—42 cr., marfă *ţĕrănéscă* 41—46cr., *sêrbescĭ* 41—43½ cr. la kg. curatŭ. Aŭ fostŭ în târgŭ la 140.000 de rîmătorĭ, din carĭ s'aŭ vîndutŭ preste 18,000.

Bursa de Budapesta.

Din 3 Nov. st. n. 1892.

Renta de aurĕ ung. 4%	112.—
« « hârtie « 5%	100.40
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.75
Bonurĭ rurale ung.	94.50
« urbariale ung.	99.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	99.25
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	145.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	138.—
Renta de hârtie austriacă	100.25
« « argintŭ austriacă	96.25
« « aurŭ austriacă	114.50
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vienei	163.—
Acţiunile bancei austro-ungare	986.—
« « de creditŭ ung.	357.—
« « « « austr.	301.20
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	125.50
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.63
Napoleon-d'orĭ	9.53
Mărcĭ 100 imp. germane	58 80
Londra 10 Livres sterlingĭ	119.70

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4.— până 5.—, — grâŭ mestecatŭ fl 3.—. până 3.90, sécară fl. 3.50 până —.—, — ovĕsŭ fl. 3.50 până fl. —.—, cucnrudŭ fl. 2.50 până fl. 3.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.40 până fl. 1.75, — sémêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 3.25 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până — cr., carnea de vîţélŭ — până — cr., carnea de porcŭ 44 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 10 óuĕ cu 20 până — cr.

Rectificare. În numĕrulŭ precedentŭ alŭ foiĭ nóstre s'a vîrîtŭ o erore regretabilă. Pre pagina a cincia în columna primă în locŭ de *„Replica şi Maghiarii“* s'a culesŭ *„Replica şi Magharii“*. Suntemŭ convinşi, că binevoitoriĭ cetitorĭ ne vorŭ fi lertatŭ buni bucuroşi greşala acésta.

Posta Redacţunii. *I. F.* în *C.* Apostoleriulŭ tipăritŭ cu litere se póte procura dela Tipografia archidiecesană din Blaşiŭ. Preţulŭ 4 fl. 40 cr., legatŭ 6 fl. 40 cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabriciĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă ateuţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţi

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

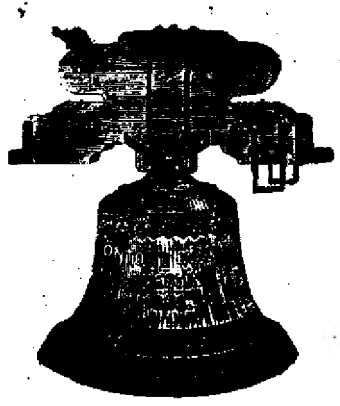

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 43—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courauturĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a înconoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculpturŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa loculuĭ, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşi ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câştigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 19—26

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Fóe bisericéscă-politică.

Anulŭ II. Blaşiŭ 12 Novembre 1892. Numĕrulŭ 46.

Aiurările „Gazetei".

(+) În numĕrulŭ 44 alŭ „Unirii" sub titululŭ „Garanţa cea mai puternică" amŭ publicatŭ unŭ articulŭ, în care în esenţă amŭ accentuatŭ, că dreptulŭ de a ne alege Mitropolitŭ numai în casulŭ acela ni-lŭ vomŭ puté păstra pentru timpulŭ presentŭ şi viitorŭ, dacă în clerulŭ nostru nu se va aflá nicĭ odată nicĭ unŭ preotŭ, care să priméscă demnitatea de Mitropolitŭ, fără a fi fostŭ alesŭ de ceĭ competenţi. Amŭ desfăşuratŭ apoĭ, că ce păcatŭ mare ar comite unŭ preotŭ, dacă ar primi acea demnitate prin simplă denumire, şi ce responsabilitate mare ar cădé asupra luĭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ, a bisericeĭ şi a poporuluĭ românŭ, şi în fine amŭ spusŭ, că să nu lase nicĭ unŭ preotŭ să se împlinéscă prin dînsulŭ cuvintele: „Perirea ta din tine Israile," cu unŭ cuvîntŭ amŭ ḑisŭ, că garanţa cea mai puternică a dreptuluĭ de alegere este a se căuta în simţulŭ de datorinţă, ce trebue să-lŭ aibă clerulŭ, de a nu se face instrumentŭ orbŭ în mânile contrarilorŭ, ci de a se lupta cu bărbăţie pentru apĕrarea acestuĭ dreptŭ fundamentalŭ alŭ bisericeĭ nóstre, şi atunci guvernulŭ va fi silitŭ a ne concede alegerea. Dela sine se înţelege însă, că prin cuvintele nóstre nu amŭ voitŭ să eschidemŭ celealalte garanţe ale dreptuluĭ de alegere, pre carĭ noĭ le desfăşuraserămŭ în numerii precedenţi aĭ „Unirii".

Idea desfăşurată de noĭ şi modulŭ, în care amŭ desfăşurat'o, a aflatŭ resunetŭ viŭ în toţi binevoitorii bisericeĭ nóstre aşa, încâtŭ „Unirea" a fostŭ felicitată din mai multe părţi şi mai vîrtosŭ din partea mirenilorŭ atâtŭ pentru articululŭ amintitŭ, câtŭ şi pentru atitudinea sa dovedită în tótă cestiunea dreptuluĭ de sub întrebare.

Numai „Gazeta Transilvanieĭ" a rĕmasŭ nemulţămită, căcĭ în numerii sĕĭ 232, 233 şi 234 din a. c. într'o serie de 3 articulĭ, scrişĭ într'unŭ stilŭ preste mĕsură vehementŭ şi nechibzuitŭ, dă năvală asupra „Unirii", asupra doctorilorŭ în teologie şi asupra guvernării bisericeĭ nóstre în ceĭ din urmă 20—30 de anĭ, adecă a guvernării de pre timpulŭ fericituluĭ Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea, sulevândŭ o mulţime de cestiunĭ istorice şi juridice, carĭ nu staŭ în legătură cu cele scrise de noĭ, şi tractândŭ tóte aceste cestiunĭ cu superficialitate şi ignoranţă atâtŭ de frapantă, şi cu o lipsă aşa de mare de orĭ ce legătură logică, încâtŭ i-se pare cetitoriuluĭ, că „Gazeta" nu raţiocinéză, ci aiuréză.

Provocaţi deci de „Gazeta Transilvanieĭ", ne vomŭ sili a străbate după putinţă în confusiunea babilonică de ideĭ şi enunciaţiunĭ aruncate de dînsa de-a valma pre hârtie, şi alegêndŭ enunciaţiunile mai marcante ale foiĭ din Braşovŭ, le vomŭ grupa într'unŭ felŭ de ordine şi apoĭ le vomŭ reduce, pre câtŭ ne ĭértă spaţulŭ unuĭ articulŭ, la valórea lorŭ adevĕrată, reservândŭ tractarea mai largă a cestiunilorŭ sulevate părţii literare a „Unirii".

* * *

Înainte de tóte „Gazeta" ca să pótă bate câmpiĭ şi să ne pótă insultá, falsifică înţelesulŭ cuvintelorŭ nóstre, prin carĭ amŭ ḑisŭ: „Că dreptulŭ de a ne alege Archiepiscopŭ noĭ numaĭ în casulŭ acela ni-lŭ vomŭ puté păstra pentru timpulŭ presentŭ şi viitorŭ, dacă în mijloculŭ cleruluĭ nostru nu se va afla nicĭ unŭ preotŭ atâtŭ de decădutŭ, încâtŭ să-lŭ vîndă pentru interesele sale private. . . . Noĭ însă sperămŭ, că ómenĭ asemenea luĭ Iuda nu se vorŭ afla în clerulŭ nostru şi acésta este garanţa cea maĭ puternică a dreptuluĭ nostru."

Prin aceste cuvinte nu amŭ voitŭ *să eschidemŭ poporulŭ nostru dela apĕrarea dreptuluĭ de alegere,* nu amŭ intenţionatŭ *să separămŭ Clerulŭ de poporŭ şi să năbuşimŭ glasulŭ poporuluĭ saŭ să ignorămŭ drepturile luĭ,* nicĭ nu amŭ voitŭ să ḑicemŭ, *că drepturile bisericeĭ nóstre nu ar fi neprescriptibile, orĭ s'ar puté sgudui prin vre-unŭ preotŭ orĭ altulŭ,* precum aiuréză „Gazeta", de-órece noĭ amŭ fostŭ ceĭ dintâiŭ în ḑiaristica română, carĭ într'o serie de 10 articulĭ amŭ arĕtatŭ, câtŭ de lămuritŭ, vechiŭ întemeiatŭ şi neatacabilŭ este dreptulŭ nostru de alegere, şi amŭ dovedituŭ, că acestŭ dreptŭ nu se póte sgudui prin nicĭ unŭ felŭ de motivŭ justŭ şi acceptabilŭ şi astfelŭ acestŭ dreptŭ *consideratŭ în sine* este nealienabilŭ şi neprescriptibilŭ. Totŭ noĭ amŭ fostŭ aceia, carĭ deja în numĕrulŭ 35 alŭ „Unirii" amŭ accentuatŭ, că pentru aceea facemŭ cunoscute basele dreptuluĭ nostru, pentru ca dacă s'ar ivi necesitatea, *toţi cu micŭ cu mare, va să ḑică Clerulŭ împreună cu poporulŭ,* să apere acestŭ dreptŭ aviticŭ alŭ bisericeĭ nóstre. În contra drepturilorŭ poporuluĭ nicăirĭ nu amŭ ḑisŭ nicĭ măcarŭ unŭ cuvîntŭ legănatŭ, pentru că nicĭ nu a fostŭ vorbă de ele, ci numaĭ de dreptulŭ, ce l'a avutŭ din timpurile vechĭ clerulŭ nostru de a-şĭ alege pre Mitropolitulŭ sĕŭ.

Noĭ prin articululŭ din numĕrulŭ 44 alŭ „Unirii", precum ar fi trebuitŭ să pricépă şi celŭ maĭ confusŭ capŭ din lume, numaĭ atâta amŭ voitŭ să ḑicemŭ, că după ce astăḑĭ guvernele se nisuescŭ a confisca tóte drepturile bisericeĭ, noĭ n'avemŭ să aşteptămŭ multă bunăvoinţă dela bărbaţiĭ de statŭ. Este însă totuşĭ unŭ mijlocŭ, prin care putemŭ zădărnici tendinţele duşmănóse ale guvernuluĭ în ceea ce privesce dreptulŭ nostru de alegere, şi acestŭ mijlocŭ, care ne garantéză în modulŭ celŭ maĭ puternicŭ dreptulŭ din cestiune, este, ca nicĭ unŭ preotŭ să nu priméscă demnitatea de Mitropolitŭ, dacă nu va fi fostŭ alesŭ. În casulŭ acesta guvernuluĭ nu-ĭ rĕmâne alta de făcutŭ, decâtŭ saŭ să concédă alegerea, saŭ să ţină pentru tot-deuna vacantŭ scaunulŭ mitropolitanŭ, orĭ să desfiinţeze archidiecesa nóstră şi să caseze întregulŭ organismŭ alŭ Provinciei mitropolitane. Alternativa din urmă însă nicĭ unŭ guvernŭ nu o va puté duce în deplinire, pentru că încercările luĭ s'ar frânge de stînca neclătită a Vaticanuluĭ, care este atâtŭ de odiosŭ în ochiĭ domniloră dela „Gazeta".

Dar să vedemŭ, unde află „Gazeta" garanţa cea maĭ puternică a dreptuluĭ nostru de alegere. Ea o află *„numaĭ în voinţa nestrămutată a poporuluĭ credinciosŭ"*.

Frasa este frumósă, dar este numaĭ frasă golă.

Óre nu sciŭ domniĭ dela „Gazeta", că întregŭ poporulŭ românescŭ de sub coróna Sfîntuluĭ Ştefanŭ de sute de orĭ şi-a manifestatŭ voinţa sa nestrămutată în ceea ce privesce drepturile sale, şi totuşĭ nu şi-le-a pututŭ elupta? Óre nu este faptŭ netăgăduitŭ, că voinţa nestrămutată a poporuluĭ nu a pututŭ să obţină nicĭ măcar atâta, ca să se observe legile aduse de parlamentŭ şi sancţionate de Maiestatea Sa?

Pre lângă voinţă aşa dară maĭ trebue încă ceva, ér în casulŭ nostru avemŭ neapĕrată trebuinţă, ca nicĭ unŭ preotŭ să nu priméscă demnitatea de Mitropolitŭ, fără a fi fostŭ alesŭ, şi dacă preoţiĭ vorŭ rĕmâné nestrămutaţi pre lângă împlinirea acesteĭ datorinţe, atunci nu este putere pre lume, care să ne împedece în esercitiulŭ dreptuluĭ nostru. Noĭ numaĭ acéstă datorinţă amŭ inculcat'o cleruluĭ nostru, şi pentru acésta n'amŭ fi meritatŭ insultele ci numaĭ recunoscinţa „Gazeteĭ".

* * *

În numĕrulŭ 233 „Gazeta“ ne spune, că noi nu amŭ sciutŭ alege argumentele cele maĭ puternice pentru apĕrarea dreptuluĭ nostru de alegere, căcĭ étă ce ḑice: „Ce argumentŭ puternicŭ ar fi fostŭ, să le spună celorŭ dela putere, că *rĕḑămatŭ pre drepturile sale strĕvechĭ, din carĭ, cândŭ a închiatŭ legătură cu biserica Romeĭ, n'a sacrificatŭ nimicŭ, poporulŭ credinciosŭ alŭ bisericeĭ române unite nu numaĭ că pretinde a-şĭ alege însu-şĭ pre Archiereiĭ sĕĭ, dar pretiude maĭ vîrtosŭ ca să fie restabilite în totă cuprinsulŭ provincieĭ mitropolitane instituţiunile canonice sinodale,* **pre carĭ le-a practicatŭ neîmpedecatŭ înainte de 1848,** cu unŭ cuvîntŭ să se pótă bucura şi elŭ de fructele constituţionalismuluĭ în biserică în interesulŭ desvoltărĭĭ sale maĭ libere religióse, morale şi naţionale. E clarŭ şi învederatŭ, *că dreptulŭ canonicŭ electoralŭ nu este unŭ dreptŭ alŭ clerului, ci alŭ întregului poporŭ credinciosŭ, şi că acestŭ dreptŭ importantŭ se raḑămă în instituţiunile canonice constituţionale ale bisericeĭ unite şi de aceea este una cu sinodalitatea.*“

Tóte aceste vorbe marĭ şi late dovedescŭ o completă necunoscinţă de istoria şi dreptulŭ bisericeĭ române unite, şi dacă domniĭ dela „Gazeta“ ar fi avutŭ unŭ interesŭ aşa de viŭ faţă cu istoria şi instituţiunile canonice din trecutŭ ale bisericeĭ nóstre, pre câtŭ de mare le-a fostŭ dorulŭ de a ne huli înaintea cetitorilorŭ sĕĭ, atunci ar fi cetitŭ celŭ puţinŭ ceĭ ḑece articulĭ scrişĭ de noĭ pentru apĕrarea dreptuluĭ de alegere şi ar fi aflatŭ, că poporulŭ laĭcŭ nu numaĭ dela unire încóce, dar nicĭ înainte de aceea nu şĭ-a alesŭ pre Archiereiĭ sĕĭ, nicĭ nu a practicatŭ instituţiunile sale sinodale, amintite de „Gazeta“. Cetéscă domniĭ dela „Gazeta“ numĕrulŭ 35 din „Unirea“ şi acolo vorŭ aflá, prin cine se făcea alegerea Archiereuluĭ înainte de Unire. „Alegerea Vlădicăĭ nostru românescŭ aicĭ în Ardealŭ,“ — ḑice Zaconiculŭ, [1]) — „este din mila şi voea craiuluĭ, *care lucru ne este nóuĕ îngăduitŭ dela craiĭ ceĭ maĭ demultŭ reposaţĭ,* cândŭ va fi lipsă, să se stringă *toţĭ protopopiĭ şi dintre ceĭalaltĭ preoţĭ* şi din voea a totŭ săborulŭ, unindu-se toţĭ la unŭ cuvîntŭ aşa să-lŭ alégă.“ Legile dieteĭ dela Turda din 1579 în art. 3 astfelŭ se esprimă: „*Popiĭ românescĭ* să-şĭ alégă episcopŭ românescŭ, pre cine vorŭ voi.“ [2]) Approbatae Const. Pars. I. Tit. 8. Art. I. ḑicŭ astfelŭ: „Püspököt a fejedelemtöl kérjenek ollyat, a' kit egyenlö tetszésekböl az *Oláh Papok* alkalmatosnak esmérnek.“ [3]) Tóte actele sinodale, câte s'aŭ publicatŭ până acum, arată, că numaĭ bărbaţĭ din Clerŭ aŭ alesŭ pre Mitropoliţiĭ nostri. Cine nu crede celorŭ ce le-amŭ spusŭ noĭ în numĕrulŭ 41 din „Unirea“, poftéscă şi cetéscă colecţiunea Actelorŭ sinodale de I. M. Moldovanŭ, unde va afla cu privire la maĭ multe sinóde chiar şi lista preoţilorŭ, carĭ aŭ alesŭ. Totŭ din actele acestea şi din cele publicate de Cipariŭ în Acte şi Fragmente şi de Nilles în Symbolae se vede apriatŭ, că nu numaĭ la Sinódele electorale, ci şi la celealalte sinóde, carĭ se ocupaŭ cu disciplina şi alte afacerĭ bisericescĭ, numaĭ preoţiĭ luaŭ parte chiar şi înainte de sânta Unire.

Astfelŭ stândŭ lucrulŭ, eruditiĭ din redacţiunea „Gazeteĭ“ ar' face unŭ serviţiŭ nespusŭ de mare bisericeĭ nóstre, cândŭ şĭ-ar' publica şi dînşiĭ colecţiunea actelorŭ, din carĭ să se vaḑă, că *întregŭ* poporulŭ credinciosŭ a practicatŭ neîmpedecatŭ înainte de 1848 dreptulŭ de a-şĭ alege pre archiereiĭ sĕĭ şi de a luá parte la sinóde, şi numaĭ după aceea să paradeze domniile lorŭ cu argumentulŭ minunatŭ de maĭ susŭ. Până cândŭ însă va apăré şi sórele aceleĭ ḑile fericite, în care să putemŭ ceti documentele ascunse în scriniile „Gazeteĭ“, noĭ doctoriĭ în teologie le spunemŭ francŭ „Gazetarilorŭ“, că nu amŭ voitŭ să ne folosimŭ de argumentulŭ recomandatŭ de domniile lorŭ, pentru că armele, cu carĭ luptămŭ noĭ, nu suntŭ minciuna şi ignoranţa, ci adevĕrulŭ şi sciinţa. Noĭ preţuimŭ şi stimămŭ maĭ multŭ pre cetitoriĭ nostri, decâtŭ să-ĭ îmbetămŭ cu vorbe sforăitóre şi să-ĭ îndopămŭ cu minciunĭ, cum facŭ domniile lorŭ cu cetitoriĭ „Gazeteĭ“. Nu ne-amŭ folositŭ de argumentulŭ recomandatŭ de domniile lorŭ, pentru că dacă îlŭ întrebuinţamŭ şi noi, „Gazeteĭ“ nu-ĭ maĭ rĕmânea nimica, cu ce să-şĭ dovedéscă *spiritulŭ inventiosŭ, eruditiunea profundă* şi *iubirea de adevĕrŭ.* Acelŭ argumentŭ colosalŭ l'amŭ lăsatŭ „Gazeteĭ“, ca să rĕmână eĭ gloria de a-lŭ trimite „celorŭ dela putere“ şi printr'însulŭ a câştiga poporuluĭ tóte drepturile răpite de doctoriĭ în teologie, carĭ după „Gazeta“ suntŭ causa, că poporulŭ nu are drepturĭ sinodale, şi pricinuitoriĭ tuturorŭ relelorŭ, de carĭ sufere biserica nóstră. Noĭ doctoriĭ în teologie, carĭ amŭ studiatŭ în *străinătate,* nu scimŭ trece cu vederea actele publicate de ḑecĭ de anĭ în patria nóstră, şi în *limba românéscă,* ci acéstă însuşire nobilă o lăsămŭ acelora, carĭ aŭ studiatŭ *aci acasă.* Noĭ deşi numaĭ doctorĭ în teologie, maĭ studiămŭ şi legile politice ale ţĕreĭ nóstre, precândŭ „doctoriĭ în drepturĭ“ dela „Gazeta“ socotescŭ de unŭ lucru sub demnitatea lorŭ a o face acésta. Noĭ, carĭ nu ne arogămŭ rolulŭ de marĭ luptătorĭ şi conducĕtorĭ naţionalĭ, n'amŭ voitŭ să lovimŭ în faţă pre ceĭ 40,000 de Românĭ, carĭ în adunarea anuluĭ 1848 de pre câmpulŭ libertăţiĭ aŭ spusŭ lumiĭ, că bisericele române înainte de 1848 timpŭ îndelungatŭ aŭ fostŭ lipsite de sinodalitate şi că laĭcilorŭ nu le era ĭertatŭ a luá parte la sinóde, [1]) ci amŭ lăsatŭ să-ĭ desavueze marii politicĭ dela „Gazeta“, carĭ spunŭ lumiĭ, că înainte de 1848 *totŭ poporulŭ practica neîmpedecatŭ instituţiunile sinodale.* Noĭ pentru adevĕrŭ maĭ bucurosŭ suferimŭ să ne huléscă „Gazeta“, că „suntemŭ propagatorĭĭ *spiritului de eschisivitate clericală-absolutisticŭ*“, decâtŭ să o imităm pre dînsa în propagarea ureĭ, dispreţuluĭ şi a celorŭ maĭ cornurate neadevĕrurĭ faţă cu biserica nóstră.

Cândŭ însă constatămŭ, că ce drepturĭ nu a avutŭ poporulŭ credinciosŭ în trecutŭ, nu vremŭ să ḑicemŭ, că cu ocasiunea înfiinţărĭĭ autonomieĭ depline a bisericeĭ nóstre să nu se dea şi poporuluĭ acele drepturĭ, carĭ i-se potŭ da în cadrulŭ sânteloru canóne şi a constituţiuniĭ bisericescĭ întemeiate de Isusŭ Christosŭ. Carĭ ar' fi aceste drepturĭ, nu este locŭlŭ a o arĕta aci, pentru că de o cam dată voimŭ numaĭ să ne răfuimŭ cu „Gazeta“.

* * *

Să ascultămŭ deci şi maĭ departe pre „Gazeta“ în lecţiile, ce ni-le dă, şi în caraghiósele sale deducţiuni *logice.* Totŭ în numĕrulŭ 233 astfelŭ se esprimă: „Óre dreptulŭ canonicŭ electoralŭ alŭ bisericeĭ române unite nu este şi elŭ unŭ *dreptŭ naţionalŭ?* Şi biserica însă-şĭ încetat'a óre de a fi biserică naţională? Vedemŭ cu părere de rĕŭ, că de caractĕrulŭ naţionalŭ alŭ bisericeĭ confraţiĭ nostri nu facŭ nicĭ o amintire. Şi totuşi ce argumentŭ puternicŭ ar fi fostŭ pentru dînşiĭ în apĕrarea dreptuluĭ de alegere tocmaĭ constatarea faptuluĭ nerĕsturnabilŭ, că biserica română unită numaĭ şi numaĭ ca biserică naţională a esistatŭ.“

De acestŭ *argumentŭ puternicŭ* noĭ nu amŭ voitŭ să facemŭ usŭ, ca să lăsămŭ şi „Gazeteĭ“ ceva de ḑisŭ în afacerea dreptuluĭ de alegere, ca să nu fie cumva silită a copia fóea bisericéscă din Blaşiŭ atâtŭ de urgisită de dînsa. Apoĭ astfelŭ de argumente numaĭ capete confuse potŭ să le foloséscă, adecă capete carĭ nu sciŭ face deosĕbire între *dreptŭ bisericescŭ* şi *dreptŭ naţionalŭ.* Noĭ aşa scimŭ, că drepturile, carĭ le esercitéză fiiĭ uneĭ biserici cu privire la lucrurĭ şi acţiunĭ bisericescĭ, suntŭ şi se numescŭ numaĭ *bisericescĭ,* şi nicĭ de cum *naţionale.* Dacă dreptulŭ electoralŭ alŭ bisericeĭ nóstre ar fi unŭ dreptŭ *naţionalŭ,* atunci nu numaĭ fiiĭ bisericeĭ unite, ci şi fiiĭ bisericeĭ neunite ar' puté şi ar' trebuí să-lŭ eserciteze în biserica nóstră, pentru că şi aceştia suntŭ membri aĭ naţiuniĭ române şi ca ataĭ nu potŭ fi eschişĭ dela esercitiulŭ nicĭ unuĭ dreptŭ naţionalŭ. În fine ce privesce *caractĕrulŭ naţionalŭ alŭ bisericeĭ,* noĭ l'amŭ accentuatŭ de nenumĕrate orĭ în colónele „Unirii“, dar numaĭ acolo unde se potrivesce, ér nu şi unde le trăsnesce în capŭ la „Gazetarĭ“.

* * *

Fóca din Braşovŭ dovedesce nu numaĭ ignoranţă, ci şi maliţie, cândŭ lăudându timpurile patriarchale, în carĭ nu aveamŭ mulţi învăţaţĭ doctorĭ în sânta teologie, ci mulţi preoţi, carĭ abia puteaŭ ceti şi scrie, spune cetitorilorŭ sĕĭ, că de dóuĕ ḑecĭ, treĭ ḑecĭ de anĭ, saŭ cum se rectifică într'altŭ locŭ, de pre la *anĭ şepte ḑecĭ,* va să ḑică, de cândŭ fericitulŭ Mitropolitŭ Dr. Ioanŭ Vancea a ocupatŭ scaunulŭ mitropolitanŭ, *doctoriĭ în sânta teologie şi preste*

[1]) Cipariŭ, Acte şi frag. p. 259.
[2]) Archivŭ p. fil. şi ist. pag. 302.
[3]) Mold. Act. sin. I. p. 169.

[1]) Veḑĭ Memorialulŭ conferinţeĭ alegĕtorilorŭ din 1881 pag. 101. — Istoria Trans. de G. Bariţiŭ v. 2. p. 121, — şi Papiŭ Ilarianŭ, Ist. Rom. t. II. p. 246. Dacă poporulŭ ar fi esercitatŭ înainte de 1848 drepturĭ sinodale, nu cerea »Sinodŭ cu deputaţĭ bisericescĭ şi mirenescĭ,« căcĭ nimenĭ nu cere drepturile, carĭ le practiséză neîmpedecatŭ.

totă teologiĭ, carĭ aŭ studiatŭ la Roma şi pre la seminariile episcopiilorŭ latine, aŭ eschisŭ pre mireniĭ culţi, cu carte şi luminaţi din biserică, aŭ întrodusŭ *„unŭ curentŭ străinŭ absolutisticŭ* în sînulŭ bisericeĭ române unite, care tinde a înăbuşi glasulŭ poporuluĭ şi a ignora drepturile luĭ", *„unŭ spiritŭ rĕŭ şi perniciosŭ,* care tinde a separa clerulŭ de poporŭ", *„unŭ spiritŭ de esclusivitate clericalŭ-absolutistŭ* alŭ catolicismuluĭ modernŭ", *care a făcutŭ să amuţéscă nu numaĭ glasulŭ mirenilorŭ, ci şi alŭ preoţilorŭ.*

Şi apoĭ după tóte aceste spirite, carĭ numaĭ nisce creerĭ bolnavĭ le potŭ vedé, după tóte aceste aserţiunĭ neîntemeiate şi impertinente, prin carĭ vre să dovedéscă, că sub Mitropolitulŭ Vancea cu concursulŭ doctorilorŭ în teologie s'aŭ răpitŭ drepturile naturale ale mirenilorŭ şi preoţilorŭ şi s'a omorîtŭ sinodalitatea, „Gazeta" descrie epoca guvernăriĭ bisericeĭ nóstre sub marele Archiereŭ Vancea cu colorĭ aşa de negre, încâtŭ cu acéstă infamie nu vremŭ să murdărimŭ şi colónele foiĭ nóstre.

Starea, în care a ajunsŭ biserica nóstră sub Mitropolitulŭ Vancea, a descris'o în puţine, dar adevĕrate cuvinte veteranulŭ nostru conducĕtorŭ politicŭ, publicistŭ şi literatŭ, Domnulŭ George Bariţiŭ în tomulŭ alŭ 3-lea alŭ „Istorieĭ Transilvanieĭ" la pagina 495, unde dice: „În Mitropolia de Alba-Iulia după Alexandru Şt. Şuluţŭ a urmatŭ în scaunŭ Ioanŭ Vancea, maĭ nainte episcopŭ alŭ dieceseĭ dela Gherla. În urma alegeriĭ sale întîmplate în 21 Novembre (rectius 11 Augustŭ) 1868, instalatŭ în 11 Aprile 1869, de atuncĭ archidiecesa sa ca şi reşedinţa aŭ luatŭ cu totulŭ altă faţă; institutele vechĭ de cultură înavuţite şi ameliorate, altele nóuĕ, în parte monumentale, se înalţă; disciplina în clerŭ prinde rădăcinĭ; în institute se propunŭ nu numaĭ teoriĭ, ci şi multe cunoscinţe sănĕtóse pentru viaţa practică."

Ca să potă corĕspunde adevĕruluĭ descrierea, ce ne-o face „Gazeta" despre periodulŭ, în care a guvernatŭ bunulŭ archiereŭ Ioanŭ Vancea, mariĭ reformatorĭ dela acea fóe ar trebuĭ maĭ întâiŭ să dîrîme institutele mărete culturale şi alte podóbe ale reşedinţeĭ mitropolitane, tóte ridicate orĭ produse cu jertfele materiale orĭ cu îndemnulŭ şi concursulŭ aceluĭ archiereŭ nemuritoriŭ. Eĭ ar' trebuĭ maĭ întâiŭ să nu maĭ lase nicĭ pétră pre pétră din numĕrósele biserici şi şcóle zidite la sfatulŭ şi cu ajutorulŭ luĭ. Eĭ ar' trebuĭ maĭ întâiŭ să arză diplomele tuturorŭ tinerilorŭ, carĭ în numĕrŭ fórte mare pre tóte carierele vieţeĭ şi maĭ vîrtósŭ pre cariera preoţéscă şi literară şi-le-aŭ câştigatŭ cu spriginulŭ luĭ. Eĭ ar' trebuĭ să nimicéscă maĭ întâiŭ archivele, carĭ dovedescŭ iubirea, devotamentulŭ şi stima cleruluĭ şi poporuluĭ nutrită faţă de elŭ. Eĭ ar' trebuĭ maĭ întâiŭ să prefacă în cenuşe actele sinódelorŭ provinciale şi diecesane şi ale congreselorŭ de mirenĭ şi preoţĭ, ţinute sub dînsulŭ. Eĭ ar trebuĭ să smulgă maĭ întâiŭ inimele din pepturile celorŭ maĭ ilustri bărbaţĭ aĭ naţiuniĭ, carĭ aŭ vĕrsatŭ lacrimĭ pre cosciugulŭ luĭ, şi numaĭ după aceea să scrie în fóea lorŭ pamfletulŭ, care se termină cu cuvintele, că biserica nóstră dela aniĭ şepte decĭ „merge înainte — *ca raculŭ*".

Dar să vedemŭ, cum stămŭ cu timpurile fericite dinainte de aniĭ şepte decĭ, *„când încă clerulŭ unitŭ nu numĕra în sinulŭ sĕŭ atâţĭ învĕţaţĭ doctorĭ în sfânta teologie"*, ér poporulŭ credinciosŭ îşĭ avea „rolulŭ şi cuvîntulŭ sĕŭ în biserică, şi preoţiĭ uniţĭ se sfătuiaŭ cu mireniĭ ceĭ luminaţĭ, cum să lupte maĭ cu succesŭ pentru apĕrarea drepturilorŭ bisericeĭ române unite", şi apoĭ să cercămŭ, cum staŭ lucrurile, de cândŭ s'aŭ înmulţitŭ doctoriĭ în teologie în frunte cu Dr. Ioanŭ Vancea.

Noĭ amŭ dovéditŭ maĭ susŭ, că poporulŭ înainte de 1848 nu a avutŭ sinóde, carĭ să-ĭ fi datŭ ocasiune a-şĭ jucá rolulŭ şi a-şĭ pronunţá cuvîntulŭ în biserică. Însă nu numaĭ înainte de 1848, dar nicĭ înainte de an. 1869, cândŭ a venitŭ Mitropolitulŭ Vancea la Blaşiŭ, nu aflămŭ până îndĕrĕptŭ la anulŭ 1833, necum vre-unŭ sinodŭ, în care mireniĭ să-şĭ aĭbă rolŭ şi cuvîntŭ, dar nicĭ măcar sinodŭ preoţescŭ, afară de sinodulŭ electoralŭ dela anulŭ 1850. În totŭ vĕculŭ alŭ 19-lea până la anulŭ 1869 aŭ fostŭ numaĭ dóuĕ sinóde ţinute în afaceriĭ administrative bisericescĭ, şi anume unulŭ la anulŭ 1821 sub episcopulŭ Ioanŭ Bobŭ, şi altulŭ la anulŭ 1833 sub episcopulŭ Lemeni, însă nicĭ în aceste sinóde mireniĭ nu aŭ avutŭ rolŭ, orĭ cuvîntŭ, şi astfelŭ este unŭ neadevĕrŭ grosolanŭ aserţiunea „Gazeteĭ", că doctoriĭ de teologie dela aniĭ şepteclecĭ încóce aŭ stricatŭ sinodalitatea, aŭ făcutŭ să amuţéscă clerulŭ şi poporulŭ şi aŭ întrodusŭ „absolutismulŭ" în biserică.

Din contră dela aniĭ şepteclecĭ încóce, va să dică în era doctorilorŭ în teologie, s'a practicatŭ maĭ desŭ sinodalitatea, căcĭ în anulŭ 1872 s'a ţinutŭ primulŭ sinodŭ provincialŭ, ér în anulŭ 1882 alŭ doilea. În aniĭ 1869, 1880, 1882 şi 1889 s'aŭ ţinutŭ sinóde şi respective conferinţe archidiecesane, în carĭ tóte clerulŭ a avutŭ ocasiune a-şĭ esercitá *„dreptulŭ de a se ocupa de acerile bisericescĭ"*.

Dar ce este maĭ multŭ, în anulŭ 1873 s'a ţinutŭ primulŭ congresŭ archidiecesanŭ, compusŭ din preoţĭ şi *mirenĭ* pentru a se regulá şi organisá şcólele poporale, ér în 1875 alŭ doilea congresŭ de preoţĭ şi *mirenĭ* pentru a se regulá beneficiile parochiale. Astfelŭ de congrese — dacă luămŭ afară adunarea cea mare naţională din an. 1700 ţinută numaĭ pentru acceptarea uniuniĭ bisericeĭ române cu biserica Romeĭ — nu aŭ esistatŭ în biserica unită, necum înainte de 1848, dar nicĭ de atuncia încóce până la an. 1873, precum orĭ şi cine se póte convinge din actele sinodale publicate în Blaşiŭ de I. M. Moldovanŭ. Şi totuşi „Gazeta" are impertinenţa să spună cetitorilorŭ sĕĭ, că numaĭ dela aniĭ şepteclecĭ încóce s'a întrodusŭ „absolutismulŭ" şi totŭ felulŭ de spirite *rele* şi *perniciose* în sinulŭ bisericeĭ nóstre.

Afle apoĭ „Gazeta", că tocmaĭ sub archiereulŭ, în timpulŭ căruia dice, că s'a întrodusŭ „absolutismulŭ", se prelucrase şi unŭ statutŭ pentru congresulŭ autonomicŭ alŭ bisericeĭ nóstre, în care şi mirenilorŭ se dăduseră tóte drepturile, ce le competŭ între marginile constituţiuniĭ dumneẓeescĭ a bisericeĭ, şi dacă fericitulŭ Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea ar fi pututŭ obţiné ţinerea congresuluĭ doritŭ şi aprobarea aceluĭ statutŭ din partea guvernuluĭ, — ceea ce de repeţite orĭ s'a încercatŭ, să obţină, — atuncĭ şi înţeleptiĭ dela „Gazeta" ar' fi pututŭ face, să le rĕsune drăgălaşulŭ glasŭ în biserică, şi acolo ar' fi avutŭ ocasiune să dovedéscă, că „dreptulŭ electoralŭ alŭ bisericeĭ unite este unŭ dreptŭ naţionalŭ", că „mireniĭ înainte de 1848 aŭ practicatŭ neîmpedecaţĭ instituţiunile sinodale şi şĭ-aŭ alesŭ după placŭ pre archiereiĭ sĕĭ", că „dreptulŭ electoralŭ este una cu sinodalitatea", şi alte absurdităţĭ de felulŭ acestora, pre carĭ „Gazetariĭ" le susţinŭ cu o hotărîre aşa de neclătită, ca şi cândŭ ar' fi cele maĭ clare şi evidente lucrurĭ din lume. În congresele, ce s'ar fi ţinutŭ pre basa statutuluĭ autonomicŭ, domniĭ dela „Gazeta" ar' fi pututŭ cere şi exterminarea tuturorŭ doctorilorŭ în teologie şi a celoralalţĭ preoţĭ luminaţĭ, ca astfelŭ să rĕmână în sinulŭ bisericeĭ nóstre numaĭ nisce preoţĭ, carĭ cu gura căscată să admire eruditele prelegerĭ de istorie bisericéscă şi dreptŭ canonicŭ, ce li-le-ar fi ţinutŭ luminaţiĭ „Gazetarĭ". În congresulŭ acela dînşiĭ ar fi pututŭ protesta în contra trimiterĭĭ părinteluĭ Radu la Bucurescĭ, pre care îlŭ ocărescŭ fără nicĭ unŭ motivŭ în numĕrulŭ 235 alŭ „Gazeteĭ", şi totŭ odată ar fi pututŭ spune, că este o rußine pentru biserica nóstră, că are atâţia preoţĭ culţĭ, încâtŭ póte împrumutá şi altora, şi ar' fi pututŭ cere cu insistinţă, să nu maĭ crescemŭ astfelŭ de preoţĭ, cu carĭ nu numaĭ noĭ, ci şi biserica cea cultă latină se fălesce, că-ĭ póte vedé lucrândŭ în sinulŭ sĕŭ, ci să ne întórcemŭ la timpurile acelea, cândŭ biserica română nu se putea guvernă, fără a ţiné în serviţiulŭ sĕŭ bărbaţĭ de ritŭ şi naţionalitate străină, cum a făcutŭ Mitropolitulŭ Atanasiŭ cu Wenceslaŭ Franz de origine Silesianŭ, pre care şi-l'a ţinutŭ de secretarŭ preste 14 anĭ.

S'ar fi datŭ „Gazetarilorŭ" în congreselę proiectate cea maĭ bună ocasiune să protesteze în contra trimiterĭĭ tinerilorŭ la Roma, de unde s'a adusŭ consciinţa originiĭ nóstre latine şi unde s'a crescutŭ marele cronicarŭ Şincaĭ, unde şi-a câştigatŭ frumósa sciinţă nemuritorulŭ istoriografŭ Petru Maiorŭ, a căruĭ scrierĭ aŭ aprinsŭ foculŭ românismuluĭ în peptulŭ tinerilorŭ părtaşĭ la mişcările naţionale din 1848, şi unde s'aŭ formatŭ bărbaţĭ ca Petru Paulŭ Aronŭ, care a deschisŭ cu elevĭĭ din Roma şcólele din Blaşiŭ în secululŭ trecutŭ, şi ca alţĭ mulţĭ propagatorĭ zeloşĭ aĭ culturei nóstre naţionale. Asemenea ar fi pututŭ cere, să nu se maĭ trimită tinerĭ românĭ nicĭ la alte şcóle străine, şi maĭ alesŭ la şcóle conduse de Ieşuiţĭ, în carĭ s'aŭ crescutŭ unŭ Inocenţiŭ Clain, celŭ maĭ mare archiereŭ şi românŭ alŭ vĕculuĭ trecutŭ, şi unŭ

Ioanŭ Bobŭ, care tóte şi-le-a jertfitŭ pentru bunăstarea clerului bisericeĭ sale.

* * *

Interesulŭ viŭ, ce-lŭ pórtă domniĭ dela „Gazeta“ faţă cu cestiunile bisericescĭ, se vede şi de acolo, că şĭ-aŭ căutatŭ şi unŭ *teologŭ* eruditŭ, pre care să-lŭ consulteze. Acestŭ teologŭ s'a şi aflatŭ tocmaĭ în Bucurescĭ în persóna fostului *advocatŭ* Nicolaŭ Densuşanŭ, care la dorinţa „Gazetarilorŭ“ scrie în numĕrulŭ 236 unŭ lungŭ articulŭ, şi într'însulŭ se silesce a dovedi, *că biserica unită până la Mitropolitulŭ Ioanŭ Vancea nu a recunoscutŭ dreptulŭ de jurisdicţiune a Pontificeluĭ Romanŭ, şi că numaĭ Mitropolitulŭ Vancea cu sinodulŭ provincialŭ din 1872 a pusŭ biserica nóstră la discreţiunea Papeĭ chiar şi în ceea ce privesce ritulŭ, disciplina şi instituţiunile eĭ orientale.*

Nu ne permite de astă-dată spaţulŭ foiĭ nóstre a dovedí tóte erorile marĭ dogmatice, în carĭ a căduţŭ dlŭ Densuşanŭ, cândŭ a scrisŭ articulŭ amintitŭ, ci numaĭ vomŭ scóte la ivélă perfidia, cu care voesce dînsulŭ să compromită biserica nóstră şi memoria binecuvîntată a fericitului Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea. Perfidia acésta se vede lămuritŭ de acolo, că din actele sinódelorŭ ţinute între aniĭ 1697 şi 1700 în causa uniriĭ bisericeĭ române cu Roma, dlŭ Densuşanŭ citézĕ numaĭ actele, unde părinţiĭ sinódelorŭ aŭ declaratŭ, că facŭ unirea pre lângă condiţiunea, ca să li-se păstreze neatinse *obiceiurile, ritulŭ, disciplina şi dreptulŭ canonicŭ din biserica orientală,* însă nu citézĕ şi actele acelea, din carĭ se vede apriatŭ, că şi părinţiĭ sinódelorŭ dintre aniĭ 1697 şi 1700 încă aŭ recunoscutŭ dreptulŭ primaţialŭ de jurisdicţiune alŭ Papeĭ asupra bisericeĭ nóstre şi aŭ promisŭ mărturisirea sinceră a învĕţăturilorŭ de credinţă ale bisericeĭ catolice. Şi apoĭ pre calea acésta necinstită şi nedémnă de unŭ scriitorŭ voesce să dovedéscă, că numaĭ Mitropolitulŭ Vancea a datŭ Papeĭ putere de jurisdicţiune primaţială asupra bisericeĭ nóstre, putere, de care părinţiĭ dela sfârşitulŭ vécului alŭ 17-lea nu ar' fi avutŭ niciŭ o scire.

Însă afle „Gazetariĭ“, carĭ se laudă cu „studiulŭ aprofundatŭ“ alŭ dluĭ Densuşanŭ, că pre lângă actulŭ fundamentalŭ de unire din 7 Octobre 1698, în care Româniĭ aŭ făcutŭ unirea pre lângă condiţiunea de a li-se păstrá neştirbite ritulŭ şi disciplina bisericeĭ orientale, maĭ suntŭ şi alte acte fundamentale, în carĭ eĭ profesézĕ solemnŭ primatulŭ Papeĭ asupra bisericeĭ nóstre şi se unescŭ cu Roma, — nu în lucrurile de ritŭ, disciplinĕ şi obiceiurĭ, pre carĭ dlŭ Densuşanŭ nu le scie deosĕbí de dogmele de credinţă, — *ci numaĭ în lucrurile de credinţă;* ceea ce niciŭ nu se póte altmintrea, pentru că între membriĭ bisericeĭ una trebue să fie credinţa saŭ dogmele.

Astfelŭ în sinodulŭ anuluĭ 1697 ţinutŭ sub Mitropolitulŭ Teofilŭ, între cele patru puncte primite de biserica unită, celŭ dintâiŭ este acesta: *„Cunóscemŭ, cumcă Papa dela Roma este capŭ vĕdutŭ a tótă biserica luĭ Christosŭ, carea preste tótă lumea e lăţită.“* Totŭ în sinodulŭ acesta strămoşiĭ nostri aŭ primitŭ şi punctulŭ alŭ patrulea de unire, în care se dice: *„Credemŭ, cumcă Duchulŭ sfântŭ, a treia faţă în Treime, dela Tatălŭ şi dela Fiulŭ purcede. Şi primimŭ, mărturisimŭ şi credemŭ tóte celealalte, care sânta maĭcă biserică romanăcatolică primesce, mărturisesce şi crede.“*[1]) Maĭ departe în sinodulŭ celŭ mare din 5 Septembre 1700, ţinutŭ sub Mitropolitulŭ Atanasiŭ, dela care a emanatŭ şi actulŭ de uniune din 7 Octobre 1698, s'a maĭ formulatŭ unŭ actŭ solemnŭ de uniune, subscrisŭ de Mitropolitulŭ şi de 54 protopopĭ cu 1563 preoţi. În actulŭ acesta se dice între altele: *„Primindŭ, mărturisindŭ şi credêndŭ tóte cele ce primesce, mărturisesce şi crede aceea* (adecă biserica catolică), *maĭ vîrtosŭ acele patru puncte, în care ne păreamŭ până acum a fi desbinaţi.“* [2]) Între cele patru puncte însă locului întâiŭ l'a ocupatŭ totdeuna dogma despre primatulŭ de jurisdicţiune alŭ Pontificeluĭ Romanŭ.

Étă dară că părinţiĭ sinódelorŭ dintre aniĭ 1697 şi 1700 aŭ recunoscutŭ primatulŭ Papeĭ, şi aŭ promisŭ a ţiné tóte *învăţăturile de credinţă* ale bisericeĭ catolice, şi prin urmare este falsă aserţiunea dluĭ Densuşanŭ, că aceĭ părinţi n'aŭ voitŭ să scie nimicŭ de dreptulŭ de jurisdicţiune alŭ Papeĭ şi de dogmele bisericeĭ catolice. De unde dela sine urmézĕ, că este falsă şi conclusiunea, ce o face dlŭ Densuşanŭ, că în contra *actelorŭ de unire* numaĭ Mitropolitulŭ Vancea şi sinodulŭ provincialŭ din 1872 a pusŭ biserica nóstră sub jurisdicţiunea primaţială a Papeĭ şi a introdusŭ în ea dogmele bisericeĭ catolice.

Perfidia şi tendinţa dluĭ Densuşanŭ de a discredita biserica nóstră se vede totŭ aşa de apriatŭ şi din abusulŭ, ce-lŭ face cu actele sinodului electoralŭ din 1868.

Cu ocasiunea acestuĭ sinodŭ s'aŭ pusŭ eventualuluĭ succesorŭ alŭ Mitropolituluĭ Şuluţŭ 10 condiţiunĭ, carĭ tóte se potŭ cetí în actele sinodale de Moldovanŭ la pag. 34 şi 35 a volumuluĭ primŭ.

Dlŭ Densuşanŭ ca să arete, că părinţiĭ sinodului electoralŭ din 1868, nu aŭ recunoscutŭ primatulŭ de jurisdicţiune alŭ Papeĭ, citézĕ dintre condiţiunile amintite între altele pre a patra, unde se interdice apelaţiunea membrilorŭ bisericeĭ nóstre *„la vre-unulŭ dintre archiereiĭ saŭ consistóriele romano-catolice“*. Însă cu o rea voinţă condamnabilă dlŭ Densuşanŭ nu spune cetitorilorŭ sĕĭ, că aci nu este vorba de oprirea credincioşilorŭ nostri de a recurge la Papa, ci numaĭ de oprirea lorŭ de a recurge *la pripatele din Strigonŭ orĭ la altŭ episcopŭ latinŭ din Ungaria.* De altă parte dlŭ Densuşanŭ nu citézĕ şi condiţiunea a 3-a, în care părinţiĭ sinodului recunoscŭ primatulŭ de jurisdicţiune alŭ Papeĭ, căcĭ condiţiunea a treia astfelŭ sună: *„Dependenţa Ierarchieĭ nóstre dela scaunulŭ Romeĭ este cea prevĕdută în conciliulŭ dela Florenţa. Acea dependinţă circumscrisă prin canónele acelui conciliŭ o recunóscemŭ şi suntemŭ determinaţi a o susţiné.“* Ér conciliulŭ dela Florenţa, la care se provócă părinţiĭ sinodului electoralŭ din 1868, a hotărîtŭ următórele cu privire la Pontificele Romanŭ: *„Maĭ încolo* (definimŭ), *că Sântulŭ Scaunŭ Apostolicŭ şi Pontificele Romanŭ ţine primatulŭ în tótă lumea, şi că însu-şi Pontificele Romanŭ este următorulŭ sântului şi fericitului Petru corifeulŭ Apostolilorŭ, şi adevĕratulŭ vicariŭ alŭi Christosŭ, şi capŭ a tótă biserica, şi părintele şi învĕţătoriulŭ tuturorŭ creştinilorŭ, şi că dînsulŭi în persóna fericitului Petru i-s'a datŭ dela Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ deplină putere de a pasce, îndreptá şi guberná biserica universală, după cum se află şi în actele sinódelorŭ ecumenice şi în sântele canóne.“* [1])

Din acestea se vede maĭ limpede decâtŭ lumina sóreluĭ, că părinţiĭ sinodului electoralŭ dela anulŭ 1868 aŭ recunoscutŭ primatulŭ de jurisdicţiune alŭ Papeĭ, şi că prin urmare dlŭ Densuşanŭ face mare nedreptate fericitului Mitropolitŭ Vancea, cândŭ îlŭ presentă cetitorilorŭ „Gazeteĭ“ ca pre vînĕtorulŭ independinţeĭ bisericeĭ unite, care numaĭ prin acestŭ Archiereŭ a fostŭ supusă jurisdicţiuniĭ papale. Totŭ din cele citate se vede, că Mitropolitulŭ Vancea nu a violatŭ condiţiunile de alegere dela 1868 prin aceea, că în Conciliulŭ provincialŭ dela 1872 a recunoscutŭ primatulŭ Papeĭ, de-órece decretele Conciliuluĭ provincialŭ în ceea ce privesce pre Papa, în *esenţă* nu se deosĕbescŭ de condiţiunea a 3-a citată maĭ susŭ. Astfelŭ stândŭ lucrulŭ, noĭ suntemŭ convinşi, că pre fiesce care Românŭ greco-catolicŭ, afară de domniĭ dela „Gazeta“, trebue să-lŭ revolteze următórele cuvinte ale luĭ Densuşanŭ: *„Dar aceste condiţiunĭ* (e vorba de condiţiunile sinoduluĭ electoralŭ din 1868) *obligătóre şi sfinte pentru apĕrarea vechilorŭ drepturĭ ale bisericeĭ greco-catolice persecutate, furĕ nesocotite şi călcate în piciore de noulŭ Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea, alesŭ chiar pre basa acestorŭ condiţiunĭ.“*

Culmea perfidieĭ domnuluĭ Densuşanŭ o aflămŭ noĭ în împrejurarea, că din actele Conciliuluĭ provincialŭ dela 1872 domnia sa citézĕ numaĭ partea, unde este vorba despre primatulŭ Papeĭ, însă nu amintesce şi pasajele, unde se garantézĕ conservarea neştirbită *a ritului, disciplineĭ şi aşedĕmintelorŭ bisericeĭ orientale* în sinulu bisericeĭ nóstre. Prin acéstă procedură necualificabilă dlŭ Densuşanŭ voesce să dovedéscă, că Mitropolitulŭ Vancea a supusŭ biserica nóstră jurisdicţiuniĭ papale în mĕsură aşa de mare, încâtŭ Papa ar puté să ne *„reformeze ritulŭ, disciplina şi să ne schimbe chiar limba cultului în biserică“* şi să comită şi alte prepotenţe închipuite de dlŭ Densuşanŭ.

Adevĕrulŭ însă este, că pre cândŭ de o parte Conciliulŭ Provincialŭ a recunoscutŭ primatulŭ Pontificeluĭ Romanŭ, pre atunci de altă parte şi-a făcutŭ reservele sale cu privire la ritulŭ, disciplina şi aşedĕmintele bisericeĭ nóstre, căcĭ la pag. 26 a conciliuluĭ se spune apriatŭ, că *Pontificele aşa are să-şi eser-*

[1]) Vedĭ: Ciparĭŭ Acte şi fragm. p. 79—83 şi Nilles Symbolae v. I. 164—170.

[2]) Nilles Symbolae v. I. p. 246—249.

[1]) Vedĭ Concil. prov. I. pag. 7.

citeze puterea primaţială asupra bisericeĭ nóstre, încâtŭ „ritulŭ orientalŭ să rĕmână nevătĕmatŭ şi să se păstreze cu sânţenie disciplina, care înainte de schismă o ţineaŭ şi profesaŭ Orientaliĭ . . . . ĕr forma şi administraţiunea Provincieĭ de Alba-Iulia să se întocméscă după ritulŭ şi disciplina bisericeĭ orientale.“.

Étă dară, dle Densuşanŭ, că Mitropolitulŭ Vancea tocmaĭ cu acea îngrijire archieréscă a fostŭ faţă cu păstrarea neştirbita a rituluĭ, disciplineĭ şi aşedămintelorŭ bisericeĭ unite, cu care aŭ fostŭ părinţiĭ aceia buniĭ, carĭ aŭ formulatŭ actulŭ fundamentalŭ de unire din 7 Octobre 1698, de care ar fi trebuitŭ să facĭ unŭ usŭ cu multŭ maĭ bunŭ, decâtŭ cum aĭ făcutŭ în articululŭ publicatŭ în „Gazeta“, care articulŭ va rĕmâné pururea o pétă neştérsă pre numele dtale, pentru că nu aĭ umblatŭ să luminezĭ pre ómenĭ, ci să-ĭ seducĭ, şi astfelŭ să compromiţĭ o biserica, care şi pre dta te-a crescutŭ la sinulŭ sĕŭ iubitorŭ.

Chiar şi modulŭ, în care dlŭ Densuşanŭ spune cetitorilorŭ „Gazeteĭ“, că a aflatŭ actulŭ de unire din 1698, dovedesce, că domnia sa a voitŭ cu totŭ preţulŭ să discrediteze biserica catolică şi printr'însa şi biserica nóstră. Dînsulŭ adecă aşa presentă lucrulŭ, ca şi cândŭ Iesuiţiĭ ar' fi ţinutŭ ascunsŭ acelŭ actŭ până acuma, şi numaĭ pre cale *misteriósă* l'a pututŭ aflá domnia sa „între hârtiile unuĭ Iesuitŭ, vrăşmaşă Românilorŭ“, pre care îlu acusă, că ar fi falsificatŭ acestŭ actŭ în traducerea latină.

Însă adevĕrulŭ este, că acestŭ actŭ nu numaĭ că nu a fostŭ ascunsŭ, ci din contră împreună cu alte acte adunate de părintele Iesuitŭ Hevenesi a fostŭ depusŭ în locŭ publicŭ şi accesibilŭ pentru tótă lumea, adecă în biblioteca universităţiĭ din Budapesta, unde l'a aflatŭ şi dlŭ Densuşanŭ, precum însu-şi recunósce, nu în articululŭ din „Gazeta“, ci în raportulŭ înaintatŭ de domnia sa Academieĭ române, în care raportŭ spune apriatŭ, că actulŭ nu este *falsificatŭ,* ci numaĭ traducerea luĭ latinéscă este *neesactă.* [1]) Apoĭ ceea ce este şi maĭ interesantŭ, acelŭ actŭ se află publicatŭ chiar de unŭ Iesuitŭ, şi anume de părintele Nilles în „Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae orientalis“ vol. I. p. 203—212. Étă câtŭ plătesce învinuirea, că Iesuiţiĭ ascundŭ şi falsificá actele, şi câtŭ de simpli trebue să fie domniĭ din redacţiunea „Gazeteĭ Transilvanieĭ“, cândŭ tóte vorbele luĭ Densuşanŭ le ĭeaŭ de baniĭ buniĭ, şi le publicá în unŭ numĕrŭ de Duminecă alŭ aceleĭ foĭ, ca astfelŭ calumniile dluĭ Densuşanŭ să străbată până şi în cea din urmă colibă ţĕrenéscă.

În fine observămŭ, că dlŭ Densuşanŭ se face chiar ridiculŭ, cândŭ de o parte Papeĭ nu-ĭ recunósce niciŭ o putere în biserica nóstră, ĕr de altă parte domnia-sa se ridică preste obştea bisericeĭ nóstre, preste episcopatulŭ românŭ greco-catolicŭ şi preste Papa, carĭ toţi aŭ primitŭ respective aprobatŭ decisiunile sinodului provincialŭ din 1872, şi „quasi ex cathedra“ declară într'unŭ tonŭ hotărîtŭ, ca şi cândŭ domnia-sa ar fi infalibilŭ, declară, dicŭ, că *„decisiunile sinodului dela 1872 suntŭ şi rĕmânŭ ilegale şi nule pentru toţi seculiĭ, fără putere obligătóre pentru clerulŭ şi poporulŭ bisericeĭ de Alba-Iulia“*. Declaraţiunea acésta însă sună prostŭ de totŭ din gura unuĭ scriitorŭ, care n'a sciutŭ face altceva, decâtŭ să abuseze de actele istorice, carĭ spunŭ apriatŭ, că sinodulŭ provincialŭ dela 1872 în esenţă nu conţine altceva cu privire la Papa şi aşedămintele orientale ale bisericeĭ nóstre, decâtŭ aceea ce aŭ învĕţatŭ şi părinţiĭ, carĭ aŭ făcutŭ sânta unire, şi părinţiĭ sinoduluĭ electoralŭ din 1868.

Din tóte acestea se póte convinge orĭ ce cetitoriŭ nepreocupatŭ, că Mitropolitulŭ Vancea nu *„a smulsŭ biserica gr. cat. din portulŭ eĭ celŭ vechiŭ şi sigurŭ,“* ci din contră a întărit'o şi asigurat'o în acelŭ portŭ.

Închiămŭ însă de astădată cu cuvintele ce le adresămŭ „Gazetarilorŭ“ şi advocatuluĭ lorŭ dlŭ Densuşanŭ: *Tu l'as voulu Dandin!*

[1]) Vedĭ cercetări istorice în archivele şi bibl. Ungarieĭ şi Transilvanieĭ de Nic. Densuşanŭ, pag. 99.

Revistă bisericéscă.

Roma. Sânţia Sa Leonŭ alŭ XIII cu ceremonialulŭ obicĭnuitŭ la primirea membrilorŭ din familiile domnitóre a primitŭ în audiinţă privată pre marele duce Sergiŭ fratele Ţarului şi pre soţia aceluia. După aceea marele duce a visitatŭ pre cardinalulŭ secretariŭ de statŭ Rampolla.

Pentru serbarea cu demnitate a ĭubileuluĭ de 50 de anĭ a consacrăriĭ Sânţieĭ Sale de episcopŭ s'aŭ începutŭ pregătirile şi în unele diecese din Ungaria.

Din Patrie. Congresulŭ bisericeĭ sêrbescĭ din Ungaria s'a deschisŭ Sâmbăta trecută în Carloveţŭ, fiindŭ de faţă ca comisarŭ regescŭ baronulŭ Fedorŭ Nicolics. Cea maĭ de căpetenie problemă, ce are să o resolvéscă congresulŭ, este lucrarea unuĭ statutŭ organicŭ pentru biserica sêrbéscă. În congresŭ elementele radicale suntŭ representate în numĕrŭ considerabilŭ. Aceste elemente voescŭ să măréscă influinţa laĭcilorŭ în afacerile bisericescĭ, ĕră a cleruluĭ să o reducă maĭ multŭ decâtŭ se cuvine.

Revistă politică.

Afaceri interne. Cabinetulŭ Szápáry după o domnie de 2½ anĭ a căḑutŭ. Causa aŭ fostŭ cestiunile bisericesc-politice, în carĭ s'a încurcatŭ ministeriulŭ, şi în încurcătura acésta l'a ajutatŭ multŭ membriĭ cliceĭ Tiszaiste din partidulŭ liberalŭ. În şedinţa de Mercurĭ a camereĭ deputaţilorŭ dlŭ Szápáry şĭ-a espusŭ motivele dimisionăriĭ dicêndŭ, că guvernulŭ a pregătitŭ proiectele de legĭ despre introducerea matriculelorŭ civile, despre receperea Jidovilorŭ şi despre libertatea de cultŭ, carĭ proiecte aŭ şi întimpinatŭ aprobarea Coróneĭ, dară neaprobândŭ Coróna proiectulŭ de lege despre introducerea căsătorieĭ civile, cabinetulŭ în 6 a l. c. şĭ-a datŭ dimisiunea. Cu conducerea interimală a afacerilorŭ s'a încredinţatŭ cabinetulŭ de maĭ înainte. Szápáry ca persónă privată credemŭ că este omŭ bunŭ şi onestŭ, dară ca ministru nu a avutŭ niciĭ capacitatea şi niciĭ curajulŭ de a înfrînă şovinismulŭ celŭ funestŭ alŭ conaţionalilorŭ sĕĭ. Chiar în partida liberală nu erá Szápáry respectatŭ de ajunsŭ. Dela elŭ avemŭ noĭ Româniĭ ca moştenire maĭ alesŭ legea despre asilele de copiĭ.

Cine va fi următoriulŭ luĭ Szápáry, nu se scie încă. Probabilŭ că în fiitorulŭ cabinetŭ vorŭ întrá aprópe tóte persónele, carĭ aŭ fostŭ în celŭ căḑutŭ. De indispensabilŭ în orĭ ce cabinetŭ se consideră între împrejurările de faţă Wekerle. Aşa spunŭ foile, precândŭ de altă parte totŭ ele spunŭ, că dacă Coróna va respinge resolvirea cestiunilorŭ bisericescĭ în sensŭ liberalŭ, Wekerle, Szilágyi, Csáky şi Bethlen nu vorŭ puté să între în noulŭ cabinetŭ. Maiestatea Sa până acum a chematŭ la Viena pre Fejérváry, Wekerle şi Széll Kálmán. Altcum tóte combinările suntŭ încă premature.

Germânia. Parlamentulŭ prusianŭ a fostŭ deschisŭ în 9 a l. c. Discursulŭ de tronŭ l'a cetitŭ ministrulŭ-preşedinte contele Eulenburg. Discursulŭ de tronŭ în loculŭ primŭ face amintire despre situaţia finanţiară, constatândŭ că aceea nu s'a îmbunătăţitŭ niciŭ în anulŭ trecutŭ. Deficitulŭ anuluĭ 1891—92 a fostŭ de 42 milióne marce. Între agendele cele maĭ însĕmnate ale sesiuniĭ nóuĕ parlamentare se pune reforma dărilorŭ de statŭ şi a celorŭ comunale.

Partidele şi foile germâne suntŭ consternate în urma nefavorabileĭ situaţiuni finanţiare a ţĕreĭ. Renta de 3½ percente s'a devalvatŭ în mĕsură mare. Ceea ce e maĭ neobicĭnuitŭ în tótă afacerea, este că guvernulŭ are de gândŭ să acopere deficitulŭ prin unŭ împrumutŭ şi să introducă dărĭ nóuĕ.

Frância. În Paris anarchiştiĭ aŭ aruncatŭ o bombă cu dinamitŭ, care esplodându a ruinatŭ unŭ edificiŭ şi a vulneratŭ şi ucisŭ maĭ mulţĭ ómenĭ.

Italia. Până acum partidulŭ guvernamentalŭ a obţinutŭ cele maĭ multe voturĭ la nóuĕle alegerĭ pentru parlamentŭ.

România. În afacerea Zappa, în urma uneĭ note diplomatice trimise de guvernulŭ grecescŭ pre la puterile europene, tóte puterile marĭ aŭ fostŭ unanime a declará, că acéstă afacere este o cestiune esclusivŭ judiciară şi niciŭ decum politică, deci intertenţiunea cerută de Grecia nu póte avé locŭ.

Belgiŭ. Regele a deschisŭ camera deputaţilorŭ în 7 a l. c. În discursulŭ tronuluĭ s'a ḑisŭ, că chemarea eschisivă a representanţilorŭ în sesiunea actuală va fi revisuirea constituţiuniĭ, deĭa care se aştéptă pacea internă şi prosperarea patrieĭ. Este cunoscutŭ, că socialiştiĭ pretindŭ întroducerea sufragiuluĭ universalŭ. După cum anunţă telegramele, socialiştiĭ în cete de maĭ multe miĭ aŭ inscenatŭ turburărĭ marĭ în Bruxelles şi Gent. S'a consignatŭ miliţia spre împedecarea turburărilorŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Chemarea femeii române.

Disertațiune ținută de Leontina F. Negruțiu în adunarea gen. din 30 Octobre a. c. a »Reuniunii femeilorŭ gr. cat. române din Blașiu«.

Onorabilă adunare!

În una din ședințele comitetului reuniunii nóstre s'a luatŭ hotărîrea, ca cu ocasiunea adunărilorŭ generale, precum și în decursulŭ lunilorŭ de ĭernă, să se țină prelegerĭ publice, disertațiunĭ și conferințe. Precum vedeți, pre mine a căduțŭ sórtea, ca să deschidŭ seria acelora. O facŭ acésta cu plăcere. Vĕ mărturisescŭ însă sincerŭ, că la începutŭ am hesitatŭ multŭ. Nu sciam adecă, care obiectŭ ar fi mai potrivitŭ spre acestŭ scopŭ? Nu sciam, cum v'așĭ puté întreține pre câteva momințe? După puțină meditare însă, avêndŭ în vedere scopulŭ nobilŭ, ce-lŭ urmăresce reuniunea nóstră, mi-am propusŭ, ca să vĕ vorbescŭ pre scurtŭ despre *Chemarea femeiĭ române.*

Nu odată audimŭ vorbindu-se în cercurĭ mai intime, ba chiarŭ și în adunărĭ publice, și cetimŭ prin foĭ: *Femeea trebue emancipată.* Între foile din Anglia cu deosebire s'a încinsŭ o luptă de pénă din acésta causă. Ĕr marele scriitorĭŭ anglesŭ Mill Stuart dice între altele: „Dacă jumătate din omenire n'ar rĕmâne indiferentă față de sciință, atunci de sigurŭ astădĭ amŭ fi cu câțiva secli mai înainte.“ — Póte să fie ceva adevĕrŭ în aceste cuvinte ale mareluĭ Anglesŭ; dar óre unde amŭ ajunge noĭ Românii, dacă și femeea ar mai face concurință bărbatuluĭ? Ce ar fi atunci, când femeile ar umplé universitățile și academiile și ar ocupá oficiile publice, la carĭ bărbațiĭ nostri astădĭ încă numaĭ cu greŭ ajungŭ?!

Esperința de tóte dilele, inima femeiĭ, construcțiunea eĭ fisică, natura eĭ întrégă ne dovedescŭ, că femeea are destinațiunea de a deveni *soție, mamă.* Ea are să fie radimulŭ bărbatuluĭ. Familia este cercŭlŭ eĭ de activitate, lumea eĭ întrégă.

E unŭ lucru prea bine cunoscutŭ, cumcă omenimea întrégă, poporulŭ și națiunea se compune din singuraticele familiĭ. Ĕr de altă parte e constatatŭ, că în familie prindŭ rădăcinĭ tóte virtuțile orĭ pĕcatele și de aicĭ se străcură în lumea cea mare. În sanctuariulŭ familieĭ încolțescŭ acele sĕmințe, carĭ în viața publică devinŭ unŭ caractĕrŭ firmŭ; în familie se plantézĕ acelea vederĭ și simțeminte, carĭ în urmă formézĕ opiniunea publică. Pre scurtŭ în cercŭlŭ celŭ ângustŭ alŭ familieĭ avemŭ să cercămŭ isvorulŭ fericiriĭ aŭ nefericiriĭ omenimiĭ întregĭ. Casa părintéscă este adevĕrata școlă; familia este celŭ mai bunŭ institutŭ de crescere pentru copiĭ. Educațiunea familiară însă numaĭ atunci póte fi bună, când în familie domnesce o adevĕrată armonie, când membriĭ eĭ ducŭ o viață religiósă-morală arĕtându-se întru tóte activitate și moderațiune, dându esemplu bunŭ membrilorŭ sĕĭ.

Rógă-te și *lucréză,* în aceste dóuĕ cuvinte se cuprinde devisa uneĭ familiĭ, ce voesce, ca religiositatea și activitatea să devină fructiferă.

Mai multŭ femeilorŭ decâtŭ bărbațilorŭ le este încredințată dela natură generațiunea crescêndă, și se póte afirmá cu dreptŭ cuvêntŭ, că în mânile eĭ se află fericirea orĭ nefericirea omenimiĭ.

E constatatŭ, că mama are și deprinde cea mai mare influință asupra copiilorŭ sĕĭ. Ea este prima educătóre, ea sădesce primele noțiunĭ în spiritulŭ fiuluĭ sĕŭ; ea este prototipulŭ copiilorŭ sĕĭ; cuvintele, purtarea, manierele mameĭ îĭ reguléză în purtare și în întréga lorŭ activitate. Caractĕrulŭ mameĭ se reoglindéză în copiiĭ eĭ. Numaĭ mama este în stare cu influința sa morală a înfrînă și înfrânge cerbicosia lorŭ și tóte aplicările rele. Saŭ cine este în stare să-ĭ dedea la ordine, ascultare, diligință, fidelitate, pace ș. a., dacă nu mama? Numaĭ îngrijirea și supraveghierea mameĭ este în stare a apĕrá sufletulŭ, inima copilului de diferitele patimĭ. De aicĭ urméză, cumcă nu numaĭ educarea fisică a copiilorŭ eĭ, ci și educarea intelectuală și religiósă-morală în prima linie este lăsată femeiĭ.

Femeea așa dară are lipsă nu de emancipare, ci de crescere bună, de o *crescere religiósă-morală și națională.* Pentru că în mĕsura, în care suntŭ educate femeile, în aceea-și mĕsură se transmite educațiunea și asupra copiilorŭ și nepoțilorŭ. Acelŭ poporŭ, care va isbuti a educá mame bune, va fi superiorŭ tuturorŭ popórĕlorŭ. Luĭ Napoleonŭ celŭ mare întrebândŭ pre o damă franceză, ce-ĭ lipsesce Francieĭ, ca să devină o națiune mare, i-s'a rĕspunsŭ, că mamele îĭ lipsescŭ.

Să dămŭ așa dară femeiĭ române o astfelŭ de crescere, încâtŭ să devină o soție, mamă și educătóre bună și cu frica luĭ Dumnedeŭ, și atunci poporuluĭ românŭ îĭ este asiguratŭ venitoriulŭ de aurŭ prediși de poețiĭ nostri.

Fie care femee este regină în casa sa. Pentru aceea mama încă din copilărie trebue să însufle fetelorŭ sale datoriințele casnice. Deórece femeea económă nu numaĭ că pune o basă sigură pentru întrégă viața familiară, ci este în acela-și timpŭ pentru copiiĭ sĕĭ unŭ viŭ modelŭ de tóte vîrtuțile uneĭ mame adevĕrate.

În educațiune esemplulŭ este multŭ mai elocuentŭ decâtŭ vorbirea; ĕr când faptele armoniézĕ cu cuvintele, atunci s'a făcutŭ totŭ posibilulŭ pentru a întări în copiĭ virtuțile, ce se dobândescŭ prin deprindere.

Din tóte acestea apoĭ urméză, că femeea română numaĭ așa își va puté împlini nobila sa chemare de soție, mamă și educătóre, dacă i-se va da educațiunea de lipsă. Pentru că nu póte educa, celŭ ce n'are pregătirea de lipsă. Saŭ cum va puté deșteptá interesulŭ față de lumină, celŭ ce petrece în întunereculŭ nesciinței? Cum să facă să încolțéscă în altiĭ sĕmința, ce numaĭ dormitézĕ în mintea și inima sa?

Fără sciință și cunoscințe nu este perfecțiune, — precându omulŭ după natura sa tinde spre perfecțiune. Fără cunoscințele de lipsă nicĭ femeea nu va fi în stare a-și împlini datoriințele sale. Deórece cunoscințele formézĕ catena, ce légă pre consoțĭ; ele suntŭ unŭ isvorŭ de mângăere, ĕr nesciința o pedépsă. Fără sciință și cunoscințele de lipsă femeea nu póte fi femee în sensulŭ adevĕratŭ alŭ cuvîntuluĭ, adecă unŭ caractĕrŭ adevĕratŭ, căruia să nu-ĭ lipséscă nicĭ simțemintele cele mai delicate, nicĭ iubirea, nicĭ îndestulirea, nicĭ deplina cunoscință a chemăriĭ și destinațiuniĭ sale.

Fără cunoscințele de lipsă uneĭ mame ea nu póte fi în stare a-și conduce pre calea adevĕruluĭ familia sa.

Femeea este isvorulŭ vieței sociale, ea este inima societățiĭ, și chiarŭ pentru aceea dacă nu-ĭ în stare a asigurá fericirea pentru familia sa, atunci nu póte să-și împlinéscă chemarea, atunci duce o viață fără de nicĭ unŭ scopŭ.

Dară femeea trĕbue să fie și económă bună; apoĭ să se nisuéscă a se înălță la acea trépta a culturel, ce o poftesce dela dînsa cercŭlŭ eĭ de activitate, — și atunci a făcutŭ totulŭ.

Dar să fiŭ bine înțelesă, — prin acésta nu voescŭ să dicŭ, că noĭ femeile române să fimŭ eschise cu totulŭ din arena vieței publice; nu voescŭ să dicŭ, că femeea română să nu se facă învățătóre, să nu se ocupe cu arta. Nu, eŭ vorbescŭ numaĭ contra emancipăriĭ necondiționate. Saŭ ce folosŭ are bărbatulŭ, dacă femeea luĭ va cunósce pre toțiĭ auctoriĭ străiniĭ, saŭ filosofézĕ, saŭ va resolvá nisce probleme din matematica mai înaltă, ĕr mâncările i-se afumă la focŭ și pânea îĭ rĕmâne nedospită? Ce folosesce, dacă femeea are în vîrfulŭ degetelorŭ tótă sciința juridică, ĕr dînsa nu este în stare să fericéscă unŭ bărbatŭ? Saŭ ce soție este aceea, care scie calculá depărterea stelelorŭ, ĕr pentru copiiĭ sĕĭ nu scie croi și cóse nicĭ o cămeșuță? Ce folosŭ, dacă femeea se ocupă cu politica înaltă, ĕr națiuniĭ și patrieĭ sale nu este în stare să-ĭ créscă nescarĭ membri folositorĭ?

Prin crescerea copiilorŭ *în spiritŭ religiosŭ-moralŭ și naționalŭ* mai multŭ contribue fie care femee română la fericirea și bunăstarea poporuluĭ sĕŭ și a omenimiĭ întregĭ, decâtŭ dacă s'ar ocupa cu lucrurĭ, ce cadŭ afară de cercŭlŭ eĭ de activitate.

Cornelia mama Grachilorŭ vedea în copiiĭ sĕĭ celea mai prețióse tesaure. Ĕr în Roma, când bărbațiĭ de statŭ voiaŭ a face complimentŭ uneĭ matróne romane, ĭceaŭ: „Ea șede acasă și țese.“

Ĕtă și din celea ĭise până aci se póte vede, cumcă ținta educațiuniĭ și chemarea femeiĭ este a umbla pre calea datoriințelorŭ sale.

Femeea nu se póte înălța făcêndu-o generalŭ, orĭ membru la unŭ congresŭ europénŭ, ci ea se póte înălța numaĭ prin o educațiune și instrucțiune démnă de dînsa. Femeea română așadară își împlinesce nobila sa chemare atunci, când își conduce în modŭ raționalŭ economia caseĭ ca o bună económă, când își cresce copiiĭ ca o mamă adevĕrată, și când ea este razimulŭ, este de ajutoriŭ bărbatuluĭ sĕŭ în lupta cea grea a vieței.

Cu alte cuvinte chemarea femeiĭ române este a asigurá bunăstarea și fericirea cerĕscă, și pământéscă a familieĭ, a națiuniĭ și poporuluĭ românŭ!

Eufrosina.

(Continuare.)

Preotulŭ din Montemart ședea în bibliotecă. Traducea unŭ opŭ teologicŭ. Lucrarea acésta îĭ era distragerea cea mai plăcută în puținele óre libere de sară. La dece óre își puse cărțile la o parte și îngenunchiă înaintea crucii luându-și breviarulŭ în mână. După aceea deschise ferésta și privia spre ceriulŭ luminatŭ de lună. Numaĭ murmurulŭ blândŭ alŭ rîulețuluĭ și șopotitulŭ linŭ alŭ frunzeĭ se auțiau.

De odată audi pașĭ, și acușĭ vĕdu pre cineva apropiându-se. Era Eufrosina. Fața eĭ era palidă, pĕrulŭ împrăștiatŭ și ochiĭ plinĭ de lacrimĭ.

„Eufrosino, ce te aduce aicĭ pre acestŭ timpŭ?“

„Domnule părinte,“ îĭ rĕspunde fata, „te rogŭ, să-mĭ spuĭ, dacă-sŭ adevĕrate tóte cele ce mi-le-a spusŭ Catarina?“

„Liniștesce-te, copilă!“

„O Dumnedeule, acum înțelegŭ, de ce ómenii din Roche-aux-Fleurs numiaŭ pre tata Caĭnŭ, și de ce nu-mĭ vorbia elŭ nicĭ odată despre mama, și de ce de multe orĭ își întorcea privirea dela mine și se turbura. O, și eŭ suntŭ afurisită ca și elŭ, sângele celuĭ nevinovatŭ strigă la ceriŭ! O tată, tată! O, ajută-mĭ, părintele meŭ. Dta eștĭ conducĕtorĭulŭ vieței mele, dă-mĭ sfatŭ! Dta mi-aĭ arĕtatŭ pre Dumnedeulŭ iubiriĭ și alŭ îndurăriĭ, dar acelŭ Dumnedeŭ nu póte să mĕ privéscă pre mine! Acelŭ Dumnedeŭ este preadreptŭ! O, ce va fi de mine?“

„Liniștesce-te, copila mea! Dumnedeŭ te iubesce ca și până acuma și iubesce și pre tatălŭ tĕŭ pre lângă tóte crimele luĭ. Acestea tóte suntŭ bune spre a-lŭ întórce la Dumnedeŭ, ca să-și céră iertarea pĕcatelorŭ.“

„O, nu, nu, Dumnedeŭ este vătămatŭ de mórte prin părințiĭ meĭ, și nime nu a spăsitŭ pĕcatele lorŭ. Eŭ voiŭ să suferŭ pertru eĭ.“

„Eufrosino, mergi acasă şi vedi, de te liniştesce. Împrejurările, în cari a trăitu tatălu tĕu, încă-i scusă pĕcatele.“

„Dar elu a fostu născutu din părinţi cu frica lui Dumnedeu şi a sciutu din pruncie ceea ce eu numai acum am învăţatu. O, ce îngrozitoru este să-ţi sciu pre tatălu tĕu aşa de pĕcătosu! Şi totuşi îlu iubescu, pre lângă tóte nelegiuirile lui, căci îmi este tată!“

„Nici nu-ţi este iertatu să faci altfelu, Eufrosino! Ér pentru mama-ta voiu implora îndurarea şi nemărginita bunătate a lui Dumnedeu, ca să-i uşureze tortura.“

Vocea preotului trĕmură la cuvintele acestea şi ochii i-se scăldau în lacrimi.

„Ea n'a fostu aşa vinovată,“ suspină Eufrosina. „Ea n'a sciutu, ce însamnă a vătăma pre Dumnedeu. Dar tata!“

Ea se răzimă de uşe, căci era să ameţéscă. Simoneta la cuvintulu preotului îi aduse unu păharu de apă, apoi o prinse de braţu fără de a o întreba, de ce a venitu, şi voi să o petréca până acasă. Dar ea se desfăcu de braţulu Simonetei şi se apropiă încă odată de ferésta preotului întrebându-lu: „O, spune-mi încă odată, domnule părinte, adevĕrate suntu tóte?“

„Da, copila mea, tóte suntu adevĕrate, dar te mângăie, căci Dumnedeu nu este numai unu judecătoru severu, ci şi unu părinte bunu. Încrede-te în elu!“

Fecióra suspină adâncu şi urmă pre bĕtrână.

Preotulu se aruncă apoi înaintea crucii şi se rugă multu şi din tótă inima. Elu încă simţia greutatea povereî de o potrivă cu Eufrosina.

* * *

Câtu îi păreau feteî de schimbate tóte, când s'a rentorsu în chilia sa. Schisórea erá încă totu acolo înaintea icóneî Preacurateî. Eufrosina nici nu se mai gândia la ea. Tóte visurile de fericire şi-le vedea sdrobite. S'a luptatu tótă nóptea cu gândurile, şi în dorî de di s'a sculatu învingĕtóre, şi-a învinsu inima.

Pre la amédi preotulu se rentorcea dela unu bolnavu şi află pre Eufrosina îngenunchiându înaintea altariului. Erá îmbrăcată în negru, fără de nici o podóbă deşértă. Faţa îi erá palidă şi tristă, şi în ochii eî se vedea o seriositate adâncă. Tótă fiinţa îi erá schimbată.

„Cum te afli? Mai bine ca asară?“ o întrebă preotulu, când amindoi ieşiră din biserică.

„Acum suntu liniştită,“ respunse ea. „Hotărîrea îmi este nestrămutată.“ Şi îi întinse scrisórea. „Te rogu, părintele meu, să arzi scrisórea asta. De acum numele lui Armand îlu voiu pomeni numai în rugăciunile mele.“

„Tu vrei să renunţi la fericirea, carea ai dorit'o atâta?“

„Potu eu să facu altfelu, când tatălu meu e la marginea prăpastiei, când elu este atâtu de întinatu şi nici gându n'are să se pocăéscă?“

„Şi o faci asta pentru elu, Eufrosino?“

„Da, căci trebue că acésta este voea lui Dumnedeu. Elu m'a trimisu în lume după mórtea fraţilorŭ mei şi m'a povăţuitu aşa de minunatu, şi eu vreu să-i mulţămescu şi să-lu preamărescu.“

„Nu putemu străbate în sfaturile lui Dumnedeu! Şi gânditu-te-ai la greutatea povereî, ce vrei să o ieai asupra ta?“

„Da, părinte, la tóte m'am gânditu. Nu mai potu să vĕdu, nici să mai gustu averea asta, stropită cu atâta sânge. Aşi puté eu să fiu fericită şi nepăsătóre, când sciu, că tatălu meu este asasinulu fratelui sĕu, şi mânia lui Dumnedeu e asupra lui? O nu, eu mĕ voiu ruga şi mĕ voiu jertfi, ca Dumnedeulu celu înduratu să-i trimită graţia sa! Asta e hotărîrea mea!“

„Tu vrei să te faci Carmelită, Eufrosino, dar scii tu, câtu este de grea viaţa, ce te aştéptă? Tu eşti crescută în prisosinţă şi cum te vei împăca cu o astfelu de viaţa?“

„Cu ajutorulu lui Dumnedeu tóte se potu! Şi apoi cu câtu este mai grea jertfa, cu atâtu va fi mai bine primită. Şi eu simţescu în mine puterea de a suferi orî ce din iubirea lui Dumnedeu şi a nefericitului meu tată!“

„Dar cum te vei puté despărţi de tatălu tĕu? Nu scii tu, că i-ai scurta dilele lăsându-lu singurŭ?“

Eufrosina îşi acoperi ochii, ca să-şi ascundă lacrimele.

Preotulu o mângăiă, cum numai putea, căci sufletulu lui încă era sguduitu de o durere nespusă.

„Şi totuşi trebue să o facu,“ dise ea apoi cu convingere. „Cu fiinţa mea de faţă nu potu să-lu ajutu. Póte după ce va sci, că eu mĕ jertfescu pentru elu, atunci póte că i-se va moia inima şi şi-o va ridică spre Dumnedeu.“

„Să dea Dumnedeu, fĕtulu meu, ca aşa să fie! Eu nu potu decâtu să te admiru, şi nu te abatu dela propusulu tĕu. Dar te cugetă bine, să nu te pripescî!“

„O, nu, nu mĕ pripescu! Asară m'am culcatu în cea mai mare agitare, dar după unu somnu scurtu m'am trezitu şi am vĕdutu totulu limpede înaintea sufletului meu. Calea, pre care era să pornescu, o vĕdu încrucişată, dar nu-mi pare rĕu, din contră suntu vesĕlă.“ Şi pre faţa eî se ivi unu surisu, şi preotulu éră vedea pre Eufrosina cea cuminte şi liniştită.

„Ai vĕdutu astădi pre tatălu tĕu?“ întrebă preotulu.

„Elu e dusu de acasă de erî. Am vĕdutu de multu, că trebue să fie ceva în mine, ce pre tata îlu umple de fiorî. De multe orî îlu vedeam trĕsărindu, când privia la mine. Acum sciu totulu, dle părinte! Dar spune-mi, ai cunoscutu pre bĕtetulu asasinatu?“

„L'am vĕdutu numai odată, fĕtulu meu!“

„Şi este adevĕratu, că eu îi samănu?“

„Deja când te-am vĕdutu întâia óră, mi-se părea, că sameni cu unu chipu din timpurî de multu trecute. Nu mi-am pututu da samă, cu cine. Însă când te-am vĕdutu mai înainte întrându aicî, mi-se părea, că chiaru elu s'a sculatu din grópă.“

„Înainte de istorisirea Catarineî n'ai sciutu dar nimica despre trista nóstră istorie?“

„Nu, dar îmi băteam capulu, că óre cu cine sameni, căci nu-mi erai de locu străină.“

„Şi cunoscî familia tatăluî meu? O, te rogu, spune-mi, dacă părinţii lui au fostu întru adevĕrŭ aşa de bravi, cum spune Catarina?“

„Eufrosină dragă, eu aşi vre bucurosu să te potu mângăia, dar adevĕrului nu are să fie ascunsu. Tatălu tĕu a pututu află la părinţii sĕi cele mai frumóse esemple de vîrtute, dar elu s'a concreduţu prietiniloru, şi aceia l'au trasu în prăpastie.“

„Eu voiu să-lu scotu dintr'însa, dacă-mi va ajuta bunulu Dumnedeu.“

„Îţi va succede, Eufrosino! Dumnedeu primesce cu plăcere jertfa uneî inimi curate. Totdeuna au fostu pĕcătoşi, pentru cari s'au rugatu alţii şi le-au câştigatu graţia ceriului. În diua cea de apoi se va sci, că sufletele cădute prin rugăciunile şi faptele cui au fostu mântuite! Dar grijî, fĕtulu meu, să nu te prea pripescî. Se pare că ai avé chemarea dela Dumnedeu, dar mai întâiu convinge-te despre acésta. Aştéptă dóue luni. În timpulu acesta te cugetă multu şi te rógă şi mai multu. Apoi vino şi-mi spune.

VII.

Rĕmasu bunu.

Sânta jertfă s'a fostu adusu deja, şi preotulu voia să plece cătră casă, când o fată tinĕră grăbia spre elu. Era Eufrosina Lerinval.

„Cele dóue luni au trecutu,“ dise ea.

„Şi?“

„Hotărîrea mea este nestrămutată. Lasă-mĕ să mergu la Paris, să intru în claustrulu Carmelitelorŭ.“

„Când vrei să plecî?“

„Mâne,“ dise Eufrosina.

„Bine! Simoneta te va petrece.“

Mai multu nu grăiră. Cei ce treceau, a bună samă nu puteau sci, ce s'a hotărîtu.

Lerinval de astă dată era acasă. De unu timpu încóce acésta nu se prea întîmpla. Elu facunjura din adinsu pre fiîcă-sa: privirea eî îl era de nesuferitu, mai alesu din óra, când a vĕdut'o întâiu îmbrăcată în negru. Astădi era de totu prietinosu. Cinară împreună, şi apoi o întrebă cu gingăşie:

„Ce-ţi este, de eşti aşa tăcută?“

„Îsu gândită, tată.“

„Gândită? Nu ai tu totu, ce-ţi doresce inima? Orî póte încă n'ai primitu rĕspunsu?“

„Tată, mai bine să tăcemu!“

„Aşa? Dar ce s'a întîmplatu? Orî dóră te-a înşelatu mişelulu?“

„Nu, de locu nu! Dar mâne vei afla tóte. — Mâne,“ gândi ea, „voiu fi departe — pentru totdeuna. O Dumnedeule, primesce jertfa mea şi nu mĕ părăsi!“

Şi-şi îndreptă privirea spre tatălu sĕu, ca şi când ar fi voitu să-şi tipăréscă în memorie trăsăturile lui pentru vecie.

„Ce ai, de mĕ privescî aşa, ca şi când ai voi să mĕ tragi la rĕspundere?“

Eufrosina lacrimă. Elu începu a umbla mâniosu prin chilie.

„De ce plângi?“ o întrebă după unu timpu, fără de a se uita în faţa eî. „De unu timpu încóce privescî la mine aşa de neobicinuitu.“

„Şi te supĕră acésta?“

„O nu, nu Eufrosino. Tu póte nu vrei să o facî! Dar nópte bună, copilă, dormi uşorŭ!“ Ea îlu cuprinse cu amindóue braţele, ca şi când n'ar voi să-lu mai lase şi începu a plânge.

„Dar copilă, ce-ţi este? Nu te-am vĕdutu nici odată aşa de mişcată! Liniştesce-te! Ĕtă nu suntu supĕratu!“ Şi se desfăcu cu blândeţă din braţele eî şi porni ştergêndu-şi sudorile rĕcî de pre frunte.

„Nu!“ murmură ea privindu în urma luî, „mai multu nu putemu trăi la olaltă! Trebue să mĕ despartu de unica fiinţă, ce am iubitu ca lumina ochilorŭ. Trebue, căci la privirea eî mĕ îngrozesce o amintire! — Şi ce va fi de acelu Champfleury?“

(Va urmă.)

Economie.

Cehii contra fărinei de proveniență ungară au începutu o agitațiune întinsă, care însuflă îngrijiri ministrului nostru de comerciu. Elu a declaratu în comisiunea financiară a dietei, că dacă va continua agitația, lucruiu póte să ajungă la represalii și din partea Ungariei.

Concurință din partea Americei. După raportulu comercialu americanu în lunile Iuliu, Augustu și Septembre s'au esportatu din America pentru pieţele europene 102.642 vite cornute vii. În cele dece luni trecute s'au importatu din America în Europa carne próspetă 6168 milióne fonți americani, carne uscată de vită 7903 milióne fonți am., slănină 50.258 milióne fonți, șuncă 7446 milióne fonți, carne de porcu 7276 milióne fonți, unsóre 442.20 milióne fonți și sêu 81.20 milióne fonți. Numai productele animalice importate din America în Europa în anulu acesta — afară de animale vii — representă o valóre de preste 100 milióne de dolari.

Că óre próspete suntu óuêle, se póte probá forte ușoru cu apă sărată. Este lucru constatatu, că oulu în aeru liberu perde din greutatea sa prin aceea, că părțile apătóse din eiu evaporéză prin porii cojii. Cu câtu unu ou este mai próspetu, cu atâta este mai greu, și cu câtu este mai vechiu, cu atâta este mai ușoru. Proba se face așa, că în o litră de apă solvimu 195 grame de sare comună, și în acésta soluțiune pusă într'unu vasu cufundămu oulu, și dacă se așadă pre fundulu vasului, e sêmnu, că oulu este próspetu de 1—2 dile, ér dacă nu se așadă pre fundu, póte fi de 4—5 dile, și dacă se ridică la suprafață, atunci oulu este vechiu și încă cu atâta mai vechiu, cu câtu se ridică mai multu.

Bursa de Budapesta.

Din 3 Nov. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	112.30
« « hârtie « 5%	100.40
Împrumutulu căilorŭ ferate ung.	120.50
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	118.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.50
Bonurĭ rurale ung.	94.50
« urbariale ung.	99.—
Obligățiunile desp. regaliilorŭ	99.25
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	145.50
Losurĭ pentru regularea Tisei	138.75
Renta de hârtie austriacă	100.25
« « argintŭ austriacă	96.50
« « aurŭ austriacă	114.50
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vienei	163.—
Acțiunile bancei austro-ungare	986.—
« « de creditŭ ung.	358.—
« « « « austr.	311.20
Obligățiunile cu câștigŭ ale băncei ipot. ung.	125.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. și economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împerătescĭ	5.63
Napoleon-d'orĭ	9.53
Mărcĭ 100 imp. germâne	58.85
Londra 10 Livres șterlingĭ	119.85

Prețulŭ mărfurilorŭ.

Piața din Blașiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4.— până 5.—, — grâŭ mestecatŭ fl 3.— până 3.90, sêcară fl. 3.50 până —.—, — ovêsŭ fl. 3.50 până fl. —.—, cucuruzŭ fl. 2.50 până fl. 3.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.40 până fl. 1.75, — sêmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 3.25 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până — cr., carnea de viţêlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 44 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 10 óuĕ cu 20 până — cr.

Posta Redacțunii. *T. R.* în *C.* Evangelia cu litere latine se pregătesce acum pentru tiparirŭ asemênea la Tipografia archidiecesană din Blașiŭ. Cându va apăre, și care-i va fi prețulŭ, încă nu putemŭ sci. — *I. M.* în *M.* Iértă, dar îngustimea spațuluĭ nu ne permite a publicá lucrurĭ, carĭ aŭ să se publice în alte foĭ, și mai alesŭ celea ce se publică în »Transilvania«, carea ar trebuí să umble fiesce cărulŭ cărturariŭ românŭ din Transilvania. Că amŭ căduțŭ jertfă unei mistificărĭ, precum dicĭ dta, putemŭ să o concedemŭ, dar nu purtămŭ nicĭ o vină. — *T. F.* în *B.* Rădbare. Lucrulŭ nu e așa de urgentŭ, dar ultăriĭ nu s'a datŭ nicĭ după scrisórea cea diutaiŭ. — *V. B.* în *H.* Credĭ, că noĭ nu nutrimŭ aceea-și dorință? Noĭ nu vomŭ întârdiá a face fóea nóstră, să apară în fiesce care di orĭ celŭ puținŭ mai desŭ ca până acum, îndată ce va fi cu putință și chiar și cu jertfele cele mai marĭ. Lipsa acestuĭ lucru o demustră și numĕrulŭ de față. — *B. S.* în *L.* Observatu-le-amŭ și noĭ, dar — suntŭ fiecărĭ cele publicate în »T. R.« cu subscrierea »Teodoret« și nu meritá a fi onorate cu unŭ rĕspunsŭ din partea nóstră. »Teodoret« în maliția sa se face, că nu scie nicĭ ce însamnă *trebue* și *póte*, și apoĭ să ne disputămŭ cu elŭ?

Editorŭ și redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

1/1892 sz. (27) 1—1

kiküld.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kir. járásbirósági kiküldött a balázsfalvi kir. járásbiróság 1754—1892 polg. szám alatt kiküldő végzése alapján közhirré teszem, mikép az elhunyt gyulafehérvári és fogarasi gr.-kath. érsek és metropolita Dr. *Vancsa János* hagyatékához tartozó 27.108 frt. 02 kr. becsértékben leltározott ingó javak *1892 évi november hó 14-ik napjától* kezdőleg délelőtt 8—12 óra és délután 3—6 óra közt Balázsfalván az érseki udvarban tartandó önkénytes birói árverésen egyenként esetleg csoportonkint becsáron alól is készpénz elleniében eladatni fognak.

Az ingóságokat, értékpapirok, ezüstnemüek, az érseki gazdaság marha és disznó állománya, cséplő és más nemü gazdasági gépei, szekerei és egyéb felszerelései, az érseki udvar fölszerelése, u. m. butorok, asztal és ágynemüek, lovak, hámok, szekerek, kocsik és hiutók, továbbá borok, gabona, széna és szalmakészlet képezik, melyek közül az értékpapirok, az ezüstnemüek, a butorok és egyéb házi felszerelvények november hó 14, 15 és 16-ik napján, a gabona készlet november hó 17-ik napján, a borok november hó 18-ik napján, a szarvas marhák és disznók november hó 19-ik és 21-ik napjain, a takarmány november hó 22-ik napján, a gazdasági felszerelések és a fenmaradó egyébb ingóságok november hó 23-ik és következő napjain kerülnek árverés alá.

Balázsfalván, 1892 évi november 5-én.

Stupjár Samu,
kiküldött bir. aljegyző.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale Imp. și reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de mașine și recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneĭ preaonoraților domnĭ preoți

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

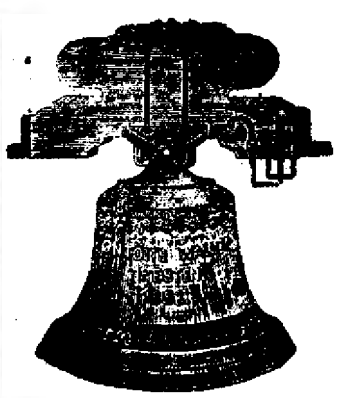

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela intemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 44—52

Preliminare de spese și Preț-courante se trimitŭ la cerere gratuitŭ și francu.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 20—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomândŭ cu prețurĭ de cele mai convenabile și în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoțescĭ și **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică și reuniuni. **Flamure** pentru reuniuni de pompieri, de scolarĭ, reuniuni bisericescĭ, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

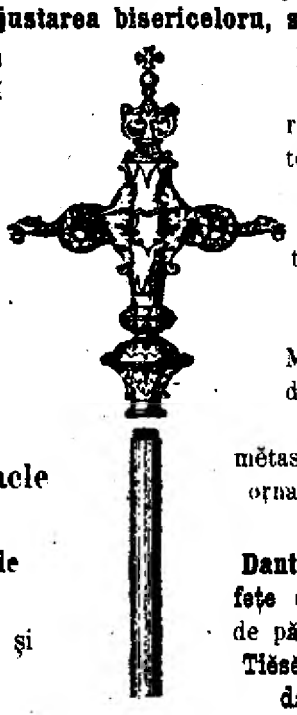

Candelabre, racle și potire. **luminarie** de **parete** și de **altariŭ**, și **candele.**

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ și de mĕtasă, precum și de ornaturĭ besericescĭ brodate

Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucĭ de părete și de scólă. **Tiĕsĕturi besericesci, damasturi** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de prețurĭ și preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 19 Novembre 1892. Numĕrulŭ 47.

Noulŭ guvernŭ.

Guverulŭ Szápáry a căduţŭ. Locŭlŭ luĭ l'a ocupatŭ guvernulŭ Wekerle.

Schimbarea acésta de nume este caracteristica crisei ministeriale petrecute în dilele trecute.

Causele crisei suntŭ de dóuĕ felurĭ: cunoscute şi necunoscute.

Causa cunoscută a crisei este politica bisericéscă a guvernului. Ministrulŭ-preşedinte contele Szápáry făcuse adecă în numele guvernului sĕŭ unele declaraţiunĭ, prin carĭ a luatŭ asupra sa unele angajamente privitóre la introducerea maĭ multorŭ proïecte de legĭ de natură bisericéscă. Aceste proïecte eraŭ: *introducerea matriculelorŭ civile, recepţiunea religiunii jidovescĭ* şi *libertatea de culte*. Afară de aceste proïecte a maĭ promisŭ fostulŭ guvernŭ, că va regula şi dreptulŭ matrimonialŭ şi în deosĕbĭ vă întroduce *căsătoria civilă*.

Cu privire la cele dintâiŭ proïecte a şi succesŭ guvernuluĭ, să câştige învoirea Coróneĭ. Dar în cestiunea căsătorieĭ civile guvernulŭ n'a isbutitŭ să dobândéscă consimţirea regeluĭ. Étă dar causa cunoscută a criseĭ.

Are însă crisa şi o causă necunoscută. Causa acésta necunoscută pare a fi causa adevĕrată a criseĭ.

Întru adevĕrŭ dacă oposiţia Coróneĭ la întroducerea căsătorieĭ civile a fostŭ uniculŭ şi adevĕratulŭ motivŭ alŭ criseĭ, atunci de sine ni-se impune întrebarea, cum de a fostŭ încredinţatŭ cu formarea noului cabinetŭ domnulŭ Wekerle, care a stăruitŭ tot-deuna pentru întroducerea căsătorieĭ civile? Cum de rĕmâne în noulŭ ministerŭ domnulŭ Csáky, care a provocatŭ conflictulŭ între biserică şi statŭ prin nefericita ordonanţă în causa matriculelorŭ? Cum de continuă a face parte şi în noulŭ guvernŭ domnulŭ Szilágyi, care declarase în parlamentŭ, că va regula dreptulŭ matrimonialŭ şi va întroduce căsătoria civilă? Şi cum de cade chiar contele Szápáry, despre care era sciutŭ, că nu doresce întroducerea căsătorieĭ civile?

Ar puté dice cineva, că Coróna a cedatŭ în cestiunea căsătorieĭ civile, după ce s'a convinsŭ, că partidulŭ liberalŭ în întregulŭ sĕŭ voesce întroducerea aceleia şi că nu va spriginí pre niciunŭ guvernŭ, care nu ar avé în programulŭ sĕŭ realisarea acesteĭ reforme. În casulŭ acesta însă din noŭ se nasce întrebarea: de ce nu a încredinţatŭ Coróna cu formarea noului cabinetŭ totŭ pre contele Szápáry, după ce causa dimisionăriĭ — diferinţa de părerĭ între Coróna şi guvernŭ în cestiunea căsătorieĭ civile —, a dispărutŭ?

Ce a pututŭ fi deci causa adevĕrată a criseĭ?

Întrebarea nu e uşóră pentru ceĭ ce nu suntŭ în posiţie de a fi introduşĭ în secretele celorŭ dela putere. Totuşi dacă se aŭ în vedere enunciaţiunile unorŭ politicĭ şi maĭ alesŭ a foilorŭ, nu va fi greŭ a descoperí adevĕrulŭ, anume că adevĕrata causă a criseĭ este de a se căuta în motive personale, în intrigĭ de clică îndreptate în potriva domnuluĭ Szápáry.

Carĭ suntŭ însă motivele acelorŭ intrigĭ? Rĕspunsulŭ nu este greŭ de datŭ. Domnulŭ Szápáry n'a fostŭ şovinistŭ, — celŭ puţinŭ nu după gustulŭ partiduluĭ sĕŭ, — n'a fostŭ francmasonŭ şi a fostŭ loialŭ faţă cu monarchulŭ sĕŭ. Însuşirile aceste personale ale conteluĭ Szápáry ĭ-aŭ pricinuitŭ căderea.

Astădĭ amŭ ajunsŭ acolo, încâtŭ unŭ bărbatŭ de statŭ, care respectézĕ cu sinceritate pactulŭ din 1867, care este cu adevĕratŭ loialŭ faţă cu domnitorulŭ sĕŭ şi care nu lucră celŭ puţinŭ indirectŭ la desfacerea totală a Ungarieĭ de către Austria, nu maĭ póte sta în fruntea trebilorŭ. Wekerle este omulŭ, care lucră după gustulŭ şoviniştilorŭ. Elŭ a lucratŭ şi până aci la desfacerea Ungarieĭ de către Austria pre terenulŭ comercialŭ-economicŭ. Elŭ este chematŭ a continua opera acésta până la realisarea visuluĭ de aurŭ, până la realisarea *Ungarieĭ independente*.

Spre a dovedí, că nu suntŭ vorbe góle celea ce le dicemŭ, ne provocămŭ la foile magiare dătătóre de tonŭ. Ele o spunŭ fără reservă, că numaĭ acelŭ guvernŭ este demnŭ de a sta în fruntea afacerilorŭ, care lucră la reînfiinţarea Ungarieĭ independente şi marĭ, care împărţia domnia Orientuluĭ cu stăpânĭĭ din Constantinopolŭ.

Firesce că ideile aceste stîrnescŭ rîsŭ. Ele suntŭ fĕtulŭ unorŭ creerĭ

Feuilleton.

O glumă bună.

I.

Par-că vĕdŭ, ce gândiţĭ, par-că cetescŭ acolo pre creeriĭ Dvóstre cugetele, ce se naseu şi carĭ vĕ nimerescŭ de-odată aprópe fără voe. Şi aveţĭ dreptate încât-va! Şi eŭ aşĭ fi făcutŭ în locŭlŭ Dvóstre chiar acela-şi lucru. Da, de sigurŭ! Însŭ atâtŭ de nesărate glumele foilorŭ nostre literare, şi aşa de rĕsuflate, încâtŭ cetindu-le nu sciĭ ce să facĭ, — la rîsŭ niciĭ nu cugeţĭ. — şi te trezescĭ numaĭ întrebându-te: „Unde să ridemŭ?“

Pre cândŭ umblam la şcólă, apărea prin patria nóstră o fóe de „fach“ umoristică, dar aşa glume slabe făcea, încâtŭ ne îndatinaserămŭ, că de câte orĭ ne cetiá vre-unŭ colegŭ ceva din fóea aceea — şi o cetiamŭ, numaĭ ca să facemŭ hazŭ de hazulŭ eĭ, — tot-deuna îlŭ întrebamŭ, cândŭ era la sfârşite: „Aĭ gătatŭ?“ Şi noĭ sciamŭ, că a gătatŭ, dar întrebamŭ, pentru ca să ne „gădilimŭ“, să ne vie rîsulŭ.

Gluma, ce v'o spunŭ eŭ acuma, nu-ĭ de felulŭ acelora, aţĭ pututŭ vedé din titulă, acésta e „o glumă bună“. Dar până cândŭ pre scurtŭ . . . . .

În vremea mea de studentŭ filosofŭ „debutam“ adese-orĭ cu operate carĭ de carĭ maĭ frumóse şi maĭ interesante, publicate prin foile nóstre „literare, beletristice, sociale cu ilustraţiunĭ“. Şi de multe orĭ puteaĭ cetí prin „posta redacţiunii“ câte o încurajare trimisă prin unŭ porumbelŭ, prin telefonŭ, orĭ chiar cu trenulŭ, după cum era mijloculŭ, de care se folosiá redactorulŭ. Destulŭ atâta, că începêndŭ eŭ a-mĭ perde vremea cu deal-destea, nu-ĭ mirare, că cu încetulŭ mi-se urî de carte, fie aceea chiar şi filosofia. Şi aşa pre la finea anuluĭ alŭ doilea mĕ treziĭ, că o idee grozavă îşĭ făcuse cuĭbŭ în capulŭ meŭ celŭ învĕţatŭ.

„Ce să maĭ continuŭ?“ mĕ întrebamĭ cu indiferenţă. „Profesorŭ şi aşa nu potŭ ajunge, că trebue pusă censură unguréscă, la care ca bunŭ patriotŭ românŭ sciŭ înainte că voiŭ pica, şi-apoĭ de altcum cariera acésta nu-ĭ libĕră, eştĭ legatŭ de césŭ şi supusŭ directorului, — vre-unuĭ bĕtrânŭ ruginitŭ.

„Lasŭ facultatea şi trecŭ la vre-unŭ jurnalŭ, căcĭ a fi jurnalistŭ însamnă a fi espresiunea sentimentuluĭ întreguluĭ poporŭ, a representa milióne de ómenĭ, a . . . . nu maĭ continuŭ, suntŭ aşa de multe distincţiunile unuĭ gazetarŭ!“

Dictum factum! Cu unŭ geamantanŭ dicsitŭ cu jurnale, în carĭ se aflaŭ productele de ale capuluĭ meŭ, am plecatŭ, să mĕ facŭ gazetarŭ.

Şi o, câtŭ de fericitŭ mĕ simţiĭ, cândŭ celŭ dintâiŭ pragŭ, ce l'am trecutŭ în casa uneĭ foĭ române, a fostŭ norocosŭ. Am fostŭ primitŭ fără multă socotélă. Fóea avea să apară dela anulŭ noŭ maĭ de multe orĭ, erá lipsă încă de unŭ „braţŭ vigurosŭ“, şi acela nu putea fi altulŭ decâtŭ eŭ.

Adevĕratŭ că diarulŭ, la care întrasem în slujbă, erá unulŭ, cu a cărui ideĭ nu conveneam, dar acésta erá lucru secundarŭ. „Maĭ târdiŭ voiŭ limpedí tóte afacerile, şi voiŭ schimba şi programulŭ foiĭ,“ mĕ gândiam eŭ aşedatŭ-pre o bancă roşie, ce sta de-a lungulŭ uneĭ mese pline cu diare venite „în schimbŭ“.

Politica înaltă mĕ îmbĕta, dar pentru aceea mĕ acătam de ea, şi articliĭ meĭ „vorŭ face turburare“, gândiam eŭ superbŭ.

În sfârşitŭ directorulŭ diaruluĭ îmĭ desĕmnézĕ rubrica din fóea sa, la care aveam să lucru; îmĭ stăteaŭ deschise cu plăcere şi

turburaţi. Ele reamintescŭ istoria bróscei din poveste. Dar însĕmnătatea lorŭ simptomatică nu se póte trage la îndoélă. Ele arată direcţia politică, ce-l domineză pre deposedarii puterii de statŭ.

Ceea ce e însă mai caracteristicŭ în afacerea întrégă, este, că politicii din Austria privescŭ cu nepăsare la aiurările aceste ale puternicilorŭ nostri, că Coróna nu află sositŭ încă momîntulŭ de a pune odată capĕtŭ joculuĭ acestuia periculosŭ.

Ce ne atinge pre noĭ, nu navemŭ să ne supĕrămŭ. Evenimentele din lume îşĭ urmézăcursulŭ sĕŭ desĕmnatŭ de Provedinţă. Tendinţele de independenţă ale compatrioţilorŭ nostri în favorulŭ nostru se întîmplă. Dumneḑeŭ să le ajute câtŭ mai în grabă. Scrisŭ este, că: Quem Deus perdere vult, dementat.

Cuprinde însă crisa şi o altă învĕţătură. Ea dovedesce din noŭ, câtŭ suntŭ de anormale şi de falsificate stările nóstre parlamentare.

În orĭ ce statŭ cu formă representativă de guvernŭ soluţiunea crisei nóstre de cabinetŭ ar fi trebuitŭ să se resólve cu aceea, că ocârmuirea se încredinţa unuĭ partidŭ, care să steapre o basă cu Coróna în cestiunea căsătorieĭ civile. Altcum dreptulŭ de *veto* alŭ Coróneĭ nu se póte nicĭ închipui.

La noĭ nu e aşa. Coróna să fi voitŭ chiar a încredinţa cu formarea cabinetuluĭ politicianĭ de altŭ patidŭ, n'ar fi pututŭ s'o facă, fiindŭ-că tóte partidele nóstre parlamentare suntŭ ultraliberale, şi nicĭ una n'ar fi acceptatŭ punctulŭ de vedere alŭ Coróneĭ.

Aşa se esplică faptulŭ, de Coróna n'a pututŭ să se foloséscă de dreptulŭ sĕŭ de veto, ci a fostŭ silită să cedeze curentuluĭ liberalŭ.

La starea acésta anormală pórtă vina în mare parte episcopatulŭ latinŭ din Ungaria. Elŭ are în mânĭ averĭ enorme şi puterea spirituală preste optŭ milióne de catolicĭ, şi cu tóte aceste n'a reuşitŭ să-şĭ asigure în parlamentulŭ ţĕreĭ unŭ partidŭ, care să fie resolutŭ între tóte împrejurările a se întrepune pentru drepturile bisericeĭ.

O altă causă a stărilorŭ acestora anormale este a se căută şi în falsificarea sistemuluĭ nostru representativŭ prin eschiderea artificială a naţionalităţilorŭ nemagiare. Dacă aceste ar fi representate în numĕrŭ corĕspunḑĕtorŭ, intrigĭ de clică şi machinaţiunĭ şoviniste n'ar fi posibile.

Aşa se rĕsbună tóte pĕcatele.

Descoperi-vorŭ noiĭ guvernanţi bubele ţĕreĭ şi lipsele eĭ adevĕrate, — asta se va vedé. Dar procesulŭ de descompunere a întreguluĭ nostru parlamentarismŭ cu greŭ se va mai puté împedeca.

Perplexităţile şi buna credinţă a „Gazetei". — În numerii 232—236 din a. c. „Gazeta Transilvaniei", urîndu-se póte de Cehiĭ din Boemia, cu a cărorŭ afacerĭ plictisise pre cetitoriĭ sĕĭ fórte adeseorĭ, s'a ocupatŭ numaĭ de afacerile bisericeĭ nóstre încercându-se a zugrăvi stările de astăḑĭ din biserica nóstră cu colorĭ fórte negre şi a discreditá pre doctoriĭ în teologie şi pre fericitulŭ Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea.

Cu tóte că „Gazeteĭ" aŭ trebuitŭ să-l fie în próspetă memorie ceea ce ḑisese în numerii citaţi, totuşi în numĕrulŭ 241, adecă cu o sĕptĕmână mai târḑiu, publică condiţiunile de alegere, ce le-aŭ pusŭ sinodulŭ electoralŭ dela 1868 eventualuluĭ succesorŭ alŭ luĭ Şuluţŭ, în carĭ condiţiunĭ părinţiĭ acelui sinodŭ se plângŭ despre unele stărĭ, după părerea lorŭ, anormale, carĭ se creasera înainte de anulŭ 1868 în biserica nóstră.

Stările anormale, de carĭ facŭ amintire părinţiĭ sinoduluĭ electoralŭ dela 1868, suntŭ identice cu stările anormale, carĭ „Gazeta" afirmase în numerii 232—236, că le-aŭ creatŭ numaĭ doctoriĭ în teologie împreună cu Mitropolitulŭ Ioanŭ Vancea dela aniĭ şeptḑecĭ încóce.

Dar dacă stările anormale indigitate — se înţelege că fără de temeiŭ — în numerii 232—236 aĭ „Gazeteĭ" aŭ fostŭ create *numaĭ* de doctoriĭ în teologie şi de Mitropolitulŭ Vancea dela aniĭ şeptḑecĭ încóce, atuncĭ cum aŭ pututŭ ele esistá şi înainte de 1868, va să ḑică înainte de ce Mitropolitulŭ Ioanŭ Vancea ar fi ocupatŭ scaunulŭ mitropolitanŭ? Şi cum s'a pututŭ întîmplá, ca chiar „Gazeta" să publice acele conditiunĭ de alegere şi astfelŭ să dovedéscă ea însă-şĭ, că aŭ fostŭ neîntemeiate acusele ridicate în contra doctorilorŭ în teologie şi în contra Mitropolitului Dr. Ioanŭ Vancea?

În numĕrulŭ 45 alŭ „Unirĭi" noĭ amŭ publicatŭ unŭ articulŭ sub titululŭ „Problemele viitoriului Mitropolitŭ", în care între altele amŭ arĕtatŭ, câtŭ de multŭ s'a silitŭ fericitulŭ Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea, ca să introducă autonomia deplină în biserica nóstră. „Gazeta" îndată după apariţiunea aceluĭ articulŭ, îlŭ reproduce în colónele sale, numindu-lŭ „fórte remarcabilŭ" şi esprimându-se asupra luĭ într'o formă, din care s'ar părĕ, că a aprobatŭ tóte cele susţinute de noĭ. Cu tóte acestea „Gazeta" cu câte-va ḑilemaĭ târḑiŭ, adecă în numĕrulŭ sĕŭ 241, învinuesce pre Mitropolitulŭ Vancea, că nu ar fi luptatŭ pentru introducerea autonomieĭ depline în biserica nóstră.

Totŭ în numĕrulŭ 241 „Gazeta" ca să dovedéscă, că Mitropolitulŭ Vancea a violatŭ postulatele cleruluĭ din sinodulŭ electoralŭ dela 1868 esprimate cu privire la eluptarea autonomieĭ prin viitorulŭ Mitropolitŭ, citéză şi cuvintele nóstre din numĕrulŭ 45 alŭ „Unirĭi", unde amŭ ḑisŭ: „Astfelŭ deslegarea cestiuniĭ redobândiriĭ antonomieĭ greco-catolice a rĕmasŭ moştenire dela Archiereiĭ de maĭ înainte la fiitorulŭ Archiereŭ."

Să ierte însă „Gazeta", dacă îĭ spunemŭ francŭ, că ne lăpădămŭ de onórea, ce ne-o face, cândŭ şi pre noĭ ne presentă, că amŭ fi de o părere cu dînsa în ceea ce privesce învinuirea ridicată în contra fericitului Mi-

---

bunăvoinţă şi celealalte colóne. Destulŭ atâta că acum putuĭ púne pre carta mea de visită:

Victorŭ Frunzescu
ḑiaristŭ.

Unŭ lucru acesta, ce mĕ încânta multŭ.

Însă îmĭ veţi ḑice DVóstre: „Bine dle, noĭ n'am datŭ încă de „gluma" cea „bună" a ḑtale, orĭ dacă numaĭ asta ţĭ-a fostŭ gluma, atuncĭ unde să rîdemŭ?"

Mĕ rogŭ însă de puţină răbdare. Sciţi DVóstre bine, cândŭ intri la unŭ „restaurantŭ", să ḑicemŭ în Sibiŭ, — eŭ ţinŭ cu Sasiĭ, — şi chemĭ chelnĕrulŭi, sciţi DVóstre bine, cum vĕ strigă la urechĭ: „Gleich!" şi ĕră „Gleich!" şi de adusŭ totŭ nu-ţĭ aduce ce poftescĭ.

Eram dară gazetarŭ. În redacţia foiĭ nóstre eraŭ încă doĭ individĭ ómenĭ cu minte, unulŭ glumeţŭ, celalaltŭ cam închipuitŭ. În fiesce care ḑi ne puteaĭ vedé în o cafenea retrasă de sgomotulŭ centrelorŭ discutându întîmplările ḑileĭ.

Măreşanŭ — unulŭ din treĭ — fiindŭ maĭ cu minte ca noĭ, îşĭ petrecea adese pre contulŭ nostru rîḑendŭ, cândŭ ne vedea aprinşĭ. Elŭ ne ḑicea adese, să maĭ lăsămŭ discuţia, căcĭ vorŭ crede ómeniĭ, că nu suntemŭ chiar în tóte firile.

Norocului nostru însă, că bunulŭ Dumneḑeŭ sufere în lumea asta o mulţime de ómenĭ de totŭ „calibrulŭ": şi maĭ greĭ la minte şi maĭ slabĭ, şi maĭ scurţi şi măĭ lungĭ, şi astfelŭ vedeaĭ câte odată, cum stăteaŭ vecinii ascultându şi mirându-se de înţelepciunea, ce se cuprindea în vorbele nóstre. Şi vecinii aceştia eraŭ meseriesĭ de prin mahalale orĭ suburbiĭ, cum vreţi, carĭ pre masa de lucru şi între calapóde nu găsiaŭ scrişĭ articulĭ de fondŭ.

Unulŭ era maĭ cu samă, care se mira de vorbele nóstre şi par-că învăţa. Nu era ḑi, în care să nu-lŭi vĕḑutŭ în restaurantulŭ, în care mergeam noĭ, stându cu faţa seriósă aprópe de masa, pre care restaurateurulŭ o numise în cinstea nóstră „masa ḑiariştilorŭ". Şi dacă sosia acolo, şi noĭ veniserămŭ, ne saluta cu atâta respectŭ, încâtŭ fără voe începurămŭ a ne interesa de elŭ.

„Eĭ, marcher, cine e domnulŭ cela?"

„Dar bine, Domnilorŭ, nu-lŭ cunósceţi? E persóna cea maĭ cunoscută în împrejurime: pantofariulŭ Nichiforŭ Călţunariŭ."

„Aşa. Pantofariŭ?" esclamă prietinulŭ Măreşanŭ, şi noĭ pricepurămŭ îndată, că în capulŭ luĭ s'a născutŭ o idee. Şi fără de a maĭ aşteptá, ca să-lŭ întrebămŭ de idea luĭ, făcêndu-ne unŭ sĕmnŭ taĭnicŭ, începu cu vóce tare: „Necesitatea uneĭ foĭ, care să fórfece cu tótă puterea ocărmuirea actuală demoralisată şi coruptă, e simţită acum maĭ tare ca orĭ cândŭ altă datŭ. Greutatea înfiinţăriĭ stă în aceea, că în împrejurările actuale e greŭ a afla unŭ omŭ independentŭ, care să jertféscă pre altariulŭ patrieĭ şi alŭ naţiuniĭ sale totŭ, câtŭ se pretinde spre a se face unŭ martirŭ, a cărui nume să fie amintitŭ cu pietate de următorĭ, şi a cărui amintire să fie trecută ca o sĕrbătóre pentru naţiunea eliberată din jugulŭ, în care trage acum de multă vreme, şi în care a fostŭ pusă de impilatorĭ. Şi eŭ nu mĕ îndoescŭ, că voĭ unulŭ ca unulŭ sunteţi gata a colabora din tóte puterile vóstre la spriginirea aceleĭ foĭ."

Şi la auḑulŭ acestorŭ vorbe chipulŭ luĭ Călţunariŭ se aprinse de focŭ sacru alŭ iubiriĭ de patrie şi naţiune. Milĭ de sentimente afine se născeaŭ în inima luĭ şi se reoglindiaŭ pre faţa luĭ.

„Domnilorŭ, stimaţĭ Domnĭ! Cuvintele, pre carĭ unulŭ din Dvóstre le-a pronunţatŭ maĭ înainte, aŭ aflatŭ rĕsunetŭ în inima mea. Eŭ, care de micŭ am simţitŭ în mine arḑêndŭ focŭlŭ sacru alŭ naţionalismuluĭ celuĭ maĭ înfocatŭ, dar care am fostŭ aruncatŭ departe de cercurile hotărîtóre în politica lumiĭ, aruncatŭ de mâna nemilósă a sorţiĭ, eŭ," şi elŭ îşĭ puse mâna pre inimă, „suntŭ gata a da totulŭ pentru scăparea patrieĭ mele din jugulŭ ruşinosŭ. Cultură sciinţifică câştigată în şcóle n'am, dar în schimbŭ mĭ-am câştigatŭ prin praxa de tóte ḑilele şi chiar dela natură o cultură, care póte sta faţă cu orĭ cine. Şi de aceea, stimaţĭ şi onoraţĭ Domnĭ, étă eŭ suntŭ omulŭ, pre care îlŭ căutaţi. Eŭ voiŭ lua în mânile mele redacţiunea foiĭ, care va avé să combată puternicĭ actualuluĭ guvernŭ, şi făcêndu lucrulŭ acesta îsŭ sigurŭ, că voiŭ fi spriginitŭ de Dvóstre!"

tropolitŭ. Că nu amŭ fostŭ de o părere cu dînsa, se vede din totŭ contextulŭ cuvinteloru nóstre, pre carî le citămŭ din nou aci, ca să se vadă, cu câtă bună credinţă scrie „Gazeta“. Noi adecă amŭ disŭ următórele: „Încă în anulŭ 1848 aŭ pretinsŭ miilé de Românî adunaţî pre câmpulŭ libertăţiî restabilirea autonomieî bisericeloru române. De atuncî s'aŭ făcutŭ dese încercărî pentru eluptarea autonomieî bisericeî gr. catolice, şi în unele privinţe s'aŭ şi câştigatŭ drepturî frumóse, cum suntŭ: reactivarea Mitropolieî de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, înfiinţarea alorŭ dóuĕ diecese, adecă a Gherleî şi a Lugoşuluî, subordinarea dieceseî Oradeî-marî sub Mitropolia de Alba-Iulia şi neatîrnarea provincieî nóstre bisericescî de scaunulŭ primaţialŭ din Strigonŭ şi de orî ce altă biserică catolică din Ungaria. În an. 1869 sinodulŭ archidiecesanŭ din Blaşiŭ a prelucratŭ şi o lege electorală provisoră pentru congresulŭ provincieî nóstre bisericescî, *ér Mitropolitulŭ de curêndŭ reposatŭ de repetite orî a stăruitŭ la guvernŭ, ca să concédă ţinerea congresuluî doritŭ.* Însă ale luî încercărî, ca şi alte multe ale altora pre tóte terenele vieţeî nóstre publice, fără de succesŭ aŭ rĕmasŭ, deşi articululŭ de lege XLIII din 1868 asigură şi bisericeî nóstre aceea-şî autonomie, care o aŭ celealalte biserici din Transilvania, şi deşi tóte aceste biserici se bucură faptice de autonomie întru tóte conformŭ principiiloru, ce le profesézĕ astădî.“

Din acestea orî cine póte vedé, că „Gazeta“ se provócă cu nedreptulŭ la noi, cândŭ vre să dovedéscă cu cuvintele nóstre, că Mitropolitulŭ Vancea este de vină, că nu s'a reactivatŭ deplina autonomie a bisericeî.

Totŭ în numĕrulŭ 241 „Gazeta“ pune următórea întrebare: „Împlinitu-s'aŭ postulatele clerului formulate în sinodulŭ dela 1868, făcut'a destulŭ Mitropolitulŭ alesŭ atuncî (adecă Ioanŭ Vancea) justeloru cerinţe, speranţe şi aşteptărî ale luî?“ Apoî la acéstă întrebare „Gazeta“ rĕspunde astfelŭ: „Rĕspunsulŭ, ce şi-lŭ va da fiesce care în conscienţă curată, nu póte să fie satisfăcĕtoru.“

Eî bine, noî rĕspundemŭ în conscienţă curată, că şi Mitropolitulŭ Vancea şi alţî bărbaţi aî bisericeî nóstre s'aŭ silitŭ a satisface acelorŭ „postulate“, şi unele dintre postulatele acestea s'aŭ şi împlinitŭ, precum o scie şi o vede tótă lumea, — afară de „Gazeta“, — şi amŭ dovedit'o şi noî în numerîî 45 şi 46 aî „Uniriî“. Ér întru câtŭ nu s'aŭ împlinitŭ, vina o pórtă alţiî, ér nu Mitropolitulŭ Vancea.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Noulŭ cabinetŭ încă nu şî-a publicatŭ programulŭ politicŭ, dară fiindŭ că persónele suntŭ maî totŭ celea din cabinetulŭ precedentŭ, putemŭ sci înainte, ce politică va urma guvernulŭ actualŭ faţă cu biserica. Elŭ va urma politica liberală, ce atâta însamnă, câtŭ inimică bisericeî. Ne place însă a sperá, că cele nóuĕ milióne de catolicî aî Ungarieî vorŭ ajunge în fine la conscienţa, că eî suntŭ unŭ factorŭ hotărîtoriŭ în afacerile publice, şi se vorŭ sci validitá faţă cu pornirile inimice bisericeî ale orî şi căruî guvernŭ.

În 12 a l. c. s'a întîmplatŭ la Nunciatura apostolică din Viena procesulŭ informativŭ alŭ vicariuluî archiepiscopescŭ din Budapesta.

Roma.

Foile liberale aŭ lăţitŭ faîma, că Sânţia Sa Leonŭ XIII, rugatŭ de cătră diŭ Bülow, ambasadorulŭ Germânieî pre lângă Vaticanŭ, ar fi recomandatŭ centruluî germânŭ, să voteze pentru proiectulŭ de lege militarŭ. „La Voce della Verità“ la încredinţarea secretaruluî de statŭ Rampolla dechiară de neadevĕrată faîma ţiarelorŭ liberale. Sânţia Sa nicî nu s'a amestecatŭ şi nicî nu se va amesteca în cestiunea proiectuluî de lege militarŭ din Germânia.

Rusia.

Tractările dintre Sântulŭ Scaunŭ şi guvernulŭ rusescŭ cu privire la regularea afaceriloru bisericeî catolice din Rusia în timpulŭ din urmă s'aŭ sistatŭ. Se speréză însă, că acum, după ce marele duce Sergiŭ a fostŭ primitŭ de Sânţia Sa Leonŭ XIII câtŭ se póte de amicalŭ, se vorŭ reîncepe pertractările de noŭ.

Guvernulŭ rusescŭ a înfiinţatŭ unŭ scaunŭ archiepiscopescŭ în Viborg, ca astfelŭ maî curêndŭ să se îndeplinéscă trecerea protestanţiloru din Finlanda la confesiunea gr. neunită. Totŭ spre scopulŭ acesta se vorŭ înfiinţa parochiî nóuĕ în districtulŭ Dorpat din guvernamentulŭ Kurlandeî.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministruluî de finanţe dr. Al. Wekerle î-a succesŭ a compune noulŭ cabinetŭ, în care rĕmânŭ tóte persónele din cabinetulŭ precedentŭ cu escepţiunea conteluî Szápáry. În locululŭ luî este chematŭ ca ministru de interne Hieronymi Károly, care numaî de curêndŭ a fostŭ numitŭ preşedinte la înalta curte de comptabilitate. Ca persónă nóuă întră în cabinetŭ si contele Tisza Lajos. Elŭ va ocupa postulŭ de ministru a latere devenitŭ vacantŭ prin numirea dluî Szögyény Marich de ambasadorŭ austro-ungarŭ la Berlin. Aşa dară noulŭ cabinetŭ se compune din următoriî domnî: *Dr. Wekerle Sándor,* ministru-preşedinte şi de finanţe, contele *Tisza Lajos,* ministru lângă persóna Maiestăţiî Sale, contele *Csáky Albin,* ministru de culte şi instrucţiune, br. *Fejérváry Géza,* ministru de honvedî, contele *Bethlen András,* ministru de agricultură, *Hieronymi Károly,* ministru de interne, *Szilágyi Dezső,* ministru de justiţie, *Lukács Béla,* ministru de comerciŭ, şi *Josipovich Imre,* ministru alŭ Croaţieî. Este de miratŭ, că mi-

---

Şi elŭ aşedându-şî scaunulŭ lângă noî îşî goli cu atâta încredere în sine păharulŭ, încâtŭ aî fi cugetatŭ, că sórtea lumiî e în mânile luî. Şi atuncî cu chipulŭ luî lungăreţŭ, cu barba stufósă lăsată după moda engleză, rasŭ la mustaţe şi cu pĕrulŭ netunsŭ ca artiştiî, cu nasulŭ fórte pronunţatŭ, cu jiletca deschisă şi cu fruntea îngândurată, ni-se păru atâtŭ de interesantŭ, câtŭ ne bucurarămŭ, că amŭ făcutŭ cunoscinţă cu elŭ.

„Să începemŭ!“ dise Măreşanŭ, căruia noî îî dădurămŭ tótă libertatea cuvîntăriî. „Ce dicî, Dle Călţunariŭ? amŭ socotitŭ, că fóea nóstră respective a Dvóstre să fie numită „Fórfeca“.“

„Bunŭ nume, fórte bunŭ şi semnificătoriŭ.“

„Dar, . . . aşa-i, Dle Călţunariŭ, că Dta nu ne scaî numele?“ Şi fără de a aştepta după rĕspunsŭ Mareşanŭ continuă: „Şi în sfîrşitŭ ce folosŭ, dacă ni-le-aî chiar sci. Noî suntemŭ nisce persóne aşa de inferióre, câtŭ nicî nu ne putemŭ pune alăturea cu redactorulŭ rĕsponsabilŭ alŭ ţiarului politicŭ „Fórfeca“. Noî aşa necunoscuţî de nimenî vomă fi editoriî ţiarului, a cărui *redactorŭ rĕsponsabilŭ eştî Dta!*“ Şi elŭ apasă cu premeditare asupra vorbeloru din urmă.

„Rĕsponsabilŭ!“ esclamă Călţunariŭ estasiatŭ. „Étă, aceea, după care am oftatŭ atâta timpŭ! Étă, fostulŭ pantofarŭ Călţunariŭ, redactorŭ rĕsponsabilŭ. Da, rĕsponsabilŭ, întocmaî ca ministriî!“ Şi se miră de mărirea, la care a ajunsŭ.

„Credemŭ, că şi cauţiunea de 2500 fl. o veî depune încă mâne!“ reîncepu Măreşanŭ.

„S'o depunŭ în persónă? . . . Firesce, oficiolatele înalte trebue să facă cunoscinţă cu mine, care am să mĕ facŭ, ba îsŭ şi făcutŭ: unŭ personajŭ dătătoriŭ de tonŭ.“

„Şi să n'o ieaî în nume de rĕŭ, credŭ, că te-ar vătĕma, dacă amŭ maî vorbi de ceva remuneraţiune, ce ar fi s'o primescî ca redactorŭ rĕsponsabilŭ!“

„Mĕ rogŭ!“ se scusă Călţunariŭ. „Totŭ ce voiŭ face pentru patrie, am s'o facŭ fără nicî o plată; din contră voiŭ jertfi totŭ ce am pentru scăparea şi mântuirea eî!“

„Cu întemniţatulŭ cum stămŭ?“

„Voiŭ trebui să fiŭ şi închisŭ?“ întrebă spăriatŭ neînfrântulŭ eroŭ şi naţionalistŭ.

„Da, de sigurŭ! Ca „Fórfeca“ să impună guvernuluî şi duşmanilorŭ nostri, va trebui ca redactorulŭ eî să stea închisŭ câte-va sĕptĕmânî. Duşmaniî nostri se vorŭ convinge, vorŭ trebui să se convingă, că noî, respective Dta, eştî neînfrântŭ, şi nimicŭ nu te póte opri în calea, pre care aî plecatŭ. Eî vorŭ ceda. Cetitoriî nostri se vorŭ uimi de atâta bărbăţie şi ne vorŭ felicita, şi grupulŭ nostru politicŭ va cresce ţi de ţi, şi abonanţiî ni-se vorŭ înmulţî. Scăpatŭ apoî din temniţă telegrafulŭ va signalisa lucrulŭ în tótă lumea, şi toţi vorŭ privi în Dta încă pre unŭ martirŭ alŭ dreptăţiî!“ Măreşanŭ predase afacerea admirabilŭ. Călţunariŭ era încântatŭ în gradulŭ supremŭ.

„Eŭ, martirŭ pentru dreptate! Da, am să fiŭ. O simtŭ! Voiŭ merge şi la mórte pentru naţiunea mea!“ Şi elŭ se opri preunŭ momîntŭ. „Voiŭ fi persecutatŭ, vorŭ cerca să mĕ corumpă cu banî, se vorŭ sili, să mĕ abată dela redactarea foiî, dar, în zădarŭ. — De pre ţiarŭ nu va lipsi nicî odată tipăritura: „Redactorŭ rĕsponsabilŭ cetăţanulŭ Nichiforŭ Călţunariŭ strada Podului Nro 10 etajulŭ II.““

„De sigurŭ, şi încă cu litere roşiî.“

„Vĕ rogŭ încă una, Domniî meî. Nu se pretindŭ dela mine ceva cunoscinţe speciale pentru noulŭ oficiŭ, pre care voiŭ avé să-lŭ ocupŭ încă mâne?“

„Domnule Redactorŭ, îţi facî nedreptate însu-ţî. Cunoscinţele şi cultura Dtale întrecŭ tóte!“

„Maî am încă una: redactorulŭ n'are să pórte ceva deosĕbitŭ în vesminte, prin care să se distingă de alţiî în modŭ vĕditŭ?“

„Redactoriî oneştî se îmbracă de comunŭ simplu în vesminte negre, voindŭ să închipuéscă profunditatea sentimenteloru şi totodată unŭ felŭ de nemulţămire picantă cu tóte cele esistente.“

„Credeţi Dvóstre, că vesmintele de doliŭ îmî vorŭ şede bine?“

„Admirabilă!“ strigarămŭ toţi.

„La revedere, Domniloru!“ dise Călţunariŭ depărtându-se. „Durmiţi liniştitŭ, eŭ voiŭ sta la pază. Patria va trebui să fie mulţămită cu mine!“ (Va urmá.)

ministrii Csáky și Szilágyi, carî aŭ provocatŭ prin proiectele sale de legi neînțelegeri și căderea cabinetului, aŭ rĕmasŭ la posturile de mai înainte, și nevinovatulŭ Szápáry a trebuitŭ să se retragă.

România.

Între proiectele de legi, ce se vorŭ supune din partea guvernului corpuriloru legiuitóre, cele mai importante și mai urgente suntŭ: reorganisarea școleloru de agricultură, de comerciŭ și a celoru de meserii; reforma învĕțĕmîntului primarŭ și secundarŭ și transformarea seminariiloru. Causa, pentru care guvernulŭ consideră de importante aceste proiecte, este lipsa de funcționarî capabili, carî numai prin școle bune se potŭ forma. În afacerea Zappa până acum nicî o putere europénă nu se simte îndreptățită a păși în favorulŭ Greciei.

Germânia.

Cercurile politice preste totŭ suntŭ de părere, că proiectulŭ de lege despre înmulțirea forțeloru militare nu va fi primitŭ de parlamentŭ. Acestŭ proiectŭ reclamă cheltueli nóue, precândŭ isvóre nóue de venitŭ nu suntŭ. Poporulŭ în mai multe locurî a ținutŭ adunărî pentru a protesta contra proiectului din cestiune. Foile liberale pretindŭ disolvarea parlamentului și escrierea de alegerî nóue, ca astfelŭ poporulŭ însu-și să se pronunțe. Se vorbesce și despre retragerea cancelaruluî Caprivi și înlocuirea luî cu generalulŭ Loe.

Francia.

Cabinetulŭ Loubet se clătină, mai alesŭ din causa proiectelorŭ presentate de cătră ministrulŭ de finanțe Ruovier. Proiectulŭ de lege pentru înăsprirea pedepselorŭ în delictele de presă încă va întîmpina mare opositie în parlamentŭ. Anarchiștiî ținŭ adunărî publice, în carî oratoriî provócă poporulŭ la resturnarea ordului socialŭ și apróbă atentatele cu dinamitŭ.

Din Tunis se anunță, că foile arabe atițiă poporațiunea contra protectoratului francesŭ și a coloniilorŭ francese.

America.

La alegerea de președinte alŭ Statelorŭ-Unite candidatulŭ democrațilorŭ a obținutŭ 257 din 444 voturî. Noulŭ președinte nu este amicŭ alŭ sistemului protecționistŭ inauguratŭ de fostulŭ președinte Harisson și de partidulŭ republicanŭ. Se speréză, că tarifulŭ protecționistŭ „Mac-Kinley“ va fi delăturatŭ, dară nu de-odată, ci numai gradatŭ.

Corespondințe.

Din țara moților în Octobre 1892.

Onorată Redacțiune!

Reflectândŭ la discusiile din jurulŭ nostru observămŭ, că în cadrulŭ acestora cade și obiectulŭ „diaristica“. În discusiile de soiulŭ acesta mai toți critiséză, dacă nu cuprinsulŭ întregŭ alŭ unuî diarŭ, dar celŭ puținŭ cele ce cadŭ sub rubrica cutare, saŭ că lipsesce rubrica cutare, și așa mai departe. Acéstă critică e așa la tóte popórĕle, la unele însă mai puținŭ decâtŭ la altele. Cu câtŭ o națiune are diare mai multe și acele de cuprinsŭ mai abundantŭ și mai variatŭ, cu atâta cutare fóe este mai puținŭ critisată. Acésta provine din împrejurarea, că fiesce cine își alege ceea ce-î place și apoi cu celealalte nu-și bate capulŭ.

Dacă însă la o națiune suntŭ puține diare, nu-și póte alege cine ce-î convine, ci trebue să priméscă ceea ce află, și chiar acésta e apoi causa criticeî. Așa stămŭ și noi Românii. Avemŭ foi politice, sciințifice-literare și umoristice, unele bune, altele fórte bune. A clasificá, carî suntŭ bune și carî suntŭ mai bune, e cestiune de gustŭ și de principii individuale. Avemŭ însă foi puține, și dacă cineva prenumĕră una orî dóuĕ, aștéptă, ca în acelea să afle totŭ ce doresce, în realitate însă e departe de a află ce caută, fiindŭ că diarele nóstre suntŭ de cuprinsŭ puținŭ, ér ca să îndestulésca tóte lipsele și să satisfacă pre deplinŭ gustulŭ publicului, nicî vorbă nu póte fi.

În omŭ din firea luî este instinctulŭ de a tinde totŭ înainte, totŭ spre progresŭ pre tóte terenele. De sigurŭ că dacă în omenime preste totŭ este acésta, este și în noî Românii. Și apoi câtŭ de-variate suntŭ terenele activitățiî omenescî, atâtŭ de variate suntŭ și căile progresului. Fiesce care este mai aplicatŭ spre o anumită specie de activitate saŭ constrînsŭ de împrejurărî, saŭ din afecțiune. Decî în acéstă anumită specie de activitate, ca-să-și ajungă scopulŭ cu atâtŭ mai perfectŭ, are lipsă de o abilitate saŭ cultură de specialitate. Cândŭ prinde dar unŭ diarŭ în mână, în rîndulŭ celŭ dintâiŭ ar dorí, să afle în elŭ ceea ce l-ar servi spre cultura luî de specialitate. Acéstă așteptare a publicului până acum la noî Românii este puținŭ satisfăcută.

O aserțiune stă mai presusŭ de orî ce îndoélă: că în orî ce specialitate adevĕrulŭ se clarifică, saŭ cu alte cuvinte se face progresŭ, numai luândŭ sub cuțitulŭ anatomicŭ, adecă studiândŭ în modŭ specialŭ obiectulŭ respectivŭ. Așa docentele în specialitatea sa, — fiindŭ aci vorbă numai de foi, — se cualifică numai prin o fóe scolastică. Dar totŭ așa de dreptŭ e, că cetățanulŭ se ține în curentŭ cu afacerile politice, carî de sigurŭ îlŭ impórtă, numai prin foi de conținutŭ politicŭ. Preotulŭ totŭ din acelŭ punctŭ de vedere are lipsă de o fóe de cuprinsŭ eclesiasticŭ. Pre lângă lipsele de a-și câștiga anumiți factorî după anumite specialități cualificațiunî superióre pentru a fi folositorî umanității, mai suntŭ încă și atarî lipse, carî întețescŭ pre omŭ să-și câștige cualificațiune nemijlocitŭ pentru folosulŭ propriŭ și mijlocitŭ pentru folosulŭ omenimiî. Așa spre es. agronomulŭ are lipsă de o fóe de agronomie, carea să-lŭ pună în curentŭ cu progresulŭ timpului pre terenulŭ agronomieî, ca și elŭ să-lŭ întórcă acesta spre folosulŭ sĕŭ. Are lipsă de altă fóe, carea să-lŭ pună în curentŭ cu valorile productelorŭ, să-lŭ instrueze relative la ridicarea de împrumuturî, la modulŭ acopeririî lorŭ, despre cambiî, împrumuturî ipotecare, amortisărî, asigurărî diverse etc. Cine nu scie, ce daune enorme suferŭ agronomiî din lipsa astorfelŭ de diare? Pentru ducerea agronomieî și a orî căreî alte economiî se recerŭ banî, și productele se valorézĕ ĕrăși în banî. Dacă economulŭ nu e în curentŭ cu lucrulŭ, orî nu capĕtă banî pentru a-și efeptuí lucrările la timpŭ, orî numai sub condițiunî grele, și ambele împrejurărî suntŭ dăunăcióse pentru dînsulŭ. Cândŭ e la valorarea productelorŭ, din necunoscință, unde și cum se potŭ valorá productele, ĕrăși este daunatŭ. Apoi câte ocupațiunî auxiliare fórtĕ proventuóse suntŭ, carî fiesce care la alte națiunî își aŭ reviste speciale! Așa stupăritulŭ raționalŭ numai în limba magiară are treî reviste, apoi horticultura, pomologia, cultivarea vermiloru de mĕtasă și altele. Câte lipse omenescî suntŭ, de atâtea orî se simte și lipsa uneî reviste de specialitate.

Dacă cele dise suntŭ adevĕrate, apoi pentru ce nu suntŭ la noî totŭ atâtea reviste de specialitate? La alte națiunî marî și culte așa este. La noî? Nu avemŭ reviste nicî chiar pentru cele mai necesarî specialități. Agronomulŭ își lucră pămîntulŭ ca moșiî și strămoșiî și nu-și póte da samă, pentru ce productele unuî străinŭ, ce are o revistă de specialitate, suntŭ superióre în cualitate și în cuantitate. La noî pomologia, stupăritulŭ, mĕtăsăritulŭ și altele nu progresézĕ, pentru că respectiviî întreprinzĕtorî se înșală de repetite orî în așteptările lorŭ, nu ajungŭ la resultatulŭ doritŭ. Pentru ce asta? Pentru că în lipsa uneî reviste a greșitŭ unŭ lucru micŭ, dar acestŭ bagatelŭ a fostŭ esențialŭ întru urmărirea scopuluî, și întreprinzĕtorulŭ nesciindu-se emenda, desperézĕ și pune la o parte întréga întreprindere.

Pentru ce dar nu avemŭ reviste de specialitate? Pare că audŭ rĕspunsulŭ unanimŭ: Pentru că nu avemŭ banî, ér tipografia, poșta și hârtia nu suntŭ de cinste. E dreptŭ, că suntemŭ sĕracî, și că de cinste nu dă nimenî nimica, dar pentru cele mai necesarî trebuințe, cum e o revistă de specialitate, totuși ar trebuí să avemŭ banî. Acésta o cere interesulŭ nostru bine priceputŭ. Puținele spese ni-s'ar rentórce înmiite. Și apoi nicî nu suntemŭ așa de sĕracî, precum ne ținemŭ. Nu dămŭ noî sume frumóse pre articli de luxŭ, fără carî amŭ putĕ trăí? Spre esemplu unŭ preotŭ, carele trăesce singurŭ numai din agronomie, saŭ unŭ docente, care se susține ĕrăși mai numai din agronomie, unŭ diarŭ de specialitate agronomicŭ nu pórtă, fiindŭ că nu are banî, dar totuși fumézĕ ca unŭ turcŭ. Îmî veți obiecționá, că acésta e ĕcă așa unŭ bagatelŭ. Dacă e bagatelŭ, pune în tótă sĕptĕmâna prețulŭ minimŭ de 7 cr. alŭ unuî pachetŭ de tutunŭ la o parte, lipsesce-te de plăcerea de a-ți face gâtulŭ urloiŭ, nu de totŭ, ci numai cu unŭ pachetŭ de 7 cr. pre sĕptĕmână, și în unŭ anŭ veî avé abonamentulŭ uneî reviste agronomice.

Repetescŭ decî, că suntemŭ sĕracî, dar totuși nu așa de sĕracî, câtŭ cele mai simple lipse să nu ni-le putemŭ acoperí, ci causa, că ne lipsescŭ revistele de specialitate, este lipsa de cetitorî. Cum? Nu scimŭ cetí? Ba scimŭ, numai durere că fórte mulțî suntŭ, carî nu cetescŭ mai nimica saŭ chiar nimica. Unŭ clericŭ orî pedagogŭ absolvézĕ, se căsătorésce, se așadă într'o comună rurală și începe pre încetulŭ a neglege cetitulŭ, până ce în urmă îlŭ părăsesce cu totulŭ. Se delasă elŭ pre sine, se cufundă în grijile lucruluî ordinarŭ, lipsa activității spirituale nu-î mai este simțită, încâtŭ cu greŭ mai recunoscî într'însulŭ pre deșteptulŭ tinĕrŭ de odinióră. Și durere că de aceștia mai este încă unŭ numĕrŭ însĕmnatŭ. Chiar și între cei ce se intereséză de lectură și cetescŭ cu plăcere și tractate sciințifice, suntŭ încă uniî, carî nu daŭ apreciarea cuvenită revistelorŭ

de specialitate, ci le place mai multu, ce e distrăgătoru, ori să cetéscă despre tóte lucrurile órece, ex omnibus aliquid, ex toto nihil, aşa dar variaţiunea; saŭ cea mai însĕmnată lectură le suntu ţiarele politice. Celu ce ar cuteza a-şi băga capitalulu în reviste de specialitate, ilu aruncă în vîntu, fiindu că fóea nu ar afla atâţia abonenţi, câtu să se pótă susţiné.

Aşa dară unde amu ajunsu? Acolo, că cu ţiarele, ce se potu până adi susţiné, nu suntemu mulţămiţi. Din unulu şi acela-şi ţiaru unuia pre lângă politică îi trebue economie, altuia beletristică de distragere, altuia tractate din cutare ramu de sciinţă, altuia prelecţiuni pedagogice. Câţi abonenţi, atâtea dorinţe. Ţiarele de adi ca să se pótă susţiné, îşi ocupă spaţulu cu acelu materialu, ce este mai bine primitu de maioritatea publicului cetitoru, şi nu póte cerca gustulu fiesce căruia singuraticu. Mai adauge, că cu deosĕbire foile politice fiesce care apĕră anumite principii, dela cari pentru gustulu nimĕnui nu se potu abate.

Conclusiunea practică din cele ţise până aici este dar, că dacă voimu să esploatămu în folosulu nostru avantajele progresului, trebue să avemu bani şi pentru reviste de specialitate, chiar şi de ar fi să ne lipsimu pre unu momîntu de cutare plăcere. Singura critica nu ne ajută. —x.

Mulţămită publică.

Suntemu rugaţi cu insistinţă, să publicămu următórele:

Din însărcinarea sinodului protopopescu a tractului Ludoşu ţinutu în 31 Octobre a. c. pre basa conclusului aceluia împlinescu cea mai plăcută detorinţă de a aduce pre acésta cale preţuitului nostru jurnalu „Unirea“ espresiunea celei mai profunde mulţămite din partea cleruluí tractualu pentru atitudinea resolută desvoltată în o serie de articuli întru demustrarea şi apărarea dreptului istoricu alu Archidiecesei mitropolitane gr. catolice de Alba-Iulia şi Făgăraşu spre a-şi alege pre Archiepiscopulu şi mitropolitulu sĕu.

M.-Ludoşu, 10 Novembre 1892.

Nicolau Solomonu,
protopopu.

Noutăţi.

Din Diecesa Oradei-mari. S'au numitu *parochi:* la *Terebesu* On. *Ignatiu Szilágyi,* până aci administratoru alu parochiei Gereusa, la *Gereusa* On. *Ioanu Székely,* fostu parochu în Tria, la *Gurba* Preon. *Vasiliu Zsiros,* fostulu parochu de Şiria şi protopopu alu districtului de acela-şi nume, la *Şiria* On. *Marcu D. Păscuţă,* până aci administratoru în Miniadu şi Igneşdi, la *Istrău* On. *Coriolanu Ternovanu,* administratorulu parochiei Santăulu Mare. — S'au numitu *administratori actuali locali:* la *Tria* On. *Ioanu Papp* fostu capelanu în Vaşadu, la *Miniadu* şi *Igneşdi* On. *Aureliu Marinescu* preotu nou-ordinatu, la *Santăulu-Mare* On. *Victoru Szeremi* preotu nou-ordinatu, la *Genciu* On. *Ioanu S. Selăgianu.* On. *Ioanu Oprea,* până aci capelanu în Nir-Adonu, s'a dispusu în aceea-şi calitate la *Vaşadu,* ér în locului dinsului la *Nir-Adonu* On. *Silvestru Szeremi* preotu nou-ordinatu.

Administrarea oficiului protopopescu de Şiria, după ce fostulu protopopu actualu Vasiliu Zsiros fu numitu parochu în Gurba distr. Simandu, până la alte dispuseţiuni s'a concredulu M. On. *Ioanu Papp* parochu de B. Sebes, esprimându-se tot-odată recunosciinţa Ordinariatului M. Onoratului Vasiliu Zsiros pentru serviţiile folositóre prestate câtu timpu a fostu protopopulu districtului numitu.

Spaima „Gazetei“. Cetimu în nrulu 245 alu „Gazetei Transilvaniei“ din an. c. următórele:

„În misiune catolică? Dilele aceste primirămu scirea, că părintele Dr. Demetriu Radu, care, cum scimu, este trimisu la Bucuresci din partea Romei ca misionaru catolicu şi care ocupă postulu de profesoru la institutulu teologilorú catolici din Bucuresci, se află de mai multu timpu dusu la Blaşiu. Suntemu informaţi, că d-lu Dr. Radu a fostu în adevĕru pre la Blaşiu şi că de acolo a plecatu către Viena. Cei cari cunoscu regulele severe ale disciplinei moderne catolice şi cu deosĕbire a misiuniloru, voru sci, că unu preotu catolicu (între cari se numĕră şi părintele Radu) nu póte nici să scrie în ţiare, nici să absenteze măcaru o singură di fără de învoirea saŭ misiunea superioriloru sĕi. Se pare aşadar, că aici avemu de a face cu o misiune iesuită din partea Archiepiscopiei catolice din Bucuresci, probabilu, ca să agiteze pentru cine scie ce candidatu alu propagandei romano-catolice. Atragemu atenţiunea consistoriului din Blaşiu asupra unoru astfelu de uneltiri în aşteptarea, că la casu, câudu acestu *misionariu catolicu* s'ar reîntórce érăşi pre la Blaşiu, să i-se dea unu *consilium abeundi.“*

„Gazeta Transilvaniei“ de câudu a primitu dela părintele Radu lecţiunea din dreptulu publicu alu bisericei nóstre, se vede că nu mai are odihnă de dînsulu şi de aceea ilu urmăresce cu privire spăriósă şi în călătoriile lui din zonă în zonă. Norocului însă, că réposatulu Baross a introdusu astfelu de bilete, încâtu de pre ele nu poţi afla, unde călătoresce omulu. Numai din împrejurarea acésta ne esplicămu, că raportorulu „Gazetei“ n'a pututu să ne spună apriatu locului, unde călătoresce Radu, ci a pututu afla numai direcţiunea călătoriei „către Viena“ ori către Crăciunelului de josu, ce totu una este. Noi însă scimu positivu, că părintele Radu nu umblă în căile sale cu gândulu de a face „uneltiri“ în contra bisericei nóstre. Câudu se va rentórce la Blaşiu, va fi primitu aci cu dragostea şi stima, carea o meritä, şi nu i-se va da „consilium abeundi“, pentru că Blăşenii suntu cu multu mai ospitali, decâtu a da cuiva „consilium abeundi“, fie acela chiar şi vre unu domnu din redacţiunea „Gazetei“.

Gimnasiulu superioru gr. cat. românu din Blaşiu a fostu cercetatu în 9, 10, 11 şi 12 a l. c. de către Magnificenţa Sa Dlu directoru supremu Kuncz Elek, care a asistatu la prelegerile din tóte obiectele de învăţământu afară de religiune. Sâmbătă a fostu conferinţă sub presidiulu M. D. Directoru supremu. Cu progresulu doveditu de tinerimea studiósă atâtu în sciinţă câtu şi în moralitate s'a declaratu mulţămitu. Escepţiuni au avutu mai alesu faţă de salele de propunere, cari suntu mici în proporţiune cu numĕrulu şcolariloru.

Concursu pentru staţiuni cantoru-docentale. Cu terminulu de 30 Novembre a. c. se escrie concursu pentru staţ cant.-doc. din *Copandu,* protopopiatulu Turdei. Emolumintele: 160 fl. din cassa bisericei, 80 fl. din repartiţiune, 5 jug. pămêntu arătoru = 25 fl. şi stola = 15 fl. — Staţ. doc. din *Bicazu,* protopopiatulu Giurgeului, emolumentele: 200 fl. din budgetulu comunalu, folosirea grădinei scolastice şi a celei de pomăritu şi lemne focale.

Procesulu de presă alu dlui Dr. Vasiliu Lucaciu intentatu sub cuvîntu, că „învitarea la conferinţa din Şişesci din 2 Iuliu a. c. ar cuprinde delictu de agitare la ură contra naţionalităţiloru provĕdută în codicele penalu art. 172 alin. 2.“, — s'a pertractatu Sâmbătă în 12 a l. c. înaintea curţii cu juraţi din Dobriţinu. Dlu Dr. V. Lucaciu, precum era de prevĕdutu, a fostu condamnatu la unu anu închisóre de statu, 500 fl. amendă în bani şi suportarea speselorú procesuale. Apĕrătorulu dlui Dr. Lucaciu a fostu dlu advocatu din Cluşiu Iuliu Coroianu, care în cuvîntulu de apĕrare ascultatu cu viu interesu a espusu în lineamintele principale programulu politicu alu Românilorú. Acestu programu fiindu îndreptăţitu, Lucaciu, lucrându spre realisarea lui, nu a comisu nici unu delictu. Dlu Lucaciu s'a apĕratu în limba română. Apĕrarea dsale a fostu tradusă de interprete. Dlu Coroianu a insinuatu recursu de nulitate contra sentinţei aduse, din causă că apĕrarea dlui Lucaciu nu a fostu tradusă corectu. Procurorulu a pretinsu o cauţiune de 5000 fl. spre a lăsa pre dlu Lucaciu pre piciorú liberu, dară comisiunea judecătóre l'a absolvatu de cauţiune, garantându pentru dînsulu domnii Coroianu şi Nestoru. La pertractare a fostu de faţă unu publicu fórte numerosu. Inteligenţa şi poporulu românu, cari au însoţitu pre dlu Lucaciu la Dobriţinu, au aranjatu acolo unu banchetu în onórea lui. Se înţelege, că liberalii locuitori ai Romei calvinesci şi mai alesu studenţii dela academia de dreptu nu s'au pututu reţiné dela insultarea Românilorú.

Redactorulu „Vulturului“ dlu Iustinu Ardeleanu a fostu condamnatu de către tribunalulu din Oradea-mare la arestu de 12 ţile pentru unu articulu vătĕmătoru pentru magiari (?) publicatu în fóea umoristă „Vulturulu“.

Regele României în Viena. M. S. Regele Carolu şi A. S. R. prinţulu moştenitoru Ferdinand întorcêndu-se dela Sigmaringen au sositu la Viena Marţi diminéţa. La gara de vestu au fostu primiţi de M. Sa Monarchulu nostru şi de AA. LL. archiducii imperiali. Regele Carolu şi prinţulu Ferdinandu au petrecutu în Viena ca óspeţi ai M. S. Monarchului nostru până Joi séra, câudu au plecatu spre Bucuresci.

Acusarea unui protopretoru pentru abusulu de oficiu (normată în § 472 a cod. penalu, art. de lege V din 1878). Reuniunea învĕţătoriloru români dela şcólele confesionale gr. or. din diecesa Caransebeşului a înaintatu la vicecomitele comitatului Timişu o acusă contra protopretorului din cercului Ciacova, Iuliu Somogyi, care abusându de oficiulu sĕu a disolvatu cu forţă brachială adunarea numitei reuniuni convocată în Ciacova la 10 Sept. a. c., deşi statutele reuniunii suntu aprobate de înaltulu ministeru r. u. de interne. Pretestulu disolvării a fostu, că ţinerea adunării i-s'a notificatu dlui protopretoru în limba română şi nu în cea magiară.

† **Lazaru Baldi.** Subscrişii cu inima frântă de durere anunţă, că neuitatulu soţu, unchiu şi consângénu *Lazaru Baldi,* proprietaru şi membru fundatoru alu Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românu etc. după unu morbu greu şi-a datu nobilulu sĕu sufletu în mânile creatorului Marţi în 8 Nov. a. c. la 7 óre diminéţa împărtăşitu fiindu cu SS. Sacramente ale muribunditorú, în anulu alu 70-lea alu vieţii şi alu 28-lea alu fericiteí sale căsătorii. Rĕmăşiţele pămêntesci s'au înmormîntatu Miercuri în 9 Novembre st. n. d. a. la ½3 óre dela casa proprie din strada Magiară din afară Nr. 6 după ritulu gr. cat. în cimiteriulu centralu, ér părăstasulu pentru repausulu sufletului s'a ţinutu Vineri în 11 Nov. la 10 óre a. m. în biserica gr. cat. Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvîntată! Cluşiu, în 8 Novembre 1892. *Teresia Baldi* născ. *Niklos* ca soţie; *Maria* vĕd. *Vişai* n. *Baldi* ca sora şi fiii sĕi; *Rosalia Popu* n. *Baldi* cu soţulu ei *Nicolau Popu* protopretoru, *Ioanu Baldi* oficialu reg. de poştă şi soţia *Iuliana Zăvoianu, Maria Popu* n. *Baldi* cu soţulu ei *Ioanu Popu* parochu, ca nepoţi şi nepóte. *Ema Popu* măr. *Dumbravă* cu soţulu ei *Vasiliu Dumbravă* notaru comitatensu, *Aureliu Popu* vice-notaru la jud. cerc. reg. şi soţia sa *Irina Antal, Virginia Popu,* ca strănepóte şi strănepotu.

Casu de mórte. *Nicolau Deacu,* parochu gr. cat. în Tăureni (protopopiatulu Ludoşului), după unu morbu îndelungatu a reposatu la 6 a l. c. în alu 68-lea anu alu etăţii. Înmormîntarea a fostu în 8 a l. c. funcţionându şepte preoţi tractuali în frunte cu P. O. D. protopopu Nicolau Solomonu, care cu cunoscuta-i elocinţă a ţinutu şi cuvîntarea funebrală, amintindu meritele defunctului.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Censura și interdicțiunea operei lui Petru Maiorŭ „Istoria pentru începutulŭ Românilorŭ în Dacia“.

De Teodorŭ Roșu em. profesorŭ gimnasialŭ.

(Continuare.)

Acele puncte interrogatóre suntŭ: 1. Edat'aĭ Multŭ Onoratŭ Dta (A. R. Dvra = Admodum Reverenda Dominatio Vestra) o carte anume „Istoria despre originea Românilorŭ în Dacia“? 2. Prin cine s'a revĕdutŭ, censuratŭ și aprobatŭ? 3. Unde, prin cine și în câte exemplare s'a tipăritŭ? 4. Să areți, în câte exemplare s'a rĕspândităŭ deja, și nominalŭ prin cine, saŭ librarĭ, saŭ comisionarĭ, și în carĭ locurĭ s'a espusŭ spre vîndare. 5. Să presenți însă-și cartea în originalŭ.

Consiliarulŭ în conformitate cu rĕspunsulŭ de maĭ josŭ alŭ autoruluĭ reflectézĕ, că nefiindŭ la tipografie altŭ censorŭ, carele să scie perfectŭ limba română, autorulŭ a fostŭ necesitatŭ a se îndrepta către unŭ censorŭ estraneŭ suplentŭ, și pentru aceea fapta lui Maiorŭ în respectulŭ censurel se póte ĭertá (et sic quoad censuram factum dicti Major relevari posse humillime censeo). Ce privesce pretinsele ofensiunĭ în contra episcopuluĭ, dice consiliariulŭ maĭ departe, că fiindŭ cartea scrisă cu litere cirile în limba română, pre carĭ dînsulŭ nu le scie, ca să nu judece ca orbulŭ despre colorĭ, opiniunea sa este, să se trimiță căința împreună cu cartea la episcopulŭ de Oradea-mare Vulcanŭ, de-órece cum a espusŭ însu-și censorulŭ Maiorŭ cu graiulŭ, e vorba despre ierarchia eclesiastică (cum hierarchia ecclesiastica, prout ipsemet censor Major oraliter exposuit, involvatur). Episcopulŭ Samuilŭ Vulcanŭ, carele fără îndoélă cunoscea atâtŭ caractĕrulŭ acusatoruluĭ, câtŭ și alŭ acusatuluĭ și corelațiunile lorŭ (qui tam querulantis, quam et querulati characterem et corelationes indubie noscit), să se însărcineze a face escerpte despre cele ofensive din carte și a-și propune opiniunea referitóre la imputațiunile făcute de Bobŭ, la eventuala satisfacțiune și la oprirea vîndărĭĭ ulterióre a cărțiĭ.

Petru Maiorŭ în declarațiunea sa scrisă fără datŭ rĕspunde la cele cinci puncte și anume: La primulŭ afirmativŭ. La alŭ doilea: „În lipsa unuĭ revisorŭ ordinarŭ, carele să pricépă bine limba română, în carea e scrisă cartea memorată, acésta s'a revĕdutŭ și aprobatŭ prin Constantinŭ Diaconoviciŭ Loga, învĕțătorŭ la școla română pestană, filosofŭ absolutŭ și bine versatŭ precum în sciințele latine așa și în literatura română, carele aducêndŭ cu sine necesitatea, la recercarea oficiuluĭ tipografiel universităților reg. a suplinitŭ de vre-o câte-va orĭ și oficiulŭ de corectorŭ în limba română, și a și revĕdutŭ unele.“ La alŭ treilea punctŭ: „Cartea s'a tipăritŭ în 1500 exemplare în tipografia universităților pestane în anulŭ 1812.“ La alŭ patrulea: „Exemplare din acésta istorie nu s'aŭ vîndutŭ prin librarĭ saŭ comisionarĭ, ci vre-o câteva prin mine; cele maĭ multe însă s'aŭ transportatŭ în Românía transalpină, unde s'aŭ vîndutŭ maĭ vîrtosŭ și până acum celealalte cărțĭ române tipărite în tipografia universităților regescĭ ungare. Afară de acestea, o sută de esemplare s'a trimisŭ de mine luĭ Michailŭ Munteanŭ preotŭ alŭ diecesel grecocatolice de Oradea-mare, notarŭ consistorialŭ, spre vîndare. Câte exemplare din istorie se vorŭ fi vîndutŭ, nu potŭ arĕta anume, până ce nu voiŭ fi făcutŭ computŭ cu numita tipografie, unde se păstrézĕ esemplarele rĕmase. În alte locurĭ ale monarchiel austriace cu scirea mea nu suntŭ exemplare din istoria depusă spre vîndare.“ Pentru punctulŭ alŭ cincilea alăturĕ unŭ esemplarŭ din istorie. În fine dice, că n'a cutezatŭ a trece preste marginile celorŭ întrebate, dar speréză, că în casŭ de ulterióră necesitate îĭ va fi concesŭ a se apĕra.

Palatinulŭ a aprobatŭ opiniunea de maĭ susŭ a consiliariuluĭ Latinoviciŭ, căcĭ sub 22 Iuniŭ 1813 Nr. 996 a trimisŭ episcopuluĭ Samuilŭ Vulcanŭ în copie căința luĭ Bobŭ, representațiunea luĭ Bánffy, relațiunea luĭ Latinoviciŭ împreună cu punctele interrogatóre și cu declarațiunea luĭ Maiorŭ, precum și unŭ exemplarŭ din istorie cu acea însărcinare, „ca să revadă cartea, să adnoteze ce va afla vătĕmătoriŭ într'însa, și atâtŭ față cu imputările făcute luĭ Maiorŭ de D. episcopŭ Bobŭ, câtŭ și față cu eventuala satisfacere și oprirea ulterióreĭ vîndărĭ a cărțiĭ să compună și să-l subștérnă opiniunea“. [1]) La acestŭ actŭ, carele autentică așa dicêndŭ pre celealalte espedate în copie, e subscrisŭ: Iosephus Palatinus m. pr.

Episcopulŭ Samuilŭ Vulcanŭ împlinindŭ însărcinarea primită a rĕspunsŭ sub 10 Augustŭ 1813, că esaminându cartea de sub întrebare, afară de celea dela pag. 204 și 336 și următórele n'a aflatŭ altele, carĭ ar puté fi vătĕmătóre. Acele pagine le-a tradusŭ verbalŭ în limba latină, care traducere o subșterne împreună cu esemplarulŭ cărțiĭ. Conceptulŭ traducerĭĭ esistă, și anume „Versio ad pag. 204 linea 5-a incipiens ex valachico in latinum idioma“ și „Versio ad pag. 336, 337 et 338 linea 4-a ex valachico in latinum idioma“. Este de însĕmnatŭ, că din traducere lipsescŭ numaĭ cele referitóre la Vulcanŭ pag. 337 seria 4 din josŭ până la pag. 338 seria 4 din susŭ (în ediținea cu litere latine pag. 325 seria 8—17).

Samuilŭ Vulcanŭ resumă cuprinsulŭ paginelorŭ incriminate în următórele: „Ce se ține de pagina 204, unde e vorba despre asupririle unorŭ membri din clerulŭ transilvanŭ suferite din partea maĭ marilorŭ aceluia-și clerŭ, deși discursulŭ nu are nicĭ o legătură cu celalaltŭ contextŭ alŭ istorieĭ, și se póte dice intrusŭ spre a pĕta și inculpa pre fruntașiĭ clerului transilvanŭ, totuși fiindŭ că în acelŭ discursŭ nu se numesce nicĭ o persónă, carea ar fi vătĕmatŭ pre alțiĭ, ba autorulŭ vorbesce în numĕrulŭ pluralŭ de maĭ multĭ, numaĭ cu violentă restricțiune a sensuluĭ se póte înțelege despre episcopulŭ numitŭ. — În celea dela pag. 336 și următórele autorulŭ se pare a fi greșitŭ în contra reverinței datorite prelatuluĭ sĕŭ maĭ vîrtosŭ în aceea, că-lŭ represintă maĭ multŭ din partea grijiĭ economice, și cartea tradusă de episcopŭ altcum cu bună intențione și cu ostenélă, o dejudecă aspru după opiniunea modernă despre vechiĭ scolastici.“

După acestea se formuléză opiniunea finală:

„După ce tóte acestea s'ar scóte din istorie, s'ar adauge o declarațiune despre abatere (extravagationis), și s'ar corege opulŭ aci într'acestŭ modŭ, suntŭ de acea părere umilită, ca acésta carte cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ să se lase spre vîndare, cu câtŭ acestă istorie dedusă din istoriciĭ vechĭ și bunĭ e unica în limba română, carea o potŭ ceti cu folosŭ toți cei ce sciŭ numaĭ limba română.“ [2]) Maĭ încolo propune opinantele, ca autorulŭ să céră ĭertare dela episcopulŭ sĕŭ, și în istoria bisericéscă, ce o va eda în curêndŭ, să-lŭ laude după cuviință pentru calitățile preclare, ostenelele puse spre cultura națiuniĭ și pentru iubirea luĭ către clerŭ, éră în viitorŭ autorulŭ la revisiunea cărțilorŭ sale să se foloséscă de censorŭ maĭ probatŭ. Cu respectŭ la deprecațiune se esprimă Vulcanŭ, „Nicĭ nu credŭ, că sufletulŭ unuĭ presulŭ atâtŭ de mare să fie așa de străinŭ, ca subalternuluĭ sĕŭ întorsŭ, carele va fi reparatŭ deja onórea vătĕmată, să nu-ĭ condoneze așa ca să numaĭ cĕră altă satisfacțiune.“ [3]).

Nu cunoscŭ textulŭ judecățiĭ aduse de Palatinŭ în urma acesteĭ opuniunĭ, dară dintr'o epistolă a luĭ Petru Maiorŭ către Samuilŭ Vulcanŭ resultă fără niciŭ o îndoélă, că judecata a fostŭ întru tóte conformă cu opiniunea dată de Vulcanŭ. Altmintrea textulŭ aceleĭ judecățĭ se va puté afla în archivele din Budapesta în firulŭ celorŭ precedenți. Écă ce scrie Maiorŭ luĭ Vulcanŭ cu litere cirile, în a cărorŭ transcriere cu latine pentru *ea* pronunțatŭ astădĭ la noĭ maĭ ca *é* îotacisatŭ întrebuințezŭ *è* cu accentulŭ gravŭ spre a-lŭ distinge de *é* (ea) d. es. vrème, cèle etc.

Préluminate, și Préssfințite Dómne Episcope

Dómne, mie milostivŭ Patronŭ!

Fascicululuĭ celŭ trimisŭ de Măria ta prin cantorulŭ Maga l'am datŭ la locŭlŭ luĭ. Despre lucrulŭ meŭ celŭ cu istoria, eŭ cu judecata Înnaltuluĭ Palatinŭ tocma am fostŭ multămitŭ, vĕdêndŭ, că trupulŭ istorieĭ nu se stricá, ba încă se vestesce, că cu folosŭ se póte ceti. Cu acéstă judecată, mi-se pare, că ar fi trĕbuitŭ și Ardelèniĭ să fie îndestuliți, de vrème ce eŭ tóte cèle de Înnălțatulŭ Palatinŭ poruncite le-am împlinitŭ. Ci cum fuĭ însciințatŭ, preste patru sute de exemplare, carĭ le aveam în Sibiŭ, tóte le-aŭ căratŭ la Clușiŭ, nu mĕ îndoescŭ, că cu titulă de confiscație. Cu care întîmplare mĕ păgubescŭ prea tare. Pentru aceea mĕ rogŭ Mărieĭ tale, ca să te milostivescĭ a mĕ învĕță, ce să facŭ întru acestŭ lucru, și a mĕ ajuta; căcĭ cu acea faptă, mi-se pare, că totŭ trupulŭ istorieĭ se osîndesce împotrivă de cum a judecatŭ Înnaltulŭ Palatinŭ, la carele prin Ardeleni am fostŭ plîtŭ. Cu adâncă evlavie rĕmânêndŭ

A Mărieĭ Tale
În Buda 31 Martie 1814

preaumilită slugă
Petru Maiorŭ, m. p.,
revisorŭ cărțilorŭ.

La acéstă epistolă a rĕspunsŭ Samuilŭ Vulcanŭ în 17 Aprile 1814 totŭ cu litere cirile:

Cinstite în Christosŭ frate!

Ce să facĭ în rîndulŭ exemplariurilorŭ istorieĭ, ce le aveaĭ la Sibiŭ și acum dóră pentru confiscație la Clușiŭ s'aŭ purtatŭ, eŭ alta nu aflu, decâtŭ să înștăluescĭ Înnălțatuluĭ Palatinŭ, ca judecata sa, prin care istoria de care e vorbă, luându afară foile ce se dicea vătĕmătóre, ca o carte de folosŭ să lasă să se vîndă, să binevoéscă a o face cunoscută și la Clușiŭ, și a urdi ținerea eĭ.

Numaĭ așa mi-se vede a fi cu putință de (a) căpĕtá înnapoĭ culèsêle cărțĭ, și a le da éră la vîndare; însă de s'aŭ confiscăluitŭ acele cărțĭ, nu pentru că dóră nu ar fi fostŭ cunoscută judecata În. Palatinŭ, carea după cum mergŭ lucrurile trebuit'aŭ să se scrie D. Gubernatorŭ, ci pentru că vîndătoriulŭ nefăcêndŭ în foile învĕjbite (sic) cuviinciósă îndreptare aŭ cutezatŭ din iale a vinde, atunci rugămintea trebue întórsă spre confiscători cu adeverință precum că înaintea lorŭ emendația detornică se va sĕvîrși.“

(Va urmá.)

Eufrosina.

(Continuare.)

Eufrosina era întocmaĭ ca o flóre îndoită de viscolŭ. Până acum nu a prea vĕdută jertfa în tótă mărimea eĭ, dar acum tóte îĭ erau înaintea ochilorŭ, de o parte iubirea către tatălŭ sĕŭ și către Armand, care i-ar puté face viața așa de fericită și l-o ar umplé de căldură și lumină, ér de altă parte vedea viața petrecută în singurătate de bună voe, o vedea gólă și îngrozitóre.

[1]) Ut eundem libellum revidere, et quae laesiva illic compererit, excerpere, actam reflexe facta per D. episcopum Bab authori Petro Major imputationes, quam et dandam nefors satisfactionem et inhibendam questionati libri ulteriorem venditionem.

[2]) Demisse censerem, librum hunc eo magis venui esse relinquendum, quod historia haec ex antiquis et bonis historicis deducta unica in lingua valachica existat, quam cum utilitate legere possent, qui tantum valachicae gnari sunt linguae.

[3]) Neque enim tanti Praesulis animum adeo crederem alienum, ut converso suo subalterno, qui jam laesum honorem refarciverit, ita condonet, quin aliam ultro peteret satisfactionem.

Avea încă timpŭ, să se hotăréscă, şi nimenĭ nu o va ostíndi. Dar apoĭ érăşĭ vedea păcatele înfiorătóre ale nefericitului sĕŭ tată, îlŭ vedea împresuratŭ de blăstĕmurile ceriuluĭ, şi nu se maĭ gândi. Se ridică hotărîtă şi plină de curajŭ. „Voiŭ suferi," îşĭ dise. „Altă scăpare nu este, şi tu Dumnedeule şi sântă Fecióră, îmĭ veţĭ sta întru ajutorŭ!"

Eufrosina în nóptea aceea nu închise nicĭ unŭ ochiŭ. Desŭ de diminéţă după ce s'a îmbrăcatŭ cu haĭna sa cea simplă, întră în odăile tătâne-sĕŭ. Voia să-lĭ vadă încă odată şi maĭ pre urmă, pre cândĕ elŭ dórme şi nu scie nimica. Îlŭ şi află pre sofă, şi dóuĕ sticle góle arătaŭ, ce lécurĭ de somnŭ întrebuinţéză.

Ea întră încetŭ şi se apropie de elŭ. „Rĕmâĭ sănătosŭ, tată!" suspină încetŭ şi-şĭ sterge lacremile. „Ţie nicĭ prin minte nu-ţĭ trece, că fiĭcă-ta te părăsesce pentru vecie!"

Elŭ făcu o mişcare. Eufrosina voia să se retragă în grabă, dar elŭ nu se trezi, ci numaĭ vorbia în visŭ: „În lăturĭ, năluciĭ ale trecutuluĭ! Nu mĕ maĭ chinuiţĭ! Eŭ sunt unŭ patriotŭ şi-mĭ iubescŭ scumpa mea ţară! Cine-mĭ vorbesce de rudeniĭ? Eŭ nu maĭ am nicĭ tată nicĭ frate!" Şi aşa vorbia maĭ departe, dar aşa de neînţelesŭ, câtŭ Eufrosina maĭ multŭ nu pricepea nimica.

Inima eĭ se împotrivia, dar sufletulŭ îĭ rĕmase tare şi hotărîtŭ. Trecu încă odată prin tóte coridórele şi chiliile, unde a trăitŭ aşa de bine, privi încă odatŭ de pre balconŭ la împrejurimea, ce aşa de multŭ ĭ-a plăcutŭ, şi apoĭ se depărtă cu unŭ ultimŭ rĕmasŭ bunŭ.

În satŭ era tăcere. Numaĭ la ospĕtărie aştepta căruţa posteĭ. Acuşĭ se deschise biserica. Preotulŭ chiarŭ păşia la altarŭ, ér Simoneta îmbrăcată în haĭne de călătorie îngenunchia într'unŭ scaunŭ. Eufrosina se duse lângă ea. Âŭ sunată chiarŭ şese şi jumătate, cândŭ toţĭ treĭ părăsiră biserica şi se îndreptară cătră casa parochială. Simoneta merse să vadă de trăsură, pre cândŭ Eufrosina întră cu preotulŭ în bibliotecă.

„Aşa dar n'aĭ pregătitŭ pre tatălŭ tĕŭ chiar de felŭ?" întrebă elŭ.

„Nu! Nu o puteam face, fără ca să-ĭ spunŭ totulŭ şi să-lŭ facŭ să-şĭ vadă vinovăţia în ochiĭ fiiceĭ sale!"

„Bine aĭ făcutŭ! Dar óre nu-ĭ va fi prea grea lovitura?"

„O, dar fiinţa mea de faţă îĭ este unŭ chinŭ, — şi apoĭ dta îĭ veĭ spune tóte."

„Îţĭ promitŭ."

„Sciŭ, că veĭ avé neplăceriĭ, domnule părinte! Te va învinovăţi, că m'aĭ lăsatŭ să facŭ acestŭ paşŭ."

„Nu face nimica, draga mea. Mĕ chiarŭ bucurŭ, că potŭ să ĭeaŭ asupră-mĭ o parte din greutatea paşuluĭ tĕŭ."

„Spune-ĭ, că m'am dusŭ de bună voe şi nimenĭ nu m'a silitŭ orĭ îndemnatŭ. Spune-ĭ şi aceea, că mĭ-a fostŭ aşa de greŭ, să-lŭ părăsescŭ!"

Se auĭa afară trăsura. Eufrosina se aruncă la picióre preotuluĭ. „Binecuvintă-mĕ," se rugă ea. „Binecuvintarea dtale îmĭ va mări puterile şi mĕ va întări pre drumulŭ meŭ!"

Mâna îĭ trĕmură, cândŭ şĭ-o puse pre capulŭ eĭ. „Dumnedeŭ să te binecuvinte şi să te încunune cu darulŭ sĕŭ!" Şi o petrecu până la pórtă.

„Rógă-te pentru mine, părinte, căcĭ sarcina îmĭ apasă greŭ umeriĭ."

„Nu o veĭ purtá singură, Eufrosino. Eŭ încă mĕ voiŭ încovoia de greutatea eĭ. Dacă mĭ-aşĭ fi priceputŭ maĭ bine datoria, tatălŭ tĕŭ nu cădea aşa de adâncŭ."

„Dta?" întrebă fata cuprinsă de mirare.

„Da, eŭ, Eufrosino. În timpulŭ acela însă ochiĭ meĭ încă eraŭ cuprinşĭ de întunerecŭ. Trebuia să fiŭ maĭ energicŭ faţă cu ceĭ ce l'aŭ adusŭ la perire."

„Eŭ nu te înţelegŭ."

„Aşa dar să sciĭ, copila mea, că eŭ îţĭ suntŭ rudenie de aprópe. Mamă-ta a fostŭ singura mea soră."

„O Dumnedeule, cum îţĭ mulţămescŭ! Acum pricepŭ totulŭ! Eştĭ dar unchiulŭ meŭ, acelŭ Victorŭ nobilŭ, despre care mĭ-a vorbitŭ Catarina?"

„Vedĭ dar, că o parte a vineĭ cade asupra mea. Voiŭ suferi şi eŭ de o potrivă cu tine. Maĭ înainte de ce aĭ fi sciutŭ tu cele ce sciĭ acum, eŭ mĕ rugam neîncetatŭ pentru părinţiĭ tĕĭ!"

Ea privia la elŭ şi-ĭ asculta cu pietate cuvintele.

„Şi óre nu se póte schimba hotărîrea ta?"

„Nu, de o mie de orĭ nu!" dise ea cu însufleţire. „Dar acum mĕ simţescŭ aşa de mângâiată şi mergŭ în claustru, ca şi cândŭ aşĭ merge la cununie. Dar nu este aşa? Óre nu mergŭ eŭ la logodnă cu mirele Isusŭ? Şi ne vomŭ rugá amîndoĭ pentru tata şi pentru sĕrmana mea mamă!"

„Da, Eufrosino, să te rogĭ pentru ea. Eŭ am iubit'o nespusŭ, pre lângă tótă nevrednicia eĭ. Plécă în pace acum! Dumnedeŭ să fie cu tine în calea ta!"

Eufrosina duse la buze mâna preotuluĭ. „Rĕmâĭ sănătosŭ, unchiule!" îĭ dise voiósă şi apoĭ se aruncă sprintenă ca o căprióră în trăsură şi salută încă odată pre preotŭ.

Trăsura porni.

„Câtŭ eştĭ de bunŭ, Dumnedeule, că ĭ-aĭ datŭ eĭ o astfelŭ de fiică," esclamă elŭ ştergêndu-şĭ o lacrimă.

După câteva óre preotulŭ fu anunţatŭ luĭ Lerival.

„Şi ce caută elŭ la mine," murmură acesta. „Eŭ nu mĭ-am făcutŭ nicĭ odată de lucru cu popiĭ?

„Cetăţene Liberté!" îlŭ agrăi cineva.

La auĭulŭ cuvintelorŭ acestora republicanulŭ era ca lovitŭ de fulgerŭ.

Privirĕ unulŭ în faţa celuĭalaltŭ. Lerinval se silia să impună străinuluĭ cu privirea sa, dar deodată îngălbeni, şi o mie de aduceriĭ aminte se deşteptară în sufletulŭ luĭ.

„Iuniŭ Brutŭ," strigă elŭ.

„Da, acesta este numele meŭ de odinióră. Eŭ îţĭ aducŭ salutările fiiceĭ tale, a nepóteĭ mele."

„Fiica mea? Ce aĭ tu de a face cu ea? Şi unde e?"

„Acum va fi departe, fórte departe de aci!"

Lerinval era ca unŭ turbatŭ. Elŭ îşĭ descărcă mânia asupra preotuluĭ făcêndu-ĭ celea maĭ amare imputărĭ şi învinovăţindu-şĭ soţia cu tóte crimele trecutuluĭ.

Preotulŭ îĭ rĕspundea cumpĕtatŭ şi liniştitŭ. Şi cândŭ furiosulŭ tată îlŭ ameninţă cu tribunalulŭ, elŭ îĭ arătă, că nu a silit'o la paşulŭ acela. Îlŭ sfătui, că maĭ bine să tacă decâtŭ să maĭ ridice vĕluluĭ de pre crimele trecutuluĭ, căcĭ în sfârşitŭ ar fi numaĭ spre rĕulŭ şi ruşinea luĭ.

Lerinval se depărtă din chilie înjurândŭ pre preotŭ şi pre fiică-sa cu cuvintele cele maĭ triviale. Preotulŭ nu avea încătrăŭ, îlŭ lăsă în mâna sorţiĭ.

Desfrîulŭ luĭ Lerinval de acum nu maĭ avea marginiĭ. Săteniĭ vorbiaŭ, că a intratŭ în elŭ necuratulŭ. Dar preotulŭ îşĭ ridica ochiĭ spre ceriŭ şi se încredea în viitorŭ. „Nu se póte perde unŭ sufletŭ, pentru care se facŭ atâtea," îşĭ dicea elŭ. „Eufrosina va triumfa, chiarŭ aniĭ de vorŭ trece, dar ea va eşi învingĕtóre!"

VIII.

Reprivire.

În timpulŭ cândŭ locotenentulŭ corsicanŭ şĭ-a pusŭ corona luĭ Carolŭ celŭ mare pre capulŭ sĕŭ, unŭ generalŭ anumitŭ Fournet era celŭ maĭ vĕdutŭ în imperiŭ. Elŭ era ca şi alţiĭ multĭ dintr'o familie de josŭ, era fiulŭ unuĭ ospĕtarŭ din suburbiulŭ St. Antoine. Însufleţitŭ de principiile revoluţionare întră în miliţie şi în scurtŭ timpŭ avanjă ca oficerŭ.

În Vendee se distinse cu deosĕbire, unde s'a purtatŭ aşa de umanŭ chiar şi cu inimiciĭ, câtŭ câştigase iubirea tuturorŭ.

Maĭ târdiŭ se luptase cu emigraţiĭ şi în urmă însoţi pre generalulŭ Bonaparte în espediţia egipténa. Acesta cu ochiĭ sĕĭ de vulturŭ descoperi îndată frumósele însuşirĭ ale bravuluĭ maĭorŭ şi între eĭ doĭ se legă o prietinie strînsă, deşi caracterele lorŭ eraŭ divergente. Bonaparte adecă era condusŭ de egoismŭ, precândŭ Fournet cunoscea numaĭ iubirea republiceĭ. Cruĭmile, ce s'aŭ făcutŭ pre acelŭ timpŭ, l'aŭ mişcatŭ adâncŭ, dar n'a încetatŭ a spera, că idealulŭ luĭ va eşi gloriosŭ din ruinele acelorŭ mişeliĭ. Cruĭmile, la carĭ a fostŭ martorŭ, şi omeniĭ, ce ĭ-aŭ dîrîmatŭ idealurile, ĭ-aŭ gravatŭ în caractĕrŭ o tristeţă, ce se oglinda în esternulŭ luĭ la totŭ momîntulŭ. Fruntea luĭ erá posomorîtă, sprîncenele şi buzele strînse laolaltă.

Pre câmpulŭ de bătae elŭ a fostŭ celŭ dintâiŭ şi celŭ din urmă. Pre puntea dela Arcole a fostŭ celŭ maĭ curajosŭ, la Marengo totŭ trupulŭ îĭ erá o rană. Bonaparte l'a decoratŭ cu tóte onorurile maĭ de frunte.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale. ale fericitului Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. în Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Uniriĭ". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrieriĭ în cercuri câtŭ se póte maĭ întinse.

Mihaiŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blaşiŭ 1891. Biblioteca „Uniriĭ".* 8° micŭ, 213 pag. Preţulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atenţiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci şi de dincolo de Carpaţĭ, se póte procura cu preţulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administraţiunea foiĭ „Unirea" din Blaşiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaşiŭ (Balázsfalva)". În România broşura se află depusă la librăria *Socecŭ.*

Economie.

Ioanŭ Dzierzon.

Numele acesta a devenitŭ popularŭ prin meritele neperitóre, ce şi-le-a câştigatŭ purtătoriulŭ lui pre terenulŭ stupăritului raţionalŭ. Invenţiunile lui Dzierzon pre terenulŭ stupăritului le sciŭ apreţia întru adevĕrŭ numai stupariĭ. Avantajele vaporuluĭ, ale electricităţiĭ şi ale altorŭ invenţiunĭ şi descoperiri numai aceia le sciŭ apreţiá în deajunsŭ, carĭ înşi-şi le vĕdŭ şi le ĭeaŭ folósĕle. A te străpune în câteva óre preste sute de chilometri, a vorbí în câteva momінte cu ceĭ depărtaţi preste miĭ de chilometri, este unŭ progresŭ, carele ar întrece şi fantasia străbunilorŭ nostri. Eĭ bine, dar acestĕ suntŭ lucrurĭ marĭ, şi numai nu veĭ dice, că şi stupăritulŭ lui Dzierzon este asemenea! Dacă aceste asămănărĭ ţi-se parŭ prea eutezate, apoĭ étă mĕ rogŭ, puciósele, numite şi chibrite, aprinjóre şi maĭ sciŭ cum, ce obĭecte micĭ şi de puţină însĕmnătate suntŭ ele, şi totuşi în praxă dovedescŭ, că suntŭ unŭ progresŭ giganticŭ. Înainte de astá cu o sută de anĭ pentru ca să-ţi aprindĭ foculŭ, trebuia să-ţi tocescĭ degetele cu cremene şi éscă, şi vaĭ de omŭ, de erá ceva-şi cam întunerecŭ, saŭ de erá cam umedă ésca.

Înainte de astá cu 50 de anĭ să-ţi fi disŭ cineva, că elŭ ĭea mĭerea din stupŭ în driculŭ verel fără a ucide vre-o albiná, şi că astá o face, pentru ca să adune albinele cu atâtŭ maĭ multŭ, ţi-aĭ fi gânditŭ, că omulŭ ásta este nebunŭ, orĭ dacă nu, atuncĭ vre să-şi facă hazŭ din tine. Dar meritulŭ stupăritului lui Dzierzon este şi acela, că, adĭ unŭ stupŭ, dacă-lŭ manipulezĭ raţionalŭ, ţĭl produce de zecĭ de orĭ atâta, câtŭ înainte de astá, şi elŭ totuşi rĕmâne ca capitalŭ. Ca să producŭ tóte motivele, prin carĭ să se aşedĕ în lumină; pentru ce invenţia lui Dzierzon este epocalŭ în economie, ar trebuí să scriŭ unŭ opŭ întregŭ, ér scopulŭ meŭ este numai că să arĕtŭ, că cine ĕste Dzierzon, şi că deşi nimenĭ nu maĭ póte fi unŭ Dzierzon, celŭ puţinŭ póte să accepteze invenţia lui şi să-ĭ tragă folósĕle.

Ioanŭ Dzierzon s'a născutŭ în 16 Ianuariŭ 1811 în Silesia superióră în comuna Lowkovitz. Părinţiĭ lui aveaŭ aicĭ o mică proprietate şi câţi-va stupĭ. Miculŭ Dzierzon fórte de timpuriŭ aŭ începutŭ a-ĭ plăcé stupiĭ. În petrecerea lui predilectă a fostŭ conturbatŭ prin aceea, că a fostŭ datŭ la şcólă, maĭ întâiŭ în comuna lui natală, apoĭ în gimnasiulŭ din Breslau, şi maĭ târdiŭ ascultă cursulŭ teologicŭ la universitate. În timpulŭ feriilorŭ însă de stupĭ nu şi-a uĭtatŭ nicĭ cândŭ. A fostŭ chirotonitŭ şi aplicatŭ în parochie întâiŭ ca capelanŭ, apoĭ ca administratorŭ şi în 1835 ca parochŭ în Karlsmark Ca preotŭ a fostŭ unulŭ dintre celĭ maĭ zeloşi. Dar ajungêngŭ la stabilitate a pututŭ să se dea cu totulŭ predilecţiuniĭ sale, stupăritului. În scurtŭ timpŭ şi-a şi câştigatŭ vre-o 500 de coşniţe cu stupĭ, aşa că poporulŭ a începutŭ a-lŭ numí regele albinelorŭ din Karlsmark. La începutŭ şi Dzierzon a stupăritŭ ca tótă lumea cu sistemulŭ primitivŭ moştenitŭ dela părinţi. Într'o bună diminéţă i-a venitŭ idea, să pună unŭ bătŭ cu începutŭ de fagurĭ în coşniţă, carele apoĭ maĭ târdiŭ să-lŭ pótă érăşi scóte, să vadă ce va fi? Nimica nu-lŭ opria dela realisarea ideiĭ. Vĕ puteţi închipuí surprinderea unuĭ stupariŭ pasionatŭ, cândŭ după unŭ restimpŭ vede, că pre bătŭ framuşelŭ s'a edificatŭ unŭ fagurŭ albŭ ca néua, carele ĭlŭ póte scóte cu bătulŭ afară, şi albinele le mătură în apoĭ. Proba se repetĕsce cu acela-şi succesŭ. De aci a purcesŭ la construirea unel coşniţe, în carea să-şi pótă practisá nóua invenţie, şi după multe încercărĭ a ajunsŭ la coşniţa de astădĭ cuadrată, însă la elŭ numai cu dóuĕ despărţĕminte. Dzierzon dela beţele sale nu s'a abătutŭ nicĭ în ziua de adĭ. Elŭ nu a fostŭ omulŭ, carele să ţină secretulŭ invenţieĭ sale, să câştige patentă, ci a umplutŭ lumea diaristică cu cele ce a esperiatŭ. Scântĕua decĭ a fostŭ aruncată, şi cu invenţia lui miĭ de întreprindĕtorĭ şi amatorĭ aŭ purcesŭ maĭ departe.

Dzierzon a venitŭ la idea minunată de a-şi importá albine din Italia, carĭ diferescŭ în colóre de ale nóstre. Cu albinele acelea a rĕsturnatŭ elŭ apoĭ teoriile trecutului. Coşniţa cea nóuă ĭi permitea să privéscă secretele interne ale albinelorŭ, şi colórea albineĭ de Italia ĭ-a oferitŭ putinţa de a câştiga adeverirea plausibilă a aserţiunilorŭ sale. Astfelŭ dovedită a Dzierzon, că într'o coşniţă este numai o matcă, că aceea se împărechézá numai odată în viaţă, că singurŭ numai ea óuă, că trântoriĭ suntŭ masculĭ, că matca nefmpărechiată încă óuă, dar din óuĕle ei sub orĭ şi ce împrejurărĭ ĭesŭ numai trântorĭ (parthenogenesis) etc. Să nu crédă cineva, că tóte acestea aŭ mersŭ prea uşorŭ, şi că lumea a primitŭ aserţiunile lui Dzierzon cu aplausŭ, nu, ci din contră s'a născutŭ între elŭ şi între sistemele ruginite ale trecutuluĭ o luptă pre viaţă pre mórte, Reacţiunea cum amŭ dice, prin noulŭ sistemŭ îşĭ vedea periclitată esistinţa. Calumnia, satira şi tóte armele puternice ale facultăţiĭ de cugetare şi ale dialecticeĭ eraŭ în contra luĭ Dzierzon, dar înaintea adevĕruluĭ dovedităcu esemple concrete totuşi aŭ trebuitŭ să depună armele cu toţiĭ. Lui Dzierzon ĭ-aŭ ţinutŭ parte naturaliştiĭ Leukart şi Siebold, şi astfelŭ elŭ a trecutŭ gloriosŭ lumea stuparilorŭ din întunereculŭ prejudeţelorŭ şi alŭ nesciinţeĭ într'o lume nóuă, în carea miculŭ animalŭ albina din ḑi în ḑi ne dovedesce, că ea este capace de minunĭ nóuĕ. Cine scie, încă în viitorulŭ celŭ maĭ apropiatŭ ce avîntŭ noŭ póte luá stupăritulŭ? Durere, noĭ Romînii până acum puţinŭ avemŭ de a mulţămí invenţieĭ lui Dzierzon. Elŭ este preotŭ, şi o privire preste stuparĭ ne dovedesce, că contingentulŭ stuparilorŭ după noulŭ sistemŭ ĭlŭ daŭ cu deosĕbire preoţiĭ şi docenţiĭ. Óre în lipsitele nóstre buzunare nu ar încheпe câteva sutuţe câştigate cu invenţia lui Dzierzon? Mulţi suntŭ, carĭ facŭ parale cu stupăritulŭ.

Pre Dzierzon adĭ ĭlŭ încoronézá pentru meritele luĭ nespusŭ de multe onorurĭ: decoraţiunĭ aprópe dela toţi potentaţiĭ, diplome dela academiĭ, corporaţiunĭ sciinţifice şi reuniunĭ. Elŭ îşĭ trăesce ultimele ḑile ale vieţeĭ încunjuratŭ de stimă generală. —x.

Posta Redacţunii. *I. B.* Nu s'a tipăritŭ încă, dar se pregătesce pentru tipariŭ. Numai după aceea i-se va scí preţulŭ.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Măriţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifă.

proprietarulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII. strada Rottenbiller, Nr. 66

recomándă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţi

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

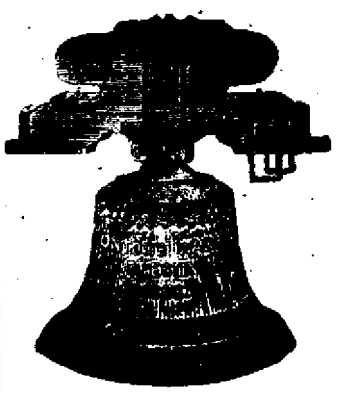

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolía din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă şi pumpe pentru fântâni.

(4) 45—52

Preliminare de spese şi Preţu-courante se trimitŭ la cerere gratuită şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare şi de provedere cu icóne sânte, dimpreună cu aşedarea acelorŭ obiecte în faţa loculuĭ, precum şi renovarea de iconostase cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţéscŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 20—26

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóca apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Unŭ șirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fie care publicățiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blașiŭ.

Anulŭ II. Blașiŭ 26 Novembre 1892. Numĕrulŭ 48.

Lege și ordonanță.

(+) Ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică se silesce din tóte puterile, ca să pună în lucrare articululŭ de lege XV din 1891 despre înființarea asilelorŭ de copiĭ. Chiar acum de curêndŭ aŭ apărutŭ instrucțiunile saŭ ordonanțele date de dînsulŭ în causa esecutării aceleĭ legĭ.

Instrucțiunile amintite suntŭ multe și voluminóse. Avemŭ înaintea nóstră o instrucțiune, care reguléză procedura comitetelorŭ administrative comitatense cu privire la organisarea asilelorŭ, alta, care dă îndrumărĭ inspectorilorŭ scolasticĭ regescĭ, a treia, care determină sfera de activitate a comisiunilorŭ însărcinate cu supraveghiarea asilelorŭ de copiĭ, a patra, care dă îndrumărĭ comunelorŭ politice în causa acésta, și a cincia, care prescrie modulŭ, cum aŭ să depună esamenele de cualificațiune doïcele saŭ îngrijitórele, carĭ conducŭ așa numitele asile stabile și asile de vară.

Suntŭ fórte insteresante instrucțiunile acestea. Ele dovedescŭ, câtŭ zelŭ desvóltă guvernulŭ nostru, ca să întroducă o instituțiune, în contra căreia, întru câtŭ este forțată și obligătóre, aŭ protestatŭ toțĭ locuitoriĭ țĕreĭ, carĭ aŭ adevĕrată durere de liniștea și pacea patrieĭ nóstre.

Dar aceea, ce este mai interesantŭ în grămada acésta de instrucțiunĭ, o aflămŭ noĭ în chipulŭ, cu care Ministrulŭ de culte și instrucțiunea publică scie esecuta și aplica legea citată. Multe dintre dispusețiunile luate de Ministru pre basa legiĭ se parŭ a fi fórte departe de spiritulŭ și intențiunea legiĭ, și acésta s'a făcutŭ numaĭ cu scopulŭ, ca prin asilele de copiĭ să se accelereze magiarisarea națiunalităților nemagiare.

Ceea ce afirmămŭ, voimŭ să și probămŭ cu câteva esemple, din carĭ cetitoriĭ nostri își vorŭ puté face o idee despre spiritulŭ, care domnesce în tóte instrucțiunile saŭ ordonanțele ministeriale.

Paragrafulŭ 12 din legea despre asilele de copiĭ ne spune, că doïcele saŭ îngrijitórele, carĭ aŭ să conducă așa numitele asile de vară și asile stabile, își câștigă destulă cualificațiune spre acésta, dacă într'o grădină de copiĭ bine aranjată și provĕdută cu tóte cele de lipsă depunŭ unŭ esamenŭ practicŭ înaintea inspectoruluĭ scolasticŭ.

Pre basa acestuĭ paragrafŭ de lege ar fi fostŭ de ajunsŭ, ca o diecesă saŭ chiar și o provincie bisericéscă să deschidă într'unŭ locŭ centralŭ o grădină de copiĭ de modelŭ, să punŭ acéstă grădină sub conducerea uneĭ crescĕtóre diplomate și apoĭ să dispună, ca tóte femeile, carĭ ar fi voitŭ să se pregătéscă pentru cariera de doïce saŭ îngrijitóre la asilele stabile și de vară de prin comunele bisericescĭ, să se presenteze pre câtva timpŭ la grădina de copiĭ de modelŭ spre a face praxă în crescerea pruncilorŭ, și după o praxă de câteva sĕptĕmânĭ saŭ chiar de câteva luni să facă esamenŭ practicŭ înaintea inspectoruluĭ scolasticŭ regescŭ și înaintea comisiunii esmise de auctoritatea bisericéscă, și pre basa documentuluĭ primitŭ dela comisiunea aceea să-și încépă funcțiunea de îngrijitóre la asilele, ce s'ar fi deschisŭ în comunele bisericescĭ.

Pre calea acésta auctorităților nóstre bisericescĭ chiar în sensulŭ legiĭ și-ar fi pututŭ pregăti fără mare greutate unŭ personalŭ suficientŭ pentru asilele, ce le-ar fi deschisŭ pentru prunciĭ credincioșilorŭ.

Se vede însă, că Ministruluĭ nu ĭ-a convenitŭ lucrulŭ acesta. Căcĭ dacă confesiunile și-ar puté pregăti doïcele pre o cale așa ușóră, tóte comunele românescĭ s'ar provedé numaĭ cu îngrijitóre de națiunalitate română și acésta cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că comunele românescĭ preste totŭ nu suntŭ așa de marĭ, încâtŭ în sensulŭ legiĭ să fie obligate a-și ține așa numite *crescĕtóre de copiĭ*, adecă persóne de acelea, carĭ să fie studiatŭ maĭ mulțĭ anĭ într-vre-o preparandie de crescĕtóre de pruncĭ. În casulŭ acesta însă cum s'ar fi ajunsŭ scopulŭ, ce-lŭ urmărescŭ șoviniștiĭ nostri? Adecă cum s'ar fi pututŭ face din o instituțiune umanitară o fabrică de magiarisare?

De aceea ministrulŭ în instrucțiunea dată cu privire la cualificarea doïcelorŭ a făcutŭ nisce restricțiunĭ, carĭ nu se unescŭ cu spiritulŭ legiĭ.

Înainte de tóte a dispusŭ, că cursŭ practicŭ pentru pregătirea doïcelorŭ saŭ îngrijitórelorŭ numaĭ astfelŭ de grădiniĭ

Feuilleton.

O glumă bună.

II.

În diminĕța următóre Aurora cu degete-i trandafiriĭ încunună cu rose pentru întâia-și dată capulŭ luĭ Călțunariŭ.

Pantofăria, la care ținuse cu cinste până acum, a mutat'o în nisce chiliĭ retrase. Redactoruluĭ Călțunariŭ fostŭ pantofariŭ aștepta cu neastîmpĕrŭ cele ce aveaŭ să se întîmple.

Aurora apăru și a dóua óră, și luĭ Călțunariŭ ĭ veni în minte, că în însuflețirea sa politică își uĭtase să trimiță după unŭ esemplarŭ din fóea sa. „Ar fi o rușine, dacă ar trebui să-mi procurŭ pre baniĭ fóea mea proprie. Dar de altcum nicĭ nu e de lipsă s'o maĭ cetescŭ. Totŭ ce ar cuprinde, este deja în creeriĭ meĭ. Se póte, că editoriĭ mĭ-o vorŭ speda în broșură, ca să mĕ surprindă maĭ tare.“ Și era mângâiatŭ.

A treia óră se ivi Aurora pre ceriŭ, dĕ astă dată cu unŭ pachetŭ.

„Aha!“ rîde Călțunariŭ veselŭ și apoĭ cetesce cu vóce înaltă:

„Venerabile bărbatŭ! Fóea Dtale m'a însuflețitŭ. Lupta, la care te-aĭ angajatŭ, este admirată de toțĭ. Nu șovăĭ nicĭ unŭ pașŭ pre calea deja apucată, și gloria și mărirea va fi pre partea ta. Îțĭ gratulezŭ, campionule neînfrântŭ, ce staĭ cu capulŭ ridicatŭ în fața primejdieĭ! M'am hotărîtŭ să conlucru și eŭ la fóea Dtale și-țĭ trimitŭ dreptŭ-aceea aci nisce glosse închinate divinuluĭ Plato. Fiĭ bunŭ, publică-mi-le și cu o cale achitéză-mi contulŭ, ce-lŭ am la Dta. Te salutŭ respectuosŭ!

Augustă Radu studentŭ.“

Nu apucă să termine bine cu cetitulŭ și să achiteze contulŭ tinĕruluĭ poetŭ, cândŭ ușa se deschide iute și lasă să între în casă unŭ servitorŭ dela tipografie.

„Aveț bunătatea,“ dice elŭ în grabă, „de subscrieț pagina ultimă dela Nro 3. E timpulŭ supremŭ, fóea trebue să apără!“

Curiosulŭ redactorŭ ar fi aruncatŭ bucurosŭ macarŭ o privire în fóea sa, dar „era timpulŭ supremŭ“.

„De sară, dacă nu mâne diminĕță, voiŭ aduce toțĭ numeriĭ,“ începu servitorulŭ și apoĭ continuându spuse, ce sensație ne maĭ pomenită făcuse nro. 2. în tótă cetatea.

„Omeniĭ nicĭ nu maĭ potŭ durmi,“ continuă servitoriulŭ, „și prin piață nu veț decâtŭ grupe sfătuindu-se asupra celorŭ publicate în „Forfecă“. Nu părăsiț chilia redacțională nicĭ pre unŭ minutŭ, lucrați, căcĭ omeniĭ aștéptă cu sete!“

Și Călțunariŭ ĭ primesce sfatulŭ: Elŭ începe să facă glosse divinuluĭ Plato. Și pentru ca puterile luĭ de redactorŭ să maĭ créscă și să se maĭ înmulțéscă, comandă vre-o câte-va buteliĭ de Bordeaux. De abia supse unŭ păharŭ, cândŭ érăș-lŭ cercetéză cineva.

„Poftiți, ocupați locŭ! Cine sunteț? Cum vĕ chĕmă? Ce voițĭ?“ întrébă elŭ într'una.

„Mĕ recomândŭ fostulŭ primariŭ. D Vóstră sunteț Nichifocŭ Călțunariŭ?“ rĕspunde și întrébă noŭ venitulŭ cu o față tristă.

„Da, eŭ suntŭ în persónă!“

„Numaĭ asta am voitŭ s'o sciŭ. Binevoițĭ acum, vĕ rogŭ, și-mĭ spuneț numele aceluia, care m'a batjocoritŭ așa de infamŭ în nro 1. alŭ „Fórfeceĭ“.“ Și nenorocitulŭ primariŭ scóte din busunariŭ unŭ numĕrŭ de diariŭ și-ĭ arată luĭ Călțunariŭ o caricatură nimerită dimprenună cu articululŭ, în care elŭ e satirisatŭ închipulŭ celŭ maĭ comicŭ.

de copiĭ potŭ deschide, carĭ suntŭ conduse de vre-o *crescĕtóre,* ce s'ar fi distinsŭ în calitatea acésta în decursŭ de celŭ puţinŭ treĭ anĭ. Acésta este o pedecă mare pusă în calea înfiinţăriĭ asilelorŭ de prunci confesionale şi cu caractĕrŭ românescŭ. Pre noĭ Româniĭ legea despre asile ne-a găsitŭ cu totulŭ nepregătiţi, aşa încâtŭ anevoe vomŭ aflá vre-o crescĕtóre română, care să fi funcţionatŭ în acéstă calitate în decursŭ de treĭ anĭ. Din care causă în decursŭ de treĭ anĭ nu putemŭ înfiinţá nicĭ o grădină de modelŭ împreunată cu cursŭ practicŭ pentrŭ doĭce, şi prin urmare nu ne putemŭ pregăti personalulŭ de lipsă la deschiderea asilelorŭ stabile şi de vară. Din contră statulŭ şi comunele politice, carĭ aŭ chiar şi preparandiĭ de crescĕtóre de prunci şi grădinĭ de prunci de modelŭ, potŭ pregăti în decursŭ de treĭ anĭ atâtea doĭce, câte suntŭ de lipsă pentru a inunda tóte comunele românescĭ, pre carĭ ca pre comune *politice* le vorŭ obliga să înfiinţeze asile stabile şi de vară cu caractĕrŭ comunalŭ, va să dică fără caractĕrŭ confesionalŭ şi românescŭ.

Dar nu este destulŭ cu acéstă pedecă pusă în calea pregătiriĭ doĭcelorŭ române. Ministrulŭ a mersŭ maĭ departe şi a disŭ, că cursŭ practicŭ pentru pregătirea doĭcelorŭ saŭ îngrijitórelorŭ potŭ deschide numaĭ astfelŭ de grădinĭ de copiĭ, carĭ vorŭ fi obţinutŭ spre acestŭ scopŭ concesiune dela însu-şĭ ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică. În chipulŭ acesta ministrulŭ póte denegá confesiunilorŭ române concesiunea de a deschide cursurĭ practice pentru pregătirea doĭcelorŭ. De unde urmézá, că suntemŭ espuşi pericululuĭ de a nu ne puté pregăti noĭ înşi-ne doĭcele din asilele confesionale de copiĭ şi astfelŭ vomŭ fi siliţi a ne folosi numaĭ de doĭce pregătite în institute magiare, unde Românele anevoe vorŭ fi primite, saŭ şi dacă suntŭ primite, ĭesŭ de acolo pline de prejudeţe faţă cu poporulŭ românŭ, pruncii căruia aŭ să-ĭ crésca.

Paragrafulŭ 8 din articululŭ de lege despre asile ne spune, că pruncii în decursulŭ deprinderilorŭ lorŭ aŭ să fie *introduşi* în cunoscinţa limbeĭ magiare. Ministrulŭ însă sub întroducere în cunoscinţa limbeĭ magiare înţelege învĕţarea perfectă a acesteĭ limbĭ, pentru că nu numaĭ pretinde dela doĭce, să vorbéscă perfectŭ acéstă limbă, ci le şi oblégă, ca şi pre prunci să-ĭ înveţe perfectŭ ungurésce. Pasajulŭ referitorŭ la învĕţarea pruncilorŭ în limba magiară meritá să-lŭ reproducemŭ aci în traducere fidelă românéscă. Ministrulŭ adecă ḑice: „La întroducerea pruncilorŭ în cunoscinţa limbeĭ magiare şi în mersulŭ acesteĭ instituţiunĭ crescĕtórele şi îngrijitórele de prunci n'aŭ să se ţină strînsŭ de regule gramaticale, procedura lorŭ trebue să fie cu totulŭ practică şi să se siléscă, ca pruncii să-şĭ însuşéscă espresiunile magiare, la începutŭ numaĭ din audŭ şi după aceea din repetire şi praxă continuată şi înţelegibilă. Crescĕtórea saŭ îngrijitórea să încépă cu numirea obĭectelorŭ maĭ cunoscute, apoĭ să amintéscă părţile şi proprietăţile lorŭ principale, pre acestea să le esplice în limba maternă a pruncilorŭ şi să-ĭ facă pre aceştia, să le repetéscă de atâtea orĭ, până cândŭ vede, că le-aŭ priceputŭ şi le pronunţă bine ungurésce. Astfelŭ prin dedare şi deprindere póte trece la propusĕţiunĭ scurte, le esplică pruncilorŭ şi-ĭ face şi pre eĭ să le ḑică. Dacă observă, că pruncii ţinŭ minte cele ce li-s'aŭ spusŭ, dînsa continuă instrucţiunea *cu poveşti şi istorióre.* Maĭ cu scopŭ ar fi să se încépă întroducerea în cunoscinţa limbeĭ magiare prin intuiţiunea obĭectelorŭ şi apoĭ să o împreune cu esercitiile de vorbire şi cugetare, cu jocurile şi deprinderile de ordine. Crescĕtórele şi îngrijitórele trebue să purcédă cu precauţiune şi *cu mare perseverantă,* ca să pótă arĕtá succesŭ. . . . Se póte întîmplá, că la începutŭ numaĭ pruncii maĭ mărişorĭ, adecă ceĭ de 4—5 anĭ potŭ pricepe şi potŭ repeţi cele ce li-se spunŭ în limba magiară. Însă acéstă împrejurare să nu împedece pre îngrijitóre orĭ crescĕtóre în progresŭ, pentru că şi pruncii de 3—4 anĭ în decursŭ de 3 anĭ, câtŭ suntŭ datorĭ a umblá în asile, vorŭ suplini aceea, ce nu aŭ pututŭ face în anulŭ primŭ."

Étă ce are să-ĭ aştepte pre pruncii Românilorŭ. După instrucţiunea dată de ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică eĭ aŭ să fie atâta torturaţi, până cândŭ vorŭ învĕţá perfectŭ ungurésce, deşi legea ḑice, că eĭ aŭ să fie numaĭ *introduşi* în cunoscinţa aceleĭ limbe.

Suntŭ deci şi instrucţiunile saŭ ordonanţele ministeriale amintite unŭ fĕtŭ alŭ tendinţeĭ de magiarisare, tendinţă, care dela anulŭ 1867 încóce ţine ţara în continuă agitaţiune şi produce ură şi neînţelegerĭ între fiiĭ aceleia-şĭ patriĭ, carĭ toţi suntŭ chemaţi a o apĕra în bună armonie şi cu egală însufleţire.

Ministeriulŭ Wekerle şi cestiunile bisericesc-politice. — Din programulă desfăşuratŭ de noulŭ ministru-preşedinte Wekerle în şedinţa din 21 a c. reproducemŭ următórele:

„Trecêndŭ, onorată casă, la grupa a treia a problemelorŭ nóstre, la politica religionară, (Să audimŭ! Să audimŭ!) înainte de tóte decherŭ, că pre terenulŭ politiceĭ religionare suntemŭ pĕtrunşĭ de silinţa aceea seriósă, ca pre lângă asigurarea intereselorŭ statuluĭ să nu se turbure liniştea şi pacea religionară (Aprobare generală vie), şi ca tóte instituţiile nóstre comune, carĭ le atingŭ pre acestea, să se aranjeze astfelŭ, câtŭ ele să

„Ah! Interesantŭ! Sunteţĭ nimeritŭ fórte bine! Admirabilŭ, pre onóre!" strigă redactorulŭ riḑêndŭ.

„Să terminămŭ afacerea," reîncepe primariulŭ şi maĭ nĕcăjitŭ. „Spuneţi-mĭ numele autoruluĭ!"

„Eŭ suntŭ responsabilŭ pentru tóte," rĕspunde Călţunariŭ cu îngânfare. „Dar, fără nicĭ unŭ complimentŭ v'o spunŭ, sunteţĭ nimeritŭ de minune!"

„Aşa! Dar îmĭ voiŭ regula afacerea cu DVóstră."

„Poftiţĭ. Strada Poduluĭ Nro 10. Etajulŭ IĭI."

„Am să vĕ daŭ pre mâna judecătorilorŭ

„Mĕ rogŭ, celŭ puţinu voiŭ face cunoscinţă maĭ de aprópe cu persónele maĭ marcante."

Primariulŭ se duse nĕcăjitŭ.

Abia părăsise însă chilia, şi se audi în uşe o ciocănitură puternică.

„Poftimŭ!" strigă redactorulŭ, după ce suge unŭ păharŭ.

Şi îndată se deschide uşa, şi în casă întră unŭ omŭ păşindŭ cu gravitate. Faţa-ĭ era palida ca mórtea, ér haĭnele negre.

„DVóstră sunteţĭ redactorulŭ „Fórfeceĭ"?"

„Da, aţĭ aflatŭ pre adevĕratulŭ omŭ!"

„Eŭ suntŭ poetulŭ tragicŭ Frunzăverde. În suplementulŭ literarŭ din nro 2. se află unŭ articlu . . . ."

„Da, aĭevea, l'am rĕvĕḑutŭ şi aprobatŭ."

„Cum, DVóstră aţĭ aprobatŭ fapta, prin care unŭ mare geniŭ tinĕrŭ este omoritŭ în chipulŭ celŭ maĭ rĕutăciosŭ şi infamŭ? Aţĭ aprobatŭ omorîrea unuĭ spiritŭ cu o apĕrătóre de musce? Spuneţi-mĭ, ce părerĭ aveţĭ DVóstră despre tragedie?"

„Părerile mele suntŭ proprietatea mea!"

„Eĭ bine, ţine-le pentru tine, dar nu osîndi prea de timpuriŭ. Étă înaintea-ţĭ stă unŭ cetăţanŭ simplu . . ." monologisă tragicŭ tragedianulŭ.

„Îmĭ pare rĕu."

„Unŭ cetăţanŭ, care nicĭ odată sub sóre n'a umblatŭ după aplausele mulţimiĭ, şi care a fostŭ criticatŭ atâtŭ de aspru. Dar bine, te rogŭ, ce aveaĭ de criticatŭ în tragedia mea istorică-romantică „asediarea Constantinopoluluĭ"?"

„Totŭ ce stă în Nro 2. alŭ „Fórfeceĭ"."

„Dar cine a scrisŭ critica aceea?"

„Eŭ suntŭ responsabilŭ!" rĕspunde Călţunariŭ.

„Să o sciĭ dară," începe tragedianulŭ mâniosŭ, „că spiritulŭ meŭ plinŭ de turbare îşi va rĕsbuna. Voiŭ arăta marea deosebire, ce este între individualităţile nóstre!"

„Grozavŭ!" sbiĕră redactorulŭ şi ne maĭ putîndŭ asculta frasele bombastice ale poetuluĭ părăsesce odaea.

Şi într'acestea mândrulŭ Apollo dându sbiciŭ cailorŭ sĕĭ se cufundă în apele verdiĭ ale oceanuluĭ.

III.

Plăcuta Eos cu degetele sale trandafiriĭ maĭ trecuse încă odată prin porţile ceriuluĭ, şi bietulŭ nostru redactorŭ nu părăsise chilia şi nicĭ nu cetise nicĭ unŭ numĕrŭ din fóea, despre care se ḑicea, că aduce în entusiasmŭ pre toţi cetitoriĭ. Glossele închinate divuluĭ Plato curgeaŭ ca apa din péna luĭ cea nóuă, graţie vinuluĭ de Bordeaux, ce place atâtŭ de multŭ muselorŭ capriţióse.

„Plecatŭ!" rĕsună o vóce gângăvitóre prin uşa deschisă. „N'am pututŭ călători din oruşulŭ acesta fără a vĕ cerceta."

„Cine sunteţĭ? Cum vĕ chémă? Unde locuiţĭ? Ce voiţĭ?"

„Mĕ recomândŭ baronulŭ Lapte-acru, publicistŭ şi royalistŭ."

„Suntŭ veselŭ de cunoscinţă."

„A, dar încă n'am sfârşitŭ. Trebue să călătorescŭ maĭ departe, şi nu sciŭ cum?"

„Într'adevĕrŭ, cum?"

„Pre onóre, n'am nicĭ unŭ sfântŭ de banŭ în pungă, ér portofoliulŭ de multŭ nu l'am deschisŭ. Eĭ bine, ce am să facŭ? Trebue să mergŭ, dar nu sciŭ cum?"

„Poftiţĭ, nu maĭ întârḑiaţĭ, n'am să vĕ reţinŭ."

„Trebue să mergŭ chiar şi prin apă, ca să potŭ fi între şirurile opoşiţieĭ. Că nu mĕ reţineţĭ, o vĕḑŭ, aşĭ merge, dar nu sciŭ cum?"

Şi apoĭ după o pausă baronulŭ Lapte-acru continuă resolvitŭ: „Ajutaţi-mĕ, pentru Dumneḑeŭ! În numele patrieĭ apelezŭ cu încredere la redactorulŭ „Fórfeceĭ" şi cerŭ, să mĕ ajute cu ceva, să mergŭ de aci, căcĭ opoşiţia mĕ aştéptă. Ajunsŭ odată la ţinta călătorieĭ mele vĕ voiŭ trimite câteva corespondinţe pentru ḑiarulŭ Dvóstre, cu care suntŭ fórte îndestulitŭ. Da, e bine, fórte

fie o garanţă pentru păzirea statornică a acestei păci şi liniştі religionare. (Aprobare vie.) Precum decherase deja şi guvernulŭ antecedentŭ, cu aprobarea preaînaltă a corónei s'aŭ statoritŭ principiile acelea, carі formézŭ temeiulŭ legilorŭ referitóre la înarticularea religiei israilite, la libĕrulŭ esercitiŭ de religie şi la întroducerea matriculelorŭ civile generale."

Contele Károlyi Gábor: „Dar căsătoria civilă obligătóre?" (Să auḑimŭ! din drépta. Răbdare!)

Wekerle: „Mĕ rogŭ de puţină atenţiune, şi atunci şi răbdarea va fi de prisosŭ. (Să auḑimŭ! Să auḑimŭ!) Am ḑisŭ, că acésta a decherat'o deja guvernulŭ de mai înainte. Pre temeiulŭ acestorŭ principiі s'a gătitŭ deja proïectulŭ de lege referitoriŭ la receperea religiei israilite şi s'aŭ luatŭ în lucrare proïectele referitóre la esercitiulŭ libĕrŭ de religie şi la întroducerea matriculelorŭ civile generale aşa, câtŭ acestea le vomŭ puté subşterne spre desbatere constituţională încă în decursulŭ sesiuniі de ĭérnă. (Aprobare vie din drépta.) În proïectulŭ din urmă de lege, care vorbesce despre matriculele civile generale, intenţionămŭ a primi o astfelŭ de dispositie, ca până atunci, până când se vorŭ puté întroduce matriculele civile, în matriculele de acum purtătoriі matriculelorŭ în casulŭ botezăriі unuі pruncŭ din părinţі de altă confesiĕ să espună şi aceea, că conformŭ art. de lege LIII din 1868 respectivulŭ pruncŭ botezatŭ de ce religiune are să se privéscă, şi întru câtŭ purtătoriі de matricule nu ar corĕspunde acesteі pretensiunі, în locurile respective să se pótă pune îndată în praxă înmatricularea civilă, ér de altă parte deodată cu aducerea acesteі legі să se scóţă din vigóre ordonanţa ministerială din 26 Februariŭ 1890. (Mişcare în stînga şi aprobare în drépta.)

Referitoriŭ la a patra dintre cestiunile bisericescі-politice, la dreptulŭ matrimonialŭ, care va să constituéscă o parte întregitóre a dreptuluі familiarŭ, cabinetulŭ de noŭ formatŭ a fostŭ deja în posiţia de a puté ajunge la învoire unanimă. cu privire la principiile fundamentale ale dreptuluі matrimonialŭ şi între acelea şi cu privire la căsătoria civilă obligătóre, şi prin urmare a esoperatŭ decisiunea preaînaltă spre a dechera în principiŭ, (Mişcare în stînga. Esclamărі: În principiŭ!) ca proïectulŭ de lege, ce se va elabora şi s'a luatŭ deja în lucrare referitorŭ la dreptulŭ matrimonialŭ, să se pregătéscă pre basa principiilorŭ fundamentale ale judicatureі de statŭ generale preste tóte cestiunile de dreptŭ, carі purcedŭ din relaţiunea de căsătorie, ce se închie între civі de aі statuluі, şi pre basa principiilorŭ fundamentale ale căsătorieі civile obligătóre. (Aprobare vie în drépta, mişcare în stînga şi în stînga estremă.)

„Din aceste dela sine se înţelege, onorată casă, că acésta nu póte să atingă acelŭ dreptŭ preaînaltŭ aiŭ Maiestăţiі Sale, (Larmă în stînga. Să auḑimŭ! Să auḑimŭ! în drépta) ca să-şі reserve cu privire la esecutare şi la singuraticele dispositiі particulare decisiunea sa preaînaltă pre atuncia, câṅdŭ i-se va subşterne proïectulŭ de lege pregătitŭ. (Mare mişcare. Ilaritate şi larmă în stînga şi în stînga estremă. Să auḑimŭ! Să auḑimŭ! în drépta.) Prin dispositiile acestea legale referitóre la dreptulŭ matrimonialŭ acelea dispositiі ale art. de lege LIII din 1868, carі împedecă acum pre părinţі în dreptulŭ de a dispune, de care religie să se ţină pruncіі lorŭ, se scotŭ din vigóre. (Aprobare.)

„În acestea am cutezatŭ a înşira nu numaі acelea principiі, nu numaі acea direcţie, care conduce pre guvernŭ în activitatea luі, ci a indigita de odată în fórte multe privinţe şi modulŭ resolviriі. O problemă aşa de mare acésta, ea cuprinde unŭ cercŭ aşa de largŭ, aşa de momentóse şi de influinţătóre asupra vieţeі sociale întregі suntŭ cestiunile acestea, câtŭ resolvirea lorŭ cu succesŭ numaі atunci se póte spera, dacă putemŭ să contămŭ la spriginulŭ tuturorŭ factorilorŭ legislativeі şi maі alesŭ la aliŭ acesteі case a parlamentuluі. . . . ."

Enunţările acestea ale cabinetuluі se puteaŭ prevedé din modulŭ, în care s'a aplanatŭ crisa ministerială. Le-aŭ prevĕḑutŭ şi cercurilĕ înalte ale cleruluі latinŭ din Ungaria. Étă ce scrie „Magyar Állam" deja în 20 a c.:

„*Conferinţă episcopéscă* va fi după tótă probabilitatea în ḑilele proxime, dacă cabinetulŭ în programulŭ sĕŭ oficiosŭ se va pronunţa despre căsătoria civilă şi despre libertatea de religie. Precum suntemŭ informaţi, *maі mulţi membri de mare auctoritate aі coruluі episcopescŭ privescŭ de necesară nu numaі edarea uneі epistole pastorale comune, ci şi ţinerea unuі conciliŭ provincialŭ* (póte naţionalŭ?), în care biserica catolică ar determina lămuritŭ punctulŭ sĕŭ de vedere şi pretensiunile sale în cestiunile aduse pre tapetŭ din partea statuluі. Se speréză, că planulŭ acesta se va primi cu bucurie generală cu atâtŭ maі virtosŭ, fiindŭ că maі mulţi archiereі aŭ decisŭ, că dacă în urma eventualelorŭ intrigі politice planulŭ conciliuluі regnicolarŭ s'ar părăsі, vorŭ ţinè sinóde diecesane, carі vorŭ forma o astfelŭ de iniţiativă, de sub înfluriṅa căreia luându-se în considerare dispositia cleruluі şi lipsa de restabilirea auctorităţiі episcopescі clătinate nimenі nu se póte subtrage. Se plănuesce, ca de odată cu conciliulŭ acesta să se convóce şi ceі maі de frunte dintre catoliciі mireni la o consultare referitóre la organisarea autonomieі catolice, carea după enunţarea libertăţiі de religie nicі nu se póte împedecá din partea statuluі. De odată se pornesce şi o acţiune, pentru ca fondurile catolice să se străpună catolicilorŭ. — Nicі nu este de lipsă să spunemŭ, că registrămŭ veştile acestea cu cea maі mare bucurie."

Câṅdŭ cetirămŭ acestea, vrêndŭ nevrêndŭ ne aduserămŭ aminte de o frasă, ce o rostise deunăḑі Vaszary. primatele Ungarieі. Elŭ a ḑisŭ adecă atuncia, că nu este îngrijatŭ de biserica catolică, fiindŭ că acésta este perpetuă şi prin urmare nu va perі, ci este îngrijatŭ de naţiune, ca ea să nu péră. Şi în îngrijarea sa de sórtea naţiuniі a începutŭ celŭ dintâiŭ principe alŭ bisericeі *catolice* din Ungaria activitatea sa apostolésca cu aceeea, că a întinsŭ cu mână darnică ajutorulŭ sĕŭ uneі tendinţe, carea tinde spre desnaţionalisarea unorŭ naţionalităţі în mare parte *catolice*. Orbire a cuprinsŭ atuncia pre profesorulŭ celebru de istorie Vaszary, ca să nu înţeléga din istorie, că promisiunea dumneḑeéscă despre perpetuitatea bisericeі catolice are de a face cu biserica întrégă şi nu cu părţile eі singuratice, precum dovedescŭ esemplele Scandinavieі, Danieі şi Angliei. Primatele Ungarieі şi cu elŭ episcopatulŭ celŭ maі avutŭ din tótă lumea catolică în orbirea sa s'a aruncatŭ în braţĕle aceluі liberalismŭ, care precum arată şi acum, este liberalŭ numaі în răpirea drepturilorŭ celorŭ maі sfinte. N'a încetatŭ a aplauda silinţelorŭ şoviniste îndreptate în contra naţionalităţilorŭ. A mersŭ şi maі departe şi s'a dejositŭ chiar până la corteşirі în favorulŭ candidaţilorŭ liberalі şi s'a pusŭ în fruntea tendinţeі de magiarisare. Totŭ ce vedemŭ noі din vestea adusă de „Magyar Állam", este că episcopatulŭ catolicŭ ungarŭ începe să vaḑă şi vede,

---

bine redactatŭ. şi cu multă inteligință! Daţi-mі vre-o doué ḑecі de hârtіі;"

„Bucurosŭ, dar chiar acum n'am atâta, şi DVóstră vĕ grăbiţi!"

„Aşi, dă-mі şi ḑece!"

Şi redactorulŭ responsabilŭ scóte oftându portofoliulŭ şi à conto mântuiriі patrieі îі dă totŭ oftându doué baucuóte.

„Numaі atâta?" esclamă baronulŭ apucându grabnicŭ baniі. „Fie! La Rusaliі ţi-i voiŭ retrimite, dar nu sciŭ cum?"

Lucrulŭ acesta îlŭ scia şi Călţunariŭ fără de a se gândi multŭ, îі păru totuşі bine, că baronulŭ se duce şi cu atâta. Adâncitŭ în gânduri triste, maі nicі nu observă, câṅdŭ epistoleriulŭ îі ḑice: „Dle Redactorŭ, poftiţi o epistolă!"

Şi elŭ o apucă şi câtŭ ce-şі aruncă ochіі preste cuprinsulŭ eі, faţa luі posomorită se luminéză ca şi de o luminŭ magică.

„Vitézule Redactorŭ! Activitatea politică a Dtale a câştigatŭ în scurtŭ timpŭ complăcerea inimilorŭ celorŭ maі nobile," cetia Călţunariŭ cu însufleţire. „O societate compusă din admiratoriі Dtale a hotărîtŭ să dea în onorulŭ Dtale unŭ deḑunŭ patrioticŭ aḑі înainte de amédі la unŭ spre ḑece óre. Scusă, că împrejurările ne-aŭ împedecatŭ a-ţі trimite maі curêndă invitarea. Vino decі îndată la „Hotel Univers", strada lungă Nro 15.

Maі mulţi patrioţі înfocaţі."

Şi redactorulŭ responsabilŭ alŭ ḑiariuluі „Fórfeca" se grăbesce din tóte puterile a face pre placulŭ înfocaţilorŭ patrioţі. Elŭ se îmbracă repede în cele maі nóuĕ haine redacţionale, îşі pune pre capŭ celŭ maі modernŭ cilindru, şi pre cale compune o vorbire înfocată. În scurtŭ ajunge la „Hotel Univers". Unŭ chelnĕrŭ, care-lŭ aştéptă, îlŭ îndréptă într'o filigorie din mijlocululŭ uneі grădini estinse.

Întrându află o societate compusă din vre-o cincі spre ḑece oficerі dela infanterie. Ajunsŭ înlauntru uşa se închide în urmă-i. O masă bogată, încărcată cu mâncările cele maі gustóse stă întinsă în mijlocululŭ filigorieі. Unŭ oficerŭ maі bĕtrânŭ cu mustaţele rĕsucite păşesce înaintea luі, şi în vreme ce ceіalalţі rîḑŭ cu veselie, elŭ ţine luі Călţunariŭ următórea vorbire: „Articlulŭ din Nro aluĭ „Fórfeceі", care se ocupă de militarі, este de unŭ meritŭ cu multŭ maі netăgăduitŭ, fără ca redactorulŭ aceleі foі să nu priméscă mulţămite. Bieţіі infanteriştі, carі aŭ să sufere aşa de multŭ din partea nóstră, vĕ vorŭ aduce omagiile sale." Şi după vorbele acestea şi aparŭ doі infanteristі vînjoşі. Eі aŭ subsuorі câte o trestie şi aducŭ o bancă şi o aşédă aprópe de uşe, Aŭ urmatŭ apoі mulţămita şi omagiile. — Aci ar fi timpulŭ să rîḑeţi!

Sermanulŭ Călţunariŭ părăsesce văietându-se filigoria fără de a fi pututŭ rostі discursulŭ sĕŭ, ce-lŭ compusese pre drumŭ. „Este numaі o parte neînsemnată din mulţămita nóstră," rĕsună o vóce în urmă-i. „Continuă, şi noі nu vomŭ întârḑia a-ţі mulţămі!"

Astădі pre strada podului la Nro 10 e instalată érăşі lucrătórea pantofaruluі Nichiforu Călţunariŭ. Îі merge bine. Suferinţele, carі le-a îndurat pentru patrie, i-aŭ adusŭ o clientelă numĕrósă. **A.**

că pedépsa cea mai înfricoşată a pĕcatului este aci pre pămêntŭ pecatulŭ. N'a observatŭ principiulŭ: *Principiis obsta*. Acum dea Dumneḑeŭ, ca elŭ să nu vaḑă adeverirea continuării: *Sero medicina paratur*.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Foile din Bpesta aducŭ din 2 a c. din Roma următórea scire telegrafică: „Moniteur de Rome" publică despre enunţările de ieri ale ministrului-preşedinte Wekerle unŭ articulŭ de fondŭ, care se începe cu aceea, că îşi esprimă părerea de rĕŭ, că corónа s'a plecatŭ înaintea liberalilorŭ şi s'a supusŭ magiarismului triumfătoriŭ. Pentru biserică paguba va fi cu multŭ mai mică decum se crede. Decherarea de răsboiŭ a guvernului maghiarŭ va scutura pre catolicii din Ungaria din lenevirea şi nepăsarea lorŭ de până acum, şi acésta va fi o binefacere mare pentru eĭ şi pentru biserică. Guvernului nu i-a succesŭ încercarea perfidă de a sfăşia corulŭ episcopescŭ maghiarŭ în dóuĕ partide; atâtŭ preoţii câtŭ şi laicii vorŭ lua ca unŭ omŭ posiţie în contra cutezării acelora, carĭ vorŭ să deprindă silă asupra consciinţeĭ lorŭ. Kulturkampfulŭ va produce în Ungaria acelea-şi frupte ca şi în alte ţĕrĭ şi va curăţi şi oţeli biserica şi pardulŭ catolicŭ, care ca şi în Germânia va ţiné în mână sórtea parlamentului. Adevĕratulŭ maghiarismŭ este identicŭ cu suprimarea tuturorŭ celoralalte naţionalităţi; la meritele sale de până acuma mai adauge acum suprimarea libertăţii de consciinţă. Óre este destulŭ de tare maghiarismulŭ, ca să continue până în sfârşitŭ lupta acésta îndoită orĭ nu va peri mai vîrtosŭ în lupta acésta întregŭ sistemulŭ constituţionalŭ alŭ Ungarieĭ şi nu va ajunge maghiarismulŭ la sfârşitŭ ruşinosŭ?

Roma.

Sânţia Sa Leonŭ XIII în 13 a l. c. cu solemnitatea obicĭnuită a aprobatŭ decretele de beatificare alorŭ 10 misionarĭ, carĭ aŭ suferitŭ mórte de martirĭ.

Reşedinţa generaluluĭ Societăţiĭ luĭ Isusŭ, care din 1873 a fostŭ Fiesole lângă Florenţa, se va strămuta la Roma.

Mai pre fiesce care ḑi se facŭ insinuări dela catolicii din diversele părţi ale lumiĭ, carĭ voescŭ a peregriná la Roma din incidentulŭ iubileului episcopalŭ alŭ Sânţieĭ Sale.

Germânia.

Între catolicii germânĭ de noŭ s'a începutŭ o viuă agitaţiune pentru readucerea ordurilorŭ religióse şi pentru înfiinţare şcólelorŭ cu caractĕrŭ confesionalŭ. Spre ajungerea scopuluĭ acestuia circulă între catolicĭ subscrierea alorŭ dóuĕ representaţiuni, una cătră parlamentulŭ imperialŭ în causa ordurilorŭ călugărescĭ şi alta cătră dieta Prusieĭ în interesulŭ şcolelorŭ confesionale. Nu încape îndoélă, că ambe representaţiunile vorŭ fi provĕḑute cu miĭ de subscrierĭ.

Revistă politică.

Afacerĭ interne.

Noulŭ cabinetŭ s'a presentatŭ parlamentului Luni în 21 a c. fiindŭ de faţă mai toţi deputaţii şi unŭ publicŭ fórte numĕrosŭ. Dupŭ cetirea autografului regescŭ, prin care suntŭ numiţi şi respective confirmaţi în posturile lorŭ membriĭ cabinetului, noulŭ ministru-preşedinte şi-a desvoltatŭ programulŭ. Elŭ înainte de tóte a declaratŭ, că guvernulŭ rĕmâne credinciosŭ pactului din 1867. Programulŭ de acţiune alŭ guvernului îlŭ împarte în patru secţiuni. Ce privesce *politica economică şi finanţiară*, promite, că prin regularea deplină a valuteĭ, prin o administrare finanţiară înţeléptă, prin promovarea econemieĭ, a mijlócelorŭ de comunicaţiune şi a industrieĭ se va sili a înmulţi averea naţională şi a consolida finanţele şi creditulŭ ţĕreĭ. Pre *terenulŭ justiţieĭ* politica guvernului rĕmâne cea veche. Pre *terenulŭ administrativŭ* va îngriji, ca administraţia să fie curată, şi întru câtŭ este cu putinţă, să se întîmple repede şi fără spese marĭ, şi libertăţile publice să fie garantate. Spre scopulŭ acesta află de necesară introducerea administraţieĭ de statŭ. Punctulŭ cardinalŭ alŭ programului îlŭ formézĕ *politica bisericéscă*. Despre acésta amŭ vorbitŭ mai la délŭ. — A mai promisŭ ministrulŭ Wekerle, că guvernulŭ va pune unŭ pondŭ deosĕbitŭ pre puritatea alegerilorŭ, carĭ formézĕ basa vieţiĭ parlamentare. (Vomŭ vede!)

Programulŭ guvernului a fostŭ criticatŭ de capiĭ partidelorŭ opoziţionale Eötvös Károly, Apponyi Albert şi Ugron Gábor. Din vorbirile opoziţionalilorŭ se póte conchide, că şi cabinetulŭ Wekerle va avé multe (?) ḑile amare. Preste totŭ însă espunerile ministrului-preşedinte aŭ fostŭ însoţite de aprobărĭ din partea maĭorităţiĭ şi une orĭ şi din partea caseĭ întregĭ.

Cu multŭ mai rece a fostŭ primitŭ programulŭ noului cabinetŭ în casa de susŭ. Aci conţiĭ Zichy Nándor, Szápáry Géza şi Eszterházy Miklós Móric aŭ întimpinatŭ programulŭ cabinetului mai alesŭ în ceea ce privesce politica bisericéscă cu nisce cuvîntărĭ aşa de critisătóre, câtŭ guvernulŭ póte sci înainte, ce va păţi cu politica aceea a sa.

Frância.

Proiectulŭ de lege despre înăsprirea delictelorŭ de presă a fostŭ primitŭ de cameră. Camera discutându afacerea Panama, a hotărîtŭ esmiterea uneĭ comisiuni parlamentare, care să cerceteze, întru câtŭ suntŭ adevĕrate abusurile şi dilapidările de banĭ. ce se ascriŭ societăţiĭ de construire a canaluluĭ Panama. Se telegrafézĕ din Portonuovo, că trupele francese din Dahomey conduse de generalulŭ Dodds aŭ întratŭ în Abomey fără luptă. Regele Behanzin a fugitŭ.

Germânia.

Parlamentulŭ imperiuluĭ germânŭ l'a deschisŭ în 22 a c. împĕratulŭ cetindŭ însu-şi discursulŭ tronului. Împĕratulŭ amintesce în discursŭ despre situaţiunea economică nefavorabilă, şi despre stagnarea produsă în comerciŭ şi comunicaţiune prin coleră, dară totŭ odata constată cu bucurie, că recólta acestuĭ anŭ a fostŭ mulţămitóre şi că guvernulŭ va afla piaţe nóuĕ pentru industria germână. Speréză, că pacea europénă nu va fi conturbată din nicĭ o parte. Ḑice, că Germânia este în relaţiuni amicabile cu tóte puterile. Cu tóte acestea ridicarea forţeĭ armate a celoralalte puterĭ europene *pretinde imperiosŭ*, ca şi Germânia să-şi desvólte în tóte direcţiunile puterea armată. Scie, că acésta poftesce jertfe nóuĕ, dară este convinsŭ, că poporulŭ va recunósce necesitatea jertfelorŭ.

Sêrbia.

Coresp. politică anunţă, că ministrulŭ Sêrbieĭ la Viena, dlŭ Simicĭ, a cerutŭ prelungirea tractatuluĭ comercialŭ dintre monarchia nóstră şi Sêrbia, deórece noulŭ tractatŭ nu se póte vota în curêndŭ din causa amânăriĭ Scupcineĭ.

Ḑiaruluĭ „Standard" din London i-se scrie din Bucuresci, că conducĕtoriĭ Sêrbilorŭ radicalĭ curêndŭ după căderea cabinetului radicalŭ ar fi cerutŭ ajutoruluĭ rusescŭ contra regenţeĭ şi a cabinetului liberalŭ, dară nu li-s'a datŭ nicĭ unŭ rĕspunsŭ la cererea lorŭ.

Corespondinţe.

M.-Ludoşŭ, 17 Novembre 1892.

La noĭ se edifică o biserică gr. cat. română, şi lucrulŭ de edificare, fiindŭ timpulŭ favorabilŭ, a înaintatŭ până la necesitatea de a se construi schele mai înalte. Întreprinḑĕtorulŭ a şi ridicatŭ spre acelŭ scopŭ stîlpi înalţi de bradŭ, şi pre celŭ mai înaltŭ dinaintea turnului a afişatŭ unŭ micŭ stindardŭ de colóre roşie şi vinĕtă (indigo). Însă ce să veḑi? Fiindŭ biserica românéscă, nevinovatulŭ stindardŭ a scosŭ ochiĭ celora, carĭ în tóte lucrurile nóstre, fie ele cele mai inocente, află demonstraţiunĭ şi agitaţiunĭ. Urmarea a fostŭ, că în 16 a curenteĭ doĭ gendarmĭ înarmaţi se presentară cu unŭ juratŭ şi cu notarulŭ comunalŭ înaintea biserieĭ nóuĕ, ce se edifică, şi avisară pre parochulŭ localŭ, să vină la faţa loculuĭ. Este de însĕmnatŭ, că la biserică se aflaŭ o mulţime de lucrătorĭ şi de poporŭ adunatŭ.

Presentându-se parochului Nicolaŭ Solomonŭ, prin notarulŭ comunalŭ i-se adreséză cuvintele: „Domniĭ aceştia," arĕtându spre gendarmĭ, „te provócă pre preaonoratŭ Domnia ta, ca acelŭ stindartŭ să-lŭ ieaĭ josŭ." Parochulŭ le rĕspunse scurtŭ: „Acesta nu e lucrulŭ meŭ, este alŭ întreprinḑĕtoruluĭ, aveţi de a vĕ rĕfui cu dînsulŭ." Şi cu acésta parochulŭ îşi vĕḑu de ale sale.

Întreprinḑĕtorulŭ, fiindŭ de faţă, fu provocatŭ de gendarmĭ, ca la momîntŭ stindardulŭ să-lŭ ieа josŭ. În deşertŭ se sili întreprinḑĕtorulŭ să-ĭ convingă, că aceea este o datină şi unŭ lucru inocentŭ, căci gendarmiĭ insistară, ca stindardulŭ momentanŭ să se ieа josŭ, pentru că la din contră vorŭ lăsá, ca lemnulŭ să se taĭe. Lucruḑ se presentá greŭ, căci stindardulŭ de mărimea unuĭ sudariŭ (!) erá bine ţintuitŭ pre vîrfulŭ braduluĭ înaltŭ mai bine de 15 metri.

Unŭ copilandru, abia după mai multe încercărĭ, cu multă greutate se urcă până la stindardŭ, însă neputêndu-lŭ desţintui a ruptŭ

partea roşie din elŭ, şi după ce bĭetulŭ copilandru ostenitŭ erá în periculŭ să cadă, gendarmiĭ se mulţămiră cu colórea roşie, érá cea de colórea indigo ḑiseră, să se lase acolo. Totŭ poporulŭ adunatŭ şi înşi-şĭ murariĭ ungurĭ se scandalisară de acéstă procedură; érá gendarmiĭ, după ce se convinseră, că acelŭ stindardŭ nu din ordinulŭ, nicĭ cu scirea parochuluĭ s'a afişatŭ, ci numaĭ de cătră muraru după datina lorŭ, ca la acelŭ sĕmnŭ să priméscă óre care bacşişŭ, se depărtară cam cu ruşinea în obrazŭ.

Conclusiva durerósă din aceste e, că străiniĭ veneticĭ nicĭ nu potŭ privi cu ochĭ limpeḑĭ şi cu inimă bună nicĭ unŭ sĕmnŭ de viaţă şi de progresŭ alŭ Românilorŭ autochtonŭ aicĭ, precum este şi edificarea nóuei biserice române într'unŭ stilŭ frumosŭ, care a bună samă, dacă Dumneḑeŭ va ajutá, să se termineze, va fi celŭ maĭ eclatantŭ documentŭ, că Româniĭ aicĭ nu voescŭ să piéră, ci sub scutulŭ sântei biserice să trăéscă ca românĭ şi ca creştinĭ adevĕraţi. **X. Y.**

Incunoscinţare.

Din cartea de rugăciunĭ şi cântărĭ bisericescĭ *„Icóna sufletului“*, tipărită cu autorisarea Veneratei Superiorităţi diecesane gr. cat. de Gherla la an. 1888 în a II-a ediţiune, aŭ trecutŭ tóte esemplarele, încâtŭ nu maĭ potŭ servi OO. DD. prenumeranţĭ, carĭ aŭ cerutŭ cărţĭ în tómna acestuĭ anŭ.

Cartea acésta a trecutŭ deja în proprietatea tipografiei „Aurora“ din Gherla, unde, corésă şi amplificată, se tipăresce în a III-a ediţiune, formatŭ maĭ elegantŭ şi maĭ corĕspunḑătoriŭ decâtŭ cum a fostŭ la celealalte dóuĕ ediţiunĭ anterióre, aşa că în 1-ma Decembre a acestuĭ anŭ se va pute distribuĭ OO. prenumĕranţĭ.

Retipărirea aceleia acum a treia óră e motivŭ destulŭ de elocuentŭ, că corĕspunde scopuluĭ, pentru care a fostŭ prelucrată, ér firma tipografiei „Aurora“ e garanţă solidă, că nu va lăsa de doritŭ în ceea ce privesce partea technică a acesteĭ cărţĭ. — Dreptŭ aceea Veneratulŭ Clerŭ, Stimaţiĭ DD. cantorĭ, învĕţătorĭ şi Onorabila inteligenţă miréna, care se intereséză de progresulŭ culturei morale, religióse şi naţionale a poporuluĭ şi a tinerimiĭ nóstre şcolare, suntŭ rugaţĭ cu totŭ respectulŭ a sprigini şi în viitoriŭ acéstă întreprindere modestă, adresându-se cu prenumeraţiunile la Dlŭ *Andreiŭ Todoranŭ* proprietariulŭ amintiteĭ tipografiĭ în Gherla (Szamosujvár).

Rugându cu onóre pre toţĭ amicĭĭ şi binevoitorĭĭ culturei némuluĭ nostru a primi mulţămita ferbinte pentru sucursulŭ, ce mi-l'aŭ datŭ prin prenumerarea celorŭ dóuĕ ediţiunĭ, de mĭ-a succesŭ a răspândí acéstă carte folositóre maĭ în tóte colţurile ţĕreĭ locuite de Românĭ, — perseverezŭ cu adâncă reverinţă.

Hotoanŭ la 2 Novembre 1892 st. n.

Vasiliŭ Pătcaşŭ,
preotŭ gr. cat. şi autor. cărţiĭ de rog. *„Icóna Sufletului“*.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrulŭ 16 alŭ „Unirii“ din 1891:

Aŭ solvitŭ pre anulŭ 1892. *In Archidiecesă: protop. Coşocneĭ:* Parochia *Coşocna,* 8 fl. 30 cr. — Parochia *Ghirişului rom.* 3 fl. 50 cr. — O colectă făcută la o şeḑetóre a câmpieĭ ţinută în *Şeulia de câmpie* în casa dluĭ *Rece Filonŭ* proprietariŭ 10 fl. — Dela *clerulŭ tinĕrŭ* din seminariulŭ archidiecesanŭ din Blaşiŭ 50 fl. — *Tractulŭ Treiscaunelorŭ,* 2 fl. 50 cr.

Până acum aŭ incursŭ pre anulŭ 1892 suma de 205 fl. 76 cr.

De totŭ neînsemnată sumă este suma acésta dela o diecesă de maĭ bine de şepte sute de parochiĭ. În anulŭ trecutŭ mişcarea pentru „colecta cruceriuluĭ“ se părea că va să-şĭ ĭea unŭ avîntŭ îmbucurătoriŭ, şi maĭ alesŭ noĭ, carĭ amŭ pornitŭ mişcarea acésta, începurămŭ a fi mândri, că ne-a succesŭ a afla o modalitate, prin care s'ar puté mântui causa nóstră scolastică din periculŭ, în care a ajunsŭ în urma politiceĭ de rassă a celorŭ dela putere. Începurămŭ a fi mândri, cândŭ vĕḑurămŭ, că ómeniĭ nostri nu numaĭ nutrescŭ dimpreună cu noĭ părerea, că ajutoriŭ dela străiniĭ nu avemŭ să aşteptămŭ pentru şcólele nóstre, ci începŭ a şi deprinde axioma: Ajută-te însu-ţĭ, şi-ţĭ va ajuta Dumneḑeŭ. Începutulŭ în anulŭ trecutŭ a fostŭ frumosŭ, şi continuarea în anulŭ acesta trebuia să fie şi maĭ frumosŭ, şi este totuşi numaĭ — focŭ de paie? Nu, aşa ceva nu se póte. Nu înzădarŭ ne mândrimŭ, că noĭ, clerulŭ românescŭ unitŭ, suntemŭ unŭ clerŭ luminatŭ şi lumina, ce este între noĭ, o împărtăşimŭ-şi poporuluĭ, ca să fimŭ vredniciĭ de caracterisarea, cu care ne-a caracterisatŭ însu-şĭ Dumneḑeŭ: *Voĭ sunteţĭ lumina lumiĭ.* La lucru dar! Să arătămŭ vrednicia acésta a nóstră şi în „colecta cruceriuluĭ“! Să arătămŭ şi în causa acésta, că în ceea ce privesce cultura, noĭ scimŭ şi voimŭ numaĭ să progresămŭ! Servéscă-ne de îndemnŭ esemplulŭ celŭ frumosŭ, cu care-şĭ dovedesce vrednicia de chemarea sa clerulŭ tinĕrŭ din seminariulŭ din Blaşiŭ.

Noutăţĭ.

Sânţire de biserică. În ḑina de Ss. Arhanghelĭ Mihailŭ şi Gavrilŭ s'a sânţitŭ biserica gr. cat. din Botiz-Vasvári prin delegatulŭ episcopescŭ P. O. D. Ambrosiŭ Papp, protopopulŭ tractuluĭ Satmarŭ, fiindŭ de faţă poporulŭ în numĕrŭ mare. Din trecutulŭ acesteĭ parochiĭ este de însĕmnatŭ, că este fundată pre la finea secoluluĭ alŭ 17-lea. Celŭ dintâiŭ parochŭ românŭ a fostŭ *Ioanŭ Boţtorŭ,* care în actele oficióse încă pre la 1809 a scrisŭ cu litere latine şi nu cu cirile ca maĭ înainte, cândŭ eraŭ preoţĭ ruteni. Preotulŭ *George Orosz* la 1853 a introdusŭ limba magiară în tóte agendele oficióse şi a magiarisatŭ în matricule numele familiilorŭ române. Dela 1873 însă funcţionéză ca parochŭ O. D. Mihailŭ Papp, care consciŭ de chemarea sa a deşteptatŭ poporulŭ din letargie. La îndemnulŭ luĭ s'aŭ ridicatŭ superidificate parochiale şi frumósa biserică de pétră, care s'a sânţitŭ în Dumineca trecută.

Estrase matriculare libere de timbru. Preaveneratulŭ Ordinariatŭ gr. cat. de Lugoşiŭ prin circulariulŭ din 10 Nov. nro 2148 a. c. pre basa Art. de lege XXXIX din 1889 §. 30 şi la recercarea În. ministeriŭ r. u. de culte din 2 Nov. 1892 nro 49,463 provócă tóte oficiile parochiale gr. cat. din diecesă, ca cerându-li-se spre scopulŭ „adnotaţiuniĭ dreptuluĭ de proprietate a posesoruluĭ fapticŭ cu ocasiunea compilaţiuniĭ intabulaţiunilorŭ de carte fondurarie“ să estradea libere de timbru estrasele matriculare, arătărĭ (informaţiunĭ) familiare orĭ adeverinţe parochiale, dară tot-deuna să însemne pre ele clausula: „S'a estradatŭ liberă de timbru spre scopulŭ compilaţiuniĭ intabulaţiunilorŭ de carte funduară (Kiállittatott bélyegmentesen a telekkönyvi betétek szerkesztésének czéljára).

Testamentŭ marinimosŭ. Reposatulŭ *Lazarŭ Baldi* proprietariŭ în Cluşiŭ a lăsatŭ prin testamentŭ:

Casele cu grădină spaţiósă din Cluşiŭ, le-a lăsatŭ fundaţiuniĭ pentru înfiinţarea şcoleĭ de fetiţe române din Cluşiŭ . . fl. 30000
Pentru fundaţ. „Lazarŭ Baldiană“ a lăsatŭ . . . . . „ 8800
Bisericeĭ gr. cat. din Giloŭ . . fl. 3000
Bisericeĭ gr. cat. din Cluşiŭ . . „ 2000
Şcóleĭ gr. cat. din Cluşiŭ . . . „ 500
Societ. sodalilorŭ românĭ din Cluşiŭ „ 200
Casineĭ române din Cluşiŭ . . . „ 200
Societăţiĭ „România jună“ din Viena „ 1000
Asociaţiuniĭ transilvane . . . . „ 1000
Fonduluĭ teatruluĭ românŭ . . . „ 1000
Eclesieĭ bisericeĭ gr. cat. din Giloŭ pentru sporirea venitului preoţescŭ . . . . . „ 2100

Denumire. Dlŭ *Ioanŭ Moţŭ* este numitŭ jude la tribunalulŭ din Leva.

Vinurile din pivniţele mitropolitane se vîndŭ din mână liberă. Doritoriĭ să se adreseze la Dnulŭ Dr. Ales. Popŭ med. archid. în Blaşiŭ. Consemnări de preţurĭ la cerere se trimitŭ gratis şi franco.

Agitaţiune publică contra instrucţiuniĭ religióse. Duminecă în 22 a l. c. s'a ţinutŭ în Timişóra o adunare poporală, în care unŭ anumitŭ Hoffmann, calfă de tapetieriŭ, a vorbitŭ între altele şi contra propuneriĭ religiuniĭ în şcólă. Vorbirea în locŭ de a fi întimpinată cu aplause, a provocatŭ indignarea şi murmurulŭ ascultătoriloru, carĭ aŭ condamnatŭ agitaţiunea contra religiuniĭ.

Scandalŭ în camera deputaţilorŭ din Viena. În parlamentulŭ austriacŭ ĭese totŭ maĭ multŭ la ivélă starea încordată, ce domnesce între elementele germâne şi cele slave ale imperiuluĭ. Acésta o arată şi scenele furtunóse întîmplate în şedinţa din 18 a c. Deputatulŭ Cehilorŭ tinerĭ Dr. Masarik polemisându cu deputatulŭ germânŭ-liberalŭ Plener a ḑisŭ între altele, că Cehiĭ voescŭ, ca poporulŭ să fie independentŭ şi însu-şĭ să conducă destinele sale. Spre scopulŭ acesta este necesară recunóscerea dreptuluĭ publicŭ boemŭ, prin care între altele s'ar pune marginĭ şi preponderanţeĭ ungurescĭ. Accentuéză, că întreita alianţă are tendinţe antiboeme, ca probe citéză cuvintele unorŭ autorĭ inimicĭ Slavilorŭ. Deputatulŭ germânŭ Menger a apostrofatŭ pre Cehiĭ tinerĭ cu terminĭ fórte aspri ḑicându-le: *„Comiteţĭ o crimă de înaltă tradare vorbindŭ despre dreptulŭ de statŭ alŭ Boemieĭ.“* Cuvintele acestea aŭ provocatŭ unŭ mare tumultŭ. Menger a fostŭ chematŭ la ordine. O parte mare a deputaţilorŭ aŭ alergatŭ asupra fotoliuluĭ luĭ Menger. Preşedintele spre a pune capetŭ scandaluluĭ a ridicatŭ şedinţa. Cehiĭ tinerĭ aŭ declaratŭ, că nu vorŭ participa la şedinţe în viitorŭ, dacă nu li-se va da satisfacere pentru ofensa făcută de Manger.

Calea ferată Avrigŭ-Făgăraşŭ a fostŭ supusa la probă technică Dumineca în 20 a l. c. şi concesă pentru comunicaţiune.

Cursurile de filologie română la Universitatea din Lipsoa, carĭ se vorŭ deschide cu începerea nouluĭ anŭ scolarŭ, le va ţiné savantulŭ profesorŭ Weigand. Elŭ va publica în curêndŭ şi o preţiósă lucrare despre Româniĭ macedonienĭ.

Tinerĭ Istrienĭ în Jaşi. Ministeriulŭ instrucţiuniĭ publice a decisŭ, să priméscă în şcóla normală „Vasiliŭ Lupu“ din Iaşi treĭ tinerĭ românĭ din Istria. Cu aducerea acestorŭ tinerĭ este încredinţatŭ dlŭ T. Buradă.

Testamentulŭ luĭ Nicolae Bălcescu. Cetimŭ în „Timpulŭ“, că „D. Ion Ghica, preşedintele *Academieĭ,* a dăruitŭ acesteĭ instituţiunĭ *testamentulŭ originalŭ* alŭ luĭ Nicolae Bălcescu scrisŭ la Palermo în 29 Novembre 1852. Testamentulŭ este scrisŭ în limba italiană şi subscrisŭ de Nicolae Bălcescu. Elŭ este contrasemnatŭ de Capá Andrea Cuccia şi de Nicola Prasso ca martorĭ, apoĭ vĕḑutŭ de ministrulŭ culteloru Bolintineanŭ (la 1864 Ianuarie 3)“.

Anghina difteritică în maĭ multe comitate din Ungaria seceră multe jertfe între pruncĭ.

Despre cholerá. Fóea oficiósă publică următórele: În *Budapesta* s'aŭ întîmplatŭ în 21 Novembre 6 casurĭ nóuĕ de îmbolnăvirĭ şi 4 casurĭ de mórte. Epidemia se vede că acuşĭ va înceta în capitală.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Censura și interdicțiunea operei lui Petru Maiorŭ „Istoria pentru începutulŭ Românilorŭ în Dacia“.

De Teodorŭ Roșu em. profesorŭ gimnasialŭ.

(Continuare.)

Istoria luĭ Petru Maiorŭ a dată de unŭ inimicŭ și în Moldova, că mitropolitulŭ dela Iași a opritŭ pentru citațiunile latinescĭ, precum scrie Moise Nicóră într'o epistolă datată Viena 27 Octobre 1815 totŭ cătră Samuilŭ Vulcanŭ. Din acéstă epistolă comunicŭ aci câte se referesce și la alte mișcărĭ literare ținêndŭ ortografia latină a scritoruluĭ cu observațiunea, că dînsulŭ pentru sunetulŭ obscurŭ *ă* saŭ *ĕ* întrĕbuințéză asupra vocalelorŭ accentulŭ circumflexŭ.

„Illusrime Vostră n'ați scrissu pentru limba franzuséscă sau grecescă, quare ar fi bine a sê pune in Dictionariu; sii acuma ancô n'ar fi asie greu, quê e' la inceputu. Asta ar fi pre bine, quê e' aique un greculesatu Românu, quae quere volie de a scrie novelle românesci; nu scie bine românesce, darê face pentru meruire, quê are peste 200 de prenumeratii in Moldova și România. Daquê s'ar lâssa asta ar pute unul dintrâ ai nostri sî sê apuce de aquestu lucrul, unde multu ar pute folosi cultura neamului sii a limbei, darê la asta or ave Românii ei de-acolo lipsâ de un dictionariu, quê almintrele nu vor intelege multime de cuvinte de a nostre. Asta e' o greotate de quare toti sê planga in tierile aquele. Socotescu quê limba franzuséscâ ar fi de mare folosu.

Mitropolitul dela Iassi au opritu Hist. lui Major — quê sunt citatii latinesci.“ [1])

Credŭ că lucru în interesulŭ istorieĭ nóstre culturale, cândŭ adaugŭ unŭ pasajŭ dintr'o epistolă a episcopuluĭ Vasilie Moga datată 6 Septembre 1815 scrisă luĭ S. Vulcanŭ, în carea se atingŭ referințele luĭ Petru Maiorŭ cu episcopulŭ Moga și se face alusiune la casulŭ luĭ Bobŭ. Epistola e scrisă cu litere cirile afară de unele cuvinte pure latinescĭ. „Intra paranthesim îm vine aminte că Părintele Petru Maiorŭ dela Buda mi-au aruncatŭ asuprăm sĕ-ĭ cheltuescŭ vr'o 19 măjĭ de predice și propovedanii de vr'o 3, 4 anĭ și jeluindu-se că e datoriŭ la tipografia crăiască si-lŭ strîngŭ de banĭ i-am trimisŭ o mie de zloț anticipato fără de a luá cărțile cu paguba mea a le cheltui, iară frăția sa acum sĕ arată maĭ rigorosus de cum am nĕdĕjduitŭ dela unŭ frate ca frăția sa, poftesce prețulŭ întregŭ măcar nu-ĭ pocĭ cheltuĭ cărțile si măcar nu are contractŭ cu mine, și óre câtŭ scriŭ frățiĭ sale altă în trĕba acésta, frăția sa totŭ una ține, ba acum pe dóe scrisorĭ nice respunsŭ num dă sĕș rîdice predicele dela mine aŭ sĕ le slobódă la preț mai josŭ, și sĕ laudă că mĕ va da în mâna crăeștii tipografiĭ sĕ mĕ ecsecvăluiască, și póte că va și face *că e obicinuitŭ a căzni vladicĭ,* mĕ rogŭ Mării Tale adă-ĭ aminte sĕ fie maĭ direptŭ, si sĕ alégă lucru cu predicelè acèlè cu mine, ca să nu aducă tĕmândarea mórte la o parte dintrâ noĭ, si sĕ rĕmâe lucru încâlcitŭ.“

În firulŭ celorŭ comunicate până aci îmĭ permitŭ a face puțintele reflexiunĭ fugitive. Din documentele, câte mi-aŭ statŭ la îndemână, am estrasŭ totŭ ce mi-s'a părutŭ esențialŭ pentru istoria cărțiĭ despre începutulŭ Românilorŭ în Dacia; de altmintrenea dacă aș fi sprijinitŭ, le-aș publica în tótă estensiunea împreună cu alte scrisorĭ de ale bĕtrânilorŭ din prima jumătate a secululuĭ ce espiră. Acum potŭ avisa în trécătŭ, că prin acele scrisorĭ se ilustrézâ luptele și nisuințele Românilorŭ pentru cultura națională și pentru emanciparea de sub ierarchia străină — rutĕnă și sêrbă — care emancipare de abia s'a pututŭ realisá în a dóua jumătate a secululuĭ după multe perderĭ nereparabile. Firele sforțărilorŭ naționale de pre atuncĭ s'aŭ concentratŭ în mânile mareluĭ Archiereŭ și Mecenate Samuilŭ Vulcanŭ. Maĭ susŭ vĕdurămŭ, că opiniunea favorabilă a luĭ Vulcanŭ fù decisivă pentru sórtea opereĭ luĭ Maiorŭ; dînsulŭ nu numaĭ a sciutŭ despre propusulŭ acestuia de a edá istoria bisericéscă, ci ĭ-a și supeditatŭ cu promptitudine documente la compunerea eĭ, precum se vede dintr'o epistolă datată 2 Febr. 1813 cu provocare la a luĭ Maiorŭ datată 17 Nov. 1812. Acela-și archiereŭ întrepidŭ câțiva anĭ maĭ târdiŭ s'a întrepusŭ până la împĕratulŭ pentru eliberarea fabulelorŭ luĭ Cichindélŭ de sub confiscare (vedĭ cuvîntulŭ de recepțiune memoratŭ în nota 10.).

Dela însu-și Maiorŭ aflarămŭ, că istoria s'a tipăritŭ în 1500 de exemplare, s'a transportatŭ mare parte preste Carpați, 100 exemplare s'aŭ lăsatŭ în Oradea spre vîndare, ér preste 400 s'aŭ căratŭ dela Sibiŭ la Cluș. Despre sórtea acestorŭ din urmă nu am încă nicĭ o cunoscință, credŭ însă că între actele Consiliuluĭ locutenențialŭ din Buda și într'ale guberniuluĭ Transilvanŭ se va puté da de nescarĭ-va urme, pentru că autorulŭ nu va fi întrelăsatŭ a face pașĭ pentru eliberarea acelora, cum l'a sfătuitŭ și protectorulŭ sĕŭ S. Vulcanŭ. Asemenea nu am indicĭ despre scóterea paginelorŭ incriminate din istorie, atâta însă e sigurŭ, că acele pagine nu s'aŭ scosŭ din tóte esemplarele rĕmase dincóce, ce nicĭ că s'a pututŭ întîmpla, după ce multe laŭ trebuitŭ să apuce în mânile publiculuĭ înainte de a eși judecata Palatinuluĭ. Pentru a ne forma idee clară despre respândirea opuluĭ, n'ar fi fără interesŭ a sci, în câte exemplare s'a tipăritŭ ediținea a dóua de Malinescu la 22 anĭ după cea dintâiŭ și ediținea a treia de societatea „Petru Maiorŭ“ la 49 anĭ după a dóua. Despre numĕrulŭ exemplarelorŭ din ediținea luĭ Malinescu se va puté aflá ceva în rațiunile tipografieĭ, dacă maĭ există în archive, ér pentru ediținea din urmă putemŭ căpĕta informațiune sigură dela societatea editóră.

Cu privire la ediținĭ fie-mĭ permisŭ a face o mică digresiune reflectându, că valórea opuluĭ pretinde a se compará tustrele spre a se vedé, în câtŭ consună una cu alta maĭ alesŭ în respectulŭ limbeĭ. Atare încrare migălósă nu se póte face în seria acestorŭ reflexiunĭ fugitive, de aceea mĕ mărginescŭ a atinge puțintele numaĭ despre ediținea a treia. Fără a detrage ceva-și din meritele nedisputabile ale societățiĭ editóre, carea făcu accesibilă generațiunilorŭ maĭ tinere opera monumentală a patronuluĭ sĕŭ, nu esitezŭ a-mĭ esprima părerea nepretențiósă, că era maĭ bine, dacă transcrierea cu litere latine se făcea întocmaĭ după ediținea primă și nu se introducea sub nicĭ unŭ pretextŭ forme gramaticale și cuvinte neîntrebuințate de autorŭ în locurile respective. Bine că la pag. XLIII a introducțiunĭ se spune în generalŭ, unde s'aŭ făcutŭ rectificărĭ, care altcum nu schimbă esența opuluĭ ca istorie, totușĭ nu se póte trece cu vederea, că n'aŭ fostŭ erorĭ tóte, câte s'aŭ rectificatŭ sub acestŭ titulŭ. Ca să nu mĕ estindŭ departe asupra acesteĭ materiĭ, însĕmnŭ numaĭ vre-o câteva. Formele genitivale d. es. „a istorieĭ române“, și formele verbale de a 3-a persónă plurală a imperfectuluĭ fără *u* în fine le-a întrebuințatŭ autorulŭ în adinsŭ, precum se vede și din alte scrierĭ ale luĭ, d. es. „Dialogŭ pentru începutulŭ limbeĭ române“. La pag. 205 a istorieĭ aflămŭ cuvîntulŭ: *isola* într'acela-și alineatŭ de 3 orĭ, la pag. 216: *isolele*, care le-a usitatŭ autorulŭ după limba italiană negreșitŭ că cu deadinsulŭ, dar care s'aŭ transcrisŭ pag. 191 și 200 în forma latină: *insula*. Suntŭ unele cuvinte schimbate fără necesitate, d. es. *așișderea* în *asemenea*, *protŭ* în *preutŭ*, *nicĭ*, *nice* în *necĭ*, *ântâni* în *ântêiŭ* etc. În locŭlŭ unora de origine străină orĭ dubie nu s'aŭ pusŭ tot-deuna cele maĭ adecuate, d. es. pentru *harnicŭ* s'a pusŭ *bravŭ*, pentru *iscusitŭ învĕțatŭ*. Afară de acésta unele maĭ puținŭ cunoscute aŭ rĕmasŭ neschimbate, d. es. *stichiĭ* (elemente) etc. Sciŭ apreția zelulŭ tinerimiĭ pentru purismŭ maĭ alesŭ în fața curentuluĭ, carele resuscitézâ cuvinte străine deja eșite din usŭ și forme gramaticale spurie, ca să tacŭ de multimea semnelorŭ diacritice aplicate fără necesitate, dară credŭ că făcea maĭ mare serviciŭ prin adaugerea unuĭ glosariŭ rĕmânêndŭ în contextŭ limba autoruluĭ intactă și cu respectŭ la cuvinte, ca să nu fimŭ avisați a recure într'acestŭ obĭectŭ la ediținea primă și așa fórte rară. Nu potŭ să nu însĕmnŭ aci, că autorulŭ transcriindŭ cuvinte latine cu litere cirile urmézâ de ordinarŭ pronunțarea italiană d. es. Tacitus, Lucius cu *c* móle, origines cu *g* móle, cum s'ar cădé să pronunțămŭ și noĭ limba latină.

(Va urmá.)

[1]) Demetriŭ Cichindélŭ încă face mențiune de novele în epistola sa datată 4 Iulie 1815 cătră S. Vulcanŭ, care epistolă se va află întrégă transcrisă cu litere latine în cuvîntulŭ de recepțiune alŭ dluĭ Iosifŭ Vulcanŭ rostitŭ în sesiunea de estŭ timpŭ a Academieĭ române. Cichindélŭ în audiența sa la archiducele Rainer în Viena comendându-și suplica pentru eliberarea fabulelorŭ sale de sub confiscare a adusŭ și rugarea pentru novele dicêndŭ, »că Româniĭ cu multimea întrecŭ Greciĭ și pre Sêrbiĭ, și aceștia aŭ în limba lorŭ novele, ér noĭ Româniĭ nu«.

Eufrosina.

(Continuare.)

Bonaparte arătă acestuĭ mare soldatŭ recunoscința sa în totŭ chipulŭ. Voia să-ĭ dea de soție pre o rudenie de a sa. Dar Fournet nu o primi, inima luĭ se părea de totŭ închisă pentru astfelŭ de simțirĭ gingașe. Camerădiĭ luĭ nu-și puteaŭ aduce aminte, ca elŭ să fi datŭ vre-odată atențiune vre-uneĭ ființe femeescĭ.

Că în inima luĭ totuși cuprinse tronulŭ o dină, se înțelege că elŭ n'a spus'o niměnuĭ. Elŭ trebuia să se siléscă să o uîte, căcĭ ea preferi pre unŭ mare principe. Astfelŭ își închise inima pentru altă iubire.

Dar ce l'a înstrăinatŭ de iubitulŭ sĕŭ generalŭ? Sĕrmanulŭ Fournet, érăși a trebuitŭ să-și vadă sdrobite idealurile! Pre Bonaparte îlŭ considera de celŭ maĭ mare omŭ, care singurŭ ar puté guverna republica sa iubită. Dar amarnică trezire, etă-lŭ pre Bonaparte sĕtosŭ de a cuprinde lumea întrégă, nu de a se ocupa de acelŭ petecŭ de pământŭ.

Fournet vĕdu cu bucurie, cum amiculŭ sĕŭ în 18 Brumariŭ ajunse domnitorŭ, adecă consulŭ, dar de atuncĭ ochiĭ luĭ se întunecară și maĭ multŭ și căutaŭ singurătatea maĭ multŭ ca orĭ cândŭ. Se înțelege, că nimenĭ nu-lŭ vedea, cum de multe orĭ arunca dela sine cărțile și își răzima capulŭ sĕŭ gânditorŭ pre mânĭ. Óre ce să-ĭ fie? Elŭ singurŭ nu scia. Dar mulțĭ nenorociți, carĭ priviaŭ în posomoritulŭ generalŭ pre celŭ maĭ mare binefăcĕtorŭ, ar fi pututŭ rĕspunde.

Într'aceea senatulŭ din Paris decise încoronarea luĭ Napoleon Bonaparte. Fournet de unŭ timpŭ petrecea departe de curtea împĕrătéscă sub pretextŭ de bólă. Câteva dile înainte de încoronare se presentă în palatŭ în cea maĭ mare galĕ.

Nemijlocitŭ fu condusŭ în cabinetulŭ împĕrătescŭ. Bonaparte ședea la masa de scrisŭ și se părea de totŭ adâncitŭ în lucru Dar la întrarea luĭ Fournet își puse pêna la o parte și întinse prietinesce mâna tovarĕșuluĭ sĕŭ de arme.

„În sfârșitŭ și tu eștĭ aicĭ?“ îlŭ întrebă. „Și mĕ bucurŭ, că te vĕdu sănătosŭ.“

„Da, generale!“

„Mĕ temeam, că la solemnitatea din sĕptĕmâna viitóre tu veĭ lipsi.“

Consulului încunjurá de a întîlni privirea prietinului sĕu. Cătŭ de bucurosŭ i-ar fi adusŭ acesta aminte de timpulŭ, cándŭ amîndoi se luptaŭ pentru libertatea republicei. Şi étă acum chiar Bonaparte este acela, care vre să ridice imperiulŭ pre ruinele republicei.

„Eŭ nu voiŭ fi de faţă, generale," îi ḑise Fournet posomoritŭ.

„Nu? Şi de ce? Dór starea sănătăţii nu ţi-o iertă? Dar într'o sĕptĕmână sperŭ, că te vei întrăma de totŭ."

„Eŭ rĕmânŭ în Paris, generale." Monarchulŭ îşi încreţi fruntea fiindŭ agrăitŭ totŭ cu titlulŭ celŭ vechiŭ, dar nu făcu nicĭ o observare. „Eŭ rĕmânŭ în Paris," ḑise Fournet. „La actulŭ încoronării însă nu voiŭ să viŭ, pentru că nu consimţescŭ cu elŭ."

„Tu vorbescĭ în ghicituri, Fournet. Spune-mi dar limpede, pentru ce aĭ venitŭ! Altfelŭ să sciĭ, că eŭ pretindŭ, ca toţi oficerii şi supuşii meĭ să ĭea parte la încoronare."

„Am venitŭ să-ţi spunŭ, că vreŭ să ĭesŭ din serviţiulŭ tĕŭ, şi ca să-mi ĭeaŭ remasŭ bunŭ dela tine."

„Dar ce capriţŭ e acesta?" întrebă împĕratulŭ miratŭ.

În jurulŭ gurei luĭ Fournet se ivi unŭ surisŭ sarcasticŭ, dar elŭ privi liniştitŭ în ochiĭ înfocaţi aĭ împĕratului.

„Esplică-mi odată nebuniile tale!"

„Generale, tu vreĭ să audĭ adevĕrulŭ, şi acela-ţi este prea bine cunoscutŭ. Eŭ am fostŭ în serviţiulŭ republicei şi nu potŭ trece în serviţiulŭ unuĭ prinţŭ."

„Maĭ cu mĕsură! Dar Francia şi eŭ nu suntemŭ una?"

„De cándŭ, generale?. Eŭ nu cunoscŭ fără numaĭ o republică liberă! Cătŭ de fericitŭ eram, cándŭ vedeam în fruntea eĭ pre bărbatulŭ încunjuratŭ de virtute şi nobleţă! Şi cum ar fi înfloritŭ Francia în libertatea eĭ! Dar étă pre acelŭ bărbatŭ alŭ visurilorŭ mele, că vre să o sdrobéscă şi să o arunce în sclăvie. Ce credĭ, generale, putere-aşĭ să întru în serviţiulŭ aceluĭ omŭ, orĭ cătŭ de multŭ l'aşĭ fi iubitŭ şi stimatŭ?"

„Tacĭ! Nicĭ o vorbă maĭ multŭ! Sciĭ tu, unde e Vincennes? Nimenĭ nu mĕ împedecă a trimite pre unŭ tinĕrŭ şi drăgălaşŭ prinţŭ până acolo, ca maĭ multŭ să nu se întórcă înapoĭ!"

Fournet nu ḑise nimica, ci rĕmase liniştitŭ.

Împĕratulŭ îşi stăpâni mânia şi continuă apoĭ liniştitŭ: „Spune-mi, aĭ venitŭ tu aicĭ, ca să mĕ vatemĭ. Într'adevĕrŭ nu-mi aducŭ aminte, să-ţi fiŭ datŭ vre odată ansă la aşa ceva. Spune, Fournet, nu ţi-am făcutŭ destulŭ bine, şi cine scie, ce maĭ am încă în gândŭ pentru tine?"

„Despre recunoscinţa mea nicĭ să nu te îndoescĭ, generale. Dar eŭ ţinŭ cu sfinţenie la principiile mele. Tu vreĭ să te facĭ Cesarŭ, generale. Vreĭ tu, să mĕ facĭ Brutŭ?"

„Mişelule, mĕ ameninţi? Dar ce mĕ oprescе, să te nimicescŭ?"

„O, nu mĕ crede capabilŭ de o astfelŭ de faptă! Dar tu sciĭ, că în timpulŭ răsboiuluĭ numele meŭ erá Brutŭ: esemplele Romanilorŭ maĭ distinşĭ le aveam totdeuna înaintea ochilorŭ. O, nu crede, că aşĭ avé puterea luĭ, nicĭ nu mĕ simţescŭ destulŭ de tare, ca să facŭ unŭ astfelŭ de svonŭ cu ideile mele."

Bonaparte se linişti de totŭ şi-i ḑise cu ironie:

„De ce mĕ credĭ aşa de mare? Dór eştĭ orbitŭ de totă?"

„O, tu aĭ puté fi multŭ maĭ mare, dacă aĭ rĕspinge corónа. Francia zace la picióre tale, şi dela tine atîrnă, să facĭ din ea o republică mare şi liberă şi astfelŭ să realisezĭ visurile tinereţelorŭ nóstre."

„Da, aşĭ puté, însă . . . ."

„Însă jertfescĭ tóte interesele Franciei egoismuluĭ tĕŭ. Spune-mĭ dar, dacă póte ţiné republicanulŭ Iuniŭ Brutŭ la Cesarulŭ Napoleon?"

„Eştĭ unŭ nebunŭ, Fournet! Lasă copilăriile la o parte! Gândesce, că eŭ te potŭ face marşalŭ, pricepe, rege!"

„Generale, republicanulŭ despreţuesce titlurile!"

„Şi ce vreĭ dar? Să-ţi punĭ mânile în sinŭ la etatea de patru ḑecĭ de anĭ, asta totuşi nu merge."

„Voiŭ privi din depărtare, cum tu cucerescĭ lumea, şi apoĭ . . ."

„Ce, ce?"

„Voiŭ trĕmura pentru . . ."

Amîndoi tăcură, s'aŭ priceputŭ.

În sfârşitŭ împĕratulŭ întrerumpe tăcerea,

„Fournet, dacă altulŭ mĭ-ar fi vorbitŭ aşa, mâne nu vedea sfinţirea sóreluĭ. Dar pre tine te ĭertŭ, pentru că-ţi cunoscŭ principiile. Ele nu-sŭ şi ale mele."

„Odinióră nu era aşa, generale!"

„De atunci s'aŭ schimbatŭ multe. Omenii şi ideile se schimbă cu timpulŭ. Tu încă o veĭ esperia. Dar tu eştĭ unŭ omŭ folositorŭ, şi eŭ voiŭ cumpĕni serviţiulŭ tĕŭ cu aurŭ."

„Nu e de lipsă. Eŭ îţi punŭ la picióre tale viaţa mea, puterea şi totŭ ce am, dacă veĭ face republica mare."

„Să renunţŭ la unŭ viitorŭ strălucitŭ, la o cale plină de glorie?"

„Nu o pretindŭ, şi de aceea şi cerŭ, să mĕ dimiţi."

„Te dimitŭ, dar fără de voea mea. Te cugetă încă odată!"

„M'am cugetatŭ destulŭ. O, dacă aĭ sci, preitine, — lasă-mĕ, să-ţi ḑicŭ încă odată aşa, — dacă aĭ sci, cătŭ am suferitŭ, cándŭ mĭ-am vĕḑutŭ visulŭ meŭ nimicitŭ, cándŭ mĭ-am vĕḑutŭ pre celŭ maĭ bunŭ prietinŭ alŭ meŭ, că pentru purpură şi corónă calcă în picióre tóte simţemintele cele maĭ sfinte! O, cătŭ este de amarŭ a-ţi vede sdrobite idealurile!"

„Tu porţi vina. Pentru ce eştĭ aşa visătorŭ? Te aşteptŭ preste câteva ḑile. Dór îţi veĭ schimba hotărîrea! Şi ca să-ţi arătŭ, cătŭ de multŭ ţinŭ la tine, îţi promitŭ a-ţi împlini orĭ ce rugare."

Fournet se închină adâncŭ. Împĕratulŭ mişcă din capŭ. Aşa s'aŭ despărţitŭ.

Republicanulŭ se depărtă adâncitŭ în cugete prin coridórele palatuluĭ. Deschise o uşe laterală, care îlŭ conduse pre ḑisce scărĭ în grădină. Aicĭ era o mulţime mare de poporŭ. Ea împrejură în genunchĭ pre unŭ bĕtrânŭ venerabilŭ, care o binecuvîntá. Era păstoriulŭ supremŭ alŭ creştinătăţiĭ, Piŭ alŭ VII-lea.

Generalulŭ Fournet trebuia să trécă pre lângă elŭ. Salută cu politeţă, dar nu îngenunchiă. Venerabilulŭ bĕtrânŭ îlŭ privi dreptŭ în faţă. Trebue că era o putere misteriósă în privirea luĭ, căcĭ superbulŭ republicanŭ, care înaintea ochilorŭ schinteitorĭ aĭ împĕratuluĭ a rĕmasŭ nemişcatŭ, acum deveni confusŭ.

Pontificele se apropiă de elŭ şi-lŭ agrăĭ zimbindŭ: „Fiulŭ meŭ, nu vreĭ să primescĭ binecuvîntarea archiereuluĭ? N'aĭ auḑitŭ, că biuecuvîntarea unuĭ bĕtrânŭ îţi aduce nu norocŭ, dar altceva multŭ maĭ preţiosŭ?"

Şi Victor Fournet, Iuniŭ Brutŭ, revoluţionarulŭ înfocatŭ, care abia credea în Dumneḑeŭ, îngenunchiă şi lacrimă póte întâia óră din pruncia sa. Păstoriulŭ supremŭ îşi ridică ochiĭ spre ceriŭ şi binecuvîntă pre generalŭ.

Cándŭ se ridică Fournet, supremulŭ păstoriŭ dispăruse.

(Va urmá.)

Ediţiune nóuă a sânteĭ Scripturi.

Aŭ trecutŭ deja câţiva anĭ, de cándŭ am începutŭ a privi de a mea sarcina de a realisa dorinţa, ce şi-o a esprimatŭ conciliulŭ provincialŭ din 1872, cándŭ a decisŭ, să se pregătéscă o ediţiune nóuă a sânteĭ Scripturi în limba românéscă şi ediţiunea acésta să se tipăréscă cu litere latine. Esecutarea acesteĭ dorinţe a conciliuluĭ o am privitŭ de o datorinţă specială a mea, după ce mie mi-s'a încredinţatŭ în seminariulŭ archidiecesanŭ din Blaşiŭ conducerea studiuluĭ sânteĭ Scripturi.

Ediţiunea cea nóuă a sânteĭ Scripturi, precum mi-o închipuescŭ şi am şi începutŭ a o pregăti, abia într'unŭ şirŭ de anĭ o voiŭ puté termina. Textulŭ sânteĭ Scripturi are adecă în ediţiunea acésta să fie însoţitŭ de esplicări îndestulitóre în forma aceea, în care a apărutŭ elŭ în ediţiunea italiană a luĭ Martini şi în cea germână a luĭ Allioli. Spre a uşora decĭ aparitiunea eĭ m'am decisŭ a o publica cu aprobarea maĭ marilorŭ în broşure aşa, ca în fiesce care semestru să apară câte o broşură de 12 cóle tipărite în 8° mare cu preţulŭ de 1 fl. v. a.

Întreprinderea acésta firesce că numaĭ aşa va puté să succédă, dacă Veneratulŭ Clerŭ alŭ provincieĭ nóstre va apreţia momentositatea eĭ şi o va asigura materialminte. Altcum nu se póte nicĭ începe, de óre ce tipografia are să-şi procure spre scopulŭ acesta litere şi hârtie, carĭ costaŭ o sumă însĕmnată de banĭ. De aceea mĕ rogŭ, ca fraţiĭ preoţi, carĭ doresc a primi la timpulŭ sĕŭ broşurele, să mĭ-o notifice acésta încă de acum.

Venitulŭ întrecĕtoriŭ, care ar resulta din desfacerea ediţiuniĭ acesteia, m'am decisŭ să-lŭ oferescŭ ca fileriŭ pentru îmbunătăţirea sorţiĭ materiale a preoţimiĭ din Archidiecesa gr. cat. de Alba-Iulia.

Blaşiŭ în 23 Novembre 1892.

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa*. Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. în Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică*. Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrierĭ în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

Editorŭ şi redactorŭ respundĕtorŭ:
Dr. Victorŭ Szmigelski.

(28) 1—?

La **Tipografia Seminarială** se află de vîndare următórele:

1. Cărți bisericescĭ

a) cu litere latine:

Acathisteriŭ, ed. 4. Blașiŭ 1880, în crudo . . . . —.30
„ legatŭ simplu 45 cr., în pânză 80 cr., piele . 1.05
Triodŭ, crudo 6.50, legatŭ în piele tare și copcii . . 10.—
Octoichŭ micŭ, sub presă . . . . . —.—
Pentecostariŭ micŭ, 8-o, crudo 85 cr., leg. simplu . . 1.—
Orologeriŭ, crudo 2.80, legatŭ în piele 3 80
Psaltire, crudo 84 cr., leg. simplu 1 fl, în pânză 1.20; în piele . 1.64
„ sub tiparĭŭ . . . . . —.—
Liturgiariŭ, în 4-o, crudo 2.20
„ leg. în piele și marg. aurite 3.20
Liturgiariŭ, pre hârtie velină, crudo 3 fl., leg. în piele . 4.—
Apostoleriŭ, folio, crudo 4.40
„ leg. în piele și margini aurite . . . 6.40
Evangelia dela s. liturgie și înseratŭ din ḑiua întâie a învierĭi Domnuluĭ Christosŭ, în 7 limbĭ, Blașiŭ 1880, legată în folio, ... —.60
Decretele Concilĭuluĭ, provincialŭ **primŭ.** edit. II, broș. . —.80
„ „ „ **alŭ doilea,** edit. II. broș. . —.65

b) cu litere cirile:

Acatistŭ, în 8-o, cu cirile 54 cr., leg. în piele tare . . 1.14
Catavasiariŭ, cirilŭ, crudo 70 cr., leg. în piele . . . 1.70
Octoichŭ mare, 4-o, crudo 2.24 cr., în piele tare și copcii . 4.24
Strasnicŭ, folio, crudo 1.68 cr., leg. în piele . . . 3.78

2. Cărți pentru școlele poporale.

Abecedariŭ, pentru clasa 1-ă de Munteanŭ. Ed. 10. leg. . —.18
Catechismŭ, pentru școlele poporale, sub presă . . . —.—
Istoria biblilică, mică, ed. 4. Blașiŭ 1890. leg. . . . —.20
Computulŭ mentalŭ și cu **cifre,** Munteanŭ—Solomonŭ pentru școlele pop. Partea III Blașiŭ 1879. broș. . —.30
— Partea II Blașiŭ 1888. broș. . . . . —.30
Aritmetică, pentru școlele poporale, I. S. Stoianŭ broș. . —.15
Constituțiunea patrieĭ, ed. 3. Blașiŭ 1892 broș. . . . —.20
Geografia, pentru școlele popor. Curs. I. ed. 3. Blașiŭ 1887 leg. . —.20
Istoria Ungarieĭ, pentru școlele poporale ed. II. 1892 leg. . —.20
Carte de cetire, pentru școlele poporale Ed. 4. Șt. Popŭ, cu ilustrațiunĭ. Blașiŭ 1889 . . . . . —.45
Fisica, pentru școl. pop. Ed. II. E. Chirilă. Blașiŭ 1873 leg. . —.30
Esercițiĭ practice, (Abecedariŭ) pentru învĕțarea limbeĭ. magiare de Negruțiŭ-Ungureanŭ. Blașiŭ 1887. Manualŭ *aprobatŭ de prea Ven. Ordinariate de A.-Iulia, Gherla și Lugoșŭ, și prescrisŭ* pentru școlele poporale, edit. II-a leg. . . . . —.30
***Îndreptariŭ practicŭ,** pentru învĕțămîntulŭ intuitivŭ. V. Borgovanŭ broș. 1.80
Îndreptariŭ practicŭ pentru **Aritmetică din școla poporală.** Blașiŭ 1885. broș. 1.80
Îndreptariŭ practicŭ pentru **Geometria din școla poporală.** Blașiŭ 1889 broș. . . . . —.50
***Economia rurală,** Șt. Popŭ. Blașiŭ 1881 leg. . . . 2.30
„ „ broș. . . , 2.—
Regulamentŭ pentru organisarea școlelorŭ pop. gr. cat. în Archidiecesă . . . . . —.20
Articlu XXVIII despre **autoritățile școlelorŭ** poporale . . —.15
Planŭ de învĕțămîntŭ, pentru școlele poporale gr. c. . . —.15
Ist. naturală, pentru școl. poporale de A. Uilăcanŭ, leg. . 1.—
***Mapa Ungarieĭ,** de Hölzel, Kogutovich-Lóczy, pre pânză . 5.75
***Mapa Ungarieĭ,** mică pentru școlă . . . . . —.20
***Semigloburile** saŭ Carta globuluĭ pămêntescŭ, 131 cm. lată și 110 cm. înaltă, pre pânză în mapă . . . 4.50
***Tabele parietalĭ,** (pentru cetitŭ) rom. de P. G. . . . 2.40
*Instructiunea la **tractarea globuluĭ** pentru învĕțătorŭ . . —.30
***Mașina de calculatŭ** **3.20**
***Globŭ** terestru, 20 cm. în diametru. 5.50

NB. Cărțile însĕmnate cu * se află în comisiune, ĕră celea fără de * suntŭ proprietatea și editura tipografieĭ.

Comandele pentru cărțĭ ne rugămŭ să fie însoțite de **prețulŭ** lorŭ, **cu unŭ adausŭ de 10 cr.,** pentru timbru și pachetare.

Dacă se trimite numaĭ o parte din prețŭ, restulŭ se va redica prin rambursare (utánvétel).

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteței Sale imp. și reg. Archiducele **Iosifŭ.**

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de mașine și recusite de pompieri, turnătoriŭ de clopote și metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atențiuneĭ preaonoraților lorŭ domnĭ preoțĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ și clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele și celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă și pumpe pentru fântâni.

(4) 46—52

Preliminare de spese și Prețŭ-courantŭrĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ și franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ și capacitate de concurință cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 21—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ și gustŭ bunŭ la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomândŭ cu prețurĭ de cele maĭ convenabile și în esecutare câtŭ se póte maĭ frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoțescĭ și **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică și reuniunĭ. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ și de pompe funebre.

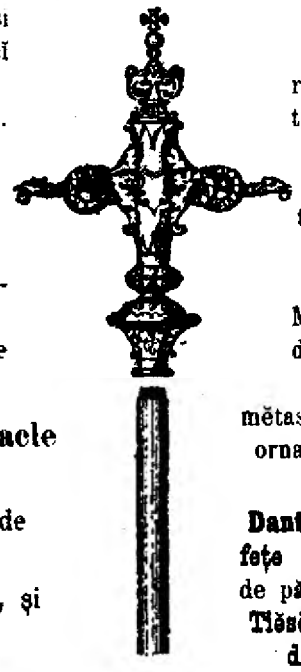

Candelabre, racle și potire, **luminarie** de **parete** și de **altariŭ,** și **candele.**

Primescŭ și efeptuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea și întraurirea de potire, racle, candele și luminarie de altariŭ. Mare asortimentŭ de brodărĭĭ de aurŭ, de argintŭ și de mĕtasă, precum și de ornaturĭ besericescĭ brodate **Dantele besericesci, fețe de altariŭ, crucĭ** de părete și de scólă. **Tĭĕsĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Tarifurĭ de prețurĭ și preliminare de spese trimitŭ la cerere francate.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 3 Decembre 1892. Numĕrulŭ 49.

La Roma!

Preste treĭ luni — în 19 Februarie 1893 — se împlinescŭ cinciḑecĭ de anĭ, de cândŭ preotulŭ Ioachimŭ Pecci a fostŭ înălţatŭ la trépta sântă a episcopieĭ. Treiḑecĭ şi cincĭ de anĭ după aceea episcopulŭ Pecci a fostŭ alesŭ Capŭ alŭ bisericeĭ catolice.

Părintele creştinătăţiĭ este deci Acela, care din îndurarea cea nemărginită a luĭ Dumneḑeŭ în anulŭ ce vine va serba a cinciḑecia aniversare a consacrăriĭ Sale episcopescĭ.

Ce póte fi maĭ firescŭ, decâtŭ ca toţĭ creştiniĭ, fiĭ aĭ bisericeĭ ecumenice, să se împărtăşéscă în bucuria Părinteluĭ lorŭ. Şi ce modalitate de a-şĭ manifestá devotamentulŭ şi alipirea neclătită póte fi maĭ corĕspunḑĕtóre, decâtŭ aranjarea de pelegrinaje din tóte naţiunile şi ţĕrile.

Papa este lipsitŭ de independenţa aceea, de care netrecută trebuinţă are pentru esercitarea înaltuluĭ Sĕŭ oficiŭ. Inimiciĭ numeluĭ creştinŭ l'aŭ separatŭ de fiiĭ luĭ credéndŭ, că astfelŭ „bătêndŭ păstoriulŭ vorŭ risipi turma".

Ce póte să ruşineze maĭ multŭ pre aceştĭ nemernicĭ, orbiţĭ de patima domnieĭ lumescĭ, decâtŭ adunarea representanţilorŭ tuturorŭ popórĕlorŭ în jurulŭ Bĕtrânuluĭ din Vaticanŭ?

Francia, Germania, Anglia, Irlanda, Spania, Austria, Portugalia, Italia, Ungaria, Americele şi Australia suntŭ în mişcare. Parte aŭ pornitŭ, parte vorŭ să pornéscă la Roma. Din noŭ se adeverésce la vĕḑulŭ lumiĭ întregĭ sublima profeţie a luĭ Isaie despre biserica ecumenică: „*Că va fi în ḑilele cele de apoĭ muntele Domnuluĭ arĕtatŭ şi casa luĭ Dumneḑeŭ pre vîrfurile munţilorŭ, şi se va înălţa maĭ pre susŭ de dĕluri, şi vorŭ veni la dînsulŭ tóte popórĕle. Şi vorŭ merge popóre multe şi vorŭ ḑice: Veniţĭ să ne suimŭ în muntele Domnuluĭ şi în casa Dumneḑeuluĭ luĭ Iacobŭ, şi ne va spune nóuĕ calea sa, şi vomŭ merge pre dînsa, că din Sionŭ va ieşi legea şi cuvîntulŭ Domnuluĭ din Ierusalimŭ.*"

Din mişcarea acésta universală a popórĕlorŭ este convenabilŭ, este ĭertatŭ, să lipséscă *Româniĭ?*

Este ĭertatŭ maĭ alesŭ, ca noĭ *Româniĭ uniţĭ* să privimŭ cu nepăsare la popórĕle celealalte, ca şi cândŭ pre noĭ serbările din Roma nu ne-ar atinge de felŭ? Nu este óre Roma aceea, care ne-a *născutŭ* şi *renăscutŭ?* Nu ne-a născutŭ óre Roma *după sânge* şi *renăscutŭ după credinţă?* Nu este óre în Roma tótă gloria nóstră *trecută, presentă* şi *viitóre?*

Noĭ *Româniĭ uniţĭ* suntemŭ deci în prima linie *datorĭ* a grăbi la Roma, la picióre le Părinteluĭ nostru. În Roma avemŭ să dovedimŭ, că noĭ suntemŭ decişĭ a păstra Unirea cu centrulŭ adevĕruluĭ, cu Scaunulŭ Sântuluĭ Petru; că suntemŭ decişĭ a păstra legătura de credinţă cu popórĕle Apusuluĭ, că pentru credinţa nóstră şi pentru alipirea nóstră la catedra adevĕruluĭ gata suntemŭ în totŭ momîntulŭ a suferĭ mórte de martirĭ. Vomŭ merge la Părintele nostru şi-lŭ vomŭ mângâia în durerile ce-Ĭ causéză némurĭ străine; vomŭ merge la mormîntulŭ Apostolilorŭ Petru şi Pavelŭ şi vomŭ renoi credinţa jurată de părinţiĭ nostri la anulŭ 1700; vomŭ merge în sfârşitŭ la mormîntulŭ mareluĭ episcopŭ-martirŭ Inocenţiŭ Miculŭ, şi prin întrepunerea luĭ ne vomŭ ruga pentru biserica nóstră *română unită,* pentru independenţa şi libertatea căreia a trebuită să móră dînsulŭ în esiliŭ.

Dar *la Roma* trebue să vină şi fraţiĭ nostri de unŭ sânge, despărţiţĭ de noĭ prin unele puncte dogmatice.

Aŭ nu suntemŭ noĭ „*genere et sanguine Romani*", după cum a scrisŭ Pontificeluĭ Romanŭ Inocenţiŭ Ioanichie, marele împĕratŭ românŭ? Aŭ nu este légănulŭ naţionalităţiĭ nóstre Roma? Aŭ nu Roma este aceea, care după multe vécurĭ de apĕsare şi de restrişte a aruncatŭ asupra nóstră primele rade ale civilisaţiuniĭ, de care astăḑĭ ne bucurămŭ? Aŭ nu este pentru toţĭ Româniĭ *columna luĭ Traianŭ* monumentulŭ celŭ maĭ strălucitŭ alŭ originiĭ nóstre romane? Aŭ nu este Roma şi pentru fraţiĭ nostri neuniţĭ centrulŭ creştinătăţiĭ? Aŭ mormintele Apostolilorŭ nu suntŭ şi pentru dînşiĭ locurĭ demne de visitatŭ şi de veneratŭ? Aŭ nu este Papa dela Roma şi după mărturisirea dînşilorŭ următorŭ alŭ Sântuluĭ Petru, corifeulŭ Apostolilorŭ?

Étă considerantele, carĭ ne-aŭ în-

Feuilleton.

Amintirĭ de călĕtorie.

Roma, 28 Iuniŭ 1890.

Frate Isidóre!

Vino acum cu noĭ, să ne pogorîmŭ de pre Capitolŭ pre *Via sacra* şi să trecemŭ prin mijlocŭlŭ Foruluĭ. Înaintămŭ cu nespusă pietate printre rĕmăşiţele acestea triste, carĭ ne grăescŭ jalnicŭ despre mărirea romană cea căḑută. Ne oprimŭ în calea nóstră la *arculŭ triumfalŭ alŭ luĭ Titŭ.* Elŭ aci în capitala creştinătăţiĭ, în mijlocŭlŭ ruinelorŭ, între carĭ odinióră, pre cândŭ încă nu eraŭ ruine, se decidea sórtea lumiĭ întregĭ, s'a conservatŭ fórte bine, pentru ca elŭ aci la apusŭ ca şi locŭlŭ pustiŭ alŭ templuluĭ din Ierusalimŭ la rĕsăritŭ să dovedéscă tuturorŭ vécurilorŭ, că *ceriulŭ şi pămîntulŭ vorŭ trece, ér cuvintele luĭ Christosŭ nu vorŭ trece.* Unŭ cuvîntŭ alŭ luĭ Christosŭ este arculŭ acesta, unŭ cuvîntŭ gravatŭ în marmoră, care va vesti tuturorŭ vécurilorŭ pre Christosŭ. Şi o, ce minune! Christosŭ demândă nu credincioşilorŭ sĕĭ, ci păgânilorŭ, să graveze în marmoră cuvîntulŭ acesta, şi eĭ ascultă de mandatulŭ luĭ şi-lŭ împlinescŭ. S. P. Q. R., — aşa stă pre fruntea arculuĭ, — l'a ridicatŭ întru onórea învingĕtoriuluĭ Iudeilorŭ după dĭrîmarea Ierusalimuluĭ şi a templuluĭ, l'a ridicatŭ, ca elŭ să vestéscă lumiĭ, că Christosŭ este Dumneḑeŭ. Cândŭ privescĭ la elŭ, ţĭĭ aducĭ aminte nu întru atâta de Titŭ şi de triumfulŭ luĭ, ca maĭ vîrtosŭ de catastrofa aceea, ce a preḑis'o cu cuvinte atâtŭ de doióse Mântuitoriulŭ lumiĭ: *Pĕtră pre pĕtră nu va rĕmâne.* În bas-reliefurile acestuĭ arcŭ poţĭ vedé celebrulŭ candelabru celŭ cu şepte braţe, trimbiţele de argintŭ, carĭ vestiaŭ anulŭ Iubileuluĭ, vasele cele sfinte ale templuluĭ şi masa pânilorŭ punerii înainte.

Aci în Roma daĭ de mulţĭ următorĭ de aĭ acelui poporŭ, care pórtă pre umerĭĭ gârboviţĭ blăstĕmulŭ luĭ Dumneḑeŭ şi pre fronte semnulŭ luĭ Cainŭ. Audŭ, că Iudeiĭ aceştia din Roma încunjură cu gróză arculŭ luĭ Titŭ, întocmaĭ precum încunjură eĭ şi adevĕruluĭ dumneḑeescŭ, care şi-a ridicatŭ şie-şi prin mânĭ păgâne arculŭ acesta de triumfŭ. Se ḑice, că Iudeŭ n'a trecutŭ încă printr'însulŭ.

Mergemŭ maĭ departe pre *Via sacra,* până ajungemŭ înaintea unuĭ colosŭ între zidirĭ. Este Coloseulŭ Fiaviilorŭ. Trebue să întrămŭ într'însulŭ printr'o pórtă ruinată. Căcĭ ruină e tótă zidirea acésta uriaşe, dar între tóte monumintele romane, carĭ şi în ruinele sale suntŭ măreţe, celŭ maĭ măreţŭ este Coloseulŭ, acestŭ simbolŭ alŭ mărimiĭ Romeĭ de odinióră. Zidirea acésta este romană după originea sa, orientală după mĕsurile sale *gigantice,* elină pentru *architectura* sa, judea pentru lucrătoriĭ, carĭ aŭ ridicat'o, creştină pentru sângele, carele a sfinţit'o, cosmopolită pentru publiculŭ celŭ ce se aduna într'însulŭ din tóte ţĕrile, şi pentru animalele, carĭ le adunaŭ într'însulŭ din tóte zonele. Treĭ vécurĭ a fostŭ zidirea acésta teatrulŭ plăcerilorŭ celorŭ maĭ crudele şi templuluĭ virtuţilorŭ celorŭ maĭ eroice. Aşĭ asĕmĕna-o cu Eclesiastulŭ, carele a vĕḑutŭ tóte şi a *gustatŭ tóte, şi maĭ pre urmă* s'a îmbrăcatŭ în sacŭ şi cenuşe şi a ḑisŭ: *Deşertăciunea deşertăciunilorŭ, şi tóte suntŭ deşertăciune!* Bĕtrânulŭ Titanŭ între clădirĭ, care odinióră îşĭ înălţa capulŭ cu fală voindŭ să cucerésc ceriulŭ, acum de multŭ s'a făcutŭ sihastru şi s'a pusŭ, să plângă firea trecĕtóre a măririĭ lumescĭ. Dar elŭ a rĕmasŭ frumosŭ şi în sihăstria sa, întocmaĭ ca şi anachoretulŭ gârbovitŭ de anĭ este frumosŭ pentru capulŭ sĕŭ albŭ ca zăpada şi pentru creţele, carĭ

demnatŭ pre noi, în vederea mişcărilorŭ generale de pelegrinajŭ, ce se facŭ din incidentulŭ iubileuluĭ episcopescŭ de 50 de anĭ alŭ Sânţieĭ Sale, să strigămŭ în specialŭ Românilorŭ uniţĭ şi în generalŭ tuturorŭ Românilorŭ: *La Roma!*

Din motivele acestea redacţiunea „Uniriĭ" s'a decisŭ *a lua asupra sa aranjarea unuĭ pelegrinajŭ românescŭ la Roma în primăvara anuluĭ 1893.*

Pelegrinajulŭ avêndŭ în prima linie caractĕrŭ religiosŭ, va cuprinde în sinulŭ sĕŭ maĭ vîrtosŭ pre fiiĭ bisericeĭ nóstre unite. Însă pentru motivele maĭ susŭ desfăşurate potŭ participa — este chiar de doritŭ să participe — şi fraţiĭ nostri despărţiţĭ de unitatea Romană.

Timpulŭ, în care va avé a se aranja pelegrinajulŭ, în momîntulŭ acesta încă nu se póte precisa. Maĭ întocmitŭ s'ar păré însă timpulŭ dela Dumineca Floriilorŭ până la Dumineca Apostoluluĭ Toma. În chipulŭ acesta pelegrinajulŭ nostru ar fi închiarea şi cununa celoralalte pelegrinaje, şi chiar de aceea îndoitŭ de preţiosŭ în ochiĭ Sânţieĭ Sale.

Succesulŭ pelegrinajuluĭ atîrnă dela numĕrulŭ participanţilorŭ şi totŭ dela numĕrulŭ acesta atîrnă şi mărimea speselorŭ.

Aşa dară pentru ca să putemŭ face paşiĭ din urmă şi pentru ca să putemŭ statori programa definitivă, trebue să scimŭ numele şi caractĕrulŭ persónelorŭ, ce ar dori să participe la pelegrinajŭ.

Spre orientarea doritorilorŭ de a participa putemŭ spune aproximativŭ, că spesele pentru o persónă nu vorŭ întrece suma de 200—250 fl., înţelegêndu-se în preţulŭ acesta şi visitarea Neapoluluĭ (Pompeji—Vesuvŭ).

Rugămŭ deci pre toţi aceĭ Românĭ, carĭ aŭ de gândŭ să participe în acestŭ pelegrinajŭ, să se insinue la redacţiunea foiĭ nóstre celŭ multŭ până în 1 Ianuarie n. 1893, ca de timpuriŭ să se pótă lua tóte dispositiile. Fóea nóstră va ţiné pre cetitoriĭ sĕĭ în curentŭ cu tótă întreprinderea şi este gata a da tóte deslusirile poftite.

La fapte dar. Să dămŭ doveḑi la lume, că sânge de Romanŭ curge în vinele nóstre, că spiritulŭ Romeĭ l'a nobilitatŭ în noi spiritulŭ luĭ Christŭ.

Cine póte să participe, să nu lase ocasiunea acésta. Trebue ca lumea să ne cunóscă de ceea ce suntemŭ: fiĭ de martiriĭ.

La Roma! Étă care trebue să ne fie devisa. La Roma! ca să ne întărimŭ în credinţă! La Roma! ca la vederea glorieĭ străbune să ne încurajămŭ pentru luptele, ce ne aştéptă în viitorŭ! La Roma! să arătămŭ lumiĭ, că demniĭ suntemŭ de numele de Romaniĭ, că pricepemŭ misiunea, la care ne-a destinatŭ Dumneḑeŭ, cândŭ pre aceste plaiurĭ ne-a aşeḑatŭ!

„Gazeta" în retragere.

Este cunoscută cetitorilorŭ nostri discusiunea, ce a provocat'o „Gazeta Transilvanieĭ" în numeriĭ 232—236 din a. c. asupra unorŭ cestiuni bisericescĭ. Noi amŭ rĕspunsŭ în numeriĭ 46 şi 47 aĭ „Uniriĭ" la ataculŭ îndreptatŭ de acea fóe în contra „Uniriĭ", a doctorilorŭ în teologie şi a neuĭtatuluĭ Mitropolitŭ Vancea, limpeḑindŭ totŭ odată cestiunile sulevate de „Gazeta" în legătură cu acele atacurĭ. Rĕspunsulŭ nostru l'amŭ susţinutŭ cu documente publice şi publicate atâtŭ în limba română câtŭ şi în cea latină, şi fiindŭ că în rĕspunsulŭ nostru amŭ doveditŭ până la evidenţă netemeĭnicia aserţiunilorŭ „Gazeteĭ", acéstă fóe saŭ ar fi trebuitŭ să-şĭ recunóscă grosolanele greşele, în carĭ căḑuse pre terenulŭ istorieĭ şi alŭ dreptuluĭ bisericeĭ nóstre, şi să tacă, saŭ ar fi trebuitŭ să combată argumentele nóstre cu contra-argumente basate pre postulatele logiceĭ sănĕtóse şi pre documente publice, şi astfelŭ să-şĭ susţină aserţiunile sale.

„Gazeta" însă a aflatŭ de bine a nu face niciĭ una, niciĭ alta, căci precum dovedescŭ numeriĭ 251, 252, 254, 255 din a. c. scrişĭ sub titululŭ *„rĕspunsŭ foiĭ din Blaşiŭ"*, niciĭ nu tace, precum face oriĭ ce omŭ, căruia se demustră adevĕrulŭ, niciĭ nu susţine cu argumente aserţiunile sale din numeriĭ 232—236, combătêndŭ adecă doveḑile sdrobitóre aduse de noi, ci de pre terenulŭ deluptă limitatŭ se retrage de dînsa cu totulŭ pre altŭ terenŭ, şi în fuga sa împróşcă din noŭ cu invective în aceia, în carĭ împroşcase la începutŭ fără de niciĭ unŭ motivŭ.

Cestiunile, carĭ se agitaseră între „Gazeta Transilvanieĭ" în numeriĭ 232—236 şi între „Unirea" în numeriĭ 46 şi 47, aŭ fostŭ multe. Pentru claritatea lucruluĭ le vomŭ înşira în formă de tese scurte, ca să se cunóscă adevĕratuluĭ obiectŭ alŭ polemieĭ. „Gazeta" adecă în numeriĭ citaţĭ afirmase cu tótă hotărîrea următórele: 1. „Unirea" cândŭ a scrisŭ despre dreptulŭ de a ne alege Mitropolitŭ, a voitŭ să eschiḑă poporulŭ credinciosŭ dela apĕrarea aceluĭ dreptŭ. 2. „Unirea" în causa apĕrăriĭ dreptuluĭ de alegere a voitŭ să separeze clerulŭ de poporŭ şi să năbuşéscă glasulŭ poporuluĭ. 3. „Unirea" în aceea-şĭ causă a făcutŭ din dreptulŭ neprescriptibilŭ de alegere unŭ dreptŭ prescriptibilŭ. 4. Garanţa cea maĭ puternică a dreptuluĭ de alegere se află numaĭ în voinţa nestrămutată a poporuluĭ, ér nu şi în împlinirea datorinţeĭ, ce o are fiesce care preotŭ de a nu primi demnitatea de Mitropolitŭ fără de a fi alesŭ. 5. *Poporulŭ înainte de 1848 a practicatŭ neîmpedecatŭ dreptulŭ de a participa la sinóde şi a-şĭ alege pre Archiereiĭ sĕĭ.* 6. Dreptulŭ canonicŭ electoralŭ conformŭ instituţiunilorŭ vechĭ din biserica unită nu este unŭ dreptŭ alŭ cleruluĭ, ci alŭ întregului poporŭ credinciosŭ. 7. Dreptulŭ electoralŭ, ce-lŭ are poporulŭ credinciosŭ, se razimă în instituţiunile canonice constituţionale ale bisericeĭ unite şi de aceea este una cu sinodalitatea. 8. Dreptulŭ canonicŭ electoralŭ este unŭ dreptŭ naţionalŭ. 9. Biserica unită a prosperatŭ numaĭ înainte de 1870, cândŭ nu eraŭ mulţĭ doctorĭ învăţaţĭ în teologie. 10. Doctoriĭ în teologie în frunte cu Dr. Ioanŭ Vancea dela aniĭ şeptedecĭ încóce aŭ introdusŭ în biserică unŭ curentŭ rĕŭ absolutisticŭ, unŭ spiritŭ rĕŭ şi perniciosŭ, unŭ spiritŭ de esclusivitate clericalŭ absolutisticŭ, prin care aŭ nimicitŭ sinodalitatea şi în locŭlŭ instituţiunilorŭ constituţionale aŭ introdusŭ absolutismulŭ. 11. Epoca, în care a guvernatŭ Mitropolitulŭ Vancea, în ceea ce privesce progresulŭ bisericeĭ, trebue să se asemene cu mersulŭ raculuĭ. 12. Eleviĭ şcólelorŭ din Roma şi aĭ institutelorŭ iesuitice numaĭ învăţăturĭ rele propagă în biserică. 13. Biserica unită până

---

le-a brăzdatŭ pre fruntea luĭ pocăinţa şi meditările lucrurilorŭ cereşcĭ.

Coloseulŭ este urma cea maĭ marcantă, ce-a lăsat'o unŭ poporŭ, carele atâta timpŭ a fostŭ domnulŭ pămîntuluĭ şi sclavulŭ unuĭ omŭ, unŭ poporŭ, care şi-a ridicatŭ aci unŭ monumentŭ grandiosŭ pre sama măririĭ şi sĕlbătĕcimiĭ sale. Elŭ este pentru apusŭ ceea ce suntŭ piramidele pentru rĕsăritŭ. Şi ce coincidinţă admirabilă! Zidurile acestea uriaşe le-aŭ ridicatŭ aci la apusŭ aceĭ Iudeĭ, strămoşiĭ cărora aŭ ziditŭ la rĕsăritŭ mormintele gigantice ale Faraonilorŭ. Poporulŭ acesta, deşi micŭ la numĕrŭ, totuşĭ a trebuitŭ să lase în urma sa minunĭ neperitóre în lumea fisică întocmaĭ ca şi în cea morală.

Înălţimea Coloseuluĭ Flaviilorŭ este maĭ bună de cinciḑecĭ de metri, periferia luĭ trece preste cinciĭ sute de metri. Forma îi este eliptică. Din afară, întru câtŭ s'a conservatŭ, se compune jurŭ împrejurŭ din treĭ arcade înalte aşeḑate preste olaltă, preste carĭ se înalţă încă unŭ etajŭ şi maĭ înaltŭ decâtŭ arcadele acelea.

Până ce stămŭ aci înaintea Coloseuluĭ şi ne uimimŭ de dimensiunile luĭ, imaginarea nóstră începe a împopora locŭlŭ pustiŭ, în care stămŭ. La pórta principală a zidiriĭ vedemŭ acuşi miĭ de ómeniĭ, carĭ se îndesă şi se împingŭ şi se îmbulḑescŭ şi se cotescŭ şi lărmuescŭ, ca să ajungă până la întrare. Aflămŭ, că astăḑi este ḑiua, în care împĕratulŭ Romeĭ ĕră va să oferéscă poporuluĭ sĕŭ jocurile circuluĭ, de carĭ poporulŭ acesta a fostŭ lipsitŭ atâta vreme. Deja de treĭ ḑile capitala lumiĭ nu se ocupă fără numaĭ de cestiunile, dacă din alergarea carĕlorŭ va ieşi învingĕtóre partida verde oriĭ cea vînĕtă, şi dacă gladiatoriĭ luĭ Pandarŭ vorŭ învinge pre ceĭ aĭ luĭ Tesalŭ. Evenimentele de statŭ cele interne şi cele esterne suntŭ date uitării. Oriĭ ce altă grije este sugrumată de rîvna, cu care se pregătesce fiesce cine la gustarea plăcerilorŭ circuluĭ. Dór se svonésce, că după voea împĕratuluĭ animalele sĕlbatice după flămânḑire de dóuĕ ḑile vorŭ căpĕta de mâncare câteva sute dintre aceĭ ómeniĭ afurisiţĭ, carĭ se închină măgariuluĭ şi în convenirile sale mânânca carne de pruncŭ tinĕrŭ.

Roma împĕraţilorŭ are aprópe dóuĕ milióne de locuitorĭ. Îţi poţĭ închipui dar undularea poporuluĭ, carea s'a începutŭ încă desŭ de diminéţă lângă edificiulŭ, în care are să fie serbătórea cea mare.

Pre cândŭ amŭ ajunsŭ noĭ aci, se pusese în mişcare deja şi elita Romeĭ. Ea desvóltă strălucirea cea maĭ mare, ce o póte inventa între ceĭ puternicĭ şi bogaţĭ emularea pismósă. Urmaţĭ de clienţiĭ sĕĭ, încunjuraţĭ de cete de sclaviĭ, se mişcă cu gravitate senatoriĭ, consuliĭ, tribuniĭ cătră Coloseŭ. Femeile nobile încă nu pregetă a străbate cu alaiulŭ sĕŭ prin îmbulḑéla cea mare. Chiarŭ şi céta feciorésca a Vestalelorŭ îmbrăcate în tunice şi vĕluriĭ albe încă trece prin mulţime, ca să între în Coloseŭ. Mulţimea se retrage dinaintea lorŭ cu reverinţă în drépta şi în stînga şi le face cale, ér ele intră şi mergŭ de-a dreptulŭ în logea, ce li-se reservă totdeuna anume. Ea este în faţa logeĭ împĕrătescĭ.

Asemenea uneĭ căldăriĭ uriaşe primesce în lăuntrulŭ sĕŭ clădirea cea vastă pre ceĭ ce sosescŭ. Totŭ maĭ multe miĭ de ómeniĭ intră şi cuprindŭ bancele, carĭ se înşiră jurŭ împrejurŭ în formă eliptică şi-şĭ urmézŭ ca nisce trepte până colo susŭ la înălţimea orbitóre, unde este întărită de columne de marmoră acoperemîntulŭ de mĕtasă cu broderie de aurŭ. Acoperemîntulŭ acesta se estinde preste circulŭ întregŭ.

Noi intrămŭ şi ne suimŭ pre treptele de pétră îmbrăcate în marmoră, şi după ce intrămŭ într'unulŭ din şirurile de bănci, privimŭ şi ne uimimŭ de marea acésta de ómeniĭ, îmbrăcaţĭ în toge albe şi pre capete cu cununi de florĭ. Ne plecămŭ apoĭ privirea la arenă. Céstă din urmă e presărată cu unŭ stratŭ verde de malachitŭ sdrobitŭ, şi vergi de petrişŭ roşu mĕruntŭ se crucişéză pre covorulŭ acela verde. Marginea areneĭ o încunjură miĭ de statue de bronzŭ aşeḑate pre balustrada de marmoră. Înaintea balustradeĭ curge într'unŭ părîŭ latŭ apă limpede. Preste elŭ ducŭ punţĭ într'o clădire mare, ce cuprinde închisorĭ pentru animalele sĕlbatice şi pentru ceĭ osîndiţĭ la mórte şi încăperĭ pentru gladiatorĭ şi pentru celalaltŭ personalŭ alŭ circuluĭ. Pre

la Mitropolitulŭ Vancea nu a recunoscutŭ dreptulŭ de jurisdicţiune alŭ Pontificelui Romanŭ, şi numaĭ Mitropolitulŭ Vancea cu sinodulŭ provincialŭ din 1872, în contra actelorŭ de unire, a pusŭ biserica nóstră la discreţiunea Papeĭ chiar şi în ceea ce privesce ritulŭ, disciplina şi instituţiunile eĭ orientale. 14. Decisiunile sinoduluĭ provincialŭ din 1872 suntŭ şi rĕmânŭ ilegale şi nule pentru toţi seculiĭ. 15. Mitropolitulŭ Ioanŭ Vancea a smulsŭ biserica greco-catolică din portulŭ eĭ celŭ vechiŭ şi sigurŭ, în care o aşedaseră părinţiĭ dela 1698—1700, şi a espus'o la totŭ felulŭ de pericule. 16. Ieşuiţiĭ aŭ ascunsŭ şi falsificatŭ actulŭ de unire din 7 Octobre 1698.

Tóte aceste propusĕţiunĭ şi altele asemenea lorŭ aŭ fostŭ afirmate în chipulŭ celŭ maĭ hotărîtŭ de „Gazeta Transilvanieĭ“, fără a se aduce niciŭ o dovadă temeĭnică pentru susţinerea lorŭ. Noĭ amŭ demascatŭ falsitatea acestorŭ aserţiunĭ, răzimându-ne totdeuna pre fapte dovedite în modŭ nefudoiosŭ cu documente publice şi cu auctorĭ demnĭ de credinţă, şi în numĕrulŭ 251, unde îşĭ începe *„rĕspunsulŭ“*, „Gazeta“ totuşĭ ne spune, *că n'amŭ voitŭ să stămŭ de vorbă cu ea şi n'amŭ rĕspunsŭ la întrebarea de căpetenie pusă de ea.*

Dar óre acele propusĕţiunĭ înşirate în 16 puncte nu suntŭ întrebărĭ de căpetenie? Şi nu meritĕ să se ocupe de ele o fóe bisericéscă-politică? Ore cuvenitu-s'ar fi, ca noĭ să lăsămŭ nediscutate şi nelimpedite acele puncte, şi astfelŭ să rĕmână pre biserica nóstră şi pre numele Mitropolituluĭ Vancea totŭ odiulŭ şi disprepulŭ, ce cu mână largă îlŭ încărcaseră „Gazetariĭ“ şi teologulŭ lorŭ dlŭ advocatŭ Densuşanŭ?

Acele 16 puncte noĭ le considerămŭ de atâtŭ de importante pentru biserica nóstră, încâtŭ dacă „Gazeta“ nu le dovedesce, rĕsturnându argumentele nóstre, o vomŭ considera de o fóe decădută, care şi-a perdutŭ sentimentulŭ adevĕruluĭ. Noĭ amŭ limpedituŭ acele cestiunĭ şi din motivulŭ, că ele îşĭ căpĕtaseră o importanţă deosĕbită prin tendinţa periculósă, care transpiră din cuvintele „Gazeteĭ“ şi ale dluĭ Densuşanŭ. Tendinţa acésta era o provocare indirectă a credincioşilorŭ şi a cleruluĭ nostru de a nu recunósce pre capulŭ vĕdutŭ alŭ bisericeĭ luĭ Christosŭ, de a călca în picióre decisiunile legale şi valide ale sinoduluĭ provincialŭ din 1872 şi de a blăstĕma memoria binecuvîntată a binefăcĕtoriuluĭ Archiereŭ Ioanŭ Vancea, saŭ cu alte cuvinte de a face din biserica nóstră unită o biserică schismatică şi infectată de liberalismulŭ celŭ maĭ de josŭ, suptŭ de „Gazetarĭ“ din colónele murdare ale preseĭ jidano-francmasonice, care pentru biserica catolică şi instituţiunile eĭ nu are decâtŭ cuvinte de dispreţŭ şi de hulă, şi care cândŭ se vede strîmtorată de argumentele puternice ale catolicilorŭ, nu scie rĕspunde, decâtŭ cu cuvinte próste, ca *„ieşuitismŭ“*, *„şcólă ieşuitică“*, *„apucătură ieşuitică“*, *„dresură ieşuitică“* şi alte frase góle, carĭ şi „Gazeta“ — spre a se arĕta credinciósă dascălilorŭ sĕĭ — le folosesce cu mare predilecţiune în *„rĕspunsulŭ“* sĕŭ, scrisŭ, — precum ea însă-şĭ se laudă, — *„cu rĕcĕlă şi obĭectivitate“*.

Sermană rĕcĕlă şi obĭectivitate! Intima convingere despre adevĕrulŭ susţinutŭ de noĭ, şi bărbăţiă, ce ne-a inspirat'o acea convingere, cândŭ amŭ scrisŭ articululŭ din numĕrulŭ 46 alŭ „Unirii“, „Gazeta“ le numesce *„intoleranţă şi îngâmfare“*. Lupta nóstră cinstită şi purtată pre basa actelorŭ şi documentelorŭ demne de credinţă, „Gazeta“ o timbrézăŭ de *dresură a şcólei ieşuitice*. Amŭ voitŭ să luminămŭ opiniunea publică sedusă de neadevĕrurile susţinute cu uşorătate şi temeritate ne maĭ pomenită de unŭ organŭ, ce vre să albă trecere înaintea Românilorŭ, ér încercarea acésta nobilă „Gazeta“ o caracterisézăŭ de *„şcólă modernă ieşuitică, care vre să înpună cu forţa (!!) principiile eĭ infalibile“*. Amŭ scrisŭ împinşĭ de datorinţa creştinéscă şi de dreptulŭ nedisputabilŭ, ce-lŭ are fiesce care preotŭ fără deosĕbire de etate, de a-şĭ apĕra biserica sa atacată în esistinţa şi principiile eĭ fundamentale: ér „Gazeta“ cu toleranţa să ciudată ne denégă şi acestŭ dreptŭ sub pretextŭ, că amŭ fi unŭ *„doctoraşŭ tinĕrŭ, fără de esperinţă şi închipuitŭ pre sciinţa şi înţelepciunea sa“*, ca şi cândŭ numaĭ încărunţiţiĭ doctorĭ de drepturĭ ar fi chemaţĭ şi datorĭ să se ocupe de cestiunĭ bisericescĭ, şi numaĭ bĕtrâneţele unse ar da cuĭva titulŭ de a trece de înţeleptŭ. Ne-amŭ revoltatŭ, precum s'ar fi revoltatŭ orĭ ce omŭ simţitoriŭ, cândŭ amŭ vĕdutŭ, cu câtă cutezare se insultă memoria unuĭ Archiereŭ reposatŭ, care şi-a câştigatŭ merite neperitóre pentru biserică şi pentru cultura naţiuniĭ sale, cu câtă frivolitate şi flagrantă ignoranţă se tractézăŭ de „Gazeta“ cele maĭ grave cestiunĭ bisericescĭ, cu câtă perfidie se dechéră de invalide şi nule decretele unuĭ sinodŭ provincialŭ ţinutŭ în conformitate cu canónele bisericeĭ orientale, şi cu câtă temeritate şi cinismŭ se turburăŭ consciinţa şi pacea religiósă a credincioşilorŭ nostri, şi de aceea recunóscemŭ, că sentimentulŭ de indignaţiune legitimă ne-a făcutŭ să timbrămŭ cu terminĭ aspri procedura „Gazeteĭ“, însă acestĭ terminĭ aŭ resultatŭ totdeuna ca o conclusiune din adevĕrurĭ dovedite în modŭ palpabilŭ, şi niciodată nu aŭ degeneratŭ până acolo, câtŭ pre domniĭ dela „Gazeta“ să-ĭ insultămŭ *„în tonŭ murdarŭ“*, cum ne-aŭ insultatŭ eĭ pre noĭ, şi ne insultă în „rĕspunsulŭ“ lorŭ dinnoŭ, saŭ să-ĭ declarămŭ *„a priori de ómenĭ smintiţĭ, cu ideĭ scrintite şi nebune“*, cum susţine acésta fóe în *„rĕspunsulŭ“* sĕŭ, pentru ca să seducă din noŭ opiniunea publică. Pre cele 13½ colóne publicate în numĕrulŭ 46 alŭ „Unirii“ nicăiri nu se potŭ ceti cuvintele „smintitŭ“, „scrintitŭ“ şi „nebunŭ“, ci numaĭ aceea, că domniĭ dela „Gazeta“ suntŭ nisce mincinoşi şi ignoranţi, ceea ce o susţinemŭ şi acuma şi o vomŭ susţinĕ până atuncĭ, până cândŭ nu vorŭ dovedi tóte cele 16 puncte susţinute de dînşiĭ în numeriĭ 232—236.

Martorĭ ne suntŭ toţĭ cetitoriĭ nostri, că în colónele „Unirii“ amŭ apĕratŭ cu *tótă* căldura inimeĭ nóstre şi totdeuna cu armele adevĕruluĭ numaĭ limba, ritulŭ, disciplina şi aşedămintele bisericeĭ nóstre, numaĭ instituţiunile culturale ale eĭ, numaĭ drepturile nóstre naţionale şi bisericescĭ, numaĭ curăţenia credinţeĭ adevĕrate şi bunele moravurĭ în poporŭ; amŭ pledatŭ de repetite orĭ pentru înfiinţarea autonomieĭ bisericescĭ române, separate de autonomia bisericeĭ latine-magiare; amŭ spriginitŭ cu tótă căldura planurile, ce le-a realisatŭ fericitulŭ Archiereŭ Vancea pentru cultura adevĕrată a poporuluĭ românŭ; amŭ iniţiatŭ şi noĭ instituţiunĭ şi opere folositóre némuluĭ nostru; amŭ ţinutŭ totdeuna susŭ şi nepĕtatŭ stégulŭ românismuluĭ şi alŭ civilisaţiuniĭ creştine apusene; amŭ respinsŭ cu bărbăţie tóte atacurile, ce fie aĭ nostri, fie străiniĭ, le-aŭ îndreptatŭ în contra sânteĭ biserice, şi nu amŭ ridicatŭ nici măcar o singură dată glasulŭ nostru pentru susţinerea absolutismuluĭ în biserică orĭ în politică, — şi cu tóte acestea „Gazeta“ timbrézăŭ luptele şi nisuinţele nóstre şi ale foiĭ nóstre de *„o decădinţă a spiritului evangelicŭ şi naţionalŭ în metropola provincieĭ române unite“*, de *„tendinţe ascunse şi periculóse, ce le urmăresce acéstă fóe („Unirea“) în sinulŭ bisericeĭ“*, de *„propagare a principiilorŭ străine de desvoltarea bisericeĭ rĕsăritene unite“*, de *„ideĭ importate în biserica nóstră“* şi de *„cinismŭ periculosŭ, pre care trebue să-lŭ sbiciuimŭ fără de niciŭ o cruţare“*.

Epitetele, cu carĭ ne regalézăŭ „Gazeta“ în *rĕspunsulŭ* sĕŭ scrisŭ *„cu rĕcĕlă şi obĭec-*

---

dinaintea nóstră printr'unŭ scocŭ deschisŭ cioplitŭ în marmoră curge apă aromatică.

Conversarea mulţimiĭ samĕnă cu murmurulŭ unuĭ roiŭ de albine. De afară se aude încă şi acum lărmuirea miilorŭ de ómenĭ, carĭ încă n'aŭ ajunsŭ să intre. În jurulŭ nostru audimŭ, cum ómeniĭ daŭ rĕmasŭ, că acesta orĭ acela dintre gladiatorĭ va ieşi învingĕtoriŭ. Printre băncĭ trecŭ ómenĭ, carĭ spunŭ sbierându, că aŭ de vîndutŭ apă de pre ghiaţă şi póme. Ĕră din închisorĭ se aude urlatulŭ bestiilorŭ chinuite de fóme.

Colo vedemŭ logea împĕrătéscă. Ea are forma unuĭ pavilonŭ şi este tótă intraurită. Încă nu e nimenĭ într'însa. Numaĭ după ce locurile tóte vorŭ fi cuprinse, şi după ce senatoriĭ toţĭ îşĭ vorŭ fi ocupatŭ scaunele reservate, numaĭ după aceea vine şi împĕratulŭ. Poporulŭ celŭ de afară erumpe acum în iubilare, şi acuşĭ intră alaiulŭ împĕratuluĭ. Puterniciĭ curţiĭ împĕrătescĭ intră şedêndŭ în carĕ trase de elefanţĭ, de cămile şi de totŭ felulŭ de animale marĭ, numaĭ de caĭ nu. Acum sosesce şi împĕratulŭ. Elŭ stă într'unŭ carŭ de aurŭ, înaintea căruia suntŭ prinşĭ optŭ cerbĭ. Faţa împĕratuluĭ e posomorîtă. Elŭ abia bagă în samă strigătele de salutare ale publiculuĭ.

Înaintea logeĭ împĕrătescĭ se opresce cortejulŭ. Fiesce care îşĭ părăsesce trăsura şi merge la locululŭ sĕŭ, ĕră împĕratulŭ însoţitŭ de favoriţiiĭ sĕĭ se urcă în loge. Împĕratulŭ aruncă o privire plină de ură preste mulţime. Elŭ scie prea bine, că acele-şĭ gurĭ, carĭ îlŭ salută acum cu însufleţire, în ţiua, în care s'ar schimba împrejurările, ĭ-ar striga în urechĭ cu aceea-şĭ rîvnă şi osînda de mórte.

Acum dă împĕratulŭ cu o măhramă semnulŭ, că jocurile aŭ să se începă.

Producţiunile se începŭ cu o alergare de caĭ prinşĭ înaintea unorŭ trăsurĭ micĭ cu dóuĕ róte. Dar mulţimea nu află interesŭ deosebitŭ în alergarea acésta. Trăsurile ieşŭ de pre arenă.

Din edificiulŭ celŭ din fundulŭ areneĭ ieşŭ acum doĭ bărbaţi. Suntŭ unŭ Galŭ şi unŭ Germânŭ, amîndoĭ nisce figurĭ atletice, înalţi, vînjoşi şi obli ca doĭ bradĭ. Amîndoĭ suntŭ desbrăcaţi. Numaĭ mijlocululŭ le este înfăşuratŭ într'o păură. Eĭ pórtă în mânĭ fiesce care câte o spadă scurtă şi câte unŭ scutŭ. Pre capŭ aŭ coifurĭ, pre fluerulŭ stîngŭ câte unŭ scutŭ de ferŭ, ĕră pre braţulŭ stîngŭ câte o mâneacă de drotŭ de ferŭ.

Amîndoĭ suntŭ încă tinerĭ. Eĭ privescŭ unulŭ la altulŭ cu compătimire. Nu voea lorŭ libĕră, ci sórtea răsboiuluĭ nefericitŭ în contra legiónelorŭ romane ĭ-a adusŭ aci, — eĭ îşĭ întindŭ mânile şi păşindŭ ca doĭ fraţĭ înaintea logeĭ împĕrătescĭ ţicŭ cu vóce tare: *Have, Caesar, morituri te salutant!* Împĕratulŭ mişcă din capŭ, ĕră eĭ păşescŭ în mijlocululŭ areneĭ.

Lanista, oficiulŭ căruia este a împintena pre gladiatorĭ la luptă, le dă unŭ semnŭ, şi lupta se începe. Ca nisce fulgere se încrucişézăŭ spadele, ca nisce şerpĭ se strîmbă contrariiĭ ferindu-se unulŭ de loviturele celuĭalaltŭ. Patima luptеĭ l-a cuprinsŭ, fiesce care scie, că viaţa şi-o póte lungi numaĭ aşa, dacă va lovi de mórte pre celalaltŭ.

Cu ochĭ aţintiţĭ, cu resuflu reţinutŭ privesce poporulŭ la ceĭ doĭ luptătorĭ. Numaĭ cândŭ unulŭ dintr'înşiĭ face vre o mişcare de totŭ istéţă, prorumpe poporulŭ în aplause. Deja curge sânge, dar niciŭ unulŭ nu se dă. Acum folosesce Germânulŭ o nebăgare de samă a Galuluĭ, şi în clipéla următóre cestŭ din urmă zaçe nemişcatŭ pre năsipulŭ areneĭ, şi Germânulŭ îĭ ţine tăişulŭ spadeĭ la grumazĭ.

Hoc habet! strigă poporulŭ cu bucurie, şi în clipéla următóre — zace Germânulŭ lângă Galulŭ omorîtŭ de mâna luĭ. Învingĕtoriulŭ a perdutŭ prea multŭ sânge şi nu se maĭ putea ţinĕ pre picióre. *Hoc habet!* strigă poporulŭ din noŭ, şi toţĭ întindeaŭ degetulŭ celŭ grosŭ alŭ mâneĭ drepte, semnulŭ displăcerii. Lanista îĭ stînge viaţa cu o lovitură de spadă, şi apoĭ vinŭ alţĭ argaţi şi cu nisce cârlige tragŭ trupurile gladiatorilorŭ de pre arenă.

Acum ieşŭ pre arenă aşa numiţiĭ retiariĭ, carĭ aruncă asupra contrariuluĭ unŭ biltŭ, şi după ce-lŭ prindŭ, îĭ implântă spada în peptŭ.

A cursŭ deja multŭ sânge. Dar po-

tivitate", nu ne atingŭ de locŭ. Ele dodovedescŭ numaĭ, că domniĭ dela „Gazeta" saŭ nu aŭ cetitŭ fóea nóstră, şi în casulŭ acesta, necunoscêndŭ natura foiĭ nóstre, se luptă cu morĭ de vîntŭ ca eroulŭ luĭ Cervantes, saŭ dacă aŭ urmăritŭ cu atenţiune cele scrise de „Unirea", îşĭ daŭ pre faţă maliţia, cu care seducŭ pre cetitoriĭ „Gazeteĭ" în ceea ce privesce misiunea „Uniriĭ" şi caractĕrulŭ nisuinţelorŭ nóstre preoţescĭ şi românescĭ. În totŭ casulŭ noĭ avemŭ mângăerea, că luptele nóstre aŭ întimpinatŭ aprobarea tuturorŭ bărbaţilorŭ înţeleptĭ şi cu durere de biserică şi naţiune, ér clerulŭ celŭ bunŭ şi conscĭŭ de misiunea sa cu bucurie s'a grupatŭ în jurulŭ stégulŭĭ nostru şi în modulŭ celŭ maĭ spontaneŭ şĭ-a esprimatŭ mulţămirea cu fóea nóstră chiarŭ şi în concluse sinodale protopopescĭ, despre ce ne potŭ fi martorĭ respectiviĭ preoţĭ.

Atâta cu privire la caracterisarea, ce ne-o face „Gazeta" în *rĕspunsulŭ* sĕŭ. Acum să urmărimŭ maĭ departe pre „Gazeta" în retragerea sa.

În numĕrulŭ 46 alŭ „Uniriĭ" noĭ amŭ esplicatŭ de-amĕruntulŭ, cum stă lucrulŭ cu constituţionalismulŭ şi sinodalitatea bisericeĭ unite *practicată neîmpedecatŭ* înainte de anulŭ 1848 şi cu absolutismulŭ, ce dela aniĭ şeptedecĭ l'ar fi întrodusŭ — după părerea „Gazeteĭ" — Mitropolitulŭ Vancea. Cu tóte acestea „Gazeta" şi în *„rĕspunsulŭ"* sĕŭ viséză de nisce „drepturĭ şi aşeḑăminte străvechĭ ale bisericeĭ unite", de nisce „drepturĭ, ce le aŭ Românii uniţĭ ab antiquo", despre *„usulŭ întrodusŭ* din vechime" de a participá şi mirenii la Sinóde, şi despre alte drepturĭ, carĭ ar fi dispărutŭ din vina Mitropolituluĭ Vancea, care „cu multă abilitate şi diplomaţie, încetulŭ cu încetulŭ, în tăcere şi aprópe pre nesimţite a sciutŭ, să introducă în biserica română unită principiile absolutistice ale catolicismuluĭ modernŭ".

Combinândŭ aceste espresiunĭ vage din „Gazeta" cu cele ce le susţinuse în terminiĭ maĭ preciş în numeriĭ 232—236, unde hotărîtŭ s'a disŭ, că poporulŭ credinciosŭ a *practicatŭ neîmpedecatŭ* înainte de 1848 sinodalitatea şi dreptulŭ de a-şĭ alege pre Archiereiĭ sĕĭ, resultă, că „Gazeta" şi acum este în idea rătăcită, că în biserica românéscă unită, saŭ în biserica românéscă dinainte de unire ar fi esistatŭ şi s'ar fi practicatŭ nisce aşeḑăminte constituţionale, nisce sinóde cumpuse din clerŭ şi mirenĭ, carĭ aveaŭ dreptulŭ să administreze şi ocârmuéscă biserica, şi că Mitropolitulŭ Vancea ar fi întrodusŭ în loculŭ lorŭ „absolutismulŭ".

Eĭ bine, dacă doveḑile aduse de noĭ în numĕrulŭ 46 alŭ „Uniriĭ" nu aŭ pututŭ mântui pre domniĭ dela „Gazeta" de ideile acelea fixe, vomŭ întrebuinţa spre scopulŭ acesta unŭ mijlocŭ radicalŭ. Facemŭ adecă domniloru dela „Gazeta" dóuĕ promisiunĭ fórte acceptabile, şi anume:

1. Doctoriĭ în teologie, carĭ conlucră la redactarea „Uniriĭ", se obligă şi promitŭ în modŭ solemnŭ şi nerevocabilŭ, că începêndŭ dela 1 Ianuariŭ 1893 vorŭ plăti în fiecare anŭ o sută de esemplare din „Gazeta Transilvaniei", dacă acéstă fóe pre basa documentelorŭ din timpulŭ respectivŭ, esistente şi deja publicate, va dovedi în modŭ clarŭ şi evidentŭ, că în biserica românéscă unită saŭ în biserica românéscă dinainte de unire aŭ esistatŭ şi funcţionatŭ regulatŭ nisce sinóde mixte de preoţĭ şi mirenĭ cu atribuţiunile prescrise pentru organele de administraţiune şi ocârmuire stabilă bisericéscă, şi dacă ne va determină timpulŭ, în care se întruniaŭ acele sinóde, persónele, carĭ aveaŭ dreptă activŭ şi passivŭ de alegere pentru acelea-şĭ sinóde, şi cercurile electorale, în carĭ era împărţită biserica.

2. Totŭ doctoriĭ în teologie dela „Unirea" vorŭ plăti bucurosŭ începêndŭ dela Ianuariŭ 1893 o altă sută de esemplare din „Gazeta Transilvaniei", dacă acéstă fóe va dovedi cu documente publice şi demne de credinţă, că în vécŭlŭ alŭ nóuĕspredecelea până la venirea Mitropolituluĭ Vancea, adecă până în an. 1869 s'aŭ ţinutŭ în diecesa respective archidiecesa nóstră atâtea sinóde diecesane saŭ archidiecesane, câte sinóde archidiesane şi provinciale şi congrese mixte s'aŭ ţinutŭ în decursŭ de 24 aniĭ sub Mitropolitulŭ Vancea, şi că acela-şĭ Mitropolitŭ ar fi cassatŭ vre o instituţiune bisericéscă, scolastică, judiciară, administrativă esistentă la anulŭ 1868 şi ar fi înlocuit'o cu absolutismulŭ accentuatŭ până la grĕţă de „Gazetarĭ". Domniĭ aceştia aŭ ocasiune de a căpĕtá la anŭ 2400 fl. dela doctoriĭ în teologie: poftéscă decĭ şi-ĭ iea. Dacă însă dînşiĭ nu ar puté dovedi tesele de sub numeriĭ 1. şi 2., atuncĭ să nu se maĭ apuce de lucrurĭ, carĭ nu le pricepŭ şi nu le sciŭ, ci înainte de a luá pêna în mână să studieze lucrulŭ, cum se cuvine să facă fiecare bărbatŭ seriosŭ, care vre să scrie despre lucrurĭ aşa de delicate, cum suntŭ cestiunile bisericescĭ.

„Gazeta" ca să-şĭ acopere neadevĕrurile susţinute în cele 16 puncte înşirate de noĭ, recurge la calumnie, afirmându, că „doctissimiĭ" dela fóea din Blaşiŭ nu recunoscŭ mirenilorŭ în biserica română unită dreptulŭ de a lua parte la sinóde, nu-lŭ recunoscŭ pentru trecutŭ, susţiindŭ, că nu l'aŭ esercitatŭ şi practicatŭ niciodată, şi prin urmare (!) nu-lŭ recunoscŭ niciĭ pentru presentŭ (sermană logică!); ér cătŭ pentru viitoriŭ, nu ḑicŭ tocmaĭ ba, ca să li-se dea din graţie drepturile, ce li-se potŭ dá, — „firesce din graţia „doctissimilorŭ" şi a sântuluĭ scaunŭ apostolicŭ".

Dacă „Gazeta" va puté dovedi cu citate fidele din colónele „Uniriĭ" din aniĭ 1891—2 calumnia sa de maĭ susŭ, că adecă noĭ nu amŭ fi recunoscutŭ şi nu amŭ recunósce şi mirenilorŭ dreptulŭ de a participá la sinóde între marginile *constituţiuniĭ bisericescĭ*, atuncĭ auctorulŭ acestuĭ articolŭ îĭ numĕră îndată 500 fl. v. a. saŭ o mie coróne în monetă nóuă.

Deḑá în numĕrulŭ 12 alŭ „Uniriĭ" din anulŭ trecutŭ, pre cândŭ trăiá încă fericitulŭ Mitropolitŭ Vancea, noĭ amŭ scrisŭ următórele: „Înainte de tóte trebue să decherămŭ, că noĭ nu ne putemŭ învoi niciodată, ca provincia nóstră bisericéscă greco-catolică română să se contopéscă în acelŭ organismŭ autonomieŭ, la care ţintesce biserica catolică de ritulŭ latinŭ din Ungaria, *căci dacă ne-amŭ învoi la acésta, atuncĭ ne-amŭ lăpḑá cu totulŭ de tradiţiunile bisericeĭ nóstre, şi amŭ ajunge în conflictŭ cu voinţa clerului şi poporului nostru manifestată în modulŭ celŭ maĭ solemnŭ cu diferite ocasiunĭ.* Astfelŭ s'a manifestatŭ voinţa cleruluĭ nostru, şi prin dînsulŭ şi a poporuluĭ română greco-catolicŭ, în petiţiunea îndreptată cătră Maĭestatea Sa din sinodulŭ ţinutŭ în Blaşiŭ la anulŭ 1850. În acéstă petiţiune clerulŭ a cerutŭ dela Maĭestatea Sa: (Urmézĕ cuvintele sinodului). Într'o formă încă şi maĭ hotărîtă şĭ-a arĕtatŭ Clerulŭ şi poporulŭ nostru voinţa sa cu privire la autonomia bisericeĭ nóstre în sinodulŭ electoralŭ ţinutŭ în Blaşiŭ la anulŭ 1868. În motivarea celorŭ 10 puncte votate de acelŭ sinodŭ se ḑice, „că trebue să se păzéscă biserica nóstră în vechea eĭ libertate neatîrnată de tótă influinţa şi subordinaţiunea altorŭ biserice . . . ér la sacratissima Maĭestate trebue să se stăruéscă, ca vechiulŭ dreptŭ alŭ bisericeĭ nóstre de a se aduná în totŭ anulŭ din clerŭ şi poporŭ, adecă din întrégă biserica, să se restatorésca." — În sinodulŭ archidiecesanŭ ţinutŭ în anulŭ 1869, sub presidiulŭ Escelenţeĭ Sale actualuluĭ Mitropolitŭ s'a pregătitŭ şi o lege electorală provisoră pentru congresulŭ provinciei mitropolitane greco-catolice române de Alba-Iulia,

---

porulŭ este însetatŭ şi vre să-lŭ vadă curgêndŭ părîŭ. Şi voea i-se împlinesce.

Gladiatorĭ, uniĭ pre căruţe de războiŭ, întrarmaţi cu spadă şi cu busduganŭ, şi alţiĭ pedestrĭ, întrarmaţi cu pumnalŭ şi cu lance, se mestecă acum într'o luptă turbată, şi de câte orĭ cade o jertfă, de atâtea orĭ resună circulŭ de strigătele pline de însufleţire turbată a poporuluĭ. Chiarŭ şi faţa împĕratuluĭ se pare a se lumina. Cu o urmă de compătimire privesce elŭ prin smaragduluĭ poleitŭ, care-ĭ oferesce tótă priveliştea îngrozitóre îmbrăcată într'o colóre blândă verḑie.

Arena întrégă e o icóna înfiorătóre a morţiĭ. Pre unde-ţĭ ajunge privirea, pretutindenea zăresce numaĭ coifurĭ, spade, membre ciungărite şi bălţĭ de sânge. Luptătoriĭ strigă cu desperare, armele se lovescŭ una de alta, publiculuĭ îĭ îndémnă la luptă. Ce chipŭ alŭ grózeĭ! Pre cine să compătimimŭ maĭ vîrtosŭ, jertfele acesteĭ luptĕ, orĭ omenimea, carea sătulă de desfătărĭ a ajunsŭ până la atâta, câtŭ află plăcere în ce o află şi animalele selbatice?

Dar plăcerea acésta se sfârşesce, şi până ce argaţiĭ circuluĭ tragŭ trupurile şi adună armele de pre arenă, până atuncĭ vine pre arenă o mulţime de piticĭ, muĭerĭ bătrâne, orbĭ şi monstruoşĭ şi cu arme de lemnŭ imitéză lupta gladiatoriloru. Dar astăḑĭ lupta acésta comică nu deşteptă ca de alte orĭ rîsulŭ şi voea bună. Cum s'ar şi puté asta, cândŭ publiculuĭ aude urlatulŭ bestiiloru din închisorĭ? Publiculuĭ scie, ce însamnă urlatulŭ acesta şi aşteptă cu nestîmpĕru.

De odată se pare că arena se clatină — încetulŭ pre încetulŭ se cufundă, şi în loculuĭ eĭ apare înaintea publiculuĭ o pădure, o pădure adevĕrată, cu arboriĭ înalţĭ, cu tufişŭ, cu ierbă şi cu muşchĭ. Linişte este în pădure, şi prin verḑeţa eĭ nu se mişcă niciĭ o vieţuitóre. Numaĭ o pereche de paserĭ, carĭ îşĭ aveaŭ cuibulŭ colo de-asupra, sboră acum în pădure şi începŭ a ciripi acolo.

Tóte privirile aşteptă cu nerăbdare. Acum se deschide o pórtă, şi doĭ cu doĭ, mână în mână, ceĭ maĭ bătrânĭ înainte, păşesce comuna creştină în pădure. Feţele lorŭ adevĕratŭ că suntŭ palide, dar ochiĭ le nótă în lacrimĭ de bucurie sîntă, şi privirile le suntŭ înălţate spre cerĭŭ. Pare că-sŭ deja răpiţĭ de pre pămîntŭ şi din chinurile luĭ.

Strigătele amuţiră. Numaĭ iciĭ colé se maĭ aude câte o voce. Chiarŭ şi sufletele cele maĭ însetate de sânge parcă se mişcă la priveliştea acésta. Mulţĭ privescŭ cu compătimire la câte unŭ bătrânŭ cu pĕrŭ albitŭ, la câte o fecióră, ce în haĭna sa albă şi cu privirea sa liniştită pare a nu fi omŭ, ci îngerŭ.

Eĭ nu mergŭ să salute pre împĕratulŭ. Dar tăcerea lorŭ parcă încă-ĭ rostesce o salutare: *Have Caesar, morituri te iudicabunt!* Eĭ se adună într'o cétă, ca şi cândŭ unuluĭ ar cerca îmbărbătare la celalaltŭ. Nu spaîma morţiĭ grăesce din feţele lorŭ, nu, ci capetele lorŭ se parŭ a fi deja încununate cu cununa învingerĭĭ, şi din ochiĭ lorŭ strălucescŭ vîrtuţĭ, credinţa, sperarea, iubirea.

Celŭ maĭ bătrânŭ dă unŭ semnŭ, şi toţĭ se aruncă în genunchĭ, nu ca să cĕră graţia publiculuĭ, ci din gurele lorŭ resună cântare îngerescă: Sântŭ, Sântŭ, Sântŭ e Domnulŭ Sabaot! Osana într'u ceĭ de susŭ! Plinŭ e cerulŭ şi pămîntulŭ de mărirea luĭ. Osana într'u ceĭ de susŭ!

Şi o altă pórtă se deschide, şi ieşŭ printr'însa cu urlete locuitoriĭ pustiurilorŭ şi pădurilotŭ din Europa, Aşia şi Africa.

Noĭ nu maĭ vedemŭ nimica. Numaĭ sunetetele cântărĭĭ creştinilorŭ le maĭ audimŭ printre urletele bestiiloru. Dar maĭ puternicŭ sună salutarea: *Have Caesar, morituri te iudicabunt!* Ea sună aşa de puternicŭ, de Coloseulŭ se cutrĕmură şi se sgudue în temeliile sale.

Ne deşteptămŭ din visarea nóstră. Ne reaflămŭ érăşĭ în vécŭlŭ alŭ nóuĕspredecelea. Din înălţimea orbitóre privimŭ la ruinele acestea măreţe, carĭ grăescŭ cu atâta elocinţă despre deşertăciunea gloriеĭ lumesci şi despre frumseţa neveşteḑită a gloriеĭ ceresci.

Ne pogorîmu încetŭ. Maĭ la vale dămŭ de o cétă de ómenĭ, carĭ ascultă la esplicările, ce le dă cu voce înaltă unŭ cicerone.

Maĭ înainte de amŭ părăsi loculuĭ acesta sînţitŭ prin atâta sânge de martirĭ, ne maĭ rugămŭ încă odată în tăcere luĭ Dumneḑeŭ.

Te salută **Victorŭ.**

ér de atunci încóce Escelenţa Sa Preasânţitulŭ Domnŭ Mitropolitŭ a stăruitŭ de repeţite orĭ la locŭlŭ competentŭ pentru înfiinţarea autonomieĭ bisericeĭ române greco-catolice separate de autonomïa bisericeĭ latine catolice din Ungaria."

Étă dară, domniloră dela „Gazeta", că noĭ încă pre cându trăiá Mitropolitulŭ Vancea, pre care domniile vóstre îlŭ presentaţi ca pre inimiculŭ sinodalităţiĭ mixte, ne-amŭ ridicatŭ vócea nóstră pentru acea sinodalitate, şi din causa acésta n'amŭ avutŭ să suferimŭ nicĭ unŭ rĕŭ dela elŭ, deşi amŭ fostŭ cu toţiĭ supuşiĭ luĭ. Étă, că noĭ amŭ avutŭ curajulŭ a pleda pentru sinodalitate, deşi voĭ în numĕrulŭ 234 afirmaţi despre acelŭ Archiereŭ blândŭ şi bunŭ, că sub elŭ „s'a datŭ clerului lozinca absolutistă: tăcere şi supunere neconditionată".

Ér voĭ, pre cându noĭ vorbiamŭ, aţi tăcutŭ, şi v'aţi ridicatŭ glasulŭ vostru după mórtea Mitropolituluĭ, înegrindu-lŭ în modŭ infamŭ, pentru ca şi prin acésta să dovediţi, că nu sciţi jucá, decâtŭ rolulŭ animaluluĭ „mintosŭ" faţă cu leulŭ ajunsŭ la neputinţă, aşa precum se cetesce în fabulele luĭ Donicĭ.

În numĕrulŭ 32 alŭ „Uniriĭ" din anulŭ trecutŭ amŭ scrisŭ următórele: *„Ar fi adecă o nedreptate ne mai pomenită*, ca în Transilvania tóte bisericele începêndŭ dela reformaţi până la greco-orientalĭ să aĭbă autonomie, şi numaĭ noĭ Româniĭ greco-catolicĭ să nu avemŭ. Româniĭ greco-catolicĭ ar fi tractaţi în casulŭ acesta în modŭ escepţionalŭ, ceea-ce într'unŭ statŭ constituţionalŭ nu se póte suferi. Acéstă stare nedréptă şi anormală ar trebui să încete, deórece legea (art. XLIII din 1868) apriatŭ dice, că dreptulŭ de autonomie, egalitatea de drepturĭ şi sfera de activitate, ce o aŭ confesiunile recepte, trebue să se estindă şi la greco-catolicĭ."

În numĕrulŭ 45 alŭ „Uniriĭ" din a. c. amŭ disŭ: „Încă în anulŭ 1848 aŭ pretinsŭ miile de Românĭ adunaţi pre câmpulŭ libertăţiĭ restabilirea antonomieĭ bisericelorŭ române. De atunci s'aŭ făcutŭ dese încercărĭ pentru *eluptarea* autonomieĭ bisericeĭ greco-catolice, şi în unele privinţe s'aŭ şi câştigatŭ drepturĭ frumóse, cum suntŭ: reactivirea Mitropolieĭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, înfiinţarea alorŭ dóuĕ diecese, adecă a Gherleĭ şi a Lugoşuluĭ, subordinarea dieceseĭ Oradeĭ-marĭ sub Mitropolia de Alba-Iulia, şi neatîrnarea provincieĭ nóstre bisericescĭ de scaunulŭ primaţialŭ din Strigoniŭ şi de orĭ ce altă biserică catolică din Ungaria . . . . Mitropolitulŭ de curêndŭ reposatŭ de repeţite orĭ a stăruitŭ la guvernŭ, ca să concédă ţinerea congresuluĭ doritŭ. Însă ale luĭ încercărĭ, ca şi alte multe ale altora pre tóte terenele vieţeĭ publice, fără de succesŭ aŭ rĕmasŭ, deşi articlulŭ de lege XLIII. din 1868 asigură şi bisericeĭ nóstre aceea-şĭ autonomie întru tóte conformŭ principiilorŭ, ce le profesézá astădĭ."

În numĕrulŭ 46 alŭ „Uniriĭ" din a. c., în contra căruia se descarcă „Gazeta", amŭ disŭ următórele: „Cându însă constatămŭ, că ce drepturĭ nu a avutŭ poporulŭ credinciosŭ în trecutŭ, nu vremŭ să dicemŭ, *că cu ocasiunea înfiinţărit autonomieĭ depline a bisericeĭ nóstre să nu se dea şi poporuluĭ acele drepturĭ, carĭ se potŭ da în cadrulŭ sânteloră canóne şi a constituţiunit bisericescĭ întemeiate de Isusŭ Chistosŭ."* Restricţiunea din urmă amŭ făcut'o din causă, că chiar sinodulŭ electoralŭ din 1868 în condiţiunea a 7-a de alegere accentuase conformŭ sânteloră canóne şi a constituţiuniĭ bisericescĭ următórele: *„La pertractarea cestiunilorŭ strînsŭ dogmatice şi la tóte celealalte, câte suntŭ reservate Ierarchieĭ prin canóne, membrit mirenĭ nu potŭ lua nicĭ o parte."*

Din tóte cele citate până acum din colónele „Uniriĭ" se vede apriatŭ, câtŭ de murdarŭ ne calumniéză „Gazeta", cându dice, că „aceştĭ clarissimĭ ca nisce voltigiorĭ îndrăsneţĭ sarŭ preste istoria luptelorŭ şi a suferinţeloră Românilorŭ uniţi şi s'avêntă cu îngâmfare pre şubredulŭ piedestalŭ alŭ principiilorŭ absolutistice, ce le-aŭ suptŭ în institutele Iesuitice catolice," şi mai departe: „totŭ ce aŭ vorbitŭ şi scrisŭ glorioşiĭ luptătorĭ aĭ bisericeĭ înainte şi după 1848 pentru dreptulŭ de sinodalitate în biserică; totŭ ce aŭ pledatŭ în favórea acestuĭ dreptŭ părinţiĭ sinodului dela 1850 şi părinţiĭ sinodului dela 1868, aŭ fostŭ după bărbaţiĭ sciinţeĭ şi aĭ adevĕruluĭ dela „Unirea" vorbe sforăitóre, alurărĭ şi minciunĭ, cu carĭ aŭ căutatŭ numaĭ să îndópe poporulŭ credinciosŭ."

Bravo!

În contra „Gazeteĭ", care afirmase, că poporulŭ înainte de 1848 a *practicatŭ neîmpedecatŭ* (nu scimŭ, óre pricepe-şĭ „Gazeta" terminiĭ aceştia?) sinodalitatea şi dreptulŭ de alegere, şi că numaĭ Mitropolitulŭ Vancea împreună cu doctoriĭ de teologie aŭ introdusŭ absolutismulŭ în biserică, noĭ amŭ susţinutŭ cu înse-şĭ actele sinodale publicate înainte şi după unire, că poporulŭ nu a practicatŭ acele drepturĭ şi că prin urmare Mitropolitulŭ Vancea împreună cu doctoriĭ în teologie nu a pututŭ să cassêze acele aşedĕmînte sinodale, carĭ nu existaŭ; şi să introducă în locŭlŭ lorŭ absolutismulŭ. Acesta este statulŭ cestiuniĭ, ér nu celŭ născocitŭ în „răspunsulŭ" sĕŭ din partea „Gazeteĭ". Aci decĭ să stea fóea din Braşovŭ de vorbă cu noĭ, şi apoĭ vomŭ recunósce, că nu se luptă cu morĭ de vîntŭ, şi că suntŭ scriitorĭ cinstiţi.

Noĭ, precum dovedescŭ citatele din „Unirea" amŭ susţinutŭ cu bărbăţie dorinţele şi postulatele cleruluĭ şi poporuluĭ de a avé sinodalitate, dar nu ne-amŭ răzimatŭ pre neadevĕruri istorice, ci pre o basă solidă, şi anume pre principiile egalităţiĭ între diferitele biserice din ţară, enunţate chiar şi în legile fundamentale ale patrieĭ, pré dorinţa unuĭ poporŭ întregŭ, de care orĭ ce guvernŭ constituţionalŭ trebue să ţină contŭ, pre accentuarea nedreptăţiĭ, ce numaĭ uniţilorŭ se face în tótă Transilvania, dacă nu li-se permite ţinerea congreselorŭ autonomice. Dacă noĭ ne-amŭ fi provocatŭ la practicarea sinodalităţiĭ înainte de 1848, ne-ar fi rîsŭ şi ţeraniĭ, carĭ aŭ fostŭ pre câmpulŭ libertăţiĭ şi maĭ trăescŭ în diua de astădĭ, căcĭ pre acelŭ câmpŭ 40,000 Românĭ aŭ recunoscutŭ, că înainte de 1848 eĭ nu practicaŭ sinodalitatea, şi pentru aceea aŭ cerutŭ practicarea eĭ pre viitorŭ.

Aşadară şi noĭ „doctoriĭ în teologie" ceremŭ totŭ ce aŭ cerutŭ Românii pre câmpulŭ libertăţiĭ, totŭ ce a pretinsŭ sinodulŭ electoralŭ din 1850, totŭ ce a reclamatŭ sinodulŭ electoralŭ din 1868, şi în parte chiar şi aceea, ce cere „Gazeta", dar în *motivarea* postulatelorŭ ne deosĕbimŭ de acéstă fóe, pentru că ea se pune pre terenulŭ istoricŭ, care saŭ nu-lŭ cunósce, saŭ îlŭ falsifică, saŭ cu rea voinţă îlŭ presentă altmintrea de cum este într'adevĕrŭ, numaĭ ca să pótă lovi în Mitropolitulŭ Vancea, ér noĭ neputêndŭ afirma cu consciinţa liniştită, că poporulŭ înainte de 1848 a practicatŭ neîmpedecatŭ sinodalitatea, şi că numaĭ Mitropolitulŭ Vancea împreună cu doctoriĭ în teologie aŭ mâncat'o, ne punemŭ pre terenulŭ adevĕruluĭ, alŭ principiilorŭ de dreptate, egalitate şi equitate, carĭ trebue să reguleze tótă societatea omenéscă, şi pre basa legilorŭ fundamentale, carĭ ne asigură autonomia, ce guvernulŭ nu voesce să ne-o dea, precum nu ne dă nicĭ alte drepturĭ bisericescĭ şi naţionale basate în legĭ şi cerute cu insistinţă, nu numaĭ de Mitropolitulŭ Vancea, ci de tótă suflarea românéscă. Credemŭ, că acum ne vorŭ fi priceputŭ şi domniĭ dela „Gazeta" şi ca scriitorĭ cinstiţi ce ar trebui să fie, îşĭ vorŭ retrage calumniile, ce le-aŭ aruncatŭ în faţa nóstră fără de nicĭ unŭ motivŭ, şi maĭ virtosŭ calumnia luată din vîntŭ, că noĭ amŭ fi declaratŭ „de ignoranţĭ şi mincinoşĭ pre aceĭ apostoliĭ aĭ bisericeĭ, carĭ în decursulŭ timpurilorŭ aŭ suferitŭ cele maĭ amarĕ persecuţiunĭ, pentru că aŭ apĕratŭ vigurosŭ aşedĕmintele şi drepturile canonice sinodale ale bisericeĭ".

„Gazeta Transilvanieĭ" ca să-şĭ apere erorile grosolane, în carĭ a căduţŭ pre terenulŭ faptelorŭ istorice, se provócă la sinodulŭ electoralŭ din 1868, care a disŭ, că „recunósce totodată coreligionarilorŭ sĕĭ mirenĭ dreptulŭ de a se consfătui în sinodŭ cu votŭ decisivŭ la tóte afacerile, câte se reducŭ la administraţiunea moşiilorŭ, fondurilorŭ, mobilelorŭ bisericescĭ şi la instrucţiunea tinerimiĭ".

Dar „Gazeta" se provócă cu rea credinţă la acestŭ sinodŭ, căcĭ ea trebue să scie, că cestiunea nu a fostŭ aceea, că óre trebue să recunóscemŭ şi mireniloră drepturĭ cu privire la administraţiunea fondurilorŭ etc., ci cestiunea pusă de dînsa a fostŭ, că óre mireniĭ *practicat'aŭ neîmpedecatŭ* înainte de 1848 sinodalitatea şi alesu-şĭ-a pre archiereiĭ sĕĭ? şi că óre Mitropolitulŭ Vancea şi doctoriĭ în teologie introdus'aŭ absolutismulŭ în locŭlŭ constituţionalismuluĭ practicatŭ neîmpedecatŭ înainte de 1848? Noĭ, precum s'aŭ pututŭ convinge cetitoriĭ din citatele fidele produse din „Unirea", totdeuna amŭ recunoscutŭ mireniloră dreptulŭ de a se consfătui cu clerulŭ în anumite afaceri, carĭ nu se ţinŭ de dogme şi de ierarchie, dar cu totulŭ altceva este a recunósce acestŭ dreptŭ, şi altceva a-lŭ fi practicatŭ neîmpedecatŭ înainte de 1848. „Gazeta" a susţinutŭ, că acestŭ dreptŭ s'a *practicată neîmpedecatŭ*. Eĭ bine, dovedéscă acéstă tesă, orĭ dacă nu, tacă, şi nu maĭ mistifice lucrurile ignorându cu totulŭ legile patrieĭ şi colecţiunile de acte sinodale, cu carĭ amŭ dovedituŭ în numĕrulŭ 46 alŭ „Uniriĭ", că înainte de 1848 mireniĭ nicĭ nu aŭ *practicatŭ sinodalitatea,* nicĭ nu şĭ-aŭ alesŭ pre Archiereiĭ sĕĭ. Adunarea cea mare din 1700, — asupra căreia noĭ înşi-ne amŭ atrasŭ atenţiunea „Gazeteĭ", ca să se vadă, că nu ascundemŭ nimica şi discutămŭ cu sinceritate şi onestitate, — nu dovedesce sinodalitatea contemplată de „Gazeta" ca organŭ de administraţiune în afaceri scolastice şi fundaţionale. La acea adunare nu s'aŭ chematŭ mireniĭ, ca să hotărésc în afaceri de administraţiune bisericéscă, şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ în *cestiuni dogmatice,* precum crede „Gazeta", — căcĭ hotărîrĭ în cestiuni dogmatice mireniĭ nu aŭ adusŭ nicĭ odată şi nu vorŭ aduce până-i lumea, nicĭ în biserica catolică, nicĭ în cea orientală, ci precum amŭ accentuatŭ în numĕrulŭ 46 alŭ „Uniriĭ", mireniĭ s'aŭ chematŭ la acea adunare *numaĭ pentru acceptarea uniuniĭ bisericeĭ române cu biserica Romeĭ*, ceea ce atâta însĕmnézá, că mireniĭ aŭ fostŭ chemaţi cu scopulŭ, ca să li-se vestéscă uniunea, şi eĭ să aĭbă ocasiune de a face profesiunea credinţeĭ formulate de clerŭ. De aceea formula de credinţă nu s'a adusŭ, nicĭ nu s'a subscrisŭ de mireniĭ, ci s'a adusŭ şi subscrisŭ numaĭ de clerŭ, precum dovedescŭ următórele cuvinte: „Noĭ subsĕmnaţiĭ, *episcopulŭ, protopopiĭ* şi *totŭ clerulŭ* bisericeĭ românescĭ din Transilvania şi din părţile unite cu dînsa facemŭ cunoscutŭ prin acésta etc.", carĭ tóte se potŭ ceti în Acte sinodale de I. M. Moldovanŭ vol. II. p. 115. A face profesiunea credinţeĭ nu este numaĭ *dreptă,* ci chiar *datorinţă* a mirenilorŭ, maĭ vîrtosŭ atuncia, cându după separarea lorŭ de biserica adevĕrată se întorcŭ érăşĭ în sînulŭ bisericeĭ, cum s'a întîmplatŭ cu strămoşiĭ nostri mireniĭ din 1700. Profesiunea credinţeĭ după legile bisericescĭ suntŭ datorĭ se o facă chiarŭ şi domniĭ ceĭ „uniţi" din redacţiunea „Gazeteĭ", dacă vrĕŭ să maĭ trécă de „uniţi", şi acésta suntŭ datorĭ să o facă în colónele „Gazeteĭ", în carĭ aŭ negatŭ primatulŭ Papeĭ asupra bisericeĭ nóstre, căcĭ dacă cineva négă în tonŭ aşa hotăritŭ primatulŭ Papeĭ, cum l'aŭ negatŭ „Gazetariĭ" în colónele foiĭ lorŭ, acela négă chiar esenţa unieiĭ nóstre cu biserica Romeĭ, care consistă în recunóscerea capuluĭ vĕdutŭ alŭ bisericeĭ, şi astfelŭ însu-şĭ se lapădă de biserica nóstră, şi ómeniĭ nu-lŭ maĭ potŭ privi de membru alŭ eĭ, până cându *publice* nu profesézá adevĕrulŭ dogmaticŭ, ce *publice* l'a negatŭ. Adunarea cea mare din 1700 nu a fostŭ sinodŭ convocatŭ spre a se consfătui mireniĭ şi preoţiĭ asupra afacerilorŭ de administraţiune saŭ ocârmuire bisericéscă saŭ spre a hotărî mireniĭ în afaceri de dogme, şi astfelŭ adunarea aceea nu probézá, că poporulŭ înainte de 1848 ar fi practicatŭ neîmpedecatŭ sinodalitatea contemplată de „Gazeta". Asemenea nu se probézá sinodalitatea practicată înainte

de 1848 nicĭ cu actele sinodale din 1850 şi 1868 şi cu atâtŭ mai puţinŭ cu actele congreselorŭ ţinute sub Mitropolitulŭ Vancea, căcĭ aceste acte dovedescŭ numai aceea, ce s'a practicatŭ înainte de 1848. A te provoca la acte din 1850, 1868 şi 1875, ca să probezĭ, ce s'a întîmplatŭ în jumătatea primă a secululuĭ alŭ XIX-lea saŭ în seculiĭ trecuţi, este mai multŭ decâtŭ sofismă, mai vîrtosŭ dacă sciĭ, precum sciŭ şi „Gazetariĭ“ din numĕrulŭ 46 alŭ „Uniriĭ“, că despre cele întîmplate la începutulŭ secululuĭ presentŭ şi în seculiĭ trecuţi suntŭ acte, carĭ dovedescŭ contrariulŭ la ceea ce s'a întîmplatŭ dela 1850 încŏce. Pre calea acésta „Gazeta“ în locŭ să probeze ceva, a căzutŭ numai într'o eróre nóuă intolerabilă şi anume, că laicĭi ar avé dreptulŭ *„să se ocupe cu afaceri mari bisericesci, chiar de dogme“*. Nu scie „Gazeta“, că chiar Şaguna, care nu póte fi suspectŭ de „iesuitismŭ“, dice în Dreptulŭ sĕŭ canonicŭ, Tăierea IV § 324, că „Sinodulŭ dogmaticŭ tractézĕ despre dogmele credinţeĭ şi despre esaminarea dogmatică şi canonică a noŭalesuluĭ Episcopŭ şi se *compune eschisivŭ din Archiereĭ*, carĭ suntŭ chemaţĭ a privegheá mai de aprópe pentru susţinerea în curăţenie a dogmelorŭ, . . . ascultândŭ şi alţĭ dascălĭ renumiţĭ *bisericesci*“.

„Gazeta“ a susţinutŭ mai departe în numeriĭ 232—236, că Mitropolitulŭ Vancea şi doctoriĭ în teologie aŭ întrodusŭ absolutismulŭ în locŭlŭ sinodalităţiĭ practicate înainte de 1848. Binevoéscă decĭ a-şĭ dovedi tesa, în care în contra „Gazeteĭ“ amŭ susţinutŭ, că nu Mitropolitulŭ reposatŭ, ci guvernulŭ este de vină, că nu avemŭ congresŭ autonomicŭ. Dar „Gazeta“ necum să-şĭ pótă dovedi calumnia ridicată în contra Mitropolituluĭ Vancea, ea însă-şĭ recunósce, că acestŭ Archiereŭ a practicatŭ până şi sinodalitatea compusă din mireni şi preoţĭ, pentru că ea citézĕ cercularulŭ mitropolitanŭ, prin care s'a convocatŭ congresulŭ mixtŭ din 1875. Se înţelege dela sine, că „Gazeta“ în numĕrulŭ 255 citézĕ acelŭ actŭ din 1875, ca să probeze, că înainte de 1848 s'a practicatŭ sinodalitatea, dar în confusiunea sa nu bagă de samă, că tocmaĭ citândŭ acelŭ actŭ dovedesce, că Mitropolitulŭ Vancea nu a fostŭ inimicululŭ sinodalităţiĭ şi întroducĕtoriulŭ absolutismuluĭ, precum afirmase abia în numĕrulŭ 254.

Étă în ce strîmtóre ajungŭ ómeniĭ, carĭ nu vreŭ să recunóscă adevĕrulŭ palpabilŭ.

„Gazeta“ în numĕrulŭ 252 ca să dovedéscă ceea ce susţinuse şi în numeriĭ 232—236, că Mitropolitulŭ Vancea a inaŭguratŭ împreună cu doctoriĭ în teologie *„unŭ sistemŭ de guvernare fatală“*, se provócă la argumentulŭ acesta ciudatŭ, că adecă ea *„a amintitŭ numaĭ unŭ faptŭ, care a fostŭ constatatŭ încă de cătră părinţiĭ sinoduluĭ dela 1868 şi care este tuturorŭ cunoscutŭ“*. Frumósă logică! Se provócă la sinodulŭ din an. 1868, cândŭ Vancea nu era încă Mitropolitŭ, şi cândŭ uniĭ dintre doctoriĭ în teologie, în carĭ lovesce „Gazeta“, eraŭ încă în clasele elementare, şi apoĭ totŭ mai crede „Gazeta“, că a doveditŭ *sistemulŭ de guvernare fatală* dela anulŭ 1868 încŏce. Astfelŭ de argumente numaĭ în colónele „Gazeteĭ“ se potŭ ceti.

Preste totŭ „Gazeta“ face unŭ mare abusŭ cu actele sinoduluĭ electoralŭ din 1868, şi tocmaĭ pentru aceea ne vedemŭ constrînşĭ în contra voiĭ nóstre a dice câteva cuvinte despre valórea acelorŭ acte. Totŭ ce s'a enunţatŭ în sinodulŭ electoralŭ din 1868, nu trebue să se considere dreptŭ decisiuni şi canóne sinodale luate în înţelesulŭ strînsŭ alŭ cuvîntuluĭ, ci numaĭ dreptŭ postulate şi dorinţe esprimate de clerulŭ alegĕtoriŭ. De canóne şi decisiuni sinodale s'ar puté considera acele enunciaţiuni numaĭ în casulŭ, cândŭ sinodulŭ acesta ar fi fostŭ sinodŭ *provincialŭ* orĭ *archidiecesanŭ* în adevĕratulŭ înţelesŭ alŭ cuvîntuluĭ. Sinodulŭ acesta însă nu se póte numi sinodŭ *provincialŭ*, pentru că n'aŭ fostŭ chemaţĭ şi nu s'aŭ presentatŭ toţĭ episcopiĭ Provincieĭ bisericescĭ cu bărbaţĭ eclesiasticĭ din tótă provincia. În acela aŭ fostŭ de faţă numaĭ preoţĭ din archidiecesă şi din câteva protopopiate ale dieceselorŭ Gherleĭ şi Lugoşuluĭ. Dar n'a fostŭ acea adunare nicĭ *sinodŭ archidiecesanŭ* în înţelesulŭ strînsŭ alŭ cuvîntuluĭ, pentru că nu s'a ţinutŭ sub presidiulŭ vicariuluĭ capitulariŭ, *ci sub alŭ comisariloră regesci*, [1]) şi nu aŭ fostŭ presenţĭ numaĭ preoţĭ din archidiecesă, ci preoţĭ şi din câteva protopopiate ale dieceselorŭ Gherleĭ şi Lugoşuluĭ. Preoţiĭ presenţĭ aŭ avutŭ mandatŭ de *alegĕtorĭ*, ér nu de *membrĭ aĭ unuĭ sinodŭ*, ce are să se ocupe cu afaceriĭ bisericescĭ. Cine ar susţiné, că adunarea alegĕtoriloră trebue să se considere de sinodŭ archidiecesanŭ, şi nu de sinodŭ electoralŭ, cade în erórea mare şi periculósă, că adecă la unŭ sinodŭ archidiecesanŭ ar puté presida representanţiĭ guvernuluĭ.

Nefiindŭ sinodulŭ *electoralŭ* din 1868 nicĭ sinodŭ *provincialŭ*, nicĭ sinodŭ *archidiecesanŭ* în înţelesulŭ strictŭ alŭ cuvîntuluĭ, dela sine urmézĕ, că şi enunciaţiunile luĭ trebue să se considere nu de *canóne* şi *decisiuni* ci de *postulate şi dorinţe* ale alegĕtoriloră. Aceste postulate *suntŭ în sine* îndreptăţite şi legitime, şi represintă opiniunea publică dela 1868. Dar în redactarea *postulătelorŭ* s'a comisŭ unele inconveniente, carĭ şi pre „Gazeta“ aŭ indus'o în rătăcire. Aşa d. es. se dice în enunciaţiunile sinoduluĭ electoralŭ, că „tendinţele absolutistice aŭ întrodusŭ instituţiunĭ cu totulŭ străine priŭ bărbaţĭ crescuţĭ în institute iesuitice“. Nu scimŭ, pre cine înţelegŭ alegĕtoriĭ aci. Dacă înţelegŭ pre Mitropolitulŭ Şuluţŭ, atuncĭ ne mirămŭ, cum s'a pututŭ întîmpla, de-órece Şuluţŭ nu a studiatŭ în şcóle iesuitice. Pre eleviĭ şcólelorŭ din Roma încă nu ĭ-a pututŭ înţelege, pentru că dela începutulŭ secululuĭ alŭ XIX-lea până la 1868 n'a fostŭ dór nicĭ unŭ elevŭ alŭ acelorŭ şcóle funcţionariŭ în archidiecesă. Pre Clainŭ şi Maiorŭ, unulŭ elevŭ de Tirnavia, altulŭ de Roma, înşi-şĭ alegĕtoriĭ recunoscŭ, că nu ĭ-aŭ atinsŭ prin cuvintele citate, pentru că îĭ laudă că aŭ suferitŭ unŭ felŭ de martiriŭ pentru drepturile bisericescĭ. Petru Maiorŭ şi Şincaĭ, eleviĭ aĭ şcólelorŭ din Roma, aŭ fostŭ maĭ „liberalĭ“, decâtŭ să-ĭ pótă atinge alegĕtoriĭ din 1868. Ér dacă frasa citată înţelege pre teologiĭ iesuiţĭ de lângă episcopiĭ nostri din secululŭ trecutŭ, atuncĭ orĭ să se fi spusŭ acésta apriatŭ, orĭ să nu se fi amintitŭ, pentru că gravamenulŭ acesta încetase încă sub episcopulŭ Maiorŭ. Astu-felŭ frasa aceea fiindŭ prea vagă, „Gazeta“ abuséză de ea, nălucindu-i-se totŭ „absolutismŭ“ şi „iesuitismŭ“ în toţĭ bărbaţiĭ nostri, carĭ aŭ învĕţatŭ şi în şcóle catolice. Asemenea vorbindŭ alegĕtoriĭ despre *restatorirea dreptuluĭ vechiŭ alŭ bisericĭ nóstre de a ţiné sinóde de preoţĭ şi mireni în totŭ anulŭ*, „Gazeta“ îndată şĭ-a închipuitŭ, că înainte de 1848 s'a practicatŭ neîmpedecatŭ sinodalitatea mirenilorŭ. Alegĕtoriĭ trebuiaŭ să spună maĭ precisŭ că în ce timpŭ, şi în ce modŭ s'aŭ ţinutŭ, acele sinóde, ca să nu se inducă ómeniĭ în rătăcire. Actele sinodale culese de Moldovanŭ, Ciparĭu şi Nilles dovedescŭ, că astfelŭ de sinóde nu s'aŭ ţinutŭ înainte de 1848. Aceea totuşĭ nu o putemŭ crede, că astfelŭ de sinóde s'ar fi ţinutŭ în totŭ anulŭ inmediatŭ înainte de sânta unire, căcĭ toţĭ cunoscŭ starea miserabilă, în care căduse biserica sub domnia calvinilorŭ, cândŭ Mitropolitulŭ românŭ nu juca rolŭ nicĭ câtŭ astădĭ unŭ protopopŭ, şi cândŭ superintendentulŭ calvinŭ era purtatŭ pre umerĭ de protopopiĭ românĭ. Apoĭ cum a fostŭ constituită biserica orientală în ceea ce privesce sinodalitatea, o spune profesorulŭ dela universitatea din Praga, Dr. Friedrich Vering, unŭ bărbatŭ mirénŭ, care a studiatŭ din temeiŭ dreptulŭ apusénŭ, *orientalŭ* şi protestantŭ, şi care în opulŭ sĕŭ de dreptŭ canonicŭ (Kirchenrecht, zweite Auflage, Freiburg) la pag. 665 astfelŭ se esprimă: „Eine Antheilnahme von *Laien* an der Kirchenregierung ist nicht mit der hierarchischen Grundverfassung der Kirche vereinbar, kam auch erweislich in der alten Kirche nirgends vor, findet sich auch nirgends in den Canones oder den Acten der von der *morgenländischen* Kirche anerkannten ökumenischen und topischen Synoden oder in den Schriften der orientalischen Kirchenlehrer; nur als Vertreter und Beauftragte der Staatsgewalt kommen schon nach den Bestimmungen der christlich-römischen und byzantinischen Kaiser Laien bei kirchlichen Verhandlungen vor und auch nur so, dass sich ihre Thätigkeit auf die Aufrechthaltung der äusseren Ordnung, den Schutz der Kirche und die Wahrung der Staatsinteressen beschränkte. Da, wo in der alten Kirche, in der apostolichen und nachapostolischen Zeit, von einer Beiziehung der Gemeinde zu kirchlichen Wahlen oder von einer sonstigen Befragung des Volkes die Rede ist, ist doch immer die Leitung und Entscheidung der Apostol und Bischöfe das Ausschlaggebende und eigentlich Bestimmende, und oft ist auch nur von einer Anwesenheit des Volkes bei der Entscheidung oder Verkündung der Entscheidung der Bischöfe die Rede. Wenn Laien als Kirchenpatrone bei der Besetzung eines Kirchenamtes und der Verwaltung des Kirchenvermögens betheiligt sind, so sind dieses wieder nicht als Laien und Glieder der Kirche schlechtweg, sondern in ihrer besonderen, von der Kirche ihnen unter besonderen Voraussetzungen und Pflichten zuerkannten Eigenschaft als Kirchenpatrone, und auch ein solcher hat nach den kirchlichen Rechtsbestimmungen nirgends die eigentlich entscheidende Stimme, sondern auch diese hat ihm gegenüber der Bischof. Wenn in der Türkei seit der Eroberung von Constantinopel und auch noch durch den Ferman von 1860 den Laien ein Einfluss bei der Patriarchenwahl und in der kirchlichen Verwaltung zugestanden ist, so soll dieses ein von der Pforte gewahrtes Privilegium sein, welches mit der politischen Stellung der Christen in der Türkei zusammenhängt, aber keinerlei canonische Grundlage hat. Dass in der Patriarchal-Metropole Karlowitz ein serbischer National-Congress besteht, hat einen ursprünglichen Grund in der Art und Weise des Uebertrittes der serbisch-griechischen Orientalen nach Oesterreich-Ungarn, und insbesondere auch darin, dass derselbe auch die Mittel zur Unterhaltung des Kirchen- und Schulwesens herbeizuschaffen hat, und die jetzige Verfassung der serbischen Metropolie von Karlowitz und *der romanischen von Hermannstadt* ist lediglich eine Folge politischer Massnahmen, denen theils politische Agitationen vorausgingen, theils solche auf Uebertragung *protestantischer Kirchenverfassungs-Grundsätze*, wie sie bei den Siebenbürgern protestantischen Sachsen bestehen.“

Adecă pre românesce: „O participare a laicilorŭ în guvernarea bisericeĭ nu se póte aduce în consonanţă cu constituţia ierarchică fundamentală a bisericeĭ, şi este evidentŭ, că nicĭ nu s'a întîmplatŭ nicăirĭ în biserica cea veche, nicĭ nu se află nicăirĭ în canónele orĭ actele sinódelorŭ ecumenice şi locale recunoscute de biserica *răsăriténă* orĭ în scrierile dascălilorŭ bisericeĭ răsăritene; numaĭ ca representanţi şi comisarĭ aĭ puterĭĭ de statŭ se află pre basa dispusĕţiuniloră împĕraţilorŭ creştinĭ-romani şi bizantinĭ laicĭ la pertractărĭ bisericescĭ şi chiarŭ şi atuncĭ numaĭ aşa, că activitatea lorŭ se mărginea la susţinerea ordiniĭ esterne, la apĕrarea bisericeĭ şi la păzirea intereseloră statuluĭ. Acolo, unde în biserica cea veche, pre timpulŭ apostolicŭ şi postapostolicŭ, este vorbă despre chemarea comuneĭ la alegerĭ bisericescĭ orĭ despre vre o altă întrebare a poporuluĭ, totuşĭ totdeuna conducerea şi deciderea apostoliloră şi episcopiloră era hotărîtóre şi propriŭ decisivă, şi a dese orĭ e vorbă numaĭ despre fiinţa de faţă a poporuluĭ la hotărîrea orĭ publicarea hotărîriĭ episcopiloră. Dacă laicĭ ca patroni aĭ bisericeĭ ieaŭ parte la umplerea vre unuĭ oficiŭ bisericescŭ şi la administrarea averiĭ bisericescĭ, atuncĭ o facŭ eĭ acésta érăşĭ nu ca laicĭ şi membri aĭ bisericeĭ preste totŭ, ci în calitatea lorŭ specială de patroni aĭ

[1]) Acésta o susţine unŭ raportorŭ alŭ »Gazeteĭ«, carele scrie în numĕrulŭ 60 alŭ aceleĭ foĭ din an. 1868:

bisericeĭ, concésă lorŭ din partea bisericeĭ pre lângă anumite condițiuni antecedente și datorințe, și după dispusețiunile de dreptŭ bisericescŭ nicĭ chiarŭ unŭ astfelŭ de patronŭ nu are nicăirĭ votŭ proprie decisivŭ, ci și acesta față cu dînsulŭ îlŭ are episcopulŭ. Dacă în Turcia dela cucerirea Constantinopoleĭ încóce și și prin fermanulŭ din 1860 se concede laĭcilorŭ o înrîurință în alegerea patriarchuluĭ și în administrarea bisericéscă, acésta va să fie unŭ privilegiŭ păzitŭ din partea Porțiĭ, care stă în legătură cu posiția politică a creștinilorŭ în Turcia, dar nu are nicĭ unŭ felŭ de basă canonică. Că în metropola patriarchala din Carloviță esistă unŭ congresŭ națională sêrbescŭ, acésta își are temeiulŭ în modulŭ, în care aŭ trecutŭ orientaliĭ sêrbŏgrecescĭ în Austro-Ungaria, precum și mai alesŭ în aceea, că acela are să procureze și mijlócele pentru susținerea bisericelorŭ și școlelorŭ, și constituția presentă a mitropoliei sêrbescĭ de Carloviță și *a celeĭ românescĭ de Sibiŭ* este singurŭ numaĭ o urmare a unorŭ măsurĭ politice, cărora parte le-aŭ premersŭ agitațiuni politice, parte razimă pre introducerea principiilorŭ de constituție bisericéscă protestantice, precum se află la Sasiĭ protestanțiĭ din Transilvania".

Dacă alegĕtoriĭ din 1868 vorbiaŭ mai precisŭ și determinaŭ și sfera de activitate a sinódelorŭ din vechime, „Gazeta" nu cădea póte în erórea de a admite concursulŭ laĭcilorŭ până și la *enunțarea dogmelorŭ*, lucru, care nicĭ chiar biserica română neunită de *astădĭ* nu-lŭ permite. Dar credemŭ, că după cele desfășurate ómeniĭ nostri nu se vorŭ uĭta numaĭ în Sibiŭ și Carloviță, ca să cunóscă constituțiunea bisericeĭ vechĭ, ci vorŭ studia mai bine principiile dreptuluĭ vechiŭ *orientalŭ*, care în esență nu se deosebescŭ de principiile dreptuluĭ apusanŭ, și atuncĭ nu se vorŭ mai provoca la *drepturĭ practicate încă din vechime*, nicĭ nu se vorŭ pune pre terenulŭ *istoricŭ*, ca să elupte autonomia bisericeĭ, ci pre terenulŭ, pre care ne-amŭ pusŭ noĭ în colónele „Unirĭi", și care se cunósce din citatele de mai susŭ, reproduse din acéstă fóe.

„Gazeta" grăesce neadevĕrŭ, cândŭ afirmă, că „fóea bisericéscă din Blașiŭ susține morțișŭ, că laĭciĭ„ n'aŭ luatŭ parte *nicĭ odată* la sinódele bisericeĭ".

Dacă „Gazetariĭ" vorŭ puté dovedi cu citațiuni fidele din „Unirea", că noĭ amŭ susținutŭ tesa citată, atuncĭ vomŭ recunósce, că acești domnĭ suntŭ scriitorĭ cinstiți. Altcum vomŭ fi siliți a le spune, că eĭ vîndŭ cetitorilorŭ sĕĭ pre baniĭ scumpi cele mai cornurate neadevĕruri. Cestiunea, o repețimŭ încă odată, a fostŭ, că óre mireniĭ *înainte de 1848 practicat'aŭ neîmpedecatŭ* sinodalitatea orĭ ba? „Gazeta" afirmase, că aŭ practicat'o neîmpedecatŭ, ér noĭ amŭ susținutŭ, că nu aŭ practicat'o, și ne-amŭ provocatŭ la colecțiunea *tuturorŭ* actelorŭ sinodale, câte s'aŭ publicatŭ până acuma, și „Gazeta" totușĭ dice, că *„nu amŭ documentatŭ cu nimicŭ aserțiunea nóstră"*, și că „Unirea" a țintitŭ numaĭ *să ascundă* acestŭ dreptŭ sinodalŭ usuatŭ din vechime de poporulŭ credinciosŭ în biserica *nóstră unită"*. Apoĭ bine, domniloră, la ce să ne fi provocatŭ noĭ, dacă nu la actele tuturorŭ sinódelorŭ, în carĭ se spune apriatŭ, că cine a luatŭ parte la fiecare sinodŭ, și în carĭ numaĭ clerulŭ figurézĕ ca elementŭ constitutivŭ alŭ sinódelorŭ?

De altă parte noĭ înși-ne amŭ spusŭ pre largŭ, că sub Mitropolitulŭ Vancea s'aŭ ținutŭ chiar și sinóde saŭ congrese compuse din *mireni și preoți*, cum aŭ fostŭ congresele din 1873 și 1875, și fóea din Brașovŭ totușĭ are impertinența a spune cetitorilorŭ sĕĭ, că noĭ amŭ fi susținutŭ morțișŭ, că laĭciĭ n'aŭ luatŭ parte *nicĭ odată* la sinóde, și apoĭ basatŭ pre aceste neadevĕruri „Gazeta" ne aruncă în față totŭ noroiulŭ de insulte, ce-lŭ póte produce acéstă fóe în „rĕspunsulŭ" sĕŭ scrisŭ cu „rĕcélă și obĭectivitate".

În numĕrulŭ 46 alŭ „Unirĭi" noĭ afirmaserămŭ: *„Tóte actele sinodale, câte s'aŭ publicatŭ până acum, arată, că numaĭ bărbați din Clerŭ aŭ alesŭ pre Metropoliții nostri."* Față cu acéstă aserțiune „Gazeta" trăsare de bucurie în numĕrulŭ 256, căcĭ a aflatŭ *unŭ singurŭ „laĭcŭ"*, care a participatŭ la alegerea Mitropolituluĭ Șuluțiŭ în anulŭ 1850. Acestŭ „laĭcŭ" a fostŭ actualulŭ protopopŭ din Sibiŭ dlŭ Ioanŭ Rusŭ, care a participatŭ la acea alegere în calitate de deputatŭ alŭ corpuluĭ profesoralŭ din Blașiŭ. Despre casulŭ acesta amŭ sciutŭ și noĭ, și pentru aceea n'amŭ disŭ, că numaĭ *preoțĭ*, ci amŭ disŭ, că numaĭ *bărbațĭ din clerŭ* aŭ luatŭ parte la alegerea de Mitropolitŭ. Ér că domnulŭ Ioanŭ V. Rusŭ făcea parte din clerŭ, se vede de acolo, că în 1850 absolvase deja teologia, va să dică era primitŭ în clerulŭ tinerŭ, și funcționa ca profesorŭ la unŭ gimnasiŭ la care numaĭ *bărbațĭ din clerŭ* funcționézĕ, și se dedicase cariereĭ preoțescĭ, pre care în anulŭ 1855 a și îmbrățișat'o, chirotonindu-se. Casulŭ „unicŭ" alŭ Dluĭ Rusŭ nu probézĕ, că „mireniĭ" aŭ alesŭ pre Mitropoliții nostri, ci numaĭ aceea, că unŭ *teologŭ absolutŭ* dacă este alesŭ ca *deputatŭ din partea profesorilorŭ*, póte participa la alegerea de Mitropolitŭ, dacă la verificarea alegĕtorilorŭ sinodulŭ din unŭ „unicŭ" casŭ ar voi să facă praxă. Este mare deosebirea între dlŭ Rusŭ, a cărui alegere a verificat'o sinodulŭ din 1850, și între Dlŭ Șuluțiŭ, a cărui alegere n'a verificat'o sinodulŭ din 1868. Celŭ dintâiŭ era înscrisŭ în clerulŭ tinerŭ, era candidatŭ de preotŭ, ocupa oficiu ecclesiasticŭ, s'a presentatŭ la sinodŭ în vestmêntŭ preoțescŭ, și pentru aceea sinodulŭ din 1850 l'a verificatŭ, pre cândŭ celŭ din urmă nu fusese nicĭ odată clericŭ în vre unŭ seminariŭ, nu era candidatŭ de preotŭ, și se presentase la sinodŭ în calitate de laĭcŭ în înțelesulŭ strinsŭ alŭ cuvêntuluĭ, și pentru aceea sinodulŭ din 1868 nu la verificatŭ. Apoĭ precum o rîndunică nu face primăvară, tocmaĭ așa și unŭ singurŭ laĭcŭ, care ar fi luatŭ o singură dată parte la alegere, nu demustră *esercițiulŭ neîmpedecatŭ alŭ acestuĭ dreptŭ din partea laĭcilorŭ*, ce-lŭ afirmase „Gazeta". Ér provocarea „Gazeteĭ" la scrisórea tinerimeĭ din Viena adressată cătră sinodulŭ electoralŭ din 1850, atâta plătesce, câtŭ plătescŭ argumentele, pre care se razimă. În scrisórea aceea se dice, că „dupa dreptulŭ și *datina* bisericeĭ" mireniĭ și după uniune trebue să ĭea parte la sinódele electorale, căcĭ altcum unŭ episcopŭ alesŭ de unŭ așa sinodŭ *nu se va recunósce de mireni*, fără a cărorŭ scire s'ar alesŭ numaĭ de protopopĭ". Dar acea *datină* nu este dovedită cu nicĭ unŭ argumentŭ, ci este luată numaĭ din vîntŭ, precum dovedescŭ tóte actele *tuturorŭ* sinódelorŭ electorale românescĭ unite. De aceea laĭciĭ dela 1850 aŭ fostŭ cu multŭ mai cu minte, de câtŭ să se iè după vorbele neîntemeiate ale universitarilorŭ vienesi din 1850, și astfelŭ cu toțiĭ aŭ recunoscutŭ de episcopŭ pre Alesandru St. Șuluțiŭ alesŭ numaĭ de bărbațĭ din clerŭ.

Tótă disputa între noĭ și „Gazeta" a fostŭ *de facto*, adecă despre faptulŭ istoricŭ, care arétă, cum se alegeaŭ Mitropoliții în trecutŭ, ér nu *de jure*, adecă despre dreptulŭ ce ar trebui să-lŭ aibă laĭcii în acéstă cestiune. Noĭ din „Zaconiculŭ" dinainte de unire, din legile dieteĭ dela Turda din 1579, din Approbatae Constitutiones și din actele sinodale publicate de Moldovanŭ, Ciparĭu și Nilles amŭ constatatŭ *faptulŭ istoricŭ* doveditŭ până la evidența, că numaĭ *bărbațĭ din clerŭ* aŭ alesŭ pre *Mitropoliții nostri*. „Gazeta" neputêndu-se ține pre terenulŭ *faptuluĭ istoricŭ*, se pune pre terenulŭ *dreptuluĭ*, ce ar trebui să-lŭ aibă laĭcii. Noĭ scimŭ bine, ce aŭ cerutŭ Românii pre câmpulŭ libertățiĭ în 1848, ce a cerutŭ sinodulŭ electoralŭ dela 1850 și dela 1868, dar asupra îndreptățiriĭ acestorŭ postulate nu ne-amŭ pronunțatŭ de locŭ, și de aceea cândŭ „Gazeta" ne presentă ca pre nisce ómeni, carĭ n'aŭ simțŭ de pietate față cu postulatele și aspirațiunile poporuluĭ", și ca pre nisce ómeni, „carĭ vorbescŭ cu celŭ mai mare dispreță de drepturile și de libertatea poporuluĭ în biserică", atuncĭ ea nu face altceva, decâtŭ își îndópă din noŭ pre cetitoriĭ sĕĭ cu frase sforăitóre și cu minciunĭ grosolane.

„Gazeta" afirmase, în numeriĭ sĕĭ 232—236, că *„poporulŭ credinciosŭ alŭ bisericeĭ române unite nu numaĭ că pretinde a-și alege însu-și pre Archiereiĭ sĕĭ, dar pretinde mai vîrtosŭ, ca să fie restabilite în totŭ cuprinsulŭ provincieĭ mitropolitane instituțiunile canonice sinodale, pre carĭ le-a practicatŭ neîmpedecatŭ înainte de 1848. . . . . .* E clarŭ și învederatŭ, că *dreptulŭ electoralŭ nu este unŭ dreptŭ alŭ clerului, ci alŭ întregului poporŭ credinciosŭ, și că acestŭ dreptŭ importantŭ se radémă în instituțiunile canonice constituționale ale bisericeĭ unite* și de aceea este una cu sinodalitatea". În „rĕspunsulŭ" sĕŭ „Gazeta" nu-și mai susține tesa în forma acésta, ci se retrage în întunereculŭ vécurilorŭ, și ne spune, că în aserțiunea eĭ de mai susŭ nu a fostŭ vorbă despre modulŭ, cum se alegeaŭ Archiereiĭ bisericeĭ unite, nicĭ despre modulŭ, în care se alegeaŭ Mitropoliții înainte de unire, adecă pre timpulŭ „Approbatelorŭ", ci a fostŭ vorba „numaĭ și numaĭ de dreptulŭ și *usulŭ străvechiŭ* alŭ bisericeĭ, după care nu sufere îndoélă (!!), că în timpiĭ *ceĭ mai vechĭ* aŭ participatŭ și mireniĭ la sinodulŭ pentru alegerea de Episcopŭ". Poftescă acuma „Gazeta" și-și demustre tesa acésta *nóuă*, cu atâtŭ mai vîrtosŭ, că *„asserenti incumbit probatio,"* și atuncĭ noĭ ne vomŭ închina înaințea eruditiuniĭ eĭ. Noĭ nu vremŭ să limpedimŭ aci cestiunea acésta, căcĭ se va limpedi la timpulŭ sĕŭ în partea sciințifică a „Unirĭi", dar nicĭ nu se plătesce, să scriemŭ pentru nisce ómeni ca domniĭ dela „Gazeta", carĭ nicĭ cele mai evidente adevĕruri dovedite nu suntŭ capabilĭ a le primi.

În numĕrulŭ viitorŭ vomŭ urmări și mai departe pre „Gazeta" în retragerea sa. Totŭ ce a scrisŭ acéstă fóe în *„rĕspunsulŭ"* sĕŭ până la numĕrulŭ 256 dovedesce mai clarŭ decâtŭ lumina sóreluĭ, că ea nu pricepe nicĭ măcar statulŭ cestiuniĭ, ce l'a delimitatŭ ea însă-și în numeriĭ 232—236, ci retrăgêndu-se de pre terenulŭ de luptă, se ascunde sub masca naționalismuluĭ, ce crede, că l'a luatŭ numaĭ ea în arîndă, și de acolo aruncă cu tină în aceia, carĭ cu argumente și dovedĭ palpabile l-aŭ arĕtatŭ crorile, în carĭ căduse cu privire la istoria bisericeĭ nóstre, și nedreptatea, ce o făcuse Mitropolituluĭ Vancea, pre care-lŭ presentase ca pre omorîtoriulŭ sinodalității. Credemŭ însă, că deja din cele desfășurate până aci s'aŭ pututŭ convinge cetitoriĭ nostri, că și la invectivele „Gazeteĭ" se potŭ aplica cuvintele străbune: „Ignotos fallit, notis autem sunt derisui," și că: „Errare humanum est, sed in errore perseverare diabolicum."

În cele publicate până acum „Gazeta" a doveditŭ, că ea cu învățăturile sale „liberale" a eșitŭ din cadrulŭ învățăturilorŭ bisericeĭ unite, pre carĭ le numesce „obscurantismŭ religiosŭ", dar a eșitŭ și din cadrulŭ învățăturilorŭ bisericescĭ greco-orientale, deórece afirmă, că mireniĭ aŭ dreptulŭ a decide și „în afaceriĭ bisericescĭ de dogme", ceea ce nicĭ biserica greco-orientală nu admite nicĭ de facto nicĭ de jure. Astfelŭ „Gazeta" stă numaĭ pre basa doctrinelorŭ calvinismuluĭ magiarŭ, unde „laĭciĭ" potŭ să facă și funcțiuni la altariŭ, căcĭ puterea ordinuluĭ preoțescŭ, care distinge pre clerŭ de mireni, în acea sectă nu esistă.

În fine tóte cele desfășurate până acum de „Gazeta" dovedescŭ, că acéstă fóe și-a pierdutŭ busola și nu se mai scie orienta nicĭ pre oceanulŭ luptelorŭ naționale, ceea ce a demustrat'o cu proverbiala și faimósa serie de articuli „La situațiune", nicĭ pre oceanulŭ luptelorŭ bisericescĭ, precum a arĕtat'o în polemia de față.

Revistă bisericéscă.

Sântulŭ Scaunŭ și Ungaria.

La acusa mai multorŭ foĭ liberale, că Pontificele Romanŭ se amestecă în afacerile Ungarieĭ și din cestiunea căsătorieĭ civile ar voi să provóce luptă între beserică și statŭ, rĕspundêndŭ „Osservatore

Romano“ ḑice, că Pontificele în lucrările sale este condusŭ numaĭ de principiile creştinismuluĭ, carĭ principiĭ cu privire la căsătorie le-a espusŭ şi în enciclica sa „Arcanum divinae sapientiae“ din 10 Febr.. 1880. În acéstă enciclică ne ḑice, că dacă cel ce conducŭ afacerile statelorŭ, ar fi avutŭ în vedere nu numaĭ înţelepciunea bisericeĭ, ci chiarŭ binele supuşilorŭ, ar fi trĕbuitŭ să susţină sacrele legĭ ale căsătorieĭ şi să priméscă conlucrarea oferită de biserică pentru apĕrarea moralităţiĭ şi fericirea familiilorŭ. Acésta cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ s'a potutŭ aşteptá, cu câtŭ biserica precum de o parte nu se póte abate în niciunŭ punctŭ dela sânţenia chemărilorŭ sale şi dela apĕrarea drepturilorŭ sale, aşa de altă parte este aplicată la indulgenţă şi concesiuni în tóte lucrurile, ce se potŭ compune cu inviolabilitatea drepturilorŭ şi sanctitatea datorinţelorŭ sale. Chiarŭ pentru acésta biserica nicĭ odată nu a luatŭ dispusĕţiuni în cause matrimoniale fără de a fi avutŭ în vedere situaţia afacerilorŭ publice şi relaţiunile sociale ale popórelorŭ. Asemenea nu négă, că sacramentulŭ căsătorieĭ, care ţintesce la susţinerea şi propagarea societăţiĭ omenescĭ, stă în legătură şi atingere şi cu lucrurĭ omenescĭ, carĭ ce e dreptŭ se derivă din sacramentŭ, dară pentru aceea se ţinŭ de ordulŭ afacerilorŭ civile; asupra acestora cu dreptulŭ potŭ dispune maĭ marĭ lumescĭ. Inimiculŭ nĕmuluĭ omenescŭ precum respinge alte binefacerĭ ale mântuiriĭ, aşa se nisuesce a combate şi sanctitatea şi perfecţiunea căsătorieĭ, şi acéstă nisuinţă a datŭ nascere la aşa numita căsătorie civilă. Să luămŭ însă în considerare, că malestatea sacramentuluĭ a nobilitatŭ şi perfecţionatŭ căsătoria creştinilorŭ. În ceea ce privesce sacramentele însă după voinţa Domnuluĭ Christosŭ numaĭ beserica póte crea legĭ şi da precepte, aşa câtŭ în privinţa acésta, nu póte ceda absolutŭ nimica maĭ marilorŭ civilĭ. Acestea suntŭ normele neflecsibile ale bisericeĭ. Decĭ şi în Ungaria ca şi în alte state depinde dela înţelepciunea, iubirea de dreptate şi discreţiunea factorilorŭ puteriĭ civile, că în ce gradŭ să-şĭ pótă aplica biserica indulginţa, şi în ce mĕsură va fi silită să ḑică unŭ „Non possumus“.

Roma.

Sânţia Sa Leonŭ XIII a trimisŭ episcopuluĭ de Orleans o brevă apostolică, în care îşĭ esprimă marea îngrijire pentru persecuţiunile din ce în ce maĭ marĭ îndreptate contra bisericeĭ catolice din partea guvernuluĭ francesŭ.

Între Sântulŭ Scaunŭ şi guvernulŭ Brasilieĭ decurgŭ pertractările, ca legaţiunea brasiliană pre lângă Vaticanŭ să se ridice la rangulŭ de ambasadă. Se sprerézĕ, că pertractările vorŭ şi avé efectulŭ doritŭ, éră ca ambasadorŭ va fi numitŭ baronulŭ d'Andrada, care este persónă grată în Vaticanŭ.

† Cardinalulŭ Lavigerie.

Sâmbătă nóptea la 1 ór'ă unulŭ dintre celĭ maĭ renumiţi prelaţi aĭ Bisericeĭ catolice, Cardinalulŭ Carolŭ Marţialŭ Allemand Lavigerie, şi-a datŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile Creatoriululuĭ: Elŭ s'a născutŭ în 31 Octobre 1825 în Bayonne (Francia). Dedicându-se statuluĭ clericalŭ a desvoltatŭ o activitate fórte mare ca docentŭ alŭ limbilorŭ classice şi ca profesorŭ de teologie. Maĭ târḑiŭ pentru ingeniulŭ sĕŭ agerŭ şi zelulŭ sĕŭ neobositŭ a fostŭ numitŭ auditorŭ la Rota romana, la 1863 a fostŭ promovatŭ de episcopŭ de Nancy şi Toul, la 1867 de archiepiscopŭ de Algeria, éră la 1882 de cardinalŭ cu titululŭ de „St. Agneta“. După ridicarea protectoratuluĭ francesŭ asupra Tunis-uluĭ Sânţia Sa Leonŭ XIII a resuscitatŭ archiepiscopatulŭ de Cartagine, dându cardinaluluĭ Lavigerie titululŭ de „primate alŭ Africeĭ şi archiepiscopŭ alŭ Cartaginiĭ şi Algirului“. Lavigerie a edificatŭ în Cartagine o biserică mitroplitană şi în ambele sale diecese a introdusŭ o mulţime de instituţiuni salutare. Pentru încrestinarea Africeĭ centrale a fundatŭ Lavigerie congregaţiunea misionarilorŭ de Algeria, numiţi din causa costumuluĭ lorŭ „părinţiĭ celĭ albĭ“. Cultiverea oaselorŭ din Sahara a cercatŭ a o promova prin fundarea societăţiĭ numite „a fraţilorŭ de Sahara“. Merite nedisputavere şi-a câştigatŭ gloriosulŭ prelatŭ prin combaterea energică a comerciuluĭ cu sclavĭ. Deşi corporalminte debilŭ, a călĕtoritŭ venerabilulŭ archipăstoriŭ aprópe prin întrégă Europa vestică, pledându pentru interesele miserilorŭ Negri, şi dacă observămŭ acum, că în tótă lumea civilisată cresce curentulŭ contra comerciuluĭ cu ómenĭ, meritulŭ principalŭ de a-lŭ fi deşteptatŭ şi nutritŭ se cuvine reposatuluĭ cardinalŭ. Cardinalulŭ Lavigerie a recomândatŭ maĭ întâiŭ catolicilorŭ francesĭ, ca să se împace cu forma de guvernare republicană, silindu-se a validita în ea principiile religiuniĭ creştine. Părerea luĭ Lavigerie a fostŭ susţinută şi din partea scaunuluĭ apostolicŭ. Prin mórtea luĭ naţiunea francesă a perdutŭ unŭ bărbatŭ de statŭ circumspectŭ şi precautŭ, eminentuluĭ corŭ alŭ cardinalilorŭ unŭ membru eruditŭ şi zelosŭ, biserica unŭ adevĕratŭ apostolŭ, éră omenimea pre unulŭ dintre celĭ maĭ marĭ binefăcătorĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Lupta parlamentară asupra proiectuluĭ de lege despre indemnitate a decursŭ cu mare vehementă. Celĭ maĭ mulţi oratorĭ în discursurile sale s'aŭ abătutŭ dela obiectŭ ocupându-se maĭ multŭ de programulŭ politicŭ alŭ nouluĭ guvernŭ, şi în specialŭ oposiţionaliĭ supuneaŭ uneĭ critice aspre politica bisericéscă a guvernuluĭ. Maĭ însĕmnatŭ a fostŭ discursulŭ conteluĭ Apponyi, care impută guvernuluĭ, că prin politica sa bisericéscă neprecaută numaĭ vine în conflictŭ cu simţemintele religióse ale poporuluĭ, constată abusurile, ce se facŭ prin trecerile dela o confesiune la alta din simplulŭ motivŭ, ca celĭ căsătoriţi să se pótă despărţi uşorŭ, şi urgitézĕ introducerea căsătorieĭ civile şi a dreptuluĭ matrimonialŭ obligătoriŭ pentru toţi cetăţenii fără deosebire de confesiune.

Austria.

În parlamentulŭ austriacŭ, unde guvernulŭ nu are la dispunere după placŭ o maĭoritate parlamentară compactă, acum pactéză cu unŭ grupŭ politicŭ, acum cu altulŭ. Maĭ credincioşĭ ĭ-aŭ fostŭ cabinetuluĭ Taaffe Poloniĭ şi partidulŭ conservatorŭ, compusŭ din clericalĭ şi din mariĭ proprietarĭ. După ce deputaţiĭ cehĭ, carĭ încă eraŭ aderenţi aĭ guvernuluĭ, aŭ trecutŭ o parte însĕmnată la oposiţionaliĭ Cehĭ tinerĭ, ministeriulŭ Taaffe a intratŭ în tractative cu partidulŭ liberalŭ-germânŭ. Resultatulŭ acestorŭ tractative a fostŭ, că contele Kuenburg, unŭ membru alŭ partiduluĭ germânŭ liberalŭ, a fostŭ chematŭ în ministeriŭ. Pactulŭ dintre guvernŭ şi dintre partidulŭ liberalŭ însă nu a pututŭ fi durabilŭ, pentru că nu s'a fundatŭ pre identitatea de vederĭ, ci numaĭ pre interese efemere de partidŭ. În şedinţa camereĭ dela 24 Nov. pretindêndŭ marele proprietariŭ boemŭ prinţuluĭ Schwarzenberg, să se reocupe postulŭ de ministru boemŭ, contele Taaffe a declaratŭ, că postulŭ acela este vacantŭ numaĭ provisorŭ şi în curêndŭ va fi de noŭ ocupatŭ. Germâniloru liberalĭ, carĭ se temŭ, că prin numirea ministruluĭ boemŭ îşĭ vorŭ perde din influinţa avută până acum în afacerile publice, nu le-a plăcutŭ declaraţiunea conteluĭ Taaffe. Din acésta causă aŭ hotărîtŭ a nu maĭ sprijini guvernulŭ şi a-şĭ retrage din ministeriŭ pre representantulŭ sĕŭ contele Kuenburg. Taaffe a cercatŭ a împăca pre Germâniĭ liberalĭ, dară până acum nu ĭ-a succesŭ. Ca totuşĭ să aĭbă în parlamentŭ o maĭoritate, a maĭ conferitŭ cu conducĕtoriĭ clubuluĭ polonŭ şi cu aĭ clubuluĭ Hohenwart şi chiarŭ şi cu deputatulŭ Eim, unŭ fruntaşŭ alŭ Cehilorŭ tinerĭ.

România.

În 27 Novembre s'a deschisŭ a dóua sesiune ordinară a corpurilorŭ legiuitóre cu solemnitatea şi ceremonialulŭ obiciuitŭ. Mesajulŭ l'a cetitŭ Regele. Aminteşce despre apropiata căsătorie a principeluĭ moştenitoriŭ Ferdinand cu principésa Maria de Marea Britanie şi Irlanda, care căsătorie va contribui şi la întărirea şi desvoltarea relaţiunilorŭ amicale dintre poporulŭ anglezŭ şi dintre celŭ românŭ. Constată raporturile amicale cu puterile europene, carĭ nu s'aŭ conturbatŭ întru nimica prin conflictulŭ cu Grecia. Budgetulŭ statuluĭ presentă unŭ escedentŭ de aprópe 12 milióne leĭ. Se anunţă diversele proiecte de legĭ, carĭ se vorŭ presenta corpurilorŭ legiuitóre.

Preşedinte în camera deputaţilorŭ a fostŭ alesŭ dlŭ generalŭ Manŭ, éră vicepreşedinţi dniĭ Peucescu, D. Sturdza, V. Pogorŭ şi Triandafilŭ. La senatŭ s'a alesŭ preşedinte dlŭ George Gr. Cantacuzino.

Francia.

Cabinetulŭ Loubet şi-a datŭ dimisiunea, şi preşedintele republiceĭ francese dlŭ Carnot o a şi primitŭ. Causa dimisiuniĭ este afacerea Panama. Anume unulŭ din agenţiĭ principalĭ aĭ societăţiĭ Panama, baronulŭ Reinach, pre neaşteptate

a încetatŭ din viaţă. Mediculŭ a constatatŭ mórtea naturală; în publicŭ însă circulă falma sensaţională, că mórtea nu ar fi fostŭ naturală, ci violentă. Împrejurarea, că s'a omisŭ autopsia cadavrului şi confiscarea hârtiilorŭ lui Reinach, a măritŭ numaĭ suspiţiunea despre mórtea lui violentă. Deputatulŭ Brisson a cerutŭ, ca ministeriulŭ să díspună desgroparea şi autopsia cadavrului şi confiscarea hârtiilorŭ lui Reinach. Maĭoritatea parlamentului, contra voiĭ guvernului, a primitŭ propunerea lui Brisson. În urma acestora ministriĭ aŭ părăsitŭ sala şi şi-aŭ datŭ dimisiunea.

Italia.

Terminându-se campania electorală cu învingerea guvernamentaliloră, parlamentulŭ italianŭ de noŭ s'a deschisŭ la 23 Nov. În discursulŭ tronului se relevézĕ bunele relaţiuni cu celealalte state, despre ce s'a datŭ dovadă şi prin omagiile aduse de cea maĭ mare parte a representanţiloră naţiuniloră civilisate cu ocasiunea serbăriloră dela Genua. Se accentuézĕ, că ecuilibriulŭ finanţiarŭ va fi restabilitŭ, fără a încărca poporulŭ cu sarcini nóuĕ. Anunţă reforme militare, carĭ tindŭ la reducerea cheltueleloră, fără a se slăbi orĭ neglege forţa efectivă a ţĕreĭ. Camera şi-a alesŭ preşedinte pre Zarandelli, ér senatulŭ pre Farini.

Corespondinţe.

Blaşiŭ în 28 Nov. 1892.

Stimate Domnule Redactorŭ!

Te rogŭ a-mĭ da voe, să informezŭ pre cetitoriĭ „Unirii“ despre unŭ evenimentŭ epocalŭ, ce s'a sevîrşitŭ în opidulŭ nostru Sâmbătă în 26 Novembre st. n. chiarŭ în ḑiua prinderiĭ postuluĭ de crăciunŭ. Este demnŭ acestŭ evenimentŭ de a fi inregistratŭ în „Unirea“, ca şi istoria să-lŭ pótă consemna la timpulŭ sĕŭ pre paginele sale de aurŭ, şi posteritatea să afle, cum a scăpatŭ ţara nóstră de o primejdie, de care póte niciĭ nu-şĭ aducea aminte.

Era pre la órele 9 din ḑi. Prelegerile curgeaŭ în gimnasiulŭ nostru din locŭ. În clasa a opta simpaticulŭ nostru profesorŭ Nic. Popescu întreţinea pre ascultătoriĭ sĕĭ espunêndu-le frumseţele limbeĭ lui Schiller. Deodată se deschide uşa saleĭ. Întră subjudele dela judecătoria nóstră din Blaşiŭ, dlŭ Török, însoţitŭ de concipistulŭ Schiessl şi de esmişiĭ poliţieĭ nóstre secrete — publice — administrative — guvernamentale Rudolf Riţŭ (saŭ cum îĭ ḑicŭ: domnişorulŭ Rudi) şi Augustinŭ Gruiţa.

Închipuiţi-vĕ surprinderea studenţiloră şi a profesoruluĭ! Şi cum nu? Vĕḑut'aŭ eĭ comisarĭ şi inspectorĭ berechetŭ, vĕḑutu-l'aŭ pre fie iertatulŭ Páll Sándor, pre Abt, Finály, Veress, Erödi şi maĭ dĕunădĭ pre dlŭ Kuncz. Dar ca şi domnişorulŭ Rudi să ajungă inspectorŭ: de asta nu şi-aŭ adusŭ aminte.

Însă nu multŭ a ţinutŭ surprinderea loră. Dlŭ subjude adresându-se cătră studenţiĭ îĭ întrébă, dacă este întră dînşiiĭ unulŭ cu numele *Petru Ungureanŭ*. I-s'a rĕspunsŭ, că este numaĭ Nicolae Ungureanŭ. Pre acesta subjudele îlŭ provócă, să-ĭ urmeze.

Ajunşĭ la locuinţa studentuluĭ, i-s'a pusŭ întrebarea, dacă are „Replica“. Elŭ a rĕspunsŭ, că *nu*. Şi după ce comisiunea, în urma uneĭ scormoniri generale a caseĭ întregĭ — în care lucrare poliţiştiĭ nostri aŭ desvoltatŭ o inteligenţă démnă de detectiviĭ capitaleĭ şi reşedinţeĭ Budapesta — s'a convinsŭ, că adevĕrŭ a grăitŭ studentulŭ, despre întréga afacere a redijatŭ unŭ procesŭ verbalŭ.

Şi acum e pace. Studentulŭ Ungureanŭ nu are „Replica“. Pacea e gata. Româniĭ suntŭ deplinŭ mulţămiţi. Cestiunea română e resolvată.

Acum numaĭ o nedumerire am. Cum veţĭ ţermina Dvóstră cu „Gazeta“. Vĕḑŭ că a începutŭ cu numeriĭ romanĭ. De numĕrulŭ XIX saŭ XX şi unulŭ „finalŭ“ îmĭ aducŭ aminte. Atunceĭ era vorbă despre „cestiunea memorandului“, care datézĕ *cam* dela anulŭ 1881. Acum însă e vorbă despre timpurĭ trecute, dela anulŭ 1700 şi încă şi *înainte* de aceea. Câţĭ numerĭ vorŭ trĕbui aiceĭ? Me temŭ, că vomŭ vedé şi numerĭ de aceştia: L, LXIV, XCIX. Apoĭ aşa vĕ trĕbue. N'aţĭ pututŭ învĕţa din esperinţele trecutuluĭ, că fără de *logică* nu se póte disputa? Acum poftiţĭ şi *probaţĭ* aceea, ce aţĭ *negatŭ!* Asta o poftesce „Gazeta“, pentru că în logica eĭ scrisŭ este „negantis est probare“, ér nu „*affirmantis*“.

La revedere Sâmbătă în 3 Decembre. Me pricepeţĭ. Înţĕlegŭ la prima „serată literară“, ce o va aranja reuniunea femeiloră române din Blaşiŭ. Bună idee. Câştigŭ moralŭ şi materialŭ. Asta însémnă „utile dulci“. Dar părerea mea ar fi, ca seratele acestea să se restrîngă numaĭ la „disertaţiunĭ“. Declamărĭ şi cântărĭ să se lase pentru concerte. Eŭ credŭ, că fiecare disertantŭ va întocmi lucrarea sa astfelŭ, încâtŭ să atragă publicŭlŭ iubitoriŭ de petrecerĭ maĭ înalte şi maĭ spirituale. Sperŭ, că aranjatoriiĭ seratelorŭ nu se vorŭ supĕra pentru observarea acésta. Critica convenabilă şi cinstită nu supĕră, ci numaĭ folosesce. Şi apoĭ altulŭ póte cugeta altfelŭ,

Ce să vĕ maĭ spunŭ? De astă dată voiŭ termina, temêndu-me nu cumva să mĕ daţĭ afară. Maĭ bine vĕ promitŭ a vĕ maĭ scrie câte ceva din viaţa nóstră de aiceĭ, dacă primiţĭ.

Salutare şi la revedere,

Argus.

Ediţiune nóuă a sânteĭ Scripturĭ.

Aŭ trecutŭ deja câţiva anĭ, de cândŭ am începutŭ a privi de a mea sarcina de a realisa dorinţa, ce şĭ-o a esprimatŭ conciliulŭ provincialŭ din 1872, cândŭ a decisŭ, să se pregătéscă o ediţiune nóuă a sânteĭ Scripturĭ în limba românéscă şi ediţiunea acésta să se tipăréscă cu litere latine. Esecutarea acesteĭ dorinţe a conciliuluĭ o am privitŭ de o datorinţă specială a mea, după ce mie mi-s'a încredinţaţŭ în seminariulŭ archidiecesanŭ din Blaşiŭ conducerea studiuluĭ sânteĭ Scripturĭ.

Editiunea cea nóuă a sânteĭ Scripturĭ, precum mĭ-o închipuescŭ şi am şi începutŭ a o pregăti, abia într'unŭ şirŭ de anĭ o voiŭ puté termina. Textulŭ sânteĭ Scripturĭ are adecă în ediţiunea acésta să fie însoţitŭ de esplicărĭ îndestulitóre în forma aceea, în care a apărutŭ elŭ în ediţiunea italiană a luĭ Martini şi în cea germână a luĭ Allioli. Spre a uşora deciĭ aparitiunea eĭ m'am decisŭ a o publica cu aprobarea maĭ marilorŭ în broşure aşa, ca în fiesce care semestru să apară câte o broşură de 12 cóle tipărite în 8° mare cu preţulŭ de 1 fl. v. a.

Întreprinderea acésta firesce că numaĭ aşa va puté să succédă, dacă Veneratulŭ Clerŭ alŭ provincieĭ nóstre va apreţia momentositatea eĭ şi o va asigura materialminte. Altcum nu se póte niciĭ începe, de óre ce tipografia are să-şĭ procure spre scopulŭ acesta litere şi hârtie, carĭ costaŭ o sumă însĕmnată de banĭ. De aceea mĕ rogŭ, ca fraţiiĭ preoţĭ, carĭ doresc̆ŭ a primi la timpulŭ sĕŭ broşurele, să mĭ-o notifice acésta încă de acum.

Venitulŭ întrecĕtoriŭ, care ar resulta din desfacerea ediţiuniĭ acesteia, m'am decisŭ să-lŭ oferescŭ ca fileriŭ pentru îmbunătăţirea sorţiĭ materiale a preoţimiĭ din Archidiecesa gr. cat. de Alba-Iulia.

Blaşiŭ în 23 Novembre 1892.

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Noutăţi.

Ilustritatea Sa Dr. Victorŭ Mihályi de Apşa, Episcopŭ alŭ Lugoşuluĭ, în 28 Novembre cu trenulŭ de diminĕţa a plecatŭ la Pesta. Dumnedeŭ să-lŭ rentórcă în pace!

Din Diecesa Lugoşului. On. *Drăghiciŭ Alicŭ,* preotŭ neochirotonitŭ alŭ Diecesei Lugoşuluĭ fu dispusŭ de cooperatorŭ în parochia din Rîu-bărbatŭ, districtulŭ protopopescŭ alŭ Jiului. — On. *Ieronimŭ Pascu,* fostŭ administratorŭ parochialŭ în Ciclova-română, fu dispusŭ totŭ în atare cualitate la parochia din Tĕrnova în districtulŭ protopopescŭ alŭ Bogşeĭ. — On. *Ioanŭ Bocăniciŭ,* fostŭ administratorŭ parochialŭ în Balomirŭ, districtulŭ protopopescŭ alŭ Cudşiruluĭ, fu dispusŭ în asemenea cualitate la parochia din Puiŭ, districtulŭ protopopescŭ alŭ Jiului, devenită vacantă prin dispunerea fostuluĭ acolo administratorŭ *Petru Popŭ* în asemenea cualitate la parochia din Ciclova-română, în districtulŭ protopopescŭ alŭ Oraviţeĭ.

Chirotonire. Ilustritatea Sa P. S. D. *Dr. Ioanŭ Szabó,* Episcopulŭ Gherleĭ, în 24 Nov. a conferitŭ sacrele ordurĭ ale lectoratuluĭ, ipodiaconatuluĭ şi diaconatuluĭ, ér în 27 Nov. preoţia următoriloră clericĭ absoluţĭ din archidiecesă: *Ioanŭ Nicóră* pentru parochia Berchişŭ în protopopiatulŭ Turdeĭ, *Ioanŭ Hepriană* pentru parochia Berghinŭ în protopopiatulŭ Sebeşuluĭ, *Andreiŭ Radeşŭ* pentru parochia Berivoiulŭ micŭ în vicariatulŭ Făgăraşuluĭ, şi *Alesandru Deacŭ* pentru parochia Bothaza în protopopiatulŭ Coşocneĭ.

Serate literare. La iniţiativa Reuniuniĭ femeiloră române gr.-cat. din Blaşiŭ, şi în folosulŭ aceleia-şĭ Reuniuni se vorŭ aranja în opidulŭ nostru maĭ multe serate literare, carĭ vorŭ urma totŭ din dóuĕ în dóuĕ sĕptĕmânĭ. Prima serată se va ţiné astădĭ Sâmbătă, în 3 Decembre la 5½ óre sara în sala de gimnastică. Cu acésta ocasiune va diserta Cl. D. *Dr. Augustinŭ Bunea* protonotariŭ consist. vorbindŭ despre *Ideile lui Fenelon privitorŭ la educarea fetiţelorŭ.* Preţulŭ de întrare este numaĭ 20 cr. Sperămŭ, că publicŭlŭ nostru va îmbrăţişa cu căldură aceste serate, alŭ cărorŭ îndoitŭ scopŭ este: a procura de o parte publiculuĭ o distragere plăcută şi instructivă, ér de altă parte a promova scopurile Reuniuniĭ.

Dela Academia română. Cetimŭ în „Timpul“, că neobositulŭ nostru archeologŭ dlŭ *Gr. Tocilescu* în şedinţa Academieĭ din 25 Nov. a făcutŭ dóuĕ comunicaţiuni importante. Cea dintâiŭ se referesce la cestiunile desbătute în congresulŭ archeologicŭ din Orleans, la care şi dînsulŭ a luatŭ parte şi a vorbitŭ despre monumentulŭ *Tropeulŭ luĭ Traianŭ dela Adam Klissi* şi despre istoria oraşeloră dela Marea-Négră Tomi, Istropolis şi Kallatis. În a dóua comunicaţiune distinsulŭ academicianŭ a espusŭ resultatulŭ cercetăriloră sale asupra valuriloră din Dobrogea. Aceste valurĭ în numĕrŭ de treĭ aŭ fostŭ esplorate în cursulŭ luneĭ Octobre. S'aŭ descoperitŭ şi mĕsuratŭ de-a lungulŭ acestoră valurĭ 26 lagăre de pétră şi 49 de pămêntŭ. A maĭ aflatŭ dlŭ Tocilescu încă 4 oraşe până acum necunoscute, şi anume *Hinocu,* identificatŭ cu *Axiopolis,* Cetatea *Mircea-Voda,* identificată cu *Zeldepa,* cetatea *Portaluĭ* la malulŭ Dunării şi oraşulŭ de lângă *Asancca.*

Esposiţia de vite aranjată în 27 Nov. la Avrigŭ de cătră reuniunea română agronomică a comitatuluĭ Sibiŭ a fostŭ destulŭ de bine cercetată, considerându maĭ alesŭ, că poporulŭ nostru nu este încă dedatŭ cu atarĭ esposiţiĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Censura și interdicțiunea opereĭ luĭ Petru Maiorŭ „Istoria pentru începutulŭ Românilorŭ în Dacia“.

De Teodorŭ Roșu em. profesorŭ gimnasialŭ.

(Continuare.)

După acéstă digresiune vinŭ a apreția încâtva și acelea, pentru care s'a supĕratŭ episcopulŭ Ioanŭ Bobŭ. Nu se póte negá, că la pag. 204 ediț. I. (pag. 189 ediț. III) a istorieĭ se facŭ fórte grele imputărĭ, carĭ deși nu suntŭ îndrept direct în contra episcopuluĭ, totuși atingŭ gubernarea diecesană de atunci. Acolo-și se numescŭ bărbați de frunte din clerŭ, dintre carĭ „dreptulŭ Cirilŭ Țopa“ a suferitŭ cumplite góne dela maĭ mariĭ clerului, și precum elŭ așa și alțiĭ aŭ muritŭ saŭ înainte de vreme, saŭ fără mângăiare; uniĭ aŭ eșitŭ din țară, alțiĭ își maĭ trăgeaŭ sufletulŭ acolo, éră uniĭ n'aŭ voitŭ a se chirotoni, ci a apucatŭ alte cariere. Autorulŭ se pare, că a scrisŭ numaĭ pentru contimpuraniĭ sĕĭ, carĭ vorŭ fi cunoscutŭ maĭ de aprópe referințele personale, căci nu esplică nicĭ unŭ casŭ maĭ cu de-amĕnuntulŭ. Gruparea persónelorŭ și a locurilorŭ lasă asupra lectorilorŭ de astădĭ impresiunea, ca și cândŭ s'ar fi estinsŭ o góná sistematică asupra bărbațilorŭ maĭ de frunte din clerŭ. Însu-și Bobŭ a simțitŭ gravitatea imputărilorŭ, cândŭ a pretinsŭ să se scótă din carte, prin ce însă nu și-a ajunsŭ scopulŭ, pentru că paginele incriminate nu s'aŭ pututŭ elimină din tóte esemplarele istorieĭ. E de miratŭ, că în locŭ să opună în contra aserțiunilorŭ atâtŭ de cutezate ale autoruluĭ o desmințire energică și categorică, se mărginesce a le atribuĭ rancóreĭ și ureĭ acestuia. Orĭ cum să să fie statŭ lucrurile, totŭ nu se póte suprima părerea, că pre lângă ambițiuni nesatisfăcute, pretereărĭ nemeritate, aŭ numaĭ închipuite, vorŭ fi fostŭ negreșitŭ în jocŭ rivalităț, ure și intrigĭ personale, din calea cărora nu va fi pututŭ feri nicĭ Bobŭ, carele cu tótă iubirea, ce o avea către clerŭ, ducea unŭ regimŭ rigorosŭ în conformitate cu spiritulŭ timpuluĭ de atunci.

Ca să ne putemŭ formá judecată nepreocupată despre casurile aduse de autorŭ, ar trebui să avemŭ date despre tóte persónele numite de dînsulŭ. Din parte-mĭ numaĭ despre celŭ maĭ gravŭ dintre casurĭ, adecă alŭ dreptuluĭ Cirilŭ Țopa rentorsŭ „biruitorŭ la Hațegŭ“ am câteva notițe scóse dintr'o scrisóre datată 23 Novembre 1807 și anume: Cirilŭ Țopa și-a făcutŭ studiile teologice în Buda, Viena și Agria și ca teologŭ în anulŭ alŭ treilea a fostŭ ductorŭ la ceĭ din anulŭ alŭ cincilea; rentorsŭ în diecesă a căpĕtatŭ o parochie împrăștiată atâtŭ de debilă, că în cursŭ de maĭ mulțĭ anĭ s'a susținutŭ din venitulŭ laptelui dela câteva vacĭ ce avea, și pre lângă acéstă economie cu subtragere dela sine a contribuitŭ și pentru înfrumsețarea și conservarea bisericeĭ lipsite de fonduri; prin zelulŭ sĕŭ apostolicŭ a readusŭ în sinulŭ bisericeĭ greco-catolice dóuĕ comunităț. Pentru merite și vîrtuțĭ episcopulŭ Bobŭ a făcutŭ pre Țopa protopopŭ alŭ Sibiuluĭ, apoĭ profesorŭ de teologie morală, vice-prefectŭ, prefectŭ în seminariulŭ clerului tinĕrŭ și în urmă vicariŭ foraneŭ alŭ Hațeguluĭ.

În contra acestuĭ bărbatŭ s'a inscenatŭ unŭ proces tendențiosŭ prin machinațiunile uneĭ clice, în fruntea căreia ar fi statŭ doĭ inș, carĭ așteptaŭ cu celŭ maĭ mare dorŭ mórtea episcopuluĭ și lăcomiaŭ la episcopie, dar se temeaŭ, nu cumva Țopa maĭ demnŭ decâtŭ eĭ de mitra episcopéscă cu timpulŭ să le trécă înainte. Din acelŭ procesŭ purtatŭ cu mare strepitŭ și precipitare, decisŭ în Blașiŭ în defavórea vicaruluĭ persecutatŭ, acesta în urmă a eșitŭ biruitorŭ, după ce a apelatŭ judecata la scaunulŭ mitropolitanŭ de atunci, la Strigoniŭ, unde s'a presentatŭ în persónă spre a-și espune gravaminele și a-și apĕra nevinovăția. În gravaminele schițate în scrisórea memorată se numescŭ persóne, carĭ aŭ incursŭ în procesŭ, între acelea presidele delegatŭ alŭ consistoriuluĭ, dar despre episcopŭ nu se face nicĭ o amintire.

Cele escepționate dela pagina 336—338 edit. I. (pag. 323—326 edit. III) a istorieĭ — abstragêndŭ dela reflexiunile muscătóre asupra traduceriĭ din Turneĭ — culminézĕ în următórele: „Vlădica lorŭ celŭ de acum, carele de mulțĭ anĭ stăpânésce, cu totulŭ e datŭ la iconomie, și la adunare de banĭ. De ar avé acesta rîvnă spre sciință și vrĕre spre ómeniĭ ceĭ învĕțați, precum are nevoință spre iconomie, vîrtosŭ ar fi ca o parte a banilorŭ seĭ adăogată biblioteca Românilorŭ cea din Blajŭ.“ Este adevĕratŭ, că episcopulŭ Bobŭ s'a ocupatŭ multŭ cu economia și cu adunarea de banĭ, însă precum se scie, nu pentru sine, saŭ pentru rudeniile sale, ci pentru miserulŭ sĕŭ clerŭ și pentru națiunea sa. Nu încape în cadrulŭ acestorŭ reflexiuni fugitive a specifica sacrificiile prestate de acelŭ mare archiereŭ pentru ridicarea clerului și pentru luminarea poporuluĭ, fie destulŭ de o cam dată a revoca în memorie dispusețiunea generală din tesmentulŭ luĭ epocalŭ datŭ 28 Octobre 1828: „Tota mea substantia, quantulacunque est, sit mei cleri alioquin pauperis“ (Tótă averea mea, orĭ câtŭ este de micĭ, să fie a clerului meŭ și altcum sĕracŭ).

Încă și înainte de aparițiunea istorieĭ luĭ Petru Maiorŭ eraŭ mulțĭ, carĭ judecaŭ sinistru despre parsimonia episcopuluĭ, ce recunósce elŭ însu-și în representațiunea sa memorabilă datată 15 Decembre 1810 „Planum super culturam gentis valachicae relate ad clerum et scholas nationales graeco-catholicas“ (Planŭ despre cultura poporuluĭ românŭ cu privire la clerulŭ și la școlele naționale greco-catolice) subșternutŭ guberniuluĭ Transilvanŭ. În acelŭ planŭ, de pre carele am înainte-mĭ o copie pre 31 de pagine în folio mare, numĕrândŭ episcopulŭ între mijlócele pentru dotarea clerului și capitale de banĭ dice: „Sciŭ însă și aceea, că clerulŭ greco-catolicŭ nu a avutŭ odinióră asemenea sume capitale destinate numaĭ pentru dînsulŭ. Eŭ însu-mĭ am conferitŭ ceva, câtŭ a voitŭ binecuvîntarea singulară a luĭ Dumnedĕŭ, și câtŭ am pututŭ cu economisarea mea, adeseorĭ pre lângă detragerea celorŭ necesare, care economisare a și fostŭ defăimată de mulțĭ, carĭ cu începutulŭ episcopatuluĭ nu cunoscea propusulŭ meŭ.“ [1]) Precum a pățitŭ Bobŭ, că aŭ fostŭ ómenĭ, carĭ judecaŭ sinistru despre parsimonia luĭ, — să credemŭ că în necunoscința scopuluĭ sublimŭ, ce-lŭ urmăria dînsulŭ de a-și ajuta clerulŭ și națiunea —: așa a pățitŭ în timpurile nóstre altŭ archiereŭ marinimosŭ, carele numaĭ cu parsimonia sa rațională a pututŭ vĕrsa sume marĭ pentru diecesa sa în particularŭ și pentru cultura națiuniĭ sale în generalŭ.

Episcopulŭ Bobŭ a cunoscutŭ fórte bine lipsele vasteĭ sale diecese, carĭ eraŭ legionŭ, dar nu le-a pututŭ acoperi pre tóte de odată, de aceea nu va fi impendatŭ sume amumite pentru bibliotecă. De altmintrea prelațiĭ nostri și chiar ómeniĭ privați cu dare de mână nu-și potŭ regula binefacerile totdeuna după judecata adese-orĭ preocupată a publicului, căci este sciutŭ, că unora le place a edifica și înfrumseța biserici, altora a înființa și dota școle, unora a ajuta tinerimea studióză și pre alțĭ sĕracĭ, altora a promova literatura și artile etc.

(Va urmá.)

[1]) Ast similes summas capitales pro se solo destinatas graeco-catholicum clerum olim habuisse nullas etiam non ignoro. Ipse aliquid, quantum Dei singularis benedictio voluit, et mea cum necessariorum saepe detractione, a multis etiam cum episcopatus exordio consilii mei ignaris vituperata parsimonia potui, contuli. . . . .

Representațiunea citată, carea credŭ că se află și în archivulŭ din Blașiŭ, e unŭ documentŭ prețiosŭ pentru istoria nóstră bisericéscă și culturală, și meritŭ a se publica întrégă celŭ puținŭ în traducțiune.

Eufrosina.

(Continuare.)

Ajunsŭ acasă se aședă pre o bancă și rĕmase timpŭ lungŭ cu capulŭ răzimatŭ pre mâni și perdutŭ în gânduri.

I-se părea, că în sufletu-ĭ s'a făcutŭ lumină. De multŭ căutase ceva, și pare că cuvintele aceluĭ supremŭ preotŭ îlŭ conducŭ la acea fericire, ce o caută.

Își aduse aminte de o nópte întunecósă și rece, cândŭ unŭ tinĕrŭ frumosŭ ca unŭ îngerŭ zăcea într'o închisóre și maĭ frigurósă și întunecósă. Elŭ erá osîndităŭ la mórte. Și acestŭ nefericitŭ totŭ maĭ putea grăi cuvinte pline de sfințenie și de sublimitate misteriósă și cerésca ca și cele ce le-a grăitŭ Piŭ alŭ VII-lea. Óre din acela-și isvorŭ să fie ieșitŭ sublimitatea acésta preste fire a amîndouora? Óre să-ĭ fie datŭ și luĭ a-și adăpa sufletulŭ din acelŭ isvorŭ?

Camerierulŭ îlŭ trezi din visurĭ dicêndu-ĭ: „A sositŭ cineva, care ar dori să grăéscă cu dta, generale.“

„Cu mine? Astădĭ nu suntŭ pentru nimenĭ acasă!“

După câteva momințe servitoriulŭ se rentórse și dise: „Elŭ te rógă, să-ĭ spuĭ, cândŭ ar puté să te cerceteze. Mĭ-a spusŭ, că vine din Anglia.“

„Să vină dar,“ dise generalulŭ.

Întră unŭ bărbatŭ bĕtrânŭ, îmbrăcatŭ simplu, și se opri lângă ușe cu reverință.

Fournet îlŭ fixă aspru și-ĭ dise scurtŭ: „Cu ce-țĭ potŭ servi?“

„Nu mĕ recunoscĭ, generale? Suntŭ dece anĭ; de cândŭ în Nantes unŭ sansculotŭ te-a rugatŭ, să-ĭ mântuescĭ pre stăpână-sa. Nu ți-a succesŭ, dar fiică-sa dtale îțĭ mulțămesce scăparea și viața.“

„Argentin, servitoriulŭ luĭ Champfleury?“

„Da, domnule generalŭ. Și érăși am venitŭ cu o rugare pentru princésa.“

„Și anume? Vorbesce! Dar stăĭ, maĭ întâiŭ spune-mĭ, că prințulŭ Champfleury căsătoritu-s'a cu domnișóra de Narville?“

„De multŭ. Dar vaĭ, țara străină nu póte înlocui pre cea a părințilorŭ. Aŭ avutŭ patru pruncĭ, din carĭ trăesce numaĭ unulŭ. Prințulŭ móre de dorulŭ țĕreĭ sale.“

„Dar princésa?“

„Ea s'a juratŭ maĭ întâiŭ, că grație nu va cere. Dar îngrijată de viața principeluĭ și întristată de perderea pruncilorŭ, și maĭ alesŭ de cândŭ soră-sa s'a măritatŭ după contele Beaumanoir și s'a rentorsŭ în patrie, de atunci s'a schimbatŭ și ea și doresce necontenitŭ să-și revadă loculuĭ natalŭ. — Argentin, — mĭ-a disŭ într'o dĭ, — eŭ cunoscŭ unŭ bărbatŭ în apropierea împĕratuluĭ; dacă va puté, acesta a bună samă ne va șterge numele nostru din lista proscrișilorŭ. Mergĭ și dă scrisórea acésta luĭ Iuniŭ Brutŭ.—“

Fournet prinse scrisórea și ceti:

„Luĭ Iuniŭ Brutŭ Fournet. Generale Femeea, căruia ĭ-aĭ mântuitŭ viața, și carea-țĭ mulțămesce pentru mângaĭerea, ce aĭ dat'o fratelui eĭ în óra morțiĭ, îțĭ cere încă odată ajutorulŭ. Se dice, că aĭ avé mare influință la Corsicanulŭ, — iĕrtă-mĕ, dar eŭ nu-lŭ potŭ numi altfelŭ. Vaĭ, îmĭ vine așa de greŭ să mĕ rogŭ de acestŭ usurpătorŭ alŭ drepturiloru nóstre sfinte, dar suntŭ soțŭ și mamă. Mijlocesce-ne rentórcerea în patrie! Soțulŭ meŭ va perì de dorulŭ țĕreĭ sale: Armand

pruncului meŭ celŭ mai de pre urmă va urma în mormîntŭ pre ceĭalalțĭ frațĭ aĭ sĕĭ; numaĭ aerulŭ binecuvîntatŭ alŭ Franciei póte să-lŭ întărescă și să-ĭ dea viață. Spune împĕratuluĭ, că noĭ iubimŭ Francia cu tótă căldura inimeĭ nóstre și nu vomŭ avé nicĭ o relațiune cu regele detronatu, ci ne vomŭ purta așa, cum elŭ va cere. Dacă prin mijlocirea dtale vomŭ puté revedé scumpa nóstră țară, veĭ puté conta din noŭ la prietinia și recunoscința nóstră vecînică. Rugăciunile nóstre pentru dta, generale, se vorŭ îndreptá cătră ceriŭ ḑilnicŭ, ca marele Dumneḑeŭ să verse grația sa preste tóte ḑilele viațeĭ dtale.

Aliénor de Champfleury nasc. Narville Mailly.“

Generalulŭ îndoi scrisórea gânditorŭ și după unŭ timpŭ ĭi ḑise: „Argentin, eŭ mĕ simțescŭ fórte onoratŭ prin încrederea, ce mi-o arată princésa. Ĭi voiŭ câștiga permisiunea de a se rentórce în Francia.“

„Miĭ de mulțămite, domnule generale! Eștĭ îngerulŭ mântuitorŭ alŭ acesteĭ familiĭ!“

„Îngerŭ? Diminéță să viĭ érá!“ Și apoĭ ĭi întinse mâna și ĭlŭ petrecu până la ușe.

Fournet tótă nóptea nu închise nicĭ unŭ ochiŭ. Atâtea impresiunĭ felurite avuse în ḑiua aceea.

În diminéța următóre se presentă împĕratuluĭ fără uniformă.

„Așadar Fournet,“ ĭi ḑise Napoleonŭ, „nu e așa, că somnulŭ ți-a schimbatŭ planulŭ?“

„O, nu mi-l'a schimbatŭ de locŭ! Dar viŭ cu o rugare.“

„Grăesce!“

„E vorba despre o familie nobilă emigrată, care ar dori să . . .“

„Și se întrepune caprițiosulŭ republicanŭ pentru o familie aristocrată?“

„Tótă inima omenéscă are o córdă aplicată spre a face bine, și afară de aceea de ĭerĭ s'a împlinitŭ în lăuntrulŭ meŭ o mare schimbare.“

„De ĭerĭ? Și este adevĕratŭ, Fournet, ce se vorbesce, că tu aĭ îngenunchiatŭ ĭerĭ înaintea Papeĭ?“

„Da, generale!“

„Tu mĕ uimescĭ! Eștĭ într-u adevĕrŭ unŭ omŭ estraordinarŭ. Dar spune, cum se chémă familia aceea?“

Prințulŭ Edmond de Champfleury cu soția sa și cu unŭ pruncŭ.“

„Aceĭ Champfleury, carĭ țineaŭ cu trupŭ cu sufletŭ la familia Bourbonilorŭ?! Dar cum se chémă princésa?“

„Aliénor de Narville Mailly.“

„Ĕrăși unŭ nume Vendeeanŭ! Îțĭ spunŭ sincerŭ, că altulŭ în loculŭ tĕŭ mergea cum a venitŭ. Dar ție ți-am promisŭ, că-țĭ voiŭ împlini o rugare. Potŭ să se rentórcă în Francia! Îțĭ voiŭ trimite actulŭ de agrațiare.“

Fournet n'a maĭ rĕmasŭ în capitală, ci s'a retrasŭ la o moșie modestă.

După unŭ timpŭ călători la Roma, necunoscutŭ și aprópe uĭtatŭ. Erá hotărîtŭ să se facă preotŭ. Dar se simția nevredniculŭ de taĭna preoțieĭ. Întră într'unŭ claustru. Superiorulŭ ĭlŭ iubia fórte pentru virtuțile luĭ și acușĭ dispuse chirotonirea luĭ.

Părintele Mihailŭ, — ăsta ĭi erá acum numele, — a fostŭ dispusŭ apoĭ la Montemart. Amŭ vĕḑutŭ, ce schimbare s'a petrecutŭ într'însulŭ prin grația divină: elŭ e acum fericitŭ, și sufletulŭ luĭ și-a aflatŭ pacea dorită. Numaĭ durerea pentru soră-sa ĭi maĭ apăsa inima, până cândŭ bĕtrâna Catarină ĭ-a descoperitŭ tristulŭ adevĕrŭ. Și acum nu-ĭ maĭ rĕmânea alta, decâtŭ să se róge pentru acea nefericită.

IX.

O vistă.

Într'o Duminecă după sfînta liturgie sătenĭĭ Montemartuluĭ s'aŭ adunatŭ în cete înaintea bisericeĭ. Orĭ cine putea sci, că în satulŭ pacinicŭ a trebuitŭ să se întîmple ceva deschilinitŭ.

„Ce trăsură minunată!“ esclamă o țĕrancă grasă, dar fórte simpatică.

„Și ce maĭ caĭ!“ adause vecinulŭ eĭ.

„Eŭ nu m'am uĭtatŭ nicĭ la trăsură nicĭ la caĭ,“ ḑice una dintre cele maĭ frumóse țerance ale satuluĭ, „ci numaĭ la dómna aceea frumósă, îmbrăcată în negru.“

„Cu ce sfințenie și evlavie s'a rugatŭ în biserică!“

„Asemenea și însoțitórea eĭ.“

„Mie așa îmĭ vine, ca și cândŭ așĭ fi vĕḑutŭ maĭ de multe orĭ pre dómna asta,“ ḑise unŭ țeranŭ tinĕrŭ.

„Unde s'o fiĭ vĕḑutŭ? Tu abia aĭ ĭeșitŭ vre odată din satŭ!“

„Unde am putut'o vedé, nicĭ eŭ nu sciŭ, dar îmĭ aduce aminte nu sciŭ de cine!“

„De Lerinval!“ strigă o vóce.

„Lerinval? Lerinval și dómna asta!“

„Și totuși rĕmânŭ pre lângă aceea, că ea ĭi samănă.“

„Șterge-țĭ ochiĭ, Claude!“

„Uĭtă-te, mamă Pelagie, chiar acum vine! Uĭtă-te bine, și ḑi, că n'am dreptate.“

Din biserică ĭeșiaŭ dóuĕ dame. Cea dintâiŭ avea trăsături nobile, dar pre ele se vedea tipărită suferința. Erá îmbrăcată într'o haĭnă elegantă și se răzima de ceealaltă. Amîndóuĕ eraŭ ca de patruḑecĭ de anĭ, dar ca meriera apărea ca multŭ maĭ tinĕră. Viéța eĭ a bună samă nu a avutŭ atâtea furtunĭ. Salutându prietinosŭ pre sfiicioșiĭ țeranĭ merseră spre casa parochială.

„Ce ḑiceț dar acum?“ întrĕbă Claude.

„Ce să ḑicemŭ? Ea nu-ĭ samănă.“

„Ba,“ ḑiceaŭ alțiĭ, „pare că ĭ-ar sĕmĕna.“

„Da, ca cânele cu lupulŭ!

Așa să mâncară în vorbe, și ceĭ maĭ mulțĭ vrîndŭ nevrîndŭ ĭi dădeaŭ dreptŭ luĭ Claude.

Într'aceea bĕtrâna económă a preotuluĭ conduse pre cele dóuĕ dame în chilia de primire. „Dlŭ preotŭ e încă în biserică, dar va sosi îndată,“ ḑise ea.

Părințele Mihailŭ a și sositŭ îndată. Dómna străină ĭlŭ întîmpină cu tactulŭ finŭ propriŭ cercurilorŭ înalte ale societățiĭ, și după ce-ĭ adresă câteva cuvinte măgulitóre cu privire la biserică, ĭi ḑise cu unŭ surisŭ amicabilŭ:

„Cândŭ veĭ sci numele meŭ, visita mea a bună samă nu te va surprinde. Am fostŭ la băĭ în sudŭ, și cândŭ am aflatŭ, că cu unŭ micŭ încunjurŭ potŭ vedé Montemartulŭ, mĭ-am permisŭ a te cerceta.“

„Prea mare onóre, dómna mea.“

„Sciĭ dta, dle părinte, că chiarŭ și de nu aveam nicĭ o causă așa de însemnată, ca să vinŭ aicĭ, totuși nu regretam drumulŭ, ce l'am făcutŭ în acestŭ ținutŭ minunatŭ și între acești ómenĭ buniĭ. Dar mi-se pare, că înainte de asta cu câțĭ-va anĭ nu era așa.“

„Cu ajutoriulŭ luĭ Dumneḑeŭ s'aŭ îndreptatŭ multe.“

„Da, bunulŭ Dumneḑeŭ scie să-și alégă ómeniĭ. Dar dle părinte, nu vreŭ să-ți răpescŭ timpulŭ prețiosŭ. Suntŭ princésa de Champfleury. Nu e așa, că numele acesta nu-țĭ este străinŭ?“

Preotulŭ se închină și ḑise: „Da, îmĭ este fórte bine cunoscutŭ.“

„Drăgălașa locuitóre a castelului v'a descoperitŭ secretulŭ inimeĭ sale?“

„Voesciĭ să mĕ întrebĭ despre relațiunea fiuluĭ dtale cu dșóra Lerinval?“

„Așa este. Dar maĭ întâiŭ trebue să începŭ eŭ. Cândŭ Armand s'a întorsŭ din provință acasă, neîncetatŭ m'a nĕcăjitŭ, până mĭ-am datŭ învoirea la unirea aceea nepotrivită. În scurtŭ timpŭ elŭ primi scrisórea Eufrosineĭ, în care ea îĭ face cunoscutŭ, că tatălŭ sĕŭ se opune unirĭĭ eĭ cu unŭ Champfleury. Armand s'a întristatŭ adâncŭ. La câtva timpŭ după aceea întîlnimŭ în Madeleine o fată frumósă ca unŭ îngerŭ. Ea sămăna fórte cu o ființă repausată, pre carea o iubescŭ multŭ și în amintirea eĭ. Armand recunoscŭ în fata aceea pre mirésa sa, și de atuncĭ învoirea mea plină de îndoéla s'a prefăcutŭ într'o dorință ferbinte, ea să o am de noră. Dar ea a dispărutŭ din Paris, și numaĭ acum am aflatŭ, că unŭ anumitŭ Lerinval cu frumósa sa fiică locuesce în Montemart. Și așa am venitŭ să-țĭ cerŭ sfatulŭ.“

„Dta vreĭ dară să îndupleci pre Lerinval, să-și dea și elŭ consimțemîntulŭ sĕŭ.“

„Acesta este propusulŭ meŭ. Dar nu precepŭ, cum de pre Eufrosina n'am vĕḑut'o în biserică?“

„În luna din urmă s'aŭ schimbatŭ multe. Mi-se pare, că veĭ cugeta cu totulŭ altfelŭ, cândŭ veĭ sci, că nicĭ chiar cu consimțemîntulŭ luĭ Lerinval nu se maĭ póte întîmpla unirea fiuluĭ dtale cu fiica luĭ.“

„Nu te pricepŭ, dle părinte.“

„Veĭ pricepe, îndată ce-țĭ voiŭ spune, ca numele Lerinval este formatŭ prin strămutarea literelorŭ.“

Princesa deveni palidă ca mórtea, cândŭ preotulŭ ĭi întinse unŭ pliculŭ vechiŭ, pre care era scrisŭ „Emanuel Narville“.

„O, Dumneḑeule sfinte! Cine să fi cugetatŭ așa ceva? Fratele meŭ!“ Și ochiĭ i-se umplură de lacrimi. „Și dta sciĭ totulŭ, dle părinte? Dar fata?“

(Va urmá.)

Bibliografie.

Testamentulŭ și Literele fundaționale ale fericitului Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa*. Blașiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. în Blașiŭ. Se află de vîndare la Administrația „Unirĭĭ“. Prețulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiță biografică.* Blașiŭ 1890. 8° micŭ. Prețulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blașiŭ. Recomandămŭ lăținea acesteĭ prea interesante scrierĭ în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

Mihailŭ Eminescu. *Studiŭ criticŭ. Blașiŭ 1891. Biblioteca „Unirĭĭ“.* 8° micŭ, 213 pag. Prețulŭ cu porto postalŭ 45 cr. v. a. saŭ 1 frc. 20 cm. Studiulŭ acesta, care a provocatŭ atențiunea cercurilorŭ literare nu numaĭ de dincóce, ci și de dincolo de Carpațĭ, se póte procura cu prețulŭ indicatŭ saŭ directŭ dela administrațiunea foiĭ „Unirea“ din Blașiŭ, saŭ dela „Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blașiŭ (Balázsfalva)“. În România broșura se află depusă la librăria *Socecŭ*.

Economie.

Ceva despre înăsprirea rufelorŭ.

Tóte economele de casă sciŭ prea bine, că întăritulŭ (înăspritulŭ, scrobitulŭ) cămeşilorŭ bărbătescĭ, alŭ gulerelorŭ şi alŭ manchetelorŭ nu e lucru aşa uşorŭ, precum mulţi îşi închipuescŭ. Căci să mărturisimŭ adevĕrulŭ, întrĕgă lumea bărbătéscă până în josŭ la băĕtulŭ de şcólă în de astea — fie vorba dişă între noi — este fórte simţitóre şi — vană!

Cine póte să scie, câtă străduinie aplică economele de casă în respectulŭ acesta, numaĭ şi numaĭ ca să îndestulésca pre domniĭ cei simţitorĭ şi aspriĭ! Fiesce care economă ar întrece bucurosŭ în lucrulŭ acesta pre vecină-sa şi de aceea fiesce care îşĭ are propriulŭ sĕŭ secretŭ!

Una întrebuinţézăintărélă (scrobélă) fértă, ceealaltă nefértă, a treia amestecă în întărélă într'ascunsŭ stearinŭ, cĕră orĭ lustru de întărélă, eventualŭ şi alte compositiuni, şi totuşĭ nu totdeuna succede tréba, — finalulŭ apoĭ se scie de rostŭ, că e ciudă, supĕrare şi nĕcasŭ.

Economele nóstre de casă, dacă vorŭ ceti rîndurile acestea, credemŭ că ne vorŭ mulţămi.

Recerinţa cea dintâiŭ aşadară este, că trebue să folosimŭ la întăritŭ numaĭ şi numaĭ întarélă (scrobélă) de urezŭ (Reisstärke) şi încă de calitate primă.

După aceea cantitatea de apă, ce avemŭ să o folosimŭ la prepararea întăreleĭ, trebue mĕsurată cu acurateţă şi nu după chibzuéla fiesce căreia, căcĭ prea adese-orĭ după chibzuite nu o prea scótemŭ la cale.

A treia regulă de aurŭ este, ca indispensabilŭ să adaŭgemŭ la întărélă Borax şi Gummitragant. Fără de acestea dóuĕ adausurĭ nicĭ cândŭ nu vomŭ puté ajunge la unŭ resultatŭ mulţămitorŭ.

Boraxulŭ pre lângă aceea că dă rufelorŭ colórea cea frumósă albă, maĭ poşede şi acea bună însuşire, că nu causézăstricăciune ţeseturelĭ. Maĭ înainte însă de ce l'amŭ amesteca cu întărélă, trebuesce pulverisatŭ.

Gummitragantulŭ este o materie cornósă, aprópe străvĕdĕciósă, cleĭósă şi fără mirosŭ, care maĭ înainte de întrebuinţare trebuesce disolvată. Lucrulŭ ăsta se întîmplă aşa, că la 1 litră de apă amestecămŭ 20 gramĭ Gummitragant. Disolvarea are să se promoveze prin désa scuturare a amestecăturelĭ din sticlă. Se recomándă a avé totdeuna Tragant disolvatŭ, ca să nu fimŭ silitĭ a aştepta totdeuna, de câte orĭ voimŭ să înăsprimŭ rufe, până ce se disólvă Tragantulŭ. Păstrarea Tragantului disolvatŭ să se facă la unŭ locŭ récorosŭ.

Şi óre Gummitragantulŭ ca adausŭ la întărélă ce scopŭ are? Elŭ în starea sa disolvată formézăacea massă mizgósă, care se aşédă pre ţesĕtură în păturĭ fórte fine şi prin acésta împrumută rufelorŭ acea înfăţişare plăcută, ce numaĭ rufele celea nóuĕ se obicĭnuescŭ a o avé. Înfăţişarea cea lucie a rufelorŭ are între altele acelŭ avantajŭ, că nu permite pulverilŭ şi murdărieĭ a se aşeda pre rufe şi din acéstă causă ele şi rĕmânŭ maĭ multă vreme curate şi frumóse. Pre lângă acésta rufele prin Gummitragantŭ maĭ câştigă acea elasticitate, care face, ca rufele înăsprite să nu molesteze pre nimenĭ chiar nicĭ la grumazĭ.

Cu respectŭ la proporţiunea amestecării se recomándă următórea compositiune:

1 Litră apă,
68 gramĭ întărélă de urezŭ (Reisstärke) uscată,
32 gramĭ Borax pulverisatŭ,
8 lingurĭ de Gummitragant disolvatŭ.

Spre a promova maĭ lute disolvarea întăreleĭ precum şi a singuraticelorŭ părţi constitutive avemŭ să întrebuinţămŭ apă călduţă şi să mestecămŭ compositiunea cu degetele. Compositiunea folosită în cuantulŭ susŭ statoritŭ ajunge pentru întăritulŭ alorŭ 12 cămeşĭ, 12 părechĭ de manchette şi 24 gulere. La casŭ cândŭ avemŭ numaĭ $^1/_4$ parte din rufele înşirate, atuncĭ folosimŭ apă $^1/_4$ de litră, 17 gramĭ de întărélă, 8 gramĭ de Borax pulverisatŭ, 2 lingurĭ de Gummitragantŭ. Cu prilejulŭ acesteĭ amestecărĭ purcedemŭ maĭ bine aşa, că golimŭ în vasŭ maĭ întâiŭ întărélă, apoĭ Boraxulŭ pulverisatŭ, după aceea Gummitragantulŭ disolvatŭ şi în sfârşitŭ cuantulŭ de apă *prescrisŭ*.

v. f.

Bursa de Budapesta.

Din 1 Dec. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	113.40
« « hârtie « 5%	100.65
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	120.75
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	119.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.75
Bonurĭ rurale ung.	95.—
« urbariale ung.	99.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	100.45
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	143.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	138.75
Renta de hârtie austriacă	100.25
« « argintŭ austriacă	97.50
« « aurŭ austriacă	115.25
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vienei	162.75
Acţiunile bancei austro-ungare	985.—
« « de creditŭ ung.	363.—
« « « « austr.	316.20
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	125.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.70
Napoleon-d'orĭ	9.54
Mărcĭ 100 imp. germane	58.80
Londra 10 Livres sterlingĭ	119.85

Rectificare. În numĕrulŭ de faţă la pag. 368 col. 3 şir. 3 şă se cetéscă: *„ci de pre terenulŭ de luptă limitatŭ de dînsa se retrage.“* Ér la pag. 390 col. 1 şir. 4 să se cetéscă: „aceste acte dovedescŭ numaĭ aceea, *ce s'a practicatŭ după 1850, ér nu aceea*, ce s'a practicatŭ înainte de 1848.“

Posta Redacţiunii. Dlui *E. C.* în *Ib.* Ediţiunea va apăré în celŭ puţinŭ de dóuĕ orĭ atâtea broşure, câte aĭ doritŭ dta. Dar procurarea credă că este destulŭ de uşorată prin aceea, că în fiesce care anŭ vorŭ să apară numaĭ câte dóuĕ broşure.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele **Iosifŭ.**

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

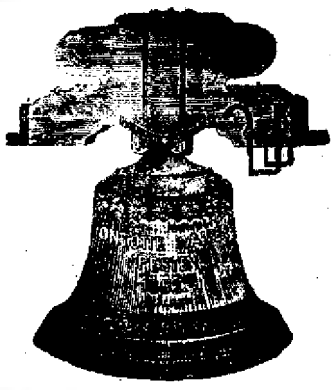

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosŭ, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 47—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courantŭri se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţă pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mĭ gatírea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireĭ interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mĕsariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşedarea acelorŭ obiecte** în faţa locului, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele maĭ ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câştigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptăţescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-ĭ încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna intr'acolo, cá şi de acĭ înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câştigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 21—26

Tipografía Seminariuluĭ archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 10 Decembre 1892. Numĕrulŭ 50.

Sinodalitatea înainte de 1868 şi 1848.

(+) „Gazeta Transilvaniei“ în timpulŭ celŭ mai nepotrivitŭ, cândŭ adecă provincia nóstră bisericéscă este lipsită de capulŭ sĕŭ, şi astfelŭ nu este în stare a-şi validita dorinţele sale legitime, a aflatŭ de bine a sulĕva cestiunea despre participarea mirenilorŭ la sinóde menite a se ocupa cu partea economică, scolastică şi administrativă a bisericei şi a-şi alege pre Archiereii sĕi. Dacă fóea acésta ar fi tractatŭ dela începutŭ cestiunea sinodalităţii cu totulŭ obiectivŭ, noi nu scriamŭ nimica în „Unirea“ în contra ei, ci-i lăsamŭ ei gloria de a câştiga bisericei nóstre aceea, ce alţi factori cu multŭ mai puternici n'aŭ pututŭ dobândi cu luptele lorŭ stăruitóre dela 1848 încóce.

Fóea din Braşovŭ a căduto însă în pĕcatulŭ greŭ de a presentá timpurile dinainte de 1848 ca pre nisce timpuri fericite, cândŭ se *„practicá neîmpedecatŭ sinodalitatea“*, şi acésta a făcut'o cu tendinţa vĕdită de a puté lovi în mitropolitulŭ Vancea şi în doctorii de teologie, pre cari i-a presentatŭ cetitoriloru sĕi ca pre inauguratorii unui „absolutismŭ funestŭ“ în loculi timpurilorŭ bune dinainte de 1868 şi 1848.

Punêndu-se cestiunea gravă a sinodalităţii pre terenulŭ acesta, se înţelege dela sine, că ceŭ loviţi nu mai puteaŭ să tacă, ca nu cumva prin tăcerea lorŭ să se seducă opiniunea publică, şi astfelŭ ei să rĕmână timbraţi de ceŭ mai periculoşi ómeni pentru biserica nóstră.

Tótă năluca despre „absolutismulŭ funestŭ“ şi „*sistemulŭ de guvernare fatală*“ de pre timpulŭ Mitropolitului Vancea trebue să dispară, dacă se constată, că nici dela 1848 până la 1868, nici înainte de 1848 nu s'a practicatŭ sinodalitatea contemplată de „Gazeta“. Acésta noi amŭ şi constatat'o până la evidenţă în numerii 46, 47 şi 49 ai „Unirii“.

Nu trebue să ne răzimămŭ drepturile nóstre pre fapte istorice neesistente: acesta a fostŭ principiulŭ nostru totdeuna în causa sinodalităţii compuse din preoţi şi mireni. Ér că acéstă sinodalitate înainte de 1848 nu s'a practicatŭ în biserica unită, şi nici chiar în biserica românéscă dinainte de unire, este mai clarŭ ca lumina sóreluĭ.

Avemŭ înaintea nóstră colecţiunea de Acte sinodale edate de I. M. Moldovanŭ în Blaşiŭ la anulŭ 1869 şi 1872; — colecţiunea de „Acte şi fragmente“ edate de Timoteŭ Ciparíŭ totŭ în Blaşiŭ la an. 1855, şi colecţiunea de acte edate cu spriginulŭ Academiei române de părintele Iesuitŭ Nilles în opulŭ sĕŭ: „Symbolae ad illustrandam historiam ecclesiae orientalis“ în Innsbruck la anulŭ 1885. Aceste colecţiuni preţióse ne ducŭ îndĕrĕptŭ pre câteva vécuri şi ne arată, că mirenii înainte de 1868 nici odată nu aŭ fostŭ representaţi în sinódele ţinute cu scopŭ de a tracta despre afaceri de administraţiune şi ocârmuire bisericéscă, şi că în uniculŭ sinodŭ, saŭ mai bine ţicêndŭ adunare naţională, din 5 Septembre 1700 comunele românescĭ aŭ fostŭ representate prin delegaţii sĕi numai pentru ca şi lorŭ să li-se publice actulŭ uniunii încheiate cu Roma, ér adunarea compusă din clerŭ, nobilĭ şi ţĕrani români, convocată de episcopulŭ Clain îndată după primirea rescriptului împĕrăteseĭ Maria Teresia de datulŭ 9 Septembre 1743, încă nu se póte privi de sinodŭ luatŭ în înţelesulŭ strînsŭ alŭ cuvîntului, pentru că episcopulŭ a ţinutŭ adunarea acésta cu scopŭ mai multŭ politicŭ, de câtŭ bisericescŭ. Ceŭ adunaţi aveaŭ adecă să se sfătuéscă, că óre consultŭ ar fi, să se mai facă paşi noi spre a se câştiga drepturi politice pentru poporŭ şi inmunităţi pentru Clerŭ? şi dacă da, atunci şi nobilii şi ţĕranii să contribuéscă la purtarea speselorŭ împreunate cu acestŭ lucru. Cu câtŭ ne ducemŭ mai îndĕrĕptŭ în întunereculŭ vécurilorŭ, cu atâtŭ mai puţinŭ se póte documentá practicarea sinodalităţii mixte, pentru că acelea vécuri abia ne-aŭ păstratŭ câteva date positive despre esistinţa nóstră pre pămêntulŭ Daciei Traĭane, necum să ne arete în formă concretă instituţiunile nóstre bisericescĭ şi politice. Dacă amŭ avé date despre aceste instituţiuni, atunci nu s'ar fi ivitŭ nici odată între învĕţaţii Europei cestiunea despre continuitatea Românilorŭ în părţile dunărene. Cu principiulŭ analogiei încă puţinŭ ne putemŭ ajuta

Feuilleton.

Una şi alta.

Blaşiŭ în 5 Dec. n. 1992.

Stimate Domnule Redactorŭ!

Mi-a venitŭ la cunoscinţă, că scrisórea mea din numĕrulŭ trecutŭ alŭ „Unirii“ a supĕratŭ pre mai mulţi şi încă pre — mai multe. Causa supĕrării este pasajulŭ, în care mi-am permisŭ a da espresiune părerii mele, ca la seratele literare proiectate de Reuniunea nóstră de femei să nu se ţină declamări, cântări şi altele, ci numai *disertaţiuni*.

Eŭ încă atunci, cândŭ am datŭ espresiune acestei părerĭ a mele. mi-am făcutŭ reservele şi — prietinŭ cum suntŭ alŭ libertăţii — am datŭ voe şi altora de a nu împărtăşi felulŭ meŭ de a vedé. Aşa dară cuvinte de a se supĕra n'a avutŭ nimenĭ.

Totuşi de astădată credŭ a fi datorŭ să-mi motivezŭ părerea. Eŭ adecă în seratele literare vĕdŭ o şcólă, care este menită a stîrni şi a cultiva în noi simţulŭ pentru plăcerile, ce suntŭ propriĭ spiritului, înţelegŭ pentru plăcerile înălţătóre, ce ni-le pricinuesce cunóscerea adevĕrului şi iubirea binelui. Apoi fiindŭ că la cunóscerea adevĕrului şi la iubirea binelui se pretinde o încordare a tuturorŭ facultăţilorŭ nóstre sufletescĭ, care încordare se împedecă prin orĭ ce distracţie, fie câtŭ de onestă: de aceea eŭ temêndu-mĕ, să nu se pericliteze scopulŭ disertaţiunilorŭ, am disŭ, că declamări, cântări şi orĭ ce alte producţii să se lase din programulŭ seratelorŭ literare şi să se reserveze pentru concerte.

Firesce că altulŭ póte să aibă părere deosĕbită de a mea. Póte să crédă, că o cântare frumósă saŭ o declamare însufleţitóre folosesce chiar pentru a atrage atenţiunea publiculuĭ la punctulŭ principalŭ alŭ serateĭ — la disertaţiune.

Şi póte că nici părerea acésta nu este lipsită de temeiŭ. Dedaţi cum suntemŭ a ne ocupa de lucrurĭ grave, de scirile politicei europene, de cestiunile ce agitézĕ pre bărbaţii de statŭ, carĭ resolvarea lorŭ o aştéptă celŭ puţinŭ în parte şi dela noĭ, cum ar fi afacerea Panama, maiorisarea conteluĭ Taaffe, programulŭ luĭ Gladstone, crisa din Bulgaria, banchetulŭ datŭ în onórea luĭ Wekerle, sănĕtatea Cehilorŭ tinerĭ şi alte multe de acestŭ soiŭ, ne obosimŭ încordându-ne atenţiunea şi la lucrurĭ de mai puţinŭ momentŭ. Şi aşa ca să nu ne urîmŭ, trebue să fimŭ preservaţi de somnŭ prin inîecţiuni, — voiŭ să ţicŭ prin declamărĭ, cântărĭ şi altele.

Eŭ declarŭ deci cu tótă solemnitatea, că din partea mea nu mĕ voiŭ supĕra de felŭ, dacă la proxima serată literară a Reuniunii pre lângă disertaţie voiŭ avé fericirea de a mĕ puté delecta şi în nisce cântărĭ şi declamărĭ. Mai multŭ: eŭ promitŭ disertantelui, că voiŭ fi atentŭ la ceea ce va spune, şi nu mĕ voiŭ lăsa a fi împiedecatŭ — dar nici distrasŭ — fie prin cântărĭ fie prin declamărĭ.

Dar să vinŭ la ceea ce am inteţionatŭ: la serata literară aranjată de Reuniunea femeilorŭ române din Blaşiŭ în favorulŭ fondului sĕŭ Sâmbătă în 3 Decembre.

Era fixată începerea serateĭ pre órele 5 1/2 după prândŭ. Şi era destinatŭ loculi seratei: sala de gimnastică a gimnasiului nostru din locŭ. Timpulŭ potrivitŭ şi asemenea şi loculi — încâtva. Timpulŭ îlŭ aflu potrivitŭ, pentru că potŭ participa toţi şi tóte, şi mai potrivitŭ l'aşi afla la órele 5. Loculi asemenea îlŭ aflu potrivitŭ, dar numai încâtva. Sala e bună, e cea mai bună, ce-o avemŭ. Spaţiulŭ şi acustica recomândă sala

spre a constată representarea laicilorŭ la sinóde, căci cine a cetitŭ cu atenţiune expunerea renumitului canonistŭ „mirénŭ“ Dr. Vering, citată în numĕrulŭ 49 alŭ „Unirii“, s'a pututŭ convinge, câtŭ de tare era esclusŭ elementulŭ mirénŭ în biserica orientală, — mai vîrtosŭ în timpurile vechi, — dela afacerile de ocârmuire şi administraţiune bisericéscă. Urme despre acéstă eschidere se potŭ vedé chiar şi astăḑi în biserica Românieĭ, Greciei şi Rusieĭ.

Din tóte acestea se vede apriatŭ, că actele, carĭ dela 1848 încóce vorbescŭ despre *„usŭ vechiŭ şi străvechiŭ în biserica nóstră“*, despre o *„datină veche“*, despre *„restabilirea dreptuluĭ vechiŭ“* cu privire la sinodalitatea mixtă, esprimă o dorinţă legitimă, dar o basézăpre nisce fapte, a cărorŭ esistinţă nu este dovedită, de cumva nu o vorŭ dovedi domniĭ dela „Gazeta“ în urma premiuluĭ de 1200 fl., ce li-l'amŭ pusŭ la dispositiune în fiesce care anŭ, dacă până în 1 Ianuariŭ 1893 vorŭ satisface condiţiuniĭ prime din numĕrulŭ 49 alŭ „Unirii“.

Ce urméză însă de aci?

Nu urméză nicĭ de cum aceea, ca mireniĭ să nu se admită la desbaterea acelorŭ afaceri, carĭ nu se ţinŭ de dogme şi nu suntŭ reservate ĭerarchieĭ întemeiate de Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ.

Din contră trebue să considerămŭ, că timpurile de astăḑi nu mai suntŭ cele dinainte de 1848; că poporulŭ credinciosŭ atâtŭ în adunarea naţională de pre câmpulŭ libertăţiĭ dela 1848, câtŭ şi cu alte ocasiuni şi-a esprimatŭ dorinţa de a participa şi elŭ cu votulŭ şi sfatulŭ sĕŭ la acelea afaceri, carĭ suntŭ compatibile cu posiţiunea luĭ în sinulŭ bisericeĭ. Trebue mai departe să avemŭ în vedere, că tóte confesiunile din ţară şi-aŭ eluptatŭ autonomia, care le asigură desvoltarea liberă şi independentă de ingerinţa guvernuluĭ pre terenulŭ bisericescŭ şi scolasticŭ, şi că însе-şi legile ţĕreĭ aŭ enunţatŭ principiulŭ egaleĭ îndreptăţiriĭ a diferitelorŭ biserice, carĭ se află pre teritoriulŭ patrieĭ nóstre. De aceea din partea nóstră ar fi o lașitate, dacă nu ne-amŭ nisui să eluptămŭ deplina independinţă pre terenulŭ bisericescŭ şi scolasticŭ, ér din partea guvernuluĭ o nedreptate, dacă pre noĭ ne-ar mai împedeca, precum ne-a împedecatŭ până acum, în realisarea dorinţelorŭ nóstre legitime şi recunoscute şi de legile ţĕreĭ.

Se înşală fórte tare „Gazeta“, cândŭ în numĕrulŭ 257 din anulŭ curentŭ afirmă, că la eluptarea autonomieĭ saŭ altorŭ drepturĭ bisericescĭ *„factoriĭ principalĭ suntŭ ceĭ interni, pre cândŭ pre terenulŭ politicŭ stă lucrulŭ cu totulŭ altfelŭ; aci realisarea voinţeĭ atîrnă dela maĭ mulţi şi maĭ puternicĭ factorĭ esterni“*. În faptă autonomia împreună cu organismulŭ eĭ, în care aŭ să funcţioneze şi mireniĭ, este dorită de factoriĭ internĭ aĭ bisericeĭ nóstre. Ea este împedecată numaĭ de aceĭ factorĭ esternĭ, carĭ ne împedecă şi în esercitiulŭ drepturilorŭ nóstre naţionale garantate în legile patrieĭ. Întroducerea funcţionăriĭ regulate şi publice a organismuluĭ autonomicŭ în biserica nóstră atîrnă dela guvernŭ şi prin guvernŭ dela Coróna. Aceştĭ doĭ factorĭ puternicĭ trebue nesmintitŭ să se învoéscă, şi după învoirea lorŭ trebue să se câştige şi cooperarea parlamentuluĭ, că să voteze o lege, în care să se garanteze funcţionarea *publică* a organismuluĭ autonomicŭ alŭ bisericeĭ nóstre, pre cum s'a garantatŭ autonomia Sêrbilorŭ şi Românilorŭ gr.-orientalĭ prin articululŭ de lege IX din 1868. Cine nu vede însă, câtŭ de greŭ este a elupta astăḑi o astfelŭ de lege, cândŭ şi autonomia greco-orientalilorŭ este după mărturisirea lorŭ proprie în continuŭ atacată şi ştirbită de guvernŭ, şi cândŭ o naţiune compactă ca Româniĭ nu potŭ obţiné nicĭ măcarŭ aplicarea legiĭ despre naţionalităţi? Dacă recunóscerea autonomieĭ greco-orientalilorŭ din partea Corónеĭ nu se obţinea înainte de inaugurarea ereĭ constituţionale magiare, adecă deja înainte de ce Mitropolitulŭ Vancea ar fi ajunsŭ pre scaunulŭ mitropolitanŭ din Blaşiŭ, noĭ credemŭ, că precum acestŭ Mitropolitŭ nu a pututŭ esopera dela 1868 încóce autonomia deplină a bisericeĭ nóstre, tocmaĭ aşa nicĭ Archiereiĭ greco-orientalĭ nu ar fi pututŭ obţiné inarticularea autonomieĭ greco-orientale în legea din 1868.

Să încetămŭ deci cu acusările şi suspicionările neîntemeiate, carĭ şi-aŭ aflatŭ rĕsunetŭ în „Gazeta Transilvaniei“, şi carĭ nicĭ unŭ bine nu potŭ aduce bisericeĭ nóstre, şi să grijimŭ toţĭ în bună înţelegere şi dragoste frăţéscă, să se alégă unŭ Archiereŭ, care să aibă şi inimă şi talentŭ a lupta mai departe pentru dobândirea autonomieĭ bisericeĭ nóstre.

Dar şi până atuncĭ să nu crédă nimenĭ, că mireniĭ nu ar avé nicĭ unŭ rolŭ în biserica nóstră.

În Germânia d. es. mireniĭ nu-şĭ alegŭ pre Archiereiĭ sĕĭ, nicĭ nu participă la sinóde, şi cu tóte acestea cu câtă dragoste şi reverinţă se pórtă aceĭ catolicĭ mirenĭ faţă cu biserica sa şi faţă cu preoţiĭ sĕĭ, carĭ aŭ studiatŭ în Roma, unde aŭ aşa numitulŭ „Collegium Germanicum“! Cu câtŭ zelŭ s'aŭ grupatŭ laiciĭ în jurulŭ preoţilorŭ pentru a apĕra biserica de mĕsurile despotice ale cancelaruluĭ de fierŭ şi ale unuĭ guvernŭ şovinisticŭ protestantŭ! Ce agitaţiune colosală aŭ inscenatŭ aceĭ mirenĭ în contra sistemuluĭ de persecuţiunĭ îndreptate în contra bisericeĭ catolice! Eĭ nu s'aŭ odihnitŭ, până cândŭ

---

acésta pentru asemenea lucrurĭ. Dacă totuşi localulŭ nu-mĭ convine de totŭ, este din următorulŭ motivŭ. Spunŭ îndată motivulŭ, ca să nu fiŭ înţelesŭ rĕŭ. Noĭ Blăşenĭĭ trăimŭ retraşi, fiesce care cu ale sale — spre dauna vieţeĭ sociale şi a buneĭ înţelegerĭ reciproce. Prin conveniriĭ, prin contactŭ nemijlocitŭ, prin cunóscere apropiată, prin manifestarea împrumutată a ideilorŭ, s'ar polei multe colţurĭ, s'ar aplana multe divergiţe, s'ar pune capetŭ la multe neînţelegerĭ. Şi pentru o asemenea convenire amicabilă, ce ar puté să urmeze totdeuna după terminarea disertaţiuniĭ, nu mi-se pare acomodată nicĭ împărţirea, nicĭ mobiliatura saleĭ de gimnastică.

Dar ce audŭ? Par că vĕdŭ unŭ rîsŭ sarcasticŭ, par că audŭ observarea: Luĭ Argus l-ar plăcé să se pună la o masă, la unŭ scaunŭ de odihnă şi la unŭ păharŭ de beutură! Eĭ, şi ce ar fi, dacă ar fi aşa? Dacă ar veni cuiva pofta de a goli în sănĕtatea disertanteluĭ şi unŭ păharŭ de nectarŭ?

Şi acum încă odată înĭ facŭ reservele. Daŭ voe altora de a avé alte părerĭ, şi nu mĕ supĕrŭ, dacă pre acele le voiŭ vedé esecutate.

Însă acum să venimŭ la obĭectŭ.

Destulŭ că sala de gimnastică la 5 óre era deja luminată şi încălḑită. O catedră era aşeḑată lângă părete în mijloculŭ saleĭ pentru disertantŭ. În jurulŭ catedreĭ eraŭ înşirate în semicercŭ scaunele pentru publicŭ. Totulŭ în perfectă ordine. O mică imitaţie a Ateneuluĭ din Bucurescĭ. Nu de jaba a ostenitŭ zelosulŭ secretarŭ alŭ Reuniuniĭ după-amĕḑa întrégă a ḑileĭ de Sâmbătă.

Orologiulŭ din turnulŭ catedraleĭ bătu 5 şi unŭ sfertŭ. Încă nu sosise nimenĭ. Secretarulŭ se plimba prin sală impacientŭ, condamnându în sufletulŭ sĕŭ tradiţionala lipsă de punctualitate a Românilorŭ şi in specie a Blăşenilorŭ. Dar s'a cam deochiatŭ. Una după una se ivirăfigurile cunoscute ale inteligineĭ Blăşene: profesorĭ serioşi, matróne venerabile şi domnişóre însĕtate de învăţătură. O liniște neîndatinată se observa. Toţĭ eraŭ conscĭĭ de seriositatea, ce trebue să distingă o seratăliterară de alte serate.

Îngrijirile secretaruluĭ s'aŭ dovedit neîntemeiate, căci începutulŭ serateĭ fixatŭ pentru órele 5½ s'a pututŭ realisa cu tótă punctualitatea cevaşi după órele 5¾. Atuncĭ se ivi pre catedră domnulŭ Dr. Bugustinŭ Bunea, pentru ca după o potrivită întroducere să întreţină pre auditoriulŭ sĕŭ despre „Principiile de educaţiune ale fetiţelorŭ, ce le-a profesatŭ François Salignac de la Mothe-Fénelon“ în opulŭ sĕŭ renumitŭ „Traité de l'education des filles“.

Tóte privirile eraŭ îndreptate asupra disertanteluĭ. Şi cu câte sentimente deosĕbite îlŭ priviaŭ toţĭ ceĭ de faţă! Unĭĭ, aşa credŭ că ceĭ maĭ mulţĭ, îlŭ priviaŭ pândindŭ tóte cuvintele, ce vorŭ ieşi din gura luĭ, dorindŭ să nu scape nimicŭ, dorindŭ să sórbă totŭ şi să învețe. Alţiĭ îlŭ priviaŭ numaĭ cu órecare curiositate, să vadă cum va fi aceea: o seratăliterară. Alţiĭ în fine vorŭ fi privitŭ cu ochĭ de Argus, să afle ceva de criticatŭ şi de escepţionatŭ. Căci sciţi Dvóstre, aşa e făcutŭ omulŭ: positus est in maligno.

Dar étă că disertaţiunea începe. Dlŭ Bunea cu vóce clară şi destulŭ de puternică dă cetire operatuluĭ sĕŭ. Liniște completă se face în sală, şi atenţiunea cea maĭ deplină remunerézăostenelele disertanteluĭ. Regretămŭ numaĭ, că dlŭ Bunea s'a cam grăbitŭ cu cetitulŭ, trecêndŭ cu vederea, că publiculŭ nu putea să-lŭ urmăréscă în mersulŭ ideilorŭ Dsale aşa precum ar fi doritŭ.

Tema, ce şi-o a alesŭ dlŭ Bunea, a fostŭ cea maĭ potrivită. Reuniunea femeilorŭ române din Blaşiŭ are menirea de a ajutora internatulŭ de fetiţe, în care se cresce unŭ numĕrŭ frumosŭ de copile române. Ce obĭectŭ putea deci să fie maĭ acomodatŭ, de cârŭ crescerea fetiţelorŭ.

Şi prelucrarea temeĭ încă se pôte dice nimerită. Ideile de crescere ale luĭ Fénelon, carĭ de minune se potrivescŭ şi la noĭ, le-a desfăşuratŭ disertantele cu claritate şi cu pregnanţă. Disertantele s'a ocupatŭ maĭ alesŭ cu acele ideĭ ale luĭ Fénelon, carĭ privescŭ necesitatea educaţiuniĭ fetiţelorŭ, scăderile comune ale educaţiuniĭ lorŭ şi instrucţiunea femeilorŭ cu privire la datorinţele lorŭ.

În desvoltareaacestorŭ ideĭ disertantele n'a lăsatŭ nimicŭ neatinsŭ şi în espunerea tuturorŭ ideilorŭ s'a folositŭ de unŭ limbajŭ clarŭ, netedŭ şi străbătutŭ în tóte amĕnuntele luĭ de francheţa aceea apostolică, de care la mulţĭ şi multe nu le place. Disertaţiunea s'a închiatŭ cu presentarea modeluluĭ de

nu aŭ formatŭ unŭ partidŭ puternicŭ în parlamentŭ şi aŭ cassatŭ aprópe tóte legile nedrepte aduse în contra bisericeĭ catolice. Mireniĭ din Germânia nu atribuescŭ preseĭ creştine *„tendinţe ascunse şi periculóse“*, cum facŭ domniĭ dela „Gazeta“ faţă cu „Unirea“, ci spriginescŭ acéstă presă atâtŭ materialicesce câtŭ şi moralicesce. În congresele sale nu se punŭ în opositiune cu doctrinele bisericeĭ, nu le numescŭ „obscurantismŭ religiosŭ“, ci le predică cu tótă hotărîrea şi pre basa lorŭ se încércă a reorganisa societatea sdruncinată în temeliile sale prin liberalismulŭ profesatŭ şi de „Gazeta“ nóstră. Urmărésc̆ă domniĭ dela „Gazeta“ luptele nobile ale acelorŭ mireni şi jertfele, ce le aducŭ pentru biserică, şcólă şi literatura scrisă în spiritŭ creştinescŭ, şi atunci se vorŭ convinge, câtŭ bine ar puté face şi mireniĭ nostri în sinulŭ bisericeĭ chiar şi fără de sinodalitate. Nu imiteze niciĭ unulŭ dintre mireniĭ nostri spiritulŭ necredinciosŭ din foile jidano-francmasonice, cum face „Gazeta“, ci calce pre urmele nemuritoruluĭ Windhorst, care chiar şi colecta naţională, ce ĭ-aŭ oferit'o Germâniĭ catolicĭ, a întrebuinţat'o la ridicarea uneĭ biserice pompóse, şi atunci suntemŭ convinşi, că biserica nóstră va înflori mai tare, decâtŭ multe alte biserice înzestrate cu sinodalitate mixtă, dar nepétrunse de spiritulŭ adevĕratŭ alŭ creştinismuluĭ.

Credemŭ a fi marcatŭ destulŭ de clarŭ positiunea, ce trebue să o ĭea grecocatoliciĭ în causa sinodalitătiĭ atâtŭ de dorite.

Acuma să lămurimŭ puţinŭ ţinuta nóstră în causa dreptuluĭ de alegere de Mitropolitŭ. În causa acésta între împrejurările actuale amŭ cugetatŭ, că trebue să stămŭ pre lângă apĕrarea dreptuluĭ practicatŭ din vechime. Praxa acésta ne arată, că celŭ puţinŭ în cele 400 de anĭ din urmă Archiereiĭ nostri aŭ fostŭ aleşi numaĭ de clerŭ, şi acestŭ dreptŭ a fostŭ garantatŭ şi prin legile Transilvanieĭ şi prin diplome împĕrătescĭ. Înainte de 1500 devine totŭ maĭ obscură şi istoria bisericéscă şi istoria politică a poporuluĭ nostru, şi aşa nu poţi afla date sigure cu privire la modulŭ, în care Românii îşĭ alegeaŭ pre Archiereiĭ sĕĭ. O regulare nóuă şi pre alte base a dreptuluĭ de alegere se póte face numaĭ atunci, cândŭ este completatŭ scaunulŭ mitropolitanŭ. Istoria este mărturie, că drepturile bisericescĭ maĭ multŭ s'aŭ perdutŭ, de câtŭ s'aŭ câştigatŭ în timpulŭ vacanţeĭ scaunelorŭ episcopescĭ.

Cândŭ ne-amŭ provocatŭ la Approbatae şi la alte documente politice, întocmaĭ precum aŭ făcut'o şi alţi bărbaţi nesuspecţi de „iesuitismŭ“, amŭ voitŭ prin acésta numaĭ să constatămŭ esercitiulŭ dreptuluĭ de alegere din timpurile trecute, dar niciĭ de cum să *„căutămŭ mântuinţa nóstră în legile şi decretele, carĭ aŭ fostŭ aduse cu scopŭ de a ne nimici“*, cum îşĭ închipuesce „Gazeta“ în numĕrulŭ 256 din a. c. Orĭ ce istoriografŭ dacă voesce să afle *starea faptică* a poporuluĭ sĕŭ fie pre terenulŭ bisericescŭ, fie pre terenulŭ politicŭ, se provócă şi la legile ţĕreĭ din timpulŭ respectivŭ, ér acéstă provocare nu invólve aprobarea legilorŭ, ce ar fi fostŭ nedrepte.

Dacă noĭ ne-amŭ fi pusŭ saŭ ne-amŭ pune pre altă basă şi maĭ vîrtosŭ pre basa *„pravileĭ“*, la care se provócă sinodulŭ electoralŭ din 1850 şi „Gazeta“ în numĕrulŭ 257, atunci nu numaĭ n'amŭ câştiga laĭcilorŭ dreptulŭ de a concurge la alegerea Mitropolituluĭ nostru, dar amŭ periclita chiar şi dreptulŭ practicatŭ până acuma din partea Cleruluĭ. Ér fiindŭ-că „Gazeta“ spăriată de puterea argumentelorŭ nóstre din numĕrulŭ 46 alŭ „Unirii“ şi-a căutatŭ mântuirea în *„pravilă“*, ca să pótă dovedi participarea laĭcilorŭ la alegerea episcopuluĭ: îl vomŭ cita câteva din canónele sinódelorŭ vechĭ orientale cuprinse în ediţiunea cea veche a „Pravileĭ“, care nu este edată de „iesuiţi“, ci este tipărită sub auspiciile luĭ Ştefanŭ Mitropolitulŭ Târgovisceĭ şi Exarchulŭ Plaiuluĭ şi a tótă Ungro-Vlahia la an. 1652 şi e provĕdută cu *tâlcurile*, adecă interpretările canoniştilorŭ grecescĭ Zonara şi Balsamonŭ, carĭ n'aŭ fostŭ elevĭ aĭ şcólelorŭ din Roma şi niciĭ măcar Iesuiţi nu aŭ pututŭ vedé. Fiindŭ limba „pravileĭ“ fórte veche, amŭ aflatŭ a fi de lipsă a adauge între parentese în textŭ şi esplicarea înţelesuluĭ cuvintelorŭ textuale.

Canonulŭ 4 alŭ Sinoduluĭ ecumenicŭ dela Nicea ţinutŭ la anulŭ 325 astfelŭ dice: *„Episcopulŭ să se pună de toţĭ eparchianiĭ* (adecă de toţĭ episcopiĭ provinciel bisericescĭ), *ér de vorŭ lipsi* (episcopiĭ) *de în cetalţĭ treĭ din scrisórea, ce se vorŭ fi făcutŭ rênduélă: atunce putere să aĭbă Mitropolitulŭ“* (adecă: Mitropolitulŭ să aĭbă putere a denumi pre acela, care va fi fostŭ alesŭ de treĭ episcopĭ presenţi şi de voturile date în scrisŭ de episcopiĭ absenţi). *Tâlculŭ* la acestŭ canonŭ dice următórele: „Ér de se va tîmpla tuturorŭ *episcopilorŭ aĭ eparchieĭ* de vre o nevoe saŭ pentru lungimea căiĭ de nu vorŭ puté să vină (la sinodŭ), atunce totŭ trebue şi eĭ toţĭ să facă scrisóre de rênduélă la episcopiĭ, carĭ suntŭ (presenţi), şi dacă se vorŭ face rênduelele, atunce după tocmirea sorţilorŭ (adecă după combinarea voturilorŭ date în scrisŭ), putere să aĭbă Mitropolitulŭ, ca unulŭ (adecă: ca pre unulŭ), ce s'aŭ alesŭ de întru ceĭ treĭ rênduiţi, adecă se chémă maĭ alesŭ“ (saŭ cu alte cuvinte: putere să aĭbă Mitropolitulŭ a denumi pre unulŭ, care a întrunitŭ maĭ multe voturĭ date de episcopiĭ provinciali).

Canonulŭ alŭ 19-lea alŭ sinoduluĭ din Antiochia dela anulŭ 341 se pronunţă aşa: *„De nu va fi Săborulŭ şi Mitropolitulŭ, să nu se facă episcopŭ, ér de va fi anevoe a se strînge* (aduna) *toţĭ, atunci să facă rînduele cu scrisorĭ ceĭ maĭ mulţĭ, dacă se va face acesta lucru, atunci de vorŭ sta împotrivă vre unĭĭ* (adecă: dacă nu va fi unanimitate de voturĭ), *să se asculte atunce rênduéla celorŭ maĭ mulţĭ“* (adecă: să decidă maioritatea voturilorŭ). *Tâlculŭ* acestuĭ canonŭ apoĭ interpretéză în chipulŭ următorŭ: „Disu-s'aŭ de multe orĭ, niciĭ pre episcopŭ adecă pre Mitropolitŭ, niciĭ pre episcopŭ fără scirea altora să nu se rinduéscă a se face episcopŭ, ér de nu vorŭ puté toţĭ *episcopiĭ eparchieĭ* să se adune la rênduélă pentru neîndemână, atunce ceĭ maĭ mulţĭ să se adune, şi cu scrisóre să se facă de împreună (dimpreună) rênduélă de acésta, şi aşa dacă se va face rênduéla, de vorŭ sta unĭĭ împotrivă cu price, atunce să se ţină rênduéla celorŭ maĭ mulţĭ.“

Canonulŭ 13 alŭ sinoduluĭ dela Laodicea din a. 364 se pronunţă hotărîtŭ: *„Nealesŭ să fie, carele e alesŭ de mireni.“* Ér *tâlculŭ* adauge:

---

femee, aşa după cum l'a depinsŭ Spiritulŭ Sântŭ prin rostulŭ înţeleptuluĭ Solomonŭ.

Resplata disertanteluĭ aŭ fostŭ aplausele meritate ale ascultătorilorŭ.

Uniformitatea cetiriĭ n'a fostŭ lipsită niciĭ de incidente interesante. Am amintitŭ, că tonulŭ disertaţiuniĭ a fostŭ plinŭ de francheţă apostolică. Étă vĕ însĕmnŭ numaĭ unŭ pasajŭ:

„În fine trebue să considerămŭ nu numaĭ binele, ce-lŭ facŭ femeile bine crescute, ci şi rĕulŭ, ce-lŭ potŭ face în lume, dacă suntŭ rĕŭ crescute. Este adecă constatatŭ, că crescerea rea a femeilorŭ produce maĭ multŭ rĕŭ, decâtŭ crescerea rea a bărbaţilorŭ, pentru-că viaţa destrăbălată a bărbaţilorŭ îşĭ are de comunŭ rădăcina în crescerea rea, ce aŭ primit'o dela mamele lorŭ propriĭ, şi în patimile, ce li-le-aŭ inspiratŭ maĭ târdiŭ alte femeĭ. Ce de intrigĭ ne presintă istoria, ce de deranjărĭ în legĭ şi în moravurĭ, ce de răsbóe sângeróse, ce de erorĭ în materia de religiune, ce de revoluţiunĭ în state, şi ce de alte rele s'aŭ pricinuitŭ prin viaţa neordinată a femeilorŭ! Étă dară, dómnelorŭ şi domnilorŭ, câtŭ de importantă şi necesară este crescerea fetiţelorŭ.“

Acum poftiţĭ mĕ rogŭ şi vĕ închipuiţĭ efectulŭ acestorŭ vorbe asupra representanţilorŭ secsuluĭ frumosŭ. Vĕdut'am capete plecate, feţe roşite de indignare, privirĭ, ce se întîlniaŭ din întîmplare, pentru ca să se departă cu atâtŭ maĭ în grabă. Asta nu se póte descrie asta trebue să o fi vĕdutŭ omulŭ.

M'am totŭ socotitŭ, ce óre vorŭ să însemne acele privirĭ. Mi-s'a părutŭ a puté descoperi ceva mândrie mestecată cu órecare indignare. Am auditŭ chiar dicêndu-se: „Lasaţi numaĭ, bărbaţilorŭ! Veni-va apă şi pre móra nóstră! Apoĭ vomŭ spune-o şi noĭ, cine suntŭ şi cine aŭ fostŭ bărbaţiĭ.“

Destulŭ, că serata a succesŭ. Şi pre lângă profitulŭ spiritualŭ, ce l'aŭ avutŭ toţĭ ceĭ de faţă, reuniunea a realisatŭ şi unŭ câştigŭ materialŭ de preste 12 fl. Dacă se va avé în vedere preţulŭ de întrare de câte 20 şi 10 cruceri, credŭ că am datŭ şi o idee despre numĕrulŭ participanţilorŭ. Pentru a se face însă acestŭ computŭ, este a se adauge încă şi suma de vre-o 7 fl., ce s'a spesatŭ pentru aranjarea saleĭ.

Cu regretŭ am constatatŭ lipsirea dela serată a demnitarilorŭ nostri bisericescĭ din gremiŭ. Sciŭ bine, că ocupaţiunile lorŭ suntŭ maĭ numĕróse şi maĭ momentóse, decâtŭ ca să le permită şi distracţiunĭ, dar totuşi natura şi scopulŭ seratelorŭ literare credemŭ, că ĭ-ar puté îndemna la participare, chiar şi dacă acésta altcum le-ar fi spre órecare greutate.

„Cum ţĭ-a plăcutŭ?“ a întrebatŭ o dómnă pre ceealaltă, ieşindŭ din sala de gimnastică.

„Mie mĭ-a plăcutŭ,“ a fostŭ răspunsulŭ.

„Mie nu,“ dise cea dintâiŭ. „A fostŭ prea monotonă. Ne ducemŭ ca dela o poménă.“

Eŭ ţinŭ cu dómna a dóua. Mie mĭ-a plăcutŭ.

Salutare şi la revedere. **Argus.**

„Rênduéla şi sorţii Mitropoliţilorŭ şi a episcopilorŭ pună pre episcopi, decî carele nu se va înălţa şi nu se va *alege* la episcopie aşa, ce (ci) se va alege de glóta de ómeni, acela *neprimilŭ este şi nealesŭ.*“

Canonulŭ 6 alŭ Sinoduluî din Sardica dela a. 341 prescrie: *„Dacă se va pune în scaunŭ Mitropolitului, atunce trebue să fie chemaţi şi ceî ce suntŭ aprópe de cetate, saŭ de oraşulŭ luî.“* Ér *tîlculŭ* adauge: „Vrêndŭ Mitropolitulŭ să se rînduéscă, nu se póte aştepta, să se cheme *toţi Mitropoliţiî* la sorţiî (alegerea) luî pentru ispravă, ce (ci) numaî ceî ce suntŭ aprópe de cetate.“

Canonulŭ 3 alŭ Sinoduluî VII ecumenicŭ dela Nicea dice: *Tótă alegerea, care se face de boerî mireni, să nu fie adevĕrată.“* Er *tîlculŭ* spune: „Întru multe canóne disu-s'aŭ, cum trebue de vorŭ puté să facă alegere de *toţi episcopiî* a fiesce căreî eparchie pentru cela ce vine să se înalţe la episcopie .... *éră cine va fi alesŭ de boeriî mireni,* aceea punere nu e numaî netare (nevalidă), ce (ci) carele dobândesce *Archieria saŭ preoţia* într'acesta chipŭ: *aduce asupra luî luarea darului şi afurisanie.“*

Din aceste citaţiunî se vede destulŭ de limpede, cum judecă „pravila“ alegerea episcopilorŭ făcută de mireni, şi câtŭ de tare inculcă, să se facă acéstă alegere numaî de cătră episcopiî respectiveî eparchiî saŭ provinciî bisericescî.

Decî ca să apere dreptulŭ de alegere de până acum, „Unirea“ a fostŭ constrînsă a se pune pre basa dreptuluî particularŭ desvoltatŭ între împrejurărî speciale în sinulŭ bisericeî nóstre şi garantatŭ prin legile patrieî şi diplome împĕrătescî, şi totŭ odată să susţină, că după ce şi în alte părţî se face alegerea episcopilorŭ din partea cleruluî, ca bună-óră în Germânia din partea capitulelorŭ, trebue să se respecteze şi dreptulŭ nostru.

Din tóte acestea, dacă le combinămŭ cu cele desfăşurate de noî în numĕrulŭ precedentŭ alŭ „Unirii“, se póte vedé, câtŭ plătescŭ următórele cuvinte ale „Gazeteî“ din numĕrulŭ 255: *„Eî* (adecă doctoriî în teologie) *nu cunoscŭ istoria bisericeî române unite* (vomŭ merge în redacţiunea „Gazeteî“, ca să o învăţămŭ!); *pentru eî trecutulŭ şi suferinţele Românilorŭ uniţi nu mai esistă* (e destulŭ, dacă se topescŭ „Gazetariî“ pentru ele!); *tóte disparŭ şi se prefacŭ în prafŭ şi cenuşe* (gândescî, că-î sfârşitulŭ lumiî!) *dinaintea stâncei neclătite a Vaticanuluî, de care î-aŭ legatŭ, cu tótă cugetarea şi cu tóte aspiraţiile lorŭ, studiile din şcóla iesuitică catolică* (bravo! aţi întrecutŭ în stilŭ şi pre fanarioţi şi pre jidoviî francmasonî!). *Totŭ mireniî trebue să vină să le deschidă ochiî în întunereculŭ, în care î-a aruncatŭ acéstă şcólă fatală* (acum suntemŭ luminaţi şi vĕ mulţămimŭ frumosŭ!).

Corespondinţe.

Din tractulŭ Roşieî în Decembre 1892.

Onorată Redacţiune!

Din incidentulŭ sinoduluî tractualŭ ţinutŭ în Abrudŭ în 1 Decembre a. c. mĕ vĕdŭ îndemnatŭ a Vĕ comunica în resumatŭ tótă evoluţiunea afacerilorŭ bisericescî şi scolastice întîmplată în decursulŭ acestuî anŭ în protopopiatulŭ gr. cat. alŭ Roşieî. Acestŭ resumatŭ aprópe întregŭ a fostŭ cuprinsŭ în vorbirea de deschidere a şedinţeî prin viceprotopopulŭ. Eŭ voiŭ maî adauge numaî puţine, ce suntŭ în legătură cu afacerile nóstre bisericescî şi scolastice, deşi suntŭ prestate de alţî factorî. Mĕ voiŭ sili însă a fi în descriere câtŭ se póte de obîectivŭ, şi după putinţă morala faptelorŭ nu o voiŭ deduce directe, ci o voiŭ lăsá aprecţieriî binevoitoriuluî şi imparţialuluî cetitoriŭ.

Periodulŭ, despre care vorbescŭ, este dela sinodulŭ de tómnă alŭ anuluî 1891 până la sinodulŭ din 1 Decembre a. c. Precum în întrĕga lume pre lângă cursulŭ ordinariŭ alŭ lucrurilorŭ nu se întîmplă nicăirî şi în nimicŭ ceva schimbare fórte notabilă, aşa nu a fostŭ nicî în acestŭ tractŭ. În îmbunătăţirile generale potŭ să semnalezŭ organisarea bibliotecheî tractuale. În sinodulŭ de tómnă alŭ anuluî trecutŭ s'a hotărîtŭ în principiŭ înfiinţarea bibliotecheî, s'a alesŭ o comisiune de treî, carea a revenitŭ cu proîectulŭ de statute în sinodulŭ de primăvară, cândŭ după o desbatere destulŭ de viuă a singuraticilorŭ paragrafî s'a stabilitŭ şi primitŭ textulŭ definitivŭ alŭ statutelorŭ, carî apoî aŭ şi fostŭ aprobate de Veneratulŭ Ordinariatŭ mitropolitanŭ. Sperămŭ, că vomŭ puté ajunge cam în doî anî în plăcuta posiţie de a corĕspunde tuturorŭ cerinţelorŭ statutale, şi într'adevĕrŭ tractulŭ Roşieî de faptŭ îşî va avé în biblioteca sa unŭ isvorŭ de lumină, unŭ tesaurŭ de sciinţe pentru clerulŭ tractualŭ şi pentru alţî interesaţi.

Altă îmbunătăţire este idea fericită a M. On. viceprotopopŭ, nepractisată până aci în acestŭ tractŭ, de a se ţine prelegerî practice cu eleviî în şcólă, şi critica acelora de cătră docenţi în presenţa tuturorŭ docenţilorŭ tractualî, precum şi a altorŭ interesaţi. O astfelŭ de prelegere s'a ţinutŭ astă primăvară de cătră docentele din Roşia, critica î-a fostŭ făcută din partea docenteluî din Bucium-şésa, şi ambele, atâtŭ prelegerea câtŭ şi critica, aŭ fostŭ apoî desbătute de întregŭ sinodulŭ, că întru câtŭ aŭ fostŭ adecă corĕspunzĕtóre şi întru câtŭ nu? Retacŭ succesulŭ orî nesuccesulŭ actualŭ, ci atragŭ atenţiunea On. lectorŭ numaî la efectulŭ acestorŭ prelegerî. În acestŭ tractŭ aceste prelegerî de aci înainte vorŭ fi permanente.

În anulŭ acesta s'a urgitatŭ maî multŭ decâtŭ totdeuna până acum înfiinţarea grădinelorŭ scolastice de pomăritŭ. Urgitărilorŭ oficióse li-s'a datŭ unŭ bunŭ impulsŭ prin Spectatulŭ Domnŭ advocatŭ din Abrudŭ Vasiliŭ Başota, carele prin mijlocirea despărţĕmîntuluî Asociaţiuniî Transilvane a pusŭ unŭ premiŭ de 15 fl. v. a. pentru acelŭ individŭ, care va nobilita în decursulŭ anuluî celŭ puţinŭ 150 de pomî diferiţi. Urmare firéscă, că de o parte înteţiţi pentru împlinirea oficiuluî, de alta pentru dobândirea premiuluî, între docenţi s'a escatŭ o frumósă emulare în pomologie. Premiulŭ l'a câştigatŭ docentele gr. cat. din Roşia. Totuşî nu potŭ retăcé, că maî suntŭ orecâţi între docenţiî gr. cat., precum suntŭ şi toţi docenţiî gr. orientalî pin părţile Abruduluî, carî la nobilele stăruinţe atâtŭ ale oficiilorŭ câtŭ şi ale privaţilorŭ rĕspundŭ cu unŭ indiferentismŭ frivolŭ. Alŭ doilea premiŭ alŭ dluî Başota de 10 fl. pentru acelŭ docente, care va dovedi celŭ maî bunŭ succesŭ în industria de casă, nu şi-a aflatŭ nicî unŭ singurŭ concurentŭ. Pentru anulŭ 1893 a pusŭ pentru celŭ ce va dovedi celŭ maî bunŭ succesŭ în pomologie Spectatutulŭ Domnŭ Alesandru Filipŭ advocatŭ în Abrudŭ unŭ premiŭ de 2 galbinî. Pentru anulŭ 1894 s'a promisŭ că va pune unŭ atare premiŭ Spectatulŭ Domnŭ Dr. Simeonŭ Caianŭ. Să nu se uîte, că toţî aceştî domnî suntŭ greco-catolicî, şi deşi premiile suntŭ interconfesionale, competézŭ după ele numaî greco-catolicî. Aşî dorî, ca pre venitoriŭ să ne facă concurinţă atâtŭ mecenaţiî câtŭ şi concurenţiî greco-orientalî.

După ce vorbescŭ de industriî şi obîecte libere de învăţămîntŭ, credŭ, că e la locŭ să notezŭ aicî, că o mare parte din preoţimea tractuală se ocupă cu stupăritulŭ. Patru preoţi, între carî şi viceprotopopulŭ stupărescŭ şi cu coşniţe raţionale, ér uniî numaî cu de cele vechî, dovedindŭ unŭ progresŭ şi succesŭ destulŭ de frumosŭ. În parochiile acestorŭ preoţi docenţiî — unde suntŭ — potŭ să propunŭ practice şi elevilorŭ modulŭ raţionalŭ de stupăritŭ. În acestŭ respectŭ rĕmânŭ însă încă multe de doritŭ. Cu ocasiunea sinoduluî de primăvară unulŭ dintre preoţi a ţinutŭ o scurtă prelegere practică despre stupăritulŭ raţionalŭ, carea a fostŭ ascultată cu multŭ interesŭ de ceî presenţi. După ce însă cu ocasiunea sinódelorŭ rĕmâne puţinŭ timpŭ şi pentru astfelŭ de obîecte, sperămŭ, că cu ajutoriulŭ luî Dumneđeŭ pre venitoriŭ ceî maî destri vorŭ deschide vara cursurî practice pentru stupăritulŭ raţionalŭ. ceea ce va fi de interesŭ generalŭ.

O altă dispuseţiune protopopéscă nemaî usitată până aci este, prin carea la sinodulŭ de tómnă fiesce care Ordinariŭ parochialŭ este obligatŭ a arăta conspectulŭ pruncilorŭ obligaţi a cerceta şcóla; din aceştia câţi frecuentézŭ, şi ér câţi nu frecuentézŭ, deosĕbitŭ după sexŭ; la sinodulŭ de primăvară e obligatŭ a relaţioná în scrisŭ sinodului despre numĕrulŭ şedinţelorŭ senatuluî scolasticŭ parochialŭ, despre decisiunile aduse, despre îmbunătăţirile făcute în şcólă, precum şi despre defectele subversânde. Folosulŭ practicŭ alŭ acestorŭ dispuseţiunî dela sine este destulŭ de evidentŭ.

După espunerea Dluî viceprotopopŭ în singuraticele parochiî în decursulŭ anuluî s'aŭ facutŭ următórele: În Abrudŭ a începutŭ a se propune cantulŭ bisericescŭ prin unŭ individŭ anume condusŭ, fiindŭ că docentele nu e cântăreţă. În Bistra s'a terminatŭ biserica, a căreî edificare, precum se dice, s'a începutŭ în anulŭ 1842. Cu adevĕratŭ clădire fără pareche în Archidiecesă. Este cu ceva maî mică decâtŭ catedrala din Blaşiŭ. În esteriorŭ nicî nu are înfăţişare plăcută; dar simetria şi aranjamîntulŭ internŭ aşî cutezá să afirmŭ, că întrece chiar catedrala. Câţi preoţi vorŭ fi avêndŭ parte din gloria acesteî parochiî, nu sciŭ, sciŭ atâta, că biserica după ce î-aŭ fostŭ edificaţi păreţiî până la o înălţime considerabilă, sa cufundatŭ în pămîntŭ fiindu-î terenulŭ subminatŭ. De atuncî a fostŭ dată ultăriî până prin anulŭ 1879, cândŭ prin zelulŭ Onoratuluî Ioanŭ Butnariŭ, de presente preotŭ în Boşŭ, pre atuncî administratorŭ în Bistra, s'a edificatŭ punêndu-se sub coperişŭ şi restândŭ numaî turnulŭ şi aranjamîntulŭ internŭ. După Butnariŭ ér a urmatŭ o vacanţă, cândŭ parochia fiindŭ administrată de unŭ parochŭ vecinŭ, pentru biserică nu s'a pututŭ face nimicŭ; ba prin neconscienţiositatea curatoreluî primariŭ de atuncî fórte multŭ materialŭ parte s'a ruinatŭ, parte s'a înstrăinatŭ,

precum s'a doveditŭ prin cercetarea disciplinară introdusă în anulŭ 1886. În anulŭ 1888 a fostŭ denumitŭ de administratorŭ localŭ On. Alesandru Papiŭ clericŭ absolutŭ, pre atunci docente în Abrudŭ. Dlŭ Papiŭ curêndŭ s'a ordinatŭ, şi-a ocupatŭ postulŭ şi s'a apucatŭ cu zelŭ de lucru. De atunci s'a terminatŭ edificarea turnului, şi acum aranjamîntulŭ internŭ, lucrŭ adî numai doritulŭ archiereŭ, care să o consacreze, lipsesce. Ca să fiŭ dreptŭ în espunerea merituluĭ întru terminarea acesteĭ biserice, trebue să amintescŭ şi pre On. Romulŭ Marcu cooperatorŭ, celŭ maĭ vechiŭ preotŭ în Bistra. Ceea ce On. Papiŭ a făcutŭ intensive, aceea On. Marcu a făcutŭ estensive, şi moderaţiunea şi prudinţa acestuia de multe orĭ a avutŭ o influinţă fórte binefăcĕtóre, ca să nu dicŭ chiar decisivă în sórtea acesteĭ biserice. Pentru acéstă biserică a procuratŭ Ilustrulŭ Domnŭ Becker din Berlin, anteprenorŭ în Bistra, dóuĕ frumóse caudelabre de sticlă cu 200 fl. v. a. Se speréză, că în venitoriulŭ celŭ maĭ apropiatŭ se va pune şi instrucţiunea şcolară pre unŭ stadiŭ corĕspunzĕtoriŭ cu valorósa parochie Bistra. În Bucium-şésa s'a instituitŭ şi unŭ alŭ doilea docente cu unŭ salariŭ de 350 fl., 6 orgiĭ de lemne şi cuartirŭ. Prin acésta şi prin puterile didactice, ce suntŭ aplicate la acéstă şcólă, a devenitŭ ea cea dîntâiŭ în munţi; corĕspunde pre deplinŭ uneĭ şcóle normale. În Câmpenĭ s'aŭ făcutŭ dispuseţiunĭ, să se propună pomologia, ér esecutarea faptică depinde singurŭ numaĭ dela conscienţiositatea docenteluĭ. În Cărpinişŭ, Certegea, Corna, Feneşŭ, Pătrângenĭ şi Ponorelŭ după ce nu suntŭ şcóle greco-catolice, s'aŭ făcutŭ dispuseţiunĭ, să se propună pre venitoriŭ inomisse religiunea. În Ponorelŭ s'aŭ făcutŭ renovărĭ la realităţile parochiale prin erariŭ în valóre de 71 fl. În Roşia s'a renovatŭ şcóla, s'aŭ făcutŭ dóuĕ odăĭ pentru docente, parochulŭ şĭ-a predatŭ o grădină proprie pentru propunerea pomologieĭ, asemenea ĭ-a pusŭ la dispuseţiune docenteluĭ stupina s'a proprie cu dóuĕ sisteme de coşniţe raţionale spre a propune stupăritulŭ elevilorŭ maĭ mărişorĭ. S'a înfiinţatŭ o reuniune de femeĭ cu scopŭ de a înfrumseţá biserica şi a ajutorá eleviĭ sĕracĭ dela şcóla gr.-cat. Sufletulŭ acesteĭ reuniunĭ este Prea Stimata Dómnă Eufemia Caianŭ. Prin nobilulŭ zelŭ şi abnegaţiunea Domnieĭ Sale s'a înfiinţatŭ, şi prin o fórte prudentă activitate purcésă din charitatea cea maĭ pură creştinéscă a obţinutŭ până acum modestulŭ, dar pentru împrejurările nóstre fórte frumosulŭ resultatŭ, că fondulŭ numĕră adî aprópe 300 fl., ér reuniunea 80 de membri şi membre, toţĭ însufleţiţĭ pentru scopulŭ reuniunĭĭ. Acéstă matrónă pentru prudinţa sa şi pentru nobilele sale intenţiunĭ, cu deosĕbire pentru ferbintea-ĭ iubire faţă cu totŭ ce e românescŭ, cu dreptulŭ o putemŭ numí unŭ diamantŭ, ce face deosĕbită onóre societăţiĭ românescĭ. Totŭ în Roşia unŭ bunŭ poporénŭ gr.-cat., Spectatulŭ Domnŭ Simeonŭ Henzelŭ a cumpĕratŭ pentru înfrumseţarea bisericeĭ o elegantă candelă cu 170 fl. v. a. Fapta Domnieĭ Sale vorbesce însă-şĭ. În Lupşa s'a ridicatŭ şi sistemisatŭ salariulŭ docenteluĭ. În Muşca s'a sistemisatŭ salariulŭ docenteluĭ, s'a renovatŭ mobiliariulŭ şcóleĭ, restéză a se îngrijí de propunerea pomologieĭ. În Sohodolŭ s'a dispusŭ întogmirea uneĭ odăĭ din casa parochială prin unŭ graţiosŭ adjutŭ obţinutŭ din fondulŭ scolasticŭ archidiecesanŭ, spre a se puté ţiné prelegerĭ cu şcolariĭ. În Zlatna s'aŭ luatŭ dispusĕţiunĭ pentru înfiinţarea uneĭ şcóle în comunŭ cu greco-orientaliĭ, cu doĭ docenţĭ; s'aŭ făcutŭ renovărĭ la realităţile parochiale şi la biserică prin erariŭ în valóre de 1200 fl. v. a. Dlŭ viceprotopopŭ atrage atenţiunea celorŭ competenţĭ, că de câte orĭ patronulŭ erariuluĭ pretinde cu ocasiunea renovărilorŭ prestaţiunĭ în lucru, totdeuna să se petiţioneze la ministeriŭ, şi se vorŭ relaxa. La esamenulŭ de vară aŭ fostă esaminaţĭ 471 elevĭ, aŭ rĕmasŭ neesaminaţĭ 560.

O lacună se simte în învăţământulŭ şcolarŭ, lipsa şcóleĭ de repetiţiune. Dlŭ viceprotopopŭ îndémnă preoţimea, să insiste cu tóte mijlócele posibile pentru înfiinţarea şi a acestuĭ cursŭ.

Acésta deci ar fi activitatea desvoltată în decursulŭ anuluĭ în acestŭ tractŭ. Notezŭ, că cele ce Dlŭ viceprotopopŭ le-a espusŭ în vorbire maĭ pre scurtŭ, orĭ numaĭ în lineaminte generale, eŭ le-am descrisŭ aci maĭ circumstanţialŭ, pre câtŭ le cunoscŭ din propria-mĭ intuiţiune.

Celŭ dintâiŭ obiectŭ alŭ sinoduluĭ a fostŭ celebrarea s. liturgiĭ şi ridicarea de părăstasŭ pentru odihna sufletuluĭ repausatuluĭ Mitropolitŭ Ioanŭ Vancea. Aŭ concelebratŭ viceprotopopulŭ, Alesandru Ciura parochulŭ şi Georgiŭ Mogoşŭ capelanulŭ Abrudului, şi a lectoratŭ Ioanŭ Maiorŭ parochulŭ din Roşia. La liturgie aŭ cântatŭ eleviĭ şcolarĭ conduşĭ de capelanulŭ din Bucium-şésa Iovŭ Băbuţă, firesce cu concursulŭ celoralalţĭ preoţĭ tractualĭ presenţĭ. A fostŭ o consolare sufletéscă pentru noĭ, cândŭ amŭ vĕdutŭ, că aŭ concursŭ la s. biserică pentru a-şĭ da tributulŭ de pietate, nu numaĭ poporŭ, ci şi inteligenţĭ Domnĭ şi Dómne din Abrudŭ.

În şedinţă s'aŭ pertractatŭ următórele obiecte: 1) S'a cetitŭ protocolulŭ şedinţeĭ sinoduluĭ de primăvară şi aprobarea Veneratuluĭ Consistoriŭ mitropolitanŭ. 2) La propunerea presidiuluĭ sinodulŭ îşĭ arată pietatea şi condolinţa pentru mórtea fericituluĭ Mitropolitŭ Vancea prin sculare. Unulŭ dintre membri atrage atenţiunea sinoduluĭ la aceea, că o péná impie s'a ridicatŭ contra memorieĭ fericituluĭ Mitropolitŭ Vancea, şi maĭ multe mânĭ sacrilege atacă ce are Biserica maĭ sântŭ, dogmele credinţeĭ în fóea cuotidiană „Gazeta Transilvanieĭ". Sinodulŭ cu durere lea spre şciinţă, că *togmaĭ* „Gazeta Transilvanieĭ" este cea care de pre terenulŭ uneĭ cestriunĭ, carea altcum tractată nu ar fi fostŭ fără folosŭ, trece la invective contra factoriloră ierarchieĭ, négă adevĕrurile de credinţă ale Bisericeĭ greco-catolice, fără carĭ adevĕruri nu ar maĭ puté fi catolică, şi cu unanimitate aduce conclusulŭ, care din încredinţarea sinoduluĭ Vi-se va trimite de cătră Dlŭ viceprotopopŭ şi notariulŭ tractualŭ. 3) Se subşternŭ conspectele pruncilorŭ obligaţĭ la şcólă, câţĭ frecuentézá şi câţĭ nu? 4) Raportulŭ despre starea personală şi veniturile fiesce cărui preotŭ. 5) S'aŭ făcutŭ legitimările despre solvirea contribuţiuniĭ etc. 6) S'aŭ incassatŭ taxele la fondulŭ Vanceanŭ şi la bibliotecă pre 1891 şi 1892. 7) S'a determinatŭ locŭ pentru ţinerea sinoduluĭ de primăvară Câmpeniĭ, s'a alesŭ disertante On. Alesandu Papiŭ, ér pentru prelegera practică cu eleviĭ On. Ioanŭ Raţiŭ cooperatorŭ şi docente în Câmpenĭ. 8) La propunerea unuĭ membru şi după o desbatere seriósă şi animată s'a decisŭ, ca în fiesce care parochie să se prenumere negreşitŭ celŭ puţinŭ unŭ esemplariŭ din „Unirea", ér adminiatrăţiunea „Uniriĭ" să fie rugată, ca neabătêndu-se dela principiile, ce le profesézá adî să edea fóea dacă nu în tótă dîua, celŭ puţinŭ maĭ de multe orĭ pre sĕptĕmână. Noĭ sperămŭ, că nice alte tracte nu se vorŭ lăsa maĭ pre josŭ întru sprijinirea „Uniriĭ", cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că suntŭ materialicesce maĭ bine situate.

Dlŭ viceprotopopŭ a făcutŭ apelŭ la zeluluĭ preoţilorŭ pentru sprijinirea colecteĭ cruceriuluĭ, la ce preoţiĭ aŭ promisŭ, că-şĭ vorŭ da tótă silinţa a face, ce e posibilŭ. Ne maĭ fiindŭ alte obĭecte; şedinţa s'a ridicatŭ şi neamŭ depărtatŭ pre la ale nóstre.

x.

Cătră onoraţiĭ abonenţĭ.

Onoraţiĭ abonenţĭ suntŭ rugaţĭ a-şĭ achitá abonamentele câtŭ maĭ în grabă, altcum vomŭ fi siliţĭ a sistá espedarea foiĭ la adresa restanţierilorŭ.

Redacţiunea şi Administraţiunea „Uniriĭ".

Noutăţĭ.

Concursŭ. Cu terminulŭ de 15/3 Decembre a. c. se escrie concursŭ pentru parochia *Scdiuşŭ* din protopopiatulŭ Vermeşuluĭ în diecesa Lugoşuluĭ. Emolumente: 230 fl. 87 cr. competinţă congruală, 140 fl. dela poporŭ parte în banĭ parte în naturaliĭ, 24 jug. pămêntŭ şi stola. Dela concurenţĭ se recere cunóscerea limbeĭ rutene în vorbire şi scriere, ca limbă maternă a poporuluĭ credinciosŭ.

Întru mărirea lui Dumnedeŭ. Boeriulŭ Costache Ionescu din Bucuresci a maĭ dăruitŭ spre edificarea uneĭ biserice gr. cat. în Giulușŭ 5040 francĭ. Totŭ spre scopulŭ acesta dînsulŭ dăruise maĭ adî-vară 1000 francĭ. De asemenea a dăruitŭ bisericeĭ gr. cat. din Vamoş-Odriheiŭ o cruce de argintŭ şi unŭ stropitoriŭ pentru apă sânţită. Faptele vorbescŭ cu multŭ maĭ elocuentŭ, decâtŭ câteva cuvinte de laudă.

Advocaţĭ românĭ sub acusă pentru delicte politice. Patru advocaţĭ românĭ din Aradŭ, anume dniĭ: Petru Truţa, Nicolaŭ Oncu, Aureliŭ Suciŭ şi Ştefanŭ C. Popŭ, fiindŭ că aŭ subscrisŭ o adresă de aderinţă la mergerea cu *„memorandulŭ"* în Viena, aŭ fostŭ puşĭ în stare de acusă din partea camereĭ advocaţiale din Aradŭ pentru violarea §. 58, al. b din regulamentulŭ disciplinarŭ. Se vorbesce, că numiţiĭ advocaţĭ vorŭ ridica contra procedureĭ camereĭ unŭ protestŭ redigiatŭ în limba română, care se va traduce şi în alte limbĭ europene şi se va distribui şi în străinătate.

Ofiţerĭ de honvedĭ conscĭĭ de demnitatea lorŭ. Ofiţeriĭ românĭ în reservă dniĭ Iuliŭ Herbai şi Savu Raĭcu, încă aŭ fostŭ cu memorandulŭ românŭ la Viena, din causa acésta o fóe magiară din Aradŭ: „Arad és Vidéke" ĭ-a insultatŭ în modulŭ celŭ maĭ murdarŭ numindu-ĭ trădătorĭ de patrie şi iaşĭ. Comanda de honvedĭ din Aradŭ a aşteptatŭ, ca aceştĭ doĭ ofiţerĭ insultaţĭ să céră satisfacţiune cu arma, eĭ însă, după cum credemŭ noĭ, aŭ ţinutŭ sub demnitatea lorŭ a şi reflecta la insultele uneĭ foĭ murdare, pentru aceea nicĭ nu aŭ recursŭ la acestŭ mijlocŭ de satisfacere, opritŭ altcum prin dreptulŭ naturalŭ, positivŭ divinŭ, bisericescŭ şi civilŭ. Vĕdêndŭ comandantulŭ din Aradŭ, că nu cerŭ satisfacţiune, ĭ-a citatŭ la sine luândŭ cu eĭ unŭ procesŭ verbalŭ. Pre basa acestuĭ procesŭ verbalŭ comanda de brigadă ĭ-a condamnatŭ la perderea graduluĭ de ofiţerŭ, ér comanda supremă din Budapesta a întăritŭ sentinţa comandeĭ din Aradŭ. Chiar şi diarulŭ clericalŭ „M. Állam" (prenumĕratŭ şi de uniĭ preoţĭ românĭ gr. cat.) încă condamnă pre ofiţeriĭ românĭ pentru că nu aŭ voitŭ să provóce la duelŭ pre scriitorulŭ articululuĭ murdarŭ din „Arad és Vidéke". Altcum nu ne mirămŭ de purtarea numituluĭ diarŭ catolicŭ (?), căci redactoruluĭ luĭ încă s'a duelatŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Censura și interdicțiunea operei lui Petru Maiorŭ „Istoria pentru începutulŭ Românilorŭ în Dacia“.

De Teodorŭ Roșu em. profesorŭ gimnasialŭ.

(Fine.)

Nu-mĭ e scopulŭ a scrie apologia episcopuluĭ Bobŭ, ce nicĭ că așĭ puté fără speciale studiĭ archivale, atâta însă observŭ, că nu se póte admite în tesă generală, că dînsulŭ n'ar fi avutŭ rîvnă spre sciință și vrere spre ómenĭĭ ceĭ învățațĭ, cândŭ se scie fără îndoélă, că s'a îngrijitŭ de cărțĭ necesare pentru clerŭ, la a cărorŭ lucrare s'a folositŭ nesmintitŭ de ómenĭ învățațĭ. Abstragêndŭ dela cărțile teologice amintescŭ aci numaĭ opulŭ de totŭ rarŭ „Dictionariŭ romanesc lateinesc și unguresc dein orenduiala Excellentiĭ Sale Preosfințituluĭ Ioan Bobb vladeicul Fagarasului asediat și cu venitu cassi clerului typarit în doao tomuri — 1822“. E dreptŭ, că Samuilŭ Micŭlŭ, Georgiŭ Șincaĭ și Petru Maiorŭ nu s'aŭ avutŭ bine cu episcopulŭ, dar de aci nu urmézĕ, că acesta a fostŭ străinŭ de toțĭ Românii învățațĭ de pre timpulŭ sĕŭ. Întrebarea despre relațiunile încordate dintre aceștĭ eruditĭ și dintre episcopŭ nu se póte resolvi deplinŭ, până ce nu vomŭ avé istoria pragmatică a vieței și activităților luĭ Bobŭ cu privire la tóte împrejurările, sub care a trăitŭ și a gubernatŭ una din cele maĭ vaste diecese în timpurĭ de cele maĭ critice.

Împrejurarea, că Petru Maiorŭ a fostŭ în relațiunĭ încordate cu episcopulŭ sĕŭ, și totușĭ a rĕmasŭ protopopŭ până la mutarea sa la Buda în calitate de censorŭ, precum și aceea, că episcopulŭ pre lângă tótă indignarea în căința sa către gubernatorŭ nu specifică escesele, care aŭ atrasŭ luĭ Maiorŭ înfruntare (objurgatio), ne lasă a crede de o parte, că acele escese n'aŭ pututŭ fi de natură gravă, ĕră de altă parte, că espresiunea episcopuluĭ „dabo operam, ut destruam illum“ (stăruivoiŭ ca să-lŭ nimicescŭ) se póte considera de o simplă amenințare de natura celora, în care prorumpe și celŭ maĭ bunŭ părinte în momente de supĕrare pre vr'unulŭ dintre fiĭ: „Las' că-ĭ daŭ eŭ luĭ; las că-lŭ învățŭ eŭ etc.“

Nu va fi de prisosŭ a releva aci și unele aserțiunĭ puținŭ firme din schița biografică premisă ediției a III-a a istorieĭ pentru începutulŭ Românilorŭ în Dacia. Așa la pag. XI se amintesce „capelanulŭ Calnochi“, la ce este de observatŭ, că acesta n'a fostŭ capelanŭ în înțelesulŭ propriŭ alŭ cuvîntului, ci *superiorŭ* alŭ mănăstiriĭ, și în sĕmnŭ de umilință se subscria „preaumilitŭ servŭ și capelanŭ“, cum facŭ și astădĭ mulțĭ preoțĭ față de episcopĭ, și aceștia față de rege. Totŭ acolo și la pag. următóre se aduce nedeterminatŭ, că Maiorŭ către capetulŭ vieței sale ar fi fostŭ numitŭ *archidiaconŭ* și canonicŭ, ce e incorectŭ, pentru că dînsulŭ a fostŭ archidiaconŭ înainte de a se muta la Buda, așa-lŭ numesce însu-și episcopulŭ în căința sa. Archidiaconiĭ în Transilvania după stilulŭ curialŭ latinŭ aŭ fostŭ protopopiĭ, saŭ cum se usitézĕ la orientalĭ: protopresbiterĭ; esistă și vice-protopopĭ saŭ vice-archidiaconi. Ce se ține de aceea, că causa, pentru carea a lăsatŭ Maiorŭ protopopiatulŭ și a primitŭ revisoratulŭ, ar fi fostŭ persecutările episcopuluĭ, nu avemŭ documente. Maĭ probabilŭ e, că fiindŭ dotațiunea protopopilorŭ fórte modestă, dînsulŭ a aspiratŭ de o parte la dotațiune maĭ bună, ĕră de alta la unŭ locŭ maĭ acomodatŭ, unde putea să-și desvólte activitatea literară maĭ mănósă. Avemŭ exemple, că și alțiĭ aŭ lăsatŭ protopopiatele și aŭ primitŭ alte oficiĭ dóră proporționatŭ maĭ bine dotate. Așa Țopa s'a mutatŭ din protopopiatulŭ Sibiuluĭ la profesura de teologie în Blașiŭ; Ioanŭ Erdélyi fostŭ protopopŭ (archidiaconŭ) și parochŭ în Reghinulŭ săsescŭ a trecutŭ la Oradea-mare făcêndu-se profesorŭ la Beiușŭ la începutŭ cu salarŭ numaĭ de 300 fl. Orĭcum să fi fostŭ, e o întrebare deschisă, că óre Petru Maiorŭ fire-ar fi pututŭ desvolta în Transilvania ca protopopŭ saŭ și ca canonicŭ aceea-și activitate literară ca în Buda.

Fiindŭ că se impută luĭ Bobŭ inovațiunĭ latine, din care ar deduce unĭ, că a fostŭ cu puțină alipire către ritulŭ bisericeĭ sale, caută să reflectezŭ, că avemŭ documente, carĭ arată, că dînsulŭ și-a apĕratŭ ritulŭ cu bărbăție. Așa e constatatŭ, că a remonstratŭ la episcopulŭ latinŭ din Transilvania în contra preoțilorŭ de ritulŭ latinŭ, carĭ atrăgeaŭ pre Românĭ la sine (vedĭ Nicol. Nilles: Symbolae pag. 665). În representațiunea citată maĭ susŭ elŭ nu esitézĕ a mărturisi, că Românii se ferescŭ de școlele catolice și reformate, „pentru că suntŭ cuprinșĭ de mare temere, nu cumva băețiĭ lorŭ crescuțĭ în acelea să-și schimbe cu timpulŭ religiunea saŭ ritulŭ; acea temere cresce maĭ tare prin exemplele de tótă ziua, cândŭ vĕdŭ cu ochiĭ lorŭ o mare mulțime de tinerĭ din națiunea sa îmbrățișândŭ ritulŭ latinŭ, saŭ primindŭ religiunea reformată, după cum aŭ frecuentatŭ școle catolice saŭ reformate.“ Câte miĭ de suflete vorŭ fi eșitŭ din sînulŭ națiunĭ pre acéstă cale, și câte prin slavismulŭ, ce grassa în alte părțĭ, numaĭ bunulŭ Dumnedĕŭ scie!

Cu aceste reflexiunĭ fugitive scrise „sine ira et studio, quorum causas procul habeo“ (fără mânie și parțialitate, de care staŭ departe), am cugetatŭ a însoți datele relative la censura și interdicțiunea operei monumentale a luĭ Petru Maiorŭ în speranță, că alțiĭ maĭ versațĭ în acéstă materie nu vorŭ pregetá a o desvolta maĭ departe, pentru care scopŭ credŭ, că ziarele și revistele române nu vorŭ întârdia a lua notiță celŭ puținŭ despre esența celorŭ comunicate.

Eufrosina.

(Continuare.)

Venerabilulŭ preotŭ îĭ istorisi, cum a aflatŭ Eufrosina tristulŭ adevĕrŭ, și ce impresiune teribilă a făcutŭ adevĕrulŭ acela tristŭ asupra eĭ.

Princésa vĕrsă lacrimĭ, dar în lacrimele acestea de durere se amesteca și admirațiunea. Și cândŭ preotulŭ sfîrși, ea îĭ ise: „Îțĭ mulțămescŭ, dle părinte, pentru împărtășirile, ce mĭ-aĭ făcutŭ, orĭ câtă de multŭ mĭ-aŭ sfășiatŭ ele inima de soră și mamă! Dar să-mĭ spuĭ, cum de dta cunoscĭ familia nóstră așa de aprópe? Le sciĭ astea numaĭ din istorisirile bĕtrâneĭ Catarina?“

„Nu, dómnă, eŭ te cunoscŭ de maĭ multŭ!“

„Dar cum? Nu te vĕdŭ eŭ acum întâia dată?“

„Nu, eŭ te cunoscŭ încă din Vendee. Suntŭ înrudităcu Eufrosina în acela-și gradŭ ca și dta. Eŭ suntŭ unchiulŭ eĭ.“

„Dară nu eștĭ . . .“

„Sciŭ, ce vreĭ să dicĭ. Da, eŭ suntŭ Iuniŭ Brutŭ, frate cu mama Eufrosineĭ.“

„Ce descoperire! Dta eștĭ mântuitorulŭ familieĭ nóstre, acela, care ne-aĭ mijlocitŭ și întórcerea în patrie! O, Dumnedĕŭ a ascultatŭ rugăciunile mele! Nimica nu s'a schimbatŭ în dta, numaĭ espresiunea feței!“

„Apoĭ da, căcĭ deosebirea între unŭ oficerŭ republicanŭ și între preotulŭ din Montemart este cam mare.“

„Dacă nu-ți este cu supĕrare, m'așĭ ruga, să-mĭ povestescĭ, cum s'a întîmplatŭ schimbarea acésta!“

„Printr'o minune a voiĭ luĭ Dumnedĕŭ, dómnă, și acésta póte că trebue să o mulțămescŭ rugăciunilorŭ dtale. Dela dta și dela fratele dtale am primitŭ primele impresiunĭ ale vîrtuții curate, și ele mĭ-aŭ umplutŭ golulŭ din inimă, golulŭ acela, care idealele republicane nu le-aŭ pututŭ umple.“

„Și acum eștĭ royalistŭ, domnule părinte?“ întrebă însoțitórea princeseĭ.

„Eŭ, domnișóră, nu mĕ ținŭ de nicĭ o partidă, căcĭ preotulŭ este în totŭ locŭlŭ, unde nu se vatĕmă Dumnedĕŭ și religia.“

„Permite-mĭ, să-țĭ presintŭ pre amica mea,“ dise princésa. „Ea încă este o Vendeeană. Numele-ĭ este Ioana Darnier.“

Timpulŭ trecea, și numaĭ cândŭ sună de vecernie, se sculă princésa să plece, cerêndu-și scuse, că l'a reținutŭ așa de multŭ.

„Voiŭ merge la elŭ,“ dise ea hotărîtă.

„Dumnedĕŭ să te binecuvinte, ilustră dómnă! Este imposibilŭ, ca să pĕră unŭ sufletŭ, pentru care se facŭ atâtea rugăciunĭ.“

„O, nu înceta a te ruga pentru nefericitulŭ de elŭ! Elŭ îțĭ este frate și dtale.“

Ea plecă către locuința luĭ Lerinval. Ĕr preotulŭ se întórse în chilia sa și se rugă înaintea sânteĭ crucĭ multŭ timpŭ.

X.

Frate și soră.

Dómna de Champfleury cetia din depărtare inscripția castelului Enfin heureux și-și dicea: „Să fie elŭ óre într'adevĕrŭ fericitŭ?“

Fratele și sora se vĕdură ĕrăși după o despărțire de maĭ bine de dóuĕdecĭ de anĭ.

Lerinval trăsări la vederea eĭ. Se făcu, că nu o cunósce. Ea cu atâtă maĭ puținŭ ar fi recunoscutŭ în acestŭ omŭ pre fratele sĕŭ. S'a schimbatŭ fórte multŭ.

„Ce poftescĭ, dómnă?“ o întrebă, dar vocea îĭ trĕmura pre lângă tótă sforțarea, ce și-o da, pentru ca ea să apară aspră.

„Cainŭ, unde este fratele tĕŭ?“ Așa îlŭ agrăi ea și-și îndreptă ochiĭ schinteitorĭ asupra luĭ.

Elŭ deveni confusŭ și cerca unŭ razimŭ, căcĭ picĭórele nu-lŭ maĭ țineaŭ. „Nu te pricepŭ, dómnă!“ gângăvi după o pausă și ferindu-se de privirile eĭ. „Ce cercĭ aicĭ? Eŭ n'am onórea de a te cunósce.“

„Așa? Nu mĕ cunoscĭ? Dar aĭ cunoscutŭ pre fratele tĕŭ Armand, pre care l'aĭ tîrîtŭ pre eșafodŭ! Ziua pocăințeĭ încă n'a sositŭ pentru tine? Bătăile luĭ Dumnedĕŭ încă n'aŭ avutŭ nicĭ unŭ efectŭ asupra ta? Prunciĭ, carĭ ți-aŭ muritŭ unulŭ după altulŭ, femeea, care ți-a lăsatŭ rușinea, și în urmă unica ta filcă, care n'a maĭ pututŭ trăi lângă vinovatulŭ sĕŭ părinte, — o, spune-mĭ, tóte acestea nu te-aŭ pututŭ întórce de pre calea ta? Vreĭ să vinĕ pre capulŭ tĕŭ pedepse și maĭ grele?“

„Madamă,“ strigă Lerinval, „cu ce dreptŭ îmĭ vorbescĭ astfelŭ? Ce sciĭ despre Cainŭ, despre Armand? Am eŭ ceva de a face cu dta? Ea m'a părăsitŭ, mulțămită aceleĭ mutre de popă, și suntŭ singurŭ pre lume. Dar în lucrurile mele nu permitŭ nimĕnuĭ să se amestece, și cu atâtŭ maĭ puținŭ suntŭ datorŭ să daŭ samă uneĭ străine necunoscute!“

„Te lapedĭ de soru-ta, cum te-aĭ lăpĕdatŭ de fratele tĕŭ? De ce nu vreĭ să-țĭ recunoscĭ faptele? Printr'însele aĭ datŭ dóră o dovadă de vîrtute și iubire de patrie! Și este frumosŭ, cândŭ cineva își iubesce patria!“

„În sfîrșitŭ dacă vreĭ, așa să fie! L'am acusatŭ pre Armand și vóuĕ v'am juratŭ ură vecinică! Într'unŭ momentŭ am fostŭ în periculŭ de a-mĭ călca jurămîntulŭ, iubirea

părintéscă m'a fostŭ făcutŭ slabŭ, dar aḑi binecuvîntatŭ gândulŭ copileĭ mele, că a evitatŭ o nóuă apropiare de voi. Şi acum ţĭ poruncescŭ, să părăsescĭ casa acésta!"

„Încă nu, Emanuele! Mai am ceva!"

„Taci, nu-mĭ mai vorbi, ci plécă! Eŭ nu mai am fraţi nici surorĭ. Suntŭ singurŭ, am avutŭ numai o copilă, şi mi-o aţi răpitŭ şi pre aceea! Ea încă mi-a fostŭ necredinciósă, m'a părăsitŭ, deşi ĭ-aşĭ fi sacrificatŭ totŭ ce am. O singură fiinţă m'a iubitŭ şi pre mine, până a venitŭ acelŭ mişelŭ."

„Încetéză! Nu vătĕma pre unŭ sfîntŭ!"

„Unŭ sfîntŭ? Iuniŭ Brutŭ unŭ sfîntŭ? Dar pentru mine nu esistă nimica sfîntŭ, şi cu atâtŭ mai puţinŭ elŭ. Caractĕrulŭi luĭ este de josŭ ca şi alŭ surorel sale, carea m'a nenorocitŭ. Chiar şi fiică-sa a avutŭ aceea-şi natură, altfelŭ nu mĕ părăsia, — şi eŭ totuşĭ ĭ-aşĭ fi datŭ de bărbatŭ pre unŭ aristocratŭ, pre fiulŭ tĕŭ, aşa de multŭ am iubit'o, aşa suntŭ eŭ!"

„Şi eŭ aşĭ fi îmbrăţişat'o ca pre fiica mea proprie, deşi sciŭ, cine ĭ-a datŭ viaţa. Dar acelŭ îngerŭ, fiinţa căruia nu o poţĭ înţelege, a lăsatŭ lumea cu tóte plăcerile eĭ, ca să se jertféscă din iubire pentru tatălŭ sĕŭ. Vedĭ, Dumneḑeŭ ţĭ-a trimisŭ pre acestŭ pruncŭ frumosŭ şi curatŭ, ca să espieze păcatele şi fărădelegile părinţilorŭ sĕĭ, căci Elŭ cere pocăinţă şi facere destulŭ, şi jertfa Eufrosineĭ va triumfa."

„Îmĭ mai vorbescĭ încă? Îţĭ spunŭ, să te ducĭ de aicĭ, căci altfelŭ voiŭ lăsa să te alunge servitoriĭ. Nu-mĭ trebue mângăerile tale, mi-le sciŭ da însu-mĭ! Eŭ credeam, că după dóuĕḑecĭ şi cincĭ de anĭ de despărţire, m'am desfăcutŭ de totŭ némulŭ Narville. Acum ajungă! Perĭ din ochiĭ meĭ!"

„Poţĭ sci, că nu stau cu plăcere aicĭ. Dar am venitŭ să-ţĭ spunŭ cuvintele tătâne-tĕŭ, carĭ le-a rostitŭ în óra morţiĭ. — Dacă întîlnescĭ pre Emanuel, spune-i, că ĭ-am ĭertatŭ tóte! Jóră-mĭ, Aliénor! — Aşa a vorbitŭ. Şi eŭ ĭ-am juratŭ. Numai Dumneḑeŭ scie, cu ce simţire am făcut'o acésta. Dar vorbele unuĭ muribundŭ trebue să fie venerate. Chiar şi martirulŭ nostru şĭ-a datŭ sufletulŭ între cuvinte de ĭertare şi de împăcare. Noĭ încă nu mai putemŭ face altfelŭ. Nancy nu-ţĭ mai pórtă nicĭ o mânie. Şi étă mâna mea, Emanuele, îndréptă-te şi fiĭ mai bunŭ, şi tóte vorŭ fi uĭtate!"

Elŭ tăcea şi-şĭ încrunta ochiĭ.

Princésa spera, că-lŭ va îndupleca. „Gândesce-te, frate, la aniĭ copilărieĭ nóstre!" îĭ dise cu vocea înecată. „Gândesce-te la mama nóstră iubită şi la bravulŭ nostru tată! Câtŭ de voioşĭ şi fericiţi ne jucamŭ în jurulŭ lorŭ în grădina din Bocage! Sciĭ tu, când capela nóstră era aşa de frumosŭ împodobită, şi părinţiĭ nostri plângeaŭ de bucurie? Nu-ţĭ aducĭ tu aminte, de ce simţirĭ curate eraŭ cuprinse sufletele nóstre, când amŭ primitŭ primele învăţăturĭ dela venerabilulŭ părinte?"

„Nicĭ o vorbă maĭ multŭ! Femee, de ce chemĭ chipurĭ din morminte înaintea ochilorŭ meĭ? Timpulŭ acela a trecutŭ de multŭ! Părinţiĭ nostri aŭ fostŭ nisce tiranĭ, preotulŭ unŭ mincinosŭ şi mişelŭ, ca şi acelŭ Mihailŭ. Timpulŭ acela pentru mine nu mai esistă — unŭ lacŭ de sânge mĕ despărţesce de elŭ. Chiar şi dacă aşĭ vre să mĕ întorcŭ înapoĭ cu gândulŭ, nu-lŭ potŭ trece, nu-mĭ este ĭertatŭ."

„Emanuele, nu e prea târdiŭ. Şi o, cu ce dragoste te-amŭ primi Nancy, Eufrosina şi eŭ, dacă te-aĭ întórce érăşĭ la Dumneḑeŭ!"

„Mergĭ, mergĭ, căcĭ răbdarea m'a părăsitŭ!"

„Rĕmăĭ dar cu bine! De aĭ fi altfelŭ, cândŭ ne vomŭ revedé!" Şi părăsi castelulŭ cu inimă sdrobită.

Vecernia s'a fostŭ începutŭ. Întră în biserică şi se rugă din totŭ sufletulŭ pentru pĕcătosulŭ sĕŭ frate.

După vecernie întră érăşĭ la preotŭ. „În zădarŭ!" îĭ dise.

„Am sciut'o. Óra Domnuluĭ încă n'a sunatŭ. Dar nu despera."

„O, ce veştĭ triste trebue să ducŭ luĭ Armand. Elŭ şĭ-a pusŭ tótă sperarea în acésta călătorie."

„Este creştinŭ şi va sci suferi."

„Sermanĭ copiĭ! Eĭ ar fi meritatŭ să fie fericiţi. Scumpulŭ meŭ părinte, aşĭ vre să-mĭ cercetezŭ nepóta, te rogŭ să-mĭ daĭ adresa eĭ."

Preotulŭ îĭ împlini cu plăcere rugarea. Dar o rugă, să nu-ĭ spună nimica despre legătura de sânge, ce este între eĭ, căcĭ acésta ar fi o nóuă lovitură pentru Eufrosina şi ĭ-ar mări greutatea jertfeĭ.

„Fiĭ liniştită, dle părinte, ea va privi în mine numai pre mama luĭ Armand. Dar trebue să plecŭ. O, ce mare îmĭ era sperarea, cândŭ am venitŭ aicĭ, şi câtŭ de întristată mĕ întorcŭ!"

Puse apoĭ baniĭ, ce-ĭ avea la sine, şi diamantulŭ dela gâtŭ pre masă. „Pentru biserica şi pentru sĕracĭi dtale," îĭ dise zimbindŭ cu bunătate.

„Câtŭ eştĭ de bună, dómna mea," îĭ dise preotulŭ. „În sfîrşitŭ potŭ să zidescŭ o şcólă şi unŭ spitalŭ pentru surorile misericordiane. Era o lipsă aşa de simţită pentru sĕracĭ şi pentru copiĭ."

„Poţĭ conta cu tótă încrederea la Aliénor de Champfleury. Îngerulŭ nostru mântuitorŭ are dreptŭ la totŭ ce poşedemŭ."

Se urcă apoĭ cu cameriera sa în trăsură şi porni.

Sătenii priviaŭ cu curiositate în urma eĭ. Şi când aflară despre darurile eĭ bogate, nu încetaŭ a o încărca cu binecuvîntărĭ.

XI.

Sora Beatrix.

În mijlocul Parisuluĭ, în celŭ maĭ sgomotosŭ punctŭ alŭ plăcerilorŭ şi nebuniilorŭ, stă o zidire simplă surie. Tótă înfăţişarea eĭ din afară este pustie şi mórtă. Numai din când în când se aude atâtŭ diua, câtŭ şi nóptea sunetulŭ arginţiŭ alŭ unuĭ clopotŭ.

E mănăstirea Carmelitelorŭ. Aicĭ petrecŭ fecióre, carĭ aŭ părăsitŭ avere şi posiţie înaltă şi plăcerĭ, ca să se adâncéscă în rugăciuni şi în iubirea luĭ Dumneḑeŭ. Lumea ḑice, că ele ar fi nisce persóne slabe de îngerŭ şi aŭ întratŭ aicĭ din desperare, pentru că nu şĭ-aŭ pututŭ realisa visurile. Dar fecióreloră nu le pasă de vorbele acestea nebune ale lumiĭ.

Voĭ, carĭ vĕ bateţĭ capulŭ pentru nimicurĭ şi vĕ gândiţĭ numai la plăcerĭ şi petrecerĭ, bucuraţi-vĕ, că suntŭ suflete, carĭ se rógă şi-şĭ jertfescŭ viaţa pentru voĭ! O, dar voĭ din depărtare nu puteţĭ cuprinde chemarea lorŭ cea sfîntă!

Chiar acum s'a deschisŭ pórta, şi a întratŭ o fată tinără. Superióra o primi cu iubire şi admiraţiune, ér celealalte surorĭ o salutară ca pre o nóuă sóră.

Sora Beatrix, — acesta este numele eĭ celŭ nouŭ, — acuşĭ îşĭ câştigă iubirea tuturorŭ. Gingaşă ca o flóre a câmpuluĭ, le întrecea pre tóte în virtuţĭ, şi acesta nu era unŭ lucru micŭ acolo, unde fiesce care dintre ele era pre o tréptă a deplinirii, de care lumea nicĭ idee nu avea. Tinereĭ noviţe nicĭ unŭ lucru nu ĭ-se părea prea greŭ, tóte le împlinia cu inimă plină de bucurie şi de fericire.

Anulŭ noviţiatuluĭ trecu, fără ca superióra să afle cea maĭ mică umbră în curăţenia eĭ îngerésca. „Copila mea," îĭ dise, cândŭ sora Beatrix se rugă, să o împreune pentru totdeuna cu mirele eĭ iubitŭ, „copila mea, asta încă nu se póte. Mai aştéptă o jumătate de anŭ."

Pre fruntea surorel se iviră norĭ de îndoélă.

„Să fie într'însa vre-o slăbiciune?" se gândia superióra.

„Îţĭ mulţămescŭ, maĭcă, pentru purtarea ta de grije! Tu eştĭ înţeléptă şi sciĭ partea, care se cuvine fiesce căreia!" ḑise tinéra noviţă cu seriositatea sa dulce şi plecă să-şĭ vadă de lucru.

Într'acestea se opresce o trăsură la pórta mănăstiriĭ. Aŭ sositŭ dóuĕ dómne, carĭ doresc să vorbéscă cu sora Beatrix.

Dómna cea maĭ bĕtrână îĭ vorbi din tótă inima, că să nu facă acestŭ paşŭ, ci să ĭese din mănăstire, până încă nu e prea târdiŭ. Dar sora Beatrix clătină din capŭ şi respunse veselă: „Nu, nu, aicĭ e maĭ bine! E aşa de dulce a se jertfi pentru tatălŭ sĕŭ luĭ Dumneḑeŭ!"

Dómnele plecară. „Sermanulŭ meŭ Armand!" suspină cea maĭ bĕtrână, cândŭ se aşeḑă în trăsură. „Dar nu trebue să mĕ plângŭ de locŭ. Dumneḑeŭ a dăruitŭ familieĭ nóstre pre acestŭ îngerŭ de împăcare."

Sosi în sfîrşitŭ diua, în care sora Beatrix avea să păşéscă înaintea altariuluĭ ca mirésă a luĭ Christosŭ. Princésa de Champfleury cu contésa Beaumanoir se aflaŭ desŭ de diminéţă în odaea de conversare. Lângă princésă sta unŭ bărbatŭ tinĕrŭ, în trăsăturile căruia nobile se oglinda cea maĭ adâncă suferinţă. Din vreme în vreme îşĭ apăsa stînga pre inimă, ca şi cândŭ ar voi să o liniştéscă. Mamă-sa ĭ-a prinsŭ drépta şi ĭ-o strîngea cu milă.

Se audia unŭ sunetŭ linŭ. Gratele se deschiseră, şi apăru sora Beatrix.

Astăḑĭ purta maĭ pre urmă îmbrăcămintea lumésca, unŭ vesmîntŭ albŭ de mătasă şi unŭ vĕlŭ de mirésă, ce atîrna preste buclele eĭ lungĭ.

În vestmintele acelea simple îngerescĭ se asĕmĕna cu fata luĭ Iefta. Dar faţa aceleĭ fecióre n'a pututŭ fi însufleţită de o bucurie aşa de curată şi sfîntă. Întrégă înfăţişarea Eufrosineĭ eră de totŭ suprapămîntéscă.

(Va urmá.)

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi **Făgăraşŭ** *Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa.* Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. în Blaşiŭ. Se află de vîndare la Administraţia „Uniriĭ". Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postalŭ 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică.* Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrieriĭ în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

Economie.

Cultivarea persecilorŭ tomnatice de Franţa este fórte rentabilă, şi e posibilă atâtŭ în pămîntulŭ năsiposŭ, câtŭ şi în celŭ lutosŭ. Este rentabilă atâtŭ pentru că persecile acestea aŭ unŭ gustŭ plăcutŭ şi suntŭ fórte sucóse, câtŭ şi pentru forma lorŭ recomandabilă ca póme de masă. Pre lângă aceea cine scie alege bine speciile, póte avé persecĭ neîntreruptŭ începêndŭ din Iuliŭ până la finea luĭ Septembre. Anume specia „Emsden“ se cóce în Iuliŭ, „Admirable rouge“ orĭ „Favorite de Bolleville“ în Augustŭ, eră „Bourdine Narbonne“ în Septembre. Ca să-ĭ priéscă acestorŭ persecĭ la noĭ, le putemŭ ultuĭ saŭ în persecĭ de mandulă, carĭ crescŭ bine în locurile năsipóse, saŭ în trupină de prunŭ, căreia îĭ place loculŭ lutosŭ.

Influinţa sării asupra lapteluĭ la vacă. Esperinţa îndelungată a constatatŭ, că dacă se dă sare vacilorŭ celorŭ cu lapte, ele slobodŭ mai multŭ lapte, dară de calitate inferióră. Din punctŭ de vedere fisiologicŭ lucrulŭ se esplică astfelŭ: Sarea ajungêndŭ în cuantŭ mai mare în vasele capilare promovéză difusiunea şi cu acésta de odată şi resolvirea (separarea) apeĭ. În urma acesteia bêndŭ vaca cuantităţĭ mai marĭ de apă, aceea ajunge şi în lapte şi-lŭ înmulţesce. Dându-se vaceĭ câte 60 gr. de sare, laptele eĭ a conţinutŭ 13% grăsime. Dându-i-se 120 gr. de sare, cuantitatea lapteluĭ s'a măritŭ, dară grăsimea a scădutŭ la 8%. Deci dacă voimŭ să ne slobódă vacile lapte bunŭ, să nu li-se dea mai multŭ de 60 gr. de sare la di.

Vinŭ de mere. Ministrulŭ r. u. de agricultură a trimisŭ în Francia pre unŭ specialistŭ, care să învéţe metoda francesă de a fabricá vinŭ de mere şi să procure aparatele de lipsă spre scopulŭ acésta. Respectivulŭ în tómna venitóre va proba fabricarea vinuluĭ din mere în şcóla botanică dela Turda, unde se producŭ mere bune pentru fabricarea vinuluĭ.

Producţiunea de vinŭ în Ungaria, după cum arată datele statistice oficióse, a fostŭ în anulŭ trecutŭ de 1.395,612 hl. Producţiunea acésta faţă cu cea din anii precedenţi se póte dice fórte nemulţămitóre, căci în anulŭ 1890 aŭ fostŭ 3.442,705 hl., eră în 1889 saŭ produsŭ 4.522,250 hl. Ce privesce producţiunea anuluĭ acestuia, deşi ne lipsescŭ datele statistice, totuşĭ considerândŭ, că viile pre lângă filoxeră le-a pustiitŭ şi peronospora viticolă, putemŭ afirma, că a fostŭ mai slabă şi decâtŭ în anulŭ trecutŭ.

La ranele causate prin ardere orĭ opărire se recomândă ca medicină făina de grâŭ, mai alesŭ cea fină. Dacă îndată după ardere orĭ opărire se presară pre rană unŭ stratŭ de făină cam de grosimea unuĭ cuţitŭ, nu numaĭ se stîmpără durerea, ci se împedecă şi beşicarea loculuĭ arsŭ. După o óră se curaţă făina, observându-se sub ea puţină roşéţă, carea încă dispare în curêndŭ.

Manipularea vaselorŭ de porţelanŭ. Multe económe se vorŭ fi miratŭ vêdêndu, că vasêle de porcelanŭ mai finŭ adeseorĭ se petézĕ şi respective în unele locurĭ se pare a se fi dusŭ smaltulŭ de pre ele, deşi póte că nu se folosescŭ cu lunile întregĭ. Chiarŭ acésta este causa, de se rodŭ, că staŭ prea multŭ preste olaltă. Apoĭ este sciutŭ, că vasulŭ are la fundŭ o dungă ascuţită, care apăsându pre celŭ de desubtulŭ luĭ, mai alesŭ câudŭ suntŭ câte 10—12 preste olaltă, o sgârie şi róde. Ca acésta să se încunjure, e consultŭ a pune între ele hârtie sbeţióre orĭ hârtie subţire de învĕluitŭ.

Revista comercială a sĕptĕmânelĭ.

Temperatura în urma ninsorĭĭ din sĕptĕmânile precedente s'a răcitŭ fórte tare în tóte părţile ţĕreĭ. Sĕmĕnăturile de tómnă preste totŭ suntŭ frumóse şi acoperite cu nea.

Târgulŭ de bucate din Budapesta a fostŭ mai favorabilŭ decâtŭ în sĕptĕmânile precedente. Ĭérna, care a venitŭ aşa pre neaşteptate, a îngreunatŭ transportulŭ de bucate, din care causă preţurile s'aŭ ridicatŭ, şi se sperézĕ, că se vorŭ mai ridica. *Grâŭ curatŭ* a sositŭ în piaţă mai multŭ cu năile. Circulaţiunea sĕptĕmânală se compută la 120.000 măjĭ m. S'a datŭ pentru maja m. fl. 7.90—8.10. *Sĕcară* a fostŭ puţină, preţulŭ i-s'a urcatŭ cu 10 cr. plătindu-se maja m. cu fl. 6.20—6.55, după calitate. Circulaţiunea sĕptĕmânală a fostŭ cam de 7000 măjĭ m. *Ovĕsulŭ* a avutŭ puţină trecere. Peţulŭ a rĕmasŭ aprópe neschimbatŭ, adecă maja m. cu fl. 5.30—5.80. *Cucuruzŭ* a trecutŭ cam 12,000 măjĭ m.. s'a plătitŭ maja. m. cu fl. 4.75—4.80. *Sĕmânţa de cânepă* s'a plătitŭ m. m. cu fl. 9.00—9.50, de *măzăriche* cu fl. 6.00—6.15, do *mohorŭ* cu fl. 525—5.50, de *chiminŭ* cu fl. 22, *lintea* cu fl. 9.00—12.00.

Târgulŭ de rîmătorĭ dela Steinbruch. S'a plătitŭ pentru rîmătorĭ *ungurescĭ* aleşĭ greĭ de 320—380 kg. 43—44½ cr., *bĕtrânĭ* maĭ greĭ de 300 kg. 42—43 cr., marfă *ţĕrănéscă* 41—43 cr., *sêrbescĭ* 39—41 cr. la kg. curatŭ.

Bursa de Budapesta.

Din 5 Dec. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	113.60
« « hârtie « 5%	100.50
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	120.75
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (1-ma emisiune).	119.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostŭ ung. (2-a emisiune).	100.65
Bonurĭ rurale ung.	94.50
« urbariale ung.	99.—
Obligaţiunile desp. regaliilorŭ	100.45
Împrumutŭ cu premiŭ ung.	143.50
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	139.—
Renta de hârtie austriacă	97.80
« « argintŭ austriacă	97.60
« « aurŭ austriacă	115.45
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Vienei	—.—
Acţiunile baneeĭ austro-ungare	1030.—
« « de creditŭ ung.	362.50
« « « « austr.	315.50
Obligaţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	125.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.66
Napoleon-d'orĭ	9.56
Mărcĭ 100 imp. germane	58.90
Londra 10 Livres sterlingĭ	117.25

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4— până 5.—, — grâŭ mestecatŭ fl 3.— până 3.90, sĕcară fl. 3.50 până —.—, — ovĕsŭ fl. 3.50 până fl. —.—, cucurudŭ fl. 2.50 până fl. 3.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.40 până fl. 1.75, — sĕmĕntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 3.25 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până — cr., carnea de viţĕlŭ — până — cr., carnea de porcŭ 44 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 8 ouĕ cu 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale împ. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

proprietariulŭ primeĭ fabricĭ ungare de maşine şi recusite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII. strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preotĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

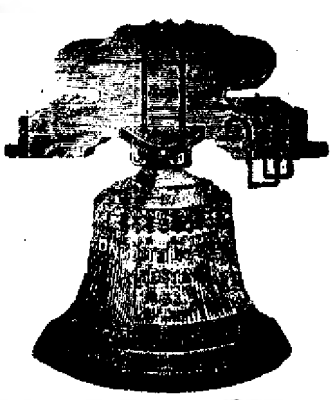

în care se fabrică atâtŭ grupurĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 48—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-cocuranturĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 22—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţului Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumósă obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

Candelabre, racle şi potire, luminarie de parete şi de altariŭ, şi candele.

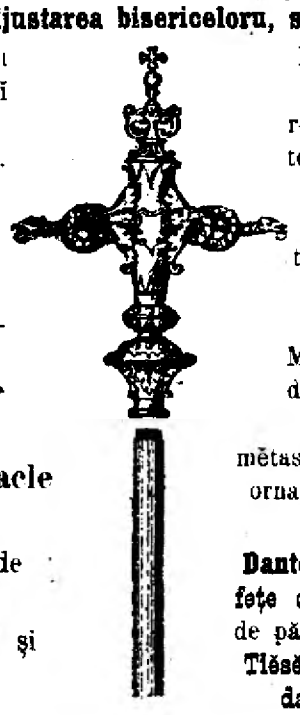

Primescŭ şi efectuiescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate

Dantele besericesci, feţe de altariŭ, crucĭ de părete şi de scólă. **Tĕsĕturĭ bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cărţĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franco.

Tipografia Seminariului archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., ½ anŭ 3 fl., ¼ anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., ½ anŭ 9 frcs., ¼ anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 17 Decembre 1892. Numĕrulŭ 51.

Sinodalitatea după a. 1868.

(+) În numeriĭ 232—236 „Gazeta Transilvaniei" a afirmatŭ, cu tótă hotărîrea, că înainte de 1848 s'a *praticatŭ neîmpedecatŭ sinodalitatea compusă din preoţi şi mireni*, şi că numaĭ Mitropolitulŭ Vancea a întrodusŭ în locŭlŭ eĭ „absolutismulŭi". Faţă cu acéstă aserţiune neîntemeiată noĭ amŭ dovedit în numĕrulŭ 46 alŭ „Unirii", că înainte de 1848 nu s'a practicatŭ sinodalitatea contemplată de „Gazeta", şi că sub Mitropolitulŭ Vancea s'aŭ ţinutŭ maĭ multe sinóde archidiecesane şi provinciale şi sinóde mixte, decâtŭ sub toţi antecesoriĭ sĕĭ din véculŭ alŭ 19-lea, de unde urméză în modŭ necesarŭ conclusiunea logică, că Mitropolitulŭ Vancea n'a cassatŭ sinodalitatea, care nicĭ nu esistă, ci din contră a practicat'o, şi astfelŭ nu a întrodusŭ în biserica nóstră „absolutismulŭi".

În „rĕspunsulŭ", ce ni-lŭ dă într'o serie numĕrósă de articulĭ, „Gazeta" a capitulatŭ înaintea adevĕrurilorŭ dovedite de noĭ în cestiunea pretinsuluĭ „absolutismŭ" întrodusŭ în locŭlŭ constituţionalismuluĭ prin Mitropolitulŭ Vancea, şi acum retrăgêndu-se pre altŭ terenŭ se încércă a dovedi numaĭ aceea, că Mitropolitulŭ Vancea *„nu a corĕspunsŭ condiţiunilorŭ, ce i-le-a pusŭ sinodulŭ dela 1868, cândŭ l'a alesŭ,"* şi pre basa acesteĭ aserţiunĭ insultă într'o serie sarbedă de articulĭ pre unŭ Mitropolitŭ, căruia „Gazetariĭ" nu suntŭ vrednicĭ nicĭ să-ĭ deslege curelele încălţămintelorŭ.

Să presupunemŭ decĭ, că Mitropolitulŭ Vancea a fostŭ datorŭ şi obligatŭ a corĕspunde acelorŭ condiţiunĭ întocmaĭ ca unorŭ canóne sinodale, şi să vedemŭ, cum îşĭ dovedesce „Gazeta" aserţiunea, că Mitropolitulŭ numitŭ nu a corĕspunsŭ condiţiunilorŭ din cestiune.

Înainte de tóte „Gazeta" spre a-şĭ dovedi tesa sa se provócă la circulariulŭ Mitropolituluĭ Vancea de datulŭ 17 Maiŭ 1869 Nr. 705, şi pre basa acestuĭ actŭ susţine, că Mitropolitulŭ a „învitatŭ" clerulŭ şi poporulŭ a alege 4 bărbaţi mireni şi unŭ preotŭ la congresulŭ catolicilorŭ din Ungaria, ce s'a ţinutŭ în 20 Iuniŭ 1869 în causa autonomieĭ lorŭ. Totŭ odată susţine „Gazeta", că amŭ avutŭ atunci norocŭ cu „protestările aprópe unanime" ale clerului şi poporuluĭ din archidiecesă, căci altcum Mitropolitulŭ Vancea ne-ar fi periclitatŭ autonomia şi independinţa bisericeĭ nóstre accentuată de sinodulŭ electoralŭ din 1868.

Să ne ĭerte însă „Gazeta", dacă suntemŭ siliţi a-ĭ spune din noŭ, că şi aci, ca în tótă polemia sulevată de dînsa, nu urmăresce altŭ scopŭ, decâtŭ să falsifice adevĕrulŭ, abusându de nesciinţa multora dintre cetitoriĭ sĕĭ, pre carĭ în locŭ să-ĭ lumineze despre starea adevĕrată a lucruluĭ, numaĭ îĭ seduce în modŭ nelertatŭ şi nevrednicŭ de nisce publiciştĭ românĭ.

Mitropolitulŭ Vancea în cerculara citată nu s'a pusŭ în conflictŭ cu sentimentulŭ publicŭ alŭ cleruluĭ şi poporuluĭ sĕŭ, ci din contră elŭ însu-şĭ a provocatŭ manifestarea acestuĭ sentimentŭ, pentrucă în locŭ de a *obliga pre clerŭ şi poporŭ, să alégă* deputaţĭ la congresulŭ catolicilorŭ, elŭ numaĭ *îĭ invită, să se consulteze împrumutatŭ, că óre consultŭ ar fi să alégă şi archidiecesa nóstră deputaţĭ?* Elŭ adecă dice în acea circulară: *„Fraţiile vóstre să consultaţĭ şi să cumpĕniţĭ, óre cu scopŭ ar fi a se subtrage şi a absenta dela desbaterile"* congresuluĭ catolicŭ? Ér maĭ josŭ accentuéză Mitropolitulŭ: *„Dreptŭ aceea de cumva Fraţiile Vóstre coînţelegêndu-vĕ cu bărbaţiĭ nostri inteligenţi, ce amŭ fi oftatŭ şi Noĭ să ne putemŭ înţelege împrumutatŭ la olaltă, dară pentru scurţimea timpuluĭ prefiptŭ nu amŭ pututŭ efeptui, de cumva veţĭ găsi nu numaĭ consultŭ, dară tocmaĭ şi recerutŭ, ca nicĭ noĭ încă să nu absentămŭ de acolo — Fraţiile vóstre să dispuneţĭ alegerea ablegaţilorŭ prescrişĭ. . . . . În tótă întîmplarea însă să încunoscinţaţĭ aicĭ la acestŭ Ordinariatŭ resultatulŭ celorŭ întreprinse."*

Étă dară, că deşi congresulŭ catolicilorŭ de ambele rituri a fostŭ convocatŭ pre basa uneĭ resoluţiunĭ preaînalte a Maĭestăţiĭ Sale Regeluĭ apostolicŭ, şi aşa ar fi fostŭ unŭ lucru delicatŭ şi împreunatŭ cu grele urmărĭ a se subtrage cineva dela participarea la acelŭ congresŭ, totuşĭ Mitropolitulŭ Vancea, care, din partea „Gazeteĭ" este pururea caracterisatŭ ca „absolutisticŭ", *a lăsatŭ în deplina libertate a clerului şi a po-*

Feuilleton.

Cuprinsŭ de grózĕ.

Nu maĭ era sufletŭ de omŭ pre promenadă. Numaĭ eŭ parcă eram legatŭ locului. Era prea frumosŭ parculŭ aşa, cum arunca luna farmecŭlŭ radelorŭ sale taĭnice preste elŭ.

Mĕ aşedaĭ lângă îngrăditura restaurantuluĭ pre o bancă, ce era acoperită de tufişŭ, şi începuĭ a mĕ da în voea acelei dispositiĭ, dulcĭ şi amare de odată, carea sciam că aşa de bucurosŭ se nasce din contopirea cugetelorŭ mele cu lumina luneĭ şi cu singurătatea.

Câtŭ de neplăcută mĭ-a fostŭ conturbarea! Se apropiară paşĭ, auduĭ vocĭ. Chiarŭ în vecinătatea bancelĭ mele se aşedară noŭ sosiţiĭ într'una din filigoriile, carĭ se înşiraŭ lângă îngrăditura restaurantului. Acuşĭ veni şi altŭ treilea cu paşĭ grabnicĭ. „Poftimŭ, *domniloru*!" dise elŭ. Din tonulŭ cuvintelorŭ luĭ îndată cunoscuĭ pre chelnerulŭ, şi zuruitura de sticle mĕ întări în convingerea acésta.

„Rĕmasŭ bunŭ, poesie!" îmĭ gândiĭ. Chiarŭ voiam să mĕ ridicŭ şi să mĕ ducŭ. Dar auduĭ nisce cuvinte ale unuia din ceĭ doĭ domnĭ, şi ele mĕ ţinură ca legatŭ de bancă.

„Lina şi . . . . (celalaltŭ nume nu-lŭ putuĭ înţelege) aŭ să móră, asta am hotărît'o într'o mine, şi nimenĭ nu mĕ va abate dela propusulŭ meŭ."

Suntŭ bărbatŭ şi am credinţa de a fi datŭ dovedĭ, că nu mĕ sparĭŭ de tótă tufa orĭ umbra. Dar mărturisescŭ, că cuvintele acelea aŭ făcutŭ, de-mĭ trecură fiorĭ din tălpĭ până în crescetŭ. Însă n'a fostŭ de ajunsŭ.

„Într'asta suntŭ pre deplinŭ de acordŭ cu tine," dise ceealaltă vóce. „Dar nu-mĭ convine chipulŭ, în care veĭ să trimiţĭ în ceea lume nisce fiinţe, carĭ îşĭ trăescŭ traiulŭ cu atâta voe bună. Otrăvirea lorŭ nu-mĭ convine de locŭ."

Urméză o pausă.

„Mi-se pare, că otrava totuşĭ ar fi mijlocŭlŭ celŭ maĭ potrivitŭ," dise celŭ dintâiŭ. „În chipulŭ acesta celorŭ doĭ le rĕmâne timpŭ de a face destăinuiri, şi acelea-mĭ suntŭ preţióse. Le-aşĭ puté trage folosulŭ maĭ alesŭ în contra luĭ Niculae."

„Fie dar aşa, şi apoĭ maĭ înainte de ce ar muri, vorŭ vĕrsa la lacrimĭ, de maĭ pre urmă chiarŭ şi noĭ ucigaşĭ cu sânge rece, ce suntemŭ, încă ne vomŭ topi de durere şi compătimire! Ha ha! — Într'adevĕrŭ Vasile, de u'ar fi totŭ lucrulŭ acesta aşa de grozavŭ de mişcătoriŭ, omulŭ ar fi ispititŭ, să-lŭ privéscă de o neghiobie. Aĭ spedatŭ în chipulŭ acesta deja treĭ persóne preste Styx. Dacă óre cine şĭ-a propusŭ să trăéscă din uciderĭ şi intrigĭ, facă o celŭ puţinŭ cu óre care variaţiune. Omulŭ afară de plata subţirică de ghîde şi aşa are din totŭ lucrulŭ numaĭ poesia. Omulŭ trebue să fie poeticŭ şi în uciderĭ."

„Dar nu-mĭ maĭ înşira atâta vorbă gólă, ci maĭ bine dă-mĭ unŭ sfatŭ cuminte în locŭ de a-ţi bate joculŭ de mine."

„Aşa? Mĕĭ, mĕĭ! — Ascultă dar. Întregŭ planulŭ tĕŭ de uciderĭ nu e concipiatŭ destulŭ de bine. Aĭ să purcedĭ fără de lécŭ de cruţare, dacă vreĭ să ajungĭ la scopŭ. Nu numaĭ Lina şi Tóderŭ, ci toţĭ membriĭ familieĭ boerescĭ aŭ să móră. În chipulŭ celŭ maĭ înfiorătoriŭ să móră acela, carĭ suntŭ boeriului Sandu maĭ dragĭ. Bĕtrânulŭ însu-şĭ să nu móră. Elŭ are să vadă cadavrele tuturorŭ iubiţilorŭ sĕĭ. Afară de aceea aŭ să móra toţĭ aceĭ membrĭ aĭ familieĭ boeriului Iacobŭ, carĭ aŭ relaţiĭ maĭ intime cu familia

poruluĭ nostru să judece, că óre trebue să ludmă parte la congresulŭ amintitŭ, ceea ce arată de o parte, că Mitropolitulŭ Vancea nu-şĭ impunea voinţa proprie în contra sentimentuluĭ publicŭ şi astfelŭ nu era „absolutisticŭ“, ér de altă parte, că elŭ a ţinutŭ contŭ de dorinţele esprimate în sinodulŭ electoralŭ dela 1868 cu privire la autonomia şi independinţa bisericeĭ nóstre. Este faptŭ, că Mitropolitulŭ Vancea nu s'a dusŭ la acelŭ congresŭ, nicĭ nu a silitŭ pre alţiĭ să se ducă, deşi militaŭ raţiuni fórte marĭ pentru participarea nóstră la acelŭ congresŭ, şi în prima linie milita motivulŭ, ca chiar acolo în congresulŭ catolicilorŭ să le spunemŭ, că noĭ voimŭ autonomia separată de latinĭ şi împărţirea proporţionată a fondurilorŭ catolice din Ungaria între greco-catolicĭ şi romano-catolicĭ. Şi ce este maĭ multŭ, deşi cincĭ districte protopopescĭ aŭ alesŭ 5 deputaţi la congresulŭ catolicilorŭ, — între alţiĭ şi pre dlŭ George Bariţiŭ, — totuşi acestŭ archiereŭ *nu a rugatŭ, nicĭ nu a impusŭ* deputaţilorŭ aleşi, să participe la congresŭ, ci prin scrisórea sa de datŭ 16 Iunie 1869 Nr. 991 numaĭ *le-a notificatŭ acea alegere,* lăsându-li-se deplina libertate a face cum vorŭ voi. Domnulŭ Bariţiŭ nu a mersŭ la congresŭ şi abdicerea sa dela mandatulŭ încredinţatŭ şi-a motivat'o într'o scrisóre, de care „Gazeta“ în numĕrulŭ 262 abuséză, ca şi de alte acte, în contra Mitropolituluĭ Vancea.

Dlŭ George Bariţiŭ în srisórea acésta nu a avutŭ motivŭ a se dechera, şi nicĭ nu s'a decheratŭ *„asupra pornirilorŭ Mitropolituluĭ Vancea“,* precum îşĭ închipuesce „Gazeta“, căcĭ nu-ĭ face Mitropolituluĭ Vancea nicĭ o imputare, despre ce se póte convinge orĭ ce cetitoriŭ chiar din contextulŭ epistoleĭ publicate de „Gazeta“ în numĕrulŭ 262. Dlŭ Bariţiŭ adecă se plânge în contra relelorŭ, „carĭ *maĭ vîrtosŭ de 18 anĭ încóce aŭ începutŭ a róde cumplitŭ la rădăcinele confesiunii greco-catolice*“. Este însă evidentŭ, că după ce Mitropolitulŭ Vancea a venitŭ în Blaşiŭ în Aprile 1869, ér scrisórea dluĭ Bariţŭ, după spusa „Gazeteĭ“, pórtă datulŭ de 30 Maiŭ st. v. saŭ 11 Iuniŭ st. n. 1869, *aceĭ 18 anĭ amintiţi* de dlŭ G. Bariţiŭ nu se referescŭ la Mitropolitulŭ Vancea, care în aceĭ anĭ nu a fostŭ Mitropolitŭ. Dar n'aĭ ce-ĭ face „Gazeteĭ“, căcĭ ea ca să dovedéscă, că Mitropolitulŭ Vancea a fostŭ absolutisticŭ, se provócă la acte, carĭ aŭ de a face cu absolutismulŭ dinainte de 1869, cum s'a provocatŭ şi la sinodulŭ electoralŭ din 1868, care nu vorbesce despre „absolutismulŭ“ Mitropolituluĭ Vancea, ci despre pretinsulŭ absolutismŭ, ce s'ar fi întrodusŭ înainte de 1868, cândŭ Vancea nu era Mitropolitŭ. Atâtŭ de orbiţi potŭ să fie nisce ómenĭ, carĭ din motive josnice voescŭ cu totŭ preţulŭ să înegréscă pre unŭ Archiereŭ vredniculŭ ca Mitropolitulŭ Vancea!

Nu voimŭ să întrămŭ în cestiunea „absolutismuluĭ“ dinainte de 1868, dar trebue să observămŭ conformŭ adevĕruluĭ, că antecesoriĭ Mitropolituluĭ Vancea nu suntŭ de vină, că nu s'aŭ pututŭ ţiné fie sinóde preoţescĭ, fie sinóde mixte pre timpulŭ lorŭ, ci vina o pórtă împrejurările politice, între carĭ aŭ trăituŭ aceĭ Archiereĭ, precum totŭ împrejurările politice aŭ împedecatŭ şi pre neuniţi a nu-şĭ puté ţiné sinóde. Acésta a spus'o apriatŭ Mitropolitulŭ Vancea cu ocasiunea deschideriĭ sinoduluĭ diecesanŭ din 1869, dovedindŭ şi prin acésta, că a fostŭ unŭ sufletŭ cu multŭ maĭ nobilŭ decâtŭ să facă imputărĭ binemeritaţilorŭ sĕĭ antecesorĭ. Noĭ însă voimŭ a arĕta aci numaĭ procedura Mitropolituluĭ Vancea în causa sinodalităţiĭ, pre câtŭ ne este cunoscută acéstă procedură maĭ vîrtosŭ din actele publicate.

Mitropolitulŭ Vancea îndată după instalarea sa de Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ a făcutŭ totŭ, ce ĭ-a fostŭ cu putinţă ca să ţină sinóde. Fiindŭ că guvernele împedecaseră în timpulŭ trecutŭ ţinerea sinódelorŭ, Mitropolitulŭ Vancea cu datulŭ 13 Aprilie 1869 Nr. 492, va să ţică a dóua di după instalarea sa de Mitropolitŭ, s'a adresatŭ cătră Ministrulŭ de culte şi instrucţiunea publică cu rugarea, să-ĭ concédă convocarea unuĭ sinodŭ diecesanŭ. Ministrulŭ cu datŭ 26 Aprile 1869 Nr. 7007 ĭ-a rĕspunsŭ, că concede ţinerea sinoduluĭ, însă numaĭ pre lângă condiţiunea, ca la acela să ĭea parte numaĭ bărbaţi din clerŭ, şi în acela să se pertracteze numaĭ afaceri interne bisericescĭ (föltéve, hogy abban csak egyházi egyének vesznek részt, és a zsinatnak czélja csak is az egyházmegye belügyeinek rendezése leend). Sinodulŭ s'a ţinutŭ în Octobre 1869, precum dovedesce tomulŭ alŭ 2-le de Acte sinodale publicate de I. M. Moldovanŭ, unde se potŭ ceti tote acelea, ce le afirmămŭ maĭ la vale. Deja în vorbirea, cu care deschise sinodulŭ, Mitropolitulŭ accentuă, că trebue să se convóce *congresŭ bisericescŭ autonomicŭ,* şi de aceea sinodulŭ a şi prelucratŭ o lege proprie electorală, pre basa căreia să se convóce acelŭ congresŭ. Făcêndu-se propunere în sinodŭ, ca în casŭ, cândŭ pentru anumite greutăţi nu s'ar putĕ convoca congresulŭ autonomicŭ *provincialŭ,* să se convóce congresŭ autonomicŭ *archidiecesanŭ,* Mitropolitulŭ s'a decheratŭ, *„că facultatea pentru atare adunare se dă dela locurile*

---

luĭ Sandu, şi anume ceĭ maĭ nevinovaţi în chipulŭ celŭ maĭ fiorosŭ.“

„Eştĭ grozavŭ, omule!“

„Bravo, Vasile! Asta ţĭ-a fostŭ gluma cea maĭ bună de acum suntŭ optŭ ţile! — Dar ascultă, frate, dacă n'aĭ nervĭ destulŭ de tarĭ, lasă-te de ucidere! Haĭ de bé unŭ păharŭ de vinŭ. Elŭ însuflă curajŭ! — Adeverătŭ că a stînge viaţa la atâtea fiinţe tinere şi amabile şi a împinge cu sânge rece pumnalulŭ în atâtea inimĭ cu simţirĭ aşa de călduróse, — spre aşa ceva omulŭ are lipsă de curajŭ! Începŭ a pricepe, de ce aĭ folositŭ tu aprópe în tóte casurile otravă — ha ha! — Aşa dar întru sănătatea ta şi întru sfârşitulŭ tragicŭ alŭ tuturorŭ celorŭ amintiţi!“

Şi audiĭ, cum sună păharĕle lovindu-se de olaltă. —

„Propunerea ta mĕ momesce, orĭ câtŭ de înfiorătóre ar fi ea. Credŭ, că înţelegŭ acum, unde vreĭ să ajungĭ.“

„Aha! Nu ţĭ-am spusŭ, că vinulŭ dă pricepere şi curajŭ? Colórea luĭ încă pórtă vină, este colórea sângeluĭ. Încă odată întru sănătatea ta!“

Ér sunară păharĕle.

„Nu maĭ aĭ o ţigară, Vasile?“

„Etă! Poftesce!“

Pausă maĭ lungă. — Lumina uneĭ aprinjorĭ şi păfuitulŭ fumătorilorŭ.

Capulŭ îmĭ ameţia. Cu sânge aşa de rece, cu atâta cinismŭ să pótă făuri cineva planurĭ aşa de drăcescĭ! Era grozavŭ!

„Acum voiŭ să-ţĭ desfăşurŭ planulŭ meŭ maĭ cu de-amĕnuntulŭ, şi anume sub înfluriuţa însufleţitóre a plânteĭ de Havanna şi în ochiĭ dómneĭ Lună, carea în nevinovăţia sa a ţinutŭ lumina la atâtea omoruri. Dar să vorbimŭ maĭ încetinelŭ, că tufele încă aŭ urechĭ. În sfârşitŭ ne-ar puté suna în urechĭ cuvintele: În numele legiĭ!“

Amîndoĭ rîdeaŭ.

Da, rîdeţĭ numaĭ, lăpĕdaturĭ ale omenimiĭ şi feţĭ aĭ iaduluĭ! În depărtare de cincĭ paşĭ dela voĭ şede îngerulŭ rĕsbunătoriŭ!

„Aşa dar persónele, carĭ aŭ să fie ucise, suntŭ optŭ la numĕrŭ. Ţĭ-am spusŭ, că în chipulŭ celŭ maĭ grozavŭ aŭ să móră ceĭ maĭ nevinovaţi. Dar cu cumnatulŭ luĭ Sandu totuşi mĭ-aşĭ concede o escepţie. Elŭ după cum mi-l'aĭ descrisŭ, e unŭ adeverătŭ monstru — de cumva noĭ uciguşĭ ce suntemŭ, maĭ avemŭ dreptulŭ de a vorbi despre monstri. Îţĭ voiŭ spune la sfârşitŭ, cum să móră elŭ. De o cam dată să-lŭ cruţămŭ. Avemŭ lipsă de elŭ pentru a scăpa de celalalţĭ. Înainte de tóte trebue să facă calea a totŭ trupulŭ tinĕruluĭ ficiorŭ alŭ luĭ Iacobŭ, — de pre partea mea fie asasinatŭ. Esecutarea acestuĭ omorŭ nu e grea. Uşorŭ îţĭ veĭ afla unŭ omŭ potrivitŭ, după ce-mĭ spuĭ, că Iacobŭ şi Sandu suntŭ acum de dece anĭ învrăjbiţĭ. Bĕtrânulŭ Iacobŭ să stea lângă cadavrulŭ ficiorulŭ sĕŭ, dar apoĭ în restimpŭ de dóuĕ sĕptĕmânĭ să péră şi elŭ. De nu se va ucide elŭ însu-şĭ în deperarea sa, îĭ va sta întru ajutoriŭ Mihaiŭ orĭ Niculae, ca să trécă în Nirvana. Apoĭ vine rîndulŭ pre Sandu, orĭ maĭ bine pre familia luĭ. Cu ochiĭ sĕĭ să vadă elŭ mórtea tuturorŭ pruncilorŭ sĕĭ. Cu ceĭ maĭ tinerĭ treĭ gată, precum îţĭ place. Tu şi aşa dacă apucĭ în ogaşe, aĭ o isteţime admirabilă. Numaĭ să nu-ĭ otrăvescĭ, — pumnalulŭ e maĭ de preferitŭ. Pre nepotulŭ celŭ mititelŭ alŭ luĭ Sandu l'aĭ putĕ — dar stăĭ! nepotulŭ acesta rĕmâne în viaţă, dar bĕtrânulŭ şi părinţiĭ prunculuĭ să-lŭ plângă ca pre unŭ mortŭ. Niculae să-lŭ ĭea şi să-lŭ dea în grijea uneĭ bĕtrâne. Maĭ târdiŭ, după câţiva anĭ, după cum vomŭ afla de bine, îlŭ vomŭ arunca érăşĭ în braţele bĕtrânuluĭ înfrântŭ şi lipsitŭ de copiĭ. Afle, că şi în peptulŭ de ucigaşŭ bate o inimă simţitóre. Ha ha! Place-ţĭ?“

„Astădĭ aĭ voe grozavă, Victore! Dar continuă, planulŭ tĕŭ îmĭ place din ce în ce totŭ maĭ multŭ, furia ta e lipiciósă! Maĭ întâiŭ unŭ păharŭ de vinŭ!“

Ér sună păharĕle.

Mi-se scula pĕrulŭ în capŭ de îngrozire. Dar voiam să cunoscŭ întregŭ planulŭ infernalŭ, voiam să sciŭ şi conumele luĭ Sandu şi alŭ luĭ Iacobŭ. Afară de aceea o încercare de a mĕ depărta mĕ espunea pericululuĭ de a fi observatŭ, şi atuncĭ — cine s'ar fi îndoitŭ, că miseiĭ eraŭ întrarmaţĭ cu pumnale şi revolvere?

Am rĕmasŭ şi am auditŭ, ce a maĭ dis Victorŭ, acum într'unŭ tonŭ maĭ seriosŭ.

„Maĭ pre urmă are să péră tînĕra părĕche. Unŭ chipŭ hotărîtŭ, în care să se esecuteze problema acésta, încă nu ţĭ-aşĭ putĕ spune, însă lucrulŭ acesta s'ar putĕ isprăvi cam aşa: Veĭ purta grije, ca în inimele amîndouora să se deştepte zelotipia şi să se aţite până la gradulŭ celŭ maĭ înaltŭ, ce numaĭ se póte. Îmĭ spuĭ, că Niculae e bunŭ bucurosŭ a şopti în urechile amîndouora. În urma întrigelorŭ luĭ are să-şĭ ĭea jeloşia aceea o formă, câtŭ fiesce care dintre ceĭ doĭ căsătoriţĭ să suspiţioneze în celalaltŭ nu numaĭ

mai înalte. A stăruitŭ şi până acum şi va stărui şi de aci înainte, ca să se pótă ţiné congresulŭ provincialŭ mitropolitanŭ; éră neputêndu-se cumva ţiné acela, va stărui pentru acea adunare mai strîmtă".

Éţă dară, că Mitropolitulŭ a stăruitŭ totdeuna pentru ţinerea congresuluĭ autonomicŭ, şi cândŭ a vĕdutŭ, că nu póte ţiné congresŭ autonomicŭ *provincialŭ*, a convocatŭ dóuĕ congrese mixte *archidiecesane*, pentru carĭ a avutŭ neplăceri cu *„locurile mai înalte"* nefiindŭ aprobată în forma sa funcţionarea regulată a congreselorŭ de acéstă natură. Mai multŭ nu a pututŭ face pentru opusĕţiunea celorŭ dela putere. „Gazeta" însă nu este mulţămită cu aceste stăruinţe, ci pretinde, să-ĭ dovedimŭ, că Mitropolitulŭ Vancea s'a şi bătutŭ cu Ungurii pentru ţinerea sinódelorŭ, căci étă ce ḑice în numĕrulŭ 263: „Nu ne vomŭ linişti în privinţa acésta, până ce nu ne va dovedi fóea din Blaşiŭ, că Mitropolitulŭ Vancea a fostŭ împedecatŭ cu *forţa* de a esercita drepturile bisericeĭ, garantate de legile statuluĭ şi de sântulŭ scaunŭ apostolicŭ."

Dar domniĭ dela „Gazeta", carĭ aŭ încărunţitŭ întru apĕrarea „causeĭ sfinte" a poporuluĭ, să ne spună, că óre eĭ cândŭ s'aŭ bătutŭ cu Ungurii pentru drepturile nóstre naţionale? Şi unde este scrisŭ, că Mitropolitulŭ Vancea era obligatŭ a se bate cu Ungurii pentru sinodalitatea mixtă, de care canónele *bisericeĭ orientale nu sciŭ nimicŭ*, ér legile patrieĭ o garantézĕ, numaĭ în *principiŭ*, precândŭ pentru funcţionarea eĭ în formă concretă factoriĭ constituţionalĭ nu aŭ adusŭ nicĭ unŭ articulŭ de lege, care să o garanteze, cum garantézĕ funcţionarea autonomieĭ protestante şi greco-orientale? Scimŭ noĭ bine, că „Gazetarilorŭ" le-ar plăcé, să vadă nisce Archiereĭ bătându-se, şi apoĭ totŭ dominile lorŭ să-ĭ judece, că aŭ fostă nisce proştĭ.

Unŭ membru alŭ sinodului diecesanŭ din 1869 şĭ-a esprimatŭ dorinţa, să se însărcineze o comisiune cu codificarea şi prelucrarea uneĭ procedure. Mitropolitulŭ a decheratŭ conformŭ sântelorŭ canóne, „că pentru codificare e competentŭ sinodulŭ provincialŭ", şi fiindŭ că a cunoscutŭ dorinţa clerului şi în privinţa acésta, a şi convocatŭ dóuĕ sinóde provinciale. „Gazeta" însă nu este mulţămită cu aceste sinóde, pentru că s'aŭ ţinutŭ cu „uşile închise", adecă desbaterile n'aŭ fostŭ publice. Dar „Gazeta" cea versată în lucrurile *vechi şi străvechi* ale bisericeĭ orientale să ne demustre, că validitatea şi bunătatea sinódelorŭ atîrnă dela publicitatea şedinţelorŭ lorŭ. Până atunci noĭ o îndrumămŭ, să cetéscă scrisórea sinodală a patriarchuluĭ Constantinopolitanŭ Nicolaŭ Gramaticulŭ dela an. 1099, şi va vedé casurĭ, că chiar şi preoţiĭ aŭ fostŭ scoşĭ din sala sinódelorŭ, dacă n'aŭ fostŭ membri aĭ sinódelorŭ în sensulŭ sântelorŭ canóne, şi dacă preşedintele sinoduluĭ a aflatŭ de bine a-ĭ scóte afară. „Gazeta" îşĭ închipuesce, că sinódele suntŭ ca parlamentele de astădĭ, în carĭ şi jurnaliştiĭ potŭ să aĭbă locŭ şi să stenografeze şi publice desbaterile. Alteum în anumite casurĭ şi sedinţele parlementuluĭ se ţinŭ cu „uşile închise".

Sinódele provinciale s'aŭ ocupatŭ cu lucrurĭ, carĭ se ţinŭ strictŭ de ierarchie, cum suntŭ dogmele, administrarea sacramentelorŭ, disciplina cleruluĭ, judeţele ecclesiastice şi altele asemenea, pentru carĭ şi după învĕţătura luĭ Şaguna suntŭ competenţĭ numaĭ Archiereiĭ şi altĭ bărbaţĭ din clerŭ, pre carĭ îĭ ascultă Archiereiĭ. Cum vine acum „Gazeta", să se amestece în lucrurĭ de acestea, să se constituéscă pre sine în forŭ supremŭ unicŭ competentŭ a judeca despre validitatea decretelorŭ sinodale şi să dechere, că acele decrete aŭ stricatŭ biserica şi sinodalitatea? La aceste sinóde provinciale aŭ fostŭ de faţă şi ceĭ maĭ înfocaţĭ aderenţĭ aĭ sinodalităţiĭ mixte, precum se póte vedé chiar şi din catalogulŭ membrilorŭ ambelorŭ sinóde. Eĭ bine, aceştĭ bărbaţĭ pentru ce aŭ subscrisŭ decretele sinodale, dacă ele strică biserica? Pentru ce Antonelli, care în sinodulŭ electoralŭ din 1868 a cetitŭ cele 10 condiţiunĭ puse viitoruluĭ Mitropolitŭ, saŭ altĭ bărbaţĭ vrednicĭ, carĭ trăescŭ şi în ḑiua de astădĭ şi aŭ fostŭ de faţă la sinódele provinciale, n'aŭ spusŭ verde, că eĭ nu subscriŭ nisce decrete, cărĭ după „Gazeta" dovedescŭ „duplicitatea politiceĭ bisericescĭ, urmate de reposatulŭ Mitropolitŭ, care a dîrîmatŭ şi nimicitŭ în sinódele ţinute cu uşile închise (adecă în sinódele provinciale), totŭ ce a promisŭ, la cererea insistentă a cleruluĭ şi a poporuluĭ, în privinţa restaurăriĭ vecheĭ constituţiunĭ a bisericeĭ, în sinódele ţinute cu uşile deschise"?

Aceĭ bărbaţĭ aŭ subscrisŭ actele sinódelorŭ provinciale, pentru că aŭ vĕdutŭ, că aceste sinóde s'aŭ ţinutŭ după tóte formalităţile prescrise de canónele bisericeĭ orientale şi nu conţinŭ nimicŭ, ce nu ar avé basă în sânta Scriptură, în s. canóne şi în Părinţiĭ bisericeĭ orientale. Domniĭ dela „Gazeta" însă atacă aceste sinóde într'unŭ tonŭ nevrednicŭ de nisce creştinĭ, şi întocmaĭ ca protestanţiĭ ceĭ maĭ rĕĭ, — carĭ numaĭ aceea credŭ, ce le inspiră aşa numitulŭ „spiritŭ privatŭ", — declară, că sinódele acelea aŭ dîrîmatŭ şi stricatŭ biserica, precândŭ eĭ ar trebui să bage bine de samă, că óre „spiritulŭ privatŭ", ce le însuflă aceste impietăţi, nu este unŭ duchŭ rĕŭ şi blăstĕmatŭ?

Maĭ suntŭ şi alte absurdităţi, insulte şi falsificărĭ tendenţióse de adevĕrŭ, presărate fără de nicĭ unŭ nexŭ logicŭ până în numĕrulŭ 263 alŭ „Gazeteĭ", la carĭ ar trebui să reflectămŭ. Însă credemŭ, că din cele desfăşurate până acum ómeniĭ cu minte vorŭ puté judeca şi despre valórea celorŭ, ce nu le-amŭ atinsŭ.

Calumniile „Gazeteĭ". *Calumniare audacer, semper aliquid haeret:* étă principiulŭ, de care suntŭ condusĭ domniĭ din redacţiunea „Gazeteĭ" faţă cu Mitropolitulŭ Ioanŭ Vancea, care prin înţelépta şi binecuvîntata sa guvernare archierĕscă şĭ-a sciutŭ câştiga iubirea, stima şi veneraţiunea poporuluĭ credinciosŭ în gradŭ aşa de mare, încâtŭ orĭ care omŭ cu inima şi capulŭ la locŭ se scârbesce, cândŭ vede publicându-se nisce calumniĭ atâtŭ de cutezătóre, ca cele cuprinse într'o corespodinţă publicată „de lângă Murĕşŭ" în numĕrulŭ 263 alŭ „Gazeteĭ". A da în colónele „Gazeteĭ" locŭ unorŭ calumniĭ infame ca cele amintite, şi a o face acésta *numaĭ pre basa provocăriĭ la testimoniulŭ uneĭ persóne mórte*, care nu se maĭ póte declára asupra stăriĭ faptice a lucruluĭ, şi a nu întrebá maĭ întâiŭ pre o mulţime de ómeni serioşĭ şi cu frica luĭ Dumneḑeŭ, carĭ sciŭ adevĕrata stare a lucruluĭ şi potŭ mărturisi adevĕruluĭ: acésta este o procedură, pentru a cărei cualificare

---

necredinţă, ci şi batjocură. Durerea pentru necredinţa bărbatului sĕŭ Lina póte că ar înecá-o în lacrimĭ, dar a vedé, cum Tóderŭ resplătesce credinţa eĭ nu numaĭ cu necredinţă, ci şi cu batjocură, — asta e prea multŭ pentru ea. Iubirea i-se preface într'o ură groz̧avă, şi ura acésta într'o sară o răpesce aşa de departe, câtŭ tórnă în păharulŭ soţuluĭ sĕŭ otrava, ce ĭ-a dat'o Niculae. — Cu Tóderŭ inscenéză Niculae acela-şĭ jocŭ diavolescŭ, că dór mĭ-aĭ spusŭ, că a încătuşatŭ pre Tóderŭ cu intrigele sale, câtŭ voea acestuia e ca de cĕră în mâna mişeluluĭ. În aceea-şĭ sară, în care Tóderŭ bé otrava, ce ĭ-o oferesce Lina, în aceea-şĭ sară Tóderŭ străpunge cu pumnaluiŭ inima eĭ, ca după câteva momente să cadă şi elŭ mortŭ pre cadavrulŭ eĭ."

„Frate, spedat'am eŭ deja o mulţime de ómeni în ceea lume, dar trebue să recunoscŭ, că în meseria asta ţĭ-aşĭ puté fi ucenicŭ. Asta-ĭ bună, minunată! Acum te pricepŭ deplinŭ! Dar ţi-s'a stînsŭ ţigara. Aprinde-ţĭ-o, că acum voiŭ să continuŭ eŭ. Acestea tóte trebue să le vadă Sandu, şi cândŭ în sfârşitŭ va fi ajunsŭ la convingerea, că la tóte acestea pórtă elŭ vina, — atunci vine rîndulŭ pre elŭ."

„Ce vreĭ, tigrule în chipŭ de omŭ? Nu-ţĭ ajunge sângele vĕrsatŭ până atunci? Dacă aĭ gustatŭ odată sânge, se vede că nu-ţĭ maĭ potĭ potoli setea! De Sandu să nu mi-te atingĭ, priceputu-m'aĭ? Dór voimŭ să-ĭ aducemŭ într'o ḑi nepoţelulŭ. Se vede, că te-aĭ uitatŭ prea afundŭ în sticlă."

Şi amîndoĭ începŭ a rîde, de-mĭ îngheţă sângele în vine.

„Dar îţĭ poţĭ potoli acum setea cu sângele luĭ Niculae. Omulŭ acela de nimica are să móră cu mórte de ocară. Veĭ afla tu chipulŭ celŭ maĭ potrivitŭ, îi care să-lŭ aducĭ sub furcĭ."

Óre visezŭ? Orĭ dóră ascultŭ la poveştĭ de ale unorŭ ómenĭ, carĭ aŭ scăpatŭ din vre unŭ institutŭ de alienaţĭ?

Dar acum are să vină lucrulŭ celŭ maĭ înfiorătoriŭ. Victorŭ — fără îndoélă maĭ rafinatŭ decâtŭ Vasile — continuă în tonulŭ celŭ maĭ liniştitŭ:

„Dar să lăsămŭ glumele! Acesta este după părerea mea chipulŭ celŭ maĭ potrivitŭ, în care aĭ să purceḑĭ. Firesce că trebue să-ţĭ ascuţĭ cuţitele bine şi să-ţĭ instruezĭ ómeniĭ. Planulŭ acesta în amĕnuntele sale va aduce cu sine multe dificultăţĭ. Dar mĕ încredŭ în mintea ta cea inventiósă. Sandu a juratŭ luĭ Iacobŭ ură vecinică. Nimica nu-lŭ póte îndupleca la blândeţă, nicĭ principiile moraleĭ, nicĭ vorbele prietiniloru. Acum vede elŭ urmările ureĭ sale celeĭ órbe: căci dacă aruncă o privire maĭ liniştită preste totŭ lucrulŭ, nu póte să nu ajungă la convingerea, că elŭ pórtă vina la tóte nefericirile acelea, şi acésta o şi recunósce elŭ cu inimă pocăită, cândŭ vede pre singurulŭ sĕŭ nepotŭ în braţele sale. Aşa primesce întregulŭ unitate, armonie şi pre lângă aceea şi unŭ scopŭ bunŭ. Şi aşa credŭ, că romanulŭ tĕŭ va da uşorŭ de unŭ editorŭ, care să ţi-lŭ priméscă. Dar acum să maĭ mergemŭ şi cătră casă, că e cam târḑiorŭ!"

noĭ nu aflămŭ terminŭ în limba românéscă. Se póte, că şi Mitropolitulŭ Vancea încă va fi greşitŭ, căci a guvernatŭ Archidiecesa aprópe 25 anĭ, şi omŭ pre lume nu este fără de pĕcatŭ. Dar óre cinstitŭ lucru este, să scoţi la ivélă din motive de josŭ câte o mică greşélă, chiar presupunêndŭ că ar fi greşélă, apoĭ să o schimosescĭ în modŭ tendenţiosŭ, şi să o generalisezĭ astfelŭ, câtŭ să petezĭ memoria unuĭ Archiereŭ mare şi binemeritatŭ? Rĕspunsulŭ să şi-lĕ dea cetitoriĭ nostri, carĭ se vorŭ sci feri de spiritulŭ urîtŭ, ce s'a încuibatŭ în bĕtrâna „Gazetă", care se vede că a ajunsŭ la mintea copiilorŭ, câtŭ nu maĭ scie, ce se cuvine şi *ce nu se cuvine*. Maĭ observămŭ numaĭ atâta, că chiar şi presupusele greşele micĭ, ce disparŭ cu totulŭ în lumina faptelorŭ marĭ îndeplinite de Mitropolitulŭ Vancea, aŭ purcesŭ numaĭ din escesulŭ luĭ de bunătate, ér nu din tendinţele luĭ „absolutistice" născocite de „Gazeta". Domniĭ delà „Gazeta" o sciŭ fórte bine acésta acolo sub Tîmpa şi de locŭ nu aveaŭ lipsă a recurge după alte informaţiunĭ la corespodentulŭ „de lângă Murĕşŭ". „Dar rĕsplătéscă-le Dumneḑeŭ dapă inima şi credinţa lorŭ!" Aşa ḑicea de multe orĭ Mitropolitulŭ Vancea, cândŭ nu maĭ putea suferi nerecunoscinţa, rĕutatea şi mişelia ómenilorŭ.

De ale peregrinajuluĭ.

La loculŭ acesta şi sub titululŭ acesta vomŭ da samă cetitorilorŭ nostri şi celorŭ interesaţi despre tóte mişcările, ce se vorŭ face în afacerea peregrinajuluĭ la Roma, iniţiatŭ de Redacţiunea foiĭ nóstre în numĕrulŭ 49 alŭ „Uniriĭ".

Amĕsuratŭ programuluĭ definitivŭ alŭ serbărilorŭ iubilare din Roma, serbătorile, ce se vorŭ aranja în Roma, vorŭ dura timpŭ maĭ îndelungatŭ. Sânţia Sa va primi în audiinţă pre peregrinĭ în orĭ ce lună a anuluĭ viitorŭ. Deci — escepţionându-se unŭ casŭ neprevĕḑutŭ — şi noĭ vomŭ puté fi fericiţi de a fi primiţi din partea Sânţieĭ Sale.

Iniţiativa nóstră a fostŭ primită cu însufleţire şi cu aprobare prin cercurile celea maĭ estinse. Întrebărĭ numĕróse şi scriciriĭ variate ne-aŭ sositŭ din felurite părţi şi în scurtŭ sperămŭ, că şi insinuărĭ formale se vorŭ face.

Până acum s'aŭ insinuatŭ următoriĭ: Dr. Augustinŭ Bunea, protonotariŭ consistorialŭ, 1 persónă; Octavianŭ Bonfiniŭ, profesorŭ, 2 persóne; Aurelŭ Popŭ-Bota, 1 persónă; Nicolaŭ Ionaşŭ, profesorŭ, 1 persónă; Iuliŭ Karşai, profesorŭ, 1 persónă; Gavrilă Precupŭ, 1 persónă; N. Popeneciŭ, protopretorŭ în Branŭ, 1 persónă; Ioanŭ Hossu, studentŭ, 1 persónă.

Doritorilorŭ de a participa le atragemŭ atenţiunea la terminulŭ de 1 Ianuariŭ n. statoritŭ pentru insinuărĭ. Peregrinajulŭ se va face, orĭ câtŭ ar fi de puţinĭ participanţiĭ. De doritŭ ar fi însă, ca să participe câtŭ maĭ mulţi. Astfelŭ şi manifestaţiunea ar fi maĭ imposantă, şi spesele ar fi maĭ micĭ, şi participanţiĭ ar profita maĭ multŭ.

Roma este unŭ tesaurŭ nesĕcatŭ de mărire şi de reamintirĭ. A vedé Roma este cea maĭ sublimă şi cea maĭ perfectă satisfacţie, ce şĭ-o póte procura unŭ omŭ. A nu se dori măcar la Roma, este sĕmnulŭ celŭ maĭ învederatŭ alŭ uneĭ decădinţe intelectuale, alŭ uneĭ desăvârşite blasărĭ.

Între ceĭ ce nu se însinuă la peregrinajulŭ romanŭ, este redacţiunea dela „Telegrafulŭ Românŭ" din Sibiŭ. Eĭ banĭĭ ce l-ar da pentru a vedé pre Papa maĭ bine îĭ daŭ pentru bisericele şi şcólele românescĭ. — Bine facŭ, — numaĭ s'o şi facă. Încolo sciut'amŭ noĭ, că pre eĭ nu-ĭ vomŭ puté saluta în şirurile peregrinilorŭ. Se temŭ de „unaţie". Noĭ din partea nóstră îĭ asigurămŭ, că dacă eĭ vorŭ aranja o călĕtorie la Constantinopolŭ, noĭ nu vomŭ desmânta pre credincioşiĭ nostri dela participare. Nu, pentru că noĭ nu ne tememŭ, că aĭ nostri vorŭ trece la „sfânta neunire".

Étă dar domniloră dela „Telegraful", cine turbură pacea între „fraţi"! Ce lipsă a fostŭ, să combateţi mergerea Românilorŭ la Roma? Dacă nu vĕ place, rĕmâneţi acasă. Noĭ nu ne supĕrămŭ. Apoĭ dacă cineva are plăcerea de a cheltui 200—250 florenĭ, ce vĕ pasă?

Să lăsămŭ dar la o parte pre ceĭ micĭ la inimă. Noĭ, ceĭ ce ne scimŭ însufleţi pentru lucrurĭ ideale şi sfinte, să mergemŭ: *La Roma!*

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Corulŭ episcopescŭ alŭ bisericeĭ catolice de ambe riturile în conferinţa dela 10 Maiŭ a. c. a esmisŭ din sinulŭ sĕŭ o comisiune, care să pregătéscă unŭ proiectŭ de congruă. Ca comisiunea să-şĭ pótă prepara proiectulŭ doritŭ, a avutŭ lipsă de conscrierea esactă a venitelorŭ parochiale din tóte diecesele. După ce s'aŭ conscrisŭ venitele parochiale, comisiunea esmisă s'a întrunitŭ la Budapesta din 29 Nov. până în 1 Dec. sub presidiulŭ archiepiscopuluĭ dela Calocia Georgiŭ Császka, fiindŭ de faţă episcopiĭ Mihailŭ Pavelŭ, Dr. Victorŭ Mihályi, Dr. Ioanŭ Szabó, E. Bende, Iul. Firczák şi Paulŭ Szmrecsányi. Protocólele luate de comisiunee se vorŭ străpune conferinţeĭ episcopescĭ, ce a convocat'o Primatele.

Roma.

Unele foĭ liberale aŭ lăţitŭ scirea sensaţională, că Sânţia Sa Leonŭ XIII s'ar simţi fórte rĕŭ, ba altele spre a nelinişti lumea catolică aŭ scrisŭ, că a muritŭ. Cu bucurie constatămŭ, că scirile respândite de foile liberale inimice bisericeĭ suntŭ false, şi că capulŭ bisericeĭ Leonŭ XIII se află în deplină sănĕtate îndeplinindu-şĭ punctuosŭ agendele sale.

O telegramă dela Roma din 28 Nov. anunţă, că primindŭ Sânţia Sa în audiinţă pre contele Revertera, ambasadorulŭ austro-ungarŭ pre lângă Vaticanŭ, ar fi conversatŭ cu elŭ maĭ multŭ despre afacerile bisericesc-politice din Ungaria. Papa regretă, că contele Szápáry a fostŭ silitŭ a ceda la presiunea partiduluĭ liberalŭ, şi a ḑisŭ, că episcopatuluĭ catolicŭ din Ungaria ĭ-a datŭ instrucţiunile de lipsă cu privire la atitudinea faţă cu reformele guvernuluĭ.

Revistă politică.

Francia.

După multe frământărĭ şi consultărĭ s'a constituitŭ noulŭ cabinetŭ în frunte cu dlŭ Ribot, fostŭ ministru de esterne în cabinetulŭ de maĭ înainte. În cabinetŭ aŭ intratŭ toţi ministriĭ cabinetuluĭ căḑutŭ cu escepţiunea luĭ Ricard, fostulŭ ministru de justiţie, care în afacerea scandalósă „Panama" a avutŭ vederĭ contrare celoralalţi ministri. În şedinţa dela 8 a l. c. a declaratŭ Ribot în cameră, că noulŭ cabinetŭ va urma atâtŭ în lăuntru, câtŭ şi în afară politica aprobată de cameră. Guvernulŭ se va sili, ca în afacerea Panama să se facă lumină. S'a dispusŭ exhumarea şi autopsia cadavruluĭ luĭ Reinach, şi s'a constatatŭ, că a muritŭ înveninatŭ. Ministrulŭ Rouvier învinuitŭ, că ar fi fostŭ complice în defraudarea din cestiune, a dimisionatŭ.

Bulgaria.

Guvernulŭ bulgarŭ a cercatŭ părerea deputaţilorŭ cu privire la revisuirea constituţiuniĭ. Revisuirea proiectată nu va restrînge întru nimicŭ drepturile saŭ libertăţile poporuluĭ, ci va da numaĭ o formă legală unorŭ lucrurĭ practicate. Maĭ cere guvernulŭ reducerea numĕruluĭ deputaţilorŭ aşa, câtŭ nu 10,000 cetăţenĭ, ca până acum, ci 20,000 să alégă unŭ deputatŭ, sporirea numĕruluĭ ministrilorŭ cu doĭ, şi modificarea articululuĭ 38 relativŭ la religiunea ce trebue să o aibă fiiĭ principeluĭ. Acestŭ articulŭ dispune, ca principele să-şĭ créscă prunciĭ în confesiunea gr. or.

Sobrania a votatŭ cu o maĭoritate de 230 voturĭ revisiunea alorŭ 9 articulĭ din Constituţiune, propuşĭ de guvernŭ.

Anglia.

Diarele „Times" din New-York şi „Sun" din Baltimore, de-odată publică planulŭ de *home-rule* primitŭ, precum afirmă ele, dela Herbert Gladstone. După acestŭ planŭ Irlanda se va împărţi în patru provinţiĭ autonome, anume: Ulster, Munster, Connaght şi Leinster. Fiesce care provinţă va avé legislativa după modelŭ americanŭ, precum şi unŭ guvernŭ provincialŭ, care conchémă şi disólvă legislativa. Hotărîrile legislativeĭ vorŭ puté fi suspendate prin „veto" guvernatoruluĭ. În Dublin se va înfiinţa unŭ senatŭ pentru întrégă Irlanda, totŭ după modelŭ americanŭ, şi se va compune din membri aleşĭ pre viéţă din sinulŭ celorŭ patru legislative. Irlanda însă nu póte negoţia cu ţĕrĭ străine nicĭ nu va dispune asupra armateĭ, marineĭ şi a fortificaţiunilorŭ. Aceste se vorŭ reserva guvernuluĭ din Londra. În parlamentulŭ din Londra fiesce care provinţă va fi îndreptăţită a trimite câte 20 deputaţi.

Corespondinţe.

Blaşiŭ, 13 Decembre 1892.

Stimată Redacţiune!

În Foiţa din Nr. 50 alŭ „Uniriĭ" unŭ anumitŭ domnŭ „Argus" voindŭ, precum se vede, a procura unŭ momîntŭ de „distracţiune" cetitorilorŭ „Uniriĭ" a datŭ unŭ raportŭ nu prea măgulitorŭ pentru publiculŭ din Blaşiŭ şi în specialŭ pentru damele române, ce aŭ asistatŭ la prelegerea ţinută de dlŭ Dr. Augustinŭ Bunea în 3 Dec. a. c.

Eŭ, Domnule Redactorŭ, nu am desteritatea uneĭ pene deprinse, dar totuşĭ Vĕ rogŭ, să aveţi bunătatea a da locŭ fie câtŭ de mo-

destŭ în stimata „Unire“ următórelorŭ şiruri adresate criticantuluĭ „Argus“.

Orĭ unde în lume se află vre-o întrunire, atenţiunea publiculuĭ — neluându-se afară nicĭ raportorii, fie chiar şi „Argus“ — are să se îndrepte preste totŭ la vorbitorĭ şi nu la ascultători, căci vorbitorii prin cele desvoltate în vorbirile sale trebue să atragă atenţiunea publiculuĭ, şi nu întorsŭ. Dlŭ „Argus“ însă, precum se vede, a fostŭ maĭ multŭ „amusatŭ“ de publicŭ, ce s'a presentatŭ la serata literară amintită, decâtŭ de vorbirea saŭ prelegerea altcum destulŭ de interesantă a disertantelui, căci s'a pusŭ să Vĕ raporteze despre dispositia sufletéscă a damelorŭ, dispositiune produsă prin unŭ pasajŭ saŭ altulŭ din disertaţiune. Eŭ suntŭ convinsă, că dlŭ Dr. Bunea a avutŭ intenţiunea numaĭ de a reîmprospeta publiculuĭ şi în specialŭ damelorŭ saŭ maĭ bine mamelorŭ române trăsăturile principale a educaţiuniĭ adevĕrate, ce trebue să o priméscă copilele némuluĭ nostru, ca să devină mame buue, soţiĭ fidele, femeĭ oneste, económe înţelepte, dame culte, încoronate cu aureola moralităţiĭ şi virtuositătiĭ, — ér nicĭ decum intenţiunea de a catechisa publicŭ presentŭ directŭ saŭ indirectŭ despre datorinţele sale faţă de crescerea copilelorŭ.

Dlŭ „Argus“ însă a esplicatŭ falsŭ intenţiunea bună a vorbitoriuluĭ, căci în locŭ să ĭea sub cernere disertaţiunea — dacă tocmaĭ are voe să facă pre criticantulŭ — şĭ-a îndreptatŭ privirile de „Argus“ asupra publiculuĭ ascultătoriŭ şi cu o manieră prea uşóră se încércă a străbate în internulŭ fiesce căruia saŭ *fiesce căreia*, nu cumva se potrivesce vre-o espresiune a disertantuluĭ cu vre-o persónă, care-şĭ neglege datorinţele de educaţiune faţă de prunci? Căci ce altŭ înţelesŭ potŭ să aibă cuvintele luĭ „Argus“? „Acum poftiţĭ mĕ rogŭ,“ scrie elŭ, „şi vĕ închipuiţĭ efectulŭ acestorŭ vorbe (a disertaţiuniĭ) asupra representanţilorŭ sexuluĭ frumosŭ. Vĕdut'am capete plecate, feţe roşite de indignare, privirĭ, ce se întîlneaŭ din întîmplare, pentru ca să se'departă cu atâtŭ maĭ în grabă. *Asta nu se póte descrie, asta trebue să o fi vĕdutŭ omulŭ.*“

Bine, dle „Argus“! Ce va socoti publicŭ cetitorŭ despre damele române din Blaşiŭ cetindŭ aceste şire ale dtale aruncate fără picŭ de reservă şi de bunŭ simţŭ în faţa lorŭ?! Dta în locŭ să sprijinescĭ spiritulŭ de întrunire, maĭ curêndŭ vreĭ să-lŭ împrăştiĭ în tóte părţile! Crede-mĭ, dle „Argus“, că dta nu aĭ pregătitŭ cetitorilorŭ „Unirii“ distragere prin nepotrivitele dtale şiruri, prin carĭ facĭ să apară, cum de necorectŭ înţelegĭ scopulŭ seratelorŭ literare!

Eŭ cunoscŭ damele române din Blaşiŭ, dle „Argus“, şi te asigurŭ, că în interesulŭ bine înţelesŭ alŭ scumpeĭ mele naţiuni române aşĭ dori, ca fiesce care română numaĭ aşa zelŭ să desvólte în crescerea pruncilorŭ sĕĭ, pre câtŭ o facŭ acésta stimatele nóstre Blăşene.

Numaĭ acum amŭ începutŭ şi noĭ unŭ lucru bunŭ şi salutarŭ cu seratele literare, şi să-lŭ şi stricămŭ? **Maria.**

Ediţiune nóuă a sânteĭ Scripturĭ.

Aŭ trecutŭ deja câţiva anĭ, de câudŭ am începutŭ a privi de a mea sarcina de a realisa dorinţa, ce şĭ-o a esprimatŭ conciliulŭ provincialŭ din 1872, câudŭ a decisŭ, să se pregătéscă o ediţiune nóuă a sânteĭ Scripturĭ în limba românéscă şi ediţiunea acésta să se tipăréscă cu litere latine. Esecutarea acesteĭ dorinţe a conciliuluĭ o am privitŭ de o datorinţă specială a mea, după ce mie mi-s'a încredinţatŭ în seminariulŭ archidiecesanŭ din Blaşiŭ conducerea studiuluĭ sânteĭ Scripturĭ.

Editiunea cea nóuă a sânteĭ Scripturĭ, precum mĭ-o închipuescŭ şi am şi începutŭ a o pregăti, abia într'unŭ şirŭ de anĭ o voiŭ putĕ termina. Textulŭ sânteĭ Scripturĭ are adecă în ediţiunea acésta să fie însoţitŭ de esplicărĭ îndestulitóre în forma aceea, în care a apărutŭ elŭ în ediţiunea italiană a luĭ Martini şi în cea germană a luĭ Allioli. Spre a uşora decĭ aparitiunea eĭ m'am decisŭ a o publica cu aprobarea maĭ marilorŭ în broşuré aşa, ca în fiesce care semestru să apară câte o broşură de 12 cóle tipărite în 8° mare cu preţulŭ de 1 fl. v. a.

Întreprinderea acésta firesce că numaĭ aşa va putĕ să succédă, dacă Veneratulŭ Clerŭ alŭ provincieĭ nóstre va apreţia momentositatea eĭ şi o va asigura materialminte. Altcum nu se póte nicĭ începe, de óre ce tipografia are să-şĭ procure spre scopulŭ acesta litere şi hârtie, carĭ costaŭ o sumă însĕmnată de banĭ. De aceea mĕ rogŭ, ca fraţiĭ preoţi, carĭ doresc a primi la timpulŭ sĕŭ broşurele, să mĭ-o notifice acésta încă de acum.

Venitulŭ întrecĕtoriŭ, care ar resulta din desfacerea ediţiuniĭ acesteia, m'am decisŭ să-lŭ oferescŭ ca filerĭŭ pentru îmbunătăţirea sorţiĭ materiale a preoţimiĭ din Archidiecesa gr. cat. de Alba-Iulia.

Blaşiŭ în 23 Novembre 1892.

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Rugare.

Respectuosŭ rugămŭ *din nou* pre toţiĭ aceĭ P. T. Domnĭ, carĭ binevoindŭ a-şĭ comanda dela societatea „Inocenţiŭ M. Clain“ opulŭ „Epistole cătră unŭ preotŭ tinĕrŭ“ şi carĭ nu nĭ-aŭ respunsŭ până acum cu preţulŭ cărţiĭ, că *în timpulŭ celŭ maĭ scurtŭ* să se achiteze cu societatea nóstră. La casŭ contrariŭ — deşi amŭ avutŭ şi avemŭ şi în presente multe spese — vomŭ fi necesitaţĭ a spedá rugărĭ singuraticilorŭ debitorĭ.

În numele Societăţiĭ „Inocenţiŭ M. Clain“.

Ştefanŭ Roşianŭ, preşed. soc. **Ioanŭ Hulea,** secret. soc.

Noutăţĭ.

Din Archidiecesă. M. O. D. *Ananie Popŭ*, viceporotopopulŭ tractuluĭ Morlaceĭ, la propria cerere a fostŭ absolvatŭ dela ulterióra conducere a oficiuluĭ protopopescŭ, lăsându-i-se rangulŭ şi salariulŭ de viceprotopopŭ. Ca administratorŭ protopopescŭ alŭ tractuluĭ Morlaceĭ a fostŭ numitŭ O. D. *Ioanŭ Popŭ*, cooperatorŭ în Morlaca. — O. D. *Georgiŭ Popŭ*, preotŭ fără beneficiŭ, a fostŭ numitŭ cooperatorŭ parochialŭ în Mihalţŭ. — *Alesandru Valerianŭ*, parochŭ în Lăscudŭ, tractulŭ Ernotuluĭ, cu 1 Ian. 1893 va trece între deficienţĭ. Administrarea parochieĭ Lăscudŭ dela 1 Ian. 1893 este încredinţată cooperatoruluĭ de acolo O. D. *Ioanŭ Socolŭ*.

Faptă marinósă. Venimŭ a aduce la cunoscinţa publiculuĭ cetitoriŭ alŭ „Uniriĭ“, că Dómnă vĕduvă *Maria Ilieşŭ* mare proprietărésă în Rece-Cristurŭ dimpreună cu fiulŭ sĕŭ *Victorŭ Ilieşŭ* vĕdêndŭ starea miseră a poporuluĭ gr. cat. din numita comună, cu spesele propriĭ aŭ ridicatŭ în a. c. o şcólă frumósă, solidă, corĕspundĕtóre necerinţelorŭ legiĭ scolastice pre sama pruncilorŭ gr. cat. aĭ acestuĭ poporŭ, destinându-o pentru tóte timpurile caractĕruluĭ confesionalŭ gr. cat., avêndŭ a formá averea imobilă inalienabilă a cultuluĭ gr. cat. din parochia Rece-Cristurŭ. Acésta şcólă în primăvara anuluĭ 1893 se va provedé totŭ pre spesele fundatórei cu mobiliariulŭ şi recuisitele necesare prescrise de lege. Venimŭ decĭ în numele poporuluĭ gr. cat. din numita comună a esprimá mulţămite cordiale purcese din inimele poporenilorŭ, carĭ vorŭ păstrá aducerea aminte a acesteĭ binefaceri din némŭ în némŭ. Dergea în 8 Decembre 1892 *Ioanŭ Hăţeganŭ*, v.-protopopŭ; *Ioanŭ Deacŭ*, adm. paroch.; *Alesandru Popŭ*, curatorŭ primariŭ.

Serata literară. Astădĭ Sâmbătă în 7 a c. se va ţinĕ aicĭ în Blaşiŭ a dóua serată literară totŭ în sala de gimnastică a gimnasiuluĭ şi totŭ la órele 5½ sara. Cu ocasiunea acésta va disertá profesorulŭ gimnasialŭ dlŭ Dr. *Ioanŭ Nicóră*. Obiectulŭ disertaţiuniĭ este luatŭ din sfera literaturei române. Din partea nóstră firesce că dorindŭ dorimŭ, ca succesulŭ, atâtŭ celŭ spiritualŭ câtŭ şi celŭ materialŭ alŭ acesteĭ serate literare, să nu rĕmână nicĭ decum înapoia celuĭ alŭ serateĭ prime. Restă, ca publicŭ din Blaşiŭ să ne împlinéscă dorinţa acésta.

Constituirea Societăţiĭ „Petru Maiorŭ“. Din causa epidimieĭ, ce a grasatŭ în capitală, tinerimea română universitară abia acuma s'a pututŭ constitui, şi anume în chipulŭ următoriŭ: Preşedinte *Ceorge Iuga* stud. fil. Vicepreşedinte *Petru Hubian* stud. med. Secretariŭ *Andreiŭ Pop* stud. jur. Notarĭ *Enea Papiŭ* stud, jur. şi *Iordanŭ Popovicĭ* stud. fil. Casariŭ *Mihaiŭ Pap* stud. jur. Controlorŭ *Ioanŭ Budŭ* stud. jur. Bibliotecariŭ *Ioanŭ Cifrea* stud. jur. Economŭ *Vasile Văsiĭ* stud. techn. În comisiunea literară s'aŭ alesŭ următoriĭ membri: *Atanasiŭ Brădeanŭ* (preşedinte), *Coriolanŭ Nedelcu* (referentŭ), *Ambrosie Boţtor*, toţi treĭ stud. med.; *Andreiŭ Pop, Ioanŭ Cifrea*, ambiĭ stud. jur., *Iordanŭ Popovicĭ* stud. fil. şi *Traianŭ Vuia* stud. techn. La fóea societăţiĭ s'aŭ alesŭ *Alesandru Străvoiŭ*, stud. jur. redactorŭ, *Amosŭ Gligorŭ* şi *Atanasiŭ Cavu* colaboratorĭ, celŭ dintâiŭ stud. jur., alŭ doilea stud. med.

Dlŭ Dr. Vasiliŭ Lucaciŭ a insinuată la curia reg. din Budapesta recursŭ de nulitate contra sentinţeĭ condamnătóre aduse de juriulŭ de presă din Dobriţinŭ. Precum cetimŭ în foile magiare, recursulŭ ĭ-a fostŭ respinsŭ, şi aşa va fi silitŭ a suferi greulŭ arestŭ de statŭ de unŭ anŭ.

† **Regina Bunea n. Boerĭŭ.** Subscrişiĭ cu inima frântă de durere, aducŭ la cunoscinţa tuturorŭ consângenilorŭ, amicilorŭ şi cunoscuţilorŭ, cumcă *Regina Bunea născ. Boeriŭ*, învĕtătóre la şcóla „Reuniuniĭ granitĕrescĭ din Voila“, în etate de 28 anĭ şi după 14 anĭ aĭ fericiteĭ căsătoriĭ, în urma unuĭ morbŭ gravŭ, aprindere de plumânĭ, împărtăşită cu sântele sacramente ala muribundilorŭ, şĭ-adatŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mânile Creatoruluĭ în 8 Decembre n. a. c. la 5 óre post-meridiane. Rĕmăşiţele pământescĭ ale scumpeĭ defuncte s'aŭ aşedatŭ spre repausŭ eternŭ Sâmbătă în 10 Decembre 1892 în cimiterulŭ bisericeĭ gr. cat. din Voila la 2 óre după amedĭ. În vecĭ amintirea eĭ!! *Arseniŭ Bunea*, ca soţŭ. *Lucreţia, Aureliŭ, Virgiliŭ* şi *Cornelia*, ca fiĭ şi fiice. *Emilianŭ Boeriŭ*, ca frate. *Victoria Crişanŭ* născ. *Boeriŭ*, ca soră. *Dr. Augustinŭ Bunea, Aureliŭ Bunea, Ioanŭ Bunea, George Bunea* şi *Eustachiŭ Crişanŭ* ca cumnaţi. *Elena Pop* născ. *Boeriŭ*, ca mĕtuşă. Serviţiulŭ funebralŭ l'a îndeplinitŭ Preaonoratulŭ Basiliŭ Raţiŭ, vicariŭ alŭ Făgăraşuluĭ, care a rostitŭ o cuvintare fórte instructivă şi pĕtrundĕtóre. Aŭ maĭ rostitŭ discursurĭ la mormîntŭ dlŭ Popŭ învĕţătoriŭ în Mărginenĭ, şi dlŭ Dobrinŭ învĕţătoriŭ în Voila. Unŭ publicŭ fórte numĕrosŭ a datŭ espresiune condolinţeĭ pentru perderea acesteĭ învĕţătóre escelente, fidele soţiĭ, şi mame bune.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Sinodulŭ dela Florența.

După scriitoriulŭ grecŭ Pitzipios Bey.

Dela anulŭ 1438, cându sinodulŭ numitŭ dela Florența fŭ deschisŭ mai întâiŭ în Ferrara, tóte unirile popórelorŭ orientale cu Mama biserică a Romei s'aŭ întîmplatŭ pre basa unirii dela Florența.

Acum, cându se ivescŭ casuri singuratice, de unirea nóstră cu biserica Romei, întîmplată înainte de asta cu aprópe 200 de ani, se judecă nu după principiile profesate de biserică dela începutulŭ ei, ci după norma contractelorŭ și pactelorŭ civile și internaționale, trebue să fie de unŭ interesŭ mai multŭ decâtŭ comunŭ a cunósce istoria sinodului dela Florența și unirea ambelorŭ biserici îndeplinită în elŭ.

Spre scopulŭ acesta ne-amŭ propusŭ a lua în lucrulŭ acesta de îndreptariŭ nu pre vre unŭ scriitoriŭ latinŭ suspectŭ póte de „iesuitismŭ", ci pre unŭ scriitoriŭ grecŭ din Orientŭ.

* * *

Dela anulŭ 1431 erauŭ în Basilea din Elveția adunați mai mulți episcopi germani spre a forma unŭ conciliŭ ecumenicŭ. Episcopii aceștia invitară la conciliŭ și pre împĕratulŭ bizantinŭ Ioanŭ Paleologulŭ la olaltă cu clerulŭ bisericei orientale. Spre scopulŭ acesta aŭ fostŭ și trimisŭ în Orientŭ patru năi și s'aŭ fostŭ îndatoratŭ a purtá tóte cheltuelele drumului. Împĕratulŭ Ioanŭ Paleologulŭ însă laolaltă cu clerulŭ răsăriténŭ s'a fostŭ înțelesŭ cu Papa Eugeniŭ IV, ca să se convóce unŭ sinodŭ ecumenicŭ în Ferrara din Italia, fiindŭ mai aprópe de Orientŭ ca Basilea, și apoi la sinodulŭ acesta să ieа parte și orientalii spre a se uni cu biserica Romei.

Papa Eugeniŭ IV trimise pre nepotulŭ sĕŭ Condolmieri cu patru năi la Constantinopolŭ spre a aduce pre împĕratulŭ Ioanŭ Paleologulŭ, pre Patriarculŭ Iosifŭ, pre Mitropolitulŭ din Chiev alŭ Rusiei, și pre alți Mitropoliți, Episcopi, Egumeni, dignitari și nobili din răsăritŭ.

Societatea acésta ilustră a sositŭ în 7 Februariŭ 1438 la Veneția, unde fŭ primită cu pompă și însuflețire mare. În 28 Februariŭ alŭ aceluia-și anŭ plecară din Veneția spre Ferrara, unde îi aștepta Papa. Împĕratulŭ Ioanŭ Paleologulŭ fŭ dusŭ dela fortăreța Francolino și până în Ferrara în unŭ adevĕratŭ triumfŭ. Papa îlŭ aștepta pre împĕratulŭ stându. Cându împĕratulŭ voi a îngenunchiá, Papa nu-i permise, ci-lŭ îmbrățișă și-lŭ aședă lângă sine. Înaintea Patriarculŭi Iosifŭ Papa trimise doi Cardinali și 25 episcopi apuseni.

Blândulŭ Papa Eugeniŭ IV primi pre Patriarchulŭ cu aceea, că-lŭ sărută ca pre unŭ frate. Întregŭ celalaltŭ clerŭ din răsăritŭ sărută Papei mânile și genunchii.

La 9 Aprilŭ 1438, carea ți în anulŭ acela fŭ Mercuri în sĕptĕmâna Patimilorŭ, se deschise concilului. De o latură a biserice se aședă Papa cu cardinalii și cu episcopatulŭ latinŭ. De laturea acésta era și tronulŭ împĕratului Romanilorŭ. De ceealaltă latură erauŭ Patriarchii răsăritului laolaltă cu episcopatulŭ răsăriténŭ. De laturea acésta erá și tronulŭ împĕratului bizantinŭ. Papa începu ceremonia deschideriĭ conciliului cu cuvintele: *Binecuvîntatŭ să fii, Dómne Dumnedeulŭ lui Israilŭ!* Apoi cântară mai mulți imni, Latinii în limba latină, ĕră Grecii în limba grecă, și apoi se ceti decretulŭ de deschiderea conciliului, emanatŭ dela Papa, și decherațiunea Patriarchului Constantinopolitanŭ cu privire la participarea orientalilorŭ la conciliŭ.

Fiindŭ-că însă mulți dintre apuseni nu sosiseră încă la conciliŭ, de aceea acestora li-se puse unŭ terminŭ de 4 luni spre a se presentá. Până la espirarea terminului acestuia Părinții deciseră, ca să esamineze dogmele bisericei, în cari erá divergință între amîndóue bisericele. Spre scopulŭ acesta aleseră de amîndóue părțile câte 12 teologi renumiți, cari să țină în fiesce săptĕmână câte dóue ședințe în biserica sântului Franciscŭ. Ședințele acestea apoi se și începură în 4 Iuniŭ. Adevĕrulŭ celŭ dintâiŭ, cu care s'aŭ ocupatŭ, a fostŭ credința în purgatoriŭ și admiterea sânților la vederea lui Dumnedeŭ încă înainte de judecata din urmă. După câteva ședințe unanimitatea între teologi cu privire la acestea dóue adevĕruri a fostŭ deplină.

După espirarea celorŭ patru luni la 8 Octobre 1438 se ținŭ cea dintâiŭ ședință ordinară a conciliului. În ședința acésta se decise, să se cerce, că *óre permisŭ este saŭ nu a adauge ceva la simbolulŭ de credință, și că óre adausulŭ „filioque" la articululŭ despre procesiunea Spiritului sântŭ ortodoxŭ este saŭ nu?*

Partea întâiă a teseĭ acesteia fŭ discutată în 15 ședințe de cătră câte 6 teologi renumiți aleși de amîndóue părțile. Unii dintre teologii orientali, mai cu samă Marcŭ Eugenicŭ Mitropolitulŭ din Efesŭ, susțineaŭ, că dupăce sinodulŭ Constantinopolitanŭ dela 381 a amenințatŭ cu anatemă pre ori cine ar cutezá să schimbe ceva în simbolulŭ de credință statoritŭ de elŭ, așa simbolulŭ trebue să rĕmână neschimbatŭ. S'a arĕtatŭ atunci, că unii dintre teologii răsăriteni nu erauŭ în chiarŭ cu aceea, că ce e unŭ simbolŭ de credință. Și acésta a fostŭ causa, de disputa a duratŭ timpŭ așa îndulengatŭ.

Cu multă agerime și chiaritate le-a arĕtatŭ răsăritenilorŭ Cardinalulŭ Iulianŭ, că simbolulŭ de credință nu este unŭ codice, care să cuprindă toți articulii de credință. Ci simbolulŭ este numai unŭ sĕmnŭ distinctivŭ alŭ credincioșilorŭ de ereticii din diverse timpuri. Pentru aceea elŭ póte să cuprindă mai multe ori mai puține adevĕruri de credință după diversitatea ereticilorŭ și a timpurilorŭ. Așa simbolulŭ Apostolicŭ a fostŭ fórte scurtŭ, și a cuprinsŭ numai articulii despre unŭ Dumnedeŭ în trei persóne, despre întruparea persónei a dóua și despre rescumpĕrarea nóstră prin ea. Atâta era pre atunci destulŭ, pentru ca credincioșii să se pótă deosebi de págâni și de puținii ereticĭ de pre timpurile acelea. Simbolulŭ Nicenŭ este mai lungŭ, și cuprinde determinarea mai de aprópe a consubstanțialității Fiului cu Tatălŭ, fiindŭ că numai prin recitarea celui Apostolicŭ nu se mai puteaŭ deosebi credincioșii de ereticii Arianĭ. Simbolulŭ Constantinopolitanŭ este și mai lungŭ, și cuprinde și determinarea mai de aprópe a divinității și consubstanțialității Spiritului Sântŭ cu Tatălŭ, fiindŭ că numai prin recitarea simbolului Nicenŭ biserica nu-și mai putea deosebi pre credincioșii sĕi de ereticii Macedonieni, cari negaŭ divinitatea Spiritului Sântŭ. Totŭ asemenea s'a întîmplatŭ cu tóte simbólele mai târdiŭ. De câte ori s'aŭ ivitŭ eretici, cari negaŭ vre-unŭ adevĕrŭ de credință, biserica numai decâtŭ enunța adevĕrulŭ acela în modŭ solemnŭ, și apoi saŭ îlŭ adaugea la simbolulŭ de credință, saŭ forma unŭ simbolŭ nouŭ, care cuprindea adevĕrulŭ acesta, ca așa din recitarea lui să se pótă deosebi credincioșii de eretici. Adevĕrurile de credință, ce se adaugŭ la simbólele vechi, saŭ din cari se compunŭ simbóle nóuĕ, nu suntŭ dogme făurite numai atunci, saŭ cum amŭ dice: dogme nóuĕ. Biserica nu póte făuri dogme nóuĕ. Ci acele totdeuna suntŭ adevĕruri, ce aŭ esistatŭ și aŭ fostŭ credute totdeuna în biserică. N'a avutŭ însă biserica mai înainte ocasiune de a se pronunța solemnŭ cu privire la ele. Cându biserica însă se pronunță solemnŭ, atunci nu face alta, decâtŭ enunță solemnŭ ceea ce s'a credutŭ totdeuna în biserică. Adevĕrurile din simbolulŭ Niceanŭ p. es. fură credute și mai înainte în biserică, căci cine ar dice, că până la 325 creștinii n'aŭ credutŭ în dumnedeirea lui Isusŭ Christosŭ, și sinodulŭ acesta a păsitŭ cu dogma acésta ca cu o dogmă nóuă necunoscută până atunci în biserică? Prin enunțarea solemnă a unei dogme conștiința publică în biserică despre ea devine mai firmă, și cunoscința despre ea mai chiară și mai precisă. Enunțarea dogmelorŭ nu este dară alta decâtŭ desvoltarea dogmatică în biserică, carea merge progresându până la capetulŭ lumii. Dogmele în sine rĕmânŭ totŭ acelea-și. Conștiința publică despre ele progresézŭ în continuŭ.

E adevĕratŭ că tóte sinódele ecumenice aŭ dictatŭ anatemă asupra acelora, cari vorŭ altera simbólele de credință. Sinódele ecumenice suntŭ însă organulŭ Spiritului Sântŭ, și simbólele lorŭ enunciațiunile Spiritului Sântŭ. De unde anatema acésta nu póte atinge pre alte sinóde ecumenice, cari ĕrăși suntŭ organe ale Spiritului Sântŭ, căci atunci Spiritulŭ Sântŭ s'ar anatemisa pre sine însu-și. De unde anatema acésta atinge pre privați, cărora nu le este ĭertatŭ a schimba nimicŭ în simbóle. Ĕră de altă parte anatema atinge pre ceĭ ce ar schimba simbolulŭ vechiŭ adulterându dogmele din elŭ. Articulii noi însă adauși la ceĭ vechi nu adulteréză pre aceștia de locŭ. Căci cine ar dice p. es., că sinodulŭ Constantinopolitanŭ dela 381 prin aceea, că la simbolulŭ Nicenŭ a adausŭ încheietura despre divinitatea Spiritului Sântŭ, a adulteratŭ încheietura de mai înainte despre divinitatea Fiului?

(Va urmá.)

Eufrosina.

(Continuare.)

Armand lasă mâna mamei sale și cade în genunchi. „Eufrosino!" strigă elŭ și-și întinde brațele, ca și cându ar vré să-i céră grație.

Ea salută damele și apoi se apropie de elŭ și-i dice cu unŭ zimbetŭ liniștitŭ: „Scoli, Armand! Nu suntemŭ încă în templulŭ Domnului!"

„Și óre nu e orĭ unde unŭ templu, unde te afli tu, Eufrosino? Așa trebue să te mai vĕdŭ odată mai frumósă ca totdeuna, ca apoi să te perdŭ pentru vecĭ? Așa trebue să fie?"

„Armand, îmbărbătézŭ-te! Așĭ vré să-ți vorbescŭ ceva, mai înainte de ce ne-amŭ lua rĕmasŭ bunŭ pentru totdeuna pre acestŭ pământŭ. Fiĭ liniștitŭ și învinge-ți durerea!"

„Da, tu poți fi liniștită și chiar fericită. Tu aĭ conștiința, că suferĭ pentru unŭ tată, orĭ și câtŭ de nevrednicŭ ar fi elŭ. Dar spune-mi, de ce trebue să suferŭ eŭ pentru vinovăția unchiului meŭ?"

Unŭ cutrĕmurŭ ușorŭ pare că a cuprinsŭ pre tĭnĕra mirésă a ceriului la audulŭ acestorŭ cuvinte neprecaute ale luĭ Armand. Ele l-aŭ descoperitŭ o taină nóuă. Acum scia, de ce s'a împotrivitŭ tatălŭ eĭ la măritișulŭ eĭ și de ce se turbură la audulŭ numeluĭ lorŭ.

Își duse mâna la fruntea înălbită ca marmora, dar acuși își recâștigă liniștea și dise cu voce înecată în lacrimi și nesigură:

„Vere, — așa că mĕ lași să-ți dicŭ așa? Și mama și mătușa ta încă mĕ vorŭ privi de nepótă?" Și-și îndreptă apoi frumoșiĭ sĕĭ ochi albastri rugătorĭ spre cele dóuĕ surorĭ.

„Sigurŭ!" dise princesa. „Tu eștĭ lauda nómului nostru!"

„Lasă-mĕ să te sărutŭ, Eufrosino, îngerŭ alŭ păcii!" dise contesa Nancy de Beaumanoir și o strînse la inima sa, pre cându cele dóuĕ nepotele, Valentina și Dorotea, cari încă suntŭ de față, o încărcară cu desmerdări.

Şi apoi o cuprinse în braţe principésa. „O, ce mare ar fi fostu fericirea mea, dacă te-aşi fi pututu avé de noră!“ suspină ea.

„Nu aşa, mătuşo, asta nu se póte! Dumneḑeu mi-a datu altă chemare, şi eu trebue să ascultu. O, ce dulcéţă nespusă este în fundulu păharuluí, ce vi-se pare amarú! Dar lăsaţi-mĕ să plecu,“ ḑice cu vóce trĕmurătóre.

Se apropie apoi de Armand, care stă de o parte cu braţĕle încrucişate şi pusu pre gânduri. „Armand,“ îi ḑice încetinelu, „eu suntu vesélă, că aí venitu, ca să-ţi potu esprima încă odată mulţămitele mele. Ce s'ar fi alesu de mine, dacă nu te întâlniam în acea ḑi? Te-am supĕratu, dar iértă-mi, altfelu nu se póte!“

Elu tace şi se uĭtă la pământu.

„Preste câteva mominte voiu arunca de pre mine vesmintele acestea, voiu fi mórtă pentru tine şi pentru tótă lumea şi voiu trăi numaí pentru Elu, pentru dulcele meu mire. Şi te rogu, Armand, să-mí împlinescí rugarea mea cea maí de pre urmă.“

„Ce doreşci, Eufrosino? O, dacă aí sci, câtu e de sguduitu sufletulu meu prin lovitura acésta! Grăbesce, căcí nu te maí potu vedé în haina acésta de mirésă.“

„Gândesce-te la mamă-ta! Nu veḑí, cum a brăzdatu întristarea faţa eí? Numaí tu o poţí mângâia. Singurú maí porţi numele Champfleury, n'o lăsa să se înşele în sperarea, ce o pune în tine!“

„Eufrosino, cum poţí pretinde acestu lucru?“

„Împlinesce-mi dorinţa, Armand!“ ḑise cu vóce mişcată. „Dumneḑeu îţi va resplăti! Cu ajutoriulu luí se potu tóte!“

Ochiĭ îi erau scăldaţi în lacrimí, când ḑise după câteva clipite: „În numele părinţilorú meí vĕ rogu, să-mi iertaţi!“

„Tóte aú trecutu şi s'aú uĭtatu de multu!“ réspunse principésa.

Acuşi se începu ceremonia îmbrăcărií călugăriţelorú nóue. Într'unu colţu ascunsu alu bisericeí îngenunchia lângă o columnă unu bărbatu tinĕru. Îşi strîngea mânile, şi ochiĭ nu şi-í maí lua de pre mirésa Domnuluí.

„Te rogu, domnule, să-mí spuí, dacă sciĭ, care e Eufrosina Lerinval?“ îi ḑise o vóce din dosu.

Celu îngenunchiatu îşi întórse capulu şi vĕḑu pre unu bărbatu tinĕru de unu esteriorú plăcutu. Vesmintele luí îlu vĕḑeau, că vine din provinţă.

„A dóua din drépta,“ ḑise Armand.

Celalaltu nu-şi putu stăpâni cugetele. „Pagubă,“ grăi într-u sine, „că fata asta a căḑutu jertfă fanatismului.“.

După aceea se puse noviţelorú pre capu învĕlitórea négră, şi copile tinere le aruncaú florí albe, pre când corulu câuta psalmulu: Dintru adâncurí am strigatu.

„Ce însamnă asta?“ voi să întrebe celu ḑin provinţă pre vecinulu sĕu. Dar acesta era să caḑă leşinatu, dacă nu l'ar fi ţinutu elu cu braţulu sĕu.

Şi a rĕmasu în posiţia asta până la finea festivităţií. Ceí de faţă toţi se îmbulḑiaú, ca să felicite pre nóuĕle Carmelite. Se apropie şi elu. Pre buzele luí era deseĭmnată o trăsătură de hotărîre. „Soră Beatrix,“ îi ḑise, „fiĭ fericită şi te róga şi pentru mine! Eu îţi voiu împlini dorinţa!“

„Îţi mulţămescu, vere,“ îi réspunse cu unu surisu de fericire. „Nu-ţi uĭta niciĭ tu de unchiulu tĕu!“

Străinulu eşi într'acestea din biserică, şi după ce se află pre stradă, suspină odată din inimă, ca şi cându i-s'ar fi luatu de pre ea o pétră grea. „E frumosu,“ îşi ḑise, „e minunatu, e neînchipuitu!“ Şi îşi şterse lacrimile din ochi. „Acésta nu póte fi amăgire niciĭ fanatismu orbu, e multu maí pre susu!“

Şi Collatin Poteleţ întră într'unu restaurantu, ca să pótă medita şi maí bine.

XII.

Focu.

Montemartulu era cuprinsu de desperare. Preotulu, acelu păstoriu şi părinte bunu, avea să se mute într'o parochie maí mare şi maí bună şi anume într'una dintre cele maí marí cetăţi ale ţĕreí. Elu n'a cerut'o asta. Era îndestulitu în acelu sătuleţu, pre locuitoriĭ căruia i-a întorsu la Dumneḑeu. Aci maí avea încă atâtea de împlinitu. De aceea orí ce clipélă, ce nu o folosia spre mărirea luí Dumneḑeu orí spre binele deaprópeluí, i-se părea perdută.

Şi a fostu fórte firescu, că zelulu acesta a atrasu atenţiunea superiorilorú luí. Îlu trimiseră într'unu cercu de activitate, unde talentulu şi zelulu luí să aducă róde şi maí multe. Inima îi era întristată, dar nu s'a opusu voiĭ maí marilorú.

În ajunulu plecărií sale din parochie, — era o sară de tómnă, — făcu o preumblare prin satu. Toţi îlu întimpinaú cu feţe întristate, cu ochiĭ plinĭ de lacrimí. Mamele îşi aduceaú copiiĭ, ca să-í binecuvinte. Şi elu sta cu tótă dragostea în mijloculu lorú şi le vorbia la inimă şi-í sfătuia şi-í îmbuna.

Deodată se aude unu sgomotu mare. „Focu! Focu!“

„Unde?“ întrebaú toţi.

„În castelu,“ ḑiceaú unií, şi toţi alergaú într'acolo.

„Fiilorú,“ le ḑise preotulu, „să localisămu focululu!“

„E la Lerinval,“ ḑiceaú unií cu nepăsare.

„Creştiní sunteţi voi?“ le ḑise preotulu cu vóce severă. „Puteţi voi privi, cum arde averea de-aprópeluí, fără ca să vĕ dóră inima? Dacă nu vreţi voi să-í ajutaţi, voiu merge eu singurú!“

Într'acestea grăbiaú mulţi la castelu cu totu felulu vase. Primejdia nu era aşa mare, cum se credea la începutu. Nu tótă zidirea era cuprinsă de flacărí, ci numaí o parte în aripa drépta. Acolo însă focululu era înfricoşatu. Etajulu celu dintâiu era aprópe arsu de totu, şi acum s'aú aprinsu şi uşile şi ferestrile la alu doilea. La scăparea mobiliarului nu se putea gândi nimenĭ. Numaí doi păreţi maí ţineaú etajulu alu treilea şi coperişulu. În totu momêntulu se aştepta, să caḑă în ruine.

Deodată se aude unu strigătu puternicu. Era Lerinval în balconulu celu maí deasupra. Era palidu şi cuprinsu de desperare. Vinia din odaea sa de durmitu. Abia l'a pututu trezi pocnetulu schiateilorú şi alu flacărilorú.

„Acésta e bătaea luí Dumneḑeu pentru viaţa luí!“ ḑiceaú ómenií.

„Tăceţi şi nu vĕ amestecaţi în sfaturile luí Dumneḑeu!“ Era vócea preotului. „Aduceţi-mí o scară.“

„Ajutoriu! Ajutoriu!“ striga nefericitulu. „Aşa trebue să perú eu? O, ajutaţi-mí şi nu mĕ lăsaţi!“

„O scară!“ strigă din nou preotulu.

„O, domnule părinte, nu te băga zădarnicu în periculu!“ ḑiceaú bĕtrânií şi tinerií. Dar elu nu-í băga în samă, merse singurú şi află îndată o scară, ce ajungea până la etajulu alu doilea.

Etajulu celu dintâiu era de totu latu, şi de-asupra luí era ziditu alu doilea cu multu maí îngustu şi împreju ratu de o terasă. De acolo conducea o scară de lemnu în etajulu alu treilea; care avea numaí o singură chilie. Acolo se obicĭnuia Lerinval să dórmă în noptile călduróse.

„Veniţi-mí într-u ajutoriu,“ se vaieta Lerinval. „Averea mea va fi a aceluia, care mĕ va mântui.“

„Chémă într-u ajutoriu ceriulu, numaí acela te maí póte scăpa!“ îi réspundea mulţimea.

Câţiva bărbaţi tarí s'aú suitu pre scară, dar n'aú pututu ajunge, fără numaí până la terasa cea dintâiu. Ea era deja ruinată.

„E preste putinţă să-lu ajungí,“ ḑiceaú întoreêndu-se.

„Voí nu puteţi? Atuncí voi cerca eu.“

Voiaú să-lu oprésca. Dar elu îndreptându-şi ochiĭ spre ceriu sui scara fără fricĕ. „Ajutoriu, ajutoriu!“ se văieta Lerinval.

„Liniştesce-te, Emanuele,“ îi striga preotulu, „te voiu scăpa.“ Elu ajunse şi pre terasa a dóua, Dar Lerinval se afla şi maí susu.

„Vino josu!“ îi striga. Dar în acela-şi momentu într-o mărmuri. Flacările cuprindu terasa de sub piciórele luí. Preotulu se urcă şi maí la délu şi cuprinde pre Lerinval. Dar acum etajulu alu doilea întregu e încinsu în flacărí, scara e ruinată deja. O clipélă numaí, şi se va cutropi coperişulu.

„O Dumneḑeule sfinte,“ se ruga părintele Mihailu încetinelu, „nu lăsa să pérdă acestu sufletu nefericitu!“

Era unu momentu înfiorătoru, când amîndoi înotaú în flacărí. „Ce va fi de eí, Dumneḑeule?“ ḑiceaú trĕmurându ceí de josu.

„Îsu perduţi,“ gândiaú cu spaimă, când se dîrîmă o parte a coperişului. „Aú căḑutu într-e ruine.“

Ca printr'o minune însă preotulu a bi-căḑutu de o parte în genunchi, şi lângă azeí Lerinval fără consciinţă. pre nc

„Bunulu şi scumpulu nostru păr istoria scăpatu!“ ḑiceaú toţi cu bucurie grănutu, într'acolo. Clădirea principală era ne- s'aú î de focu, şi a arsu numaí aripa stîngă. tu la

„Cine eştí?“ întrebă deodată Le ului m treḑindu-se şi deschiḑându-şi ochiĭ. „La ste d érăşi m'a mântuitu unu preotu!“ lor

„Frate, mulţămesce pentru acés Dumneḑeu!“

„Eu n'am niciĭ unu frate. Du-t trebă-ţi, nu te potu vedé!“ u

„Emanuele! Óra Domnuluí încă nĕsu maí sositu? Câtu de răbdătoru póte să fie Elu!“

„Du-te, du-te din ochiĭ meí!“

Părintele Mihailu se depărtă oftându. Poporulu l'a fostu încunjuratu, câtu nu putea străbate. Voiaú să-lu petréca aşa până acasă. Dar elu îí opri. „Fiiĭ meí,“ le ḑise, „rugaţi-vĕ pentru sĕrmanulu pĕcătosu!“ (Va urmá.)

Bibliografie.

Testamentulu şi Literele fundaţionale ale fericitului. Archiepiscopu şi Mitropolitu gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşu *Dr. Ioanu Vancea de Buteasa*. Blaşiu 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. în Blaşiu. Se află de vîndare la Administraţia „Unirií“. Preţulu 10 cr., cu portu postalu 15 cr.

Economie.

Carbolineulŭ ca mijlocŭ contra putrejunii. Vasêle de lemnŭ, mai alesŭ acelea, carî aŭ să stea multŭ timpŭ cu apă orî în umedéla, precum suntŭ: trócele, canalurî şi scocurî de lemnŭ şi alte vasê, se potŭ scuti de putrejune, dacă se ungŭ cu carbolineŭ. Fiindcă carbolineulŭ are unŭ mirosŭ tare, e bine, ca vasêle, după ce s'aŭ unsŭ, timpŭ cam de o lună să nu se folosêscă, ci să fie espuse la uscatŭ, dar unde umblă vîntulŭ, ca astfelŭ să-şi pérdă mirosulŭ.

Spre a scuti arborii tineri contra iepurilorŭ, carî lî rodŭ, mai consultŭ este a învêlui trunchiulŭ arboreluî cu trestie orî cu spinî. Se recomándă şi anumite unsorî, acestea însă parte suntŭ stricăcióse arboreluî, parte se uscă curêndŭ şi prin urmare trebue repetite desŭ, ceea ce recere timpŭ şi banî.

Esportulŭ de bucate în Septembre a. c. a fostŭ: a) de *grâŭ* 527.865 (757.580) m. m., b) de *sêcarâ* 232,194 (298,928) m. m., c) de *orzŭ* 481,208 (524,909) m. m., d) de *ovêsŭ* 229,900 (173,999) m. m., e) de *cucuruzŭ* 138,012 (103,373) m. m., f) de *făină* 493,541 (402,323) m. m. Numerii din parentese arată cuantitatea de bucate esportată în aceea-şi lună din anulŭ trecutŭ.

Esportulŭ de rîmătorî spre Germânia în cele 8 lunî dintâiŭ ale anuluî curentŭ a crescutŭ faţă cu celŭ din anulŭ trecutŭ. Causa acesteî crescerî este reducerea tarifeî germâne dela 6 la 5 marce pentru rîmătorî de proveniénţă austro-ungară. Suma rîmătorilorŭ esportaţî în cele 8 lunî este de 474,766 capete, aşa dară cu 20,584 capete mai multî decâtŭ în cele 8 lunî dintâiŭ ale anuluî trecutŭ, cândŭ s'aŭ esportatŭ numaî 454.182 capete.

Circulaţiunea vinuluî de Champagne. Fóea francesă „Econosmiste française“ ne dă următórele date interesante despre circulaţiunea vinuluî de Champagne. Anume: în 1844 valórea acestuî vinŭ delicatŭ a fostŭ de 6.635,000 frs., în 1868 de 16 milióne frs., éră în cestî trel anî din urmă (1889—1891) de 23—25 milióne frs. În Francia s'a consumatŭ în 1884 cam 2.550,000 de butelii vinŭ de Champagne, éră în 1892 cam 4.558,000 butelii. Esportulŭ acestuî vinŭ dela 1884—1891 s'a ridicatŭ dela 4.380,000 la 19.685,000 sticlî; în 1890 esportulŭ a ajunsŭ la 22 milióne butelii. Fóea vorbesce numaî despre vinulŭ esportatŭ din Francia. Dacă vomŭ considera însă, câtŭ vinŭ se fabrică în alte ţerî şi se vinde sub firma celuî de Champagne, atunci valórea vinuluî consumatŭ sub firma de Champagne — fără esagerare — o putemŭ considera la mai multe sute de milióne.

Smîntînă se póte estrage mai multă din lapte, dacă îndată după ce s'a mulsŭ, se pune într'unŭ vasŭ, unde să rémână nemişcatŭ; căcî este lucru constatatŭ, că dacă se mişcă laptele, nu lasă atâta smîntînă, câtă lasă nemişcatŭ.

Revista comercială a sĕptĕmânei.

Frigulŭ de Martî a începutŭ a scădé. Viforniţă cumplitŭ, care a cercetatŭ în sĕptĕmâna trecută mai multe părţî ale ţĕreî, a causatŭ daune considerabile şi a întreruptŭ în mai multe părţî comunicaţiunea, care însă acum érăşî este restabilită.

Târgulŭ de bucate din Budapesta în decursulŭ sĕptĕmâneî din urmă a urmatŭ o direcţiune mai solidă. Cuantităţile de cereale transportate în capitală nu aŭ fostŭ aşa marî ca în sĕptĕmânile precedente, dară aŭ fostŭ mai cercate, din care causă şi preţurile preste totŭ s'aŭ urcatŭ. *Grâŭ curatŭ* a sositŭ abia la 8000 tone, ce nicî pre departe nu a fostŭ de ajunsŭ spre acoperirea lipselorŭ locale, din acéstă causă s'a vîndutŭ multŭ grâŭ şi de prin deposite. Pentru morî încă s'aŭ cumpĕratŭ cuantităţî considerabile. Circulaţiunea sĕptĕmânală face cam 140.000 măjî metr. S'a plătitŭ pentru maja m. fl. 8.60—9.10. *Sêcarâ* a fostŭ puţină, s'a cumpĕratŭ numaî din partea consumenţilorŭ, nu însă şi pentru deposite şi pentru esportŭ. S'a vîndutŭ maja m. cu fl. 6.20—6.45, după calitate. Circulaţiunea sĕptĕmânală a fostŭ de 6000 măjî m. *Ovêsŭ* în cuantităţî mai micî s'a cumpĕratŭ şi pentru esportŭ, din care causă preţulŭ i-s'a urcatŭ cu ceva. A trecutŭ cam 4000 măjî m., s'a plătitŭ maja m. cu fl. 5.40—5.90. *Cucuruzŭ* a trecutŭ puţinŭ şi s'a plătitŭ maja m. cu fl. 4.75—4.78.

Târgulŭ de rîmătorî dela Steinbruch a începutŭ să fie mai favorabilŭ urcându-se puţinŭ preţurile rîmătorilorŭ. S'a plătitŭ pentru rîmătorî *ungurescî* aleşî greî de 320—380 kg. 44½—45½ cr., *bĕtrânî* mai greî de 300 kg. 42—43½ cr., marfă *ţĕrănéscă* 41½—43½ cr., *sêrbescî* 38—42 cr. la kg. curatŭ.

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4— până 5.—. — grâŭ mestecatŭ fl 3.— până 3.90, sêcară fl. 3.50 până —.—, — ovêsŭ fl. 3.50 până fl. —.—, cucuruzŭ fl. 2.50 până fl. 3.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofi fl. 1.40 până fl. 1.75, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 3.25 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până — cr., carnea de viţélŭ — până — cr., carnea de porcŭ 44 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 7 óue cu 20 până — cr.

Posta Redacţiunii. *Corespondetului „de lângă Murĕşŭ“ alŭ „Gazetei“.* Dorindŭ din inimă a înmulţi »Colecta cruceriuluî« îţi declarămŭ, că vomŭ supune tótă causa părintelui Macaveiŭ unŭ »juriŭ de arbitri« alesŭ de dta şi de noi, dacă dta pre lângă descoperirea numeluî, — ca să scimŭ, cu cine avemŭ de a face, — veî depune mai întâiŭ suma de 50 fl. la redacţiunea nóstră şi totŭ odată veî declará, că te veî supune judecăţiî arbitrilorŭ în casŭ, cândŭ aceştia s'ar pronunţá, că Mitropolitulŭ Vancea a purcesŭ după principiile dreptăţiî şi ecuităţiî în causa părinteluî Macaveiŭ, şi astfelŭ te veî învoi, ca suma de 50 fl. să o transpunemŭ la »Colecta cruceriuluî«. Propunerea acésta ţi-o facemŭ, pentru că avemŭ ocupaţiunî cu multŭ mai momentóse, decâtŭ să ne dimitemŭ cu dta la polemiî ţiaristice. În privinţa numeluî vomŭ păstra discreţiunea cuvenită. Aşteptămŭ réspunsŭ în timpŭ de 10 ţile dela datulŭ foiî.

Editorŭ şi redactorŭ réspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 565—1892. (29) 1—1

Concursŭ.

Devenindŭ vacantŭ prin mórte *postulŭ de învĕţătorésă dela şcóla „Reuniunii grănicĕrescî“ din Voila* (cu 2 învĕţătorî şi o învĕţătorésă) comitatulŭ Făgăraşuluî, cu unŭ *salariŭ anuale de 300 fl.* v. a., apoi cuartirŭ şi lemne de focŭ, prin acésta *cu terminulŭ de 25 Decembre st. n. a. c.* se escrie concursŭ.

Reflectantele aŭ să-şi trimită petiţiunile instruate cu documentele prescrise de lege la:

Comitetulŭ administratoriŭ de fondulŭ şi şcólele de reuniune a foştilorŭ grănicĕrî din regimentulŭ românŭ I.

Sibiŭ în 12 Decembre 1892.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeî Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ.

Proprietariulŭ primeî fabricî ungare de maşine şi recusite de pompierî, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII, strada Rottenbiller. Nr. 66

recomándă atenţiuneî preaonoraţilorŭ domnî preoţî

TURNATORIA SA DE CLOPÓTE

în care se fabrică atâtŭ gruporî câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marî de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă si pumpe pentru fântâni.

(4) 49—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courante se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la esposiţiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscinţá pre

Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ,

că precum şi până acum iaŭ asupra-mî gatirea de

iconostase, amvóne, altare

şi alte obiecte de ale instruireî interne a bisericelorŭ, în ce privesce **lucrulŭ de mesariŭ şi de sculptorŭ, de colorare** respective de **marmorisare** şi de **provedere cu icóne sânte,** dimpreună cu **aşedarea** acelorŭ **obiecte** în faţa loculuî, precum şi **renovarea de iconostase** cu preţurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescŭ cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericele greco-catolice aŭ câstigatŭ recunóscere deosebită, si tóte mĕ îndreptătescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mĕ va împărtăşí ocasionalminte de preţuita-i încredere. Silinţa mea sĕ va îndreptá totŭ-deauna într'acolo, cá şi de ací înainte se meritŭ renumele celŭ bunŭ, care mi-lam câstigatŭ până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărêndŭ departările, prin acésta capacitatea de concurinţă mi-sa măritŭ.

Rogându-mĕ pentru preţuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ şi fabric. de recuis. biseric.

(5) 22—26

Tipografia Seminariuluî archidiecesanŭ.

Abonamîntulŭ

Pentru monarchie:
Pre anŭ 6 fl., 1/2 anŭ 3 fl., 1/4 anŭ 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anŭ 18 frcs., 1/2 anŭ 9 frcs., 1/4 anŭ 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Unŭ şirŭ garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fie care publicăţiune timbru de 30 cr.

Totŭ ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaşiŭ.

Anulŭ II. Blaşiŭ 24 Decembre 1892. Numĕrulŭ 52.

†

Constantinŭ Papfalvi

1804—1892.

Prepositulŭ Capitululuĭ mitropolitanŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, Constantinŭ Papfalvi, Nestorulŭ cleruluĭ archidiecesanŭ, s'a mutatŭ la cele eterne.

A urmatŭ Archiereuluĭ sĕŭ, nemuritoruluĭ Ioanŭ.

Mórtea luĭ n'a venitŭ neaşteptată. La etate de 89 anĭ trebue să fimŭ pregătiţi la unŭ asemenea casŭ.

Cu tóte acestea regularitatea traiuluĭ şi sănĕtatea vigurósă, de care pururea s'a bucuratŭ reposatulŭ, până cândŭ era în viaţă, ne dădeaŭ speranţă, că va puté să ajungă celŭ puţinŭ pre noulŭ archipăstoriŭ.

În cartea vieţeĭ altcum a fostŭ scrisŭ.

Acum nu ne rĕmâne alta, decâtŭ să jelimŭ îndoitŭ, până cândŭ Provedinţa se va îndura [illegible] a ne mângâ[illegible]

N'a fostŭ neaşteptată mórtea luĭ Constantinŭ Papfalvi. Dar pentru aceea nu e maĭ puţinŭ durerósă.

Într'însulŭ Biserica nóstră perde pre unulŭ dintre ceĭ maĭ devotaţi fiĭ aĭ sĕĭ.

Binefacerile luĭ şi fundaţiunea ce o lasă, îĭ asigură locŭ onorificŭ în analele bisericeĭ române unite cu Roma.

La mormîntulŭ luĭ vĕrsămŭ o lacrimă ferbinte, rugându pre Părintele îndurărilorŭ, să aşede sufletulŭ luĭ, unde toţi Sfinţi se odihnescŭ.

Constantinŭ Papfalvi a fostŭ născutŭ în comuna Popfalĕŭ de lângă Clusiŭ în 20 Iuniŭ 1804. Tatălŭ luĭ a fostŭ cantorŭ în comuna numită şi s'a cheatŭ Grigorie Păpuciŭ. Numele de Papfalvi l'a primitŭ reposatulŭ în Clusiŭ. Şcólele secundare le-a absolvatŭ în Cluj, ér teologia în Blaşiŭ. Sacrulŭ ordŭ ŭ preoţieĭ l'a primitŭ în anulŭ 1827 ela episcopulŭ de eternă amintire anŭ Bobŭ. A funcţionatŭ succesiv ca profesorŭ, parochŭ în Hunedóra, ca vicariŭ foraneŭ alŭ Haţeguluĭ. Canonicŭ a fostŭ alesŭ în şedinţa capitulară din 16 Septembre a anuluĭ 1851.

Dintre actele de binefacere ale reposatuluĭ amintimŭ biserica din comuna natală Popfalăŭ, carea o a ridicatŭ şi înzestratŭ cu tóte cele trebuincióse din fondŭ sĕŭ. Asemenea amintimŭ fundaţiunea de maĭ bine de 12.000 fl., care a pusŭ o la Veneratulŭ Capitulŭ mitrolitanŭ, încă până ce era în viaţă [illegible]

topicu din Antiochia: [illegible]

Ér dar[illegible] amintirea luĭ!

Odihnească-se cu [illegible]

Mirenii în Sinóde.

(+) Amŭ tractatŭ destulŭ de pre largŭ cestiunea representăriĭ mirenilorŭ la sinódele bisericeĭ nóstre, aşa încâtŭ orĭ ce cetitorŭ nepreocupatŭ şi-ar fi pututŭ câştiga ideĭ clare în acéstă causă.

Cu tóte acestea vedemŭ cu părere de rĕŭ, că unii ómenĭ saŭ nu ne-aŭ înţelesŭ de locŭ, saŭ ne-aŭ înţelesŭ rĕŭ.

Între aceştia este şi corespondentulŭ „Gazeteĭ" din numĕrulŭ 269, care scrie în acéstă fóe cu datulŭ 13 Decembre a. c. „de pre Ampoiŭ". Nu vomŭ cerceta, óre scrisă este corespondinţa acésta „de pre Ampoiŭ" orĭ numaĭ „de sub Tîmpa" de vre-unŭ candidatŭ de preotŭ din părţile Ampoiuluĭ aşedatŭ în redacţiunea „Gazeteĭ"? Acésta nu voimŭ să o scimŭ, pentru că pre noĭ ne interesézâ „non quis, sed quid", adecă nu cine scrie, ci aceea ce se scrie.

Înainte de a rĕspunde directŭ la aserţiunile din numĕrulŭ 269 alŭ „Gazeteĭ", vremŭ să punemŭ unele întrebărĭ confrateluĭ nostru „de pre Ampoiŭ", şi anume:

1. DTa sciĭ fórte bine, că cestiunea între noĭ şi „Gazeta" a fostŭ, că óre mirenii înainte de 1848 „practicat'aŭ neîmpedecatŭ" sinodalitatea mixtă în biserica nóstră, orĭ ba? „Gazeta" disese, că da. Noĭ amŭ rĕspunsŭ, că ba, şi ne-amŭ probatŭ tesa, deşi nu eramŭ datorĭ s[illegible] facemŭ acésta ár. Gazeta[illegible] nu a probatŭ absolutŭ nimicŭ din tesa sa. Acum întrebămŭ, iubite confrate, că pentru ce faci pre „Gazeta" cunoscĕtóre de istorie, ér despre noĭ dicĭ, că „nu *cunóscemŭ de ajunsŭ istoria bisericeĭ*"?

2. Noĭ amŭ susţinutŭ, că în anumite timpurĭ şi locurĭ s'aŭ întîmplatŭ, că şi laĭciĭ aŭ participatŭ la sinóde, şi amŭ arĕtatŭ cu canonistulŭ mirénŭ Vering, că în ce chipŭ este de a se înţelege participarea laĭcilorŭ la sinóde în timpurile celе vechĭ. De altă parte

---

Feuilleton.

Una şi alta.

Blaşiŭ în 18 Dec. 1892.

Stimate Domnule Redactorŭ!

Te rogŭ să primescĭ felicitările mele celea maĭ sincere pentru scrisórea venerabileĭ „Maria" din Blaşiŭ, ce aĭ publicat'o în numĕrulŭ trecutŭ alŭ „Unirii". Bine aĭ făcutŭ. Prin fapta acésta aĭ datŭ o nóuă dovadă, câtŭ eştĭ de destoinicŭ şi de imparţialŭ în redigearea preţuituluĭ nostru organŭ de publicitate „Unirea". Aşa e la locŭ. Orĭ ce fóe conscie de chemarea, ce o are de a lumina pre cetitorĭ, de a stîrpi relele şi defectele, de a propovĕdui adevĕrulŭ, datóre este a da locŭ deosĕbitelorŭ părerĭ, până cândŭ esprimarea acelora nu degenerézâ în personalităţĭ saŭ suspiţionărĭ şi nu vine în contradicere cu principiile, dela carĭ nu-ĭ este permisŭ foiĭ respective a se abate.

Prin asta nu voiŭ să dicŭ, că „Maria" ar fi fostŭ cu totulŭ obiectivă în scrisórea, ce ţi-o adreséză. Din contră trebue să constatŭ, că este nedreptă faţă de mine, cândŭ îmĭ ascrie intenţiuni de acele, carĭ departe aŭ fostŭ de mine. Ferésca Dumnedeŭ! eŭ să voescŭ a lovi în damele din Blaşiŭ şi a împedeca seratele literare abia începute!

Nedreptate mĭ-a făcutŭ decĭ „Maria". A greşitŭ. Dar „errare humanum" — şi maĭ alesŭ — *„femininum est,"* dice latinulŭ. Chiar de aceea nu mĕ supĕrŭ. Greşit'a şi Carmen Sylva, şi cum! A vătĕmatŭ România întrégă şi întregŭ poporulŭ românescŭ, ea, regina şi mama Românieĭ! Apoĭ de ce să nu pótă greşi „Maria", şi de ce să nu-lŭ pótă vătĕma pre „Argus", despre care nicĭ nu e constatatŭ, că óre cine ar puté să fie.

Aşa dară eŭ nu mĕ supĕrŭ. Constatŭ numaĭ din noŭ, că nicĭ prin gândŭ nu mĭ-a trecutŭ a vătĕma pre damele din Blaşiŭ. Doresce „Maria", să ĭ-o dovedescŭ? Binevoéscă a maĭ reseti odată — dar cu sânge rece — pasajulŭ incriminatŭ. N'am disŭ eŭ, că damele presente la disertaţiunea domnuluĭ Bunea *„aŭ roşitŭ de indignare"* la auduluĭ multelorŭ rele, ce s'aŭ pricinuitŭ prin femeĭ? Şi ce înţelesŭ potŭ avé cuvintele acelea? Una din dóuĕ: 1. orĭ aŭ roşitŭ de *indignare,* fiindu-le *ruşine* ca la femeĭ de rele, ce le-aŭ pricinuitŭ *sexuluĭ femeescŭ;* orie 2. aŭ *roşitŭ de indignare,* fiindŭ de părere că bărbaţiĭ esagerézâ prea din mĕsură ar[illegible] — relele causate de femeĭ. Altŭ înţe[illegible] şi nu potŭ avé cuvintele acele. Acum poftaluĭ „Maria" şi alégă orĭ care din aceea dóuĕ înţelesurĭ. În amîndóuĕ se cuprinde o *laudă* a damelorŭ din Blaşiŭ, carĭ prin *roşirea* sa aŭ condamnatŭ relele pricinuite de femeĭ, dovedindŭ astfelŭ, cât dela dînsele asemenea rele nu se potŭ aşepta.

Ĕtă dar, stimabilă dómnă Mario, că supĕrarea DTale a fostŭ fără de temeiŭ, şi mie îmĭ pare nespusŭ de rĕŭ a fi datŭ causă la cea maĭ mică neînţelegere. Eŭ te stimezŭ pre DTa şi pre tóte damele din Blaşiŭ şi doresc ca pretutindenea să avemŭ mame române totŭ atâtŭ de devotate, cum sunteţĭ Dvóstre.

Încă una şi apoĭ — cu dómna „Maria" voiŭ fi terminatŭ.

Domnia eĭ dice în scrisórea ce ţi-o adreséză, că „nicăĭrĭ în lume" nu este datina a critisa cu ocasiunea convenirilorŭ publice pre ceĭ ce ieaŭ parte la acele. O fi, o fi! Eŭ nu potŭ să afirmŭ contrariulŭ, pentru că eŭ însŭ numaĭ unŭ sermanŭ provincialistŭ şi nu am umblatŭ prin lumea întrégă nicĭ n'am

amŭ dovedit, că sub Mitropolitulŭ Vancea s'aŭ ţinutŭ şi sinóde *compuse din preoţi şi mireni*. Ei bine, iubite confrate, dacă le-aĭ cetitŭ tóte acestea în „Unirea", atunci pentru ce ne facĭ imputarea, *„că noĭ strigămŭ în gura mare, că nicĭ odată laĭcii n'aŭ avutŭ drepturĭ şi influinţă în biserică"?*

3. Noĭ încă înainte de ce „Gazeta" ar fi scrisŭ în anulŭ acésta despre sinodalitate, amŭ dis̆ŭ, că este bine să se admită şi mirenii la pertractarea acelorŭ afaceri, carĭ nu se ţinŭ de dogme şi nu suntŭ reservate prin canóne ierarchieĭ. Astfelŭ stându lucrulŭ, pentru ce ne maĭ facĭ imputarea, *că noĭ nu amŭ recunósce laĭcilorŭ nicĭ unŭ dreptŭ la afacerile fundaţionale şi scolastice?* Şi pentru ce îndemnĭ pre domniĭ dela „Gazeta", să lupte şi maĭ departe pentru sinodalitatea mixtă în contra nóstră? Dar la ce să lupte în contra nóstră pentru sinodalitate, cându noĭ o admitemŭ?

4. La noĭ a fostŭ totdeuna principiulŭ, că biserica şi naţiunea să nu se despartă una de alta, ci să se ajute una pre alta împrumutatŭ, ca să pótă amîndóuĕ prospera spre mărirea luĭ Dumnedeŭ şi spre binele poporuluĭ nostru. Astfelŭ stându lucrulŭ, pentru ce ne mustri, *„că amŭ voĭ să vĕ facemŭ, să credeţĭ, că biserica se póte despărţi de mama naţiune"?*

Étă, iubite confrate, câtă nedreptate ne facĭ nóuĕ, şi încă într'o fóe, care a rătăcitŭ grozavŭ dela adevĕrurile religiuniĭ creştine şi a datŭ dovedi, că nu scie stimá nicĭ pre ceĭ maĭ marĭ binefăcĕtorĭ aĭ némuluĭ nostru, cum a fostŭ şi Mitropolitulŭ Vancea. Împrejurarea, [illegible] sumatŭ în 1884 care [illegible] voĭ să nu lase pre nicĭ unŭ preotŭ consciŭ de chemarea sa, ca să maĭ mâne apa pre móra foiĭ din Braşovŭ, care s'a apucatŭ de tractarea uneĭ cestiunĭ grave fără nicĭ o cunoscinţă de lucru.

Dar să vedemŭ, cum dovedesce confratele „de pre Ampoiŭ" drepturile şi influinţa laĭcilorŭ în afaceri bisericescĭ. Elŭ adecă dice: „Laĭcii aŭ avutŭ din timpurile cele maĭ vechĭ drepturĭ şi influinţă în afaceri bisericescĭ. La disciplina bisericéscă esternă, la administrarea averilorŭ bisericescĭ, ba chiar şi la alegerea funcţionarilorŭ bisericescĭ, eĭ şi-aŭ esercitatŭ aceste drepturĭ. Ce însĕmnéză alta, domnilorŭ dela „Unirea", participarea lumenilorŭ la *onciliile ecumenice?* Dela ţinerea întâiuluĭ conciliŭ dela Nicea, la care a participatŭ împĕratulŭ Constantinŭ celŭ mare, până la ultimulŭ (?) conciliŭ din Tridentŭ, la care aŭ participatŭ represetanţiĭ lumenĭ aĭ potentaţilorŭ catolicĭ nu veţĭ afla, dacă vĕ veţĭ lua ostenéla să resfoiţĭ istoria bisericeĭ, aprópe nicĭ unŭ Conciliŭ, la care să nu fi luatŭ parte principiĭ lumenĭ creştinĭ. Dar laĭcii aŭ luatŭ parte şi la conciliile aşa numite *naţionale*. În analele francese se află maĭ pre tótă pagina urme scrise despre participarea laĭcilorŭ la acele oncilii, unde se adunaŭ episcopiĭ imperiuluĭ, apoĭ comiţiĭ, baroniĭ şi alţĭ notalĭ din statŭ. Asemenea aŭ participatŭ laĭcii şi la *sinódele provinciale*. Nu sciŭ omniĭ doctorĭ dela „Unirea", că, de pildă, în sinodulŭ provincialŭ alŭ Sirilor maroniţĭ din muntele Libanon, ţinutŭ la 1736, se află în catalogulŭ celor subscrişĭ unŭ şirŭ lungŭ de magnaţi seculariĭ? E óre nevoe să maĭ arĕtŭ că laĭcii aŭ luatŭ parte şi la sinódele *ecesane?* Credŭ, că nu!"

Tóte casurile amintite de confratele nostru „de pre Ampoiŭ" noĭ le-a scintŭ fórte bine mĭnainte de ce ni-le fi spusŭ domnia sa. Dovadă despre acésta este împrejurarea, că noĭ cunoscemŭ chiar şi isvorulŭ, din care şĭ-a scosŭ domnia sa casurile citate maĭ susŭ. Confratele nostru „de pre Ampoiŭ" şĭ-a culesŭ casurile amintite din cartea Pontificeluĭ Romanŭ Benedictŭ alŭ XIV-lea întitulată: „De Synodo dioecesana" (libr. III c. IX), dar nu a voitŭ să o spună acésta, ca nu cumva să fie timbratŭ şi dsa de „iesuitŭ" din partea domnilorŭ dela „Gazeta", înaintea cărora sciinţa culésă din opurile pline de erudiţiune ale scriitorilorŭ catolicĭ este „iesuitismŭ", ér minciunile scóse din scrierile frivole ale necredinciosilorŭ suntŭ adevĕrurĭ curate ca diamantulŭ.

Cu durere însă trebue să spunemŭ maĭ departe confratelui „de pre Ampoiŭ", că casurile înşirate de dînsulŭ nu probézĕ, că *laĭcii ar fi esercitatŭ în timpurile vechĭ drepturĭ cu privire la „administrarea averilorŭ bisericescĭ şi la alegerea funcţionarilorŭ bisericescĭ"*. Acésta ar fi putut'o sci confratele nostru „de pre Ampoiŭ" chiar din opulŭ amintitŭ alŭ luĭ Benedictŭ alŭ XIV-lea, carele la locului citatŭ se esprimă despre participarea principilorŭ şi representanţilorŭ lorŭ la conciliile ecumenice în modulŭ următoriŭ: „Că principiĭ mirenĭ, şi maĭ cu samă împĕraţiĭ Romanilorŭ încă aŭ fostŭ de faţă la conciliile generale saŭ în persónă saŭ prin legaţiĭ (solii) sĕĭ, este lucru deplinŭ constatatŭ, pre care nimenĭ nu-lŭ va pute nega. Căci nimenĭ nu este, care să nu scie, că Constantinŭ celŭ mare a fostŭ de faţă la Conciliulŭ Nicenŭ I, Marcianŭ la celŭ Calcedoneanŭ, Filipŭ regele Francilorŭ la celŭ Vienesŭ, împĕratulŭ Sigismundŭ la celŭ dela Constanţa .... Însă eĭ nu aŭ fostŭ de faţă la Conciliĭ în calitate de *judecătorĭ*, ca adecă saŭ să hotărésc̆ă cu privire la dogmele credinţeĭ, saŭ să judece despre lucrurĭ bisericescĭ. *Nu este tot atât*, dice împĕratulŭ Teodosiŭ alŭ II-lea în epistola sa către conciliulŭ din Efesŭ, *ca acela, care nu este scrisŭ în catalogulŭ preasânţilorŭ Episcopĭ, să se amestece în afacerile şi consultările bisericescĭ*. Ci principiĭ luaŭ parte la sinóde numaĭ cu scopulŭ, ca

---

cetitŭ tóte foile, ca să vĕdŭ, cum purcedŭ în casurĭ analóge. Dar eŭ nicĭ n'am critisatŭ publiculŭ dela serata din 3 Decembre. Am constatatŭ numaĭ ca simplu raportorŭ, cam câţĭ şi câţi aŭ fostŭ, că aŭ fostŭ atenţi la disertaţie şi că l'aŭ aplaudatŭ pre disertante. Am constatatŭ maĭ departe, că damele s'aŭ zgomotatŭ audindŭ, câte rele s'aŭ făcutŭ omenĭ de către femeĭ şi prin asta dovedindŭ reţinerea sa dela acelea rele. Dar n'am dis̆ŭ cu unŭ cuvîntŭ, cum aŭ fostŭ îmbrăcate, nicĭ nu mĭ-am făcutŭ observările pentru desele scârţâituri de uşe, ce aŭ conturbatŭ pre disertante, nicĭ pentru presenţa unorŭ fiinţe neraţionale. N'am dis̆ŭ nicĭ aceea, că dómnele din Blaşiŭ se pudrézĕ prea tare şi că fumézĕ în publicŭ, după cum cetisem — pare-mi-se astă primăvară — în „Gazeta Transilvaniei" într'o corespondenţă din Blaşiŭ, subscrisă totŭ de o „Maria". Asta ar fi fostŭ o critică a publiculuĭ — dar n'am făcut'o, deórece anume am voitŭ să încunjurŭ orĭ ce nefinţelegere şi orĭ ce interpretare personală a cuvintelorŭ mele.

Aşa dar pacea e gata. De închiare rogŭ pre „Maria" şi pre tóte dómnele din Blaşiŭ, să binevoéscă a primi asigurarea înaltei mele stime şi a deosĕbitului meŭ respectŭ, împreunatŭ cu rugarea, ca pre viitorŭ cele ce le voiŭ scrie, să le cetésca cu maĭ multŭ sânge rece şi cu maĭ multă bunăvoinţă.

Şi acum să trecemŭ maĭ departe, la a *dóua* serată literară a reuniuniĭ nóstre de femeĭ.

Locului unde s'a ţinutŭ serata, timpulŭ la care a fostŭ să se începă, aranjarea saleĭ, cu unŭ cuvîntŭ tóte eraŭ ca la prima serată. Numaĭ treĭ schimbărĭ s'aŭ făcutŭ: persóna disertantelui, catedra şi — temperatura saleĭ.

De astă-dată disertante a fostŭ dlŭ profesorŭ gimnasialŭ *Dr. Ioanŭ Nicóră*.

Catedra s'a schimbatŭ cu o masă, acoperită cu unŭ covorŭ.

Temperatura caldă a saleĭ de astădată s'a schimbatŭ cu o temperatură rĕcorósă — de sigurŭ ca să nu ne prea însufleţimŭ.

Obiectulŭ disertaţiuniĭ a fostŭ luatŭ din sfera literatureĭ nóstre naţionale: Analisa poesieĭ „Deştéptă-te Române" de Andreiŭ Murĕşanŭ.

„Mulţămescu-ţi Ţie, Dómne!" am esclamatŭ — în mine —, cându am auditŭ pre disertante spunêndu-ne obiectulŭ conferinţeĭ sale. „Acum potŭ să raportezŭ la „Unirea", fără temă. Acum dór nu se vorŭ supĕra dómnele, şi credŭ că nicĭ domniĭ: scurtŭ, acum nu voiŭ supĕră pre nime. Literatura română nu supĕră pre nime. Ea nu interesézĕ pre dómnele nóstre şi nicĭ pre domnĭ. Ciparіŭ a câştigatŭ Blaşiuluĭ atâta glorie, câtŭ unŭ vécŭ putemŭ da pace literatureĭ. Ceĭ ce vorŭ veni după unŭ vécŭ, vorŭ pute să se ocupe şi cu literatură. Celorŭ de acum ne suntŭ de ajunsŭ meritele luĭ Ciparіŭ."

Póte că interesulŭ acesta viŭ faţă cu literatura română a fostŭ causa, pentru care la serata acésta a dóua publiculŭ a fostŭ cevaşi maĭ puţinŭ numerosŭ decâtŭ la cea dintâiŭ. Alţiĭ firesce că dicŭ, cumcă „Argus" pórtă vina. La aceştia le respundŭ: Cuĭ nu-ĭ place să audă adevĕrulŭ, acela să nu mérgă la conferinţe şi la întruniri publice.

Disertaţia s'a începutŭ precisŭ la 6 óre, cevaşi maĭ precisŭ decâtŭ cea dintâiŭ, care s'a începutŭ puţinŭ după $5^3/_4$. Domnulŭ Dr. Nicóră cu paşi sigurĭ se îndreptă la locului destinatŭ, se aşedă şi începu disertaţia cu o vóce puternică, parcă totŭ în disertaţiĭ s'ar fi deprinsŭ. O liniste completă se făcu, tóte privirile eraŭ aţintite asupra luĭ; toţĭ voiaŭ să vadă prima debutare publică a nouluĭ şi încă necunoscutuluĭ profesorŭ. Numaĭ doĭ domnĭ aŭ credutŭ de bine a-şĭ schimba locurile în timpulŭ disertaţieĭ şi a se preumbla, deşi — recunoscŭ — aŭ făcut'o în tótă liniştea.

Disertaţia a fostŭ bine lucrată. După o descriere a vieţeĭ şi activităţiĭ luĭ Andreiŭ Murĕşanŭ disertantele a desfăşuratŭ împrejurările, ce ĭ-aŭ inspiratŭ luĭ Andreiŭ Murĕşanŭ poesia pururea memorabilă „Deştéptă-te Române", starea de pre atunci a poporuluĭ românescŭ. Făcêndu-o acésta disertantele a espusŭ şi o multime de adevĕrurĭ adevĕrate privitóre la recerinţele uneĭ poesiĭ şi a unuĭ poetŭ. Disertantele a relevatŭ cu multă dreptate nedreptatea, ce ĭ-o facŭ luĭ Murĕşanŭ criticiĭ cosmopolitĭ à la „Nóua direcţie".

să se îngrijéscă de siguranța Părinților, să înfrîne pre turburătorî, și să promoveze și apere cu auctoritatea sa acelea, ce aveaŭ să se hotărésca și decreteze."

Așa dară principiĭ lumenĭ nu se înfățișaŭ la conciliile ecumenice, ca să eserciteze drepturĭ cu privire la *„administrarea averilorŭ bisericescĭ și alegerea funcționarilorŭ bisericescĭ"*, cum crede confratele „de pre Ampoiŭ", care trebue să scie încă din elementele teologieĭ, că conciliile ecumenice se adunaŭ de comunŭ ca să judece în lucrurĭ de credință, ce cadŭ în competința esclusivă a Episcopilorŭ, ér nu ca să decidă cu privire la *administrarea averilorŭ bisericescĭ și să alégă funcționarĭ bisericescĭ.* Ce se ține de conciliile așa numite *naționale* din Francia, étă ce dice Benedictŭ alŭ XIV-lea în locŭlŭ citatŭ: „Carolŭ celŭ mare și Ludovicŭ Piulŭ aŭ fostŭ de față la maĭ multe sinóde de Episcopĭ, în carĭ, cum apare din actele lorŭ, nu s'a tractatŭ și hotărîtŭ numaĭ despre lucrurĭ bisericescĭ, ci și despre alte lucrurĭ referitóre la *ocărmuirea politică a împărăției.*" Așa dară regiĭ francesĭ împreună cu comiții și baroniĭ țĕreĭ se înfățișaŭ și la sinódele episcopilorŭ, numaĭ ca să-și dea și eĭ votulŭ saŭ învoirea în hotărîrĭ de acelea, carĭ priviaŭ *ocărmuirea politică a țĕreĭ,* ér nu ca să hotărésca eĭ înșiși în *lucrurĭ bisericescĭ.*

Ce se ține de sinodulŭ provincialŭ alŭ Sirilorŭ maroniți, la acela laĭcii nu s'aŭ adunatŭ, ca să eserciteze drepturĭ cu privire *„la administrarea averilorŭ bisericescĭ și la alegerea funcționarilorŭ bisericescĭ"*, ci, precum esplică Benedictŭ alŭ XIV-lea în locŭlŭ citatŭ cu esemplulŭ conciliuluĭ provincialŭ Epaoneanŭ din 417, eĭ s'aŭ adunatŭ, *„ca să pótă sci acelea, ce aveaŭ să se hotărésca numaĭ de Episcopĭ": „ut quae a solis Pontificibus ordinanda sunt, et populus possit agnoscere".* În sĕmnŭ însă, că și lorŭ li-s'aŭ publicatŭ decretele conciliuluĭ, eĭ le-aŭ subscrisŭ, și după aceea le-aŭ trimisŭ la Roma, unde aŭ fostŭ aprobate totŭ de Pontificele Benedictŭ alŭ XIV-lea.

Étă ce valóre are înfățișarea laĭcilorŭ la sinóde în exemplele aduse de confratele nostru „de pre Ampoiŭ". Laĭcii adecă în casurile acestea *eraŭ de față* la sinóde, dar nu aveaŭ în *afacerĭ bisericescĭ* nicĭ votŭ *decisivŭ,* nicĭ votŭ *consultativŭ.* Presența laĭcilorŭ în forma acésta nu dovedesce sinodalitatea *mixtă* din timpurile trecute cotemplată de „Gazeta", nicĭ nu se póte cere pre basa eĭ, ca și laĭcilorŭ să se dea votŭ *consultativŭ* și *decisivŭ* în afacerĭ, carĭ nu suntŭ reservate esclusivŭ ĭerarchieĭ întemeiate de Domnulŭ Christosŭ. Casurĭ despre *presența* laĭcilorŭ la sinóde fără votŭ decisivŭ și consultativŭ noĭ putemŭ aduce nu treĭ saŭ patru, ci cu *sutele,* dar cu astfelŭ de esemple, o maĭ repetimŭ încă odată, nu dovedimŭ nimica în favorulŭ sinodalității mixte, pentru care luptă Româniĭ greco-catolicĭ dela anulŭ 1848 încóce.

Confratele nostru „de pre Ampoiŭ" esclamă în sfârșitŭ: *„E óre nevoe să maĭ arĕtŭ, că laĭcii aŭ luatŭ parte și la sinódele diecesane? Credŭ, că nu!"*

Noĭ însă rĕspundemŭ, că tocmaĭ aci era nevoe să arete confratele „de pre Ampoiŭ" participarea laĭcilorŭ.

Dar acésta nu se póte dovedi în biserica orientală veche, pentru că acéstă biserică nicĭ nu avea *sinóde diecesane* în înțelesulŭ de astădĭ alŭ cuvîntuluĭ, fiindŭ oprită ținerea lorŭ chiar prin canóne, [1]) și între altele prin canonulŭ 20 alŭ sinoduluĭ topicŭ din Antiochia.

Așadară cu privire la biserica orientală constituită pre basa „Pravileĭ" trebue să se probeze maĭ întâiŭ *esistința sinódelorŭ diecesane,* și numaĭ după aceea póte fi vorbă despre participarea laĭcilorŭ la acele sinóde. Biserica veche orientală, — pre lângă sinódele ecumenice, — cunósce numaĭ sinódele archiereilorŭ din respectiva biserică *autocefală,* (sinodŭ națională, orĭ patriarchalŭ), și sinódele *eparchiale* ale episcopilorŭ din o provincie mitropolitană (sinodŭ provincialŭ), ér despre sinóde *diecesane* în înțelesulŭ de astădĭ alŭ cuvîntuluĭ nu aflămŭ urme sigure în aședămintele bisericeĭ orientale constituite pre basa „Pravileĭ". Acésta ar putè să o scie fórte bine toțĭ cărturariĭ nostri, dacă nu și-ar aduna sciința maĭ numaĭ din „gazete", căcĭ avemŭ deja și opurĭ românescĭ de mare valóre, carĭ ne luminézăcu privire la sinodalitatea bisericeĭ orientale. Unŭ astfelŭ de opŭ este „Istoria bisericeĭ Românilorŭ de Petru Maiorŭ". În partea a dóua a istorieĭ sale la capŭ 6. Petru Maiorŭ astfelŭ se esprimă: „Obiceiŭ de obște era maĭ înainte în biserică, și cu canóne întăritŭ, ca în fiesce care eparchie (étă sinodulŭ provincialŭ!) saŭ țară (étă sinodulŭ națională!) *de dóuĕ orĭ* în anŭ să se adune *toțĭ episcopiĭ* . . . ca pentru lucrurile cele bisericescĭ să sfătuésca, să judece și să hotărésca (unde suntŭ, mĕ rogŭ, laĭciĭ?) . . . Éră săborulŭ alŭ șeselea, ce se dice dela Trulla, schimbândŭ acestŭ obiceiŭ de a se face *de dóuĕ orĭ* săborŭ de țară, aŭ hotărîtŭ, ca acela *numaĭ odată* în anŭ să se facă. . . . . Cădință a protopopilorŭ este să alégă vlădică. Alegerea episcopuluĭ în orĭ ce eparchie, după aședămintele *sfințelorŭ canóne,* și după obiceiulŭ bisericeĭ *celŭ vechiŭ,* trebue să o facă *toțĭ Archiereiĭ* (étă cum alegeaŭ mireniĭ pre episcopulŭ sĕŭ!) țĕreĭ aceleia dimpreună, unde este a se alege noulŭ episcopŭ, saŭ și Mitropolitŭ. Vedĭ canonulŭ 4 alŭ Săboruluĭ dela Nicea. În țara Ardéluluĭ de multă vreme nu era fără numaĭ unŭ Archiereŭ saŭ Vlădică, a căruĭ următoriŭ este astădĭ în Blașiŭ. De unde protopopiĭ eraŭ în locŭlŭ episcopilorŭ, ca ceĭ ce suntŭ adevărațĭ următorĭ chorepiscopilorŭ, așa cădința și puterea de a alege Vlădică era a protopopilorŭ, care până astădĭ nevătĕmatŭ se ține."

Așadadară și Petru Maiorŭ, care de bună samă scia maĭ multă istorie decâtŭ toțĭ „Gazetariĭ" nostri, încă spune apriatŭ, că după aședămintele și canónele cele vechĭ, — pre carĭ dînsulŭ le citézăcu, dar noĭ pentru ângustimea spațuluĭ nu le maĭ reproducemŭ, — numaĭ episcopiĭ luaŭ parte *ca membri* la sinóde, și numaĭ eĭ alegeaŭ pre episcopĭ. Apoĭ istoriografulŭ nostru, ca să pótă susține dreptulŭ protopopilorŭ de a alege pre „Vlădica" și să aducă în armonie acestŭ dreptŭ cu canónele celea vechĭ, a recursŭ la teoria, că protopopiĭ la noĭ ar ține locŭlŭ așa numițilorŭ chorepiscopĭ din vechime.

Credemŭ, că după acestea se vorŭ fi convinsŭ toțĭ aceia, carĭ vorbescŭ despre *„vechiulŭ dreptŭ* alŭ bisericeĭ nóstre de a se aduna în totŭ anulŭ din clerŭ și poporŭ", despre *„pravila și datina cea veche* a bisericeĭ rĕsărităne . . . . să se alégă episcopiĭ româ-

[1]) Vedĭ Dr. Zhishman: Die Synoden und die Episcopal-Aemter in der morgenländischen Kirche. Wien 1867.

Pĕcatŭ numaĭ, că succesulŭ disertantelui l'a nimicitŭ unŭ defectŭ capitalŭ. Predarea disertațiuniĭ a fostŭ de totŭ nepotrivită. Dela începutŭ până la sfârșitŭ disertantele s'a grăbitŭ cu cetitulŭ într'o mĕsură, întru câtŭ nu era posibilŭ a-lŭ urmări: făcea impresiunea, ca și când ar fi învățatŭ de rostŭ tótă disertațiunea saŭ celŭ puținŭ ca și când ar maĭ fi cetit'o și airea.

Defectulŭ acesta alŭ predărieĭ nicĭ n'a rĕmasŭ nerĕsbunatŭ. S'aŭ produsŭ chiar scene comice. Astfelŭ cătră finea disertațiuniĭ, când disertantele a dișŭ, că voesce să încheie, temêndu-se, că și cu atâta, câtŭ a dișŭ, a obositŭ pre publicŭ, s'a auditŭ unŭ „bravo". Este evidentŭ, că acestŭ „bravo" n'a fostŭ destinatŭ pasajuluĭ citatŭ, ci unuĭ pasajŭ anteriorŭ, în care pare-mi-se a dișŭ disertantele, că Andreiŭ Murĕșanŭ și numaĭ pentru poesia „Deștéptă-te Române" merită a fi numĕratŭ între ceĭ maĭ marĭ poețĭ aĭ nostri. Dar ce să-i facĭ: până când respectivulŭ ascultătorŭ s'a decisŭ a striga la acestŭ pasajŭ „bravo", până atunci disertantele ajunsese deja la pasajulŭ maĭ susŭ citatŭ.

Credŭ, că dlŭ Dr. Nicóră nu va lua în nume de rĕŭ observarea mea. Fie convinsŭ, că numaĭ cu acea intențiune am făcut'o, ca să-i fie de învățătură pentru viitorŭ atâtŭ DSale câtŭ și altora, carĭ vorŭ diserta. Trebue să ne dedămŭ la critică și să ne câștigămŭ convingerea, că progresŭ nu vomŭ face pre nicĭ unŭ terenŭ, până când nu vomŭ sci suferi critica. A presupune în celŭ ce critică intențiuni rele, a-lŭ învinovăți chiar cu *calumnie,* nu este iertatŭ, nicĭ cinstitŭ. Să ne învățămŭ a ne sci prețui convingerile, și de ne-ar fi contrare. Critica este ca sarea pentru bucate. Firesce că critica trebue să fie imparțială, echitabilă, obiectivă.

Apoĭ nu este iertatŭ a susține, că pre disertanțiĭ dela serate nu este permisŭ a-ĭ critisa. Orĭ ce actŭ publicŭ este supusŭ judecății publice. Atâta numaĭ e adevĕratŭ, că disertațiile dela seratele literare pretindŭ o critică *binevoitóre,* ca nu cumva să se înstrăineze ómenii dela ținerea disertațiilorŭ. Și *binevoitóre* în mĕsura cea maĭ mare e critica atunci, când se restrînge la formele esterne, la predare, lăsândŭ neatinsŭ *fondulŭ.*

Convingerea mea decĭ este, că „Unirea" e datóre a deprinde o critică sănĕtósă asupra tuturorŭ aparițiunilorŭ din viéța nóstră *publică.* Și este datóre s'o facă acésta, pentru că chemarea eĭ este a înainta poporulŭ românescŭ pre tóte terenele. Éră fără critică înaintare nu este.

Primesce, stimate Domnule Redactorŭ, o frățéscă strîngere de mână dela

Alŭ DTale stimătorŭ
Argus.

nescĭ în sinodŭ prin deputaţi bisericescĭ şi mirenescĭ", despre „autonomia *constituţională* . . . . întru înţelesulŭ canónelorŭ emanate dela cele 8 concilii ecumenice", — că eĭ afirmă lucrurĭ cu totulŭ contrare canónelorŭ şi aşeḑămintelorŭ bisericeĭ orientale din vechime. Ér cândŭ „Gazeta" strigă, *„să reaşeḑămŭ biserica pre basele sigure şi neclătite ale drepturilorŭ şi aşeḑămintelorŭ eĭ străvechĭ"*, nu scie ce cere, pentru că aşeḑămintele acelea, după cum dovedesce pravila, suntŭ neasĕmĕnatŭ mai *„absolutistice"*, decâtŭ aşeḑămintele de astăḑĭ ale bisericeĭ nóstre şi ale „catolicismuluĭ modernŭ", de care „Gazeta" îşĭ bate jocŭ fără să-lŭ cunóscă.

La mulţĭ póte nu le place adevĕrulŭ spusu de noĭ cu sinceritate, bună credinţă şi francheţă bărbătéscă. Dar n'avemŭ, ce le face, căcĭ noĭ nu suntemŭ aci, ca să traficămŭ cu lucrurĭ sânte, ci să le apĕrămŭ de mânĭ sacrilege, nicĭ nu avemŭ chemarea, să nutrimŭ prejudeţele vechĭ faţă cu bărbaţiĭ binemeritaţi pentru biserică şi naţiune, ci să le împrăştiămŭ, ca astfelŭ faptele marĭ ale acelorŭ bărbaţĭ să lumineze înaintea ómenilorŭ şi să fie şi altora de îndemnŭ spre totŭ ce este folositorŭ, bunŭ şi frumosŭ. Pre naţiunea, care nu-şĭ preţuesce pre bărbaţiĭ sĕĭ marĭ, ci aruncă cu noroiŭ în eĭ, o umilesce Dumneḑeŭ, precum a umilitŭ pre Jidovĭĭ, carĭ omoriaŭ cu petri pre profeţiĭ sĕĭ. Noĭ nu vomŭ călca pre urmele „Gazeteĭ" în calea, pre care a apucatŭ de curêndŭ, de ne-ar batjocori, insulta şi ocărî ómeniĭ încă odată pre atâta, pre câtŭ aŭ făcut'o până acum. Vomŭ suferi ocara, batjocura şi insulta, pentru că Domnulŭ Christosŭ a ḑisŭ: „Fericiţĭ veţĭ fi, cândŭ vĕ vorŭ batjocori pre voĭ şi vĕ vorŭ persecuta, şi minţindŭ vorŭ ḑice totŭ cuvîntulŭ rĕŭ în contra vóstră pentru mine."

De ale peregrinajuluĭ. — Cu deosĕbită plăcere anunţămŭ, că dintre ilustriĭ nostri archiereĭ până anum s'a decheratŭ aplicatŭ a se pune în fruntea peregrinajuluĭ nostru Ilustritatea Sa Episcopulŭ Lugoşuluĭ. Sperămŭ, că dacă starea sanitară şi alte împrejurărĭ vorŭ permite, şi celalalţĭ Preasfinţiţĭ archiereĭ vorŭ ilustra şirurile nóstre.

În tótă provincia nóstră mitropolitană s'a pornitŭ acţiunea în favorulŭ peregrinajuluĭ şi este de speratŭ, că numĕrulŭ participanţilorŭ va fi nu numaĭ însĕmnatŭ, dară şi distinsŭ.

S'aŭ mai însinuatŭ următoriĭ: *G. Mihályi,* locotenentŭ-colonelŭ în Lugoşŭ, 1 persóna. Dr. *Ştefanŭ Erdélyi,* medicŭ în Orĕştie, 2 persóne. *Iuliŭ Raţiŭ,* capelanŭ în Lugoşŭ, 1 persóna. Dr. *Ioanŭ Nicóră,* profesorŭ în Blaşiŭ, 1 persóuă. Dr. *Victorŭ Szmigelski,* profesorŭ şi redactorulŭ foiĭ nóstre, 1 persóna. *Laurenţiŭ Pascu,* cancelistŭ mitropolitanŭ, 1 persóna. Dr. *Vasiliŭ Hossu,* profesorŭ 1 persóna.

Rugămŭ din noŭ pre toţĭ doritoriĭ de a participa, ca să se insinue până în 1 Ianuarie st. n. 1893, pentru ca să putemŭ începe tractativele de lipsă, atâtŭ cu comitetulŭ de primire din Roma, câtŭ şi cu direcţiunile căilorŭ ferate. Or repetămŭ din noŭ, că spesele vorŭ fi cu atâtŭ mai micĭ, cu câtŭ vorŭ fi mai numeroşĭ participanţiĭ.

Să nu întârḑie deci nimenĭ cu insinuarea. Fie încredinţatŭ orĭ cine, că cele mai fericite ḑile ale vieţeĭ sale vorŭ fiacele, carĭ le va petrece în Roma.

Cestiunea congruei.

În numĕrulŭ precedentŭ alŭ foiĭ nóstre amŭ anunţatŭ deja, că în 29 Novembre a. c. s'a întrunitŭ în Budapesta comisiunea, ce episcopatulŭ catolicŭ de ambe riturile din Ungaria a esmis'o pentru a studia cestiunea congruei. Şedinţele comisiuniĭ le-a condusŭ archiepiscopulŭ de Calocia Georgiŭ Császka. S'aŭ presentatŭ la şedinţe episcopiĭ Mihailŭ Pavelŭ, Victorŭ Mihályi, Ioanŭ Szabó, Mihailŭ Bende, Iuliŭ Firczák şi Paulŭ Szmrecsányi.

Comisiunea pre basa conscrierilorŭ venitelorŭ parochiale, carĭ s'aŭ subşternutŭ din 18 diecese, constată, că suma anuală de lipsă pentru întregirea venitelorŭ parochiale din acelea diecese face 907,359 fl., şi anume aŭ lipsă diecesele: 1. *Strigonŭ* de 21,451 fl., 2. *Calocia* de — fl., 3. *Agria* de 9077 fl., 4. *Alba-regală* de 4491 fl., 5. *Vaţŭ* de 2500 fl., 6. *Győr* de 2239 fl., 7. *Caşovia* de 35,553 fl., 8. *Rozsnyó* de — fl., 9. *Cinci-Biserici* de — fl., 10. *Vesprimŭ* de 6426 fl.. 11. *Cianadŭ* de 359 fl., 12. *Oradea* gr. de 28,624 fl., 13. *Lugoşŭ* de 60,460 fl., 14. *Eperjes* de 86,414 fl., 15. *Muncaciŭ* de 104,188 fl., *Gherla* de 155,066 fl., 17. *Alba-Iulia* de 261,700 fl., 18. *Szepes* de 36,798 fl. Din diecelele Besztercebánya, Sabaria, Orade lat., Satmarŭ şi Transilvania încă nu s'aŭ subşternutŭ conscrierile.

Comisiunea a constatatŭ însă aceea, că conscrierile venitelorŭ parochiale nu s'aŭ esecutatŭ în tóte diecesele după o normă aşa, câtŭ comisiunea a trebuitŭ să dechere, că *fără escepţiune nu le póte privi de basă potrivită pentru îmbunătăţirea sistematică şi determinarea stabilă a congruei parochiale.* A hotărîtŭ deci, să propună conferinţeĭ episcopescĭ a se rîndui o conscriere nóuă şi acurată a venitelorŭ parochiale, carea să se facă în tóte diecesele după o normă comună. Până cândŭ congrua pre basa acesteĭ conscrieri nóuĕ se va puté regula în modŭ sistematicŭ şi realisa, până atunci *corulŭ episcopescŭ să statorésca o sumă anuală, din care să se ajutore deocamdată staţiunile parochiale şi capelanale din diecesele mai sĕrace.*

Într'aceea s'a întrunitŭ în 15 a. c. conferinţa episcopéscă. Din comunicatulŭ oficiosŭ emanatŭ din şedinţa ţinută în 16 a. c. estragemŭ următórele:

„A ajunsŭ la ordinea ḑileĭ afacerea congruei, anume proiectulŭ comisiuniĭ de congruă şi proiectulŭ episcopuluĭ Laurenţiŭ Schlauch referitoriŭ la resolvarea comună atâtŭ a afaceriĭ congruei câtŭ şi a autonomieĭ catolice. Desbaterea cestiuniĭ a decursŭ în spiritŭ vioiŭ, şi luându-se afară unuiŭ doĭ aŭ luatŭ parte într'însa toţĭ membriĭ coruluĭ episcopescŭ. Schimbulŭ de ideĭ — s'a finitŭ în hotărîrea aceea, că *corulŭ episcopescŭ a primitŭ în principiŭ propunerea episcopuluĭ Laurenţiŭ Schlauch,* carea se străpune uneĭ comisiuni mixte de 15, carea sub presidiulŭ primateluĭ să se compună din membri de aĭ coruluĭ episcopescŭ şi din laĭcĭ, ca pre basa proiectuluĭ luĭ Laurenţiŭ Schlauch să elaboreze unŭ planŭ detaiatŭ."

Proiectulŭ episcopuluĭ Schlauch pre scurtŭ este următoriulŭ:

Episcopiĭ, capitulele, ordurĭ şi prepositurĭ beneficiate să concurgă cu *ḑece milióne* la îmbunătăţirea dotaţiuniĭ cleruluĭ inferiorŭ, eventualŭ la ajutorarea institutelorŭ de instrucţiune.

Acestea ḑece milióne cu învoirea Maĭestăţiĭ Sale şi a guvernuluĭ *să se intabuleze pre tóte beneficiile bisericescĭ mai marĭ din Ungaria* şi interesele anuale ale acestorŭ ḑece milióne să le solvéscă într'o *cassă centrală.*

Administrarea acesteĭ casse centrale se concrede unuĭ senatŭ compusŭ din episcopĭ, capitule şi alţĭ bisericani şi din totŭ atâţia catolicĭ laĭcĭ, pre carĭ la propunerea coruluĭ episcopescŭ îĭ va denumi Maĭestatea Sa ca patronŭ supremŭ.

Corporaţiunea acésta va trage în cerculŭ sĕŭ de activitate afacerile congrueĭ, autonomieĭ şi parochiilorŭ şi preste totŭ afacerile, ce atingŭ pre catolicĭ.

După planulŭ acesta corporaţiunea acésta s'ar compune din 70 de membri din clerŭ şi din 70 de membri laĭcĭ, pre carĭ să-ĭ numéscă Maĭestatea Sa. Ceĭ din urmă în parte să se numéscă după diecese.

Informaţiunile cele mai nóuĕ.

Suntemŭ informaţĭ din ieworŭ fórte sigurŭ, că Maiestatea Sa Împĕratulŭ şi Regele apostolicŭ cu preaînalta hotărire din 12 Novembre a. c. a concesŭ, ca completarea scaunuluĭ mitropolitanŭ de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ să se facă prin alegere după modalitatea observată cu ocasiunea alegeriĭ fericitului Mitropolitŭ Dr. Ioanŭ Vancea din 1868. Preaveneratulŭ Ordinariatŭ mitropolitanŭ a fostŭ deja încunoscinţatŭ despre acésta, şi acum aŭ să se statorésca numaĭ formalităţile alegeriĭ.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sânţia Sa Loonŭ XIII a îndreptatŭ cătră episcopiĭ şi poporulŭ italianŭ o circulară, prin care în terminĭ energicĭ demască intenţiunile perverse ale francmasonilorŭ şi arată relele causate de eĭ bisericeĭ. Ciculara ḑice între altele, că francmasoneria a provocatŭ aducerea acelorŭ legi, carĭ aŭ subminatŭ posiţia şi autoritatea bisericeĭ în statŭ. Fracmasonerieĭ este a se ascrie căsătoria civilă, răpirea averilorŭ bisericescĭ şi blasfemia luĭ Dumneḑeŭ îndatinată adĭ în şcóle. În loculuĭ mănăstirilorŭ desfiinţate adĭ s'aŭ ridicatŭ loge fracmasone şi speluncĭ de ale sectelorŭ. Eĭ vestescŭ libertatea de cultŭ şi persecută acea religiune, care a împrumutatŭ Italieĭ splendóre şi renume. Atacă şi prostitnescŭ numele şi auctoritatea pontificeluĭ. Viaţa familiară degeneréză, iubirea filială se stinge, pacea casnică şi onórea părinţilorŭ adeseorĭ sună numaĭ ca fabule. La oraşe încoltesce sĕmînţa ureĭ între clase; ordulŭ socialŭ este clătinatŭ în temeliile sale; sectele anarchiste s'aŭ pusŭ în mişcare, lucrătoriĭ tragŭ spre democraţia socială. Circulara se termină cu cuvintele: „Fiţĭ Italienĭ şi catolicĭ liberĭ, fideli patrieĭ, dară totodată ascultători de Christosŭ şi de locţinĕtorulŭ Luĭ."

România.

Ministrulŭ instrucţiuniĭ în şedinţa camereĭ dela 7/19 a l. c. a depusŭ proiectulŭ de lege asupra cleruluĭ mirénŭ şi a seminariilorŭ. Legea cuprinde treĭ capitule. Numĕrulŭ parochiilorŭ în tótă ţara se fixéză la 297 urbane şi 2807 rurale. În fiesce care parochie va fi unŭ preotŭ-parochŭ, doĭ cântăreţĭ pentru cele urbane şi unŭ cântăreţŭ pentru celea rurale. Toţĭ preoţiĭ adĭ în fiinţă, carĭ trecŭ preste numĕrulŭ parochiilorŭ, se vorŭ adauge ca supranumĕrarĭ pre la bisericele parochiale saŭ filiale. Chirotoniĭ se vorŭ face mai puţine pre viitorŭ. Pentru umplerea beneficiilorŭ vacante episcopulŭ diecesanŭ numesce treĭ indi-

viĝi, cari întrunescŭ condiţiunile recerute, din aceştia ministrulŭ alege -pre unulŭ. Seminariile cuprindŭ unŭ cursŭ completŭ de 8 ani. Seminariştiĭ se vorŭ primi dintre absolvenţiĭ claselorŭ primare. Pentru întreţinere fiesce care parochŭ primescé venitele stolare şi în parochiile urbane câte 60—200 leĭ pre lună, după cualificaţiunea respectivuluĭ preotŭ, ér în parochiile rurale câte 25—80 leĭ pre lună.

Revistă politică.

România.

În şedinţa din 8 a l. c. ministrulŭ de esterne Al. Lahovary respundéndŭ dluĭ Stolcescu, care impută guvernuluĭ, că nu ar purta interesŭ faţă de sórtea Românilorŭ transilvaneni, a disŭ, că guvernulŭ României nu póte să întrevină pentru noi, căci *„o intrevenire neputinciósă, indiscretă şi imprudentă ar mări nevoile şi greutăţile Românilorŭ din Transilvania* . . . . Politica nóstră este de a trăi în răporturĭ bune cu tóte puterile. de a nu turbura liniştea niméuuĭ, de a stărui şi de a lucra pentru pace şi de a nu permite să nu ni-se respecte drepturile nóstre, respectândŭ şi noĭ drepturile celoralalţi. Politică simplă, dar cea maĭ bună.“

Francia.

Afacerea Panama ocupă acum tótă opiniunea publică francesă. Maĭ multe persóne. cu mare trecere maĭ înainte, fiindŭ suspecte în acéstă afacere ne maĭ pomenitŭ de scandalósă, aŭ fostŭ arestate. Ancheta judiciară purcede cu mare energie în chiarificarea lucruluĭ. Suntŭ compromişĭ o mulţime de deputaţi, senatorĭ şi chiar ministri, că ar fi fostŭ corupţĭ de cătră direcţiunea societăţiĭ Panama. Ţiarulŭ *„La Cocarde“* ţice: „Ca afacerea să fie deplinŭ luminată, ar' trebui confiscate registrele dluĭ Eiffel şi ale altorŭ anteprenorĭ, în busunarele cărora a întratŭ cea maĭ mare parte din milióuele dispărute, şi carĭ aŭ practicatŭ în cea maĭ mare mĕsură corupţiunea parlamentară şi ministerială. Dară tocmaĭ pentru aceea nu a fostŭ arestatŭ dlŭ Eiffel.“ *„Figaro“* sfătuesce pre dlŭ Carnot, să disólve parlamentulŭ, ca să scape republica şi să apere interesele acţionarilorŭ. Arestările persónelorŭ suspecte se continuă.

Spania.

Căderea cabinetuluĭ conservativŭ a produsŭ o impresiune durerósă între catolicĭ şi o mare bucurie în tabĕra liberală. Noulŭ ministeriŭ liberalŭ se compune din Sagasta, preşedinte, Armijo, ministru de esterne, Montero, de justiţie, Lupez-Domiguez, de răsboiŭ, Gomecho, de finanţe, Venancio Gonzalez, de interne, Moret, de lucrărĭ publice, şi Manza, ministru alŭ coloniilorŭ. Toţĭ prefecţiĭ şi maĭ mulţĭ membri aĭ corpuluĭ diplomaticŭ şĭ-aŭ datŭ dimisiunea.

Mulţămită publică.

În favórea edificărĭ şcóleĭ gr. cat. din Sibiŭ aŭ contribuitŭ următorĭĭ P. T. Domnĭ şi Dómne, cum şi alţĭ poporenĭ:

Davidŭ Br. Urs, ces. reg. colonelŭ în pens. 20 fl., Georgiŭ Bariţiŭ preşed. Asoc. transilvane 2 fl., Iosifŭ Şterca Şuluţă jude reg. în pens. 2 fl., Georgiŭ Maximŭ nobilŭ de Höchstenberg, maiorŭ în pens. 2 fl., Onoriŭ Tilea, inginerŭ 10 fl., Dr. Octav. Russu, advocatŭ 10 fl., Demetriŭ Munteanŭ, subjude reg. în Câmpenĭ 10 fl., B. P. Hărşanŭ, advocatŭ 2 fl., Corneliŭ Tobias, protonot. comitat. 2 fl., Dr. Ioanŭ Popp, medicŭ de reg. 2 fl., Dr. Corneliŭ Diaconovich, secretarŭ la „Albina“ 2 fl., Ioanŭ V. Rusŭ, protopopŭ 20 fl., Dr. A. Balinth, medicŭ 1 fl., Ioanŭ Creţŭ, vice-not. comit. 1 fl. 80 cr., Iuliŭ Hossu, subdirectorŭ de finanţe 2 fl., Ioanŭ Popŭ de Galaţi, advocatŭ 2 fl., Septimiŭ Albini, publicistŭ 1 fl., Nicolaŭ Toganŭ, cooper. paroch. 5 fl., Emiliŭ Verzariŭ, oficialŭ de bancă 1 fl., Dr. Amos Frâncu, candid. de advocatŭ 1 fl., Demetriŭ Antonŭ, comerciantŭ 2 fl., Ioanŭ Imbuzanŭ, oficialŭ de finanţe 2 fl., Aronŭ Lupeanŭ, oficialŭ militarŭ 2 fl., Traianŭ Florianŭ, cancelistŭ 1 fl., Valeriŭ Rusŭ. clericŭ abs. 1 fl., Ioanŭ Jurca, proprietarŭ 1 fl., Ioanŭ Balu, proprietarŭ 1 fl., Elisabeta Colbasi 2 fl., Dr. Iustinŭ Colbasi, medicŭ de reg. 1 fl., Constantinŭ Colcasi, proprietarŭ 1 fl., Elena Lucuţa 1 fl., Maria Trifanŭ 1 fl., Maria Greblă 1 fl. 50 cr., Eva Ianosi 1 fl., Maria Nutz 1 fl. Valeriŭ Henzel 1 fl., Demetriŭ Popŭ, capelanŭ militarŭ 1 fl., Ioanŭ Mihălţanŭ, maiorŭ auditorŭ 1 fl., Ioanŭ Ganea, măestru cojocarŭ 1 fl., Simionŭ Stoiţa proprietarŭ 1 fl., Nic. Romanŭ, măestru pantofarŭ 1 fl., Ioanŭ Rotariŭ, proprietarŭ 1 fl., Toma Banea, proprietarŭ 1 fl., Basiliŭ Cheresi, măestru cismarŭ 1 fl., Ioanŭ Dănilă, cancelistă 50 cr., Antoniŭ Vasilichi 20 cr., Ioanŭ Rusu, oficialŭ 60 cr., Iosifŭ Lazarŭ, morariŭ 50 cr., Const. Dragoşŭ, pantofarŭ 50 cr., Lazarŭ Praşca, cancelistŭ 50 cr., Ioanŭ Cernea ospĕtarŭ 1 fl., Gligorŭ Filipŭ 1 fl., Vas. Dănilă 10 cr., Vas. Ţabra 50 cr., Ioanŭ Florea 20 cr., G. Vintilă 20 cr., I. Ucenicŭ 10 cr., Maria Hedu 10 cr., Niculae Rotariŭ 50 cr., Ioanŭ Baciŭ 30 cr., T. Moldovanŭ 20 cr., G. Sântionŭ 30 cr., I. Câmpeanŭ 20 cr., Maria Stoica 10 cr., Ioanŭ Barbu 50 cr., Iacobŭ Marchişŭ 50 cr., G. Munteanŭ 60 cr., Nic. Goganŭ 50 cr., Ana Danŭ 30 cr., Nic. Nedelcu 30 cr., I. Arsente 10 cr., I. Gongolea 20 cr., I. Boldoşŭ 10 cr., I. Cozacŭ 20 cr., Nic. Gongolea 10 cr., Nic. Pivoda 10 cr., I. Dima 30 cr., Nic. Pĕtruţŭ 1 fl., Nic. Vladŭ 60 cr., George Morariŭ, proprietarŭ 65 cr., Cruceanŭ Florea 50 cr., Simeonŭ Meda, sergentŭ 40 cr., Iacobŭ Docea, servitorŭ de poliţie 50 cr., Lazarŭ Băcilă 30 cr., Vasilie Tecarŭ 20 cr., Maria Stêngaciŭ 1 fl., Lina Todoranŭ 20 cr., Ilie Rákotzi 20 cr., Dumitru Irimie 10 cr., Regina Gerusina 10 cr., Grigorie Hafick 1 fl., Dumitru Medeşanŭ 20 cr., şi Rachilă Boga 30 cr.

Decĭ ne împlinimŭ numaĭ o prea plăcută datorie, cândŭ în numele comuneĭ bisericescĭ de aicĭ ne esprimămŭ prin acésta cea maĭ căldurósă mulţămită tuturorŭ acelorŭ inteligenţi şi poporenĭ, carĭ atâtŭ în timpulŭ din urmă, câtŭ şi maĭ înainte, cu denariulŭ lorŭ aŭ venitŭ în ajutorulŭ realisăriĭ măreţuluĭ scopŭ de a vedé edificată o şcólă corĕspundĕtóre tuturorŭ recerinţelorŭ actuale.

Cu deosebită plăcere constatămŭ aicĭ, că primulŭ iniţiatorŭ aŭ contribuirilorŭ întreprinse spre scopulŭ creăriĭ unuĭ fondŭ destinatŭ pentru edificarea şcóleĭ a fostŭ Ilustritatea sa dlŭ consiliarŭ reg. şi inspectorŭ reg. *Iuliŭ Bardoşi* încă în 1876, adecă pre timpulŭ, cândŭ Ilustritatea Sa funcţiona ca subinspectorŭ scol. reg. în Sibiŭ, căruia îi esprimămŭ şi pre asta cale deosĕbita nóstră recunoscinţă.

În fine aducemŭ mulţămitele nóstre şi dluĭ vicenotarŭ comitatensŭ şi membru alŭ comitetuluĭ parochialŭ Ioanŭ Cretŭ, cum şi celoralalţĭ membri, anume: Ioanŭ Ganea, Ioanŭ Rotarŭ, Simeonŭ Stoiţa şi Lazarŭ Boboteanŭ, pentru ostenelele lorŭ prestate cu ocasiunea incassăriĭ contribuirilorŭ benevole.

Sibiŭ în 28 Novembre 1892.

Representanţa şcóleĭ gr. cat.

Noutăţi.

† **Constantinŭ Papfalvi.** Din incidentulŭ morţiĭ regretatuluĭ nostru Prepositŭ Ven. Capitulŭ mitropolitanŭ a datŭ următorulŭ necrologŭ:

Capitululŭ Mitropolitanŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ cu adâncă întristare anunţă adurmirea în Domnulŭ a iubituluĭ confrate Reverendissimuluĭ Domnŭ.

Constantinŭ Papfalvi,

Prepositŭ şi Canonicŭ alŭ Bisericeĭ Catedrale mitropolitane din Blaşiŭ, Decanŭ Catedralŭ, membru fundatorŭ alŭ Asociaţiuniĭ Transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ românŭ, şi asesorŭ alŭ Sântuluĭ Scaunŭ mitropolitanŭ,

urmată după morbŭ scurtŭ, aĝi după amĕdĭ la 2 óre în anulŭ 89 alŭ etăţiĭ şi 65 alŭ preoţieĭ sale, dupăce fŭ provĕdutŭ cu ss. Sacramente ale muribundilorŭ.

Osămintele adormituluĭ se vorŭ înmormînta în 22 Decembre st. n. la 1 óră după amĕdĭ.

Blaşiŭ, 20 Decembre 1892.

Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvîntată!

Înmormîntarea adormituluĭ prepositŭ s'a făcutŭ Joĭ la 1 óră după amĕdĭ. A pontificatŭ Rmulŭ D. Vicariŭ capitularŭ Ioanŭ M. Moldovanŭ, încunjuratŭ de membriĭ Veneratuluĭ Capitulŭ, de parochulŭ localŭ, de M. O. D. Ioanŭ Germanŭ, decanulŭ corpuluĭ profesoralŭ şi de M. O. D. Zacharie Branŭ, viceprotopopulŭ Bieĭ. Ca diaconi aŭ funcţionatŭ ceremoniariĭ mitropolitani Dr. A. Bunea şi Dr. V. Hossu. Cântările le-a esecutatŭ corulŭ seminariuluĭ clericalŭ condusŭ de domniĭ profesorĭ N. Ionaşŭ şi Ar. Papiŭ. Cuvîntarea funebrală, care a storsŭ lacrimĭ din ochiĭ tuturorŭ, a rostit'o Rmulŭ D. Dr. *Alesandru Grama,* canonicŭ mitropolitanŭ.

La înmormîntare aŭ luatŭ parte eleviĭ dela tóte institutele de învăţămîntŭ din Blaşiŭ.

În veci amintirea lui!

Din Archidiecesă. O. D. *Basiliŭ Bălanŭ* parochŭ în St.-Paululŭ ung. protop. Cluşiuluĭ cu 1 Ian. 1893 trece în numĕrulŭ preoţilorŭ deficienţi.

Audienţă regală. Din Bucuresci ni-se scrie: Marţi în 20 Decembre n. S. S. Părintele protopopŭ onorarŭ Dr. *Demetriŭ Radu* a fostŭ primitŭ de M. S. Regele Românieĭ, Carolŭ I. în audiinţă particulară.

Alegeri pentru congregaţiunea comitatensă. În comitatulŭ Albeĭ inferióre s'aŭ făcutŭ alegerile membrilorŭ pentru congregaţiunea comitatensă Luni în 19. a l. c. În cercululŭ Blaşiŭ lupta electorală a fostŭ fórte viuă. Precândŭ la alte alegerĭ de acestă soiŭ abia se preşentaŭ câte 50 alegĕtorĭ, de astă-dată s'aŭ presentatŭ 140. Resultatulŭ alegeriĭ a fostŭ, că toţĭ candidaţiĭ partiduluĭ naţionalŭ românescŭ aŭ reuşitŭ, cu tóte că aflatu-s'aŭ şi câţiva piţigoĭ — maĭ naţionalişti cu gura — carĭ aŭ datŭ mână cu contrariĭ listeĭ românescĭ. — Numele celorŭ aleşi suntŭ: Gavrilă Popŭ, Dr. Augustinŭ Bunea, Ioanŭ F. Negruţŭ, Dr. Vasiliŭ Hossu, George Bărbatŭ, Iuniŭ Hodoşŭ. Teodorŭ Onişorŭ.

Constituiri. Societatea academică social-literară română din Viena „România Junĕ“ şi-a alesŭ pre anulŭ administrativŭ 1892/3 următoriulŭ comitetŭ: Preşedinte: Dr. med. *Niculae Comşa.* Vicepreşedinte: Dr. med. *Alesandru Codarcea.* Secretariulŭ I. Stud. med. *A. Vajda-Voevodŭ.* Secretariulŭ II. *Valeriŭ Iovanescu.* Casariŭ: Dr. med. *Titŭ-Liviŭ Tilea.* Controlorŭ: Dr. med. *Eronimŭ Tatar.* Bibliotecariŭ: Stud. for. *Ión Cuparencu.* Economŭ: Dr. med. *Ionelŭ Capşia.*

† **Elisabeta Balomiri vĕd. Isacŭ.** Subscrişiĭ cu inima frântă de durere anunţă, că iubita lorŭ mamă, sócră, bună şi consângénă *Elisabeta Balomiri vĕd. Isacŭ* a încetatŭ din viaţă Luni în 19 Decembre 1892 în alŭ 78-lea anŭ alŭ vieţeĭ şi alŭ 12 alŭ vĕduvieĭ sale, împărtăşită fiindŭ cu Sf. Sacramente ale muribundilorŭ. Fieĭ ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvintată! Cluşiŭ în 19 Decembre 1892. Dr. *Aurelŭ Isacŭ* şi soţia *Elisa Roşescu* cu copiiĭ: *Aurelŭ, Valeria, Emilŭ* şi *Lucia;* Dr. *Pompiliŭ Isacŭ* şi soţia *Elena Oniţă* cu copiiĭ: *Pompiliŭ* şi *Enea* şi consângeniĭ numeroşi.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Sinodulŭ dela Florența.

După scriitoriulŭ grecŭ Pitzipios Bey.

(Continuare.)

După a cincîspredecea ședință ordinară ținută în Ferrara sinodulŭ fŭ silitŭ să se mute în Florența, deórece în Ferrara erupse colera. În ședința a șesespredecea cântară rĕsăriteniĭ cu apuseniĭ mai mulți imnĭ, și apoĭ Archiepiscopulŭ din Grado ceti în limba latină, ĕră celŭ din Mitilene în limba grecă decretulŭ papalŭ, prin care sinodulŭ se strămută din Ferrara în Florența.

În 26 Februariŭ 1439 se ținu în Florența ședința a șeptespredecea, ĕră în 1 Martiŭ a optspredecea. După ce acum cestiunea simboluluĭ de credință era destulŭ de discutată și exhauriată, părinții sinodului aflară cu cale a purcede la esaminarea dogmeĭ despre procesiunea Spiritului Sântŭ și dela Fiulŭ. Acum se născu o dispută înfocată între Ioanŭ de Monte-Nigro provincialulŭ Dominicanilorŭ din Lombardia, celŭ mai agerŭ și mai eruditŭ teologŭ apusanŭ, și între Marcŭ Eugenicŭ, Mitropolitulŭ din Efesŭ, celŭ mai încăpăținatŭ teologŭ rĕsăritenŭ. Dominicanulŭ Ioanŭ probă până la evidență procesiunea Spiritului Sântŭ și dela Fiulŭ din Sânta Scriptură și din sânții Parinți. Mitropolitulŭ din Efesŭ copleșitŭ de greutatea probelorŭ își căută scăparea în aceea, că începu a susține, că scrierile sânților Părinți, la carĭ se provócă Dominicanulŭ Ioanŭ, suntŭ falsificate. În ședințele următore se continuă disputa, și Mitropolitulŭ din Efesŭ se lăsă cu totulŭ pre terenulŭ metafisicŭ, în care interpretă în modulŭ celŭ mai arbitrarŭ înțelesulŭ terminilorŭ: *substanță*, *persónă*, *procesiune*, *esistință* și altele, carĭ se folosescŭ în espunerea misteriuluĭ Sânteĭ Treimĭ. Cândŭ i-se aduceaŭ argumente din Sânta Scriptură și din sânții Părinți, pre carĭ nu le mai putea rĕsturna, atuncĭ saŭ susținea, că espresiunile acele suntŭ falsificate, saŭ că suntŭ de a se lua în înțelesŭ figuratŭ. Tóte silințele sinoduluĭ de a-lŭ aduce pre prelatulŭ acesta la ordine, rĕmaseră fără resultatŭ. În ședința din 13 Martiŭ Mitropolitulŭ Efesuluĭ se abătu cu totulŭ dela obĭectŭ, și începu a se perde în sofisme, așa câtŭ însu-și împĕratulŭ Ioanŭ Paleologulŭ îlŭ făcu atentŭ, ca să se rentórcă la obĭectulŭ de sub cestiune. În urmă copleșitŭ cu totulŭ de argumintele și de logica Dominicanuluĭ Ioanŭ tăcu câtva timpŭ și nu mai continuă disputa. Curêndŭ după aceea însă începu disputa din noŭ, și propuse, ca să i-se aducă argumente nóuĕ din Sânții Părinți, după ce cu privire la cele aduse deja nu se potŭ uni. Apuseniĭ primiră propunerea și îi aduseră argumente nóuĕ din Părinții rĕsăriteni, precum S. Cirilŭ, S. Basiliŭ și alțiĭ. Vĕdêndu-se Mitropolitulŭ din Efesŭ ĕrăși copleșitŭ de argumente, începu ĕrăși a susține, că tóte scrierile acele ale sânților Părinți potŭ fi greșite.

În 17 a aceleia-și luni se ținu a dóuĕdecĭ și treia ședință ordinară. Acum Mitropolitulŭ din Efesŭ alergă la unŭ altŭ mijlocŭ. Susținu adecă, cumcă după ce religiunea nóstră nu este unŭ lucru omenescŭ, ci este opulŭ Fiuluĭ luĭ Dumnedeŭ Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ, așa să nu se mai caute, ce dice cutare și cutare sântŭ Părinte despre vre-o dogmă, căcĭ eĭ ca ómenĭ aŭ pututŭ să se înșele și să greșéscă. Ci să se cerce cu deamĕnuntulŭ, ce a învĕțatŭ despre cutare dogmă însu-și Isusŭ Christosŭ în Evangelia Sa. Apuseniĭ primescŭ și propunerea acésta, numaĭ ca să ajungă odată la o înțelegere comună. Atuncĭ Mitropolitulŭ din Efesŭ ținu o vorbire fórte lungă, în care din Sânta Scriptură se sili să probeze, că Spiritulŭ Sântŭ purcede numaĭ dela Tatălŭ. În vorbirea acésta se provócă eschisivŭ numaĭ la cuvintele dela Ioanŭ XV, 26, pre carĭ le interpreta fără considerare la cele premergĕtóre și la cele următóre, ĕră de altă parte respingea tóte celelalte locurĭ dela Ioanŭ, în carĭ înveder atŭ se cuprinde adevĕrulŭ despre procesiunea Spiritului Sântŭ și dela Fiulŭ. La vorbirea acésta lungă rĕspunse Dominicanulŭ Ioanŭ de Monte Nigro. Mitropolitulŭ din Efesŭ însă începu a dóua vorbire ĕrăși așa de lungă ca și cea dintâiŭ, în care se sili să dovedéscă, că apusaniĭ prin credința sa despre procesiunea Spiritului Sântŭ și dela Fiulŭ profesézŭ dóuĕ principiĭ de spirațiune, dintre carĭ unulŭ e Tatălŭ și altulŭ Fiulŭ. La acésta rĕspunse Dominicanulŭ Ioanŭ, că apusaniĭ deși profesézŭ procesiunea Spiritului Sântŭ și dela Fiulŭ, totuși nu profesézŭ dóuĕ principiĭ de spirațiune, ci numaĭ unulŭ, deórece Tatălŭ și Fiulŭ suntŭ una în privința naturelĭ. Cu esplicarea acésta toțĭ rĕsăritenii se decherară mulțămiți.

În 21 Martiŭ se ținu a dóuĕdecĭ și patra ședință ordinară. La ședința acésta Mitropolitulŭ din Efesŭ nu se înfățișă, ĕră în 23 Martiŭ se ținu ședința a dóuĕdecĭ și cincia, la care numitulŭ Mitropolitŭ ĕrăși nu se înfățișă. Dominicanulŭ Ioanŭ începu a aduce argumințe nóuĕ pentru procesiunea Spiritului Sântŭ și dela Fiulŭ mai cu samă din Părinții grecescĭ și din actele sinoduluĭ dela Nicea. Atuncĭ Mitropolitulŭ Isidorŭ din Rusia îlŭ întrerupse dicêndu-i, că nu este lipsă să mai aducă nicĭ o dovadă nóuă deórece rĕsăriteniĭ nu se mai împotrivescŭ.

În 26 Martiŭ se ținu o ședință estraordinară în biserica Sântuluĭ Franciscŭ, în carea rĕsăriteniĭ cercetară cărțile apuseniloră, ĕră apuseniĭ ale rĕsăriteniloră, și aflară deplină armonie în privința credinței între amîndóuĕ bisericele, și se convinseră că uniunea este posibilă. Atuncĭ împĕratulŭ rugă pre Papa, ca să întrerumpă ședințele ordinare ale sinoduluĭ, ca rĕsăriteniĭ să se pótă înțelege asupra mijlócelorŭ unirĭĭ.

În 30 Martiŭ se adunară toțĭ rĕsăriteniĭ la Patriarchulŭ Constantinopolitanŭ spre a se consulta, că ce e de făcutŭ. La consultarea acésta se sculă mai întâiŭ Isidorŭ Mitropolitulŭ Rusieĭ și ținu o vorbire însuflețită în favorulŭ unirĭĭ. Totŭ în înțelesulŭ acesta vorbi și Visarionŭ Mitropolitulŭ din Nicea, bărbatulŭ celŭ mai eruditŭ între rĕsăriteni. În contra unirĭĭ se pronunță mai întâiŭ Antoniŭ, Mitropolitulŭ din Heraclea, și după elŭ Marcŭ Eugenicŭ Mitropolitulŭ din Efesŭ și inimiculŭ celŭ mai mare alŭ unirĭĭ, care merse așa departe, câtŭ pre apusaniĭ îi decheră de eretici. Atuncĭ eruditulŭ Visarionŭ întrebă pre Marcŭ Eugenicŭ: *„Aŭ toțĭ aceia sintŭ eretici, carĭ învață, că Spiritulŭ Sântŭ purcede și dela Fiulŭ?“* *„Da!“* rĕspunse Marcŭ Eugenicŭ. *„Iertĕ-ți Dumnedeŭ blăsfemia acésta,“* dice Visarionŭ. *„Sânții Părinți, carĭ învață, că Spiritulŭ Sântŭ purcede și dela Fiulŭ, suntŭ eretici! O de ar amuți rostulŭ, care susține așa ceva!“*

Dela consultarea acésta se împrăștiară rĕsăriteniĭ fără de a fi ajunsŭ la nicĭ unŭ resultatŭ, căcĭ și între nobiliĭ bizantinĭ erauŭ mulțĭ în contra unirĭĭ și îndemnaŭ pre episcopĭ, ca să persevereze în schismă.

Mercurĭ în sĕmptĕmâna patimilorŭ se adunară orientaliĭ ĕrăși la Patriarchulŭ. Mitropolitulŭ din Mitilene propuse, ca să se hotăréscă odată rĕsăriteniĭ a alege una din dóuĕ, saŭ a se uni, saŭ a decherá pre apuseni de schismaticĭ și apoĭ a se reînturna acasă. Consultarea acésta însă se întrerupse, deoparte fiindŭ că se apropiară Pascile, de alta, fiindŭ că Patriarchulŭ Constantinopolitanŭ se bolnăvi, si așa nu se mai putură întruni până Vinerĭ în sĕptĕmâna luminată. După întrunire rĕsăriteniĭ aleseră o comisiune din bărbațiĭ ceĭ mai ilustri, carea să mérgă la Papa, să-ĭ împărtășéscă, cumcă orientaliĭ privescŭ cestiunea dogmatică destulŭ de lămurită, ritulŭ însă voescŭ să și-lŭ țină și mai departe, și așa Sânția Sa să afle unŭ mijlocŭ de unire pre lângă condițiunea acésta.

(Va urmá.)

Eufrosina.

(Continuare.)

XIII.

Armand însuratŭ.

Într'o odae strălucită dintr'unŭ palatŭ în St. Germain stă înaintea oglinditĭ o dómnă frumósă în toaletă de balŭ. În pĕrulŭ eĭ frisatŭ cu multă artă este împlântată o diademă de briliantĭ.

„Filipino, ține oglinda mai spre stînga, ca să potŭ vêde mai bine, cum sclipesce,“ porunci camerierelĭ. „Acum e bine. Afli și tu, că sclipesce minunatŭ?“

„Admirabilŭ, dómna mea. Fără a vedé pre vre-una dintre celealalte dame, sciŭ, că cine va fi regina petrecerĭĭ.“

„Adă-mĭ acum brățarele și mănușile și apoĭ să spuĭ să vină trăsura.“

Se deschide ușa odăiĭ, și intră unŭ bărbatŭ tinĕrŭ cu o fetiță mică în brațe.

„A, domnule de Champfleury, viĭ să mĕ admirĭ și tu. Mĕ bucurŭ — cum îmĭ șede diadema?“

„Minunatŭ, dragă! Strălucescĭ ca o regină — ce dicĭ, Aliénor dragă?“ întrebă pre mititica cu dulcĕță.

Dómna își plécă capulŭ cu grije, ca să nu i-se strice frisura, și sărută fruntea micuțeĭ. Dar ea nu-și întinde brațele spre strălucitórea sa mamă, ci-și ascunde capulŭ la sinulŭ tătâne-sĕŭ.

„Îmĭ e somnŭ, tată,“ dice încetișorŭ,

„Se teme de mine,“ dice mama. „Și óre de ce-și întórce fața dela mine?“

„Mititica mea! Eĭ îĭ e somnŭ, și nu e dedată să te vadă așa de strălucitóre înaintea sa. Nu e așa îngerașule? Vino să te pună tata în patŭ.“

„Te rogŭ pre unŭ momêntŭ, domnule! Că apoĭ plecŭ la balŭ.“

„Îndată suntŭ la dispositia ta,“ dice elŭ intrându într'o odăiță, în care eraŭ patru paturĭ micuțe.

„Tată, sorióra!“ dice mititica de jumĕtate adurmită.

„Așa e, scumpo, era să-mĭ uitŭ.“ Și se apropie de unŭ patŭ îmbrăcatŭ în vinĕtŭ, unde durmia cam neliniștitŭ o copilă frumósă, Tatălŭ îĭ netedesce fața și apoĭ își așadă fetița din brațe în patulŭ eĭ deosĕbitŭ.

Mama s'a aședatŭ pre sofă, de unde putea vedé, ce se petrece în chilia pruncilorŭ.

Fetița îngenunche în patŭ, ĕr tinĕrulŭ principe pre podele. Ea își împreună mânile și dice Tatălŭ nostru. Vócea eĭ sună dulce și arginție. Tatălŭ sĕŭ îĭ face apoĭ sĕmnulŭ crucĭ pre fruntea eĭ nevinovată, o sărută și apoĭ trage perdéua.

Principésa încă s'a ridicatŭ.

„Nópte bună, domnule!“

„Să te petrecŭ la trăsură!“ rĕspunde elŭ liniștitŭ.

Se prinde de brațulŭ soțuluĭ, și așa ĭesŭ.

„Eufemia a fostŭ cam neliniștită,“ dice elŭ îngrijatŭ.

„Așa? Îĭ crescŭ dințiĭ. Diminĕță să se ulte mediculŭ — nu-ĭ va fi nimica. Dar suntŭ curiósă, cum va fi îmbrăcată marchisa de Romany. Nu credŭ, să mĕ întrécă. Tu aĭ vĕdutŭ'o la balulŭ din urmă, nu-ĭ așa?“

„Nu-mĭ aducŭ aminte, dragă.“

„O, a fostŭ așa de admirabilă. Dar diadema eĭ să se ascundă acum înaintea acesteia.“

Aŭ ajunsŭ la scara cea mare.

„Să nu salutămŭ pre mama?“ întrebă elŭ.

„Te rogŭ, să mergĭ tu în locŭlŭ meŭ. E prea târdiŭ.“

La asta elŭ nu mai dice nimica. Stăteaŭ deja înaintea trăsureĭ.

„Nópte bună!“ îĭ dise ea încă odată şi-ĭ strînse mâna.

„Petrecere bună!“ respunse elŭ şi privi în urma trăsureĭ, ce dispăru în grabă.

Trăsura se opresce înaintea uneĭ case. Aicĭ princesa de Champfleury se scobóră şi întră.

Salonulŭ era luminatŭ. Aci eraŭ o dómnă şi o fată tinără şi frumósă, ce sĕmĕnă fórte cu ceea ce a întratŭ.

„Deja?“ diseră amîndóue de odată.

„Da, am voitŭ să fiŭ la voĭ ceva maĭ curêndŭ.“

Admirarea părea că nu se maĭ sfârşesce. „Întru adevĕrŭ, Henrieto,“ îĭ dise soru-sa, „bărbatulŭ tĕŭ e prea bunŭ. Nu e lucru micŭ, să-ţĭ dăruéscă o diademă ca asta numaĭ la o mică rugare.“

„Trebue să-lŭ preţuescĭ maĭ multŭ!“ adause dómna maĭ bĕtrână.

Henrieta sta înaintea oglinzeĭ. „O, elŭ e destulŭ de bunŭ,“ dise ea cu nepăsare. „Elŭ îmĭ împlinesce totŭ ce doresc, şi totuşĭ —

„Ce vreĭ să dicĭ?“

„— nu mĕ iubesce.“

„Ce nebunie!“ dise soru-sa.

„Şi cum sciĭ asta?“

„Póte nu-ĭ place, că eştĭ prea adese orĭ dusă de acasă?“ întrebă mamă-sa.

„Nu, nu, dar aşĭ dori ceva maĭ multŭ, ceva, ce elŭ pentru mine nu simţesce.“

„Las că-ţĭ spunŭ eŭ, ce aĭ vré tu: unŭ bărbatŭ, care totă diulica să îngenunche înaintea ta şi să-ţĭ arete iubirea sa prin gesturĭ pătimaşe. Ghicit'am, sorióră?“

„Se póte. Sciţĭ, eŭ aşa credŭ, că Armand ar fi fostŭ de totŭ altulŭ fată cu frumósa aceea dela ţară.“

„Vedĭ, asta şi eŭ o dicŭ,“ întări mama. „Ea încă ĭ-ar fi făcutŭ maĭ bine pre voe şi s'ar fi cuprinsŭ maĭ multŭ cu copiiĭ şi cu ale caseĭ şi n'ar fi fostŭ aşa doritóre de petreceriĭ, maĭ alesŭ fără de a fi şi elŭ de fată.“

„Elŭ de ce rĕmâne acasă la mamă-sa? Vină şi elŭ totdeuna, şi eŭ aşĭ fi mândră şi fericită. Nu e vina mea, dacă elŭ nu vre nicĭ să bage în samă învitările.“

„Elŭ de câte orĭ îţĭ face pre voe? De. ce nu rĕmâĭ şi tu câte odată acasă de dragulŭ luĭ?“.

„Aşa? De aceea m'am facutŭ princésă de Champfleury? Trebue să facŭ cinste positieĭ mele!“

Precândŭ mama cu cele dóuĕ fete plecă la balŭ, în salonulŭ palatuluĭ Champfleury se petrecŭ una dintre cele maĭ drăgălaşe scene familiare. Bĕtrâna princésă cu Ioana coseaŭ la o masă rotundă de lucru de mână, ér Armand cu ceĭ doĭ feciorașĭ tăiaŭ din cartonŭ păreţĭ şi turnurĭ.

„Bunică, unŭ turnŭ e gata!“ dice Edmundŭ. „Samănă cu —“

„Tacĭ, las să ghicéscă bunica, ce-ĭ asta!“ dise tatălŭ.

„E biserica nóstră,“ respunse princésa.

„Într'adevĕrŭ,“ dise Ioana luând'o în mână, ca să o pótă privi şi maĭ bine. „Vĕ laudŭ!“

„Nu prę mine, ci pre ceştĭ doĭ architecţĭ aĭ meĭ!“ respunse Armand rîdêndŭ.

„Veniţĭ, copilaşĭ, la lucru, ca diminéţă să le afle mama gata pre masa de toaletă.“

Pre fata buniceĭ se ivi unŭ surisŭ, în care se mesteca bucuria cu durerea. Dar ea tăcu şi privia cu dragoste la drăgălaşiĭ sĕĭ nepoţeĭ.

În sfârşitŭ lucrulŭ era gata. Copiiĭ saltaŭ de bucurie. Armand aşedă lucrurile lorŭ artistice pre o tavă.

„Eŭ trimitŭ biserica acésta preotuluĭ din Mailly. Venerabilulŭ nostru amicŭ trebue să o vadă maĭ întâiŭ. Ce dicĭ, mamă? Să ne admire şi elŭ!“ dise Armand.

„De sigurŭ! Aduci-ţĭ tu aminte, Ioană, de diminéţa aceea, cândŭ cumnată-ta mĭ-a povestitŭ istoria vieţeĭ luĭ?“

„Cum să nu-mĭ aducŭ aminte? Atuncĭ eram numaĭ de optspredece anĭ. Câtŭ timpŭ s'a străcuratŭ de atuncĭ! Din toţĭ, câţĭ amŭ fostŭ la acelŭ dejunŭ, maĭ trăescŭ numaĭ doĭ,“ suspină Ioana. „Paulŭ Pierre, Toma şi nevestele lorŭ, apoĭ Greta şi Louison şi mama — toţĭ aŭ muritŭ. Numaĭ eŭ şi Vincent amŭ maĭ rĕmasŭ.“

După aceste aduceriĭ aminte urmă tăcere. Copiiĭ eraŭ somnuroşĭ, şi Ioană îĭ luă să-ĭ ducă la culcare.

Bunica îşĭ încreţi fruntea. „Ore acésta nu e datoria mameĭ?“ întrebă ea.

Armand zimbi. „Mamă, ea este fericită, şi acésta îmĭ ajunge.“

„Cum credĭ, fiulŭ meŭ! Dar viata acésta nu se póte ca să-ţĭ îndestulésca visurile, ce ţi-le făceaĭ!“

„Nu, mamă! Tu aĭ dreptate. O singură fiinţă putea să-mi realiseze visurile. Dar acestea aŭ trecutŭ acum de multŭ. Pentru némulŭ nostru m'am căsătoritŭ cu Henrieta. Iubirea mea cea dintâiŭ cu tóte durerile eĭ mĭ-a succesŭ să o uĭtŭ, ca să potŭ trăi în pace. Ce aşĭ maĭ şi puté dori? Şi apoĭ maĭ am şi fericirea de a fi lângă tine, scumpă mamă!“

Prinţulŭ se aşedă apoĭ la piciórele mameĭ sale şi-şĭ puse capulŭ ca şi unŭ copilŭ pre genunchiĭ eĭ. Ea îlŭ sărută mişcată pre frunte şi şopti o rugăciune pentru pacea şi liniştea luĭ.

Aşa a trecutŭ sara.

„Numaĭ munte cu munte nu se maĭ întîlnesce.“ Aşa îĭ salută într'o dĭ părintele Fournet. Se cercetaŭ apoĭ maĭ desŭ. Multe óre plăcute petreceaŭ laolaltă. Une orĭ ajungeaŭ să vorbéscă şi despre fiinţa aceea nobilă, carea îşĭ petrece viata în rugăciunĭ şi fapte îngerescĭ.

În inima luĭ Armand ea era maĭ multŭ ca până aicĭ. Ea era o aparinţă supraomenéscă, unŭ îngerŭ. În órele de întristare, cândŭ îĭ eraŭ în periculŭ soţia orĭ pruncĭĭ, se gândia cu încredere la rugăciunile eĭ şi nicĭ odată nu se înşela.

Eraŭ dóuĕ óre, cândŭ s'a întorsŭ tînera princesă. Ea era maĭ nemulţămită de cum a plecatŭ.

XIV.

Enfin heureux.

Părintele Fournet şedea ostenitŭ în chilia sa. S'a fostŭ întorsŭ numaĭ acum dintr'o călătorie şi a maĭ scrisŭ şi o scrisóre episcopuluĭ sĕŭ. Epistola era încă nespedată. Pre trăsăturele feţeĭ luĭ se oglindă o espresiune de întristare. Se vedea, că l'a încercatŭ o nóuă suferinţă.

De odată se deschide uşa şi întră servitoriulŭ. Simoneta, acelŭ sufletŭ credincios, odihnia acum de anĭ sub mica cruce, ce-l împodobia mormîntulŭ în cimeteriulŭ din Montemart.

„Domnule preotŭ,“ dise servitoriulŭ, „unŭ bărbatŭ doresce să vorbéscă cu dta. Hainele luĭ îlŭ arată, că vine din mare depărtare. Tótă fiinţa e de aşa, câtŭ ţi-s'ar părè, că e unŭ banditŭ. Am voitŭ să-ĭ daŭ ceva, dar n'a primitŭ, şi totŭ stăruesce, să pótă vorbi cu dta.“

„Condu-lŭ în odaea de primire, Antonie. Eŭ voiŭ veni îndată.“

„Parcă aşa mĕ temŭ de elŭ, domnule părinte. Te rogŭ, să fiĭ cu băgare de samă.“

„O, mergĭ Antonie, poţĭ fi liniştitŭ! Asta nu va fi întâia dată, cândŭ am privitŭ morţiĭ în fată. Însă eŭ credŭ, că tu te înşelĭ fórte. Elŭ va fi unŭ simplu nefericitŭ.“

„Se póte, dle părinte. Dar o fată tâlhărésca are totuşĭ.“

Preotulŭ întră zimbindŭ în odaea de primire. În apropiarea ferestriĭ stă unŭ bărbatŭ bĕtrânŭ, îmbrăcatŭ miserŭ de totŭ şi cu o fată morósă. Fournet cândŭ îlŭ vede, se face palidŭ şi închide uşa.

Într'aceea străinulŭ se aruncă la pămîntŭ plângêndŭ, dar nu dice nicĭ o vorbă.

Preotulŭ se îndréptă spre elŭ cu surprindere prietinéscă şi îşĭ deschide braţele. „Frate,“ îĭ dice cu vócea înecată în lacrimĭ, „în sfârşitŭ a sositŭ óra Domnuluĭ? Bine aĭ venitŭ în casa Luĭ!“

Şi amîndoĭ rĕmasĕră îmbrăţişaţĭ, dându cursŭ liberŭ lacrĕmilorŭ.

Da, în ceriŭ a bună samă era sĕrbătóre, şi îngerĭĭ iubilaŭ, căcĭ după anĭ, după mulţĭ anĭ s'a întorsŭ fiulŭ celŭ rătăcitŭ la casa tătâne-sĕŭ. Preotulŭ îşĭ ridică ochiĭ spre ceriŭ. Într'însiĭ lucea mulţămire sufletéscă.

„Frate,“ se rugă Emanuel, „rostesce cuvîntulŭ tĕŭ de iertare. Şi apoĭ, o, lasă-mĕ să-mĭ potŭ vedé încă odată copila. După aceea voiŭ să trăescŭ numaĭ pentru Dumnedeŭ, pentru espiarea pĕcatelorŭ mele.“

„Draga mea Eufrosină!“ dise preotulŭ. „Dar aştéptă unŭ momentŭ, îndată voiŭ fi érăşĭ aicĭ!“

Elŭ merse în odaea sa de lucru, scrise o altă scrisóre în locŭlŭ celeĭ de maĭ înainte şi o spedă. Plecă apoĭ cu cumnatulŭ sĕŭ la biserică. Ce a spusŭ unulŭ şi a ascultatŭ celalaltŭ — scie numaĭ Dumnedeŭ. O minune a trebuitŭ să se întîmple cu Lerinval. Elŭ însu-şĭ nu-şĭ putea da samă. Elŭ a părăsitŭ castelulŭ Enfin heureux ca şi împinsŭ de o putere taĭnică şi a făcutŭ totŭ drumulŭ acesta pre josŭ, ca acum să-şĭ pótă espia pĕcatele la piciórele cumnatuluĭ sĕŭ.

* * *

(Va urmá.)

Bibliografie.

Testamentulŭ şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ *Dr. Ioană Vancea de Buteasa*. Blaşiŭ 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. în Blaşiu. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii“. Preţulŭ 10 cr., cu portŭ postală 15 cr.

Mitropolitulŭ Dr. Ioanŭ Vancea de Buteasa. *Schiţă biografică*. Blaşiŭ 1890. 8° micŭ. Preţulŭ 10 cr. Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru internatulŭ de fete din Blaşiŭ. Recomandămŭ lăţirea acesteĭ prea interesante scrieri în cercurĭ câtŭ se póte maĭ întinse.

Economie.

Vidimarea avisurilorŭ postale. În mai multe locurĭ antistiile comunale luaŭ taxe pentru vidimarea avisurilorŭ postale şi altorŭ documinte postale de lipsă spre a se puté constata identitatea persónei. Ministrulŭ r. u. de interne a dispusŭ, ca antistiile să fie datóre din oficiŭ a îndeplini vidimările şi respective autenticările hârtiilorŭ postale, fără a lua vre-o taxă.

Perirea pescilorŭ din fluviulŭ Volga. Pescăritulŭ în Volga aducea mai de multŭ cam la 20 milióne ruble venitŭ anualŭ, de câţiva anĭ însă venitulŭ acesta a scăduţŭ, perindŭ pescilĭ în mĕsură mare. Perirea se ascrie transportuluĭ de petroleŭ şi naftă pre fluviulŭ Volga, din carĭ uleurĭ, fiindŭ vasĕle rele, cam 3% se străcură în apa fluviuluĭ. Profesorulŭ Grimm din Petersburgŭ a probatŭ în o prelegere publică, că în anii 1887, 1888 şi 1889 s'aŭ transportatŭ pre Volga 250 milióne puduri (1 pud = 16 kg.) de naftă, din care cam 7 milióne (1.120 cent. m.) aŭ ajunsŭ în apa rîuluĭ dându-ĭ unŭ gustŭ şi mirosŭ aprópe de nesuferitŭ şi omorîndŭ mai toţĭ pescilĭ. Acéstă împrejurare avêndŭ o influinţă fórte daunăciósă asupra comerciuluĭ şi esportuluĭ rusescŭ de pesce, care a formatŭ pânea de tóte dilele la mil de familiĭ, a atrasŭ atenţiunea guvernuluĭ, ca să lea mĕsurile de lipsă spre vindecarea rĕuluĭ, dispunêndŭ ca petroleulŭ şi nafta să se traspórte în vasĕ bune şi oprindŭ a se mai vĕrsa în fluviŭ apa, cu care s'aŭ spălatŭ năile de petroleŭ şi naftă.

Producţiunea zăharuluĭ în Statele-Unite ale Americeĭ de nordŭ în anulŭ trecutŭ nu a corĕspunsŭ aşteptărilorŭ, deşi prin bill-ulŭ Mac-Kinley s'aŭ făcutŭ marĭ favoruri producţiuniĭ indigene de zăharŭ. Bill-ulŭ amintitŭ presupune producţiunea anuală de zăharŭ la 2.591,000 m. m., precândŭ în anulŭ acesta abia s'aŭ produsŭ 1.664,232 m. m. Premiile destinate pentru aceĭ producenţĭ de zăharŭ, carĭ vorŭ produce preste 2265 kg., aŭ fostŭ de 7.331,820 dolarĭ. Producenţĭ aŭ fostŭ 62,000.

Falsificarea vinuluĭ de mere. Falsificarea vinuluĭ de strugurĭ este lucru vechiŭ, dară despre falsificarea vinuluĭ de mere, care se produce în Francia în cuantităţĭ de câte 12—14 milióne hectolitre pre anŭ, până acum nu s fostŭ vorbă. Unŭ neguţătoriŭ francezŭ, considerândŭ póte, că în Francia falsificările suntŭ la ordinea dileĭ, s'a apucatŭ să falsifice şi vinulŭ de mere (numită cidre) fabricându-lŭ din póme uscate şi nu din mere próspete.

Recólta în Prusia în 1892. Biroulŭ statisticŭ a publicatŭ cu privire la recólta anuluĭ acestuia următórele date: Cu *grâŭ* aŭ fostŭ semĕnate 1.026,884 hectare şi aŭ produsŭ 17.972,103 quintale, cu *sĕcarĕ* s'aŭ cultivatŭ 4.319,932 hectare şi s'a dobîndintŭ 62.782,460. q., *orzŭ* în 884,528 s'a produsŭ 13.334,487 q., *ovĕsŭ* de pre 253,843 hectare s'a scosŭ 32.731,717 q., în fine cartoffi s'aŭ pusŭ în 1.991,949 hectare şi s'aŭ scosŭ 240.953,802 q.

Bucate ca contribuţiune. În mai multe guvernamente ale Ruşieĭ este temerea, că în urma slabeĭ recólte din anulŭ acesta érăşĭ va fi fómete. Guvernulŭ spre a reţiné poporulŭ dela vinderea bucatelorŭ fără preţŭ a permisŭ, ca în acele guvernamente în loculiŭ banilorŭ de contribuţiune să se priméscă o mĕsură corĕspundĕtóre de bucate. Bucatele adunate pre calea acésta se vorŭ depune în magazine şi la timpulŭ sĕŭ se vorŭ distribui între ceĭ lipsiţĭ.

Bursa de Budapesta.

Din 20 Dec. st. n. 1892.

Renta de aurŭ ung. 4%	114.—
« « hârtie « 5%	100.50
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ung.	121.—
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (1-ma emisiune).	119.25
Amortisarea detorieĭ căilorŭ ferate de Ostă ung. (2-a emisiune).	101.—
Bonurĭ rurale ung.	94.75
« urbariale ung.	99.—
Obligăţiunile desp. regaliilorŭ	100.50
Împrumută cu premiŭ ung.	143.—
Losurĭ pentru regularea Tiseĭ	139.—
Renta de hârtie austriacă	97.75
« « argintŭ austriacă	97.25
« « aurŭ austriacă	115.—
Losurile austr. din 1860.	145.—
« Vienei	164.—
Acţiunile băncei austro-ungare	1048.—
« « de creditŭ ung.	363.25
« « « « austr.	315.50
Obligăţiunile cu câştigŭ ale băncei ipot. ung.	125.—
Scrisurĭ fonciare ale institut. de cred. şi economiĭ «Albina».	101.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.72
Napoleon-d'orĭ	9.55
Mărcĭ 100 imp. germâne	59.—
Londra 10 Livres şterlingĭ	120.—

Preţulŭ mărfurilorŭ.

Piaţa din Blaşiŭ: Grâŭ, hectlitr. fl. 4— până 5.—, — grâŭ méstecatŭ fl 3.— până 3.90, sĕcară fl. 3.50 până —.—, — ovĕsŭ fl. 3.50 până fl. —.—, cucuruduŭ fl. 2.50 până fl. 3.75, alacŭ fl. 2.— până fl. —.—, cartofĭ fl. 1.40 până fl. 1.75, — sĕmêntă de cânepă fl. —.— până fl. —, fasolea fl. 3.25 până fl. —.—, — carnea de vită chilo 44 până — cr., carnea de vițelŭ — până — cr., carnea de porcŭ 44 până — cr., carnea de berbece 26 până — cr., — 7 óuĕ cu. 20 până — cr.

Editorŭ şi redactorŭ rĕspundĕtorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Nr. 162—1892. (30) 1—3

Edictŭ.

Fiindŭ-că Martou Nastasia, gr. catolică din Şomcuta-mare de 18 anĭ şi-a părăsitŭ cu necredinţă pre legiuitulŭ eĭ soţŭ Ioanŭ Barna din Şomcuta-mare şi ubicaţiunea aceleia nu se scie, prin acésta se citézŭ, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o di să se presenteze înaintea subscrisuluĭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ se va pertractá şi decide şi în absinţa eĭ.

Şomcuta-mare la 13 Dec. 1892.

Ioanŭ Serbŭ,
protop. tract. Şomcutei-marĭ.

(31) 1—3

Concursŭ.

„Reuniunea de consumŭ, asociare în Blaşiŭ" prin acésta escrie concursŭ la postulŭ de *practicantŭ de comptabilitate* împreunatŭ cu unŭ salariŭ anualŭ de 3—400 fl. v. a.

Reflectanţiĭ aŭ de a-şĭ susterne până în 10 Ianuariŭ 1893 st. a. cererile provĕdute cu documinte.

Blaşiŭ în 19 Decembre 1892.

Consiliulŭ administrativŭ.

Fundată în an. 1858.

FRANCISCŬ WALSER

Liferantŭ de curte alŭ Alteţeĭ Sale imp. şi reg. Archiducele Iosifŭ

proprietariulŭ primeĭ fabriceĭ ungare de maşine şi recuisite de pompieri, turnătoriŭ de clopote şi metalŭ

Budapesta, VII. strada Rottenbiller, Nr. 66

recomândă atenţiuneĭ preaonoraţilorŭ domnĭ preoţĭ

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

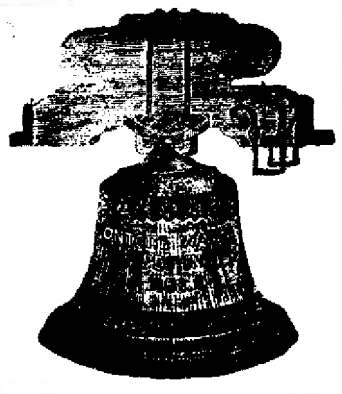

în care se fabrică atâtŭ gruporĭ câtŭ şi clopote singuratice: cu **scaune de fierŭ** patentate şi cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatŭ dela întemeiarea sa 1800 clopote marĭ de metalŭ, într'altele şi celŭ dela metropolia din Bucurescĭ în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băĭ, conducte pentru apă şi pumpe pentru fântâni.

(4) 50—52

Preliminare de spese şi Preţŭ-courânturĭ se trimitŭ la cerere gratuitŭ şi franco.

Distinsŭ în anulŭ 1885 la espositiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelentŭ, progresŭ şi capacitate de concurinţă cu **diploma cea mare de onóre.**

JOSIFU GAVORA (1) 23—26

distinsŭ cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelentŭ şi gustŭ bunŭ la esposiţiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vaţuluĭ Nr. 17

Recomândŭ cu preţurĭ de cele mai convenabile şi în esecutare câtŭ se póte mai frumóse obiecte de lipsă

pentru adjustarea bisericeloru, si anume:

Felóne preoţescĭ şi **stichare** diaconescĭ **Flamure** pentru biserică şi reuniuni. **Flamure** pentru reuniunĭ de pompierĭ, de scolarĭ, reuniunĭ bisericescĭ, reuniunĭ industriale, de cântărĭ şi de pompe funebre.

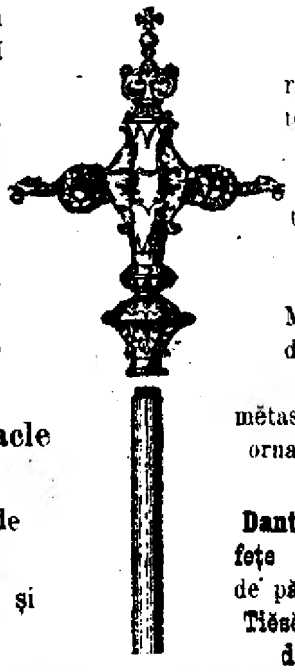

Candelabre, racle şi **potire, luminarie** de **parete** şi de **altariŭ,** şi **oandele.**

Primescŭ şi efectuescŭ ieftinŭ repararea vestmintelorŭ besericescĭ, întrargintarea şi întraurirea de potire, racle, candele şi luminarie de altariŭ.

Mare asortimentŭ de brodării de aurŭ, de argintŭ şi de mĕtasă, precum şi de ornaturĭ besericescĭ brodate

Dantele besericesci, fețe de altariŭ, orucĭ de părete şi de scólă. **Tiĕsĕturi bisericesci, damasturĭ** etc.

Acurătatea mea o potŭ dovedi cu sute de epistole recunoscătóre.

Cărticĭ de preţurĭ şi preliminare de spese trimitŭ la cerere franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesanŭ.